image
not
available

HIEROGLYPHICA, SIVE DE SACRIS AEGYPTIORVM, ALIARVMQVE GENTIVM literis Commentarij IOANNIS PIERII Valeriani Bolzanij Bellunensis,

A CÆLIO AVGVSTINO Curione duobus Libris aucti, & multis imaginibus illustrati.

LECTORI.

Habes in hisce Commentariis non solùm variarum historiarũ, numismatum, veterúmq; inscriptionum explicationem, verumetiam præter Aegyptiaca & alia pleraq; mystica, tum locorum communium ingentem magna cum oblectatione sylvam: tum sacrarum literarum, in quibus haud rarò & Christum ipsum, & Apostolos Prophetásq; huiusmodi locutionibus vsos fuisse videmus, exquisitam interpretationem: vt sanè non temerè Pythagoram, Platonem, aliósq; summos viros ad Aegyptios doctrinæ gratia profectos intelligas: quippe cùm hieroglyphicè loqui nihil aliud sit, quàm diuinarum humanarúmq; rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter fruere.

BASILEAE,
PER THOMAM GVARINVM, M. D. LXXV.

ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI FLORENTINORVM DVCI, HETRVRIÆ'QVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI, IOANNES PIERIVS VALERIANVS S. P. D.

CVm mecum reputo, COSME Princeps Illuſtriſſime, reputo autem ſæpiſsimè, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatiſsimæ vitę tuæ negotiorumq; electionibus, cùm omnes te vnanimi totius patriæ tuæ conſenſu, in tam tenera ætate, ditioni ampliſsimæ præponerẽt, & in hanc celſam honoris ſedem extollerent, tum certè quonam modo tantam rerum molem in hac temporũ perturbatione ferre ac ſuſtinere poſſes, ſanè quàm, pro eo ac debui, ſolicitus eſſe cœpi. Verùm cùm actionis adminiſtrationisq; tuæ progreſſum, & quam vitæ rationem complexus es, conſiderò, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, vt etiam planè videã te Fortunæ locum illum, ſingulari omnium beneuolentia & ſumma virtutis exiſtimatione non ſolùm tueri potuiſſe, ſed etiam eam virtutis opinionem de te concitauiſſe, vt vel maximis regnis gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono veroq; principe ſoleat expectari vel maximus, huiuſce iam non adumbratam imaginem, ſed luculentam expreſſamq; formam nobis exhibuiſti: atq; vt inſigne cõmodum ſubditis tuis adferre poſſes, in primis operam dediſti, vt tanquã agrum melioribus ferendis ſegetibus deſtinatũ, lolio zizaniáve, ſic Rempub. tuã labe vitijsq; contagioſis perpurgares, dum corruptores coërces, externas diuini nominis cõtumelias, blaſphemias, periuria, & id genus extrema ſcelera pro virili, iureq; tuo prohibes, emẽdas, tollis, ac punis: nihilq; magis è tua dignitate, nec rẽ Deo (huius enim miniſter & eſt & dicitur bonus quivis Princeps) gratiorem, nec ciuibus tuis ſalubriorẽ exiſtimaſti, quàm ſi ad huiuſcemodi honeſtatis ac pietatis ſcopũ & metã in curriculo tuo gnauiter & ſtrenuè contendas: pro quo etiam labore & indefeſſo ſtudio certò nouiſti tibi diuinitùs immortale præmium eſſe propoſitũ, cùm tã glorioſi conatus & curſus dux & magiſter CHRISTVS prolixè polliceatur illis rerum omniũ feliciſsimos ſucceſſus, qui religionem puriorem ardenter amant, & ornare ſedulò contendunt. Quamobrem Coſme Princeps ornatiſsime, fas mihi ſit quęſo, meo quodam more, & ſingulari quadam erga te gentemq; veſtram pietate, liberius quædã vſurpare & adferre, quæ ex officio prætermit-

tere non poſſum: teq́; exhortari, & admonere, vel iam currentem, vt dici ſolet, incitare potius, vt quem hactenus animũ ad publica iuuanda cõmoda attuliſti, eum nõ deponas, ſed tibi etiam atq; etiam vigilandum, ac pro Repub. conſilio & labore excubandũ exiſtimes: ſtudiaq́; omnia, cogitationes & curas in iis rebus pónendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, et amplas ditiones tuas, in ſummis rerum difficultatibus tueri ac gubernare poſsis. Hoc ipſum facilè totum aſſequêris, ſi Deum verum in CHRISTO verè, vt facis, agnoſcẽs, ſumma fide & obſeruantia colas, ames, venereris, & gloriæ ſanctiſsimi nominis eius, doctrinæ cœleſti, Eccleſiæ tranquillitati amplificandæ conſeruandæq́; dies noctesq́; ſtudeas: in dominio ad quod es adhibitus, publicam, vt hactenus feciſti, ſalutem quæras, ſubditorum incolumitatẽ cures & tuearis, honeſtam diſciplinam inſtituas, vel iam inſtitutam conſerues, florentem ditionem legibus, iuſtitia, concordia ſtabilire pergas. Magnum, inquies, eſt hoc et arduum munus, moleſtiarumq́; plenum, & quod non niſi ab iis præſtari poteſt, quibus diuinitùs peculiare donũ conceſſum eſt: mihi autem homini ſatis alto perfruenti otio hæc præſcribere longè facilius, quàm inuenire quenquam qui ad hunc ſcopum propius collimet. Rectè ſanè, ſed quorſum hęc? Vt teipſum, Clariſsime Princeps, reſpicias, teq́; eum eſſe firmè credas, in quem Deus Opt. Max. immenſa ſua benignitate, tam ampla cõferre voluit beneficia, vnumq́; conſtituere Ducem, ac veluti paſtorẽ, magnis & latè diſsitis populis, vt eos cõmodè prudenterq́; regendo paſcendoq́;, in hoc tuo principatu idea quædam ſanctæ Reipub. eluceres: ideoq́; duos præclaros tibi comites addere voluit, Iuſtitiam et Religionem: quarum altera fortunas, vitam & dignitatẽ ciuium & populorũ conſeruas & contines: altera ad veram ſalutem veramq́; felicitatẽ omnes cõuocas, & proprio laudabiliq́; exemplo tantũ non adducis. Reſpice igitur COSME Princeps munus tibi aſsignatũ à Deo, talentumq́; tam liberaliter tibi impertitũ, ac cœleſte tuum illud nomen non ſine diuino numine ideo tibi obveniſſe, vt (quod olim de Sparta prouerbium iactatum eſt) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni virtutũ genere exornes. In primis autẽ, vt decet veræ virtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, ſtudio, liberalitate, & officiis tuis cõplectaris: inſunt enim in artibus illis fontes & cauſæ ſapientiæ, virtutum, legum, & honeſtæ diſciplinæ, quę omnia quàm principatui & prouinciis tuis neceſſaria ſint, vnus omnium Principum optimè nouiſti, qui nullis ſumptibus, laboribus nullis perperciſti, vt præſtantiores ingenuarum artium doctores gymnaſiis

mnaſiis præficerentur, iuuentutémq; liberaliter inſtituerent. Et ſi quis tandem inveniatur qui ab egregia aliqua virtute commendationem ducit, hunc tua benevolentia dignum iudicas, ac benignè complecteris, autoritate defendis, foues, & dignis præmiis ornas: vt iam nemo mirari debeat, probos homines & doctiſsimos quoſq; certatim ingenij ſui partus libenter illi cõmendare, cuius vel nominis ſplendore, gratiam & ornamentũ ſcriptis conciliant ſuis. Quã quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in veſtra ſum clientela, cõmittendum putaui, vt, cùm multi eam voluptatem, quã incredibilem ex iſta magna dignitate animis ſuis perciperent, ſcriptis declararent, vellentq; te hunc ſummũ honorẽ ex tuo merito ſplendore diutiſsimè adminiſtrare, ego vnus in tanta omnium lætitia tacerẽ, nec ſcripto teſtificarer commune omniũ noſtrûm gaudium, ex eo potiſsimùm natũ eſſe, quòd te vnum in hac durioris temporis propagatione diuinitùs delectum videmus, qui literas literatóſq; viros ſingulari benignitate foues atq; illuſtras, ac adverſus intolerandam inſcitiam & immanem barbariem defendis. Vt igitur huiuſce perceptæ meæ lætitiæ aliquam ſignificationem darem, cõmentarios ſatis multos diuerſorũ amicorũ, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatu, de ſacris Aegyptiorum literis hoc tempore in vnum veluti corpus cõſtrictos in tuo nomine apparere volui: in quibus vel deſcribendis vel tractandis magnã operam & ſedulum ſtudium nos poſuiſſe, boni omnes qui noſtra legere dignabuntur, facilè intelligent. Quam verò feliciter id à nobis tentatũ ſit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles ſuſtinuimus, dum earum rerum explicationem adferre ſtuduimus, quæ naturę obſcuritate varietatéq; involutæ, multíſq; obſtructæ difficultatibus, plurimorũ vel inſigniter eruditorũ hominũ ingenia exercere detineréq; potuerint: vt etiã æquiorem mihi fore Lectorẽ ſperem, vbi viderit me primum in tanta rerum varietate, magnitudine ac difficultate, maximo ſtudio maximáq; animi contentione in hoc argumento elaborare voluiſſe, & honeſto exẽplo multorũ ſtudia excitare. Quanquã hoc loco extiterunt, qui in ipſo operis veſtibulo à tam laborioſo me deterrere ita ſtuduerunt incœpto, vt etiã vel arrogantiæ vel imprudẽtię nota & crimine me verberarint, quòd vnus è multis exiſtimarẽ aliquã abſolutã explicationem me nunc tandẽ huic tam obſcuro argumento adferre, & tam immenſam rerũ abditarũ ſeriem ex Aegyptiorũ ſacerdotũ arcanis eruere poſſe confiderem. Quin potius rei difficultate ob oculos verſata, inexhauſti operis laborem declinãdũ cenſuerũt, præſertim cùm in huiuſmodi enodandis nõ pauci ex

Grecis & Latinis Barbarísq; scriptorib. omne studiũ & operã sine fruge cõsumpserint, quòd opus tale rerum atq; artium omniũ propémodum rationem naturámq; comprehendat. Præterea vetustis earum literarum monumẽtis partim temporum, partim hominũ incuria deperditis, ea dicebant scriptorũ inopia laborandũ esse, vt si ętas, si ingeniũ, si alia pleraq; adessent, vix tamen ad exitũ perducere concederetur tantę molis argumentum, quod idem adeò sit ex hominum memoria sublatum, vel potius abolitum, vt nulli vnquam vsui sit hæc elucubratio futura, cùm præsertim hoc ipso tẽpore nullus quãtũlibet profunda eruditione sit, qui vel obeliscos qui Romę aut alibi adhuc visuntur, vel admirandam illam Bembi mensam intelligat, aut interpretari possit: vanúmq; esse, ingenium in eo pertinacius intendere, quod te nunquã omnino speres assecuturum. His ego responsum volo, me non esse nescium plurima ex his vnà cum Aegyptiorũ regno, doctrina, institutione, ac ferè omni eorum nomine ita esse abolita, vt si vel ipse reuiuiscat Heraiscus, qui fertur olim omnia sacerdotũ eorum monumenta literasq; mysticas vno statim obtutu intellexisse, rerúmq; simul interpretationẽ cõfecisse, iã nunc laboret incassum, si quid tale aggrediatur. Sed esto non posse me, non posse alium quempiam totum hoc sacrũ perlustrare, idcircóne pręclaro & laborioso incœpto desistẽdũ, quòd vni omnia pręstare negatũ sit? Idcircóne veterũ numismata & statuas artificiosius elaboratas, quas tanto studio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto sumptu resarcire curamus, quæcunq; fuerint vel nare, vel manu, vel pede, vel alio quopiam membro mutilæ, in fornacalem ignem ad vsum calcis coniiciemus? quomodo enim nobis vel voluptati vel admirationi esse poterunt, si non vndecunq; perfectæ fuerint, quando nihil isti dignum putant, preciosum nihil, nisi quod est absolutissimũ? Agè igitur COSME, si horũ sententiã probas, monumenta aliquot tum vetera tum recentia ex amœnissimis tuis ędibus abiice: statuas illas mira Michaëlis Angeli Bonaroti industria fabrefactas, è Diui Laurentij tẽplo eliminandas cura: nam & illis aliquid deest, & hę extremã artificis desiderant manum: vt de his tantùm loquamur quos in nostræ cõmentationis serie duces libenter suscipimus. Pliniũ habere domi nemo velit: professus enim se naturalis aut mundi historiæ libros editurum, non omnia nouit, non omnia perquisiuit, in orbis descriptione multa prætermisit, montes aliquot non recensuit, flumina pleraque non commemorauit, vrbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedum, piscium, auium, stirpium, ac aliarum quarundam vim ac proprietatẽ parum accu-

accuratè proposuit? Quid Plutarchũ, quid Aelianũ, quid Athenæũ, quid Pausaniã memorem, cùm horũ nemo omnia, quæ in suscepto argumẽto dici potuissent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in scribenda historia laus est, vt eandem plerisq; veterũ eripuerit, & cum vel primis parẽ habeat? Huius'ne incomparabilis viri scripta reijciemus, quòd in ea temporũ serie aliquot annorũ historia concisior sit? Id existimo nemo, nisi prorsus humanarũ rerũ imperitus, approbauerit. Tu certè Cosime Princeps domestico idipsum improbas exẽplo, qui quanto potes studio, quicquid reparari potest, instauras, & quorũ virtutes vel imitaris, vel etiam excellis, eorũ etiam imagines vel opera studiose perquiris. Sed ne in hoc multus sim, harum cõmentationum labor nulli rei magis mihi videtur assimilandus, quàm illi de quo dixi statuarũ effodiendarum & instaurandarũ studio: vt enim illæ vtcũq; mutilæ, gratę esse solent, sic nostra hæc (nisi me instituti Operis fallat amor) etsi nõ omnia cõplectẽtur, habitura tamen spero aliquid, quo sese humana ingenia oblectare possint. Nihil igitur mihi cum illis sit, qui quòd desperet inuicti mẽbra Glyconis, Nodosa corpus nolint prohibere chiragra. Nouimus humanarum viriũ terminos circũscriptos, & aliquid esse prodire tenus, si nõ datur vltra. Quamobrẽ quis tandem iniquiore in eum erit animo qui mortaliũ ingenia, industria & laborib. suis quocunq; modo vel delectare, vel iuuare conetur? Nam de præsentis argumenti vel oblectatione vel vtilitate, quam earum rerum explicatio & cognitio affert, si velim pro dignitate dicere, nullus vnquam exitus reperietur. Quòd si vnicuiq; rei nõ exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, scriptorũ opinio est, literas has quibus inde vsi sunt Aegyptij, tunc primũ excogitatas, cùm veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cœlestium rationem primi mortalium indagasse tradũtur, duas diuersa materia columnas constituerunt, lateritiã vnam, alterã lapideam, in quibus totũ de consummatione mundi arcanũ exscriberent: sunt enim qui descriptionẽ huiusmodi, animaliũ cęterarũq; rerum figuris constitisse astruerent, in quibus tamẽ philosophi, poëtæ, historici, diuinarum etiam disciplinarum sententias delitescere viderunt. Constantissima enim fama celebratum fuit, sacerdotes illos Aegyptios omnem naturæ obscuritatem adeò manifestè sibi cognitam professos, vt eandem quasi per manus traditã, disciplinã hęreditariã possiderent. Hac ipsa pręclara fama cõmotus admirandus ille Pythagoras, Aegyptũ sibi adeundã lustrãdãq; putauit, ac ab iisdẽ ibi sacerdotibus talia cepit arcanarũ rerum documẽta, vt non ab re de illo passim dictum sit, mente Deos adiit, & quæ natura negauit

visibus humanis, oculis ea pectoris hausit. Tātaq; huius viri fuit admiratio, vt Crotoniatæ & Metapontini (apud quos etiā de vita decessisse fertur) ex eius domo templum facerēt, ac veluti numen colerēt. Quid Plato, vt ingenij doctrinæq; princeps, & philosophorū Deus & haberetur & vocaretur, nónne id Aegyptiacę peregrinationi debet referre acceptum? Nónne Moses ipse, quem Pharaonis filia adoptauit, regióq; modo peritis Aegyptiorū adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni sapientisq; nomine honoratus est? Sed ne in cōquirendis multis laborare videar, cum hac hieroglyphica instituendi ratione similitudinem habere comperio diuinas nostrorum literas, ita omnia mystico quodam sensu scripta quæcunq; Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cœlesti spiritu afflati protulerunt. In noua verò lege nouóq; instrumento cùm Assertor noster ait, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quid aliud sibi voluit, quàm hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud, IESVS in Parabolis loquebatur ad turbas, nōne sermones suos arcano quasi velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apostolos ab vsitato loquendi more recessisse, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicvt merita dignitate, ita & forma quadam discernerentur, ne cœlestium mysteriorū maiestas passim & indiscretè patesceret, sanctúmq; canibus, & margarita porcis exponerentur. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphum Alexandrię regem, plerisq, audiētibus affirmauit, nō licuisse Gręcis Hebraicā historiā attingere: quin illustriū scriptorū quosdā eam rē tractare ausos, adversa mētis valetudine & languore corporis tandiu conflictatos, donec ab incœpto destitissent, tanquā id arcanum profanis esset gentibus manifesta ira numinis interdictum. Ad quod ipsum si nunc multi respicerēt, modestius aliquando se gererēt. Vides enim quæ de humana diuinaq; disciplina vetustas illa sub rerum verborumq; quorundam inuolucris occultauerat, & quòd peritissimi quiq; inter se hoc velvti ænigmatum genere vti consueuerūt. Mihi igitur vitio verti non debet, si omnem operā & studiū ad harū rerum explicationē contulerim, quas tanto in precio à præstantissimis quibusq; semper habitas nouimus. Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo summæ laudi datum, quòd primi vnum vel alterum ex his locum interpretati sint. Mihi igitur vt idem attentem cur negetur? Et si is non sum, qui cum illis ausim eruditione contendere, (fuerunt enim ex iis quos æquus amauit Iupiter) si quid tamen non intermissus labor, & in euoluendis remotioribus libris perseuerantia valent

lent,non vnum iam aut alterum locum,ſed ad multa volumina de arcanis huiuſmodi,aliqua poſteritatis gratulatione me cõſcripſiſſe grati,ni fallor, profitebuntur,ac oblectationẽ & vtilitatẽ ab harum rerũ tractatione nõ diſiunxiſſe. Maximas certè cõmoditates & vtilitates conſequemur,ſi ex multis expertibusq́; rationis animantibus exempla ſumere voluerimus, & virtutũ quas ſequamur, & vitiorũ quæ fugiamus. Nec deerit occaſio rectè ſentientibus, qui accõmodatè ad religionẽ noſtrã hæc retulerint & expoſuerint. Nec etiam arborum & herbarum cõſideratio nobis ocioſa eſt, cùm B. Paulus, & ante eum Dauid ex rerũ creatarũ cognitione, Dei magnitudinẽ & dignitatẽ intelligi tradant. Quæ cùm ita ſint, quis noſtrûm tam torpeſcenti,ac terrenis fæcibusq́; immerſo erit animo,qui ſe nõ innumeris obſtrictũ à Deo beneficiis fateatur, cùm ſe hominẽ creatũ videat,& omnia quę cœlo,aëre,aqua terraq́; continentur, hominis cauſa generata eſſe,ſeq́; non ſolùm rerum cœleſtium contemplatorem eſſe, verùm etiam eorum omniũ quæ vniuerſum cõplexu ſuo continet,dominum eſſe conditum? Hæc ſi ita ſuis viribus et animo expenderentur, atq́; oculis quotidie cernũtur, mirabilẽ excitarent in nobis erga Deum amorẽ. Verùm iam tempus, vt quæ, cõiunctiſſimis efflagitantibus amicis, cõmentariis ſingulis cõprehenſa ſint, vno velvti obtutu ſpectanda exhibeã: quos quidem cõmentarios, optime Princeps,ad te mitto, vt quibus poſsim officiis meã in te fidem,perpetuamq́; obſeruantiã declararẽ, vehemẽter etiam atq́; etiam rogans,vt hos ipſos ad te veniẽtes, id eſt, munuſculũ Pierij tui, quo ſe præſtantẽ virtutẽ tuam memoria ſempiterna colere velle declarat,ne aſpernêre,libroſq́; ipſos vnà cum autore tuendos conſeruandoſq́; ſuſcipias. A Leone animantiũ omniũ præſtantiſsimo fortiſsimoq́; auſpicandum putaui, in quem cùm oculos attentius cõieciſſem,ſtatim ardentiſsimus ille animi tui vigor affulſit: quare nemini cõuenientius quàm vni tibi eum etiam peculiariter dedicari poſſe iudicaui: meq́; ad id faciendum in primis incitauit, quòd in tua ciuitate, quæ ſemper fuit leonum altrix, magna ſpes afferebatur, vt Leo meus nuper ablactatus, educationis incrementa opiparè eſſet apud te conſecuturus. Multo enim indiget cibo: nec quenquam hodie noui, qui liberalius ac libentius vno te ſit impenſam hanc, quæ tua eſt humanitas, facturus, cùm præſertim largiſsima tibi ſit earum rerum copia,quibus Leo meus paſcendus eſt: mox verò vbi vires indeptus idoneas fuerit,tuorum literatorum ope curaq́; ſaginatus, nulla noſtra verecundia theatris exhibitus, ſpectaculo quouis publico feliciſsimis tui nominis auſpiciis emittatur. Vale.

RERVM QVAE SEXAGINTA HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR, CATALOGVS.

Primo Commentario, ad Cosmum Medicen Florentinorum Ducem, describitur Leo, cuius, ut reliquorum omnium, symbola suo loco in Indice copiose notatur fol. 1

Secundo, ad Guidonem Ascaniũ Sfortiam Card. Elephantus & Rhinoceros 17

Tertio, ad Lælium Taurellum Iureconsultum, Taurus, & Bubulum genus 22

Quarto, ad Petrum Victorium, Equus 31

Quinto, ad Floriũ Maresium Bellunensem, Canis 39

Sexto, ad Cælium Calcagninum, Cynocephalus, Simia 45

Septimo, ad Achillem Bochium Bononiensem, Ceruus, Cornua. 51

Octauo, ad Romulum Amasæum, Formica, Scarabeus, Echinus terrestris 57

Nono, ad Fabium Vigilem Spoletanũ, Porcus siue sacra Sus 63

Decimo ad Lactantium Ptolemæum, gregalia quædam, nempe Capra, Hircus, Oryx, Ouis, Aries 71

Vndecimo, ad Prosperum Sanctacrucium Romanum, Lupus, Hyæna, Lynx, Vrsus, Panthera, Tigris, Vrus 79

Duodecimo, ad Petrum Cursium Romanũ, Asinus, Mulus, Camelus 87

Decimotertio, ad Ioannem Antoniũ Egregium, Lepus, Vulpes, Fiber, Talpa, Mustela, Mus, Felis vel Ælurus 95

Decimoquarto, ad Bernardinũ Maffæum Cardinalem Serpens in genere, Basiliscus, Vipera 102

Decimoquinto, ad Achillem Maffæum Romanum, Serpens in signis militaribus, Caduceus 111

Decimosexto, ad Marium Maffæum Romanum, Aesculapius, Gorgonæ, Scorpius, Salamandra, Dipsas, Medusa, Hydra 117

Decimoseptimo, ad Aegidium Viterbiensem Card. Ciconia, Merops, Cucupha, Ibis, Dagnis, Grus, Miluius 124

Decimooctauo, ad Cornelium Musæum Episcopum Bipontinum, Vultur 130

Decimonono, ad Paulum Iustinianum Abbatem, Aquila 137

Vicesimo, ad Actium Syncerum, Phœnix, Pelecanus, Vulp-anser, Noctua, Cornix, Passer 144

Vicesimoprimo, ad Iacobum Sadoletum, Accipiter 151

Vicesimosecundo, ad Victoriam Dauolam, Piscariæ Dominã, Columba, Turtur, Hirundo 157

Vicesimotertio, ad Angelum Colotium Bassum, Olor, Luscinia, Psittacus, Pica, Larus, Cepphus, Gryphs, Coruus 164

Vicesimoquarto, ad Nicolaum Cordatũ, Pauo, Gallus, Gallina, Callinago, Anser, Perdix, Coturnix 170

Vicesimoquinto, ad Thomam Miliarium Bellunensem, Struthiocamelus, Vespertilio, Otis, Alcedo, Curuca, Cuculus, Capriceps, Vpupa, Florus, Salus, Ardea, Cinnamus, Velia, Asio, Iynx, Caprimulgus, Turdus, Erythacus, Cinclus 178

Vicesimosexto, ad Petrum Melinum, Romanum, Apis, Culex, Cossi, Fucus, Vespa, Musca, Ephemerus, Cicada, Araneus, Tippula 185

Vicesimoseptimo, ad Ioannem Grimanũ patriarcham Aquilegiensem, Delphinus, Polypus, Chamæleo, Taranda 194

Vicesimooctauo, ad Liuiũ Podocatharũ Cypri Archiepiscopũ, Testudo, Cancer, Pinna, Ostrea, Locusta, Cochlea, Sepia, Purpura, Echinus marinus, Conchyliũ 200

Vicesimonono, ad Matthæum Macingum, Crocodilus, Fluuialis equus, Phocas, Musrana, Anguilla, Rana 206

Trige-

Index Librorum.

Trigesimo, ad Paulum Iouium Episcopum Nucerinorum, Pisces, Torpedo, Remora, Anthia, Cephalus, Scarus, Mullus, Sargus, Pastinaca, Nebrias, Fuca, Raia, Scolopendra, Pholis, Squatina, Clupea, Apua, Hirundo, Lepus marinus, Spongia, Glanis, Silurus, Thunnus 111

Trigesimoprimo, ad Cosmum Gerium, ex qua per Piscem in vniuersum 117

Trigesimosecundo, ad Ioannem Iacobum Fuggerum, Caput, Bicipitium, Tricipitium, Quadrifrons, Coma, Semicrinitum caput, Canities, Barba, Ceruix, Dorsum, Humeri 225

Trigesimotertio, ad Vrbanum Bolzanium, Oculi, Aures, Nasus, Os & dentes, Lingua, Gustus 233

Trigesimoquarto, ad Sebastianum Corradum, Cor, Clibanus, Sartago, Craticula, Spina dorsi, Pudenda, Vmbilicus, Venter, Pellis 241

Trigesimoquinto, ad Ioannem Manardum, Manus, Pedes, Calcaneum, Genua 250

Trigesimosexto, ad Franciscum Robortellum, Digiti & Mensuræ 259

Trigesimoseptimo, ad Bernardinum Tomitanum, Digiti & Numeri 267

Trigesimooctauo, ad Herculem Conzagam Card. Literæ & Disciplinæ 276

Trigesimonono, ad M. Antonium Passerem Patauinum, Isis, Circulus, Rota, Quadratum, Meta, Trinum 285

Quadragesimo, ad Ianum Vitalem Panormitanum, Vestimenta, Pileus, Indumenta atrata, Pera 293

Quadragesimoprimo, ad Ioannem Cornelium Fantini F. Venetum, Bulla, Anulus, Diadema, Titulus, Sceptrum, Torques & Phaleræ, Adamas, Sapphirus, Smaragdus, Iaspis, Vniones, Amethystus, Pecten, Speculum 301

Quadragesimosecundo, ad Nicolaum Rodiuilum Olicæ ducem, Arma, Arcus, Sagittæ, Hasta, Framea, Scutum, Gladius, Securis, Falx, Serra, Galea, Thorax, Pugio, Castra 308

Quadragesimotertio, ad Nicolaum Scombergum Card. Sedes seu Sella, Currus, Fulmen 319

Quadragesimoquarto, ad Ioannem Baptistam Montanum, Sol, Luna, Stella 326

Quadragesimoquinto, ad Thomam Campegium Episcopum Feltrensem, Nauis & partes, nempe Anchora, Temo, Retia, Hamus, Tridens 334

Quadragesimosexto, ad Benedictum Agnellum, Vrnæ Nili, Lucerna, Faces, Turibulū, Phiāla, Ignis, Fumus 338

Quadragesimoseptimo, ad Marcum Mantouam Iureconsultum, Lyra, Fistula, Tuba, Tibia, Tympanum, Tintinnabulum, Vocales septem, Liber 346

Quadragesimooctauo, ad Arnoldum Arlenium, Incus, Malleus, Tridens, Aratrum, Flagellum, Frænum, Colus & fusus, Laqueus, Catena, Iugum, Clauus, Cuneus, Vncus, Plumbum, Vectis, Claus 353

Quadragesimonono, ad Aloisium Cornelium, Lapis, Mola, Ara, Aedes, Iani, Columnæ, Obelisci, Mutili, Perpendiculum, Cardo 361

Quinquagesimo, ad Hieronymum Fracastorium, Palma, Laurus, Cedrus, Myrtus 368

Quinquagesimoprimo, ad Hieronymum Roboreum, Quercus, Hedera, Smilax, Amygdala, Nux iuglans, Capparis 375

Quinquagesimosecundo, ad Laurentium Granam, Funestæ arbores, nempe Cupressus, Pinus, Populus, Apium, Myrtus, Salix, Morus, Caprificus, Lotos. folio 379

Quinquagesimotertio, ad Reginaldum Polum Card. Olea, Vitis, Ficus 385

Quinquagesimoquarto, ad Aloisium Priul lum, Pomum Italum, Persicum, Punicum 394

Quinquagesimoquinto, ad Iulium Medicem, Rosa, Vepres, Cardui scolymus,

Amaranthus, Ferula 399
Quinquagesimosexto, ad Ioannem Antoniũ Pollionem, Spica, Lolium, Milium, Modius siue Calathus, Cornucopiæ 404
Quinquagesimoseptimo, ad Ludouicum Beccadellum Archiepiscopum Ragusinũ, Papyrus, Faba, Cicer, Arundo, Sinapi 410
Quinquagesimo octauo, ad Franciscum Fantonũ, Hortensia, Cæpe, Allium, Rapum, Fungus, Cucurbita, Papauer, Verbena, Filix, Absinthium, Hyssopus, Asparagus, Capparis, Mandragora, Bulbi, Cicuta, Ruta, Coniza, Heliotropium, Lupinum, Nycteretum, Blitum, Beta, Capillum Veneris, Apiastrum, Brassica 416
Quinquagesimonono, ad Basilium Amerbachium, varia Deorum & hominũ simulacra 427
Sexagesimo, ad Theodorum Zuinggerum, Serpens, Cerberus; Felis, Vitulus, Capricornus, Cancer, Aquila, Crater, Lyra, Arcus, Nodus, Catena, Quinarius numerus, Pentagonum, Pyramis, Cubus, Octaëdrum, Icosaedrum, Papauer, Iris, Hyacinthus, Narcissus, Hyssopus, Myrtus, Salix, Cedrus, Palma, & quatuor anni temporum hieroglyphica. 438

AVTORES, QVORVM TESTIMONIIS IN HIS COMMENTARIIS VSVS EST PIERIVS.

Absinis Rhetor
Absyrtus
Acron
Aelianus
Aegyptij sacerdotes
Aeneas Platonicus
Aeschylus
Africanus in Georg.
Agriculturæ libri Constant. Imp. inscripti
Albertus Magnus
Alcinous Platonicus
Alexander Aphrod.
D. Ambrosius
Ammianus Marcell.
Anacreon Teius
Apollodorus
Apollonius Rhodius
Apollonij Rhodij interpres
Appianus Alexandrinus
Apuleius
Aratus
Arati interpres
Aristophanes
Aristophanis interp.
Aristides Adrianus
Aristoteles
Arrianus
Artemidorus
Athanasius
Athenæus
D. Augustinus
Auerroës
Ausonius Burdegalensis
Basilius Magnus
Bedas Venerabilis
D. Bernardus
Biblia sacra
Boëtius Seuerinus
Callimachus
Cassiodorus
Catullus
Cebes Thebanus
Censorinus
Charisius Sosipater
D. Chrysostomus
Cicero
Claudianus
Clemens Alexand.
Clemens Pontifex
Cleomedes
Columella
Cornelius Celsus
Cornelius Fronto
Cornelius Tacitus
Demetrius Triclinius
Demetrius Phalereus
Demosthenes
Didymus
Diodorus Siculus
Dionysius Haliear.
Diogenianus
Dion Coceeius historicus
Dion Prusensis Chrysostomus
Dioscorides
Ennius
Erasmus Roterod.
Eucherius
Euripides
Eusebius
Eustathius
Eutropius
Festus Pompeius
Flauius Vopiscus

Flo-

AVTORVM NOMINA.

Florentinus de re Ruſt.
Fortunatus
Franciſcus Petrarcha
Fulgentius
Galenus
A. Gellius
Gregorius Nazianzenus
Gregorius Pont.
Hali Amberagel
Haliabbes Arabs
Harpocration
Heliodorus
Heraclides Ponticus
Hermes Aſtronomus
Hermes Triſmegiſtus
Hermolaus Byzantius
Herodotus
Herodianus
Heſiodus
Heſiodi interpres
Heſychius Hieroſolymitanus
Heſychius Grammaticus
Hierocles
D. Hieronymus
Hippocrates
Homerus
Homeri interpres
Horatius
Horus Apollo
Iacobus Zieglerus
Iamblichus
Ioannes Picus Mirandulanus
Ioannes Reuchlin Phorcenſis
Ioannes Scholaſticus
Ioannes Stobæus
Ioannes Scotus
Ioannes Grammaticus Zezes
Ioſephus
Irenæus
Iſaacius Zezes

Iulius Capitolinus
Iulius Firmicus
Iulius Frontinus
Iulius Pollux
Iulius Nypſus
Iuſtinus hiſtoricus
Iuuenalis
Lactantius Firmianus
Lactantius Statij interpres
Lucas Minoritanus
Lucianus
Lucretius
Lycophron
Macrobius
Manethon
Martialis
Martianus Capella
Maximus Tyrius
Michael Byzantius
Muſonius
Nicander
Nicandri interpres
Nicephorus
Nonius Marcellus
Numenius
Oppianus
Origenes Adamantius
Orpheus
Ouidius
Pandectæ Iuris
Papinius Statius
Paulus Diaconus
Paulus Iuriſconſultus
Paulus Oroſius
Pauſanias
Petronius Arbiter
Petrus Aponenſis
Philo Iudæus
Philoſtratus
Phocylides
Phurnutus
Pindarus
Pindari interpres
Plato

Plautus
Plinius in Naturalibus hiſtorijs
Plinius iunior
Plotinus
Plutarchus
Pontius Paulinus
Porphyrius philoſophus
Porphyrion Grammaticus
Priſcianus Grammaticus
Probus Valerius
Probus Æmilius
Proclus Lycius
Procopius
Propertius
Prudentius
Pſellus
Ptolemæus Alexandrinus
Quintilianus
Quintus Curtius
Quintus Calaber
Ruffinus Aquilegienſis
Salomon Trecenſis
Seneca
Seruius Honoratus
Sextius Medicus
Sextus Aurelius hiſtoriographus
Sibyllini libri
Sidonius Apollinaris
Silius Italicus
Solinus
Sophocles
Spartianus
Speuſippus
Stephanus de Gentibus
Strabo
Suetonius
Simeon Antiochenus

AVTORVM NOMINA.

Synesius
Tertullianus
Themistius
Theocritus
Theocriti interpres
Theodorus Gaza
Theon Arati interpres
Theophilus Iurisconsultus
Theophylactus
Theophrastus
Diuus Thomas Aquinas
Thucydides
Tiberius Donatus
Tibullus
Titus Liuius
Trogus Pompeius
Tryphon Grammaticus
Valerius Flaccus
Varro
Vectius Bassus
Vegetius
Veterum varia numismata
Victorinus Rhetor
Virgilius Maro
Vitruuius
Vlpianus Iureconsultus
Xenophon
Zenodotus
Zezes
Zoroastres

AVTORVM, QVORVM TESTIMONIIS IN *Hieroglyphicis Pierius vsus est, finis.*

LOCO-

LOCORVM QVORVNDAM SACRAE SCRIPTVRÆ, QVÆ HIC PASsim exponuntur, Index.

GENESIS.

Cap. III. Insidiaberis calcaneo eius 434.a.b

Cap. III. Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneum 258.c

6 *Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, sunt quia caro* 414.a

9 *Anima illius in sanguine est* 154.d

23 *Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios* 111.a

35 *Reges de lumbis tuis egredientur* 245.a

36 *Tauri decor eius* 31.a

EXODI.

Cap. XXVIII. Et fecerunt vestimentum poderem sub vmbone, &c. 295.f

33 *Posteriora mea videbis, faciem, & cæt.* 160.e

LEVITICI.

Cap. II. Quicquid obtuleris sacrificij, sale condies, &c. 220.b

2 *Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de simila* 243.e

6 *Quæcunque illa attigerit, sanctificabitur* 253.a

8 *Sacrificium pro sacerdotum consecratione, pollices manuum & dexterorum pedum, hostiæ sanguine oblinuntur* 257.d

8 *Azymorum calathus ab Aarone & filiis eius offerendus* 277.c

11 *Et quicunque morticina eorum tetigerit, &c.* 283.b

11 *Vt adoretis talpas & vespertiliones* 179.f

15 *Vertantur in lapides, donec pertranseat populus tuus Domine* 363.a

17 *Vbi monemur sanguinem non esse comedendum* 154.c

19 *Manus eius offerant hostiam Domino.* 250.f

21 *Non radent caput, neq; barbam* 232.a

22 *Si fractum, si cicatricem habens* 58.b.c

Si non poterat manus eius inuenire. 255.d

23 *Septem diebus comedetis azyma* 262.f

23 *Animam quæ peccauerit, offerre donum similam cum oleo* 385.f

23 *Panes duo primitiarum dicti ex duabus decimis similæ fermentatæ* 277.c

23 *Salices de torrente sumi præcipiuntur.* 383.c

27 *Omnis æstimatio siclo, &c.* 145.e

27 *De consecratione, præsertim Aaronis.* 238.a

28 *Ad imas tunicæ fimbrias aurea cur tintinnabula, maláq; Punica* 349.e

Pontifex humeros primùm præcingi iubetur, mox logium assumere 279.b

DEVTERONOMII.

Cap. VIII. De Dipsade, vbi terrificã illam describis solitudinem 121.d

12 *Vbi sanguinem hostiarum pro anima esset, monet Moses* 154.b

17 *Quicunq; rex fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos* 34.f

21 *Si mulierẽ quis ex hostico viderit, vt vxorem ducere concupiscat* 231.b

23 *Locum habebis extra castra, &c. gerens paxillum in balteo* 101.f

25 *Pro mensura peccati erit & plagarũ modus, &c.* 274.b

32 *Comedit Iacob, & impletus est, & recalcitrauit* 31.a

32 *Funiculus hæreditatis suæ Israel* 266.d

32 *Sanguinem vuæ biberunt* 390.c

33 *Qui appropinquant pedibus eius, de doctrina eius, &c.* 256.f

53 *Et sanguinem vuæ biberet meracissimũ* 390.c

IVDICVM.

Cap. VI. Si ros in solo vellere fuerit, & rogo vt solum vellus siccum sit 281.f.282.a

7 *Curuatis genibus biberunt* 46.d

REGVM.

1 *Reg.5. Arca Domini iuxtà locata, noctu fractum dissiliisse, manéque dorsum, &c.* 232.f

1 *Reg. 24. Canem mortuum persequeris.* 43.b

1 *Reg. 28. Mulierem quæ Pythonem habeat, sibi sisti cupit Saul.* 109.c

2 *Reg. 9. Ecquis ego sum seruus tuus, &c.* 43.b

2 *Reg. 22. Ascendit fumus de naribus eius.* 237.d

3 *Reg. 12. Minimus digitus meus compactior est lumbis patris mei* 245.a

3 *Reg.1. Ponite filium meum Salomonem in mulam* 92.e

4 *Reg. 4. Mors in olla est* 381.a.b

4 *Reg. 6. Elisæus vidit auxiliares equites in monte* 33.c

IOB.

Cap. III. Si non ex ventre matris meæ dux illis fui 249.b

19 *Manus Domini tetigit me* 253.b

38 *De cuius vtero egressa est glacies?* 249.e

39 *Quis dimittet asinum liberum* 89.f

39 *Num derelinquet oua sua in terra, vt quæ puluis, &c. de Herodio* 126.e

Nunquid in sapientia tua plumescit accipiter. Ibid.

Struthio in terra relinquit oua sua, &c. 179.a

PSALMORVM.

Psal. 1. Tanquam lignum quod plantatū est secus decursus aquarum, &c. 365.f

1 *Hic arbori similis est ad aquæ riuum satæ.* 441.a

7 *Caligo sub pedibus eius* 282.e

8 *Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum* 259.e

10 *Palpebræ eius interrogant filios hominum* 235.b

17 *Deus posuit tenebras latibulum suum.* 206.f

18 *Pes meus stetit in via recta* 257.c

20 *Quoniam pone eos dorsum* 232.f

21 *Ego sum vermis, & non homo* 60.e

21 *Circundederunt me canes multi* 45.b

22 *Circundederunt me vituli multi, tauri pingues, &c.* 30.f

26 *Ne repellas me* 169.b

26 *Delinquentis hominis brachium conteritur* 255.e

28 *Dominus diluuiū inhabitare fa.* 284.d

29 *Vox Domini quæ ceruos perficit.* 55.f & 56.a

31 *Nolite fieri sicut equus & mulus* 36.c & 92.c

31 *Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina* 400.e

35 *Homines & iumenta saluabis Domine* 74.f

38 *Tabescere fecisti quasi araneam animam meam* 193.b

39 *Ecce commensurabiles posuisti dies meos* 264.a

29 *Seruasti me ne deciderem in lacum* 284.f

40 *In Idumæam extendam calceamentum meum* 309.c

41 *Abyssus abyssum inuocat* 284.e

44 *Eructauit cor meum verbum bonum.* 242.b

44 *Cùm nobis aderas, inimicos nostros cornu petebamus* 30.f

49 *Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iustitias meas, &c.* 240.a

50 *Asperges me Deus hyssopo, & mundabor* 440.e

57 *Furor eorum par est anguium furori.* 106.c.d

27 *Alienati sunt peccatores ab vtero, ira eis secundum similitudinem* 107.b

58 *Conuertentur ad vesperam, & famem concipient vt canes* 43.b

59 *Moab lebes spei meæ* 408.c

63 *Tenuisti manum dexteram tuā* 254.b

63 *Super oues pascuæ tuæ* 277.e

64 *Quoniam calix in manu Domini.* 409.b

65 *Igne nos examinasti, &c.* 344.e

66. *Im-*

66 *Imposuisti homines super capita nostra* 257.c
67 *Et virtus eius in nubibus* 282.f
67 *Congregatio taurorum in vaccis populorum* 31.a
67 *Extimula feras ex arundineto* 415.b
68 *Lingua canum tuorum hostium, &c.* 40.a
69 *Fiat mensa eorum in laqueum* 277.f
70 *Quasi prodigium factus sum multis.* 145.a
70 *Donec annunciē brachium tuum generationi omni quæ ventura est* 251.a
72 *Penè effusi sunt gressus mei* 406.f
73 *Mei penè moti sunt pedes* 256.e
73 *Tu confringes caput draconis in aquis.* 113.c
77 *Ego confirmaui columnas eius* 367.c
77 *Calix in manu Domini vini meri plenus mixto* 390.e
77 *Exacerbauerūt Altissimum in inaquoso* 281.b
77 *Et sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis* 266.d
78 *Deum exquisiui manibus meis nocte coram eo* 250.f
79 *Exterminauit eum aper de sylua* 67.e
80 *Educto de petra melle saturauit eos.* 283.c
80 *Vastauit vineam tuam, Domine, sus syluestris* 65.d
80 *Manus eius ad cophinum seruierunt.* 408.c
81 *Et erit tempus eorum in seculum* 104.d
83 *Inuenit turtur nidum, vbi poneret pullos suos* 161.c
83 *Inuenit sibi passer domum* 150.f
83 *Deus meus pone eos vt rotam* 289.b.f
90 *Anni nostri quasi aranea reputantur* 193.b
91 *Sicut cedrus Libani multiplicabitur. Et, Confringet Deus cedros Libani* 373.e
92 *Senectus mea in oleo pingui* 387.e
101 *Factus sum sicut nycticorax in domicilio* 148.e
102 *Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua* 141.b
103 *Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos flammam vrentem* 433.e
103 *Inter montes transibunt aquæ, potabūt eas omnes bestiæ agri* 283.b
103 *Herodij domus dux eorū* 126.d.130.a
106 *Deserta reddidit flumina, & aquarū fluxus in sitim transmutauit* 283.e
109 *Ex vtero ante luciferū genui te* 249.e
110 *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis* 252.d
113 *Iordanis conuersus retrorsum* 220.c
115 *Calicem salutaris accipiam* 409.b
115 *Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius* 427.e
117 *Labores manuū tuarū comedes* 255.b
123 *Erepta anima nostra sicut passer de laqueo, &c.* 150.f
125 *Sicut torrens in austro* 283.f
126 *Sicut sagitta in manu potentis* 309.f
130 *Impiorum concisæ ceruices* 232.d
134 *Educit nubes ab extrema terra, fulgura vertit in pluuiam* 325.d
136 *In salicibus, in medio eius suspendimus organa nostra* 383.c.d
138 *Semitam meam & funiculum meum inuestigasti* 266.e
146 *Et pullis coruorum inuocantibus eum alimenta subministrat Deus* 168.d

PROVERBIORVM.

Cap. I. Fili mi, audi doctrinam patris, &c. 135.d
5 *Non respicies ad mulierem meretricem: fauus enim destillans, &c.* 187.c
6 *Vade ad formicam ô piger, &c.* 57.e 58.c
7 *Donec transfigat sagitta iecur* 244.f
7 *Quasi bos ductus ad victimam* 28.c
30 *Lepusculus plebs inualida* 95.d
30 *Effodiant eum corui de torrente* 169.b
30 *Lepusculus sapientibus sapientior* 96.e
30 *Ceruus amicitiæ, & gratiarum pullus fabulentur tecum* 56.b

Locorum Scripturæ Index.

ECCLESIASTES.

Cap. IX. Melior est canis viuus leone mortuo 42.e

21 *Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, &c.* 379.a

21 *Et dissipetur capparis* 379.c

CANTICORVM.

Cap. I. & IIII. Oculi tui columbarũ. 160.e

Cap. 1 Osculetur me osculo oris sui 430.c

2 *Vox turturis audita est in terra nostra.* 161.f

2 *Capite nobis vulpes paruas, quæ demoliuntur vineas* 97.f

5 *Fratruelis meus albus & rubicundus.* 296.f

5 *Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo ceruorum* 56.b

5 *Comæ tuæ iunctæ canalibus* 435.b

7 *Statura tua similis facta est palmæ* 371.a

SAPIENTIÆ.

Cap. XII. Misisti antecessores exercitus tui vespas 189.f

12 *Melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens* 246.c

ECCLESIASTICI.

Cap. VI. Cauendum ne animos, veluti taurus, extollamus 30.f

10 *Si momorderit serpens in silentio* 109.b

ESAIÆ.

Cap. I. Caupones tui miscent vinum aqua 282.c

1 *Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis* 95.d

2 *Proijciet idola, &c. vt adoraret talpas & vespertiliones* 99.c

5 *Mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem* 282.e

5 *Mandatum est nubibus, ne plueret imbrem super vineam Soreth* ibid.b

6 *De Seraphim duabus, qui senis singuli alis præditi, &c.* 225.b

34 *Erit cubile draconum, et pascua struthionum* 179.a

38 *Sicut pullus hirundinis, sic clamabo.* 162.d

40 *Quis mensus est pugillo aquas* 264.e

55 *Venite, emite absq; argento & absq; commutatione vinum & lac* 188.b

HIEREMIÆ.

Cap. IIII. Ventrem meum ventrem meum doleo 242.c.249.e

5 *Vos igitur non timebitis me, qui posui arenam terminum maris* 251.e.f

8 *Turtur & hirundo & ciconia custodierut tempus aduentus sui* 161.d.176.a

17 *Clamauit perdix, congregauit quæ non peperit* 176.e

46 *Fugite ab occursu gladij, quem columba vibrabit* 158.f

EZECHIELIS.

Cap. XIII. Væ iis qui assuunt ceruicalia sub omni cubito manuum 265.a.b

16 *Et catena circa collum tuum* 301.d

Et imposui tibi armillas circa manus tuas 305.f

17 *Aquila grandis magnarum alarum* 142.e

32 *Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terrã, campos implebo, &c.* 338.a

34 *Et cùm purissimam aquam biberetis, reliquã pedibus vestris turbabatis* 177.b

37 *Aperiam sepulturas vestras, & educam vos de Babylone* 284.f

47 *Ioseph duplicẽ funiculum habet* 266.d

OSEÆ.

Cap. VII. Corda eorum sicut clibanus incaluerunt 243.d

MICHEÆ.

Cap. VII. Tu peccata nostra in profundum mare demerges 218.c

ABACVC.

Cap. III. Quia ascendes super equos tuos 32.c.33.c

3 *Vbi dicit, in aquas salsas armẽtum à Deo inducendm* 281.c

3 *Fluminum terra scindetur* 283.e

3 *Venter meus turbatus est in me* 249.e

3 *Pro iniquitate vidi tentoria Aethiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian* 250..a

Boues

3. *Boues non assistunt ad præsepia* 277.e

SOPHONIÆ.

Cap. I. Extendam manum meam super Iudam, & super habitantes Israel 253.b

ZACHARIÆ.

Cap. IX. Ecce rex tuus veniet tibi 88.b

MATTHÆI.

Cap. VI. Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te 434.e

6. *Nesciat sinistra tua, quid faciat dextra.* 434.e

10. *De calceamentis pedibus non inducendis interpretatur* 413.a

10. *Qui non habuerit odio animam suam, perdet eam* 435.a

13. *Simile est regnum cœlorum reti misso in mare* 222.d

15. *Non decet panem filiorum dare canibus.* 35.b

15. *Quare vos transgredimini præceptū Dei propter traditionem vestram* 282.c

17. *De iuuene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam, &c.* 329.d

17. *Si quis habeat fidem quantum est granū sinapis* 415.e

19. *Facilius est camelum per foramen acus intrare* 93.f

23. *Camelum deglutiunt, & culicem liquāt.* 93.d

24. *Ubi fuerit cadauer, illic & aquilæ congregabuntur* 141.c

24. *Orate ne fuga vestra fiat hyeme vel sabbato* 282.f

26. *Tristis est anima mea vsq; ad mortē* 434.f

MARCI.

Cap. X. Calix quem ego bibo 409.b

LVCÆ.

Cap. XXIIII. Pisces assos comest 222.d

IOANNIS.

Cap. VIII. Nisi lauero te, non habebis partem mecum 434.a

12. *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructū affert* 427.e

ACT. APOST.

Cap. II. Dispertitæ linguæ tanquam ignis. 240.a

5. *Illi autem ibant à conspectu concilij, quòd digni habiti essent qui pro, &c.* 274.a

D. PAVLI AD ROM.

Cap. II. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis 242.a

AD CORINTH.

1. *Cor. 15. Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur* 403.c

AD COLOSS.

2. *Coloss. 3. Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo* 427.e

AD EPHES.

Cap. IIII. Sol non occidat super iram vestrā. 408.b

AD PHILIP.

Cap. I. Cupio dissolui, & esse cum Christo. 430.c

3. *Cauete canes, cauete malos operarios* 39.f

4. *State in Domino* 46.c

AD HEBRÆOS.

Cap. VII. Adhuc enim in lumbis patris erat, quando obuius ei factus est Melchisedech 245.a

11. *Circumierunt in melotis.* 395.f

APOCAL.

Cap. XVI. Et vidi de ore draconis spiritus tres immundos in ranarū similitudinem 211.b

17. *Aquæ quas vidisti, super quas meretrix illa sedet* 283.d

INDICIS LOCORVM SAcræ Scripturæ finis.

CAROLI UTENHOUII IUNIORIS GANdaui, ad clarißimos viros, Arnoldum Arlenium Peraxylum, & Michaelem Ißingrinium, in Ioannis Pierij Valeriani Hieroglyphicῶn Libros quinquagintaocto, Epigramma.

Δεῦτ' ἄγε Πιερίδες, τίς μοι λόγος ἔπλετο μοῦσαι,
  Ἄρμενος εὖ μέλπειν ἔσσεται, οἷα μέλω;
Θεῖον ὅπως σοφίτροπον τέκος ὑψώσαιμεν ἐπαίνοις
  Πιερίου, χαρίεντα φῶς τε κλεός τε τελεῦν,
Πιέριον παῖς ὕπατον κράτος Αὐσονίων,
  Πιερίου γλώττης ἄλσον Αὐσονίης.
Δεῦτ' ἄγε, Πιερίδων κλέος ἀθανάτων μουσάων
  Κλεῖτε, Πιερίῳ Πιερὶς ἔσκε τροφός·
Πιερὶς οὐκ ἐτεὸν τροφὸς ἔπλετο οἱ, ἀλλά γε μήτηρ,
  Ἥ νιν ἔτικτε, πατὴρ Φοῖβος ὁ μάντις ἔην.
Πιερὶς εὐνηθεῖσα γὰρ Ἀπόλλωνι τοκῆϊ
  Γείνατο μιᾶς ζαθέῳ σπέρματ' ἀφελμένον.
Οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ πολὺ φέρτατος ἐστὶ
  Πιέριος κἂν τοῦ γράφειν, ἠδὲ λαλεῖν.
Οὔτι τόσον Μεγάλου ταῖς χιλιάδεσσιν Ἐράσμου,
  Ἢ ταῖς Βουδαίου χαλκογράφοισι τύποις
Κέρτι χαρασσομένοις μερόπων τις ἐτέρπετο τόσσον,
  Ἠδὲ Μελαγχθονίοις τόσσον ἔχαιρε βίβλοις.
Ὅσσον ἰδὼν, ἐχάρην, τόδε Πιερίοιο πόνημα
  Ἀμφ' ἱεροῖς λογίων γράμμασι Μεμφιτῶν.
Ἐνθάδε Νειλιακῶν γνώσῃ μυστήρια λαῶν,
  Ἐνθάδ' ἀρρήτων αἰνίγματα Ἰσιακῶν,
Ἐνθάδε μαστεύσεις παλιγγενίαν στίχα μύθων,
  Παιδείων Γραικῶν, παντοδαπῶν Λατίων.
Τὸν πάρος ἄγνωστον, πρῶτον νυνὶ ξυνὸν ἔθηκας
  Χαλκογράφων πολλῶν ἔξοχ' Ἰσιγγρίνε,
Χαλκογράφων ὄντως Βασιλεὺς σὺ ἄπασι πάντῃ,
  (Καί περ ἔχῃ πολλοὺς ἡ Βασίλεια κλυτούς)
Μήτε τεῶν δαπάνων ὃς φείδεο, μήτε πόνοιο,
  Εἰς τὸ φάος βίβλους κρείσσονας ὄφρα βάλοις.
Τίπτε Πιερίῳ πρῶτον χάριν, εἶτα καὶ αὐτῷ
  Ἀρλονίῳ πάντῃ κύδεϊ φλανδρογενῶν
Ἀρλονίῳ πολλῶν τοῦ εὑρεταὶ εἰσὶ παλαιῶν
  Ἠδὲ νέων, Γραικῶν Ῥωμαϊκῶν τε βίβλων·
Ὕστατ' Ἰσιγγρινίῳ τοῦ χαλκογράφων ὄχ' ἀρίστῳ,
  Ὃς τάδε λαμπροτάτοις σοφοῖς ἐχάραξε τύποις.
Τὸν λάβε θησαυρὸν, τοιούτην βιβλιοθήκην
  Οὐ βλωμιαῖος ἄναξ πρὶν ποτ' ἔχεσκεν, ἰδών.

πρὸς Πιέριον.

Οὐδ' ἐκαλοῖς, τοῖς καὶ ὁμοῖα πλείονα γράψον
  Βιβλία, καὶ σὺ γράφει βίβλον ἐς οὐρανίην,
Ῥεῖά κεν ὤσκοι ἀτὰρ τελέσειας ταῦτά γε, δώσει
  Σοὶ βιότοιο θεὸς τέρμα πολυχρόνιον.

Ἔρρωσθε, καὶ ἑκάστοτε εὐτυχεῖτε.

IO. PIERIVS VALERIANVS AD COSMVM MEDICEM FLORENTINORVM DVCEM, DE IIS QVÆ *per Leonem significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.*

A MVLTA quidem sunt, quæ Leone super tam philosophi quàm historici, neqꝫ nõ aruspices disseruere: sed neqꝫ veriora, neqꝫ admirãda magis ab eorũ vllo, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus & obseruata, & posteritati cõmẽdata sunt: tot ea scilicet extãt, quæ viri illi totius ausim dicere arcanorum naturæ conscij, super animaliũ ingeniis maximè omniũ diligenter explorauerunt. Eam verò esse in Leone præstantiam norint omnes, vt vel singula eius membra non eorũ tantùm sacerdotũ inuẽtione, sed & gentiũ, ætatumqꝫ penè omniũ cõsensu, mystici alicuius significati argumentũ præbuerint. Tot sunt veterum monumenta, in quibus Leonina facies variis hieroglyphicis expressa nũc magnanimitatem, nunc animi corporisqꝫ vires, nunc Solem & terram, nunc naturam erga parentes obsequiũ, nũc animi domitorẽ significat: aliis mox pictu-
B ris amoris petulantiã, oratoriæ partem facultatis, vigilantiam, custodiam, terrificum hominem, dominatorem, Nili incrementũ, clementiã, vindictam, & pleraqꝫ alia cõmonstrabat. Nulla tamen naturæ vi admirabilior esse iudicaẽ quàm ipsa qua egregiè pollet magnanimitate. Ab ea igitur primùm omniũ ordiemur, quam Ægyptij sacerdotes ea de causa per Leonẽ pictũ intelligi volebãt, quòd inter quadrupedes nullũ aliud animal præstare magis animo exploratũ habuere. Eam præterea Leonis esse imaginem, vt magni & generosi animi simulacrũ præ se ferat, vt in Physiognomorũ obseruationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas, faciem obrotũdam, & ad radiorũ similitudinem iubas vndecũqꝫ diffusas, quibus colla armosqꝫ vestiat. Id enim Leonum genus animosius esse theatra Romana sæpius ostendere. Atqꝫ hę quidem, quò diffusę magis, vulnerũ eò magis cõtemptum indicant. Eos Homerus ἠϋγενεῖς appellat: de quibus dicitur, leonẽ nõ terreri laruis, neqꝫ à subula excipi. Quare Diogenes cùm apud Xeniadem seruiret, amicis volẽtibus eum redimere, negauit velle se:
C An nescitis, inquiens, Leones nõ iis seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Pari magnanimitate Antigonus Demetrij filius, cùm vrgentibus hostibus olim retrocedere cogereẽ, negabat se fugere, sed vtilitatẽ à tergo sitam persequi. Huiusmodi verò faciem horridè iubatam in morem histricis irritatæ aspicias in Antonini nummo, qualesqꝫ illi sunt, quos throno Solis Ægyptij subiecere affinitatẽ demonstrantes, quam cum ipso Deo iubarũ imitatione habere viderẽtur. Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omnino sunt, qui crispiorib. breuioribusqꝫ sunt iubis. Neqꝫ aliud sibi vult diuina lectio, cùm Dei populum sicut catulũ Leonis exurgere, & sicut leonem exilire scribit. Quanta enim illa sunt indicia magni animi, cùm quis crucem suã tollit, & Christũ sequitur, cùm Principũ furias cõtemnit, cùm ferocia sæuaqꝫ verbera aspernatur, cùm cæsus deniqꝫ gladiis bidentis instar nullã neqꝫ murmure, neqꝫ querimonia consternationẽ ostendit, cùm victo seculi terrore, spretisqꝫ corporis pœnis, igni, bestiis, tortoribusqꝫ traduntur: despiciunt enim & contemnunt omnia quæ sunt

De magnanimitate Leonis.

Antonini numisma.

in potestate mortaliũ, & imitãtur eum, qui Leo de tribu Iuda nuncupatur: atq; hic demũ ille ille homo est impauidus, qualem dari sibi Democritus postulabat ad summi boni specimen, qui scilicet animum à terrore liberasset. D

ANIMI CORPORISQVE VIRES.

Alunt verò, Admetũ leonem & aprum iũxisse, ex quo illũ animi corporisq; virtutes copulasse intelligendũ. Per leonem enim animi vim: per aprum, vt suo loco dictum, robur corporis interpretantur. Addũt, eum eodem argumento Apollini atq; Herculi acceptissimũ fuisse, quos media sapientia & ingenitæ cuiusdam virtutis indole sibi cõciliasset. Quinetiam Poëtæ feroces in bello viros θυμολέοντας vocare consueuerunt.

ROBVR.

Est & illud hieroglyphicum, per anteriora leonis robur significare, propterea quòd in eo animali membra illa robustiora sunt: ab excellenti enim vi quadã vniuscuiusq; rei significata sua Ægyptij desumebant. Expresit robur hoc Lucret. Carus cùm ita scripsit: E

Principiò genus acre leonum sæuáq; secla
Tutata est virtus. Neq; alia de causa leonem cœlo adscriptum multi prodidere, nisi q; sol eo tempore quo signũ id permeat, maximè sit validus atq; robustus, moxq; degeneret in posteriora declinãs. Quia verò, vt Pausanias ait, decet bellatorẽ hominem in cõflictu aduersus hostem, omni posthabita mãsuetudine atq; clementia, sæuire, Lacedæmonij Martem θηρεταὶ appellauere: eoq; spectare Homericum illud ait de Achille dictum, λέων δ' ὣς ἄγριος οἶδεν. Cuiusmodi signum in Simandij Ægyptiorũ regis nominatissimi sepulchro spectari solitũ autores tradũt, quem leonis specie figuratũ hostes in fugam vertere vidisses, vt ex eo & animum & robur & vigilantiã regis perspicere liceret. Videre verò est in Neruæ Traiani nummo fortitudinẽ hanc ita figuratã, vt claua leonino insideat capiti. per clauam fortitudinẽ significari dictum in Roboris cõmentario: per caput verò leoninũ animi generositatẽ interpretamur: vtroq; enim opus est, qui Ducis inuicti nomẽ affectet sibi vẽdicare. Quod verò pertinet ad leonis robur, tradunt autores Hyllum Herculis filium, eò quòd viribus pręstaret, Leonẽ Cithroniũ cognominatũ: quem cùm Euchemus Areas interfecisset, Rex à Megarensibus salutatus est, apud quos oraculũ erat, eum sibi adsciscendum, qui leonẽ interfecisset. Quod simile fuit Diocletiani facto, qui tunc ad se rerum summam peruenturã acceperat ab oraculis, eũ primũ aprũ interemisset: ob idq; cùm plurimos cõfecisset apros, queri per iocũ solebat, se quotidie apros interficere, nũquã aũt Imperatorẽ declarari, donec virũ nomine Aprum iugulasset. In nũmo quodam pulcherrimo C. POBLICII Q. F. cernere est fortitudinis simulacrũ, quod leonẽ suffocat claua à pedib. strata, pharetra cũ sagittis anteposita. Hippothoon Poëta robur hoc leoninũ pulcherrimo descripsit senariolo, quã apud Io. Stobęũ invenimus: γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν: cuiusmodi verba senex ille dicit apud Aristophanẽ, Vespis, ἐγὼ τὸ μὲν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον ἢ πολλῶν κικίννους νεανιῶν. Leonis senectã maximè florẽte hinnulorũ iuuẽtute meliorẽ esse scribit Hippothoon: & senex ille Aristophanicus senectutẽ suã pubescenti multorũ iuuenum virtu-

Traiani numisma.

C. Poblicij Q. F. numisma.

F

A virtuti gloriabundus anteponit. Cicero verò in Officiis, vim nõ aliter leoni peculiarem esse dicit, quàm vulpeculæ fraudem.

VIGILANTIA CVSTODIAQ.

VErumenimverò per leonis caput Aegyptij sacerdotes vigilantiã atq; custodiam ostendebant. Causam addebant, quòd solum hoc ex animalibus recuruos vngues habentibus, simulatq; natum est, cernit. atq; hinc Plutarchus solare animal leonẽ haberi putat. Sanè illi nomen παρὰ τὸ λάω τὸ θεωρῶ inditũ aiunt etymologiarum indagatores. Somni præterea parcissimi est, oculosq; habet inter dormiendum splendescentes, ac quodammodo patefactos, quod in custodiæ signum recepere: & sanè multi crediderunt leones omnino insomnes esse, quod Manethon Aegyptius in iis

B quæ scripsit ad Herodotum tradit. Huiusce rei argumentũ nonnulli obseruauere, quòd caudam assiduè inter quiescendum motat. Cæterùm incredibile est, vt putat Aristoteles, animal vllum perpetua vti vigilia: sed inde persuasi sunt qui talia se obseruasse profitetur, quòd leo magnos habet oculos palpebrasq; perexiguas, vt non oculum posit penitùs obtegere, intuentiq; splendor ille sese offert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare semper somni expers esse videatur. Quapropter significanter admodum, non tantùm Mycenarum portis, sed etiam reliquorum ædificiorum, præcipuè verò fanorũ valuis, ædiũq; sacrarum vestibulis leones, tanquam diuinorum custodes, vt est passim cernere, statuebantur. Quiq; iis insomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos autumãt, eandem cum leone conditionem habenti, quippe qui patenti igneoq; oculo terram conspectu perpetuo atq; infatigabili tueatur. Cùm verò cõstet, Alexandrũ Magnum præter alia quæ in homine præclara fuerunt, vigilantissimũ etiam fuisse, quod in exemplo à grue sumpto alibi diximus, non miror, etsi aliæ etiam huius rei causæ esse possunt, cum in nummis quibusdã leonino spolio caput indutum spectari, ab cuius altera facie simulacrũ Iouis est sedẽs, læua baculo innixus, dextera Aquilam pretendens, literæ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, nẽpe quòd ab Hercule per Caranum primũ Macedoniæ regem duceret genus: nam Hercules Nemei Leonis spolio vbiq; insignis, vel quòd eximię magnitudinis leonẽ spectãte Spartanorũ legato strauit. Quanquã non sum nescius, Philippum regem post Olympię nuptias per quietem sibi visum coniugis aluo insignem infixisse bullam, cuius sculptura leonis imaginem haberet: quod & vxorem grauidã esse, & animosum filium pariturã, coniectores periti respondere. Hinc Alexander in matris honorem leonis spolio maximè gauisus, & eadem de causa cùm somnio monitus Alexandriam in Ægypto ædificasset, eam Leontopolim appellauit: quãuis eius successores Alexandriã à cõditore ipso maluerint vocitari. Quod verò pertinet ad leonis somnũ, Physiologos ait Adamantius hęc de catulo leonis scribere, eum quippe simulac natus est, tribus diebus et tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tanquã tremefacto concussoq; cubilis loco catulum dormientem expergefieri, eoq; trahit dictũ illud à Iacobo in sacra lectione: Catulus leonis Iuda ad prædam fili mi ascendisti, requiescẽs accubuisti vt leo, & quasi leæna, quis suscitabit eum? Atq; etiam illud ex secundo Balaamis responso: Recumbens vt

Portis valuisq; fanorũ cur leonina capita affigãtur.

Alexander Magnus in numismate.

Leõtopolis.

leo requiescet, & quasi leæna, quã suscitare quis audebit: quod dubio procul ad Christi sepulturã pertinet. Sed enim intelligere etiam possumus dormisse eum sicut leo, ob splendescentes inter dormiendum oculos, vt scilicet diuinitatem ipsam cum eo nihil quicquã sopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum splendescentibus à nobis additũ est, ea de causa factum, vt aurem iis velleremus, qui viri alioqui doctrina magni atque pij, in eo tamen lapsi sunt, quòd animam Christi putarũt per tẽpus illud, quo cadauer eius sepulchro conditum fuit, apud inferos passam: quod humana ipsa natura piorum hominum audire reformidat. Animaduerte autem Origenis traductionem Latinam loco hoc, vt ferè passim, valde corruptam esse. D

TERRIFICVS.

ATque eo quidem signo quo robur & vigilantiã indicabant, eodem & terrificum hominẽ, qui reliquos aspectu solo consternaret, significabant: cuiusmodi simulachrũ in Agamẽnonis clypeo fuisse, Pausanias testis est, ad formidinem aliis incutiendam. quod quidem scutum in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inscriptione etiam adiecta: B

Agamemnonis clypeus.

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων Ἀγαμέμνων.

Quod ita reddere possumus:

Terror hic est hominum, quiq; hunc gerit est Agamemnon.

Est autem Leo eius naturæ, vt etiam si ferum nihil moliatur, intuentes tamen terreat: ea est in oculis eius vis, ea maiestas. Vnde tam Græci quàm Latini Poëtæ terrorem descripturi, comparationem ab huiusmodi animalis ferocia libentissimè desumpsere. Meritò itaq; Chabrias Atheniensiũ dux, vt alij, Philippus Macedo, dicere solebat, formidabiliorẽ esse ceruorũ exercitũ duce leone, quàm leonũ duce ceruo. Atq; tãta porrò vis tantusq; vigor animali alioqui robustissimo ita in oculis consistere tota videtur, vt eorũ vel minima offensione supraquàm credibile sit debilitari videatur, leuissimiq; obiectu amictus pecude ignauior fiat: quod & in theatris sæpius Roma spectauit, & Lysimachi exemplo cõprobatũ est, quem Alex. Magnus in idem claustrũ cum ferociente leone incluserat: ille verò hanc ingressus viã, domita strangulataq; belua, & Regi admirationi fuit, & vitę cõsuluit suæ, meruitq; vt huiusmodi factũ æterna numismatũ memoria prorogaretur. Quin non in oculis tantũ eius terror, verùm etiã in rugitu cõstat: itaq; Pindarus eũ ἐρίβρομον Olympiis, hoc est, latè rugientẽ vocat, Agesidamo, vt in Vulpe diximus. Id verò fit tãta ferarũ omniũ trepidatione, vt, quod Ambrosius eum Basilio testant̃, animantiũ multa quæ vel eius impetũ per celeritatẽ euaserint, horrenda tamẽ eius indignantis audita voce, veluti vi quadam perculsa atq; attonita cõsternentur, & plerũq; ita deficiant præ metu perdita, vt nullo negocio capiãtur. Quinctiam qui per somniũ imaginatus fuerit habere se leoninũ caput, Onirocritæ volũt eũ in aduersarios terribilẽ fore significari, nõnunq; verò & principatus & dominationes assecuturũ. Ab huiusmodi verò rugitus magnitudine Marcus è quatuor Euãgelistis vnus, leonis imagine, vt est à Daniele prẹuisus, ita in hodiernũ vsq; diem hieroglyphicè figuratur, quòd ipso statim operis initio vocem in deserto clamantẽ ingẽti ore tonat. Ita Eucherius. F

Lysimachi preclarũ factum numismate testatũ.

Marci Euangelistæ imago hieroglyphica.

DOMINATOR.

SAnè Basilius leonẽ pro dominatore animaliũ rationis expertiũ ponit: obseruatumq; est in ostentis, vt si fortè mulier aliqua leonẽ pariat, fore vt ab externis gentibus vincerctur ea respublica in qua id cõtigisset: quod non in humano tantùm

A tantùm genere, ſed etiam in quocunq; alio diuerſæ formæ animanti pollere tan tundem comperias apud aruſpices. Obſeruatum eſt in Cô inſula, cùm ouis de grege Nicippi cuiuſdam priuati hominis leonem peperiſſet, non fuiſſe huiuſce rei euentũ irritum, arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa ſocietas leonina, quæ longè plura ſibi aſſumit quàm relinquat, de qua Ariſto. Iur. Conſ. Caſsium reſpondiſſe refert, ſocietatem talem coiri non poſſe, vt alter lucrum tantùm, alter damnum ſentiret: & hanc ſocietatẽ leoninam ſolitum appellare L. ff. XVII. T. pro Socio. l. XIX. & Dion Chryſoſtomus ſermone περὶ βασιλείας, Homerũ ait ſapienter boui æquiparaſſe Agamemnonem eo verſu,

Ἠΰτε βοῦς ἀγέληφι μέγ᾽ ἔξοχος ἔπλετο πάντων.

Minimè verò vel leoni, vel aquilę ſimilem dixit, propterea quòd dominationis ea ſunt exempla.

SVMMA CALLIDITAS INGENII.

Nihil verò grauabor antiquã in argumentũ huiuſmodi fabulã ſubiungere, quæ mortalibus vtili admodũ documento futura ſit. Diuulgata per orbẽ *Fabula elegans.* B erat fama oraculi quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrũ Macedonẽ breui ad ſe venturũ, quem filiũ eſſe confitebat̃ ſuũ: ſolicitari hinc ad obſequiũ terrę Reges Principem'q; vt ſibi conciliarent inter ſe certare muneribus: præcipue'q; Ptolemæus Ægypti Rex dei ſui filiũ veneraturus magnam pecuniæ vim parat, quantũ ſcilicet vectigalis vno die ex Nili oſtiis & Memphiticæ vrbis portoriis collegiſſet. Erant verò cuiuſq; generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectæ ad aliquot talentorum millia, id totũ ſine delectu xenij nomine ad Alexandrum deferri curat. Obtulerunt ſponte veterinam operã, mulus, equus, aſinus, & camelus, qui pecuniã cum fide conuectandã ſuſcepere. Hi vix biduũ à Memphi progreſsi facti ſunt obuiam leoni, qui & ipſe intellecto Herculis cultu, quẽ Macedo ſuſcepiſſet, dum rebus ſtudet ſuis, Regẽ ſalutaturus iter in Macedoniã tẽdebat. Data itaq; & accepta hinc inde ſalute, cùm deſtinatũ, vt fit, omnes iter enarraſſent, adſciſcit̃ comes leo quaſi cuſtos atq; præſidiũ aduerſus latrocinantes affuturus. Hic de pecuniis certior factus, habere dixit ſe quoq; certam drachmarum ſummã quas pro cõmeatu ferret: ſed eſſe illas ſibi plurimũ incommo- C das, quòd oneribus geſtandis nequaquã aſſuetus eſſet: rogat itaq; oneris additamentũ leue ſingulis futurum inter ſe diſpartitũ ſuſcipiant, magni hoc beneficij loco habiturus: obſequuntur illi officioſiſsimè, ac paucas admodũ illas leonis drachmas inter ſe diuiſas in ſacculos quiſq; ſuos admiſcẽt, iter'q; mox continuãt ſuũ. Venerãt in pingues Aſiæ cãpos, cùm leo armentorũ multitudine cõſpecta dies aliquot ibi commorari è re ſua fore deſignauit, ſimulata'q; laſsitudine aliquot dierũ quiete ſibi opus neceſſe dixit, quas'q; depoſuerat pecunias repoſcit: illi adapertis cõfeſtim ſacculis, ipſum, quæ ſua eſſent, ſibi deſumere licere inquiunt. Leo cũ pleraſq; alias magno numero drachmas eadẽ nota ſignatas in vno quoq; ſacculo conſpexiſſet, læto magno'q; rugitu ædito: Drachmæ, inquit, meę multas admodũ drachmas ſingulę peperere, atq; mox quotquot erant ſuis ſimiles abſtulit pro ſuis. Quid quòd Hannonẽ Carthaginenſem præclarũ virũ, cuius meminit Plinius, in exilium actum ferũt, quia leonem ferundis oneribus aſſuefecerat, argumento inde capto, vt Plutarchus ait ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι ad Traianum, quòd qui leonem cicurare potuiſſet, ad longè maiora etiam aſpiraret.

HOMO QVI VEL SVAM VEL ALIENAM ferocitatem edomuerit.

Eodem oſtento mortaliũ triumphis leones iũctos à M. Antonio, atq; id qui

dem ciuili bello generosos spiritus iugum subituros portendere. id quod Cicero Philippicis illi obiicit, dum currũ eius leonibus iunctum, imperiosi hominis inuidiã ostentare memorat. Et Epistolis ad Atticũ, qui auguriũ id formidabat, ait: Tu Antonij leones pertimescas, caue, nihil est illo homine iucundius: & quę sequuntur reliqua. Sanè hominem qui arte, ingenio vel autoritate longè potentiorem se addicat sibi atq; subiiciat, per leonẽ ab homine domitũ intelligimus, quippe quòd feræ alioqui ferocissimæ validissimæq; impetum ferocitatemq; sopire mollireq; potuerit. Hac vtitur cõparatione Nazianzenus, vbi Basilium ait non modò sibi conciliasse prius Eusebium, sed in suam ita sententiam attraxisse, vt eius consiliis & monitis in omnibus parêre videretur. Notum ex historiis quid Megarensibus acciderit, apud quos Cassius leones, quos ædilibus ludis præparauerat, reliquisset. Cùm verò ciuitas per Calenum caperetur, Megarenses ferarũ carceres effregerũt, earum vinculis relaxatis, vt irruentibus hostibus obiectæ, negotiũ eis tantisper facesserent, dum sibi per morã aliquam consulere possent: sed enim longè aliter euenit, quia leones in ciues ipsos truculenti sæuitia cõuersi, tantã inermium stragem edidere, dum obuios quosq; adoriunť, sternunt, atq; dilacerãt, vt spectaculum id fuerit vel ipsis hostibus perquàm miserabile. Atq; vt huiusmodi multa prætereamus, iam verò Pythagoricum præceptum est, animalia curuunguia (ita mihi liceat γαμψώνυχα interpretari) nutrienda non esse, quippe rapacitatem e ciuitate summouendã. Idem sentit Æschylus, cùm leonis catulum in Republica non alendum esse dicit his verbis:

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν.
Ἢν δ' ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.
Catulum leonis alere in vrbe non iuuat,
Magis cauendum ne leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Euripides verò nullo eos pacto censet admittendos, Pythagorę pręceptũ secutus, in quo sapienter quidem Æschylus hæc super Alcibiade, impotentiores id genus homines non accipiendos: cęterùm si accepti fuerint æquo animo ferendos. At Euripides, vt Aristophanicus clamat Dionysius Ranis, ingenuè magis locutus, siquidem vt apud Homerum habetur,

ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά.

FVROR INDOMITVS.

IMmensum itaq; furorem, quo quis impotẽtius exardescat, significare si collibuisset, leonem effingebãt catulos suos discerpentẽ, imò exossantem, vt Gręcum vocabulum ὀστίζοντα interpretemur, non autẽ ἐκσώζοντα (vt in vulgatis Hori exemplaribus eodẽ Capite bis positum nihil significat) quo quidem furore correptum olim Herculem, autores tradunt, eoq; insaniæ prouectum, vt non hospitis tantùm filios enecarit, verùm & in suos ipsius filiòs vsqueadeò sæuire solitũ, vt eos interfecerit: quod nõ absimile est à pictura leonis proprios catulos discerpentis. Sanè Theocritus in Megara Herculis fœmina, de furore quem is in liberos exercuerit hæc dicit:

Σχέτλιος ὃς τόξοισιν ἃ οἱ πόρεν αὐτὸς Ἀπόλλων

ἤ τινος

A Ἤ τινος κηρῶν, ἢ Ἐριννύος αἶνα βέλεμνα
Παῖδας ἐοὺς κατέπεφνε, καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμόν,
Μαινόμενος κατ' οἶκον δ' ἔμπλειος ἔσκε φόνοιο,
Τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι   βαλλομένους ὑπὸ πατρί.

Infelix qui missilibus de munere Phœbi
Siue ea Parcarum, vel Erinnyos impia tela,
Gnatis ipse suis furiis agitatus ademit
Charam animam, vt domus ipsa cruore aspersa nataret.
Hos ego confossos manibus cecidisse paternis
Iussa oculis spectare meis, miserabile visu.

Poëtæ quoque nostri leonem iracundũ notant, vnde illud apud Horatiũ: Promethea insani leonis vim stomacho apposuisse nostro, cùm de excandescentia loqueretur. Elegãtissimè quoque, neque nõ eruditissimè Lucretius causam furoris istius perquirit, cuius carmina nõ iniucunda quæ repetantur ponere nõ pigeat:

Sed calidi plus est illis quibus acria corda
B *Iracundaque mens facilè efferuescit in ira,*
Quo genere in primis vis est violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerunque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Superius verò dixerat cùm de varietate animi loqueretur:

Est etiam calor ille animo quem sumit in ira,
Cùm feruescit, & ex oculis micat acrius ardor.

Eius verò indicium excandescentiæ est, cùm caudæ verberibus sese excitare visus fuerit, quod ita Hesiodus tangit in Herculis scuto:

πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιόων ποσσὶ γλάφει, οὐδέ τις αὐτὸν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθέμεν οὐδὲ μάχεσθαι.

Quem Catullus secutus Galliambico super Atti dixit:

Agè cæde terga cauda, tua verbera patiant
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.

Et quæ ad furoris incitamentũ & indicium sequuntur: nam & corrugare fron-
C tem pugnaturus cernitur, quod σκύζειν Græci dixere: & superciliorũ contractionem ἐπισκύνιον vocãt. Index autem pręcipuus est leonini animi cauda, perinde ac equorum aures, eaque propriè in leone dicitur alcea, quòd præcipuum in ea robur constet: vel quòd incitamentum quoddã sit ad assumendas vires animũque commouendum: initio irarum terra flagellatur, increscente verò excandescẽtia terga etiã sua verberant: id ea de causa fieri putat Alexãder Aphrodiseus, quòd eorum anima vehementius moueatur, sitque vltionis admodum appetẽs: cauda verò vtatur veluti homines manu, qua illi se plerũque in excandescentia complodere solent: ita animalia hæc ira cõmota, cùm id quod sese lædit vlcisci nequeũt, eo sibi modo solatium solent excogitare. Est itaque furor leoni familiaris, vnde apud Maronem, Iræque leonum, legitur. & Ouidius: Iram vultus habet, de eisdem ait. quare Poëtæ leonem peculiariter feram dicunt. ita Callimachus:

θηρὸς ἀερτάζων δέρμα καταμάλιον,

Quòd verò catulos ab eo exossari pingerent, causa est, quòd medulla leoni vel nulla, vel perexigua est, vt omnium animalium solidis omnino ossibus constare videantur, quasi inde accrescat furor, quòd labor his confringẽdis fit merce-

de minor cùm minimū id sit quod suctui possit inseruire. Sunt præterea ossa illa dura adeò, vt ex collisis ignis veluti ex silice excutiatur. Hinc animal est maximè febri obnoxiū. Febrē verò nihil aliud esse, quàm superantē totius corporis calorem, medicorū omniū cōsensu manifestum est. Febri deniq; nomē ab igne Grçcum πυρετὸς, à feruore Latinū est: quo morbo leones toto vitæ tempore cruciari feruntur: eaq; de causa Lucretius triste leonum seminium appellauit. Sanè prouerbiū hinc emanauit, ἐγέλασεν ὁ λέων, quotiens rarū aliquod hilaritatis exemplum intueamur. Thucydidis id dictū in Cylonio scelere subnotando, cùm scilicet indoluisset demū Atheniensis populus Cylonem per factiosissimas factiones quietum Reipub. statum interturbare, & quasi post diuturnam mœstitiam ad hilaritatem demum respexisset, vt impetu in hominem facto, eum vel in inuiolabilis Deæ templum aufugientem persecuti sint pleriq;, distractumq; inde magno totius ciuitatis gaudio trucidarint.

Prouerbiū.

D

REMEDIVM IN FEbrem nactus.

E

EO itaq; incommodo vexantur leones: tametsi vnus Albertus negat esse eos febriculosos: cui in Germania nato, alito atq; educato, vbi totum ferè vitæ spatium consumpsit, vtrum de leone loquenti potior sit adhibenda fides, quàm Ægyptiis inter leones quodāmodo genitis, cumq; ipsis totum vitæ tempus versatis, alij viderint. Ego sanè disciplinas eorum in huiusmodi re secutus, compertum esse inquam, leonem febri correptum vel si ad furorem vsque exæstuet, vnius pastione simiæ liberari. Quapropter Ægyptij sacerdotes si febricitantem hominem, & sibimet auxilia comparantem significare vellent, leonis simiam vescentis hieroglyphicum ponere soliti sunt: tanta enim indignatione simiam fert leo, vt nullum animal auidius perdere desideret. Causa est animalis petulantia, leonem indignissimis modis exagitantis. Nam simulac vel ex arbore aliqua vel ex alio tuto latentiq; loco nacta fuerit occasionem in leonem insiliendi, pro magno habet negotio caudæ sese eius applicare, natibusq; affigere, atque ita quibuscunque potest ludibriis Regi suo illudere: quòd cùm impatienter ferat leo, impotenter admodum in huiusmodi animal efferascit: quæ plenius in Cynocephali commentario discussimus. Sed vt mirari desinamus animal adeò ignobile generosissimo omnium infestum esse, scimus etiam culices in leonum greges petulanter adeò ferocire, vt eos magna interdum clade ad internecionem adigant. Inter enim arundineta Mesopotamiæ leones innumeri iuxta fluminū ripas et fruteta vagātur, eo tempore quo hyemis clementia ibi mollissima est, sem per innocui: verùm vbi per æstatem cœlum exarserit, regionibus iis æstu candefactis ambustisq; propémodum, ipsi tam vapore sideris quàm multitudine culicum agitantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia referta sunt, qui quidem ad splendorem oculorum tanquam ad humidiora membra conuolantes eos appetunt, palpebrarū libramentis mordicus insidentes. Hinc leones cruciati diutius, aut fluminibus, ad quæ remedij causa confugiūt, absorbentur, aut amissis oculis immanius efferascunt, quod ni fieret, omnis ea quç ad Orientē latè diffunditur plaga, huiusmodi bestiis oppleretur. Id sibi cōpertum

F

esse

A esse testatur Ammianus Marcellinus Rerum gestarum libro decimo octauo.

SVPER IGNE SOLICITVS.

ATque hoc quidem animal, quod ignem ingenitum, & in ipsis ossibus abstrusum gestat, ignem tamen præcipuè formidat, adeò vt nihil ęquè vereatur atque prætentas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius: quod & Homerus testatur eo carmine:

Καιόμεναί τε δέτας, τάς τε τρεῖ ἐσσύμενός περ.

Ardentésque faces, quas quamuis sæuiat, horret.

Et Pindarus Nemeis: πῦρ δὲ παγκρατὲς θρασυμαχᾶν τε λεόντων ὄνυχας ὀξυτάτας ἀκμαῖς τε δεινοτάτων σχάσαις ὀδόντων. In cuius trepidationis admirationem adducti Ægyptij sacerdotes, hominem super igne formidolosè solicitum, & quasi vesanientem, ostendere si vellent, leonis simulachrũ, & faculam pingebant. Id nos vix autoribus credebamus, antequã & Florentiæ, & demũ Romæ leones hac potissimũ ratione domari cõspiceremus. Simulachrũ hoc in marmore cæsum Romę vidi via Leoniana, quæ ad Popularem ædem ducit, erutum frustum ex Augustorũ mausoleo. Leo erat humi sessitans capite sublato, & in tergus verso: in trãsuersum adsculpta erat fax pinea cum nuce in summo capulo, tęniaque à face in leonis tergus porrigebatur. Quãuis verò apud autores scriptũ repererim, nihil aliud ex hieroglyphico huiusmodi significari, quàm, vti dicebamus, eum qui super igne pauidus esset: si tamen liceat mihi sententiã his meã admiscere, rei istius interpretationem esse dixerim, edomitũ furorem. Causam cur ita ignẽ expauescat leo, Peripatetici eam afferunt, quòd eius animalis vis pręcipua in oculis cõsistat: quique oculos ficciores calidioresque habent, ij maximè omniũ ignem auersanť. In idem verò significatũ adduci possit ilicis folium leonino pedi subiectũ: siquidem Magi ferunt leonem iligneo folio calcato torpescere: eandemque vim esse folio scillæ traditum à Zoroastre, non illo inquam antiquo, sed qui post Plutarchum fuit.

RELIGIOSA FORMIDO.

ET ne lõgius à leonina formidine digrediamur, gallũ is identidẽ, et pręcipuè albũ, vt Ambros. ait, à quo etiã Pythagoras abstinendum iubet, mirũ in modũ perhorrescit: quod pro symbolo colendę diuinitatis accipi quidã prodidere. Siquidẽ gallus, de quo Lucretius,

Quem nequeunt rabidi contra constare leones

Inque tueri, ita continuo meminere fugai.

diuinũ quiddam prę se fert, vti latius in Commẽtario deuoluere ea perscripto disseruimus. Diuinitatẽ verò omnis terrena potestas reformidat, ac reuereť. Leones porrò cùm Deûm matri sint dedicati Terræ, ipsi addicti intelliguntur: et superius bonã leonis partem, quippe quod à iubis est reliquũ, terram præ se ferre dicebamus. Sed enim aliã huius formidinis causam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, gallũ & leonẽ pręcipuè solaria esse animalia: sed cur gallũ leones vereanť, nõ posse nos à materia, sensúue rationẽ assignare, sed à superni tantũ ordinis cõtemplatione, quia scilicet præsentia visue solaris virtutis magis gallo infusa sit, quàm leoni cõcessa. quod ex eo cõiectare videť, quod exploratũ omnibus est, applaudere illum hymnis surgenti Soli, quasique iubar eius aduocare, eo pręsertim tẽpore, quo ex medio Antipodũ cœlo digressus ad nos

deflectit. Affirmat etiã solares quosdã angelos in galli effigie nõnunquam appa ruisse, qui cùm in se sine forma sint, nobis tamen, qui sumus in certã effigiẽ infor mati, forma se pręditos ea videndos exhibuêre. Contrà verò Dęmones nõnun quã leonina fronte visos, qui obiecto gallo repentè in auras euanuerint: quare solent etiamnũ diebus his, superstitionis eius studiosi, gallinaceũ pullũ in pelliciendis eis concilij caûsa pręmactare. Ad hęc tradunt Gręcorum nonnulli, qui doctrinã Ægyptiorũ sequuntur, animã Cecropis, quẽ in leonem trãsmutatum credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribus quibusdam subscriptis euocari, seq; illam eis ostendere: quod tamen esse ludibrium Æneius Euxitheus affirmat, Dęmonesq; ita nos præstigiis fallere contendit. Quòd verò Dæmones, qui leonina fronte apparuerint, obiecto euanescant gallo, inde procedere dicit Proclus, quòd in eodem ordine constituta, quæ inferiora sunt, superiora semper vereri coguntur. Quemadmodũ modesti pleriq; viri, dum virorũ diuinorũ imagines intuentur, hoc ipso aspectu vereri solent turpe aliquid perpetrare. Lucretius verò ex sectæ suæ pręceptis ait esse gallorum in corpore quædam

Semina, quæ cùm sunt oculis immissa leonum
Pupillas interfodiunt, acrémq; dolorem
Præbent, vt nequeant contrà durare feroces.

Mirum verò, quòd veteres obseruarunt leonem etiã herbã ita nuncupatã, quæ surculis sese circumplicando plurimũ nocet, gallũ ita abhorrere, vt si puella adhuc intacta, menstrua tamẽ, nuda passis crinibus leguminũ segetem circumeat, gallum in manibus habẽs, exarescat gramen id, prorsusq; deficiat. Id qualecũq; est, à Democrito tamẽ traditũ est, vt asserit Sotion. Sed qui alieniores à superstitione sunt, arcanãq; naturæ vim quandã contẽplant, semina aiũt galli sanguine contingi debere, hæcq; ita sata ab Leone herba nulla postmodum iniuria affici.

INVNDATIO.

INcrementũ verò Nili, quẽ NVM Ægyptiaca lingua nuncupant, quod apud nos significat nouum atq; recens, ostendere cùm vellent, leonis identidẽ hieroglyphicum faciebãt: quippe cùm Sol Herculei terga leonis adit, Nili diluuiũ excitat, duplumq; recentis aquæ Sole in eo signo commorãte sæpius exundat: quæ vis aquę per spatiosam Ægypti planitiem latè diffusa, solũ ea fertilitate grauidum reddit, qua non ipsi tantùm indigenæ sibi alimenta colligunt, sed magnã orbis partem fame leuant. Propter eam verò aquarũ redundantiã, quam Leonis beneficio consequi se quotannis experiuntur, institutum est, & apud gentes omnes vno iam consensu receptum, vt canales, tubiq; & siphones, qui aquam eructãt, per terebrata foramina in leonina capita ad id locis opportunis adsculpi solita aquam immittant, quæ inde ex leoninis rictibus euomi videatur. Qua ratione autem capita ea leonum in simis præcipuè constituenda sint, quoq; ordine disponenda, atq; vt ea tãtùm quæ contra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalem vsq;, qui cœlestem aquam ex tegulis excipit, reliquis inter hęc solidis, vti quæ cadit vis aquæ per tegulas in canalem ne deiiciatur per intercolumnia, ne'ue transeuntes perfundat, sed ea tantùm quæ sunt contra columnas, ex ore ructus aquarũ emittere debeãt, Vitruuius latè docet. Obseruauerat siquidem is, aquarum redundantiam per leonem apud Ægyptios significari, atque hoc in omnibus antiquorum ædificiis fieri passim viderat. Et vt semel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquęductibus quibuscunq; prominebant, leoninis figuris ornabantur: vt qui fons admirabili opere Viterbij antiquam hanc disci-

Leonina capita aquas eructantia.

A disciplinam ostentat. Et vt alia dissimulem, Romæ in Area Lateranensi leones duo sunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij statuam positi, qui dubio procul fontibus inseruiebant. Indicio sunt ora perterebrata in adaperto rictu, & infernè foramina in guttur vsq; immissa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundæ aquæ, dimittundæq; intercauatus. Tale aliquid obseruaui in agro Brixiano extra portam Orientalem ad secundum lapidem, ubi iuxta viam, quę tota magnis aquarum riuis atque diuortiis instructa est, leo marmoreus antiquissimi operis, vtris instar inflatus, rictum eodem modo ad aquarum effluuium patefaciebat. Sed neq; in iis tantùm quæ ad aquam euomendam pertinent, leonum effigies apponi consueuerunt, verùm etiã propterea quòd leo, cœlestis ille inquam, aperire clauderéq; videtur aquarum cataractas. Atq; in hæc vsq; tempora nunquam antiquata est veterum consuetudo, vt ostiorum clausuræ, claues, annuliq; foribus affixi leoninis rictibus ornentur, quod apud Ægyptios factitari solitum ait Theon in Arati commentariis: quamuis quod ad ostia pertinet, ad eam, qua de superius dictum est, custodiam potius respicere, quàm ad B aquarum fluctus, crediderim. Illud non omittam quod Horus Apollo tradit, in supplicationibus pluuias exposcentibus plerisq; in locis leonum ora vino proluí fuisse morem. Sed aduertendum est vulgatos Hori codices hoc loco deprauatos esse.

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVm verò persuasum haberent Ægyptij, leænas semel tantùm in vita parere, id quod cũ Herodoto pleriq; alij prodidere: mulierẽ itidem quæ vnius tantùm filij mater fuisset, per leænam sculptã significare consuerunt. Est in hanc sententiam Æsopi fabella veteribus scriptoribus approbata. Cùm vulpes leænæ fœcunditatem suam obiiceret in generositatis cõmendationem: illam verò incesseret, quòd & semel in vita, & vnũ tantùm pareret: leænam respondisse, se quidem semel & vnum parere, sed eum leonem. *Aesopi fabella.* Huius raritatis causam plerịq; reddere commenti sunt, eamq; potissimũ adinuenere, quòd catuli in vtero iam vnguibus obortis matricem discindant, ediq; partum, ea vnguium acie in enixu lacerata: vel quòd vnà cum primo partu locos amittat, quam deliram esse fa C bulam Aristoteles asseuerat, easq; vel quinquies vita parere, quod explorauerit in terra Syria, demonstrat. Primũ enim quinq;, ac per annos singulos vno subinde pauciores, donec ad vnicum, & mox ad sterilitatem declinauerint, in qua reliquum vitæ spatium degant. Aliàs magna ex parte geminos, quod per longam annorum seriem Florentiæ experimento compertũ est: sed cùm plurimum sex, nonnunquam etiam vnum. Philostratus affirmari ait à rerum peritis, ter eas tota vita parere: primò quidem treis, mox duos, inde vnũ: visam tamen aliquando leænam quæ octo vtero gestarit. Sedenim quam Philosophi rationem raritatis huiusce in pariundo conati sunt inuenire, Basilius Magnus ad prouidentiam Dei refert, cuius imperio factũ sit, vt animalium ea quæ facilè capi possent, longè essent cęteris fœcũdiora: quocirca tam lepores, quàm damę, quàm etiam oues, ferè sæpius & geminos plúresq; pariunt fœtus, ne genus deficiat feris iis, quæ sanguine gaudent, carniuoræq; sunt. At ea quibus pro cibatu cætera sunt, certum est longè minus fœcunda esse: quapropter ait, Leonis vix vnius Leæna mater euadit. quæ quidem raritas pariundi, cùm non alij animalium generi certius contingat, meritò Ægyptij, quod in pluribus accidit obseruantes, semeliparam per Leænæ hieroglyphicum ostendebant.

CLEMENTIA. D

PRæter hæc alia quoque, leone super, hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi qui literas hieroglyphicas interpretati sunt, sed potius obseruatione inuenta mihi videntur, breuiter attingã. Ex iis clementia est, quæ per leonem & substratũ hominem, ita tamen vt leo sit incolumis, significetur, propterea quòd infestissimè solicitatus ab homine leo, dummodo sit intactus, non vnguibus eum lacerat, nec vlla iniuria afficit, sed quatit solum, atque vbi ita perterruerit, dimittit: quod ita Ouid. scribit:

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.

Seueri Pij Aug. nummus. Ad huiusmodi significatum non frustra vidimus in Seueri Pij Aug. nummo simulacrũ mulieris quod leoni exporrecto insidet, manu quidem vna hastam terræ affixam tenens, altera fulmen quasi abiiciens, non autem in iaculandi gestu, cũ inscriptione huiusmodi, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. neque quicquam aliud legi potest.

CASTIGATIO.

PRæter clementiam inesse Leoni castigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditũ ab Eudomo citat Ælianus, leonem, vrsam, & canem eodem cõtubernio à magistro quodam alitos & educatos, sine vlla iniuria aliquãdiu pacatissimè conuixisse, ac si domestica & eiusdem generis animalia fuissent: verùm cùm vrsa quodam impetu percita cõtubernalem canem dilacerasset, cõmotum leonem violati hospitij scelere in vrsam proruisse, eamque pariter dilaceratam meritas pro cane pœnas exegisse. E

VINDICTA.

LOngè verò diuersum à superiori significato est, quòd vlciscendi studiũ per leonẽ telo confossum plerique pingere instituerũt. Vulneratus enim leo obseruatione mira percussorem nouit, & in quantalibet multitudine vnũ appetit, & si detur copia, fœdissimè lacerat & discerpit. Ferunt Iubæ Maurorũ regi præstantis animi iuuenem fuisse comitem, dum per deserta Africæ rerũ suarum componendarũ studio rex cũ exercitu proficisceretur, ex itinere verò leonem obuiã factum à iuuene illo ipso sagitta percussum in syluã recessisse: anno verò pòst cùm Iuba rebus ex voto cõpositis eàdem copias traduceret, eundẽ illum leonem obseruato iuuene à quo vulnus acceperat, vnũ illum è tam magno militũ numero violentissimo cursu hostiliter aggressum nulla vi cohiberi potuisse, quin correptum iuuenẽ miserabiliter dilaceraret, nemineque aliorũ læso vltione ea contentũ decessisse. Pythagorici porrò animã Cambysæ regis Ægypti in leone se deprehendisse aiebãt, vnde illi animus imperij cupidissimus fuerit, & maxima quæque semper appetierit. Cæterùm hæc quoque potest assignari causa, quod illis temporibus, quibus claruit, neminẽ in vltionẽ eo magis propensum fuisse notũ est, qui nunquã Ægyptios perseque odiis armisque, & omni vexationis incõmodo affligere destitit, eis semper infensus, donec in omni Ægypto rerũ potitus, sacris omnibus profanatis, populos totius regionis malè tractãdo, defessus potius quàm satiatus est. Facit ad hoc illud, quod visi leonis ostentũ, belli principiũ cõiectores atque augures tradũt indicare, quod quidẽ eleganti trimetro apud Græcos exprimit. F

Cambyses.

Λέοντας ἰδεῖν ὀνειράτων δηλοῖ μάχας.

Visæ leonum imagines noctu indicant occidionem ab hostibus.

REGIVM AVGVRIVM.

ALioqui regibus augurium dare leones soliti sunt, vt is qui Iuliano Imperatori

A tori Gordiani tumulum cum exercitu prætergresso sese obtulit immanissimo corpore eius aciem inuasurus, à qua multiplici telorum ictu confossus est. Obitus enim regis ex hoc portendebatur, inquit Ammianus. Verùm antea Maximino Cæsari cum Narseo Persarum rege iam cõgressuro, itidem leo & aper ingentes trucidati simul oblati sunt: tamen euenit vt is ea fera admodum gente superata, incolumis & sine damno discesserit. Et Sandrocottus Indus obscuro genere, cùm Alexandri furorem pedum pernicitate declinasset, fessusq; somnũ in sylua captaret, à lambente leone sudorem sibi sensit abstergi: quocq; pacto inde, præfectis Alexandri oppressis, Indiæ regnum inuaserit, à Trogo traditur.

Sandrocotti augurium.

ANNVS MENSES'QVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non ab re fuerit id commemorare, quòd leæna, quæ catulos octo vtero gestabat, à venatoribus in Mesopotamia cæsa exenterataq;, quo tempore Apollonius Tyaneus eà iter faciebat, indicauit eo interpretante annum vnum, & menses octo illum apud Barsanem Babyloniæ moraturum. Interrogantibusq; comitibus, cur non potius annos IX interpre-B taretur, cùm ex passere & pullis octo à serpente deuoratis apud Homerum annos identidem nouem Calchas intellexisset: Editi iam illi fuerant, respondit Apollonius, hi verò adhuc in vtero nondum fœturam compleuerant, quare mensibus potius quàm annis assimilantur.

CRAPVLA.

SVnt etiam qui hominem ad satietatem vsq; crapulatũ, per leonem frusta carnium depascentem indicari velint. Animal siquidem hoc cibo incõtinenter admodũ vtitur, multaq; deuorat solida sine vllo dissectu quæcunq; potest: mox à saturitate nihil biduo aut triduo edit. quam scilicet voracitatem Iuuenalis tangit, vbi multa pascendum carne leonem dixit: atq; inde fit vt grauis illi ob cruditatem exhalet anima, quæ teterrimi semper odoris est: quocirca nonnulli grauẽ animam significantes, leonis os hians facere consueuerunt. Huius fœtoris ergò Martialis videtur muliebre pudendum leonem appellasse eo versu:

Quare si pudor est Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.

C Taxat enim eam, quæ cùm vetula esset, pilos vellere pertentaret. & alij lupanar olidum dixere. Quanquam non desint, qui loci huius interpretationẽ longius accersitam ad Cenchrenas, quas leones Nicander appellauit, referant: huiusmodi enim serpentes morsu sanguinem exorbent, & genitale semen ex preciosissima sanguinis decoctione fieri Medici consentiunt, vnde dixit Iuuenalis:

Accipiat sanè mercedem sanguinis.

MERETRIX.

SAnè meretrices per leænæ nomen intelligi, multis veterum sententiis & monumentis cõstat. Tale aliquid habes apud Aristoph. Lysistrate in iuramento fœminarum: Non stabo leæna in Tyrocnesti. Huiusmodi petulantiæ causa Ezechiel Hierosolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius, qui ductus est in Ægyptum. Alium rursus catulum Ioachim, quem in cauea, vt LXX ediderunt, Nabuchodonosor Babylona traduxit, Michaël Byzan-

tius meretrices quasdam ex Megara Sphinges appellatas ait, quòd humano ca- D
pite mansuetudinem præ se ferrent, cæterum corpore reliquo leonino rapacita-
tem, & imperium quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricę Sphinges
in opprobrium dici solitum de meretricibus, ob impuros scilicet mores Mega-
rensium, quos veterum scriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem veteris
Poëtæ senariolus admodum venustus:

Ἶσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.

Par est leanæ & fœminæ crudelitas.

Sed & ante vrbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtaq; Laidis tumulus,
cui leænæ simulacrum appositum videbatur, ariete inter priores pedes appre-
henso: quod nimirum petulantiam eam indicabat, qua pręcipuè lasciuiunt arie-
tes, de quibus loco suo diximus.

TACITVRNITAS.

Leænæ verò elinguis simulachrũ ex ære quod Athenienses statuêre Iphicra-
tis opus, ex effigie quidẽ leænæ, meretricis nomen, ex linguæ verò defectu
taciturnitatẽ eius indicabant. Cùm enim Armodius & Aristogiton de liberan-
da à tyrannis patria cõsilium iniissent, coniuratioq; delata esset, comprehensam
illi leænam scortum eorum vtriq; admodum familiare, ad mortem vsq; tormen- E
tis variis excruciarunt: ea tamen constantissimè omnia pertulit, nec quenquam
prodidit, supra fœmineam imbecillitatem fortitudinis admirandę memorandũ
exemplũ: quam Athenienses vt honoribus honestarent, ne scortum tamen cele
brare viderentur, eiusdem nominis animal ob taciturnitatem elingue, erigendũ
decreuere. Constantissimũ meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò
nostri animosiores fierent, cùm leui adeò de causa repertæ sint vel mulieres quę
tam forti animo pro amicorũ salute non solùm tormenta paruifecerint intole-
rabilia, sed sponte suum ipse cruciatũ auxerint. Nam hæc eadem, vt ille ait, car-
nifice iam fatigato, postremò linguã suam comestam in faciem tyrãni sæuientis
expuit, vt expueret & vocem, ne cõiuratos cõfiteri posset, si etiã victa voluisset.

CYZICENI.

Cyzicenorũ pecunia.

SI quis verò incidat in monetam, quæ leonis imaginem ex vna parte habeat,
ex altera verò Cybelem deorũ matrem, sciat eam esse Cyzicenorũ pecuniã,
quæ celebris admodum est ob id, quòd pulcherrimè scalpti erant. Et quia pro
XXVIII drachmis Atticis imputabãtur, quæ summa ducales aureos duos red- F
dit, & aliquantulum plus: vna enim argenti drachma Marcelli Veneti pondus
æquat. Atq; hi sunt Cyziceni stateres, qui rem egregiè factam indicabant.

Magorum porrò superstitio, cõsiderata leonis alacritate pernicissimoq; cur-
su, mustelæ dentem leonino corio adalligatũ, ad pedum tumorem atq; adeò im
becillitatem adhibêre cõmenta est, id quod apud Lucianũ Tychiades ridet, or-
ta inter Cleodemũ & Dinomachũ medicos contentione, vno eorum leoninũ,
altero ceruinũ corium præferente, vt per incantamenta Eucrati laboranti amu-
letum aliquod apponerent. Controuersia verò omnis inter eos est, dum ille fo-
mentũ aliquod miserabiliter implorat, vtrum ceruus an leo magis pedibus va-
leat, atq; eorum vter alacriori feratur cursu. Meritò igitur Virgilianus Æneas,
tergum Getuli immane leonis dat Salio, velocitatis præmium, qui primam in
stadio coronam meruerat, nisi dolo Nisi fuisset interturbatus.

HERCVLANVS LEO QVID.

QVid verò sibi velit Herculanus leo, magis diuulgatum est, quàm vllo sit
opus

A opus cõmento latius declarare. Illud tamen nõ omiserim, Herculem illum Ægyptium, qui cum Osiride, vt Antiquitatum scriptores tradunt, Italiam ab amarissimo Gigantum iugo liberauit, per leonem intelligi, neq; quenquam alium. Plures enim Hercules fuisse, & Arrianus & Diodorus historici prodidere: hunc autem omnium primum leonis insignia gestasse, tradunt. Cæterũ Heraclitus Ponticus superatũ ab Hercule leonem ideo fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima scripserunt, Hercules, furorem illum, quo ex atra bili plurimum laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratum est ex iis quæ antea dicta sunt, animal id per semetipsum immoderatis animis excitari. Sunt tamẽ qui per Herculem mysticè Solis lumen intelligant: leo verò cùm Soli dicatus sit, manifestũ est quid sibi velit Hercules, & leo. Nam & hinc Iubari stellæ nomen, qui Phosphorus est, quòd splendor eius in modum leoninæ iubæ diffunditur.

VIRTVS.

VTcunq; verò leoninum spolium virtutis hieroglyphicum est, ea'q; de causa Herculi dicatur, quem pro virtute veteres posuere: ideo'q; Diogenes conspicatus quendam eo ornatu sibi gloriose placentem, exclamauit: Ecquid virtutis indumentum vituperas? Sed enim non leonis tantùm, verùm alterius etiam animantis gestare pellem, heroicum fuisse morem, didicimus ex Apollonij commentariis, vbi Poëta scribit: B

δέρμα δ' ὃ μὲν ταύροιο ποδηνεκὲς ἀμφ' ἔχετ' ὤμους.

Et apud Virgilium Euandrus:

Demissa ab læua Panteræ terga retorquet.

VIRES CEDERE SApientiæ.

IN Antiochi numo videas leonem quendam propémodum humi procumbentem, & superuolantem noctuam, quod nonnulli vespertinum crepusculum indicare arbitrati sunt: quippe cadente Sole, noctem, quam per auem eam intelligi volunt, exurgere. Ego verò per huiusmodi hieroglyphici figmentum significare crediderim, vires cedere sapientiæ. Nam per leonem robur, per noctuam Mineruam intelligi, suis locis cõmentaria hæc osten dẽre. Eiusdem argumenti esse puto leonem in numo, cuius inscriptio est, ΜΙΛΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus inclinat ad humum, supernè verò caduceus exporrigitur, vt scilicet id ostendat, vires quantumlibet feroces sapientum eloquentiæ cedere. Numum vidi apud Maffeos Romæ. Quòd verò signum Iunonis Argis spectabatur palmite redimitum, subiecto pedibus eius corio leonino, id habebat hieroglyphici, quòd nouercam vtriusque priuigni exuuiis insultantem ostenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni vitem induxit. Rem huiusmodi tangit Tertullianus. C

VIRES CEDERE ELOquentiæ.

L V N A. D

Visebatur in Olympię templo Dianæ simulachrum alatum, dextera panthe- ram, sinistra leonem continens. Per alas volucrem Lunæ cursum interpre- temur, quæ septem viginti dierū spatio totum permeat signiferū, quem Sol vix annuo temporis spatio perlustrat. Panthera varietates eius indicat, quas vno- quoq; mense XII suis nominibus designatas alibi recensuimus. Leo Solis vim, qua splendorem sibi cōparat, ea tantùm parte lucens, qua eius radiis illustratur.

S O L.

T E R R A.

E

Fieri etiam solita erant apud veteres simulachra quædam radiata, ita tamē vt vnius simulachri radij omnes sursum versus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur, atq; ea ita cōformata, vectanda leonibus cōmendarentur. Scien dum autem ex Vectij cōmentatione, Solem & Terrā ex eo figmento veteres in- tellexisse, quippe quos Assyrij ADAD, & ADAGARTIN vocabant: ADAD quidem Solem, qui radiis deorsum inclinatis inferiora viuificat, mulcet, educat, omniū quippe terra nascentiū autor: ADAGARTIN verò Terram, quæ cōce- ptam à solaribus radiis virtutē, eandem, quā licet, sursum versus erigit. Ita veluti sponsa viri appetens, vt Platonicū dictum interim vsurpemus, rerum omnium suarū stipata fœtu, sese habendā exporrigit. Sed enim ipsa leonis effigies vtrun- que referre videtur hieroglyphicum, quippe quæ anterioribus partibus Solem F exscribit, posterioribus verò Terram. Quod tamen Adagartin pro tellure posi- tum putat Vectius Bassus in cōmentario Germanici, qui Phænomena scripsit, vbi de Erigone agitur, virginē, inquit, dici Cererem arbitrati sunt plerięq;, spica- rum quas tenet indicio; alij Adagartin ma- lunt. Sunt qui & Fortunam, quoniam sine ca- pite astris inferitur. Nigidio Figulo placet iu- stitiam, vel æquitatem, quo nomine etiā Ter- ram ipsam dici alibi comprobauimus, & legi- feram vbiq; Cererem apud Poëtas appellari comperias, vt ab iustitiæ nuncupatione, neq; hoc quidem alienum videatur, & cum Tellu- re iustissima consensum habeat. Hinc apud Maronem prospero terræ subiugandæ omi- ne Æneia puppis: Prima tenet rostro Phry- gios subiuncta leones. Veluti etiam homines insidentem leoni nonnunquā videas, quem is

ANIMI DOMITOR.

stimulo

A ſtimulo regat, quod eſſe animi regem omnino videtur ſignificare: neque enim Æneium illud ad ſacra tantùm patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri ſo lita: neq; ſolum reſpicit beneficium, quod, vt additum eſt, fuerit

Ida profugis gratiſſima Teucris.

Subiiciuntur verò leones Magnæ Deæ vehiculo, identidemq; trahunt & currum Solis: atq; tam variè à veteribus tradita, ad vnum eundemq; demum intellectum tendunt. Demum hęc duplex in leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœleſtia refert, poſterioribus verò terram, quæſtionem illam facilè po teſt ſoluere, qua nonnulli mirantur, cur leonis effigies in diuinis noſtrorum lite ris modò Chriſto, modò Dæmoni attribuatur: pro Chriſto quippe apud Prophetas non ſemel poſitus, vt ſuprà diximus: pro maligno verò, Petrus epiſtola prima rugientem leonem dixit: & Dauid, Libera à leonibus vnicam meam, clamat. Quibus reſponſum facio, anteriora quæ ſunt leonis, fortitudinis, & regiæ virtutis habere ſignificatum, atq; ita pro Chriſto poni. Nam Ireneus vbi myſterium Dei in rebus ſtrenuè gerendis, in dominando, in regendo vim & autori-

B tatem oſtendi diſputat, leonis imaginem ait id præmonſtraſſe, quæ vni ex quatuor Euangeliſtis fuerit attributa: inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & inſidiarum: caudam enim ſubter vterum cùm fugit ſubiicit: cauda ferit ex obliquo per inſidias: quæ omnia Dæmonem exſcribunt, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales inſidioſius.

CHRISTVS HOMO DEVS.

DEniq; , vt etiam aliter philoſophemur, cœleſtis eſt anteriore parte leo, ideo admiranda Chriſti opera veram nobis ante oculos proponũt diuinitatẽ. Nemo enim qui à Deo nõ ſit, ait Nicodemus, opera ea facere poſsit quæ ipſe fa ciebat. Poſteriore terrã ſapere videtur: ea frigida eſt, inde ad minima quædam, galli quippe cantum, prætentam facem, leuis obiectum amictus, quin ad ſimiã, & ilicis folia, atq; etiam ſcillę, leo timidus eſt, & ad fugam promptiſsimus. Et humanus Chriſtus mortem timet, perpetuæ non ignarus, quæ ſtatim ſubſecutura eſſet, immortalitatis: effugere cruciatum tentat, patremq; orat, vt acerbiſsimus à ſe calix auferatur: & inde ita debilitatus, vt præ trepidatione genibus inſiſtere

C non poſſet. Quòd ſi vtraq; natura in Chriſto eſt, leo cùm ſit eiuſmodi, rectè in diuinis literis modò Deo, modò mortalibus accommodatur.

IVSTITIAE cultus.

EA verò præcipuè de cauſa eorum ſententiam approbarim, qui ferociores quoque animos iuſtitię ſeſe ſubiicere p hieroglyphicũ huiuſmodi arbitrantur: quia nuper in Cauartiano agri Bellunẽſis vico ſuburbano reperti ſunt magno numero numi, ab quorum vna facie mulier corona inſignis longaq; induta palla ſedet, manum ad enſis inuerſi capulum extendens, ita vt apex ipſius capuli volam impleat: literæ circumſcriptæ, IVSTITIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidem toto in exporrectam retro dextram appenſo, læua ſupra leonis caput po ſtremis pedibus reſidentis iniecta: literæ adſculptæ ſunt, LEONIS HVMILITAS.

LEones autem domitos, & Magnæ Deæ currui succedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui velit figmentum id significare, liberos quantumlibet feroces obsequẽtes esse debere parentibus: ait enim,

Adiunxere feras, quòd quamuis effera proles
Officiis debet molliri victa parentum.

NATORVM OBSEQVIVM erga parentes. D

AGRICVLTVRA.

VArro tamen in Cybeleio curru duo considerasse videtur, leonem vtiq; terræ symbolũ, vti paulo antè dicebamus: mox quia genus id animalium in longinquis, & à nobis remotissimis regionibus inuenitur, nullã ait esse terræ partem tam remotã quam coli subigiq; nõ oporteat: ita omnes, quę vel hieroglyphica sunt, vel quoquo modo mystica, in suam quisq; artem, vel disciplinã quam profitẽtur, trahũt. Diodorus autem, E vti suus est mos, historias sibi confingit ex cõmodo suo, leonesq; ideo Cybeles currum trahere confictũ ait, quòd ab his ea educata fuerit. Vtrũ verò curru vehatur Dea, an sella sedeat, quantum ad significatũ pertinet, parui refert: nam in Faustinæ numo Cybelem Turritam leoninæ sellæ insidentem videas, quæ orbem intra manum & genu tenet: inscriptio, MATRI MAGNÆ.

Faustinæ numus.

MIXTA QVID.

QVod verò pluribus in antiquorũ monumentis, præcipueq; sepulchralib. cernere est, leones aliquod animal apprehẽdisse, quippe vel ouem, vel taurum, vel anguẽ, vel huiusmodi quippiã, ex eo conicere potes, sepulti animũ aut naturam talem fuisse, cuiusmodi est illud, quod apprehensum fuerit: quippe si ouem, vel agnũ, vt in sepulchro quodã Romæ sub Æsculapij pronao habetur, intelligas hominẽ ferocitate demolita mansuetudinem amplexatum: si taurum, temperantiam: si anguem, prudentiã, vel quid huiusmodi, prout animalis quod detẽtum fuerit significatũ exiget, interpretaberis. Si verò hostiliter captum vel discerptum, eius naturæ hostem malè habitum. Nam in numo quodam argenteo Augusti Cæsaris validissimæ formæ leonẽ videas, qui ceruũ superat dentibus in armos affixis: quod fortè referri potest ad Actiacam victoriam, quam is F

Augusti Cæsaris numus.

FEROCITATE POSITA assumpta mansuetudo.

ACTIACA VICTORIA.

Apollinis

A Apollinis fauore consecutus est, in qua, vt apud Maronem,

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

Pauorem enim ex ceruo loco suo significare diximus.

AMORIS PETVLANTIA.

QVæ fierit hîc aliquis, quid sibi velint leonis anteriora, quæ in Chimæra fuisse traduntur, cuius figuram Homerus ita descripsit:

πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulantiam, quæ fuerit à Bellerophonte coërcita, significare clari plerique autores volũt. Huiusmodi enim sunt amoris initia, qui primo statim insultu leonina feritate nos aggredi videtur: dictumque Epicharmi Comici:

Amoris mollitiem, leonis robore domitandam.

δαμαστὶς ἔρως λεοντέᾳ δυνάμει θαλερός.

Eoque respexisse videtur Horatius, cùm de iuuene perdito amore capto ait:

Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet chimæra.

B Capra procacitatem atque lasciuiam, cui animosus idem Heros fortiter obstitit. Draco, insultusque, pugnam adeò periculosam. quæ omnia ex peculiaribus commentariis toto hoc Opere suis quæque locis explicantur.

TRES ORATORIÆ PARTES.

NAzianzenus verò, neque nõ interpres Hesiodi, per chimærã treis Rhetoricæ partes intelligũt: Iudicialem quippe per leonẽ, ob terrorẽ quẽ reis incutit: Demonstratiuã per capram, quòd in eo genere dictio plurimũ soleat lasciuire: Deliberatiuam demum per draconem, ob varietatem argumentorũ, longioresque circunductus, & spiras quibus in persuadendo opus est: vnde etiam monstrimater fingitur ab Hesiodo, Echidna nomine, per quam ποικίλον νοῦν καὶ πολυειδῆ, intelligi contendunt, quippe mentem multis & variis præditam disciplinis.

SACRORVM INITIA.

NEque prætereunda est leonis facies illa, quę omnium prima visa est Ezechieli, per quam eius disciplinæ periti aiunt initiãdorum sacrorum admonitionem nobis oblatam. Eam verò in primis visam, quòd à principũ vita soleat totius

C populi consensus legem sibi cõstituere. Ad valuas igitur templorum, sustinendis modò postibus, modò hyperthyris, modò pronais locorũ vbique leones subiiciuntur, vt cum Maronis dicto, vel præcipuo potius summi Dei pręcepto, Deos primùm venerari meminerimus. Et nullam esse gentem tam efferam, neque animum tam indomitũ, qui non possit religionis cicuratione, beneficioque molliri, atque ita mitescere, vt nullum inde sit onus detrectaturus.

LEONES TARVISINI QVID.

LEones duo pro foribus, vt ferè passim insigniora templa habent, Taruisij sunt, qui in pronao cathedralis à dextera draconem alatum vnguibus impactis cõprimit, draco retorto collo leonis pectus admordet: praua quidem cogitatio cor incessit, fortis verò animus eam actutùm elidit: à læua leo leunculũ apprehensum pectori subiicit suo: generosus quippe animus seipsum vincit.

SPHINGES QVID.

QVas verò sphingas humanicipites, reliquo corpore leonino pro templis prostare locorũ vbique cernere est, sunt qui figmentũ omnino hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, vt humanam naturam præstare cæteris animantibus admoneamur. Nam alibi principatũ ex capite intelligi differuimus.

Leonem autem brutorum omnium principem esse, manifestum, qui humano D subiectus imperio reliqua secum trahit. In diuinis verò literis imperium in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga sanè monstrum ex parte dimidia virginis formam præ se tulisse, figmento Græcorum tradit Adamantius. Alij interpretantur, totius terræ dominiũ religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia sese subiiciant, imperiumq́ue suscipiant.

LIBRI PRIMI FINIS.

AD CLARISSIMVM ET REVERENDISSIMVM GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM, CARDINALEM S. FLORAE, DE IIS QVAE PER ELEphantum & Rhinoceronta significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

TERRESTRIVM Animalium hieroglyphica publico spectaculo emissurus, Leonemq́ in primis, quippe eorum dominum, auspiciis inclytißimi Cosmi Medicei Florentinorum Ducis exire procuraui, & quòd studium clarißimæ eius ciuitatis semper fuit Leones publicè alere, & quodam Aegyptiorum more honorificè tueri, & quòd generosa eorum magnanimitas in ipso Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non alij cuipiam argumentum huiusmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neq́ vastius, neq́ portentosius natura rerum tulit: sed deformitatem bestiæ tot dotibus, ipsisq́ tam præclaris insigniuit, vt in omni vitæ tenore humanum genus (quod sanctius animal Poëtæ canunt) ab eo bruto si non superatum, certè lacessitum esse videatur, aut pari conditione decertare. In eo autẽ excellit Elephas, quòd à se natura suggerente & morum, & virtutum documenta præbeat: quod homines nisi doceantur, vix assequi posse fateantur: sed multa sunt quæ ab eo tanquam à morum idea homines desumere & imitari coacti fuerint. Est enim Elephas ingenita munificentia nobilis, temperantia insignis, æquitate summa conspicuus, præcipuus declinator insaniæ, vaniloquentiæ hostis, pietatis cultor, & ea celebris mansuetudine, vt alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedignetur, in iram autem nunquam efferatur, nisi acerbitate iniqua, enormiq́ aliqua iniuria concitatus: deniq́ regalem & ipse animum, ne omnia hic accumulem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem Reuerendißime Domine tibi, non vt te doceam, non enim sus Mineruam, aiunt, sed vt in memoriam redigantur, hoc Commentario enarrabuntur, exemplisq́ citatis cõprobabuntur. Nec ad quenquã ex vestro ordine hic Commentarius mitti potuit vel aptius, vel conuenientius, quàm ad eum qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ supra ætatem in te conspiciuntur, commendatione longè clarißimus & esset, & haberetur. Vale. E F

A SVIS VIRIBVS POLLENS.

Vt igitur ab iis ordiamur quæ ſuper Elephanto Ægyptij tradiderunt:hominem,in primis opulentum,ſuis quippe viribus pollentem, aliorũ nihil indigum, qui dicere tutò poſsit, in me eſt omnis ſpes mihi, qui ſibi conducentia olfactu quaſi quodam enanciſcatur, per animal hoc,imò per vnam tantùm eius promuſcidem,hieroglyphicè ſignificabant,in eam ſcilicet admirationem adducti,quòd talem,tantamq́ habeat,vt ea vna officiis ferè omnibus illi oppidò ſufficiat:ea vice manus vtatur,vnde etiam nomẽ:ea bibat,ea cibum ad os admoueat,eam rectori,cuius omnibus imperiis ſe præbet obſequentiſsimũ,erigat, offeratq́,ſiue is in ceruicẽ animalis ſummã ſuſtolli voluerit,ſiue ad terrã deſcendere: quin arbores eadem proſternit,in acie tela de manibus dimicantiũ detrahit,equites ab equo deripit, pedites correptos quoquò libuerit proiicit,& quotiens immerſus per aquas ingreditur,ea ipſa ædita in ſublime reflat atq́ reſpirat.Proprio itaq́ & elegãti vocabulo Lucretius hac de cauſa elephantos anguimanos dixit, quòd promuſcidem ipſam inſtar anguis quoquo verſum flectat,reflectat, contrahat, porrigat, lubricet & incuruet. Sunt qui viſos ætate noſtra affirmarint gladiũ longitudine B duorum cubitũm ad promuſcidem alligatũ geſtantes,atrociſsimas in bello cædes edidiſſe. Sanè quantũ ad vires pertinet, nunquã ſe Cato apud Ciceronẽ ait cum adoleſcens eſſet, vires tauri aut elephanti deſideraſſe: quod dubio procul indicat,inter bruta tauros & elephantos viribus alia omnia antecedere.

R E X.

AD hæc Ægyptij regem hominem per elephanti ſimulachrũ intelligebant, nõ ea tantùm de cauſa,quòd cùm gregatim ſemper ingrediantur,is qui maximus eſt natu gregem ducit, quod in regibus eligendis multarũ nationum & gentium mos fuit,vt id muneris ſenioribus demandaretur:hinc apud Hebræos Seniores,apud Athenienſes Palæologi, apud Romanos Senatores rerum habenas moderare ſoliti:verum propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, vt genua non flectat adeò notabiliter vt animalia reliqua,calcaneũ verò leuiter incuruet.Nam genua non flectere,dubio procul oſtendit ſupplicabundum nõ eſſe:flectere verò calcaneum, humanitatem, qua maximè præditus eſt,indicat. Nam apud Philoſophos morũ inſtitutores, pes indicium eſt affectus illius qui C humilioribus applicatur.Penes verò quem ſit rerũ poteſtas,decet quidem eum humanum eſſe,humaniſq́ rebus commoueri:genua verò flectere non oportere,manifeſtum eſt.Habitus & in oſtentis elephantus regię ſublimitatis ſignum, qui Aureliano,multò ante eius imperium donatus eſt, ſoluſq́ tunc omniũ priuatus elephanti dominus fuit,vt legere eſt apud Fl. Vopiſcũ. Nam & Scandrocotto Indo homini humili genere nato, quẽ Alexãder Magnus ob linguæ procacitatẽ interfici iuſſerat,pernici fuga elapſo,cùm mox latronib. cõtractis aduerſus Alexandri Præfectos bellum moliretur,Indiam ab eorũ dominatione liberaturus,viſendæ magnitudinis elephãtus ferus vltrò ſe obtulit,& velut domita manſuetudine eum in tergũ ſuſtulit:quod eum regẽ futurũ portento fuit,nec fefellit euentus. Siquidem oppreſsis Alexandri præfectis,Indiæ ſibi regnum aſſeruit,eaq́ autoritate polluit,vt Seleucus Alexandri ſucceſſor in Perſide cùm Indiam affectaret,regno illi relicto res cum eo cõponere ſatis habuerit. Præterea ſcriptores rerum,aſsiduum cum ſerpentibus certamen gerere tradunt elephantos,ſerpẽtes inter alia ſignificata loco ſuo diſpoſita, terrarũ orbem, prouincias,

CAESAR.

& regiones pro vario picturæ gestu significare ostendimus: eas verò qui domitari voluerit, viribus in primis esse præditum oportet, abundare opibus, vt quæ bello necessaria sunt facilè comparet, & cum ipsis prouinciis arma semper exercere. Quapropter, vt mihi videtur, Natura ipsa rerum humanarum cognitionem hoc exemplo descripsit, quippe quæ elephantum suis viribus optimè prçmunierit, & quæ regem addeceant adiecerit ornamenta, moresq; & virtutes etiam regias vni illi ante omnia bruta, vt paulo infrà docebimus, elargita sit. Quod verò pertinet ad prouinciarũ subiugationem, videre est in C. Cæsaris numo elephãtum promuscide surrecta, aduersus quem serpens quasi concertaturus insurgit: in altero videas serpentẽ ipsius elephanti pedibus obtritũ, in quo inscriptio est, CÆSAR. Potes ex illo, lacessitũ bello, & hoc, confectum intelligere. Neq; verò me fugit, elephantũ Maurorum lingua Cæsam appellari solitũ, quod Spartianus in Ælio Vero tradit, primumq; Cçsaris cognomine nuncupatum, qui elephantum occiderat. Sed inepta hçc inscriptionis causa mihi videtur: crediderim autem potius ad munificentiã spectare, qua Cæsar elephantos exhibuerit.

C. Cæsaris numus.

AFRICA.

Q. C. Mari numus.

Qvem verò elephantum in Q. C. MARI numo compereris, ibidibus adiectis hieroglyphicum id Africam prouinciã ab eo domitã, ditionemq; Imperij in Ægyptũ vsq; propagatã, significare crediderim. Elephanti porrò Pompeij Magni currum subiere Africo triumpho: & in numo argenteo admodum pulchro Scipionis Imp. inscriptio, cuius galea elephantini capitis speciẽ habet, infernè aratrum, antè spica posita est: quę omnia ad Aphricę triumphum, & annonam inde largiter aduectam spectant. Inscriptio, Q. METELLVS.

Scipionis argenteus numus.

V. LEGIO.

IN militaribus verò signis, elephanti legionis quintæ vexillis adpingebantur, propterea quòd C. Cçsare aduersus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium sibi contra elephantos dari postulauit, req; strenuè gesta reliquæ victoriæ occasionem præbuit.

ORIENS.

SEd Augusto currum ex quatuor elephantis S. P. Q. Romanus in numis decreuit, quòd, vt puto, spoliis Orientis onustus Imperatoriũ inde triumphũ duxerit. Id honoris Tib. Cæsar post adeptum imperium patri deferendum curauit, quod ipsa testatur inscriptio, quę sic habet: TIB. CÆSAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIIX. DIVO AVGVST S. P. Q. R. Eundem honorẽ Claudius Auiæ Liuię Circensi pompa, currũ quippe elephantorũ Augustço similẽ decernẽdũ curauit. Sed & DIVO AVG. Vespasiano currus ex

D. Vespasiani numus.

A rus ex quatuor elephantis in numo est, cuius latus alterum inscriptionem habet ad reliquos honores tertij consulatus: nam qui sua virtute ad Imperatorij fastigij culmen euectus erat, re in Oriente bene gesta, paribus cum Augusto honoribus honestandus fuit: ita Elephas iunctus, prouinciam patriam subiugatam hieroglyphicè significabit. Est & Philippi Imperatoris numus, in quo elephantus gradiens sub magistro cum inscriptione, ÆTERNITAS AVG.

Philippi Imperatoris numus.

MVNIFICENTIA.

Est autem inter virtutes regias illa, quæ solet ante alias populorum beneuolentiã conciliare, munificentia: hac ostentanda magni principes elephanto plurimũ vsi sunt. Hinc videas in Antonini Pij numo elephantem promuscide in semicirculũ sursum versus lunata: inscriptio est, MVNIFICENTIA AVG. Atque itidem in numo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VIII. elephas est promuscide in eundem modum curuata, cum eadem ipsa inscriptione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Nanque hoc eos spectaculis exhibitos ostendit, atque hinc eorũ Imperatorũ intelligenda munificentia, qui eos modò in certamen cõmisere, modò in saltationem, modò vt funes scanderẽt & inambularent, edidere. Quod si ad eorum quoque animalium liberalitatem trahere volueris, sanè munificos hos & liberales inuenias, siue ij curatoribus suis, siue etiam puellis, quarum amore se captos ostendêre, munera elargiri soliti sunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam, gratumque in educatores animũ scribit Ælianus, exemplo illius qui pro domino multũ diuque pugnauit, cumque sagittis interfectum, promuscide sublatum ad præsepe suum asportauit.

Antonini Pij numus, et Seueri Pertinacis.

B

TEMPERANTIA.

Sed quid illud, quod etiam in temperantiæ significatum, aut eius qui seruare modum in rebus norit, per elephantũ qui cibum caperet exprimebant? Assuetus enim certæ pabuli mensuræ, si quid largius opulentiusque apposueris, tantum assumit quantũ quotidiana cõsuetudine pascere sit institutus. In Syria cùm domi quidam educaretur, magister accepta hordei mensura dimidium singulis diebus interuertebat: cumque aliquando præsente domino totam illi mensuram apposuisset, simulatque animaduertit elephantus duplicatam esse pabuli portionem, hordeũ id in partes duas promuscide disgregauit, tam æquas, ac si vel modio quis demensus esset, vnaque magistro portione derelicta, cõsuetam sibi partem absumpsit: cuius facti meminit Plutarchus.

C

ÆQVITAS.

Neque quidem exemplum aliud prætereundum, ex quo æquitatis etiã idem hoc animal seruantissimũ esse fateamur. Quidã mensuræ quę magistro impendebatur, & lapillos, & puluerem immiscebat, quò de pondere aliquid fraudaret: animaduertit elephas apud illum carnes elixari, accedensque cinerem è foco in ollam paria facturus iniecit.

DECLINATOR INSANIAE.

Est illud verè regium, insanos & dementes homines euitare. Quapropter Ægyptij hominem tali prudentia præditũ, vt nihil sibi cum stultis & fatuis esse vellet, ostendere cùm studerent, elephantum & caprum hie-

roglyphicè ponere soliti sunt: ac de Capro quidem suo cõmentario quæ vsui venerunt, perscripta sunt. Causam picturæ huius esse dicunt, quòd elephantus inspecto capro quamprimũ fugit, tantum est inter eos naturæ morumq; dissidiũ, vt virtus vitium nullo possit pacto tolerare. Facit ad hoc etiam antiquissimum Mosaicæ legis institutum, quo principes vbi deliquerint, sacra facere admonentur ex hirco, cùm alioqui priuati homines capram vel agnum immolarent. D

VANILOQVENTIA euitata.

CVm verò vaniloquum genus hominum regi cuipiam despectui habitum, ac sedulò euitatum ostendere curassent, elephantum & porcum adpingebant: Elephas enim porci audito grunnitu, in fugam se proripit euestigiò, nõ secus ac generosiores equi præsertim Scythici, asinorũ ruditum impotenter admodum exhorrescũt, quod exemplo Darij exploratũ est. Nihil porrò quicquã tam cõueniens Regi, quàm dicacitatẽ vaniloquentiamq; ab ædibus suis procul summouere, eamq; inimicam sibi constituere, vt adagio receptum sit, Fidem regiam asseuerando in iis quę omnino credi volumus attestari. De porcis autẽ, quos pice oblitos, & mox igne flammatos Megarẽses in Antipatri elephantos immiserint, eosq; ita fugarint, in Porci ipsius commentario historia recitata. E

REX VILIVM ASSEctator.

QVia verò cornua animalium nulli maiora, neq; speciosiora quàm elephanto, hac ipsa etiam de causa regem ostendit: cornua enim, vt in Cerui cõmentario declaratum est, dignitatis & sublimium honorum significatum habent. Hominẽ igitur Ægyptij ampliori aliqua dignitate tituloq; honestatũ, qui tamen nulla vel maiestatis vel decori ratione habita vilissima quæq; sectaretur, sordesq; omnes perscrutaretur, significare si vellet, hieroglyphicũ elephanti qui mures venaretur proponebant, indignus quidem tam vasta mole labor. Eademq; nota inurendum facinus, quo Domitianum iam Imperatorem stylo muscas perfodientem derisum accepimus: vel patrem eius Vespasianum de lotio vectigal exigentem, quanquam eius lucelli odor ei bonus videretur. Verùm super hac re notum adagium, Mures negligit elephantus. Ac ne quis cauilletur, elephanti dentes insignes esse, non cornua, Pausanias omnino esse cornua contendit, tum aliquorũ animalium exemplo, quibus aut in supercilio, aut in naribus cornua nascantur, tum quòd per aliquot annorum periodos corrupta decidãt, & noua suppullulẽt, igneq; molliantur, quod in dentibus haudquaquam fit, & quòd in cranio oriantur. F

Mures negligit Elephantus, Adagiũ.

METICVLOSVS.

EST & illud regum ferè omnium proprium, vt ipsi ad suam (quod aiunt) vmbram expauescant, ita potentiæ comes additus vniuscuiusq; rei metus. Elephan-

A phantum autem consternationis hieroglyphicũ esse manifestum, si præsertim ij ad stagna limpidæ aquę, vnde sese tanquam in speculo contemplari queant, deducti pingantur: quam speciem supra modum reformidant, aut certè abhorrent, & auersantur, ea'que de causa turbidam omnino bibũt. Atque hinc Indorum populi, apud quos magnus earum belluarũ prouentus est, si quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubilasque noctes obseruare consuerunt.

LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVnt qui pullum elephanti pingãt, quippe cui nondum dentes enasci cœperint, si longo quid temporis interuallo factum significare voluerint: hunc enim vtero gestari Theophrastus decennium scribit: quanquam Aristoteles, Ælianus, & alij annos longè pauciores ponant: vtcunque, vulgatum inde dicteriũ, Citius elephantos párere, quotiens tarditatem negotij alicuius incessere voluerimus. De iis verò quæ minimè fieri posse speremus, Ennius dixit, prius locusta pepererit Lucam bouem. Ita enim prius Romani vocauerũt elephantos, quod à nostris in Lucania primùm visi.

B VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horum celebre hieroglyphicum super elephanto, vt si hominem frugi, & de victus ratione solicitum indicare vellent, elephantũ pingerent dentes suos terra condentem. Eum siquidem aiunt simulac caducos dentes suos intellexerit, spontè auellere, & terra infodere. Verũ ego crediderim potius vitæ suæ prospicientem, quàm victui legendum, Philippumque ipsum deceptum aliqua forsitan Ægyptij vocabuli æquiuocatione. Manifestũ enim est ex receptorum autorum probatione, elephãtos dentes suos nonnunquã in venatu allisos arboribus excutere, scientes se eorum causa peti, vt ita præda derelicta vitæ ipsi suæ prospiciant. Et ne indicio sint venatoribus, quotiens præ senecta deciderint, eos etiam tum humo condunt, vnicuique tamen sit integrum quam maluerit sententiam sequi.

CONCORDIÆ DISCORDIÆQ. EFFECTVS.

HVic verò significato subiiciemus illud, quo nonnulli Sallustij sententiam, quæ est, Concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur, nouo cõmento pingere, non tamen infeliciter excogitarũt. In illo Formica in Ele-

C phantũ crescit apposito caduceo, in hoc Elephantus in Formicã desinit, aqua & igni pro rebus maximè contrariis adiectis. Verũ ex huiusmodi figmento si caduceum et aquã et ignẽ summoueas, perfectus etiã intellectus significari potest, quippe qui minimorũ æquè ac maximorũ cognitionem sit optimè consecutus, omniumque vnam quasi scientiã coniunxerit. Sed enim interpretamentũ hoc perinde ac illud arbitrariũ esse, nõ inficior. Sed dicet aliquis, Quorsum Elephãtus ad Formicã? Plutarchus porrò de formica multa magnificè locutus, quod animal est omnium minimum, ita de maximo non dissimilia se dicturũ profitetur.

STVPOR.

ATque hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo vel Cicerone id asserente libro de natura Deorum primo, belluarum nulla prudentior, stuporis tamen nota propter vnã vastitatẽ nonnullis habitus, vt legere est apud Diogenianum, cui Philostratus etiam subscribere videtur, dum neque elephanto, neque dentibus eius quicquam esse cum lyra dixit, neque quidem cum peritis viris, cuius hæc Amphione verba sunt, quæ quidem ideo Græcè ponere libuit, quia in impreßis exemplaribus corrupta leguntur: Ἐλέφας οὐδ᾽ ἀμῶς τῆς λύρας ὅπω οἱ ἀμήξωται

ἐδότο ὅτι αὐτῷ τῷ θηρίῳ, οὐδ' ἐπὶ τοῖς κέρασι αὐτῶ χρήσονται. quod perinde esset, atque illud quod de asino fert, Nihil illi cũ lyra. Quin & Plautus in hãc sententiã: Meus herus elephanti corio tectus non suo est, neq; plus habet sapientiæ, quàm lapis. In quã sententiã Grçci dicunt ἐλέφαντος ἀφρονέστερος ὄνοι. Et Tertullianus eũ bestiam vocat insulsissimã, etsi quam in diuinis literis præ se ferat imaginem. Eucherius hominem eũ signo huius dicit indicari, qui magna & enormia scelera perpetrarit, citato ad hoc Solomonis loco: Et adducebant ad Solomonẽ simias & elephantos. Et tamen Indici, cùm omniũ sint ferocissimi, adeò vt difficulter cicurari possint, ad instrumẽti musici pulsationem cantilenarumq; modulationes animum intendunt, auresq; ad audiendum arrigunt, atq; hinc ita demulcentur, vt nullo alio cõmento efficacius comprimant ferocitatem. Sanè tria elephantorum genera autores ponunt, palustres, montanos, & campestres. Palustres omnino dementes leuesq; esse, montanos prauos & insidiosos, campestres mansuefieri facilius, & longè dociliores esse: quos nequaquã stupidos existimãt illi qui eos in theatris figurarum notas & mutationes varietatesq; callere, multorũ testimonio compertũ asserunt. Romę illud accidisse proditũ est, cùm eorũ grex & saltationes, & orbiũ lubricationes edoceretur, indociliorẽ fuisse vnũ: qui cùm à magistris increpatus & castigatus esset, noctu visus est ad vmbrã Lunæ institutionis documẽta illa per semetipsum attentare, meditari, & exercere. Verũ hæc nõ ita fortè videantur admiranda, quæ fame magistra discere cogantur: illa potius admiremur, quæ faciũt feri nullis vnquã legibus instituti, probitate, prudentia, & ęquitate, nullis ferè animãtibus inferiores.

PIETAS.

QVid q; sponte sua naturæ quadam sublimitate prædití, pietatem colunt, & religionem obseruãt? Noua enim apparente Luna, sponte, vbi iure suo degunt, viuo se flumine purificant: si morbis infestantur, Deorum auxilium implorant, herbas cœlum versus iaciunt, earum internuncio eò preces allegantes: qui quidem gestus excipiendus est ab iis, qui pietatẽ ex elephanto picto exprimere voluerint. Idem humanis proximi sensibus, sermonem patriũ intelligũt, gloriam & honores ambiunt, ignominia notati mortẽ infamæ vitæ præferunt, quã interdũ, alia sibi consciscendæ mortis occasione negata inedia finierunt. Quoties verò in theatris oppressi, amissa fugæ spe vulgi misericordiã supplicarũt, et quadam sese lamentatione complorantes, totũ caueæ consessum in lachrymas concitarunt.

MANSVETVDO.

CVm tamen tanta ipsi sint æquitate mansuetudineq;, vt crudelitatis alienæ ministerio fungi minimè cogi possint, quod irrito olim Boechi conatu apparuit, cõtra minus validas feras pugnare prorsus negant, cùmq; maioribus non nisi lacessiti: & in grege pecudum ambulantes, occurrentia manu dimouent,

A uent, ne quid obterant imprudentes, tantaq́ illi imbecillioris huius gregis reuerentia, vt vel feri ex arietis cōspectu mirificè cicurentur, lenesq́ atq; tractabiles fiant. autor Plutarchus Symposiacōn XII. Quid quòd aberrantem hominem in solitudine factum obuiam non modò nō trucidant, aut alia afficiunt iniuria, sed clementer & placide sese duces præbent, & viam illi commonstrant? Quod verò de sermone dicebamus, quem patrium intelligant, ac etiam certū eos inter se habere tradit Oppianus, verùm nō nisi à magistris suis intellectum. Iam illud ætati nostræ claro innotuit experimento, eos magistri sui dicto audientes esse, siue progrediendum, siue regrediendū sit: quem feriāt, quibus abstineant, quos inuadant, vbi temperandum iræ, ex ipsius magistri sermone cognoscere: vt non immeritò confirmata sit opinio, huiusmodi esse quandā illi belluæ cum genere humano societatē, vt M. Tullij dictum ea re super identidem vsurpemus. Cùm igitur elephas iusti & moderati imperij species quodāmodo esse videatur, meritò Regis nomē, tum ob virtutes, quas superius in eo recensuimus, tū ob hanc ipsam mansuetudinem atq; clementiā adeptus est. M. Antonius cognomento B Philosophus, nihil quicquam esse dicebat quod Imperatorem Romanū magis commendaret gentibus, quàm clemētia, eaq́ de causa, neq; quidem in rebelles suos sæuitum voluit. Hæc Cæsarem Deorū adscripsit numero, hæc Augustum consecrauit, hæc Pio cognomentum dedit, hac eadem de causa Senatus Ro. timore eo liberatus, quem ex Maximini Imp. immanitate cōtraxerat, clementissimis Impp. Maximo Balbino et Gordiano statuas cū elephantis decreuit. Quamuis alia de causa Gordiano tertiò quadrigæ elephantorum decretæ sunt, quippe vt qui Persas vicisset triumpho Persico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto māsuetudo fuit, quam recitat Plutarchus! Romæ cùm pueri quidam per lasciuiam elephāti promuscidem stylis pupugissent, iratus ille vnum ex illis arripuit, eū in sublime iaculaturus, sublatoq́ ad hoc præ metu puerorum ingenti clamore, socij moriC turi vicem deplorantium, tanto omnium mœrore elephas intellecto, arreptum puerum humi molliter deposuit, satis habens metu illo puerilem audaciam castigasse.

IRA LACESSITA.

QVamuis verò ita natura mansueti sint, in iras tamen acriter incitātur, perturbatiq́ irritatione aliqua acerbiore immaniter efferascūt (Iustus enim, vt in Diuinis habeť literis, cùm irascitur, peior est) eo casu tā hostibus quàm ductoribus suis perniciosi. Quā in eo animali naturā cùm non ignoraret Annibal, eam in vsum suum conuertit: quippe cùm in prælati fluminis transitū elephātos compellere non posset, neq; materiæ qua naues cōficeret copiā haberet, ferocissimū elephantem sub aure vulnerari iussit, percussoremq́ transnatato statim flumine procurrere: elephas exasperatus ad persequendum sui doloris autorem, transiuit amnem, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, vt Stratagematōn libro primo apud Iulium Frontinum habetur: idq́ in traiiciendo Rhodano factum Liuius tradit: quamuis variatam actæ rei memoriam esse confiteatur. Sanè Mauri affirmant cor duplex elephanto esse, altero quidem irasci, altero ad lenitatem induci: atq; hoc illud est quod horum vtrunq; munus supra modum

exequitur. Sanè elephas ad hæc vsq; tempora longa seculorum serie in Italia fabulosus habitus, neq; hominũ quisquam adduci poterat tam deformem immanemq; belluam, qualem quantamq; in picturis aspiciebāt, iis dotibus excellere, quibus apud rerum scriptores insignis habebatur. Nam quamuis trecentesimo abhinc anno Fridericus II. Imp. elephantum ad nos ex Idumæa transuexerit, & superiori ætate alter in Italia visus fuerit, nihil tamen præter corporis vastitatem, quod celebratione dignũ censeretur, super illis memoriæ proditũ extabat. Cæterùm omnẽ historiæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno elephas, quẽ initio diximus ab Emanuele Lusitaniæ rege, Indiæq; triumphatore, Leoni X. Pont. Maximo dono missum, ac Romæ vidimus, Reuerendissime Domine: tanta ingenij, intelligẽtiæ atq; docilitatis exempla præstitit ea ætatula: quadrimus enim huc aduectus erat, vt nõ modò quæ à scriptoribus tradita fuerant credamus, verùm autores ipsos in hoc animantiũ genus quasi inuidos, eleuasse plurima, quæ longè magnificẽtius illustranda fuerant, suspicio sit. Hinc factũ, vt ad eius significata, & eorũ causas recensendas effusior accesserim, qui priusquã animal inspicerem, ne pro anilibus fabulis eorũ bona pars acciperetur, veritus fuissem. Illud autem profiteri possumus, de reliquis animantibus quæcunq; fidem excedere videantur, scriptorum autoritati nos acquiescere: super elephãto verò quæcũq; admirãda traduntur, nos in Hannone, vel paria, vel veteribus illis longè maiora, oculata fide deprehendisse, cuius rei Romã ipsam frequentissimũ totius orbis theatrũ testem appellamus. Sed minimè loco hoc dissimulandum, quod super eiusdem Hannonis ingenio Michaël Syluius, regis sui ad summũ Pontificẽ orator, summæ, vt nosti, vir integritatis, fideiq; sanctissimæ, atq; alij narrauère, remq; multorum testimonio comprobauère. Cùm destinasset Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo donũ ire, naui quam inscenderet iam instructa parataq; ad profectionem, nullo vnquam pacto per aliquot dies fieri potuisse, vt Hanno vel duci se ad nauim, vel si quo modo adductus fuisset, eam vellet inscendere, vsqueadeò auersabundus profectionem huiusmodi reformidabat. Cumq; rex ea re super solicitus admodum esset, magnisq; pollicitationibus vnumquenq; inuitaret, qui deducendi asportandiq; Hannonis negotium suscepissent, neq; quisquam nomen profiteretur suum, insusurratũ demum est regiis auribus, eius belluæ magistri dolo hæc fieri, quippe qui puellæ cuiusdã amore perditus ægrè ferret se in tam longinquas regiones ablegari, proindeq; Hanoni persuasisset ne se abduci pateretur abuehendum: quippe eum in loca sterilia, inamœna & barbara, vbi ludibrio contumeliisq; omnibus tanquã hosticæ terræ animal afficeretur, neq; victui neq; ornatui eius vel necessaria, vel commoda suffectura: longum ad hæc iter & incõmodum, & vastum maris æquor arandũ, vt satius esset in qua tunc erat terra quamprimũ contrucidari, quàm per tot viarum difficultates ad ærumnosissimã deniq; vitã peruenire. Rex hac re cognita, magistrũ Hannonis ad se quamprimũ accersiri iubet, seq; dolos eius cõperisse dicit, ageret itaq; vt intra triduũ Hanno in nauim imponeretur, idq; ni properè fieret, interminatus est actutùm se hominem extremo supplicio affecturũ, vt aliis exemplo esset, qui mandatis regiis fucum facere ausi essent. Hac regis asperitate territus elephanti magister, cùm nullã in cunctatione salutẽ intueretur, discipulã belluam aggreditur, docet se maleuolorũ quorũdam fraude subornatũ, qui & felicitati vtriusq; inuiderent, & regi optimo malè obtemperantes essent: longe autem secus rem habere, quàm illi mentiti essent. Siquidem nõ ad imma-

De elephanto, historia iucunda.

A nia & effera loca profecturi erant, sed ad vrbem orbis terrarum dominã, amœno loco sitam, vbi rerum deliciarumq; omniũ quotquot vel auidissimi cuiusq; cupiditate expeti possint, copia fertilissima redundaret. Ibi esse Principem, cui totus penè terrarũ orbis assurgeret: apud quem is in deliciis habendus esset, & tanquam Lusciniæ pullus, lautitiarum blanditiarumq; affluentia nutricandus: proinde bono animo esset, secumq; primo quoq; tempore lætus & alacer nauẽ inscenderet, affuturos nauigationi Deos, & cursum omnem incredibili felicitate prosecuturos. Ita Hannonem ab eodem magistro in aliam sententiam deductum, vbi signa data sunt, vltrò nauem conscendisse, neq; vlla vnquam imperia toto itinere detrectasse.

DE RHINOCERONTE.

QVi Rhinoceronta in Domitiani numis inspexêrre, quid id signũ sibi velit, quæritare solent. Ego factũ id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiusmodi spectaculis obtulerit, cuiusmodi munus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur: *Rhinoceros in Domitiani numis.*

B *Præstitit exhibitus tota tibi Cæsar arena,*
Quæ non promisit prælia Rhinoceros.
O quàm terribiles exarsit pronus in iras,
Quantus erat cornu, cui pila Taurus erat.

IRACVNDIA EX TARditate ferocior.

SVnt enim qui lentitudinẽ irascendi, ac nullum mox adhibitũ modum excandescentiæ, per huius animalis hieroglyphicũ intelligant. Nam in eo conueniunt autores, magna id indigere irritatione: sed vbi irasci cœperit, esse ferocissimũ, quod & altero Martialis expressit epigrammate:

Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magistri,
Seq; diu magnæ colligit ira feræ.
Desperabantur promissi prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus ante furor.
C *Nanq; grauem gemino cornu sic extulit vrsum,*
Iactat vt impositas taurus in astra pilas.

REX POTENS IMBECILlioris artificio petitus.

SVnt qui volentes potentẽ aliquem regẽ imbecillioris alicuius artibus vexatũ intelligere, elephantũ pingunt in certamen à Rhinocerõte lacessitũ. Nascitur hic siquidem natura hostis elephanto, longitudine ei penè pari, sed cruribus multò breuioribus, colore buxeo, vt Plinius. Cornu is ad saxa limato se pugnæ præparat: in dimicatione aluum maximè petit, quam esse molliorem intelligit, eaq; perfossa actutùm superat elephantum.

ROBVSTVS.

SAnè fortem atq; robustũ Diuinæ literæ, vt Eucherius tradit, per Rhinocerontis imaginem accipiunt, illudq; Iobis ex Hebræo fertur: Nunquid vult rhinoceros seruire tibi? Terribilis, ait is, fera rhinoceros, cui gemina in naribus cornua: atq; ita in Domitiani numis obseruauimus, in quibus Rhinoceros spe-

ctatur nares gemino cornu insignis, qualem celebrat Martialis. Præterea qui D nuper allatus est ex India inferiori ad Lusitaniæ regem, cuius imaginē ad Leonem X. P. M. transmissam vidimus, vnum quidem in nare cornu habet, alterū supernè prorumpit, non adeò magnum, sed præualidum esse Lusitani omnes, qui animal viderunt, attestantur. At longè curiosius hoc videndū: in Diuinis siquidem literis μονοκέρωτι, & ῥινοκέρωτι, Vnicornē scilicet & Naricornē plerisq; locis confusim acceptum fuisse, nimirū à nouis & veteribus Theologis, qui cùm historiā ignorarent, duo hæc vnum eundemq; esse crediderūt, ita vbiq; ab aliis vnicornē, ab aliis naricornem vno eodemq; loco positū inuenias. Id quod accidisse puto, quòd, vti diximus, plerisq; horū idem esse animal arbitrati sunt Rhinoceronta & Monoceronta, cùm alioqui longè diuersa sint, separatimq; à Plinio vtrunq; positum, qui libro octauo. capite post vigesimum primo, Monocerotem asperrimam ait ferā, reliquo corpore equo similem, capite ceruino, pedibus elephanto similis, cauda apro, mugitu graui, vno cornu nigro media frōte cubitorum duûm eminente. Quæ quidem descriptio eum signat, quem vulgus Halicornū vocat, quem aiunt pudicitiæ ita amantem esse, vt nō nisi puellæ vir- E ginis ope capi posit, quā venatores ibi statuerint sedentem quò animal id potum pabulatumue se conferre animaduerterint. Accurrere enim vnicornem ad puellam huiuscemodi, inclinatumq; caput in eius gremiū collocare, altissimoq; mox occupari somno: signoq; venatoribus à puella dato approperare eos, & feram nullo negotio capere, atq; hoc vnius tantū cornu prēmio, quod contra venena pollere prēdicant: ramenta quippe eius efficacissimè sanare, & toris stratis partem eius impositam, si quid veneno vitiatum apponatur, sudorem emittere. Rhinoceronta verò eodē libro Plinius capite XX. ponit, qui cornu nō in fronte habeat, sed in naribus: alterum eum à Dracone hostē genitum elephanto, & quæ superius allata sunt de vtriusq; pugna. Sanè alibi in Diuinis literis Rhinoceronta hieroglyphicū esse fortis & robusti viri, vti superius dictum notat Eucherius citato ex Iobe loco: Nūquid volet Rhinoceros seruire tibi? Et apud Balaam scriptum inuenias, Cuius fortitudo quasi Rhinocerōtis, vt Latinæ plereq; omnes habent interpretationes, quamuis Sanctes vnicornis reddiderit. Igitur si quid ariolandum, cùm Psalmo hoc vigesimo primo comparatio referatur ad animalia robustissima & indomita, diuinumq; auxilium contra corū impetum F atq; vim imploret, quippe vt Chaldæi & Arabes exposuerūt. Salua me à feroci fortissimo sicut leone, & à rege potēte, cuius potētia sit sicut Naricornis, eāq; plerisq; lectionē probent, non dubitarim asserere loco hoc Rhinocerontis legere. Vbi verò Psalmo XXVIII mentio fit amabilioris animalis, dicatur quippe Sarion apud Hebræos, quod Greci reddidêre ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, Latini verbum verbo reddētes, dilectus quemadmodū filius Vnicornium: vetus etiā traductio Vnicorniū habeat, nulli dubiū esse crediderim, quin castior istius loci lectio sit μονοκερώτων. Atq; hæc, mi Domine, sunt quę super Elephanto, qui Rhinoceronta secum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu qui ætatē omnē, horasq; omnes assiduæ lectioni soles impendere, longè illustriora reconditioraq; forsitan inueneris, quæ si ad manus meas peruenire nō potuerūt indulgendum est mihi: non enim ignarus es quantum mihi Principū obsequia, negotiorumq; turbationes de studiis literarum subtrahant, crebrisq; me interpellationibus auocent. Quare tu atq; alij, qui vitæ meæ rationem inspicitis, mihi estote æquiores, cùm præsertim admoneat Maro, neminem esse qui possit omnia.

AD

AD ERVDITISSIMVM LAELIVM TAVREL-LVM ILLVSTRISS. COSMI DVCIS FLORENTI-norum iuri Præfectum, de iis quæ per taurum & bubu-lum omne genus significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

IN publica peccare commoda videar, doctissime Taurelle, si Tauri mei mugitus nescio quot Serenissimo Duci Cosmo meo, imò tuo, imò proborum omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non sim nescius eum studiosorū commodis applaudere, maiorum suorū exemplo, qui omnes summā & eam æternam laudem cōparauere, dum scilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atque adeò in ipsa clarissima ciuitate Florentia florere, & in honore esse, omni studio, conatuq́ omni curauere: negotia tamen, quibus iuuenis ornatissimus nunc in tanto rerum Italicarū motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus accedam, tametsi sapientissimè & magna cum ciuium suorū commendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes, curam studiumq́ senile in ætate tam viridi admirentur. Quare Taurello potius amico benignissimo eum alendum curandumq́ dedi, cui cibus is, quo Taurus noster pascitur, sufficit abundè, vt cùm opportunū fuerit, resq́ ipsa monuerit, suo tempore & loco Taurellus de Tauro, quæ in eo sunt laudabilia, atq magnæ etiā admirationis, proferat, & ratiocinetur, Principémq ingenio præstantem, quibus dotibus animal polleat, & si dicere licet, quibus virtutibus insignis habeatur, interdum commonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabiliterq faciūt, cùm illi ad hæc agenda nati sint, & vnusquisq ab animo suo, qui ratione pollet, possit exempla desumere, quia tamen dotes hæ ab humana natura demanant, non vsqueadeò sunt in nobis admirandæ: sed quæ feræ faciunt animalia, quibus singulis ferè singulis motus sunt impertiti, si vltra naturæ suæ fines proue hantur, eo preciosiora iudicantur, quo magis interdum humanum genus in certamen prouocare comperiuntur: cuiusmodi multa admiranda super Elephanto proximo Commentario ad Reuerendissimum Sfortiam commemorauimus, quibus non inferiora forsitan de tauro vel bouillo omni genere dicturi sumus.

TEMPERANTIA. D

Admirabilem quandam in Tauro continentiam cùm animaduertissent Ægyptij Sacerdotes, temperantia præditum hominem, ab humanarum quippe rerum affectu non alienum, cæterum modestiæ seruantissimum, significare si vellent, Taurum naturæ admodum robustæ ac validæ faciebant: cuiusmodi speciem Philostratus Pasiphaë descripsisse mihi videtur, cùm ductorem illum gregis pugnacem, superbum, exultantem, speciosum cornibus, colore niueo, lato gutture, ceruice crassa, palearibus latè longèque pendentibus, armis ad aspectum inhorrescentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in numo quodam argenteo, cuius inscriptio est, M. L. THORIVS. Causam huius hieroglyphici cam Philosophi tradunt, quòd animal hoc sit calidissimum, atque inguine præcipuè potens, ita vt vno tantùm initu citra motum impleat efficacissimè. quòd si cōtingat vt ab naturali aberrarit loco, vaccam ea in quam occursarit parte, qua præditus est inguinis firmitate, vulnerat, non secus ac si telo eam acuto impetiisset. Vsqueadeò verò semen illi promptuarium est, vt exectum taurum implesse tradat Aristoteles: atque hinc plerique veteres scriptores, viri pudēda Taurum appellauere, vt muliebria βιζάλιον. Animal tamen hoc in libidinem vsqueadeo concitatum & furens non sæpius quàm bis die inscendit, à conceptu vero ipsius vaccę modestus castusque, nihil vlterius tentat. Huius rei causam in vacca multi ponunt, quæ taurum propter rigorem genitalis nimiamque tentiginē, veluti ceruæ etiam, neque non testudines faciunt, rarò patiatur. Vnde dixerit Horatius de fugitiua puella: E

Nondum subacta ferre iugum valet	*Aequare, nec tauri ruentis*
Ceruice, nondum munia comparis	*In venerem tolerare pondus.*

Sedenim spectandum hoc exemplum continentiæ habere causam in tauro, manifestum est ex eo, quòd spontè taurus à conceptu diuortio quasi facto secubat, ac vt in Epiro maximè videre est, trium plerunque mensium spatio non apparet, sed errabundus, vt apud Virgilium est, Latus niueum molli fultus hyacintho, Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas: &, quod ait Aristoteles, ἀπμαγελεῖ, quod non infeliciter quidam abarmentatur dixere, hoc est, seorsum à vaccarum consortio, grege conuictuque pascitur. Quod dictum volui, vt vnusquisque sciret quo gestu taurus pingendus sit in continentiæ significatum. Vt verò ad verbū ἀπμαγελεῖ, & ex historia prouerbium reuertamur, hæc eò spectant, vt impositum petulantiæ modū, & probatissimā ex ea pictura continentiā intelligamus: atque ita fortè accipiendū illud apud Theocritū, ᾤχε καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν, in syluā abscessit taurus. sed hęc tamē, quia copiosè & feliciter sunt ab eruditissimis plerisque viris, præsertim Erasmo Roterodamo, tractata, nos nō vlterius prosequemur. Neque verò me latet in Epiro Pyrrhicas boues fuisse mirę magnitudinis, quæ quia Veneris expertes essent, & omnino intactę custodirent, ἄπαυροι dicebantur: sed hoc illis hominū cura, nō natura dabat. Eædem neque iungebantur, ideoque iniuges dictę, quòd intaminatæ pudicitiæ symbolum præ se ferrent. Mineruæ in primis mactabantur, virginitatis, quæ iugum nesciat, indicium. Ex iis autem satis manifestum est, nos in libidinis tēperātia dubio procul ab eo genere vinci, quod alioqui procacissimū, & in riuales pugnacissimū esse constat. Quare haudquaquā leui de causa cœlestis ille Taurus Veneri dedicatus: neque Venus temerè à sapiētissimis Poëtis aurea vocitata, quæ quidē syncerā, castā & purā generandi cupiditatem F

ditatem

A ditatẽ cœlitùs inſpirat, non laſciuias petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam, quam voluptatibus dediti mortales, dum appetentius æquo per ſummã incontinentiam conſectantur, cogi ſe vi ſiderum affirmare audent, quò ſuæ velum impudentiæ prętendant, cùm tamen à cœlo nihil non vndecunq; ſanctiſsimũ emanare veriſsimè dicat Plato. Sedenim ſi nõ ex ciuilis vitæ moribus, ſi non ex diſciplinis, & ſapientum præceptis, ſi non denique legum minis ad honeſtatẽ inſtitui potuimus, agè agè iam à brutis rectam viuendi rationẽ indipiſcamur, & ingeniũ eorum ſecuti, noſtræ opem feramus imbecillitati. Tali autem continentia fuiſſe præditum Druſum, fama canit, qui ſe vxori, quandiu in expeditione Germanica fuit, conſeruauit. Et quod de Tauri ſecubitu dicebamus, Peſcenium quoq; Nigrum ferunt ignarum rei venereæ fuiſſe, niſi quantum procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiuſmodi exempla in hiſtoriis etiã recentioribus, vt de Pemone Bellunenſi, quem Vtinenſes ob integritatem, iuſtitiam, ſummamq; prudentiam, Principem ſibi delegere. Neq; ſua in hoc fraudandũ laude fœmineum genus, cùm Zenobia illa Aureliani Imp. etiam hoſtis epiſtola cõmendetur, quæ Gallieno remp. negligenter adminiſtrante, imperium ſibi cõparauit. Eam ferunt cùm ſemel concubuiſſet expectatis menſtruis ſe continere ſolitam, ſi prægnans eſſet: ſin minus, poteſtatem quærendis liberis viro conceſsiſſe. Vulgò tamen apud Seras nefas eſt à conceptu fœminam adiri. Eius continentiæ atq; modeſtię cauſa, qua boues ita, vti oſtenſum eſt, commendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius, filiam quæ ſe ſuſpenderat, quòd ſtupratam ſeſe a patre ferret indigniſsimè, lignea boue auro ſolido ſuperinducto condiderat. Et antiquiſsimis Hebræorũ ſacris offerre vitulum, eſt carnis impotentiã peruiciſſe, vt Origenes Leuitico interpretatur. Exempla verò huiuſmodi ea de cauſa nonnunquã interſerimus, quia totus hic noſter labor ad eorũ vſum ſuſceptus eſt, qui pictura delectantur, vt præter Ægyptiaca, & alia pleraq; myſtica, hiſtoriam etiã habeant, quam ad id quod elegerint argumentum accommodare poſsint. *Hieroglyphicorum vſus.*

MODESTIA.

NEq; alia de cauſa crediderim ego mulieres Elienſes, cùm Baccho, quẽ colebant, preces funderent, orare ſolitas, vt βοέῳ ποδὶ, taurino quippe pede ad ſe veniret, niſi vt ſuam ita modeſtiã oſtentarent: nihil enim minus fœminam decet quàm præcipitantia, vel ardor audaciæ. Quare Dido Virgiliana cũ modeſta inducitur, breuiter, & vultũ demiſſa profatur. Figurabant verò Græci Dionyſium tauri ſpecie, quòd eundẽ, & Oſirim intelligebãt: de cuius probitate atq; iuſtitia, ſummiſq; in humanũ genus beneficiis, multa multis in locis hoc cõmentandi genere dicenda ſunt. Porrò Dionyſius apud Argiuos βουγενὴς, quaſi bouigenã aut ex bouillo genere dicere vellent, cognominabatur. Quòd verò ſuperius dictũ eſt, cœleſtẽ Taurũ pios & honeſtos atq; legitimos amores afflare, nõ ſum neſcius, Iulium Maternum iis impudicitiã minari, qui Taurum habuerint in horoſcopo: maluiſſem eum prolificum, aut fœcundum dicere, ne notam eam cœlo inuſiſſet immeritò. Huius ſanè fertilitatis, & præſentaneæ ſeminis facultatis ergò, inſtitutũ aiunt boni ominis cauſa, vt in condendis oppidis ſulco illo primigenio imprimendo, bos mas non caſtratus, & vacca iungerentur, & cùm ſacrificabant circum mœnia, quinto quoq; anno integra animalia mactabant. Sanè Orpheus menſem μονοκέρωτα μόσχον appellat, vnicornẽ quippe vitulũ. Et Euſtathius ἰλιάδ. α. menſem ait bouem dici, vtpote qui ſit generationis effector,

PETVLANTIAE frænum.

AD hæc Niliaci illi sacrorum custodes, cùm hominẽ à priori petulantia sibi modestius consulentem significare vellent, non simplici forma taurũ, sed caprifico caput, colla, armosq́ redimitum pro istiusmodi virtutis hieroglyphico proponebant. Caprifico enim ea vis est, vt lasciuientium taurorum, & quantumuis ferocientium naturam vsque adeò cõpescat eorũ collo circundata, vt immobiles propemodũ eos reddat: cuiusmodi taurum ab Hercule compressum domitumq́ mystico fabulamẽto Græcia cõfinxit, perinde ac reliqua etiam monstra superata, cessisse virtuti vitium hieroglyphicè significãt: tametsi non sum ignarus, quæ de tauro Herculeo traduntur, referri à plerisque ad Acheloum amnem, cuius fabula quia omnibus est scholis tritissima, mihi nunc fuerit dissimulanda. Origenes Adamantius taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iussa est per Hebræorum legem, significare dicit apud nos superbiæ tumorem & insolentiam esse mactandam. De vitulo verò in holocaustum offerendo copiosissimè scribitur ab eodem, Leuitico homilia secunda.

Taurus ab Hercule superatus.

D

E

OBTVTVS AMATORIVS.

NEq́ tamen illud omitti debet, obtutum amatorium, qui modestia seruata fiat, ad Tauri oculos referri solitũ à peritissimis. Vnde illud, βλέπειν ταυρηδὸν, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Cõuiuiis, & Phædone, & alibi, eadem ferè sententia positum animaduertas: tametsi nonnulli rem ad indignationis significatum retraxere, toruumq́ tueri interpretantur: quo significato apud Aristophanem super Æschylo dictum, ἔβλεψε γοῦν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω. Aspexit igitur tauricè ad humum lumina deiectus. Hac enim facie iratus Æschylus inducitur ab Aristophane. Neq́ sum nescius toruitatem à taurorũ ferocia dictam, vt etymologiarum autores tradunt, qui toruitatem tauri acerbitatem interpretantur. Huic longè dissimile est βοῶπις, quo quidem oculorũ pulchritudo atq́ gratia significatur. In iis tamen quos superius citaui, nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modestia primas obtinet, isq́ plurimum fieri solet in obliquum, & id toruum est.

F

BONORVM OBSEQVIVM.

ALia porrò picturæ specie, hominem ea modestia præditum, vt facilè eum queas à perperam factis auertere, indicare si vellent, taurum genu dextero alligatum pingebant: hunc enim si dextero alligaueris genu, mansuetũ & vincula consequentẽ inuenies. Hoc cũ Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidã effecisset, ducto sæpius ferocissimo tauro per vniuersam vrbem, quẽ tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritissimi Magi nomen apud imperitos assecutus est. Edomitæ aũt ferociæ hieroglyphicũ

apud

A apud Georg. Anſelmũ vidi, impreſſum numo taurũ, cauda ſurrecta, capite cernuo, anteriore crure læuo genuflexũ, ſub querno ſtipite, à quo laurea pẽdebat: ab altero latere caput leonino ſpolio armatum. Inſcriptio, MILOCROTON.

PROLES MASCVLA, PROLES FOEMINEA.

Aegyptij iidem ſacerdotes, vbi maſculã prolem myſticè deſcribere vellent, taurum ab inſcenſione in dextram ſe partem demittentem figurabant: ſi verò fœmineum fœtum exprimere voluiſſent, eundem in læuam auertentẽ ſe pingebant. Compertum ſiquidem eſt, taurum à conceptu diſcedentem ſi deflexerit in dextram, marem eſſe genitum: ſi ab læua abſceſſerit, fœmineum eſſe fœtũ. Ad hæc Parmenides, fœtũ tunc eſſe patri ſimilem aſſerit, cùm à dextra locorũ parte editur: matri verò, cùm ab læua. Hippocrates tradit ſiniſtro teſte obligato marem generari, dextro verò fœminam: tantiq́ eſſe dextrarũ ſiniſtrarũq́ partium in maribus fœminisq́ cognoſcendis obſeruationem, vt ſi mammarũ prægnantis mulieris dextra flacceſcat, macra'ue repentè fiat, ſi gemellos paritura fuerat, marem abortũ fieri dicant: ſi verò ſiniſtra macreſcat, fœminam deperdi. Quin B & Onirocritæ hæc eadem intelligunt, cùm imaginari dextra parte dentes amiſſos, marium conſanguineorum obitũ ariolantur, ex ſiniſtra verò fœminarũ. In dextra autem parte vteri materni ſæpius moueri mares, in læua verò fœminas cõſtat. Albertus ſibi compertũ ait, mulierem quãdam fœminas tantũ parere ſolitam ea de cauſa, quòd à conceptu ſemper in læuũ latus decũberet: admonitam verò cœpiſſe in dextrã conquieſcere, ac ſolos deinde mares genuiſſe. Neq́ verò diſsimulandum quod ad Ægyptiorũ commentũ facit, Septentrioni vim maſculam ineſſe, quod neq́ quidem Ariſtoteles diſsimulauit: docet enim is, ſi maſculos plures creari volumus, admiſſuræ tempore dies ſiccos, & halitũ Septẽtrionis eligendũ, & cõtra eum ventũ greges paſcendum: ſin verò fœminas generari velimus, Auſtri captandos flatus, & in eum paſcua dirigenda, quòd vis in co vento muliebris inſit. Africanus quoque rem hanc tangit in Georg. Ait enim: Si marem velis, Aquilone ſpirante admiſſurã faciendã: ſi fœminã, Auſtro. Sed, enim de lęuis dexteriſq́ mundi partibus magnũ eſt inter autores diſsidiũ. Vnà enim cum Ægyptiis dexteras mundi partes ſolſtitiales, ſiniſtras brumales intel- C ligit Empedocles: de quo ita Galenus, ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τὴν θερινὸν τροπικόν, ἀριστερὰ δὲ κατὰ τὴν χειμερινόν. Neq́ deſunt qui primas olim fœminas ad ortũ & meridiẽ terra genitas, mares verò ad Septentrionẽ & occaſum fabulentur. Plato tamen Ariſtotelesq́ alia ratione orbem diuidentes, Orientales eſſe dextras, à quibus initiũ motus: læuas autẽ occiduas tradidere, vt idẽ Galenus recitat, πυθαγόρας καὶ πλάτων καὶ ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου ὑφίστανται εἶναι τὰ ἑῷα, ἀφ᾽ ὧν ἀρχὴ ἐστὶ τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἑσπέρια. Contrà Varro Latinę linguæ lib. VI. cœlum ait dictũ templũ: eius cœli partes: quatuor conſtitui, ſiniſtram ab Oriente, dexterã ab occaſu, anticam ad meridiẽ, poſticam ad ſeptentrionẽ. Cui Plinius ſubſcribit dicens, errantia ſidera contrarium mundo curſum agere, quippe læuũ ſemper illo in dexterã præcipiti. quãuis Feſtus anticam eam cœli partem, quæ ad meridiem ſole illuſtratur, dexterã vocat, ita enim anticã interpretatur: poſticam verò ad ſeptentrionẽ, ſiniſtrã. Alcinous in Græcorũ monumentis adnotatum ait morem ſacrificãdi ſeruatũ diu, vt circumcurrerent aras, curſum auſpicati ab læuo dextrorſum, Zodiaci quadã imagine, cuius motus ſit mundo diuerſus ad exortum vergens: mox verò ab dexteris læuorſum procurrerent, quo motu cœlum rotari manifeſtum. Contrà Ægyptiorũ poſitionẽ T. Liuius libro ab Vrbe cõdita primo, dexteras ad meri-

diem partes Augurū inſtituto, ad ſeptentrionem ſiniſtras ſtatutas ait. Ad hanc ſententiam facit quod Pſalmo apud Hebr. 89 legitur, Aquilonem & dextrum tu creaſti: quod nonnulli Auſtrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis verò conſentiunt & Chaldæi, qui Auſtrum ponunt. Sedenim & Auſter pro mari nō ineptè accipitur, ſi ſphęra recta ſtatuatur polis ad finitorem inclinatis. Nam Ægyptij, quos Cleomedes, non poſtremi nominis autor, ſecutus eſt, ipſam mūdi totius figurā aliter deſcripſere, vtpote qui Aurorā eſſe caput, Borealia dextera, Auſtralia ſiniſtra conſtituere: maritimiſq́ piſcibus tum ob alias cauſas, quas loco ſuo recenſuimus, tum ob id pręcipuè abſtinebāt, quòd Nilum à ſiniſtra ortum, quippe fœminea fœcundaq́ parte, in dexteram quippe virilem ſterilemq́ (ita enim erant eorum cōmenta) illapſum, quippe vbi mare ſit, corrumpi dicerent. Nam de maris ipſius ſterilitate ſuo loco diximus: atq́ ita dexteram oram, hoc eſt, maritimam, cōſiderato Ægypti ſitu, perditionis ſymbolum ſtatuebant. Neq́ hîc diſsimulandum, quòd apud Eucherium, vbi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipiatur, inuenies eum vocari dexterum, & ita ipſum quoque ſibi dexteri nomen adſciſcere. Nam & Hieronymus quartis Hebræorum caſtris Aquilonem dexterum appellari tradit, ſed falſum ait nomē cùm de Dæmone eius venti domino intelligatur, qui vndecūq́ ſiniſter, ſiniſtra omnia mortalibus oggerat appetenda. Cauſam tamen Eucherius ſuper dexteri nomine aliam ab hac arbitratur, quippe quòd perperàm agere volenti dexter adſit obſecundando, ſuadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palàm eſt, ait, in Sacris literis diabolum geſtare Aquilonis nomē, eaq́ locutione quicquid bonis conatibus aduerſatur accipi: is enim bonorum operum ardorem extinguit, atq́ omnia frigefacit: & ob id & infideles & impij, contumaces ſceleratiq́ homines, eo notant hieroglyphico. Vnde illud: Ab Aquilone pandet omne malum. Et quia flatus vehemens quò frigidior, eò magis ignem in quem inciderit exſuſcitat, dictum, Ab Aquilone exardeſcēt mala ſuper terrā. Tetigere et Poëtæ noſtri dexteras læuaſq́ cœli partes. Sedenim Maro & Naſo, nullius addicti iurare in verba magiſtri, eas non diſtinxere. Lucanus Ægyptiorum adhæſit factioni, & ſententiam ipſe ſuam declarauit eo loco:

Ignotum vobis Arabes veniſtis in orbem,
Umbras mirati nemorum non ire ſiniſtras.

hoc eſt, in Auſtrales partes non porrigi. In hoc autem id intereſt, vbi quis vniuerſi ſtatuat caput: quo ſuper argumento plura dicere noſtri nō eſt inſtituti, quare ad ipſas rerum ſignificationes reuertamur.

AVDITVS PROMPTVS.

AVditu enim duo ex quadrupedum genere maximè pollent, Ceruus & Bos: quamvis, vt in Aſino dictum, Ariſtophanis interpres Murem & Aſinum præferat: quod alij viderint. Sedenim Ceruus quamvis acerrimi ſit auditus, tantiſper tamen eo excellit, quandiu arrectas auriculas tenet, quas vbi demiſerit, non ſolum non præſtat auditu, verumetiā laborat ſurditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ ſemper, atq́ eo pręſertim tempore, quo fœmina pruritu exagitata mugierit, quo non amplius quàm

per ho-

A per horas ad summum treis afficitur, eo tempusculi spatio nisi taurus accesserit, naturam colligit, neq; antea quàm vigesimo pòst die mas à fœmina repetitur, quod rarò tamē accidit, quia taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta voce statim accurrit. Eaq; de causa Ægyptij sacerdotes per auriculā tauri pictam, & auditum & obsequij sedulitatem indicabant. Pari modo iuuenca quoq; tauro se morigerā præbet. Sanè Vaccam Ægyptij Veneri dedicarūt, quam cœlestem vocant: & Isidis suæ frontem cornibus insignitam ostentabant, quippe ob obsequium quo ipsa quoq; tauro paret, simulac incitari eius ad venerem mugitū audierit. Licet verò singulis animantibus voces propriæ ad initum sint, vt suibus, & capris, & ouibus, nulli tamē grauior quàm bubus fœminis. In reliquis porrò animaliū generibus mares grauius sonant quàm fœminæ: in bubus econtrariò est, ait Aristoteles: nam boum fœmina grauiorem quàm mas vocem habet.

NEPTVNVS.

AT cùm mugitus pelagi taurino sit nō absimilis, & ipsi Neptuno tauros immolabant, & eum ab eodem mugitu μυκηταὶ appellabant: quia idem Deus B à sacerdotibus nonnunquā ταῦρος nuncupatus est. Quos verò tauros Neptuno sacros esse volebant, vndecunq; nigros deligi iusserūt, vt ita pelagi colorem exhiberent. Atram enim, nigram obscurámue maris aquā dicere mos vbiq; est: vnde etiam Aquilam ab aquæ colore, quippe fusco, dictam volunt, deumq; ipsum cærulicomū, & cæruleo indumento vestitū passim invenimus. Ad hæc pectus illi prævalidum, armiq; taurorum in morē carnosiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracusanorum numo latum conspicias portū, in cuius medio ea membrorū habitudine taurus procumbit, delphinis circùm colludentibus. Qui verò ludi Taurij nuncupati fuerunt apud Romanos, haudquaquā Neptuno, sed inferis diis instituti erant ad sedandam pestilentiam quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas sæuiebat: inde scilicet ortam, quòd caro taurina populo diuendita fuerat. De Neptuno verò qui ταύρεος, vt apud Hesiodum Scuto Herculis, vocaretur, alij dicunt propter vndarum sonum, quę, vti diceba mus, boum instar mugiāt: alij, quia Neptunus taurina induebat galea: vel quia ita eū Bœotij vocitabant à tauri sacrificio quod illi erat institutū, de quo Maro:

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

Syracusanorum numus. Ludi Taurij.

C FLVVII.

QVin & fluuios ipsos cornigeros vel ταυροκράνους, hoc est, tauricipetes, & taurituos, vt luculentam apud Græcos locutionem interpretemur, passim effingunt. Hinc Tybris Maroni,

Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum,

Et gemina auratus taurino cornua vultu

Eridanus Vt apud Ouidiū in Metam. Granico nata bicorni, nō vt vulgata habēt exemplaria, Gracili cognata Granico. Sic tauriformis Aufidus Horatio. Nam & taurū à Perilao Phalaridi dono datum, Gelonis fluuij fuisse imaginem, apud Pindarū Pythiis legas. Et Timæus taurū eum quamuis ita dicatum, ab Agrigentinis in mare proiectum asserit, ne qua tam sæui tyranni memoria superesset. Cōpluribusq; demū in locis flumina taurina specie fingi solita cōperimus, vt Eurotas apud Lacedæmonios, Cephisus apud Argiuos, Asopus apud Sicyonios et Phliasios fuere: quem tamen Athenienses humana facie figurabāt, cornibus tantū à fronte prominentibus: siue propter mugitū, quem, vti dictū, ciere flumina taurorum instar videntur, & taurorum instar atrocia sunt, vt Fe-

ſtus ait: ſiue quòd cornua fluminibus ab flexuoſis eorũ lapſibus attribuuntur. D

TONITRVS.

QVod verò pertinet ad mugitum, mythologi philoſophi abactas Geryonis boues impulſu Herculis, tonitrus hieroglyphico ſignificato intelligi debere autumant: quæ quidem ſententia eorum eſt, qui Heſiodi philoſophiam interpretantur, ea ſcilicet de cauſa, quòd Poëtę plerunq; tonitrus auditos mugire dixerint. Abigi verò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelligebãt. Solis igitur calor in nubes illapſus, earumq; rigore coarctatus, ſimulac defractis nubibus erumpit, mugitus eos ciere conſueuit.

LAETITIA.

LAtè verò diffuſum eſt hieroglyphicum illud, vt per vituli ſignum lætitia ſignificetur: vnde etiam Vitulari verbum, hoc eſt, lætitiæ ſignum prębere, & exultando, geſtire, apud veteres vitulantes, gaudentes, lætabundosq; dici comperias: vt nõ temerè apud coniectores Hebræos legas, laſciuientẽ currentemq; taurum per ſomnium imaginari, futuræ lætitiæ ſignum eſſe: addi verò lucri aduentantis ſignificatum, ſi per huiuſmodi quietem paſcentes viſi fuerint. Eius verò laſciuiæ cauſa Pſalmographus clamat circundatum ſe à vitulis multis, & à pinguibus tauris obſeſſum. E

ANNONAE FELICITAS ET PENVRIA.

QVoniam verò & in ſomnia, & in id bouis ſignificatum incidimus, quo læta nobis omnia proponuntur: qua ratione quóue modo bouillum pecus annonæ ferocitatem, atq; itidem penuriã ſignificet, ex diuinis noſtrorũ literis hiſtoriam repetere minimè fuerit importunum. Satis enim conſtat, quemadmodum Ioſippus ille ſomniator Iacobis filius, ob inuidiã fuerit à fratribus venundatus, atq; in Ægyptũ adductus, vbi longam ſeruierit ſeruitutem, vtq; poſtmodum primas apud regem obtinuerit, poſteaquã nocturnam eam imaginẽ, quæ ſeſe Pharaoni altius dormienti obtulerat, interpretatus eſt. Imaginatus enim erat ille ſeptem boues, pulchro, hilari & pingui aſpectu ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas ſeptẽ alię deformi macie paluſtri eo loco emergentes exceptas conficerent: mox verò exiſtimabat ſeptenas ſe ſpicas cernere multa fruge cõſpicuas, & quæ iam ſecari poterant: eas totidem numero ſpicæ ſterilitate inſigni ex proximo occupare videbantur (hoc verò viſum ſecundo loco, quod ex Hetruſca diſciplina in oſtentis expetitur, primo additum, atteſtatum facit, vt etiam in Gedeonis vellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentiſsimus, eximiam quandam ſeptem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus eſt, quam optimę illæ boues cum frugiferis ſpicis inſpectæ denunciarent: quippe quòd ſit animal agrorum cultui pręcipue idoneũ, telluris felicitatem per eas interpretari oportere: cuius lætitiæ cauſa futura eſſet Nili inundatio, vnde viſæ eſſent illæ boues emergere: idq; per ſpicas, quę hilari eſſent aſpectu manifeſtius ſignificari, annorum quippe ſeptem lætiſsimũ prouentum: cætera quæ his auerſa apparuiſſent, totidem annorũ famem demonſtrare, quæ vbertatem illam eueſtigiò ſubſecutura eſſet. Eſt nimirũ palus ſterilitatis indicium, ſteriliſq; paſsim tũ à poëtis, tum ab oratoribus appellatur. Cùm autem interpretationẽ huiuſmodi euentus approbaſſet, Rex Ioſippi conſilio fretus nõ modò famem ab Ægypto depulit, ſed finitimos etiam populos abunde ſaturauit. Aiunt itaq; Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiã ita relatã voluiſſe, vt ſimulacrũ Serapidis cũ modio in capite, huius rei monumẽtũ eſſe decreuerint. Sed enim alibi de Serapi. Mirũ autem F

A tem memoratu est, quantũ honoris vetustas iis attribuerit, qui humano victui vel industria, vel cura, vel ope priuata consuluissent. Liuius autor est, auratam bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri positam à populo collata stipe, quòd farris preciũ intimis nundinis ad assem redegisset. Farre enim victitasse populũ Rom. per CCC. annos ab Vrbe cõdita, Verrius Flaccus ꝓdidit.

TERRA FRVGIFERA.

APud Persas barbara cerimonia bos fronte in leoninã faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad sacrificium: de quo Papinius:

Indignata sequi torquentem cornua mitram.

quippe cùm taurus plurimùm terrenum animal sit, terræ & inferis potestatibus damnatum, Soli tamen ab ea gente dedicatus, vim eam ostendere videbatur, quã Sol in vniuersam terrã exercet. Quòd autem extraheretur B ex antro, delitescere vim eius in terræ visceribus indicabat, quam vt euocarent, & frugum feracitati consulerent, sacrificij genus id instituerunt. de quo etiam in Leone. Neq; quidem alia de causa bouem quãdam ab Argo tot luminibus prædito custoditam fabulantur, nisi vt terram ipsam ostenderent noctu ab ipso cœlo tot stellarum luminibus insignito non indiligenter obseruari, donec à Mercurio, quippe à Sole cõficiatur, cuius oriente iubare stellarum lumina passim extingui videantur. Quid autem aliud portendere visus est bos ille arator, qui decusso iugo triclinium, in quo cœnabat Vespasianus, irrupit, ac fugatis ministris quasi repentè defessus procidit ad ipsos accumbentis pedes, ceruicemq; summisit, nisi terrarũ orbẽ amarissimo Vitellianæ dominationis iugo pressum, opem à gente Flauia deposcere, quæ iam rerum esset potitura? Terram itaq; bos eo ostento præ se tulit.

Bouis portentum.

OPIS IMPLORATIO.

HÆc autem opis imploratio per bouem facta, adducit in memoriã alteram C Scytharũ more bouillo interueniente corio factam: apud eos enim opis & auxilij imploratio fieri solebat mactato boue, in corio cuius, qui opẽ sibi afferri ab amicis posceret, reiectis in tergum manibus sessitabat: qui verò auxilium pollicerentur, dextero pede corium calcabant. profati quantũ pręstare possent: quem morem latè scribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus Toxaris. Et quod ad hoc fertur de Homoloitorum sacrificio, qui fœdera sancientes bouem in munitissimas partes dissecabant, etiamnum durat apud eosdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phasim accolunt, nunc Cercassios appellatòs: eos nõnulli Ziccos esse volunt: hi autem si grauem aliquam iniuriam acceperint, imploraturi amicorum auxilium bouem mactant, pelleq; detracta, & humi distenta, in eaq; sedentes, carnibus bouis in minutissima frusta diuisis, partẽ vnicuiq; aduenienti porrigunt: quiq; accipiunt, ita se eo fœdere deuinctos intelligũt, vt se, fortunasq; suas omnes parati sint exponere pro amici, qui viscerationem hanc fecerit, iniuria vindicanda.

FRVGVM OPVLENTIA.

QVi verò boues iuncti in numo Vespasiani iam Imperatoris & Cos. v. habentur, atq; alij similiter iugati in C. Marij C. T. numo, nimirum aratio-

Bos in Vespasiani & C. Marij C. T. numo.

nis partes procuratas, & rei frumentariæ cõmoda declarant: nam & apud coniectores, vti superius dictum, arantes boues imaginari, lætissimam prænunciãt frugem, & opulentam rerum felicitatem. Quin & nomen boui à nutriendo factum, βῶ quippe nutrio: labore enim suo in exercenda terra continuò nos pascit. Hinc Græci βούφαρον felicem agriculturam vocant, quibus φαρος agricultura est, & bouis etiam epitheton. D

I V S T I T I A.

QVoniam verò ipsa frugũ opulentia sæpe sub iustitię vocabulum cadit, eaq́ de causa Gentes Legiferam Cererem appellarunt: longè cõuenientius Diuinæ literæ per bouẽ eos intelligunt, qui iustitiæ iugum trahunt, bonisq́ & frugalibus operibus laborẽ suum intendunt. De quibus Paulus citat illud ex Mose: Non alligabis os boui trituranti. quod mox ita declarat: Nunquid de bubus cura est Deo? an propter nos vtiq́ dixit? quia debet in spe qui arat arare, & qui triturat in spe fructus percipiendi. Et Hierosolymitanus Hesychius plerisq́ diuinarũ literarũ locis bouem poni pro homine ait, qui iustitiæ sit operibus intentus: idq́ est bouẽ offerre in sacris: vt ouem, à malis abstinere. Alibi verò Aaron vitulum pro se & pro domo sua tanquam iustus, hircum verò pro peccato iubetur immolare. Sed quod obseruat Hesychius memoria repetendum, Leuitico, Pontificem, hoc est, doctores prohiberi ad Arcam testimonij quocũq tempore ingredi, ne vtiq́ curiosius inquirant, quemadmodum verbum caro factum est: quomodo qui forma Dei erat, in forma Dei factus est: quomodo exinaniuit semetipsum, & in cœlis mansit. Horum enim fides salutem affert, periculum inquisitio. Sed nunc demũ indulget vt ingrediatur, cùm pro peccato arietem in holocaustũ obtulerit, tunicam linteã induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea succinctus fuerit, linteã cydarim imposuerit capiti: hoc est, quando Deo conciliatus erit, perpurgatus mentem corpusq́ nitidus, castus, iustus, & intellectum diuini muneris gratia, decoreq́, hoc est, sapientia redimitus. E

P E C V N I A.

Bouis effigies in numismate Atheniensiũ.

ATheniensses autem quò frugali adeò labori gratiam referrent, Bouis effigiem numismatis honestarũt: id autem didrachmũ erat, vt nono libro Pollux: vnde prouerbiũ, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε, Per linguam bos inambulat: de iis qui accepta ab aduersariis pecunia, mox præuaricati susceptas causas deseruere, vti fecisse Demosthenes fertur, qui etiam id sibi gloriæ vertit, quòd vt taceret plus accepisset, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero boum precium rebus præstitũ inuenias, vt illud Iliad. ἑκατόμβοιος, quorum singuli scilicet flocci centum aureis numis æstimabantur. Id enim honoris boui veteres habuerunt, ob multas, quas ex eo consequimur vtilitates, vt in aureorũ numum parte vna bouis effigies, in altera principis facies cuderet. Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo, eoq́ spectare Didûs mercaturam, asseuerare non ausim: tametsi Tib. Donato commentũ placet. & Grecorũ nonnulli ante Numam scorteas & ostracinas pecunias in vsu fuisse dicunt: quod & Trãquillus literis mandauit, & illud fama tenet, asses ligneos & scorteos ab eodem Numa, qui postea ferrum admixto ære signarit, in cõgiario populo datos. Apud rerum scriptores inuenias sæpe Imperatores exercituum rei pecuniariæ inopia, scortea persoluisse stipendia, mox illatis pecuniis iustũ vnicuiq́ preciũ restitutũ. Præclara Venetiis est Michaelium familia, quæ aureos insculptos clypeis gestat, quod illi honori, vt aiũt, datum: quia bello quod contra Saracenos F

Scortei numi.

pro

A pro Hierosolymis Balduino Rege susceptū fuerat, duce classis & Venetiarum Dominico Michaële, deficiente stipendiorū commeatu, qui remigibus et sociis naualibus exolueretur, excogitauerit is coriū signare minutioribus frustis, idq; pro stipendio, aliis pro argenteorū, aliis pro aureorum precio numeratis, imperauit promulgatione solenni, vt pro certi precij denariis à lixis & cauponibus, & cuiusq; mercis institoribus acciperentur, multa indicta recusantibus: ita occursum exercitus necessitati: cúmq; domum reuersus esset, publicam fidem persoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias scorteas eas haberent, totidem argenteas iis, aliis aureas repræsentauit. Sed numus hic scorteus, qui à Numa distributus, tesseræ potius vicem gessit, quàm pecuniæ; temporarius enim fuit. Numum tamen scorteum D. etiam Hieronymus agnoscit. Nam quod de boue precij nomine pronunciato dicebamus, apud Homerum Hecatomben ἐννεάβοιον institutam legimus, quod interpretes nonnulli nouem boum precio comparatam intelligunt. Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam δεκάβοιον. In spectaculis, quæ Deli celebrabantur, præco pronunciare solitus erat tot boues B datum iri: vnde putarunt quidam, bouem Deliorum potius fuisse numū, quàm Atheniensium. Cæterū Plutarchus bouis figuram in numis cudere institutum à Theseo tradit, vel ob Taurum Marathonium, quem ipse edomuerit: vel ob Minois ducem, quem singulari certamine deuicit: vel vt hoc honore bobus præstito ciues ad agriculturam alliceret. Sanè vt idem Plutarchus Publicolæ vita, bouis precium centum obolis imputabatur, quamuis Pollux, vt superius dictum, didrachmum tradat: pecudis verò decem. Prius enim quàm numorum vsus esset, pecudibus atq; iumentis plectebantur sontes. Quare bouis, pecudis, suisq; etiam signa plerunq; in numis incisa sunt.

Bouis figuram cur numo insculpserit Theseus.

VOCALIS PRIMA.

SEd vt ad rem nostrā reuertamur, à Phœnicibus etiā est honos habitus boui, qui literarū, vt fama est, inuentores, primæ vocalis nomine bouē appellitabant, cùm animal sit humano vsui maximè necessarium. Quod verò necessarium est, vti dicit Hesiodus, neq; secundum, neq; tertium esse debet, sed primum ilicò: prima verò litera est A, quæ suapte natura ex imo barathri, nullius veluti reliquæ instrumenti indiga, vtputa linguæ, dentium aut labiorū, libera pronun C ciatur, primaq; in infantibus articulata dignoscit. At & terra, cuius symbolum est bos, prima omnium humanæ consuluit infirmitati, prima alimenta subministrauit, prima rerum omnium vsus, vtilitatem, ab ea poscentibus elargita est.

ITALIA.

ROmani porrò tantum honoris boui tribuerunt, vt Italiam ipsam ab olim Italis nuncupatis Bobus appellatam prædicent: quamuis Græcorum figmento Eratosthenisq; in primis confictū sit, Italiam ab Italo rege dictam, qui Emorgeti successerit. Non temere tamen Varro boues cæteris pecudibus honore præstare præsertim in Italia, & propter vtilitatem, & propter cognomen existimauit. Neq; dedignati sunt Romani, quod memorat Plutarchus, Bubulci nomen in familias admittere, perinde ac etiam & Porcios, et Caprarios dici se alij non erubuerunt.

VIsebatur olim in Argiuorum foro taurus à lupo superatus: hieroglyphicum id pugnam indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum siquidem animaliū portento, dum comitia procrastinantur, oblato, victoreq; lupo, omnium suffragia ad Danaum declinarunt, quem vtpote

CIVIS OPPRESSVS à peregrino.

externum lupum esse dicebant, cùm Gelanor inter eos versatus ciuilia eorum negotia tractasset, ideoque ciuis. vti bos humanæ consuetudinis consortia non reformidat, habeneretur. Argiui itaque figuram eam rei monumentum esse voluerunt, quod in Lupi cõmentario latius explicauimus. Antiquissimã porrò legẽ fuisse, memoriæ proditũ est, eum qui bouem occidisset, non aliter capite damnari, quàm si ciuem interfecisset. Vnde apud Athenienses Erechtheo imperante, cùm sacro quodã Bouem mactare necesse esset, vt sacrum ritè perageretur, neque legi fraus fieret, institutum vt Popa, quem illi βουφόνον appellabant, simul ac bouem percussisset, relicta ad aram securi, arrepta statim fuga solum verteret, & ex Attica prorsus aufugeret: quod facinus ne impunitum relinqueretur, decre- tum sit securim ipsam in iudicio ream constituere: ex quo illa iudicandi quotannis consuetudo postmodum inoleuit. Apud Priscos etiam Romanos inuenias capitale fuisse, si quis bouem interemisset.

OPVS ET LABOR.

DE opere demũ & labore hieroglyphica passim vulgata sunt, descripta quidem cornua, capútue bouis, maris opus: fœminæ verò, laborem anxietatemque significare: quamuis in impressis Hori codicibus βοὸς dictio vtroque lemmate desideratur: scribendum enim est ex vetustis codicibus manuscriptis, βοὸς ἄῤῥενος κέρας: & inferius, βοὸς δὲ θηλείας κέρατα. Distinguũtur verò à cornuum specie mas & fœmina: quippe quòd marium & maiora & tortuosiora sint, fœminarum verò & minora, & vno flexu conspicua, cuiusmodi ferè sunt nouæ Lunę cornua: sed in hoc significato nonnulli sarcula, ligones, &, si Deo placet, rastra etiã ad cornua religarunt. Sunt qui nulla maris fœminæque differentia, bouillum caput exertum pelle, purgatumque carne, pro labore & tolerantia proponant.

Hori locus emẽdatus.

FRVCTVS EX LABORIBVS.

ET si fructũ ex laboribus perceptũ indicare velint, caput huiusmodi floribus & corollis redimitũ faciãt, corymbosque & serta hinc inde à cornibus suspendãt: cuiusmodi fascia molem Æliã ambibat, vt frusta quædã quę adhuc integra operis parte permanserũt, ostendũt: siue id sacrificiorũ videlicet Tauroboli aut quid huiusmodi sit indicium, cùm iuxta vicissim & patina adsculpi soleat, quod pręcipuè in templorũ parietibus, inter triglyphos vbique spectamus, eaque de causa capita illa coronata plurimũ habentur: siue larga laborũ præmia interpretari malimus, vt Romæ in eadẽ Adriani mole patina, munificentiã, bouillo capite labores, siue res fortiter gestas ostentãtibus. Nam post vitæ præclarè actę cursus laboresque superatos, apotheosis ipsa premium Imperatoriis familiis decernebatur: aut ea excitabantur mausolea, vel pyramides, vel columnæ, quę ibi cõditos supra mortales euectos gloria cõmonstrarent. Apud Petrum Melinum Romę vidimus ahenũ bouis caput antiquissimi operis scitè factum & venustè, quod olim fuit ad trabis alicuius simam, aut mutilum, aut coronã, pro fultura accommodatũ, eo omnino gestu factum, vt laborioso nixu sustentasse aliquid videatur: est enim caput gutturi appressum, crispantibusque palearibus conatus speciẽ osten-

A oſtentat, quod dubio procul ad tolerantiæ laboriſq; ſignificatum referendum eſt. Memorabile ſanè veterum Germanorum inſtitutũ fuit, vxori ducendæ boues iunctos, frænatũ equum, & ſcutũ cum framea gladioq; mittere dotis nomine, vt vxor (ait Tacitus) venire ſe laborũ periculorumq; ſociam his incipientis matrimonij auſpiciis admoneretur: idèm in pace, idem in prælijs ſe paſſuram, auſuramq;. Laborem enim iũcti boues, bellum paratus equus, & data arma denunciabant. Apud autores Græcos inuenias bouẽ, quòd terræ laboribus exercendis ſit deſtinatus, γῦαν appellari. Apud Mathematicos Tauro aſcendente genitos, laborioſos atq; perpetuæ deditos ſeruituti, propterea quòd animal ad iugum præcipuè natũ eſt. Qua de cauſa Tyriis Carthaginem ædificare aggreſsis, intermiſſum opus eſt bouillo capite adinuento, alioq; vrbis mœnia tranſlata: videbatur enim oſtentum id nil niſi laborem & anxietatẽ minitari, donec equi mox adinuento capite, læti alacreſq; belli ſignum excepêre. Horum alterũ Virgilius diſsimulauit, qui fabulam ſcribebat, non hiſtoriam, rem tamen agnouiſſe viſus, quòd bello genus intractabile futurum dixit, ſed facilem victu per ſecula

Germanorũ olim mos in ducenda vxore.

B gentem, quippe quæ vel iugum acceptura eſſet, vel fræno coërcenda: quamuis non poſtremi nominis interpretes facilem victu interpretari malint ad victum comparandum: qua in ſententia Seruius eſt,

ABSVSDA RES.

Atq; ne à boue & equo longius diſcedamus, eſt illud ex horũ alterutro hieroglyphicum, vt cùm abſurdè & imperitè factum quid oſtendere voluerimus, bouem cum clitella, vel equum aratro adiunctũ figuremus: quam quidem rem & abſurdam ſanè, & ab cuiuſlibet ingenio vel viribus alienam prouinciam innuere volumus: quod luculenter vno verſu complexus eſt Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epiſtolis ad Atticum tangit, vbi libro quinto inquit: Non noſtrum onus, bos clitellas. Dixerat enim Cicero quinto ad Atticũ libro: Clitellæ boui ſunt impoſitæ, illa'ne, non eſt noſtrum onus, ſed feramus. Sed ad noſtra redeamus.

IVDÆI.

C IN Diuinis literis Iudæi, vt ſæpe dictum, hieroglyphicè per bouem intelliguntur. Nam Hieroſolymitanus Heſychius bouem eum accipit qui mãdata tantum legis ſimpliciter obſeruat, vtpote quòd bos ſit laboris ſignum. Eucherius ſignificationem ad omnes trahit, qui vitam laboribus exercent: & Moſaicum illud, Non alligabis os boui trituranti, interpretatur, vt neminem mercede ſua fraudandum intelligat.

APOSTOLI.

Apoſtolos quoque per boues accipit, qui ſuſcepto Chriſti iugo vniuerſum terrarum orbem Euangelico vomere perarauerunt. Illud verò, Quaſi bos ductus ad victimam, quod pro vecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omnino intelligit, qui pro ſalute noſtra eam quaſi ſtultitiã ſuſcepit. Ante fores templi ad abluendas ingredientiũ manus lauacrum aheneum boues XII. ſuſtinebant, qui quidem frontibus tantùm extabant, terga & poſteriora occultabant. Per boues eo geſtu hieroglyphycè factos, Gregorius Paſtores Eccleſiarum intelligit, quorũ aperta & in propatulo propoſita opera cernimus, ſed quæ ipſi clàm faciant ſentiántue, Dei iudicium, non noſtrum eſſe debet: id enim ait ſibi velle, quòd eorum lateant poſteriora.

PALLAS. D

QVin & Pallas ταυρώπολα dicta, & apud Andrios ταυροπόλος. Nam cùm Anthropius Taurum Agamemnoni & Menelao dedisset, iussit vt vbi taurus è naui prosiliisset, ibi Mineruæ simulachrum erigerent: ita enim numen conciliari posse, prosperamq; illis nauigationem futurã. Accidit autem vt taurus is in Andrum insulam exiliret: memores ergo præcepti reges, statuam erigendam curauere, quæ postea id cognomenti Mineruæ dederit.

BACCHVS.

ET Bacchus, vt superius dictũ, in tauri nuncupationẽ venit, quem ταυροφάγον veteres appellauere, propterea quòd, vt Sophocles autor est, qui Dithyrãbum vicisset, bouem assequebatur præmium, veluti Tragicis olim hircus debebatur. Aristophanes tamẽ nomẽ id in Cratini contumeliam detorquet, quasi ebrium insimularet. Apud Athenæum legere est, Bacchum tauro & pardali esse similem, ob ebriosorum violentiam: vinosam enim esse pardalim, loco suo positũ. Lycophron eum omnino taurum vocat, Poëtæ Draconem Tauri patrem canũt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed vt ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis instar excipiebatur, & apud Heliopolim taurus Soli sacer erat, quem Neriton appellabant. Illud verò fabulosum iudico, quod Hermiti oppido tradunt fuisse taurum, qui maculas per singulas diei horas permutaret: de quo Macrobius. Verùm hoc nihil ad hieroglyphica. E

BITHONIS ROBVR.

QVi verò taurus humanis humeris gestatus Argis visebatur, Bithonis factum indicabat, qui suo fretus robore, dum Argiui Ioui sacrificarent taurum in humeros sustulisse fertur: summum enim virium experimentũ apud veteres erat tauris robore præstare. Hinc Milo apud Theocritum celebratus, qui taurum pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Busiridis nomen, quòd duos solus boues quaquà vellet traheret. Fuit verò is Ægypti rex, quem Poëtæ crudelitatis in humanum genus atrocissimæ notauerunt. In Seleuci autem numis & taurus & alibi tantùm cornua spectantẽ, quippe quòd is Alexandro sacrificaturo, syluestrem taurum è vinculis elapsum ambabus tenuit. In eius statuis videas nonnunquam cornua superaddita.

PIETAS. F

IN antiquis operibus iuuenes duo subiecti iugo, currum trahere conspiciebantur, erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicũ id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impositam ad Iunonis templum vexerint. Historiam & Pausanias & alij tradidêre.

VELOCITAS NEGOTIORVM.

DVo verò tauri inter se pugnare per nocturnam imaginem visi, negotiorũ velocitatem præsagire dicuntur, vt Hebraicæ quædam somniorum interpretationes prodiderunt. Astronomi eum furiis agitandum dicũt, cui decimus octauus tauri gradus nascenti affulserit: eaq; de causa locum eum tauris duobus sese cornu petentibus signatum veteres voluêre.

DISERTA PROLES.

HEbræi verò iuniores cornupetam taurum per somnium imaginari, indicium esse dicunt disertissimæ prolis suscipiendæ: quò fortè spectat Virgilianum illud, taurum Pollioni pascendum:

Iam cornu petat, & pedibus qui spargat arenam,

A propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem sunt ingeniorum fœtus, κἢ παίγνιον & hoc addam (quamuis nō sum nescius, quid Grammatici super locutione quæ noua est, disputent) dici tamen posse Virgilium ad Pindaricum illud respexisse, quod Olympiis habetur Epharmosto:

αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à vetustate commendare congruum esse: à nouitate autem poëmata. Flores enim pro recenti re positum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

APud Romanos signa militaria, alia vocalia, alia muta dicebantur. Vocalia quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, vt scilicet aut noctu, aut in peragendis vigiliis, aut explorationibus obeundis, ac in ipsa quoque interdum acie, cùm tumultu omnia cōfusa essent, ipsi se vicissim noscitarēt. Muta variis animalium figuris elaborata præferebantur, sed suū quęque significatum habebant, quippe vt vnum exempli causa ponam, Minotauri effigies tunc extollebatur, cùm secretò & tacitè rem gerendā admonebantur: ostendebat enim B hieroglyphicum id, consilia ducum non minus occulta esse debere, quàm fuerit Minotauri sedes, quippe Labyrinthus. Hinc ille sapiens videlicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quo'nam exercitum huc illuc agitaret: Si putarem, respondit, tunicam meam meorū esse consiliorum consciam, eam actutùm abscinderem, comburerem'qꝫ. Tutissimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda nesciri.

VICTORIA.

MActatus autem bos, quales vbiqꝫ locorum conspiciuntur, victoriæ plurimum, partiqꝫ triumphi signum erat, præsertim apud Romanos, vnde Iuuenalis huiusmodi significato,

Duc in Capitolia magnum, cretatúmq. bouem.

Id verò obseruatione dignum est, quòd Spartiatæ in hoc sacrificij genere diuersam à Romanis rationem secuti sunt. Nam cùm Romani, victoria per hostium cædes parta, bouem sacrificare cōsueuissent: cùm verò sine pugna & sanguine rerum potiti essent, ouem immolare: hi contra in victoria pacata taurum sacrificabant: si verò pugnando vicissent, gallum: quandoquidem ampliora, magisqꝫ C homine digna, quæ ratione atqꝫ prudentia, quàm quæ vi atqꝫ corporis tantùm fortitudine confecta essent, iudicabant.

LVCAS EVANGELISTA.

ET quoniam multa sunt quæ de pietatis nostræ institutis ad hanc faciūt doctrinam, quæ Cristianorū cōuentus sanctionibus suis per imagines exprimenda concessere, ea nequaquā dissimulanda sunt: cuiusmodi ea est quæ per a latū bouē Lucā Euangelij scriptorē ostendit: siue propter eam ipsam tauri continentiam atqꝫ temperantiā, qua de facta est superius mentio, cùm Lucas ipse castissimus ab ineunte ætate, vt fertur, fuerit, omnēqꝫ vitā egerit incorruptus, immaculatus, sine vxore, sine liberis, in cœlibatu perseuerās, nullū vnquā veneris vsum nouerit: siue propterea, qꝫ per vituli mysticū vultū, Christum nobis prædicat immolatū, quem Dauid super altare prędicit imponendū: atqꝫ mansuetudinem, quā præ se tulit Deus homo factus, testimonio suo literarū monumentis illustratam posteritati commendauit: siue quòd à sacrificiis, vel à sacerdotio sumat, vt ait Eucherius, operis exordiū, ita enim scribit: Fuit in diebus Herodis sacerdos nomine Zacharias: quam interpretationem admittit etiam Irenæus

MANSVETVDO.

QVantum verò pertinet ad animalis istius mansuetudinem, Lucretius poëta ita causas eius reddidit:

At natura boum placido magis aëre viuit,
Nec nimis irai fax vnquam subdita percit,
Fumida suffundens cæca caliginis vmbras,
Nec gelidi torpet telis perfixa pauoris,
Inter vtrosq; sita est, ceruos, sæuósq; leones.

Paulò verò antè, cùm de varietate animi loqueretur, mansuetudinem hanc in aëreis corporibus esse contenderat: & quia causas reddiderat, cur leo indignabundus esset, cur ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omnium species amplexari, sic subdit:

Sic hominum genus est, quamuis doctrina politos
Constituat pariter quosdam, tamen illa relinquit
Naturæ cuiusq; animi vestigia prima,
Nec radicitus euelli mala posse putandum est,
Quæ procliuius hic iras decurrat in acres,
Ille metu citius paulò tentetur, at ille
Tertius accipiat quædam clementius æquo:
Inq; aliis rebus multum differre necesse est
Naturas hominum varias, moresq; sequaces.

Prout verò variis affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur cui per eam sit assimilis: nam in brutis simplices plurimùm sunt naturæ, vt initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

QVàm diuersum autem illud est, quòd mansuetudinem ex boue picto significantes, ferocitatē itidem & furibundam petulantiā per taurum indicabant, vbi fœni fasciculum cornibus alligassent: recepta sunt hæc iam apud omnes, vnde dixerit Horatius:

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Psalmographus noster eodem vtitur dicterio, dum Psalmo 44. dicit: Cùm nobis aderas inimicos nostros cornupetebamus: κερατιοῦμεν enim habet Grȩcus codex, proq; valida & victrici pugna Theologi commentant. Et VI. Ecclesiastici capite legas: Cauendum ne animos, veluti taurus, extollamus. Quod verò attinet ad fœnū, id ideo factitari solitū, ait Plutarchus, vt ferocitatē lasciuiāq; ex nimia pabuli vbertate resultare admoneremur. Dicteriū verò celebritatem accepisse à Sicinio quodam, prodit, qui cùm effusissima dicacitate omnes carperet, vni M. Crasso parcere compertus est, curq; vni illi parceret, interrogatus, fœnū eum in cornu gestare respondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarū boū cornua fœno circumligare, quò obuiam prodeuntes admonerent ab illo cauendū. Eo figmēto Hesiodus populiuoros (liceat ita mihi δημοφάγους Grȩcū vocabulum Latinū facere) nūcupauit, qui quidem diuitiarū opulentia lasciuientes reliquos impeterent, ac proculcarent. Est & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquā aspernandum. Sed illud potius afferamus, quod Psalmo XXII. scriptum, Circundederunt me vituli multi, tauri, pingues obsederūt me: vbi intepretes per vitulos plebeiā Iudæorū multitudinem intelligūt, lasciuientem quippe, solutamq; iuuentutem omni prorsus regula carentē: per tauros

A ros verò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ætatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris antecstabant, pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nam & alibi Moyses in hanc sententiam futura longè præuidens: Comedit, inquit, Iacob, & impletus est, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne distétus est & obductus, & dereliquit Deum factorem suum. Eodem modo accipiunt Theologi dictum Psalmo LXVIII. Taurorum congregationem, Pontifices & Scribas, & reliquos Iudæorum Principes intelligendo, qui & temerarij, & cornupetæ essent, Christumq; & Apostolos ferociter incessuri forent. Minimè verò loco hoc prętereundum est, quòd Theologi nostri Iacobis prædiuinationem de Iosippo, Tauri decor eius, transferunt ad Christũ: Taurus quidem ob vtranq; dispositionem, alius ferus vt iudex, alius mansuetus vt assertor, qui generi humano salutẽ dedit, cuius cornua essent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus,

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Hac autem virtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, vniuersas gen B tes etiamnũ ventilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc ventilabit per iudicium, deiiciens de cœlo in terrã. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: In concupiscentia sua subneruauerunt taurum, de Christo identidem intelligi volunt, cuius neruos sacerdotes præcipuè, clauis suffigendos curauerunt.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VICTORIVM, DE IIS QVÆ PER EQVVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIOrum literis.

CVPERES Petre Victori, vt ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modoq; hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuisse me accepisti, quæ fuerint Equi quoq; significata apud eosdem Aegyptios tibi describi. Verùm scias pauca ea esse quæ super equo Sacerdotes illi tradiderint: quippe qui animal id vti profanum aspernabantur: neq; enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sed enim Græci Latiniq;, neq; non Hebræi, multa super eo scitu dignissima memoriæ prodiderunt, quæ hoc explicabimus Commentario. Præter enim id quod obsequi tibi iucundissimum existimabam, inuitauit me ad huiusmodi lucubrationem animalis ipsius dignitas, vigor, & naturæ eius spectatissima quædam excellentia. Non enim ex eo genere est, quod parui fatere debeamus, cùm tot ex equo humano generi commoditates obueniant, siue domesticis, siue publicis sit vsibus adhibendus. Sed frustra hîc equum laudare aggredior, cùm super eo tam multa, tam præclara toto passim Commentario reperiantur: quæ qualianam sint, hinc iam, vt instituimus, dicere incipiamus.

BELLVM. D

PRIMVM verò omnium equi hieroglyphicum est, belli signũ esse, clarissimo Virgilij testimonio, dicentis,

Bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur.

Et duellicam equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexisse Ægyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horũ quippe post obitum apparuisse Osiridi, quem multarum rerum vsum edocuerit, præcipueq́ quod animal bello vtilius esset sciscitanti, equum ei negotio maximè commodum, respondérit. Cumq́ Osiris Leonem præstare arbitraretur, respondisse Horum: Posse quidem eum auxilio esse, verùm vbi semel fugam arripuisset, irreuocabilem abire, cùm alioqui bellatori necesse esset nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rursum hostes aggredi, proq́ loco & tempore Fortunæ sese imperiis accõmodare: idcircoq́ equum omnibus his officiis omnino magis officiosum esse. vnde Xenophon tertio de E Græcorum reditu: Vna, ait, equites re præstãt, quòd in fuga certius est illis subsidium. Aristoteles Ethicis, virtutem in equo eam præcipuè laudat, quã sit ad currendum portandumq́ hominem idoneus, & ad inuadendũ expectãdumq́ hostem minimè formidolosus. Galenus de Partibus, præualidum ait animal & generosum, cùm ἰσχυρὸν dicit, καί τι ἄθυμον. Hinc illud apud Maronem,

Generosus pullus in aruis.

PVGNACITAS.

VESPAE.

NEq́ temerè Vespas ἱπποπολυφιλικὰς ex equino cadauere significari tradiderunt Ægyptij: imò non temerè esse dixerunt, quòd ex corrupto eius cadauere vespæ progenerẽtur. Hoc enim tantùm apud Horum super equo reperias, & peruulgatus apud omnes versus fertur:

ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις: ταῦροι δὲ μελισσῶν.

Nam culices ab equi, sed apes ab origine tauri. F

Diligentes enim rerum naturalium obseruatores ex bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere: ex asini cerebro crabrones, vti ex equo vespas, atq́ ex humano cadauere serpentem. Non tamen hìc simpliciter vespæ intelligendum, sed quod per vespam identidem soliti essent significare: per cuius hieroglyphicum pugnacitatem & infestum aduersus hostes ingeniũ ostendebant, de qua inter insecta loco suo disseruimus.

CELERITAS.

AD hæc celeritatis indicium est equus: quodq́ apud Lucretium Fortis equi vis legit, Marcellus celeris exponit: eoq́ spectare volunt Virgilianũ illud,

Quidnam egregium si fœmina forti Fidit equo?

vbi Arruns Camillam equi pernicitate fretam, non virtute sua strenuã incusat. Multa verò inuenias apud rerum scriptores super equorum pernicitate, sed id ego tantùm memorabo, quòd Alanis à Probo Imper. deuictis, equus in præda repertus est, qui, vt captiui attestabantur, centum ad diem passuũ millia decurreret, perq́ octo vel decẽ dies vigore minimè fracto perduraret. Sed enim eam in mi-

A in militaribus equis fugacitatem imperator ipse contempsit, repudiatumq́ue fugitiuo militi potius quàm forti conuenire iudicauit. Ἱπποθόην Nympham apud Hesiodum inuenias, quod nomen ob velocitatem effictum autumant interpretes: vim quippe aquarum eam intelligentes, qua nauigia cursu celerrimo rapiuntur. Quiq́ue Neptuno adpinguntur equi, pernicis eiusdem cursus indices habentur, qui maritima fit nauigatione. Naues enim equorum curruumq́ue vsum affatim suggerunt: vnde & equos & currum Neptuno videmus attributos: nam is apud Maronem,

Flectit equos curruq́ue volans dat lora secundo.

Iam & prouerbiũ à Cicerone vsurpatũ super celeritate, tum equis tum velis, ad Quint. Frat. Sic ego te sæpe excitantẽ cursu, corrigam tarditatẽ tuam tum equis tum velis. De omni verò conatu adhibitq́ue, Officiis: Cum his velis equisq́ue decertandum est. Astronomi vndecimo Virginis gradu equum admouent ad hominis velocitatẽ indicãdã, qui cum eo sit gradui lucem auspicatus. Adpingebatur verò Neptuno equus anteriore parte figura sua, posteriore verò effigie piscis, B qui caudã in spiram replicaret: quod & veteres sculpturæ passim & pleriq́ue Gallieni numi palàm faciũt, in quibus inscriptio est, NEPTVNO CONS. AVG. Nota præterea est fabula, in Deorum concilio pro imponendo Athenis nomine, percussa à Neptuno petra exiliisse ferum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiusmodi. Passim verò apud veteres Neptunus Equestris dictus. Aiũt insuper, primo illi equo quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuisse: adeò sibi concors in nugis tota Græcia semper fuit, vt nulla sit tam absurda fabula, quę aliquo assertionis testimonio careat. Quodq́ue fictum à Poëtis est, Saturnum in equum versum, quem tunc etiam pernicitate insignem canunt, vti Maro,

Pernix Saturnus & altum Pelion hinnitu fugiens impleuit equino.

quidam ex Astronomis ad astri velocitatem figmentum referunt, cùm amplissima cœli spatia diurno motu velocissimè transcurrat, si quanto distet interuallo, quamq́ue magno circuitu supra planetas reliquos feratur considerauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardissimus planetarum omnium videatur. Ab huiusmodi pernicitate Abacuntis prophetæ dictum, Quia C ascendes super equos tuos, Theologi de Apostolis prędictum volunt, vnde repentina salus esset omnibus piis prouentura. Et vnius sanè celeritatis ergò Virgilianus Æneas præmia prima proponit, equum insignem phaleris, ei qui pedũ cursu primus metam attigerit. Et in numismatis, nunc ęquus currens, nunc ipse Pegasus alis adiectis cusus, summa rem alacritate gestam ostendit.

SOL.

Aliàs verò alatus equus Soli etiam attribuitur. Nam in Galieni numis alatus equus est cum inscriptione, SOLI CONS. AVG. In numo verò Q. TITI in quo Pegasus, quasi nõ satis ex eo expressa esset celeritas, qua in obeundis Reipub. negotiis vsus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuso additę alæ, cuiusmodi specie Mercurius aliquot in veterũ monumentis cõspicitur insignitus. Non desunt verò qui Pegasum in monetis etiã Corinthiorum fuisse tradãt, quẽ Eubolus, Anchise, τῆς Παλλάδος πῶλοι appellarit. Porrò Pindarus Bellerophontem eo inuectum Pegaso, frænũ aureum dono à Pallade per somniũ accepisse commemorat, vnde postea infrænandorum equorum vsus ad posteros emanarit: eoq́ue monumento voluerint Corinthij rei memoriam testatam. Maro autem noster fræna Lapitharum inuentum tradit eo Georgicon loco,

Galieni numisma.

D

Fræna Pelethronij Lapithæ, gyrósq; dedere
Impositi dorso, atq; equitem docuere sub armis
Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

SVnt & qui Centauros in hoc eodem accipiant significato: quod'q; illi pubetenus humana forma, reliquũ equina fingantur, vitæ nostræ terminũ pernici cursu occupari significare putent, propterea quòd mira lapsi lubricitate incauti semper arripimur. Nullus enim tam senex, qui se annum adhuc non speret superaturũ. Sed enim Centauro alibi erit locus suus.

HVMANAE VITAE lubricitas.

NOn sum verò nescius, autores esse, qui Pegasum, qualem quippe passim in Hadriani & L. Pap. Cursoris, & aliorum quorundam numis aspicimus, famæ potius quàm celeritatis indicium esse contendant. Nascitur is ex Medusæ cæde: siquidem virtus cùm terrorem amputauerit, famam generat. Terroris & admirationis hieroglyphicum esse Medusæ caput, ostendimus in Serpente, cùm de Domitiani gestamine loqueremur. Fama autem vbi primùm genita per hominum ora incipit volitare, Musarum excitat fontem in Parnasso, quippe quòd illustrium virorum præclara facinora vatibus scribendi suggerũt argumentum. Quòd verò in Papirio à re ipsa etiam cognomento Cursoris honestato, ex Pegaso alacritatem & festinantiam hominis significari dixeramus, capreæ insuper fugacis spolium & fulmen & sagitta, quæ in eodem spectantur numo, ad nostrum faciunt intellectum.

FAMA.

E

PROFVGVS.

SEd quoniam esse video qui Persea quoq; Pegaso inuectũ putent, examinandus est apud Hesiodũ locus, Scuto Herculis, vbi [illegible] à poëta dictũ: quo loco Commentatores aiunt, animaduertendum [illegible] profugũ significare: eamq; esse glossographorum interpretationem. Auus enim Acrisius Persea domo expulit, quem minimè moris est vsquam equitem inducere, sed talaribus à Mercurio acceptis præditum aëra persulcare: de quo sic Ouidius: F

Pennis ligat ille resumptis
Parte ab vtraq; pedes, teloq; accingitur vnco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Vnde etiam Catullo pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies Hippotã Nestorem, pro profugo, vt vetustiores grammatici interpretantur eo τῆ Βοιωτίας loco:

[illegible] Νέστωρ.

His inde Gerenius exul Nestor ait. Talemq; recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intulisse, propterea quòd Neleus eum à cæde Iphiti purgare recusasset. Tum etiam propter filiorũ eius insolentiam, qui cùm XII. essent, eo freti numero præclara omnia sibi pollicebantur. Diu verò bellum protractũ, neq; quandiu Periclymenus, vnus ex ipsius Nelei filiis vixit, vrbs vnquã capi potuit: postea verò quàm is mutatus in Apem Herculano currui explorator insedit, summonente prodẽteq; Pallade extinctus est ab Hercule: capta itidem euersáq; Pylos

A los est, vndecimq́ Nestoris fratres interempti. Sed enim Nestor prius emissus fuerat ad Gerenios vbi educaretur, qui solus superstes in patriã inde restitutus est, & ab educationis loco Gerenius: ab effugio verò, quo saluatus est, Hippota.

FRÆNATA FEROCITAS.

VVlgatissimum illud est argumentum, hominem feroci inuictoq́ animo, imperio tamen & rationi obsequentem, hieroglyphicè per frænatum equum significari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum solitum ait dicere, vt equos propter crebras contentiones præliorũ ferocitate exultantes domitoribus tradere soleant, vt his facilioribus vti posint: sic homines secundis rebus effrænatos sibiq́ præfidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere. Animal nimirum ferox atq́ magnanimũ, quod leges tamen subiit, nec frænum depulit ore, vt ait Horatius, de equo qui hominis opem implorauit, seq́ frænari sit passus. Et Maro:

Sed tamen iidem olim curru succedere sueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre.

B In huiusmodi sententiam est Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Asiam traiecissent, isq́ legatos demum de pace misisset ad Scipionem, respondit is: Id prius factum oportuit, non postquam & frænum & sessorem accepisset. Sed illud quoq́ animaduertendum est, de Carthaginis portento, quod murorum fundamenta fodientibus oblatum est: quippe vt apud Maronem, caput acris equi, hinc gentem fore bello egregiã præmonstratum. Quod verò subiungit, Facilem victu, nõ de bouillo capite, vt Seruius, sed de ipso eodem equino intelligendũ, cuius ostenti ea sit interpretatio, vt facilem victu per secula gentem, facilem quę tandem vinceretur, exponamus: hoc enim magis ad Virgilianã accedit sententiam, quamuis in Tauri cõmentario Seruianum intellectum illustrare conati sumus. Coniectores verò, vt eò redeam, eos qui se caput equinum, vel caninum, vel asininum habere somniarunt, in seruitutem vel id genus ærumnas dedendos esse suspicantur. Sunt enim tria hæc animalia seruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo visum aiunt in somnis equum qui se portet,

C polliceri, vt amica amantis imperio facilè sit subiicienda, morigeraq́ in posterũ futura. Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta, Anacreontis carmina paulò inferius loco suo recitabuntur. In Diuinis literis, vbi Elisæus montem auxiliaribus equitibus plenum per adapertos pueri oculos cõspexit, quosq́ vates Abachus Domini equos, & equitatus nominat, animas intelligit Adamantius, quæ frænũ disciplinæ sanctioris accipiunt, iugumq́ suauitatis, quæ ab ipso Domino proficiscitur, portãt, eiusq́ spiritu regi patiuntur. Beatasq́ illas appellat, quæ dorsum curuauêre suum, vt dorso verbũ Dei sessorem accipiant: cuius fræna patiantur. & quoquouersum ille impulerit iter arripiant: eius deniq́ habenis moderati, nõ ex libidine sua, sed tanti sessoris arbitrio flectantur, cursum ineant, & consistant. Eucherius sanè inueniri ait in Diuinis literis equum pro viro sanctitate prædito poni: eoq́ spectare Abachuntis illud alibi dictum, Qui ascẽdes super equos tuos. Sanè Græci Palladi nomen ab equo domito inditũ tradunt: &, vti suprà diximus, apud Pindarũ legas frænum Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum: & in Ilij captura instar montis equum Græci Palladi dedicarunt. Hoc verò significat, ferocitatem omnem doctrina molliri atq́ cicurari, quod ita luculenter Horatius expresit:

Nemo adeò ferus est, vt non mitescere poßit:
Si modo culturæ patientem commodet aurem. D

IMPERIVM.

IN augurali verò disciplina, equos imperij significatum sæpe fuisse, comperimus, vt qui apud C. Iulium Cæsarem natus est, humanis propè pedibus, vngulis scilicet in digitorum modum subscissis. Ei enim orbis terræ imperium portendi, Aruspices respondêre, apud quem equus huiusmodi esset editus. Eum itaque Cæsar magna aluit cura, nec patientem sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genetricis dedicauit: quamuis prodigia reliqua ita despectui semper habuerit, vt ab incœpto nunquã vllo, prodigiis quãtumlibet aduersis absterritus aut retardatus sit. Sed enim eadem animalis species quæ imperium illi præsagiuerat, eadem inquam & mortem præmonstrauit. Siquidem equorum greges, quos in traiiciendo Rubicone consecrauerat, ac vagos sine custode dimiserat, paulò antea quàm occisus esset comperiit pertinacissimè pabulo abstinere, vbertimq; flere. Eo porrò affectu equi plerîq; in dominos sunt, vt eos interemptos lugeant, inquit Plinius, lachrymasq; interdũ desiderio fundant. Vnde non inscitè de Pallante Virgilius: E

Post bellator equus positis insignibus Aethon
It lachrymans, guttisq́, humectat grandibus ora.

Ad huius imitationem non minori forsitan affectu alterius equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

Agnouit sonipes, arrectisq́, auribus acrem
Hinnitum effundens sternit tellure Vagesum,
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorso:
Hinc rapidum glomerans cursum per lubrica pinguis
Stante cruore soli, & mutilata cadauera cade
Euolat, ac domini consistit in ora iacentis:
Inde inclinatus collum summißus & armos,
De more inflexis præbebat scandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.

Sed vt ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditũ est, quemadmodũ Nero asturconẽ, quo maximè delectabatur, posteriore corporis parte in simiæ speciem abiisse per quietẽ videre visus, ac tantùm capite integro hinnitus edere canoros, ostento fuit quòd illa equi ferocitas in simiæ ludibriũ esset abitura. Dedit & Ælio Pertinaci feroci viro, qui post sublatũ Commodũ imperiũ arripuit, inuadendi regni signum equus. Nam ea qua natus est hora, equus pullus in tegulas ascendit, atq; ibi breui temporis spacio cõmoratus, simul & decidit & exspirauit. Quod quidẽ huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ sublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit. F

A' LABORIBVS QVIES.

Equi in Nerue numis.

QVid verò soluti, pascentesq; in Neruæ numis equi sibi velint, cusæ ibidẽ literæ declarant, in hunc scilicet modũ: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud quod in Boue ad præsepe tractauimus. Sed accipiendum potius de tributo quod Italia omnis in vehiculationes exoluebat, vt & Magistratuum sarcinæ, & exercituum, & alia huiusmodi publica transportarentur: quod tributi genus Nerua vti onerosum nimis Italiæ remiserit vniuersæ: qua de sententia plura dicerem, nisi doctissimus

A mus planè vir Fab. Vigil Spoletanus rem exactißimè pertractasset.

I T A L I A.

SVnt qui putent equos in hoc numo Italiam significare, eoq; adducuntur argumento, quòd in argenteo numo & aliquot æreis obseruatur caput equi frænati cum inscriptione ROMA. Ab eius occipitio sceptrum, in cuius summa parte caput itidē equi videatur: ab altera parte, Roma ipsa galeata, vti mos est. Alij numi sunt cum equinis capitibus ab vtraq; parte singulis, cum inscriptione ROMA. Sed enim cùm equum ipsum multifariam in Latinorum & Græcorum numis obseruauerim, neq; Italiam neque aliam quampiam prouinciam, regionem've, aut ciuitatē significare contenderim, sed aut bellum, aut itinerationem, aut decursionem, vt in Neronianis plerisq;: aut velocitatem, vt in Papirianis: & alia prout locis suis explicantur.

M A V R E T A N I A.

NIsi qui (si videant in Hadriani numo equum à pedite rectum cum inscriptione MAVRETANIA, ita enim scriptū per E secunda syllaba) intelli-B gere velint prouinciam eam in deditionem acceptā, vel quid huiusmodi. Sanè aliquot ex huiusmodi numis vna in parte caput habent Hadriani, ab altera equum, quem mulier duobus armata iaculis ducat: quod nimirum indicat genus id bellandi, quo plurimum vtitur ea prouincia.

M A V R I F E R O C E S.

QVin posterioribus etiam seculis militares quidam ordines, qui sub equitū magistro militabāt, dimidios rutili coloris equos duos in alba parma sese quodammodo lacessentes, orbe viridi, cuius luteus erat vmbilicus, interposito, præferebant, iiq; MAVRI FEROCES appellabantur. Quòd verò aliqui ex numis Italiam per equum significari crediderint, fortè suspicati sunt ex eo numo qui equum exultantem habet, flore quodam supernè sito: ab cuius altero latere inscriptio est, ROMANOR.

E Q. V I C T O R I A.

CVr verò potius nō putemus numum hunc in rei gestæ monumentum esse cusum? quia bello Punico, quod cum Hannibale gestum est, cœperint ali-C quando Romani etiam equis superiores esse, cùm prius robur eorum omne in legionibus consisteret: flos enim ille supernè additus, principium atq; spem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquam reliquit indictam, cùm de Marcelli laudibus ita cecinit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos.

At in Cephalęniorum etiam numis equus signari solitus, cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ simulachrum fuit à Bupalo quodam probo sanè viro factum, in cuius capite pullus equinus insidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat, de quo apud Pausaniam Messenicis.

S Y R A C V S A N I.

VTebantur & Syracusani equi nota. Nam Atheniensibus illis qui apud Syracusas capti Niciana clade pro seruis veniēre sub hasta, frons equi charactēre inusta est. In aliquot eorum numis equus & sessor habētur cum inscriptione ΙΕΡΩΝΟΣ, quod nimirum eius in equestri militia, sed præcipuam in certaminibus gloriam ostendit; quem ea de causa tot laudibus Pindarus poëta immortalitati consecrauit. Aliæ quoque Respub. atque alij plerique Princi-

pes equi signo vsi sunt, vt nihil denique priuatum videam, quod ad Italiã spectet. D

TARENTINI.

QVinetiam in numo, cuius inscriptio ΤΑΡΑΣ, eques etiam iaculator inspicitur, ob equestrem scilicet militiam, quam egregiè Tarentini sunt exercere soliti: vnde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex equitibus huiusmodi constitutos: & ταραντινίζειν verbum, eo se militiæ genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

EQui verò duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auersi prosilientes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro vmbilico appositũ erat, ita vt ab ipsa pelta trames coloris eiusdem ad rubrum vsque ambitum protenderetur, eius ordinis erat insigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij sub magistro militum Præsentiali nuncupato.

SECVNDI THEODOSIANI.

LVteus etiam equus erat in imo parmæ ferrugineæ coloratioris, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat. E SECVNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui sub eodem militum magistro stipendia faciebant. Hi nimirum Theodosij principatu in militiam adlecti.

CONSTANTIA.

ERat & alia legio, quæ rutilum equum in cærulea parma gestabat: in medio viridis orbis constitutus, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur: ea CONSTANTIA nuncupabatur, quæ sub magistro peditum merebat, Constantio quippe Principe instituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

REs ipsa adhortari videtur, vt & historiæ sacræ mysterium, quantũ ad equũ pertinet, reuelẽ. Nam pro immoderato & rationis experte impetu equũ poni apud legislatorẽ Mosem, ex eo manifestũ est, quòd non designari principem equorũ educatorẽ dicit: quod ita capiundũ est ex Philonis sentẽtia, vt ineptum eum ad principatũ existimemus, qui voluptatibus cupiditatibusque & nequitiæ deditus stare loco nesciat, & fræna ferox spumantia mandat. Lex ipsa est Deut. F cap. 17. Quique rex fuerit cõstitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populũ in Ægyptũ, equitatus numero subleuatus, præsertim cùm Dominus præceperit vobis, vt nequaquã amplius per eandẽ viã reuertamini. Nam qui talia mente cõcipit, effræno illi & feroci equo similis est, de quo vulgatũ adagiũ, Secede equinis à pedibus procul, ab equo inquam illo, qui semper Ægyptum, hoc est, voluptatum & illecebrarum planitiem appetit insultare, quocirca frænis catenisque compescendus, nisi velimus in perniciem rapi, & nosmetipsos vna cum fortunis dare præcipites. Nã vt optimè ait Euripides, ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τὸ τέλος δυστυχία, Infrænis oris exlegisque dementiæ finis infortunium. Sæpe autem in Diuinis literis equus aberrãtem & vagum hominem indicat, qui sine ratione vlla feratur: vt, Fallax equus ad salutem. &, Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Callidum verò Antisthenis dicterium, cùm Plato vehementer laudaret equũ in pompa quadam equestri, hinnitu crebro ferociaque excelsos spiritus præ se ferentẽ, is qui hominis iactantiam libenter incessebat. Et tu, inquit, videris bonus equus euasurus. At Themistocles, cùm mutatos eius mores ex procacissimo in maximè temperantem plerique admirarentur,

An

A An non, inquit ille, videtis asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere? Non imprudenter itaque Prudentius elationem animi describens ait:

Fortè per effusas inflata superbia turbas
Infrani volitabat equo.

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

QVod verò super Ægypti delitijs dictũ, D. Ambrosius ex Apostoli dictatis eo tempore ait Pascha celebrari, quo Israelitici Ægyptum reliquêre, solennitatemque eam, animarum transitum interpretari, à vitiis ad virtutem, à corporis affectibus ad animi constantiam atque sobrietatem, à malitiæ nequitiæque fermento, ad veritatem & stabilem synceri propositi firmitatem. Mollitiem quippe in Ægyptiis & alia multa carpit Hadrianus, maximeque optare videtur, vt melius esset morata ciuitas, Alexandriam notans. Legitur in libris Sibyllinis, MILES ROMANE ÆGYPTVM CAVE. Quod licet de Pompeio Magno dictum interpretati sint multi, soliciti que aliquando Romani fuerint, ne Ptolemæum armis in regnum restituerent, hac religione deterriti: alia tamen, eaque
B longè verior, eius oraculi videtur interpretatio, præceptum scilicet esse illis hoc velamento, vt quibus datum esset imperio populos regere, Ægyptum cauerẽt: quippe delitias & mollitiem, eaque omnia quæ mox fortissimum id genus hominum, vt primùm lasciuire cœpit, turpiter adeò effœminauit, vt pessum penitus ierit, imperio in eos translato, quos vt omnium despicatissimos expuebant, & omni contumeliarum genere insectabantur. Sed quanto erat ominosior Ægyptus Pop. Romano, successum tanto prosperiorem Ægyptiis ex Romanorum aduentu in regionem eam oracula pollicebantur. Apud Memphim enim in aurea columna literis Ægyptiis scriptum erat, tum demum Ægyptum liberam fore, cùm in eam venissent Romani fasces, eorumque prætexta: quod apud Proclũ grammaticum se legisse testatur Pollio. nimirum qui virtutem & rerum disciplinam admittit, vitiis liberatur. Sed enim Romani pace iam terra marique parta, molles Ægyptiorum delitias suscepere: illi, delitiis amotis, pristinam Romanorum virtutem industriamque sibi mox vendicauere. Sed alio loco de fascibus dicendum erit. Quod verò facit ad rem, Adamantius ad dictum illud de Iosippo,
C Et totius Ægypti principatum obtinet, ita philosophatur: Libidinem quippè calcauit, nequitiam euitauit, omnesque corporis voluptates edomuit atque frænauit. Hoc enim est totum Ægypti principatum gerere. Vide verò Chrysostomũ oratione quam habuit in vigilia Epiphaniæ, de Ægypto multa in hanc sententiam disserentem.

RATIO ET CVPIDITAS.

EST tale aliquid apud Platonem, Phædro, qui rationem atque cupiditatem per dexterum & sinistrum bigarum equos intelligendum proponit, improbique ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris vsque illisum præcipit:

Donec humi sonipes temeraria crura superbus
Imprimat, & tellus clunibus icta tremat,
Mox facili des lora manu, paritérque feratur
Obsequio parens mannus vterque tuo.

SVPERBIA. PERTINACIA.
CESPITATIO. INSOLENTIA.

NAm & in Mosaico illo quadrupede vitia quatuor deprehendit Philo, quæ vnà cum sessore in mare proiicienda deperdendaque sint. Elatum in primis

pedem illum, quem ſuperbiam illi vocauere: quam pes alter comitatur, qui ſecũ trahit velocem ad vitæ perniciem procliuitatem, in quam frequẽter admodum ceſpitat, cernuuſq; canterij more in foſſam lapſabundus corruit. Ex poſticis pes alter malæ perſeuerantiæ ſubſequentem pertinaciam oſtendit, alter perperam factorum exultationem: quæ omnia effrænum & exultantem Platonis equum mira ſimilitudine deſcribunt. Iocoſè verò Teius Anacreon cùm muliebrem faſtum, arrogantemq; animum inceſſeret, puellam quandam equino comparauit pullo, in quem nemo adhuc inſcendiſſet, atq; ita àſſultim nullo cohibita fræno temerè vagaretur: cuius ſententiæ verſus hi ſuperfuere:

D

Πῶλε Θρηϊκίη τί δή με	Στρέφοιμ᾽ ἀμφὶ τέρματα δρόμου.
Λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα	Νῦν δὲ λειμῶνας τε βόσκεαι,
Νηλέως φεύγεις; δοκεῖς δὲ	Κοῦφα τε σκιρτῶσα παίζεις.
Μηδὲν εἰδέναι σοφόν. ἴσθι	Δεξιὸν γὰρ ἱπποπείρην
τοί καλῶς μὲν ἄν τοι τὸν χαλινὸν	Οὐχ ἔχεις ἐπεμβάτην.
ἐμβάλοιμι, ἡνίας δ᾽ ἔχων	

Quos quidem vtcunq; potui, candore haudquaquam pari Latinos feci:

B

Pulle Thraicia ecquid, ô, me	*Meta in ambitum, atq; finem.*
Torue luminibus petitum	*At tu amœna prata paſcis,*
Impiè fugis? videris	*Molle ſed laſciuienti*
Nil quidem ſapere: at perita	*Non erit magiſter vſquam*
Pulchrè eris tibi ſi lupatos	*Seſſor, inſultare qui te*
Illigauero, moxq; habenas	*In modum probè inſtruat.*
Sumpſero, atq; circumuertero	

Ad hoc facit lepidiſsima Ode illa Horatiana de indomita vitula:

Nondum ſubacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus:
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuiis grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. Et altera, vbi hæc ſunt ſuper equa:
Quæ velut latis equa trima campis
Ludit exultim, metuitq; tangi
Nuptiarum expers & adhuc proteruo *Cruda marito.*

F

Quòd verò Anacreon mulierem equini pulli cognomine vocitarit, facit idem Nicander, metaphoram eandem ſcitè proſecutus, vbi de iis agit, quæ contra venenum vtilia ſunt: puellare quippe lac adhiberi commodum. Is enim lac pulli, pro lac puellare, Anacreontio vocabulo poſuit, eo verſu:

Θηλυτόρας πώλοιο χέας ὅτοιν ἄλλο τι νύμφαις.

quod caſtigatius in manuſcriptis codicibus νύμφης legitur. Fœminei quippe pulli lac, &, ſi fieri poſsit, virginis, viridiſsimo ſcilicet ætatis flore vigentis, balſamo (vt vulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus βλαστήμοιο ſcriptum eſt) inſtillandum monuit. Hîc interpretes nõ de equini pulli lacte dictum volunt, ſed de muliebri, quod Eraſiſtrati autoritate confirmant, dicentis ὡς τῶ πολὺ διαφέρον, vtile eſſe lac muliebre.

Mere

A MERETRICIA PROCACITAS.

Diomedis verò filiæ (illius inquam Thracij Regis inſaniſsimi) libidinis furore ſamoſiſsimæ, equis, quæ aduentantes deuorarent, cõparantur à Poëtis. Vnde ortum prouerbium tradunt autores Græci, Διομήδεια ἀνάγκη. Atq; ita interpres Ariſtophanis ἐκλυσπαζούσας interpretatur: quanquã Euſtathius hoſpites à patre ſolitos interimi, & equis in pabulum apponi tradit, ſabulam ſcilicet ſecutus, quam à Poëtis fictam vno omnium conſenſu repererat. Quò verò hæc eo accipi intellectu debere, quẽ ex clariſsimis autoribus excerpſimus, vnicuiq; magis conſtet, à peritis vſurpatũ inuenias hippobinon appellari hominem, qui ſit libidini venereisq; negotiis intemperanter deditus: quod nomen ab equi natura deductum, ignorat nemo. Adde quòd hippopornon ad extremam dicimus cõtumeliam, cùm ſupremam cuiuſpiam nequitiam, & immoderatam laſciuiam exprobramus. In Diuinis quoq; literis dictum in hanc ſententiam, inſanientes quoſdam factos in fœminas, quòd vnuſquiſq; ſuper vxorem proximi ſui hinniebat. Equinam vates ille dedit homini vocem, vt equinam in eo petulantiam arB gueret. Non enim eſt omnis homo, homo, diceret Adamantius, ſed ea quis nequitia præditus homo equus eſt: vt homo in honore poſitus, nulla tamẽ præditus ſapientia, homo iumentũ eſt: iumẽtis enim inſipientibus is perquàm ſimilis habetur. Et generatio viperarum, de qua Dominus, homouipera appellari poteſt. Neq; aliud quippiã hieroglyphicè per duplicẽ centauri formã intelligi vult Maximus Tyrius, quàm voluptatis vinculum. Quotieſcunq; enim accidit, vt ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardorq; cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, ſeruitioq; addicat ſuo, propter turpitudinum obſequia homo in belluam vertitur. Ridiculè vero ſaceteq; admodum Ariſtophanes, Xenophantis, ruſticorũ morum hominem, & ſuribundum à Nebulis ſub Centauri ſpecie repræſentari dicit. Ipſumq; Chironis nomen ex ea ſignificatione, quod & deteriorẽ ſignificat, ioco anſam dedit, cùm Centauros duos inter ſe pugnantes in tabula peſsimè pictos Diogenes conſpexiſſet: interrogauit enim, vter eorum Chiron eſſet, viſus de nomine quærere, cùm ſenſu vter peior eſſet intelligeret. Et quoniã in Diuinis literis, qui turpibus & immundis officiis detinentur, C iumenta ſunt, pecoraq; prona & ventri obediẽtia, fornicatores Hieroſolymitanus Heſychius admiſſarios equos vocat hieroglyphico admodũ proprio. Idem Pſal. XXXI. Nolite fieri ſicut equus & mulus: quod ita exponunt interpretes, Nolite amore mulierũ ſurere, ſicut infrænes equi. Notum enim eſt, eos ſuam ad voluptates intemperãtiam hinnitu ſubinde prodere, vtpote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honeſtum, quid turpe ſit prorſus ignorãt. Sedenim meretriciam hanc petulantiam à tam multis per equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam, nemo Virgilio melius & plenius expreſsit, vbi Georg. ita canit:

Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum,
Et mentem Venus ipſa dedit, quo tempore Glauci
Potniades malis membra abſumpſere quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, tránſq; ſonantem
Aſcanium, ſuperant montes, & flumina tranant,
Continuóq; auidis vbi ſubdita flamma medullis,
Vere magis, quia Vere calor redit oſsibus, illæ
Ore omnes verſæ in Zephyrum ſtant rupibus altis,
Exceptántq; leues auras, & ſæpe ſine vllis

Coniugiis vento grauidæ, mirabile dictu,
Saxa per & scopulos, & depressas conualles D
Diffugiunt, non Eure tuos, non solis ad ortus
In Boream, Corumq́, aut vnde nigerrimus Auster
Nascitur, & pluuio contristat frigore cælum.
Hic demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Pastores, lentum destillat ab inguine virus
Hippomanes, quod sæpe malæ legere nouercæ,
Miscueruntq́, herbas, & non innoxia verba.

Sed neq; minor est equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, vt riuales acerrimè castigent. Visum enim aiunt in Syria, vbi syluestriũ equarum armenta vulgò pascuntur, præire ducem, qui, si iunior aliquis libidinis causa equam inscenderit eam initurus, ita indignetur, vt eũ nulla interiecta mora persequatur, donec comprehensum verendis mordicùs priuet. In hoc autem animalium genere fœminæ maribus cõtinentiores sunt. Absyrtus enim ait equam vbi se concepisse nouit, marem vlterius nõ admittere. Neq; verò loco hoc prætereundũ, E quod & ad hippomanis vim, & ad immodicam equorũ impotentiã, & subitam in venerẽ concitationẽ pertinet, venenũ illud, quod sæpe malæ, vti dicebamus, legere nouercæ, à furore, in quem agit equos, appellatũ, tanti esse roboris & efficaciæ, vt cùm Phormis quidam Mænalius equos duos à Dionysio Argiuo fabrefactos in Olympia dicasset, abdito in eorum altero, vt Elei arbitrabantur, eo viru, vt alij, in liquatum metallum immixto, cõstiterit allectos ita esse equos ad initum sui, vt non nisi flagellis amoueri potuerint. Historiam ponit Pausanias. Varia autem est antiquorũ super hippomane viru sententia. Nam Theocritus Hesiodum secutus, plantam esse videtur existimasse, qui φαρμακευτρίᾳ dicat:

Ἱππομανὲς φυτὸν ἐστὶ πὰρ' ἀρκάσι. τῷ δ' ἔπι πᾶσαι
Καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα, καὶ θοαὶ ἵπποι.

idq; periti, diligentesq; agnoscunt viri. Alij Theocrito pertinaciter aduersantur, neq; plantam esse hippomanes, neq; tale aliquid in Arcadia nasci asseuerantes: idq; vnum verissimũ autumant, quod de caruncula fici instar in pulli fron- F te recens editi inhærente traditum est à Theophrasto. Agnoscit tamẽ & Crateuas plantam, eamq; fructum habere fici syluestris instar, folium verò fuscum docet, quemadmodũ papauer: quin & spinosum esse, idq; veneficiis amatoriis immixtum mirificè pollere: hinc nonnulli φυτὸν illud Theocritianum pro φῦμα, hoc est, tuberculum, fronti quippe huiusmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus φυτὸν pro φῦμα posuit, atq; ita facilè de caruncula posse intelligi. Sed enim quod Theocritus ait id apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantam referri debet: non enim dicendũ, pullos in Arcadia tantùm editos, hippomanes in fronte gestare, quod omnibus ferè accidit vbicunq; locorũ genitis. De plantis verò verissimum est, alias alio loco nasci, vel pollere magis hoc quàm illo loco prouenientes: sed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius quæ est hippomanes, æquiuoco orta est, cùm tria sint vocis huius significata: vnum virus illud, quod equa in libidinem concitata emittere soleat è natura: de quo Maro,

Lentum destillat ab inguine virus. idq; tantus autor, in re seria vero dici nomine hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.

Mani-

A Manifestum enim est ex horum descriptione, hippomanes hîc neque pro planta, neque pro caruncula poni. In Arcadia autem esse plantam, etiam furoribus amatoriis damnatam, cur inficiari possit quispiam, non video, antiquis tot autoribus rem ipsam agnoscentibus. Inueniri demum carunculam, instar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater nisi mordicus decerpserit deuorauerit que, ab amore curaque educandi filij abalienetur, Theophrasto, Plinio, & aliis id tradentibus. Qua de re idem Maro:

Quæritur & nascentis equi de fronte reuulsus
Et matri præreptus amor,

Causam nullam video cur quispiam aduersetur. Neque audiendi sunt qui nihil aliud hippomanes apud Maronem & Theocritum, addam & Tibullum, significare contendunt scholiis in Dioscoridem, nisi furorē grandem, vt eorum verbis vtar, & vbique adiectiui nominis modo poni, cùm iam vocem cā triū esse rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attrectari possunt, vocabulū substantiuumque verum indicauerimus. Neque tamen negamus, ἵππω locutionem plerisque B nominibus applicatam, magnitudinem proceritatemque significare, vt hipposelinon, hippomarathrū, et multa huiusmodi, quæ superfluum est enumerare: sed hæc non sunt tanti, vt negare possint hippomanes veram esse in Arcadia plantam, cuius figuram neque non vim amatoriis veneficiis peculiarē, Crateuas apud Theocritum descripserit: neque carunculam auferant, quæ sit omnibus manifesta: neque destillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilij, Probi, Aristotelis denique ipsius autoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniūt virus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber à maleficis propinata. Hæc fortè nos morosius prosecuti sumus, quàm suscepti operis ratio postulasset: sed grauissimo viro, ætate nostra præstanti, qui tria hęc de rerum natura tollere conatur, respondendum fuit, si Veneti Poetæ nostri, si Romani, si Siculi dignitatem in suo cuiusque genere summorum tueri concedatur.

PROFANVS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes animal hoc alioqui tam generosum, tam vtile, tam domesticum, repudiauere, ac per hieroglyphicum eius profanum intelligi decreuere: cuius rei causam eam fuisse suspicor, quæ maiores etiam no- C stros in Italia ab eo abstinere tam religiosè iusserit, vt à sacrorum flamine minimè tangeretur, propterea quòd damnatum inter venena fel habere proditū est. Alij rem simplicius interpretantes, dicunt inde factū, ne si longius digrederentur, fraus interdum ex negligentia fieret sacris. Ea enim de causa sacerdotum etiam nostrorū familiis data ocia, ne profanis occupationibus, aut curis distraherentur, sed in precibus tantùm Deo allegandis occupati essent, & laudes illi septies in die dicerent. Perseuerarit autem in nostra vsque tempora, vt primores Antistites equo per vrbem vehi, solennibus præsertim diebus, contra morem & decorum haberetur, præterquàm vno maximè omnium festo die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis equis omnes Præsules conuehi moris est.

AVTORITAS.

CVmque apud Romanos veteres Dictatoria dignitas admodū sacrosancta esset, vetusta quadam lege nefas Dictatori erat equitare. Causas alias atque alias memorat Plutarchus, vita Fabij: siue quòd maiores vires pedestribus inesse copiis arbitrarenť, proptereaque oportere Imperatorē in phalange perma-

nere, neque locum deserere: siue quòd eius principatus autoritas & magna esset, et quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum administratione, voluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo videri. Fabio tamen Maximo Dictatori designato, post cladem ad Thrasymenum acceptã, primùm equus concessus in tanto rerum discrimine, quò principatus magnitudo ac mores ostenderetur, maiorisq; apud omnes autoritatis haberetur. Est enim equus animal omnino superbum, & equitare magnificum habetur. Vnde Aristippus apud Horatium, cùm Diogenis vilitatem argueret, splendidius multò esse dicit, equus vt me portet, alat Rex. Id verò Diogenes, ac plerique alij, philosopho minus dignum arbitrabantur. Quare Plato cùm in equum aliquando conscendisset, statim desiliit ad terram, se vereri dicens μὴ ἱππότυφίᾳ ληφθῇ, ne equino quopiam fastu contaminaretur.

D

FABII CONTATORIS VIRTVTES.

SEd vt ad imagines nostras reuertamur: in lapillo Onyce argumentũ multiplex vidi artificiosè admodum scalptum. Equino enim capite est, humana facie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda gallinacei: literæ sunt, FAB. Ex quo quidem figmento virtutes eas facilè coniectes, quibus Fabius Contator insignis fuit. Nam principatum in bello ex equino capite, prudentiam ex humano pectore barbato, prouidentiam & contationem, atque etiã speculationem ex pedibus gruinis, victoriã ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum omnium causæ in suis quæque Commentariis sunt explicatæ.

E

ANIMI DESPONSIO.

NEque fortè ingratum fuerit hieroglyphicũ, quo desperatio, aut rei quã quispiam aggressus fuerit, inauspicatus ingressus significetur, vbi quis equum cespitantẽ, aut prioribus prolapsum pedibus adpingeret, cùm ipsa præsertim res & prouerbio & auguriis veterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium attinet, quod fertur: Rideo, inquit Galba, canterie, Sisinnius Capito ita interpretatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nã cùm Sulpitius Galba in prouinciã exiens, ad portam ipsam canterium suũ animaduertisset cecidisse: Rideo, inquit, canterie te iam lapsum esse, cùm tam longũ iter iturus, vix id sis ingressus. Ex ostentis verò vnũ sufficiat cõmemorasse, quod Flaminio Cõsuli feroci viro Arretij fertur obtigisse, cùm is indignè ferens per mediam iam Italiã vagari Pœnũ, atque obsistente nullo cædibus & incendiis omnia vastantẽ, ad ipsa Romana mœnia oppugnanda proficisci, signa ocyus conuelli iussisset, cùm primùm in equũ insiliit, equus repentè corruit, Consulemque lapsum super caput effudit: inauspicati nimirũ incœpti signũ, quo paulo pòst ipse cum exercitu concidit, fœdissima ad Thrasymenum clade superatus.

F

DIFFICVLTAS.

NEque indecenter inter picturas huiusmodi referetur, equus in fossam prolapsus, aut in voraginẽ aliquam demersus, vbi luti tenacitate pertinacissimè detineatur, neque sese valeat expedire, si negotij alicuius difficultatem, aut incommodum exprimere voluerimus: quippe quòd plurimùm ita est canteriorũ natura, quos oneribus cõportandis addicimus, vt si aliquã in voraginem deciderint, tam ob onus quo grauantur, quàm ob liuidæ paludis cœnũ, in quo recumbant, supra modũ implicentur, vnde ægrè attolli queant. Hinc illud apud Liuiũ a Iubellio Taurea Campano obiectũ, Minimè sis canterius in fossa, cùm longo certamine cũ Claudio Asellio Ro. delassatus se subducere meditaretur: cuius

A cuius rei nō apparente ratione, ad dolos conuersus hosti suasit, vt equo dimisso in cauam viam descenderet, vbi secum pedes congressurus esset. Quod cùm Romanus intrepidè, nulla interposita cunctatione, fecisset, Taurea eo iactato diverio, admisso statim equo profugit: quasi dicere voluerit, nolle se eò demittere, vnde difficillima futura esset emersio.

C E R E S.

SEd vt nihil quod ad equi imaginem faciat, quantū industria consequi possumus, omittamus: fuisse legimus apud Phigalenses simulachrum Cereris in antro consecratum, habitu sedentis in petra, equinis capite comaq́, cæterà muliebri simile, adnexis draconum & ferarum pluriū imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demissa, in cuius manu vna delphinus, in altera columba sustineretur. Sedenim quamuis huiusmodi simulachrū Cereris nonnulli fuisse dicant, ego tamē Veneris potius crediderim: nisi dicamus pabulum & opulentiam, quæ per Cererem significatur, incitamentū esse ad illecebras & petulantiam. Equinum enim caput non esse ab lasciuia alienū, ex iis quæ paulo B antè diximus, manifestum est. Draconū spiras amatorios nodos, voluptariasq́ implicationes significare, Serpente super indicat commentarium. Delphinum amoris simulachrū esse, tam ex historia, quàm ex tot Veneris signis, quibus id genus piscis admouetur, alibi comprobauimus. Columbam deniq; referre Venerem, suo capite disputatum est. Acquiescendum tamen Pausaniæ, Cererem eam esse dicenti. Sedenim, vt in Sue disseruimus, eandem esse Cererem & Venerem Ptolemæi Assertoris tempore declaratum est. Cæterum potest huiusmodi picturæ species ipsius etiam rerum naturæ hieroglyphicum esse: Equinum quippe caput ob insitam animali pernicitatem innuere velocißimos cœlestium orbium motus: Columbam tractus aërios, vt suo loco dictum: Mare Delphinum, vt in numis paßim: Anguium inuolucra sinuosos omnium toto terrarum orbe lapsus, de quibus apud Platonem Socrates, vt in Serpente testatum fecimus. Feræ reliquæ vitas animantium omnes ostendere videntur. Saxum terræ firmam & stabilem sedem sua se soliditate continentem. Antrum denique ac nigram pallam ea plurima, quæ de rerum causis & originibus minus adhuc C comperta delitescunt, vt in simulachris Isidis caput pedesq́; ex nigro lapide, de qua dictum alibi.

QVIBVS DIIS EQVI SACRI.

QVòd verò Marti primùm omnium sacer equus esset, ex eo constat, quòd Decembr. Idibus, illi equus, qui à dextra victor fuisset, immolabatur. Dextera enim masculina censeri diximus in Tauro: & marés animos Marti paßim videmus attributos: de quo latius in pudendi virilis interpretatione, neque non in Scarabeo. Sacrificij verò huius causam nonnulli putant, vt Martem hostia, quæ illi plurimum esset accepta conciliarent. Nam & Pausanias ait, Tyndarum raptæ filiæ iniurias vlturum, cum Menelao marito procis aliis in locum vnùm conuocatis, immolato prius equo, vt bellum aduersus Troianos susciperent, iuramento adegisse. Neq; desunt qui sacrū quod Decemb. Idib. fieri solitum dicebamus, Octobri mense factum autument, eaq́; de causa equū cum Octobrem itidem appellatum: fuisseq́; non leuem Romæ de capite eius contentionē inter Suburranenses & Sacrauienses, vt id scilicet ij in Regiæ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vtcunq; verò, equus panibus caput redimitum habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur.

Ideo verò equum potius quàm bouem immolabant, quia equus animal bello dicatum, ad frugum potius perniciem, quàm auctum, spectare videbatur. Bos verò ad frugum prouentum & commoditatem natus. Quin etiam autores sunt, equos à Romanis non ideo mactari solitos, vt Martem sibi conciliarent, sed vt supplicium ex eo sumerent, per quem constat Troiam fuisse captam, vnde se oriundos illi profitebantur. Sed enim perfrigida & ieiuna admodum calumnia hæc mihi videtur in Romanum nomen, vt populus tot virtutibus insignis, immeritum animal quotannis ita multarent: quíque grauissimas iniurias hostibus sæpe condonare soliti essent, vni huic immortali in equos odio tam pertinaciter inhærerent. Lacedæmonij verò, vt Festus asserit, equũ ventis in monte Taygeto soliti sunt immolare, eundemq́ue ibidem adolere, vt cinis ventorum flatu per fines quamlatissimè dispargeretur. Cæterùm Pausanias Soli equum in eo monte tradit à Lacedæmoniis mactari solitum Persarum more. Hinc Curioni Xenophon equum donat, quem Soli sacrificet, cùm eam apud Persas esse Solis victimam non ignoraret. Idem autor est apud Sauromatas equos ad sacra, & ad cibos ali: vnde apud Epigrammatarium nostrum.

Venit ab epoto Sarmata pastus equo.

Sarmatas enim Romani dicunt, quos Græci Sauromatas, vt Plinius quarto. Apud Stephanum diuersi populi, quãvis vtraque gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus equus viuus in ignem coniiciebatur: perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli consecratas in mare iaciebant, quòd vulgatũ est eum tali vehiculo circumuehi mundum. Vti etiam in Illyrico, ea de causa quòd Tridentis ictu terra equũ excierit, quatuor equos nono quoque anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philostratũ, Heroicis, legas pullum equinũ coloris albi, & freni sessorisq́ue adhuc ignarum, Soli sacrificandum pro victoria assequenda, idq́ue suasu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium dum circũsident Troiam inspexissent. Has quasdam veluti phaleras equo libuit addere, quas sumptu nostro comparatas si quis approbaret, iis vtetur: qui verò ornatum alium expetiuerit, vel ex aliis quærat, vel impensa sibi comparet sua.

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM MARESIVM BELLVNENSEM, DE IIS quæ per canem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Qui verò potius Canem meum sacris quidem Aegyptiorum adytis educatum, sed mea huc aduectum diligentia, dono dare debueram, quàm tibi, mi Flori iucundissime? Quotiescunque enim ea considerabam, quæ sapientissimi illi viri per Canis hieroglyphica significari tradiderunt, dum diuinæ mentis interpretem, dum sacerdotem, dum tutelares Deos eo posito subinnuebant, dum grati animi signum, dum memoriæ & amicitiæ simulachrum, dum vatem, dum philosophum, ac ipsum literarum autorem Mercurium, fidem, obsequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, species offerebatur: cuius studium in disciplinis, integerrimos mores, insignem pietatem, liberrimi beneuolentissimiq́ue animi can-

A *mi candorem & synceritatem, tam longa multorum annorum experientia perspexissem. Sed parum existimabant hæc me cogitationis hilaritate perfusum, nisi rem ipsam scriptis etiam mandare studuissem, atque ita longè affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicaui, non vt quæ Canis fuerint significata, docere te mihi consilium esset: sed vt sæpius inter scribendum relegendumq́ obueniret, vnde ego bonitatis tuæ frequentius memor, hac ipsa diuturnius iucunditate perfruerer. Reliquum est, vt ex beneuolentissimo eius ingenio meam erga te beneuolentiam contemplere, perinde ac commendabiles ego mores tuos præclaris, quæ Cani attribuuntur, dotibus æquiparare soleo: quippe qui existimem, speremq́ velut ille ad Herorum, deorumq́ simulachra contemplanda natura ipsa promptissimus inuenitur, tu quoq;, quod non ignauiter facis, Canem vitæ quoddam exemplar tibi sis propositurus. Verùm age iam ex ipso commentario Canis ipsius ingenium exploremus.*

SACRARVM LITERArum professor.

B IN PRIMIS autem rerum diuinarum professorem per canis effigiem interpretabant, propterea quòd eum, qui sacras literas professurus sit, id omnium plurimùm meditari oportet, vt canis instar assiduè latret: hominum vitia nunquã incessere desistat, animum ferum gerat, nullius profani gratiam ineat, quod et canes faciunt in eos, quos herilis non esse familiæ, vel visu, vel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebræos habẽtur Elias, Hieremias, Ezechiel, Osee, ac plerique alij. Talis apud Græcos cumprimis Diogenes, cui nomen à cane vulgò etiam dictatum, & ab eo Cynica familia perpetua vitæ austeritate celebris. Cui quidem haud multum absimilis altera per omnem penè orbem in nostram vsque diem propagata: quanquam ea sanctioribus apud nos institutis, & verioris disciplinæ professione, laudabilioréque profanæ cuiusque rei contemptu, sub eodem duplici panno, & perpetua pedum nuditate conspicua. Non defuerunt enim vnoquoq; tempore, qui lu-
C xum & delitias aspernarentur, paruoq; & minimo contenti, cùm vitam ipsi à vitiis liberam profiterentur impuros omnes reprehensionibus arguerent, castigarentq;. Atq; huc deniq; progredi debet sacerdos optimus, vt dum nullum flagitiosum hominem verbis incastigatum præterit, vel ipsam impudentiæ notam minimè pertimescat.

PROPHETA.

SAnè propter increpandi libertatem Prophetam adsimilauimus cani, eiq; latranti. Huius significati ratio alia apud Horum est, quia scilicet præter reliquorũ animalium morem simulachris Deorum custodiendis canes apponuntur, eaq; ipsi identidem intuendo videntur admirari, nõ secus ac propheta meditationi deditus, omnem cogitationis suæ conatum dirigit in Deum. Sanè fanorum antistites, sacrorumq; & oraculorum interpretes, Liuius Adastro, Prophetas vocat, de quibus ita:

Cùm capita viridi lauro velari imperant
Prophetæ, sancta ita castè qui purant sacra.

Animaduertendum est autem, omnem canis vsum aut à latratu, aut à dentibus

experi. Ac de mordacitate quidem satis. Quod verò ad latratum facit, nõ igno- D
remus esse os interpres eorum, quæ mens in penetralibus meditatur: sanè Propheta vates itidẽ est, per quę os ipsa mẽs ex imis arcanisq; adytis oracula sua promulgat: frater enim mentis est os, mens verò verborum fons: atq; ita per os excogitata omnia veluti fluenta de fonte profluũt. Sed enim quia parum esset alio rum vitia damnare, deterrere, dilacerare, nisi ad rectã viuendi rationem omnia conuerterentur, ad ipsius inquam diuinitatis contemplationem dirigerentur, cùm Ægyptij sacerdotes animaduertissent canem, vti ex fragmentis Hori dicebamus, præter aliorum animantium morem, ad simulachra Deorum aspectare, firmoq; ea lumine contueri, quasi Propheta idem factitare soleat meditationi tantùm deditus, vnde per arcana Dei penetralia referentur, atq; is hinc futurorum scientiam aucupetur, hieroglyphicum huiusmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artẽ hanc diuinandi, teste Tullio, putãtur longinquitate temporum innumerabilibus penè seculis cõsecuti: & ab his acceptum crediderim, quod Thrasybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo, cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, statua est in Olympia posita, per cuius humerum de- E
xtrum mustela obreperet, & dissectus canis exerto iecinore iuxtà iaceret. Quod vaticinij signum interpretor, cùm nonnulli tradant Thrasybulum à cane vaticinium excogitasse. Nam & mustelæ cor linguæ ieiunæ suppositum, fatidicam mentem excitare ferunt Magi. Pausanias tamen incompertum sibi esse profitetur, quis primus è cane vaticinia desumpserit, tametsi Thrasybulum scripsit solum hoc aruspicinæ genere vsum, eiusq; rei coniecturam ex statua, quam in Olympia illi positam cõmemorauimus, desumi. Vt verò ad Prophetam reuertamur, Gregorius Pont. cùm professores legũ sacerdotes appellari dicat, eosdem ait & prophetas nonnunquam appellari consuetum esse, quòd talem animum gerere debeant, qualem superius in Cane descripsimus: id quod à plerisque minimè præstari idem his verbis lamentatur: Sæpe nanq; rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescũt, & iuxta veritatis vocem, nequaquam gregis custodiæ pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt, quia lupo veniente fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hos itaque per Prophetam Dominus increpat Esaiam, canes mutos eos appellans, qui latrare nequeant. Ne verò quis in vates & sacerdotes calum- F
niæ ansam ex eo capiat, quod D. Paulus ait, Cauete canes, cauete malos operarios, Ambrosius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino munus tantùm est, vt reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda sunt quæ ad Esaiæ increpationem addidit Ezechiel? Fili hominis speculatorem dedi te domui Israël, & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annunciaueris ei, neq; locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat, ipse in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Quod quidem eo periculosius est, ait Hesychius, quòd ignauia hæc pluribus est nocumẽto: sacerdos enim negligens, aut ipse peccans, aut non vindicans in peccatoribus, illicit eos qui ru
Leuit.4. des sunt, ad similia: ideoq; legislator, Leuitico, peccatum ipsius sacerdotis, peccatum populi appellauit.

CVSTODIA.

ID quod etiam ex Ambrosij sententia ad excubias pro salute dominorũ refertur: debereq; nos, ait is, promptuarium tenere verbum, ne quasi mutæ canes

commissam

A commissam nobis fidei custodiam, quodam præuaricationis silentio deseruisse videamur. Hoc eodem significato theologi accipiũt illud ex LXVIII. Psalmo: Lingua canum tuorum hostium intinguetur sanguine: vbi per canes, Christi ædium sacrarũ antistites interpretantur: hi siquidẽ parandi sunt in aduersarios, qui gregibus insidias meditantur, vt oues ab omni hostium iniuria tutæ custodiantur. Quam propemodum sententiam secutus Plato libro de Repub. II, vbi militem ciuitatis custodem informat: Naturam, ait, generosi adolescẽtis qui ad disciplinã huiusmodi educetur, nihil differre à generosi canis ingenio: vtrũque ipsorum sagacem esse oportere, mansuetum erga suos, aduersus autem hostes immitem. Nam ea est generosi canis natura, vt erga familiares & notos sit mitissimus, aduersus verò alienos & ignotos ferocissimus, quos simulac viderit, ægrè ferre se indicat, etiam si nihil quicquam mali sit ab eis perpessus: sufficereque ad inimicitias satis habet, si qui recens venerit, non fuerit è domesticis. Non ab re igitur, qui D. Bernardi viri de pietate Christiana optimè meriti vitã scribũt, matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in somniis esse, catulum se candi-B dum, dorso rutilum, & latrantẽ in vtero gestare: vnde illi à sapiente viro responsum, futuram eam optimi catuli matrem, qui diuinarum ædium custodiam susciperet, latratumque assiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam canis comes, & viator angelum comitatur, quem Raphẽl in libro Prophetico non ociosè sibi & Tobiæ filio adiungendum putauit.

DII LARES.

EAdẽ ratione canes apud ethnicos Laribus præsides fuisse dicunt, Deosque ipsos Romani ideo caninis pellibus induerãt, quòd sicuti canes mites mansuetique sunt in domesticos, in alienos verò feri, formidolosique: ita & Lares, quibus totius familiæ cura credita esset, haberentur. Proditũ sanè memoriæ est, Iliados Mineruæ templum in Daulia fuisse, in quo canes alerentur, qui Græcis tantùm aduentantibus se mites, mansuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros verò feri, atroces ac indignabundi semper irruerent. Neque desunt hodie barbarorum nationes aliquot, quæ canes hostium cadaueribus quoquo C modo conquisitis alant, cosque in prælia mox ducant, quibus in hostem immissis, fœdissimæ interdum stragis spectaculo perfruantur. Æsculapij simulachro, quod Epidauri fuit, à Thrasimede Pario Arignoti filio elaboratum, canis adsculptus assistebat, cùm Deus in throno sedens dextera baculum teneret, læuam supra draconis caput porrigeret: cuius meminit Pausanias. Eius argumenti eam ait historiam fuisse, quòd Æsculapius in solitudine Titthei montis expositus ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clàm compresserat, à capella alitus, & à cane custoditus fuerit.

ARBITER GENIVS'VE.

SEd aliam Chrysippus rationem cur Lares caninis tergoribus velarentur attulisse dicitur: quippe quòd ipsi genios prę se ferũt, qui custodię nostrę ideo tanquã arbitri sint delegati, vt improbè factorum dictorumque pœnam à nobis exigant, sceleraque & impietatẽ omnem vlciscantur, quoties humanitate posthabita in brutorũ vitam declinauerimus, quam ipsi genij, nõ secus ac sagacissimi canes, insequantur, & ad merita supplicia pertrahãt. Hoc ipsum Censorinus, multis aliorum opinionibus allatis demùm affirmat, esseque genios ita assiduos

nobis obseruatores appositos, vt ne puncto quidē temporis longius abscedāt. Atq; hi sunt qui nos nōnunquam impellunt, sæpe reuocant, prout nunc saluta-ria, nūc perniciosa appetierimus. Sed nostræ pietatis autor, ne ab aliis hęc quæ-ramus, Genios custodiæ nostræ appositos, & affirmauit, & Dei patris faciem eos quotidie contueri commonuit. Meritò itaq; Laribus (quando iidem & Genij sunt, nos Angelos dicere maluimus) canis vtpote tutelare animal hieroglyphicè dedicabatur. Sed nō sine piaculo videor mihi præterire posse quod apud veteres scriptores legi, Vulcani templum apud Ætnam Siciliæ montem fuisse, cuius lucum incolerent canes, qui castè pieq; adeuntibus adblandirentur, impuros verò pollutosq; rem quasi diuinitùs pręsagientes miserabiliter lacerarēt.

Matth. 18.

VESPILLO.

EX his itaq; factum vt Ægyptij vespillonem, sacrorumq; tutelarem, æditumq; libitinarium per canis effigiem indicarent, obseruato firmo illo immobiliq; obtutu, quo animal id ipsa Deorū hominumq; simulachra custodiæ suæ credita contemplāt. Nam cùm apud Ægyptios cadauera vitro condita, non adipe suillo, vt nonnuli sunt interpretando decepti, in longum tempus asseruarentur, erantq; & libitinarij quibus curę erat ea custodire, eò spectare crediderim canē apud Massæos Romæ, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, surrecto verò capite inscriptionem, quæ huiusmodi est, intuentem.

C. IVLIO VRBANO
ET IVLIÆ OPTATÆ CONTVBERNALI, ET C. IVLIO VRBANO PECVLIARI
FILIO
POTS. SVIS

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ignoro esse aliquos, qui huiusmodi hieroglyphicum, quo scilicet canis vel simulachrum aliquod vel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem significare contendant. Canis porrò illos qui de se benemeriti fuerint nunquam obliuioni tradit, cuius rei paulo pòst mirifica quædam exempla subiiciemus.

MEMORIA.

VNde & memoriæ simulachrum Canis est, quæ scilicet circa præterita versatur: & in prudentiæ tricipitio, id sibi vult caninum caput, cùm Leoninū, intelligentiam, & pręsentium considerationem: lupi verò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffusius explicauimus. Socrates quoque tunc per canem iurat in Phædro, cùm illam Lysiæ orationem memoriæ tradidisse firmiter arbitratur.

FIDES.

IN Phædone verò per canem iurat, cùm putat fidem & obsequium præstandum iis, qui rerum habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè C. Mamilij numus est, qui limitibus metandis S. C. præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei videtur allatrare: eo quippe significato, vt fidem præstandam in primis admoneatur is, qui negotio eiusmodi præficitur.

C. Mamilij numus.

AMICITIA.

EIus verò fidei ratione habita, hieroglyphicū pro amicitia plerunq; canis ponitur, in qua quidem primū fides expetit ex Ciceronis & omniū sententia: mox animus, si vsu veniat, ad promerendum promptissimus. Mirifice verò spectatur in canibus illa officiosa adeò dominorū adulatio. At hic mihi temperare ne-

A nequeo, quin amoris & fidei exẽpla quædã cõmemorem, quæ in ipsis canibus elucescere plerunq; cõperiuntur. Nã Leutricas puellas treis à Spartanis iuuenibus quibusdã constupratas, mox occisas, & in putcũ deiectas indicio canis Scedaso patri peregrè aduenienti, & latratu & cursitatione ad puteum fuisse proditas nunc dissimulabo, alia quædã maioris forsan admirationis repetiturus. Cõfosso enim intestinis bellis ciue Romano, aiunt nõ potuisse quempiã caput eius abscindere, vsquequo canẽ qui dominũ custodiebat, procq; eo ferociter pugnabat, ab instantibus interemptũ summotũq; vidissent. Ambrosius refert, occiso Antiochiæ milite canem cadaueri comitẽ adstitisse, qui dum eiulatu mœsto rapti domini desideriũ diu testaretur, ingentem hominũ coronã ad fidelitatis spectaculum contraxerit, donec eo inspecto qui cædem patrauerat, in eũ insilierit, tamq; diu prehensum cõtinuerit, donec re patefacta percussor sit in supplicium raptus. Illud verò præcipua est admiratione dignũ, quod ab Æliano traditũ est, Colophoniũ quendam vnà cum seruo & cane, mercatum in Ioniam concessisse ad vrbem Theon: cũmq; seruus, qui pecunias ferebat, naturæ satisfacturus ali-
B quantulũ à via deflexisset, loculo humi deposito immemorẽ abiisse: canẽ ad eius custodiam perstitisse, donec illi re infecta, quòd pecuniæ nõ aderant, rediissent, canemq; in eodem loco apud marsupium offendissent, qui quòd absq; potu, ciboq; diu perseuerauerat, ita reddito deposito expirauerit. Sed quid illud quod apud Plutarchũ de Pyrrho fertur: eum aliquando factum obuiam cani, qui cadauer herile custodiebat, vbi triduũ absq; cibo permãserat: quod cùm Pyrrhus sepelire iussisset, canem sibi diligenter curandum imperauit: euenit vt haud ita multò pòst Pyrrhus exercitum lustraret, assidebat regi canis, tacitusq; quiescebat, cùm interim interfectores heri nomina daturi præstò fuerunt: exiliit statim canis vbi eos adesse vidit, magnoq; hostes latratu incessens ad Pyrrhum identidẽ respectabat, vt non illi solùm, verùm omnibus qui aderant facti suspicionẽ concitarit ingentem. Correpti igitur illi, minimisq; quibusdã indiciis conquisiti, scelus confessi sunt, atq; ita pœnas iussi pẽdere. Fuit & alter Pyrrhus ab rege illo, qui tantę fidelitatis canem habuit, vt cùm mortuus, & in rogo positus esset, subsecutus itidẽ canis in pyram sese coniecerit, & concremari pertinacissimè voluerit. Fuit & Polo histrioni apud Grecos celeberrimo canis, qui post impositũ
C rogo dominum in easdem sponte se coniecerit flammas. & alius eodem quo saltator Theodorus sepulchro cõditus fuerat, catellus includi voluit. Iamq; et Eupolidis Poëtæ comici canis Augeas nomine celebratur, qui mortuo sepultoq; domino prę mœrore & ipse cõtabuit, erepti domini desiderio tandẽ extinctus.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

HIeroglyphicum & Cerberus argumentum habet: Grecorum enim nõnulli non incongruè forsan existimarũt, abstractum Herculis opera ex obscuris Erebi penetralibus tricipitem Cerberum, patefactã ab Heroẽ philosophiã, quæ prius in arcanis delitescebat, indicare. Ea verò vna ceruice contenta, tribus distinguit capitibus, quorũ vnum Rationi, Naturæ alterum, tertium Moribus inseruit. Vnde prẽter edomita tot mõstra, Herculem ipsum ferũt sagittas in Iunonem iaculatũ, & Plutonẽ etiã telo, vt Homerus inquit, trisulco sauciasse. Philosophus enim vir, dum solerti indagine sublimia queq; peruestigat, nactus aliquid captu dignum, mente veluti pennato quodam vtitur telo, quo quicquid illud fuerit assequatur. Neque quidem locus vllus est, neq; abscessus tam remotus, tã abditus, tam inaccessus, quò non peruenerit philosophia: terræ siquidem

hęc penetralia perſcrutatur, quod eſt Plutonem ipſum telo impetere, atq; etiam D ferire: hoc inquam eſt rerum naturã enanciſci: tot in orbe terrarum monſtra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honeſtis et vtilibus legibus addicit. Mox vt de Poëta Flaccus etiam,

Pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis & inuidiæ corrector & iræ.

Cœlum demum inſcendit, & inde quicquid rationi obnoxiũ eſſe poteſt aucupatur, cunctaq; proſpectat, & ad amuſsim omnia nũ recta ſint explorat. Herculis ad hęc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monſtris vſus, philoſophiã, monſtra verò animi vitia ſignificare interpretatur Floridis Apuleius. Atq; vt ad Cerberum reuertar, ſunt qui rem ſimpliciter accipiant, caninis eũ capitibus effictum à Poëtis, propterea quòd Tartareus is cuſtos habeatur. Hiſtoriam tamen Hecatæus Mileſius ſuper eo tradit, ſerpentem in Tænaro fuiſſe, quem ea de cauſa canem appellarint, quòd morſu eſſet admodum lethifero, homines'q; quos iciſſet, ſtatim interficeret, eum'q; ab Hercule deductum ad Euryſthea. Sed hæc ſcriptorum ſemper fuit licentia, vt ex commodo quiſq; ſuo fabulas confin- E geret. Mihi autem magis arridet figmentum prius poſitum, qui tam præclaros viros, tam eruditè rem ipſam interpretari videam.

ANVBIS.

ADdemus & Anubin Deum per canis effigiem ab eiſdem Ægyptiis figuratum, de quo veteres quidam hiſtorici prodidère, vnà eum cum Oſiride gigantes ex Italia pepuliſſe. Canino verò capite fuiſſe eum, ex eo commentum, quòd Iſidis & Oſiridis corpora cuſtodierit, quod vti dictum ſuperius, canibus eſt admodum peculiare, eaq; de cauſa canem galeis inſculpi morem eſſe, quod in veterum numis compluſculis obſeruaui.

ORIZON.

SEd enim ſuper Anubi Plutarchus longè eruditius rẽ perſcrutatus, remotiora diſciplinarũ penetralia recludit, ac terminatorem in ſphærã circulum per Anubin in ſabulis, per canem inſcriptione ſacra & hieroglyphica ſignificari tradit: quippe qui Nephthyn apud Ægyptios inferius hemiſphæriũ eſſe contendit: Iſin verò ſuperius: lucidum hoc & diurnũ, obſcurum illud & nocturnum: vtriuſq; verò participem Anubin, qui & interdiu & noctu viſu pariter fruaĩ. Eandem enim vim apud Ægyptios Anubis habet, quã apud Græcos Hecate, cui ſupera & inferna dedicarunt. Nam cùm triceps effingeretur Hecate, vnũ omnino caput caninũ, equinum alterum, humana verò figura tertiũ adſculpebatur, quod tamen hiſpida & ruſticana facie ſimulabant: cuius picturæ hieroglyphicæ cauſam in Equo latius enarrauimus.

DIANA.

F

SATVRNVS.

SVnt qui per Anubin Saturnũ interpretenĩ, quòd omnia ex ſeſe pariat, atq; ita ſit & luminis, & tenebrarũ particeps: quia materia obſcura eſt, forma verò conſpicua. Qui fabulas de iis, quæ rerũ initio facta fuerint ab Oromaze memorant, cœlo inquiunt & aſtris fabricatis cuſtodem eum adhibitum, atq; hinc canis figmentum excogitatum.

Princeps

A PRINCEPS.

PRæter ea quæ iam posita sunt de cane significata, sacerdotes iidem Ægyptij si principem aut legislatorem significare vellent, canis hieroglyphicum cum diademate, siue fascia, vel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda, propterea quòd veluti leuisomna canum, vt cum Lucretio iocer, fido cũ pectore corda in Deorum simulachris diligenter obseruandis detinentur. Sic etiã princeps qui iura sit daturus, Regem qui antea ãcto tempore claruerit nudum contemplari debet, quidq; sibi velit ea fasciola, examinare: id quod omnium maximè Periclem Atheniensem factitare solitum perhibent. Quotiescunq; enim is magistratũ aliquem inibat, ipsa honoris delati insignia, & vnumquodq; gestamen pro concione alloquebatur, quid ea sibi vellent, qualem virum poscerent percontabatur, seque mox ad personam quam induebat, strenuè decenterq; gerendã adhortabatur, B tanta omnium admiratione, vt non immeritò eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apesq; mel in os eius infantis congessisse faterentur. Quòd verò fascia regiũ sit insigne, ostendimus cõmentario de Gestaminibus reliquis. Atqui Proëmphanes populi ex Africæ parte Canis non effigiem, pro principe coluerunt, sed viuum ipsum pro rege sibi delegere, cuius motum obseruabant, ac ex eo quid faciundum, vbi standum, quò progrediendum, religiosissima quadam auguratione intelligebant.

MILES.

ABsq; fascia verò canis, copula tamen religatus, non incongruũ est sacramento addicti militis hieroglyphicum: copula scilicet obedientiæ iuramentum præ se fert: canis verò ipse militis officium, quod præcipuũ est, intentum esse ducis imperio, siue iter arripiendum, siue pugna ineunda sit, siue vbi receptui cani cœptũ ad signa redire: quæ quidem obsequia à canibus obseruari quotidie videmus. Quid verò illud, quòd si inter se canes rixentur, offeraturq; fera æquè illis inuisa, facta statim inter se pace vnanimiter in ferã conuertuntur: cuiusmodi decet milites esse, qui tametsi inter se aliquando dissideant, aduersus tamẽ com- C munes hostes vnanimiter præliantur: cuiusmodi exemplum in L. Syllę legionibus habemus, quæ cùm perniciosa seditione furerent, efferatis Imperator annũciari iussit hostem adesse, & ad arma vocantium clamorẽ tolli, atq; ita discussa seditio est, vniuersis aduersus hostes animũ intendentibus. Et Scorilus, vel vt alij, Cocis, vt alij, Cotio Dacarũ Dux, cùm dissociatũ bellis ciuilibus pop. Ro. intellexisset, neq; tamen fortunã tentandam arbitraretur, metu'ne externo bello pax inter ciues conciliaretur: hortantibus suis, & acriter deposcentibus occasionem arripiendam, duos ille canes in conspectu populariũ cõmisit, iisq; acerrimè inter se pugnantibus, mox lupũ emisit, quẽ protinus canes omissa inter se ira vno statim animo aggressi sunt: eoq; exemplo Dux ipse continuit barbaros ne pugnã inciperent, temerario impetu Romanis profuturo. At ea quoq; generositas animi requiritur in strenuo milite, ne is, vt super Ænea Virgil. neque auersos dignẽt sternere morte, nec imbecilles prouocare bellatores, aut armatus inermes, aut vir fœminas, puerósue. Cõperta est hæc eadẽ in canibus animi magnitudo: velut in eis, quos Albaniæ rex Alexãdro Macedoni dono misit: nã cùm ex duobus quos habebat vnũ huic dedisset, exploraturus Alexander ani-

malis vigorē, iussit vrsos, mox apros, & deinde damas emitti: ille verò contemptu immobilis iacebat. Sed enim Alexander segnitie tanti corporis offensus, eũ interimi iussit: quod vbi Regi nunciatum, alterum misit, addito, ne in paruas belluas experiri vellet. Imperator itaq; leonem primò, mox'q; elephantum induxit, quos canis statim strauit: cuius insignem pugnam Plinius accuratissimè descripsit XL. octaui libri capite. D

MENAPII.

Minimè mirum igitur quòd in canone prouinciarum & militum, qui à Constantino vsq; ad Theodosium, Honorium & inferiores plerosq; alios sub Imperatore Romano militabant, clypeus habebatur, in quo luteus canis in alba parma, cuius medium pelta rubra occupabat: hic verò canis infernè positus sub ipsa pelta pedibus sursum versis: erat is eius ordinis insigne, qui MENAPII dicti sub magistro militum per Thracas stipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

Canem eodem gestu inuersum in altero clypeo vidi, sed qui cærulei coloris esset, parma identidem alba, cuius vmbilicus aureus, quem ruber circulus ambibat, ab altero densioris luti cæruleo ipse quoq; circunscriptus: insigne hoc erat TERTIODECIMANORVM, qui eiusdem militiæ ordo fuit sub eodem magistro militum. E

OBSEQVIVM.

Erat & illud hieroglyphicum, quòd Ægyptij sacerdotes obsequium, et ad domini iussa nutũmue regressum significare si vellent, canem conuerso in dorsum capite pingebant. Nullum porrò animal canė magis est dicto parens, quem abeuntem facillimo vociferatu reuoces, etiam si sit iamiam capturus prædam, increpitus intermittat, iussus insequi prouolet, eum denique quotiens erit libitum vltrò citroq; verteris. Theologi nostri veteres dictum illud ex Ecclesiaste, Melior est canis viuus leone mortuo, ita interpretantur, vt obsequij istiusmodi rationem habuisse videantur: nã per leonem mortuũ, ait Eucherius, cacodæmonē intelligunt, de cuius salute nihil vlterius sperandum est: non enim potest ad pœnitentiã redire: per canem autem viuum, aberrantē quidem, & interdum contumacem hominem accipiunt, qui tametsi nonnunquã præuaricator fuerit & ceruicosus, ad obsequium tamen & meliora reduci potest. Et vt ad canis morigerũ admodum ingenium reuertamur, libet ex Plutarcho memorabile obsequij facillimæq; docilitatis exemplũ in animali huiusmodi recitare, idq; in theatro Marcelli spectatore Vespasiano editũ. Mimus eò quidã canem introduxit omnibus ferè saltationibus eruditũ, qui cùm ægritudinem postmodum simularet, panem mimus porrigebat, eo detracto pharmacũ propinauit, mox is trementi similis cruciari, distorqueri, capitisq; grauedine laborare visus, demũ quasi mortuus concidere seq; exporrigere, permittereq; vt quoquouersum traheretur, huc & illuc abiiceretur, vti fabulæ commentũ exigebat. Opportunè autē cùm res posceret sensim mouisse se tanquã è profundo aliquo somno concitatum, prosiliisse demum, & signa quædam veluti lætitiæ & exhilarationis edidisse, atq; alia pleraq; magna omnium admiratione collusisse. Hæc autor ille testatur, qui nihil vnquã ineptè moliri deprehensus est. Sed quod pertinet ad obsequium erga dominum, habet hoc canis cõmune cum subus, de quibus F

comper-

A compertum ait Plinius, furto abactos, agnita voce ſuarij, merſo nauigio inclinatione lateris vnius, ad dominum remeaſſe.

ADVLATOR ET SCVRRA.

SVnt qui adulatorem, blandiloquum, & mordacem ſimul ſcurram, per canis hieroglyphicum oſtendāt, quorum alter in obſequium plus æquo pronus, & alter quęlibet in quemuis opprobria fingere ſæuus. Diogenica hæc eſt interpretatio, ipſius de ſe teſtimonio. Nā is interrogatus ab Alexādro, ob quæ facta Canis nomen vulgò ſortitus eſſet: Quia, inquit, dantibus blandior, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Quin & coniectores, vt apud Hebręos legi, eum qui per nocturnam quietem imaginatus ſit canem videre, obtrectatoribus obiectum fore præſagiunt. Alexander idem dum ſibi luſum quærit, ſportulam Diogeni oſsium plenam dono miſit. Accepit eam Cynicus, & ſuperaddidit: Caninus hic quidem cibus, ſed donum haudquaquam regium.

Diogenis ſcomma in Alexādrū.

FAMES.

B CAninam quandam famem memorāt, quam Gręci βουλιμίαν appellauere, nos eſuritionem dicere poſſumus: vtcunq; Dauides hanc eruditiſsimè tetigit Pſalmo LVIII, vbi canit: Conuertent̄ ad veſperā, & fame conficient̄ vt canes, ciuitates hac illa peruagantes, cùm futuram Iudæorū mendicitatem pręſagiret: nam et ipſum famis vocabulum frequenter pro mendicitate vſurpatū inuenias.

DESPICATVS.

IN Sacris literis plurimùm inuenias canem pro re humili, abiecta et cōtemptibili poſitum. Quem ſermonem ne quis Neapolitanorū tantùm eſſe putet, de Mephiboſeta Ionathæ filio legimus, cùm inſperatis à Dauide beneficiis affectus eſſet, & cōtinuò menſæ Regię ſodalitio dignatus, dixiſſe eum, humilitatem profeſſus ſuam: Ecquis ego ſum ſeruus tuus, vt reſpiceres ſuper canem mortuum, cui ego ſum ſimilis? Et Dauid ipſe cùm Regem ſuum Saulem ſe hoſtiliter inſectantem in manibus ſolum habuiſſet, chlamydis regiæ oram præcidiſſe contentus, ſubſecutus eum clamauit: Quem perſequeris Rex Iſraël? quem perſequeris? canem mortuum perſequeris.

1. Reg. cap. 24.

FVGA.

C QVòd ſi fugā notare voluerimus, canem identidem, ſed ſubiecta inter crura cauda figurabimus. Hieroglyphici cauſam nemo eorū quos in hoc argumento ſequimur, explicauit. Figmentū ego à re ipſa dubio procul ſumptum crediderim, vulgato in hæc tempora prouerbio, vt eum qui animum deſpondeat, vel ab incepto propter ignauiam perculſus meticuloſè deſiſtat, ſubiicere eum, inter crura caudam obiiciamus. Quotiens enim canes fugam arripiūt, præ metu abacti caudam inter crura ſubiiciunt. Quod cùm inſigniter etiam in lupo obſeruatum ſit, Maro elegantiſsimè rem ipſam deſcripſit, vt ſuò loco dictum.

CLADIS PRÆSAGIVM.

IN Aruſpicina memoriæ proditum eſt, huiuſmodi geſtum caudę vtero ſubiectæ, in victimis quæ adolerentur futurę cladis præſagiū dediſſe, obtorta verò ſi foret cauda, bellorum difficultatem portendere, vt apud Didymū legere eſt.

VICTORIÆ PRÆSAGIVM.

ALiter autem curſu perciti ſeu prædam inſequantur, ſeu temerè laſciuiant, ſurrectam, aut exporrectam caudam habere ſolent, cuiuſmodi effigies eſt in numo. C. Poſthumi, in quo cernere eſt currentem canem, cauda ita vti dice-

C. Poſthumi numus.

bamus, ſurſum verſus incuruata: quod quidem in hoſtiis crematis obſeruatum, ex aruſpicum diſciplina futuræ victoriæ portentum erat. Sed enim in numo eo currentem canẽ, celeritatem ſignificare coniicimus ex iaculo, quod eſt infernè ſitum: vnde rem properanter confectam, victoriámue citò partam, ſi ſequamur Aruſpices, id indicabit.

D

IMPVRVS AMATOR.

SVnt etiã qui ſatis impuros amatores exprimant per ſimulachrũ canis, non ea tantùm de cauſa, quòd κύων, vt Euſtathius interpretatur, παρὰ τὸ κύω, quod amare eſt, deducatur, ſed quòd lepores auidiori quodam affectu conſectet: quorum ſignificatum inter nequitias improbiores repoſuimus. Neq; quidem Ouidius ſignatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuiſſet, quàm luculentiſsima ea quam ponit comparatione, his verſibus decantata:

Ut canis in vacuo leporem cùm Gallicus aruo
Uidit, & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem:
Alter inhæſuro ſimilis iamiámq; tenere
Sperat, & extenſo ſtringit veſtigia roſtro:
Alter in ambiguo eſt, an ſit comprenſus, & ipſis
Morſibus eripitur, tangentiáq; ora relinquit.
Sic deus & virgo eſt, hic ſpe celer, illa timore:
Qui tamen inſequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor eſt, requiémq; negat.

E

LIENIS VITIA.

HOminem qui aliquo ſplenis vitio affectus ægrè habeat, quæq; in vniuerſum ad lienem attinent, Aegyptij ſacerdotes per canis hieroglyphicum ſignificabant. Gracillimum enim ac tenuiſsimum lienem canis habet: quòd ſi vel mors, vel rabies eum inuaſerit, à ſplene eſt: quin etiam illi ipſi qui correptum rabie canem medicare voluerint, morbum contrahunt, ac ſplenetica plurimùm ea labe affecti pereunt: & qui canem eo morbo laborantem diſſecuerit, ea afflatus exhalatione: contagionis vim efficaciſsimã experitur. Vrina quoq; rabioſi canis quomodocunque calcata nocet, maximè vlcus aliquod habentibus. Quin huius potio, etiã non rabidi: tam perniciosa vis eſt, vt ſi quis in id ſuum congeſſerit, ad generationẽ pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido cani contagioſum adeò virus ineſt, vt omnia rabiant quæ momorderit: excepto homine. Nã quæ illi accidit ex huiuſmodi contagie lues, mania eſt, vt eruditiſsimi hac ætate viri diſputant: nã & Feſto rabies propriè morbus caninus eſt. Quòd verò ſcribit Ariſtoteles, canes ipſos interire morbo hoc, & quæ morſa ſunt πλὴν ἀνθρώπου, nonnulli clari quidem viri πλὴν legunt, vt celerius quàm homo intereant, exponant. Sed enim vt ea miſſa faciam, quæ hominibus à rabioſo cane morſis accidiſſe longo pòſt tempore Albertus & Auicenna prodidêre, legi apud Plutarchum, rabiem in homine non fuiſſe cognitã diſcretámue ab aliis morbis Ariſtotelis tempeſtate, neq; inde vſq; ad Aſclepiadem cuipiã innotuiſſe. Cæterùm hæc ipſi viderint clariſsimi viri, qui rem enucleandam ſuſcepêre. Illud ego ſuper hoc addam, vniuſcuiuſq; canis morſum tam pernicioſum eſſe, vt ferant, eum qui ſemel fuerit à cane læſus, peſtilenti contagione gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu ſuo vitiare, eiuſq; introitu alterius vulnera aggrauari.

F

Olfactus

A

OLFACTVS.

SEd vt ad Canis significata redeamus, olfactũ Aegyptij sacerdotes per id animal inter alia significabant: nempe eum qui, quod prius latuisset, indagine sua deprehendere, ex huiusmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim constat olfactum esse cani præcipuum, de cuius sagacitate (eam enim præcipuè canibus attribuit Cicero, & à sagire, quod acutè sentire est, deductum asserit) plurima passim videntur exempla. Dominum enim qui vel diutissimè abfuerit agnoscunt olfactu solo, & ignotũ quoq; si repentè veniat. Scrutantur in venatu vestigia atq; persequuntur, contantem ad feram in quisitorem loro retrahentes, etiam si aquam ea transilierit, & abditissimo quouis loco sese occultauerit. Illud sanè quotidianum in canibus præcipuè Gallicis, vt quem prius numum alicui eorum ostenderis, abduciq; mox è conspectu canẽ iusseris, ac sub aliquo tapete vel stragulo numum cũ abdideris, introductus mox canis ac numum inquirere iussus, olfactu solo fretus rem tibi quamprimum deprehendat, latebrásque vbi numus erat absconditus, & latratu & exultatione significet.

B

RISVS.

QVia verò canis circa lienem ea quæ suprà memorauimus patitur, totaq; animalis vita inde pendêre videtur, factũ est vt Aegyptij sacerdotes quæ super risu considerarent, per canem identidem explicarent. Rarissimum enim vel difficillimum esse risum iis qui splene laborant, medici tradunt: & ea est canis prærogatiua, vt is à venatoribus maximè expetatur, qui faciem magis, vt vulgò aiunt, melancholicã præ se ferat: signum enim id esse bonitatis aiunt, perniciores'q; & in cursu perseuerantiores, qui tales sunt, esse prædicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad se recipere & attrahere, quæ sanguinem benignum, clarum, copiosum & lucidum reddant, quem inde risus & hilaritatis causam autores esse putant, quippe quòd ex ita affecto sanguine spirituum excitetur multitudo, claritasq; animam exhilaret. Sed enim hoc vtcunq; habeat, coniectores etiam, vt apud Artemidorum legere est, ex splene in somnis viso & risum, & voluptates augurãtur: canibus verò cùm lien & tenuis, & vitio maximè obnoxius sit, necesse itidem est eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab iis verò quæ vel absunt aut supra modum adsunt animali cuipiam Aegyptij significationes suas comminiscebantur. Accidere verò facilè potest, vt alicuius hominis memoriis natura huiusmodi sit indicanda, vt in M. Crasso, qui ob id Agelastos vocitatus: vt in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem semper vultu eademq; fronte fuisse, proditum est.

C

LEVITAS IN MORIBVS.

VErùm habet suum & risus ipse significatum. Interpres enim Apollonij risum leuitatis signum esse dicit: vnde sapienter Isocrates importunũ risum minimè amandum esse monuerit.

CVLTVS CANIS.

SAnè aliæ quoq; nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis testatũ reliquêre. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorẽ, à cane nutritũ suorum omnium asseueratione, siue studiosè conficta fabula fuerit, quò venerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiã in magno fuêre cultu, licet à Capitolij proditione eos in crucem rapere sit cœptum. Annuo enim supplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, viui in furcas arbore sambucea figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta videretur. Alioqui ge-

nito mane catulo res diuina hostiarū vice fieri solita, adeò puros eos ad cibum existimabant, adeoq́ numinibus placandis idoneos, fuisseq́ olim celebriores epulas catulina apposita, nostrorum scriptorum testimonio satis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionem inuenias Saturione. D

QVIBVS DIIS CANES SACRI.

QVibus verò Numinibus canes donarentur, dicere non pigeat. Siquidem Romani eos Genetiæ, Græci Proserpinæ mactabant: vulgò verò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycei venerationem celebrabant, canē immolabant, quoniam natura ipsa lupis canes aduersarentur. Alij cœptam hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, vti constans fama est eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro instituta nonnulli asserunt, Maroniano præcipuè versu freti, quo

Euander gelida monstrat sub rupe Lupercal
Parrhasio dictum Panos de more Lycei.

Cæterùm apud Argiuos Cyoniæ deæ propter partus facilitatē sacri erant. Sed animaduertendum est, plerisq́ locis Cyoniæ vocabulum corruptum esse scriptorum negligentia, qui Lyoniā fecere, vel quòd arbitrati sunt à soluendi partum facilitate vocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti canis propter audaciam et inuadendi promptitudinē offerebatur: eorum enim ephebi inter se certaturi, priusquam certamen inirent, canis catulum illi Deo, vtpote fortissimo, victimam ex cicuribus validissimā offerre se arbitrabantur. Ex aliis Græcis nemo, vt Pausanias ait, præter Colophonios, talibus sunt operati: hi enim catellam nigram Triuiæ sacrificabant. Et Caribus mos fuit canem immolare, vnde Καρικὸν θῦμα. Erant & Canaria apud Romanos auspicia, quibus apud Catulariam portam rutilæ canes non procul scilicet à rubro colore sacrificabantur, vti ait Atteius Capito, cùm pro frugibus contra vredines atq́ sæuitiam Caniculæ sideris faciebant. De sacrificio huiusmodi Ouid. Fastorum quarto: E

Pro Cane sidereo canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil nisi nomen habet.

Plerique tamen ideo factum dicunt, vt flauescentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculæ frugibus est admodum inimicū. Non ignoramus autē & Thracas cùm alibi, tum præcipuè in Zerintho Samothraciæ antro nihil ferè libentius immolare, & epulari solitos, quàm canem, memorabili Euripidis nece, qui propter mactatum ab eo canem, vt nonnulli aiunt, ab Archelai canibus interceptus, miserrimè laceratus est. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis, & Crateræ Thessali inuidorum opera, quòd gratia plurimùm polleret apud Regem, canes eas immissas fuisse, corrupto pecunia Lysimacho, earum curatore. F

IMPVDENTIA.

NAm id quoq́ canis est significatum, eaq́ de causa apud Homerum Helena se canem accusat, quòd abominanda tot malorum causa atque autor fuerit, ita Hectorem allocuta: δᾶερ ἐμεῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Apud eundem Agamemnon quoq́ accusatus ab Achille κυνὸς ὄμματ' ἔχων. Nam vt apud Pollucem legimus, canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens est, cui si etiam importunitatem adieceris, Homeri eiusdem κυνόμυιαν feceris pro impudentissimo, muscæ scilicet & canis ingenio copulato. Cynomyiam Euthymius syl-

uestris

A vestris muscæ genus agnoscit, quod inter cætera muscarum genera est impudentissimum, de qua Psal. LXXVII. quanquam super hac alibi. Hanc Catullus impudentiam expressit, vbi Acmen codicillos reddere pernegātem canem censet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem ostensuri, duobus zodiaci locis canino capite hominem statuunt, secundo quippe Arietis gradu, & Capricorni XVII. Sed nos hic de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iustitia vel pietate audeat vnumquenq; vel ex potentioribus hominem erroris admonere, vel impuritatis arguere, dummodo spes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in vitium prolabatur.

PETVLANTES IVNIORES.

NOn prætcribo hic militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur sub magistro militum per Illyricum: ij enim, vt assumptum nomen hieroglyphica pictura testarentur, canem luteum in rubra parma præferebant, in cuius medio orbis erat coloris lutei, canis supernè pedibus, quoad fieri poterat, exporrectis. Sanè quidem, vt veterum quorundam est B interpretatio, in diuinis literis Romani milites, qui Pilato præsidi adsistebant, canes vocitantur, vti Psal. XXI, Circumdederunt me canes multi: quippe qui secundum legem immundi censerentur, atq; admodum etiā impudentes essent conspuendo sacrosanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam spineam affigendo, & omni opprobrij genere cœli Regem deludendo, vti eius ministerij mortales penè omnes. Eoq; Theologi tradunt Domini dictum in Euangelio, Non decere sumptum de filiorum manibus panem dare canibus. Quæ quidem notæ si à canino genere elui possent, nihil ferè inter animalia rationis expertia cane venerabilius haberetur, vt qui non ciuitates modò sibi honori positas habuerint, quod ab Alexandro Magno factum amissa cane Pertha nomine Theopompus ait, verùm etiam longè maiora præconia monumentaq; secundum Ægyptios ritus omnino meruisse videantur.

PIERIVS VALERIANVS AD CAELIVM CALCAGNINVM DE IIS QVÆ PER Cynocephalum simiam, & id genus reliqua, significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

IVcundissimum illud hospitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariæ fuit, effecit vt ea omnia incommoda, quæ perpessus eram, iacturásq; omnes, quas in tanta rerum conuersione feceram, inciperem obliuisci. Nam cùm tu me Romana clade perterrefactum, neque non Florentinæ vrbis, atqueadeò totius Italiæ turbationes & motus fugientem, ocij tandem cupidum in patriam meme recipere festinantem, iungere iter iussisses, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præstantibus, magnam mœrori meo consolationem adhibuisti, suauissimísque illorum sermonibus ægritudinis totius acerbitatem deliniuisti, præcipuè verò eruditissimo Manardo illo tuo sæpius vocato. Ea demum fuit vtriusq; humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilarius acceptum me meminerim, ita vterque vestris me lucu-

brationibus certatim oblectare contendebatis: tu, dum remotissima quæque profundissimæ eruditionis arcana, apud autores veteres delitescentia, è tenebris eruebas: ille, dum medicinæ philosophiæq; loca pleraq;, abstrusosq; sensus, & longa annorũ serie ad hunc vsq; diem ignorata, multis ægritudinibus remedia luci dare adnitebatur. Hinc factũ, vt ego à vobis tali refectus cibo, cùm primùm ad Aegyptiaca mea Commentaria datus est reditus, vestræ memor liberalitatis, qui me nullo laborum vestrorum fructu fraudare voluistis, statim cogitarim amicitiam tam honesta de causa olim vobiscum initam, aliquo testimonio comprobare. Atq; ita Cynocephali Aegyptiaci Commentariũ (id enim ob varietatem ipsam præcipuè placuit) nomini tuo nuncupaui. Argumentum quidem, nisi me studiorum meorum ratio fallit, fortè non indignum quod tu tantæ vir eruditionis euoluas, quo in legendo, tametsi nihil tibi lectionum omnium helluoni nouum occurrerit, saltem vt mea erga te beneuolentiæ signum sit atq; monumentum, opto. D

NAM Cynocephali, quem Latinè Canicipitem interpretabimur, hieroglyphica, tum multa sunt, tum eo nullum apud Ægyptios sanctius animal, neque sacratius fuit. Eadem penè forma est, qua caudata Simia, & propter eam similitudinem ipse quoque Cercopithecus appellatur. Sed enim noster is corporatura maior, validior, efferatiorq; est, facie caninæ similior, vnde & nomen apud Græcos accepit: quamuis multa in hoc genere sunt, quæ humanam potius faciem quàm caninam referunt, facileq; apud nos mira mansuescunt cicuratione. Cynocephalorũ, de quibus hic agimus, Iactæ & Numidæ & Menismni viuunt, armentis ex eo genere comparatis, maribus præter sobolis causam interemptis: quod ideo dictum volui, ne quis Cynocephalum hunc, de quo dicturi sumus, accipiat, vt multi perperàm, pro genere illo hominum, quod & Megasthenes, & plerique alij prodidère, capitibus esse caninis, pro voce latratum edere, ferarum pellibus velari, anguibus venatu & aucupio vesci. Nam, vt optimè nosti, agrestes homines huiusmodi Pausanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo visos tradit in insulis Oceani, quo tempestate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret. E

LVNA.

CVmprimis autẽ Cynocephalus Lunæ erat hieroglyphicum, propterea quòd animal id pari quodam afficitur consensu cum Lunæ coitu. Nam ipsa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore Soli cõiuncta transit, nobisq; videtur penitus euanuisse, Cynocephalus mas ipse quoq; visu deficere comperitur, neque interim cibum capit, sed humi procumbens ægrè habet, quasi Lunæ raptum ingemiscat. Fœmina verò præter id quod ea quoque luminibus capitur, & cum mari pari afficitur ægritudine, sanguinem insuper egerit è natura. Quapropter alebantur in templis Cynocephali, ob id potissimum, vt Solis & Lunæ coitus exploratissimè deprehenderetur. F

Hinc Cornelius tradit Simias tristes Luna caua: nam affectus idem omnino in id genus omne diffunditur, quanquam in Cynocephalis & maior & exploratior est.

Lunæ

A LVNÆ ORTVS.

ADORATIO.

Apud eosdē Ægyptios sacerdotes Cynocephalus stans Lunæ ortum significabat: ad eam speciem addebant, vt manus in cœlū subla tas haberet, & diadema regium capite gestaret, propterea quòd, vt dicebamus, Cynocephalus valde solicitus est super ortu Lunę, qua caua an gore afficiatur prorsusq; cæcutiat. Simulac igitur ea cœperit illucescere, et ipse visus particeps fieri, quasi Deo agat eo gestu gratias, & sacerdotij ornatu quodā instructus indeptam vtriq; lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideo verò stantem pingi voluêre, quòd stare conueniat adoranti: quem morem fuisse etiam apud Romanos, indicat Val. Martialis Epigrāmat.

Multis dum precibus Iouem salutat

B *Stans summos resupinus vsque in vngues Aethon.*

Porrò adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece sustollendi, Horatius attigit, ode illa:

Cælo supinas si tuleris manus,
Nascente Luna rustica Phylyre,
Si thure placaris & horna
Fruge Lares auidáq; porca.

Quinetiā Virgil. statū & sublatas in cœlū manus esse adorationis indiciū osten dit, vbi Anchisen inducit obseruato augurali portento illo, quo flamma caput Ascanij corripuerat, mollesq; comas tactu innoxia lambere visa fuerat: is nanq;

Oculos ad sidera lætus
Extulit, & cælo palmas cum voce tetendit.

Et cùm mox in attestationem intonuisset, & delapsa cœlo stella per vmbras facem ducens multa cum luce cucurrisset, signaretq; vias, tum longo limite sulcus lucem daret, & latè circùm loca

Sulphure fumarent, genitor se tollit in auras,

C *Affaturq; Deos, & sanctum sidus adorat.*

Status porrò Philoni inconuertibilis mentis indiciū est, ac sese Deo applicātis, qui nulla præditus vacillitate, stabilis firmusq; permanēs, vt cuncta moueātur autor est. Videre est in argenteo quodam numo, quē bene literatus adolescens Prosper Publicola Sancrutius mihi Romæ videndū dedit, huius argumenti simulachrum cum inscriptione VOT. PVB. quę suscepta sunt in gratiam IMP. CÆS. TRAIANI HADRIANI AVG. Proditū autē est, stantes Ioui sacrificasse, votaq; & preces allegasse. Sed cùm Opi rem sacram faciebant, illiq; supplicabant, vota'ue concipiebant, sedentes id facere solitos, eo scilicet signo eam esse Terram matrem indicātes. Sed enim Pythagoras proprio dogmate adoraturos sedere iubet: quamuis Plutarchus vsurpatum à Numa dicit: vt hinc colligamus, vota rata firmaq; esse debere. Quod verò ad statū pertinet, magister noster Paulus Apostolus totiens standū admonet, dum dicit: State ergo, neq; velitis iterū summittere vos iugo seruitutis, & illi semper inhærere. Atq; alibi: State conuersi ad Dominū. & alibi: Quoniā tunc viuimus, si statis ad Dominū cōuersi. Et in Gedeonis militia exautorātur illi qui ad aquā ducti flexêre genua, & in

terram procidere: qui vero stantes accepta in manum aqua eam lambere obseruati sunt, ad pugnam delecti rem fortiter gesserunt. Quinetiam in Niceno Concilio statutum legas, vt die Dominica, & diebus Pentecostes, stantes ad orationem Domino vota reddamus: alia verò ratione ab ipso resurrectionis Dominicæ die vsq; ad certos dies, de quibus dicere nostri non est instituti: nam toto anno plures essent colligendi, idq; importunum videretur. De sustollendis verò manibus loco suo, in Manuum Commentario plura.

ÆQVINOCTIA.

Aequinoctium vtrunque Ægyptij sacerdotes ἰσοηλυκῶς scribere si vellent, Cynocephalum sedentem effingebant, causam eam secuti, quòd animal id vtriusq; æquinoctij tempore duodecies, per horas quippe diei singulas, ac duabus itidem noctibus eiusmodi, potus excrementa profundit: vnde non absurdè factũ, vt sedentem cynocephalum in fontium apicibus statuant, quasi iugem & perennem aquam ex eo sibi conciliari arbitrentur. Ad hæc, in his ipsis temporum cardinibus cynocephalus duodecies, horis quippe singulis quanto potest argutiore vlulatu vociferatur. Etenim horarum obseruandarum ratio clepsydris prius excogitata est, quarũ præcipuus vsus in vrbe Achanta trans Nilum fuit, vbi inter alia vas admodum ingens erat, in quod singulis diebus sacerdotes singuli numero trecenti & sexaginta, ad anni scilicet rationẽ qui apud eos habebatur, subductis intercalaribus quinq;, de quibus in Vulture satis dictum, aquam ex Nilo deferebant, quæ suo emissa cauo per eius generis horologium horas indicaret: inuentum est postea tum vocis, tum sonori tympani significatione, more cynocephali eas discernere. Mos autem, vti dictum, erat apud Ægyptios, vt in horologiis aqueis cynocephalum adsculperẽt, ex pene cuius fistulato aqua destillaret, ea adhibita diligentia, vt quantũ satis esset immitteretur, néue cauum nimis arctum, neq; nimis patens esset: hoc nimis celerem effusionem, illo strangulationẽ sæpius efficiente. Ex iis verò quæ suprà posita sunt datur intelligi, quodnam sit animantium id genus, quod nullo expresso nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, vbi M. Tullius Rhetorieis tẽporis finitionem quærit. Ait enim is, Trimegistum, quum in Ægypto esset, sacrum quoddam animal Serapidi dicatum duodecies toto die vrinam facere obseruasse, idq; pari semper interposito tempore, vnde ipse diem per duodecim horas dimensum esse coniecerit, exindeq; hunc horarum numerum constitutum: quanquam sunt qui velint ex cœli dimensione, quæ secundum musicam rationem in duodecim partes diuisa fertur, horas itidem duodecim adinuentas. Astronomi enim diem & noctem, quotquot alteruter horarũ nostrarum fuerit, in horas ipsi suas XII. singulos partiuntur. Aquam porrò maiores nostri, quantum per totum diem sufficeret, exceperunt tenuissimo cauo diffluentem, eaq; in duodecim partes diuisa, ex partibus horarum numerum statuerunt.

QVIES.

Qvantum verò pertinet ad sessum, sessus, vt Iamblichus ad Porphyriũ scribit, quietis indicium esse videtur, de quo plura inter arbores disseruimus, vbi deum in loto sedentem ab antiquis, idq; ex Nasamonum instituto, pingi solitum, & qua causa, declarauimus. In æquinoctiis verò illa vtriusque temporis æquè dimensi paritas, quietis cuiusdam indicium haberi potest, cùm nihil subsultet, quod alterutram partem inquietet, vtraq; verò firma stabilisq; in æquilibrio conquiescat.

LITERAE.

A Literas quoque per cynocephali simulachrũ intelligebant Ægyptij: quia quoddam eorum genus eas callere existimabant, seque illis ob literarum cognitionẽ cognatos esse: simulac enim cynocephalus in templum inductus erat, eorũ ritu educandus colendusque, sacerdos illi albiolum, calamum & sepiam apponebat, exploraturus an ex eo genere esset, quòd in cultum recipi deberet, quippe si quid scribendo cognationem suam approbasset: ea de causa Mercurio sacer erat, qui literarum omnium autor habebatur. Ex quo iam credere possumus, simiam olim latrunculis ludere didicisse, & elephantum literarum Græcarum ductus in puluere scriptitasse: muremque quod pro comperto Albertus ponit, in conuiuiis candela discumbentibus prætenta, daduchi ministeriũ præstitisse. Mira hæc fortasse videantur iis qui sententiã Anaxagoræ probant, animalia omnia ab homine rationẽ habere dũtaxat actiuam: passiuam autem, vt ita dicam, & tanquam mentẽ, quamque mentis interpretem dicunt, nunquã habere. Sed enim & Pythagoras & Plato asserere videntur rationis participes animas esse, vel eorũ animantiũ quæ vulgò rationis expertia vocentur, tametsi ratione non vtantur, tum propter incongruã ineptamque corporũ compaginem, tũ verò quòd disserendi facultate careant, vt in simiis & id genus aliis humani cuiuscunque ferè operis imitatricibus est cernere. Quinimò Diogenes his etiã intelligentiæ aërisque participatũ impertit, quæ vt magis minúsue sint humanæ figuræ similia, ita magis minúsue intelligant. Econuersò autem, vt apud Aristotelem & Physiognomos alios habetur, ita mores in humana perpendimus natura, prout effigies, ipsaque corporis species ad brutorũ aliquod refertur, vtpote asinina labia, crassa quippe prominentiaque, tarditatem & stuporem ingenij: caninas maxillas iracundiam simul & fidelitatem: hispidam angustamque frontem, quippe suillam, impuritatem morum, indocilitatemque hominis indicare: atque ita ferè singulis in articulis ingenium nostrum ad brutorum similitudinem explorari. Pari igitur ratione cynocephali, simiarumque genus omne, quorum bona pars mirã quadam similitudine faciem humanam, pedes autem & manus omnino referunt, humano itidem sensui & operationi, artibusque propinquiora sunt, & propemodum intelligere nobiscum pariter iudicantur. Non præteribo hîc, quod ad hanc pertinet similitudinem, quod Galenus in aggressionibus Anatomicis ait, se multas simias & Cynocephalos dissecasse, si humani corporis copia non affuisset, miramque in iis similitudinem cum humano corpore deprehendisse. quare Ennius rectè admodum scribit,

Mus in conuiuio.

B

C

Simia quàm similis brutißima bestia nobis.

Sed esto similitudo hæc ingenij causa. Quid hi super elephanto dicturi sunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuersius? Ei tamen beluæ esse quandam cum genere humano societatem, M. Tullius Epistolis ex confirmata hominum opinione non negat.

VNDE BRVTORVM CVLTVS apud Aegyptios.

Alii verò colique animalia, quæ rationis expertia dicamus, sunt qui ab Iside tradant institutum, quæ honorem hunc coniugi, eidemque fratri Osiridi præstan-

præstandum induxerit, magna agrorum parte sacrificulis adiudicata, moremq; fuisse initiò, vt quæ quisq; vellet animalia in hunc vsum aleret, quibus vita functis, tanquã Osiris occubuisset, luctũ instaurabant. Cæterùm postea delectum habitũ, & cynocephalo in primis honorẽ attributũ propter excellentem quandam, vt rerum periti asserunt, animalis istius naturã humano propemodum generi proximã: vt verò profani putant, quippe qui rerum historias ex vulgo mutuantur, factũ aiunt, propterea quòd Osiris huiusmodi satyrorũ genere sit plurimùm delectatus. vti nostro etiã tempore vanissimi pleriq; faciunt. At Romanis etiã id nequitiæ genus in vsu fuit. Quare nebulonem Vedium luxuriæ carpit Cicero, quòd sibi obuiam factus cum duobus essedis & rheda equis iuncta, & lectica, quodq; in essedo haberet cynocephalum, neq; deessent etiam onagri: quare nunquã hominem nequiorem autumat se vidisse. Quin verò & Satyros eos appellatos constat. Magna horum vis in Subsolanis Indorũ mõtibus, quæ Cartadulorũ dicitur regio, humana propemodum effigie, tamq; quadrupedes, quàm rectè currentes, tantæ pernicitatis in cursu, vt propter velocitatẽ non nisi senes aut ægri capiantur. Atq; hinc ridiculũ illud Alexandri Magni militibus obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos insigniq; magnitudine conspicati, qui ad exercitus similitudinẽ quem infernè sub signis progredi obseruabãt, ordines & ipsi seruare videbantur, in eos velut in hostes montium iuga insidentes impetum fecerunt, suiq; erroris admoniti à locorum peritis, non sine rubore arma inhibuerunt.

SACERDOS.

SEd vt ad hieroglyphica redeamus, sacerdotem etiam hieroglyphicè per cynocephalum Ægyptij significabant, propterea quòd aiunt animal id neq; pisce, neq; pane ex piscibus confecto vesci, quali Oritæ plurimũ vtuntur: Indorũ ea gens, qui nullum alium cibum nouere, quàm piscium, quos vnguibus dissectos sole torrent, atq; inde panẽ ex his faciunt, vt Clitarchus memoriæ prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiæ olim fuere, quæ nullo alio cibo victitabant, quàm piscibus arefactis & pistillo tusis, ac demũ in offas coactis, veluti pane: cuiusmodi religio in Christianæ quoq; pietatis collegia quędam emanauit, quæ perpetuã carnium abstinentiã sibi constituerunt, quod tamẽ apud eos honestiori de causa & longè maioribus argumentis institutũ: externi tamẽ sacerdotes & pisce, & huiusmodi etiã pane vescebantur, quo Ægyptij tantùm abstinebant, piscemq; hi demũ omnẽ, vt Cõmentario suo dictum, religiosè admodum abhorrebant: eaq; potissimũ de causa, tanto cynocephalum cultu prosequebantur, in quo suæ religionis timorẽ obseruarent.

CIRCVNCISIO.

CVmq; circuncisionis ritum Ægyptij suscepissent, animaduertissentq; canicipites hos circuncisos nasci, rati, nõ temerè, sed diuinitùs ei animantiũ generi id obtigisse, maiori eos habuere venerationi, vnam eãdemq; cognationem cum illis omnino profitentes. Circuncidere verò antiquissimum fuisse Ægyptiorum institutum, ab eisq; ritum sumpsisse Iudæos, Diodorus fabulat: quem secuti scriptores quidam alij, proprium hoc, & vetus Ægyptiorum arbitrati sunt, quem morem Colchi, vtpote Ægyptiorum coloni, neq; non Hebręi apud eos

Circuncisio- nu Aegyptio rũ antiquus mos.

A eos educati postea tenuerint. Sed eorum hæc est fabula, qui diuinarum literarum historiam tam longa annorum serie apud populos nationesq́ue omnes receptam obscurare conati sunt: cui tamen & Strabo & Cornelius Tacitus subscribunt, qui circumcidere genitalia Iudæorum institutum asseuerēt. Sed enim qui veterum monumenta studiosius perscrutantur, Abrahamum norunt signum populo suo dedisse circuncisionem, qua sui ab Ægyptiis distinguerentur. Non igitur diceret Irenæus, ad similitudinem cynocephali circuncidebant Ægyptij, sed ab Hebræis ritum hunc Ægyptiorum natio magna ex parte suscepit, quæ virum illum per annos multos in Ægypto degentem, & de diuinis assiduè disserentem admirata est, pluribus & veteribus & nouis scriptoribus id asserentibus. Sed fac nihil horum inueniri, validius id mihi argumentum est, quod ex historia desumitur, mutilandorum genitalium legem antiquis temporibus popularem apud Ægyptios non fuisse: cuius rei Pharaonis filiam testem appello locupletissimam, quæ cùm in ripa profluentis fluuij Mosem comperisset, euestigiò circuncisum agnouit, & fœtum gentis Hebraicæ nuncupauit. Quòd si
B circuncidendi mos Ægyptiorum itidem fuisset, quínam ex hoc signo in cognitionem eam deuenire potuerit? Ex quo illud etiam suspicari licet, non omnium Ægyptiorum institutum fuisse mutilationem huiusmodi, sed sacerdotum tantùm, vt à prophanis secernerentur: quod apud Hebræos semper populariter obseruatum est. Notum illud est, Iudæos olim contra Hadrianum mouisse bellum, qui ne mutilarentur genitalia vetare voluerit.

CORDIS APERTA SIMPLICITAS.

DE mysterij autē ratione varia traduntur ab autoribus penè omnibus: sed præcipuè quidē nihil præter obscœnorū munditiam ea re quæsitū existimant. Alij figurā eam fuisse aiunt, sed quā ne ipsi quidem Hebræi satis intellexerint. Nō desunt qui id insigne ob eā causam genti inditū putent, quo numerosa illa progenies cœlitùs Abrahamo promissa, à cęteris esset gētibus discreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc, circuncidendi cordis figurā & typum asserunt, quòd ea pars quæ circunciditur, similitudinē quandā habeat cordis: iussisse verò Deū vt ea nudaretur, quò ostenderet, aperto & simplici corde oportere nos
C viuere, vtpote quæ in ea corporis parte quæ omniū ferè gentiū ritu pudoreq́ue velari solet, instituta sit: quia secretioris illius circuncisionis quæ in corde fieri debet, indiciū fuit. Circuncisi enim sumus, inquit Apostolus, circuncisione non manu facta. Nam & propheta identidē clamat: Circuncidite duritiā cordis vestri. Declamant super hoc Lactantius, Eucherius, Irenæus, Græci Latiniq́ue omnes. Nā illa, inquiunt, carnis mutilatio in Iudæis, nisi significaret cordis circuncisionē, careret vtiq́ue ratione: quia si Deus id vellet tantùm, à principio sic hominem formasset, vt præputiū non haberet. Quæ verò super hac re multa admodum magister noster Paulus senserit, cùm sint quotidie in piorū manibus, & publicè recitentur, superuacaneū ea repetere iudicaui: idq́ue sat fuerit monuisse, Origenē Adamantiū super hoc legendū epistola ad Romanos cap. 2, lib. 2, & alibi passim, ita tamē, ne Chrysostomū, Basilium, & ex nostris neminē prætereamus.

IRACVNDIA.

AD hæc Aegyptij sacerdotes iracundiā per Cynocephalum indicabant. Est enim Cynocephalus ante omnia animalia iracūdus, indignabundusq́ue, de quo id dici potest quod de Pane Theocritus,

καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται. quasi dicamus,

Semper acerba illi pro naribus asſidet ira.

Nam omnino & Panes & Satyros & Sphingas & Simias et Cynocephalos idẽ propémodũ genus, diuerſis tamen inter ſe diſtinctũ ſpeciebus, autores ponũt. Naſcunẽ verò Sphinges apud Troglodytas Æthiopes, forma haud ei diſsimili qua pinguntur, fuſco pilo, mammis in pectore geminis, monſtro ſimiles: ſunt etiam pauló pinguiores: naturam habent in cicurationem admodũ procliuem, pluribus exercitiis diſciplinisq́ aptam. Albertus quoq́ inter ſimiarum genera ſphingem agnoſcit, inſignem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem ſubnigri & oblonga. Harũ ego vnam Veronæ cùm eſſem, vidi, mammis illis & glabris & candidis à pectore propendentibus: circumducebat eam circulator quidam Gallus, ex ignotis antea inſulis recens aduectã. Oſtentabat idem cuniculos noſtris quadruplo maiores, mira quippe corporis obeſitate diſtẽtos, & quod, niſi quis viderit, credere vix queat, prẽditos quaternis ſingulos genitalibus, humanorũ digitorum inſtar & ſimilitudine cohærentibus. Ipſa verò Sphinx toto erat pectore glabello, facie & auribus humanis propioribus, dorſo hiſpido ſupra modum, fuſco & oblongo admodũ pilo, eoq́ denſiſſimo. Rector læuum brachium quo catenam, cui erat alligata, regebat, ferrea manica obarmatum habebat, dextra baculum gerebat, quem in faciem animalis identidem prætendens, bipedem ſecum ambulare, & loco etiam ſaltare interdum & obgannire faciebat, multamq́ hinc à ſpectatoribus ſtipem aucupabatũ.

Sphinx. — *Cuniculi ex ignotis inſulis.*

ARCANA TEGENDA.

POrrò Sphinges in Ægyptiorum templis hieroglyphicè admonent myſtica dogmata, præceptaq́ & inſtitutiones ſacras, per ænigmatum nodos à profana procul multitudine inuiolata cuſtodiri debere, & in arcanis tantùm tractari: cuius ergò taciturnitatis effigie huius tabellas & literas ſignare diu delectatus eſt Octauianus Auguſtus, quã poſtea repudiauit, vſus inde, felicis ominis cauſa, Alexandri imagine.

INGENII ACVMEN.

EA verò haſtæ Palladiæ cuſpidi ſubiecta, vt in ea Mineruæ ſtatua, quã Athenis olim erectam ait Plinius, oſtendit nihil tam abditum & reconditum eſſe, quod ingenij acumine exeri & palàm proferri non poſsit: ita quidem Sphinges. At qui Cynocephali vocantur, corpore ſunt deformi, ferum omnino, vti diximus initio, atq́ indomitum animal, quod nulla ratione modoq́ ſæuit: ſupercilio aſpectuq́ ſunt horrido & truci, vt genuinam, qua de ſuprà dicebamus, bilem ex facie poſsis agnoſcere.

DIVINA IN OCCVLTO.

ADdentur & Sileni Cynocephalo, ſunt enim & hi, vt Pauſanias atteſtatur, ex Satyrorum grege, quos cùm ætatis iam prouectioris eſſe cœperint, Silenos appellare conſuerunt: quorum hieroglyphicũ erat, diuinitatem in re quapiam deliteſcere. Erãt enim Sileni, vt ex Platonici Alcibiadis dicto colligimus, imagunculæ quædam ſectiles, ita concinnatæ, vt diduci & explicari poſſent: quæ vbi clauſæ erant, nihil aliud quàm ridiculam & monſtroſam quandam tibicinis ſpeciem oſtentabant: vbi verò aperiebantur, venerabile numen aliquod exerebant. Hinc Alcibiades Sympoſio, Socratem

A cratem Silenis similẽ esse dicit, quòd is longè alius esset interius intuenti, quàm summo habitu videretur. Vnde etiam Σιληνοὶ ἀλκιβιάδου dici solet, de re quæ prima fronte vilis ac ridicula videatur, interius tamen ac propius contemplanti sit admirabilis.

VRINATOR.

SEdenim ne reliqua Cynocephali significata prætereamus, per simulachrum eius vrinatorem etiam intelligebant: quandoquidem animalia reliqua inter natandum obhorrescere, rugisq; strigosa fieri perhibentur: vnus Cynocephalus, vt apud Horum est, in quencunq; locum tranare perrexerit, nullo vel squalloris vel horroris indicio fertur enatare: cuius quidem natationis facilitas vnà cum literarum peritia, quæ potissimùm in Cynocephalo discernuntur, eam animali cõciliant laudem, quæ doctis & experientibus viris tribuebatur, vt scilicet & literas & natare didicissent: contrà verò in ignauos & nulli negotio idoneos, nulliusq; disciplinæ aut exercitij participes, Athenienses dicere solebant, μήτε νεῖν, μήτε γράμματα, neq; quidem natare, neq; literas. cuius prouerbij mentionem facit B in Legibus Plato, atq; etiã Aristides in Apologia quadam. Quòd verò hęc liberalia essent studia, apud Tranquillum legimus, Octauianum Augustum nepotes suos & literas & natare, aliaq; rudimenta per se plerunq; docuisse. Iam & de Caligula ad eius ignominiã dictum, quòd admodũ docilis ad cætera, natare nescierit. Porrò vrinator non est simpliciter positũ, sed eum significat qui profunda quæq; peruestiget: vnde locos apud scriptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egregiè enim Delij natandi peritia celebrantur.

ORBIS TERRARVM.

PEr idem animal orbem terrarũ ἱερογλυφικῶς Ægyptij significabant. Nam cùm duas & sexaginta primarias terræ habitabilis regiones ponerẽt, quas & Hali Amberagel in tractatu vltimo Astrologiæ memorat, obseruarunt magna in id genus animaliũ cura adhibita, partes totidem in Cynocephalo moriente quę quotidie singulæ perirent, mox à secundo & sexagesimo die quod reliquũ esset corporis interiret. Erat verò apud eos sacerdotes summa religio, vt quicunque singulis diebus intermortuus esset articulus præsecaretur, riteq; vnguentis mo C re suo obunctus sepeliretur. Quòd verò mos fuerit Ægyptiorũ vnguento plurimo cadauera inungendi, durauit etiam apud Christianos diutissimè mos hic: quod ex Tertulliano coniectari possumus, ita dicente: Si Arabiæ queruntur, sciant Sabæi pluris & carioris suas merces Christianis sepeliẽdis profligari, quàm Diis sumigandis. Sed vt ad orbis partitionem reuertamur, Deus excelsus, diceret Clemens, penes quem rerum omnium potestas est, in septuaginta & duas partes diuisit totius terræ nationes, eisq; principes Angelos pręfecit: mox Christus Apostolos totidem, antequam pateretur, per omnem terrarum orbem dimisit, qui Euangelium prędicarent. Astrologi suam quandam secuti commoditatem, sexagenis tantũ partibus orbem diuisere: de quibus ita Proclus in Sphæra: Sed nec interualla circulorum in toto orbe à se inuicem stata sunt, verùm pro sphærarũ descriptione ad hũc modũ dispensari solent. Diuiso in LX partes meridiano quouis circulo, septentrionalis circulus à polo sexagesimarum partium quisq; interuallo notatur, Æquator ab vtroq; tropico sexagesimis quaternis distat. Reliqua ex Iacobo Zieglero, huius doctrinæ peritissimo, cognoscere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cùm principem is neminẽ virum in Italia, atqueadeò in ipsa vrbe Roma reperisset, à quo susciperetur, tu ipse mi Cœli ho-

Aegyptiorũ mos vngendi cadauera.

minem & probum & literatum, vti Anacharsin Solon, complexus, in contuber D nium tuum admisisti, & vt doctrinam suam posteritati cõmunicare posset, per ea quæ illi præstas commoda effecisti.

DE SIMIA.

HAERES INVISVS.

IAM verò quædam super Simia conquiramus: qua super id traditur, quòd iidem sacerdotes, vbi hæreditatem in inuisos collatam significare voluissent, hieroglyphicum Simiæ, quæ paruulam ponè Simiolam duceret, facere consueuerunt: cuius argumenti causam eam apud Horum legas, quòd duas ipsa simiolas vno partu perfert. Sedenim earum alteram magis diligit, alteram ita negligit, vt eam etiam odio prosequi videatur. Quam verò curandam suscipit, morosè adeò complectitur, & ante se comprehensam gestat, ostentat omnibus, tractariq; gaudet, gratulationem intelligens, vt magna ex parte fœtum ipsa suum, cui tanto affectu fauere videbatur, attrectando enecet: mox alterum quem negligere cœperat, educare cogatur, in eum omni mox conuersa cura. B

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

VVlgatissimum verò illud est, & omnium scriptorum ætatumq; testimonio receptum, Simiam pro despicatissimo & maximè nequam homine haberi, vt pro Ctesiphonte Demosthenes, Æschinem tragicam esse simiam dicit, quòd personatus quodammodo verborũ grauitate videretur, cùm alioqui pessimus atq; nequissimus ciuis esset. Et Dion historicus de obtrectatoribus, quos ego, ait, non pluris facio, quàm, vt dicit solet, simias. Apud Cic. epistolis, Simium inuenias pro nihili homine positũ. Quodq; historiis Græcis memoriæ mandatũ est, Simiæ, quam rex Molossorum in delitiis habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim, cùm Spartiatæ oraculum ab Ioue Dodonæo petiissent de victoria sciscitantes, legatiq; vas illud in quo inerant sortes collocauissent, vrnã euertit, sortesq; dissipauit. Negant verò historici, vt Cicero de Diuinatione refert, Lacedæmoniis vllum vnquam ostentũ hoc tristius accidisse: nam quę præposita erat oraculo sacerdos, dixisse fertur, De salute Lacedęmoniis esse, non de victoria cogitandum. Neq; verò Plautus ineptè Simiam bestiam, nunc nihili vocat, nunc nequissimam, Milite, ac Pseudolo: & Rudente, pro lenone in somniorum coniectatione ponit, quando lenonibus nihil est scelestius neq; perditius, ingrato dubio procul & inuiso mortalibus genere, quodq; est, vt ipse dicit, Deorum odium atq; hominum. F

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem sua dissimulantẽ vitia, turpitudinemq; domesticã occultantem, notare si vellent Ægyptij, Simiam micturientẽ faciebant: ipsa enim est ea verecundia prædita, vt quotiescunq; lotiũ fecerit, excrementũ illud, quod etiam in fæce reliqua feles faciunt, effossa obruat terra, aut alia quapiam re super ingesta omnino occulat. Sed quoniã impressi codices in damno sunt, quantum

ad

A ad Simiæ nomen, quæ sit castior lectio, in Fele, hoc est, in Æluro disputatur.

IMPVDENTIA.

PETVLANTIA.

Mihi quidem longè significantius per Simiã impudentia videtur ostendi posse, quàm huiusmodi verecundia. Ea siquidem partibus iis, quas verecundia occultari iubet, assidua sessione depilatis, natibusq; ita turpiter denudatis, improbum exhibet spectaculum: & eius generis mares, præcipueq; Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet spectatorum theatro, satis cum impudentia pudendi tractatione lasciuiunt, eorum instar fatuorum quos nunc Ægyptij, vt omnibus ad Nilum locis palàm est, Maurię; & Turcæ omnes simulac talia perpetrare conspexerint, B magnopere venerantur, summaq; & innocentia & simplicitate præditos arbitrantur, remq; putant admodũ piam se facere, si cumulatam in hos stipem cõtulerint. Sed vtcunq; illa, Pithecusæ insulæ, quod ad hanc facit morũ prauitatem, notę sunt in Tyrrheno mari, quibus nomen inditum à simiis, in quas Candulus & Atlantus, vt apud Harpocrationẽ ex Aschylis Sardiani iambis legit, fratres, omniũ ea ætate profligatissimi impostores à Ioue transformati sunt, cùm aduersus eum quoq; fallaciarũ machinas admouissent. De quibus ita Ouid. Fabulis:

Inarimem, Prochytamq́, legit, viridiq́, locatas
Colle Pithecusas, habitantum nomine dictas,
Quippe Deum genitor fraudem & periuria quondam
Cercopum exosus, gentisq́, admissa dolosæ,
In deforme viros animal mutauit, vt iidem
Dissimiles homini possent similésq́, videri.

Sanè quidem petulantiam quis hoc scriptionis genere significaturus, nullo cõmodius animali vtetur, quàm simia: cuius improbitate considerata Plato in Ciuitate sua Thersitem ait, illum omnium qui ad Ilium venêre turpissimum, C tantęq; impudentię monstrum, vt Achillem Agamemnoni exprobrare nihil veritus fuerit, seq; heroibus ingerere temerarius assuerit, in simiam cõmutatum esse, imitariq; adhuc hominum facta, nõ re, sed specie ipsa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam si cùm inter homines ageret, tam perditæ fuit insolẽtiæ, vt ne regibus quidem imperatoribusq; ipsis quicquam parceret, minimè mirum, si, postquam in bruta transiuit, eundem animi tenorem seruat, importunitatemq; omnem aduersus leonem ipsum ferarum omniũ regem exercet. Sanè Lycophron Thersitem ipsum πιθηκόμορφον appellat: & vulgò genus hominum huiusmodi simiis solemus æquiparare. Ac in eam improbitatem ita nos aliquando lusimus sermone ad Leonem X. P. M.

Deniq́, sic petulans generoso infensa Leoni
Simia, quæ natibus, caudáq́, & clunibus huius,
Tantum animi est paruis, affixa procacibus ausis,
Hoc tam magnum animal vexátq́, agitátq́, nec vllam
Esse moram patitur, musca importunior, apta
Illa feros vitare vngues & dentis acumen,

Lubrica dum fidit ſaltu, leuibúſq; lacertis,
Déq; ſuo quærit ſibi tot ludibria Rege.

FEBRIS MEDELA.

Reliquum hìc erat, vt ex eorundem ſacerdotum dictatis remedium febris ex Leone ſimiã veſcente ſignificari ſubiiceremus, ſed ſuper hoc ſatis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

Quo ſit in prolem ſuam affectu ſimia, paulo antè diximus. Hinc autẽ aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per fœtã ſimiam aptè ſignificari poſſe contenderent, qui ſcilicet ſine riuali dicta facta've ſua vnicè amant & venerantur. generoſum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc eſt, cæco amore ſui perditum irridens, adulatores non aliter viros probos & amicos videri ait inſipientibus, quàm ſimiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim Pithiis, καλός τοι πίθων παρὰ παισί: bella quidem ſimiola eſt pueris. Nam & Horatius adulatorem in obſequium plus æquo pronum, ita ad diuitis nutum mutari ſcribit, vt credas mimum partes agitare ſecundas. Simia verò mimum exſcribit, quòd vna omnium maximè atque efficaciſsimè quæcunque fieri viderit imitatur. De philautia Syneſius vir literatiſsimus, cùm epiſtolas accuratius à ſe ſcriptas aliquando colligeret, vereri ſe dixit, ne quod ſimiis accidit, eueniat ſibi: illæ enim, ait, cùm natos animalium omnium turpiſsimos pariant, putant ipſæ tamen eos eſſe omnium formoſiſsimos. Atque vtinam, mi Cæli, non idem & ego fallar, qui tantum vigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conſcribendis exhauſerim, vt quod nunc hominum eſt ingenium, poſteaquàm me ſtudioſorũ animos oblectare exiſtimauero, ludibrio ſim. Quid enim, inquient, ad nos literarum Ægyptiarum fabulæ, cùm nunquã ſatis temporis per ætatem etiam longiſsimam ſuperſit, vt vel Latina vel Græca diſcere quis poſsit? quanto ſatius fuerat quatuor hos & viginti annos, qui contexendis ſex circiter & quinquaginta huius argumenti cõmentariis periêre, vel eloquentiæ, vel traducendis autoribus Græcorum optimis impendiſſe: aut ſi frigidus obſtabat circum præcordia ſanguis, mihi potius latenter inſtituiſſe viuere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, vnde diuturnas grauiſsimasque tot ægritudines cõtraherem, neque tamen hinc vllam apud potentiorum quenquam gratiam mihi compararem. Vera hæc, nõ inficior, dicturi ſunt. Sed quid agerem? Suus cuique attributus eſt error. Si quid tamen fuerit quod vel tibi, vel tribus amicis aliis non vſquequaque diſplicuerit, ſatis me conſecutũ arbitratus, habeant ſibi ſua regna reges, reſpondebo, meamque iudicio triũ circiter amicorum induſtriã approbari vſqueadeò æſtimabo, vt pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatiſsimè perſolutam rationibus meis ſim nulla cunctatione relaturus. Vale, meque Manardo, more tamen illo tuo, plurimum commenda.

> *Generoſum Pindari dictum.* (margin)

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS QVAE PER CERVVM SIGNIFICANTVR EX ſacris Ægyptiorum literis.

A

SIngularis illa mentis integritas, ſummáq; eruditio tua, Achilles Bocchi nobiliſsime, noſtraéq; amicitiæ firmitas, perpetuáq; conſtantia iubent, vt quantum in me eſt, tui memoriam nullo vnquam tempore apud me deſituram aſsiduè celebrem: ſiue nos coniunxerit olim ſtudiorum ſimilitudo, ſiue fortunæ quædam paritas, quòd eodem tempore pari militia tibi Bononiæ, mihi Romæ eaſdem diſciplinas profiteri contigerit, eorundemq; amicorũ, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nullæ tamen te amandi cauſæ maiores extiterunt, quàm congreſſus illi periucundi, perutiles, & in primis mihi ſalutiferi, cùm triſtiſsimo illo meo, Italiæq; totius tempore recens Florentia cum Mediceis meis eiectus, Bononiæ te ſuperiori æſtate conueni: in tanta enim rerum mearum omnium iactura facta neminem habui, qui ſapientioribus ſermonibus mærorem, miſerias calamitatesq; meas molliret, alleuarétq; magis, quàm amiciſsimæ officioſiſsimæq; conſolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetuſtatis exempla, pérq; ea quæ ætate noſtra conſpexeramus, de humanarum rerum viciſsitudinibus diſſerentem audire plurimum iuuabat. Accedebat huc tua illa verborũ bonitas, mira vultus hilaritas, et feſtiua ſemper oratio, qua me ita deliniri ſentiebã, vt ad ærumnas meas mitigandas nihil accidere poſſet vtilius, nihil accõmodatius. Tecum itaq; totos illos dies eſſe, tecum ambulare, tecum ſedere nunquam deſtiti, donec maximã eius, quæ me tum oppreſſerat, anxietatis partem à ceruicibus meis excuſsiſſe mihi viſus es, ægritudiniſq; illius feritatem nõ parum mitigaſſe. Poſtea verò quàm acerbitas illa temporum in mitiorem verſa eſt fortunam, elapſus è cuſtodia Pontifex, patriæ Medicei, Romæ nos reſtituti, mihiq; res ſatis bellè ſucceſſere, factum eſt vt me tot iam laborum difficultatúmq; nihil omnino pœniteret. Hippolyti enim mei liberalitate ſum egere vetitus, liberiúſq; mihi otium indultum eſt. Unde datus eſt ad literarũ ſtudia reditus, & deſertæ diu Muſæ repetitæ. In his autem ea prima fuit cura, vt quæ tractaſſe me olim noſti hieroglyphica, diutius in ſitu eſſe minimè permitterem. Accinxi me itaq; ad poliendũ eo tunc conſilio, vt ſi niueus doctorũ amicorũ calculus acceſsiſſet, modò hoc, modò illud Commentarium emitterẽ. Quod vt cõmodius fieri poſſet, eruditiſsimis viris amicis meis libellos ſingulos ſin-

C

gulis inſcripſi, vt ipſi nõ magis mea, quàm ſua cauſa, quod corrigendũ exiſtimaſſent, accuratius emendare quodammodo cogerentur. Ex his Ceruus tibi dedicandus fuit, propterea quòd ſermones illi, quos calamitoſo meo illo tempore tecum fuiſſe repetebã, argumentũ id præcipuè habuiſſe memini, vt tot inuectas multis ab hinc annis in pleroſq; Principes calamitates, quales & quantas Europa ferè tota vidimus, eorũ delirio deriuatas inde procedere querebamur, quòd id hominum genus amicos ſynceriores veridicóſq; propemodũ faſtidiret, plurimúmq; adulatores ſubdolóſq; paraſitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui eſſe hieroglyphicũ apud Aegyptios, vt ſi hanc iudicij captiuitatẽ indicare vellent, Ceruũ fiſtula illectũ pingerent: vt ſi quæ huiuſmodi tendiculæ pararentur, haberet ſcitus homo quod ſibi proponeret præcipuè fugiendum.

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

AEGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura ſignificabant. Quòd verò Ceruo inſitum natura ſit paſtorali fiſtula, vel ſuaui aliquo modulantium concentu demulceri, tantaq; hinc affici voluptate, vt immemor ſui nullo prorſus negotio capiatur, vel iniecto alicunde telo, quod propter animi abalienationem adeſſe tunc minimè ſuſpicatur.

eucstigiò transfodiatur, atque ita fiat adblan-
dientium præda, lætum aliquod ludibrio suo
cõuiuium exhilaraturus: quemadmodũ cum
pernicie sua ridiculi fiunt, qui lenociniis istiuſ-
modi sese offerunt capiendos: vt rectè mihi
Antisthenes philosophus dixisse videatur,
longè satius esse in coruos, quàm in adulato-
res incidere. Hæc iam tunc in cõgressu illo Bo
noniensi dicta puto meministi, cùm tu, vt sem
per soles doctè aliquid declamare, subiecisti:
Sapientissimè quidem Antisthenes, qui vt iu-
uentutẽ suam (nam ea potissimùm ætas huic
obnoxia est incommodo) ab Archilocheæ vulpis calliditate liberaret, vtili o-
mnibus documento futurus, coruos aiebat non tam hominibus obesse, quàm
adulatores. Corui siquidem corporis tantũ oculos effodiũt, quos ne vtiles qui-
dem non postremi nominis philosophi existimauerũt: alij, vt contemplationis
impedimentũ nescio quod spontè effossos abiecerũt. Adulatores verò, mentis,
quæ nostri diuina pars est, oculos eruunt, intellectum scilicet atq; iudiciũ, qui-
bus tantùm reliquis pręstamus animantibus, obtenebrant: quibus ita perditis,
euenire necesse est, vt nihil fiat humanitati reliquũ. Idem etiam dictitabat, Mere
trices bona omnia amatoribus suis comprecari, præter vnam mentem atq; pru
dentiam: ita adulatores iis quos affectantur, omnia felicia ominari, pręterquam
sapere, ac seipsos noscere. Addidisti etiã illud, quod Crispus Passienus dicere so
lebat, nõ esse claudendum hostium adulationi, sed aperiendum, veluti solet ami
cæ, quę si fores impulit, grata est: si effregit, gratior: prodesse enim in hoc arbitra
batur, vt homo inde qualis esse debeat, admoneret. Respondi ego: Argutè qui-
dem Passienus opinabatur, sed paucissimi quos ardentissima virtus vndecunq;
munierit, hoc assequi potuerunt: reliquis plerisq; omnibus, ob humanæ naturę
imbecillitatem periculum imminet, ne si ad hæc aures patefecerint, tanquam vi
tuli inter lupos circumueniantur, vt Cratetis Cynici sententia declarauit. Con-
trà verò sapienter illi vitam instituerunt, qui non ad ostentationem viuunt, non
populares aures captant, sed sibi rerum suarũ conscij, rationem ipsam, veram vi
uendi ducem, sibi proposuerũt. Quare cùm veritas semetipsum noscere doceat,
impediat adulatio: illa virtutis viam, hæc vitiorũ semitam collaudet: illa bonis,
hæc malis parêre cõpellat, reiiciatur à nobis penitus adulator more philosophi
Timonis, qui Demeam assentatorem ligone percussit. Nullũ enim animãtium
genus assentatoribus, ait Plutarchus, perniciosum magis: nullum quod citius iu
uentutem in præcipitium agat: nullum quod facilius fortunas, honores, vitam
deniq; ipsam radicitùs euertat. Ideoq; Diogenes interrogatus, quæ bestia mor-
sum haberet nocentissimũ: Si de feris, inquit, interrogas, obtrectator: si de cicuri
bus, adulator. Nam veluti aucupes blandulo quodã stridore & mellita vocula
simplices auiculas aut in viscum implicant, aut in pedicas iniiciũt: ita pellicit ho-
mines adulatio, & mox in omne scelus impellit, eoq; impulsum & inuolutum,
in vitam demùm calamitosam trahit, perq; caput & pedes in profundissimam
ærumnarũ voraginẽ demergit. Rectè itaq; dicere solebat Aristonymus: Ligna
dum ignem nutriunt ab ipso consumi: diuitias, dum adulatores alunt, ab eis la-
befactari. Excepisti tu: Rectè quidem mi Pieri: nam in memoriam illud mihi re-
uocasti,

D E F

A uocaſti, quòd & Phauorinus philoſophus Actæonis fabulam à ſuis canibus, quos alebat, deuorati, ad adulatorum trahit euentum, quorum finis & intentio eſt totum abſumere, ſi poſsint, dominũ. Quod cùm ita ſit, Antiſthenes ſiue Diogenes Cynicus cum ligone ſuo ſummo opere commendandi, qui quod in vita perniciosiſsimum eſſet animaduertentes, vrbaniſsimo dicterio alter, caſtigatione alter, homines ad morum integritatem & prudentiam natos admonere voluerint, ne peſsima paraſitorum contage labefactati, per imprudentiam in tam procliuia vitæ diſcrimina peſſum raperentur, omniumq́ʒ ignominiæ, contumeliis atqʒ ludibriis expoſiti, eorum quibus ſe ſuaq́ʒ omnia crediderant, proditione perderentur. Subſecutus ego ſum: At ne Ceruum tantùm muſicæ capi lenocinio perſuaſum habeamus, equos etiam, ferocia alioqui animalia, eadem affici ſuauitate, Perſica ex hiſtoria compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effœminatis cantilenis & modulis aſſueſeciſſent. Muræna quoqʒ & thriſſas piſcium genera euocari concentu & tintinnabulis, exploratum vulgò: quamuis murænas genituræ tantùm tempore, vtpote quæ ſerpentium ſequi ſibila feruntur, quibus eas admiſceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab auribus eſt, tanquam cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humerosq́ʒ iactare, ſaltitare, & nutare vertice quaſi modulos teneat aſpicitur: ſed nulli horum muſica eſt exitio veluti ceruis, quapropter hinc potius Ægyptij hieroglyphicum ſuum deſumere voluerũt. Sanè quo minus mirum ſit ceruum muſicæ modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ vocis callere ſonum, ſermonemq́ʒ percipere, neqʒ alium quempiam ita facilè: quamuis Ptolemæo Philadelpho ceruus fuerit, qui Græcum idioma prorſus intellexerit. At iam ſatis ſuper Cerui muſica euagati, reliqua nunc eius animalis ſignificata ſubiungamus.

PRÆCIPITANTIA.

PErcito quempiam ingenio, temereq́ʒ ac nulla ratione ſeſe mouentem (vt plerunque furores ſunt qui Panici vocantur: quippe cùm nulla vrgente cauſa quis in fugã ſe proripiat, negotium've, quod præ manibus erat, ſtatim abiiciat, inceptumq́ʒ deſerat) Ægyptij per ceruum & viperam adpictam intelligebant. C Pugna enim huic cum ſerpente, cuius etiam cauernas inueſtigat, nariumq́ʒ ſpiritu extrahit renitentem, vt luculenter his verſibus Lucretius:

Naribus alipedes vt cerui ſæpe putantur
Ducere de latebris ſerpentia ſecla ferarum.

Ideo ſingulare abigendis ſerpentibus remediũ, ceruini cornu ſuffitus, vt apud Nicandrum legitur. Idem ipſe tamen tam acer anguium hoſtis, qui tanto eos conatu perquirit, ſimulac ex improuiſo viperam conſpexerit, in pedes ſe repentè proripit, ac fugit, ingenita ſcilicet naturæ diſcordia concitus, quæ illi accidit, vt idem Poëta refert,

Propter diſsimilem naturam diſsimileſq;
Texturas inter ſeſe, primaſq; figuras,
Multa meant inimica per aures, multa per ipſas
Inſinuant nares infeſta atq; aſpera tactu.

Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit videre ſe ceruum quempiam inſtantem tergo, longeq́ʒ ſequentem, futurũ vt qui tale ſomniũ viderit, ea ſit formidaturus, ex quibus nulla ſit offenſio ſubſecutura, ac perinde fruſtrà timeat.

PRAVITAS EDOMITA. D

SIquid verò ad vetera significata addere cõcedatur, cùm vipera sit profligatißimis tota vita sceleribus inquinatißima, alia mariti, alia matris parricidio polluta, venenum'que eius atrocißimũ, quod omnem, vt aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi fecisse videbitur, si quis vel regem vel magistrum vel iudicem quempiam in scelera vindicem sese acerrimũ exhibentem, per ceruum & extractam è cauernis viperam, quam mordicùs apprehenderit, figurarit. Eodẽ etiã hieroglyphico virũ intelligemus, q morũ impuritatẽ corrigat, scelera eluat, prauitatẽ emẽdet, & quod idẽ ait Poëta:

Veridicis hominum perpurget pectora dictis,
Et finem statuat cupedinis atq; timoris,
Exponátq; bonum summum, quò tendimus omnes, E
Quale sit, atq; viam commonstret tramite paruo,
Qua poßimus ad id recto contendere cursu,
Quídve mali immineat rebus mortalibus olim.

Hoc enim est maleficũ serpentem, qui clàm in insidiis excubat, è latebris extrahere, extractum interficere, interfectum deniq; deuorare.

FVGACITAS.

FVgitiuũ dubio procul hieroglyphicè notare qui vellent, currentem ceruum describebãt. Est verò fugacitas ceruo natura insita. Hinc Lucret. Et fuga ceruis A' patribus datur, & patrius pauor incitat artus. Quã verò pedum alacritatem in Achille fuisse autores tradunt, vt ποδάρκης, καὶ πόδας ὠκὺς passim ab Homero vocitetur, sunt qui autument inde partum, quòd eius infantia sub Chirone fuerit ceruorum medullis plurimùm enutrita. Porrò illum assecutum esse ceruos absq; canibus, & retium insidiis, Pindarus Nemeis canit:

Κτείνοντ᾽ ἐλάφους ἄνευ κυνῶν, δολίων θ᾽ ἑρκέων.

Nam de agilitate cerui superfluum est verba facere, cùm scriptis omnium in primis celebretur, præcipuè verò κατ᾽ ὄρχησιν quandam, Laconũ chorus, Aristophanica Lysistrate, dicat, saltandum pedibus est tanquam ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine positum est Nazianzenus Achillem dictum ait, quòd sine cibo fuerit educatus: χιλὸς enim cibus & succus est: ille verò crudis tantùm ferarum artubus pasci fuerit assuetus. Sed & quod de Chironis institutione circumfertur, mirum ab Homero nusquam huius rei mẽtionem fieri, cùm tamen Apollonius, & qui post Homerum fuerunt Poëtę pleriq; omnes, educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Telephum Herculis & Auges filium, quem Alæus Auges pater in Panthium montem exposuerat, à cerua educatum esse, vt apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipsum ostendere videtur: cerui quippe nutricatum significat. F

INTERQVIESCENS.

QVamuis autem cursum pernicißimum Ægyptij ex cerui currentis specie intelligi monuissent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit consistensq; manet, dum qui sequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum est vt hominem aliquam laboribus suis requiem interponentem signifi-

A ſignificare ſi vellent, currentē quidem ceruū pingerent, ſed retrò ſpectantē, cùm in ſolius tantùm fugacitatis ſignificato caput ſurrectū ſtatuerent, vt cornua per dorſum demiſſa reſiderent. Ideo verò ceruus dum fugit, interquieſcere cogitur, quòd tenui imbecilloq́ eſt inteſtino, quod leuiter etiā percuſſum rumpi poſsit, cute adhuc integra permanente. Deniq́ imbecillum adeò animal eſt ceruus, vt tactus ab aſpalatho, ea eſt ſpinæ ſpecies, emoriatur. Verùm hoc & alia de cauſa, & alio etiā poteſt modo pingi, quippe ſi tres plures've ceruos natātes feceris, capitibus alterius clunibus impoſitis, atq́ eorum primum auertentem ſe quaſi ad poſtremū ſe locū recepturū: quo quidem officio mutuo ſe adiuuant, cùm ex Sicilia transfretant in Calabriam per æſtatem, pabuli gratia, idq́ plurimùm iuxta vrbem Rhegium, qui propterea quòd onus capitis ſuper aquas extantis haud facilè ſuſtinēt, inter natandum ſinguli ſuper anterioris lumbos caput imponūt: dux verò cùm defeſſus eſt ad vltimum trāſit locum, atq́ ita mox alius atq́ alius labore ita cum quiete communicato incolumes tranſeunt. Si cui tamen quod ſuperius poſitum eſt hieroglyphicum magis placuerit, res in medio poſita eſt.

B FORMIDO.

STuporem præter hæc, formidinemq́ per ceruum & puniceas pennas prætentas ſignificari, omnibus innotuit, tam ex iis qui Animalium hiſtorias cōſcripſere, quàm ex Virgiliano carmine, qui Turnū attonito quodā pauore perculſum ceruo æquiparat puniceæ ſepto formidine pennæ. Libet verò loco hoc de pennis ad ceruorū formidinem excogitatis hiſtoriam enarrare, quæ non tantùm Virgilij carmen explicabit, verùm etiā hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloum Princeps, Pontificij contubernij mihi ſocius, ſtare adhuc in Sicilia hanc venationis antiquæ rationē, quæ ſic fieri ſoleat. Nobiles vbi renunciatū fuerit ceruorū greges vſquā oberrare, alter alterū inuitantes properè conueniunt, afferuntq́ ſecū ſcorpionem aut arcum ſinguli, & faſciculum virgarum, quæ omnes ferrea cuſpide præpilatæ ſint, quarum caput alterum in ſummo perforatum eſt, funiculo perpetuo per virgas ſingulas ea tranſmiſſo. longitudo earum ad pedes quatuor vel circa. Cum ad locū peruenere vbi ceruos congregatos norunt, latè diffuſi equi-

Venationis antiquæ ratio.

C tes pediteſq́ modum agri, quanto ſatis eſt ambitu circumſiſtūt, ſtationemq́ vnuſquiſq́ ſuam per interualla certa ſuſcipiunt. Hìc faſcem quiſq́ ſuum explicat, primaq́ virga ad finitimi vltimam alligata, reliquas per decempedæ circiter interuallum ſingulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciūt, donec ceruos vndecunque concluſere. Virgis ita diſpoſitis pennarum punicearum, quas in hunc vſum magno numero fucatas habent, faſciculos licio ſuſpenſos ad traductum per virgas funiculū hic & illic alligant, qui aura vel leuiſsima impulſi varia iactatione moueantur. Stationarij mox in proxima ſeſe quiſq́ abdunt virgulta, ſagittiſq́ intentis expectant taciti. Liciorum hoc ſeptum ingreditur eques tantùm vnus cum odoriſequis canibus, iiſq́ non admodum magnis. Hunc venationis magiſtrum vocant. Is vbi gregem nactus eſt, ſenſim accedit, latratuq́ catulorum tantùm fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes vnà fugam capeſſunt: at cùm ad licia pennaſq́ illas penſiles peruenere, ſubitò paueſacti vlterius progredi non audent, ſed illarum motum & fulgorem declinantes ad læuā non procul flectunt, & rutilantes faſciculos illos proſpectantes tanquā muro incluſi circumaguntur: ſubſequitur magiſter, nomine quenq́ vocans ex ſtationariis, prout vnicuiq́ ſit proximus, atque huic primum vel ſecundum, illi tertium aut

quintum aut ſeptimum ex libidine ſua telo excipiendum deſtinat, futurum ſa- D gittario dedecori & ignominiæ, niſi oblatum à magiſtro ſauciarit, vel ſi alium quempiam quàm nuncupatum appetierit. Magiſter ita agmen tandiu circum agit quaſi per pomœria progreſſus, donec ita præda omnis per omniũ vices cõcidat exanimata. Hæ ſunt itaque pennæ illæ, quarum formidine attoniti ſtupidi've facti cerui, abalienato prorſus animo cõſternantur. Has enim nõ aliter pauent, quàm elephanti colorem album: tauri phœniceum ac rubicundum: tigres tympanorũ ſonitum: vrſi leones've mappam, amiculum've in caput iniectum: de quo locis ſuis. Sed quod ad ceruum pertinet, dant hoc nonnulli animalis ſtoliditati, ingenitoque cuidam ſtupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omnino ſunt hi meticuloſi, quia frigidiuſculi: philoſophi enim animalia eo omnia formidine magis laborare tradunt, quo frigidiora ſunt: idque quotidiano comprobatur experimento. Ceruos verò eſſe frigidos, lachryma dulcis argumento eſt, quæ ſalſuginoſa eſt apris, qui magna pollent caliditate. Hinc fit vt ille fugiat, hic hoſtem adoriatur, proque viribus iniuriam vlciſci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini philoſophi, eaque de cauſa mihi ſæpius citandi, luculenta ſuper hoc car- E mina recitemus?

At ventoſa magis ceruorum frigida mens eſt,
Et gelidas citius per viſcera concitat auras,
Quæ tremulum faciunt membris exiſtere motum.

Atque idem ſuperius dixerat:

Eſt & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris & concitat artus.

Huius rei doctrinam ſecutus Horatius ait:

Quem tu ceruus vti vallis in altera
Viſum parte lupum, graminis immemor
Sublimis fugies mollis anhelitu.

Et Græci ἐλαφοκάρδια omnino dixerunt pro maximè formidoloſo. Et Cleonymũ taxat Ariſtophanes timidiſsimum hominem, quem Nebulæ per figuram cerui referebant. Sed enim quod de animalis frigiditate philoſophi differunt, longè aliter apud Euthymium inueni, vt in ſubiecto habetur hieroglyphico.

VEHEMENS APPETENTIA.

F

VEhementiſsimi enim deſiderij ſignum eſſe ceruum ad aquæ fontem adſpectantẽ, Diuinæ indicãt literæ, dum ita canũt: Quemadmodum ſitibunda cerua inhiat ad aquarũ riuos, ita anhelat anima mea ad te Deus. Cerua enim ſuapte natura ita calida eſt, aiunt ſacri interpretes, vt frigidiſsimis reptiliũ carnibus mirificè releuetur, ideoque eas auidius appetit, quibus abſumptis naturali illo calore κατὰ τὴν ἀντιπάθειαν magis ac magis concitato, ſtudioſiſſimè gelida fontium fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVòd autem Herculem ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, ſumptum ex Poëtarum fabulis argumentũ, in quo tamen hieroglyphicus

A phicus deliteſcit intellectus, pauorem è mortalium vita ſublatum ex eo ſignificari tradit Heraclitus, qui pleraque fabularum figmenta in hieroglyphicum hunc modum interpretatus eſt. Sed quantum ad timiditatem pertinet, cùm affectus huiuſmodi in ſeruis præcipuè deprehendatur, vtpote qui ſeorſum ab ingenua liberalitate ſint vel educati vel inſtituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, vt fugitiui, quod omnino timidorum eſt, cerui appellarentur. Eius timoris ergò Achilles apud Homerum ignauiam obiicit Agamemnoni, dum ceruino eum corde præditum obiurgat. Pomp. Feſtus ſeruos fugitiuos vnius tantùm literæ mutatione ceruos nuncupari ſolitos tradit. Sed enim vt eo vocitarentur nomine, non ipſa tantùm fugacitas in cauſa fuit, verùm etiã hiſtoria. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ ſacraſſe, diemque inſtituiſſe Idibus Auguſti, quo die ipſe ceruæ natus eſſet: mos verò erat vt Deæ ara ex cornib. fieret, cæſorumque ceruorum capita valuis & parietibus affigerentur, ipſumque Dianæ ſimulachrũ, vt in pleriſque numis habetur, cum ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius eſſe tutela dicerentur. Ab vtriuſque igitur rei ſimilitudine, & ſcurrili B propémodum in regem ioco, ſerui fugitiui cerui cœpti ſunt appellari. Addam id, animalia ea ceruos quaſi geruos dictos, quòd cornua geſtãt vſqueadeò grandia. Nam & Ceres quaſi Geres à gerendis frugibus dicta, vt Etymologici putant. Illud verò ſeruile identidem eſt, quòd onus tam magnum cerui gerunt capite, quoniam ponderum geſtatio ſit ſeruorum propria.

AVDITVS ET SVRDITAS.

SVrrectas auriculas cerui, auditus acris ſignificatum eſſe, oſtẽdit illud, quod ὠσὶν ἱστᾶσι prouerbium fertur, quod arrectis auribus Maro, & arrigere aures Terentius interpretatur. Contrà verò pro ſurditate eaſdem demiſſas pingere moris eſt, quia tunc cerui acutiſsimè audiunt, cùm ſurrectas aures protendêre: cùm verò eas demiſere, vix proximum excipiunt ſonum. Nam cùm auditus, vt placet Empedocli, fiat illiſi ſpiritus in clauiculatam aurium partem introrſus adnexã, quã tintinnabuli vicem præbere dicit, vtpote celſo loco ſitam, pulſuique obuiam, accidit vt negato per huiuſmodi aurium depreſsionem ingreſſu, ſurditas obueniat neceſſariò. Alia quædam Medici comminiſcuntur, ſed quæ nihil C ad rem noſtram attinent: hoc ſiquidem ſignificatum ex geſtu deſumitur auris, quæ cùm ſurrigitur, patefit: cùm verò demittitur, auditum obturat. Nam & Ariſtoteles ceruos ait, cùm aures demiſerint, facilè capi, quòd inſidias nõ ſenſerint: cùm verò eas intenderint, facilè inſidiarum admoneri.

MVLIEROSVS.

SI qui verò mulieroſum hominem, & multarum concubitum appetentem notare vellent, ceruum exporrecto genitali pingebant. Is ſiquidem cùm turgente iam venere coitum appetit, non in vna tantùm immoratur, ſed mutat, breuique interpoſito tempore aliam atque aliam ſuperegreditur. Aiunt verò ceruorũ coitum non eſſe ſtatarium vt reliquorũ animalium, ſed ceruam ſimulac marem accepit, identidem currere, applicitumque ceruum & rem nihilo ſecius peragentem dorſo vectare, illum duobus tantùm pedibus terræ innixum pertinaciter ſubſequi, nec niſi re peracta deſilire.

LASCIVIÆ POENITENTIA.

ILlud ſpectandæ probitatis exemplum eſt, quòd volentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapſus fuerit, pudore affectum ingenuo ſignificare, ceruum in ſcrobe deliteſcentem oſtentabãt. Is enim cùm fœminam impleuerit,

A quo Dux ipſe polleret, tribuebat: idq́; multis ſtratagematū exemplis apud rerum ſcriptores paſsim verum eſſe comperitur. In hanc ſententiam Demades Philippo, qui contra Athenienſes ſuperior euaſerat, adulaturus, ἔγνως ἄν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ Ἀθηναίων μὲν Φίλιππος, Μακεδόνων δὲ Χάρης ἐστρατήγει. Noſſes, inquit, ô Rex, ciuitatis robur, ſi Athenienſium Philippus, Macedonum verò Chares exercitui præfuiſſet. Chares enim Dux fuerat Athenienſium. Non omittendum hic, quòd Tertullianus noſſe ait ſe Chriſtiani gregis paſtores aliquos in pace leones, in prælio ceruos: quòd quidem vir ad martyrij cruciatus impauidus & paratiſsimus, ad ineptias tollendas feruentiſsimus, neq; animos puſillos, neq; ignauiam quorundam ferre poterat.

A C T Æ O N.

Friuola verò mihi videtur Anaximenis interpretatio ſuper Actæonis fabula, de qua ſuperius mentionē fecimus, qui cōuerſus ideo dicatur in ceruum, & à canibus ſuis dilaceratus, quòd periculis quæ venādo ſubierat demùm conſideratis, ætate iam ingraueſcente timidior factus, in ceruū transformari ſit viB ſus, cumq́; canes nihilo ſecius aleret, patrimonium conſumpſiſſe, idq́; à canibus laceratum eſſe ſignificare, cùm potius hiſtoria, non fabulæ cuiuſquā figmentū, inuento huic dederit argumentū. Actæonē enim & Cippū cornutos editos, Plinius autor eſt. Quin apud Max. Tyriū legas, apud Corinthios, Bacchiadarū facinus in Actæone Dorico adoleſcente diſcerpendo admiſſum, Bœotio illi aſsimilatū, in quo Actæon à veris eſt canibus laceratus. Quòd verò Homerus ait, Dianā per iuga montiū errantem gaudere telis, & capreis ac fugacibus ceruis delectari, ſunt qui ad Actæonis fabulam conuertāt: ſunt qui vetuſtam philoſophiam ſecuti, ſagittas eas quæ ceruum aſſequunt̄ hieroglyphicè ſolares radios indicare velint, quorū ſcilicet repercuſſu, cornua ipſa pro loci, vbi Luna eſt, conditione, & appareant & obducant̄. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretat̄,

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Dianam autem capreis & ceruis tantùm gaudere, Homerus dicit, leonibus autem minimè: nempe quia circa Taygeta aut Erymanthum eam venari dicit, vbi leones non habentur. Elei ſanè Dianā ἐλαφιαίαν vocant, vt apud Pauſaniam eſt, quamuis aliter alij nomen interpretātur. Videas tamen paſsim Dianæ ſimulaC chro ceruum vtplurimùm in venatum obiici, qualem præcipuè ſpeciem in Hadriani numo cernere eſt, cum inſcriptione, ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΑ. In alijs quoque eiuſdem Hadriani Dianæ itidem Epheſię ſimulachrū geminis duûm ceruorum inter ſe auerſorum clunibus inſidere conſpicias, atq; aliter in alijs. Et cerua eſt in multis Gallieni numis cum inſcriptione, DIANÆ CONS. AVG. Ea enim ambitione fuit, ingenio vir alioquin impuriſsimo, vt Deos omnes ad ſui cuſtodiam & conſeruationem occupatos eſſe iactaret. Hinc feras ferè omnes quotquot numinibus dicauit antiquitas, numis ſuis eadem inſcriptione cudēdas curauit, quorum vis magna, paucis antè annis in agro Bellunenſi reperta eſt. Neq; tamen Dianæ tantùm, verùm etiam Milanioni, & Atalantæ heroibus ceruus dedicabatur, quorum ſimulachra cum hinnulo in Olympia fuiſſe Pauſanias teſtatur. Quòd verò aiunt Iphigeniam cùm iamiam ad aras patris iuſſu mactanda conſtitiſſet in ceruam demutatam, ac ipſius Dianæ numine in Tauricam regionem aſportatam, Nicander in taurum ait, Phanodimus in vrſam: atque ita omnia variant in Græcorū fabulis, à quibus longè diuerſa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes.

Hadriani numi.

Gallieni numi.

VIVACITAS.

D

Viuacitatem ex picto ceruo significari, quod Ægyptiorum commentum est, magis exploratum arbitror, quàm vlla sit opus commentatione perquirere. Datum enim illi est à natura, vt quamdiutissimè viuat. Verùm cùm id sacerdotes ostēdere volebant, cornua maximè ramosa faciebāt, siquidem vnoquoq; anno ramus horū cornibus adiicitur, sed vt nonnulli obseruarunt, non vltra sex annos, ab eo tempore similia reuiuiscere, neq; ætatem inde discerni posse, sed ex dentibus, quos tūc cùm grandæuus est, aut paucos, aut nullos habeat. Sedenim experimento compertū est, cornua senescentiū asperiora quotannis fieri enormioraq́;, pluribusq́; tuberculis & mucronibus hórrida, quo magis in seniū vergant. Animaduertendū autem in manu scriptis Hori codicibus antiquis, πολυχρόνιον σημαίνει scriptum, non πολυχρόνιον, vt in impressis habetur, quod Multa tēpora interpretandum esset. Sed parui hoc momenti. Agathoclea Syracusanorū tyrannum ferunt ceruum venando interfecisse, circa cuius collum torquis erat aheneus, superinducta iam pelle tectus, in quo huiusmodi legebatur inscriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ. quē Princeps ipse magna veneratione susceptū Dianæ stàtim cōsecrauit, diutissimeq́; apud Peucetios Italiæ populos in percelebri Dianæ templo, cuius meminit Aristoteles, torquis ille conspicuus fuit. Superare verò eos trecentos annos multi prodidère, pleriq; plures, pleriq; pauciores: quod quidem vtcunq; habeat, receptissimum est eos esse viuacissimos, & viuacitatis elogio passim à Latinis Græcisq; scriptoribus appellatos.

E

VIR VNDECVNQVE perfectus.

Sed iam tempus est vt ruminationis significatum exequamur, si prius tamen locum apud Plinium expenderimus, vbi de cerui ruminatione loquitur, quem syluestriū tunc ruminare, cùm à nobis aluntur, dicere videtur, quasi cicuratio sit ruminationis causa. Sedenim, vti reor, vel aliquid deest, vel, q; adduci non possum, Aristotelem non expressit, qui eo probat argumento ceruos ruminare, quia idem faciunt alti à nobis. Ait enim, ex feris ea tantùm ruminare nouimus, quæ aliquando cum hominibus degunt, vt ceruus, hunc enim ruminare, manifestum est. Huius verò rei significatum ex Diuinis literis interpretandum, ex quibus animalia quæ ruminant, & vngulas bifidas habent, profana non esse didicimus: quod quidem eo velamento subinnuit, eum qui sacris sit initiaturus, pietatis meditatione, neq; nō doctrina iudicioq; præstare oportere. Bifida siquidem vngula discernēdi doctrinam, & singulorum indicat examinationem, quam per ipsas rerum distinctiones assequimur, vt rectum ab indirecto, lepram à non lepra discernere possimus: ruminatio verò, vt sępe dictū, pietatem & diuinarum rerū meditationem ostendit: horum qui altero careat, tanquam ineptus reiiciendus. Alterius siquidem altera poscit opem res & cōiurat amicè, diceret Horatius, de quo tamen significato in Porco latius ex Philone. Eoq́; forsitan spectat dictū illud ex XXIX. Psalmo, vt apud Græcos est, φωνὴ κυρίου καταρτιζομένου ἐλάφους, Vox Domini quæ ceruos perficit, vt alij, Præparat. Significat verò καταρτίζειν, instruere aliquem ad negotiū, quod exequendū susceperit.

F

Vox

A Vox igitur Domini, quæ ceruos, hoc est, viros non indignos qui admittantur ad sacra, instruit, & ad certam vitæ rationem inducit, ea est, quæ per Prophetarum vaticinia, per Euangelicam institutionem, per Apostolorum prædicationes, per Doctorum optimorum interpretationes nobis innotuit. Adamantius, cuius sententiam Euthymius mihi sequi videtur, eò rem trahit, vt eos viros Dominus ad profectum sapientię ducat, qui serpentes sint assiduè persecuturi (qui sermo merè est hieroglyphicus) hoc est, bellum cum hæreticis, & falsorum dogmatum autoribus gesturi, diabolicę tentamenta conatusq́ eius omnes exuperaturi: quo debellato certamine, triumphabundi mox cantare valeant ex altero supra quadragesimum Psalmo: Quemadmodū anhelat ceruus ad fontes aquarum, ita sitibundus fit animus meus ad te Deus: sitiuit, inquam, animus meus Deum eum qui fortis est, qui viuit. His verò ceruis montes excelsi peruij, sublimitas quippe cœlestis illucescit, supremæq́ doctrinæ fastigium, quod nubes omnes exuperat, quò, simulac mortalium insidiis appetuntur, aut canum latratibus exagitantur, tutò confugiant, & sine perturbatione sospitentur. Vbi verò B in Diuinis ipsis literis, Prouerb. quippe Solomonis legitur, Ceruus amicitię, & gratiarū pullus fabulentur tecū, hieroglyphicè quidem, ait Eucherius, ita interpretantur, vt ceruū amicitiæ accipiendū putent Christum totius dilectionis & charitatis magistrum: nam & alibi, & præcipuè Cantico, Christus ex cerui imagine describitur: vt eo loco, Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo ceruorum. Gratiarum verò pullum quem accipiamus, nisi columbinū, ac per inde sanctum Spiritum, qui sit omnium gratiarum, quippe vt veteres vocabulum vsurpant, χαρισμάτων distributor? Admonemur ergo per Solomonis præceptionem, vt semper Christi, vel Spiritus sancti solatia requiramus. Sed antequam cornuum ceruinorum genera prætereamus, id obseruandū, è ceruorum genere qui cornibus latis sunt, Tragelaphos, vt tradit Eucherius, Diuinis literis nūcupari. Animaduerti interdum è summis fraxini arboris ramis nasci quid ad huiusmodi cornuum similitudinem, surculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox speciem Virgiliani visci more crescat, & vario flexu modò in spiram, modò instar acanthi, flexibus anguineis incuruetur: id quicquid sit lignum omnino est, atq́ admodum solidum, sed forma C lata striisq́ multiplicibus loricata.

Columbinus pullus.

FEROCITAS IN TIMIDITATEM VERSA.

SEd quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomē id adeptus est à cornibus, quæ propter latitudinem & strias huiusmodi hircinis admodum similia sunt, ramosa tamen, sed non in acutum tendentia) quid de Hippoceruo dicemus, quem nostra vidit ætas, anteriore parte equum, posteriore ceruum, sessoris & ephippij patientem, ingressu tamen incommodo, vtpote qui modò assultu, infesta modò succussatione sessorem conquassaret? Misit hunc dono Fridecus primus Mantuæ Dux Francisco Galliarum Regi, salutis nostræ anno XXXIIII. supra M. D. Quòd si quid huiusmodi pingere voluerimus, non incongruum erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem significare, qui mox in pauidum euestigiò degeneret, & in fugacitatem elabatur.

DE CORNIBVS.

SPECIOSÆ FORTVNÆ INCONSTANTIA.

QVoniam verò Ceruus ad Lunæ similitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nam & sideri cornua & decidere & succrescere videntur) hieroglyphicũ nonnulli ponunt cerui cornua, si quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactum assiduo fortunæ rotatu, varioq́ eventu, significare voluerint. Solis enim animaliũ cornua decidua recidiuaq́ annis omnibus Aristoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere, eosq́, vt suprà dictũ, præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia accessu petere, donec alia renascantur: quamuis castratis aiunt, neque decidere, neque si prius deciderint, renasci. Toto verò opere cornua dignitatis, potentiæ, fortitudinis, autoritatis & imperij indicia esse commonstrantur.

SACROSANCTA DIGNITAS.

HInc aliud nascitur hieroglyphicum, vt sacrosancta dignitas ex vnoquoq́ cornu significet, quod antiquissima omnis veterũ indicat disciplina. Honoris enim, vti dicebamus, & potentiæ signum tam apud Gentiles, quàm apud Christianæ pietatis cultores, quiq́ eos præcesserũt Hebræos habita cornua. In Diuinis siquidem libris cornu passim pro Regia positũ reperimus, complexaq́ similitudine quadam inter se, cornu, radiũ, & coronã. Inde Moses cornibus insignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radiis quibusdam igneis promicare videbatur, adeò vt Israëliticus populus cùm splendorẽ eũ ferre non posset, oculis ad obtutũ cæcutientibus, ab eo, vt velata facie verba faceret studiosissimè cõtenderũt. Eadẽ porrò dictio apud Hebræos, & cornu & coronã denotat. Vnde sæpius apud Latinos in Diuinis literis cornu pro corona positum: passimq́ ex instituto veteri coronæ regiæ radiorũ referunt similitudinem: vt nõ temerè olim institutũ sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis cõfici, qui splendore suo promicantes caput vniuersum radiis illustrarẽt. Totidem autem radiis coronas regias constare, tum ex numis veterum, monumentisq́ aliis vel ære fusis vel marmore incisis, tum ex Virgiliano carmine videmus, vbi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus,

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt
Solis aui specimen.

Significarũt & in portentis cornua dignitatẽ, vt purpurea illa, cum quibus bos albus olim natus, Albino Clodio tũ primum in lucem edito: imperatoriã enim illi dignitatẽ portendisse, persuasum est. Quæ quidẽ ille iam grãdis cùm Tribunus effectus esset, in tẽplo Apollinis Cumani suspẽdit, fortesq́ illis has eduxit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos, Gallumq́ rebellem.

Sed hæc verbosius fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi Bocchi. Sed nosti cerui cornua esse insigniter ramosa, quæq́ τῶ πασσάλων τρόπον pro cœnaculis ad parietes affingantur, in quorũ scilicet ramos hospites domesticiq́ omnes, annulos, sudaria, pileos, & id genus multa soleant appendere, cùm se vel cœnaturi, vel accubaturi, volũt expeditos. Hinc tot ea fuerunt quæ ceruinis cornibus applicata reperisti. Quæ quidem si tuæ non respon-

A reſpondent expectationi, quid ego veniam à te deprecer, qui maximè omnium vnus noſti occupationes meas? Pro ſumma verò eruditione tua dabis operam, vt Ceruus meus & torquibus aureis, & inſignioribus aliis monilibus adornetur, vnde aliquod in eo ſanctiſsimæ amicitiæ noſtræ monumentum poſteritati relinquatur.

PIERIVS VALERIANVS AD ROMVLVM AMASÆVM, DE IIS QVÆ PER FORmicam & Scarabeum & Echinum ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

Qvod maximè omnium animalium duo te, Formica ſcilicet & Scarabeus (quorum vitæ alterum negocioſæ, eius alterum quæ in naturæ Deorúmq; contemplatione verſetur, hieroglyphica ſunt) in admirationem traxerint minimè mirum eſt, eruditiſsime Romule, cùm & veteres Philoſophos omnes in certamen commiſerint, vtrum brutum, humanum, an diuinum etiam eorum eſſet ingenium altercantes: & an ea vera ſint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in formica non modo ſenſum, verùm etiam mentem, rationémq; atque memoriam eſſe. Pythagorici enim, vt optimè noſti, animam omnem quæ ſenſibus & memoria ſit prædita, rationis identidem atq; etiam orationis eſſe participem aſſeuerant, neque interioris tantùm, verùm etiam exterioris, qua vniuſcuiuſque generis animalia, quantum neceſſe habeant, inter ſe mutuò loquantur. Minimè verò mirum eſſe, eorum quæ bruta vocamus, verba non diſcerni à nobis, Italis videlicet aut Græcis, cùm barbarorum etiam multorum verba minimè diſcernamus, qui vtrum loquantur an vociferentur, diſtinctè ſatis non ſanè poſſumus intelligere. Quanquam proditum eſt, fuiſſe etiam apud antiquos, qui ſermonem animalium omnium intelligerent, inter quos Melampum & Tireſiam præcipuè memorant, & multorum ſcriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referunt in amicorum cœtu & audiſſe & intellexiſſe hirundinem aliis nunciare, aſinū prope vrbem onuſtum tritico cecidiſſe, triticumq; humi diffuſum, Philoſtratus vbi hiſtoriam iſtiuſmodi narrat, paſſerem fuiſſe ſcribit, quem ita loquentem Apollonius intellexit. Vtcunq; verò, calluiſſe eum & auium & brutorum id genus linguas, vno omnes conſenſu tradunt. Sed enim parū hoc mihi videtur quod, vt alia miſſa faciamus, Formicæ Scarabeiue inter ſe loquantur, cùm alia in his ſpectemus, quæ prudentiam, quæ pietatē, quæ legum obſeruantiam, quæ agendarum intelligendarúmq; rerum, quæ vel Philoſophis interdum negocium faceſſere conſuerint, notitiam præ ſe ferant, quòd in multis humanæ vitæ commoditatibus illa ipſa quotacunq; animalia nobis documento fuerint, & viuendi propemodum rationem indicarint. Sed næ ego ineptus, qui ſuper his ad Romulum Amaſæum eruditiſsimum eloquentiſsimúmq; virum diſſeram. Sed enim dabis hoc amicitiæ noſtræ, vt etiam liceat ineptire, déq; iis ſermonem facere, quæ tu decies in anno longè diſertius & eruditius è ſuggeſtu publico docere ſoleas. Noſtram verò hanc diligentiam non eſt vt obſcuram quiſpiam exiſtimet, quòd in tam tenui moremur inſecto, tùm in eo tam magna naturæ miracula deliteſcant: quæ Aegyptii ſacerdotes diligenter contemplati eſſent, hæc per Formicam ſuis hieroglyphicis adſcriptam ſignificari voluerunt.

A in humanis essent, imitabantur, ad diligentissimam hanc inuestigationem, solicitosq́ labores formicam accommodat: quam, si ita esset, Vlysses post obitũ asfectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus est, in quo quid virtus & quid patientia posset intueremur, idemq́ laboriosus omnium Poëtarum celebratione decantatur. Plato autem Phædone tradit, eorum animas qui popularem ciuilemq́ virtutem absq́ philosophia, consuetudine exercitationeq́ freti exercuerint, in formicas abire post obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus narratur fabula, Theogenes eo quod super Ægina scribit opere, quem scriptorem Pindaricus interpres citat, Æginetas ait olim in subterraneis speluncis habitasse, quamq́ excauabant terram in cultum arborum egerere solitos, mox fructus congestos introferre, vnde à formicarum similitudine nomen illis Myrmidonum accesserit. Sed enim de Myrmidonibus priscorum fabula est, ne Græci vnquam nugari desinant, Iouem in formicam mutatum Eurymedusam Archelai compresisse, vnde Myrmidon genitus eius gentis caput.

PIETAS.

B REctè autem & pietatem, quęq́ mutuò mortales mortalibus officia debent, per formicam expresseris, si commeare eas in formicarium spectes formicæ alterius cadauer inferentes, prodire ex cauo aliquas, factasq́ obuiam quasi consternatas retrocedere, bis idem terq́ factitare: alias demum vermiculos ab inferiori loco, vtpote redemptionis pręmia, quibus cadauer redimant, cõuectare: alias verò tẽtare, si quæ dissectæ fuerint, vt partes cõmittant, & cohærere faciãt, impellere etiam, vt quæ nihil intermittant, quò explorent, an per se demùm redire queãt. Quòd si quis, vt Æliano teste Cleanthes inquit, animalia hæc rationis expertia contenderet, sola huius rei contemplatio admiratione errorẽ emendare potest. Quantũ verò pertinet ad victus conuectationẽ. Petrarcha noster maluisset hæc de ape potiùs quàm de formica dici, ne furacitati adeò fauere videremur. Nã & in fabulis est, formicæ quæ nunc sunt, homines aliquando fuisse agrestes, eodem fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes rustici dãnantur furaces scilicet & raptores: qui licet in id genus animalia fuerint transmutati, pristinũ tamen conuectandi prædas, & rapto viuendi morem obtinuerũt. Animaduertendus verò locus est Leuitico cap. XXII, Si fractum, si cicatricẽ habẽs: vbi

C Septuaginta pro Si fractũ, Si formiculosum reposuere: per quem loquendi modum hieroglyphicũ scilicet, interpretes eum intelligi volunt, qui cogitationem omnem in terrena & secularia negotia conferat, neque pensi habeat quicquam nisi vt cibo potuq́ saturetur: quandoquidem hæc est formicarum vita, vt quæ ventri apta sint & commoda, vndecunq́ contrahant congregẽtq́, vt notat Hesychius: illudq́ Solomonis quo de superius, Vade ad formicam ô piger, & vias eius considera: ita intelligit, nempe quia pigrum ignauumq́ ad negotia prouocabat, nõ vt qualia formica facit, rapto scilicet viuendo, faceret, sed vt laborem, diligentiam, prouidentiamq́ eius in rectis operibus æmularetur.

INÆQVALITAS.

SVnt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in censu, & in omni deniq́ vitæ colore significantes, camelum & formicam pingant, laboriosum vtrunq́ animal, sed facie, magnitudine, reliquoq́ ingenio magnopere inter se dissident, vt nullis comparationis terminis circunscribi valeant. Apud Ægyptios fateor hieroglyphicum hoc non haberi, sed vsitatissimi prouerbij citatio, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ne prætereatur monet.

OPVLENTIA. D

ILlud exploratum satis, opulentiam per formicas significari non tam apud Ægyptios, quàm etiam apud Aruspices, siue de nostratibus, siue de Indicis intelligamus: quarum hæ quidem victui necessaria oppidò congerunt, Indicæ aurum, & preciosam supellectilem accumulant: vt non immeritò formicaria bona de affluenti diuitiarum copia dicantur, quam augures iis portendi asseuerant, apud quos illæ rem congerãt: veluti Midæ illi Phrygi, cùm puer esset, dormienti formicæ in os tritici grana congessere, ex quo ditissimum hunc fore ita prædictum est, vt euenit.

MVLTITVDO INFESTA.

ALioqui formicæ infestæ multitudinis signũ apud Aruspices fuere, vt quæ Neroni mortis appropinquantis præsagium attulerunt, qui sibi visus est per somnum pennatarum formicarum multitudine oppleri. Nam & paulò pòst concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulit. Ferales etiam fuere Tiberio, quę serpentem ab eo in delitiis habitum adhuc viuentem corrosere: nam aruspices cauendum sibi esse à multitudine responderunt. Sunt qui E inauspicatas esse putent ob colorem, qui omnino feralis est: quanquam in Pephno insula Laconiæ formicæ candicant.

INTERITVS.

IN vniuersum autem coniectores ideo formicas indicium esse mortis asseuerant, quòd terræ filiæ sint, & in subterraneis cauis habitent, quò identidem mortuorum cadauera inferuntur.

AVDITORVM FREQVENTIA.

AT solis literarum professoribus lætum est ex Onirocritarum disciplina formicas in aures obambulantes imaginari: siquidem aiunt puerorum multitudinem hinc significari, quæ ad audiendum cumulato numero sit aduentura: vnde Martialis in optatissima Grammatici commoda iocatus ait:

Sic te frequentes audiant capillati.

INANIS GLORIA.

PRobatissimi sapientissimíq; morum scriptores quidam κενοδοξίαν per formicæ hieroglyphicum expressere. Inanem nostri gloriam dicũt, qua nos ipsos F supra modum & meritum æstimamus, taciteq; nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc vitium in abditis animi recessibus, cogitationisq; delitiis pascitur & educatur. Formica verò in cauernis sese libenter continet, nec nisi necessitatis causa prodit in propatulum, cùm scilicet aut speculatum, aut prædatum properat, vel congestas opes curat: de quarum solicitudine superius satis dictũ. Habet verò hoc formica cũ cenodoxia simillimũ, quòd laboribus & fructibus insidiatur perinde ac insidiosa pestis: hæc quicquid præclarè egerimus, & quæcunq; adoreas acquisiuerimus, labefactare furtim aggredit: illa in opes iam paratas, hæc in virtutes, & partã iam existimationẽ populabunda. Fecimus quid in bello fortiter, fors & corona donati sumus, surrepit hæc clanculum, & folia decerpit singula, dum nostra nos facinora narramus, & gloriosum militem, vt in comœdiarũ fabulis est, imitamur. Prudenter aliquid cauimus, id quicquid est cenodoxia vitiat, & gloriando mutat in imprudentiam. Beneficio aliquem affecimus, destruit illud gloriatio, efficitq; vt de quo benemeriti fuerimus, maleficio se à nobis affectum putet, operamq; ita & oleum perdamus. Plurimum tempo-

A temporis in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, in continentia, in animi corporisq́ moderatione, sine vlla mentis auersione consumpsimus, aduenit cenodoxia, quæ fructum omnem, quem per labores tot collegeramus, rapidissimè depopuletur. Ingeniosè, doctè & accuratè aliquid conscripsimus, sed dum nos ipsi illud efferimus, & aut nostros non apparere labores ingemiscimus, aut eorum venditatione molesta gloriam affectamus, cenodoxia illa, illa inquam statim obscurat quæ alioquin futura erant illustria, proq́ ingenio stoliditatem, pro doctrina imperitiam, pro studio negligentiam obiectat. Danda itaq; est opera, vt laudabilia quidem faciamus, ex quibus gloria sponte nascatur: sed cùm eã visi fuerimus acquisiuisse, negligamus potius quàm efflagitemus: ita enim cumulatior, & corollariis etiam aucta vltrò percita subsequitur. Siquidem virtus ipsa sibi precium est, nihil indigna laudis, diceret Claudianus: eam tamen vel inuitam honor & commendatio comitatur.

DEPOPVLATIO.

B SEd vt ad Ægyptios reuertamur, agrorum vastationem & infrequentia facta loca, quæ populosa prius fuerant, per formicam & origani fasciculum sacerdotes illi significabant: per formicam, vti superius declaratum est, hieroglyphicum populi, quod passim iam habetur: per origanũ, solitudinẽ eius intelligentes. Ea siquidẽ herba loco apposita quà formicę meant, modico vel salis, vel sulfuris puluisculo simul insperso, efficit vt iter deserant, suisq́ relictis cauernis aliò migrent. Nam & Sotionis in agricultura pręceptum est, origanum syluestre frumenti aceruis circunspargere, ne formicæ grana depopulentur. Sed si actutùm eas tollere quis velit, experimento compertũ est, facilius summoueri posse, si captas aliquot combusseris, & cinerem in cauum inieceris: in agro verò si can defactum ferrum in cespitem vbi nidificant impegeris. Est verò origanũ herba vulgo etiam nota Romæ, & aliis Italiæ locis, Latinè cunila bubula appellatur, quam vtpote præcipuè suam Ligures littorales Cornabuliam vocant putri, vt prouerbio fertur, aptissimam salsamento. Cæterùm cùm permultæ eius species ab autoribus referantur, eademq́ variis cognomentis appelletur, satis fuerit attestari cunilam bubulam esse, quæ origanon Græcè dicitur, quam à testudine, cùm ea viperam ederit, ad incolumitatẽ carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutar-
C chus. Apud Plinium legas, contra serpentes priuatim quæ cunila bubula appellatur: apud Aristotelem, ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum serpentibus assiduè dimicare cognitum) origanũ plagæ imponunt. Theodorus Gaza vir accuratissimus, vbicunq; sit Origanũ interpretandũ, Cunilam reddit. quorum testimonia fuerunt adducenda, quia nonnulli cunilam bubulam eandem & origanũ esse, pertinaciter negant. Addam illud, cùm inter tres præcipuas origani species onites connumeretur, doctissimos ætate nostra viros de hac nõ parum dubitare, eamq́ sibi incognitã ingenuè profiteri. Nostri Bellunẽses speciẽ quandam origani, caule, foliis, & floribus grãdioribus vulgò apud nos prouenientem, Puleiũ asininũ vocant, vnde putarim onitis vocabulũ, vtpote quod ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui asinus est, cõmodissimè deduci potest, apud nos ita Latinè interpretatum: ea verò herba nimirũ cunila est. Ne verò cuipiã mirũ adeò videatur inesse vim eiusmodi gramini tam vulgari, vt formicas fuget, Ambrosius herbam quandã memorat Gillam appellatã, cuius folia turtur nidis suis excluso fœtu superiacere soleat, eoq́ pacto pullos ab luporũ incursu deprędationeq́ tutari. Lupus enim folium huiusmodi vsque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium

A tius, hoc eſt, magna & ingenti laude fraudandum minimè ſit eorum inuentum.

M V N D V S.

CVr enim quis Ægyptios ſacerdotes irrideat, quòd mundi ſpeciē, motusq́
ipſos per ſcarabeum ſignificare tradiderint, ſi pilulas illas, in quibus ſemi-
nium ex ſeſe primùm habuerint, ac in vermiculos primùm, mox in certam effi-
giem conformati fuerint, ad mundi ipſius imaginem & rationem fieri comper-
tum eſt? Scarabeus enim certo anni tēpore bubulum excrementum nactus, ma-
teriam eam ſibi ſuſcipit elaborandā, quod primo ſtatim Pacis ſuæ verſu mor-
det Ariſtophanes, αἶρ' αἶρε μάζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Quo loco mazā Poëta pro excre-
mento poſuit, vtcunq́ primùm ex ea pilulas cōficit, vt iam mundi ipſius formā
initiò imitetur, mox eas ab exortu occaſum verſus poſticis impellens pedibus,
non intermiſſa rotatione protrudit, ipſe interim auerſus ortum ſpectat, quaſi de
induſtria id det operā, vt cœli ipſius exemplar intuendo, imaginē eius exprime-
re conetur. Quid verò illud, quòd inter trudendū à Subſolano in Africū fertur,
quaſi aſtrorū curſui fieri obuiam contendat, qui quidē proprio motu ab Africo
B ad Subſolanū eſt? Neq́ me præterit, eſſe qui non bouillum, ſed aſininum excre-
mentū ad hoc opus deligi autumant, & ab eo inter volutandum genitale ſemen
fimo ſuperfundi cōminiſcantur, vnde materies ipſa concipiat. Addunt etiā, vt
hiſtoria ſit veriſimilior, nomen ipſum conuenire, quòd canthon aſinus ſit, vnde
cantharus inſectū id denominetur. Sed hęc varietas ad nos nihil, cùm de pila ſer
mo ſit, quā ex fimo ſcarabeus informet, atq́ mox in aquas volutādo protrudat.

G E N E R A T I O.

PRoximum huic ſignificatū eſt, rerum procreationē atq́ principium, ex eiuſ-
dem animalis imagine ſignificare. Siquidē ex aquis in lucem prodeunt ſca-
rabei, veluti rerū omnium generationem ab aquis eſſe Philoſophi nō poſtremę
autoritatis autumant: Homerū quippe ſecuti, qui totiens Oceanū rerum paren
tem omniū appellat. Nam ea quis quotidie non tueatˀ, ſcandere aquas in cœlū,
diceret Plinius, eaſdemq́ cadentes omniū terra naſcentiū eſſe cauſam, fruges in-
de gigni, arbores fruticesq́ viuere, vitalem etiā herbis animam elargiri, omnes
deniq́ terræ vires aquarum eſſe beneficia? Quod verò ſcarabeos diximus ex
aquis primùm lucem auſpicari, ex hiſtoria cognoſcere eſt, quòd ſcilicet ſimul ac
C pilæ illæ ex fimo fabricatæ ſunt, ſcarabeus terrā infodit, vbi eas per dies octo &
viginti ſepultas occulat, quot itidē diebus Luna duodecim Zodiaci ſigna per-
ambularit: atq́ hæc hyeme potiſsimū rigente fiunt. Dumq́ ita pilæ terra coo-
pertę confouentur, animantur primū in vermiculos, inde paulatim in id genus
informantur, fimo tamen vti folliculo quodam incluſi: nono autē & vigeſimo
die pater è nido prodit, pilulas egerit, & ſingulas, vti dicebamus, protrudendo
in aquam prouoluit, vtpote qui diem eum Solis & Lunæ coitū conciliare nōn
ignorat, ac perinde mundi ipſius generationem quandam aſsimilare, orbe inde
Lunæ nouæ oriri incipiente. Pilæ autē in aquis mollitæ primùm, atq́ haud ita
multò pòſt adapertæ cū fuerint, informati iam excluduntur ſcarabei, & nigrum
it campis agmen. Quòd ſi formica tanto hominum conſenſu prouidæ titulum
conſecuta eſt, quòd in conuectandis aſſeruandisq́ prædis admodū ſedula eſſe
videatur, quos honores habendos ſcarabeo excogitabunt mortales, qui nō hu
manarū tantùm rerū peritos eos, verùm & cœleſtium, & diuinarū propemo-
dum non ignaros intueanē? Certè non immeritò κανθάρου σοφώτερος prouerbium
celebratur, ab iis qui ſingularem in eo vermiculo ſapientiam animaduerterunt.

VNIGENITVS. D

QVod verò apud Ægyptios legitur, vnigenitũ hieroglyphicè per scarabei figurã significari, non eo tantùm modo accipiendum, quo quempiã vnicum filium vnigenitum appellare consueuimus: sed ea etiam de causa, quòd ab vno tantùm genus agnoscat, imò quòd solus ipse sibimet feminiũ fuerit: singuli enim ex pilulis singulis procreati, nequaquam habẽt ad quod genus referant suum, sed absq; vlla propagine, nulla maris genitura, nullo fœminæ conceptu, vermium spontè nascentium instar in eam speciem prodierunt.

DEVS IN HVMANO CORPORE.

EXigere videtur locus is, vt quò ęquiores Ægyptiis simus, Deum optimum maximũ humano corpore assumpto scarabei similitudinem subiisse, Theologorum dictis ostendamus: neque verò quisquam indignum facinus clamitet, Deum ipsum omni admiratione maiorem, insecto omniũ vilissimo, teterrimo putidissimoq; assimilari, qui legerit apud D. Augustinum Soliloquiis, de admiranda Christi humanitate dictum: Bonus ille scarabeus meus non ea tantùm de causa, quòd vnigenitus, quòd ipsemet sui autor, mortaliũ speciem induerit, sed E quòd in hac fæce nostra sese volutarit, & ex ipsa nasci homo voluerit. Neq; veritus est probus ille Theologus, pietatis & integritatis columẽ, dum in nitidissimo Dei fulgore cõtemplando, hominisq; ex opposita parte cloacalem quendam putorẽ expendendo, sub turpiculam locutionis quodãmodo stomachosæ nauseam, delicatiori cuipiã habitam iri derisui, qui satis exploratum haberet, Deũ se vermem etiã per Prophetam appellasse: proindeq; eos qui tanti mysterij cognitionẽ assequerentur, ac perinde stercorariã scarabei procreationem ex historia callerent, dictũ vtroq; pollice probaturos. Quod verò ad Psalmographi dictũ pertinet, Ego sum vermis, & non homo, fuere nonnulli qui pro Vermis, Sum scarabeus, traduxere: quasi diceret, Contemptissima res ego sum. Euthymius ita ex Christi persona humiliare sese Dauidem ait, qui alioqui & Propheta erat & Rex, alibiq; se canẽ mortuũ appellare, vt libro Regũ legitur: Qui verò putant dictũ hoc propter humanã Christi generationem, quæ absq; vlla viri coniunctione fuit, id nobis indicare videntur, quòd quemadmodũ vermis è pluuia nascitur desuper in terrã veniente, ita & Christus superno sancti Spiritus in virginem aduentu generatus est, quã ob causam Christus vermis dicitur. F reliqua videris apud Adamantiũ Concione in Lucam quartadecima, quam de Domini circuncisione conscripsit. Porrò Augustini ductum eò quoq; deduci potest, quòd Assertor noster ait, Ego sum vermis, & non homo: quia scilicet ex mare & fœmina homo nasci solet, ego verò non ex masculo & fœmina secundũ ritum humanũ, atq; naturam, sed in exemplum vermis natus sum, cuius non est aliunde semen, sed in ipsis in quibus coalescit corporibus sua est origo. Clementis Recognitionum opus circumfertur qualecunq;, non vocabulis tantùm viciatum, verùm sententiis etiam deprauatũ, in quo quidem multa à malignis ingeniis in institutionis nostræ ludibriũ inculcata sunt. Sed hęc corrigere alterius fuerit censura, illud hoc loco tantùm attingã, quòd circa Sexti finem scriptũ est, Nos vt canthari libenter volueremur in stercore: vbi is qui glossemata quædam adscripsit, non vt Canthari, sed vt Cantherij legendum putat: ratus nimirum Campanum prouerbiũ ad hoc facere, Cantherius in fossa. In epistolis verò bonus ille vir quisquis censor fuerit, sed nõ satis eruditus, audacter Cantherij fecit, cùm Cãthari dubio procul sit legitima lectio, ex hac ipsa quã retulimus

Psal. 21.

historia

A historia naturali desumpta. Sed ne quid quod ad vermem facere succurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquã cogitationis inquietudinem hieroglyphicè significat: quod Eucherius ad Esaiæ dictum trahit, Vermis eorũ non morietur.

VIR PATER'VE.

CVm verò ita nascatur scarabeus, vt nullo fœminæ beneficio progignatur, solaq́ue patris cura, labore & diligentia vitã auspicetur (nõ enim fœmineum est inter eos genus) hinc fit vt Ægyptij sacerdotes PATREM significaturi, scarabei prætulerint imaginem: & vbicunque maris officium, masculamq́ue vim exprimi voluerint, non alio magis vterentur hieroglyphico: nã veluti pro matris & fœminei sexus symbolo vulturem pingebant, quòd illa absque patris ope procrearetur, vti commentario suo disputatum est: ita virum ob similem, quam attulimus, causam, per insectum huiusmodi intelligi voluerunt.

STRENVVS BELLATOR.

ET quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendãtur, si viriles fuerint, virorumq́ue sit bella gerere, Maronis Homeriq́ue præcipuè autoritate, illi ipsi sacerdotes masculam virtutem atque ferociam per scarabeum expressere, cuius imaginem anulis insculptam milites gestasse, tradit Ælianus: de quo plura apud Plutarchum libro de Iside & Osiride. Erat & signum Romanorum militũ scarabeus, quo virilem animum præstare se debere admonerentur, neque muliebriter quicquam meditari faceréue: eaque de causa dictum ab Horatio,

Tyrtæusq́ue mares animos in Martia bella
Versibus exacuit.

Contrà verò & Phrygas & ἀχαιΐδας, in effœminationis opprobriũ Virgilius & Homerus, vterque suos appellauit, quòd nihil saperent masculum, sed muliebri torpore ignauiaque cessarent.

SOL.

CVm verò plures sint scarabeorum species, trium Ægyptij meminere, quarum vna αἰλουρόμορφος appellatur, quæ scilicet felis faciem mira refert similitudine, estq́ue radiis quibusdam insignita: eáque de causa solis hieroglyphicum formam hanc esse voluerunt. Aiunt verò Æluron, qui apud Latinos nunc cati nũc C felis nomine receptus est, oculorum pupillarumq́ue vsum cũ Solis cursu ἀντιπαθείᾳ quadam commutare, quippe quæ et noctu, & ingruente matutino tempore vegetiores fiunt, & acutius cernunt, ad ortum vsque iubaris, inde sensim incipiũt hebetari meridiem versus, atque ita quo magis ad occasum declinat Sol, eo minus obscuriores fieri. Ad hæc scarabeo digituli sunt vnicuique triginta, totidéque sunt mensis dies quibus Sol ortu continuo gradatim per singula signa cursum peragit suum.

LVNA.

ALtera species bicornis est, ideóque ταυροειδὴς appellata, tauri quippe insignis facie. Hæc Lunæ subiicitũ, propterea quòd cœlestem taurũ Ægyptij Lunæ exaltationem cõmentati sunt. Gigni hos ex vermibus, Aristoteles, qui lignis aridis innascunt, asserit. Primũ enim vermes ipsi immobiles fiunt, mox disrupto putamine id scarabeorũ genus exit. Cæterũ Plinius genus hoc, cui tauri cognomen cornicula dedere, terrestre putat: eos idcirco alij terræ pediculos vocãt. Lucanos appellat Nigidius, quibus cornua prælonga bisulcis dentata forcipibus in cacumine cùm libuit ad morsum coeuntibus, quales infantiũ remediis ex ceruice suspendunt: eos in Veneta regione Gramphos, quasi Ceramphos, hoc est

bicornes appellamus. Cornicula ea non tantùm collo suspensa ad quartanas, D quibus id remedij applicat Plinius, verùm etiam in frigidiuscula lauatione vrinatoribus ad neruorum stuporem, qui plerunque fit in aquis, amuletum creditur: nam & id incommodi vulgò gramphum vocitamus.

MERCVRIVS.

ERat & sua hieroglyphico Mercurij species dedicata, quippe vnicornis, & ab reliquis forma admodũ dissimilis. Neque sum nescius, quendam etiã esse paruum admodum scarabeum frumenta erodentem, qui cantharis appellatur: oritur is ex erucis fici, piri, & pini: fiunt enim ex his omnibus vermes, cæterũ hę postmodum more muscarũ coeunt. Ridiculam Metrodorus Scepsius obseruationem ponit, nostro etiam tempore haudquaquam abolitã, in frumentis oleribusque ab earum iniuria sospitandis, quod in Cappadocia inuentũ prodit, ob multitudinem cantharidũ: menstruas quippe mulieres ire per media arua, hortósue, retectis (sit verbo venia) supra clunes vestibus, erucasque ita, ac vermiculos scarabeosque, ac noxia alia decidere. Alibi seruatur vt nudis pedibus eant, capillo cinctuque dissoluto, versu eo pronunciato, φεύγετε κανθαρίδες, λύκος ἄγριος E ὑμᾶς διώκει: Facessite cantharides, lupus agrestis vos insequitur. Cauendum verò ne id oriente Sole faciant, sementem enim tunc arescere proditum.

LETHALIS À SOLE FEBRIS.

AD hæc Ægyptij hominem lethali febre extinctũ, quam sub dio solares radios perpetiendo contraxerit, significare si vellent, scarabeum cæcũ effingebant, oculos quippe vel acu, vel alia leui cuspide transfossum, ita vt exoculatus omnino videretur. Aiunt enim solares radios scarabeo inimicos esse, quibus si vehementius impetatur, accidere vt statim obcæcetur: simulac verò cæcus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTVS ENERVATA DELICIIS.

ATque hic tam egregius bellatorũ ductor, tam alienus à mollitia est, vt cùm primùm venereas rosas olfecerit, emoriatur: quasi virtutẽ quantumuis masculam illecebris eneruari documento sit: quod quidem vel ab Aristotele traditum, ansam dat hieroglyphico non insulso: si, puta quis velit Hannibalem durũ Capuę desidentem, effœminatũ pingere, scutum illi cum scarabei signo tribuat, F oras verò clypei rosarum sertis ambiat, aut quid huiusmodi. Sunt etiam in hominum genere permulti qui rosarum halitum ferre non possunt, atque in iis precij quantiuis viri. Nam cùm Romæ essem, vidi Oliuerium Caraffam magnæ celebritatis Cardinalem, qui rosarũ tempore quotannis secedere cogebatur, seque intra suos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere, custodiis ad ostia dispositis, ne quis aut salutantum, aut amicorũ officij gratia ingredientium rosam inferret. Et in Romana nobilitate insignis vir Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis, rosarum odore plurimùm offendebatur. Atque hęc de scarabeo, quæ memoria complecti potui succurrerunt: plura omnino scripturus, nisi Commentarium, quod eo super olim paraueram Vulturi adiunctum, ex clarissimi viri Alberti Pij Carporum Comitis scrinio surreptum, & à nescio quo bibliotapho, vel fuco potius, in Germaniam asportatum, adhuc desiderarem.

A

DE ECHINO TERRESTRI.

ECHinum Ægyptij, quod hactenus legerim, literis ſuis nõ inſeruêrc: multa tamen ſuper eo ſignificata Græci Latiniq́ excogitarũt, quæ admiratione ingenij propemodum cum iis quę Formica ſuper & Scarabeo diximus, conferri poſsint: atq; ea quidem ad humanæ vitæ commoda, vtili exemplo futura: cuiuſmodi illud eſt, quod in primis commemoratu dignum exiſtimaui.

OPPORTVNITATIS captator.

HOminem quippe temporum omniũ conditioni ſeſe accõmodantem per id animal ſignificari, et quod ait Phocylides, καιρῷ λατρεύοντι. Nouit ſiquidem Echinus (de terreſtri nunc loquor, nam de marino inter piſces alibi agetur) cubilia ſua Aquilonum & Auſtrorum mutatione cõmutare. Duas enim cubilibus feneſtras facit, alterã Notum verſus, Boream verſus alteram: quaq́ parte ventum futurũ præcognoſcit, feneſtram obturat, alterã recludit: ſin intra tectum alatur, ad parietem diſcedit. Quod Cyzici quidam cùm obſeruaſſet, conſecutus opinionem eſt apud omnes, vt ventos qui ſpiraturi eſſent ex ſe ipſe præcalleret: id quod alij Byzantij eueniſſe tradunt, fortè quòd tunc rerum ſumma apud Byzantinos eſſet. Sed vbicũq; illud acciderit, ſatis nobis eſt id ab Echino fieri, quod documento nobis eſt, præcauere fieri poſsit, ne imminens nos occupet calamitas: ea ſi vicerit, ne aduerſus præualentis fortunæ impetum reluctabundi fruſtra fatigari velimus: flectendam verò viam velis, cùm obniti contrà non detur, quoq; trahit fortuna, iter intendendum. Non enim eſt, vt idem inquit Phocylides, in ventum reflandũ. Quin potius tales ſimus, vt quo nos cunque rapit tempeſtas, æquo animo deferamur, atq; vt optimè Virgilius monet, ſi quo Italiam contingere cœlo nequeamus, quia ſcilicet

B

Mutati tranſuerſa fremunt, & veſpere ab atro
Conſurgunt venti, atque in nubem cogitur aër,
Nec nos obniti contrà, nec tendere tantùm
Sufficimus, ſuperat quoniam fortuna, ſequamur,
Quóq; vocat vertamus iter.

C

Atque hoc illud eſſe crediderim, quod in Echino tanti facere videtur Archilochus, dum ſuper animalis huius prudentia ita ſcribit:

πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

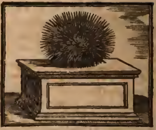
Multa quidem Vulpes, magnum vnum nouit Echinus. Vel vt numero numerum reddamus.

Scit multa Vulpes, vnum Echinus, at magnum.

Sanè Solomon Erinacium inter animalia terræ minima, quę ſapientibus ſapientiora ſunt, nominat, vt Septuaginta edidere. Nam leporem vulgata ponunt.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

ILlud quoq; ſuper Echino ſignificatum ponunt, vt per hieroglyphicum eius hominem ab inſidiis & periculis, ac cuiuſcunq; fortunæ caſibus, tutum oſtentent. Siquidem is ſimulatq; ferarum ſe impetentium odorem latratúmue ſenſe-

D

rit, in orbem sese colligit, rostro pedibusq; intrinsecus testudinis more contractis, tergore omni pilæ instar conglobato, spinisq; quibus vndecunq; munitus est, ad incolumitatem erectis otiatur, contactum suum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem respexisse videtur Horatius poëta, cùm se ita contra fortunæ impetum præparatum scribit, vt sua inuolutus virtute, tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit:

Fortuna sæuo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alij benigna:
Laudo manentem: si celeres quatit
Pinnas, resigno quæ dedit, & mea
Virtute me inuoluo, probámq;
Pauperiem sine dote quæro.

E

PROCRASTINATIONIS damna.

Atque hoc tam prudēs alioqui animal in opportunitate captāda, & periculis euitandis ingenio, & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procrastinationem ingruentis, hieroglyphicum est, si illi fœtus adijciatur suus. Id enim malum ex contatione maius effectum ostendit, propterea quòd aluo stimulata quandiu potest partū differt, quo fit vt fœtus magis inolescens, maiorem postmodum in pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omnino sunt, maritimum & terrestre, vtrique nomen apud Græcos Echino. Terrestris de quo iam diximus, omnibus innotuit sub Erinacij nomine. Huius quoq; species duæ sunt, Suilla, & Canina, quæ quidē rictu & pedibus aut suillis aut caninis similibus distinguuntur. De Suillis Eucherius: Erinacij chœrogrilli nuncupantur magnitudine propè mediocrium cuniculorū, qui de cauernis petrarum procedentes, gregatimq; in eremo, quæ est contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita spinoso defenduntur tegmine, vt nec contingi quidem possint. Pàr huic cum formica solertia comparando victu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamis tantùm est inuidiæ nota: quod cùm optimè norit se propter cutem præcipuè peti, cuius vsus poliendis velleribus inseruit, simulac in periculum se adactum videt, vrina sua emissa tergus omne conspergit, sibi conscius id inde putrescere, aculeosq; spontè mox decidere.

F

A **PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM VIGILEM, SPOLET. DE IIS QVÆ per sacram suem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.**

PAlæmonem olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratum, literarum eum porcum appellasse, tanta sibi interea earum prærogatiua adrogata, vt Virgilium dicere etiam tum de se præsagisse, cùm cecinit:

Audiat hæc tantùm vel qui venit ecce Palæmon.

vnum se quippe futurum, qui de scriptoribus iudicaturus esset, cuius ferulæ atq; censuræ omnes veterum & iuniorum lucubrationes subiici deberent: natas secum literas, secum interituras summa vanitate iactaret. Hic est Rhemmius Palæmon patria Vicetinus, cuius monumentum hodie in Sumano monte agro Vicetino imminente cum epitaphio ostenditur, vbi rus ei fuisse verisimile est, cùm aliàs etiam agricolationis & vineti studiosissimũ fuisse, & C. Plinius ostendat: sed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à grammatico, qui literarum tyrocinia doceret, non ab insano aut inepto viro quopiam effusum, sed vt diuinitùs potius editum accipimus: nam & olitor sæpe nõ contemnenda protulit. Nos quippe Varronem non ea de causa literarum porcum vel à Palæmone vel ab aliis appellatum asserimus, quòd scripta eius sint vlla in parte lutulenta, vel ex hara producta, sed quia nihil sit Varrone ipso neq; lautius, neque copiosius, neq; magnificentius, qui tam multa, tam varia, tam præclara conscripserit, magnæ studiosis omnibus vtilitati futura, nisi acerbissima temporum clades thesauros eos posteris inuidisset: quare is omnium consensione vir doctissimus, ac omniũ disciplinarũ parens, totius prædicatione vetustatis habitus. Quòd verò doctrina eius porco æquiparata sit, ea est causa, quòd nullum animal à sue, pluribus magisq; variis condimentis aptum, quòd nihil ea carne parabilius, & omnium epularum vsui magis expositum, quinquaginta propè saporibus ex eo, vt veteres obseruarunt, excogitatis, vt non alio ex animali copiosior, neq; lautior humano victui materia suppeditetur: perinde ac multa et varia Varronis scripta argumentum nullum intactum relinquere, splendidissimóq; rerum omnium apparatu vniuscuiusq; animi famem expleuere. Hæc igitur cùm super Varrone ipso meditarer, fortè accidit vt scripta quædam mea recognoscerem, quæ scilicet olim ad ἱερογλυφικῶν interpretationem elucubraueram, eáq; inter amicos diuiderem, mei erga se vel amoris vel obseruantiæ testimonium: prorupit ex his ecce porcus Aegyptius, quem aufugere tentantem cùm postico arreptum pede comprehendissem, cui dono conuenienter hunc mitterem cœpi circunspicere: Varronem quippe aliquem deposcebam: hìc mihi tu Fabi Vigil occurristi mortalium eruditissime, cui meritò hanc condimentorum lautitiem καὶ ποικιλίαν τῆς πολυτελίαν, quam de porco memorant, vti Varroni congruam, ita tuæ perquàm similem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoq; nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcanæ quantumlibet doctrinæ partem intactã reliquisti, quæ de diuinis humanisq; studiis, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacunq; demum re vel dici, vel excogitari possunt, tuo illo magno ingenio, felicissimaq; memoria complexus es, vt vix alterum ætate nostra conspiciam, quem Varroni illi literatissimo conferre possim. Quare porcum hunc meum tibi deberi meritò iudicaui, cuius immolatione sanctissimum amicitiæ fœdus tam piè semper inter nos cultum & obseruatum, quæ tua est animi synceritas, spero me perpetuò confirmasse.

PERNICIES. D

AEGYPTII sacerdotes vt odium, quo suillę genus omne persequebantur, literis suis testatum relinquerent, perniciosum hominem Suis hieroglyphico significari instituerunt. Est enim natura animal admodum vitiosa, pruritu impotens, Luna maximè deficiente: constatque pariter eorum corpora vitiari, qui lac eius biberint, lepraque & putida scabie contaminari. Quinetiam frequens suillę carnis esitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocum Diogenes excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur icti non sentirent: Quia, respondit ille, suillis ac bubulis carnibus educati sunt: ad animum scilicet vertens quod alter de corpore quæsierat. Huiusmodi enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen hebetant. Ad hæc, maleficum est etiam monstrum, quia satis cladem non exiguam infert, damnosamque facit pauperiem, dum teneriorem segetem non depascit modò, sed & fœdè proculcat, & rostro eruit. Vnde primùm hoc animal Cereri sacrificatum Poëtæ testantur: & fabulæ exortæ sunt de Cromyonia sue Apri Calydonij matre, vno ex Thesei laboribus. Itaque Salaminij lege statuerunt, vt eorũ suum dentes attererentur, qui segetibus cladem aliquam intulissent, de quo publicè statutum est apud Bellunenses meos. E

SENSVS MAXIMÈ BRVTVS.

PRæcipua verò fuit apud Ægyptios de sue significatio, vt per eius simulachrum intellectu mystico sensum materiæ penitus affixum, atque illi præcipuè coalitum indicarent: quod licet in animantiũ omnium, nedum in omni brutorum genere conspiciatur: nescio quo pacto tamen longè magis brutũ, in sue plurimùm apparere: vnicuique manifestũ est. Hic verò sensus rationi plerunque sese constituit aduersariũ, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animæ tã multis in negotiis reluctat̃: de quo pręclara Platonis, Phędonis, sentẽtia, τῷ μὲν θείῳ, καὶ ἀθανάτῳ, καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχήν, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ, καὶ θνητῷ, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδεῖ, καὶ διαλύτῳ, καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Animam quidem perquam simillimã esse parti ei quæ diuina est, & immortalis, intelligibilis, vniformis, & insolubilis, & eodem semper modo circa eadem habeat: corpus verò identidem simillimũ humanæ, & mortali, & incognito, & multiformi, atque dissolubili, & quod nunquam circa eadem, eodem habeat modo. Ex argumentis autem huiusmodi, quicquid apud Philosophos altercationis est in explorandis naturæ secretis, emanauit, aliis rationẽ rerum, aliis sensum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam esse asserentibus, his hunc cogitationi, veluti & ipsos corporis affectus, propinquiorem esse concertantibus. Quare minimè mirum est Ægyptios, & qui disciplinam eorum secuti sunt, in contemplandis iis potissimùm quæ à corporibus dissparata viderentur, occupatos, porcum quippe animal sensui tantùm deditum aspernatos esse: quippe qui corpus identidem suummet, vt in Papyro commonstrauimus, minimi faciebant, eiusque alendi, curandique negocium perexiguum suscipiebant: sensui, quem falli in vnoquoque animantium facillimè posse suspicabantur, parcissimè fidem adhibebãt: contrà verò Aristoteles, quique eum sequuti sunt, sensum ita sunt admirati, vt eum cogitationibus omnibus prætulisse videantur. Sed nostra nos significata prosequamur. F

VANILOQVENTIA.

AEgyptij autem sacerdotes, vt apud Horum est, si vaniloquentiã hieroglyphicè

A phicè significare vellent, & suem & auersum Elephantum sculpere consuerunt, idq́ perinde erat, ac si rationem à brutali sensu auersam ostendere voluissent. Nam cùm Elephanti significata Cõmentario suo conscriberemus, eum in omni ferè virtutis numero, si de brutis hoc dicere liceat, rationis propemodũ participem inueniebamus. Huic sus opponitur, qui antipathiæ ipsius cogente vi, vsq́ adeò est elephanto inuisus, vt ab eo nullo possit concilio tolerari: sed cùm primũ auditus fuerit eius grunnitus, fugam elephas arripere cogatur. Nota historia est, quemadmodum Megarenses ab Antipatro afflicti, cùm ad manifestum exitium premerentur, vtereturq́ ille elephantorum robore, excogitarint porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in elephantorum gregem immittere: quo facto validißimum Regis conatum negotio minimo irritũ reddidere, victoria per ingenium sibi comparata.

VIS ANIMI LABEFACTATA.

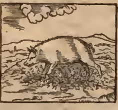
Animosum alioqui hominem, qui tamen improuisa aliqua specie sit exterritus, per porcum & fugientem leonem exprimere quorundam inuentum B fuit. Aiunt enim Leonem Suis congressum declinare: visumq́ aliquando cùm suem aggrederetur, vt setis horrentem aspexit, aufugisse. Sed enim hoc leoni haudquaquam accidit ob naturæ dißidentiam vt elephanto, sed ob horrificam Suis indignati speciem, quam cogatur exhorrescere.

SOPHISTAE.

Et vt, quod initio dicere cœperamus, prosequamur, sacerdotes illi cùm nihil ęquè abhorrerent quàm inanes sophistarũ nugas, & cauillosas verborum argutias argumentorumq́ decipulas in naturæ viribus indagandis, eiusmodi notæ hominẽ per suis hieroglyphicũ significabant. Eodem intellectu apud Hebræos suillã abstinere præceptũ ait Philo, admonitosq́ nos ea diuina lege vt sophistas euitaremus, per euitabilem huiusmodi animalis impuritatem: illi enim acutißimis tantùm accuratißimisq́ rerum distinctionibus, quod per bifidam animalis vngulam interpretatur, quasi luto inhæsitantes, ita illis adhærescunt, vt inde nunquam auelli poßint, sed ad extremam vsq́ senectutem ibi- C dem computrescunt: nam & porci nihil illustre, nihil purum, nihil limpidum amant, sed turbida tantùm, spissa & sordida & fæculenta sectantur: inq́ his pręcipuam statuunt voluptatem.

A BONIS MORIbus alienus.

Per porcum itaq́ inhęsitantem luto, vel, vt Cratetis intellectum sequar, rosas conculcantẽ dispergentemq́, à bonis honestisq́ moribus alienum hominẽ indicabant. Nam cùm Diuinæ paßim literę rosas & odorata omnia ponant pro vitæ morumq́ synceritate, susq́ ita rosas aspernetur, vt de iis qui sinistro, prauo maleficoq́ sunt ingenio dicatur, aptißimum excogitatũ est hieroglyphicum, ὗς διὰ ῥόδων. quo prouerbio Cratetẽ vsum aiũt opusculo quod γέτωνας vocauit. Quin viuere in Arabia suillum genus vllo genere posse negant: quippe cùm ea regio sit odoramentorum altrix, à boni cuiusq́ odoris hoste meritò declinatur, & vt luculentißimè Lucretius,

Deniq; amaracinum fugitat sus, & timet omne

Unguentum: nam setigeris subus acre venenum est,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contrà nobis cœnum teterrima cùm sit
Spurcities, eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Eódem spectat quod Assertor noster, Nolite, inquit, margarita vestra ante porcos proiicere: eos qui scelerum tantùm fœtoribus illuuieq́ue delectantur, porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquam odorem suauissimum expetentes. Nam quod ad lutũ pertinet Ciceronis scomma est, actione in Verrem VI. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis vestigiis inuenimus?

DISTINCTIO.

AD hæc sciendũ, vngulam bifidam in Sacris literis electionis & distinctionis symbolum esse: quod apertius dicunt, cùm oportere sacerdotem monent, vt lepram à non lepra sciat internoscere: scelerum quippe differentias, iustum ab iniusto, & à curuo rectum, Horatius poëta diceret.

COGITATIO.

RVminatio autem, vt in Ceruo dictum, memoriam & cogitationẽ indicat. Vtroq́ue aũt horũ opus est, si recto & sapienti iudicio esse volumus: præstandum quippe discernendi acumine: vnde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBVS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE. hoc est, dandam esse operã disciplinis, quę veritatis lumen subministrent, si sacra tractare volueris. Sed parũ id profuerit, nisi & memoria, & iudicium, bonæq́ue mentis accesserit examinatio. Hinc exploditur sus, qui licet vngula sit fissa, minimè tamen ruminat. Tales ij sunt, quanto hodie numero dij boni, qui licet recti prauiq́ue cognitionẽ optimè callere videantur, cœno tamen volutati cùm doctrinã ipsi suam ad rectam viuendi rationem minimè dirigant, optimè, vt Menander ait, periti praua sectantur. Diuinarũ enim literarũ doctrina, vt cum Origene loquamur, non solùm sacramentorũ debet scientiã continere, verùm etiam mores gestaq́ue informare discentiũ. Pleriq́ue alij quoq́ue dixerunt, ruminare esse deuouere se ad legis meditationem: fissam verò vngulam habere inter mundum & immundum distinguere: hoc quidem literarũ & præceptionum peritiam habere, illud verò meditationẽ esse, & diuinæ prouidentiæ, qua rectè omnia dispensat, in omnibus cogitationẽ, quam veteres Prophetæ eructationem, vt nostri reddunt, appellauere: vt, Eructauit cor meum verbum bonũ: quancunq́ue enim virtutem à vitio selegerimus imitandam, eam continua repetitione mandere, & in habitũ assuefacere debemus. Seligere verò est diuidere literam à spiritu, & quędam secundũ historiam solam edocere, quædam secundum contemplationem, quædam verò secundũ vtrunq́ue intelligere. Nam qui præstare hoc idoneus est, ille mundus: qui verò vnius tantùm partis est particeps, immundus. Hæc Hesychius. Neq́ue dissimulanda est Irenæi meditatio super hoc loco, qui cùm proximè fuerit ad Apostolorum tempora, multa diuinæ illius synceritatis interpretamenta percepit: cuiusmodi hoc posito ex lege: Quæcunq́ue ex animalibus duplicem vngulam habent & ruminant, munda esse: quæcunq́ue autem aut neutrum, aut alterum tantùm horum habent, vt immunda segregari. Per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de Patre & Filio tradita sunt ab ecclesia, firmiter credunt, & in vtroq́ue requiescunt, vtpote quæ sit eorũ firmitas quę duplici sunt vngula,

A gula, & insuper Dei traditiones die noctúq; meditantur, cogitationes suas bonis operibus accommodantes, quæ quidem præcipua est ruminantium virtus. Immunda autem, quæ neq; in Deum fidem habent, neq; traditiones eius meditantur, cuiusmodi sunt qui vocantur Ethnici, idololatriæ abominationibusq; dediti, nil syncerum, nil laudabile sapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant, vngulam verò duplicem non habent, Iudæi sunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimùm in ore sunt, sed neq; Patrē & Filium agnoscunt, neque sensum à litera distinguere sunt idonei. Alij demùm duplicem vngulam habent, non tamen ruminant: quo in numero sunt hæretici, qui sacras semper literas euoluunt, argutasq; rerum finitiones peruestigant, & quicquid vel ineptè vel impiè sentiūt, aliquo semper diuinarum Scripturarum dicto corroborare contendunt, ea tamen nesciunt, aut nolunt ad veri sensus examinationem conuertere, ad iustitiam, ad bonos mores dirigere quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoscere, colere, & toto mentis affectu venerari profitentur, quid tamen aut Pater aut Filius statuerit, ne minimùm quidem meminisse volunt. Et ne longè exempla repetamus, cui nam hominū gene B ri magis in ore est IESVS CHRISTVS, quàm iis qui hodie concordiā vnanimitatemq; totius Christianismi, quam vnam sibi Iesus Christus Dei filius à nobis omnibus deposcit, auersantur, & admittere cane peius & angue vitant? Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, incestus, adulteria promiscua, sacrorum censuum direptiones, conciliandi se Deo contumacia, promissæ diuinitùs expiationis abnegatio, sacrorum ferè omnium irrisio, & omniū quæcunq; dictu factúq; abominanda sunt, profligatissima expeditio. Quod nō nostri modò Prophetæ præuidere, sed Maro ipse, non nostri generis vates, diuinasse videtur, cùm hæc scribit oracula:

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicinæ ruptis inter se legibus vrbes
Arma ferunt, sæuit toto Mars impius orbe:
Vt cùm carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens
C *Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.*

PROFANVS.

MEritò igitur per porci simulachrum Ægyptij profanum intelligebant, Susq; tantæ apud Ægyptios abominationis erat, vt si quis eum vel incuria tetigisset, cum ipsis statim vestibus ad fluuium lotum abiret, subulciq; nullum omnino templum ingrederentur, connubioq; aliorum prohiberentur. Scythæ quoque sues adeò contemnebant, vt ne alere quidem eos in regione sua vellent. Apud Romanos Flamen Dialis porcum tangere sine piaculo non poterat. Quid, quòd religioni, pietatis etiam nostræ fuit pontificibus, ne de sue cognomentum profiterentur? atque ob eam causam institutum vt Romanus Pontifex, quamprimùm designatus est, honestum aliquod sibi nomen assumat, more hoc à Sergio cœpto, cui cùm nomen à rictu porci esset incuria parentis inditum, ne vox ea cederet in religionis ludibriū, Sergium se vocari iussit. Neq; verò sum nescius, ex Ægyptiorum cognatione solos Panselenos suilla in cibum vsos, propterea quòd aiunt Typhona cùm suem insectaretur, ligneum sepulchrum apud Panselenon offendisse, in quo Osiridis cadauer vitro conditum, vti gentis mos eius erat, asseruabatur, atq; eo prouectum odio, quod illi aduer-

ſus Oſirim peculiare fuit,membra eruta diſcerpſiſſe,mox in rei tam nefandæ me D
moriam Panſelenos populos ex ſue conuiuia inſtituiſſe, quaſi liceret iam ſepul-
chro eo tam fœdè profanato,in profligatiſsimũ quodq; præuaricationis & con
tumaciæ genus prorumpere.

NABVCHODONASOR.

INuenies in Diuinis literis Nabuchodonaſora, quẽ ναβοκοδρόσορον geographus Strabo appellat, Suis nomine vocitatũ Pſalmo LXXX. Vaſtauit vineã tuã Domine ſus ſylueſtris: idq; ea de cauſa, quòd in voluptatũ luto volutaretur, & quia omni ſpurcitiæ genere immundus eſſet. quanquam loco hoc nõnulli Salmanaſarem potius intelligi volunt. Nos autem per ſuem, vti ſuperius ex Heſychio dictũ,eum accipimus, qui quidem habet ſcientiam diuinorũ, ſed ea non rectè vtitur, vtpote quam incongruis polluat facinoribus, vitæ turpi atque immundæ deditus: de quo Petrus, Præſtaret his iuſtitiæ viam non cognouiſſe, quàm ea cognita retrò reuerti, ſancta ſibi tradita diſciplina ignauiter derelicta: quandoquidem his verè accidit prouerbium, Canis ad vomitũ ſuum reuerſus: &,Sus lota in volutabro cœni,Omnes deniq; qui vel immunditię, vel gulę, vel B reliquæ incuriæ ſemetipſos dedunt,porcorum & canum vitam deſumpſiſſe lex intelligit,inquit Irenæus. Quin & idipſum nomen ὗ,opprobrij cuiuſdam indicium:nam vocalem ipſam υ Caius Iulius Romanus vbi de præpoſitionibus diſſerit,ad vituperationis pathos exprimendum idoneam eſſe dicit ex Hermetis ἐν τῷ κηρυκείῳ λόγῳ, teſtimonio: additam poſtea fuiſſe F literam,noſtrosq; Fu dixiſſe. mox Fυſe, hodie paſsim Fy,cùm putoris aliquid perhorreſcimus. Facit ad hoc Pſalmographi teſtimonium,Saturati ſunt porcina:quam lectionem Eucherius ita agnouit, vt hieroglyphicum etiam eius interpretaretur: Iudæos quippe arcanis diuinæ legis prius inſtructos abſtinuiſſe profanis, porcina mox ſua, id eſt,priuatorum dogmatum immunditia, quam eis & Chriſtus obiectat, ſaturatos, dumq; negant Chriſtum,eandem impietatem,dicit,etiam ad ſuos poſteros tranſmiſiſſe. Gloſſa illa interlinearis vulgò dicta, minimè quidem contemnenda,immunditiem hanc attingit, & pro reliquijs quas reliquerunt paruulis ſuis, addit:Dixerunt enim,Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Animaduerte tamen in Hebraico ſcriptum eſſe Beni,quod filios ſignificat,non porcinã. Sed enim ne à hieroglyphicis noſtris auocemur,argumentum hoc de humanis F hoſtijs à Iudaico populo immolatis,commodiori loco,in ipſo calce operis,vbi multa huiuſmodi repetentur, ſine vllius fortè moleſtia percurremus.

INDOCILITAS.

FVerunt ſanè plerique veterum,qui per hieroglyphicum Suis,indocilitatem intelligi voluere: nam apud Phyſiognomos Suilla frons, breuis quippe & hiſpida,capillis ſurſum verſus erectis,indocilitatis indiciũ eſt manifeſtiſsimum: eſt enim animal maximè brutũ Sus, nullumq; animalium magis indocile, cùm reliquæ omnes pecudes aliquid habeant,in quibus dum viuunt,vſus,vel induſtria, vel frugalitas proſit: ſuillum autem pecus nihil afferat vtilitatis niſi mortuum tantùm. quanquam Spartanorum inuentum fuerit porcos in pugnam inſtruere,& ad bellandum idoneos reddere:porcorũ enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam coturnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morẽ educatis inſtructiſq; magno rei bene gerendæ augurio iis præſumpto, quorum porci viciſſent. Eius tamen indocilitatis ergò Marſias,qui Apollinem in Muſicæ certamen prouocauit, ſuillam fertur caudam poſtmodum habuiſſe,

A buisse, quippe quòd temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiã cesserit. Et Philoſtratus Arcadas rudes appellat, & ſuibus ſimiles, tum ob alia multa, tum quòd arborũ fructibus vti ſues plurimum turgeant, ſintq́, vt ait Horatius, fruges conſumere nati. Eadem ratione ex hara productũ, non ſchola, ait M. Tullius in Piſonem, indoctũ & illiteratum ſignificare volens, quod allatum fuerat. Quin & Hippocratis Coi, Medici illius clariſsimi filij, ob indocilitatem & incomptos mores à Comicis proſciſsi, ſuem ſapere ferebantur: non ſecus ac Varronẽ ipſum, tantæ virum eruditionis, Palæmon Vicentinus grammaticorũ dicaciſsimus, literarũ porcum vocitabat: ipſe enim hunc literatũ quidem, ſed ſine delectu, intelligi voluit, quòd omnia dum ſciri expediret, in faſcem conijceret maiore curioſitate, quàm iudicio, nihil ſatis penſi aut conſtituti habens, quid, aut quantũ diceret. Quanquã, vt initiò diximus, Palæmonis dictum in Varronis laudem, ob doctrinæ copiã & varietatẽ, qui lautiſsimus ac ſuauiſsimus fuerit animorũ paſtus, modeſtiæ cauſa propoſuerimus intelligendũ. Ceſsit deniq; res in prouerbiũ, vt cùm imperitiſsimũ quenq; eruditiſsimo cuipiam ſeſe conB ferre viderimus, Sus Mineruam dicamus: quod ita Theocritus expreſsit, ὗς ἐπ' ἀθηναίαν ἔριν ἤειν. Et eodem ferè intellectu quo aſinus ad lyram, σάλπιγγος ὗς ἀκούει. Subiiciamus & illud, ὗς ἐκώμασεν, de iis qui faciunt quid ineptè admodũ et imperitè: nam illud, Sus Mineruã, Feſtus Pompeius exponit, cùm is id docet alterum, cuius ipſe eſt inſcius. Atq; vtinã, mi Fabi, prouerbium in me non retorqueatur, qui de his ad te ſcribere ſim aggreſſus, & pleraq; etiã alia argumenti huiuſcemodi commentaria ad aliorũ inſtitutionẽ elucubrarim. quid enim (dicent naſuti pleriq; viri) ſibi vult aulicus vir iſte cum Cõmentariis de ſacris Ægyptiorum literis? quaſi non ſatis ſit ad multarum rerum elegantem declarationẽ Tullius, ad eruditionem Plinius & Plutarchus, ad ſcientiã Plato vel Ariſtoteles, totq́; alij Græci atq; Latini ſcriptores, qui nihil intactũ reliquerunt, quibus legendis ætas nulla, quantumuis longa, ſufficiat. Sed quid agerem, ſi quando mihi tẽporis aliquid ab officiis vacuum relinquebatur? luderémne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam inſaniendi modo? At nunquã ita otioſus fui, vt vllum mihi ludi genus placere potuerit. venaretur, confabularetur, aut quid aliud ciuile faceret, quo ipſe ſibi non inuiſus eſſet, & nulli moleſtus viueret, neque nos nugis obtunC dere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi ſemper & pila fuit, hæc venatio, hæc confabulatio mea: inuitum neminem ad lectionem traho, mihi ipſe luſi, inuidia nulla ſit, ſi vnuſquiſque ſua nouerit ire via.

STVPIDI TARDIVE.

PAri cũ Arcadibus ratione Bœotios, quòd ventri & gulæ ſupra modum dediti eſſent, craſſá que hinc Minerua præditi mentis tarditate laborarent, ita cognominatos aiunt autores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mneſimachus, & Alexis: vnde adagium ὗς Βοιωτία. Et apud Pindarum & Cratinum conſtat Bœotios ſues aliquando nuncupatos, propterea quòd Hyantes, qui expulſi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, ſumpta inde cauillandi cauſa, vt pro Hyantibus, Hyas, hoc eſt, ſues eos populos appellarent. Sed & alij quoq; gentem eam voracitati deditam atteſtantur. Porrò Pindarus Olimpiis, fugere ſe ait ſuem Bœotium, probrum ſcilicet ſtupidi & ſtolidi, quod inflictum erat ſui generis hominibus.

LVXVRIOSAE delitiæ.

D

PEructuſtum autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti ſacerdotes, delitias, victus luxum, & laſciuiam, ex porci ſimulachro ſignificare. Argumento eſt columna in æde Thebis Ægyptiis olim erecta, in qua plurimæ in Menin regẽ execrationes deſcriptæ erant, qui primus omnium Ægyptios à parſimonia ad luxuriam, à modeſtia ad intemperantiã, à virtute ad effœminationem illexit: quapropter ſimulachrum eius Porcum eſſe voluerunt. Meritò itaq; Rhadamanthus apud Claudianum huiuſmodi genus hominum petulans, ingluuioſum, & vorax, in ſues condendos damnat eo loco:

At qui deſidia ſemper vinoq; grauatus,
Indulgens veneri, voluit torpeſcere luxu,
Hunc ſuis immundæ pingues detrudit in artus.

At Xenophon Socratẽ ait in conuiuiis, ad quæ nõ niſi coactus accedebat, temperatè ſemper atq; parcìſsimè cibum cepiſſe, iocoſq; dicere ſolitum, Circen multis huiuſmodi appoſitis homines in ſues conuertiſſe: Vlyſſem verò mutari minimè potuiſſe, quòd Mercurij memor eſſet, qui conſilium ei dederat, tum ſuamet parſimonia & abſtinentia vteretur. Tale aliquid apud Muſonium libro de Victu legas. Plotinus quoq; cùm animal hoc maximè voluptariũ agnoſceret, vbi diſſertat de Palingeneſia, in id eos reuerti dicit qui vitam omnem in libidinibus & voluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiuſmodi vita poſuit, ſcitè notatur ab Horatio, qui ſectatores eius cognomento Porcorum nominauit, Epiſtolis:

E

Me pinguem & nitidum bene curata cute viſes,
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

G A N E A.

SAnè quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cœnam apud Arcadas Hecatæus, vt apud Athenæum legere eſt, ex maza & ſuilla carne deſcribit. Verrius ait à Suilla veſci carnibus cœptum, quòd animal id nullius eſſet vtilitatis. Nam vt Varro animam illi pro ſale datam aſſerebat ne putreſceret: ait Chryſippus, nihil porrò ſus habet prçter eſcam, nullumq; animal pluribus & diuerſioribus condimentis idoneum. vt nõ temerè T. Quintius Romanorũ Imperator (ſunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidenſem hoſpitem diuertiſſet, variaq; ſibi appoſita fercula obſeruaſſet, admiratus fuerit vnde ei ſolſtitiali tempore tam varia & tam multa venatio contigiſſet: Atqui, inquit hoſpes, omnes iſtiuſmodi dapes ex ſue domeſtico fuerunt. Tum (quod addidiſſe non pigeat) promptè Quintius, & acutè: Talis eſt, inquit, ædepol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij velites, alij haſtati aut legionarij phalange compoſiti, verùm omnes Syri ſunt. Porrò nihil, vti ſuprà dicebamus, ea carne parabilius, & omniũ epularũ vſui magis expoſitum: nam quinquaginta propè ſapores ex eo, teſte Plinio, excogitatos ſuprà memorauimus, neq; alio ex animali numeroſiorem ganeæ materiã ſuppeditari. Hinc apud Comicos, lurcones, paraſiti, ganeoneſq; ſerui, ſuillam ſemper ſibi depoſcunt, pernam, glandem, ſumen, callum, penitam offulam, & ſimilia. Et ſeruus ille Plautinus cùm ſe ſolum domi ac ſine arbitro relictum iri ſperaret: Quanta, inquit, pernis peſtis erit, quanta lumbis. Galenus

F

A lenus porrò suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Auerroës quoque porci-
nam carnem, ex Auicennæ placitis, cæteris præferendam asseuerat, veluti homi
nibus natura cognatiorem: et humanum suillumque sanguinem in omnibus exa-
ctam habere similitudinem, perinde ac etiam carnis eandem esse rationem, opti
mi quique medici scriptis prodidére.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

APud aliquos inuenio, hominem ciborũ varietati deditũ per pascentẽ suem
significari: facilè enim is vnicuique assuescit cibo, neque suis parcit fœtibus, ne-
que ab humanæ carnis esu refugit: os enim porci vulgus prouerbio appellat
quasi rotundum, & quod nullo escæ genere abstineat, omnia voret, omnia aui-
ditate degluttiat, nihil quantumuis putre atque impurum horrescat: ita denique ani
malia hæc gaudẽt pabuli mutatione, & copia, implenturque carne, & obesiores fa
cti mirificè opimantur ipsa cibi varietate, cuiusmodi mensam Plato Syracusanã
vocat, καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψων, epistola quadã ad Dionis amicos nominauit. Vn-
de etiã Horatius inter delitias eas quas Ode prima libri tertij recenset, Siculas e-
B tiã dapes ponit, cuiusmodi distentũ ingluuie Dionysiũ minorẽ Aristoteles re-
fert Politia, quem nonnunquã ad nonagesimũ vsque diem ebriũ perseuerasse tra-
dunt. Neque absimilem huic Heliogabalum Lampridius incesit, qui nunquam
minoris quàm centũ sestertiis cœnarit. Vnde centenarias cœnas Septimius Flo
rens, Apologetico, vituperat, cùm alioqui centenariæ cœnæ à centũ assibus ex
ære dictæ sint, vt Grammatici veteres interpretantur. Sed de sestertiis alibi.

SALACITAS ET ÆSTAS.

EST & salacitatis signum ipsa Sus, qua pecude, ait Cicero, nihil genuit natura
fœcundius: neque aliam eius improbitatis causam afferunt, quàm & multipli
cem & assiduã voracitatem, cùm longè aliter euenire in agrestibus videamus,
quippe qui semel, & eodem ferè omnes die, vt Plutarchus ait, æstate scilicet inci
piente, fœtum edant: vnde vulgatum est dicterium, non expectandum vlterius
pluuiam cùm sus pepererit. Itaque nonnulli suem hanc pro æstate ponunt, de quo
quidem versus vulgatus à Plutarcho recitatur:

Μηνί τῃ γυναικὸς νὴρ ἵκοι τίκῃ ἀγριοτέρα σῦς.

C Domesticæ verò & sæpius, & quocunque tempore pariunt, propter eam quam
diximus pabulorũ vbertatẽ, quæ genituræ redundantiã plantis etiã, nedum ani
malibus affatim subministrat. Eandem in homine salacitatis causam tradit Em-
pedocles. Hinc ait etiam Euripides, ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ, vult crapula-
tum Cypris, haud famelicũ: quod ab Achæo sumptum, qui multò antè dixerat,
πεινῶντι γὰρ ἡ Κύπρις πικρά, amara Cypris est esurientibus. Nostri dixerunt, Sine Cere
re & Baccho friget Venus. Sanè quidem Ægyptij mortuorũ ventres eximere,
& in sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atque ita vel
expiarent, vel vti de impulsore pœnas sumere viderentur. Huic verò salacitati
congruere videtur illud quod χοιροπωλεῖν verbum à porco finxêre, quod corpus
prostituere, quæstuique exponere significaret. Apud Aristophanem χοῖρον, id est,
porcum, pro muliebri natura positũ inuenies: ac nostri identidem porcum vir-
gineum inguen blando & iocoso vocabulo appellauêre. Iidem subare dicũt ne-
quitiæ verbum, quo Epodis vtitur Horatius ad rem impudicam translatum,
quod est perditè impudenterque & brutorum more commisceri.

ANNORVM CERTVS NVMERVS.

IN portentis verò porcellos supra mammarũ numerum editos, tot annorum

esse significatores volunt, quot numero nati sunt: ideocꝙ porcam eam quæ Lauinij triginta capitum fœtum peperit, portendisse volũt, X X X annos illos exigendos fuisse priusquam Lauinienses oppidum Albam cõderent: párere enim oportet porcas quot mammas habent, vt obseruat Varro: si minus pariant, fructuariam idoneã non esse: si plures, portentũ. Eius autem Suis quę fuerit Æneæ portento, ac porcorũ vestigia, suis adhuc temporibus apparuisse, affirmat Varro. Idem, quòd eorũ simulachra ahena in publico loco statuta erant, & corpus matris à sacerdotibus quasi in salsura fuerit ostentabãt. Ita nullo vnquã tempore defuerũt, qui sub diuini cultus velamento, huiusmodi aliquo inuento rudes insipientiũ mentes per superstitionẽ modò hanc, modò illã deludere cogitarint. D

LATRO.

NEcꝙ quidem prætereunda Sus est tot antiquis scriptoribus celebrata, quã Cromyoniã nuncupatam, vt prædictũ est, Theseus dicitur sustulisse: cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabulosè, vt eiusmodi pleracꝙ, certamen id à Græcis confictum putent: fuisse verò hanc mulierem quę latrociniis regionem omnem infestaret, nonnulli prodidêre. Sunt qui Aprum Psalmo 79. Exterminauit eum aper de sylua, pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Vespasianum præmonstratum velint, qui Iudæos bello afflixit. quodcꝙ sequitur, Singularis ferus depastus est eam, Titum hunc esse aiunt eius filium, qui assumpto ad imperium patre, profectocꝙ Romam solus remansit, Hierosolymamcꝙ oppugnatione consumpsit. & ita Eucherius accipiendum censet. E

IMPETVS.

QVid verò illud, quòd omnium poëtarũ consensu, impetus & bellica ferocitas per suem, verùm eum agrestem, indicatur? Ferocem enim bellatorẽ si velint insigniori aliquo vocabulo honestare, Apro eum similem dicũt. Apud Aristophanẽ Lysistrate, mulierũ chorus, si per Deas, inquit, hodie me cõmoueris, soluã ego suem meum. Et eadem comœdia Laconũ chorus minatur se cum Leonida tanquã apros irruturũ. Nam pugnacitas vsqueadeò illi propria est, vt prouocatus à venatore minimè fugiat, sed vltrò pugnã capessat, & in ostentata tela nihil veritus irruat: vnde in prouerbiũ cessit, cùm de audacibus aut nimiũ promptis loquimur, ad nos venire per hastã vt syluestrẽ suem. Romani nostri, vt sæpius animaduerti, venatores eos ignominia notant, qui feruente iam venatione Apro conspecto, illum non illicò prouocauerit: atcꝙ hinc de eo qui sibi rixas contentiones've quæritat, ὗν δείρειν dicitur. Harum rerum causa extremæ Germanorũ gentes Æstyi appellatę, pro armis formas aprorum olim gestare solitę, vnà cum Matris deorũ insigni, qua superstitione etiã inter hostes sese tutos arbitrabantur. Apri porrò vim, & fulmineũ illud robur admirat Oppianus: quandoquidẽ in venatione opressus, tandẽ cùm occubuerit dentes vsqueadeò ignitos præ se ferat, vt setæ de collo adhuc trepidantib. auulsæ, dentibuscꝙ admotæ, quasi prunis ardentibus applicitæ concrispentur, sicꝙ propius adhærescant cõcrementur. Sanè canes si tũc temporis eius dentes attigerint, attacti cutem perpetuis stigmatibus inuruntur. Tantam hanc tamen belluæ istius ferocitatem & impetũ (vt τὸ πλέφθγον hoc dicã) facilè declinari posse docet Democritus, qui eos ab Apris impeti negat qui cãcri vngulas ac pedes alligatos gestarint. Quòd verò aprum hunc vnitestem Homerus dixit, haudquacꝙ huiusmodi coitus raritatem, vt aliqui putant, indicat, sed historiam ipsam, quam verisimã esse dicit Aristoteles: plerumcꝙ enim inter pascendum eo quo defertur impetu truncis & stipitibus F

A pitibus acutis testes atterere, vt vix vnus interdum relinquatur incolumis.

ÆSTAS ET HYEMS.

AEstatem per fœtam suem significari tam ex historia, quàm ex vulgato dicterio docuimus. Nunc cur Aper hyemale tempus hieroglyphica imagine significaret, referendum. Hyemis vtique facies hispida est, aspera & horrida: hispidus, asper & horridus est Aper. Humida, lutosa, pruinosaque hyems est: humidis, lutosis pruinosisque locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, oblasciuire sibi maximè omnium videtur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, pascitur. Adonin ab Apro confectum, mythologi prodidêre, quem Venus luget insolabiliter: id quid sibi velit, operæpretium fuerit explicare. Adonin mysteriorũ interpretes solem esse autumãt. Hemisphæria duo statuũt Astronomi, lucis vnũ, tenebrarum alterum. Fines describunt in Zodiaco hemisphærij superioris ab Arietis puncto primo ad Virginem vsque permeatã, inferioris à Libra ad extremos vsque Pisces. In superioribus autem his signis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus superius hemisphærium, B lutulenta sus inferius. Cùm igitur sol nobis excipi videtur à tenebris, Adonis ipse conficitur: hinc reliquum est vt Venus luctu & mœrore contabescat, quæ luce quam amabat priuata, lugubrẽ quodãmodo pallã induere cogatur. Hinc idẽ apud Ægyptios longè quæsitus Osiris, & Cereris tandẽ inuentus diligẽtia.

VENVS.

DIu verò apud Ptolemæũ cognomento Assertorem disputatũ ferunt à peritissimis viris de Plutone, declaratumque demũ est eundem esse & Osirim & Plutonẽ. Cererem autem eandem ac Venerem haberi: cui cùm nitor & munditia sit cordi, meritò sibi proponit suem semper abominabilem, animal vti manifestum est, spurcissimũ, quod in Adonis elegantiã vsqueadeò fæuire gestat. Sanè apud Sicyonios, cùm victimarum omnium femora Veneri adoleri solita essent, vnius tantùm Suis ob huius facti memoriã femora nõ adurebantur. Quoniã verò Venerẽ hìc eam ponimus quã Cœlitẽ appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis ac splendoris studiosa est, non humilem vulgaremque, quæ suæ sibi conscia turpitudinis in antro secubat, fornicibus & arborum vmbris septa, minimè ab- C surdũ est quod ex veterib. nõnulli tradidêre, suillũ genus adeò inuisum Veneri, quòd immũdissimi sunt sues ex omni mansueto pecore, vti superius ostensum.

ADONIS.

QVa demum effigie ostentaretur Adonis iste in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulachrum enim eius in Libano monte olim tali habitu visebatur, obnupto scilicet capite, specie tristi, faciem manu læua, dextra amictum sustinente, in quem lachrymæ confluere videbantur: quę omnia speciem hyemis describunt.

CHAOS.

ET quoniã ita sunt mortaliũ ingenia, vt quod ab vno aliquo scriptore sit excogitatum, aut memoriæ mandatũ, nunquã alij desint qui priorũ industriã labefactare conentur, sunt qui tradant Ægyptios non ea de causa suillo generi pepercisse quòd impurum id esse decreuissent, sed venerationis ergò, quòd animal id tenebrarum symbolum haberetur: cumque illi tenebras longè antiquiores luce prædicarẽt, cuiusmodi quippe erat illud quod dixêre Chaos, inanis, bruta, & stupens materia, formæ expers, ac tenebrarũ omniũ conceptaculum, eaque de causa porcum tenebrarũ & cæcitatis simulachrũ esse profiterẽtur, quòd oculos

ita supernè obumbratos supercilij prominentia sortitus est, vt cœlum tot luminibus insigne, tot lampadibus illustre, nunquã intueatur, cernuus verò semper humum despiciat, terram inquam ipsam, & noctis & totius obscuritatis parentem vnicè contempletur: congrua admodum visa est similitudo, & vera sympathia, vt qui tanto cultu tenebras prosequerentur, animal auersum à luce identidem admirarẽtur: nam ea quoq; de causa Crocodilum, vt loco suo dictum, pro Deo coluerunt. Porrò Alexander Aphrodisieus suem ait pronum adeò ciboq; deditũ, vt si fortè sursum aspicere cogatur, protinus stupore perculsus sileat ob insolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atque consensum cum ea quendam habere. Lunæ verò sunt pulla omnia dedicata. D

PORCI CVLTVS.

Qvinimò adiiciunt, non Ægyptios tantùm id honoris porco habitum voluisse, verùm alias etiam gentes porcum inter numina collocasse. In Creta enim sacra erat sus, quòd creditum sit animal hoc nascenti Ioui mammam summisisse, puerique vagitum, ne audiretùr à quopiam, grunnitu peruicisse: licet hoc Amaltheæ capræ assignent plurimi, vsqueadeò nullum apud vetustatem illam totius imperitam veritatis, tam impudens mendacium erat, quod vanitas eorũ temporum non admitteret, & religiosissimè approbaret. B

MILITARIS ORDO.

Porcum sanè Romani inter signa militaria nõ sunt admittere dedignati, quę quintum obtinebant locum, & instructæ aciei rationem figuram've quandam, porcinam frontem appellabant.

IOVII.

IN gestaminibus verò militaribus Romanorum quæsierit fortè aliquis, quid sibi velit sus coloris rufi, habitu quodam sedentis, positis quippe clunibus, ac reliquo corpore surrecto, quæ spectatur in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus. Insigne hoc erat eorum ordinum qui IOVII appellabantur, Diocletiani principatu, & sub illustri viro Magistro peditum nuncupato militabant.

HONORIANI.

IN eadem igitur Romana militia præferebatur & albus clypeus, cuius aureus erat vmbilicus à luteo circulo circunscriptus. Circulo innitebantur dimidiati porci duo coloris prasini, alter alterũ inspectantes. Insigne hoc erat eorum militum qui Honoriani vocati sunt ab Honorio principe instituti, hique sub Magistro equitum stipendia faciebant. F

AGRICOLA.

SEd vt ad Ægyptios redeamus, sunt qui aliam etiam affirmẽt causam cur animal hoc Ægyptij voluerint inuiolabile: nempe quòd apud eos porci agricolationis vsum præstarent, frumentariamq; rem alicubi solis eorum operis adiuuarent. Nam qui, vt Exodus ait, propinquiorem Nilo regionem accolunt, quæ satis mollis & irrigua est, nullo aratri, rastri've aut sarculi vsu freti, suillibus tantum vestigiis terram subigunt, exundante scilicet Nilo remollescit terra, cumq; redierit in alueum sementem faciunt, inde porcos abigentes occulunt & terræ mandant, dum illi & rictu terram subuertunt, & sparsa per agrum semina pedibus occulcant. Sanè Latini vtilissimum satis sulcum porcum appellauere, rarum eum scilicet, qui deducitur aquæ deriuandæ gratia, quippe vt aquam frumentis nocere prohibeat. Inde veteres porcare pro prohibere vsurpauerunt,

quamuis

A quamuis Varro elatam terrā inter duos sulcos ideo porcam vocari dicit, quòd ea seges frumentum porricit. Sic cùm diis exta dabant, porricere dicebāt. Quoniam autem mirificè inter se congruunt hieroglyphica cum sacrificiorum ritibus, quòd vtraq; iisdem causis plurimùm inniti videantur (nam vti paulo antè positum est hieroglyphicum vaniloquentiæ per porcum, quem elephantus auersetur: in sacrificiis identidem immolatur porcus ab laborantibus delirio verborum, atq; etiam insania, & quod terrenis præcipuè sensibus addictus applicitusq; est, sponteq; & voluptuosè admodum inhæsitat luto lasciuiæ, turpitudinumq; simulachrum habetur. Idem in sacrificiis Maiæ, & dis terrenis offertur: & ita demùm in plerisq; aliis hieroglyphicis, idem consensus est) non incongruam rem me facturum existimaui, si de porcorum immolatione plenius quædam apposuissem: ab eo autem quod delirio super nuper attigeramus, incipiam.

DELIRII PIACVLVM.

IMmolari siquidem porcum ab laborantibus insania verborumq; delirio, multiscius Plautus indicat B Menæchmis:

Nunc ipsi naturæ Deo mihi respondeas
Adolescens, quibus hic precijs Porci veneunt,
Sacres, synceri: nummum vnum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia:
Nam ego quidem insanum esse te certò scio.

In eandem sententiam Horatius Sermonibus:

Immolet ecquis hic porcum Laribus.

quòd is insania minimè laborare videretur qui diues, neq; periurus neq; sordidus haberetur.

SACRIFICIVM.

SEd tam multis porrò mysteriis Porcus sacrificari solitus, vt animaliū soli sues ὕται ἀπὸ τοῦ θύειν, quod immolare est, meruerint appellari: Latinè sacres, teneri adhuc, & in veteri comœdia sues mysterici nuncupantur, eaq; laudatissima erat hostia, si quis inuen C tus esset porcus, qui solidas vngulas non diuisas haberet. Quod ne cui mirum videatur, sciendum est ex Aristotele, in Macedonia Æmathcolicas sues vnguibus esse solidis.

SACRAMENTVM.

PEr porcum sanè iurare Agamemnonem apud Homerū legimus. Et pugiles certamē inituros iuxta Horcij Iouis statuam in Elide mactato porco iurare solitos, sine fraude sese comparasse, tradit Pausanias. Quin etiam iudices præfectosq; certaminū eodem sacro, & apud eandem statuā iurasse tradit. Nulli verò porcum illum per quem illi iurassent edere licuisse: quare Talthibius Homericus porcū quem Agamemnon pro iuramento statuerat, arreptū in mare præcipitem dedit. Addemus & illud, censores Romanos cōpleto quinquēnio lustrari solitos, sacrificia de sue, oue, tauro facientes, quæ vnica dictione SOLITAVRILIA vocabantur, vt obiter apud Pædianū in Diuinationem corrigas, quod duabus locutionibus dissitum legitur in vulgatis codicibus, Soli taurilia. Ceteri autem porcus, vti dictum, in primis mactabatur, siue quòd pastu segetū & dissipatione, magnas aruis inferat clades, vt apud Ouidium, *Prima putatur*

Hostia sus meruisse mori, quia fœmina rostro
Eruerit pando, spémq; interceperit anni. D

siue conciliandæ fœcunditatis gratia, cùm animal sit (vt id identidem repetamus) fœturæ admodum prolificæ. Adhiberi sanè sacrificio Cereali porcam auream & argenteam nuncupatam, ait Atteius Capito, quæ etsi numero hostiarũ non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam. Propudiatus verò porcus dictus est, vt idem asserit Capito, qui sacrificio gentis Claudiæ velut pulpamentum, & exolutio omnis recontractæ religionis est. Sed vt ad fœdus reuertamur, porco etiam cæso sacra fieri solita, quotiens inter populos confecto bello, vel pax fieret, vel fœdera cõfirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, Cæsa iungebat fœdera porca, dixerit, Quintilianus quædam, ait, non tam ratione quàm sensu iudicantur: vt illud, Cæsa iungebat fœdera porca. fecit elegans fictio nominis: quòd si fecisset, porco, vile erat. Quod verò Seruius ait falso dictũ à Virgilio, porca, quòd ad hoc sacrificij genus porcus adhiberetur, Tranquillus vita Claudij, cum Regibus fœdus in foro icit, porca cæsa, inquit: tametsi Liuius quoq; porcum statuit. Sed enim apud Festum inuenies, hæc porcus, in sacrorum Pontificalium libris scriptum esse. Porcam autem dicit Veranius, quæ familię purgandæ causa Cereri itidem solita est immolari, quòd pars quædam eius sacrificij fieret in conspectu eius mortui, cuius funus instituebatur. Extant autem etiam hodie sacrificiorum huiusmodi vestigia Romano solo: nam veteri quodam instituto in defuncti memoriam corbes suillæ carnis atq; etiam bubulæ in frusta concisæ ostiatim circumferunt, singulisq; ædibus frustum carnis vnum impendunt: quiq; lautiorem hanc faciunt visceratione m, panem & vini sextarium adiiciunt. E

NVPTIALIA.

Qvinctiam nuptiarum initiis, antiquis regibus porcum mactare mos erat. Et potentiores quiq; viri in Hetruria nuptialibus conuiuiis, nouæ nuptę maritiq; Dis tutelaribus porcum immolabant, quod etiam prisci Latini & Gręci in Italia factitabant. Vnde is qui sponsam ducturus cùm omnia apparasset, & spe sponsæ frustratus esset, exclamauit:

ἀπώλολεν γ' ὗς, καὶ τάλαντον, καὶ γάμος.

Perijt quidem sus, & talentum, & nuptiæ. F

Hysteria sanè festa erant quibus sus Veneri mactabatur Argis instituta, cuius rei meminit Callimachus: quanquã apud Sicyonios omne animaliũ genus Veneri, vt alibi diximus, præter vnum suem sacrificari solitum inuenias. Aristoph. Sed veneri porcus non sacrificatur. Causam superius exposuimus.

TERRA IVNO'VE.

MActabatur etiam Maiæ, sed prægnãs, quę omnino terra est, & vt ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in sacris Magna mater, & Opis vocabatur: cui sceptrum etiam in sinistra manu addebatur, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant. Quanquam sunt qui Maiam eandem & Proserpinam interpretantur: ideóq; illi porca fieri, suemq; mori meruisse, quia fœmina, vti dictum est, pando eruerit rostro. Proserpinam verò esse vim segetum & frugum omnium per hyemem terræ abditam, per mitius verò tempus in superiori apertaq; regione commorantem, mythologi docuere. Maiæ autem porcus sacer erat, quò illi cum alio quopiã nullo quàm cum terra quic-

A ra quicquam cõmune esse manifestius intelligamus, sitq; deniq;, vt Flaccus ait, amica luto sus: victimæ enim numinibus aut per similitudinem, aut per contrarietatem immolabantur: qua in sententia Virgilius dixit,

Et in verubus torrebimus exta colurnis,

in antipharmacum scilicet, vt hostia nocens eo itidem virgulto coquatur, quod vitibus nocet: nam ea de causa præceptum ab eodem fuerat, ne inter vites corylus sereretur. quanq; Festus colurnũ hastile ex corno arbore mauult esse, quàm ex corylo: contrà verò Sosipater Carisius colurnum barbarissimum esse literarum transmutatione dicit, cùm sit Corylus arbor: ita enim apud eum scribitur.

HVMANA HOSTIA.

Reliquum est vt de humanis hostiis loquamur, quando constat porcos id beneficij humano generi contulisse, vt pro nobis in huiusmodi sacrum ipsi succederent. Nam scelera illa mactandorum hominum vbiq; ferè locorum admissa, minimè fabulosum: manifestum siquidem est eiusmodi fuisse sacrificium B Tauricæ Dianæ, quod receptorum autorum fide testatissimum. Neq; quidem Scythæ solùm hæc perpetraure facinora, quos propter ingenitã barbaris ipsis feritatem id fecisse minimè mirum videtur. Sed & Ægyptij antiquitùs tales Iunoni hostias immolarũt. Romani quoq; ipsi Iouem quem Latialem vocabant, humanis hostiis coluere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illustris, primus apud Romanos hoc sacrum Marti fecit. Sed enim alios quoq; fuisse dicit Athanasius, qui postquam à bello victores rediissent, captiuos per centurias diuiderent, deq; singulis vnum desumentes, eum Marti iugularent. Hinc Virgilianus Æneas Pallantis satis manibus facturus,

Sulmone creatos
Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfens:
Uiuentes rapit, inferias quos immolet vmbris,
Captiuóq; rogi perfundat sanguine flammas.

Diodorus aheneum Saturni colossum apud Carthaginẽ fuisse memorat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quicq; ad eum peruenire adolescentes sacrificandi C causa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacq; sacrificij crudelitate diutissimè prolem ipsi suam illi mactauerunt Deo, qui & filios suos deuorasse perhibetur: mox cùm aliquãdo scelus abhorruissent, seruitia in hũc vsum emere instituerunt. Subsecuta inde pestis est, mox obsidio grauissima, quare illi Saturnum sibi succensere rati, trecentos impuberes ingenuos sacrificarunt: quamuis, vt in Lucernæ hieroglyphicis meminimus, nonnulli ducentos tantum ponunt. Galli etiã morem hunc sacrificandorũ iuuenũ in Saturni cultum D. Augustino teste susceperunt. Phœnices quoq; atq; Cretenses eò & ipsi prouecti sunt insaniæ, vt filiorũ sacrificiis Saturnũ sibi placari arbitrarentur, ne inhumanitatis istius nota vni Heliogabalo inuratur, qui humanas hostias libenter immolauit, lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnẽ Italiã, patrimis & matrimis, vt maior esset vtriq; parenti dolor. Neq; temerè Appion & Iulianus Apostata, & alij Hebræos carpunt, quòd humanis ostiis abusi sint, cùm in ore omnium versetur Iephtæ Galaaditarum principis detestabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus vouit, si victor reuerteretur, illum Deo se immolaturum, quicunque primus de suæ domus foribus egressus occurrisset sibi: accidit verò vt re ex voto confecta reuertenti filia sua vnigenita cum tympanis & choris

gratulabunda occurreret prima, qua conſpecta ſciſsis ſibi veſtimentis infelici- D tatem ſuam & luctuoſam filię calamitatem miſerabiliter deplorauit:neq; tamen impio abſtinuit ſacrificio, cùm generoſa virgo viriliter inſtaret, ne pater voti reus fraudaret Deum, duûm tantum menſium implorata mora, qua in montibus virginitatem ſuam defleret: quo elapſo tempore ad patrem magno animo rediit, ſeq; obtulit ſacrificãdam. Sed id impiè Iulianus & Appion, quòd Iudæos omnes in vnum eundemq; ordinem redigunt, atqueadeò Chriſtianorum quoque inſtituta, detortis præpoſterè horum exemplis, malignè admodũ inſectantur, contumacium & à diuino præcepto præuaricantium moribus innixi, quos neq; nos vnquam imitati ſumus, nec ab vllo vnquam pio ſuſcepti: idq; diſsimulant illi quod à regio Pſalmographo tam acriter improbatur, vbi Pſalmo ſexto ſupra centeſimum clamat, præuaricatores quoſdam à vera pietate abalienatos eò dementiæ prolapſos, vt & filios & filias ſuas cacodæmonibus mactare non exhorruerint: & vt rem magis exacerbaret, indignationemq; ſuam exaggeraret, eiuſdem ſtatim rei repetitione facta, innoxium ait filiorum ſuorum ſanguinem ab eis effuſum, & Cananæorum ſimulachris oblatum, terra fœdiſsimè pol E luta, quæ ſcelus tantum, & vſqueadeò impium, execrari videretur. Quin & Chryſoſtomus, oratione cõtra Iudæos tertia obiicit eis, quòd filios & filias ſuas dæmoniis immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianum, ſed de ſacrificio piorum, & Deo ritè facientium loquitur, non eſſe eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorum ſacris receſſerunt. Chryſoſtomus præuaricatores taxat, quia dæmoniis ea faciebant. Et tamen hodie ſunt inter Iudæos qui cùm nõ poſsint Chriſtianæ ſeueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano ſanguine ſacra faciant excogitarunt, eo quippe à thermis, à cucurbitulariis quouis precio promercati: ita eo in vitreum aliquod vas infuſo, & ad ardentes carbones admoto exciendis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad ſanguis ille deferbuerit, ad mandata adſiſtentibus, & ad omnia quæ iis ſciſcitati fuerint reſpondentibus. Sed vt hæc non à Iudæis Domini, ſed à malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcumq; noſtrum iam rude donaturi honeſta etiam miſsione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficij conſecuti fuerimus confitendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de ſacris Deorum F opus admodum curioſum elucubrauit, porcum ait loco hominis immolari cœptum ab Athenienſibus: nam prius, vti dictum, qui centum homines cecidiſſet, Marti hominem faciebat. Magna igitur ſuillo pecori gratia debetur, cuius immolatione vita ſit humano generi condonata.

Iudæos etiã hodie humano ſanguine ſacra facere.

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMÆVM NOB. SENEN. DE IIS QVAE PER GREGALIA QVÆDAM SIGNIficantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

CRegalium nonnullorum ſignificationes ex Aegyptiorũ adytis erutas, ſuper quibus multa, literatiſsime Lactanti, apud egregiè probum virũ Hieronymũ Mandolum Picolomineum cœnantes in amœniſsimis eius hortis, locuti fueramus, vt in commentarium redigerem ſuaſiſti, quòd argumenti raritas lectionem hanc faceres non iniucundam, &, vt addebas, etiam optabilem: quòd ſuper his Græci pauca admodũ dixiſſent,

A *dixissent, Latini verò pene omnes huiusmodi scientiam propémodum ignorassent, minimè quidem hi atq; illi tacituri, vel rem adeò doctam in tenebris & situ computrescere permissuri, hæ si disciplinæ tunc cognitæ fuissent. Quota enim ea portio est, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, & si qui alij talia curarunt, vix primis libatam labiis attigerunt? Suasu igitur incitatus tuo, quæcunq; & hîc & illic comperissem, & ex veterum præcipuè numis potius quàm ex libris didicissem, in vsum tantùm asseruabam meum, quòd Principes, quos colimus, huiusmodi antiquitatum cognitione delectari plurimùm animaduerteram, vt scilicet pro re quæ nasci posset, interdum haberem quod super his non ineptè neq; imperitè dici videretur: quædam enim omnino huius generis esse mihi persuadebam. Postea verò quàm & tu & Bartholomæus Carolus Picolomineus, neq; non Marius Bandinus, sodales tui, tam emunctæ naris viri, quiq; vnà cœnabāt, egregiè ipsi quoq; literati, industriam studiumq; hoc qualecunq; meum commendare cœpistis, tuq; præclara tot, quæ scitu iucunda in veterum numis obseruaras, explicasses, essentq; omnes eo in argumento facti attentiores, facilè impetrasti, imò, vt verius loquar, perpulisti, ne istiusmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia videretur oblectatura, desererem. Aiebas enim Latinos hac scilicet in re Græcis inferiores esse, quòd præter Marcum*

B *illum Varronem, & nostrum Plinium, vixq; alterum ab eo, neglexisse quodammodo visi fuerint eruditionem, quam Græci tam veteres quàm iuniores tanto studio amplexi sint, vt ne leuissima quidem contempserint, & ita res tam publicas quàm priuatas minutissimè perquisierint, easq; memoriæ commendare nequaquam erubuerint, vt nihil in protritis, curtisq; etiam scrutis prætermiserint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm rebus cognitionem, ad nostram vsq; ætatem peruenisse. Fuisse nostros seueriores, & sublimium tantùm materiarum amatores: accideréq; hinc, vt eorum multa quæ ad ritus, ad mores, ad rem domesticam, ad negotij quotidiani vsum faciunt, per nostrorum incuriam incognita nobis sint: per Græcorum verò diligentiam, qui tam Latinorum quàm suorum res perquirentes nostræ obuiam ierint negligentiæ, plurima nouerimus, quorum neminem eorum qui nunc eruditi habentur, pœnitere possit: & quæ plurima in hanc sententiam disseruisti. In hoc igitur studiū cùm, quantum per occupationes meas licebat, auidius incubuissem, multa conscripsi commentaria, quæ tamen emendare non potui, quòd principum virorum, quibus addictus eram, negotia quæ tractabam, incœptum opus sæpius interrupere cogitationésq; meas aliò omnes auertere.*

C *Et quia te in primis impulsore factum hoc est, necesse quoq; tibi fuerit horum partem recognoscere, polire, castigaréq;, ne vel ego tibi frustra paruerim, vel tu vir admodum grauis rem nihili consuluisse videaris. Quæ tibi obuenerunt ea sunt, de quibus sermo tunc noster fuit, cùm vir rarissimus Franciscus Bandinus Archiepiscopus vester numismata in agro suo nuper inuenta magno numero in mensam nostram iussisset effundi, in quorū bona parte, hirci, oues, arietes signati erant: traxere hæc reliquum gregem, vt vna viderentur caula posse commodè coërceri.*

DE CAPRA.

ISTO igitur prima de Capra consideratio, quoniam ea vago lasciuoq; admodū ingenio prędita, & vorandi auiditate hac illac cursitans, loco'q; stare nescia, è grege prima omnium prodiit.

AVDIENDI PROMPTITVDO.

HOminem auditu præpollentem Ægyptij hieroglyphicè significare si vellent, Capram ponere soliti sunt, quam per aures perinde atque per nares spiritum & emittere, & vicissim recipere vnà cùm Ægyptiis tam Archelaus quàm Alcmæon autores grauissimi prodidere:

quamuis opinionem hanc maximè reprobat Aristoteles, humanamq; diligentiam id nulla adhuc dissectione deprehendisse, aut sensu aliquo euidentiore conijcere potuisse, firmiter asseuerat: Ægyptiis tamen commentum placet. D

CONSTERNATIO multitudinis.

SVnt qui multitudinem vniuscuiusq; casu cōsternatā obstupefactamq; indicare volentes, capram villo à mento dependente comprehensam pingant. Accidit enim vt si earum vnam ex grege arunco eo apprehenderis, cæteræ stent veluti stupidæ, suos in illam vnam oculos conijcientes. Sunt verò qui loco hoc modò eryngium, modò moly, vel origanum etiā quærant, quem caulem si ouis capella've pascendo auulserit, & in sublimi conspicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur, neque

prius pabuli memor fiat, quàm caulis ille à pastoribus ab ore pecudis abstractus abiiciatur. Cuius fabulæ autores etiam citant Aristotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehensa capræ barba, quam Opilius Aurelius spirillum vocari dicit, aruncum Plinius, ex Naturali historia desumpsimus. E

PRO VITIBVS SACRVM.

QVid autem sibi vellet hieroglyphicū aheneæ capræ inauratæ, quam Phliasij tanto cultu prosequebantur, vt illi etiā preces allegarent, Pausanias declarat. Quippe cùm manifestum sit, sydus, quā Capram appellant, exortu suo vitibus nocere, id honoris ei habitum voluēre, quòd, ne id accideret, ea potissimū ratione caueri posse iudicarūt. Animal porrò id cùm sit ex domesticis omnibus damnosissimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitū, morsu noxio vniuersa germina abrodens, & vt more Iurisconsultorū, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciens. Alij Baccho Caprum ob hoc mactare maluerunt, vt bestia quæ morsu pestilenti vitibus maximè nocet, immolata, Deum vitibus conciliaret. Nam & Ascolia sacra, de quibus Virgilius: Vnctos saliēre per vtres, ea de causa Baccho sunt instituta, quia vtres ex hircinis caprinisq; pellibus fieri consuerunt. Quoniam verò caper vitem abrodens eam veluti veneficio vitiat: excogitatum est in Bacchi gratiam id in vtres ludibrium, vt scilicet eos flatu tumefactos per humum disponerent, superq; eos saltationibus lasciuirent, vnde lubricitate pellis suopte pingui delibutæ pingues identidem fallerētur, præcipitesq; saltatores, sine vllo tamen incommodo, conciderent, effusumq; omnium risum excitarent. Eadem antipathiæ causa dictum à Virgilio autumant: F

Et in verubus torrebimus exta colurnis.

Corylos enim vitibus vicinitate sua nocere, experimēto compertum est: quamuis Festus colurna hastilia ex corno arbore facta potius, quàm ex Corylo velit. Contrà verò inuentum est ex tam pestilente in vites animali maximam capere vtilitatem, eiusq; beneficio augeri vindemiam: siquidem apud Africanū legas cornua caprarum numero tria circum arborem cui vitis maritata sit, in terram affigi, acumine deorsum immisso, ore cornuum supra terram paululum extante, vt pluuia velut in vas influere posit, id factum vberrimæ fertilitatis in vitibus auxilium esse. Nihilo secius, vt idem Africanus autor, non morsus tantùm vitem lædit, verùm pulmo etiam eius contra vini vim arma capit, si assetur, & ebrioso cuipiam in cibum detur: efficit enim vt vapor ille qui temulentiam inducit, retundatur, inaniterq; difflerur & euanescat. Quin etiā hircinus adeps, quo

falx

A falx putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in vite generētur, prohibet, ab eodem proditum Africano.

VNIVERSA MVNDI machina.

Hieroglyphicum erat & Panis signum, ex quo tota mūdi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terrā hirtam & hispidam ostendebat: humana verò læuitas atq; mollities, tranquillum & defæceatum æthera, mundi ipsius ducem. Huic insuper illa in Nymphas procacitas attributa, & nunquam satiata libido: mundus siquidem asiduè rerum species progenerat, & humore plurimū vtitur, materia quippe generationi in primis & apta & commoda. Quare simulachrum Panos tam syluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis vt tutelaris apponebatur. Commentitiū verò est, quòd Pana nonnulli ita dictū arbitrantur, quia Penelopes & totius turbę procorū filius fuerit, qua in sentētia Theocritiana est B apostrophe ad Penelopen, Syringe, θοὸν τέκεν ἰθυντῆρα. quem quidem Epimenides ex Ioue & Callistone genitum asserit, poëmatibus: gemellos enim fuisse Pana & Arcada. Sed Aristippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Æneidos prolem agnoscit. Sed qui veterum fabulas speciem quandam esse philosophiæ autumāt, delitescentem in illis doctrinam ita solent explicare, vt Pana ideo dici velint, quòd, vti monueramus, simulachrū eius vniuersi naturam exprimat: forma enim eius rebus quascunq; tuemur accommodata est. Cornua siquidem & Solis & Lunę similitudinem esse perhibent. Nam alibi cùm de Mose loqueremur, radiatā eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptam ea de causa docuimus, quòd apud Hebræos radius & cornu sint æquiuoca. Pantheræ pellem, stellarum, vt Probus arbitratur, vt quidam alij, simulachrū esse terræ, quæ mira sit varietate conspicua: inferioris partis villos omnium terra nascentiū imaginem haberi. Fistulam spirantium in orbe toto ventorū imitationem. Caprinam faciem repentinas procellarū turbationes, quæq; toto aëre sunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta, syluosa loca: per crurum exilitatem, montiū abrupta figurari. Sunt qui falC cem etiam manu prætentā illi attribuunt, quod dubio procul labores, quos operibus mortales impendunt, indicaret. De hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem indicium fuerit, alio loco dictum. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ symbolo iustos intelligi ex Gentibus præcipuè venientes, eoq; spectare Solomonis dictū, Capillatura tua sicut grex caprarum quæ reuelatæ sunt ex Galea: sumpta scilicet inde similitudine, quòd capræ de sublimi cibum petunt, veluti pŋ quę supernè sunt ad animi cibū inuestigant.

L I B I D O.

Caprinum ad hæc genus in Chimęra: capra enim & Chimęra idem: quippe in nequitia Bellerophontis virtute domita, mediū tenet: quod libidinis affectū notat, ea videlicet de causa, quòd huius generis animal in libidinē & procacitatem sit immodicū, hœdosq; petulcos eadem ratione dictos à Virgilio legimus. Deq; Satyris identidem capripedibus eadem omniū consensu feruntur, non posse quidem eos libidine satiari. Minimè verò fabulosum esse de Satyris cōmentum, ostēdit Plinius, qui illos in Subsolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal pernicisimū, vt propter velocitatem nisi senes aut ægri capi nequeāt. Sed & Pausanias hæc de illis audisse se profitetur, Euphe

mum quendam probatę fidei virum aliquando sibi narrasse, cùm in Hispaniam D nauigaret, aduersa tempestate se in exteriorem Oceanum esse delatum, postq; multorum dierum nauigationem, ad insulas quasdam desertas peruenisse, quas homines ferino truciq; aspectu syluestres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore subrufo, caudis equina penè maioribus præditi: qui posteaquam nautas illuc aductos inspexissent, ocyus omnes ad extremū littus accurêre, vocem quidem nullam, sed stridorem quendam informem & inarticulatū emittentes: in fœminas autem quæ naui illa casu vectabantur, eos adeò furiosos inuasisse, vt ægrè ab iniuria etiā cæsi flagris abigi, summouerìq; potuerint. Veritos verò nautas ne quid indignum paterentur, inhibita naui procul in anchoris stetisse: barbaram verò quandam mulierem, quam secum habebāt, in littus exposuisse: in quam omnes postea petulantissimè debacchantes per omnia corporis caua libidinem exercuerint: easq; Satyrorum insulas à nauigantibus appellari, Euphemus idem asserebat.

FEBRIS.

SVnt qui febrem ex Capræ simulachro significēt, propterea quòd animal id E eo semper incōmodo laboret: hinc anima illi semper ardentior, ità vt attacta pastu exurere videatur. Vehementem verò in quocunq; animali calorē, febrem esse, tum Aristoteles, tum alij prodidêre. Ea autē de causa in eius venditione dominus sanitatem præstare minimè cogitur: tantùm verò sufficere, si eam eo die bibisse comedisseq; profiteatur, Florentinus autor admodum celebris, qui inter multa quæ reliquit literarum monumenta, etiam de re rustica nō incuriosè conscripsit, ita semper febricitare capras ait, vt si quando deficiat febris, intereat.

AVGVSTI GENESIS.

IN numis quibusdam argenteis Capricorni cœlestis signum hieroglyphicè cu sum aspicias: indicat id, vt ex Tranquillo didici, Augusti genesim. Nam cùm Theogenes mathematicus ad quem in secessu Apolloniç vnà cum Agrippa comite accesserat, genituram eius inspexisset, exiliissetq; & adorasset eum, tantam mox fiduciam fati Augustus habuit, vt schema suum vulgauerit, numumq; illū argenteum nota sideris Capricorni, quo natus est, percusserit. Numum hunc attrectaui, in quo Capricorni signum est in piscem desinens, quòd sphæram in- F tra priores pedes positam euoluere videtur: ab altera parte Augusti caput.

Augusti numus.

MERETRIX.

VT verò redeamus ad Capram, ea cùm pestilenti morsu pręcipuè noceat, ingenij meretricij, conueniente admodū hieroglyphico, symbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortalibus inferūtur: nam veluti germina præcipuè Capra peruestigat, quæ depascitur auidissimè: ita meretrix cupida est in primis adolescentioris ætatis, vtpote quę ob imperitiam magis idonea sit vt facillimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix αἴξ, id est, Capra cognominata est, quoniam mercatorem adolescentem Thallum, qui in Atticam caricas & mel Hymettium empturus aduenerat, abligurisset. Θαλλὸς autem germen est. quem lusum haud iniucundè Machon ita explicat:

ἐπικαλεῖτο δ' αἴξ, ὅτι τὸν μέγαν
κατέφαγ' ἐραστήν ποτε Θαλλόν. quod nos ita reddidimus:

Nicò olim meretrix fuerat, mox Capra vocata
Est, quòd amatorem eximium cognomine Thallum
Fortiter absumpsit. Neq; aliam ob causam capræ lumbi sacrificiis offerri

A offerri apud Hebræos prohibebātur: nisi quia necesse erat lumbum esse immaculatum, vel, vt alij, integrū, vt alij, perfectum. Capra verò cùm pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non potest.

NEQVITIÆ FACINOROSITAS.

MEritò itaque viri libidinosi probra & impudica facinora notare si vellent Ægyptij sacerdotes, hircum potius quàm taurum pro hieroglyphico fingere instituerunt. Taurus enim licet inguine sit præcipuè validus, & in re venerea perpetranda promptissimus, non tamen inscendit quoad anniculus fiat: neque quidem iuuenca recentior quàm annicula venerē patitur, nisi ostento: hircus verò septima posteaquàm natus est die, vt apud Ælianum, alij septima dixerunt hebdomada, rem veneream aggreditur, improle tamen & infœcundum semen eiiciens, veluti tauri quoque vsque ad bimatū, licet alioqui non nisi quadrimos eos generationem implere nonnulli contendant. Sedenim hircus celeriùs porrò quàm quoduis aliud animal inscendit, rectéque ab Horatio libidinosus appellatur: cuius fœcūditatis gratia inter Deos insipienti seculo annumeratus aliquando est, perinde ac Panes ac Satyri. Is quippe apud Ægyptios Mendesio ciuitate multarum & formosarum puellarū collegio curabatur, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabant, autor Plutarchus. Et Veneris simulachrum, quæ hirco insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, quàm ob huiusmodi petulantiā. Et Mathematici mulierem nudam, quæ hircum humero gestet, vigesimosecundo gradui Virginis adscripsere, ex eo impudicitiam eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huic generi brutorum similis fuit Heliogabalus, qui mulieres nunquā iterauit præter vxorem: ille, vt Alexander Seuerus ait, non solùm bipedum, sed etiam quadrupedū spurcissimus. Iam verò Sacræ literæ dum hircos hœdosque immolandos monent, nequitiā omnemque libidinem iugulandam indicant, vt interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiā interpretamentum habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, vt facilè iis accedā, qui opus id adscribunt Adamantio. Hœdi autem ferè passim in Diuinis literis hieroglyphicè pro perditis & nequam hominibus, libidinis & aliorū scelerum facinoribus inquinatis designantur: idque manifestissimè cognoscitur ex eo, quòd Dominus noster consummationem seculi, vt ait Hesychius, narraturus, ouibus à dextera statutis pollicitus est eis iustorum benedictionem: in hos autem à sinistra segregatos, dira illa omnia, quæ in profligatissimū quenque decernuntur, comminatus est. Ita verò pro sceleribus hircus ponitur, vt in Diuinis literis statuatur ante aras hircus viuens, sacerdosque vtraque manu super caput eius imposita confiteatur vniuersas populi iniquitates, delicta, admissaque prauè & impotenter, omniaque in eius caput increpans oggerat: mox per hominem certum in inuiam desertamque solitudinem emissum deportari iubeat. Illud etiam addunt ad causam, quòd asperum gerit pilorum indumentum: asperum interpretantur peccato refertum: atque ita mortale genus omne mysticè per hircum accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Hesychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui eum signum esse velint profugarum legionum quæ à Deo defecerunt, quæque in fœditatem & horrorem damnatæ in omne sæculum, ceciderunt.

DIABOLVS.

ADamantius itaque hircum ait diaboli symbolum esse, vbi ita interpretantur: Cùm verò ad martyrium duceris hircum obtulisti, quia scilicet autorem

peccati diabolum iugulasti. Hinc vulgò receptũ vt malo dæmoni cornua passim attribuantur. Nequitiam porrò per dæmonem intelligi, in humani capite serpente loco suo declaratũ est. Iam hirsutos apud Esaiam inuenias genera dæmonum: hos nonnulli etiam doctissimorum Incubones vel Satyros, aut quosdam syluestres homines putauerunt. Maximus Tyrius, vbi Midæ fabulam scribit, qui Satyrum per insidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetrasset, Satyrum, inquit, ebriosum dæmonem, infuso in frontem mero captum.

PETVLANTIA DOMITA.

GRæci autem poëtæ caprum ab Hercule domitum ea de causa finxerunt, quòd is cùm procaci lasciuia homines ipsos antecelleret, domitus à virtute, impositũ petulantiæ modum, extinctosq́ libidinis æstus, suppressosq́ procacitatis impetus demonstraret. Nam eius nequitiæ vir fuit, vt triginta vna nocte mulieres aliquando feratur iniisse: & vt apud Athenæum, idem septem diebus quinquaginta filiabus Thestij virginitatẽ imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuasit, vel ex epistola sua manifestũ est, qua se nocte vna captiuas decem ex Sarmatia constuprasse gloriatur, seq́ inter fortes annumerari affectat, dum mollitiem suam maximè commemorando manifestat. Quòd verò Iunoni capras immolare primus Hercules instituerit, id ea de causa factum, quòd alterius hostiæ sibi facta copia non fuerit, cùm ei Deæ sacrificare vellet, propterea quòd sibi aduersus Hippocoonta pugnanti aduersata non esset: quæ res tangitur à Pausania libro tertio. At Lacedæmonij Dianæ cognomento Corythaliæ sacrum in agris facientes, non nisi caprarum carnes in obsonium adhibebant, neq; aliud animal præter id in huiusmodi sacris immolari fas erat. Apud Xenophontem legas, Athenienses, quo tempore Persæ cum ingentibus copiis Athenas deleturi in eorum fines inuaserant, Dianæ votum fecisse, tot illi se Capras immolaturos, quot hostes occidissent.

ADVLTERÆ CONIVGIS MARITVS.

NEq; illud inuentũ adeò nouum est, vt nullam sapiat antiquitatẽ, quòd hodie vulgò caprum eum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud veteres hieroglyphicũ: atq; illud insuper adagium ferebatur in spurios, si de patre quispiã quæritaret, vt τὸ μικρὸν ὡς αἶξ, responderent, Matris quippe, vti capra itidem, vtpote qui de patre incertũ ferret, propterea quòd capellis nullum ducem pastores constituunt, vt ait Aristoteles, vel vti suos ouibus arietes, suos bubus tauros, & ita plerisq; aliis. Caprariũ siquidem natura instabilis, lubrica, atq; mobilis admodum est: quare hœdus in caprilibus à matre tantùm dignosci potest. Meritò itaq; vir, de cuius liberis vxor tantùm possit internoscere, hircus appellatur, & ἱερογλυφικῶς per hircum figurabatur. Nam & Catullus in hanc sententiam, Putare cæteros hircos, dixit. Quòd verò sunt non illiterati viri, qui dicterium inde sumptũ putant, quòd hirci suas fœmellas iniri facilè patiuntur, etiã si coràm spectauerint, vt quem notat Iuuenalis cùm dixit,

Doctus & ad calices vigilanti stertere naso:

aliter traditum ab Æliano legimus, qui sentire hircos riualitatis affectum testatur exemplo Grathis pastoris Calabri, cuius dormiẽtis cerebrũ caper cornibus in eum incitatis eliserit, propterea quòd deprehensus esset ab eo cum capella quam amabat venerea copula misceri, de quo Probus Georgicôn primo: sed vti dictum, copiosius Ælianus. Rusticum enim & imperitum id genus hominum, hac plurimũ nequitia famosum inuenias: vnde iocus apud Theocritum,

ὁ πόλ

A *ὡπόλος ὅκκ᾽ ἐσορῇ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται,*
τάκεται ὀφθαλμὼς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἔγεντο.
Aepolus inſcendi videat ſiquando capellas,
Liquitur obtutu, quòd non caper ipſe creatus.

Quòd verò vulgò Becchum eiuſmodi notæ hominem appellant, quippe cui coniunx ſit adultera, atque etiamnum animal hoc ita vocitent, antiquiſsimam eſſe dictionem, in Græcorum habetur commentariis. Apud hiſtoricos enim legere eſt, Pſammetichum Ægypti Regem Phrygiorum antiquitatem de qua magna inter Phrygas & Ægyptios contentio fuerat, in Ægyptiacis pueris humano omni conſortio inhibito educatis, eo argumento deprehendiſſe, quòd ex ſuapte natura Bech pronunciarent, quæ vox propriè caprarum & hircorũ eſt, eoq́ue vocabulo Phryges panem appellarent. Roſtrum verò auium pleriſq; nũc Italiæ locis, olim verò tota Gallia becchum nuncupabatur: & Beccare paſsim pro mordere decerpereúe dicitur. Quaſi verò fuerint primitùs homines à Capris enutriti, naturaq́ue ipſa vocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniam ma- B gis neceſſaria videretur, id honoris Phrygibus adiudicatum, vt antiquiſsimi omniũ haberentur. Quaq́ue ratione balantes oues, & latrantes canes appellamus, eadem illi becchos hircos vocauere.

DE ORYGE.

INter minores Ægyptij greges Oryx eſt, quem nonnulli Caprarum adſcribunt generi. Hunc ex omnibus animalibus ſolum auerſo pilo eſſe, autores tradunt.

MATHEMATICVS.

PEr hoc animal pictum aut ſculptum, mathematicum hominem hieroglyphicè intelligebant: ſiquidem Ægyptij, cùm Sothen aſtrum illud ſuũ, quam nos Caniculam appellamus, magno cultu proſequerentur, deq́ue die, quo præcipuè oriretur, ſoliciti admodum eſſent, animaduerterunt Orygem ſideris eius ortum ſentire, atq; etiam clamore edito ſignificare, quaſi vel ortum nunciet, vel ſaluere iubeat. Sed enim eo tempore quo aſtrum illud oritur, aiunt capras om- C nes, quotquot Ægyptus habet, conuerſas ad ortum proſpectare, peractamq́ue ita reuolutionem cum fide fieri exploratam: conſentireq́ue in id Mathematicorum ſupputationes. Quinetiam, vt nonnulli alij tradunt, oryx ſtat contrà, contueturq́ue ſtellam, ac veluti numen adeſſe ſentiat, procumbit adorabundus: quare primas illi partes in huiuſmodi ſignificato tribuere, cùm συμπάθεια tam inſignis cum eo ſidere animal moueret, & ea viderent ab eo deprehenſa, quæ longa mortalium ſtudia non niſi multarum ætatum ſucceſſu & obſeruationibus per manus traditis, conſequi potuere, cœli motu præſertim aſsiduè variante, quadãq́ue veluti trepidatione vacillante.

SOBRIETAS.

HAbet & id temperaturę cum Sirio, quòd velut ille ſitim ſemper affert mortalibus (vt Maro dixit) ægris, hic aſsiduam, imò perpetuam ſitim perfert, & ex natura loci potu omnino caret. Quare virum perpetuò ſitientem, imò dixerim ego maximè ſobrium, per huius animalis effigiem ſignificabant: quin & remedia ſitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore hauſtus ſaluberrimi reperto.

DE OVE.

OVIS nunc persequar significata, verùm ea non tam ab Ægyptiis quàm ab Hebræis & Græcis autoribus desumpta: quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet verò secum hæc dictio agnum simul & arietem.

STVLTITIA.

IN primis autem significatum illud super oue comperi, vt ex eius simulachro stultitia significaretur: nam vsurpatione vulgi, ouis cognomento insipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, προβάτου βίον ζῆν. De socordia verò stoliditateq́ animalis illud in ore omnium, προβάτειον ἦθος, instar ouis Latini dicunt, quod more ouium Græci. Et Aristophanes, Vespis, ad huiusmodi stoliditatem respiciens, considere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in somniis ponit ouilem fœtum in Tarquinium concitatum, tanto verò impetu arietantem, vt Regem solo prosternat: quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem æquè ac pecus esse putabat, nomine etiam ex re quæ simulabatur indito, cùm tamen is pectus egregiè sapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quòd ab ineunte ætate aliquanto hebetior videretur, quietemq́ & taciturnitatem adamaret, neque ad capessendas disciplinas promptitudine aut docilitate vlla præditus esse iudicaretur, magnamq́ de se torporis & insipientiæ suspicionem apud domesticos concitasset, Ouiculæ cognomento appellatus est. Porrò autem in sacris cùm ouem offerre Deo admonentur, expertes rationis motus insipientesq́ cogitationes, & quæcunq́ per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, vt admonet Cyrillus, sed longè plenius Origenes. Hinc χρυσόμηλον appellauit Diogenes virum quendam indoctum, sed splendidè vestitum. Nam & prouerbium illud, vti superius, Ouiles mores, de iis qui minimùm ingenio valent, dictum inuenias. Diuinæ etiam literæ plerisq́ locis homines diuinæ institutionis expertes indocilesq́, nunc oues, nunc pecora nuncupant, quòd in contemplationis sublimitatem suspicere nequeunt: sed cùm soli sint voluptati dediti, ca imitantur animalia, quæ, vt Græci est nominis etymologia, natura prona atque ventri obedientia finxit. De huiusmodi genere hominum quòd rectè olim instituendum esset, dictum aiunt, Homines & pecora saluabis Domine. Nam quòd Dominus præcipit, eum qui voluntaria dona offert, de bubus vel de ouibus offerre, ex vtroque iumento similem designans hominem, qui nihil acuminis neque ad virtutem, neq́ ad malitiam haberet, sed traheretur ab alio, vti & boues & oues, quæ animalia sunt insigniter mansueta, eos qui manu trahunt facilè sequentia: ideoq́ non omnium hæc munera, sed Iudæorum tantùm esse videbantur, propterea quòd illis, tametsi virtutis nihil operarentur, sufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atq́ huc Dauidicum illud citat Hesychius, Homines & iumenta saluos facies Domine. Neq́ sum nescius, pastores ouium apud Ægyptios ignominiæ cuiusdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, vt apud Iosephũ est, Israëliticos populos appellitabat, neq́ ipsi hoc in historia sacra dissimulant. Sed vt simplicitatem illam viuendi, quæ colligitur

A tur tam ex nostra, quàm ex antiqua gintium penè omnium memoria, prætereamus (certatim enim scriptores omnes primum hoc humanæ vitæ institutū laudibus omnibus ad cœlum ferunt) est & mystica interpretatio, qua Ægyptij posteriores ij, qui à priscis illis longè desciuerant, non pastores ipsos, sed pastorum significatū odio prosecuti deprehenduntur. Nam qui corporis incitationibus, eiusq; voluptatibus indulgere sibi permiserit, dubio procul hos, qui recta moneāt, quadā veluti execratione declinabit. Atq; id deniq; erat in causa, vt abolitis iam antiquioribus illis priscorum sacerdotū institutionibus, qui papyro victitabant, qui castimoniam & synceram animi puritatem amplectebantur, recentiores mox ex otio & opulentia ad delitias & illecebras prolapsi, in quas cursu effusissimo ferebantur, cœperint pastores huiusmodi pariter aspernari & abominationi etiam habere, vtpote qui, vt ait Horatius, nil vellent ab iis audire, nil discere quod ægros leuare posset, fidis offenderentur medicis, amicis irascerentur, si quando eos à funesta veterni suffocatione arcere properarent. Sic & Cainus pastorem fratrem, hominem quippe pietati addictum, ferre non po-
B tuit, cùm ipse terrenis tantùm affectibus emancipatus esset. Sic passim etiam nunc probi modestiq; viri à potentioribus ignominiosè accipiuntur: scelesti, impostores, parasiti, & ambubaiarum collegia in honore sunt. & quæcunq; appetierint commoda consequuntur, atq; ita demum

Potores, bibuli, media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.

DOCTOR VIRTVTIS.

VT verò ad pastores nostros reuertamur, pastorem ouium Ambrosius interpretari videtur disceptatorem rationis, doctoremq; virtutis, Et vbi scriptum, filios arietum Domino afferendos, principes ecclesiarum exponit Eucherius: & oues intelligit eos, qui simplici, vera, puraq; fide pietatem hanc nostram amplectuntur: de quibus Christus, Oues meæ vocē meam audiunt. & ad Petrum: Pasce agnos meos. Quo super exclamat Salomon: Pasce animas pecorum tuorum. de quibus scriptum est, Arietes duos in primitiarum sacrificio ad
C septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum vnum de armento adiici debere. Præclara quippe mandata, diceret Hesychius, & virtutes quas sequi, alias velut oues oportet, ad primā illam oblationē applicandas. Quòd verò Aaron pontificalibus iam ornamentis instructus arietē obtulit in holocaustū, per arietem Theologi, vt idem Hesychius, Christum intelligunt immolatū: ille enim ducatum præbere ouibus euntibus in pascua, & ad egressum ingressumq; à caulis & in caulas solet: sicut & Christus dux perfectæ cōuersationis est, à quo videlicet ea sumpsit exordium, atq; ideo intrare per se & exire ouibus præcipiebat.

INNOCENTIA.

ANte alia autē tam ouis quàm agnus hieroglyphicum est innocentiæ. Hinc illud apud Cyprianum sapientissimè scriptum libro de Liuore: Meminisse debemus quo vocabulo Christus plebem suam appellet, quo titulo gregem suum nuncupet. Oues nominat, vt innocentia Christiana ouibus æquetur. Agnos vocat, vt agnorum naturam simplicem, simplicitas mentis imitetur.

MANSVETVDO.

ET imbellem, purum, simplicem, ac egregiè mansuetū hominem, eundemq; immaculatum, ac pectore candidissimo præditum hieroglyphicè significa-

re qui volunt, agnum pingere consuerunt: id enim mansuetissimum eius ingenium exposcere videtur. Nam & ipso vocabulo ἀμνὸς, puritatem castitatemq́ significat. Et antiqui sacrificuli auguresq́ maximam ostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore. Comprobant etiã hoc Sacræ literæ, & nostri Seruatoris insigne, Agnus, ab omni Christianorum antiquitate summa exceptus veneratione: de quo fertur illud à priscis vatibus dictitatum, TANQVAM AGNVS. Nam vt agnum coram tondente obmutuisse, agnum patibulo applicitum, anniuersaria nobis commiseratio & ploratus redintegrat. Et præcursor ille Deo plenus, agnum hunc intento digito cõmonstrauit. Hoc verò picturæ genus cùm synodo sexta iam antiquatum esse percepissem, neq́ satis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me cõtuli exemplaria, in quibus rem ita traditam inueni. Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους κατασπαζόμενοι τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον καὶ ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνοῦ χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ θεοῦ λόγου κατανοοῦντες ὕψος, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. Id est: In quibusdam venerandarum imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus delineatur, qui receptus est in effigiem doni illius optatissimi, quo genus humanũ Deus Opt. Max. honestauit, cui gratiæ nomen ab excellentia quadam indidimus. Ille enim sub eo velamento verum agnum, ad quem dictata nostrorum veterum respexere, CHRISTVM Deum nostrũ ostentat. Nos verò figuras, & descriptiones veterũ, prout sunt veritatis notæ, præfigurationesq́ Ecclesiæ concessæ, honorificè atq́ libenter amplectentes, gratissimum tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatum preferimus, ipsam rei veritatem, vt quæ illa veterũ dictata iam adimpleuerit, admittentes. Vt igitur quod perfectum atq́ absolutũ est in picturationibus etiam, quæ omniũ oculis obiiciuntur, describatur, agnũ qui peccata mundi tollit CHRISTVM Deum nostrũ humana posthac effigie, pro antiquo illo agno pingendũ esse decernimus: quippe qui per huiusmodi figuram humilitatem verbi illius quod à Deo processit, intelligamus, memoresq́ simus eum nostri corporis exuuias suscepisse, ac perinde cruciatibus affectum morte nobis salutifera decessisse, mundumq́ inde redemptum esse, manu quasi præuia doceamur. Quid verò super his Latinus interpres, quid Doctores afferant, alij viderint. Decr. de consecratione. dist. 3. cap. sextã sanctam Synodũ. Traducere enim mihi religio fuit, cùm illa iam sint ab ecclesia recepta. Quin & ouem pro mansuetudine poni passim videas, præcipuè verò in Euangelica, vti dictũ, disciplina, vbi oues ab hœdis segregandæ prædicuntur. Vitam siquidem illi peragunt intaminatam, qui mansuetudinem amplectũtur: & ab eo qui mitis est, & humilis corde, suscipiunt morũ rationem, paratiq́ sunt tanquam oues ad iugulationem, si sit opus, trahi, vt Dominum imitentur. Sanè ouem Hesychius hominem præ se ferre tradit in Diuinis literis, qui simplex admodũ sit, neminiq́ noceat, & à perperàm factis abstineat: de quo plura alibi. Hœdi verò petulci sunt atq́ erratici, qui prærupta quæq́ rupium, & loca præcipitiis exposita consectantur.

OPVLENTIA,

APud alios historiæ sacræ scriptores, ouis est prouentus etiam & feracitatis indicium

A indicium, cui Grecę dictionis vox ipsa etiam fauere videtur. Nam vt pleriq; interpretantur, πρόβατον quasi πρόβασις appellatur, quod rerum earum opulentiam significat, quæ ad victum faciunt. Sed vt in ouibus persistamus (latum enim est τῶ προβάτου vocabulum) vbi Hesiodus ait, μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, interpretes aiunt μήλων ἕνεκα de imperio & opibus debere intelligi, propterea quòd principes olim pastoralem vitam agere soliti sunt. Sanè veteres in tanto oues honore habuêre, vt ex iis tantùm opes fieri existimarent: & pecuniã & peculium inde dicta Iurisconsulti tradunt: ideoćq; fictum oues lanam olim auream habuisse. Hinc cùm Hercules ex Africana victoria nihil præter oues abegisset, aurea mala secum asportasse dictus est: μῆλον enim dicitur ouis, & ea locutione pomum vsurpatur. Sunt enim qui scribant in illis hortis, qui Hesperidum fuisse dicuntur, oleastros tantùm progerminari: alij autem cotonea ibi lætissimè prouenire tradunt, eaćq; à colore aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria statuuntur in antiquissimis ex ære statuis, cotonea sunt: de quorum significationibus loco suo inter arbores disseruimus.

Herculis aurea mala.

B

FELICITAS.

IN Hetrusca disciplina obseruatum inuenio felicitatem ex oue portendi, præsertim si ouis insolito colore fuerit: quod mihi Virgilius optimè tetigisse videtur, vbi, Pollione, dicit:

> *Ipse sed in pratis Aries iam suaue rubenti*
> *Murice, iam croceo mutabit vellera fucco.*

De quo legitur apud Hetruscos: Purpureo aureo'ue colore ouis si aspersa fuerit, Principi ordinis & generis summa cum felicitate largitatem auget: genus, progeniem propagat in claritate, lætioremćq; efficit. Ex quo nata inter greges Atrei aurea agna, principium discordiarum illi ac Thyesti fuit, fratre scilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III.

> *Addo huc quod mihi portento cœlestûm pater*
> *Prodigium misit regni stabilimen mei,*
> *Agnum inter pecudes aurea clarum coma.*

Auream enim agnam Thyesti puero natam, & Pausanias & Plato meminêre: a-C nimalćq; id ex lapide impositũ eius tumulo, eiusdem rei monumentũ, Pausanias idem attestatur. Esto autẽ hoc apud historicos. Sed felicia illa portendi ex euentis comprobatũ, tunc præcipuè, cùm agnus natus esset vellere in fronte purpureo. In villa Antonini cuiusdam plebeij viri, eo die atq; hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus est. Verùm is in cuius ædibus agnus editus fuerat, cùm imperiũ Antonino ex hoc portendi audisset ab aruspice, de se dictũ putans, ne fatum propalaretur, agnum statim occidit: quod omen fuit Getam, qui & Antonius vocabatur, vt subsecutum est, ab Antonino fratre necandum esse, quod apud Ælium Spartianũ, & alios habetur. vsqueadeò autores ea etiam quę nihil attinent, in vsum ascifcunt suum. Eædem oues Diadumeno nascenti imperiũ portendêre, cùm in agris patris oues purpureæ duodecim natæ essent, quarum vna tantum varia fuerat. Et Mathematici, quos tamen hic ridet Ambrosius, eum ad eroganda multa idoneũ, atq; itidem ad acquirendum dicunt, qui inuadente in horoscopum Ariete fuerit in lucẽ editus. Nam hoc animal & vellus absq; vllo dolore molestia'ue deponit, & à natura facilè rursum eodem vestitur. In eãdem ferè sententiã Ambrosius interpretatur diuinam legem

vbi asinã oue mutãdam in sacrificiis instituta Dei iubent. Asina quidem animal laboriosum, ouis verò frugi, & nõ parui prouentus. Fructu igitur mutandũ esse laborẽ, dicit Dominus, id sub hoc verborũ velamẽto subinnuens, quòd vniuscuiusqꝫ laboriosi operis finis ad fructũ respicere debeat. Neqꝫ tamen ignoro esse qui simpliciter intelligi velint pręceptũ hoc, ea de causa, quòd asina sit immũda, ideoqꝫ in ouem, quæ munda est commutandã. Sunt qui hoc verborũ inuolucro dicant, laborẽ & industriam omnẽ affectu simplici commendandam, per ouem simplicitatẽ tantùm, vt etiam superius dictum est, accipientes. Qui verò profundiùs rem exquirere sibi videntur, liberandam aiunt animã ab iis quæ fructum non habẽt, cuiusmodi ea sunt quæ solo sensu percipiunt, cùm fructus per ouẽ omnino exprimat, per asinã verò sensus ipsi materiæ simpliciter appliciti.

D

MVLIEBRE OFFICIVM.

QVòd verò nouã nuptam veteres in pelle lanata considere iubebant, vetustum referre morem videtur, quòd id vestimẽti olim vsui fuerit. Sed illud magis verisimile, quòd hoc gestu adductas se ad præstandam lanificij operam marito polliceri videntur. Nam ad hæc vsqꝫ tempora plerisqꝫ Italiæ locis, postero quàm noua nupta mariti domum ingressa est die, illi è geniali thalamo mane prodeunti obuiam propinqui fiunt, colum, fusum & lanam, acum & forficem, rutabulum, peniculum, quodqꝫ cuiqꝫ in promptu fuerit instrumentum, omneqꝫ vas domesticũ offerentes, quò ea muliebris haud ignara officij, se non ad delitias & voluptates, sed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi sint curanda venisse reminiscatur.

E

FOECVNDITAS.

SAnè quidem Iunoni regnorũ & opulentiæ præsidi, partuumqꝫ sospitatrici, oues ambiguæ, hoc est, vt Bebius Macer ait, cum duobus agnis altrinsecus alligatis sacrificabantur à matronis quæ gemellos peperissent. At Sicyonij graues oues dis beneuolis & fortunatis, quas ipsi εὐμενίδας, Athenienses σεμνὰς vocabant, felicitandę rei domesticæ causa immolare consueuerunt. Herculi quoque diuitiarũ & prouẽtus Deo, ouis ramis quatuor imposita pro boue, qui se sacris surripuerat, litasse perhibetur: vnde ipse Melon, & Melius appellatus, quod Latinè diceretur Ouilius. In Pomi verò cõmentario plura super hoc narrabũtur.

F

PECVNIA.

AD hęc, licet Ouidius & alij non imperitè dixerint pecuniã à pecudibus appellatã, quòd peculiũ, vti superius ostensum, olim omne à gregũ numero censebatᷓ, eaqꝫ de causa Maronianus Corydon diuitias ostẽtaturus suas dixerit.

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:

illud tamen satis constat, æs prius nota pecudum signatum à Seruio Romanorum rege: vnde Varro etiam, vt apud Marcellum est, vnum ouem multam dictam ait, cùm citatus neqꝫ respondit, neqꝫ excitatus est. Vnum verò virili genere dixit, siue quòd numum intelligeret, siue ad imitationẽ Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentum est etiam in antiquissimo, quem Romæ vidi, codice. In commentariis tamen sacrorum Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic ouis, & hæc agnus, ac porcus: quæ, inquit Festus, non vt vitia, sed vt antiquam consuetudinem testantia debemus accipere. Ex quibus omnibus liquidò apparet, non ineptè pecudem pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

PHTHIRIASIS.

SVnt qui hominẽ pediculositate confectum significare si velint, ouillam illi pellem

A pellem inducāt, quam lupi caput impactis dentibus dilaceret: ſiquidem ouium quas lupus occiderit pelles ac vellera, & facta ex his veſtis, longè quàm cætera aptiora ſunt ad pediculos procreandos. Quod cùm ſit, tum ab Ariſtotele, tum ab aliis receptum, quęſiêre multi cauſam, illudꝗ cupedinariorum experimento deprehenderunt, carnes huiuſmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores eſſe: quod tactum ab Horatio volunt, vbi inter ea quæ iucūdiora delitiis regiis enumerat, hœdum etiam ereptum lupo recenſet: quod ego tamen ad frugalitatem potiùs retulerim, vtpote qui eo loco parſimoniam in primis laudet, hisꝗ tantū carnibus fruatur, quæ aut inemptæ ſint, aut, niſi abſumanť, perituræ. Vel ex eo magis iucundum, quia qui ſemel amiſſus erat, ſit receptus. Sed vtcūꝗ illi, ſanè dulcedinis huius cauſam eſſe dicunt calliditatē, & igneā propè vim, quę ſit in anima lupi, vtpote quæ oſſa vel duriſsima in vtero liquefaciat, ariditate permollita: euenireꝗ inde vt carnes facilius atque celerius putreſcant, ſi morſu fuerint huiuſmodi vitiatæ: lanasꝗ identidem contaminatas, contagionē illam etiam in veſtibus pertinaciter perſeruare. Cęterū ſunt qui iudicent hoc non à co B lore vel putredine prouenire, ſed ab aſperitate potiùs, &, vt Medicorū vtar vocabulo, vellicatiua quadam vi, quæ carnē ſcabritie interterat, pruritūꝗ ſuſcitet, vnde poſtmodū humanæ cutis humore corrupto, pediculi ſuboriantur: abſurdumꝗ eſſe dicūt aſſerere vim illam à lupi ſpiritu morſuúe vſqueadeò in vellera diffundi, quæ totiens abluanť, ſolentur, depurgentur, inunganť, defæcentur, ac propemodū excoquantur. Referūt verò venatores, & caupones, animalia quæ ictu vno procubuerint, vno, vt ita dicā, ſpiritu ſuffocata, ſolidiora, minusꝗ putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerū omniū doctrina inſignis, ſiue coria, ſiue lora cōmendet, bouis ea dicit eſſe ἰφικταμένοιο, ictu quippe valido mactati. Itaꝗ eorum quæ neꝗ morbo, neꝗ ſenecta pereunt, ſed iugulatione, coria validiora ſunt, neruoſioraꝗ. At quæ pluribus conficiantur plagis, difficulterꝗ aut contanter exagitata delaſſataꝗ perimantur, pręſertimꝗ ſi ferro ſaucientur, facilè putreſcere, neꝗ in alterum diem aſſeruari poſſe. Eorum autem quæ tam lenta exanimentur morte, contaminatam vim & in pelles, & in vellera, quin & in vngues penetrare, præcipuè autem ſi mordentur à feris: vngues etiam ipſos obnigreſcere, ſanguine, humore, & medullis etiam ipſis præ timore & cruciatu C contaminatis, indiciumꝗ id tabis eſſe. Quare minimè mirū ſi contagio huiuſmodi etiam in vellera diſſluat, coriaꝗ teneat, & omnia denique computreſcere compellat. Atꝗ hinc pediculoſitatis ſignificatum.

DISCORDIA.

DIſcordiam verò & mores maximè diſsimiles Ægyptij Poëtęꝗ omnes ſignificare cùm volūt hieroglyphicè, lupum & agnum, aut ouem ponunt. Vnde apud Horat. legas,

Lupis & agnis quanta ſortitò obtigit,
Tecum mihi diſcordia eſt.

Et de maximè inter ſe diſcrepantibus Ouidius ait,

Nat lupus inter oues. Aiunt verò eam eſſe antipathiæ vim, vt plerunꝗ agni recenter nati, neꝗ vllius animalis extra caulas effigiem intuiti, audito repentè luporū vlulatu exanimaſcant, ſubitarioꝗ eo perculſi metu mortui concidant. Quinetiā periti rerum pędicant horum animalium inanima etiam in eadem naturę diſſenſione perſeuerare. Ouillas enim fides ſi aliis ex lupino inteſtino factis fidibus aſſocientur,

& absonas & præ metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Oppianus: simulac enim pulsantur, ouillum mutum esse, lupinum solum exaudiri. D

DE ARIETE.

FEROCITAS.

Sed quantũ in agno mansuetudinis superius agnoscebamus, tantum in ariete ferocitatis experimur: simul enim ac cornua accreuerunt, pugnacißimi fiunt, neq; se tantùm in suo genere lacessunt, incursantesq; inuicem arietant, verùm & homines impetunt, in bellumq; prouocãt. Vnde etiam dicteriũ celebratur, κειὸς ἀπλογκόβως. qua fortè de causa Marti cœlestis Aries dedicatus: & si qua Planetis in humano corpore vis, sel à Marte regi dicitũ: in eo verò sedes iracũdiæ, & bilis. Et Adamãtius immolatos apud Hebræos Arietes, apud nos iracundiã iugulari debere, putat intelligendũ. E

BELLVM.

Siue igitur pugnacitas hæc in causa fuerit, siue sanctius instituti homines, cùm aliqua affecti essent iniuria, vltionis procurationem non à se, vtpote qui ex mansueto & innocuo essent genere procreati, proficisci, sed ab hostiũ improbitate atq; iniustitia, indicare testatumq; facere vellent, indicturi cuipiam bellum, arietem per fœcialem præmittebant, quem in hostiũ fines immitteret, vel honestam ita causam suam ostensuri, quòd nõ nisi prouocati bellum gerere cogerentur, vel, quod alij malunt, vt hostilem agrum suæ iam prædæ expositum indicarent. Vtcunque, Aries, vt ait Hesychius, vexilli nostri, hoc est, Crucis hieroglyphicum est, Crux verò redemptionis: Aries ille, inquam, qui pro Isaache in holocaustũ oblatus est, in virgulto Sabech, vt Septuaginta ediderũt, à cornibus religatus. Sabech verò remißio interpretatur, quia crucem, quæ remißionis virgultum fuit, præmonstrabat.

RIVALITAS.

F

Sunt qui riualitatem hieroglyphicè per arietes duos cornibus se inuicẽ lacessentes significari dicant: quandoquidem in eiusmodi certationem amoris causa ferri eos perhibent: quippe qui offensionem intelligant sibi fieri, si quas amant oues, ab aliis saliri conspexerint: quod hirci plurimùm negligentes, susq; deq; ferre solent.

VENVS.

In huiusmodi verò venerei affectus hieroglyphicum, aries multis est veterum monumentis impositus. Nam qui ante Corinthi vrbem intra priores pedes leænæ, quæ Laidis tumulo imposita erat, visebatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in templo Veneris simulachrum eius insidens arieti, Scopæ, vt Pausanias ait, opus,

A eiq́; cognomen erat πανδήμιον, quod arietinæ procacitati videtur conuenire.

VETVLIPETA PROCVS.

NAm quantum ad arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem qui vetularum concubitum affectaretur, nonnulli notandum censuere, quòd is primùm vetustiores fœminas inire consuerit, quarum facta copia nouellas minimè persequatur.

SALVBRITAS.

MErcurium autem aiunt apud Tanagræos cum Ariete humeris insidente solitũ effingi, cumq́; κριοφόρον Pausanias ait appellatum. Erat id partæ salubritatis hieroglyphicum: quandoquidem Mercurius expiatione arietis, quem circum vrbem gestauerit, pestilentiã quæ Tanagras inuaserat, sustulisse dicitur: in cuius facti memoriam, die eius festo pulcherrimus quispiam ex Tanagræa iuuentute delectus, arietem humeris impositũ frequẽtissima totius B ciuitatis pompa circum mœnia gestare cõsueuerat.

CVSTODIA.

APud Corinthios verò æneum Mercurij simulachrum visebatur, cui aries assistebat. Causam fuisse Pausanias dicit, quòd Mercurium maximè omnium deorum custodire greges, prouentusq́; ex eis augere persuasum sit. Sed enim cùm ita Mercurio facundiæ Deo præsidi aries apponatur, maximúq́; humanæ vitæ præsidium sit oratio, vt Comici Græci dicterium est, minimè mirũ, si Isocratis Rhetoris sepulchro aries triginta cubitorum adsculptus fuit, in quo Siren cubitorum septem insideret: nam ea quoq́; orationis suauitatem indicabat. Et ferunt astrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicendi facultatem dare. Sed ne ab Isocratis sepulchro discedamus, propè etiam mensa apposita, quæ Poëtas haberet ac eiusdem præceptores, in quibus & Gorgias astronomicam sphæram inspectabat, & Isocrates ipse omnifariæ doctrinæ hauriendæ cupidus adsistebat.

HAMMON.

C IN Saloninæ numo aries est cũ inscriptione, HAMMONI CONS. AVG. Animal enim hoc in veterum sculpturis frequentissimũ habetur, præcipueq́; Hammonem Deum, specie illa sua reciproeicorni, vt Laberij dictum vsurpem, significabat. Hunc vulgus Iouem, Ægyptij Solem esse contendebant cornuaq́; radios ostentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamen est in Gallieni numo arietem inscriptione addita, IOVI CON. AVG. Hammonem verò veteres salutis Deum, vti Latini Iouem à iuuando dictum interpretabantur, exq́; arietino capite eundem Deum qui omnium saluti prospiceret, ἱερογλυφικῶς intelligebãt. Hecatæus Abderita Ægyptios ait Hammonis voce vsos, cùm se inuicem salute præposita compellarent, allocutoriamq́; esse vocẽ, qua boni ominis causa Deum in primis ita venerarentur. Isq́; mos in plerisq́; nostræ pietatis collegiis obseruatur, vt quicunq́; pultauerit, non prius ad colloquium admittatur, quàm ad Virginis Deiparæ salutationem respõderit. Cumq́; veterũ mos esset, in mortuorum conditoriis bene defunctis ominari, eos dis manibus cõmendabant: alij columnas quæ sepulchris erigebantur, inscriptionis huiusmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adsculptis insignibant, corymbis intermedio propendentibus, qui foliorum & fructuũ varietate lasciuirent. Sed quod ad Ham-

Gallieni numus.

monem attinet,ſcriptores rerũ paruula quędam cornua in vtroq; tempore eum habuiſſe ferunt. Qui verò penitiorem doctrinã perſcrutati ſunt, propriũ id Iouis nomen apud Ægyptios fuiſſe tradunt. Alij dicunt arieticũ caput ideo Hammonis eſſe ſignum, quòd is Ægypti rex, pręclaris admodum rebus à ſe geſtis, in galea vſus ſit arietini capitis inſigni. Aiunt & cùm Herculi illi vetuſtiſsimo ad eum viſendi ſtudio profecto ſe olim oſtentaret, arietino capite, quem mactauerat, vertici ſuo impoſito, & pelle ea villoſa circundatum, alia pelle amictum heroën admiſiſſe. Et Saporis Regis geſtamen celebrat Ammianus aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & inſigne militiæ, & quaſi ſodalitatis cuiuſdam ſuę, recentiſsima memoria Carolus fortiſsimus Burgundionũ Dux, Caroli V. Imperatoris auus adſciuit, aureum Arietis caput ſingulis pro geſtamine imponendo, & Arietini capitis cognomento ſodalitatẽ vocando: eã Tortionis aurei vulgò appellarunt, ꝙ ea locutio caput arietinũ lingua patria deſignaret.

DECVSSATIO.

SEd vt hæc, quamuis ad vetuſtatis imaginem vſumq; facta, miſſa faciamus, appellat nos Aries ille toto cœlo conſpicuus, qui rerum temporumq; diuiſionem, æquasq; vtrorunq; portiones oſtentat, vniformem toto anno diei noctisq; partitionem, auctum & decrementum ęquilibrio ſemper appenſum. Cur verò Aries huic ſit diſpenſationi præfectus, ea affertur cauſa, quòd proprium illi eſſe aiunt ab æquinoctio verno ſuper dexterũ latus incubare, veluti Sol quoque ad Septentrionales, quippe dexteras, vt Ægyptij ſtatuunt, mundi regiones deflectit: ab autumnali verò æquinoctio ſiniſtro incubat lateri, veluti etiam Sol in læuam declinare, & auſtralia ſigna occupare conſpicitur. Pari propemodum ratione malorum ſemina ipſis fructibus incluſa, brumali die ſpontino motu conuerti in contrarias partes obſeruatum, quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quæ rerum omnium altrix eſt, retrò cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad ſpecierum earundem progenerationem tendere videantur.

PRINCIPIVM ANNI.

APud Aſtronomos Aries pro anni principio capiẽ, & eo notatur hieroglyphico: variaq; eſt ingeniorum ſedulitas iſtius rei rationem afferre conantium, Hebræis pręſertim nõnullis Libram potius caput aſſerentibus, quòd par fuerit omnia perfecta, & ſeminibus fœta, ſummo ab opifice creari, eò vero tempore fruges omnes maximè maturuiſſe. Quod verò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis ſolennitatem celebrandam, quo liberati ſunt ex Ægypto. Sed quod aiunt tunc temporis nõnulli, quo mundus eſt genitus, Arietem cœli mediũ tenuiſſe, in mundi quippe vertice conſtitiſſe, quiſnam id potuerit coniectare non video, cùm in ſphærica cœli figura neq; vertex, neq; imum, neq; ortus, neq; occaſus, qui eodem temporis articulo ſint, iidem, eodem momento gentibus omnibus dari potuerit, Nã niſi omnibus ea ratio gentibus inſeruiat, admittenda nõ eſt. Solem verò qui dicat in hoc vel illo ſigno fuiſſe, nemo nõ intelligat. Aſtronomi quidẽ in Ariete volunt, & Virgilij doctrina non paruam his autoritatẽ adiungit, dum ita ſuper verni temporis amœnitate canit:

Non alios prima creſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies, aliúmue habuiſſe tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri,

Cum

A *Cùm primùm lucem pecudes hausere, virúmq;*
Terrea progenies duris caput extulit aruis,
Immissæq; feræ syluis, & sidera cælo,
Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, frigúsq; calorémq;
Inter, & exciperet cæli indulgentia terras.

Quòd verò Commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quæsierim, optime Lactanti, non ineptè me fecisse arbitror, qui te fortè gregalium rusticitate, styloq; modoq; pastorali, virum tam elegantem, offensum & delassatum suspicabar. Tu quicquid id fuerit, vt omnia amicorum soles, boni consule, & Pierium virtuti doctrinæq; tuæ deditissimum, vt facis, ama.

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPERVM SANCTACRVTIVM NOBILEM ROMANUM, de iis quæ per Lupum, Hyænam, Lyncem, Vrsum, Pantheram, Tigrim, & Vrum significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

B

NEscio quo tuo fato acciderit, optime lepidissiméq; Prosper, vt qui mortalium es iucundissimus, in truculentissimas omniũ feras incideris. Tibi enim ludis meis Aegyptiacis, quos propediem istic Pataunj sum commissurus, ducti sorte obtigere, Lupus, Hyæna, Linx, Vrsus, Panthera, Tigris, & demùm, Vrus, cũ quibus tibi sit, quantum animis viribúsq; valeas, congrediendũ. Has omnes vel captiuas facias vel cicures, vel conficias, vel fortè etiam deuores necesse est, lege ita sodalitia, Cosmogeriis comitiis decernente mandantéq; exceptione, quæcunq; possit excogitari, summota penitùs. Scio, adhæc, firmissimi licet animi iuuenis, totus es commotus, qui à bestiarum venatione pastúq; semper abhorrueris. Nolim tamen putes edictum in te factum, acerbi quicquam, aut æquum iustúmue minus continere: quod ea potius de causa decretum est, quia nouæ indomitæq; feræ cicurandæ cùm essent, neminem habuimus quem in huiusmodi negotio tibi præferendum existimaremus. Tanta enim est vultus animiq; alacritas tui, vt facile speremus, simulac in theatrum descenderis, illæq; furorem, feritatem, rabiem, aut sæuitiam quæq; suam in te concitarint, futurum vt tu sola Gelasini tui hilaritate omnes actutùm mansuefacias, & simulac semel arriseris, adblanditúsue fueris, ad pedes tibi omnes euestigiò procubituras. Vidimus enim sæpius homines quauis bellua ferociores, quos tu, vti tuus est mos, dicto aliquo salso, aut liberiore aliqua admonitione tactos castigatósq; contra te irritaras, simulac furore perciti & impotentes irruerent in te minabundi, ad solam vultus tui iucunditatem, veluti aliqua incantatione perculsos substitisse, consternatósq; animi omnem statim indignationem amisisse, sponteq; tibi sese dedere, & quibuscunq; rebus gratificari possent obsequium polliceri. Quare cùm velut Orpheus lyra modulisque, tu sola illa comitate fretus tua, ferocitatem omnium mitiges, furorémq; delinias, agè nulla iam cunctatione exhibitas à me feras aggredere, victoriã ex illis omnino reportaturus: quia in Aegyptiorum fanis alitæ atq; educatæ, literas mihi videntur didicisse. Proinde facile erit iuueni literatissimo eas quoquò volueris trahere, & ad omne obsequium paratissimas efficere: id quod iam in Lupo, qui prodiit primus, experiri potes.

C

DE LVPO.

PERINIQVE mihi facere videntur, qui Ægyptios solos de brutorum cultu derisui habēt, atq; conuitiis & cauillationibus etiam persequuntur, cùm nationes ferè omnes eadem fuerint superstitione aliquando contaminatæ, præsertimq; terra Græcia, quę maximè omnium sapientiā ipsam aluisse prædicatur: Romanaq; respublica, apud quam cæremoniæ primas semper partes obtinuere. Græci enim lupum in honorem Apollinis venerabanť, in Martis, atqueadeò Romuli Remiq; venerationem Romani. Alias etiam belluas afferre possem, quę apud hos & alios, diuinos sibi honores asciuere. Sed quoniā de lupo dicere propositum est, quod ad eum attinet præcipuè prosequemur.

APOLLO.

FVit autem, vti dictum, fera hæc plerisq; locis Apollinis memoriæ dedicata: eiusq; simulachri ea asseritur causa, quòd oculorū acie potens adeò sit, vt noctis tenebras euincat, acutissimo quippe polleat visu, intempestaq; nocte, etiam si Luna sileat, clarissimè tamē intueatur, & in prædis inuadendis post nocturnā famem antelucanū tempus obseruet, à Sole aūt totum est lucis beneficiū. Vtraque verò de causa, & quòd potens lumine esset, & quòd ante lucē prodiret ad prędam, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicū lupi forma Apollini dedicauit, eiq; in lupi specie sacra faciebāt, tantoq; apud eos ciues cultu habitus est, vt cùm lupum tanquam Deū venerarentur, soli ex Ægyptiis ouibus vescerenť. Hinc ipsum Solem Homerus λυκηγενέτην vocat, non ea quidem causa, quòd in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, vt Heraclides Ponticus asseuerat, recens admodum est, neq; temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat: sed veluti diem λυκογένειαν, propterea quòd λύκη, hoc est, diluculum generet: ita Solem λυκηγενῆ dixit, quòd matutini splēdoris autor ipse sit, vel potiùs quòd Lycabanta progeneret, hoc est, annum, cui nomen, vt nonnullis placet, à luporum similitudine quadam inditum: illi siquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicùs inuicem apprehendunt, longoq; ordine seriatim aquis immerguntur, tutoq; transmeant, id quod Sol ipse in animalibus Signiferi prætereundis facere videtur, dum continuata quadam serie finem vnius, alterius principium facit. Sanè aliquot in signis Apollinis lupos adsculptos videas, de quo diximus in Ancilibus. Colebatur & apud Athenienses in Apollinis gratiam lupus, quiq; fortè animal id interfecisset, lege damationis promulgata parare iubebatur, quę ei funerando forent necessaria, vt ita magistratus quod sui iuris esset officiū executi viderentur, & religione respub. solueretur. Eam huiusce cultus nonnulli causam memorant, quòd Latona prægnans per duodecim dies in lupū transmutata, Delum se contulerit, vbi illi facultas pariundi fuit: quapropter lupæ certa anni dimensione omnes intra dierum XII. spatium pariunt, quod Philostephanus tradidit Commentariis, de quo inferius latius.

Mars

A

M A R S.

MArti idem dedicatus, siue, vt est in fabulis, propter Romuli Remiq́ue educatum, quod deridet Festus, qui velit non à ruma, sed à virtutũ magnitudine vtriusq́ue fratrum inditum nomen, quòd ῥώμη, notum apud Græcos vocabulum, fortitudinem significet, vt inde scilicet ἡ nomẽ adepti sint, veluti ἀπὸ τῆς ἀλκῆς Alcides: siue propter ipsam voracitatem, quæ in bello crudiuora est: inde in Sacris etiã literis legas, Gladius meus deuorabit carnes. Hinc & Mauorti nomen, vt nõnulli arbitrati sunt, quasi mares vorantẽ dicere voluissent: bellatores enim mares esse debere, & mares dici, alibi ostẽsum. Martios porrò lupos Virgilius, Martiales Horatius vocãt. Et apud Plautũ eos in tutela Martis cognoscit Strabax adolescens, ita prosatus: Fuit ędepol Mars meo iratus patri: nam oues illius haud procul absunt à lupis. Gręci sanè Poëtæ λυκόφρονας vocant strenuos bellatores: validi enim omnino sunt lupi, & in fallendis hostibus astutissimi. Robur verò eorum plurimùm in armis est, vt apud eundem Plautum.

Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

B Ob astutiam verò Pindarus aduersus inimicos comparare se vnumquenq́ue monet λύκοιο δίκαν, more lupi, ad id scilicet respiciens, quòd lupus tortuosis ambagibus vestigia perplexa ponit, modò hac, modò illac procurrens, vt nõ facilè qua te parte sit inuasurus, aspicias.

R A P T O R.

BEllicosis verò viris plerisq́ue omnib. is natura mos insitus vt cõuectare iuuet prędas, & viuere rapto, id quod etiã inter pręcipua virtutũ suarũ pręconia, magnificè atq́ue gloriosa admodũ recensere solẽt. Vnde furacẽ & raptorẽ hominem per lupũ ostendi, multi aptũ & congruẽs existimarũt hieroglyphicũ: quod quidem minimè alienũ est à veterũ disciplina, eorum maximè Philosophorum consensu, qui palingenesiã posuere, vt remotiorẽ doctrinã illam, quam ab Ægyptiis acceperãt, nouo cõmento huiusmodi fabularũ inuolucris occultarent. Illi enim hominẽ qui semper promptus & paratus fuisset ad rapinas, post obitum in lupũ abire tradiderũt, vt in Phędone Socrates: quę tamẽ dictata Porphyrius & Iamblichus nõ sunt passi diutius in tenebris latitare: sed quid ea sibi vellẽt, latissimè omnia pandere curæ preciũ habuere. Hos secutus Poëta Claudianus,

C prędones ait ab Rhadamantho lupis obiici solitos: ridiculèq́ue, vt assolet, Aristophanes Simonẽ bonorum publicorũ depeculatorẽ exprimi per lupum à Nebulis iocatᷓ. Et lupi nomẽ in Diuinis literis, vt obseruarunt Theologi, non secus ac vulpeculæ, semper in mali cuiuspiã significatũ accipitᷓ. At cacodæmon est interdum lupus, plerunq́ue tamen raptor, Euãgelio: Intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. Quòd verò Iacob ait, Beniamin lupus rapax, manc capiet prædam, vespere autem reddet: de Pauli conuersione dictum, & Eucherius & alij plerìq́ue putant.

IMPROBITAS MEretricia.

ET qui meretriciam improbitatẽ per lupæ simulachrum significari contendunt, hieroglyphicũ nimirum id à rapacitate desumptum autumãt. Notum enim, meretrices lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de causa Messalina flagitiosum imperatoriæ maiestatis dedecus, Lycicæ nomen mentiri delectabatur, de qua Satyricus Poëta:

Tunc nuda papillis
Constitit auratis nomen mentita Lycisca.

Cicero Miloniana, Clodius ſemper ſecum ſcorta, ſemper lupas ducebat. D

FORMIDATOR INANIUM.

ATque hoc tam bellicoſum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantùm ſtrepitu, terreri ſolet. Vnde ſacerdotes Ægyptij, ſi quem vanis rumoribus, & inanis rei formidine conſternatum indicare vellent, hieroglyphicum ex lupo & ſaxi telo aliquo propè aſsito facere conſuerunt: ita enim eſt eorum ingenium, vt qui nec ferrũ euitent, nec fuſtem tremiſcant, lapidem tantùm impendiò perhorreſcant, cuius ictum adeò pernicioſum ſentiunt, vt qua parte tacti fuerint, computreſcant, vermibus quàm ocyſsimè redditis. Quinetiam reperti ſunt qui vel duorum concuſſu lapidum ſtrepitũ cientes, ferociſsimos à ſe lupos abegerint. Nobis pueris narrare ſolebat Laurentius pater, homo minimè vanus aut fabuloſus, cum is ex Noricis Alpibus in Bellunenſem agrum deſcenderet via plurimum ſcrupuloſa, ſibi nocte præuento ad quintum ab vrbe lapidem repentè tres E lupos viſendæ magnitudinis apparuiſſe, quos cùm qua ratione ſummoueret, ſecum agitaret, id ſibi diuinitùs incidiſſe menti, vt deiecto in terram retinaculo, quo per noctem equus ad præſepe religabatur, altero capite manu comprehenſo, id cœperit ponè trahere: quod quidem annulis fibuliſq; aliquot ferreis præditum cùm ingentem per viam ſtrepitum cieret, ſaxoſq; ſcrupulos quotquot incurſando offendiſſet excitaret, perterrefacti repentè lupi, quaſi vis magna canum incubuiſſet, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermittã ſuper hac lupi trepidatione, hominẽ à lupo præuiſum ſubitò conſternari, & vocem amittere, quod non ex Virgilio tantùm, ſed & ex Platone Politiis habetur: atque ita vice verſa, ſi homo prius lupum viderit, eum eadem pati.

INDEMNIS FVGA.

HOminem in hoſtes illapſum, qui parua admodum iactura facta euaſiſſet, oſtendere ſi conſtituiſſent, lupum extrema cauda glabrum facere conſueſuerant: is enim agitatus à venatoribus, quaſi conſcius ſibi amatorium virus exiguo eius ineſſe villo, ne captus humanę omnino ſatisfaciat voluntati, eum abiicit: aiunt enim non idem pollere, niſi viuenti direptum. F

TVTVS RECEPTVS.

EVm verò qui vel prædatum, vel in aciem progreſſus, maiore incumbente vi quàm ſuſtinere ſe poſſe confideret, ſe nulla accepta clade in tutum recepiſſet, indicare ſi vellent, currentem lupum, cauda præcipuè ſub vterum immiſſa reductaq; proponebant. Summa enim lupo calliditas in periculis declinandis, primumq; illi ſtudium fuga ſibi conſulere, ſeq; ſoſpitẽ ſyluis reddere: vnde λύκος πρὸ τῆς βοῆς σωθείς, habetur in adagiis. Reducere verò caudam ſub vterum, præcipuum eſt ſignum pauitantis. Quod cùm Maro noſter non ignoraret, ingenium eius deſcripſit his verſibus, quos recitare non pigeat:

Ac velut ille, priuſquam tela inimica ſequantur,
Continuò in montes ſeſe auius abdidit altos
Occiſo paſtore lupus, magnóq; iuuenco,

Conſcius

A *Conscius audacis facti, caudámq; remulcens*
Subiecit pauitantem vtero, syluásque petiuit.

ABORTVS.

SAcerdotes iidem Ægyptij si mulierem abortientem indicare vellent, picturam eam instituerant, qua Lupus ab equa calcibus impeteretur, vel aliquo modo calcaretur, propterea quòd persuasum habebatur, ita ea inter se natura dissidere animalia, vt prægnans equa si Lupum tetigisset, statim abortum faceret: neq; hoc effici de tactu solùm, verùm etiam si vestigium tantùm illius pressisset, tantam inesse Lupo venefici vim, vt omnino abortiret.

AB INFORTVNIIS POTENTIOR.

LOngè verò diuersum illud, quòd hominem ex infortuniis calamitatibúsq; beatiorē potentioremq; factū significare si vellent, equū in cuius clunes Lupus morsum infixisset, effingere consuerunt: ferunt enim equos quibus dimicatio cū Lupis fuerit, præstantiores reddi. Eos Græci λυκοσπάδας, nos volsilupos dicere possumus, nō ea quidem de causa quā nonnulli cōmenti sunt, ita eos à frę B natis lupis vtpote animosis & ferocibus appellatos, sed quia multorum experimēto compertū est, pullos qui cum Lupo certarint, euaserintq;, in bonos & velocipedes mox euadere: huiusmodi enim euentus equos & animosiores & perniciores reddit: imò quia & animosi & agiles fuerint effugerūt: factoq; ita in feris periculo solemus eos approbare, idq; omniū consensu receptū. Qui tamen ab iniuria ita ferox euadit, longè ignauior fit naturæ secreto quodam, si, vt Pamphilus lib. Rerū naturalium tradit, Lupi vestigium calcarit: tunc enim ait eū cruribus obtorpescere. Quinetiam tanta est illi cum equo naturæ dissensio, vt eum quantumlibet ferocem & generosum, vel mortuus & terra cōditus absterreat: inuentiq; sunt hodie qui omniuolam principum quorundam impotentiam eluseri, cùm equum haberent insigniorē, quem loci dominus sibi deposcebat, admoniti sunt lupinum intestinū in via, qua producendus erat equus, clanculum sepelire, ea'q; mox equus in principis conspectū eductus, simulac intestini odorem sensit, nulla vnquam agitatione, nullisq; stimulis impelli potuit vt eà transiret, atq; ita vel sternacis, vel indomiti, vel renitentis accepta nota, repudiatus à principe, priori domino suo relictus est. Addam & hoc naturæ miraculum: eC quis torminū doloribus cruciatis nullum præsentius esse remedium, quàm intestini lupini cinctus, quem Romæ in vsum huiusmodi asseruari apud plerosq; comperi. Quod verò de consternatione dicebamus, non sunt noua hæc cōmenta, vt terriculamenta infodi soleant, quæ vel hoc vel illud animal insigniter abhorreat. Nā apud veteres quoq; viguit hęc superstitio, vt eo loco, quà iter acturi sunt equi, infossa aliqua his terrorem incutiant, & ab incepto cursu aliorsum auertant, vel consternati vlterius progredi recusent. Porrò Amphionem Thebanum memorant Pelopi quædam tradidisse, vt ob iter sepelirentur, quibus nō Oenomai modò equi perterrefacti sint, verùm omnes quotquot illac in posterum cursum arripuere: extitisséq; loco nomen Taraxippo, de re inditum.

IMPATIENS FAMIS.

IIdem hominē famis impatientē exprimere si curassent, Lupū vel hiantē ore, vel terrā mordicùs apprehendentē hieroglyphicè figurabant. Lupus enim cū prædæ inhiat, rictu latè diducto currit: alioqui si prędæ copia nō fuerit, peculiare habet esuriens terrā deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad saturitatē à Lupo fieri contendant, sed vt iumentū aliquod inuasurus grauior & ponderosior fa-

ctus prædam citius defatiget, cui statim, qui mos est illi, se dentibus appenderit, quæ quidem est Alberti opinio. Sed quoniam ita in Luporũ ingenium incidimus, non iniucundum relatu fuerit quod apud eundem autorem de lupi cuiusdam industria pro comperto ponitur: hunc scilicet cùm animaduertisset syluestrem quandam suem cum numeroso foetu ad locum auena satum itare pabuli gratia, offendissetq; prostratum arboris truncũ ramis etiamnum prostantibus, arrepto in os ligno librarum circiter X L, super truncum efferri saltu assueuisse, ac in ramos repere, mox adueniente cũ prole porca vnum cursu rapido de porcellis arripit, in arborem festinanter scandit, ibiq; tutò consistens rapto potitur, & in matris conspectu frustra adgrunnientis & sæuientis filium depascitur. D

PROPERANTIA.

Celerius quid maturatum per lupi catulum significari semel tantùm reperi: Lupam enim intra X I I. parere dies fabulantur Ægyptij. Sed enim Philostephani super hoc verba, vt locum superius tactum ampliemus, quantum mihi videtur, non rectè accepta sunt, qui libro, cui Commentaria nomen fecit, dicere videtur, X I I. esse certos anni dies, quibus lupę omnes pariant. Aristoteles sanè, quòd foetum X I I. tantùm gestent dies, esse inexploratum sibi profitetur, perinde ac illud etiam quod aiunt eas semel tantùm in vita parere. E

ANCEPS CONSILII.

Vulgatum autem & adagiis & hieroglyphicis illud est, hominem qui Lupum auribus teneat, significare quempiam in eo statu, quo negotium aliquod neq; relinquere, neq; exequi tutò possit. Nam res prouerbio confirmata, & fertur in primis, Tiberiiq; præcipuè vsurpatione dictum repetitum. Et Phormione Terentius, Antiphonem dicere confingit, auribus se tenere Lupum, neque quo modo dimitteret cum à se inuenire posse, neq; qua ratione retineret scire. Et causa eius ambiguitatis sponte satis manifesta est, quam hic repetere mihi minimè necessarium videtur.

VENEFICIORVM AMVLETVM.

Illud potius referam, hominem tutum à veneficiis per lupi rostrum significari, quòd persuasum est id si portis præfixum fuerit, veneficia ei non obesse familiæ, quæ ædes illas inhabitet. Hæc verò veneficiorum commemoratio adducit in memoriam mihi homines in Lupos trãsformari minimè olim fabulosum habitũ. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupum, decimo pòst anno rursum faciem receperit humanam, apud Pausaniã legere est, et apud Plinium: peculiareq; id Arcadibus fuisse, vt trans paludem quandam prouecti, in lupos abirent, & si per nouennium humanas carnes abstinuissent, decimo pòst anno eòdem reuerti, vnde transuecti fuerant, ac in homines redire, decem annorum addito senio. D. etiam Augustinus, Ciuitate Dei, Varronem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidisse. F

PEREGRINVS.

Ciuẽ ex boue, animali quippe domestico, nobiscũ alito atq; educato, significari loco suo diximus. Ex lupo aũt peregrinũ intelligi, historia eadẽ ostendit. Danaus enim cũ in Argiuos mouisset peteretq; Gelanorẽ expelli, qui tunc Argis imperabat, lupũ & taurũ pugnãtes cõspicatus, se lupi vice statuẽs, qui nã foret pugnæ exitus operiebať. Lupo verò victoria potito, ædẽ Apollini Lycio vouit

A vouit, atque ita rerum potitus est, cùm facilè ciuibus persuasum esset deos victorem Danaum per portentum eiusmodi designare, quòd Gelanor inter eos educatus esset, hic verò peregrinus foris aduenisset: itaque in imperium ascitus expulso Gelanore: eaque de causa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicem pugnantium effigies ex ære quamdiutissimè permanserunt, quas Pyrrhus Epirotarum rex inspectas exhorruit, domestici admonitus oraculi, tūc instare sibi fatalem diem, cùm Lupum & Taurum pugnantes aspexisset. Quantum verò pertinet ad portentum, eadem sentiunt Pausanias & Plutarchus, Gelanorem per bouem, Danaum per Lupum acceptos: sed in re gesta referenda id diuersi abeunt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum scribit, Pausanias ciuibus animaduersum, ciuilique contentione de imperio certatum, dilatisque in alterum diem comitiis, manè monstrum id accidisse, populique iudiciū fuisse vt Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus solum verteret.

MACEDO.

B Macedonem Herculis comitem, qui sub Osiride militauit, ea de causa per lupum sculptum intelligi, Diodorus asserit, quòd is lupi gestamine delectaretur. Iam & Romani veteres lupum inter militaria signa statuêre.

SALII.

IN recentiorum verò Impp. Theodosij, Honorij, & quorundam aliorum domestico canone, quo legiones ordinesque totius eorum militiæ recensentur, Saliorum quoque habetur insigne, qui eo appellati nomine sub militum Præsentiali nuncupato militabant: parma quippe cuius aureus erat vmbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior violacei coloris admodum diluti, in summo cuius rosa erat: à medio lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem supernè positum spectabant, mox parma rubro margine claudebatur. Minimè verò mirum, si qui Saliorum sibi nomen adsumpserant, Martis etiam animalia in gestaminibus habere voluerunt.

AVGVRIVM MORTIS.

IN aruspicina sanè inuenias Lupum mortis auspicia fecisse: Maximino enim Imperatori, viro & Thraci & bellicosissimo, exitium portenderunt lupi circiter quingenti simul ingressi vrbem in quam ipse se receperat, cùm in Italiam C aduersus Maximum & Balbinum profectus est. Et coloniā quam C. Gracchus instaurata Carthagine, quā Iunoniam appellauerat, deduxisse fertur, infelicem futuram aruspices dixere, propterea quòd lupi bis metas ibi positas subito incursu subuerterant, infaustum huiusmodi ostentum esse asseuerantes. Et ea Iudæorum clade quam sub Hadriano passi sunt, lupi & hyænæ per vrbes passim irruentes vlulabant.

PESTILENTIA.

APud Philostratum lupus futuræ pestilentiæ signū est, vbi Palamedes, propterea quòd lupi ex Ida frequentes in pueros qui castris ministrabant impetum fecerant, suadet Apollini Lycio sacrificandum, qui feras eas suismet sagittis interficeret, ac simul imminentis pestilentiæ calamitas summoueretur. Apud Sicyonios templum erat olim Apollini Lycio dicatum ea de causa, quòd ferunt aliquando lupos ita corū gregibus infestos, vt nullum possent ex re pecuaria

fructum percipere: quare consulto Deo responsum acceperunt, ex ligno quodã arido, quod humi iacebat, corticem detrahendum, cumq́ue admixtum carnibus feris exponendum: quas cùm illi gustassent, internecione periere. Sed & apud Trœzenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, vt Pausanias putat, expulsis lupis. D

PROSPERITAS.

FElicioribus verò auspiciis lupa geminos Marte satos educat. Trogo enim commentum placet, ea de causa Romulum & Remum Martis filios dictos, quòd nutricem lupam habuerint, propterea quòd lupa in Martis tutela esset. hinc antiqua Romæ tot extant monumenta, in quibus Romulus & Remus parui atq́ue lactentes lupinis vberibus inhiant. Eadem in somnis vberibus suis Seuerum alit in imperij futuri præsagium. Neq́ue prætereundum quòd Geloni Syracusano adhuc puero, & in scholis erudimenta prima discenti, lupus auxilio fuerit, vt imminenti vitæ periculo subduceretur. Nam cùm & præceptor eius & frequentes discipuli in ludo literario essent, visendæ magnitudinis lupus irrupit, Gelonisq́ue tabulis morsu arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquam territus, ne tabellis priuaretur, eas manu non segniter tenens lupum sequebatur: postea verò quàm foras processere, gymnasium repentè corruit, magistrumq́ue & condiscipulos oppressit, Gelo incolumis euasit. E

HYAENA.

ERAM penè Hyænam prætériturus, autorũ offensus perplexitate, tam diuersa super ea tradentiũ, vt parum cognita esse animalia suspicarer: sed quoniam non ei legi addictus sum, vt animaliũ historiam perscribam, sed quę tantùm ad Ægyptiorum cõmenta faciãt perquirã, cuiusmodi ea sint, ex iis quæ collegimus, intelliges.

VICTVS HOSTIS.

HIeroglyphicum Hyænæ præcipuum erat contentionẽ, vt apud Ægyptios sacerdotes reperi, significare. Quòd si victum hostem intelligi voluissent, cum à dextro latere statuebant, quòd aiunt, si ad dexteram conuersa cum venatore pugnam inierit, eam semper esse potiorem. Nam cùm flecti nisi circumactu totius corporis nequeat, spina continua per collum & dorsum totum porrecta, prægressi hominis vestigia occupare conatur: quod si successerit, quasi magica quadam vi, quæ in eius tantùm dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentũ hominẽ, & si equo insideat, decidere, atq́ue ita omnino victũ interfici. F

VICTOR HOSTIS.

SIn victorem hostem significare vellent, animal idem cum venatore ab læua congressum effingebant, quòd diuulgatũ est Hyænã si non ab læua hostem occuparit, nihil ea magica vi pollere, ipsam verò quasi attonitã deficere, ac nullo penè negotio capi. Sed enim quæsierit aliquis, si pingenda sit Hyæna animal orbi nostro incognitum, qua figura sit? Tradunt eam magnitudine & colore lupi præditam, hirsutiorem tamen, acie in vtraq́ue oris parte perpetua, oculo vario, & colores mutante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collum & dorsum totum setis durioribus inhorrescenti, neq́ue imaginarium esse animal, vt pleriq́ue suspicantur, de quo grauissimi tot autores permulta quàm diligentissimè disseruerint, quæ nisi ex visu iis cognita fuissent, haudquaquam puto eos in re vana atq́ue mendaci vsqueadeò laboraturos.

Mo-

A

MORVM INSTABILITAS.

INstabilem verò quempiã, nihil quippe in eodem vitę tenore ac modo, quem sibi proposuisset, perseuerantē, sed aliàs quidem probum, fortem, audacemq́ tam animi quàm corporis sui domitorem, aliàs verò improbum, inualidũ, miserumq́, & ad cupiditates omnes impotentē, significare si vellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere consueuerunt: huic siquidem animali vtranq; inesse naturam, & alternis annis esse marem, alternis fœminam fieri, Ægyptij præci puè prodiderunt, & Ægyptios secuti pleriq; alij. Cæterùm Aristoteles cōmentitium hoc esse profitetur, vulgoq́ persuasum eas annua vice sexũ permutare: quia captæ aliquot (per quã rarò autem capiunt̃, prę sertim fœminæ) tenellę adhuc sine genitalibus fuerint. Mares enim impendiò timent libidinis æmulos, & ideo grauidas custodiũt, morsuq́ prolem masculam vbi detur occasio castrant. Licet non sum nescius traditum à grauissimis autoribus, habere quid Hyęnam sub cauda positum figura simile genitalis fœminæ, sed sine vllo meatu, sub quo meatus excrementorũ sit: virile verò similiter atq; in lupis & canibus habetur.

B Fœmina etiam præter suũ illud, simile vt mas habet sub cauda sine vllo meatu, à quo excrementorũ meatus est: sub eo genitale verum habet. Id ita esse contendit Aristoteles, qui difficulter vnicuiq; Naturæ miraculo videtur assentiri. Sed miror in hoc tam veteres quàm recentiores autores diuersos ab Aristotele tam constanter ire, quod ab iis temerè fieri haudquaquam adduci possum, cùm prę sertim Ælianus Historiæ huiusmodi scriptor diligentissimus tradat, τὴν ὕαιναν τὴν μὲν ἄῤῥενα ἐὰν θεάσῃ, τὴν αὐτὴν εἰς νέωτα ὄψῃ θήλειαν, εἰ δὲ θήλειαν νῦν, μετὰ ταῦτα ἄῤῥενα. κοινωνοῦσι δὲ ἀφροδίτης ἑκατέρας, καὶ γαμοῦσί τε, καὶ γαμοῦνται, ἀνὰ ἔτος τοῦ ἀμείβουσαι τὸ γένος. Hyænam siquando quis marem inspexerit, eandem mox fœminam videbit: sin modò fœminam, postea marem aspiciet. Promiscuè verò coitu alterutræ coniungunt̃, ineuntq́ & ineuntur, per annum vnum sexus vicissitudinem alternantes. Qui quidem autor cùm Aristotele longè posterior fuerit, id scriptis credere minimè ausus esset, nisi aut compertum ipse, aut fide dignorum testimonio certum habuisset. Accedit & Tertulliani scriptoris & doctissimi & diligentissimi autoritas, qui ita scribit: Hyænam si obserues, sexus annalis est, marem & fœminam alternat.

ADVERSÆ FORTVNÆ DOMITOR.

C ADuersas verò calamitates & infortunia toto vitæ cursu intrepidę superantem hominem insignire si vellent, Hyænæ corium indutum eum pingere solebant: quippe quòd ex Magorum superstitionibus persuasum est, qui corium id induerit, aut aliquid ex eo secum habuerit, quaqua eum vel per medios hostes penetraturum, neq; futurum quenquam qui illi iniuriã inferre ausit, vsqueadeo hinc eius incolumitati cautũ esse, vt iam credi possit, eos qui linguam Hyænæ sub pede habeant, quòd idem Magi perhibent, à canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LACESSITOR.

HÆc ab Ægyptiis sacerdotibus super Hyæna tradita sunt. Vnum addidêre Latini, ac pulcherrimũ quidem hieroglyphicum: vt si hominem laruas, vt ita dicam, incessentem, neq; defunctorũ manes quiescere permittentem, maledicta quippe & accusationes in mortuos ingerentem comminiscentemq́, notare vellent, Hyænã in sepulchretis monumentũ aliquod effodientem faciãt, cùm satis exploratũ sit ab vno hoc animali sepulchra erui inquisitione cadauerũ, q̃ sit humanæ carnis auidissima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in vita

Gordiani tertij, decem'que tunc temporis fuisse in vrbe Roma profitetur. Visa verò tunc est illa dentis vnius perpetua series, qua prædita est Hyæna: id quod ne mirum adeò sit, in quibusdam etiam hominibus aliquando spectatum. Nam Prusiæ regis filius vnum tantùm os habuit dentium loco, ob'que id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo commentario quod de abstinendo ab vsu carnium conscripsit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutam vocitari: sed Crocutam autores diuersam ab Hyæna ponunt. Reliquum est de antipathia quæ intercedit Hyænæ cum Panthera, dicere, quale'que inde factum sit hieroglyphicum: quocirca & hoc & alia eius significata memorabimus.

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIOR À DETERIORE SVPERATVS.

QVàm tetrum animal Hyæna sit, quàm'que aspectu fœdum, ex iis quæ superius allata sunt, cõstare vnicui'que potest. Longè verò diuersa est Panthera, qua nulla penè fera est villorum varietate speciosior, vehementior nulla, nulla impetuosior: vis tamen occulta quædam Hyænæ Patherã exuperat. Quare cùm sacerdotes Ægyptij superatum ab inferioribus vel à deterioribus hominem intelligi vellent, duo tergora, Pantheræ vnum, Hyænæ alterũ committebant, assuebant'que: siquidem compertum est tanta inter se repugnantia ea dissentire, vt si simul assuantur, vel etiam contraria suspendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænæ verò nullo detrimento afficiãtur: quæ quidem tanto esse Pantheris metu dicitur, vt occupatæ ab ea, tanta animũ consternatione despondeant, vt ne resistere quidem conentur. Hinc autem commentum putarim, pilos cuiuscun'que generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyænæ corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præstant hoc etiam, quod Hyænæ tergus in Pantheræ pilos efficit, Aquilarum pennæ, quæ admixtas reliquarum alituum pennas deuorant.

IMPROBITAS.

INsatiabilem autem hominem, & omnium appetitorem, per Pantherã significari ea de causa fertur, quòd nullum nõ animal ea venatur, vnde illi nomen: nam Panthera Grecum omnino vocabulum agnoscit Varro, quòd ab omnifaria feritate, adde etiam venatione, deducitur: siue quòd omnium penè ferarũ coloribus variegata spectetur: nam & hæc at'que tigres maximè omnium animalium varietate insignes perhibentur. Sanè inter pantheras, pardalin fœminã, pardum marem plerique agnoscunt. Aristophanes huius non immemor improbitatis, pardali notam inurit impudentiæ, cùm ne'que ignem ne'que pardalin æquè impudentes ait at'que fœmina est, quippe quæ omnia corripiat at'que consumat.

DISSIMVLATOR INGENII.

PRæterea hominẽ Ægyptij suorum vitiorũ dissimulatorem, qui'que prauum, quo præditus esset, ingenium ita occultaret, ne vel à domesticis deprehendi posset, pantheræ simulachro notabãt. Ferũt enim eius odore mirè sollicitari quadrupedes, sed capitis toruitate terreri: quod ipsa docente natura satis intelligens, occultato eo, ac odoris tantùm facta copia inuitatas corripit: at'que hæc est eius in venando solertia. quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, nisi credamus, ait, de pantheris quicquid dictum est. Sentiunt tamen cũ Ægyptiis

A ptiis Aristoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno studio pantheram sectari odore eius delectata: quod, nisi Plinius odorem pro suaueolentia capit, nonnihil admirationis afferre potest, cùm ferarum & omnium dubio procul animantiũ odor quotidiana mortalium experientia canibus innotescat. Quin equi odore tantùm Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata est loco suo historia, quemadmodum Cyrus aduersus numerosissimũ Croesi equitatum dimicaturus, Camelos contrà instruxerit, quorum odore consternati equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Croesi conatum ita frustrati.

EBRIOSITAS.

QVòd autẽ odore vsqueadeò intenso Panthera polleat, eam Philosophi causam arbitrantur, quòd maxima prædita sit caliditate, indeq; odorem illum excitari: cumq; ita cum vino consensum quendam habere videatur, Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniam sunt qui per eam ebriositatem intelligant, hieroglyphicũ a re ipsa desumptũ ego crediderim: sunt enim Pantherę vini admodum auidæ, & à venatoribus ebriæ plerunq; capiuntur, fontibus quo potatum eunt, B suauissimo, peruetericri potentiq; vino medicatis, tanta copia, vt fonticuli aquula longè superetur: exiliores enim ad hoc fontes dedita opera peruestigant. Interdum ne rem perditum eãt, & simul operam eludant, si latebrarum commoditatem iuxta fontem nacti fuerint, perforatas arundines intra terram modicum defossas in fontem vno immittunt capite, altero in locum vbi delitescunt, adducto, obseruatoq; animalis aduentu, per vtrem ad hoc paratũ statim tubo vinum infundunt, quòd vina veluti vena de fonte prosiliens, meracitate sua magis illectat, remq; celerius maturat, illis plerunq; anteaquàm sitim expleuerint, procidentibus. Vidimus sanè numum antiquissimum ex ęre quod apud Maffæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera redimitũ, ab altera verò facie Panthera & Thyrsus pulcherrimo opere cusi sunt. Et in Gallieni plerisque Pantheræ nota est cũ inscriptione LIBERO P. CONS. AVG. Sunt qui Tigrin esse contendant, de qua paulò infrà dicemus.

MORVM VARIETAS.

QVoniam verò Panthera variis est maculis colorata, pleriq; morũ varietatem per eius pellem ostendere instituerunt. Nam & earum genus variè ab C autoribus appellatum, proq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptum. Quare animaduertendus est apud Pædianũ locus vbi Vercias pro Varias hactenus ferè passim lectum est: de Pantheris enim illic loquitur. Eædem & Africanæ simpliciter vocabantur, quòd in Africa frequens admodum est earum genus: fuitq; vetus senatusconsultum, ne liceret Africanas in Italiam aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cęsar in spectaculis, vt apud Tranquillum est, exhibuit Africanas, conficiente turma equitum Prætorianorum. Quantum verò pertinet ad colorum varietatem, iocose dictum apud Plautum, Epidico, vbi Thesprio variè se valuisse dicit: cui respondet Epidicus, Caprigenum & Pantherinum genus sibi non placere, in quo quidem non coloris tantùm varietate sensus est, vt interpretum bona pars opinatã, sed ab ipsius Capræ natura sumptũ, quæ ferè semper febricitat. Quod verò spectat ad Pantheram, varietas morũ non ex vario eius colore tantùm intelligitur, sed quòd & vehemens est, & ad impetus propensa, & pernix, corporeq; ad agitationẽ perquàm idoneo. Vnde per eam in Diuinis literis varij animorum motus indicantur, de qua Hieremias: Nunquid Æthiops pellem suam

immutauit, & suam Pardus varietatem? quod non solùm, inquit Ambrosius, de figura, sed etiam de mobilitate furoris accipitur, eò quòd Indorum populus, & atri homines Æthiopum genus, ad fidei pietatisq́ candorem inuitati, tenebrosis terræ cauernis insueti, inquietisq́ ac mobilibus mentis atq; animi mutationibus decolorati, boni propositi gratiam tenere non possint, neq; ad emendationem correctionémue vllam remeare, qui ferinam semel induerit immanitatem. Eucherius pro dæmone accipit, qui subdolus & varius fit in humano genere peruertendo.

D

DE TIGRIDE.

APud Ægyptios tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequentissimè: de qua significata illa præcipuè celebrantur, quæ ad immanitatem, ad sæuitiam, ad vltionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quinetiam apud aliquot gentes diuini cultus particeps iudicata.

SOL.

B

SOlis enim simulachrum esse perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numen habitum, vt vetus Græcorum habet theologia, eaq́; apud Indos in honorem Solis culta. Indi siquidem clunes eius tantùm mensis inferebant, cæteris partibus ob Solis reuerentiã abstinebant. Idq́; ea de causa, quòd hoc animal simulac ortum est priores pedes attollere fertur versus exorientem Solem: quem Solis adorandi morem Maro videtur expressisse, cùm XII. Æneidos scripsit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem
Dant fruges manibus salsas. Ita in veteribus habetur exemplaribus.

FEROCIA emollita.

QVod verò pertinet ad ferociã, per animalis istiusmodi effigiem descriptam, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poëtæ cùm hominis cuiuspiam immanitatẽ egregiè notare volunt, Hyrcanas illas tigrides his vbera prædicant admouisse. Et quæ Bacchi currui iunguntur, vt plerique autores sunt, indicant moderatum vini vsum ferocientis animi sæuitiã demulcere. Ita Polyphemus apud Homerum, omnem exuperans crudelitatem, Maroneo delinitus vino, Vlyssi mollius adblanditũ. Et heroës illi Troiani apud Homerũ eundem, qui laudibus arguitur vini vinosus, ferocitatem sæpe, æstuantisq́; bile cordis acerbitatem vino deliniere: hominiq́; valde irato apud Plautum propinandum edicitur, vt ille vino bilem diluat. Naturæ enim consentaneum, cibo potuq́; rigato corpore, ab eo discuti tristitiam. Quare Zeno Cittieus interrogatus, cur, cùm Philosophus esset, & natura seuerus, in conuiuio tamen hilarior videretur: Atqui, inquit ille, Lupinum suapte est natura amarum, dulcescit tamen aqua maceratum. Atq; hoc illud est, quòd Armenias curru subiungere tigres, Bacchi Orgiis institutum.

F

VLTIO.

VLtionem significare qui volunt, tigridem & equum ab ea dilaceratum pingunt. Nota est historia, quemadmodum eius venator, fœtus recens editos obseruat: ad quos, cùm mater pabulatũ abierit, auferendos pernicissimo fertur equo, surreptisq́; catulis, qui sunt semper numerosi, in cursum fertur quãto potest

VLTIO.

A teſt citatiſsimum: reuerſa Tigris vbi nidum vacuum reperit, velociſsimo curſu totam circũluſtrat regionem, donec fugientem venatorem deprehenderit, in quem omnem conuertit impetũ: ille ſtatim vnum è catulis proiicit, ſuſcipit hunc tigris mordicùs, & retrouerſa in nidum refert: alacri mox curſu eadem veſtigia repetit, exiguoq́ temporis interuallo venatorem aggreditur: ille rurſus catulum alterũ abiicit, curſuq́ nunquam intermiſſo nauem verſus prouolat. Suſcipitur hic quoq́, & rapidiſsima velocitate reportatur: idq́ & tertiò & interdum quartò fit, donec venator conſcenſa naui vix duobus & nonnunquã vno tantùm catulo ablato aufugiat, equo relicto: in quem illa poſteaquàm fruſtra toto littore frendens deſæuit, omnem conuertit vltionis ſæuitiam, totumq́ diſcerpit, et miſerabiles ſocij furti pœnas pendere compellit. Apud Iobem, vt in Hebræo eſſe dicit Eucherius, tigris periit, eò quòd non fuerit prædam aſſecuta, B de fœminea arrogantia dictum volunt.

PERNICITAS.

IAm pernicitatis ſignificatum ex iis quæ ſuprà dicta ſunt deſumitur, cùm citatiſsimum equum ter & pluries aſſequatur, curſu retrorſum repetito.

AMOR IN FILIOS.

ITa etiam charitas pietasq́, & affectus in filios ſummus, ex eadem hiſtoria cõſideratur: mox & vltionis ſtudium, cùm in relictum equum tanta ferocitate ſæuiat.

MVSICAE HOSTIS.

SVnt qui Muſis auerſum ingeniũ, omnemq́ Muſicæ lepiditatem odio proſequentem, per tigrim & tympanum pingant. Aiunt enim eam ita tympani ſonũ exhorreſcere, vt eo audito mirabiliter inſaniat, eoq́ furoris prouehatur, vt ſemetipſam dentibus impetat, viſceraq́ ipſa ſua fœdè dilaceret atque diſcerpat. C

DE LYNCE.

LYncem in luporum genere pleriq́ recenſuerunt, eiq́ Ceruario cognomentum indidère. Sunt qui Lynces eſſe quas Græci θῶας vocant, arbitrentur. Sedenim θῶες ex hyæna & lupo mixto genere naſcuntur. Vtcunq́ verò autores varient, Lyncem Plinius animal eſſe peregrinum & in Æthiopia frequens ait: Ceruarios autem lupos ſeptentrionalibus regionibus frequentiſsimos eſſe conſtat. Sed parum me mouerit eandem ſpeciem pluribus orbis locis inueniri: nam quæ videmus in Ceruario lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutiſsimus quippe obtutus, macularũ in pelle varietas: vnde apud Maronem, Maculoſæ tegmine Lyncis: & quod omnium maniſeſtiſsimum eſt ſignum, Lyncurius lapis ex concreta eius animalis vrina.

ACVTISSIMVS OBTVTVS.

NOnnulli igitur cùm lyncem omniũ quadrupedum clariſsimè cernere conſideraſſent, hominem qui viſu maximè polleret ſignificaturi, animal id hie-

roglyphicum poſuere. Sanè multi eas affirmant conuexa etiam montium viſu D penetrare. neq; defuere philoſophi, qui fieri poſſe hoc cõmentati ſunt ex imagine quæ certo ab terra ſpatio ſummò in aëre pendeat, quam Lynx, vtpote quę ſit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauũ aliquod vas numo, quem, tametſi longè receſſerimus, ſimulac vas aqua expletum fuerit, intuemur, fundo etiam ipſius vaſis in aquæ ſuperficie ſe oſtentante: quippe rerum earum radiis in aquæ ſummum ſeſe exporrigentibus ea ibi ſpecies redditur, quę aqua inde ſubducta, vaſculi curuitate intercipitur, ac ne videri poſsit præpeditur. Ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos, quibus cernendi vis acutiſsima ſit, pleriq; putant. Vnde magnæ vir eruditionis Fran. Petrarcha, pętos illos oculos quos lyricis totiẽs laudibus extollit, ceruarios appellauit: ad id ſcilicet alludens, quòd lyncem ætas noſtra lupum ceruarium arbitratur. Alij oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumãt, qui ea quoq; quæ ſub terra condita eſſent ſpectare ferebatur. Poetæ ſanè pleriq; penetrabilem huius aciem celebrarunt, maximè verò Pindarus, qui Caſtora in quercu abditũ, penetrante per lignum acie ab eo inſpectum, atq; ita cõiecto in arbo- E rem pilo confoſſum interfectumq; ſcribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginenſium claſſem à Lilybæo Siciliæ promontorio portu Carthaginis exeuntem proſpectare, & numerũ cum fide recenſere ſolitus, ſcriptorũ teſtimonio fertur. De quo Horatius: Non poſsis oculo quantum contendere Lynceus.

DE VRSO.

SEd iam nos appellat vrſus, non iniucunda fortaſſe, niſi oculi iam defeſsi ſunt, ſpectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM ÆTATE.

HOminem originis principio deformem, mox formoſum eſſectum, ſiue cuius vita ineunte ætate diſſolutior fuerit, nullaq; ratione moderata, cum ætate tamen modus & diſciplina ſanctior accreuerit, Ægyptij ſacerdotes intelligere cùm vellẽt, vrſam fœtam pro hieroglyphico ponere conſuerunt. Compertum ſiquidem eſt, vrſam fœtum edere ſine oculis, ſine F pilis, cruribusq; propémodum & membris aliis indiſcretum, informem deniq; carnem catto minorem, maiorem mure, de qua vngues tantùm promineant, cætera ſanguis concretus eſſe videatur, quem poſtea pectori femoribus apprimendo fouet eodem incubitu quo volucres oua, paulatimq; ita cõformat, & lingua ſubinde lambendo perfectum reddit. Vtitur hoc exemplo Ambroſius ad nos cohortandos, ne prolem noſtram, quantum ad animi rationem pertinet, inſtar vrſini partus initiò editam, ita informem coaleſcere patiamur, ſed diſciplinarũ linguis lambendo curemus, vt ad humanam, quippe rationis participem effigiem cõformetur. Nam de lingua quæ ſignificet eloquentiam, alio diſſeruimus Commentario.

EX INEDIA MACIES.
MORES OCCVLTI.

ADdunt hominẽ inedia cõfectũ intelligi per vrſam in ſpecu latitantẽ, & ore pedes lambentem: cuius quidem pigerrima eſt natura, ſolitaria, latebroſa, cõmercij ſocietatisq; cuiuſlibet euitatrix: quod eſſe mores eos ſignificat, qui ſoleant in imo mentis receſſu deliteſcere: atq; itidem corpus ſimile ſortita eſt, graue,

A ue, compactum, indistinctum, prægelidę feræ, quæ spelæis in primis gaudet, accommodatū: vnde φωλάδες ἄρκτοι dicuntur à Theocrito. Nam, vt Theophrastus & Sostratus aiunt, vrsi primum antra habitationibus commoda ostenderunt: hi siquidem tempore dierum circiter XL, licet longè plures alij ponant, quibus in recessu aliquo delitescunt, priorum pedum suctu viuere, ac nihil edere perhibentur: cui rei documentum habetur captum per id tempus intestino inani esse, atq; ita id conniuere, vt adductum propè cohæreat. Id verò libenter ab eo fieri tradit Ælianus, cùm se præpinguem senserit, ac pleniore corpore grauatū, quò pinguedine cōcocta fiat agilior. Apud Eustathium legas Athenienses aliquando famis vltione multatos indignata Diana, quòd vrsam, quæ in Munychio eius sacello nata esset, interfecissent, vt ita per inediam affligerentur, qui animal inediæ patientissimum sustulissent.

VIRAGO.

MVlierem præstātem animis, non molli, sed virili vigore præditam, pleriq; significare dum volunt, vrsam pingunt, Pantherā alij: sunt enim hæ ex omnibus animalibus maribus ferociores animosioresq;, cùm in cæteris fœminæ B sint omnino molliores. Plutarchus tamen non vrsam, sed Leænam ponit in hoc albo cum Panthera, vbi rationem inesse brutis disputat. Cæterùm in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare Menæchmus etiam apud Plautum, vxorem quam timet Leænam vocat, dum leoninum cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrsorum autem sæuitia nobilitatæ sunt regiones, Lucania, Vmbria, Britannia. Nam ex Britannia velut ex altero terrarum orbe, longa & periculosa nauigatione, vt tunc videbatur temporis, aduecti vrsi ad populi Ro. spectacula, maximæ fuerunt admirationi.

PVELLARIS ÆTAS.

QVia verò suapte natura vrsæ cohibēt se intra frutices vel spelæa, nisi quantū pabulationis gratia prodire cogūtur, isq; mos plurimū in rectè institutis ciuitatibus obseruat, vt innuptę puellę domi clausę custodiant, non absurdè nōnulli cōmenti sunt puellas vrsæ simulachro referre: nā & hoc quoq; sapit antiquitatē. Siquidem apud Euripidem Hypsipilæ, & apud Aristoph. Lemniis, ac C Lysistrate, puellas apud Athenienses olim vrsas vocari solitas legimus: & apud Pollucē ἀρκτεῦσαι verbū inuenias, quod latinè sonat in vrsas abire. Id verò erat cū puellæ, anteaq; nuptiarū tēpus appeteret, pudicitiæ causa Dianę consecrabant.

PROVIDENTIA.

NEq; illud dissimulandum, licet ab Ægyptiis minimè traditum, quòd per recedentem in cauum vrsam, nōnulli prouidentiam significari volunt. Vrsa enim, vt apud Ælianum legas, ita prouida est, vt saluti suæ consultura, cùm se in cauum recipit ad peculiarem inediā, ne per vestigia deprehendi posit, tantū illi natura calliditatis indulsit, auersis vestigiis irrepat retro, eo scilicet modo quo traxit Auentinas Cacus in antra boues, atq; ea specie venatores fallat, cùm egressa inde videatur, non autem ingressa.

IRA.

NEq; defuere qui per vrsi simulachrū iram immanē intelligi voluerint, quòd id animal immodicis soleat animis excitari, & in omnem truculentiam efferri: vnde apud Claudianum legas, Rhadamanthum solere vrsis ingerere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes qui sub primo & vigesimo Tauri gradu nascitur, vrsum ibi statuunt retro spectantem, hoc est,

ad ea quæ facta ſunt indignantem. Hinc Martialis lib. VI. D

Rabido nec perditus ore,
Fumantem naſum viui tentaueris vrſi,
Sit placidus licet, & lambat digitóſque manúſque.

Ira enim, vt Theocritus ποτὶ ῥινὶ κάθηται. Quin ab irritatione nomen olim vrſis impoſitũ: Vr enim Hebraica lingua incitationem ad iram ſignificat: & Vr Madianitarũ Rex ab Iſraëlitis occidione cæſus, ſignificat, vt Adamãtius interpretatur, affectũ huiuſmodi ab iis qui Deũ ſequuntur debere protinus abſcindi. Alij nequaquam abſcindendum cenſent, ſed veluti ſubſidio paratum diligenter aſſeruandũ, vt cùm res poſtularit, aduerſus noſmetipſos, pro iis quæ inutiliter turpiterue geſſerimus, iraſcamur. quã ſolam animi perturbationẽ etiã Epictetus ſapienti cedit. Hæc enim iuſta & neceſſaria iracundia eſt, vt noſtri cenſent, qua vnuſquiſque in iis quibus errauit, aut perperàm geſsit, indignatur, & ſemetipſum incuſat. Ex qua quidẽ indignatione ignis quidã in nobis accenditur, qui velut in agrũ ſterilẽ immiſſus, conſumptis excoctiſque voluptatis peſſimæ radicibus, bono diuinarũ inſtitutionũ ſemini glebã præparat fœcundiorẽ. Atque hic ille ignis eſt, quẽ ſe Aſſertor noſter profitetur in E terrã immiſſurũ, atque vt ſuccendatur, nõ indiligentẽ operam daturũ. Alibi verò indignatio ferociaque vrſina in Diuinis literis indiciũ fuit Hieroſolymitani excidij, vt Eucherius interpretatur 4. Reg. Nam cùm Eliſæus aſcenderet in Bethel, ſcandenti ſemitã obuiam facti ſunt pueri paruuli de ciuitate egreſsi, qui illudebant ei dicentes, Aſcende Calue, aſcende Calue. Quos Eliſæus indignitate rei cõmotus, in Dei nomine deuouit, cõtinuoque vrſi duo de ſaltu proximo prodierunt, qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id ſub figura tunc geſtum, Imperatores duos præmõſtrabat Veſpaſianũ & Titum Romanorũ Principes, qui poſt duos & quadraginta annos ab aſcenſu Domini, captis Hieroſolymis, tantã Iudæorũ deſolationem fecere, vt deletũ penitùs ſit eorum regnum.

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ciuitatem imbecillo rectam principe ſignificare qui volunt, vrſi caput pingunt: inualidiſsimum enim eſt vrſo caput, quod contrà leoni fortiſsimum. Aiuntque vrſos aluearia nõ mellis pabuliue vllius gratia inceſſere, apeſque irritare, ſed ſalutis ergò, vt ſcilicet apum aculeis ora vulnerati, ſanguineque ita emiſſo, F grauedini qua plurimùm laborãt, remediũ cõparent. Venatores noſtri aiunt, ſi maior aliqua vis, quam ſuperare deſperet, vrſo incubuerit, eum ſibi cõſcium imbecillitatis, qua caput eius laborat, ſi fugiẽs ad prærruptam aliquam rupem peruenerit, manus ſupra caput tollere, iiſque pectinatim firmiter cõplicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem ſe dare, atque ita capturam euadere.

DE VRO.

NOn innotuit Ægyptiis Vrus bos Germanica, ſed ante feras alias egregiè ſylueſtris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

PEr quem, eum qui ſibi mortem conſciſcat, ne in manus hoſtiũ concidat, nonnulli congruenter hieroglyphicum propoſuerunt. Eſt enim vrus eiuſmodi, qui propter ferocitatem vel nunquã, vel difficulter capi poteſt. quòd ſi eò inciderit vnde deſperet poſſe euadere, ſemetipſum præ ira ſuffocat, vſque adeò ſe genitũ ad libertatem putat, qua denique nihil vnicuique animantium generi optabilius eſſe videatur.

A

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM ROM. CIVEM, DE IIS QVÆ PER ASINVM, MVLVM ET CAMELVM significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

NE fortè cōmentitia ea putes, Petre cursi lepidißime, quæ multa adeò nudiustertius Cytorio in iugo tuo, vbi bona pars Academiæ cœnabamus, à veteribus tam Aegyptiis, quàm Graecis, atq; etiā Latinis, super Asini significationibus tradita cōmemorauerā, curæ precium fore duxi, quantum solicitudine præstare potui, primo quoq; tempore pleniori obsequio tibi satisfacere. Videbaris enim illa, quod facile animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & auidiuscule, vt ita dicam, deglutire, sed vix adduci poteras scriptores illos veteres in Asino perscrutando fuisse adeò curiosos: & quoniā vmbra etiam eius in vanißimi negocij prouerbium cesserat, reliquum etiam corpus paruipendendū existimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter disseruerā, quàm B *quæ aliàs sparsim à me fuerant ea re super adnotata, eorum citatis testimoniis, qui talia memoriæ prodidere, vbi tantùm res deposcere videbatur: nam minùs omnia tunc ex tempore dicere aggresso succurrebant. Quare tunc non pauca prætermissa sunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant: quæ quidē nunc, qualitercunq; à me conscripta sint, benignè accipias velim. Et si minùs tibi lucubratio ipsa satisfecerit, vt quæ nimium properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen animumq; meum existimes, quantū in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, satis plurimùm facere studuisse: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmaq; atq; constans amicitia, quæ ab ipso primùm die, quo Romā diu patria cariturus applicui, cœpta, mirificū in dies accepit incrementū: accessit & tam vnanime concorsq; contubernium, conuictúsq; per annos aliquot iucundißimus. Ita ego pluribus atq; iis non leuibus de causis tibi semper coniunctißimus, scripta cogitationesq; meas communicare tecum maximè conueniens existimaui: quòd optimi integerrimiq; amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in causā sunt, si quid admoneant: vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus efficiunt, si probent. Sed enim quid oneris gerat Asinus inspiciamus.*

C

IGNARVS HOMINVMQVE LOCORVMQVE.

CVMPRIMIS autem rerum omnium ignarum per asellicipitem hominem ab Ægyptijs sacerdotibus significari, & Horus & plerique alij prodidere: eamq; imperitiam in eo præcipuè notari volebant, quæ plurimùm ex solitaria accidit educatione, quippe cùm quis tanquā Aglaus alter, intra priuatos parietes semper altus & educatus, pedem è domo, vel è patria nunquam tulisset foras, oportere scilicet hunc parum experientem esse, & officiorum hospitalium inscium. Israel itaque diu apud Ægyptios educatus & hieroglyphicōn optimè peritus, cùm Isacharem filium suum asinum appellas- Gen. 49.

ſet, intra terminos eum occubiturū dixit. Non enim longius peregrinari ſolent D
aſini, vt equi, & muli, ſed intra prouinciam, in qua nati ſunt, plurimum cōtineri.
Addidere etiam prouerbiū in imperitos, Aſinus ad lyram: quod nō admodum
abſimile eſt ab Horatiano illo, vt qui narraret aſello fabellam ſurdo, hoc eſt, ob-
ſtupefacto, quiq́ nullum ex ea re ſenſum perciperet. Ideoq́ Cicero in Piſonem:
Quid nunc te aſine literas doceam? nō opus eſt verbis, ſed fuſtibus. Adeò enim
ſubiecti addictiq́ fuſtibus ſunt aſini, vt vulgus paſsim verbera plagasq́ flagris
inflictas, Aſiniatas vocitet. Hanc ſanè mentis tarditatē Scipio apud Numantiā
ita C. Metello exprobrauit, vt diceret, ſi quintū pareret mater eius, aſinum fuiſſe
parituram. Quin & Iunius Baſſus homo dicaciſsimus, vulgò aſinus appellatus
ob ſtuporē ridiculosq́ mores. Ob huiuſmodi ludibriū, & ignauiç cōtemptum,
qui pilæ ludo victus eſſet aſinus appellabatur: qui verò viciſſet, rex. quē morem
tangit Plato, Thæteto, & lib. 9. Pollux. Ad hoc reſpexit etiam Horatius, cùm
epiſtola ad Mecœnatem ſcribit: At pueri ludentes, Rex eris aiunt, ſi rectè facies.
Contrà verò quod ad peregrinationē attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præ-
cipuè de cauſa ſapientem effectum putat, quòd is E

πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

quiq́, vt ait Horatius, Quid virtus & quid ſapientia poſsit, vtile nobis propoſi
tum eſt exemplar: nomen ipſum inquam Vlyxem etymologicè quidam haud-
quaquā ignobiles ſcriptores interpretantur ὅλον ξένον, omniū quippe hoſpitem:
nam Æoles, quod alij verterūt ὀδυσσεύς, λ literam quam amant incolumem retinue-
runt, eosq́ Latini ſecuti ſunt, Vlyxem enunciantes. Neque tamen ſum neſcius,
Icariū eius patrem aliam nominis afferre cauſam, Odyſſea, quæ nihil quicq́ eſt
nunc ad cōmemorandum neceſſaria. Aſinus porrò in fabulis pro imperitiſsima
perſona ponitur, & in argumento fatuitatis atq́ dementiæ ſemper habetur: in
quem demum, vti Plotinus innuere videtur, ille redit, qui ſenſus expers, bruta-
lem & ſtolidam vitam vixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheum,
cùm bruta reliqua ratione aliqua vti fateatur, Aſinū tantū ac pecudem ab omni
rationis vſu ſemotos reperit. Neque quidem inficiatur Gryllus, ſed plures inter
homines eiuſmodi ingenio præditos confidenter aſſeuerat. Huius non imme-
mor ſtoliditatis Ouidius, Midam, quòd ſententia ſua ruſticam Panos cantilenā F
diuinæ Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea pœna multatum à
Deo finxit, vt quæ iudicio peccauerant humanæ aures, in aſini auriculas demu-
tarentur. Interpres tamē Ariſtophanis, Pluto, vt hæc quoq́ repetamus, tres me-
morat cauſas cur Midas aſininis auribus fuiſſe prædicetur: ſiue quòd acutiſsimi
eſſet auditus, cuiuſmodi ſunt Aſini, quos præter mures, cæteris animantibus au
ditu præſtare tradunt: ita enim interpres ille, quiſquis is eſt, ſcribit: ὁ ὄνος μᾶλ-
λον τῶν ἄλλων ζώων ἀκούει πολὺ μῦς. Hinc Apuleianus aſinus de ſe ait: Recreabar quòd
auribus grandiſsimis præditus cuncta longulè etiam diſsita ſentiebā: ſiue quòd
Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen ὄνου ὦτα, Auriculç aſininæ: ſiue quòd explo
ratoribus accuratiſsimè ſit vſus, delatoribusq́ plurimùm delectaretur: vnde il-
lud de principibus fertur, Regum aures innumeræ.

PETVLANTIA.

IMmodicam verò petulantium luxuriam per animal hoc in diuinis literis no-
tari indicio eſt quod celeber ille Propheta ait: Quorum carnes ſunt, vt carnes
aſinorum. Et Plato dum antiquorum figmenta ſequitur, ne ſacratioris illius do-
ctrinæ, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propalaret, hæc non incurioſè
tracta-

A tractauit, ac de aliis quidem animalibus passim multa, de asino verò hoc præcipuè dixit disputante apud Phædonem Socrate: Homines qui fœdis cōcupiscentiis manus dedissent, ventriꝗ; dediti per inertiam atꝗ; lasciuiam ingloriam inutilemꝗ; egissent vitam, neque quicquam pensi pudoris've habuissent, in asinos post obitum deiici.

I M P V D E N T I A.

SVnt enim qui per Asinum impudentiam ea de causa significari velint, quòd asinus sua tantùm commoda destinatissimo quodam animo prosequatur, & modò suę morem gerat voluntati, nihil pensi habeat, castigationes contemnat, verbera etiam nihili faciat. Id in asino vitium ita notat Xenophon, vt de se V. de Græcorum reditu dicat: Eo inquam tempore, si quem iniuriæ vllo genere lacessiui, non possum non confiteri, vel asinis me, qui esse dicuntur omnium quadrupedum inuerecundissimi, inuerecundiorem fuisse. Quòd verò Iosippus cor asini & canis impudentiam obiicit Appioni, hac eadem sententia in vno stoliditatem & imperitiam, in altero maledicentiam incessit.

B P O P V L V S I V D A I C V S.

ET populus Iudaicus, vtpote qui sublimioris doctrinæ, quæ in diuinis corū literis delitescit, intellectū minimè percipiūt, simplicitatemꝗ; scriptorū tantùm prosequuntur, ob huiusmodi stuporē & imperitiam asinæ assimilatur, quā Christus posthabuerit insceso eius pullo, qui factus est ea doctrina dignus, quā ille nos docuit. Asina enim illa, vt Græci theologi deprehendêre, populi prioris symbolum fuit, quæ scripti onus pertulerit: est enim animal ad onera tantùm & labores genitū, vt Eucherius dicit: super quam Apostoli vestimenta sua iniecere, hoc est, veterem hominem exuere. Pullus verò, de quo Zacharias, Ecce Rex tuus veniet tibi iustus, & saluator ipse pauper, sedens super pullū asinæ, propter pristinā imperitiā, iuniorem indicabat populū, asinæ quidem filium, vt Euangelistæ cum plerisꝗ; aliis reddidere: nōnulli filiū subiugalis posuere, animalis quippe quod operibus & officiis seruilibus omnibus subiicitur: plerique Gentiliū nationem appellarunt, quæ Christum insidentem tulit, promissamꝗ; à prophetis & lege salutē minimè despexit: Agnouit enim Asinus præsepe Domini sui. Hoc C porrò citato loco Eucherius, per asellū, ait, quem insedit Dominus, simplicitas fidelium exprimitur, plebs scilicet quæ Dei notitiam non habebat, quam Christus regēdo & præsidendo, ad Hierusalem, hoc est, ad pacis conspectū adducit. *Cap. 9.*

A' DEO ET SACRIS alienus.

ASinum porrò Ægyptii adeò impurū existimabant, vt animal etiam dæmoniacū arbitrarentur, propter quandam cum eo similitudinem. Quò verò ostenderent eum admouen sacris minimè debere, hominem cum se cespita positis in terram genibus effingebant, cum ense ad mactationem parato, sed manibus post terga religatum: inde asinum apponebant, euentum rei nimirum fore irritum indicantes. Oderant autē id animal Ægyptii, non propter imperitiam & ineptias tantùm, & contumeliosam eius naturam, verùm propter colorem etiam ex albo nigroꝗ; confucatum, quem à Deorum sacrificiis alienum abo

minabantur. Erat verò apud eos mos, vt asinum ludibrijs omnibus incesserẽt, luto cespitibusque passim impetitum, contis etiam stimularent, quáque se locus offerret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbium in contemptibiles despicatissimosque homines emanarit, Asinus Ægyptius. Apud Hyberboreos tamen institutas dicit Pindarus κλειτὰς ὄνων ἑκατόμβας, illi enim Apollini asinos mactabant. Nam vt apud Callimachum legere ẽst,

Asinus Aegyptius.

τέρπουσι λιπαραὶ Φοῖβον ὀνοσφαγίαι,

Exhilarant pingues Phœbum epulæ ex asino.

Citat Apollodorũ etiam Clemens Stromatis, de huiusmodi sacrificio. Gaudere verò Apollinem vitæ arbitrum eorũ iugulatione dicunt, propter assultus, quos indicio viuacitatis in cæde faciunt, difficulterque occidi soleãt magnis quantumlibet ictibus percussi. Quantùm verò pertinet ad impuritatem, apud alios vni Priapo sacer habebatur, ob verendi scilicet enormitatem, qua supra modũ præditi sunt asini, atque inde sunt ad generandũ admodum segnes: cõpertumque est omnes alios ea genitalis productione cõspicuos, ad generationẽ ineptos esse, quod in emissione per eam longitudinem semẽ transmeans & hebetetur, & frigidius fiat. Neque verò nostro tantùm tempore viri huiusmodi asinorum instar habentur, sed olim etiam, vt gratissimus ille Imperatori Commodo, qui de pene vltra animaliũ modũ prominente Onos appellatus est, eaque de causa ditatus, & Herculis sacerdotio præpositus. Tacebo Heliogabali emissarios, in huiusmodi genus monstrorum conquisitionẽ: tacebo nostrorum etiam temporũ opprobria.

EGREGIVM PRINCIPIVM CITÒ DESTITVTVM.

Neque absurdum est significatum illud, quod ex vulgi prouerbio desumptũ est, cùm præclarè venustéque aliquid inchoatum citò deseritur, currentem asinum pingere. In ore enim omnium est, asini succussationem parum admodũ procedere. Sanè legas apud Ælianum, asinos eos præcipuè qui sunt in Mauritania citatissimo gradu cursum inchoare, paruóque confecto itinere citò deficere, vnde necesse sit eos ad equos alligatos resti attrahere. Hinc Trigæus Aristophanicus suum illum scarabeum asinum appellat; monens scilicet ne cursu nimium pernici viam auspicetur, sed paulatim & sensim volet, vt labori sufficere possit, quod longè secius accidit in Indicis, qui quidem, vt idem Ælianus autor est, cùm iter arripiunt, tardius incedunt, paulatímque progrediendo feruntur incitatiùs, rapidissiméque gradiuntur.

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

Tot autem ea sunt quæ de asinorum stoliditate traduntur, vt subinde sit ad eam redeundum: quam si apertius Ægyptij describere voluissent, animal omnium maximè docile deligebãt, simiarum quippe gregem, inter quas asinum vel saltare, vel tibijs canere, vel etiam disceptare fingebant, rem quidem tam dictu quàm spectatu ridiculam, sed quæ in secessu pondus habeat.

INDOCILITAS.

Aliter frænatum asinum in huiusmodi significatum proponebant, quippe quòd animal sit minus idoneum ad discendum. Vnde etiam Mathematici eum qui ortu suo sextumdecimum Leonis gradum sortitus sit, indocilem futurum præsagientes, frænatum asinum tunc oriri fingũt: irritam eo modo institutionem futuram indicãtes. Est apud Platonem Legum III, iuxta finem prouerbium, Ab asino excuti, de ijs qui grauia & magna vel difficilia professi, ab incœpto tur-

A pto turpiter desistunt. Sed enim miror vnde Grammaticus quidā adductus sit, vt Platonis prouerbium hoc ita sit interpretatus, vt de iis dictum voluerit, qui relictis voluptatibus & inquinamētis quibuslibet voluptificis & belluinis (hæc enim eius verba sunt) ad meliorē mentem regrediuntur. cui quid aliud respondeam, quàm vt ipsius Platonis verba subiiciam? τίνος δὴ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη, δεῖν φαίνεται ἔμοιγε, οἷόν περ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. Cuius verò rei gratia hęc dixerimus, mihi ostendendū est, oratioq́ue ipsa tanquā equus hinc atque inde coërcenda, ne effrænum veluti os nacta, ipsoq́ue dicendi impetu prouecta, vti prouerbium est, ab asino quopiam excidat. Sed cùm is & hîc & alibi sæpe cadat ab asino, in luto hominem hæsitare permittamus, neque tollere rursum fractum crure planum procuremus. Id verò eo magis indignè ferendū, quòd testimonium sibi accersit ex Euangelica lectione quā suprà citauimus, vbi Seruator noster asinæ pullum obequitat: neque intelligit longè aliud esse, inuectari asello in vrbem Hierosolymā, aliud ab asino excuti, vel mente alienari: nam & iocus ex locutio-

B nis enunciatæ ambiguo resultat, cùm ἀπ' ὄνου, etiam ἀπὸ νοῦ sonare videatur.

IRRISIO.

VT verò reliqua prosequamur, est & irrisionis indicium asinus, propterea quòd rictu labiisq́ue latè diductis, dentibusq́ue deformiter denudatis irridere videatur. Quin & qui aliquem deludunt, appressa ad aures manu asininas auriculas imitātur: vnde Persianum illud in huiusmodi derisionem, Auriculas asini quis non habet? Sanè Diogenes cùm ei quidam diceret, Multi te derident: Et illos, inquit, fortassis asini. Altero subijciente, Sed illi non curant asinos: At neque ego illos, inquit.

SOPHISTARVM NVGÆ.

SIlentio præterire non possum, Sophistas nostros, cum asino illo suo tam fœdo, tam spurco, tam abominabili, quem ita in delicijs habēt, vt sine asino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediantur. Nulla vnquā tam grauis, neque

C tam seria res in consultatione ponitur, vt nō ipsi asino super agendum censeant: sed enim iis optimè res cum asino, qui περὶ ὄνου σκιᾶς, disciplinā omnem suam ostentant, ac omnium ignari, quodq́ue peius est, indociles, de re nihili semper altercantur. Ad horum porrò similitudinem Democritus Iudæos ponit, qui in ordinarijs, vt inscriptio est, historijs, eos tradit aureum asini caput adorare consuesse, singulisq́ue septennij spatijs alienigenam semper hominem insidijs exceptum in cōuentibus suis membratim discerpsisse: quod & Plutarchus Cheronæus Symposiacis quęstionibus, & Cornelius Tacitus historijs memoriæ prodidere: quā vti manifestissimam calumniam, ab Appione olim excogitatā, & Iosephus constantissimè refellit, & Adamantius contra Celsum acriter redarguit. Nostra tamen tempora Symeonē puerulū Tridenti videre, quem blanditijs illectū, & in synagogam perductū, Iudæi socialiter eo sacrificij genere trucidarunt, stylis per vniuersum corpus infixis, vnde sanguinis quisque guttam viuis artubus exhaurirent. Testis ara facti, quæ quotannis ibidem à pijs inuisitur.

ADVLATORVM ILLECEBRÆ.

ERat verò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quòd veluti maiores nostri seruos ebrios, lingua pedibusq́ue titubātes in liberorū cōspe-

ctum ad vitij ludibriũ, producebant, quò ipsi diligentius cauerent, ne in huiusmodi turpitudinẽ inciderent: ita sacerdotes Ægyptij asinum inter flores & vnguenta statuebant, quorum nihil ad sensum eius pertineret, ex hoc scilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè assentatorum machinis insidiatur, indicantes, cùm inde risui & ludibriis omnium exponantur, qui enormes adulatorum assentationes aucupantur. Pleriq; enim magni alioqui viri à Musis & Gratiis alienissimi, omniq; turpitudinis genere spurcissimi, coràm tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiæ non solùm commendari patiuntur, verùm etiam, nisi facias, indignantur.

IGNAVIA.

Apud multos asini significatum est ignauia, quæ quidem cùm sit omnibus nota, superfluum est eam latius explicare. Ex hac tamen nota Palæstini asini excipiendi sunt, qui equos ipsos pernicitate prouocare dicũtur, traditum ab Adamantio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris exped. inuentos ait asinos, qui equos cursu facilè superarent. Nam cùm ad eos equites proximè accessissent, cursum illi arripiebant: cumq; longiùs profecti essent interim restitabant, atq; ita sæpius iterata fuga equites fallebant. Et Saracoras legi asinos non ad onera comportanda, sed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucem sanè legas per ὄνον inter alia significata inferiorem dici molam, ita à tarditate cessatione've quæ asino propria est, appellatam. Et populos quosdã memorat Xenophon, qui nõ alia victitãt industria vel arte, quàm fodiendis τοῖς ὄνοις, hoc est, lapidibus iis, qui ad onos fabricandos idonei sunt. Et in sacris nostrorũ literis, vbi vulgata interpretatio habet, opus esse vt mola asinaria suspendatur, ὄνος tantùm apud Græcos legitur. Deniq; ne rem tam apertã multis inferciamus ambagibus, Catullus id ipsum intelligit cum super Æmylio quodam impurissimo dicit, Et non pistrino traditur, atq; asino? Ne legamus, atq; asinus, hoc est, perinde ac asinus, vt erudituli quidam putant: ne've interpretemur lectionem, Atq; asino, ad concitandum scilicet circa molam asinum, vt nonnulli ex cõmentatoribus exponũt. Sed vt ad asininam ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antisthenes, cùm Atheniensium iudiciũ in creandis magistratibus notaturus, suadebat eis, vt asinos ad agriculturam deligerent: quos cùm illi negarent idoneos ad arationem: Atqui, inquit ille, non satis vobis est Magistratum elegisse, siue aptus, siue ineptus vir ille sit ad gerendum?

EREMITA.

Sed quoniam de onagro facta est superius mentio, minimè prætereundũ est quòd Diuinæ literæ per onagrum eremitas intelligunt, qui à popularibus turbis secedentes, in solitudinariis & ab hominum vestigio semotis locis vitam degunt, vni Deo tantũ dediti, quod tradit Eucherius: de quibus dixerit Iobes, Quis dimittet onagrum liberum? sed quia sequitur, Et vincula eius quis soluit? de Iudæis quidam dictum volunt, quorum præcepta vinculis comparantur.

MVLIER MALE' MORIGERA.

Svnt qui mulierem conceptum euitantem, aut virum admittere nolentem, per asinã, & fustem inhærentem tergo, designent: ea enim semen à coitu reiicit, nisi interpelletur, quamobrem statim post coitum necesse est eam verberari agitariq;, & ignauiam qua prædita est solitudine castigari. Quinetiam mares ipsos fustibus salire cogũt: vnde vulgò mos est viros minimè officiosos, Asinos appel-

A appellare. Quid verò illud, quòd huiusmodi pertinacia demortui etiam spoliis inhęrescit? vngulæ siquidem asininæ viuentem partum enecant, mirificéq; maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter eas in suffitū adhibere consuerunt.

PRÆGNANTIÆ DISSIMVLATRIX.

MVlierem ad hæc prægnantiā occultantem notare cùm volunt, parientem asinam pingunt. Obseruatum enim est, id eam impendiò cauere, ne vel in conspectu hominum, vel in luce pariat: quare ducenda est in tenebras, cùm excludendi tempus aduenerit.

SOLSTITIVM VEL TEMPVS ANNVVM.

B PVllus verò Asinæ nunc solstitium, nunc tempus annuum indicat, quòd eo tempore plurimum & pariant, & admittantur, vt eorum seminis frigiditas cœli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo nascatur tempore, quod eius imbecillitati sit idoneum: annum enim integrum omnino gestant.

VIR FRVGI, VXOR prodiga.

MInimè prætereundum est illud, quod insignium pictorum & sculptorum etiam opere nobilitatum est, vt cùm virum in re cumulanda solicitum, neq; assiduos quantumlibet labores declinantem, vxorem verò prodigam, & ad omnia perdenda dissipandáq; intentam hieroglyphicè significare vellent, hominem sparti funiculū torquētem, illam verò Aselli effigie assidētem à tergo, & opus quantumcunq; fieret abrodentē effingebant. Sunt qui Polygnoti opus id fuisse dicant: meminē-

C re verò & Pausanias & Plinius, ac mox Romę tum in Capitolio, tum in Vaticanis hortis insculptum marmore obseruatū. Hinc quid sibi velit Propertianus versus, admonemur:

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternúmq; tuam pascat aselle famem.

Illud πάρεργον addam quod Pausanias ponit asellam, nō asellum marem in pictura spectatam, quæ funem abroderet. Plutarchus commentariis περὶ τῆς εὐθυμίας, apud inferos argumentum pictum ait, sed Asinum non nominat.

PATERFAM. PARCVS: FAMILIA PRODIGA.

DIodorus asinorum imaginem istiusmodi apud Ægyptios ostentari tradit, asinū quippe vnum longioris funis nodos cōplicare, ac alios à tergo clanculum dissoluere, vno porrò eodem'q; argumento cum superiori, quod nonnulli Ionicum figmentum putant, cęterùm pictorum & sculptorum ingenio variatum. Alterū tamen hoc patremfamiliâs frugi, familiam verò prodigam & perditam ostendit: nimirum enim nodum plicare, significat congerere, accumulare, rē facere: dissoluere verò, destruere, disperdere, atq; ꝓdigere. Sanè apud Pliniū,

vbi opera Ariſtolai Pauſiæ filij recenſentur, inter alia eſt piger qui appellatur D
Ocnos,ſpartum torquens,quod aſellus abrodit: quanquam hoc eo ſignificato
accipi poteſt,vt ignauorum opera excipi à pernicie intelligamus.

BONVM OMEN.

QVòd verò ſimulachrum & aſini & aſinarij æneum eſt ab Auguſto dicatũ,
vtriuſq; nomen in cauſa fuit, quòd ab his ipſe victoriæ præſagium cepit,
cùm apud Actium ei in aciem deſcendenti facti obuiam eſſent,agaſoniq; nomẽ
Eutycho eſſe,beſtiæ verò Niconi intellexiſſet:quid enim non bene ominaretur
victoriæ nomen bonæ fortunæ iunctum? Sed habuit augurium hoc aliquid
quod mouere poſſet,cùm tam ſpecioſa eſſent nomina:quid autem in illo fuerit,
mirum eſt, quòd C. Mario apud Fanniam Minturnis cuſtodiæ credito, aſinus
qui ruditu quodam ingenti vociferatus fuerat,in domum eius à fonte curſu ra-
pido profectus,ſperandæ ſalutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in au
gurali ſi quis ægrotet,vidiſſe aſinum qui à lapſu ſe ſuſtulerit,indicat eum conua
liturum, in ominibus dicente quopiam, Viden' vt aſinus ſeſe erexerit? decum-
bentem indicat ſurrecturum. E

VINITOR.

NE tamen animalis iſtius ſtuporem,ſegnitiem & ruditatem vſquequaq; de-
ludamus,grati animi opus fecerimus, ſi qua nos parte iuuerit, expoſueri-
mus,& illi pro merito gratias habuerimus. Siquidem vineas colere nõ alio nos
doctore didiciſſe nonnulli tradunt,quàm aſino,quando his putandarũ vitium
& autor & præmonſtrator fuerit. Nam abroſo ab eo vitis palmite, vindemiam
inde feraciorem proueniſſe obſeruatum eſt: idq; ſumma ſecuti diligentia morta
les,lætiorem ſibi quotannis prouentum compararunt. Eius rei monumentum
Naupliæ ſpectabatur, vbi lapideus aſinus grata poſteritatis memoria dedica-
tus fuerat. Huc illud addam,quòd is neq; mortuus quidem officium facere deſi
ſtit:ſiquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in hortorum medio
depoſitam,ad loci fertilitatem facere.

OCHVS REX.

OChum autem Perſarum regem ἱεροσυλώτατος per aſini ſimulachrum in primis
Ægyptij notauere, qui cum maxima intercedebant odia,vt fieri ſolet inter F
eos qui de imperio, deq; libertate dimicãt. Hic eſt Ochus ille auaritia in primis
famoſus,adeò vt vrbem eandem intrare nunq; voluerit, ne aureos, qui ſinguli
ſingulis mulieribus ex lege Cyri debebantur,erogaret. Vnum miror,apud Ter
tullianũ Cyrum eundem & Ochum dici:hunc inquam Ægyptij ſceleratũ pollu
tumq; aſinum cognomento vocitabant: in quos ille, vt Dinon ſcripſit, hæc eſt
retorquere ſolitus, Aſinus profectò veſtrũ deuouebit bouẽ, Apinq; ita poſtmo
dum mactauit,aſiniq; eos imaginem auream cõpulit adorare, quo nihil illi vn-
quã ignominioſius accepêre. Falſum verò illud eſt, & ab omni veritate alienũ,
quod Cornelius Tacitus tradit de aſinino capite,quo de ſuperius, à Iudęis loco
numinis habito,in quo impudentiſsimè mẽtitur, & ea de cauſa mendaciorũ lo-
quaciſsimus à Tertulliano appellatur: ac perinde vanus eſt in Iudæorũ origine
repetenda,dum eos modò Creta,modò Libya oriundos ſcribit, modò Æthio-
pum prolem comminiſcitur: & in omnibus quæ de Moſe loquitur, deliria mera
ponit. Ægyptiorũ autẽ exemplo, Cliſthenes cùm infeſtiſsimo Sicyonios odio
proſequeretur,eorum tribus in ridicula cognomenta cõmutauit, eas tum ὑάτας,
tum ὀνεάτας,tum χοιρεάτας appellando,Suarios quippe,Aſinios, & Porcarios.

Labor

A LABOR INDEFESSVS ATQVE SERVILIS.

RECeptum & illud est, seruilem laborem per asinum clitella instratum significare: cuius rei causa magis vulgo nota est, quàm verbis explicari necesse sit, quippe quòd animal indefessi sit laboris, vniq; & perpetuę onerum vectationi, vexationibusq; aliis damnatū esse videat. Porrò legas Ecclesiastico: Cibus, virga & onus asino, vt panis & disciplina & opus seruo. Asini etiā cutis post obitum, ne quid eius vnquā requiescat, foraminibus dilacerata, assiduæ cribrorum inseruiat agitationi. Quod porrò laboris significatū etiam ad somnia progreditur: si qs enim, vt alibi diximus, asini se aures habere imaginatus fuerit per quietem, ingruere homini seruitutē & ærumnas, coniectores autumant. Ita etiam si quis asininum se caput habere somniauerit. Sed quod ad hanc sententiam facit, nequeo illud dissimulare, quod iocosè factū est à Ptolemæo, qui Heraclidis Lycij de laboris laudibus lucubrationem festiuiter illusit. Nam cùm is librū cui titulum fecerat πόνου ἐγκώμιον, Regi sibi obuiam facto, quidq; præ manibus haberet interroganti, obtulisset, Rex accepto libro, π primum tituli elementū statim abrasit, atq; ita pro laboris laudatione, asini commendationē legendum ostendit, quippe ὄνου ἐγκώμιον, labores scilicet illos, quot tot ille laudibus in coelum extulerat, ad asinum potius quàm ad hominem spectare. Ita enim delicio sum ac molle potentiorum genus ingenuis etiā laboribus, industriæq; generosæ, laudabilibusq; vigiliis illudunt, cùm fruges consumere nati, tantillum hoc etiam gloriæ, quod per genij fraudationē quęrimus, iniquissimè inuident. Sed illud in Ptolemæi scomma facetè Lucianus Menippo, decretū recitat apud inferos ex Calauij dicto, vt diuitum animę quę rursus in vitā remittendæ essent, in asinos demigrarent, donec in tali rerum statu, ad multa annorū millia asini ex huiusmodi asinis renati onera ferrent, atq; insuper à pauperibus agitarentur. Meministi autē, doctissime Cursi, argumentū hoc sermoni nostro ansam præbuisse, cùm in medio conuiuio in magnorū quorundam hominum insolentiam acriter excandesceres, qui ocio & lasciuia diffluentes, & omni nequitiæ genere contaminati, literatos viros omnes laborū causa asinos appellauerāt: fuerint, aiebas, qui stupidos, qui profanos, qui ridiculos, qui animalia maximè omniū bruta asinos existimarint: lōgè diuersum illud est, quòd apud Hebręos, præcipuè Cabalisticos, asinus est sapientię symbolū, cuius quippe ideam constituunt SAPHIROTH, eam afferentes rationem, quòd cū qui sapientię sit operam daturus, victu admodum tenui, & eo plurimùm plebeio contentū esse oporteat, cuiusmodi parsimonia præditum esse asinū ignorat nemo: ad hęc, penuriam, laborem, plagas, & famem patientissimè tolerare, neq; ad vllam excandescere contumeliā, vndecūq; illata fuerit: animo esse paruum, inopem atq; simplicem, vt qui nullum inter carduos & lactucā discrimē habeat: corde sit minime vafro, minimè cupiditatibus contaminato: bile ita careat, vt cum omni animantiū genere pacem sibi perpetuam constituerit: nec vllum sit onus quod detrectet, quod nō obsequiosè suscipiat, & si sit opus, pro boue terrā proscindat, plaustrum trahat, præcipuè verò machinæ maximè omniū necessariæ pistrino æternū seruiat, ligna, poma, olera, frugū genus omne comportet, sit deniq; totius humanæ cōmoditatis assiduus & infatigabilis minister, vt etiā, quod aiunt, mysteria portare compellatur. Meritò itaq; Ammonius Alexandrinus magno Origene & Porphyrio discipulis, clarus, asinū his condiscipulum fertur adhibuisse. Neq; verecūdatus Cleanthes appellatione huiusmodi, confidentissimè respondit, Asinus quidem sum, sed

qui portare possum sarcinam Zenonis. Valebit igitur Aristoteles, qui opere de Moribus non quęcunque forte esse existimat, qui quamcunque toleret vel ignominiam vel calamitatē vel incommodum, virtutēque vllam negat in patientia sitam esse, homo mollis & delicatus, qui tamen liquidò perspiciebat, si fortitudo partem haberet in patientia, futurum dubio procul vt Asinus animaliū fortissimus haberetur. Hęc atque alia multa in Asini commendationem declamasti. Atque ego acerbiorem tuā iram illam hoc sermone cōmitigauerā, qui labores quidē agnosceremus, omnē verò ignauiā ad eos haud grauatè relegaremus, qui cautū lege veteri sciremus, vtilitatis quæ ex frugi adeò animali percipitur ratione habita, vt honore cum hominibus pari dignaretur. Nam cùm primogenita sacrificari præceptum sit, homo tantū atque asinus excepti, vt ille scilicet certo precio redimatr, hoc oue, animali iumentorū omniū preciosissimo innocentissimoque cōmutari possit. Sed ne vllū officiosissimę seruitutis genus huic brutorū generi desit, nostris etiā morbis nos leuare, ac eos ad se recipere perferreque, naturæ ipsius vi quadam occulta, minimè detrectarūt. Nam vt Apuleius libro de re Rustica ait, si quis à scorpio ictus super asinum assederit ad caudam conuersus, transibit in asinam dolor, & is pro percusso torquebitur. Addit & Democritus fabellam suam, qui ait, percussum a scorpio si statim ad asinum quempiam accedens in aurem eius dixerit, Scorpius me percussit, non doliturū amplius, dolore scilicet in asinum transeunte, qui mox pedendo emoritur, vt Zoroastres addit. Facetiores quidam, morbos suos phratoribus, quos ex itinere casu obuiam habuerint, commendare solent, sicque illi addixerint, transire ad eos incommodum, donatorem liberari. Sed præstat id potius, quamuis ἐν πάρεργον, referre, quòd hic morborum transitus in rebus etiā inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios pręceptis de re rustica legimus, si lactens adhuc infans febre vexetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc vnum, inde alterum admouendos, vt cutē contingāt, feruorem omnem in cucumeres transire, infantem incolumem fieri. Sed iam tempus est vt Asinorum succussatione delassati, in mulum inscendamus.

DE MVLO.

Quoniam verò progenerat asinus mulum, par est vt mulum asino subiiciamus, mox à laborū societate camelū mulo subiungamus.

NOTHVS.

Ab eo verò incipiā significato quod vulgo magis protritū est. Spurium enim hominē cognomento muli nemo non appellat: atque olim ea de causa mulos Lunæ vehiculo adhibuerunt: quia veluti mulus non suo genere, sed alieno creatur, sic ea Solis, nō sua fulgore lucet. quod & Catullus noster agnoscit, vbi, Siue notho es lumine Luna, dicit. Nam quòd aliĳ factum hoc ob sterilitatis similitudinem dicunt, quòd scilicet Luna perinde sterilis sit atque mulus, dicere nō ausim, qui acceperim à Cabalisticis, Planetarū, stellarum, atque adeò cœli totius vires, rerum omnium formas in vnum lunare corpus, tanquā in matricem infundere, eamque postmodū parturientiū in morem vi sua species nouatusque omnes cōformare, factasque et adultas omniū oculis ostentare. Quòd si res ita se habeat, ea sit'ne sterilis appellāda, viderint aliĳ. Nothū verò, qui sine patre sit, hominē nuncupare, non tam seculi nostri mos est, quàm remotioris etiā ætatis, ob adulterinū, qui nulli non innotuit, conceptū. Cyrus tamen legitimo quāuis matrimonio generatus, mulus est dictus, propterea quòd gene-

A generosiore matre natus esset, Astyagis quippe Regis filia, cùm pater Medorũ imperio subiectus esset: de quo versus feruntur huiusmodi ab oraculo editi; quibus fuga Lydis indicitur simulac mulus Medorum inuaserit regnum:

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς μήδοισι γένηται,
καὶ τότε λυδὲ πελαυξὲ πολυψηφῖδα παρ' ἕρμον
φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Quamuis alij per mulum bellicas tempestates intelligunt, propterea quòd plurimus sit belli tempore mulorum vsus. Ferunt verò Medum asinum primum equæ vim intulisse, eaq; inde grauida facta, mortales id seminij parare didicisse.

ALIENVS AB AMORE.

SVnt præterea qui hominẽ alienũ ab amore, mulæ simulachro notari velint, propterea quòd ea sit tantæ contra amorẽ efficaciæ, vt puluerẽ in quo se mula volutauerit, corpori inspersum, mitigare amoris ardorem tradant Magi. Sed quanti bone Deus est ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τῆς φύσεως, concordia scilicet repugnantiaq; rerum, in hoc quoq; animalium genere superstitiosa magorum sedulitate deprehensa! Nam quę ipsa adeò sterilia sunt, diuersissimi tamen generis fœcun B ditati conferunt: siquidem setas aiunt ex cauda mulæ, si iunctis euellantur, inter se colligatas in coitu, mulieres cogere vt etiam inuitæ concipiant.

STERILITAS.

SEd præcipuum apud Ægyptios est mulæ significatum, sterilitatem indicare: cuius partum prodigiosum esse ad expiationem vsq;, veteres credidêre. Eas verò ad progenerandum ineptas ob id autores tradũt, quòd animalia quæcunque tertij sunt generis, diuersis quippe generibus prognata, non gignant. Quas verò Theophrastus in Cappadocia & Syria vulgò parere existimauit, Aristoteles diuersum ponit genus, quos hinnos appellãt: fert hos præcipuè terra Syria supra Phœnicẽ, qui similitudine quadam nomen mularum acceperunt, cùm genus omnino diuersum sit. Coeũt hæc animalia, & mutua inter se ratione progenerant. Alcmæon in mularum genere mares ideo steriles esse dicit, quòd tenuem admodum genituram habeant, ac perinde frigidiusculam: fœminas verò propter locos minimè adapertiles, quod & Horus noster et Empedocles tradidere: breues enim illi sunt, pumilesq; & restricti, veneriq; auersè coaliti, vt neC que genitura recta in illos labi, neq; si illabatur percipi possit, id quod in dissectionibus Diocles optimè se obseruasse confirmat. Eandem porrò sterilitatem per mulum exprimunt & Diuinæ literæ. Nã Psalmo XXXI. mulo fieri similes prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac equus etiã. Hoc insuper sterile est animal, quippe nulla virtutis semina concipit, nec fructũ vllum producit, atq; hoc partim malè affectæ naturæ causa, qua præditum est, partim propter inertiã, qua fit ad aliquid agiliter agendum ignauissimum. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrũ ita equorũ generositati consecratũ esse, vt mulorũ genus non ferat: intra regionem etiam si admittatur asinus & rem peragat, equam non concipere. quod plurimum admiratur Pausanias. Vtcunq; verò hæc habeant, nemo ignorat sterilitatem, quæ mularum propria est, fuisse causam cur partus huiusmodi in annalibus aliquando obseruati, habiti sint ostenti loco: bonũ verò an malum portenderent, in ambiguo esse facit euentorũ varietas. Siquidẽ C. Valerio, & M. Herennio Coss. cùm mula in Apulia peperisset, totũ annũ domi forisq; tranquillũ fuisse cõperimus, sinistra tamẽ quędã obnunciata. Sed quod omniũ perniciosissimum Rom. Reip. fuit, inter Cæsarẽ & Pom

pcium exorta bella mulæ partu edito, L. Paulo, M. Marcello Coss. multi prodi- D derunt. Cumq́ alia Romę ad XII. portas peperisset M. Lepido, Munatio Planco Coss. subsequutę sunt nonnullæ sociorum direptiones, dum bella per Brutum & Cassium in prouinciis gererentur. At nihil quicquã tale euenit L. Scipione, C. Lælio Coss. cùm identidem mula Reate peperisset.

MATRONARVM IMPVDICITIA.

INuenio & apud quosdam matronarum notam in partubus, ex mulæ parientis prodigio significari, quòd earum pilenta mulis iunctis trahi solita sint, vt numis aliquot spectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

ALiis magna rerum molimina mularum partus ostendére, in iis præsertim rebus, quæ præter spem & expectationem omnium accidére: vt Dario Babylonem clusa totiens opera oppugnanti, quam tunc demũ cepit, vt vulgatissima est historia, cùm ex peruulgato per hostes ipsos omine, mula Zopyri, cuius consilio, opera, ingenio & fide vsus est in eo negocio peragendo, fœtum edidisset. Simile & illud fuit, quod Galbam ad res nouas animosiùs tentandas confir- E mauit, apud quem mula pepererat. Nã Zopyrus inde animũ sumpserat, quòd Babylonios conuiciabũdos è propugnaculis audierat inclamare, Darium non antè vrbe potiturum quàm mula peperisset, euentumq́ rei apud se cõpererat. Galba aui sui omen exceperat, qui aruspicibus rerum summã puero promittentibus responderat, cùm mula pepererit. Habet enim mula regiũ nescio quid etiã in Diuinis literis: vt Regũ III. Dauid, Ponite filium meum Solomonẽ in mulam meam: dicens meam, ostendit quòd & ipse in mulam sedebat. Nobis verò, mi Petre, quid sperandum, quidue timendum est, qui mulæ fœtum domi nuper inspeximus? Anno enim hoc salutis nostræ duodeuigesimo supra millesimũ & quingentesimum, Leonis X. sexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Assertoris nostri nece publico luctu nefastus fuit, apud amplissimũ dominum meũ Iulium Card. Medicem, hora lucis tertia, mulæ, vti nosti, partus editus. Quòd si quis, vt Galbę, portendi huic aliquando summam rerum amplitudinem dixerit, vt eueniat non erit hoc præter expectationem & spem hominum, qui vulgò illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumq́ peritia, omnia sibi pollicentur. Id vnũ precibus à Deo deposcendum, ne, quod factum F est Pauli & Marcelli consulatu, Iulij Pompeiiq́ discordiæ, in magnã vrbis perniciem suscitentur: ne, quod Lepidi Planciq́ consulatu accidit, intestina bella miserabiles sociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum aliquod & inexcogitabile malum oboriatur, maximarumq́ in Italia vrbium capturas, populationes, incendia, vastitatem inducat, cùm præsertim tam dira ea sint, quæ sidera, quæ fatidici vates, vetusta etiam de nostris temporibus oracula, nocturnæ diurnæq́ sæpius exauditæ voces, breui futura minitantur: quibus consentire videtur præsaga mali tacita quædam in mortalium omnium cordibus trepidatio. Sed enim nos interim Deo freti, quicquid euenturum est forti animo tolerandum nobis proponamus, inceptumq́ laborum ingenuorũ iter, dum licet, alacriter peragamus. Sed illud non omiserim, mulas non sui generis tantùm animalia parere aliquando visas, verùm etiam equos, vt anno circiter MCCCCLXII, in Arenate Brutiorum agro mula equum peperit pilo flauo, crinibus rutilis, oculis rufis: quem pòst Loisius Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem misit.

VOLV-

A

VOLVPTARIA VENVS.

STerilitatis demùm, quam superius posuimus, ergò, qui lasciuum hominem, venere quippe non ad prolem, sed ad voluptatem tantùm atque spurcitiem vtentem significassent, vel mulum qui equam saliret, vel mulam surrecta cauda prurientem pingere consuerunt. Huic enim generi, quamuis ad progenerãdum inepto, genitalia tamen ad voluptatem natura concessit. Quod illis dictum velim, qui animalia rationis expertia, nullo neque voluptatis, neque irascentiæ, neque cupiditatis sensu affici contendunt, moueriq́ue ad huiusmodi incitationes naturæ quodam impulsu, vt vel se sospitent, vel species propagentur. Neque quidem dicendum asserunt, leonem audentem animosumq́ue esse, neque quidem ceruum pauidum, sed quodammodo pauidũ, illumq́ue quodammodo animosum: perinde ac si dicerent, animalia hæc neque cernere, neque audire, sed quodammodo cernere, audireq́ue quodãmodo: neque vociferari, sed quodammodo vociferari: atque vt semel dicam, ea non omnino viuere, sed quodammodo viuere.

MVTVA OFFICIA.

B EO verò modo quo prouerbiis argumentum datum, hieroglyphica sæpius excogitata, & huiusmodi picturationum species adinuentæ, vt, si quis mulos duos mutuò se scabentes pinxerit, mutuam operam significari coniiciemus, ex eo quòd huiusmodi vtimur adagio, id ipsum innuentes, cùm scilicet dicimus, Mutuò muli scabunt. Quamuis sunt qui prouerbium hoc non nisi ad improbos & imperitos sese inuicem efferentes spectare putent. Scripsit verò M. Varro librũ eo titulo, cuius testimonium citat Nonius. Rectè verò accommodari poterit pictura hæc ad id quod Horatius ridet Epistolis:

Frater erat Romæ Consulti Rhetor, vt alter
Alterius sermone meros audiret honores,
Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi.

Et de Poëtis paulò pòst:

Discedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus deposcere visus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine crescit,

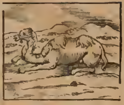
C

DE CAMELO.

IPsa quidem munerum laborumq́ue, vti dicebamus, societas, quæ Camelo cum asinis & mulis coniuncta est, exigere videt̃, vt ad eundem gregem reuocentur. Quoniã verò cùm Porci significata recenseremus, incidimus in Camelum, quem profanum perinde ac suem deprehenderamus, inde videtur exordiendũ, vt qua de causa veteres id existimarint, explicemus. Porcũ enim ideo profanum ostenderamus, quia non ruminaret, vngula tamen esset bifida: alterum hoc longè diuersum animal, profanum & ipsum tamen, propterea quòd vngula sit solida, tametsi ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

VNde fit vt per Camelum mystico sensu illi notentur, qui distinguendi seligendiq́ue ratione minimè præditi sunt, qui scilicet sacra profanis, humana diuinis nullo discrimine cõmiscent, ruminantes vtique veluti & Cameli faciunt, argumentorũ scilicet formas aliquot concipientes, sententiã modò hanc, modò illam animo agitantes. Sed enim solipedes qui sunt, hoc est, imperiti, neque rerum

neq; verborũ diſcrimina diſcernentes, ita omnia confundunt, vt curuum à directo nequeãt internoſcere. Quocirca nõ immeritò apud Chriſtianæ pietatis proceres lege admodum ſeuera cautum eſt, ne quis literarũ imperitus, acutiſsimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam diſſerere confidentiùs audeat. Neq; porrò ad Theologicã ſpeculationem dabatur acceſſus, niſi de diſceptatoriis & naturalibus diſciplinis exactiſsima fuiſſet quæſtio prætentata. Verùm omnia iamiam

In peius ruere, ac retrò ſublapſa referri.

vſqueadeò quæ friuola ſunt, nulliuſq; momenti, ſtudioſiùs cõſectamur: quæ verò pondus habent, quæ locupletem veræ diſciplinæ redundantiam ex toto, vt aiunt, calatho elargiri poſſunt, vix attingimus. Iurè igitur eos reprehẽdit Aſſertor noſter, qui culicem liquant, Camelum verò tanquam potabilem deglutiũt. Culicem enim liquãt, hoc eſt, minutiſsimè mandunt illi, qui minima tantùm in lege peruestigant, quibus ſtudioſiùs inſiſtant, vbi omnes ingenij vires intendant: Camelum verò, hoc eſt, peruerſorum actuum tortuoſitatẽ, aut quæ alioqui magni ſunt momenti, deglutiunt, hoc eſt, paruipendunt, nullo quippe manſu, ruminationeue deuorãt: quaſi nihil ad rem pertineat, ſacra habere ludibrio, & ſceleratiſsimis quibuſq; facinoribus inquinari. Cæterùm cùm plurima ſint ſuper Camelo adnotatu digna, miror Ægyptios tam parcè eius vſos hieroglyphico, cùm præſertim animal eſſet illis admodũ familiare. Sedenim illi dubio procùl, vt etiam in equo fecerunt, à ſacris alienum animal ſedulò auerſabantur.

CRVRA FEMORA'QVE CONCIDVA.

NAm vix ill[illegible] ab eis proditum conſtat, vt hominem cui inter gradiendum femora incuruari viderẽtur, eaq; de cauſa ſegnius ingrederetur, per Cameli ſimulachrũ exprimerent, propterea quòd, vt ipſi aſſerũt, ſolus ex animalibus femora etiam incuruet, vnde illi cameli cognomentum, aſpera in lenem litera commutata, quaſi Camerus antea diceretur, παρὰ τὸ κάμπτω, quod incuruo ſignificat, & τὸ μηρὸν, femur. Camelus enim, vt præter Ægyptios autor eſt Herodotus, quatuor in poſterioribus cruribus femora gerit, & genua totidem, id quod omnino negat Ariſtoteles, genua ſingula in ſingulis cruribus eſſe contendens, totidemq; artuum flexus: vt verò plures eſſe videantur, euenire propter alui interuallum, latamq; femorum diuaricationem. Vtcunq; verò Philoſophi de re diſputent, Ægyptij per huiuſmodi picturam, hominem qui ſub pondere deficere quodammodo videretur, greſſuq; admodũ vacillanti progrederetur, innuebant. Huiuſmodi mihi fuiſſe videtur Claudius Cæſar, quem ingredientem deſtituebant poplites minùs firmi.

FORTIS.

EST tamen in Camelo mirus dorſi vigor, & onerum gerendorum robur indefeſſum, vt fame etiam ac ſiti pertinaciſsimè tolerata, in plures ſub onere perſeuerent dies. Vnde Mathematici figuram eius XVII. Leonis, Libræ XVI. Scorpionis XX. gradibus intulerint, fortem & validum virum eum pollicentes, qui vno horum gradũ ſupra Finitorem emergente, natus eſſet.

OPVLENTVS.

QVoniam verò ſunt qui Aſſertoris noſtri ſententiam in opulentos dictam, faciliùs ſcilicet Camelum per acus foramẽ intrare, quàm diuitẽ in Regnum

Dei,

A Dei,ita accipiant, vt nō de Camelo animali sit intelligendum, sed de grandiori quodam restium genere: sciendum ex Origenis sententia,de animali potiùs accipiendum:eaq; de causa diuitem Camelo comparatū,quòd Camelus omnium animantium,si formam spectes,tortuosissimum sit,vt(veluti superiùs dictum) ea de causa plura femora,pluraq; genua habere videatur:ita plura diuitū negotia,pluresq; atq; variæ sunt auocationes,cupiditatesq;,quibus implicari eos,distrahi rapiq; necesse est. Angustius verò acus foramen,arctiorem arguit viam quæ ducit ad vitā,vt idem ait Adamantius. Deniq; Camelus ruminat quidem, sed solida est vngula: veluti pleriq; diuitum cogitant quidem agnoscuntq; quid agendum,sed propter peccandi facilitatem occasionemq; sæpius oblatam, cùm cruribus sint infirmiorib.iisq; perplexis,lōgè procliuius in libidines & reliqua vitia dilabunẽ. Nam,vt prima ad Timoth.epistola Paulus ait,radix est omniũ malorũ cupiditas, raroq; diuitiæ nisi cũ iniustitia congeruñ:tali,inquit Eucherius,administratione res ista capit̃,tali custodè seruatur,adeò quędā societas est penè etiā nominis duabus his rebus,vitiis et diuitiis:vnde olim nos ita lusimus:

B *De vitiis quòd diuitiæ cumulentur apertum est,*
Nomen idem vitiis diuitiisq; datum.

Operæprecium verò mihi videtur hoc loco,quod superiùs dissimulauimus,interpretationem Eucherij piam admodum subtexere dicti illius,Liquantes culicem,Camelum autem deglutientes. Culex,inquit ille,susurrando vulnerat,Camelus autem spontè se ad suscipienda onera inclinat. Liquauerunt ergo Iudæi culicem,cùm vna omnium succlamatione seditiosum latronẽ dimitti petierunt: Camelum autem glutierunt,cùm eum qui ad suscipienda nostrę mortalitatis onera spontè descenderat,vt extingueretur clamando peruicerunt.

ZELOTYPIA.

SVnt qui per Camelũ zelotypiā significẽt, propterea quòd animalia reliqua tempore quo rei venereæ cupidine,vel rabie potius incitata gestiunt,in suũ tantũ genus ferociunt ac sæuiunt: camelus autẽ in hominem etiā,atq; in vnumquodq; aliud animal efferascit,et vsqueadeò sibi timet ab omnib. vt solitudines petat,& id temporis ab omniũ cōsortio dissēparatus solam fœminā affectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

C ILlud etiam tam ad eruditionẽ, quàm ad bonos mores plurimum facit, quòd nonnulli per Camelum reuerentiā in matres significari tradunt: is enim nunquam matrem superuenit suam: quinetiam si quis cogat, ipse non patitur. Iam cùm aliquando admissarius non haberetur,curator pullum matri opertæ admisit, qui dum coiret delapso operimento agnouit matrem, & quamuis coitum absoluerit, memor tamen commissi sceleris,paulò post vbi data est occasio,camelariũ morsu defixo interemit, quæ quidem pientissima modestia cùm sit camelis admodum familiaris, inde factum facilè crediderim, quòd olim nupturæ camelis virginibus supplicabant. Quę verò de Cameli erga matrem reuerentia diximus,ex Aristotele sumpta sunt,quę Auicennæ etiam assensu confirmantur. Simile quoddam aduersus matrem accidit equo cuidam regis Scytharum, qui vt facinus expiaret,semetipsum præcipitem ex editissimo loco dedit,atq; ita animam efflauit.Cęterùm non ita faciunt equi omnes. Quin Aristoteles tunc perfectum esse armentum dicit, cùm parentes suā ineunt prolem, quod par crimen est cum eo, qui matrem tentat: ad quod Ouidiana Myrrha respexisse videtur, cùm dixit,Fit equo sua filia coniux.

TRACTABILITAS.

D

EST & illud inter hieroglyphica reponendũ, quod per Camelum à puerulo rectum, mãsuetudinem maximè tractabilem aptè significarunt. Siquidẽ mansueti adeò sunt Cameli, atq; bilis tam expertes, vt vasta illa moles minimi cuiusq; puerulí arbitrio gubernetur. Contrà verò equus, cùm generoso sit animo ac preferoci, magna aduersus Camelum afficitur antipathia, neq; aspectum odorémue eius ferre potest. Notum est, quod superius attigimus, quid egerit Cyrus aduersus validum Lydorum equitatum, cui suas copias impares suspicabatur: ingentem enim is camelorum gregem ante pedites in acie prima statuit, factóq; Lydorum equitum impetu, simulac equi camelorũ odorem hausere, subitò consternati non solùm insidentes præcipitauerũt, sed peditum quoq; ordines protriuerunt: atq; ita pars illa, cui Crœsus plurimum fidebat, elusa.

CIBI POTVSQVE abstinentia.

E

LOnga autem ieiunia, & diuturnæ sitis tolerantiã per idem animal significari, ex eo manifestũ est, quòd nullum animal tanta insigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neq; dies plures sitim tolerat, cùm satis cõstet in duodecimum vsq; diem camelos sine potu perdurare, vnde à Poëtis sitientes appellantur. Habes iã Petre Cur, Asini, Muli, atq; Cameli laboriosorum animalium significata, quãtum memoria complecti potui: reliqua tu, si argumentum placuerit, & doctrina & iudicio tuo supplere poteris.

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS quæ per Leporem, Vulpem, & alia minoris generis quædam animalia significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

F

IVcundissimus frater tuus Vendrandus, quem præter cognationẽ, ob summum ingenium & bonarum literarũ studium vnicè diligo, proximis hisce diebus, vt nosti, Roma in patriam se contulerat, paucissimósq; dies hìc moratus, de digressu cœpit illicò cogitare: conatus sum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cum omnino Venetias sibi quamprimùm redeundum repeteret, non hìc temporis conditione, non loci amœnitate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio esset Illustrissimo Cardinali Medices Mecœnati nostro, qui eum satis ægrè dimisisset, eius fidissimo & æquè gratissimo seruitio tantisper cariturus, exolui properantem, ac ne eum vlterius morari pergerem, suasi etiam vt magis properaret, qui patroni ingenium à teneris nouerim, quem aluerim, quem formauerim, quem, si licet, ornauerim, mox coluerim, & colam semper vita hos dum reget artus, ob summã animi præstantiã, & optimam vtriusq; linguæ cognitionem, bonarúmq; artium

A *artium & disciplinarum omnium studium, vt verè oculus summi Antistitum ordinis censeatur, tum ob singularia & assidua propensiore animo in me meosq; officia, & amplissimam eius munificentiæ largitionem, quibus iugiter suos fouet, amplexatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum cicurum, tum syluestrium & externorum, Nicolao Cordato Iurisconsulto nostro dono dederam, æquum visum fuit per fratrē, qui te ex itinere conuenturus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportunèq; Lepusculum alueram, educaueramq; ablactatum à paruulo: neque non vulpeculam, & ipsam cicurem: nec nostri generis felem, sed Aegyptiacam, diuersumq; à nostris murem, eum autem ob nouitatem Ponticus fortè ipsis minimè posthabendum: fibrum etiam ex Pannonia, mustelamq; & talpam ex Italia: quos in vnam omnes inclusos caueam ad te perferendos eidem Vendrando commendaui. Quæ dona si quam tibi voluptatem attulerint, gaudebo: sin verò tu tam seuerus es, vt nullis neq; nugis, neq; delitiis moueare, de constantia & supercilio tuo tibi gratulatus, lætabor tamen identidem mea erga te beneuolentiæ signum, qualecunq; sit, pro loco & tempore aliquod exhibuisse.*

B

DE LEPORE.

PRÆCIPVA sunt leporis significata, vigilantia, auditus, effœminatio, pauor, venustas, fœcunditas, solitudo, conatusq; summus: quorum causæ quantum per otium licebit, nostra hac commentatione commemorabuntur.

VIGILANTIA.

AEgyptij sanè sacerdotes per Leporis hieroglyphicum vigilantiam in primis intelligebant. Causam ponit Horus, quòd lepus oculos inter dormiendum patefactos ostentet, vnde etiam in adagium cesserit, Leporinus somnus, quotiens vigilantiam eius qui dormitare videatur, intelligendam proponimus, cùm tamen perspicacissimis oculis omnia quę vsu veniant, in agendis rebus perlustrare non cesset. Xenophon ad hęc scribit, leporem palpebris clausis vigilare, adapertis dormire: vt non temerè forsitan nonnulli leporem ἀπὸ τοῦ λάειν, quod

C aspicere est, dictum existimarint.

AVDITVS.

PLutarchus verò totius antiquitatis indagator curiosissimus, disciplinarūq; omnium quantūuis abditarum explorator accuratissimus, à quo longè plura quàm ab alio quopiam ad materiam hanc facientia decerpi possunt, ex leporino simulachro auditū hieroglyphicωs intelligi apud Ægyptios affirmat. Lepus enim aures proportione reliqui corporis maximas omniū animaliū habet, auritúq; ideo ob excellentiam vocantur à Poëtis. Quin & ipsa locutio λαγὼς, vt nonnulli ex Gręcis interpretant̄, ab auriū magnitudine cōformata est: siquidem ὦας, vt scis, auris apud Dores: quæ tamē locutio iam apud omnes recepta est: & λα particula ampliationis est, augetq; significatū, vt perauritus Latinè sonet.

EFFOEMINATIO.

ESt præterea lepus eneruatæ cuiusdam effœminationis signum, huiusmodi hieroglyphico iam passim inuulgato: idq; tum propter pilorum mollitiem, quam Heliogabalus in lasciuioribus delitiis vnà cum perdicum plumulis subalaribus habuit, quāq; lepidissimus adnotat Catullus in fœdæ mollitudinis scor

D to:tum etiam propter pulpamenti vim, de quo Liuij Andronici dicterium peruulgatũ, quod Terentius, vt Flauius Vopiscus attestatur, ab eo mutuatus est, Tute lepus es, & pulpamentum quæris: à Græcis verò Liuius acceperat, ita dicentibus, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ. Addũt ad causas eximiam etiam timiditatem, qua maximè laborãt, quod aut mollium hominum, aut muliercularũ proprium est. Lepus itaq; in Diuinis literis impurus est, qui quidẽ licet ruminet, vngulam tamen bifidam non habet, sed pedes diuaricationibus pluribus, iisdemq; admodum infirmis dissitos. Quoniã verò delicatæ admodũ est imbecillitatis, Iudaicum significat populũ, ait Hesychius, de quo Solomon, Lepusculus plebs inualida, posuit in petra cubile sibi. Timidus etiã est lepus, qui cubile habet in corde formidolosi Iudæi, quod ita notat vox Diuina, Væ cordibus trepidis, & manibus remissis. Lasciuia in lepore plùs quàm delicata, quem gentes, vt suo loco dictum, Veneri dedicarunt. Eadem in Iudæis improbitas, Esaiæ testimonio, dicentis: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Sed de lasciuia gentis huius atq; procacitate, multa passim testimonia suis loco & tẽpore dicentur.

Prouerb. 30.

TREPIDATIO.

E QVòd verò formidinis & trepidi pauoris hieroglyphicũ lepus habeatur, facit id supremè timidum eius ingeniũ, cui pauor supra vnum quodq; aliud animal peculiaris, à quo, vti Pollux ait, etiam πτὼξ appellatur: πτώσσειν enim formidare est. Vnde Demosthenes in Æschinem inuectus, ait, λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν: Lepori similem viuis vitã, pauitans & tremens, impendentia semper flagra prospectans. Hinc Cornificij poëtæ dictum memoratur ciuili bello, qui milites suos sæpe fugientes, galeatos lepores in opprobriũ appellitabat. Apud Hebræos Saphan occultationem, vt ita dicam, significat: & locutio ea per ש scripta lepusculum significat, quod insitam huic animali pauitationem, si dicere concedatur, notet, qui scilicet in cubilibus libentissimè delitescat. Atq; hinc factum vt leporis occursum augures ominosum, improsperũ & inauspicatum dixerint, quod quidem nõ nostri tantum temporis vulgus credit, sed veteribus etiam persuasum fuisse, testatur senariolus,

φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχῆ ποιεῖ τρίβον.

Inauspicatum dat iter oblatus lepus.

F Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lysandrũ ponunt, Corinthiorum vrbem aggressus cùm leporem ex loco muris vicino excitatum animaduertisset, omine in hostes conuerso, futurũ ait ad milites vt hostes facilè caperentur: eius quippe casu vsus ad incendendos eorum animos, & taxandã hostium ignauiam, quòd vrbs ea minimè bellicosa videretur, quã tuti adeò lepores inhabitarent. Pari propemodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuq; militum, lepus vrbẽ versus cursum arripuit: hunc milites toto temerè agmine concito insequi cùm cœpissent, cursuq; & clamoribus acrius deterrerẽt, Romani qui pro propugnaculis stabãt, vrbẽ eo impetu peti veriti, cui se longè impares propter defendentium inopiam arbitrabantur, pari consensu desertis mœnibus ad terram se summisere. Barbari occasione freti, sellis equorũ & veterinorũ ad mœnia in cumulum aggestis, per eas nullo reluctante in mœnia euasere, leoninãq; vrbem (primaria nunc Romanæ vrbis est regio hæc) nullo negotio ceperunt.

VENVSTAS.

EST & venustatis symbolum lepus, Venerisq; fœcunditatis ergò charissimus omnium

A omnium existimatur, cui non sine religione sacer est, & inter eius delitias adnumeratur. Operæprecium verò est apud Philostratū in picturis videre leporem hunc sub arbore mâlo inter Amores otiantem, quę decidentia terræ poma depascentem, multaq; semesa prætereuntem, & modò hæc, modò illa cōmordentem vbi illi deprehenderūt, ibi tū alius complosis manibus, clamore alius, alius chlamyde ventilata iactataq; perterrefaciunt: superuolitant alij feram vociferatione illam excitantes, & modò huc modò illuc cursu percitam agitant: pedestres alij vestigia consectantur, alius tanquā aliquid iaculaturus impetū in eam facit, alioq; auertit: alius lepusculi cruribus insidias molit: ille vbi in vlnas iamiā apprehensus est, mollissima pilorum lubricitate fretus, minimo se negotio expedit, sublimiq; sublatus saltu capturam euadit. Risu itaq; Amores diffluūt, collabētesq; prę lasciuia, et nimia cachinnorū agitatione, alius in latus, alius supinus, resupinus alius, per herbas passim strati prouoluuntur. Sagittam verò nemo vnus intorquet, sed viuum capere contendunt, gratissimam Veneri matri victimam oblaturi. Atq; ita lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij

B Martialis testimonium, qui persuasum mortalibus ait, ex leporinę carnis esu formosiores venustioresq; fieri homines, salso & mordaci eius Epigrāmatis ioco:

Si quando leporem mittis mihi Gellia, mandas
Formosus septem Marce diebus eris:
Si non derides, si verum Gellia mandas,
Edisti nunquam Gellia tu leporem.

Et quod super Alexandro Seuero dictitatum est, quem & formosum & humanum & cultum & venustum & affabilem ex assidua lepusculorum esitatione factum afferebant. Vnde versus illi circunferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit & lepus comesus,
De quo continuum capit lepôrem.

Tum Plinius vbi ex Catonis sententia scribit, leporis assumpto cibo fieri somniosos, vel fieri, vti nōnulli legūt somnos, aut quod magis placet, formosos: statim enim subiungit, tum vulgò etiam persuasum conciliari ex eo corpori gratiā. Sed quod ad somniosos pertinet, Medici dicunt leporinam carnem melancholiam alere, & sensus spiritales obstupefacere, quia crassum generat sanguinē, vt

C libello de Victus ratione Psellus ait: nam caro ea subfrigida omnino est, & humoris plurimum habet, quæq; eiusmodi sunt escæ, somnos nimirum ciere comperiuntur. Præterco de industria quod impuri faciunt amatores, ope leporis amorem sibi conciliantes, quod etiam libenter est à Philostrato dissimulatum, quando spurcissimum id genus hominum perniciosum est, neq; dignum vt à quopiam redametur, cùm in amore conciliando candor synceritasq; mētis, non magicæ violentiæ conquirendæ sint.

FOECVNDITAS.

Nimirum verò fœcunditatis hieroglyphicū est lepus, animal vt pote rei venereæ deditissimū. Nam fœmina dum interim quæ peperit lactat, identidem superfœtat, neq; vllū vnquā parturiendi facit interuallū. Mas verò præter id quod more marium progenerat, fœtū ipse quoq; concipit & excludit, pariq; cùm fœmina modo educat. De quo scribit Archelaus, benignā fuisse naturam, quæ innocua & esculentis tantùm nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam vtrāq; vim tradiderit, ac masculo fœminas esse omnes, ac sine mare ęquè gignere voluerit. Aristoteles tamen hoc omnino pernegat, maremq; in iis & fœminā

separatim agnoscit: quia verò fœmina sępenumero marem superueniat, factum vt rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cęterùm Archelao Philostratus, Plutarchus, & plericꝫ alij subscripsere, qui cum longo post Aristotelem tempore fuerint, necꝫ quid ille tradidisset ignorauerint, haudquaquã credibile est eos rem de qua tam perspecta esset apud omnes obseruatio, temerè ausos asseuerare. Nam Philostratus ferre quidem omnes in vtero partũ ait, fœminas tamen nõ nisi ad conceptum idoneas agnoscit. Democritus huiusmodi sexus mutationem per varias vices fieri dubio procul affirmat, quod alij viderint. D

SOLITVDINARIVS.

NOn imperitè nonnulli hominem solitudinarium & reliquorum contubernia declinantem, per leporem in cauum se proripientẽ descripsere: nunquã enim duos pluresue in eodem cubili versari comperias, sed qui maximè vicini sunt, vnius vel circa iugeris interuallo secubant, cumcꝫ se recipiunt cubitum, ne deprehendi possint, multũ prius hac & illac discurrunt, vestigiacꝫ variis ambagibus obturbant, postremò magno sublati saltu in cauum quieturi prosiliunt, autor Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, lepusculum sapientibus sapientiorem dicit, qui cùm optimè suam intelligat imbecillitatẽ, ad cauernosas lapidum latebras confugiat, infirmitatemcꝫ ita suam tueatur. E

CONTENTIO laudis.

PVlcherrimũ verò mihi commentũ illud inter hieroglyphicas literas videtur, quo veteres Ægyptij contentionis illius studium, quã ęmulationẽ appellamus, ab Hesiodo maximo opere commendatã, cùm iurgiosam & inuidam illam alterã vituperet, per exanimatum leporem & canem sese cohibentẽ effingebant: cuius picturę causam Plutarchus idem pulcherrimè deliniauit, canes dicens qui lepores insequãtur, si cõtigerit vt eos vincẽt, discerpere & sanguine sese proluei inquinarecꝫ mirificè gaudẽt: quòd si animũ lepus despõderit, necꝫ vllum iam effugio locũ superesse viderit, quod plerũcꝫ accidit, quantumcuncꝫ spiritum habet in intentissimo consumit cursu, vt ita deficiat exanimeturcꝫ: tunc compertũ est canes simulac ita exanimẽ conspexerint, omnino nõ attingere, sed consistere sibicꝫ temperare, motare caudas, argumentumcꝫ manifestũ omnino prębere, se non carnium, sed victorię tantũ gratia decertasse: atcꝫ hoc sæpissimè & passim euenire vnà venatorũ omniũ asseueratione confirmatur. Quod verò de leporis cursu dicebamus, id in memoriam adducit quòd reprehenditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit se à præceptore audiuisse leporẽ quasi leuipedem dici. Sed enim apud Varronẽ legas leporẽ Græcum esse vocabulũ, Siculoscꝫ quondam è Gręcis λέπορειν dicere, cùm tamen non neget facilè euenire potuisse, vt cùm à Roma Siculi sint orti, quod in veteribus annalibus habebatur, hinc vocabulũ illuc tulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam verò controuersia nunc magna est, vtrum dasypus & lepus vnum idemcꝫ sit animal, an diuersa, loco Plutarchi superius citato manifestè scriptum, Canes qui dasypodas insequãtur. Mox de eodem animali: Quòd si λαγωὸς animum desponderit. Vtercꝫ autem omnino hirtipes: id sibi vult δασύπους. Iam & antiquum dictum ostendimus, δασύπους κρεῶν, quẽ Liuius Andronicus Lepus vertit. Plinius tamen dasypũ distinguit à lepore, vt eo loco: Pili acutè excũt dasypodi in buccis intus, & in pedibus, quæ vtracꝫ Trogus & in lepore deprehẽdit. Et alibi: F

A alibi: Coagulum inutile leporis, hœdi laudatum, præcipuum tamen dasypodis. Alibi: Lepus omniũ prædæ nascẽs, solus præter dasypodem superfœtat. Alibi: Superfœtãt & dasypus & lepus tantùm. Alibi: Dasypodes omni mense pariunt & superfœtant, veluti lepores: qui quidem loci, vt cõgruant, Delio indigent natatore, ita confusa omnia. Sedenim quæ Plinius de pilis loco primo posuit, mera sunt Aristotelis verba. Sunt autem ex peritis qui dasypodem Plinio positum pro cuniculo arbitrãtur, quem nusquam nominat Aristoteles. Sanè Varro tria ponit leporum genera: vnum Italicum, primis pedibus humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, ventre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idq́ plurimùm candidum, quales passim Alpes etiam Noricæ progignunt. tertium quos Hispania producit, similes nostratibus ex parte quadam: hos cuniculos vocant. Si quis autem vnum atq́ idem animal esse contenderit ex Plutarcho aut aliis, idq́ liquidò docuerit, gratiæ illi meritò debebuntur.

HISPANIA.

VLtimũ autem genus hoc, omnino Hispaniæ est hieroglyphicũ, vt cernere
B est in quibusdam Hadriani numis. Et Catullus ab hoc animalium genere Hispaniam insigniuit, vbi dixit epigrãmatibus: Cuniculosæ Celtiberiæ fili. Leporem verò et currum Rheginorũ fuisse monetam, apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cùm Olympia vicisset, Rheginorum numis & leporem & currũ impressit, de quo etiã Aristoteles lib. Rhetoricorũ tertio. Aiunt verò lepores in Sicilia olim non fuisse, importatos verò per hunc Anaxilã, hanc illi memoriam cõparasse: aduectionẽ enim ex curru significari, nisi quis victoriã malit.

TERIVNGI MILITES.

OBserues autem alicubi lepores duos dimidios coloris lutei in punicea parma, cuius mediũ rubra occupat columella, supra quam pila lutea, facie insignis humana, coloris identidẽ lutei sustinet. Gestamen id erat ordinis TERIVNGORVM sub magistro militum præsentiali merentium.

VALENTIANENSES.

INeadẽ veteri militia lutea erat parma viridi circulo circũscripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrũ vsq́ porrigebatᷣ: inde duæ lunulæ coloris eiusdem sese in aduersum incuruabant, inferiori parte columellę
C applicitæ, superiore aliquantulũ dissidẽtes: à medio verò columnę lepores duo dimidij, colore & ipsi puniceo, sed densiore, in diuersa prosiliebant. Insigne hoc erat, vt vetusta indicãt monumẽta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorũ, qui sub illustri viro magistro militum per Thracas militabant.

DE VVLPE.

VVlpem lepori subiungere non incongruũ videtur: quare eius quoque significata suscipiam explicanda, quanquam apud Ægyptios super ea nihil aut minimum quid traditum reperias. Tota verò vulpes Græcorum & Latinorum est.

CALLIDITAS DOLOSA.

PEr eam vtiq́ vafrum, callidum astutumq́ hominem, ac dolis omnibus instructum significari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius attestatᷣ. Et apud Varronẽ insignis adeò est animalis huius calliditas, vt vulpinari inde verbũ confictũ fuerit, quòd ἀλω-

πεκίζειν dixere Græci, cùm astute doloséq; fieri aliquid, exprimere significantius D
voluerint: atque etiam pro decipere ἀλωπεκίζω: hanc αἴθωνα Pindarus Olympiis
Agesidamo nuncupat, idq; διάπυρον, quippe promptitudinem, & sagacitatē mo-
rum significare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari sunt:
τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ' ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος. hoc est, Nec; callida vul
pes, neque latè rugientes leones quem à natura acceperint morem immutarint.
Vulpem sanè Siculi ob versutiam facillimamq; in deludēdis canibus motatio-
nem, doliq; promptitudinem, Cinædum appellauere. Deniq; hæc, vbi quid va
fre scitè dictum factúmue fuerit, in Æsopijs fabulis principatum obtinet, ve-
luti Dauus in Comœdiis: atq; apud Philostratum fabularum choream circa
Æsopum lasciuientem ductat: & vulpibus apud Claudianū Rhadamanthi sen-
tentia fallacium hominum animæ immittuntur. Assertor noster super Herode
loquens, Dicite, ait, huic vulpi: subdolam nimirum & vafram eius astutiam no-
tans: de qua Plutarchus Moralibus ait, Pardum vulpem olim contemnere soli-
tum, quòd ipse tot colorum lepôre pellem variegatam haberet: cui vulpes re-
spondit, in animo sibi esse eam colorum varietatem, quam ille haberet in ter- E
gore. Ideo autem vulpem senem laqueo capi non posse dictitatū. Et vt semel di-
cam, vel à Prophetis, vt ait Adamantius, nec vulpis nec lupi nomen vnquam
fuit ad bonum aliquod vsurpatum. Quod verò in Diuinis literis legitur, Par-
tes vulpium erunt, tradentur, indicat, in manus dolosorum & fallacium versu-
torumq; hominum, diceret Euthymius, cuiusmodi ferūtur esse Palæstini, à qui-
bus Saul vnà cum exercitu in insidias tractus, occidione occisus est. Quamuis
Adamantius dici de iis interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis
addicentur. Sunt enim hæ vulpes illæ quę vineas Domini corrumpūt, vt apud
Theocritum puerulo fœcundam vitem custodienti vulpes duæ insidiant, qua-
rum vna maturescentes vuas populatur, altera panarium properat exhaurire.
Et quod ad Theocritianum hoc facit, Aristophanes Equitibus, milites vulpi-
bus assimilauit, quòd racemos esitent per agros, dissipatisq; vitibus non exi-
guam, quaqua incubuerint pauperiem faciant.

MALA COGITATIO.

Illæ verò (vt ad sacra redeamus) quæ Canticorum cantico sponsi iussu capi F
iubentur, quia noua teneraq; vitium germina corrodunt, prauę cogitationes
sunt, & intelligentia peruersa, quę à genio malo suggeritur. Nouellas porrò vul
pes occupari iubet, priùs scilicet quàm adolescant & altius insideant, fiantq; ad-
uersus rectè viuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in ini-
tiis est, de corde facilè potest exturbari: quæ si frequenter iteretur, diutiusq; in-
suescat permanere, quodam quasi vsucapionis iure, animā facillimè ad consen-
sum adducit: confirmato autem intra cor consensu, procliuis inde est ad peccan
dum effectus. Hinc illa Nasonis admonitio:

Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbi,
Et tunc incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,
Et validas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus vmbras,
Quo posita est primum tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,

Nunc

A *Nunc stat in immensum viribus aucta suis.* Itaq;
Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cùm mala per longas conualuere moras.

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omniq; arte doloq; factũ, hieroglyphicè veteres ostendere voluissent, leoninæ pelli vulpinam assuebant, quarum altera vires, altera fraudes indicaret, id quod, vt inquit Plutarchus, adagij loco sæpe vsurpatum est à Lysandro. Dicere nanq; solebat is, Leonis spolio vulpeculæ pellem assuendam: quippe vbi per vires sufficere nõ posses, & astum & dolos adijciendos. Omnem enim is ingenij vim ad hostes dolo fraudeq; decipiendos conuerterat. Quam sententiam secutus Maro, Dolus an virtus quis in hoste requirat? ait. Dixerat verò longè prius Pindarus in hãc sententiam, τόλμᾳ γὰρ ἐοικὼς θυμὸν ἐριβρεμετᾶν θηρῶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ᾽ ἀλώπηξ. Leonibus vastùm rugientibus audacia animum ministrat ad inuadendum, consilium verò vulpes.

RATIOCINATIO.

B AD hęc nonnulli adiungunt, hominẽ discursu mentis & ratiocinatione vtentem, per vulpem significari, quæ aurem ad terram apprimat: ea enim paludosam aliquam regionem peragratura, si de soli firmitate dubitauerit, aure admota terræ conatur, an strepitum sentiat exploratura: quem vbi percepit, non esse soli firmitudinem coniectat, sed infirmũ et voraginosum locum, ideoq; non progreditur: nullo verò audito sonitu, omni semota contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde vti ratiocinatione, vt obseruat Plutarchus, perinde ac si quod strepit moueri cognoscat, quod mouetur infirmum esse, quòd verò infirmum inaccessibile. Tradit idem autor, Thracas in paludibus explorandis huiusmodi vulpium indagine plurimùm vti, quas in obsequium assuetas alunt, & ad huiusmodi negotia præmittunt.

MVNIMENTVM.

QVòd si munimentum ab insidijs alibi per platani folium à ciconia gestatũ, nidoq; illatum suo, & per rutæ ramusculum ad alam gallinæ summissum significari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per vulpem quæ scillam gestet exprimere: illa enim scillã latebris apponit suis, vt à luporum C iniuria tuta sit. Nam lupum conuelli aiunt scillæ contactu.

DE FIBRO.

FIbri significata dicturus, id primùm ambigi video, nunquid is castor sit, quo de apud Horũ mentionem factam inuenimus. Nam qui castoris ingeniũ, mores & faciem describunt, eadem ipsa pingunt, quæ veteres nostri de fibro retulere: eundemq; & fibrum & lytram Varro ponit, fibrosq; eos appellari quasi fimbrios dicas, ab extremis fluminum oris in quibus maximè versantur. Succidunt enim arborum radices per fluuiorum margines, vbi cubilia sibi parant. Vnde Plautus: Sic me subes quotidie quasi fiber salicem. Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo posuisse. Vnde in sagulis fimbriæ, & in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lytram diuersam à fibro velint, & fibrum à castore, castoremq; à lytra aliud esse animal contendãt. Sed enim treis eiusdem generis species obseruarunt Scythę,

ruſticum, nobilem, & regem, quos à villorum mollitie & colore, neq; non magnitudine, diſtinxere, delicatiſsimum omnino lutram appellantes. Accolere verò omnes fluuiorum ripas, foramina diuerſa facere, mutare domicilia pridie quàm flumen creſcat, in conuectandis in cauum pomis, miræ eſſe ſolertiæ. Horum porrò teſtes caſtorea nuncupari, vimq́; maximam eſſe iis qui naſcuntur in Ponto, in aliis regionibus non æquè pollere. A

PETVLANTIÆ SVPPLICIVM.

PEr animal hoc Ægyptij ſacerdotes eum qui pœna ſit affectus ob nequitiã, qua fuerit in muliere aliqua petulans, ſignificabant. Proditum enim eſt, fibrum in venatione deprehenſum ſuos ſibi teſtes abſcindere, atq; eos proiicere, gnarum ſe eorum præcipuè aſſequendorum cauſa peti. Nam & adulteri eadem affici pœna ſolent, vt deprehenſi præſectis teſtibus dimittantur. Omnibus verò animalibus natura duce oſtenſum, vt & commoda ſua norint, & nocentia contrariaq́; ſciant declinare. Hinc illud epiſtola Saporis regis ad Conſtantium Imperatorem, cui ſuadere conabatur, vt bona Aſiatici regni dimiſſa parte, quieti et incolumitati ſuæ conſuleret, hoc beſtias factitare dicens, quæ cùm aduertãt cur maximo opere capiantur, illud propria ſponte amittant, vt viuere deinde poſſint impauidæ. Amputari tamen hos ab eo animali cùm capitur, negat Seſtius diligentiſsimus medicinę, quinimò paruos eſſe ſubſtrictosq́; & adhærentes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſſe: adulterari autẽ renibus eiuſdem, qui ſunt grandes, cùm veri teſtes exigui admodum reperiantur, ammoniaci coloris circundati liquore, veluti mellis eeroſi, odoris grauis, guſtu amaro & acri, vt ſternutamenta olfactu moueant. Vtcunq; verò, ſiue ſponte ſiue vi teſtes auferantur, cùm ſatis conſtet eos ea præcipuè de cauſa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, vt per id animal, id ſupplicij genus oſtenderet, quo mœchorum laſciuia puniri conſueuit, atq; ita malè tractari. B

ATRI FESTI'QVE DIES.

SVnt qui atros feſtosq́; dies per fibros ita diſtinguant, vt cùm feſtum ſignificari velint, anteriora eius pingãt, propterea quòd populi pleriq; qui noſtræ pietatis ritu viuunt, à Ponto & à Septentrione in Pannoniã vſq; porrecti, anterioribus membris pro carne veſcuntur, poſterioribus piſcis loco: caudam verò eius animalis, quæ præpinguis prægrandisq́; eſt, ſalitam plurimùm conditamq́; pro tarico piſculento habent, eaq; ieiuniorũ tempore, quo nobis ex conſtitutione Pontificia carnibus interdictum eſt, menſis inferunt: eiuſmodi enim dies pleræq; nationes atros vocant, quibus carne veſci ex lege noſtra non licet. Ea verò illi ratione ſe tuentur, quòd poſteriores fibri partes aquis ſemper innatantes, piſcem dicant, & eſſe arbitrentur, quia ſcilicet animal id tam aquaticum eſt quàm terreſtre, cùm in extremo riparum ſemper degat: partẽ quæ caput verſus tendit, terræ dedicarunt, & carnem eſſe voluerunt. C

DE TALPA.

QVONIAM verò Talpa nõnihil habet ſimilitudinis cũ fibro, quòd ipſa quoq; in terræ cauis habitat, vt de ea poſt fibrum dicamus, admonemur.

CÆCI-

A C Æ C I T A S.

VVlgatissimum est talpam pro cæcitate poni, vulgatiúsque prouerbium, τυφλότερος ἀσπάλακος, propterea quòd animal perpetuæ cæcitatis tenebris damnatum est, lucemq; ita habeat aduersariam, vt simulac ad diurnam claritatem educta fuerit, emoriatur. Atq; hoc illud est quod Academicis quæstionib. ait Cicero, Quid talpam? num desiderare lumen putas? Nihil ea prorsus videt, neq; quidem oculos habet, vt veteres tradidere: vt verò obseruarunt alij, habet vtique partes easdem omnes quibus oculi integri constant, nigricantem quippe illum orbiculum & quod intra eum continetur, quam pupillam vocant, atq; etiam portionis albidæ ambitionem, sed non tam liquidò quàm oculi conspecti & eminentes. Nec in partem exteriorem apparere hæc possunt, propter cutis, quę crassiuscula circùm obducta est, corpulentiam, vtpotè cùm natura inter generandum lædatur, atq; ita opus inchoatum relinquatur. Vtcunq;, apud Hesychium talpa huiuscemodi cæcitatis ergò hieroglyphicum est & ignorantiæ, cùm oculus sua pollens vi, cognitionis & intelligentię signum habeatur. Eucherius hæreticos per talpam in diuinis literis accipit, vtpote qui, licet aliquid cernere videantur, ipsum liquidæ veritatis lumen minimè discernunt.

B

A V D I T V S E' L O N G I N Q V O.

NEque verò desunt qui auditum ex quantumuis remoto loco per talpam significari tradant: liquidius siquidem audiunt talpæ obrutæ terra, tam denso atque surdo naturæ elemento. Quinetiam exploratoribus mos est caput in scrobem aliquã summittere, cùm procul aduentantes turmas, vel equitatum præsentire voluerint.

P R Æ S A G I V M.

FVerunt & qui per hoc animal præsagium intelligi asseuerarent. Explorarunt siquidem Magi, vt Proclus tradit, cor talpę ad præsagium mirificè conferre. Nam, vt Porphyrius etiam attestatur, veteres illi diuinatores simulac talparum corda deglutissent, accipiebant subinde præsentem animam Dei ritu vaticinantem, quod similitudinem quandam habet cum auditu illo promptissimo: siquidem quæ præsagimus minimè cernentes, sentire videmur tamen. Fuisse verò talpam in cultu apud imperitam rerum vetustatem, didicimus ex Esaia, vbi dicit: Simulachra quæ fecerat sibi, vt adoraret talpam & vespertiliones.

C

D E M V S T E L A.

IDem verò vaticinium Mustelam huc accersit, quòd persuasum sit quandam eius disciplinæ vim in ea consistere.

A R V S P E X.

ARuspicem enim, vel eum qui quo quo modo futura prædiceret, per eius imaginem significari dixerunt: eaq; ob idipsum Thrasybuli simulachro, quod in Olympia dicatum erat, adsculpta fuit, vt meminit Pausanias: illi enim præter dissectum canem, qui iecinoribus patefactis adiacebat, mustela quoq; dexterum humerum obrepebat, singula diuinationis hieroglyphica.

I N F O R T V N I V M.

PEr eandem pictã, infortuniũ etiam intelligebant: animal enim inauspicatũ infaustumq; esse perhibetur iis, quorũ habitet do-

mos: insidiatur siquidem domesticis animalibus, præsertimq; auibus tam altili- D bus quàm nidum sub tecto facientibus, easq; ad internecionem vsque persequitur. Occursus eius plerisq; religiosus habetur. Alij etiam in negotiis obeundis vel nomen ipsum horrescunt, vtpote contrarium efficaciæ.

VIRAGO.

HOrus Ægyptiacus autor ait, per animal hoc mulierem virilia facinora pertentantem ostendi, propterea quòd osseo sit genitali prædita. Impedior autem verecundia, ne significatum hoc apertius explicem, quàmq; inter sese mulieres turpitudinem, absq; viris exercere nonnunquam deprehensæ sint. Id potius ponam, singulare stranguriæ remedium esse genitale id, si rasum tritumq; detur, vt Aristoteles de hist. Animaliũ testatur. Nam & Strophilus scribit, mustelæ genitale esse solidum instar ossis, cuius ramenta si in potu dentur, singulare remedium sit vrinæ stillicidio. Eam à Thebanis coli scribit Ælianus, quòd Ælcmenæ Herculi pariundo laboranti opem tulerit haud contemnendam.

DE MVRE. E

MVrem associari sibi deposcit mustelæ nomen, cùm præsertim in omni familiari supellectile corrumpenda, non minorem mus iniuriam & detrimentum afferre soleat quàm mustela.

DETRIMENTVM.

PRæcipuum enim eius est significatũ, vt hieroglyphicum detrimenti sit atq; perditionis: is siquidem, vt apud Ciceronẽ est, dies ac noctes aliquid semper rodit, ac omnia quę rodit inquinat & inutilia reddit. Quare in ostentis quoq;, si mures aliquid corrosissent, perniciosa portendi aiebant iis, quorum instrumentum aut opus esset, quod ita corruptum erat: veluti ante Marsicum bellũ, quòd clypeos Lanuuij abrosi essent, maximum id portentum aruspices dixerunt, & corũ quæ subsecuta sunt incommodorum indicium. Iam & Carboni imperatori mures exitium abrosis fasciis, quibus in calceatu vtebaẽ, portendêre. Sed salsè risit hæc Cato, cùm eum quidam consuleret, quid ostenti esset, quòd sorices nocttu caligas abrosissent: respondit enim is, non esse ostentũ si sorices caligas abrodant, sed si caligæ sorices ipsos abrosissent. Sedenim Cicero quãuis id & ipse F ridere videatur, cùm iam respub. titubare cœpisset, Platonis politiam corrosam turpiter à muribus apud se deprehendit. Et si parua licet conferre cum magnis, nos quoq; portenta hæc tetigêre. Nam quamprimum Romã applicui, sedemq; ibi fixi, ne miserrimas incensæ, deuastatæ, ac penè dirutæ patriæ calamitates fœdissimasq; clades ante oculos in dies mihi atrociores spectando fieri sentirem, mihi accidit, vt pulcherrimũ Horatij opusculum, quod in delitiis habebam, mures à liciis, quibus conglutinatus erat, protinus abroderẽt, omnibusq; paginis ita discissis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarum aggressi, eum quoque ab eadem parte qua plicatus conglutinatusq; erat, inquinarũt: quod ostenti loco fuisse, euentus postea comprobauit, non esse Romæ locũ Musis, & amœnioribus his disciplinis, Iulio II. thesauros omnes ad mutuas Christianorũ ferè omnium cædes effundente: idq; magna & studiorum meorum & diuturni temporis iactura compertum habui, donec vicesimo pòst anno, ex quo huc migraueram, Hippolyti Medicei discipuli mei liberalitate atq; beneficentia fui tãdem subleuatus, vsu rerum ad vitæ necessitatem, quod satis esse duxi, suffecturo.

OPTIO

A OPTIO.

EOdem vtebantur hieroglyphico sacerdotes Ægyptij, si optionem atque iudicium significare voluissent. Mus quippe plures diuersosque panes aut poma nactus, purissimum optimumque ex omnibus quo vescatur deligit. Quapropter in panificiis emundis, optionem ex huiusmodi murium indicio facere solitū est multis. Idem in fructibus aliis, præsertimque melopeponibus, summa nepotū curiositate obseruari videmus, cū eos meliores esse constet, quos mures cœperint abrodere. Plinius vbi de Ponticis muribus loquitur, mirari videtur quonā modo autores intellexerint eorum palatum in gustu sagacissimum esse.

IMBECILLITAS.

SVnt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi posse tradant: is siquidem minimo quoque incōmodo exanimascit, plerunque verò spontè moritur effluentibus intestinis: hinc τὸ μυὸς ὄλεθρον dici solet, qua similitudine Menander vsus est, vt citat Ælianus lib. 2, cap. 10, cùm valetudinarius quispiā ipsa fuerit naturæ imbecillitate consumptus. Muribus enim in vniuersum vita breuissima: vnde musculus apud Horatium alteri ait, Viue memor quàm sis æui breuis. Sunt qui putent soricē ea de causa dictum, quia σορὸν apud Grecos putridum significet, quod huic qua de loquimur imbecillitati congrueret. Sed enim multò magis placet eorum sententia, qui quemadmodum suem ἐκ ὑὸς à nobis factum constat, ita ἐκ ὕρακος soricem deductum asseuerant. Nicander sanè ὕρακας mures appellauit Ætolûm lingua, apud quos ὗς, hoc est, sus, ὗραξ dicitur. Murem verò, quòd rostrum habeat suilli perquàm simile, Suis etiam cognomento dicunt, quod interpres Nicandri obseruauit. Sus verò sorexque tanta concordia naturæ consentiūt, vt quod Magi tradunt, si quis muris iecur in ficu porco vorandum dederit, animal id eum qui dederit, nullo edito grūnitu vltrò deinceps adsectetur quoquò ierit: quod ego Patauij factum memini nonnullorū iuuenum astu, qui ganeæ potius quàm disciplinis dediti erant, non sine totius viciniæ querelis, quæ sibi porcos incertis autoribus abduci lamentabatur.

AMATORIÆ DELICIÆ.

LOngè verò diuersum illud, quòd illecebras amatorias petulcioresque lasciuias per album murem significare, non Ægyptiorum modò commentū, verùm & Græcorum fuit. Nam de muris salacitate multa sunt à plerisque prodita: sed præcipuè mihi videtur Plautus rem expressisse, vbi Phronesium Dinarcho suadere conatur, vt multiuolus sit in re venerea: sic enim ait: Sed tamen cogitato mus pusillus quàm sit sapiens bestia, ætatem qui vni cubili nunquā committit suam, qua si vnum obsideatur, aliunde profugium quærit. Moris verò fuisse muris nomine amatoribus adblandiri, ex Epigrammatarij versu noscitur:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Ob notissimam verò muris salacitatem, mulierem quandam portentosæ libidinis, qualem nostri Messalinam fuisse memorant, ab Epicrate Myoniam, quasi nos murinam dicamus, appellatam ait Ælianus.

INTAMINATA MVNDITIA.

QVem verò intelligat Ælianus & Philemon per album murem, nemo ex nostris, quod hactenus legerim, explicauit: si tamen ad Pliniū & alios probatissimos autores aspexeris, eum esse coniicies, quem Armenium vocamus, villi pelliūmque mollitie delicatum, Francisci Petrarchę versibus pro castitatis hieroglyphico nobilitatū, vtpote qui delicatioris cuiusdā munditiæ exemplar haud-

quaquam ignobile esset, cui scilicet spurcitia tantæ sit abominationi, vt limo ante ostium caui illito, capi potius à venatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod cùm sanctioris sit amoris proprium, intemeratæ castitatis symbolum, quæ diuina tantùm flamma succendatur, à peritissimis rerum ponitur. D

ARGIVI.

INuenitur & in numis muris signum: eam verò Argiuorum præcipuè monetam fuisse, Plutarchus ait, apud quos fuisset moris, vt numum imagine muris insignitum cuderent.

DE FELE.

SI pro Æluro felem reddidero, satis scio paratos emissarios esse qui me dẽtibus inuadãt. Sed enim quę Plinius de fele refert, dum quęrit quo silentio, quamq; leuibus vestigijs auibus obrepant feles, quamq; occulto speculatu in musculos insiliãt, tum ea quę ab Aniano poëta memorant apud Gellium, quę ab Ægyptijs eo super sunt memorię prodita, cuius oculi ad vices Lunæ, aut ampliores fiũt, aut minores domestico huic animali, quod Albertus modò cattũ, modò murilegũ appellat, cõgruere manifestũ est. Sunt & qui musionẽ vocẽt. Felẽ aũt alij, quę vulgò felina, alij qui Martes appellãt, esse volũt, coq; & Varronis & Columellæ autoritatẽ trahũt. Nam quæ illi vnà cum Nicandro de venatu auium clandestino nocturnoq; tradunt, martẽ id facere satis exploratũ est. Sed quoniã de harum nomine plerięq; certant, ne temerè vni magis quàm alteri faueamus, æluri vocabulum interim vsurpabimus, de quo in antiquo Festi Pompeij codice hæc adinueni: Est ælurus animal leoni cùm procreat persimile, olim syluestre: maximè muribus aduersatur, salax, oculi cuius acie flammea, ad imitationem lunæ crescunt & decrescunt. Nam veluti Luna pro solaris luminis participatione faciẽ quotidie variat, ita ælurus pari cum luna conditione afficitur, nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunę orbis nunc se plenũ, nunc dimidiatũ, nunc cauũ, nunc tuberosum ostentat. Licinius Vmbrei in Nerea: Murũ strages ælurorum oculi vt minuti Lunam ariolantur. Quibus quidem verbis nescio an explicatius cattus noster domesticus à quopiã describi posit. Sed quoniã de æluro satis constat, de Latina locutione nondũ per hos liquet, quamuis totiens Cicero felẽ & canẽ inter Ægypti numina socialiter enumeret, dubio procul cattũ intelligens. Æluri ipsius, si catti nomen ita abhorrent, significata referamus. E F

IMPLORATIO.

VEteres cùm hominem in manus hostiũ illapsum, qui miserabiliter auxilium imploret, indicare vellent, soricem pingebãt ab æluro comprehensum: exauditur enim statim miserabilis eiulatus, & vox veluti auxilium implorãtis, vbi mus in dentes incidit eiusmodi: vnde prouerbiũ, Sorex Hecaten. Causam Simnius Capito sic interpretatur, quòd is qui in manus hostium incidit, illorum ducem implorat. Est verò ęluros, vt Verrius ait, sub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludicro certamine Apollinem cum Hecate tenella adhuc ætate commisisse, argumento proposito, vt ipsi quoq; certatim animalia conformarent atq; producerent, terręq; theatrum implere procurarent: tum Apollinẽ statim hominẽ protulisse, aduersus quem Hecate Simiam opposuerit à se factã: exceptam risu rem Apollo leone terribili producto interturbauit. At Hecate ludo etiam indignata vinci, ælurum genuit. Maiore hinc Apollo effusus risu, murem

A rem in Hecates ludibrium protulit:illa magis indignata cùm vi non posset vincere,ad artes cōuersa,simiam in leonem,ęlurum in murem acriter incitauit. Leo diu à simia natibus eius affixa,tota est arena ad furorem vsq; exagitatus:mus autem fugiens ad Apollinis pedes procubuit, atq; ita seruatus. Vlturus autem leonis iniuriam Deus, vim medicam in simiæ sanguinem immisit, qua leo febre correptus sanaret,atq; ita factum vt leo semper simiæ pastum appetierit:æluri autem genitale semen ita reddidit igneum,vt eius generis fœmina,de re omni animantium generi voluptuosa,et angi & cruciari ad miserabilem vsq; vociferationem compellatur. Alij rem tametsi manifestè fabulosam,ita gestam memorāt:Solem & Lunam initiò rerum in certamen deuenisse, vt terram animalibus replerent, cura eiusmodi illis à summo opifice demandata: statimq; leonē ea,qua insignis est, specie à Sole conformatum: Lunam verò æmulatione concitam cùm Deos omnes in nouæ belluæ admiratione detentos animaduertisset, neq; opus id æquaturā se confideret, æluron protulisse, animal quippe leoni perquam simile, sed & animis & specie tanto inferioribus, quanto luna ipsa Sole deterior est.

B Oborto interim inter Deos risu, indignatum Solem eam fuisse Lunę temeritatem, vt secum ausa esset contendere, murem e uestigiò procreasse, vt æluri contentionē eluderet: tum Lunam maioribus ingenij viribus conuocatis, quantacunq; potuit arte conatuq;, quantoq; maximè studio proficere potuit, simiam progenuisse:id quoq; animal cùm ridiculum adeò apparuisset, elususq; omniū cachinnatione Lunę conatus fuisset, adeò id indignè Luna tulit, vt sempiternas inter simiam & leonem, neq; non inter æluron & murem, cōmiserit inimicitias.

LVNA.

Apud Ægyptios sanè æluri præcipuum hieroglyphicum erat, vt ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna æluron veneratione prosequebantur. Satisq; constat eum qui animal eiusmodi vel incuria occidisset, populari tumultu variis suppliciis malè tractari, & enecari solitum: cuiusmodi superstitionis exempla in Roma- um ciuem edita sunt Ptolemæi illius tempore, qui à Romanis in societatem - .micitiam receptus est. Porrò nullum apud Ægyptios Iside numen maius, neq; venerabilius fuit. Isis verò quāuis & Astrocyona è cœlestibus signis addictum habeat, in primis tamen accipitur pro Luna.

C Quicquid verò cum Luna consensum aliquem haberet, id apud eos honori habebatur. Ex quo verò Soli Luna maximè dicitur aduersa, æluros lunare animal sympathiæ vi animalia Soli notabiliter subiecta genuino quodā odio prosequitur, vtputa soricem, qui totus est Solis, adeò vt etiam, vti dictum superius, illi Smynthei cognomentum indiderit.

ORTVS ET OBITVS RERVM.

QVid verò sibi vellet æluros ille in summo Sistri apice, sub quo forma illa orbicularis, cui quatuor veluti tintinnabula mobilia æquis inter se interuallis applicata erant, ex Plutarcho declaratum est: significabat enim hæc species, omnia quę generationi corruptioniq; obnoxia sunt, lunari globo subiici, infra quē omnia mouentur & alternant, quippe quæ sint ex quatuor illis principiis, quæ elementa placuit appellari, cōflata, igne quippe, terra, aqua, & aëre. Cur verò animal hoc Lunę simulachrū excogitassent, ea affertur causa, quòd tum variū est colore & astu, tum noctu magis quàm interdiu exercitio deditum. Est præterea fœcundæ admodum salacitatis temperaturæq;, cum Luna perquā simile. Nam vnū primò parere fertur, inde duos, inde tris, inde quatuor, atq; ita vicissim ad

ſeptimum vſq; peruenire, ibiq; ſiſtere, ita vt toto vitæ curſu octo & viginti natos edat, quot itidem luces in Luna dinumerantur in Zodiaci tranſcurſu peragendo. Ad hæc eius facies à ſeptimo quoq; die, in aliam ſpeciẽ abit. Verùm quę de animali traduntur, fabuloſa forſan aliquando deprehendi poſſunt, illud minimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantùm ad Solis curſum quotidie cõmutentur, verumetiam ab incremento decrementoq; lunaris globi quotidie varient, quod tum in aliis, tum in iis quos Syrianos vocamus liquidò apparet. Nam qui æluron deſcribunt, & variis eum maculis inſignem memorant, eam ſibi ſpeciem videntur propoſuiſſe. D

MVLIEBRIS SALACITAS.

QVòd verò ſalaciſsimam fœminam per æluri fœminæ ſimulachrum nonnulli ſignificari dixerint, non ea tantùm cauſa fuit, quòd plurimum Lunæ fœcunditatem, quæ humoris ab ea manantis beneficio tota terra mariq; luxuriat, admirarentur, quàm etiam quòd ipſius animalis ingenium ita affectũ animaduerterant: fœminæ enim in eo genere natura admodum libidinoſæ ſunt & ſalaces, tametſi initium vix pati poſſunt, in quo propter ignitam genituræ vim plurimum, vti dictum eſt, cruciantur: mares tamen ad coitum ipſæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, niſi pareant. Vnde vulgò nũc homines qui operam nequitiæ dant incontinẽtiùs, & pudore proſtituto laſciuiunt, Cattorum commercia frequentare dictitamus. E

DISSIMVLATOR TVRPITVDINIS.

VItiorum diſsimulatorem per micturientẽ ſimiam ſuo loco ſignificari diximus, quoniam ita in Hori codicibus impreſsis inueneramus: poſtea verò quàm & manu ſcriptos codices & antiquos nacti ſumus, non πίθηκον eo loco, ſed αἴλουρον inuenimus, quod quidẽ vero propius viſum eſt, cùm eo omnes ingenio catti ſint, vt quanto poſſunt ſtudio ventris excrementa, vel attracto, ſi copia ſit, puluere ſepeliant, vel alia re quapiam omnino occulant. Ægyptij ſanè cùm in propatulo ac viis ipſis cibum caperent, cattorum tamen exemplo ventrem domi exonerare, atq; id quidem clanculum, aſſuèrant. Munditiem hanc Hebræi quoque iubentur obſeruare, vt Deut. 23. Locum habebis extra caſtra ad quem egrediaris ad requiſita naturę gerens paxillum in Baltheo, cumq; ſederis fodies per circuitũ, & geſta hu\[illegible\]o cooperies quo releuatus es. Qui mos & apud Perſas tantæ fuit religionis, vt qui alio quopiam inſpiciente non modò quicquam non euomerent, ſed ne lotium quidem emitterent: quiq; palàm id facere aggreſſus eſſet, facinoroſa notabatur ignominia. Quid verò quòd ad hanc vſq; diem aiunt Alexandriæ vrbe Ægypti, totius orbis emporio frequentiſsimo celebrata, indigenas expuentem quempiam non aliter abhorrere, quàm apud nos ludibrio & reprehenſioni ſit obnoxius, qui palàm ventris crepitum emiſerit? F

AVGVSTEI.

ET quoniam noſtra omnis dictio ad ſculpturas picturaſq; & geſtamina contendit, minimè diſsimulanda ſunt legionum atq; ordinum inſignia, quæ ſe pro re obtulerint: nam pleriq; hominum cùm in huiuſmodi ſigna picturáſue incidunt, quid ea ſibi velint, anxiè admodum percontari ſolent. Ab Ægyptiis enim ea primordia ſumpſerunt, vel haudquaquã diſsimilia ſunt ab eorũ inuentis. Cattus igitur in huiuſmodi geſtaminibus inſigne fuit, vt vetuſtæ indicãt inſcriptiones, eius ordinis qui AVGVSTEI vocabantur: hi ſub magiſtro peditũ ſtipendia faciebãt. Erat verò cattus is praſini coloris in alba parma, quam ruber

circu-

A circulus ambibat, latè marginem circumplexus: gestus eius vt currentis, reflexo in dorsum capite.

FELICES SENIORES.

ALibi dimidius cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore spectabat, qui à margine rubro surrectus, pedibus ad lusum compositis, adblãdiri videbatur. Insigne hoc erat, quãtũ ex vetustis ipsius reliquiis colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui sub eodem magistro peditum militabant.

ALPINI.

SVb eodem Duce signũ etiam militare fuit, in quo cattus coloris puniceí diluti recta facie progrediens habebatur in parma viridi, cuius marginem albus circulus ambibat. Gestamen hoc erat militum qui ALPINI vocabantur.

Sed iam Io. Antoni charissime, nolim otium tuum curiositate aliqua mea interturbare, dum morosa & leui forsan dictione studiorum tuorum cursum intercipio. Hæc igitur pro qualicunque munusculo ita ex improuiso comparato satis fuerint: de reliquis, si argumentum minimè displicuerit, aliàs plura coràm B conferemus.

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISS. CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS quæ per Serpentem in genere significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

IUcundissima illa amicitiæ suauitas tua, meúsque erga te cultus, & peruetus admodum obseruantia, quæ Romæ primùm, vel à primis laudatissimæ adolescentiæ tuæ annis instituta, mox Patauij, quò ad ingenij cultum capessendum concesseras, clarissimarum virtutum tuarum, ingenijque sanctissimi cognitione aucta est, & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiunt vt nullo vnquam tempore, neque longissimo quantumuis loco remotus, immemor tui esse possim. Quare licet aliquot abhinc annis te non viderim, núncque maximè longè absis, & in Cardinalatus splendorem assumptus, necesse est te magnis omnino negotiis & occupationibus detineri, tam mihi tamen oculis inhæresčis, ac si te coràm continuò conspicere. Hinc factum est, vt cùm domi aliquantulum otij nactus lucubrationes illas, quas tantopere videre concupiscis, recognoscerem, eásque in libellos vnamquamque suos dirigerem, earum partem ad te mittere cogitarim: id opportunè nec ne fecerim non sat scio: at certè amanter & ex officio à me factum hoc certò scio, vt scilicet haberes istic, in ista qua fulges amplitudine, si tibi tantulum horæ vel à publicis curis, vel à tuis sanctioribus studiis vacuum relinqueretur, quod cũ Pierio tuo loquerere, qui te semper vnicè sanctéque coluit ac obseruauit. Neque tamen tanquam summæ eruditionis tuæ nescius, arbitratus sum noui me quicquam allaturum tibi: verùm quia nullum vnquam abs te sermonem vberiorem, dum vnà fuimus, haurire me solitum meminerim, quàm de literis & disciplinis, id dedi operam, vt de literis & disciplinis noster hic per libellum, quem ad te misi, congressus esset. Erit verò sermo de iis quæ per serpentis imaginem apud veteres significabantur, quibus & Aegyptij sacerdotes, & plerique alij, pro literis vsi sunt: quæ quamuis fortè haud incognita sint tibi, decies tamen repetita placere semper poterunt, quæ de doctrina semel placuere: quare te ad rem recognoscendam, vbi primùm per otium licuerit, spero non inuito animo accessurum.

C

ANGVIS atque adeò reptilium aliquot significata dicturus, cùm pro varia eorum pictura, diuersisq; speciebus varia identidem significata sint, curę precium esse existimaui genus eiusmodi priùs tractare, cuius effigies excogitata est auspicacior augustiorq;, magno apud veteres in cultu habita: cęrulea quippe facie, colore nitido, squamis pellucentibus, capite minimè formidoloso, à quo nostræ erit dictionis initium. Cum his Basiliscum enumerant, tametsi eius animalis violentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Post Basiliscum aspis est, ac mox vipera, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicōn argumenta desumpsere, & diuinæ nostrorum literæ horum sæpe mentionem faciūt, sed Dana illum religiosè præferunt, qui opem omnibus præsentaneam polliceatur: quare quænam sint ea quæ hinc significentur, dicere iam incipiamus.

D

MVNDI MACHINA.

MVndum vniuersum Ægyptij sacerdotes scribere volentes, anguē qui caudam propriam depasceretur, eumq; variis insignem maculis pingebant: de quo Claudianus:

E

Perpetuúmq; virens squamis, caudámq; reducto
Ore vorans tacito relegens exordia lapsu.

Quod dubio procul significat omnia, quæ diuina prouidentia in mundo generantur, ab eodem cùm solui cœperint, siue paulatim imminui atq; deficere, in sese recipi, fieriq; illud propemodum, quod apud quosdā Æthiopiæ populos assiduo est in vsu, qui cùm nullo alio nutriātur cibo quàm piscium, humana deinceps cadauera piscibus obiectant, victū quem ab eis acceperāt ex seipsis rependentes. Hęc verò cauda ab suo animali corrosa, receptæ autoritatis assumptum illud significat, quod vno omnium consensu fertur, decrementum vniuscuiuspiam rei alterius incrementū esse. Aiunt verò Phœnicū hoc fuisse hieroglyphicum, per draconem in orbem redactū, caudamq; suam deuorantē, id exprimere, vt appareat mundum ex seipso ali, & in se reuolui. Nam cùm æterna sint elementa, neq; corruptione neq; variatione per se vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi subiecta videntur, ea parte qua specierum informationi admiscentur, vi tamen ipsa incolumi permanente: quippe veluti ex literis nihil separatim significantibus apud Chalcographos siue impressores librarios dicere malimus, nomina componuntur quæ aliquid copulata significāt: mox vtilitate ipsa, impresso notatoq; libro, quātum vsui venerit recepta, nomina ipsa dictionesq; omnes corrumpunt, solutæ literæ incolumitati pristinę generiq; suo restituunt, & in alterius formæ vsum asseruantur: ita corpora quæ Græci συγκεχυμένα, iuniores Philosophi confusa, hoc est, in vnum conflata dicunt, cùm aduenerit exitus, diminuiq; cœperint, sigillatim in eadem ipsa resoluuntur elementa, aliarum itidem specierum compositioni obnoxia, ac semper exposita: quod ex nostris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentissimis his versibus alludens:

F

Quicquid est hoc, omnia animat, format, alit,
Auget, creat, sepelit, recipitq; in sese omnia,
Omniúmq; idem est pater, indidémq; eadem
Quæ erunt deintegro, atque eòdem occidunt.

Eòdem respexit Lucretius cùm dixit:

Deniq; iam ruere hoc circum superáq; quod omne
Continet amplexu terrai procreat ex se

Omnia

A *Omnia, quod quidam memorant, recipitq́ perempta,*
Totum natiuum mortali corpore constat:
Nam quodcunq́ alias ex se res auget alitq́,
Diminui debet, recreari cùm recipit res.

Sed ne multa adeò cōgererent Ægyptij sacerdotes, néve longis discere volētes ambagibus implicarēt, cùm omnem illi naturæ obscuritatē manifestè adeò sibi cognitam profiterentur, & quasi per manus proditam hæreditariā disciplinam possiderent, vno contenti hieroglyphico, mūdi conditionē omnem expressam esse voluerunt. Serpens igitur caudam depascitur suam, vt generū immortalitatem, qua rerum naturā Deus insigniuit, ostētet: vt principium ad finem directū esse, finemq́ ad principium reflecti doceat. Nam vt hoc apertius explicetur, ex plantis fructus, velut ex principio finis: ex fructibus verò semen, in quo planta ipsa delitescit, atq; ita principium ex fine. Sic nihil deniq; viuum intra mundum perit, sed eorum quæ nobis interire videntur, solæ mutantur species: de quibus Virgilius, nec morti esse locum dixit. Idem per atomos suos Democritus intel-
B lexit, quamuis vocabulum nonnulli contendunt impropriè esse dictum: indiuidua tamen corpora ea esse voluit, quæ disiuncta cùm fuerint, neq; legātur, neq; internecionē recipiāt, nec sectionibus diuidantur, sed omne per æuū infinitā in se retineant soliditatem. Hoc illud idem figmentū est, quòd Saturnū, quem pro tempore figurāt, aiunt filios deuorare solitū, Iouem verò interceptū, lapide sup posito, quem Saturnus deglutierit. Terrestria porrò huic varietati cōmutationiq́ rerū plurimùm obnoxia esse, per huiusmodi figmentū indicabāt: animā verò, quæ per Iouē, vt Plotinus interpretaт̄, fingitur, immortalem esse. Sane Hesiodus posteaq; prolē à Saturno & Rhea susceptā enumerauit, illud statim adiecit:

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούνατ' ἵκοιτο.

Atq; hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

Quòd ita accipiunt interpretes: Nascūtur è terra rerum species, & in terrā mox recidunt: nam Rhea defluxus est, & corruptio mundi. Quęcunq; igitur tempus
C protulit, eadem tempus absumit: vnde sacris quibusdam apud nos dicitur, puluerem esse hominem, & mox in puluerem reuersurum.

Non omittenda verò sunt quę de figura anguis, Mundū ipsum mira similitudine referētis, veteres Philosophi quasi ludētes cōscripsere, ipsam rerū speciē vniuersam nō temerè oculis omniū subijcientes. Siquidē ꝓ corpore quod habet, grauissimū est animal, perinde ac terra, quæ ponderib. librata suis ob grauitatē insitā in centrū vndecunq; cecidit. Præterea verò toto distentus humi corpore, per terrā repit, vnde etiā genus id nomē accipit, modò serpēs, modò reptile nuncupatū. Sed quoniā huiusmodi terrę hieroglyphicū loco suo copiosius tractabitur, ne nunc stylo vniuersi speciē percurrenti morā aliquā interponā, omittetur. Est præterea lubricissimū, quemadmodū aqua, atq; inter serpēdū pandos ac repādos vndarū flexus imitaт̄: & apud fabularū scriptores draco euripus erat, qui Hesperidū hortis in insula positis tutelaris effingebaт̄: & amnes quosdā spiras circū terrarū orbē replicare instar anguiū Socrates ait, Phædone. Quinetiā Hesiodus Echidnā ait dimidia sui parte Nymphā, dimidio altero immanē anguē: pro qua interpretes vapores accipiūt exhalantes à mari, neq; nō omnē humoris vim. Nympha verò est ob id, quòd subministrat nutrimētū. Serpēs propterea,

quòd flumina tortuosis ambagib. ferunt, perinde ac serpentiũ, vti dicebamus, D corpora sinuosis plurimũ flexibus obrepũt. Sed quod facit ad Nymphã, quę loci omnino genius est, occulta quippe vis illa quæ graminibus & plantis vitã souet, auctũq; subministrat, ignarus nõ sum quosdã alios draconẽ hortorũ custodem pro radicibus arborũ accepisse, quòd tortuosę sint vti serpentes, & in terrã adactæ, perinde ac anguiũ genus in terræ viscerib. plurimùm delitescit: ita verò draconis speciẽ hanc pomis operã præstare vt asseruerũt: radicibus enim aut cæsis, aut exiccatis, poma etiam auferri necesse est. Aeriũ verò spiritũ, de quo latius in Basilisci significationib. dicet̃ inferius, per sibila, quæ vel ad audiẽtiũ horrorẽ nõnulli eorum excitare solent, intelligimus. Squamæ verò, stellarũ mundũ ambientiũ varietatẽ, quiq; ignes in supremo micãt orbe hieroglyphicẽ significant: nam et hinuleę pellis varietatẽ, quã Pan gestare ferũ, stellas ex maculis imitari ait Probus. Eandẽ Libero patri attributã, idẽ significare tradit Eusebius lib. de prępar. Euang. primo, vbi Osirim, Siriũ, Liberũ, Solẽ, & Phancta, ex Homeri, Eumolpi et Orphei versibus eundẽ esse disserit: de quo loco suo plura erũt inferius repetenda. Est & alia super hoc cõsideratio, q; anguis hyberno situ membrana E corpori, præcipuè aũt oculis, obducta obcæcatur, verno verò tempore fœniculum pastus, id Græcè μάραθρον est, eiusq; succo oculos inungens, impedimentũ illud exuit, & acutissimo quo pollet visui restituit, senectuteq; ita singulis deponit annis, nudusq; propémodũ vernat, & glabro corpore iuuenis, vt Maro ait,

Lubrica sublato conuoluit pectore terga.

Leberida verò, membranã scilicet quã deponit, ita exuit, vt à capite orsus ad caudam replicet, interiore parte in exteriorẽ, exteriore in interiorẽ versa, cute intus altera subnascente. At mundus quoq; (de inferiori hoc mundo loquimur) hyemali tempore pruinoso, quodã nõ modò obcæcatus, sed vndecunq; obductus situ, annuo peracto spatio, Zephyris flare incipientibus, squalorẽ abijcit, quęq; rerum semina intus fuerãt superioris defectu caloris obstrusa occultataq;, extrà aperiunt excluduntur q;, ac senectute deposita per vices iterũ iuuenescũt. Quin etiã quæcunq; de anguis renouatione traduntur, cũ hac ipsa mundi nostri renouatione cõsensum habẽt: ferunt enim colubrũ cùm exuere incipit, ab oculis primùm detrahi, ita vt obcæcari videatur, tum caput exuitur, glabrũq; hoc omni- F no antè quàm reliquũ corpus, apparet. Arbores quoq; oculos primùm exerũt, gemmas alij vocant, germen alij: sed inoculatio inde, insitionis genus: mox exsinuant flores, paulatimq; fructuum fœtus aperiunt. Neq; vere tantùm exuit anguis, verumetiam autumno, & pro locorũ temporumq; conditione: æstate etiã, Aristotele hoc asserente, licet id abneget Plinius. Atqui mundum etiam nõ vere tantùm hæc facere, sed æstate autumnoq; omni, tot species, tãtosq; ortus, variosq; nouatus aperire, pro regionum situ ac rerum natura, conspicimus.

IVVENTVTI REDDITVS.

SVnt verò qui per anguẽ & leberida hieroglyphicẽs hominẽ ostendãt iuuentuti redditum, si vel de morbo, aut alia aliqua lue aut calamitate, squallorem atq; maciem deposuerit, sitq; demùm habitior atq; validior factus. Libet verò fabellã super huiusmodi renouatione, ex Nicandro & eius interpretibus recitare. Mortales enim aiunt impetrasse olim à dijs multis precibus, vt perpetuo iuuentutis munere donarentur, atq; ita nunquã in posterũ senio cõtabescerẽt, sed quandiu vnicuiq; viuere permissũ esset, integris viribus & florenti semper ætate vegeti perseuerarẽt. Hanc igit̃ simulac benignitate Iouis accepissẽt, imperitos adeò

A adeò rerum fuisse, vt eam asino vectandam commendarint: hunc verò siti confectum ad fontem quendam peruenisse, in quo serpens loci custos statiuam habebat custodiam, cumque inde bibere tentasset, à serpente prohibitũ, neque alia conditione bibẽdi facultatem illi factam, quàm vt id omne quod vehebat onus angui mercedis nomine concessisset: ex eo inde tempore omnes angues senectute singulis annis abiecta iuuenescere, homines verò senio confectos emarcescere, ac stoliditatis pœnas luere, quòd iuuentutem tanto expeditam studio negligenter custodissent. Hinc illa Tibulli querimonia:

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Cur nos angusta conditione sumus?

Sed quoniam in fabularum figmentis varij admodum Græci sunt, easque vnusquisque suo ex commodo, & vt adlibuerit comminiscitur, ferunt alij Promethea cùm cœlestem ignem furatus esset, eumque mortalibus communicasset, nullam illos accepti muneris gratiam Prometheo retulisse: quod cùm Iupiter approbasset, pharmacum hominibus quo senectutem amolirẽtur, elargitus est, quod donum asino vectãdum illi destinarint, atque illa mox subsecuta, de asini imprudentia, de serpentis astutia, de commutatione, quæ superius enarrata sunt. Meminit huius fabulę Sophocles, κωφοῖς. Quoniam verò asinus ille & sitim eò contulerat, factum est vt ex pacto serpens eam quoque sibi vendicaret, hinc supra modum illos siticulositate plerique eorum pertentare solent, quos momorderint: de quo tamen plura loco suo dicuntur, vbi Dipsadis significata recensemus.

B

TEMPVS.

ERat autem aliud hieroglyphicum serpentis, caudam suam sub guttur attractam occultantis, eaque species in Saturni dextera manu statuebatur, quem pro annuo circuitu, pro tempore, pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum scriptis accepimus. De anno apertissimè Maro:

Atque in se sua per vestigia voluitur annus.

Quòd verò serpens temporis signũ esset, causam Cyrillus hanc subijcit, quòd in longitudinẽ porrigit, et multis cõplicatur spiris, quę sunt multę dierũ annorũque series, taciteque proserpit, nullo edito strepitu: vnde Poëta non incelebris dixit,

C *Labitur occultè fallitque volubilis ætas.*

Verùm ea quoque causa esse potest suppressę caudæ, quòd tempus aut à præterito, aut à præsenti, aut à futuro consideratur, quæ omnia incerta nobis omnino sunt: præteritũ siquidẽ intueri minimè possumus, & cùm principio careat, neque mente quidem concipitur: futurum longè minùs, quia nondum est, & finis eius prorsus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus.

Pręsens verò cùm sit instabile, velocissimeque trãscurrat, vix percipi potest: veluti si digitũ in defluentẽ aquã intingamus, discernere nõ possumus vtrũ in pręterita, an in futura, an in præsenti: quia pręterita iam elapsa, futura nondũ adhęsit, pręsens pũcto ipso statim elabit: quę cùm omnia cognitioni nostrę subducant, Ægyptij forsitan pro hieroglyphico huiusmodi caudã ita reduci occultarique voluerunt.

CALAMITAS.

HAbet & vocabulũ ipsum, Temporis, hieroglyphicã omnino significationem, vt hoc obiter attingamus, & à perniciosa Saturni vi nõ admodũ alienam. Nam Poëtæ tempus edax rerũ esse dicũt. Neque Latini tantùm, verùm etiã

Syri & Hebræi dictionẽ Tempus, pro calamitoso rerũ statu ponere cõsueuerũt. D Nã, Et erit tempus eorũ in seculũ, primo & octogesimo psalmo legas, & huiusmodi passim multa. Quòd verò hîc in seculũ legit, interpretes de calamitatibus dictũ volunt, quæ post neglectũ Christum perpetuò erant Iudæos oppressuræ.

MVNDI MOLES.

SVnt qui aliam etiam picturam simulachrum've mundi fuisse dicant, vt scilicet intra circulum æreum serpentis effigiem accipitrino capite insignem circunducerent ad ϴ propémodum literæ similitudinem: ære quippe ignem referente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, serpente bonũ dæmonem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, vigeant, ac perennent. Sed nõ elementalem hunc orbem tantũ ex hieroglyphico huiusmodi colligimus, verum etiam & cœlum ipsum, quod sub Iani figmento fabularũ inuolucris occultatur: Ianum enim ab eundo dictum, peritiores asserunt. Mundus itaq; initiũ ex se faciens, cùm in se reuertat̃, figuræ ipsius, quæ posita est, rationẽ ostendere videtur.

ANNVS.

CÆterùm quia Ianus vbiq; anni dominus decantatur, quẽ à circuitu vocatũ E dicebamus, eundemq; ac Apollinẽ intelligũt, veluti Dianã Ianam olim appellatã affirmant, quos vtriusq; anni arbitros esse testat̃ antiquitas, præcipuè verò Vergil. cùm dicit, *Vos ô clarissima mundi Lumina, labentẽ cælo quæ ducitis annũ, Liber & alma Ceres.* Nam & Lucretius serpere solem dixit vt annum struat:

Annua Sol in quo contundit tempora serpens. Quòd verò Maro Liberum & Cererem huc inculcarit, doctissimè factum, vtpote qui apud Orpheum legerat,

ἥλιον ὂν διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

& apud Euripidem & Aristotelẽ eundẽ Solem & Bacchũ esse, de quo nos apertius alibi. Dionysiũ eundẽ & Bacchũ & Liberũ & Solẽ, aut igneã solis vim, non ex Orpheo tantũ, sed & Euripide, Aristotele & Eusebio Macrobioq; citatis indicauimus, vbi apud eundem Virgiliũ ex antiquis codicibus legendũ ostendimus, Qui ducitis annũ, scilicet Liber & alma Ceres: licet, quæ lumina, idem sit.

ÆOLVS.

IPsa autem macularũ varietas, & anni significatũ in serpente detectũ, id in memoriã adducit, quòd Æolum eiusdẽ varietatis gratia vetustas tempestatibus F præpositũ effinxit, per quem annũ ipsum intelligebant, eaq; de causa Hippotæ filium dixêre, quòd celeri cursu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tributum, vt nascantur ad cursum, quod loco suo disputatũ est. Habere verò Æolũ filios XII ait Homerus, mares sex, fœminas totidẽ. Mẽses ij sunt, ait Phurnutus, quorũ qui fœcũdi fruges omniũ vsui reponũt, fœminæ dicant̃: qui verò steriles sunt, mares habeant̃. Apud alios lõgè secus inuenio, ex religione quippe veterũ mẽses singulos ita dis singulis adscriptos, vt Ianuario Iuno præficiat̃, Februario Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus, Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iulio Iupiter, Augusto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri Diana, Vesta Decembri. Apud celeberrimũ Cardinalem Hippolytũ Medicem cippum Romæ vidi marmoreũ obrotundũ, in quo duodecim hæc numina pulcherrimo opere circũsculpta sunt: qui quidẽ cippus indicans Augusti Octauiani mensam illam, qua de Suetonius mentionẽ facit, cõsuesse eum & sodales amiciores ad duodenariũ vsq; numerũ deorũ habitu cœnitare, & δωδεκάθεον cõuiuiũ celebrare, ad eius certè rei argumentũ mirificè conformatus est: nã & figura quæ pro Apolline sculpta est, Augusti ipsius faciem totã refert & exscribit, quod & in ple-

A in plerisq; alijs eius Dei statuis factum obseruauimus. Sed nos ad anguẽ nostrũ reuertamur, quo super animaduerti, plerosq; figurã eius in orbem circunducti, & caudã nunc occultantis, nũc admordentis, nunc depascẽtis, cõfundere: quod ita distinguendũ est. Quæcunq; de mundi anniq; varietate reciprocationeq; dicta sunt, ea per caudæ morsum intelligunt. Sedenim cùm æternitatẽ, siue vt nõnulli malunt, æuũ seculum've significabant, serpentẽ pingebãt cauda tantũ sub corpus, ita vt delitesceret, reducta: sic enim circuitus ille perpetuus intelligebatʳ.

BASILISCVS.

ANguis aũt huius species ea erat, quem VRAEON Ægyptij, Basiliscũ Græci vocãt. Animal id duodecim nõ amplius digitorũ magnitudine, vt autores nostri prodidere, candida in capite macula, & quodam diademate, vnde regiũ illi nomẽ, insigni: siue Basiliscus ea de causa dictus fuerit, quòd eius aspectũ reliqua serpentiũ genera vereantur. Hic sanè flexu haudquaq; multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciũt serpentes, sed celsus & erectus à medio incedit, quę omnia cũ Nicãdri versibus his optimè quadrãt:

B Τεκμαίρευ δ' ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλων
Ἑρπηστῶν βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνον,
Ξανθὸς ἰδεῖν τρία δῶρα φέρων μῆκός τι, καὶ ἰθὺν
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου σπειραχθέα κνώδαλα γαίης
Ἰυγὴν μίμνουσιν ὅτ' ἐς νομὸν ἢ ἐς ὕλην.

Surrectum verò pectus in animali huiusmodi, in obeliscis & alijs Ægyptiorum monumẽtis animaduertas, præcipuè verò in numo quodam qui Fabatio cusus est, in cuius altera facie caput est cum spolio capreæ, ab occipitio vasculum in modũ formulam, quale etiam in Antonini Aug. & aliorum quorundam numis cernere est, nusquã verò frequentiùs, quàm in Ægyptica Bembi tabula ex ære, vbi Basilisci huius forma sæpe conspicitur, capite aliàs accipitrino, aliàs humano, aliàs vt hic figurauimus. Quod verò Albertus de ouo galli gallinacei fimo obruto tradit, quodq; inde Basiliscus enaC scatur, sitq; figura eius omnino gallo similis, cauda tamen serpentina, fabulosum iudicant peritiores.

ÆTERNITAS.

SEdenim cur Ægyptij per hoc potiùs colubri genus, quàm per aliud quodquam seculũ æternitatémue significarent, causa erat, quòd inter serpẽtiũ genera hoc vnũ interfici vi non potest, si Horo Niliaco hieroglyphicõn nõnullorum autori fides adhibenda est: quinimò tanta huic vni vis est, vt animalia reliqua solo sibilo fuget, quo audito ferũt omnes auium cantus coerceri, fruticesq; & herbas nõ vllo morsu, sed olfactu aspectúve solo enecari. Archelaus tradit, vt apud Ælianũ habetur, veterinum olim iumentũ in Africæ solitudine quadam defecisse, ad cuius cadauer serpentes plurimę ventitarint vt eius viscera depascerentur, interim Basilisci audito sibilo omnes profugisse, aut in sabulũ sese abdidisse: progressum verò Basiliscũ, per otiũ sine cuiusquã tumultu quantũ appetierat esitasse, cumq; satur iam abiret, iterũ edidisse sibilũ, quod indiciũ fecerat serpentibus alijs ad escam tutũ patẽre reditũ, atq; ita eas oblatã prædam repetijsse.

CALVMNIIS AFFLICTVS.

HÆc igitur Basilisci vis quæ sine morsu perniciosa sit, argumentũ hierogly-

phici dedit Ægyptijs sacerdotibus, vt si hominem à calumniatoribus malè acceptum, & mortiferis delationibus afflictatum significare vellent, Basiliscum apponerent: nō enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat Basiliscus: clàm siquidem illi principum auribus insusurrāt, nullo palàm morsu infixo, quò diluendi ansa præripiatur: atq; ita plerique falsò delati, extrema quæq; pertulere. Sed ne talem ac tantam Basilisco vim inesse quispiam admiretur, Thebiorum natio pestifera adeò fuit, vt vel solus oris eorū halitus exceptus, interimendi vim habuerit, illorumq; præsentiā nō animalibus tantùm, verumetiam satis noxiam fuisse: de quibus hæc & alia secundo Symposiorum Didymus. D

OCVLI DIVVM.

IN ea tamen religione Basiliscus habitus apud Ægyptios, vt ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinum faciebāt, oculosq; eo artificio concinnabant, vt & claudi & aperiri possent. Hunc simulatq; oculis adapertis ꝓferebāt, vniuersa Ægyptus lætitia atq; hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, opemq; præsentem omnibus pollicerētur: in luce igitur & in propatulo omnes esse, & risui & iocis atq; conuiuijs dare operam. Quòd si clausis cum oculis extulissent, ibi tum omnia mœrore luctuq; confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabiliq; deploratiōe pro se quenq; niti, vt deorum indignationem quacunq; possent ratione mitigarent. Non fuit horū ignarus Philon: & Epies quidam diuinorum interpres apud Ægyptios nominatissimus, rem memoriæ prodidit. Figura autem hæc ita habetur in Bembæa tabula. Vt verò hæc magis innotescant, louem Ægyptij, autore Plutarcho, spiritum esse dicunt: spiritus nulli animalium vehementior quàm Basilisco, ideoq; nulli magis diuinitatis symbolum quadrat. E

SPIRITVS. F

PORrò anguis apud eos hieroglyphicum est spiritus illius qui per vniuersam mundi molem difflatur. Anaxagoras quoq; quatuor elementis constitutis, quæ per anguem significari statim initiò diximus, rectorē adiungit, siue spiritū, siue Deum, siue mentē, vt Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus disciplinæ affirmat dicens:

Principio cœlum ac terras camposq; liquentes,
Lucentémq; globum Lunæ, Titaniáq; astra
Spiritus intus alit, totámq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Quem enim Anaxagoras νοῦν, is spiritum & mentem dixit. M. Tullius Platonis sentētiam, quæ in libro de Anima est, secutus, principiò terram ait sitā in media mundi parte, circunfusam esse hac animabili spirabiliq; natura, cui nomen aër.

ÆOLIPILÆ.

NOn imperitè igitur qui Æolipilas cauant, solent illis in cōuexo dracone su perinducere, ex cuius ore circa mediū sito spiritalis illa fistula promineat, quæ ventū proflet. Sunt verò pilæ huiusmodi æreæ, cauæq;, in quas per angustissimum

A stissimum punctum humore instillato, vbi ad ignem admotæ concalescere cœperint & efferuescere, spiritum vehementem admodum efflãt: humor siquidem caloris vi rarefactus, magnam aëris copiam generat, cuius cùm minimè capax sit ea concauitas, vehementi eo impetu cogitur erumpere: cui si tantillum argenti viui infundatur, ex discordia quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua vehementius expirabit.

SVCCESSVS VOTI.

TAntam verò affinitatis cũ Dis existimationẽ Basiliscus assecutus est, vt ausi olim sint mortales sanguinem eius difficillimè conquisitum curiosius asseruare, Saturni eum sanguinẽ appellantes: quem si penes se haberent, existimabãt & successus petitionũ à Potestatibus, & à Dijs etiam precũ, morborũ remedia, beneficiorumq́ munera largius impetrari. Astrologi quoq; Basilisco tantũ tribuunt, vt stellam in corde Leonis sitam, Basiliscũ appellent, quam Chaldæi rerũ cœlestium reginam & dominam existimarunt, quod in Arati commentarijs tradit Theon, vbi de leone agitur, neq; dissimulat Nicephorus in Astrolabij structura. B Quanquã in vniuersum inesse anguibus vim magicam ad gratiã sibi comparandam, Magi tradidêre, quibus persuasum est primum vniuscuiusq; Draconis spondylum mulcere aditus Potestatem, principumq́ gratiam conciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVi verò serpens sacerdotum insigne oblongo obuolutus pilco gestabat, monumẽto erat, vt si quis cõtra Reges (penes enim sacerdotes Ægyptiorum erat imperiũ) auderet insurgere, sciret se in venenatos morsus incursurum.

ORIS VIS.

HAc autem de causa oris vim describere si voluissent, colubri signum protulissent: nã coluber nullis alijs corporis partibus validior quàm ore ipso. Celebratum est illud ad horrorem incutiendum, ἔχιδνα ἀνίατος, cùm virulentum & immedicabile vulnus aliquod intelligi volumus. Aspidũ ictui vel nullũ, vel rarum admodum remedium inueniri, tradit Ælianus: compertumq́ est plerunq; ictu læsos huiusmodi, vix horis quatuor superfuisse. Et Moses cantico venenũ aspidum ait insanabile. Eustathius, eam morsu lethiferũ somnũ superinducere: C Plinius, ea percussos torpore & somno necari tradit: eaq; de causa somniculosa dicitur à Sisenna. Color aspidis plurimũ niger, quibusdã & cineritius: quãdoq; etiã aspis fulua deprehẽsa est, quã ego in agro Bellunẽsi vidisse olim reminiscor.

FVROR IMPLACABILIS.

IMplacabilem furorem Diuinæ literę per serpentem voluminib. implicatũ, & qui linguis micet ore trisulcis (ita enim describitur irritatus) expressere. Psal. LVIII legas: Furor eorũ serpentini furoris instar, & sicut aspis, & quæ sequuntur. Incomparabilis porrò est in angue furor, qui simulac se læsum sensit, ita vesanè furit, vt nunquam absistat donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait Euthymius. Et quoniã feritate, vti dictum, reliquas colubras aspides antecedũt, posito genere ad istius accedit speciem quæ maximè sit intractabilis.

CONTVMACIA.

INde aliud desumitur hieroglyphicum: sunt enim qui cõtumacem hominem, nulli quippe legum imperio, vel magistratuum edicto, potentiorúmve iussis parêre destinatum, per aspidem aurem obturantem aptè significari tradant: ea siquidem vbi se excantationibus accersiri senserit, statim vna in terram aure defossa, alterã cauda obturat, ne carminũ vocem exaudiat, atq; ita Magorũ conatũ

eludit. Verã autem esse serpentium excantationẽ, manifestissimè cõstat Psalmo LVII, vbi Dauid ita canit: Furor eorũ par est anguiũ furori, sicut Aspidis surdę, & obturantis aures suas, quæ vocẽ ritè quantũlibet excantantiũ non exaudiat. D

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

AD hæc vipera suo quodam ingenio prædita, extra ordinem sua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem quæ virum oderit suum, cui mortẽ etiam intentet, neque nisi coitus tantùm gratia blandiatur, per pictam viperam sacerdotes illi intelligebant: ea siquidẽ, vt apud Horum est, cùm mari copulatur, caput eius ori insertat suo, atque in concubitus cõflictu nimia voluptatis vi superata, capite maris mordicùs amputato, maritum extinguit. Id cùm Plinius, Nicander, Galenus, tum plerique alij autores grauissimi tradunt, miror Albertum vnum è nostris conatũ eos redarguere, qui dicant viperam in coitu mariti caput amputare. Sed missa faciam quæ Galenus & alij scripsere in hanc sententiã, Nicandri verò carmina tam pulchra minimè prætermittenda fuerint: E

Μὴ σύγ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις, ὅτε δίχμα πεφυζὼς
περκνὸς ἔχις θύνῃσι τὴν πλὴν φολόεντος ἐχίδνης,
Ἡνίκα θορνυμένου ἔχιος θολερῷ κυνόδοντι
Θερμὰς ἄμυξ ἐμφῦσα κάρην ἀπέκοψεν ὁμεύνου,
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοὶ,
Γεινόμενοι ἐχῖδνες ἐπεὶ διὰ μητρὸς ἀραιὴν
Γαστέρ' ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἴη γὰρ βαρύθει ἀποκύματι· ταὶ δὲ καθ' ὕλην
Ὠοτόκοι δολιχοὶ λεπυρὴν θάλπουσι γενέθλην.

Quæ sic Latinè traduci possent.

Dij meliora velint, ne tunc incautus apertis
In triuiis, cùm forte acres mas luridus atræ
Coniugij euasit dentes, & fulminus ictum,
Vipereo occurras generi, námque illa in apertas
Excipiens semen fauces, caput inde mariti
Complexu in dulci abscindit: mox damna parentis F
Extincti fera progenies vlciscitur, aluo
Materna abrosa, & catuli sine matre oriuntur:
Sola etenim hæc animam fœtum, reliquæ oua colubræ
Per syluam excludunt, fouentque in cortice prolem.

Neque me præterit, esse qui alia quædam serpentiũ genera animal parere tradant, qua super historia multum diuque annis proximè elapsis decertatum est inter literatos viros, lite adhuc sub iudice destituta, cùm etiam fuerint ætate nostra, qui has quas putamus viperas vtriusque sexus electas viuarijs inclusere, easque aliorũ instar animalium coniungi, concipere, parere, educareque fœtus suos experimento compererint, nullo parentum desiderato. Quòd si quis in hoc negotio plura deposcat, ab editis iam eorum libris desumendum fuerit. Sanè alia etiam est viperæ generatio: siquidem Aristoteles, vt apud interpretem Theocriti legitur, lacertam exiccatam ait in viperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

VT verò reliqua prosequamur, filios aduersus matrem conspirantes, Ægyptij sacerdotes per eiusdẽ viperæ hieroglyphicũ notabãt. Quòd si quis hominum

A minum tantũ sceleris admisisset, articulatim cum acutis calamis cæsum iubebāt viuum super spinarum aceruos comburi, meritò maximũ omnium scelus iudicantes ei mortem inferre, à quo vitam quis accepisset. Hac verò de causa dicunt viperas in parricidæ culeum includi solitas: nam Simia, quam Iuuenalis innoxiā appellauit, filios, vt in Cynocephalo diximus, suos necare ipsa solet. Canis verò & Gallus non alia de causa creditur cum his idem subire suppliciũ, nisi quia & ipsi impiè facere videntur, quòd & sorores & matres ipsas saliant. Sed quod ad parricidium attinet, non id tantùm animantium genus eo scelere cōtaminatur, verumetiā phalangia, vt & polypos & fluuiales equos taccam, eadem prorsus impietate notata sunt: hæc enim fœtu numeroso, quippe supra triginta interdũ, edita, matrem quamprimùm orta fuerint interimunt, nonnunquā & patrem, eo viperis immaniora, quo illæ nascendi necessitate, hæc iam nata, nulla cogente causa, nullo inuitante commodo, sponte se parricidio polluunt. Non prætereo quòd Theophrastus negat viperarum vterum à catulis suis exedi: namq; autor ille summæ inter Græcos diligentiæ, aliam in his maternæ mortis causam com-B miniscitur, disrumpi quidem spontè vterũ, vtpote qui angustus adeò sit, vt tam numerosæ prolis multitudinem & incrementum capere non possit. Idem marinis acubus euenire, quas admodum tenues prolis multitudo disrumpi cogat. Quòd verò Dominus Pharisæos viperarum sobolem vocat, ad Dauidicum illud spectare dicit Irenæus, Alienati sunt peccatores ab vtero, ira eis secundum similitudinem serpentis, siue quia venenum semper sub lingua promptissimum habebāt, siue quia erga patrem ingrati abdicatiq; sunt, nullam hæreditatis partem assecuti, siue ob perplexas vias, quas à recto itinere declinantes occupabāt, per ambages & deuia progredientes.

Parricidæ supplicium.

Psal. 57.

ABORTVS.

PRæter hæc sunt è iunioribus, qui abortiuum incommodũ per viperam mulieris pedi suppositam significare commenti sint, quod apud veteres nusquā memini me legere. Figmenti tamen huius causam minùs explodendam apud Plinium olfecisse videor: siquidem is traditum ait à veteribus, mulierem prægnantem si viperā siue studio, siue incuria transcenderit, abortum facere, vsque-C adeò viperæ venenum vel afflatu solo in humani generis perniciem grassatur, fitq; ita serpens ea humanorum partuum fascinatrix, quòd illi ritè pàrere non liceat: vt minùs iam miremur venenum illud quo Scythæ sagittas suas inficere cō sueuerunt irremediabili scelere, non aliis libentius rebus confici solitum quàm viperina sanie, & humano admixto sanguine.

VVLNVS AMATORIVM.

QVæ verò de morsu viperæ ponũtur à Platone Sympoſio, eius scilicet ictu tactos aperire nolle quid patiantur nisi iis qui similiter ægrotant, mysticè, vti suus est mos, posita sunt. Sed cur Platoni veritatis discipulo innitamur, cùm liceat homini Christiano Platonis ipsius præceptores, Prophetas quippe & sapientes alios legere, qui de mundo, & iis quæ supra mundum sunt, accuratissimè disseruere, cœlestisq; numinis afflatu cognita, mortaliũ ingeniis cognoscenda pposuere, perq; eos ad eam, quæ vera & sola est, sapientiā peruenire? In hoc autem serpente, sacratioribus interim interpretationibus omissis, nostræ nobis imbecillitatis conscii, humaniora quædam prosequemur, quę si non ad diuinorum intelligentiā, ad mores certè, & vitæ nostræ conditionē facere videbuntur, eamq; ingrediemur viam, quam admirandus Philon primus omnium videtur

aperuisse. Dicemus igitur viperinum hunc morsum spectare nimirum ad illud D amatoriæ mollitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in Diuinis literis per serpentem qui Adamum decepit, probatissimorũ autorum opinione designatur: in illo enim, vt hi tradiderunt, voluptatis, nequitiæ, mollitieiq; fomes delitescit. Picturata siquidem cutis, vt cum ipso Philone & alijs super hoc latius philosophemur, varias delicatasq; rerum omnium illecebras præ se ferre videtur. Et mortale genus nulla re magis afficitur, quàm rerum varietate. cuius rei experimentũ est in pictura, in fictili fabrilíq; arte qualibet, aliqua ratiõe digesta. Quin & natura ipsa varietate ad lasciuiam vsq; delectari videtur. Plantarum enim diuersicolores flores, varia germina, speciosi fructus, & alia atq; alia forma, hisq; atq; illis coloribus intincti, ac multiformes animalium facies, visum oblectant, quibus si supra modum delectemur, in eorum admirationem nimium illecti, inhæsitare videmur luto, proníq; in faciem procũbere, totoq; ventre serpere: terreno enim vescimur cibo, posthabito cœlesti: nam vt optimè ait Horatius,

Insani sapiens nomen ferat æquus iniqui,
Vltrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam. E

Illo prius aptè proposito subsequitur:

Quid censes munera terræ,
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

Ad hæc comessationes & ebrietates, gulæ ministræ, non minùs quàm mordax serpens miseros artus animæ depascuntur. Reptatus autem nihil aliud significat, quàm animum qui attolli nequeat in sublime, semperq; deiectus ad sola terræ commoda prorepat. Spiræ cõglobataq; volumina mille, quibus assiduè decipimur, laqueos intento veluti digito demonstrant. Latebris gaudet coluber, latebris & voluptas impura, quæ veluti in scrobibus & hiatibus, in humanis quippe sensibus occultatur. Hinc apud Græcos Mycheæ Veneris sacra, quæ in specubus & abditissimis penetralibus celebrantur: μυχὸς enim secessus est. Et scitè Lysiteles Plautinus adolescẽs Trinummo, amorem lasciuum latebricolarum hominum corruptorem vocat: super hoc Tertullianus ita declamat: Abscondat itaq; se serpens quantum potest, totamq; prudentiam in latebrarũ ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, F tortuosè procedat, nec semel totus lucifuga bestia: hæc ille. Venenosa verò sibila veluti surrepentis ipsius mali blandimenta quædã sunt: nam boni specie decipimur. Ad hæc futurum dicit Deus, vt homo serpentis caput obseruet, ille hominis calcem aggrediatur: malorum illud affectuum principiũ contagionemq; mentis ex multiplicis voluptatis vsu indicat, cùm eius præcipua vis nostræ insideat cogitationi. Per calcem verò animę pedem intelligimus, quę illa est portio despicatissima, qua materiæ vti solo innitimur, altrix inquã, & cibaria potestas, libidinis irritamẽtum, & voluptariæ totius lasciuiæ magistra. Est hæc, inquam, Philonis sententia, cui D. Ambrosius è nostris libenter accedit, & ex serpentis specie figuram delectationis intelligi asseuerat Hexaëmero, & ad Sabinum epistola. Nam & Origenes reptile venenatum in nobis esse dicit, cùm mulierẽ aspeximus ad concupiscendũ eam, atq; vt in ea penetralia & sacra adyta subeamus, vnde sublimiora quædã ad puriorẽ aërem patefactis hiulcæ terræ foribus proferamus. Nónne idẽ Origenes de immaculato Virginis vtero, & ortus vitæq; eius integritate perpetua loquens, eam ait neq; serpentis persuasione deceptam, neq; venenosis eius flatibus infectam? Cyprianus de serpẽte eodem contra No

uatianum

A uatianum: Plus metuendus est, inquit, & cauendus inimicus cùm latenter obrepit, cùm per pacis imaginem fallens occultis accessibus serpit, vnde & nomen serpentis accepit: ea eius est semper astutia, ea est circumueniendi hominis cæca & latebrosa fallacia: sicà principio statim mundi fefellit, & verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit.

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

FAbulam Libycā ponit Dion Chrysostomus oratione quinta, ab istiuscemodi commento non admodum alienam. Esse quidem in Libya ferarum genus ex promiscuo bestiarum plurium, & diuersorum generum coitu progenitum: id autem immane admodum sæuumq́ue & ferocissimum circa Syrtes plurimùm versari: cibi gratia tum feras reliquas venatu, tum humanum pastum conquirere quàm auidissimè. Eius verò monstri naturam faciemq́ue forma esse huiusmodi conspicuam: corpus quidem muliebre: idq́ue admodū formosum, lasciuè tumentes papillæ, totumq́ue pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidissimo: mira ab eius oculis prosiliebat hilaritas, quæ intuētem quemlibet in amorem prouiter alliceret: reliquum autem corporis horridum, & squamarum scabritie asperum & intractabile: infernè demum in longum anguem desinebat, cuius caput in extrema parte positum acre admodum esset & mordacissimum: alis non esse præditum, sed sphyngis instar factum, neq́ue tamen eloqui, vt illæ faciunt, sed draconum in morem sibilum tantùm ædere acutissimum. Feras has tota Libya plurimas, atq́ue omnium quæ quot & qualibuscunq́ue pedibus ingrediantur velocissimas, vt nemo esset tam alacer, qui earum insultus effugisse gloriari posset. Animalia itaq́ue reliqua quotquot nactæ fuerint, pernicitate sua fretæ ac robore, per vim assequuntur & opprimunt, sed vnum hominem dolo tantùm blanditijsq́ue adoriuntur, & superant, vtpote quæ pectoribus tam amabilibus ostentatis, spectatores vti pręstigijs implicant, fallacissimosq́ue amoris laqueos intentāt conciliandis cōgressibus admodum idoneæ: in hos quippe cùm inciderint, nullum cient tumultum, nihil hostile minantur, immotæ verò manent oculis interim ad terram magna cum modestia deiectis, instar speciosæ lepidæq́ue fœminæ ad colloquij congressum inuitant, lenocinijsq́ue omnibus alliciunt: simulac verò quis, vt voluptuosorum hominum imprudentia est, cominus accesserit, extemplò eum arripiunt, iniectis quas aduncis vnguibus præditas habent manibus, tandiu priùs occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata sit occasio: insurgit extemplò serpēs à tergo aggressus, apprehensumq́ue lethali morsu transfigit, veneno'q́ue immisso necat euestigiò, mox cadauer miserabile serpens & feræ ipsæ lætantes vnà socialiter depascuntur. Ad hæc addit, Herculem Libycum iter eà facientem in eas incidisse, quas vbi primùm è longinquo prospexisset, cursum arripuerit pernicissimum: illæ autem cùm diu nec ignauiter subsecutæ, prędam tamen eam nancisci minimè potuissent, indignatione succensæ omnem in se crudelitatem conuertēre, ora pectoraq́ue vnaquæq́ue sua fœdissimè dilacerata discerpentes. Ita monitos esse nos debere, vt more Herculis, improbitatem atq́ue lasciuiam tantummodo fugiendo superemus. Quod quidem figmentum ex aurea illa Ecclesiastici sententia mihi desumptum videtur, Peccatum tanquam colubrū fugiendum: paratum id enim esse vnumquenq́ue ad se accedentem haud grauatè suscipere.

FAVNVS ANGVIS.

HVic perquàm simile est quod apud antiquiores Gręcos super Hecate pro-

ditum, eam alij Semelem vocãt, quæ tandiu Fauni patris nequitiæ restitit & obluctata est, etiam virga myrtea verberata, & vino oppressa, donec ille in anguẽ transformatus, filiam spiris vndiq; colligatam improbitati suæ parere compulerit. Cuius fabulæ apud veteres indicia fuerint, ab Hecates templo lõgè summota myrtus: vitis supra caput signi eius extensa: vinumq;, quod proprio nuncupare nomine non licebat, sub lactis vocabulo inferri solitum, quiq; ibidem passim obrepunt innoxij serpentes: quæ quidem fabula facilè ostendit eandem diuinarum humanarumq; rerum disciplinam vniuerso mortalium generi diuinitùs in vsu habitam, sed ab alijs nullo verborum aut rerum inuolucro, ab alijs sensu mystico, ab alijs per symbola, ab alijs per similitudines, per fabulas ab alijs memoriæ scriptorum diligentia commendatam, aut à patribus acceptam, posteris per manus proditam: lacessit enim assiduè humanum genus, quod & Apostolus Paulus apud Deum queritur, Faunus pater naturæ stimulis importunus, id est, originis ipsius compages coagmentatioq;, & modò myrto, hoc est, imaginatione Veneris, modò vino, hoc est, lætitia & hilaritate, modò spiris ingẽtibus, hoc est, multiplici voluptatis ipsius varietate suggesta, nos oppugnat, per q; eam demùm exuperat. Atq; hęc illa patris domus, cuius obliuisci nos debere, admonet Propheta. D E

SENSVS A' VOLVPTATE, MENS A' SENSV DECEPTA.

MVlieris porrò figura apud Diuinarum literarum interpretes pro sensu accipitur, viri verò pro mẽte: vnde quidam Adam terrenam mentem interpretati sunt. Hic igitur siue Faunus, siue, vt nostri rectiùs, serpens, accingit se primùm ad expugnandam mentem, subuertendumq; intellectum. Hic sua virtute opibusq; fretus, hostem repellit acerrimè, vti Adamũ decet. Quid ille vafer & malignus? Eam adoritur, sensus ipsius obiectat commoda, delicias proponit omnes, voluptatũ explicat illecebras, quarũ gustu vel minimo expugnatur Euæ imbecillitas: illa incautum opprimit Adamum, mendaciumq; cõmenta, lenocinio suo atq; blanditijs eum cogit aberrare. Athanasius sanè cùm puritatem animi, quæ in Adamo primitùs fuit, in spiritualium rerum cõtemplatione tantùm occupato, metaphoricè Paradisum à Mose nominatũ ostendisset, ibidem adicit quo pacto sensus mentem à spiritalium rerum meditatione serpentis consilio ad corporis voluptates auerterit abstraxeritq;. Diuus Augustinus in 48 Psalmũ, Singulis, inquit, nostrûm inest mulier hęc: quippe caro nostra, Eua est, quæ seducit virũ, id est, rationem: per quam carnem labitur homo, quem lapsum calcanei nomine quod à serpente fuerit impetitum, Prophetę appellauerunt. Hinc Menander Samarita occasionem sumpsit scelesti perniciosiq; dogmatis, qui nuptias & generandi studium à viperinæ naturæ satana mentiebatur emanasse. F

SENSVS QVINQVE.

IN Euangelica lectione virgines quinq; fatuæ totidemq; prudentes cum lampadibus producuntur, quæ, vt Ambrosius putat, sensus quinq; in sapiẽtibus suo lumine lucidos, eosdemq; in insipientibus erroris tenebris obfuscatos indicarent. Quare videndum an Fulgentius rectè ex Apollophanis Epico, vt ipse dicit, carmine commentus sit Saturnum satum νοῦν appellari, quòd νοῦς Græcè sensus dicatur, quem pro mente & intellectu poni passim inuenimus: nisi ea de causa vocabulum vsurpemus, quòd per sensum, vt Aristotelici, ad rerum cognitionem deuenimus: à νοέω enim νοῦς. Quod tamen alicubi νόος significatum vsurparit

pro

A pro sensu, id in Aonibus Valentinianis habetur: nam is Aristotelem secutus, λόγον à Νῷ emissum prædicabat, rationem quippe à sensu proficisci, de quo Irenæus lib.II, cap.39, & 40. nam hæc nūc nostri non sunt negotij. Duo verò sunt, si credimus Aristoteli, quæ nostri ad vnamquanque rem motus causa sunt: vel ipsa scilicet cogitatio, si nunc intellectum vereamur appellare, vel sensus, rerum enim aut vtilium, aut commodarum, aut quas quoquo modo bonas existimamus, imaginatio, vel ab ipsa cogitatione procedit, quia tales fore existimamus, vel ab eo quòd sensu experti sumus. Ipsa igitur vel cogitatio vel sensus, imaginationem creat, imaginatio statim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, vt ad assecutionem perueniatur. Nostri igitur primi parētes duo, intellectus & sensus. Intellectum verò hic accipio cogitationem quæ certo sit cursu peracta. Sensus vbi intellectui paret, perpetua vtitur tranquillitate, ipsoque deliciarum paradiso perfruitur: vbi verò intellectus sese sensui manciparit, tota aberrat via, & à priore illa amœnitate quieteque ad labores, & inuisas rerum omnium turbas eiicitur.

B **MALVS DÆMON.**

QVòd verò malum dæmonem per viperinam figuram indicamus, multorum consensus accedit. Nam & apud D. Hieronymum draco inter diaboli cognomenta numeratur: & diabolus locutione Mali sæpe ponitur, vt in prece quotidiana diceret Cyprianus, Sed libera nos à malo: quod tamen ipse, libera nos à maligno, protulit. Sed præcipuè Ecclesiastici X. eo loco, Si momorderit serpens in silentio: si quem, ait is, serpens diabolus occultè momorderit, & nullo conscio, eum peccati veneno infecerit, & quæ super pœnitentia sequuntur. Et causam addidere nonnulli linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nam qui eius minister est, aliud porrò lingua loquitur, aliud corde meditatur: his Dominus ait, Generatio viperarum, quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali? Et in diuinis literis alibi factum silentium in cœlo legas, dum committeret bellum draco cum Michaele archangelo: alibi contritū ab Assertore nostro caput draconis in Iordane fluuio, atque ita nos ab eius dominatione liberatos: & huiusmodi pleraque alia. Nam & Pythones genus dæmonum est, & Pytho serpens apud gentiles

C effingitur, quem Apollo sagittis confecerit: quod quid sibi velit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in gestis Pauli, qui vnum ex his exire iusserit è muliere, quam is occupauerat, propterea quòd clamitabat illa, & Paulū & eius comites esse seruos summi Dei, qui viam salutis annunciarēt. Id verò dolebat Paulus, inquit Origenes, quòd indignum iudicaret sermoni suo à Pythonis spiritu testimonium exhiberi. Et Regum primo Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, sibi sisti mandat, vt per incantationes, Samuelis animam euocaret. Sūt qui dicant (vt hoc ἐν παρόδῳ admoneamus) Samuelis non animam, sed imaginem Pythonissæ oggestam: sunt qui Dei permissu veram animam asserant, vt ex calamitatis, quæ Sauli totiens prædicta fuerat, asseueratione, acrius cruciaretur: alioquin vt Deut. XVIII, maximè eū abominatur Deus qui Pythones consulat.

DELECTATIO.

QVantum verò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illum execrantem deuouentemque, vt super pectus suum, & vtero incumbens suo, sit semper incessurus serpens: quod, vt diximus, Philoni, Ambrosio,

Athanasio & aliis subscribētibus, de terrenis delectationibus intelligitur: quare in id quocp deuouit serpentē Deus, vt terra perpetuò vesceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab aliis recitatam seriis his admisceam, adagiū illud ex ea tantùm attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodum iuuenis sanguinē deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyaneo, vt memorat Philostratus, dictum, ὄφιν θάλπεις, καὶ σὲ ὄφις, anguem concupiscis, tecp anguis: quòd is scilicet mulieres appeteret, & ab eisdem identidem expeteretur. Quid Plato? nónne Mosaicam secutus historiam ait Phædro, dæmonem aliquem in ipso statim principio rebus humanis voluptatem immiscuisse, veluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulatori grauissimæ bestiæ maximæcp calamitati, natura inseruerit?

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

Animaduertendum verò est naturam ostendisse nobis, ieiuni hominis sputo serpentem necari posse: ex quo tacitè submonuit, Venereas voluptates libidinisćp ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc sine Cerere & Baccho, vt ait ille, omnino frigent. Et Matth. 9. adolescēs ab impuro oppressus dæmone, nō nisi oratione & ieiunio curari potest, vt Assertor noster admonuit. Et quoniam sunt quibus commentitiū hoc videtur, asserit id Galenus περὶ κράσεως tertio, asserunt idem Alexander Aphrodiseus, autor minimè contemptibilis, & Plinius, & plericp alij rerum naturalium scriptores, qui rem ita tradunt: Si saliua ieiuni hominis in os vel vulnus Scorpionis, vel serpentis, vel alterius venenati animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis esse. quod & Lucretius his versibus tangit:

Est itaq, vt serpens, hominis quæ tacta saliuis
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.

Causam Philosophi perscrutanť, aiuntcp fieri hoc ob magnā inter vtruncp animal contrarietatē: serpens siquidem frigida & sicca est corporatura, homo autē calida & humida: hinc alterū alterius visu tactucp exhorrescere, humanocp sputo tactum anguem æquè fugere, ac si feruentem in aquam incidisset, id si penetrarit in fauces, etiam extingui. Quòd verò aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis saliuam, sciendum & ab ieiuno quocp morsum esse pestilentem.

PETVLANTIÆ FINIS.

Necp absimile est à sacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem desierit. Amorem enim lasciuum per figmentum illud significari tradunt autores optimi: cuius finis quinam alius esse potest, nisi voluptuosa procacitas? quæ tamē vt ex voto facta transactacp omnia sint, venenum demum interneciua animi exulceratione relinquit, quæ latius in Leone, vbi de Chimæra agitur, sunt explicata, vbi & quid super hoc Hesiodi interpretes afferunt, addidimus. Talis dubio procul serpens incautam Eurydicen afflixisse fingitur à Poëtis.

VOLVPTAS MATVRÈ EXTINCTA.

Herculem verò, quem vetustas illa pro virtutum omnium tam animi quàm corporis idea proposuit, angues etiamnum in cunabulis elisisse canunt: quippe eum innuentes, qui ad magna præclaracp negotia sit natus, debere vel à teneris vnguiculis extinguere voluptates. Meritò igitur insigne facinus hoc vtili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus sculptum videas, atque in numis

A numis etiam: cuiusmodi ille est, cuius altera facies inscriptionem habet ΚΡΟ-ΘΩΝΙ. Literæ verò reliquæ in numo, quem attrectauimus, detritæ sunt. Quòd si qui figuram huiusmodi autumant institutam, vt fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatæ vulgò præditi ferebantur, Herculi commendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ valetudinis laudem scriptorum omnium consensu Crotoniatis attributam, adeò vt in vno certamine Olympico septem viri, qui reliquos virtute præcesserant, pariter Crotoniatæ omnes sint reperti: quod latius apud Strabonē libro Geographiæ sexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, κρότωνος ὑγιέστερον. De quo optima valetudine Plautus ait, pugilicè, atque athleticè: nam membra fortia vegetaque magis omnino ea sunt, quæ minùs sese voluptatibus & nequitiæ dediderunt. Sed vt ad anguem reuertamur, ne adeò mirum sit eum voluptatis & libidinis habere significatum, legimus apud Plutarchum eos puellarum amasios aliquando deprehensos esse, omniaque amoris & nequitiæ signa præbuisse: veluti is qui Ætoliæ cuiusdam amore captus, noctu eam adire suetus, puellæ corpori circunfusus, hac atque illac illabens, illam nunquam neque vltrò neque inuitus lædebat, opportuneque sub diluculum recedebat: quod cùm ij quibus puella curæ fuerat intellexissent, eam aliò migrare compulerunt: serpens per triduum et quatriduum non adesse, sed diligenter accurateque circuire, illam quæritans: quam vbi mox inuenit, casu illi obuiam factus, non vti solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eam insiliit, manibusque primùm spira ad corpus adstrictis, caudæ residuo femora flagellabat, leuem quidem iram præ se ferens, quæ licet indulgentia aliqua permixta esset, castigationem tamen apertè demonstraret.

B

ARAXA.

NEque quidem dissimulandum, quòd Scythæ huius salacitatis ergò, quæ per serpentem symbolicè fingitur, Araxam famosæ libidinis fœminam, cuius Diodorus tertio meminit, semiuiperam figurabant: humana quippe forma vmbilico tenus, reliqua viperina. Ferunt hanc eum Hercule copulatam filios treis genuisse, Agathyrsum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentium mox autores fuisse perhibentur.

CONTINENTIA.

C IN sacris Hebræorum literis Dana serpentem æreum Moseos admonitu factum legas, qui aduersantem voluptatibus virtutem præ se ferebat, hominemque à pestifero quouis veneno sospitem reddebat: ea est continētia, atque constantia, atque ideo ex ære, hoc est, fortiori perenniorique materia conformatur: æs enim valde solidum est, neque vlli obnoxium rubigini: quare nexas ære trabes apud Virgilium legas ad perennitatem catenarum: & monumentum ære perennius apud Horatium eodem sensu. Idem & viuentiū salubritati aduersus putrescentia efficacissimo est remedio. Acuti quoque mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putrescant, vel vt diutissimè saltem asseruentur, efficiunt.

CALLIDITAS.

SEd neque calliditas prætereunda est, quæ per serpentis imaginem indicatur. Et Moses prudentissimum inter bruta serpentem dixit. Animal præterea motu varium est, atque ad subsidium defensionemque præcipuè paratum, quodque hostem vlcisci probè possit & nôrit. Draconi verò similis est virtus indagatrix, quæ diligenter omnia perscrutetur, rimeturque studiosissimè: ideoque ab acuto visu nomen illi factum. Et quoniam in primis voluptatem ex eo significari dixi-

mus, vt quod instat agamus, ea demum vera voluptas est, quæ ex intellectu depurgato, & sano sensu perfectissima redditur, vnde absolutum oritur iudicium, quo freti possumus nosmetipsos prudenter tueri, atque sapienter conseruare. Quod igitur vitæ periculum amatoriæ morsiunculæ, & voluptatum vulnera, inrortiq́ue deliciarum laquei intentare videbuntur, id omne temperantia depellat, longeq́ue summoueat: illa enim vna incontinentiæ opponitur aduersaria: equum hęc, vtpote ferocientis improbitatis & vitiosæ cupidinis simulachrum, mordeat, atq; ita vitio prostrato, sessorem in virtutis æqua planitie sanum incolumemq́ue sistat. D

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFFÆVM PATRITIVM ROM. DE SERpente in aliquot signis militaribus, deq́ue caduceo ad rem ipsam, ex sacris Ægyptiorum literis.

E

CVI verò opusculum hoc alterũ de quibusdam serpentis significationibus, in signis præcipuè militaribus, deq; caduceo, nuncupem potius, quàm tibi, Clariss. Achilles? qui præter absolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incuriosus affectator: cuiq; hæc domi nascuntur tam patris tui viri elegantissimi cura, quàm accuratissima aui illius tui clarissimi diligentia, qui cùm à secretis Pauli Veneti II. P. M. esset, quantulumcunq; otij publicis à negotiis surripere poterat, totum id rerum harum cognitioni studióq; tradebat: méque fateor à vobis mutuò accepisse plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi reddere, post rem arbitrio meo digestam, iustum æquumq; existimaui. Accipies igitur à me redhibitionis, sed liberæ & ingenuæ nomine, multarum rerum expressa significata, quarum figuræ imaginésq; apud vos laudabili cura custodiuntur: illúdq; præcipuè familiaribus nobilium domorum insignibus argumentum, contra iuniorum quorundam eruditorum opinionem scriptum ostendisti, quod ex ipsa vetustate desumptum, & apertissimè comprobatum perlegisti. Subieci, me quoque sentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaborasse Imperatorum veterum atqueadeò militum insignia, & in parmulis & in signis more nostro picta fuisse multa enumeraui, præsertim eorum qui serpentem protulissent: nam circa caduceum solicitus plurimùm esse videbaris: & quæ de principatus hieroglyphicis multa disserui. Iussisti mox vt ea omnia conscriberem, quòd per otium ea recognoscere constituisses. Quamprimùm igitur mihi quoque per otium licuit, quod optare te tantoperè contenderas, efficere procuraui, idq; quamlibentissimè, qui quantum in lucris ponerem nõ ignorabam: simúlq; mihi stimulus addebatur ad studia hæc veluti postliminio reuisenda, quæ in multarum occupationum quasi concursu, diutius fuerant intermissa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius resarciri posse videbam, vt ita minimè fortè peritura esse lucubratio mea, quæ talem tantúmq; sibi argumenti huius non lectorem modo, verùm etiam adiutorem comparasset: censuram enim doctrinámq; tuam spero mihi plurimùm profuturam. F

IMPE-

A

IMPERATOR.

PRIMVM igitur hieroglyphicum in hoc genere illud erit, quod ad rerum summam pertinet. Sacerdotes enim Ægyptij si vellent Imperatorem, aut potentissimum quempiam Regem per institutas ab eis imagines indicare, anguem, vt apud Niliacum Horum est, in spiram collectum faciebant, palatij cuiusdam specie in volu minum medio statuta: siquidem domus regia in imperij totius centro sita esse debet, vt omniũ ęquè commodis consulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. suæ vrbem iubet in medio regionis, quoad fieri potest, poni. Et Geneseos 23, cùm dicendum esset, Erat autem Ephron longè princeps Hethęorum: scriptum inuenias ad huius instar hieroglyphici, Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios. Hinc rerum scriptores memoriæ non temere prodiderũt, Antoninum Pium in vrbe semper sedisse, vt ita medius nuncios vndiq; citiùs accipere posset: ideoq; ne lõgiùs abesset, nullas vnquam expeditiones obiuit, prædia sua tantùm in Campania nonnunquã visere contentus: quãuis esse scio qui

B factum hoc ab eo dicant, quòd grauem esse prouincialibus comitatum Principis etiam nimis parci existimaret. Diodorus autem licet alia quoq; serpentis significata commemoret, quin tamen & imperium ex eiusdem animantis pictura intelligi possit, nequaquam inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita describunt, vt eum manu serpentem comprimere indicet, cuiusmodi simulachrum est in numo Aurelij Cæs. Aug. Pij filij, in quo sigillum est, serpentem à medio manu tenens, admouentem caput dexteræ cibum porrigenti. *Numus Aurelij Cæsaris.*

OSCVS.

MAnethon Ægyptius autor, quisquis ille fuit, ait Oscum, qui Tyrrhenis imperauit, insigne serpentis habuisse: Oscosq;, ait Seruius, populos dici, vbi plurimũ serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oscum hunc aiunt coloniã eò transmisisse, Hetruscis tũc Italiæ ferè totius rerũ potientibus: vrbemq; in ea regione longè principem, ab accipitris augurio, quę Hetrusca lingua Capim appellabant, nominasse, vt scriptores quidam vetustiores memorię prodiderunt: licet tempore succedente creditũ sit, eam ita à campestribus locis nuncupatam. Poëtæ verò Hecatæum secuti, eosdemq; Hecatęus, Capyn Troianũ virum vrbis autorẽ fuisse tradunt, & ab eo nomen. Sed hæc vtcunq; fidem faciant

C (in nulla enim re magis autores diuersi abeunt, quàm in vrbium originibus repetendis, dum Græci sibi omnia adscribũt, Latini sua possidere contendunt, nationes pleræq; aliæ non ignobiles esse volunt) satis constat Oscum, Ægyptiorũ principum more, serpentis insignę gestasse, & Oscos eius colonos inde nuncupatos. Oscus dubio procul Hetruscum nomen est, & apud eos ad hæc vsq; tempora viperę Oscorzones appellañ, si modò vipera serpẽs ille sit, qui tota Venetia vulgò Marassus dicit. Et sacrę apud nos literę serpẽtẽ principis elogio nominarũt, dũ ait Assertor noster, fore vt huiusmodi princeps foras eiiciatur, cùm de diabolo loquereĩ, qui per serpentem multis in locis vtriusq; institutionis nostrę figuratur. Hanc interpretationẽ D. Ambrosius è nostris nequaquam aspernaĩ.

IVNO DOMINA.

ET indicandi dominij causa, in Iunonis quoq; dextera serpẽtis caput statuebatur, in lęua verò lapideum sceptrum, cùm Iuno ipsa dominij pręses apud gentes haberetur, incederetq;, vt ipsa de se apud Virgiliũ dicit, Diuûm regina, Iouisq; & soror & coniunx.

IVNO CONSERVATRIX.

D

Iuliæ Mamææ numus.

NAm in Iuliæ Mameæ Aug. numo simulachrum est, sinus fluentes collectũ, læua hastæ adnixa, dextera anguem in spiras conuolutum porrigente: vbi anguis omnino imperium, hasta defensionem indicat: quod vt coniiciam facit inscriptio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX.

ORBIS DOMINIVM.

SErpentes quoq; leonibus, qui Opis deæ simulachro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem vel orbis ipsius dominium significabant. Argutum verò dictum apud Græcos contra potentiores ciuili quadam libertate iactari solitum, ὄφις, ἐὰν μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται: Anguis, nisi anguem comedat, non fiet draco. Nam inter serpentum genera, Dracones ij vocantur qui corpore sunt immaniore, vastioreq; magnitudine, tametsi pro quocunq; angui plerunq; nomen autores vsurpant. Quem igitur Imperatorem statuas, eo adagio aiebant illi, ei necesse esse Reges & Principes multos deglutire, vt ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMPP. DVO.

E

IN Græcorum etiam numis dominium per serpentũ effigiem significari obseruauimus: nam in numo quodam videas serpentes duos ad semicirculi curuaturam inuicem spectantes, caudis introrsum incuruatis, cuius inscriptio dominiũ penes duos esse demõstrabat: ita enim habebat, ΔΥΝΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. Quod ita apertius exprimitur, δυναρχία ἐξ ὑπατῶν δύο.

PROVINCIÆ PRINCEPS.

QVòd si regem Ægyptij prouinciæ tãtùm alicui iura legesq; dantem pingere voluissent, dimidiatum, vt apud Horum est, anguem figurabant, per animal quidem Regem, per segmentum verò, quòd non vniuerso imperaret orbi, subindicantes: omnipotentem siquidem ex integro dracone intelligi, superius ostensum est. Sanè anguis ille qui Tarquinij Superbi animum perculit, anxiũq; reddidit, cùm à columna lignea repentè elapsus omnes vertisset in fugam, tota rei miraculo curia consternata, nimirum significabat nouum & inexpectatum principem, eundemq; iuuenem L. Brutum, de columna lignea, hoc est, de stupore, quem diu simulauerat, proditurum. Lapis enim & caudex, pro stupido & alienatæ mentis homine, apud Comicos ponitur.

F

REX OPTIMVS.

SI verò Regem optimum significare procurassent (κοσμήτωρ enim, non autem κόσμος, in emendatis Hori codicibus habetur) anguem vtiq; in orbem collectum effingebant, cauda mordicùs apprehensa, sed regis nomen in spiræ medio describebant. Quin etiam certam anguis speciem μεσὶ cognominatã, huic significato adhibebant. Cur verò anguem fingerent sibi caudam admordentem, autores quos sequimur nusquam tradunt: sed si ariolari licet, indicabat, omnia vsque ad minima vltimaq; curæ esse regi, qui bonitatis nomen sit adepturus, cùm ea præcipuè de causa Sardanapalus & plerique alij infames habiti sint, quòd simulac ad principatum peruenere, omni abiecta cura sibimet tãtùm vacare, seq; vnos curare instituerunt.

REX TVTELARIS.

QVòd si Regem Ægyptij suum vel alium quempiam in obeliscis aut monumentis aliis curam populi sui gessisse regiam attestarentur, eumq; tutela-

rem

A rem fuiſſe commonerent, anguem vigilem, vertice quippe ſurrecto, elatoq́ pe-ctore ſculpebant, cuiuſmodi ſpecies adhuc pleriſq́ locis inſpicitur: hic verò pro regio nomine CVSTOS inſcribebatur, vtpote quòd æquè vigilabundum eſſe deceat Regem, cui gentium regniq́ tutela ſit curæ credita. quare apud Homerũ Somnus Neſtoris perſonam indutus, his verbis compellat Agamemnonem:

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

Quam ſententiam ita reddamus:

Non decet ignauum tota producere ſomnum
Nocte virum, ſub conſilio, ſub numine cuius
Tot populi degunt, cui rerum cura fideſq́
Credita ſummarum. Quod P. Scipio, vir alioqui rebus tot præclarè geſtis omni laude maior, cùm minimè præſtaret, ſomnolētiæ taxatione malè apud Romanum populum audiebat. autor Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili inſtitutione. Sanè verò dracones à viſu, quem acutiſsimum habent, nomen apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de cauſa dedicatur, quia no-

B men id περὶ τὸ πάντα ἀθρεῖν, καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum nonnulli tradunt: prudentiamq́ hinc interpretantur, quæ omnia perſpiciat, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendam, qui in amicorum vitiis tam acutè cerneret quàm aquila, aut ſerpens Epidaurius, puto prouerbium ſecutus, ὄφεως ὄμμα. Neq́ temere Ariſtophanes finxit angues duos Pluti oculos in Æſculapij lambere, cuius rei beneficio ille ex cæco cernere cœpiſſet.

HEROS.

QVòd autem Heroibus in vniuerſum draco ſacer habeatur, ea de cauſa Plutarchus, Agide, factum putat, quòd ex medulla hominis ſerpens gigni ſoleat: quod non ignorauit Virgilius cùm ad Anchiſæ tumulum hæc accidiſſe memorauit:

Adytis cùm lubricus anguis ab imis,
Septem ingens gyros ſeptena volumina traxit
Amplexus placidè tumulum, lapſuſq́ per aras:
Ceruleæ cui terga notæ, maculoſus & auro
C *Squammam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus*
Mille trahit varios aduerſo ſole colores.
Obſtupuit viſu Aeneas, ille agmine longo
Tandem inter pateras & leuia pocula ſerpens,
Libauitq́ dapes, rurſuſq́ innoxius imo
Succeſsit tumulo, & depaſta altaria liquit.

Quod quidem non temere fictum à Poëta, ſed ex hiſtoria deſumptum. Athenienſibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnam inituris, ſerpens draco in naui dicitur apparuiſſe, fecundiſsimo rerum, quæ proſperè ſubſecutæ ſunt, prodigio: cuius rei monumentum in Salamine templum fuit Cychreo, vt apud Pauſaniam eſt, dicatum, quòd Apollo reſponderit ſerpentem illum Cychreum heroëm fuiſſe, qui auxilium allaturus adueniſſet.

EPAMINONDAS.

EPaminondas autem Imp. ille clariſsimus, qui ad Mantineã tam fortiter occubuit, draconis geſtamine inſignis fuit. Eo verò loco vbi prçliũ cõmiſſum eſt, columnã erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriã ſculptum

ostentante. Quod Pausanias ideo factum arbitratur, quòd is ex Spartiatarũ cognatione, quæ Thebis erat antiquissima, progenitus diceretur, quorum id gentile esset insigne, quippe quòd à seminio anguineorum dentium, quos Cadmus seuerit, oriundi essent: Spartanosq́ ipsos in Laconia inde originẽ duxisse nonnulli credidere, quos olim ὀφιοφάγους nuncupatos alia de causa historici tradiderunt: cùm enim annonæ caritate laborarent, compulsi sunt serpentes, quorum vis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi vsum conuertere. Sed quoniam de clypeis & gestaminibus militum atq; cohortium multa dicturi sumus, quia id præcipuè contendebas, vt aduersus eruditorũ quorundam sententiam veterum exempla tibi suggererentur, quò non esse nouum institutum familias variis gestaminibus tum colorum, tum dissectionum, atq; etiam insculptarum in illis animantium, figurarum, plantarum, instrumentiue alicuius adiectione discerni, comprobare posses: priusquam ad horũ explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum & nominis claritatem per anguem common strata dicere necessarium est. Sed priùs aliqua de ostentis. D

AMPLITVDO NOMINIS. E

IN ostentis enim summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, non iis tantùm quæ ad imperium aut alium quemcunq; principatum attinẽt, sed ad ea quoq; quæ vel ingenio vel arte celebritatem sibi aliquam comparauere: vt in histrione Roscio, artis suæ gloriam præmonstrauit: cùm enim puerum anguis dormientem noctu complicasset, pater ad aruspices detulit, qui responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

AVreliano verò, quamuis modicis parentibus ortus esset, summum tamen imperium anguis portendisse fertur, cùm eius pueri peluim plerunq; cinxisset, necq; vnquam occidi potuisset: postremò matrem eius, quæ templi Solis sacerdos erat, & aruspicinæ non ignara cùm hoc vidisset, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. Pari præsagio Seuero imperium præmonstratum est, cui dormienti, vt Spartianus ait, in stabulo, serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactis ac acclamantibus familiaribus, abiit. Quin & Maximini iunioris, quem pater secum Imperatorem appellauit, caput dormientis serpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autem somnia? nonne ipsa quoque vel in conceptu vel in partu quotiens draconem obtulissent, eiusdem amplitudinis prænuncia fuerũt? Mamæa Alexandri Seueri mater, pridie quàm puerum eum pareret, somniauit se dracunculum enixam edidisse. Nam & Alexandro Macedoni draco dominij claritatem præsagiuit, qui matri Olympiæ congressus in somnis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum est, & ipsi draco circunfusus nihil attulit nocumẽti. Dedit & Augusto Imperij præsagiũ ostento simili. Nam cùm Actia mater eius ad solenne Apollinis sacrum media nocte venisset, positaq; in templo lectica, dum cæteræ quoq; matronæ dormirent, obdormisset, visus est draco repentè ad eam irrepere, pauloq; pòst digressus: illa verò expergefacta quasi à concubitu mariti se purificauit, & statim in corpore eius extitit macula veluti picti draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeò vt publicis inde balneis perpetuò abstinuerit. Sed enim facile fuit ostenta quæ principibus viris aut nobilitate aut opibus claris accidissent, ad futuram eorum amplitudinem accommodare, quid de seruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus venalis cùm Romam delatus esset, deprehensus F

A est dum quiesceret, habere sub capite draconē in spirā complicatū: quem Thracia itidem mulier conspicata vaticinandi peritissima, signum esse dixit magnæ cuiusdam & formidabilis potentiæ, quæ tamen infaustum esset exitum habitura. Idem serpens vbi defectus casu aliquo fuerit, imperij adesse finem identidem ostēdit. Nam Tiberius Cæsar serpentē draconem in deliciis habere solitus, eiq; manu sua cibū ministrare: quem cùm is corrosum à formicis reperisset, monitus est cauendam sibi esse vim multitudinis: formicas enim populi significatum habere, nō fabula tantùm Pelei Thessaliæ Regis, verùm et portenta & prodigiosa somnia declarant. Nam & Nero paulò antè quàm extingueretur, visus est sibi per somnium pennatarum formicarum multitudine oppleri. Sed enim de formica loco suo plura. Quod ad serpentem pertinet, idem Nero qui serpentis spolium à matre pro amuleto commendatum, brachio alligatum aliquādiu gestauerat, inde memoriæ maternæ tædio abiecerat, tūc id perquisiuit incassum, cùm omnia contra se fremere comperisset, maternæ erga se pietatis serò memor.

ASIA.

B Antea verò quàm militaria signa promoueam, scrupulus ille mihi videtur eximendus, quòd nonnulli per serpentes tris, Asiam prouinciam significari putant, non secus ac ibes Ægyptum, elephanti Africam, cuniculus Hispaniā, equus Italiam, quæ sigillatim suo quæq; Commentario declarata sunt. Id ea de causa suspicari videntur, quòd numi plerique argentei conspiciuntur, quorum inscriptio est, CÆSAR IMP. VII. ab altero latere angues tris, quorum duo pectoribus hinc inde sinuosè surrectis attolluntur, tertius iacens capite caudam vnius, cauda verò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria fur rigitur calathisco insistens, quippe ad ipsius terræ Asiaticæ feracissimam vbertatem significandam. Inscriptio verò est, ASIA RECEPTA. Sed enim ego angues eos tris indicare crediderim, Imperium Romanum tris iam orbis partes occupasse: Europā enim diu possederant, Africam paulò antè subiugarant, nūc Asia recepta, & ad reliquas applicata, tertiam quoq; partē adepti videbantur.

PRÆFECTVS MILITVM.

Quod verò pertinet ad insignia militum, numus est Cæsaris Dict. III. in quo Victoriæ caput est, alatū quippe, & capillis in nodum collectis, ab altera cuius facie Roma gradiens, stola ad pedes demissa, capite, vti mos, galeato, ancile sinistra gestans, læua trophæum, quod humero inhæret, sustentans: à latere verò serpēs Draco prorepit capite surrecto, magnis voluminibus terga trahens, cuius inscriptio est, C. CLO. VI. PRÆF. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In sacris literis legas, draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Psalmo quarto supra LXX. habetur: quod milites, centuriones & duces eos significat, qui fuerant à Pharaone immissi, vt Israëliticum populum persequerentur: ij aquarum mox inundatione suffocati sunt, atq; ita contriti. quodq; mox sequitur phrasi longè insigniori, Tu confregisti caput Draconis, Pharaonem ipsum intelligit. Qui mysticum sequūtur sensum, hæc ad Christum referunt, qui dæmonis vim omnem sustulerit.

Cesaris numus.

C

COHORTES.

Quin & cohortiū erant insignia, perq; singulas earum, vt Flauius Vegetius scribit, ferebanē ad prælium à Draconariis, quo nomine κατ' ἐξοχὴν signiferos omnes appellitabant. Quo verò pacto gestarentur, videre est apud Ammianū Marcellinū, vbi pompam describit quam Constantius Imp. vrbem ingrediens

duxit: erant enim, vt is inquit, & dracones hastarum aureis gemmatisque summitatibus illigati, hiatu vasto perflabiles, et ideo velut ira perciti sibilantes, caudarumque volumina relinquentes in ventum. De iis Claudianus. D

Mansuescunt varij vento cessante dracones.

Erat verò signum draconis purpureum, vt idem Ammianus attestatur. Atqui non in signis tantùm serpentes militibus vsu fuêre, sed viui etiã pugnatorib. sociis auxiliũ non contemptibile præstitêre. Legimus enim Annibalem mõstrasse Antiocho nauali prælio pugnaturo, vt in hostiũ classem vascula iacularentur viperis plena, quarum metu perterriti hostes à dimicatione & nauticis ministeriis impedirẽtur. Idem cùm Prusias iam cedente classe sua fecisset, victor euasit. Antiquæ verò illius militiæ vestigia quædam habentur apud vos Maffęos Romę in Canone quodã circa Theodosij tẽpora et aliquanto etiã prius cõfecto, in quo militũ omnes ordines recensent, gestaminaque ipsa suis etiã coloribus picta conspiciuntur, quę quisque manipulus turmaque, ex quadrupedib. vel alitibus, vel ex colorũ varietate signa sibi desumpsissent: ex quib. quæ facerẽt ad anguẽ, quo niam id operis ordo sibi deposcere videbat, subiicere nõ importunũ iudicaui. E

SENIORES MENAPES.

EX his enim seniores Menapes dicti, anguem luteum pro insigni habebant in parma viridi, cuius marginem rubor limbus ambibat. Vmbilicus argenteus erat, circa quem luteus circunducebatur circulus. Hic autem serpens terga infernè habebat, caput & caudam sursum versus inflectebat.

CORTONACENSES.

QVi verò coloris albi draconem præferebant in rubra parma, cuius vmbilicus erat argenteus, in margine verò circuli duo, quorum interior prasinus, albus exterior, ij Cortonacenses appellabantur, & cum superioribus vtrique sub Magistro peditum stipendia faciebant.

THAIPSALI.

NAm qui sub equitum Magistro militabant Thaipsali, nisi codex in damno est, & Thessali fortè castior lectio sit, nuncupati, cæruleũ gestabant anguẽ, terga læuam versus porrigentem, in dexteram verò caput & caudam incuruantem: qui gestus in Cortonacensibus diuersus erat. Horum verò parma alba, vmbilicus identidem argenteus, circum quem ruber ducebatur circulus. Inter caput & caudam colubri, violaceus erat orbiculus. F

PRÆCEPTI FABRICÆ.

INter gestamina verò Fabricæ præfectorum, quæ sex numero erant, dimidiatus serpens luteus in horum vno conspiciebatur, parma cærulea, aureus vmbilicus, margo ruber, intra quem à lęua parte onyx paruus cum Æthiopis sigillo. Sequebantur ij virum illustrem, Magistrum officiorum appellatum.

SAGVNNENSES.

SEd angues duo in huiusmodi militũ gestaminibus colore rubro, siue, vt ex Ammiano diximus, purpureo, ad similitudinem X. Gręcæ literæ in trãsuersum siti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circundaret, eorum erat insigne qui sub Magistro peditum merentes, Sagunnenses appellabantur.

BIANENSES.

HVmanicipitis autem serpentis effigies in cærulea parma ipse quoque vnicolor, spiris duabus circa vmbilicum aureum datis, capite eo humano superarrecto, & in aucrsum respiciente, cauda aliquantulũ infernè summissa propen-

den-

A denteq́;, gestabatur à militibus qui sub Magistro militum per Illyricum merebant, Bianenses nuncupati.

HONORIANI IVNIORES.

ERat inter hos quoq; mutilati serpentis insigne, cuiusmodi eorum habebatur qui Honoriani iuniores vocabantur. Serpentis id frustum luteũ, totam ferè parmam circumplexum. Inter caput & segmentum quadra erat & ipsa lutea, angulis in os & in cęsuram versis, in qua tessella conspiciebatur purpurei coloris. Intra anguem parma omnis rubra, extra tergũ circulus albus ducebatur, vmbilicus erat argenteus. Erant ij sub illustri viro equitum Magistro.

MARCOMANI.

SVb eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipsi quoq; serpentem præferebant coloris identidẽ lutei in alba parma, cuius aureus erat vmbilicus. Inter segmentum & caput lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CVRATII IVNIORES.

B COntrà verò in nigra parma luteus erat serpens eodem circunductus modo, & ipse curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & incisionem collocato: vmbilicus ad angulos rectos decussatus, partes duas aduersis angulis oppositas albas, duas cæruleas habebat. Gestabãt hoc Curatij iuniores sub eodem Magistro equitum militantes.

MAVRIALITES.

AT dimidij duo scq; inuicem inspectantes albi coloris in parma viridi, quã margo ruber ambibat, eorũ erat gestamen qui sub eodem Magistro equitum Maurialites appellabãtur. Huius quoq; parmæ vmbilicus decussatus erat tranuersis lineis, cuius duæ oppositæ partes albæ, aduersæ cæruleæ.

FABRICÆ.

PRæter sex illa insignia, quorum superius mentionem fecimus, præfectus Fabricę septem alios ordines ducebat totidem gestaminibus insignes, in quorum vno serpens luteus dimidia sui parte conspicuus, capite truncicq; parte cæsa in lęuam versis: parma cærulea. Inter serpentis caput atq; segmentum orbiculus erat luteus: vmbilicus quoq; in obliquum decussatus, partim aureus, partim argenteus erat.

C DEFENSORES.

DVos verò angues in caducei speciem implicatos, capitibus ad osculũ coẽuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi gestare soliti sunt qui Defensores vocabãtur. Horum præfectus erat illustris vir militum Præsentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

INteger etiam caduceus, hoc est, totis expreßsis anguibus, iisq; vnà cũ baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat, insigne erat legionis eius quæ Sexta Parthica vocabatur. Militabat sub Magistro militum per Orientem.

ANGLEVARII.

SVb militum autem Præsentiali Angleuarij erant, quorum insigne fuit caduceus ruber, in baculi cuius summitate pila erat, vnde angues prorumpebãt, & ad osculum iuxta parmę medium adflectebantur. Parma erat sapphirei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI.

D

AT sub Magistro militũ præsentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum gestamen erat parma tota lutea, sed nigro circulo aliquantulum interiùs circũducto, in medio cuius angues rubri duo, non è baculo, sed velut è cippo quodam identidem rubro emissi ad osculum incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio nigris lineis à dextera ad læuam in parallelum dissecantibus, in superiore cuius parte T. centurionis signum notatum erat: de quo alibi diximus.

FALCONARII.

IN eadem Magistri militum Præsentialis militia gestamen erat in parma tota purpurea angues duo cærulei, colore tamen dilutiore, binæ vtrinque aures acutæ, longeque surrectæ. Hi non baculo, sed lato cuidam pedamento committebantur (liceat ita columellam appellare, quæ sustinebat angues) vnde mox in superiorem caducei partem curuabantur. fulcrum illud lato spatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. medium huius spatij vmbilicus aureus occupabat: qui id præferebant, milites Falconarij nuncupabantur.

E

VINDICES.

IIs proximi erant & ordine & præfectura vocati Vindices, qui cæruleas Mori instar colubras in caducei morẽ flexas pro insigni habebant in parma tota lutea, vbi angues pedamẽto cõmittebãt̃ appliciti coalitique. aureus erat vmbilicus.

SAGITTARII NERVI.

DVcebat & Magister peditum ordines aliquot caduceis insignes, ex quibus præcipuè erant sagittarij Nerui, qui dimidio vtebantur caduceo, quorum scilicet parma coloris erat prasini, rubro circunducto limbo. Parmæ medium occupabat orbis luteus, in quo angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad osculum in circuli se formam incuruabant.

BATAVI.

HOrum socij erant qui cæruleos gestabant angues in caducei more flexos, in parma tota rubra: anguium verò pedamentum album erat veluti squamis acutis quatuor altera super alteram scandentibus, quarum apices infernè summittebantur. Bataui autem erat eorum nomen.

MARCOMANI IVNIORES.

F

IIs additi erant Marcomani iuniores, & qui ipsi caducei formam præferebant: albas quippe angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad angues vsque coloris eiusdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

NEque quidem hinc aberãt seniores Marcomani, qui hunc eundẽ secuti præfectũ, prasinas habebãt caducei colubras in alba parma, quã luteus ambibat circulus: rubra verò erat sedes pro fulcro supposita, cui applicitæ erãt colubræ.

ATECOTTI IVNIORES.

ORdinibus his adnumerabantur illi quoque, quorũ gestamen erant angues ex caduceo luteę, cum rubro pedamẽto in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi verò Atecotti iuniores appellabantur.

EXCVLTATORES.

VNus etiamnum ordo caduceatus eundem Magistrũ peditum sequebatur, quibus nomen erat exculta toribus. Gestabant ij caduceũ ex luteis angui-bus

A bus auritis, quorum terga crispis acutioribus inhorrescebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

QVi verò sub Magistro equitũ caducei gestamen vsurpabant, albas præferebant colubras cum pedamento identidem albo in parma prasina, quam ruber ambibat limbus, hiq́ Brachiati vocabantur. Reliqua verò insignia, quæ innumera penè sunt, per commentaria cæterorũ animalium, vt loco quæq́ congruebant singula disposita sunt, partim in arma & signa reliqua militaria congesta. Nunc quia res nobis cum angue est, & in caduceũ incidimus, satis habituri sumus si reliqua caducei significata Commentario hoc explicuerimus.

DE CADVCEO.

CAducei species tota prorsus Ægyptiaca est, quã Mercurio præcipuè veteres consecrarunt, draconibus duobus, mare scilicet & fœmina, parte media voluminis sui inuicem in nodum, quem Herculis vocant, obligatis, quorum primæ partes reflexæ in circulum preſsis B osculis ambitum circuli iungunt, caudæ verò ad Caducei capulum reuocãtur, ornanturq́ alis ex eadem capuli parte nascentibus.

GENESIS.

ARgumentũ huius hieroglyphici cõmenti ad geniturã hominis, quæ genesis appellat̃, Ægyptij protendunt, deos præsides homini nascenti quatuor esse memorantes, δαίμονα, τύχην, ἔρωτα, καὶ ἀνάγκην. Ac priores duos Solem & Lunam intelligũt, quòd Sol autor spiritus, caloris & luminis, humanæ vitæ genitor & custos est, ideòq́ nascẽtis dęmon credit̃. Luna τύχη, quia corporũ præses est, quę fortuitorũ varietate iactantur. Amor osculo significat̃, Neceſsitas nodo: pinnæ mentis velocitatẽ indicant, qua pernicius nihil. Inuolucrũ verò draconũ, iter vtriusq́ flexuosum ostendit. quæ omnia & pleraq́ alia Macrobius diligẽter examinauit, à quo, quę diffusius quis exponi quæsierit, petendũ. Occultam sanè rerum originẽ per serpentis effigiem Valentiniani cõmonstrabãt, positionẽ intestinorum nostrorũ per quæ esca infertur, in exemplũ adducentes, quę serpentinæ spiræ instar in vtero delitescens, occultatæ in nobis genitricis substãtiæ specimen habeat.

MINÆ PAX'QVE.

C SVnt autores haudquaquã aspernãdi, qui serpentes illos mutuis nexibus implicitos, minas & pacẽ simul ostentare putẽt, cuiusmodi simulachrũ Gephyrei armato exercitui prętulisse ferunt̃, cũ Eumolpus Athenienses profligauit: illi enim Caduceũ prętendẽtes, & pacẽ quietis, & minas insultantib. offerre visi.

TERRA.

INterpretationẽ eam quæ Caduceũ ad geneseos significatũ trahit, Ægyptică esse nõ negarim, sed alia quadã ratione à Macrobiano cõmento seciore. Siquidem Ægyptij, cum maximè omniũ humanũ genus ex cœno genitũ profiterentur, colubros terræ filios esse nõ ignari, prout etiã in ostentis aliquot accipiunt̃, fingentes colubros ita mutuo cõplexu ad osculũ tendere, omnẽ indicant humanitatem, si salua esse velit, oportere in eiusmodi cõcordiã cõuenire. Caduceatores itaq́ serpentes eo complexu coniunctos pręferũt, vt eos qui aliis iniuriã facere moliuntur, humanitatis admoneant. Quòd verò terræ signum sit anguis, plerisq́ historiarũ locis, sed eo præcipuè reperias, vbi Crœsus aduersus Cyrum bellũ suscepit: eo enim tempore vis colubrorũ ingens in suburbanis Sardium locis repentè coorta est, quos equi in pascua dimiſsi paſsim deuorarunt: respon

derunt diuinationum periti, futurum vt externæ gentes indigenas consumerẽt: indigenam enim esse colubrum, terræq; filium: equum verò & aduenam & bellicosum hostem, de quo suo satis dictum Commentario.

D

CONCORDIA.

VErùm si quid in longa huiusmodi rerũ indagine ariolari licet, putarim ego picturationẽ hanc in pacis & cõcordię significatum inde sumptã, q; serpentis effigies plerisq; locis pro bello & odio, funestaq; alia quauis clade poni solita est: osculũ aũt, & pacis & cõcordiæ signũ esse, negarit nemo. Quin & sacræ pietatis nostrę literę pacis osculũ identidẽ attestanť. Virga, vt loco suo latius ostenditur, tum disciplinã, tum eloquentiæ vim indicat. Si quis igiť pietate grauis, & eloquentia potens, altercãtes aggressus, nullam bello salutẽ esse docuerit, dubiũ bellorũ omniũ euentũ dixerit, funesta perniciosaq; demũ esse bella cõmonstrarit, & quęcũq; alia ad huiusmodi rẽ pro loco, tẽpore, personisq; facientia excogitare et eloqui potuerit, perfacilè is discordes animos in cõcordiã trahet, duosq; angues, hoc est, odia mutua doctrinę suę virga in vnũ obligabit, quibus ad osculum coeũntibus, cõuenire animos & ad concordiã cõuersos esse, meridiana luce clarius apparebit. Neq; me fugit, esse ouorũ genus in magna Galliarũ fama, quod anguineũ appellãt Druidæ, q; ex numero suorũ ouorum faciant angues, cõuoluentes ea, & saliuis fauciũ corporumq; spumis cõglomerantes, vt tãdem fiat ex multis vnũ, siue angues ea sint oua spiris ita conglobati, artificiq; complexu adstricti: saliuarumq; profluentiũ humore cõcreto crusta superinducať. Vtcunq;, id sanè constat, ouum hoc quodcũq; sit, ad victorias litium, ac ad cõciliandos sibi Regũ aditus mirè laudari, perinde ac etiã pinguem anguis in pelle dorcadum (ne draconũ, vt in corruptis Pliniĳ codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatũ in lacerto, conferre ad iudiciorum victoriã perhibeť, cuiusmodi rebus magica superstitio mortaliũ plurimos eludit. Quòd si hoc credibile videatur, Philostrato etiã, præter innumeras quas cõfinxit fabulas, fides adhibenda est, qui Gygis annulum habuisse lapidem scribit, qui montanis Indiæ locis cristatorum quorundam draconũ capitibus insit. De quo quidem annulo multa Plato libro de Iusto, & ab eo Tullius Officiis, quòd is qui eũ gestaret, pala in volam conuersa, à nemine spectaretur quandiu pars illa palam attingeret.

E

PAX.

F

PLerisq; sanè locis videre est anguiũ huiusmodi globos in vnã quasi massam adstrictos, de iugorũ verticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aiunt tantam anguiũ vim conuenire, conuoluiq; in gyrum inuicẽ, vt mõtis speciẽ procul aspicientibus reddãt: cuiusmodi quidẽ cõplexus anguiũ, & frugifera eorũ concordia, causa, vt Plinius inquit, videť esse, quare exterę gẽtes caduceum in pacis argumentũ circundata effigie anguiũ fecerint: neq; enim cristatos esse in caduceo mos est. Ad hęc numismata tot caduceis insignita, pacis inscriptionẽ præferunt, vt in nũmo Cęs. Vesp. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. sigillum est cũ caduceo, et ramo oliuę, inscriptione adiecta, PAX AVGVST. Vidimus et numũ aureũ Bononiæ apud Achillinos, in quo simulachrũ alatũ est cũ caduceo & serpente quodã à pedibus abeũte, cuius inscriptio est, PACI AVGVSTÆ. Illius sanè serpentis abitus ablegatũ aliò bellũ ostẽdit. Aliæ in hoc numo literæ sunt, TI. CLAVD. CÆS. AVG. P. M. TR. P. Nã in altero ex ære eiusdẽ Ti. Claudiĳ numo alatũ sigillũ est, dextera vestimentũ à pectore ad faciẽ tollẽs, lęua caduceũ exporrigit, pedibus serpentẽ sinuosum calcat, quod bello oppresso pacem condonatam omnino significat.

FELI-

A

FELICITAS.

CAduceo verò ſi cornu copiæ adiiciatur, felicitatis indiciũ eſt, quod in eiuſdem Veſpaſiani & aliorum numis obſeruauimus. Nam & Hadriani numus eſt eodẽ ſignificato atq; inſcriptione, quæ in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVGVST. Vidimus etiã in Antonini Pij numo caduceũ, & oliuæ ramũ fructibus & foliis onuſtũ, cuius eſt inſcriptio, FELICITAS AVG. In Seueri verò Macrini Auguſti numo, non oliuæ, ſed haſta in læua eſt manu: caduceus dextera prætendit: inſcriptio, FELICITAS TEMPORVM. S.C. Haſtam autem intra alia ſignificata humanæ etiã ætatis indiciũ eſſe alibi oſtendimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameæ numo dea læuo cubito columellæ aſſurgẽtis capitulo innitiẽ, dextera caduceũ tenet: inſcriptio, FELICITAS PVBLICA. S. C. Columna enim habet neſcio quid in ſignificato quod ad publicũ pertineat, de qua loco ſuo plura. Ex his dubio procul cõſtat, quid ſibi velit caduceus ille, qui ſitus eſt in medio cornuum duorum in numo Druſi: quidq; ſolus ille in numo cuius inſcriptio eſt, M. PLETORI CEST. EX S. C.

Hadriani Traianiq; Impp. numi.
Antonini Pij. Seueri Macrini.
Iuliæ Mameæ.
Druſi.

B

ELOQVENTIA.

SEd qui ſerpentem pro aſtu poni docti ſumus ex Ariſtotele dicẽte, animalia quędam eſſe aſtuta per ſe, ſicuti ſunt ſerpentes: magis verò ex lectione ſacra, quæ prudentiam huic in primis animali tribuit: ea etiam de cauſa angues caduceo complicari putamus, quòd oſtendere voluerint, & calliditatem & prudentiam neceſſarias eloquentiæ, quæ per virgam ſignificatur, quippe quæ regat dictis animos. Neq; deſunt qui virgam auream in Mercurij manibus, à qua Deus ipſe χρυσόῤῥαπις appellatur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant qui & ſcitè & opportunè norit orationem contexere, ſignum eſſe contendunt.

SAPIENTIA.

VIrga verò Palladi totius ſapientiæ deæ, ab Homero paſsim accõmodatur. Vlyſsis quoq; ſocij vno virgæ capite, falſa quippe perſuaſione ac inſipiẽtia, in brutorũ ſpecies transformantur: altero virgæ capite, vera quippe diſciplina ac rerum peritia, in humanam reſtituuntur effigiẽ. Reliqua verò taceo, quæ Moſes vbiq; virgæ fretus munere ſcribitur effeciſſe: nam alibi ſuper hoc ſuus erit locus. Quam verò nunc tractamus, ea eſt diuina virgula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorũ ait: Quòd ſi omnia nobis, quæ ad victũ cultumq; pertinent, quaſi virgula diuina, vt aiunt, ſuppeditarentur. Atque hanc dicendi formam apud alios etiam autores inuenies, qui ex hoc effuſiſsimam eam Dei Opt. Max munificentiam intelligunt, quæ omnia ſecundat, fortunat atq; felicitat.

C

VERA DISCIPLINA.

EVndem hunc ſcipionem noſtri ſic figurant, vt ad omnium ferè templorum facies iuxta limina, coloſſeæ magnitudinis figuram humanã pingant, quæ Chriſtum puerulum in humeros ſuſtulerit: quod, vt mea fert opinio, nam hiſtoria omnino apocrypha eſt, ea de cauſa fit, vt ſi Chriſtum geſtare humeris,

hoc est, veram sapientiam enancisci volumus, dandam esse operam impensissi- D
mam disciplinæ admoneamur, robori cuius innixi, rapidos quorumcunque amnium cursus profunditatemque ac torrentiū impetus facilè superemus. Et quod Iacob ait, In virga nostra Iordanem pertrāseamus: sanè Iordanis vel quoduis aliud flumē, fluxos animi motus, & voluptariæ mollitudinis affectus indicat: virga disciplinā, sine qua non esse progrediendū Græco monemur adagio, qua qui firmiter innituntur, nullis perturbationum occursibus deturbantur, nullis undarum quantumlibet inturgentium fluctibus immerguntur: pedibus verò per ima vel ipsius pelagi demersis vix crure genuue tenus alluimur: capita autem, vt ait ille, cōdimus intra sidera, Deumque ipsum sustinere humeris videmur, ac veri demum euadimus χριστοφόροι, in quos vbi sagittæ fuerint immissæ, eadem in iaculatores suos spontè retorquentur, vt in vulgata habetur historia. Quid enim in vniuersa literarum peritia facilius, quàm eorum calumnias repellere, ac suismet, vnumquenque iaculis conficere, qui sanctissima nostræ pietatis instituta vel incessere vel conuellere aggrediatur, quæ certo Dei sit præsidio firmata, ac magni veríque numinis munimento quàm validissimo roborata? E

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM,
de iis quæ per Æsculapium, Gorgonas, Hydras, & id genus alia significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

TIBI verò, elegantissime Mari, tertium de serpentium significationibus commentarium dedicandum indicaui, vt vniuersa hæc materia quæ à vobis honoratissimis fratribus magna sui parte profecta est, ad vos identidem rediret, laudastíque ea quæ ad Reuerendiss. Cardinalem, quæque ad Achillem fratres tuos miseram, significastíque libellos illos pro humanitate tua libenter à te lectos, in illis tamen desiderasse quædam alia, vt opus absolutū vndecunque videretur, præter Aesculapium, fabulosa scilicet illa, Gorgonas, Hydras, & id genus alia: tum quædam venenatorum genera, Dipsadem, Scorpium, Salamandram, quòd in illis quoque inesse debere hieroglyphica augurariis: proinde curasti vt hæc mihi nomine tuo per Florū nostrū significarentur, ne contētus iis esse vellem, quæ duobus illis Commentariis collegissem. Respondi, dilectissime Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuæ, quòd ita me admonueris: mearumque nugarū qualescunque essent curam suscipere dignareris: sed quòd in prioribus illis non omnia sim complexus, minime per negligentiam esse factum scias: imò quia veritus sum vos fratres viros tam præstantes, magnis & innumeris Christianæ Reipub. negotiis oppressos, dictione mea tam leui diutius occupare, summumque fuisse breuitatis studium, ne in publica peccarem cōmoda, si tempora eorum longo morari sermone voluissem. Quoniā verò ita te cupere declarasti, vt illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam vt ea quoque colligerem: quæ cùm longè plura essent quàm pro corollario subiici possent, eadem impeditus verecundia, ne nimia nugarum congerie importunus fierem, longè tolerabilius esse iudicaui, si residua hæc in vnū, idque iustum adstruerem commentariū, ac veluti serpens linguis micat ore trisulcis, tribus itidem libellis loqueretur. Nam si alituum pleraque, quadrupedum multa, humani tantū corporis aliquot, multa de plantis, de piscibus & aliis rebus non admodum pauca, cur nō & tria de tanta serpentium varietate conscribi possent? Sed enim hoc tertium nulli conuenientius dedicari debuit quàm tibi, qui autor impulsórque fueris vt ea conquirerentur, egóque importuni notam perbellè declinauero, cùm tu ipse crabrones in te sponte tua concitaris. Vale. F

ÆSCV-

A

AESCVLAPIVS.

ANGVIS significatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, sanctum semper fuit, per quem nimirum ipsum salubritatis Deum Æsculapium intelligebant, quod numismata, quod marmora, quod Græcæ Latinæq; omnes historiæ testantur, plurimæq; passim statuæ, per quarū crura & genua serpens flexuosis voluminibus implicatur, locorum vbiq; Romæ, ac in toto terrarum orbe conspiciuntur. Inesse quidem angui remedia multa, experimento compertum est, neq; vllum esse aiunt apud Medicos volumen, quod anguium in ægritudinibus beneficia non latissimè demonstret: vt minùs miremur serpentis effigiem ex ære in contum surrectam à Mose, in quam populus oculos intendens, ab incommodis, quæ se in itinere tam longo oggerere potuissent, diuino aspirante præsidio liberarentur: de quo loco suo plura diximus. Quinetiam, vt ad remedia reuertamur, inuentum est ab Antonio Musa Augusti medico, in vlceribus insanabilibus viperas edendas dare, miraq; ita celeritate persanare. Et B quamuis perniciosa multa sint ex anguibus exempla, non ita tamen alienum à ratione est eorum genus, si modò quæ bruta honestè atq; prudenter facere videntur, ratione ea fieri concedamus, vt non aliquando magna & amicitiæ & fidei documenta præstiterint, & eam iustitiæ partem exercuerint, quæ in homine raro admodum inuenta perhibetur.

HOSPITALITATIS IVRA.

SCribit Plutarchus, aspidem ab Ægyptiaco viro quodam patriæ religionis superstitione tam familiariter alitam, vt ad mensam assiduè ventitaret: quæ cùm catulos enixa esset, quorū vnus hospitis filiū enecauit, regressa parēs, intellecto facinore, filiū & ipsa suū morte multauit, ac voluntariū exiliū sibi in perpetuum delegit. Apud Philostratū legere est, Aiaci Locrensi draconē mansuetum in deliciis fuisse, cui cibū de mensa cōmuni ministrabat, quemq; perinde ac canē secum comitem adducebat: addit, eum quinq; cubitorū magnitudinē explesse. Neq; illud prætermittendum, quantū ad salutis significatū pertinet, publicatum esse, Neronē à percussoribus, quos in eū Mesalina immiserat, serpentis ope seruatum, cùm è puluino, vbi ipse quiescebat, se proferens, eos absterruisset, siue ea C fabula fuerit, siue serpentis exuuiæ, quas ex voluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tædio tandē maternæ memoriæ abiecit, rursusq; vti alio Cōmentario diximus, extremis suis rebus frustra requisiuit, quippe qui speraret aduersus infortunia, quæ vndiq; iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum.

SERVATOR.

QVinetiā ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicaturos, serpentis ope victoriam consecutos, oblato sibi puero, dum in aciem descenderent, quem nudum ante omnes ordines statuerunt, Arcadibusq; irruentibus puer is in draconem mutari visus, cuius horrenda specie perturbati Arcades, disruptis ordinibus fugam turpiter arripuêre: in cuius rei monumentū Helei sacello ibi erecto vbi condi serpens visus fuerat, Sosipolin inde Deum religiosissimè coluerunt.

SALVS.

MEritò verò salutis significatū serpens sibi vindicasse videtur, à quo, vt initiò dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas ictui viperino præsens admodum esse remediū viperam ipsam exustā & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicæ peritiam Adamantius,

vbi homilia XVII. ſuper Numeros, ſacrificiorum dæmonicorum virus per ſa- D
crificia, quę olim Deo offerebantur, depelli dicit, veluti ſerpentium venena me-
dicamentis nihilominus ex ſerpentibus confectis depelluntur, vt perhibent. A-
pud Cebetem obſerues, viperæ dēte ſemel tactum quempiā, nulla deinceps ve-
nena formidare. Tradunt alij, qui viperæ iecur conditum ſemel hauſerit, nul-
lius inde ſerpentis ictum pertimeſcere debere. Quid verò illud quod a Dioſco-
ride traditum eſt, homines qui viperis conditis in cibum vti cōſuerint, longio-
ra vitæ ſpatia producere, & ad ſummā ſenectutem incolumes peruenire? Iſigo-
nus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis viuant,
quia viperinis carnibus alantur: ad hæc, neq; capiti neq; veſtibus eorum, noxia
corpori ineſſe animalia. eamq; cauſam videtur Tertullianus afferre, cur tanta ſit
ceruo viuacitas, quippe quòd ipſe ætatis ſuæ arbiter ſerpēte paſtus, veneno au
geſcit in iuuentutem: vel, veneno languido exit in iuuentutem, vt vulgata ha-
bent exemplaria. Et Nazianzenus, vbi Baſilij rudimenta cōmendans, philoſo-
phiam & politiores alias literas à Chriſtiano homine minimè contemnēdas eſ-
ſe diſſerit, viperam in exemplum adducit, ex carne cuius ſingulare remediũ gra- B
uioribus morbis excogitatũ eſt: id ad hãc vſq; diem à maximè fera pernicioſáq;
beſtia κατ' ἐξοχὴν Theriacum vocamus. Sunt qui tradant viperas in Arabia, vbi
balſamũ colligitur, innoxias ictu, quòd venenũ balſami leniatur ſucco, quo illæ
dicuntur ali. Addam & illud, tametſi τὸ παράδοξον, quod apud Theophraſtũ legas,
viperarũ morſibus tibicinem qui moduletur adhibitũ, efficacitatē habere me-
dicinæ. Quæ quidem cōmemorare libuit, vt non immeritò numiſmata tot cuſa
exiſtimemus, quæ ſerpentem habent cũ inſcriptione ſalutis: veluti ille eſt in ſpi-
ram collectus cuius inſcriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiuſdem
numo ſerpens eſt tractu ſinuoſo, tortiliq; obrepens virgæ, quã ſignum ibidem
adiectũ dextera humi applicat. Atq; in alio Dea ipſa læua virgam gerit, dextera
poculũ angui porrigit: inſcriptio, SALVS AVG. COS. III. In aliis ipſe ſel-
la ſedens paterã porrigit angui ſuo de loculo exeunti, caputq; pateræ admouen
ti: inſcriptio, SALVS AVG. In numo verò M. Aurelij Seueri Alex. ſedenti ſi-
mulachro pateráq; porrigenti aſſurgit anguis, cum inſcriptione, SALVS PV-
BLICA. Sed ne ſingula cōmemorem, quæ quidem ſunt innumera, Cōmodi,
Criſpinæ, & aliorũ, per angues deniq; omnes ſalutem intellexere. Quòd autem F
ferunt Æſculapium ſub anguis ſpecie Romani legati nauem ſponte ingreſſum,
cùm ipſi Epidaurũ aduerſus peſtilentiam opem imploraturi adnauigaſſent, ſcri
bunt Græci tale aliquid ſibi etiam obtigiſſe, cùm ipſe idem Deus draconis effi-
gie à Nicagora Echetimi vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus eſt. Neq;
deſunt qui ſuper Æſculapio comminiſcantur hiſtoriam: educatũ quippe draco
nem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethronius à florũ vbertate nuncupatur:
Throna enim flores vocant lingua Theſſala: Addunt anguem eũ fuiſſe nigrum,
vtero ſubuiridi, figura pulchra, triplici dentium ordine, fronte & ſupercilio ad-
modum pingui, cui præ pinguedine toruli veluti quidam ſub mentum redu-
cti, barbæ ſpeciem reddebant, quæ lurido fellis colore intincta videretur. Ictus
eius innocuus, illi quem ſorices infigunt perquàm ſimilis, etiam cùm vehemen-
ter lædere conabatur. Genus hoc ſerpentum aſsiduè cum aquila bellum gere-
re aiunt, ſæpeq; in eius nidum proreperę, ouáq; depaſci, ac illi ſemper inſidias
ſtruere, cùm præſertim ad prædam abuolarit, quaſi Iouem vlciſci velit, qui do-
minum ſuum fulmine ſuſtuliſſet. Horũ autem conflictum operęprecium eſt apud

Numiſmata plurima cũ ſerpentibus quare cuſa.

Nican-

A Nicandrũ legere. Sed vt apud Pausaniã est, dracones qui Æsculapio adpingebantur, colore erant subflauo, quales in Epidauria tellure tantùm inueniri tradit. Cùm verò Æsculapius Apollinis, hoc est, salubritatis filius fingatur, ideo nonnulli dixere, serpentis eum insignia gestare, quòd homines cùm in ægritudinibus, vt Homerus inquit, neq; non Hesiodus, citò senescant, salubritate adueniente iterum iuuenescere videatur. Spectatur hoc idem in sole, dum ab hyemali senecta ad vernam sese proripit iuuentutem.

PRVDENTIA.

QVòd si medicinæ rationẽ habeamus, serpens hic prudentiã indicare videbitur: nam & Assertoris nostri dictũ est, nos esse debere prudentes, admonentis, sicuti sunt serpentes. Ideo ex Valentinianis quidam sophiam illam suam serpentem factam dicunt, quapropter & contrariam extitisse factori Adę, & rerum cognitionem hominibus infudisse, eaq; de causa serpentem omniũ sapientiorem habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cùm prudentia non præsentia tantùm examinet, verùm & lapsa & futura meditetur, & tanquam è specula

B prospectet, medicum exscribere videtur, quem oportet, inquit Hippocrates, pensitare diligenter,

Ὅττ' ἀδη τά τ' ἔοντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό θ' ἐόντα.

Quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiã simulachro factũ inuenies, cuius pedibus ingentis vastitatis serpens triceps subiiciebatur. Capita ea, canis vnum, lupi alterum, tertium leonis: de quo alibi disseruimus, & prudentiæ signum id esse demonstrauimus.

PERNICIES.

VIsebatur autẽ in Delphis apud oraculum serpens, qui singulari certamine videretur Apollinem prouocare. obseruatum à Plutarcho. pernicies enim saluti semper aduersatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ speculæ recessu, ob veterum quippe artificũ admirationem, visuntur, Iulius II. admirandæ illud vetustæ artis & ingenij signum restituit, Apollinem ἑκατηβελέτην, vbi vipera serpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non temerè illa facta, sed tum hæc quæ modò retulimus, tum Pythonis, hoc est, ægri-

C tudinarij veneni cædem indicat, quem Apollo, vt Ouidius,

Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.

Statuæ verò huius facies os'q; ipsum Octauiani Augusti videtur esse, eiusq; iunioris lineamenta quæ spectantur in numis, repræsentat. Sunt autem Pythones & dæmonum genus, cui, vt scribit Adamantius, dracones aliiq; serpentes ministrare perhibentur. Sed de iis alio commentario plura disseruimus.

GIGANTES.

DIodorus quoq; per serpentem voluminibus implicatum, malum interpretatur, præcipuéq; Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppressere. Et Cõmodus Imperator, vti legere est apud Lampridiũ, homines obtortis pedibus, vtpote draconteis, Gigantas appellare solitus, eosq; sagittis ex libidine configere. Et statuas giganteas penè omnes obtortis cruribus videas, vt anguipedes illos Terræ filios ostentent: nam & Naso anguineos habuisse pedes ait Gigantes, qui centum quisq; brachiis cœlum capere conati sunt, eo versu:

Cùm centum quisq; parabat
Iniicere anguipedum captiuo brachia cœlo. Et Ætna Maro:

t iiij

His natura sua est aluo tenus, ima per orbes
Squammeus intortos sinuat vestigia serpens.

D

HORRIFICVM.

QVas verò colubras Eumenidũ crinibus obuolutas aiunt, ab Æschylo poeta tragico primùm excogitatũ Pausanias attestatur, cùm antea nihil neq; in his, neq; in alio quopiam ex infernis deis quicquã esse horrificũ existimaretur. Manifestissimũ est enim totum hoc terroris argumento confictũ, loca tamẽ ea terribilia esse ex Assertore nostro totiens audimus, vbi sit fletus & stridor dentium, & quæ passim sacræ literæ de gehenna ponũt. Vt verò ad anguium terrificum hieroglyphicũ reuertamur, nõ temere Tib. Gracchus timuisse videtẽ, cum in spatiosa galea, qua in bellis vti consueuerat, angues offendit oua peperisse, fœtusq; iam formatos, paulò antequã multitudine Quiritũ oppressus interficeretẽ.

VASTITAS.

IAm draconem, quem mali significatum habere dicũt, Crocodili nõnulli speciem esse putant, fortasse quia vastiore pingeretur corpore: nam alicubi mirificè crescũt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tẽpore draconem fuisse quinq; iugerum magnitudine, cui boues & oues in cibum Indi ministrarent. Alij omne serpentum genus indifferenter accipiunt, cuiusmodi monstrum Annibal à tergo subsequi prospexisse fertur, belluam quippe vastã & immanem circumplicatam serpentibus, quæ quacunq; incederet, omnia arbusta, virgulta & tecta peruertebat, quod vastitatem Italię portendere diuinitùs intellexit. Neq; temere Faustina visa sibi in somnis serpentes pàrere, sed ex his vnum ferociorẽ, cùm Antoninum & Commodũ in vtero gestaret: quod vita deinde Cõmodi voluptuosa simul ac perniciosa, re ipsa comprobauit, non hominẽ, sed immanem hydrum ad humani generis internecionem emissum. Argiphontem Pausanias dictum ait Mercurium, quia ὀφιοκτόνος fuerit, serpentem quippe sustulerit, quem nonnulli ἀργὸν vocãt, vel quasi ἀργεῖς, ἀπὸ τοῦ φονεῖν, quòd cęde abstineat: pacis enim Deus est Mercurius. quãuis Leutychidas Lacedæmonius Aristone patre nobilis, neq; sua obscurus virtute, portenta hæc atq; alia eludere consuerit: nam cùm propinquioris portæ claui Draco circumuolutus esset, monstrũq; id esse vates denunciaret: Minimè mihi quidem videtur, inquit, sed si clauis draconi circumuoluta esset, monstrum esse asseuerarem.

E

F

VOLVMEN.

ALibi cur dracones Cereri vectandæ adhiberentẽ, explicuimus: sed quoniã nihil prętereundum existimaui, quod in significationũ argumentum apud scriptores veteres comperissem, addendum quoq; fuit, scripta lucubrationesq; in anguium nomen deuenire: siquidẽ Zezes, Hesiodi interpres, dracones quibus vecta Ceres Proserpinam quęritabat, significare ait volumina quę Triptolemus de agricultura conscripsit, eoq; loco δήματρα, Terram matrem interpretatur: consuesse enim Dores γ in δ vertere, ita quæ γῆ μήτηρ, δήματρα mox dicta.

TROPHONIVS.

SImulachra quædã iuxta Ercynam fluuium in specu quodam fuisse memorat Pausanias, quæ dicata erant cum sceptris, circa quę dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarũ rerum ignari, Æsculapij & Hygiæ simulachra existimabãt, cùm tamẽ & Ercynę & Trophonij essent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas dracones consecrauit, siue ob oraculorum prudentiam, siue ob rei quę in promptu erat similitudinẽ, quòd oracula Trophoniana subter-

raneo

A raneo in specu reddi solita, in specu aũt & subterraneis cauernis angues libẽtissi mè latitare, ignorat nemo. De Trophonio pleni sũt doctorũ ętatis nostræ libri.

BOREAS.

BOream quoq; ventum aiunt hieroglyphicè viperinis caudis, pedum loco, prędirũ figurari: qua quidem specie insignis cum Orithyiæ raptu in Olympia visebatur in donario à Cypselidis dicato.

DE SCORPIO.

INTER serpentia Scorpius non habet locũ, sed quia venenosum est animal, hîc minimè prætereundus fuit: super eo tamen partem eam tractare prius instituimus, quæ cum crocodilo negotium habet.

HOSTIVM CÆDES MVTVA.

HOstes enim duos pari conditione inter se dimicantes, vicissimq; in damna mutua concurrẽtes, ostendere si vellent Ægyptij sacerdotes, Scorpium & B Crocodilum pingebant: nam ij genuino quodam inter se odio flagrantes, simul atq; alter alterum inspexerit, in mutua funera sponte rapiuntur, amboq; eadem dimicatione perimuntur. Quia verò & terrestris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hîc dubio procul intelligendũ. Quòd si rem euestigio peractam indicare voluissent, crocodilum scorpio subiectũ pingere mos erat: ictus enim scorpij quamprimùm interimit crocodilum: sin distractam diutiùs pugnã, difficulterq; in necem deuentum ostenderent, superatum à crocodilo scorpium faciebant: is enim motu segnis longè diutius laborat antequam hostem assequatur, & interficere possit.

DOLI FALLACIÆ'QVE.

TErrestris verò scorpius doli atq; fallacię signũ habetur in primis: estq; apud Sophoclem, Captiuis, prouerbium in hanc sententiam, ἐν παντὶ γάρ τι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ, quippe sub omni lapide scorpiũ insidiari. Sic & Theriacis Nicander:

σκορπίος ἀπεῖσιν ὀλίγῳ ὑπὸ λᾶϊ λοχήσας.

Scorpius insidias parua sub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per scorpium notat, vbi illa: Nosti quendã bar- C barum nostræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morũ acritudine vulgus appellat. De insidiis verò quæ post aliquam felicitatẽ subsecutę fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ virum, vt scorpius, vltima sui parte percussit. Quin & mathematici, vel Ambrosio teste, percussorẽ, & ad inuadendum ex insidiis promptum eum futurum dicunt, quem Scorpius nascentẽ exceperit.

INNOCVA PRAVITAS.

IS in aquã mersus si figuretur, innocuam significat prauitatẽ: quandoquidem & ipse & serpentes alij qui præualent in sicco, si præcipitentur in aquã, vt Cyprianus ait, pręualere nõ possunt, innoxiiq; efficiuntur. Diuinæ verò literæ per scorpium indicãt & diabolum & eius sectatores, de quibus Euang. Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones. De serpente autem, quod ad hanc rem facit, satis superq; superius dictum est.

LIBIDO.

AD hęc libidinẽ & nequitiã scorpius pictus ostendit, eiq; ex humani corporis partibus pudenda sunt dedicata. Ei signo Mars dominaẽ, adulteriorum semper infamia notatus. Et milites omnes mulierosos ait Aristot. Et supra fini-

torē prodeunte Scorpio ortos, Mathematici lasciuos esse dicunt, quare huc for- D tè spectat illud diui Hieronymi dictum de virgine ad Auitum: Cauendū, ne arcuato vulnere scorpij vulneretur. Cœlestem verò Scorpium, ob aculeū, qui est instar teli, sunt qui velint humani generis perditionē significari, cùm Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas posita, matrimonij concordiam ostendat.

TERRA.

AB eisdem Mathematicis desumptum crediderim id Scorpij significatum, vt pro terra nonnunquam figuretur: aiunt siquidem illi necem à terrestribus animalibus iis obuenturam, quibus Mars in Scorpio certo quodam loco repertus fuerit. Ad hæc numus quidam est, in quo quadrigę sunt cum Victoria & his literis, Q. EL. IVLI BVRSIO. ab cuius altera facie caput est cum laurea & alis, ab occipitio cuius fuscina est & Scorpius, quod victoriam terra mariq́; partam significare videatur.

AFFRICA.

VTrum verò doli fallaciæq́; Pœnorum, quæ tot bellis vniuerso terrarum orbi per tot annos innotuêre, an corporum color fuscus, an quid aliud argu- E mentum dederit, vt Scorpius Africæ terræ symbolum haberet, diu multi quæsiuêre. Id sanè constat, in Hadriani quibusdam numis Scorpium non aliter Africam significare, quàm cuniculus Hispaniam, equus Italiam ostentet. In quā sententiam vt adducar, facit ingens atq; adeò perniciosa Scorpionum multitudo, quam ea regio gignit, aduersus quos Strabo ait remedia ab indigenis excogitata, cùm dormitum eunt pedes allio, atq; etiam lectos ipsos illinere. Animaduertendū verò, si Scorpiū pingere cōtingat, ne quis Nicandri versu decipiatur, vbi autor ille dicit, à cuspide nouē compagibus spondylos contineri: τῷ δ' ἤτοι κέντρῳ σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι ὑπὲρ τέρας ὀκριόεις. Ἐννεάδεσμοι non est ibi simpliciter pro nouem nodis positum, vt Antigonus & Demetrius arbitrati sunt, sed pro multis, ait interpres: septē enim tantū cōpages habere caudā scorpij, manifestū est: sæpe verò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quin etiā Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit, de eo qui duos tantùm aculeos haberet: quæ quidem opinio est Apollodori. Et de nobis numerò septē, vnicuiq; cernere volenti facilè cōstabit.

DE SALAMANDRA. F

SAlamandra quoq; inter malefica venenósaq; animalia recensetur: quare illam quoque quanta poterimus dexteritate tractabimus. Est hæc crocodilo terrestri facie perquàm similis, licet non sit stellione maior, maioris quippe lacertæ magnitudine, quales ego in Bellunensis agri saltibus Castalioneo secessu meo magnis imbribus excitatas aspexi: & in fontis mei cuiusdam aquæductu, quem macerie atq; cespitibus struxeram septimo pòst anno cùm eū reficerem, multas inueni ipsum fluentis aquæ marginem accolentes, paruo inter se distantes interuallo, ea ipsa figura coloribusq́; præditas, qua pingitur ab autoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSO NON OFFENSVS.

HOminem vndiq; ignibus impetitum, siue cladibus iis quę per ignem significātur, obiectū, minimè tamen vlla ex iis parte læsum significare si vellent Ægyptij sacerdotes, Salamandram pingere consueurunt: ea siquidem per ardentes carbones inambulans, nullo ab his afficitur nocumento: tantus enim illi rigor

A gor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glacies.

CONSTANTIA.

NAzianzenus pro constantia Salamandram ponit, dum animal id in igni medio, qui omnia domat, non solùm lætari dicit ac viuere, sed cum omnino etiam extinguere. Ita se cum Basilio, Athenis in igne perfidiæ Deum verum colendo incolumes versatos gloriatur, quinetiã cum professione sua atque constantia suppressisse.

AMATOR.

SVnt qui per huiusmodi speciem, per Salamãdram quippe in igne positam, amatorem ostentent, quòd amorẽ ex igne significari apud omnes vulgatũ sit, vt in Facibus latiùs à nobis dictum, & ardere se amantes omnes profiteantur: cumque ita vitam in æstu trahant, eruditè se fecisse putant, si figuram huiusmodi ardoris sui simulachrũ prætulerint. Sed enim hoc haudquaquam mihi probatur: quia si Salamandra ignem rigore extinguit suo, ea vtique non æstuat, quod in primis amator sentire se clamat, vtpote qui vel intimis medullis exuratur, vel B lentis penitus ignibus maceretur: hunc vrat amor, hunc vrat proteruitas, cùm feruidus sit puer Veneris, Cupidoque semper ardẽtes acuat sagittas, Ardeat Atrides medio in triumpho virgine rapta, & quæ plurima in hunc modum Poëtæ scribere consueuerunt: vti etiam apud Maronem, Cæco carpitur igni Dido, agnoscitque eadem veteris vestigia flammæ: vritur infelix, ardet amans, traxitque per ossa furorem, ac totam incensa per vrbem debacchatur. Mitto quòd fabulantur alij, Salamandram igne pasci, atque ideo amantẽ referre, quòd ille sit huic veluti cibus, quo se oblectet assiduè.

AMORIS NVTRIMENTVM.

SIgnificãtius enim hoc exprimi potuisset, si bestiola illa posita esset pauló mu sca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem salit atque inambulat, id quod in Cypro insula videri autores tradunt ærariis fornacibus, vbi chalcites lapis ingestus diebus cõpluribus crematur: de qua quidem illud spectãdum maximè, quòd quamprimùm longiore pauló volatu à flammis abscesserit, emoritur. Hanc alij Pyralin, alij Pyraustam vocãt. Zenodotus in eius cognomine videtur hallucinari, cui de lãpade id attribuit, quod minutulo cuidã papilionum C generi inesse videmus, æstiuis tẽporibus, vespertino crepusculo statim incipiente, quã Apuleius nouo, vti suus est mos, vocabulo Flammidem appellat, multi Nitedulam, certè Græci Lampyridem vocitarunt. Verùm hæc qua de loquimur Cypria, longè alia est. Quòd verò dictum est Salamandram inambulatione sua ignem extinguere, autores grauissimi sunt qui cõtrà vnà cum Sextio sentiunt, ignemque ab ea lædi omnino negant, idque Plinianis adhuc temporibus Romæ incompertum erat, neque adhuc aliquis se vidisse testabatur: nos verò eã non modò ardentes prunas non extinguere, verùm etiam euestigiò emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Taruisino, hospite tunc meo, ab eodem fonte meo allato in domum. Alij verò qui rem vt exploratam & ipsi scribunt, causam etiã inuestigarunt cur id efficiat Salamandra: animal enim sine squamis & cute esse, corpus habere frigidum, & maximè humidum, quo singula quæcunque contigerit humectet multò magis, quàm limaces faciant: humoremque illum à corpore tam longè diffluentem, vim eam habere, vt ignem extinguat quem attigerit: ἀπτερήεσσαν ea de causa Nicander eam appellat, siue quòd cute careat, quæ εἶδος dicitũ, siue quòd à cute humor ille largius emanet.

HIRPI. D

NE verò adeò alienum à fide videatur, Salamandrã & aliquod aliud animal posse per medium ignem incolume transire, scimus familias quasdam in agro Faliscorum fuisse, qui super ambustam igni struem ambulantes non adurerentur, Hirpos illos vocauêre, & ob id perpetuò S. C. militiæ omniumq; aliorũ munerum vacationem habuisse. Sed enim ætate nostra vidimus Romæ Benedictum quendam Teutonicum arte speculorum fabrum, qui non temere profitebatur se per flammas medias incessurum citra vllum vel capilli vnius detrimentum, quem & plurimũ, & Teutonico ritu valde promissum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactũ plumbum immittere, idq; ex candenti patella in volam accipere, æquè ac si argentum viuum aut tepida fuisset aqua, introductus olim ad hoc spectaculum ab amplissimo viro Bernardo Vibienio, qui mox magni nominis sacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conspectu cuius hæc fiebant, cùm ego tanti præsulis manũ osculaturus accessissem, quadriennio antè quàm is ad summum Pontificatum ascendisset. Quòd verò aiebat Benedictus hoc se arte magistra facere, quippe qui vnguento quodam partes eas oblineret, quas ab igne saluas vellet, id in memoriã adducit quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, solitos medicamento quodam pedum plantas tingere, atq; ita per ignem ambulantes multa, vt Virgilius, premere vestigia pruna. Inueni verò, quod ad hanc rem facit, apud Andream Græcæ nationis medicum, cui multum interpretes Nicandri tribuunt, hoc de Salamandra traditũ, vt si quis eius sanguine vel manus vel vestem obunxerit, quod oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facilè credat. Eiusmodi medicamini admiscẽt alij albumen oui. At iam minus admiremur quod in quadrigarij annalibus legitur, oblitam alumine materiam succendi non posse, idq; esse verum, Sylla in Archelaum bellante comprobatum. Sanè laricem inter arbores neq; flammam emittere, neq; nisi longa et vehementi exustione in carbones abire manifestũ est, quod in fornacibus exploratũ, reliquis lignis admixtũ longo temporis interuallo cõsumi. Hoc & Cæsari in expugnatione castelli cuiusdam, quod Larignũ nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit circa Alpes, non citra summã admirationẽ cognitum. Lino verò, quod nonnulli Carpasium appellant, de quo Pausanias, ardere id perpetuò ante Mineruæ illius simulachrum, quod cœlo, vt fama fuit, delapsum, in Acropoli visebatũ, Patauij ego pro ellychniis in lucernis aliquãdo vsus sum: materia enim integra & incolumi perdurãte, tãdiu ardet, quãdiu oleo intinctum fuerit. Nascitur id inter venas aluminis, ac veluti densior quædam cartilago interspergitur, cuiusmodi sunt granatorum malorum intersepimenta.

CORRVPTOR OMNIVM.

SEd vt ad Salamandrã redeamus, nunquid eorũ quoq; nobis arriserit significatum, qui damnosum hominem, omnes quibuscũ versetur, aliqua pernicie aut iniuria labefactãtem, & quacunq; incesserit calamitatis aliquid inuehentem, per Salamandram ostendi voluerunt: quippe cui sit perniciosa adeò vis, vt arboris quam irrepserit poma omnia inficiat veneno, & eos qui ederint, necet frigida vi nihil aconito distans, ait Plinius, atq; his quædam magis exitialia, quæ apud autorem ipsum latè recensentur. Illud sanè admiratione dignum quod traditur ab Æliano, sues Salamandra impunè vesci, verũ vbi quis eius suis, qui Salamandrã deuorarit, carnẽ ederit, præsentaneo eo veneno correptum interimi.

A

DE DIPSADE.

A Frigidissimo animali ad ardentissimũ accedere, ad historiæ nõnunꝙ venustatem pertinet: quare incõmodis recitatis, quæ de Salamandræ gelu procedunt, iam quæ de Dipsadis ardore proueniãt, memorabimus. Animal id reptiliũ perniciosissimũ, corpore modico, ac viperino perquã simili, sed ad ictũ violentissimo: de quo ita Nicander, Theriacis, ubi

Καὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμοιώσεται, ἢ γαρ ἐχίδνῃ
Παυροτέρη θανάτου δὲ θοώτερος ἵξεται αἶσα
Οἷσιν ἐνισκίμψῃ βλοσυρὸν δάκος.

Dipsadis hanc speciem iuret quis, ni minor insit
Vipereo generi vis mortis, at ocior ijs qui
Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.

Figurã eius Sostratus à reliquis colubris ita distinguit, vt eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus distinctam, corpore reliquo albicante.

SITICVLOSITAS.

B Cernere olim erat in littore quod è regione maioris Sirtis inter Libyã & Ægyptũ porrigitur, columnã quandam in qua vir moribundus cælatus erat, cuius pedes serpens impactis dentibus affligebat, spirisꝙ volubiliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum aliæ aquatum ibant, aliæ aquam decumbenti propinabãt: adiacebant passim & struthiorum oua hinc inde strata temerè. Quæ quidem species tota prorsus hieroglyphica hominẽ significabat bibacissimum, vel ardentissima confectum siti, vt Lucianus interpretatur: id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accõmodari potest, nam ea siti laborat in primis. Serpẽs verò ille circa pedem obuolutus & mordicùs inhærẽs, Dipsas erat. Veneno verò hęc est plurimo & immedicabili, quosꝙ momorderit, vsqueadeò inflãmat, vt propémodum exardescere videantur, ac igne veluti circumfuso concremari. Supremè verò sitiunt, quoꝙ magis potant, eò potandi auidiores fiunt, vt sitis ea nulla aquarũ vi sedari posse videatur, verùm eo magis sæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac si quis ignem oleo superfuso extinguere conaretur. Hinc non infacetè nomen confinxit Ouidius, cùm le-
C nam quandam temulentam, Dipsadem appellauit:

Est quædam nomine Dipsas anus,
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.

Neꝙ fortè importunum fuerit, Epigramma quod olim in Framarianum facetissimum æuo nostro scurrã lusimus, Ouidiano lusui subijcere. Id est huiusmodi:

Narrabat quidam vim Dipsados exitialem,
Perpetuam infundat quæ pede fixa sitim,
Nempe sitim, tria quam nequeant extinguere Nili
Ostia, vel magnis stagna perhausta cadis,
Interiore loco Libyæ, Garamantas ad ipsos,
Quà fouet arenti Struthius oua solo,
Quippe vbi quis misera spaciatus fortè per arua,
In pede fulminei vulnera dentis habet.
Ritè duæ dextra famulæ, totidemꝙ sinistra
Hæc gerit, hæc pleno vase propinat aquas,
Illa propinatis alias superingerit, illa

Nec mora, nec requies, pocula mille parat. D
Frammarianus ad hæc, hanc ô mihi quærite amici,
Figat vt illa meos officiosa pedes.

Sapienter itaq;, vt reliqua, Moses Deuteronomio inter maximè perniciosa animalium genera Dipsadem posuit, vbi terrificã illam describit solitudinẽ, in qua erat serpens flatu adurens, quippe Basiliscus, & scorpio animal insidiosissimum omnium: mox adiecit, & Dipsas: quod vt atrocius redderet, subiecit, & nullę omnino aquæ, quæ scilicet opem essent aliquam allaturæ. Eadem de causa Apollonius poëta terram aridam Dipsadem vocat. Admiratur autem Aphrodisieus, cur illi quos animal hoc momorderit, sitim illam intolerabilem Theriaca epota sedent, cùm genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur: neq; adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo consensu quodam, viperarum, quæ admiscẽtur, carnes antipathiam habere aduersus quodvis animal venenosum.

APPETENTIA.

NEq; verò sitis ipsa simpliciter passim intelligenda, sed nõnunquam pro effrænata rei cuiuspiam appetentia capitur: nam & sitibundum pro maximè E cupidum autores ponunt: & sitim Onirocritæ nihil aliud præ se ferre autumãt, quàm auidissimam cupiditatem. Ipsa porrò sitis hieroglyphicè sæpe ponitur in Diuinis literis, vt Ambrosius super hydropico in domo Pharisæi curato disserit: nam sitire impium dicit, dum huius mundi bona concupiscit. Iam & sitire aurum, in huiusmodi significationem passim inuenias, non aliter quàm & auri sacra fames, Poëta dixit. Delitescit autem, vt ad Dipsadem reuertamur, anguis id genus in insidijs inter Struthiorũ oua, quæ Garamantes non ad cibum tantùm perquirunt, verumetiam ad vasculorum & poculorum vsum, quippe qui propter solum arenidum & exustum argilla carent, qua nos vasa nostra fictilia conformamus. Quin etiam eiusmodi ouis, quæ aliquanto grandiora fuerint, dissectis, elegantissimos sibi pileos faciunt, ex ouis singulis binos, quibus capita obtegant, eoq; gestamine plurimùm delectantur.

DE MEDVSA.

MEdusa quoq;, figmentum licet fabulosum, aliqua subministrauit hieroglyphica. F

TERROR.

ILla enim horrificis anguiũ hiatibus tremenda, terroris significatũ habuit. Pręsectum verò caput id à Perseo, terrorẽ summotũ ab eo patria procul indicat virtute duce, quæ per falcatũ ensem & interpositũ speculũ effingitur.

PRVDENTIA.

IN historijs Theogneti antiquitatũ scriptoris (nam alium poëtam Comicum memorat Athenæus) Medusa legitur ex tribus Phorci filijs magis astu pollens, quæ regnum à patre derelictum in magnã auxerit opulentiã, atq; eius prudentiæ causa serpentinũ caput illi confictũ à poëtis. Cæterùm Apollonius Rhodius οἱ τῇ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσει, omnia quę morsu lædũt genita dicit ex guttis eius sanguinis qui ab obtruncato Gorgonis capite destillauit, quamuis Acusilaus nata hæc ex Typhonis sanguine asseueret. At Nicander Hesiodi testimonio τιτήνων ἀφ' αἵματος, quippe Titanum à sanguine nata hæc mauult, quod tamen apud Hesiodum, in ijs quæ extant operibus, nõ inuenitur. quare nõnulli scribunt Hesiodum à Nicandro falsò citatũ, qui poëtarũ morem & licentiã non examinãt, cùm etiã Oratorib. in declamãdi genere tã nomina quàm historias pro cõmodo suo commu-

A commutare, atq; etiam præter fas quædã in vsum suum extorquere cõcedatur.

STVPOR ET ADMIRATIO.

QVam verò Medusam Domitianus Imperator pro pectore est gestare solitus, vt in pulcherrimo eius sigillo spectauimus, omnino stuporem quem de se omnibus in negocijs quæcunq; tractaret concitatum volebat, significasse tradunt: quamuis nonnulli non alia causa factum putant, nisi vt patris gestamẽ vsurparet: nam in pulcherrimo Vespasiani signo apud Melinos Romæ, Gorgonem huic pro pectore adpositam aspexi. Alij factum à Domitiano in honorem Mineruæ volunt, quòd numi id sibi colendum præcipuè susceperat: nam clypeus huiusmodi serpentum horrore præmunitus, in primis Palladi dedicatus erat. Eam Eustathius ideo Glaucopin appellatã censeri scribit, quòd ex Poëtis nonnulli dracones Glaucopas vocitarint, quamuis & à formidoloso aspectu dici posse non inficiatur, quòd leones illi qui præcipuè Regij nuncupantur, quosq; loco suo inter alia significata symbolum terroris esse ostendimus, glauci à colore nominentur.

Domitiani sigillum.

Vespasiani signum.

B

PRVDENTIA.

NEc tamen desunt qui Gorgonis caput pro Mineruæ pectore statutũ, prudentiæ, vti id superius, signum esse contendant, quæ locum habeat in pectore, qua qui præditi sunt, facilè alios confundere, vel imperitiæ redarguere, saxeosq; quodammodo reddere, vbi adlibuerit, possint. Apud Poëtas tamen Pallas Medusæ caput ad incitandum, vel ad terrorem incutiendum prætendit, vt tradit Ouidius loquente Perseo:

Nunc quoq; vt attonitos formidine terreat hostes,
Pectore in aduerso, quos fecit, sustinet angues.

Idq; præcipuè cernere est in scuto Herculis apud Hesiodum: quamuis non sum nescius, esse multos qui opus id Hesiodi illius celeberrimi, quippe vt Naso, Seruantis pecudes vallibus Ascra tuis, esse negent, alios qui ad CCL tantùm carmina Hesiodi, reliqua subiuncta ab Aristophane grammatico contendãt. Sanè Megacles Atheniensis legitimum agnoscit opus, sed Hesiodo succenset, quòd Vulcanũ finxerit matris inimicis arma fabricasse. Apollonius Rhodius & Ste-

C sichorus Hesiodi omnino esse volunt: ait igitur,

οὐ γάρ σφιν μῦθος ἵκει, διὰ Ἠλεκτρυώνης ἀθλῶν
αὐχέν' ἀσχαίροντα. Quem Statius ita secutus est:

Secta prætendens colla Medusæ
Ceu stimulis accendit equum.

DE HYDRA.

ERram me iam de his anguium voluminibus explicaturus, cùm maiori me obuolutum negocio conspexi: supererat enim Hydra, quæ me vltimo loco aggressa moraretur: quare ope Herculis implorata, ipsam quoq; ita confecimus.

SOPHISTÆ.

HYdræ significatum, cuius vno præciso anguineo capite, alia atq; alia euestigiò repullularent, multi alijs atq; alijs modis interpretati sunt: nos ea contenti esse possumus expositione quã Plato, Euthydemo, posuit, vbi per eam perinde ac per cancrum sophisticas ait nugas significari. Hydram Pausanias vno tantùm capite præditam scribit: sed enim Pisander Camireus multa illi capita

tribuit. Alcæus ἐννεακέφαλον eam vocat, πεντηκοντακέφαλον Simonides, quem Maro D
noſter ſequitur, vbi dicit:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Sedenim hi numero vſi ſunt multitudinẽ ſignificante, more poëtico: numerus enim nouenarius, neq; non quinquagenarius, ex ijs ſunt qui multa ſignificant: vt illud apud eundem Maronem, Quinquaginta intus famulæ, pro plurimę. Ita ἐννεάγηρα κορώνη in Arati carmine, pro multæ viuacitatis, quod ſuperius in cauda Scorpij tetigimus, & in Digiti cõmentario, vbi de numeris agitur, latius explicuimus: vbi paſsim numeri illi recenſentur, qui tam apud Græcos quàm apud Latinos pro multitudine vſurpantur.

INVIDIA.

Nonnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ ſpeciem ſignificari tradunt, ideoq́ in nullo alio monſtro domitãdo Herculem magis laboraſſe, quam, vt Horatius ait, ſupremo tandem fine domari comperit. Ea verò paluſtris fingitur, & è ſordido cœno pullulare, quòd non niſi in abiecto viliq́ animo reperiatur: qua de cauſa Ouidius inuidiam in imis vallibus latitare cõfinxit: ita reliqua E quæ ſuper ea conſcribit, ad hydræ ſignificatũ omnia quadrare comperies. Nam & Erichthoniũ, quem alij pedes anguineos habuiſſe, alij ſerpentem illi ad cuſtodiam datum ſcribunt, inuidiam ſignificare nonnulli arbitrati ſunt: ea enim poſt res præclarè geſtas ſuboriri ſolet, & in cordis penetralibus occultari, virulento ad cuſtodiam adiecto ſpiritu. Atq; hoc illud odium eſt, quod Diodorus ex ſerpente picto ſignificari tradit.

EDOMITVM À VIRTVTE VITIVM.

Habet & pietas noſtra heroas ſuos, quorũ è numero fortiſsimũ illum cœlo intulit, qui fatalem draconem ex vrbi ſubiecto lacu quotidie proſilientem, nunc longo voluminum tractu ſpatioſa per arua latè proſerpentem, nunc ſpiris implicatũ collectumq́ in inſidijs per frutices & floruIenta gramina latitantem, horrenda interdum letiferaq́ die noctuq́ ſibila diſpergentẽ, immani venenoſarum fauciũ hiatu letum omnibus intentantẽ, nulloq́ non die mortaliũ aliquẽ deuorare ſolitũ, interfecerit. Nõ temerè hæc literarũ monumẽtis tradita, tametſi rem vti geſtam Concilia maiorũ noſtrorũ actis inſerendam vetuerũt. Videtur F enim hæc picturæ ſpecies vnũquenq; admonere virtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quę dubio procul per ſerpentẽ exprimi cõſuerũt, fœdaſq́ voluptates ex lacu, hoc eſt, ex infirma fluxaq́ mollitie mẽtis emergentes, ſinuoſis voluminibus, hoc eſt, varijs delectamẽtorũ laqueis manuſq́ pedeſq́ hominũ implicantes, arctiſsimiſq́ vinculorũ nexibus obſtringentes, nullo timore perculſus ſummouere contendat, ſimulq́ odiũ & æſtuãtia indignati cordis incitamenta, vnde rixæ, cõtumeliæ, calũniæ, peſsimæq́ perſuaſiones ortæ, magna ſemper rerũ humanarũ pernicie, vti ſibila teterq́ halitus per cogitatus aureſq́ noſtras illabẽtes extinguere aggrediat̃: malos deniq; affectus, prauoſq́ mores omnes, ꝗ graſſatoris veluti quodam inſultu animũ incautũ adoriunt̃, cuius puritatẽ, quæ per virgunculã intelligit̃, virulenta cõtagione turpiter labefactãt: letaliq́ morſu in pedes affixo, vniuerſum corpus cõtactu vitiãt, proſerpẽteq́ in dies magis peſtilenti morbo fœdiſsimè interficiũt, firmo cõſtantiq́ ꝓpoſito perdomitet, animumq́ incolumitati nitoriq́ ſuo aſſertũ reſtituat patri. Operęprețiũ eſt videre, quẽadmodũ virgunculã puellã expoſitã adapertis faucib. rictuq́ latè diducto, in parentũ ac totius vrbis conſpectu iamiã inuadere tẽtaret ingluuioſus draco,

vtq;

A vtcp tam præstans animi iuuenis intrepidè eum aggressus, vibrato pilo, ferroq́ per os medium adacto, pertransitaq́ ceruice terga illa immania transfoderit, attollentemq́ interim iras & cærula colla tumefactum, harena moribundum strauerit, frustraq́ volumina illa terrifica quatientem replicantemq́, pluribus tandem ictibus ad saxum alliso capite cõfecerit, atq ita verè fortitudinis coronam, & deorum illatus numero consecrationem etiam fuerit assecutus.

PIERIVS VALERIANVS AEGIDIO VITERBIENSI, CARD. S. P. D.

IMPIE me facturum existimo, nisi studiorũ meorum, qualiacunq; esse possunt, rationem omnem ad te deferam, quem humanissimum semper eorundem moderatorem habui. Nam durissimis etiã temporibus, cùm ea omnia deessent quæ vniuscuiusq; ingeniũ ad labores inuitare solent, rebusq; sæpius desperatis nõ Romam tantum, verùm etiam ipsa literarum studia deserere solicitarer, cùm B *præsertim essem non semel in officij societatem à Bannisio, qui de Maximiliano suo tam multa, tam honorificè prædicabat, inuitatus, vna tamen autoritas tua in causa fuit, cur non vsqueadeò animũ despondere: tu enim nunc hortando, nunc monendo, nunc opem auxiliumq; tuum pollicendo, bono me semper animo esse iussisti. Neq; per te stetit, dummodo æquiora fuissent tempora, quin aliquod studijs meis otium aliquando compararetur: quo vno ego grauitatis & beneuolentiæ tuæ præsidio sustentatus, angustia illa omnia ea constantia pertuli, quam in tot annos firmissimam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò non confirmassent frequentissimæ illæ adhortationes tuæ, cùm tanta me charitate cõplecterere? cùm me non priuatim modo, sed publicè etiam commendares? Poterò ne ego vnquam dememinisse præclarissimæ illius concionis tuæ, quam frequentissimo totius'ne Vrbis, an orbis dicam, consessu, tanta vir autoritatis habuisti, vbi cùm è re nata quædam ætatis nostræ lumina laudibus in cœlum extulisses, quæ tua de me quoq; specula, quæ prædicatio fuerit, Roma (scimus quanta huic nomini vis) tunc nouit vniuersa: in quo licet illa pietati erga te meæ permiseris, non quòd merita postularent mea, id tamen de me iudicium testimoniumq; tuum multarum inde vigiliarum incitamentum* C *fuit. Hinc factum vt lucubrationes aliquot alias, tum in primis Aegyptiaca illa commentaria de rerum significationibus, tot annorum vigilias, tot dierum atque noctium sudores, tot in reconditissimis rebus eruendis luciq; dandis conatus, in eam demum speciem informarim, vt conspici nullo iam meo, quamuis maximè verecundi, rubore posse confidam. Quod verò in huiusmodi negotio absoluendo reliquum est, cùm vniuersum opus insignire nunc speciosis literatorum hominũ nominibus constituerim, argumentaq; ipsa partiri, ne vno continenter libro complexa, odiosum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quosdam designaui, quorum hortatu modò hoc, modò illud à me conscriptum esset (nosti hoc παντάρχων:) id enim maximè commodum visum est quod ambitioni prætexerem, amicorum scilicet impulsu me tam multa elaborasse: quando hodie id plurimùm vitio verti video, quòd laboriosa quis aut difficilia aggredi ausus sit, quòd honestam industriam turpi otio prætulerit. Inter hos autem eorum in primis rationem mihi habendam proposui, qui mihi talia meditanti suffragati sunt: cumq; tu omnium maximè non modò album adieceris calculum, sed autor penè fueris ne inchoatum hoc opus olim abijceretur, mihi præcipuè delectus es, cuius nomini lucubrationum huiusmodi partem nuncuparem. Quòd si meum hoc institutum non aspernatus fueris, fac ex te sciam, quod præcipuè animal tibi velis inscribi. Putes verò inuitatum te ad Cortisianas cœnas, in quibus discumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarius, & plerique alij, quos à te summo*

opere diligi, & à quibus te plurimi fieri non ignoro: vbi tamen id tantùm honoris extra ordinem tibi habendum sit, vt eius animalis, quod tibi apponi iusseris, ferculum accipias. Obsecro verò te pro summo meo erga te cultu & incomparabili obseruantia, ne aliter huc descendere dedigneris, quàm vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cœnam conferre te non erubuisti, & meam hanc qualemcunq; grati animi declarationem eo vultu suscipias, quo me ad exhibẽdum huiusmodi munus totiens accendere consuesti. D

AEGIDIVS CARDINALIS PIERIO VALERIANO SVO. S. P. D.

QVantùm me cõmouerint literæ tuæ, suauissime mortalium Pieri, vt sine incredibili voluptate cogitare, ita verbũ satis assequi nunquã possem. Nam tametsi antiqua illa amicitia nostra, omnia quæ ab amicissimo expectari possunt, ab humanissimo isto ingenio tuo mihi expectanda esse pollicebatur, nõ erat tamen vt vnquã aut præcipuè hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis luminibus, posse me hominem admodum tenuem & obscurũ inseri, sperare auderem. Sed vt nihil infelicius quàm in mala ingenia incidere, ita nihil felicius, quàm in bona. Mentis enim istius bonitas fecit, vt nec huius temporis absentia diuturna obfuerit, nec mea superiorum temporum negligentia, ne culpam fortè aptius dixerim & peccatum. Dicis enim, cum laborares rebus parum secundis, minùs arridente fortuna, persæpe te à me fuisse in bonã spem erectũ, & ad melius sperandũ confirmatũ. Dispeream si quid vnquam occurrit mihi in vniuersa vita, vnde plus angar, erubescã, doleam, quàm quòd solu verbũ isto tunc officio functus sum, cuius ego rei cùm recordor (recordor aũt frequentissimè) non modo facti, aut infecti potius me pœnitet, verumetiam mei supra quàm cogitare quis posset, & piget & pudet. Quòd verè & boni consulueris, & bene merentissimu istis clarissimisq; viris annumerari me statueris, facis, vt cùm iure illi quidem hæc à te recipiant, vnus ego, cui nullo ista iure tribuantur, grauissimo obstringar ære alieno, quo quidem non sum in cõtrahendo promptior, quàm futurus sim, si vnquã dabitur, in soluendo. Animal mihi peculiare est cœnis ineptum Ciconia, vbiq; non obscurũ exemplum pietatis: nõ ab Aristotele & sensilium studiosis modo memoriæ proditum, verùm à Theologia arcana Hebræorum tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locum ea auis, vt nihil possit aut reperiri sacratius, aut diuinius excogitari. Poteris, si videbitur, auem vt in hominibus pascendis ineptã, ita in alendis parentibus laudatã cõmendare. Quòd si id minùs ad rem quam tibi proposuisti, facit, dici posset, quãdo Ciconiã ad dapes ferre nõ est, columbã similem afferri licere. Sed iam sus nõ vlterius Mineruã. Ego nõ ad Corytianas cœnas, vbi quãdoq; quasi digladiatũ pugna plusquã Centaurea, sed velut in arcanũ Corytium specum, qui, vt Pomponij verbis vtar, mirificus & pulcher, ac paulo pòst totus augustus & verè sacer, habitariq; à Dijs & dignus et credi tus. Nam si datores ἐάων Dij, quis neget antrũ Musæ tuæ à dijs inhabitari, qui eodem tempore Aegypti gloriã instauras, quo Turca euertit? simulq; illa sensit inde malum dæmonem militiã delentem, tyrannide prementẽ, signa, statuas, marmora, & quicquid antiqui splendoris erat, diripientem. Hinc te Dijs comitibus nõ cæmenta, nõ saxa, nõ vanas pyramides, sed sapientiæ veteris, sed diuinæ eruditionis, sed arcanarum sacrarumq; literarum sepulta monumẽta reponere, ignota mortalibus arcana instaurare, lucẽ canæ doctrinæ, quam à Græcis abesse audiuit Solon, post tot secula ab inferis reuocare. O felicem Aegyptum: longè quidem illa felicior à te facta est cùm cecidit, quàm cùm staret: illa enim humi sita à Selym Turcarum principe occupari potuit, hæc vt sapiens Ciconia altum in cœlo nidum struens, in æuum tuta viuet sempiternũ. Vale. Romæ, M. D. XXV. VII. Id. Aprilis. E F

PIERIVS

A PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD AEGIDIVM VITERBIEN. CARD. DE IIS QVAE PER CICONIAM, MEROPEM, CVCVPHAM, IBIN ET GRVEM *significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.*

ECCE tibi, Præstantissime vir, Ciconia illa tua pietaticultrix, Sacerdoti omnium pientissimo dedicata, quam tu scilicet non reliquis tantùm volucribus, verùm & vniuerso animantium generi solitus es anteponere: quippe quòd adeò peculiaris & ingenita sit illi pietas, vt & ipsum humanum genus, in huiusmodi capienda adorea, longo post se interuallo reliquisse videatur. Hinc non in Ægyptiacis tantùm hieroglyphicis sculpta, verùm etiam in Romanorum principum numis summo cultu cusa reperitur.

PIETAS.

B VIdere enim est eam passim in Hadriani numis, inscriptione etiam adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & veræ charitatis officijs insignem, quippe quæ parentes nunquam deserat, senectutem eorum curans, non modò senescentium, sed quotiescunque opus est vt alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem neque matrem errare huc illuc cibi causa patiuntur, sed operam dant vt in cubili maneant, & eorum labore pascantur, quos ipsi genuerũt, educaruntque. Vnde pientissimũ illud ἀντιπελαργεῖν, vsurpatum in adagijs. Et antiquissima lex Pelargica, honore nominis his auibus habito, de parentibus, vt ita dicamus, renutricandis. Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipsius leges curiosius vestigemus, cùm in sacris literis, post tria illa de diuino cultu præcepta in Decalogo cõtenta, primum rerum humanarum decretum à summo Deo sit, Parentes venerari? quæ doctrina apud Hebræos primùm popularibus literis mandata est, vt omnibus esset in promptu fugiendorũ expetendorumque notitia. Identidem verò nos admonent diuinæ literæ, vt si diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrem cum primis honore prosequamur. Vnde senariolus ille dictitatus in scholis,

C ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς,
Diu viues, senectam si parentum nutrias.

Quam sententiam Homerus ita sibi surripuit: οὐδὲ τοκεῦσι
θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.
Et quoniam charus nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura est morte peremptus.

Cæterùm Athenienses eos tantùm filios huic legi addictos voluerunt, qui vel disciplinis, vel honestis artibus fuissent à parentibus instituti: qui verò negligenter educati essent, nihil eos parentibus debere. In hanc sententiam Boëtius historiam recitat minimè contemnendam, libro de Institutione scholastica, de eo qui malè à patre institutus, cùm post multa & enormia scelera per patris indulgentiam perpetrata traheretur ad crucẽ, accersito ad se patre, quasi pietatis officio, veniã actæ per flagitia vitæ petiturus, dum osculũ se ferre simulat, ei nasum dentibus amputauit, memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem esse, quæ vniuscuiusque vitã instituat, & siue boni, siue mali euaserimus, vni illi acceptum ferre nos debere. Neque obijciat quis, ingenium vnicuique suum in vtero matris ipsius attributum, cùm vel in brutis animalibus Lycurgus, con-

cione super liberorum institutione, rationeque legum ferendarum habita, osten- D
derit ex duobus catulis, quos ab eiusdem matris vberibus subductos, in syluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, vbi aliquantulũ adoleuissent, in media concione simul emissos, ad patinam hunc in medio positam, ad leporẽ illum, qui statim emissus erat, insequendum accurrisse. Atque hoc illud est quod apud Horatium legimus:

Venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in syluis catulus.

At quanto magis honorandum est ingenium Ciconiæ, eo magis damnandum est humanum genus, cùm satis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupisse, vt senes quicunque sexagesimum ætatis annum excessissent, de ponte in subiectum profluentem deijcerentur: aut si fabula est, tam perdito fuisse quenquam ingenio, qui rem vsqueadeò abominandã cõmentari sit ausus. Vtcunque, fabula inde ansam cepit, quòd aliquando senes eius ætatis Romæ in Senatum ad ferenda suffragia non admitterentur. In Comitia verò per pontem, qui colli- E culos duos iungeret, transitus erat: qui verò prohiberẽtur eò accedere, Depontani appellabantur. Sed vt manifestas fabulas, bona Festi & Erasmi venia omittamus, alij lege longè iniquiore sanxerunt, ea ætate senes mortis inter se certamen inire, vt inutilis, quod illi censebant, ætas facesseret, victusque necessaria & iuuenibus & adultis viris largius suppeterent: quod moris in Iulide Co insulæ vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum legitur. Menandri verò versus qui supeerant, ita legi debent:

καλὸν τὸ κίων νόμιμόν ἐστι Φανία,
ὁ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς.
Lex pulchra Ceæ ciuitatis Phania,
Cui læta non est vita, ne tristis siet,
Ferro iubentur præsecare incommoda.

Vltimum hoc, quę legis sanctio est, apud Stephanum non habetur, sed ex historia omnino subiungendum.

IMPIETATI PRAELATA pietas.

F

IN piscium Cõmentario cum Hippopotami significata recenseremus, memorabile illud Ægyptiorum documẽtum recitauimus, quo illi sceptra regia in summa parte Ciconiæ capitibus insignita faciebant, fluuialis equi vngulis in imum appensis: ex co innuere volentes, amplexandam, colendam, suspiciendamque esse pietatem, gratumque animum ingrato præferendum: impietatem verò, cuius hieroglyphicum est Hippopotamus, pessundandam. Amphibium enim animal hoc patrem solet de matris coitu, quem affectat, malè multare. Id sceptri in ahenea Bẽbi tabula ita habetur.

DE MEROPE.

SVnt qui Meropem etiam in hoc statuent significato, cui pietatẽ eandem in parentes Aristoteles attribuerit. Eam Ælianus omnino in Ciconiarum genere posuit, esseque in parentes ea nutricandi pietate, vt eorum senium haudquaquã opperiatur, quibus pientissimã educandi cu-

A di curā impendat, sed quamprimum volare cœperit, sponte animum ad necessaria parentibus subministranda conuertat: quapropter eam auium iustissimam appellauit. Figuram eius apud Simeonem quendam Antiochenum, qui multa de animalium vi medica cōscripsit, ita traditam inueni. Meropi animali volatili pectus esse accipitrinum, ventrem albicare, tergum & apicem auro similem, genas candidas, rostrum magnum, indeq; nomen cōsecutam, quòd procliuis admodum sit ad contrahendam cum humano genere amicitiam. Homines enim μέροπας appellare præcipuè Homericum est. Sunt qui gangrenam eam vocent. Id verò insigne est in eius ingenio, vt paritura huc & illuc transmigret identidē, vt ita fallat, neq; facilè partus eius deprehendi possit. Verū enimuero diuersum hoc Merops habet à Ciconia, quòd cunabula in terra facit, corporis grauitate sublime petere prohibita: in specu itaq; nidificat, sex pedum defossa altitudine, quod & de Cassita fabulosè perhibetur. At Ciconia nidum in altissimarū abietum verticibus ponere comperitur, quamuis quònam è loco venirēt, quòve se referrent Plinianis adhuc temporibus incompertum erat. Sed quantum ad re-B gium illud sceptrum pertinet, Plutarchus hoc de grue sentire videtur, opusculo cui titulus, Quæ'nam sint prudentiora animalia, terrestria an aquatica. Gruem enim facit fluuiali equo oppositam, ea qua de superius causa dictum est.

DE CVCVPHA.

PHilippus ille, qui fragmenta quædā ex hieroglyphico literarū Ægyptiarum interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, satis curiosè collegit, & Græco sermone scripta posteritati commendauit, Cucupham quandam nominat in huiusmodi pictatis significatū. Nomen mihi, vt ingenuè fatear, nondum cognitum vocabuli nouitate, siue potius ea Ciconia sit, quę & ipsa parentū curā suscipit, & à Latinis inter Ciconiarum genera recensetur. Sed enim in his facilè sum ijs, qui certiora compererint, acquieturus.

GRATVS ANIMVS.

SEd vtcunq;, gratum animum is per eius alitis hieroglyphicū significari dicit apud Ægyptios, propterea quòd vnum hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitoribus senio confectis eo-C dem modo gratiā rependit, quo ales ipsa fuerit educata: in eodem enim loco vbi fuerit à parētibus enutrita, eis nidum parat, pennas vellicat inutiles, eoq; cibum importat (πτόφαν enim in manu scriptis codicibus antiquis, non πτύφαν, legitur) idq; quoad resumptis pennis ipsi sibi sufficere queant. Atque hæc est, quam ait in sacris sceptris prerogatiuam habere. Apud Suidam in Reciconiādi prouerbio, vt nouo vocabulo verbi Gręci proprietatem explicemus, nimirū legere est, in eiusmodi sceptris πέλαργον adsculpi, quæ dubio procul Ciconia est. Atq; ego animaduerti quibusdam in numis huiusmodi sceptri speciem Ciconiæ capite insignem esse.

VERNVM TEMPVS.

HAbetur & tepidi temporis hieroglyphicū Ciconia, quippe quæ aduenientе hyeme in tepidiores regiones transmigrat, verno verò tempore nos inuisit: quare Petronius eam felici cōpositione exulyemen vocauit. Hinc in æstatis pictura Ciconiam nonnulli addidere, quando cōstat eam ex erraticis auibus æstatis aduenam esse.

MVNIMENTVM AB insidiis.

D

INuenio & munimẽtum ab insidijs atq; veneficijs per Ciconiã platani folium gestantem significari: ea siquidẽ huiusmodi folio nidis imposito, editis ouis ea ab noctuarũ iniuria defendit. Compertũ enim est, si noctua ea contigerit, fascinari: incubationem quippe omnem, ac si oua essent subuentanea, irritã fieri, quod obseruauit Ælianus. Nouit verò Ciconia amuletum id, vt eò nõ accedat noctua, vbi platani folium fuerit. Quid enim cõmune esse potest aliti letali cum arbore geniali? Vel eam inesse folio vim dicemus, vt ab eiusmodi fascinatione valeat oua liberare.

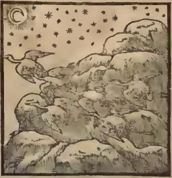
MEDICINA.

QVòd si Ciconiam ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam sibi comparatam indicabit: nam eius herbæ pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant. E

VIGILIÆ SPECVLATIONES'QVE.

IN augurali disciplina Ciconiæ vigiliarum custodumq; vrbium signa perhibentur, propterea quòd ædiũ fastigia & acroteria plurimùm inhabitãt. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurũ vt Aquileiam, quam per triennium obsederat, multisq; oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: visæ siquidem Ciconiæ vno impetu ex vrbe migrare, fœtusq; suos sublatos rostris per rura foras asportare. vnde ille vrbem e uestigiò perituram præsagiuit, ostensoq; militibus augurio, expugnatione perquamproperè parata, voti compos euasit. Et, si parua ponere cum magnis licet, Patauij sub Ezelini dura dominatione, cùm iniecta esset Iordano Bonzio viro strenuo tyrannicidij concepti calumnia, ob quam is damnatus est, domusq; eius disiecta, & à fundamentis euersa, obseruatum est paucis antè diebus Ciconiam, quæ in summa illarũ ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxq; cum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibiq; oua posuisse: quod casu factum credere difficillimũ est. F

MILITARIS DISCIPLINA.

EST & militiæ hieroglyphicũ Ciconia, in ea siquidem frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum ponendis castris præcipiat: vel si maior ingruat vis, quo pacto motis castris hostẽ fallat. Compertum verò est huius generis alites magno numero certo cõgregari loco, ex omniq; prouincia omnes in vnũ cogi, vt nulla sui generis relinquatur cui liberũ sequi fuerit, idq; prædicta veluti die: & siue discedant, siue adueniant, etiam obseruãtes fallunt, quòd nocturnis vtrunq; temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter se in cõcionis morem agitare eas obseruatum est? vt in Come Pithonis patentibus Asiæ campis congregatæ inter se cõmurmurant, tamq; seuerè disciplinam

A nam hanc exercent, vt eam quæ nouissimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris negligentiæ castigatę admonitis, castra subito volatu mouent, & vnanimi profectione commeant.

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRimùm verò illud optimi est imperatoris munus, vt hostes longè à patrijs sedibus summoueat. Serpentem loco suo belli & ingruentis calamitatis esse signum, multis ostendimus argumentis: atqui nullum animal contra serpentes acrius, neq; assiduè magis dimicat, quàm Ciconia: quare honos illi serpentium exitio habitus, capitaleq; fuit plerisq; gentibus, si quis Ciconiam occidisset, pœna eadem legibus statuta, quæ homicidis: quod Thessalos religiosè admodum obseruasse, tradit Plinius, & pleriq; alij. Et apud Stephanum de vrbibus legas, Θεσσαλία· οἱ ταύτῃ οὐκ ἔξεστι πελαργοὺς κτείνειν, διὰ τὸ τῆς χώρας ὄφεις ἀναιρεῖν. Id quod notatum volui, ne quis πελαρὲς legeret, vt in vulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factum, vt dum illi vtili hac de causa parcitur, prohibitum sit eam mensis inferre, non aliter quàm bouem olim occidere atq; ciuem, eidem subijciebatur suppli-
B cio. Sed veluti neq; boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinā & ipsæ raptæ: in quo tamen hoc illi accessit honoris, vt cùm delicati alij cibi plurimum ab hoc vel illo ganeone priuatim conquisiti laudatiq; fuerint, vna Ciconia edicto Prætorio epulis inferri meruerit: de quo Flaccus in Gallonij gulam, qui acipenserem tantùm approbabat, ita scripsit:

Quid tum Rhombos minus æquora alebant,
Tutus erat Rhombus, tutóq; Ciconia nido,
Donec vos autor docuit Prætorius.

Nam Ruffus quidam vir Prætorius, vt apud Porphyrionem legimus, quidam Asellum dicunt, instituit vt Ciconiarum pulli manderentur: isq; mox repulsam in Prætura passus, huiusmodi scazonte proscissus est:

Ciconiarum Ruffus iste conditor, *Hic & duobus elegantior Plancis,*
Suffragiorum puncta non tulit septem:
Ciconiarum populus vltus est mortem.

C Cornelius Nepos, qui principatu Augusti obijt, cùm scriberet de saginādis alitibus, turdosq; paulò antè ceptos saginari monuisset, addidit, Ciconias magis placere quàm Grues, quamuis longè secus humanum mox palatum iudicauit: nam grues inter primas, Iouij etiam nostri iudicio, commendantur.

IRRISIO.

PRætereundus nō est Persianus locus, per quem Ciconiam illusionis & suggillationis signum haberi dicimus, vbi dicit:

O' Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinsit.

Ad id scilicet respicies, quòd petulciores homines cùm quempiam ludibrijs incessere aggrediuntur, soleāt digitis in vnum adstrictis exporrectisq;, quasi ciconiani rostri speciem reddentes, identidem pinsando abeuntes eludere, qui mos in principum aulis frequentissimus.

DEVS.

ADdemus & illud, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiam ea ratione figurari, quòd his alitibus non inesse linguam obseruatū, ideoq; earum vocem murmurationi potius esse similem quàm clangori. Nam & Crocodilum ea de causa Dei simulachrum Ægyptij statuebāt, de quo suo dictum Commentario:

elinguis enim omnino est crocodilus: idq; tam significat Deum tacito omnia si- D
lentio perficere, quàm non debere nos super eo loqui, quem nulla queat huma-
ni vis ingenij satis admirari.

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

NEq; verò minori obseruatione dignum illud, quòd purum animum, supra terrenas fæces elatum, & diuinarum tantùm rerum meditationi deditum, per Ciconiã hieroglyphicè significãt sacræ etiã nostrorũ literę. Fastigia enim api cesq; rerum semper quæritat Ciconia: quiq; Hebraicã sequuntur lectionẽ apud Psalmographum, quod vulgò legitur, Herodij domus dux est eorũ, ij reddunt, Ciconiæ domiciliũ abies præbeat: vel, Ciconia nidum suum ponit in abiete, arbore scilicet supra reliquas verticem attollente. Quod quidem ex Hebræorum disciplinis memini te, Pater amplißime, pro concionibus declamitare, nidos sci licet eius alitis in excelsißimis abietibus positos ostendentem, multa super ea ex vndecimo Leuitici capite, octauo apud Hieremiã, quinto apud Zachariã, & ter tio supra centesimum Psalmo memorantem, præcipuè verò XXXIX Iobis locum declarantem, qui non intellectus longè alienum habeat sensum, quàm ple- E riq; interpretes opinati sunt. Quædam enim ibi enumerantur animantes, præci puè autem aues, in quibus multa, in primisq; manifesta atq; clarißima apparet prouidentia, inter quas Hasida ista tua est, quam nostram esse Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: Num illa relinquit humi oua sua, vt quæ puluis excalfaciat, pes opprimat, fera calcet? Quem locũ interpres tuus enarrans, ait nequaquã ita esse, sed Hasidam auem vt clementißimam, ita & prudentißimã, eminentißimis in speculis arboribusq;, montiúmve aut ædificiorum apicibus nidificare, humo humilibúsve locis minimè credere animalium accessum, omnesq; fortunę casus inaccessæ altitudinis altißimo con silio cauere: quamuis Latinus interpres, oua eam humi relinquere tradiderit. Velle verò theologos, quos enumerabas, multa inesse Ciconiæ diuina lumina, omnium supremum, quo maximè dando clemens appareat Deus. Nasci præterea plerasq;, imò innumerabiles animas tantæ lucis fastigio ineptas, raras admodum aptas, propterea quòd corpore mortali obtectæ sunt, cuius si quando obliuiscantur, gradum illum eminentißimũ, vt astrum proprium, semper ante F oculos habituræ sunt, ita vt nidum illum antiquum agnoscant, quæq; inferiora illo sunt, contemnant & aspernentur.

VOLVPTATVM ET MALORUM affectuum dißipatio.

HAbet & hoc Ciconia commune cum superis, quòd, vti dicebamus, bellum illi assiduè cum serpentibus est: quod quidem animantium genus ita prorsus terrestre est, vt humi repat, humi semper vel adhærescat, vel in abditißimas se terræ latebras occultet. Ita animus qui mortalium delicias auersetur, terrenosq; affectus humi propémodum obuolutos longè summoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ serpentem dilaceret, aptè significabitur. Serpentem verò inter alia significata petulciorum voluptatũ, molliumq; illecebrarum symbolum esse, plerisq; locis toto hoc Opere declaratum est, suo verò Commentario plenißimè.

ANI-

A ANIMVS AD HVMILIA DEIECTVS.

AD hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: ſed ſi ſuper ea vnquam mentio ſit, quòd humi oua deponat, alterius ſignificati gratia confictum, quaſi rem ab ingenio ſuo alieniſsimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicũ, animus ad humilia deiectus. Aliqua eſt omnino anima talis, atq; vtinam non innumerabiles huiuſmodi reperirentur, quæ, licet totæ in res diuinas vergant, totæ aſſurgant, totæ humanas res cõtemnant, totæ diuinis aſpirẽt, quadam tamen vulgarium animarum labe contagioneq; fit, vt cum aliis mortalibus verſentur, eorumq; curas inaniſsimas in neceſſariis parandis, in periculis vitandis, in familia, domo, agris, honoribus, aliiſq; id genus ſexcẽtis procurandis imitent. Atq; ita auis cœli gratia nata, dum ad humana ſerpit, humi oua collocare dicta ſit, & à ſanctiſsimis naturæ ſuæ inſtitutis aberrare. Memini verò et illud diſputaſſe te, Latinorum aliquot per Haſsidam Caſsitam interpretatos, fabuloſeq; Gelliũ fabulam cõmentum de nidificatione in agris & in ſegetibus: ſed eum apologũ, non hiſtoriam ſcripſiſſe: dicebaſq; Latinos noſtros, vnà cum

B Græcis, quippe qui ſint ad diuinos ſonos ſoli barbari, cùm ſacris literis careant, aſpirationem grauem in C literã mutare ſolitos, et pro filio Noa, Ham, ſcriptitare Chàm: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondũ in aſportãdo diui Marci corpore ſuum tergis operto, exclamatum ſcribere, Cancir Cancir, ab iis qui Alexandriæ cuſtodes erant, cùm Hazir Arabum lingua enunciaſſent, quæ vox ſuem ſonat: eſſe verò Arabum linguam Hebræorum linguæ non abſimilem, & hos & illos æquè ſuillam abominari, manifeſtum eſt. Qui quidem error à quodam noſtri temporis nouo interprete, omnibus diuinarũ inſtitutionum ex hiſtoriæ tam veteris quàm nouæ libris, ſupraquã dici poſsit auctus eſt. Sed hæc alij viderint. Nos quæ ad alitis ſignificata ſpectare videbanẽ, quęq; ad rem ipſam attinerent, ita vt vides, qua potuimus cura collegimus,

Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxiſſe meo forte putes animo.

Hæc demum eſt illa Ciconia quam per literas apponi tibi iuſſeras, Pater ſapientiſsime, inſipida illa quidem futura, niſi aromatibus ex Arabia illa tua petitis, largeq; ſuperfuſis, commendationem aliquam acquiſierit. Sed iam reliqua huius

C generis aggrediamur.

DE IBI.

DE Ibi nunc dicere conſentaneum eſt, quæ quidem omnino eſt Ciconiæ ſpecies, excelſa ea quidem, rigidis cruribus, procero roſtro, multò tamen alia quàm noſtra. Atq; eædem in Ægypto duplici genere diſtinguunẽ: ſunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. Candidæ apud Peluſiũ tantùm non ſunt, cùm in reliqua tota Ægypto habeanẽ: ideo verò cãdidæ appellatæ, quia capite ſunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigræ contrà apud Peluſium tantùm, in cætera Ægypto nullæ. Sunt verò hæ nigræ totæ cruribus gruinis, roſtro maxima ex parte adunco. Sed quæ candidæ dicuntur, pedibus ſunt humanis propè ſimilibus, & graciliori capite.

ÆGYPTVS.

QVæ quidem geminæ ſpecies in Ægypto tantùm repertę, argumentum dedêre, vt Ibes geminæ pro Ægypto ipſa figurarentur, vtpote quæ ei tantùm

regioni familiares & propriȩ essent. Eas in huiusmodi significatū passim in obeliscis videas. In numis verò Q. C. Mari, obseruauimus Ibes Elephanto adhibito, earū quippe regionū hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanæ subiecissent, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignū effecissent. Sunt verò aues hæ ita Ægypti propriæ, vt extra eam regionē viuere nō possint, asportatęq́ ocyssimè moriantur. Est & alia ratio cur Ægyptū hieroglyphicè significarent Ibes: nempe cùm ea regio Delton, à Δ Grȩcæ literȩ figura nuncuparetur, eam cum Ibibus similitudinem habet, quòd alites hæ literam eam in cessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas diducto, figurare videantur: idemq́ rostrū patefactum signat: ποιεῖ γάρ τι τῇ τῶν ποδῶν διαστάσει πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον.

COR.

QVoniā verò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & sermocinationis dominus habebatur, ales ea cordis hieroglyphicū proponebatur: nam et alibi cor in thuribulo positū, Aegypti habere significatum ostēdimus. Verùm alia ibi ratio. Quod verò ad Ibin pertinet, auis ea simulac nata est, si perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente, quod vtique pōdus est par cordi nuper nati pueruli: τὴν γὰρ ἶβιν φασὶν ἐκκολαφθεῖσαν εὐθὺς ἕλκειν δύο δραχμάς, ὅσον ἄρτι παιδίου γεγονότος καρδίαν. Medici verò causam aliam adducunt, quia scilicet suapte natura Ibes cordi mirificè conferant, de quo apud eos locupletius. Sed enim super hoc in Accipitre plura.

SALVBRITAS.

EAdem, quia medicamenti genus quod in maximo ad salubritatem vsu est, cōmonstrauit, rostri aduncitate per eam partē se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre, & in primis necessarium est: eo illa gestu figurata, salubritatis apud Aegyptios hieroglyphycū fuit. Eo autem præsentaneo remedio cùm vulgò vterentur Agyptij, euenit, vt postquam eius vtilitas vniuerso terrarum orbi communicata est, dictitatum sit, in Aegypto omnes esse Medicos: quod ab Homero sumptum multi postea vsurparunt. Accessit huc ciborū abstinentia, succorum herbarumq́ non incuriosa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima tamen Aegyptij deprehendēre: institutumq́ apud eos, vt singulorū morborum singuli essent Medici, vnde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam afferunt causam, cur Ibes salutis simulachrum essent, quòd ex Arabia in Aegyptum volent alatæ serpentes, quibuscum Ibes certamen ineunt, Ægyptiosq́ ab earū iniuria defendunt. Earum verò serpentium alæ minimè pennatę perhibentur, sed vespertilionū alis perquàm similes, glabra subtiliq́ membrana quadā insignes. Nota est historia, quemadmodū Moses florente iam ætate, vt Iosephus memoriæ prodidit, Ægyptiorū copiis aduersus Æthiopas hostes infestissimos profecturis, dux à Pharaone, ita oraculo præmonente, electus: quia is per loca magna vi serpentū occupata ducturus erat, vim Ibidum ingentem papyraceis instrumentis in arcarum speciem contextis incluseris,

A rit, incolumemq; ita exercitũ earum alitum ope præsidioq; ad hostes traduxerit.

MALVM EX BONIS INItiis subsecutum.

PErniciem aliquam ex institutis optimis sanoq; consilio subsecutam Ægyptij significare si voluissent, Ibin & Basiliscum facere consueuerunt: siquidem ex Ibidis ouo Basiliscum nasci, pleriq; veterum tradiderunt. Causamq; insuper eam philosophi afferunt, quod auis ea multiuora sit, & serpentum venenatorumq; genus omne abliguriat, quorũ virulenta putredine oua ipsa prædita, animal id perniciosum efficiant. Ægyptij sanè cùm Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

INEFFICACIA voti.

DEsidem ac adeò eneruatum hominẽ, vt nulla in re sibi sufficere posit, frustraq; B omnia tentet & aggrediatur, neque vllius rei compos per summam ignauiam euadat, hieroglyphicè significare si vellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite gestantẽ effingebât: compertum enim est animal id ad rapinam & impetum alioqui promptisimũ, si penna Ibidis demulceatur, ita obtorpescere ac debilitari, vt immobilis reddatur, omnem pristinæ rapacitatis violentiam obliuiscatur, tanquam aliqua fascinatione sit repentè demutatus. Quinctiam serpentum genus omne reddi immobile penna huiusmodi ipsis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re rustica.

VOCALIS PRIMA.

ERat & Ibis auis primæ literæ symbolum: siquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Aegyptiis cõmunicauit, Ibim primam esse literam C voluisse. Sedenim ipsa quoq; literarum elementa non apud Ægyptios tantùm, sed etiam apud Græcos Romanosq; hieroglyphicũ aliquid habuere: vt, A indicium erat absolutionis, C condemnationis, N verò & L, comperendinationis, per quam non liquere significabât. Vniuersi enim iudices, vt Pedianus ait, in cistam tabellas simul coniiciebant suas, singularibus literis sîgnatas. Interdum etiam sententiã suã cur quis damnaret, aut cur absolueret, perscribere consuerât.

DE DAGNIDE.

INter Ægypti aues celebris est Dagnis, ab infesta mordacitate ita nuncupata: δάκνω enim mordeo est.

EBRIETAS.

PEr eam supra coronam aliquã statutã, ebrietas significabatur: eas enim volucres Ægyptij in symposiis, quibus redimiti essent coronis aduincire soliti sunt, vt asiduè morsiunculis vellicando cantitandoq;, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE.

D

GRuum significata in postremis minimè habēda sunt, quibus multa cum humana diligentia, rectéque regendæ familiæ ratione, communia sunt.

CVSTODIA.

SEd illud in primis referam, quo exercitus ducem ab hostium insidiis se custodientem significabant. Proponebant quippe Gruem vigilem, hoc est, lapillum pede sustinentem: illę enim excubias ordine suo tota nocte disponunt, lapillumque ideo prensant, vt lassatis somno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes. Philippus ille, qui breuissima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, loco hoc γρηγορῦσαι κατ' ὄρθιοις Romano vocabulo tunc à Græcia cum imperio recepto, vsus est. Harum alitum vigilantiam imitatus Alexander Macedo, si quando peruigilandum esset, ne somni violentia opprimeretur, vas aheneum propè thorum adsistebat, supra quod brachiū exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argenteam manu complexus, quæ si quando ipse somno vinceretur, elapsa, sonoro strepitu somnum abrumperet. Sed enim idem autor Iulianū Cęsarem absque pila, vel instrumento alio, quotiens & quantum voluisset, euigilasse profitetur.

E

DEMOCRATIA.

EX eo verò collegio quod Grues celebrant inter se nonnulli dicunt democratiā hieroglyphicè significari: cum pluribus enim cōsultandū, si quid rectè fecisse voluerimus, & felicē rebus nostris successum optauerimus. Æsymnio Megarensi honestissimo loco nato, dum super hoc consulta posceret, respondisse Apollinem Delphicum ait Pausanias, referret ad multos, si gerere quid feliciter vellet: plurimorum enim sententiis auditis, facilè est quod optimum sit discernere. Ea de causa Megarenses, ne vllam interpretandi oraculi occasionem amitterent, vel quidpiam quod intelligi potuerit præterirent, comitia ad heroum sepulchra habere deinceps decreuere: nam plures esse mortuos manifestum. Sanè quidem apud nostros consensus vniusque partium in eandem sententiam aut rem, Latino vocabulo formā ab ipsis Gruibus videtur accepisse, vt inde CONGRVERE, pro conuenire dicamus.

F

PRVDENTIA.

SI aūt volantem Gruem cum lapillo pinxissent, hieroglyphicū id prudentiā significare dicebaт. Ex probatissimis enim autoribus didicimus, Grues, dū in sublime volant, lapillū ideo gestare, vt lapsu illius explorēt, supra terrā ne an

mare

A mare volitent, quod intelligunt ex sono, ac proinde cõsidendũ'ne, an vlterius procedendum sit. Maximus Tyrius causam aliam memorat lapilli assumendi. Nam quoniã in volatu fluitare videnẽ instar nauis, quam agitẽt impellantq́; vndę, suæ sibi conscię imbecillitatis, anteaquàm volatui se credant, lapillum rostro suscipere, quo vnaquæq; earum veluti firmamento vacillaturi volatus vtatur, eamq́; habeat salutis suæ custodiam. Atque hoc est quod apud Solinũ legas, Grues harenam deuorare sublatisq́; lapillis ad moderatam grauitatem saburrari. Quarum prudentiam cùm Deucalion nõ ignoraret, eum à diluuij clade seruatum aiunt Gruum beneficio: hunc enim Pausanias ait ad superuolantium Gruum clangorem enatasse, atq; ideo montem, in quem demum euasisset, Geranium, in harum alitum honorem, appellasse.

B SVBLIMIVM RERVM INDAGATOR.

QVòd si absq; lapillo volantem Gruem figurassent, hominem sublimiũ indagatorem, & eorum quæ terra procul, & à materia remota sunt studiosum, significari volebant. Ipsa enim præpes altisimè volat, vt longè lateq́; speculeẽ. Quòd si subsidere nubes infrà despexerit, nunquã ad terram se demittit, vsqueadeò tempestates & ventorũ procellarumq́; motus summo studio declinat, vtpote quæ sit quietis amantisima. Si verò acciderit vt in tempestate aliqua deprensa sit, confestim ad terrã se cõfert, atq; humi potius quiescit. Quòd si quam in alitem Plotinus hominẽ transmutari dixerit, qui absq; sapientia sublimia tractauerit improbiùs, cùm nullam ille speciẽ ponat sublimis huius volatus, nempe Gruem ipsam ex Plotini sententia commodè pinxerimus.

PERSEVERANTISSIMI MORES.

PVlcherrimum & illud est, quòd alij excogitarunt, hominem qui cum ætate mores minimè cõmutauerit, sed eodem semper ingenio perseuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pennæ per ætates ferè omnes mutantur, nigrescereq́; in senecta perspiciuntur, sed Gruum eodem semper colore perseuerant.

C ORDINIS OBSERVATOR.

QVinetiam in moribus eadem propositi constantia cõsideratur, cùm Grues in volatu ordinem pertinacisimè seruent. Quare Palamedes apud Philostratũ Vlysi obiicienti literas, non ab eo, sed à Gruibus inuentas: respondet is, Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinuenisse, verùm ad ordinem, quem nunquam Vlysses seruare didicisset, earum curam referri. Vlyssem enim aiunt quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Ænec obuiam fieret, ordinem deserere solitum, & ad imbecilliora declinasse.

LABORIS TOLERANTIA.

INdefatigatum verò laboribus hominem significãtes, alas vel pedes Gruum in manibus eius statuebant: ferunt siquidem non lassescere vllo labore, qui neruos ex alis aut cruribus Gruis habeat.

FERACITAS.

IN ostentis Grus biceps feracitatis indiciũ est. Appion enim tradit, Oenæo in Menide rerũ domino bicipitem Gruem apparuisse, vberrimãq; eo anno an-

D

nonam in Ægypto fuisse. Ad hæc, auem sub alio Rege conspectã quatuor capitibus insignem, lætissimumq́ue frugum omnium prouentum subsecutum.

VER ET HYEMS.

SVnt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abeuntem, hyemem significari tradant: quandoquidem ea ales omnino est veris & hyemis nuncius, modò veniens, modò recedens, propterea quòd calorem & frigus peregregiè præsentiat. Itaq; cùm frigus ingruit, altè sublata vastum quid inclamat: cùm verò clementius est nacta cœlum, per interualla vocem emittit, & taciturna propémodum allabitur. atq; ita vel ex accessu, vel recessu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur.

DE MILVIO.

E

NE verò picturæ desint, ex quibus temporum qualitates indicentur, cùm æstatem cicada, autumnalem vindemiam epops, brumale tempus alcyone, ver cuculus, luscinia, & aliquot aliæ, aduolat huc Miluius, in huiusmodi ipse quoq; hieroglyphicorũ caueã includendus.

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipse quoq; verni tẽporis hieroglyphicũ, propterea quòd ales ea verno primùm tempore incipit apparere, certissimumq́ue fit eius nuncium. Vnde etiam prouerbiũ emanarit, Miluiis procumbere: quia scilicet pauperum sit mos, hyeme iam desæuiente, qua malè semper afficiuntur, aduentantibus Miluiis procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli solent, vt apud Suidam legas. Aristophanes ait, eo apparente contrariũ autumno tempus ingruere, adesseq; tondendi opportunitatem. Nomen autem illi ἰκτῖνα apud Græcos ab aduentu, quòd tanto scilicet desiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporisq; cognitionem sacræ etiam nostræ literæ per Miluium ostendunt, in quibus habetur: Miluius in cœlo non ignorat tempus suum: Turdus & hirundo & ciconia, tempus ipsę quoq; aduentus sui obseruauêre, populus autẽ meus iudicium Domini non cognouit. F

LOCVPLES.

SVnt qui locupletem hominem, latisq; agrorum possessionibus ditissimum, per Miluĳ volantis hieroglyphicũ significari tradant: siquidem is dum prędam enanciscitur, spatiosissima aeris interualla vno oberrat impetu, quasi latifundia descripturus. In huiusmodi significatum Iuuenalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua pascua lassis.

Et Persius prius dixerat:

Diues arat Curibus quantum non Miluus oberret.

RAPACITAS.

SEd enim Philosophi antiquiores illi q̃ doctrinã ab Ægyptiis magna ex parte mutuati sunt, deq; hominum moribus per palingenesiæ figmenta disseruere, cuiusmodi est Plato, quiq; eum secuti sunt Plotinus & Harpocratiõ, Boethus & Numenius, rapacitatem per alitem huiusmodi intelligi tradidere, homínesq;

A nesq; eos qui auaritiæ studuissent, promptiq; semper ac parati ad imbecilliorũ expilationes, & rapinas, & violentas tyrannides fuissent, in Miluios ac lupos conuerti, vt Socrates, Phædone, disputat, abireq; omnia in ea genera opinati sunt, quorum in vita moribus similes fuissent. In diuinis quoq; literis Miluus pro grassatore prædoneue ponitur, Psalmo, vbi secundum Hebræos haberi ait Eucherius, Milui abies domus est. Aristophanes ad hãc alludens rapacitatem, ἰκτῖνα dixit παντοφάγον ἅρπαγα τρίφον, aliturus omnituum ac rapacem Miluũ. Admiratur Plinius rapacissimam & famelicam semper auem, nihil rapere vnquam ex funerum ferculis, quæ veteres erant ad sepulchra afferre soliti: persuasi scilicet defunctorum animas eundem tenere sensum, & iisdem affici voluptatibus, quæ vnicuiq;, dum viueret, placuissent. Addunt & aram Olympiæ, quam alites huiusmodi nunquã infestarint. Idem sacri sunt apud Britannos, non enim Miluium iis occidere licebat.

NAVIGATIO.

SVnt qui nauigationem, sunt qui gubernandi rationẽ ex Miluij volantis hieroglyphico significari tradant, propterea quòd multorum sit opinio, ait Plinius, didicisse homines ex Miluiis temonem nauibus immittere, quippe cùm obseruassent Miluium cauda modò huc, modò illuc flexa, vice claui volatus sui cursum dirigere, natura scilicet in liquido cœlo monstrãte, quod opus facto esset in humido profundo.

AD CORNELIVM MVSAEVM PRAESVLEM, BITONTINVM, DE IIS QVÆ per Vulturem significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

INterrogasti me, Præsul honoratissime, quænã illa sit Vultur mea, quam libris editis Germani quidam ex Horo Niliaco à me Latinam factam diuulgarunt. Sedenim scias me olim Romæ dedisse eam videndã clarissimo Alberto Pio Carporum principi eruditissimo, verùm ex eius scrinio, vnà cum aliquot aliis huius notæ scriptis à nescio quo laborum alienorum suppressore ablatam & in Germaniam asportatam. Cuius C *facti indicium est, quòd docti quidam viri, cùm opusculum id legissent, Hori esse arbitrati, scriptis prodidere, Horum Apollinem de sacris Aegyptiorũ literis à Io. Petro Valeriano Latinum factum. Ioannis autem Petri mihi est peculiare nomen (cur enim id inficiar?) priusquam M. Ant. Sabellicus præceptor meus id Venetiis in Pierium immutasset. Sed Horus Apollo à me non est conuersus, frequenter verò in scriptis huiusmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam autores eosq; multos habui. Vtcunq; ea deperdita lucubratione, alteram reparaui: ablati enim illius reliquiis archetypi toto pluteo dissipatis, hanc priori illi non absimilem informaui, quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturum te libenter significasti, quod quidem summæ tuæ erga me humanitati potiùs, quàm vlli studiorum meorum meritò attribuerim, & tamen in iis aliquid est, vnde huiusce generis lucubrationes tibi fortè minimè displicituras mihi confingam; siquidem ego libentissimè, hinc occasione qualibet arrepta, vt hac parte videre poteris, ad nostræ pietatis doctrinam, diuinarumq; literarum interpretes me conferre soleo. Ex iis verò tam multa excerpsi, vt profiteri valeam, autorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentariis auctum est, plura suppeditasse. Neq; enim ego vnquam impurum nonnullorum ingenium approbaui, qui dum politiores haberi volunt, sacras*

nostrorum literas, vtpote squallorem, quod vnum obiiciunt, quendam præ se ferentes, attingere pertimescunt: sed enim in ea semper sententia fui, nullam esse lectionẽ quæ plus afferre possit eruditionis, quàm sanctorum hominum, qui diuina tractant, institutiones. Nam si artium ferè omnium liberalium finis deniq; est, vt veram edocti rationem, bene honesteq; viuere adlaboremus, fateor me, quantulumcunq; hoc studiorum genere assequi licuit, non plura, neq; admirabiliora ex quibusuis disciplinarum quarumcunq; magistris exhausisse, quàm ex mysteriorum, quæ ad pietatem nostram faciunt, interpretibus, siue rerum naturam, siue morum synceritatem, siue quæ ad veritatem, & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inspexerimus. Sed ego imprudens, qui hæc tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam assiduè in omnium doctrinarum lectione versatus es, quiq; alios hæc per doctissimas conciones tuas, tam doctè, tam eleganter, tam copiosè doceas potiùs, quàm à quoquam doceri possis. Idcirco his omissis, ad rem ipsam, quam, qualiscunq; sit, recognoscere cupis, accedamus. D

DE VVLTVRE.

EVOLVCRVM genere nullam omnino Vulture magis admirandam inuenias, siue peculiares in eius vita, & ab omni vulgo semotos mores, siue conceptum, partum, educationemq; alitis, siue excellentes quasdam ingenij dotes, siue significata varia per eam in picturis, in portentis, in dicteriis posita consideres. Neq; illa quidem plebi obuia & vnicuiq; exposita, sed magnis regibus atque diis accommodata, ipsis etiam philosophis, ac peritissimis theologis explorata: per huius nanq; simulachrum hieroglyphicum, annum, matrẽ, siue, vt apud Ammianum est, naturæ vocabulum, mundum, intuitum aut speculationem, terminum, hæredi petam, stragem, præsagituram, miserationem, iustitiam, liuorem, Pallada, Iunonem, & quædam alia, veteres significabant. E

ANNVS.

QVoniam verò ex ea præcipuum erat anni significatum, qua ratione sit id receptum, operæprecium fuerit explicare. Vultur, vt apud Ægyptios habetur, trecentos eos quinq; & sexaginta dies, quibus annuũ conficitur tempus, ordine mirifico dipartitur. Nam cùm annum Ægyptij per tris tantùm qualitates metirentur, ver quippe, æstatem, & hyemem, quæ singula tempora centum viginti diebus constare voluerũt, ac vti Theopompus ait, hyemẽ Saturnũ, æstatem Venerẽ, ver verò Proserpinã appellabant: quinq; insuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant: Vultur verò ad eiusmodi partitionẽ anni accommodata, cumprimùm concitata fuerit ad conceptũ, qui fit à vento, quinq; continuos dies sine cibo & potu consumit in eiusmodi initu, natura in ventum adaperta: mox centum & viginti dies prægnans manet, totidemq; diebus pullos educat: reliquos CXX dies immunis est, suarumq; tantùm rerum satagit, neq; prægnationi, neque educationi intenta. Summotis itaq; intercalaribus, ad antiquiorem illam rationem trahere possumus supputationem illam Xenophontis libro qui περὶ πόρων inscribitur, vbi sex mancipiorum millia, si singuli singulis diebus obolũ lucrifaciãt, vnoquoq; anno hos sexaginta talenta vectigalis allaturos: sic enim CCCLX dies in vnius anni tempus videtur enumerasse. Sed nequid, quod vel vtile vel delectabile esse possit, prætereamus, super horũ quinq; dierum, qui anno superant, argumento fabella fertur, quemadmodũ Rhea cum Saturno clanculum rem habuerit, idq; vbi Sol explorasset, imprecationibus deuouerit F

uouerit

A uouerit, neúe mensę, neúe anno páreret. Mercurium verò deę amore captũ hoc inisse consilium, vt opem laboranti ferret: Lucinam quippe deam talorum ludo illectam detinuisse, atq; ita ab sexagesimo quoq; die lucem vnam interuertisse, donec dies sibi quinq; cõparasset, quos anno vertente certis illis temporibus elapsis, immunes, liberos, exemptosq;, cùm nusquã nomina dedissent, ad anni supplementum accõmodaret: factumq; ita est, vt per huiusmodi dies Rheæ facultas pariundi fuerit. Hos intercalares Aegyptij habent, Deorũq; suorum adscribunt genethliaco. Ferunt verò die primo Osirim, rerum dominũ futurum, editum: secundo Aruerin, quem Apollona, & seniorem Horum nonnulli vocant: tertio Typhona, verùm hunc intempestiuè, neque proprio meatu egressum, sed ex disrupto latere: quarto Isim: quinto Nephthen, quam nõnulli finem, vel potiùs interitũ, alij Venerem, alij Victoriã appellarũt. Satis hęc ad intercalares dies quinq;. Quid verò sibi de diis quinq; commentum velit apud Plutarchum quærere licebit. Neq; verò hic numerũ illum CCCLXV. cœlorũ, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, curiosiùs prosequar,

B ne rem tam seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciã. Illud addam, quantũ ad anni rationẽ pertinet, quod Vmbricio teste Plinius scribit, Vulturẽ oua XIII. párere: quod ad instar totidẽ Lunæ coitionũ accipio, quę per vniuersum annũ potissimum obseruantur. Porrò annus etiam apud Persas in dies CCCLXV. describebatur: eaq; de causa igni illi suo, quem sacrũ & ęternũ vocabant, totidẽ sacerdotes iuuenes instituerãt, qui canentes, ignem quaqua gestarẽt, sequerentur.

ANNORVM CENTENA.

ANnum itaq; per Vulturem apud Aegyptios significari non leui de causa, manifestum est. Ab hoc aliud sequitur hieroglyphicum, vt per eandem alitem vel senio confectam, vel demortuam, centũ annos intelligamus: eam enim augures magna semper religione sunt obseruare soliti, ac per singulas vultures annorũ centena totidem portendi tradiderũt: duodecimq; illas quas Romulus obseruauit, imperiũ Romanũ ad MCC. annos duraturũ ostẽdisse: quod obseruatũ à Vectio tradit Varro: exceptum mox à Censorino, qui circiter millesimo ab vrbe cõdita anno claruit: quod ita postmodũ euenisse, fœda ac miserabili totius Italię clade, quodq; acerbius est, totius literaturæ interitu, satis cõstat. Nam

C quo tẽpore capta est vrbs Roma, et in ciues omnes occidione aut misera captiuitate sæuitũ à Genserico, qui dolosè seruis impositis eã occupauit, anni circiter MCCVIII, ab ea cõdita numerantur, vt Paulus Diaconus in iis quæ addidit Eutropio, neq; non Orosius recensent, pene q; tunc periit Romanũ nomen. quare Vectij quadrat interpretatio, tametsi hanc Romani imperij ruinã nonnulli properãtius annis aliquot accipiunt. Sub Athalarico tamẽ (ita in numis nomẽ eius inscribitur, non Halaricus) qui Vrbẽ quatuor & XL. annis antea inuaserat, Imperatore Romano incolumi, non extinctũ, sed valde attritũ Imperiũ est. Neq; sum nescius, Imperij speciẽ quæ ab Augusto inceperat, in Augustulo finitã, qui metu Odoacris, qui totã Italiam sibi armorũ vi subdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam sponte abiecit, maiestatemq; illam deposuit, barbaro tyranno tota rerũ concessa potestate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter MCCXXIX, à C. Cæsare DXVII, à salute nostra CCCCLXXV. Sanè dignitas hęc apud nostros, occidentales scilicet, ad CCCXXX annos non resumpsit purpuram, quam omniũ primus Carolus Magnus ab interitu propemodum vẽdicauit. Eò verò tunc miseriæ redacta est Rom. maiestas, vt Odoacer ipse de

Roma Odoacria vocanda cogitarit, quò nominis etiã Romani memoria abo- D
leretur: factumq́; omnino fuisset, nisi qui meliùs aut piè magis sentiebãt, persua-
sissent Regi, maiorem illi apud omnes gloriã futuram, Romam domitã, quàm
Odoacriam instauratam. Neq; verò prætereundum est, in nostrarũ etiam mi-
seriarum memoriã, quod rerum scriptores prodidere, Octauiano etiam primo
Consulatu augurium captanti duodecim se Vultures, vt Romulo, ostendisse:
atq; iam ex eo tempore, anno quippe vitæ X X, ad monarchiam aspirabat, quæ
longa annorum serie ad nos vsq; permanauit, si non imperij viribus, saltem titũ
lo tenus, & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodũ re-
stituta, prout temporum vicissitudines permisere. Quorum quidẽ temporum
historias si perpenderimus, ad annos circiter M C C. ab Augusto, inueniemus
Pontificũ totiusq́; Senatus decretis magnũ id Imperij nomen abolitum, perq́;
annos multos adulterinã fuisse Imperatoris nuncupationem. Quanquã ne tam
venerabili titulo defraudaremur, aliquot pòst annis, sanctissimo Gregorij V.
Pont. Max. decreto, noua quadam ratione ansa præbita est, vt ea maiestas per
Electores certos conseruaretur, cuiusmodi suffragiorũ ratione post Othonem, E
Othonis secundi filium, primus omniũ Henricus Imperator declaratus. Quo-
rum electio ita aliquando despicatui habita, vt Othocarus Bohemiæ Rex voca
tus ab iis ad Imperium capessendum, vltro contempserit, qui pluris Bohemiæ
Regem esse existimaret, quàm Romę Imperatorem: atq; illi tandem ad Rodol-
phum Habsburgi Comitem, qui Magister curiæ Othocari erat, deuenere. Sed
ne longiùs ab instituto nostro recedamus, qualiacunq; hæc fuerint, illud inter
hæc obseruatione dignum mihi videtur, ter iam hanc annorum M C C. suppu
tationem, tribus in maximis imperiis, æquo propèmodum temporis sui curri-
culo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam à Romulo ad
Gensericum, siue quis ad Odoacrem maluerit, secundam ab Octauiano Augu-
sto ad Fridericos, tertiam Constantinopolitanã à Fl. Constantino ad Constan-
tinum eum, qui oppressus ab Othomano Turcarũ duce, vitam & imperium fi-
niuit, qui etiam eiusdem nominis matrem habuit cum imperij conditore. Nam
inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra vnum & nonaginta
decurrerãt. Neq; obstat quod à Valente mathematico inspecto vrbis horosco-
po prædictum sit, imperiũ id ad annos D C X C V I. duraturũ, quia post eam an- F
norum summam qualescunq; fuerint Principes siue viri siue fœminę, à Maximi
tamẽ Constantini institutis pendère videbãtur. Sub Turca verò longè alia im-
perij forma, longè aliæ leges, longè alij ritus superinducti. Itaq; cur annorũ cen-
tena per singulas Vultures significarentur, inde sumptũ, quòd eas ad centũ vsq;
annos viuere cõpertũ est apud antiquiores,
quibus astipulatur Ambrosius. Nũc reliqua
huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

MATER SIVE NA-
turæ genius.

CVm ergo in genere Vulturum mas nus-
quam inueniatur, omnes autem fœminę
sint, vtpote quæ ex vẽto concipiãt, manifestũ
est cur Ægyptij sacerdotes per eam alitẽ vro-
pygio surrecto, atq; ad Aquilonem verso, ma
trem aut naturam ipsam intelligerent: mater
siquidem fœmineũ est animal. Vultur enim,
vti dictũ, tempore cõceptus appetente, quod

per

A per quinq; dies illos quos suprà memorauimus, producitur, natura in Aquilonem, vt Ægyptij tradunt, in Eurũ, vt Plutarchus, exporrecta adapertáq; ab eodem initur, non secus ac plantæ Zephyris genialibus iniri traduntur. Sedenim hic dissimulare non possum nonnullorum imprudentiam, qui Horum Apollinem citant nouo verbo ὀργύζω, conficto, vltimóq; Hori capite appellato verba etiam infarciunt, ὅταν ὀργύζῃ πρὸς σύλληψιν ἡ γυνή, cùm in codicibus manu scriptis, iisq; plerisq; quos euolui, non ὀργύζειν, sed ὀργάζειν scriptum reperiatur: vti etiam aliquanto pòst de ceuente vacca, cap. πῶς ἀκολεῖ. ἐπειδὰν γὰρ ἡ θήλεια ὀργῶσα πρὸς σύλληψιν ᾖ, ὀργᾷ ἐπὶ πλεῖον ἢ ἐφ' ὥρας τρεῖς. Quæ porrò de Vulture apud Horum habentur, vndecimo in impressis capite sunt, non vltimo: Perdurat verò Vultur quinq; eos dies pertinacissimo ieiunio macerata, tale est eius in concipienda prole studium atq; cupiditas. Neq; quidem negarim alia etiam esse volucrum genera (ὀργῶσας enim, non γυνῶσας, in castigatis Hori codicibus legitur) quæ vel inter se, si mas non adsit, fœminæ, æquè saliant, & mutua libidinis imaginatione cõcipiant, vel vt nonnulli arbitrati sunt, ipso puluere in naturam vi pruritus attracto, cuiusmodi sunt co-

B lumbæ, gallinæ, perdices, anseres, & vulpanseres, quarum tamen oua irrita, minimeq; prolifica sunt, ad cibi tantùm vsum facientia, minora reliquis, ac minùs iucundi saporis, cæterùm magis humida. Tertullianus: Et gallina, ait, sortita est de suo párere, sed Vultures fœminas tantùm párere aiunt. Oua huiusmodi, quia vt plerìq; omnes asserũt, ex vento generantur, & zephyria, & hypenemia, quasi subuentanea dicere velint, appellantur. Eos verò nõ audiendos dicit Aristoteles, qui dicunt, vere tantùm hæc fieri, incubatione derelicta, cùm & iuuencæ expertes adhuc coitus ea pariant. Cæterùm idem autor, qui subuentanea omnia infœcunda esse vult, in quodam auiũ genere existere simile piscibus, spontina oua ad fœcunditatem progenerantibus, nõ inficiatur, quod nimirũ de Vulturibus in primis fertur. Eas porrò autor is quoq; volare versùs Austrũ, atq; ita ab Aquilone iniri prægnantesq; fieri tradit, perq; tres annos párere: quod etiã apud agricultores Constantini legimus. Apud Hesiodũ οἰωνῶν interpretes aiunt: Vultures, quarũ oua subuentanea sunt, absq; maris copula, neq; alia earum generatio reperitur. Neq; desunt interpretes etymologici, qui dicant οἰωνὸς quasi οἰονὸς, quòd οἶος ὤν sibi sit, quippe qui sine maris auxilio ex vento concipiat. In cu-

C ius quidem fœcunditatis commendationẽ illud addere nõ incongruũ est, quòd non intra suum tantùm genus ea felicitas cõtinetur, sed proficua quadam vi ad aliorum etiam beneficium celebratur. Penna siquidem vulturina subiecta pedibus, adiuuat parturientes. Id verò quod de Vulturum huiusmodi conceptu fertur, ne quis fabulosum putet, inter quadrupedes etiam equas aliquot ex vento cõcipere, Probus ex comperto refert, quòd & D. Augustinus, diuinarũ humanarúmq; rerũ peritissimus, affirmat: & velocissimos ex eo genere iugales apud Homerum comperies haudquaquã fabulosè dictum. Basilius Magnus ex hoc omnibus animaduersum cupit, vt cum nostrum arcanum nonnullos homines irridere conspexerimus, quasi fines naturę cancellosq; egrediatur, quòd fieri nõ posse contendant, vt virgo pariat, virginitate ipsius integra, illæsa atq; intemerata persistente: cõtemplari debere nos, Deum exempla pleraq; iam inde ab initio præmisisse, ex ipsáq; natura rerum semina quędam conspersisse, vnde posset vnusquisq;, vbi quod alta iam mente conceperat, effecisset, talibus mirabilibus fidem adhibere, atq; ita iis occurrere voluisse, quorũ stuporíne dicã, an peruersitati, nihil quicquã aliud persuadere queas, quàm quod vel manibus attingũt,

vel oculis assequuntur. Hinc ait Ambrosius, neminē subuentaneo Vulturis audito conceptu, rerum naturalium scriptoribus refragari: cùm verò virginem diuino afflatam numine peperisse audierint, risum inceptare. Tangit hoc idem Adamantius, vbi Celso respondet, duplex Almę significatum ex Hebręorū interpretatione obiectanti. Sed enim de intacta virgine, non autem de adolescentula (quod Theodotion Ephesius & Aquila Ponticus intelligendū frustra conanť persuadere) prophetatū est priusquàm in Babylona fieret populi trāsmigratio, hoc est, anteaquā Medi & Persę principatū inuaderent. Reddita autē sunt hęc in sermonē Gręcū ab ipsis Iudęis multùm ante tempora aduentus Domini nostri, vt nulla relinquať suspicio, inquit Irenęus, ne fortè morē nobis gerentes Iudæi, hęc ita sint interpretati, qui quidem si cognouissent nos futuros, & his testimoniis vsuros quę sunt ex eorū scriptis, nunꝗ & hęc & monumēta prophetarū reliqua comburere dubitassent. Venerunt igitur in Latinorū manus Græco sermone translati Hebręorū libri multò antequā Romani Iudæos in potestatem redegissent, Macedonibus quippe adhuc Asiā possidentibus. Ptolemęus enim Lagi cupiens bibliothecā, quā Alexandriæ struxerat, illustrib. scriptorū omniū monumentis implere, ab Hierosolymitanis petiit fieri sibi copiā vt eorū libri in Gręcū sermonē transferrentur. Illi, qui tūc Macedonibus parebant, Septuaginta viros ex primoribus, & vtriusꝗ linguæ cognitione præstantibus, ad Ptolemęū miserūt: qui veritus ne, si inuicē cōsultarent, veritatē absconderēt, eos omnes in singula contubernia separauit, iussitꝗ vt vnusquisꝗ pro se librū eundem transferret, eoꝗ in libris singulis ordine seruato, opereꝗ perfecto, omnib. mox conuocatis, & per libros singulos interpretationem suam vnoquoꝗ eorū proferente, ita omniū sententiā eandē esse constitit, ac si ab vno tantū traductiones omnes emanassent. Neꝗ tamē ignoro esse qui rem aliter gestā narrent, & Pentateuchū tātùm à LXX. traductū contendant, & nō separatos, sed vnanimi concordia sententiā vnoquoꝗ suā proferēte. Sed ego & Irenęo, & antiquis aliis potiorem adhibeo fidem. Quare nō est vt calumniatores, Almam, iam excogitent loco virginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, substituere contendant. Plurimùm verò (vt ad Vulturem redeamus) indignatur Adamantius, plerosꝗ adhibere fidem historicis philosophisꝗ hęc de Vulture & aliis aliquot animantibus, quæ sine maris coniūctione concipiunt, indubitatò tradentibus, & Deū negāt qui hæc in aliquot aliis animalibus facit, posse etiam in hominibus idem, vbi adhibuerit, facere. Et Græcorum pleriꝗ credunt homines primùm ex limo procreatos: nos nō credemus ex dimidia humanæ substātiæ parte, iussu Dei, imò eo de se ita statuēte, fieri potuisse, vt IESVS ex eo filius nasceret? Esto igiť Vultur documēto nobis, ne mysteriū illud sacrosanctū, vnde vera salus, veraꝗ felicitas nobis obtigit, fabulosum fuisse vel minimū quidē suspicari vnquā in animū inducamus.

MISERATIO.

AD hęc Ægyptij sacerdotes miserationem per Vulturem femora sua rostro proscindentē exprimebāt: illa enim centum & viginti diebus, quib. in filiorū educatione detinetur, nunquā ad prędā longius prouolat, vni illi curæ intenta, ne pullos deserat, deꝗ propinquo tantùm quæ fuerint in promptu conuenatur. Quòd nisi aliud quicquam suggeratur occurratue

A ra'tue, quod filiis in alimentũ paret, ipsa suis femoribus rostro vellicatis sanguinem ciet, quem filiis exugendũ prębeat: tanta curat charitate, ne illi victus egestate deficiãt. Sanè verò factum hinc crediderim, vt maiores nostri, cum incomparabilem prorsus Assertoris nostri miseratione, qui pro salute nostra sanguinem suum profundere non dubitauit, alitem hanc, non autem Pelecanem, in sacrosanctæ crucis apicem, ea femorum vellicatione spectandam popularium omnium oculis erexerint. Nã quamuis omnino per Pelecanem incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio significetur, nusquã tamẽ apud antiquissimos rerum scriptores, qui saxu hoc euoluerunt, legimus aucm aliã, quàm Vulturem, femorũ suorũ vellicatu pullos suos pascere consuesse. Phœnicem tamen & ipsum vellicare femora, sed, vt suo loco disputatur, non vt eo filios alat, quos nullos habet, sed vt ex eo fuso vermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phœnicem. Alia verò ratione mortem oppetere Pelecanẽ, vt filios sospitet suos, Ægyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, suo disseruimus Commentario.

IVSTITIA.

B HErodotus Vulturẽ ab Hercule pro iustitiæ symbolo habitam tradit, quòd ea iustissima omnium auium, quę volatilibus vescantur, iudicetur: eaq; de causa semper apud eum magnæ æstimationis fuisse, lætariq; solitum cùm inter res agendas Vulturem aspexisset. Vultur enim nihil quod viuit attingit, nec animatum quicquã interficit, quod accipiter & aquilæ faciunt: cadaueribus verò contenta, nullius vnquã auis pastione pollui visa est, vt Ægyptij obseruauère. Eadẽ fructus nunquã lædit, nec vlla in re animali cuiquã mansucto nocet. Quare mirũ videtur quod traditũ est à Dionysio, aquilarũ pullos, quorũ nidus erat in Palma quę Tarquinij Superbi regiæ incũbebat, dum parentes absunt incursu subitò à Vulturibus discerptos. Sed id videtur ea pręcipuè de causa diri prodigij loco habitũ, quòd cedes ea ab animãtis genere profecta sit, quæ in animatum animal sæuire minimè cõsuerit. Vtcunq;, nõ immeritò innocentes Vultures ait Hermodorus Ponticus apud Plutarchũ: nam & ab iis quæ maximè nocere soleant animantibus, mortale genus liberãt: ex volucribus enim in auxilio contra serpentes primam aiunt esse Vulturem: corq; eius alitis habentẽ, tutum esse non solùm à serpentum impetu, sed etiam à ferarũ & latronũ periculis: & vt

C aliquid omnino dicant, à regum etiam indignationibus incolumem euadere.

DESIGNATIO.

ALia quędam ex Vulture hieroglyphica cõmenti sunt Ægyptij sacerdotes, ex iis quæ ab ea plurimùm fieri obseruarũt. Nam scopum, siue locum quò quis tendere designarit, per eam alitem altè volantẽ expressere, propterea quòd Vulturem supra reliqua omnia animãtia acutissimo visu præditam asserebant: atque oriente Sole occasum versus aspicientem, decedente verò ad orientem spatiosissimis quantumlibet interuallis esculentum, quod vsui suo competit, prospectum enancisci, vnoq; ad id volatu quasi sagittam ad scopum ferri. Quin etiam, vt D. Hieronymus attestatur, trãsmarina cadauera sentiunt. Sunt autem qui visui, sunt qui odoratui, quo sagacissimè pollent, rem adscribant: sed vtcunque hoc ab ingeniis hominum disputetur, illud satis constat, Ægyptios intuitum ea loci designatione, in remotissimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum significasse.

TERMINVS.

QVin etiam circumscriptũ terminũ per eiusdem alitis picturã intelligi vole-

bant, propterea quòd, si conflictus vsquam futurus est, locum ipsa præscribit, D vbi acies concursuræ sunt, & pugnam inituræ, quo septem antè diebus, vt Ægyptij tradunt, vt alij, triduo tantùm prævolant. Hinc illud apud Plautum, Truculento, de cœnipeta Dynarchus ait: Iam quasi Vulturij triduo prius prædiuinãt quo die esuri sint.

PRÆSAGITVRA.

AB hac verò præsagiendi vi, quòd tot ante dies vbi strages futura sit præsentiũt, iidem sacerdotes Ægyptij præsagituram ex Vulturis simulachro significabãt: iideḿq; asserunt, consuesse priscos Reges belli tempore exploratores dimittere, qui obseruarẽt in quãnam exercitus partem Vultures imminerent, inde cõmonefacti stragem ibi futuram, vbi earũ alitum grex frequentior incubuisset. Quæ quidem huiusmodi alitis prouidentia redigit in memoriam mihi, quòd Hermes astronomus eum qui Vulturis cœlestis afflatũ ab horoscopo sortitus fuerit, sapientẽ & prouidũ in negotiis obeundis futurũ asserit, imperiuḿq; suum, nam & Regem fore pollicetur, valido munimine, animoq́;, consilio & prouidentia optime valiturũ. E Quòd si priuatę vitę fuerit, pecuniosum omnino futurũ, multos eius auspiciis bene res gesturos, magnasq́; diuitias comparaturos. Præter hæc etiam asserunt, futurũ eum militum ductorẽ, cui Vultur volans in horoscopo feliciter affulserit, eundemq́; magnis semper negotiis deditum, honoratissima quæq; modò in hãc orbis partem, modò in illam appetiturũ, quò nomẽ in longinquas regiones extẽdat, populosq́;, ciuitates & regna extera ditioni suę subiiciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Augusto, inseruiant, & studiis omnibus obsequantur.

HAEREDIPETA.

IVniores hęredipetã, mortuorũ quippe bona captantem, per Vulturem significari tradunt: vnde mordax apud Senecã dictum: Si Vultur es, cadauer expecta. Huc etiam allusit Martialis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

In primis verò diuinæ literæ neq; aquilã, neq; Vulturem mensis inferri volunt. F Hic Adamantius illos in iis nominari putat, qui alienis mortibus incumbũt, qui arte fraudéue testamenta subiiciunt, velut mortuorũ cadaueribus inhiantes, propterea quòd his auibus semper mortuorũ, ait, corporum cibus est, & ex cadaueribus nutriuntur & viuunt. Ea verò de causa profanæ sunt in diuinis literis, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, quòd per eas homines intelliguntur, qui rixis & bellis gaudent, vt cadaueribus, visceribus quippe miserorum & atro sanguine depascantur, cùm minimè oporteat hominem contemplationi deditum, aliorum casibus pasci & enutriri.

F V N V S.

SVnt, qui Marti Vulturẽ dedicatã asserãt, quòd diuerso ab aliis ingenio prędita omnem viuentiũ consuetudinẽ abhorreat, studiũq; omne suu circa huiusmodi cædes intẽdat, atq; demũ funesta omnia hieroglyphicè significet. Sanè cùm natura omnia in sese recipiat, sitq; decidentiũ omniũ receptaculũ, Vulturq;

A vti sæpe dictum, naturam excribat, non mirum si quæ sponte cadauera nanciscatur, tam pro naturæ quàm funeris signo accepta est, à veteribus. Olim autem apud Iberos Vultures erant pro sepulchro, sicut apud Hyrcanos Canes, ob id dicti sepulchrales. De Iberis ita Sillius XIII.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,
Exanima obscœnus consumit corpora Vultur.

De his Virgilius dixit: Alitibus linquere feris. De his Homerus, οἰωνοῖσι πᾶσι. De his Octauianus Philippensi prælio cuidam suppliciter sepulturam precanti respondit, Iam istam in volucrum potestate fore.

PEREGRINVS.

SVnt qui peregrinū hominem & ignotū omnibus, hieroglyphicè per Vulturem aptè significari dicant, propterea quòd multæ Vultures exercitum sequentes repentè apparere soleant, volatu semper ob raritatem prodigioso, & tamē vnde, cōstet nemini: quapropter eos ex diuerso orbe nobis incognito aduolare pleriq; putant, argumento, quòd nemo, vt Herodotus Brysonis rhetoris pater asserebat, nidum Vulturis vidisset. Illæ sanè in excelsissimis & inaccessis rupibus nidificāt: & quanquam difficulter nidum aut pullos eius alitis videris, aliquando tamen visos tradit Aristoteles.

B

CONCVPISCENTIA.

QVòd verò Poëtæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem,

Per tota nouem cui iugera corpus, vt apud Maronem legere est,
Porrigitur, rostróq; immanis Vultur obunco
Immortale iecur tundens, fœcundáq; pœnis
Viscera, rimatúrq; epulis, habitátq; sub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis.

ab Ægyptiacis cōmentis haudquaquā dissimile est. Anima enim, vt Philosophi Poëtæq; veteres cōmentantur, in portionē rationis participem vnam, & rationis expertem alterā dispertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata est portio, supra sensum & sensibilia sublata, quanto potest luctamine, tanquā Vulcani congressum effugiat Pallas, semetipsam sibi asserere meditatur, quæ verò aliena est à ratione brutis proxima, temerè omnia vel appetit, vel concitat. Appetentis autem vim totam in hepate Philosophi pleriq; constituunt. Quare quòd concubitus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab alite rodi fingitur, siue ea Vultur, siue, vt alij quidā, aquila sit, quæ illud abrodat. Vtcunq; noctu ait Hesiodus tantum accrescere, quantum die fuerat absumptū, propterea quòd mentis agitatio noctu præcipuè vigescit, cogitationesq; & consilia noctu vndiq; suggeruntur. Sedenim quia dictū est superius, Vulturē odoratu sagacissimo ad putredinem deferri, cogitationis inquiunt nonnulli principiū, motusq; omnis à corde proficiscit, qui quidē est voluntatis fons: vt ex Homero & Poëtis aliis tam Græcis q; Latinis accepimus. A' corde igit est quòd malè habet iecur: itaq; Tityus ratione hac à Vulture laceratur. Sedenim Triclinius apud Pindarum viscera Tityi à serpentibus discerpi depascíq; dicit, quæ quidem est Poetarū licētia nō in his fabulis tantum, verùm etiā in historiis, ex cōmodo suo quæcunq; voluerint variare.

C

LIVOR.

NOnnulli liuorem ex hieroglyphico hoc interpretantur, eoq; spectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij,

Quæ semper lacerat, comestq; mentem,

Uiuit pectore sub dolente vulnus,
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, sobolésue clara Phœbi.

In quam sententiam alitis huius figmentum Petronius Arbiter, Nicagoras, & Aristoxenes accepere.

DIVINA PROVIDENTIA.

QVòd denicꝙ Vulturem nonnulli Promothei etiam cordi abrodendo applicant, Ægyptiacæ eruditioni longè accõmodatius est: Vulturẽ enim in mundi modum considerant. Cui picturæ illa etiam applicatur causa, quòd mundus celeri quadam volubilitate versetur, & cadauerum nascentiũ occidentiumꝙ perennitate pascatur: cúmꝙ in corde sapientiæ sedem veterũ pleriꝙ posuerint, alitis huius cor depascentis hieroglyphicum, ali sustentariꝙ mundum diuinæ sapientiæ prouidentia, quæ nec ipsa finiri nouit, nec mũdus cessare ab eius alimentis vel tantillum queat, manifestißimo significat argumento.

CONSVMMATIO.

NEcꝙ illud parui momenti mysterium est, quòd cùm perfectũ quid in rerum natura Ægyptij sacerdotes indicare vellent, Vulturem & scarabeũ ponere consuerunt, vtpote qui ex duobus his simulachris Palladem & Vulcanum, vt ipsi aiebant, intelligerent. Comprehendebant autem picturã hanc vno tantùm argumento, ex quo masculo fœmineum, vt ita dicam, sexum significari profitebantur. Ita tamen imagines disponebant, vt si Vulcanũ significare vellẽt, scarabeum primò inceptarent, mox in Vulturem desinerent: sin Mineruam intelligi vellent, à Vulture principium sumentes, in scarabeum desinebant. Cęterùm quia primo statim obtutu noua hæc fortè videbuntur, ea latiùs explicabimus pro eorum institutione, qui nondum rerum naturalium sacris initiati sunt.

PALLAS ET IVNO.

ILlud autem in primis non ignorari velim, cœlo in superius & inferius hemisphærium diuiso, Ægyptios quod supra finitorẽ est Palladi consecrasse, quod verò infra ab oculis semper nostris summotum, Iunoni dedicasse. Et quoniam cœlum ipsum muliebri genere Vraniam, non οὐρανὸν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, vocitabant, vtpote quæ Solis, Lunæ, stellarumꝙ omniũ mater haberetur & Vulturem, vt sæpe dictum, omnino fœminam intelligerent, vtrunꝙ itidem hemisphæriũ, quo cœlum constat vniuersum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant, atꝙ ita tam Pallada quàm Iunonem, simulachro Vulturis significabant. Quinetiã vnicuiꝙ muliebri signo alitem hãc pro gestamine addidere, atꝙ ita demum vnamquanꝙ Deam vnius figuratione Vulturis intelligebant. Vt verò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mundum in vniuersum Ægyptij ex mare atꝙ fœmina constare profitebantur, solos verò deorũ Vulcanum & Pallada masculo fœminas asserebant, cùm tamen, vti castigatiores Hori codices habẽt, supra Vulcani caput scarabeũ, supra verò Mineruę, Vulturem statuere soliti essent. Atqui mundũ ex scarabeo, qui tantùm mas est, ab eisdẽ intelligi, suo ostendimus commẽtario: ex Vulture autẽ Pallada significari, quæ supremũ est hemisphęriũ, ac muliebri sexu perhibetur, vt paulò antè dicebamus: atꝙ ita fieri vt Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerũ natura cernere est, formã cõsequatur, & ad absolutã speciem redigat. Nam Pallas ingenio capacissimo freta, nihil nõ concipit, nihil nõ parturit: Vulcanus verò eo quo pollet artificio optimè peritus, ignis sui accedẽte beneficio, omnia quæ fuerint dissoluenda li-

A da liquat, contrà verò alia cogit in duritiem, firmoq́ concretu peruincit. Atque hoc illud est quod Maximus Tyrius principium artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Hesiodiani interpretes vitam variis artibus implicatam exponunt. Neq; seciùs in iis quę ad sapientiam spectant, de quo pòst latiùs dicemus, operatur.

ARS ET INGENIVM.

EA verò de causa cõmenti sunt Ægyptij Vulturem adiũgere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatã fingunt. Vsurpatũ aũt à veteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obseruatur, duas has vires in eadem substantia meditari, quarũ altera cõtemplatur, quod munus est Palladis: altera præest corpori, quod ad Vulcanũ spectat, easq́ cognominibus maris & fœminæ nuncupare. Sedenim alij omniũ hanc cœlestiũ animorũ prærogatiuã esse dicunt, vt vtrunq; obeãt munus, concipiendi quidem per cõtemplationẽ, quæ à superiori potestate corũ infundit̃ intelligentiæ: simulq́ agendi in inferiorũ corporum cura, quę sibi credita regant, instruantq́ qua ratione per B afflatũ datur, atq; etiã è periculis eximant, & sospite valetudine tueantur. Vnde etiam Empedocles cùm se Deum iam effectum asseueraret, puerum & puellam esse se dictitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem attestantur:

Χαίρετ' ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητὸς
Ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κουρός τε κόρος τε.

Immortalis ego, haudquaquam mortalis habendus,
Sumq́, valete omnes, puer ecce, puellaq́ factus:

Atqui etiam si rem vlterius scrutari voluerimus, hominẽ, de quo apud Philosophos consideratio, vtriusq; sexus esse cõperimus: vnde quantũ pertinet ad intellectum, nullũ discrimẽ Socrates inter marem & fœminã discernebat, eandemq́ virtutem atq; docilitatem in vtroq; deprehẽdebat: cœlestemq́ illum nos etiam talẽ agnoscimus, cuius appellatione & angeli ipsi, & sæpe mali dæmones intelliguntur: cui nuncupationi nostrę etiã Sacræ literæ adstipulantur, frequentissimũq; hoc apud Prophetas de bonis angelis, ac de malo etiã dæmone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio scriptũ est: Inimicus homo hæc fecit. Deniq; apud antiquos, quamuis duos hos tantũ Ægyptij masculo fœminas ducerẽt, in C deos omnes vtriusq; sexus testimonia reperias. Quinetiã minimè cõmentitium est, vtriusq; naturæ homines inueniri, qui partẽ inter se vtranq; peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, confinesq́ illis Maclias, Calliphanis testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiã Europa deprehẽsi, ne apud solos Lunẽses hermaphroditũ existimet annalium cõmentator Fenestella: fueraq́ admodum lege cautũ, vt quem mauelint sexũ eligãt, altero si abutant̃, capitali supplicio puniẽdi. Qui verò hermaphroditi ex marmore facti passim reperiunt̃, facie quippe muliebri, mãmisq́ notabiliter tumẽtibus, aluo coxendicibusq́ grandiorib. viriliq́ natura procacius excitata, ad superiorẽ intellectũ referri debent. Huius imaginis simulachrũ pulcherrimũ Romæ apud Petrum melinũ vidi. Sed vt ad deos, de quibus agebamus, reuertamur, Ægyptij tum alia pleraq́, tum pręcipuè liberorũ procreationem, sententia à Græcorũ fabulis aliena, inuentũ esse aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humiq́ fouendam condit. Vultur ex halitu superioris aëris prolem suscipit: iuncta hæc hominẽ efficiunt, in cuius dispositam materiã animus immittitur cœlitùs, dum scilicet embryon in matris vtero coalescit. Porrò quòd Vultur et matris &

Palladis symbolum est apud Ægyptios, id in memoriã adducit, quod in diuinis D literis mater sępe hieroglyphicè pro sapientia ponitur, vt apud Solomonẽ Prouerbiis: Fili mi audi doctrinam patris, id est, Dei, & non discedas à lege matris tuæ, id est, sapientiæ. Quòd verò natã ex Iouis capite Pallada cõfinxere, sciendũ eam pro intellectu Iouis accipi, in eiusq́ prouidentia consistere: quapropter in Mineruæ gratiam antiqua superstitione Sapientiæ templa, eaq́ potissimùm in arcibus, dedicabantur. De capite autem veteres præcipuũ animæ regimẽ emanare iudicarũt, quod & alij postea multis experimẽtis cognitũ prodidere. Præterea veluti caput superior pars humani corporis est, ita æther, in quo regimen rerum, & totius prouidentiæ causa, vertexq́ deorum, vt apud Euripidem est:

Lucidus hic terræ qui circumfunditur æther.

Nullo pręterea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum scarabeo sine compare genito, cõmercium inire possit. Virtutis siquidẽ generatio diuersa est ab eiusmodi rebus, quæ parium cõcubitu fiunt. Hinc Iouem nõnulli aiunt cõsilium (ita enim βουλὴ exponendũ) deglutisse, & mox Palladem edidisse: quippe qui consultor & sapiens sit habendus, nõ alia quàm cõsilij via ad prudentiã deuenire potest. Alij fabulam aliter cõtexuere, dum Iouis caput à Vulcano cõminutum aiunt, sitq́ ita de patrio vertice nata dea. Ignis siquidẽ quo in operibus ad demonstrandã naturæ puritatẽ vtimur, humanæ est instrumentũ industrię. Ignis occulta omnia dat luci: quod verò quis exquirit, si fuerit inuentum, id is & parere, & tanquã fœtum edere videtur. Sanè vetustas (id enim sępe repetendũ) Mineruã omniũ operum inuentricem sapientissimã ponit: & omnia apud nos per Filiũ facta sunt. Orta illa ex Iouis capite confingitᷓ. Vera Minerua, sine qua factũ est nihil, noster quippe Ehieh, hoc est, artifex, quod nomen secundo loco literę sacræ ponunt, nutu consilioq́ intimo summi Dei, nõ inferiorum operum more, sed ex Dei capite emanauit. De hoc, Prouerbiis: Et Ehieh secundum se artifex, & Ehieh deliciæ quotidianæ. Nostri: Cum eo eram cuncta componens, et delectabar per singulos dies. Ita semper diuina dubio procul dispẽsatione apud nationes omnes aliquis semper veritatis fulgor illuxit. Nam ignis quẽ Hebræi, vt Reuchlin obseruauit, Esth vocant, vnum est ex primoribus Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἑστίαν, Romani Vestam fecere, de qua Ouidius:

Nec tu aliud Vestam quàm puram intellige flammam. F

Quare triplex illa diuinorũ nominum obseruatio, quæ ad omniũ ferè gentium, quę disciplinis vsæ sunt, vsum faciunt, diligẽter animaduertẽda, ita enim habẽt:

Hebræi	Hu	Ehieh	Esth.
Græci	ζεὺς	ἀθηνᾶ	ἀφροδίτη.
Latini	Iupiter	Minerua	Venus.
Theologi	Idem	Ens	Ignis.
Antiqui	Nox	Cœlum	Æther.

Deniq́ Deus, inquit Apostolus, qui dixit in tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in persona IESV Christi.

IGNIS DVPLEX.

Cvm itaq́ Pallas translucidus & purus ignis intelligatur, ne Græcorum figmenta huiusmodi prętereamus, meritò Vulcani nuptias auersatᷓ, vt in virginitatis suę puritate persistat: neq́ quidẽ ea coniugem aspernatᷓ, sed ab eo cõtingi cõtaminariue minimè patitur: siquidem is, quo vtimur, ignis, qui materię adhærescit, aere tamen cõmistus, Vulcanus est. Affectat is nuptias Palladis, quantóq́

A tocp conatu poteſt ſurſum verſus erigi, ac niſi perpetuis materiæ vinculis præpeditus quodammodo in ergaſtulis detineretur, nimirū ſponſæ thalamū aſcenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id aſſerente: quorundam verò commento, Iunonis tantùm, vt apud Heſiodum:

ἥρη δ' ἥφαιστον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγῆσα Γείνατο.

Illuſtrem Iuno nulli coniuncta marito *Vulcanum genuit*, propterea quòd denſiori applicitus materiæ, atcp vti pauimēto adglutinatus, ne ad ſublimia ſuſtolli poſsit, coērceat. Inferiora aūt hæc Iunoni adiudicata eſſe tunc oſtendimus, cùm infernū hemiſphæriū eam ſortitam eſſe cōmemorauimus. Quare Varro dicere ſolebat, Vulcanū intelligi de vehementiore, vtpote fabrili fornacalícp igne, Veſtam verò de domeſtico. Vtcūcp autem, flamma nihil aliud eſt quàm aër craſsiuſculus incēſus: inferior verò aër hic Iuno, ſic ea Vulcanū generat. Claudus idem perhibetur, ſiue quòd ob denſum materiæ meatū, conſenſum habet cum iis quę vmbrā reddunt: vmbræ verò plerecp omnes obliquæ ſunt, necp ſine ſolido corpore eſſe queūt, inde etiam conficta claudicitate, quòd progredi nequeat abſcp

B aliquo quaſi ligneo baculo: ſiue quia ſuperioris mucronis motum diuerſum & inęqualem ab inferiori, vbi depaſcitur, efficit, qui cùm ſit omnino tardior, claudicare Deum ideo dixere. Verùm apud Homerum vtrocp pede claudicat, quia ſcilicet nunc in dexterā, nunc in læuā agitatur, dum aërem perrumpere contendit, cuius denſitas, ne aſcendat ad Palladem, obſiſtere videatur: inde cùm ſit corpori adalligatus, dum ſe vinculis liberare nititur, modò hunc, modò illū pedem tentat è compedibus extrahere, vnde motari quoquouerſum, & vndequacp diſtorqueri cogitur, atcp ita ſpeciē hominis vtrocp pede claudicātis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem, nempe quia, vt nonnulli tradunt, qui primi ignis vſum adinuenere, in ardentem materiā aliquā fulmine tactam incidere, atcp ita mox vtilitate cognita, ad ignaria deuentū: quam inter varias opiniones, vnde ignis datus mortalibus, primā ita Lucretius ponit:

Illud in his rebus, tacitus ne forte requiras,
Fulmen detulit in terras mortalibus ignem
Primitùs, inde omnis flammarum diditur ardor.

DRACHMAE DVAE, ſiue cor.

C His igitur notis Ægyptij tam in myſteriis ſuis edocendis, quàm in naturæ ſecretis aperiendis, & ciuilium morum pręceptis proponendis vtebātur. Sed & in reliquis diſciplinis ab eodē ſcriptionis genere non recedebāt: vt ſi de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas oſtendere voluiſſent, Vulturē, ait Horus, ponebāt. Cauſam nonnulli cōmenti ſunt, quia vnitas apud Ægyptios duarum drachmarū inſtar æſtimatur. Vnitas verò vnà cum binario, totius eſt numeri generatio. Meritò itacp ſi drachmas duas indicare vellent, Vulturem pingebant, quandoquidem & matris & generationis pręrogatiua pollcat, perinde ac vnitas ipſa vnà cū binario, numeros omnes generāt. Quare cùm ita mater eſſe videat, optimè Vulturi cōpetit. Vtcūcp, curta ſunt hęc in exēplaribus Hori, quod alij viderint, ſi caſtigatiora in exēplaria inciderint. Cęterùm ſi ariolandū ſit in re vſqueadeò perplexa, putarim ego cor hinc ſignificari, qui legerim apud eoſdē ſacer-

dotes, vel qui doctrinam eorum interpretati sunt, infantium anniculorum cor duabus drachmis ponderari, augeri autē per annos singulos drachmis itidem duabus ad annos vsq; qnquaginta: inde per annos alios eodē decrescere Æquilibrio, quo ad id vsq; tempus auctū fuerit, hominēq; tūc deficere cùm ad drachmas iam duas cor ipsum redactū fuerit: ita vitā humanā centum annis plurimū circunscribi, nisi aut negligenter, aut intemperanter acta, ipsa sibimet, vti turdela, incōmoda cōpararit, seq; parte aliqua fraudauerit: nam cor affectū iniuria, & trāquillitate sua defraudatū, pro molestiarū portione properantius efflaccescit & deficit. Quæ quidē cùm admodū insignia sint apud Ægyptios, nō vno erunt loco repetenda. Id autem annorū spatium cùm vulturinæ cōgruat vitæ, sitq; vitæ omnis vis in corde sita, facilè vnicuiq; cōstare puto, cur drachmę duę ex Vulturis simulachro significentur. Sanè verò siue numus hic fuerit duabus drachmis imputatus, qui vulturis imagine signaretur, siue alia fuerit eius nota, illud manifestū est, didrachmam apud veteres numi pondus fuisse, quem suo nomine Siclum Hebræi vocabant, qui quidē X X. obolis imputabatur: frequentissimusq; est huius locutionis vsus in diuinis literis, vt alij siclum, alij didrachmam ponant. Nam Leuitici cap. V I I, supra vigesimū, vbi legislator precium ponit quo se redimere possit is, qui honorem animę suæ Deo vouerit, legas, à quinto anno ad vigesimum qui se Deo vouerit, siclis viginti posse redimi, Septuaginta interpretes, viginti didrachmis reddidere. Ita illud preciū masculi à vigesimo anno vsq; ad sexagesimū, quinquaginta sicli argenti ad mensum sanctuarij, idem Septuaginta transtulerūt, quinquaginta didrachmæ. & multa passim huiusmodi. Adeò verò illis arridebat didrachmę vocabulū, vt si drachma vna esset enunciandū, didrachmæ dimidiū potius, quàm drachmā vnā, aut sicli dimidiū ponerent: cuius facti rationem, & cur hoc pondus sanctum appellaretur, legas apud Hierosolymitanum Hesychium, libro eius septimo in Leuiticum cap. X X V I I. Atq; vt huius monetæ pondus ad temporis nostri vsum deducamus, sciendum obolum eius precij esse qui Romæ nūc literis aliquot immutatis Baliocus, quasi obolicus dicere velint, appellatur. Drachma verò pondus est eius numi, qui Romæ Iulius hodie vocatur. Venetiis Marcellus argenteus eiusdem ferè ponderis est: vti etiā Ferrariæ atq; Mantuæ vulgò Buxoloti nomine. Aureus quoque numus drachmæ ferè pondus æquat: atq; ita siclus argenti vel didrachma, vno Mocenico Veneto imputatur, qui proximè accedit ad Iulios duos: non enim hæc ad vnguem explanari possunt, propter locorum varietatem: quia Iulij monetæ Romanæ precium, extra Romanæ Pontificiæ'ue ditionis loca, minoris quàm Romæ æstimatur: contrà Mocenicus moneta Veneta, extra Venetorum ditionem preciosior est quàm apud ipsos, vel eorum socios. Aurei quoque tam precio variant, quàm varij sunt qui eos cudunt domini. Sed ponderis in eodem genere parua admodum differentia. Atq; hęc sunt, eruditissime Præsul, quæ doctrinam Ægyptiorum secutus super Vulture conscripseram: nescio an plura in eo archetypo fuerint, quem surreptum initio conquestus sum, puto tamen hæc ad huiusmodi mysterij cognitionem factura satis. Multa verò de industria præterij, veritus ne nimia prolixitas delicatioribus fastidio esset: & otij, quod mihi exiguum concedebatur, habenda ratio fuit, cùm multa alia, ac penè innumera sint in huius generis commentaria, si per otium licuerit, redigenda, vt amicis argumentū hoc, vix vlli hactenus attentatum, deposcentibus, quantum pro tenuitate mea præstare potero, satisfaciam.

A AD CLARISS. ABB. D. PAVLVM IVSTINIANVM PIERIVS VALERIANVS, de iis quæ per Aquilam significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Summum ingenij tui acumen, suauissimi mores, incõparabilis benignitas & eximia in amicos omnes liberalitas effecerunt, Paule Iustiniane vir rarissime, vt Aquilam tibi ex auiario meo Aegyptiaco dedicare cogitauerim, quippe quòd tu alitis huius pleraq; , vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre mihi compertus es. Sed potior nimirũ causa fuit, quòd Iustinianæ familiæ gestamen est Aquila aurea, quia scilicet progeniem hanc ex Iustiniani Imp. sanguine deduci omnibus est exploratissimum, celeberrimi illius inquã Imperatoris, qui Byzantij præcipuè claruit, & vniuerso præfuit Orienti: illi siquidem Aquilam in signis auream præferebant, qui Orienti præerant: qui verò Occidenti, quod in hanc vsq; diem cõtinuatur, fuscam, bicipite autem vtranq;, sed vno tantũ corpore conspicuam: quod hieroglyphicum erat, administrationem atq; potentiam in duos diuisas, B vnius tamen esse consilij atq; voluntatis. Ex ea vos progenie progressi, in Venetamq; nobilitatem cooptati, regias virtutes inesse vobis per ætates singulas testatissimũ effecistis, Fabiorumq; Romanorum exemplo bello Hierosolymitano pro Christiana pietate cõtra barbaros fortiter dimicantes, in acie ad vnum cæsi, mox vno tantùm, qui Venetiis superrerat, vitamq; cælibem Deo vouerat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulsò, reparata familia, ex qua breui pòst tempore tot illustrium Senatorum effulsere lumina, Marcus Iustinianus, summæ vir probitatis: Beatus ille Laurentius, sacra literatura scriptisq; nobilis, sanctitate vitæ insignis, & primus Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latinisq; literis ornatus: adde Bernardos, Vrsatos, procuratores ipsos quoq;, & honoratissimis legationibus functos, vltimum hunc insuper vigilantissimũ classis Venetæ imperatorem: ætate verò nostra Sebastianum & Antonium literis & disciplinis eximios, qui legationibus ipsi etiam ad summos quosq; principes felicissimè administratis, patriæ charissimi, gentis huius splendorem offuscari minimè permiserunt. Tuam autem hæreditariam illam à maioribus tuis acceptam probitatem, & à te studiosissimè cultam appellarem, quam Venetiæ prædicant, admirata est Patauium, Gallia nouit vniuersa, & vbiubi literarum studia florent, omnes gestiunt celebrare: sed de re omnibus C manifesta, ne actum agam, néue modestiam offendam tuam, qui mauis probus esse, quàm videri, longior non ero. De te verò quid sentiam, quid reliqui summis laudibus efferant, non tibi, sed seculis spero me aliquando in propatulo positurum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.

DE AQVILA.

AQVILA, vt hinc exordiar, non temerè cognomento Romana meruit appellari, cùm nulla ferè fuerit in vniuerso terrarum orbe pars, quà daretur accessus, quam auspicatissimo ductu Romanæ non subiecerit autoritati. Quamuis non sum nescius, Persas multò ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti similem sacrasse. Huic autem vni aliti, ætatum & aruspicum omnium consensu, id honoris datum, vt magnarum rerum prosperi semper euentus significatione, auspicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immusculum ac Vulturium longè anteiret, reliquarum verò volucrum ostenta, quæcunque oblata essent interuẽtu suo aboleret, neq; per aërios tractus omnes, vlli cederet, quàm fulmi-

ni. Cùm verò auspicia portẽtaq; omnia ferè similes quasdam habeant significationes cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifesta inter se germanitate consentiant, non ab re fuerit in aquila primùm auguria, mox hieroglyphica percurrere, vt hoc honoris ei tribuatur cuius est in auguriis prærogatiua. D

RERVM PROSPERITAS.

PRæcipuum itaq; eius significatum est, vt oblatam diuinitùs prosperitatem ostendat: quod iam inde initium sumpsit, quòd Anacreon autor antiquissimus scribit, Iouem aduersus Titanas profecturũ, sacrificium Cœlo fecisse, Aquilæq; volatũ prospero ei auspicio victoriã portendisse: quæ cùm subsecuta esset, insigne bellicum auream inde Aquilam gestasse. In huiusmodi autem auguriis id veteres obseruabant, vt quo gestu Aquilã spectassent, magni dicerent interesse. Nam si volantem conspexissent, faustissimum & citra puluerem augurium putabant, vti Arexion Parrhasius indicauit Xenophonti expeditionem in Bithynos agitanti. Sin verò sedentem animaduertissent, magnum omnino esse augurium, præclaræq; rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plurimũ esset adeundum, propterea quòd sedentẽ Aquilam aues reliquæ infestare consuessent: cuiusmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatum est, cùm Ephesо ad Cyrum iter arriperet: dexterę enim Aquilæ, quæ sedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandę, vt postmodũ probauit euentus, omen accepit. Nimirum autem illud in Aquila præcipua admiratione dignum est, quòd vna omnium animantium idem apud gentes nationesq; omnes semper indicarit, cùm plæraq; alia ita vel populorum vel gentium certarum propria fuerint, vt quanto huic vel illi feliciora portenderent, infausta aliis & ærumnosa magis minitarentur, quę locis quęq; suis toto opere cõmonstrantur. Verùm Aquila cui non semper prospera felixq; fuit? Quæ bella vnquam hominum memoria depugnata sunt, in quibus illa fuerit otiosa, siue quis Assyriorum, siue Medorum, siue Persarum historias percurrat, siue Græcorum, atque adeò Macedonum monumenta, resq; præclarè gestas memorauerit, siue Romanorum, qui mox omnium excepêre gloriam, famam celebritatemq;, & sublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquã Aquila frequentius? quid honoratius? quid vnquam sacratius fuit? Sed vt ab externis ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quòd Aquila currus Gordij pauperis alioqui viri iugo per totum diem insedit, vnde Phrygiæ regnũ Midæ eius filio præmonstratum. Vel illud potiùs, quod cùm apud Argiuos Heraclidarum familia defecisset, ex qua Regẽ eligere mos illis antiquitus fuerat, quis Rex creari deberet per oraculum sciscitantes, responsum accepęrũt, Aquilã id ostensuram: paucisq; admodum pòst diebus, Aquila supernè delapsa super Ægonis domo cõsedit, atq; ita omnium consensu Aegon Rex creatus. Hieroni quoq; Siculo admodum adolescenti, priuatæ fortunæ homini, Aquila, quæ primo bello quod iniit, in eius clypeo resedit, Regemq; eum aliquando futurum indicauit. Vulgatissima ea sunt quę de Tarquinio Prisco memorantur, cui Romam migranti Aquila pileum ex itinere abstulit, futuri, vt Tanaquil vxor interpretata est, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulãti, aqui E F

la pi-

A la pileū abstulit, quē in capite cuiusdā regiæ statuę deposuit, id honoris aruspici bus adolescenti pollicentibus. Et quoniā in nostra deuenimus, C. Marius cùm nidū Aquilæ cum septē pullis puer adhuc in agro reperisset, eūq; gremio susceptum ad patrē detulisset, is admiratione motus, consultis aruspicibus, septies penes filiū rei summā futuram accepit, quòd in tot, quos gessit, consulatibus apparuit, quos eo numero primus omniū assecutus est. Quāuis Plutarchus, Romanarum quodāmodo hostis historiarū, rem ideo fabulosam existimat, quòd autores tradant Aquilā nō vltra duos parere, tametsi Musęus dixerit ab ea tris excludi, vnum ali, duos abdicari. Cui respōderi potest, id ostēto fecisse fidē, quod & patri admirationē incusserat, præter morē septem genitos: illi enim portētosi partus Varroni nostro sunt, qui longè morē excedunt, vti porca quę triginta capitum fœtus enixa, Æneæ auguriū dedit. Cętrū, quod ad numerū facit huiusmodi, Albino etiā septima postquā natus est hora, cōuiuio quod eius celebrati deputabatur, cùm ei fierēt nomina, septē Aquilę paruulæ de nidis allatę sunt, & quasi ad locū circa cunas pueri cōstitutæ: quod omē pater eo procliuius admisit, ꝙ rarissimū est in illis regionibus vbi Hadrumentū, huius natale solum, B in Africa, videre Aquilas. In huiusmodi ostentū accepit Octauianus, quòd sibi ad quartū lapidem Campanæ viæ in nemore prandenti, Aquila ex improuiso panē de manu rapuerit, cùmq; altissimè volasset, rursus ex improuiso leniter delapsa reddiderit. Eadē nunquā antea Rhodi cōspectā, ante paucos dies ꝙ Tiberius inde reuocaretur, felici admodū auspicio in culmine domus eius assederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, sub Caio demum fratris filio consulatū adepti, quāprimum cum fascibus ingressus est forū, preteruolās aquila dexteriore cōsedit humero, indicio futuri apud eum Imperij manifesto. Acie aūt Bebryacensi, priusquā cō cursum esset à militibus, Aquilæ duæ in conspectu omniū conflixere, victaq; altera tertia subuenit à solis ortu, quæ victricē abegit. Ita duob. inter se decertantibus Imperatoribus, Vespasianus, qui Orienti pręerat, rerū potitus est. Quin & maximo, qui turbulentissimis Reip. temporibus Imperator electus est à Senatu, vt Maximini obuiā iret crudelitati, quamuis humillimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, vt alij dicunt carpentario, auspiciū imperij dederat Aquila, cùm eo nato carnē bubulā & qui C dem multā in eius cellā proiecisset, quæ angusto patebat impluuio: eam deniq; cùm iaceret, nec quisquā auderet attingere religionis timore, iterū sustulit, & in proximū sacellum, quod erat Iouis Præstitis, detulit. Eadem ostento huiusmodi infantē adhuc Aurelianū vinctum fasciola sine vlla noxa de cunis sustulit, & in aram quæ iuxta sacellum fortè sine ignibus erat, deposuit. Verùm hæc temere fortè accidere potuerunt, cùm nulla non die ignobilissimis etiā viris Aquilæ sese ostentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant, quorum tamen nemo vllam assequitur celebritatem. Ostenta in illis obseruata, quòd eorum qui ad aliquā rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaq; omnia quantumlibet leuia repetuntur, & oraculorum instar in acta referuntur. Sed demus hoc contentiosis. Illud puto non negabunt, alicuius esse momenti, quòd Aquilæ gerendis rebus tam sæpe se duces exhibuerint, & quasi diuinitùs missæ, vel quid agendum ostenderint, vel quò res euasuræ essent præmonuerint. Cùm natus esset Alexander Macedo, Aquilæ duæ tota ea die præpetes supra culmē domus insederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Asiæq; præ se ferentes. Ea autē quę à classe in continentem progressa, ibiq; firmata, augurio fuit, Persas terra, non

mari debellandos eſſe, Alexandri ipſius interpretatione, ſecus quàm Parmeno D
ſentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellã cõmiſſum
eſt, quo nullum vnquã acrius inter eos fuit, Aquila paulùlum ſupra caput Ale-
xandri placidè volitare viſa, nec armorum ſonitu, nec gemitu clamoréue vllo
morientiũ territa, diuq; circa equum ipſius regis pendenti magis quàm volan-
ti ſimilis apparuit, præſagio, vel indicatione potiùs, quò res euaſura eſſet, mani-
feſtiſsima. Augurium huiuſmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum.
Cùm is exercitum in bellum ageret, ipſo profectionis die Aquilam leni meatu,
prout agmen incedebat, veluti ducem viæ prouolaſſe, longumq; per ſpatiũ, nul
lo gaudentium militum clamore, augurium accipientiũ, & alitem ſaluere iuben
tium, terrefactã, ita iter continuaſſe, vt haud dubiè magnę & proſperę rei omen
acciperetur. Eiuſmodi auſpicij lætitia Vitellio fuit, copias aduerſus Othonem
præmittenti: ſiquidem à parte dextera repentè Aquila aduolauit, luſtratisq; ſi-
gnis, ingreſſos viam ſenſim anteceſsit. Et memorabili ea pugna, quã Locrorum
XV. millia tantùm, ducenta & viginti millia Crotonenſium profligarũt, qua pu
gnabãt parte Locri, Aquila ab acie nunquã receſsiſſe fertur, eosq; tãdiu quoad E
vincerent circumuolaſſe. Quid, quæ Deiotaro Regi auguriũ dedit, ex itinere
diuertendum? cui ille obſecuturus cùm eſſet, conclaue mox illud, vbi Rex man-
ſurus erat, ſi ire perrexiſſet, proxima nocte corruit. Eadem Mario reditum cum
ſumma gloria triumphabũdum pollicita eſt, cùm anguem arreptum vnguibus
dilaceraſſet, et in aquas abieciſſet, & occaſum inde verſus abuolaſſet: quæ Cice-
ro luculentiſsimis carminibus in Mario decantauit.

IMPERATORIA MAIESTAS.

OMnibus igitur nationibus et gentibus Aquilam in oſtẽtis Imperij magni-
tudinem portendiſſe multis exemplis apparuit. Cæterùm cùm multæ ſint
Aquilarum ſpecies, eam Ægyptij ſacerdotes in regio hoc ſignificato deligebãt,
quæ à nigricanti colore fulua poteſt appellari: huic enim Rex deorum Iupiter,
regnũ, vt Horatius ait, permiſit in aues vagas: in ea regiæ virtutes omnes eluce-
ſcunt, quippe quæ viribus omniũ præſtantiſsima, vna fœtus ſuos alit atq; edu-
cat, vna pernix, concinna, polita, apta, intrepida, ſtrenua, liberalis, minimè inui-
da, minimè petulans, verùm quadam etiã modeſtia prędita: ea non clangit, non
lippit, nõ murmurat, ſed regios deniq; mores, regiam prorſus maieſtatem in o- F
mnibus imitatur. Quinctiã inuenias homines eo naſo præditos, cuiuſmodi A-
quilæ roſtrũ eſt, pro regiis ęſtimari ſolitos, quod Plato tradit, & Plutarchus re-
ceptũ aſſeruit: Perſęq; hominũ id genus mirum in modũ cõmendabant: eiuſmo
diq; fuiſſe Cyrum, hiſtoriarum autores tradunt, atq; ea ſe ſpecie factũ gloriari ſo
litum. Sed quoniam roſtri τὸ γρυπῶδες, illud eſt quod iſti regium exiſtimant, ani-
maduertendũ duplex eſſe τοῦ γρυποῦ genus: vnum, cui à fronte ſtatim naſus inſur-
git, id impudentis animi ſignum ponit Ariſtoteles, ſimilitudinemq; eam ad
coruum propius accedere: alterum, cui naſi curuatura ſeparatur à fronte, circaq;
medium intumeſcit, & in vnci ſpeciem exit. Hoc eſſe magnanimitatis indiciũ, &
ad Aquilam referri, Philoſophus idem tradit. Meritò itaq; Pyrrhus quoq; mul-
tis à ſe rebus magnificè præclareq; geſtis, Aquilę cognomento plurimũ gaude-
bat: quanquã ea erat modeſtia, vt non omnem ſibi rerum geſtarum gloriã vſur
paret, ſed bonam eius partem in milites transferret. Nam eùm aliquando rebus
bene geſtis domũ rediiſſet, illumq; milites Aquilam appellitarent: Per vos, in-
quit, Aquila ſum, qui veſtris armis veluti pennis ſubleuor. Vidimus eius nu-
mum,

A mum,in quo Aquila cũ fulmine ſub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronã flexis, cum inſcriptione Dorica, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ. ab altera parte caput eſt,quod alij Iouis,alij Pyrrhi ipſius eſſe dicunt: nam inſcriptio Epirotarum videtur ad Regem ſpectare. Querna verò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius eſt qui ciuem ſeruarit, in hoc numo glandes Chaonias & oracula Iouis Dodonæi ſignificare poteſt. Apud Pindarum legas Aquilam ita volucrũ reginam ab Ioue declaratam, veluti Delphinũ piſcium, vtriuſq; pernicitate genus omne ſuum exuperante. Hinc idem ait, Aquilã in ſceptro Iouis præfigi ſolitam. Neq; verò mirum, Pindarum vbiq; honoris tantum Aquilæ tribuiſſe, cùm Aquilæ apud Thebanos nõ aliter inter numina colerentur, quàm Cynocephali, Crocodili, & alia quædam bruta apud Ægyptios in cultu fuere, &, vt ſumus paſsim totis his Commentarijs oſtenſuri, pro dijs habita.

APOTHEOSIS.

CVm igitur Imperatorem atq; regem Aquila deſcriberet, eorũ etiã iuſtis dedicabatur, qui filijs ſuperſtitibus decedebant: eos enim inter diuos referre mos erat: cuiuſmodi morẽ Herodianus in Seuerianis iuſtis latiſsimè proſequitur, ex quibus Aquila, ſimulac ignis pyræ ſubiectus eſſet, ex intimo ſuggeſtus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animam in cœlum referre videretur. eamq; in numiſmatis videre eſt, nonnunquam cum ſpolijs, nonnunquam cum faſtigio: ſic enim ſuggeſtum illum, in quo cadauera principum cremabantur, Cicero videtur appellaſſe, cuius formam apud Herodianum legimus, & in pleriſq; numis conſpicimus. Vſqueadeò verò ſunt Imperatoribus Aquilę dedicatæ, vt ne in extremo quidem vitæ eos deſeruerint, deq; cœlo, quibuſcunq; modis poſſent ſigna dederint, ſi qua poſſet ad ſalutem via præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero ſigna mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus ſibi viſus eſt per no- B

C cturnam imaginem in cœlum rapi. Et Octauianum Auguſtum, cùm luſtrum in Campo Martio magna populi frequẽtia conderet, Aquila ſæpius circumuolauit, tranſgreſſaq; in vicinam ædem, ſuper nomen Agrippæ ad primam literã ſedit: vnde aruſpices interpretati ſunt, eum paulo pòſt moriturum: quod haud ita multò pòſt euentus cõprobauit. Videre autem eſt in numo, cuius inſcriptio eſt DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilã igni ſubiecto, quod ego ad iuſta eius retulerim, quamuis nonnulli ſacrũ eſſe putant, propterea quòd Imperatoria, quæ Gręci Hecatomben appellant, ex centũ leonibus & centũ Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis etiã, quod tradit Iulius Capitolinus in vita Maximi & Balbini. Sed nihil hoc ad Auguſtum, de quo nihil tale memoriæ proditũ. In numo cuius inſcriptio eſt, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila eſt pilæ inſidens, quaſi eum ſupra cœli cõuexa ſublatũ eſſe velit innuere: nã altera inſcriptio eſt, CONSECRATIO. Atq; hæc in diui M. Antonini Pij numis multipliciter habetur, nonnunquã cum fulmine, nonnunq; etiã Antoninum ipſum inter alas geſtans, nonnunq; verò cubicularem lectulũ in cœlũ tollens, cum inſcriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunenſi in agro reperiunt argẽtei, ex vno latere pulcherrimũ ipſius Antonini caput habent cũ inſcriptio-

ne, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam aræ rotundi ambitus insiden D tem: Inscriptio, CONSECRATIO. Verùm etiã in Vespasiani numo Aquila est quæ pilam gestat, atq; in eiusdem alis tabernaculum corymbis & sertis redimitum. In Hadriani numis aliquot, Imperator ipse sceptrum ab Aquila recipere videtur, quasi illi ab Ioue delatũ esset Imperium, quod & inscriptio declarat, PROVIDENTIA DEORVM. In numo diuæ Sabinæ Augustæ Aquila est cũ fulmine, & inscriptione, CONSECRATIO. quamuis in fœminarum iustis Pauo, non Aquila, est adhiberi solita, de quo in Pauonis commentario.

Vespasiani. *Hadriani.* *Sabinæ Augustæ.*

REX PIVS ET MISERICORS.

SEd iam nos appellant Aquilæ virtutes, illa'q; in primis, quòd pium & misericordem Regem, qui scilicet victum & necessaria inopibus eroget, ostendere qui volunt, Aquilam eam proferunt, quam à vigore, quo egregiè prędita est, Ossifragã appellant: ea enim pullos, quos sub aquila, vel montana ciconia, in uida illa inquam & famelica, quã Græci γνησίαν, nostri aliquot vulturinam Aquilam nuncupant, nido eijcit, parentis adhuc operam desiderantes, cùm volandi facultatem nondum adepti fuerint, ad se recipit, atq; educat, benigne'q; tuetur, E dum quantum satis sit adoleuerint.

BENIGNITAS.

QVę quidẽ mansuetudo fecit, vt iuniores (nã apud Ægyptios cõmentũ huiusmodi nõ inueni) si benignitatẽ cõmodissimo hieroglyphico explicare vellẽt, Aquilã cum alia quauis alite ex eadẽ olla cibũ capientẽ fingerent. Sed qm̃ in Aquilæ benignitatẽ incidimus, missum illud facere nõ possum, quod admiratione dignũ apud Plutarchũ legi, vt si cui argumentũ placuerit, totius historiæ scenã sibi pingendam curet. Cùm pestis olim Lacedæmona exhauriret, oracula monuerũt mali vim cessaturã, si quotannis nobilẽ aliquã virginẽ immolassent. Obsecuti Lacedæmonij, oraculi fidẽ approbauerũt. Fortè verò euenit vt Helenæ sors obtigerit, quę cùm mactanda duceretur, Aquila deuolãs sacrificuli gladium abripuit, & ad armenta delatum super iuuencã demisit: cuius prodigij argumento πθενοθυσία, id genus sacrificij sublatũ est, quod memoriæ prodidit Aristodemus. Idẽ olim euenisse Romæ in Valeria Luperca, & eadẽ de causa, tradit Aristides Italicarũ rerum volumine decimonono, quem idem Plutarchus citat. F

RELATA GRATIA.

CRates verò Pergamenus, quod & Stesichorus Poëta poëmate prosecutus est, historiã ab eiusmodi beneficentia nõ absimilẽ recitat. Nam cùm decẽ & sex messores quendã è socijs aquatũ misissent, reperit is apud fontẽ serpentẽ, qui cõplexus Aquilam arctissimis eam spiris implicitã suffocabat. Ille vt falce messoria armatus erat, audacter progressus, ferro serpẽtem dissecuit, Aquilã liberã abire permisit: cum'q; hausta in vrnam aqua redijsset, socijs singulis poculũ ministrauit: mox cùm & ipse quoq; bibere vellet, præstò adfuit Aquila, quæ poculum ab ore dispulit eiectũ procul: dum'q; messor factum miratur, & Aquilã, quam probè nouerat, increpat, eam'q; apud socios ingrati animi ream agere meditatur, vi

det

A det eos & hîc & illic concidentes vitam exhalare, vnde simul & aquam, quã illi biberant, veneno infectam, & se periculo subductum intellexit, beneficiumq; in volucrem optimè collocatum, manifestissimè cognouit.

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

QVantum verò illud est, & verè regium, quòd Aquila est cõuiciorum contemptrix. Vnde nõnulli cõmenti sunt Aquilã figurare statu immobili cõsidentem, nulla pennarũ asperitate terribilem, neq; hiatu rostri minacem: iuxta hanc cornicem summittere, eo gestu, vt & lacessere, & conuicia facere videatur, si conuiciorum contemptorem hieroglyphicè referre voluerint. Cornicẽ enim aiunt solere Aquilã lacessere, & in certamẽ quodammodo prouocare: illã verò non plus cornicis conuicia & importunitatem facere, quàm elephas culicem.

PATERNA DIFFICVLTAS.

SEdenim ab his diuersa ponere videntur Ægyptij sacerdotes, qui morosum patrem, & difficilem admodũ in filios, per eius generis Aquilã cui Pygargo nomen ab albicanti cauda est, significari voluerint, siue hęc γνησιὼς sit, de qua su-

B perius: ea enim maximè omnium animalium pullos fastidit suos: vt non immeritò Plotinus eos qui sine ratione modoq; ciuitates atq; imperia gubernãda recendaq; susceperint, post obitũ per παλιγγενεσίαν Aquilas fieri dixerit. Damnat & Basilius in hoc ingenium Aquilę, & in educãda prole sua iniquissimã appellat.

SOLITVDO REGNI.

QVòd verò per Aquilam regni solitudinẽ intelligimus, sunt qui factũ ea ratione defendant, quòd regium esse dicant, vnum è filijs hęredem instituere, vni rerum habenas commendare, quandoquidem, vt ait Ouidius,

Non bene cum socijs regna Venusq; manent.

Et apud rerum scriptores quotidie legimus, potentissimas vrbes euersas, clarissima deleta regna, illustres familias extinctas, & in populos omnia malorũ genera debacchari cœpta, simulac potestas regia pluribus fuerit cõmunicata. Quinetiam Isocrates, quamuis de regimine multa quoquo versum disputet, & nunc huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum sumpserit, videatur, æquabiliorem tamẽ ciuibus monarchiam ostendit, propterea quòd illa ambitio-

C nes, omnium popularium dissensionum semen, extinguat: quod cùm Aristoteles quoq; mirum in modum approbaret, Homeri sententiã secutus, quòd disputationibus suis pondus adderet & autoritatem, versum eius citauit:

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βασιλεύς.

Multos esse duces haudquaquam proderit: esto

Rex vnus, princeps vnus, qui publica tractet.

Non indecenter igitur Aquila, vt vulgato per Aristotelem Musæi versu fertur,

Tris parit, atq; duos nido eijcit, educat vnum.

Sed, vti superius ostendimus, specierũ diuersitas in eo genere efficit, vt contraria super alitis natura autores scribere videantur. Vteunq; verò, educationis huiusmodi ratione habita, per Aquilæ pullum solitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

QVinetiã ijdem sacerdotes Ægyptij potentiã cuiuspiã, quæ socijs & amicis omnibus perniciosa esset, per Aquilæ pennas significabãt. Huiusmodi siquidẽ ea vis est, vt aliarũ auiũ plumas, si cõmisceantur, interterere, & quodãmodo deuorare videanť: quod & in tergoribus panthere atq; hyænę identidẽ fieri cõpertũ est. Pantherinũ quippe tergus hyænæ cedere suo loco diximus. Eandẽ

inter iuglandē & quercū antipathiā esse, scribit Plinius, tanto quidē naturę dissi D
dio, vt si quercus iuxta nucē iuglandē sata sit, prorsus emoriat. Est & illud huic miraculo perq; simile, quod de cardamo fert. Olus id apud Persas vsitatissimū, cuius natura est humorē omnē terrę ad se ita attrahere, vt reliquæ circūpullulantes herbę cogant exarescere: de quo prouerbiū est apud Aristophanē. Id alio vocabulo Scaphon vocāt, Iberis est Dioscoridi, Ægyptijs Semeth, Nasturtiū Romanis. Causam verò super Aquilæ pennis Philosophi cōmentatur, q̄ cùm auis ipsa sit omnib. alijs infensa, deriuet vis ipsa animalis in res quoq; eius inanimes, per sympathiæ contagionem. Alij pestiferā maleolentiæ vim quandā inesse aliti deprehendêre, propter quā tacta ab ea facilè cōputrescāt: indicio esse reliquias eius hesternas neq; ab ea ipsa, neq; ab alio quopiā animaliū repeti. Permeare verò cōtagionē eam etiā in pennas, quę alienas iuxta se positas adurere propémodum pro cōperto tradunt. Ita eius qui rerū summa potiat maiestas, fulgore suo reliquos obscurat, & veluti micātissimum Solis iubar, vbi exortū fuerit, lucē omnibus stellis intercipit. Obijciunt alij hoc in multorū principū tyrannidē & rapacitatē, quibus nō sine rerū tuarū iactura possis adhęrescere. Quomodocunq; E aūt quispiā acceperit, natura hoc cōparatū, vt debiliora à validiorib. absumant.

ERVDITVS IMPVRVS.

IN Diuinis literis, quę rem hanc austerius tractāt, Aquila, gryphus, haliętus & miluius rapacitatē significāt, & à sacris vt immunda reijciunt: per quas alites, vt signat Hesychius, intelligimus eos, qui sublimia quidē perscrutari videantur, cœli quippe motus & rationē, stellarū situm atq; naturā, quæq; superioribus in elementis igne & aëre fiunt varietates, cōtemplationi vigilijsq; non sua tantùm causa, sed aliorū etiā institutionibus dediti, vita tamē & impuri sint & malefici, dum vel insidias alijs intendūt, vel sordida quæq; cōuenantur, suarū ita rerū satagentes, vt ad cōmoditates suas omnia cōtrahāt, inexplebiliq; auaritia æstuantes, nō suis tantū fruantur, sed imbecilliorū quoq; bona diripiāt, qualē Hieronymus notat lib. de Viuendi forma ad Rusticū monachum, super eremita quodā, qui publicas priuatasq; eleemosynas in suum & suorū tantū vsum verterat. Ita enim scribit: Vidimus & planximus Crœsi opes vnius morte deprehensas, vrbisq; stipes quasi in vsum pauperum congregatas, stirpi & posteris derelictas. F

MALVS DÆMON.

NOn imperitè igit Aquila diuo Gregorio malignus est spiritus animarū raptor. Vt verò ea quæ de perniciosa dominatione dicta sunt, quę omnia ad mūdi huius principē accōmodari possunt, iam prætereamus, habet & hoc proprium Aquila quòd pisces ab alto aëre cōspicata, eos pręcipiti cursu delapsa rapit. Pisces verò animarum hieroglyphicum esse, dictum Commentario suo.

PRINCEPS SIBI TANTV'M STVDENS.

ADiungunt ad hæc Ægyptij sacerdotes, Regem rerū tantū suarū satagentē, neq; aliorum incōmoda calamitatésve miserantem, per quā proposuissent Aquilā ostendi, eam quippe in astruendo nido solicitā: illa siquidē in solis excelsis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omnino longè sublimius volat, q̄ volatilia reliqua. Hinc fit vt ab aliarū auiū consortio atq; consuetudine sese abducere videatur, qui quidē plerisq; Regibus mos est, qualem in Hadriano sexto Pont. Max. viro Batauo vidimus, qui humanā omnem consuetudinē ita auersabatur, vt nō nisi propria vel vtilitate vel necessitate cogente, sui vidēdi copiam faceret. Quòd si, quod rarò admodū vidisses, spatiatum in subiectos Pontificio

palatio

A palatio campos obequitaret, nullis accitis comitib. nullo, vt Pontificũ mos est, æris tinnuli signo dato, iter arripiebat: simulac principes, antistitesq́ & cohors reliqua ex officio assecuti esset, equũ ipse, nullius salutationẽ moratus, citatiore gressu perurgebat, conspectumq́ omnem hominũ, tanquam nihil ad se eorum inge niũ pertineret, effugere properabat, seq́ in intimas palatij latebras occultabat.

PRÆ FAME MORIENS.

QVòd si hominẽ eo mortis genere periturũ, quod Homero Platoniq́ omnium est miserrimũ, ijdem significare voluissent, hieroglyphicũ habebant Aquilæ, cuius rostrũ esset enormiter incuruatũ: senescentibus enim Aquilis rostrum supernũ accrescit adeò, incuruaturq́ subinde magis ac magis, vt nulla demùm aperiendi data copia, inedia plerunque deficiat & extinguat. Hinc illa in bibaces, Aquilę senectus, exprobratio: quippe quæ amissa edẽdi facultate, humorem assiduè sorbillare cogitur, vitamq́ aliquandiu pertenui ca ope protrahere. Ac, ne vsquam desint Grecorum fabulæ, commenti illi sunt fuisse olim hominẽ, qui hospitem affecisset iniuria, proindeq́ deorum ira in Aquilam cõmutatum, B inq́ sceleris pœnam eo affectum malo, vt fame consumeretur.

IVVENTVS RENOVATA.

ADdunt alia quædã iuniores, vt illud ex Psalmo interpretentur, Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua: quod nescio cur nõnulli legunt, Reuocabitur, cùm Græcè sit ἀνακαινισθήσεται. Diuus Hieronymus Aquilã ait, vbi cõsenuerit, pennis supra modũ grauari, ideoq́ fontem ab ea quæri, cuius aspergine pennas egerat, quibus leuata calorẽ intra se colligit, sanariq́ tum primùm oculos, mox ab immersatione in iuuentam redire. Eucherius Aquilas ait vi nimiæ senectæ implumes fieri, & nido relatas à pullis suis vicissim ministrãtibus pasci, donec deterso senij veterno, cũ pennis volandi etiã vsum recipiãt. D. Augustinus Aquilam ait senio grauatã rostri immodicè crescentis aduncitate eò redigi, quod pau lo antè dicebamus, vt nec os aperire, nec cibum vllo pacto capere possit: impul sam itaq; naturę vi collidere rostrum ad petrã, cuius attritu excussa ea parte quę redundabat, ad cibũ redire, atq; ita ex eo senio reparari, vt omnino iuuenescere videatur. Nostri petrã loco hoc Christum intelligũt: proq́ rostro obunco, pra-C uitatis peruersitatisq́ opera, quod Physiognomici eius figuræ nasum, vti superius dictum, iracundię & rapacitatis indiciũ esse volunt: huiusmodiq́ homines auaros plurimũ alieni appetẽtes, & vltionis studiosos inueniri. Vitia verò hæc nõ alia excuti ratione, quàm per Christi disciplinã queũt, atq; ita pro iuuentutis renouatione animi depurationẽ intelligunt. Corpus enim nostrũ ab adolescentia pergit in seniũ, verũ anima sapientis, pij probatiq́ viri, à senecta in adolescentia trãsmittit, atq; ita homo hic exterior flaccescit, & deficit indies, interior verò eo magis vigescit ac renouatur, quo diutius in iusti honestiq́ meditatione exercitioq́ vitã degit. Tale aliquid apud Platonẽ inuenias, dicente Socrate: Tunc sanæ mentis oculus acutè cernere incipit, cùm corporis oculus incipit hebescere.

APOSTOLI.

QVod verò legitur Euangelio Matthæi, Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilę cõgregabunt: per cadauer Adamantius Dominicę passionis mysteriũ interpretatur, per Aquilas Apostolos, de quibus etiã dixerit Esaias: Assumẽt pen nas sicut Aquilę, & current, & nõ lassabunt; & ibunt, & nõ esurient: siue vt alibi legitur, Currẽt & nõ laborabũt, iter faciẽt, & non lassabunt. Huic interpretationi adstipulatur etiã Eucherius, qui loco hoc Euãgelico pro Aquilis sanctas ani-

mas accipi tradit: & Salomonicũ illud, Via Aquilæ in cœlum, de Christi ascen- D
su intelligi debere cõtendit. Quòd si ad eruditionem hanc profana etiam adiun
gere liceat, Antipatri memorabile fertur epigramma, siue illud Speusippi fuerit,
in Platonis sepulchrum, quem vt diuinũ antiquitas vniuersa venerata est, cuius
ille animam ad sepulchrum è cœlo allapsam in Aquilæ speciem agnoscit:

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τινὸς, εἰπὲ
 Ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις;
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς Ὄλυμπον
 Εἰκὼν, σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς Ἀτθὶς ἔχει.

Cur Aquila ad tumulum hunc volitas dic: nuncquid ab astris
Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.

INGENIVM VELOX.

PIndarus & alijs plerisque locis, tum præcipuè Nemeis, ingenij promptitudinẽ
& velocitatem per Aquilam ostendit, sumpta ab eo cõparatione, quod prædam E
etiam valde procul distantem mira pernicitate nanciscatur, visuque ita polleat, vt
profundissima quæque prospectet: quæ omnia ingeniorum acumini sunt accom
modata. Idem cùm Bacchilidis & æmulorũ suorũ gloriã eleuat, coruos illos, se
vnũ Aquilam iactat, quod promptissimo ingenio nihil non concipiat quantumli-
bet arduũ, & à terra marique remotũ, mox & styli velocitate quæcunque cõceperit
assequatur. Ad huiusmodi rerum amplitudinem alludere mihi videtur Aristo-
phanes, Auibus, cùm Atheniensibus aut adulaturus, aut eorum spes inanes elu
surus ait, αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσῃ. Nimirum enim oraculum acceperant Atheniẽses,
fore vt tãto vrbes reliquas post se interuallo relinquerẽt, quãto Aquila reliquas
aues volatu superat. Et Sosithei dictum illud celebre super vi eius impetuosa:

Εἷς μυρίους ὄρνιθας αἰετὸς σοβεῖ·
Vna Aquila innumeras exagitabit aues.

NILVS.

ATque Aquila hac quidem de causa Nili fluminis hieroglyphicum in sacris
Ægyptiorum literis habita: quoniã enim Nilum perniciter currere, tantaque F
profunditate insurgere obseruatum est primùm Promethei tempore, eam enim
fuisse Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor discerperet, quippe cùm
causas incrementi peruestigare non posset, ab Hercule demùm Aquilam cohi-
bitam, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim fossarum deriuio coer-
cuerit, Prometheaque omnes exundationis causas edocuerit. Inter autem vetusta
Nili cognomenta AQVILÆ nomen inuenias, quod nomen à colore nonnulli
dictum putant, vtpote qui, vt Maro ait, viridem Ægyptum nigra fœcundat ha-
rena: & æquora ab eo colorari Catullus inquit, nomenque illi à limo, quem trahit,
factum aiunt Etymologici, nam mare in longa inficit spacia, eaque de causa Melas
olim, & mox Melon appellatus Ennio, Ausonio, & alijs: idque etymon in nomi-
ne à nigrore Festus & Seruius agnouere.

ALTA COGITATIO.

NOn defuere tamen qui Aquilam huiusmodi Promethei cor adrodentẽ, ad
mores trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem significa-
re contenderent. Sed ne diutius in Prometheo hæsitemus, quæ nostri super A-
quila senserint, potius aperiamus.

A DIVVS IOANNES.

SAnè homines cùm solam auium omniū Aquilam esse diuinam autument, & antiquitas eam Ioui tela gestare crediderit, inde persuasi sunt, quòd eam omnium maximè oculo valere conspexerant, longißimoq́ꝫ interuallo minutißima quæqꝫ discernere, Homeri ad hoc accedente testimonio, ita dicentis:

ὥστ᾽ αἰετὸς ὅν ῥά τι φασὶν
ὀξύτατον δέρκεσθαι ὑπουρανίων πετεηνῶν.

Vt Iouis ales,
Cuius acutam aciem perhibent præstare volucres
Ante alias, quotquot cœlo spatiantur aperto.

Et hymno Mercurij, vbi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ita latitaret, ait, vt neqꝫ ipsum vel Aquila, quæ tam acutè videt, inspexisset. Hinc Theologi nostri D. Ioannem Euangelij scriptorem per Aquilę hieroglyphicū à diuinis illis vatibus præmonstratū deprehendêre. Sanè Aquilam (vt nomen etiam interpretemur) ab acutè videndo dictam nonnulli ex veteribus asserunt, vt potè qui Aquilam quasi aculam ab acumine dictam velint: quamuis, vt paulo antè
B dicebamus, alij ab aquilo colore vocem ducant: est enim aquilus color fuscus & subniger, ab aqua denominatus. Vtcunqꝫ autē, acutißimi visus Aquila est Ioannes, qui oculi acie in altißimæ diuinitatis recessum directa, præ omnibus maximè superioris naturæ secreta reuelauit: cuius facies Ezechieli visa supremum ex quatuor locum obtinere: qui ad abolendam Abionitarum hæresim, quæ Christum hominem tantùm, non Deum etiā asseuerabat, ad altißima remotißimaq́ꝫ rerum principia præpetibus euolauit pennis, deqꝫ penitißimo diuinitatis nido nitidißimas ac maximè pellucidas illas gemmas surripuit, quæ postmodum intuentium oculis quantumlibet conniuentibus hallucinantibusq́ꝫ micantißimi luminis claritatem attulere. Illic enim erat lux vera, quæ sola lumen mortalibus elargitur. Hic ille deprehendit humanarum diuinarumq́ꝫ rerum omnium λόγους initio fuisse, atqꝫ penes Deum, ipsum deniqꝫ Deum, ipsam esse rationem, quæ apud nos sub Verbi nomine recepta est: vt reliqua missa faciam, tam multis diuinæ sapientiæ luminibus illustrata. Hęc est deniqꝫ illa Aquilę volitantis effigies,
C diceret Irenæus, quam sacri præuidêre vates, quæ Ioannis nostri beneficio, spiritus in Ecclesia aduolitantis gratiam manifestat. Nam hic altè exorsus principium, quod à patre est, effigiem Verbi, quæ refertur in filio, & præclarā eius generationem enarrat, tanta cum fiducia rem tam arduā aggressus, vt Aquilæ symbolo meritò figuretur: Ioannes inquam ille altiloquus, ꝙ Aquilæ referatur hieroglyphico, ipsa susceptæ lucubrationis materia sublimis, ait Eucherius, & ab ipso rerum principio repetita, in causa fuit. Proinde cùm volatu sublimi in ipsam Dei omnipotentis aulam elatus sit, & oculorum aciem visu præpollens in admirandæ diuinitatis faciem infixerit, doctrinam nullo antea mortaliū ingenio conceptam ab alto detulit, cuius initium, In principio erat Verbum.

STATVTA FIRMITER SEDES.

HOc quoqꝫ sacerdotū Ægyptiorum hieroglyphicum fuit, per Aquilam, quę saxum gestaret, hominem significare, qui firmam stabilemq́ꝫ in ciuitate, locóve aliquo, sedem sibi posuisset: illa enim simulac nidum sibi comparauit, quò poßit firma & inconcussa rem suam procurare, lapidem quempiam exquirit, quem in nido pro libramento collocet: neqꝫ aliā huius rei causam sacerdotes illi tradidere, satis habentes constructi nidi firmitatem per huiusmodi argumen-

tum indicasse. Nam & firmandis nauibus, priusquam anchoræ vsus repertus esset, id opis saxa contulère, id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit: vt minimè mirum sit, saxum, etiam in Aquilæ nido positũ, inseruire stabilitati. Cæterùm lapidem hunc eum esse credere possumus, qui ἀετίτης appellatur, Aquilinũ Latini dicunt, ad multa remedia vtilem: adq; id præcipuè, quòd partum contra omnes abortuum insidias custodit. Idem muliebribus feminibus adalligatus, quotidiano experimento mirificè prodesse, pariundiq; facilitatem inducere cõperitur. Eo incenso morbum Herculanũ, hoc est, furorem qui plerunq; ex atra bili accidit, qua potissimũ Herculem laborasse tradunt, explorari putant. Inædificari nido asserunt autores nostri, nihil igne deperdere, prægnantem esse, alio velut in vtero sonante. Sed vim illam medicam non nisi in nido direptis pollere, magorum tradit superstitio: neq; tamen in omnium generum nidis inueniri, sed in Melęnaëti tantùm, Pygargi, Morphni, siue vt Homerus, Percni, atq; Gnesij. Duas verò Aëtitis species agnoscit Zoroastres: vnum densum & solidum, alterum rarum & inanem: inesseq; solido vim illam perficiendi fœtum, & vsque ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hîc multa super lapide significata, quandoquidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerũ stabilimentum Ægyptij significare commenti fuerant: eaq; firmitas ad Capitolij immobile saxum referenda videbatur: quæq; veteres passim de cultu lapidis sanxissent: vtq; vel nomen ipsum magni instar numinis aliquando habitum: quæq; hîc pietas nostra de petra sentiret: sed quoniam nobis cum Aquila res erat, quę lapidis essent, in commentario quod est super ædificiorum partibus, transferre, ibiq; commodius de argumento huiusmodi differere cõstituimus, cùm multa adhuc ad Aquilam pertinentia superessent.

TERRARVM DOMINATIO.

ET vt longo circumuecti circuitu rursus ad imperij significatũ reuertamur, nostræ etiam sacræ literę per Aquilam terrarũ dominationem intellexerũt, vbi apud Ezechielem legimus, Aquilam visendæ magnitudinis, quę latè passis alis, immaniq; membrorũ ductu, oppleta plumis, varietate insignis, vnguibus ferox & minabunda, pręperi volatu ad Libanum applicuerit, Cedriq; inde medullam, tenellosq; surculos euulserit, tota altiorũ frondiũ summitate decerpta, adhæc succisis etiamnũ vitium seminibus, quæ omnia Babylona translata sunt, ibiq; sata. Neq; huic absimilem alteram adiecère, quæ vitium earũ palmites deprædaretur. Per priorem illam nostri aiunt Nabuchodonosora Babyloniæ Regem interpretari: per alteram hanc Ægypti tyrannum, quorum prior Hierosolymam cepit, & populũ cum Rege ipso Sedechia principibusq; alijs in captiuitatem abduxit: alter verò, cùm bellum aduersus Assyrios mouisset, Israëliticũ populum seruitutis affectum tædio ad se traduxit. In vtroq; Rege Aquilæ hieroglyphicum proponitur, sed longè latior interpretatio est in ea quæ Nabuchodonosora describit. Alæ siquidem diffusæ, numerosos indicant exercitus, quos ille secum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem. Plumæ nihil aliud sibi volunt quàm diuitias, quibus locupletissimus esset. Varietas plumarũ, rerum ab eo gestarum gloriam indicat. Armorũ horrorem, vngues. Libanus Iudęæ claritatem atq; celsitudinem longa annorum serie conspicuam, vnde ille medullam Cedri auulserit, quippe nobilitatem extirparit, & summas quasq; frondes decerpserit, hoc est, ne tenerrimæ quidem Regum proli, ætati scilicet infirmæ, pepercerit. Sed enim totam oraculi ænigmatici seriem inter-

A interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia vndecima.

AQVILARVM INSIGNIA QVÆDAM.

QVòd verò initio dicebamus Iustinianam familiam aurea insignem Aquila, alios huc trahit ex antiquis, quorum claritas gestaminibus huiusmodi innotuerit. Sed illud priùs dicam, quod dissimulandum in huiusmodi narratione minimè videatur.

TERRARVM VMBILICVS.

APud Delphos scilicet duas fuisse Aquilas ex auro, quod monumentū erat terrarum vmbilicū apud eos esse, quem Iupiter ea ratione explorauerit, vt Aquilas duas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidēte dimiserit, quæ pernici volatu in aduersum allapsæ, supra Pythona factæ obuiā sunt: quo loco designato, declaratū est ibi terræ habitabilis medium esse, isq; honos geminis Aquilis habitus, vt in templo ibidem excitato, aureæ constituerentur. Atq; hinc illud innotescit, quod in Maronianis appendicibus legitur:

Pallas Cecropias tuetur arces,

B *Delphos Pythius orbis vmbilicum.*

Ab Apolline autem ad Respub. & milites transire ipso narrationis ordine inuitamur: ad eorum igitur insignia quædam ostendenda calamum conuertemus: gentilem enim scutorum vsum, variasq; in eis imagines, aut picturas, quæ familiarum indicant stemmata, cognationesq;, tametsi viri haudquaquam contemnendi, esse hæc recentioris ætatis inuenta existimarint, nos antiquissimi moris esse, & hic & alibi toto Opere disseruimus.

LACEDÆMONII.

NAnq; Aquila, quæ draconem arreptum gestet, Lacedæmoniorum rempublicam ostendit: huiusmodi enim signo literas illi publicè obsignabant. Tradit hoc Iosephus, vbi literas Lacedæmoniorum recitat Arīj eorum Regis ad Hebræos Onia Pontifice datas, quarum sentētia ea erat, vt profiterentur Lacedæmonij se per Abrahamum Iudæorum esse cōsanguineos, proinde gentem ipsam hortabantur, vt quæ Lacedæmoniorum essent pro veteri necessitudine communia ducerent. Epistolam eam Iosephus ait complicatam figura quadran-

C gula fuisse, coq; obsignatam argumento, quod suprà posuimus. Quòd verò designarit epistolam fuisse quadrangulam, alios atq; alios indicat complicandarū epistolarū modos apud hos vel illos extitisse: alīj enim paginis, alīj tabellis, voluminibus alīj in vmbilicos complicatis scribere consuerunt.

CLEARCHVS.

CLearcho autem Heracliensium Tyranno, qui Iouis se filium dixit, in publicum prodeunti aurea Aquila velut argumentum generis præferebatur.

HERCVLIANI IVNIORES.

EIusmodi coloris Aquila, quippe lutea, trunco insidens in parma luti sapphirei, cuius marginē eodem colore, sed admodū dilutiore, circulus ambibat, Herculianorū iuniorū erat, qui sub Magistro militū Præsentiali militabāt, quod in antiquis quibusdam eius militiæ cōmentarīs inueni apud Maffæos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

SEniores verò Herculiani cæruleā Aquilam alis vtrinq; passis habuêre in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quē nigra linea circunducta in partes duas æquidistātes dissecabat. Erant verò Iouiniani, siue, vt apud Vegetium est, Iouiani, atq; Herculiani, Illyricæ legiones duæ, quæ sena

millia militũ habebant, quos Diocletianus, qui ſe Ioue Latinè vocitabat, & Maximianus, qui pro Hercule ſe gerebat, cùm ad Imperium perueniſſent, pro merito virtutis ita nominibus à ſe inditis, appellandos cenſuere, eosq́ cunctis legionibus prætulerunt. Tela verò illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos vocabãt, eosq́ portabãt ſcutis inſertos, ijsq́ opportunè iactis, hoſtes equosq́ priuſquàm nõ modo ad manũ, ſed ad ictum miſsiliũ peruenirent, graui admodũ percuſsione cõſauciabant, Imperatoresq́ illi horũ opera bella plurima cõfecerunt. D

IOVINIANI IVNIORES ET SENIORES.

IOuinianorum autem qui Iuniores vocabãtur, inſigne erat Aquilæ apotheoſis, redimiculo ſupra caput impoſito. Ales ipſa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primùm circulo claudebatur, inde altero ſapphirei coloris toto margine complectebatur. E' pectore autem Aquilæ aureus extabat vmbilicus. Seniores verò purpuream geſtabant Aquilam in parma cærulea, duoq́ erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QVARTODECIMANI.

CÆrulei coloris aliquanto diluti Aquilam geſtabant Quartodecimani, qui ſub Magiſtro militum per Thracas militabant. Ea verò ales in alba parma inſidebat orbi cærulco denſioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat vmbilicus. Verùm hæc ſatis fuerit attigiſſe, ne opuſculum vniuerſum inſignibus & geſtaminibus farciamus. Hæc atq; alia pleraq; huiuſmodi ſcriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ ſi proſequi velim, nullus vnquam futurus ſit modus: quare manum de tabula, ſitq́ iam ſuper Aquila ſatis ſuperq́ declamatum. E

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNEN. AD CLARIS. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVÆ PER PHOENICEM, PELECANVM, ET QVASDAM alias aues ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

TIBI verò SYNCERE ACTI cariſsime, Phœnicem & Pelecanũ, quiq; in ipſam hiſtoriæ ſeriem quibuſdã veluti laqueis detenti ſeſe inuicem implicuerunt, ſociatiq; in hunc locum aptiſsimè conuenerunt, Noctuam, Cornicem & Paſſerem, dedicare cõſilium fuit. Ac Phœnicem quidem ea de cauſa, quòd veluti ille admirabili quadã inſignis pulchritudine, viſu rariſsimus poſt longiſsima temporis interualla conſpicitur, ita Latinæ linguæ nitor, & eloquentiæ cultus ornatúſq; per tria fermè Phœnicis ſecula deſiderati, ætate demum noſtra, beneficio, opera, & labore plurimũ tuo ſuſcitati, ſpectãdos ſeſe theatris iam omnibus exhibuere. Pelecanum ob eã, qua præcipuè commendaris, in amicos omnes charitatem atq; beneficentiã, vt nemo vnus hodie magis amico amicus, quàm Syncerus Actius eſſe prædicetur. Noctuã, quæ tuarum indicium ſit lucubrationũ, quas Minerua haudquaquã inuita elegãtiſsimas elaboraſti. Cornicem ob diuturnitatem, quæ ſcriptis debetur tuis, non modo vno plus ſeculo, ſed perpetuò ſumma omnium commẽdatione victuris. Paſſerem ob orationis tuæ Veneres Cupidineſq;, qua nihil ſuauius neq; iucundius excogitari poteſt. Sed enim quæ multa atq; præclara de ingenij tui ſublimitate dici poſſent, ea cõſultò prætereo, quia tu lõgè maior es quàm mea te capere poſsit cõmendatio: quis enim Soli lumẽ afferre, niſi fatuus quiſpiã, aggrediatur? Igitur cùm tuo ipſe ſis ſplẽdore clarus, principatũ hũc in literaturæ F

A *raturæ candore tuum ſuo ſe præſidio tuentem miſſum facíemus, quodq́ noſtrum eſt inſtitutum, ad animalium quæ interpretanda ſuſcepimus, ſignificationes conuertemur: quæ quidem quales & cuiuſmodi ſint, quamuis tu eas tum ex Græcis Latinisq́ ſcriptoribus non ignoras, tum ex admirabili illa venerabilis antiquitatis tabula ænea, quam ſimul apud Bembum inſpeximus, potes edoceri, quæ omnem Ægyptiorũ hiſtoriam antiquiorẽ, argento atq́ auro delineatam oſtentat. Quid tamen & nos ſuper his comperérimus, ex ipſo Phœnice indicare iam incipiemus.*

INSTAVRATIO.

ÆGYPTII ſanè ſacerdotes, cùm longa quid annorum ſerie intermiſſum, & iam antiquatum eſſet, quippe ludi, ſacra, ceremoniæ, ſupplicationes, mores, ritúſve alíqui, triumphorum ſplendores, vel quid huiuſ-
B modi, euenisſetq́ poſtmodũ vt eadem inſtaurari contigiſſet, Phœnicem in huius rei ſignificatum ſculpere conſuerunt. Vnicum eum plerique omnes autores tradunt orientales habitare ſolitudines, ab omni hominum commercio viſuq́ ſeparatum. Nomen illi Plinius inditum ait à phœnice arbore, quæ palma Romanis eſt, ob id, quòd ex Syagrorum genere vna quæ in Chora eſt intermoritur, ac ex ſeipſa renaſcitur. Phœnix quoq́ noſter vbi moriendi tempus ipſemet aduentare præſenſit, poſt annos, quos viuere perhibetur, circiter quingentos, in Ægyptum fertur, vbi ad humum demiſſus (ita enim Ægyptij rem memoriæ prodiderunt) roſtro ſemetipſum vellicat, acceptóq́ ex eo vellicatu vulnere cruorem emittit, ex quo primùm ceu vermiculus naſcitur, mox pullus fit alter, forma priori ſimilis, qui quamprimum pennas indeptus eſt, confert ſe vnà cum patre in Heliopolin, quę in Ægypto eſt, vbi primum Phœnicem ortum ait Athenæus, quò ſimulac venerit, oriente mox Sole moritur, nouo pullo in regna ſua tranſmigrante. Vnde minimè mirum eſt, duos aliquando Phœ-
C nices ſimul viſos proditum ab hiſtorijs. Alij ſcribunt defunctum parentem à Phœnice pullo in eandem Soli dicatam vrbem geſtari Smyrnea ſphæra reconditum, quod nõ inficiatur Adamantius: ſedenim cuius textoris manu obrotunda illa ciſtula contexatur, maxime velim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat XV. Metamorph. vnam eſſe alitem quę ſeſe ipſa reparet atq́ reſeminet: nam vbi vitæ ſuæ ſecula compleuit, ſtructo in palmæ alicuius vertice, ex caſia, nardo, cinnamo & myrrha nido, ſe ſuperimponit, finitq́ in odoribus æuum: inde Phœnicem alterũ renaſci de patris corpore, qui cùm ſatis virium per ætatem indeptus fuerit, vt oneri ferundo ſufficiat, nidum è ramis auellat, ſuaq́ incunabula & ſepulchrum patris in Heliopolin deferat, atq́ vt ipſe dicit, reponat ante ipſius Solis fores: res quippe ingenioſisſimo quouis Poëta digna. Horus nihil amplius ait, quàm ab Ægyptijs ſacerdotibus alterum defunctum illum ſummo cultu ſuſcipi, cui myſtæ iuſta ea ritè redderent, quæcunque in reliquis alijs ſacris animalibus facere mos erat. Quæ verò de nido eius Manilius ſenator togatorum, vt aiunt, diligentisſimus, tradidit, quæq́ inde nouis adiectis ad fabulam commentis poſteri licentioſius ampliarunt, cùm maximis ille nobilis doctrinis, doctore, quod aſſerit Plinius, nullo fuerit, hi verò nullo veterum autorum

testimonio fabulentur, quæ sit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obiji- D
ciet aliquis Lactantium, summũ, non inficior, virum: sed is, vt etiã Ouidius, poẽ
ma scribit, non historiam. Ego sanè super Phœnice atque Pelecane, de quo paulo
pòst, superque nõnullis alijs, maiorem his adhibeo fidem, qui eadẽ in regione lo-
cisque vbi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati sunt, ac ea perinde cõspi
cere aliquando potuerunt, quàm ijs qui auditu tantùm eorũ naturas excepere.

Quamuis verò de moriẽdi modo, deque funerandi ratione super Phœnice scri
ptores diuersi abeant, in eam tamen omnes concordiam deueniunt atque consen
sum, vt Phœnicẽ nouũ ex præmortui corpore fieri nequaquã inficientur: esseque
hoc plenissimũ atque firmissimum futuræ resurrectionis specimen, Tertullianus
asseuerat, quippe qui de Phœnice loquens ait: Ille semetipsum libenter funerãs
renouat, natali fine decedens, atque succedens iterum Phœnix: vbi iam nemo, ite-
rum ipse, qui nõ iam alius idem. Quid expressius in hanc scilicet resurrectionis
causam? aut cui alij rei tale documẽtum? (de resurrectione quippe loquit.) Ad-
dit & hęc etiã scriptis suis: Et florebis, inquit Deus, velut Phœnix: id est, de mor
te, de funere, vti credas de ignibus quoque substantiã corporis exigi posse. Prose E
quitur mox rationes suas. Multis passeribus antestare nos Dominus pronun-
ciauit: si nõ & Phœnicibus, nihil magnũ. Inde subijcit ironiam: Sed homines se-
mel interibunt, auibus Arabię de resurrectione securis. Ita ille passim acerrimus
Christiani nominis propugnator, labentem hanc aciem restituere cõtendit, cui
veluti sacræ innixus anchoræ, vxorẽ quoque vna eius cõmemoratione ad vidua-
lis pudicitiæ obseruationem adhortatur. Probè enim vxor, inquit, quæ maritũ
in pace præmisit, pro anima eius orat, & refrigeriũ interim postulat ei, & in pri-
ma resurrectione consortium, offertque annuis diebus dormitionis eius: & quæ
plurima omnium lectione digna prosequitur.

ABSENTIA DIVTVRNA.

VTcunque autem de morte Phœnicis traditũ sit, Ægyptij sacerdotes tam diu-
turnæ migrationis ergò, eum qui peregrè profectus diutissimè domo pro-
cul abfuisset, per hanc alitem significabant: propter viuacitatem autem, animam
hîc diuturno tempore versatã. Nam animi patriam nõ esse corpus, sed nos hîc,
quandiu viuimus, peregrinari, non Ægyptij tantùm, sed Græcorum Latino- F
rumque autores præstantissimi, nostraque in primis pietas, passim admonuere.

SOL.

CVm verò Phœnix vnicus omnino esse
perhibeatur, & pulchritudine volatilium
genus omne longò post se relinquat interual-
lo, quippe qui sit aureo circa colla fulgore rubi
cundus, cætero corpore purpureo cæruleam
caudam roseis pennis distinguentibus, cristis
faciẽ caputque plumeo apice, vt Plinius diceret,
honestatus, simulachrũ Solis ab Ægyptijs fere-
batur, cui, quòd solus sit, à raritate nomen: quo
quidẽ nihil admirabile magis intuemur, dum
lumen ille suum longè lateque per ima etiam pe-
netralia exiguo quouis aditu veluti suprema quadã inundatione diffundit, eaque
de causa Polys cognominabatur: id enim est apud Philippũ Ægyptij vocabuli
significatũ voce Græcanica inductum, à multarũ scilicet dotum opulentia ma-
gnitudineve, quia omnia sibi collata latissimè superat & excellit.

PRÆ-

A

PRÆSTARE.

AEgyptij denique cùm Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiusque beneficio perfruantur, quo maximè feruet tempore, prouincijs reliquis quantumlibet remotis & in Septentrionē declinantibus grauis, Ægyptijs solis est cōmodus, Nilo tunc scilicet exundante. Cùm verò per Phœnicē Solem intelligerent, per eundem exundationem identidem significabant. Neque tamen simplex erat apud eos exundationis vocabulū, sed id PRÆSTARE ET EXCELLERE etiam indicabat: atque vti cuiusquam esset in aliqua vel ingenij, vel corporis, vel opum dote claritas, ita eum exundare dicebāt. Nos quoque rarissimos doctrina virtuteque viros, qui longè reliquos antecellūt, Phœnices appellare cōsueuimus. Opposito verò modo multitudo, pro vilitate ponitur: vt, vnus è multis, apud Pliniū Epistolis, ex vulgaribus quippe & ignobilibus hominib. Et apud Ciceronem, multi sæpe eodē sensu. In sacris literis Psal. LXX. Quasi prodigium factus sum multis, hoc est, imprudentibus, insipientibus & ignobilibus.

B

DE PELECANO.

EX eadem solitudine Pelecanus occurrit, quā Latini Plateam, vt putat Gaza, vocauere. Nam sunt qui Plataleam eam apud Plinium vocandam existiment, voce hac ex Ciceronis de Natura Deorū lib. secundo desumpta. Idem nomen apud Hebræos Quat, à nonnullis Pelecas, ab alijs onocrotalus interpretatur. Pelecanū sanè auem paruam esse, quæ solitudine delectetur, Eucherius scribit. Esse tamē aliud Pelecanorum genus in Nilo, non inficiatur, passimque in stagnis & lacustribus locis habitare, penè cygnis simile, nisi quòd paulò maiores sunt. Atque hi forsan onocrotali, quos Veneti syllabis aliquot ademptis crotos vocant. Deuorāt hi cōchas auidissimè, multitudinemque laxo admodum ingestā gutturi euomūt, atque ita mox quod aptum cibo quasi coctum absumunt, crustas negligūt. Deque genere hoc dubio procul quæ dicturi sumus hieroglyphica desumuntur.

INSIPIENTIA

C

INsipientem hominē, quippe qui nullam rerū rationē examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij, propterea quòd auis ea cùm possit in editioribus locis nidificare, veluti prudentiora faciunt volatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducunt, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi edita deponat: quod simulac animaduersum est à pastoribus, vel ab ijs qui id genus alites aucupātur, vbi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & vel aridis boum excrementis, vel alio quopiam fomite locum sepiūt, mox ignem injiciunt: (ἰμζάλλεσι enim in manu scriptis codicibus, non ὑποζάλλεσι) Pelecanus autē quamprimùm conspexit fumum, ocyus aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere, cæterùm ignis ventilatione agitatus, vehementius incenditur: perstat illa nihilo secius flammas alis verberare, rata se opem ita filijs allaturam: sed enim contrà accidit quàm sperarat, quia pennis omnibus ita exustis, euolandi facultate priuatur, at-

que ita minimo negotio capitur. Animaduerte verò in antiquis Hori codicibus D
esse, ἐφ' ἕνα κατακαιόμενος τὰ ἑαυτοῦ τέκνα, non vt in vulgatis, κατακαιόμενα. Hinc Ægyptij
reliqui, qui sacris initiati non erant, alite hac nulla religione vescebantur: pieta-
tem autem in filios huiusmodi, vitio dabant insipientię. Dicebant enim Peleca-
num non consulto, vti Vulpanseres faciunt, ad id certamen ferri, sed per impru-
dentiam, & mentis alienationem quandam (ἀνοίας enim, nõ εὐνοίας, in manu scri-
ptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauspicatò genitam ac ma
lè feriatam contemnebant, nullo eam honore prosequentes. Hebræi nomen id
huius alitis, quo de superius mentio facta est, punctis ijs præsignant, quæ profa
nam eam, & à mensis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelecanū, quem Septua-
ginta interpretes cum ibide, porphyrione, cygno, herodio, & charadrio nomi-
nant, ideo cum his omnibus profanū decreuere, quòd longiguttures sunt, si no
uum licet proferre vocabulum: quæ autem alites sunt huiusmodi, cibum nõ ex
aëre, aut ex arboribus aucupantur, sed vel à terra, vel ex mari, fluminibus' vè aut
stagnis: vt ibis serpentes venatur, porphyrion vermes, pelecanus & cygnus pi-
sces: ex earum figura hominem scilicet intelligentes, qui cibo posthabito cœle- E
sti, terreno pascatur, aut marino, hoc est, mentem ad inferiora deijciat, diuinoq;
neglecto cultu, humana quæq;, atq; ea & sordida & parum vtilia perquirat. Sor
didi enim vermes, sordida reptilia. Pisces verò parum conferunt ad nutrimen-
tum, de quibus loco suo disputabimus.

PIETAS ET AMOR IN FILIOS.

SAcerdotes tamen Ægyptij alitem hanc cum primis sacrā venerabantur, eiq;
parcendum existimabāt, & honoris causa nullo pacto vt mensis inferretur,
æquum arbitrabātur, cùm factum id, quòd pro filiorum salute neci se tam atro-
ci dederet, non imperitiæ stupori' ve aut imprudentiæ imputarent, sed incom-
parabili paterni affectus charitati, supremæq; miserationi, qua erga filios maxi-
mè omnium afficiatur. Fallere enim venatores, eosq; transuersos seducere, non
sine spe fugæ, quod vulpanser agit, parui omnino momenti est. Femora etiam,
quod vultur facere perhibetur, vellicare, vt excusso sanguine filij pascantur ali-
quandiu, non magni admodum est cruciatus. Sed enim in adeò penetrabiles fu
rentis ignis ardores inijcere se, eaq; perseuerantia tam cruciabili tormento tor- F
reri, suprà quàm excogitari possit admirandum. Quod' nam enim animal tam
fatuum, tam stupefacto sensu inueniemus, quod ad vnius prunæ tactum non
e uestigiò resiliat? quod adeò robustum atq; impauidum, vt accensam non expa
uescat flammam? Animosi atq; imperterriti ante omnia animantia leones: illi ta
men tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporisq; vigore prædíti, conster
nantur statim ad vnius prætentæ faculæ conspectum, præq; timore propèmo-
dum exanimascunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiam,
audacter accedit, ardorem in membra singula intolerabili cruciatu penetrātem
sentit, neq; loco dimouetur: exuritur penè tota, neq; tantillum quidem conster-
natur, patientissimaq; constantia vigens, saluti filiorum intenta potius, quàm
suæ mortis genere omnium atrocissimo conficitur: tanta in eo charitas, tantus
amor, tanta vis pietatis elucescit: & quispiam audebit eam stuporis insimulare,
& malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc sententiam Arsinoës recorda-
tio, quæ à Ptolemæo fratre insidijs & fraude decepta, cùm percussores in duos
filios impuberes immissos à fratre cõspicata esset, complexa eos ad se fugientes,
ea parte qua vulnera filijs intendebantur diu corpus suum cædēdum opposuit,
multisq;

multisq́ ita vulneribus saucia, eorum tamen saluti consulere non potuit, illi e-
A nim in matris gremio inter oscula ipsa truculentissimè trucidati sunt. Quòd si Pelecanum simili casu sese morti obijcientem, insipientem appellauerimus, longè quidem insipientiorem Arsinoem dicemus, quæ ita pro filijs trucidari pateretur, cùm præsertim ipsa non ad mortem, non ad vincula, sed ad nuptias & regni successionem à Ptolemæo deposceretur. Sed tantum abest vt vel Arsinoe, vel Pelecanus sint imprudentiæ damnandi, vt omnium cõsensu merita, hoc est, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi esse iudicentur.

MISERATIO.

Sed enim nostri quoq́ cum Ægyptijs sacerdotibus in hoc pingendi genere consentientes, Pelecanũ pro miseratione ponunt, & Assertoris nostri hieroglyphicũ in summa cruce statuũt, qui nos sospitaturus, atrocissima torqueri morte voluerit. Agnoscit & Eucherius Peleca-
B num pro Christi symbolo. quamuis Hieronymus tradit eam pullos suos rostri percussu interficere, pœnitentem mox factum, nido in ipso per triduum lugere, postremò seipsam grauiter vulnerare, & sanguinẽ suũ super filios effundere, quo illi perfusi reuiuiscant: quod alij viderint. Sed quòd eam alitem, vt etiam alijs plerisq́ persuasum est, rostro pectus dissecantẽ pingunt, vt ita fuso sanguine filios alat suos, ab Ægyptiorum historia valde alienũ est: illi enim vulturem tantùm, vti suo diximus Commentario, id facere tradiderunt, neq́ non, vt paulo antè dicebamus, Phœnicem: sed hunc non pietate adductum, vti vultur, sed fato ita coactum suæ consulere posteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus vicem reddunt, & escã famescentibus subministrant, verùm ijs quæ à parentibus in eos proficiscuntur, haudquaquã paria. Quòd verò Celsus persuasum facere nititur, eos humanũ genus superare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri natura tantùm duce profitetur.

C SOLITVDO.

Nostræ autem sacræ literæ per hieroglyphicum Pelecani, solitudinem interpretantur, cuius factum se esse similem Dauides canit, quia scilicet errabundus tunc per solitaria diffugiebat loca, qui Saulis Regis indignationẽ euitaret: quod vt apertius explicaret, nycticoracis etiã similitudinem adiecit, qui quidẽ non luce, sed tenebris in comparandis vitæ suæ necessarijs plurimùm fruitur.

DE VVLPANSERE.

Sed ne longius ab hac in filios charitate discedamus, insigne illud quoque exemplũ incõparabilis amoris est, quòd à Vulpansere præstatur.

FILIVS.

Filium, vt inquit Horus, vt alij, affectum in filios, scribere si vellent Ægyptij sacerdotes, Vulpanseris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc ex anserum genere, qua lautiores epulas non norat olim Britannia, tanto filios amore prosequitur, vt si vnquam accidat, vt cum filijs in venatores incidat, simulatq́ conspecti sunt illi, pater & mater spontè accurrunt, seq́ ipsos venatoribus dedunt,

vt ita eos à filijs aliorsum auertant: ἀφιστῶσι enim, non ἀφιῶσι, in antiquis manu scri- D
ptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergò visum est Ægyptijs animal huius-
modi magna prosequi veneratione. In ijsdem enim manu scriptis exemplarib.
est, αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον, non autem συνεῖναι, vt habetur in impressis. Por-
rò Britanni, qui, vti dicebamus, Vulpanserem in delicijs habebãt, nostrum an-
serem religiosum opinabantur, eoq́ abstinebant. Nam cùm de moribus eorum
Cæsar loqueretur, eos dixit anserum cibo non vesci, perinde ac etiam neq; gal-
lina, neq; lepore. Verùm istud, olim.

DE NOCTVA.

Reliquum est vt & Noctuæ, & aliarum auium quas promisi significata
prosequamur, quæ cùm nostrates sint, Latinis & Græcis plurimùm in-
notuere, quare de his longè certiora sumus allaturi.

MINERVA.

PRimarium Noctuæ significatum est, vt Mi- B
nerua per hieroglyphicũ eius intelligatur,
de qua ipsa Glaucopidis etiam cognomentum
sumpsit, siue propter cæsium oculi colorem,
quo qui præditi sunt, præstantioris & acutio-
ris ingenij feruntur esse, siue propter lucubran-
di contemplandiq́ munus, quòd animi vis no-
cturni potissimùm temporis silentio vegeta-
tur. Qua de causa dracones etiam, Gorgoneum
quippe caput, ægidi adsculpebantur. Acutissi-
mum enim esse draconi visum, ex eo potissimũ
apparet, quòd ab intuendo illi nomen, vt in Serpentis commentario copiosius.
Addunt alij tertiam quandam causam, quia nusquam Noctuarum vis maior
quàm Athenis, vbi dea ipsa præcipuè colebatur, vnde prouerbium illud ema-
narit, γλαῦκας Athenas ferre, siue id ob Noctuarum copiam, siue ob numorum
multitudinem, qui Noctuæ signum habebant. Acerbè verò Demosthenes in
huiusmodi Noctuæ cultum lusit, cùm è carcere populi Atheniensis elapsus fu- F
geret: nam ad Palladis arcem subinde respectans, sublatis manibus: O' Pallas,
inquit, vrbium domina, cur tribus infaustissimis bestijs delectaris, Noctua, dra
cone, & populo? ex vna fortè cæcitatem, ex dracone liuorem animorum, ex po
pulo instabilitatem & inconstantiam intelligens.

SAPIENTIA.

SAnè verò cùm Minerua consilij prudẽtiæq; Dea diceretur, aliquot in osten-
tis Noctua sapientiæ signum fuit: vt quę in Hieronis priuati adhuc hominis
hasta consedisse conspecta est primo bello quod inijt: nam aruspices hinc eum
cautum in consilio futurum prædixêre, id quod sapientissimum totius eius vitę
regimen comprobauit.

VANÆ SAPIENTIÆ STVDIVM.

SEd quantum pertinet ad doctrinæ studium lucubrationesq́ ipsas, interpre-
tationem eiusmodi non respuit Basilius, sed eos intelligi vult, qui vanæ sa-
pientiæ studijs incumbũt. Nam vt illius aspectus noctu quidem valet, Sole au-
tem illucescente nõ mediocriter obfuscatur, ita istorum hominũ mens acutissi-
ma quidem ad inanium rerum cognitionem esse videtur, hebetissima verò ca-
liginéq;

A ligine[que] oppleta ad veram lucem hallucinatur,ne[que] liquidò quicquã intueri po teſt.In hanc ferè ſententiam Hieroſolymitanus Heſychius Noctuã comedi prohibitum ait,quia lucis beneficio nocte polleat, interdiu cæcutiat, ex quo illi debeant intelligi,qui legis contemplatione & ſcientia plurimùm gloriantur,Euangelicam autem claritatem ferre non poſſunt.

NOCTVARVM NVMISMATA QVÆDAM.

IN numis aliquot videas Palladis ipſius ſimulachrum cum ingenti vmbone, dextera ad oram vmbonis adiecta,virga à pectore ad ſolum applicata,cui videtur inniti:nam virga,vt in caduceo diſputatum,diſciplinã oſtendit. Sub vmbone noctua eſt:inſcriptio, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Ab altero latere caput galeatum,cum Pegaſo in plano galeæ.Sunt verò Brettij,quos nos Bruttios vocamus, vt Hermolao Byzantio,qui Stephanum defloràuit, placet, à Bretto Tyrrhenorũ ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidiſſe fertur: quin & regio ipſa Brettia nuncupata,ne[que] non & Lingua. Ariſtophanes,μάλιστα δ' ἐστὶ γλῶσσα βρεττία παρῶν. Antiochus autem Italiam vocatam olim Bruttiam dicit,mox Oenotriam. Alibi ve

B rò videre eſt in numis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte noctua eſt proſtrato innitens carcheſio,iuxta[que] quadrigæ cum Victoria, laurea circunducta cum baccis.Huiuſmodi autem numos argenteos magno numero cõperies. Literæ in nonnullis quæ legi poſsint, Α Θ Ε. à tergo caput ipſius Palladis galeatæ.varij[que] admodum ſunt hi Noctuarum numi.

VICTORIA.

POrrò Noctua Athenienſibus indicium victoriæ fuit, cuius etiam volatus in adagium ceſsit,γλαῦξ ἵπτατο, cùm profligatos hoſtes, & ſubſecutam victoriam innuerẽt.Id verò ſibi proponebant,propterea quòd auis hæc, vti dictum, Mineruæ ſacra crederetur,quæ quidem dicta eſt etiam malè conſulta Athenienſium fortunare.Atq[ue] hac de cauſa Demoſthenes oratione περὶ παραπρεσβείας, Solonis verſus citat:

> ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν διὸς οὔποτ' ὀλεῖται,
> αἴσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
> Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
> παλλὰς ἀθηναίη, χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.

C

Noſtra quidem ciuitas nunquam fato Iouis ne[que] Deorum immortalium arbitrio peritura eſt.Talis illi contigit cuſtos,magnanima ſcilicet potentiſsimo patre genita Pallas Athenęa,quę manus ſupra caput eius habet.In adagijs autem, rebus quibuſcun[que] feliciter & ex animi ſententia ſuccedentibus, dici conſueuit vſitatiſsimum apud eos illud,Noctua volat.

PECVNIÆ.

APud eoſdem Noctuæ ceſſerunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in vita Lyſandri à Gylippi ſeruo dictũ,multas ſub domini ſui tegulis Noctuas cubitare. Gylippus enim cùm ex ingenti pecunia, quam Lacedæmonem aſportare iuſſus erat,partem interuertiſſet,eam ſub ædium ſuarum tegulis occultauerat:cum[que] ſeruorum teſtimonia contra dominos non admitterentur ex lege,& irritum facerent iudicium, callidè admodum ille commentus eſt rem aperire ſub eo verborum inuolucro,vt indicio pecuniarum facto, ne[que] ille accuſaſſe dominum videretur, ne[que] ius vllum violaſſe, Athenienſis tamen reipub. commodo conſuluiſſe.Alibi Noctuas Laurioticas pro pecunijs appellatas inuenias,non,vt nõnulli putant,à circunducta in numis laurea,quę admodũ con

ſpicua eſt, ſed à Laurio Atticæ regione auriuenifera. Obſerues tamen in huiuſ- D
modi numis non modò laureas circa Noctuas, ſed eas laureo etiam ramo inſi-
dentes cudi, eius dubio procul hieroglyphico victoriæ, qua de ſuperius memi-
nimus. In aliquot procumbentem leonem ſuperuolat, cum inſcriptione, ΑΝ-
ΤΙΟΧΟΥ, quod nimirum hoſtis ferocitatem Athenienſium prudentiæ ſuccu
buiſſe ſignificat. Sunt aliquot numi in quibus Noctua cum Iouis facie cuſa eſt,
eos diobolares fuiſſe tradũt: quibus verò Noctuæ duæ impreſſæ ſunt, quatuor
obolis expendebantur.

MORS.

Apud Ægyptios verò Noctua mortis erat hieroglyphicũ, vulgatiſsimo iam
etiam apud nos & Oratorum & Poetarum teſtimonio, Noctuam letale ali
quid, aut inauſpicatiſsimum infortunium afferre. Cauſam huiuſmodi ſignifica-
tionis duplicem inuenio: vnam, quòd cùm cornix vitæ longioris ſymbolum ha
beatur, compertum eſt Noctuam quadam naturæ diſcordia, eius nidis magis
quàm aliarum auium inſidiari, repere eam clanculum, noctis tenebris fretam, &
vel pullos, vel oua cornicis inuadere atque deperdere. Nam & in manu ſcriptis B
Hori codicibus legas, ἄφνω γὰρ ἐπέρχεται τοῖς νεοσσοῖς τῆς κορώνης. quę vltima locutio in im
preſsis exemplaribus deſideratur. Altera conſideratio eſt, quòd mors furtim ir-
repit, & nox pro morte ponitur, vt illud:

In æternam clauduntur lumina noctem. & alibi:

Sed nox atra caput triſti circumuolat vmbra.

& ſimilia paſsim. Eucherius lumẽ in Diuinis literis pro die, iuſticia, fide, proſpe-
riſque cunctis poni autumat: contrà tenebras pro nocte, iniquitate, infidelitate,
aduerſiſque omnibus, ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atque etiam
mortis acerbitate. Denique diuinæ literæ mortem ſæpe pro vniuerſa calamitatũ
ſtrue ponũt: ſicuti etiam viuificare, pro liberare à periculis & ærumnis: ita enim
interpretes exponunt illud Pſal. LXXI, Et conuerſus viuificaſti me. Demum
Noctua noctis domina perhibetur, vnde illi apud Latinos nomen. Quòd ve-
rò nocturno cantu ſuo infortunium ſemper aliquod minitetur, Pyrrhi tantùm
Epirotarum Regis exemplum ponam, qui cùm Argos expugnatũ duceret, in-
feliciſsimæ atque ignominioſiſsimæ mortis ſignũ accepiſſe fertur à Noctua, quæ F
haſtæ illius ex itinere inſediſſet. Nam cùm is detracto inſigni à galea, ne interno-
ſceretur, in Argiuos oppidanos cædem inceptaſſet, aniculæ cuiuſdã filius eum
haſta leuiter vulnerauit. At cùm Pyrrhus impetum in percuſſorem feciſſet, Ar-
giui mater, quæ ſupernè ſpectabat, periculum intuita, tegulam ambabus mani-
bus arreptam ſuper regis galeam effudit: quo ictu cùm exanimatus concidiſſet,
Zopyrus quidam, qui ſub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detra-
ctáque galea ferrũ gutturi admouit, ſed toruis Pyrrhi oculis attonitus, os & men-
tum eius pro iugulo recidit. Hoc igitur mortis ſignum illud eſſe crediderim,
quod ab lictore ferebatur ad damnatũ publico iudicio, præſertim apud Æthio-
pas, à quibus Ægyptios aiunt multa rituum id genus mutuatos: nam pios eos
ante omnes extitiſſe, familiaritates eorum cõmerciáque cum dijs, & inuicem agi-
tata conuiuia, de quibus & Homerus & alij ſcripſerunt, facilè indicant ita fuiſſe
tunc hominibus perſuaſum. Eo verò ſigno viſo reus ſponte ſibi mortem conſci
ſcebat, magno & ſibi & patriæ dedecori futurus, niſi feciſſet: adeò illi Regem
ſuum vt numen venerabantur, vulgóque adorabant. Atqui ferunt quendam per
hæc morti deſtinatum, cùm de fuga cœpiſſet agitare, priuſquàm periculo ſe
abſtra-

A abſtraheret, zona à matre ſtrangulatum: adeò perſuaſum fuit genti, non licere mortem magiſtratuum pronunciatione decretam, exilio vel ſubterfugio quopiam alio cômutare: vt iam ſeuera Lacænarum exempla in deſertores filios edita mirari deſinamus. Quamuis verò Regem illi ſuum tanto cultu & obedientia proſequerentur, ſupra Regem tamen, qui Meroëm incolebant, Memphitici ſacerdotes erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuiſſe mortis Regi per internuncium imperandæ, alteriuſq; in demortui locum, cùm libitum eſſet, conſtituendi. Sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda ſuſcepimus, reuertamur.

MVTVA HOSTIVM DETRIMENTA.

SI verò hoſtes duos capitali odio detrimenta & inſidias alterũ alteri ſempiternis indignationibus molientes, manuſq; mutuarum cædium ſanguine commaculantes, notare vellent Ægyptij ſacerdotes, Noctuam & cornicem proponere conſuerunt, quarum vſqueadeò immortales ſunt inimicitiæ, vt & hæc & illa in mutua ſemper damna odium exerceant: cornix enim interdiu oua Noctuę rapit, abſumitq;, ſibi conſcia Noctuam interdiu cęcutire. At Noctua contrà, vti B dicebamus, noctu in oua cornicis inuadit, quę ſubfuretur ac edat: ſicq; altera interdiu, altera noctu potentior. Quinetiam, quod ad earum inter ſe temperaturã nullo modo congruentem, facit, ſunt qui exploratũ ſe habere dicant, confuſum vtriuſq; ſanguinem coire non poſſe.

ABSTEMIVS.

LOngè ſalubrius eſt ſignificatum illud, quo hominem ſibi ab ebrietate cauentem ſignificare volentes, Noctuam oua ſua deſugentem effingebant: quandò memorant oua Noctuæ ea vi pollere, vt ſi per triduum ebrioſis in vino dentur, tædium eius adducãt, & abſtemios homines reddãt: quod etiam apud Philoſtratum aſſertum comperij, qui abſtemium ſcribit ita reddi puerum, vt donec vixerit vini odio teneatur, ſi priuſquam vllum vini guſtum nouerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi ſorbillanda propinentur: vini enim odium inde ſuboriri, quia temperatior hic fiat naturalis calor.

PATROCINIVM FRVSTRA IMPLORATVM.

ADdit his Horus, vt ſi hominem ad alicuius miſericordiam, patrocinij vel ſalutis cauſa euentu irrito confugientem ſignificare vellent, paſſerem & No- C ctuam ſoliti eſſent figurare: ſiquidem ille, vel alia quæpiam auicula, vbi aucupis infeſtas artes declinare ſtuduerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocinio ſperet ſe periculum euitare poſſe: ſedenim ibidem intercipiuntur, vbi ſibi perfugiũ adeſſe propoſuerant.

TYRANNVS.

HVius quodammodo generis eſt Nycticorax, quæ tyrannidem ſignificat, ob occultationem ſcilicet conſiliorũ, quæ diſsimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic ſignificato Callimachus anſam dedit, qui tyrannos loqui veluti σκῶπας ait: σκῶπες verò αἱ νυκτικόρακες dictæ, quaſi σκώπτες, quòd ſcilicet eorum ſermones nocturni plurimi ſint, & in arcanis habeantur, vti Nycticoraces noctu plurimũ obſtrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandũ obſtrepuit, minimè prætereunda fuit, vt omen eius eluderemus.

HYPOCRITA. D

EAm diuinæ literæ inferri mensis non permittunt, quoddam hominum genus hieroglyphicè innuentes, qui palàm strepitum nullum, tumultum nullum, insidias nullas mouent, sed hypocritæ tristes, omnem mansuetudinis, modestiæ, benignitatisque colorem præ se ferunt, clàm verò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria consectantur: latet enim interdiu Nycticorax, noctu verò prodit ad infausta negotia, deque culminibus ædium letalia quæque meditatur, & inuisum quiescentibus tumultum excitat inauspicatissima.

CHRISTI HVMILITAS.

EAdem verò causa, qua Christi humilitatem agnoscimus in humana forma suscipienda, quem scilicet modò vermem, modò scarabeum, modò quid huiusmodi aliud in diuinis literis appellatum comperimus, Nycticoracem quoque nuncupatũ Theologi veteres obseruauere, & ipsum inquam, & vnumquenque ex ijs qui eum tempore hallucinationis sectabãtur, nempe quòd tam Christus, quàm Christiani, despectui ludibrioque fuerint apud Gentes. vnde Paulus: Nos E Christum prędicamus crucifixum, Gentibus quidem stultitiam, Iudæis scandalum. Eoque spectare aiunt Psalmi dictum: Factus sum sicut Nycticorax in domicilio: de quo apud Eucherium. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eandem alitem putent, & qui hanc bubonem esse contendant: neque tamen desunt, qui Orientalem esse auem autument, nostris parum cognitam, apud quos nominis tantùm interpretatio manifesta sit, nocturnus quippe coruus.

DE CORNICE.

COrnicem ea potissimũ de causa noctuæ subiunximus, vt qui summã ex vtraque discordiã intelligi ostenderamus, ex altera tantùm, quippe Cornice, concordiã significari comprobemus, si tamen cur Martem & Venerem per Cornices duas Ægyptij significarent, ostendi prius curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantùm oua oriri compertũ est, inde autem & marem & fœminã pariter excludi. Quòd si, quod raro accidit, geminos vel mares, vel vtranque fœminã gigni contigerit, cœlibem vtrunque vitam agere: F coniugatorũ verò si alterum moriatur, marem cum nulla vnquam alia Cornice copulari: neque etiam semel viduata fœmina, marem vnquam amplius quęrit vsquedum viuit, sed, vt apud Maronẽ est, sola in sicca secum spatiatur arena. Vnde fit ex Ægyptiorum disciplina, vt in Cornicem vnam tantùm incidentes, inauspicatum esse mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, viduato scilicet animali obuiam facti, ac perinde cœlibem solitariamque, hoc est, tristem, ac necessarijs destitutam adminiculis, vitam degendam esse. Hinc etiam Zezes apud Hesiodum, vbi poëta vxorem auspicatò ducendam monet, si, ait interpres is, Cornices duas obseruaueris. Sunt qui auem hanc inauspicatæ omnino putent garrulitatis, à quibusdam autem impendiò laudatur.

MARITALIS COPVLA.

ET eodem quidem argumento, ijsdemque Cornicibus geminis, congressum maritalis copulæ legitimũ indicabant, quòd aiunt eas ita inuicem copulari, quemadmodũ homines naturali more coniunguntur. Hinc illud, quòd ore eas coire vulgus arbitratur. Prӕterea omnia quæ coruinam speciem habent, rarò coire solent, identidemque sacrũ matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia,

vel

A vel improbioris lasciuiæ nequitia debet, vti multos legimus non nisi liberorum quærendorum causa coniungi solitos, à conceptu sibi temperasse: qui quidem modus & tenor sobriè ac honestè seruatus in causa fuit, vt per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

CONCORDIA.

CÆterùm quia in nullo vnquam vitæ colore ac statu concordia magis expetitur quàm in maritali cõmercio, Cornix hinc ipsa concordiæ symbolũ habetur: ideóque vulgò Græci, vt Hori interpres Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκκορεκορώνη clamitare cõsuerant, cùm tamen ignorarent, ex instituto veteri Cornicem in nuptijs omine auspicatissimo nominari solitũ. Animaduertendum autem in Græcanica illa succlamatione aliquid desiderari, videndúmque apud Æschylum, Danaidibus, ita scribi, ζῶ κόρεις τι, καὶ κόραις, καὶ τῷ βίῳ ἐκκορῶ, pro κόρεις κορώνας. Nonnulli verò dicunt hortandi modo enunciãdum, ἐκκορεῖ κόρε κορώνας, quod nescio quid esse volebant, quod cantillatum verecundiã ijs, qui liberis operam dabant, auferret: quæ si quis vberius sibi declarari cupiat, ad cõmentaria

B Pindari se conferat, Pythijs, ode tertia. Sed vt ad cõcordiæ hieroglyphicum reuertamur, alitis huius simulachrum sæpe vidimus in Faustinę Augustæ numis, cum inscriptione, CONCORDIA. Eóque nimirum Iuuenalis respexit, cùm veterem concordiam dixit nido increpitare. quamuis superiore ætate fuerunt, qui ciconiam ad hoc signari arbitrati sunt: sed enim quam in numis cõspeximus, nihil habet quod ad ciconiæ effigiem referri possit.

CORONA VRBS.

COrnix verò in manu Palladis, cuius simulachrum aheneum sub dio Coronæ visebatur, ciuitatis ipsius & nomen, & nominis causam significabat. ait enim Pausanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatam fuisse, quòd in fundamentis, dum vrbs ea in Peloponneso cõderetur, ahenea Cornix inuenta fuerit: ea verò κορώνη Græcè nimirum est.

GARRVLITAS.

SEd esto, fuerit Cornicis simulachrum in manu Palladis in clara admodũ Peloponnesi ciuitate, longè secus Athenis, vbi Cornices ad arcem Palladis nõ

C aduolabant, de quo Lucretij sunt carmina in hunc modum:

Est & Athenæis in montibus, arcis in ipso
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quò nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cùm fumant altaria donis.
Vsqueadeò fugitant, non iras Palladis acres
Peruigili causa Graiûm vt cecinere poetæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa suapte.

Ex Græcorum igitur ipsorum sententia, abiecta repulsáque Cornix à Pallade est, vtpote quæ meditationum peruigilio infesta sit, & mentis agitationem interpellet obturbetque garrulitate sua, cuius est hieroglyphicum. Inde autem & Cornicari verbum, quo vtitur Persius:

Nescio quid tecum graue cornicaris inepte.

Id Græcè κρώζειν, de garrientibus.

TABELLARII FIDES.

SEd enim ea quæ ad Crocodilorũ vrbem supra sepulchrũ quoddam Cornix in columna sublata erat, fidelem operam in tabellario munere præstitã indi-

cabat: huiusmodi enim honos & sepulchri & columnæ habitus est olim Cornici à Marrhe Ægyptiorum rege, quòd munus id diligenter obiuisset, quó volandum, aut vbi sistẽdum, summa docilitate perdocta. Sepulchrum id visebatur ad paludem Myridis appellatum. D

PROSPERITAS VITÆ.

IVstum vitæ spatium ab homine feliciter decursum Ægyptij sacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebãt, cùm Cornicem vita functum figurassent. Viuere enim Cornices multos dicuntur in annos: & Lucretius Cornicum secla vetusta dixit. Compertum verò est ex alitis huius viuacitate, carnes etiam eius in cibum sumptas, nõ tantùm ad diuturniorẽ vitam conferre, verum etiam in longissimis morbis, & carnes esse, & nidum contritum illinere vtilissimum. Quòd autem tradiderunt Ægyptij centũ eas annos superare, animaduertendum est, annos de quibus sacerdotes illi mentionem faciũt, quadriennes esse singulos, ratione à Sotheos ortu supputata, quatenus scilicet superãtibus vnoquoq; anno solari horis sex, integer demũ dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectũ annum absoluit. Quare qui annos eas ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multùm diuersi abeunt ab Ægyptijs. Neq; me prçterit, Aristotelem arbitratũ, nullum animal homine diutius viuere præter Elephãtum: quod si ad huius ætatis spatia referamus, breuissima admodum erit viuaciorũ animalium vita. Cæterùm Ægyptiorum traditioni subscribunt plerĩq; autores minimè contemnendi: acceptissimumq; illud apud omnes dictum, Cornice viuacior: vt non temerè mihi videatur Hesiodus scripsisse, E

ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν ἡβώντων. Et reliqua de animalium ætatibus ex grauissimis autoribus exploratissima. Quem secutus Plutarchus eo opusculo, quo bruta etiã ratione vti disserit, ὧν ἑκάστης φασὶ ἂν ἀποθάνῃ ἄζυγα, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ ἐννέα χηρεύσειν γενεὰς ἀνθρώπων: quarum vniuscuiusq; vir si occubuerit, nõ breue temporis spatium, sed nouem hominum ætates vidua permaneat. Theon tamẽ in Arati carmine ἐννεάγηρα κορώνη, non pro nouem ætatibus, sed pro multis accipiendum censet, esseq; tantundem ac si πολύγηρα κορώνη dixisset: eam enim esse nouenarij numeri vim, vt pro multitudine accipiatur: de quo etiam in caudam scorpij disputatũ à nobis est super Nicandri versu. Quinq; itidem ætates hominũ Cornicem viuere legas apud Aristophanem. Psalmographus autem intra octoginta annos plurimũ ætatem hominis conclusit, quæ summa in Cornice esset quadringentorũ annorum. Atqui receptũ est apud nostros ex diuinis Hebrçorũ literis, aliquos noningentos circiter annos peruixisse, qui vt etiã ad veterẽ Ægyptiorũ rationem supputentur, quadrimestribus annis ad calculum reductis, vt nõnulli accipiunt, erunt omnino anni rationis nostræ multò plures, quàm nunc viuitur. Sed vt sacra missa faciamus, quorum fides à Theologis absq; cõtrouersia est accipiẽda, nónne Seras adhuc populos supra CCC annos viuere prædicant? Quare si fides rerum scriptoribus adhibeatur, nihil hîc diuersum ab alijs allatũ ab Aristotele fatendum erit, si modò is nullũ animal homine diutius viuere professus est. Sed fuerit varia annorum ratio pro locorum & gentium institutis, dummodo vno autorum omnium consensu Cornix viuacissima reperiatur. F

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPERIENTIAE PRAEPOSITA.

ILlud ad hanc materiam facit, quod huius viuacitatis ergò prouerbiũ factum aiunt,

A aiunt, Cornici oculos configere, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus vsi sunt, volentes antiquitati vel sublatam, vel diminutam autoritatem nouo iuniorum inuento commonstrare. Porrò Ciceronianum illud pro L. Murena, Inuentus est scriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit, eò spectat, vt aduenisse eum rationem ostendat, qua legum sacrorumq; interpretibus autoritatem & existimationem imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur à rudi populo, quòd fasti diebus penè singulis ab eis petendi essent, vt ex eius arcani peritia cognitioneq; crescerent, suamq; illam scientiam magis ac magis populo venditarent: is verò cùm singulis diebus ediscendos fastos populo publicasset, re iam diuulgata peruicit, vt in minori deinceps precio sacrorum interpretes haberentur, atq; ita consilia eorum de tuenda existimatione prorsus euertit, Cornicumq; demum oculos confixit, fama per magnam inuidiam sibi comparata. Quod verò ad mentis prauitatem pertinet, ibi Propertius tangit, vbi de lenæ cuiusdam ingenio & sagacitate disserit, pluribusq; eius vaframentis & imposturis enarratis, vt vno omnia verbo claudat, ait:

B *Posset & attentos astu cæcare maritos,*
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Sumptum ex historia, quòd Areopagitæ puerum damnauerunt, propterea quòd is Cornicum oculos studiosius erueret, perniciosissimæ mentis id signũ esse iudicantes, quæ multis malo futura esset, si adoleuisset.

INQVIETVDO.

HOrus hominem in assiduo motu mentisq; agitatione ita versatũ, vt neq; dum cibum capit interquiescat, per Cornicis pullos significari tradit. At rectius per Cornicem & duos illos pullos suos dixerimus: hæc enim volans, volãtes identidem pullos aliquandiu pascit. Nihil verò magis negotiosum hominem indicat, quàm & rerum sata gere, & nihilo secius interim aliquid esitare.

C HYEMS.

APud Hesiodum Cornix est hyemis symbolum, vt eius interpres eo versu tradit:

μήτοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. quòd ita Maro transtulit:
Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Apertius Euphorion: ἐνθυμαίτις ὅτι κράζει κορώνη.

DE PASSERE.

LOngè diuersum à cornice Passeris est ingenium, ac perinde vitæ breuitas angustissima: Passerũ enim mares anno diutius durare nõ posse, cõpertũ est: cuius rei causa salacitas incõtinentissima, quæ tot hominũ etiam ante diem effœtos exhaustosq; viribus tradit senectuti.

ANNVVM VITÆ TEMPVS.

SEd enim & Ægyptij, & aliæ quoq; nationes, tempus annuũ per Passeris hieroglyphicũ intellexere. Nam & Calchas in artificioso augurandi genere ce-

leberrimus, ex Passerũ numero, quot serpens deuorasset, belli Troiani tempus D auguratus est, qui pro Passeribus annos, pro angue tẽpus intelligeret, vt in Serpente Saturnum significari ex huius animalis gestamine demonstratum. Solum enim Tempus edax rerũ, tuq́ inuidiosa vetustas Omnia destruitis. Quare iam taceat Epicurus, neq́ amplius portenta derideat, neq́ vlterius asseueret Passerem nihil simile habere cum annis, cùm & Græcorum disciplinæ, & hæc Ægyptiorum oracula testatissimum relinquant, tempus annuum ex figura Passeris non temerè ab Homero & aliis positum.

PROLIFICA SALACITAS.

Idem Ægyptii sacerdotes si prolificum hominem & petulantiæ intemperantius deditum significare vellent, Passerem pingebãt πυῤῥόν, fuluum quippe & æris instar rubicundum, nõ autem pyrgetem, quod nonnulli turricolam interpretati sunt, cùm exemplaria Hori manu scripta πυῤῥὸν legendum indicent. Passer enim titillatione immodicà & seminis vbertate concitatus, vel septies vna hora fœminam salit, nunquam egens geniture. Eiusmodi porrò salacitatis obseruatio effecit, vt ad languescentem venerem excitandam Passeres in cibo, vel E eorum oua Medici propinarent: ideoq́ eos Veneris currum trahere mythologi confinxerunt. Iam & Thersicles ait Passerum esitationem rem veneream plurimùm adiuuare.

SIRENES.

QVin & Sirenas quæ suauitate cantus & mollibus quibusdam illecebris illectos homines apud se ad mortem vsq́ feruntur detinuisse, Passeris effigiem à pectore suprà, fœmineam verò infrà habuisse tradunt quædam Græcorum fabulæ, vt in Suidæ Collectaneis habetur: quamuis alii, aucs eas fœminea tantùm facie fuisse prodiderint. Has verò Veneris illicium significare vsitatissimo hieroglyphico, negat nemo.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

ADdunt & perniciem, quæ subsequitur ex nequitia, per Sirenis imaginẽ significari: eoq́ trahunt nautas illos apud Homerũ cantilenis illectos, exitii sibi causam comparasse. Sapientissimumq́ ideo Vlyssem fingunt, quòd sociorũ auribus cera oblitis, pereundi periculũ sustulerit, sibiq́ cauerit, ne illi quicquã, F quod imperaret, aut nutu significaret, facerẽt, ad mãlum se vinculis alligari passus, neq́ prius dissolui, quàm in tuta superato periculo euasissent.

ELOQVENTIA.

SApientiores tamen, Sirenas pro hieroglyphico eloquẽtię, felicissimaq́ persuadendi vi posuerunt: vnde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philostratum, in Apollinis templo suspensas etiam aureas Sirenum illecebras memorat, in huiusmodi significatum. Atq́ vt ad Passerem reuertamur, diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicũ nonnunquam pro anima ponũt, quæ voluptatibus & sensui dedita facilè seducatur, nequitiisq́ laqueis identidem irretiatur. Vnde Psalmographus ille fatidicus plurimùm exultat, animam suam ereptam esse, veluti Passer, de venantiũ laqueis. Et Psal. 82. Inuenit sibi Passer domum: qui scilicet prius erat erraticus & vagabundus, modò his, modò illis illecebris auocatus. At vbi sacras cœpit ædes frequentare incolereq́, domum est sibi visus inuenisse.

IOAN-

A IO. PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISS. de iis quæ per Accipitrem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Commentaria de sacris Aegyptiorũ literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias occupationes, quæ studiorum meorum cursum sæpius interrupere, conscripseram, prout ab amicis, modò hoc, modò illo poscebantur, ita sua singulis distribuere consueui: tota enim hæc lucubratio ad eorum fuit obsequium accommodata. Inter hæc tamen cùm Accipitrem pleriq; à me extorquere contenderent, impetrare minimè potuerunt, quòd eum, honoratissime Pater, præcipuum mei erga te cultus & obseruantiæ argumentum esse constitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum, neque non humanitatis ac beneficentiæ, qua me totiens duro meo tempore liberalissimè prosecutus es, id semper in animum induxi meum, vt quando nullam tot beneficijs gratiam referre possem, quantum saltem tibi deberem, apud omnes ingenuè profiterer. Accipitri B *itaque meo id præcipuè mandaui, vt quaqua iter arriperet, quáq; expatiaretur, si modo probante Deo volatum auspicatus esset, Sadoleti merita locorum vbique meo nomine prædicaret: neque tamen magni se effecisse aliquid arbitraretur, si doctrinam hominis in vnoquoque disciplinarum genere absolutissimam, si summum ingenium, si beatissimam eiusdem eloquentiam attestaretur (non enim nostra hæc indigent prædicatione, quæ sua se vi per vniuersum iam terrarum orbem immortali cum laude diuulgarunt, nomenq; nullo vnquam tempore intermoriturum sibi ipsa peperere) sed ijs quædam admirabiliora patefaceret, nulli quippe parem in eruditione tanta humanitatem, nulli in tam varijs aulæ nostræ conflictibus castiores mores, nulli manus ad promerendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcunq; res iuuandas officia præsentiora. Natos è literatis hominibus plerosque sibi, natos alios patriæ, domesticisve suis, alios ita huic vel illi, vt per factiones etiam reliquos insectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic seculo ab immortali Deo datum. Hæc secum allaturus est Accipiter noster, quem pro testimonio opera ipsa tua omnibus cognitissima subsequentur, neq; non omnium, quotquot ætate nostra viri probi sunt, succlamatio con-* C *sensu mirifico repetita. Sed enim tu, qui vt literatissimus es, ita etiam humanissimus, cùm hæc leges, puta te Pygmæorum agmen intueri, quod dormienti Herculi negocium facessere conetur, armaq; eius omnia sibi asserere meditetur, qui tametsi nihil proficere videantur, de ridiculo tamen conatu delectabile possunt spectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegypto attulerit, explicare incipiam.*

DE ACCIPITRE.

ACCIPITRIS quidem significata multa & admodũ varia sunt, cùm ex eo victoria, celeritas, aër, sacerdotium, Sol, Deus, Animus, Mars & Venus, & pleraque alia hieroglyphico schemate ostendantur, quorum causas sigillatim explicare nostri fuerit instituti.

SOL.

PRæstantissima autem omnium apud Ægyptios consideratio super Accipitre fuit, vt Soli eum æquipararent, solarisq; vigoris symbolum hieroglyphicumq; inter volucres omnes cõstituerent, propterea quòd animal esset geni

turæ, vt compererant, fœcundissimæ, eaq; de causa in eo genere τριόρχην recensebant, quē Latini Butionem appellarunt, siue quòd re ipsa tris habeat testes, siue quòd duos tantæ salacitati sufficere nō posse crediderint. Ea nūcupatione Agathoclem Siciliæ tyrannum à Timæo historiarū scriptore notatū obseruauimus, quem tota pueritia κοινὸν πόρνον fuisse tradit, nec minus petulanter reliquum ętatis tempus in nequitia peregisse. Cæterū Accipiter præter id quòd egregiè est prolifica vi prędítus, id etiam commune habet cum Sole, quòd & viuacissimus esse perhibetur, & iubaris ipsius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit vt Medici ad oculorū morbos Accipitrinæ herbæ vtantur beneficio. Qui quidem rerum consensus etiam transit ad metalla: siquidem ferūt ossa ex eius tibiis admota auro, ita id attrahere, quemadmodū Magnes ferrum sibi cogit adhærescere: nimirum enim Chymici aurum solare metallum ponunt. Porrò autem Accipitrem Apollinis nuncium dici, legas apud Adamantiū. Plutarchus, qui eundem Osirim & Solem interpretatur, omnino propter eximiā videndi facultatē hoc asser tum putat. Habet & aliam cum Sole similitudinē Accipiter, quòd, vt perhibēt, tricesimo quoq; die soleat fœminæ consortium appetere, vti Sol eo circiter temporis interuallo superato, Lunæ coniungitur. Ea verò fuit mortaliū religio, Medicinæ inuentum Apollini adscribentiū, vt in desperatis à clinica medicina morbis, cuiusmodi quartanæ sunt, in quibus parum illa, aut nihil pollet, persuasum sit, vel puluerē, in quo se volutauerit Accipiter, lino rutilo in linteolo adalligari decumbentis collo, remedio, vt aiunt, efficacissimo.

DEVS.

SEd cur ego dissimulē quod ab Eusebio refertur super alitis huius præstantia, vt inquit ille, à Zoroastre traditū, Deū accipitris habere caput? quippe qui inter omnia ea quæ labem nullā aut corruptionē sentiant, primus ingenitus, neq; interiturus vnquam, partium expers, sibiq; ipse simillimus, bonorum omnium auriga atq; autor, rerum pater omniū optimus ac prudentissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuentor, & sapientia: quas dotes cum Soli plerique attribuant, quanto magis eius autori summo conueniunt, qui tabernaculum suum in eo, vti apud scriptores diuinos legitur, collocauit.

SVBLIMITAS.

MOtum ad hæc philosophantis cuiuspiā, qui rectà feratur in sublime, nulla prauę rationis fallacia perplexitatéve labefactatus, sed quicquid hic cōspexerit, statim surrigat ad Deum, iidem ipsi sacerdotes ostendere si vellent, Accipitrem sursum versus aëra captantem pingere consueuerunt. Cætera enim volatilia si cursum arripuerint in sublime, obliquo ferri tractu, curuatisq; spatijs agi coguntur, neq; rectà cursum possunt intendere. Solus autem Accipiter sublimipeta recto meatu volat.

HVMILITAS.

COntrà verò si à sublimium consideratione sese ad hæc inferiora demiserit, quásq; ibi ideas cōspexerat in cētro hoc recognoscat, neq; ab recto quicq; aberrarit itinere, volētes indicare, Accipitrē idētidē sese ad terrā dimittentē faciebāt: nam volucres reliquę veluti sursum versus volaturæ, per circuitus ascēdūt: ita

A ita cùm descendunt, transuerso tortuosóque volatu id facere cogunt. Verùm Accipiter vti sursum versus efferendus rectà fertur: ita si supernè delapsus ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

ANIMVS.

CVm itaque potiores volandi partes Accipitri datæ sint, animusque sit Platoni alatus, sint volatilia etiam in Paradisum deliciarum, quippe in animã ad hominem adducta, quod varios ipsius cogitatus ostendit, nõ immeritò Accipiter tam ob hoc, quàm etiam ob ea quæ superius dicta sunt, animi simulachrũ habetur Apud Ægyptios: hicque duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter sublimipeta est, cùm cogitationem in Deum & in cœlestia surrigit: humipeta verò, cùm se ad ea quæ terræ beneficia sunt, examinanda applicauerit. Accipitrem igitur sursum versus tendentem si quis pingat, animum qui ad diuina sustollatur intelligemus, quem si ad inferna delabentem effinxerit, philosophum præcipuè Peripateticũ, cuius scilicet omnis contemplatio circa materiam versatur, delineatum intuebimur. In vniuersum autẽ, vt Hesychius ait, volatilia in sacris literis homines ostendunt qui contemplationi vacant, terrenis se negociis haudquaquã immiscentes: quòd si necesse fuerit ab ea se deiicere, statim reuolant in sublime. Nam et Eucherius sanctum virum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in Diuinis literis, siue ea de causa quam superius attigimus, siue quia volucris hæc præcipuè, mutata veteri penna, insigniter renouatur. Ita vir qui se Deo dedicat, inueterata prioris vitæ studia proiiciens, simplicem bene viuendi regulam assumit, ad quam omnem vitæ suæ rationem dirigat: eoque spectare Iobis dictum, Nunquid in sapientia tua plumescit Accipiter?

B

MARS ET VENVS.

ERat & illud apud sacerdotes Ægyptios memorabile commentum, quòd Martem & Venerem per duos vtriusque sexus Accipitres intelligebãt, quorum marem Marti, fœminam Veneri dedicabant. Causam figmenti eam memorant, quòd reliqua fœminei sexus animalia maribus concubitum assiduum deposcentibus minimè morigera sint, quod vna præstat Accipiter: trigesies enim vno die requisita, quantumlibet secesserit, appellata à mare iterum atque iterũ obsequitur. Fœminas verò maribus morigeras, siue, vt in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerem proeliuiter pronas, elogio Veneris Ægyptij honestabãt: difficiles autem rusticas & morosas, ab huiusmodi cognomento repellebãt. Alia itẽ causa est cur Martis vocabulo Accipiter accipiatur, quia scilicet ex traditione quadam astronomica sanguinem à Marte regi nouerant, cuius Accipiter est egregiè sitibundus, est autem animal omnino violentum, imperiosum, cædis cruorisque auidum, hinc apud Platonem, Phœdone, legas eorum animas qui dominationem per violentiam & iniuriam & rapinas exercuerint, post obitum in Accipitres & miluios abire.

C

RAPINA.

HVnc quoque sacræ literæ, Leuitico, mensis inferri prohibẽt, propterea quòd rapax alioquin animal, ad impietatis quidem disciplinam, vt diceret Hesychius, cicuratur, & imperata facere assuescit: vsus tamen eius ad simplicium auium exitium expetitur. Hi sunt, qui sacerdotalem huius vel illius familiæ vitam professi, meliora secuti videbantur, vt nihil iam his ad hominis verè Christiani tranquillitatem abesse videretur, principum tamen aulas affectantes, ad

rapacitatem, ad pristinos reuersi mores, & suis & aliorum libidinibus inseruientes, diuina profanaque omnia commiscent: hinc hæresum fauor, atque fomentum: hinc bellorum adhortationes, impulsionesque: hinc bonorum pressuræ vexationesque, populorum cædes, vrbium incendia, regnorum euersiones, terrarumque desolationes oboriunt. Sic olim Basilius, sic Athanasius, sic Chrysostomus, sic magno numero alij malè habiti: sic nunc armorum sonitum totus ferè Christianus orbis exciuit, quæ tragœdia quã sit habitura catastrophen, nemo cõiectare potest, calamitatẽ tamen in Christianũ nomen facilè omnes præsagire possunt. D

FILIORVM ABDICATIO.

Simile quid aquilæ in Accipitre accidere tradũt Ægyptij, cùm scilicet tria pariat, vnum tantùm ouum seligere, fouere, ac alere, reliqua verò duo confringere. Quapropter iidem ipsi sacerdotes, si quem filios domo exactos ablegantẽ exprimere voluissent, Accipitrem fœtam vel incubantem pingere soliti erant: ita tamen rem accipiebant, vt qui abdicaret, vel à se reiiceret, propter egestatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre causa fertur, cùm in aquila non indigentia, sed fastidium in causa sit, vt vnum tantùm alat. Ferunt autem incubationis tempore vngues Accipitri decidere, quorum adminiculo destituta, fit vt vix ad alimenta, quæ vni sufficiant conquirenda, idonea sit: quare, ne qui reliquus est vnus pereat, omne in eum studium & diligentiam impendi. E

VITA VITALIS.

Sed illud interim obliuisci nolim, alitem hanc indicium esse vitalis vitæ, siue id propter sanguinem, cuius est auidissimus, siue propter Solis imaginẽ, quã exscribit, siue, quod receptum erat apud Aegyptios, circa centesimum ætatis annum, vti supra dictum est Vulturis Commentario, hominem ex defectu cordis deficere, vt Plinius etiam attestatur: nam, vt Varro tradit, hominis anniculi cor, quod sæpe in his Commentariis repetendum erit, duarum est drachmarũ, atque ita singulis annis vsque ad quinquagesimum, accedunt binæ, constatque hominis quinquagenarij cor centum drachmis: ab eo tempore, annis singulis totidem imminuitur drachmis, quot excreuerat: creditũque inde, ex defectu humani cordis non vltra centesimum annum posse homines viuere: cuiusmodi vitæ terminum in homine statuisse videtur etiã Dioscorides (Astrologũ illum Dioscoridem intelligo, ex cuius dictatis ea excerpsit Varro) ille enim hac ipsa ratione cõpertum se habere scripsit Alexandriæ inter libitinarios, quorũ ibi cura mortuos exenteratos & aromatibus delibutos diutissimè conseruare hominem plus centum annis viuere nõ posse: eaque de causa Empedocles, quem in hoc Aristoteles secutus est, ante omnia cor iudicauit increscere, quòd hominis vitã maximè contineat. Quãuis Hippon, Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atque alij nõnulli aliter, quorũ bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & diuinæ nostrorum literæ viginti insuper addũt, neque amplius cuiquã esse concessum asserũt, atque hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & vitæ nostræ decreto quasi quodam diuinitùs promulgato. Illud etiam adiiciunt, Mosem solum, Dei (vt Iudæorũ libri loquuntur) familiarẽ, centũ vigintiquinque annos vixisse, qui cùm quereret quòd iuuenis interierit, responsum ei ferunt à numine, neminem plus esse victurũ. hęc Pollio. Plurimùm verò octoginta & vnũ à natura & à syderibus cõcessum aiũt, quod vitæ spacium his potissimũ cõdonatur, qui & corpore & animo valeant, vt Platoni, Dionysio, Heracleotæ, Diogeni Cynico, Eratostheni & Xenocrati F

Pla-

A Platonico liberaliter concessum. Qui verò centesimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia est, quæ dicit Noua, necp non Cleanthes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Isocrates rhetor, & Gorgias Leontinus, cum aliis plerisqp memorantur.

ÆGRITVDINE CONFLICTATVS.

QVòd autem dictum est imminui cor in seniū vergentibus, sunt qui cor dentibus ambesum pro homine ponāt qui ægritudinibus affligitur. Nam Homerus frequenter admodum iis & exedi & consumi cor ait, qui vehemētiori aliqua animi ægritudine conflictātur, quòd ipse vnà cum Hesiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in seniū ire pessum asseuerat, fatalemcp neqp non naturalem ætatem ita vitio vel imprudentia nostra comminui. Pythagoras quoqp volens nos admonere, vnicuiqp vitæ suæ curā minimè negligendam esse, eruditè simul ac sapienter imperauit, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, hoc est, adhibendā esse diligentiam, ne nosmetipsos ægritudinibus subiicere contendamus: quæ potissimùm in causa plerisqp sunt, vt dono diuûm concessus vitæ cursus interrumpatur.

B ANIMA.

QVoniam verò Latini sermonis autores, animum quo sapimus, animā qua viuimus esse dicunt, nos eorū secuti distinctionē, cùm superius de iis quę ad animū pertinent ex proposito argumento disseruerimus, nunc quę ad animā faciant exequemur: quanquā differentiā eam nō vsquequaqp receptā video, vnde necesse sit interdum, vel in eodem vtrunqp significato ponere, vel alterutrū vsurpare. Animam igitur quæ nostræ sit vitæ fundamentū & sedes, Ægyptij sacerdotes per Accipitrē intelligi voluēre, quandoquidē BAIETH apud eos is est, qui apud Gręcos ἱέραξ, apud nos Accipiter: Ægyptiaca verò elemēta illa si per syllabas diuidantur, BAI per se animam, ETH verò cor significat. Vtebantur enim illi libenter ex huiusmodi compositione vocibus, ex quibus ipsa rei natura, vel originatio, vel aliqua vis appareret: quod & apud Hebræos frequentissimum est, vt vnà cum locutione ipsa, res etiam qualis, cuiusmodiue sit, intelligatur: vt quo vocabulo cœlum nominant, constare id ex aqua & aëre doceant: cùm Adā dicunt, & crassam qua compacti sumus terræ materiam, & insitā simul mentem

C ostendunt: mentem enim terræ applicitam, id nominis significare tradit Philo. Sed iam quid cōmercij anima cum ipso corde habeat, videamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor esse animę receptaculum: quasi igitur nominis coagmentatio significetur, & inesse animam cordi constet, per Accipitris ipsius dicturā animæ reminiscebantur. Neqp quidem Ægyptij tantùm, verùm & Stoici animā in corde potissimū statuerunt: sentiendi enim vires omnes ad sensum, quem ex re ipsa cōmunem vocamus, vti flumina ad mare, confluunt: hic autē, si Aristotelē sequimur, in corde est. Neqp absurdè dixerimus, ab eo mari quinqp corporis sensus, visum, auditū, gustatum, odoratū, tactū, quasi quinqp maria mediterranea, diffusos intrare corporis continentē, quæ manifesta Platonis in Theæteto sententia fuit. Quòd verò super animo paulò antè dicebamus eum Accipitri comparatū, imò alitē ipsam pictam congruū huius esse symbolum, redigit in memoriā mihi Zoroastris dictum: alatū quippe esse animū, quod apud Platonē latissimè disseritur, decidentibusqp alis pręcipitē eum in corpus ferri, illisqp mox succrescentibus ad superos reuolare. Sed percontantib. eum discipulis, quo pacto alis bene plumantib. animos volucres sortiri possent: Irrigetis, inquit, alas aquis vitę. Iterum sciscitantibus, vnde has aquas peterent, sic per parabolā, qui erat hominis

mos, respondit: Quatuor amnibus Paradisus Dei alluitur & irrigatur, indidem vobis salutares aquas hauriatis. Quæsierit verò aliquis, qui'nam hi fluuij sint, vt si Accipitrem mersare suum ibi velit, eos nanciscatur. D. Ambrosius flumina Zoroastris quatuor, virtutes totidem, in quas diuidit sapientia, prudentiam quippe, temperantiam, fortitudinem, & iustitiam intelligit: fontemque esse sapientiam, ex quo flumina hęc quantacunque sunt deriuentur: nam in Diuinis literis fons passim accipitur pro sapientia, ad quem accedere sitientes admonemur, de quo plura in Cœlo aquis irriguo. Vbi verò Plato in alarum, quas animę tribuit, mentionem incidit, per alas naturalem eam intelligentiam capit, quę, vt inquit Alcinous, est intellectio quędam in anima quæ corpori sit applicita, non ea quę animo à corpore soluto conuenit: ea igitur, cùm labem à corpore contraxit, nunquam sese tollere humo poterit, nisi fluminibus, quæ posita sunt, infectum eluerit scelus. Quoniam verò sunt qui duram metaphoram contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratem, ea enim iis amnibus nomina faciunt, pro quatuor illis virtutibus poni, quæ omnem in hominum vita principatum obtinent, minimè fuerit importunum hæc latius interpretari.

PRVDENTIA.

EX amnibus his Gangem primum enumerant, qui pro prudentia ponatur. Trahit hic ramenta auri, carbunculum, prasinum lapillum, quem alio nomine Smaragdum vocamus. Aurum pro inuentis prudentium sæpius accipimus: vnde diuinum numen per Prophetam ait, Odi illius aurum et argentum: de quo quidem alio loco commodius. Deuoluit & splendidum carbunculum, in quo scilicet animę nostræ viuit igniculus, qui si tempore suscitetur, neque apta fomenta deficiant, micantissimum ignis fulgorem totis sit ędibus exhibiturus, vt in anima corpori insita, pennarum radices actæ altius inhærescant, quæ si prorumpere semel cœperint, breui sint omnem corporis molem per sublimem aëra libraturæ. Per Smaragdum verò virorem intelligas: porrò autem quæ virent, viuacitatem præ se ferunt. Ostendit prętereà viror, pręteriti seminis vitam. Aurum fulgore suo pręsentium rerum precia proponit. Carbunculus excitato lumine, quid futurum sit, quidue aduentet, aperit. quæ tria sunt prudentiæ munera. Ganges ad hęc Phison est Hebręis vocabulum significare tradunt oris mutationem, siue dicere velimus, sermonis varietatem: non enim Ganges vnam tantùm gentem circuit, sed, vt aiunt, omnem terrarum orbem ambit, & vt nonnulli opinati sunt, vel mysticè rem intelligentes confinxere, in Libyam vsque prolabitur: manifestè enim accipiendum, mythologum non ad historiam, sed ad mysticum aquarum sensum animum adicisse. Atqui prudentię munus est prodesse quamplurimis, neque vllam tam remotam, tam efferam gentem prętermittere, quam beneficio non demereatur: ideoque in omnem terram exiuit sonus eorum qui nos piè sanctèque instituerunt.

TEMPERANTIA.

GAngi mox Nilum adiungunt, per quem temperantiam intelligi volunt. Alluit Nilus planitiem Ægypti: Ægyptus in Diuinis literis voluptatem & deliciarum illecebras significat, vt de ferociente equo, suo dictum Commentario, qui latos Ægypti campos gaudet insultare. Lex igitur Israeliticis data est, in Ægypti captiuitate detentis, hoc est, nequitię ac effœminationibus impurissimè deditis, vt ex Ægypto quamocyssimè recederent, succinctique lumbos agnum ederent, quod est temperantię signum: castos enim oportet, & viuo ablutos flumine, sacra Deo ferre, supremique numinis Pascha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis est, à quo terram etiam Æthiopicam perlui dicunt, nempe vt despicatissimum corpus abluat, & libidinis ardorem extinguat. Æthiopia enim, vt nonnulli diuinarum

A rum literarum interpretes exponũt, abiecta, vilis, & despicata sonat, cuiusmodi nostrum est corpus Æthiopiæ perquàm simile, quod scelerum infectæ maculæ deturpant, & adusq; nigri coloris ferrugine inficiunt.

FORTITVDO.

TErtius amnis Tigris est, qui fluuiorum omniũ velocissimus perhibetur, nomenq; illi tam animali omniũ rapacissimo, quàm fluuio velocissimo, à sagitta est, Armeniorũ lingua: qua enim parte ex Armenia in Mesopotamiã labitur, ibi propter rapidissimã velocitatem Tigres sagitta dicitur. Per hunc fortitudinem interpretantur, quòd fortitudo cursu quodam pernici concita, obstantia quæquæ demoliri atq; prosternere videatur, nullisq; obicibus oppositisq; molibus aut obstaculis impediri, quin quò ferri destinarit, eò victrix prorumpat.

IVSTITIA.

QVartus est Euphrates, per quem fœcunditatem & fructuum exuberantiam intelligi volunt, ac perinde iustitię symbolum esse. Ex nulla siquidem virtute opimiores lętioresq; fructus colligi feruntur, quàm ex ęquitate. Hinc Ceres, B quod sępe diximus, legifera Poëtis, eademq; Astrea. Hinc tellus ipsa iustissima, ac ipsius iustitiæ simulachrũ perhibeť. Putãt verò pleriq; Euphratẽ ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν appellatũ, quòd nulla res magis quam æquitas ac iustitia, humanũ genus lætitia perfundat, & hilaritate repleat affluentius. Ex his igitur manifestum est, quibus aquis implumis Accipiter noster lustrari possit, atque identidem ita plumescere eásq; alas emittere, vt non supra nubes tantùm, quod faciũt grues, sese attollere, verùm super omnes cœlorum orbes efferri valeat, pariq; cum Aquila honore acceptus, in ipsius Iouis gremium audeat volitare.

SANGVIS.

HAbet præterea similitudinem Accipiter cum anima, vt aquã omnino non bibat, sed solo sanguinis suctu sitim leuet, quo vno & anima ipsa nutriri quodamodo videtur. Ideo veteri illo instituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, sanguis apponebatur. Et Deut. XII, sanguinẽ hostiarũ pro anima esse monet Moses, idcircóq; non debere nos animam comedere cum carnibus. Passim verò Leuitico monemur, sanguinem nõ esse comedendum, quia vniuscuiusq; carnis anima sit in sanguine. Sed pręcipuè cap. XVII. interminať Deus C exitium cuilibet, tam ex domo progenieq; Israelis, quàm etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent habitaréntue, si sanguine vesci ausi fuerint. quem ea de causa datum eis asseuerat, vt super altari per eum animas suas expiarent, essetq; ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quòd verò dictum, vniuscuiusq; animã in sanguine eius esse, nequaquã intelligendum est, substantiã animæ esse sanguinem, ait Hesychius, sed quòd societatem cum carne per sanguinem habeat. Vnde quidam sanguinem animæ vehiculum appellarunt: emissus enim vbi frigere cœperit, à carne dissoluitur, auolatq; anima. Eáq; de causa Ægyptij, si sanguinẽ significare voluissent, Accipitris imaginem faciebãt. Multorũ sanè opinio fuit, animam esse sanguinem, siue, vt Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poëtas: Purpureã vomit ille animã. Et: Vitam cum sanguine fudit. & alia huiusmodi. Et apud Ouidiũ, Pythagorico monitu exturbare quorumcũq; animaliũ cognatas nobis animas nefanda cæde ideo prohibemur, ne sanguine sanguis alatur. & in hanc sententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. Quamuis alio significato accipi purpuream animam, alio de Piscibus cõ-

mentario docuimus, vbi agitur de purpura vno ictu collidenda, si sanguinē ad tinctum comparare voluerimus. Sed quantū ad eos pertinet qui sanguinē animę cōmiscent, ego non ita fuerim impius vt non profitear, de brutorum animis hoc tantùm intelligi, de quibus cap. IX Geneseos scriptum est, Anima illius in sanguine est, cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per se vitalis sit, suaq́ se contineat immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, vnū eundemq́ interitū hominis & iumentorū, & æquā vtrorunq́ conditionem, ex impiorum opinione posuerit, ex sua tamen sententia, puluerem ad terram reuerti, spiritum ad eum qui dederat, asseuerat. Basilius ad hęc, vbi concione octauâ die quinto locum exponit, Educat terra animā viuentem, brutorū tantùm animam esse sanguinem disputat. Aliæ verò sanguinem coactum in carnem suapte natura verti: carnem autem corruptā in terrā redire, vnicuiq́ manifestū: itaq́ iumentorū animā terreā quandam esse naturā. Eos verò valere iubet, quos nihil quicquam pudet animas suas, & equorū, & canum, in eadem specie collocare: quiq́ seipsos etiam, & mulieres, & frutices, & æquoreos pisces olim fuisse reminiscantur, idq́ asserere nō erubescant: quos quidem pisces fuisse nemo sanæ mentis dixerit: quo verò tempore isthæc literarū monumentis mandauere, expertes magis rationis quàm pisces fuisse, quisquis mente iudicioq́ polleat, dubio procul asseuerarit. Illud verò cōmercij cordi est cum sanguine, vt ex Philosophorum obseruatione compertū sit, cor iis omnibus esse, quibus & sanguis: id quod etiā de iecinore proditur. Neq́ tamen infirma est eorum opinio, qui nōnihil sanguinis ab iecinore procedere iudicarunt. Sed enim potior eorū, qui sanguinis principatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in venarū cōceptacula diffundatur: nusquā enim nisi in corde sanguinem concrescere, ex Medicorum & Aristotelis traditione didicimus, in quo quidem primū oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latius libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de sanguine disseramus, ea consultò pręteribimus quæ dici possent, si quid cordi, quid iecinori, quid arteriis, quid venis inseruiat, & vnde triplex animæ potestas originem & fundamentum cōsequatur, repetere voluissemus: sed enim hæc ita breuiter tacta sufficere visa sunt pro redditione causę, cur talia sacerdotes Ægyptij pingere cōmenti essent. Illud addam, sanguinem religiosissimo Hebręorū ritu in summo cultu semper habitū, quem ex alite qualibet effusum simulac ostēderint, inspersō puluere sepelire pro magno negotio habēt, quòd persuasum illis ex Prophetarū dictatis, sanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorū depurationē facere: sed nō intelligūt, mysteriū id ad preciosissimū CHRISTI sanguinē spectare, cuius aspergine maculæ omnes nostræ, cùm expiari voluerimus, abluuntur.

VICTORIA GLORIA'VE.

DEniq́ propter eas dotes, quas huic aliti natura supra volatiliū aliorum conditionem elargita est, factū vt in vniuersum Accipiter esset excellentię hieroglyphicum, præcipueq́ victoriā significaret: nam reliquas omnino volucres volatu antecellit. Neq́ frustra Theoclymenus apud Homerū, obseruato Accipitris auspicio, Telemachū bene sperare iubet, eiusq́ genus in Ithaca supra reliquorū omniū gloriā potens, celebre & illustre futurū pollicetur. Ea sanè Accipitris prerogatiua est, vt agilitatis in volando principatū obtineat, ab eoq́ desumantur pręclara illa alarum insignia, quæcunq́ in huiusmodi deueniant glorię significatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicum passim in numis & monumentis aliis

A aliis alatum, quia victoriæ partæ fama ſeſe ſtatim humo tollit, amplexaque gloriā per ſummū æthera latè volat, perque immenſos terrarū tractus expatiatur, offenſiones impedimentaque omnia agilitate ſua declinans. Hinc ipſi numi Victoriati dicti, quibus Druſus in Tribunatu plebis octauam partem æris argento miſcuit. Hine Muſis coronæ ex pennis quas ex Sirenum alis euulſere, poſtquā eas in certamen impulſu Iunonis cōgreſſas facilè ſuperauerāt, vt Euſtathius & Pauſanias meminere: quamuis alij Sirenas indignatas ſpōte alas depoſuiſſe dicant, reique monumentum eſſe Apteram ciuitatem, ea de cauſa cognominatā. Vtcunque verò, ad id Homerū alluſiſſe ait Euſtathius, cùm ἔπεα πτερόεντα protulit: quem Horatius noſter ſecutus, volare verba dixit. Et noſtri per pennas columbæ deargentatas in Pſalmo, ſermones Dei interpretātur, vt ait Adamātius, quod merū eſt hieroglyphicū. Philoſophi ad diſſectionem aëris, quæ verborum tanquā alarum illapſu fiunt, id referendū autumāt. Sed enim de Muſis alibi locus erit ſuus.

VICTORIA PERPETVA.

B QVamuis autem & in Olympia, & vulgò eſſet alatum Victoriæ ſimulachrū, apud Athenienſes tamen exarmatum alis cernebatur, vt & Pauſanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineruæque id fuiſſe ſignū dedicatū, in cuius dextera manu malum Punicum eſſet, in læua galea, de quo ita Harpocration: λυκοῦργος ἐν τῷ περὶ ἱερείας, ὅτι νίκης ἀθηνᾶς ξόανον ἄπτερον, ἔχον ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ῥοιὰν, ἐν τε τῇ εὐωνύμῳ κράνος ἐτιμᾶτο. Id ea de cauſa factū Pauſanias tradit, ne Victoria diſcederet Athenis, ac aliò quopiam abuolaret. Ita numen apud ſe perpetuò detineri poſſe arbitrati ſunt Athenienſes, dum alarum omen, veluti quoddam inſtabilitatis ſignū, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur, ad frequentiſsimas in eo rerū viciſsitudines referuntur, vt Propertius de eo qui figuram eius pinxerat libro II.

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtráque non vllis permanet aura locis.

Alæ autem à Cyro viſæ, quę Darij humeris inhęrentes, vna Aſiam, altera Europam inumbrabant, nimirum victorię ſignum portendêre. Solitus verò eſt Darius, qui ſibi totius orbis victorias proponebat, pallam geſtare auro diſtinctā,

C quā aurei Accipitres tres, velut roſtris inter ſe concurrerent, adornabāt, literis ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΣ, inter alas & ſingulorum caudas diſpoſitis. Et Antiochus magnarū ſibi conſcius expeditionum, quia multa ſtrenuè fecerat, gentes plurimas debellauerat, vrbes innumeras ſubegerat, longa victoriarū continuatione illuſtris, Accipitris cognomine vocari geſtiebat. Septem autem Accipitres qui Vulturē inſectabantur, victorię eius ſignum hieroglyphicè conſtituti fuere, quam viri ſeptem in Smerdis Magi exitium cōiurati, aſſecuti ſunt, votique compotes facti, patriam ab illegitimo Rege liberauerunt. Ille ſiquidem regnum ſibi nullis natalibus comparauerat, veluti vultur non ex legitimo conceptu, ſed ſine patre generatur ex

vento. Est & illud victoriæ significatum hieroglyphicum, quod in antiqua columna Viterbij spectatur, duos scilicet Accipitres ex diuerso aduolantes, per quos, vt nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus, et Osiridis à Brundusio motus in Gigantes, neque non victoria describitur. Neque verò ea solùm de causa, quòd Accipiter volatu præstet, quodque alæ victoriæ attribuũtur, ales ea victoriæ symbolum est, verùm ob id etiã quòd eius pugna tam artificiosa est, eoque astu patratur, vt necesse sit hostem qui cum congressus fuerit, omnino vinci. Nam si cum fortiori res agatur, tum sese in aëre resupinat, vngues sursum versus intendens dimicat, alas verò caudamque inferius expandit, quibus vice soli fungatur. Vnde fit vt cùm aduersarius voti cõpos fieri minimè possit, vel re infecta abire cogatur, vel omnino superetur. Quæ quidem solers dimicatio cùm sit etiam noctuarum propria, quæ maiore circundante multitudine resupinæ pedibus repugnant, collectæque in altum rostro & vnguibus totæ teguntur, Accipiter simulac pugnam animaduerterit, aduolat noctuis opem allaturus, atque ita quodam naturæ consensu eis auxiliatur. Nam & noctua apud Athenienses victoriæ hieroglyphicum fuit, de qua suo loco, quæ ad rem spectant, diximus. D E

Sed minimè καὶ παρέργως puto ponere quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maffæos Romæ vidi, militarẽ ordinem fuisse qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea gestabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui sub Magistro peditum stipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, insigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea gestabant, & sub eodem Magistro peditum merebant, eo tamen discrimine, quod sagittariorum Accipiter caput in alam læuam vertebat, Launorum in dexteram. Iam de DIVITENSIBVS, Gallicana legione, quorum insigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore, vnà cum tauro, in ipsius Tauri commentario dictum.

CELERITAS.

Diodorus per Accipitrem volantem, per quem alij victoriam interpretantur, celeritatẽ ipse significari tradit, propterea quòd in volatu sit omnium volucrum velocissima: vultque significatum ad res domesticas transferri, quæ citò fiant. Leges & pterophoros apud Plutarchum, Othonis vita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorum insignia forent surrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis: F

Anxia præcipiti venisset epistola penna.

AER.

Accipiter ad hæc passis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Ægyptios sacerdotes. Atqueadeò alæ pennatorũ singulæ aerem significant, vtpote solum auibus propriũ, perinde ac aqua piscibus, terra aliis atque aliis solum est. Animaduertẽdum verò, locum de pennis alis'ue corrũptũ esse in impressis Hori codicibus, legique debere vt in manu scriptis exemplaribus antiquis, πτερὸν τὸν ἀέρα. Inde quędã desiderari, quæ ad aliud pertinent significatũ. Sunt qui ventos ex ea specie significari tradant. Ventus autem nihil aliud est, quàm incitatus & fluẽs aër. Triclinius apud Pindarũ Pelopis ἵππους ὠκυπτέρους, velocissimos exponit. Sunt qui cœlestiũ corporũ ortum hinc interpretentur. Nam quæ sidera super horizontem attolluntur, volucriũ in morem surgere, & per immensum inane ferri videntur. Pennata verò apud Mercuriũ talaria, nimirũ Homericũ illud innuũt, quòd verba ipse volucria nuncupauit. Eadem ratione Irin et aëripedem & pro-

A & procellipedem vocant, quæ deorũ ſit internuncia, vt apud Maronẽ legimus:
Irin de cœlo miſit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

SEdenim cùm etiam animi ſignũ ſit Accipiter, facilè identidem celeritatis indicium eſſe poteſt, cùm animi celeritas omnem exuperet velocitatẽ. Sedenim ſiue victoriã, ſiue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre ſignificari dixerimus, tantundem eſſe videtur.

SACERDOTIVM.

NEq; quidem tabellarij tãtùm alas geſtare iuſſi, verùm etiam ſacerdotes Ægyptij capita habuerunt alis inſignia: quod quidem geſtamen ideo ſuſceperunt, quòd Accipitri ex eo honorem habitum voluerunt, quem dictitabant librum olim puniceis literis perſcriptum, Thebas ad ſacerdotes detuliſſe, in quo quidem libro, qui cultus, quiq; honos diis deberetur, quaq; ratione ſacra plurima procuranda eſſent, notatum erat. Hinc eos ſacerdotes à Poëtis noſtris Criſtatos appellari comperias, vt apud Martialem:

B *Linigeri fugiunt calui criſtatáq; turba,*
Inter adorantes cùm ſtetit Hermogenes.

Habes honoratiſsime vir Accipitris hieroglyphica, lectionẽ non quidem tuo ſublimi ingenio dignam, neq; multiplici eruditioni tuæ neceſſariam, ſed cultus & obſeruantiæ in te meæ pignus. Neq; enim is ego ſum qui putem te ex dedicatione hac mea vel minimum creſcere, ſed ſi illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, ſciam me laudis plurimum comparaturum. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNENSIS AD ILLVSTRISS. HEROInam Victoriam Daualam Piſcariæ principem, de ijs quæ per Columbam, Turturem, & Hirundinem ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

C *MAgni omnino ponderis eſt Pindari Lyricorum principis dictum illud, alio quamvis numero, in hanc certè ſententiam:*

Carmine res viuunt, carmina rebus egent. *Nam ſcriptor quantumlibet elegans & eximius, ſi vana & inania mandare literis aggrediatur, puta purpura ſimiam veſtiat, nihil aliud aſſequatur, niſi vt omnibus ſit deriſui atq; ludibrio. Si verò facta inclyta præclaráq; ab inepto imperitóque ſcriptore celebrentur, neglecta ſtatim turpiter exoleſcent. Hæc dum mecum reputo, honoratiſsima VICTORIA, tuámque erga deſideratiſsimum coniugem pietatem conſidero, illiúſque res præclarè geſtas Muſarum tuarum elegantia decorari conſpicio, fortunatiſsimum Principem appello, qui cùm tot ante annos è vita migrarit, per te quotidie reuiuiſcat, clarioráq; & illuſtrior euadat. Te autem non minus beatam, quæ materiam ſuſceperis tam inſignem, tam celebrari dignam, quæ immortalem gloriam tam illi ſit quàm tibi ſine dubio paritura: ideóque veſtræ plurimum gratulor felicitati. An non ille egregiè felix, qui virtutibus omnibus heroicis ornatiſsimus, rebus tot tantiſq; ſapientiſsimè procuratis, glorioſiſsiméq; confectis, poſt opima illa ſpolia tam præclara ad Ticinum parta, quaſi ſplendidius nihil in poſterum expectare poſſet, è vita migrans, vxorem te reliquerit tam piam, tam pudicam, tam doctam, tali præſtantem ingenio, eáq; facundia & arte ſcribendi præditam? vt quantum ille rerum geſtarum ſplen-*

dore illustris est, tantum tu scribendo, & vnum illum celebrando, clarissima passim habearis: in ambiguóq; posueris, vtrum ille res illas prudentius feliciúsve fecerit, an tu ea doctius & elegantius victura memoriæ commendaris. Magnificentius dicat fortè aliquis Artemisiã fecisse, quæ marito celebrationis tantæ sepulchrum struxerit, vt inter septem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie tuo Mausolea facis, quotidie nouas statuas ponis, quotidie columnas erigis, non quas temporis iniuria demoliatur aut perdat, sed quæ in animis hominum sitæ, nulla vnquam fortunæ temeritate labefactari possint, nulla vetustatis edacitate consumi. Quem referent Musæ viuet, meritò Poëtæ clamant, & è classe tua vnus, isq; summus, fabricas has eludens, exegisse se monumentum ære perennius, regaliq; situ pyramidum altius, gloriatur. Vincis igitur Victoria Artemisiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitas non ex marmoribus aut cæmentis, quæ aliquando fatiscere putrescereq; necesse sit, sed ex politissimis poëmatibus, quæ donec erit hominum memoria, summa cum vtriusque laude perdurabunt. Euadnem opponet alius, in qua vulgus maiorem quendam affectũ charitatémq; decantat, quòd flammis iniecta mariti arserit. Imò superstitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior, vtpote quæ vtriq; acciderit perniciosa: sibi, quòd se ausu temerario tam atrociter dono vitæ priuauerit, iisq; affligi pœnis voluerit, quas superi mortem sibi consciscentibus statuere: marito autem, quòd manes eius non ea tantùm morte tam miserabili mœstos reddiderit, sed vt de suppliciis etiam eiusdem, si quis apud manes sensus, æternùm cruciaretur, effecerit. Altera huic non absimilis, P. Cornelia Annia, clara satis fœmina, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuam se vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit. Sed enim furor hic, profectò furor, non amor fuit: cuius vecordiæ testimonium vt transiret ad posteros, testamento etiam cauit, vt sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto, ea rosis exornaretur. Sed facessant exempla hæc à pietate institutisq; nostris alienissima. Longè gloriosius proferet se forsitan Alceste Admeti Regis coniux laudatissima, quæ mori ipsa pro mariti vita, quem fata sub hac conditione damnauerant, elegit: cuius mutuæ inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleraq; sunt memoriæ commendata. Tu non minori in coniugem tuum affectu succensa, mortem ideo non affectasti, quòd viuendo, viuum nobis maritum ingenij tui clarissimi opera repræsentas, & quod admirabilius est, immortalem facis. Quinetiam dum viuis, eum, quamuis apud superos incomparabili fruatur beatitudine, suæ tamen pietatis officiis, sensu nescio quo, rerúmq; nostrarum quæcunq; illum tangit, cura, iucundiorem hilarioremq; efficis, ac beatiorem. Cum itaq; insignioribus viduis, quæ anteacta ætate claruerunt, anteferenda sis, cogitaui ego ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam & Turturem tibi dedicare, vt commentariũ hoc sanctissimæ viduitatis exemplar, non tibi, quæ testimoniis his non eges, sed mihi iucunditatis illius, quam ex virtutum tuarũ contemplatione percipio, monumentũ sit, atq; conseruatio. Tu quid fusci coloris Columba apud Aegyptios, quid Turtur sacris eorum literis significaret, & quæ veluti in comitatũ accedunt, si adlibuerit, leges. Ego me satis animo fecisse videor, si quam antiquissimi sacerdotes illi viduitatem quibusdam rerum imaginibus occultabant, nostro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innotescere contigerit.

DE CO-

A

DE COLVMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIÆ VIDVA.

QVAMVIS multa essent apud Ægyptios & nationes alias Columbæ significata, illud tamen in primis continentissimis illis sacerdotibus admiratione dignum habebatur, quòd cùm animal alioqui procacissimę salacitatis esset, lasciuiæq; notam apud omnes ferè gentes contraxisset, incomparabile tamē exemplum continentiæ, summamq; pudicitiam in ea deprehendebant, quòd marito fidem seruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ vidua perstaret significare illi cùm instituissent, Columbam nigram pingere commenti sunt. Pudicitia siquidem Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugij fidem non violant, communemq; seruant domum, quam nisi cœlebs aut vidua non relinquit, & quandiu marito priori viduata est, alij non copulatur. Si verò iussa sit à domino transire

B ad secundas nuptias, fidem eandem seruat secundo, qua se priori obstrinxerat, vt Propertius:

Exemplo iunctæ tibi sint in amore Columbæ,
Masculus & totum fœmina coniugium.

Idcirco Tertullianus in sua illa Monogamia hanc in exemplum trahit, nos ad simplicitatem eius prouocatos ea de causa differens, quòd ea auis non innocua tantùm sit, verùm etiā pudica, quam vnā vnus masculus nouit. Nigram autem illam Aegyptij faciebant, id scilicet indicantes, quòd ad secundas nuptias non transisset, sed atrata viri prioris desiderium præ se ferret: in luctu enim pullo vti colore, multarum gentium mos est: quamuis apud Romanos in Imperatorū funeribus vestibus albis, vt Plutarchus & Herodianus asserūt, vtebantur. Venetos autē Padanosq; omnes atratis vti vestibus, quòd Phaëthontis casum adhuc lugent, fabulosus idem Plutarchus ait: siue, quia niger color firmitatis & perseuerantiæ signum. Colores enim alij ex vno in alium transeunt, obscurioris'q; corporis admistione densiores fiunt: sed vbi ad nigrorem peruentū est, ibi consistitur. Aiunt verò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam esse,

C vt pudicitiam ita custodiant suam, at earum tantùm quas Grçci φάσσας vocant, paruis gallinaceis haud multò minores, quas ferunt trigesimum sæpius & quadragesimum etiam vitæ annum excedere. Cœlibatum verò quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter seruat, & coruis & cornicibus & graculis cōmunem esse perhibent. Columbarum autem oblationem in sacris Theologi ita accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoq; mentem stabili firmitate perseueraturam Deo, vti vero coniugi, sociemus.

CORRECTIO.

SEd & ille Columbarum pullos, aut par turturū obtulisse dicitur apud Adamantium, qui aliquem absterruerit à vitiis & sceleribus, hortandoq; monendoq; ad animæ simplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiā Cyprianus, qui emissam ab Noë Columbam lapsorum imaginem præ se ferre commentatur. Sed his iam aliquantulum insistamus, cùm nequaquam diuinæ literæ sint ab hoc argumento dissimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde significata etiā variari. Sed hîc series exigit vt prius de fusca loquamur, de aurea atq; argētea suo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam oleæ

A ingenium est hospitia humana diligere, vnius domus consortiũ nosse, cùm generant simul filios educare (ita enim legendum est, non edere) cùm commeant volatibus inuicem cohærere, communi conuersatione vitam suam degere, oris osculo concordiã pacis agnoscere, circa omnia demum humanitatis omnẽ implere legem. Noti sunt humanissimi Gallorũ omnium mores, qui passim oscula tanto studio colunt, vt honori sibi ducant, quòd aduenieus hospes vxorem, sorores, filias etiamnum virgines osculo adhibito salutauerit, & in amplexũ acceperit, & in gremiũ sibi assidere iusserit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quasq; mulieres excipere osculo: quod ideo Cato institutũ tradit, vt explorarent an mulieres temetum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis gustare vinum: ideoq; ferunt fœminam quæ sub Romulo vinum biberat, à marito impunè occisam. Apud Lacedæmonios oscula non concessa modò, sed etiã instituti Ludi, propositaq; præmia iis, qui seniores lepidius suauiarent. Nisæorum id inuentum, & à Megarensibus etiam in honorem Dioclis obseruatum. Nam & illæ Romanorũ exosculationes, vt fœmineo generi honos haberetur, B sancitæ sunt, vt apud Plutarchũ legitur libro de claris Mulieribus: nempe quòd Aboriginibus in Tyberim inuectis, Roma quædã nomine inter mulieres quas secum adduxerant nobilis, autor fuit vt classis absumeretur incendio, vnde eoa cti sint ibi sedem figere: quod cùm illis feliciter successisset, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auspicatissimi facti memoriam prorogarent. Ad hæc Nomadum asperrima rusticitas incessitur, quorum tanta fuit seueritas, vt ne filios quidem suos oscularentur. In Diuinis nostræ pietatis monumentis ipsum Assertorem nostrum legimus charitatem, vt ita dicam, frigidam in Simone hospite, quòd osculo non fuerit ab eo exceptus, exprobrasse. Et sacris Pontificiis Romæ ritu solenni per mutuas exosculationes pacis augurium celebratur:

Ipse etenim casta dum operatur mente sacerdos,
Oscula dat, quæ dent ille vel ille aliis.

AER.

Credidere nonnulli Columbam ab Assyriis coli in Semiramidis gratiã: sed autores Græci, in Rheæ potius memoriam, vtpote qui asserant, aerem & C aquam potiores esse partes, in quibus ostentet se natura rerũ, pariq; ratione abstinere eos à piscibus. Cùm verò volatile vnumquodq; animal sit aeris indiciũ, Columbam præcipuè nuncupatione hac hieroglyphica've veteres honestarũt, quòd domesticis alitibus nulla neq; lõgius domo neq; diutius abuolet, tecti tamen lariumq; memor summa fide reuertatur, & mansuetissima nobiscum consuetudine diuersetur. Obiectabunt hirundinem alij, quæ trans mare etiam migret, ad sibi domesticam tamen sedem redeat: sed illæ nunquam cicurantur, neque vlla nobiscum consuetudine sociantur: siue ea potius fuerit huius honoris causa, quòd illi tanta sit cũ aere familiaritas, vt ibi tutius quàm humi versari videatur, tantaq; sit eius volatus facilitas, vt Maro dicat,

Radit iter liquidum, celeres neq; commouet alas.

pernicissimus enim est eius volatus. Vnde Hesychius Columbam neq; nõ turturem hieroglyphica ponit hominis qui mente sublimia quæq; facillimè penetret, & cõtemplationi sit egregiè deditus. Meritò itaq; Syri qui aërẽ vsqueadeò colunt, tanta religione Columbæ pepercere, quod ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intacta per vrbes

Alba Palæstino sancta Columba Syro? D

In numo sanè Cibyratico Columba cusa, hanc loci religionem mihi videtur indicare. De vrbe hac Horatius:

Ne Cibyratica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea est, quãuis & alia sit minoris Phrygiç. In numo autem inscriptio est ΚΥΒΙΡΑ. Signũ, Columba volans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamasse, eiusq́ formã in Columbç speciem cõmutasse, traditũ ab Æliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiaca. Quod verò de Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatũ, vt Persæ matrum filiarumq́ suarũ coniugia non abhorreant, vtpote quæ filium ad stupri vsq́ consuetudinem adamasse fertur.

IMPIVS INGRATVSQVE.

QVin hæc inusta est Columbarum generi nota, quòd eorum mas iam validior factus, patrẽ rostro impetit, & à matris consortio tentat abigere, eiusq́ cõiugij locum occupare. Quapropter Ægyptij sacerdotes impium ingratumq́ hominẽ, ac in eos qui de se bene meriti fuerint, perduellem significare si vellent, Columbũ, inquit Horus, aut pullũ eius qui matrẽ solicitaret, facere consuerunt. E

CASTITAS.

SEd esto lasciuũ animal columbinũ genus, contrà palumbes parcissimi coitus sunt, ideoq́ quòd parcant lumbis, Albertus existimat appellatos. Nam & qui frequentiori vsu eos in cibum sumptitare consuerint, in venerem hebetiores redduntur: quare non inscitè illud de alitibus huiusmodi dictum:

Inguina Torquati tardant, hebetantq́ palumbes:

Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.

SEMIRAMIA PROCACITAS.

QVoniam verò, vti dictum, fama est Semiramin sub effigie Colũbæ ab Assyrijs coli, Gnidius scribit eam à Columbis enutritam: & in Columbam inde conuersam, qua specie colebatur apud Assyrios: id quod de petulca eius improbitate intelligendum est, tametsi quos Diodorus citat, eam & modestam, & nota admodum integritate præditam fuisse prædicant: neq́ eam ignobiliter natam inficiantur, vtpote quæ circa stagnum quoddam in parte Syriæ in crepidinem aquis prominentem proiecta, aliquãdiu fuerit ab aquatilibus volucribus, quæ apricatum eò se recipiebant, miro propemodum studio educata, quippe quæ non solùm alimenta congererẽt iacenti, sed perinde eam fouẽdo, ac implumes pullos ab omni aëris iniuria protegerẽt, quoad pastores creberrimo volucrum cõcursu, insolitaq́ trepidatione moti, ex proximis insulis eò conuenientes iacentem extulerunt, alitamq́ apud se diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in vxorem cõcessere. Sed enim de famosa eius fœminç procacitate Staurobates Indorum Rex apud historicos ita in eam inuehitur, vt pastorale scortũ, vt Assyrij Regis concubinã fuisse proclamet, vt nullum egerit diem in castris sine adulterio, raroq́ vllus ad eam adulter bis admissus fuerit. Satis verò cõstat eam immoderatç libidinis fuisse, vt equum abominabili probro turpitudineq́ adamauerit, autore Iuba. Eam sanè ob libidinis feruorẽ Euphorion θυμζώ, hoc est, ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo versu θυμζῆς κύπειδ☉ ἁρμονίω, id est, ardentem Cypridis harmoniam. Hanc Hieremias quoq́ Columbæ notauit elogio, cùm Babylonios Hebræorum excidio venturos vaticinaretur: Fugite, inquiens, ab occursu gladij, quem Columba vibrabit: per Columbam Babylonis cõditricem & eius populi autorem F

A rem innuens. Quòd autem vates hic fatidicus eam gladio insignẽ inducit, de feroci & impigro eius ingenio multa rerum scriptores tradidere: sed illud præcipuè facinus memorandum, quòd Nino Bactrianos obsidente, Menon hanc, vxorem quippe suam, accersiuit: quę vbi primùm in castra venit, mulier acri ingenio Bactrianæ arcis situm contemplata, confestim viro rationem ostendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab vna parte præceps, atq; in profundam vallem insigniter abrupta, quā hostes velut inaccessam, nullo pręsidio custodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quos sibi ad id facinus delegerat, per loca ab hostium oculis maximè auersa, atq; eadem aspera & confragosa, pręter spem omnium obrepsit: vnde cùm sese veluti cœlo delapsa hostibus (quorum oculos Assyrius, dum negotium conficeretur, subita oppugnatione ab omni sensu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiso obtulisset, Bactriani omni spe retinendæ vlterius vrbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapsi, vrbem in regis arbitrio reliquere.

REGIVM AVSPICIVM.

B ADnumerantur verò Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auspicia faciant. Hinc Maroniano Æneæ, Columbæ geminæ à matre in auspiciũ missæ. Et Cæsari originem inde trahenti prospero fuerunt ostento, cùm palmam eam nidis frequentare cœpissent, quam ipse castris locum capiens, inter syluas quas cædebat repertam, conseruari vt omen victoriæ iusserat: ea enim de causa mirum & inusitatum videbatur, quòd id auium genus duram & asperam frondem studiose soleat euitare. Et eadem die qua natus est Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis posuit dormienti, recessitq; sine noxa: quod dubio procul cũ ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruspices dixerunt Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, consulti quid haberet auspicij, quòd anicula quædam, quo die natus est, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuisse, Columbarum alas gypso illitas in summæ felicitatis signũ summis tectis affigere. Hoc Euthymius.

À SE MINIMÈ IRACVNDVS.

C QVod verò debilis defectu in Columba paulò antè dicebamus, Ægyptij sacerdotes hominem natura ipsa nequaquã iracundũ, qui tamen aliorum peruersitate commoueri posset, ostendere cùm volebant, Columbam pingebãt vropygio surrecto, propterea quòd eam, vti dictũ, vel non habere bilem, vel si habeat, in vropygio esse tradunt autores veteres. Vnde Græci cùm mansuetudinem exprimere vellent, ἡσύχη πελειάς, hoc est, quieta Columba dicere consueuerant: & πραότερος περιστερᾶς, eodem significaro. Quæ cùm porrò sit gregaliũ omniũ mansuetissima, iudicata est à Mose purissima, vt inquit Philo, veluti ex solitarijs sola turtur delecta, quæ in eo auium genere, tali omnes antecellit ingenio. Neque temerè Dauides abuolandi desiderio succensus, vt sese periculis eximeret, pennas sibi dari cupit, vt instar Columbæ volare possit. Psalmo LV Columbam ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuosioresq; alites, nempe quia eadem prædita est mansuetudine, tractabilitateq; & simplicitate, qua Rex ipse insigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam autores Græci: quin & osculorum, propter quæ sit Veneri dicata: & quòd ea de causa Dis adoleretur, quòd fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO. D

ILlud autem vulgatissimũ est hieroglyphicum, Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem significat: à τρέω enim deducitur, quod trepidare est. Et poëtæ tam Græci quàm Latini passim in pauidis hanc vsurpant comparationem: vt Homerus,

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.

Hæ pauidus gressu similes abiere columbis.

Quam similitudinem Maro ita transtulit:

Præcipites atra ceu tempestate columbæ.

Etymologici enim τρήρων paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

SALVBRITAS.

CÆterùm quãuis aliqua det impietatis exempla, nihilo secius inter animalia maximè pura recensetur, propterea quòd persuasum est eã carere bile, vti dictum: morbosaq; & pestilenti quantumlibet tempestate sæuiente, qui non alia quàm earum carne vescatur, contagio eiusmodi non contaminari. Quare si pestis vnquam debacchari cœpisset, nihil aliud in obsonium Regibus comparabatur, quàm ex Columba: quamuis Diodorus vitulum alioqui & anserẽ simplicem tãtùm, eorũ regum cibũ fuisse contendit. Sanè Florentinus lib. de re Rustica pullos columbarum necessarios esse dicit ijs, qui vires à morbo recolligũt. E

MEDICINA PETITA A' DIS.

CVm verò aliquẽ, medicina ab aliquo Deorũ præmonstrata, à morbo cõualuisse ostendere voluissent, Columbã, vel vt tribũt alij, Palumbem (nam hęc etiam in auguriis aliquando confundũtur) lauri ramusculum rostro gestantem exprimebãt. Ales enim ea quotiens ægrotare cœperit, lauri folio decerpto sibi ipsa medetur. Neq; verò palumbes tãtùm, sed & graculæ merulæq; & perdices lauri folio annuũ fastidiũ purgãt. Coruus quoq; occiso chamæleonte, qui etiã victori nocet, lauro infestum virus extinguit. Vnde dicterium frequentissimum est apud Græcos, scipionem laureum gestare, de ijs qui in aliquas insidias lapsi, vitæ periculum feliciter euaserint. Medicinã autem multifariam ab oraculis petere antiquorum mos fuit, & suis quoq; temporibus petitã memorat Plinius: ille enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti essent, soliti erãt in triuijs aut sacris locis deponi, operientes vel oracula, vel somnia, quibus quid ad sanitatem faceret, edocerentur. Prætereanon contemnenda fuit veterũ opinio, quam Homerus sequitur, morbos ad deorum immortalium iram referri, meritoq; ab eisdem opem poscere necessariũ esse. Philon medicus pharmaca quædã summæ efficaciæ, quæ ipsemet cõcinnare solitus erat, θεῶν χεῖρας appellabat, quòd nõ aliter ad salubritatem conferrẽt, quàm si dij ipsi manus suas ad curationẽ apposuissent. Et Astrologi quosdam homines à genesi eo fato nasci prædicant, vt votorum potius ope, quàm medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notum est Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites plerią;, & cum his Ptolemæus, cui postea Ægypti regnum obtigit, sagittis veneno intinctis ad Sami regnum, vel, vt alij scribunt, in Musicanis, cùm vulnerati essent, neque remedium vllum ad salutem inueniretur, draconem in somniis, qui herbã quandam ore gestaret, oblatum Regi, qui remedium sibi ex illa imagine commonstratum ratus, exquisita inuentaq; herba ea vulneribus adhibita, vel, vt nõnulli tradũt, potionibus instillata, cunctos sanauerit. Solitum enim esse Deum Opt. Max. hac etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & vt à dęmonibus quoq; ferretur F

A tur permittere, vt nostra nunc missa faciamus, ex multis veterum memoriis & poëtarum testimoniis confirmatur. Nam quod pertinet ad Æsculapium, quem ægritudinum causa consulebant, in agro Bellunensi Læbactiorum vico memoria est huiusmodi:

ASCLEPIO. P. XELIVS POLIO MONITVS POSVIT.

Et Pannoniam è Norico à Bellunensi territorio proficiscētibus, Albæ Iuliæ monumentum offertur in hunc modum:

I. O. M. STAT. C. VALERIVS VALERIANVS EX VISV P.

Multaq; huiusmodi passim reperiuntur. Quod verò traditū est à Poëtis, Homerus, qui somniū ab Ioue esse ait, Agamemnonem excitari facit ad præliandū, somno ab Ioue misso: Nausicaam à Pallade, vt in agrū progrediatr, quò susciperet Vlyssem. & multa passim eodē modo. Virgilius quoq; hanc ipsam rē latissimè

B & hic & illic prosecutus, nusquam tamen plenius, quàm vbi de Latino loquitr:

At rex sollicitus monstris oracula Fauni
Fatidici genitoris adit, lucosq; sub alta
Consulit Albunea, nemorum quæ maxima sacro
Fonte sonat, sæuamq; exhalat opaca Mephitim.
Hinc Italæ gentes, omnisq; Oenotria tellus
In dubijs responsa ferunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.
Multa modis simulachra videt volitantia miris,
Et varias audit voces, fruiturq; deorum
Colloquio, atq; imis Acheronta affatur auernis.
Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat rite bidentes,
Atq; harum effultus tergo, stratisq; iacebat
Velleribus, subita ex alto vox reddita luco est.

C

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

SEd quoniam incidimus in oracula, nusquā ego plura notis hieroglyphicis similia comperio, quàm in diuinis nostrorū literis: ita omnia sensu mystico conscripta quæcunq; Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati spiritu protulere. Talis est argentea Columba illa, cui aurum in dorso, posteriorem partem versus inductum. Significat quidem hoc, vt Theologi nostri interpretantur, instare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis assequatur quæ præ manibus sit, & ante oculos sita, eā per argentū, quo anteriores Columbæ istius partes bracteatæ sunt, accipiunt. Longè autem preciosiorem illam, quę subsecutura est post obitum, per aurum à tergo illitum, intelligunt, si modò, vti superius monuimus, ante noctis tempus ad arcam cum oleæ surculo reuertamur. Nam & apud aruspices profanos, feliciora tempora subsecutura indicatū est, ex aureo gibbo, quē sibi accessisse in tergus Domitianus Imp. paulò antè quàm interficeretur, per nocturnā imaginē visus erat se videre. Eucherius Columbā illam argento illitā, cuius posteriora in specie splen-

dentis auri radiabant, significasse ait, prima quæque in diuinis literis argento fulgere, occultiorem verò sensum longè preciosiorē veluti aurum rutilare: longaque admodum disceptatione rectè procuratum ostēdit, vt illa sermonum, qui de diuinis haberentur, castitas intemeranda à promiscuis cunctorū oculis, in abdito seposita, suo quasi quodam velamine pudicitiæ cōtegeretur cœlestibus obumbrata mysterijs, sicut secreto ipsa suo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud sibi vult, Aperiā in parabolis os meū, & in ænigmate antiqua loquar, quàm hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud: Iesus in parabolis loquebatur ad turbas: nisi, sermones suos mystico sensu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apostoli ab vsitato loquendi more recesserunt, facilia in promptu habētes, magna in recessu cōtinentes. Quod ea de causa congruum fuit, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut merito, ita & specie discernerentur, ne illa cœlestium arcanorū dignitas passim & indiscretè pateret, sanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita cōsecrata vasa templi, inuoluta promiscuus populus ferret, nec tamē conspicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in ijs quę de formula spiritalis intelligentię scripsit, Posteriora in diuinis incarnationē (admisere enim vocabulum Theologi) filij Dei, quæ subsecutura esset, indicare: eoque spectare quę per angelum Moysi dicta sunt, Posteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris, quia scilicet Patrem nouit nemo nisi filius, et cui voluerit filius reuelare. Atque hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi veteres tradidere: & argenteā eam, purissimo scilicet candore spectabilem fuisse dicunt, quę supra caput astiterit Assertori nostro, dum sanctissimæ illi aspergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere, vt Canticorū cantico, ea intelligitur anima, vt tradit Adamantius, quę diuinas literas non in superficie primoribusque, vt aiunt, labris, sed ad intimū vsque sensum exquirit. Duabus hæc dum sedet, alis tegitur: ijsdem nixa fertur in sublime. Volamus, cùm philosophica quadam morte separati à corpore, rapimur ad diuina: sedemus, cùm in amicorū cōuentu atque cōsortio, de sobrietate, de temperantia, de modestia sermones varios cōmiscemus: cuiusmodi illi sunt qui nos quotidie monēt, vt cum Columba pro cantu gemitum edamus, cùm scilicet quę perperàm à nobis facta sunt expendimus: id procuremus, vt veluti Columba felle careamus, hoc est, iracundię amaritudinem à nobis amoueamus, vt Columba osculis inhiemus, quippe pacem ipsam vndecunque perquiramus: vt columbæ gregatim volitemus, piorū scilicet cōuentus candida simplicitate prędìtos frequētemus: vt Columba ex rapto viuere abhorreamus, nempe nulli esse iniurij, nulli detrahere, neminem offendere caueamus: vt Columba, cùm cibum sumimus, meliora grana secernamus, dicta quidem præceptaque ad institutionē & bonos mores faciētia, à turpibus seligentes, ea gustare properemus: vt Columba cadaueribus vesci abominemur, affectus scilicet qui corpori sunt insiti, qui sensibus adblandiunt, auersemur: vt Columba in petræ foraminibus nidulemur. Petram Christū diuinæ lectionis Magistri interpretantur, in cuius vulneribus & plagis nidum nostrū imponere debeamus, vt Columbæ iuxta riuos & fluenta resideamus, vt vmbra accipitris inspecta, si fortè impetū in nos fecerit, possimus eū commodius & expeditius declinare. Fluenta, riuos, aquam cœlitùs stillantē pro disciplina poni, alibi dictum: hinc igitur lectionibus incumbendū admonemur, vt à mali dęmonis fraudibus ita nos facilius subducamus. Vt Columba geminos pullos enutrianmus. Columbam

A lumbam amorem superius significare dictum. Geminos igitur amores educemus, vnum quo Deum piè colamus, alterũ quo mortales alios ardenti quadam charitate prosequamur: quæ quidem si præstiterimus, nihil nobis ad bene beatéq; viuendum est in posterum defuturum.

DE TVRTVRE.

PArum Ægyptijs cognita Turtur fuit, nisi plura super ea tradiderunt, quàm legatur apud Horum. Sed enim minimè verisimile est, sacerdotes eos in vniuersa rerum natura toto vitæ tempore versatos, non longè plura ac penè innumera intellexisse, quàm ea paucissima, quæ, vt Plautus diceret, frustillatim hîc & illic conspiciuntur. Sed quoniam doctrina hæc prorsus extincta est, satis nobis fuerit, si quando corpus ipsum ab inferis reuocare non possumus, aliquam tamen rei vmbram ob oculos exhibere, siue ab Ægyptijs, siue ab Hebræis, siue à Græ-B cis aut Latinis ea tradita reperiantur.

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

PLerique igitur continentissimam viduitatem exprimere cùm volunt, Turturem in aliquo ramo insidentem pingunt: ea enim coniuge vita functo, ita se ab aliarum volucrum consortio separat, tantiq; mœroris exempla exhibet, vt nunquam inde societatem inire cum alio quopiam patiatur, sed quod reliquum est vitæ, absque coniuge in perpetuo cœlibatu degat, sola volet, neq; in frondescenti ramo vnquam insideat, eáq; omnia faciat, quæ ad luctum spectare, & ad viduitatis ac solitudinis mœrorem exprimendum aptissima vel in homine videantur. Eiusdem est etiam mas continentiæ, qui nulli amplius fœminæ copulatur, sed in eodem comparis desiderio perseuerat. quinetiam dum viui sunt, mas nullam aliam adit, quàm eam vnam, qua cum semel coniunctus fuerit, & identidem fœmina suum ipsa marem vnum tantùm agnoscit. Quod quidem ex eo maiorem affert admirationem, quòd nullus adhuc hominum, neque quidem ipse Paulus, ausus est legem viduitatis præscribere: & tamen vna inuenia-tur auicula, quæ nos sponte in continentię moribus antecellat. Audiant, inquit C Basilius, mulieres ipsæ, vt animalia rationis expertia viduitatis honestatem indecoro iterati connubij anteponant, si hæc auicula, recordatione consortis, coniugium alterius abnuit, sua contenta solitudine.

PVDICITIA.

APud Hebræos ipsos omnino reperias Turturũ par pudicitiam significare: siquidem, vt apud eundem Basiliũ habetur, in circuncisione par Turturum aut duos pullos columbarũ offerre mos erat, quod indicium esset pudicitiæ, ac vitæ cõtinentis exemplũ. Origenes porrò, siue ea Cyrilli fuerint, quæ in eãdem prorsus sententiam plerisq; locis & huic & illi inscripta reperiuntur, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cùm mentem nostram Dei verbo velut vero coniugi sociauerimus, sicut hoc genus auium vnũ atq; illud idem castum seruare coniugiũ dicitur. Addit alibi, Apostolos, cùm de castitate sermonem habent, eam per Turturem, quam memorauerint, intelligi. Diuinæ siquidẽ literæ per Turturem vnamquãq; animam castitate prẹditam intelligunt, de qua Psalmo LXXXII dictum volunt, Inuenisse eam nidum, vbi poneret pullos suos, hoc est, Ecclesiam, piorum scilicet cœtum, vbi virtutum genus omne appareret.

Turturis enim pulli pro virtutibus accipiuntur. Alibi diximus pudicitiā à Romanis velata facie pingi sculpíq́ solitam, & apud alios testudini æquiparatam, quòd pudicarum est sese domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Atqui Turtur in secretioribus & remotis à multitudine locis vitam transigit, aut deserta montium deligens, aut secreta syluarum à frequentiore auium aliarum cœtu sequestrata. D

PROVIDENTIA.

OBlatio verò Turturis & columbæ in sacris literis significat, vt Hesychius exponit, hominem contemplationi deditum, qui munus offerat suum in scientia & mansuetudine spiritali: hîc enim opus est prudentia, vt nō excedat legis consideratio circa res vanas occupata. Turturem quidem ponit, quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas sibi necessarias fore viderit, ita vt eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autē meus non cognouit iudicium Domini. Columba autem munda est & simplex, præsentiæ sancti spiritus index, quales esse oportet eos, qui diuinarū literarum contemplationi sese dedicarūt: quam quidem simplicitatē IESVS Assertor noster Apostolis ita cōmendauit, vt eos simplices esse debere sicut columba identidē admoneret, & beatos mūdo corde plurimū affirmaret. Ideoq́ Ezechias cùm neq́ altū sapere vellet, neq́ maiora se quęrere paratus esset, Meditabor, inquit, vt columba. E

SALTATIO.

APud Philippum illum qui sacerdotum Ægyptiorum lemmata quædā Gręcè scripta posteritati tradidit, saltatorē hominem & tibiis deditū, per Turturem significari comperio, neq́ quicquam aliud: nam eā omnino tibiis mirum in modum affici compertū est, quarum etiam audita modulatione, dare eā motus incompositos, & saltationem imitari dicunt: quinetiam eo cantu in insidias allici atq́ capi. Ad huiusmodi saltationem addemus, quòd Theocritus Idyllio cui Συρακούσιαι titulus est, loquaciores quasdam fœminas Turtures vocat: illę enim non ore tantùm garrulitatem ostentant, verùm etiam caudæ motu, qua propémodum obstrepere videntur.

INTELLECTVS ÆTHEREVS.

AT in diuinis literis Turtur intelligentiā, quæ à diuino spiritu est, significat, ait Eucherius, eo Cantici Canticorū loco: Vox Turturis audita est in terra nostra: neq́ inficiatur idem de columba dici. Sed spiritum sanctum ex columba tunc intelligi vult, quando, quæ de sacris literis disputatio commentatioq́ profertur, ea manifesta est & adaperta: tunc verò ex Turture, cùm res altis obscurisq́ mysteriis agitatur. F

DE HIRVNDINE.

ET quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit turturi comitem itineris additam, in manus incidit, eaq́ non minus garrula quàm turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam secuti, significata eius superioribus duobus, priusquam abuolet, excipiemus, quæ sunt huiusmodi.

ÆQVALITAS.

AEgyptij per Hirundinē in primis, quæ filijs suis cibum subministraret, hominem intelligebant qui liberis ęquas hęreditatis portiones distribueret.

Neq́

A Neque nõ principem, qui se ciuibus æquaret suis, neque vllo vellet ornatu vel apparatu magis quàm reliqui, sumptuosiore accipi. Hirundo siquidem mira filios alit ęquitate, singulis cibum parem impartiens, ea adhibita diligentia, ne qui semel acceperit, bis accipiat, atque ita, vt par sit omnium sportula, procuret. Æqualitatis istiusmodi adeò studiosus fuit Hadrianus Imp. vt in victu familiari Homericum illud obseruari voluerit, ne quis δαιτὸς ἐΐσης indigeret: quocirca obsonatoribus nullum relinqueret peccandi locum, sępe fercula de mensis aliorum etiam infimorum apponi sibi iubebat. Nihil enim ad conciliandos sibi populorũ animos æquè principibus prodest, quàm æqualitatis ostentatio. Nam cùm potentia suapte natura odiosa sit, per moderationem maximè omniũ euadit amabilis.

INSTITVTIO.

SVnt qui calathum cum pullis hirundineis in aliquot veterum monumentis obseruatum, hieroglyphicum institutionis esse contendant, argumentũmque eiusmodi ad Osiridis & Cereris beneficia in mortales collata, referant, quòd scilicet ab iis & viuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & ęquo cum B reliquis iure vitam degere didicerimus. Legifera enim Ceres est Poëtis, de qua plura alibi. Et apud Diodorum in sacris Ægyptiorum literis, Osiris Iupiter, iustus, pater, dux, & consultor omnium habetur: quæ siue ad institutionem, siue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

STudiosum ædificationis hominẽ, quique ampla ædificia, vel etiã oppida condiderit, per Hirundinem, quæ nidum astruat, intelligi nonnulli volunt: ab Hirundinibus enim aggeres fluminibus opponere, muros construere, domos cæmentitias ædificare didicisse nos, qui de architectura scripserũt autores optimi tradidere. Operæprecium verò est spectare alitis artem & ingenium. Cùm nidum luto construit, stramento roborat ad lutariæ paleationis normam: ac si quando euenerit vt luti copia non suppeditetur, ipsa se totam aqua madefacit, mox volutat in puluere omnibus pennis, lutum ita contrahens, ne omnino illi materia desit ad fabricandum. Manifestum autẽ industriæ huius argumentum in Heracleotico Ægypti ostio præstant vsqueadeò tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita vagãti Nilo inexpugnabilem opponentes stadij vnius C spatio, vt id humano opere perfici vix posse credatur: vnde mortalium primi, qui casulas ædificare cœperunt, exemplar non tantùm ad ædes, verùm etiam ad aggeres & munitiones construendas acceperunt.

PATRIMONIVM.

HÆreditarium patrimoniũ ex asse filiis relictum, per nidum hirundineum apud sacerdotes Ægyptios significare tradit Horus, hieroglyphico inde desumpto, quòd ab auiũ nulla nidus tanto labore, tanto studio, tam diuturnus, & posteris quoque vsui futurus ædificetur: nam si parentes intereant, eam adeũt hæreditatem filij, vel eam artem à parentibus edocti, vnde sibi necessaria cõparare possint, norunt. Agnoscit hoc Basilius, vbi ait: Nemo paupertatẽ deploret suam, neque is de sua vita desperet, actumque iam esse de ipsa putet, cui nihil est de patrimonio relictũ: non enim desunt artes & industriæ, quibus si nos exercere voluerimus, neque Hirundinibus deteriores esse, vitã cõmodè agere valeamus. Huius verò hieroglyphici argumentũ ex eo desumptũ scribit Horus, quòd, vti superius dictum, Hirundo vsqueadeò filiorum cõmodis studet, vt vel peritura, dum aqua perfusa, & puluere volutata capturæ periculum adit euidentissimũ,

nihilo secius sedem filiis paratura opus perficere conatur. D

IMPLORATIO AVXILII.

INuenias apud Xenophontem (quisquis ille fuerit) eo libello qui titulo de equiuocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos auxilium implorantes hieroglyphicè significari: nidus enim patriam, os verò adapertum clamorem & implorationem ostendit. Hinc illud Ezechiæ cantico: Sicut pullus hirundinis, sic clamabo. Vnde admodum eruditè Plautus Hirundines obiicit in somniũ Demonæ, quas Simia solicitabat, qui sit filium statim penes lares suos in phano Veneris opem implorantẽ inuenturus: illa enim Hirundinum more quodammodo transfretauerat, & ad consuetas sibi sedes, domum quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTILIS.

APud aliques Hirundinem pro amico poni tum inutili, tum ingrato & perdifficili, comperias, quippe qui moribus nostris, & familiaris vitæ rationi difficulter assuescat. Hirundo siquidẽ nostro magis quàm vlla alia volucris contubernio freta, diu nobiscũ versata, nostra omniũ maximè familiaris atq; domestica, nullã tamen nobis vtilitatẽ affert, nunquã mansuescit cicuratur've. Proinde verno, hoc est, tranquillo aduentante tempore, nos inuisit, & quasi in officio futura præstò est: hyeme verò, hoc est, turbido cœlo instante, aduersaq; fortuna ingruente profugit: qua similitudine vtitur ad infidam amicitiã notandam, autor Rhetoricorum ad Herennium. Eaq; de causa Pythagoras eas à tectis ablegauit, id scilicet innuere volens, huiusmodi notæ homines euitandos, ac nullo pacto consuetudinem & amicitiã cum illis ineundam esse. Id quod & Plutarchus Symposiacôn octaua decade latius explicauit, quæ ne tam multa congeramus, breuitatis causa prætermimus. E

VERNVM TEMPVS.

ILlud verò nulli nõ innotuit, Hirundines plures cõuolantes à mari verni temporis indiciũ esse, cùm vulgatum sit adagium, Vnam tantũ Hirundinem ver nõ facere. Accedit huc Ciceronianũ scomma in C. Verrẽ, vbi dicit: Satisne vobis magnam pecuniã Venerius homo, qui è chelidonis sinu in prouinciã profectus est, Veneris nomine quæsisse videtur? Alludit, inquit Asconius, ad nomẽ, quod Hirundo, quam chelidona Græci vocant, Veris, id est, temporis verni sit amica: illa enim adulto semper verè præstò est, totamq; apud nos æstatem agit. Atq; hoc illud est quod Horatius ait, Cum Zephyris & hirundine prima. Et apud Aristophanẽ, Equitibus, πῶς δ' οὐχ ὁρᾷς, ὥρα, νέα χελιδών. apud Athenæum legas Rhodiis præcipuum fuisse morem sub tempus vernũ Hirundinẽ inuitare, idq; χελιδονίζειν dicebant. Apud Aristophanem Hirũdo chlænã vendere, theristrum emere suadet: præteriisse quippe hyemem admonuit, adesse verò æstatẽ. F

GARRVLITAS.

CÆterùm D. Hieronymus et Cyrillus cum Aristotele cõsentientes, per præceptum illud Pythagoricum, ὁμωροφίους χελιδόνας μὴ ἔχειν, abstinendum à cõmercio garrulorum & susurronum intelligunt: quam quidem sententiam corroborat Alexandri historia, quem cùm quiescentem Hirundo quædam magno garritu supra Regis caput importunè volitans interturbaret, Aristander Thelmiseus pro domesticis accipiendum, qui Alexãdro insidias pararẽt, interpretatus est, quas tamẽ facilè deprehenderet, idq; garritum indicare: quod euentus postmodum comprobauit, Alexandri Aeropi, quem ex amicorũ numero Thessalis

equitibus

A equitibus præfecerat, consilio patefacto. Sanè κωτίλλει ἡ χελιδὼν Hesiodo, propter garrulitatem, vnde poëta is κωτίλλουσα formauit: κωτίλλειν enim garrire est: eoq́ cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Aristophanes, Ranis, musæa hirundinũ vocat nugationem nihili, & quæ folijs leuior sit. Sunt qui super hoc D. Hieronymum impugnent, sed ij fabulosè potius, rhetoriceq́ lasciuiunt, quàm quicquã sani afferant, præter ea quæ desumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicostrato garrulitatem hanc notatam his iambis afferemus:

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν,
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέσθαι πολύ.

Loqui si indesinenter, multaq́ & velociter,
Prudentiam indicaret, vtiq́ hirundines
Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.

LVCTVS ET QVERIMONIA.

B ALij Pythagoricum idem symbolum interpretantes referũt ad tragœdiam, quasi triste omen, lugubreq́ argumentum secum afferat Hirundo, quæ, vt apud Ioannẽ Grãmaticũ in Hesiodi Cõmentarijs legimus, cùm prius Philomela Pandionis esset, nũc Hirundo auis Τηρεὺς, φησί, μὲ ἐβιάζετο: Tereus, inquit, mihi vim intulit. Nam quod nonnulli tradiderunt Philomelã in lusciniã abijsse, idem autor Procnæ, nõ Philomelæ id obtigisse dicit: καὶ πρόκνη ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν Ἴτυν ὀδύρεται: Et Procne in lusciniam commutata Ityn deplorat. Idem apud Ouidium habemus:

Sola virum non vlta prius mœstissima mater,
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis nõ expresso nomine, lusciniæ tamen similem dicit:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis & Cecropiæ domus
Aeternum opprobrium, quòd malè barbaras
Regum est vlta libidines. Et Catullus eodem modo:
Qualia sub densis ramorum concinit vmbris
C *Daulias absumpti fata gemens Ityli.*

Sentit idem doctissimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæstio, quoniam super eadem hirundine dixerit Hesiodus,

Τόνδε μετ' ὀρθρογόη πανδιονὶς ὦρτο χελιδών:

Quem manè gemens Pandionis excit hirundo.

ὀρθρογόη exponunt interpretes, clamosa, non autem dilùculò flens, cùm Hirundo tota calamitet die, non autem manè tantùm aut vesperi, veluti facit luscinia. Sed hîc quoq́ quantum pertinet ad cantus querimoniã & fletum, quæstionem mouet Proclus, Platonis nixus testimonio, nullã alitem dicens dolore affectã canere: quare quod Hesiodus de Hirundine ὀρθρογόη scripsit, is ὀρθροβόη legendum censet, quæ scilicet matutinò clamet. Atqui nullo etiam teste scimus auem nullam afflictam canere: sed enim haudquaquã leuiter, sed ex arte Poëta dixit Hirundinis loquacitatẽ lamentationẽ esse, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationẽ paulo antè ex Io. Grammatico retulimus. Sed quonam modo Proclus lugere negat Hirundinẽ, cùm eam Pãdionis filiã agnoscat? quóve modo ὀρθροβόη scribendũ contendit, cùm nõ matutinò tantùm, sed toto vocife-

D

retur die, diluculo verò haudquaquam magis? Sed vt ad Platonis sententiam conuertamur, ille nimirum de auibus, quatenus aues sunt, afflictas eas nō canere dixit: qui verò flebili quid Pandionis filijs attribuūt, ad eam, quæ de ijs fabula vulgata est, respiciunt. Verùm operæpretium est fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digesta est, poëmate de Tereo, subtexere. Pandiona quidem, ait is, Atheniensem filias habuisse Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimonium collocarit, qui Ityn ex ea filium suscepit. Aliquo verò pòst tempore accidit vt Tereus Athenas repetierit, Philomelā ad Procnen vxorem deducturus in Thraciā, quam in Aulide Bœotię defloravit, linguamq́ eius abscidit, ne quid ad sororem deferre posset. Cùm verò hæc in Thraciam appulisset, historiā vt acta fuerat, acu pingit, remq́ ita omnem manifestat. Procne re cognita Ityn filium discerpit, patriq́ Tereo epulādum apponit. Hic verò vbi se filium absumpsisse cognouit, eas erat districto iam gladio interfecturus, quas Dei miserti, vt aiunt, in aues transmutarūt, & Procne quidem luscinia facta, Ityn absumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi vim intulit, assiduè clamat. Ille verò in epopem mutatus, πȣ̃ πȣ̃ gemens dicere videtur. Hæ cùm filiū meum discerpsissent, cum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus veniam antiquissimo poëtę dare potest, qui sorores infelicissimas, etiam aues factas, sortem quanq́ suam, quasi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit.

PEREGRINATIO.

IN coniecturis alioqui, habere se Hirundinis caput imaginari, peregrinationē significat: id enim earum auium præcipuè proprium, vtpote quæ neq́ quidē apud parentes degere soleāt. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit, rerū quæ peregrè instituerat, irritum euentū ostendit. Indicauit id ipsum Cyro, quæ in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionysio priori arcem relinquenti, cùm ibi nidularentur, reditum portendêre.

RESIPISCENTIA.

SVnt qui resipiscentiam per Hirundinem acu transfossam oculos indicent: ea siquidem si vulneratis oculis obcæcata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei causam commentantur, imperfectionem quandā qua prędita sit, natura quippe nondum vires omnes subministrante: in pullis enim tantùm hoc euenire, quare si punctu læsi eorum oculi fuerint, superesse vigorē adhuc luminis, quem natura ipsa subministrat. Lumen autem pro sapientia & cognitione poni, perinde ac pro imperitia & insipientia tenebras, vnicuiq́ manifestum crediderim. Tertullianus addit, vti eam ad hoc chelidoniæ suæ beneficio, cuius scilicet herbæ succo pullorum oculos oblinat, atq; ita visum restituat. Ne tamen nullus sit nobis ex Hirundine vsus, Cecinnam Volaterranum equestris ordinis virum, legimus comprehensas Hirundines in vrbe, secum in expeditionibus afferre solitum, quas postmodum victoriæ nuncias amicis mittebat in eundem nidum remeantes illito victoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cùm obsideretur præsidium Romanū à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad se mox cum epistola redijsse, vt lino ad pedes eius alligato, nobis significaret quoto die adueniente auxilio, eruptio fieri deberet.

PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM COLOTIVM BASSVM, DE IIS QVÆ PER OLOREM, LVSCINIAM, PSITTACVM, ET ALIAS ALIQVOT aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

A *Optimè quidem, doctißime Coloti, vt totius es antiquitatis studiosißimus, bonarumq; disciplinarũ egregiè peritus, mecũ sæpe de nõ cõtemnendis veterũ scriptorum inuentis, quocunq; scripta fuerint argumẽto, disseruisti, etiam si nõ vsquequaq; eorum enitescat eloquentia: quæq; ex diuturna & varia tam Græcorum quàm Latinorũ lectione, & eorũ etiã qui remotiora quædã literis mandauere, de prodigijs, de somnijs, de sacrificijs, deq; multis antiquorũ ritibus & institutis collegeras, mecum cõmunicasti, quæ licet ex vsu iam recesserint, delectãt tamen, & veterum scripta reddunt ad intelligẽdum faciliora. Præcipuè verò ea mihi placuere, quæ de ponderibus & mensuris comperisti, quæ paucißimi hactenus perspexere, licet idem saxum voluere pleriq; ætate nostra conati sint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meaq; vicißim qualiacunq; esse auscultare dignatus es.* B *Quia verò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere possumus, intactam, vel parcißimè à nonnullis traditam, intentas esse, ad Aegyptiorum scilicet hieroglyphica studiosius anhelare, longamq; istiusmodi rei seriem iam instructam, non tamen absolutam, quam tamen quanta poteram festinatione vrgebam, vt quod angustia temporis inuidebat, industria & vigilantia suppleret, subinnuere visus es mihi, cupere te quamplurimum, quæ super Olore cõscripsissem inspicere: nimirum enim quod senio tuo tam iucundo, tam facili, tam vrbano atq; festiuo cõueniebat, poposcisti. Quare ego tuo huiusmodi studio delectationeq; perspecta, nihil cunctatus Olorem ad te misi: poëticam quippe alitem optimo Poëtæ cantatricem in senectute sua, suauißimã seni lepidißimo, qui ætatem iam grãdiorem pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleamq; secutus diligentiam, Musas cursu nunquam intermisso prosequi perseuerat. Subsecutæ autem sunt Olorem aliæ quoq; eiusdem ingenij volucres, Luscinia, Psittacus: quinetiam nonnullæ earũ æmulæ, sed præ raucitate sua mimæ illarum potius quàm cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demum. His omnibus necesse est caueam pares vnicuiq; suam, quia tua indigent saginatione: quæ quidem tibi haudquaquam grauis futura est, viro eorum, quibus alites* C *meæ pasci queãt, opulentißimo. Sed vt iocari desinamus, tu vale, & quantulumcunq; id est quod exhibere potuimus, boni, vti solitus es, consulito. quod enim ab amicißimo profectum est, id & ames, & charum habeas necesse est.*

SENEX MVSICVS.

ÆGYPTII sacerdotes senem Musicæ studiosum per hieroglyphicam Cygni effigiem significare consueuerunt, quippe quem omnes eo suauius modulari ferunt, quo magis in senium vergit. Musicæ verò illi symbolo (vt hoc obiter interpretemur) compositißimos mores intelligebant, veluti in senibus mores ipsos compositiores, & sibi maximè consonos esse par est: de ijs loquor, qui Colotio similes, sanctius instituti, vitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peregêre. Socrates porrò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciusq; canere affirmat, cùm se breui præsentiunt morituros, quasi lætantes Deo gratias agere videantur, quòd ad eum, cuius ministri sunt, migrationem parent. Addit, homines quosdam, cùm ipsi mortem expauescant, Cygnos quoque falso criminari, cantusq; huiusmodi dicere doloris argumentum esse, quem ex aduentan-

te morte conceperint: sed enim haudquaquam animaduertunt, in omni volatilium genere nullam esse auem, quæ vel in esuritione, vel in rigore, aut alio quopiam incommodo, quo se affectam sentiat, emoduletur, cantillet've, non lusciniam quidem ipsam, non hirundinem, nō epopem: quarum cantum, & luctum & querimoniam esse fabulantur. Sibi verò videri neq; quidem aues has, neque Cygnós præ dolore canere, sed quia Phœbo sacræ sunt, eaq; lætitia concitatæ, forsan & diuinatione præditæ, alterius vitæ bona præsagiunt. Hinc M. Tullius Tusculanis quæstionibus Cygnos ait non sine causa Apollini dedicatos esse, sed quòd ab eo diuinationem habere videantur, quia præuidentes quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriantur. Omnino autem quod de morte narratur, falsis aliquot experimentis compertum est: tametsi Lucretius poëta peruulgatam tangit opinionem, cùm eos nece detortos, ac anxiè cruciatos, liquidam lugubri voce querelam attollere ait ex vallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum, ad hoc & Horatium & alios respexisse, cùm poëtas Cygni symbolo nuncuparunt.

POETA.

NAm veluti Cygni senio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem, organis effectis suauiorem simul & vocaliorem emittūt vocem, ita etiam boni poëtæ, quo per ætatem magis profecerunt, scribere itidem solent & elegantius & sapientius. Sic Oedipus Coloneus ea conscriptus ætate, qua propter senium autor desipere videbatur, à filio etiamnum rei familiaris malè curatæ actus insaniæ reus, omnium quæ antea conscripserat operum cultissimum iudicatum est. Et Isocrates (vt Oratores etiam huc admittamus, nam & id dicendi genus musicum est, & certis constat numeris) Panathenaicam orationem, omnium quas antea scripsisset luculentissimam, post octogesimū vitæ annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniam & Meteorica, Syncerus Actius poëmata pleraq;, Aurelius Augurellus Chrysopœiam, & alij plerique ætate nostra bene literati viri eo suauius cygneum hoc melos emodulati sunt, quo magis visi consenescere. Sic tu Musas affectaris, quæ salis & lepōris plurimum præ se ferunt: deniq; omnia quæ ad eruditionem spectant, non ignauiter peruestigas. An verò Platonem dissimulare poterimus, quem annum circiter octogesimum agentem scribendo vita functum aiunt? Vt fabulosum minimè videatur, quòd Socratem perhibent per quietem existimasse nouellum se Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repentè sumptis euolauerit in sublime, æthera'q; omnem suauissimo clangore cōpleuerit: postridie'q; Platonem ab Aristone patre ei commendatum in institutionem: visoq; statim puero dixisse Socratem ferunt, eam esse auiculam, cuius imago nocte proxima sibi per somnum fuerat obuersata.

MVNICIPIBVS INiurius suis.

SEd, vt etiam attingamus poëtarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniurium hieroglyphicè significare. Siquidem Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atq; inter se morsus conuertant, vnde illum crediderim Pindaro inhospitalem appellatum: id quod nescio qua æmulatione præstātiæ, in poetis præcipuè,

&

A & nunc esse, & fuisse semper, exploratissimum est. Nam vt ipsi aiunt,

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Adde quòd Melistus Euboicus auem hanc ita conuicijs plenam esse dicit, vt ea clamante, reliquæ aues quæ præstò sunt conticescere cogantur.

ANIMI CANDOR.

SEd fuerint hæc improborum exempla, cùm ego bene literatos viros eo benigniores candidioresq; semper expertus sim, quo magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanum aiunt omnium ingenia fouisse, de nullo vnquã etiam cum familiarissimis obloqui solitum. M. Antonium Sabellicũ, quem ego per quinquennium audiui, tanto candore præditum agnoui, vt quia nulli vnquam detraheret, neminem carperet, neq; manifestos quidem hostes incesseret, quos professionis initio, molestissimos B inuidia homini comparauerat, & quòd omnes alba, quod aiunt, linea notaret, non emuncti satis iudicij plerunque retulerit notam. Talem fuisse Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licet à multis iniuria lacesseretur, nunquã tamen ipse maledicendo calumnias propulsare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomen ætate nostra in Modestiæ appellationẽ abijt. Sunt itaq; Cygni, qui verè literati sunt, qui benigni, qui nulla syncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris est indicium Cygnus, quem omnes insignem memorant albedinis epitheto, ne λευκότητα albitudinem, vt Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, candidior Cygnis, apud Virgilium. Theocritus ea de causa θηλύχρωον dixit, quòd fœmineus color plurimùm à cãdore cõmendari soleat. Albos autem esse à natiuitate Cygnos, ait Hellanicus.

GLORIÆ CALCAR.

C IIdem verò poëtæ hoc commune cum Cygnis habent, quòd gloriæ studio trahuntur, fauorisq; & laudationis omnino sunt auidiusculi,

Nec petitur sacris nisi tantùm fama poëtis.

Cygni quoq; tunc suauius canũt, cùm Fauonius eos ad cantum visus fuerit inuitare: ζεφύρῳ γὰρ χαίρουσι πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ τε ὄντι, ait Philostratus, Phaethonte. Sed longè venustius & plenius id recenset, vbi palustria & aquatica loca verbis pingere conatur. Ælianus quoq; non canere eos ait, nisi flante Zephyro.

MVSICA.

QVod quidem ideo repetẽdum duxi, quia si quis Musicã ipsam aptissimè describere voluerit, nõ aliam libentius speciem imitabitur quàm quæ in hunc modum ab eo autore oculis subijcit. Ex Oloribus verò qui vocaliores sunt, in ripæ margine, circulo quodam facto, sidunt, vbi argutum nescio quid certandi studio videntur emodulari. Cantilenæ verò signum videas puerulum alatum, qui ventus Zephyrus est, is enim cantũ Oloribus inspirat, & elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiusmodi est au-

ra eius, quam libenter adeò captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu D eo surriguntur, quippe quæ repercussu venti commouentur.

APOLLO FIDICEN.

Apud Card. Hippolytum Medicen alumnum meum, signum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen est: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cygni dorso sustinetur: Cygnus ipse collo suauiter reflexo, rostroq; ad chordas verso, parē cum lyra videtur harmoniam emodulari. Dextera dei dextro innititur genu, eaq; plectrū continet: adiacet ibidem humi pharetra, vtpote signum, deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem Musam cithara suscitare. Et hæc quoq; faciunt ad Musicæ significatum.

ORPHEVS.

Sanè Plato Ægyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cùm felicem illam ciuitatem conderet, illic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset è vita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnum B emigrasse mutata specie, vt qui insignis Musicus fuerat, Musicam itidem perseuerãtius exerceret. Hinc locum mutuatus est Horatius noster, cùm in Cygnum abire se scribit ad Mecænatem:

Iamiam residunt cruribus asperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Supernè, nascunturq; leues
Per digitos humerosq; plumæ.

Et cùm piscium silentio vocalissimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

O mutis quoq; piscibus
Donatura Cygni, si libeat, sonum.

Platoni ea super Orpheo scribenti adsentitur Æneas philosophus, qui quidem vbi ex Chaldæorum, Ægyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari posse docet, Orphea Cygni specie euocandū ait. Quòd si quis Homerum euocare voluerit, oportere eum Lusciniæ formam indutum apparere: F de qua paulo pòst.

NAVIGATIO SECVNDA.

Cum verò Cygni & aquis & Fauonio plurimùm gaudeant, in ὀρνιθογονίᾳ solis nautis, veluti aquila tempestati, columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium:

Ni frustra augurium vani docuere parentes,
Aspice bissenos lætantes agmine Cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur.
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter puppésq; tuæ, pubésq; tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

A

DE LVSCINIA.

VEluti post Orphea, ex antiquorũ traditione, meritò succedit Homerus, ita post cygnũ Luscinia locum tenet, quando, vt paulo antè dicebamus, Cygnus Orphei, Luscinia Homeri simulachrum est.

MVSICA.

NOn immeritò autem Musicam, atq; omnibus eam numeris absolutam, per alitis huius hieroglyphicum significari tradiderũt, siue multiplicem vocis varietatem, siue delectabilem suauitatem, siue pertinacem in ea cõtinuationem admiremur, vt vna deniq; perfecta Musicæ scientia sonum moduletur, quem nunc continuo spiritu in longũ trahat, nunc inflexo variet, nunc conciso distinguat, intorto cõpulet, promittat, reuocet, & ex inopinato infuscet. Quid cùm secum ipsa murmurat, quàm plena, quàm grauis, quàm acuta, quàm crebra, quàm extenta modulatio? atq; vbi visum est, vt sonus ipse vibrans, vt summus, vt medius, vt imus exauditur? omniaq; tam paruulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. quibus Musicæ leporibus enarrandis cum Luscinia Plinius ipse contendere videtur. Vt iam Luscinias taceamus Græco & Latino sermone dociles Druso & Britãnico Claudij filijs fuisse. Huic autem aui tam genuina, tam voluptaria est modulatio, vt, si Aristoteli credendũ est, obseruatũ sit eam pullos erudire. quòd si procul à matribus alantur, non ita suauiter, neq; ita peritè canant. id quod tamen nõ mercedis neq; gloriæ spe faciunt, quæ duo mortalibus ad augendam industriam calcaria potissimum adhibẽtur, sed vnius delectationis gratia qua sese oblectat. Quòd si qua vnquã auis fuit, ex cuius cantilenis homines Musicam excogitauerint, vt Chamæleon Ponticus arbitratur, nimirũ Luscinia est, quam habuisse magistrã neminem pudere debeat, dummodo vim in hac re alitis non ignauiter assequatur.

B

GERMINATIO.

GErminationis tempus nonnulli per Lusciniam indicant, propterea quòd auis ea cùm primùm sylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim assiduè canat, lætitiam testata, quam ex verni temporis aduẽtu persentit. ab eo verò tempore canit quidem, sed nõn assiduè.

C

LVCVBRATIONES.

QVare factũ, vt qui eam vernis mensibus per totã ferè noctem dulci eo modulamine delectari obseruarunt, vigilantiã ex eius hieroglyphico, nocturnasq; lucubrationes significari dixerint. Nam nisi literarũ studijs summa inesset delectatio, mirificusq; cõcentus, pro vniuscuiusq; ingenij captu, haud facilè reperias qui laboriosis vigilijs temerè velit insenescere, atq; assidua mentis agitatione consumi. Cui quidem sententię fauet, quod Hesiodus ea similitudine quã de Luscinia ab accipitre in altum rapta, miserabiliterq; cõquerente, posuit. Per Lusciniam, vt interpretes addunt, Poëtam causa modulationis intelligit, semetipsum scilicet, qui fuerat à iudicibus vexatus: per accipitrem verò iudices, ob rapacitatem, qui Persæ fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant.

DE PSITTACO.

PSittacum apud Ægyptios, de quibus aliquid habuerim, nõ inueni: sed autores, nationesq; reliquæ, auem in humani sermonis imitatione omnium maximè admirabilem, indictam minimè reliquêre.

ELOQVENTIA. D

PEr eius enim effigiem eloquẽtem hominem, qualem se negat Tullius reperisse, significabant, cùm nullum ex animalibus rationis expertibus articulatius humanas explicet voces: id quod ideo præstat, quòd linguam habeat latiorem carnosioremq́ue, & humanæ propémodum similem: nam quæ angustam habent, literas proferre non possunt. Atq́ue hanc verisimile est inter eas, quas Psaphon Libycus enutriuit & instituit, principatũ obtinuisse: ille enim cùm alioquin vir esset perditissimus, & omni scelerum obscœnitate contaminatus, viam excogitauit, qua nõ modò se purgaret infamia, sed diuinos etiam honores post mortem assequeretur. Aues enim magno numero in seductũ penetrale clausit, quas cicuratas, nemine conscio, docuit canere, μέγας θεὸς ψάφων, magnus deus Psaphon: mandauitq́ue moriens, vt penetrale illud nulla interposita mora disiectis fenestris patefieret, atq́ue ita prouolantibus per vrbem totam, totumq́ue agrum auibus, & magnus deus Psaphon, vbiq́ue Græcè concinentibus, factum vt sit creditus deus, & templa sacraq́ue illi fuerint instituta. E

DE PICA.

EST & Picæ docilitas ad humana verba, sed quoniã nõ ita liquidè nec concinnè loquitur vt psittacus, et quadam omnino raucitate sermonem obfuscat, pręfractoq́ue sono syllabas enunciat, estq́ue memoria minimè tenaci, vt nisi quæ didicit frequentius replicari audierit, facilè obliuiscatur, ideo non meruit, vt Psittacus, eloquentiæ titulum sibi vendicare.

GARRVLITAS.

SEd pro garrulæ potius loquacitatis hieroglyphico posita est, quod & in rudis plebeculæ ore quotidie versatur, garrulos Picæ cognomento vocitãtis: ea enim & loquacitate plurima, & assidua vocum mutatione insignis est, vtpote quæ diebus ferè singulis diuersam emittit vocem. Cuius quidem garrulitatis ergò Baccho dedicatur, vt Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimùm ebrij valent, & arcanum demens detegit ebrietas, atq́ue vt apud Horatium est, F

Fœcundi calices quem non fecere disertum?

Sedenim super hoc plurima apud Platonem in Legibus, vbi nullum tormentũ, ad veritatem eliciendam, vino efficacius adhiberi posse differit. Mira sunt quæ de Pica Plutarchus refert, quæ alioquin loquacissima, auditis Romæ buccinatoribus obstupefacta siluerit euestigiò, tantoq́ue ita silentio dies aliquot meditata, repentè quasi expergefacta omnem eum buccinarũ sonum, harmoniã & numeros summa omnium admiratione reddiderit. In portentis quoq́ue Pica sermonis significationem habet, vt ea quæ Ezelino in Feltrinos mouenti facta obuiã, & in eius humeros delapsa, indicium fuit, populum cui plurimum in loquendo studium, ad eius autoritatem se nullo negotio collaturum: pauloq́ue pòst, antequàm mœnibus appropinquaret, affuerunt ab ea vrbe legati, qui se duci dederent, pacataq́ue ad eius arbitrium omnia nunciarent. Nonnulli verò scribunt huiusmodi Picam militari signo insedisse, quam manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipse expeditionibus omnibus seriò circumtulerit.

SIMVLATIO.

EST & mendacij siue simulationis hieroglyphicũ Pica, vtpote quæ anteriore

A re parte candida sit, posteriore autem nigricet, amicum scilicet purum atque syncerum affatu primo simulet, mox vel decipiat, vel eludat. De his Pythagoræ dictum aiunt, τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι, minimè gustandum ex ijs, quibus est nigra cauda: non admittendos in amicitiam homines simulatores & dissimulatores hypocritas. Quod verò facit ad mendacium, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται, mendacium quippe in extrema parte nigrescere.

DE LARO.

ET quoniam à Musicis elegantibusque volucribus in clamosas incidimus & importunas, Larum quoque nescio quid obstrepentem audiamus.

EXPECTATIONEM FRVSTRATVS.

HOminem, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter sit frustratus, ostendere si vellent, Larum figurabant: illa siquidem clamore arguto admodum cùm parturit vociferatur, partusque edit plumosos vtique ac ap B primè pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Sunt qui hãc auem eandem cum Ceppho esse putent, prouerbio decepti quod circumfertur, λάρος κέπφος. Sed enim diuersam esse Larum alitem à ceppho, inde mihi suspicio est, quòd Laro longè aliud est ingenium quàm ceppho sit: cepphus enim ad cibum tenuia quæque sectatur, vt etiam marina sit spuma contentus: Larus verò inter voracissimas numeratur, omniuorumque animal esse fertur, vnde fit à veteribus Herculi dicatus, quem helluonem maximum fuisse prædicant. Neque temerè Aristophanes, Ranis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron vocarit. Præterea Hesychius Hierosolymitanus, Larum ait esse auem quæ tam in mari quàm in terra versetur, & vtriusque partis cibo, quem plurimum & vndecunque perquisitũ deuoret, enutriatur: perque eam piorum mensis Leuitico prohibitã, eos à Theologis accipi, qui circumcisionem simul venerabantur, & baptismũ minus aspernabantur, de quo Paulus, ipso diuinarum institutionum primordio, restitit in faciem Petro, licet ipse Timotheum, vtpote vno ex parentibus Iudæo genitum, circuncidisset. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari posse C manifestum, qui vitam suæ libidinis arbitrio degendã instituêre, modò Iudæorum rigorem in diuinis literis æstimantes, modò in ijs tantùm quæ ad voluptatem suam faciũt, excusso legis iugo, omnia sibi licentius permittentes, Christianumque dogma in eo tantùm sectantes, quòd de summi Dei clemẽtia, plus quàm audere debeant, sibi pollicentur, mox perfractis vtriusque agonis carceribus, effusissimo cursu in Mahumetiam, aut si quid hoc perditius, libertatem, & vitiorum omnium campum effunduntur. Quod verò ad Lari vocabulum pertinet, cùm adolescens adhuc essem, Luciani opusculum De ijs qui mercede conducti aliena quadra degunt, vt ea ferebat ætas, Latinum feci. In eo locus est, ἐθέλει τὰ ἄγρα, ἃ ἔδωκεν, καὶ ὥσπερ ὁ λάρος ἄλλον πολυχανῶς τὸ ἄλλο. Illud, καὶ ὥσπερ ὁ λάρος, veluti gauia feceram, secutus Gazam, qui Laron gauiam reddit ex Eucherio, qui vbi de Laro mentio est in Pentateucho, eam gauiam esse dicit. Et ita reliqui, vulgatis Luciani codicibus in quibus λάρος habetur, decepti, modò gauiam, modò mergum traduxere. Ita & ego, cùm alia non extaret lectio, quam præ manibus habebam, profitebar: sed posteaquàm Romæ in vetustum Palatinæ bibliothecæ codicem incidi, reperi loco hoc, καὶ ὥσπερ λάβραξ, lectione longè castiore scriptum esse. Piscis hic est edacissimus, quem lupum Latini vocant. De pisce autem & hami esca eo

Luciani loco agitur, non de alitibus. Sed vt ad Larum noſtrũ reuertamur, verſus Homeri eſt, ὡς ἐ τῆς ὀδυσσείας, D

Σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

vbi Mercurij ornatus omnis ſcribitur: quem locũ Maro Æneid. quarto totum ſibi deſumpſit. Vbi verò de mutatione in hanc alitem agendũ eſt, ita eloquitur:

Hinc toto præceps ſe corpore in vndas
Miſit, aui ſimilis quæ circum littora, circum
Piſcoſos ſcopulos humilis volat, æquora iuxta.

Hic Seruius: Incongruum, inquit, heroo credidit carmini, ſi mergum diceret, vt alibi ciconiam per periphraſin poſuit:

Candida venit auis longis inuiſa colubris.

DE CEPPHO.

SEd quoniam & Cepphus ipſe ſuam habet ſignificationem, quem is in hieroglyphicis locum teneat, videamus.

FATVVS. E

CEpphus vbiq; hieroglyphicũ eſt fatuitatis & ſtuporis, quo animal id egregiè laborat. Ferunt ſiquidẽ eum ſpuma marina victitare, cuius rei nõ ignari piſcatores, ſpumas è littore collectas eminus proiectant, ita volucres ad eſcam allectantes, mox cominus, inde etiam manu porrigentes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari videtur, ea, vt arbitror, ratione adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad verbum ferè Georgicis expreſſerit, atq; vbi ille κέπφον, hic fulicam poſuerit. Arati carmina ita habent:

Καί ποτε καὶ κέπφοι, ὁπότ' εὔδιοι ποτέωνται,
Ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰλαδὰ φέρονται.
πολλάκι δ' ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰν ἁλὶ δῖναι
αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσονται πτερύγεσσιν. Virgilius ita reddidit:

Cùm medio celeres volitant ex æquore mergi,
Clamoremq; ferunt ad littora, cumq; marinæ
In ſicco ludunt fulicæ.

Quòd verò vnà iungãtur λάρος κέπφος in adagijs, geminatum eſſe opprobrium dixerim, vt lapis caudex apud Terentium, & quod ad mergum & fulicam noſtros facit, ſcortatores nebulones, & alia huiuſmodi apud Horatium. F

DE GRYPHE.

EXigere videtur rerum ſeries, vt qui ab olore Phœbea alite exorſi ſumus, Gryphes identidem Apollineos ſubiungamus, tametſi quid hi ſibi vellẽt, nunquã compererim apud Ægyptiorũ hieroglyphicorũ interpretes. Ægyptiũ tamen eſſe cõmentum Bembæa oſtendit tabula, in qua Gryphes multis varijsq; formis cælati, & ea etiam quam fabulantur effigie conſpiciuntur, paſsimq; in terra Græcia, & Italia vniuerſa, quaq; Romanũ olim imperium extendebatur, in myſticæ huius philoſophiæ vſum figurati.

APOLLO.

HI ſiquidem auritũ animalis genus, qui capita habent aquilæ, cætera leonis, vt pleriq; tradidere, & vt in ahenea Bembi menſa cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apollinem indicabant, vetereſq; eos Apollineo currui ſuccedere finxerunt, Gryphencumq; Phœbum hac de cauſa vocitatum à

A nonnullis manifestum est, quod ita tangit Claudianus:

At si Phœbus adest, & frenis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe.

Et in Gallieni numis Gryphes cusos inspicias, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo verò animalia in suo quæque genere reliquis imperantia complectuntur, veluti Sol reliquis in cœlo micantibus ignibus imperitare, & luminis sui magnitudine vbertateque reliquos omnes alere & illustrare videtur: meritò itaque sacris profanisque rebus omnibus, aris, sepulchris, vrnis, tēplis, publicis priuatisque ædibus custodes passim adhibiti. Sunt tamen qui Gryphis figuram non, vt vulgò creditur, leonina in inferioribus specie esse dicant, sed equis haud absimilem, verùm quæ capita cum incuruis rostris aquilarū more, sed ea aurita habeant: ita enim ab Aristæo Proconesio memoriæ super his proditum tradit Pausanias.

NASONES.

INuenies aliquando Nasones, id enim nomen à nasi magnitudine est, Gry-
B phos nuncupatos, quo quidem cognomento Syrię Rex Gryphus Cleopatrę filius appellatus est: fuit enim is visenda nasi magnitudine præditus. Sed quid ego vlterius de Gryphis commentari pergam, cùm rerum scriptores dubitent, an huius imaginis animal inueniatur? Capite enim nono supra quadragesimū libri decimi Plinius sententiam attestatus suam ait: Pegasos equino capite volucres, & Gryphas auritos aduncitate rostri, illos in Scythia, hos in Æthiopia, fabulosos reor. Idem tamē quarto libri XXXIII cap. apud Scythas ait aurū à formicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex vulgatæ historiæ opinione. Nam illud Virgilianū, Iungentur iam Gryphes equis, nihil aliud sibi vult, quàm euenturum vt ea quę minimè fieri possunt, protinus fiant: aeria quippe animalia cum terrestribus eidem iugo summittantur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorsum Hydra multiceps? quorsum triceps Geryon? quorsum tribus compacta feris Chimæra? quorsum Sphinges, & monstra alia? nisi vt partium complexum ostendant, veluti ex verbo & diuersis nominibus oratio constituitur. Quare qui simplicium significationes rectè perceperit, facilè ad mixtorum
C interpretationem accedet, quæ cùm tibi, mi Coloti, cognitissima esse non ignorem, superuacuum duxi plura super his inculcare.

DE CORVO.

FInem eram his nugis facturus, qui mihi videbar plus nimio tibi obstrepuisse, cumque coronidem ducere pararem, visus mihi sum crocitantem audire Coruum, quasi se quoque Phœbeam alitem vēditaret, & in harum consortium admitti se quoque postularet. Non ineptum iudicaui, qui orsus essem à candidissima, desinerem in nigerrimā, à vocalissima in raucissimam, quòd sciebā antipathiam istiusmodi in naturæ rebus cōsiderandis suā habere voluptatē. Tu igitur necesse est summittas auriculas, & quicquid crocitauerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni consulas.

FILIORVM EXHÆREDATOR.

COrui autem figura hieroglyphicū erat hominis qui liberos suos exhæredaret, abdicaret've, aut domo quoquo ejiceret modo: aiunt enim eum pullos suos, simulac volādi potestatem assecuti fuerint, nido expellere, mox & regionę

tota interdicere, quòd vsqueadeò sit amans solitudinis. Faciunt hoc & subaquilæ, quarũ greges vsquã difficulter inuenias. Autores nostri, qui rerum naturalium historiam conquirunt, magna ex parte scribunt, Coruum pullos quidem párere, sed eos non alere, mœstitia scilicet affectũ, quòd eos, simulac exclusi sunt, pennis candicãtibus prræditos aspiciat, ac perinde vix à se genitos arbitretur. Vtcunque, pro maximè laborantibus inopia, Psalmographus ait: Et pullis Coruorũ inuocantibus eum alimenta subministrat Deus. Cùm enim ita fuerint tanquam adulterini, à parentibus destituti, vel rore cœlitùs destillante, vel minutissimis quibusdam animalibus, quę nidos eos circumuolant, nutriuntur, in supremę benignitatis summæque prouidentię diuini numinis argumentũ. Eucherius hinc filios fideles doctrinã cœlesti imbutos, ex infidelibus tamen parentibus genitos, indicari ex veterum Theologorum traditione commonuit.

I M B R E S.

IN augurijs Coruus, perinde ac cornix, de qua dictum alibi, imbrium significationem habet. quare Nicander ita de Coruo: κόραξ τ' ὀμβρήεια κρώζων, vbi ait interpres, ὅτι χειμῶνα δηλοῦσι οἱ κόρακες καὶ φῦλα κολοιῶν ὕδατος ἀρχομένοιο Διὸς πολλὴν σῆμ' ἐγένοντο. Quẽ Virgilius secutus, de pluuiæ portentis ait:

Et è pastu decedens agmine magno
Coruorum increpuit densis exercitus alis.

DISCORDIA MIlitaris.

LOngè autem diuerso à cornice significato Coruus accipitur, quippe cùm ea, vt suo loco dictum, sit concordiæ signũ, vt pleraque poëtarum elogia indicio sunt. Corui contrà futurã quandoque inter collegas discordiã ostenderũt, aquilam, quæ Augusti tentorio supersederat, duo numero insectantes, à qua & afflicti, & ad terram deiecti sunt, cùm is ad Bononiã Triumvirorũ copias traduxisset, Philippo rerum exitum, qualis inde subsecutus est, præsagiẽte. Fuerunt & Alexandro Babylona iter intendenti, infausti ominis signum, Corui sublimi volatu se mutuò incessentes, quorum afflicti quidam, ac penè discerpti, in illius conspectu ad terram decidêre.

E M A N S O R.

ET quoniam in milites incidimus, est cur apud eos aliquantulum immoremur. Emansorem ex Coruo figurato significari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerũt: quippe eum qui officiũ suum deserat, veluti miles ignauus, qui ad constitutũ diem adesse iussus domí desederit. Secundo Fastorum habemus, Phœbum, cùm Ioui sacrum facere instituisset, Coruum qui aquam de viuo fonte afferret, præmisisse: qui cùm insedisset fico quæ acerbos adhuc fructus haberet, tandiu moratus est, quoad maturi fierent: inde pastus anguem corripit, quẽ ad Apollinem defert, eum aduersariũ causatus morã iniecisse, ne aquam haurire potuerit: quem Phœbus cùm mẽdacij redarguisset, Coruum inde damnauit, vt quandiu ficus lactcus esset, aquam de nullo fonte biberet. Atqui multis antè

seculis

A seculis Coruus in Diuinis literis contumaciæ huiusmodi nota inustus est: præmissus ille siquidē ab Noë ipsa ex arca, vt pacatæ'ne res essent exploraret, circa sordes desinentis diluuij desedit: quod quidē, vt Hierosolymitanus Hesychius philosophatur, signū fuit futuros homines, qui admissi ad sacra, sublimisq; sciētiæ mysterijs initiati, animo postmodū inconstāti, qui sub fuscarum pennarum veste delitescebat, præclara incœpta ignauiter frustraturi essent, institutionis probæ sanctæq; cōsortia derelinquētes: vt inter Domini discipulos Iscariotis filius Iudas tā turpiter quàm flagitiose defecit à Dño. Sanè Cyprianus ad Nouatianū, Coruum hūc emissum à Noë, neq; reuersum, q; ad cadauerū pastum se cōuerterit, hæreticos indicare ait, qui secedentes ab Ecclesia, ad meliora, ad membra quippe sua redire minimè curāt, sed cum immundo grege perpetuis sordib. volutant. Has volucres Abraham frumenta depascentes abegisse dicitur, vnde nomen meruit Abactoris, nimirum indicaturus futurū, vt is Assertoris liberatorisq; nomen assequeretur, qui prauorū hominū collegia summoueret, qui impios tolleret, qui de sacris literis, quæ animorū pastus sunt, malè sentiētes opprimeret. Ita Samson, vt Hieron. quintis supra vigesimis castris Hebræorū ait, à fru B ctibus suis aues abegit, vulpes quæ vineas exterminabāt in vincula cōpegit, interfectoq; leone illo rugiente, in eius mox cadaueris ore fauum mellis inuenit.

IGNOMINIOSA REPVLSA.

PEr hominem Coruis obiectū destinatum've, aut quid aliud ita expositū, id hieroglyphico manifesto intelligimus, quod ignominiose repulsum fuerit, è conspectuq; summotū. Et quoniā dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contēptius neq; abiectius, Eucherius monet eum ipsum in diuinis literis per Coruū intelligi, eo apud Solomonē loco: Effodiant eum Corui de torrēte. atq; hinc prouerbiū apud Græcos Comicos vsitatissimū, ἐς κόρακας. Sed eruditè atq; copiose alij de prouerbio. In ijsdē diuinis literis Psal. XXVI. legitur apud Græcos, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, quod nonnulli ad huiusmodi prouerbiū trahunt, verbumq; ἀποσκορακίζομαι, Suidæ agnitum dicunt, eo ipso Dauidico citato versu: & ignominiosæ repulsæ mentione facta, Latini simpliciter, ne repellas me, reddidere. Sed enim Euthymius innuit posse id verbi ex metaphora scoriæ desumi: nam scoria C spurcitia illa est, in omni metallo, quæ tanquam fæx, nulli vtilis operi, proijcitur: indeq; fieri ἀποσκορακίζειν, contemnere: & nomen ἀποσκορακισμός, contemptus.

RHETOR.

SVmuntur etiā hieroglyphica de celebris alicuius viri nomine, veluti à Corace rhetore, qui post Hieronis obitū primus Rhetoricā Syracusis docuit: propter cuius celebritatē Metellus Diodorū rhetorem, quo magistro vsus fuerat, iam defunctū honoraturus, Coruū lapideū eius sepulchro imposuit, quasi antiquissimo illi Coraci similē indicare vellet. Cæterùm Cicero rem salse detorsit cauillatus in Metellum, rectè eum fecisse, propterea quòd discipulum non dicere, sed volare docuisset, inconstantiam scilicet Metelli, qua malè audiebat, eo scommate perstringens.

APOLLO.

QVòd verò Coruus hieroglyphicū Apollinis haberetur, nōnulli ea de causa factū existimant, qua caper Baccho, Sileno asinus datur, & eadē ratione

E

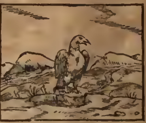
in antipharmacum alijs alia. Inauspicatissimũ, aiunt, animal, auspicatissimo oraculorum autori meruit immolari. Sedenim aliud est, hostia hac vel illa deo cuipiam facere, aliud specie sua deum ipsum explicare: nam hoc modo dicimus animalium figuras esse huius vel illius hieroglyphica, quorum figura posita deus statim suus intelligatur. Igitur alij dicunt, propterea quòd medijs æstiui temporis feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat suos, quod præter aliorum animalium naturam Coruo datum, peculiare aliquid sibi cum Sole intercedere significat. Inde legere est apud Petronium: D

Si contra rerum naturæ munera notæ,

Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim cùm Porphyrius dicat libro De abstinẽtia carnium, colorem nigrum Soli dedicatũ, quòd eius calore humana etiam corpora fusciora nigrioraq́ue redduntur, sitq́ue Coruus inter aues maximè niger, manifesta est causa cur is Apollini sacer habeatur. Porrò Brachmanę colorem atrum in primis venerantur, propter Solem omnia denigrantem. Iam & Salomon rem egregiè nigram ostensurus Canticorum cantico, Crines, ait, eius vt abietes, nigri sicut Corui. Auem autem eam Apollini prius familiarem fuisse, neq́ue non insigni candore præditam, Apollinis mox indignatione, quòd ad se dilectę Coronidis crimen detulisset, in eam nigritiam demutatum fabularũ scriptores Hesiodum secuti meminère. Sed Artemo Pindarum cõmendat, qui, Pythijs, dissimulata quę de Coruo fertur historia, Apollinem ipsum scripserit per se Ischios & Coronidis furtum deprehendisse. Anaximãder in Horoscopicis libris Apollini sacrum ideo Coruum facit, quòd solus inter omnes aues vocum significationes, quas accuratè admodũ augures obseruarint, habeat. Addam & illud, nigrorem ita Coruo ingenitum esse, vt ad intinguendũ capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius: & nisi inter tinguendum ore oleũ cõtineatur, dentes quoq́ue ita nigros effici, vt mox vix possint elui. E

SITIS.

Coruum superius siti damnatũ ab Apolline dicebamus, ideoq́ue hieroglyphicũ esse incõmodi eiusmodi, eaq́ue de causa Nicandrũ scripsisse, frequentiores eius alitis crocitatus venturæ pluuiæ indiciũ esse. Sedenim Corui natura ipsa siticulosi sunt per sexagenos pręcipuè æstatis dies, quibus ventris profluuio laborant, vtroq́ue potu abstinent, vt incõmodo illi obuiam eant, aluumq́ue sistant. Quare si cõsilium eius animalis pensitemus, sobrietatem conuenientius quàm sitim hanc vocitabimus. F

IMPOSTVRA.

Non possum loco hoc dissimulare, quàm aptè quispiã impostorẽ per Coruũ ore saxũ tenentẽ, & vrnã appositã, significarit. In Libya siquidem siticulosa admodũ regione, viri aquã, quã de remotis admodũ fontibus aut fluuijs attulerint, in fictilia vasa ad hoc cõparata distribuũt, quæ alioquin ventre sunt admodum capaci, ore tantũ patẽt quantũ satis est ad gallinaceũ ouũ recipiendũ, eaq́ue

minus

A minus obturata, ad captandum nocturni aëris beneficium, per summa domorũ tecta disponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eo conuolant, immissisq; in vrnas capitibus humorem sorbillant, qui simulac deficere cœperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus se vidisse affirmat) quos afferentes in aquam subinde deijciunt, atq; ita surgente in dies humore, siti consulant suæ. Idem scribit de cane, qui lapillos in amphoram oleariam conijciebat, donec oleo redundante lambere arbitrio posset suo. Dicet aliquis, philosophũ hinc aut geometram significari potius, quàm sycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuamq; corporum inter se repugnantiam atq; cessionem cognoscât, natura ipsa docente, & coruus & canis, & qui maiora etiam de intellectu suo miracula profitētur: in hoc autem probè norunt necesse futurum, vt in corporum conflictu alterum alteri cedat, eam quippe intelligant rationem, qua coronæ illius sacoma deprehenderit Archimedes, quam Hieron Syracusanorum rex faciundam locauerat, de quo latè apud Vitruuium. Ego verò ipsa edoctus re, impostorem potius ostendi ex huiusmodi hieroglyphico dixerim. Fuit siquidem B mihi Romæ famulus natione Gallus, patria, vt ipse aiebat, Virdunensis, Rolandinus ille, quem probè noueras Coloti facetulum, & morionem non sanè illepidum, & cumprimis officij memorem sui, cuius opera vtebar plurimum in scribendo. Allatus ad me Venetijs fuerat vini Cretici cadus generosi admodũ atq; suauissimi: iussi, vti mos est talia non credere famulis, diligentius asseruari, amicis aduenientibus potius quàm mihi vsui futurum: interdum tamen vnciatim minimum quid hauriebatur: intermonebat subinde famulus, nectar (sic enim ipse vinum id appellitabat) facilè, si parcere ita pergerem, in massam obdurari posse, atq; etiam lapidescere. Putabã ego de firmitate dici, quam vinum in dies veterascens acquirebat, atq; Bene sanè, respondebã. Quid autem? venit æstas, visumq; est cadum, ne conciperet æstum, loco dimouere: cumq; in commodiorem cuppam transferre vellem, vix duobus inde sextarijs effusis, nihil amplius effluebat, ipso tamen pondere permanente. Quid sit miror, operculum supernè tollo, introspicio, rem immisso introrsò digito peruestigo: atq; ecce ibi vim glareæ ingentem quanta nux iuglandis est magnitudine, ad summum vsq; cadum aggestam, quam non in cuppam, sed in vimineam corbem transfundere necesse C fuit. Ita astutulus ille veterator quotidie aliquid subducebat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immissus erat, aliquando rem proderet, ad exhausti vini modum lapillos eos, amoto supernè operculo, qua liquor infundi solet, immitebat, oppletoq; ita calculis cado, vt nullum amplius infarcire posset, satis iam colluctatus, non expectato vt res propalàm fieret, domo emigrauerat. Atq; hæc certò mihi videtur, quæ verissimè dici possit impostura, tot per tris continuos menses lapillis subducti liquoris loco fraudulenter impositis. Sed agnosco, mi Coloti, Parioniam loquacitatem, quam tamẽ ita auribus tuis familiarem scio, vt post tot auium clangores eam imitari non erubuerim, tua quippe fretus beneuolentia, quę dictionem meam longius protraxit, quàm tuæ postularent occupationes: itaq; omnia boni consules, & vt tuus est mos, næuo etiam in amici articulo delectaberis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD NICOLAVM CORDATVM NEPOTEM IVRISCONS. DE IIS QVAE PER PAVONEM, GALLVM, GALLINAMQVE, Gallinaginem, anſerem, perdicem & coturnicem ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

D

PErquirẽti mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo, Gallinaq́, Gallinagine, Anſere non noſtri generũ Perdice & Coturnice ex ſacris Aegyptiorũ literis in haſce noſtras miſiſſem, dono darem, Cordatiſſime Nepos, ex meis te potiſſimùm delegi, cui hæc familiariora guſtu ex clientũ noſtratiũ, & præcipuè externorum muneribus, qui his vel quotidie ædes tuas frequentãt, & veluti ſuperpondia ad te deferunt pro tuis reſponſis in perſonarum & fortunarũ ſuarum tutelã, vt grauioribus illis veræ (ni fallor) philoſophiæ ſtudijs delaſſatus, te ad harũ lectionẽ quandoq́ transferas, moxq́ tibi & amicis tuis lautiores menſas pares, exhibeas, qui his opimè ſaturati, ex earũ indicijs ſeu ſignificationibus te referente ſecunda veluti cœna animũ pariter paſcant & oblectet, conferantq́ quantum hæ his ſalſamentis ſapidiores epulæ, & quotiens ad huiuſmodi diſcubuerint, & palato & animo ſimul faciãt ſatis: quas etiã Petrulo noſtro propinabis, quem iam videre videor diſcumbentem, & ſupra ætatem maiora ſatis audentem, cui Dij tutelam fortunent. Reliquum eſt, vt & tu de tuarum reliquijs mihi cõmunices: ſin minus (quando plures non flagitem quàm præſtare poſſis) præſcriptis verbis tecum experiar. Vale. E

IVNO.

IVNONI Pauo præcipuè dedicatus erat, deamq́ ipſam nonnulli ſolo Pauonis hieroglyphico intelligebant. In Iuliæ Piæ Felicis numo ſignum Iunonis eſt cum haſta, & patera Pauone iuxtà appoſito, cum inſcriptione, IVNONEM, caſu quarto, quod lecturarum eſt. In Fauſtinæ verò numis idolum identidem eſt cum lancea & patera, à cuius pedibus Pauo inſcriptio eſt, IVNONI LVCINÆ. Iunonis autem auem eſſe hanc, eiusq́ currui F ſuccedere nonnulli ideo cõfingunt, quòd Iuno dubio procul opulentiam ſignificat: ea verò cùm exponitur ſpectanda, omnium in ſe oculos contrahit. Verùm ideo Pauones Iunoni conſecratos putat Athenæus, quòd huiuſmodi aues in Samo inſula prius repertæ fuerint, indeq́ ad gẽtes alias delatæ: ſacra enim apud veteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorum pecunia impreſſus Pauo, vt idem Athenæus autor eſt. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandę, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat.

DIVITIARVM TVRPITVDO.

CÆterùm plerunq́ diuitiarum finis in turpitudine conſiſtit, talesq́ ſunt Pauonis pedes: quare Theophraſtus ſuper hoc ſapienter dixit, τ᾽ἄλλα πολυγνῶθι, cùm admonere vellet, in ſpecioſa rerum oſtentatione etiam alia circumſpiciẽda perſcrutandaq́ eſſe, quaſi multa turpia & fœda viſu dictuq́, ſub tam formoſa ſpecie deliteſcant. quod Theophraſti dictum ita Horatius expreſsit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora.

Huiuſ

A Huiusmodi sunt apud Lucianum tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argento've foris amplificè decorati, intrò verò simulac inspexeris, nihil lætabile, nihil deliciosum deprehendas, sed adulteria infanda, incestus, sacrilegia, turpissimas cædes, & omne scelerum & impietatis genus: ὕβρις enim, vt antiquus Phocylides ait, ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν ἀίσσει: Diuitiæ elatū faciunt, scelera impia adaugent. Argumentum autem huiusmodi ὑψηλοφροσύνης exprimere qui voluerit, aptè Pauonem cauda passa, vnoq; elato pede ostentatoq; figurabit.

DIVITIAE VICISSITVDINARIAE.

AS hominem qui modò diuitijs afflueret, modò rerum inopia premeretur, varioq; euentu fortunæ volubilitatem iacturis & donis experiretur, significare qui vellent, pro hieroglyphico Pauonis tantùm caudam facere consueuerunt: caudam is siquidem singulis annis cum primis arborum frondibus amittit, cumq; earundem germine recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarū similitudine factum crediderim, vt Homerū Platonici dixerint in Pauonem abijsse, qui tantam rerum varietatem poeticis coloribus ornatam explicuerit.

B NOX.

NOctem verò significantes, Pauonem surrecta in orbem cauda figurabant. Nam cùm Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus insignitum, neq; aliud quidpiā per Argū quàm cœlū nocturno tempore, si detur dicere, oculatissimum intelligerent, atq; illi nomen à splendore atq; velocitate inditū profiterentur, vtrunq; enim ἀργὸς significat, neq; alio tempore micantissimi stellarū radij coruscarēt splendescerētq; quàm nocturno, datus est fictioni locus, vt per oculatā eius alitis caudā nox ipsa sensu mystico hieroglyphicoq; significaretur.

DIES.

QVòd si diem innuere voluissent, eandem ipsam volucrem demissa cauda pinxissent, quasi tunc nox stellas occulere videatur, cùm dies ipse cœperit aduentare, tamq; diu latitent stellæ, quandiu Sol supra terram est.

GLORIOSVS.

VErùm eadem species quæ noctem significabat, hominem etiam gloriæ plenum exprimebat. Pauo enim preciosam eam caudæ supellectilem tum plu-
C rimùm ostentat, cùm plurimos ad se spectandum aduenisse conspexerit: quòd si nullum admirari, adesse've cognouerit, eam recondit veluti indignatus. Hinc Ouidius, Laudata Pauone superbior, de valde sibi placente dixit. Quoniā verò fœminarū est proprium, qualibet in re sibi applausum quærere, gloriosasq; esse, inter Pauonem & fœminam mirus quidam naturę consensus est: vt minimè mirum sit virginem in Leucadia vsqueadeò adamatam à Pauone, quem ipsa aluerat, vt ea defuncta ipsa etiam commori voluerit.

PRODIGVS.

NOn ineptè autem nōnulli, perdito luxu prodigos, Pauonis imagine describunt, in quibus quidem cauda miræ conspicitur pulchritudinis: verùm ea neq; ad volatum, neq; ad motum vtilis, cùm plerisq; alijs omnibus volatilibus cauda vel ad volatum dirigendum loco temonis cuiusdam attributa sit, aut etiā vt motum iuuet, vicemq; remorū subministret, Pauoni verò ea tam ampla, tam sui prodiga, ad solam colorum ostentationem data.

CONCORDIA.

IN numo DOMITIÆ AVGVSTÆ IMP. DOMIT. altera facie Pauonis effigies cū inscriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitia est,

quam Domitianus Auguſtam ſalutauit, poſteaquā ex ea filium ſuſceperat, mox eam repudiauit, repudiatā ob inſtabilitatem ingenij cœpit iterum deperire, iterumq́ eam duxit, quaſi populi precibus coactus. atq; huc ſpectare crediderim Concordiæ, quæ ſcilicet maximè omniũ in connubijs expetitur, inſcriptionem. Pronuba enim Iuno, cuius Pauo, vel ex Pauone imperium, cui fuerat reſtituta: ſiue quòd cùm ſe Domitianus Iouem appellitari pateretur, vxorem etiam Iunonis honore voluerit decorari.

FOEMINARVM CONſecratio.

Sed enim in Fauſtinæ numo, quem argenteum vidi, Pauo habetur cum inſcriptione, CONSECRATIO. In numo etiam cuius inſcriptio hęc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipitio velatæ, à tergo Pauo, qui eandem effigiem inſidentem dorſo inter alas ſuſtollit, eadem quę in ſuperiori eſt inſcriptio, quippe CONSECRATIO. obſeruatũ enim eſt in fœminarum cōſecrationibus, Pauonem, autem quippe Iunoniam, è faſtigio emitti, prout in marium apotheoſi aquila Iouis ales emittebatur: quamuis in Diuæ Sabinæ Auguſtæ numo aquila non Pauo ſit. Videmus etiamnum Fauſtinæ Piæ numum, in quo aquila imaguncula͂ cum radio geſtat, cuius inſcriptio eſt eadem, CONSECRATIO. Sed minimè mirum Fauſtinæ aquilam ritu virorum datam, quæ viro ipſa dederit imperium, quod etiā iure ſuo pleriſq; in rebus adminiſtrabat, non ſine Marci Antonini coniugis viri vndecunque probatiſsimi nota, cui cum amici ſuaderent, pr̃incipis ſui ignominia offenſi, repudiandam eſſe Fauſtinam, ſi nollet eam occidere, quę vt fama erat Cōmodum ex adulterio cōcepiſſet, & apud Caietam conditiones ſibi & nauticas & gladiatorias elegiſſet: Atqui, reſpondit ille, fieri hoc minimè poteſt, niſi dotem etiam reddiderimus: dos autem erat Imperium, quod ille à ſocero, volente Hadriano, adoptatus acceperat. In numo tamen cuius inſcriptio eſt, DIVÆ MAXIMINÆ, cum muliebri capite, quod Lunæ inſidet cornibus ſurſum verſis, ab altera facie ſolus Pauo eſt, cauda in rotā paſſa: inſcriptio, CONSECRATIO. Horum numorum vis magna, dum hęc ſcribebam, eruta eſt in agro Bellunenſi, vico Plauterio, cum ingenti Gallienorum copia. Ad huius ſimilitudinem factus & numus ille quem Romę apud Colotium, alterumq́ apud Georgium Anſelmum Parmæ vidi, in quo ſcilicet Pauo eſt cauda in rotam effuſa, à cuius pedibus hinc inde S. C. notæ ſingulæ conſpiciuntur: circumcirca, CONSECRATIO. ab altera facie muliebre caput occipitio velato: literæ, DIVÆ MARINIANÆ. Inferiorum ea Auguſtorũ aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate coniicimus: nam quo tempore, non reperi.

DE GALLINA.

Gallinæ ſignificata, quę Pauoni ſubtexere viſum eſt, in hũc modũ habẽt.

TRIBAS.

Mulierem tribadem, vel quæ maris officium aggredi nō erubeſcat, vel etiā quæ viro dominari affectet, per Gallinā quę criſtam erexerit, caudamq́ ſuſtulerit, cuiq; etiā parua quædam calcaria promineant, intelligi veteres tradiderunt: ea ſiquidē vbi marē, quod nōnullæ faciũt, pugnādo vicerit, cucurire incipit, & exemplo mariũ tentat coitu ſuperuenire, Gallinaſq; reliquas perinde ac ſi

A si rem peragere possit, solicitat, & saliendo defatigat, cristã caudamq́ erigit, atq; ea incedit specie, vt non facile inde sit, vtrum mas an fœmina sit, internoscere.

DIVINARVM FLAGELLATOR.

VIrum verò qui opulentissimas diuitias prodegerit, &, vt apud Horatiũ est, res maternas atq; paternas fortiter absumpserit, significare qui volũt, Gallinam aureos numos depascentem pingunt: de qua miraculum id proditur, vt si auro liquescenti Gallinarũ membra misceantur, illud in carnes eas consumi deprehendatur: atq; ita fit vt Gallina sit auri venenũ. Tradit hoc Aristoteles, atque eum secutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per somnium Gallinarum gregem ad se venientem, & domũ ingredientem inspexerit, & diuitijs & honoribus auctum iri. quinetiam addunt, si Gallinæ ita per quietem visæ, pusillæ admodum apparuerint, lucelli identidem tenuitatem præsagiri.

PERDITIO RERVM.

QVi fabulas delectabili philosophãdi genere cõmenti sunt, Sirenas confinxere, quæ blanditijs amatorijs & voluptuosa nequitia homines ad se trã B herent, illecebrisq́ irretirẽt, apud quas mollitudinis omnifariæ luto inhæsitantes fœdè computrescerent. Harũ pedes Gallinaceos fuisse tradũt, intellectu à superiore non dissimili. Scribũt enim huiusmodi fabularũ interpretes, significari ex hoc hominem libidinibus deditũ, fortunas suas perseuerãti studio dispergere, inutiliterq́ prodigere, cuiusmodi esse Gallinarum morem, cùm pleno aceruo pascũtur, aspicimus.

FOECVNDITAS.

SVnt qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorum aliquãdo pullorũ, qui ouo ex vnico excluduntur: ouorũ etiam, quæ nonnullæ gemina singulis diebus edunt, cuius generis Gallinas Pataui) vidimus, tertio etiam nonnunquã addito, verùm eo abortiuo, sola quippe cartilagine cõspicuo, fœcunditatem per Gallinã & ouum significari velint. Sanè de Gallinarũ fœcũditate Albertus multa. Illud mihi satis fuerit adnotasse, q́ apud Macedones Gallinã repertam aiunt, C quæ oua duodeuiginti semel ediderit, & in cubitu binos pullos ex ouis singulis excluserit. Sed à mirifica omnino alitis fœcunditate factũ, vt Theologi veteres Gallinã pro piorum cõuentu poni tradiderint, ideoq́ dictum in Euangelio ait Hesychius: Sicut Gallina congregat pullos suos sub alis.

SALVBRITAS.

QVę verò Gallina apud veteres Æsculapio est immolari solita, salubritatis indiciũ erat, ppterea q́ id sacrificij genus ideo serũt institutũ, q́ earũ caro leuissimę sit digestionis, ac perinde languentib. cõmoda. Huius rei locupletissimũ testimoniũ apud Angelũ Colotiũ deprehẽdimus: magnã quippe pedũ Gallinaceorũ copiã proximis dieb. defossã iuxta cippũ, in quo Romę Æsculapij statua erecta erat, loco qui hodie Viuariũ appellat: quis enim tanto numero pedes eiusmodi eò congessisset, nisi sacrificiorũ reliquias ibidẽ relinquere mos fuisset?

SECVRITAS.

ATqui veluti per lauri surculum in ore columbæ, & per platani folium in ciconiæ nido securitatem significari prodidimus, cur non etiam per Gallinã, ad alam cuius rutæ ramusculus applicitus sit, securitatẽ eodem modo pingi, hieroglyphicũq; sapere fateamur? Siquidẽ Africanus in ijs, quæ de re agraria Con-

ſtantinus Cæſar colligi mandauit, ait Gallinas à fele tutas fore, ſi rutæ ſylueſtris D ramuſculus ſub eius alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præſidio munitas, neq; à vulpibus, neq; ab infeſto quopiam alio animali contingi.

DE GALLO.

Gallinacei Galli ſignificata quædã diſsimulare noſtræ fuerit verecundiæ, vtpote quæ vix ſaluo verborũ pudore ſcribi queant. Id tantũ dicamus, Gallũ alitem, eiuſdem nominis gentem interpretari. Scimus Gallinaceũ aliquando gentem ipſam Gallicam prodigio Vitellij demonſtraſſe, cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, Gallinaceus ſupra humerũ ac deinde capiti ſuperaſtitit, quod ipſum venturũ in alicuius Gallicani hominis poteſtatem portendit, vt Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio, primo aduerſariarũ partium duce, oppreſſus eſt, cui Toloſę nato cognomen in pueritia Beccho fuit: ea verò voce Gallinacei roſtrũ & olim appellabãt, & nunc vniuſcuiuſq; alitis nuncupant: quam locutionem à Scythis omnium antiquiſsimis emanaſſe alibi diximus, quòd illi cibum Bech dicunt vocabulo genuino. Et E orto Galliarum aduerſus Neronem tumultu, Romæ paſsim columnis adſcriptum eſt, GALLI TE CANTANDO EXCITARVNT, aptè ſcilicet ad eiuſdem nominis gentem nuncupatione deflexa.

TI. IMP. NEQVITIA.

QVantum verò ad alitis petulantiã pertinet, crediderim ego pullum illum Gallinaceũ, qui excluſus eſt in manu Liuiæ, Tiberium adhuc in vtero geſtantis, cùm ipſa exploratura, an eſſet marem paritura, ouũ incubanti gallinæ ſubduxiſſet, idq; nunc ſua, nunc miniſtrarũ manu adeò vſq; fouiſſet, vt pullus excluderetur, nõ tantùm ſexum in Tiberio portendiſſe, quàm ſalacitatem et procacitatem eam, qua ille mox famoſiſsimus fuit.

PVRITAS ANIMI.

SEd quanto ſanctius fuerit hieroglyphica illa referre, per quæ animi diuinitatem ex Galli ſimulachro apud veteres intelligi ſolitam comprobemus? Pythagoræ præceptum eſt, Gallum nutrire: quod nihil aliud ſibi vult, niſi vt diui- F nam animi noſtri partem, diuinarũ rerum cognitione, quaſi cibo ſolido, & cœleſti propémodum ambroſia paſcamus. Quare Socrates moriens cùm animi ſui diuinitatem, maioris mundi diuinitati ſperaret ſe copulaturũ, Gallum Æſculapio, id eſt, animorum Medico, iam extra omne morbi diſcrimen poſitus, debere ſe dixit: cùm enim de corpore migrandum intelligeret, conualuiſſe prorſus arbitrabatur. Vt verò interpretãtur alij, ea de cauſa dictum hoc à Socrate, quòd letali eo ſumpto pharmaco, ſanitatis beneficium iam ſentiret, cùm exiret à corpore, à quo omnes animi morbi ſcatere pullulareq; ſentiuntur. Lactantius Firmianus Septimius Florens Apologetico, neq; non illi omnes qui cum Ariſtotele Platonis verba, non ſenſa, cauillis inceſſunt, hoc diſsimularunt, in quo ſummæ ſapientiæ veritas deliteſcebat. Sed vt animi Medicum cum his diſsimulemus, non deſunt Platonis interpretes, qui Galli huiuſmodi ſacrificium eò trahunt, vt animas in cœlum migrantes Phœbo pæana canere comminiſcantur.

APOL-

A APOLLO.

INter ea quę Apollini dicata sunt, quippe arietem, crocodilum, scarabeum, accipitrem, leonem, Gallus etiam à Chæremone Stoico & à Porphyrio recensetur. Insitum autem est Gallis, inquit Proclus, numen Apollinis aduocare, & veluti proprijs canticis assurgēti applaudere: & vt lib. de Diuinatione ait Cicero, animal hoc admodum canorum est sponte sua, nos verò sacris hymnis canimus gallicinio Luciferum venturæ lucis prænunciū excitari, obductum caligine cœlum aperiri, dari copiam vt patefacta iam via, errores ambagesq; omnes declinemus, canente Gallo valetudinarijs aliquam salutis, aut saltem alleuationis spem affulgere, meticulosos trepidatione liberari, & multa quæ per insidias parabantur dissipari: quæ omnia aduenientis lucis beneficia sunt. Neq; verò Soli tantū, verùm etiam Lunæ dicatum eum esse Pythagoras aiebat. Pausanias vbi statuas eorum qui cum Hectore singulari certamine congredi, cōiectis in vrnam sortibus, minimè recusassent, ab eo ꝓuocati, ab Achiuis in Olympia dicatas ait. Idomenei clypeum Gallo gallinaceo insignitū fuisse tradit, propterea quòd is à Minoë & Pasiphaë duceret originē, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari constat, quia ortum eius præsentiat, & cantu indicet mortalibus.

B

EXCVBIAE.

QVia verò Gallus à prima medię noctis inclinatione explaudentibus, vt Lucretius ait, alis

Auroram clara consuetus voce vocare,

matutino crepusculo, matutinis astris Deum itidem laudantibus quotidie cōmodulatur, excubiarum & vigiliarum signum apud antiquos fuit, eaq; de causa Mercurio dicatus ferebatur. Ac vt nostra quoque attingamus, eo multò ante lucem canente aberrans resipiscit Petrus, & vt Ambrosius ait, expergefactus facti culpam incessit sui, amaroq; fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeò sit quòd datam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

PROPHETÆ DOCTORES'VE.

C SVnt qui super hoc Iobis dicto intelligi velint Prophetas, & sacræ disciplinæ doctores hieroglyphicè per Gallū accipi, propterea quòd illi inter vitæ pręsentis tenebras venturā lucem quasi cantando prænunciarunt: vnde illud in eorum ore frequentius, Nox præcessit, dies autem appropinquat. Est & illud congruum doctoris munus, vt quibus, quid, quando, & quomodo sit quidpiā indicandum, inserendumq; animis, debeat veluti diuinitùs cognouisse: nō enim, inquit Eucherius, vna eademq; cunctis exhortatio cōuenit, quia nec cunctos par morum qualitas deuincit atq; cōstringit. Itaq; Gallus certa per interualla modò hos, modò illos excitat, & antelucanū tēpus discrimine veluti quodā dipartiē.

PVGNACITAS.

IN Eleorū arce Pallados simulachrū ex auro & ebore, Phidiæ opus, erat cum Gallo in galea surrecto, quod pugnacitatis hieroglyphicum esse Pausanias arbitratur, cùm tamen nō inficietur Gallum Mineruæ cognomento Operatrici sacrum esse. Sanè Sybaritę, gens ad omnes mollitudinis numeros nata, Gallum in vrbe esse prohibuerunt, ne nocturni somni quietē interpellaret: idcoq; & fabriles oēs artes ablegauerāt, vt memorię prodidit Athenęus, ne quid esset, quod voluptates suas interturbaret. Quod autem pertinet ad pugnacitatē, Nicander

Alexipharmacis, αἰχμάτοισι νεοσσοῖς inquit, pugnacib. quippe pullis Gallinaceis exponit interpres, qui vt inter se dimicẽt assiduè nati videantur, cùm præsertim pugnam semel cœptã identidem repetant, nescij cedere: vnde Græcũ illud adagiũ, ἀλκιβύαις ὑπὸ πτερύγα, insultat Gallus, deredintegrantib. certamen: & Martis pullum eum vocat Aristophanes Auibus. Non est illud dissimulandum, q̃ licet sint animalia ad pugnam nata, inuentũ tamen est incitari eos ad pugnacitatem allio in cibum dato, quod Græci σκοροδίζειν dicunt. Quod verò ait Salomon, Gallus ambulans inter gallinas lætus, Eucherius imperij esse dicit significationem. Quòd si in numum incideris Gallinaceorũ conflictu signatum, scias eum fuisse Dardanorum pecuniã, Polluce teste: nam illi magnum pugnacitatis decus sibi antiquitùs vsurpauere. Hinc honoratum semper apud Maronem Dardaniæ nomen, cùm secus Phryges ferè semper velut imbelles notarentur. Iam & Chrysippus Gallorum æmulatione nobis adijci stimulos ad fortitudinẽ, atq; inde quodammodo calcaria subijci scribit, libro de iustitia. Themistocles quoq; Gallorũ exẽplo, in quos acriter pugnantes inciderat, exercitũ confirmauit, cùm ostenderet eos nõ pro patria, neq; pro penatibus, neq; pro maiorũ sepulchris, vxoribus've aut liberis id incõmodi aggressos, sed ea tantùm de causa, ne vincerentur, nolle alterũ alteri cedere. Omnium verò pugnacissimos Gallos habuisse fertur Rhodos insula, neq; quidem adhuc ibi degenerauit ea volucrũ huiusmodi ferocitas, & visenda proceritas, vt in quibusdã, inde Romam allatis, ipsi cõnspeximus. A Galli verò pugnacitate factum vt gemma Alectoria, quã in Galli ventriculo inueniri tradunt, victoriã dicatur eam gestantibus cõparare, qua Milo Crotoniates vsus, inuictus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. XXVII. cap. X.

PERSÆ MILITES.

PErsarum porrò milites Galli nuncupabantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebant: eaq; de causa Artoxerxes hominẽ è Caria, qui Cyrum iaculo vulnerasse creditus est, eo honestauit præmio, vt Gallum aureum in lancea præfixũ ante aciem ferret. autor Plutarchus. Sed enim Athenæus Gallos in Perside primùm ortos ait, vnde fortasse cognomentũ id Persæ potuerint habuisse. Aristophanes, vt suus est mos omnibus illudere, Gallum ait olim Persis imperasse, vnde adhuc cristatos in cassidibus. Quæ verò simulachra tria totidẽ Gallis adblandientia spectãtur in Antonini Pij Augusti numo, crediderim ego ad mansuetissimum eius ingenium spectare, vt qui pugnacitatem commitigare procuraret, qui omnem belli ferociam quãto potuit studio emolliuerit, vtpote qui mallet vnũ ciuem seruare, quàm mille hostes occidere, solusq; omniũ Principum sine ciuili sanguine, & hostili etiam, quantum ad se pertineret, vixerit.

SVESANI.

Suesanorum pecunia.

VNus autẽ Gallus toto surrectus corpore, cum phosphoro à tergo stella addita, vt inscriptio indicat, Suesanorum pecunia fuit.

VICTORIA.

IN augurali verò disciplina Gallus est victoriæ signũ, propterea quòd auis illa victa silere soleat, canere si vicisset. Hinc Lacedæmonij, vt apud Plutarchũ est, cùm hostem viribus profligassent, Gallum immolabant: qui bouem tunc sacrificare soliti essent, cùm sine cæde victoria obtigisset. Ferũt Socratẽ Iphicrati duci animos adiecisse, cùm Gallinaceos corã Callia pennis & rostro dimicantes ei præmõstrasset: quod & Themistocles, vti diximus, ad suos animandos fecerat. Quod verò de cantu dicebamus, refert Tullius historiã ex Callisthene Leuctricæ

A cæ calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propémodũ oppreſsit, cùm apud Thebaidem Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco ſic aſsiduè canere cœpiſſe, vt nihil intermitterent: tum augures dixiſſe, Thebanorum eſſe victoriam. Pergami omnibus annis ſpectaculum Gallorum edi ſolitum ſcribit Plinius: idq́ Athenis etiã inſtitutũ à Themiſtocle ſuperatis Perſis, ait Ælianus: quanquam ea & ludicro fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

VINEARVM INCOlumitas.

MEthona ciuitas eſt in Trœzeniorum agro, cuius incolæ Gallum pro vinearum incolumitate mactare ſoliti ſunt, vt Africi venti, qui eas plurimum infeſtat, incurſionem vel auerterẽt, vel ſaltem emollirent: cùm enim flare inſtiterunt, vitium oculos exurunt, ſpemq́ vindemiæ fallunt. Moniti igitur ab aruſpicibus, ſacri genus hoc inſtituêre, vt viri duo Gallum vnum, & eum album, manu vterq́ ſua apprehenderẽt, & in diuerſa abeuntes trahẽdo diſ B cerperent, partemq́ vterq́ ſuam manu præferentes vineta loci omnia perluſtrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem cõuenirent locum vbi Gallum diſſecuiſſent, ibiq́ partibus vtriuſq́ humi defoſsis, nullum eius anni incommodum ſe paſſuros perſuaſum habebant: iuuitq́ ſors, vt quandiu ſacrum id celebrauere, res illis ex voto ſuccederet. Quid verò ſit in cauſa, cur tanta vigeat in Gallo vis,

Ut nequeant rabidi contrà conſtare Leones,
Inq́ tueri, ita continuò meminere fugai:

nempe cùm vtrunque animal ſolare ſit, ex magorum obſeruatione ineſſe maiorem ſolaris virtutis vim Gallo quàm Leoni, idcirco Leonem potentiori cedere, ſatis ſuperq́ in Leonis commentario diſputatum à nobis, Procliq́ ſuper hoc opinio recitata.

IMPIETAS.

NEq́ prætereundũ eſt illud, quòd ex imagine Gallinacei impietas ipſa hieroglyphicè figuratur: is enim matrẽ ſalit, vt hippopotamus, & patrem etiã im C maniter inceſsit: eaq́ de cauſa ſapientiſsimi legumlatores Gallũ vnà cum vipera & cane in parricidæ culeum includendum cenſuerunt, vt qui eiuſdem criminis rei ſunt, eodem ſupplicio ſimul afficerentur, & pœnas pares luerent. Notum illud apud Ariſtophanem, quòd Philippides, qui patrem verberauerat, exemplo Galli factum tuetur ſuum: patrem enim ille malè multat.

DE GALLINAGINE.

ATtrahit ad ſe nominis ſimilitudo, vt Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis ſuper ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVS.

SVnt qui beneuolum hominem per Aſcolopaca, quam Gallinaginem Latini vocant, pictam intelligãt, quòd auium nullam maiore erga hominem ſtudio affici compertum ſit. Magnitudo volucri quanta Gallinæ eſt, roſtrum longum, attagenæ color.

DE

DE ANSERE.

SEd vt ad chortales redeamus, de Ansere dicendum, de qua tamen nulla apud Horum mentio: quãvis libellus ille qui superest, valde curtus sit.

CVSTODIA.

SVnt qui per anserem pictum, custodiam interpretentur, idq; ex Romana potius historia desumptum, quàm ab Ægyptijs traditum. Neq; tamen ab huiusmodi significato physica abest ratio, quippe qui naturæ admodum pauidę cùm sit, peruigili cura, vt acutissimus est ad ea sentienda quæ latent, facilè excitatur, & minimo quoq; strepitu expergiscitur, vt ita olim Vrbem ipsam, sedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conseruarit, vnde illi honores apud Romanos instituti: quanquam Heliogabalus totius humani ordinis inuersor, omniumq; bonorum morum illusor, eos ita sit vltus, vt canes iecinoribus anserum pascendos instituerit. Illud verò iuniorum commentum est, per anserem alligatum ad anchoram, firmam custodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indiciũ est, vt loco suo dictum.

SILENTIVM OPportunum.

NEq; hoc ab Ægyptijs obseruatum, vt silentium in tempore seruatũ, per Anserem qui lapillum rostro apprenderit, significetur. Auis enim hæc quæ clamore grauiter obstrepenti ferè semper clangit, vt etiam inter pascendum silere nequeat, exemplo est humano generi taciturnitatis etiam, vbi res exigit, obseruandæ, quippe quæ salutem suã alto interdum silentio tueri soleat. Illæ siquidem, vt Ammianus autor est, ab orientali calore inualescente, in occiduam plagam transmeare consueuerunt, cumq; Taurum montem aquilis abundantem penetrare cœperint, fortissimarum volucrum vim pertimescentes, rostra

sua lapillis occludũt, ne vlla vel extrema necessitate clangor elici possit: ijsdēq; collibus agiliore volatu transcursis, tutum iam iter nactæ, calculos proijciunt. Neq; me præterit, eruditissimum virum de disciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritũ, hæc quæ Ammianus de Anseribus scribit, gruum esse asseuerare, quod alij viderint. Res hæc mihi suggerit in memoriam non imprudens Aristotelis cõsilium, quod Callistheni sectatori & propinquo suo dedit, cùm eum ad Regem Alexandrum mitteret: admonuit enim hominem, vt quamrarissimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui vitę potestatem & necis in acie linguæ gestaret.

IMPROBITAS.

ALioquin Anser in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs, improbitatem quandam præ se ferre videtur. Hinc Homerus in somnij præsagitione, procos per anseres innuit: eiusq; inauspicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibusdam vitio data est. Auersum enim adeò est à poëticis studijs Anseris ingenium, vt Phœbeam arborem laurum, quam sibi exitialem, si eius folia vescatur, intelligit, pertinacissime fugiat. Nam cum natura sit admodum calidus, liquidis & frigidis delectatur cibis, lauationesq; amat, & ea declinat quæ perniciem afferre possint. Laurum verò

A igneam esse suo loco diximus. Non dissimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anseribus amoris erga homines exempla, vt proditum de eo qui puerum Amphilochum Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophrastus testatũ reliquêre. Et Glaucen Ptolemæi Regis citharistriam memorat Plinius, quam Anser, & eodem tempore Aries etiam adamarint. Alius Lacydi Philosopho comes perpetuò dicitur adhæsisse, vt nusquam ab eo, nõ in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digrederetur.

DETRIMENTVM.

EST & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quòd quacunque ille oletum suum sparserit, adurere omnia soleat: neque quicquam magis vel satis vel pratis officere, quàm si eò pabulatum Anseres immittãtur. Quinetiam eorũ stercus, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia vitiabit. Tum Anser ille poetarum perditissimus, qui inter olores satis cum impudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quoque carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quòd nisi & improbus & perditorum morum fuisset, B cõiectura est Antonium id minimè facturum. eóque spectat Ciceronianum illud in Antonium, Anseres de Falerno depellendi sunt.

ACCVSATOR INANIS.

ET ne longius ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roscio, Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tãtùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm allatret, sed etiam mordeat. Eius verba sunt non importunè repetenda. Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, vt significent, si fures venerint: at fures internoscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint: & quia id est suspiciosum, tametsi bestiæ sunt, in eam partẽ potius peccant, quæ est cautior. Quòd si luce quoque canes latrent cùm Deos salutatum aliqui venerint, opinor his crura suffringantur, quòd acres sint etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: alij vestrûm Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt: alij canes, qui & latrant & nocere possunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

NEque illud dissimulabimus, quòd hominem qui suæ tantùm familiæ curam C suscipiat, aut rerum tantùm suarum satagat, quid rei gerant alij securus, ac minimè curiosus, per Anserem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Anserẽ siquidem, vt Quintilij, qui de agricultura quam diligentissimè scripserunt, tradidere, aliena oua in suo etiã genere souere nequaquam solent: quare curatores eorũ, dum oua pariũt, certis characteribus vniuscuiusque fœtum signare debent, atque ita vnicuique sua ad nouem supponere.

DE PERDICE.

DIssimulanda fuerat & Perdix, ne pudendum super ea significatum propalàm proponeremus: sed quoniam suscepti operis ordo nos compellat, nihil est supprimendum quod inter hieroglyphica à veteribus adnumeratum inuenerim. Habere verò potest Perdix cum chortalibus locum, quòd ea quoque domi alitur, saginatur, & cicuratur. Sed enim vitia ideo ponuntur, vt reprehendi possint, quodque abominabile videatur, mortales audientes ipsi absterreantur.

AMOR TVRPISSIMVS. D

IMpudicissimum hominem, tamq; efferata nequitia perditum, vt in cōsanguineis quoq; nullo pudore sit petulans, significare si vellēt Ægyptij sacerdotes, Perdices duas pingere sunt soliti: ipsæ enim coniuge viduatę, sese inuicem abutuntur. Mares quippe, vt cernere est ex ijs qui domi aluntur, inter se tumultuāt, clamitant, pugnamq; de coitu cōserunt, quos cœlibes vocant: qui autem victus in pugna fuerit, sequitur victoris venerem, neq; aliud pugnæ præmium, nisi victum à victore pollui. Verùm hoc nō fieri semper, sed certo anni tēpore, obseruatum ait Aristoteles. Illud ferè semper, vt cùm primùm pullus exire cœperit, à mare subigatur. ne tibi mirū adeò videatur, quòd Marcellus Perdicē ex auibus virili genere appellandū dicat, Varronis autoritate nisus. Romani sanè pro huiusmodi notæ puero, pullum dicere soliti sunt: vnde Q. Fabiū, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarūt, quòd natis eius fulmine icta fuerit, quasi eam Iupiter appetisset, cùm potius interpretari debuerint, et eum, & eius amatores omnes igne perdendos esse. Apud Ausoniū quoq; Marcum quendā impudicissimū fellem pullariā dictum reperias. In fabulis fertur à E quibusdam, Perdicē venatorem matris amore deflagrasse: vt eadē improbitas sit filiorum in matres, quæ in eo alitum genere parentis est in filios. Sunt qui figmento historiam, sunt qui philosophicum sensum applicent, sed ipsa volucris impudica procacitas, argumentū fabulæ proculdubio suppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantùm causa videtur Heliogabulus Perdicum plumulis in stratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis passim vsus, quantum naturæ similitudine, cùm portentosus ille, vir ne dicam an brutū potius, nullum nequitiæ genus intactum reliquerit, pudore prorsus omni perdito atq; profligato.

IMMODERATA NEQVITIA.

SEd vt semel dicam, nihil ad eneruatissimam libidinem & impotentissimam salacitatem exprimendam Perdice commodius, quæ plerunq; de coitu tanta efferatur rabie, tantaq; æstuat libidinis intemperantia, vt mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fœminæ, quocirca illæ, vt fœtus sospitēt suos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

PRAECOX PROFECTVS. F

POtest & celer profectus ex Perdicis pullo, verùm eo oui adhuc corticis parte aliqua vestito, significari. Perdix siquidem moræ velut impatiens, minimè expectat vt ouum incubatione ad tempus aperiatur, sed occupatis spatijs spontè erumpit, pertusoq; ouo vbi primùm caput exeruit, pedesq; protulit, reliquo adhuc adhærescente cortice, procurrit, sibiq; cibum enanciscitur.

REDITVS IN VIAM.

ABerrantem hominē aliquandiu, falsaq; ductum opinione, sed viæ demum redditum & recta sententē ostendere qui volunt, Perdices duas grandiores faciūt, pullis aliquot inter vtranq; pictis. Si enim eueniat vt Perdix oua sua fracta comperérit, tanto incubationis studio afficitur, vt aliena surripiat, nidoq; insoueat suo: verū illud euenit quod D D. Hieronymus & Ambrosius ex Hieremia tradunt, vt cùm pullos eduxerit, illos amittat; hi siquidem audita illius voce quæ oua pepere-

A pepererat, naturæ vegetatione perculsi, hac veluti nutrice deserta, ad eã se conferunt, quæ oua illa vnde exclusi essent, ediderat. Clamasse, inquit vates, Perdicem, pullosq́; quos minimè pepererat, congregasse, familiamq́; ita suam imprudenter auxisse, interimq́; pullis ad matris vocem procurrentibus, derelictã hanc insipientiæ suæ demum admoneri. Nostri tamen Theologi historiam hanc aliter interpretati sunt: alij enim per Perdicem malum dæmonẽ accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis nido adulterina educatione sibi sperat enutrire. Per oua spem, quam de subigendis eis, & sub imperio suo detinendis concipit: per eam verò auem quæ vera mater est, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, vti legitimam & naturalem matrem, simulac vocem eius audierimus, deserta falsa, procurrimus. Adamantius per Perdicẽ aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominum Perdicis instar malignũ, fraudulentum, callidum, quodq́; decipiendis venatoribus multũ insumit operæ: vbi tamẽ veræ matris, sanctioris quippe institutionis, vox audita fuerit, eos deseri, atq; ita pœnas suæ insipientiæ luere.

B

REI FAMILIARIS CONCORDIA.

NEq; tamen aues hæ ita semper in libidinem efferascunt, vt nõ interdum ardor ille deferueat, & vnanimi concordia mas & fœmina rem familiarẽ curent, quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter sese partiti, excludatq́; vterq; sua, atque educet. quod quidem ansam dedit, vt rei familiaris concordiam in cõsortibus, per duas Perdices incubãtes exprimere pleriq; voluerint. cui rei aduersari videtur, quod superius de perdita earum incontinentia dictum, vbi marem oua frãgere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id nõ semper, sed interdum accidere positum.

ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS VAFERRIMA.

QVinctiam vaferrimum in periculis euitandis hominem, astuq́; maximè pollentem significantes, Perdicem & venatorem pingũt: quę quo pacto sectantem eludat, & Aristoteles, & ab eo Plutarchus, accuratissima narratione perferi psferunt, quę scilicet pullos adhuc inuolueres supinos prosterni, seq; stramentis

C & paleis obtegi, aduentante venatore, ad sibili significationem assuefaciat: ipsa verò ante aucupis pedes prouolãs, sui spem capiudi faciat, mox abuolet, ac subinde redeat, donec ita illudẽs abducat cum à pullis procul, repetitoq́; mox sibilo, vt Aristophanis interpres ait, abuolandũ iam admoneat. Eoq́; spectare crediderim prouerbium, πέρδικος σκέλος, & πέρδικος πούς. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Aristophanẽ inueniunt, & ab eo adagiũ in claudicantium aliorum ludibrium emanasse. Sed esto aliquid in significato claudicationis, natura tamen Perdicis efficit, vt ad dolos & vafritiẽ spectare prouerbiũ opinemur, cùm scilicet subdolo quempiam ingenio hac progressurum speras, ille tamen cuestigiò illac se proripit, atq; ita vacillatione spectantiũ spem eludit, vt iter eius, aut rerum progressus euentumq́; nunquam certa possis coniectura deprehendere. Nam qui versus apud Athenæum citatur, ἔγχει πιὼν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος, ad huiusmodi pedum inconstantiã, titubationemq́; eam quæ oritur ex nimio potu, facere videtur: pedes enim tentat vinũ luctator dolosus, vt apud Comicum est. Nullũ autẽ inter aues animal Perdice dolosius neq; astutius: vnde illud Aristophanicũ, ἐκπερδικίσαι, quippe Perdicis more periculũ euadere: ait enim

eius interpres, αἱ γὰρ λαμβάνουσαι κάρφη τοῖς ποσὶν ὑπτίας ἑαυτὰς ῥίπτουσι, καὶ οὕτως ἐπιβαλλόμεναι καὶ ἐκκλίνουσι. Stramenta enim pedibus contrahentes, supinas se prosternunt, atque ita occultantur, & periculum declinant. Atq; hæc latius apud Plutarchum, libro quo disputat, vtra prudentiora sint animalia, terrestria'ne an marina. D

CONTVMELIOSVS.

ADdunt & contumeliosum hominem per alitem hãc significari, quòd in suo genere maximè hæ tumultuari, dissidere, & altercari vicissim assiduè consueuerint. Sunt verò Perdices aliæ nobiles, aliæ rusticæ. Nobiles longè grãdiores sunt, syluasq; & saltus plurimùm incolunt: rusticæ arua et segetes peruagantur. Grandiores illæ sunt etiam picturatiores, & plerisq; Italiæ locis nomen retinent incolume. Romę tamen Starnas vocant, de quibus fortè Plinius dixerit: Misit Hispania externas aues. Rusticæ longè minores, fusciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem vtrisq; ingenium, sed dolosiores, pugnacioresq; rusticæ, quas nunc Italia à sono vocis Qualeas ferè vbiq; vocat.

ASTVTIA PRAVA.

HIeroglyphicum etiam sapit Grecorum mythologorum fabula, qua fingũt Dædali nepotem ob inuenta artis suæ arma quędam admodum vtilia, per inuidiam ab Athenarum arce summa præcipitem datum, qui terra vix tacta mutatus sit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio: Impuri homines cùm à sapientiæ arce deciderint, à rectis honestisq; studijs alieni facti, tametsi astutia freti aliqua suis in rebus excellere videantur, hisq; tractandis super alios attolli, sordidis tamen & improbis negotiationibus impliciti, sublime nihil sapiunt, sed humi volitantes, dolisq; & fraudibus omnibus freti, rem quocunque modo facere tantùm student, libidinum & cupiditatum suarum laqueis & retibus impliciti obuolutiq;, eo Perdice deteriores, quòd illis vaserrima est ars ad elabendum, capturamq; declinandum, quod Græci dicunt ἐκπεδιάζειν: hi neque capti fugam moliuntur, neq; si euadere possint, studium adhibent vllum, vt salui fiant. Astutiæ huiusmodi causa factum puto, vt Eucherius cacodæmonem ex Perdicis imagine significari dixerit, eo loco: Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit. E

DE COTVRNICE. F

IN Coturnice multa sunt quæ cum perdice conueniunt: pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipuè celebratur, quam omnium victricem mirata est Alexandria, vrbe quippe tota in alitis huius pręconijs occupata. Hãc Erotes Ægypti procurator morositate nescio qua impotens, in ludibriũ emit, atq; assam deuorauit, quo facto iussus est ab Octauiano Augusto malo nauis affigi. Est & par improbitas naturæ, neq; odiosa minus, eo verò magis detestanda, quòd ad hãc impietas insuper accedit & deorum contemptus, religionisq; odium, & quantum illa ferocire potest execratio.

IMPVRITAS.

PEr eius enim hieroglyphicum sacerdotes Ægyptij impuritatem indicabãt. vbi vulgati codicis Gręci mẽdũ animaduertas, in quo oryx quadrupes animal pro Coturnice positũ, et ita traductũ: neq; enim hic quicquã de oryge apud Horum, apud quem in vetustis codicibus manu scriptis ὄρτυγα, non ὄρυγα, legas. Et eodem cap. vulgati etiam codices habent τοῦτο μόνον τῶν πτηνῶν, quod satis manifestum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea verò de causa impura Co-

turnix

A turnix habebatur, quòd quotiescunque Luna oritur, inauspicatos clangores excitat aduersus eã, non quæ Deum saluere iubeat, aut laudatione prosequatur, vt Solem gallinacei, sed manifestissima det indignationis aduersus eã signa, quod apud ipsos magnę dabatur impietati, cum summo Lunam cultu prosequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligẽdum, ὅτι γ' ἐμπροσθίοις αὐτῆς σκέλεσιν ἀνορύσσουσα τὴν γῆν) pupillasque sibi identidem conscribillat, vtpote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neque quidẽ intueri patitur, atque eadem facit in ipsius Solis tam diuini astri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in Solis ortu, quem velut hostem maximè reformidant, & ne spectent, in loca palustria fugientes, vbi non alia fruticum aut syluarum copia fuerit, ibi delitescunt, Deum omni execratione prosequentes. Antiqui verò reges (nanque non nisi sa-

B pientes eligi solitos cum temporis, satis constat) cognita Coturnicis natura, quę verũ horoscopi signaret emersum, animalis istius opera tanquã gnomone quodam vtebantur: nõ ociose in id intenti, certũ exortus ipsius punctum deprehendebant. Quapropter sacerdotes solum hoc animal ex volatilibus quæ ciborum vsum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant, vtpote quòd contentionem quandam (desideratur enim ἀντιδικίαν vulgatis in codicibus) præ se ferre videretur aduersus præcipuum Deum suum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

EAdem auis in solis, vbi libenter habitat, locis, si quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, simulac biberit, aquam reliquã rostro pedibusque corrumpere, lutosamque reddere, puluere etiã in eam ingesto, nititur, ne cuipiã alteri animali ad potũ appetatur: quę quidem maligna, improba inuidaque Coturnicis natura Ægyptijs argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiusmodi verò morum impuritatem eodem modo damnat Ezechiel quarto supra trigesimum capite, dicens: Et cùm purissimam aquam bi

C beretis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Sedenim Ægyptios non tam maligni in alios mouere mores, quos in turbãda Coturnix aqua profiteatur, quàm ipsa aduersus Lunam impietas, et ingrati animi significatio, cùm tot à Luna sint animãtibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum vsui necessariæ sunt. Nam quantum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam sunt, quæ turbulentam & crassam suauius bibunt, vt Cameli, qui ne ex fluuio quidem prius hauriũt, quàm pede protrita terra aquã spissiorem effecerint. Neque aliter potu gaudent Elephanti quoque, sed ij ne imaginis suæ toruitate terrẽatur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnix Alcibiadis magistra fuit, qui dato Pericli consilio de ratione potius non reddenda, trãquillam ciuium suorum quietem perturbaturus esset. Nam cùm iam primas in republica partes occupasset admodum adolescens, fortèque sententiã in Senatu de re seria diceret, ex eius sinu Coturnix euolauit: quæ tamen totius Senatus cursitatione capta, Alcibiadi, non sine venatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita est. Quantum verò pertinet ad alitis huius esitationem (vt hoc pro corollario subijciamus) non defuere Medici qui eas à mensis summouerẽt, tum quia veneni semen illis gratissimus cibus, cùm propter comitialem mor-

bum, quem, vt Plinius tradit, solę animalium sentiunt præter hominem, eaq; de causa veratrum appetere feruntur. Aristoteles tamen hominem tantùm comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere asseuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoq; comitialem sentire profitetur. Quod verò de veratro dicebamus, ita apud Lucretium legas: D

Præterea nobis veratrum est acre venenum,
At capris adipes, & coturnicibus auget.

Et Ouidius ad venenum spectans:

Ecce coturnices inter sua prandia viuunt,
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.

Nam vt in Serpente dictum, excogitatum est in morbis desperatissimis viperas edendas dare, vnde nō modò salus, sed vitæ etiam subsecuta sit longitudo. Cur verò Phœnices Coturnicē Herculi sacrificarent, causa est, quòd in fabulis eū ab hac alite seruatum aiunt: hunc enim Iouis & Astreæ filium in Libyam profectū, à Typhone occisum esse autumāt, Iolaumq; Coturnicem eius naribus admouisse, cuius odore fuerit in vitam restitutus: & ne mendacio locuples abesset testis, vulgatum est etiam dicterium, ὄρτυξ ἔσωσεν ἡρακλῆ τὸν καρτερόν, Fortem Coturnix sospitauit Herculem. Alij eum dicūt eius alitis esu à comitiali morbo, quo insigniter laborauit, liberatū esse: quo si tentantur & Coturnices, facilè fieri potuit vt sympathiæ vi aliqua, tacitáve atq; incognita naturæ potentia, vel nidore viuæ, vt nonnulli ponunt, alitis vstulatæ, uel esu potius, morbi genus id fugaretur, atq; ita Hercules vitæ redditus fuisse videretur, quod est vero similius. Sed ne, Vir clarissime, te magnis & assiduis Reipublicæ negocijs detentum vlterius demorer, mira hæc minimè videntur esse, quia variis medicina modis prodest, noxia modò per similitudinē cognationemq; naturæ deducendo, modò per dissensionem cōtrariamq; vim expellendo, modò sensim abrodendo, modò per dissolutionem mitigando, alijs atq; alijs inuentis, quæ salutaria quis nouit, adhibendo, vt tam contraria quàm cōsentanea pro morbi qualitate prodesse comperiātur. B

PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN. DE IIS QVÆ PER Struthiocamelum & minutiores aliquot aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis. F

Ontenderam superioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te assiduitate tam pertinaci, tandiu literarum studijs insenescere permitteret: id enim è re tua fore, & ad salutem tuam facere plurimum arbitrabar, si feruor ille adolescentiæ tuæ aliqua ocij interpositione cohiberetur: proinde aliquid comminisceretur, quo tu Venetijs apud nos per geniales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquam laboribus tuis quietem interponere cogereris, vt aliquando nobiscum amœniori cuipiam tete concederes hilaritati, paulò post ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus sine fultura corporis sustineri potest. Neque mihi satis placet, quòd Platonem illum tuum aiunt sponte atque ex animi sententia Academiæ locum minimè salubrem delegisse, vbi philosophantium apud se corpora macerarentur, debilioráq; fierent: siue mea hæc semper fuit imbecillitas, & ad hanc vsque ætatem natura sponte valetudinaria: siue persuasum habeam incommoda corporis studiorum profectus plurimùm efficere. Quantam enim

A *enim ego hinc iacturam fecerim, sum mihimet ipse conscius. Et quantum cæli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipsa iam minus cadauerosa facies, quam attuleram Roma, facile poterit indicare: è tristi quippe quodam senio in prospera, nitidam firmamq; virilitatem transmutata. Sanè hinc ad vigiliarum perseuerantiam, & legendi scribendiq; labores tolerandos longè alacriorem factum me sentio. Tu quod magis probes, quidq; tibi magis conferre soleat, ipse videris, dummodo valetudinis atq; firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, vt omnibus in rebus festiuissimus est, quod depoposceram: tu verò respondisti, venturum te libenter, si modò per dies hos, quos in patria consumpturus esses, vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, nève vlla nos tempestas, aut casus, ne minus res cum auibus esse posset, interturbaret, auiarium varijs alituum generibus instructum comparaui, idq; totum tibi, ludóq; tuo destinaui. Tu cùm veneris, quid facturus sis vide, simulac conuiuium ex eis instruere constitueris, vtrum simplices has carnes, sine vlla peregrinæ iucunditatis aspergine, sine Apitiano vllo artificio sis appositurus: an, quia nonnullæ forsitan fatuæ, & sine succo videbuntur, hìc condimenta illa aromataria Venetijs allata sis adhibiturus, ea verò quàm suauia, quàm odorata, quàm preciosa. Propera igitur, vt quando per Aegyptum aucupia nostra sumus exerciturì, apud Cleopatram facias nos cœnitare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum struices apparabo, tu corollaria & secundas mensas addere collatitio illo, vti consueueramus, more non grauaberis.*

B

DE STRVTHIOCAMELO.

FAGILE quidem meminisse potes, optime Thoma, quo die Carolus V. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit, sacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuisti enim rei gestæ, cùm bouem mactauerunt, cuius vterum exenteratum, varijs alituū generibus, aliorumq; esculentorum farciminibus compleuere, lætum hilaremq; diem ex his omnibus vnà tostis celebraturi. Ita nos nunc facturi videmur, qui Struthiocamelum, visendæ magnitudinis alitem, minutioribus plerisq; auiculis in eius aluum ingestis confarciuimus. In collatitijs verò nostris cœnis illis, quas post relictam Romam patriæ redditus, teq; sodali iucundissimo reperto proposueramus, singula tātùm
C singulis ciborum genera per sortem educebantur. Nosti multa eius multiplicitatis esculenta à conuiuis excogitata, vt legi fraus fieret sumptuariæ, quæ inter nos sancita fuerat: res enim variç sub vno vel farinaceo integumento, vel omasi cuticula delitescebant, sed non id ganeæ, verùm hilaritatis causa. Quare cùm hæc fieri soleant in ludum, nos quoque ludum boni ominis causa prosecuti, ingenti illi minores alias aues ingessimus. Maxima ea omnino auium, si modò auis appellanda est, cui plumæ tantùm sunt, non tamen volatus: cui crura pedesq; atq; vngulæ non forma tantùm, verumetiā magnitudine propemodum bubuli. Sed hæc alij disputabunt, nos plumatum alatumq; animal in volucrum ordinem interim admittemus.

IVSTITIA.

HVius sanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem ęquales omnes inter se sunt, iustitiam & æqualitatem erga omnes significant, vt apud Horum habetur. Plurimus verò earum vsus ad conos bellicos, & galeas adornandas, tam apud veteres, quàm apud nostros: cuiusmodi illæ sunt quę in eo numo habentur cuius inscriptio, TI. CÆSAR DIVI AVG. F. AVG. P. M.

TR. POT. XXIIII. Ibi enim pinnæ huiusmodi in quodam serto sitæ sunt supra frontem sigilli, cui subiecta est inscriptio, IVSTITIA. Numũ Boniæ vidi apud Io. Achillinum. Ibidem apud Alexandrum Calcinium solum Iustitiæ caput in numo est, cum eodem pinnarum æqualium gestamine, ijsdem literis, quippe, IVSTITIA. Sed enim vt ad alitem reuertamur, quoniam Struthiocameli stolidi adeò sunt, vt eùm colla fruticibus occultauerint, latère sese existiment, succurrit Carneadis disceptatio, qui Iustitiam nihil aliud esse quàm meram insaniam profitebatur. D

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiusdem speciei similitudinem murorum summa fabricari solita, causam dedere vt pinnę vocarentur, ab ijs, vt Varro ait, quas insigniti milites habere in galeis solent, & in gladiatoribus Samnites. Hine intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris.

ELEMENTORVM concordia.

SAnè si quis Ægyptiorũ more elementorum concordiam indicare voluerit, nõ imperitè picturam eam proponet, quam ipse rerum opifex per animalia id præ se ferentia, cõsiderandã proposuit, lutram scilicet, vel eius loco marinũ vitulum, Struthiocamelum, & hominem, vno vinculo religatos. Lutra siquidẽ, & vitulus marinus, media sunt animalia inter terrestria & aquatica, vinculumq; illud ostendunt, quo terrę applicitæ sunt aquæ, suisq; coërcentur finibus: quia diuina prouidentia cùm arenã terminum maris posuisset, leges etiã imposuit aquis, ne fines transgrederẽtur suos. Struthiocamelus autem ambiguus est inter terrestria & aëria: verè enim volucris non est, quæ nequaquam à terra, vt volucris, attolli potest: pennæ autem alæq; illi ob id tantùm à natura datæ, vt cursum adiuuent. Crura verò, vti dictũ, bouilla propemodum, vngulasq; bisulcas habet. Deniq; inter elementa omnia, & cœlũ ipsum, homo intermedius est constitutus. Ita per huiusmodi picturam tota ipsa rerum machina describitur. E

MVLTIVOLVS. F

DIuinæ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nihil sibi adsciscente ponunt, videlicet qui sacrę adscriptus militiæ, prosanis tamen negotiis implicetur, ijsq; tantùm tractandis occupetur. Nam quòd alatum est, contemplationem refert & exscribit: sed propter vasti corporis magnitudinem tollere se humo nequit, alis tamẽ, vti dicebamus, ad cursum vtitur. Quòd pedes bouillos habet, terræq; semper adhæret, quę terræ sunt significata suscipit: ita enim videtur Hesychius interpretari. Quod verò ad animalis huius ingressum attinet, tametsi volare nequit, pernicissimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratem Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuisse: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarũ quasi velificatione procurrebant, vt statim equites desperata præda insequi desisterent.

HÆRETICVS.

QVod verò superius diximus ex Hesychio, Eucherius quoq; per animal huiusmodi hæreticum hominem significari tradit, qui habere quasi videtur sapientiæ pennas, volare tamen non potest.

HYPO-

A HYPOCRITA.

EVcherius idem ait de hypocritis dictum ab Esaia: Erit cubile draconum, & pascua Struthionũ. Parit siquidem oua Struthio, verùm, vt alibi diximus, nec illa incubatu fouet, neque pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi viam addoceat, nullos tamen filios per vllum bene actæ vitæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: Struthio in terra relinquit oua sua, & obliuiscitur quòd pes ea sit conculcaturus.

INSIPIENTIA.

AD hæc, vti paulò antè dicebamus, genuina illa animalis stoliditas effecit, vt imago Struthionis caput intra frutices abscondentis, insipientię hieroglyphicum haberetur, vt pote qui cùm auium sit grandissima, ita vt altitudinem equitis equo insidentis excedat, si tamen colla tantùm frutice occultauerit, latére se totam existimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite secura est, diceret Tertullianus, nuda, qua maior est, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struthiocamelo non ex stupore fieri contendit, sed quia sit sibi conscius habere se caput admodum debile,
B occultare id quamprimùm studeat.

DE VESPERTILIONE.

MOnstrosa quoq; est Vespertilionis effigies, multaq; in se mystica continet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM EVECTVS.

PRæcipuũq; illud apud Ægyptios fuit, vt per animal huiusmodi significarẽt hominem qui debilibus & exiguis viribus siue nobilitatis, siue fortunę, siue etiã ingenij præditus, ita tamen repentè emerserit, vt non se tantùm humo sustulisse, sed subito volatu elatus in sublime ferri videatur: cuiusmodi exemplorum plena Roma semper fuit. Vespertilio siquidem licet pennas non habeat, sola tamen membranula fretus volat, ita vt difficulter distinguas, sit'ne auis, an mus. Quare apud mythologos argutè vafréque duas eludit mustelas, dum se alteri auem, alteri se murem venditat, atq; ita capitis periculum euadit.

OFFICIA MVTVA.

C MIrum verò illud inter hoc tam brutum genus, quòd tanta se humanitate complectuntur, vt nulla conuenientius specie figuráve officia mutua describas quàm per Vespertiliones alterum ab altero catenatim dependentes. Habet enim id genus mutuã inter se quandam beneuolentiam, sæpeq; veluti catena quadam contexta, si qua vlli vis inferatur, mutuò sibi cohærent, imbecillitati suæ opem sibi inuicem afferentes, visæq; sunt alia ab alia alarum hamis vnius ad alterum porrectis pendẽtes, longum veluti funem produxisse.

NVTRICATIONIS FACVLTAS.

MVlierem ijdem sacerdotes lactis vbertate fœcundam & bene nutricãtem significare si vellent, eandem ipsam alitem pingebant, quippe quæ sola volucrum & dentes & mamillas humanis similes habet, lacteq; nutrit pullos, v-

beribus mulierum in modum admotis. Nam Ægyptij ab ijs quæ in vnoquoq; genere reliquorũ naturam aut mores excederent, significationũ suarũ argumenta desumebant. Quod verò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi felicitatem indicaturi Dianæ simulachrũ mãmosum effingebãt, cuiusmodi illud fuit quod Ephesi tandiu tanto cõcursu visitatum, eamq; Latini ea de causa multimammiã appellarũt, cuius exempli multa hodie Romæ vetusta signa conspiciuntur. Minimè verò prætereundũ est, hoc loco in impressis exemplaribus Hori perperàm legi, γυναῖκα θηλάζουσαν καὶ καλῶς ἀνατρέφουσαν βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, τρυγόνα ζωγράφουσι, cũ ex manu scriptis codicibus antiquis & historia ipsa legendũ sit, βουλόμενοι ζωγραφεῖν, νυκτερίδα πάλιν ἔχουσαν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ζωγράφουσι: hoc est, Volentes pingere, Vespertilionem identidem dentibus & mammis præditã pingunt. Inde sequitur pro redditione causæ, αὕτη γὰρ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ἔχει, siquidẽ sola ea ex omni volucrum genere, & dentes simul & mammas habet. Quorsum enim dentes & mammæ ad turturem alitem minimè monstrosam? D

L V C I F V G A.

QVòd si hominem latebris & occulto secessu gaudentem, vel qui rei cuiuspiam metu perculsus in apertum minimè prodire audeat, significare vellet, formicam & Vespertilionis alam adpingere consuerunt. Aiunt siquidem eam esse inter Vespertilionem & formicas naturæ discordiam, vt si ala tantùm Vespertilionis formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur. E

M O R A.

QVin etiam sunt qui tradãt credi solitum, formicam eò nunquam exire quò Vespertilio vel semel accesserit: atq; ideo formicã sub Vespertilionis ala positam, & moræ & tarditatis aut impedimenti significatum habere. Transit & ad columbas huiusmodi sympathia, quia vt Florentinus libro de re Rustica ait, colũbæ stationẽ minimè deserunt, si Vespertilionis caput supra turrim posueris.

I N S C I T I A.

COgnitionem alibi per lumen significari diximus, vnde etiam dare luci, pro declarare & edocere, sæpe legimus: contrà verò inscitiã per tenebras intelligimus, vnde hallucinari pro decipi per ignorantiam. Quoniam verò Vespertilionis ea natura est vt tenebris gaudeat, neq; lucem ferre possit, diuinæ literæ dum Vespertilionem à sacris summouent, ἱερογλυφικῶς eum intelligunt virum, in quo nullum disciplinarum, aut veræ institutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucherium Vespertiliones in diuinis literis idolorum monstra sunt. Propheta: Vt adoretis talpas & Vespertiliones. Sunt etiam cogitationes immundæ, quas improbi dæmones ingerunt, vt idem sentit. F

S E C V R I T A S.

NEc desunt qui securitatem indicaturi, Vespertilionem inuerso capite pingãt: is enim circumlatus domui viuus, & super fenestrã vel in hyperthyro, aut ipsis in valuis inuerso capite affixus, maleficiorum amuletũ creditur, Plinio etiã id tradente, quod ad hæc vsq; tempora plerisq; locis factitari videmus. Contrà verò, si quis eam amoliri arcereq; ab ædibus velit suis, platani folia suspẽdat. Africanus enim in his quæ de agricultura conscripsit, Vespertilionem eò non ingredi tradit, vbi arboris huiusmodi folia suspensa cõspexerit. Pro corollario addam, occidi eas hedera suffumigata. Nam eas qui sustulisse se profiteri signo aliquo velit hieroglyphico, Vespertilionem faciet hederæ folio insidentẽ. Nam Alcithoe Leucothoeq; sorores apud Ouidiũ, spreuisse Bacchi sacra finguntur,

A eãq; de causa in Vespertiliones mutatæ, vnde suffitum hederæ ita exhorrent, vt eo etiam necentur.

IMPVRÆ MENTIS HOMO.

HEsychius ait eam hieroglyphicum esse hominis, qui serò & parcè fidei documenta susceperit, inq; illis mente nõ satis firma versetur, sed in ambiguo omnia reponat, neq; sciat de terra sua exire, sed in quibus genitus est latebris libentissimè delitescat: Christianus demum sit, sed parum fidelis: serò enim Vespertilio prodit, sub ipsum quippe crepusculum vespertinũ, atq; vbi tribus aut quatuor spatiolis volatũ exercuerit, à noctis tenebris o ccupatur: neq; longè fertur, sed supra circũq; tecta semper volitat, cùm Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quam'q; inhabitabat, derelicta, pristinam scilicet imbecillitatem & crassam originem nobis posthabendam admonens, perinde ac etiã separari nos à parentibus, & sequi Dominũ doctrina moneat Euangelica. Vespertilio demũ verũ ales an musculus sit, extat in ambiguo, cùm, vti paulò antè diximus, ipsemet in fabulis persuadeat gallo se esse murem, B catto verò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, sed membranulis innixus: neq; pluma, sed pilo, atq; eo quidem murino, vestitur. Ita homines plerīq; volatu qualicunque præditi, baptismatis tantùm tinctum assecuti, apud catholicos Christum fatentur Petrum Ecclesiæ specificè præposuisse, apud hæreticos impudenter delirant atq; præuaricantur: apud Iudæos Christum rident, apud Mahumetanos tam Iudęos quàm Christianos incessunt, impurissimũ hominũ genus, non modò Vespertilionibus perquàm simile, sed cui meritò ἀπὸ τοῦ μιαροῦ nomen inditum sit, abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

DE OTIDE.

Ωτίδες Gręci dicunt, quas aues Tardas Hispania, damnatas in cibis, propterea quòd ossibus eius effractis teter odor ex medulla ad tædiũ vsq; extemplò sequitur. Sedenim Xenophon earum carnem ait multò suauissimam. De tarditate idem tradit, & faciles captu asserit, q nihilo quàm perdices longius prouolent, celerrimèq; fatigentur. Ægyptij sacerdotes hanc quo- C que hieroglyphicis adnumerarunt.

IMBECILLVS FORtiori assurgens.

QVippe si hominem imbecillum, qui ferociori potentiorīq; assurgeret, ac in rebus gerendis sententijsq; dicundis primas illi partes cederet, significare si vellent, aut ita faciendum admonere, Otidem auem, & equum adpingebant: illa siquidem simulac equũ aliquem in conspectu habuerit, nihil quicquam contata, illum quadam veluti venerationis ostentatione excipit, circumq; volitando & subsequendo deducendoq;, officium facere quodammodo videtur.

NIL ALTVM SAPIENS.

CVm verò Otis omnino auis sit, animi est identidem signũ: alatus enim animus passim apud Platonem. Sed hæc animũ indicat ignauũ ac stupidum, quippe quæ tarda est, corpulẽtiaq; adeò grauis, vt vix sese terra attollat: ita ter-

reni etiam affectus, quo quiſpiam detineatur, indiciũ eſt, quippe qui nihil ſublime ſapiat aut meditetur.

CONTVMAX.

AT ſi quis contumacem aliquem & monitoribus aſperum, ab omniq́ bono opere alienum, hieroglyphico referre voluerit, aptè Otidem & canem pinget: nulla enim auis canem exhorreſcit præter Otidem, quæ ſuæ ſibi conſcia tarditatis, ſimulac canem conſpexerit, aut latrantem audierit, ſtatim arrepta fuga ſe condit in latebras. Per canem autẽ ſuo cõmentario ſacerdotem pręcipuè ſignificari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, rêliquisq́ bonis moribus diſſerentem cõtra impios ſcilicet & improbos oblatrantẽ. Eum igitur qui ſubfugit & ſacerdotes, ingenio plurimùm cõtumaci eſſe conſentaneum eſt.

DE ALCEDONE.

ALcedonem, quod hactenus viderim, Ægyptij non poſuerunt: ea verò apud Italos ſua habet ſignificata.

TRANQVILLITAS.

QVorum vulgatũ illud eſt, per Alcedonis nidum rerũ quarumlibet tranquillitatẽ indicari: mare ſiquidem per dies circiter quatuordecim, quibus auiculæ illę nidificant in littoribus incubantq́, mira pacari ſerenitate compertum eſt. Eſt verò nidus ille miro artificio ex piſciculorum oſsiculis & ſpinulis contextus, ad gladij cuiuslibet ictum incolumis, figura cucurbitæ, præter vnum perexiguum cauum, qua ingrediendi & exeundi ſit parentibus aditus, cæterà concluſis.

IVSTITIVM.

TRanſit & ad res ciuiles figurę huiuſmodi ſignificatũ: nam hę ad maris varietates accõmodantur, eſt enim iuſtitij monumentũ: ideoq́ à Plauto dictum, Alcedones eſſe iuxta forum. Ad ſuſpenſas enim fori procellas, fluctuationesq́ & turbines, hoc aptiſsimè refertur. Nam & Horatius merſari ſe ait, ſi quando res agere adlibuerit, ciuilibus vndis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticeſcunt. Sunt verò dies Alcyoniæ, vt luculentiſsimo carmine Simonides tradidit, ſeptem ante brumam, dum ſcilicet incubat: & ſeptem à bruma, poſteaquam pulli excluſi fuerint: quibus quidem diebus ea tranquillitas non ſemper noſtris locis, in Adriatico quippe ſinu, cõntingit, neq́ etiam Tyrrhena ora, at in Siculo mari ferè ſemper. Fit verò bruma, vt Heſiodi interpretes ſcripſere, menſe Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipſi vocant: & eo menſe à Latinis Brumalia celebrari dicũt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sed enim Traiani tẽporibus, quod de ætate ſua Plinius profitetur, ad VIII. calend. Ianuarias fuit, quo die natus eſt noſtræ ſalutis Aſſertor. Accidit autem bruma, tresq́ cardines reliqui, in octaua ſingulorũ, Capricorni, Arietis, Cancri & Libræ, quæ diuturnitate temporis ob minutorũ aliquot neglectã intercalationẽ, minimè nunc reſpondere cõperias: nam octaua Capricorni, circa vigeſimã eſt nunc Decembris diem. Sed enim hæc perpendere Aſtronomorum diligentiæ dimittamus.

CONSVETVDINIS RARÆ HOMO.

ALcedonem præterea pingebant quotieſcunq́ vellent hominem raró prodeuntem, & minimo temporis momento cum hominibus verſatum ſignificare. Alcedonem ſiquidem videre eſt omniũ rariſsimè: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, brumamq́ ipſam apparet, & vbi primùm per portũ non

plus

A plus quàm nauem circumuolauerit,statim abit, vt nusquã præterea conspiciatũ: de quo apud Stesichorũ latius. Causam huius nidulationis hybernę quærit Albertus,eam esse suspicatus,quod auicula ea rara adeò sit textura,vt æstate ꝓpter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat,hyeme verò obturatis præ frigore poris,humidioreq; effecto corpore,fiat ad conceptũ idonea. Nõ dissimularim hoc loco quod Antigonus ait,Alcedones vbi senescunt, Cerulos vocari. Verùm Aristoteles discernit inter se diuersas,Alcedonẽ, Cerulũ, & Cornicem. Sunt qui harũ marẽ Cerulũ vocent,idq; verũ esse tradũt interpretes Theocriti.

DE CVRVCA.

SVnt pleraq; de quibus Ægyptij parum,alij multum locuti sunt,quæ tamen quoniam Ægyptiacis commentis non dissimilia sunt,in Struthiocamelum hunc infarcienda videntur,atq; in his Curuca,& Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

DE quibus vulgatissimum apud omnes scomma,hominem per eam significari,qui filios adulterinos pro suis pascat. Cuculus enim Curucæ absum- B ptis ouis,in eius nido sua potissimũ oua ponit, vtpote qui se ignauũ minimèq; idoneum agnoscat,qui possit pullis necessaria comparare. Suæ igitur sibi conscius imbecillitatis,eam init rationem ad prolis suæ tutelam, quippe qui omniũ auicularũ iniurijs sit expositus,vereaturq; ne si nidum struat, minimo inde negocio depellatur,idcirco ad alienas cõfugere opes pergit. Curuca itaq; oua illa fouet & excludit,atq; educat pro suis. Aristoteles,si modò legitimum est id opusculum, De mirabilibus auscultationibus,accidere hoc in Helice tradit:addit & in palumbium aut turturum nidis oua ea deponi.

DE CVCVLO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

CVculus quia timiditate maximè omniũ auium excedit,adeò vt à minimis quibusq; auiculis conuellatur,easq; præ metu fugiet, cõmenti nonnulli sunt,hominem minima quæq; expauescentem, per alitis huiusmodi picturam significari. Vnde conuicia illa, siue quempiam C adulteræ vxoris maritum dicere volumus,siue ignauum,siue stupidum,aut nullo animo præditum hominem notare, Cuculum appellamus, vt apud Horatium Sermonibus:

Tum Prænestinus salso multumq; fluenti
Expressa arbusto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus cui sæpe viator
Cessisset, magna compellens voce Cucullum.

Solent,inquit Porphyrio, leuia rustici circa viam arbusta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari:tum illi prouocati, tantã verborum amaritudinem in eos effundunt,vt viatores illis cedant,contenti eos Cuculos iterum atq; iterum appellasse. Ego cùm Octobri mense Roma Neapolim proficiscerer,in eiusmodi iocos incidi,per continuũ diem conuicijs huiusmodi delectatus. Quare cum Acrone dicere possumus, hoc autem ipsa re nouimus, quemadmodũ viatores quos in itinere vindemiatores per agros cõspexerint,cõuicijs agitare gaudeãt, illiq; ita respondere,vt Cuculum eum appellent quasi pigrum,ignauum scilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum est,& quod à Porphyrione dicitur,subfrigidum: hodie siquidem res agitur calumnijs etiam vehementioribus: viatores

G

enim eos nunc Pulterones, nunc Cornutos, nunc alijs atque alijs conuicijs incessunt: illi contrà, siue ciuis, siue magistratus, siue rex ipse occentare coeperit, omne opprobrij genus regerunt, tegendisque retectis turpissima quæque minitantur, præsertim si celsissimis, quæ frequentes tota regione sunt arboribus insederint: quamuis id impunè toto agro Campano Neapolitanoque, tempore vindemiæ liceat, ne quid Liberi libertati detrahatur. Atque hoc illud est quod Flaccus ait, Durus vindemiator & inuictus, cui sæpe viator cessisset. Quoniã verò species Cuculi certo anni tempore non multum differt ab accipitre, locus fabulæ datus, quã in Arati vita Plutarchus refert. Ipsa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent se conspecta, quæ nullam præ se ferat ferocitatem: quoniam, responderunt, suspicamur te aliquando futuram accipitrem. D

TRANSMVTATVS.

POssumus igitur hominẽ qui vel mores, vel effigiem ita commutarit, vt alius penè videatur, per eandem hanc auem significare. Ea enim figurã immutare creditur, & in aliud transire genus, cùm inter accipitres omnino numeretur, licet vnguibus sit haudquaquam aduncis, neque capite accipitri similis, sed colore tantùm, rostro quoque magnitudineque columbino potius quàm accipitrino. E

PVLICVM DEFECTVS.

ALij porrò quoniam Ægyptios animaduerterant de pulicum defectu describendo solicitos fuisse, quippe origanum in eo significato proposuerãt, addidere ipsi Cuculum & humanũ vestigium, qua specie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primùm audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium id defodiatur, nõ gigni pulices vbicunque puluis eo vestigio compressus, sparsus fuerit. Hæc obseruarunt Magi. Pulicum verò nuncupatione, humiles sordidæque curæ sunt intelligendę, quibus impliciti vitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut sculpere insanientis vanique sit ingenij, ob exiguitatẽ, quæ minus repræsentari potest, vsu tamen loquendi frequenter vsurpantur.

IVNO.

PAusanias vbi opera ea recenset quæ Mycenis spectatu digna viderentur, in sceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculũ insedisse dicit, eaque de causa signum ita fieri solitum quod Iunonis desiderio Iupiter aliquãdo in eam auiculam se cõuerterit: tam inania illi de dijs suis cõminiscebantur. Quinetiã locum Coccygiũ appellatũ autores celebrant, in quo Iupiter in Cuculũ sit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita leges, Iouẽ Iunonis cõgressum appetijsse, rẽ tamen occultare voluisse: mutatũ itaque in Cuculũ, abijsse in montẽ qui tũc Thronax, postea verò Coccyx appellatus est, eoque & Iunonẽ concessisse, quæ simulac assedit, Iupiter in eius auis effigie ad eã aduolauit, seque in eius genua proiecit: repulit hunc Iuno excusso peplo, at ille statim mutata facie acceptus ab ea est. Hinc apud Argiuos Iunonis simulachrũ in throno collocari, in manu verò sceptrum poni, supra quod Cuculus. O lepidos & otiosos deos, qui puerilibus his nænijs delectarentur: sed longè magis ineptos, qui talia scriptis mandare non erubuerunt. F

NVPTIÆ.

CVm verò vincula iugalia curæ sint Iunoni, putarim ego boni ominis causa Cuculum deæ dedicari solitũ: boni est enim augurij Cuculus, nostrique solent ex eius cantu ducendæ vxoris tempus percontari. Caro autem eius si in cibum autumnali tempore veniat, cæteros sapores exuperat.

VER-

A VERNVM TEMPVS.

Est & verni temporis signum Cuculus, id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò nuncium eum veris ponit Hesiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι·

Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exulare hominem dicit, quia verum co nuncio veris aduentum intelligant. Pistotherus apud Aristophanem, Auibus, vbi Cuculum Ægyptijs imperasse dicit, tam eos ait quàm Phœnices ad cantum huius auiculę, tanquam ad imperium triticum & hordeum demetere solitos: tempestiuior enim apud eos messis, quàm in Græcia & in Italia sit.

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

Hominem qui nulla iucundiore consuetudine posset ad risum allici, quòd eius expers esset, veluti Socrates fuisse fertur, ostendere si vellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omnino carere tra- B dunt: in liene verò sedes est risus, veluti amoris in iecinore, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaq; de causa dictum, columbam summam significare mansuetudinem, quòd bile careat.

DE VPVPA.

FERACITATIS PRÆCOGNITIO.

Vpupam Ægyptij cùm pinxissent, præcognitā vindemiæ feracitatem, siue lætum ac plenum vindemiæ prouentum indicabant, lætitiam scilicet aliquam affuturam, vt in Vite latius explicatur. Quia si ante vindemiæ tempus valde clangere audita fuerit, nimirum vini redundantiam prænunciare creditur.

EBRIETATIS REMEDIVM.

Hominem verò ebrietate laborantē, ac sibi remediū cōminiscentem, significare cùm vellent, Vpupā & Capillū Veneris herbam pingebant: Vpupa siquidē vuis vescitur immodicè, ita vt plerūq; inde ebria fiat, ac simulac se tētari C sensit, Capillo Veneris decerpto efficacissimè sibi medicatur. Herbā hāc ἀδίαντον Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, eo quòd minimè marcescat, neq; quidem si aqua perfundatur, immergatur've, neq; bruma putrefit, vt herbę reliquæ. Summouent autem Vpupam diuinæ literæ, quam piorū mensis inferri nolunt, querulam quippe volucrem, lugubrē atq; luctuosam, quæ nihil vnquā nisi mœstum & triste meditatur. Vnde per alitis huius hieroglyphicum, hominē vitijs deditum intelligunt Theologi, propterea quòd nemo magis querulus, magisq; mœstus assiduè est, q̃ vnusquisq; vir improbus atq; flagitiosus: sollicitat hūc admissorū scelerū cōscientia, vel inquietū exercet admittendorū cupiditas & impotētia. Nam si tumore superbiæ turgescat, quæ illi vnquā hilaritas arridebit? Fastu cruciatur assiduè, neque vllos tantos putat honores, qui quod affectat explere possint. Repulsam passus est, infelicissimū se mortaliū putat. Auarus est, si iactura quantulacunq; fiat, vicem deplorat suam: si prædam cui inhiabat elapsam videt, miserè cruciatur. Quid iracundus? an non statim vt incensus est pœnas vitij dat sui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui sine causa manus sanguinariæ. Quid inuidus? nónne suimet carnifex indefessus? Quid libidinosus? mentita est amica, æstuat immensum: explcuit cupiditatem suam, lan-

guet & erubescit. Quid vorax? distentus est, ægrè habet: famescit, extorquetur. D
Quid ebriosus? aret guttur, pulmo inflammatur: potauit, mēte capitur, titubat, semianimis deficit: atq; vt semel cum Flacco dicam,

An'ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,

quàm eius animus qui sit improbitati, facinoribusq; addictus flagitiosis? Contrà verò probus modestusq; vir, ruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit semper, æquanimis erit semper, gaudētem hilaremq; scit à Deo vocari, exultantem sacris admoueri. Repulsam patitur, modestè fert: iactura afficitur, paruo cōtentus est: denunciantur inimicitiæ, pacem meditatur: solicitatur à maligno, resistit audacter, lætumq; tunc triumphū agere sibi videtur, cùm semetipsum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè sumit, vt neq; mentem offuscet, neq; debilitet corpus: nullaq; demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari potest, quæ in rectè factorum cōscientia requiescit, cùm se pium cogitet, cùm se vitam puriter egisse reminiscitur.

DE FLORO.

LOngè diuersum ab Otide est ingenium Flori: nam quantum illa venerationis in equū ostendit, tantum hæc exercet odij & ignominiæ. E

FEROX A' MANSVETO superatus

FErocem hominem ab humiliore mansuetioreq; superatū, per Florum auiculā, quam ἄνθον Græci vocāt, significabant. Palustris auis ea est, coloris pulchri, oculorum acie nō satis valens, quæ cum equo semper pabuli gratia dimicat: herba enim vterq; pascitur. Illa vocem eius interdum imitatur, insiliensq; aduersus equū, dorsum occupat, quāq; maximo potest morsu colla armosq; vellicat, hisq; auxilijs freta eum plerunq; fugat.

DE SALO.

QVando verò in has incidimus inimicitias, non dissimiles ab his recensebimus, quæ inter Salum & asinum habentur ingentes. F

INIVRIARVM VLTIO.

AEgythum Ægyptij, quem Latini Salum vocāt, asini vlcera rostro excauantem pingunt, si hominem illatas filijs iniurias vlciscentē significare volunt. Nidulatur hæc plurimùm in spinis, acciditq; vt asinus pruritu vlcerum excitatus, scabendi causa se conferat ad spineta, atq; ita atterat vlcera, nidosq; dissipet: quod quidem illa adeò pauet, vt cùm etiam vocem ruderis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaq; Salus ob eam iniuriam in Asinum inuolat, vleeraq; eius rostro impetit, affixaq; pertinacius quanto maximo potest conatu excauat. Deniq; atrox vsqueadeo odium inter eos esse autumant, vt si vtriusq; sanguinem commiscueris, sponte se vterq; subducat ac separetur, antipathia, ne coeat, pertinacissimè repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

SI verò Florum vnà cum Salo pingerent, hominem qui alterius necessitudinē pertinaciter auersaretur, significabant: quare aues illæ aut auersæ inuicem, aut capitibus saltem obtortis in diuersa, pingendę sunt. Commenti causa ea est, quòd implacabiles inter vtranq; inimicitiæ intercedunt, neq; vllo pacto fieri potest

A teſt vt harum quoq; ſanguis exhauſtus cõmiſceatur: confuſum enim non aliter alter hinc,alter inde cõtrahitur,quàm oleum ab aqua ſubducitur,vſqueadeò natura ipſa diſsident. Quare tibi tria ſunt obſeruanda eiuſdem generis exempla, quorum natura inter ſe minimè congruat,ſitq; pertinaciſsimæ diſcordiæ,Salus & Florus,Salus & Aſinus,&,de quibus ſuo loco dictum, Cornix atq; Noctua. Nanq; vt nihil eſt appetentius,nihil rapacius ſimilium ſui,quàm natura, ita etiã diſsimilium nihil auerſum magis,ac magis abominabile.

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

HOminem ita libidinis vſu confectum exhauſtúmq; vt propemodum exanguis ſit effectus,oſtendere qui vellent,Ardeolã illam pelam pingebant,quæ Græcè ἐρωδιὸς dicitur:ea de coitu ita angitur,vt ſanguinẽ ex oculis emittat,remq; ſummo cum dolore peragat, clamore vaſto atq; admodum inſuaui difficultatem atteſtante. Nomen illi apud Græcos inditum aiunt,ἐπὶ ἔαρ ἰδεῖν:nam ἔαρ quandoq; ſanguinẽ ſignificat.In collectaneis Sudæ B Grãmatici dictã volunt παρὰ τὸ ἐν ἕλεσι διατρίβειν, quòd in paludoſis & humidis locis verſetur,quaſi helodium dicas.Sunt qui eas inter grues recenſeãt: ſunt qui ſimilem grui dicant:& diuinarũ literarum interpretes de aue hac, vbi vulgata Pſalmorum editio habet,Herodij domus dux eſt eorum,varia tradiderunt.

TEMPESTAS.

SEd enim D.Auguſtinus,qui herodium fulicam arbitratur, tempeſtatis eam impendentis ſignum autumat.Sedenim apud Maronem Ardea & fulica diuerſæ ſunt volucres,tametſi vtraq; ſit indicium tempeſtatis:ait enim,

Cumq; marinæ In ſicco ludunt fulicæ, notasq; paludes
Deſerit, atq; altam ſupra volat Ardea nubem.

Sed ſuper hac ſatis eſt à nobis in Ciconiæ commentario diſputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIVS.

HOminem ex aromatum mercimonijs diteſcentem ſignificantes,Cinnamum auem pingunt.Auis ea in Arabia verſatur,quæ ſurculos cinnami congerit, ex quibus nidum ſibi conficiat, quocirca indigenæ C plumbatis eum ſagittis decutiunt,mercis gratia: neque aliud mihi ſuper ea compertum eſt.

DE VELIA.

STVDIOSVS OTII.

STudioſum otij & commodorum hominem indicare qui volunt, Veliam auem pingunt:ea enim in vmbra & aura æſtatem agit,hyemem in apricis:nam & potentes,cùm in eos qui otio literario dediti ſunt, cauillantur,genus hominum ignauum appellant,quod,vt apud Iuuenalem eſt,tecto gaudet & vmbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

IGnobilem hominem,atq;,vti dici ſolet,Terræ filiũ,notare ſi vellent, Aſionem illum pingebãt,qui diuerſus à perenni eſt, corpore pingui & minimè vocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius, cuiuſmodi, qualiſq; ſit: cæterùm Fauonijs tantùm flantibus

cum apparere cõstat, veluti etiã pleriq; homines ignobiles, potentiorũ tantùm D fauore aliquo, tali quippe adspirante Fauonio, nullis alioqui natalibus, nulla probitate, nulla virtute, nulla muniti disciplina, ad clarissimas interdum dignitates euehuntur, omnibus, vnde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc est genus maximũ, quibus pluma aurium modò surrigitur, vnde & nomen illi: otus enim Græcis est, de qua quidem apud Athenæum plura comperies.

MIMVS.

PEr hanc auem pleriq; mimum atq; parasitum exprimunt: non enim à mimica multum distat ars parasitandi, quam ita describit Horatius:

Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Vt puerum credas sæuo dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.

Est enim hæc auis omnium maximè imitatrix, & vt Plinius ait, parasita, & quodam genere saltatrix. E

CORNVTI.

HÆc in clypeo atq; insigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulo antè quàm declinaret Imperium, sub Magistro peditum merebant, ordinis eius signum fuit qui CORNVTI appellabantur: eratq; ales prasini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipse luteus, & circa marginem extremus ruber.

DE IYNGE.

IYnx inter lingua nobiles enumeratur, pro quo nomine Lyncẽ compluscu lis in locis apud Pliniũ corruptè scriptũ offendes, indice etiã illo tam copioso, eodem errore perplexè notato, quippe qui volucre animal quadrupedibus adnumerarint, Lyncem eam, quę nostra hęc Iynx est, arbitrati. Fringillã hanc vulgo dicunt, vt Gaza putat. Græci pleriq; Romani sermonis non vocem, sed significationem secuti, σεισοπυγίδα, Latini à caudæ cõtinuo motu, motacillam dici tradidere, Torquillam alij, à torque quo collum F insignita est: alij turbinem, alij aliter nominarunt: sed nos Pliniani codicis macula iam eluta, ad significata nostra reuertamur.

DICACITAS.

PEr eam pictam nõnulli dicacem hominem intelligunt, propter insignem linguæ longitudinem: linguam enim habet serpentibus similem, quam in longum mensura quatuor digitorum exporrigit, rursumq; contrahit intra rostrum non complicatã, sed terreni lumbrici more collectam, & in sese reductam. Communis autem sermo verbosos garrulosq; homines ab instrumento ipso linguaces appellare solet. Sed ad linguam id etiã addemus, quòd pedes habet Iynx binis vtrinq; digitis insignes: illi tamen hæc de Lynce dicta credidere.

INCANTATIO.

PAssim verò pręcipuum ales hæc fuit incantationũ signum, propterea quòd ei amatoriũ quid natura inesse persuasum est. Quinetiam quæcunq; ad rem amatoriam veneficia, pharmaca, incantationesq; comparantur, vno vocabulo Iyngas Gręci vocauere. Hinc apud Theocritũ intercalare illud, Pharmaceutria:

ἶυγξ ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Scri-

A Scribit Pindarus Venerē Iynga cœlitùs attulisse, quam Iasoni daret: carmenq́ue docuisse, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CVPIDITAS.

IDem Pindarus hieroglyphicè locutus ἴυγγα λυσσιμανέ ἶπορ dixit, vehementē cupiditatem significare volens, vt eius interpretes exponūt. Iynx enim, vt interpretantur illi, vis illa dicitur, quæ cogitationē nostrā ad cupiditatē & amorē trahit. Tradunt nōnulli Pithûs eam filiā fuisse, propter persuadēdi vim: maxima enim persuadendi vis inest amori, nihilq́ue tā incredibile dici potest, quod amanti non persuadeas. Vnde rectè Ouidius: Credula res amor est. Addunt, eam amatorijs veneficijs incitasse Iouem in amorem Iûs. Sed enim Callimachus Echûs filiā dicit, & Iouem (tanta eorum temporum vanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea veneficijs coactum, vt secum rem haberet: vtcunq́ue, mox ab irata Iunone in eiusmodi auiculam transmutatam, veneficijsq́ue amatorijs construendis damnatam.

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETVDO.

B PErniciosæ consuetudinis hominem indicaturus quispiā, Caprimulgum auē pingat: ea enim inter capras familiariter versatur, appetitq́ue earum vbera sugere quod cùm fecerit, vber extinguitur: capra, vt aiunt, excæcatur.

DE TVRDO.

SVIS ARTIBVS ELVSVS.

HOminem qui technis & cōmentis, consilijs've aut artibus proprijs elusus malè perierit, &, vti dicitur, in laqueos quos tetenderat, inciderit, ostendere qui volunt, Turdum viscatæ implicitum virgulæ pingunt: quandoquidem, vt inquit Plautus, ipsa sibi auis mortem cacat: viscum enim nō prouenit, ait Plinius, nisi maturatum in ventre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei simile, de ijs qui in eligendo sibi malo sunt procliuiores & aduersa mox quæ in se ipsi contrahunt, Deo imputant, cùm nihil aliud sit, indurare cor Pharaonis, & Excæcare oculos populi, apud Deum, quàm gratiam suam quæ se largè volentibus infundit, à prauè & iniquè agentibus auertere. Nam simulac quis C Deum dereliquit, quæ bona sunt aspernatus, amissa spiritus gratia, omnibus inde afficitur incōmodis, viam rectam non videt, & contumacem se opponit ad admonitiones, nullo pollet animę sensu, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum à Deo excæcari, & obdurari, quemadmodū Solem occidentem recessu à nobis noctem facere, cùm alioqui nihil à Deo nisi bonum emanet, quemadmodum à Sole semper lumen & calor.

SVRDITAS.

ALioqui Turdus surditatis indicium est, cùm omnium auium eo plurimùm incommodo laborare Turdum, manifestum habeatur. Accedit huc & prouerbium κίχλης κωφότερος, de loquacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS.

SOlitudinarium hominem qui significant, Erythacum auem pingunt, quæ quidem ita secessu ac solitudine gaudeat, vt rarò duas vel in eodem saltu reperire possis. Eam Theodorus modò Syluiam, modò Rubeculam appellat, alterum à syluarum desertis,

alterum à ruboris indicio, quod ex Græca dictione colligitur. D

DE CINCLO.

PAVPERRIMVS.

INueniebam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam significari. Causam Ælianus affatim explicauit, qui Cinclũ auẽ esse dicit imbecillam, inualidamq; adeò, vt nidum sibi ipsa parare nõ possit, alienisq; ideo nidis ouifcetare. Est & apud Sudam aliqua de Cinclo mentio, cui nomen à caudæ motatione sit σεισοπυγίς· ea nimirum lynx est, de qua nunc agebamus. Hanc sanè vulgus plerisq; locis, Græcum vocabulum exprimendo, Codaquassulam dicit. Interpretes Theocriti hoc ipsum agnoscũt, & κιγκλίζειν lumbos motare dicunt, quod Latini fluctuante lumbo reddidere.

CINGANI.

CVm itaq; Cinclus inops adeò sit, necq; certo vsquã lare vtatur, nõnulli errones illos qui nunc totum terrarũ orbem mendicabundi cum chiromãticis vxoribus & liberis peragrant, nusquã certas domos habentes, quos vulgo Cinganos vocamus, Cinclos ab auis huius similitudine appellatos arbitrantur. E

ADVENA.

QVanquã in vniuersum omne genus auiũ apud aruspices pro peregrinis, aduenis & cõuenis accipitur, vt ostenti eius declaratione patuit quod Alexandro oblatum est, dum condendæ vrbis Alexandrinæ in Ægypto modulum ab architectis deposcebat, forteq; euenisset vt neq; gypsus, neq; alba terra vspiã inueniretur, quo situm & magnitudinem cupido Regi describerẽt, architecti ad farinæ opem se contulerunt, eaq; disseminata quaquà vrbis mœnia ducenda erant, accidit vt aues ad eam depascendã auidius aduolarent, quo quidem ostento territus est Alexãder: sed aruspices respondere, prospera vrbi ex hoc portendi, quòd futura esset omnium & nutrix & alumna, soliq; vbertatem esset alienis quoq; gentibus largisimè communicatura.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM PETRVM MELINVM ROM. SENATVS CANCELLARIVM, DE IIS QVAE PER APEM, ET ID GENVS cætera significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. F

VOlatilium significationes, quas in aliquot digeßimus cõmentaria, legisse te scribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum præsens decus & ornamentum: in quibus & Apem habere voluisses, quæ, quòd mellifica est, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandã habere videatur. Proinde si quam, vt superiori anno fecisti, ædium tuarũ partem picturis ornare pares, habiturũ te speras tui generis argumentũ, quo literatorũ oculos poßis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quod tibi fore gratum intellexerã. Sed quod à melle te maiorũ tuorũ nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morũ potius tuorũ suauitate cõparasse, siue id summa humanitas meretur tua, siue affabilitas iucundißima, cuius lepôre omnes ad te trahis ubiq; deuincis, vt de te verè dici poßit, fauum mellis in ore tuo sedem posuisse: siue perelegãs ille scribendi tenor tuus, vbi solutã orationem aut carmen facis, amœnißima quadã dulcedine legentem afficiunt, euenit vt vndecunq; merum mel & sis, & habearis. Ac plenus rimarum sum, neq; me cohibere possum quin epigram-

A *epigramma illud cœnis nostris sodalitijs olim decantatum erumpat. Quid enim prohibet apud ingenium Poëticæ studiosissimum, aliquando poëtam agere?*

Romulei certant lepido certamine vates,
Nominis ecqua viget congrua causa tui.
Nam qui ex te norunt manare poëtica mella,
Mellinum à merito nomen id esse volunt.
Atq; alij malunt correpta parte Melinum
Dicere, Pegaseum quòd melos ore canis.
Sis quodcunq; velis, nullo discrimine amandus,
Seu mihi Mellinus, siue Melinus eris:
Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
Pangis, & oranti spargis ab ore melos.

Id quod eò tibi gloriosius accidit, quòd horũ infelicitas temporum pauca admodũ nunc ostendunt ingenia, quæ bonarum artium amore eruditionis've felicitate capiantur: eoq; alieniores pleriq; à doctrinæ studijs euadunt, quo sunt magis natalium splendore aliquo illustrati. Tu verò cùm ex B *ea sis domo ortus, in qua summi pleriq; viri gentiles tui, & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornamentum geniti, insignia rerum à se gestarum monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Urbe honores, titulosq; foris arma pro salute patriæ victricia, diuitias honestissimis artibus comparatas, nihil rerũ harum amplitudine contentus, à teipso splendorem excitare quæsiuisti, vt clarissima ea familia dignus euaderes, patreq; in primis tuo senatore semper optimo, apud quem tanta educatus es sanctitate. Accessere mox bonæ artes, & egregiæ disciplinæ, Latinæq; & Græcæ literæ, quas eo conatu successuq; assecutus es, vt paucissimi omnino sint inter Romanam hanc nobilitatem, qui parem tecũ gradum hodie conferre possint. Sed quoniam non de literis tantùm, sed de totius vitæ tuæ integritate, atq; animi magnitudine, si quis de te loqui cœperit, sermo faciendus esset, parentumq; tuorũ benignitas omnis explicãda, qui me omnibus humanitatis officijs prosecuti, quam in filios exercere par est, beneuolentiam, charitatem, & studium in me omne præstiterunt, his in commodius tempus dilatis, quod nunc agendum instat, Apem ipsam, quam tibi meritò deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatũ, ne Fucus etiam, helluo ille satis impudens, & molestissimi Culex & Ve-* C *spa sese intruderent, repellere nunquã potui: ac ne vllus & molestiæ & importunitati finis esset, Musca etiã, Cicada & Araneus se his admiscuere. Tu quidem strenuè nimirum & ex prudentia tua feceris, si, ne ab eorũ aliquo lædare, caueris. Verùm agè quid Apes sibi velint videamus.*

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

POPVLVM Ægyptij sacerdotes obsequentissimũ Regi suo significare si vellent, Apem faciebãt illam vtiq; breuem, variã, & in rotunditatem cõpactilem, quæ sola ex animalibus Regem more hominum habet, quem vniuersum Apum agmen cõsectatur, æquè atq; homines Regi obtemperãtes. Rex verò vel aculeo caret, vel ad offensionem minimè exerit: quæ quidem præcipua est in Rege virtus, qui in obeundis vitæ officijs, nõ magis iustitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam ostentare debeat. Ac de populo quidem agnoscit hoc idem Plotinus libro De suo cuiusq; genio, qui ciuilem hominem, popularibus vtiq; studijs deditũ, sed qui perfectã virtutem consequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui verò ciuilem virtutem ad amussim assecutus fuerit, cundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum.

REX. D

MEritò itaq; Regem, qui populos vnanimi beneuolentia ſibi deuinxerit, oſtendere qui vellent, examen Apum proponere cõſuerunt: ſiquidem is foras non procedit, niſi migraturo examine: cumq; procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur reliquo tempore. Cùm populus in labore eſt, ipſe, inquit Plinius, opera intus circuit ſimilis exhortanti, ſolus immunis: circa eum ſatellites quidam lictoresq; aſsidua cuſtodientes autoritate. Cùm proceſſere, ſe quæq; proximã illi cupit eſſe, & in officio conſpici gaudet. Vbicunq; conſedit, ibi cunctarum caſtra ſunt. Miſſam facio miram earũ circa Regem obedientiã, vt feſſum humeris ſubleuant, validius fatigatum ex toto portãt, multaq; huiuſmodi, in quibus enarrandis tanta vtitur ſuauitate Plinius, vt eas ipſas Apes in eius ore mellificare dicas, vnde lepor ille tam dulcis eloquẽtiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi cõceptu facere, vt pleriq; contendunt, ſed naturæ ipſius diuinæ beneficio, quæ vel bruta eouſq; prouexerit, vt pleriſq; in rebus ratione præditos imitentur. Nos verò vult admonitos, vt vbi Apum mores cognouerimus, ducibus parére non recuſemus, negotiaq; E ad Reipublicæ ciuitatumq; ſalutem opportuna alacri animo ſuſcipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui ſub pietatis ſpecie ſuam obtegunt ignauiam, ſuoq; tantùm otio & commodis conſulentes, negotia ſubſugitant, & veluti genus humanum oderint, humanas etiam conſuetudines auerſantur. Adeò verò eſt Apes, vt Muſonius obſeruat, conuerſationis & vitæ ſociæ amatrix, vt ſi ſola relinquatur, deſiderio tabeſcat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & ſimilitudinem referri poteſt. Atq; huc ſpectat Plutarchi illud ſuper exilio dictum, nos quaſi formicæ, vel Apes, ſi ex vna vel cauerna vel alueario exciderimus, hoſpites externiq; eſſe videmur. Hoc ipſum examinis ſignificatum in aruſpicina etiã reperitur, cuiuſmodi ſignum Dionyſio, paulo antè quàm regnare cœpit oblatum eſt, qui cùm equũ è voraginibus, in quas demerſus erat, nulla prorſus cõtẽtione extrahere potuiſſet, diſceſſerat, vt Philiſtus ait, ægrè ferens: cùm aũt aliquantulum progreſſus eſſet, ſubitò exaudiuit hinnitum, ad quem conuerſus equum alacrem lætus aſpexit, cuius in iuba examen Apum conſederat imperij quod occupauit indiciũ. Nam equum ſubiugationi frenoq; F aptum eſſe, ſuo diximus commentario.

REGNVM.

AC ne ab Sicilia tam ſubitò diſcedamus, Hieroni quoq; iam iuſſu patris expoſito, propterea quòd ex ancilla natus eſſet, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanæ opis indigenti Apes in os mella congeſſere: quo oſtento pater ab aruſpicibus admonitus, filium recolligendum duxit, moribus & diſciplinis ijs erudiendum curauit, per quas poſtmodum ad præmonſtratam Regni maieſtatem facilè peruenit. Ita verò nomini regio fauorabiles ſunt Apes, vt in cauſa fuerint, ne Oneſili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathuſij ſupra portam vrbis ſuſpenderant, inſepultum diutius maneret: in id enim iam exanimatum, examen Apum mella contulerunt, fauiſq; referſerunt. Hinc loci incolæ oraculi ſuper hoc requiſiti reſponſo moniti, caput honorificè ſepelierunt, Oneſiloq; quotannis, vt Heroi, ſacra inſtituerunt.

GRATA

A

GRATA ELOQVENTIA.

ADdunt nonnulli, suauem eloquentiam per hieroglyphicū Apis significari. Quanquam Diogenes suæ morem gesturus mordacitati, orationem blandam, vtpote ad fallendum vel ad gratiam paratā, mellitum laqueum vocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis consedissent: ex quo responsum est, singulari illum suauitate orationis futurum. Ita præuisa eloquentia est in infante per Apem. Et huiusmodi tale D. Ambrosio è nostris contigisse, memoriæ proditum est. Idem & Pindaro poëtæ accidisse Pausanias tradit, cùm is puer adhuc Thebis digressus æstiuo tēpore Thespias proficisceretur, calore exuperante aliquantulū à via declinauit, & sub vmbra nonnihil acquieuit, cui in somnum soluto Apes in os mel congessere. Et ita demum quemcunq; veteres ab eloquētiæ suauitate cōmendarent, eum ab Apibus nutritum dictitabant. Sic & Theocritus Comatā beatissimū ait, cui huiusmodi nutricatio contigisset. Apud Hesiodum, Theogonia, Musæ amicorū linguis rorem instillant. in castigatis enim exēplaribus, non ἀοιδὴν, sed ἐέρσην legitur:

B

τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην·

vbi interpretes ἐέρσην δρόσον interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde verò eloquentiæ suauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Isthmijs posuit, ἐν δ' ἐρατεινῷ μέλιτι, pro felici successu, quem Iupiter propinat: vbi commentatores gaudium intelligi volunt, quod ex commendatione & laudibus percipitur, si præsertim ille ab eloquenti & erudito viro optimè prædicentur: qua quidem voce, teste Themistocle, nulla suauior exaudiri potest.

POETICÆ AMOENITAS.

OMnium autem consensu receptum est, per Apis hieroglyphicū poëticam intelligere amœnitatem, vt apud Horatiū: Fidis enim manare poëtica mella: & vt ait doctissimus vndecunq; Varro, Apes causa Musarū esse dicuntur volucres: quòd si quando displicatæ sunt, cymbalis & plausibus & numeris reducuntur in vnum locum. Pindarus hymnorū suauitatem & elegantiā, per mel candido lacte cōmixtum intelligendum dedit, vbi Nemeis dicit: ἐγὼ τόδε τοι πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura est, ac perinde genium & venam indicat. Mel verò, propterea quòd magno Apum labore cōficitur, artem & diligentiam significat. Hinc clamat Horatius:

C

Vos o Quintilius sanguis carmen reprendite, quod non
Multa dies & multa litura coercuit, & quod
Perfectum decies non castigauit ad vnguem.

Et ipse de se, quantum pertinet ad laborem & diligētiam, quam scribundis versibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matinæ more modoq;.

Non enim temerè vsqueadeò assurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoscat & vena diuite copiosum, & magno studio & arte simul elaboratum. Quin & suam fert super hoc loco sententiam:

Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est. Ego quid studium, sine diuite vena,
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

FVTVRI SECVLI BEATITVDO.

QVæsierit hîc sanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum se populum

ſuum in terram lacte ac melle fluentem: paſsim enim hieroglyphicum aliquid ſapit diuinarum literarum ſermo. Igitur Theologi noſtri, referente Heſychio, hoc ad futuri ſeculi delicias beatitudinemq́ transferunt, quòd ex cibis, quibus hic vtimur, nihil his ſuauius neq; dulcius inuenitur: tum quia ſine labore comparantur, & nulla indigent præparatione. Nam bona illa abſq; vlla ſolicitudine, ſine dolore, ſtudio nullo, apparatu nullo, conditurae nulliùs egentia, tanquã effuſo copiæ cornu ſuggeruntur.

DVLCIVM APPETITVS.

APes autem quia dulcia tantùm guſtant, ſi paſcentes pingantur, hominẽ hieroglyphicè ſignificãt qui dulcibus tantùm rebus delectetur, dulciaq́ omni cura ſtudioq́; perquirat. Horatius cùm dulcedinẽ & ſuauitatem, quodq́; maximè placeret, exprimere vellet, Si iuuat, & melli eſt, inquit. Plutarchus libello De coniugalibus præceptis, Mulier, ait, quæ viri primo congreſſu territa coniugalem inde copulam ſubfugitat, ſimilis eſt ijs qui Apicularum aculeis patienter ſe offerunt, mella ipſa reformidãt. Ad eandem reſpiciens iucunditatem Catullus, ſuum illum Paſſerem, Lesbiæ ſuæ delicias, cùm maximè lepidum indicare velit, mellitũ fuiſſe dicit. Deniq; Virgilianus Damœtas cùm Pollionis amicis optat mella fluere, nihil aliud ſibi vult, niſi vt copioſiſsima rerum omniũ, quę ſuauiſsimæ iudicẽtur, vbertate diteſcãt. Egregiè verò Pindaricũ eſt, mel pro ſuaui, tranquillo, & maximè expetẽdo amabiliq́; bono ponere: quare de Olympijs victoribus ait, ὁ νικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφὶ βίοτον ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν: quod exponunt interpretes, victores vitæ reliquũ agere in terra melliflua, hoc eſt, tranquilla deinceps ſuauiq́; perfrui quiete. Idem cùm κόρον ἔχει καὶ μέλι dixit, mel etiam ſatietatem habet, nihil aliud voluit exprimere, niſi ſupremam quandam ſuauitatem atque dulcedinem ineſſe melli, quę tametſi ſupremè delectabilis eſt, ſatietatem tamen afferat: quam ſententiam παροιμιωδῶς protulit. Paulò ſecius Horatius ſenſum eundem attigit, vbi dixit, Dulcia ſe in bilem vertũt: quod tamen ex phyſica diſciplina eſt ab eo ſumptum: aiunt enim medici, cibaria dulcia confeſtim in bilem abire.

DIVTVRNÆ VALETVDINIS PROSPERITAS.

INuenio vitæ proſperitatẽ ac inoffenſam valetudinem in lõga æui ſpatia productam, per hieroglyphicũ Apum in fœcundo oleæ ramo conſidentiũ ſignificari: id quod mihi Democriti reſponſum in memoriã adducit, qui olim interrogatus, qua ratione quis longiorem vitã aſſequi poſſet: Interiora, reſpondit, melle irriganda, exteriora verò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum oſtendit, animũ quantacunq; fieri poteſt ſuauitate permulcendũ, hilaritateq́; vndecunq; captandã, omni prorſus amaritudine atq; acerbitate procul ablegata, neq; quicquã quod exulceret, intromittendũ: corpus verò exercitio conſolidandum, quod quidem in otio torpeſcere neceſſe ſit. Nam vt cõmentario ſuo dictũ, oleum inter alia ſignificata, exercitiũ quoq; denotat. Sedenim Ariſtoxenus Pythagoricos plurimũ melle vſos tradit. Neq; tantũ calidi panis ſuffitu Democritus vitã dies aliquot in amicorũ obſequiũ produxiſſe fertur, verũ & vapore mellis naribus admoto. Omnino aũt ferunt, quibus mellis vſus frequentior fuerit, vitã diutius producere. Contrà verò qui cibis acidis delectenẽ, breuioris eſſe vitę. Sanè Cyrnios populos, qui ſcilicet Corſicã inſulã incolebãt, longæuos vixiſſe tradit Athenæus, q; aſsiduè mellis vterenẽ cibo. Nam & Diophanes, qui de re ruſtica libros conſcripſit, longæuos euadere dicit qui mellis eſitatione delectati fuerint. Præſtat verò in ſenecta ipſa plurimùm pane & melle paſci: neq; enim ſo-

lùm

A lùm, vt is asserit, viuacitatē adiuuat, sed & sensus omnes sanos & integros custodit. Quāvis, quod ad Athenæū spectat, nostri mel Corsicū dicāt habere aliquid in se, quod amaritudinē sapiat: vnde dixerit Ouidius de nefasta & exitiali cera:

Ite hinc difficiles funebria ligna tabellæ,
Tuq; negaturis cera referta notis,
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ,
Melle sub infami Corsica misit Apis. Et,
Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, Maro prius dixerat.

Insaniosum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod qui copiosius edissent, & vomere & excernere cogebant, neq; quidem omnino stare poterāt.

MERETRIX.

SEd quoniā trahente rerum fluxu impegimus in mellis vitia, minimè dissimulandum quòd quadragesimis Hebræorū castris Hieronymus putat Ionathā cōtra detestationē patris gustasse mel intellectu mystico, quod scilicet destillat à labijs mulieris meretricis, & forte deprehēsum, vix populi precib. liberatū. Porrò mel nō offerri in sacrificijs Dei: & cera quę dulcia cōtinet, nō lucebat in tabernaculo, sed oleū purissimū, quod de oliuarū exprimit amaritudine. Quòd verò sit verisimilis Hieronymi coiectura super Ionatha, Aristoteles tū milites plerosque omnes mulierosos esse, tū scriptores rerū, qui recēsent Hebræorū mores, gētem eam esse ponūt salacissimā. Sed Ionathā pro innocentia sua dicentē mihi videor audire: Cur igitē ego conquestus palàm sum, satis imprudenter fecisse patrem meū qui populū tam longe addixerit esuritioni, vt vel modico cibo, quem sors obtulisset, suorum vires vetuerit instaurari? Quorsum vlla hîc impudicitia? Nam quomodo ego, qui à sole exoriente hostes vno tātū comitatus famulo, cū per inaccessas crepidines ad eos irrepsissem, quotquot obuiam habui aggressus cecidi, & in fugā verti, et mox accitis meis, ad vesperā vsq; perseuerātissima occidione persecutus sum, quo pacto deliciis & genio vacare potuissem, q pro summo Dei nostri honore, populiq; totius incolumitate, ad extremā vsq; delassationem cōfectus erā? quare illa obsecro adulterina, cōficta, subdititia, nequaq; à tā probo, tā pio, tā acri veritatis propugnaculo, tā immeritò de me vnquā cogitata credideritis.

EXOTICÆ DISCIPLINÆ.

C VT verò nos mellis damna prosequamur, id etiā addemus, quòd Hierosolymitanus Hesychius nō Poëticā tantùm, verùm omnē Gentiū doctrinā per mellis Apumue hieroglyphicum significari tradit, quòd in suauitate verborum & eloquij dulcedine tota consistit, rerū autē inanis est. Eoq; trahūt Solomonis illud ex Prouerbijs: Nō respicias ad mulierē meretricē: fauus enim destillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima aūt illius amara quasi absinthiū. Quo minus miremur, si qui longo pòst tempore successit, Plato quoq; Musas sui temporis meretriculas appellauit. Præceptū verò, vti paulò antè dicebamus, diuinis literis, ne quicquam mellis in sacrificium Domino adoleatur, sed in munus primitiæ eius offerri possint. Præcipit enim ex parte, illius sapientiæ primitias offerri, non autem plenius ea vti, quippe vt fides nostra non in sapientia hominum consistere videatur, sed in virtute Dei, vt Paulus in priore ad Corinth. epist. Ea verò de causa mel, vt ait Eucherius, in sacrificijs offerri prohibebatur, quia resoluti blandimētis deliciarum, aut dulcedine voluptatum, non possunt mysteriorum Dei esse participes. Hinc pascha Domini comedi cū amaritudine iubetur, quia sit semper austera districtio veritatis.

DE VITÆ DVLCEDINE AMARITIES. D

ATtingemus ea quoq;, quæ complexu rerum posśint in orationem absolutam coalescere: vt si quis amaritudinem aliquam, aut infortunium, quod anteactæ vitæ suauiśsimum ocium & tranquillitatem exasperet, per huius generis hieroglyphica explicare voluerit, nõ alia congruentius pictura signóve vtetur, quàm figurato mellis fauo, de summo cuius absinthiũ pullulet, herba nimirum amariśsima: quod quidem Lucretianum illud sapere videtur, quod in nostræ vitæ conditione frequenter occurrit:

Medio de fonte leporum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis faucibus angat.

POPVLARIS FVGA.

COmmenti sunt nonnulli popularẽ fugam per examẽ Apum & subiectũ fumum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis consternantur, in fugamq; vertuntur, quàm fumo supposito. Atq; hac similitudine vtitur Apollonius Argonautis, in describenda Bebryciorum fuga, simul atq; interemptum Amycum conspexere.

OBORTVS IN MOESTITIA LEPOS.

E

SEd longè suauius illud est, quod per Apes ex cadauerosi leonis ore prodeũtes innuitur. Pingi potest hoc, vbi quis aut à detractoribus malè habitus, insigniorẽ fuerit existimationem assecutus, aut inimicorũ contumelijs affectus clarior euaserit, aut ex illatis iniurijs creuerit. Mordaciśsimus est enim leo, violentus, & ferox. Apes verò in eius faucibus mellificantes, prospera & suauia quæ subsequuntur indicant. Verùm historia vetus ansam huic hieroglyphico subministrauit: quippe Samson Dauidanus tribulis cùm in ferociśsimi leonis occursum illapsus esset, vltrò belluam adortus eam strangulauit, peremptamq; ex publica via in syluam proximã pertraxit, eamq; ibi in abscondito reliquit. Paucis verò pòst diebus proiectæ belluæ cadauer inuisurus eò redijt, vbi mira res oculis obiecta est: nam frequens Apum examen in tabidis eius faucibus fauos fabricare occœperant. Vnde illi postea quæstionis argumentum fuit, quã Palæstinæ iuuentuti dissoluendam proposuit, Qui fieri posset, vt truculenta immanisq; res, eademq; voraciśsima, suauiśsimum ex ore cibum erogaret. Cuius quidem quæstionis historiã solius vxoris silentio crediderat, eius fidem & taciturnitatem exploraturus. Hinc illa mox medio conuiuio, ob rem ab vxore proditã, exclamatio Samsonis plena acerbitatis exaudita, Nihil esse fœmina fallacius. F

PROPHETARVN ORACVLA.

MInimè verò prætereunda sunt etiam alia, quæ sacris nostrorum literis traduntur: Quàm dulcia faucibus nostris eloquia tua super mel & fauum ori meo. Et alibi: Iudicia Dei dulciora super mel & fauum. Omnis enim prophetia suaues cœlestis doctrinæ fauos, & dulcia diuini eloquij mella cõponit. Et Debbora libro Iudicũ prophetię particeps facta, Apis interpretatur, vt ait Adamantius. Et omnes deniq; Prophetæ sub Apis nomine comprehunduntur, coruṁq; faui ea sunt oracula quæ literis mandauere. Atq; hoc est bonũ illud mel, quod comesse iubemur. Quicũq; enim oracula ea diuina meditatione cõplectitur, scriptis vatũ nostrorũ sermonib. alitur & recreatur, is mandatum illud diuinũ exequitur,

quo

A quo preceptū est, Comede mel fili: bonūq; id esse reipsa protinus experiē. Quod autē de Assertore nostro prædictū est, mel comedet: mel hic Adamātius nostra de virtute colloquia significare profitetur. Quotiescunq; enim de abstinendo à voluptatibus, de domitanda nequitia, de iustitia, de prudentia ex animo dissērimus, sermonis istiusmodi suauitatē libentissimè pascit Deus, hosq; liquores assiduè sitibundus inquirit: cui si nequitiæ, si pusillanimitatis, si scelerū & stultitiæ amarulēta pocula propinauerimus, gustū vt offensus refugit, & vt fel odiosum auersatur.

CONCORDIA.

ET quia moris erat infātes à lauacro susceptos lactis & mellis gustu primùm imbuere, nōnulli hoc ad cōcordię significationē factū autumant, Tertulliano ita dicente: Inde suscepti lactis & mellis concordiā pręgustamus. D. etiā Hieronymus aduersus Luciferarios de hac ipsa re in hūc modū: Nam & multa alia quæ per traditionem in Ecclesiis obseruantur, autoritatē sibi scriptæ legis vsurparunt, vt in lauacro ter caput mergitare, deinde egressos lactis & mellis pręgustare concordiā. Id tametsi faciunt iam adulti, quandā tamē infantiæ significatio-
B nem præ se ferunt. Fuit verò aliquibus mos, vt loco mellis, vinū cum lacte propinaretur. Nam apud Occidentis populos diu obseruatū est, vt tinctis sacro lauacro ad eiusmodi innocentiæ, quæ pręcipua est in parua ea ætatula similitudinem quandam, vinum & lac tribueretur. Eoq; Tertullianus Esaiæ dictum trahit: Venite, emite absq; argento, & absq; commutatione, vinum & lac.

CASTITAS.

INcorruptā ad hæc virginitatem, & castum animi propositū, per Apem significari id argumento est, quòd ipsæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & vt Plutarchus Coniugalibus pręceptis ait, Apes eos malè accipiunt, qui recentes à muliebri copula superueniant: sed mulieres quæ Veneri operam dederint, acrius inuadunt, quiq; vel vinum potum, vel vnguenta oleāt. Nam & Maro eas ignorare venerem his versibus attestatur:

Illum adeò placuisse Apibus mirabere morem,
Quòd nec concubitu indulgent, nec corpora segnes
In venerem soluunt, aut fœtus nixibus edunt,
C *Verùm ipsæ folijs natos, & suauibus herbis*
Ore legūt. Hinc Pythijs ait Pindarus, σὰ δ' οἱ τούτῳ λόγῳ χαιρούσης ἔρ... μελίσσας. quo loco interpres subijcit: Propriè quidē Apes sacras Cereris ministras appellauit, impropriè verò omnes alias, propter animalis puritatem. Nam & alibi sacris cū Apibus delectari dicit. Alij Nymphas sacrificiorū pręsides appellari tradiderūt. In diuinis quoq; literis Apē virginitatis imaginē esse dicit Eucherius, nulla tamen causa reddita, quia scilicet eam satis ex Marone cognitā arbitrareē.

ADVLATOR.

VErùm aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempe simulachrum eā esse adulatoris, vtpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ spiculum: atq; ita homines qui lingua blandiuntur, latenter verò feriunt, significare: loquendo enim mellis dulcedinē proponūt, re verò ipsa vulnus inferunt.

VLTIO.

NEq; defuerunt veteres Theologi, qui Apem vltionis & iracundiæ signum in diuinis literis esse dicerent, citatis ex Propheta locis: Et Apis quæ est in Assur. Et: Circundederunt me sicut Apes.

ARTIFICIVM. D

NAm illud quod Solomō ait, Vade ad Apem, & disce ab ea quàm laboriosa sit operatrix, vnicuique manifestum est artificij sedulitatisque illam esse hieroglyphicum, Virgilio præsertim naturā eius tam luculenter explicante, vt versus eos & decies & centies memoria repetisse neminem vnum pœnitere possit:

Nanque aliæ victu inuigilant, & fœdere pacto
Exercentur agris: pars intra septa domorum
Narcissi lachrymam, & lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suspendunt ceras: aliæ spem gentis adultos
Educunt fœtus, aliæ purissima mella
Stipant, & liquido distendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti,
Inque vicem speculantur aquas & nubila cœli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto, E
Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.
Feruet opus, redolentque thymo fragrantia mella.

Democritus tamen dicacitate (vt idem identidem repetā) libertateque illa fretus sua, diligentiam hanc & assiduam in re facienda curā improbaturus, parcos aiebat Apibus esse similes, quæ vti semper victuræ laborarent. In quam sententiam Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

SOLSTITIVM.

EST & solstitij æstiui hieroglyphicum Apes, quòd suo ad labores egressu, vt apud Aristotelem habetur, solstitiū id denunciat, eo quippe tempore, quasi ferias quasdam celebrent quiescentes. Sed iam tempus est, vt & nos quoque tandem aliquando quiescamus ab intenta adeò Apum harū inquisitione, si modò vnum, quod haudquaquā prætereundum est, subiunxerimus, quod ab Mnasea Pataræo de Apibus scriptum tradunt: eas humanum genus ab esu carnium ad arborum fructus & hortensia olim auocasse, condimento scilicet subministrato, per quod vniuscuiusque cibi, subacidi etiam & amari, sapor commendaretur: F cuius etiam inuentionis huiusmodi recitat historiam. Peloponnesi, ait ille, Melissa quędam cùm fauum Apum inuenisset, prima omniū gustauit, mox & aqua dilutum bibit, remque alijs indicauit, animaliaque ipsa de se Melissas appellari, & ab hominibus summa cura & diligentia curari obseruarique mandauit.

DE CVLICE.

DE suauitate dulcedineque hactenus locuti, melissæ tēperamentū secuti, quod ipsa non insulse, oppositis iuxta se simulque positis, excogitauit, de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicū est culex.

ACORIS AVIDVS.

EA verò de causa cœptū est proposito Culice hominē acidis illectū indicare, quòd Culices obseruassent nō admodum cupidè appetere dulcia, sed acida quamauidissimè. Leuia hęc fortè videantū, si quis simpliciter acceperit. Sed enim veluti per mel omnē rerū iucunditatē intelligebamus, ita per acorē quicquid est amœnitati contrariū, nobis fuerit proponendū. Esse enim homines qui iucunditatem omnē aucrsentur, verissimū est: & ne longius exempla quæramus, erat mihi

A mihi nepos natura adeò triſti, vt ſi quem hilarius ridentem audiuiſſet, vltro ſtomacheretur & excandeſceret, in reliquis vitæ muneribus quantivis precij, & bonus & prudens. Erat & alter ita riſui hilaritatiq; deditus, vt ad obnũciatas quorumcunq; hominum calamitates riſu difflueret: quinetiã ad patris & matris incõmoda vel ærumnas, etiam ſuas effuſiſsimè cachinnaretur. Præterea qui principum vitas ſcribunt, hæc etiam quamvis humilia conſectantur: vt, indifferentem in victu Iulium Cæſarem, & qui conditum oleum pro viridi appoſitum minimè fuerit aſpernatus: aut Octauianum Auguſtum minimi fuiſſe cibi, atq; ferè vulgaris, ſecundario pane, piſciculis minutis, caſeo bubulo manu preſſo delectatũ, atq; alios huiuſmodi alijs. Quod verò ad rem, quæ præ manibus eſt, pertinet, Tacitum Auguſtum Vopiſcus tradit amariores cibos appetiuiſſe: quare minimè mirum, ſi Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianæ orationis ſuauitate, ad inſectationem vſq; offenſus eſt.

ANIMI AFFLICTIO.

SEd enim cadit & in ſacra nõnulla ciborũ amaritudo, vbi iubet Deus azymis
B veſci amarulentis, in quæ ſcilicet πικρία ſit immixta: quippe animam affligendam, nullamq; illi corporis dulcedinẽ per certos dies indulgendam. Feſtũ enim illud nihil remiſſum, nihil voluptuoſum, nihil luxurioſum, nihil lautum ſibi depoſcit, ſed ſola animi afflictatione, & amaritudine, atq; humilitate celebratẽ. Huiuſmodi eſt propitiationis dies: cùm enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conſpectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICA.

EſT genus Culicum minutũ admodum in volatiliũ inſectorum genere, quod animal in aëre ſuſpenſum, oculi viſum inter volitandum fallit, niſi aciem intenderis validiſsimã: corpus tamen cùm inſederit, acutiſsimo maximeq; tenui ſtimulo terebrat: ita quẽ volitantẽ cernere nequiueras, læſus ſtimulantẽ ſentias. Puto eum eſſe, quem Eucherius in Culicũ genere aculeis permoleſtum ait in diuinis literis, cyniphem appellatum: cuiuſmodi atrocitatis illud eſt, quã Serapiacam vulgò Romæ vocant. Per hoc animal Ægyptiorum plagis adnumeratum, dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quæ minutis & ſubtilibus verborum ſtimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumvenit, vt deceptus nec
C videat, nec intelligat vnde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hieronymus quoq; doctrinæ Ariſtotelicæ ſpincta attribuit, contra Heluidium.

DE COSSIS.

AGMEN.

INgruentem quidem Culicum multitudinem Ægyptij ſignificare ſi vellent, Coſſos vermiculos ſi non pingebant, certè loquendo nominabant. Hieroglyphicè enim modò loquimur, modò ſcribimus. Idq; ea de cauſa, quòd ex huiuſmodi vermiculis Culices generantur. Sed ex Culicũ multitudine infeſtũ aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaquà feruntur ſunt incolis omnibus moleſtiſsimi, ita exercitus quantumlibet amicus quaquà iter fecerit, & moleſtus & damnoſus eſt. Quod ſi vllo vnquã tempore experimento compertũ fuit, infeliciſsima hac ætate noſtra per tot continuos annos magna cum totius Italiæ clade perſpeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quàm olim ab hoſtibus, qui vi rerũ potiti eſſent: cuius mali cauſa eſt militum improbitas, ſummam diſciplinæ militaris gloriam in ſola rapacitate reponentium.

DE FVCO.

D

ADiungendus fuerat api Fucus, vtpote qui non digrediatur ab aluearijs, quibus ſemper inſidiatur: ſed quoniã dulcedinis antitheton ad culicem traxit, nunc ad Fucum conuertemur.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex alienis laboribus vtilitatẽ, delicias, gloriam ſibi comparantem ſignificare ſi vellent, Fucũ pingebant. Sunt hi grandiſsimi inter Apes. Sed enim Fucos fureſq́ apud noſtros cõfundi video. Plinius Fures inter illas grandiſsimos eſſe dicit. Ariſtoteles fures maiores quidẽ Apibus, ſed minores Fucis agnoſcit. Vtcũq́, mellificandi nullam Fucus habet curam, ſed otioſus intus deſidet, vel cùm exit effert ſeſe fuſim in ſublime, gyroſq́ volitat cum eiuſdem generis animalibus, qui exercitũ quaſi faciunt, quod vbi ſatis iam fecerint, quaſi ſe velut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrimè dimicant, & vt Virgilius ait,

Ignauum fucos genus à præſepibus arcent.

E

DE VESPA.

APud Horum legas Veſpã ex corrupto crocodili ſanguine, vel ex eius cadauere procreari. Noſtri ex equino eam cadauere naſci volunt.

PERNICIES SVMMOTA.

VTcunq́, Veſpa cùm apud Ægyptios corruptũ oſtenderet crocodilum, eadem ratione perniciem ſummotam extinctamq́ ſignificabat, quando, vti ſuo commentario dictum eſt ex Diodoro, Crocodilus & mala & ærumnoſa mortalibus illata commonſtrat.

PVGNACITAS.

CÆterùm philoſophi vetuſtiores pugnacitatẽ per hanc innuere videbãtur. Nam & equus, ex cuius corrupto ſanguine Veſpa oritur, belli eſt indicium, vt ſuo cõmentario probatũ. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demoſthenes, vt apud Stobæũ περὶ ἀνδρείας τῆς τελείας, Antiſthenẽ ait aliquando à Diogene correptũ, vt qui exili admodũ voce homines caſtigaret, reſpondiſſe: Veſpas itidem ſonum haud magnum alis excitare, aculeum tamen acerrimũ habere. Quare apud Æneã philoſophũ Platonicum, Euxitheus dum Theophraſti dicta diluit, Si quę ille opinabatur vera eſſent, Veſpæ, inquit, item Hector colligabitur: ambo enim caput varia galea redimiti ſunt, ac perinde pugnaciſsimi. De galea ad id alludit quòd Homerus Hectora ſubinde κορυθαίολον vocat. Et mulierum chorus apud Ariſtophanem, Lyſiſtrate, quieturũ ſe dicit, niſi acceſſerit aliquis, qui tanquam Veſparum examen fodicare ſe, vel irritare aggrediatur. Atq́ hæc omnia noſtra ſunt. Sapientiæ enim XII. habemus: Miſiſti anteceſſores exercitus tui Veſpas, vt illos paulatim exterminarent. Importunũ fortè cuipiã videatur, ſi τῷ παρέργως remediũ ſubiecero contra hanc Veſparũ pugnacitatem: ſedenim quod vtile vel cõmodum pleriſq́ futurum eſt, nunquã ego iudicauerim importunũ. Bellicoſo mollis opponitur. Malua oleris genus, à mollitie, vt pleriq́ tradũt, dicta, Veſpis aduerſatur, pręcipuè ſylueſtris: cuius ſucco, vt Demageron & Pexamus ſcribunt,

F

A bunt, qui ſeſe illeuerit, à Veſpis non impetitur, neq; pungitur. Quinetiam ſi quis punctus iam fuerit, eius herbæ ſucco, aut cõtuſis et impoſitis folijs ſanatur: aper tiſsimo nobis documento, vt cùm res nobis cum furioſo fuerit, lenitatẽ ample ctamur, quoq; acerbioribus ille verbis excanduerit, nos mitioribus reſponſis ignẽ extinguere procuremus, illius dicti memores, μέγιστον ἴσιας ὀργῆς φάρμακον λόγος.

IMPERFECTI MORES CIVILES.

Plato, Phædone, eos qui popularem ciuilemq; virtutem, quam temperantiã aut iuſtitiam nuncupant, exercuiſſent, non eam quidem ex doctrina philoſo phorum, atq; ex eorũ ſententia deſcriptam, ſed ex conſuetudine quadam exerci tationeq; ad aliorum exemplum acquiſitam, poſt obitum in Veſparũ, apúmve, aut formicarum genus migrare contendit: his enim omnino aliquid natura de- dit, quod ciuilis gubernationis ſimilitudinem quandam pręſe ſerat: nam & ipſę collegia celebrant, tribusq; & centurias diſtinguunt, habitationesq; ſibi con- ſtruunt magnificentiſsimas, in quibus cellę ſauorum in morem ſexangulæ om- nes. Sed Apum texta metarũ quaſdam propemodum formas imitantur. Veſpa B rum caſtra potius ſunt, & Mauſolea, orbiculari ambitu, tabulatis ſuper altera al teris aggeſtis. Huiuſmodi fabrica mirificè cõſtructa, cùm Belluni eſſem, ad me allata eſt ex cuiuſdam ſyluæ ſolitudine. Septem ſunt concamerationũ orbes, al- ter ſuper alterũ duorum digitorũ interuallo impoſiti, pilarum columellarumq; interſtitio diſtincti, vt vnicuiq; commodum ſit ſpacium ad eundum & redeun- dum ad domos ſuas. Diameter orbium ad quintum vſq; duodecim circiter di- gitorũ: à quinto reliqui faſtigiatim coarctantur, vt vltimus ad quinos ſenóſve digitos porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, antiquæ arboris ramo appenſus erat, cruſta ſupernè ad omnes ventorum & pluuiarum iniurias contemnendas ſolidata munitaq;. Infrà hexagonales cellæ cõſertiſsimæ: ita reli qua tabulata eadem cruſta celliſq; eiſdẽ ſabrefacta, ſuiſq; columellis ſingula ſu- ſtentata. E ſuperioribus verò ſtationibus beſtiolę omnes abuolauerãt: medias concamerationes innumerabilis multitudo compleuerat, ſolliculo quodam te- nuiſsimo, pro tegumento vniuſcuiuſq; loculi ſuperinducto, quorũ aliquot cùm ſuſtuliſſem, animaduerti Veſpas capitibus in imum adactis, domos eas omnes compleuiſſe. Quę verò in inferioribus erant tabulatis, tanquã embrya videban C tur vermiculorũ inſtar imperfecta: ipſa quoq; eo tegumento, tãquam hybernæ cochleæ, ſed admodũ tenui præmunita, in benigniorem verni temporis horam aſſeruabantur: quæ tamen omnes, ſiquidem grauis hyems fuit, ibidem extinctæ ſunt, neq; tamen computruit quicquam, & tot iam annos eadem forma ſtatuq; ſpectantur. Expectabam quidem veris temperiem, vt quid acturæ eſſent explo ratum haberem, ſed nihil vlterius proceſsit. Fabrica apud me remanſit, non ſine magna omnium, qui eam conſpiciunt, admiratione, tantum artis & ingenij, tan- tumq; in conſtruendo ædificio tam operoſo, perſeuerantiæ beſtiolis his ineſſe obſtupeſcentiũ. Sed quoniam in aculcata hæc incidimus, libet obiter Plinij lo- cum perpendere, vbi lib. XI. cap. octauo ſupra vigeſimũ, Aculeus, inquit, in ore vt aſilo, ſiue tabanum dici placet. Vereor ne illud, SIVE TABANVM DICI PLACET, adulterinum ſit & ſubdititium, vt pleraq; adhuc alia apud autorem eundem addita, quæ niſi peritorum hominũ diligentia vetentur, indiligentię il- li nomen inurant. Aſilus enim diuerſus à tabano eſt, Græcè οἶστρος, vel Marone interprete, *Cui nomen Aſilo Romanum eſt, œſtrum Graij dixere vocantes.*

Tabanus verò muſca eſt lenta, cineritia, quæ Græcè μύωψ dicitur. Rarus præte-

rea est asilus, tabanus numerosissimus. Asilū, inquit Aristoteles, latiusculis quibusdam bestiolis, quæ in fluuiis supernatant, enasci: quamobrem magna asilorum copia circa aquas, vbi id genus bestiolarū est: tabanos verò ex ligno. Item Sostratus de animalibus quarto, œstrum è fluuiali materia nasci tradit, μύωπα verò ex lignis. Idem Aristoteles alibi sanguinea dicit animalia tabanos & asilos, & passim demùm de singulis separatim meminit. D

PERTVRBATOR.

PEruulgatum verò illud est, vt per hieroglyphicū asili significetur is qui aliorum otia perturbat, quietisq; rebus tumultum aut molestiam affert: est enim is, vt Maro cecinit,

Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis
Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther
Concussus, syluæq; & sicci ripa Tanagri.
Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras
Inachiæ Iuno pestem meditata iuuencæ.

Maronianus autem versus de asilo Romana voce dicto nimirum, ostendit verba illa apud Tranquillū ab Othone Galbæ manibus deturbato, identidem obmurmurata in damno esse, si, vt vulgata habēt exemplaria, legamus, τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς. quare castior omnino lectio substituenda. Nam illud quoq; quod magna eruditione viri commenti sunt de longis tibiis, adhuc non liquet. E

DE MVSCA.

INstat demùm, nobisq; negotium facessit importunissima bestiola, quæ licet ab omnibus solita sit abigi, pertinacia tamen sua peruicit, vt de se multi multa scribere cogerentur: nos ea tantùm quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

IMPORTVNITAS AC IMPVDENTIA.

IMportunitatem sanè atque impudentiam Ægyptii sacerdotes notare si vellent, Muscam haud indecenter faciebant: eā enim vt sæpius & assiduè expellas & à te summouere contendas, tanta tamen impudentia prædita est, vt identidem redire, & infestare te minimè vereatur, nullam tuorum commodorum rationem habeat, siue loquare, siue dormias, siue bibas, siue cibum capias, siue legas, scribas, parata semper adstat, vt in faciem insiliat tuam, infesta, importuna, incommoda, nulli rei nisi fastidio de se concitando idonea. Hinc apud Ciceronem secundo de Oratore, ridiculè dictum de molestissimo iuuene, Abige Muscas puer. Hinc Platonicus vir Æneas summæ philosophus integritatis, dum Euxitheum introducit Theophrasti commenta deludentem, qui dictitabat animas relicto humano corpore id genus bruta sectari, eisque inhærere, quorum opera visæ fuerint imitari, vt Hyperbolum quendam impudentiæ notaret, inquit: Musca item Hyperbolum trahet, quippe par fuit vtriusque impudentia. F

PERTINACIA.

EA tamen improbitas pertinacissima, qua nunquā rebus quietem esse sinit, tanti fuit, vt inter prælia deorum, grauissimasq; res poëtarū principem Homerum illexerit ad eius pertinaciæ perseuerantiā memoriæ demandandam, hieroglyphicumq; proponendū, quo ferox hostis insultat hosti, neq; moram neq;

requiem

A requiem dat vllam, donec vulnus inflixerit, & audaciæ confidentiſsimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur:

Καὶ οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσιν ἐνῆκεν.
Ἥτε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο Ἰσχανάᾳ δακέειν.

Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorum longè principem prędicant, cuius Muſca eſt hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoſcit: nunquam enim ceſſat ille humanū genus modis omnibus infeſtare, & modò hos, modò illos ad perniciem laqueos tēdere, ac omnes, quibus nos perdat, vias intentare. Obſeruauerat etiam Eucherius, Muſcam in diuinis literis modò pro cacodęmone, modò pro impuro atq; malefico homine, modò pro idololatriæ ſpurcitia poni, eo Solomonis citato loco: Muſcæ morituræ exterminant olei ſuauitatem: hoc eſt, adeò malignum eſt Muſcarū genus, ac perinde Beelzebub, vt vel ſi moriendū ſit, dū aliqua noceat, quippe vel bonos alicuius mores corrumpat, vel virtutē aliquā infringat, ſe quoq; ſimul perdi pro nihilo habeat.

RES GESTA COMINVS.

B MVſca etiam aliquando in Laconū clypeis inſigne fuit: quam cùm quidam non omnino vera maiorem in parma figuraſſet, obijcienti quòd latitandi cauſa id feciſſet: Imò, reſpondit, ſignum eſt, me tam proximè ad hoſtes accedere, vt Muſca ab eis internoſci poſsit.

INDOCILITAS.

QVinetiā indocilitatis hieroglyphicū eſt Muſca: nullum ſiquidem omnium animantium minus docile exiſtimatur, neq; minoris intellectus. In qua ſententia eſt Plutarchus Sympoſiacōn octaua decade, duo tantū domeſtica animalia eſſe dicens, quę nunquam humano conuictu manſueſcant, neq; tactum admittāt, neq; conſuetudinem, neq; vllius rei aut diſciplinæ cōmunionem, quippe hirundinem & Muſcam, quam ſemper & indocilem, & feram permanere, vti omnibus patet, aſſeuerat. Videre etiam eſt in hominibus, eos egregiè temerarios & impuden-

C tes eſſe, omniaq; audere, qui nulla elegāriori doctrina præditi ſunt: contrà alios quo peritiores fuerint, eo modeſtiores verecundioresq; eſſe. Hinc apud Horatium hominē notari videas, qui cùm Athenis per annos aliquot libris inſenuiſſet, Romam reuerſus ſtatua taciturnior ingrederetur, quippe id cōtra vulgus ſentiens: nam ſenſus ille ex imperiti vulgi opinione deſumptus, cùm nimirū intelligat Horatius, probum doctumq; virum, eſſe malle eruditū, quàm videri, popularemq; aurā illam protinus aſpernari. Deniq; verum illud eſt quod Plinius Nepos ait Epiſtolis, recta ingenia debilitari verecundia, peruerſa cōfirmari audacia. atq; ita quo quis imperitior, eo impudentior atq; iactantior euadit, quod Gręco etiam axiomate confirmatur, ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δ᾽ ὄκνον φέρει: Imperitia quidem audaciā, eruditum verò rerū examen timiditatem affert. Meritò itaq; viro forti odioſa Muſca, & ſapienti temeritas. Ideoq; Hercules eas ſuo de ſacello abegiſſe dicitū, Myodem quem vocabant earum deum imprecatus. In Olympiæ ſacro fortium carmine, tauro, deo eidem, vt aiunt, immolato, nubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc ſuperius Beelzebuben diximus ex Hieronymo.

CYNICI.

IN sacris nostrorum literis habetur Cynomyiæ mentio nõ cõtemnenda, quippe inter Ægypti flagella enumerata. Muscam eam caninã plerique dicunt, adiecta scilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorũ sectam animali huic persimilem dicit Adamãtius, qui ad reliquas improbitatis suæ deceptiones, voluptatem etiam et libidinem inter bona summa commemorabant. Nam quòd molesti essent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, multorũ est testimonio manifestũ. quòd verò & impudentes, vel vnius Diogenis improbũ facinus indicat, qui vel medio in foro spectante populo, hominem, vt ipse iactabat, plantare non erubescebat. Ita plerique hodie, dum leuia quædam publicè reprehendunt, grauissima quæque ipsi sibi permittunt. Apud Eucherium locus animaduertendus est de Cynomyia, quæ nõ Musca canina, vt quidam putant, Psalmo sit accipienda, sed Musca potius omnimoda. quod si admittatur, non per y Græcam literam scribi debet prima syllaba, sed per œ diphthongũ: atque ita dicendum esset pro Cœnomyia, Muscarum genus omne.

DE EPHEMERO.

APud Cimmeriũ Bosphorũ Hypani fluuio veluti folliculos acinis maiores ferẽte, gignitur Ephemerus, animal quadrupes volatile, quod nos Diarium appellare possumus.

VNIVS DIEI VITA.

PEr hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui nõ vltra vnius diei spatium vitam produxerit, nonnulli significandum censent. Id enim animalis genus vt eruperit è folliculo, in pomeridianũ vsque diei tempus viuit, & volat, mox descendente sole macrescit & languet, deinde occidente moritur, vita nõ vltra diẽ vnum prorogata. Eiusdem imbecillitatis est papilio, in grandissimæ muscæ speciem, colore albido, qui ex folliculo bombycis intra suam araneam cõditi transformatique erumpit, candidoque exceptus velo, oua haud ita multò pòst papauerum seminibus paulò maiora, edit plura numero, mox intra paucissimarum horarum spatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari posset hieroglyphicum, quod indicaret, re bene gesta vitam exhalatam, vt Epaminondam Thebanũ, & Leonidam Spartanum fecisse legimus. Ac ne quis commentitiũ ac fabulosum censeat quod super Ephemero autores tradunt, vt bombycem prætereamus, quem tota iam Italia domi vnusquisque contueri potest, in Britanniis fluuius est, vel, vt nonnulli tradunt, euripus potius, qui totam fermè insulam diuidit: vtrinque in ripæ marginibus arbores sunt, quæ folliculos ad oui anserini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in subiectam aquam decidentes, simulac molliti fuerint, aperiuntur, deque singulis singulæ exclusæ aues abuolant, pipionibus paulò minores, candore insigni, alisque adeò plumatis, vt altè statim auferantur, neque quò migrent vlli adhuc compertum aiunt.

DE CICADA.

VT verò bestiolis his finẽ imponamus, admonet Cicada, quæ cõtinuati soni raucitate molesta, nos omnino videtur edocere, vt eius exemplo tædio esse caueamus, tam multa congerentes. Eius igitur hieroglyphica prosecuti, aues iam & volatilia reliqua valere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

AEgyptii sacerdotes hominem sacris initiatũ, & mysticæ disciplinæ peritiam assecu-

A assecutum, per cicadam significabant, in eam scilicet admirationem adducti, quòd animal tam exiguum, nullo oris cōmodo, non faucibus, non lingua prędi tum, tam argutè caneret tamen, tam'que altum insonaret. Esse huius instar doctrinam mysticam, & suas præsertim literas, quæ nullo syllabarum complexu, nulla partium orationis textura constructæ, sed sola animalis cuiuspiā, vel alterius rei repræsentatione, absolutæ significationis orationem facere videantur, quę sese longè diuerso ab aliis literis modo legendam exhibeat. Putabant verò Ægyptij Cicadam, vt apud Horum legere est, per aculeum emodulari, quòd motu suo stridorem cieret veluti plectru quo citharæ pulsantur: ore quippe caret Cicada, eademq; cæca est, prolixum tamen quiddam, compactum indiuisum'que gerit, simile ei quod linguæ speciem refert in iis, quibus aculeus in ore est, eo'que ipso rorem haurit, quod vnum illi & peculiare est alimentum. Vnde apud Maronem:

Dum cytiso pascentur apes, dum rore cicadæ.

Cęterùm de sono diuersa est aliorum sententia, quippe qui attritus sit interioris spiritus. Quinetiam experimēto compertum est, Cicadam non canere per oris B aculeum, sed colliso, attrito agitato'que frequenter cauo vtero, quod pueri digitorum stimulatione non semel explorauimus.

DICACITATIS CASTIGATIO.

CVm verò sonus ipsius animalis argutus quidam stridor potius sit, quàm cantus vllus, & strepitu aures offendat, natum inde prouerbiū, Cicadę vterum ne scabito, quotiens reprimenda est cuiuspiam dicacitas aut petulātia, vt si pergat dicere quod vult, scurrili'que aut maledico morsu impatientiorē aliquem tetigerit, ipse postea repercussus, quæ nollet audiens erubescat. Et quod in hanc sententiam ait Hesiodus:

Εἰ δ' ἂν εἴπῃς ἅ θέλεις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

Et huiusmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchū plura. Proclus Diadochus putat Cicadę cantum ex alarum, qualescunq; sunt, attritu prouenire: ait enim, ὁ τέττιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι τείνων ἑαυτὸν, καὶ ἦχον ἐκπέμπων: Cicada canit alarum freta ministerio, semetipsam applodens, & strepitum ita ciens. Quod & Hesiodus agnoscit, ποιεῖν ὑπὸ πτερύγων.

VANA GARRVLITAS.

C CVr autem nonnulli vanā & inanem garrulitatem per Cicadam significari dixerint, ex Aristotele, quem non intellexerunt, desumptum crediderim, qui Platonis ideas à materia disseparatas, prioribus analyticis τερετίσματα esse dixerit, quippe vt nonnulli aiunt interpretes, nihil nisi inanem cantilenæ cuiusdam garrulitatem præ se ferentes. Quem Cicadarum cantum vt importunū & impudentem, ita Demetrius philosophus notat, cùm à Domitiano pulsus Italia cum Apollonio

quereretur: Cicadis, inquit, impunè licet obstrepere, nobis ne quidem mutire fas est. Apud Aristophanem, κεφάλαιος, quę iustus sermo commendauerat, iniustus ait Cicadarū plena esse. Sed enim quantū ad Aristotelis τερετίσματα pertinet, piè magis fecerimus, si dixerimus discipulum longè honestius, quàm alij putent, de præceptore suo loqui, sanctius'que sentire super ideis, quàm interpretes, nostri præsertim temporis opinentur: quippe cùm Aristoteles de iis tractaret quæ fa-

cerent ad demonſtratione͂ per ea quæ ipſe conſtituit artis elementa, nõ obiicien- D
das huc ait ideas Platonis, quia τερπίσματα ſunt, hoc eſt, myſticum quiddam ſapiunt, atq; ideo nihil ad demonſtrationem qua de nos hic agimus, conſerũt: ingenij illud, atq; animi ſupra ſenſum elati negotiũ eſt, hoc quod præ manibus eſt nobis, vni applicitum eſt ſenſui. Vocabulum enim τερπίσματα, inter alia ſignificata myſteriũ etiam ſignificat: & ſuperius Cicadam myſtici hominis hieroglyphicum Ægyptijs eſſe commonſtrauimus. Sanè verò Propertius in garrulitatis ſignificatum acanthidem lenam vocat, à ſermonis tædio & loquacitate, auriũq; offenſione: nam acanthias Cicadæ epitheton eſt, quin & Cicadæ ſpecies Heſychio. Aiunt porrò, ex eo animaliũ genere fœminas ſemper taciturnas eſſe, quod nonnulli ad frigiditatem referunt, qua ſint egregiè præditæ.

NOBILITAS GENERIS.

ILlud minimè prætereundum, Cicadam apud Athenienſes generis nobilitatem ſignificaſſe, quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui τεττιγοφόρους, hoc eſt, Cicadigeros eos appellat, quòd apud Athenie͂ſes inſtitutum erat, cicadas ex auro capitis ornamento geſtare, quæ indigenas & ingenuos ab aduenis & ſeruis diſtinguerent. Cauſam nonnulli cõminiſcuntur, quòd Cicadę maximè omniũ animalium indigenæ videantur: in ea ſiquidem regione qua geniti, viuunt moriunturq;, cùm reliqua ferè omnia animalia aliquò migrẽt, neq; ſedem vllam firmam habere perſeuerẽt. In vnaquaq; verò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus, quorũ maiores pluribus antè annis in patria ſua clarue- E
rint: obiectatumq; ideo Ciceroni totiens in opprobrium, quòd vir nouus eſſet, quia plurimùm odioſa ſolet eſſe nouorum hominum ambitio, cùm Rempub. in quam recèns adſciti fuerint, adminiſtrare contendunt.

MVSICA.

QVamvis autem alij aliter Cicadarum cantum acceperint, plures illi fuere qui Muſicen hinc intelligi cenſuerint: ideóq; Cicada in citharœdi ſtatua citharæ inſidens, hieroglyphicũ dedicabatur: quem morem Strabo latius interpretatur: quanquã nuſquã deſunt Græcorũ fabulę, Eunomi citharœdi ſtatuam celebrantium cum cithara, cui Cicada inſideret, propterea quòd is cum Ariſtone Rhegino, Pithijs, muſico certamine deſtitutus eſt, chorda vna fracta: verùm aiunt Cicadam adfuiſſe ſuperuolantem, quæ ſuppleuerit vocis illius vicem. Et apud Theocritum paſtor, qui Thyrſin commendare vult à carminis ſuauitate, melius eum canere quàm Cicadas, ruſtica & paſtorali ſimplicitate dixit. De q; hac Plotinus mihi videt intellexiſſe potiſsimùm, cùm homines muſicis modulis affectos ac delinitos, in animalia muſica renaſci diſſerit. Quin & fabella recitatur à Platone, fuiſſe olim quoſdam muſicos homines qui cantu adeò allicerentur, vt præ modulatione cibumq; potumq; negligerent, ecq; demum macilentiæ redactos, vt in Cicadas abierint, qui famem adhuc nullo alio cibo quàm cantu leuent. Videre verò eſt homines eos qui ſermocinationibus & loquacitati prolixius æquo dediti ſunt, corpore eſſe maiori ex parte graciliori: corpora enim extenuari ſermone nimio, philoſophi profitentur, quorum è numero Lucretius noſter ita philoſophatur: F

Nec

A *Nec te fallat item quid corporis auferat, & quid*
Detrahat ex hominum neruis ac viribus ipsis
Perpetuus sermo, nigrai noctis ad vmbram
Auroræ productus ab exoriente nitore,
Præsertim si cum summo est clamore profusus.

Sed satis iam obstrepere cum Cicada visi sumus, quare sit iam nugandi modus.

DE ARANEO.

IMportunũ fortè videatur insectis his, atq; iisdem volatilibus, Araneum aggregare: sed traxit me bestiolæ leuitas propémodũ volatilis, vt inter hæc locum ei constituerem. Preterea, veluti nullus est illi angulus imperuius, haudquaquã vlla erit inuidia, si huius quoque commentarij angulum occuparit.

INANE OPVS.

EX carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliusq; precij B aut momenti rem significari didicimus, vbi de se ipse iocatus ait:

Nam tui Catulli Plenus sacculus est aranearum.

Quod sibi desumpsit Lucianus in Pseudologista: εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων μεστά, carie & araneis oppleta. Verùm & ex historię sacræ scriptoribus, significatũ idem Præsulibus nostris nõ improbatũ accipimus. Eo siquidẽ tẽpore atq; hora, qua Gregorius Patriarcha Constantinopolitanus, & Macarius, & Pyrrhus & socij, qui vnam in Domino nostro IESV Christo naturã & voluntatem asserebant, centum & quinquaginta Præsulum sententia damnati sunt, plurimæ Araneorũ telæ, maxima omnium admiratione, in medium populum cecidere: ex quo significatũ est, eas hęreticorũ sordes Aranearum instar inanes fuisse, eoq; conuentu solenniq; iudicio disiectas esse. Nonagesimo sanè psalmo de infirmitate huiusmodi legas: Anni nostri quasi Aranea reputantur: nam ea magna cura & ingenti labore contexitur, ob tenuitatem verò minimo quolibet occursu dissipatur. Alio psalmo: Tabescere fecisti velut araneam animam meam, super eadem imbecillitate humana dictũ volunt. Et earum telæ, vt Eucherius, concupiscentiæ nostræ C opera sunt, quæ nulla densantur soliditate, venti cuiuslibet humani iniuriæ exposita. Apud alios ita interpretatum inuenias: Exile admodum animal est Aranea, & anima flagellis & amaritudine conscientię perculsa macerataq;, attenuari videtur: cõtrà cùm genio dat operam, pinguescere dicitur, & opiparè saginari. Sunt qui ex Hebraico non Araneam, sed tineam hic ponant.

PLVVIA.

ALioqui tela huiusmodi futuræ indicium est pluuiæ, quòd animal id sereno texere quodammodo vereatur, non ignarum serenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxium esse aërem, quibus ambobus opera sua dissipari contingit: nubilum verò, vtpote crassiorem glutinosioremq;, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

LEGVM INÆQVALITAS.

VVlgus verò non ineptè per Aranearum telas & retia, apto admodum hieroglyphico legum notat inæqualitatem, propterea quòd veluti muscæ & volatilia alia pusilla, si in eas inciderint, capiuntur & pereunt, fortiora verò animalia perrupto texto facilè quoquò libuerit elabuntur: ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atq; castigãt, potentioribus verò nihil aduersan-

tur, qui eas ex arbitrio tollunt, scindunt, abrogant, & refigunt. At non ita Antiochus tertius, qui ciuitatibus sibi subditis scripserat, vt si quid vnquam per literas mandasset quod legibus aduersaretur, ne curarent, tanquam illud esset se nesciente scriptum. D

DIALECTICA.

PEr Araneas Ariston Chius Dialecticorum sermones intelligebat, quæ quidem artificiose admodum elaboratæ essent, nulli verò inseruirent vsui. Eandem idem disciplinã cœno in vijs iacenti assimilabat, nulli quippe vtilitati esse, ingredientibus autẽ & impedimento & molestiæ. Idem eos qui disciplinæ huic operam curiosius darent, ijs qui cancros largè vescerentur similes esse dictitabat, exigui enim cibi causa circa magnum testarũ cumulum occupari. Dialecticam verò omnem Zeno Philosophus iustis quidem mẽsuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non triticum aut vtile quidpiam metirentur, sed paleas, aut quisquilias alias id genus.

DE TIPPVLA. E

VErùm ecce tibi Tippulam, mihi nihil tale cogitanti, neq; sentienti, ex improuiso huc irrupisse: quare quid ea quoq; sibi velit, videamus, etiamsi nihil ab Ægyptijs, quod meminerim, super ea traditum habeatur.

LEVITAS.

SVnt qui summã leuitatem, vtputa quam Maro de Camilla canit, per Tippulam aptè significari posse dicant. Bestiolæ quippe genus id sex pedibus præditum, sed tantæ leuitatis, vt super aquam currens non desideat. Hinc Plautus: Neq; Tippula leuius est pondus, quàm fides lenonia.

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS. MAXIME'QVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM PATRIARCHAM AQVILEGIENSEM, DE IIS QVAE PER Delphinum & Polypum significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. F

LVstricis diebus, qui proximè præterierunt, cùm Pientißime Præsul purificationis ergò pulumaria septem te secuti inuisissemus, essentq; vnà tecũ eruditißimi viri Angelus Colotius, Baptista Casalius, Pinpinelus, Antonius Maroslicanus, & Petrus Aleander, quibus candidius nil terra tulit, quorum cõmendatione tuam ego amicitiã recens indeptus eram, multaq; inter equitandũ de ambitiosißimo monimentorũ studio, quod veteribus illis adeò placuisset, vltro citroq; dicerentur: suggerebant enim argumentũ tot disiectorũ paßim ædificiorũ moles tam immanes, quæ tota gestatione nostra occurrebant: magnamq; dicendi materiã sumministrabat arcana illa pingendi cælandiq; ratio, quæ apud eos fuisset, qui mutam quandã orationem per rerũ imagines mente concipiendam, non vllo vocis sono, literarum've complexu enunciandã excogitassent, autoribus dubio procul Aegypti sacerdotibus, quos vniuersæ mox nationes, vbivbi vlla rerũ disciplina vigeat, tacito consensu cunctis in operibus imitari studuissent. Sub hoc sermone Quirinale prætereuecti, ad Altæ semitæ latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquißimi operis templum olim fuit, in quo ruinis obruto signa etiamnum pleraq; vetustißima sub ruderibus subterranei eius templi reperta à vobis fuerant, ad quæ spectanda magna ingenuorum multitudo confluebat. inter ea

autem

A *autem opera præcipuum erat Veneris simulachrum, quæ Cupidinem manu regebat, ipse verò Delphinum cauda apprehensum surrigebat, ille Polypum iuxta Cupidinis pedes hærentem solo mordicùs apprenderat. Hîc tu, qui veterum operibus adeò delectaris, quærebas, quid id sibi vellet argumentum. Neq; aberant ex loci curatoribus, qui visitantium opiniones exceperant innumeras, plurimùm verò qui rem temerè factam arbitrabantur, animaliáq; illa ad ornatum tantùm apposita putarent: vel si quod in ea re consilium fuisset, certè non vllum aliud, nisi vt statuæ penè nudæ aliquo firmarentur fulcimento, facilè lapsuræ nisi adminiculis huiusmodi veluti adglutinata præsepitaq; sustentaretur, neq; alterius cuiuspiam rei significationem præ se ferre: nisi fortè quis diceret, Venerem mari ortam, materniśq; pecoribus Cupidinem adblandiri. Tuq;, mi Domine, ad me conuersus, quid super hoc mihi videretur postulasti. Ego autem argumentum id omne ad Aegyptiorum traxi disciplinam: tuq; Vir amplissime libenter auscultare me visus es, meamq; dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogasti me, vt quæ super Delphino & Polypo huiusmodi disseruissem, ea scriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligentius examinare. Feci quod petieras, idq; libenter admodum, quòd magnopere gaudebam datam*

B *mihi occasionem, qua possem tibi tam studioso, tam pio, tam planè probo Principi in ea re morem gerere, in qua per dies aliquot industriam ego meam, quantulacunq; esse poterat, exercuissem. Misi igitur ad te pisces eos duos quos poposceras, atq; ea simul omnia, quæ illis capiundis in verriculo deprensa sunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit in sagenam immisit: & Polypus cirris, & quibus exasperantur cotyledonibus fretus, plurima secum attraxit, nullo discrimine congesta. Ea vtiliane essent, an inutilia, nolui meum esse iudicium, sed ipsum rete prout eductum erat, cum tota præda protinus afferendum ad te curaui. Tuum erit quæ vsui fore videbuntur, verriculo in siccum attracto, seligere: quæ minus ad rem faciet, eijcere. Sed antea quàm ad complexum figurarum, quas explicaturi sumus, aggrediamur, necessarium esse visum alterutrius simplicia significata percurrere, vt habita singulorum cognitione, facilius coagmentationem ipsam conficere possimus.*

DE DELPHINO.

INCOLVMITAS.

INCIPIENTES igitur à Delphino, id in primis referre libet quod totiens in humani generis beneficium cessit, quippe plerisque mortalium extremo vitæ periculo laborantibus, ab animali
C hoc spontè auxilium allatum. Neque enim temerè frænatus Delphinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio procul ob multos ab vndis eius opera seruatos factum opinamur. In Neptuni siquidē templo, quod apud Isthmon erat, visebatur Palæmon puer super Delphine & auro & ebore confectus, quem Herodes Atheniensis dicauerat. Nam & Palæmoni nautæ pro incolumi nauigatione vota faciunt. Idem enim & Melicerta & Portunus est, cui, vt apud Virgilium habetur, seruati votum soluunt in littore nautæ, vt Glauco, & Panopeæ.

TARAS.

QVod verò signum in argēteo numo Delphino vehitur, TARAS is est, vt etiam indicat inscriptio, de quo Aristoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numisma numum dicit appellari, in qua Taras Herculis Delphino vectus. quanquam apud Asiaticos quoq; puerum Delphino insidentem fuisse in numis, tradit Strabo. Sed Phalantum Lacedæmonem memorat Pausanias, qui Tarentum coloniam duxit, priusquàm Italiam attingeret naufragium in Crisæo mari fecisse, cui Delphinus opem tulerit, sublatumq; dorso in littus incolumem exposuerit. Stesichorus historiam huic similem Crithei testimo-

nio recenset, Telemachũ Vlyſsis filium cùm adhuc puer in alto maris littore lu- D ſitaret, in ſubiectas aquas corruiſſe, mox Delphinorum beneficio receptum, qui puerum ſurrexerint, & expoſuerint, idcirco patrem Delphinorum inſigne poſt- modum ſtudioſius adamaſſe, eamq́ꝫ ſculpturam & in enſe & ſcutis habuiſſe, & in annulo vſum pro ſigillo. Quare apud Lycophronem eum δελφινόσημον appella- ri comperias: quod ea etiam de cauſa fortè dictum exiſtimes, quòd Philoſtratus eum ſubſimum fuiſſe dicit. Delphini verò & ſimo admodum roſtro ſunt, vnde animal repandiroſtrum, Pacuuio. Et Simonis nomine gaudent appellari, quaſi vocem intelligant. Vt verò interim omittamus Arionem Delphini opera & ve ctatione, de latronum nautarum manibus liberatũ: cuius rei teſtimoniũ diutiſ- ſimè in Tænaro habitum donarium, ex ære Delphinus cum inſidente Arione: quod argumentum in numis etiam cuſum vidi, eum quippe nudum Delphino vectum, dextera victoriã prætendere, læua lyram ſuſtinere. Prætereamusq́ꝫ He- ſiodi poëtæ per errorem in templo Nemeæi Iouis ab incolis trucidati cadauer, quod in mare fuerat à percuſſoribus abiectum, à Delphino inter Locridem & Eubœam expoſitum. Et Melicertæ corpus, quod in Iſthmo Delphinus expo- E ſuerat, inuentum à Syſipho. Virginem quandam Lesbiam vetuſti autores tra- didere cum amatore ſuo demerſos in aquam, Delphinorum auxilio incolumes euaſiſſe. Veteres deniq́ꝫ Delphinum tanta veneratione proſequebãtur, vt eum neq́ꝫ venarentur, neq́ꝫ vllo pacto lædere fas iudicarent: quæ quidem religio in ætatem vſq́ꝫ noſtram propagata eſt, cùm multos reperias qui Delphinum vel interficere, vel veſci ea de cauſa ſcelus putent, quòd quædam illi ſint cum huma- no genere commercia, promptuariumq́ꝫ ſit nauigantibus auxilium.

BACCHVS.

QVòd verò Delphinũ Baccho adpingunt, nõ ſolùm ad fabulã ſpectat, ſed etiam ad hiſtoriã, quòd vinum marina aqua mixtum facilius cõſeruatur, vt Columella ſcribit ſe ab agricola patruo didiciſſe. Et Dionyſius hac de cauſa ad mare fugiſſe fingitur, quod apud Atheneum habemus. Cur verò aqua maris adeò vino conferat, rationem & Plinius & Dioſcorides & alij tradidere.

APOLLO DELPHICVS.

ATqui non Neptuno & Baccho ſolùm, verùm etiam Apollini Delphines F dedicantur, multasq́ꝫ eius aras apud Græcos Delphinis inſculptas fuiſſe, Plutarchus atteſtatur. Ad hæc nõnulli addunt, Apollinem Delphini ſpecie ad- naſſe ad Delphos, apud quos præcipuè colitur: quanquam & Delphi antea fue rant Neptuno ſacri, vti Calauria Trœzeniorum inſula Apollini, quæ loca mox dij ipſi inuicem permutarint, vt apud Pauſaniam eſt. De Calauria tamen neſcio quid diuerſum tradit Stephanus, cuius opus De gentibus, Hermolaus Byzan- tius in compẽdium redegit. Quantum verò pertinet ad Apollinem in Delphi- num transmutatum, Creticum commẽtum aiunt: illi enim Apollinem totius ſa- lutis autorem celebrabant, neq́ꝫ quenquam vllum euadere infortunium arbitra- bantur, niſi Apollinis ope ſoſpitaretur. ad quod fortè tacitè reſpexit Horatius, Sermonibus, vbi ſe garruli cuiuſdam importunitatem, qui hominem necabat, euaſiſſe gauiſus ait, Sic me ſeruauit Apollo: quamvis de foro loquatur, quò nu- gator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis templum. Cretes denique ab vnoquoq́ꝫ malo liberationem Apollini ferebant acceptam. Nam & quòd fa bulæ fabulantur homines in Delphinos transmutatos, ea de cauſa confictum aiunt, quòd Delphinis ducibus nautæ ſeruati fuerint.

A

PERICVLORVM FVGA.

APud nostros etiam vulgò Delphini sunt tuti receptus indicia, quippe qui quotiens futuram tempestatem præsentiunt, in portus accurrere, deq; vndis exilire cernuntur, quasi velint reliquos inuitare, vt in stationes properè se recipiant, necq; nauigia alto credant. D. etiam Thomas Delphinum ait futurę tempestatis prognosticũ esse minimè cõtemnendũ, vbi visus fuerit in maris superficie frequentius se vibrare, aut plures quodammodo lasciuire inter se colludentes. Causam philosophi deprehendêre, quòd hyemali procella ingruente, cõsurgunt exhalationes ab imo mari, quæ hyemis fomenta suggerunt, calorq; tunc in Delphinis excitatur: caloris verò cùm propria sit agitatio, euenit vt idem animal sæpius emergat, seq; frequentius ostentet. Vnde illud apud Pliniũ, Delphinos tranquillo mari lasciuientes, flatum ex qua veniunt parte præsagire.

IMPERIVM MARIS.

ITa verò Delphinus maris regem significat, vt pro aqua mariq; ipso passim in numis excudatur. Præcipuè autem Sunij Neptunus sub Delphinis imagine

B colebatur. Neptuno verò aquarũ domino nullo non in signo eius adsculpebatur. Pulcherrimus extat numus, cuius inscriptio est, NERO CLAVDIVS CÆSAR AVG. GER. P. M. TRI. P. IMP. PP. vbi Neptunũ ipsum videas in portu sedentem, id enim quietis indiciũ: dextera temonem terrę adprimentẽ, quod signum nauigationis est in portum fossilem: læua verò Delphinũ amplectentem, quod maris blanditias & tranquillitatem ostendit, iramq; & cõmotionem fluctuũ omnem ibi demolitã. Ibidem celeberrima illius ædificij forma est, cum inscriptione, POR. OST. In qua quidem portus illius effigie naues diuersi generis minutissima figura elaboratas, nõ sine magna artificis cõmendatione conspicias. Atq; vt hinc hieroglyphicum, quo de agitur, interpretari aggrediamur, epigramma Græcum extat, cur Cupidinis signum vna manu Delphinum, altera flores contineat, in hunc modum interpretatione facta:

Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος,
τῇ γὰρ μὲν γαῖαν, τῇδε θάλασσαν ἔχει·

Non temerè quippe illum vna manu Delphinum, altera flores cõtinere, vtpote

C qui sit hinc terræ dominus, inde maris. Est & in numo M. Agrippæ L. F. COS. III. Neptuno reduci signum S. C. cusum, in quo Neptunus læua tridenti altè innititur, dextera verò Delphinũ exporrigit. In Q. Nasidij numo nauis est cum stella & velo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipitio posito: infrà Delphinus est: inscriptio, NEPTVNI. quod tutam Q. Nasidij nauigationem Neptuni beneficio peractam indicat. Tam igitur ex ijs quæ dicta sunt, Delphinum ante omnia maritima Neptuno sacrum intelleximus, quàm reliquarum etiam aquarum symbolum, ex celebri Corinthiorũ signo, apud quos fons fuit, in quo Neptunus æneus situs erat, sub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat. Sed enim cùm hæc multa sint, hæc de Neptuno dicta sufficiant, si modò id addidero, quòd per Neptunum vice versa, vnusquisq; etiam piscis accipitur, vt apud Næuium: Coquus edit Neptunum, Venerem, Cererem: hoc est, pisces, olera, panem. vbi aduertendum Venerem hortis præfici.

VELOCITAS.

ESt & illud præcipuum ex Delphino significatum, vt sit velocitatis indiciũ, aut mirificæ agilitatis. Constat enim vnicuiq; maris accolæ, quanta se velocitate Delphini iaculẽtur, quæ cùm refertur, incredibilis habetur ijs qui nõ spe-

ctarint. Est autem dubio procul velocissimũ omnium animalium tum aquatiliũ tum terrestrium, quippe qui malos etiam nauigiorum maiorũ supersiliant, perinde ac sagitta pernices, vt apud Aristotelem habetur, ἀπάντων δοκεῖ εἶναι ζώων ταχύτατον καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑφάλλονται πλοίων μεγάλων ἱστούς. De agilitate verò, qua maximè præditus est, prouerbium emanauit, Delphinum nare doces, si quis imperitus peritissimũ instituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruã: quod eruditissime Præsul, in me forsitan nõ immeritò retorseris, q̃ de ijs ad te scribere cœptarim, quæ tu longè me plenius & melius alios docere possis. Nam & illud nosti, Nemeis, Milesiam saltu pernicissimũ Delphino assimilatum à Pindaro. D

CITA NAVIGATIO.

IN nauigatione autem cùm celeritas in primis expetatur, non incongruè Delphinus est nauigandi signum, siue quòd ipsi naues obuiã factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducãt. Ab ea verò fulcandi maris facilitate qua Tyrrheni plurimùm olim claruere, qui piraticã exercentes vniuerso ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in Græcorum fabulis adepti sunt, cùm præsertim Pelasgi, referente Myrsilo, Crotone occupata Tyrrhenam etiam regionem inuasissent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti verò inter piratas etiam Pelasgi, vnde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat corũ nomen, idq; apud Maronẽ semper ad contumeliam ponitur. E

MATVRITAS.

PEruulgatum verò illud est, quod maturè agendum significat, si Delphinus anchoræ vel alligetur, vel, vt veteres fecerunt, obuoluatur, vno contationẽ, altero celeritatem significante, quæ simul iuncta, inuicemq; temperata, maturitatem faciunt, & quod Horatius ait, & properare loco & cessare indicãt: id Græci σπεῦδε βραδέως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Augusto tribuant, quòd & adagium & signum huiusmodi solitus sit identidem repetere. Habetur ea species, qua Delphinus anchoræ se circumuoluit, in Titi Vespasiani numis. Sed fortè non displiceat in huiusmodi significatũ trahere, quod in numo quodam æreo apud Maffæos inspexi Romæ, bouem humana facie personatum, supra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatem, per bouem tarditatem intelligimus; quæ illius animalis propria est. Actionem verò ex humana facie colligimus, quòd hominum proprium in primis sit res gerere. quanquam de boue laruato alibi. F

AMOR IN SIMPLICIOREM ÆTATEM.

INuenio etiã ex Delphini simulachro amorem in simpliciorem ætatem significari, quem pueriles ætatis amasium non vno exploratum est exemplo, qua lia ab vtroq; Plinio referuntur: vt non immeritò tot in numis Delphinum cernere sit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris statuas plerasq; vidimus, quibus adsculptus est Cupido, qui vel Delphino insideat, vel alio quoquo modo regat eum apprehensum.

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pausanias, qui grati animi signũ in hoc animali se vidisse in Poroselene Ioniæ vrbe testatur: inclamatus enim à puero, properare ad eũ solebat, subiectoq; dorso ei, si adhibuisset, ad vecturam sese accommodabat, proptcrea quòd ab eo redemptus piscatorũ manus euaserat, curato etiam vulnere quod illi fecerant. Ab Egeside proditum ait Plinius, in Ialyso Rhodiorum vrbe Hermiam puerum Delphino longa consuetudine

A tudine vectari solitũ per fluctus, sed subita mox procella superueniente demersum. Idemq́ Naupacti etiam accidisse, à Theophrasto est literarum monumentis datus. Admiratur Plutarchus tantam animalis istius humanitatẽ, siquidem non educatione, veluti canes & equi, non vlla alia necessitate, velut elephanti pantheræq́ & leones ab hominibus liberati, sed genuino quodã affectu spontè sint humani generis amatores: ideoq́ crocodilorum hostes insensissimi, propterea quòd crocodilus humano semper generi insidiatur, atq́ ita ipsa naturæ repugnantia inimicitias generat.

NEQVITIA.

PHysiognomici sanè lasciuos & petulantes eos in primis iudicãt, qui simum, vt Delphini, nasum habeant: proptereaq́ Socrati nequitia, quam ex ipsa facie præ se ferret, vitio data est, quod ita se natura affectum inficias non iuit: cæterùm se naturam cõtinentia domuisse: id quod etiam Plato in Symposij fine multis argumentis testatum facere est aggressus.

ADVLATORVM INFIDELITAS.

B NOn prætereo hic, quod Socion philosophus ait Delphinum adulatorem esse, qui ciborũ reliquijs, quæ à nauigãtibus affatim in mare proijciuntur, allecti comiterq́ accepti saturatiq́, natãtes quandiu affatim vnda subest ac suppetit officiose comitantur, in siccum verò littus nunquam excedunt. Sic adulatores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicos in hoc vitæ cursu dum plana faciliaq́ & prospera omnia sunt, adeunt, deducunt, colunt: cùm verò scrupea difficiliaq́ acciderint, statim abscedunt: de quibus Horatius noster:

At vulgus infidum & meretrix retro *Periura cedit, diffugiunt cadis*
Cum fæce siccatis amici *Ferre iugum pariter dolosi.*

GIBBEROSI.

VVlgò verò vsurpatum, vt gibberosos Delphini cognomento notemus. Et antiquissimus autor Pacuuius, animalia hæc incuruiceruicũ pecus appellauit. Sed & gibba suum habet significatũ, vtpote quę futurorum indicium sit, vt apud Tranquillum aruspices Domitiani gibbam per somniũ sibi accessisse visam interpretati sunt. Et quoniam pars est prudentiæ, futura præuidere, gibbe-C rosos aiunt omnes astutos esse, multaq́ pollere sagacitate.

IMPVRI AMORIS SATIETAS.

MAximè verò mihi natura ipsa per Delphinũ philosophari videtur, quem terra procul, adeò violentum, pernicem atq́ agilem esse iusserit, eundem autem simulatq́ terram attigerit, vix in arenam exceptũ confestim emori: vnde dixerit Horatius de re maximè absurda, contraria, & sibi valde repugnanti, Pingit Delphinum in syluis. Ita impatiens est animal hoc terreni soli. Adagiũ verò est in eos qui magnum aliquid polliciti, minimũ præstiterint, δελφὶν ἐν χέρσῳ βία. Quæ quidem eò spectãt, vt cùm amorem ex Delphino significari ostẽderimus, eatenus amorem omnia virtutis experimenta pręstare admoneamur, quatenus terra procul in alto sese exercet, & in sublime sæpius sese cœlum versus, marinæ vndæ purificatione expiatus, ac sereni tantùm aëris affectator eiaculatur. Terra autem & animalia terræ addicta, vti serpentes, sues, & alia quædam, voluptariæ mollitudinis indicia sunt, tum ipsam rei venereæ spurcitiam innuũt, quò simulatq́ Delphinis accesserit, statim expirat. Huiusmodi enim est impuri amoris cõditio, vt cùm quis id, quod longo temporis interuallo appetierit studiosiusq́ ambiuerit, assecutus est, in amando deinceps flaccescere ac refrigerari videatur,

plerunque etiam vel fastidio, vel odio succedente, tam alienus ab amata re fiat, vt nihil magis auersetur. Hinc illæ deceptorum querelæ: D

Cui mea virginitas auibus libata sinistris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido:

Te propter Libycæ gentes Nomadumq́ tyranni
Odere, infensi Tyrij, te propter eundem
Extinctus pudor, & qua sola sydera adibam
Fama prior: cui me moribundam deseris hospes?

Quare Lysias apud Platonem, amantes ait, cumprimũ libidinem expleuerint, collati beneficij pœnitere: id quod in eo accidit amore, qui turpitudini sit emancipatus. In eo verò quem neque Plato, neque alius quispiam pro dignitate satis vnquam laudauit, longè aliter euenire manifestum est.

DE POLYPO.

ENumeratis quæ apud autores, quos legere licuit, habentur, Delphini significationibus, ad Polypum res ipsa, quæ præ manibus est tra- E ducit, vt demùm quid sibi velit Delphinus qui Polypum mordicùs apprehenderit, conijcere valeamus.

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

AEgyptij sacerdotes hominẽ qui rem familiarem ex quibuscunque rebus, vtilibus simul ac inutilibus, nullo discrimine, nulliusq́ rei ratione habita, congereret augeretq́, significare si vellent, Polypũ pingere soliti sunt. Ille enim cùm prodigè admodũ multa deuoret, prudens tamẽ rei familiaris omnia temerè colligit & conuenatur, & in cubili suo recondit, selectisq́ vtilibus atque cõsumptis, inutilia mox, quippe testas, & cancrorum crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum abigit. Eos Ælianus vehementes ait esse ad vorandũ quæcunque oblata fuerint, esseq́ adeò impotentes, vt ne pastu quidẽ mutuo abstinere deprehendantur, quiq́ in retibus minores inclusi fuerint, maiorum escam esse.

OMNIVM ABLIGVRITOR.

QVin etiã eum qui aliena abligurierit, & sua mox absumat, notare cùm vellent, Polypum flagella curtum & detruncatum effingebãt. Asserunt enim autores Ægyptij, Polypum ita famis impatientẽ esse, vt si alius cibus non suggeratur quem deuoret, proprijs flagellis vesci. Vnde dixerit Alcæus ἔδω δ' ἐμαυτὸν ὡς πολύπους, (quem versum citat Athenæus) Ipsum me comedo vt Polypus. Hesiodus quoque ἐν ἔργοις cũ Ægyptijs sentiens de Polypo ait: ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει, quique suo exossis pede vescitur. Præterea Oppianus Halieuticis: ἀλλ' οὐχ ἠλαφυρίζων, ἀνιζόμενοι θαλάμησι πέφαντο, δαινῶνται ἑοὺς πόδας ἠύτε σάρκας ἀλλοτρίας. Idipsum Ælianus asserit, venatione deficiẽte suis eum vesci cirris, alijs mox pro ijs qui absumpti fuerint succrescentibus. Heledonem autem πλεονασμῷ τοῦ λ, ἐκ τοῦ ἑαυτὴν ἔδειν, quòd semetipsam edat, appellatam, Pòlypi speciem etymologici Grammatici contendunt. Nam & Pherecratem summæ autoritatis virum, hæc eadem de Polypo sensisse tradunt. Quin & Carneadem id ipsum agnouisse manifestum, cùm dialecticam Polypi similẽ esse dictitaret, qui præ fame suamet flagella pasceretur. Eos verò aucta iam doctrina peritiores factos, in suasmet opiniones mox grassari, easque destruere: quæ quidem curiosius à me cõquirenda fuerunt, quia Plinius Aristotelem secutus id fieri negat: quique reperti sint corrosa habere brachia, id eis à murænis vel congris euenisse asserit, cum quibus assiduum certamen habent. Plutarchus

A tarchus tametsi in Aristotelis sententiã super hoc nonnunq; illabatur, cum Ægyptijs tamen hoc idem tradit, qui tam præstantiũ autorũ scripta arguere mendacij vereatur: quasi verò non & alia sint animalia, quæ suamet membra in cibum absumãt, cùm cercopithecos videamus totas interdũ sibimet caudas abrodere: quare cautio est, ne qui animalibus huiuscemodi delectãtur, carnes eos attingere permittãt, quia simulatq; carnibus assueti fuerint, eius facti auidiores, morsus in semetipsos vltrò cõuertunt. Id ego cùm hæc scriberẽ, apud Mediceos proceres domi fieri à quodã efferatioris naturę cynocephalo quotidie conspiciebam.

VICTORIA VTI NESCIVS.

HOminem victoria potitum, vti tamen victoria nescientem, intelligere cùm vellent, sacerdotes ijdem congrum & subiectum Polypum pingebant. Qua specie potuisset Annibal figurari, cùm strage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexisset. Aiunt verò, quotiens Polypi cum congris certamen ineunt, à congris facilè superari: cæterùm nullam esse congris facultatem vt Polypos depascere valeant, quòd ij læuore atq; lubricitate corpo B ris, qua sunt egregiè præditi, morsus hostium effugiant, & mutilatis tantùm aliquando flagellis elabantur.

TYRANNVS.

QVòd si hominem Ægyptij municipij sui longè principem, sed tyrãnica in ciues dominatione vtentem, notare vellent, Polypum & locustam adpingebant: locustæ siquidẽ dominationẽ videntur in Polypos exercere, primasq; inter eos obtinere partis, vt apud Horum legitur. Cęterùm Aristoteles priores Polypo tribuit, tantoq; eum terrori formidiniq; esse scribit, vt si locusta Polypũ in ijsdem retibus esse senserit, præ metu exanimetur quamprimùm extincta. Habet hæc Gammari fluuialis similitudinem, longè tamẽ maior atq; vastior est, & albicantior, cùm Gammari subnigricent: quanquam & nigricantes admodum locustas in Ligustico mari esse cõspexi. Pedes huic vtroq; ex latere quini, ijs adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatum: octoni verò Gammaris. Sed est suus de locusta locus in crustaceorum commentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

C PEruulgatũ verò illud est, vt homo qui se varijs hominum moribus accõmodet, sitq; omnium, vt Latini dicunt, horarum, per Polypum saxis adhærentem exprimatur, quẽ maximè omniũ colorẽ mutare constat, ijsq; similẽ reddere quibus appropinquauerit saxis. Huic autem similes esse homines dicimus, qui pro loco & tempore viuendi rationẽ aucupantur, seq; eorũ, apud quos degunt, voluntati atque sententijs in omne obsequium proni dedunt, omni posthabita ingenuitate. Causam demutationis istiusmodi multi reddere conati sunt, eamq; alij voluntariam, alij naturalem, alij coactam tradidere. Voluntariam, quòd id astu quodam faciat. Naturalem, quòd translucidum sit eius corpus. Necessariã, quòd præ metu ita transmutetur, vt homo etiam pro varia cordis concitatione hoc vel illo colore genas perfunditur. Voluntariã sanè reprehendit D. Ambrosius, propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, vt incautos ad se pisces trahat, eosq; deuoret. Theophrastus id in genuinã quandã animalis ignauiã reijcit, quòd vbi consternatus sit, tumultu aliquo colorem mutet, vt hominẽ facere dicebamus: vnde prouerbium illud emanarit, τῶ κακῶ τρέπεται χρώς, mutatur color ignaui. Formidolosi enim omnino sunt Polypi, propterea quòd admodum frigidi, eaq; cumprimis demutationis causa perhibetur: id quod apertius Phocy-

lides damnat. quòd si ea sit mutationis causa, reprehensioni omnino obnoxius D videatur. Sed enim plerique veterũ ingenium huiusmodi vsqueadeò approbauerunt, vt etiam proponerent ad imitãdum, ea de causa potissimùm Vlyssem esse habitum sapientem asseuerantes, quòd versuto esset ingenio præditus: vnde ei apud Homerum πολυτρόπῳ cognomentum. Et suauidicus ita suadet Pindarus:

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νόον προσφέρων πάσαις πολίεσσιν ὁμιλεῖ.

quam sententiam ita ex commodo transtulimus:

Agè agè colore Polypi Mentem apparatus optimè In vrbe qua velis mane.

Suadet hoc ipsum Theognis, cuius sententia eadem cum Pindarica:

Mentem habeas quam multicolor dum cautibus hæret Polypus.

Est enim vbi Theognidianus versus ita legitur:

πουλύποδος νόον ἴσχε πολυπλόκου ὃς ποτὶ πέτρῃ
τῇ προσομιλήσεις, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Sed enim improbat hoc Basilius Magnus, adulatoremque vocat Polypum libro De gentilium lectione, quòd veluti ille colorem ad subiecti soli speciem demutat, ita parasitus ad audientium voluptatem sententiã studeat variare. Sed quod Pindarus & Theognis tradunt, eò spectat, vt studium omne in calliditate dexte E ritateque viuendi reponamus, vt simulare, neque non dissimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfuturum videatur, apud eos quibus adhæsimus, euitare sciamus: quod si virtute incolumi fiat, neque animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino necesse est vt faciliorẽ & minus inuidiosam vitam peragamus. Libet verò demutationis istius causas altius repetere, atque ipsam rei naturam, quantũ ad hoc pertinet, oculis scribendo subijcere, tam probabilia mihi videntur, quæ super hoc veteres ex Empedoclis opinione tradiderunt. Porositates quippe exhalabiles inesse rebus omnibus, quas vel cernere, vel attrectare liceat: neque enim animalibus, neque plantis, neque terræ & mari tantum, verùm etiam lapidibus manifestè insunt spiramenta quamplurima: quinetiam in ære & ferro: omnia enim spontè vitiantur, cùm aliquid exhalet assiduè, parique ratione difflетur, atque interteratur: per porositates enim exiliunt & excluduntur particulæ illæ interclusæ, quæ ad elementi sui purissimi simplicitatem redire festinãt, fæxque corpori adhærescit, quæ rubigo est in ijs quę rubigini sunt obnoxia, putredo in ijs quę putrefieri apta sunt, atque hinc omnia tendunt ad interniciem. Eam poro- F sitatum exhalationumque naturã nonnulli arbitrio suo ἐμπλοκὰς dixere, πληγὰς alij, alij verò ὥσπερ πύλας, καὶ πυλαβίσεις. Maximè verò maritimis in petris, quę salsuginosa maris aspergine alluuntur refrigeranturque, par est partes has, & meatus huiusmodi deprehendi, cùm hæ tenuissimo quodam halitu corrumpantur: licet id in solidioribus oculata fide minimè possis explorare, propter materię densitatem, & pororum cõstipationem. Cæterùm si Polypi carnem intueare, sine vlla prorsus contatione porosissimam, & transmeatibus aptissimam iudicabis: exossis enim ea est, vt Hesiodi dictum vsurpem, & mira quadã raritate perspicua. Cùm itaque pauore aliquo perturbatur, tota ferè vi sensibili sese colligente, quemadmodum in homine gelidus in formidine circa cor sanguis coit, corpus reliquũ per se quidem satis translucidum, tum maximè rarefit, & transmeabilis apparet: vnde veluti vitrum nitidum, colorem quemvis, albo excepto, propter aliquam omnino crassitiem, quæ suppositum inumbrat corpus, facillimè contrahere potest, atque ita transmutari.

A

DE CHAMAELEONTE.

INuitat rei similitudo, priusquàm reliqua Polypi significata recensea mus, loco hoc de Chamæleonte, deq; Taranda dicere, quorum alter colores corporis vti Polypus, pro corporis cui adhæserit, ratione, mutat: alter vicinarum rerum colores nullo attactu, sed sola tantùm attrahit exhalatione.

VERSIPELLIS.

PEr Chamæleonta versipellem hominẽ significari volunt: sed quod nonnunquam polypo virtuti datur, in Chamæleonte vitiosum semper autumãt, q; mutationem huiusmodi non nisi in timore faciat: quanquã in eo & diuerso vitæ tempore colores mutari tradit Aristoteles. Sanè Chamæleon paucas in corde tantùm sanguinis habet guttas: quæq; sanguine sunt exiguo animalia, omnia frigidiora sunt: quæ frigida, identidem & timida. Vtcunq; verò accipiatur Chamæleontis natura, siue id ingenita vigoris debilitate faciat, siue quòd corpus, vti apud Leonem X. P. M. Romæ vidimus, vitreum propémodum atq; translu-
B cidum habeat, vno omnium consensu versipellis, puta Vlysses quispiã, aut Lysander, aut Alcibiades, per Chamæleontem figurari potest. Hunc, vt Tertullianus ait, pellicula ambit, corpori nullus inest succus, pectus vix à terra suspendit, gradum magis demonstrat, quàm explicat, ieiunus semper & indefectus, oscitans vescitur, follicans ruminat, de vento cibus. Hoc soli Chamæleonti datum, quod vulgò dictum est, de corio suo ludere. Quod verò apud Plinium legitur de portentosa eius magnitudine, quæ par sit crocodilo, viderint alij: nam quem nos apud Leonem X. vidimus, vix palmum excedebat.

DE TARANDA.

SEdenim si Taranda innotuisset Ægyptijs, inde potius quàm ex Polypo aut chamæleonte versutiæ huiusmodi significatum desumpsissent. Fera ea est apud Sarmatas inuẽtu rara, captuq; difficilis, de qua Aristoteles philosophus eo libello, quem de admirãda historia conscripsit, hæc memoriæ prodidit, vt ex Nicolao Leonico, dum is Patauij Aristo-
C telem ipsum nobis ea qua scripsit lingua interpretaretur, audiui: illam quippe apud Gelonos Scythiç populos reperiri, bouis magnitudine, capite ceruino, admirandæ admodum & singularis naturæ, siquidem ad omnem locorum & fruticum apparentias, setarũ colores, quibus totum corpus hirtum conuestitumq; habet, illicò permutare. Quòd si super hoc philosophari liceat animali nondum nobis viso, dixerim ego, quemadmodum in polypo τὸ διάφανον, quo corpus eius translucidum est, & in chamæleonte etiam transmeabile dicebamus, ita setas Tarandæ pari modo perspicuas esse, vt facilè coloris cuiuslibet aura in eas transiliat, diffluentesq; ad se ita colores repræsentet.

MENTIS ATTONITÆ CONSTERNATIO.

HOminem ad hæc, vt ad polypum reuertamur subito aliquo pauore ita consternatum attonitumq;, vt neq; periculum neq; damnum quod vrgeat sentire videatur, per polypum significare mos erat: siquidem is ita meticulosus est, quod Athenæus attestatur, vt vel strepitu audito, vel piscatore viso, minimè cedat, aut fuga sibi consulat, vt reliqui faciunt pisces, sed aut saxis quæ in promptu fuerint sese applicat, aut captantis manum apprehendit, cruribus've se alligat: neq; alia ferè est eorum captura.

POESIS. D

ADdunt & hoc hieroglyphicũ inueniri, vt si sacerdotes ijdem Ægyptij poësin exoticam significare vellent (nam de sua sanctius sentiebant) polypi caput figurarent, quod quidem esculentis appositum suauissimi saporis, ganeæq; iucundissimum esse perhibetur, cęterùm horrenda prodigiosaq; somnia parere deprehensum est. Quocirca si quis futura de insomnijs consulturus esset, ab esu Polypi abstinere præmonebat, perinde ac etiã ne fabas ederet. Persimilem autẽ huic esse poëticen dictitabãt, quę fabulas amatoriasq; illecebras sectaretur, ipso quidẽ dicẽdi lepôre delectabiles, sed bonis morib. & honestiori disciplinę maximè perniciosas: cuiusmodi genus meretriculas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate sua iussit exulare. Nolim tamen in hoc albo diuinã illam poni, quę sanctiorib. est moribus accõmodata, quã nõnihil habere diuinitatis nõ inficiat Aristoteles, quã cœlitùs afflari cõfirmat Plato, quæ apud omnes gentes nationesq; omnes in summo semper cultu habita, ipso etiã sanctitatis nomine celebratur.

DISCESSIO SVBITA.

AEgyptij ad hæc, si quem ita pertinaci animo amantem, vt amata relinquere E minimè posse videatur, subito tamẽ euentu aliquo abalienatum significare si vellent, Polypum & pulicariam herbam adpingebant. Polypi enim ita escis adhærescunt, vt auelli inde non possint, & quancunq; rem apprehẽderint, tam firmiter tenent, vt adglutinati videantur: quod ab Homero sumptum Ouidius ita luculenter expressit, Metamorph. quarto:

Vtq́, sub æquoribus deprensum polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis.

Eos enim potius detrunces, q̃ possis vllo conatu petris, aut quicquid apprehẽderint, auellere: & vt Nazianzenus ait, si quis eum de cubilibus trahere per vim velit, aut è petris aliquid euellet, aut certè è carne ipsius petris affixũ aliquid relinquat. Admota tamen cunila herba resilire protinus dicunt̃, q̃ odorẽ eius ferre nõ possint. Quæ verò sit cunila siue pulicaria, quamq; varijs nominib. ab autoribus appelletur, suo cõmentario inter sagminea significata disseruimus. Aiũt & aquã dulcẽ superinfusam eadem pollere vi, quòd natura ipsa Polypus dulcia omnia auersetur, & omni gaudeat amaritudine, eaq; de causa non inueniri Polypos in Ponto, quia mare id multis aquarum dulcium corriuijs supra aliorũ marium saporem dulcescere quodammodo videatur. Alij mare id à Polypo vitari putant, quia sit animal ob imbecillitatem suam frigoris impatiens: mare verò illud ad Boreã quippe vergens, assiduis penè frigoribus obnoxiũ esse, manifestũ. F

AMORIS FIRMITAS.

VT verò demum ad eam Veneris statuã deueniamus, quæ causa fuit vt tam multa super Delphino & Polypo conquireremus, superfluum quidem est super Delphino dubitare, cur Cupidini adijciatur, cũ amoris in eo signa tot deprehenderimus. Quod aũt pertinet ad Polypum, erant qui amoris firmitatẽ ex Polypo ita delphini morsu detento intelligendum cõtenderent, id quod ex ipsa sese applicandi pertinacia, qua insignis est Polypus, conijciebant. Ego verò tris argumenti huius interpretationes excogitaui. Vel enim pauorem & ignauiam, quę vitia Theophrastus in Polypo præcipua deprehendit, deuoranda esse amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum promptitudine atq; agilitate adsumpta: quandoquidẽ, vt ait Ouidius, Ingenij est experientis amor: atq; vbi multa in hanc sententiam disputauit, concludit demum, vt

Qui

A *Qui non vult fieri desidiosus, amet.*

Vel, quoniam diligentissimus est rerum cumulator Polypus, intelligi posse arbitror, facultates omni quantumlibet cura & diligentiâ cōgestas, citò, vbi amore capti fuerimus, prodigi, inutiliterq; dissipari. Quàm extemplo enim, ait Lysiteles Plautinus, sæuis sagittis percussus est, illicò res foras labitur, liquitur, & quæ sequuntur. Vel qui Delphinum amoris indicium esse ostendimus, Polypū versutiæ, dicere possemus, admoneri nos eo signo versutiam amanti cumprimis apprehendendam, &, quod fieri solere Plato dicit, in amatæ rei mores transmigrandum, vti quippe Polypus in colorum mutationibus, provt vnicuiq; rei adhæserit, facit. Sedenim ea potius de causa Veneri Polypum adsculpi existimandum, quòd inter pisces sit omniū salacissimus, adeoq; libidini deditus, vt nimio veneris vsu omnibus defectus viribus debilitetur, neq; iam ad cibum sibi conquirendum idoneus effectus, minimo negocio ab aliis capiatur, & à paruulis quibusq; pisciculis cancellis & cancris exedatur, obseruatum ab Æliano. Quinetiam aiunt eos ob huiusmodi nequitiam non amplius anno viuere, id quod eadem de causa passeribus etiam accidere tradit Aristoteles. Quin & Polypos etiam fœminas, propter crebros partus, ocyssimè deficere. Quanquam aliquando repertus sit Polypus cetacei generis magnitudinem excreuisse, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolis per subterraneum cauum ingressus noctu apothecam salsamentorum plenam depopulabatur: eius enim amaritudinis auidissimos eos esse paulo antè ostendimus, donec re demum patefacta, vix à magno hominum numero confectus est.

B

HYEMALE SOLSTITIVM.

ADdemus & illud, in manu scriptis Hori codicibus legi, δύο πολύποδας συμπεπλεγμένοι καὶ βεβηκότες δρόμον ἡλίου τὸν ἐν ταῖς χειμερίαις τροπαῖς σημαίνουσι· quod est, duos Polypos vinculis coërcitos, & progredientes tamē, cursum Solis quem in brumali conuersione peragit, significare. Quanquā impressorum codicum lectio, quæ est δύο πόδας, nequaquam displicet: sed si progressum exprimere volueris, videndum est, si pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali conuersione sermo est, quæ, vt in sphæræ consideratione manifestè licet inspicere, progressum Solis omnino contatiorem ostendere videtur, in vltimis enim Sagittarii & primis Capricorni gradibus Sol ad horizontem vix loco dimoueri, aut quamlentissimè diurnos parallelos conficere videtur. Ad cuius rei tarditatem accedit & eorundem parallelorum iisdem fermè diebus repetitio, dum conuersio peragitur vt stare loco potius Sol, quàm quoquam motu suo progredi videatur. Quare siue pedes, siue Polypos colligatos accipere malueris, non sum admodum laboraturus: mihi satis fuerit, & codicum super hoc varietatem, & ipsam rei quæ significatur, historiam declarasse. Tu verò, quanquā cogitationes has nostras sublimi illa doctrina tua longè inferiores intelligas, pro summa tamen humanitate, quâ præcipuè commendaris, despicere haudquaquam velis. Nihil enim in rerum natura temerè à Deo factum, quiq; Deo, vt tu facis, propinquius adhærescunt, nihil quicquam aspernari debent, quod eodem, vnde originem traxerit, periodo quodam suo redire animaduerterint.

C

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PATREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCOPVM, DE IIS QVAE PER TESTVDINEM, COCHLEAM, Cancrum & id genus teſtacea ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

PRoximis hiſce diebus, Ampliſſime pater, cùm mihi agalmatũ tuorũ ſupellectilem aperires, antiquiſſimiq; operis, ex ære, auro, argẽto ducta, & marmore calata ſigna, numiſmatáq; plurima veterũ illa ingeniorũ atq; artiũ monumenta minimè cõtemnẽda delectabili ſpectaculo mihi propoſuiſſes, habere te opera hæc in delicijs ea plurimùm de cauſa dicebas, quòd à ſummæ claritatis viro Ludouico Podocatharo Cardinali Capitaquenſi patruo tuo cõparata cõgeſtáq; fuiſſent. Quẽ virũ generoſis natalibus inſignẽ, Medicina celebrẽ, Philoſophia clarũ, vitæ integritate laudatiſſimũ, virtutes ipſæ in omni vita colore eximiæ, ad amplitudinẽ eã extulerũt. Proinde quidvis eſſet apud te quod illius memoriã renouaret, ſiue veſtis, ſiue vas, ſiue libri, ſiue quæ tam multa extãt doctrinæ eius cõmentaria, tanquã ſacra omnia à te cuſtodiri, & in honore etiam haberi: dignũ quidẽ eius hominis inſtitutũ, qui optima quæq; ſibi ad imitandum propoſuerit. Quæ quidem cùm tibi acciderent iucundiſſima, eo quoq; non parum delectari videbaris, quòd ego multa in veterũ monumentis illis, & myſtica & in doctrinæ alicuius receſſu deliteſcentia inter ſpectandũ explicabam, interpretabarq; cuiuſmodi illud fuiſſe memini, quid ſibi vellet Teſtudo Veneris ſubiecta pedi: quid altera ex ære cuprò ve Damaſceni operis in vſum, vt coniectura erat, bullæ facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium tranſmitti poſſet, atq; ita geſtari: quid in numis aliquot Teſtudo alia. Quæ tibi cùm expoſuiſſem, poſtulaſti ea tibi ſcripto credita exhiberi, quod quidem libentiſſimè feci, cùm id ſemper ſtuduerim, vt quacunq; poſſem ratione meum erga te animum aperire, id ſedulo facerẽ, quod incomparabilis probitas tuáq; benigniſſimáq; comitas, & egregia quædam mentis tuæ ſynceritas exigere videbantur. Accedebant & beneficia in me promptiſſima vultus alacritate collata, & quòd literatos omnes quacunq; poſſes occaſione demereri, ſemper appetijſti. Sed quoniam parum me tibi præſtitiſſe videbar, ſi Teſtudinis tantùm ſignificata conſcripſiſſem, addidi ad eam quædam alia ex eodem teſtaceorum genere, quæ nõ minoris mihi viſa ſunt eruditionis, quàm quæ Teſtudine ſuper efferebantur. Multa enim hieroglyphica Aegyptij ſacerdotes ex Cancro, Locuſta, Pinnis, & huiuſmodi alijs deſumpſere: quæ omnia quantum memoriæ ſuccurrerunt, vno commentario enarrata conſcriptáq; tibi dedicaui. Tu quotiens ea in agalmatis illis tuis vel cuſa vel ſculpta inciſáq; videris, aut menſis illata cõſpexeris, Pierij tui memineris velim, qui te ſummo cultu, ſummáq; ſemper eſt obſeruantia proſecutus.

DE TESTVDINE.

TESTVDO igitur inter cruſtacea primum occupabit locum, quoniã ipſa narrationis iſtius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc ſymbolorum genere eſt admodum ſpecioſa.

IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

HOminem in potentioris cuiuſquam poteſtatem adeò redactum, vt nullum iam ſperet effugium, oſtendere qui volunt, Teſtudinem ſolari percuſſam radio, ac ſupernatantem in aquæ ſummo pingunt: ipſa enim vehementioribus Solis radijs impetita ita exſiccatur, vt in gurgitẽ deferri nequeat, idq; præcipuè mari Indico, vbi & multæ & magnæ ſunt, & Solis vis acrior: vnde fit vt vel faciliùs capiatur, vel cùm in prædam mergi non poſſit, inedia extinguatur.

FOR-

A FORTVNARVM CONTEMPTVS.

FVerunt ætate nostra ingenia perelegantia, quæ cùm varijs fortunæ ictibus impeterentur, quos cōtra mira adniterentur alacritate, fortunæ aduersę contemptos impetus per hominem naufragū in Testudinis huiusmodi agitatæ fluctibus tergus insilientem effingerent, solari addito radio, cuius beneficio ne absorberentur accideret.

VIRGINVM CVSTODIA.

CVr verò Phidias cùm Veneris simulachrum Eleis ex auro & ebore conficeret, testudinē altero eius pede pressam apposuerit, multi quæsiuere, præsertim cùm Pausanias rei significatum alijs relinquat interpretandum. Sed enim illud potissimùm ex interpretatione prudentem fertur Phidiā innuere voluisse, virgines custodiendas esse, coniugatas verò domus curam gerere, ac taciturnas esse debere: vtrunque enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in Coniugalibus pręceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuersas esse, quę cùm iam à Sole abscessit, lucida claraque cernitur: eadem cùm Soli successit, euanescit: contrà verò debet vxor modesta præsente tantum viro à cæteris conspici, eodem verò absente domi agitare ac sese occulere. Nam & Salomon septimo cap. Sapientiæ, inter reliqua meretriciæ procacitatis signa id etiam notat, quòd domi se cohibere non possit, sed publica loca, fora, plateasque celebret. Et Paulus ad Timotheum viduas damnat adolescentiores, quæ ociosæ discunt alienas domos perambulare. Consuesse verò mulieres testudineas secum imagines gestare, quas Veneri dedicarent, ex eo manifestum, quòd Thessalæ matronæ Laida meretricem illam inclytam ligneis testudinibus zelotypia concitatæ interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus erexere postea templum Veneris profanatæ, quæ nefandam cædem in templo admiserāt, vt confessione sceleris veniā petentes deam sibi placarent. Et id gestaminis fuisse testudinem tuā facilè crediderim, cùm ita concinnata sit, vt licio suspendi possit. Apud Ægyptios autem tanta erat pudoris cura, vt mulieribus interdictum esset calceorum vsu, quò prodire palàm verecundarentur, ac veluti testudines intra sua se tecta cohiberēt. Hinc Antisthenes ansam nactus eludendi Atheniensium vanitatem, se nunquā solo in quo nati essent excessisse gloriantium: Commune hoc, inquit, habetis cum testudine & cochlea.

MVNIMENTVM.

ALij per testudinis corticem munimentum intellexere, quòd ita eam natura munierit, vt cōtra tela possit ipsa per se sufficere, & iniurias propulsare. Hic itaque receptus, & ad omnes incursus oppositum propugnaculum, ansam dedit adagio, vt quotiens aliquid valde tutum velimus innuere, in primisque securum esse, dicamus, ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν, quantū muscarū solicita est testudo. Cuius omnis felicitatem secuta Cæsariana familia, domesticū eum morem habuit, vt paruuli domus eius in testudineos alueos excepti lauarentur. Quapropter Ceionius Posthumius nato iam Albino filio, cùm ingentem testudinem à piscatore muneri accepisset, vir literatus iam inde magnam spem cōcepit de futura filij nobilitate: curari itaque testudinem iussit, & infantuli ministerijs dicari. Exemplaria Hori quæ impressa circunferuntur, in huiusmodi significatū ὄρτυγος ὀστέον habent, interpretesque coturnicis os reddidere. Sed in manu scriptis codicibus ὄρυγος legi, quod facit ad hāc sententiā: testudines enim orygas appellatas, παρὰ τὸ ὀρύττειν, quod fodere est, vel excauare, apud Vitruuiū legas: à quarū similitudine bellica etiam

machina ad fodiendos excauandosq́ue muros cõparata, testudinis nomẽ habet: D
nam & Horus significati istiusmodi causam redditurus ait, διότι δυσπαθὲς ἐστὶ τὸ τοῦ ζώου ὀστέον, ꝓpterea quod os animalis huiusmodi difficulter admodũ frangi dissolui'ue potest: quod in munimẽti significato quid sibi velit coturnicis os, haudquaquam video.

MORS DIFFICILIS.

HOminem letalibus vulneribus quantumvis altè acceptis difficillimè morientem, per testudinis abscissum caput aptè pinxeris: quandoquidem tanta inest eius carni viuacitas, vt earum caput, præsertimq́ue marinarum, auulsum busto conniuentes aliquandiu oculos ostentet, connitensq́ue ad admotam manum: quinetiam si ad os eam admoueas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

ALiàs pigrum segnemq́ue hominem, aut rei cuiuspiam tarditatem atque contationem significare qui vellent, Testudinem gradientẽ pingere consuerunt, quam Pacuuius feliciter tardigradam appellauit: lento enim adeò gradu mouetur, vt in prouerbiũ emanarit in segnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, Testudineum hunc tibi grandibo gradum, inquit, si fustem sumpsero. Et apud Ammianum lepidissimum distichon legas de Testudinis tarditate: E

> Θᾶττον ἔην λευκὰς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας
> εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα Καππαδόκην.
>
> *Promptius esse albos coruos, volucresq́ue chelonas,*
> *Quàm quenquam esse probum rhetora Cappadocem.*

Quinetiam asserunt animal hoc contagiosa adeò pollere segnitie, vt si pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obseruarunt magi.

MORDACITAS.

SVnt qui mordacissimum hominem atque egregiè maledicum, per testudineũ caput exertis dentibus intelligi velint: nam Testudo ore omnino est omniũ robustissimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, vel lapidem etiã, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnensium numis Testudo cudebatur, vnde, vt legere est apud Pollucem, dicteriũ illud emanarit, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σοφίαν νικῶσι χελῶναι: quod in adolescentiæ nostræ præludijs nescio quibus ita transtulimus: F

> *Quando chelonis vincitur sapientia,*
> *Atq; ipsa virtus, Atticum vt prouerbium est.*

Vnde obolum Eupolis καὶ Μιχέλωνον dixit. Ad id verò quod Peloponnesiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cùm Achæi expeditionem aduersus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, vt cauerent ne more Testudinũ caput extra Peloponnesum proferentes, in periculum aliquod inciderent.

DE CANCRO.

TEstudo in numis obseruata, alterius numi reminisci facit, in quo Paguri forma cusa est, quare hinc ad eius generis significata transimus.

COÏ.

CAncer in numis, compactile scilicet genus id quod corpore est obrotundiore, cuiusmodi plerique cœleste signum figurãt in Zodiaco, Chiorum indicat rempub. Tradunt id & Pollux, & alij: sed enim nisi quispiam autor esset, numus argenteus id satis indicaret, in quo Pagurus is est cum inscriptione supernè ΚΩΙΩΝ, infernè ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ.

SPEI

A SPEI FRVSTRATOR.

PLeriq; hominem à pulchris inceptis desistentem, & spem omniũ ignauiter frustrantem, intelligi cùm vellent, Gammarum nostrum fluuialem pingere soliti sunt, manu ad os eius iniecta: nam is, cùm à te capi facillimè posse putes, retrouersum velocissimo sese cursu eiaculatur: vnde vulgò etiam in aliqua re falsis, quam se nactos arbitrarentur, Gammarorũ venationem obijcimus. Hęc verò recessus obliquatio adeò Cancris propria est, vt Aristoph. Pace, dixerit,

οὔποτε νικήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν: *Rectum iter vt carpat cancer non viceris vnquam.*

Atq; fortè non deerit qui dicterio huiusmodi mihi sæpe negotium facessant, si vnum aut alterum nostri huius argũmenti interpretamẽtum meo probabilius, quod facilè poterit euenire, compererint. Neq; mihi profuerit, rem Latinis ingenijs hactenus intactã, excogitasse, primumq; in lucem efferre: me scilicet omnia non vidisse clamitent, eorum quę ex paucis didicerint obliti, cùm tamen omnia ea quæ ad hoc negotium accõmodari possunt, non vna hominum vita, sed neq; multa etiam secula sint indagini suffectura.

B INCONSTANTIA.

SCitè admodum Ioannes ille cognomento Scholasticus, scalarum anacephalæosi, hominẽ qui modò risui indulgeat, modò luctui, modò austeritati atq; temperantiæ se reddat, modò delicijs diffluat, & voluptatibus implicetur, Cancro æquiparauit, nunc antè, nunc retrò, nunc in transuersum gradienti, miraq; vitã suam inconstãtia traducẽti: virq; is sapiẽtissimus, de ingenij eiusmodi profectu nihil sibi quicq; pollicetur, quod ad vllam sit vnquã frugem peruenturũ.

SOPHISTA.

EIusdem subterfugij causa sophistã significare qui volunt, Cancrum pingũt: eos enim huic animali persimiles Plato dicit, Euthydemo, quos vbi validiori aliqua ratione deuictos comprehensosq; putes, tunc retro fugaci cursu elapsi per diuerticula atq; subterfugia, maiorẽ priore tibi laborem intentant, si vilem ac inanem prorsus curam eos consectandi susceperis. Sed enim non in sophistas tantùm, sed in ipsam etiam Dialecticã obortũ est à Cancro cauillum. Nam Ariston philosophus vt eam eluderet, dicere solebat, eos qui Dialecticã enixiori conatu sectarentur, ijs assimilari qui Cancris vescerentur: cibi enim admodum exigui gratia, circa ossa tam multa numero, tantum laboris insumi.

C

SOPHISTARVM OPPRESSIO.

SPecies demum illa picturę, qua Hercules tot immaniũ monstrorũ domitor, in opprimendo etiam cancello laborasse porticibus penè omnibus ostentatur, nihil aliud sibi vult, vt veteres interpretantur, quàm sophisticas eas nugas huius obtritas disciplina. Fabulosè verò iocatur Plato, cùm Herculem aduersus Cancrum desudasse dicit. Quòd verò Cancer sit inter sydera collocatus, nonnulli ea de causa confictum volunt, quia conuersione regressuq; tam peculiari eo in animali animaduerso, per eius imaginem ostendere voluerint Solis cursum, qui cùm eò progressus fuerit, retrorsum auferri, ac tantundem aufugere videatur. Veluti Caper opposita ratione confictus, quia Sol ab eo signo, toto poli nostri tractu, altiora petere cõtendat: caper enim dum pascitur, accliuiora editioraq; loca perquirit. Huiusmodi verò cõmentum nõ ex orbis totius cõditione, sed ex cœli nostri situ sphæraq; ipsa ad arcticum obliquata excogitatum est: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi videretur, æquinoctij signa attolli: ad id tamẽ faceret, quòd Solis progressus & regres-

ſus omnino à Capricorno ad Cancrum, mox à Cancro ad Capricornum, ſecto D duobus locis æquinoctiali conſideratur.

ARCANA REVELATA.

SI quid verò abditum & arcanum luci proditum ac reuelâtum oſtēdere quis vellet, pagurum & eius generis piſces, qui latebris gaudent, face appoſita figurabāt: conſtat enim eos nocturno tempore, admoto lumine, de penitiſsimis etiam cauernis euocari. Ea verò de cauſa Cancri ad nocturni luminis ſplendorē accurrunt, quòd id omne genus teſtacea noctu plurimùm paſci ſolent: compertumq́ eſt plenilunio ea magis pingueſcere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari, copioſioribusq́ tunc eſcis enutriri, vnde pinguiores fiant, vt ij exiſtimāt qui plenilunio nullam ineſſe vim cœlitùs hæc in cruſtaceis efficiendi, remq́ ita ad cōmodiorem naturæ rationem deducunt: quamvis vnà cum Baſilio Magno, magna philoſophorum pars ſentiat.

INQVILINVS.

INquilinum autem hominem oſtendere qui vellent, cancellum illum qui vulgo Gammaruſius dicitur, pingebant: is enim ſemper eſt concharum hoſpes, B perq́ vacuas cōchulas modò has, modò illas, prout excreſcit, mutat domicilia, atq́ ita ſemper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

RIdiculum fortè illud videatur, quòd commenti ſunt nonnulli elephantum cum Gammari cauda pingere, ſi magna incœpta fruſtra & inaniter ceſsiſſe notare vellent, non ſecus ac illud Horatianum eſt, ex montium fœtura murem ridiculum enaſci. Sed enim cùm res ipſa det ridendi materiam, non ineptè mihi videntur excogitaſſe huiuſmodi ſpeciem, quę non tam ſignificato, quàm pictura ipſa riſum poſſet excitare.

DE PINNA.

QVæ Pinnæ cōmercia cum cancellis habent, depoſcere videntur vt eas cancro ſubiungamus. Nam vt Theophraſtus ait, vita fortaſſe conchis ſeruari non poſſet, niſi ope cancri. Pinnæ aūt in concharū genere ſunt. F

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

VIrum qui ſe atq́ ſua negligēter curet, neq́ ſine alterius ope conſilio've poſſit conſulere rebus ſuis, oſtendere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Pinnam & cancellum paruum pingere cōſueuerunt: nam is in Pinna conditus in vtriuſq́ ſatagit vſum: cōchula enim præ fame pateſacta, piſciculi veluti ad eſcam alliciuntur, quos vbi cancellus inhærentes animaduerterit, Pinnæ ſtatim labra morſu vellicat, illa eo ſigno admonita concham occludit, atq́ ita eſculentis potitur: eo verò cuſtode priuata, breui, vt Ariſtoteles aſſerit, tempore deficit. Hoc idem habemus apud Ciceronē, cuius verba repetere non fuerit importunū. Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua ſquilla ſocietatē coit cōparandi cibi: itaq́ cùm piſciculi parui in concham innatauerint, tum admonitu ſquillæ Pinna morſu comprimit conchas, ſic diſsimilibus beſtiolis cōmuniter cibus quæritur. Cancellum verò huiuſmodi tum à venatione, tum à cuſtodia, Græci pinnotherē & pinnophylaca nuncupauerunt. Eſt hæc ſquilla parua admodum, quam nonnulli paraſitum piſcem vocāt, vtpote qui ſit dapis affectator: colore albido eſt, corpore perpuſillo, cauda ferè ſemper ſubter vterum, vbi coactus fuerit, incuruata.

A

AB INEVNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVm verò qui ab ineunte ætate cœperit in petulantiam lasciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fœtus ostentantem suos intelligebant: conchulæ enim huiusmodi in concha genitæ, antequam excludātur, inter se quamprimùm coire dicuntur, vt non immeritò concha ipsa sit Veneri dedicata, atque eam ex concha genitam veteres fabulentur. Concha itidem Cyprum deuectam canunt, quod nonnulli ad salacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non secus enim ac ostrea, libidinosa esse perhibentur.

DE OSTREIS.

ILla enim Hellespontiaco ludibrio, ne deo dicam, ita dedicantur, vti concha Veneri, putarim ob earū copiam, quæ Lampsaceno littore, totoq́ꝫ Hellesponto ingens est: vnde Ityphallico veteris Poëtæ ipsi Priapo dicto, ita legitur:

Nam te præcipuè in tuis vrbibus colit ora
B *Hellespontia, cæteris ostreosior oris.*

qui versus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

PEr ea verò picta sculptáve humanum genus significari, philosophorum antiquissimi tradiderunt. Hinc diuinus Plato humanum genus ostreorū simile esse dixit: nulla enim potuit similitudine nostræ imbecillitatis naturam significantius explicare, cùm ostrea indiciū esse dixit animi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, vt necessarium sit hominem corporis affectibus tangi vel inuitum. Quid verò aliud illa vel diuinę vel stellaris essentiæ scintilla hìc patitur, nisi quòd dum corpori adhæreſcit, & vinculis se coërceri sentit, & in quodam obscuritatis carcere detineri? vnde fit vt suæ plerunq́ꝫ immemor originis, modò sensui se, modò appetentiæ subijciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata est, rapiatur in præceps. Piscatore igitur Petro opus est, qui nos aut scopulis auulsos, aut de imo maris fundo erutos, Assertori nostro littora reuisenti, pœnitētiæ prunis assos in escam apponat, vt ita absumpti in ipsius diuinitatis amplexu, ad sublimioris vitæ consortia C transeamus. Quòd verò testam ostrea pro pelle habent, quæ sine eorū interitu auferri non potest, eorum sunt hieroglyphicū, qui nec squamas ignorantiæ deponere possunt diuinis admonitionibus quantumlibet instituti, nec cultrū spiritus suscipere patiuntur, qui quidem, vt Hierosolymitanus Hesychius ait, etsi in mari baptismatis inueniantur, etsi in fluminibus pœnitentiæ, abominabiles tamen sunt: cumq́ꝫ vitam sortiti sint in sacri lauacri tinctura, vocationem tamē regenerationemq́ꝫ corruperunt, dum neq́ꝫ pinnulas neq́ꝫ squamas induere procurarunt, sublimem videlicet vitam, cognitionemq́ꝫ diuinorū, quę cœlestis est, sed obcæcato corde in ignorantiæ voraginibus detinentur, & propterea in his qui squamas habent nequaquam adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis seruientem, maledicum, ebriosum, detractorem, legum bonorumq́ꝫ morum corruptorem, à fratrum commercio submouet: ostrea enim hæc sunt, & id genus reliqua, quæ sine squamis & pinnulis esse deprehenduntur.

DE LOCVSTA.

LOcusta quid iuncta polypo significaret, eo loco declaratum, vbi polypi significata recensuimus. Quid verò ipsa per se significet, nunc dicendū.

SEDITIOSVS. D

POpularis seditionis studiosum hominem significare qui volunt, Locustas duas marinas sese inuicē incursantes pingunt: videre enim est sæpe vniuersas, tanquā gregis collegium celebrare, dimicare interim inter se cornibus arietum modo, ac mutua flagellatione inuicem sæuire: & genuinum est ciuibus, inquit Pindarus, inuicem inuidere.

TEMPERANTIA.

QVoniam verò incidimus in Locustā, nominis adducti similitudine, quid per terrestrem etiam significaretur, explicabimus. Ophiomachum, quem alij stellionem interpretantur, nos terrestrem Locustam esse comperimus. Per hanc Ægyptij modestiam, temperantiam, atque continentiam intelligebant, quippe quæ nequitiæ virtutes oppositæ sunt: ea siquidem serpētem oppugnat, voluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipsa autem crura habet, quæ corpusculum altè tollant humo, à terraq́ interim eorum innixu resiliat, & feratur in sublime, collisoq́ serpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere nescius, ab ijs disiungi abalienariq́ assiduè meditetur. Non dissimulabo hîc sacræ lectionis locum, de Præcursoris victu, quem constans fama est Locustis vesci solitum, ἤσθιε δ' ἀκρίδας ὁ πρόδρομος, καὶ μέλι ἄγριον. Sunt qui ab Locustarum campestrium intellectu abhorreāt, cauliculosq́ herbarum nescio quos quòd eodem illi nomine nuncupentur, pro animali comminiscuntur, quibus noster ille veritatis præcursor vesceretur. Atqui Diodorus, & alij autores grauissimi, populos in Æthiopia quosdam agnoscunt, qui non alio quoquam cibo vtantur quàm Locustis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoque gentem quibus Mandrorum nomen Clytarchus & Megasthenes dederunt, Locustis ali Agatharchides & alij prodiderunt, trecentosq́ eorū vicos annumerant. Est autem hæc viridis, & prioribus pedibus longissima, ijsq́ admodum gracilibus, quos motat assiduè. Manifestissimè verò in hoc præcursoris cibo Locustam animal agnoscit Adamātius, dum vndecima in Lucam homilia dicit: Non habuit domesticum mel, & humana diligentia percolatum, sed syluestre, minus quippe iucundi saporis, vtpote qui eo ad vitæ tantùm vsum & necessitatem, nō ad delicias vteretur, ex alitibus verò non grande præpingue've vllum, quo se liberius inuitare posset: non aëriuolam, quæ cibum præberet delicatiorem: sed exiguum admodū volucre, quod vix à terra esurgeret, saltitaretq́ potius quàm volaret. Quid plura quęritamus, constanter asseritur, Locustas eius fuisse cibū, paruulum animal, & illi satis mundum. E F

FAMES.

SVnt qui per huiusmodi Locustam, famem intelligant, propterea quòd magnam satis inferunt calamitatem, cùm agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ segetes inuaserint, magna clade radices abrodentes, quare diuinatrix apud Theocritū dicitur. Cùm enim apparuerit, famis est prænuncia. Multa Locustę huius significata ponit Eucherius, sed quoniam nullam super illis causam adducit, in quo nos præcipuè versamur, ea prætermittēda iudicaui: vnum illud tantùm tangam, quòd per cōparationem resurrectionis Dominicæ similitudo quædam sit, cùm assultum Philo dicat per Locustam significari: nullum enim è terrestribus animal tanta se pernicitate proripit in saltum, si corpusculi rationem habeamus. Sed hæc alij viderint.

PEDES.

A

PEDES.

INueniés in diuinis literis aliud Locustæ huius hieroglyphicum, vt apud Salomonem, Ecclesiaste, pro pedibus poni, eò quòd animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: Florebit amygdalum, & impinguabitur Locusta: hoc est, superuenient cani, & pedum accedet tumor, podagra scilicet, quæ plurimùm ætatem grandiorem infestat, quod nos à sexto supra quinquagesimum quatuor iam annis non sine cruciabili dolore acerbissimaq; studiorum iactura cogimur experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, & vnà cum accepto ab eo sacerdotio miserabiliter alita. Alibi tamen Salomonis verba ex Hebraico codice diligentius examinauimus, quòd super his varia est multorum interpretatio.

DE COCHLEA.

ADdetur his Cochlea, inter esculenta piscium vice pauperibus accepta, quæ tamen olim altilis effecta, illataq; mensis, Romanas delicias auxit.

B

TERRENIS ADDICTVS.

PEr eam diuinæ lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde similitudine libenter sumpta, si quem sensui deditum, vt voluptatibus brutorum instar inhæsitantem ostendere voluerunt. Hesiodus eam felici compositione φερέοικον appellauit, quam domipartam dicere possemus, quòd ita sit domui suæ applicita, vt eam secum assiduè portet.

DE SEPIA.

SEpiam quidem inter crustacea recensere minimè congruum videbatur: quia tamen dorsum osseo illo integumento instar clypei munitum habet, huc ipsa etiam transferetur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

ID verò præcipuũ super Sepia significatum apud Ægyptios sacerdotes erat, vt per eam significarent hominem, qui multa, pulchra & magna pollicitus, daturus omnino speciosa virtutis exempla videbatur, & per summam inde ignominiam fœdè lapsus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cùm spectandã se venatoribus præbuerit, simulatq; in se aciem instrui conspexerit, & classicum cani, atramentum in aquas euomit, quibus infectis, demptaq; ita venatoribus congrediendi copia, elabitur. Quòd si inter fugiendum acciderit vt aperto iterum campo deprehendatur, statim in effusam atramenti nubem se recipit, atq; ita sæpius ac identidem frustratur venatoris spem, nulla sui facta copia, vt deprehendi possit, idq; non in congressu tantùm facit, sed plerunq; etiam ludendi studio quodam, atq; etiam insidiandi. Effundunt verò suum id atramentum & polypus & lolligo, quam vulgo piscem atramentarium vocant: verùm ij non nisi metu perculsi: Sepia verò non modò cùm metuit, verùm, vti dicebamus, animi interdum gratia. Ei verò atramẽto tanta vis inest fuliginis, vt si in lucernam addatur, summotis reliquis luminibus, adstantes omnes fœdo liuore coloratos ostentet, vt Æthiopes videantur.

C

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRIS OBTECTVS.

HViusmodi verò occultationis causa confictum à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam cõmutari solitã, dum vel eluderet, vel seriò fugitaret Pelea illam

lam insequentē. Nam & promontorio cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditū, D
vbi factum hoc perhibent. Ita denicꝫ hominem qui multis simulationum inuo-
lucris tegeretur, essetcꝫ occultæ multiplicisq́ꝫ naturæ, per pictā Sepiā notabant.

MENDACIVM.

ALij mendaciū ex hoc figmento intelligi volunt, propterea quòd, vt Grāma
ticus Tryphō ait, αἱ τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελαίνεται καὶ ἀμαυροῦται: in extremis quippe par
tibus nigrescit, & obscuratur. Callidi enim impostores, mendaciorumq́ꝫ confi-
ctores, solent semper aliqua præijcere, quæ vera, clara & aperta videantur, qui-
bus inspectādis dum oculi sunt intentiores, astutè mox mendacij nubem offun-
dunt. Quoniā verò atramentū id, quo sese occulit effuso, in cauda est, ea de cau-
sa Melanuros appellatur. Atcꝫ hoc Pythagoram intellexisse volunt cùm præci-
pit, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, de ijs quæ nigra sunt cauda gustandū non esse. In hanc
verò sententiam præclarè Cicero ad Q. fratrem: Multis enim simulationū inuo
lucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur vniuscuiuscꝫ natura: frons,
oculi, vultus persæpe mentiuntur, oratio verò sæpissimè.

IMPROBITAS. E

QVod tamen symbolū Plutarchus libro De liberis educandis ita interpre-
tatur, vt subostendere dicat, cōmercium cum improbis nō habendū, eos
scilicet qui à virtute ad turpitudinem se recipiant, fugiendos. Nam & apud Ro-
manos, nigrū vel atrum pro moribus infamibus & perniciosis accipitur. Hinc
illud diuulgatū: Hic niger est, hunc tu Romane caueto. Porrò dies atri, qui sunt
infausti, inauspicati, lugubres, & infelices appellantur: quāvis nostri vulgò dies
atros intelligant, qui ieiunijs destinati sunt, quibus quidem & corpus maceran-
dum, & à carnium delicijs præcipitur abstinendum.

LITERÆ.

AEgyptij sanè cùm literas significare vellent, iuncum, cribrum, & Sepiam po
nebant, de quibus sigillatim disputare alterius loci est: nam eorum omniū,
quæ literas & disciplinas indicarent, certum conscripsimus cōmentariū. Quod
verò ad Sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde li
teras scripturamcꝫ ipsam significet, nō apud Ægyptios tantùm habetur, verùm
& apud nostros, vti Persianum illud ostendit: F

Tum queritur, crassus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha.

Atramentum sanè Græci σηπίας appellant. Tholos verò est Aristoteli, qui Se-
piæ inest. Hesychius ex eo vocabulo turbamentum interpretatur: id enim τα-
ραγμοὺς ostendit.

VIRI AMOR IN MVLIEREM INFIDAM.

SVnt qui amorem coniugalem in viro firmum, in fœmina lubricum, significa
re si velint, Sepiam tridente confossam pro istiusmodi rei hieroglyphico fa-
ciant, propterea quòd in eo genere si fœmina percussa fuerit, accurrit mas opem
allaturus, fœminæq́ꝫ quacunqꝫ potest ope auxiliari contendit: quòd si mas ictus
fuerit, fœmina sui tantùm solicita, quamprimùm fuga sibi salutem quærit.

TEMPESTAS.

SVnt & tempestatis argumentum Sepiæ: nam pictæ ita vt in aquæ summum
exiliant, magnas procellas paulo pòst erupturas indicāt. Causam reddit Plu-
tarchus: quia cùm mollia omnia frigus impendiò caueant, hæc vna præcipuè
cùm sit ea carnis nuditate molliticq́ꝫ, necꝫ testa, necꝫ pelle, necꝫ squamis munita,
sed

A sed vnum tantùm tegumentum osseum in dorso sortita, tempestatem facillimè præsentit: igitur veluti frigus euasura, neque non agitationes, quæ in imo mari fiunt, exilire, & incõmodum illud videntur euitare. Quare polypus etiam pari propemodum mollitie prædìtus, ad terram properat, seq; petris alligat, ventorum iamiam aduentantium portentum.

DE PVRPVRA.

IN hunc gregem veniet & Purpura, suis & ipsa significationibus insignis: de animali quidem, non de colore, qui loco alio tractandus est, præsens erit examinatio.

MALEDICVS.

MAledicum hominem probos improbosq; æquè carpẽtem significare qui volunt, Purpuram exerta pingunt lingua, quæ quidem illi tam acuta & valida est, vt ea & conchulas, & quascunq; sui generis testas perforare possit: quæ cùm ita sint omniuoræ, frequens illud in edaces dictum emanauit, Purpura voB racior: de quo apud Athenæum plura comperies.

DE GVLA MVLTATVS.

ATq; inde fortè prouerbium, quòd Purpuræ plurimùm per linguã escas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea pœnas dederit, significare volunt, conchylium huiusmodi nassæ per linguam applicitum pingunt, siquidem eius captura in hunc sæpius efficitur modum: paruæ densæq; admodũ nassæ strombus piscis includitur, hunc auidissimè captat Purpura, quẽ simulac illuc occlusum olfecerit, inserta per nassæ iuncos lingua eum assequi contendit, dumq; ille volutatione luctatur, ea magis ac magis linguã protendit: accidit verò vt in eo conatu tumefiat, vt nulla eam extrahendi copia relinquatur, atq; ita detenta per linguã captiua fiat. Verùm hoc picturæ genus in huiusmodi significatum aliter etiam figuratur: conchulam quippe pingunt, quæ Purpuræ linguã morsu comprehenderit. Piscatores siquidem cùm Purpurã norint concharum pastionem auidius appetere, has in nassas magno numero cõiectas in mare demittunt, oblongo fune ad nassas alligato: sentiunt optatã escam Purpuræ, porC rectisq; intra nassarũ iuncos linguis, eas infestãt: at illæ aculeo extimulatæ incolumitati suæ consulturæ contrahunt sese, corticibusq; clausis morsu perquàm acri linguã infestam comprimunt, pertinacissimeq; detentã haudquaquã amittunt, atq; ita pendentes sua captæ auiditate Purpuræ tolluntur.

VNO EXANIMATVS ICTV.

HOminem verò interemptum ictu ostendere qui volunt, Purpurã saxo elisam pingunt: siquidem infectores aiunt, quas Purpuras in artis suæ vsum parant, saxo vno ictu collidendas, vnde subitarius ille sanguis ad tinctum optimus emanat: q; si ictu fefellerit, neq; Purpura statim exanimata fuerit, frustra repeti, quia prę dolore sanguis in vniuersum corpus diffusus euanescat. Hinc aiũt Homerũ totiẽs de ijs qui valido aliquo vulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte sublatos dicere: quem imitatus Maro, nunc Purpureã vomit ille animã, nunc quid huiusmodi sæpe protulerit. quamvis ad sanguinẽ, in quo anima sedẽ habeat, Seruius hoc referri putat, de quo fatis in Accipitris cõmentario dictũ.

SECESSVS.

SVnt qui secessum per Purpuram ostendant, propterea quòd Purpura non nisi in imo reperiatur pelago: vnde verbum apud Apollonium Argonauti-

côn primo, πορφύρεσκειν, quod purpurascere dicere possumus, vbi profundum esse interpres exponit, ea quam memorauimus Purpurę natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, poëtæ sæpius posuere.

DE ECHINO.

MArinus huc Echinus obuoluitur, lenticulari propemodũ figura, cochleari crusta, scabritie varia, crebris lineamẽtis rectilineis, quatenus in sphærica figura fieri potest, picturata, iisdem quibus terrestris armatus spinis, verùm iis micãtioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore splendescentibus: qua parte rostrum à medio ventre exerit, reductior, à tergo gibbosior. atq; is est de quo Martialis ait,

Cortice deposito mollis echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

ATque vt ad eius significata iam aggrediamur, hominem qui tum difficulter, vel nulla vnquam ratione consuetudinem inire posis, ex hieroglyphico eius commonstrabant, quippe quem quaqua tractare volueris, asperitate renitentiaq; horridum experiare. atq; itidem ex hoc asperitatem eam, quam Horatius damnat, agrestem, inconcinnam, atq; grauem, per hoc animal notabant: nam & nomen illi παρὰ τὸ ἔχειν κατ' ἀντίφρασιν plerìq; impositum asseuerant, quia scilicet haberi non posit propter spinas, quasi Latinè velis intractabilem dicere. quamuis sunt qui de nomine id sentiant, vt echinum dictum velint ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἑαυτὸν ἀφανῆ τῇ σαρκώδεσιν, quòd scilicet ita sese cohibeat, vt nulla carnium appareant vestigia neq; signa.

IVDICIORVM SEVERITAS.

ERant autem apud veteres vasa Echini nomine nuncupata, quæ scilicet animalis istius imaginem referebant, quorum in iudiciis vsus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit vbi de diætetis & dicastis agit, Echinum aheneũ aut opere fictili factum habere consueuerunt, in quem testium dicta scriptaq; iudicia conijcerentur: ex quo significabatur, nõ licere cuipiam impunè illis manus admouere, neq; inuertere, aut immutare quicquam, sine graui supplicio.

NAVIGATIO TVTA.

SVnt etiam qui per Echinum tutam nauigationem intelligant: ille siquidem imminente tempestate, quam non secus ac terrestris ventos præsentit, attractis lapillis sese munit, arenaq; nauium instar saburrat, ne vi fluctuum vlla versari iactari've posit: id enim maximè cauet ne aculeis exarmeť. Basilius Magnus audisse se profitetur à quodam rerum maritimarũ peritissimo, qui diceret, habere se pro comperto, Echinum cùm ventorũ perturbationem sæuitiamq; maris presensisset, calculum correptum haud exiguum subiisse, seq; sub ipso tanquam anchora stabiliuisse. Sanè quidem nautæ simulac eos id factitare conspiciunt, futuram hoc indicio ventorũ agitationem tempestatemq; præsagiunt, nauigiaq; cõtinuò pluribus anchoris infrenant. Admiratur Ambrosius Hexaëmero, quo ingenio is ista collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpres. Falli sæpe homines aëre perturbato, quòd plerunq; res sine tempestate succedat: non falli Echinũ, & homini rationis participi documento esse. Vnde animali tam exiguo tanta scientia, vt non modò quod futurum est infortunium antè præuideat, verumetiã qua ratione impendenti periculo sit obuiã eundum, nõ verbis, nõ sophismatis, non ambagibus oratoriis, sed re ipsa commonstret?

MA-

A

MACILENTIA.

AD hæc macilentisſimum hominem per idem animal intelligebant, cui quidem ſit hoc peculiare, vt nullam intus carnem contineat, foris & ſpinulas, & cruſtam, vti dictum, cochleariam tantum habeat: inueniuntur in eo tamen nigra quædam vice carnis, quæ vtcunque ſint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod verò ad macilentiam facit, eum ad annum integrum aiunt abſtinere cibo. Non relinquã intactum quod apud Euſtathium legi, interna ventris Echinum appellata: vnde Callimachus,

ὅττι μάλιστα βοῶν τρώκτοιν ἐχίνοις.

De boue quem cupide magis aſſectantur echinum.

Idq́ ea de cauſa, quòd intra ſe cibũ contineat, quod præcipuũ eſt vẽtris munus.

INSTAVRATIO.

EXercitum, aut quid huiuſmodi ex diſsipatis reliquijs inſtauratum, ſi quis pingendo ſignificare voluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandã figurabit: ille enim in fruſta diſcerptus, ſi proijciatur in mare, confluentibus ſponte in vnum partibus iterum committitur, & efficacisſimè ſolideſcit.

B

DE CONCHYLIO.

COnchylium quoq; aliquid habet quod ἱερογλυφικῶς accipi poteſt, tametſi animal ipſum huc nõ admittatᷓ, ſed quos generat vniones.

LACHRYMÆ.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putẽt, quòd ſcilicet eam maximè comptam eſſe deceat, & delicijs omnibus affluentem. Gemmæ tamen aliquot ſua quædam habent ſignificata, veluti vniones, quos lachrymarum ſymbolum eſſe pleriq; prodidere, ſumptum ſcilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per viſas in ſomnis margaritas oſtendi tradunt: nam & apud Sudam legas, μαργαρῖται δηλοῦσι δακρύων ῥόον.

C

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM VIRVM MATTHÆVM MACINGVM VENEtum, de ijs quæ per Crocodilum & aliquot Amphibia ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

POterit, & meritò quidem, eruditisſime Macinge, aliquis qui non æquo fortè erga nos animo fuerit, vtrunq; noſtrûm ad Chriſtianæ pietatis vindices deferre, qui ſanctisſimum amicitiæ tam mutuæ tam antiquæ numen tanto ſub ſilentio, Ægyptiorum quodammodo ſecuti religionem, coluerimus. Ægyptiaca enim prorſus eſt hæc ſuperſtitio, Deum ſub ſilentio colere. Sed enim qui de pietate aliter quàm Euangelia doceant, & ſacri canones imperent, vel ſentit, vel ſibi ſequendum credendúmve propoſuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterq́ puniendus eſt. Manifeſtum autem eſt, Ægyptios olim Crocodilum adoraſſe, quod nos non modo abhorremus, ſed & Poëtæ veteres, qui mores hominum facile tolerãt, modo ſatyricè derident, dum eorum aliquis dicit eos portenta colere, modo vt rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorant. Cauſam tamen eam Ægyptij allegare ſoliti ſunt, quòd Crocodilus ſilentij ſit hieroglyphicum, quandoquidem animal id lingua careat, & ita ſilentij ſignificatum præ ſe ferat: quod

vterque nostrûm per tot annos nimium superstitiose colimus. Ne igitur cauillandi cuipiam ansam demus, existimaui silentio huic nuncium remittendum, atque ita in viam redeundum, id quod vt tu quoque facias adhortor. Misi itaque ad te sequestrem Crocodilum ipsum, qui quoniam Aegyptiace loquitur, quippe per rerum figuras & signa, causam omnem tibi liquidius explicabit. Quoniam verò Crocodilus hic ab intima vsque Aegypto illuc Venetias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratissimè salire: loco verò fecis exempta, infarciuimus in vterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Muraenam, Anguillam, & Aegyptiacam quandam ranam. Animalia inquam haec vtcunque adduci potuerint, ad te misi, ruptóq; ita silentio me piorum consortio aggregaui. Tu si qua in ijs quae ad rem tuam faciant inueneris, arbitrio vtaris tuo: reliqua quae nullius apud te momenti videbuntur, ἐς κόρακας, vt dicitur, projicias licet.

DE CROCODILO.

QVONIAM à poëtis nostris, atque etiam à plerisque alijs Ægypto ea est obiecta infamia, quòd & monstra colerent, & Crocodilum praecipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipsam nationem sacra, locũ haberet, differendum: ita fiet vt quid imperiti colerent, quid sapientes intelligerent, manifestum fiat, atque inde minus eorum succenseamus philosophiae.

DEVS.

COlebant siquidem Ægyptij Deum sub Crocodili, quod non inficiamur, imagine, propterea quòd solus inter animalia elinguis esse deprehensus est, quod diuinitatis munus esse perhibent. Nam & in Pythagorae symbolis habetur, linguam in primis esse coërcendam, vt Deum imitemur. Proximè accedit ad hanc sententiam sapiens ille neq; illiteratus vir qui opusculum de moribus, carminibus scriptum edidit, dum eum Deo proximum esse ait, qui vbi ratio postulat, tacere norit. Deus enim sub alto profundoq; silentio mortalium facta omnia diligenter examinat, omniumq; merita inspicit, proq; re, loco & tempore singula moderatur. Quod verò de dijs silentium apud eos esset, vel Harpocrates indicarit, cuius effigiem presso obsignatoq; ore ideo dedicarũt, quòd caeremonias ritusq; suos qua ratione instituti essent, in vulgus propalari nolebãt, atq; ita sacra inuolui silentio procurabãt. Quin & Mercuriũ illum suum, quem Nilo prognatum patre praedicabant, tanto silentij cultu prosequebantur, vt ne nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem Θεὺθ appellabant, qui Platoni Theu, Propertio nostro Theutates est, alium fuisse dicunt, qui scilicet Argum interfecit, quiq; leges illis atq; literas tradidit, à quo & Septembrem mensem eo nomine vocitarunt. Et Cabalistae Dei ministros aiunt propitios nobis fieri, vel si tantùm nominis eorum meminerimus, aut eorum notas prae oculis habuerimus, signatásve gestauerimus, etiam si ore nunquam enunciemus: praecipueq; TETRAGRAMMATON diuinitùs datum nomen ineffabile, nostrae cum Deo reconciliationis signum, propterea quòd literarum, quibus notatur, satis est reminisci. Meritò itaq; Helias sacerdotes Baalis ridet III Regum XVIII, dum eos adhortatur maiore vti voce, quòd eorũ Deus in diuersorio forsan esset, aut in itinere, aut certè obdormisceret, ita fieri posse vt excitaretur. Sed quid nos tot gentiliũ fabulas euoluimus, cùm sacrae institutionis nostrae literae in templis quotidie canant: Te decet silentium Deus in Sion.

Æquum

A Æquum est quippe vt tacito verecundoq́; silentio trepidationem quam ex tantæ maiestatis consideratione concepimus, profiteamur. Et: Sileat omnis terra Deo. In quam sententiam Petrus apud Clementem: Quæ summo sunt silentio honoranda. Deus enim, vt Cyprianus ait, nō vocis, sed cordis auditor est. Nam & Anna Samuelis mater, quę typum Ecclesiæ præ se tulit, ante conceptum cùm sterilitatem deploraret, Dominum non clamosa petitione, sed tacitè & modestè intra ipsas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, sed manifesta fide: loquebatur non voce, sed corde, quia sic sciebat Deum audire: ideoq́; quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter postulauit. Et publicanus quem Dominus probat, nō erectis impudenter ad cœlum oculis, neque sublatis indecenter manibus, pectus suum tundens, & peccata sua contestans, diuinæ misericordiæ auxilium implorabat. Habet insuper Crocodilus eam cum Deo similitudinem, quòd eius solius oculi pellicula tenui translucidaq́; à fronte demissa obteguntur, atq; ita cernat, cùm alijs ita minus cernere videatur. Ita oculū Dei perlustrare, intuerìq́; omnia, res ipsa indicat, cùm nos eum B nequaquā cernere, aut nostratia hæc explorare, plurimùm opinemur. Sed quantum pertinet ad sermonem, nostra in primis est pietas defendenda, apud quos totiens legitur, HÆC DICIT DOMINVS, cùm simplex sit Dei substantia, neq; membris vllis neq; cōpagibus composita: non igitur os neq; linguam habet Deus qui loqui possit. Id verò sic accipiendum, vt tunc Deus loqui videatur, cùm aliquid inspirat in sanctorū fatidicorumq́; vatum corda, vel etiam vocis sonum afflatu suo facit ad eorum aures pervenire. Nam si vox humana aër ictus dicitur, potest & vox Dei dici aer ictus vel vi, vel voluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei spiritum formatur in verba, vnde locutus Deus homini dicatur, quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non potest. Præterea, vti Adamantius inquit, veteres Deo sermonē attribuêre: quia cùm norint homines hoc ministerio voluntatē alterius alteri innotescere, agnoscant ea quę sibi per Prophetas deferuntur, diuinæ indicia esse voluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerent in hac vel illa re Dei contineri voluntatem, nisi ea locutus diceretur, cùm eorum sensus nequaquam percipere possit, voluntatem cuiuspiam per silentium inter homines indicare posse.

C

ORTVS.

ORtum ad hæc pingere si voluissent, geminos Crocodili oculos faciebant, quos habet instar suis, verùm ex toto feri corpore prominentes, & emissitios. Atq; ita pars ea, quæ lucis conceptaculum tā insigniter extet, exortui videtur assimilari. Est tamē & alia ratio istius significati, quòd animal hoc suapte vi, nullo parentum incubitu fomentóve, formam & lucem acquirit, veluti Sol per semetipsum exoritur. Crocodili enim tā fluuiales quàm terrestres cùm in sicco partum ediderint, oua sua terræ cōmittunt gremio, quibus tamen semper assident, dum catuli animentur, & excludantur. Locum verò eligunt, ad quem summo auctu eo anno egressurus sit Nilus, quasi diuinatione quadā oua transferentes. In numis verò aliquot simulachrū Orientis radiato fingitur capite, dextera in altum sublata, eaq; passa, quod in Gallieni plerisq; numis habetur, inscriptione addita, ORIENS AVG. quam quidem manum patefactam, & radios ipsos, Mare non vno loco videtur explicasse:

Vbi primos crastinus ortus
Extulerit Titan, radijsq́; retexerit orbem.

OCCASVS.

D

QVòd si occasum identidem pingere procurassent, Crocodilum humi toto profusum corpore deliniabant, quippe quadam incubantis specie, spontè enim ad ima quæque ferri gaudent, immersique fluuijs humi libenter obrepunt, soloque adhærescunt, delphinorum & aliorum hostium metu, quòd norũt quàm molli tenuique cute in ventre sint. Dies præterea maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, teporis vtrunque ratione: noctu enim tepidiorem aquam experiuntur. Ita Solem imitari videntur, qui nobis emergere matutino tempore, vespertino immergi videtur. Ad hęc Crocodilo visus in aqua hebes, extrà acerrimus: ita illi præcipuè accidit, Solis occasu obscura omnia, exortu clara atque perspicua redduntur.

TENEBRÆ FVNESTVM'VE.

TEnebras autem (quo vocabulo tam funus, atratumque pomparũ apparatũ, quàm mortem ipsam, quæ lumina claudit decedentiũ, intelligebant) significare cùm adlibuisset, Crocodili caudam faciebant: is enim simulac animal aliquod ceperit, caudę opera vtitur ad exanimandum, ea enim captiuum vincit, ac mox plectendo conficit. Vis siquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda situm. Id verò commodè figurabitur, si abditus in specu sola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium est spelæa subire, in quibus quatuor interdum menses hyemis inedia pertinaci delitescit, vnde fortè tenebrarũ deductum est significatum. Sed enim hęc etiam ad eam facere opinionẽ possunt, quòd ideo Crocodilum colerent, quia hinc etiã diuina quædam specularentur. Nam quòd Dei ipsius & caput & substantia imperscrutabilia sint, cum Crocodilo faciunt in specu latitante: quare Seraphim faciem atque pedes Dei velare ad arcã Domini dicuntur, quòd diuinæ maiestatis principium atque finem verbis nemo valeat explicare, neque picturatione vlla declarare: definire verò nulla prorsus circumscriptione quispiam aggrediatur. Quam verò de Deo cognitionẽ profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à posterioribus diceret Aristoteles. Quare Gentes admonebat IESVS Deus noster, Si nolitis mihi credere, credite operibus quæ ego facio. Ita igitur sapientes illi Crocodilum imaginati sunt in specu, cauda tantũ exerta, absconditũ. Nam Psalmo etiam XVII dicitur Deus posuisse tenebras latibulum suum, vt planè significetur, obscura multis & incognita esse, quæ de Deo prijs tantùm innotuerunt, vtpote quæ Deus ipse occulat in tenebris: & vt Origenes Adamantius ait, manifestũ est rarò admodum peruenisse ad homines Dei cognitionem, idque paucissimis contigisse, siue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantissimæ lucis radios cæcutimus: siue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem: siue quòd humanum hoc corpus adeò fæculentum animum etiam obturat, ne possit spiritum eius admittere: siue quòd intellectus nostri virtus sit adeò imbecilla, vt immensitatem eam nulla capere possit coniectura. Nam & de Moyse legimus, eũ vbi Deus esset caliginem subijsse, Deique iudicia prophetæ abyssum vocare consueunt. Quin & IESVS ipse, Nemo, inquit, cognouit filiũ nisi Pater, nec Patrem nisi filius, & cui filius reuelauit. & in hanc sententiam passim à nostris plurima. Eaque de causa Ioannes filium lucem ponit, quia is & seipsum illuminat, & Patrem in conspicuo ponit, qui adhuc latêret in tenebris, nisi per filij manifestationem innotesceret. Nobis verò nisi lux illa orta esset, adhuc in vmbrosa mortis regione sederemus, diceret Esaias. Vnde aũt, nisi diuino dispẽsante spiritu, imaginatus est Orpheus dicere,

E

F

Nox

A Nox quæ lucem emittis? Quod & Psalmographus: Emitte lucem tuam & veritatem tuã. Tabernacula enim Dei tenebrę & latibulum, vti diuinæ literę passim memorãt. Sed plura super hoc dicturi sumus in Ignis commentario, vbi Faces.

PERNICIES.

IN vniuersum autem per id animal sculptũ, malum, damnúmve aut pernicies alijs illata, si Diodoro credimus, apud Ægyptios significabat, omninóque inexplebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim est multæ rapinæ, vnguibus ad discerpendum promptissimis, morsu aspero tetróque, vt quod dentibus lacerat, nunquam sanetur. Impunè verò inter eos enatat, qui se adipe eius feri perunxerit. Quod factitasse Firmum Ægypti tyrannum, qui oppressus est ab Aureliano, testimonio Aurelij Festiui, Vopiscus tradit.

SALACITAS.

ERat & salacitatis indicium, vt ipsi dicunt Ægyptij, propterea quòd abundanti fœtura prolifici sunt Crocodili, libidinisque vsqueadeò contagiosæ, vt è dextera eorum maxilla dentes lacerto dextero alligati, nequitiam credãtur stimulare. Terrestris porrò Crocodili, quem Scincum, vt alij, Scingum appellant, B rostrum & pedes in albo vino poti, lasciuiæ cupiditates accendere apud magiæ scriptores legas, & huiusmodi quædam apud Dioscoridem & Plinium.

FVROR.

FVrorem ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta esset, per Crocodilũ semetipsum verberantẽ indicabãt, propterea quòd is irrita prædæ cuiuspiã spe frustratus, in semetipsum furit, supra modum indignabundus.

LATROCINIVM.

NEgotiorum impedimenta, insidiasque & latrocinia, quę cõtra viatores exercentur, per idem animal etiam ostentabant. Et Typhonem, quem βέβωνα dicunt, in Crocodilum abijsse asseuerabant, tametsi nonnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem assiduè negotiatoribus insidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cùm illi honores omnino decreti essent, ex mansuetis animalibus asinum illi nutriebant: ex feris verò Crocodilum & fluuialem equum. Institutum enim erat apud eos, quibusdam Dis, ne nocerent tantùm, sacra facere: atque ita quo magis illos sibi conciliarent, ani- C malia eiusdem ingenij, quo illos fuisse persuasum habebant, colere consuerant. In Apollinis verò ciuitate, quò iniurias à Typhone Osiridi illatas vlciscerentur, de Crocodilo vesci lege singuli tenebantur. Certo igitur die conuenari solebãt, & quotquot caperent, interfectos eos ante templum, rei à se bene gestæ monumentum testimoniumque prosternebant.

HELLVO.

IIdem sacerdotes helluonem significantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo satur, quem immodicè sumit, somno sopitus in littore se prosternit esculento semper ore, ad quem auiculæ trochili, quæ senatores & reguli dicuntur, pabuli se gratia conferunt, inuolãtesque dentes depurgant, atque ita magis & magis ad patentiorem hiatum scabendi dulcedine prouocant: quod ichneumon perpetuus eius hostis si quando fuerit conspicatus, saltu se in guttur eius immittit, intróque progressus donec feri cor morsu lancinet, moribundam mox feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam ideo significari per Crocodilum tradunt, propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excrementa deijci soleant: quare eadem mox digesta & indigesta per os reiectare necesse

habet, quæ mox aues aduolantes depascantur, perinde ac qui præter satietatem D nimio farciuntur cibo, cùm digerere ipsi non possunt, euomere coguntur. Qui verò cultui habiti à sacerdotibus nutriebantur, tanta erant mansuetudine, vt nõ modò vocem accersentiũ agnoscerent, & attrectari paterentur, verùm etiã fauces adapertas porrigerent, dentesq́ manib. depurgari, abstergiq́ linteo permitterẽt.

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM EVECTVS.

COmmenti sunt nõnulli, hominem qui nulla sanguinis claritate, minimisq́ principijs ad amplißimas celeberrimasq́ dignitates, ad opes, ad honores euectus esset, per Crocodilum & ouum eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullum animal à tam paruis initijs in tantam exerescere magnitudinem. Ouum enim nõ multò maius edit quàm anseris, & fœtus inde exclusus pro portione est, attamen ad cubita vsq́ quindecim, vel etiam sexdecim crescendo porrigitur. Sunt qui eos tandiu augeri afferant, quandiu viuunt. Facit ad hoc Æsopia fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & sua & antiquorũ præclara facinora apud vulpem extollente: cui argutè illa responderit, ex cute E vetus eius ac diuturnum exercitium, vel eo tacente, prodi.

INVICTVS.

ADdunt nonnulli, lacessitum iniurijs hominem, neq́ tamen succumbentem aut victũ, per Crocodili tergus significari, propterea quòd id supernè corticosum adeò sit, vt contra omnem ictum, inuictum habeatur. De vigore verò eius elanguescente, si quis eum penna ibidis demulceat mitigetq́, in Ibidis commentario dictum est loco suo. Apud Horũ inuenias vespam superuolitantem Crocodilo indiciũ esse, vel ipsius animalis sanguinem corruptũ, vel Crocodilum mortuum: vespa enim ex putrefactis oritur cadaueribus. Verùm id quoq́ mysticè, cùm mala ea quæ per Crocodilum significantur, indicare vellent facta iam mitiora vel omnino sublata: aliter frigida & inanis ea esset interpretatio.

ÆGYPTVS.

CRocodilus catena religatus ad palmam, in æreis plerisq́ numis habetur, cum inscriptione, COL. ÆG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo sunt humana capita, quorum alterum ad Orientem spectat nauali corona insigne: literę supernè sunt, IMP. vbi nimirum per Crocodilum ipsa significatur Ægyptus. F Quòd verò sit religatus ad palmam, Augusti omnino victoriã ostendit, quam etiam in obelisco campi Martij notari iussit, Ægypto in ditionem redacta. Duo illa capita, Augusti vnum alterum Agrippæ esse crediderim, de quo Virgilius: Tempora nauali fulgent rostrata corona. In alio Augusti numo argenteo Crocodilus est, supra quem scriptũ, ÆGYPTO. infrà CAPTA. ab altera facie Augusti caput, cũ circunductis literis, CÆSAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cùm prælium nauale Ægyptiorum et Persarum pinxisset, quod in Nilo, cuius aqua est mari similis, factum volebat intelligi, hieroglyphico apertißimo hoc declarauit, quod arte non poterat: asellũ enim in litore bibentem κατὰ πάρεργον pinxit, & Crocodilum insidiantem. Est & numus L. ÆL. AVREL. COMMOD. vbi Commodus ipse sub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, læua clauem sustentat, dextera Ægypto sistrum prętendenti spicas porrigit. Inscriptio rem declarat, INDVLGENTIÆ AVG. Atq́ hæc de Crocodilo dicta sufficiant.

DE

A

DE FLVVIALI EQVO.

PLurimum verò fecum affert impietatis improbus ingratusq́ Hippopotami animus, qui nulla genitorem reuerentia profequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptifsimus exiftit.

IMPIETAS.

MEritò enim Ægyptij facerdotes cùm impium, cùm ingratũ, cùm iniuftum quempiam notare vellent, Hippopotamũ proponebant. Admoniturí verò mortales omnes vitia ea omnino effe declinanda, totaq́ animi fortitudine fupprimenda, duas eius animalis vngulas deorfum inuerfas facere confuerunt: fiquidem is ab ineunte ftatim adolefcentia patri incipit infeftus effe, tentatq́ fi pofsit eum decertando fuperare, quem fæpe in pugnam prouocat: quòd fi acciderit vt victor euadat, matris coitum affectat, vita patri cõdonata: fin victus aut cohibitus à patre fuerit, neq́ tam fcelerati voti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tãtifper conatum differt, donec adolefcat, factusq́ iam robu

B

ftior atq́ validior, deteriorem ætate factum patrem inuadit, fœdifsimeq́ necatum petulantifsimè dilaniat. Inuerfas igitur vngulas eas ideo ftatuebant, vt qui rem fpectarẽt, quid illæ fibi vellent cõmonefacti, propenfiores fierẽt ad pietatẽ.

PIETAS IMPIETATI præferenda

ID quod tantæ apud eos curæ fuit, vt principũ fceptra, & huiufmodi pleraq́ infignia, atq́ geftamina & monumenta, armaq́ aliquot quorum quotidianus effet vfus, ita infignirent, vt in fumma potiore q́ parte ciconiam præfigerent ex ære, vel ex auro argentóve factã, infernè verò vngulam Hippopotami fubijcerent, quòd impietati præferendam effe pietatem indicaret. Species verò vngularum ijs eft, quales bubus, licet dorfum, iuba, & hinnitus equi fit, vnde illi nomen. Ineft præterea talus bifulcorum modo, dentes vt aprorum excerti, leuiter tamen: roftrum refimum, apri cauda etiam, magnitudo & interiora afini, tergoris crafsitudo tanta, vt ex eo ve-

C

nabula fiant, & fcuta galeæq́ impenetrabiles, nifi humore madeant, munire pofsit.

IMPROBITAS EDOMITA.

CElebratifsima verò eft fpecies illa, quæ vifebatur olim Hermopoli, ea fcilicet pictura, vt Hippopotamus effet, fupra quẽ fculptus erat accipiter cũ ferpente dimicans. Cuius argumenti fignificatũ id effe tradunt Ægyptiarum literarum periti, vt Typhonem ab Ofiride vi domitũ, cùm de principatu certamen conferuiffent, intelligendum autument: per fluuialem equũ Typhonem ab Ofiride vi domitum, per anguem principatum interpretantes: atq́ ita improbitatem potiores fibi partes afferere conantem, virtuti demùm cedere fubinnuant. Eadem de caufa cùm facra faceret eo die, quo Ifidis aduẽtus è Phœnicia celebratur, fluuialem equũ religatum Ibis inceffere per ludibriũ confuerant. Non difsimularim hic Aureoli tyranni tumulũ ad pontẽ Aureolum Infubriæ fupereffe, à Claudio Cæfare fex elegorum verfuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus fit incifus, quem ferpens cauda mordicùs apprehenfa complectitur. Id puto fignificare, tyrannidem tãdem temporis fpa-

Huius fymboli iconem vide proxima pagina.

tio domitam. De Aureolo enim qui Gallieni tẽpore cum plerisque alijs tyrannidem arripuit, plura legas apud Trebellium Pollionem, & Iulium Capitolinum. Epigramma tumulo inscriptum à Claudio Imp. ita fertur:

Κλαύδιος Αὐρεολῷ μετὰ δῆϊον Ἄρεα καῖσαρ
Τὰ κτέρεα στήσεν ὡς Δῆμος οἱ δίδοθ'.
Τῷ γο' καὶ ζωὴν, ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε φόνιμα
πάσας ὡδηγέτεις τῷ στρατῷ ἀντιβίας.
Κεῖθ' δ' οἰκτίρμονας καὶ σώματος ἔχατ' ὀπίζων
Αὐρεόλε, γέφυραν ἔσσατο τλῆναι τοίφλω.

HORÆ.

HOras etiam Ægyptij sacerdotes per fluuialem equum significare soliti sunt: qua verò de causa id facerent, neque Horus scripsit, neq; nos apud quempiam traditum inuenimus: si quid tamen ariolari liceat, dixerim ego, quia depascit segetes, destinatione, vt ferunt, antè determinatas in diem: non enim vti boues & pecora reliqua, hac illac errabundi modò hîc modò illic aliquid carpunt, sed tãquam messores ad opus certum conducti, suam vnoquoque die partem pabulantur. Horæ verò nomen plerunq; pro tempore cuiuscunq; maturitatis accipitur, cuius apud Græcos apertissimum est significatum. Cùm verò ita pabulatũ prodit, ea vtitur astutia, vt velut ex agro ferentibus vestigijs progrediatur auersus, ne quæ reuertenti insidiæ comparentur. Vel ea fortè de causa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimetitur: siquidem interdiu in imis aquis latet, noctu in terram egreditur. Apud Ægyptios autem nox cũ die pari propemodum horarum numero assiduè dispescitur.

VIRTVTI CEDIT improbitas.

DE PHOCA.

PHoca fluuiali addetur equo, cui similiter vita in aqua & in terra communis: eam nos vitulum marinum à specie tergoris instar boum villosi nuncupamus.

SOMNICVLOSVS.

SVperfluum verò esse videtur rationem afferre, cur somniculosus homo per simulachrũ eius exprimeretur, cùm de profundo eius somno diuturnaq; veternositate tam multa passim à Græcis Latinisq; autoribus memoriæ prodita reperiantur, quo scilicet pacto sternunt se somno diuerso in littore Phocæ.

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

ID potius referam, quòd hominem ita res suas procurantem, & aduersus pericula auxilia disponentem, vt à quocunq; vel maximo infortunio tutus habeatur, significare qui volunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum siquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obseruatũ est, tantaq; mortalium id persuasione receptum, vt vulgò cingula ex eiusmodi corio comparentur, quæ infortuniorum istiusmodi amuletum esse creduntur. Veteres autem cala-

A calamitates à potentioribus illatas, fulminum iactibus ęquiparare soliti sunt. Et fulminare dicuntur Reges, cùm quid in alicuius perditionem moliuntur. Sic, Cæsar ad altum fulminat Euphratem, apud Maronem legas: apud Ouidium verò, se totiens Augusti fulmine petitum.

VRINATOR.

VRinatorem etiam hominem per animal huiusmodi significare mos fuit, quando in sicco genitum nullum hoc magis vndis ex disciplina soleat assuefieri. Pariunt enim in continenti Phocæ, pauloq; pòst catulos educunt, vt mari assuescant, & evestigio reducunt, idq; sæpius factitant, vsquequò paulatim ita consuescant maris contubernium non aspernari.

DE MVRAENA.

MVræna quoq; in siccum exit, & terrestrium commercio delectatur. Quid verò hinc significetur, videamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

B PEr hanc pictam Ægyptij sacerdotes hominem alienigenarū concubitum appetentem, externísve matrimonio copulatū intelligebāt: siquidem hæc, vt Licinius Macer tradit, fœminei tantùm sexus est, ideóq; de mari egressa serpentibus copulatur, atq; inde concipit: ob id sibilo à piscatoribus tanquā serpentibus euocari & capi. Aristoteles tamen, vtpote qui Murum marem agnoscit, vti suus in plerisq; huiusmodi mos est, hoc negat, tametsi in terram prodire, atq; ibi sæpe capi, non inficiatur. quãvis Andreas Physicus, qui Nicandro glossemata quædam subiecit, totum id mendacium esse profitetur, & neq; Murænas in continentem prodire, neq; viperis per littora cōmisceri contendit. Attamen cum Ægyptijs Archelaus id asserit pro cōperto, neq; dissimulat Nicander, qui piscatores ait, quamprimùm Murænas in continentem exire conspexerint, metu perculsos in mare statim se demergere, quò se ab viperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambrosius, Hexaëmero, Basilium Magnum secutus affirmat.

MORES CONIVGIS FERENDI.

A Viperis enim ait sibilo Murænas euocari, idq; perinde ac si hieroglyphicū esset interpretatur, id scilicet ex hoc innui, vt mulieres admoneantur, ferenC dos esse mariti mores, si licet fallax vir, asper, inconditus, temulentus, lubricus, multaq; in hanc sententiam.

ADVLTERIVM.

BAsilius ex hoc congressu anguis & Murænæ adulterium interpretari videtur: admonet enim eos qui nuptijs insidiantur alienis, discant, cuinam feræ, cui reptili sint similes, cùm naturæ quoddam adulterium viperę Murænæq; cōiunctio videatur. atq; huc potius respicit Ægyptiorum hieroglyphicum. Quare minimè mirum si Crassus, vir satis impurus, Murænam miræ docilitatis exanimatam luctu prosecutus est, qui vxores tris absque luctu sepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SÆVITIA OCCVLTA.

NEq; incongruum erit hieroglyphicū, si occultam quandam sæuitiam significaturi, sanguinariam quippe crudelitatē in molli alioqui atq; effœminato homine, per irritatā Murænam expresserimus, immani Romanorū procerum exemplo, qui seruitia olim Murænis exponebant excarnificanda, cùm ea alioqui bestia exedentula sit, vt diceret Tertullianus, atq; etiā exanguis, & excornis.

DE ANGVILLA.

D

INuitare videtur similitudo quædam, vt Anguillã murænæ subiungamus, nõ quòd hęc inter amphibia sit, sed quòd erratica, quadãq; cognatione murænam attingat, quippe cùm hæc fluuialis, illa marítima sit anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur anguillæ, à fluminibus omnes inseruntur, suntq; ibi omnes peregrinæ: in alienã tamen adscitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte eluunt, quam ex terrena fæce secum attulerunt. Eius verò significata rara admodum apud Ægyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Ægyptiorum similia, quæ per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt.

SIBI SOLI NATVS.

VNum enim id tantùm super Anguillæ nota traditum ab Ægyptijs inueni, vt hominem omnes alios auersantem, & seorsum ab aliorum consortio sibi viuentem, per simulachrum eius significarent, propterea quòd eam nũquam cum vllo alio piscium versari, neq; quidem coniugali inter se vsu misceri deprehendissent. Sunt qui velint eas spontè in luto humescenteq; humo provenire. Sunt qui eas scopulis se atterere dicant, ea strigmenta viuescere, neq; aliam earum esse generationem. Basilius Anguillas non alio vllo modo, nisi ex fęculenta materia limoq; procreari tradit, quarum neq; ouum, neq; vllum alium ad successionem modum constare compertum est. Aristoteles porrò neq; marem neque fœminam in illis esse testatur, neq; prolem ex se aliquam creare posse, cùm neq; ouum, neq; semen sortitæ sint. Ouum in nulla vnquã Anguilla visum, neque fœtum in vtero deprehensum, vt in ijs quæ animal gignunt: capillamentis tamen & lumbricis quædã similia in ventriculo reperiri, non tamen ea vnquam animascere, neque eo loco gigni aut immorari, quæ sint in fœtum euasura, quia non secus ac cibus concoquerentur. Quòd verò alij dicant meliores esse fœminas, quas à capitis forma secernunt, quippe repandiore his, maribus verò oblongiore, atque ita eas quæ à cæteris discreparent, fœminas appellarint, philosophus idem non maris aut fœminæ, sed generis differentiam agnoscit.

E

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

COmmenti sunt alij hominem, de quo nulla post obitum memoria supersit, per Anguillam mortuam significari: illa siquidem mortua nõ superfluitat, nec sursum fertur, vt maxima ex parte pisces cæteri faciunt, sed pessum in profundum rapta, in eodem quo genita est limo cõputrescit. Id ea de causa fit, quòd ventre sunt admodum exiguo, atq; ideo minus inanes. Totũ verò corpus cum ferè solidum sit, neq; ferè quicquam aëris admittat, & caro ipsa glutinosa admodum, nec quid peruium relinquat, fit vt simulatq; expirarint suomet pondere grauatæ pessum ferantur.

F

PROFANVS.

IN diuinis Hebræorum literis eædem profanæ sensu mystico dicuntur: neque enim squamosæ sunt, quicq; huiusmodi sunt pisces, in aquæ profundũ immersari, & in cœno libenter volutari conspiciuntur. Ad horũ similitudinem, animi qui terrena tantùm sapiunt, idonei non sunt vt ad sacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

AD hæc, hominem in alieno cœlo difficulter habentẽ intelligentes, Anguillam in hydrijs duabus pingebant, capite scilcet in vnam, cauda in alteram demer-

A demersis. Anguilla siquidem nullam vehementem tólerat mutationẽ, & si æstate de lacu in piscinam transferatur, viuere nequit, etiamsi frigida aqua fuerit.

FVGIENTIA SINE SPE SEQVI.

HOminem insuper qui fugitiuam rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si vellent, Anguillam pingebant, quam manus à cauda prehenderet: tanta enim est lubricitate prædita, vt de prensantium manibus elabatur quamfacillimè, difficulterq; cõtineri posit. Subterfugij istiusmodi similitudinẽ sibi desumpsit Athanasius, vbi epistola ad Ægypti episcopos dicit: Tametsi elabi millies tanquam Anguillæ conentur.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

QVòd si certam esse spem de ambigua re quapiã ostendere voluissent, obuolutam eam ficulneo folio pinxissent, quòd scabritie sua prensanti sit adminiculo nequaquam irrito. Vnde prouerbium, τῷ θρίῳ τὴν ἐγχέλυν.

PER DISCORDIAS CIVIVM LOCVPLETATVS.

B HOminem verò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordijs crescentem, req; auctum significãtes, eum in Anguillarum venatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quieta limpidaq;, earum captura nulla propemodum, magna verò si perturbetur. Quare piscatores tempestates obseruant, lacuum'ue aut fluminum turbationes, vnde aqua limosa fiat, magnas inde capturas paruo negotio consequentes. Rem tradit Aristoteles & plerîq; alij, tum Aristophanes, Equitibus, historiam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: Eadem quidem tu fecisti, quę venatores Anguillarũ faciunt. Sed cur non Aristophanem ipsum sua lingua loquentem audiamus?

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη κατασῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς·

Fecisti vt is qui captat anguillas facit,
Quieta cùm sunt stagna venatur nihil:
Sed cænum vbi omne illac & hac subuerterit,
Captura magna est. Tu quoq;, vbi perturbaueris
C *Hinc ciuitatem & inde, plurimum capu.*

Quam sententiam Cicero sibi desumpsit, oratione in Catilinam secunda: Honores quos quieta Republica desperant, turbata consequi se posse arbitrantur.

DE RANA.

RAna verò ita in hoc album admittenda est, vt hieroglyphica tota videatur: nam anteaquàm facta sit, in huiusmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

MVlta esse in humanis operibus imperfecta, indignè, vt mihi videtur, plurimi conqueruntur. Quis enim vndecunq; perfectum opus vllum pręstare posit, si mortalium nemo omnibus absolutus numeris reperitur? Quin ipsa rerum natura multa nobis ostendit, quæ inchoata reliquerit: neq; tamen ob hoc eius quisquam indiligentiam reprehendat: id quod spectare est in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò sacerdotes Ægyptij rei cuiuspiam imper-

fectionem intelligebant. Videre siquidem est plerunq; huius generis animalia in limo, vbi procreantur, altera parte Ranam, altera verò terram ipsam indistinctam, viuentiq; portiunculæ applicitam. Sępe enim flumine, aut lacuna, lamáve aliqua, vel sponte, vel deriuatione aliqua decedente animal id imperfectum destituitur, quod tum primũ informari cœperat & coalescere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum istiusmodi miracula omnia prorsus excedit: eo quippe deturgente, musculi & varij generis animalia reperiũtur, inchoato opere aquæ terræq; in parte corporis viuente, nouissima effigie etiamnum terrena. In Ranis verò qualibet maturitate genitis, natura semper imperfecta: quod in ipsa præcipuè lingua exploratum est, quam applicitam & cohærentem habent, cùm tenax sit earum materia, neq; distincta satis compositione. prima verò cohæret, intima absoluta à gutture, vnde genus illud vlulatus intra aquas reddũt, quàm ὀλολύγονα φωνὴν vocant, quæ vti Plutarchus ait, amatoria & coniugalis est.

I N V E R E C V N D V S.

Idem ipsi sacerdotes si hominem inuerecundum notare voluissent, Ranã describebant: ferunt enim eam sanguinem nõ nisi in oculis habere: qui verò subsanguineos habent oculos, ex Aristotelis & Adamantij physiognomici sententia, inuerecundi audacesq; sunt: iracundiam, vbi sicci: vbi humidi, ebriositatem: subrubescentes si latè pateant, intemperantis oris hominem, mulierosum, stolidum, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neq; libidini neq; gulæ modum poni vllum ostendit. Quod si glauci sanguineiq; fuerint, hinc calliditatem, inde vesaniæ proximiorem audaciam coarguent. Quia verò canes plurimùm oculos sanguine suffusos habẽt, hinc apud Homerum Achilles caninos oculos ob impudentiam obijcit Agamemnoni: de quo satis in Cane.

C V R I O S I T A S.

Parit impudentia curiositatem, vnde alterum elicitur hieroglyphicũ. Nam hominem in alienis negotijs explorandis plus æquo solicitum, quiq; dicta factaq; singulorum assiduè percontetur, & impudenter arcanorũ omnium spectator esse concupiscat, per Ranam identidem significabant: oculi enim animali huic prominentes sunt & emissitij, vt facile spectandi contuendiq; omnia curiositatem præ se ferant. Et qui homines eiusmodi sunt oculis præditi, dolosi, stolidi, ineptiq; simul & importuni plurimùm reperiuntur. Hoc tamẽ significatum in Rana nõ ab oculorum specie tantũ, verùm ab occultiore doctrina quadam desumptum videri potest. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum lusciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præstare vigilantiam somnolentia fugata. Vnde spectandi promptitudo nõ indecenter excogitata. Sanè vulgatum id tum apud Græcos tum apud Latinos, inesse oculis pudorem, quibus tamen nisi modus imponatur, procliuiter eosdem in oppositũ huic virtuti vitium prolabi. Alioqui Rana tanta prędita est verecundia, tamq; pudoris ingenui studiosa, vt in propatulo nunquam admisceatur: sed enim cùm in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atq; ita noctem quàm longa est complexu mutuo cohærent.

L O N G O P O S T T E M P O R E P R O G R E D I E N S.

Apud Horum legas, hominem qui diuturniori tempore pedes æger sese mouere nequiuerit, si tamen aliquando ingrediendi beneficium consecutus, per Ranã posticos tantùm pedes habentem significare: ea enim postea quàm nata & informata est, sine pedibus aliquandiu viuit, adolescensq; posticos primùm pedes profert.

SOPHI-

A

SOPHISTA.

EST & in sacris nostrorum literis mystica de Ranis Aegyptiacis mentio perquàm frequens, quæ iugiter in Aegypto pluerint. Sophistarũ nugas, & dialecticorum garrulitatem, per eas doctores quidam intelligunt, siue ob nullius significantię vocem tam argutã, tamq́ pertinacem, siue quòd in luto voluptuosa sit earum habitatio: quorum vtrunq́ Sophistis attribuitur. Ab excellentia autem Sophistam Aegyptium vno doctorum omnium consensu dicere mos est, quod ad Protea nonnulli referunt, qui se omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranæ hieroglyphico hæreticos notent, qui, vt Eucherius ait, in cœno vilissimorum sensuum commorantes, vana tantùm garrulitate oblatrare non desinunt. Aeneas vir Platonicus, Theophrasto, Ranę vtitur exemplo, dum Cleonta garrulitate nobilem taxat: Necessariũ, si vera sit opinio Theophrasti, quòd animæ post obitum brutis applicarentur, quorum vitam viuere visi fuerint, vt Ranæ & Cleo vnà semper futuri essent. À vocis autem asperitate Ranæ nomen apud Græcos βάτραχοι, quasi βοάτραχοι dicas, quod apud interpretes

B Theocritianos Thalisijs inuenias. βοάτραχον verò, si nobis dicere liceat, asperisonum possumus interpretari. Vnde de maximè dissimilibus dicitur, Rana cum grillo: id enim locustarum genus valde musicum, & ob acutum molliter stridorem, conciliando somno à delicatis hominibus expetitur.

DÆMONES.

QVinetiam in diuinis literis Ranæ simulachra sunt cacodæmonum, quod libro Apocalypseos luculentè scriptum est: Et vidi de ore draconis spiritus tres immundos in Ranarum similitudinem.

POETÆ.

ADamantius tamen aspera quadam seueritate commotus, per Pharaonicæ plagæ Ranas mystico sensu poëtarũ carmina significari putat, quòd inani quadam & inflata modulatione, cuiusmodi est Ranarum sonus, siue ille cantus sit, mortale genus omne in fabularum ineptias illexerit. Nulli enim rei animal id idoneũ aut vtile, inquit ille, cõperitur, nisi quòd improbis & importunis clamoribus ad negociosorũ atq́ ociosorũ simul fastidium vsq́ obstrepat. Miror verò tantæ eruditionis virum hæc de poëtis sensisse, cùm præsertim vbiq́ sit interio-

C ris, vt ipse dicere solet, literæ speculator: neq́ animaduerterit, dũ poëtas carpit, Moysi, Hieremiæ, Esaiæ, & plerisq́ omnibus Prophetis alijs se conuitia facere, qui vaticinia illa de diuinis humanisq́ rebus cuncta luculentis carminũ numeris cõscripta elaborataq́ libris demandauêre. Quòd si quos reprobare volebat, diceret saltem quæ carmina, quippe Ithyphallicáne, an Fescenina, an titrochaica Bacchi, quos Poëtas intelligeret, ne ob huius vel illius impuritatẽ sanctissimum hoc omnibus nomen profanaret, ipsumq́ totius mundi conditorem Deũ, qui apud Gręciæ totius Christianos poëtę nomine sanctè colitẽ, incessere videretur. Nam quẽ nos factorẽ cœli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

SILENTIVM.

COntrà verò, vt vnde discessimus reuertamur, inuenias silentiũ significari etiã per Rubetam ranam illam grandissimã, quæ geminis veluti cornibus insignita est, propterea quòd obseruarũt magi, si ea in multitudinẽ vociferationib. obstrepentẽ inferatur, silentiũ fieri. Eoq́ spectare nonnulli putant Ranam illam Mecœnatis celebratissimã, qua is literas & tabellas obsignare solitus erat, vtpote qui ea quę literis crederet, silentio inuoluenda esse cõmoneret. Sedenim

cùm Rana, non rubeta, in omnium sermone, ego eò potius rem spectare dixerim, quasi Mecœnas id in Augusti gratiam factitarit, de quo etiamnum infantulo illud fertur, quòd in auito suburbano obstrepentes fortè Ranas silere iusserit: cui quidem commento adeò fauit vetustas illa, vt ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quasi etiam adhuc tanti Principis imperio obsequantur. Voluisse igitur Mecœnatem hieroglyphico eo schemate taciturnitatem polliceri, in ijs quæ Augustus eius fidei credidisset, non secus ac Ranæ ipsæ morosa adeò garrulitate insignes, illi adhuc infantulo paruere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius scribunt Mecœnatem præcipuum amicorum Augusto fuisse, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquam desideratam ab Augusto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes obmutescant, translatæ in tepidiorem paludem vocales fiant. D

RVSTICITAS.

QVæ verò Rana in paruulo numo quodã Romæ apud Maffæos habetur, cùm ab altera numi illius facie Dianę pharetratæ simulachrũ dubio procul inspiciamus, facilè in eam conjecturã ferimur, vt fabulam eam commõstret, qua rustici & maligni homines aduersus eius matrẽ Latonã vsi sunt, atq; ideo diuæ illius imprecationibus omnes in Ranas cõmutati. Vel cùm dea sit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium est, aquam Ranæ, cùm quid cuiquam quod maximè placeat, & voluptati sit, donatur. Sunt verò Ranæ conuitiatrices, & agrestem illam asperitatem egregiè præ se ferunt, tamq; olim importunæ, vt inito cum muribus fœdere, Abderitarũ regionem incolis inde expulsis desolarint: in quorum ingentem multitudinẽ quæ cladem huiusmodi fugiebat, Cassander Antipatri cùm incidisset, eos in socios recepit, agrumq; illis in Macedoniæ finibus assignauit. E

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD PAVLVM IOVIVM NVCERINORVM EPISCOpum, de ijs quæ per aliquot piscium genera significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

F

ERam omnino commentariũ hoc de pisciculorum aliquot significationibus, Paule Ioui doctissime deserturus, quòd multa in eo piscium genera continebantur, ex quibus neminẽ ætate nostra frugem vllam colligere posse suspicabar: ita quã fuerãt olim piscium nomina, vulgò hodie desiderantur. Metuebam verò labores in horum significationibus meos minimè gratos ideo futuros, quia in nonnullis non satis mihi constabat, qua ratione vel exemplo possint eorum imagines describi, quarum bona pars esset mortalibus ignota. Naturas quidẽ & significata prout apud veteres autores inueneram, facile poterã explicare: sed quorundam nomina tam Græca quàm Latina, non videbar ita posse reddere, vt in foro cetario quis posset huius vel illius piscis speciem deprehendere. Quòd si ea de causa hieroglyphica hæc conscripta sunt, vt eorum quis vti posset imaginibus, irritus hic plerunq; futurus conatus videbatur, quoniam hoc præstare me posse minimè confidebã. Videbam ad hæc multos qui prouinciam hanc suscepissent, in tam multis hallucinari falliq;, eamq; cõtrouersiam de plerisque piscibus tot ab hinc annis agitatam, eruditorum penè omnium defatigatis ingenijs, adhuc sub iudice pendére, neque liquere prorsus, per varias nõ incuriosorum hominum opinio-

A *opiniones, eorũ multa quæ vel quotidie in mensam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Postea verò quàm eam te suscepisse prouinciam intellexi, vt multa piscium genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eã sum erectus spem, vt & tu, quæ insignis es doctrina, solicitudine atq; diligentia, neq; non alij in tãta ætatis nostræ eruditione, quanta non aliàs vnquã millesimo ab hinc anno floruit, facile consequamini, vt vniuscuiusq; piscis nomen ex vulgo redimere poßimus, & obliteratam penè huiusce rei scientiam per vos restitutam intueamur. Quare quod perdere destinaueram commentarium adseruaui, te vno fretus, qui bonã eorum partem tam accuratè cœperis indicare, idq; tibi dedicandum duxi, vt si quid in eo esset, quo quis vti vellet, te potiùs quàm me piscium magistrum agnosceret, & quæ quisq; pictura faciendus esset edoceretur, atq; ita laborũ huius particeps fieres, dum piscem ego interiorem, tu exteriorem condire procurares. Sed iam, si quid ab historiarum, quas tanto cum lepôre, tanta cum fide scribis, occupationibus ocij tibi superest, nassam hanc nostram inspiciamus.*

DE TORPEDINE.

B MAXIMAM omnibus admirationem in primis afferre videtur magica propemodum vis in Torpedine considerata: sed nos ea super quid Ægyptij senserint, enarremus.

MVLTORVM ASSERTOR.

EVm qui multos seruasset, Ægyptij sacerdotes per Torpedinem pictam significari instituerant, siue quòd opem ferat pisciculis natandi et emergendi adhuc imperitis, eos ad se recipiens, quod præcipuè obseruatũ est in fœtu proprio, quem & emittit, & intra se recipit: visaq; interdum Torpedo est grandis, quæ fœtus intra se octoginta haberet: siue, vt ipsi Ægyptij tradidere, quòd vnà cum piscibus alijs in verriculo deprehensa, omnes plerunq; sospitet, cùm ne vis quidem hominum innumera posit verriculum educere, manibus & pedibus penitus obtorpescentibus: quia venenum quod effundit, per retia dilapsum in funes omnes quantumvis longos ad manus vsq; piscantium irrepit, & vniuersum mox occupat corpus. Quin autores sunt qui pro comperto tradãt, Torpedinem hamo captam malum illud suum in lineam transmittere, inde per arundinem, moxq; in piscatoris brachium diffundi, quo protinus obstupefacto, venatio in irritum cedat. Si quando tamen piscibus alijs obuolutæ contrahuntur

C è mari, torporem experti sunt multi quamprimùm piscem virga tangere voluerint. quare in Anconitano mari maximè cauent ne rete in altum iaciant, piscatoribus ea incommoda sæpe subeuntibus. Quæ quidem vis torporem infundendi, cùm non in appropinquantium tantùm corpora, cominúsve eam attingentium, verùm è longinquo, vel si hasta, vel arundine tentetur, lacertos quantumlibet validos cogat obtorpescere, pedes ad cursum velocissimos alliget, & obstupefaciat, argumentum dedit vt hominem ignauia egregiè prȩditum, per hieroglyphicũ eius indicari commodissimè posse pleriq; dicerent. quodq; magis mirum est, pisces etiã quos attigerit, eodem torpore afficit: idq; non in pisces tantùm, sed in vnũquodq; animal prȩstare affirmat Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γὰρ αὕτη τὸν αἰεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. Vehemens enim virus illud insuperabili frigore præditum, vbi duriorem aliquam materiam nactum fuerit, quippe vel vimen, vel funẽ, illi pertinacius & copiosius adhærescit, circumfusumq; aëra facilius contaminat, atq; ita perrepit, non secus ac flamma ipsa per incensum filum vehementius transmeat, quàm si cum torre iactetur. Sic

& aqua fluuialis capite vno in eam declinato sensim ascendit, & totum denique madefacit. quod tamen in crassiori elemento sensim atque contanter fit, in aerio quamocyssimè fieri contingit. D

DE REMORA.

ADmirabilis est & Echeneis, qua nõnulli, vt indicat Aristoteles, vtuntur ad iudiciorum causas & amatoria veneficia, & quę non vt testudinis pes nauigijs importatus tarditatem nauigationis inferre dicitur, sed naues ipsas attactu solo sistere, ac veluti anchora infrænare: vnde moræ alicuius iniectæ nascitur hieroglyphicum.

IMPEDIMENTVM.

NAm ea de causa impedimentum & obiectam tardationem per eam significari prodiderũt, quòd pisciculus is non maioris ferè quàm pedalis magnitudinis, limacis magnæ similis, nauigia stare cogat, nullo suo labore, non retinendo, neque alio modo quàm adhærendo: infrà enim carinæ applicitus pinnis, quas etiam tenues admodum habet, in transuersum dilatatis, tanti roboris est, vt ruant venti licet, diceret Plinius, & sæuiant procellæ, imperet furori, ac vires tantas compescat, quosque non vlla interdum vincula, non anchoræ pondere irreuocabili factæ præstare queant, quantumlibet magnos ipse paruulus adeò infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: vnde etiam epigrammatarij quidam veteres anchoram Echeneida vocitarunt, Latini Remoram dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: Nam quid illæ me tam diutius remorantur remeligenes? eo enim nomine Remoram appellat. Locum citat Festus ex Patina, Comœdia. E

SALVS.

MVtianus muricem appellat, qui nauem à Periandro Cnidum missam cum mandatis, vt pueri nobiles castrarentur, tandiu in medio mari retardarit, donec principẽ sceleris pœnituisset, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præuenissent: remque eo probari testimonio, quòd eius piscis conchulæ Veneri Cnidiæ dicatę, facti memoriam diutissimè propagarint. F

PARIVNDI FACILITAS.

SVnt qui ex pisciculo hoc pariundi facilitatem significari dicant, quòd exemptus aquis, saleque duratus, in eum vsum asseruetur, vt grauidis alligatus partus facilitate iuuet, vnde ὠδινολύοντα, quasi ὠδῖνας λύοντα eum appellauere Græci. Non ab re verò me facturum existimo, si calumniam obiectam Plinio, quòd Aristotelem arguerit imperitiæ, sustulero, simulque præstantes hos autores, quos librariorum imperitia cõmisit, conciliauero. Locus est apud Plinium de Remora: Pedes eum habere arbitratur Aristoteles, ita posita pinnarum similitudine. Sed enim apud Aristotelem, vnde locus hic de historia animalium lib. 2. cap. 14. desumptus est, non ita habetur: quin eorum is errorẽ arguit, qui pedes eum habere prodiderunt, quibus omnino caret: sed

A sed quoniam pinnas habet pedibus similes, hinc fit vt pedibus instare videatur. Sed cur non ipsa Aristotelis verba ponamus: ἔστι δ' ἰχθύδιόν τι τῶν πετραίων ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα. Paulo autem infrà: ὥσπερ δ' ἔνιοί φασι ἔχειν πόδας, οὐκ ἔχει, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσί. Sed quoniam impium propemodũ esset credere Plinium Aristotelis verba ad verbum penè transferentem, quod præ omnium oculis erat, inficiatum esse, aut autorem immeritò vellicasse, crediderim ego dictionem Aristotelis subdititiam & adulterinam esse, fuisse tamen in alicuius codicis margine notatam à quopiam, qui Pliniana verba Aristotelisq; eadem agnoscebat, vt ita lectores admoneret, Plinium ex Aristotele illa decerpsisse: postea verò librariorum imperitia intertextam eam locutionem, vt pleraq; id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Aristotele Plinium conciliantes: Pedes eum habere nonnulli arbitrantur, cùm minimè habeat, sed ita videri propter pinnas, quæ sunt pedibus similes. cui sententiæ meæ, spero, vnumquenque peritum virum procliuiter accessurum.

B DE ANTHIA.

Plutarchus eo libello quo differit, vtrum aquatica an terrestria animalia magis prudentia præstent, quem piscem Homerus ἱερὸν, id est, sacrum appellauit, Anthiam esse videtur opinari. Eustathius tamen ἱερὸν, magnum interpretatur, vt ἱερὸν μένος, & ἱεραὶ ὠδῖνες, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἄφετον καὶ ἱμέλεον, hoc est, emeritum exponunt, veluti sacrum bouem dicimus, qui sit à iugo in posterum dimissus. Cæterùm Homerus eo versu qui legitur, Ἰλιάδ. π.

ὡς ὅτε τις φὼς
Πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν
Ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ ἤνοπι χαλκῷ·

In procurrente vti quisquam
Caute sedens salso sacrum de gurgite piscem
Extrahit æratis hamis, linóq; prehensum:

sacrum ideo piscem appellasse videtur, quòd maritima omnia fuerint antiquitùs sacra, & piscari religiosum esset: veluti Vlysis socij nõ nisi magna fame coacti ad piscationem confugiunt: ita enim Homerus: C

Ἀλλ' ὅτε δὴ νηὸς γ' ἐξέφθιτο ἤια πάντα
Καὶ δὴ ἄγρην ἐφέπεσκον ἀλητεύοντες ἀνάγκῃ
Ἰχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας, ὅ, τι χεῖρας ἵκοιτο
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός·

Sed postquam in ratibus penus est exhausta, marino
Quærere venatu victum coguntur iniquum,
Piscésq; volucrésq;, manus quò intendere possent
Incuruis captant hamis, vis nanq; adigebat
Imperiosa famis. Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piscem appellasse sacrum. Eratosthenes putat Chrysophryn potius sacrum appellari, & hoc aiunt sentire Galatea Callimachum. Theocritianus piscator aureum, quem cepisse somniauerat, piscem Neptuno charissimum esse religiosissimè veretur. Sed multi Elopem, nonnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiã sacrum volunt. Plinius Planos omnes sacros existimari autumat. Vtcunq; tamen autores alijs atq; alijs faueant, bona eorum pars in Anthiam consentiunt, rarum inuentu piscem, frequentiorem tamen circa Pamphiliam, de

quo habita raritatis ratione dixerit Martialis Epigrammatarius: D

Ad palatinas acipensera mittite mensas,

Ambrosias ornent munera rara dapes.

Quem sanè inter selectiores cibos ponit M. Tullius Tusculanis, necp non libro De finibus bonorum & malorum. Necp sum nescius, qui reperitur in Arethusa fonte, alium forma esse, & alia de causa sacrum. Cur verò tam multa super Anthia quæsierimus, ea fuit causa, quòd hieroglyphicum eius significatum posituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piscis eius formam & nomen nostro seculo cognitas, cùm omnis anteacti temporis curiositas in re pervestiganda defessa, nihil adhuc certi protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

ID autem nostri fuerit instituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piscis figuram securitas à periculorũ omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici causam afferũt, quòd quo is in loco sit, nullam ibi belluam reperiri cõfessum est: cum siquidem non aliter vitant belluę, quàm suem Elephanti, gallũ leones: quo iam indicio securi spongiatores vrinantur. Quod verò diximus Planos omnes E Plinio sacros esse, certissimã ait ille securitatem vidisse Planos pisces, quia nunquam sint vbi maleficæ bestiæ, qua de causa vrinantes sacros eos appellant.

SECVRITAS OTIOSA.

QVoniam verò perdifficile est certam piscis huiusmodi formam adinuenire, cùm ætate nostra vel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, vel indignatus alios sibi præferri sponte solum verterit, necp maria nostra inuisere amplius dignetur, non ab re me facturum existimaui, si quandoquidem in securitatis hieroglyphicum incidimus, necp satis de pisce constat, alias quasdam eius species, quæ vsui cuipiam fortè futuræ sint, ex numis veterum substituissem. In numo enim Neronis dea est sella sedens, dextera manu ad aurem appressa, sinistra trophæum in virgula tenens, crure sinistro, quàm longum est, exporrecto, cuius inscriptio est, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo sitam, Plinius Epistola quadam ad Romanum ait: Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. Quod verò ad exporrectum crus pertinet, Lucianus libello De ijs qui salario conducti degunt: Vt illud quod in votis omnium est, extensis pedibus tandem accubare possis. Tale quiddam apud Aristophanem, Pluto. In altero Neronis eiusdem dea sedens, ara antè posita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat. de quo gestu Terentius: Faciam in vtramvis aurem ociosus vt dormias. Basilius & Menander id de ocioso dici volunt, turpicp qui sit desidiæ deditus. Inscriptio verò numi, SECVRITAS, vt in superiori. In numo verò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea sedet, dexteracp sagittam tenet, lęuam supra caput tollit innixã sellæ. Hieroglyphici inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo Antonini Pij Aug. Brit. dea sedens cum radio in læua, dextera capiti & sellæ innititur. Inscriptio, SECVRITATI PERPETVÆ. In numo Lucillæ Augustæ nutrix est sedens, tribus infantibus appositis, quorum vnus lactens in gremio est, duo ante pedes vnà colludunt: inscriptio, SECVRITAS. In numo, circa quem literæ, IMP. M. OTHO CÆSAR AVG. TR. P. à læua dea stans, quæ lęua scipionem tenet, dextera aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sed enim partim hæc in Sellæ commentario, atque vbi de Aquila saxum gestante disseruimus, neque non in Anchora, repetuntur.

DE

A

DE CEPHALO.

IEIVNVS.

SVNT qui ieiunum hominem ostendere volentes, Cephalum ex mugilum genere translittoranum pingant: is enim non nisi mucore vescitur suo, quamobrem ipse semper ieiunus: atque hinc illa intestini ganeæ adeò expetita suauitas. κεστρεὺς à Græcis appellatur, à nonnullis Plotes. Atque insuper adagium circunfertur, κεστρεὺς νηστεύει, de ieiunis. Tantiq; stuporis is esse fertur, vt in metu occultato capite, delitescere corpus reliquum arbitretur: eoq; nonnulli non illepidè prouerbium trahunt.

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

PEr eundem Cestrea qui modò stuporem præ se ferebat, vitandi periculi solertiam significari comperio: siquidem is, vt luculentissimè scripsit Oppianus, cùm se retibus circumventum senserit, in sublime sese alacri iaculatur saltu, totoq; virium conatu in summam vndam affectat emicare, ac plerunq; accidit vt subera transiliat, quibus retia suspenduntur, atque ita capturam euadat.
B
Secus tamen accidit in stagnis Venetis: noctu enim eos potissimum capiunt, incensa igne fornacula, quam in cymbulæ prora statuunt. Eam duæ, vel interdum plures cymbæ à dextera læuaq; adhærentes, leui tacitoq; lapsu comitantur. Cephali tum siue metu perculsi, vibrantibus in aquarum ima radijs, siue candicanti eo splendore allecti (nam cura est vt illustris admodum flamma succendatur) pernici saltu delphinorum in morem extra vndas sese quà flamma micat eiaculantur, atq; ita spontè in paratas ad id cymbas dècidunt, captura ingenti ad satietatem plerunq; exuperante, spectaculo autem maximè delectabili.

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR.

AT magna est prudentia Scarus, per quem callidum captiuitatis declinatorem significari tradunt. Is enim, inquit Ouidius eo volumine quod Halieuticon inscribitur, quod opus olim à Nigidio elucubratum aiunt, si nassis inclusus fuerit, non fronte erumpit, nec infestis
C
viminibus caput inserit, sed auersus caudę ictibus crebris fores laxat, atq; ita retrorsum erumpit. Apud Ælianū legas, eum simulac caudam extra nassam protulerit, à socijs mordicùs apprensa cauda foras extrahi: si verò protulerit caput, adesse qui cauda sua porrecta ansam effugiendi præbeat.

INGLVVIOSVS.

HOminem voracem & ingluuiosum, lamia quippe laborantem, ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tum quia solus in genere ruminat, quàm etiam, quia obuios quosq; pisciculos depascitur. Aristoteles quoq; solum hunc inter pisces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuersaq; omnino ab alijs specie ventris esse, cuius intestinum simplex etiā se replicat, & in vnum continuumq; resoluitur. Assimilatur is Auratis specie squamarum, sed colore atq; sapore præstat, vt qui Sapphiri gemmæ radiolos imitetur, tātæ apud veteres existimationis, vt Ennius eum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem ideo ruminare aiunt, quòd dentes neque serratos, neq; vtrinq; consertos habeat, sed altera tantùm oris parte planos. Nam & animalia reliqua quæ ruminant, parte

altera dentium carent: provisumq; à natura, vt quod malè mansum est, ea repe- D
titione conteratur, atq; ita confici posṡit.

DE MVLLO.

DIANA LVCINA.

ET Diana illa syluicultrix marino culta simulachro est: nam ea per Mullum piscem, quæ Gręcis omnino Trigla est, exprimebatur, alienissimo, vt multis videt̃, hieroglyphico. Causam ponit Eustathius, quòd piscis huiusmodi ter, vt poëta Cilix ait, anno pariat. Dianam verò leuandis partibus inuocari, Lucinæ nomen indicat: ea siquidem, vt apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Meritò itaque cui sit ter anno soluendi partus facultas data, Dianæ gratum, & cumprimis familiare animal existimatur. Nam quòd tria sint virginis ora Dianæ, quid sibi velit, alibi declaratum. Athenæus Triglam Dianæ dicari propter venationem putat: illæ enim marinos lepores hominibus letales, perinde ac terrestres hos venatici ca- E nes insectantur, neq; ab eorum viru mali quicquam patiuntur vel ob impedien dæ Veneris vim, quam ferunt inesse vino in quo suffocata fuerit, quod Therpsicles apud Athenæum ait epotum viro Veneris vsum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere.

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex aliorum laboribus sibi fructum & gloriam vsurpantem, & alienam, vt ita dicam, messem demetentem, significare qui volunt, Sargum & mullum pingũt: sequitur enim Sargi reliquias mullus, atq; vbi ille luto excitato abierit, fodere enim potest, mullus descendit, & pascitur. Nascitur Sargus in Ægyptio mari ferè: vnde Lucilius,

Quem præclarus Elops, quem Aegypto Sargus mouebit.

Sed enim Brundusinum maximè commendat Ennius. F

DE PASTINACA.

PARRICIDÆ SVPPLICIVM.

CVm qui parricidij pœnas dederit, significare si vellent Ægyptij, piscatorium hamum Pastinacã piscem attrahentem pingebant: ea siquidem venatu detenta, spinam quam in cauda gestat, in raptorem eiaculatur, ictu maximè letali, nisi coagulo leporis vel hœdi vel agni drachmæ pondere ex vino succurratur, quod & huiusmodi, & aliorum marinorum ictibus præsentaneo est remedio. Hoc verò ἐξ ἀμφίβολος dictum ea de causa opportunum fuerit, quòd cuiuscunq; incommodi remedia, passa sunt, vt vulgus ait, palma vbique proferenda. Est verò Pastinaca, quem Græci τρυγὼν vocant. Eam aculeo vim inesse tradit Ælianus, vt si quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multò pòst folia omnia decidant, arborq; veluti magnis solis ardoribus exiccata prorsus exarescat.

DE

A

DE NEBRIADE.

VORACITAS INSATIABILIS.

Hominem cibum immodicè sumptum euomentem, ac nihilo secius insatiabiliter mox crapulantem significaturi, marinam mustelam pingebant, quæ Nebrias est nonnullis: ea enim ore, vt Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatansq; mox quæ pepererat conuenatur, atque depascitur. Sepias itidem ac lolligines ore parere sunt qui velint: id redarguit Aristoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, proptereaq; putari eas ore parere.

DE FVCA.

REI DOMESTICÆ STVDIOSVS.

Domesticæ rei studiosum hominem qui significarent, Fucam pisciculum, his similem quas vulgò Tincas appellamus, sed colore subuiridi, pingebant: ea enim sola ex marinis piscibus nidum sibi construit, B & in stragula parit.

DE RAIA.

CAPTATOR.

Captatorem hominem notare si vellent, Raiam pingebant: gestat enim illa ante oculos suos gemina fila, in capilli speciem, extrema quorum rotundis quibusdam præpilantur quasi escæ causa additis: his ea, vbi locis arenosis aut fæculentis obturbato solo se absconderit, piscatur, attollens fila illa sibi præpendentia. Dum enim pisciculi occurrunt, & capita machinamenti pensilis pulsant, ipsa sensim fila subducens eos allicit, donec ad os admoueat, atque ita repentè corripiat. Sepia quoque hoc eodem vtitur machinamento, in cancris alliciendis, quorum auidissima est.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS A' VITIIS DEPVRGATVS.

C Hominem qui animum suum à vitijs affectibusve cruciabilibus depurget, quæq; se lædant, eximat & expellat, significare si vellent, Scolopendram effigiabant: eam nonnulli Centipedam vocant. Ea autem vbi hamo deprehensa fuerit, quamlongissimè potest sese exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora sua foras euomit, donec hamum eijciat, dein recipit intrò ac valet ea qua priùs salubritate.

DE PHOLI.

PARTO FRVENS.

Hominem ijs quæ sudore proprio compararit fruentem indicaturi, Pholim piscem pingebant. Ea enim mucorem quem ipsa emittit ad altam crassitiem sibi obducit, vt tota visco delibuta videatur, ita vt in eo quasi cubili conquiescat, vnde illi nomen: φωλεύειν enim nidificare est. Videndum verò, an hæc sit Ausoniana Tinca ita passim hodie nuncupata, quam natura ipsa videtur in vulgi pauperisq; plebeculæ solatium protulisse.

DE SQVATINA.

D

FABER LIGNARIVS.

ET Squatina meruit inter huiusmodi significata recenseri, per quam fabrum lignarium intelligi volebant. Est enim piscis tam asperæ, scabræque ac validæ cutis, vt ebur eâ, neque non ligna quantumlibet dura, poliantur. Nam ex mari fabriles quoque vsus veniunt, vt omittamus fabrilia instrumenta omnia in huius piscis capite deprehensa. Quin & serram conficere didicimus ex huius piscis osse ita crebrò mucronato, qualis longa annorum serie suspensa fuit tholo ante D D. Petri & Pauli conditorium, priusquã à Iulio II. illa venerandæ antiquitatis monumenta solo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neque nati natorum, nec qui nascentur ab ipsis, vllo vnquam tempore conspecturi sunt.

DE CLVPEA.

E

LVNARE CORPVS.

IN Arari Galliæ fluuio piscis est quem vocant Clupeam, Veneti Chieppam, Romani Lacciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate præstat, tantũ apud Venetos vilior, plebeiusque habetur, vt qui in eiusmodi stagnis minimè pinguescat, spinarum verò multitudine atque densitate fastidio sit. Sed vtcunque apud nos sit, in eo Galliæ fluuio ita Lunæ naturam imitatur, vt ea crescente candescat, decrescente verò nigrescat. Accidit verò ei, vt cùm corpus nimium auctum fuerit, spinæ quoque, quæ per vniuersam carnem continuatis quibusdam ordinibus porriguntur, & ipsæ quoque adcrescant, adeoque extendantur, vt animal id interimãt, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piscis si Ægyptijs innotuisset, nimirum Lunæ eum hieroglyphicum posuissent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano salis similem, qui faciat ad quartanas.

DE APVA.

F

ESt pisciculorum genus quod ex sola pluuia procreatur, Apuam Latini vocant, aspiratione Græci vocabuli repudiata: ἀφύω enim illi ἀπὸ τοῦ ὕειν eam dicunt. Ligustica Tyrrhenaque omnis ora, cum plurimùm p literam in ch vertat, vulgò Anchuam vocitat, n etiam litera ad incitatiorem primæ syllabæ sonum adiecta. Sunt qui has in halecularum genere connumerent.

FESTINANTIA.

ERat is pisciculus festinantiæ signum: nam vbi vel minimum concaluerit, coctus est: vnde adagium, Ad ignem Apua, cùm quid celerrimè factum, vel ipso temporis momento significamus, de quo in Augusto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum ἰδὲ πῦρ ἀφύα, quasi satis sit ad eius cocturam spectasse tãtùm ignem. Hanc Veneri sacram ait Athenæus, quam Stilpon philosophus Megarensis Neptuno cùm immolasset, promeruit vt ea ciuitas magno Apuarum prouentu fuerit à Deo locupletata.

A

DE HIRVDINE.

Hirudo quoq; aquatile animal, cuius plurimus in medendo vſus ſigni ficata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIVS.

Crudeliſsimum ſiquidem hominem, & humani cruoris auidiſsimum, per eam ſignificari notius eſt, quàm adnotare oporteat. Et Cimæta apud Theocritũ, Pharmaceutria, quam poëta tranſtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore ſibi ſanguinem exuctum lamentatur, quàm ſi limoſa Hirudo corpori ſuo applicita fuiſſet:

Αἰαῖ ἔρως ἀνιαρὲ τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
Ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκβδέλλα πέπωκας·
Heu crudelis amor noſtro ſaturate cruore,
Summa affixa cuti velut hunc ſuxiſſet hirudo.

INSATIABILITAS.

B Verùm ea etiam inſatiabilitatis eſt ſignum, quandoquidem ad ſuctum admota non prius ab opere deſiſtit, quàm tota ſit ſupra modum ſanguine tumefacta: quod ita expreſsit Horatius:

Non miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAVSA EXANIMATVS: vel, DAMNA MVTVA.

Qui marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi videntur ſignificare voluiſſe, vel hominem minima de cauſa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non modò digito, verùm etiam virga Leporem marinum attigerit, quamprimùm eum exanimaſcere, & niſi promptuarium ſit remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud veteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam eſt exitialis, in Indico præſertim mari, vt à Licinio Macro traditum ait Plinius. Ita nuſquam non mollis Lepus. Nam & per rusticolam, C mollitiem quandam effœminatam intelligi ſuo loco diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem, tum ob pulpamenti copiam, quorum vtrunque fœminarum proprium, cùm audacia virilis omnino ſit. Caro enim pars fœminea dicitur. Neq; poſtremi nominis philoſophi ſunt, qui oſſa à mare, carnem à fœmina procreari velint, & ad embryi coagmentationem vtriuſq; concurrere genituram. Facit prætereà ad effœminationis ſignificatũ, quòd Hippon Philoſophus ex ſeminibus tenuibus magis fœminas, ex denſioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum diſſertationi relinquimus, qui naturæ ſecreta altiùs rimantur. Nam cùm ſint qui totam hanc fabricam ex mare conſtare dictitent, neque fœminam præter fomentum quicquam aliud conferre de ſuo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere aſſeruerunt, præcipuè verò Alcmæon: ſed vt Cenſorinus ait, is non definitè ſe ſcire confeſſus eſt, ratus neminem poſſe perſpicere.

SPONGIA.

SEd cur Spongiam prætereamus, quæ & ipsa inter aquatica enumeratur animalia, vtpote quæ refugiat ad tactum, seq; in angustum colligat? Vtcunq; verò, sua hæc habet hieroglyphica.

BIBACISSIMVS.

VVlgatissimum enim est, naturæ bibacioris hominem per Spongiam significari, ea quæ omnibus in promptu est causa, attactu solo tantum humoris exugendi. Quo accedit festiuum vulgi dicterium in Vespasianum iactari solitum, quod dictitabat eum procuratoribus pro Spongijs vti, quòd quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapacissimum quenq; ad ampliora officia ex industria promouere, quò locupletiores mox condemnaret, atq; ita ille eorũ rapto frueretur. Quòd verò scriptores hic siccos pro pauperes ponunt, cum Horatiana facit elocutione: vt Epistolis,

Sin prodesse tuis pauloq; benignius ipsum
Te tractare voles, accedes siccus ad vnctum.

quippe, vt palàm est, pauper ad locupletem.

ABOLITVS.

AB Augusti tempore receptum est, vt pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiacem suum, quam tragœdiã penitùs aboleuerat, in Spongiam incubuisse respondit, ad ensem alludens, in quem Aiax sponte sua incubuerat.

MOLLITIES.

ALij mollitiem etiã per Spongiam significari voluerunt: de quo Plutarchus opusculo eo, quo docet, qua ratione internoscere adulatorẽ ab amico possimus, Comici, cuius non ponit nomen, dictum citat: αἰ μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον τὸ πρόσωπον, Nisi corpus spongia mollius reddidero, de verberibus loquens, quibus eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

VErùm agè inter minutos hos proceriorem vnum aut alterum inferamus, vt ita pisciculorum, qui præmissi sunt, sordes emendentur.

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS EDVCANDIS.

PAternam in filijs educandis diligentiam, eamq; accuratissimam exprimere si vellent, piscẽ Glanim pingere instituerãt. Oua enim is quæ fœmina destituerit, perseueranti custodia tutatur ad quadragesimũ & quinquagesimũ vsq; diem: ab ijs deniq; non abscedit, donec ita coalescat soboles, vt ab reliquorum piscium iniuria se tueri valeat. Tantumq; eius affectum esse ferunt, vt dum oua deserere minimè patitur, à piscatoribus ea trahentibus in vada facillimè capiatur, tam ardenti animo, tamq; pertinaci studio apud illa permanere contendit. Hæc Ælianus, qui Glanim etiam Siluri speciem similitudinemq; habere dicit.

DE SILVRO.

EStverò Silurus, vt veteres omnes autores tradũt, bestia malefica, quæ, vt inquit Plinius, & homines & equos deuoret. Sed & Glanim Pausanias ait hominum esse deuoratorem. Nequaquam verò Sturio esse potest neq; Glanis, neq; Silurus, cùm minimè fera esse possit Sturionis natura, tam molli delicatoq; ore prædita, quæ siue ex porculetis in eam euadat magnitudinem

A nem, ſiue alterum ſit genus, ἀπὸ τοῦ ὑὸς piſci nomen ὕκης apud Athenæum. atq; is inter grandiores. Idem verò autor, & Porcos, & Siluros inter Nili piſces enumerat. Et Hiſpania omnis Sturionem Sulium vocat, literis trāſpoſitis, quaſi velint Suilum dicere, hoc eſt, Hycam. Sunt quidem in Danubio Siluri celebres, ſed nō minus hyca, qua de re aliquid dicit Hermolaus: ſed hæc alij viderint.

DE THVNNO.

De Thunno, cuius vſus tam recentis, quàm ſale durati, frequentiſsimus per vniuerſum terrarū orbem eſt, cùm nullo nō in littore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inſeri poſſet, niſi vel ſtrabonem, vel limis oculis proſpectantem, ex eo ſignificari.

LIMI OCVLI.

LÆuo enim ille oculo plus cernit, vtroq; hebete: quare Byzantij frequentiſſima eſt eorum captura quo tempore transfretant, quia micantiſsimi lapidis, qui ab imo freti lucet, fulgore perculſi, in ſinum qui ab læua eſt, numeroſiſ- B ſimo diffugiunt cœtu. Apud Æſchylum legas, ſiniſtrum oculum intorquere Thynni more. Sed hoc pertinet ad prouerbia.

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM COSMAM GERIVM, DE IIS QVÆ PER PISCEM IN VNIVERSVM SIGNIFICANTVR, DEQVE MARI mox copioſe, ex ſacris Ægyptiorum literis.

SUperiori anno cùm te & amicos alios Patauij philoſophantes inuiſiſſem, deq; veſtris & noſtris ſtudiis (ſi modò mea in vllo ſtudiorum genere cenſeri poſſunt) multa contuliſſemus, quibus explicandis ſcripta ego neſcio quæ mea vobis legenda propoſuiſſem, animaduerti Coſma ſtudioſiſſime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lætitia, quòd eum quem ſciebas per longa temporum interualla multis & inuiſis occupationibus à literarum ſtudijs auocatum, audentem tamen inſpiceres de literis aliquid reminiſci, proindeq; veluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante ſenecta ſanguis hebeſceret, in certamen accenderes & excitares, orare diſcedentē me cœpiſti, vt iſtiuſ- C modi generis ſcripta ſæpius ad te legenda tranſmitterem. Ego tamen etſi te noſtris nihil indigere exiſtimabam, quem vniuſcuiuſq; doctrinæ præceptis & inſtitutis abundare oportere perſuaſum habebam, qui apud eruditiſſimum Romulum Amaſæum tota educatus adoleſcentia, nunc Bonamicum, Lampridium, & alios iſtic habeas, à quibus veluti ab oraculo, tuis omnibus ſatisfieri cogitationibus poteſt, neq; me quicquam tam reconditum, tam rarum de Muſarum arcanis afferre poſſe, quod illis & tibi, qui eos audis, non longè ſit exploratius, quàm ego per interrupta totiens literarum ſtudia potuerim obſeruare, conſtitui tamen aliquid ad te mittere, quod meæ in te obſeruantiæ ſignum & monumentum eſſet, idq; præcipuè delegi, quod ſi non doctrina, certè ipſa rerum varietate delectare poſſet. Nam cùm piſcium quaſdam ſpecies ex hieroglyphicis deceptas, & tui & mei amici quidam accepiſſent, ſupererat adhuc de piſcibus in vniuerſum, quid veteres illi ſacerdotes Aegyptij ſenſiſſent, dicere. Id commentarium adhuc à nemine occupatum veluti τηλύγετος υἱὸς apud me diligentius aſſeruabatur, quod tibi dedicandum exiſtimaui. Tu quicquid id fuerit, pro tua comitate hilariter ſuſcipias velim. Videbis verò hic quantæ fuerit abominationis apud Aegyptios Piſcis, quem nos tanto mox honore proſecuti ſumus. quantum inter mortales ſuper eo ſit vniuſcuiuſq; fere nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epiſtola, rem ipſam hinc auſpicabimur.

PROPHANVM. D

PRophanvm in primis atque abominabile per piscem apud Aegyptios sacerdotes significari proditum, quem & pollutum aiebant, & à mensis suis amouebant, in eo scilicet piscium genus damnantes, quòd hi plurimùm alter alteri grassatur cibi causa: praeterea quòd nullius sit nutrimenti, tanquam facilè computrescat, vt cùm minimè asseruari possit, prouerbium in sordidos emanarit, Piscis repostus. & apud Plautum dicterium vulgatum, Piscis nequam nisi recens. Quinetiã constat Aethiopas illos qui sola piscium alimonia victitarũt, breuioris omnino vitae quàm nos esse. Denique vt in Phaedone est, apud Platonẽ, nihil nasci in mari Ioue dignum existimabãt. Sanè Zoroaster vnà cum Magis, inter animalia quae bonis malisque genijs obnoxia sint, discrimen posuere, vt bonis dedicata opinentur, veluti canes, & volatilia, & testudines terrestres: malis verò, aquatica omnia: cumque beatum putant euasurum qui plura enecet.

DVAE MORTALIVM CONDITIONES.

ILlud ad hanc vsque diem à Iudaeis magna religione seruari manifestum, vt ex B Mosaicae legis praecepto piscem non attingant, nisi qui pinnatus sit, & squamosus: lubricos verò laeuesque omnes auersentur: id quod ita interpretatur Adamantius, vt per aquas, mare vitae huius intelligat, in cuius fluctibus mortales assiduè volutamur: in hoc mari nostro pisces qui pinnulis iuuantur, & squamis muniuntur, ad superiora facilè sustolluntur, & aëri huic viciniores fiunt, veluti qui libertatem spiritus quaerant. Talis est ergo sanctioris vitae vir quisque, qui intra retia fidei conclusus, bonus piscis ab Assertore nostro nominatur, & in vas conseruationis immittitur. Squamosi verò quorsum? per hos intelligit idem autor homines qui parati sint vetera indumenta deponere, nouumque hominem induere, & vt Gregorius Nazianzenus diceret, ἐγκαινίζειν. Latini Graecam secuti locutionem, encaeniare dixerunt, vt ita omni mentis duritia deposita, animum Deo tractabiliorem offeramus. Qui verò neque pinnas neque squamas habent, ij in imis semper versantur vadis, & in coeno plurimùm volutantur, veluti sunt anguillae, rhombi, & huiusmodi reliqua, quae nequeunt ad aquae summitatem ascendere, ad superiora quippe peruenire: atque ij sunt qui luto, hoc est, turpitu- F dini & vitijs inhaesitantes, ad vitales auras superioremque spiritum attolli nequeunt: adeò carne turgidi, & vndecunque oppleti consertique sunt, vt neque deponere facilè quicquam possint, neque se attollere, aut ab ea cui affixi sunt faece sublevare, hoc ita terrestrium affectu grauati, vt nullam coelestium curam suscipiant, crapulae tantùm, libidinibus, cupiditatibusque suis implicati: quibus quidem voraginibus hausti, simulatque ceciderint, nihil quicquam conantur emergere, sed ita recumbentes, in eodem quo haeserint luto volutari delectantur. Eodem inuoluuntur coeno philosophi qui naturae tantùm principijs insistunt, ad naturae verò ipsius autorem, cuius spiritus super aquas fertur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iurisconsulti, qui leges non iustitiae studio, sed lucri tantùm cupiditate profitentur. Eodem volutantur sacerdotes, qui caeremonias ore tenus prosequuntur, quid verò per caeremonias intelligi fieri've debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neque non Poëtae qui facundiae tantùm vbertatem, affluentissimosque verborum fluctus, ingentemque vocum strepitum, canorasque nugas admirantur, quae verò ad integrae vitae institutionem faciunt, nihili pendunt, vnà cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe vbi liuidissima

maximeque

A maximeq; est profunda vorago, supini detinentur. Atque hoc est illud profanum, quod vetus illa pietas tantopere auersabatur. Gentes tamen aliquas inuenies (vt alienigenarum quoq; instituta conquiramus) quibus pisces sacrificare mos fuerit, veluti Bœotij faciebant, qui selectiores quasdam anguillas ex eo genere quæ Capaides appellantur, præcipuæ commendationis in Eubœa, dis immolare consuerant. Passim verò piscatores Neptuno Thunnum, qui maximus esset, sacrificabant spe capturæ. Et Phaselitæ Lyciæ populi salsamenta Cylabræ cuidam heroi offerebant, eius conditurae pisces ita puros arbitrati, vt deos etiã alios pisciculis huiusmodi sale conditis placari opinarẽtur. Sunt verò qui apud eos id ea de causa institutum scribant, quia regio illa ab origine prima salsamentis ex pisce factis empta fuerit.

PVRIFICATIO.

QVòd verò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè secus existimarunt. Nam M. Tullius vbi rationes de parricidæ pœna commemorat, oratione pro Sex. Roscio Amerino, ea potissimùm de causa insui reos culeo di-B cit, ne cùm in flumen abiecti delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, quæ violata sunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, sulfur & maris aquã ad purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem secutus in Ægyptum, cùm morbo quodam implicitus, sacerdotũ suasu mari se expiasset, incolumitati redditus est: eaq; de causa versum hunc ille istius rei memor suis poëmatibus inseruit, θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. Aristophanes quoq; tale aliquid attigit, cùm dixit: πρῶτοις μὲν αὐτοὺς ὡδὶ θαλαττίους ἤγομεν, ἔπειτ' ἐλοῦμεν. Neq; ritum ignorauit huiusmodi Catullus, vbi ita canit:

Ecquid scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit ô Gelli quantum non vltima Thetis,
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neq; temerè Clemens inducit Petrum, antequam cibum sumeret Tripoli lauisse in mari, alibiq; libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerũ Telemachus Palladi supplicaturus, in æquore manus lauit: quę quidem purificatio omnium gentium consensu de mari sumpta, baptismum ab omnibus præuisum nationi-C bus indicat, quæ sola vera est purificatio. Diuinæ enim literæ per mare vnitatis numero baptismum intelligũt, vt Theologi docuerunt. Nam & Michæas propheta mare baptismum appellasse visus, cùm dixit: Tu peccata nostra in profundum mare demerges. Mare verò lauacrum huiusmodi ea de causa nuncupatur, vt sentit Euthymius, quòd animarum sordes, quæ illic eluuntur, recipit, & quia purgat: omnia autem quantumlibet lutulenta flumina inuehuntur in mare, lateq; ab eo admittuntur, sed tamen nihil intra se continet sordidi, fæcesq; omnes ad littora, sed eas perpurgatas, continua reijcit alluuione.

DAMNVM ET VTILITAS.

AIunt verò qui sacerdotum Ægyptiorum cõmenta curiosius sectantur, Tritonem ideo biformem pingi solitum, superiori quidem parte hominem, inferiori verò piscem, vt ex humore nos & vtilitatem & damnum consequi moneremur, cùm illi ex humana natura bonũ atq; proficuum, ex pisce non nisi perniciem interpretarẽtur. Sed enim de Tritone alibi. Quamvis autem apud Ægyptios perniciem piscis significaret, in ostentis tamen boni ominis habitus est nonnunquam: vt qui Augusto pridie quàm Siciliensem pugnam classe committeret, in littore deambulanti exilijt è mari, & ad pedes procubuit, quasi nuncius

Neptuni, amicitiam eius sibi cōciliantis: tanta fuit eorum hominum in quos co- D lebant deos vanitas & impudentia.

SILENTIVM.

SVnt verò qui Pythagoræ præceptū, quo edixit ipse, ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, propter ἐχεμυθίαν quā religiosè adeò præcipere cōsuerat, factū putent: piscium enim taciturnitate nihil est quietius, prouerbio inde desumpto, Pisce taciturnior: quapropter visi fuerint pisces Pythagoræ quodammodo contubernales. Et Lucianus Alcyone, ἄφωνα γὰρ δὴ τά γε καθ' ὕδατος διαιτώμενα: muta, quæ aquā incolunt. Ita Lucretius mutas eos natātes appellauit. Ex piscibus autem, vno excepto boca, cui à boando, id est vocem emittēdo nomen inditum, reliqui omnes dubio procul taciturni sunt. Et quamvis, vt apud Ælianum est, quidam, vt lacerta, chromis, aper, grunnire videantur, sibilare chalcis, & cuculum imitari coccyx, tenuia tamen ita sunt ea vocis indicia, vt inter vocales recenseri minimè mereantur. Nisi verum illud est quod Pausanias Arcadiæ fluuiū memorat, in quo pisces nascantur quos Pæcilias vocant, qui turdorum auium voces edant, quodq; similes in Aorno fluuio Philostephanus Cyrenæus memorat, quosq; vocales in Clitore E fluuio ponit Mnascas Patrensis. Taciturnitatis verò huiusmodi quæ sit in piscibus, ita Flaccus meminit:

O mutis quoq; piscibus Donatura cygni si libeat sonum.

Quàm appositè autem & Claudianus silentiū hoc piscibus attribuit, dum Rhadamanthum ait loquacissimos viros, & qui ausi sunt arcana prodere, in pisces indui apud inferos iubere his versibus:

Qui iusto plus esse loquax, arcanáq; suevit
Prodere, piscosas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.

Atqui Piscibus orientibus genitos, dicacissimos futuros ait Manilius quarto:

Néve sit vt primos animo præcedere pisces,
Garrulitas odiosa datur linguæq; venenum,
Verba maligna nouas mussantus semper ad aures,
Crimina per populum populi fert ore bilingui.

Sed vt ad Pythagoram redeamus, Plutarchus, Sylla, eum ait vesci solitū ijs quæ F dis immolata fuissent: cùm verò piscium nullus ad sacrificiū idoneus haberetur, ea quam ꝓfitebatur religione ab eis abstinendū censuisse. Sed quantū pertinet ad sacrificiū, non cōstare id multis docuimus exēplis. Idē Pythagoras mare Saturni lachrymas esse dictitabat, quasi vellet ex hoc eius impuritatem innuere.

HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

AEgyptij sacerdotes igitur, vti propositum est, mare perniciem vocabant, ea præsertim de causa, quòd cùm totius alimenti sui beneficia ex Nilo consequerentur, corrumpi eum simulac mari commisceba tur animaduertebant: atq; ita mare dicebant quod in humano genere vitale est vitiare. Vt verò scripturæ hieroglyphicę speciem aliquam oculis subijciamus, in Sai pro vestibulo templi, quod Palladi dedicatum erat huiusmodi visebatur argumentum: Infans, senex, accipiter inde, mox piscis, postremóq; omnium fluuialis equus: quod humanæ fragilitatis conditionem indicat à pueritia vergentis in senium, ac iterum repuerascentis: accipiter verò Deum, ac perinde amorem, quodq; in nobis diuinū est, ac vitā ipsam vitalem ostendebat. Piscis, odium simul atq; mortē, propter mare, quod exitium atq; perniciem appellitabant. Equus verò fluuialis impudentem violen-

A violentiam notabat, vt qui nec patri quidem parcat suo, verùm eũ interficit, vt matris ipse connubio potiatur. atq; ita propemodum concors ea discordia, quæ corporum temperaturam constituit, cùm dissidere penitùs cœperit, atq; vnum in alterum violentius grassari, mors inde sequatur necesse est. Fluuialis enim equus ideo pro dissidio ponitur, q; in duobus cõtrarijs elementis viuit, aqua & terra: noctu enim egressus aquis segetes depascit: & binis est vngulis præditus, vti boues: de quarũ quidẽ vngularũ distinctione in Sue satis ex diuinis literis disputatũ.

A B C D E

A *Nascimur*
B *Senescimus*
C *Viuimus*
D *Morimur*
E *Naturæ dissidio.*

ODIVM.

Odium itaq; per piscem interpretabãtur, maritimaq; demum omnia tanta religione & horrore prosequebantur, vt ne nautas quidem alloquerentur, rati vel ex eorum sermone se contaminari: ita B eos arbitrabantur à communi omnium aliorum victu & moribus dissentire, cùm ex mari, quod Homerus nullius frugis esse dicit, victum hi tamẽ & necessaria sibi compararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchũ disputat Symposiacis: cumq; elementum id ab humana natura non solùm alienissimum, verùm etiam illi inimicissimum asseuerarẽt, nullum cum ijs commercium habere voluerũt, quod vel in mari gigneretur aleretúrve, aut id inhabitaret. Neq; tamen ignarus sum Plutarchũ de mari præclarè sentire, vt eorundem Conuiuiorum habetur decade quarta: sed nos hoc loco Ægyptiorum dictata, quę interpretanda desumpsimus, in primis cõmemoranda censemus. Nam illi cùm tam pertinaciter mare abominarentur, mosq; esset in sacrificijs sal adhibere, ne marino vterentur, id ex Hammonis fonte deposcebant: afC ferebatur enim inde sal è palma contextis cistulis, quod purum arbitrabantur, quia ex ipso fonte, non ex mari proueniebat, cuiusmodi salis vis magna in Noricis Rhæticisq; iugis atq; conuallibus circa fontium margines concretum vulgò reperitur, neq; alterius ferè tota Germania salis habetur vsus.

DIVINORVM AB HVMANIS SEPARATIO.

Fuerunt è veteribus, qui segregationes aquarũ ab aquis, apud Mosen, ita interpretati sunt, vt animos quosdam spiritu suo vegetos expertesq; corporis assererent significari per aquas, quæ supra cœlos in firmamento longè alijs pręstantiores cõsedissent: infrà verò, in ipsis quidem terrenis locis deteriores malignosq; morã traxisse, atq; etiamnũ trahere: idcircoq; dicũt, eas aquas quę supra cœlos collocatæ sunt, Deum laudare: per aquas autem eas quæ sub cœlis sunt collocatæ genios interpretantur, quantum spiritu naturaq; sua conari possunt, improbissimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem secundum naturam accommodatur, in ipsum imum prauitatis fundum, vitijq; sentinam deturbatos. Eas verò aquas vt turbulentas, vt seditiosas, vt affectuum perturbationumq; procellis & turbinibus fluctuantes exæstuantesq;, maria nõ iniuria nuncupatas fuisse, propter mutationis facilitatem, & momentorum voluntatis ele-

ctionisq́ motuũ instabilitatem, quam quidem interpretationẽ vt altè nimis repetitam, & paucissimorum ingeniorum intellectui peruiã, Basilius haudquaq́ magnifacere videtur. Ægyptijs tamen argumentũ placuisse, indicium est, quòd cœlũ rore pluuiũ venerabantur, quòd humor huiusmodi à probis illis naturis defluere videretur, quæ propter mentis puritatem dignæ essent, quæ decentem accõmodatamq́ Deo creatori laudem redderẽt, disciplinamq́ illã cœlestem in inferiora sparsim diffundere proseminareq́ viderenť. Minimè igitur mirũ est si mare sacerdotes illi vsqueadò abominabile existimabant, q́ cœlestis roris puritatem cõtaminaret, & amaritudine sua dulcedinem eam omnem peracerbã redderet, eiusq́ indignationis ergò tantum in maritima omnia odium, vt etiã insulares vti profanos auersarentur. Et mox receptum apud scriptores, insulares omnes malos esse, Lerios autem pessimos: quod in Siculos haudquaquã meritò nõnulli detorsere, perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidã substituerũt, nulla carminis habita ratione. Nam, vt hoc obiter explicemus, epigrãma est vetustum admodum, quod in vulgus prodijt, vulgatis in exemplaribus:

καὶ τόδε δημοδόκου χῖοι κακοί, οὐχ ὁ μέν, ὃς δ' οὔ,
πάντες, πλὴν προκλέους, καὶ προκλέης δὲ χῖος.

Non sum nescius Chios hominũ nequissimos olim habitos, quod vt credatur, satis est Theophrasti iudicium, qui eos ait oratorem quendam senem ad Lacedæmonios destinasse, qui quòd eum puderet senectutis, canitiem succis fucauerat, cumq́ is publicè dicere incœpisset, surrexit Archidamus in ea tum Repub. longè princeps, dixitq́: Quã obsecro sermonis incolumitatẽ habiturus est hic, qui mendacium non in anima solùm, verùm etiam in capite circumfert? Strabo tamen, decimo, carmen hoc Phocylidæ adscripsit, Leriosq́, nõ Chios, ponit, vt legendum sit, λέριοι κακοί, & in fine, καὶ προκλέης λέριος: cui lectioni ego magis faueo, quo χῖος, pro χίος primam κατὰ συναίρεσιν producit. Quidam eruditissimus alioqui vir Patroclum pro Proclea reddidit. Carmen itaque in hunc modum vtrobiq́ restituendum:

καὶ τόδε φωκυλίδου, λέριοι κακοί, οὐχ ὁ μέν, ὃς δ' οὔ,
πάντες πλὴν προκλέους, καὶ προκλέης λέριος.

Id nos ita Latinum fecimus:

Hoc quoq́ Phocylidæ dictum, Lerij mali, at illud
Non ita vti dicas, hic malus, ille minus.
Praui omnes inquam, Procleam si dempseris vnum,
Et tamen ipse etiamnum est Procleas Lerius.

In quam quidem poëticos amœnitatem quamvis κατὰ πάρεργον, ideo tamen deflectere collibuit, quia dum hæc commentarer venit in mentem mihi epigramma tis Cornelij Castalij Feltrensis, Iurisconsulti in foro Veneto clarissimi, quod neminem eruditum legisse pœniteat:

Afrani & Capito fratres, Neptunia proles,
Quorum iam tota est aurea facta domus:
Ambigitur multùm de vobis, peior vter sit:
Nam nemo id dubitat ne sit vterq́ malus.
Iudice me Capito tu longè es pessimus omnium,
Et tamen est frater te quoq́ deterior.

Quod quidem scomma desumptũ est ex epistola Phalaris ad Adimantum, quã cõmodi tui causa libuit adscribere: ἀκούω σε διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὁπότερος ὑμῶν ἐστὶ χείρων, σὺ μὲν ἐκεῖνον λέγοντος, ἐκεῖνος δὲ σὲ ἔμπαλιν σέ, ἐγὼ δὲ οἴομαι, μᾶλλον δὲ κεκρικὼς ἀποφαίνομαι, τὸν μὲν ἄλλων ἁπάντων

A ἀπαίν τὴν ἐκείνους εἶναι κακίω· σὺ δ', ὅτι ἐκεῖνον, ὅτι ἄλλους ἁπάντας ἰδοίν· Audio te cũ fratre tuo altercari, vter vestrûm peior sit, cùm tu quidẽ illũ dicas, contrà verò ille te: ego verò existimo, imò perbellè mihi cõpertũ est, illum vtiq; alijs omnibus, te verò vno, neq; illum neq; aliorum hominum quempiam esse peiorem. Addam illud vnum, si non satis nugarum est, quod ad Phocylidæ nomen epigrammati Græco insertum pertinet, videndum an eò spectet id salse dictum à Cicerone epistola ad Atticum libri quarti nona, καὶ τόδε Φωκυλίδου, vbi Pompeium perstringere videtur, qui licet egregiè de Repub. loqueretur, parum tamen aut nihil differret à cęteris. Vnde illud ad eundem Atticum lib. VII. Epist. Dionysius vir optimus, ego quos tu bonos esse dicas nõ intelligo, ipse nullos noui: id quod probando latissimè prosequitur. Sed nos iam satis.

NEQVITIA.

QVoniam verò mare ipsum in primis salsum est, & sal inde plurimum conficitur, totumq; illud elemẽtum si exiccari posset, in sal abiturũ est, Ægyptij ipsum quoq; sal ita auersabantur, vt ne pane quidem salito vescerentur: quippe B cùm viuendi, vt sæpe dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotumq; animo gerebant, vt omnia nequitiæ irritamenta summouerent: itaq; sal ipsum summo studio reijciebant, quod meram esse nequitiã intelligebant, cùm propter calorem sal irritare libidinem, seminalemq; vim expergefacere & acuere feratur: vnde salacitas petulantiæ nomen. Exemplo verò sint ostrea & cõchylia in hunc vsum à nepotibus summo studio conquisita. Quin etiã mures abroso sale prægnãtes fieri tradit Aristoteles: ἁλιγενὴς prǽterea Venus, illicq; salacitatis ergò fanum ad portum maris aruspices poni apud veteres iubebant. Et marini Dei omnes lasciuiores fœcundioresq; ponuntur à poëtis. Nimirum & illa Cœli virilia Saturni falce recisa, & in mare prolapsa, Venerem gignunt, quippe omnes fructuũ vires abscisæ, atq; in humores viscerum veluti in mare proiectæ, sicut illic Venerem, ita hìc libidinem gignunt. Theologi nostri sensu longè saniore sal accipiũt pro doctrina Euãgelica, idq; sibi velle quod capite Leuitici secundo dicitur: Quicquid obtuleris sacrificij sale cõdies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo: in omni oblatione offeres sal. quasi dicere velit legislator, C quodcunq; docueris, quodcunq; correxeris, in quacunque virtute versatus fueris, ad Apostolicam æmulationem atq; imitationem tete accommoda: sal enim terrę Apostoli, Domini ipsius testimonio. Nam sicut omnis cibus ad nutrimentum aptus, diceret Hesychius, omni modo sale conditur, ita omnis sermo vtilis ad iuuandum, Apostolicæ omni modo sapientiæ necessarium habet condimentum. Sed vt ad mare reuertamur, fluxum id atq; lubricum, non vti sal, solidum, & frugalibus vsibus commodum. Minimè prætereundus hic in diuinis literis locus, vbi legere est Iordanem fluuium retrorsum fontem versus cursum suum reflexisse, quod, vt D. Ambrosius opinari videtur, significat mollitudinem animi ad maris lasciuiam profluentem cursum tenuisse, & ad fontem, quippe ad originem, hoc est, Deum animi ipsius autorem cõuersum esse. Quoniam verò scriptum est partẽ aquæ Iordanicæ defluxisse in mare, partem verò conuersam substitisse, Adamantius qui per Iordanem baptismum intelligit, sententia priori non absimili figuram hanc esse dicit, vt per subsistentes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro in pietatis dulcedine perseuerãt: per eam verò partem quę defluat in mare, intelligamus eos, qui licet ad baptismũ venerint, in vitiorum tamen amaritudinẽ dilabuntur, eaq; salsugine corrupti, synceræ vitæ suauitate ca

reant, cùm manifeſtum ſit in tota hominũ vita nihil dulcius innocentia reperiri, peccato verò nihil amarius, etiam ſi quædam aſpectu primo dulcia videantur. Sic apud Salomonẽ legitur Eccleſiaſte: Nam in nouiſsimis, inquit, amarius felle inuenies, quod initiò dulce videbatur. Faciũt ad hoc & Græcorũ fabulæ. Nam Arrianus in Indiæ deſcriptione fuiſſe ait inſulam incultã in Erythræo mari, Noſolam nomine (ſed Noſorã apud Stephanũ legere eſt) centũ fermè ſtadijs à littore diſtantem, quam indigenæ Soli ſacram eſſe affirmarent, in quã nemo tranſiret, aut ſi tranſiſſet, nõ amplius appareret, quoniã eam vna Nereidum incoleret obſcuro nomine, omnibus viris qui eò nauem appuliſſent, commiſceri ſolitã, ac eos poſtea in piſces conuerſos in mare dimittere: quo ſcelere iratum ei Solem ex inſula migrare iuſsiſſe, neq; eam renuiſſe, precatam tamen vt inſita ſibi voluptatis appetentia euaneſceret, Deumq́; optatis annuiſſe, ac omnes, quos illa veneficijs mutarat in piſces, in homines rurſus ex piſcibus cõmutaſſe, vnde Ichthyophagorum genus emanarit. Ouidius tamen ait eam in piſcem mutatã, eoq́; modo libidinis pruritus extingui potuit, ſi modò hæc eo loco intelligenda:

Nau, an vt cantu, nimiumq́, potentibus herbis,
Verterat in tacitos iuuenilia corpora piſces,
Donec idem paſſa eſt. IIII. Metamorph.

Atq; alibi apud eundem autorem piſce legas Venerem latuiſſe: fuſus enim ſuga tusq; Veneris ardor, quonam euadat niſi ad frigidam piſcium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo iterum ſuccendi queat? Hinc noſtris etiam ieiunijs piſcis apponitur, vt eius cibo laſciuiæ calor tepeſiat, atq; hinc etiam occaſio aliqua caſtimoniæ requiratũ. Neq; obſtant quæ ſuperius de maris & maritimorum ſalacitate diſſeruimus, quia piſcium genus, vt nonnulli diſputant, tametſi degat in mari, ἀτρύγετος tamẽ ea de cauſa mare ſæpius Homero dicitur, quòd fructum nullum gignat, ſed fluuiorũ & imbrium dulcis humor per antiperiſtaſin amaritudinis corruptus, atq; in ſeſe collectus, veluti calor in aëre frigidiore deprehenſus, per frigidioris venti colluctationem in fulmẽ abit, ita hîc frigida materia quæ nõnihil terreni ſecum traxerit, intra calidam comprehẽſa, varia piſciũ genera producit, quorũ inſitum frigus tepore inde maris facilè cõfouetur. Non enim omnia piſcium genera progenerant, argumento eſt, quòd ſimulac in mare pluuiæ deciderunt, Solq́; flagrantius per ſudum irradiarit, extemplò videas ſuperficiem maris innumerabilibus piſciculorũ animulis pullulare, in quibus infinitus Apuarũ numerus, quę à Græcis ἀφύαι, quòd ex pluuia generantur, nomen accepere: oſtrea tamen ac cõchylia, quæ libidinoſa diximus, plus aëris admittũt, ac perinde ſpumoſiora ſunt, & ſalſugini coalita & applicita, quare minimè mirũ ſi accidat hęc ſalaciora fieri. Atqui nõ hîc teſtacea neq; cruſtacea inter piſces aſſumimus, ſed duo illa tantũ genera quę initiò poſita ſunt, vel lubrica, vel ſquamoſa: in his enim noſtra plurimũ dictio verſata eſt. quanq̃ Manilius eos qui Piſces horoſcopum habuerint, libidinoſos futuros præſagit Aſtronomicôn IIII.

Scilicet in piſcem ſeſe Cytheræa nouauit,
Cum Babyloniacas ſummerſa profugit ad vndas,
Anguipedem alatos vngues Typhona ferentem,
Inſeruitq́, ſuos ſquamoſis piſcibus ignes.

AMICITIA FIRMA.

ALioqui ſal amicitiæ ſymbolũ fuit, durationis gratia: corpora enim ſolidiora facit, & diutiſsimè cõſeruat, vnde hoſpitibus ante alios cibos apponi ſolitum

A litum, quo amicitiæ firmitas ac perseuerantia significetur. quare plerique ominosum habent, si sal in mensam profundi contigerit: contrà verò faustum, si vinum atque id merum effusum sit. Vel, quia velut ex aquis sal multis & fusilibus in vnũ quoddam & solidũ coit, ita ex diuerso conuenientes in vnum animi coalescant, fiatque Platonicum illud, μία ψυχή.

Α᾽ MVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

SEd vt ad piscem reuertamur, cùm animalia reliqua tam terrestria quàm volatilia, multa dẽt & ingenij & docilitatis experimẽta, soli pisces indociles prorsus & stupidi sint, præter pauca admodũ, quæ vel in Delphino, vel in paucissimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat, vt cognomento piscis hominem à Musis & Gratijs alienum cauillantes appellarent. Sed qui piscium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua vestigia præ se ferant, sed propter habitationis dissidentiã, ea hominibus minus cognita: terrestria siquidem & aëria domi propémodũ & in nostro ferè omnia municipio cõtemplamur, quare multa facilius licuit explorare: Ægy B ptijs verò ea minus innotuisse quàm alijs, qui nullum cum piscibus cõmercium habere voluerint. Nam vt reliqua huiusmodi multa dissimulem, in Eloro Siciliæ fluuio, qui vrbem Eloram à se ita nuncupatã præterfluit, cicurũ genus pisciũ fuisse tradit Apollodorus: inclamati enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidissimè capiebant. Citat Stephanus Chronicon primum, vbi hęc ab Apollodoro memoriæ demandata fuerint. At veterum parsimonia nunquam satis laudari potest: nam apud Homerum nõ Græcos solùm, quo tempore circa Hellespontum militabant, piscibus abstinuisse comperias, sed & Phæacas, Horatij etiã nostri testimonio, helluones procosque ipsos Penelopes sola ganea nobiles, quamvis insulares essent, marinum obsonium nullum appetijsse. Vlyssis verò socios videas nõ nisi extrema necessitate coactos expiscari, quippe cõmeatu omni absumpto, ne Solis boues attingerent, nõ obsonij causa, sed vt famis ferociam, quę ob ingenitã importunitatem malesuada dicitur à poëtis, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos piscium esculenta, vtpote quæ tantùm ad luxũ & ingluuiem spectẽt, sæpius improbari. Neque lautiora aliter Romanis, C vbi se delicijs dedere cœperunt, cõuiuia fuere, quàm opiparè piscibus instructa, eo inquã tempore quo illis omni turpitudinis genere lasciuire licentius sibi permittebant, pristina prorsus abolita disciplina, quod Satyricus poëta carpit.

Atque ita defecit nostrum mare, dum gula sæuit
Retibus assiduis penitus scrutante, macello
Proxima nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum prouincia. Ne verò quæ Seneca in Romanorum luxuriam libro Quæstionum tertio refert, hîc stomachosius repetam, Catonẽ meritò admirari solitũ accepimus, quomodo ciuitas salua esse posset, in qua piscis pluris quàm bos venundaretur: quod in hac quoque temporum miseria passim fieri, manifestum est.

G A N E A.

NEque quidem satis fuit piscibus in escarum principatũ admitti, verùm eò improbitatis & petulantiæ processere, vt soli sibi obsonij nomen vsurparint: nam veteres ὀψοφάγους, hoc est, obsonatores, vt Latini vocabulũ à Grǣcis mutuati dixerunt, eos appellabant, qui pisces vndecunque conquisitos studiosius compararent, Demosthenem aiunt cùm Philocratẽ cupediarię impudicitiæque crimi

naretur, cum ex auro proditorio & ſcorta & piſces cōmercatū accuſaſſe. Quin- D etiam pro Cteſiphonte, cùm quidam in comitijs eſſe iam comedendi horam clamitaret, Nullo, inquit, pacto bone vir nos hodie piſcedulos reddes: quaſi lurcones & ganeones ex vno piſcis eſu notare vellet. Antagoram poëtam Antigonus Rex increpuit meritò, cùm eum deprehendiſſet in Congro piſce cōdiendo diligentius intentum, quamvis ipſe regis curioſitatem conuerſo cauillo illuſerit non infacetè: Antigonus enim dixerat, Putas'ne Antagora, Homerum cùm illa ſcriberet, in Congro condiendo vnquam occupatum fuiſſe? cui Antagoras: Putas'ne Antigone Agamemnonem cùm illa faceret, quo quis modo congrū condiret, ſolicitum fuiſſe? Piſcem igitur pro ganea poni nō ignarus Horatius, cùm Iccium ad frugalitatem hortaretur, eumq́ commendaret quòd tali eſſet animo præditus, vt neq; rerū opulentia moueretur, neq; vilioris cibi frugalitatē aſpernaretur, quippe qui in medio poſitorum abſtemius herbis viueret, his tamen ita contentus eſſet, ita ſibi rerum omnium opulentiam redundare putaret, ac ſi eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Verùm ſeu piſces ſeu porrum & cæpe trucidas: E

hoc eſt, ſiue lautiore victu, ſeu parco delectaris: per piſces delicatiores, vti dictū, epulas, per porrum & cæpe, frugalitatē intelligēs. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus eſt, vel corporis pars: maritimorū verò vis tanquā anima cōpacta, gratiā & voluptatē illis cōparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Ægyptiorū opinione in mari naſci Ioue dignum dixit, marina ipſe corpora Dis amiciſsima arbitratus eſt: quare nonnulli aſſerunt Ægyptios ſacerdotes nō alia ratione maritimis abſtinuiſſe, niſi vt piè caſteq́ viuerēt, veriti forſan, qui delicias omnes auerſarentur, ne piſcis & cibus eſſet ſimul & condimentū. Beatos enim illos tantùm iudicabant, qui ſimplicem ac neceſſarium cibum delicijs quibuſcunq; præferebant, quod & ſaluberrimum eſſe Plinius atteſtatur. Diodorus tamē primum ex radicibus, ſecundum ex piſce cibum apud Ægyptios fuiſſe contendit. Cęterùm nos de ſacerdotibus, nō de prophanis loquimur: nam & Horus ipſe autor Ægyptius, alios omnes dicit piſce veſci ſolitos. Neq; neſcimus ex lacu à Myride foſſo tantā fuiſſe piſcium capturā, vt argenti talentū ſingulis diebus vectigalis nomine reginæ perſolueretur. Aliarum verò gentiū ſacerdotes non modò piſcem F non abhorruerūt, ſed & loca quędā Dis ſacra eſſe cōmenti ſunt, vt ſolis ipſis piſces inde capere liceret: cuiuſmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleuſinorum fines aluei quidem ipſi tantùm fluminū, cùm aqua omnis, quæ illic flueret ac reflueret, marina eſſet, quæ loca Cereri & Proſerpinæ ſacra dictitabāt, ac perinde ſolis ſacerdotibus deberi. Quinetiā ætate noſtra, fluminum, ſtagnorum lacuumq́ plurimorū expiſcationes ſacerdotū tantùm ditioni addictę ſunt. Quoniam verò pleriſq; locis mordet Eraſmus Chriſtianiſmi mores ſuper eſu piſciū & ieiunijs, dum modò ita dicit: Cùm olim præcipuus gurgitū luxus fuerit in piſcibus, mirum eſt hodie religionis cauſa vulgus piſcibus veſci. Alibi: Olim veſci piſcibus pro delicijs habebāt, & infami vocabulo dicebantur opſophagi: nunc ea res magna eſt ſanctimonia. Alibi his mordaciora cōminiſcitur, quaſi velit oſtendere, adactos eſſe nos legibus, vt ieiuniorū tempore piſcibus veſci cōpellamur. Reſpondemus ad hæc ex ſanctiſsimorū patrum ſententia, piſces nō ex edicto nobis oggeri, ſunt enim multa & frugum & olerū genera, quibus nutriri valeamus: neq;, vt per argutos ſalſoſq́ iocos ritum perſtringit, ad ſanctimoniam vllius cuiuſpiam opinione ſpectare: ſed cùm Chriſtiano homini tum ſemper, tum

A tum in ieiunio maximè lasciuiæ omnis abstinentia proponatur, cibíque in primis affluentia luxusque corrigatur, pisces tamen ad ieiuniorum consolationem indultos esse, qui quidem delectare aliquantulum, saginare verò aut obesum corpus reddere minimè possint: nullius enim, vt sæpe dicimus, aut parui sunt nutrimenti, ideoque cibus est corporibus, quod non Platonica tantùm, sed nostra etiam sibi philosophia deposcit, debilitandis idoneus. Sed Gregoriū ipsum audiamus. Epistola eius est ad Augustinum Britanniarum præsulem, in qua quantum ad ieiunia pertinet, piscium esum ait ita homini Christiano indultum esse, vt hoc ei infirmitatis solatium, non luxuriæ pariat incendiū: monetque insuper, vt qui carnibus sibi abstinendum constituêre, sumptuosiora marinarum belluarum conuiuia instruere haudquaquam velint. Decret. dist. IIII. c. denique. C. & post pauca. Atqui ganeam ex pisce nō ea tantum causa significari dicendū, quòd auidius à lurconibus expetatur, quàm quòd ipse quoque piscis natura vorax est, quā quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllā Nisi eius opem implorantem in piscē vertere noluerit, verita scilicet ne actutū ab alijs piscibus deuoraret:

B *Nam miseros mutauit virginis artus*
Cæruleo pollens coniux Neptunia regno:
Sed tamen externam squamis vestire puellam,
Infidosq́ inter teneram committere pisces
Non statuit, nimium est auidum pecus Amphitrites.

ANIMÆ.

NOn ignorandum verò pisces eruditioribus animas esse, quòd ex puriore quodam constent elemento, neque multum concretus aliorū morentur, primique animatorum à Deo creati, vt obseruat Philo, quodammodo animalia, & non animalia, vel vt ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad solam corporis incolumitatem Deus animalem spiritum afflarit, veluti sal carnibus ne putrescat adhiberi solet. Apud Festum Pompeium legas genus pisciculorū maiorum pro animis humanis Vulcano dari solitū, quotannisque piscatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani mense Iunio celebratos. In quo illud animaduertendum, vulgatos Festi codices in damno esse, cùm in antiquo manu scripto legerim, quod C id genus pisciculorum viuorum datur ei Deo pro animis humanis: non autem genus pisciculorum maiorum: nam si maiores, quomodo pisciculi? Est & alterū eodem loco mendum, quòd scriptum est eos ludos fieri solere à pop. Rom. cùm vetus codex habeat, à prætore Rom.

INNOCENTIA.

NEque desunt qui piscem innocentiæ hieroglyphicum esse contendant, cùm omnino sint innocui, neque elementū suum ad insidias alijs inferēdas transgrediantur. eoque spectare dicunt Pythagoræ præceptum, qui abstinendum esse piscibus edicto cauerit, ne persequerentur insontes.

DÆMONES IMPROBI.

ALij per animalia quæ in aquis degūt, improbos dæmones significari tradiderunt, vt in sacris literis Ionethes Chaldæus interpretatur: & superius vbi segregatas aquas ab aquis exposuimus, aliorū quorundā sententiam idem sentientiū recitauimus. Sanè Magi dæmonas aqueos dicūt lasciuiæ libidinique præfectos: & marinos deos vetustas omnis pro hieroglyphico lasciuię posuit. Et pisces maris Euthymius ait positū pro dæmonibus, qui inter vitæ nostræ fluctuationes versantur, & in amara prauorum salsugine vitam ducunt.

GENTES.

IN Christianę verò pietatis institutionibus, gentes quę diuinum cultum nondum suscepissent, per pisces indicabantur. Atqui gentes huiusmodi dæmonū cultui passim deditæ erant, quare piscatoribus hæc à Deo prouincia demandata, vt pisces in sacerdotum imperia redigerentur. Porrò Assertor noster Euangelio pisces assos comest, quod indicat, sacrificium quod offertur Deo, non elixum, sed assum esse debere, fidem quippe veluti igni probatā, & sancto feruentem spiritu offerēdam. Eodem respicit, Ambrosio teste, Seruatoris eiusdem nostri dictum Euangelio, simile esse cœli regnum reti misso in mare, quod piscium genus omne congreget, quæq; ibidem subsequuntur: vbi nimirū de mortalium animis sermo est, quæ ad sanctioris vitæ institutionem attrahantu. Quin & Propheta cùm de piorum congregatione loqueretur, super maria fundatam eam dixit. Apertissimè Esaias: Ecce, inquit, gentes quasi stillæ situlæ. LXX sic reddidere, Sicut aquæ multæ, quod idem est.

IGNORANTIA.

SQuamatum quidem & pinnulatum piscium genus satis expositū est ex Origene, quæ scilicet eius hominis hieroglyphica sint, qui veterem possit hominem exuere: ideoq; omne quod habet squamas & pinnulas, tam in mari quàm in fluminibus & stagnis, electo populo comedere concessum est. Illud addendū ex Hesychio, squamas ignorantiæ hieroglyphicum esse, quæ quidem opera beneficioq; scientiæ excuti amouerìq; possunt. Id in Paulo liquidò commonstratum, qui cùm veritatem ignoraret, cæcus factus est: addita verò Christi doctrina, quā Ananias ei prędicauit, ceciderūt vt squamę ab oculis eius, & mox vidit.

AQVÆ.

ASsyriorum verò religio fuit, vt piscibus abstinerent in Rheæ veneratione, quæ quidem ea illis dea erat, quæ pluuijs potissimùm dominatur: ῥέω enim fluo est: putabant enim illi ex aqua & aëre naturam rerum præcipuè constare, proq; vnda pisces, pro aëre columbam venerabantur: de qua suo loco dictum.

FACELITIS.

QVamvis alij factum hoc in Facelitidis deæ, quæ Veneris fuisse filia perhibetur, cultum afferunt, eamq; olim in piscem cōmutatam, quam Syrij pro dea coluere, atq; in eius honorem Basso referente pisces argenteos in templa detulere. Chalon amnem in Syria ponit Xenophon, in quo magni & mansueti pisces, quos Syri veluti sacrosanctos habent, eosq; violari, æquè ac columbas, nefas putant.

DERCETO.

QVin & Derceto, siue vt tradunt alij, Atargatem, muliebri effigie, quæ in piscem ab vmbilico desineret, summæ venerationis deam in templis apud Ascalonem habuere. Et vt his finem imponamus, Oxyrynchitæ Ægypti populi piscem vrbis suæ cognominem summo cultu pro dea coluerunt, hicq; canem & mactare & esse soliti sunt in Cynopolitarum ignominiam & opprobrium, quòd illi piscem Oxyrynchum apud se pro deo habitum, comedere non verecundarentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, vt suo loco dictum, capite faciebant.

HIEROGLYPHICORVM TOMI primi finis.

HIEROGLYPHICORVM

IOANNIS PIERII VALERIANI Bolzanii Bellunensis, Commentariorum, siue de sacris Aegyptiorum, aliarúmque Gentium literis,

TOMVS II.

In quo adiecti sunt à CAEL. AVGVSTINO CVRIONE duo libri, multa pulcherrima Hieroglyphica, quæ à Ioanne Pierio aut prætermissa, aut non satis explicata fuerant, continentes.

BASILEAE.

ILLVSTRI AC GENEROSO
A heroi D. Ioanni Iacobo Fuggero, Kirchbergæ, Vveissenhorni, &c. domino, literarum præsidi, ac studiosorum omnium Mecœnati, Ioannes Pierius Valerianus
S. P. D.

CUm ea munera, quibus humanum genus Deus liberalissimè honestatũ voluit, mecũ ipse cõsidero, IO. IACOBE Fuggere heros ornatissime, in eam opinionẽ adducor, vt existimẽ nullũ maius reperiri posse, quàm literarũ flagrans studiũ, vel discendi cognoscẽdive cupiditatẽ potius, ex quibus & rerũ bonarũ voluntatem excitari, & verarũ intelligentiã nasci perspicimus, nihilq; in rerũ natura existere, quod ita tum mores erudiat, tum viam quasi muniat ad summũ splendorẽ consectandum, quàm παιδείαν humanitatẽ inquã atq; doctrinã. Idem planè te sentire video, qui cùm omnem semper excellentẽ in societate humana virtutẽ memorabilẽ extitisse cognoueris, tum ingenij, doctrinæ, sapientiæ honores præcipuã habuisse erga mortale genus famam ac cõmendationẽ non ignoras. Hanc vt verã & expressam miniméq; adumbratã tibi cõparares, nihil prætermit-

B *tendum putauisti quod ad verũ ingenij cultũ, animúmq; doctrina informandũ pertineret. Lustrandam itaq; primò vnà cum fratribus Galliã eruditissimis hominibus & liberalibus studiis affluentẽ, mox Italiã omniũ bonarũ disciplinarũ altricẽ censuisti: ac inde eam sapiẽtiæ morumq; laudẽ paulò pòst ad tuos reuersus vestræ Germaniæ ostendisti, vt iam omnes cognoscerẽt te nõ solùm eximia ad recta vitæ instituta progressionẽ fecisse, sed eos etiã aditus quasi adaperuisse, quibus lætos vberésq; fructus ad genus humanũ redundaturos et sperarẽt, et iam etiã cernerẽt: eámq; spem et expectationẽ de præstanti cõsilio tuo, successus planè cõfirmauit et auxit. Videmus enim admirabilẽ illam tuam virtutẽ non modò elegantissimarũ artiũ institutione, scientia ac iudicio cõmendari, sed etiã animi magnitudine, clientelis, munificẽtia, liberalitatéq; mirũ in modũ illustrari, vt cõmoda, quæ ex tanta tua fortuna & amplitudine omnino maxima sperabamus, longè maiora nos iam cõsecutos fateamur. Quamobrẽ vt multa prætermittã, egregia quadã ac planè inuicta animi celsitudine te præditũ declarasti, cùm maximas opes profunderes, vt bibliothecam magna librorũ Latinorũ, Græcorũ, Hebraicorũ, aliarumq; linguarũ multitudine ex Italia, exterisq; prouinciis cõportatã cõstrueres & exornares, vt quàm multorũ hominũ studia lau-*

C *datissimo exẽplo ad dignitatẽ, ad rectiorũ disciplinarũ cultũ excitares. Tua enim semper laus erit, tibiq; acceptũ referre debebũt studiosi, quòd multis cõmodis fruũtur, et quòd animũ optimarum artiũ scientia disciplinarũq; studijs excolere possint. Verùm his in omnes collatis beneficijs, quæ maxima sunt, acquiescendũ tibi minimè iudicasti, quin potius maiora moliris, ac alterã illam planè regiã benignitatẽ adhibendã, dum afflictos recreas, iacẽtibus dexterã istam tuã pietate præstantẽ porrigis, de bonorũ cõmodis & ornamẽtis cogitas: dum omnes deniq; liberalitate immortalibusq; beneficijs tibi deuincis. Siquidem existimasti te pro tua fortuna posse, pro acerrimo singulariq; iudicio debere, vt curares tenuiores, felicioribus tamẽ auspicijs natos adolescẽtes, tuis sumptib. in Germania, Italia, & Gallia benignè tantisper fouendos & sustentandos, dum eos in omni bonarũ artiũ genere progressus fecissent, vt docendi alios munus iam suscipere ac obire possint. Quo quidem instituto nullũ illustrius, nullum ad cõmemorationẽ nominis tui cum omni posteritate adæquandã aptius esse iudicamus: hac enim ratione declaras te maximo semper honore dignũ, teq; perstudiose ea sequi, ex quibus vera, non adumbrata, laus nascitur, & nomen tuũ tot etiã & tam præclaris testimonijs virtutisq; monumentis ad omnẽ memoriam cõmendatũ celebrabitur. Nam quæcunq; accuratiùs nunc scripta & expolita Germanorum opera sunt, ea ferè omnia ad te missa, & tuæ felicitati credita legũtur: & si nõ autorum cõmendatione, vel tuo saltẽ nomine sunt in manibus. Tibi debetur (de alijs eruditissimorũ virorũ lucubrationibus, quæ satis*

multæ sunt,nihil dico)quòd Demosthenē,Aeschinem,Isocratem,Pausaniā,ad nostrorū hominum cognitionē translatos habemus, dum eruditione præstātem virū Hieronymū Uuolfium in clientelam suscipis,ac præmijs ornas. Hæc cùm sermone omniū ad nos perferuntur, cùm in editis libris videmus et legimus,felices eos iudicamus,quib. Dei beneficio datum,vel vsu familiaritatis, vel officijs aliquib.tibi cōiungi,qui à tantis ornamentis cōmendationē ducis. Quapropter ego primus fortassis eorū,qui ne de facie quidem te norint,accuratè operā dedi,vt aliqua in re animū tibi atq; obseruantiā probarē meam. Nam Hieroglyphicorū meorū cōmentariorū alterū Tomū ad te mittendū censui,vt vnicum studiosorū ornatorē,cunctarumq; artium bonarū præsidem: adductus nō solū humanitate ac benignitate tua, plurimis quidē & amplissimis officijs perspecta studiosis omnib. verùm etiā,vt iā dixi,opinione quæ apud me est, de egregia tua erga literas promouēdas volūtate. Cui quæso aptius ac cōuenietius huiuscemodi scripta mitti possunt,q̄ ei qui ita illa semper amauit & excoluit,vt in his ipsis vel tractādis, vel iudicandis longe omnib. præstet, ac maximè insignis habeatur? Accessit huc et similitudo quædā,quā te habere video cū ornatissimo Florentinorū principe Cosmo,qui cùm familia Medicea ortus sit,hoc est,sapiētiæ stirpe,auita quadā benignitate solus hoc tempore in Italia inuentus, literarū,venustatis,elegantiæ,atq; adeò virtutū omniū vindex. Quamobrē cùm singulos ferè Commentarios amicis varijs inscripsissem, priorē Tomum in vniuersum huic optimo Principi tuendū cōseruandumq; permisi. Pari ratione satis feliciter agi cum hoc altero Tomo iam existimaui,si eum in tuam clientelam de me absente,deditissimo certè,tanquā præsente susceperis,quod te facturum pro singulari tua humanitate minimè dubito,cùm iam Fuggerana domus in ipsa Germania nō solùm singulos ac vniuersos debitis officijs cōplectatur,sed virtutis ipsius quasi seminariū existat. Præterea si requirendus erat literarū patronus,quis hoc tempore citius comparandus,apud quem tanquā portum,ipsæ contra barbariam opem et patrociniū inueniant? Equidem quod ad me attinet,quotiescunq; ad ingēnium,studia,& instituta,tua inquā et Cosmi Medicei cōsideranda animū confero, non possum non cōfiteri me maximo cumulari gaudio,cùm propter multa,quæ et sapiēter facitis,et optimè ratione temporū habita statuitis,tū quòd in tanta bonorū Principū orbitate, tātaq; beneficorū & liberaliū hominū inopia,qua hodie passim in orbe Christiano(quod pudet dicere)laboramus, pro humanitate, piesantia liberalitate prolixa,alijs libentissimè ea largimini, quæ magnis laboribus singulari industria consecuti estis: quodq; omnes intelligūt vos in beatis & omni copiarū genere florentibus ciuitatibus principem locum tenere,in summa tamen vestra fortuna virtutis laudem magis enitescere,quàm fortunæ gratiam. Quæ iam tua ὀχῆ adferimus, explicationē continēt eorum quæ sacerdotes Aegyptij ἱερογλυφικῶς circa corporis humani fabricam commēti sunt,auspicati à capite longè nobilissima parte: ne quis existimet hos ipsos Aegyptios ita brutorū cultui deditos,vt non etiam hominē qua meretur veneratione susceptū reliquis omnibus prætulerint,ac μικρόκοσμον agnouerint. Nam si multa eruditi viri admirati,quæ illi in eo animantiū genere quod nos rationis expers ducimus,obseruassent,longè ea plura sunt,quæ solo ex homine sacrarū apud eos literarū materiā ad sua illa hieroglyphica suppeditarint,quippe cuius membra singula in huiusmodi mysteria receperunt. Hasce meas lucubrationes separatim eo nomine tibi deberi intelligebā,quo studiosi & boni omnes cōmuniter ingenij sui monumēta tibi deberi profitentur. Et certè si iusti rerū æstimatores esse volumus,literati,optimisq; studijs diditi, nulla alia ratione maiorē suorum laborū commendationē sperare possunt,quàm si in eius Principis nomine illas apparere fecerint,in cuius autoritate et iudicio præcipua proborum doctorumq; pars acquiescit,& qui animi magnitudinem diligentia,integritate & consilio sustinet,atq; tum literarum gloria,tum etiam sapientiæ laude fruitur. Vale.

A

IO. PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM, AD IOANNEM IACOBVM FVGGERVM, DE IIS QVAE PER CAPVT SIGNIFICANTVR, EX *sacris Aegyptiorum literis.*

PRINCIPIVM.

PRÆCIPVVM quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, vt ex eo principium intelligeretur: id vel frequentissimus autorum vsus, vel nominis ipsius indicat originatio: siquidem ita vocatum ait Varro, quòd ab eo capiant initium & sensus, & nerui. Vel cotidianus sermo apertè declarat, dum aliquem esse huic vel illi rei caput dictitamus: dum à capite aliquid exordiri: dum in prouerbijs, piscem à capite primùm putere, Græci dicunt, cùm malorum publicorum & priuatorum causam in reipublicæ vel familiæ cuiusquam principe consistere profitentur, ad id Platonicum scilicet innuentes, tales esse ciues, quales qui primatum inter eos obtinent. Et Cicero, caput esse ad beatè viuendum securitatem ait. Pro præcipuo verò, ad Appium epist. An tibi obviam non prodirem? primùm Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde more maiorum, deinde, quod caput est, amico. Sed quid alienis adeò immoremur, cùm nostris abundè vti possimus? Ipso statim Bibliorum principio, Beresith, Aquila vertit, ἐν κεφαλίδι, in capitulo, quòd caput initium custosq; rerum sit: vulgata editio fecit, In principio, quod hieroglyphici esset interpretamentum. Alij dixerunt, in capite, in Filio: nam mundus per ipsum factus est. Quod verò in Esaiæ visione habetur de Seraphim duobus, qui senis singuli alis præditi, binis caput Dei velabant, binis alteris eiusdem pedes obtegebant, per adopertum caput, exordia Dei incomperta esse interpretatur Adamantius: per obtectos verò pedes, nouissima non comprehendi: sola media in conspicuo esse, opera quippe eius, diuinæ indicia prouidentiæ, cœlorum motus varios, Solis, Lunæ, stellarumq; progressus, terræ, maris, & aëris vicissitudines, & quæcunq; in rerum natura suo sunt ordine disposita: sed enim quæ ante ista fuerint, nouit nemo. Ex ijs quæ sunt, Deum intelligimus: post hæc quæ futura sunt, credere quidem possumus, sed scire nequimus. Vnde legas apud concionantem in diuinis literis Regem: Annunciate mihi priora, & nouissima quæ erunt, & dicam vos esse Deos.

B

C

DIVINITAS.

IN Deo sanè Caput cùm ponimus, id quod in eo constat diuinitatis intelligimus, quæ cuncta scilicet præcedit, & cui omnia subiecta sunt, diceret Eucherius. Idem & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid sit diuinitas, explicat. Tam insano verò cultu Ægyptij caput omne venerabantur, vt à capitibus & animis brutorum prorsus abstinerent, diuinitati iniuriam facere arbitrati, si quis illa esitasset. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis similitudinem compactum, in eoq; duos animæ diuinos circuitus interlocatos, esseq; membrum diuinissimum, ac reliquorum omnino princeps: reliqua, vt capiti seruiant adiuncta. Caput, ait Hierosolymitanus Hesychius, vt hoc obiter addamus,

vniuſcuiuſque animalis ratione pollentis mens dicitur, cuius ſedes cerebrum: D vnde caput, & cuncta quæ adhærent iecori, ſuper altare in holocauſtum ponere iubemur: nam & cor & iecur cõcupiſcentiæ noſtræ impetum, motumq́ continẽt. Hinc Paulus nobis bene precatus, Pax, inquit, Dei quæ exuperat omnem ſenſum, cuſtodiat corda veſtra, & intelligentias veſtras. Idem Heſychius huc adnectit illud ex Eſaia: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vſq; ad verticem non eſt in eo ſanitas: quod enim in nobis eſt rationis, vt dictum, in vtroque habitat, & corde & cerebro. Non decet autem mentem ſobriam diuidi, ſed eſſe veluti vinculum, quod affectus noſtros ad ſanam rationẽ adiungat atq; deuinciat.

DOMINIVM.

ET quamvis per ſe caput principatus indicium ſit, longè tamen ſignificãtius hieroglyphiceq́ magis id oſtendit, ſi faſcia redimatur, ſiue ea corona, ſiue, vt apud Græcos, diadema vocetur. Nam & coniectores eo redimiculo caput inſignitum per ſomnium viſum, dominij ſignum autumant. Sed enim diademati ſuus eſt locus inter veſtimenta, vbi reliqua tractamus inſignia: nunc de capite B ſimpliciter verba facimus.

MVNDI MOLES.

SErapidis ſimulachrum apud veteres autores celeberrimum, cœlum habere caput dicebatur. Vnde Euſtathius eruditè primo Iliados, veteres ait cœlum pro capite accepiſſe: atq; ita Pallas de cœlo deſcẽdit, incitatiorem Achillis iram compreſſura. Sed quoniam multa ſuper eo toto opere dicẽda ſunt, quòd id ſibi numen Ægyptij pro rerum natura confinxere, nõ importunum fuerit loco hoc totam hieroglyphicam eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur, ſemel eo modo deſcribere, quo exhibita eſt ab oraculo, quod vt fertur ipſe de ſe ipſo in Nicocreontis Cyprij regis gratiam his carminibus enunciauit:

εἰμὶ θεὸς τοῖος δ᾽ ἄμαθι οἷος κ᾽ ἐγὼ εἴπω,
οὐράνιος κόσμος κεφαλὴ, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ᾽ οὔατ᾽ ἐν αἰθέρι κεῖται,
ὄμματα τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Sed quoniã in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ eſt, τοῖος δ᾽ ἄμαθι, F legere eſt caſtigatiore verſu, τοῖος δὲ μαθεῖν, ſi cui ea magis arrideat, dicamus:

Sum Deus, vt diſcas, talis, qualem ipſe docebo,
Cæleſtis mundus caput eſt, mare venter opacum,
Terra pedes, aures verſantur in æthere ſummo,
Lux, oculi, quam ſolis habet ſplendentis imago.

Vbi animaduertẽdum, ventrem pro mari, & vice verſa, mare pro ventre etiam apud alios accipi, præſertimq́ apud coniectores. Nam Hippocrates Couſhorum ſententiam ſecutus, eum ægrotum qui per nocturnã imaginem mare perturbatum viderit, morbo ventris tentari conijcit, idq; minimè contemptui habendum iudicat, qui adhibitis remedijs, quo nutricatu is curandus ſit, ſtatim docet. Quin apud nos etiam in ſacris literis aliquid in hanc ſententiam de Deo legere eſt. Nam, vt Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabant, quæ manifeſtiſsimis paſsim verbis in diuinis literis explicantur: vt illud in hanc ſententiam apud Eſaiam LXVI. Quam mihi ſedem ædificabitis? aut quis locus ad requiem mihi? cœlum mihi thronus eſt, terra autem ſcabellum pedum meorum. quod, quo ſit intellectu accipiendum, videris apud Adamantium ſuper

A per Genesi, homilia prima. Apud Hieremiam XXIII. Non'ne cœlum & terram ego impleo? Et Prouerb. XV, In omni loco oculi Dei speculãtur bonos & malos. Hinc Cyprianus idem, in abditis & secretis vel semotis locis, in cubiculis etiam ipsis, orandum monet, idq; magis fidei conuenire, vt sciamus Deum vbiq; esse præsentem, audire omnes & videre, & maiestatis suæ plenitudine in abdita quæq; & occulta penetrare. Cùm itaque veteres per Serapin vniuersam mundi molem, & ipsa rerum principia intelligerent, certatim eum templis magnificentissimis honestarunt: cuiusmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandrea celebrabantur. Pausanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuisse narrat Ptolemæi in gratiam structum. Inuaserat autem Ptolemæum Lagi superstitio ex dæmonis apparitione, qui iusserat, vt apud Eustathium est, mitti nauem, quæ appulit, Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen accessit, indeq; Iouis Serapidis simulachrum transtulit, quod quidem cuiusnam esset materiæ discerni non poterat, nempe vt chaos ipsum, cuius symbolum erat, præ se ferret. Et quod illi simulachrum in templo Alexandreæ ita vastum erectum est, vt dextera vnum parietem, alterum læua perstringeret, ex omnibus metallorũ lignorumq; generibus compositum ferebatur, vt nihil non cõplecteretur quod terra vel proferat, vel intra viscera abditum occultarit.

B

LOCVPLETATIO.

EA autem potissimum de causa Serapis in cultu erat, quòd persuasum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Psellus, dæmonas nobis sæpe diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proserpinam agnoscit. Nam omnino qui apud Ægyptios Serapis, apud Græcos Pluto est, & Pluto idem qui diuitiarũ deus. Hinc auarissima meretrix apud Catullum solicita est vt ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes petitura, quòd is dæmonum princeps locupletandis supplicibus dare operam, eius superstitionis errore crederetur, atq; ideo gestare calathum, de quo paulo pòst plura, vnde bona hæc liberalissimè depromerẽtur: nunc pauca hæc pro re sufficiat attigisse.

C

LVCRVM.

EST & lucri signum caput, verùm id apud cõiectores: illi enim capitis magnitudinem insolitam, per nocturnã imaginem oblatam, diuitiarum accessionem significare tradunt, propterea quòd vulgò numi, vt apud Artemidorum est, capita vocantur.

SALVS.

REceptum etiam est apud omnes, vt caput pro salutis hieroglyphico ponatur, idq; in extremo discrimine cõmendare, id adiurare, id deuouere. Hinc totiens apud Homerum ea loquendi figura, ἐπ' ὀδύνῃ κάρῃ, ἐπ' ἐμῷ κάρῃ. Hinc Tib. Gracchus cùm salutem suam populo commẽdaret, manu capiti superposita ire perrexit in Capitolium, quod illi malè vertit, interpretantibus inimicis, eum eo signo diadema sibi deposcere. Tale aliquid apud Aristophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: Et si non iusta profatus fuero manu supra caput imposita, quæq; vniuersus approbet populus. Sed & portenta huic subscribunt significationi: tacta siquidem de cœlo Cæsarum æde, capita omnibus statuis simul deciderunt: quo quidem ostento præmõstratum est, Cæsarum progeniem vnà cum Nerone eius gentis vltimo defecturam.

DOCTRINA IMPERIOVE PRÆSTANTES. D

ANtiquum autem fuit institutum, eos honore numismatū decorare, qui vel doctrina vel imperio cæteris antecellerent. quare Mitylenæi Sapphûs imaginem numis impressere, Homerum Chij, autore Strabone. Horum exemplum secuti Mantuani principes, Maronis sui speciem in numis aliquandiu expressere, non immeritò sibi alumno eo applaudentes, qui Venetiam vniuersam sui nominis celebritate sempiternæ gloriæ commendarit. Plurimùm verò principum imagines posteritati per eiusmodi monumenta innotuêre, neque numis tantùm, verùm etiam gemmis expressæ: vt tot statuarum memoriam, quibus non suam tantùm similitudinem humano habitu insignem esse voluerunt, verùm etiam facies suas dijs adscribi, vtque ipsi eorum nominibus vocitari se iusserint, prætereamus. Longè illud simplicius, quòd Octauianus Augustus numum cusit in quo singula ex vtraque facie capita, atque ea quidem pulcherrimè elaborata: eorum alterius inscriptio est, DIVOS IVLIVS. alterius AVGVSTVS DIVI F. quam quidem inscriptionem multis alijs in monumētis vsurpauit, vt in lapidibus qui ruinarum iniuriam effugerunt, passim Romæ legitur: cui vt adblandiretur Maro, Æneidos sexto, Diui eum genus appellauit: in antiquissimis enim Romanæ bibliothecæ codicibus habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI GENVS. Idem cùm Sphingem repudiasset, qua tabellas signare solitus erat, non sine multorum conuicijs, qui ænigmata illū missitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine signauit, quoad sua demum vti collibuit, cùm autoritatis iam validissimè corroboratæ, clarissimusque haberetur. Quin ea signare, qui quoque subsecuti sunt principes, perseuerarunt. E

PROSPERITAS.

QVod verò pertinet ad Alexandri imaginem, persuasum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi prosperè omnia successura, omnesque eius actiones adiuuari, qui Alexandrum vel auro vel argento expressum gestitaret, adeò vt Macriana familia, quam suo tempore nobilissimam Romæ fuisse Trebellius attestatur, Alexandri effigiem cōsueuerit habere quasi familiarem, apud viros quidem in auro vel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocherijs, & in annulis, & in omni ornamentorum genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri studiosissimus fuit, cuius imagines cùm passim renouasset, mortales, vt huic eius studio adularentur, statuas aliquot erexere, quæ vno corpore facies duas gestarent, Alexādri scilicet & Antonini. Quam quidem superstitionem Chrysostomus acerrima insectatur increpatione: nam & eo tempore abusus huiusmodi circumligandi aurea Alexādri Macedonis numismata capiti vel pedibus, auferri nondum potuerat. F

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodosij & aliorum qui eo seculo fuerunt Imperatorum insignibus, in atrio præsidis Thebaidos nuncupati, argumentum hoc pictum spectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum officiorumque canone descriptum Romæ apud Maffæos inspexi. Tabula est libris quodam ordine dispositis onusta, quorum nonnulli syllabarijs quibusdam notis inscripti sunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur: alij nihil præscriptum habēt. Supra tabulam fastigium attollitur, in media cuius facie genij duo latum sustentāt orbem, in quo caput instar humani, cuius ita inscriptio est, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis verò tabulæ quæ descriptos, vti diximus, libros

continet,

A continet singulis capita singula sunt apposita, quorum superius à dextera inscriptionem circunductam ostendit, VIRTVS. alterum à læua, SCIENTIA. inferius à dextera, AVCTORITAS. quartum à læua, FELICITAS. Quod quidem, vt puto, innuit rerum omniũ gerendarũ summã à Deo primùm emanare, cumq́ conciliandũ in primis, vt nostra omnia fortunentur. Mox necessariã esse virtutem, quippe animosum, aptum, & idoneum esse debere hominem qui præclara sit facinora aggressurus. Verùm virtutem solam parum prodesse, nisi accesserit & disciplina, cuius scientia eruditi, & tempora & occasiones internoscamus. Sedenim & hæc & illa vix sufficient, nisi & autoritas adiuncta fuerit, qua milites populiq́ sub imperio contineantur, iussaq́ non contanter exequantur. Vnde legas de Vespasiano, cùm esset iam à militibus salutatus Imperator, autoritatem & quasi maiestatem quandam inopinato scilicet & adhuc nouo principi defuisse, quæ nõ prius accesserit, quàm è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentẽ pro tribunali pariter adijssent, orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonstratã à Serapide per quietem, restituturũ B oculos, si inspuisset: confirmaturũ crus, si dignaretur calce cõtingere: cumq́ vix fides esset rem vllo modo successurã: ideoq́ ne experiri quidẽ auderet, extremò hortantibus amicis palàm pro cõcione vtrunq́ tentauit, nec euẽtus defuit, atq́ ita, quod primùm desiderabatur, autoritatẽ indeptus est. Sed & quarta necessaria est, felicitas quippe: licet enim animis valeas, experientia sis eruditus, autoritateq́ cõmunitus, nisi tibi res feliciter cedat, ruere plerunq́ omnia, & elabi in irritum experieris. Addita huic & altera tabula cum eisdem libris & librorum notis & genijs in fastigio orbem cum capite sustollentibus, sed angulares circuli affixi adscripta habent nomina singula singuli, VER, ÆSTAS, AVTVMNVS, HYEMS, vt scilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, vt suo quæq́ tempore agantur, procurentur ve.

MVSA.

NVdum autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt, nullis gestaminibus appositis, quæ hieroglyphici notitiam afferre solent, sed quod comã habeat nonnunquam ab occipitio nodo comprensam, nonnunquam in humeC ros negligenter diffusam, Diodorus Musæ hieroglyphicum esse contendit, cuius dicto standum, cùm in huiusmodi rebus indagandis non incuriosus fuerit, tametsi nonnunquam sententiam ex vulgo mutuatur.

TERROR.

MVliebre simulachrum horrifica specie fabrefactum apud Corinthios, imago terroris erat, de quo Pausanias lib. II. Atq́ huc nonnulli trahunt Medusæ caput, quam Domitianus pro pectore gestare gauisus est, vt sui admirationem apud omnes incuteret. Quamvis non desint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis, quam vnicè coleret, interpretantur. Sedenim de Medusa plenius in Anguium commentario.

ADVERSARIVS.

APud mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis gestu tortuosam, idq́ cõtradicentem aduersariũ significare: cuiusmodi simulachrũ in X. Scorpij gradũ intulere, eoq́ supra horizontem ascendente in lucẽ editũ,

ceruicis forte indomitæ, opinionisq́ue destinatæ, futurum esse præsagiunt. D

ROMA.

MVlieris verò caput galeatum in plerisq́ue numis Romam ostendit, non tantùm quia Romani nihil nō armis arrogarint, aut quia suam ad Martē originem referre voluerint, quàm vt arcanum illud suum de Romæ nomine publicari vetito, peritis quidem rerum patefacerent, vulgo verò tenebricosius obscurarent, re ad interpretationem aliam distracta. Gergithius enim autor minimè contemnendus, antiquum Romæ nomen Cephalon fuisse tradit, quæ quidem

Tantum alias inter caput elatura esset,
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Sed nos quid soliciti sumus, quibus rationibus Roma sit caput, cùm Dominus Deus noster Christus Petro prædixerit, nomen illi Cephas cōuenire, quem scilicet Romæ principatui destinasset. Aliàs verò cùm eum Petrū nominat, ad Capitolij immobile saxum alludit, ac perinde omnium, non Romanorum tantùm, sed quaqua tota terra habitabilis extēderetur, caput futurus esset. quod dictum volui, vt Oecolampadij cōuersio diligentius expenderetur, qui cùm Theophylactum Latinum faceret, verba illa, πάσης τῆς οἰκουμένης, videtur prætermisisse. E

DE BICIPITIO.

CVSTODIA.

DVo verò humana capita, quorum alterum maris, quod intrò aspiceret, alterum fœminæ, quod extrà prospectaret, custodiam significare Ægyptij tradiderunt, propterea quòd hieroglyphici huiusmodi beneficio sese à nullo dæmonum infestari posse persuasum habebant: & vt Horus ait, figura hæc satis superq́ue ad tutelam sufficere credebatur, nullis vel literis, vel imprecationibus appositis, quæ infortunium amolirentur.

DI MANES.

INuenias plerunq́ue in veterum monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D. M. quod DIS MANIBVS, hoc est, defunctorum tutelaribus sacrum vel cōmendatum intelligas. Cæterùm, vti dicebamus, Ægyptij id ipsum innuere volentes, & tutelam significantes, nullas addebant literas. Manes verò & superos & inferos, augures dicebāt, inuocabantq́ue eos ita nuncupatos, quòd per omnia ætheria terrenaq́ue manare arbitrabantur. F

ANIMADVERSIO SEVERA.

TEnedium numum memorat Pollux, ab vna cuius parte duo essent capita, ab altera securis, cusa. Seuerissimæ hoc animaduersionis signum, vt in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iussit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, vt in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subijcerentur. Quo iudicio cùm neq́ue filio pepercisset, rem eo monumento iussit insigniri. Meminit huius legis etiam Aristoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, Tenedia securis.

PRVDENTIA.

QVòd verò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimū fuit, sunt qui prudentiam solertiamq́ue regis prę se ferre autument: prudentis enim hominis est prętcrita noscere, futura verò multò antè præuidere. Hinc illa apud Persium

excla-

A exclamatio, cùm hominis nescio cuius prudentiam desideraret:

O' Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit.

Eodem fermè significato Anteuorta Postuortáque, diuinitatis assumptitiæ comites colebantur.

ANNVS INIENS.

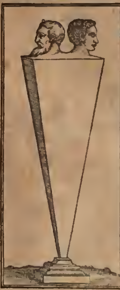
NEque tamen desunt, qui bicipitium hoc ad munus occludendi aperiendique anni referant: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi scribit, quòd in medio cōstitutus, annum incipientem pariter & recedentem spectare videatur. Quæ verò super hoc Ouidius latè describit, apud eum videnda prætereo. Imberbe Iani bicipitiū in numo quodam est, ab cuius altera parte quadrigæ sunt, cum Ioue fulminante: inscriptio literis fossilibus, ROMA, quod nimirum ipsius Reip. sigillum fuerit. Geminus verò Ianus vtraque facie barbatus in argenteo numo est, in quo literæ, L. F. M. F. O. V. R. I. Ab altera parte trophæum est cum flagello & sceptro, cuius apex serpentinus: Roma iuxtà, quę coronam ciuicam trophæo superimponit.

B SATVRNI BENEFICIA.

IAnicolos plerosque numos videas capitibus geminis vna ceruice contentis, vna parte signatos, altera naui. Sunt qui ex hieroglyphicis huiusmodi Saturni beneficia significari tradant, Ianumque eo monumento Saturno gratiam relatam voluisse, qui naui ex Ægypto in Italiam vectus agriculturam commonstrarit: nam à satu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico verò huiusmodi numo ita Ouidius:

At bona posteritas puppim signauit in ære,
Hospitis aduentum testificata Dei.

BENE CONSVLTORVM stabilitas.

Hunc verò fuisse primum numum cusum, & à Iano ipso signandi æris morem inuentum, plerique memoriæ prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quòd linguas duas calleret, Græcā & Ægyptiacam. Porrò fama est Athenienses Ægyptiorum colonos fuisse, è Sacensi ciuitate duce Cecrope deductos, vt Nazianzenus in Monodia Basilij.

C INCONSTANTIA.

ALioqui Mathematici bicipitium inconstantiæ hieroglyphicum posuere. Nam tertio supra vigesimū Leonis gradu bicipitis hominis simulachrū oriri con[illegible]xere, quòd eo ascendente gradu natum, inconstantis ac leuiter mutabilis voluntatis atque sententiæ fore præsagiunt.

COntrà verò quos Ianos huiusmodi bicipitio insignes plerisque locis videas, sed sine manibus ac sine pedibus, quadrangulari quodam scapo ita præciso, vt ab humeris vbi in quadrum abire incipit, deorsum versus magis ac magis angustetur, per hieroglyphicum hoc sunt qui firmitudinem & stabilitatem eorum denotari dicant, quæ sapienter & maturo consilio gerantur. Quòd verò manibus & pedibus careant, vim diuinam ostendit, cui nihil

horum opus vt quod facere destinarit efficiat: Deus enim simul & annuit, & to- D
tum nutu tremefecit Olympum. Et alter, Dicto citius tumida æquora placat. Illa
præterea dilatatio quæ fit à basi sursum versus ascendendo, ostendit humana o-
mnia, quo diuinitati propius accedunt, eo augustiora ampliora'que fieri. Vnde a-
pud Maronē Dido apotheosin sibi, ob res à se præclarè gestas pollicita, dicit:
Et nunc magna mei sub terras ibit imago. de quo alibi latius.

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

PEr tricipitium verò Geryonem in primis significari passim inuenias. Quid autem sibi Geryones velit, & vtrum historicū an fabulosum fuerit cōmentum, vt adhuc in ambiguo sit, scriptorum varietas efficit: vulgatior tamen ea est opinio, tris in Hispania fratres vnanimi concordia imperiū obtinuisse, quos Hercules oppresserit. Græci, vt ingenio sunt ad comminiscendum noua promptissimo, alia atque alia super Geryone tradiderunt: sed inter eos Hecatæus Geryonem affirmat loca circa Ambraciam & Amphilochos tenuisse, E indeque abactas boues, quæ specie mira reperiantur in ea regione valde herbida, & pascuis lætissima. Alij in Euxino ponto vrbem τειχαγλωίαν memorant, cuius principem Geryonem Hercules sustulerit, cumque boues speciosissimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuissent, responsum, Geryonæ Tricareni, quod tricipitis sonat, inde datum locum fabulæ.

HISPANIA.

SAnè vt Hispania, quę tripartitò diuisa est, per hieroglyphicum Geryonis intelligatur, tum autores plerique, tum Imp. Hadriani tertium Consulis numus ostēdit, in quo simulachrum triceps hastæ innixū, quod dubio procul factum ob Hispaniam peragratā, siue vt originationem suam ostenderet, quòd Gaditana esset matre genitus, vt apud Spartianum est.

LVNA MENSIS'VE.

INterpretes Hesiodi τειχάφαλον μειωῖα Lunam significari contendunt: alij tempus præsens, F præteritum & futurum: alij triplicem mensis diuisionem, quæ ternis apud Græcos denarijs dispescitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorum nuncupationes sunt, ἱσαμένε, μέσοι δίκα, φθίνοντος, quarum nuncupationū vltima, dierum numeri Romano more retrocedunt.

AVXILIARES.

NEque me præterit Plutarchū in libro De ciuilibus institutionibus ad Traianum, asserere Geryonē multis oculis, multis manibus & pedibus præditū ea de causa vulgò dictitatum, quòd in negotijs obeundis consilio vno, multorū opera vti cōsuerit, quod in principe vel alio quopiam, cui reipub. summa credita sit, cōmendabile plurimū habetur. Non enim omnia possumus omnes. Idcirco que Pelopides laudatur, qui legationē initurus, cùm se ad dicendū parum idoneum intelligeret, adiutorē sibi sociumque muneris Epaminondā cooptauit. Sic Nicias cū ad labores tolerandos imbecillo admodū corpore & inexperto esset, Lamachū sibi & robustū & industriū sociū accepit. Quòd verò ait Plutarchus Geryonē pluribus oculis manibusque præditū, eundē & quadricipitē legas apud Ari-

A Ariſtophanem, vbi de Lamacho loquitur, βῦλει διαμάχεσθαι γηρυόνῃ τετραπτίλῳ.

SOL.

TRriceps quoq; Serapidis imago in numiſmatis quid ſibi velit, in brutorũ commentarijs ſparſim attigimus: ſed id nunc locupletius explicandum eſt. Tricipitiũ eſt ex tribus animalibus, quorũ in medio eſt leonis caput vaſtũ admodũ, dextra parte canis applaudibũdi blandientisq;, læua lupi: ſupernè calathus inſidet: quæ ſpecies vniuerſa anguis ambitu complexa eſt. Qui Solem hinc interpretant̃, ex capite Leonis tempus præſens indicari volunt, quòd eius conditio inter præteritum futurumq; actu præſenti valida feruensq; ſit. Præteritum ex lupi capite conijciunt, quod animal eſt admodum obliuioſum: obliuio autem de præterito eſt. Futurũ ex adblandientis canis effigie, quod eſt indicium ſpei, quæ nobis ſemper adblanditur: ſpes verò ſemper B de futuro eſt. Competit verò Soli temporis cõſideratio. Quid verò ſibi velit ſerpens, vt Deus ſit, vt temporis autor, alio cõmentario ſatis explicatũ eſt: alibiq; oſtendimus huiuſmodi tricipitium prudentiæ conuenire. Calathum verò loco hoc aiunt altitudinem ſideris commonſtrare, vimq; refertiſsimam ac opulentiſsimam, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immiſſo calore rapiuntur.

IVPITER ÆQVVS.

QVamuis qui Serapin Iouem eſſe dicunt, modium eius capiti ſuperpoſitum ea de cauſa figurari autumãt, q; omnia ſint æquis diſtributionibus ab ipſo rerũ omniũ arbitro moderata. Nã vt optimè Maró, Rex Iupiter omnib. idem.

DIANA.

ET Dianæ ſimulachrũ tribus inſigne capitibus celebratur, quorũ vnum equinum, caninum alterum, tertium humanum, ſed facie admodum ruſticana. Vnde Maro,

Tergeminámq; Hecaten tria virginis ora Dianæ,

dixit. Apud Æginetas tamen vna tantùm facie & vnico corpore fingi Hecatẽ, talemq; apud eos C ſtatuam ſe obſeruaſſe Pauſanias tradit, Alcamenemq; primum tria illa ſimulachra inuicem connexa excogitaſſe. Quid verò ſibi velit equus, canis & ruſticana illa facies, in eo ſimulachro alibi docuimus.

QVADRIFRONS.

QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVr verò Ianus quadrifrons pleriſq; locis informari ſolitus ſit, ea fuit cauſa, quòd illi rerum omnium principia fineſq;, introitus exituſq;, dedicati eſſent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata ſpecie fiebant. Et mercatorum ſtationes trapezitarumq; menſæ, in eiuſmo di Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

Hæc Ianus ſummus ab imo perdocet.

Ad id etiã ſpectabat ea effigies, vt quatuor anni qualitates indicaret, quas Græci Latiniq; horas vſitatiſsimo vocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: Varijsq;

mundũ temperat horis. Et quoniã in horas incidimus, erat apud Megarenses Iouis simulachrũ, supra cuius caput & Parcæ & Horæ statutæ erãt ea de causa, inquit Pausanias, q fata in Iouis omnino potestate consistãt: Horas verò, quippe quæ nos anni tempora dicimus, arbitrio suo disponat. Cæterũ quod ad Parcas attinet, Æschylus Iouem quoq; ipsum fato subiectum esse dicit, ita super eo locutus: οὔκουν ἂν ἐκφύγοι τὴν πεπρωμένην. Atq; hinc fortè Parcę illi supra caput insident. D

IANI FILIÆ IIII.

CRitolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani simulachrum ideo quadrifrontem figurari dicit, quòd filię eius quatuor laqueo gulam fregerint, Iani patris desiderio, quem agricolæ lapidibus obruissent: vbi de Iano illo loqui videtur, qui Saturni filius perhibetur, qui vino finitimis agricolis cõmunicato, cùm ĩj suauitate illecti plus æquo hausissent, in somnumq; prolapsi diu iacuissent, experrecti demùm, venenumq; sibi propinatum arbitrati, consurrexerunt in Ianum, eumq; lapidibus oppresserunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS. MANASSES.

QVinis verò frontibus neminem præter Manassem formatum legi, qui Rex Hebręorum posteaquàm prophetam Esaiam sustulit, quincuplici facie statuam sibi posuit, vt longè plura se perspicere indicaret, quàm Prophetę, qui Videntes appellabantur. E

SEPTICEPS.

MVLTISCIVS.

MAthematici, si Petri Aponensis inuenta sumus admissuri, quæ vnde desumpta sint, quamq; antiquum sit argumentum illud, alibi declarauimus, hieroglyphicum septem capitibus insigne, quintodecimo Geminorum gradu statuère, inde significantes, sub eo graduum numero in lucem editum multiscium fore: quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam esse celebrem, quam is non sit optimè consecuturus: eundem tam publicis quàm priuatis rebus agendis aptissimum, & inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes. F

DE COMA.

CApilli verò cùm ad caput pertineant, hieroglyphicis eius postulant adscribi, qui nimirum in diuinis literis cogitationes quibus ornatur anima, mensq; contegitur, significare ferunt à venerandæ antiquitatis theologis: anima enim ipsa cogitationes generat, perinde ac caput sibi capillos profert, quibus ornetur & obtegat. Hinc illud, Capillos capitis nostri numeratos esse, cogitatus quippe nostros omnes Deo patescere. Tondere aũt, superfluas & inutiles cogitationes summouere significat, quæ nisi tondeantur, vel obcęcant, vel aliquod aliud afferunt impedimentum. Eucherius pilos veterũ cogitationum indices esse dicit: ideoq; imperatũ à Moyse, vt Leuitæ abradant omnes corporis sui pilos. In Nazarçis autem non tondere, neq; quidem pati vt eorum caput à nouacula tangatur, indicium est, eos cogitatus suos, atque omnem vitæ rationem, ita Deo dedicasse, vt nihil in eis superfluum appareat. Nam & qui sacerdotibus mandauerunt vt barbã nutrirent, quod in Nazaræorum quandam similitudinem olim Concilia pleraq; statuerunt, fieri hoc intellexerunt,

A tellexerunt, vt hi dum barbam capillo'sve vel viderent vel attrectarent suos, sui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe suos in Deum dirigendos, totum esse sanctum debere sacerdotem, bono semper vti consilio, & in se nihil admittere, quod vel mutare vel summouere sit opus. Quis est hic, dicet aliquis, vt laudem Deo demus? Esto vel nullus, vel quamrarissimus, admonitio tamen hæc sub oculos assiduè obuersata, proficere aliquid potest, veluti reliqua quoque sacerdotis ornamenta gestaminaque aliquid præ se ferunt singula, quę per hieroglyphicũ quæque suũ, hominem integritatis admoneãt. At decies in die vel iustum cadere clamitabunt, ideoque tondendum identidem, vt auellendarum cogitationum prauarũ memores identidem simus: seducere enim seipsum hominem, qui se sine peccato esse professus fuerit. Atqui sanctius est longeque laudabilius, in eo mentem cogitationemque omnem collocare, ne potius peccemus, quàm quotidie peccare, vt emendationis admoneamur. Sed enim quantũ ad comam attinet, modum his moribus Gregorius sapientissimè præscripsit, qui quarta & vigesima libri primi epistola, capillos ipse quoque in capite ait exteriores cogitaB tiones indicare, & præsentis vitæ curas exprimere, quæ quidem ex negligẽti atque torpescente sensu coortę, quia minus opportunè prodeũt, nobis quasi non sentientibus pullulant. Igitur alijs qui pręficitur sacerdos, neque prorsus debet solicitudines exteriores à se proijcere, neque illis multum inhærere. Coma itaque nequaquam deglabretur, sed ne immoderatius excrescat, diligenter attondeatur. Quod verò de non abradenda in rotundum facie capillorum, lege prohibitum est, vel vt LXX reddidere σισόην, facere more barbarico, quod nonnulli densioris capilli tædio factitant, ob paganorum instituta nonnulli vetitum putant, apud quos voueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit.

SERVITVS.

CÆterùm rasitatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu seruitutis indiciũ fuit. Ideoque Agrippæ Posthumi seruus nomine Clemens magna ausurus, vt pro Agrippa iam necato, cui nonnihil omnino similis erat, sese ferret, & res nouas in repub. concitaret, furatus domini cineres, Coram Hetruriæ promontorium C vectus ignotis sese abdidit locis, donec (inquit Tacitus) crinem barbamque promitteret: nam serui caput rasitabãt. Apud Aristoph. Auibus, Pistotherus admiratur poëtam, qui se Musarum seruum dixerat, comatũ esse. Et apud Latinum Comicum, tanquam mirum de se futurum dicit Amphitryone seruus Sosia,

Ut hodie abraso capite caluus accipiam pileum.

LIBERTAS.

ONirocritæ frontem capillis glabram imaginari, indicium esse autumant liberationis à molestijs & impedimentis. Quin & caluitium ipsum, accersitis in iudiciũ, aut supplicium timentibus, effugium ostendit. Idcirco verò Lacedæmonij frontes abradi, capillum à tergo demitti iusserunt, vt longè tutiores in bello essent, adimereturque hosti facultas in pugna capillum apprehendendi. Nam & barbam etiã ea de causa, pręter Græcorũ aliorum morem, rasitare consuerunt. Quòd si fugam meditarentur, instabat à tergo vinculum atque ansa, quo capi possent: atque ita præ capturæ metu destinatiore animo consistebant,

aduersicp dimicabant. Pollux Euboicos opisthocomas vocatos ait: & Hecto- rem Timæus ea per terga fusa coma insignem describit, id quod Abantes primos omnium excogitasse Homerus tradit. Idem Homerus καρηκομόωντας Græcos ea de causa vocat, vt antiqui eius interpretes tradunt, quòd moris esset apud Græcos comas nutrire, in signum fortitudinis: Theseácp primum aiunt anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dedisse. D

MOLLES.

Alioqui coma tam apud Græcos, quàm apud Latinos, mollitiei semper signum fuit: comatum enim puerum Græci probri causa dicunt. Et Cicero passim, capillum nunc compositum & delibutum, nunc comptum & madentem, nunc calamistratam in vnguentato Consule comam incessit. Vituperat & Maro madentem crinem Mæonia suffultum mitra.

DE SEMICRINITO CAPITE.

Osiris nõ semel dicẽdus est nobis, tot & tanta fuerũt ea quæ super hominis celebritate veteres memoriæ prodiderũt, dum commentũ alij, historiam alij consectanť, veluti de semicrinito eius capite varia traduntur. E

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

Nam eam effigiem in Osiridis memoriam fieri, autor est Xenophon, quisquis ille fuit qui scripsit Æquiuoca, quod nonnulli peregrinationem eius ostendere interpretantur. Ita verò habebat simulachrum huiusmodi, vt qua parte crines & barba promittebantur, ita prolixi sinerentur, vt alteram oris partem omnino cooperirent. Causam hanc afferunt: quòd toto expeditionis tempore quo Gigantas bello persecutus est (id decennium in Italia fuisse ferũt) capillum & barbam nutrierit, quam mox in Ægyptũ reuersus deposuerit. Vnde mos inoleuit apud Ægyptios, vt peregrinantes barbam & comam nutrirẽt. Superioribus annis facies huiusmodi dextera parte capitis crinita, læua abrasa, Viterbij antiquo lapide visebatur: egoq́ apud Petrum Melinum virum Rom. nobilitate & literarum peritia insignem marmoreum capitulum vidi à sinistra parte capillatum, à dimidia altera glabellum.

MARIVM INTERITVS.

Coniectores (nam libenter hos in comitatum accipimus, quòd eorum dictata magnum cum Ægyptiacis hieroglyphicis similitudinem habẽt) rem aliter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imaginari, ostendere aiunt mares consanguineos extingui debere: quòd si nullos habuerit, damnum nihilo secius aliquod extimescendum. F

FOEMINARVM INTERITVS.

Si verò læua capitis pars sine capillis esse visa fuerit, cui hoc acciderit, fœminas, si quas habet consanguinitate iunctas, interituras ostendit. Si non habeat, alicunde damnum omnino obuenturum: cognatorum enim hi significatiuum caput constituũt. Dexteras verò partes mares, sinistras fœminas, in Tauri commentario non ex coniectorum tantùm opinione, sed & medicorum & philosophorum & astronomorum etiam traditionibus indicauimus.

SOLIS VIÆ.

Qui demum Osiridis rem curiosius interpretantur, Solem aiunt apud Ægyptios Osiridis nomine acceptum, & manifesto naturas ipsius argumento læuas partes abrasas ostentare, dexteras verò hispidas. Nam quo tempore dexteras,

A dexteras, hoc est, septentrionales mundi partes inambulat, virent omnia, herbis, fruticibus, arboribusq; tum pubescentia, tum hispida: quo in læuam vertente, abradi omnia videntur.

SENECTVS MISERA.

OCcipitium verò caluum, vt ijdem coniectores opinantur, senectutem indicat inopem & infelicem.

IACTVRA.

QVòd si toto capite caluitium esse visum fuerit, amissionem eorum quæ ad vitæ ornamenta pertinent, præmonstrari tradunt. Quin & abradi caput, nisi sacerdotes sint, aut scurræ, aut quòd id facere consuerint, malum portendit, bona quippe eorum vi auferenda: nauigantibus naufragium, morbo affectis periculum extremum, citra mortem tamen, quòd moris sit naufragio facto capillum deponere, neq; non à morbo conualescentibus.

SVPERFLVA SVMMOTA.

B QVòd verò sacerdotes Ægyptij quotidie rasitabant, neq; vllum capillorũ vestigium toto capite cerni patiebantur, hieroglyphicè significare volebant, superflua omnia summouenda, cuiusmodi significatum habetur XXI Deuteronomij, vbi si mulierem quis ex hostico viderit approbaueritq;, ita vt eam vxorem ducere concupiscat, iubetur inter alia caput eius detondere, vnguesq; præcidere: hoc est, vt Cyrillus interpretatur, si quid in profanis disciplinis deprehenderimus, quod approbemus, idq; in vsum nostrum transferre cupiamus, dandam operam vt ex his quæ superflua fuerint, amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

IN diuinis deniq; literis multa leguntur de Samsonis coma, quam studiosissimè nutriuerit, propterea quòd dum ea capiti esset applicita, quo diffusior erat, eo ipse viribus valentior, & ad iniecta quęlibet vincula disrumpenda robustior efficiebatur: ea verò detonsa, deficiebat viribus, & toto robore destituebatur. Intelligitur verò Samson Nazaræus, vir aliquis Deo dicatus: comam enim is ordo religiosissimè, vti dictum, nutribat: per quam amplissimæ virtutis ornamentum accipimus, quæ caput, hoc est intellectum nostrũ decoret, quæ quo magis excrescit, eo fortiores aduersus aduersarios motus efficimur. Per alienigenas qui vincula contendunt inijcere, humanos affectus & cõcupiscentię vim intelligimus: id enim innuunt preces sacræ, dum parci nobis ab alienis supplicamus. Quòd si eueniat vt humana victi fragilitate mulieris Dalidę, hoc est corrupti sensus amore corripiamur, declinamus in somnum, & in eius gremiũ obdormiscimus, obliti scilicet eorum quæ rationis lumine irradiati vigilantes operabamur, iam facti desides ignauiq;, bona opera intermittimus: ita mulieris dolo tondemur, hoc est, voluptatis insidijs illecti spiritus fortitudinẽ amittimus, & in hostium ita potestatem incidimus, qui nos vexent, exagitent, & ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatur homo, quàm rerum humanarum cura: aut enim simulac huic deditus fuerit, auaritia, aut amore, aut odio, aut inuidia, aut alia quapiam lue molestationeq; malè affectus assiduè laborat. Vbi verò resipiat (id enim est vbi expergefactus fuerit) errorem agnoscit suum, pœnitentiamq; adductus amissam studet comam reparare, paulatimq; vires ita resumere, donec pristino recuperato robore, peccato iam moriturus, cum vniuerso inimicorum conuentu exitialem in se ruinam trahat, extinctaq; omni cupiditatum & vitiorum manu, mundo etiam ipse moriatur.

D

DE CANICIE.

SENECTVS.

SVperuacuum videtur per canos senectutem locorũ vbiq; significatam dicere, sed illud cõmemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc sententiam ostenta olim prǽmonstrauere. Galbæ siquidem, cùm is prouinciam Hispaniam Tarraconensem ingressus sacrificaret intra ædem publicam, accidit vt puero è ministris acerram tenenti capillus repentè toto capite canesceret: quod rerum mutationem significare aruspices respondere, successurum'q; iuueni senem. Nam is Neroni Claudio successit, qui alterum & XXX natus annum sublatus est, ipse tertio & septuagesimo ætatis anno Imperium adeptus. Sed enim coniectores ominosum habent, si vel puer vel adolescens in senem mutari sibi visus fuerit: mortis enim propediem affuturæ signum hoc volunt. Neq; lætum esse, si contrà senex fieri se puerum imaginatus fuerit, portendere enim hoc imprudenter eum aliquid facturum, quod ei nocumentum afferat, propterea quòd, vt Homerus ait,

αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

E

DEVS PATER.

INuenies in diuinis literis Deum visenda canicie figuratum, vt apud Danielem: Capilli capitis eius quasi lana munda. Angelos hinc Eucherius, & albatorum multitudinem significari tradit. Alij ad humanæ naturæ similitudinem transferentes, ideo fieri autumant, vt dierum antiquitas inde subinnuatur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de causa libentius adnotaui, quia scio esse plerosque etiam quantivis precij viros, qui Deum patrem ea canicie insignem pingi nequaquam approbent.

DE BARBA.

DE barba verò alijs atq; alijs temporibus, apud alias & alias gentes varia semper fuit institutio, neq; constans vnquam vsus. Verùm de ritibus nũc dicere supersedebimus, quòd materiam huiusmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, vbi rationes explicuimus, cur sacerdotibus comam nutrire vetitum sit, barbam verò abradere non concedatur. Verùm hic significata tantùm prosecuturi sumus.

F

VIR.

VNum ergo atq; id præcipuum est barbæ hieroglyphicũ, vt virilitatis indicium sit. Nam etsi alia sunt signa quæ marem à fœmina secernunt, quia tamen pleriq; viri dicuntur effœminascere, mulieres'q; identidem virum inducere, barba viri illius signum apud veteres habitũ, qui non sexu, sed virtute ipsa longè alius à fœmina reperitur. Nam & mulieres, si quæ virtutem hanc consecutæ sint, viriliter agere dicunt. Vnde Horatius de Cleopatrę animis ait: Nec muliebriter expauit ensem. Quòd verò virum barba significet, multa sapientũ dicta testantur. Nam barbam se ideo gestare Diogenes respondebat, vt se virum esse subinde recordaretur. Haliabas & pleriq; philosophi admodũ clari, barbam dixere viris à natura ornamenti dignitatis'q; causa contributam. Inde Artemidorus, filios tantũ ornamenti patribus afferre dicit, quantũ ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianũ tam deforme putat esse ornatum barbæ auferre viris, quàm leoni iubas attondere. Thesea perhibent tondere barbam nunquã voluisse, vt virtutem ipse suam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus

ante-

A anteriorem capitis comã Apollini Deliaco dedicauit. Sed hæc tam multa sunt, vt si omnia complecti velim, nunquam habitura sint finem. Ad nostra igitur reuertamur. Sed nec radetis barbam, inquit qui Dominus est: vel, vt LXX, Non corrumpetis barbæ faciem, quia perfectionis nostræ signum est barba, Hierosolymitanus ait Hesychius. Neq; enim est congruũ, virtutes, quarum barba symbolum gerit, corrumpere, agentes nos nõ sub vero, sed sub falso & ficto habitu. Theologi veteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regũ, vbi Hanno Ammonita nuncijs Dauidicis, qui de patris obitu Regem consolaturi aduenerãt, barbas abstulit ad ignominiã, historiam ad mysticum sensum deducentes, Hannonem iniuriosum diabolum esse dicunt, qui subinde bene facere volentibus barbam abradit, hoc est, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum, quia scilicet virum indicat. Atq; vbi Dominus XXI Leuitici cap. repetit ad sacerdotes filios Aaron: Non radent caput, neq; barbam, inquit, caput & barba, ait Hesychius, sapientiæ est & perfectionis nostræ signum.

ORTA SENESCERE.

B CVr verò intonsa semper barba sit Æsculapio, cùm tamen pater eius Apollo impubis passim ostentetur, capillo eius tantummodo luxuriante hieroglyphicum philosophi sic explicuerunt. Nimirum ille rerum autor viridi semper fruitur iuuenta: verùm omnia quæcunq; generantur, in seniũ ocyus aut serius vergunt. Sed quamvis ita passim barbatus Æsculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen simulachrũ eius imberbe ex auro & ebore confectum fuisse, Pausanias tradit.

IMPERITIA.

FAcere mihi videtur ad institutum negotium (vt id etiã addamus) quòd sacerdotes illi imperitum hominem, cumq; præsertim qui vniuersum vitæ tempus domi sessitarit, nec aliorum mores hominum peregrinasve vrbes inspexerit, vt ita rerum ignarus sit, ne

C rei cuiuspiam rationem norit, non amicitiæ, nõ hospitalitatis iura susceperit, ipse quis sit, vtrum sit, an non sit, id quoque nesciat, per asininum caput humano appositum trunco significabant. Asinum enim esse imperitiæ hieroglyphicum, suo satis commentario declaratũ est. Solitos verò Ægyptios humana corpora brutorum capitibus insignire, provt hoc vel illud animal alia atque alia præ se ferebat significata, testimonio ea multa sunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc vsq; diem monumenta superauerunt, quorum intellectus ad simplicium significationes referendus est. Hæc enim hoc loco persequi, infiti laboris esset, & reliquis commentarijs de animalium significationibus deriperet argumentum.

DE CERVICE.

ADiuncta capiti ceruix est, ita vt caput rarò sine ceruice proponatur. Ea autem vel sola aliquod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturã &

hominum mores ſecuti, aliquid etiam ſuper ea referemus. Neque enim fruſtra D illa modò mollis atque ſummiſſa, modò rigida erectaq́; , ſed veluti ex habitu geſtuq́; aliquid præ ſe fert quod omnibus manifeſtum videatur, ita non indiligenter veteres ſua inde ſignificata deſumpſere.

SVPERBIA.

IN diuinis ſanè literis pro arrogãtia atq; ſuperbia ceruix accipitur: quare Pſalmo trigeſimo ſupra centeſimum, impiorum conciſas ceruices legas, pro edomita ſuperbia. Quamvis eo loco non deſunt qui ſunes, hoc eſt, vincula legendum aſſeuerant, quæ ſcilicet inſolentes iniecturos ſe minitabantur. Pro elati verò animi ſigno: Filiæ Sion ambulauerunt extento collo.

FEROCITAS.

NOſtri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicum exprimere maluerunt: vnde Horatius Epiſtolis:

At vos Seu calidus ſanguis ſeu rerum inſcitia vexat Indomita ceruice feros.

Et elatæ rigidęq́; ceruicis homines phyſiognomici ſuperbos eſſe dicũt. Et apud Eſaiam cap. XV, contumax huiuſmodi vitula, ſternax, & indomita, pro ingenij E noſtri documento notatur. Et Pſalmo XXVIII ſupra centeſimum: Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum.

AVDACIA.

PRo audacia, multa apud Ciceronem, vt illud in Verrem: Tamen ſi qui erũt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouincia, cùm prætor adſit, contra voluntatem eius iudicare: & huiuſmodi pleraq;.

SVMMISSIO.

COntrà verò ſummiſſum animum appoſito iugo ſignificat, eſtq́; hieroglyphici huiuſmodi metaphora apud ſcriptores vſitatiſſima. Cic. in Ant. Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ: legiones ad vrbem adducere, & eas in ceruicibus noſtris collocare cogitat. Et de natura Deorum, Itaq; impoſuiſtis in ceruicibus noſtris ſempiternum dominium. Abſque iugi verò ſigno in obſequij ſignificatum vitula eſt Oſeæ X. quæ trituram amare docta, ſuper Ephraim ei colli pulchritudinem tranſitura ſit.

DE DORSO. F

CEruici ſubijcitur dorſum. In dorſo gibber eſſe ſolet. Gibberoſus homo hieroglyphicum eius eſt, qui, vt in diuinis literis habetur, reijcitur à ſacris, eumq́; ſignificat qui flagitiorum ſarcina oneratus eſt, neque tamen errorem aut delictum intelligat ſuum, vtpote qui non videat manticæ quod in tergo eſt. Vide verò illud, Quid operatur gibberoſus quaſi rectus? ab Rege Iſraël dictum in Regem Syriæ.

FVGA.

DOrſum autem fugæ manifeſtum eſt hieroglyphicum. Vnde primo Regum, vbi de Dagonis idoli caſu ſcribitur, Arca Domini iuxtà locata, noctu fractum diſsiluiſſe, manſiq́; dorſum eius tantùm inuentum: quod indicium fuit, veri numinis aduentu falſum eiectum, & in fugam actum. Nam qui fugiunt, perſequentibus dorſum dant. Eadem ſententia Pſalmo ſcriptum: Quoniam pones eos dorſum: hoc eſt, coges eos arrepta fuga dorſum obvertere. Id noſtri dixere, terga dare.

A **DE HVMERIS.** VIRES.

Humeri dubio procul vires & fortitudinem, vt Eucherius ait, in sacris literis indicant. Vnde propheta cùm magni arcani onus crucem ipsam gestandam prędiuinaret, Potestas, inquit, super humerū eius. Cic. de Senectute: Cùm humeris bouem sustineret viuū. Et orat. pro Flacco: Respub. quam vos vniuersam in hoc iudicio vestris humeris, vestris inquam humeris, Iudices, sustinetis. & ita sæpius.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS, AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM, DE IIS QVÆ PER Oculos, Aures, Nasum, Os, & in eo partes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

B *Facile meminisse potes, honoratissime Patrue, quarto ab hinc mense cùm Venetijs essem, teq́ viri illi clarissimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicenus, & Leonicus Thomaeus adijssent, Græcas adhuc literas ætate tam confecta docentem inspecturi, quænam illa fuerint, quæ super oculis ex totius antiquitatis eruditione repetisti, quæq́ illi ad propositum argumentum addidere, quid super auribus, quid super ore & eius partibus examinarint. Nam eum tu diem, ob eorum amicorū conventum, & tam variam rerum eruditionem inspectam, quæ hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ iucundissimos recensuisti. Comperimus verò te in honestissimo studiosorum cœtu Pindari oracula interpretantem, fortéq́ locum illum explicabas, Nemeis, Dinia,* μαςδίᾳ δὲ καὶ τέρψις ὀμμάτι δέρκεσθαι πλέας· *hîc tu horum aduentu plurimùm exhilaratus, opportunè de lætitia, quæ statuerit in oculis fidem, disseruisti. Caestu enim, interpretabaris, voluptas ex oculis fidem facere: lætitiam scilicet oculi patentioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios significari, in ysq́ iucunditatis præcipuam esse sedem, quia gaudium se primùm ab oculis prodat. Eorum enim tum intentione, tum remissione, tum coniectu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atque vt nostri aiunt, eos nimis argutos, quemadmodum animo affecti sumus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos esse tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidémque animum introspici: ex quo nonnulli oculum verum cordis nuncium dictitarunt.* C *Usqueadeò verò totā corporis vim in oculis incumbere, vt Zamolxis & Abaris philosophi totius corporis curatione opus esse dixerint, si quis oculis mederi vellet, quòd si corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgandum. Subiecisti mox: Essent autem multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorū hieroglyphicis: sed ne vos* κατὰ τὰ πάρεργα *importunè demorer, reliqua Pindarica prosequar. Imò, respondit Ranerius, peropportunè, Vrbane pater, in hunc sermonem incidisti, vt de literis Aegyptiacis loquerere. Nam per totum hesternum atque hodiernum diem hospites hosce meos Leonicenum atque Leonicum fatigaui, super huiusmodi generis doctrina eos percontatus, qui quidem multa eruditissimè, tanquam sacra Cereris aperuerunt. Sed quod ad singulorum partes faceret, hærere se aqua in plerisque ingenuè professi sunt. Causa autem huius inquisitionis erat, quòd tabulæ cuiusdam ob antiquitatē admirabilis exemplum ad me Roma misit Bembus meus, obeliscorum etiam plurimas notas, quæ illic reperiuntur, quas quia ex Aegypto olim aduectas manifestum est, túq́ Aegyptum peragrasti, vbi magna est inscriptionum huiusmodi copia, & quæ tua semper fuit in antiquitate omni cognoscenda cura, studium, & diligentia, putamus te rerum huiusmodi non ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam Græcè redditum accepimus, qui materiam hanc*

tractauit: sed codicem huiusmodi, quamuis ab Aldo nostro publicatum, plurimis locis mutilum & imperfectum inuenimus, non vtique Aldi, viri diligentissimi, negligentia, sed exemplarium vitio, quæ rarissima reperiuntur, atque ea in damno omnia. Eáque de causa nunc ad te conueneramus, si quid horum nosti, à te libenter audituri. Et quoniam oculi iam hieroglyphica commemorare cœpisti, ea rogamus (vt etiam pro amicis his meis loquar) ne nobis inuideas. Hic tu: Grauissimum viri optimi onus ceruicibus meis imponitis, cùm pauca admodum ea sint, quæ præstare possim, vt vestro respondeam desiderio: siquidem argumentum hoc in tot pyramidum & inscriptionum antiquarum memorijs, quas non in Aegypto tantùm, verùm & Romæ, & plerisq; alijs in locis aspexi, me quoq; diu multùmq; torsit, cum rerum harum obseruationes apud scriptores diligentissimè conquisierim, interpretationes autem, præter leuia quædam, nusquam repererim, easq; tantùm nutu veluti quodam indicatas, vt asseritis: Niliaciq; opusculum, in quo talia promittuntur, lemmata summatim quædam attigerit: atque ea, qualiacunq; sint, in manus nostras corruptissima peruenerint: quare, vti dicebam, quid super hac re polliceri possim, quod satis vobis faciat, non habeo: pudórq; non minimus me absterret, de secretioribus literis apud eos loqui, quos nihil, quod sciri possit, ignorare, compertissimum habeam. Ne tamen rusticitatem vllam induisse videar, quæ paucissima mihi cognita sunt, proferam, ea spe, vt à vobis & meliora & reconditiora sim magno meo cum fœnore recepturus. Et ne tempus in excusationibus quantumuis honestis conteram, quæ de oculorum hieroglyphicis recitare possum, quando ita vos iubetis, vt vt in memoriam venerint, explicabo. quod eo libentius facio, quia dum vos charissimas animas conspicio, succurrit illud Euripidis:

ὄμματ' εὔνου φωτὸς βλέπειν γλυκύ·

Suaue est viri beneuoli oculos intueri.

IVSTITIA.

APVD Ægyptios sacerdotes primùm omnium iustitiæ seruatorem per oculi patentis hieroglyphicum significari compertum est: frequensq; dicterium apud Græcos, quod minimè ignoratis, δίκης ὀφθαλμός. Tum Plato Legum nono, iustitiam speculatricem atque vindicem appellat. Chrysippus oculos iustitiæ acres, rectos, atque immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus sit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honesto deflectere. Illud etiam nostis ex Diphili Comœdia:

ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ· quod Nepos meus ita reddidit:

Est qui tuetur cuncta iustitiæ oculus.

Apud epigrammatarios, qui temporis iniuriam peruicere, pulcherrimum habemus pentametrum:

ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα· quod Nepos idem:

Cernunt omnia quæ fiunt lumina iustitiæ.

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iustitiæ oculum attestantur. Orphei quoque id de Sole dictum, ὄμμα δικαιοσύνης, cui iustitiam in primis veteres dedicassent. Vnde Bithynni, quod scribit Arrianus, iudicia ex aduerso Solis sedentes exercere consueuerant. Et veteres Theologi iustitiam prodidere, vt Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniáq;, veluti Sol ipse omnium moderator est, dirigere.

MODE-

A

MODERATOR.

MArcus Tullius vester Solem mundi mentem & temperationem appellat, Scipionis somnio. Et vetustissimi illi sacerdotes moderatorem hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum facere soliti sunt: nonnunquã in sceptro ipso ramusculos complicare, vt in complexum coëuntes oculi speciem in medio spectandam informarent: eaq; specie Osirin, quasi multoculum dicere vellent, intelligebant. Nam OS Ægyptiaca lingua, multum: IRI verò oculum significat: cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iside & Osiride, neq; non Eusebius meminere.

SOLIS VIS.

IMaginẽ enim Osiridis apud Plutarchũ fulgenti admodũ amiculo vestitam habemus, ex quo Solis vis intelligebat̃. Apud Eusebium εἶναι μὲν τὸν ὄσιριν πολυόφθαλμον ἐόντα. Hinc Homericum illud:

> ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπακούει.

Quem secutus Maro dixerit:

B *Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.*

Illud verò non ignoratis, eundem esse Osirin & Dionysium: vnde Eumolpus,

> ἀστροφαῆ διόνυσον ἐν ἀκτίνεσι πυρωπόν.

CVSTOS.

QVin etiam ab officio in vniuersum corpus præstito, custodem ex oculo hieroglyphicè significari comperimus. Vnde oculos nonnunquam geminos totidem capitibus incumbentes aspeximus, quod DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Ægyptios, oculos verò diuinitatem præ se ferre manifestum est. Maximè verò admirandam esse custodiam, quam oculus pupillæ præstat, ex Euthymio didicimus: siquidem Psalmo XVII philosophatur, Tunica super tunicam, & alia quædam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & translucida sunt, ne vllam pupillæ, quæ suapte natura humida est, ac perinde mollis, inferant asperitatem: alia verò exterius crassiora, vt palpebrarum tunica, quæ duobus est semicirculis distincta, vt pulueris atq; aëris incursum, & paruula quæque animalia in oculos inuolare solita, repellat C atq; summoueat. Quin pilis etiam vallatæ sunt, vt sudorem propè fluentem aliò auertãt, neq; in oculum influere permittant. Acutũ enim et salsum sudorem esse, ac perinde molestum & cruciabilem, si oculum attigerit, futurum.

DEVS.

PRęclara autẽ illa sunt, quæ de Deo ipso per figuram nuncupationémve oculi cõmonstrato, intelligebant: veluti scilicet in minori mundo oculi sunt articulorum omniũ præstantissimi pulcherrimiq;, ac omnium actuum moderatores, ita Deum illum optimũ maximũ, mundi oculum, patrem luminum à lacobo nuncupatum, omnia formositate transcendere, omniaq; gubernare, atq;, vt ait Apostolus, nihil eum latêre, cujus oculis omnia nuda & aperta sint, atq; ita bonos & malos speculetur: & vt quæ pro facie sunt homo videt, ita quæ delitescunt in imo corde prospicit Deus, & perscrutatur. Hinc eruditorũ opinio est, θεὸν ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι dictum, quippe quòd omnia prospiciat, vt inquit Eucherius: quiq; oculi in diuinis literis Deo attribuuntur, eius sunt signum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum sit. Cyrillus libro nono Apologiæ, qua Iuliani Apostatæ maledicta cauillationésque in pietatem nostram refellere aggressus est,

vbi ille Moſeos ænigmata reprehendit, qui verbis, non occultis rerum inuolu- D
cris, humanum genus erudire debuiſſet, is omnes qui antiquitùs habiti ſunt ſa-
pientes, huiuſmodi inſtitutionis genere vſos indicat: cumq; Ægyptios memo-
rat, eos dicit per oculum, & adiectum ſcipionem, vt paulò antè diximus, Deum
intelligere voluiſſe, quippe ſummam ſuper omnia naturam, quæ ſcilicet omnia
conſpiceret, ac omnium dominaretur. per ſceptrum enim paſsim Regiam intel
ligi dignitatem. Quinetiam abſque oculi pictura pleroſq; veterum reperimus
Deum per ſtantem baculum figuraſſe. Cur verò ex humanis membris oculum
illi pro Dei ſigno deſumpſiſſent, eam afferunt rationem, oculum humanum mi-
ſtura ſuæ materiæ aliquid lucis poſsidere, quod in nonnullis tam efficaciter ex-
ploratum eſt, vt per medias noctis tenebras, oculis repentè patefactis clarè cer
nant: id quod præcipuè Tiberio imperatori contigiſſe prædicant. Et ætate no-
ſtra M. Antonium Sabellicum, dum apud nos Græcè diſceret, de ſe affirmãtem
audiui, quotieſcunq; noctu excitaretur, aliquandiu & libros & inſtrumentum
cubiculi vniuerſum liquidiſsimè diſcernere ſolitum. Quo conſtituto, cõgruum
identidem erit, vnicum ac primarium illud lumen, quod omnem ſupereminet E
lucem, cùm ſit ſeditione fulgentiſsimi ſplendoris potens, eiuſq; omnino do-
minus, pro luce meritò nominari, cum mundi lucem profiteri, ac per oculum, lu
cis receptaculum figurari.

ANGELI.

QVatenus verò noſter oculus, licet alicuius ſit particeps lucis, alterius tamen
luminis indiget, ſi videre velit, eum Diuos, ſiue Angelos, ſiue vt veteres
plurimùm dicebant, genios referre autumant, qui quidem ſine ſuperioris lumi-
nis, hoc eſt, Dei ipſius irradiatione, obire per ſe proprium munus intelligentię
nequeant: intellectum enim quaſi oculum videri, qui non ex ſe, ſed lucis parti-
cipatione videt. Oculum porrò, hoc eſt, ipſum intellectus vigorem, non omni-
no eſſe ſimplicem, alioqui aduentantis lucis compoſitionem concretumq; mi-
nimè pateretur. Hinc communis eſt autorũ ſententia, conſtare angelos ex actu
& potentia: quod altiori quadam inquiſitione elucidari deberet, niſi ſolam hie-
roglyphicorum commentationem mihi demandaſſetis.

SERMO. F

VT cœptum igitur proſequamur argumentum, eundem Oculum inveni-
mus eſſe ſermonis hieroglyphicum apud Ægyptios, ſermonemq; ipſum
dupliciter conſiderari. Vno modo, quatenus loquendi facultatẽ à natura conſe
cuti ſumus: altero, quo in hoc vel illud idioma linguã inflectimus, & in proprio
artem & elocutionem adhibemus. Simplicem itaq; ſermonem illum per linguã
tantùm figurari: ſed ſi cultum & elegantiam acceſsiſſe innuere vellent, linguæ
oculum ſubſanguineũ ſubijciendum. Vigorem enim in eo quendam ita oſten-
debant, aut animæ principatum, cuius in ſanguine ſedes eſſe fertur. Sic autem
perfectos animæ ſermones effinxiſſe viſi, ſimilitudine à nobilitate ſumpta, quæ
vt præcipuè oculis ineſt, ita etiam ſermoni congruit, caſuum quippe multiplici
deſinentia, pronunciationis varietate, accentuum tenore, alio atq; alio oris, ac
totius demum corporis motu, vel ab arte, vel à natura concurrentibus.

CONTEMPTOR DIVŨM.

ALicubi videmus in ſolea inſculptum oculum, quod iuniores pro animo
Deo ſubiecto, & ad eius obſequia parato, poſuerunt, quod ego aliorũ iu-
dicio reliquerim. Scimus nos ſoleam ſimpliciter calcandi ſupprimendiq; indi-
cium

A cium eſſe, ipſo vno, quod ſatis eſt, Virgilio dicente:

Atq; metus omnes, ſtrepitumq; Acherontis auari
Subiecit pedibus. Ideoq; diuûm contemptorem, impium & perditum hominem intelligi, videri conuenientius.

FAVOR.

Neq; deſunt qui oculū fauoris & beneficentiæ ſignū dicant: & in ſacris verbum Aſpicere, ſignificare ſe propitium & benignū oſtendere. Videmus enim apud Maronem, vbi Iupiter Libyæ defixit lumina regnis, reginā ritè quietum accipere in Teucros animum, mentemq; benignā. Contrà verò de Pallade acriter irata, Diua ſolo fixos oculos auerſa tenebat. Hunc verò fauorem, qui per oculum indicatur, theologi noſtri gratiam vocāt. Vnde quos Deus aſpicit, fortunari: quos auerſari videtur, derelinqui, & infelices eſſe profitemur. Et quoniā nutus plurimū in palpebris cōſiſtit, ſunt qui palpebras attributas Deo, locutionis eius quæ in diuinis literis habetur, hieroglyphicum eſſe dicant. Vnde de incōprehenſibilibus eius ſacramentis atq; iudicijs, diceret Eucherius, Pſalmo, dictum: Palpebræ eius interrogant filios hominū. Hieronymus quoq; ijſdem verbis palpebras ait incomprehenſibilia iudicia Dei eſſe eodem citato verſu.

B

CASSVS LVMINE.

In diuinis literis, vt hoc ſubijciamus, obcæcatus pro eo ponitur, qui Dei nullam habet cognitionē, neq; vllā veritatis lucem intueri poteſt. Quod verò Aſſertor noſter ait de oculo, qui mentem infeſtet atq; ſeducat, eruendo, ineptè quidam, imò impiè atq; Iudaicè carneū oculum, re ipſa effodiendum abijciēdumq; intelligunt: vnde nonnulli, nacta hinc calumniandi anſa, in Chriſtiani iugi ſuauitatem, onerisq; leuitatem, dura nimis præcepta Chriſti vocauerūt. Cæterùm ſi tam ſtupidi ſunt vt Euangelicæ lectionis ſenſum nō intelligant, ſciant Chryſoſtomum, Cyprianum, & Hilarium, doctos probosq; alios pleroſq; omnes de amicis illis declinandis intelligere, quorum nobis pernitioſa ſit cōſuetudo, dum vel exemplo, vel etiā adhortationibus abducere nos à bonis moribus & à vitæ integritate cōnitunī. Omnia enim fatemur amico deberi, ſed vſq; ad aras. Atq; hîc ſubticuiſti mi Patrue, profatus tantùm, ne reliqua proſequerere, honorē habere te auribus grauiſſimorum hominum, cùm lepidè THOMÆVS coniectari ſe profeſſus eſt, cur tibi tacendum imperaſſes, addens in explicanda rerum natura, obſcurioribusq; ſcriptorum locis in lucem eruendis, ſibi, vtpote viro philoſophiæ ſtudijs dedito, nullam eſſe debere verecundiā. Nam tu, inquit, oculū amoris laſciui etiā eſſe ſignū ideo dicere noluiſti, ne Venerē ex obſceno carmine lumine eſſe pæto probare cogereris. Atqui poteras Venereū huiuſmodi oculum ex Heſiodi Theogonia proferre: hunc enim, vt noſti, poëta vetuſtiſsimus ἑλικοβλέφαρον appellat, quaſi laſciuiæ amorisq; plenum, & mobilitate lubrica quoquo ſe facilè vertentē, hominisq; mentem, in quem inſpexerit, tenaciſsimè complicantem, ſumpta Heſiodiani vocabuli à clauiculis vitiū metaphora, quaſi aſpicientes laqueis & vinculis deuinciāt atq; conſtringāt. Hîc tu Patrue: Scio quid me deceat. Sed ea potius de cauſa finē feci, quòd nuper prælegendo, & nunc dicendo, laſſulus mihi videbar: quare niſi vobis graue eſt, vos reliqua proſequimini, οἱ μὲν φθέγγοιντο ἐς κεῖνα δὲ καὶ λέγε. Hîc Thomæus multa de te honorificè locutus, admittendā laſsitudinis excuſationē dixit. Vt verò dictionē tuam proſequeretē lepidus ſenex, multa ſuper amore ex Muſæo & Platone diſſeruit, quēadmodū is ex pætis amati corporis oculis in amātis pupillas inuolet, ibiq; aperta ſibi via in

C

mediũ vſq; cor penetret atq; tranſiliat, ſiue ſpiritus, ſiue ſanguis ſit tenuiſsimus, qui corpus in alienum tam lubricus illabatur, idcirco q; ſignatè admodum inuerecundi, ac maxime petulantis hominis hieroglyphicũ fieri ex oculo ſubſanguineo, obſeruatum ab ĳs, qui phyſiognomiæ ſcientiam tradidere: quare apud Lucianum de laſciuo & admodum improbo adoleſcente dictum, habuiſſe eum ὕφαιμον ὀφθαλμόν. Neq; temerè Ouidiũ inter laſciuiæ ſigna poſuiſſe, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc ſunt carmina: D

Cùm tibi ſuccurret Veneris laſciuia noſtræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.

LIBIDINOSVS.

Itaq; ſi hominem Veneris vſui intemperãter deditum ſignificare quis voluerit, eius aiebat oculos glabris ex toto palpebris effingẽdos, quarum pili tunc defluere incipiãt, cùm res venerea cœperit exerceri, eoq; magis decidunt, quo amplior accidat eius rei vſus.

PRAESTANTIA.

Addebat deniq; ad ea quę de amore aut pulchritudine, aut alia quapiã charitate quę affectum excitet, diſſeruerat, oculũ eſſe vbiq; hieroglyphicum rei quæ maximè præſtet, quæq; chariſsima omniũ habeaẽ: Catullianaq; illa tot exempla, quę toto paſsim opere comperiuntur, rei locupletiſsimũ facere teſtimoniũ. Sed quòd inſularum peninſularumq; omnium ocellum dicit, ex Pindaro deſumptũ, qui Agrigentũ Sicilię oculum vocet, Olympĳs, ode ſecunda, σικελίας τ' ἔσαν ὀφθαλμός. Atq; in hanc ſententiã Tullius: Hi duos oculos terræ maritimæ effoderunt. B

VITA MORSQVE.

Per adapertũ autem oculũ hieroglyphicè vitam ſignificari, veluti per eum clauſum, mortem. Hinc apud Homerũ totiens, intueri ſolem, pro viuere: hinc claudi lumina, apud eundem, neq; non apud noſtros vbiq;, pro mori. Oculos enim morientibus operire, rurſuſq; in rogo pateſacere, Quiritum magno ritu ſacrum fuiſſe legimus, ita more condito, vt neq; ab homine ſupremùm eos ſpectari fas eſſet, & cœlo nõ oſtendi neſas, autore Plinio. F

MELIORA.

Iam & monoculos Cyclopas hieroglyphicè cõfictos ea de cauſa, quòd eorum officiũ circa fulgurationes, & fulmina, & huiuſmodi alia verſari cõmentum fuit, quæ quidem in aëre fieri maniſeſtum. Aër autẽ cùm in medio ſit ſitus, datus eſt locus fabulæ, vt oculo vnuſquiſque vno tantùm in media frõte ſito præditus haberẽ. Ita interpretes Heſiodi Theogonia cõmentati ſunt.

IOVIS PROVIDENTIA.

Statuam demum Iouis in ſubdiali ara, ad quam Priamum Troia capta incenſaq;

A facq; confugiſſe proditum, tribus inſignem oculis fuiſſe ex Pauſania cognitum: idcq; ſimulachrum à Sthenelo Capanei filio Argos tranſlatum. Hieroglyphicè verò indicaſſe triplicem eius prouidentiã, qua cœleſtia, maritima, & inferna curat: ætherium enim eum paſſim, & ab omnibus appellari. Quòd maris imperium gerat, & noſtri ſæpius, & Æſchylus atq; alij apud Græcos oſtenderunt. Quòd infernus etiam ſit, Homerus καταχθόνιος eum vocat. Atq; idem de Iunone apud Maronẽ: Iunoni infernæ dictus ſacer. Atq; hic cùm Leonicus & ſcreatu

& pituitę abſterſione paulùm ſubſtitiſſet, RANERIVS excepit: Quantũ ex ijs quæ hactenus allata ſunt obſeruaui, pauca admodũ & ieiuna propemodũ ca eſſe conſpexi, quæ veterum traditione ad hieroglyphicorũ explicationem extare cõperimus. Animaduerti verò te Thomæe cautè admodum ad Græcorum &
B Latinorum eruditionem cõfugiſſe, vt rem ipſam locupletares, abundãtioremq; redderes: quod & Vrbanus egregiè fecerat, cùm ad ſacras pręcipuè literas defle xiſſet. Nam quamvis rerum effigies pro verbis poſitæ ſint ab Ægyptijs, in ijs tamen, vti video, philoſophorum, poëtarum, hiſtoriarum, & diuinarũ etiam diſciplinarum ſententiæ deliteſcunt: quæq; illi anguſtis oculorum ſpatijs incluſere, reliqui ea per latiſsimos eloquentiæ campos produxere: vnde anſa datur cõmodiſsima, rem amplificandi, & quaqua libuerit, cum ſimile nuſquã deſit argumentum, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctiſsime iudicas, reſpondit LEONICENVS, Ægyptiorum argumentum hoc latiſsimè diffundi poſſe. Nam & Hetruſcorũ doctrinam de prodigijs, & ipſa Onirocritarum cõmenta, cùm phyſica magna ſui parte ſint, ab Ægyptijs emanaſſe crediderim, qui pręſertim videã ipſum Hippocratem noſtrum tantæ claritatis medicum, decumbentiũ ſuorum ſomnia vſqueadeò magnifacere, vt ad hanc vel illam imaginem, quę videri viſa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, ſeduloq; his animaduerſis, opportuna remedia ſingulis adhibuerit: quę quoniam ab eo diligen
C tiſsimè deſcripta ſunt, ſuperfluum fuerit commemorare. Tum RANERIVS: Habendæ mihi ſunt tibi Leonicene gratiæ non vulgares, qui coniectores mihi chariores eſſe facis, dum eos Ægyptiacum quid ſapere docueris, quibus ſum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dumq; Vrbanus, atq; mox Thomæus loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, vt ad ea quæ dicebant, de ſomnijs quædam nõ incongrua ſubijcerem: ſed verebar ſermonis tam iucundi curſum interturbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè vir clariſsime partẽ hanc de ſomnijs tractaſſes, nobiſq;, ſi horũ ego animos perſpectos habeo, rem gratiſſimam feciſſes: quare omnes te obſecramus, vt quæ dicturus eras, iamiam incipias explicare. Subſecutus eſt RANERIVS. Cum oculo, de quo hactenus multa ſunt dicta, cilia cõponenda mihi videntur, neq; non ſupercilia. De cilijs Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

SEVERITAS.

SVpercilium ego pro ſeueritatis hieroglyphico poſitũ video, cuius vos eam af fertis rationẽ, ſenibus peculiarẽ eſſe ſeueritatẽ, eoſq; paſsim ita habitos. His verò ſupercilium maximè nutriri, & plerũq; ita hirſutũ haberi, vt tondendũ ſit, vnicuiq; manifeſtum: quod propterea euenit, vt veſter tradit Ariſtot. quia ſuper-

cilia compagini sunt apposita ossium, quæ senescente ætate laxantur, & ita plus D humoris transmitti patiuntur, vnde superciliis alimentum affatim impendatur.

HILARITAS.

SEd longè secus inuenimus Onirocritas sentire, qui supercilium hilaritatis indicium esse posuerunt, boniq́ue alicuius aduentantis præsagium, si & densum & bene coloratum apparuerit: maximè verò si mulier ea fuerit, quæ per somniũ id se videre imaginata sit: fœmellis enim id studium accuratius, vt etiam intinguant, ad venustatem augendam. Solere nos præterea & serenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex superciliĳ relaxatione interpretari.

LVCTVS.

GLabellum verò supercilium somniare, luctus esse significationem, ĳdem Onirocritæ commenti sunt: cuius signi causam afferunt, quòd veterũ mos esset supercilium in luctu vellicare.

IVNO.

ID quoq; mihi videtur obseruatione dignum, quod apud Sex. Pompeium habetur. Oculi superius integumentũ in tutela Iunonis esse, quòd eo protegantur E oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant, atq; inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dicatam tradit Varro.

NVMEROSA PROLES.

APud eosdem cõiectores, eum qui tris oculos habere se vel plures imaginatus sit, si ducturus vxorem sit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæsierit, breui suscipiendos. Indicium enim filiorum esse oculos, Artemidorus tradit, somniorũ oraculis explicandis, propterea quòd & amabiles sunt, & instar oculorum chari, neq; non senescentibus parentibus duces, ministriq́ue agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu est dictitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & vnicè diligimus. Præterea dixisse Ciceronem ad Atticum: Oderat, nunc fert in oculis. Et apud Catullum, nil charius esse oculis: Ni te plus oculis meis amarem, & huiusmodi multa.

ORBITAS.

SI verò quispiam vtroq; oculo per nocturnã imaginem obcæcari se visus fuerit, eum aut filĳs orbandum, aut fratres, aut parentes amissurum aiunt. Fra- F tres quidem, propterea quòd oculi inter se germanitate quadam coniuncti censeantur. Parentes, quoniam lucem præ se ferunt, in quam nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ superius allata est causa.

SECVRITAS.

CÆterùm si quis compeditus sit, aut alia quapiam calamitate circunseptus, bene illi euenturum, si obcæcari sibi videatur: securitatis enim id esse indicium, propterea quòd mala quæ circunstent, minimè sit inspecturus.

CÆCITAS.

NEq; dissimulandum id, quod ab eodem Artemidoro traditum est: Oculum in aure situm in somnĳs videri visum, cæcitatis indicium esse, quippe quod ostendit, auriũ tantùm beneficio percipi, quæ oculis legi consueurunt. Idemq́ue significari, si per singulos manuũ digitos oculos quis dispositos inspexerit, propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorũ vice

A vice vtantur. Quæ quidem commenta cùm mecum, iam à Leoniceno monitus, reputare cœpi, Ægyptiorum inuentis tam similia esse conspicio, vt inter hieroglyphica non immeritò locũ habere posse videantur, quòd & pictura commodè possunt exprimi, & certam rei rationem suscipiunt. Ad hæc THOMÆVS: Vera quidem, & nulli nõ approbanda sunt hæc, ornatissime Raneri, quę dicere commentus es: atq; ego in ea sum sentẽtia, vt nihil ferè differre putem, vtrum talia quæ recitasti, an vetusta ea hieroglyphica pręponi debeant. Sed quoniam in aures incidisti, venit in memoriam mihi, in ijs etiam esse multa, quæ doctrinam sapiant Ægyptiacam: qualia quæ sint, si permittant socij, libenter enumerem. At quid (responderunt omnes) acceptius & iucundius sit nobis futurũ, hoc præsertim sermone suscepto, polyhistor noster Thomęe Leonice, cùm quanta qualisq; sit eruditio tua ignoret nemo? Tum ILLE: Vestræ hoc est benignitatis dictũ, nam nostra quàm pedestria sint satis intelligo: sed qualiacunq;, dicã tamẽ.

ÆQVVM DOMINIVM.

B APud Græcos in Creta simulachrum Iouis absq; auribus fuisse fertur, argumento, vt qui cæteris iura daturus est, neminem vllum priuatim auscultare debeat, sed omnibus publicè consulere. Eaq; de causa sapienter Alexander verè Magnus, alteram præbere aurem accusatori, alteram reo reseruare solitus erat. Quòd si quis eum, aut iudicem aliquem, aurem vnam vel auertentem, vel manu appressa obturantem effinxerit, ad huiusmodi significatum non inconcinnum, vt puto, fecerit hieroglyphicum.

SAPIENTIA.

QVatuor verò aures, manusq; totidem, quibus Lacedęmonij simulachrum Apollinis præditum esse voluerunt, vero nimirum hieroglyphico, nihil aliud significabant, nisi sapientiã, cuius Deus ille symbolum esset. Eam autem & multarũ rerum auscultatione, & operibus idem tidem agendis cõparari. Non enim dignè sapientem eum dixeris, qui se rerum cognitioni tantùm emanciparit, nisi & facta, quæ probes, inspicias, C quæq; is & diligẽter & probè examinarit, in vtile aliquod vel sibi vel alijs opus promulgarit. Res enim gerere, & captos ostendere ciuibus hostes, attingit solium Iouis, noster ait Horatius. Neq; me fugit alios esse qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum summo Deo attribuunt, quia summa rerum sit Pythagorica τετρακτὺς, de qua multa dicenda essent, sed enim non sunt hìc ad cõmemorandum necessaria.

DE NASO.

SAGACITAS.

QVoniam verò Nasus est inter aures, interq; oculos medius, non est hîc prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum est, sagacitatem indicare. Nasutiq; vocabulum Festo sagacem notat, quòd vniuscuiusq; rei odorẽ statim explorat, & prius scilicet sentiat quàm inspexerit. Sic auritum, ab audiendi curiositate dictum. Sic oculatum, qui ex prompto oculi vtitur beneficio. Sic cordatum, qui corde præstet. Tu verò VRBANE pater, quia sacræ literæ odoratum sæpe Deo Opt. Max. attribuunt, quo sensu sit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tum tu Patrue:

De Naso quidem vnum tantùm nūc succurrit, quod ad hanc rem facere videatur. Nares quippe in Deo perscrutationē eam significare, qua ipse corda hominum odoratur: eoq; spectare illud ex lib. Regū: Ascendit fumus de naribus eius. Alibiq; in sacris literis, odorari, cuius & indicium & instrumētum est nasus, placere significat. Ita Noe sacrificante odoratus est Dominus Deus odorem suauitatis: hoc est, placuerunt illi sacra, quæ vir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui vel paruo, vel magno nimis, vel obtorto naso fuerit, ab altari sancto summouet, ne scilicet accedat ad ministerium eius. Tales sunt, quibus vel pauca admodum habentur in diuinis institutionibus quæ ipsi probent, vel quibus omnia nullo discrimine tam bona quàm mala placēt, vel illi, quibus mala prauaq; tantùm placent, diceret Hesychius. Deinde ad Ranerium conuersus: Scio verò coniectores hac parte super multa commentos, quæ tu recensere potes Raneri, qui partem hanc tibi agendā suscepisti. Libentissimè, respondit RANERIVS. Et quando incidimus in nasum, vt ordinem sequar tuum, apud Onirocritas Vrbane pater, eum qui se magno naso per somnium viderit, magna in rebus agendis sagacitate prudentiaq; fore promittitur. Hinc etiam emunctæ naris viros dici eos vsitatum, qui acri sunt iudicio conspicui.

D E

MORS.

SI verò aliquis morbo decumbat, & absq; naso se imaginetur, futurā illi mortem inde præsagiunt, quòd ea pars actutùm abit à cranio.

SERVITVS.

VT verò ad aures redeamus, id in primis iocosum est quod apud eosdem Onirocritas habetur de auribus asininis, quas qui se habere per somnium imaginatus fuerit, seruitutem ei atque ærumnas ingruere homini præsagiunt, nisi fuerit is philosophus, cui tantùm eam speciem prospera ominari tradūt, ob tardiorem aurium motum, quæ cōtanter in huiusmodi animali mouentur, quemadmodum firmam esse debere philosophorum auscultationem volunt.

LONGA SERVITVS.

F

QVin etiam humanæ aures apud eosdem coniectores si seruo homini plures accessisse visæ fuerint, longæ sunt seruitutis indiciū: multa enim ostendunt extare imperia, quæ somniator is sit auditurus.

AMPLITVDO FAMILIÆ.

COntrà verò si paterfamiliâs is fuerit qui plures habere se aures imaginetur, familiæ huic aiunt amplitudinem significari, propterea quòd plures filios & seruos dicto parentes sit habiturus.

LVCRVM.

OPificibus autem insomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorū voces opera locantium. Verùm hæc & huiusmodi pleraq; vt ingenuè fatear quid ego sentiam, ingenij humani argutias potius ostendūt, quàm solidiorem vllam sapiant disciplinam. His dictis ad te Patrue conuersus addidit: Nunc tu autem Vrbane pater, si quid sacratius habes super auribus, in medium afferre potes. Tum tu nihil cunctatus:

CONTEMPLATIO.

DVm de supercilio disputatum est, vnum mihi videtur esse præteritum, per quod

A quod homo intelligitur sublimium diuinarumq́ rerum contemplatione detentus, propterea quòd supercilia eminētiori sunt loco sita, circaq́ organa quæ sensum contineant, qui mentis agitatione moueatur. Is verò nimirum sedem habet in cerebro. Neq negarim apud profanos superciliū pro fastu poni, fastuososq́ superciliosos dici.

OBEDIENTIA.

Sed ad aurem potius transeamus, quę ijsdem in sacris literis hieroglyphicum est obedientiæ, vbi præcipuè Moyses secundo immolato ariete, sacrificio quod Explicationis LXX dixerunt, alij Consummationis, vel vt vulgata habet editio, in consecratione sacerdotū. Is alijs ritè factis, insuper de hostiæ huiusmodi sanguine extremum dexteræ auriculę tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, vt interpretantur Theologi, ad obedientiam refertur, quam præstare debemus Domino, memores scilicet Adamum propter relictam abiectamq́ obedientiam paradiso eiectum, & solum vertere coactum. Agnouere hieroglyphicum hoc nostri etiam poetæ, vt Horatius:

B *Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit,*
Si modo culturæ patientem accommodet aurem.

Atq illud etiam Sermonibus:

Demitto auriculas vt iniquæ mentis asellus.

CONTVMAX.

Contrà verò veluti auris adaperta obedientiæ signū est, ita & obturata hieroglyphicum est cōtumaciæ, hominisq́ mandata detrectātis, idq́ sibi velle, quod apud Esaiam legimus: Surdi clamātem audite. Abscissam eam, sunt qui idem significare asserant, summoto quippe obedientiæ ministerio.

CALVMNIATOR.

Ad hæc, præter huiusmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoq qui detractionibus & calumnijs in alios oggestis delectantur, & turpium impudicorumq́ sermonū lasciuia capiuntur: proba verò consilia, & admonitiones de honesta & homine digna ratione viuendi, cane peius & angue protinus auersantur. Carpocrates porrò hæreticorum sceleratissi-
C mus, qui mala & bona omnia, non natura mala neq bona, sed opinione hominum ita vocari disputabat, vt quodcunq adlibuisset, id identidem licere persuaderet, meritò discipulos summa dexteræ auris inusta particula pręsignabat. Nā eodem modo, sed stygmate longè grauiori, eorum omnium non aures tantùm, sed oculi etiam, & nasus, & os, atq lingua inuri deberent, qui delirijs huiusmodi audiendis tempus insumunt. Hic, cùm aliquantulum incensus esse videreris, LEONICVS commotiunculam eam sedaturus ita sermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris Vrbane, venit in mentem mihi Recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimā aurem appressos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi secundi Neapolitani Regis numus erat, in quo auris manu apprendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, ΜΝΗΣΘΗ, vltima tamen litera parum conspicua: quod cum Maroniano quadrat carmine,

Cynthius aurem vellit, & admonuit. Consecrata enim auris est Memoriæ. Hinc illud apud Plinium: Est in aure ima memoriæ locus, quē tangentes attestamur. Est post aurem æquè dexteram Nemeseos, quę dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto ore proximū à minimo digitū, veniā

sermonis à Dijs exposcentes, ne scilicet eius memores nos vlcisci velint. Obseruaui verò aurem in gemma quadam incisam, cuius extremã partem expassa manus pollice atque indice tantum leuiter comprehendebat, literis identidem, quæ rei facerēt interpretationē, adsculptis, ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΩΝ. Id nonnulli alijs gemmis imitari conati, cū literas nescirēt, Ε Υ diphthongi charactêres inuertêre. Sed quòd vltima syllaba ΩΣ per M Latinam literã expressere, sæpe in quibusdam numis eam pro Σ positã inspeximus, & ΩΣ vice versa loco M Latinæ. In numis autem multæ aliæ literæ deiectæ cõspiciunt, vt ϖ pro B. ω pro E. & similia: quod ideo dictum volui, ne fallant impostores, qui noua interdum opera, atque ea quidem deprauata, pro veteribus venditare non erubescunt. Vt verò Fuscus frater meus referebat, apud Angelum Colotiū Bassum antiquarium Latinè Græceque eruditissimū Romæ viderat gemmam eodem sculptam signo, cuius inscriptio erat, ΜΝΗΜΟΝΕΥΕ, vti etiam superior. Ad huius hieroglyphici figmentum respexisse mihi videtur Ouidius eodem loco, quem suprà citauimus:

Si quid erit de me tacita quod voce loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus.

FVTVRVM OPVS, VEL QVID AGENDVM.

EST & futuri operis indiciū auris ad audiendū intenta, ab eius dubio procul officio, in quo est rei quędam formula. Auscultatio enim initiū est & imago quædã operis quod aggressuri sumus: eoque spectãt numismata tot cū inscriptione, ADLOCVTIO, in quibus milites obuersis intentisque adstare auribus conspiciuntur.

DOCILITAS.

ILla verò quæ de figura aurium à physiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, mansuetudinem ex auribus extantibus significare, faciūt quidem ad eorum doctrinam, sed ad negotium nostrum parum afferunt vtilitatis.

INDOCILITAS.

PErinde ac etiam pressas aures, & simiarum instar temporibus adhærescentes, stuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, signū esse perhibent: quæ si quis in hieroglyphicorum vsum trahere voluerit, integrum vnicuique dicimus, suo iure ludere.

DE LINGVA.

SEd vt ad linguam conuertar, iam res exigit: quandoquidem quod superius Vrbanus de oculo linguæ subiecto ad perfectam sermonis rationem indicandam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hæc est manu prætenta. Nam qui per linguã sermonem articulari voce coagmentatum intelligebant, adiecta manu quæ illam comprehenderet, eloquentiam significabant. Sanè quidem Hebræi per Lason, quæ lingua est, sermonem intelligunt, vnde fortè λαλῶ Græcis. A' Dico verbo nimirum Latini Dinguam olim appellauere: inde D litera in L mutata, Æolum more, linguam fecimus: vt etiam Sellam, quæ prius à sedeo, sedda dicebatur. Aiunt tamē Grammatici veteres, Pompeium Magnum dinguam semper scribere solitum. Esto igitur sermo lingua: verùm pnunciatio manu, hoc est, artificij ope indiget, vt in vsum deducatur, & appareat eloquentia. Nam manum operis esse symbolum vnicuique manifestū est. Quicquid verò vel in iudicando, vel in demonstrando, vel in deliberando cõtingit, nequaquã solo cogitationis termino cõtinetur, sed actione ipsa perficitur. Opus autem facere cùm sit proprium manus, et ab ea prætro-

A prærogatiua poteſtatem etiam indicet, non abſurdè linguam manu rectam eſ-finxere, in eloquentiæ ſignificatum, quæ quidem, vt Maro canit, regat dictis animos, & temperet iras. Speciem eam in aliquot obeliſcis obſerues: priuatim verò manum quæ linguam comprehenſam tenet, ex marmore vetuſtiſsimo, ex aliqua ſtatua nimirum auulſam, apud Viuem Hiſpanum Pontificium medicum Romæ Fuſcus frater conſpexiſſe fatebatur. Sed vt ea quæ ad hanc rem pertinēt proſequamur, non improprio quorundam inuento excogitatum eſt, hanc dicendi vim per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures ſubſequentis multitudinis applicarentur, ſignificare. Nam Herculem Galli ſenem admodum, corpore tamen prævalido, crudo, viridiq; faciebant, leonis ſpolio, claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatumq; eo geſtu vt ingredi videretur, facie tamen in humerum conuerſa ad numeroſam multitudinem, quæ greſſum eius ſubſequeretur, ad quorum omnium aures catenæ ſingulæ aureæ adiunctæ eſſent, quæ mox in vnum quaſi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguam immittebantur. Contemplari verò erat in ea pictura vultum

B Herois blando manſuetoq; geſtu hilarem, ipſosq; cœtus hominum ita catenis tractos ſponte properare, quaſi alius alium præuenire concertarent. Quod quidem ſiue Gallorum fuit inuentum, ſiue Lucianus ipſe, qui rem conſcripſit, qua erat ingenij felicitate, fabulam ex ſe cōmentus eſt, nihil meo iudicio ad eloquentiæ vim exprimendam ſignificantius excogitari potuit, neque magis hieroglyphicum. Nam quod ad Gallicanum figmentum ſpectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas ſemper artes ſtudioſius exercuiſſe, militarem quippe, & diſceptandi rationem. Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid ſingula ſibi velint, apud Lucianum ipſum inſpicienda. Et quoniam eloquentia tam boni quàm mali cauſa fuit, eſtq; quotidie, meritò Anacharſis quid eſſet in homine peſsimum, quidq; optimum, interrogatus, Lingua reſpondit.

MERCVRIVS.

Lingua porrò Mercurio ſacra, quam ab eo regi ſidere Mathematici tradunt, velut ſplenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte ſanguinem, cerebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, ſtomachum à Luna. Sermonis itaq; præſes

C Mercurius, vnde apud Homerum Deus hic ad fluuij Xanthi ripam, Deorum inter ſe orto certamine, Latonæ committitur, ſermo quidem rerumq; memoria aduerſus obliuionem. Quid enim magis inter ſe contrarium, quàm orationis uis, & obliuio? Aiunt verò Ægyptij, Mercurium primùm omnium verba in ordinem redegiſſe, multisq; rebus indidiſſe nomina: literas eius inuentum fuiſſe, Deorumq; cultum inſtituiſſe, quæ ſine magna vi eloquentiæ mortalium mentibus inſinuari minimè potuerint. Apud alias quoq; gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in ſacris diſſecta præconi, tradebatur. Facit ad hoc nominis ipſius interpretatio: nam Hermen ἀπὸ τοῦ ἐρεῖν καὶ μήσασθαι, quod omnino loqui ſignificat, deductum aiunt. Quiq; veterum figmentorum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi volunt, quàm ſermonem ipſum, quo ſolus homo ex terreſtribus animalibus honeſtatus eſt. Vel Hermes nuncupatus eſt ἀπὸ τοῦ ἔρυμα εἶναι, quòd humano generi ſermo ſit veluti præſidium quoddam & munimentum, vnde διάκτορος initiò παρὰ τὸ διαλέγειν fuerit appellatus: eaq; de cauſa linguas illi dedicarint, quòd ea corporis noſtri pars, intelligentiæ noſtræ conceptus apud propinquas animas diſſerendo explicet. Eſt etiam illi cognomentum ἐριούνιος, quòd magnæ cuiuſdā ſit vtilitatis, ſummaq;

ope eos adiuuet, penes quos sit illius facultas. Vnde etiam ἄκακος dictus: nō enim sermo in perniciem aut detrimentum, damnum've vllum, mortalibus datus, sed vt hominem sospitet atq; tueatur. Quocirca salutem, id est, canis imaginem ad custodiam adhibitam Mercurij simulachro semper adijciebant: atq; illi ædem in foro, vbi eloquentiæ vsus plurimùm viget, statui monet Vitruuius ex aruspicum disciplina. D

DISCIPLINÆ.

NEq; verò mirum, si omnia Mercurio scripta, inuenta, meditationumq; suarum argumenta, Ægyptij soliti sunt inscribere, solumq; illum & sapientiæ & eloquentiæ arbitrum iudicarunt, quando is, autore Seleuco, tota rerum vniuersalia, siue principia malimus dicere, viginti millibus voluminū (quæ reperimus, quæ accepimus, damus) explicauit: vt verò Manethus asseuerat, triginta millibus: quibus etiam addidit sex millia quingenta, & vigintiquinq;, in quibus libros de dijs empyreis centum, de æthereis totidem, mille de cœlestibus elucubrauit, quæ si membranæ tot cōuolutæ essent, vix fidem facerent: facit tamē horum mentionem Iamblichus, magnæ vir apud Græcos autoritatis. E

SOMNVS.

ERat & lingua in ara posita, quæ somnū significabat, quod Apollonius Argonauticōn primo indicat, vbi dicit:

> τέως ἐπί τι γλώσσῃσι χέοντο
> αἰθομένοις, ὕπνου δὲ διὰ κνέφας ἐμνώοντο·

quæ tuus Vrbane nepos ita Latinè reddidit:

> *Interea exustis libamina linguis*
> *Spargebant, nigra captantes nocte soporem.*

Quoniam inquit interpres, antiquis mos erat somnum captantibus victimarū linguas adolere Mercurio, propinatisq; crateribus vinum superlibare, idq; ex antiqua philosophia, quandoquidem sermo esse Mercurius perhibetur, cuius instrumentū est lingua, quæ quidem somno incidente quiescit tacita. Atq; hinc repertū est eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipse tetigit, γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, Linguas imponit in ignem. Qui verò fabulas consectantur, historiam huiusmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare solent. Alcathum Pelopis ob Chrysippi cædem in exiliū actum, peregrè profectum, vt alibi verso solo degeret. Accidisse verò vt leoni fieret obuiam, qui Megara deuastabat, in quem & alij complures à Megarensium Rege missi fuerant: sed Alcathus aggressus feram, eā cōficit, linguaq; eius in ara posita, Megara euestigiò reuersus est: cumq; ij qui à Rege missi fuerant nunciassent se monstrum debellasse, Alcathus feram elinguem ostendens, mendacij eos redarguit. Atq; hinc apud Megarenses institutum aiunt, vt sacrificijs quæ fierent in posterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de sacrificijs ea de causa linguas Mercurio adoleri dicit, quoniam in corpore pars optima sit, quæq; sibi rerum vendicat principatum. F

SILENTIVM.

ADdemus & illud ex Homero, præcisas linguas indicium esse silentij: ille enim, vt nostis, ait, ἀλλ' ἄγε τάμνετε γλώσσας, iamdudum incidite linguas, pro, silentium capessite, vt interpretes exponunt. Quo quidem admisso omine, cùm iam satis superq; nugatus fuerim, opportunè mihi silētium imperabo. Tu verò mi Patrue, hominis suscepto ioco, At nolim, respondisti, virum tam probum, tam modestum, tam eruditum, in abscissæ linguæ turpissimam ignominiam inci-

IMPVRVS.

A incidere: siquidem ea præcisa in diuinis literis, impurum indicat hominem, qui sordidam, nefariam ac profligatissimam vitam viuat, atque ideo repellatur à sacris, ab omni piorum moderatorumque hominum conuentu turpiter & ignominiose reiectus: de quo Dauid: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & quæ sequuntur. Quòd verò coniectas in ignem linguas apud Homerum citasti, nostras cuperem ego in flammam eam iniiceremus, quam Assertor noster accendit, cùm XII comites ab eo electi, afflati sunt, igneis linguis ab vniuscuiusque vertice promicantibus. Huiusmodi enim linguæ splendore tanto conspicuæ, omnino significarunt eam orationis vehementiã, ardorem illum, illamque fandi vim cœlitùs illis affuturã, vt quæ à diuino Magistro præcepta acceperant, per vniuersum mox terrarũ orbem persuasibili (penetrat enim ignis) sermone disseminarent, sanctissimisque monitis mortale genus incenderent, aberrantesque latè mentes, & inscitiæ torpore frigescentes, pietatis ardore succẽsas, ad hostiæ puræ atque immaculatæ sacrum incitarent, essetque eorum fulgurum

B sonitus in omnem terram exiturus: sonitus inquam fulgentium earum linguarum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Pythiis, veritatis indicium ponit: ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν. Nam dubio procul lingua si fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: si ferrea, solidissimæ firmitatis. Mendacia enim imbecilla sunt, quia tempus veritatem in lucem adducit, atque ita mendacium euanescit. Sanè quidem hodie vel vulgò dicitur veritatem ad malleum durare, quod idem ferè est, quod Pindarus ad incudinem dixit. Possent autem alia multa sermone super hoc examinari, atque hinc ad Apollinis plectra, & multiplices Musarum choros sterni via, si præcipuè dentes ad linguam socii conferantur: sed quoniam ego iam edentulus nullam eis amplius gratiam debeo, cur mihi sit pro eis laborandum nusquã video. Præter hæc cùm reliqua linguæ disputatio de gustu nos appellet, eaque sit potius physica quàm historica, ad Leonicenum hæc meo calculo transtulerim. Consensere reliqui, neque inuitus ille ita loqui cœpit.

C DE GVSTV.

Nempe, vt susceptum prosequar argumentum, si de oculis, de auribus, de naribus, quid præstare queant, disseruimus, gustatus quoque his accedit, seque tractari postulat, ne per ignominiam præteritus videatur. Est autẽ hic duplex apud Ægyptios, quorum sacerdotes si delibatum aliquid leuiter, neque tamen plenius gustatum significare vellent, hieroglyphicum linguæ inter primores dentes nonnihil exporrectæ proponebant. Sed si absolutam gustus plenitudinem ostendere curassent, primores gutturis partes, quæ intimæ adhærent linguæ, figurabant. Asserebant enim illi, quod Medici nostri etiam nonnulli prodiderunt, perfectum gustum in linguę radice consistere: inde enim neruos quosdam, & sentiendi vim illam prouenire. Neque tamen sum ignarus, esse multos, qui gustatus prærogatiuam attribuunt palato. Sanè Diogenes explorari saporem aiebat propter fungositatem mollitiemque linguæ, perque commissas illi corporis venas, perfundi sapores ad sensum elicitos, nõ aliter atque spongia exuctos. Huiusmodi verò sensum in anima sedem suam posuisse. Quamuis verò dicat Alcmæon, humore teporeque, atque adeò mollitie linguæ sapores internosci, Ægyptii nequaquam cognoscendi saporis instrumentũ solam linguam esse con-

ſenſerunt, ſed cum multis alijs, palatū præcipuè participem agnouere: & in nō- D
nullis, quæ gutture carent, ſimile quidpiam linguæ eſſe, vt in quodam piſcium
genere qui ventrem habent ori propinquum, ineſſe intus ſentiendi facultatem.
Sunt & alij rerum naturalium ſcriptores, qui linguā aiunt ſapores quidem ſen-
tire & iudicare: eorū verò ſuauitatem amaritudinemq; in deſcenſu, vnde deglu-
tiuntur, exploratò ſentiri. Quare Philoxenus magis fortè quàm philoſophi ga-
neæ peritus, gruis gulam optabat, vt voluptas illa longius deglutiendo produ-
ceretur. Quātum verò ad palatū pertinet, ſcimus Catonem guſtus ſedem in eo
eſſe credidiſſe. Nam cùm lurconi cuidam ambienti, vt inter eius familiares reci-
peretur, negare vellet, ei dixit, nō poſſe ſe cum eo viuere, qui plus palato quàm
corde ſaperet. Aduerſus tamen Ægyptiorum, & horum omnium opinionem
inſurgit Ariſtoteles, qui linguam in primore ſui parte vim perfectius ſentiendi
ſaporem, obtinere contendit: nam interiore ſi tangat, minus illam ſentire: quod
in catapotijs ex aloë, vel amariore aliquo ſucco paſtillo've deuorandis, manife
ſtius experimur. Nam cùm illa intra duorum digitorū ſummitatem contenta in
imas fauces immiſerimus, vix tantillū ſentimus amaritudinis, quę ſi quis lingua E
vel ſumma lambat, vix ferre poſſet. Videtur verò natura ipſa, vti rectè reliqua,
ita hoc ſapientiſsimè cōſtituiſſe, vt hæc ſentiendi vis iuxta labia, & in prima con
ſiſteret lingua, quò ſapores omnes admittendos exigendos've, anteaquàm ori
demandarentur, exploraremus. Quòd verò quiſpiam dicat eo vehementiorem
eſſe ſaporis guſtatum, quo magis cibus ingeſtus ori opulentius & contantius
mandatur: reſpondent periti homines, non ideo maiorem guſtandi vim in radi
ce linguæ inſitam eſſe, ſed propter diuturniorem moram, & affluentiorem ſapo
ris copiam vehemētius ſentiri. Hæc atq; alia multa priſci philoſophi inter ſe diſ-
ſidentes prodidere, vt minimè mirum ſit eos de rerum principijs, & alijs à ſenſu
remotis diſſentire, ſi re ſuper omnibus tam explorata diuerſi abeunt, nec certi
quicquam conſtituere potuerunt.

DE ORE ET DENTIBVS.

SEdenim vt iam ad totius oris fabricam conuertamur, Ariſtandri Tel-
meſij ſententia eſt, os & eius partes eſſe quaſi hieroglyphicum quod- F
dam domus, dentes cumprimis incolas oſtendere. Hoc verò duplici-
ter accipi: aut enim domeſticos eſſe, aut alienigenas. Itaq; ſuperiores dentes do-
meſticorum incolarum ſigna eſſe, propterea quòd pars illa ſuperior toto ferè ca
piti adglutinata eſt atq; cognata. Inferiores verò alienos ideo commonſtrare,
quòd maxilla ea, quæ illos ſuſtinet, tota ſit mobilis, atq; ita aduentitium neſcio
quid præ ſe ferre videatur.

DETRIMENTVM.

SVnt autem qui detrimentum per dentes putent ſignificari, in ijs quæ in ſer-
mone vel voce cōſiſtunt, eiusq; famam dilacerari obtrectantium calumnijs
obiectā. Nam & poëtæ oratoresq; omnes hinc mordere, carpere, rodereq; me-
taphoricè dixerunt, quoties cuiuſquam nomen ſcurriliter traductum, aut hoſti-
liter infamatum innuere volunt. Sed quòd planos tantùm in huiuſmodi ſignifi
catum coniectores ponunt, Satyrici noſtri ad acriorem vim amplificandam ge-
nuinum adhibuere, & alij caninos etiam immiſcuerunt.

VERECVNDIA.

APud philologos hieroglyphicū verecundiæ os videtur eſſe: vnde de impu-
den-

A dentibus dici solet, eos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui sputũ in eius faciem eiaculatus fuerat, absterſa tantùm facie dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere, argutè vulgatam hominis impudentiam notando, quamvis de sputi copia dicere videretur.

AMOLITIO.

NEcq nescius sum pro amolitione, vt ita nunc dicam, veteres expuendi gestũ vsurpasse: vt Theocritus, ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον. & multa apud alios huiusmodi, quæ recitare superfluum esset. Nam quæ maximè abhorrebant, quæcq opprobrio habebant, ea ignominia designabant. Quin & veteribus Christianis mos fuit, estq adhuc, ad immunda verba expuere, quodam veluti expiationis modo. Ita illud apud Tertullianum lib. ad vxorem altero, accipiendum: Cùm aliquid immundum flatu expuis.

HOROSCOPVS.

SEd vt os tandem comprimam, vno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horũ Niliacũ habetur, vt cibo super aliquid attingamus. Nam B illic per hominem qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt horoscopum intelligendo: nõ quia horas comedat homo, quod fieri minimè potest, sed quia ab horis alia atcq alia humano generi alimenta subministrãtur. Huiusmodi verò horarum pastum commodè fortè exprimere poterimus, si ex vniuscuiusq horæ prouẽtibus aliquid decerpserimus, puta, rosas, spicam, & pomum aliquod, quæ in vnum fasciculum colligata, ori adaperto admoueantur. Horas porrò hic intelligendum tris eas anni partitiones, quæ suo quæcq tempore singula maturant, ver quippe, æstatem, autumnũq: quæ tempora Ægyptij, quatuor vnumquodcq mensibus nostris complexi sunt, ex Hori regis partitione, à quo his etiamnum nomen horis inditum, vt quadrimestris esset vnusquisq eorum annus: de quo diffusius alibi. Quin Persę atcq Assyrij, quos nos annales, horas vocitarunt, & Græci horographos eorum scriptores. Apud Lucianũ enim legimus, ὁ μὲν κῦρος παλαιὸς τῶν περσῶν βασιλεὺς, ὡς δηλοῦσι οἱ περσῶν καὶ ἀσσυρίων ὧροι. Cùm verò Horus ab Ægyptijs Apollo esse prędicetur, nostri vnà cum Gręcis nomen idem ad quatuor & viginti horas transtulere, quas Solis esse filias Homerus dicit: de quibus, vt hoc κατὰ πάρεργον ponã, veterem habemus fabulam, Horomazen, C cùm in mundi fabrica, reliqua digessisset, quatuor & viginti deos in ouum inclusisse. Id cùm Arimanij gnati ludo perforassent, bona malis immixta prodijsse, atcq ita quantacuncq fruamur iucunditate, quocuncq simus gaudio exhilarati, serus quid vesper vehat, nos nescire. Hic cùm finem facere visus esset Leonicenus, ad inclinatum iam solem aspectans Ranerius: At nos, inquit, quid serus vesper aduexerit probè scimus, qui bonam huius diei partem tam iucundis sermonibus exegerimus. Vtinam verò sæpe daretur occasio istiusmodi conuentus celebrandi: & cum dicto, salute dicta surrexit: quod & alij fecere, die prius constituto, quo iterum essent conuenturi: illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiam, quò fueram, vt scis, per Iulij Card. domini mei literas accersitus, atque ibi primo quocq tempore, tam ea quæ ex te audierã, quàm quæ viri illi eruditissimi disseruissent, quæcq convenire mihi visa sunt, in commentaria mea Ægyptiaca transtuli, vestra ope fretus & latius et plenius explicandi multa, quę curta & angusta nimiũ compererã apud autores posita: necq verò siuit me temporis breuitas quæ quisq disputasset ad amussim dirigere, & ipsa quę audissem verba repræsentare, quod nonnulli ex amicis à me postulabant: id enim nego-

tium multũ mihi temporis abſtuliſſet, nec meæ me occupationes id facere per- miſiſſent. Satis igitur à me factum puto, ſi res ipſæ breuiter, quantum memoria complecti potui, recitatæ ſint. Verùm agè benigniſsime Patrue, Ariſtarchum indue, atq; hunc caſtigandi laborem minimè grauem ducas: quęq; me rectè me- miniſſe compereris, aſteriſco inſignias: quæ ſegniter & oſcitanter excepta, obe- lo defodices, vt ego hæc aliјs communicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale. D

AD SEBASTIANVM CORRADVM DE IIS QVÆ PER HVMANVM COR, ET GENI- turæ vaſcula ſignificantur, ex ſacris Ægy- ptiorum literis.

Ecce tibi Cor meum, Corrade iucundiſsime, cui etiam addidimus genituræ vaſcula, eáq; mundiſsima pudiciſsimáq;. Cor quidem à meo deſumptum, qui ſummã erudi tionem tuam, frugaliſsimũ ſtudium, acutum deniq;, quo polles, iudiciũ, et multum admiror, et plurimũ diligo. Genituræ verò vaſcula, cauſa tua, à quo fruges tot pro- ficiſcuntur, quibus ſtudioſi omnes auidiſsimè paſcuntur: quémq; hactenus cibum vel putridũ vel adulterinum ſæpe mandere coacti ſunt, tua nũc cultura, tuo ſtudio diligentiaq; valeant iam re- centi, maturo, legitimóq; frui. Neq; fructus huiuſmodi ex Ciceronianis tantùm hortis electi, ſed ex totius Latini nominis poſſeſsionibus agriſq; decerpti, quorum hactenus arbores vel teredini- bus, vel erucis, vel viſco, vel vlceribus, conductorũ plurimùm negligentia, neſcio qua, vitiatæ fue- rant, per te nunc perpurgatæ, cultæ, ſarritæq;, in priſtinam rediere viriditatem, vberrimam in- columémq; feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vaſcula tam in diuinis noſtrorum literis, quàm in ſacris Aegyptiorum, neq; non apud Græcos, præter ea quæ à corde deſumuntur ſigni- ficata ſermonis ipſa quoque indicia ſunt. Qui cum igitur ego libentius ſermocinarer, quàm te- cum, qui ſpontè me in tam vtilium ſermonum tuorum partitionem admiſiſti, qui clariſsimo Egnatio collegam conſularem me in Quæſturæ tuæ cognitione creari procuraſti? Quare mihi videbor non ſine magnæ voluptatis ſenſu loqui tecum, quotieſcunq; memor ero ſcriptorũ meo- rum, qualiacunq; ſint, aliquid à te legi, non id fortaſſe ingenio & eruditioni tuæ reſponſurum, aliquod tamen daturum mei erga te animi teſtimonium. E

F

DE CORDE.

VIRI PROBI SERMO.

VT verò à corde exordiamur, per id ita concinnatum vt loro catenulá- ve ſuſpenſum à gutture propende- ret in pectus, probi hominis ora- tionem indicabant, vt qui mentiri aut fallere neſciret, ſed vti vulgò dici ſolet, ea ex ore pro- ferret, quæ corde concepiſſet: ea ſcilicet loque- retur, quæ ipſe ſentiret, omni fuco mendacioq; procul. Hoc ipſum Cicero, toto pectore, de ſyn ceritate loquens, dicit. In pectore enim ſedẽ ha- bere cor, manifeſtum. atq; illud, Aperto pecto- re, frequentiſsimo eorum vſu, qui citra fucũ loqui ſe profitentẽ. A' quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργυφόντης appellatus, candidũ enim veteres ἀργὸν di- cebant.

A cebāt. Praeterea pectus pro recessu quodam accipit sapientiae. Vnde Horatius:
Non tu corpus eras sine pectore.
Et in hanc sententiam accipit Ambrosius, quòd Apostolus ille, qui ante alios diuina sapientia donatus est, ad CHRISTI pectus reclinet in coena caput.

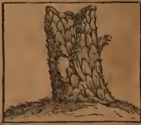
CONSILIVM.

ATque haec illa est bulla, quae puerilis ingenuitatis insigne fuit, de qua multa suo diximus commentario. Quoniam verò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros volebant, vt frugalia semper consilia secuti, corde praestare conarentur: corculum enim veteres pro solerti & acuto dicebant. Et animae partem rationis participem, cor appellari solere dicit Adamantius. In huiusmodi significatum accipi locum illum Pauli, epistola ad Rom. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Quis enim putet, quòd dicit, in cordibus, in membro corporis quod cor appellatur, tanquam in membrana aliqua legem scriptam intelligi? vnde enim caro tantos prudentiae sensus concipere vel ostentare posset? aut tanta memoriae receptacula continere? Nam & quòd diuinae literae cor Dei saepe nominant, intelligendum ex eo arcanum illud diuinae sapientiae, quae à patre est: vt Psalmo, Eructauit cor meum verbum bonum, innuens filium IESVM Christum altae illius sapientiae mysterio genitum, ita Eucherius.

VITA.

ITa verò in consilij significatum accipi cor plerunque solet, vt humanae etiā vitae rationem prae se ferat, quod ex pernicioso auspicio Caesaris exploratum. Ille enim quo primùm die in sella aurea sedit, & cum purpurea veste processit, valde consternatus est cum Spurina aruspice suo, corde in extis bouis optimi non inuento: aiebat enim ille, vereri se, ne consiliū & vita Caesari deficeret, quorum vtrunque à corde proficiscitur. Nam philosophorū omnium consensu, nullum animal sanguine praeditum, sine corde & iecinore inuenitur: qua de re quaestio magna inter eos fuit qui diuinationis praecognitionē eiusmodi profitebantur, potuerit'ne hostia sine corde viuere, an ad tempus amiserit? quanquam Caesar id elusisse fertur, audacioríque animo respondisse laetiora quaedam, neque pro ostento ducendum, si pecudi cor defuisset: quod quidem non semel, sed bis ei sacrificanti, quod meminit Plinius, accidit, vt cor in extis non inueniretur. Neque C Caesari tantùm non inuentum in hostijs, peractum vitae tempus ostendit, sed & Heluio Pertinaci eo die, quo occisus est, sacrificanti, negatur in hostia cor repertum, & cùm id vellet procurare, caput extorum non deprehendit. Et Theologi nostri secuti Prophetarum dictata, consilium in corde residere dicunt, in eóque agendorum omnium radicem statuunt, docente Domino, in corde esse quod coinquinat hominem: & vbi mundo corde sacrae literae habent, synceras intelligunt cogitationes. Quaque ratione consilij symbolum est, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur: vt illud: Quare cogitationes ascendunt in corda vestra? ascendunt, dominantur, primum ita locum asciscunt sibi, vt vestra omnia consilia conculcent. Ita verò facit cor ad animam, quae vitae nostrae materia est, vt prisci vates illi animae receptaculum esse cor significaturi, id hieroglyphicè animae ventrem appellarint: atque ita intelligendum esse illud apud Hieremiam: Ventrem meum, ventrem meum doleo. Hesychius ait: Nam quem ventrem? Ipse subinfert: Et sensus cordis mei conturbati sunt: ideoque intestina huiusmodi aqua lota offerre admonemur in holocaustum, hoc est, abditas latentesque cogitationes eluere, & diligenter abstergere.

NILI DILVVIVM.

D

SAcerdotes Ægyptij cœlum & terrã diluuio liquescentes, exundationẽ quippe Nili, quę tam à terra quàm à cœlo esset, vti alibi disputatum, ostendere cùm vellent, cordis simulachrũ proponebant, cui lingua esset applicita: ex corde quidem Nilum ipsum intelligentes, qui sua potens vi affluentissimã humoris copiam è terræ visceribus educeret, vti motus omnis à corde principiũ habet. Sanè illi, cordi totius corporis principatum, præfecturam, arbitriumq; tribuunt, ac perinde Nilum Ægypti dominum agnoscũt, neq; quicquã aliud eam esse, quàm Niliacæ alluuionis vliginem profitentur. Per linguam verò confluentes vndecũq; imbrium cluuies, quas eo quo plurimum inturgescit tẽpore in Æthiopia maximas fieri compertissimum habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclysmo facto Ægyptum vniuersam sub aquis mersari, veluti lingua humore vndecũq; ad ipsam confluente, semper in vdo est, & aliquo semper corriuio irrigatur alluiturq;. Quoniam verò illis fertilissima rerum omnium vbertas à Nilo est, rerum itidem causas omnium originemq; in humorem referebant, omniumq; parentẽ, omni reiecta controuersia, celebrabant. Quorũ opinionẽ Thales Milesius secutus, ex aqua omnia sensit esse, & in aquam vicissim reditura: principium quippe animantiũ omnium esse genituram, eandemq; humidam: ex quo simile esse veri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit vt maritum Græci potionis nomine nuncuparent: πόσις enim vtrunq; horũ significat. Præterea stirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autẽ penuria interim exarescunt. Solis ad hęc ignis, siderumq; omnium aquarum exhalationibus alitur: quinimò & mundus ipse, vt præstantissimi philosophorum asseuerant: quod quidem apud Aegyptios tam persuabiliter receptum erat, vt Solem & Lunam non curru, sed nauigio vti dicerent, ad nutrimentum scilicet & generationem eorum hoc referentes.

E

AEGYPTVS.

F

PRæcipuam autem Aegypti effigiem ex imagine cordis in ardenti ara thuribulòve cõsidentis, ostẽdere consuerũt: calida enim ac humida est Aegyptus, in Australibus presertim locis, quemadmodum & cor: idemq; in sinistram hominis partem toto declinat turbine. Alibi verò Antarcticas regiones, sinistras ab eis appellari docuimus: in illis autẽ oriri Nilum, in quo summa eorũ religio, & à quo paulò antè omnia proficisci, ex eorũdem institutis dicebamus. Quod verò pertinet ad thuribulum, Hippon philosophus, vt ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πανόπται, cœlum veluti præfurnium esse dixit, homines verò carbones. Sed hæc melius ex Homero declarabuntur: ait is, nullius disciplinæ quantumlibet remotæ nescius, Iouem cum reliquis dijs, Solẽ quippe stellasq; omnes ad Æthiopũ epulas inuitatos accedere, quasi velit id, quod paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex vdo nutrimenta sideribus. Accumbunt verò apud Aethiopas, quia circa Oceani oram non nisi Aethiopes habitãt, quos vicinia Solis, vel diuturna parallelorum mora vsq; ad nigri

A nigri coloris speciem exurit. Oceanū autem quemnā alium hic intelligamus, nisi Nilum, cui antiquissimū id cognomentū fuit, propterea quòd Nilum illi, vti dictū, totius humoris fontem arbitrarentur, Ægyptumq; ipsam suapte vi tātam aquarum redundantiā euomere? Erit itaq; cor Ægypti instar, hoc vti sanguinis, ita hęc primariū totius humoris receptaculū: thuribulum verò conuiuas ipsos, vtpote sacrificulos, indicabit hostiarū super ignē positarū nidore exhilaratos.

ARDENS ORATIO.

SEd cur nō potius dicamus, cor ita in thuribulo positū significare orationes, precésve, quæ puro ex corde proferuntur ad Deū? idq; esse thus illud mundum, quod sibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo scilicet odorem capiat suauitatis. In Euangelio Matthęi, vbi Dominus perperàm agere Pharisęos inquit, qui nō obligare iuramentū, quod per altare fieret, arbitrabant, sed quod per donum altari illatum: Adamātius cor hominis inter alia significata idem & altare intelligit: per votum verò, recti alicuius operis deliberationem, quod faciundum simulac insederit animo, oblatū, vti votum, interpretatur. Nam & La

B tini vota alia cōcepta, alia nuncupata vocāt. Priora illa sunt de quibus hic intelligit Adamantius. Quoniā verò multi palàm dona hæc eleemosynarū, precum, ieiuniorū, offerunt corde, tamē sunt alieni à Deo, hi Pharisæi sunt cęcorū duces, qui quæ exterius perpendunt, quæ verò interius sunt minimè contuent: ita per dona iurandū censent, non per altare, à quo donis ipsis accidit sanctitas. Monet igitur Dominus vt cōsideremus cuiusmodinam ex corde eleemosynæ, vel psalmi, vel preces, vel ieiunia offerant: atq; ita qui teste altare, hoc est, cor & cōscientiā appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quæ continent in eo, cōplectitur.

COELVM.

PLutarchus hanc cordis effigiem subiecto in foco succensam, cœlū indicare contēdit, animumq; illum, qui propter ęternitatē nulli vnquā senectuti obnoxius est. Et Apuleianus Trismegistus ab Hipponte nō admodū diuersus, Ægyptū cœli agnoscit imaginē, ijsq; omnibus ęquiparari, quę in cœlo gubernant, exercenturq;: et si dicendū sit verius, terrā eam totius mundi templū esse. Quin etiā inuenias apud nōnullos, vniuersum terrarū orbē in diuinis literis nōnunq Ægypti nomine nūcupatū: vt eo Psalmi loco, Veniēt legati ex Ægypto: ppterea q vniuersam terrā eodem, quo Ægyptus, modo coagmentatā imaginentur,

C

CLIBANVS.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

FAcit verò ad hanc cordis significationē Clibanus in diuinis literis passim propositus, cui cor hominis aptissima cōfertur similitudine, de quo tam frequens in Mosaicis libris, et Prophetarum aliorum oraculis mentio reperitur, siue per similitudinem, siue sit pro instrumento sacrorum positus. Clibanus enim pręfurnium est apud Latinos: per eius figurā interpretes cor hominis, vti dictū superius, intelligunt. Nam quædā Deus apud maiores nostros, veteres inquam Prophetas apponi sibi vult Clibano cocta, hoc est, tacita mētis agitatione examinata, cū scilicet nos erroris pœnitet, et cōscientia nostra ardore quodam occulto intra se succendit, vitiūq; ipsa suū paulatim exurere contendit.

SACRORVM ARCANA.

ADamantius putat ex Clibani forma, quæcūq; in diuinis literis profundiora vel inenarrabilia sunt, significari, quippe quæ recondita delitescunt in

sensu mētis, neque facilè ad imperitum vulgus proferri possunt: sunt enim multa huiusmodi, sicuti de Camelo, & Sue, altero quidem ruminante, sed qui pedem integrum habeat: altero verò bifidam prę se ferēte vngulam, sed qui minimè ruminet. Ita etiam de Adamo per Euam astu serpentis deceptā, in præuaricationē adducto, quarum historiarū mysticum significatū locis suis exposuimus ex Philone. Apud Ezechielem, vt ad Adamantium reuertamur, quæ de Cherubino vel de Deo media sui parte succēso, vel de admirabili illa visione, sunt literis demandata, nisi coquantur in Clibano, neque quidem mandi, neque deuorari, ita vt sunt cruda, poterūt: hoc est, vt cruditatem hanc interpretemur, nisi qui latet interius sensus diuini calore ignis molliať, excoctusque ita cibus fiat vt mandi possit, & ad nutrimentum assumi, aliquid semper occursabit, asperitate sua difficile, quod ab eorum gustu mortales auertat. Oseæ dictum est: Corda eorū sicut Clibanus incaluerunt: quod longè seciore à superioribus sensu tunc fieri intelligendum est, cùm vitiorum ardor cor ipsum interius exurit, quippe cùm mortales flagranti cupidine incensi, suam ipsimet perniciem affectantur: in medio enim hæc posita sunt, vtrum res ad sacrificiū coquere, an exurere potius inutiliter velimus. Atque ita Clibanus varia interioris affectus habet significata, proque sensu mystico figurať. Minimè verò prætereundū videtur, quod Hierosolymitanus Hesychius hieroglyphicè super Clibano philosophatur eo Leuitici loco: Cùm autem obtuleris sacrificiū coctum in Clibano de simila. Nam per Clibanū Mariæ virginis vterum significari tradit: Clibano enim ignis superponiť, qui supponitur in craticulæ ministerio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum desuper accipit, ita Dei genitrix spiritum sanctum, & Dei verbum in vtero suo conficiendum maturandumque suscepit: & quæ multa in hanc sententiam prosequiť. Est verò Clibanus, tum furnus, tum sartago, aut testa quædam grandior, operculo vel ferreo, vel ex ære premunita, supra quod ardētes prunæ ingeruntur, vt quod intrà positum est, coquatur, cōdiatúrve. alicubi totum hoc opere figulino conficitur. Ad huius autem similitudinem formata est pectoris concauitas, per quam spiritus vltro citroque commeat. Columella scrobem Clibano similem fieri monet, vt imus quàm summus sit patenior, quo radices latius euagari possint. Ex hac itaque forma nonnulli Prophetarum scripta Clibano similia dicunt, quæ plus habeant in recessu, quàm ore summo polliceantur.

DE SARTAGINE.

EST & Sartago ab hieroglyphicis huiusmodi non absimilis: nam eodem penè significato, sacrificium Deo facturi, quædam in sartagine frigere iubemur.

RESIPISCENTIA.

EA tamen differentia, quòd in Clibano tacitæ conscientię stimulus adurit, in sartagine culpam agnoscimus, eàque nosmetipsos incusando ream facimus, quasque mereri nobis videmur pœnas vltrò deposcimus, & modò hūc modò illum errorem solicita repetitione versantes animo, quæ satisfaciendi ratio nobis reliqua sit, agitamus. Alij rem eò trahunt, vt prophetarum oracula toto mentis ardore versanda submoneāt: inde enim fieri, vt repetita sæpius, & inter se cōglobata, facilè intelligi & explicari possint, vt hinc eam saltē quæ ad mores pertinet doctrinam assequamur. Alio verò modo sartago apud Hesychium accipitur pro cruce Christi: siquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mandendum, simulatque

A mulatq́ſ sartagini fuerit incoctus, mandi poteſt: ita corpus Chriſti antequã pateretur ſi foret eſui exponendum, vt ipſe de ſe ſæpe futurũ aiebat, abominabantur humanæ aures, reſpondebantq́ omnes, durus eſt hic ſermo: quomodo poteſt hic corpus ſuum apponere vt manducetur? poſt crucem verò patefactũ eſt, id diuino munere diſpenſationeq́ fieri poſſe: nam totũ illud myſterium in Chriſti paſsi commemorationem inſtitutum eſt.

DE CRATICVLA.

CRaticula tota prorſus Hebræorũ eſſe videtur, ſed enim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoſcit Ægyptiacum.

IRA.

AIt enim eam ſubiecto igni, & corde ſuperimpoſito, furoris & indignationis apud ſacerdotes illos indicium fuiſſe, vt ex eo ſcilicet cordis bile ſuccenſi excandeſcentiam oſtenderent.

POENITENTIA.

B NOſtri hoc ſanctius intellexere, qui Craticulam pœnitentiæ ſignum poſuere (liceat verò mihi Theologorum dictata ſectanti, eorum interdum vocabula vſurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, ſed amaritudinem conſcientię minimè ſimulatam, maniſeſtiſsimis verò conſpicuam argumentis: quippe vbi luctu, lachrymis & lamentatione conficimur ob ea, quę nequiter, improbè atq́ iniquè patrauerimus, vnde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitent, abſtinentia comminuat, atq́ arefaciat. Hæc enim eſt illa in propatulo poſita ſui conflictatio, quę ſuccenſos diuini amoris igne carbones omnibus oſtẽdit, exemplumq́ alijs prębet, qua ſe quis ratione poſsit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad æthera virtus, non flagrantem modò animum præ ſe ferunt, verùm & corpus ipſum tormentis obiectare non dubitant. Talis olim pientiſsimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipſius Chriſti amorem accendebatur, ſacrificiumq́ Deo ſanctum & immaculatum, interius cor, exterius corpus, in vera craticula vſtulatus offerebat. Neq́ tamen ſum neſcius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta ſunt, ad diuinæ lectionis in-C quiſitionem adducere, cùm ea ſcilicet ardenti ſtudio conſectamur, quæ nullo obtecta velamine vnicuiq́ ſunt intellectui peruia, cuiuſmodi ſcilicet eſt ſenſus, quem hiſtoricum Theologi nominarunt. Qua verò ratione craticula Chriſti mortem & reſurrectionem ſignificare poſsit, apud Heſychium videndum, Leuit. 11. eo loco: Si autem in craticula fuerit ſacrificium.

CONDITORIVM.

EX eo autem quòd cor in abſceſſu pectoris latitat, & intra pręcordia ſe redu cit, diuinæ literæ cor plerunq́ non tam pro ijs quæ in abdito profundoq́ mentis receſſu conduntur, quàm pro quarumcunq́ rerũ receptaculo, vbi hæ in diuturnum tempus aſſeruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere conſuerunt. Vnde in ſepulchri etiam ſignificatum cor accipiunt. Chriſtus enim Euangelio maniſeſtè ſepulchrum cor terræ nuncupauit: Sic erit, inquiens, filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.

CONCÖRDIA.

NEq́ verò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his ſubtexere, qui cõmenti ſunt in concordiæ ſignificatum duo corda vinculo colligata figu-

rare, quod à corde vocabulum, non à citharæ chordis deductum exiſtimarunt. D

DE SPINA DORSI.

OSſa quin etiam & neruos aliquot Aegyptij inter hieroglyphica retule-re: cuiuſmodi os illud eſt, quod à ſumma ceruice multis diſtinctum in-ternodijs per vniuerſum dorſum excurrit.

TITILLATIO.

PEr eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamq́ titillationem ſignificabāt: ſiquidem humanam genituram à cerebro delabi, perq́ id oſsis defluere, non Aegyptiorum modò, ſed multorum etiā aliorum opinio fuit, Al-cmæonis verò præcipua, quam vnà cum Hippocrate poëtarum aliquot autori-tas confirmauit. Sentire hoc ipſum Plato videtur, dum ſeminij vim vertebralis oſsis defluuium eſſe tradit. Hinc Maro:

Exoriare aliquis noſtris ex oſsibus vltor.

quod ad Anaxagoræ ὁμοιομερείαν nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter inceſsit, quòd putarat is,

Oſſa videlicet ex pauxillis atq; minutis
Oſsibus, & ſic de pauxillis atq; minutis E
Viſceribus viſcus gigni, ſanguenq́ creari,
Sanguinis inter ſe multis coeuntibus guttis.

Democritus eam ex totis prodire corporibus, præcipuisq́ eorū partibus, veluti carnoſis, fibris, & oſsibus, arbitratus eſt. Cæterùm philoſophorum & medico-rum plurium diligentia ſecus rem inuenit, qui genituram minimè eſſe oſsis vl-lius medullam, ſed ſanguinem potius aſſerunt: quibus Pythagoras etiam adſti-pulatur, dum eam probatiſsimi ſanguinis ſpumam eſſe contendit, ac alimenti nutrimentū. Huiuſmodi porrò ſanguis ab hepate ad renes immittitur, per mea-tus inde ad id aptos flexuoſo quodam tramite ad teſtes dilabitur, quod in diſſe-ctionibus apertiſſimè compertum eſt. Vnde Anchiſes apud Maronem paterna impulſus charitate clamat:

Proice tela manu ſanguis meus.

Quod ad imitationē Pindari dixiſſe videt̄, qui Nemeis ita, πλαυγὸν ἄραρα φέγγος αἰακιδᾶν αὐτόθεν ζῶ, τόδε χερὶ αἷμα. Quidam philoſophorū rerum venerearum libidines in iecinore contineri arbitrati ſunt, quod à Lactantio quoq; memoratur lib. de F Artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eoq́ amoris ſedem poëtę omnes agnoſcunt, dum Cupidinem iecur ſagittis appetere vlcerareq́ cō-queruntur. atq; ita VII. Prouerb. Salomon: Donec trāsfigat ſagitta iecur eius. Verùm aliud eſt concupiſcere, aliud cōmoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus eſt viuacitatis. Quæ verò ad iecur pertinent, in Vulture ſatis examinata ſunt. Sed enim cùm renes oſsi, quod ſuprà poſui-mus, adhæreſcant, non imperitè figmentum hoc ſuum Aegyptij cōmenti ſunt: nam & Aſtronomi renes & genituram in Veneris poteſtate cōſtituunt. Renes ait Varro ita dictos, quaſi riui ab his obſcœni humoris oriantur. Quòd verò & lumbi eidem oſsi adiacent, Aegyptij per lumbos Venerē innuebant: hinc apud Comicos & epigrāmatarios poëtas vbi quid laſciuius enunciandum fuerit, fre-quens adeò de lumbis mentio, dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij ali-ter dicunt. Tangit & Perſius hoc, vbi laſciuiorum poëmatum recitationem in-ceſsit, dicens: Cùm carmina lumbum intrant. & inferius: Summa delumbe ſali-ua. Habemus & in ſacris cōcentibus, vſq; ad noctem renes increpuiſſe, et imple-

tos

A tos illusionibus lumbos. Et Gen. XXXV. Reges de lumbis tuis egredient. Prӕterea vbi Paulus de Leui ad Hebrӕos scribit: Adhuc enim, ait, in lumbis patris erat, quãdo obuius ei factus est Melchisedech. Neq; tamẽ inficias ierim, aliquot diuinarũ literarũ locis lumbos poni pro virtute, vt XII. cap. Regum tertij, qui tamẽ apud Hebręos primus inscribitur, vbi Roboam seniorũ spreto consilio salutari, adolescẽtiorũ, in quorũ adulatione fuerat educatus, animos prӕtulit, qui ferociores erant: suaserunt enim illi vt rex iuuenis & imperitus rerũ, fortè se atq; terribilem populo ostentaret, & ita loqueret ad eos: Minimus digitus meus cõpactior est lumbis patris mei. quo responso amaritudinis pleno factũ est, vt statim à tribubus decẽ desertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantũ tribus imminuto. Quamvis verò diuinӕ literӕ lumbis plurimũ tribuãt, vbi de genitura mentio sit facienda, nõ illӕ tamẽ ossa ipsa ex Ӕgyptiaca disciplina reijciunt. Nam vbi Laban accipit hospitio Iacob en sororis suӕ filiũ agnitũ, significare volens etiã ex patris consanguinitate cũ sibi coniunctũ esse, Os, ait, meũ es, & caro mea: quasi ad id respiceret, quod veteres pleriq; philosophi tradidere B ossa ex virili semine in embryone gigni, ex materna verò genitura virili circũfusa, carnẽ ipsam fieri. Sed quòd alicubi Lũbos, in vulgatis habetur editionibus, Symmachus vertit latera: sed eodem vtrunq; significatò, concupiscibilis animę pars, signatur: iuxta enim latera renes sunt. In lumbis sanè maxima, aiunt interpretes, esse solet incitatio ad concupiscentiam, aduersus quam renes nostros & cor nostrũ aduri, in sacris adorationibus suppliciter imploramus, quippe vt & naturali appetitui, & voluntati simul obsistere valeamus. Hac de causa dicebat Apostolus: State pręcincti lũbos vestros, vero tamen cingulo, hoc est, voluptate ea, quę vera sit, quę scilicet à castitate & cõtinentia oritur: quod dubio procul est à Domino desumptum, vbi prӕcinctis nos iubet esse lumbis. Nam & apud Romanos cinctus armatũ strenuũq; significat, vt discinctus contrà imbellem & effœminatũ. Iam & hostiӕ renes ignibus traditi, dubio procul significant genitalium partiũ ardores extinctos esse: quiq; omne quod pingue est de renibus & omnibus interioribus obtulerit, tũc verè purgatus omni libidinis vitio, pro delicto hostiã iugulauerit. Sed quoniã hęc in diuinis literis & sępe & multipliciter habentur, non importunũ fuerit, quod ad hanc sententiã facit, locũ ex Leuitico C repetere, vbi de pacificorũ sacrificijs agitur: vbi sanè legislator iubet duos renes cum adipe quo teguntur ilia & reticulum, siue, vt alij edũt, fibras iecinoris cum renunculis, adoleri super altare in holocaustum: ex his, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, legislator vult nuptiarũ desiderium offerri Deo, vt prolis causa, non fornicationis, proueniat, & honorabile sit coniugiũ, & torus immaculatus. Iungit verò iecur renibus, quia delectatio sine concupiscentia in eo sedem habere fertur: hepate verò in renes vim operationis suӕ ministrante, quod per desiderium quam Grӕci ἐπιθυμίαν vocant, motum fuerat, ad desiderium effectus concitatur, quӕ duo simul adolenda sunt, vt scilicet neq; praua nobis proponamus, & si quo modo suggerãtur, abolere festinemus: & vt verbis vtar Hesychij, quia in hepate concupiscentiӕ requiescere putantur, propterea pinnã, hoc enim ex LXX desumit, hoc est, summitatem cum renibus auferri prӕcipit, & offerri ad altare, vt ab omni mala delectatione mundemur, scientes quòd primitiua cogitationum nostrarum Deo necesse habemus auferre. Demũ vt à gentibus quoque arma nobis mutuemur, Poeta venustus in hanc sententiam ait:

Principijs obsta, serò medicina paratur, Cum mala per longas inualuere moras.

TEMPERANTIA. D

NImirum in facris noſtrorum literis id erat temperantiæ ſignum, quòd in ſalutari victima lumbos eximi mos erat, tanquã impuros, ait Philo, propter concitandæ libidinis titillatum, ſemine per eos irriguo. Diuino autẽ præcepto lumbos præcingi iubemur, cùm ſacra illa ſolennia ferimus, quæ tunc temporis inſtituta ſunt, cùm exeuntes ex Ægypti captiuitate, hoc eſt, ex voluptatũ & deliciarum illecebris, agnum, hoc eſt, puritatẽ edere admonemur, & in caſtimoniæ conuictu diſcumbere. Apud Nilum autem huiuſmodi lex de temperantia lata eſt, qui, vt Ambroſius, Geon eſt, vnus ex quatuor Paradiſi fluuijs, qui virtutem hanc ſignificare dicitˀ, de quo ſatis in Accipitris cõmentario diſſeruimus. Quod verò de vaſculorũ perplexitate dicebamus, admittit id etiã Ariſtoteles, qui teſtes libramenta quędam eſſe dicit, quorũ beneficio ſemen ad penem cõmodè labatur: neq; id ſemel aſſeruit, dum eorũ aduerſatur opinioni, qui teſtes ſolos geniturę receptaculum putant. Innititur verò is exemplo tauri, qui iam exectus vaccam impleuerit. Quendam etiã ait Albertus Magnus euiratũ, prolificam in coitu operam nauaſſe: licet Galenus ab Ariſtotele diuerſus eat, teſteſq; omnino ſeminis receptacula eſſe contendat. Quin etiam Auerroes in hoc à ſuo diſſentit Ariſtotele. Quibus reſponſum fieri poſſet, ſi teſtes in hũc vſum à natura tributi eſſent, animalibus vtriq; omnibus id officij ſubminiſtrarent, neq; vlla eſſet abſque illis propagatio: ſecus verò plerunq; repertũ, vt quæ recitauimus exempla teſtantˀ. Cadunt igitur cauſa, qui ſolis, quos oggerunt, teſtibus innituntˀ. Ab hac ſpina cauda exit: ea curta, in diuinis literis oſtentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouiſſimum, futurũq; Dei iudicium aſpernanur, qui ſubinde dicunt Edamus & bibamus, pereat qui craſtina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurẽ vellens, viuite ait, venio. Eſt enim cauda pars corporis extrema. E

DE PVDENDIS.

PVdendorum ſignificata his adiungere neceſſariũ eſt. Nam vetuſtas illa vt minus vitioſa fuit, ita ſimplicius apertiusq; de vnaquaq; re philoſophata eſt: neq; erat tunc temporis in humano corpore quicquã, quod vel viſu, vel nuncupatione ſua, turpe iudicaretur. Prauis verò moribus ſuccreſcentibus, multa decernenda fuere tam factu eſſe quàm dictu turpia, vt qui rebus ſuis modũ præſcribere neſcirẽt, ipſius ſaltem turpitudinis infamia abſterrerentur. De antiquiſsima igitur diſciplina dicturus, quæ ad ſignificationem figuræ illius, quæ tam viſu quàm dictu obſcœna iudicatur, pertineãt, veniam mihi dari poſtulo, ac in eam hæc accipi partem cupio, propter quam & prius excogitata à veteribus illis fuerunt, & à me nũc in communem vſum propalata, eo quidem conſilio, vt hæc illis ſcriberentur, qui ſanctius inſtituti, rerum viſcera & intimas medullas, non verborum ſuperficiem, examinarent. F

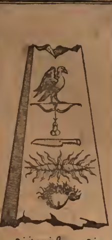
MAGNANIMITAS.

ESto igitˀ prima pudendi virilis ſignificatio, quæ tot columnis inciſa, tot obeliſcis notata, tot alijs veterũ monumẽtis inſculpta, magnũ & erectũ viri fortis animũ oſtẽtarint. Extant adhuc columnarũ fruſta aliquot in Seſoſtreos memoriã erectarũ, quę literis Ægyptiacis inciſę ſunt, in quibus vtriuſq; ſexus naturę inſculptæ conſpiciuntˀ. Seſoſtrẽ enim hunc Theopõpus lib. III appellat, quẽ Seſonchoſin aliqui nominarunt, qui ſcilicet Ægypto regnauit vniuerſæ, imperiũq; in Europã protulit, de quo apud Herodotũ multa. Vbi igitur in columnis

aut

A aut obeliſcis ab eo poſitis virilia pudẽda conſpexeris, bellicoſos, ſtrenuos, & magnanimos viros armis ab eo ſuperatos intelligas. Nam & cõiectores, mulierem quæ virum & liberos habeat, ſi cõmutatam ſe in marem ſomniauerit, viduam breui ſuturã conijciunt, atq; ita viri muneribus functurã. quæ verò liberos non habeat, mares parituram. quæ virgo ſit, futurum, vt primo quoq; tempore matrimonio elocetur. Ita ſemper ea humani corporis pars aliquid ſemper indicat, quod ad negotia virilia pertineat.

FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

Vicit armis ſtrenuos, vicit fama inertes.

VBi verò in monumentis iiſdem muliebria videris inciſa, argumentum eſt, imbelles, molles, & inertes homines ab eo ſubiugatos, cuius nomẽ vel nota ſuperpoſita fuerit. Ad quod dubio procul reB ſpexit Homerus, cùm Therſitem Græcorum puſillanimitatem increpantem his verbis inducit, κακ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, οὐκέτ' ἀχαιοί. Id quod ad Numanum ſeſe & ſua glorioſe iactantem non inuenuſtè tranſtulit Maro, dum eum, ó Phrygię (neq; enim Phryges) in obſeſſa Troianorũ caſtra dicentẽ inducit. Alibi virorum negotia ita pręſcribit, vt hi bella pacemq; gererent deberẽt. Et Horatius virilẽ Cleopatræ animũ obſtupeſcit, quæ generoſius perire quęrens, enſem haudquaquã muliebriter minus expauerit. Apud eũdem Tyrtęus poëta non mulieres, ſed mares potius animos in Martia bella verſibus exacuit. Ouidius quoq; in Eunuchũ, cùm militem virũ eſſe debere aſſereret, Iſta mares tractãt, dixit, tu ſpes depone viriles. Ad hęc Onirocritæ dicũt, ſi princeps quiſpiam in fœminã ſe degeneraſſe per nocturnã ſit imaginẽ arbitratus, futurũ vt loco deijciatur, propterea q; mulieres plurimũ imperijs virorũ ſubijciuntur.

INNOCENTIA. CRIMEN.

C NOn eſt hoc loco prætereundus ſacrificij veteris mos, vbi maſculi vocabulum inſontem, & nulla criminis macula notatũ intelligi debere autumant Theologi, per fœminam verò crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, ſiue ea ſit Origenis, vbi agitur de vitulo maſculo ſine macula offerendo, maſculum ait intelligi, qui peccatũ ignorat, propterea quòd fœmina ſit peccati ſymbolum. Labilis enim, mollis, & ad delinquendũ procliuis admodũ eſt mulier. Maſculum igitur ſit munus quod Deo offers, hoc eſt, muliebre nil habeat, concupiſcentia vacet, fragilitatem auſugiat, nihil molle, nihil diſſolutum meditetur. Et maſculi deniq; nuncupatio in diuinis literis virũ indicat virtutibus perfectum, qui præſenti fortiq; animo ſemper eſt, cùm mulier contrà tãtæ ſit infirmitatis, vt Salomon Sapientia dixerit, Melior eſt iniquitas viri, quàm mulier benefaciẽs. Et mares tantũ ſtirpis Aroneæ iubet Dominus veſci ſacrificato, quia ſcilicet nõ omniũ eſt de Deo diſputare, ſed eorũ tãtùm qui nihil fœmineũ, nil fluxũ in cogitationibus habeãt. Demũ, ne de Deo diſputare præſumamus, quãdiu per quaſdam declinationes diffluentes, vel domeſticas curas, vel inania negotia, à maſculorum dignitate vigoreq; exciderimus. Similiter in victima peccati, maſculus tãtùm de genere ſacerdotali veſcetur carnibus eius: ad pœnitentiam enim forti

opus est sensu, ait Hesychius, & intentione virili. Cui Psalmographus ita succinit: Viriliter age, vigoreq; audacter amplectere, & in quācūq; prouinciā te delegauerit Dominus, eā & alacriter suscipe, & non ignauiter administra. Porrò vir qui testiculos auulsos habeat in diuinis literis, hieroglyphicū est hominis qui vitam prius piè sanctéq; institutā habuerit, iuuentutemq; omnē bonis operibus exercuerit, ingrauescente verò ætate ad nequitias & inquinamenta declinarit. Nam cùm testes, vti superius ostensum est, virtutis indicia sint, euiratio mollitiem dubio procul effœminationéq; significat, ipso se vocabulo prodente. Vel, vt Hesychij sententia est, secuisse ille abstulisséq; sibi testiculos videt, cuius impius animus sceleratáq; mens timorē Domini veráq; abiecerit pietatem, perinde ac si crudelis manus semetipsum absciderit, hoc est, sese à Dei coniunctione, quę sita est in virtutibus, abstulerit, & bonę frugis prole fœtificationéq; priuauerit, ipso quippe abiecto signo, per quod vera virilitas in homine cognosci possit. D

ERGA PARENTES ingrati.

ANtiquorum autem religione institutū fuit Gallos, euiratos quippe sacerdotes, Deûm Matri ministrare, perpetuæ eius seruituti addictos, quòd qui patris, matrísve nomen violauerint, eo supplicio damnandi viderentur, ne possent ipsi vnquam fieri parentes: in qua sententia fuisse Lucretium, hæc eius carmina declarant: E

Gallos attribuunt, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti sunt,
Significare volunt indignos esse putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

COELI FOECVNDITAS.

QVæ verò de Cœli pudendis à Saturno falce abscisis et in mare deiectis veteres fabulati sunt, sententiā prę se ferunt à diuinis literis non admodū alienā, Deū quippe omniū rerū species cōformasse, moxq; pręcepisse, vt cōiugio quęq; suo crescerēt, replerēntq; terras: id quod & plerią; philosophi dixere, rerū semina cœlitùs delapsa tempore quæq; suo coaluisse, inde ad eas propagādas naturam vsum Veneris indicasse. Iam & Osirim Ægyptij suum, de quo sæpe alibi, humana effigie pudendis obscœnius excitatis faciebant, inde generis nostri causam (Sol enim Osiris) & per quem capite gestabat calathum, educationis beneficium significaturi. F

MERCVRIVS, VEL efficax sermo.

SErmonis efficaciā persuadendíq; vim ostentare veteres si voluissent, Mercurij simulachrum grandiori iam ætate, barbatum, & effœto propemodum corpore, natura tamen obscœnius excitata, eaq; tantùm parte validissimum faciebant, cuiusmodi signum Cyllenis fuisse Pausanias tradit: atq; ego sigillum ea specie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem Romæ vidi: cui quidem signo, præter hæc vestis erat suffarcinata, in cuius sinum poma, fœturæ scilicet indicium, condebantur, nempe quòd sermo cuius omnino symbolum est Mercurius, in grandiori, prouectioríq; ætate vim quandam propemodum generandi, transigendíq; aliquid habeat, vt quod in consul-

A consultatione propositum est, deliberet, persuadeat, ac omnino conficiat. Artemidorus Onirocrita scribit, se quoque Cyllenis vidisse Mercurij simulachrum, cuius species non alia erat, quàm pudendi virilis effigies: eaque de causa coniectores super sermone disserunt, quæ quis per eius partis imaginem somniauerit.

INVETERATA NEQVITIA.

ADdi solita est Hermæis huiusmodi vestis longo syrmate tracta, quorũ quidem similitudinem Theophrastus Eresius in homines nequam & intemperantes detorquebat, propterea quòd syrma, ventrem, pudenda, & barbam tantùm haberent: ita illi vestem traherent fœminarũ more, ventri dediti essent, atque libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiorem producerent, cùm vitia quædam, vt Satyricus monet, cum prima sint barba resecanda.

SERMO INANIS.

INanem verò sermonem ostendere volẽtes, Mercurium eundem iuniori specie ac prorsus impubi cùm effinxissent, attracta illi pudenda vel desidentia faciebant: in his enim qui nondum ex ephebis excessissent, infœcundam & imperB fectam esse orationem animaduerterant, vtpote quòd ætas illa ad prudentiam nondum esset idonea. Huiusmodi verò signum vidi Neapoli in magnificentissimis Mactaleonum ædibus.

PROVENTVS.

IAm & Priapi simulachra in hortis statui ab antiquis solita, ne multum in his immoremur, prouentus qui deposceretur significatum habebant. Ea verò de causa fieri consuesse ait Varro, quòd horti omnes in tutela sunt Veneris, quę totius est generationis Dea.

CONTINENTIA.

FRænum libidinibus atque nequitiæ impositũ & imponendum esse, admonere cùm vellent Ægyptij sacerdotes, genitale viri manu cohibitum atque coercitũ pingebãt, quippe hominis cõtinentiã eo gestu describentes. In appendicibus vtique ad Virgilianũ opus adiectis, cuiuscunque illi fuerint ioci, sapienter quidem cõpedibus VeneC rem cõstringendam inuenies, quantumque natis creandis seruiat adeundã, vt corruptũ ibi locum ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus: ita enim apud eum legas:

Vina sitim sedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines transiliisse nocet.

Approbesque interim eorũ fortitudinem, qui potius excastrari voluerint, quàm illicito coitu contaminari: cuius facti fidem apud Cyprianũ & Origenem quærito. Præcipuum autem illud in Christianorũ institutis præceptum ponit Eusebius, γαστρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα κρατεῖν, ventrẽ quippe, quæque sub ventre sunt, coercẽda. Sanè Anacharsis Scytha cõuiuio acceptus apud Solonẽ, ita mox decubuit cõpositus, vt vna manu pudẽda, altera verò os obsignaret, palma ad id appressa, daturus quippe per huiusmodi gestum cõtinentiæ atque silentij monimẽta. Eã verò toto vitæ tempore cõtinentiã à delicijs omnib. alienã secutus est Anacharsis, quare statuis eius inscriptum erat, ΓΛΩΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ, ΑΙΔΟΙΩΝ ΚΡΑΤΕΙΝ. quippe, linguã, ventrem, mentulam cõpesce. Nam ille nimirũ ante omnes probus est, qui tribus his egregiè sibi tẽperarit. Neque verò paruã huius cõtinen-

tiæ laudem meruisse videtur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cùm puella, D noctis bona parte peracta, deducta esset, vt cũ eo dormiret, quærenti regi tarditatis causam, respondit illa, expectasse se donec maritus cubitum iret: cõmotus Alexander ministros acriter obiurgauit, reducite, inquiẽs, hanc: parũ enĩ absfuit quin vestra culpa factus fuerim adulter. Quin & captiuas Darij puellas quanta integritate seruauerit, ignorat nemo. Exẽpla hæc adolescens, ætate seruidus, delicijs affluens, adulatoribus vndiq; circũseptus, spontè præstitit, vt nos qui monitis dubio procul sanctioribus eruditi sumus, aliquando cogeret erubescere.

VENVS VERECVNDA.

NOn defuisse verò vnquã qui verecundiã adamarẽt, tot Veneris simulachra in antrũ ãbdita, de quibus alibi meminimus, indicio esse possunt. Adhęc iuxta Mantineã Nigræ Veneris sacellũ apud Meliastas fuit, ad verecundiã quippe, qua præditum esse debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimùm & in propatulo, homines verò & clàm & plurimũ noctu liberis dare operam solent. Simulachri huius meminit Pausanias lib. VIII.

EXTINCTA LIBIDO. E

APud Ægyptios genitalia à Titanibus desecta, & in fluuiũ demersa comperias, quòd libidinis ardorem extinctũ, aut extinguendũ esse, mystico eo sacro intelligendũ. Græci Herûs & Leandri fabulam cõmenti sunt, vt extincto lucernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoq; concupiscentię ardorem extingui significarent, atq; ita tam marem quàm fœminam gelida senectutis procella exagitatos in aquas immergi, ac deniq; suffocari. In sacris nostrorum literis sententia huic fabulæ non absimilis de flore amygdalæ, de locusta & cappari habetur, quam loco suo satis explicauimus. Necq; tamẽ illud cõtemnendum, quòd Græci extinctos cõpressosq; nequitiæ stimulos à viro forti, hoc est, virtute prædito, indicare volentes, Anteum illum suum Terræ filium ab Hercule collisum fingunt: nihil enim aliud est Anteum à terra procul sublatum enecare, quàm à libidinoso tactu manus & mentem procul amouere.

COELESTE RERVM OMNIVM PROMPTVARIVM.

PAnos vrbs in Ægypto fuit, in qua huius etiam dei colossus visebatur ingui- F ne procaciter extento, qui flagellum in Lunam à dextra eius sitam attolleret. Pana enim illi ad Lunæ simulachrum addere voluerunt, quòd omnia mortalium vsui necessaria putarent à Luna suppeditari. Sed quid hoc sibi vellet argumentum, facilius ex Cabalisticæ disciplinæ significationibus eruemus. Aiunt enim eius mysterij sapientes, omnem siderum vim, quæ rerum procreationi cõparata sit, in lunare prius corpus insundi, tanquam in penum aliquã promptuariam, mox illam pro rei vniuscuiusq; materia formã vnicuiq; suam fideliter erogare: idq; sibi velle videtur in Panos manu flagellum, quasi accepta eo gestu doceat expendere.

SOL.

IN Sudæ collectaneis legas Priapi simulachrũ, quẽ Horũ Ægyptij esse dicunt, læua penem arrectum continere, dextera sceptrum disco & pennis insignitũ, quę omnia Solis vim ostentẽt: ex genitali siquidem obscœnius attrectato significari aiunt, quę abdita sunt in visceribus terræ semina, vi solis erumpere: per sceptrũ verò imperiũ, quod in cœlestibus & terrestribus gerit, cuiusq; opera & terra & mari patefacta sese mortalibus exhibuere, vsusq; & cõmoditates rerũ omnium

A nium subministrarunt. Discus orbem quo circunfertur indicat: pennæ verò velocitatem, totius cœli ambitu quatuor & viginti horarum spacio cotidie decurso. Sic illis philosophatum est temporibus, vt rem tam seriam, et omni modestia & verecundia tractandam, ad nequitiæ turpitudinisq; imaginationes traherēt. Sic Iudæi quoq; Beelphegori nonnunquam initiati sunt, ignominiæ quippe simulachro, quem Priapum Latini vocant, Moabitarum de more ferentes sacra, grauissima contra se numinis omnipotentis iracundia concitata. Sic Athenarū eruditio arcanaq; mysteria vniuersum orbem elusere. Atq; huc demùm in Eleusinæ Cereris sacris tormentum illud cæremoniarum, ad occlusas portas diuturnior mora, linguæ obsignatio, & tot habituum & ornatuū, quot Apuleius enumerat, varietas tendebat, vt posteaquam per quinquennium anxij anhelabundiq; magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuspiam diuinæ maiestatem quandam, diceret Tertullianus, se visuros concepissent, sub naturæ significatione simulachrum virilis membri tot fascijs, tot integumentis tandiu coopertum, reuelatum tandem intuerentur, quodq; quotidie ad naturę requisi-
B ta non semel tangere cogerentur, vidisse se pictum aut sculptum, sub religiosissimi iusiurandi prohibitione profiteri vetarentur. quodq; longè magis ignominiosum est, huc philosophi, huc principes, huc ipsi Romanarum rerum domini Augusti, leuitate nescio qua pellecti perhibentur.

DE VMBILICO.

QVoniam verò vmbilicus quædam communia habet cum genitalibus, exigit locus ipse, vt quæ partis eius significata sunt, explicentur.

PATRIA.

VMbilici significata alij alio modo acceperūt: sunt enim qui Iouem, sunt qui mediū, sunt qui finem per simulachrū eius intelligāt. Iouem quidem ex vmbilico significare videas apud Curtiū lib. IIII, cuius effigies smaragdo & gemmis alijs coagmētata erat. Et hoc idem indicat numus quem apud clariss. patritium Venetum Stephanum Tepolum vidi, cuius inscriptio est, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiusmodi species habetur. Medium ve-
C rò, vt qui dixit Delon orbis vmbilicum. Finem Martialis, cùm scripsit:

Iam peruenimus vsq; ad vmbilicum.

Sed eo loco intelligendus est voluminis terminus, qui cùm volumē explicatur, in fine omnino est: cùm verò idem obuoluitur in spiram collectum, medium tenet locum. Sed enim Onirocritæ per vmbilicum dubio procul patriam intelligunt, vnde scilicet educationis auspicia suscipiuntur: & per ea quæ vmbilico accidant in somnijs videri visa, de patria vaticinari solent.

MEDIVM.

VIdetur verò patria vnicuiq; homini orbis medium esse, cùm ab eo loco, vbi quisq; lucem auspicatus est, & terrarum situm, & mundi spatia metiri incipiat, et quoquo versum iter arripuerit, patriam semper quasi centrū statuat. Sed apertissimè Cicero vmbilicū pro medio poni ostendit in Verrē actione VI. Et raptam esse Liberā, quā eandem Proserpinā vocāt, ex Ennensiū nemore, qui locus, quòd in media est insula situs, vmbilicus Siciliæ nominat. In homine quoq; vmbilicus medio totius corporis loco cōstituitur, siue circulū circunduxeris lacertis manibusq; exporrectis, siue ad quadræ figuram factum eum imagineris. quanq; de medio hominis diuersa est & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim

inguen in homine masculino medium agnoscit, vmbilicũ ille. Apud Martialem D medios lambere comperias, quod ad Varronis sententiã accedit: nam fœminæ inguen esse medium, idem quoq; Vitruuius confitetur.

F I N I S.

CVm autem & finem significet vmbilicus, ostendendum quid vmbilicus in libro sit, de libro enim loquitur Martialis, cùm se peruenisse dicit ad vmbilicum vsq;, vti paulo antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij vmbilicos esse putant, desensacula ea ænea quibus librorum anguli ornãtur simul & muniuntur: quandoquidem cornua etiã eodem errore vocari crediderint à poëtis, præcipuè verò bullam in libri medio affixã. Alij signa esse quędam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere soliti essent: ideoq; Porphyrionem citant, qui ad vmbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium:

Deus deus nam me vetat

Inceptum celeres promissum carmen iambos

Ad vmbilicum ducere. Alij clauos ad similitudinem bullæ, qui pro ornamento affigi soleant tabulis quibus libri cõglutinantur, intelligunt. Alij, vt ex errore E vno in aliũ trahantur, rati se apertè rem indicasse, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: Sed tum ita solet narrare Scæuola, conchas cos & vmbilicos ad Caietam & Lucrinum legere cõsuesse: ibi per vmbilicos, lapillos intelligunt lotos & politos, ita enim scriptis prodidere, cùm hæ buccinorũ quorundam testulæ sint, quæ turbinatim cõuoluuntur, in fastigiũ acuminatæ vmbilici forma, qui ex lapide olim fieri consueuit, ad vmbilici nostri similitudinem. Vt verò & Martialem & Horatiũ idem dicentes, neq; non Catullum & Ouidium etiam intelligamus, qui vmbilicũ hunc eodem omnes significato posuere, sciendum libros olim fieri solitos ductu plurimùm perpetuo, vna quippe pagina, nõ vt nos illis dissectis, & in quaterniones quos dicimus consertis: & quia complicabantur ad instar spiræ conuoluti, inde volumina dicta sunt à voluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergò paruus admodũ bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupresso've, vel ex ebeno, vel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modum, quà membrana præcisa erat, hunc vmbilicũ appellabant, cuius quidẽ capita vo F lumine complicato hinc & inde prostarent: solebantq; ea ex argento, vel auro, vel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri: atq; ea sunt quæ cornua nõnulli vocitarunt, vt Ouidius ad librum Epistola Tristium prima:

Candida, nec nigra cornua fronte geras,

hoc est, neq; ebore, neq; argento, aut nitida vlla gemma vmbilici præmuniãtur, cuius facies atrata luctum præ se ferat. Martialis XI.

Explicitum nobis vsq; ad sua cornua librum.

Sic apud eundem, vti superius dictum, quod & apud Horatium, vmbilicus pro fine ponitur: quia principiũ libri est vbi à titulo incipit explicari: finis, vbi tota reuoluta pagina peruentum est ad vmbilicũ. Huius ego generis volumina multa vidi, caq; vetustissima, alia ex membranis, alia ex Nilotica papyro, alia Grecis, alia Hebraicis, alia etiam Arabicis literis perscripta. Non præteribo papyracea illa monumenta, quæ in arcis Æliæ thesauris Romæ asseruantur, in quibus archetypa est Constantini Imperatoris donatio, papyraceum esse textum, glutine quodam delibutum, mox aut aprina sana, vel vitro exæquatum ac perpolitum, vt & scripturæ patiens fuerit, neq; vlla calamũ asperitate offenderit, miro quippe læuore complanatum.

CASTI-

A CASTIMONIA E' CONCVPISCENTIA.

EXcisus vmbilicus apud Diuinarum literarum interpretes castimoniam significat: eo enim modo quo præcisum præputium circuncisionis illius est signum qua libidinem atq; nequitiam à corde resecare debemus, ita in fœminis vmbilici amputatio castimoniam indicat: virtus enim eius in vmbilico est. Hinc de profanatis prostitutisq; Hierosolymis Ezechiel ita lamentatur: In qua die nata es, non est excisus vmbilicus tuus, vuluæ igitur matris adhæresit: hoc est, nihil quicquam anima ab originatione separatur, sed patriæ coalita est, & applicita mollitudini, vt minimè mox mirum sit eam, quæ omnia subsequuntur, turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, virtus eius est in vmbilico, sub vmbilico ventris legere videtur Eucherius, vt per hoc fœminæ significet genitalia, sicut in viro lumbos dicimus. Nam vmbilicus dubio procul est concupiscentię signum.

DE VENTRE.

B NAm Venter quoq; sua continet hieroglyphica, eaq; ab vmbilico, de quo nunc dicebamus, non admodum aliena: quare nusquā de eo quàm post vmbilicum, possumus commodius meminisse.

PRINCIPIVM.

ABsolutū perfectumq; opus significat, vti diximus, vmbilicus. Contrà venter, in sacris præcipuè literis, nunc principij, nūc originis indicium est, cum scilicet quis vel à natiuitate, vel ab eo quo sapere cœpit tempore, factum inceptum've aliquid ostendere voluerit, ex vtero, ventre've dicet. Ita Iobes: Si non ex ventre matris meæ dux illis fui: de misericordia loquens, qua pauperes ab ætatis initio prosequi cœpisset.

MARE.

IN Serapidis descriptione figuráve, de qua plenius alibi, γαστὴρ ἡ θάλασσα legitur: venter quippe mare est. &, vti superius notauimus, Hippocrates decumbentem quempiam, qui mare conturbatum in somnijs sibi sit videre visus, morbo C eum ventris tentari conijcit, similitudine puto à mari sumpta, quòd veluti flumina fontesq; omnes in se recipit, ita venter omnia consumat.

INSATIABILITAS.

VNde poëtæ ventrē pro ganea, & insatiabilitate, voratione'q; parasitica ponunt, vt apud Horatium Epistolis:

Quicquid quæsierat ventri donabat auaro. Sed ibi apertius:

Scilicet vt ventres lamna candente nepotum

Diceret vrendos. Epimenidis in Cretenses obiurgationem Paulus Apostolus repetit, qui γαστέρας ἀργὺς, ventres quippe ignauos eos appellat. Versus verò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι, κακὰ κίρδα, γαστέρες ἀργοί·

Semper mendaces Cretes, cōmercia pessima, ventres ignaui. Iam &, Viuite ventres, Lucilius dixit. Et quod apud Terentium legitur, Pugnos in ventrem ingere, Donatus de toto parasito ventrem intelligi posse dicit. Apud Sudam, & in alijs prouerbiorum collectaneis parasiti cuiusdam responsum habetur, qui ventris opprobrium obiectum sibi ita refellit, vt probrum id omnium pulcherrimū existimare se dicat: præstare enim eo ventrem alijs rebus, quòd plenus, leuis agilisq; sit, atq; strenuus: inanis verò, grauis, & invtilis. De adipali sanè lautitia ga-

neάq; verbum apud Græcos γαςρίζωθαι. In Diuinis literis Psal. X V I, impletum D ventrem legas, pro insatiabilitate atq; ingluuie. Quicq; gulæ & nequitiæ imperandum præcipit philosophus, ventri, vti superius dictum, temperādum, & his quæ sub ventre sunt, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres eximere, & in Sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atq; ita vel expiarēt, veluti de impulsore pœnas sumere viderentur. Verùm hæc pleriq; dictu quidem speciosa dicant, non tamen imitanda sibi proponent, lepidumq; orationis Catonianæ principium in dissuadenda lege agraria ita exordientis obijcient: Arduum esse ad ventrem verba facere, qui careat auribus: nam & in hanc sententiam Græcum est prouerbium, γαςὴρ ὀυκ ἔχει ὦτα.

HVMANA DELICTA.

SAnè ventres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra castra exportandi, apto admodū hieroglyphico, reatus, maculas quippe nostras indicant: quia Fimus in Diuinis literis pro delictis accipitur: ea verò vel corrigi possunt, atq; ideo elui: vel expiabilia sunt, eáq; procul deportanda, ne contagione vlla pars, quæ syncera est, contaminetur. Qui verò Deo venter in Diuinis literis attribui- E tur, secretam substantiȩ eius originem indicat: vnde illud Psalmo, Ex vtero ante lucem genui te. Significat alibi iudicia eius incomprehensibilia, diceret Eucherius, quæ rimari nulli datū est, de quo Iobes: De cuius vtero egressa est glacies? & gelu de cœlo quis genuit? Idem Eucherius, qđ apud Abacuntalegitur, Venter meus turbatus est in me, ita interpretatur, vt per ventrem hieroglyphicè rationis vas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiam, vbi, Ventrem meū doleo, pro mente accipit. Quòd autem de spirituali, nō de corporeo loqueretur, indicium est quod sequitur, Sensus cordis mei conturbati sunt. Manifestè autem Euangelio: Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Contrà verò de ventriloquis inuenias in ijsdem Diuinis literis: nam vbi Leuitico legitur, Ne declines ad magos, L X X reddiderunt, Ne sequimini ventriloquos: per hos Theologi falsos Prophetas intelligunt, qui Deum professi, à Deo aliena quæq; docent, falsasq; doctrinas & prophetias comminiscuntur, cōtra quos dixerit Ezechiel: Væ prophetis insipientibus, qui spiritum non diuinum, sed suū sequūtur. Maxima est enim omnino, inquit Hesychius, diabolici erroris & frau F dis species, ventriloquorum inuentum, & quæ multa super hoc exequitur.

DE PELLE.

TRahit ad se venter pellem, quadā propémodum similitudine, qua super in Diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiusmodi sunt hæc:

VEXATIO.

PElles hieroglyphicè in Sacris literis vexationes sunt, quæ hominem ad mortem vsq; commacerant, imbecillumq; reddunt: distractæ enim illæ in vsus varios, in vasa, in opera multa, patiendo probatæ laudem à Domino consequuntur. Nam, vt Paulus ait, afflictio patientiam generat, patientia probationem, probatio spem, spes virtutis firmamentum, & inconcussam in operibus bonis stabilitatem.

MORS.

SVnt qui locum ex Genesi, Et fecit eis tunicas pelliceas, eo interpretentur hieroglyphico, vt mortalitate conuestitos esse eos intelligi velint. Nam cutis omnino eos indicat, qui solis exterioribus intenti, interius emarcescunt. Apud Plutar-

A Plutarchum lib. de Iside & Osiride, tympanum humanam sapit naturam, atque ideo mortalitatis hieroglyphicum est. Conficitur verò tympanum ex pelle plano, latoque circulo circumducta.

SCORTA.

INuenies & pro meretrice pelles positas Leuitici XV, Vestem & pellem quam habuerit, lauabit aqua. quem locum citat Hierosolymitanus Hesychius, sententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices scorta dicūtur, à scorteis pellibus, quibus pro strato vtebantur. Idem pellem pro diuitijs poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRA, VEL BELLICVS APPARATVS.

ALio significato pellis pro tentorio & castris ipsis ponitur, propterea quòd vetusti moris fuit, tentoria ex consutis pellibus cōfigere. In Abacuntis cantico: Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian: hoc est, Madianitarum castra vertentur in fugam & dissipabuntur.

B PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM FERRARIENSEM, DE IIS QVÆ PER MANVS ET PEDES SIGNIFICANTVR, EX SACRIS Ægyptiorum literis.

SVmma quidem ingenij amœnitas tui, raraque admodum eruditio, iudiciumque in omni disciplinarum genere exactissimū acerrimumque, quibus te præditum superioribus diebus animaduerti, cùm apud Cælium Calcagninū cœnaremus, effecere vt doctissimæ illius cœnæ nunquam immemor sim euasurus. Sed quoniam parum est gratum animi affectum in corde tacitum fouere, nisi vbi facultas datur, eum palàm feceris & in propatulum exposueris, cùm nihil mihi commodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat, quàm earum rerum commentarium, de quibus plurimus ea cœna sermo fuit, id quamprimùm ad te curaui transmittendū: ibi enim tu per abditissima philosophorum arcana medicorumque sapientiam ingressus, nihil obscurū reliquisti, quod super pulsu, venis & arterijs quæri posset: quamque necessarium esset, medici non modo cor, verùm C etiam manus ipsas eruditas esse, manifestissimè docuisti: frustra enim esse mentis disciplinam, & scientiam, nisi eam manus opere facto comprobaret. Cumque medicamina plurima, quæ manibus tuis ipsemet confeceras, recensuisses, opportunè Vincentius Caprilus conuiua noster lepidissimus acclamauit, Manardum te denique esse à manuum ardore diuinitùs appellatum: itaque tunc manum Cælius, & alij, qui accumbebant omnes, suis quisque laudationibus in cœlum extulere. Ego verò aliam ingressus semitam, nihil à re, quæ præ manibus erat, abscedens, eadem hæc, quæ nunc descripta ad te legenda misi, ad verbum propèmodum manu super declamaui: quæ quidem si legenti tantum placuerint, quantum audienti probare videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdidisse, sperans scilicet inde aliquid futurum, quod initam hanc ex literis amicitiam apud posteros faciat testatissimā. Neque tu illa supprimes, si rectè diligentiam tuam perpendi, quæ ad humani generis vtilitatem paucissimis antea cognita retulisti. Facit hoc idem Cælius noster, qui quotidie aliquid de Musarum penetralibus eruit, & in promiscuū vsum exponit, inde perpetuam sibi laudem, & amicum nomen comparaturus. Nostra verò hæc qualiacunque sint, si non vtilia, vti vestratia, certè aliqua ex parte spero fore delectabilia. Tu igitur quod auribus libenter haurire visus es, oculis nunc & mente perfruere.

DE MANV.

D

QVę fuerint manu super hieroglyphica apud Ægyptios significata, quiq́ue honos ei habitus ab eius nationis sacerdotibus, Manarde mi, dicebamus: ea nunc in hunc modum, vti dicta fuerant, repetemus.

OPVS.

MAnus apud Ægyptios sacerdotes operis in primis hieroglyphicum fuit, eaq́ue picta sculpta'ue, hominē ædificationis studiosum significabat, quippe qua in operibus faciundis plurimùm vtimur, cuiusq́ue beneficio rerū artificia constant, & conceptæ in animo excogitationum imagines oculis subijciuntur. Vt verò ait Hippocrates, in vnaquaq́ue arte manus vnusquisq́ue ad opus, quod facere destinarit, accommodat: natura enim, vt ait Cic. dedit homini manus multarum artium ministras. Artemidorus coniector artes ex manu significari ea de causa dicit, quòd earum opera artes exerceātur. Iam & oblatę in somnijs manus si pulchræ formosæq́ue sint, felicem rerū agendarū successum indicant, & ijs præcipuè, qui manibus opus faciūt, vt idem tradit Artemidorus. Et Pindaricū illud Olympijs celebratur ode IIII, χερσὶ δὲ καὶ ἦτορ ἴσον. vbi per manus opera, per cor E audaciā intelligendā interpres Triclinius obseruat. In sacris quoq́ue nostrę pietatis libris, manus operis hieroglyphicum habentur, eo præsertim loco vbi Deus Moysi mādat, vt serpētis caudā apprehēdat manu. Actionē hîc per manū significari tradit Philo: siquidē nullo fieri modo potest, vt voluptates, quas per serpentē significari alio cōmentario diximus, coërceri, opprimi'ue valeāt, nisi prius manus, hoc est, synceros animi affectus, vtpote rectorū operum ministros expediamus, & in omne pietatis ministeriū promptissimas habeamus, atq́ue ita demū arreptus intrepidè serpens virga fiat, hoc est, voluptas in disciplinā, quę per virgā figuratur, vt in Caduceo declaratū est, quamprimùm abeat, atq́ue ita absolutā veritatis cognitionē partim intelligēdo, partim experiūdo, cōsequatur. Apertius verò manus opus est eo loco, Exod. XIIII, Et viderūt Ægyptios mortuos super littus maris, & manū magnā quā exercuerat Dominus cōtra eos. Huiusmodi significationem etiam Græci veteres admisere. Nā Lacedæmonij sic inuocandos deos existimabāt, vt manū etiā admoueremus, nostrā scilicet operā addentes: neq́ue enim eos aliter exaudire. In quā sententiā Salustianus Cato: Nō votis, F neq́ue supplicijs muliebribus auxilia deorū parantur: vigilādo, agēdo, bene cōsulendo, prosperè omnia cedūt: vbi socordiæ te & ignauiæ tradideris, nequicquā deos implores, irati infestiq́ue sunt. Sed vt ad nostra redeamus, Psal. LXXVIII, Deum exquisiui manibus meis nocte corā eo: quamvis apud eos qui Hebræos sequuntur, nulla hìc de manibus mentio. Verùm alij exponunt, manibus, id est, bonis operibus, quæ tamē nocte, hoc est, occultè, & in Dei tantùm cōspectu fierent. Nam & Assertor, Nesciat, inquit, lęua, quid dextera agat tua. Dum attollit Moyses manus suas, vincitur Amaleches: hoc est, vt interpretatur Adamātius, opera & actus sustollit ad Deū, nō humi iacēs, obrepēsq́ue reptiliū instar terrę applicitus, sed ad Deū porrectos, inq́ue cœlum surrectos. Quodq́ue Leuitico præcipitur, Manus eius offerāt hostiā Domino, Theologi per manus opera interpretantur. κατ' ἐξοχὴν verò quandā, manus Dei pro ipso accipitur Filio, per quem facta sunt omnia, vt Eucherius & alij plerique interpretanť illud Esaiæ: Omnia hæc manus mea fecit. Sed longè manifestius alibi vates idem clamat: Brachiū Domini cui reuelatū est? vbi Theologi, vt apud Hesychiū est, Filiū dubio procul intelligi debere profitentur, Patri scilicet ὁμοούσιον. quod ne cui ambiguū relinqueretur,

labores

A labores eius pro nobis susceptos statim subijcit, vir extra omniũ aleam diuinissimus: ait enim: Labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, ipse aũt vulneratus est propter iniquitates nostras, afflictusq; est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Psalmo sanè LXX, Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est. Theologi subiectam antiquitùs interpretationem huic versui memorãt, potentiam tuam, & iustitiã tuam, id esse brachium. Vbi verò hostiæ salutaris brachiũ dextrũ separari, dariq; muneri sacerdoti pręceptũ est, Cyrillus, vel Adamantius potius, per huiusmodi brachiũ à vulgo separatũ significari ait, pontificẽ debere dextera quæq;, hoc est, proba & honesta facere, vt qui tanquã lampas illucescit in atrio, exemplo reliquis esse posit, nõ opinione tantùm, verùm etiã operibus, quam quisq; viam ad virtutem & pietatem ingrediatur: cõtrà verò sinistra, hoc est, praua & turpia non attingat, vitaq; sit omnino integra & inculpabili.

INNOCENTIA.

EVthymius vbi de manuũ puritate sermo fit in diuinis literis, per manus actiones operationesq; inquit significari, eò quòd per eas opera fieri soleant. Earũ autem puritas dubio procul insontẽ ostendit: vnde etiã abluendarũ manuum gestus innocentiæ signũ est, quasi illas non contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando cõtestari volebant se alicuius innoxios esse sceleris, neque impuris se facinoribus immiscuisse, assensum've præbuisse, in multitudinis conspectu manus abluebant, vt scilicet ex illa manuum munditia animæ identidem puritatem indicarent. Inde Deut. cap. XXI. vbi cadauer in agro cæsum quis repererit ignorato cædis autore, seniores ciuitatis quæ loco ita polluto proxima fuerit, accersiri iubentur, & in deserta sterilíq; conualle vitula facere, super quam lauent manus, vt ita expientur & ipsi & ciuitas, populusq; omnis absoluatur. Sic circundaturum se altare Domini Psalmographus vates profitetur, cùm vnà cum innocẽtibus manus suas abluerit. Et Pi C latus cùm iniquæ sententiæ crimen in Hebræos reijceret, innocentiã suã attestaturus, manus publicè lauit. Datas aũt homini manus ideo ait Athanasius, vt ad rerũ necessariarũ vsum inseruiãt, & ad preces Deo porrigendas attollãtur: atq; vti palàm est, manus est quæ cibũ & alimenta omnia legit, condit, instruit, & ori admouet: manus est, quæ præclara facinora in pugnæ vel discriminũ cõflictu facit: ab ea est scribẽdi cõmoditas & elegãtia, quã Propheta honestauit, de Deo dicens, Calamus scribæ velociter scribẽtis, quo scilicet diuinę vocis oracula exprimuntur. Manus sacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, sacramẽta cœlestia nobis subministrat, & mysteria reliqua ritè perficit & operat: eam dignatus est Dei filius cõmendare, cùm dixit: Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me. Manus deniq; est, quæ omnia cõfecit, omnipotẽtis Dei testimonio, per prophetã dicẽtis: Nónne manus mea fecit hæc? Manus est totius corporis propugnaculũ: quæ dum illud totũ oberrat, totũ defendit, totũ comit, totũ vestit, totum ornat, vniuersę eius molis dominã se re ipsa profitetur.

AVTORITAS.

HInc manus autoritatemq; & potestatẽ signatissimè indicat, vt in sacris pietatis nostræ canimus, in manu Dei esse omnium potestates, & iura regnorũ

omniũ. quo significato dictũ à Psalmographo, Exaltetur manus tua, vt Theologi D sunt interpretati. Iam apud Hieremiã: Sicut lutũ in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israel: de summa Dei potentia. Et illud minimè dissimulandũ, quod poëta Cæcilius ait: Deũ quis nõ summũ putet, cui in manu sit quẽ esse dementẽ velit, quem sapere, quem insanire, quem in morbũ inijci, quẽ contrà amari, quẽ auersari, quem expeti? Sic ad Terentiã Cic. Verùm hęc nõ sunt in nostra manu. Et aruspices, nulla quamvis sanctiore imbuti disciplina, cùm prãdenti Vespasia no humana manus triclinio illata fuisset, & subter mensam subiecta, præsagium fuisse respondere, rerum potestatẽ ad Vespasianũ aliquãdo peruenturã. In Dei verò manu esse omnes fines terræ, sacra piorum vatum oracula testãtur, qui fieri posset admirantium, vt aqua longè altior terra, ita suspenderetur, ne continentem omnem obrueret, quoquo versum circunfusa. Tametsi non defuerunt antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc cõmentarentur. Ptolemæus quippe Almagesto, triginta se nescio quas stellas Arctico polo affixas deprẽdisse profitetur, quę cùm siccæ frigidęq́ naturæ sint, vi sua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illę micant, vt sibi natura similem, & temperatura quadã à Saturni sidere E copulatam excitant, & suspensam teneant. Alij Magneti hoc attribuũt, quo lapide tota illa pars, quæ ad Arcticum versa est, incrustata quodãmodo cõperitur: tantamq́ illi vim dum se ad polum erigit esse dicũt, vt vniuersum terræ corpus eodẽ trahat, atq́ ita bonam eius partẽ vndis extare faciat. Alij alias atq́ alias super hoc rationes cõminiscũtur, cõcauitates subterraneas, oualem figurã, protuberationes, & cõmenta alia ingeniose magis quàm verè excogitata, quæ omnia si suscepti operis ratio pateretur, facilè refelli possent, vtpote quæ tam validissimis naturæ rationibus, quàm hodiernæ nauigationis exploratione, falsa deprehenduntur. Sed hęc illi viderint. Basilius Magnus totum hoc ad architecti summi Dei sapientiã refert, admirationemq́ omnem dirigere nos ad eius prouidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam Prophetã ipse rerum opifex clamat: Vos igitur non timebitis me, qui posui arenã terminum maris? quasi nulla alia in re magis potentiam viresq́ suas ostentarit. Ille enim cùm abyssos circumuallaret, legem imposuit aquis, ne datos transiliant fines, signatisq́ terminis coerceantur.

IGNAVIA.

F

EXpedita autẽ manus, & in propatulum prolata, ita opus, autoritatem, atq́ potestatẽ indicabat: contrà verò, nihili hominem, ignauum & ocio desidiaq́ torpescentem significare si vellent, manus eius in sinum consertas effingebant: qui porrò status ignauissimi nebulonis est, cùm præsertim Anaxagoras ideo sapientissimũ omniũ animantiũ videri hominem dixerit, quia manibus instructus foret. Quod dictũ Plutarchus in Moralib. repetit, neq́ dissimulat Aristoteles.

FVRACITAS.

APud autores aliquot inuenias læuã manum pro furacitate positã. Nam Plautus, Persa, vbi Sophoclidisca lena Pechnij pueri manũ de-

poscceret,

A posceret, atque ille dexterã porrexisset, respondit ea: Vbi illa altera est furtifica læua? Ita & Catullianum illud intelligitur de Marrucino, qui manu sinistra nõ bene vtebatur, sed in ioco atque vino tollebat lintea negligentiorum.

PLAVSVS.

PLausum autem, lætitiæque & gratulationis signum, manibus in eum gestum figuratis vt sese complodere viderentur, significare, theatra Romana, et poëtarum pulpita sæpius ostenderũt. Id autem in Sardanapali statua, quæ Tharsi erat, exprimebãt, cũ inscriptione, quę modis omnib. lasciuiendũ esse cõmoneret.

IMPEDIMENTVM.

COmplicatas verò manus digitis pectinatim insertis, adeò vetus illa religio impedimenti signum esse credidit, vt parturientiũ nixibus obstare, ne partum edere possent, quandiu manus eo gestu tenerentur, perdita admodum superstitione persuasum habuerint.

LIBERTAS.

B QVemadmodũ verò per manus ita complexas impedimentũ significabãt, sic per eas explicatas libertatem innuebant. Numus est Tib. Claudij Cæs. in quo videre est sigillum, quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè potest discapedinatã exporrigit, cum inscriptione, LIBERTAS AVGVSTA. quamvis verò pileus per se sit libertatis signũ, manus ea tamen ita passa significatũ adauget. Sed enim vt de parturiẽtiũ fascinatione per implexas manus dicebamus, ita contrarium est in numo Iuliæ Piæ, vbi partus felicitas explicatur, in quo Venus læua hastæ innititur, dexteram expansam ostendit, cum inscriptione, VENVS GENETRIX. Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium, se ducere asseuerabant, maximè verò gens Iulia.

VENVS GENETRIX.

QVæ quidẽ cõdente & dicãte Iulio Cæsare, templũ erexit Veneri Genetrici, cuius rei Plinius, Tranquillus & alij meminere. Legimus & Cæsaris tesseram fuisse, Venus Genetrix: vt Syllæ, Apollo Delphicus: Marij, Lardeus. Obseruandũ autem in numo scriptum esse GENE-C TRIX per E media syllaba, prout veteres grammatici scribendum monent, cùm tamen genitor per I notandum agnoscant.

LIBERALITAS.

ESt & illud frequentissimo latinitatis vsu dictitatũ, Manus remittere, liberalitatis et donationis significato, quo loquendi modo lusores præcipuè vtunt: nam remittere manus, est cõdonare collusori iactum, quem sua ipse manu damnosum fecisset, debueritque ob id numos exsoluere. Hinc legere est in epistola Octauiani Augusti ad Tiberiũ: Ego perdidi viginti millia numûm, sed cùm effuse in lusu liberalis fuissem, vt soleo plerunque: nam si quas manus remisi, cuique exegissem, aut retinuissem quod cuique donaui, vicissem vel quinquaginta millia: sed hoc malo, benignitas enim mea me ad cœlestem gloriã effert. Præcipuè verò dextrã liberalitatis & erogationis indiciũ esse voluerunt, vtpote quæ, vti prompta est, & ad capiendũ expeditissima, ita & ad porrigendũ erogandumque vsitatissima. Vnde Græci δῶρον illud suũ mensuræ de manu sumptæ vocabulũ, de quo alibi locus suus, deductũ volunt, quòd scilicet inde dona porrigant. Sed quoniã tã liberalitatis quàm libertatis significatũ in dextera

tera ponunt, huiusmodi disciplinam longè melius sacræ nostrorum literæ prodiderunt: veteres enim Theologi qui diuinorum nominum significata perscrutantur, eam inesse vim in Dei dextera intellexere, vnde pulchra, grata, lætaque omnia prouenirent, proprioque nomine Michaelem vocari. at Græcorũ Theologia Michaelis vim in Deo eam esse dicunt, quam Mathematici Veneri dedicarunt. Psal. decimo supra centesimũ iubetur Christus sedere à dextera Dei patris, vbi Theologi per sessum requiem, & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriam, & honore parem intelligũt: per Dei verò dexterã effusissimã eius benignitatem interpretantur. Læuam demũ Aramei eam in Deo vim esse dicunt, vnde fortia, dura, & castigantia procedãt: idque numinis Gabrielem appellatum, quod Astronomi ex Græcorum Theologia Martem esse dixerunt. D

VER. HYEMS. SOL.

Apud Græcos Latinosque poëtas pleruncque reperimus centimanũ Briareũ, centimanumque Gygẽ: quin & Homerus Solem ἑκατόγχειρα nuncupauit: quorũ significata cum hieroglyphicôn instar interpretẽtur, nõ importunum fuerit hîc explicasse. Interpretes Hesiodi, per Briareũ vernũ tempus dici tradunt, ob herbarũ, florum, & frondium copiã, quam affluẽter adeò suppeditat. per Gygem verò hyemẽ, & ipsum centimanũ, ob ea multa, quæ iamdudũ collecta cõgestaque in varios mox vsus distribuit, & negocijs quæque suis accommodat. Quòd verò & Sol centimanus Homero sit, multa & innumerabilia eius officia, quæ magis aperta cognitaque sunt, quàm recensere oporteat, effecerũt. E

OFFICIA MVTVA.

CEssit & in prouerbiũ mutui beneficij, officijque ab officio prouocati, Manus manũ scabit, ex Epicharmi Comici versiculo, quẽ in ore fuisse semp Prodico Sophistę, Socrates apud Platonẽ memorat, Axiocho. Erat verò huiusmodi:

ἁ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει, δός τι καὶ λάβε τι.

Na manus manum fricabit, Da quid, auferes quid.

Sedenim illud vulgatum magis: χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους. F

sic enim manu scripti codices habẽt, quod alij suo freti ingenio corrigere voluerunt, quæ trimetri esset ratio minus animaduertentes:

Manus manum, digiti interim digitos lauant.

OPEM FERRE.

EAdem dextera, quæ pullaria Plauto dicitur, passis digitis opis ferendæ fuit hieroglyphicum, cuiusmodi species in Opis deæ simulachro aliquot in numis obseruatur, quasi ea opem omnibus velle se ferre polliceatur. Quinetiam & nunc vulgò, & apud veteres vsurpatũ illud τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, manum admouere, quotiens operam nostrã alicui negocio adiutricẽ adijcimus. Hinc apud Maronem Palinurus ad Æneã clamat: *Da dextram misero, & tecum me tolle per vndas.* Sanè illud sumptũ à sacris, in quibus quispiã adueniens admota victimæ manu, fiat & ipse particeps sacrificij. Sed hoc frequentius apud nostros, cum infantes ab originali labe per sanctas aquas expiãtur, lustricusque eorũ dies celebrat: quicunque enim manus admouerint ad infantẽ, dum sacrũ id peragitur, paternis sese obligant officijs, & arctissima pietatis necessitudine & nato & parentibus coniunguntur, propemodumque affines fiunt. Quod verò de manibus sacrificio admotis

A motis dicebamus, quod theologi nostri interpretanť eo Leuitici loco, Quicūq; illa attigerit, sanctificabitur, id dicūt ostendere, q̄ in disputationib. quæ de Deo sunt, theologicisq; mysterijs, sufficit nobis tantumodo tāgere, queadmodū qui vult igne calefieri: nam is si interius manū immittat, pro eo quòd poterat et satis erat calefieri, cōburitur: sic qui ꝓfundius, vel altius de Deo disputare præsumit, pro eo q̄ gloriosius aliquid ostentare affectat, in blasphemiam cadit, dum diuinorum dogmatū nequit sublimitatē assequi. Ea de causa populus Israëliticus nō ascendebat in mōtem Domini, sed iuxta radices corona ducta desidebat: quod vtinā superioris seculi tēpora animaduertissent, nō eñ sanctissima hęc doctrina tot ineptorū hominū, ne ignauorū dicā, nugis atq; cœno implicata esset & cōtaminata. Sed Deo Max. gratia, qui nostra demū ætate tot autorū veterū thesauros aperuit, vt in vnaquaq; disciplina proficere volentibus, verā, facilē breuēq; viam patefacere dignatus est. Quod verò ad hāc rem facit, monet Paulus, haud facilè cuiquā manū imponendā, de ordinibus nimirū cōmunicandis, quorū vis & ratio in spiritus sancti cōtributione cōsistit, iuxta ritū, quo impositis supra ca-
B put manibus sacerdos dicit, Accipe spiritū sanctū. Id verò diligētius examinandum imperat Paulus, ne indigno, vel improbo, vel imperito talia conferantur.

F L A G E L L V M.

SIgnificat etiā flagellum manus in diuinis literis, vt apud Sophoniam: Extendam manū meam super Iudam, & super habitantes Israël, & disperdam de loco hoc reliquias Baalis. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortunijs suis loquēs, Manus Domini, inquit, tetigit me. Et illud, Tradentur in manū gladij, castigabūtur gladio significat, vtpote qui occidione occidēdi sint. Iam quod alibi legitur, Firmasti super me manum tuam, de castigatione intelligendum est.

P I E T A S.

IN Antonini numo pietas ipsa dexterā exporrigit expansam, læua donarium in subiectam aram porricit. In L. Ælij Cæsaris numo aureo, dextera sigilli eodem est gestu, lęua donū tenet, cum inscriptione, PIETAS. Quod verò dictum est in Cynocephalo, passas in cœlum manus adorationē significare, videas id in Gordiani Pij numo, in quo sigillum est passas hinc inde manus ad cœlum attollens cuius inscriptio est, PIETAS AVGVST. Et Iarbas apud Maronē dicitur

C *Multa Iouem manibus supplex orasse supinus.*

Iam & Salomō Trecensis nō ignobilis sacræ Scripturæ commentator, sacerdotes, inquit, cùm sanctum BENEDICTVM pronunciant, nomen inquam id sanctum XII. literarum, extendunt manus suas.

SVPPLEX.

APud nationes aliquot inuenias, reiectas post tergū manus, easq; connexas, supplicē hominē significare. Eam formā in huiusmodi significato peculiarem apud Assyrios fuisse tradit Ammianus, vbi lib. XVIII. Antonius ab Vrsicino agnitus in hostili acie, obiurgatorio sono vocis increpitus, proditor & nefarius appellatus, sublata tiara, quā capiti summo ferębat honoris insigne, desilijt equo, curuatisq; membris humū vultu penè contingens, cum salutauit, patronū appellans & dominū, manū post tergum cōnectens, Ignosce mihi, inquit: & quæ pro criminis depulsione subsequuntur.

CAPTIVITAS.

D

SEdenim apud Romanos huiusmodi species manuũ post terga reuinctarũ, captiuitatis nimirum indicia sunt, & Virgiliano confirmatur carmine,

Ecce manus iuuenem interea post terga reuinctum

Pastores magno ad regem clamore trahebant. & multis vbiq; terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, passim intueri licet. Ita lib. de Amicitia Cic. de eo qui litigare se simulãs blandiat, atq; ad extremũ dat manus, vinciq; se patitur, vt is qui illusus sit, plus vicisse videatur. Talem Astronomi figurare solent, vbi ostendere volunt eum ab inimicis superandum, & in eorum potestatem redigendum, qui XIII. Sagittarij gradu lucem auspicatus fuerit.

PACIFICATOR.

QVæ verò species in M. Catonis Proprætoris numo cernitur, vbi victoria est sedens, manu exporrecta, pollice summisso, quod puto victoriam consilio partam significare, vt illud, quod alibi explicatum est, Romanos sedendo vicisse, huc accommodetur. Ille porrò gestus in manu res compositas ostendit, qui habitus in statuis pacificatorum exprimi solet: vt in equestri colossea ex ære M. Aurelius, in area Lateranensis basilicæ visitur, de qua in Digitis.

E

RESTITVTOR.

IN alio IMP. SEV. ALEXANDRI AVG. numo simulachrũ est læua hastæ innixũ, dexteram porrigens, vola & digitis demissis, pollice pendente, in quo literas eas tãtùm inspexi quæ RESTITVTOR dicerẽt, reliquas discernere non potui. Verùm apertius in Gratiano numo porrigitur manus mulieri altero genuflexæ genu, cum inscriptione, REPARATIO REIPVB.

SALVTATIO.

ERat & salutationis indiciũ, dextera iuncta dextræ, quod apud Varronẽ, atq; etiã apud Callimachũ Ætijs habetur. Vnde Virgilius in candẽ sententiam Æneam inducit cum patre in Elysijs loquentem ita queri: Cur dextræ iungere dexterã non datur. In hunc sanè diem mos hic perdurat, vt hospites & peregrinos, & quoscunq; notos peregrè venientes, dexterarũ coniunctione salutemus.

ADORATIO.

NEq; verò tantũ porrectis in cœlum manibus adoratio fieri solita, sed et auersa manus ad osculum exposita, adorationis indiciũ est. Hinc illud apud Plinium, quandã esse in dextera religionẽ, quæ osculis auersa appetit. Qui adorãt, inquit Hieronymus in Ruffinũ, solent manũ deosculari. Vnde Hebræi deosculationẽ pro veneratione vsurpant: eiusmodiq; loquendi forma per totã iam Italiã, ex quo Hispanos in dominationẽ admisimus, inoleuit, cùm prius id honoris nõ nisi Pontificibus deberet. Et nõnulli Catuli somniũ de Augusto referunt, quasi Iupiter cõpluribus prætextatis tutorẽ à se poscentibus, vnũ ex eis demonstrasset, ad quem omnia desideria sua referrent, eiusq; osculũ delibatũ digitis ad os suum retulisset. Alioqui, vt in Cynocephalo dictũ, sublatæ in cœlũ manus adorationis indiciũ sunt. Apud Ciceronẽ Quæstionib. Academicis admirationis id signũ est, vbi dicit: Hortensius autẽ vehementer admirãs, quod quidẽ perpetuò Lucullo loquente fecerat, vt etiã manus sæpe tolleret: nec mirũ, nam nunq̃ arbitror contra Academiã dictũ esse subtilius. Peruulgatũ verò est Catullianũ illud in hanc sententiã: Admirans, ait, hæc manusq; tollens, Dij boni, & quæ sequunt.

F

CONSENSVS.

IN militaribus verò allocutionibus sublata manus, cõsensus et approbationis

A hieroglyphicũ eſt. Vnde totiens apud Xenophontem, ſi, quod propoſitũ eſſet, ſcitum facere ſe profiterentur, manus tollere iubebantur. Sed enim hoc ritu Hebræorũ prius inſtitutũ fuit, quod pleriſq; locis habetur: & Aaron Leuitico, tollens manum, populo bene precatus eſt. Ita nobis quoq; faciundum imperauit Paulus: Orate, inquiẽs, in omni loco attollentes puras manus. Et Tertullianus, vbi de oratione pro ſalute Imperatoris agit: Illuc ſuſcipiẽtes (ait) Chriſtiani, manibus expanſis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubeſcimus: deniq; ſine monitore, quia de pectore oramus: & quæ ſequuntur in hanc ſentẽtiam.

FOEDVS.

SEd neq; Pythagoricũ illud prætereundum, μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν, non vnicuiq; dexterã porrigendam: quippe non temerè eſſe quempiã in amicitiæ familiaritatiſq; fœdus admittendum. Citat hoc ſymbolum in hanc ſententiam Plutarchus eo commentario, quod de multorum amicitia conſcripſit: & Solonis dictum illud in primis fertur, φίλους μὴ ταχὺ κτᾶσθαι, οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: Amicos ne citò cõpares: quos autem acquiſieris, ne reijcias, contemnáſve. Mos verò adhuc B eſt noſtris præſulibus, in admittendis in clientelam amicis manũ porrigere exoſculandam, quod firmũ quaſi fœderis & conciliationis ſignum habetur. Obſerues etiã apud Amianum, rerum geſtarũ lib. I. ſuprà XX, Nebridium, qui cõtra Conſtãtium vnus omniũ iurare noluerat, metu militũ, qui ferrum in hominem ſtrinxerant, ad Iulianum profugiſſe, ſuppliciterq; oraſſe, vt timoris leuandi cauſa ei dexteram porrigeret. cui Iulianus: Eequid, ait, præcipuũ amicis ſeruabitur, ſi tu dexterã attigeris meã? Plutarchus in Catone Vticenſi morem tangit oſculandi manus Imperatoris apud Romanos: neq; id quidem omnibus, ſed paucis admodum honoris gratia conceſſum. Vnde etiam in diuinis literis legitur: Tua dextera me ſuſcepit. quod ita interpretantur Theologi: Mos eorũ eſt qui opem alicui ſint allaturi, dexterã porrigere, in qua & vis, & aptitudo, agilitaſq; magis promptuaria, quàm in læua. Et Pſal. LXIII, Tenuiſti manum dexterã meam: id eſt, optimi Aſſertoris inſtar manũ meam apprehendiſti, meq; de terra & ſeruitute Babylonica eduxiſti. Alij ſic exponunt, vt per dexteram manũ à Deo tentam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quæ benigno Deus animo ſuſceperit. In ſacrificijs demum manuum impoſitio nũc benedictionem miniſtraC bat, nunc peccatorum remiſsionem, nunc Sancti ſpiritus aduentum, nũc expiationes, quas ſolo percipimus intellectu, ait Heſychius.

FIDES.

QVia verò fides in fœderibus primũ expetitur, Numa Romanorũ Rex conſtituit, vt manus eæ quæ fidei ſacra facerent, ad digitos vſq; inuoluerentur, quod fidei tutandæ indicium eſſet, cuius præcipuè ſedem in dextera eſſe docuit: vel, vt arcana in abdito habeantur. Porrò fidem in manibus Arabes adeò colebant, vt fœdus nunquam facerent, niſi ſanguine ex vola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliſo, intinctoq; inde flocco ac lapidibus ſeptem, qui forent in hunc vſum cõparati, illitis, ſuis interim Oratal & Alilat numinibus vnicis inuocatis. Agnoſcit & Maro fidem per dexteram ſignificari, quare Dido apud eum exclamat:

En dextra, fidéſq;, Quem ſecum patrios aiunt portare penates.

Atq; hoc eſt quod Achemenidi Anchiſes

Dat dextram, atq; animum præſenti pignore firmat.

Velamen verò illud, quo fidei ſimulachrũ, vel manus ipſæ obtegerentur, album

fuisse cõstat. Vnde Maro canam fidem appellauit, vt nonnullorum est opinio: D quamvis & literatissimi viri sunt, qui canam ideo fidem à Virgilio dictam putant, quòd primum omniũ templum Fidei fuerit à Roma Æneæ filia conditum, vt in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanæ originis initio, quod futurum olim erat, præmonstrante, vt quod imperium ibi sine fine permãsurum parabatur, fundamentũ pietatis in fide iecisse tot antè seculis constaret. Horatius tamẽ velaminis albi mentionẽ facit, vbi dicit: Et albo Rara fides colit velata panno. Id enim ad sinceritatẽ, quæ requiritur in fide, indicandã excogitatũ: à fide enim fucus omnis abesse debet, necꝗ vllo subterfugij colore candor eius violari. Quapropter iustè magnanimiterꝗ Romani fidem hostibus etiã seruandam rati, Cannensi clade accepta, cùm Hãnibal quibusdam captiuis redimendi se potestatẽ fecisset, fide ab eis accepta redeundi, nisi res confici posset ea quam proposuerat conditione dolose illi vnius diei iter progresſi, simulato negotio, in castra hostica redierunt: inde quasi sacramento soluti, tanquam liberi essent, securi cõfidentesꝗ Romã se contulerunt. Indignatus Hannibal, dum eos sibi dedi postularet, ipse etiã S. P. Q. R. factum ægerrimè tulerũt, E necꝗ vllis ciuium suorum precibus aut lachrymis vinci potuerunt, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid vetustiorum malè prauèꝗ facta cõqui rimus, si recentioribus seculis dolosa huiusmodi fide deceptum Adelbertũ Bauemburgi Regulum legimus, turpi nostrorum principum ignominia, quẽ Atto Maguntiæ archiepiscopus blanditijs pellectum, ad Ludouicum Regẽ capitalem eius hostem attraxit, iuramento pollicitus se procuraturũ, vt quemadmodum eum saluum de munitiſsimo, vbi erat, loco educebat, incolumẽ identidem reduceret. Cùm itaque paulùm extra portas prodijsset, Atto coniectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam causatus, satius fore dixit redire, commodùm vt corpus aliquo cibo curarent, itineris lassitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil suspicatus mali, non difficulter assensit. Reuersi igitũ, sumptoꝗ ientaculo, dant se iterum in viam, ac simulatꝗ in Ludouici conspectu constitere, Adelbertus in manus Regis deditur: quo proditionis Attonẽ audacter incusante, iuramento, inquit Atto, tũc planè satisfactũ, cùm te impransum eductum, intrò vt prãderes reduxi. Sed hęc improba barbari hominis facta prętereamus, & ad fidem reuersi, haberi eam dicamus in Hadriani numo quodam, F lęua tenentẽ orbem planum: id nonnulli speculum esse contendunt, nam id quoꝗ significatũ habet fidei, additaꝗ est erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatẽ. Multò verò manifestius duæ manus iunctæ, fidei sunt hieroglyphicum, quod in plerisꝗ numis antiquorum obserues, inscriptionibus etiã additis, modò FIDES EXERCITVVM, modò FIDES ROMANORVM. Sed huiusmodi manus iunctæ ad alia etiam extenduntur significata.

FELICITAS.

QVandoquidẽ alicubi simulachra duo dexteras iungẽtia felicitatis hieroglyphica sunt, caduceo pręsertim apposito: rebus enim pacificè cõpositis, congruum est publicã priuatamꝗ subsequi tranquillitatẽ. In Hadriani numo tenet ipsa dea caduceum manu vna, altera Imperatorẽ apprehendit: inscriptio est, FELICIT. AVGVSTI. Vbi verò idẽ Imp. genibus quendã procumbentẽ subleuare videtur, quid sibi velint iunctæ dexteræ, declarat inscriptio, RESTITVTORI GALLIÆ. Quod verò superius dexteram salutationis signũ esse diximus, in numo qui TRAIANVS HADRIANVS inscribitũ, Imperatorẽ ipsum videas

A videas dexteram Dei sedentis dexteræ iungentem, cum inscriptione sub basi posita, ADVENTVS AVG.

IVDEX.

SEd & abscisæ manus ipsę hieroglyphicum suum habuere, quod minimè fuit pręter eundum. Spectari enim solitas Thebis iudicū statuas absq; manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem referret auersis esse oculis, vt iustitiam & à donis alienam esse debere, & nulla mulceri facundia oportere significarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo nō ferat, quorum sermo omnis cùm de Reipublicæ negotio aliquo capessendo, deq; tribunalibus collo querentur, erat, vt se inuicem ad auream messem inuitarent.

DEI VIS.

SAnè Ianum, de quo plura alibi, veteres bicipitem, sed absq; manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili basi in latum exurgente. Indicabat id Dei vim, cui neq; pedibus neq; manibus opus est, ad ea quæ iusserit efficienda, vtpote qui nutu solo totum potest mundum tremefacere, & vt apud Poëtam, B dicto citius tumida æquora placare. De statua verò Iani, quæ numerum CCCLXV dierum digitorum gestu indicaret, suo loco dicetur.

PROVENTVS.

QVamvis verò ita veteres iustitiam informarint, apud cōiectores tamen reperias virum agendis causis nobilem, iudiciaq; & leges fama optima consectantem, qui plures se habere manus somniauerit, prospera expectare, q; id portendat & clientum, & amicorum, atq; etiam pecuniarū prouentum exuberantē,

VINCVLA.

IMperitis tamen, maleficis & sceleratis hominibus, id somnij vincula minitatur, multas scilicet manus ad eorum coërcitionem expediri. Sed quoniam incidimus in prouentū, succurrit id ex Psalmo CXVII, Labores manuū tuarū comedes, apud Græcos τῶν καρπῶν scriptum esse: quare bene periti quidam, fructuum potius quàm manuum reddidere: καρπὸς enim tametsi nō quidem manum, non palmam, sed iuncturam palmę cum C brachio significat, vt apud Homerū legas Venerem à Diomede vulneratam ἐπὶ καρπῷ, vbi non pars pro toto, sed locus letalis, & conuulsioni obuius de industria designatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro fructu tamen passim ponitur, & multa inde in huiusmodi significatū vocabula. Erit itaq; sensus, fructibus suis vescetur is qui timet Dominum, nec impius hæc tam culta noualia miles habebit.

SPES IRRITA.

INuenias & operum inefficaciam per præcisas manus significari, quæ vanas nonnunquam irritasq; cogitationes, spesq; hominum inanes indicant, quod ita scilicet opus ad finem qui fuerat institutus, perduci minimè possit. Et mathematici, nullius vtilitatis & haudquaquā frugi hominem in lucem edi sub XVII Geminorum gradu ostendere cùm vellent, hominem eo loco vtraq; manu mutilum pingunt, atq; eum ignauiter consistentem.

MINISTERIVM.

SEd lōgè alia de causa Mycerinus Ægyptiorū Rex viginti colossos ancillarū circa filiæ cadauer circunstātium, truncis manibus, ijsq; humi ante pedes ia-

centibus erexerat: ijs enim vxor manus absciderat, quòd adulterij tam nefarij ministræ fuissent, vti scilicet pater sceleratissimo exemplo cõplexu filiæ abuteretur. Quod verò in diuinis literis primo Regũ habetur, vbi Arcã Domini Palæstini prędam abduxerãt, & in Dagonis idoli sui templo posuerãt, manè repertus Dagon prolapsus cõfractusq́, abscisis manibus: interpretes loco hoc, abscisis manibus, intelligũt, fore tunc præmonstratũ, vt cùm Domini nostri doctrina ad gentes peruenisset, idolorũ manus abscinderent, hoc est, præstigiæ quibus mortales omnes eludebãt, desiturę essent, neq; vlla vlterius decipiendi potestas dęmonibus relinqueretur. In huiusmodi ferè significatum Leuitico legas, vbi de victimis agitur: Si nõ poterit manus eius inuenire, hoc est, si propter egestatẽ emere non poterit, si precium erogare nequiuerit. Alioqui, sideratæ, attritæ, vel etiam abscisæ manus, neq; non pedes, actiones indicãt deprauatas: studiosum quippe hominem eorum tantùm quæ vel ab auaritiæ, vel superbiæ spiritu suggerũtur. Quare Dauid ita deprecatur: Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me, diripientis scilicet aut violantis: superbi enim hoc est, auari illud. Eodem & brachia significato accipiuntur. Nam vbi Psal. XXVI. delinquentis hominis brachium cõteri legitur, impurorũ hominũ brachia debilitata significari ait Origenes, quandoquidẽ ad nullum misericordię aut beneficentię opus exerceanẽ. Nã manus & brachiũ, inquit is, operis est indiciũ. Sed eo loco Euthymius adimi perperã agendi autoritatem, viresq́ confringi interpretatur.

AVARITIA.

SVnt tamẽ qui hoc ad auaritiã pertinere censeant, interpretamentũq; huiusmodi ex Theocritiano carmine mutuentur, τονίκα δ' ὑπὸ κόρθίων, πῶς δ' ὑπὸ κόλπω χεῖρας ἔχων, & quæ sequuntur in hanc sententiam. Neq; desunt qui manum tãtùm sinistram digitis cõpressis pro tenacitate & auaritia pingant: nam & coniectores læuam lucri, & augendæ rei signum ponunt, quippe quæ ad custodiendum magis idonea sit, vtpote segnior, & tenacitati accõmodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, vt nonnulli tradunt, dicere solebat, nõ esse tradendas amicis manus complicatas: quod interpretantur, benignitatẽ addendam comitati. Auaritiam & ille gestus in manu significat, cùm exporrecta capedunculam assimilat, quo gestu Philemonis Romæ signum vidi, cùm in altera volumen complicatum haberet, idq́ tenaciter restrictum, vt qui precium sibi deposceret, nõ nisi eo numerato librum exhibiturus. Ferunt enim eum Comœdiarum scriptorem, ære graui solitum lucubrationes suas venundare. Inscriptio sanè erat ΦΙΛΗΜΩΝ. Apud Aristophanem iocus est Cõcionatricibus, vbi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cùm supplicamus boni alicuius gratia, stare eos supinã manũ porrigentes, non vt quid dent, sed aliquid accipiãt. Hinc quoq; Atheniensium in aucupãdis lucris auiditas dicterio carpit, ἀτεχνῶς ὑπέχει τὴν χεῖρα κ' ἀποθνήσκων, manum etiã dum moritur Atheniensis porrigit.

SERMO.

POrrò aũt orationem vnamquãq; tradunt ex manu significari, quamvis alio loco prensam manu linguã id facere dixerimus. Ea tamen differentia habetur, quòd species illa non orationem tantùm, sed eloquentiã indicabat. Manus verò vnumquẽq; sermonẽ per se ipsa significat, quòd vnà cũ sermone manuũ etiã motũ expetimus, vt

ait

A ait Artemidorus: histriones enim vel celebres inuenias solœcismi redargutos, quòd gestu manuũ aliquando peccassent: de quo alibi. Contrà verò erant Hermea signa quadrata sine manibus & brachijs, solo quippe insignita capite, eáq; prçcipuè apud Athenienses, sed in quorũ medio virilia etiã adsculpebãtur. Sermonis hæc erant indicia, vt in Pudendis etiã ostensum, Mercurij quippe ipsius vim ostendebant. Nam is & Cyllenius ideo vocatur, quòd κύλλους Græci vocant eos, qui sine manibus sunt. Ostẽdit verò hoc, sermonem suapte vi pollere, & sine manibus omnia conficere. Cur verò signa illa quadrata fierẽt, in quadra iugeris dictũ. Sed enim cùm Aristoteles duplicẽ sermonis ponat intellectum, vnum scilicet primæ intentionis, alterum secundę, vt nostri interpretantur, sermonem illum qui per Hermea figurat̃ virilibus arrectis, primæ dixerim intẽtionis quasi mente conceptum: secundæ verò, qui per manus significatur: is enim per vocis instrumenta expressus, opus quodammodo conficere videtur. Hic verò sermo plurimùm apud eruditos aut per dialecticã in angustias intruditur, aut per eloquentiã in latiores campos explicatur: vnde Zeno Stoicæ disciplinæ princeps B commentus est, per manũ vtrunq; diuerso gestu porrectã significare: quod quidem inuentũ cùm manifestũ sit hieroglyphicũ, minimè fuerat dissimulandum.

DIALECTICA.

Dialecticam enim ostendere cùm vellet, manum pingere solitus est digitis in pugnũ compressis, angustias hinc scilicet & argumentorũ breuitatem, quibus illa cohibetur, ostendens, quòd simplex vniuscuiusq; rei qualitas tribus plurimùm propositionibus comprehendatur, axiomate, assumpto, & illatione, vel partibus his etiam breuioribus.

ELOQVENTIA.

Eloquentia verò latè diffusa patenti decurrens planitie, quaq; libuerit peruagata, per diductos digitos dilatatamq; manum ab eodem exponebatur. Reprehendit sanè Quintilianus eos, qui orantes vlla in causa manũ sub pallio cõtinent, quasi res ignauiter agatur: nostri tamen instituti est, cùm apud Pontifices inter sacra sermonẽ habemus, manus intra palliũ cohibere, frugaliq; tantùm pronunciatione vti. Quoniã verò Theologi finiunt aliud orare esse, aliud adorare, status ad cultum, manus ita surrectæ ad adorationem facere videbuntur.

C

PRECES.

IN Hetruscis quoq; institutis hoc gestu manuum ad preces vtebantur, neque non in deuouendis ciuitatibus, euocandisq; dijs: cumq; Iouem dicebant, manus ad cœlum sustollebant, vt eo etiam loco apud Virgilium est:

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Sanè, quod ad hãc rem facit, Polemonem sophistam legimus Olympicis ludis, qui Smyrnæ olim celebrabantur, inepti cuiusdam actoris solœcismum manu factum reprehendisse, cùm in exclamatione, ὦ ζεῦ, manus ad terram protendisset. Cùm verò ὦ γῆ pronunciaret, faciem ad cœlum erexisset. Sed quantum ad Iouem pertinet, eundem morem vetustissimo ritu apud nostrę pietatis Pontifices obseruari videmus: quotiens enim vel DEVM, vel DOMINVM enunciant, gentem sanctã bonis verbis expiaturi, prosperaq; & felicia mortalibus precaturi, manus sub eam locutionẽ supinas in cœlũ tollũt. Quin etiã ῥέζειν, quod sacrificare est, etymologici grãmatici nõnulli dictũ putant, ꝙ qui sacrificant, precanturve Deos, ὀρέγοντι τὼ χεῖρε, manus quippe protendunt. In numo Gordiani Pij simulachrum est, quod passas hinc inde manus ad cœlum tollit, cum inscriptione

ad rem accommodata PIETAS AVGVST. Illud addam, antiquum precan- D
di modum noctu [illegible] dio Pindarũ posuisse, Olympijs, ode secunda, apud quem [illegible] ob hanc causam inscribitur.

DE PEDIBVS.

HAec quidem manu super memini, Manarde, tibi disseruisse: sed quoniã Caprilis velle se de pedibus audire similia dictitabat, quæ super his à me tunc dicta fuerunt, visum est subiungere.

IRRITVM.

FIeri minimè posse aliquid, aut inconstans irritúmve futurũ, quod cœptum actúmve fuisset, ostẽdere si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes in aquę superficie inambulãtes pro hieroglyphico faciebãt. Nemo enim est qui nesciat, nulla id humana ope ingenióve fieri posse: nihil enim magis irritũ cedit, quàm si quis plantas super aquę superficiem firmare sibi persuaserit. Ad hoc respexit Cicero, cùm libro Officiorũ tertio, fluxas, labiles & inconstantes Epicuri rationes esse differeret, quippe quæ minus in solido consistant, quòd aqua hærent, vt aiunt. E Sunt qui elocutionẽ hãc, In hac causa mihi aqua hęret, rem nondũ peractã significare contendãt, dubiúmq; aliquod super esse, quod nondũ fuerit explicatũ, aut sibi re super adhuc dicendũ esse, sumpto à clepsydris, in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas stillatura statuebatũ argumẽto. Et hoc esse quod ad Q. Fr. Cicero ita scribit alterius libri epistola v. Quod idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano, nõ est actum, in hac causa mihi aqua hęret. Vbi tamen damnat Epicurum, cũ Ægyptiorũ hieroglyphico videtur cõvenire, vtpote qui argumentorum eius infirmitatẽ omnino redarguit. Nam ingredienti vnicuiq; animali, vt palàm est, solo opus est, diceret Aristoteles, cui firmiter innitatũ: id aũt homini, vtpote grauiori animali, neq; in aëre, neq; in aqua cõcediũ, et ea de causa pedes suam habent nuncupationem, quòd τὸ πέδον, id est, solum sibi deposcunt.

VACILLATIO.

CVM Ægyptiaco consentit hieroglyphico quod Psalmo LXXIII legitur, Mei penè moti sunt pedes. Gręca lectio habet ἐσαλεύθησαν, quippe vacillarũt, siue potius fluctuarũt: maris enim turbatio, fluctuũq; cõmotio, σάλος. Hic verò pedes pro cogitatione ponunũ quę scilicet animi nostri pietatẽ pedum instar regit, & sustinet. Penè igiũ, inquit, cogitatione peruersus, ac penè lapsus sum, vt crederem Deo nullã inesse prouidentiã, incertóq; casu mortalia defluere, aut quid F huiusmodi. Ita ibi legiũ psal. XXXVIII, ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου. vbi si verbi maritimi & fluctuantis ratio est habenda, Latinè dicemus, cùm fluctuare cœpissent pedes mei.

FVNDAMENTVM.

COntrà verò pedes in solido constituti, iactũ ostendunt fundamentũ. Hinc apud Iuriscõsultos legas, ponere pedẽ, pro fundamentũ iacere. Hinc illud apud Tulliũ De finibus IIII. Quid enim sapientia vbi pedẽ poneret nõ habebat, sublatis officijs omnibus. Alibi pedem ponere significat occupare. In Deo aũt pedes virtutis eius firmitatẽ ostendũt, & solidi fundamenti stabilitatẽ, Esaia dicente: Cœlũ mihi sedes est, terra aũt scabellũ pedum meorũ. Alibi pedes Dei hieroglyphicè accepti, humanitas Christi est: nam sicut caput Pater, ita pedes Filius, qui eò quòd terreno mixtus est, diuinitate ipsa inferior est. Quod verò scriptum est Deuteronomio, Qui appropinquãt pedibus eius, de doctrina illius aliquid assequẽtur: sunt qui ex mysticis hisce pedibus abeundos intelligãt sanctos interpre-

A interpretes, & qui diuinā prędicant sapientiam. At φ Psal. stantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atq; fidei stabilitatē significāt. Nam contrà de maleficis Propheta, Cur claudicatis vtroq; pede? Et Psalmographus psal. XVII, Claudicauerūt aberrātes à semita. Porrò vitiatus pes, aut mutilus, aut intortus, in diuinis literis hominem significat qui à recta diuinæ institutionis semita declinat: quandoquidem pedes pro actionum, vt dictum est, progressu sæpe ponuntur: Theologiq; omnes hunc vitę nostræ cursum viā appellare consueuerūt, de qua Dauid psal. 118, Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini: hoc est, qui dum hanc viuunt vitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atq; mandat.

PVRIFICATOR.

SI verò pedes altius in aquam mersos effinxissent, purificatorem significabāt. Nam et alibi aqua & ignis in defęcationis significatum accipiuntur, φ rebus his labes omnis eluatur & eximatur. Hîc verò de ijs sermo est, quæ leui sint macula contaminata, quibus vnda satis superq; sit ad depurandum. Apud Horum legas fullonem hic significari, quod tantundem est: nam id est fullonis officium,
B vt res depurget, & munditiem vestibus inducat. Alij commenti sunt γραφία pro γναφία apud Horum legere, vt scribam ex hac pictura cōmentarentur, propterea quòd hoc à Mercurij similitudine descriptum apud Horum vulgatum legerant: sed non animaduerterūt eo loco non ὤμῳ, sed ἔργῳ legi, quod exponi debet, ab operæ videlicet similitudine, vt scilicet gestus ille describeretur, figuraretur; q, qui fullonis est vestimenta pedibus in aqua pressantis.

DIVES AVARVS.

TAntali verò species in aquam demersi ramis fructiferis ad frontem vsq;, & ob oculos dependentibus, quos frustra carpere, & hāc haurire irrito cauet euentu, quanā meliori patescat interpretatione, q̄ luculētis his Petronij versibus:

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem sua vota premunt.
Diuitis hęc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.

SERVITVS.

C APud Onirocritas pedes seruorum indicia sunt, vtpote qui totius corporis pondus sustineāt, vti opera domi rurisq; facienda seruis incumbunt, & quæ perperā egerint compedum supplicio puniuntur.

TRIVMPHATOR.

QVoniam verò Regùm triumphantiū mos erat captiuorū corpora pedibus cōculcarē, subiectionis signum: triumphabundū hominē per ita positū pedem Romana pleraq; signa significāt. eoq; spectat versiculus ex Psal. LXVI, Imposuisti homines supra capita nostra, hoc est, de nobis triumphū alijs cōcesśisti.

VIA.

AB officio quoq; pedes in diuinis literis vię profectionisq; significatū habēt. Vnde plerunq; videas vetustis in imaginibus Deum pingi pedibus intra nubes absconditis, quod fatidici vates nostri volentes carnis à Deo assumptæ viam (eam Theologi nostri aduentū dicūt) arcanā, obscurā & incogniā fore significare, eam pręferebant specie. Hinc Dauides offusam ad diuinos pedes caliginem canit Psal. XVIII. Sed quod idē alibi canit, Pes meus stetit in via recta, dictū volunt veteres Theologi propterea, φ nō solùm manus, sed etiam pedes

pro actione, progressuq́; negotiorũ accipiunt. Et Leuitico, vbi sacrificiũ fertur pro sacerdotũ consecratione, pollices manuum & dexterorũ pedum, hostiæ sanguine oblinuntur: dexteras quidem partes obunctas ponũt, quia bonorum hæ sunt operum indices, cùm sinistræ pro prauis accipiant. Nam & Maro, dextera ait esse iter ad Elysium, At læua malorũ Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit. Quòd verò vnctionis mentio facta est, ea sanè vigoris, conseruationis, & salutis assecutionem significat. Vnde etiã apud Gentes athletæ non nisi oleo delibuti certamen inibant. Non vngi verò, in diuinis iisdem literis desolationẽ, ruinam, & perditionẽ indicat. Sic in Ægypto sublati sunt vna nocte omnes, quotquot limina postesq́; intinctos agni sanguine non habuere, vt Hesychius.

SOLSTITIVM HYEMALE.

Solis cursum in hyemali solstitio significare si vellent Ægyptii sacerdotes, pedes duos compedibus implicitos, atq; ita progredientes (nisi codex impressus mendosus est) effingebant, quòd Sol tũc lentius, & quasi pedicis coërcitus ingredi videatur. Sed enim huius rei longè aliam picturam esse diximus in commentario Polypi, vbi manu scriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non pedes duos, habere monuimus.

VOLVPTARII AFFECTVS.

Philosophi antiquiores, quiq; doctrinã eorum secuti sunt, pedes pro cõtemptissima parte ponunt: esseq; in anima pedes aiunt voluptarios affectus, venereæ mollitudini mancipatos. Quiq; Achillis figmentum intrepretantur, fuisse illum inuiolabilem præter talos, qui Stygis aqua illini nequiuerint, quòd ea parte manu matris tẽtus fuerit, cùm ab ea est fatalibus vndis immersus, ea autẽ parte saucium periisse, id sibi velle fabulam dicũt, quòd fortis alioqui homo aduersis casibus omnibus animosus, nullaq; fortunæ iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum succumbere deprehendatur, vt inde sibimet exitium paret. Nam & Orpheus principem libidinis locũ talum ait, sed idem mysticè, vti suus est mos. In cœna Domini discipulorum lauantur pedes, vt scilicet ablutis animorum sordibus, ad Eucharistiæ donum mundi nitidiq; procederent. In Iacobis & Esaus partu philosophatur Philon, firmissimæq; mentis, quippe optimi luctatoris esse opus ait, tenere calcaneum: nam id animum indicat qui vitio dominetur. Calcaneum enim, vt alibi sæpe, infirmæ vitiosæq; naturę indicium est.

FINIS.

Est etiam pes absoluti operis indiciũ: ad calcem enim dicimus, cùm ad finem peruentũ esse vel operis, vel negocii, volumus indicare. Et Adamantius, vt alibi dictum, nouissimum in Deo nobis incognitum esse, apud Esaiam ostendi eo argumẽto dicit, quòd Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebãt.

INIQVITAS.

Anguineos alibi diximus Gigantum pedes effingi, cruraq; obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quòd tota aberrãt via, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita malè affecti, iniquorum operum indicia sunt. Nam vti recti pedes quatuor animaliũ in diuinis literis apud Ezechielem memorantur, ob eorum quæ in Euãgeliis habentur veritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingeniis atq; maleficis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambrosius, qui postea quàm semel in viam rediere, ad scelera mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam sus lota primo quoq; tempore repetunt luti volutabrum, & vt Lucretius ait, *Insatiabiliter toti voluuntur ibidem.*

Sane

A Sanè apud Psalmographum, impiorum ambulationes obtortas esse, ambagibusq́ circumactas, inuenies.

AGGRESSIO.

IN statuis verò pes læuus antè porrectus, aggressionis indicium est, quo ita firmato, gestum aiunt ad inuadendum aptũ, quòd dexteri pedis agilitas ictum, quoquouersum quis incubuerit, iuuet. Sinister enim sua quadã peculiari tarditate, totius est veluti corporis firmamentũ, ac quasi centrũ, circa quod alterius pedis alacritas & prõptitudo versetur exerceaturq́;, & quasi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti vnicuiq; laboranti opẽ allatura, quod nõ ignorauit Maro noster, vbi X. Lucagus Æneã ferire parat: proiecto nam pede læuo aptat se pugnæ. Hoc etiam in numis, vbi Martis vltoris inscriptio est, sæpe cõperias: nam & philosophi consentiũt, motũ à dexteris partibus oriri. Atq; ego Romæ in Mediceis ædibus pulcherrimi operis statuam obseruaui, quę specie̜m hanc in aliquem inuadendi, læuo proiecto pede, præ se ferebat. Militaris præterea disciplinæ Magistri commonent, si missilibus agatur, sinistros pedes B antè haberi à peditibus, ita enim vibrandis spiculis vehementiorem esse ictum. At si res, inquiunt, agatur gladio, dexter pes proferendus, vt propinquior dextera sit ad vulnus inferendum. Sed vtcunq; illi, apud Maronem tamen eodem ipso congressu, quem paulò antè dicebamus, strictũ rotat acer Lucagus ensem.

REGRESSVS.

NOn ierim tamẽ inficias, regressum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco se moueat necesse habet à dextero pede motum auspicari. Ita signari videas numos FORTVNÆ REDVCI cusos.

IGNAVIA, VEL REQVIES.

ET quoniã gestus ab histrionibus in primis obseruabantur, inde factũ vt hieroglyphica nõnulla inde desumpta sint: quale illud pro otio et desidia, pedẽ supra pedem statuere: qui gestus in aliquot sepulchrorum imaginibus, sed pro quiete habetur. Sanè Aristophanes cùm ociantem meditabundũq; Euripidem describeret Acharnanibus, famulus eius interrogante Diceopoli an intus esset Euripides, respondit, Ipse intus pede supra pedem posito tragœdiã meditatur. Et Pluto, Mercurius: Nunc aũt esuriẽs pede supra pedem posito altũ requiesco.

C

DE CALCANEO.

CAlcaneum quamvis sit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, separatur.

SENTENTIA PRÆPOSTERA.

CAlcaneum quidam hieroglyphicè accipere videntur pro infirma, falsa, atq; prępostera illa ratione, qua nos vitia nostra excusamus, et nimiũ plus ęquo nosmetipsi nobis indulgemus. Vnde Deus Genesi ad serpentem, qui voluptatis est signum: Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneũ, imbecillitatem scilicet mentis, quæ facilè seducatur, & quicquid adlibuerit sibi permittat. Siue, vt alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ est, quę terrenæ adhæreseit naturæ, in sensum voluptatesq́; prona & labilis. Ideoq́; Assertor nostèr discipulorũ pedes lauisse dicitur, vt signum esset, dilutum esse maledictum illud calcanei, quò ab ipso rerum primordio serpentis morsibus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, in hanc sententiam.

TERMINVS.

D

INterdũ accipitur pro actionis termino, sumpto à saltatoribus more, in quorum saltu extrema pars vestigij, quam calcaneũ presserit, signat. hinc Psalmo: Ipsi calcaneum meum obseruabunt. quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius, *Sed scilicet vltima semper*
Expectanda dies homini est, dicíq; beatus
Ante obitum nemo supremáq; funera debet.
Latinus quoq; sermo calcem accipit pro termino. Sic videt Cicero calcem, ad quem decursum est. & ad calcem peruenire, & similia passim habentur.

DE GENIBVS.

ADdam & Genua, sine quorum auxilio parum aut nihil ageret pedes, alterius sic altera poscit opem res, & coniurat amicè.

IMPEDIMENTVM.

EST in his quoq; significatũ impedimenti, si poplites alternis genibus impositi figurarentur, qui quidem gestus nullo magico susurro simpliciter inter veneficia recensentur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri, maiorũ religio, decretis etiam inhibitorijs, vt perhibet Plinius, testata est.

E

MISERICORDIA.

CÆterùm genu misericordiæ sedem esse, antiqua omnis superstitio cõfitetur, vt memoriç auris, irrisionis nasus habetur: quamvis Thebanus Crates religionem eam, vti reliqua facere solebat, eluserit. Nam cùm pro quodam Gymnasij principem supplicaret, procumbens coxam illius pro genibus attigit, principeq; præ fastu indignante, Quid, inquit, an non hæc tua sunt, ac genua? Apud Ciceronem legas oratione post reditum, vbi L. Pisonem acerbissimè compellat: Tu meum generũ, propinquum tuũ, tu affinem tuam, filiam meam, superbissimis & crudelissimis verbis à genibus tuis repulisti. Iam verò illa, Ad pedes iacere, & accidere ad pedes, eodem significato notissima sunt.

F

HVMILITAS.

DEpositum genu humilitatis & superiorem agnoscentis indicium esse, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:
Ius, imperiúmq; Phraotes
Cæsaris accepit genibus minor.
In diuinis literis, Reliqua mihi sunt septẽ millia virorũ, qui ante Baalem genua nõ curuauerũt. & alibi, Flecto genua cordis mei, & huiusmodi pleraq;, id vno verbo dicitur procidere. atq; ita etiã nostri Psalmo LXXII reddidere: Coram illo procident Æthiopes. Multò verò plus procumbere, & terram lingere, vt ibidem: Inimici eius terram lingent.

PROCLIVIS AD VITIA.

NEc negarim alicubi flectere genua esse hieroglyphicũ ad terrã, hoc est, ad vitia declinantiũ, & humanæ cedentium fragilitati, impurisq; affectibus inseruientium, aduersus quos nisi steterimus, nullam ex hoste victoriam sperare possumus.

LEVA-

A LEVATI PARIENTIVM LABORES.

Visebantur olim in Capitolio ante Mineruæ cellam signa tria Nixidia nūcupata, quæ genibus nitebantur, sed ea de causa ita dicta, quòd parientium nixibus præsiderent: quod eo libentius retulimus, quòd vulgata exemplaria Festi corrupta sunt, in quibus scilicet pro Nixidia, Noxiȷ dȷ scriptum inuenias. Sunt qui signa hæc Antiocho Rege Syriæ superato, à M. Attilio subtracta prodiderint, ab eoq; Romam apportata: aliȷ capta Corintho aduecta, quę ibi mēsæ subiecta fuerint. Sed iam de manu, deq; pedibus, & genu, hæc dicta sufficiant. Videor enim mihi nullam neq; tui, neq; publici commodi rationem habuisse: tui, quia philosophum scio nolle desidibus & superuacaneis lectionibus detineri, eaq; tantùm lectitare, quæ ad sanam doctrinam facere videantur. In publica verò commoda me peccasse vereor, quia dū te his detinui nugis, boni aliquid ad alicuius ægroti salutem excogitasses. Quicquid tamen in hoc erratum est, totū id tua culpa factum, qui cicadæ, vt dicitur, vterum scabere non dubitasti.

B PIERIVS VALERIANVS ERVDITISSIMO VIRO FRANCISCO ROBORTELLO, IN ACADEMIA PATAVINA BONARVM LITERARVM PVBLICO PROFESSORI, de digitis & mensuris ad Aegyptiorum Hieroglyphica.

Cum nuper scripta tua omnifariæ doctrinæ plenissima, & vtriusq; linguæ ornatissima, summa cum voluptate legerem, incidissemq; in obseruationes eas quas doctissimo viro Ioanni Sico inscripseras, duplici sum dolore affectus: ob amici memoriam, qui tam miserabiliter nobis ereptus est, noctu in habitatione sua clàm trucidatus: deinde commentario eo amisso, quod amicitiæ nostræ pignus paulo antè illi recognoscendum dederam, sed adhuc absq; titulo: ita duplici hac iactura & amici & libelli facta summopere dolere cogor, quòd potuisses doni eius hæres esse. Ne verò amplius hoc accideret, cœpi ante omnia commentarȷs omnibus titulum inscribere: & cùm magni nominis philosopho Bernardino Tomitano de digitorum numeris libellum inscripsissem, superesse vidi alC terum de digitorum mensuris, eumq; ne amicos nimium obtunderem, tibi Francisce Robortelle doctissime commendaui: quamvis partem hanc præteriturus eram, quòd ea parum suauis videbatur, verebarq; ne imago ferè eadem toties repetita, satiaret potius quàm oblectaret. Partem tamen hanc omni iure tuam nō modo legendam, verùm etiam examinandam tibi commendabo, quòd id in animum induxi meum, euenturum, vt quemadmodum ego doctrinam tuam mihi laudi fore persuadeo, tu quoq; pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, vt quicquid ego scribere sim aggressus, id tum tua, tum aliorum amicorum opera politius fiat. Veræ enim necessitudinis ea lex est, vt amicorum existimationem non secus ac si eadem nobiscum inuehatur naui, nobiscum identidem & seruari, & omne periculum adire iudicemus.

DE DIGITO COMMVNITER.

Debuerant quidem digiti in Manuum commentarium inseri: sed quoniam tam varia tamq; multiplex est eorum materia quam cōprehenderunt, vt iȷdem ipsi vno nequiuerint commentario coarctari, necesse fuit eorum argumenta diuidere: quorum alter liber circa numeros versaretur: cumq; numeri quoq; ipsi sua gerant hieroglyphica, separatim de numeris per digitorum gesticulationem significatis,

V

& quorundam etiam numerorum intellectu mystico, differẽdum fuit. Alter hic de digito communiter, ad mera pertinet hieroglyphica. Demùm, quia digitus idem dimensionem precipuè significat, eamq́ creat, addenda erunt dimensionũ & species, & significata, cùm quæ peculiariter quisq; sibi digitus comparauerit, ad calculum examinauerimus. D

ALMVS SPIRITVS.

VT verò rem auspicatius exordiamur, ad almum conuersi spiritum, qui nos afflet, eum dicimus in diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Euãgelio autem, omni summota dubitatione, vt cùm Assertor noster dicit: Si in digito Dei ejicio dæmonia, profectò venit in vos regnum Dei. Quo loco diuus Gregorius ex eo manifestum esse ait digitum pro sancto spiritu accipi, quòd cùm Marcus posuerit, Si in digito Dei, alius Euãgelista dixerit, Si ego in spiritu Dei. Porrò in precibus, quas certo anni tempore almo huic spiritui allegamus, dexteræ Dei digitum eum appellamus. Præterea D. Hieron. eo opusculo cui de Diuinitatis essentia titulus est, digitum vnitatis numero, pro almo eo diuinoq́ spiritu accipi debere profitet, quo lex in duabus tabulis in monte Sina scripta fuerit: Ipse enim, vt idem ait, scripsit, qui & dictauit. E

PROPHETÆ.

NVmero verò multitudinis digiti sunt Prophetæ, per quos spiritus idem almus libros Legis afflatu suo cõscripsit. vnde Dauides: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum: vbi per cœlos ipsam Prophetarum incitationem accipiunt, qua correpti admirãda tot oracula de diuinis humanisq; rebus in posteros consparsere. Sunt qui Psalmographum dicant ad historicum sensum simpliciter respexisse, per digitum tamen virtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cùm Moseos miraculis cederent, digitus Dei est, dicebant, vbi pars pro toto, digitus pro manu: nam omnino manus, vt loco suo dictum, cõfecti operis hieroglyphicum est. In mundi verò totius fabrica, nihil cœlo ipso admirabilius.

MEDITATIO, VEL vitio.

QVòd si hominem digitos aut vngues suos commordentem pictum sculptum've inspexeris, scias eo gestu, aliàs quidem meditationem, profundumq; ad ecstasin vsq; cogitatũ intelligendum: aliàs verò pœnitentiam facti, vlciscendi've minas. Illud significatũ apud Persium & Horatium habes, quorum alter dicit: F

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit vngues.

alter & in versu faciendo,

Sæpe caput scaberet, viuos & roderet vngues.

vltimum apud Propertium habes:

Vngue meam morso sæpe querere fidem.

sed hæc omnibus notissima præteribimus.

LASCIVA MOLLITIES.

ASpicies fortè statuam saltatorio gestu positam, ritu barbarico adornatam, digitis supra caput veluti argutum aliquid crepitantibus: ea hieroglyphicè lasciuas mollities, & eneruatæ nequitiæ delicias indicat. Et vno digito caput scalpere, delicatæ admodum mollitiei signum est: quod Gn. Pompeio vitio datum, vsq; ad inimicorum publicum cauillum, ait Plutarchus. quo super gestu Iuuenalis etiam mordaciter iocatus, cùm dixit: Qui digito scalpunt vno caput. Pluribus

A ribus verò modis hæc in digitis mollities notata, gesticulatione, munditiá nimia, ornatu gemmarum anulorumque sumptuoso, motuque ad mimicum propius accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictum est, inter loquendum manū moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, stultum digito loqui.

SOCIETAS.

LIcet in duabus cōsertis manibus fidei fœderumque hieroglyphicum locupletius habeatur, non est tamē illud dissimulandum, quod de pollicibus est à Cornelio Tacito traditum: morem quippe fuisse Regibus quorundam barbarorum, quotiens in societatem coirent, applicare dexteras, pollicesque inter se vincire, nodoque perstringere, & vbi mox sanguis in artus extremos peruenisset, leui vulnere cruorem eliciebant, atque inuicem lambebant: idque fœdus arcanū, quasi mutuo cruore B sacratum haberi solitum.

FVRIÆ ORESTEÆ.

QVi verò digitus lapideus paruo olim tumulo superpositus erat inter Megapolim & Messeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomē fuit, non alia de causa erectus fertur, autore Pausania, nisi quia Orestes furijs agitatus vnum ipsemet sibi à manu digitum abroserit, remque eo monumento notare voluerit.

PACIFICATIO.

SEd quoniam ad pollicem reuersi sumus, qui aliorum dux est & dominator, super eo quædam, quæ hieroglyphicum sapiunt, apponemus. Hic inter alia significata compositæ pacis hieroglyphicum apud Romanos habitus, eo quippe gestu, vt manui porrectæ subijceretur. Rem tangit Quintilianus Rhetor, vbi ait: Qui gestus in statuis pacificatorum esse solet, qui inclinato in humerum dextrum capite, brachio ab aure prætenso, manum inflexo pollice extendit: quod perperàm in codicibus aliquot impressis legitur, infesto pollice, quod nihil est. C Atque hinc locus apud Papiniū Sylua prima intelligitur, Dextera vetat pugnas: vbi de gestu hoc dubio procul accipiendū: de quo quia multa alij, rem ego breuiter substrinxi. Hunc gestum periti antiquitatum agnoscunt in Marci Aurelij statua, quæ nunc ante Lateranas ædes, ex ære, magnitudine colossea, equo insidens visitur: dexteram enim porrigit resupinam, & aliquantulum inclinatam, digitis disiunctis, pollice deorsum verso.

FAVOR.

FAuor autem assensusque alienæ victoriæ præstitus, aut cùm aliquem strenuè facientem laudare vellent, per sublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fautor vtroque tuum laudabit pollice ludum,

hoc est, maximè tibi faucbit. Quippe si pollicum alter satis est ad fauorem indicandum, vterque in eum gestum adhibitus quammaximè fauere profitebitur. Nam & qui certabāt, cùm succumbere se, & hosti victoriam cedere fatebantur, pollicem sustollebāt. Vnde illa in victos apud Græcos imperitatio, αἴρει δάκτυλον, quod alio de more nostri herbam dare dicere maluerunt. Nostro verò tempore cum vniuersa Italia, & tota etiam Europa altervtri ex duabus factionibus dam-

nata sit, moris est, his pollicem, illis indicem attollere, si cui faueant factioni, atte D stari voluerint: idq; vtinam studio nō tam perdito fieret: non enim Italia omnis sibimet aduersaria, omnium hinc prædæ exposita, tot clades, direptiones, incendia, desolationesq; suarum iam omnium vrbium tam continenti per tot annos bello pateretur, seq; mox ob solam suorum pertinaciam, implacabilesq; dissidium, ruituram miserabiliter deploraret.

TRVCVLENTIA.

QVem verò versum pollicem apud Iuuenalem & aliquot alios legas, nihil habentem cum fauore simile, sciendum est id tyrannorum quorundam signum fuisse temporarium, vt eo scilicet tempore sicarij percussoresq; in cædem trucidationemq; populi debacchari inciperent, cùm signum id versi pollicis ab Imperatore datū obseruassent. Qua de re, scholis omnibus nota, & nihil ad hieroglyphica pertinente, plura dicere non puto necessarium.

ROBVR.

ID potius referemus, robur validasq; vires per pollicem significari, si surrigatur, quatuor reliquis ad volam appressis. Nam ea de causa ἀντίχειρ à Græcis di E citur, quòd pari cum reliqua tota manu robore cōtendat, alteriusq; manus vice fungatur, vt Galenus interpretatur. Apud Latinos autem, quòd præcipuè polleat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in sinistra cessat, quamvis ea tota sit ignaua, neq; minus quàm tota manus semper in officio est. Quin & veteres hunc præstare alijs intelligentes, hallum eum appellabant, quòd in reliquorum dorsa vnus omnium insiliret: aspirationem enim loco S literæ positam nōnunquam ab antiquis inuenias, & vice versa, S pro H. Sed longè simplicius est hallum ab ἅλλω vel ἅλλομαι deducere, id enim salire est.

INVTILIS BELLO.

HOminem bello invtilem ostendere qui volunt, manum abscisso pollice faciant: digitus enim hic summotus, hominem actionibus & præsertim bello invtilē reddit. Eaq; de causa legas grauiter animaduersum in nonnullos qui bellum detrectādi causa sponte sibi pollices amputassent, vt à Senatu in C. Voctienum, vel vt alibi legitur, Votienū. A' Cæsare etiam Augusto in quendam equitem Rom. qui duobus filijs adolescentibus, causa detrectandi sacramenti polli- F ces amputauerat. Marcellinus cùm Gallos militiæ semper obuios & expositos ostendere conetur, nostrā verò ignauiam, quod Græcanici vir ingenij libenter admodum facit, incessere, reprehensioniq; obiectare, neminem vnquam apud eos ait, quod in Italia plerunq; accidit, munus Martium pertimescentem pollicem sibi præcidere. Sanè verò Athenienses, crudeli admodū atq; immani exemplo, Æginetarum iuuētuti pollices præciderunt, ne populus qui classe valebat, descendere secum posset in virium maritimarum certamen.

DE INDICE.

POllici proximus est index, ita dictus, quòd eum porrigere solemus indicando. Sunt qui eum Salutatorium etiam appellent, sunt qui Medicū, neq; desunt qui Lichanon esse velint: sed horum prosequi controuersias, nostri non est instituti, qui ad hieroglyphica festinamus. Satis igitur fuerit eum indicem Romano nomine nuncupare.

SILENTIVM.

PRæcipuum igitur digiti huius hieroglyphicum est, silentium indicare, si ori appressus figuretur: quo gestu Titi Liuij Patauini imago supra fores præto-

rij

A rij in eius vrbe patria dicata, nempe quòd is scribendo adeò multa complexus, scriptoribus alijs silentium indixisse videatur. Hinc apud Apuleium libro primo Metamorph. legas: At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, & in stuporē attonitus, Tace, tace, inquit. Et Pontianus Pontifex epistola quadam: Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem hæsitas, sit manus tua super os tuum. Ita & Eutychianus, quæ verba sunt ex Salomonis dictis. Et Damasus epistola de coëpiscopis: Digitum ori imponite: hoc est, nihil vlterius loquamini. Ita & apud Ioben: Principes cessabant loqui, & ori suo digitum superponebant. In omnibus verò templis, vbi colebatur Isis & Serapis, simulachrum erat, digito labris impresso, quod multi interpretantur, tacendum esse, illos itidem mortales fuisse. Sed quę fuerit Harpocratis effigies apud Ægyptios, literarijs ludis omnibus innotuit. Figmentum hoc porro totum Ægyptiacum fuit, quod digito labijs impresso, silentium significaret de dijs immortalibus habendum: in quos ne licentiosi loquendo simus, à Platone etiā monemur, Legibus. Aliàs Harpocratis sigillum in anulis gestari solitum à veteribus ea de causa tra-B dit Plinius, vt silentium de agendis rebus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obsignatoq; ore fuit apud Romanos, vt silentio prętereundum innueret, in cuius tutela numinis Vrbs Roma esset, quodq; proprium illi nomen, ob eam scilicet superstitionem, ne tutelares dij sacris quibusdam auocarentur, deuouerentur'vc. Hinc Valerium Soranum neci traditum constat, quòd arcanum hoc propalare ausus esset. Eaq; de causa Plinius de Roma loquēs ait: Cuius nomen alterum dicere arcanis cæremoniarum nefas habetur. Quod verò ad obsignatum os facit, Alexander Macedo cùm matris epistolam accusationis in Antipatrum plenam, vnà cum Hephæstione legisset, detractum è digito signatoriū anulum ori illius appressit, silentij monumentum.

EX PATIENTIA VOLVPTAS.

SEd nihil ferè tam eruditè traditum à quopiam est, vt non ingenia inuenta sint, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus est siquidem scriptor Masurius nomine, qui Angeronæ simulachrum, quod Romæ in sacello Volupiæ obligato, vti superius, obsignatoq; ore visebatur, propterea C confictum ait, quòd qui suos dolores anxietatesq; dissimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat voluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dici ait, quòd angores ac animorū solicitudines propitiata depellat. Sed quamuis alia atq; alia etiam super Harpocrate commētati sint ingeniosi viri, illud ego minimè dissimularim, quod summæ eruditionis autores approbasse videntur, summum Deum ex eo figmento silentio coli debere, quod & in Pisce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperuimus. Et in pictatis Christianæ sacris preces pleræq; sunt, quas ad Optimum Maximumq; Deum nulla emissa voce dirigere iubemur. Super Harpocrate demum Plutarchus multa, quæ quoniam multorum commentarijs vulgata sunt, ea non existimaui hîc ad commemorandum necessaria. Illud vnum minimè prætereibo, traditum ab Ægyptijs Oron & Harpocratem digito ad labia appresso coalitoq; in lucem editos, eodemq; modo & Heraiscum, magnæ apud eos celebritatis viros. Iam apud Romanos silentij nota fuit S, prima eius nominis litera, quæ triclinijs, & diætarum foribus superponi consueuerat, vt inde silentium conuiuis indiceretur, quando multa inter bibendum dici soleant licentius atq; liberius, quæ palàm efferre nefas. Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato cauturū se pollicetur, ne fidos inter ami-

cos sit, qui dicta foras eliminet. Et cõuiuas memores odio habendos esse, Græco, quod Martialis ponit, adagio monemur, μισῶ μνάμονα συμπόταν Procille. Vino enim libertas, vnde Lyæi nomen, attributa. Apud Comicos nonnunquã inuenias ad S literam, T quoque adiectam, vt Phormione Terentius, ST. D

DE MEDIO.

MEdius à situ ipso nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi vsu infamis & impudicus. Sunt qui hunc nõ hallum, sed Lichanon velint, παρὰ τὸ λείχειν, quod nos lãbere dicimus, vt ita exploratis vniuscuiusque rei saporibus, quid ad stomachũ faciat, quid've ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopiũ legimus, summo quid digito gustatũ, cùm tamen in digito nulla gustandi vis esse possit: intellexit tamen ille, sublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

STOMACHVS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes, vt apud Horum habetur, ex digiti pictura stomachum hieroglyphicè intelligebant: sed neque certus illic digitus, neque cur id fecerint, explicatur. Dici fortè posset ab officio, quia solent qui grauantur ex crapula, auxiliũ alleuationemque ab eo plurimùm deposcere, quo scilicet in summum gutturis immisso, incitata nausea euomere cõpellantur, atque ita sibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici stomachum totius corporis regem appellant, quippe qui omnibus portiones suas certa quadam dimensione impartiri videatur. Digiti verò præcipuum hieroglyphicũ est, mensurã præ se ferre, de qua multa paulo pòst loco suo. Ea verò à medio potius, quàm ab alio quopiam desumitur, vtpote perfectiore. Primùm enim is ab internodio medio ad extremum vnguis, & ad radicem suam, æqua dimensione diuisus, alterutra pollicẽ & auricularem æquat, circino ad interiores cutis angulos appresso: mox frontem, nasum, aures, & plerasque alias humani corporis partes dimetitur, cuius quidem rei studiũ ad pictores & statuarios delegabo. Neque me latet, esse qui Lichani nuncupationem in anularem transferant, sed ipsi sententiã suam probent. Quem nos medium & medicum dicimus, hic nimirum est, qui etiã impudicus. E

INFAMIA.

EXporrectus enim medius, reliquis in pugnum attractis, virilis pudendi species quædam ostenditur: coque gestu infamiæ est hieroglyphicum, de quo Satyricus: F

Cum fortunæ ipse minaci Mandaret laqueum, mediumque ostenderet vnguem,

de Diogene dictum, qui hospitibus quibusdam Demosthenem videre cognoscereque anxiè quæritãtibus, eum ostendit, medio digito, pro indice, porrecto, vt scilicet illum impudicitiæ aut ignominiæ cuiuspiam notaret. Mitto illa nota nimis: Et impudicum ostendis digitum.

DE ANVLARI.

ANulari, qui minimo proximus est, nomen dubio procul inditum ab anulo, quo digitus is insigniri solitus. Cur id institutum, variæ sunt autorum opiniones, ex quibus nos, pluribus alijs omissis, quas in Gemmarum commẽtario recensuimus, eas quæ potiores videbuntur afferemus.

COR.

ILlud autem primum omnium manifestum est, anularem digitum cordis esse hieroglyphicum: eaque de causa institutum ab Ægyptijs, vt ijs anulo tanquam corona honestaretur. Eundẽ sacerdotes cùm circa deorum suorum aras operabantur, confectis odoribus illinebãt: eiusmodique honores illi ea de causa haberi

solitos

A solitos aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorsum ad cor tendere, & in eo desinere compertum habuere. Sanè solebant in eiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent atque obseruarent ij, qui eas gerebant, ita nos sibi præcipuè esse cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus ostentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri studiosos memorans, Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

CONIVGIVM.

HIc porrò digitus anulo insignis, coniugij est hieroglyphicum, eaque de causa sunt qui eum pronubum appellent. Hinc Maro vincla iugalia posuit pro connubio. Et in diuinis literis inditum sponsalitijs anulum, arrhabonis indiciũ, nuptiarum causa legimus: eumque morem & institutum omnes Christianorum cõuentus semper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitum hunc & pronubum appellauit, & anulum quoque pronubum, eo loco: Nam & mulieres, parcissima patrum sobrietate aurum minimè nouerant, vno excepto digito, quem B anulo pronubo sponsus oppignerasset.

VINCVLVM.

IVgalia illa vincla monẽt, vt qua de causa anulus inter alia significata, vinculi etiam fuerit hieroglyphicum, aperiamus. Ea sic fertur: Promethea olim Saturni lege perpetuis vinculis ab Ioue damnatum, ea mox conditione liberatum, vt inde anulum lapide & ferro compactum gestaret, ne omnino exolutus pœna videretur, indeque anulorum vsum propagatum. Indignationem autem Iouis inde ortam aiunt, quòd Prometheus Parcarũ sortem de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus esset, patefecisset, atque ita Iouẽ ab eius congressu deterruisset, ne se præstantior filius nasceretur. Sed enim cùm eiusmodi legis silentium in Iouis perniciem euasurum esset, fabulatorũ desidero prudentiã, qui velint Iouẽ pro imperio & autoritate sibi conseruata, Promethea ita malè multare voluisse.

SERVITVS.

QVòd verò anulus sit seruitutis hieroglyphicum, tam maritale signum attestatur, quod addictam esse viro sponsam indicat, quàm Pythagoræ symC bolum exponit, dum nos arctum anulum gestare vetat, quod ex diui Hieronymi interpretatione, non esse anxiè viuendum admonet: quippe cauendũ, ne nos in eam seruitutem conijciamus, quæ dura sit, & incommoda. Habet verò secum vinculi significatum anulus, quòd tota eius nominis originatio, quantũ ad etymon attinet, ab AN particula desumitur, quæ circum significat, atque ideo vinculum, aut compedum manicarum'ue oppresionem. Essent verò super anulo plura commentanda, sed hîc de anulari digito, non gestamine vel ornamento, scribere institutum est meum: quare longè plura in cõmentarium id reijcimus, quo insignia pleraque ordine loco'que suo interpretati sumus.

VENIA.

PEtitam à dijs sermonis veniã, cum obsecratione, ne nostri memores delicti, vlcisci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, vt proximum à minimo digitum ad aurem dexterã referrẽt, quod tacto prius ore fieri institutũ. Est enim locus ille Nemeseos, quam gestu hoc, vt in aure ostensum, cõciliari crediderũt.

DE AVRICVLARI.

SVper auriculari nullum hactenus hieroglyphicum inueni: id tantùm apud chiromanticos deprehendi, eum qui breuiorẽ hunc habeat quàm legitima

mensura deposcat, id est, ad tertium anularis nodum non perueniat, indicium D esse eum illegitimo concubitu susceptum: sed quoniam ex diuinatricibus, coniecturalibusque disciplinis, si modò disciplina est talia profiteri, nulla est hac magis fallax, his omissis, ne digitus prætereatur indictus, ad ea me conuertam, quæ de numero cuius is præcipuum est hieroglyphicum, superius fuerant examinanda, nisi præ voluminis magnitudine morositatis notam declinare visum esset. Is igitur cùm, vti sequenti commentario explicabitur, & vnitatem & quaternarium alio atque alio gestu præ se ferat, septenarium, quantum fieri potest, in extremam volam exporrectus ostentat. Numeri autem huius hieroglyphicum est, vt præter ea quæ loco suo commemorata sunt, multiplicitatem, aut frequentem significet iterationem.

FREQVENS ITERATIO.

HEbræi autem in primis, vt Ægyptiacæ linguæ discipuli, SEPTEM de re pluries repetita ponere consueuerunt. Vnde argentum septies purgatum, pro sæpius, Psalmo vndecimo dictũ: hoc est, vt Euthymius explicat, donec quicquid in eo terreni fuerat igne absterfum exhalarit. Et Psalmo nono supra septuagesimum, Redde vicinis nostris septuplum: interpretes aiunt, septuplum Hebræorum more positum pro multiplici, quemadmodũ & septem, sæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, Sterilis septem peperit: itidẽ & ecclesias septẽ, pro multitudine. Iam Chrysostomus actione in Iudæos quinta, septenarium numerum ait in diuinis literis infinitæ multitudinis signum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum: E

Septem illum totos perhibent ex ordine menses
Rupe sub aëria deserti ad Strimonis vndam
Fleuisse. & alibi, *Immania septem Terga boum.*

& eodem modo pleraque.

SANCTVS SPIRITVS.

EST & sancti Spiritus prærogatiua septenarius: de quo, vt infinita alia prætereamus, Esaias: Et requiescet super eo spiritus Domini. dein dona eius VII enumerat: spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, Et replebit eum spiritus timoris Domini. F

PERFECTIO.

QVæ verò plurima & Philon, & Hierocles, & alij super septenarij perfectione disputãt, nunc missa faciemus: illud quod nostri temporis inuentũ est, minimè dissimulabo, multarũ rerũ, ne de argento solo dictum hoc existimemus, quæ per ignis iterationẽ depurgantur, perfectionem in septima decoctione consistere, veluti quotidie cernere est in sacharo purgando: nam vbi septies igne id examinaueris percoxerisque, nihil quicquam vlterius proficit, sed lapidescit penitus, ne vlterius eliquari possit. Vnde prouerbium vulgò vsurpatum de re, quæ summam adepta sit perfectionem, Septimæ decoctionis saccharum, vbi sagacissimum quempiam atque vaferrimum hominem designamus.

HVMANÆ VITÆ CVRSVS.

ADdemus & illud, septenarium numerũ totius humanæ vitæ cursum significare, vt theologi declarant eo Leuitici loco: Septem diebus comedetis azyma. de quo Paulus: Epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitię, & nequitię, sed in azymis synceritatis & veritatis: & nõ ad tempus, sed omni nostra vita ab huiusmodi prauitatis fermento mundi esse debemus. Nam si septem

diebus

A diebus holocaustomata, vt LXX reddunt, offerre debemus, necesse est diebus septem nos puros permanere, quia non debent qui sacra ferunt celebrantq́ꝫ, criminis cuiuspiam sibi esse conscij.

DIMENSIO.

NOn eram autẽ super digito quicquã vlterius philosophaturus, nisi mihi venisset in mentem, in mensuris quoq́ꝫ multa delitescere hieroglyphica, eaq́ꝫ plurimùm de diuinis. Mensurã verò ipsam digitorum esse filiam. Nam Ægyptij mensurã ex digito posito ideo significabant, ꝙ tota metiendi ratio à digito principium capiat. Mẽsura enim, vt apud Aristotelẽ, à minimis oriri debet: atqui digiti sunt omniũ membrorũ minimi. Neq́ꝫ me præterit, nouissimos quosdã mensuræ principiũ, perinde ac etiã ponderũ, à grano tritici desumpsisse, vt scilicet co hærẽtia grana quatuor, digiti spatiũ expleãt, cuius ratione reliqua mox ad mensum veniant. Cæterùm cùm veteres ab humanis membris mensurã inchoarint, satis cõstat ex eorũ traditiõne, digitum omnium mensurarum esse minimam. Ita apud M. Iunium Nypsum legas, qui de limitib. agrorũ luculentũ reliquit opus, B cuius de digito verba sunt: Minima pars earum mensurarum est digitus. quod & Iulij Frontini sententię consonat: si quid enim infra digitum metiamur, partibus respondemus, vt dimidiã aut tertiã partẽ digiti. Hinc illud apud oẽs vsurpatissimum, Latum vnguem, aut transuersum digitum non secedere, cùm minimũ quodq́ꝫ spatiolum intelligi volũt. & illud, Leonẽ ex vnguibus æstimare, cùm ex minimo quoq́ꝫ vel indicio, vel argumento, vel causa, rei totius summã intelligimus. Id inde sumptum, quòd memorię proditũ est Phidiã ex viso Leonis vngui totã feri faciem magnitudinemq́ꝫ, magnã artis suę cõmendatione repręsentasse. Qua verò ratione certa digiti dimensio nationib. omnibus præscribi posit, adhuc incõpertum est mihi. Nam apud autores digitus, & quę inde mensurę desumunt, proportionis potius regulã, modum've quendã, quàm certũ vllum mensuræ terminũ ostendere videntur. Quæq́ꝫ Romæ atq́ꝫ alibi vel in æs, vel in antiquis marmoribus mensurarũ exemplaria signata reperiũtur, nationibus omnibus non inseruiunt. Ad hæc, hominũ facies pro locorũ & regionũ situ, perinde ac aliorum etiam animalium corpora, tum exilitate, tum proceritate, tum crassi- C tudine diuersa dissimiliaq́ꝫ nasci manifestum est, id quod Basilius Magnus à veteribus traditum, à se verò diligenter obseruatũ asseuerat. Tritici quoq́ꝫ, si mensuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciæ tantũ, sed regiones singulæ, & vel modico inter se distãtes interuallo, ac plerũq́ꝫ etiam cõtigui agri variant. Per q́ꝫ ætates, & secula singula, corpora nostra imminui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius vnà cum philosophis tradidere: id quod & maiorum nostrorũ ossa passim eruta testatissimum relinquunt. Rari enim, qualia nunc hominum producit corpora tellus, vt apud Poetã est, vel Plinij testimonio, patribus proceriores fiunt cõsumente vbertatẽ seminũ exustione, in cuius vices nunc vergat æuum. Quare certa exactaq́ꝫ digiti dimensio, quę pari sit apud omnes mẽsura, nusquã potest reperiri. Quoniã tamen veteres in eã cõueniunt sententiã, vt digitus sit mensuræ principiũ, quę inde mox distribuuntur mensurarũ nomina loco hoc recensere libet, argumentum quidem ab Ægyptiorum sacerdotum inuentis non alienum: siquidem in mensuris etiam hieroglyphica quædam inueniuntur, quæ suo se loco prodent. Mensuræ autem his præcipuè capitibus discernuntur, vt loco primo sit digitus, secundo vncia, mox sextans, inde palmus, doron, dochme, spithama, pes, cubitus, gradus, passus,

orgyia, vlna, hexapus, decempeda, plethrum, actus, iugerum, stadium, hexaple- D thron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, parasanga, schœnus, funiculus, stathmus: quorum omnium rationes afferre perdifficile fuerit in multa scriptorum dissensione. Ne tamen Chrysippi Medeam penitùs exscribam, ea tantùm colligam, quæ à probatioribus tradita videbuntur.

DIGITVS.

Esto igitẽ digitus vel ex granis tritici quatuor cohęrentib. spatiũ collectũ, vel mẽsura omniũ minima, vnde rerumpublicarũ decreto reliquas astruere necesse sit. Quæ verò super eo sint hieroglyphica, longa iam narratione suprà disseruimus.

VNCIA.

Certo autem dato spatiolo, quod digito attribuatur, vncia sesquidigito constat: ea verò octaua palmi portio, ita tamen vt palmum hîc accipiamus pro mensura ea, quæ σπιθάμη Græcè dicitur. Sedenim ex dimensione Nypsi, vncia supra digitum nihil plus occupat, quàm tertiam alterius digiti partem, dum palmum ait quatuor constare digitis, easq; esse vncias tris: & ita Frontinus etiã tradit: quare vncia pars erit pedis duodecima, vt rectè mensores ponunt. Quòd si E vncia sesquidigito fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo verò palmo & hîc & illic intelligendum, paulò inferius explicabimus.

SEXTANS.

Sextans sexta pars asșis omnino est, vncię quippe duæ, vt pondera ad mensuras accõmodantur: quę quidẽ vnciæ, vti ꝓpositũ ex nonnullorũ traditione, in triũ digitorũ spatiũ porrigunẽ: quanq; , vti dicebamus, Nypsi nonnihil variet mẽsura. Nimirũ verò loco hoc assem pro pede, vt inferius patebit, intelligendũ.

PALMVS.

Palmus ex Vitruuij descriptione quatuor cõstat digitis: ex aliorũ verò sententia digitos continet XII. Nypsus hunc mensuræ modũ sextã appellat, & dodrãtẽ etiã vocitari asserit, quę scilicet palmos tris cõtineat, vncias quippe nouẽ, qui sunt digiti XII. Causam verò cur ita diuersi autores ierint in asșignanda palmi dimensione, eam esse crediderim, quòd Latini appellatione palmi tria dimẽsionũ genera cõplectũtur, quæ suis apud Græcos nominib. discernunẽ. Ea sunt, δῶρον, δοχμὴ, σπιθάμη.

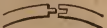
ΔΩΡΟΝ. F

Est verò δῶρον, siue δῶρα fœm. gen. (vtrunq; enim dicitur) mensura, quam alio nomine παλαιστὴν appellant, vt interpretes Hesiodi versu illo enarrant:

τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἁμάξῃ, *Inde apsin curru decadoro cæde tripalmum.*

Sedenim hoc Hesiodi loco quædã oboritur difficultas, quã anteaq; vlterius ꝓgrediamur, ne quod nobis negotiũ facessat, fortè nõ importunũ fuerit explicasse. Quatuor apsidibus currulis rota cõficitur. Ad huius verò rotæ diametrũ Hesiodus pro modulo decadorũ currũ vocat, vt vnaquæq; apsis triũ sit spithamarum: atq; ita necesse est vniuscuiusq; rotæ circumferentiã, siue curuaturã dicere malimus, duodecim esse spithamarum. Hæ verò doræ sunt XXXVI. spithama enim doras, quippe palæstas tris cõtinet: & palæsta, vti dictũ, quatuor est digitorũ: si ergo, vt ostensum est, circumferentia circuli qui rotã ambit, XXXVI doris constat, & diametrũ vnũquodq; tertia pars est circumferentię, cur nõ dodecadorum diametrũ posuit potius, q; decadorũ? ne geometrię terminos excederet, veritatiq; ipsi videreẽ aduersari. Cui difficultati respõdetur, decẽ illas diametri doras ab interiore circuli parte desumendas, de quib. hîc intelligit. Duę verò doræ computãtur ab interiore parte rotæ, vsq; ad circumferentiã exteriorẽ: vna quip-

A quippe dora ab vtraq; rotæ parte. Alij ita soluūt, vt digitos octo, qui doræ sunt duæ, expensos intelligant in ea quæ ligularia dicuntur, siue compages dicere velimus, quibus vnaquæq; apsis inuicem adacta conseratur, hoc modo:

Precipuè verò παλαιστὴν mensurā esse quatuor digitorum, inde colligimus, vbi Nicander basilisci corporaturā describit: quē enim Plinius duodecim nō excedere digitos affirmat, Nicander eo super τρία δῶρα φέρων μῆκος τι ἰθύνει. Interpres eius, τρία δῶρα, inquit, ἤγουν παλαιστὰς, δῶροι γὰρ οἱ παλαιστοί. Tria itaque dora duodecim explebunt digitos, & Plinij basiliscum.

VITÆ BREVITAS.

IN diuinis literis, vt multorum theologorū est interpretatio, παλαιστὴ vitæ breuis est quasi hieroglyphicum. Nam Psalmo nono supra trigesimum, qui apud aliquos trigesimus octauus est, in Græco canitur, ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Traductione, quam Ruffinus citat, scriptum est: Ecce veteres posuisti dies meos. Illi enim qui ita reddiderūt, visi mihi sunt, aduerbij παλαὶ, quod antiquitùs apud La

B tinos est, significatū ex vocis similitudine sequi. Ita & Romanorū exemplar habet, quod & Casiodorus agnoscit, & in ea locutione plurimū immoratur. Qui Hebræos sequunt, alij breues, alij positos à Deo dies in mensura digitorū IIII aiunt: alij palmi longitudine cōstitutos dies, alij pugillares dies datos, atq; ij minimæ etiā mensuræ mentionem faciunt. Paraphrastici: Veluti in digitis numeratos habere paucißimos dies meos. Sed illud, velut in digitis numeratos, nihil ad rem: de mensura enim hîc est sermo. quare vulgata traductio, cōmēsurabiles habet, sed sensum non exprimit integrū τῆς παλαιστῆς. quare id fortè melius quod ex Adamantio cōijcere poßumus, si legamus, Ecce quàm breues admodū posuisti dies meos: quippe cùm quatuor digitorū mensura breuis admodum sit, ac perinde vitæ nostræ breuitatem significet. Hinc clamat Iobes: Nihil enim sunt dies mei. Vt missum faciamus Hippocratem, vitam quidem breuem, artem verò longam esse cōquerentem: & quæ multa in hanc sententiā dici poßent. Euthymius quoq; palæstā quatuor digitorū coniunctione fieri, spithamæq; tertiā esse partē dicit, ac perinde minimā omnino mēsuram, eoq; nomine paucitatē dierū, quos

C viuimus, intelligi. Sed quoniam id nomen ἀπὸ τῆς πάλης deduci poßit, interpretari etiam posse dicit contentiosos, seu laboriosos dies, hoc est, luctæ pugnæq; plenos: in lucta enim labore ac contentione multa vtimur. Ideo verò dori nomine mensurā eam appellari dicūt, quòd eorum plurima quæ donantur (id enim est vocabuli significatū) ab eodem digitorū loco amittantur, quo παλαιστὴ constat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Grecos vocasse δῶρον, quem nos palmum. Vitruuius quoq;, quem nos palmum, δῶρον ait à Græcis dici, quòd munerum datio Græcè δῶρον appellatur. Id autem semper per manus geri.

ΔΟΧΜΗ.

DOchme dimensio est decem digitorū. Sunt tamen qui δοχμὴν mensurā eandem esse putent cum doro, quatuor quippe digitorum in exporrecta manu cohærentiū, ita vt δοχμαὶ tres, σπιθαμὴν efficiant. Atqui apud aliquos inuenias σπιθαμὴν δοχμὴν etiam appellari, atq; id apud Hesiodi commentatores.

ΣΠΙΘΑΜΗ.

ΣΠιθαμὴ omnino duodecim est digitorū, quippe quòd à digiti auricularis vngue ad extremū vsq; pollicē occupamus. Plinius libro VII. cap. altero, vbi de Pygmęorum statura loquitur, ternas eos spithamas longitudine, hoc est, ter-

nos dodrantes nõ excedere dicit. Dodrãtem poſuit Plinius ratione pedis habita, ex quo ſi dematur quadrãs, reliqui erunt digiti X I I. eaq́ pars quę tribus conſtat quadrantibus, dodrans nimirũ appellatur. Frontinus ſpithamã etiã ſextantem dici ſcribit, habereq́ palmos tres, vncias nouem, digitos duodecim.

D E V S.

ADducit hæc rerum ſeries in memoriam id, quod Prophetæ, qui plurimùm hieroglyphico, ſi nõ charactêre, idiomate certè hieroglyphicis perquàm ſimili vtuntur, Deum appellatione Spithamæ vocitarunt, penes quem ſcilicet ſit rerum omnium facultas, ſupremaq́ autoritas, manu paſſa propemodum occupata, qua ſingula ordine tenoreq́ certo temperat ac moderatur, neq́ non fines æquis terminis diſtributos, dimenſionesq́ omnibus, quæ in vniuerſo mundo ſunt rebus lege ſua dipartitur. Moris enim eſt oblatarum rerum magnitudinem ſpithamis, quę nobis promptuaria eſt menſura, dimetiri. Quod verò dictum de omnipotentia Dei, ſufficiat vnus ex quadrageſimo cap. Eſaiæ locus: Quis menſus eſt pugillo aquas, & cœlum palmo ponderauit? & quæ ſequuntur. Vbi Hieronymus: Quod autem pugillum vocat & palmum, humanæ cõſuetudinis verbis vtitur, atq́ menſuris, vt Dei potentiam per noſtra verba diſcamus. Et paulo pòſt: σπιθαμὴ autem, hoc eſt, palmus, extenſam ſignificat manum à pollice vſq́ ad extremum digitum. Quę verò ibidem poſita ſunt de lichano guſtatore, vt idem interpretatur, digito, ac perinde minimo, alij viderint. E

VITA BREVIS.

IN Spithama autem, vti ſuperius dictũ, vitæ breuis hieroglyphicon habetur: quod à Græcis autoribus poſitum eſt, vt minimum vitæ ſpatiolum menſuræ eiuſmodi paruitate ſignificaretur: vſurpaturq́ plurimùm ad vniuſcuiuſq́ rei breuitatem indicandam, præſertim vbi in pumiliones cauillum vertitur, vti de Pygmæis dictum, quos in deriſum triſpithamos ſcurræ vocant.

P E S.

PEs nemine diſcrepante digitis conſtat ſexdecim: quare qui ſcribunt eum palmis quatuor confici, palmum accipiunt vt Vitruuius τὸ δῶρον. Diuiditur verò huiuſmodi dimenſio in vncias X I I. & eſt ſexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita deſcribit, vt eum dicat habere palmos quatuor, vncias X I I, digitos X V I. F

C V B I T V S.

CVbiti quoq́ ratio ideo varia eſt, quia palmus variè accipitur. Nã qui duobus eum conſtare palmis dicunt, digitos omnino quatuor & viginti cõmemorant, dum cubiti ſpatium id eſſe dicunt, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protenditur. Id nimirum ſeſquipedale eſt, & Græcis pygon dicitur, vnde Pygmæi Euſtathio. Ita palmi illi duo pro totidem dodrantibus accipiuntur. Neq́ diuerſus erit à Nypſo & alijs Vitruuius, qui cubitum ſenis, more ſuo, palmis dimetitur, cùm dubio procul palmos quatuor quenq́ digitis porrexerit. Cubitum pictores quartam corporis noſtri partem eſſe volũt. Apud Herodotum cubitum inuenias viginti digitorum tantùm, differreq́ ab eo qui dicitur πηχύς: de quo videris apud Suidam. Eſt etiam cubitus regius, qui maior eſt cõmuni tribus digitis, de quo idem Herodotus primo. Eſt & cubitus geometricus, qui dimenſione vna ſex cubitos è noſtris æquat, vt Origenes & Auguſtinus retulerunt.

A

TEMPERANTIA.

HIeroglyphicum verò cubiti vnà cum fræno manu prætento, temperãtiam præ se fert, vnde Nemeseos simulachrum insignibus his conspicuum habebant, cuius hæc erat inscriptio:

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.

Vna manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
Illa, modum serua: hæc admonet, os cohibe.

DELICIOSVS.

SVnt qui deliciosum molliculumq́ꝫ hominẽ, ne hieroglyphica hæc elabantur, ex cubito ceruicali innixo notẽt. Signum, inquit Adamantius, mihi videtur voluptatis carneç sub cubito manuum ceruical assutum: sumptum id ex Ezechiele, qui dicit: Væ ijs qui assuũt ceruicalia sub omni cubito manuum: nimirum eos intelligẽs, qui propter animi corporisq́ꝫ mollitiem à virili B recedunt fortitudine, & nequiter effœminãtur. Forsitan autem, addit Adamantius, sermo diuinus per istiusmodi figuram & argumẽtum eos culpat magistros, qui per vaniloquentiam, & falsæ beatitudinis promissiones (quod nostro, quippe corrupto tempore, supra modum inualuit) multitudinẽ audientium libidini, vitijs, voluptatiq́ꝫ summittunt. Addit etiam Propheta de capitis velamine quædam, quæ quoniã his præcipuè temporibus valde suspecta sunt, consulto præteribimus, quæ si quis curiosius appetierit, eiusdem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, deq́ꝫ temporum nostrorum proceribus dicta omnia interpretabitur.

GRADVS.

GRadus, quem alij gressum dicere malunt, quem scilicet Græci τὸ βῆμα, vno constat cubito & pede, quod spatium tantundem est ac pedes duo ac semis, vel digiti quadraginta.

PASSVS.

PAssus à passis manibus dici videtur. Alij passum quinis tãtùm pedibus con C stare putant, quo spacio gressus duo recensẽantur, sintq́ꝫ digiti octoginta. Nam spatium quod passis manibus occupamus, in sex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra est quadrati corporis proceritas.

ORGYIA.

ORgyia Herodoto sex pedum est. Mẽsura eadem à pedũ numero hexapus dicit. Orgyiæ spatiũ Sudas inter expansas manus capit, quæ quidem mensura cùm par sit proceritati humani corporis, nulli dubiũ & Sudam & Herodotum idem sentire. Lib. Pandect. x. tit. Fin. reg. cap. vlt. fodienti puteũ passum à vicino limite abesse oportere, interpres Latinus posuit. Lex ea Solonis à Caio recitata, Grecè scripta est in codice Pisano, qui Florentiæ asseruatur, & ὀργυιὰν hic habet, quæ quidem mensura vna plus pede excescit, & alias, vti ostensum, ἑξάπους vocatur. Theodorus ex Aristotele interdum passum vertit. Sed cùm orgyia, vti dictũ, vno plus pede supra passum porrigatur, non satis rectè videtur expositũ, vt passus à passis manibus dicatur: id autẽ si admittatur, rectè Theodorus. Sed enim omnino variat ipsa passuum mensura, pro regionum ritu & institutis.

VLNA.

VLnam Seruius & pleriq; alij eandem cum ea quam memorauimus orgyia videtur interpretari: neq; tamen inficiatur, longè minori spatio ab alijs describi. Sunt verò qui vlnam orgyiæ dimidium esse velint, nomenq; id, ar~ ea ferè trium pedum mensura in plerisq; Italiæ locis permansere. Quare quod apud Plinium legitur lib. XVI, cap. XLI, de abiete, cuius crassitudo quatuor hominum vlnas complectentiũ implebat, hominibus quatuor admotis arboris ambitum vlnis octo complexum intelligendum. Si verò vlnas altero modo maluerit quis intelligere, nihil laborauerim. Sanè huiusmodi amplitudo mihi non est miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias vastitatis incredibilis inspexerim in Noricis Alpibus enatas.

DECEMPEDA.

DEcempeda, quę Grecè ἄκαινα, suo se prodit nomine. Ea verò & Acęna est, Thessalorum quidem inuentum, vt apud interpretem Apollonij Argonauticis legimus. Porrigitur nimirum ea in digitos centum sexaginta, qui duo passus essent, non tamen orgyiæ. Eo dimensionis nomine sæpe vtitur Cicero, & decempedatorem, metatorem appellat. Eo ferè spacio à vicino abesse lege XII. tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam si quid aliud seuerit, satis est quinque abesse pedes. Quanquam super huiusmodi limitatione lib. Pandectarum X, tit. fin. reg. Solonis lex à Caio recitata, non satis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit, Oliuam autem aut ficum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinque pedes: in Pandectis quæ tanta veneratione Florentiæ custodiuntur, ita Græcè scriptum reperi: ἐλαίαν δὲ ἢ συκῆν ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δ᾽ ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus verbis manifestum, oliuam quidem vel ficum pedes nouem procul ab alieno solo plantandas, cæteras autem arbores duos tantùm pedes abesse posse. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Pisano codice ipso, quàm passim in impressis voluminibus præstitum, de quibus alibi differendum: nunc nostrum sequamur institutum.

ACTVS.

ACtus pedibus cõstat centũ & viginti, qui passus essent quatuor & viginti.

IVGERVM.

IVgerum, vt Varro finit, constat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & quadraginta pedes ponit in longitudinem, dimidium in latitudinem, quod vno iugo boum in die arari potest: de quo, quia pleni sunt omnes Grammaticorum libri, non est vt plura inculcem.

STADIVM.

STadium dupliciter consideratur: alibi pro spatio cursoribus in agone destinato, alibi certum est mensuræ genus limitibus agrorũ metandis comparatum. Atq; hoc plurimũ centum vigintiquinq; passibus nostris terminatur, qui pedes essent DCXXV. Ea summa octies cõputata mille facit: quæ dimẽsio proximè accedit ad eam, quã ponit Herodotus II, vbi de labyrintho, αἱ δ᾽ ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον, Orgyiæ centum iustæ stadium conficiunt hexaplethrũ. Quod verò ad agones pertinet, Græci stadium suum ducentis pedibus metiuntur. Sed Herculeũ ducentis quantumlibet pedibus dimensum ab Hercule, alijs omnino maius. Vnde mathematum periti herois staturam ex eo stadio, quod ipse suis pedibus metitus est, prodidere. Italicũ porro pedes continet CXXV.

auto-

A autore Cenſorino. Erat & ſtadium Pythicum, quod pedibus mille conſtitiſſe tradunt: at Olympiacum, quadringentis tantùm. Sic colligimus ex his, ſtadium non fuiſſe certæ menſuræ ſpatium, ſed partis illius, quæ alicubi breuior, alicubi longior fuerit, agonibus deſtinata.

PLETHRVM.

PLethrum verò menſura eſt centum pedum, ſexta quippe ſtadij pars, vt apud autores Græcos paſsim habetur, πλέθρα ἓξ στάδιον ἑξακοσίων ποδῶν ποιεῖ. Tantundem verò eſt, centum id conſtare orgyiis dicere, cùm, vti ſuperius dictum, orgyia ſex occupet pedes.

DIAVLVS.

DIaulus menſura eſt duorum ſtadiorum. Cæterùm varietas ſtadiorum effecit, vt diaulum nonnulli ducentis conſtare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipſe, vt ſuo loco dictum, plurimum habet varietatis.

HIPPICVM.

B HIppicum, quo ſcilicet equi ad curſum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id ſtadia comprehendiſſe, Plutarchus autor eſt.

MILLIARIVM.

MIlliarium, vt Iunius Nypſus, octo ſtadijs conſtat: vt Vitruuius, pedibus quinquies mille: atq; ita ſtadium id aſſumitur, quod C X X V paſsibus noſtris terminatur, quos pedes eſſe diximus ſexcentos quinque & viginti, quinis vnicuiq; paſſui pedibus adnumeratis.

DOLICHVS.

DOlichus, vt nonnulli ponũt, ſtadia continet duodecim, vnum quippe milliarium & ſemis. Qui verò quatuor & viginti aut vno minus ponunt, quę tria eſſent milliaria, recurſus rationem habuiſſe mihi videntur: erat enim locus, vbi equi ſunt curſu exerceri ſoliti, curſu ſepties iterato, quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiuſmodi fieri ſolitam, pro equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chryſoſtomum in epiſtola ad C Philippenſes homilia prima: Etenim qui poſtquam decem dolichos cucurrit, ſi pòſt deficiat, omnem amiſit laudem: dictum, quia ſcilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi.

PARASANGA.

PAraſanga, menſura Perſica, in ſtadia triginta porrigitur. Herodoto ea eſſent tria milliaria & ſemis, qua dimenſione in itineribus tranſalpinæ nationes plurimùm vtuntur, vulgò Leuguam appellantes. quanquam & Leuguæ ſpatium, pro locorum regionumq; ſitu plurimùm varient, quippe quæ inter Alpes, breuiores, in Germaniæ verò atque Galliarum campis longius protrahuntur. Deniq; eam mihi videntur rationem habuiſſe, vt quantum itineris vna hora obequitando confici poſſet, id ea nuncupatione appellarint: ideoq; cùm difficilior ac perinde tardior ſit ingreſſus per Alpes, Leuguas identidem breuiores conſtituerunt.

SCHOENVS.

SChœnus duas occupat paraſangas, quæ ſeptem eſſent milliaria. Hæc inter Ægyptiacas menſuras adnumeratur ab Herodoto. Nõnulli ſtadia eũ quin-

quaginta continere tradunt. Plinius ex Eratoſthenis ratione quadraginta tantùm, qui paſſus eſſent quinquies millia. Aliqui ſtadia XXII ſingulis ſchœnis attribuere. Atq; ita menſurarum huiuſmodi inconſtantiam diuerſitas autorum facit, ſiue loca, ſiue tempora rationem hanc omnem variarint, quemadmodum in ponderibus tanta ſcriptorum diſſenſione omnia conturbata. D

HÆREDITARIA PORTIO, SORS'VE.

INuitat verò me nominis ſimilitudo, vt quid ſchœni vocabulo ſibi velint diuinæ literæ, aperiamus. Apud Hebræos enim menſuræ genus erat ſub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quæ in agrorum diuiſione huic & illi obveniſſet, tranſibatq; vocabulum ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moſeos cantico, Deuter. Funiculus hæreditatis ſuæ Iſraël, & Pſal. 77. Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis. Et 47. Ezechielis: Ioſeph duplicem funiculum habet: & paſsim multa huiuſmodi. Ægyptijs porrò mos, ait Prodicus, vt apud Max. Tyrium eſt, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoſcit tertio Ioëlis cap. vbi Septuaginta ait tranſtuliſſe, χείμαῤῥον τῶν σχοίνων. quod alij torrentem ſpinarum fecerant, funiculum ait σχοίνους, aut iuxta Ægyptios menſuram certi itineris. Vnde in Pſalmis: Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti. In Nilo enim, ſubijcit, flumine, ſiue in riuis eius ſolent naues funibus trahere, certa habentes ſpacia, quæ appellant funiculos, vt labori defeſſorum recentia trahentium colla ſuccedant. E

VITÆ PROGRESSVS.

QVia verò verſiculum obiter ex triceſimonono ſupra centeſimum Pſalmo citauimus, τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας, Semitam meam & funiculum meum tu inueſtigaſti: tranſtulerunt quidam, examinaſti, à veſtigio tamen eſt ἐξιχνιάζω. quamvis qui Hebraicam ſequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere videantur, dum τὴν σχοῖνόν μου ἐξιχνίασας, accubitum meum euentilaſti, reddunt. Quinetiam Chaldææ Arabicæq; lectionis traductio in hanc ipſam ſententiã habet. Sed &, quando ambulauero in via, aut quando accubuero ad ſtudendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta eſt, quam, vt pleriſq; locis apud Hieronymum video, eam eſſe arbitror quam LXX tranſtulere, eam ſecuti, quid in ea hieroglyphici contineretur, expoſuimus. Quã verò ſchœni funiculive menſuram apud Ægyptios & Perſas eſſe Euthymius tradit, eandem ait noſtri propemodum ſtadij longitudinem æquare. F

STATHMVS.

STathmus, quod itineris diurni ſpacium eſt, produci fertur ſtadijs centum et quinquaginta, quæ milliaria eſſent vndeviginti, quadrante minus. Nam & Iuriſconſultorum tabulę viginti milliaria diurnis itineribus conceſſerunt. Iocoſe verò Lucianus ἐν ἰκαρομενίππῳ ludit, οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἴσως ἀπὸ γῆς στάδιοι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός; Nũquid tria millia ſtadiorũ ſunt à terra, ad Lunã vſq;, qui primus nobis ſtathmus, id eſt, quod itineris ſpacium vno die peregimus? Sed vt fabulas omittamus, ſatius fuerit, tot decurſis ſpacijs cõmodùm quieſcere: quamvis adhuc digiti quoquouerſum accepti quaſdam habẽt dimenſiones, quarum norma modòq; reliquum totius humani corporis dimetimur, menſura in hoc vel illo membro nunc parte pari, nũc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, vt ſuprà innuimus, eiuſdem menſuræ eſt cum inſamis dimidio, aure, cum naſo, cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus pleriſq;

A risque aliis. Verùm cùm hæc ad pingendi sculpendique artem potius, quàm ad suscepti operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum significata, non artem pingendi, exponere prosequemur.

CLARISSIMO BERNARDINO TOMITANO, PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACAdemia Patauina professori, de Digitorum numeris & significatis, ex sacris Ægyptiorum literis, per Pierium Valerianum.

Micare tecum digitis libet, TOMITANE honoratissime. Micare mecum? inquies. Nempe quantacunque sis grauitate præditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum significationes explicare aggressus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propemodum articulorum omnium gesticulationibus, modo eos porrigendo, modo contrahendo, colludere ne dicam, an pueriliter ineptire? & tamen ipsa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri minimè sint aspernaturi. B *Quare ausim dicere, aliquid omnino in digitis meis vel ipso Tomitano non indignum, quódque forsitan emunctissimam eius narem ad libri totius lectionem possit allicere. Multa enim ex eo tempore sunt, quæ temporibus illis beatioribus, quibus industria & ingenium in precio fuerunt, minimè contemnenda videbantur. Sedenim vt quid de huiusmodi argumento sentiam, ingenuè fatear, habet omnino aliquam rerum copiam, & varietatem: Sed exactissimam diligentiam illam, omnia perquirendi, quæ in huiusmodi sententiam dici possint, neque me præstaturum polliceor, cui pleniorem esse, per otium, & tam frequenter infestam podagram, minime licuerit. Neque tu, qui omnem vitæ meæ rationem optimè nosti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quòd hoc, qualecunque sit, mei erga te amoris & obseruantiæ argumentum esse voluerim. Cognosco autem ingenium philosophi, qui tam multa quæ minimè oculis conspicua sunt, ita spectare videatur, ac si rerum suarum imaginibus conformata, suisque coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam philosophus ita intuetur, & ad amussim factam agnoscit, ac si colossus ingens aliquis aut fabrica quæuis admirabili membrorum artificio elaborata esset.*

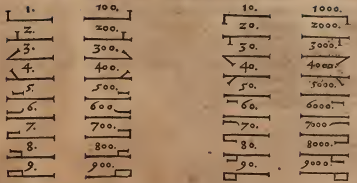
C

DIGITORVM DIVISIO.

RATIONI consentaneum videtur digitos primùm diuidere, & quod illi munus singuli suscipiant explicare, vt ita mox quæ in illis significata reperiuntur aperiamus. Illi enim alio atque alio gestu dispositi, nunc contracti, nunc porrecti, vti profati sumus, modò hac, modò illa manu varias habent significationes, ac omnem ferè numerorum rationem explent, cuiusmodi plurima in antiquorum statuis reperiuntur, & apud scriptores passim offeruntur, quæ non paruam inferant hæsitationem, nisi aliqua eorum ratio, quod facere proposuimus, expendatur. Tota igitur supputationis ratio in tris partes diuisa est, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compositus numerus appellatur. Digitus est quicunque numerus sub denario profertur: & huiusmodi puncta vsque nouem, prærogatiua quadam, etiam sub numeri nomine singula continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum vtroque compositus

numerus resultat, quotiensfcunque scilicet articuli, siue denarij numerum aut hûc aut illum sibi assumunt. Numeri sedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli coniunctim in indice, polliceque. Compositi & hos & illos, prout vsui venit, aut explicant, aut inflectunt socialiter. His ita constitutis, operæprecium est, quos quisque digitus, quos cuiusque digiti gestus, numeros ostendat, aperire. Primum autem omnium illud constat, læuam manum omnia indicare puncta ab vnitate, vsque nouem & nonaginta: dexteram verò à centenario, vt ita dicam, vsque noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenario distinguatur, magna est inter eruditos controuersia, dûm alij Bedam, virum quidem non ineruditum, sequuntur, alij probabiliorem quandam rationem amplectũtur. Bedas enim, si modò ille ita scripsit, centenarium à lęua in dexteram ita transferri tradit, vt quo gestu, quibusque digitis X in læua numerauimus, eo centum in dextera designemus: inde ad millenaria descendamus, & quibus gesticulationibus in læua numeros vsque nouem ostenderimus, ijsdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinem secuti, vti minores numeri maioribus subiiciuntur in lęua, ita minores summas maioribus in dexteras subditas agnoscunt: ea enim proportio est numerorũ ad decadas, quæ centenariorũ ad chiliadas. Congruum igitur est eorum quoque hieroglyphicorũ figuras ad eorum regulam accõmodari. Quare perplexitate, quę in ijs quę Bedæ attribuuntur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus statuendę, vt veluti in lęua cœptum est ab auriculari pro vnitate & sociis, ita in dextera ab eodem digito centenariũ exordiamur, vsque noningenta. Millenaria verò per pollicem & indicẽ exprimamus. Atque vt in læua à numeris per inferiores tris digitos ascensum est ad articulos, ita in dextera per eosdem inferiores à centenariis surrigamur ad millenaria, quo scilicet gestu quibusque digitis in læua X ostendimus, per eosdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicem & indicem longè cõmodius & conuenientius hospitantur. Cuius rei testem appello summæ multiplicisque doctrinæ virum Irenęum Theologum ex antiquioribus, qui aliquot ętatibus ante Bedam claruit: apertè enim hic scribit, VNIVS numerum, quo gestu significabatur in sinistra, translatum in dexteram centena conficere. Sed ponam eius verba super hoc gestu, in Valent. libro primo, capite decimotertio: A' numero nonagesimonono, qui fuit in lęua per VNIVS significationem, transferri in dexteram, & ibi centena constitui. Huius sententiam Gręci, & vniuersus recentiorum vsus admisit, quos inter egregiè princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticam & partes eius absolutissimè consummauit, eiusque opus vno omnium ore probatissimum, multis abhinc annis venit in manus hominum, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc seriem, quam ponit Irenęus figuratis, libellos ad mortalium institutionẽ edidere. Pręterea tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldęis ad amussim congruit, mirificeque respondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiam per lineas expressere, ita inter se distinctas, vt apicibus solùm quibusdam additis, situ tantùm numerorum varietatem indicarent, quaternæ tamen ita positæ, vt prima digitos, secunda articulos, tertia centena, quarta millenaria commonstrarẽt, eo quidem ordine, vt qui apex surrectus lęuorsum vnitatem ostenderat, dextrorsum versus centena præ se ferret: iidem, sed infernè vergentes, læuorsum X, dextrorsum mille signarent, in eum, quem sequenti vides pagina modum:

A

Ad Chaldęorum igitur normam, manuum digitorumq́ supputationes accom- B modabimus, earum volis altera alterius è regione paſsis, vt vnitates cẽtenariis, decades millenariis, ad ſuperiorum hieroglyphicorum inſtar, opponantur.

C

Quòd verò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationẽ quandam & honoribus amotus, & ad ignominiam redactus eſſet, dixerit: Quemadmodum ſupputatorum digiti nunc myriadas, nunc vnitates præ ſe ferunt, ita Regum amici nunc plurimum, nunc minimum præſtare poſſunt: non eſt vt quiſpiã hoc ad Bedæ rationes trahat, quaſi Orontes intellexerit de dexteræ læ-

uæq́ue auricularibus, in quibus hinc vnitates, inde millenaria constitui debeant: D
insulsa enim est imaginatio, cùm Orontes myriadas hic confusim ad amplificationem oratorio more dixerit, non quòd myriadum hieroglyphica vnitati sigillatim opponere cogitarit, sed in vniuersum hinc læuæ digitos, illinc dexteræ designauit. Obstaret Chaldæis & Persis, Irenæo & alijs, Quintilianus, quem nōnulli ex libro vndecimo citant, eo loco: Gestus poculum poscentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorū pollice flexo efficientis. Quæ sunt à quibusdam scriptoribus notata, ne in rusticis quidem vidi. Sed ijdem ipsi, qui quingentorum positum volunt, inficiari non possunt, quin eo loco eruditi plerique viri quinquagenarium potius agnoscant. Non sum verò nescius nonnullos esse, qui lectionē apud Bedam defendere aggrediantur, quippe quæ in læua denaria sunt, ijsdem digitis in dextera centena significare, atque ita per eosdem pollicem & indicē per decadum aggregationem ad noningenta vsque procedēdum: mox cùm millenaria fuerint indicanda, ad eiusdem dexteræ inferiores digitos descendamus, quod vel natura ipsa videtur abhorrere. Sanè Hieronymi verba sunt: Porrò centesimus numerus (diligenter quæso Lector attende) de sinistra E
transfertur ad dexterā, & ijsdem quidem digitis, sed nō eadem manu, quibus in læua nuptæ significantur & viduę, circulū faciens exprimit virginitatis coronā. Ego, ni fallor, ex his verbis Hieronymum puto eadem tradere, quæ docuit Irenæus, dum modò loco suo sentētia cōmatis adlitis distinguat. Sententia quidē Hieronymi est, diligenter attendendū. Quid attendamus? Centesimū numerū de sinistra transferri ad dexterā, & ijsdem quidem digitis, nō eadem manu circulum facientē exprimere virginitatis coronā. At explicauit se aptius, inquiunt, dicens, quibus in lęua nuptæ significantur & viduæ. Scimus quidem in læua vnguem pollicis, ad vnguē indicis, quasi ad osculum molliter applicatū, maritalis coniūctionis hieroglyphicū ab eo viro doctissimo positum, quod loco suo plenius cōmentati sumus. Viduas aūt per sexagesimū ostendi, qui numerus per indicem eiusdem læuæ, qui extremū pollicis articulum arctè complectatur, exprimitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus, ne fallamur, admonet, transferri numerum centesimū ab læua in dexteram, per digitum & gestū scilicet, qui vnitatem in læua constituit, in dextera centena cōficiat. atque ita de cæteris. Atque hoc est quod ait, Sed non eadem manu. quam manū? eam intelligit qua non vtimur F
in centenis, cuius scilicet digitis nuptæ significantur & viduę, quarum manuum hieroglyphica superius & explicauerat, et ingeniose interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc, dicet aliquis, circumflectetur in auriculari? Respōdemus: si digitum cum ita inflexeris, vt digiti eius vnguis mediæ palmæ tuberculū appetere videatur: id ita coronæ plexū imitabitur, ac si arboris cuiusvis ramulum ita flexeris, vt cacumen eius ad locū vnde germinare cœperat, inflexeris. Nā gestus hic, vt quod necesse est identidem repetamus, in læua vnum significat, cētum in dextera, vt singula copiosius suis quęque locis enarrabūtur. Nunc quoniā lectorem aspera & morosa forsitā disceptatione delassauimus, libet in huius gesticulationis sententiā lepido Nicarchi epigrāmate aures animum' ve aliquātulū delinire. Iocat enim is in Cotyttarin annosam vetulā, quæ præcano cùm esset capite, multæq́ue dicacitatis, ac Nestori comparata, nondū cum ita grandæuū esse sineret, quæ ceruos annis superasset, ea ætatē suam læua manu verā dissimulans inciperet numerare, tamen & viueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingrederet pedibus, ęquè ac si esset adolescentula. Quare maximè verendū ne Plutoni

sinistri

A finiſtri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipſum audiamus, quem falſò quidam Nicandrum vocant:

> Ἡ πολιὴ κροτάφοισι Κοτυτταρὶς ἡ πολύμυθος
> γραῖα, δι' ἣν Νέστωρ οὐκ ἔτι πρεσβύτατος,
> ἣ φάος ἀθρήσασ' ἐλάφου πλέον, ἣ χερὶ λαιῇ
> γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη,
> ζώει, καὶ λεύσσει, καὶ ἀρτίπος οἷά τε νύμφη,
> ὥστε με διστάζειν μή τι πλέον τὸ δ' ἀΐδης.

Quòd ſi quis epigrãma ipſum Latinè ſibi cani poſtularit, id huius eſt ſententiæ:

> *Multùm garrula anus, caput omne Cotyttaris alba,*
> *Propter quam Neſtor non ſit adhuc ſenior,*
> *Quæ ceruos annis ſuperarit, quæq; ſiniſtra*
> *Vitæ iterum cœptet connumerare dies:*
> *Viuit adhuc, cernit, pede firma eſt, virginis inſtar,*
> *Plutonem vt dubitem paſſum aliquid grauius.*

Et quoniã in Neſtoris ætatem incidimus, ſynepeia poſtulat, vt quatuor etiam Iuuenalis carmina ſubiungamus:

B

> *Rex Pylius, magno ſi quicquam credis Homero,*
> *Exemplum vitæ fuit à cornice ſecundæ.*
> *Felix nimirum, qui tot per ſecula vitam*
> *Diſtulit, atq; ſuos iam dextera computat annos.*

VNITAS.

SEd iam ſtrato itinere, ſopitisq; controuerſiis, ad ea quæ liquida manifeſtaq; ſunt procedamus, digitosq; ipſos erumpere geſtientes è carceribus emittamus, primiq; ſpacia corripiant auriculares, alter & alter: quorum qui in læua eſt, vno omnium conſenſu vnitatis indicium eſt, ſi vnguiculum ad medium volæ tuberculum aduertat, quaſi coronam quandam flectere meditetur. Itaq; ſi faſces à dextera alicuius ſtatuæ fuerint, læua verò eo geſtu prætendatur, primi Conſulatus hieroglyphicum apparebit: vel ſi alia fuerint inſignia alicuius honoris indices, primùm eo potitum oſtendet, atq; ita de reliquis.

CENTVM.

AB hoc læuæ digito ad eundem dexteræ conuerſi, eodem geſtu quo illic vnum, hic centum, vt iam conſtare poteſt, ſignificari profitemur. Ne-
C queid prætereundum, quòd centenarius numerus virginalis, vt ſacrarum literarum interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. XIII. Quandoquidem ijs qui vitam rectè, piè, ſanctéque inſtituerunt, tria ſunt propoſita præmia, vel fructuum prouentus, alijs tricenarius, alijs ſexagenarius, alijs centenarius. Tricenarius quidem ijs qui maritalem ſecuti vitam, eam coniugio minimè contaminato peregere: nam numerus ille, vt loco ſuo dicetur, aptus nuptijs. Sexagenarius ijs, qui viduitatem aut cœlibatum incorruptè atque integrè cuſtodierunt. Et ſexagenarium annorum numerum viduitatis eſſe identidem oſtendimus. Centenarius demum ijs, qui virginitatem intaminatam incolumemq; ad vltimum vſq; vitæ terminum ſeruauere. Eucherius centenarium hoc præmium non tantùm ad virginum merita, verumetiam ad martyrum mercedes præmiaq; propoſita contendit. Hieroſolymitanus Heſychius, perfectiſsimum, ait, centeſimum ideo concipimus, quia quinquageſimus, quæ ſpiritus ſunt, amplectitur, vnde Pentecoſte ſpiritui ſacra. Bonorum verò operũ fructus, qui meſſem omnem excellit, in Euangelica lectione ad

centesimũ vsq; cumulatur. Adamantius quoq; numerũ hunc plenum in omnibus atq; perfectum autumat, aitq; totius rationabilis creaturæ sacramentũ intra se continere. D

DVO.

AD læuam autem, unde digressi sumus, reuertentes, si, uti de unitate dicebamus, aut Consul, aut Imperator, aut Dictator, vel quid huiusmodi fuerit, qui dignitatem eandem sibi accessisse indicare voluerit, non insulse statuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inflectatur modo, atque eodem loco cum ipso minimo applicetur. Duo enim vel bis, vel iterum, eo gestu exprimi manifestum.

CORPVS, VEL IMMVNDITIA.

IPse verò dualis numerus mystico significato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipitur in sacris, quòd is numerus sociandis generandisq; corporibus aptari solet: de quo videndus Adamantius lib. tertio in epistolam Pauli ad Romanos, vbi de propitiatorio loquitur. Summonet D. Hieron. in hanc sententiam aduersus Iouinianum, animaduertendum esse iuxta Hebraicam veritatem, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die, expletis operibus singulorum, subiectum esse, Et vidit Deus quòd esset bonum: in secundo verò die hoc omnino subtractum, vt admoneremur non esse bonum duplicem numerum, quòd ab vnione diuidat: nam vnitas tota Dei est, dualitas verò significet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus vbique Hieronymus paulò se infensiorem ostentat. E

DVCENTA.

EOdem verò ipso gestu quo in sinistra DVO, in dextera digitus idem DVCENTA significat.

III.

MEdius autem, quem nonnulli Medicum, plures infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac si citharæ cuiuspiam filo vna serie gestuq; apprimendi essent, ternarium effingunt numerum. Quódque superius de titulis & honoribus attigimus, vbi tergemini cuiusquam notandi essent, hoc assumi potest hieroglyphicum.

ANIMA, DEVS'VE.

SEd ipse etiam numerus suum habet significatum, quippe qui incorporeæ naturæ consecratus, nunc animæ, nunc Dei simulachrum, hieroglyphicumq; est: de quo multa Pythagorici, multa etiam veteres Theologi disputarunt, quæ breuitatis causa sunt prætereunda. Illud tamen non omittam, Propitiatorium in diuinis institutionibus longitudine duorum cubitorum & semis fieri demandatum, vt id Christum hominem significaret, quod & apud Paulum epistola ad Romanos habetur: qui quidem licet verus esset homo quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturam, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior est. Sed si quis hæc apertius declarari sibi voluerit, ad eius epistolæ interpretes accedat. Quòd verò paulò antè binarium malum esse dicebamus, sacerdos Heli, cap. III primi Regum, dualem numerum pessimi spiritus esse suspicatur, vti Dei ternariũ. Nam cùm angelus Domini Samuelem bis vocasset, tertiam vocationem expectandam duxit, vt vocem diuinam esse cognosceret. F

CCC.

EOdem gestu digitoq; quo tria in sinistra, CCC in dextera significant. Sed & vocabulũ ipsum suas habet significationes. Trecenta siquidẽ pro magno admo-

A admodum numero ponũtur: vt apud Catullum: Expecta hendecasyllabos trecentos, Quos simul complexa tenet trecentos.*& multa huiusmodi, etiam apud alios: Et tercentenas erroribus impleat vrbes. Tercentũ niuei tondent dumeta iuuenci. Tercentum tonat ore deos. Sanè cùm superius centenarium plenũ atq; perfectum numerum esse ostenderimus ex Adamantio, eundem triplicatum supremum quid significare nulli dubiũ relinquitur. Sed tercenteni in arcæ longitudine cubiti, ostendunt hominem qui sit à centenario lapsus, hoc est, qui à tota rationis summa per ignorantiam deciderit, facilè posse per Patris, & Filij, Sanctiq; spiritus cognitionem in trecenta restitui. Hic autem animaduertendũ est, posse nos gestuum conformationibus illud coniectari quod ait Plininius libro XXXIIII, ca. VII, Ianũ à Numa rege dicatũ digitis ita figuratis, vt CCCLXV dierum nota, per significationem anni, temporis, & æui se Deum indicaret.

CCCLXV.

CVm itaq; Plinius dicat digitis ita figuratis, verisimile non est, quod nõnulli putant, in dextera insculptã fuisse literam T, quæ apud Græcos trecenta B significat: in læua vero ξ & ε, quæ sexagintaquinq; supputant. Dicamus igitur eius statuę dexteram eo gestu figuratam, vt ea exporrecta tris inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui gestus, vti dictum, trecenta signat: læuam autem, vt paulò inferius patebit, ita conformatam, vt index pollicis vngui circunductus, arctissima cum circulatione complecteretur, infamis verò mediam palmam versus adcuruaretur, duobus reliquis extantibus quantulumcũque porrigi potuerint: ita enim quinq; & sexaginta describi: annum enim ad huiusmodi dierum numerum intelligi debere ciuiliter Pandect. vltimo Paulus ait. Et intercalarem, quo scilicet bis sexto calendas Martias dicimus, quarto quoq; anno nihilo secius eodem dierum numero supputari, manifestum: quia duo illi dies vnius vice habentur: nec interesse ait Celsus, vtrum priore an posteriore die quid actum sit.

IIII.

TRium igitur numerorum gestibus ita positis, insequentium aliorum trium ridicula propemodum sese offert gesticulatio. Nã quatuor exprimere cùm volumus, minimum sustollimus, reliquis in incuruatione sua permanentibus. C Ita quartùm Cos. Imp. Dict. & reliqua.

CCCC.

EAdem ratione modoq; in dextera ijdem compositi digiti, CCCC constituunt. Nec super hoc aliud ad negotium.

V.

QVinq; autem, aut quinquies ostendere qui volunt, anularem & minimum exporrigunt, impudicum palmam versus incuruant, vti in Iani statua dicebamus. Neq; quidem hoc tantùm signo quinarium significabant Ægyptij, verùm etiam per sculptæ Stellæ hieroglyphicum, propterea quòd, vt Horus ait, ex innumerabili stellarum multitudine quinq; tantùm sunt eà prærogatiua præditæ, vt mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus consulerent, nihilq; apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, si mihi dicere liceat, desumptum puto à radiorum numero, quo Stella piscis insignita est, quod & Naturalis historiæ scriptores tradunt, & ego in Anconitanum littus eiectas magno numero conspexi, & manibus meis attrectaui. Sed enim de hac plura loco suo in Cœlestibus enarrabuntur.

SENSVS.

D

SEd & ipse quinarius numerus quomodocunque descriptus figuratusve, suam habet hieroglyphicam in sacris significationē: pro quinque enim sensibus accipitur. Vnde illud Ambrosij peruulgatum de quinque virginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus verò Mosaicæ legis præceptis, qui peccasset in sanctis, tantundem reddere iubebatur, & ad illud quintas adijcere, quod in exemplaribus Græcis ἐπιπέμπτους legitur, vt scilicet ita intelligamus: Si quis de sacris vel oblationibus vel muneribus in vsum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriusve voti operis designatione datis, quinque intervertisset, oportere eum quinque sarta tecta reddere, mox peccati veniam imploraturum ἐπιπέμπτους adijcere, hoc est, & altera quinque, & aliquid insuper auctarij. Quā sententiam Cyrillus examinans ita meditatur: Si quis, inquiens, quinque sensuum opus perverterit, & debito honestoque vnumquemque officio defraudauerit, oporteret eum synceros illos, & integros Deo restituere, mox alios quinque interiores adijcere, & horum omnium denique summam & solidationem quandam superaddere, firmū scilicet bene agendi propositum, si Deo satis ex asse facere voluerit. Eodem facere videbitur, quòd ab vno mense ad quintum vsque annum didrachmæ quinque, hoc est, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, quinque sensuum perfectio, sit oblatio, quæ ideo per geminatum numerum exprimitur, vt intelligamus, ea quæ puer sensibiliter audit, videt, gustat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea acccommodare fuerit institutus.

E

QVINGENTA.

IDem gestus ex ijsdem digitis in manu dextera, quingenta supputat.

VI.

ANularis verò in læua solus incuruatus, auriculari & alijs exporrectis, senarium ostendet: de quo multa apud Macrobium libro sexto.

SEXCENTA.

IN dextera verò eodem depositus modo sexcenta colligit: qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numerosissimaque multitudine, ac propemodum infinita, hieroglyphycè proferri solet. Ad Atticum Cicero: Venio ad epistolas tuas, quas ego sexcentas vno tempore accepi. Ad eundem idem: In quo multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas, sexcenta præterea alia. Lepideque Plautus, Captiuis, Sexcentoplago nomen fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne sexcenta eiusmodi proferam, ad reliqua enarranda progrediar.

F

VII. DCC.

BIs iam trium digitorum spatijs decursis, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, eum dicimus, quantulumcunque porrigi potest, ad imum vsque palmæ tuberculum appressus, septenarij numeri signum esse. Et in dextera, septies centeni. Eo verò gestu componendo medius quoque adflecti cogitur, ac veluti gnomon horarius supra anularem prominere, vt ea sit eius digiti figura, quam trapezitæ nunc in septenario notando delineant, in hoc scilicet signum 7.

CENTVRIO.

AC, ne leue quid attigisse videamur, eadem trapezitarum nota in plerisque veterum monumētis adsculpta, centurionis signū habebatur. Ostendit mihi

Romæ

A Romæ vetustũ admodum monumentum ex marmore Thomas Petrosanctius, vir antiquitatum huiusmodi studiosissimus, in quo & signum id incisum erat, & verba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inscriptionem vidimus ad D. Petronij ædem, in qua signum idem eodem significato incisum spectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæsium Cardinalem inscriptionem vidi eius notæ, quæ sic incipit:

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 7 LEG. XV.
APOLLINAR. 7 COH. III.

& quæ multa ibidem insculpta sunt militaria, de quibus in Armorum commentario abundè meminimus.

D E V S.

NOn erat autem otiosum septenarij nomen, quod hieroglyphicum esse Dei Philolaus asseuerat, quippe quòd ea sit eius numeri prærogatiua, vt ipse sibi similis, alter ab alijs sit, veluti Deus dux & princeps vniuersorum solus sem-B per, singularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, septenarius sine motu est, neqꝫ quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant nõ geniti: partim generantur, cùm minimè generent: alij vtrunqꝫ obeunt munus: solus verò septenarius vtriusqꝫ conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo prorsus genita, numeros omnes quotquot habentur, generat. Octo verò generãtur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hic infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem & parẽtum & liberorum ius obtinet, octonarium quippe gignit, à bis duobus ipse genitus.

P A L L A S.

QVorum cùm nihil accidat septenario, quòd sine matre sit, quodqꝫ virgo Palladi assimilatur, & quorũdam symbolico hoc vtentium idiomate mos fuit summi Dei sapientiam vocabulo signoqꝫ Palladis interpretari, quanquam vbi figuras mathematicas aliquot hoc commentandi genere declarauimus, ternarium & æquilaterum triangulum præcipuè Palladi dicatos ostendimus. Sed quoniã alibi, quæ septenarius significata habeat in Diuinis literis, dicenda sunt, C hic satis fuerit pauca hæc attigisse.

OCTO. OCTINGENTA.

MEdius itaqꝫ auriculari adiectus, ita vt vnà cum eo extremam volæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in læua: in dextera octies centena recensita indicabit.

IX. CM.

MEdius demũ ad extremã palmæ volã vnà cũ duobus inferioribus applicatus, ita vt totã obtegãt, nouẽ in sinistra cõstituit, in dextra nouies centena.

M V L T I T V D O.

ESt etiam nouenarius ipse numerus hieroglyphicus, quippe qui se non intra cutem contineat, sed effusus plurimos significet: quod Theon obseruat in Arati carmine, ἐννεαγήραι κορώνη: nõ quòd nouem, inquit, ætates viuat, sed quòd perquandiu, vt Tibullus, *Viuere cornices multos dicuntur in annos.*

Apud Nicandrum ἐννεάκεντρον legas, pro, aliquot præditum aculeis. Idem ἐννεαδέσμους σφονδύλους in Scorpij cauda ponit, cùm septem tantùm in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouem posita interpretes agnoscũt, de quo satis in Scorpij cõmentario. Quin & Alcæus hydrã ἐννεακέφαλον cadẽ ratione dixit, cum

Simonides eam πεντηκοντακάρανον tradat. Quem imitatus Maro, ita super ea: D

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra. Ad hoc etiam facit, quòd Hesiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemosyne iacuisse, vnde Musarũ prolem susceperit. Oportere enim, aiunt interpretes, cum diu studijs incũbere, qui sit mox aliquod ingenij atq; doctrinæ memorabile testimonium relicturus:

Nam decem bos luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensq;
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

D E N A.

POstquam igitur digiti, tres inferiores triplici decursu ludi sui partes peregere, athletas nunc spectabimus, pollices quippe, indici vnumquenq; suo cõmissos, varia quorum colluctatio à læua theatri parte per decadum campũ, altera verò ad dexteram lucta per numerosissimas chiliadum arenas exercebitur. Erit igitur cõflictus primus, læuæ index in primam pollicis sui suffraginem vnguem affigens, quem attractus pollex ita vrgeat, vt colluctatorem strangulatione quadam elidere videatur. Hieroglyphicum hoc denarium, alterum verò par E ad dexteram millenarium recensebit. De denario locus patescit apud Apuleiũ, Apologia: Si triginta annos pro decem dixisses, posses videri pro computationis gestu errasse, quos circulare debueras digitos aperuisse. Quo verò pacto digiti in tricenario aperiantur, loco suo dicemus. Apud Horũ Niliacum inuenias lineam vnam surrectam cum alia supernè deiecta, vel incumbente, decem linearum quæ in plano ducendæ essent, hieroglyphicum esse. Puto ego hunc exprimere voluisse denarium numerum, cuius scilicet denę vnitates per lineas totidẽ significari, tanquã per puncta, solitæ essent, quæ apud Ægyptios eiusmodi tantùm figura comprehenderentur: compendiosam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæq; suam, excogitarũt. Omnino enim codices quos inspexi, omnes eo loco mendosi sunt, pręsertim impressi, qui sic habẽt: γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένῃ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνουσι. Sed & in manu scriptis aliquid desideratur, quorũ minus corrupti ita habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένῃ, ἢ (hic vacuum relictum) ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδων σημαίνουσι· quorũ hæc est sententia: Linea vna recta, vnà cum altera supernè sibi adscita linea, vel F (hic vacuum) vel decem lineas planas significãt. Puto autẽ lineas illas ita ducendas T. Nam aliquid simile apud nos est, cùm linea plana supernè ducta, cui puncta numeralia subijciantur, quæ singula vnitates ostendãt, duplicatum numeri tantundẽ significat, quot sunt signa, quæ planæ illi lineæ subdita conspiciunt, vt IIIIVIR. aut IIIII. VIR. pro Sex. vir, & Decemuir. In Ægyptiaco verò signo, superior illa linea producta ostendere videtur, licet vna tantũ signata sit, X. tamen sibi vnitates adsciscere. Quod verò de duplicãdis pũctis dicebamus, multis potest veterum inscriptionibus confirmari, sed vnã tantũ exẽpli loco ponam, quã Venetijs apud clarissimum virum Danielem Ranerium senatorem, antiquo lapide ita notatam inspexi. IIII VIR. quod tantundem est, ac si DECEMVIR scriptum esset. Intelligendũ enim est pũcta illa quatuor, linea illa supernè ducta, duplicari. Quod verò ad Horum attinet, id ideo apposui, vt castigatiorẽ codicẽ quærendũ admonerẽ. Nec me latet Probũ de notis antiquorũ, eius lineę supernè ductæ signum, ad millenariũ vsq; prouehere, sed in eo libro multa sunt multorũ arbitrio, atq; etiã errore, inculcata: neq; rei cuiuspiã sana intelligẽtia magis nostro tẽpore desideratur, quàm inscriptionum eiusmodi vera cognitio. Ad id verò

A verò quod suprà læuæ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, responde-re asserebamus, Romani quoque ad Ægyptiorũ, Chaldæorũ, Persarumque imitationẽ, cùm decẽ signarent, per X duplicẽ literã suam, quod decussatio, qua insignis est, locutionem denarij saperet: Mille facturi, litera eadem in suo iure cõseruata, capita tantum à dextera læuaque oppositis semicirculis, cuiusmodi alij apostrophos, alij, vt Victorinus, sicilicos appellauerũt (est enim sicilicus ponderis certi mensura, quæ signo hoc Ↄ figuratur) coniunxere. At ita ex X litera, vt dictũ est, sua ∞ millenarium hieroglyphicum formauere, vti quo gestu læuę digiti decem ostendunt, eodem dexteræ mille proferunt. Quamvis Priscianus, qui nihil non arrogat græcitati, id secundum Atticos, quibus χίλια mille sunt, factum velit: atque ideo, veluti illi ad hunc numerum prima tantùm nominis litera vsi sunt, quippe X ita nos M pro mille posuerimus. Sed hoc nõ vincit, quin notam eam, quam suprà posuimus, à sua potius litera quàm à græcanica Romani desumpserint. Non est autem hic prætereundus Ciceronis locus, epistola ad Tironem, quæ incipit: Quid igitur? nõ sic oportet? vbi in vulgatis codicibus scriptũ, Hel

B luo nequissimus sestertia C C dabat, nullo aprico horto, nullo emissario, nulla maceria, nulla casa. In venerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Mediceæ, ita Florentiæ scriptum obseruaui: Helico nequissimus HS. ∞ dabat: id, sestertia mille dabat, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memorijs animaduerti, notumque est Rauennæ marmor vetus ita inscriptum:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R. HS. ∞. N. LIBERALITATE DONAVIT. & quæ sequuntur: hoc est, Decurionibus septimi collegij fabrum municipij Rauennatis sestertia mille numûm. Hæc verò etiam apud antiquarum inscriptionũ impressores ineptissimè corruptissimeque edita sunt. Idem in antiquis inscriptionibus indicant ꟺ. & ↀ. de quibus loco suo, vbi quinquagenarij numeri hieroglyphicum prosequemur. Sunt qui millenarium numerum, per miliariæ spicæ hieroglyphicum indicent: neque quidem autores absunt, qui genus id segetis nomẽ à maximo granorum numero, mille scilicet, accepisse tradant, vt in spica dictum.

XI. XII. & reliqua.

C HIs igitur eo gestu constitutis, vbi accidisset vt denarijs reliqui etiam numeri infra X adiungendi essent, trium illi, vt ostensum est, inferiorum digitorum flexionibus porrectionibus've significabantur: Vndenarius quippe, indice ac pollice pro decem circulatis, auriculari mox eo loco, vbi vnũ significat, adflexo: Duodenarius, firma denarij circulatione permanente, annulari ad auricularem adiecto. Ita reliqui numeri vsque ad vnum de viginti, prout per inferiores digitos ostendi, satis explicatum.

XVI.

QVoniam verò sextodecimus numerus inter hos collocatus est, eiusque significatio magni apud Ægyptios momenti fuit, & iam constat numerum cum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatos significari, nunc quid ipse sibi velit numerus, videamus.

VOLVPTAS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes per eiusmodi numerũ eo, vti verisimile est, gestu signatum, voluptatem, pręcipuè venereã indicabant. Ab eo siquidem annorum numero adolescentuli ad muliebres consuetudines, & oblectamenta nequitię inceptant animum applicare: licet ad ter septimum vsque annum semen

infœcundum esse dicit Aristoteles. Quod si prolificũ sit, vel exigua, vel imperfecta generari autumat. A bis septimo autem anno pruritu Veneris incitari vult: à quo etiam tempore pubescere primùm incipit, stirpesq; imitari, vt Alcmæon Crotoniata ait, quæ semen laturæ florescũt prius. Atq; hic ille est ætatis flos, de quo sæpius apud autores: vt apud Terentium: Anni sexdecim, ætatis flos ipse. Et Ouid. philosophię istiusmodi non ignarus, cùm Narcissum ostendere vellet eius esse iam ætatis, vt amoribus dare operam posset, ait:

Iamq; ter ad quinos vnum Cephisius annum Addiderat.

Indicium autem incœpti coitus est vox crassior & inæquabilis, quæ secũda ferè omnibus hebdomade, vel saltem incipiente tertia, euenit, & subalaris odor. Aristoteles id τραγίζειν appellat. Antiqui nostri, vt Censorinus ait, hirquitillare dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, hirquitallos. Nam annorũ quatuordecim vel παῖδας, vel φίλον appellabant, ad sexdecim verò ἐφήβους, vt Terentianũ illud obiter interpretemur, Postquam is excessit ex ephebis. quanquã μειράκιον quoq; vnica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adolescentia. Adstipulantur huic Ægyptiorum cõmento Astronomorũ traditiones super ætatum affectibus: illi enim Lunam ad quintum vsq; annum infantem propémodum ductare dicunt: decenniũ inde Mercurio adscribunt, vnde illud eius ætatis studium rerum plurimarũ, & mutabilitas, & inconstantia, vt modò hoc, modò illud appetant: hinc gestiunt paribus colludere, temereq; iras colligunt atq; ponunt, &, vt Horatius ait, mutantur in horas. Mox hominem sextodecimo ætatis anno in Veneris ditionem deuenire asserunt. Ad hunc vsque annorũ numerum & Seruius Tul. & Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Institutionibus suis pueros ad sextumdecimũ vsq; ætatis annũ appellauit, ad quintumdecimum Varro. Iuniores ille à sextodecimo ad sextum & quadragesimũ vsq; dicit, adolescentes hic ad trigesimum vsq;. Quod reliquũ est ætatis apud illum seniores habentur. Apud Varronem à tricesimo ad quintũ & quadragesimũ, iuniores, inde seniores, ac demùm senes appellantur. Diuersa hæc aliquantulum ætatis descriptio apud Pythagoram, qui vitam hominis quatuor ætatibus dispescit, viginti vnicuiq; annos impertiens, pueritiæ quippe, adolescentiæ, iuuentuti, quam Latini virilitatem potius appellarunt, ac senectæ demum: quas totidem anni temporibus æquiparauit, vt suo loco singula tractauimus.

EXCESSVS.

Præterea sciendum est, hunc quoq; numerum ex eorum esse classe, qui multitudinem excessum'ue significant. Cùm enim dicimus sedecim pedibus superare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vsurpatum ab Aristide, qui Periclẽ dixit ἑκκαίδεκα ποδίοις αἰεὶ εἶναι τῶν ῥητόρων τοῖς λόγοις. Ab Eupoli, vt Bruto ostendit Tullius.

XX.

Cum verò XX significare vellent, pollicarem vnguẽ infimæ indicis suffragini (vt hoc pro re vtar vocabulo) adprimebãt, vbi scilicet index ab infami incipit separari. Bedas verò, cuius codicem in damno esse suspicor, nõ enim adduci possum virum tam eruditum ita scripsisse, vt infamem hieroglyphico eiusmodi admisceret, quippe qui apud eum scriptũ legerim, impudici summitatem inter nodos indicis & pollicis arctè figẽdam esse: quod si quis facere meditetur, id subsequetur incõmodũ, vt neq; quo pacto possis tria & viginti commõstrare, neq; vnum de triginta repræsentare, & alia multa eiusmodi, cùm in XXIII osten-

A ostendendis tres illi inferiores digiti arctius contracti, lineæ, quæ palmæ eiusdē flexu media fit, ita applicandi sint, vt trium graduū speciem præ se ferant. In nouem verò & viginti notandis, iidem digiti quantū exporrigi possunt, ad palmæ vsque radicem apprimantur. Quare necesse est decadas omnes, indicis & pollicis tantùm gesticulationibus explicari, nullo eorum in societatem admisso digito, qui partem eam quæ numerus vocatur, indicent. Ac ne quis autoritate cuiuspiā decipiatur, Erasmus ille multiscius, qui scholiis in Hieronymū ad Iouinianum, vbi de virginitatis agitur hieroglyphico per coronam expresso, inepta quædā somniauerat, quæ nemo vnquam eruditorum cogitasset: cùm errorem mox recognouisset, dum cognitiora, vt ipse dicit, traditurum se profitetur, loco hoc impegit in Bedam, imò in viciatum Bedæ codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarii nota cùm apud Bedam scriptum sit corruptissimè de ę Græcæ literę similitudine, quod loco suo suæ dabitur luci.

VOT. XX.

CVræ precium mihi videtur, anteaquā vicena hæc amittam, quid sibi velint B notæ VOT. XX. in numis & aris, vel vt vulgus ait, triūphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaque fieri solitum id in salutis augurium, cùm scilicet S. P. Q. R. vouebat hæc vel illa sacrificia se laturos, ludos've celebraturos, aut ædes dedicaturos, si præscripto annorum spatio Respub. in eodem statu permansisset, quo tunc florebat cùm vota suscipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitū legas, salutis augurium quinque & viginti annis omissum repeti, ac deinde continuari placuisse Claudio Imperatori. Fuisse verò salutis augurium in hunc modum, ait Dion, vt si Deus permitteret, salutem populo posceret: quasi ne salutem quidem à diis petere fas sit, nisi prius hoc ipsum dii concesserint. Obseruabatur autem quotannis dies vna, in qua nullus ad bellum exercitus proficisceretur, nemo contra hostem se pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obseruari poterat: hoc salutis auguriū, cum aliis cæremoniis iam abolitis, restituit & Augustus Cæsar. Apud Liuium sæpe reperias vota eiusmodi facta. In ara siue arcu Constantini Romæ VOT. XX. scriptum, aspicias. In numo Maximiani Pœni VOT. XX. in media laurea positum. Ita plerisque aliis locis & C numis, VOT. X. alibi, VOT. XXX. votis quippe decennalibus, votis vicenalibus, tricenalibus, reatum scilicet voti solutum, quod ita postea posteritati commendabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

MVLTITVDO.

ILlud autem scitu non indignū, quòd vicenalis numerus multitudinis significatum habet, de quo apud Theocritum legas:

οὐδ' ἕκτωρ ἑκάβας ὁ γεραίτερος εἴκοσι παίδων·

Viginti natorum Hecubæ neque maximus Hector.

vbi poëtam numero abusum aiunt interpretes, pro multorum, propterea quòd sit numerus multitudini maximè congruus, quòd etiam apud Simonidem obseruarunt. Homerus in eiusmodi significatum vndeuiginti posuit, quod Latini vno minus viginti dicere consuerunt.

DVO MILLIA.

VIgena superius eo gesto figurari ostendimus, cùm pollicis læui vnguem in eum indicis & infamis infimū locum, vbi digiti illi duo diuaricari incipiūt, affixerimus. Idem gestus iisdem digitis in dextera duorum millium est hieroglyphicum. Neque vltra repetemus, quæ super hoc gestu perperàm à quibusdā aliis

excogitata sunt: sed ad calcem festinantes, triginta iam & ter millia proferemus. D

XXX.

Triginta, vti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabātur, indice & pollice adapertis, ita tamen vt vtriusque vngues ad osculum quodammodo coïrent blando inquit amplexu Bedas: Hieronymus, eorum digitorum coniunctione molli.

NVPTIÆ.

Est verò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicū, vt sacri Euangeliorum interpretes, Matthæo, affirmant, quod non multum abest ab eo numero per quem Ægyptij maritalem copulam, siue, vt apud Horum est, maris & fœminæ congressum significabant, geminæ quippe voluptatis interuentu. Nam cùm numerus, vt paulo antè dictum est, XVI voluptatis signum haberetur, illi mox duo atq; triginta nuptiarum hieroglyphicū esse constituerunt. Nuptiæ verò coniugalisq; coniunctio eodem hic significato accipiuntur. Qui quidem congressus vtriq; voluptuosus, cùm, vt Ouidius diceret, vtrinq; resoluat, geminari identidem poscit ipsum voluptatis signum. Atq; hoc illud est in diuinis quoq; literis, quòd trigesimus annorū numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigesimus, qui offertur Deo, cùm coniugalis vita castè puriterq;, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur. Cōmodè verò fecerimus, si rem huiusmodi sculpturi, eam non ex duplicatis XVI, vel ex integro XXXII fecerimus, at manum ipsam ea specie composuerimus, vt XXXII repræsentet, vnguibus, vti dictum est, læuæ manus duobus illis ad osculum coëuntibus, anularíq; & auriculari in flexum palmæ appresis, vt duo significent addita tricenis.

TERNA MILLIA.

Idem gestus in dextera, qui XXX in læua commonstrarat, tria millia significat. Quæ fuerint verò apud Romanos millenariorum notæ, quæ paucissimis ætate nostra patuerunt, quæ earum ratio, in quinquageno & quingenteno numero copiosius explicabimus.

XL.

Quòd si pollicis eiusdem suffragio lateri vel dorso in læua eiusdē indicis superinducta sit, ita vt signo + facto digiti ambo quantū fieri potest extendantur, indice tanquā horologij cuiuspiam gnomone prominente, quadraginta significabant. Atq; hoc illud est quod apud Apuleiū habetur: Cùm verò XL quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea XL tu dimidio auges, non potes digitorum è gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusq; anni Consules numerasti. Hæc ille disputat oratione secunda pro seipso, vbi Pudentillā quadragesimū annum non excedere contendit, quā Æmilianus iam sexagenariam deposuerat, ideoq; nefas esset eam ad nuptias solicitare: quando, vt sacri etiam interpretes aiunt, sexagenarius numerus viduitati sacer est, vt paulo infrà loco suo plenius. Facit & ad virum hic annorū numerus. Nam Philon problemate proposito, Quare Isaac quadragenarius Rebeccā duxit? tempus id congruū maritali copulæ ait sapienti viro: idq; fieri boni ominis causa, quia semen in vulua reconditum quadragenis diebus in masculum figuratur. Esaus quoq; quadragenarius Iudithen vxorem accepit.

IGNOMINIA.

Apud Hebræos verò in flagris quadragenarium numerum vel vno excedere infame habitum, & pro ignominię nota accipiebatur. Vnde illa in Actis

A V, Illi autem ibant gaudentes à cónſpectu Concilij, quòd digni habiti eſſent qui pro nomine IESV contumeliã paterentur. Verbum autem Græcum illud ἀτιμασθῆναι, habet in ſe aliquid, quod inſamia notatum indicet, ſed & inteſtabilis ſit, & ad honores non amplius idoneus haberi poſsit. Apud Hebræos enim lege cautum erat, vt ſi quis vel vnam plagam ſupra quadragenas accepiſſet, ad honores & dignitates conſequendas nõ amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. XI. ſecundæ ad Corinthios epiſtolæ pateſcit: A' Iudæis quinquies, quadragenas, vna minus, accepi. Cur, vna minus, quærit Theophylactus: atq; ea citata lege iuſsiſſe ait Iudæos tot numero plagas, vna minus, infligi, ne illi cederet ad ignominiam, ſi fortè percuſſor vltra conſtitutum numerũ prouectus eſſet. quod ſi errore, vel caſu aliquo accidiſſet, eam eſſe voluerant quadragenam: cupiebant enim eum per eiuſmodi caſtigationes ad ſe trahere: quod ſi facere potuiſſent, par erat, vt hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores ſibi depoſcerent, quos nequaquam deferre recuſaſſent. Cauebant verò ne ad repulſam locus eſſe poſſet ignominiæ. Sunt qui ſimpliciter rem accipiant, quia Iudæi literæ tantùm B addicti, habebant in lege, non excedendum in flagris numerum quadragenæ. Sed nos illud, vna minus, penſitamus. Neq; neſcimus Moyſem illum plagarum numerum ideo non excedendum inſtituiſſe, ne fortè qui caſtigandus tantùm eſſet, nimia flagrorum repetitione exanimaretur. Cuius verba ſunt Deut. XXV, Sin autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, proſternẽt eum, & coram ſe facient verberari. Pro menſura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat vt quadragenarium numerũ non excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

REDEMPTIO.

EST & ea quadragenarij numeri cõſideratio in diuinis literis, quòd à V anno vſq; ad vigeſimũ, qui ſe Deo vouerit, redimere ſeſe poteſt fructu quadragenario, ſiclis quippe XX, ſiue vt Septuaginta reddidere, didrachmis. Siclus ẽm, vt ſæpe dictum, duabus æſtimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ ſunt XL. Cuiuſce rei hieroglyphicũ ſignificatum eſt, vt præter ſenſuum caſtigationem, poſſit ea ætas ieiunijs interim & orationibus vacare, donec eò perueniat, vt opulen C tioris doctrinæ fiat idonea. Ad operis cuius quandam ſimilitudinem Moyſes per XL dies ieiunus orationi operam dedit.

QVATERNA MILLIA.

AC ne idem ſępius repetendo moroſus fiam, qui geſtus, quæ've digitorũ collocatio in læua fuit, cùm IIII notaremus, eadẽ figura ſtatuſq; idem in dextera quatuor millia cõputabit. Quia verò polliciti ſumus loco hoc rationẽ reddere, cur Romani millia hęc per rectã lineolã, & ſicilicos (ea eſt certi põderis nota, ad apoſtrophi, quo nũc plurimũ vtimur, ſimilitudinẽ) hinc inde adalligatos figurarint, oſtendendũ eſt. Manifeſtũ eſt millenarij numeri notam, quę tot antiquis in marmorib. inſpicitẽ, hac fuiſſe figura, ↀ. duo millia verò ſicilicis ad rectã lineolã duplicatis ↀↀ: tria millia, triplicatis ↀↀↀ: quaterna millia quadruplicatis ↀↀↀↀ. Pręteribo millenariũ, quòd id ſignũ & à Priſciano & alijs agnitũ pleriſq; locis in cõſpicuo eſt. Duo millia, Mediolani videas in hortis q̧ olim Zichi Simonetę fuerũt, porta Comẽſi, ea inſcriptiõe, cuius initiũ eſt, C. VALERIVS C. F. O. V. F. & q̃ ſequunẽ. Cai fil. ob votũ fecit. Deniq; HS. ↀↀ. ARBITRATV VALERIÆ C. F. SORORIS. & Rauennæ apud Petrinũ Sueſſanũ, MONVMENTVM HS ↀↀ EX TESTAMENTO. Sed impreſſores nõnulli

signum vitiarunt, vtpote qui H S. C. C. T. Ɔ. Ɔ. imperitissimè fecerunt. Terna ve rò millia hac ratione signata conspiciuntur in antiquissimo codice Medicææ bibliothecæ Florentiæ nunc, ad D. Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epistola ad Caninium Sallustiũ, quæ libro II. incipit: Literas à te mihi Stator. eo loco: Quod scribis ad me de drachmis CCCLIII. notatũ est. De drachmis \\|//, quod cõputat tribus millibus. Ac ne in quatuor millibus similiter signandis immorer, scilicet \\\|///, hæc vt semel dicam, demũ erit regula, vt quotienscunq; siue apud Plinium, siue Liuium, & alios, præcipuè verò in Verrinis, L. vnum inueneris duobus CC præpositis, totidem verò II subiectis, CCLII, interdum etiam hoc modo per X. denariam notam, CCLXX, tu \|/ facito, nulla dubitatione impeditus. Vbi CCCLIII. vel CCCLXXX, tu \\|//. Vbi CCCCLIIII, vel CCCCLXXXX, tu \\\|///. & millena tot firmiter credas. D

QVINQVAGINTA.

QVinquaginta verò hieroglyphicè per digitos indicandis, læuæ pollicem, palma tota passa, deorsum inflectes, & r tertiæ apud Græcos literæ similitudinem effinges: non autem, vt Erasmus ex deprauato Bedæ codice scripsit, cũ quinquaginta pollicem exteriore arcu instar Græcæ literæ ς incuruatum ad palmam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica veniamus. E

REMISSIO, VEL INDVLGENTIA.

ERat autem hic numerus remissioni & indulgentiæ consecratus. In veteri enim lege quinquagesimo anno cuiusq; obligationis remissio cõdonabatur: quippe si quis possessionem distraxisset, recipiebat: si liber in seruitutem incidisset, libertatẽ assequebat: indulgentiã debitor accipiebat, exul in patriã redibat.

EFFOETVS.

PEr eos qui alterum à quinquagesimo vitæ annum excessissent, cur nonnulli effœto iam corpore, mentis quoque & ingenij debilitatem significari dixerint, non sat scio: nisi Aristotelis dicto freti sint, qui Politicis ait, post annos LII ingenij vigorem euanescere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

> τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶ, νοῦν οὐκ ἔχει
> *Cerno, senecta vestra mentem non habet.*

Atq; alius non minus dicax, ait: F

> πολιὰ χρόνου μηνύουσι, οὐ φρόνησιν·
> *Cani indicant ætatem, haud prudentiam.*

Sedenim ad hæc amplissimus erit alibi respondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoq; numerus multitudinem significat, quo libenter vtitur Maro:

> *Quinquaginta intus famulæ.*
> *Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.*

Quam tamen & Simonides πεντηκοντακέφαλον appellauit, cùm Alcæus ἐννεακέφαλον dixerit, vti superius meminimus. Vtcunque autem quinquagenarius numerus describatur, spiritalis vitæ hieroglyphicum est, & animi eius qui diuinis intentus, sublimia quæq; mente concipiat & contempletur, perinde ac duplicatus in cẽtenarium, negotiosam significat. Quinquagesimo enim post resurrectionem die Sancti spiritus afflatus aduenit. Et operum nostrorum fructus vberrimi atq; pinguissimi, ad centenarium vsque numerum cumulantur, eorum inquam, qui vitæ integri, scelerumq; puri peregrinationis nostræ cursum piè sanctéq; peregerunt. Hic verò numerus centenarius non sine mysterio per quinquaginta

A ta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in significato hu iusmodi: sed quinquaginta bis ideo complectitur, quia nullum bonum, integrum & perfectum opus esse potest, absque ipsius Sancti spiritus ope auxilioque. Ad similitudinem autem quandam gestus eiusmodi, qui quinquaginta præ se fert, factum putarim, vt Latini eius numeri notam L esse voluerint: quanquam non desint ingenia, quæ re super ea sic philosophētur, aut ratiocinentur potius. Numeri à punctis prius originem traxerunt, sed quia erant adeò exilia, puncta ipsa aliquantulum producere cœperunt ad instar vocalis mediæ, · : ∴ :: ∵ I. II. III. IIII. Sed si ita processissent, vt vsque ad nouē lineolis totidem vnumquenque numerum notarent, molestam & inconcinnam rationem fore suspicati sunt: ad compendia igitur animum verterunt, & pro quinario, ne quinque lineas facerent, vna signata, reliquas quatuor per obliquā vnam à tergo ductam, V, fecerunt. Mox vsui placuit, vt expeditior esset scribendi ratio, pro nota ea V vocalem quintam statuere, moxque vsque nouem vnitates eas addere, prout numerus quisque postulabat. Ad denariū cùm venissent, quinque duplicarunt, ita tamen vt secundum inuerterent, & subijcerent priori, vnamque facerent notam per B decussationem. Tribus his notis processum est vsque ad quadraginta & nouem. Visum est inde facere ad commoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, signū illud ex vna obliqua linea pro quatuor rectis & quinta adalligata surrigere, vt staret quæ pendebat in latus, quæ stabat in planum dejiceretur. Ita ex L notata sunt quinquaginta. Ventum mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi voluēre. Ad quingenta cùm venissent, rectam lineolam quæ iacebat in quinquaginta, in semicirculum adcuruatam surrexere in hunc modum, Ꝺ. quam notam imperiti superiori capiti coniunxere, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atque hoc illud sicilicū est, de quo facta mentio in millenarijs, quod à tergo quingentorum Ꝺ ita applicitum ↀ, mille facit, & ita reliqua, vti suprà dictum.

QVINA MILLIA.

QVina verò millia, quo gestu L in læua, eodem in dextera composito figurantur.

C SEXAGINTA.

SI verò pollicem eo gestu inclinatum, quo quinquaginta per se significat, toto indice circunducto diligenter à fronte præcingamus, sexaginta constituemus. Hinc errore fieri non potuisse dicit Apuleius, vt Æmilianus, contra cuius accusationem causam suam agit, sexaginta pro quadraginta protulerit, quia longè diuersus est vtriusque numeri gestus.

VIDVITAS.

PEr numerum sanè sexagenarium, vti dicebamus, viduitatem veteres significabant, quòd mulier id ætatis nata haudquaquā amplius idonea est ad conceptum, propterea quòd ab eo annorum numero claudi vuluam philosophi naturæ contemplatores tradunt: ideoque vlterius illi nubere nō licebat. cui legi plurimùm nititur Æmilianus contra L. Apuleium. Si qua verò, quod aliquando accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, vt virgini Deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcunque naturæ vim excedunt efficere. Sara etiam cùm à summo numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptum audisset, risit, vtpote quæ id naturæ lege fieri minimè posse cogno-

scebat. Paulus quoque, qui sexagenarium numerum viduitati dicatum agnosce- D bat, illi inquam viduitati, quæ viduitas est, castaque, syncera & intaminata in solitudine perseuerat, vbi probatā mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præsit, Vidua, inquit, eligatur non minor L X annorum: ad eum vsque numerum scilicet perfectionem in muliere designans. & quia est viro infirmior, non nisi sexagesimum fructum colligit in diuinis literis. Ideo si se redemptura sit mulier, Leuitico, didrachmas X X X offert, id est, fructum sexagenarium. Eruditeque admodū D. Hieronymus causam, cur sexagenarius numerus ad viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipsius hieroglyphicum se confert, in quo scilicet pollex à superiore digito deprimatur, arcteque cinctus ab eo, in quantis affligatur angustijs ipsa viduitas, ostentet, quæ ita sit vndecunque cohibita. Mox illud addit ad consolationem: Quanto scilicet maior est difficultas expertæ quondā voluptatis illecebris abstinere, tanto maius propositum esse præmium.

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT verò & reliquas tris decadas attingamus, septuaginta exprimebantur, vt Bedas tradit, indice vt suprà circumducto, pollice verò ita exporrecto, E vt in medium indicis artum affigatur. Neque aliud super hoc numero mysticum adinueni. Idem gestus in dextera, sed non ex Bedæ sententia, septena millia computabat.

OCTOGINTA, ET OCTONA MILLIA.

INdex identidem circumflexus, pollexque protentus, ita tamen vt eius vnguis extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri est hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia signat.

ADORATIO.

QVi quidem gestus ad os admotus, adorationis hieroglyphicum est: de quo Apuleius IIII. Metamorph. Et admouentes oribus suis dexteram, priore digito in erectum pollicem residente, vt ipsam prorsus deam Venerem religiosis adorationibus venerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM MILLIA. F

PEr inflexum autem læuæ indicem, ita vt eius vnguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui superiore numero, toto extremo articulo oppressus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera gestus idem, millia nouem. Ita cùm ad nouem & nonaginta peruentum est, manus omnis ita clauditur, vt pugnum faciat, pollice superextante, & ad medium infamis dorsum exporrecto. Qui si pugno ita includatur, vt cum vngue suo totus occultetur articulus, sexaginta nouem adstruet.

TACITVRNITAS.

SVperesset de myriadibus dicere, quæ per manum varijs gestibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Plautum:

Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus læua in fœmore habet manum,
Dextera digitis rationem computat feriens femur.

Sed quoniam intentio nostra fuit hieroglyphica cōquirere, non artem omnem numerandi tradere, & argumentum id non indiligenter à Beda explicatum, & iam

A iam in omnium manibus versatur, finem huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij soliti sint indicare, non est animus prætermittere. Erat is vtique M X C V: mille scilicet & nonaginta quinque, qui partim dextera, partim læua designabatur. Mille, vti superius ostensum, dexteræ manus indice, ad primam sui pollicis suffraginem appresso, summoque eiusdem articulo super indicis vngue inclinato. Quinque verò & nonaginta, in læuæ tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem vngue ad infimam pollicis suffraginem affixo. Causam verò cur eo numero taciturnitatem Aegyptij significarent, eam afferunt, quòd compertum est eo dierum numero, qui annos tris complectitur, nisi cœperit puer effari, linguam eius præpeditam esse, neque vllam superesse spem vt amplius loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale silentium dicāt hinc instituisse, vt naturæ species exprimeretur in discipulis, quos, vt tunc primùm natos, alendos educandosque animi cibo suscepisset. Sed nos in taciturnitatis mentionem illapsi, eius demùm memores, ne hominem grauioribus occupatū studijs & disciplinis, in leues adeò nugas auocare videamur, dicti illius B sapientissimi, MANVM DE TABVLA, non frustra vulgati, memores, nihil vlterius super digito loquemur.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DN. D. HERCVLEM GONZAGAM CARD. MANTVANVM, QVA RATIONE LITERAE ET DIsciplinæ Hieroglyphicè significentur, ex sacris Ægyptiorum literis.

Furnius tuus, Antistes illustrißime, vir planè probus, & disciplinis optimis per eruditus, cuius tu opera non solùm ad doctrinam, sed ad rerum tuarum etiam administrationem vteris, proximis hisce diebus cùm Romam aduenisset negocia tua curaturus, impendiò me rogauit, Leonem meum illum Aegyptiacum, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitassem, sibi videndum traderem. Re-C spondi, fuisse quidem olim id consilij, sed pro re nata captum, quia scilicet clarißimus adolescens discipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, leænæ fœtū qui expectabatur in dies, ad Illustriß. Principem Fridericum fratrem germanum tuum mittere decreuerat, marem & fœminam orituros. Id enim frater ipse tuus propagandi seminij causa, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorū illud par splendidißimo fratri tuo oblatum in propatulo spectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiorem, quem vnà cum eruditißimis, quos domi alis, amicis attrectares: multa enim insunt Leoni, quæ studiosorū omnium ingenia semper exercuerūt. Verùm accidit vt spem falleret leæna, quia vtranque fœminam edidit, quare sublata mihi quoque est mittendi Leonem meū occasio, quia neque fœtura illa iam erat transmittenda, sine qua si meus venisset Leo, importunè accedere visus esset. Cœperam tamē cogitare, nunquid aliud inuenire possem, quod ad ingenij tui sublimitatē videretur accōmodatius, cùm opportunè de studijs tuis ex ipso eodē Furnio, quæ mihi mirificè placuerūt, intellexi. Aiebat enim te philosophiæ & diuinarū literarum lectionibus incumbere, maximè verò pietatis nostræ ignibus incensum, cogitationes omnes tuas ad eiusmodi disciplinā conuertisse: qui quidem nuncius mihi accidit iucundißimus: quandoquidē, si quid ego huiusmodi scribere instituissem, quod ad hoc ipsum, quod tibi adeò cordi est, argumentū facere videretur, sperabam me tibi rem longè iucundiorē effecturum. Erat verò mihi tunc præ manibus, De literis & disciplinis commentarium, quod ad expli-

canda Aegyptiorum, atqueadeò maiorum etiam nostrorum quædam super hu mysteria conficiebam, quibus scilicet imaginibus, per hieroglyphica sacerdotes Aegypty, per mystica mox verba veteres Hebraeorum patres literas essent indicare soliti, quibus disciplinas, quibus demùm sapientiam ipsam figurassent. Interrogaui Furnium, an commentarium hoc, pro Leone missum, vlla tibi esset in parte placiturum. Legit, &, vt animo est egregiè candido, approbauit, suasitq́ vt omni summota contatione, libellum omnino mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam eum palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimùm per occupationes licuit commentarium absolui, tibiq́ statim, quicquid id esset, dedicaui. Videbis igitur Antistes honoratissime, quæ de literarum studijs, deq́ humana diuinaq́ disciplina vetustas illa sub rerum verborumve quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritissimi quiq́ inter se hoc velut ænigmatum genere vti consueuerunt. Et nisi me suscepti operis fallit amor, spero te consensum hunc multorum eruditorum, qui per huiusmodi sculpturas Aegyptiorum inuenta secuti sunt, aliqua cum voluptate suscepturum: tuumq́ tibi institutum tunc longè magis placiturum, cùm ex ys, quæ sumus allaturi, nationum penè omnium sententiam, in eam quam sequeris studiorum rationem conuenire perspexeris. Sed anteaquàm ad illam deueniamus, de literis quædam simpliciter prius dicere necessarium est. D E

Apud Aegyptios sacerdotes librorum bibliothecarúmve facies iuncorum fasciculo, cui appensa esset sepia cribrumq́ illi subditum, hieroglyphicè signabantur. Et literatorum hominum memoriæ, vel marmore, vel ære conspicuæ, his ysdem figuris insculpebantur: & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITERAE AEGYPTIACAE.

EA verò species literas, præsertim Ægyptiacas, vt apud Horum est, significabat, propterea quòd & iunco illi, & atramento huiusmodi de sepia exempto scriptitabant, neq; ad hunc vsum alio vtebantur instrumento. Quod autem ad sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas significet, non apud Ægyptios tantùm, verùm & apud nostros quoq; habetur. Persius:

Tum queritur crassus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha. F

Atramentum sanè Græci σηπιάδας appellant. Sunt & alia pleraque sepiæ significata, sed ea inter pisces conuenientiori loco memorauimus. Cribrum verò sub sepia ponere ideo commenti sunt, quia ea prima sunt arma, quibus in pane conficiundo vtimur, atque id apud Ægyptios ex iunco contexi solitum: nam ὁλόσχοινος, quem soloiuncum appellare possumus, vtilissimus ad nassas marinas, vitiliumq; nexus elegantium. In Ægypto verò, vti Plinius tradit, cribrorum lóngitudinem implet. Admonebat autem ea cribri cælatura, ita iunco & sepiæ subiecta, eum qui victui necessaria comparasset, literis dare operam posse. Cui verò desit prouisæ frugis in annum copia, alij dedatur arti, aliam've sequatur industriam necesse esse. In hanc Ægyptiorum sententiam Simonides interrogatus, vtrum diuitiæ, an sapientia priùs optari deberet, nescire se, respondit: id verò exploratum omnibus esse, sapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida elusit Aristippus, qui à Dionysio illo suo interrogatus, vnde fieret, quòd philosophi diuitum limina tererent, non illi philosophorum: respondit, Quia philosophi norunt,

quibus

A quibus egeant, illi autẽ minimè. Sed vt ad Ægypti mores reuertamur, illud constat, anteaquàm pollutionum contage contaminarentur, & à pristina caderent disciplina, primariã apud eos nobilitatem dignationemq́ eorum fuisse, qui literas callerent, cùm literis non nisi locupletes operam darent. Nam & Athenienses morem hunc ab Ægyptijs acceptũ aliquandiu seruauere, vt is primas in Republica partis obtineret, qui & eruditione & sapientia maximè præstaret. Et quantum ad institutionẽ attinet, Romani artes honestiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellauerunt, quòd earum doctrina ad ingenuos spectaret. Hinc illud apud Terentiũ: Fac periculum in literis, fac in palæstra, in musicis. Quæ liberum scire æquum est, solertem dabo.

INSTITVTIO.

SAnè apud Ægyptios institutio, si quos habuimus codices, in dãno nõ sunt, SBO nuncupabatur, cuius interpretationem plerique ponunt, victus opulentus, vel ad necessitatem idoneus: id scilicet innuentes, literarum studia rem paratam sibi deposcere. Qua in sententia fuisse etiam Aristotelem ex eo manifestum est, quòd eum nullius rei egenum esse cupit, qui philosophiæ sit operam daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatissimi dictum circumfertur: Si farinam habueris, legem capessere poteris: si legem assecutus fueris, farinæ non egebis. Legis enim appellatione, literas intelligũt Hebræi, & farinam pro frumento annonaq́ omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quòd Isidem, siue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuisse memorant, cùm eadem fruges etiam humano generi commonstrarit, de qua loco suo plenius. Ad huiusmodi rem Aristotelis scomma est, quo reprehendere solitus est Athenienses, qui iam à pristinis moribus & studijs deciderent, cùm tamẽ se frumenti perinde ac legum inuentores fuisse gloriarentur, frumento quidem plurimùm, legibus verò minimùm vterentur. Sed enim magis facere ad Ægyptiorum sapientiam videtur, si quæ alij de corporis cibo, deq́ rerum opulentia intellexerũt, ad animi pastum, & doctrinæ fœcunditatem referamus, cum dubio procul illi per cribri signum ἰσοπλυνικῶς institutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Aarone & filijs eius offerendus erat, linguam, hoc est, C sermonem, vel eloquentiam potius diuini numinis significasse fertur. Sicut enim panis nutrimentum est corporis, sic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum est animi. Cùm verò sæpe cibus pro doctrina positus sit, non apud Ægyptios solùm, sed apud nationes omnes quæ literis & disciplinis claræ habentur, cuiusnam sermo vel eloquẽtia pleniorem perfectioremve doctrinam induxit, quàm is qui copiæ totius & perfectionis autor est? Ille ille cibus animi verus, ille pastus suauissimus, ille ferculum & lautissima doctrinæ totius mensa, super mel & fauum optatissima. Et huiusmodi sensu panes illi duo primitiarũ dicti, ex duabus decimis similæ fermẽtatæ, quos XXIII Leuit. offerri sibi iubet Dominus, nouo sacrificio legem & Euangelium indicant. Panes enim hi sunt fidelium animarum cibus. Quòd verò ex duabus similæ decimis conficiantur, admonet hęc geminata perfecti numeri designatio, condi eos ex doctrina, quæ perfectam in Christo diuinitatem, perfectamq́ humanitatem tradit: nec aliter coqui, nisi per huiusmodi doctrinam possunt. Sed ipse demum Dominus Assertor noster, hieroglyphicum hoc explicauit, cùm astuto dæmoni respondit, hominem non ali pane solo, verùm etiam quocunq́ verbo, quod ex diuini numinis ore procederet. Animaduertendum verò in diuinis literis per cibum ipsum modò pecuniã,

modò rem domesticam, modò annonam genus omne intelligi: atque omnes has locutiones identidem accipi pro doctrina: vt cùm præcipit Deus, simulac in terram Canaam ingressi fuerimus, eaque & expiata, & ritè perpurgata fuerit, ne veteres incolas expellamus, sed cohabitare nobiscum permittamus, quin & pecunia nostra eos subleuemus. Hierosolymitanus Hesychius pecuniam hîc hieroglyphicè pro doctrina nostra positam intelligit. L X X hîc Cibos ponunt, quod idem est cum fructibus & annona. Nam cùm aliquem à sceleribus ad virtutem & bonos mores, ab impietate ad Dei cultum atque timorem adductum, & in ditionem nostram redactum inspexerimus, eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, sed doctrina subleuabimus, & honesti commercij, laudabilisque consuetudinis exemplo pascere, educare, confirmareque pernitemur. Missum facio fermentum in farinę sata tria absconditum, vbi Eucherius farinam pro scientia positam tradit. Quinetiam missos facio non modò panes, verùm & totam messem, & patentes campos in diuinis literis pro sacrę doctrinæ hieroglyphico positos, de quibus idem Eucherius dictum ait: Et campi tui replebuntur vbertate, atque de pascuis idem. Vnum illud minimè prætererierim, quod vtili admodũ documento apud Maximum Tyrium habetur, sermones similitudinem ciborum gerere, sicuti concentus odorum, cùm ea sit ciborum natura plurimùm, vt fœcundissimè nutriant: odor aër sit vaporatus, vt sonus aër ictus, quorum vterque cùm in re tenuissima consistat, aut nullam, aut minimam habeant pascendi vim. Appetendas itaque monet epulas nutrientes, sermones quippe de virtute, atque adeò diuina in primis philosophia: paruique ideo faciendam eloquentiam, eam inquam quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat vtilitatem: sermonesque illos esse potiores, qui animum rebus optimis cibi instar enutriant. Apud Abacunta Prophetam legas boues non adsistere ad præsepia. Boues Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè positos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præsepia, sacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in posterum allaturi essent. Et Psalmo L X I I I, Super oues pascuæ tuæ. Interpretes per pascuæ vocabulum sacram intelligunt lectionem, qua illi animum opiparè nutrire sibi videntur, qui ex diuina lege viuunt. Ita nonnulli Psalmo L X I X, Fiat mensa eorum in laqueum. Mensam esse volunt diuinę inspirationis scripta, quę Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idque sibi velle laqueum, in quem Propheta mensam huiusmodi transmutari poscit. Mox & tormentum addit, & multam, qua castigati sunt ob destinationem suam: inde scandalum, propter pristini status diuisionem, totiusque gentis dissipationem. Denique vt à mensa demum saturi recedamus, Simandius Ægypti Rex bibliothecam inscripsit, A N I M I   A L I M E N T V M, cùm id, quod cibus corpori, studium literarum animo subministret. Et noster Tullius, Tusculanis, vbi de Archimede loquitur: Eius mens, ait, rationibus agitandis exquirendisque alebatur, cum oblectatione solertię, qui est vnus suauissimus pastus animorum. Idem pasci se Fausti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, animi pabulum vocat. Alibi se vorare literas profitetur.

SACER SCRIBA.

VT verò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij sacrũ etiam scribam intelligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura præsagirent, appellabant, vti Prophetam Hebræi Videntem. Nam veluti cribrum

A brum vtilia ab invtilibus disiungit, ita per signa quędam sacerdotes illi mortem à vita discernebant. Et τὰ ἐπὶ κοσκίνῳ dici solitum de ijs, quæ vera compertaq́ viderentur. Sanè librum Horus apud Ægyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur diuinationum plenus, ex quo præcipuè decumbentem ægrotum, vtrum victurus nec ne, an moriturus esset augurabantur: idq́ ex ægrotantis decubitu præcognoscebant. Nam & alij plura id genus obseruarũt, vti fimbriarum in lodice complicationes, aduenientes molestè ferre, eorum cõspectum auersari, obtutus solito toruiores, & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum scriptis mentionẽ inuenias de libro quodam arcano, in quo scripta designataq́ essent omnia, quæ vniuerso mortaliũ generi euentura sunt: adduntq́ eum & Adamo diuinitùs ostensum, atq; etiã Moysi: sed hæc illi supremi numinis aspiratione accidisse crediderim, oraculumq́ huiusmodi ob quandam docendi similitudinem, librum appellatum. Hinc sapientissimi viri Maronem volunt ad huius quasi libri formulam dixisse illa super posteritatis Æneiæ futuro successu:

B *At pater Anchises penitus conualle virenti*
Inclusas animas, superumq́ ad lumen ituras
Lustrabat, studio recolens, omnemq́ suorum
Fortè recensebat numerum, charosq́ nepotes,
Fataq́ fortunasq́ virûm, moresq́, manusq́.

Nam & Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretaq́ huiusinodi, veluti relata in deorum acta, intelligere visi sunt.

PERFECTÆ VIR SAPIENTIÆ.

ALij dicunt per cribrum consummatum virum significari, sapientem quippe, qui de diuinis humanisq́ rebus sciat appositè disputare, quòd veluti eius instrumenti munus est apludas à frumento secernere, ita doctrina, rerumq́ vsus & experiẽtia faciat, vt bonum à malo, rectum à curuo discernamus: vt meritò à Marone dictum sit, Mystica vannus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antisthenis dicterium, absurdum esse lolium à tritico non repurgare: hoc est, invtiC les ciues non secernere ab vtilibus, milites ignauos à strenuis: quod dictum alibi latius interpretati sumus. Apud Galenum prouerbiũ est, Stulti ad cribrum, cùm illi notantur, qui rem, aut negocium, quod vires exuperat, aggrediuntur. Nõ enim stultorum est naturæ secreta inuestigare. Quamvis alij putant id ideo dictum, quia si Thessali velit errores omnes corrigere, vel dictione prosequi, numero superatus in scomma prouerbij decidat, quod est, Stulti ad cribrum: hoc est, Stultorũ conatum esse velle singula totius cribri foramina obturare. Apud nostros D. Ioannes Præcursor, doctrinam cœlestem summam sapientiam in Christo præmonstraturus, in hanc sententiam clamat: Ventilabrum in eius est manu (sunt qui cribrũ, eadem omnino sententia transtulerint) arcam itaq; suam purgabit, vt quæ nullius sunt fructus, à fructuoso discernat, triticumq́ in horreum condet, paleas verò igni exuret inextinguibili. Cuius mysterij significatum, ne nos morosi simus, latè explicatur ab Adamantio, capite in Lucam tertio, homilia XXVI.

TERMINVS, META'VE.

PEr idem quod superius posuimus hieroglyphicũ, terminũ etiam metam've significari proditum, propterea quòd is qui strenuè decurso spatio profece-

rit in literis, ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit, cumq́ scias posse de- D mùm habere suæ vitæ modum, neq; hallucinari amplius in ijs, quæ mortalium generi accidunt mala. Ita is omnium quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur, cognitionem assecutus est, vt vndecunque prudentißimus effectus, neq; secundis intumescat insolenter, neque aduersis perturbetur: in vtranq; verò fortunam ita se compararit, vt æquum & insuperabilem ad omnes casus animum præ se ferat.

HVMANÆ DISCIPLINÆ.

A Cribro ad panificia deuenire, non admodum importunum fuerit. In panificijs autem fermentum non vltimum habet locum. Id in sacris literis multa significat: sed nos id quod ad rem, quæ præ manibus est, facit, interim desumemus. Aiunt verò fermentum inter alia symbola humanas etiam disciplinas indicare. Scientiarum siquidem, vt plerique diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ sunt, quæ sermonis variationi subijciuntur: vnde vulgò etiam humanitatis studia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo constantiq́ tenore quodam perseuerant, eodemq́ semper habent modo, E atq; parte hac ipsam referunt diuinitatem. Quod enim semel iustum est (de perfecto loquor) semper iustum est. Qui semel calefacit ignis, calefacere nunquam desinit, dum ignis est. Neque diuina deficit prouidentia, neq; perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Physica, & Theologia, cum diuinitate consentiunt. Humanas autem disciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atque hoc illud est, vt sentit Origenes, quòd fermentum in sacrificia non admittitur. Per fermentum enim, vti dicebamus, Theologi humanas has intelligũt disciplinas, quarum quidem vis & materia in locutionibus ipsis omnino consistit. Accedunt tamen ad ministerium, quia sermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ splendor, vis atque copia, quam per Rhetoricam assequimur, & disputandi ratio, quam indicat Dialectica, ministri sunt omnium scientiarum.

DIVINÆ DISCIPLINÆ.

QVo igitur hieroglyphico humaniora studia significentur, expositũ est: superest de diuinis, quibus ea signis hieroglyphicisq́ figurarentur, explica- F re. Diuina verò quod primum sibi signum poscant, nisi quod ipsam indicat diuinitatem? cuius circulus est hieroglyphicum, vti latius in figurarum mathematicarum commentario disseruimus: nempe quòd in ea figura neq; principium, neq; finem inuenire sit, quod æternitatis est propriũ. Cuiusce rei ratione habita, Ægyptij Deum ex circuli figura intelligebant. Persæ verò cùm Iouem cœli circulum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsißimam speculam conscendissent, Iouemq́ cœli circulum nuncupassent: & quæ multa eo loco tractauimus, hîc ad repetendum minimè necessaria.

ENCYCLOPÆDIA.

NOn temerè igitur Ægypti sapientes, Græciq́ antiquiores, qui priusquam sophismata mortalium mentes implicuissent, simplicius ac fortè melius philosophabãtur, quarundam disciplinarum complexum Encyclopædiam vocauerunt, nempe quòd per circulorum quorundam colligationem inter se copulatæ, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomen est Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circumferentijs adeò inuicem com- pliciti

A pliciti designabantur, vt vnius centrum alterius principium & circumferētia esset, in hunc scilicet modum: per illos quidem interius ductos, alia quadam ratione quàm superius dictum sit ex Origene, humanas disciplinas indicantes, quæ moribus, ratione rerum, quæ naturæ vi, instituta, considerata, examinataq́, mortalium mentibus insedere: per illum verò qui latiori ambitu expatiatus, reliquorum centra & circumferentias in semetipsum amplectitur, diuinam ostendebant. Verùm eadem hæc Leuitico intelliguntur ex ornaB tu Pontificio, qui totus est hieroglyphicus: ibi enim Pontifex humeros primùm præcingi iubetur, hoc est, moribus optimis atque castigatissimis ornari, praua scilicet opera cohibendo: mox logium assumere, quod dubio procul rationis intelligentiam suscipiendam indicat: inde quam vocant manifestationem, quæ quidem rerum est disciplina videlicet philosophia, per quam naturæ secreta omnia peruestigamus, & veluti cerberum quendam ex imis penetralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco veritatem, quæ dubio procul ipsa est Theologia. Obseruat verò Cyrillus ordinem in ornamentis his assignandis: quoniam non prius de ratione verborum disputare debemus, quàm mores composuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas à recto diuertat, & vero cognoscendo minus idoneos reddat: neque rerum cognitionem prius aggrediendam, quàm sermonum rationem prius intellexerimus: neq; Deum & cœlestia contemplari posse nos manifestum, priusquàm per mores, per rationem, per rerum cognitionem, quosdam veluti gradus, per quos ad veritatem in sublimi consedentem erigi possiC mus, nobis præparauerimus. Vt verò alij rem copiosius tradidere, moralem in primis discere debemus, quæ in humanę degendæ vitæ ratione modòq; occupata est, effrænis quippe excursionibus iræ, animisq; contundendis, sordibusq; omnibus excutiendis, quando memorabile illud in diuinis literis dictum, in malignum animum non intrare spiritum sapientiæ. Neque enim polluti, qui scilicet morali disciplina minus instituti essent, in tabernaculum admittebantur apud Mosem, sed cum plebe sub dio habitabant, sese interim expiantes. Præcipuè verò hoc præstare possunt oratoria & poëtica facultates, cùm Oratoris sit proprium, bonum esse virum, & Poëtica omnis laus & exemplar virtutis habeatur, vt Magnus Basilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui sunt adeò imbecilli, vt diuinorum voluminum pondera sustinere nequeant, ideoq; validiorem cibum omnem auersantur, quare modò per fabulas, modò per historiarum exempla deducendi sunt. Quòd si eueniat vt tandem ablactati firmitatem à Deo, & à fide consequantur, tunc ordeacei quinque panes, quinque scilicet Mosaicæ, diceret Cyrillus, institutionis libri gustu asperiores, & pisces duo pro pulmentario, hoc est, Euangelica & Apostolica disciplina, pabuli longè suauioris, satis superque futuri sunt ad omne bene instituti animi

robur confirmandum. Quamvis non desint, vt varia sunt mortalium ingenia, D qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ πάρεργον afferemus) è disciplinarũ choro summoueant, tum quòd mores ad cuiusque populi libitum cõponantur, exemploq́ue potius & vsu ipso, quàm ratione vigescant: tum quòd non eadẽ apud omnes iustitia, neq; fortitudo, neque vllum ferè virtutis genus, quod non alibi vitium, alibi virtus existimetur, constareq́; prorsus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienses iustißima omnium est lex Pelargica, de parentum senecta renutriẽda, qua etiam apud Lacedæmonios nihil sanctius: apud Chios honestißimum atq; sanctißimum habitum est, eos qui sexagesimum ætatis annum implessent, trucidandos inter se publicè committere: quod moris in Iulide Co insulæ vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ cõmentario. Quodq́; in huiusmodi dißimilitudinis sentẽtiam in Institutis Theophili Græcè legi, Athenienses aduenas & hospites omni officij genere prosequebantur, apud se permanere adhortabantur, ciuitate donabant, ad honores & Reipublicæ participatum cooptabant. Lacedæmonij contrà aduenas non admittebant, hospites vnius tantum noctis mora receptos, vr- E be mox ijciebant. Vnde quod Paulus Iurisconsultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, ideoq; pro argento, nõ autem pro supellectili habitum, indicat nihil aliud esse quàm humanum placitum, totamq́; Iurisprudentiam in sola deniq; hominum voluntate consistere roborariq́;.

DIALECTICA.

SEd rem nos nostram prosequamur. Addiscenda statim à morali postmodũ est rationalis disciplina, quam ipsam Dialecticen, hoc est, sermocinatricem vocant, quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captionesq́; anxiè tumultuantes pacificè componat, & clara nitidaq́; syllogismi serenitate tranquillet. Nam etsi mores Mosaici composuerant, essentq́; in sanctuarium recepti, sacra tamen nondum attrectabant, nisi prius dialectico famulatu seduli Leuitæ sacris ministrarent.

NATVRALIS PHILOSOPHIA.

NAturalem inde philosophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de ijs F quæ sunt in mundo, quærit. Hæc autem disciplina opiniones, lites & dißidia, quæ inquietum hinc inde animum vexant, distrahunt, lacerantq́;, molliter sopit atque componit, vt ita demùm ad sacra admißi, nunc superioris regiæ multicolorem, id est, sidereum aureum ornatum, nunc cœleste candelabrum septem luminibus distinctum, nunc pellicea elementa in philosophiæ sacerdotio contemplemur.

THEOLOGIA.

POstremò Theologia est amplectenda, quę, vti dictũ est, omnes amplectitur disciplinas, cuius munus est solidam præstare pacem, quam neq; mores humanę fragilitatis sanctißimè quantumlibet instituti, neq; colloquiorum curiosa cognitio, neq; naturæ totius peruestigatio præstare potuerunt. Tunc verò pax hæc firmißimo nobiscũ est fœdere sancita, cùm motus omnino nullus aduersus rationis imperium discessionem vllam meditatur, cùm omnia cogitationũ nostrarum dißidia composita sunt, sopiti sensuum impetus, discussa oppressaq́; penitùs cupiditatum coniuratio. Hæc illa est Pythagoreorum amicitia, quã totius philosophiæ finem autumant. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, vbi

A ubi nullo imaginis intercedente velo, diuinitatis gloria perfruamur. Per scalarũ itaqꝫ gradus philosophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcunqꝫ sunt in vnum contrahentes, nunc vnum quasi Osirin, admirandus diceret Picus, in frusta plurima vi Titanica discerpẽtes, ire pergamus, donec in sinu patris, qui supra scalas est, tandem quiescentes, Theologica felicitate consummemur, indiuiduaqꝫ mox copula complexu've non modò Deo conciliemur, sed admirabili quodam modo vnum penitùs euadamus. Vt verò quædam à Pici sententia non aliena subiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circumdari Deum, Maximus Tyrius mihi videtur intelligere. Circundatur autem is, qui coràm, retrò, ad dexteram, atqꝫ ad sinistram, aliquos habet circumfusos. Eorum verò qui Deum circundare videntur, illi retrò esse dicuntur, qui per virtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum sequi persistunt. Ea verò plurimum in moribus sita est. Dedit autem is exemplum nobis, vt quæ ipse egerit imitemur. Ad sinistram illi constitui videntur, qui naturalem secuti philosophiam, vsum eius in spiritualem dirigunt intellectum, perqꝫ inferiorem indaginem, ad superiorũ B cognitionem peruenire connituntur. Ad dexteram illi esse intelliguntur, qui sublimium, & à materia separatarum, humanumqꝫ visum excedentium, rerum scientiam perscrutãtur. Coram deniqꝫ Deo eos esse dicimus, qui ob immensum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti sunt, vt Dei ipsius conspectu perpetuo perfruantur, facieqꝫ quodammodo in faciem intenta, veræ felicitatis participes facti, dij quoqꝫ & ipsi fieri mercantur. Ea enim perfecti tetrade, vt Pythagoræ vocabulum interim vsurpem, riteqꝫ instituti, animam vndecunqꝫ puram, sanctam & immaculatam Deo videntur asserere: atqꝫ ita mente optima, manifestissima scientia, opinione firmissima, sensuqꝫ absolutissimo præditi, soli hominum super hominem euecti, terqꝫ quaterqꝫ beati efficiuntur.

T R I A S.

QVatuor itaqꝫ circulis huiusmodi describitur institutio, in quatuor ipsa diuisa partis. Sed enim Salomon, qui diuino afflante spiritu disciplinarum ordinem primus excogitauit, quem plerique Græcorum sapientes, qui eius inuenta sibi vendicant, non temerè secuti sunt, tris tantummodo totius disci- C plinæ partes agnoscit, moralem, naturalem, & contemplatiuam: quas per tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Ecclesiasten, & Canticorum canticum: mores vtique per Prouerbiorum præcepta docens, naturam rerum per Ecclesiasten, per Canticum autem speculationem. Neque enim Logicen distinctam ab his portionem arbitratus est, quæ in vnaquaque disciplina per se ipsa conseritur, & instar staminis ad firmitatem contexta, cuiuscunque subtegminis laborem admittit, siue pexum, siue plumatile, siue beluatum opus intexere volueris. Nam cùm institutio omnis për sermonem fiat, quomodo quispiam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, vt ipsius rei quæ in promptu est ratio, verisimilitudo, ipsa denique veritas deposcere videatur? Vnumquenqꝫ igitur sermonem dirigit Dialectica. His similia videntur quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentur in sacris literis. Nam quod Abraham vbiqꝫ locorum se morigerum & obsequentem Deo prębuerit, moralem innuit. Isaac dum scientiæ puteos fodit, profundaqꝫ & abdita quæqꝫ rimatur, naturæ indicat philosophiam. Cõtemplationis verò munus Iacob ostendit, tum ex ipso nomine, quòd Israël ob diuinorum contemplationem appellatus fuit: nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id significat: tum ob inspe-

cta cœli castra Dei sedes, & angelorũ vias, scalas quippe à terris in cœlum vsq; D surrectas, de quibus in hanc omnes sententiam tam Hebræi, quàm Græci, Latiníq; Theologi plurima disputarũt. Quinetiam ipsa elementorum natura quandam istiusmodi institutionis figuram ostendere videtur, terra scilicet vnà cum aqua, inde aër & æther, quorum mutuus complexus certos in disciplinis gradus cõstituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magistram morum historiam, in his enim mundi partibus res gestæ continentur: atq; illę vel priuatæ, vel publicæ, vnde œconomia, atq; politica, ex eorum qui sapientiores habiti sunt, exemplo describuntur. Facit verò historia hæc ad institutionem, quoniam exempla ipsa per euentus varios aut hortantur ad imitandum, si præclara sint: aut absterrent à perperàm factis, si malè tractata malè ceciderint. Hoc verò amplius, aquæ varijs ventorum flatibus agitatæ, mores in humana natura varios & inconstantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & consiliorum tempestatibus obuiam ituri simus, per orationis fluxum institutio moralis edocebit: atq; pars hæc illa est, quam Ethicen Græci dicunt, quam vnusquisque hominum debet secum diligenter examinare, inde sibi, & suis, & patriæ, & vniuerso demùm mortalium generi profuturus. Terræ pariter atq; humori vndequaq; circunfusus est aër, atq; vnà cum duabus quę simul adhærescũt partibus, nascentium omnium atq; morientium naturas amplectitur: atq; ita aër naturalis indicium est scientiæ. Extra hæc omnia quæ variationi sunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus est, in empyreum vsq; cœlum, vt multorum sapientium est opinio, diffusus, quæ quidem est naturæ diuinæ cõtemplatio, quam Græci theologiam nominant, vltra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuisione Dialectica non immeritò præterita est, cùm ea minimè particularis scientia esse videatur, sed tanquã spiritus harum vnicuiq; partium insita, coalita've: per eam enim historiã scribimus verisimilem, per eam morum rationes varias edocemus, per eam naturę vim perscrutamur, per eam demùm ipsam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, vti superius dictum, etiam illi qui disciplinas ad elementorum similitudines diuiserunt, dialecticam, vtpote quæ cuiuslibet institutionis ministra sit, in partem non admisere. E

DE IIS QVÆ PER COELVM RORE PLVVIVM F
& aliquot aquarum genera significantur.

AEgyptij quidem de disciplinis hoc modo in vniuersum disserere consueuerunt. Quatuor verò illas, Arithmeticã per surrectos digitos, Geometriam per arundinem, Musicam per dentes IIII lingua percussos, Astrologiam per maculosam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quòd alijs ea cõmentarijs sunt à nobis explicata. Atq; vt susceptum semel negotiũ peragamus, quamvis alia nunc circumacti via, eandem tamen metam contingere procurabimus. Theologi siquidem nostri cùm antiqua Ægyptiorũ dictata conspexissent, qui cœlum imbre rorulento liquidum in doctrinæ significatum pingere instituissent, Mosemq; ex ea quam adolescens in Ægypto didicerat lingua, figuris huiusmodi passim vsum animaduerterent, ea multa quæ de pluuijs, de fontibus, de fluminibus, de mari, deq; aquis reliquis passim in diuinis literis reperiuntur, ad huiusmodi vetustatis exemplum interpretati sunt: quorum ego commentationes prosequutus, aquarum de doctrina significationes post Ægyptiacas illas explicare congruum existimaui.

A

INSTITVTIO.

VTi igitur profati sumus, cœlum Ægyptij rore pluuium cùm pinxissent, disciplinam institutionisque laborem & operam intelligebant: mira etenim est vtriusque rei similitudo. Nam veluti ros in herbas, frutices, plantasque omnes decidens, ea omnia quæcunque molliri apta sunt, humectat, pascit, & liberaliter educat: contrà verò in ijs quæ natura proprietateque sua obturata, dura, solidaque atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquam potest: ita in hominibus erudiendis instituendisque euenit, quorum ij qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimo negotio erudiuntur: cõtrà verò si plumbeum & obtusum, atque honestis artibus & disciplinis auersum, instituere aggrediaris, nihil prorsus efficias: Inuita siquidem Minerua nihil rectè fieri, dici've potest, vt apud Horatium. Ita demum disciplina contumacem nacta naturam, frustra omnino laborabit: sed idonei fundi compos, lætissimæ frugis opulentia lętabitur. Sanè Pindarus eius rei, quæ plurimùm ad fœcunditatem faciat, ratione habita, irrigationi similem esse laudationem dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & vt lætius

B proueniant efficit, ita virtus dignis poëtarum scriptis commendata mirificũ suscipit incrementum: laudatam enim virtutem gliscere vulgò etiam dictitatum: contrà verò loca quæ aquarum beneficia non suscipiunt, plurimùm infœcunda sunt. Et diuinæ literæ vbi agri cuiuspiam sterilitatem, desertaque & inhospita tesqua notare volunt, inaquosum dicunt, vt Psalmo LXXVII, Exacerbauerũt altissimum in inaquoso. eodemque modo sæpius. Quod verò facit ad doctrinæ sapientiæ've significatum, in ijsdem literis cùm Psalmographus defiturum in aduentu Christi promptuariũ illud vaticinationis donum præuideret, neque diuinationem ipsam quicquam amplius producturam, Psal. CVI, terram frugiferã in salsuginem vertendam oraculo haudquaquam vano præsagiuit. Marina autem aqua ἀτρύγετος Homero dicitur, quòd nullum ex ea fructũ possis decerpere, propterea quòd adeò est salsuginosa.

DOCTRINA GENTIVM.

EIusdem salsedinis atque amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significabat, propterea quòd sine fructu esset, & propter rerum quæ sacris eiusmodi adhibebantur amaritudinem, intractabilis, dum neque quidem huma-

C nis hostijs abstinebant, & alia dictu fœda faciebant, sceleraque ac turpitudinem omnem dijs etiam suis adscribebãt, quorum exemplo lasciuire, & mollia quæque sectari mortales sibi permitterent. Tot pręterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quàm mera lasciuia, profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, pijs verò syncerisque inuisa & amarissima. Fortè autem Herculis columnæ in habitabilis terræ finibus erectæ, virtuti documento sunt, nõ esse à duris terræ laboribus ad vndarum mollitiem atque lasciuiam dilabendũ. In has autem aquas Abacús Propheta armentum à Deo inducendum canit, accessurum quippe cultum, & polituram: hoc est, Apostolos per omnem terrarũ orbem profecturos, qui omnia commitigarent, mansuefacerent, & habitabilia frugiferaque redderẽt, amaritudine omni dulcium aquarum corriuio delinita.

DOCTRINA COELESTIS.

PIndarus plerisque locis hieroglyphico vtitur hoc dicẽdi genere, vt cùm canit, χαρίτων ἀρδοντι καλλίστα δρόσῳ, hoc est, optimo pulcherrimo've Gratiarum rore irrigant: id quod odarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, vt denique per rorem eloquentiæ lepórem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cùm Mosem audimus cœlum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ip-

ſam inuitantem, doctrinamq́ ſuam vti pluuiam concreſcere augurantem, eloquium vti rorem pluere meditantem, eſſeq́ quaſi imbrem & ſtillicidia ſuper herbam & gramina, quæ manifeſta ſunt doctrinæ cœleſtis ſymbola? Quin & Angelici chori aquæ vocabulo deſignantur, vt Pſalmo: Et aquæ quæ ſuper cœlos ſunt laudent nomen Domini. Vnuſquiſq́ autem Prophetarum ſimulac os adaperuit, terram irrigat vniuerſam, hoc eſt, vt interpretatur Adamantius, diſciplinam in aures & in corda hominũ infundit. Dauides autem noſter per lignũ propter aquarum fluenta plantatum, fœtiferum & opportuno prouentu lętum reddi hominem intelligit, qui diuina præcepta ſuſceperit, quibus ingenia non aliter quàm plantæ aquis irrigantur. Sanè Moyſi diuinitùs ab aqua nomẽ inditum facilè crediderim, qui vberrima diuinarum humanarumq́ rerum omnium doctrina mortale genus in æterna eſſet ſecula inſtituturus: moys enim Ægyptijs aqua dicitur: quamuis euentus nomini cauſam dederit, quòd à Thamura Pharaonis filia ex profluente, in quem à parentibus acerbiſsimi edicti regij metu proiectus erat, diuinæ ita prouidentiæ commendatus, in ciſtula iacens exemptus eſſet. Antiquitas demùm tota diſciplinam aquis cõparauit: hinc Pegaſeus, hinc Caſtalius ſons, hinc vndæ Cephiſides, hinc Permeſſus, Iliſſus, Termeſſusq́ fluuij, totaq́, vt ſemel dicam, Aonia aquis irrigua: vnde, vt fit in fabulis, non tamen inanibus,

Vatum Pierijs ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cùm Damœtas & Menalcas ingenij & artis doctrinæq́ ſuæ periculum alternis cantando feciſſent, Palæmon vtriuſq́ virtute commendata, demum ait:

Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt.

Muſicam porrò Pindari cõmentatores ex aqua fieri autumãt. Et Varro tris Muſas ponit, vnam quæ mera tantum voce conſiſtat: alteram, quam aëris icti ſonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu naſcitur. Hinc percuſſa iuuant fluctu littora: hinc dulce etiam petra riuus qui ſtillat ab alta, vt Theocritianũ illud imitemur: ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τίον μέλος, ἢ τὸ καταχὲς τῆν' ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ. Cùm verò tam noſtri quàm Ægyptij pluuias plurimùm in doctrinæ cœleſtis ſignificatum acceperint, cauſa ea eſſe videatur, quòd imbres longè fœcundiores aquis alijs eſſe, magiſq́ nutrire, & celerius confici experimento compertum eſt. Hinc Heſiodus, Theogonia, fœcundũ cœlum dixit, propterea quòd, vt interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, Plurimus vt cœlo deſcendit Iuppiter imbri, omnia terra naſcentia fœcundantur. Hinc Menander:

ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, *Amore tellus imbrium peruritur.*

Eodem modo doctrina ea quæ cœlitùs inſtillatur, longè fœcundior eſt, quàm quæ ab hominũ opinionibus emanauit. Huiuſmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicunq́ Chriſtianã ſequimur inſtitutionem, ex quo tempore ſuper Hebræos decidere olim deſiere: quod non temerè præmonſtratũ libro Iudicum eo loco legimus, vbi Gedeon Ephraimita, qui & Hierobaal, Madianitarum Amalechitarumq́ & Arabũ viribus Iſraëlitas omnes opprimẽtibus, ſignũ petijt à cœleſti numine, quo ſe populũq́ adhortaretur ad virile aliquod facinus aggrediendum, & ſe ſuoſq́ de montiũ ſolitudine liberaret, in quibus, patrijs expulſi finibus, extorrẽ vitã rerum omniũ inopia laborantes agitabant: excitatus itaq́ Gedeon oraculo minimè cõtemnẽdo, cui tamẽ haud facilè fidẽ adhibuerat, ob ita acciſas res, vt facile eſſet omnia deſperare: Sequar te, inquit, ſanctiſsime, tuæ

A tuæ erga nos propēsæ voluntatis signū id assecutus, si ros scilicet ceciderit super lanę vellus in area stratum, & terra circùm arida perstiterit: id quod vti petierat, factum est. Subiecit mox Gedeon attestatum: Si ros, inquiens, super terram deciderit, eaq́ tantū aspersa, stratū vellus minimè madescecrit: cui petitioni Deus cùm iterum annuisset, plenus animis negotium aggressus victoriam est felicissimam consecutus. Hic, vt interpretantur sapientes, vellus lanæ populum indicat Israëliticum, terra verò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui verò ros coelitùs decidit, Dei doctrinam ostendit, quæ prius Israëlitis diuinitùs indulta est: hos enim solos ros diuinæ legis prius irrigabat: reliquus autem terrarum orbis nulla istiusmodi humoris gutta madefactus, arida prorsus siccitate laborabat. Postea verò quàm secundum accidit postulatum, aruit vellus, terra irrorata est: Hebræis quippe adempta est Prophetarum pluuia, nobis verò per Christi doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chrysostomus Psalmo LXXI: sed rem copiose tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, Et mandatum est nubibus ne pluerent imbrem super vineam Soreth, hoc est, coelestibus beneficijs ne prouenirēt
B in Israëlis domum: subtractis enim charismatum roribus, lex & Prophetæ cessauerunt, neq́ vltra Ioannem processerunt. Quod verò ad gentes facit, assentitur huic sententiæ Cyprianus, qui prænunciasse Deum per Prophetam ait, apud gentes in locis quæ inaquosa prius fuissent, flumina postmodum redundatura: & Christum ait, vt doceret, ostenderetq́ futurum vt populus gentium succederet, & in locum quem Iudæi perdidissent, merito fidei perueniret, de aqua vinū fecisse, vt ad Christi quippe & Ecclesiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, venire cessantibus, euenturum ostenderet, qualiter non temerè, neque contanter plebs gentium è plateis & triuijs, vt se quisq́ obtulerat, conuocata conflueret & conueniret: vinea enim Domini sabaoth domus erat Israël. In eandem significationem aquam vino instillare institutum sacrificio nostro, quæ modico temporis momento vinum fiat, vt receptos ad nos populos sentire & facere nobiscum intelligamus. Quamvis longè sublimiore significato, preces quę huiusmodi mysterio adhibentur, humanam naturam indicent aggregari ad diuinam, vti diui-
C na humanam ad se traxit. Hinc Irenęus de Ebionitis loquens, qui vnionem Dei & hominis non recipiebāt: Reprobant, inquit, hi commistionem vini coelestis, & sola aqua secularis esse volunt. Alio tamen modo sententiaq́ longè seciore aquam vino mixtam aiunt ab Esaia, Caupones tui miscent vinum aqua, vt id scilicet innueret, quòd austero amarioriq́ Dei præcepto iam tum Iudæi illi seniores aquæ dilutionem immiscere cœpissent, multaq́ laxare, & in commodum suum indulgere sibi, legem adulterantes, cùm alioquin legem obseruare fingerent, & quæ minimi momenti essent, religiosissimè custodirent, quod eis pluribus locis obiectum est à Domino: vt de menthæ decimatione, & cameli deuoratu. tum illud apertissimè: Quare vos transgredimini præceptum Dei propter traditionem vestram? Nam, vt inquit Irenæus, nō solùm per præuaricationem frustrati sunt legem Dei, miscentes vinum aqua, sed & suam legem contrariam statuerunt, quæ Pharisaica vocabatur, in qua quædam quidem auferebāt, quædam verò addebant, & ex libidine sua interpretabantur, & vt ait Esaias, & Psalmographus subscribit, labijs Deum honorabant, cor autem eorum à Deo procul aberat, cumq́ frustra colebant, cùm doctrinas & præcepta hominum edocerent.

AQVÆ RELIQVÆ.

D

QVoniam verò varia admodum eſt aquarum cōſideratio, operæpreciū videtur, priuſquàm huic cōmentario finem imponamus, aquas diſtinguere, ſingularumq; mox ſpecierum ſignificata pertractare. Primæ autem omnium videntur eſſe pluuię, de quibus abundè eſt à nobis diſputatum. His nubes neceſſariò coniunguntur: harum igitur ſignificationes ſtatim ſubijciemus. Subſequentur inde fontes, mox fluuij, in quos naturæ ipſius impulſu torrentes inferentur: dein conſtruenda erit cataracta. Hinc ſe offeret mare vaſtum & magnum, cuius pars nobis erit perſulcanda: ijſq; demùm quę in conſpicuo ſunt enumeratis, deſcenſus erit in abditam puteorum profunditatem. In vniuerſum autem aquę ſingulæ vel limpidæ tranquillæq; reperientur, vel turbidæ atq; procelloſæ: quo cōſtituto, ſingularum hieroglyphica commodius exequemur.

NVBES. PROPHETÆ.

NVbes in diuinis literis Prophetarū ſignificato paſsim poſitæ, in quas ſcilicet Dei veritas extenditur: atq; hæ dicuntur mandatum Domini audire, & quo tempore quo've loco pluuiæ ſint effundendæ, cognoſcere, & à quibus etiā E eas ſuſpendere ipſa res exigat. De quibus, vti ſuperius habetur, Eſaias: Et mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam imbrem. Domū enim Iſraël vineam appellat vates diuiniſsimus, mandatumq; ait nubibus ne ſuper eam pluerent, hoc eſt, ne Prophetæ oracula ſua vlterius in Iſraëliticum populum conſpergerent. Quod autem ad nubem facit, manifeſtum eſt eam fuiſſe multa obſcuritatis caligine circumfuſam: arcanumq; illud de Chriſto myſterium, vnde noſtra omnis doctrina defluxit, per tenebroſas aquas, denſiſsimis quippe nubibus collectas, Pſal. XVII. indicari theologi monuerūt. Nam vbi, Et nebulæ puluis pedū eius, Eucherius nebulas pro myſteriorū velamēto hieroglyphicè poſitas ait. Nam & caligo in id accipitur ſignificatū, vtpote quæ diuinorū ſecretorum operimentū intelligatur, vt Pſal. Caligo ſub pedibus eius. atq; alibi, Poſuit tenebras latibulū ſuum. Eſt & vbi ſignificant perperàm admiſſorum abolitionem: vt apud Eſaiā: Deleui vt nubem iniquitatē tuam, & quaſi nebulā peccata tua. Eucherius idem, vbi legitur, Velut nubes pertranſiuit ſalus mea, iniquorū ait tempora ſignificari. Quinetiā propter eandem prophetiæ duritiē atq; difficultatem, doctrinamq; F ſolido velut quodam corpore concretā, ac minimè diffluentem, ex grādinis metaphora ſignatam Pſal. VII, viri ijdem diuina mente præditi tradidere. Alioqui nix, glacies, & grando, in diuinis literis plurimùm ponunī pro duritia atq; rigore delinquentiū. Et quod ait Dominus, Orate ne fuga veſtra fiat hyeme vel ſabbato: ſunt qui per hyemē, ſordidum quippe & ignauū tempus, intelligant hieroglyphicè humanā vitam in peccatorū immunditijs occupatā, ſcelerumq; voraginibus immerſam atq; detentā: per Sabbatū autem ceſſationis diem: innui verò dicant, cauendū identidem ne cùm dies illa ingruerit, deſides & à bonis operibus ceſſantes deprehendamur. Non enim ſufficit non peccare, niſi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis eſt vetita cōſectari, quàm contumacis facienda relinquere. Ac de niue, & omni glacie, ſentit idem Eucherius: de pruina verò ſecus, quippe quam abſtinentiæ ſymbolū eſſe tradit, propterea quòd ea ſit in cauſa vt calor corporis ad ſalubritatē refrigeſcat: eaq; de cauſa dictū, Factus ſum ſicut vter in pruina. Et quoniā huc incidimus, LXVII Pſal. vbi legitur, Et virtus eius in nubibus, Theologi Apoſtolos identidem per nubes interpretanī, veluti procul extantes, & ſupra terrena omnia negotia in altū euectos, diuiniq; inſuper

ſuper

A super spiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & vniuersam terram inundarent, vnde fœcundissimos bonorum fructuum prouentus obveniret. Huiusmodi enim pluuiam decidere, & rorulentū imbrem terram irrigare, nostra pietas per preces poscere consueuit.

FONTES. LIBRI.

SEquuntur fontes, de quibus Psalmo sexagesimo septimo legimus, Ex fontibus Israël Dei laudes in Ecclesiis emanare: quod ita Theologi accipiunt, vt intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, veluti ex quibusdā fontibus perennibus, Israelitico olim populo Dei doctrinam atq; cognitionem affluxisse: ex quibus fontibus viri illi sanctissimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apostolos etiā, primos Christianæ pietatis doctores à Christo electos, per aquarū fontes qui repētè apparuerint, interpretes plerıq; designarūt, vbi Euthymius vnanimē veterū sententiā secutus, sæpenumero ait per aquā euangelicę prędicationis doctrinā significari. Iam quod Dauid ait, Inter montes transibunt aquæ, potabūt eas omnes bestiæ agri: ostēdere voluit, B nulla tā alpestria, tamq; inaccessibilia loca fore, in quę doctrina diuinæ legis nō sit penetratura: nam per bestias plerisq; sacræ Scripturæ locis impij ponunī, & qui nullam adhuc rerū diuinarū doctrinā audierunt. Et quòd Leuitico legislator vasa omnia pollui dicit, in quę pollutorum morticinium inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarū, per fontes quippe & cisternas, & castella, & collectiones aquarū, doctrinā intelligens, & Magistros, qui q; prauis nonnunquā moribus polluti sunt, non tamen prorsus abominandi: de quibus scilicet Matthæus: Omnia quęcunq; dicunt vobis, facite & custodite, secundū autē opera eorū nolite facere. Ad hęc sextis Hebręorū castris per XII aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apostolos XII interpretatur, de quorū fontibus deriuatæ aquæ, totius terrarū orbis siccitatē rigant. Cōmuni verò scriptorū omniū cōsensu, dulcedo aquis præcipuè fontanis attribuitur, quamvis in optima aqua nec sapor nec odor vllus à Physicis requiratur. Quia tamen sitientibus, cùm scilicet sicco spuit ore viator, aquæ potus suauissimus accidit, factum vt poëtæ dulcis aquæ saliente sitim restinguere riuo, inter oblectamenta ingentia posuerint. Ita illud Deuteronomij cantico expressit, mel de petra dictum super Mose, C hoc est, tam suauē tamq; dulcem & amabilem aquā, vt melli similis esse videret. Chrysostomus quoq; aquæ suauitatem pro melle ex petra prosiliente intelligit, cùm nusquam legatur mel à Mose de petra vnquam eductum. Apud Dauidem verò Psalmo LXXX, Educto de petra melle saturauit eos, interpretes ita dicūt: Pauit Christus IIII millia hominum septem panibus, quia potauit eos mellita doctrina sua vsq; ad saturitatem. Res enim omnes ab eo gestæ, præter historiam, mysticum etiam sensum secum trahunt. Quàm dulcia (canit pietas) faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Petra igitur illa vnde fluebat aqua, vt Apostolus ait, erat Christus. Atque hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Esaias, patentem fontem dixerit appariturum. Hieremias, fontem aquæ viuæ derelinquendum conqueratur.

FLVVII. CHRISTVS.

SEd enim in fluuiorū metaphoris longè frequētius est in diuinis literis Christi significatum: vt eo loco, Fluminis impetus lætificat ciuitatem quam incolit Deus: vbi nostri Theologi flumen Christum esse dicunt, propter dulcissima eius fluenta, de quibus Psalmo primo multa disseruēre. Hinc apud Prophe-

tas legas: Ecce ego ad eos delabor quasi tranquillũ flumen. Et Ecclesiastici 24. D Ego sapiẽtia effudi flumina: ego quasi trames aquę immẽsæ de fluuio: ego quasi fluuius Dorix, & sicut aquæductus exiui de Paradiso: & quæ sequunt in hanc sententiam. Quinetiam ait Dominus, flumina aquę viuæ de ventre eius qui crediderit emanatura: quo sapientiam & facundiam intelligi voluit, Ambrosio interprete, quam assecuti erant ij qui diuino afflari spiritu meruissent. Itaq; Apostolorum doctrinã et institutionẽ prẹuisam à Psalmographo, Theologi eo loco volunt, vbi Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina voces suas, habetur. Et per amnes qui per eosdem alueos decursuri erãt, subsecutos doctores accipiunt. Non negarim verò quod tradit Eucherius, flumina nõnunquã pro populo accipi qui nondum in fidem receptus esset: in quam sententiam corriuat ille flumina Babylonis. Iam & Apoc. 17. Aquæ quas vidisti, super quas meretrix illa sedet, populi & turbæ & gentes sunt, & linguæ. Eòdem tendit Esaiæ dictũ, cùm beatos appellauit eos, qui super omnes aquas seminarent. Apud Abacũ prophetã legas, fluminũ terra scindetur, quod de Hierosolymis dictum Græci tradũt, quæ scilicet fuerit Prophetarũ patria, qui fluminũ instar eam irrigabant, E sed ad IESV Christi aduentũ hiatura esset, & rimis aperienda, omnisq; humor alueo ita fatiscente defluxurus, penitusq; defecturus, futurũ scilicet vt pristina exaresceret vaticinatio, quod euentus cõprobauit. Quod verò sexto supra centesimũ Psalmo legitur, Deserta reddidit flumina, et aquarũ fluxus in sitim transmutauit, flumina scilicet exiccauit, & quæ terra prius erat irrigua vliginosaq;, ita desertam reddidit, vt prorsus sterilesceret, & aquarum venas abundantes ita obturauit, ne vlla inde potio, sed sitis potius prosiliret, Euthymius Græcus ipse ad Græcos philosophos referri dicit, qui scilicet cùm eloquentiæ quasi fluminibus & disciplinarum varietate & copia redundarent, omni demùm sapientia destitui visi sunt, cùm illiterati ac piscatores homines eos repressérunt.

TORRENS.

Accedit huc torrens, cuius significatũ ita refertur ad eloquentiã, vt torrens facundia veterũ scriptorũ sententia dicta sit ea dicendi vis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quã in Pindari cõmendationem ita describit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas, F
Feruet, immensusq; ruit profundo
Pindarus ore.

In diuinis verò literis mentio fit de quodã deliciarũ torrentę, Psal. supra XXX quinto, pro quo plenissima Christianæ doctrinæ fluenta intelliguntur. Torrentem autem dixit Psalmographus, ob tempestiuã doctrinam, quæ à Christi ore loco & tempore diffluebat, propterq; eius in suadendo & arguendo vehementiam, affluentissimãq; vim. Quin & propterea ea multa, quæ de propheticis sermonibus collecta in vnũ adducebat: fluit enim ad tempus torrens, & vehemẽs est ac violentus, & ex multiplici aquarũ cõcursu corriuatur: vnde ait Eucherius, per torrentes insignium prædicatorũ eloquentiam significari. Alioqui torrens in ijsdem diuinis literis pro concupiscentiæ stimulo ponitur, quæ vel difficulter superetur, vel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hic præterire nõ est animus locum in Psalmo, Sicut torrens in Austro, quã exultantis esse vocem, inquit Eucherius, & ex vitiorum vinculis ad libertatem, conuersionemq; redeuntis, qua postulat vt diuinę aspirationis auxilio atq; ope, ex peccatorũ captiui-

A ptiuitate soluatur, sicut constricti glacie torrentes, Austri tepore soluuntur.

CATARACTA.

EST & diuinarũ literarũ proprium, vehementiã vel in sermone, vel in opere, aut alia quapiam vi, per cataractã significare: atq; hęc ea est cataractarũ vox, cuius mentio habetur Psal. LXI. Est verò cataracta, aquatici cuiusdã aluei coarctatio, vbi aqua in angustum vel natura, vel arte collecta, aut spõtè, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atq; etiam fragore prorumpit. Sed enim quæ à natura est cataracta, nihil aliud quàm strepitum & impetum præ se fert: eaq; est naturalis eloquentia sermonisve copia, nullo studio, sponte profluens. Quæ verò arte construitur, & vim & efficacem operum vtilitatem suggerit: atq; huiusmodi est dicẽdi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atq; exercitatione cõparata.

MARE.

QVemadmodũ autem fontesq; fluuijq; omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuexit in pelagus. Vt verò loco hoc ea prætereamus, quæ multa super mari ex Ægyptiorum doctrina in Pisce disseruimus, contenti nunc erimus aliquot tantùm locis, quos ex diuinis literis eruemus.

B

PERDITIO.

ID verò cum primis proprium est maris significatũ, vt perditionis indiciũ sit, ob ipsam quippe profunditatẽ, vtpote quę idonea admodũ sit ad suffocandũ. quanquã alia de causa mare apud Ægyptios pro pernicie ponebãt, vt suo loco docuimus. Quod ad perditionẽ attinet, eo significato Theologi Prophetã aiũt Psal. XVII canere, se de aquis multis eductum. Passim verò interpretes, exundantes fluctus pro calamitatum excessu accipiunt: & per turbulentas aquas suprema quædã doloris ostendit vehementia, quæ omnem respirandi facultatem exuperat: vt Psal. LXVIII affixum se clamat in profundo luto, vnde nulla se vi possit expedire: rapidissimis demum vorticibus deuoratum, in imam maris sedem deiectum esse, in quem vsq; locum tẽpestas etiã accedat, quę arenas omnes æstu cõmisceat atq; perturbet: qua quidem nulla maior describi potest inquietudo: primò enim aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem: mox limũ, cui affixus inhęrescat: inde maris amaritudinem, & immensas vndas: postremò eas sæuis tempestatibus agitatas: meritò itaq; paulò pòst se de profundo huiusmodi liberari supplicat, ne tanta rerum vexatus perturbatione deficiat.

C

HOSTILIS IMPETVS.

APud eundẽ hostilis impetus, & subitaria quędã oppressio, per aquã indicatur, Psal. CXXIII, Cùm exacerbatus eorũ furor in nos debacchareť, sanè aqua demersisset nos. quod vt magis exasperaret, addidit: Torrentẽ pertrãsiuit anima nostra: vbi impetuosos inexpectatosq; hostiũ insultus incursu repẽtino proruentes, torrenti turgido cõparauit, quem tamẽ auxilio Dei fretus tutò pertransierit. et quasi parũ adhuc dixisset, superaddidit: Sanè pertransiuit anima nostra aquam intolerabilem, ingentes quippe rerum difficultates atq; pericula. Tale aliquid apud Maronem legas: *Diluuio ex illo tot vasta per æquora vecti.* Idemq; alibi nubem belli dixit, vtrunq; desumptum ex Pindaro. Isthmijs enim ἐν πολυφθόρῳ σκαλαμίς Διὸς ὄμβρῳ. & alibi: ὅπῃς οἱ πώ τα κ.τ.λ. Adud oratores historicosq; turbines & procellas sæpe pro bello positas inuenias. Causa verò cur aqua vehementiores indicet ærumnas, ea est, quòd pericula casusq; reliqui corpus soleant ex vna aliqua parte labefactare: aqua verò vniuerso statim corpori circũfusa, omnibus e vestigiò membris impedimento est, atq; vndiq; oggerit difficultatem atq; molestiam.

ÆRVMNÆ.

D

Hinc Psal. LXXXVII, ubi legitur, Omnes fluctus tuos induxisti super me: interpretes per fluctus, perturbationes & ærumnas omnes intelligũt, quęcunque affligere possunt humanũ genus, quibus omnibus Christi esset humanitas obnoxia: in eius enim persona dictum id autumãt. Fluctuare autem verbum sæpe pro perturbari ponitur. Sedenim aliquando pro timore posita fluctuatio, vt Psal. LXI, Ecce enim ipse Deus meus assertor meus, & adiutor meus est, quare non amplius fluctuabo: id est, nihil est quod vlterius pertimescam.

DILVVIVM.

Accedit huc diluuium, de quo Psalmo XXVIII, Dominus diluuiũ inhabitare facit: siue vt alij reddidere, Diluuiũ sedat: vel, Tempore diluuij regnũ obtinuit. Vtcunque, significatum ad humanam pertinet salutem: quoniã hic gentes intelliguntur quæ in suarum inundatione cupiditatũ, in vitiorum pelago & humanorũ affectuũ voraginibus demersæ detinebantur, quæ mox à Domino exemptæ seruatæque sint. Alio verò loco, psalmo quippe XXXI habetur, Diluuium aquarum multarum proximè ad eum non accedet: per huiusmodi aquas supra modum exundantes, cùm scilicet excrescentia ripas flumina prætereunt, vel mare turgidum per littora spatiatur, quas suprà memorauimus calamitates intelligi volunt. Ita Euthymius, & plerique alij sentiunt.

B

ABYSSVS.

Eodem modo vbi fit de abysso mentio, vastũ calamitatis pelagus figuratur: vt Psal. XLI, Abyssus abyssum inuocat: quod ita accipiunt, profunda atque vasta calamitas vastiorem aliam semper vocat calamitatem, quod alij dixerunt malorum hydram, cùm scilicet aduersæ res cladesque continenter ingruunt, ac velut vnda supervenit vndæ, aliæ post aliam succedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, vt vniuscuiuspiam rei magnitudo alterius inuocet magnitudinẽ: vtpote, peccatorũ cumulo necessarium esse ingentem cumulum misericordiæ. Alij per abyssos hos nouam & veterem diuinarũ institutionum doctrinam intelligunt, profundissima enim vtraque est, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, psalmi dictum huiusmodi citans, profunditatem inquit Scripturarum inde colligi. Neque illud non probat, vt vetus Testamentũ noui egeat auxilio, & veteris nouum. Quin & humanam mentem vnicuique abyssum esse dicit, quia nequeat semetipsam ipsa cõprehendere, nisi superioris abyssi ope subleuetur, vnde scilicet affulgeat lumen quo alti profundi tenebras discutiat.

F

LACVNA FOSSA'QVE.

Ab abysso haud multum dissimilis est alia aquarũ species lacunosa, caque plurimùm turbida, cœnosa atque fœculenta, quæ nimirũ pro cladibus & ærumnis accipi solet. Ita dictũ Ezechielis interpretantur, vbi Dominus ad Hebræos: Aperiam sepulturas vestras, & educã vos de Babylone. frequenter enim in diuinis literis pro vna eademque re ponũtur, sepultura, vorago, infernũ, abyssus, fossa, lacus, & similia. Psalmo XXVII, Similis descendẽtibus in lacũ, nõnulli profundissimas fossarum altitudines intelligunt, vnde non detur emersus: nõnulli sepulchra foueis excauata. Sedenim Psal. XXIX, Seruasti me ne deciderẽ in lacum, quod foueam alij, alij puteũ vertẽre: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe voraginẽ, in quam qui fortè inciderit, suis ipse viribus nequaquã possit euadere. Alibi exauditum se ait Propheta, vt de lacu profundissimo sordidissimoque extraheretur, quod maxima vitæ discrimina, quæ diuinitùs euaserat,

A rat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidissimam loci putredinem ostendit: ea verò est quæ animas nostras eò demersas tenaci velut cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat se de luto eripi, ne affixus in palude putoreq; illo perpetuò recumbere adigatur. atq; hæc de turbidis.

LIMPIDÆ.

AQuæ verò limpidæ perspicuæq; omnes, dubio procul pro doctrinæ symbolò, vti ostensum est, accipiuntur. Doctrina autem omnis vel in cõspicuo est, in ore quippe ipso, vel in mentis recessu. Hinc ea quæ manifestè patent, perspicuis & nitidis, neque admodum altis profluentibus comparamus: quæ verò in arcanis habentur, aut solo concipiuntur intellectu, ea vel nubium, vti superius, densitati, vel puteis, vel altioribus vndis similia sunt. Transfertur autem commodissimè hæc aquæ claritudo atq; obscuritas ad humanum animum: eaque metaphora, quod syncerum, apertum, manifestumq; & perspicuum est, candidum appellamus: propterea quòd huiusmodi propemodum est aquę puræ conditio, vt superficiem habeat claram atq; perspicuam. Hinc Pindarus Py-
B thijs, Arcesilao candida præcordia dixit, λευκαῖς πιθήσαντα φρασίν. Contrà verò quæ abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recondita, ab eiusdem aquæ similitudine, obscura, nigra, vel alta nuncupamus: vt quæque enim in aquis profundiora sunt, eo videntur obscuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, φρένας quippe μέλαινας, ob taciturnitatem, & consiliorum occultationem. Et Virgilianus Æneas premit altum corde dolorem, quem nullo scilicet signo manifestabat.

PVTEI.

ET in huiusmodi significatum diuinæ literæ puteos plurimũ ponere consueuerunt. Hinc Isaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quæ omnia mystico sensu vitæ, quam sequi debemus, doctrinam indicant. Nam & Philo eo loco, Quę foderant pueri patris eius, ingesto rudere obstruunt Palæstini, fossuras puteorum auspicia esse disciplinarum ait. Eæ verò in pacatissimo contemplatiuæ philosophiæ recessu commorantur, vbi tranquillę, placidæ, leniterq; fluentes aquæ castissimè lasciuiũt. Non negarim autẽ puteum in diuinis literis esse etiam vxoris hieroglyphicũ: nam eò Theologi nostri tra-
C hunt Salomonis præceptum, Bibe aquam de vasis tuis, & de puteorũ tuorum fontibus. Iam Bersabee nomen septimus puteus interpretatur, quæ septima fuerit Dauidis vxor. Propter aquas educatum se Dauides plurimum gloriatur, sed perspicuas, viuas, dulces, & placidè prolabentes aquas: quæ nobis quoque sunt identidem adeundæ, si modò illos adeamus puteos in quos Palæstini terram non ingesserint, in quos scilicet, vt hoc obiter interpretemur, inuida ac periniqua hæreticorum factio suæ turpitudinis cœnum nõ admiscuerunt: quicunque enim suam vberrimis his limpidissimisq; vndis sitim expleuerit, aut cœlestem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauserit, nubium harum imbrem collegerit, inq; auctos ijsdem imbribus fluuios demersus lauet & volutetur, æstuosos is cupiditatum ardores extinguet, membris morbos qui sensum obstupefaciunt, expellet, animiq; podagram, bonorum quippe operum impedimentum, elidet, omniq; demum labe perpurgatus, nulla corporis fęce sordidus, situ obsitus nullo, nulla deniq; labe contaminatus, ipsam æthereæ puritatis claritatem induet, & superis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis assequetur.

PIERIVS VALERIANVS AD M. ANT. PASSEREM, PATAVINVM PHILOSOPHVM probatiſs. de iis quæ per Iſidem, & iugeris quadram, & picturas aliquot alias ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

NOlim putes, eruditiſſime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iſide, déque ijs quæ ſimilitudine quadam ad Iſidis argumentum in comitatum ſeſe adiunxere, ideo tibi factam, vt ſperarem te aliqua hinc obligatione mihi deuincire, cùm mihi potius perſuaſerim, multum me acquiſiturum, tibique plurimum debiturum, ſi commentationes has meas, qualeſcunque ſint, ſuſcipere dignatus fueris. Nam quid ego vel meditari, vel continua lectione conſequi vnquam potuerim, quod eruditionis cuiuſpiam nomine vendicari mereatur tibi, cui totus ſit calathus ille domi, vnde omnia poſſis largiſſimè depromere? Non enim te ſolis medicinæ philoſophiæq́ terminis cohibuiſti, ſed longè vlterius progreſſus, variarum inſuper rerum minimè protritarum doctrinam ita tibi comparaſti, vt de quacunq́ re propoſita, & erudite loquaris, & eruditionem ipſam mira ſermonis iucunditate noueris conueſtire. Quin poëtas, hiſtoricos, polyhiſtoráſque omnes ita tibi familiares effeciſti, vt nihil tota in encyclopædia ſit, quod te lateat, quod non in promptu habeas, próq́ loco & tempore vtaris quàm feliciſſimè. Quare nihil aut parum legendis noſtris profecturus es, niſi quantum amici virtutibus tuis deditiſſimi nugas amas: & qui amant, Ouidianum illud obiectare ſolent:

In facie naeuus cauſa decoris erat.

Sit vtcunq́, non debui ego, quantulumcunq́ præſtare potui, quin ad te mitterem haſitare, aut propemodum expaueſcere, qui ſcirem quantum inde lucri facturus eſſem, qui rem quidem imbecillam admodum & infirmam offerrem, ſed quæ apud tam peritum, tam prudentem, tam probum, eundémq́ humaniſſimum amicum ita accipi poſſit, vt vigorem firmiſſimáſque vires ſit conſecutura.

DE ISIDE.

ISIS dea quæ fuerit, quantóq; cultu à veteribus veræ pietatis neſcijs, ſed rerum humanarum peritiſsimis, ſuſcepta, quot ſuperſtitionibus celebrata, iam omnibus innotuit: quare nos circa hieroglyphica eius tantùm immorabimur.

QVADRIENNIVM.

PEr eius effigiem inter alia ſignificata Ægyptij annum ſuum, qui ſcilicet quatuor annis ſolaribus conſtabat, indicabant. Erat verò muliebre ſimulachrũ patrio paludamento veſtitũ, vt paulò pòſt dicetur, quod & anni, & ipſius Dei ſignum habebatur. Iſis in cœleſtibus aſtrum eſt, Sothis Ægyptiaca lingua nuncupatum, ἀστροκύνας Græca, quaſi aſtrocanem dicas. corruptam eam dictionem multis in locis invenimus. Is idem apud nos Sirius eſt, eadémq; Canicula, quæ ſtella ſub mento Canis eſt, vt Aratus obſeruauit: quamvis alibi ex Euſebij obſeruatione diximus, Solem & Sirium eundem accipi. Simpliciter verò ſtellam hanc in Iſidis honorem Ægyptij colebant, quòd ortu ſuo ingentes apud ipſos pluuias concitare ſolet, quibus Nilus creſcat, vnde ſibi victui neceſſaria comparabãt: qualem honorem & Leoni habitum eadem de cauſa, ipſo Leonis cõmentario declarauimus. Cur verò annũ ex hieroglyphico huiuſmodi intelligerent,

cauſa

A causa est, quod Ægyptij annū ab istius sideris ortu auspicabanť. Oriri verò in Ægypto solitus XII. circiter Cal. Augusti. Sed hoc de vertente, de proprio inferius.

LVNA.

PLutarchus verò & Eusebius, qui veluti Solem Osirin, ita Isidem Lunam ex Ægyptiorum dictatis esse contendunt: eam hoc hieroglyphico describunt, vt cornua taurina, veluti nouæ Lunæ speciem gestet, nigraq́ue amicta palla, per latebras & obscura loca Solem appetere, atque vnum ipsum concupiscere videatur. Vnde factum est, ait Plutarchus, vt in amatoriis, quemadmodum apud Theocritum est, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Isin rebus amatoriis opitulari dicit. Hinc apud Ouidium, Arte amandi, legas:

Multas illa facit quòd fuit ipsa Iouis.

Porrò Luna cùm sit noctis domina, noxque voluptarijs illecebris & Veneri sacra, quæ, vt alibi dictum, latebris & spelæis gaudet, hieroglyphicè plurimùm cum ijs quæ Veneri attribuuntur, congruit. Amatores enim apud Maronem,

Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

B Hinc legas apud Eusebium, voluptates, atque eas quæ fortè omniū maximæ censeantur, si aspexerimus, aut quod risu dignum, aut visu turpissimum est, advertimus: quocirca vel erubescimus, vel occultare properamus. Id autem impendiò cauemus, vt hæc omnia nocti concredamus. Celari enim, vt elegans poëta dixit, vult sua furta Venus.

MATERIA FORMA'QVE.

CVm verò Isis materiam etiam mysticè significet, Sol verò formā, vel agentem vim, Lunaq́ue Solē ita suū obseruet, eiusque semper radios excipere quærat, quibus illustretur, videor Platonis illud intueri de sponsa, quæ veluti profūtuta sponsum expectat auidissima, vnde rerum species, atque nouatus concipiat, & loco reddat, vti Luna lumē acceptū mutuò, quō potest studio restituit. Atque hæc ita obscura hieroglyphicum est materiæ, quæ nullam adhuc formam susceperit. Figuræ autem variatio in Lunari globo materiam apertè satis commonstrat, quæ veluti cera mollis, nunc hanc, nunc illam impressionem ex quocunque sigillo suscipere apta sit. Hinc tęniæ illæ variæ multicoloresq́ue Isidi dicatæ, nō septem tantùm eas Lunę facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncu-

C patas, ζωώδιας, χείνας, αἰκτολλὼ, μηνοειδῆ, διχότομους, ἀμφίκυρτον, καὶ πανσέληνον, sed etiam vim eius quæ circa materiam versatur, indicant, qua scilicet gignit omnia, & omnia concipit: lucem quippe, tenebras, diem, noctem, vitam, mortem, principium, finem. Quis enim assiduam in Lunari facie varietatem non admiretur, dum eam nunc euanescentem, vt Heliodori sententiam interpretemur, nunc corniculatā, nunc diuiduam, nunc protumidam, nunc plenam cōtemplatur? Ignium denique facie varia, quanto longius secessit à Sole, tāto largius collustrari, parte luminis compotem, parte altera cassam, proque oris circumversione fulgoris speciem variare, siue id alieno irradiata lumine faciat, siue proprio præpetiq́ue candore, vt Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro De cœlestium orbium contemplatione scribit, inter Berosi placita cōtineri, corpus Lunæ pilam esse dimidia parte candidam, altera cæruleam: partemq́ue illam candidam proprietate quadam τῆς συμπαθείας ad Solem semper converti, vnde quo magis illi succedit, luminosam illam partem à nobis auerti magis: quo verò longius abscesserit, eo magis oculum nostrum in amborum medio sisti, partemq́ue candidam nobis aduersam fieri, ac perinde sese exhibere conspicuā. Tangit idem Apuleius in Deo Socratis.

PRINCIPIVM. D

OSiridis verò tæniæ nulla fucabantur vmbra, sed vndecunque micantissimum splendorem nitidum præ se ferebant. Nam cum illæ principij symbolum essent, idque virtute sua purũ nitidumque sit, neque vllius rei admistione labefactetur, nihil præter candorem ostentare par erat. Sacerdotes autem illi cùm has semel in manus suscepissent, eas e vestigiò recondebant, nõ amplius videndas attrectandásve: Isiacis verò sæpius vtebantur. Tænias autem Græcam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitis honorati. Hinc Ennius Alexandro:

Volans de cœlo cum corona & tæniis.

Sed vt rei philosophiã in albis hisce tænijs explicemus, manifestũ est rerum omnium principium ab omnibus sanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem est prima veluti materia quædam, in quam colores, quotquot volueris, perinde ac in vniuersalem illam possis omnes species inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimùm indumenta omnium penè nationum consensu adhiberi solent, semperque albus color sacris accommodatus. Atque ideo ait Persius: E Quamvis albata rogarit. Sed quid indigemus Persio, si Assertoris nostri indumenta, cùm gloriam suam vellet discipulis patefacere, alba sicut nix apparuêre? Apud Ciceronem II. de Legibus: Color albus præcipuè decorus Deo est, tum in cæteris, tum maximè in textili. Et nostra pietas canit, vt linteas, easque purissimas induti tunicas, sacra Deo caneremus. Sed quoniam præcipua annorũ, mensium, & dierum hieroglyphica tam significata quàm significantia, desumuntur à vario cœli motu, præteritis multis, quæ per figuras varias indicabantur, nec vulgo tamen, sed solis sacerdotibus Ægyptijs innotescebant, ad cœlorum perindeque circulorum considerationem progressi, reliqua quæ de temporibus significantur, per horum figuras explicabimus.

DE CIRCVLO.

CIrculi significata non apud Ægyptios tantùm in vsu fuêre, sed & apud nationes alias multifariam accepta: quare separatim suum, hoc est, hũc locum sibi deposcere visi sunt.

ÆTERNVM PERPETVVM'QVE. F

NAm quod modò in Osiridis tænijs dicebamus, has vtpote albas principiũ indicare, vnus quippe circulus descriptus, aut simpliciter, aut alteri cuipiã picturæ signóve circumductus, nunc semper, nunc perpetuum & æternũ, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν significabat, nempe quòd in ea figura neque principium neque finem inveniri sit, quod æternitatis est proprium: & quia omnium est figurarum capax, vniuersitatem ipsam intra se complecti videtur. Ab huiusmodi autem circulari ambitu exactè peracto, videlicet cùm Sol à matutino horizonte digressus, eòdem redierit vnde ferri cœperat, diuinæ literæ tota die pro perpetuo posuerunt: vt Psalmo LXXI, Vt cantem gloriam tuam tota die: vbi Symmachus, pro lectione quæ est, Tota die, Perpetuò reddidit.

DEVS.

CVius etiam principij finisque nusquam apparentis ratione habita, Ægyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Persæ verò (quod non absurdum est repetere) cùm Iouem cœli dominũ dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsissimã speculam conscendissent, Iouemque cœli circulum nuncupassent.

A passent. Transiit idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaque turri matutinales illæ acclamationes, quarum sensus est, Deum fuisse semper, futurumque semper: neque quicquam aliud, nisi quòd suum etiam salutant Mahometum. Sarraceni quoque, & pleræque aliæ nationes Deum circulum appellabant: atque hinc sempiternum exprimi contendebant.

ADORATIO.

EA de causa Pythagoras circumactu corporis adorandum iubet, his verbis, προσκυνεῖν περιφερόμενος. quod Plutarchus ad imitationẽ cœli perpetua vertigine circumacti fieri putat: quanquam nõnulli dictum ad rerum humanarum varietatem, assiduamque mutationem, in quibus nihil stabile, perpetuumque sit, arbitrantur. Sed enim quod ad corporis conuersionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idque Propertiani loci aperit intellectum, libro primo;

Ante tuos quotiens verti me perfida postes, Debitáque occultu vota tuli manibus?

Quod dubio procul adorationẽ ritè factã innuit. Talẽ aliquid apud Suetoniũ invenias, vbi de Lucio ait, de Vitellij progenitoribus loquẽs: Idem miri in adu-
B lando ingenij, primus Caium Cæsarem adorari vt Deũ instituit, cùm reuersus ex Syria nõ aliter adire ausus esset, quàm capite velato, circũ vertensque se, deinde procumbens. Fuit verò Numę institutum, vt adorantes Deos, in orbem sese verterẽt, deinde verò sederẽt. Preterea cõuersio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento est, nihil ex humanis rebus firmum esse & stabile, & vtcunque vertat Deus, reuoluatque vitam nostram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De sessu autem in Cynocephali commentario dictum, sitũ huiusmodi ad diuina pertinere. Id vero nunimè prætereundum, fieri solitam eam corporis conuersionem à sinistra in dexteram, ad ipsius mundi imitationem, cuius ortus, vt & Plinius & nonnulli alij tradidẽre, ab læua parte est in dexteram præceps. Quare iocatˀ Plautus, Gurgulione, dicente Phædromo: Quò me vertã nescio. subiungit Palinurus seruus: Si Deos salutas, dextrouorsum censeo. De Camillo memoriæ proditum est, cùm se ad dexteram conuertisset, vt mos erat Romanis adorantibus, subito eum lapsu cecidisse, quod omen ad damnationem, qua postea oppressus est, pertinuisse creditũ, omnia eo populo superstitiosius ęquo perpendente. Quodque ad huiusmodi circuitum in adoratione pertinet, notũ ex
C historijs est, quàm prudenter Marcellus ad Capiduum Cisalpinæ Galliæ vicum se gesserit. Nam cùm impetũ in Gallos faceret, retroactus ab equo ob hostium clamorem perterrefacto, circuitum eum adorato Solẽ, vt Romanis in pugnæ principio facere mos erat, de industria fecisse simulauit, ne apud suos mali ominis religionem excitaret. E contrario Galli sinistrorsum, & in læuam partem religiosius fieri ab adorantibus conuersionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: In adorando dexteram ad osculum referimus, totumque corpus circumagimus, quod in læuum fecisse Galliæ religiosius credunt.

PERFECTIO.

DEnique apud veteres obseruabatur, vt facto sacrificio, circulum in ara illinerent ex hostiarũ sanguine, quẽ phiala religiosissimè collegissent. Idque erat sacrum illud verbum τελέθειν, quod perfectionis indicium esse dicebant, quòd figurarum ea sit vndecunque perfecta.

ANNVS.

QVi verò per circuli designationem annum intelligi volunt, vt manifestiora prętereamus, eius potissimũ aurei circuli ratione inniti videntur, quẽ de Si-

mandrij sepulchro & Cambyses & Persæ sustulerũt: erat enim ille trecentorũ & sexaginta quinq; cubitorũ ambitu, cubiti vnius latitudine, singulis anni diebus in singulis cubitis exsculptis, per astrorũ ortus occasusq;, quidq; ea secundũ Astrologos obseruata significarent: cuiusce rei quędam propemodum vmbra habetur Patauij in Palatini palatij aula, vbi corona supernè circũcirca ducta, Zodiaci primùm totius figuris insignis, mox gradibus suis distincta, quorum vnicuiq; adpictæ sunt certæ rerũ imagines, quæ pueri gradus eius emersu nati, modò ingenium, modò sortem indicent: quarũ ego testimonijs sæpe vti soleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Ægyptium quid omnino sapere videntur. D

POEMATIS GENVS.

AD anni autem similitudinem poëmatis etiã genus Circulus appellatur, cuius Aristoteles Analyticis meminit. Id alij alio exposuerunt modo. Sed nimirũ poëma illud Circulus appellat, cuius finis idem est cũ principio: euiusmodi est Catullianũ epigramma in annales Volusij, & alterũ in Noniũ Strumã, & vnum etiam in Mamurrã & Cæsarem. Euthymius sanè circulares eos psalmos vocat, qui eodem finiunt versu quo cœperãt, euiusmodi est decimusoctauus supra centesimũ: Cõfitemini Domino quoniam bonus, quoniam sempiterna est eius misericordia. Fieriq; solet, vbi sententiã aliquam insigniorem quærimus in audientis animo quasi aculeum quendam è repetitione productum affigere, vtq; tenacius memoriæ inhæreseat, affixum ita relinquere. E

CONTRARIETAS.

MOtus verò qui est in circulis natura considerata, in causa fuit vt periti Mathematicarũ, contrarietatem hieroglyphicè significare volentes, duos iuxtà sese contingentes circulos describerent, quales in quibusdam machinis fieri videmus propter vnius incursationem aduerso motu alterum circumagi, atque ita manifestam discordiam apparere: quam in adolescentiæ nostræ delictis, amore in indignationem conuerso, ita ex Aristotele descripsimus:

Non aliter motas concurrere ad oscula vidi,
Hinc atq; hinc geminæ si coiere rotæ,
Quæ simulac primùm sese tetigere labellis,
Pars ea quamprimùm, quæ veniebat, abit:
Fitq; ex concursu facies contraria primæ,
Machina versa meo qualis in igne fuit. F

SVMPTVS PVBLICI PRIVATI'QVE.

ORbiculi quidam numismatũ speciem referẽtes, quos in aliquot pyramidibus & obeliscis excisos videas, pecuniã indicãt in opere construendo erogatam: qui si fuerint in orbem dispositi, sumptũ eius operis significare aiunt publicum fuisse: sin parallelarí quodam ordine sculpti, priuatam impensam significare contenduntur: quę tamen interpretamenta iuniorum quorundam esse nõ inficior: nã apud veteres nihil tale interpretatum inveni. Exigeret hic locus, vt de circulis quibusdã mutua cõplicatione cõiunctis, qui disciplinarũ hieroglyphicũ constituunt, rationẽ subiungerem: sed quoniam argumentũ illud alio cõmentario, quod Illustrissimo reverendissimoq; Herculi Mant. inscripsimus, latè satis explicatũ est, ad sphęrã nunc, & figuras aliquot istius cogitationis cõuertemur.

DE SPHÆRICA FIGVRA.

PEr circulum superius Deũ à nonnullis intelligi docuimus. Cæterùm si qua Deo

A Deo forma similitudo've adscribi possit, longè cōvenientius sphęrica illi figura accommodabitur. Meritò itaq; Xenophanes mundum illum archetypum sphęram appellauit: veteresq; pleriq; veræ theologiæ scientiam nondum assecuti, nihil esse aliud Deum, nisi cœlum ipsum, & cœlestia ista arbitrabantur. Sed & Salomon ad Deum conuersus, Exaudi ô cœlum, dixit. Deos tamen, vt nostrorum interim oracula missa faciamus, neq; mensura, neq; forma vlla cōprehendi posse dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo veræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

ÆTERNITAS.

ITaq; rectè cùm per hieroglyphicum sphęræ Deum intelligerent, ęternitatem quoq; eadem figura descripserunt. In numo enim Faustinæ, quam retulerant inter diuos suos, sigillū est cū sceptro super sphærā sedens, dextera exporrecta, cum inscriptione, ÆTERNITAS. Eadem inscriptio in numo altero, vbi dea summis læuæ digitis pallam tollit, dextera sphęrulam porrigit. Cùm verò mundi ipsius figura in orbem conglobata perhibeatur, pleriq; veterū eo signo credidêre, mundum identidem principio caruisse: quodq; in diuinis Græci reddiderunt ἀνάρχῆ, ab æterno hi sunt interpretati. Quibus Magnus Basilius egregiè respondet, atq; inter alia, figuræ huiusmodi principium, quod incompertū illi putant, & scholis omnib. declamitant, à centro is esse demōstrat. Apud Romanos quoq; perpetuitas est per sphęram indicata: vt in sphæra illa quæ cū caduceo & pharetra transuersis, virgaq; cui palliolum appensum est, dexteræq; consertę, in numo quem Cęsari cudit L. Buca, in cuius altera facie inscriptio est his literis, CÆSAR DICT. PERPETVO. Sanè perpetuitas ex sphęra, autoritas verò Dictatoria quæ illi consensu atq; concordia ciuium demandata fuerat, per insignia reliqua significantur, de quibus sigillatim dicere non est hîc locus.

COELVM.

EAdem pila Solis & Lunæ signis cōspicua, cœlū significabat. Alij per huiusmodi speciē, CVNCTA, veluti etiam in circulo, interpretabantᷣ: siquidem circumflexu cœli, quē alio nomine mundum appellamus, cuncta tegi cōprehendiq; manifestū est, quippe qui totus in toto sit, imò verò ipse totū, extra intraq; in se cuncta cōplexus. Quin non modò pila, sed simplex rotæ curuatura cœlum apud Ægyptios indicabat. Ita enim apud Cyrillū legas libro nono contra Iulianum, quod pręcipiti quidā ingenio pro apside aspidem transtulerunt. Huius picturæ eam Ægyptij tradebant causam, quòd cœlum in circuitum assiduè ferat.

FORTVNA.

VVlgatissimum illud inter hieroglyphica, Fortunā nunc rotulæ, vt vulgus, nunc sphęræ alicui, vt Cebes, insistentē pingere: siue vt eam rerū dominam ostentent, qua etiam de causa Apelles eam in sedem collocauit: siue vt eius instabilitatem inde coarguant. Quin à volubilitate nomen etiam illi: nam quæ prius Vortuna à vorto dicebatur, digammi mox mutatione in F affinem literā, quod in plerisq; factū est locutionibus, in Fortunā abijt. Cuius pręcipuū opus est, ima summis, & summa imis commiscere, rerūq; omniū vicissitudinē inducere: cuius quidem vertiginis ergò φερέπολις τύχη Pindaro nuncupata. Nam si Fortuna proprium hoc habet vt vicissitudinum autor sit, quos modò claros effecerat, mox obscuret, fouereq; desinat: quos verò premebat, iam erigat, & illustres efficiat: quęq; antiquissimus Hesiodus super his de Ioue dixit, iure ipsa suo propemodū administret, quid in rerū natura mutabilitati huic & apertissimæ rerū vicissitudini magis simile reperiatur, quàm circuli rotæ've motus? constant enim hæc

primùm, simulac fiũt, ex re ipsa, contrarijs simul manentibus, & integris, curuo scilicet & concauo, ex stante & moto, centro scilicet & circumferẽtia: ac simulac impelli cœperint, vna eademq́ linea, vti superius dicebamus, abit et redit, ascendit atq; descendit, eodemq́ motu, quod primum erat, vltimũ, quod vltimũ, primum euadit, vt nihil deniq; in vna re quapiã variantius excogitare posis. Vnde meritò dixerit Aristoteles, circulum miraculorũ omnium esse principium. Id verò minimè prætereundum, Ægyrenses eiusdem mutabilitatis ergò Amorem atq; Fortunam eodem in delubro venerari consueuisse. Constat igitur pilam atq; rotam volubilitatis hieroglyphicum esse, & luculento apud Græcos epigrammate Posidippi de Occasione, quæ idem ferè cum Fortuna officiũ exercet. Ea enim cur rotulæ insistat interrogata, Stare loco nequeo, respondet. Auguralis autem disciplinę obseruatione proditũ est, sphæram æream de Cæsaris Maximini statua, quæ in vestibulo Regiæ locata erat Antiochiæ, excussam repentè Iouiano Imperatore vrbem eam ingrediente, turbarum quæ subsecutæ sunt in eius perniciem, portentum habitam, quòd aruspices rerũ volubilitatem id significare asseuerarent. Et Constãtius Imp. paulò antè quàm moreretur imaginari per quietem visus est, cernere se patris effigiem quæ pulchrũ infantem offerebat, quem vbi gremio suscepisset, proiecit is longius sphærã de manu ipsius Imperatoris excussam, quod temporũ permutationem portendere, euentu minimè irrito ab aruspicibus responsum est. Quod verò dicebamus, Fortunam sphęrę insistentem pingi solitam, apud plerosq; variat huius argumenti species: vt in numo P. Septimij Getæ Cæs. sigillum ab altera parte est cum radio in læua, cum sphęrula in dextera, quam exporrigit, vti colossea quædam manus ahenea in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunæ simulachrum pilæ insistens cum nouacula, cum nauali clauo, & cornu copiæ: in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila facilem eius volubilitatem, vt pasim: clauus, vitæ nostræ sub eius ditione cursum: cornu copię, bonorum largitionem. Sanè Plutarchus commentario de Fortuna Romanorum, Fortunam ait traiecto Tybri, positis alis, exutis talaribus, abiecta instabili & vestigia fallente pilã, ita Romam ingressam: quod indicium esset eam ibi constanter permansurã, neq; aliò in posterum abuolaturam: illud scilicet Maronianum secutus, quod de Romanus ait:

His ego nec metas rerum, nec tempora ponam, Imperium sine fine dedi.

TERRARVM ORBIS.

QVo pacto autem terrarũ orbem pila descripta significent, rudi etiam innotuit plebeculæ. Orbem enim linea quadã, veluti finitore circulo dissectũ, alterũ quoq; ex hemisphærijs, quippe superiorẽ, quasi meridiano circulo producto diuidunt: à meridiano autem quasi coluri partem ad occidentem Solem vertunt, atq; inde Asiam, hinc Africã & Europã intelligunt, cùm tamen poëtę terrã ἀπείρονα dicant. Cuius vocabuli si vim simpliciter interpretemur, infinitã exponemus. At Ioan. Grãmaticus Aristotelis interpres accuratissimus, σφαιροειδῆ mauult interpretari: omnino enim neq; sphęra, neq; circulus finem principiúmve vllum prę se ferũt. De figura verò terræ quàm varia alijs atq; alijs credatur, videndum apud Plutarchũ libro de Philosophorũ placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores sumus, q̃ non vniuscuiusquã testimonio, sed iam innumerabilium de visu referentiũ, vniuersum hunc orbis globũ terra mariq; & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partẽ suprà & infrà nauigatione, manifestior fit in dies. Sed quod ad orbem nostrum attinet, videre est in

Fau-

A Faustinæ numo quodam sphæram pro terrarum orbe positam: ibi enim Cybele leoninæ insidet sellæ, sphæramq́ue inter manum atque genu continet: inscriptio, quæ ad hanc rem facit, est, MATRI MAGNÆ. In numo Germanici Imp. Cæsaris Aug. Victoria sphæram mouere videtur, in qua literæ, S. P. Q. R. quasi terrarum orbem Senatui populoq́ue Romano adiudicatum iam esse significare velit. Sanè autem Imp. Neruæ Cæs. Aug. sphæra S. C. adcusa est, cū adiecto temone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem significato Imperatori Vespasiano Aug. P. M. P. P. P. COS. VI. Vtrunque numo æreo signum idem dedicatum. Grati verò Imperatores qui Dis acceptum referrent quòd regnarent, id deorum prouidentiç adscribentes, rem numismatū monumentis testati sunt. Nam in M. Antonini Pij numo simulachrum muliebre videas, quod stans læua contum tenet, dextera radium, quo præiacentem pilam verset. Inscriptio, PROVIDENTIÆ DEORVM. In altero eiusdem simulachrum idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, læua pilam radio attingit, quasi eam versaturo, aut leges illi cōsistendi præscripturo. Inscriptio, PRO-

B VIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Aug. cum inscriptione, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, simulachrum cum cornu copiæ, radioq́ue in eius manu dextera pilam à pedibus versante, cum inscriptione, PROVIDENTIA AVG. In Antonini verò Pij numo sphęra cum cornu copię, FELICITATIS adscriptionem habet. Dicata etiam est cum iaculo, Philippi filio. Inscriptio, PRINCIPI IVVENTVTIS.

MVTABILITAS.

QVod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantùm, verùm etiam rota in huiusmodi accipitur significatum. Psalmo enim LXXXIII legit: Deus meus pone eos vt rotam: hoc est, tam facilè felicem eorum statū conuerte, quàm volubiliter rota ipsa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij.

DE ROTA.

C ET quoniam res ipsa nos ad rotam iterum reduxit, cùm aliquot adhuc super ea reliqua sint significata, quæ distinctio sit in rotis primùm enarrabimus, mox quæ ad significatum attinent exequemur.

DEORVM ROTÆ.

SCiendum enim rotas plurifariam à radiorum numero distinctas esse. Nam quæ dijs attribuuntur, octo radijs insignes figurantur: propterea quòd rerū cœlestium motus in octauam vsque sphæram, quantum humani oculi vis porrigi potest, obseruantur.

HVMANÆ ROTÆ.

HOminum verò rotæ sex tantùm radijs compingi debent, tot enim sunt humanæ naturæ motus: in anticā, in posticā ingredi, vel retrocedere, in dexteram aut in læuam ferri, sursum aut deorsum ascendere, vel descendere.

INFERORVM ROTÆ.

QVæ verò Ixionis rota fertur, quatuor tantùm radijs cōpacta fingitur: vnde Pindarus dixerit, τετράκναμον ἰὼν δεσμόν. In ea verò ita districtus fingitur Ixion, vt manus singulę singulis radijs affixæ essent, totidemq́ue alijs pedes singuli. Qua de re apud Pindarū legas Pythijs, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani numus est, à cuius vna parte ipse pro suggestu populum alloquitur, toga-

tus verò populus sublatis in cœlum dextris applaudit: inde in extremo margi- D ne meta est, iuxta cuius basim Nympha iacet humi fusa sinistro brachio supra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum instauratum à Traiano interpreten tur, quia rota circumagi videatur.

AQVA TRAIANA.

SVnt qui, vt mihi videtur, longè rationabilius aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præsertim fusa, dubio procul indicat: innixa verò rotæ, aquæ cursum nõ incongruè significare possit. Alibi vidi Nympham ipsam in eiusdem Traiani numis cum rota supernè sita, & inscriptione, VIA TRAIANA. quorum vtrunq; artificiosè, maximeq; propriè figuratum. Nam in via rota supernè voluitur: in aqua cursus ab imo est. Alius item numus eiusdem Traiani, in quo signum idem penè humi prosternitur, læua ramum frondibus vestitum, dextera currulem rotam iuxta genu tenens, sub basi cuius literæ sunt, VIA TRAIANA. S. C. circumcirca verò, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. In alio, in quo eædem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in semicirculum forniceatus, idemq; simulachrũ humi fusum cum harundine infrà, & literis in hunc modum dispositis:

S. AQVA C.
TRAIANA.

E

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

SEdenim VIA etiam sua habet significata in diuinis literis, quippe quę vitam hanc quam viuimus indicat: vnde omnes à die natiuitatis ad extremũ vsq;, viatores, hospites, & peregrini dicimur, vtpote qui solum hoc extra patriam incolimus, vbi nulla cõsistendi firmitas, perpetua verò semper agitatio animi, vbi demùm rerum aut sententiæ confidendum sit examinantis. Distinguũt insuper theologi viam à semita: per viam mandata ea peragenda intelligentes, quæ vniuerso mortalium generi data sunt: per semitam verò, quæ huic vel illi personæ, ordini, collegio, nationi ve præcipiuntur.

THEOLOGIA.

SVnt qui per rotam currulem in diuinis literis Theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligant, propterea quòd rota ea terram ima tantùm attingat superficie, reliquum in sublime tollatur, & aurigam animũ semper terra procul F surrigat. Idem præterea est officium rotæ, quod & Theologi, vt scilicet a terrenis imisq; rebus ad sublimium cœlestiumq; naturarum speculationem attollatur, inde mox à diuinis ad humana descẽdat, quoq; inter se vinculo colligentur ostendat: qui quidem est rotæ motus. Sed quoniam proprio commentario multa de vniuerso curru diximus ex diuinis literis, deq; mysticis eius rotis, tũc cùm terrestre iter eamus, Traiana procedemus via.

IMPERITORVM PRÆCIPITIVM.

SEd cur id dissimulem, quod in diuinis literis imperitorum præcipitantiam per rotam significari comperimus? & in hanc sentẽtiam à Psalmographo dictum citauerimus: Deus meus pone illos vt rotam. Rota quippe posteriore parte attollitur, anteriore cadit. Posteriora sunt bona fortunæ, quæ quia nostra nõ sunt, ea nobiscum transportare non possumus, ideoq; à tergo relinquuntur. Anteriora sunt æterna, & quæ nos assiduè comitantur, imò nos præcedunt, seq; duces, quò progrediendum sit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cùm fortunæ bonis augetur, auersus retrò faciem quæ æterna sunt obliuiscitur, atq; ita fit vt anteriore parte neglecta, præceps eat; nam posterioris, quæ attolli vide-

A videtur, admiratione captus, in quam rapiatur voraginem animaduertere nequaquam potest, atque ita præcipitatur.

DE QVADRATO.

AB egregiè mobili figura ad maximè stabilem transire quodam veluti antipathiæ loco visum est, quippe vt vario eo delassatus motu, firmitatis istius occasione quietem aliquam aucuparer. De quadrangulari igitur figura disseremus, quę multipliciter descripta, multas iden tidem præ se fert significationes.

ANNVS SOLARIS.

QVarum prima illa est, quam initio cõmentarij super Iside tetigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuisse: vnã qua vertẽtem, CCCLXV diebus, & horis senis, agnoscebãt: alterã, qua Sotheos ortũ quarto quoque anno quadrantibus illis dici quatuor in vnum cõtractis, obseruabãt supputationi huiusmodi respondere. Cùm verò iugerũ centum cubitis dimetirentur, quartã iu- B geris, quæ scilicet cubitis XXV claudebatur, pro sex horis quę vnoquoque anno superabant, accipere cõsueuerunt, ac perinde vertentem annũ intelligebant, cui quarta illa dici pars addita, quarto quoque absoluto, dies etiam vnus intercalaris ex quartis illis adauctus adijciebatur. Sed quoniã & hæc & alia multa superius super anni ratione disseruimus, ea repetere supervacaneum esset & importunũ.

SAPIENTIA.

VEluti verò Fortunam rotundo lapidi insidentem pingere veteres instituerunt, ita Sapientiam in quadrato statuebant: ex hoc hieroglyphico volubilem illam, vti paulo antè diximus, huius verò sedem firmam & inconcussam indicantes. Et nostri quadrata ligna quæ ad arcæ Noes fabricam parari diuinum iussit numen, doctores & magistros in Ecclesia significare dicunt, quorũ sapientia inclusi intus populi conseruantur, & ab incursantibus hæreticorum procellis muniuntur. Ex quadratis enim lignis construere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agrestibus, rudibus, & impolitis: quippe ex Propheticis & Apostolicis voluminibus, in quibus solis vera continetur sapientia, C vtpote qui vitijs omnibus resectis excisisque, quadratum vitæ iustioris tenorem, & ex omni parte libratum præ se ferant.

MERCVRIVS.

CVmque apud veteres Mercurius sapiẽtiæ Deus haberet, Hermæa illa apud Athenienses fieri solita, quadrari quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in sacrarum ædium vestibulis ponere consuerant, vt significaretur, rationẽ & veritatem perinde vt forma quadrata rectam semper stare. Nam rationis & veritatis Deus Mercurius antiquis erat.

IVPITER.

APud Arcadas nõ Mercurij tantùm, sed & Iouis, & aliorũ deorũ simulachra quadrantalia fieri solita, Pausanias autor est, nempe vt eorũ inde stabilitas significaret. Iupiter enim ipse manẽs stabilis, dat cuncta moueri, vt veteres poëtæ canũt. Nam & Hermæis à firmitudine nomen, quòd herma fundamentũ sit.

VIR PROBVS.

QVantum verò pertinet ad virtutes, quadrata forma virũ ea de causa probum dicimus, quòd cubicę figuræ species quoquo versum iacta versataque fuerit, recta semper consistit, quatuor lineis, & totidem angulis semper insignis.

Hinc illud, ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Quadrangulus reuerà probus, nulliq; obnoxius vituperationi, quod tangit Aristotel. Ethic. primo. Et ad Theodectem III, quadratum simpliciter virum per translationem dictum autumat, & perfectum significare. Sanè quidem cùm tres in corporibus staturæ considerentur, rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pictoribus & statuarijs commendetur, sex & sexaginta digitos excedere non debet, quippe quod quatuor cubitorũ altitudinem æquet: & quatuor & viginti digitos cubito adscribi, suo commentario probatum est. A' quatuor igitur cubitis quadratũ corpus denominatum, quod laudatissimæ staturæ sit. Infra horum digitorum numerum, quos fortè ab vniuscuiusq; corporis proportione accipimus, quo quis magis contrahi, ac propémodum desidère videtur, eo magis ad rotundam speciem accedit: & corpus illud rotundum appellari potest, quod digitis aliquot est quadrato breuius, vel cuius altitudo extremos brachiorum quammaximè porrectorum digitos non exęquat. Teres verò, cuius proceritas supra sex & nonaginta digitos ascendit, altior've sit eo mensuræ modo, quem vti dictũ, exporrecta brachia designant. Staturam hanc alij oblongam, alij gracilem appellauere, & rotundiorem illam obesam dixere. Cornelius Celsus corpus illud habilissimum dicit, quod quadratum est, neq; gracile scilicet, neq; obesum. Nam longa statura vt in iuuenta decora est, sic maturiore conficitur senectute: solere enim homines huiusmodi supra modum mox incuruari, tam philosophorum rationes, quàm historiarum exempla ostendunt, si quæ cotidie oculis offeruntur minus animaduertimus. Et Antoninum Pium eiusmodi fuisse tradit Iulius Capitolinus, vsumq; eum ad emendandum vitium tabellis ex tilia, quibus pectus ad sustinendum pondus adstrictum fascijs obligaret.

CLARI VIRI.

QVod tamen de certa hominis altitudine dictũ est, non negarim proceriores statuas ijs eregi solitas, qui vel victoria aliqua, vel præclaris alijs facinoribus supra reliquorum mortalium gloriam euecti sunt: vt Diagorę Rhodio Olympionicę statua decreta est quinq; supra quaterna cubita digitis. At Damageto eius filio paterna minor vno, cæteris maior digitis quatuor. Sunt qui habitam in his rationem putent, vt recta proportio oculis repræsentaretur, quoniam huiusmodi statuæ in columnas sublatæ, dum suspiciuntur, nisi naturæ longitudinem excedant, in monstrosam quandam obesitatis speciem declinare videantur, spatio fallente oculum. Sed vt hoc non negarim, ita etiam plures statuarum ordines fuisse, non ignorãdum dixerim: pariles quippe, magnas, maiores, atq; maximas: alias benemeritis & sapientibus viris, alias Regibus, Imperatoribusq;, alias heroibus, Dijs alias fieri solitas. Sed in ijsdem ipsis statuis nõ ca mensuræ consideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cùm in illis sua cuique proportio adiudicata esset, qua opus perfectissimum redderetur. In ratione verò nostra cùm obesum, quadratum, aut procerũ corpus dicimus, rationem eam inspicimus, quæ ad digitorum & numerum & proportionem quadret, vt hæc ab illa distinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi potest de Flauij Vespasiani habitudine quadrata: & quod apud Palladium est, Sint boues nouelli, quadratis & grandibus membris.

MVLIEBRIS STATVRA.

QVoniã verò decet muliebrẽ habitudinẽ graciliorẽ esse, atq; ea de causa matronales virginalesq; colũnæ, quarũ ratio ad hũani corporis similitudinẽ primùm

A primùm excogitata fuit, proceriores quàm Doricæ, quæ viriles nuncupantur. Hinc fit, vt quę virum decet quadrata facies & habitudo, dedeceat mulierem: & qui virum probum quadratum dicimus, mulierem quadrantem, & quadrantariam. Alia tamen ratione prostitutam intelligimus, de quo apud Plutarchum in M. Tullij vita, & apud Tullium oratione pro M. Cælio: quod nō à corporis dimēsione desumptum, sed ab exigua ea stipe, qua parabilis habetur. Sed enim Siculi ad hæc vsq; tempora meretrices vulgò quadratas dicunt: easdē Itali reliqui, vel ab obsequio, vel ironicè, bonas fœminas appellitare consueuerunt.

ROMA VETVS.

ET Roma olim quadrata, eaq; specie primùm ædificata, diuq; permansit vt quadrata Roma diceretur, præcipuè locus in palatio ante tēplū Apollinis, vbi reposita erant quæ boni ominis causa in vrbe condenda adhiberi solita. Saxo autē munitus erat in speciem quadratā. Eius loci meminit Ennius eo versu,

Est nunc, & quis erat Romæ regnare quadratæ.

B

DE META.

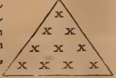
IAm metarum pyramidumq; ratio nos appellat, quarum significata referamus: & quoniam & quadrangulares & triangulares metæ reperiuntur, de quadrangularibus prius dicere incipiemus, argumento eo, quod præ manibus erat, inuitati.

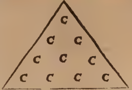
FINIS.

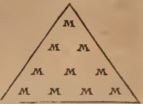
FInem hęc, aut operis cōsummationem, absolutumq; modum ostendit: siquidem myrias, qui decem millium numerus est, metam astruit. Numerus verò is ab vnitatibus multiplicatus, & maximus, & perfectissimus est, adeò vt sumpto ab vnitate principio, sit in myriadem finis. Pyramidis enim basis, vt apud Philonem est, longitudine pedum centum, ac totidem latitudine constituitur, quibus iuxta quadrati naturam multiplicatis, in quem diximus numerum resultat: quem quia perfectissimum esse dictum

C est, finem itidem & exactum opus meta, ex ter multiplicato denario constituta, significare dicitur. Decadis autem vis est quaternarius numerus: secundum enim compositionem à monade ad quaternariū punctis in vnum contractis ac supputatis, decas fit. Decies autem decem, centum: decies cētum, mille: millia decies, summa perfectissima. Adstipulatur huic perfectioni architectorum etiam commēsus, qui perfectionem in denario, quem antiqui τέλειος appellant, collocauerunt. Et Romulus, nō ille quidem inter pastores, vtputat vulgus educatus, sed Stabijs oppido non incelebri literis institutus, & vt Plutarchus attestatur, liberalibus artibus & disciplinis eruditus, ad eam quę subsecuta

est felicitatem ausu minimè temerario via sibi adaperta, confirmatis iam rebus, regnoq; iam constituto, quæcunq; fecit & instituit, denario finiuit numero: vt puta senatores in X decurias, vrbem in curias XXX, in totidem decurias equites. Principes hastatas & peilanos denario finiuit. Annumq; demum in menses X terminauit, quod ad nostram vsq; diem tributo militibus erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temerè esse denarium numerum tam pedum quàm manuum digitis attributum, & os capitis à mento ad frontem summam, & manus palmam ad medij vsq; digiti summum, mensura decies repetita, perfectam cuiusq; hominis altitudinem dimetiri. Quòd verò Mathematici, qui altius philosophantur, numeri perfectionem alij in senario, alij in septenario posuerunt, alterius est cõsiderationis, quam in Digitorum commentario delibauimus: sed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiusce perfectionis ergò Ægyptij, reges suos, qui mortales reliquos gloria præcessissent, honorare metis & pyramidibus, quæ sepulchris eorum superponerentur, consuerunt, de quibus cùm pleni sint historicorũ libri, neq; plura super Ægypti rebus miracula celebrẽtur, quàm molium huiusmodi amplitudines, aliquot etiam ad hanc vsq; diem perdurantibus, rem adeò notam verbosius prosequi superfluum existimaui, si vnum illud addidero, Nazianzenum minimè respuere eorum opinionem, qui pyramides eas in Ægypto celebriores ab Iosippo Hebræo exædificatas putant, vt frumenti conditoria essent: & nomen rei consentire dicit, quod πυρὸυς triticum vocant. Nam & apud Stephanum, in ijs quę Hermolaus Byzantinus compilauit, legas, dictas eas ἀπὸ τῶν πυρῶν. Sed fabulam subiungit, ὃς ἐκεῖ συναγαγὼν ὁ βασιλεὺς, οἱ δ᾽ ἐπείνων σίτου, καὶ τῶν αἰγυπτίους, à tritico scilicet quod vndiq; congestum Rex eò contulerit, penuriaq; Ægyptum affecerit, cùm Iosippi consilium salutare fuerit, ne mortales fame, quę per tot annos futura erat, absumerẽtur. Illas porrò vulgus adhuc granaria Pharaonis vocat.

DE TRINO.

INter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularemq; pyramidem nonnulli adnumerant, cuiusmodi obelisci bases aliquot Romæ vidi: quod mysterium enodare, etsi profundioris ingenij, altiorisq; disciplinæ opus esse non ignoro, in quo omnia ad hoc vsq; tempus ingenia præstantissima defatigata sunt, nõ absurdè tamen me facturum existimo, si modicum quid vmbræ ad cõmenti huius rationem ex philosophorum Theologorumq; vetustiorum dictatis pro rè nata breuiter tetigero.

TRINITAS RERVM.

TRes aiunt hi in rebus vnitates considerari, ita tamen mutuò connexas, vt ab vnitatis simplicitate minimè discedant. Est enim primùm ea in rebus vnitas, qua vnumquodq; sibi est vnũ, sibiq; constat atq; cohæret: cui quidam ex veteribus adeò fauere visi sunt, vt numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Est ea secundò, per quam altera alteri res vnitur, & per quam demùm omnes mundi partes vnus sunt mundus. Tertia atq; omnium princeps, est, qua totũ vniuersum cum suo opifice, quasi exercitus cum suo duce, est vnum. Adest tripartitò considerata vnio hęc vnicuiq; rei per suam vnam simplicẽ vnitatem, deriuatã ab vno illo, quod & primũ vnum, & trinũ simul, atq; vnũ est, à Patre inquã, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris potestas omnia producẽs, suã omnibus largitur vnitatẽ. Et sapiẽtia Filij ritè omnia dispones, omnia inuicẽ vnit & copulat. Mox Spiritus

A Spiritus amoris sui vinculo ad Deum omnia conuertens, totũ opus opifici nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentũ, quo mortales affecti, primò Deum ipsum supra nos, supraq; omnia diligere debemus: secundo loco nos ipsos: tertio proximum, sicut nos ipsos.

CVBVS.

ACcedit huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum est SVPREMVM NVMEN. Nam cùm in Mathematicorum datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem, vtpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid: superficies verò sit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam veluti elementum, inde si corpus solidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus vnum coagmentatis atq; compactis: ita prima pyramis inter solida emicat, cuius basis tres ostentat angulos. Quartus in ipsius figuræ summitate positus, vt numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Ma-

B gi, simplex quoq; triangulum æquilaterum diuinitatis indicium esse, siue rerum cœlestium effigiem, vtpote quod sit sibi ipsi æquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non possit.

IVSTITIA.

VT verò trini prosequamur significata, ternariũ veteres, vt alibi etiam ostendimus, iustitiæ dedicarunt, vt de Pythagoricis disciplinis Plutarchus ait. Iniuria siquidem afficere, necq; non affici, cùm extrema sint, & idcirco vitiosa, iustum æqualiter vtrinque reductum in medio residet. Sanè Pythagorici non numeros tantùm, verùm etiam figuras deorum nominibus dedicarunt: quippe qui triangulum æquilaterum Mineruã appellabant: Verticigenam & Tritogeniam propterea, quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus dissecetur.

MINERVA.

QVod verò pertinet ad Mineruam, trigeminã eam nõnulli faciunt, propter anni tempora, quæ vt sæpe dictum, apud Ægyptios

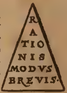
C tria tantùm fuere, quippe, ver, æstas, & hyems. Huic etiam tertium vniuscuiusq; mensis diem dedicarant, cùm à Lunæ coitu mensem auspicarentur, vt Silenus autor est. Pallas enim, vt in eorum est theologia, die tertia orta est. Et eandem & Pallada & Lunã plericq; interpretantur. Hæc verò nõ prius quàm tertio à coitu die se videndam exhibet. Quanquam non desunt qui Tritogeniam ea de causa dictam asserant, quòd è Iouis capite orta prædicetur: Tritò enim Bœotiorũ lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aërem esse dicit, cumq; incorruptibilem, eaq; de causa & virginem deam, & Iouis è vertice editam, confictum esse. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.

Nam cùm aer tertium ex elementis locum obtineat, Æthræ, quæ pro Ioue accipitur, omnino proxima est, & ternarius illi numerus rectè datur. Missa facio quæ multa & varia de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè dissimularim, quod Democritus dixisse fertur, Pallada Tritoniam ea de causa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam vitam bene beateq; degendam necessaria proposuerit: bene quidem consulendum, rectè iudicandum, iustè

deniq; agendum. In quem terminum omnis disciplinæ sanctioris finis dirigitur. D Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quę lineis æqualibus describitur, & Palladi est, & iustitiæ dicata.

HVMANITAS.

SVnt & alia figurarum triangularium significata, quæ Psellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponā, quia cæteris hieroglyphicis videntur minimè dissimilia. Æquicrurem enim humanitatis symbolum aiunt: quod quidem vna breuiori linea descriptum, indicat rationis modulum contractiorem esse, ac perinde multa effugere, quæ percipi non possint.

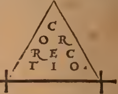
MORVM DISSOLVTIO.

VEl si vna sit linea latiore productioreq;, aberrare significat ab institutis, & a recta via, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.

QVæ tamen lineæ si notentur cōtractæ ad aliarum normam, ostendit, ex perperàm actorum pœnitentia vitæq; solutioris correctione, fieri nos posse longè meliores quàm anteacta vita fuerimus. E

DÆMONIACA NATVRA.

SCalenus autem dæmonum & malarum potestatum figura dicitur, vsqueadeò inæqualis est, & à bono & æquo remotus. Componitur autem ex senario numero, sed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius est, quòd in eo circumscriptiones corporeæ sitæ sunt: per eumq; mundus hic inferior compositus esse imperito eo seculo putabatur. Ideoq; aiunt sex genera dæmonum infra lunarem globum inueniri: quorum primū per sublimiorē aëra vagari tradūt, LELIVRON appellatum, quasi velint igneum significare. Secundū aëreum, quòd in crassiori nebulosáq; regione sedem habeat. Tertium terrenū. Quartum aquatile vel marinum, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarū curam gerunt. Quintum verò subterraneum, quod vel noctu, vel in puteis, & antris, & huiusmodi locis frequēter apparet: ne antrum Nursiæ fabulosum esse credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorant. Nam & Cumis & alijs plerisq; locis responsa in antris dari solita, totius antiquitatis testimonio persuasum est. Sextum & vltimum est lucifugum, imperscrutabile ac tenebricosum penitùs, algoriq; perpetuo damnatum. Id verò dæmonum genus modis omnibus mortales infestare creditur, Stygiosq; latices haustos spargere, vnde calamitates, pestes & fames consequantur. Adduntq; huiusmodi rerū periti nomina, Actęum, Megalesium, Ormenon, Lycum, Nicona, Mimona, Alastoras alios, alios Palamnæos appellatos, à quibus omnia in homines incommoda cōgerantur. Sed F hæc fortè plus nimio homini sublimium rerum cupidissimo, cùm παρέργα futura sint omnia quę de dæmonibus loco hoc afferre voluerimus. Multiplices tamen eorum figuras & apparitiones, varijs rerum & animalium imaginibus conspicuas, toto opere, vbi hieroglyphicum tale aliquid deposcat, minimè dissimulauimus.

A

PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM PANORMITANVM, DE IIS quæ per veſtes aliquot ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

NOn parua quidem de cauſa, Iane mi iucundiſſime, Leo X. Pont. Max. quamprimùm tuum de Trinitate poema legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietateq́ in primis commendata, præclara tibi munera dari iuſsit, in quibus fuit & Palatinæ veſtis ornatus, vt inter amicos admiſſum eſſe te, virtutis & optimarum artium ergò, omnibus innoteſceret, tuq́ ad diſciplinarum ſtudia in dies magis incitarere. Quæ mihi tam iucunda acciderunt, ac ſi omnia & ijs longè maiora in me collata eſſent, qui tot annos amorem erga me tuum habuerim exploratiſſimum, quemq́ ego ſemper ob ſummum ingenium, ſuauiſsimos mores, ſingularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaque cùm ex remuneratione huiuſmodi, quæ tibi obtigiſſet, magnam ego lætitiam concepiſſem, incenſus ego quoque ſum tanti Principis æmulatione, vt ipſe quoque grato erga te animo eſſem, pro voluptate ea, qua me tuo de commodo, addam etiam honore, affectum ſentio. Qualeſcunque igitur eſſent opes meæ, ex ijs aliquid ad te mittere decreui. Atque vbi horrea aperuiſſem, veſtes aliquot hinc tibi deprompſi, non eas quidem Luculliano ſumptu magnificentiaq́ comparatas, neque Mileti textas, neque vt Pontificiæ illæ veſtes erant, Tyria purpura ſaturata, ſed quales ex Aegypto me attuliſſe non ignoras, in quibus ſcilicet mira conſpicitur parſimonia. Sunt enim veſtes hæ labore omnino curaq́ aliqua contextæ, ſed materia admodum parca, iunco quippe omnes papyraceo, vt facile contemni poſsint ab ijs qui noſtri temporis luxum deliciasq́ conſectantur, quibus nil facere videtur ad cultum, niſi quod cariſſimè venierit. Vtcunque tamen, habendæ tibi ſunt qualeſquales fuerint: quas ſi foris in conſpicuo vti verecundabere: certè, quæ tua eſt moderatio, domi tibi vſui eſſe poterunt. Non enim puto te ita repentè ſuperbum euaſiſſe, vt quamvis Pontificia in purpura tibi meritò placeas, ſi quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id ſis aſpernaturus. Sed iam quid hoc ſit ſupellectilis, explicemus,

B

C

DE PILEO.

QVEMADMODVM in vnaquaq; re nihil eſt capite prius, ita veſtium aliquot ſignificationes dicturi, à pileo, quod præcipuum eſt capitis integumentum, conuenienter incipiemus.

NOBILITAS.

NImirum verò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hinc ea de cauſa Vlyſsis caput pileatum fieri ſolitũ autumãt, quòd magna ſcilicet ab vtroq; parente nobilitas illi obtigiſſet. Nam apud Ouidiũ cum ita in Aiacem oggerit:

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra voco: ſedenim quia retulit Aiax,
Eſſe Iouis pronepos, noſtri quoq́ ſanguinis autor
Iuppiter eſt, totidemq́ gradus diſtamus ab illo,
Nam mihi Laërtes pater eſt, Acriſius illi,

Iuppiter huic: neq; in his quisquam damnatus & exul. D
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas: deus est in vtroq; parente.

Quòd verò Castorum quoq; capita pileata pingerentur, nil aliud sibi velle tradunt, nisi vt indicio esset, eos fuisse Lacones. Hos verò pileatos pugnare mos fuit, quò indomitum animum aduersus barbaros Reges & tyrannos significatione libertatis ostentarent. Quiq; aliquot abhinc annis Venetias confugerunt Græci, extorres à Turca facti, nobilitatem suam & ingenuam libertatem vnanimiter pilei illius sui gestatione profitentur.

LIBERTAS.

PAssim enim in numis videas pileum ipsum cum inscriptione LIBERTATIS, vt in numo TIB. CLAVDII, in quo simulachrum est dextera pileum gestans, læuam expassam habens, cuius inscriptio est, LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini item numo pileus à manu dextera pendet, læua hastam tenet, inscriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ numo libertas ipsa præter virgam & pileum, stellam etiam habet antè sitam. Aliter Libertatis argumentum figurabant per sigilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorum secundum & quartum fasces & secures alligatas gestarent, cum inscriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas, E

Animámq; superbam Vltoris Bruti fascésq; videre receptos.

Ab altera parte fœmineum caput est, cum inscriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in historiæ memoriam, quòd exactis Regibus, partáq; libertate, Consularis magistratus annuus autore præcipuè Bruto sit constitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

QVòd verò in alterius Bruti numismatis cernere est pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Cassium patriæ liberatores indicari dicit. Nam pugio cædem patratam omnino significat, pileus verò libertatem. In F numo quodam argenteo venerandæ antiquitatis obseruaui fœminea capita ab vtroq; latere singula, simplici quodã modo capillos collecta, in quo nihil aliud scriptum quàm LIBERTAS. In numo Ser. Galbæ simulachrum est cum iaculo & pileo, cuius inscriptio est, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ numis aliquot habentur. Apud historicos legas seruos nonnunquam ad pileum vocatos, vt apud Liuiũ XXXIIII. Postero die serui ad pileum vocati: hoc est, promissa concessa've seruis libertas.

SERVILIS IMPROBITAS.

SEcus verò intelligendum de seruo pileato. Nam cùm imposito pileo venundabantur, nequã & improbum esse seruum innuebat: significabat enim venditorem dominum nihil super eo polliceri velle, quod postmodum ad præstandum cogi posset, exoluebatq; ita se ab omni vinculo, quod posset ad redhibitionem trahere: de quo vide apud Cælium Sabinum, & alios.

THEO-

A THEODOSIANI.

SPectandum etiam erat trium ordinum Theodosianorum insigne, sub militum Præsentiali merentium, qui dimidium quiq; simulachrum humanum in clypeo gestabant, idq; manibus ab vtraq; parte porrectis, quorum dextera vinculum, sinistra pileum prætendebat, quasi vellent innuere, contumacibus se vincula iniecturos, obsequiosis libertatem donaturos. Sedenim de primis in Vulpis commentario diximus.

SECVNDI THEODOSIANI.

IN eodem Canone, quæ apud insignes Maffæos Romæ vidi, gestamen erat luteus taurus ad viridantis monticuli radices pictus: in summo verò collis vertice dimidius Æthiops dextera manu lorum, læua pileum prætendebat, passis hinc & inde manibus: id ipsi quoq; indicantes, in sua esse manu captiuos facere, & libertatem indulgere. Gestabant insigne hoc secundi Theodosiani. Ipsa verò parmæ facies hyacinthina, quasi cœli colorem præ se ferebat.

TERTII THEODOSIANI.

B ERant & tertij eiusdem nominis, eiusdemq; ductoris, quorum parma in hũc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquantulum lato circumductus, sub quo alter contiguus angustioris spatij: inde facies media rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in angustum supernè desinens, qui Lunæ speciem cornibus sursum versis sustentabat. In medio parmæ insidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrũ latè susum nigri coloris erat. Supra circulum hunc album ostentabatur à medio sursum Æthiops eodem modo quo superior manibus exporrectis, eadem dextera loro, sinistra pileo munitis. Illud addam, eos imperatoris triumphãtis currum pileatos sequi solitos, qui fuerant è seruitute manumissi.

TRIPLEX LIBERTAS.

ANimaduertendus apud Ausonium locus, eo versu,

Triplex libertas, capitisq; minutio triplex:

quod nonnulli legendum arbitrantur, capitis minutio triplex, pro tribus pilei speciebus, vel triplici eorum cõditione, qui pileum assequerentur. Sedenim minutio, vt inferius ostendemus, longè castior est lectio. Quod verò attinet ad libertates, tris manumittendi rationes erãt. Prima, qua maiorem & iustam libertatem consequebantur, ita vt etiam ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulia Norbana. Postrema, qua in ordinẽ dedititiorũ ex lege Ælia Sentia adscribebant. Tris has manumittendi species tangit Boëtius primo Topicorum commentario. Apud Tacitum duas tantùm institutas reperias. Quas verò Boëtius enumerat, sunt, census, vindicta, testamentum, de quibus apud Iurisconsultos copiosius. de his Plautus, Casina: Tribus, inquit, cõduci non possum libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.

C

FLAMINES.

SAnè pileus apud Romanos sacerdotij symbolum semper fuit. Nam Flamines à Numa cõstituti, quasi pileamines dicti: quamvis nonnulli arbitrentur à flammeo, quod est capitis tegumentum, appellatos. Nam & infulæ, & mitræ, & amictus alij atq; alij sacrificulis attributi. Sedenim vt in sacerdotio pilcũ præstare fateamur, Fabrij Pictoris autoritas facit, qui Flaminem ait nõ posse esse sub dio sine pileo, sub tecto autem, vt libebat: quem quidem morem in sacerdotio etiam nostro seruari nemo non videt. Domo enim prouehi præsulem sine pileo, nefas habetur.

HIPPOCRATES. D

ANte alias autem antiquorũ ſtatuas Hippocratis imago pileata celebratur, eoq́ꝫ habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati ſunt partem eam cuſtodiẽdam, in qua, tanquam in domicilio, princeps animus reſideret, totaq́ꝫ intelligendi vis collocata eſſet. Alij ex Græcis ſolã hominis nobilitatem inde intelligi volunt, vtpote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam cum ab Æſculapio oriundum ſenatus Athenienſis teſtatus eſt publicis etiam monumẽtis. Id verò ſi ad libertatem referamus, cui potius Liberatoris nomen accommodare debeamus, quàm illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonæ reſtituit valetudini, ſitq́ꝫ humanæ incolumitatis autor appellandus, ſi merito eum titulo honeſtare voluerimus? Nõ defuêre tamen qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris cauſa datum erat, modò caluitium, modò imbecillitatem capitis, modò quid ijs inanius tradiderint inde ſignificari. Quod quidem de Pericle memoriæ proditum eſt, qui ea de cauſa pileo vti conſueuerit, quia capite eſſet ſupra modum acutiore, vnde ab æmulis σχινοκέφαλος appellabatur. Hinc etiã, vt alibi diximus, ſtatua eius cum caſſide poſita. Formam tamen hanc, quæ dedecori nõnullis adſcribitur, Genuenſes honorificam, & adeò ingenuam ducunt, vt obſtetrices ſtatim nato puero nihil diligentius curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adſtrictum producere, & faſcijs colligatum, donec ſolidius fiat, conſeruare. E

FORMA PILEI.

ANtiqua verò forma pilei eſt, quam Lucianus in Dipſade deſcribit, dimidiũ quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex ſtruthiorum ouis ſingulis in æquas partes diſſectis, bini fiunt pilei. Tanta ibi eſt eius oui magnitudo, eoq́ꝫ capitis tegumento populi illi ſibi plurimùm applaudunt. Ea porrò pilei figura eſt in numo, quem Imper. Gordianus Pius Fel. Aug. cuſit, cum ſigno ab altera parte, cuius læua haſtæ toto cubito ſurrecto innititur, dextera pileum ea qua dictum eſt forma prætendit: inſcriptio, LIBERTAS AVG. Non negarim tamen in aliquot monumentis, vbi ſigna maiora ſunt, extremum pilei marginem paululum ſurſum verſus inflecti, vt in ſtatuis aliquot obſeruauimus, præſertimq́ꝫ Mercurij. Sed & numiſmata pleraq́ꝫ eam penè ſpeciem oſtendunt. Variatum autem apud has & illas nationes, vt alij marginẽ dilatarint, tam pluuijs amoliendis, quàm ſereno vmbris captandis: alij cauã partem preſſerint, alij altè ſuſtulerint, eamq́ꝫ acuminatã alij produxerint, alij planam eſſe maluerint. Neq́ꝫ tamen neſcius ſum pilea apud Romanos ex lacernis cæſis conſui ſolita, quod & apud Papinium & Martialem habetur: quem morem longo antiquatum tempore, noſtra ætas reuocauit, pileaq́ꝫ elegantiſsima ex conſutis panni fruſtulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad vmbellæ vſum fecit: non ea tamen oui ſingula dimidij ſpeciem referẽtia, ſed quatuor veluti coſtis ad quatuor inſtar mundi cardinum aſſurgentibus diuiſa, ita tamen vt quarta deſideat in plicam, quaſi polum deſcribat, quem F

Sub pedibus Styx atra videt maneſq́ꝫ profundi:

argumento, nos cœli ſemper memores eſſe debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes verò hoc plurimùm vtuntur capitis tegumento.

DE

A

DE INDVMENTIS.

QVantum verò ad reliqua pertinet indumenta, cùm multi materiam eam pertractarint, nobis non est consilium singula recensere, sed pauca admodum quæ vel remotiora, vel ab alijs diuersa videbuntur, & aliquid sapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

MIssam itaque faciemus togam, cuius figuram Quintilianus satis explicauit, cùm nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari, quemadmodum per pallium Græcum hominem. Vnde Latinæ Comœdiæ, in quas scilicet Latinæ personæ inducuntur, togatæ vocitantur: palliatæ verò, quæ per Græcas personas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit, cùm dixit:

Romanos rerum dominos, gentemq; togatam.

CIVILIS.

AT eum quidem Romanum per togam intelligebant, qui ciuilia negotia B tractaret: siue, vt diceret Horatius, ciuilibus vndis mergeretur. Vnde Martialis: Toga rara, mens quieta. Nam Marcellus vestimentum eam esse tradit, quo amicimur in foro negotiaturi. Cæterùm toga non solùm viri, sed etiam fœminæ vtebantur. Varro de vita populi Romani, vt apud eundem citatur, de togis loquens: Antè enim olim fuit commune vestimentum, & diurnum, & nocturnum, & muliebre, & virile. Hinc apud Propertium legas:

Siue togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus cùm notaretur, quòd indumenta Romana fastidiret, pallioque potius vir tantus vteretur homo minimè ambitiosus, causam tuetur suam, euitaréque se eo habitu & impensam & incommodum respondet, cùm toga vestis sit admodum onerosa. ait enim: Conscientiam denique tuam perrogabo, quid te prius in toga sentias, indutum, an'ne onustum? habere vestem, an baiulare?

PAX.

QVoniam verò ea quæ domi fieret reipublicæ administratio, vel ciuilis vitæ negotiatio, longè diuersa videretur à bellicis negotijs, inde factum vt pro pace nonnunquam toga acciperetur, quippe cùm de ea vitæ ratione dicatur, quæ pertinet ad forensia. C

BELLVM.

SEd sagum cùm militare omnino sit indumentum, cuius scilicet vsus expeditiorem ad itinera & negotia hominem reddit, pro bello poni solitum. Ita arma togæ opponuntur, de quo celebre illud Ciceronis dictum: Cedant arma togæ. Nam ad hunc vsque diem nationes pleræque, præserrim Galli, viros militiæ deditos breuis indumenti vocabulo designant, cùm sacerdotes, legum professores, ac negotijs ciuilibus deditos, longæ vestis nuncupatione describant, ita duplex hominum genus distinguentes, quemadmodum veteres per togam & sagum varia hominum studia significabant. Facit ad hoc Tullianũ illud ad Cæsarem iuniorem lib. Epistolarũ primo: Pridie nonas Febr. cùm ad te literas manè dedissem, descendi ad forum togatus, cùm reliqui consulares sagati vellent descendere. In Canone autem illo, vt hoc τῷ παρέργῳ, non importunè tamen inseramus, qui apud Maffæos Romæ habetur, De Militum Romanorum ordinibus, nũcupationibus, vexillis, & gestaminibus, ad Theodosium & Valentinianum inscripto, lata de thoracomacho indumento laneo Libycis pellibus coo-

perto mentio eſt. Sed vſitatiſsimus ſemper fuit corij vſus in militaribus tegu- mentis. Hinc apud Maronem nonnulli D

Lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: veſtigia nuda ſiniſtri
Inſtituere pedis, crudus tegit altera pero.

PLEBECVLA.

TVnica autem, plebeculæ ſignum erat, eaq́ etiam ſerui vtebantur. Vulgatiſſimum enim eſt, per tunicatum, aliquẽm ex Romana plebe ſignificari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato ſcruta popello.

Quæ verò eſſet tunicæ ſpecies, Nonius explicauit, cùm ſine manicis eam eſſe dixit: & plurimùm talarem ſine manicis eſſe oſtendit, indumentum aptum ad opera facienda: eaq́ gens otij propemodum neſcia erat. Hinc Virgilius vulgo gratulaturus, manicatos irridet, vtpote minus idoneos qui bella, negotiáve, aut artes vllas tractent. Numanum enim Latinum hominem ſui generis ſtrenuitatem iactantem, & imbelliam Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. E

ILITHYIA.

SEd vt antiquiora repetamus, Athenienſium inſtitutum fuiſſe Pauſanias tradit, vt Ilithyiæ ſimulachra ad imos vſq; pedes contegerentur. In diuinis verò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè conſideratur. Pontifex enim præter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terreſtri, podere etiam vel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœleſtis enim color, dubio procul eſt hyacinthinus, monimentoq́; eſt cœleſtia demùm meditanda, cœleſtia tractanda, cœleſtia diſcutienda, totamq́; mentis agitationem circa ea quæ cœli ſunt exercendam. Sunt verò interpretes qui non hypodytin, ſed epandytin edidere, quod indumentum ſignat quod ſuperinducitur: nimirum enim hypodytis interior eſt tunica, quæ primã noſtram indicat generationem, vt apud Hieroſolymitanũ Heſychium. Alij exponunt, quia hominem oſtendit interiorem: alij tunicam huiuſmodi Iuſtitiam interpretantur.

DE PODERE.

EST autem poderes, vt Eucherius, ſacerdotalis lintea corpori penitus adſtricta, eademq́; talaris, ἐκ τῶν ποδῶν appellata ποδήρης, quæ & ſubucula dicit. Per hanc igitur, quippe quæ veſtimentis alijs ſubiiciebatur, doctrinam ſacratiorem intelligi veteres theologi tradiderunt. Exodo: Et fecerunt veſtimentum poderem ſub vmbone, opus textile, totum hyacinthinum. F

PVDICITIA.

QVòd verò in numis & monumentis aliis antiquis velatæ nonnunquam facies obſeruantur cum inſcriptione PVDICITIÆ, non tam ob flammeũ, quo nouæ nuptę faciẽ obnubere ſolitę ſunt, cùm ad virũ traducerentur, vnde illis nuptarũ nomẽ, q̃ ob hiſtoriã inſtitutũ crediderim vt ita fieret. Ab Icario enim Penelopes patre ſimulachrũ eiuſmodi dedicatũ Pudori ferunt, Gręciq́; hiſtoriã ſuper hac re huiuſmodi cõſcripſere. Cùm Icarius ab Vlyſſe fruſtra contendiſſet, vt Lacedæmone habitare mallet, id demum filiæ perſuadere conatus eſt, cumq́; acrius inſtaret, ne ſe deſereret, Vlyſſes iuſsit vt ea ſpontè ſequereẽ, aut cũ patre, ſi grauaretur, Lacedęmona rediret: Penelope obtecta facie, nihil quicquã reſpondebat: quare pater intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit, & in facti monumentũ,

A eo loco Pudoris simulachrum erexit, quod in Laconia spectabatur. In numo, cuius inscriptio est, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. ab altera parte dea sedens velo faciem cooperta, digito dexteræ indice ad iugulum admoto, conspicitur: cuius inscriptio est, PVDICITIA. In alio Herenniæ muliebre sigillum sedens cum conto in læuam vlnam iacente, dextera velum ante faciem obducit: inscriptio est, PVDICITIA AVG. In eo quoque, cuius literæ ab vna parte sunt, MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. ab altera sigillum est, quod velum in faciem prætendit, cũ simili inscriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiusdem Otacillæ cũ eadem inscriptione & specie, quæ velum eodem modo prætendit, læua radium tenet: sed nomen ita scriptum est, MARTIA OTACIL. SEVER. AVG. cùm in altero MARCIA per C literam in ordine quarta, habeatur: quod quidem ostendit, eo quoque tempore eandem fuisse pronunciationem literæ T, quæ nunc est, cùm post I vocalis altera subsequitur. Quamvis ætate nostra fuerint publici non postremi nominis professores, qui longè aliter sentirent, blesitatemque eam in T litera suapte vi sonora, peruicaciter abhorruerint. Sedenim puto ego variatum in numis, quia alij Marciæ nomen à Marco, alij à Marte deductum existimarint. Sed vt ad flammeum redeamus, quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad virum, crocei coloris id plurimùm fuisse comperio, vt apud Maronem, Cyri:

Vt tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi pro maximo negocio habet, venerabile matronalis ornatus donum celebrare,

Circumtextum (quippe) *croceo velamen acantho:*
Ornatus Argiuæ Helenæ, quos illa Mycenis
Pergama cùm peteret: inconcessosque hymenæos
Extulerat, matris Ledæ venerabile donum.

Neque satis semel hoc dixisse, sed pauló pòst mirari Tyrios ait,

Pallámque & pictum croceo velamen acantho.

Hoc illud est quod Cyprianus ait, continentiam & pudicitiam non in sola carnis integritate consistere, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter & pu-
C dore. Solicitus admodum in hac re Tertullianus mihi videtur, qui non solùm velamen huiusmodi armaturam pudoris vocat, verecundiæ vallum, sexus fœminei murum, qui nec suos emittat oculos, nec admittat alienos, verùm etiam modum præscribit, ad quem velaminis istius forma produci debeat: Quantum, inquit, resoluti crines occupare possunt, tanta est velaminis regio, vt ceruices quoque ambiantur. Ipsæ enim sunt quas subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet. Velamen iugum illarum est. Denique bonum esse ait, vt mulier vsque ad lumbos à capite veletur. Iudicabunt nos, addit, Arabiæ fœminæ ethnicæ, quæ non caput, sed faciem quoque ita totam tegunt, vt vno oculo liberato contentæ sint dimidiam frui lucem, quàm totam faciem prostituere: mauult enim fœmina videre quàm videri. Nam & qui flammeum describunt, vestem alij, tegmen alij esse dicunt, quo matronæ capita tegebant: dictumque volunt à Flaminica, quæ vxor Flaminis erat, boni ominis causa, quippe cui vsqueadeó iniuncta erat pudicitia, vt vni illi diuortium facere non liceret. Sanctissimúmque præceptum est apud Christianos fœminis, ait Adamantius ex Paulo, vt cùm orant, habeant velamen supra caput, pro-

pter angelos, qui ſanctis aſsiſtunt, & in Eccleſiis verſari delectantur: quos quidem nos, qui ſumus peccatorũ ſordibus inquinati, videre nequaquã poſſumus. D

ALBATÆ.

IPſi verò colores etiam hieroglyphicum quid ſapere videntur. Nam flamen, vt Varro tradit, cùm Ioui ſacra ferebat, totus albatus erat, & pilcum etiam geſtabat album. Magi ſanè in Perſide dicebant, Deum ipſum non delectari niſi in albis veſtibus: quod ego ex Salomone deſumptũ crediderim, qui dum morum candorem, & animi puritatem perſuadere intendit, In omni tempore, inquit, candida ſint veſtimenta tua, vtpote qui ætatem nullam, officiũ nullum, nullum otium & negotium toto vitæ tempore ſynceritate & innocentia vacuũ eſſe debere præcipiat: ita enim ſacræ literæ veſtimenta accipere conſuerunt: ita veterem hominem exuere admonemur: ita qui nuptiali veſte nõ ornatus, conviuio nuptiali Regis diſcumbere auſus erat, ad cruciatum in vincula coniicitur.

VESTALES VIRGINES.

QVæ verò ſuffibulo amictæ ſacrificabant, virgines Veſtales erant. Fuit verò ſuffibulum veſtimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod illæ in capite ſacrificantes habebant, idq; ſub mento fibula comprehendi ſolebat, vnde nomen. Eadem penè ſpecie quà ſuffibulum erat, Romanæ matronæ nunc vtuntur, cùm domo exeunt, pudicitiæ ſimul & pietatis, quæ duo in illis egregiè vigent, indicia & vera & manifeſta. E

LIBERTAS.

LIbertos manumiſsione accepta, alba veſte decorari ſolitos id oſtẽdit, quod apud Tertullianum legitur de ſamulo libertate mutato. Atqui & veſtis albæ nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu menſáq; honoratur. & alibi talia, vt aduerſus Marcionem libro quinto: Et ſacræ tincturæ candidatis mos ſuit albam veſtem induere, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens ſacro ducit de fonte ſacerdos
Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neq; minus luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidis exercitus vndis,
Atq; vetus vitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas veſte quoq; candida ſignat,
Et grege de niueo gaudia paſtor habet. F

Et quoniã per hebdomadã Paſchatis vnà tingi plures conſuerũt, ea de cauſa feriæ illæ, quæ ad hoc omnes inſtitutę ſunt, & quę ſubſequitur hebdomada, In albis adhuc appellatur. Erat verò ſignum quoddam manumiſsionis, de quo ſuprà dictum.

MODESTIA.

ERat & modeſtiæ ſignum alba veſtis, animiq; qui præſentibus æquus, nihil vlterius tentare videatur: vti purpura ambitionis, animiq; ſublimis & vaſti, amplitudinis, magiſtratusq; ſummi. Sanè cùm apud Alexandrum quidam Antipatri parſimoniam atq; modeſtiam commendaret: Foris, inquit Alexander, albo vtitur pallio, intus verò totus eſt purpureus: fictam notans in homine ambitioſiſsimo, qui maxima quæq; appeteret, parſimoniam.

LEGES, VETVS ET NOVA.

SEd vt ad noſtra redeamus, Canticorũ cantico legitur, Fratruelis meus albus & rubicundus: quo loco diuinarũ literarum interpretes, per colorem albũ, legem veterem intelligũt, per rubicundum, prædicationem Euangelij: vtrunq; autem

A autem in Christo: ipsius est enim Lex, ipsius Euangelium. Sanè vbi Leuitico de cicatricibus agitur, albam aiunt cicatricem Legis transgresſionem significare. Ita illa omnia hieroglyphicè sunt intelligenda.

DE STOLA.

STolam apud veteres invenias matronalis pudicitiæ signum: de qua Tertullianus plura. Ouidius amoris & impudicitiæ præcepta daturus, quò se tamen verecundum aſsimularet, ait:

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæq́ tegis medios instita longa pedes.

BAPTISMVS.

EVangelij verò locum, Citò proferte stolam primam pro iuuene perdito, qui redierat in viam: veteres aliquot Theologi accipiunt pro baptiſmo, vt apud Eucherium. Suprà verò exeuntibus à baptiſmatis tinctura, vestem albam parari ostendimus.

DE ATRATIS.

B SACERDOTES ÆGYPTII.

COntra verò nostrorū mores, sacerdotes Ægyptij, cùm supplicabāt, nigris vtebantur vestibus: neq; alias quàm nigras vestes eum decere arbitrabantur, qui diis preces allegaret: quippe vt terram ipsam supplicare significarent, ex qua mortales conformati sumus. Ea verò apud ipsos nigra figurabatur.

CERES ET FALACRALIS FLAMEN.

ET Cereri nigra vestis apud Arcadas induebatur. Et Falacralis flamen nigro vtebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cùm immolabant, vestibus vtebātur nigris, quem colorem aiunt inferis diis dedicatum. Et lugentium vestis maximè nigra erat, vnde eas Varro anthracinas vocat, quasi carbonarias velit dicere. ἄνθρακες enim Græcè, Latine carbones appellantur.

ÆRVMNOSVS.

APud Hebræos luctus supremæq; mœstitiæ indicium vestis erat saccus, & saccium appellata, humilis illa quidem, abiectæ vilitatis, & informis: quæ quidem induta calamitatem, qua quis oppresſus esſet, indicabat: conscisſa verò C lætitiam. Genesi: ὁ δὲ ἰακὼβ σακκίοις ἠμφιεσμένος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς ἐκαθέζετο· Iacob autem saccium indutus, magnitudineq; mœroris oppresſus, humi asſedit. Sunt qui cilicium interpretentur. Sed & Græci sacci vocabulum vsurpant. Vtcunque, vestem huiusmodi induere consuerant, cùm in ærumnas, quæ omnem superarent consolationem, incidisſent, qua demum leuati saccum discindebant. Vnde Psalmo XXXV legas: Ego autem cùm mihi molesti esſent induebar sacco, & macerabam ieiunio animam meam. Eodem autem significato color niger luctum, & quam Theologi nostri facti pœnitentiam vocant, indicare plerisq; locis manifestum. Nam atratas in luctu vestire, à rerum primordio ad hoc vsq; tempus vnanimi omnium consensu factum. Tum illud Leuitico celebratur, Si non capillus niger fuerit: quod exponunt, si nullum pœnitentiæ signum per lachrymas dederit, aut aliquem omnino mœrorem præ se tulerit.

MAPPA.

ET mappa veli genus, quod mensis insternimus, quoq; abstergendis manibus vtimur, hieroglyphicum suum adepta est: siquidem ea signum erat in

ludis, quo equi de carceribus excitati cursum arripiebant: mittebat enim prętor D
eam cùm signum daret, quod nũc clangore tubarum significatur: de quo apud Martialem habes:

Cretatam prætor cùm vellet mittere mappam.

Nero libertos suos id facere voluit, quod tãto apud veteres honori ducebatur. Nam apud Liuiũ legas VIII ab Vrbe cond. L. Plautio prætore graui morbo detento, Dictatorem creatũ fuisse, qui ludis Romanis signum daret quadrigis emittendis: qui eo ministerio functus, Dictatura se abdicauit. Hodie quoq;, mi Iane, Romę munus id ad ornatissimos viros defertur. Nam, vt nõ ignoras, Angelus Cæsius Aduocatorũ facilè princeps, & Cardinalis pater, & nobilissimus vir Petrus Melinus, tam eruditione, quàm domestica celebritate insignis, duo S. P. Q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiores hodie celebratur) inter alia præfecturæ tam præclaræ munera, cursorum in stadio emittendorum etiam negocio præficiuntur.

PALVDAMENTVM.

TRibunum, vel præfectũ, aut præsidem aliquem ex habitu significare qui volebant, imaginem eius paludamento insignem faciebant. Erat enim paludamentum vestis militaris, quo Duces, Tribuniq;, & præfecti ad id munus electi, cùm in prouinciam proficiscebantur, vti consuerunt, indeq; Paludati dicebantur, quemadmodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit: sed id quoque antiquum nomen. Sed enim omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebãtur. Vnde Verrio libris auguralibus, Paludati, armati ornatiq; sunt. E

RVBICVNDA.

RVbicunda vestis, tunica vel pallium deprompta, pugnæ aciéive committendæ hieroglyphicum apud Romanos habebatur: de quo in Marcello, & in Pompeio, & in M. Bruto, Plutarchus.

LÆNA.

ET læna vestimentum militare, quod supra omnia vestimenta inducebatur: de qua Maro:

Tyrióq; ardebat murice læna.

Id vocabuli à Græcis dubio procul mutuò sumptum, qui genus id indumenti χλαίνας, dicunt. F

VERSICOLORIS.

VErsicoloris vestis adolescentiæ hieroglyphicum est. Eaq; de causa veteres Comici adolescentis personam versicolori veste indutam, in scenam inducebant, vt scilicet ingenij volubilitatem, cupiditatúmque varietatem, in ea ætate præcipuam commonstrarent. In Iosippo verò puero per versicolorem vestem, doctrinarum & virtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantius. Quòd verò lex nostra præcipit, vestem ex duobus textis non induendam, eò respicit, quòd minimè debeas Christum adorare simul & dæmonas: id enim est abominabile vestimentum. Non vult enim hominem semel Deo dicatum, diabolicis sese immiscere negocijs, neque simul orationibus incantationibúsque vacare, & huiusmodi alia quæ in spiritus contumeliam quotidie fiunt. Neque vetat hoc lex in textis tantùm, verùm etiam diuersi generis animalia commisceri prohibet, circuncisionem quippe, atque baptismum, vt ait Hesychius, non esse commiscendos.

LIN-

A

LINTEA.

Lintea vestis alba supra cæteras vestes inducta, puellaris ætatis indiciũ fuit, quòd eo genere amiculi apud veteres puellæ ante duodecimum annum vte bantur. Hinc illud apud Afranium citatur: Puella non sum, supparo si induta sum. Vult verò Nonius supparum linteum esse femorale, vsq; ad talos pendẽs, dictum q; subtus appareat. Sunt etiam puellares vestes ex Varronis iussu, chlamydes, encobomata, ac parnacides, quas iubet vt puellæ habeant, potius quàm togas. Vtcũq;, lõga vestis omnino fœminea est, aut citharœdica: de qua Maro,

Necnon Thraicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Ita Propertius libro II: *Pythius in longa carmina veste sonat.*

FIDES LVBRICA.

NOnianũ verò supparũ adducit in memoriam mihi linteum alterũ, quo mu lieres hodie passim vtunt̃ domi. Id infra thoracẽ accingit̃, & ad pedes vsq; propendet, anterioresq; tantùm partes velat: vulgò nõ impropriè gremialia vo
B cantur. Habet hoc vestimenti genus hieroglyphicũ suum. Nam & proverbium est, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, q; & illa incerti & leuis animi sit, & in gremio posita plerunq; cũ in obliuionẽ venẽre, illis temerè surgentibus, pro cidunt.

FIDEI CREDITVM.

SInum hunc Latini mihi videntur appellasse, quamvis eius locutionis latè pa tet vsus, præsertimq; vbi potestatem aut quid fidei creditum significat, vt al tero & vigesimo Pandect. lib. Tit. III. Scæuola: Titio C. do, lego, quæ mihi pertulit: quæ ideo ei non caui, quòd omnes fortunas, & substantiam, si quam à matre susceperat, in sinu meo habui, sine vlla cautione.

PRÆTEXTA.

PRætextam nonnulli putant togam fuisse, quæ ad talos vsq; produceretur, dictam quòd in ea purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebant, qui esset cuipiam habitus: honestorum enim prætexta erat, ait Pædianus, toga viliorum. Alij nomine hoc purpuream quandam fasciã valde latam intelligunt, quæ tamen multipliciter plicata in angustũ contraheretur, atq; ita supra alia vestimenta nunc ab humeris, nunc à pectore in fasciæ modũ circunduceretur, nũc
C eius capita vtrinq; ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ plerisq; antiquorum statuis inducta conspicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt, eo omnes amiculi genere vtuntur, eo excepto, quòd purpurea apud eos in vsu non est, sed ex nigro panno plurimũ. Purpura enim non nisi magistratibus conceditur, hisq; insignioribus. Nuptialibus quoq;, & cùm primi honores, quos procuratorios vocant, alicui deferuntur (sunt verò hi sacrarum largitionum præfecti) tunc consanguineis & cognatis & affinibus licet per aliquot dies vti purpura in lætitiæ gratulationisq; significatum. Sed admo net me color purpurę, vt quid in diuinis literis manus coccino præligata sibi ve lit, exponam: Zaræ manus inquã Iudæ filij, quæ se de matris vtero porrexit: nul li enim dubium, esse id hieroglyphicum, per quod theologi, vt apud Irenæũ est, Iudaicum populum simplicibus legis operibus & circuncisionis sanguine insignem, qui prius apparuerit, seq; mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipse in vtero matris erat, dato interpretantur: & per Pharea Christianos, qui secundo loco cogniti hęreditatis primigeniæ messem abstulerint. Sed vt Romam repetamus, antiquissimũ apud Rom. quoq; fuit, vt magistratus pretexta vterentur.

Nonius quoque ait prętextam insigne Romanum esse, quod supra tunicas honorati quique sumerent. Et prætextatæ fabulæ dicebantur, vt apud Festum legas, quæ res gestas Romanorū continebant, in quibus scilicet Imperatorum negotia agebantur, Regesque Romani vel Duces inducebantur. D

PALMATA, ET TOGA PICTA.

IOuis quoque imago toga prætexta insignis dedicabatur, cui & palmatam tunicam, & togam pictam adiiciebant, quo habitu triumphales etiam viri conspicui incedebant, vt apud Liuium legere est lib. X. Et apud Iuuenalem triumphantem vides in tunica Iouis superbire.

PVDOR.

QVantum verò pertinet ad pueros, præcipuum prætextæ significatum fuit, vt pudorem indicaret, quem scilicet ætas ea, quæ Prætextata dicebatur, sibi proponere deberet: eiusque rei indicium esse purpureum colorem, vnde admonerentur verecundiam in dictis factisque omnibus amandam. Quòd si nuptialibus, de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quò id facere liceret prætextæ iure minimè violato, eam in id tempus abijciebant. Hinc pro lasciuo sermone atque licentioso, aliqui prætextatum dixêre. Sunt verò hæc quæ tangit Seneca, Medea: E

Festa dicax fundat conuitia Fescenninus. Ita Catullus:

Nec diu taceat procax Fescennina locutio.

Ea verò qualis sit, ad multos qui subsequuntur versus explicatur.

MANIPVLARIS.

CAliga quoque suum habuit hieroglyphicum, vt scilicet eius ordinis militem indicaret, qui manipularibus præfectus esset: eo enim calciamenti genere vtebantur. Subiecti erant hi centurionibus, & caligati dicebantur, vnde apud Tranquillum legas de Augusti facilitate, qui vallares muralesque coronas sæpe etiam Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notæ milites quia & enutritus, & assiduè versatus erat C. Cæsar, qui Tiberio successit in Imperio, ab eo calciamenti genere Caligula vocitatus est. Qui verò esset manipularis ordo, & quo militum numero constaret, quoque signo turma huiusmodi cognosceretur, minimè dissimulandum. Apud Liuium enim numerus X X X militum sub manipulo cogebatur, vno quippe vexillo. Manipulus verò præcipuè dicitur fasciculus alicuius rei, quia manu capitur. Romulum quippe aiunt manipulos fœni pro vexillis habuisse, quòd repentino tumultu excitatus id signi genus prætulerit, reque bene gesta, boni inde ominis causa manipulos instituisse. F

PENVLA.

PEnula militaris vestis, quam cœlo pluuio gestare consuerant, quam Horatius solstitio nihil prodesse dicit, Tribunitiæ potestatis insigne fuit. Hadriano autem Tribuno facto, Imperij omen fuisse penulas amissas, quas Tribuni gestare soliti pluuiæ tempore, Imperatores verò nunquam, ait Spartianus. Potestas verò Tribunitia, quia sacrosancta erat, ab Imperatoribus vsurpari solita, vt quæ maxima esset pars Regalis imperij, vt apud Vopiscum est.

ZONA.

VIrginitatem per zonam significare tam Grecorū & Latinorū est, quàm etiā Hebreorū. Trœzeniorū autem virgines zonā Palladi Apaturiæ ante nuptias dedicabāt, sicuti crines Hippolyto, cui Diomedes templū excitarat, quòd Aurigam in cœlo positum Hippolytum crederent. autor Pausanias. Sed nos ad zonam

A zonam. Denicꝗ pleriſcꝗ locis diuinæ literę zonam pro fortitudinis hieroglyphi co ponunt, eacꝗ Pontificem ſacra facturum præcingi iubent. Sed quòd variari cum opere plumatili pręcipitur, non rectè nonnulli pro plumatili topiario ſubſtituendum putant: multa enim adhuc huius antiquitatis veſtigia extant, ab extremis præcipuè noui orbis nuper inventis partibus allata, vbi tam indumenta, quàm geſtamina, ſcuta etiamnum, & diuerſi generis vaſa pleracꝗ omnia, pſittacorum, & phœnicopterum, & aliarum pictarũ auium plumulis intexũtur, opere tam venuſtè variato, vt nihil delectabilius poſsit oculis offerri. Nam quod ſuperius dicebamus hãc pro fortitudine poni, cinctus ipſe apud Romanos ſtrenuum ſignificat, vti diſcinctus imbellem, & ignauum, ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum eſt. Hilario, efficax in omne opus bonum apparatus, vt ad omne miniſterium Chriſti voluntatis cingulo ſimus accincti.

VINCVLA IVGALIA.

IVgalia verò vincula quæ ſint, apud poëtas omnes vulgata ſunt. Noua ſanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla facto, quod vir prima nocte, in B Deæ virginalis honorem, ſponſæ accubans in lecto ſoluebat. Vnde Homerus, λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην. Et apud Ouidium:

Caſtáq fallaci zona recincta manu.

Eocꝗ ſpectat Catullianum illud:

Qui zonam ſoluit diu ligatam.

Indicabat verò hieroglyphicum hoc, vt ſicut illa in glomos ſublata cõiuncta inter ſe eſt, ſic vir ſuus ſecũ cinctus iunctuſcꝗ eſſet. Cingulumcꝗ hoc Herculaneo nodo vinctum, vir ominis gratia ſoluebat, vt ſic & ipſe in libris ſuſcipiendis felix eſſet, quemadmodũ Hercules fuit, qui liberos ſeptuaginta reliquiſſe fertur.

PVERPERIVM.

QVin etiam zonæ ſolutio puerperij fuit hieroglyphicum: olim ſiquidem ſoluere zonam dicebantur, quæ primò pariebant: eacꝗ de cauſa leuatę partu mulieres, zonam Dianæ dicabant. Vnde fanum Soluizoniæ Dianę Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

TEMPERANTIA.

HAbent & diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulúmve ſi- C gnificent, præcipuè verò temperantiam & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coërcentur, luxuriantia compeſcuntur, et modus denicꝗ imponitur rebus, vt quinto ſupra quadrageſimum Pſalmo legas, Regis filiam in cingulis aureis conſpicuam, quod alij in fimbriis tranſtulere. Apoſtolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur: alij veſtem auro contextam ſimpliciter accepêre. Verùm Euthymius zonam agnoſcit, & pro temperantia atcꝗ modeſtia, quæ concupiſcibilem animæ partem coërcet, interpretatur, non hoc dicturus, ſi veſtem ſimpliciter agnouiſſet. quanquam & fimbriarum non reſpuit ornatum, & virtutum inde multiplicitatem non auerſatur.

DE PERA.

POſita zona, viſum eſt τὸ πήρφιον & perã apponere: nam & zona ipſa ſæpe pera eſt, vt apud Horatium:

Ibit eò quovis qui zonam perdidit.

Hęc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicũ habet

id, quod pro cura & ſolicitudine victus accipitur: vnde theologi transferunt ad D impedimenta humanæ vitæ, quæ animum alioqui paratum ad diſciplinas interturbant. Græci ſuper hoc dicunt, Diogenes cui pera penus, cui ſcilicet minima harum rerum cura. Euangelium quoque, Non peram in via, cùm nec quidem ſolicitos eſſe de craſtino imperauerit Dominus. Eòdem facit & ſacculus, quem habere non licet: hoc eſt, in hac peregrinatione minimè theſaurizandum eſſe. Quod ibi apertius: Facite vobis ſacculos qui non veteraſcunt.

HIEREMIÆ CINGVLVM.

EIuſmodi eſt & cinguli ſignificatum, quod ex lino factum, eoq́ cingere ſe iuſſus eſt Hieremias. Quod quidem vt manifeſtius intelligatur, exigit locus vt de lino quędam altius repetamus. Linum enim ex terra naſcitur, ſatumq́ prius in gramen pullulat, mox vt flore laſciuierit, vellitur, aqua immerſum maceratur, exiccatum mox frangitur, & quoquoverſum perdomatur, inde pectitur, atq; netur, neq; tamen prius, quàm feruenti mordaciq́ ſubindè lixiuio perpurgatum ſit, effectumq́ candidum, texitur, vt veſtes inde conſuantur, quas induti ante faciem Domini preces allegemus. Hęc omnia nobis diligenter inſpicienda ſunt, huiuſmodiq́ ſegetis herbæ've cura ante oculos proponenda, quip E pe quæ probatioris caſtigatiorisq́ vitæ ſcenam quandam pingere videatur. Siquidem nos è terra geniti, luxuriare ineptiis ſtatim incipimus: magiſtra igitur diſciplina auellendi à terra ſumus, & lachrymarum aqua macerãdi, ad ſacerdotalem Solem mox exponendi, laboribus inde & perperam factorum pœnitentia domãdi, inde per omnes conſcientię ſcrupulos quàm diligentiſsimè pectendi, vt ita ſordes excutiantur omnes, nihilq́ relinquatur, quod in filo vitæ producendo poſsit officere: quod quidem filum longa bonorum operum continuatione nendum eſt, mordaciq́ ſubinde lixiuio dealbandum, vt eluto ita tetro illo colore, quem à terrena contraxeramus origine, candidiſsimũ nobis amiculum, puta cingulum contexamus, quod tamen ad Euphratem minimè deſodiamus, ne ibi computreſcat, inutileq́ reddatur, hoc eſt, Aſſyriorum & Babyloniorum moribus corrumpamur, ſed eo & integro & nitido cuſtodito, clericos, qui verè ſint per ſortem electi, profiteamur. Atq; hæc eſt ſuper ſacerdotum amictu ratio nulla non hora repetenda. In vniuerſum autem linteas veſtes ſacerdotibus attributas habilitatem ſignificare veteres pleriq; Theologi dixerũt. Inde lintea F tunica iuſtitiam, femoralia identidem lintea caſtitatem oſtendunt: nempe id innuentes, quòd veluti linum res eſt admodum parabilis, ita virtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur.

PVRITAS.

HErodotus, vt Gentes quoq; nobiſcum in puritate vitæ ſentire cõmonſtremus, nefas ait apud Ægyptios laneas veſtes in ædes ſacras inferre, proindeq́ linteis vſos: de quibus ita Martialis,

Linigeri fugiunt calui, ſiſtrataq́ turba, Inter adorantes cùm ſtetit Hermogenes.

Vnde apud Tertullianũ de Chriſto: Cùm linteo circũſtringitur, propria Oſiridis veſte. At Plutarchus libro de Iſide & Oſiride, cur eorũ ſacerdotes linteis tantùm veſtibus vterentur, vnicam eam eſſe cauſam exiſtimat, quòd immortalibus diis omnia pura mundaq́ conveniant: nõ enim eſſe fas, Platone teſte, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cùm linum iis quas ſuperius recitauimus cauſis maximè purum fiat, ſitq́ ad eluendum expeditiſsimũ, ſacrificis Deũm cultoribus ante omnia congruere cenſuerunt. De nigris verò veſtibus

A vestibus, quas tunc induerent cùm Deos precibus placare instituissent, superius dictum est.

FATVM.

ADdemus & illud, receptissimũ apud poëtas esse lina pro fato ponere, quod nescio quid sapit hieroglyphicũ. Nam vt Parcarum stamina prętereamus, quæq; super his alibi dicenda sunt, cur linum pro fato poëtæ ponãt, causam afferunt interpretes Theocriti, quia scilicet terræ fœtus est linum, quemadmodum etiam mortales: idq; abruptum, significat hominem rursum ad terram redire.

CASTIMONIA.

SEd vt ad vitæ redeamus integritatem, moresq; castos, nihil aliud sibi diuina nostrorũ monumenta volunt, dum sacerdotalia memorant indumenta, quibus Campestre adnumerant, quod alij femoralia dixerũt, nisi vt hinc castitatem etiam nos assumere commonerent, indumentum quippe quo pudenda cooperiamus, & renes etiam constringamus: eo enim sacerdos pręcingi iubetur, in holocausti faciendi lege, hoc est, vt Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriamq; castitatis cingulo coërcere. Sacerdos enim qui sacris assistit altaribus, id B præcipuè curare debet, vt castus & intaminatus operetur.

PROFECTVS ORATIONIS.

TAmetsi Origenes sublimiore quadam cõtemplatione raptus, cùm octo ponantur, Exodo, sacerdotis indumenta, cur Leuitico septẽ tantũ recenseãtur, inquirit, hoc scilicet Campestri posthabito: eoq; rem deducit, vt veluti de Mercurio nationes reliquæ veteres intelligebant, per genitale nos quoq; sermonem accipiamus, qui quidem tunc exerceri debet, cùm spes profectus aliqua visa fuerit affulgere, fœturamq; minimè irritam futurã. Cùm verò nos nulla profectus spes inuitarit, sed auersas à bono aures, auersa hominũ ingenia perspexerimus, Campestria subliganda, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frænũ imponendum. Sunt verò campestria, perizomata, vt Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur in campo, vti cõsuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentiæ significatum est maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, nisi oculos verecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibitum ostentatur. Vsitatissimum autem apud veteres fibulam apponere, præcipuè his, quos ad Musicam educarent, ne scilicet Veneri operam dantes raucedinem C contraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, refibulare, verba.

RERVM PROGRESSVS PER CALCEVM.

SEd neq; calceus est inter indumenta contemnendus, qui progressionis indicium est: pro viatoribus enim excogitata sunt calceamenta: proq; expeditionum auspiciis in diuinis literis calceamentum ponitur. Inde Psalmò LX dictum volunt: In Idumæam extendam calceamentum meũ: hoc est, in Idumæam progressus, eam mihi subiiciam. Sanè veteres Theologi, vt Eucherius tradit, veluti per pedes humanitatem Christi significari dicunt, ita eum aduenisse, & corpus nostrum induisse, per calceamentum ita porrectum interpretãtur: & quòd positum est, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifestatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Ægidius noster cùm tempora, quibus hæc futura sint, dinumerasset, rem multis diuinorum vatum oraculis comprobauit. Reliquũ est, vt quæ futura ille magnus omnino vir prædixit, nos assiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorum Rege deposcamus, vt tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod scriptis illustrare aggrediaris.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNEN. AD ORNATISS. PATRITIVM VENETVM IO. CORNElium Fantini Clarissimi F. de iis quæ per Bullam, Anulum, insigniores aliquot gemmas, & gestamina quædam significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

CVM primùm intellexi, Magnificentissime Ioannes, te præstantissimi viri Aloisij Cornelij generum effectum, clarissima quippe Clara eius filia in vxorem accepta, statim Venetias aduolaui, de tam felici matrimonio tibi coràm gratulaturus. Inueni verò domum totam exultantem gaudio, & auspicatissimis nuptijs bona commodáq; omnia ominantem, te verò cum institoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua pereleganti, aureóq; torque, & anulo pronubo, in quo non splendorem tantùm, sed et pulcherrimum aliquod signum quod antiquitatem saperet quæritabas: ideóq; adventu meo lætatus, super his multa interrogare cœpisti, quòd circa rerum huiusmodi cognitionem me diu versatum noras: de quibus cùm multa dicta fuissent, longéq; plurima dicenda essent, rogasti me, vt per otium ea scripta tibi traderem, vt hæc quietius examinares. Bullam autem præcipuè petebas, anulúmq; cum gemma aliqua insigniori, præclaráq; antiquorum opera, quæ non temerè olim & magistratibus, & ijs qui fortiter aut sapienter se gessissent, honori fuerint condonata. Hæc igitur ego quoque per otium in vnum tibi congessi commentarium. Quid enim ego antiquissimus domus tuæ cliens negare potuissem, quod tu tam honestè posceres, quódq; ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquissima enim est imaginum disciplina, & gentibus omnibus quæ ingeniis & eruditione claruere, in primo semper honore habita. Idem de Regiis, de Romanorum fascibus, de sella, déq; ornamentis aliis dici posset, cuius potissimùm rei ratio ab Aegyptiis primùm desumpta, reliquis mox nationibus communicata. Volui itaque vt pars hæc meum erga te studium, amorem, obseruantiámq; declararet: eo enim consilio scripsi, vt hæc qualiacunque sint, istiusmodi mei erga te cultus testimonium essent manifestum. Ingrati siquidem animi esset, non assiduè esse memorem beneficiorum, quæ in me domúmque meam vniuersam, clarissimus patritius Fantinus pater tuus summæ vir integritatis assiduè contulit, quæ quidem è memoria vitáque mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quòd tu quoque iure quodam hæreditario eadem benignitate patrocinium erga nos idem suscepisti, méq; præcipuè vel à teneris vtriusque nostrûm vnguiculis in amicitiam tuam acceptúmne dicam, an in domo tua compertum, fouere, ac omni officiorum genere prosequi nunquam destitisti, disciplinam liberalitatémq; eam quam à patre sapientissimo atque optimo viro acceperas, egregiè consecutus. Auxerunt autem tot merita summum ingenium tuum, suauissimiq; mores, probitas dubio procul singularis, quæ vt te semper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas, futurúmq; est, vt inde virtutis etiam tuæ lumen elucescat. Sed quoniam tam claræ sunt laudes tuæ, vt meo non indigeant testimonio, eáq; suapte vi omnibus innotescunt, ijs nunc dimissis ad negotium quod explicari quæris, accingamur.

E

F

A

DE BVLLA.

BVLLAM apud Romanos cordis effigiem habuisse, multi profitentur. Hetruscorum sanè gestamen illud ab Lucumone Hetrusco duce, quem Romulus tam condendæ quàm instituendæ vrbis socium habuit, acceptum. Eum verò Pythagoricum fuisse Ausonius ostendit, vbi Samij Lucumonis acumen celebrat. Sedenim Pythagoram Tyrrhenum fuisse, Aristoxenus, Aristarchus, & Theopompus asseuerant, quos Theodoritus id ipsum sentiens autores habet: quamvis vnus Neanthes eum Tyrium fuisse suspicetur. Multa verò huiusmodi excogitata sunt à Pythagora, quia non solùm originatione motus, quòd multæ olim in Hetruria ciuitates ab Ægyptijs fundatæ constitutæq; dicuntur, sed quòd ipsos etiam Ægyptios adierit, à quibus sacri sermonis rationem, obscuritatem in loquendo symbolicam, & disciplinas alias reportauit. Cur verò Samium nonnulli eum fuisse dixerint, alibi disputatum.

CORDE PRAESTANDUM.

B ERat verò apud Romanos gestaminis huius hieroglyphicum significatum, vt ingenui pueri figurã huiusmodi de collo suspensam ante pectus inspicientes, se tum demum homines futuros cogitarent, si corde prestarent. Ideoq; Tarquinij Prisci filium, quatuordecim non amplius annos natum, virili edito facinore, hoste quippe in acie cæso, Bulla primum omnium ea ætatula donatum aiunt. quamvis & Hersiliæ filiũ adhuc infantulum, quòd primus ex raptis coniugibus ortus esset, eo gestamine decoratum, proditum sit: puerumq; Papyrium ob tacendi simulandiq; peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quæ senatus ab eo secreta perscrutabatur, vsus est, ea maximè nobilitatũ. Sunt autem qui vocis secuti significatum, ἀπὸ τῆς βουλῆς, id est, à consilio Bullam dici voluerint, ideoq; datam pueris gestandam, quòd ætas ea altecius sit cõsilio regenda. Puerile enim omnino gestamen fuisse, Persiani ad Cornutum versus ostendunt:

C

Cùm primùm pauido custos mihi purpura cessit,
Bullaq; succinctis laribus donata pependit.

Apertius verò Tullius Verrinis: Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atq; insigne fortunæ.

CONSILIVM.

ALij significare voluisse dicunt, consilium à pectore proficisci, ideoq; Bullæ hieroglyphicũ in eam partem residere. De consilio verò per figurã cordis à gutture pendentis expresso, in Cordis ipsius Commentario satis disputatum.

VERITAS.

AEgyptij sanè cùm veritatẽ ex humano corde gutturi appenso ἀψευδῆ indicari dicunt, Bullã hanc intelligunt: insignemq; sanè hoc gestamine prædicant iudicem illum, quem in Simandrij monumentis fuisse tradunt, cuius à collo suspensa veritas penderet, oculisq; esset in sinum deiectis, octo legum libris circunstantibus: quod nos admonere dicũt, Iudices integros esse debere, & solam inspicere veritatem. Quòd verò esset compendiosum veritatis hieroglyphicum

nullum corde ipso commodius inuenimus. Adamãtius vbi Ezechielis dictum illud interpretatur, Et catena circa collum tuum: Si me, inquit, posteaquam iustitię opus adimpleuero, intellectu ornauerit veritatis, tunc mihi ornamentum nuptiale, tunc catena collo decora circundatur. Nam & Platonici, qui iustitiam volunt actionem esse quandam animæ propriam, ei locum etiam circa pectus attribuunt. Nos verò cùm veritatem esse quid ingenuum, et mendaciũ seruile quiddam addidicerimus, ἐλευθέρου γὰρ αἰδῶς τ' ἀληθῆ λέγειν, Ingenui opus viri est vt vera proferat, eamq́ꝫ Bullam ingenuos tantùm gestare solitos, quid illud fuerit gestaminis, quod veritatis indicium à collo penderet, præterquam Bullam hanc, suspicari nequimus. Sanè Diodorus signum id varijs ornatũ gemmis fuisse profitetur. Leuitico etiam, vbi de pontificis ornatu agitur, veritatis signum inuenias in pectus incubuisse: de quo alibi suo loco diximus. Sed & Salomonis dicterijs cap. III. veritatem gutturi circundare commonemur.

INVIDIÆ AMVletum.

Erat & triumphantium gestamen Bulla, quã in triumphis præ se gestabãt, inclusis in eam remedijs, quæ aduersus inuidiam pollere credebantur. Illud adnotandum ex Asconio, Bullam suspẽdi in collo infantibus, ingenuis auream, inuenio etiam apud alios argenteam, libertinis verò scorteam, esse solitũ, vt illud apud Iuuenalem aperiatur, Signum de paupere loro. Sanè nostrę etiam ętatis mos est, vt si quis torquem aureum, catellam've gestare voluerit, neq; tamẽ equestri, vel, vt aiũt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui gestamen illud competat, sit insignitus, ligulam ex loro gestamini eiusmodi alligare compellatur.

GLORIOSVS.

Neq; tamen vbiq; Bullæ nomen pro gestamine accipiendum, sed & pro baltheorum, & forium, & aliarum plurimarum rerum ornamentis: vnde pars hæc pro gloria fastuq́ꝫ ponitur, vbi quis non aliter gloriã turgescere videatur, quàm Bullæ ipsæ inturgescentis cuiusdam figuræ speciem præ se ferunt. Vnde dixit Persius:

Non equidem hoc studeo bullatis vt mihi nugis Pagina turgescat.

Id quod alia metaphora alibi dixit, Ad populum phaleras. Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquam claui affixæ, baltheis dedere nomen, quasi bullatei vocitentur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorum, & priuatarum aliquot ædium valuis ornamenti causa affigi solent, Bullæ nuncupantur, quas Cicero ait Verrẽ, quęcunq; aureæ essent, omnes auferre non dubitasse. Et apud Plautum, Asinaria, Leonida seruus in Atriani Sauriæ persona, Iussin', inquit, in splendorem dari Bullas has foribus nostris? Idq; nominis est similitudine inde sumpta, quòd perquàm similia sunt bullis, quas aqua in aquam decidua suscitat.

HVMANA FRAGILITAS.

Quoniam verò tumorculi illi perexigui, qui stillicidijs in aqua fiunt, citò prætereunt, ad humanæ vitæ fragilitatem ostendendam hieroglyphicum factum est prouerbium, Homo bulla: cuius meminit Varro libro De re rustica primo: quamvis nonnulli de ijs tantùm dictum volunt, qui iam saturi annis propè casuri sunt, & morituri.

DE

A

DE ANVLO.

FIDES.

PRæcipuum anuli significatũ hieroglyphicumq́ verum est, ingenui hominis fidem indicare, quandoquidẽ anulum veteres nõ ornatus, sed signandi causa circumferebant, nec plus habere q̃ vnum licebat: quamuis laudatissimũ eiusmodi morẽ, succrescente postmodum luxu, & diuitiarum ostentatione, deliciosi populi labes violarit. Scimus enim inuidiosum Sergio cuidam, nobili alioqui viro, cognomẽ additũ, vt Orata diceretur, propterea quòd duobus anulis aureis & grãdibus vteretur: vulgus enim aurum, orum, vt nunc passim dicitur, enunciabat. Sed erat hoc ad gemmarũ etiam ostentationẽ, quarum mox luxus creuit in immensum. Nam signũ in vno tantũ habere permittebatur, nec cuiq́ nisi libero, quos solos fides decerneret, quæ signaculo cõtineretur. In diuinis quoq́ literis anulus est fidei signum: quo spectare Euangelicũ illud Theologi aiunt, Date anulũ in manũ eius. & quod Psal. legitur: Signatũ est super nos lumen vultus tui Domine. Nam & Paulus vltimo Digestorũ, anulum B huiusmodi signatorium inter ornamenta recenseri negat. De hoc Cic. ad Q. fratrem: Sit, inquit, anulus tuus nõ minister alienæ voluntatis, sed testis tuæ. Sanè apud veteres testamentorũ tabulæ, septem testiũ signis anularibus muniebantur, quæ facti testamẽti fidem facerẽt. Quòd verò seruis atq́ libertis ius anulorũ negarẽt, quo tamẽ impetrato, ingenuitas simul impetrata intelligeretur, X L Digestorũ lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Vlpianus ostendêre. Hic verò quæsiuisti à me, quid sibi vellet in scenis anuli aurei legatus vsus, quo non alibi, q̃ in scena liceret vti. Respondi, locũ eum ex Pandectis desumptũ esse, sed fœdissimè vitiatũ eorum imperitia qui literas nunq̃ attigerũt. Nam quòd vulgata habẽt exemplaria: Proinde etsi scenicæ vestis vsus fructus legetur, aut anuli aurei, vel alterius apparatus, alibi q̃ in scena non vtetur: legendũ ex antiquissimo Pisano codice qui Florẽtiæ custoditur: Proinde si scenicæ vestis vsus fructus legetur, vel aulæi, vel alterius apparatus, alibi q̃ in scena non vtetur. Habes enim vestem scenicã, habes aulæa, habes reliquũ apparatũ. Ac de aulæis huiusmodi apud Horatium legas, Auditoris egent aulæa manẽtis, in huiusmodi ornatus scenici significatũ.

C

COR.

SEd hæc vtcunq́ habeant, illud manifestum est, digito qui minimo læuæ proximus est, anuli gestandi munus demandatũ, eaq́ de causa nomen illi inditũ anulari: erat enim is cordis indicium, ideoq́ institutum ab Ægyptijs, vt anulo tanquam corona honestaretur. Eundem sacerdotes ad deorum aras operantes confectis odoribus illinebant: idq́ propterea fieri solitũ aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum per dorsum ad eum tendere, & in eo desinere compererint. Sanè solebant in huiusmodi anulis eorum etiã imagines fieri, quorum memoriã colerent & obseruarent, quòd eos sibi præcipuè cordi esse, qui eas gerebant, cum quadã etiam ambitione omnibus ostentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri studiosos memorans: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

IGNAVIA HONORATA.

ALij putant anulum in hunc digitũ immissum, ne aurũ tam facilè obtereretur. Ignauissimũ enim esse eum inter omnes digitos, manifestũ est, ideoq́ ad auri & gemmarum incolumitatẽ aptior videtur. Non enim exporrigi sine aliorũ comitatu potest, vnde minus attritui obnoxius est, Itaq́ nõ desunt qui per eum digitũ

anulo honestatū, honores ignauo cupiā habitos interpretari velint. Sed quantum pertinet ad locū, subsecuta ętas nihil interesse iudicauit, quo gestaretꝰ articulo, sed vt quisq; vellet, quacūq; manu, quo've liberet digito, ferre permissum est. D

NOBILITAS.

SEd vtcunq; illi philosophentur, apud Romanos anulus omnino signum nobilitatis fuit: nam vt apud Liuiū libro secundi belli Punici tertio, Mago, qui Cannensis victoriæ nuncius Carthaginem missus erat post rerum gestarum seriem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem, effundi iussit in vestibulo Curiæ ingentem illum anulorum aureorum aceruum: deinde verbis adiecit, quò maioris cladis indicium esset, neminem nisi equitem, atq; ipsorum primores, insigne id gestare. Et in calce noni ab Vrbe condita: Tantùm, inquit, Flauij comitia indignitatis habuêre, vt plerique nobilium anulos aureos & phaleras deponerent. Et vbi Cicero oratione quarta obijcit Verri, quòd indignissimos in concione anulis aureis donasset, Honori, ait Asconius, & lucro sunt, vt hastæ, vexilla, phaleræ, coronæ ciuicæ, item anuli aurei ingenuitatis signa.

DE DIADEMATE. E

AB anulis & gemmis, casu nescio quo, ad diadema progressum est: quo in sermone, quòd fasciam esse diadema dicerē, & in numis aliquot eam gemmatam ostenderem, admirari videbare: cuius rei fidem afferebam, Ægyptios sacerdotes si principē hominem ostendere voluissent, hieroglyphicè canem solitos facere fascia velatum: de quo ad Florium loco suo plura.

REGIA POTESTAS.

IDem Regię potestatis significatum à fascia etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmaui. Apud Ammianū enim Pompeio legimus obiectū ab obtrectatoribus, quòd esset rerū nouarū cupidus, & Regiæ maiestatis affectaret insignia, quia crus fasciola candida obligatū, tegendi vlceris causa, gestauerit aliquandiu: nihil enim interesse, iactitabant illi, quam quis partem corporis redimiret Regię maiestatis insigni. Nam et Fauonius, vt Valerius ait, dicere solebat, nihil referre, qua in parte corporis sit diadema, cùm ita Pompeiū eundem carperet. Eoq; Senecæ sententia nimirū spectat, vbi dicit: Fasciā solue, multum enim mali sub illa latet. Libro de Alexandri virtute Plutarchus ait, Tigranem Armeniū candidam fasciam, quod insigne regni est, ad Pompeij pedes abiecisse, regnumq; fœdissimè depositum in prædam cōcessisse. Cuiusmodi verò esset ornamentum hoc in numis vidimus, in quibus eius Regis caput impressum est, cum inscriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ab cuius altera parte hostē ipse prostratum calcat, palmamq; dextera prætendens, hostis sceptrum sustollere videtur. Ibi verò diadema ita figuratum est, vt prælata fascia opere Phrygio, floribus et alitibus superadditis, elaborata, à fronte ad occipitium circundatur, duæq; à temporibus hinc inde tæniæ, ipsæ quoq; à medio deorsum scissæ in humeros vsq; dependeant, gemmis per omnē marginem bacchantibus. Et cidarin Regis Persarū insigne, quod Darius capite gestabat, cærulea fascia albo distincta circumibat. Ad diadema verò facere fasciā, Antigoni dicteriū indicat, vsurpatum à Seneca. Ille enim vetulæ cuidam felicitatem eius admiranti respondit, Si nosses, ó mater, quanta quo'tve mala panni frustū hoc obtegat, diadema cōmonstrans, illud quidem vel è fimo tollere minimè dignareris. Sanè cùm Cæsaris imagini quidam ex adulatorū numero, vt Appiani more loquar, coronam lauream candida fascia præligatam imposuisset, Tribuni Epidius Myrillus Ce- F

A ſetiusq; Flauus, vt apud Tranquillum eſt, coronæ faſciam detrahi iuſſerunt, hominemq; qui id ſecerat, duci in vincula mandarunt, ſimulantes & in hoc Cæſari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem ſubiraſci conſueuerat, atq; ijs qui aliquando eum circa portas regem ſalutaſſent, cùm populum vocem eam indignè ferre atq; ingemiſcere animaduertiſſet, reſpõderit, ſe Cæſarem eſſe, non Regem quaſi illi ad nomen eius aberraſſent: cùm tamen Myrilli factum adeò ægrè tulerit, vt in Senatu grauiter conqueſtus inſidias ſibi ſtrui per Myrillum, qui calumniam affectatæ ab ſe tyrannidis aſtutè commentus eſſet, cùm eum morte dignum cenſeret, id demum obtinuit, vt magiſtratu priuaretur, ſenatuq; ſummoueretur. Quòd ſi quis adhuc dubitet diadema faſciã fuiſſe, qua principatus inſigni Reges vti ſoliti ſunt, ſi quæ retulimus ambiguum quidpiam habent, illud apertè dilucideq; declararit, quod ſuper Alexãdro Macedone fertur, olim eum diadema ſibi dempſiſſe, cauſa vulneris alligandi, quo Lyſimachus in fronte vulneratus fuerat: quod auſpicium regalis poteſtatis Lyſimacho fuiſſe rerum ſcriptores prodidêre. Tradunt verò Græci, faſciam huiuſmodi candidam pro inſi-
B gni Regum eſſe, & à Libero patre fuiſſe primùm inſtitutum.

VICTORIA.

EAdem faſcia in victoriæ ſignificatum nonnunquam adhibita: vt quæ Corinnæ puellæ poëticis ſtudijs clariſsimæ, data capiti faſcia traditur, quòd Pindarum Thebis melico certamine ſuperauerit: eius enim picturam capite tænia vincto, hieroglyphicum dubio procul huiuſmodi victoriæ argumentum, in Tanagræorum gymnaſio fuiſſe Pauſanias autor eſt. In quo tamen, vti illi victoriam, ita nos principatum interpretari poſſumus. Nimirum fuit hæc Corinna illa, de qua Propertius noſter,

Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ.

Et in vulgatis à Io. Laſcari antiquorum epigrammatis:

καὶ σὲ Κόριννα θοῦριν Ἀθηναίης ἀσπίδα μελψαμένην·

Vnde nos in nugis noſtris puerilibus: *Inclytæ, quæ Mineruæ clypeũ canit, Corinnæ.*
Quòd verò geſtaminis huius inuentũ Libero patri Græci adſcribere voluerũt, manifeſtum eſt Ægyptios eo multò antè vſos, neq; in Cane tantùm, ſed in alijs
C quoq; ſimulachris, vt in Iſidis tænijs, alio Commentario latius declarauimus.

DE TITVLO.

ERat & amiculi, ſiue redimiculi ſpecies, cui nomẽ Tutulo prius, mox Titulo fecerunt: ornamentum quippe capitis in ſublime ſurgens, purpurea vitta redimitum, inſtar coni, galeri've roſarum.

SACERDOS.

EO ſacerdotiũ hieroglyphicè ſignificabant. Quin & vxores & miniſtræ Flaminis, eo erant geſtamine inſignes. Petronius ait Titulum à Numa Rege factum, fuiſſeq; palliolũ ex lino, quo ſacerdotes in ſacris vterentur. Alij per Titulũ mitras ſiue faſcias accipiũt, quorũ vſus eſſet ſacerdotibus ad ornamentũ, nõ illę tamẽ ocioſæ, neq; temerè appoſitę, cum ſua præ ſe ferãt ſignificata. Κίδαριν Eucherius pilcum ſacerdotalẽ ait ex byſſo, quẽ Græci & noſtri tiaram dicunt: quidam etiã mitrã vocãt: eamq; incorruptã dicit Apollonius, cùm integrã & incolumẽ intelligit pudicitiã, propter faſcias ſcilicet quib. id geſtaminis prælıgãt. Vtcũq;, ornamẽtum hoc capitis, vt Hieroſolymitanus Heſychius interpretatũ, ſapientiæ ſignum eſt, propterea quòd in capite cerebrũ ſapientię organũ. Sed antiquioris illius Tituli ſpecies hodie quoq; in vſu eſt ſub regni nomine, quo quidem Pont.

maximi caput, maximis quibusq; sacrorũ solennitatibus insignitur: & vt summa eius potestas eo gestamine significetur, triplici fascia, auro, gemmisq; ditisśima, ornamentum illud redimitum conspicitur. Sed apud Hebręos nullum venerabilius gestamen erat, quàm Petalũ, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei nomen illud, quod nulla lingua mortali enunciari potest, quatuor Hebræis literis scriptum præferebat, quod Tetragrammaton adhuc appellant. D

REGIA CLARITAS.

IN antiquisśimis Ægyptiorũ monumentis cernere est mulierem quãdam tribus regijs caput insignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis vxorem, ac regis matrem fuisse. Ea verò Simandij clarisśimi Regis mater fuit, de qua scriptores rerum plurima: quorum si nos diligẽtiam sequeremur, tale aliquid in Blancam Philippi magni Mediolanensiũ Ducis filiam decerneremus, quæ Francisco Duci nupsit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultisśimũ extat Epitaphium à doctisśimo eius temporis viro Bartholomæo Lampridio Lyrici nostri clarisśimi patruo editum. Id est huiusmodi: E

Tres Italos proceres terris ego Blanca Latinis
Regnantes vidi, filia, nupta, parens.

In alijs Ægyptiorum Regijs varias gestaminum formas inspicias, quæ Regum capitibus imponerẽtur. Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiusq; feræ priores partes, draconum etiam capita, insignia principatus, pro virtutis, aut operum conditione, quo quisq; in argumento clarum aliquod facinus edidisset, quo' ve rerum studio teneretur: quorũ quidem significata de simplicibus eorum Commentarijs, quæ conscripsimus, requirenda sunt. Neq; verò sum nescius, coria serpentum plerisq; populis tegumentorum bellicorum vsum præstitisse, quibus plurimùm Amazones in Libya vti solitæ, vnde, quod nonnulli tradunt, Medusæ figmentum emanarit.

P A L L A S.

SAnè Phidias dracone Palladi apposuisse perhibetur: quod cùm optimè callerer Maro, dracones illos geminos à Tenedo in terram elapsos, post facinus in Laocoonta & eius liberos perpetratum, ad summa Palladis delubra confugisse dicit, sub pedibusq; deę, clypeiq; sub orbe locũ tutelæ sibi delegisse. Quod vt manifestius intelligatur, operæpretium est quę Pausanias de simulachro Palladis tradidit explicare. Ait enim simulachrum Mineruæ Athenis fuisse talari veste, Medusæ capite eburno pectus obtegente, cum victoria, cubitorum quatuor, & hasta in manu: ad pedes verò clypeus appositus erat: iuxta hastam draco obuolutus cernebatur, quem ipse Erichthoniũ suspicabatur esse. In basi, quę statuam sustentabat, Pandoræ historia sculpta erat, quæ mulierum omnium prima fuisse traditur ab Hesiodo, & in vltionem surrepti ignis, in humani generis perditionem emissa. F

P R O T E V S.

INter insignia reliqua spectare est nõnunquam arborem, nonnunquã ignem flammulis promicantem, quandoq; flores, quãdoq; plumas in varias cristarũ species dispositas, quæ modò ad decorẽ, modò ad stuporẽ cõparabantur. Quibus cùm Proteus Ægypti Rex nominatisśimus variè vteretur, datus est fabulæ

locus

A locus, vt in tot se vultus cōmutaret. Quamvis non sum nescius Prothei figmentum in longè seciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

Quippe qui per eiusmodi fabulam, si quis hieroglyphici locutionē abhorreat, difficultatē eam ostendi dicant, quam in assequenda veritate rerum experimur, tot sunt quę nos eludunt species, sophistarum decipulæ, atque subterfugia dialecticorum posita, quæ veritatis speciem præ se ferant, oratorum inductiones atque soritæ multis argumentorum aceruis in immensum congestæ, vt multùm diuque laborandum sit, anteaquàm Proteus ipse humana, hoc est, vera se facie spectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSÆ.

Aiunt verò nonnulli, insignia hæc ideo prius olim excogitata, vt Principis et ductoris sui ordinem milites in bello seruarent: quibus verò res prosperè successerat, animal consecrasse, cuius auspicijs victor euasisset, cùm animalia singula singulis genijs & cœlorum virtutibus credita, persuasum haberent, quos B omni cultu sibi propitios reddere, & seruare curabant, cuius aliquando numen voti compotes explorassent. Quam opinionē magnus etiam Iamblichus, ac plerique alij Platonicæ factionis proceres enixissimè fouere contendunt, esse quandam in rebus inferioribus congruentiam, vt nunc ita dicam, cum superis asserētes, ideòque ad sacrificiorū efficacitatē cōferre. Neque animata tantùm id præstare, verùm etiam inanima, colores, figuras, numeros: veluti hexagonarius numerus cum Sole cōgruit in Crocodilo, in Cane rursus, & canicipite Simia. Quædam à natura profectæ rationes, & vires, pari cum Luna temperatura deprehendunt: ita demū colores, figuras, formasque omnes, cuipiam superiorū cōuenire, vel animaliū membra singula, vt galli cor ad solares genios cōciliādos efficacissimū.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAVSA.

Animalia verò apud Ægyptios ideo, dicit Iamblichus, alebant, quia dum conseruarentur tenerenturque, familiarem proprietatem ad deos augerent, vimque cōmunionis inter homines deosque conseruarent. Quare Mathematici super hoc multa tradiderunt: ac nostris quoque temporibus plerique non postremæ C eruditionis viri, certis quibusdā siderum momentis imaguncculas huiusmodi signāt afflatu captato, vt astri genij ve illius tutela, quib. se vel à genesi, vel à professione, vel etiā ab euentu aliquo cōmendatos credunt, fortunatiores simul ac beatiores fiant. Sedenim omnia hæc irrita fiunt, ac penitùs summouentur, cùm sanctissimū Christi nomē in omnes huiusmodi delusiones opponit: inde enim omne bonū, inde felicitas vera, & incasura beatitudo. Sed vt susceptū prosequamur negotiū, in honore plantæ etiā fuerunt, ne legumina tantū, ex ijs quæ terra nascerentur, cultu suscepta existimemus. Phœnices enim plantas diuinis honoribus coluère, vt apud Eusebiū: & casu aliquo auulsas terra, aut alio quopiā euētu intermortuas, miseratione, luctu et deploratione, ex patrio sacrorū ritu prosecuti sunt. Ad horū ferè imitationē nō arborū tantùm, verùm herbarū atque florū obseruationes alias alia de causa excogitauit terra Gręcia: vti laureā pro triumphantibus, & ijs qui immortalitate dignū aliquid perpetrassent: quernā pro ijs qui ciuem seruassent: oleaginā & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa passim Gręci tradidère. Nanque hi Pandorę primū caput ponūt coronatū à Charitibus. Saturnū Pherecydes ante omnes coronatū ait. Iouē Diodorus post euictos Titanas. Idē Priapo tænias dat, et Ariadnę sertū. Iunoni vitē Callimachus,

de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleastrum, nunc apium capite præfert. Suam Apollo laureã, post Delphicum draconem interfectum, de quo Pindarus, atq; Callimachus, Liber hederã: cuius rei causam loco suo, ex Harpocratione recitauimus: quamuis idem India triumphata lauream tulit: nanq; is, vt Saturninus, triumphorũ Deus habitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris est, coronari solitos: quanquã & olea, quæ Mineruæ debetur in primis, redimiti aliquando processere. Prætereo castrenses, murales, & nauales ex auro dari solitas, & quæ latè habentur apud Gelliũ, Suetonium, & alios, & quę vulgatissima sunt de insignioribus Græcię certaminibus, Olympijs, Isthmicis, Argiuis, & Pythijs, quorũ præmia oleaster, pinus, apium, & malum. Vnde illud apud Max. Tyrium: Minimè fas est oleastro malo've coronari, qui secum ipse decertet: vt victor præconio declareris, opus est æmulo. Sed ne videamur immemores Ægyptiorũ, Isis prima repertas spicas capite circuntulit, quod Leo scriptor Ægyptius tradit. Et vt nostrarum quoq; literarum monumenta prosequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda sua folijs coronauit. Sed qui plura super his petierit, Claudij Saturnini librum, quem de coronis edidit, inquirat, qui, Tertulliano teste, & origines, et causas, & species, & solennitates earum ita edisseruit, vt nullam gratiã floris, nullam lætitiam frondis, nullum cespitẽ aut palmitem nõ alicui capiti inuenias consecratũ. D E

LEGES.

AD coronarũ demùm hieroglyphica reuersi, coronam dicimus legum indicium esse, propterea quòd certis est vinculis cõplicata, quibus vita nostra veluti religata coërceť. Atq; hęc diui Hieronymi sententia est, qui στέφανον μὴ τίλλειν, Pythagorę symbolum interpretatur leges nõ esse dilacerandas, sed in vigore et incolumitate sua conseruandas. Et quoniam sepes complicatione quadam ambituq; certo coronis quodammodo similes habentur, eadem ratione factũ, vt in diuinis literis ipsæ quoq; sepes sint legum hieroglyphicum.

HILARITAS.

ROseam tamen & florulentam præterire noluimus, quæ quidem corona hilaritatis erat indicium: veteres siquidem conuiuia celebrantes ornare se coronis consueuerunt, cuius rei principiũ à diademate simplici fuit, vt scilicet frontem fascia constringerent, quod institutum est salubritatis causa, vt tradit Athenæus, propterea quòd conuiuiorum mos sit, sese ad bibendum liberius inuitare. Ne igitur vinum æquo largius sumptum molestos ad caput vapores attolleret, experimento compererũt plurimùm prodesse frontem ita colligare. Posteritas verò salubri huic inuento decus & ornamentum adiecit, atq; ideo fascias illas floribus peruestire cœperũt, quæ res procliuiter admodum in effusissimum mox luxum euagata est. F

CORNVA.

QVæ verò corona Regium est gestamen, eam à cornu dictam volunt: passimq; in diuinis literis cornu pro Rege positũ inuenias: cõueniuntq; similitudine quadã inter se, cornu, radius, et corona. Vnde Moses cornuta pingitur facie, quæ radiata esse deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radijs quibusdam igneis promicare videbatur: quem splendorẽ cùm Israëliticus populus ferre non posset, precibus ab eo contendit, vt velata ad eos facie loqueretur. Coronæ porrò Regiæ ex instituto veteri, radiorũ referunt similitudinẽ, vt non temerè olim institutum sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis confici, qui splen-

A ſplendore ſuo fulgentes caput vniuerſum radijs illuſtrarent: atque, vt in Ceruo rem hanc totã latius explicauimus, vetuſti numi, marmoreæ ahenceæq; Regum ſtatuæ pleræq; duodecim conſpicuę radijs oſtenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera certaminis inter Æneam & Turnum ſancturus,

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt, *Solis aui ſpecimen.*

M V R I.

ET frequentiſsimus autorũ vſus coronam pro muris vrbium vſurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympijs, ἐϋστέφανον τεῖχος, metaphorice aiunt interpretes mœnia: muri enim vrbium tanquam coronæ ſunt. Hinc Anacreon:

Νῦν δ' ἀπὸ μὲν πόλεως στέφανος ὄλωλεν,
Nunc diſsipatæ ſunt coronæ ab oppido. Vel, *Vrbis at iamiam perijt corona.*

Quòd verò coronas Regias non eſſe diſcerpẽdas Pythagorã admonuiſſe dicebamus, ſunt qui eodem argumento dictũ exiſtimãt, quo ignem non eſſe gladio fodicandum edixit: quippe non eſſe vt quiſquã principibus negotiũ faceſſeret.

B Quod verò de regno dicebamus, per cornu ſignificari, cùm id paſsim in diuinis literis habeatʒ, ſuperfluũ eſt ijs diutius immorari: vt, Exaltauit cornu Chriſti ſui. & quę huiuſmodi dicta ſunt in Cerui commentario. Illud hieroglyphicum ante omnia videtʒ, quod apud Ezechielẽ Cherubim humano primùm capite pingitʒ, eoq; quatuor cornibus bubulis inſigni: humeris inde alatis, & pectore leonino: qua in ſpecie theologi noſtri, vt apud Hieroſolymitanũ Heſychium legere eſt, inſigniores virtutes quatuor, per totidem vituli cornua intelligunt. Humana quippe facies ſapientiam indicat, quã philoſophi aliquot prudentiam dixerũt, ſed ſublimius atq; diuinius quid in ſapientiæ nomine, Leonina nimirum fortitudinem. Per partem eam quæ vitulum exſcribit, iuſtitiam interpretantur, de qua nõnulla in Bouis cõmentario. Aquilæ ſpecies caſtitatem præ ſe fert, quæ ſublimi volatu in cœlum ſeſe erigit: nam Ioannes, qui omnino aquila eſt, ſcriptorum omnium conſenſu intaminata fuiſſe caſtitate perhibetur. Animaduertendũ tamen eſt in Heſychiano codice vulgato deſiderari quædã, & perperàm eſſe poſitum, In perſona leonis ſapientia, nulla de perſona hominis facta mentione.

C V I R E S.

IAm quòd alibi per cornua vires ſignificari diximus, antiquum inſuper dicterium eſt, πρὸ τοῦ τοι ἐμὲ ὤμην κέρατ' ἔχειν, olim putaſſem te habuiſſe cornua, cùm quis fortis antea habitus, ſpem mox per ignauiã fefelliſſet. Et Horat. de Baccho: En addis cornua pauperi. Quem ſecutus Ouid. ait:

Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit.

Alibi verò ſuper eodem dixerat, In prælia trudit inermem. Et Dialectici ſyllogiſmi ſpeciem, dilemma dictum, quòd hinc & inde feriat, cornutum appellant.

DE SCEPTRO.

SCeptrum Regium diademati & coronæ addere res ipſamet poſtulat, de quo tamen toto opere, vti varijs imaginibus inſigne apud hos vel illos haberi ſolitũ, pro loco, & ſigno, quod occurrebat, multa diſſerui- mus: nunc verò ſuper eo quædam generatim ediſſerenda ſunt.

R E G N V M.

APertiſsimè quidem ſceptrum ſiue virgam, hieroglyphicum eſſe regni, illud in diuinis literis oſtendit, quòd ſceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec veniret qui mittendus erat. Regiũ quippe nomen

in Iudæis tandiu duraturũ,dum veniret Chriſtus. Nam & Pſal. virga regni tui D habetur,& huiuſmodi multa paſsim.Ponunt verò Theologi differentiam inter virgam & baculũ,quòd virgula in diuinis literis pleriſq; locis ſit caſtigationis, correctionis,& diſciplinæ ſignum,vt virga æquitatis,baculus cõſolationis, auxilij,ſuſtẽtationisq;:vt eo loco,Virga tua & baculus tuus ipſa me cõſolata ſunt. Pro ſuſtentaculo,Thob. Baculum ſenectutis meæ. Latini in huiuſmodi ſignificatum ſcipionem protulere.Inuenitur & pro defenſione,vt de Cleomene Atheniensium duce fertur, qui cum propter omnium in ſe odium effectus eſſet inſanus,baculo ſe aduerſus inſultantes muniuerit.

DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

SVbſecutus hinc ſermo eſt de torquibus,phaleris,armillis, quæ præmia fuiſſe militaris virtutis Plinius,Gellius,& quidã alij tradiderũt: quippe Siciniũ Dentatũ donatũ torquibus ter & ſexagies,phaleris vicies quinquies.

VIRTVS SOLIDA.

TOrquem aureum ſolidę virtutis præmium fuiſſe traditum à Vegetio,quem qui meruiſſet,præter laudem duplas conſequebatur annonas. Species tor- E quium in marmore inciſas Brixiæ videris cum inſcriptione huiuſmodi:

L. ANTONIVS L. F. FAB.
QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS ET ARMILLIS AB T. CÆSARE.
BIS
LEG. XX.

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ vigeſimæ eum legionis fuiſſe declarant:inde duo ſigna militaria quadrata, ad cognomentũ eius exprimendum,aut fortè legionis nomen. Et ſpecies quædam candelabri in tridentis modum figurati,in medio ſita,de quibus in Armis.

OPERA LAVDABILIA.

TOrquis quidem ſignificatũ aperuit Vegetius,de armillis nihil meminit: eas laudabilium operum præmium eſſe indicat Adamantius, dum in ea Ezechielis verba,Et impoſui tibi armillas circa manus tuas, paraphraſim huiuſmodi ſubiungit:Cùm mihi dederit Deus occaſionem bonorum operum, armillas F circundat manibus meis.Diffundebantur ad poſteros geſtamina hæc, quò minores ad imitandas maiorum ſuorum virtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas,C.Caligulam vetera familiarum inſignia nobiliſsimo cuiq; adempſiſſe,Torquato torquẽ,Cincinnato crinem,Gn.Pompeio Magni cognomẽ.

ARMILLAE.

ARmillæ nõ humeris tantùm decus afferebant, verùm & brachia decorabant.Eas verò ita dictas volũt veteres etymologici,quòd antiqui humeros cũ brachijs armos vocabãt:inde arma,quæcunq; ab illis dependent vel ijs alligata ſuſtinent. De armillarũ donis habetur apud Liuium X ab Vrbe cond.poſt victoriã è Samnitibus ad Aquiloniã, à Papyrio quippe Sp. Nautiũ, Sp.Papyriũ fratris F.& quatuor centuriones manipulũq; haſtatorũ armillis aureiſq; coronis donatos. Idem ibi centuriones, militeſq;,atq; equites,corniculis armilliſq; argẽteis donat.Et Decius tribunus ob ſeruatũ ex obſidione præſidiũ Romanum,diſsipataq; Samnitiũ caſtra,aurea corona ab A.Cornelio Coſſo donatus. Aurea verò corona erat quæ caſtrenſis, ex auro quippe in valli ſpeciem fabrefacto,quæ dabatur ei qui hoſtium caſtra pugnando primus introiſſet.

DE

A

DE ADAMANTE.

HInc sermonem transtulimus ad Adamantem, quo super multa vltrò ci troq; dicta sunt, dum tu ea quæ passim prædicantur, quæq; lectione la boreq; tuis super acquisieras, commemorares. Verùm ea quæ tu meministi, quæq; tuopte studio consecutus es, hic repetere superfluum iudicaui: quare ea tantùm quæ paucissima illis ego addideram, recensebo.

FORTITVDO.

NOn temerè scilicet Adamantem pro fortitudine proponi, cui robur indomitũ, visq; insuperabilis, nomen meritò fecisset, quippe qui limæ, scalpro, & malleo duritia inenarrabili resistat: quodq; omnium maximè admirandũ est, cõtra etiam ignis violentiam incolumis lapillus euadat, neq; calore quidem admisso: vnde Græci ex ipsô nomine à re imposito, gemmam indomitam intelligi voluêre. Per hanc verò ea fortitudinis virtus ostentatur, qua quis ea quæ aduersa acciderint ferendo peruincat, secundis nihil quicquã immutetur, atq; vt apud Horatium est, rebus angustis animosus atq; fortis appareat, idemq; vento secundissimo turgentia vela contrahere sapientia duce didicerit. Quin etiam id insitũ diuinitùs habere fertur Adamas, vt mentem animumq; gestantis vano metu liberet, vt superbæ etiam fortunæ responsare suadeat.

B

INEXPVGNABILIS.

TRansit & in cõmunem locum significatũ huiusmodi, vt tã de animi fortitudine, quæ virtus sit, hoc est, honesti iustiq; causa concepta, q̃ etiam de obturata aliqua mentis destinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, possit intelligi: eaq; de causa Ditis pectora adamantina fingi, & apud inferos solido ex Adamãte portas & columnas esse, atq; ita demùm omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio significari. Adamanta quidem Plutonem Theocritus manifestè nuncupauit, Pharmaceutria:

Τὺ δ' ἄρτεμι καὶ τὸν ἐν ἅδᾳ Κινήσαις κ' ἀδάμαντα.

C Propterea enim dictũ hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus sit & inexorabilis: aiunt enim loco hoc κε particulã intentionis esse, atq; ita Plutonẽ mirum in modum inexorabilem exponunt. Sed vt ad eam partem quæ virtutis est redeamus, qua scilicet quis munitus ærumnosissima quæq; patiẽtissimè perferat, nullisq; calamitatũ generi succumbat, Adamantius vbi causam quærit, cur corpus etiam Iobis viri iusti pijq;, Deus in potestatẽ dæmoni concesserit affligendum, comparationẽ ab eo desumit, qui boni Adamantis dominus, cum cuivis periculis omnibus cõcedat explorandũ, dicatq;, tolle, proba, experire, tormentisq; omnibus examina: sic omniũ cognitor atq; præscius, qui optimè nosset Iobẽ Adamantum inuiolabilem, poscenti diabolo eum dedit in potestatẽ, sibi quidem satis cõscius Iobẽ verũ Adamantẽ esse. Mox illa de Christo subiecit: Sic nanq; & singularis ille et diuinus, cœlestis atq; incorruptibilis Adamas vnigenitus Deus à patre ad terras missus, de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponã Adamantẽ in medio populi mei, quẽ neq; ignis tentationũ in deserto cõminuet, quẽ ictus, verbera plagæq; impiorũ in cruce nõ atterent cõminuẽntve, quem neq; sepultura, neq; descensus ad inferos vel minimùm violare poterũt, sed enim omnia superabit, seq; diuinũ et incorruptibilẽ probabit Adamantẽ. Et ne quis fabulosa putet

quę de hircino sanguine, cui rerũ vni cedat Adamas, memoriæ produnt, memo D ratu digna sunt quæ super hoc D. Cyprian. lib. de duplici martyrio disserit, cùm efferas nationes quas Romani nunquam frāgere vel domare potuerint, Christi sanguine indicat emollitas. Qui naturę causas scrutantur, ait, narrāt Adamantē nulli chalybis duritiei cedētem, hircino sanguine maceratum, ictu mox malleorum dissilire. Nullus autem Adamas corde saxeo peccatorum durior. Hoc igitur cor ferreum, cor saxeum, cor plusquàm Adamantinum emollit sanguis Christi.

LITATIO.

IN Hebræorũ sacris Adamas litationis signum habebat: quia quæ foret summi numinis de mortaliũ reb. sentētia, manifestabat. Gestabat enim eorũ Pontifex ornamentũ quoddā ante pectus opere pulcherrimo elaboratũ ex auro, nō vltra palmi magnitudinē, in cuius medio veluti stella quædā aurea elucescebat, duo vtrinque Smaragdi, quorũ vnus tribubus sex, totidem alter ex XII Israëliticis insigniti erant. Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deũ de re quapiā cōsulturus, precib. ritè prolatis, supinis in cœlũ manibus porrectis, oculos in id operis cōijciebat, deque proposita re Deũ interrogabat: qui si prospe E ra secundaque polliceret, Adamas ardentissimo splendore promicabat, radijsque fulgētissimis coruscare quodāmodo videbat. Sin aũt ex voto nihil promittebatur, lapillus nihil quicque immutatus, sua se specie continebat. At si Deus populũ cædi destinasset, sanguineus apparebat. Si mors cuiquā impēdebat, nigro obfuscari cōspiciebatur: idque gestaminis EPHVD illi appellitabāt, de quo tota sacra historia plurima. Sedenim & genus vestis sacerdotalis erat Ephud, quę aliter superindumentũ, vel superhumerale appellat: cuius vestimenti duo erant genera: vnum lineũ & simplex, quod sacerdotes habebant: alterũ diuersis coloribus, ex auro, purpura, & bysso, hyacintho gemmisque suprapositis ornatũ, quo soli Pontifices vtebantur. Logium quoque inter ornamenta Pontificia celebre, nostri Rationale appellitarũt, de cuius significato alio cōmentario diximus, contenti hîc formam eius ex Eucherio prodere. Erat verò pannus exiguus, ex gemmis & auro coloribusque varijs, qui superhumerali cōtra pectus Pontificis adnectebatur.

SAPPHIRVS.

IMPERIVM, AVT SVMMVM SACERDOTIVM. F

SApphirus & apud veteres & apud iuniores, omni ætate, magna semper in celebritate fuit: siquidem per eum imperium, aut summũ sacerdotium significari manifestum est. Causam nonnulli eam cōminiscuntur, quòd lapillus is cœlitùs à Ioue & à Saturno vim quandam contrahat, vt ad eiusmodi euenta viam præparet, & faciliora hæc affectantibus omnia reddat: ita ab Ioue regnũ, ab Saturno sacerdotium impetrari. Sedenim pietas nostra sanctiora patrum documēta prosequēs, Sapphirum in similitudine Throni figuratum apud Ezechielem agnoscit, idque Dei Opt. Max. sedem significare cōtendit. Eucherius hinc cœlestes formas, ipsosque angelos intelligit, ita per serenum cœlum electorũ cōuentus ostendi. Neque dissimilia Hesychius super tunica coloris hyacinthini.

COELVM DECIMVM.

SPecies tamē ea Sapphirei throni, vt ab Isaache philosopho explicat, decimũ cœlorũ orbē designat, empyreũ ab alijs vocitatũ: ex colore siquidē sapphiri nitorē intelligunt illius lucis, quæ omnē supereminet lucē. Throni verò similitudo immobilitatē eius indicat: siquidē orbis ille fixus manēs, & quietus esse perhibet. In diuinis sanè literis legere est, Intuebāt pij quę sub pedib. Dei sunt, quasi opus lapidis

A lapidis sapphirei. Quinetiam profanæ religionis autores Iouem in throno statuebant, quod firmæ apud eum perennitatis indicium esset,

Qui stabilis cùm permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS. VIRGINITAS.

SVnt qui perpetuo claroq; Smaragdi virore considerato, signum id esse virginitatis velint: idq; insuper argumento addunt, in patranda re venerea, quod experimento compertum est, si quis lapidem attingat, cum sponte frangi. Cæterùm Astronomi Smaragdum Veneri cœlesti dedicarunt, et ad impetrandũ eius numinis afflatum perquàm idoneum esse profitentur. Nihil autem cœlitùs non vndecunq; purum, honestum, & candidum, mortalium animis, si Platoni & veritati credimus, inspiratur.

IASPIS. GRATIA.

IAspidem pro gratia poni autores tradunt. Sumptum ab eius vi, quòd mortalibus persuasum est gemmam eam hominum gratiam B conciliare erga gestantẽ. Vnde non otiose dictũ à Virgilio volunt,

Illi stellatus Iaspide fulua Ensis erat:

quo præcipuè tempore Didûs gratia expetebatur, cuius amore detentus,

Carthaginu fundabat arces, ac tecta nouabat.

VENVSTAS.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam maximè comptam esse deceat, & deliciis omnibus affluentem. Operæpretium verò est apud Tertullianum legere, quæ de morosa gemmarum cura disserit, dum nostras miseratur ineptias, qui tam anxiè in re tam inani occupemur: Tardè (ait) teruntur vt niteant, subdolè substruuntur vt floreant, anxiè forantur vt pendeant: & alia in hanc sententiam. Vniones tamen cùm ad ornatũ præcipuè comparentur, venustatis significatum sibi ante alias vsurparunt: lapilli enim reliqui non de pulchritudine tantum, sed de dotibus etiam aliis censentur: in vnione nitor & læuor tantum expetitur. Quòd verò fuerint qui eos etiã devorare magnificum existimarint, id improbitati potius, quàm vlli sit liberalitatis splendori tribuendum. Diuinæ literæ per hieroglyphicum margariti, præ- C mium ostentant quod rectè facientibus offertur. Euangelista: Inuento autem vno precioso margarito abiit, & vendidit omnia quæ habuit, vt id emeret.

VNIONES. LACHRYMÆ.

ILlud magis receptũ, vnionem esse lachrymarũ indicium, sumptum quidem à coniectoribus, qui visos in somnis vniones lachrymarum profluuiũ portendere tradiderũt: aiunt enim, δηλῶσι μαργαρῖται δακρύων ῥόος, vt apud Sudã est, Artemidorũ, & alios. cuiusmodi somniũ cùm nobis aliquando contigisset, resq; postmodum subsecuta esset, ita cecinimus:

Visus eram niueos manibus tractare lapillos,

Unio in his, lætis gemma inimica viris.

AMETHYSTVS. SOBRIETAS.

NEq; desunt qui Amethystũ pro sobrietate poni dicãt, quòd eiusmodi lapidem cõtra ebrietatem stare compertũ est: non enim vino tentari, qui cum gestet: in quo præter nomen, quod eius est significatio-

Ee

nis, nihil certi habeo, plerisque tamen, qualecunque sit, commentum placet. D

DE PECTINE.

ERam hic finem facturus, cùm tu vt prosequerer ita hortatus es: Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauimus, sed ea nisi caput cõspexerit, parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & speculum, vt si qua eo vti velit, non aliunde quæsitum eat. Subieci ego:

VENVS.

VEneri quidem præcipuè sacer est pecten, eiusque Deæ statua cum pectine aliquãdo Romæ dicata est, soluto quippe voto, quod mulieres Romanæ vouerant, comis propter insuperabilem pruriginis ardorem abrasis; quo quidem incommodo atque cruciatu liberatæ, statuam huiusmodi Veneri erexêre, quæ comas restitueret. Eandem etiam barbatam statuerunt, quòd vtroque sexu prædita sit Venus, quã à lumbis ad superiora, marem, ad inferiora fœminam esse dictitabant. Atque huc spectat Maronianũ illud, Discedo, ac ducente Deo. quãvis non contemnendi autores vtrunque sexum diis attribuant. Sed super hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet, Naso eum Cytheriacum dixit: B

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines. Metamorph. vbi de Salmaci.

Ea enim propria est muliebris curæ vanitas, vt in comendo ornandoque capillo, studium omne suum exerceant. Quare in numismatis videas Faustinæ caput multis & diuersis capillorum concinnitatibus sæpe variatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos versus sustulit, quibus Hesiodus inducit Palladem, Theogonia, Pandoræ satagentem, comendo eam & ornando: indignum ratus sapientiæ deam tanto studio circa muliebris ornatus curam occupari. Versus illi XII hi sunt:

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι, κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς περίθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη:
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διὶ πατρί,
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι, F
Κνώδαλα ὅσ' ἤπειρος τρέφει, ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε, χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλὴ
Θαυμασίη, ζώοισιν ἐοικότα φωνήεσσιν.

DE SPECVLO. EXPLORATIO.

SVnt autem qui speculum explorationis signum esse velint, propterea quòd & næui & rugæ, & vniuscuiusque color, & alia quæ forent incognita, indice speculo deprehenduntur.

FALSVM.

SEd enim sapientius illi rem expendisse mihi videntur, qui falsum ex speculo significari tradiderunt, in quo scilicet quamvis similitudo quædã appareat, eo tamen falsa est, quòd in speculo quæ læua sunt, dextera: quæ dextera, læua referantur, atque ita veritati fucus fiat.

HYMNVS.

ALioqui speculum Pindaro est hymnus, in quo scilicet res præclarè gestas, virtutesque cuiuspiam celebres possimus intueri.

AAD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RODIVILVM OLICÆ ET NESVESII DVcem, Palatinum Vilnensem, ac magni ducatus Lituaniæ summum Marescalcum & Archicancellarium, Bresfensem, Saulensem, Borissouiensemq; Capitaneum, De iis quæ per arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS

PIERIVS VALERIANVS.

CVM iam varios commentariolos diuersis misissem amicis, dedissemq; operam vt argumenti ratio vnicuique non inconveniens esset, diligenter dispiciendum mihi putaui, cui nam hanc nostrã de Armis elucubratiunculam inscriberem. Verùm cùm arma acri mittenda viro non ignorarem, tu certè Nicolae Rodiuille Magnanime princeps, animo statim obversabare meo: téque vnum è multis delegi, in cuius patricinio ac tutela, noster qualis is cunq; esset in hac re insumptus labor, conquiescere deberet. Nam cùm multæ sese offerrent causæ, quæ quemvis ad te vel amandum, vel suspiciendum allicere possint, vt animi tui celsitudo cum summa coniuncta clementia & moderatione, ingenium facile & apertum, nulla maleuolentia suffusum, nulláque auaritia inquinatum, bellicæ laudis militarísque gloriæ flagrans studium, tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigismundiq; Sarmatiæ regis (quos maiestatis causa nomino) de insigni tua virtute testimonia tot tantáque fuere, vt alter te Ducem renunciaret, ab altero multis maximísque Lituaniæ imperiis & administrationibus ornatus longè clarissimus esses, dignúsque habitus qui in fortium bellicosorúmq; populorum vel flore vel robore summam potestatem haberes, & in quo omnes rebus secundis animi æquabilitatem & religionis propagationem agnoscerent, aduersis invictum robur cernerent, & disciplinam militarem prudentiámque in administrandis disponendísque singulis sequerentur, & autoritatem amplissimam libenter retinerent. Hæc cùm in te sint dona, conerísque tam pulchro laudabilique exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quasi normam boni gubernatoris dirigere, meritò te omnes strenuum istic hominum florem, ditionum istarum firmamentum, boníque principis ornamentum existimant: meritò quoque nos T. Excellentiæ hosce nostros de Armis commentarios nuncupamus & consecramus. Arma certè huiuscemodi mittimus ad bellum ita delectabilia, vt eadem vel domi sedens, in alto contrectare possis ocio, cùm in iis ipsis & disciplinarum cultum, & variæ eruditionis totiúsque antiquitatis imaginem honoratissimam sis agniturus. Hæc qualiacunq; à me conscripta, meæ in te perpetuæ obseruantiæ testes, probata ad alios venire patieris: equidem nec dubito, quin tuo patrocinio defensa, gratiora omnibus futura sint. Faxit Deus Opt. Max. vt potestas & voluntas quas tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriæ sint, & Christianis vtilitati, & tibi dignitati. Vale.

IVS IN ARMIS.

DEORVM, vt hinc exordiamur, simulachra armis ornata, autoritatem, vimq; armorum indicant. Nam Græci præcipuè deos omnes in vniuersum ferro accinctos fingere consuerũt, ex eo scilicet innuere volentes, armis omnia parere, in armis ius esse: cùm tamen Phœnices, vtpote mercatores, & assiduis dediti negociationibus, deos cum loculis & crumenis bene pecuniosos omnes effingerent,

nempe quòd rerum omnium vim penes aurum & diuitias esse arbitrarentur. D

MVLIEBRIS VIRTVS.

QVòd verò Lacedæmonij Veneris armatæ simulachrũ dedicarint, virtutis id hieroglyphicum, quæ prænituit in mulieribus. Nam cùm Lacedæmonij bello cum Messeniis congressi eorum impetum sustinere non possent, pedesq́; sensim retroferrent, vxores eorum hoc animaduerso, repentè arma corripiunt, impetuq́; in hostes facto non tantùm lapsam maritorum aciem restituère, verùm & Messenios ipsos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erant armati, cum armatis promiscuè, vt Lactãtius ait, concubuêre. Atq; ita mox armatam Venerem colere cœperunt. Neque tamen Venerem tantùm, quam μορφώ vocitabant, sed deos, deasq́; omnes cum lancea figurabant, vt eas ita redderent honestiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica virtute præstantius habebatur. Alia verò ratione armatæ virgines in sacrificiis adhibentur: eas enim in numis aliquot, atque etiam in lapideis signis atq; memoriis videas lacinia toga in humerum reiecta figuratas. Hę sunt virgines quæ Armatæ dicebantur, quòd in armum ita vestes coniicere sacrificij ritus deposceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto scilicet numero asportare, quantum humerorum onus sit. Hoc quidem τῷ παρέργως fatemur, sed hoc loco necessarium. E

MARS VLTOR.

VIdere autem est plerisq; locis, atq; etiam in numis, signa Martis Vltoris cum scuto & hasta, quæ nimirum belli indicia sunt, cùm omnis eius ornatus in eo versetur, vt arceat à se cladem, & hostibus inferat calamitatem. Hinc prouerbiũ illud emanauit, σὺν δόρει, σὺν ἀσπίδι, cùm quid omni conatu aggrediendum innuimus. Huiusmodi verò statuã sibi Sesostris erigi curauit supra quatuor cubitorum magnitudinem, vt ita mortales reliquos superasse gèstarum rerũ gloria testaretur. Nam eorum quæ præclara gesserit Rex hic Ægypti, pleni sunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM. F

APud Romanos indicti belli signum erat hasta ferrata præusta'q;, fecialis manu prætenta, quam vbi primùm in hostium fines emisisset, tribus puberibus præsentibus, causa prius exposita, bellum iustum indictum, fieri'q; cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus iaculatum intorquens emittit in auras Principium pugnæ.

ARCVS ET SAGITTAE.

TVMVLTVS.

AEgyptij sanè sacerdotes tumultum, aut belli principiũ esse factum, significare cùm vellent, armatũ hominem figurabant, qui telum arcu cõtenderet, & ad feriendũ paratus videretur. In diuinis tamen literis per arcum & sagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totũ belli apparatũ accipiũt: & huiusmodi significatione Psal.

A LIX. Dedisti metuentibus refugium, vt declinare valeant arcum. quamvis in Hebraicis codicibus LX longè alia lectio reperiatur. Ita tamen legit Euthymius, & hic arcum recipit Ecclesia.

SOLARES RADII.

IN Apollinis verò Dianęq́ simulachris arcus & sagittæ vibratilem radiorum vim ostendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expresit:

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Eædem in Sagittario cœlesti signo, vim eius à remotißimis etiam locis in plantas & herbas permeare, quæ quidē vbivbi sunt, solari omnino vi viuidæ, & incolumes conseruantur. In Gallieni sanè numis Sagittarij signum est, quale cœleste illud fingitur, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG.

DE PHARETRA.

MInimè verò prætermittendus est locus in carminibus diuinis Psalmo X, Siquidem impij arcum sæpius intenderunt, promptuariis sagittis pharetram impleuerunt, quas in quempiā probi cordis hominem immitterent. Non-

B nulli Paraphrastæ, dum nouitati forsan plus æquo student pro eo quod apud Græcos est, ἑτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, sagittas ad neruum accommodarunt, ponere maluerunt, nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

COR, CONSILIVM'QVE.

ADamantius tamen Græcam secutus lectionem, ita pharetram agnoscit, vt quid habeat hieroglyphici, etiam interpretetur: per eam enim cor intelligit: per sagittas, consilia, & cogitationes: per arcum, os & labia. Nam & alibi dicitur, Cor impij repletum est veluti pharetra sagittis venenatis. Consilia enim cogitationesq́ pessimæ, impiorum sagittæ sunt: arcus verò, os & labia: quo distento, quippe adaperto, virulēti cordis spicula depromūtur ad vulnera. Quòd verò dictum est è latebris, nō otiosè appositū: siquidem hi cùm lucem odio prosequantur, in tenebris delitescunt, & in cæca malignitatis atq; ignorantiæ latibula sese abdunt. Iam verò apud Lucianū legas, περὶ τὴν ὤδι μεθ᾽ ὦ ζωόντην, stare aliquem in insidijs incognitum, qui arcu semper intento speculetur, qua latus exeras, vt ea te quamprimùm parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factaq́ explorant tua, ac simul aliquid exciderit impru-

C denti, collectum statim ad dominum deferunt, vt aliquod inde tibi detrimentum accedat. Olympiis quoq; Ode secunda, tela pro verbis, pharetram pro sententiis à Pindaro positas invenias, in hunc modum: πολλά μοι ὑπ᾽ ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἔντον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα συνετοῖσιν: Multa mihi tela velocia sub cubito in pharetra sonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem, inquiunt interpretes. Præclara enim esse debent, neque ab obtuso ignauoq́ ingenio prolata, quæ dicuntur, sed ea opportuno etiam loco disposita. Alibi diximus, mysticæ philosophiæ interpretes Plutonis cor ab Herculea sagitta vulneratum, hieroglyphicè significare velle, nullum esse tam abditum in rerum natura locum, quò non peruenerit philosophia: eius enim scientię latebras multi memorant. Nam & Nazianzenus Basilium ait philosophiæ latebras omnes penetrasse.

VVLNERA AMORIS.

AMori verò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo vulnere saucij, semper eminus feriuntur, veluti sagitta quadam ab amatis oculis emissa, & in amantium oculos recepta. Sunt verò illi, vt philosophatur Plato, radij

quidam tenuiſsimi, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis ſanguis dulciſsimus calidiſsimusq; ſedem habet, viaq; ſibi, vt Muſæus ait, per oculos patefacta, per amantis identidem oculos illapſi, ad intimum eius cor penetrant, accenſoq; interim magis ac magis ſanguine, bilis etiam inflammatur, vnde ille ſequitur dolor, quem affixum eſſe cordi amantes omnes profitentur, quicunque illos euentus, aut durus, aut facilis ſequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco diſſeruimus. D

AMOR.

Apud coniectores ſanè, ſi quis ętate florida vir aut fœmina pectus ſibi tranſfixum imaginatus fuerit, amorem ſignificat. Non æquè id in grandæuo, ſiquidem huic id ſomnij triſte aliquid, & illætabile nuncium affert.

POENITERE.

IN diuinis verò literis ſagittæ ſæpiſsimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerum perperàm actarum conſcientia cor ſtimulant, compungunt, exulcerántq;. Ita Pſalmo octauo ſupra XXX, Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi: Attigerunt me, tranſtulit Symmachus. E

COELVM.

SEdenim philoſophi cùm amoris cognomento cœlum intelligant, non ocioſe commenti ſunt & alas & ſagittas velocitatis indicia figurare, ſimulq; faces, vtputa ignem, quo cœlum ipſum maximè ſpectabile eſt: ac puerum deniq;, cùm ſenium auferant à cœlo. Amorem inſuper primum omnium genitum autumant, & cœlum initiò creatum à Deo ſacræ teſtantur literæ.

VELOCITAS.

ESto igitur ſagitta velocitatis etiā hieroglyphicum, cuius ergò Virgilius iuuenibus curſu pedum certaturis cùm equum primò præmiū propoſuiſſet, alteri Amazoniam pharetram, plenamq; ſagittis pollicetur. Et Armenij ſagittam Tigrin vocant, vnde & velociſsimum animal Tigris, & fluuius rapidiſsimus, qui ex Armenia in Meſopotamiam labitur. Ibi enim ſagitta Tigris dicitur. Et Pſal. ſeptimo, quòd minatur propheta futurū vt Deus gladium ſuum expediat, & arcum intendat: interpretes per gladium acerbitatem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac ſagittarum velocitate vulgus totius Italiæ hodie cùm quid properandum eſſe innuit, vocabulum formauit Affrezzare, ex quo ſagittam frezam vocant. Sanè Abarin genere Hyperboreū apud Scythas tantæ velocitatis hominem fuiſſe tradit Nazianzenus, vt cùm ſagittam, ve luti fabulantur, accepiſſet ab Apolline, emiſſam eam pari curſus pernicitate con ſequeretur: quo ſigno populos circumiens reſponſa dabat, inde ſibi fidem acquirens, quòd conatus ille longè ſupra humanas vires eſſe putabatur. Sed non fabuloſe apud nos dictum, Sicut ſagittę in manu potentis, ita filij excuſſorū: per quas Eucherius Apoſtolos hieroglyphicè ſignificari tradit, qui orbem terrę volatu perniciſsimo peragrantes, doctrina ſua mortalium, qui nōdum Deum norant, corda penetrarunt. Filij verò excuſſorum, quia de prius excuſsis telis, hoc eſt, Prophetis, Apoſtoli geniti ſunt. De iis Pſalmographus ait: Miſit ſagittas ſuas, & alios aliò delegauit. Pleriſq; enim locis ſagittæ verba diuina ſunt, quæ penetrabili charitate corda noſtra cōfigunt. Hic arcus ille erat, quem tetēderat, paratumq; ad feriendum aſſeruabat: quamvis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia ſignificata, minarum etiam ſignum ſit. Vnde Horatius: F

Nec ſemper feriet quodcunq; minitabitur arcus.

CON-

A CONTRARIETAS.

VBi tamen ſagittæ duę parallelari poſitu iacentes animaduerſæ fuerint, quarum cuſpides altera ad alterius pinnas viciſsim conuertantur, præſentaneæ contrarietatis ſignum eſſe volunt.

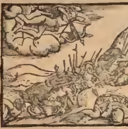
FRACTA BELLI FEROCIA.

QVemadmodum verò arcus intentus belli ſignum eſt, ita fractus ſublatam belli ferociam oſtendit. Et in oſtentis eodem accipitur ſignificato: veluti quod in recentiorum hiſtoriis legitur, ea nocte qua Rex Attila ſanguinis eruptione, quæ profluuio effuſiſsimo de naribus emiſſa eſt, ſuffocatus & extinctus eſt, ſupremum numen Martiano Imperatori apud Conſtantinopolim agenti apparuit in ſomnis, arcumq; Regis defuncti relaxatum, vt alij, fractum, oſtentare viſus eſt, quod de bellica eius ferocia iam extincta ſignum fuit. Et in diuinis literis ſcriptum eſt, Deum eorum conterere arcum, & arma confringere, qui pietate poſthabita ſpem omnem in ferocitate ſua poſuere.

PERSÆ.

B AB eo verò armorum genere, quo Perſæ plurimùm vtuntur, ſagittas numis Darius impreſsit, ſiue ita gentem ſuam ſignificare voluerit, ſiue potentiam ſuam latè diffuſam indicare. Nam & in Artoxerxe ſagittarius miles cuſus erat, eaq; de cauſa numi illi Sagittarij vocitabātur, vt Plutarchus Apophthegmatis. Vnde non inſacetè dixerit Ageſilaus, triginta ſe millibus Sagittariorum Aſia pulſum, cùm ea ſumma Rex corruptis per Timocratem Athenienſibus effeciſſet, vt bello aduerſus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidem dicterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco ſuo.

PESTILENTIA.

SAgittas autem Apollinis in Græcos immiſſas, peſtilentiam manifeſtiſsimè ſignificaſſe nulli dubium: de quibus latè apud Homerū. Hæ verò hieroglyphicè ſolares radios indicāt corrupto cœli tractu contagem illam diſpergentes. Et Chriſtiana pietas è diuorum numero Sebaſtianum ſagittis impetitum, dum Chriſto fidei teſtimonium præſtat, aduerſus peſtilentiam ſibi tu- C telarem propoſuit.

DAMNATIO.

SVnt qui telum in ſagittæ cuſpidem ita ⟶ figuratū, damnationis ſignum eſſe autumēt, aut explodendum ſummouendumve aliquod ineptè dictū in ſcriptis, id quod Ariſtarchi ſummi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum eſt, quòd eo ille ſigno vſus ſit in adulterinis apud Homerum carminibus ſummouendis.

DE HASTA. SAPIENTIÆ VIS.

QVòd Palladem armatam vbiq; conſpiciamus, indicat, arma parum proficere, niſi quæ per ſapientiam adminiſtrantur. Nam ſtulto præcipitiq; ingenio Imperatores, quot & quantas & ſibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, vt alia diſsimulē, clades illę inſignes ad Trebiam, ad Thraſimenum, ad Cannas acceptæ, facilè oſtenderūt. Porrò autem haſta in manu Palladis, ingenij vim atq; promptitudinem oſtendit. Vnde apud Martianum legas: *Haſta etiam vibrans penetrabile monſtrat acumen.*

FAMA.

AD hæc lancea in quacunque videatur imagine, præter militiam ipsam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lysippus, vt Plutarchus ait, eam in Alexandri manu posuit, fulmen quod alij fecerant, aspernatus, vtpote qui celebrem cum vna vix ætate existimaret, dummodo quis veritatis studiosus, ea tantū quę re vera gesta fuissent ab Alexandro collegisset. Quod verò ad extensionem in longinquum facit, telum appellant quicquid à manu iacitur, quòd τηλοῦ & τηλόθι procul apud nos sonat. Quanquam apud Caium Iurisconsultum telum vulgò appellaretur, quod ab arcu tantùm mitteretur.

HOSTIS INFENSISSIMVS.

INfestissimum hostem, qui omnes, quò maximè lædat, vias exploret, nōnulli significare cùm volunt, iaculum terræ appressum cuspide in eius lęua statuūt, dexteram verò ori obiiciunt, eo gestu, vt in eam inspuat, nempe quòd persuasum sit, ictus aggrauari saliua in manum ante conatum ingesta. Id verò ea de causa fit, quia manus ita magis solidescit, & maior in vibrando vis accedit, non autem quòd ea quædam sit fascinatio, vt Magi putant.

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

NAm illud forsan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, si quem inferendæ iam iniuriæ pœnituerit, in mediam expuendo manum, qua vibrauerit, leuari percussum à pœna prodiderunt. Alioqui pleraque alia expuere, contra omnes fascinationes & pericula amuletum esse creditur. Vnde apud Theocritum τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, ter in sinum meum inspui. Meminêre huius rei & Plinius, & autores alij plerique.

SVMMVS HONOR.

SEdenim ne Lysippum adeò malignū aut inuidum in Regem suum, vt paulò antè dictum, fuisse suspicemur, sciendum hastæ gestamen haudquaquam inter vulgares honores habitum, tantæque apud veteres venerationis fuisse, vt loco diadematis pro insigni Regio haberetur. Neque temerè Virgilianus Æneas,

Bina manu lato crispans hastilia ferro, Ingreditur. Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto volat obuius ipse Æneæ. Neque quidem ea solùm donari solitos tradunt qui fortiter in bello fecissent, verùm & Iunonē Curitin ab ea nuncupauerunt: Curis enim hasta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatum est.

STRENVVS.

EOrum qui fortiter fecissent insignia, more quodam hieroglyphico apud veteres fuisse reperio hastas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari soliti: eaque de causa Sicinium Dentatum, Plinio referente, hastis puris duodeviginti donatum. Hastas verò puras, Donatus & Seruius interpretantur, sine ferro, eo præsertim Maroniano versu:

Ille, vides, pura iuuenis qui nititur hasta:

qui quidem futurus erat Rex, multorumque Regum parens.

BELLVM.

APud Carthaginenses, genus intractabile bello, belli hasta erat indicium. Hinc cùm bellum velle se cum Romanis professuri essent, Romam ad eos hastam suæ voluntatis signum miserunt. Sedenim apud Macrones, dare accipereque lanceam, sanciti fœderis signum fuit: cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

SVM-

A EA verò de causa viros fortes hasta donari putat Festus Pompeius, quòd hasta summa armorum & Imperij esset, captiuosq; sub ea ven dimorem fuisse: proindeq; rei fortiter gestæ signum erat. Et sub iugum mittere, qui superati essent, quiq; per vim sub Imperium deuenissent, apud historicos frequentissimũ. Constabat verò iugum ex hastis tribus, duab. quidem fixis, et alia in transversum ad eas alligata: sub his enim discinctos transire cogebant, inquit Festus, vbi discinctos intelligendum, armis spoliatos. Hinc etiam mos apud Romanos fuit, vt nuptarũ capita cœlibari hasta comerentur, propterea quòd quæ nuberet, imperio viri subiiceretur. Cœlibarem autem hastam vocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occisiq; stetisset.

SVMMA IMPERII.

CONIVNCTIO MARITALIS.

B Aiunt verò nonnulli coniunctionem maritalem hieroglyphicum id significasse, vt quemadmodum hasta ipsa in corpore gladiatoris hæsisset, coniunctaq; fuisset, ita debere sponsam viro coniungi, vt, quod nostrę monent diuinæ literæ, duo sint in carne vna. Alij boni tantùm ominis causa factum autumant, vt vota hinc ostenderentur, fore vt viros fortes genituræ essent.

D I I.

PRæterea, vt Iustinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro dis immortalibus veteres hastas coluère, ob cuius religionis memoriam hastæ adhuc, ait ille, Deorum simulachris adderentur. Quinetiam simplex baculus surrectus apud Ægyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atq; hoc illud est quod Pędianus ait in Diuinationum commentario, nõ placere sibi eorum opinionem, qui delubra existimant ligna delibrata, id est, decoriata, pro simulachris deorum more veterum posita. Id fieri solitum à veteribus Cyrillus inquit, quòd natura diuina nullo modo neque deiici, neq; labefactari potest, sed inconcussa firmaq; suo se robore communiat, sustinereq; omnia, & omnium fundamentũ esse perhibetur. Sed vt ea etiam quæ ad ineptias vsq; facta sunt in hoc genere commemoremus, Alexander Phereus hastam, qua Polyphranẽ auunculum interemerat, consecrauit, additis etiam corollis, eiq; tanquam Deo rem diuinã fecit. Tantum verò hastę à veteribus tributum est, vt sceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum successione apud Homerum celebre, Chæronei Bœotiæ populi diuinos illi honores meditati, quò cultus eius fieret augustior, hastã appellitarent. Colebant verò illud vti numen, singulis diebus hostiis à sacrorum antistite immolatis. Cui etiã (tanta fuit hominum vesania) mensa variis instructa carnibus parabatur, omniformiumq; placentarum libis referta semper adstabat. Iam & Cenea illum, quem ex fœmina in virum à Neptuno commutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites suos iussisse per hastam suam iurare. Vnde mox proverbium, Hasta Cęnei: de quo apud interpretem Apollonij, & alios, Argonauticis, plura reperias.

DII PENATES.

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, armatos, hastatos quippe fuisse, memoriæ proditũ est. Dionysius enim duos ait adolescentes fuisse militari habitu, & vetusto opere, qui sederẽt, & pella in manibus tene-

rent, cuius rei testimonium titulus subesset, DII PENATES. Eos Nigidius putat esse Apollinem & Neptunū, quòd in Apolline calor & aritudo, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ nostræ cōpositionis principia perhibētur. Et quoniā Penatibus Magnorū Deorū cognomentum attributū est, vnde Maronianum illud: D

Cum sociis natóq; Penatibus & Magnis diis,

eruditiores particulam, &, ad expositionem positam volunt. Alij eos Iouem & Iunonem esse voluerunt. horum enim præcipuum esse munus, iuuare mortales, atque inde vtrique nomen. Alij Castorem & Pollucem Deos magnos vocari persuasum habuêre. Sed quoniam in nullo Deorum magis, quàm in dis Penatibus & poëtæ & historici occupantur, tum ipsa vetus Romanorum religio tam multa, tam sæpe de his in medium protulit, haudquaquam ab instituto negotio alienum fecero, si super his aliquid ex remotiore vetustate repetiero. Pallantis filiam legimus, cùm Dardano in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attulisse, scutum quippe breue cœlo lapsum, quod Palladium appellarunt, cumq́; huiusmodi scuto Magnorum Deorum simulachra. Orta autem seditione in Peloponneso, Dardanum inde cū vxore & magna Arcadum manu vertisse solum, atque in Samothraciam nauigasse, vbi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas instituit cæremonias, vt sacra ea separaret à vulgi cognitione. Simulachra itaque in subterraneo specu condidit, quæ mox cùm inde in Asiam transmigraret, secum abvexit, & in Dardania à se nūcupata collocauit. Ilus cùm Ilion ædificasset, eò Deos ipsos transtulit. Æneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam vexit, eosq́; Lauinij posuit. Ascanius in suam Albam traduxit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verùm aiunt sequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium rediisse, ostia clausa inuenta, parietes integros, & tectum nulla in parte violatum: quo miraculo motum Ascanium, aiunt sexcentos curatores Lauinium misisse, qui sacra custodirent, præfectumq́; his antistitem Egestum nomine. Iidem demùm Romā translati cùm vrbem approbassent, nequaquam abierunt. Cumq́; eos Romani in vrbis imperiiq́; sui custodes admisissent, ne per vim aut dolum auferri possent, eos in subterraneo, vt Dardanus fecerat, specu, templo ibi dedicato, posuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obseruabatur, vt spuere nefas esset. Ad hoc specu, & pristinum Dardani institutum, Virgilius allusit, cùm scripsit: E F

Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem.

Nam sacra Penatibus sine Vesta nunquam fieri solita, sed vnà cum Vesta semper illi colebantur. Quid verò Vesta foret, declarat Naso:

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium, vbi se Penatum offensam vereri simulat, si patriæ secreta hostibus prodat, cuius cura Penatibus credita:

Vos æterni ignes, & non violabile vestrum Testor numen, ait.

Sed quoniam de Vestali igne, & dis Penatibus, alibi etiam disseruimus, hæc pro loco commemorasse sufficiat,

A DII TVTELARES.

ID verò tutelares eos esse ostendebat, quòd sederent, quòd peila gestarent, quòd adolescentes essent. Nam sessio hieroglyphicè firmitatis & constitutæ rei consilûve signum habetur. Peila propulsationem malorum, incommodorumq; significant. Adolescentia incrementum, quod Imperio esset in dies accessurum. Quod verò genus teli peilum sit, à Vegetio ita describitur: Missilia pedestris exercitus peila vocabant, ferro subtili præfixa trigono nouem vnciarũ, siue pedali, quæ scutis infixa nõ possent abscindi, & loricã facilè perrumperent.

DE FRAMEA.

FRameæ vocabulum, & id genus teli, Germanicum est, de quo Cornelius Tacitus in Germanorũ moribus in hunc modum scribit: Hastas, vel ipsorum vocabulo frameas, gerunt, angusto & breui ferro, sed ita acri, & ad vsum habili, vt eodem telo provt ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent. Ita eques scuto frameaq; contentus est.

B MORS.

IN diuinis literis Framea, vt & alia telorum genera, mortis hieroglyphicũ habetur. Ita Theologi eo Psalmi loco: Erue à framea Deus animam meam.

DE SCVTIS.

LOcus exigit vt hastis scuta etiam adiiciantur, quorũ varia sunt hieroglyphica, quia variæ sunt eorum species, varij etiam vsus, neq; facile est omnium rationes exquirere in tam varia tamq; frequenti armorum penè omnium mutatione, quæ vnaquaq; ætate facta est: eas tamen nos formas amplectemur, quas in numis, aut veterum monumentis figuratas obseruauimus.

STRENVVS II.

PAri honore cum hasta scutum fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari soliti sunt qui strenuè fecissent, cuius rei exempla passim apud historicos. Et apud Virgilium Æneas clypeum efferri iussit, quo iuuenem egregium C Nisum præstanti munere donaret. Præcipuum verò honorificum apud Argiuos fuit scutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruisset, gestandum tradere, eoq; inserto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium scutis ligneis vsi, eo prælio quod inter Prœtum & Acresium fratrem gestum est, pro tyrannide occupanda. Sed enim de honoribus inferius.

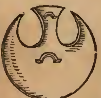
SALVS.

CVm Palladium superius cœlo lapsum, scutũ fuisse diceremus, significatum eius ad Imperij tutelam spectare interpretati sumus. At identidẽ obseruatũ est peltæ quoq; significatũ salutis esse, quod ab interpretatione Numæ desumptum est: is enim delapsam cœlo peltã salutẽ Vrbi immissam interpretatus est, cùm octauo eius anno pestilẽtia per vniuersam Italiã debacchata, Romã quoq; vrbem inuasisset. Vtrum verò grauis alioquin autor peltam propriè nec ne dixerit, quod scutum Numæ tempore cœlo delapsum fertur, & lapsa ancilia cœlo Maro dixerit, alij viderint. Legi tamẽ de Saliorum ornatu, consuesse illos capite gestare pileum instar coni, non obrotundum, vt vulgò: thoraca aheneum in-

ducere, dextera manu ancile, læua peltam aheneam circumtulisse: quamvis, vti dictum, & læua ancile gerebat, legamus. D

PELTÆ FORMA.

QVoniam verò pelta Maroni lunata dicitur, operæprecium me facturũ crediderim, si figuram eius ex antiquis monumentis descripsero. Nam ea Romæ multis locis aspicitur, nusquam tamen speciosius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nũc in hortis Pontificio Palatio subiectis pro aquæ temporariæ alueo ab Leoniana porticu spectatur. Ibi pugna quędam Amazonum incisa mira quadem arte, siue ea Troiana sit, siue, quod potius reor, quæ ab id genus erraticis in Scythia commissa est. Ita viri mulieribus parcere, inuitiq́ obuias sauciare videntur, cuperéq́ eas potius captiuas facere, quàm lædere. Omnes illæ peltis armatæ sunt, quarum species in hunc modum describi potest, vt scilicet circulus descriptus linea diametrali dissecetur, pars altera quantum cubiti manusq́ ministerio inseruiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, ita vt in eorum medio spatium sit insertando brachio, cuius hoc sit propugnaculum. Extrema ad scuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, insertandæ si opus sit hastæ alter commodus, alter ad inspectandum inseruiat. E

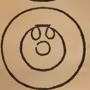
PRIMA ARMENICA.

VAriabat verò peltarum forma qua parte manus erat inserenda: vt in prima Armenica, incisura erat rectangularis.

SECVNDA ARMENICA.

QVæ in secũda, orbicularis fieri consuerat. Tum etiam coloribus, cùm pelta primæ cæruleo colore est, in alba parma: secundæ verò purpurea, in parma ipsa cærulea: in vtraq́ verò pelta aureus vmbilicus.

MENAPII. F

MEnapiorum autẽ pelta rubra erat in alba parma. Sed infra in eo albo sub pelta canis lutei coloris, pedibus ad cursum quantum fieri possit, exporrectis, vtero ad peltam verso, dorso parmæ superficiem spectante.

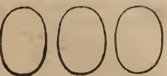
VESONTES.

VEsontes, qui sub illustri viro Magistro peditum militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis insignem, quadrangulari situ intra parmæ marginem & centrum dispositis: centrum autem in partis quatuor decussatum, quarum duę albæ, cæruleæ duæ. Circa centrum coloris rubri circulus, & in parmæ ambitu alter itidem ruber conspicitur.

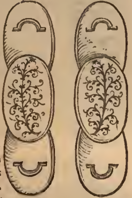

ANCILIA.

EIusdem omnino significati Ancile est, cuius figura, vt ex veterum numis habe-

A habetur, oualis eſt, ductu quidem oblongiore, quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini Pij numo didicimus, ab cuius altera facie ſcuta tria vna ſerie diſpoſita, ea qua diximus figura conſpiciuntur, quibus inſcriptio ſubiecta eſt, ANCILIA.

In altero Antonini eiuſdem numo ſcuta ſex habentur anciliorum ſpecie, vt paria duo, vno ſuper alterum ſublato, partem interiorem oſtentent, qua ſcilicet brachium inſeratur: mox ſingula vtriq; pari appenſa, quæ vmbonem ſpectandum obijciant, in eum quem vides modum. Literæ nonnullæ in eo quem attrectaui numo detritæ ſunt, vna excepta locutione, SVPERATO. vbi etiã duo prima clementa ità curta ſunt, vt vix diſcerni ab oculatiſsimo quoque B poſsint.

SAPIENTIA.

EA plurimùm forma ſcuta ſunt, quę Palladi dedicantur: quamvis non negarim orbiculari etiam ſpecie nonnunquam facta, cuiuſmodi eſt Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea cõfert lampade. Hieroglyphicum verò id eſſe plerique volunt, vt orbem indicare videatur, qui ſub clypei ſpecie regatur à ſapientia. Quare Martianus Capella, qualiſqualis autor eſt, ita de Pallade:

Hinc tibi dat clypeum ſapientia, quod regat orbem.

PAVITATIO.

DE Meduſa verò, quæ ſit in vmbone medio figurata, idem ſentit, quod in Serpentis cõmentario diximus, vbi de Domitiano loqueremur, qui Meduſæ ſignum geſtare ſolitus eſt ad ſtuporem, quem affectabat de ſe inter morta les concitari. Martiani verſus de Meduſa:

C *Quod pauidum ſtupitet ſapiens ſollertia vulgus.*

DEFENSIO.

ITa verò ſcutum pro defenſione ponitur, vt milites eos ignominioſe notari paſsim videas, qui plus ſalutis & ſpei in ſcuto q̃ in gladio poſuiſſent, Scipionis præcipuè dicterio notum, cùm militi, qui clypeum elegantius ornauerat, dixit: Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præſidij ſtatuas, quàm in gladio. Scuto verò nos coronatos ait Pſalmographus, pro tuto circũſeptos munimine: munitiones enim plurimũ in orbem circunduci conſueuerunt.

DEDITIO.

EST & deditionis ſignum clypeus, ſi caput ei ſummittatur, quod apud Appianum legas, vbi Afranij & Petreij turmæ quædã à Cæſare circumuentæ, capita clypeis ſubiecère deditionis indicio. Alibi ſcuta ſupra caput ſublata, & huiuſmodi iunctis vmbonibus progreſſus, oppugnationẽ oſtendit, qualia Romę paſsim in columnis & triumphalibus arcubus, aris, clypeiſq; conſpiciuntur.

INITIVM PVGNÆ.

SCuta verò haſtis illiſa pugnæ initiũ ſignificabant: ſiquidem moris erat cum primùm hoſtes collatis ſignis in propinquũ ita proceſsiſſent, vt iamiam pu-

gna esset ineunda, ad concitandos militum animos, vno eodemq; tempore sub D datum signum scuta percutere hastis, strepitu quammaximo possent excitato: quem morem apud Marcellinum inuenias. Eundem morem hunc à Græcis obseruatum tradit Xenophon, sed ad equos incitandos fieri solitum. Apud Philostratum etiam, vbi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere est, milites qui ad tumulum succederent, post hymnum, quem cecinissent, scuta hastis solitos incutere, quemadmodum in bello fieri soleret, cuius hæc sunt verba: προσελθόντων δὲ τῷ σήματι μετὰ τὸν ὕμνον, ἀσπὶς μὲν ὥσπερ ἐν πολέμῳ πρὸς δόρατι ἐπεκτύπει.

PLAVSVS.

QVòd verò milites initio pugnæ facere consuerunt, togati, fabula vel concione, quam spectatum vel auditum venissent, absoluta, scabellorum crepitu faciebãt, eo scilicet plausu actoribus gratulati. Hinc apud M. Tullium oratione pro Cælio legas: Deinde scabella concrepant, aulæum tollitur. Dictumq; illud de Caligula apud Suetonium: Et quondam tres consulares secunda vigilia in palatium accitos, multaq; & extrema metuẽtes super pulpitum collocauit: deinde repentè magno tibiarum & scabellorum crepitu, cum palla tunicaq; ta- B lari prosilijt, & decantato cantico abijt.

HONORES.

CLypeis, vnde nomen, incidi describi've facta pulchra moris fuit: vnde qui nihil adhuc strenuè in bello gessissent, alba vtebantur parma, de quo Virgilius: Parmaq; inglorius alba. Donabantur ab Imperatoribus honori militibus, atque etiam dijs: quare sæpius apud Liuium legas, argentea clypea templis illata, ac dijs dicata. Hinc nonnulli vocabulum à sculptura factum voluere, quòd in his omnino imagines haberentur, in qua quidem sententia Plinius est: scutis enim, ait ille, qualibus apud Troiam pugnatum est, continebantur imagines, vnde & nomen habuerunt clypeorum, non, vt peruersa Grammaticorum subtilitas voluit, à cluendo deduci. Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per I, & clupeum per V, differẽtiam ponit Cornelius Fronto, clupeumq; per V, quæ omnino Y psilon Græca est, imaginis esse dicit, per I verò armorum. Apud Virgilium tamen, Mutemus clypeos legas, vbi de armis dubio procul intelligẽdum. Sed & in ijs imagines fuisse, Seruius attestatur, qui F Græcorum in clypeis Neptunum, in Troianorum Mineruam pictam fuisse dicit. Sed nihil sit horum, quomodo se pro Troianis venditassent, nisi Troianorum insignia in clypeis apparuissent? Sed enim alij sunt, qui genus, non scriptionem, differentiam facere putarint: ait enim Labienus, clypeum neutro genere imaginem significare, virili verò inter arma poni. A' quo diuersus est Pomponius dubij sermonis libro secundo, vbi Clypeus & Clypeum indistincto genere dici ait, sed litera differre, vt pugnatorium per I, clipeum dicamus, imaginem verò per V, clupeum: vt etiam ex Cornelio dicebamus. Eam verò differentiam improbat Charisius, qui clipeus per I, & clupeus per V, non alia ratione dici asseuerat, quàm Maxumus & Maximus, Optimus & Optumus, propter commutationem I & V literarum. Sanè clypeum vtroq; genere pro scuto Virgilium posuisse, agnoscit Nonius Marcellus, non malus autor: Ardentes quippe clypeos. & ita alibi, & nono: Clypeum superintonat ingens. Clypeum ingens recto casu indubitatò legit Nonius, cui Seruius assentitur, dum per hoc expressum ait illud Homericum, ἀρχάβοι δὲ τεῦχ' ἐπ' αὐτῷ. quod etiam alibi Virgil. expressit, Sonitum super arma dedere. Sed vt has Grammaticorum altercationes omit-

A omittamus, quamvis hæc tibi doctissime Nicolae, nunquã displicuere, de significato rei potius agamus. Dedicabatur sanè Clypeus ijs, qui graue aliquod periculum à Rep. propulsassent, sustulissentq́ penitùs ꝓpugnationis defensionisq́ memoriam: isq́ rem gestam imaginibus explicabat. Deniq́ hoc non tantum de militaris clypei forma intelligendum est, quantum de quacunq́ dedicatione in alicuius pręclari viri memoriam posita, & vel sculpta vel inscripta ad posterorũ memoriam: cuiusmodi marmoreæ æneæq́ tabulæ & Romæ & alibi adhuc superant, quæ omnia clypei cognomentum vsurparunt. Trahit verò me gestæ rei tam præclaræ magnitudo, vt τὸ πάρεργον, sed forsitan non importunè dicam, qualia nam essent, quæ clypeos huiusmodi mererentur. In longa sanè tempora spectatus est clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui senatus totius iudicio in D. Claudij honorẽ affixus erat, quòd ille vt primùm Imperator salutatus est, tricena X X millia Barbarorũ, qui aduersus Imperium Romanũ arma sumpserant, nauiumq́, si Pollioni credimus, duo millia felicissimo successu deleuit, adeoq́ attriuit, vt paucos ad solum patriũ redire permiserit. Extat adhuc exemplum eius epistolæ, quæ ita scribitur: Claudius Broccho: Deleuimus trecenta B X X millia, duo millia nauium mersimus, & quæ sequuntur. Adducit hoc in memoriam quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur: clypea ærata ab ÆDD. CVR. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba posita. In codicib. vetustis manu scriptis clypea aurata legi. Quod verò ad arma pertinet, Pœni quoq́ clypeos ex auro factitauere, sculptis imaginibus, & secum in castris tulere.

LACONES.

ET literæ nõnunquam singulæ, hieroglyphicorum munus expleuere. Apud Romanos id frequentissimum, in omnibus ferè familijs appellandis. Sedenim de his dicere, tam longum quàm superfluum esset. Id vnum, quod ad arma pertinet, dicam, Λ literam in Lacedæmoniorum scutis notatam, populum eum significasse.

MESSENII.

AT in Messeniorum clypeis, qui & ipsi clarissimi olim extitere, τὸ Μ descriptum erat, sui & ipsum populi significatione.

C MOROSITAS.

QVod ideo non sum referre grauatus, quia arrepta hinc occasio est in argutum Dionysij dictum illabendi. Erat in antiquorum sortibus Μ litera morositatis & stoliditatis signum, vnde prouerbiũ, ἔλαχες τὸ Μ, obuenit tibi Μ: obiectumq́ aliquando Dionysio cauilli vice, cui sors obuenerat Μ, μωρολογεῖς Διόνυσε. cui tamen & vafrè, & vero de se præsagio respondit ille, μοναρχήσομεν οὖν. Quanquã ex eo quòd res optimè successit Dionysio, prouerbium illud, Sortitus es Μ, de callidis, & longè maiora quàm in hominum spe aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cœptum.

DE Σ ET Κ.

ADdemus illud, Σ signum in equos impressum apud Gręcos curiosiores, indicasse eius generis equos, qui Samphorę vocabantur. Imò quia Σ illis inustum fuerat, eo sunt nomine nuncupati, vocabulo ipso notę huiusmodi signum præ se ferente: vti Koppatiæ, quibus Κ generis erat signum. Fuerunt enim, ait Eustathius, qui κάππα literam κόππα nominarent, vti nunc Theutones pleriq́ omnes Papa scribũt, & Popa enunciant. Ita Dorienses Σίγμα, σὰν dicebãt, vt apud Athenæum. Samphora igitur à ferendo Σίγμα.

NEFASTVS.

ET ne singulas literarum notas alieno loco cōmemorem, subsequentis in ordine literæ N significatum in Pontificum libris tantùm liceat addidisse: per eam siquidem nefasti dies notabantur. Notum illud, N. L. pro non liquere, positum in iudicijs. Et N. D. neci datum interpretari, quod mihi non satis constat. Verùm illud non importunè addiderim, neci datum intelligi, sine vulnere mortuum, vtputa veneno, aut fame: sed hæc tamen autores confudêre.

SALII.

DE Salijs, quorum insigne esset thorax aheneus, & ancile in dextera manu, in læua verò pelta, cùm historia sit scholis omnibus notissima, superuacaneum iudicaui plura repetere.

DE GLADIO.

POst arcum & sagittas, iacula, peilaque & scuta demùm, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis vsus.

CRVDELITAS.

ID verò præcipuum eius erat hieroglyphicum, vt pro crudelitate poneretur, cuiusmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare soliti sunt, qui quidem Persarū Rex omniū crudelissimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunque per Ægyptum progrederetur: quodque apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipsum iugulauit, & amicis epulandum apposuit: atque ita vniuersam Ægyptū vnius animalis cæde luctuosam fecit: tanto is odio gentem eam prosecutus est.

SCELVS.

PRæsectum gladio sinciput, scelestum indicabat facinus: ita enim ἀλιτήριον interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCHVS PERSARVM REX.

QVare apud Ægyptios machæræ nomen imago've, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atque ita recensêbatur, ab instrumento eo tam letali sumpta similitudine. In Asino sanè dictū, quonam argumento Persarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præsagiuerint: quia scilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingressu regni lautiori, vt fit, mensa ex pluribus eduliorum cōdimentis apposita, Ochum animaduerterunt manus primùm ad cultrum iniecisse, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit.

VERBA.

DIogenes verba gladio comparauit, cùm adolescētem formosum admodū turpia quædam fabulantem audiuisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere? Inuenies verò passim de maledicis, verbis proscindere: & eloquentiam ipsam esse gladium: & gladium in ore aliquem gestare, qui, vt ait Horatius, sit

Quælibet in quemvis opprobria fingere sæuus.

Et sacræ nostrorū literæ linguam gladio sæpe comparant, vt Psal. LVIII, Lingua eorum gladius acutus. & subsequenti: Exacuerunt vt gladios linguas suas. vbi quidem de calumnijs & insidijs sermo est, quę ab hostibus parabantur. Aliter

A ter apud Paulum, cum ait, viuum esse Dei sermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremq́ue.

PERICVLOSVS.

QVòd verò declinandum subterfugio acutũ gladium Pythagoras monuerit, dicens, ὀξεῖαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, pleriq́ue symbolicum sensum secuti, à periculosis negocijs abstinendum interpretantur.

IVSTICIA.

IVniorum autem inuentum est, iusticiæ seueritatem atque rigorem, per exertũ ensem manu virginea prætentum significare: cui ad æquitatis indicium, trutinam etiam addidêre. Sedenim apud veteres aliter traditum inueni, qui iusticiam cum libratis omnino lancibus in læua figurabant, sed in dextera non ensem, sed fasces cum adalligata securi statuebant, merita æquaq́ue ex huiusmodi hieroglyphico præmia merentiB bus impendi atque distribui, hinc scelerum conuictis castigationem impendêre significantes. Sedenim species hæc duas secum mulieres captiuas trahit, vnam quæ fractum ensem manu prætendit, alteram quæ conto innititur, duo ex hoc figmento vitia domita indicantes, vt ex vtriusque medio virtutem ipsam adstruerent, per fractum scilicet ensem seueritatem nimiam retusam cohibitamve intelligentes: per contum, lentitudinẽ ad ferulam reuocatam, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem significat. Lenti verò sunt, qui nullo atroci quantumlibet scelere concitantur, neque publicis neq́ue priuatis iniurijs commouentur. Sunt tamen & alia iusticiæ hieroglyphica, quæ locis suis, prout res exigit, exponuntur. Apostolus tamen ait, iudicem esse Dei ministrum, idcoq́ue non sine causa portare gladium, vindex enim in iram ei qui malè operatur. Et quoniam satis constat gladium seueritatis animaduersionisq́ue indicium esse, prætereundum non est quòd in diuinis literis sæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicum est, quòd in iuC dicio corpus atque animam punire simul potest: vel, quòd & supplicio præsentis pœnæ, & futuræ metu puniat. Ita accipi ancipites gladios in sanctorum manibus. Nam vt & Eucherius ait, qui mundi peripsemata, quisquiliæ creduntur, de nationibus ac Regibus iudicabunt.

IRRITATIO.

IGnem verò gladio dissecare, quid sibi velit apud Pythagoram, non facilè fuerit augurari, cùm in eiusmodi symboli enarratione diuersi abeant præclari admodum viri. Nam D. Hieronymus, atque etiam Cyrillus, impudentem, ac ira percitum animum, asperitate verborum (is enim gladius est) non esse lacessendum exponunt. Diogenes, potentiorum iracundiam non incitandam interpretatur: cui sentẽtiæ subscribit etiam Plutarchus. Et Flaccus Horatius cùm in Sermonibus dixit, atq́ue ignẽ gladio scrutare, nihil aliud prorsus sibi voluit, nisi admonere nos, ne magnorum hominum indignationem aduersus nos prouocaremus, lacesseremus've.

NVLLIVS FRVGIS OPVS.

REm quæ neq́ue vsui, neq́ue efficaciæ respondere possit, non solicitandam attendendam've, Lucianus, Basilius, & Plato, hinc significari arbitrati sunt: quo-

rum si qua est autoritas, aptè admodum, qui studium in nullius frugis opere in- D
sumptum significari voluerit, hominem pinget flammam gladio dissecantem. Cui simile dicteriũ illud, Aquam in mortario tundere: neq; nõ Laterem lauare.

CÆSAR.

QVòd verò fabulantur Cęsarem per cultrum significari, iuniorum inuentũ est, non infelix tamen. Nam cultrum pro dissoluendi, incidendi've significato poni apud Iamblichum reperias, in iis quæ scripsit ad Porphyrium.

PONTIFEX.

IAm & inter insignia Pontificum Flaminum've, cultri species aspicitur oblonga, manubrio, quod ex ebore fieri solebat, & ex auro vel ex argento, rotundo, solido, ad capulum iuncto, fixo clauis æreis, ære Cyprio, vt apud Pompeium legitur, cui à secando secespita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

QVinctiam Pontificis nostri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui vt celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, sed gladium. E

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Esaiam verò Dominus intentato gladio nos visitare fertur. Per hunc Adamantius dissectionem Spiritus à carne videtur intelligere. Carnis enim sunt, fornicatio, immunditia, adulteria, veneficia, idolorũ seruitus, & quæcunq; dictu factu've fœda perhibentur, quæ omnia Dominiq; Deiq; nostri secespita abscidit abstulitq;. Antea enim quàm ille nos inuiseret cœlo delapsus, non erat ensis hic inter mortales, neq; caro quicquam aduersus spiritum concupiscebat, neq; Spiritus aduersus carnem. Aduentu verò eius edocti sumus, quæ carnis essent propria, quæq; spiritus: doctrinaq; eius quasi gladius vibratus carnem à spiritu dissecuit, disseparauitq;, vt inde viueremus in spiritu, neq; rerum nostrarum summam in carne, sed in spiritu statueremus, non corruptionem à carne, sed beatorũ vitam à spiritu in lucro reposituri.

MORS.

APud Scythas, qui multa Ægyptiorum more confinxerunt, à quibus, vt veteres quidam autores tradunt, etiam instituti sunt, gladius mortis erat symbolum: fuitq; maximum omnium illis iuramentũ, ventum & acinacem attestari: F
(acinaces enim vt Medorum, ita eorum gladius est) per hunc quidem interitũ, aut salutem: in eo enim salutis suæ præsidia statuebant: per ventum autem animam, hoc est, vitam interpretantes, quòd scilicet tandiu viuamus, quoad vitales auras carpere permissum est. Pari modo in ostentis mali hominis & cædem minitantis habitus: vt Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occideretur, in piscina sibi visus est videre hominem, à quo gladio infestaretur. Eodem significato formidabilis minabundusq; Galba, cognita Neronis nece, susceptaq; Cæsaris appellatione, iter ingressus est paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependente, vsu togæ non prius recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppressisset. Quid verò libelli duo, qui reperti sunt in secretis C. Caligulæ post eius necem, in quibus notæ nominaq; continebantur morti destinatorum? præscripti enim erant diuerso titulo, alteriq; Gladius, alteri Pugio nomen erat: per hunc eos qui clàm opprimendi essent, intelligebat: per gladium, quos palàm cædere destinasset. Moliebatur enim Princeps carnificinæ deditus, electissimum quenq; vtriusque ordinis interimere, mox Antium, inde Alexandream commigrare.

IM-

A

IMPERIVM.

IAm & potestatem & imperium ex gladio significari, à nostræ pictatis fundatoribus accepimus. Nam quod responsum à pio discipulo est, Ecce duo gladij, sacræ Legis interpretes humanarum diuinarumque rerum potestatem sub Christianæ Reipublicę principem peruenturam præmonstratum aiunt. Apud Chaldęos idem indicatum, cùm Darius vaginam acinacis, quam gestabat, Persico ornatu conspicuam haberet, longè antè quàm Alexander è Græcia moueret in Asiam, eam ornatu Græcanico cōmuniri iussit: quo facto Chaldęi responderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius venturum, quorum arma imitatus esset.

DE SECVRI.

EST & Securi à secando nomen: quare Demosthenes Phocionem orationum suarum securim appellabat: breui enim ille, sed acuta oratione, Demostheni plurimum aduersabatur. Et Hieremias, sermones Domini sicut securim ait, quæ vel petras incidat.

B

LYDIÆ REX.

EA non Romanos tantùm Consules insignes faciebat, verùm & Lydiæ Reges, quorum gestamen erat. Inde Iouis Labradei simulachrum, quòd securis labrys Lydorum vocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

ROmanarum verò securum significata cùm scholis sint omnibus admodum vulgata, plurimique vnà cum Plutarcho rem interpretati sint, eas ad scelus, quod emendationem non reciperet, excidendum comparatas, vlterius ego de his quicquam in medium afferre supersedebo.

ANIMADVERSIO.

NEque enim apud Romanos tantùm, sed etiam apud aliquot Græcorum gentes securis seuerissimæ fuit animaduersionis hieroglyphicum, vt in Tenedio numo, de quo Pollux, cernere est. Tenediorum enim Rex cùm legem eam tulisset, vt in adulterio deprehensi mas & fœmina eodē supplicio securi subijcerentur, neque filio pepercisset suo, rem eò monumento iussit insigniri, quo Tenedius numus signatus est: de quo Aristoteles in Tenediorum Rep. vna quippe parte securis est cusa, altera capita duo.

C

DVRATVRA MEMORIA.

IN antiquorum memorijs plerisque securim & asciam, sed hanc frequentius, videas adsculptā, addito etiam elogio, Sub asciam dedi vetuit, quotiens defunctus non obliterandam de sepulchro memoriā cauet, auersaque ideo scalpitur ferri acies. Sed in diuinis literis per asciam simpliciter prauorum hominum in insectandis abolendisque proborum operibus studium & conatum intelligimus, vt Psalmo: In securi & ascia deiecerunt eàm.

DE FALCE.

FAlx præcipuè in Saturni manu, temporis, quod vniuscuiusque rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum est, quod & nomen ipsum ἅρπη præ se fert. Nam apud Græcos ἁρπάζω vindemiare est, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

AGRICVLTVRA. D

VT verò Cyprianus sentit, rei rusticæ, quam Saturnus docuisse fertur, signũ fuit. Nam finis eius industriæ est, metere, fructusq; colligere.

CASTIGATIO.

QVam verò falcem in custodis hortorum manu veteres posuerũt, ad fures arcendos, auesq; ne fructus læderẽt deterrendas, antiquum inuentum est, castigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam siquidem legas cap. IIII, Falcem quam videre visus est, longitudinis cubitorum viginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferriq; eam in domum furis, atq; periuri.

DE SERRA.

INter instrumenta secandi & Serra est, eadem militare vocabulum. Ea sanè in Ægyptiorum obeliscis frequens habetur: cęterùm apud eorum autores, quos viderim, quid ea sibi velit, traditum non inueni.

MALEDICENTIA. E

PLaciades maledicentiam, siue vt ipse scribit, maliloquiũ, per Serram significari obseruauit, siue id ob dentium seriem, quæ mordacitatem innuere videatur, siue ob inuisum stridorem, maximeq; auribus infensum, quem in nodos præsertim illapsa reddit, acerbo, vt inquit Lucretius, horrore concitato.

ANCEPS PVGNA.

ANcipitem verò pugnam, victoriam alternatim modò in hãc, modò in illam partem, vicissitudine sæpius variata, inclinantem, significare qui volunt, Serra pugnare dicũt, aut præliari. Id esse tunc, Festus ait, cùm frequens est cõsertæ pugnæ vicissitudo, cumq; assiduè acceditur & receditur, neque vllo consistitur tempore: quod quidem ab secandi gestu desumitur, serra quippe modò in hanc, modò in illam partem assiduè tracta.

SVBSIDIVM. F

IN militari disciplina serra subsidium significat, de qua apud Fl. Vegetium: Si ducenda sit serra, ex abundantibus ducendam esse, propterea quòd si de loco suo ordinatum militem transferre cœperis, vniuersa turbabis. Serra enim à strenuis directa, ante frontẽ hostibus opponitur, vt turbata acies reparetur: sitq; ad similitudinem A literæ, vel libellæ fabrilis. Fuit etiã Serra Germanici numi nota, de quo apud Tacitum legas, eaq; de causa Serratus dictus.

DE GALEA.

QVoniam de armis ad offensionem comparatis est dictum satis, nunc de galea & thorace, quæ ad defensionem accipiuntur, dicendum aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTA.

GAlea, qua Plutonis caput in primis tegitur, significat occulta esse principia generationis. Plutonem autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi partes circuit: vnde etiam Proserpinam

A nam rapuisse confinxêre, de cuius rei significato passim habetur. Illud addam, sceptrum illi & breue & aduncum figurari, quod inferioris regni indicium habetur.

ROMA.

Romæ quoque caput galeatum in numis passim, & alijs veterum monumentis. Id quanam alia de causa fieri dixerimus, nisi vt fuisse eam omnino Martiam intelligamus?

THELESILLA.

ET Thelesillæ Argiuæ poëticis studijs claræ statuã se vidisse Pausanias affirmat, quę vna manu galeam, altera velitarem hastam teneret, libris circa pedes appositis, ob præclarum scilicet facinus, quòd illa cæsis acie ad vnum Argiuis à Cleomene Spartano, senes & pueros armatos mœnia tueri iusserit, ipsa cum valida mulierum manu hostem ad vrbis direptionẽ incursantem B excepcrit, fuderit, fugaueritque.

PERICLES.

CVr verò Periclis statuę cassìde tegerentur, si quęsierit quis, sciendum id à sculptoribus ea de causa excogitatum, vt eo remedio capitis vitium emendaretur: capite enim is fuisse traditur oblongiore, nec cæteris partibus respondente, quod deformiorem hominẽ reddebat. Constat eum ab obtrectatoribus ea de causa σχινοκέφαλον appellatum, vtpote qui caput iunci instar acutum notarent. Quo vocabulo nonnulli decepti, κω:κέφαλον apud Plutarchum legi credidêre, cõmenti etiam causam, sed ineptam & importunam, id ei nominis datum ob agẽdi fandique libertatẽ, quam is, vt ijdem aiunt, ad impudentiam vsque vendicasset.

DE THORACE.

MVNIMENTVM.

C THorax porrò munimẽti signum ponebatur: vitalia enim defendit vniuerso pectori circumfusus. Deque hoc Antisthenes Philosophus dicere solebat, ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι τὴν ἀρετήν, virtutem, quòd auferri minimè posset, munimentum esse. Nam & ensis & clypeus excuti, amittique possunt: sapientiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma sunt & stabilia. In pectore autem ita habere sedem sapientiam, vt pro sapientia pectus ipsum aliquando ponatur, ostendit Horatius, vbi dicit Epistolis:

Non tu corpus eras sine pectore.

PVGIONES.

QVæsierit aliquis, quid in numis Bruti pugiones duo significent, adiecto pileo. Sed quoniam inter vestimenta vbi de pileo agitur explicatum est ex Dione, pugiones cædem, pileum verò libertatem significare, proindeque ex numo illo, Brutum & Cassium per cædem patratam patriæ liberatores indicari, non esse hæc duximus vlterius repetenda.

D

DE CASTRIS.

INter castrensia ornamenta honoresq́, inuenias plerisque locis non tantùm signa, verùm etiam & arcas pullarias, & castrorum ipsorum modulos, & signorum cum loculos & coronas: quæ quoniam obseruatione digna sunt, & eruditis iucunda, minimè grauatus sum quædam subtexere, qualia vno marmore apud Paulum Cardinalem Cæsium animaduerti.

Castra quidem huiusmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro parte qualibet ita compactis, vt tribus quæq; locis in transuersum conserta, clauis siue fibulis leonina capita præ se ferentibus coniungerentur: quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat, vt in Leone suo loco dictum, Vigilandum esse. Supra huiusmodi castrorum speciem capita duo adsculpta erant, velo quodam à dextero vsq; in læuum protento, & superinsidente. Supra vtrunq; caput singulæ laureæ. A' Castrorum angulis, inferio- E re parte, loculi duo, vnus hinc, inde alter, qui quadrata forma, intus vacui, in acutam cuspidem desinebant. Hi terræ impingebantur pro theca, mox signi pars ima in eum inserebatur. Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis pascentibus: inter quam & castra signum Aquilæ conto præfixum. Idq; manifestè ostendit, qua ratione fieret, cùm exemptus loculo contus suspensus videtur, loculo vacuo apparente. A' lateribus longissimi conti duo, signis, præmijs, & gestaminibus militaribus instructi: in quorum summo cuspis ad loculorum formam: ima pars, ferro præmunita, capulisq; prædita, vt commodè sisti & auelli possent. Sed iam & inscriptionem harum rerum indicem, & faciem ipsam marmoris repræsentemus.

M. POM-

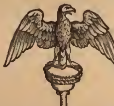

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 9.
LEG. XV. APOLLINAR. 9. COH. III. PR.
PRIMOP. LEG. III. CIREN. PRÆ F. CASTR.
LEG. XX. VICTR.

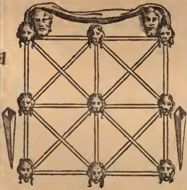
ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

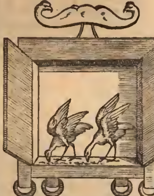
M. POMPEIO M. F. ET CINCIAE
COL. ASPRO SATVRNINAE

FILIO SVO ET
M. POMPEIO.
ASPRO FIL.

VXORI SVAE
M. F. COL.
MINORI.

Apud Dionem leges de loculo paruo, in quo Aquila aurea collocaretur, eum longiſsimo conto præfixum in exercitu à ſigniferis geſtari, qui vt facilius impingi terræ poſſet, in acutam cuſpidem

ſpidem deſineret. De quo videndus etiam Cornelius Tacitus, in expeditione Germanici, vbi de hoc loculo, ſiue de ſiſtendis ſignis loquitur.

Sed quoniam superioris marmoris inscriptio quædam habet quæ interpre- D
tatione indigeant, vt ϟ. Centurionis signum apud veteres vsitatissimum, & alia in dictionibus concisa, operæprecium visum est, ne quid à quoquam desideretur, totam eam explicare.

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CENTVRIONI LEGIONIS DECIMÆQVINTÆ APOLLINARIS, CENTVRIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ, PRIMO PILARI LEGIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMÆ VICTRICIS,

ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT ET SIBI ET

MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ COLLIBERTÆ ASPRO SATVRNINÆ FILIO SVO ET VXORI SVÆ MARCO POMPEIO MARCI FILIO COLLIBERTO ASPRO FILIO MINORI. E

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM NICOLAVM SCOMBERGVM CARD. CAMPANVM, DE IIS QVAE PER SELLAM, currum, & fulmen significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

MAximè vereor, sapientissime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quòd tuæ erga me beneficentiæ tibi conscius, totq; insuper meritorum, quæ à te summa semper alacritate profecta sunt, nullum adhuc grati F *animi signum in me cōspexeris elucere. Scias tamen accidisse, non negligentia, non rusticitate, nō vlla tuorū erga me meritorū obliuione, sed ob eximiam commodorum, quæ abs te sum assiduè consecutus, magnitudinem. Ea quippe vel singula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuissem, ingenium ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vnquam meditatione parem verborū copiam excogitare, aut vlla mihi in parte satisfacere. Dicendū enim erat, quāta me semper humanitate vir tantus amplecti perseueraueris, vt mearum omniū rerum patronus extiteris officiosissimus: vt vitæ dignitatisq; meæ rationem omnem fauore præsidioq; tuo tuendam, iuuandam, sustentandā, ornandamq; etiā susceperis: deniq; autor fueris vt illustris adolescens Hippolytus, quem à summo Pontifice eius patruo mihi regendū, instituendumq; mandari procuraueras, me tandem egere vetuerit: vnde factum, vt aliquando me mihi asserere, & intermissa per tot annos studia repetere licuerit, quodq; parturiebam opus absoluere demùm sperem, quod omnium meritorū maximum semper appellabo. Nam etsi alia periucunda sæpe mihi fuerant, nullum tamen hoc neq; opportunius accidit, neq; cōmodius. Cuius quidē consilij mei maiorem in dies singulos fructū voluptatemq; percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarū cōmercia cōciliauerant, nō obscura forsitan extarent officia, dareturq; interim occasio, vt meum summū erga te studiū inciperem omnino patefacere,*

quod

A *quod omnium maximè cupiebam. Parum enim existimabam talia mecum cogitasse, quæ menti semper firmiter inhæserant, nisi res ipsa aliquo, vt vt fieri poterat, signo cæteris omnibus innotesceret. Visum itaq; est vnum è commentarijs, quæ per datum à te mihi otium conscripsi, de mysticis Aegyptiorum literis tibi, si quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur Currus, Sella, & Fulmen. Sella, vt quies demum aliqua laboribus detur tuis, quos vt rempub. Christianam plerisq; locis conuulsam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quæq; vbiq; labefactata cerneres, prudentia consilioq; tuo resarciendo tolerasti. Currus, in quo doctrinæ sapientiæq; tuæ sublimitas proueheatur. Fulmen, quod tuæ sit indicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de signis, de artificum operibus instituerim cum eo fabulari, quem consiliarium, quem socium, vbi arduæ quæq; res inciderint deliberandæ, maximi quique principes sibi adsciscere contendant: agnosco quidem hanc culpam, & ineptè fecisse profiteor, qui te nugis his obtundere cogitarim: sed malui & à te & ab alijs desiderari prudentiam meam, quàm nisi hoc qualecunq; est, fecissem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obseruantiam, officium deniq; ipsum forsitan exquiri.*

B

DE SEDE.

SVmmorum principum ornamenta, insigniáq; & multa & varia fuisse alibi recensuimus, sed nullum vnquam sella sublimius, neq; augustius, neq; venerabilius habitum. Reliqua enim ad humanæ tantùm amplitudinis decus facere videntur, hoc ad diuinæ propemodum maiestatis honores proximùm accedit. Quare minimè arbitror me operam elusurum, si multa quæ de sellæ dignitate tradita sunt à veteribus, in commentarium hoc collecta, si quis huiusmodi rerum cognitione delectetur, in promiscuo vsu fecero, measq; super his lucubrationes studiosis omnibus communicauero.

PERENNITAS.

POrrò perennitatis, æternæq; quietis hieroglyphicum esse sellam, plerisq; locis toto opere disputatum est ex Ægyptiorum sacerdotum institutis, eoq; præsertim loco, vbi sedentis Cynocephali significata percurrimus: sic enim eum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; describebant: quæ quidem

C necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma stabiliáq; in æquilibrio conquiescant. Quin etiam veteres Deum infantili ætate, vtpote vnicum atq; perpetuum rerum omnium principium nullo conficiendū senio, inter loti arboris ramos conquiescere profitebantur, vtpote qui diuinitatem ex ipso sedentis habitu internoscebant, quem nulla vnquam posset inquietatio solicitare. Numa Pompilius Ioui flaminem asiduū sacerdotem instituit, cui præter alia ornamenta sellam etiam decreuit, & duos illi comites Martialem & Quirinalem. Quod verò ad firmitatem attinet, eiusdem Numæ præceptum fuit, vt post adorationem sederēt, boni ominis causa, vt Plutarchus arbitratur, quò scilicet preces esse ratas augurarentur. Religionem hanc sella super, secuti plurimum sunt Romani principes. Hinc Macrinus Imp. cùm Basianum Antoninum inter diuos referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam statuas sedentes ciuili habitu illi decreuit, diuos eos, ex eo quòd sederent, interpretatus. Nasamones autem, quòd ab obitu ad Deos euolare se arbitrabantur, quò fierent dijs ipsis propiores, cùm morituri erant, inter expirandum sedere, ac sedentes etiam sepeliri volebant.

ÆTERNITAS. D

SEllam hanc æternitatis signum oculata fide perspicimus in numo quodam, in quo Romæ simulachrum est in sede cum ancili & inscriptione, ROMÆ ÆTERNITAS. cui scilicet Iupiter apud Virgilium fateatur nec metas rerum nec tempora posuisse, sed imperium sine fine decreuisse. Nam & ipsum Romæ vocabulum, nationes nonnullæ ex patrię linguæ significatione æternitatem interpretantur. In numo cuius inscriptio est, CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem simulachrum est sedens, dextera genium porrigens, læua verò iaculum terrę affigens, cum eadem Æternitatis inscriptione.

VESTA.

EAdem æternitatis significatio effecit, vt & Vesta per sedem exprimeretur, vel sella illi ante omnia dedicaretur. Itaque dijs reliquis apud Platonem, Phædro, duodecim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequentibus, sola Vesta residet domi, eaque vbique sedēs sculpi & pingi solita. Nam in Caligulæ numo gemmata sella sedens, dextera pateram porrigit, sinistra contum terræ affigit, cum eadem inscriptione, VESTA. In alio Titi Vespasiani, ipsa eadem sedens cum conto, dextera genium sustentat; literę, VESTA. In numo hoc inscriptio infernè, in altero supernè posita est. E

DIVVS.

EAdem species, vti superius de Bassiano dictum, relatū quempiam in Deorum numerum ostēdit, quod ex inscriptione, quæ est, DIVVS, intelligitur. Numus est cuius inscriptio, DIVVS AVGVSTVS. ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipsa sella sedens conto innixa, dextera duas spicas porrigit. In Iuliæ Augustæ numo Dea signata est sella sedens, pinum dextera prætendens, leone accumbente: inscriptio, MATER DEVM. In diuæ Faustinæ Piæ simulachrum muliebre est sedens cum lancea, signis antè affixis, quod pilam cui aquila insidet porrigit: inscriptio, MATRI CASTRORVM. Nam M. Antonius eius maritus Faustinam subito morbo exanimatam, diuam à Senatu appellatā gratulatus est. Matrem verò castrorum ideo ipse vocitare solitus, quòd eam secum & in æstiuis habuerat.

SECVRITAS. F

CVm verò proprium Deorum sit perpetua frui quiete, neque vllos humanæ vicissitudinis casus in posterum expauescere, securitatem inuenias hieroglyphicè plurimùm sella compositam. In M. Aurelij Antonini Brit. numo dea sedens caput manu suffulcit, dextera radium tenet: quæ verò manus caput sustentat, eadem sellæ innititur. Inscriptio est, SECVRITATI PERPETVÆ. In altero Imp. M. Iul. Philippi Augusti, dea sedens est, quæ dextera sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo quodam Imp. Neronis Cæsaris Aug. P. M. TR. P. P. P. dea sedens ara apposita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat, cum inscriptione, SECVRITAS AVGVSTI. quod mihi reducit in memoriam dictum illud, In vtranque aurem quiescere.

CON-

A

CONGIARIVM.

IAm & congiarium dari solitum simulachris tribus pro tribunali sedentibus, in numo Clodij Pupieni cernitur. Et in numo Domitiani COS. XIII. congiarium ipse sedens populo elargitur, cum inscriptione, LVD. SAEC. Aedes verò iuxtà sita est, & in tribunalis facie literæ appositæ sunt, S. V. F. P. D. quarum sententiam ita reperi à nonnullis interpretatam; Sedem vouit firmam primo decennali.

ÆDITVMVS.

AEditumum quoq; significaturi sacerdotes ijdem Ægyptij, hominem pro templi foribus in sede statuebant, eo amictum indumento, ijsq; gestaminibus ornatum, quæ latè Eusebius libro vndecimo de præp. Euang. recenset, vbi templum Serapidis describit, & custodes hos ipsos pastophoros enumerat, ab sacerdotali scilicet habitu sic cognominatos, à Latinis aliàs æditumos quasi ædium intumos, aliàs æditos à tuendis ædibus appellatos, vt apud Charisiũ est. Præuidit Dauides principes sacerdotũ è Iudæis futuros, qui aduersus Christum insurgerent, cùm dixit: Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta. Nam & idem mos pro templo sessitandi, apud Hebræos etiam fuit. Sed cur ab Ægyptijs, à gentibus've alijs exempla quærimus, cùm diuinæ vbiq; literæ de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michæas Deum Israel sedẽtem in sede sua. & Esaias, Dominum sedentem super thronum excelsum atq; sublimem. & apud Hieremiam, thronus gloriæ, exaltatus ab initio locus, sanctificatio nostra, sustentatio Israël: quæ quidem omnia firmum & stabile Dei significant imperium: & vt inquit Adamantius, siue de Christo volueris ista intelligere, non peccabis: siue de Patre, non impiè senseris: est enim thronus glorię excelsus, & à principio, Assertor noster: propterea regnũ eius & sanctificatio nostra Christus est, quia & ille sanctificans, & nos sanctificati ex vno omnes sumus. Ideo verò eum sedere dicimus, ait Euthymius, quòd hinc Regiam eius dignitatem, stabilitatemq;, & venerabilem iudicis autoritatem imaginamur. Ita sedere super sedem suam dicitur Deus, qui latè Dominus super omnes gentes regnat. Quin & malignus cùm Scythas, Turcas, & plerosq; alios à Septentrione barbaros, alios impios, alios hæreticos sibi addicendos præsagisset, Ponam, inquit, thronum meum ad Aquilonem: inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot secula, in quietioris vitæ prouincias continenter effluxit. Cùm verò super Cherubim sedere ponitur Deus, intelligitur de summa sciẽtiæ plenitudine, quæ tum angelis, tum viris insigni pietate præditis superastitit, de qua Salomõ Prouerbijs: Anima eius sedes sapientiæ. At scabellum à scamno sede deminutum, humilitatis & subiectionis, inquit Eucherius, indicium est: vt Psalmo, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Accipitur & pro Christi humanitate: vt, Adorate scabellum pedum eius. Nam & pedes pro Filio ponũtur in diuinis, sicut caput Pater, de quo loco suo.

B

C

DOCTRINA.

PLerisq; verò hieroglyphicis cathedra doctrinæ significatũ habet: atq; ita diuus Hieronymus & pleriq; omnes interpretantur locũ Euangelicũ: Super cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Ita illud Psal. primo: Et in cathedra pestilentiæ nõ sedit. quod pro doctrina non sana interpretatur Euthymius, hæreticorũ ait Eucherius: beatiq; porrò illi habentur, qui pro sceleratis nõ steterint, & cũ impijs atq; peruersis minimè sederint. Quãvis pro pestilentia nõnulli

accipiant, derisores, & pro cathedra, societatem ponant: vt sit, neq; cōmercium habuit cum ijs quorum ingenium & doctrina omnis eludendis decipiendisq; mortaliū animis exercetur. Quòd verò Paraphrastæ nonnulli scripserint, neq; socius fuit eorum qui studio faciunt malè, multò minus eò dementiæ peruenit, vt impostorum illi vita placuerit. Latinū est omnino, Assidere cuipiam, pro socium esse, vel similem, vel imitatorem. Hinc Horatius Epistolis: D

Parcus ob hæredis curam, nimiumq; seuerus

Assidet insano: hoc est, par, vel socius, aut similis est insano. Sunt qui cum superiore significato consentientes, per cathedram hoc loco perseuerantiā & firmitatem in malis operibus significare velint. Nam desidere, vnde deses & desidia, contationem indicat huiusmodi.

CONSVLTATIO.

QVin & consultationem per sessum ex Ægyptiaca doctrina significari manifestum. Vulgatumq; apud nos illud de Romanis, sedendo eos vicisse: quod ad consilia referunt eruditi, vt apud Plautum is qui nimio plus sapere se sedentem asserit. & quod apud Maronē, Turnus sacrata valle sedebat, legitur, exponit Seruius, sedere, est consilium capere. Multaq; apud alios etiam in hanc sententiam. Non otiose positum est in sacris concentibus Psal. XLIX, Sedens aduersum fratrem tuum obloqueris: id enim καθήμενος indicat. Sedens, hoc est, consultò, non subita ira aliqua percitus, non dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, sed animo conquiescente, & spontè de calumnijs agitante, vel aliquid, quod obesse posset excogitante. E

CESSATIO.

NEq; desunt, qui sedere pro cessare ponunt, Horatium secuti, qui de pusillanimo dixit:

Sedet qui timuit, ne non succederet.

Vti stare, ad expeditionem paratum esse, interpretantur. Ita Maro:

Stat ferri acies mucrone corusco, Stricta, parata neci.

Ita pro deside sedentem, vel qui nihil attentet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

ILlud non omiserim, implorantium opem fuisse morem apud hospites, quos adijssent, in foro sessitare: quod apud Alcinoū fecisse Vlyssem Homerus scribit, neq; dissimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volscorum principis supplicem factum, ad focum sedentem scribit Dionysius Halicarnasseus. De Themistocle quoq; in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos historicos. F

ÆDILIS CVRVLIS.

ERat verò sella eburnea propriū Ædilium Curulium hieroglyphicū, quod quidem quoniam alijs aliquot magistratibus debebatur, animaduertendū apud Plutarchum, Mario, duos apud Romanos Ædilium ordines fuisse, quorum alter sella, quę curuos pedes haberet, vtebatur, in qua sedentes ius dicebāt, huicq; honori aderat magistratus nomen. Inferiorem alterum popularem vocabant. Quòd si quis a maiori honore decidisset, rursus ad alterius petitionem accedere cōsuerat. Pauloq; infrà, Marius cùm ad Herennium responderet, huiusmodi sellā ἀγκυλόποδα memorat, quæ cuiusmodi esset in numismatis intueri licet: duæ enim huiusmodi cusæ habentur super tribunali, in M. Plætorij Æd. Cur. numo, vt omnino inde qua fieri specie solerent sellæ illæ, cōspicuum sit. Magna

autem

A autem ambitio Romanis fuit eburneis huiusmodi sellis ad clarissimos quosque Reges, quorum amicitiam sibi cōciliassent, dono missitandis. Inter ampla quippe dona, quæ Masinissæ Numidarum Regi missa sunt, sella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoque cum donis alijs sella missa, cùm is se Carthaginensibus inimicum, Romanis amicū per legatos professus esset. Et Ptolemæo Ægypti Regi cùm legati ad commemorandam renouandamque amicitiam missi sunt, tulêre dona, togam, & tunicam purpuream, cum sella eburnea. Et cōsules cùm magistratum inibant, in sella eburnea sedere solebant. Vnde apud Ouid. Fastis,

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

Sed hæc missa faciamus, quæ omnium sunt historijs peruulgata, in currumque protinus à sella ipsa insiliamus.

DE CVRRV.

B PRoximus ad sedem accedit currus, multis & ipse hieroglyphicis insignis, quę commemorare infiniti propémodum operis labor esset: sed enim ea tantùm recensebimus, quę vel in numis, vel autorum de vetustate libris comperiuntur, & si qua facient ad pietatem, ea nequaquam dissimulabimus.

TRIVMPHVS.

SAnè constat apud Romanos & gentes alias currum triumphi significatum habuisse, cuiusmodi victoriarum monumenta passim in numis, in aris, in arcubus conspiciuntur. Iis autem qui triumphassent, statuæ in curribus ponebantur, quæ ob id triumphales appellatæ sunt. Earum verò statuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, corona aurea, sella Curulis eburnea, eburneus scipio, toga picta, & palmata tunica. Sellam autem Curulem ea de causa dictã volunt, quòd curru honoris gratia soliti erant in Curiam vehi Senatores qui Curulem magistratum, hoc est, maiorem honorem gessissent, in quo curru sella esset, supra quam considerent.

AMPLIATOR IMPERII.

C TRiumphalis autem effigies Romę ijs omnibus decreta est, qui fines Imperij ampliassent. Augustus verò memorię ducum, qui populi Romani Imperiū ex minimo maximum reddidissent, proximum à dijs immortalibus honorem præstitit, itaque & opera cuiusque manentibus titulis restituit, & statuas omnium triumphali effigie in vtraque fori sui porticu dedicauit, professus edicto, commētum id se, vt illorum veluti exemplar & ipse dum viueret, & insequentium ætatum principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

IN numo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus est, equos agens flagello sublato, ipse currui cymbæ speciē præ se ferenti insistens. Cymba inter vtrunque equū sita. In puppi eius nauigij auis est alis surrectis, quę aquilæ speciem refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS ÆCORIS. Vnde apud Horatium illud, Suspendisse potenti Vestimenta maris deo. Vbi animaduertendum est, C literam apud nos ordine tertiam, pro Q positam more maiorum, qui Q literam olim exclusere, vt Velius Longus attestatur, neque à Nigidio Figulo in commentarijs suis vnquam posita est, teste Victorino. Numi verò huius species nimirum victoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partam ostendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Parte alia ventis & dijs Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum D
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Sunt etiam numi alij in victoriæ huius memoriam cusi, in quibus triremes tridentalibus rostris præditæ conspiciuntur, vt tandem aliquādo Virgilianum illud incolumitati suæ restituatur, Rostrisq; tridentibus: de quo in ijs quæ circa Virgilianæ lectionis castigationem olim elucubrauimus, pleriq; dubitant.

IMPERIVM.

IMperium autem, aut summam rerum, speciosioresq; magistratus, aruspicina quoq; per currum significauit. Nam Tarquinius cognomēto Superbus, cùm adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templum penè absoluisset, currum quendam fictilem Thuscis quibusdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cùm iam cōfectum figuli in fornacem intulissent, nō vt reliqua fictilia humore expresso exilior euasit quàm impositus esset, sed fermētati panis instar intumuit, eoq; magnitudinis concepto robore duritiaq; increuit, vt vix sublato fornacis culmine, parietibusq; disiectis, educi potuerit. Consulti super hoc aruspices responderunt, apud quos eiusmodi currus asseruaretur, felicitatem & imperium ijs portendi. E

NVPTIÆ.

EIusdem boni ominis causa, & aucupandæ felicitatis affectatione institutum apud veteres erat, vt noua nupta curru vecta traducerēt, quod Hesiodus, siue is Aristophanes Grammaticus fuit, Scuto Herculis ita describit:

τοὶ μὲν γὰρ ἐϋσσώτρου ἐπ᾽ ἀπήνης ἦγον
τ᾽ ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ᾽ ὑμέναιος ὀρώρει·
Hi curru inuectam geniali virginem amanti
Traduxere viro, passimq; hymen hymenæus Excitus cantu.

Et ligneum spōsæ simulachrum Citheronis cōsilio fabrefactum, pro Asopi filia suppositum, & in curru constitutum ab Ioue reperias, quò Iunonem, quę diuortium fecerat, illuderet. Eo verò nuptiali curru tris tantùm vectari solitos, sponsam quæ sederet in medio, sponsum & parochum, Pausanias tradit. Parochum eum nimirum intelligens, quē nos hodie anuli maritalis cōpatrem appellamus. F
πάροχοι γοῦν παραβάται παρὰ ζεύγει, καὶ οἱ συμπροβαίνοντες τῇ νύμφῃ ὡδὶ τοῦ ζεύγους καὶ παράνυμφοι.

TERRA.

QVòd verò Cybelem curru inuehi finxerunt, cùm eadem & tellus sit, terræ ipsius libramentum in aëre pendentis indicare Lucretius putat:
Hanc veteres Graiùm docti cecinere Poetæ,
Sedibus in curru biiugos agitare Leones,
Aëris in spatio magnam pendere docentes Tellurem.

Illud addam, ex ijs quas rerum natura partes habet, vni illi veteres maternæ venerationis merito cognomen indidisse, quādo ita hominū illa mater, vt cœlum deorum, habita est. Hęc nos nascentes excipit, natos alit, semelq; editos sustinet semper, nouissimè complexa gremio iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè vt mater operiens. Quòd si quis & causam quæsierit, cur turrito capite conspicua sit, eam Lucretius rationem in hunc modum expressit;
Muraliq; caput summum cinxere corona,
Eximijs munita locis quòd sustinet vrbes,

A *Quo nunc insignis per magnas prædita terras*
Horrificè fertur diuinæ matris imago.

In editis enim & excelsis locis vrbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus insedit, quàm vt difficilior hostibus accessus foret.

BATTI NAVIGATIO.

ERat Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenses dedicarunt, postea-quàm is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyæ verò capiti coronam imponebat. De Batto autem qui Thera insula pulsus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auspicatissimè dederit, alio loco diximus copiosissimè.

CIRCENSES.

LVdos Circenses per bigas & quadrigas, quæ tot numis signatæ sunt, significari, satis omnibus innotuit, vniuersa Græcia cum Romanis eo spectaculorum genere per multa secula detentis. Id autem honoris habitum aurigarum B factionibus, vt in victoriarum eorum memoriā numi ipsi & bigati & quadrigati cuderentur, de quibus in vita Veri apud Iulium Capitolinum legas, postulatum interdum à populo Prasinianorum aureorum modium propter equum ex factione Prasina, cui Verus impotenter fauit. Vbi cauendum ne, vt aliquot habent codices, Parsimanorum legas, aut quid hac locutione corruptius: sed veluti Capitolinus à Veneto, Venetianum fecit, ita Prasinianum à Prasino deduxit.

AVRIGA COELESTIS QVIS.

IN cœlo quoq; Aurigę species ostenditur, de quo ita Theon in commentarijs Arati: Fabularum scriptores, inquit, Aurigam eum, qui cœlo adscriptus est, imaginem esse dicunt Bellerophontis, vel Trochili, qui Callithcæ filius fuit: solenniaq; huius rei sacra in Argis primū instituta, quòd primus iunxerit currum. Sunt tamen qui putent Myrtili, sunt qui Cillantis qui Pelopis auriga fuit, sunt qui Oenomai figuram esse contendunt. Atq; ita Græcia demùm est in vnaquaque re contentiosa.

C DIVINA MAIESTAS.

SEdenim cur nos mortaliū fabulas æquo curiosius prosequamur, cùm Deus Opt. Max. sua se conspicuum autoritate nobis exhibeat? cuius summa maiestas, qualisq; videri cœlicolis & quanta solet, inuehitur curru, non eo inquam Platonico, in quo ὁ μὲν μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄγων ἅρμα πορεύεται, sed de curru loquor quem Hetruscorum monumenta obseruanda nobis vetustate ostendêre, quem ex Arameorum arcanis profundissimæ doctrinę vir Ægidius Viterbiensis in Circum ætate nostra primus induxit. Verùm super hoc quędam altius repetenda sunt. Aramei vnum eundemq; librum duas esse leges dixerunt: alteram scriptam, alteram à Deo Moysi traditam: illam populis, hanc sapientibus: illam prouerbij rerum humanarum, hanc lucis rerum diuinarum formam gerentem: in illa historiam orbis conditi atq; administrandi, in hanc formulā adumbratæ atq; ad effigiem expressæ diuinitatis ostendi. Duo itidem Plato regna commemorat, Iouis & Saturni, regnumq; Saturni regno Iouis tanquam felicius antepo nit: siquidem sub Ioue actio vitaq; humana, sub Saturno verò cōtemplatio diuinorū significatur. De quorū temporū felicitate Platonicam ita sententiā Maro mihi videtur expressisse, vt cum Platone currum agitet ad palmam. Ait enim:

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni,
Nec signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant, ipsáq; tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat. Mox de Ioue:
Ille malum virus serpentibus addidit atris,
Prædariq; lupos iussit, pontumq; moueri,
Melláq; decussit folijs, ignémq; remouit,
Et passim riuis currentia vina repressit,
Vt varias vsus meditando extunderet artes
Paulatim, & sulcis frumenti quæreret herbam,
Et silicis venis abstrusum excuderet ignem.
Tunc alnos fluuij. & quæ plurima de humanis ferè omnibus negotijs subsequuntur. Hunc imitatus Naso, vtriusq; regnum ita describit:

Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo,
Sponte sua sine lege fidem, rectúmq; colebat.
Pœna, metúsq; aberant, nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sed erant sine iudice tuti. & quæ multa prosequitur.

Sed vt ad rem nostram conuertamur, vtrunq; duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus BRESCIT, ac creationis, hoc opus CVRRVS, & arcanę intellectionis. Legis igitur secundæ huius, quæ arcana est, per Messiã & suos aperienda, per speciem Currus apud eos conscribitur ἱερογλυφικῶς. Currũ hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: vidit enim in diuina luce tanq; ideas quatuor, atq; ijs veluti gemmis ac sigillis, formati à Deo sunt angeli quatuor, omnium cœlestium mentiũ & duces & principes. A' dextera Dei gemma ea prima est, vnde pulchra, grata, lætaq; omnia proueniũt: eamq; vim Michaëlem vocant. A' læua gemma altera est, vnde fortia, dura, castigataq; manant: ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex ijs medicina & temperamentũ Raphaël. Quarto deniq; loco Vriel terræ proximus, horum trium veluti dispensator. Ita Michaël & Gabriel pro duabus rotis, Raphaël pro sella quæ sit media inter rotas posita. Quarta Vriel pro axe, circa quẽ fabricæ huius est totius fundamentũ. Duo illa priora nonnulli brachia vocant: tertium & pectus & zonam: quartum tanquam vel pedes, vel pedum scabellum. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hierosolymæ euersore, Donec ponam inimicos tuos scabellũ pedum tuorum. Græca Theologia Michaëlis vim in Deo vocat Venerem, Gabrielem Martẽ, Raphaëlem Iouem, cui sella propriè dicata est: & Solem quartum, fœminæ marisq; vim habẽtem, omnis planè generationis initiũ, & Vrielem nominat & Adonin Hebræus. Orpheus ea quatuor vno refert versu, quòd mas, quòd fœmina, quòd rerum genitura, quòd Adonis:

Κύρη καὶ κόρη σὺ πᾶσι θάλος αἰεὶ ἄδωνι.

Vt non ita cõmentitia esse videantur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obseruauit, & Symposiacis latè disputauit. Eorum enim scenopegia in Bacchi celebritatem fieri putat, Adonimq; & Bacchũ eundem esse. Rotis quatuor, siue gemmas, siue currus ipsius partes, aut membra libeat appellare, quinto adijciunt loco Nurielem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atq; quinq; hæc diuini currus nomina alto mysterio vna locutione scribuntur

in

A in Canticis, eam nostri ascensum purpureum interpretati sunt. Salomon scribit currum hoc modo, ARGAMAN. Prima litera fit Vriel: per A enim illi scribūt. Sequēti R, Raphaël. Tertia G, Gabriel. Quarta M, Michaël. Quinta N, Nuriel. Neq; sum nescius, Hebræorum quorundam iuniorum super angelis, Planetisq; & signis, quibus imperitent, commentationes longè diuersas esse, aliterq; tradi in diurnis illis supplicationibus, quæ secundum doctrinam Cabalisticam instituta dicuntur: cæterum Astrologos hi potius quàm Theologos secuti mihi videntur, qui Michaëlis in Deo vim ita interpretantur, vt numen incomparabile significare dicant. Vnde illud in Psal. citant: Deus quis est similis tibi? Mercurium è Planetis huic ministrum esse, fandi & agendi potentem, diuinæq; & humanæ naturæ totius interpretem: cuius lætiores receptus sint, siue vt Græci dicunt, οἰκοδεσπότης, è cœlestibus signis Gemini atq; Virgo: huiusmodiq; genio die quarta preces allegandas. Et nostri Michaëli munus illud attribuūt, quod Mercurio Græci veteres, qui scilicet animas cœlo inferat, atq; alias sub tristia Tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius statuunt virgæ loco, vtpote qui merita

B inquirat, bona malaq; compenset, proindeq; vt vt quisq; apud superos vixerit, aut pœnis, aut præmijs afficiatur. Sed anteaquàm à Michaële discedamus, quamvis cuipiam κατὰ πάρεργον dictum videatur, præterire nolo id quod Rabi Tedacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaelem occidentali vento præpositum, vt magna mihi de causa institutum à Gallorum pietate videatur, quod ad nostra tempora magno cultu perdurat, honoratissimum ordinem cohortis Regiæ diuo Michaëli dicatum esse. Sed vt reuertamur, Gabrielem isti Deum fortem interpretātur, minoris tamen cuiusdam fortitudinis esse: Lunam è Planetis huic ministrare, cuius gratissimū hospitium Cancer esse perhibetur, secundaq; illi die supplicandum. Ex Raphaëlis nomine atque vi, rerum aiunt omnium medicinam emanare. Esse hunc Solem ipsum, qui & Phœbus. Nam is apud Ouidium dicit: Inuentum medicina meum est. Leonis vnius domicilio gaudere: prima illi die vota concipienda, nuncupandaq;. Ac, ne Apollinis & Æsculapij fabulas irrideamus, Iouis filius Apollo censetur, huius verò Æsculapius: ipsa nimirum Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo est,

C Æsculapius ars ipsa. Vnde Maro:

Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris
Mortalem infernis ad lumina surgere vitæ,
Ipse repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detrusit ad vndas.

Ars igitur Æsculapio attributa, per quā bona cōparatur valetudo, vtpote quæ in curatione ipsa versetur. Est & Zamaël, cuius munus vlciscendi, venenaq; dispergendi esse perhibent, vberrimæ illi bonorū omnium largitioni semper oppositus. Martem hunc esse Græci volunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. Nanaëlem mox enumerant, in nomineq; id esse significatum autumāt, vt Deum benignè nobis omnia respondere, ac omnia ipso horreo mortalibus elargiri interpretentur. Esse hunc Venerem, qui Tauro Libraq; delectetur: sexta illi die supplicādum. Zadchielem inde deprehendêre, qui Dei iustitiam, & quintæ diei sacrificia, precesq; procuraret: vnde nonnulli quinarium iustitiæ dedicarint. Esse hunc Iouem: nam vt Maro, Rex Iupiter omnibus idem. Isq;, vt illi commenti sunt, Sagittario atq; Piscibus præficitur. Caphzielem demum septimæ lucis curam gerere, eaq; mortalium preces sibi deposcere,

Ab eo vim frigidam emanare, qua scilicet singula in inferiori mundo concreta D cōdensentur. Nam vti calidi est dissoluere atque rarefacere, ita frigoris est solidare coagulareque. Saturnum hunc nostri vocant, qui Capricornum & Aquarium sedes habet. Sed enim vt in curru satis expatiati, metamque ipsam ritè circumuecti, eòdem vnde cursum auspicati sumus reuertamur. Id aliqua egere videt elocutione, quòd à Platone regna duo posita diximus. Is siquidem multo antè tempore præsagisse videtur, quæ nunc demum speramus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis esse, ac perinde fatalem dici. Appariturum verò olim alterū sub Saturno huic oppositum, ab Occidente scilicet Orientem versus, in quo spontè nascantur homines, & à senio in iuuentutē regrediantur. Id ita Platonici interpretantur, vt Iouem mundi animam intelligi velint, cuius lege fatali manifestus hic manifesti mundi ordo disponatur. Præterea animorum vitam in corporibus cōcretis ab Ioue esse, sensibusque & rerum agendarum studio deditā. Saturnum verò supremum inter angelos intellectum, cuius radijs animi etiam vltra angelos illustrentur accendanturque, & ad intellectu pollentem vitam continuè pro viribus erigantur. Quæ quoties ad vitam huiusmo E di cōuertuntur, sub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue verò, cùm rerum humanarum negotijs implicantur. Plotinusque regnare nos ait sub hoc vel illo, prout secundum hunc vel illum egerimus. In hac autem vita spontè regenerari dicimur, rursumque iuuenescere, ac in dies magis efflorescere, cùm sana bene institutæ mentis optione ad meliora contendimus, de quo Paulus Apostolus: Homo interior renouatur in dies. Atque passim in diuinis literis de iuuētute nostra, quæ sit vt Aquilæ renouanda. Quòd si vllo vnquā tempore spes affulsit vt mortales hæc essent consecuturi, nunc sperandum maximè, cùm eorum omnium ingenia, quæ aliquem veræ lucis fulgorem consecuta sunt, maiorum nostrorū errores, qui tot annos vni tantū sensui adhæsere, deprehendere iam inceptarunt, omnemque studiorū suorum conatum ad veritatem ipsam conuertere, sanctioresque disciplinas adamare. Adiuuant insuper hanc proborum hominum voluntatem, sanctissimorum autorum scripta, lucubrationesque & documenta, quæ de vetustatis eruta voraginibus cotidie prodeunt in lucem. Et iam ille minimè censetur eruditus, quantumlibet Græcè Latinèque sciat, qui Iouem scrutaturus cœle F stem non insiliat in currum, qui sacra non attigit, qui diuina non est imbutus disciplina, qui Christum, atque adeò Christianæ institutionis volumina non affectatur: quid mysteria sibi velint, non exquisierit, quaque ratione Deo animum asserere possit, inspicere neglexerit. Verùm ille omnium optimè peritus, qui lutosas, fæceque conglutinatas alas in profluente puriter abluerit, perpurgaueritque, à terraque sublatus cœlestium Circensium pompam comitatus eò peruenerit, vbi sparsas manu veri Iouis fruges donariaque percipiat, opipareque & ipse & iugales excepti, amœnissimi lautissimique diuersorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes, studiaque omnium reliqua, nihil aliud nisi summam esse vanitatem.

DE FVLMINE.

IOuem igitur in alta sede conspicuū alato inuecti curru cōsecuti sumus. Quo verò eum esse Iouem agnosceremus, nullū manifestius signū fuit, quam fulmen eius manu prætentū: quare cùm id gestaminis ad Iouem

A præcipuè pertineat, non ſecus ac ſella, de fulmine dicere minimè alienum eſt àb inſtituto negocio futurum.

IVPITER.

OMnibus vtiq; vulgatum eſt hieroglyphicum illud, Fulmen ſupremi Iouis geſtamen eſſe. Sed vt nunc fabulas diſsimulemus, veram figmenti cauſam afferamus, ſiquidem hoc ipſius fulminis naturam exprimere videtur: quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à ventis aëra conſperſus, vbi contrariæ naturæ viribus ſolicitari cœpit, ſeſe in globum colligit, & aduerſus algorem validiſsimè reluctatur: vrget algor ventis ingruẽtibus, ille ſeſe magis ac magis adſtringit, quoq; anguſtius premitur, eo validior euadit, ac ſimulac extremã intentari ſibi vim intelligit, totis erumpit viribus, craſsioreq; aëre, qui circunfuſus eſt, diſrupto, viam ſibi cum ſtrepitu & incendio patefacit. Suprema verò illa pars elementorum, vnde calor emanat, cùm Ioui ſit attributa, ideo illum vetuſtas fulgura & fulmina ciere confinxit. Signaq; Iouis paſsim cum fulmine fieri cõſuerunt, cum vno quidem frequentiſsimè: ſed & cum duobus fulminibus aliquando Ioui ſtatua poſita eſt, vt apud Elidem Olympiæ Iouis Horcij nuncupata: ea quidem ſeuera minaciq; effigie, vtraq; intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen deſcenſuri ſuper mactati porci exta iurabant, nihil ſe dolo malo facturos, aut ſecus quàm Olympiæ leges paterentur auſuros.

B

FAMA LONGE' LATE'QVE PROPAGATA.

ILlud verò præcipuum fulminis ſignificatum eſt, vt vocem procul auditam, hoc eſt, famam rerum geſtarum longè lateq; per immenſa terrarum ſpatia diffuſam expatiatamq; præ ſe ferat. Tranſit & illuſtrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum ſeriem propagatam. Ægyptij enim ſacerdotes huiuſmodi gloriæ amplitudinem oſtendere ſi vellent, vocem, vt ipſi dicunt, aëris quippe tonitrum, hoc eſt, ipſius fulminis imaginem deſcribebant. Nihil enim magis, nihil validius nec terribilius tonitru ſonare conſtat. Eaq; de cauſa Apelles pictor, vti in Armorum commentario diximus, cùm Alexandri effigiem pingeret, fulmen in eius manu poſuit, quo nominis eius amplitudinem ex rebus ab eo geſtis longè lateq; propagatam, & memoria nunquam intermoritura celebrem indicaret. Poſita ea tabula, vt Plinius ait, in templo Dianæ Epheſiæ, XX talentis auri picta. Eo verò artificio fuit, vt digiti eminere viderentur, fulmen extra tabulam eſſe. Sedenim Lyſippus ſtatuarius factum vt adulationis plenum improbauit, quare haſtam ipſe in manu Regis poſuit: qui quidem, ſi vera quis de Alexandro, non fabulas conſcripſiſſet, famam eius ne vna quidem ætate ſuperfuturam iudicaret, nedum id aſſequi meritus ſit, vt diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, vt ſe decreto publico Deum inſtituerent. Ea res cùm matrem Olympiam etiam offendiſſet magnę integritatis fœminam, Rex ipſe vt inceptum excuſaret, & inſtitutum ſuum approbaret, inſigne volumen ad matrem ſuam conſcripſit, vt apud Cyprianum legi, quo rationes multas oſtendit, Regibus ſuis Apotheoſin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam ſeruari, indeq; colendi & ſacrificandi ritum inoleuiſſe. Sanè quidem Athenienſes ipſi, qui doctrina & ſapientia ſemper inſignes habiti ſunt, cùm XII tantùm deos antea colerent, Alexandrum tertiumdecimum appellauère, honoreſq; illi adhuc viuenti inſtituère, qui tamen vulneribus ſæpe confoſſus, morbiſq; tentatus, ac poſtremò vita functus, ſe

C

mortalem ostendit, qui deorum interim concilio adiectus erat. Quare Lacedæ- D
monij literis acceptis, argutè liberéq; admodum more suo responderunt, ἐπειδὴ
ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς εἶναι, ἔστω θεός. Alexander quandoquidem vult esse Deus, esto
Deus. quo decreto id declaratum voluêre, nullam aliam fuisse causam, neq; me-
ritum aliud cur deificatio esset Alexandro decernenda, nisi quòd ipse ita vellet.
Cæterùm is qui adhuc viuēs diuinis honoribus inhiabat, ne communibus qui-
dem post obitum iustis honestabatur, ad grauissimam vsq; Olympiæ matris la-
mentationem. Peruulgatum tamen apud multos populos & nationes fuit, Re-
ges suos, vt nuper dicebamus, pro dijs colere. Nam & Romani non tantùm Re
ges plerosq; suos, verum etiam eorum vxores diuinis honoribus honestarunt,
& nonnullis templa, & sacra etiam instituerunt. Quantum verò pertinet ad ful-
men, eo tolerabilius id Alexandro concedendum, quo insolentius Lysimachus
ab Alexandri morte particulam eius regni sortitus, non quam armis virtute ve
vlla sua subegisset, sed ex Regis tabulis adeptus esset, lancea cœlum tangere se ia
ctabat: quod tantundem erat, ac si famā astris terminare se diceret. Qua de cau-
sa Pasiades Byzantinus hominis vanitatem irridens, ad suos conuersus ait: Ca- E
uendum ne is lanceæ mucrone cœlum medium pertundat. Quodq; impatien-
tius aliquis ferat, Clearchus Heracliæ tyrannus fulmen gestauit, & ex liberis
vnum Tonitrum appellauit. Quanta verò Cliti, quanta Demetrij fuit insolen-
tia, quorum iste non magna admodū regni parte ab Alexandro accepta, Iouem
se vocari passus est, responsa sua pro oraculis haberi gauisus: ille quatuor ad
summum nauibus demersis, Neptunus vocitari voluit, tridētemq; gestauit. Vt
minus iam Salmonea miremur eò prouectū insaniæ, vt flammas Iouis, & Olym
pi sonitus imitaretur. Nam vt apud Maronem:

Quatuor is inuectus equis, & lampada quassans,
Per Graiûm populos, mediæq; per Elidis vrbem
Ibat ouans, diuûmq; sibi poscebat honores
Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
Aere, & cornipedum cursu simularet equorum.

Longè verò felicius atq; tutius Numa Pompilius eliciendorum fulminum ra-
tionem inuenit. Nam cùm quædam occulta sacra ad fulmina expianda noscere F
cuperet, Egeriam consuluit, quæ respondisse fertur, vt Auentinum peteret, &
fontem qui in antro quodam erat, melle & vino generosiore inficeret, quò sole-
bant hora certa dæmones duo sitibundi conuenire. Hi erant Picus & Faunus.
Curaret verò ille sibi latebras, in quas abditus ab aduenientibus illis non con-
spiceretur, ipse tamen fontem intueretur, disponeretq; per fontis marginem
retia, prout opportunum sibi videretur. His peractis dij venerunt, & potus
allecti suauitate multum ebiberunt: tandem sopore grauati, ibidem, vbi con-
stiterant, somno se prostrauêre, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui
videntes se captos, in varias se formas transformabant. Sed cùm nihil quic-
quam proficerent, ad veras tandem effigies rediere, Numamq; vt retia solueret,
orauerunt. Rex se non prius retia soluturum dixit, quàm de placando Ioue do-
cerent. Illi & hoc docuerunt, qua scilicet ratione cœlo Iupiter eliceretur, quoq;
modo fulmen expiaretur. Vnde Ioui Elicio nomen datum, cuius templum in
Auentino positum, vbi res hæc contigerat. Scio fabulam importuno loco po-
sitam, sed quia non ita vulgata est, minimè fuit dissimulanda. Ne verò nos alie-
næ gloriæ detractoribus fauere videamur, Alexandro fulmen meritò attributū
dixe-

A dixerim, ea de causa, quòd annos vix tres & triginta natus, celeritate mira Orientales ferè omnes nationes subegerat, & Oceanum ipsum enauigauerat, vt nō immeritò Cæsar, qui pari saltem animo ad eam rerum amplitudinem adspirabat, cùm Gades venisset, animaduersa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atque vt Tranquillus ait, pertæsus sit ignauiam suam, quòd nihil tum à se memorabile actum esset in ętate qua iam Alexander orbem terrarum subegisset.

CELERITAS.

EST enim fulmē ante omnia velocissimæ omnino celeritatis indicium, quam poëtæ cùm volunt exprimere, dicūt, fulminis ocyor alis. Idem ex antiquorū numis manifestum est: vt in eo cuius inscriptio est, Q. PILIPVS, equus habetur in pernicem cursum admissus, cauda exporrecta, fulmine subsequente, lancea protenta: quod innuere videtur, prouinciā susceptam summa celeritate peragratam, negociumq́ue quamocyssimè confectum. Nam & Ptolemæus, vnus ex Ægypti regibus, promptitudinis & audaciæ causa κεραυνὸς appellatus, ait Pausa-

B nias. Facit huic rei fidem numus alius, in quo caput humanum est, capreæ coopertum spolio, sub cuius iugulo fulmen est, & arcus ab occipitio: ab altera verò parte Pegasus, cum sagitta subiacente, omnia, vti palàm est, velocitatis indicia, cùm præsertim inscriptio sit, L. PAPI. De quo quidem Papirio, qui ob mirificam in agendis rebus festinationem atq; celeritatem, Cursoris cognomentum meruit, multa rerum scriptores memoriæ prodidêre. Equorum porrò velocitatem in curruli certamine fulguri comparat Hesiodus Herculis scuto, vbi dicit:

ὧδι δ' ἱππεῖς θοὰ δίφρα ἴκελοι ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.

quem Statius secutus ait:

Ilicet igne Iouis lapsisq́ue citatior astris.

Et inferius idem Hesiodus de equis in cursum à Pallade concitatis:

τοὶ δ' ἅμυδις προχέοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ.

quod proximè accedit ad Papinianam sententiam.

CELEBRITAS.

IN augurali disciplina fulmen tam in publica quàm in priuata opera vibratū, atq; etiam per nocturnam imaginem in somniis visum, celebritatē nominis,

C & magnarum rerum auspicia facit. Nam Olympiæ Alexandri matri fulmen per somnium oblatum, futuræ in filio claritatis indicium fuit. Illa enim priori nocte qua se viro adiunxit, existimauit facto tonitru in vterum sibi fulmen illabi, ex cuius ictu magno excitato incendio, in flāmas inde latè diffusas abire visum. Quid verò hîc memorem Iuliæ filiæ Cæsaris monumentum ictum fulmine? quid Euripidis poëtæ Tragici, atq; Lycurgi sepulchra de cœlo tacta? Quid Veliternum murum? quid Eutimi Pictę, aut Horatij Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani statuas eodem modo afflatas? quæq́ue huiusmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminū significationibus edidimus, explicata sunt, quorum significata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruspicum responsis, quàm euentis postea comprobata reperiuntur.

ELOQVENTIÆ VIS.

QVod verò de claris eloquentia viris dictum, vt de Pericle et aliis reperimus apud antiquos, eos ciere tonitrus, & fulgura dispergere solitos, cùm orarēt, tanta erat animorum perculsio & in dicentiū sententia motus, tanta verborum autoritas, de sacra dubio procul lectione metaphoram sumpsere. Psalmo enim

centesimo supra quartum & trigesimum canitur: Educit nubes ab extrema terra, fulgura vertit in pluuiam. Vbi per nubes viri sancti intelliguntur, per fulgura verò persuadendi vis, per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quòd alibi Dauid, Vox, ait, tonitrui tui in rota, eo hieroglyphico significat Euangelij voces, quæ de cœlo diuinitùs intonaturæ essent, & vniuersum terrarum orbem (id enim rota est) commoturæ, attonitumcꝫ reddituræ. Eodem modo per fulgura verba Christi signari tradit Eucherius: eocꝫ spectare psalmi dictum, Et fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, de Iudæorum confusione, qui ei nulla in re vnquam resistere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum castris, Ramesem, tonitrui gaudium interpretatus, diuina verba, & quæ voces sunt in sacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cœlitùs editæ excipiantur. Fulminis verò radij descripti, quæ ipsæ coruscationes sunt, ad eiusdem Euangelij pertinent claritatem & famam, de quibus Psalmo: Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terrarum. D

CLEMENTIA.

IN Antonini Pij, atcꝫ etiã in aliquot Neruæ numis cernere est fulmen in toro collocatum, quod manifestum & pulchrum admodum est clementiæ signum: arguit enim offendendi potestatem penes ipsum Imperatorem esse, verùm ob eius clementiam quiescere: quod perinde est atcꝫ illud, quòd apum regem aiunt aculeo quidem præditum esse, verùm eum in vulnus nunquam exeri. Primam verò huius virtutis laudem ætate nostra tulit Iulius Medices princeps noster, qui simulac bonorũ in eum studiis inclinatis Pont. Max. electus atcꝫ salutatus est, omnium statim, & earum quidem atrocissimarum iniuriarũ oblitus, ijs omnibus euestigiò pepercit, quos aduersarios habuerat iniquissimos, quos hostes totæ vitæ cursu perpessus erat infensissimos, quicꝫ non bonis tantùm & fortunis eius, sed & vitæ modis omnibus insidiati sæpius fuerant. Quare Clementis nomen, vt tantæ mansuetudinis pignus, perpetuumcꝫ monumentũ, assumpsit: ita summa totius vitæ moderatione conseruauit, recꝫ probauit, vt Christianum demum Pontificẽ mortales intueri se profiterentur. Sed enim cùm nobis de tanti principis laudibus loqui non liceat, qui eius auspiciis annos aliquot in hominum luce versati sumus, negocium aliis relinquemus, eam fuisse nostri principis clementiam professi, vt vel hostes ad eam æternis literarum monumentis celebrandam impulsura sit. E F

PIERIVS VALERIANVS AD IO. BAPTISTAM MONTANVM, DE IIS QVÆ PER SOlem, Lunam & Stellas significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS

SCribis, clarissime vir, vidisse te lemmata quædam mea in breue admodum compendium redacta, de Hieroglyphicis quæ per Stellam apud Aegyptios sacerdotes in doctrinarum suarum arcanis habentur: quod vt ad se mitterem, Reuerendissimus Cardinalis vtriusq; nostrûm alumnus Hippolytus Medices, tantopere flagitauerat. Addis insuper, cognouisse te rei istiusmodi argumentum non in ea tantùm schedula contineri, sed à me longè copiosius conscriptum. Rogas itaque, vt rei totius Commentarium ad te mittam. Nam quicquid illud erat, ad figurarum tantummodo formam spectabat, quibus pictor

A *pictor vteretur in Iulio illo sidere adornando, cuius celebritatem Hippolytus ipse tanto studio fouet. Nimirum video te, Montane eruditissime, leonem ex vnguibus æstimare voluisse: sed in re mea non leo, sed musculus continetur, qui se olim apud mythologos pro leone ausus est venditare. Quantulumcunque tamen id sit quod ego præstare potuerim, officij mei fuit, omni posthabita cunctatione, obsequi viro tum à primis studiorum nostrorum annis amico, tum ætatis totius demùm cursu mihi semper admirando, tam in philosophia quàm artis Medicæ peritia, quàm etiam in cultioris eruditionis elegantia, seu Græca seu Latina quis poscat, politissimo. Accipies igitur Stellarum hieroglyphica prout à me fuerunt interpretata. Sed nosti stellas sine Luna desolatas quodammodo videri. Nam quò illæ rerum quæque suarum semina conspergant, nisi in Lunaris orbis paratissimum, vt ita dicam, horreum condantur, quæ postmodum illa quasi sequestra terris demum indulgeat, aut potiùs vberrimè largiatur? Sed neque Luna neque stellæ sine Sole sui compotes esse possunt: quare Sol quoque his adnumerandus, imò anteponendus. Ridebis, scio, non erubescere me, quòd ausus sim de Sole, de Luna, de stellis apud talem tantúmque virum totius Encyclopædiæ decus & ornamentum verba facere: sed id me consolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iusseris: quare si quid hæc attulerint tædij vel molestiæ, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Vtcunque, si leges hæc quæ sunt per nos in vnum veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tantùm quæ me longè accuratius legeris, in memoriam tibi reducant, verùm etiã te Pierij tibi deditissimi memorem assiduè faciant.*

B

DE SOLE.

COELESTIVM corporum quæ die noctéque micant significationes dicturi, rationi consentaneum esse duximus à Sole ipso dictionem auspicari: quando, nisi Sol esset, neque Luna, neque stellæ vllæ conspicuæ essent, vt & doctrina est Astronomorum, & res ipsa indicat. Cùm itaque Sol reliqua huiusmodi corpora lumine illustret suo, nostrisque videnda oculis offerat, ab eo vtpote lucis arbitro, initium meritò faciemus.

DEVS OPT. MAX.

THeologi tã vetustæ religionis, quàm nostræ pietatis interpretes, Deũ Opt. Max. & vnum, & lumen, & bonum appellauerunt. Eaque ratione Sol cùm sit vnus, vnde illi nomen, quippe à solitudine: sit lumen, vt sensu manifestum est: sit bonus, vt quotidiano cernitur experimento, Dei ipsius hieroglyphicum, nullo C alio signo addito, perhibetur. E profano verò cultu ante omnes Persæ, reliqua deorum omniũ, quam gentes ipsæ venerabantur, caterua reiecta, Solem Deum esse vnicũ arbitrabantur, ita vt nulla diis templa condenda esse crederent, ea inducti ratione, quòd vni Soli, quem colerent, vix mundus ipse sufficeret. Pythagoras tanta eum veneratione prosecutus est, vt aduersus eum nefas esse dixerit lotium effundere, vtpote quem omni cultu dignum arbitraretur. Et Hesiodus præceptum hoc summa religione obseruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius Theologus id esse Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus vtuntur qui diuina tractant) quod Sol inter sensibiles. Quæ verò de Solis similitudine cum Deo referuntur ab Ioanne, à Paulo, ab Hierotheo, absolutissimè verò à Dionysio, qui horum documenta literarum monumentis quamdiligentissimè cõmendauit, cùm ea quotidie per templa scholasque omnes cõmemorata recitentur, ea hic ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Ægyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, vt Eusebius memoriæ proditum ait, Solem & Lunam & stellas ita esse deos intellexêre, vt eos

tantùm gignendarum abolendarumq; rerum omniũ causam affirmarent: quod iis congruit, quæ Plato Legum XII, de Parcis philosophatur. Nam & Anaxagoras Solem μύδρον esse, hoc est, ferrum candefactum arbitratus est, atque ita omnia ex eo gigni conformariq; affirmabat. Ferrum enim ita dispositũ, in quod volueris opus informabis. Magnificentius Euripides Anaxagoræ discipulus, cũ eodem sentiens, Solem aureã glebam appellauit. At Socrates apud eruditissimum optimumq; Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deũ posuere, lumenq; eius & formã ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius potestas & magnitudo à Deo sit, à quo vnà cũ Luna fuerit creatus. Eaq; ratione reprehendit & Homerum, & cæteros omnes, qui Solem vnicum esse Deũ crediderunt. D

VNITAS.

SI quid autem est in rebus, quæ nostris obiiciuntur oculis, quod vnitatem significare posit, nempe Sol is est: id quod, vti dicebamus, locutionis etiam etymon attestatur à solitudine deductum, siue potius à Sole ipso fiat solitudo. Sapienter itaq; Alexander Macedo Dario amicitiã petenti respondit, nec mundum duobus Solibus posse regi, nec duo summa regna saluo statu terrarum haberi posse. quam sententiã ex Aristoteleis Ethicis sibi desumpserat, qui discipulo adulaturus, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri sententiam prætexerat: E

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

Quòd verò Solem in rebus egregiè vnum esse dicebamus, extra res Deus quoque vnus, & τὸ ἕν cognomento ab Orpheo, à Platone, & à nostris agnoscitur.

VERITAS.

ET qua ratione Sol vnus est, eadem est veritatis hieroglyphicum: duplicia enim et multiplicia sunt veritati cõtraria. Simplex igitur sit necesse est, quod verum censeri debeat. Hinc nudum effingitur ipsius veritatis signum: & quia omnia habet in conspicuo, ex eo pręcipuè veritas est. Hinc Pythagoras πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον quempiam loqui non debere monuit, facie scilicet cõtra Solem versa, quod non esse manifestis repugnandum significare contendunt: neq; hominem loqui ferè posse, quod vndecunq; verum sit, cùm omnem hominem diuinæ literæ mendacem esse dicant. Sanè de iis quæ liquidò patent, apertamq; in se continent veritatem, dici solet, Meridiana esse luce clariora.

CHRISTVS.

AT sacræ passim literæ CHRISTVM per Solem imaginari tradunt: vt illud, In Sole posuit tabernaculum suum. Et: Exiit de tribu Iuda, cuius signũ est leo solare animal. Plato in Repub. vt solet mysteriis suis inhærescens, & Prophetarũ quos adiit, & audiuit, oracula depromens, Solem visibilem Dei filium appellat, quippe qui Deũ ipsum exscribere non audeat, & à quoquã fieri posse diffidat. Atq; identidem intelligendum, quòd vbiq; Christus ipse profitetur hominem imaginem esse inuisibilis filij: qui si lux est vera, quæ mentem omnem illustrat, expresissimũ habet simulachrum hunc Solem, qui est lux imaginaria illuminans omne corpus. Hic patiente Christo aduersa Luna deficiens, consensum nobis suę naturæ perspicuè cõmonstrauit: nosq; iure optimo diem, qui Soli à Mathematicis adscribitur, eũ Domini vocitamus, & eius cultui sacrũ dedicamus, vel hinc ostendentes, nõ esse cur amplius corporeũ Solem, vt olim Gentes, colamus, quasi Regem cœli, & dominum, atq; moderatorem, posteaquàm Soli inuisibilis, coæternus Patri & coæqualis, per quem & cœlum & terra cõdita sunt, sitos in vmbra mortis homines illuminauit, estq;, vt cũ Simeone absoluam, F

A uam lumē, quod è gentium oculis tenebras discutiat, & electo populo gloriam afferat nullo vnquam tempore defuturam. In aliquot antiquorū numis cernere est humanum caput radiis circūquaque diffusis, cuius inscriptio est, ORIENS. Siue igitur pro Sole, siue pro regione, vnde Sol oritur, imago ea recipiatū, vtroque hieroglyphico Christū referre videbitur, de quo Zacharias Propheta: Ecce vir, ORIENS nomen eius, qui dominaturus esset super solio suo. Alter quoque Zacharias antiquū hoc dictū attestaturus, In quibus nos visitauit, ait, Oriens ex alto, vt eos qui sedēt in tenebris & in vmbra mortis, illuminaret. Idcoque tam vox, quàm imago Orientis, Assertorem nostrū significat, ait Eucherius. Exorientis autem Solis imago altera erat apud Ægyptios sacerdotes, Lotos quippe arbor aquatica, vbi infantem in ea confidentē figurassent. Hinc vtique vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadā aura refrigerantes potius quàm adurentes intelligi volebant. Cęterùm ego significatū hoc, vt exortū lotos indicet, inde sumptum crediderim, quòd ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsinuantur aperiunturque, vti magis ac magis tolli-B tur iubar Solis. Maximè verò panduntur, vbi mediū is iter emensus est. Eodem verò decedente, folia ipsa vicissim contrahuntur, complicarique incipiunt ac insinuari, veluti nulli patēre velint præterquàm numini quod venerantur: atque ita quibus liceat modis, eo abeunte, sese intra claustra cohibeant. Quod, vt Proclus ait, obseruatum à Magis, vt sacram omnino eam Apollini crederēt, effecit.

RESIPISCENS.

HAbet & Aurora suum hieroglyphicum, quod aperire non pigeat. Per eam siquidem vir ostenditur, qui de voraginibus emergens prauorū operum, & erroris cæcitatem derelinquat, & ad iustitiā & lucis puritatem euehatur: quæ sententia eiusdem est, quem suprà citauimus, Eucherij.

CLARITAS.

A Solis verò claritate, viros omnes insignes, qui vel rebus prǽclarè gestis patriam illustrarunt, siue sublimiori aliqua doctrina mortale genus (quod egregiè tu facis) instituerunt, aut vitæ sanctioris exemplo reliquis fuēre documento, quò veram possent assequi beatitudinem, LVMINA nuncupare mos est. D. Ambrosius Luminaria, sanctos inquam homines, inter mortales versa-C tos ait. Illi enim verę participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris educentes, luminaria nō iniuria nuncupati sunt. Ita gentes reliquæ viros qui præclari nominis essent, nomine Luminis appellarūt, vt Latinus Rex apud Maronem queritur, Lumina tot cecidisse ducum.

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

APud eosdem, quos paulò ante nominauimus, Persas, quorum quidem disciplina recentior omnino fuit, deducta ad res humanas similitudine, Sol eum, penes quem summa esset imperij maiestas, indicabat, Solemque in eius sublimitatis homines signa dare persuasum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romā Tunc caput obscura nitidum ferrugine texit.

Et vltimo Domitiani tempore corona quædā iridi similis Solem circundedit, quæ lumen eius ac radios obscurabat: quod portendebat, vt Arioli interpretabantur, fore vt is Imperator à Stephano iugularetur.

HVMANA VITA.

TAntus verò est Soli cum humana vita consensus, vt is claritate sua insignis, vitæ identidem nostræ tranquillitatē: obscurus autem obnubilatusque rerū

nostrarum perturbationem ostentet. Hinc apud coniectores inuenias, quod etiam vester Hippocrates Medicis non ociose obseruandum præcipit: Si visus Sol in somniis obscurari, occultari ve, aut nusquam apparere, periculum instare vt ægrotus vitam amittat. Si verò vim alicuius insequētis ipse Sol aufugiat, decumbentem in furorem agi præcipitem: mentis enim lumen eo signo labefactari, inquietari, ac loco exturbari suo. Quæ cùm quis imaginatus fuerit, solicitus admodum est Hippocrates, vt ægroto certa victus ratione obuiam eatur. Tantam verò Sol prærogatiuam in iis quæ ad nutriendi rationem spectant, habet, vt Physici omnes ex calore et humore nostrum constare incrementum asserant. Nam & Hesiodus posteaquàm fluuiorum quorundam nomenclaturam absoluit, subiecit mox, hos esse qui mortale genus enutrirent, vnà cum Sole. Interpres addit: Aquæ enim & Sol nutriendi vim habent, eorumq; beneficio res aluntur & gliscunt. Inde Catullus de flore quodam viuido: D

Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber.

ANNVS.

Apud aruspices Sol annorum significatum habet, quorum ipse Dominus est. Quodq; ad hanc rem facit, Cyri somnium memoratur, qui scilicet imaginatus per quietem sit Solem ter manibus apprehendere frustra appetiisse, siquidem convoluebat se Sol, & elapsus abire videbatur: hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo scilicet tempore Saturnus Solem eodem assequitur puncto, vnde simul deferri cœperat. Id vtcunq; interpretatum fuerit, tamen ipsis commentum placuit. E

GRÆCI.

Aegyptij vates per Solis imaginem Græcos in prodigiis intelligi tradidêre, cuiusmodi rei nota est historia. Cùm Alexander Macedo Tigrin fluuium superasset, paulò pòst Luna prima vigilia defecit, deinde sanguinis colore suffuso, lumen omne fœdare visa est: quod Macedones laborum pertæsi dirum arbitrabantur, resq; ad omniū desperationem processisset, nisi vates Ægyptij, quorum doctrina omnis per rerū imagines explicabatur, affirmassent, bene sperandum esse, quòd Sol Græcorum, Luna Persarum indicium esset, ideoq; ruinam stragemq; eo ostento illis gentibus portendi, quorum signum laborare visum esset, quod effectus postmodum comprobauit. Interserere autē hieroglyphicis prodigia, somnia & ostenta licet, quia manifesta inter se congruūt germanitate. F

PATER, MATER, LIBERI.

SEd vt ad hieroglyphica nostra redeamus, cùm Sol generationis arbiter existat, Luna veluti lac humorem sufficiat ad nutrimentum, liberi vitæ lumen à patre sortiantur, nō temerè apud Hebræos Iosippus puer imaginatus est sopore pressus se à Sole Lunaq; & stellis vndecim adorari: nam quòd patrem simul & matrem, ac fratres totidem id olim facturos, tunc ostensum, euentu postea comprobatum, cùm illi annonæ præfecto, & maxima quæq; negocia Regis in Ægypto administranti, cùm nondum eum agnoscerent, procubuerunt.

PRÆGNANTIA.

SEd quod ad partus attinet, manifestissimo hieroglyphico id Ægyptij figurare consuerūt, apud quos bipartitus Solis orbis, in media cuius scissura stella imposita esset, humanū fœtum in prægnantis mulieris vtero significabat, non ea tātùm de causa, quòd vterū in corpore medio situm solari corpori ob rotunditatem æquipararent, sed quia Sol cōceptus omnes irradiatione sua viuificat, à

quo

A quo vitalis virtus pręcipuè demanat, quod quidem Aristoteles Physicę auscultationis secundo affirmat, gigni hominem ex homine & Sole professus. Veluti verò stella lumen à Sole mutuatur, ita fœtus in vtero alimentum à matre consequitur. Neq; huius eruditionis imperitus Lucretius, cùm Epicurũ illum suum mortalibus vitę tranquillæ initia dedisse conaretur ostẽdere, mortales reliquos stellas dixit, Epicurum verò Solem appellauit, his versibus:

Ipse Epicurus obit decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superauit, & omnes
Restinxit stellas, exortus vti aërius Sol.

At dicet aliquis: Si Sol exortu suo stellas omnes extinguit, quomodo illis lumẽ mutuatur? Quibus respõsum facio, accidere id ex oculi nostri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perstricti, minora nequeant lumina conspicari.

DE LVNA.

B Atque hæc de Sole dicta sufficiant: non enim omnia prosequi volui, quæ super eo dici potuissent ab instituto hoc non aliena, sed occupationum tuarum ratio mihi habenda fuit, publicæ quippe professionis, lucubrationũ tuarũ peculiariũ, solicitudinis quam pro laborantibus, quotquot opem implorãt tuam, benignissimè suscipis atq; accuratissimè: à quibus si longiore sermone auertere te voluissem, in alicuius omnino commodum peccassem. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

NATVRA HVMANA.

SOle pro sublimioris naturæ imagine constituto, fuere qui per Lunæ hieroglyphicum naturam humanã exprimi dissererent. Nam quòd hęc è limo terrave constat, terra etiam lunaris globus esse perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò terrã cœlestem, modò terrestre cœlum appellabat: ac terræ similem eam dicit Aristoteles. Varia est prǽterea Lunæ facies, diebusq; singulis immutata conspicitur: neq; variantiæ quicquã magis obnoxium, quàm rerum humanarum conditio. Quinetiam si vniuscuiusq; hominis vultum intueamur, nunquam aut rarissimè hac & illa vice eundẽ esse conspiciemus, modò enim iratũ, modò lenem, modò tristem, modò hilarem, modò hoc, modò illo affectu perturbatũ comperiemus, ac prout diuersæ rerum imagines animum perculerint, ita varias in vultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de Socrate fertur, eum eodem semper vultu conspectum. Ad hæc, vt quæ tam manifesta sunt missa faciamus, cupida lucis Luna, cupidum intelligẽdi (ea enim lux est) mortale genus. Eam modò Soli suo adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntem aspicias. Animus quoq; noster nunc ipsius veritatis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad veræ rationis intellectum facta repetitione reuertitur. Aberrare enim hominum est, & septies in die vel iustus cadit. Luna ea semper parte clara, conspicua, & illustris est, qua Solem aspicit: obscura verò, caua & inanis parte ea qua divertit à Sole. Homo qua se parte conuertit ad Solem suum, micãtissimis radiis velut alter Moses illustratur: ab eo verò auersus aliò, turbulentissimis omnium errorum tenebris obfuscatur. Hinc dies à Deo dictus Neomeniæ, nouę quippe Lunæ, quem festum celebrare debeamus. Quod eò spectat, vt intelligit Adamantius, quando lex vetus vmbra futurorum est, quod Apostolus Paulus ait, eandem ipsam memorans Neomeniam, vt intelligamus iustitiæ Solem Christũ esse, Lunam verò Ecclesiam, quæ lumine ipsius

Hh iiij

repletur, ac cùm Soli suo iuncta fuerit, eíque penitùs adhæserit, tum festum diem agit Neomeniæ. D

PIORVM COETVS.

IGitur Theologi, qui Christum Soli æquiparant, in quo sit sensibilis humanitas, & diuini luminis imago, iidem per Lunam piorum, vti dictum, vniuersitatem intelligunt, cùm nulla sit gens, nulla natio, nulla sectæ cuiuslibet congregatio illustrata lumine, nisi quæ vt in Sole Luna, Christi radio verberatur. Eucherius quoque Lunam Ecclesiæ dicit hieroglyphicũ, nempe quòd in hac mundi nocte resplendeat. Et quoniã defectibus menstruis imminuitur, & faciem quotidie variat, nostræ sit etiam symbolum imbecillitatis, de qua superius.

ÆTERNITAS.

APud Gentes præcipuum erat Lunæ significatum, æternitatis hieroglyphicum haberi, propterea quòd, cùm defecisse videtur, noua iterũ fit, sæpiúsque anno toto iuuenescit. Quare scitè admodum Horatius, cùm breuem & imbecillam humanæ vitæ conditionem lamentatur, ait:

Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ. E

In Faustinæ numis aliquot simulachrum est, quod læua pallam sustinet, dextera auiculam cum Luna supersidente porrigit: inscriptio, ÆTERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem relatam inter diuos à Senatu. In numis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. simulachrum videre est, quod dextera nouam Lunam attollit in sublime, inscriptione addita, PERPETVITATI AVG. Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici supplementũ & Solem adiecit. Et Catullus noster, quæ de Luna dixit Horatius, ipse de Sole dixit:

Soles occidere & redire possunt.
Nobis cùm semel occidit breuis lux,
Nox est perpetuò vna dormienda.

Causa verò cur per hieroglyphicũ Solis & Lunę Ægyptij sacerdotes perpetuitatem significarent, ea perhibetur, quòd eos perpetua esse rerum elementa arbitrabant, quippe quæ virtute propria inferiora omnia generarent, conseruarẽt, & perennare facerent. Huius ergo perpetuitatis, quæ semper fuit, est, & futura est in Christo, Psalmographus memor, futurum scripsit, vt Christum populi omnes revereant per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu se conuoluerint. Et Cabalistæ vigesimam illam intelligentiã agnoscunt à perpetuitate desumptam, quæ per meatum Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò nostra (vt id identidem repetamus) eorum regimine ducitur, cuius cùm duæ præcipuè partes sint, eǽque maximè propriæ, sentire, & crescere, quorum alterum Græci αἰσθητικὰς, alterum φυτικὰς dixêre, sentiendi vim à Sole, crescendi à Lunari globo sortimur: atque ita vtriusque luminis beneficio hęc nobis constat vita qua fruimur. Denique humore vnius, & alterius calore sustentatæ rerum species prorogantur, æternæque fiunt. Ad hoc faciunt plerique Corneliæ Saloninæ Augustę numi, cuius caput ex noua Luna modò prodire videtur, à quorum tergo modò FOECVNDITAS, ob id quod modò dicebamus: modò IVNO, quòd eadem Lucina est: modò PVDICITIA, quòd Iuno, Luna, Diana, & idem Proserpina numen. Horum omnium summam Catullus ita breuiter colligit: F

Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Triuia & notho
Dicta lumine Luna.
Tu cursu dea menstruo
Metiens iter annuum,

Dicta Rusti-

A *Rustica agricolæ bonis Tecta frugibus exples.*

Quod verò ad huiusmodi fœcunditatem facit, plerique cœlum omnium terra nascentium patrem arbitrati sunt, terram verò matrem. Ipsum autem æthera propterea patrem, quòd aquarum lapsus inde cadentium seminis vicem prębeant: terrāque matrē, quòd matris vice has excipiat, & inde pariat. Eadem de causa Lunam, quippe quę totius humoris domina perhibeatur, quasi virilem operam in eo sumministrando præstet, à multis Lunum virili genere vocitatum reperias, quod professus est etiam Tertullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phœben epitheto generis masculini adiecto dixit:

Ignea iam cœlo lucebant sidera, Phœbe Fraternis successor equis.

Quamvis nō desint Grāmatici, qui eruditionis fortè istius ignari, putent SVCCESSOR fœminino etiā sexu dictū ab antiquis: vt, Autor ego audendi, de Iunone. Verùm illud probabilius est, quod aliquam sapit eruditionem. Sanè inueteratum esse cōstat apud Carrenos Mesopotamiæ populos, cum qui Lunā muliebri nomine ac sexu nuncupandam putasset, eo supplicij genere damnatum iri B à Natura rerum omnium arbitro, vt is mulieribus addictus eis semper seruire cogeretur. Qui verò marem eam esse credidissent, futurum vt vxori semper suæ dominaretur, neque vllas vnquam muliebres insidias pateretur. In Hebræorū arcanis, quæ Cabalistica vocant, omnes siderum idearum'que cœlestium virtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea, vti diximus, in inferiorem materiam vt genitale semen immittuntur, rerum species, fructus, animantia, nouatúsque omnes per elementa singula progeneraturæ. Alibi simulachrum Panis, quod Panopoli visebatur, attigimus, eo gestu factum, vt Lunam à dextera sitam flagello verberare videretur, quippe vt quæ apud eam quasi in penum quandam reposita essent, rerum semina loco & tempore depromi flagitaret.

MENSIS.

Quòd si Lunam Ægyptij deiectis infrà cornibus pinxissent, hieroglyphico eo mensem significari prędicabant, cùm palàm sit eam in ortu cornua surrigere sursum versus, eo pręcipuè tēpore, quo signa Zodiaci vel recta cadunt, vel oriuntur, quòd pars inferior tātùm, eaque oculis nostris minima, propinquo occidente Sole cōspicua sit. Ad coitū verò properantē, sub septimū & vigesimum C itineris decursi diem planè manè cōspectā deorsum cornua demittere: duobus enim reliquis, quos in assequendo Sole, eo'que mox prætereundo cōsumit, omnino latet, tertio sese incipit ostentare. Hoc eodē significato poëtæ quoque mensem intelligunt, vt illud: Luna quater latuit. atque eodem modo apud alios passim.

ÆGYPTVS.

IN T. Antonini Aug. Pij P P. numo, qua parte inscriptio est, ALEXANDRIA, videre est humanæ figurę signum, quod ambabus manibus Lunam affectet apprehēdere, siue sit is adorationis gestus. Ea autem cornibus infrà deiectis sita est, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ veluti guttulæ pendētes sunt. A' pedibus postica parte spicę tres fructu pręgrauidę cōspiciuntur: ab antica crocodilus humi repit, capite in simulacrū id reflexo. Quæ omnia, vt hæ partes alibi declaratæ sunt suis quæque locis, Ægyptum ipsam significare, etiamsi non adesset inscriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquitur.

SOPHISTÆ.

VArietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, adeò cōspicua, ansam dedit, vt nonnulli sophistas per Lunę hieroglyphicum intellexerint: & Ægy-

ptiη sophistæ, quando Luna Ægypti symbolum est, cuius prouinciæ Isis domina perhibetur, toto opere notantur. Alia tamen ratione Clitomachus, vt apud Stobæum legere est, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quæ nunquam eadem facie sese mortalibus ostentet, nunc accretione, nūc diminutione luminis assiduè variante, nunquam interquiescat. D

INSIPIENTIA.

NOstri huiusmodi varietatis ergò insipientiam per Lunæ simulachrum indicarunt, quippe cùm propter vniformitatis effigiem, veritatem, & propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum innuerent. Contrà per Lunę varietatem, & nothum lumen, inconstantiam mentis accipiebant. Vnde Salomon, Sapientia: Sapiens sicut Sol permanet, insipiens autē sicut Luna mutatur. Et Matthæi locus de iuuene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam cadere consueuerat. Quod si trahas ad spiritum, animaduertas in talibus impetus quosdam quasi bonorum operum surrepentes, ita vt laudandi videantur, ab iis tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rursus enim eos minui videas, quodq́ videbatur in eis lumen, non est diurnum, sed nocturnum lumen, quod quidem vsqueadeò imminuitur, vt iam penitùs deficiat. Atq; iη nonnunquam in ignem cadunt, id est, in ardorem concupiscentiæ, in veteres excandescentias, vlciscendiq́ cupiditatem, in pecuniarum amorem, & vitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc est, in lubricas mortalium curas, in perseuerandi desperationem, in ambitionis fluctus, ciuilesq́ vndas perpetua instabilitate exagitatas. Humana enim vita, vt alibi ostensum, marinæ instabilitati plurimùm assimilatur. E

PERSÆ.

QVod verò Luna Persarum hieroglyphicum esset, superius ex ostento dictum, & quid super eo senserint Ægyptiorum Magi.

NOBILITAS.

PErvulgatū & illud est, Lunæ gestamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuisse: qui quidem Proselenes ea de causa nuncupati sunt, quòd ab Deucalioneo diluuio primi ipsi Lunam inspexisse nascentē se credidêre: quodq́ putarent vniuersum humanum genus aquis obrutum perisse, & à se rursus originem propagationis emanasse. Erat verò gestamen id, quo vti soliti Arcades, fibula in Lunæ cornua porrigentis speciem, qua calceamenta connectebantur: de qua scommaticum Herodis dictum fertur in Bradeam vxoris fratrem, qui cùm generis sui nobilitatē æquo verbosius apud Romanos ostentaret: Næ tu, inquit Herodes, generis tui nobilitatem in astragalis gestitas. Quin & Romanis, qui nobilitate præstarent, gestandi lunulas morem fuisse Plutarchus tradit: nisi satis sit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc sententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur: F

Et nobilis, generosus
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ.

Sunt qui causam huius gestaminis eam commenti sunt, vt sic admonerentur considerandam esse rerum vicissitudinem, quæ præsertim in Luna spectabilis est, ne solo nobilitatis nomine nimium turgescerent.

A

DE STELLA.

SEd iam locus exigit, vt stellas tuas aggrediamur, quarum significata recensere, rationemque reddere, nostræ potius fuerit indaginis, quàm alterius cuiuspiam inuentum, cùm præsertim in restituendo cõtextu paucissimorũ admodum verborum, quæ stella super apud Horum Ægyptium tradita inueniuntur, cura labórque non defuerit. Sed est omnino in damno libellus ille tam in vulgatis Aldina impressione, quàm etiã in manu scriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipsam.

VNIVERSI DEVS.

APud Horum igitur legas stellam hieroglyphicum esse Dei, neque ferè quid amplius: quare necesse est rem ipsam, paucis his inclusam verbis, manifestius & latius aperire. Etenim cùm Ægyptij luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cœlestibus orbibus, aduerso motu atque eo etiam vario concitatis, instituit, contemplarentur, neque id alia quapiam ratione deprehendissent, quàm stellarum motu, earumque præcipuè, quas vices assiduè variare manifestum, rapique vniuersam mundi superioris machinã ab exortu occasum versus, vertigine supra mentis captum citatissima, ac nisi res ipsa quotidie fidem faceret, prorsus incredibili: obniti verò contrà ab occasu exortum versus sphęras octo ex iis, quæ nobis innotescere potuerunt, easque prout magis minúsve à centro distant, pro ratione sua eo segnius aut velocius ad metam properare, nimirum fieri hæc absque Deo minimè posse crediderunt. Quis enim tantarum molium rector constitueretur, qui certo temporum spacio omnia gubernare, nisi mens suprema omnium arbiter haberetur? Cùm igitur per stellas potissimum in Dei ipsius cognitionem pervenissent, ipsius vniuersi Deum, per signũ idem ipsum, quo rem deprehenderant, significare instituerunt. Ideóque stellæ hieroglyphicum pro mundi totius Deo ponere voluerunt. Sententiam verò hanc Romanis etiam placuisse possumus ex eo coniicere, quòd in Pertinacis numo simulachrum est, manibus versus ingentem stellam ad cœlum sublatis, cum inscriptione, PROVID. DE OR. COS. II. Ita ille diis gratias agere professus, quorum prouidentia rerum potitus esset.

B

C

PAN.

ATque ea potissimũ ratio est, cur Pana Deum ex hieroglyphico stellarum intelligi contendebant: quin & pectus eius variis insigne stellis effingebant, cùm omnino per Pana totam rerum naturam interpretarentur: qua de causa & fistulam septem calamis compactam, propter erronum totidem concentum, ori eius apprimebant: de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan & Iupiter est, quòd πᾶν omne, vniuersam quippe, vt dictum est, naturam significet. Propterea verò & hinuleæ pellis varietate tegi solitum aiunt, vt ex maculis referri stellæ videantur, de quo in Serpentis commentario plura: quod quidem isti forsan de sacris nostrorum literis desumpsere, in quibus legitur, Extendit cœlum vt pellem: quamvis Adamantius dictũ de sapienti anima interpretatur. Nimirum illa extensio in modum pellis, tanquam literis inscriptę luminaribus & stellis, dicitur Rakia: & ῥακὸς Græcis corium est. Nos verò tentorium illud, firmamentum appellamus: & aulęa picturata vulgus etiam vbique hodie Racia nuncupat. Porrò cœlum propter micantes stellas à cælatura appellatũ Probus idem putat, vnde scilicet Luna bigis ferri incipit, in superiorem vsque cœ-

lestium orbium partem, quæcunque cõtinentur, ea Grecè ab ornatu κόσμος, à pu D
ritia Latinè mundus vocatur, ait Varro.

CELEBRITAS.

NOn temerè itaq; in somniis, vt apud Philistum legere est, Satyriscus est celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionysij mater, eius qui Syracusanorum tyrannus fuit, cùm prægnans eum ipsum aluo contineret, per nocturnam imaginem visa sibi est Satyriscũ pepcrisse. Ex quo galeatæ Siculi coniectores interpretati sunt, eum quem illa peperisset, clarissimum Græciæ sidus, ad diuturnum cum Fortuna forc. Hinc Naso etiã sidus pro nobili claritate generis posuit, vbi Maximũ, ad quem de Ponto scribit, sidus Fabię gentis appellat. In diuinis quoque literis, doctorum & pietate insignium virorũ lumina per stellas significantur: vt apud Danielem, Docti tanquam stellæ fulgebunt. Et quæ progenies Abrahæ promissa diuinitùs est, tanquam stellæ, nõ tam ad numerum innumerabilem refertur, quàm etiam ad rerum, quibus posteri eius illustrandi essent, claritatem. Præcipuè verò Hyades in huiusmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, vt admonet Eucherius: siquidem ortu suo solent pluuiam inducere, atque E
ideo per id sidus sacræ disciplinæ doctores interpretantur. Cur verò pluuia diuinæ sit institutionis hieroglyphicum, suo commentario est abvnde disputatũ.

PROSPERITAS.

ARuspicum autem obseruationes stellam asserunt prosperitatis, ac læti alicuius euenti signum esse, ab Atteio Capitone traditum, quod, vt Festus ait, acceperat à P. Seruilio augure. Hinc locis inaugurandis stella ex lamella ærea, qua specie reliquæ spectantur in cœlo stellæ, præfigebatur. Disciplinam hanc secutus Virgilius, felicissimum Troianæ posteritatis successum Anchisæ ita præmonstratum ait:

Subitòq; fragore Intonuit læuum, & de cælo lapsa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

Neq; immeritò Cæsar Augustus crinitam stellam visendæ magnitudinis, quæ Iulio Cæsare sublato statim apparuit, cum paucis admodum sententiam suam professus, felicitatis, quæ se deposceret, ostentum interpretatus est. quamvis palàm Iulij Cæsaris animam in eam stellam commigrasse dictitare solitus esset, remq; testatus sit numismatum monumentis, stella scilicet impressa in eo nu- F
mo, cuius inscriptio est, CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera verò facie, DIVOS IVLIVS. Adiectum etiam est id insigne capiti statuæ eius in foro positæ. Et alij plerique numi Cæsaris caput stella supra frontem præfixa conspicuum ostendunt. Et Dionei Cæsaris astrum Virgilius hac de causa celebrauit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium sidus, velut inter ignes Luna minores. In numis verò quos Metius Macer in honorem Cæsaris cusit, Cometa ab occipitio Cæsariani capitis apposita est, vt ab eius obitu signum id subsecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per stellam tantùm Iulium Cæsarem intelligi voluerint, picturis publicatis. Verùm hæc consignificat, non autem simpliciter significat.

FATVM.

ADiecere sacerdotes Ægyptij, Fatum per stellam significari, quoniam id ex siderali dispositione cõsistere vulgata doctorũ opinione creditur. Per motum enim stellarũ negotia transfiguntur, vt Hesiodi interpres ait super Asterie. Nã & Parcæ illæ, Clotho, Lachesis & Atropos, vt alibi ex XII. Legũ Platonis osten-

A ostendimus, nihil aliud sibi volunt, quàm tardum in primis Saturni motū, quo singula maturantur: & multitudinem virtutum, quæ in firmamento sunt, per quas tanta rerum varietas in inferioribus generatur: ac reliquorum denicp erronum motū, quo suo quæcp tempore perficiũtur. Quamvis enim à Solis & Lunæ beneficio vita constet qua fruimur, nostra tamẽ negotiatio tam ad ipsa duo lumina, quàm ad quincp vagas stellas refertur, vt vulgus Astrologorum putat. Quinetiam nullum in cœlo sidus, lumen nullum, otiosum volunt. Et Cabalistę, nullam esse herbam plantámve in orbe hoc dicunt, quæ non ab aliqua firmamẽti stella irradietur, foueatur, & ad incrementum adiuuetur. Erronum verò varijs coniunctionibus & aspectibus, vt vocant, ea rerum vicissitudo in humanis rebus esse perhibetur, quæ fati cognomento à plerisq nuncupatur. Tametsi clarissimi ætate nostra fuêre viri, qui acriter in Mathematicos inuecti, huiusmodi veterum cõmentationes plurimas euertere conati sunt. Cæterùm vt diuos Augustinum & Ambrosium ac plerosq è nostris alios missos faciam, qui lapidem hunc voluêre, Plotinus è veteribus nihil vi & potestate siderũ hominibus eue-
B nire contendit, sed ea quę decreti necessitas, quam nostri prædestinationem vocant, in singulos sancit, ita per horum septem transitum, stationem, recessúmve monstrari: vt aues seu prætervolando, seu stando, futura pennis vel voce significare dicebantur, ipsæ tamen rerũ indociles, ac quid agant prorsus ignaræ: quarum volatus, aut status, aut garritus, prout fausta infausta've, commoda vel incommoda portendere existimabantur, ita salutares aut terribiles habitos, cùm à se ipsæ necp salutem, necp terrorem vllum afferant.

DE SIRIO.

Quam tamen præ se fert stella Sirius præsagiturã, non leui de causa, sed ex grauissimis philosophorum obseruationibus adinuenta est. Aiunt enim Æteos ortum Caniculæ diligenter quotannis obseruare solitos, cõiecturamq inde capere, salubris'ne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior ac caliginosa propémodum extitisset, pingue, ac concretum esse cœlum, ac perinde afflatum eius grauem & pestilentem futurum abominabantur: sin illustris atcp pellucida apparuisset, cœlum identidem tenue purumq conijciebant,
C futuramcp inde salubritatem præsagiebant.

COELESTES SPIRITVS.

Cæterùm nos cum piè simus instituti, cur nõ etiam piè loquamur? Sanè cõstat apud Theologos, & Dionysium præcipuè, tris angelorum esse hierarchias, quibus in firmamento sedes præcipuè constituta. Harum suprema soli contemplationi vacat, Deumcp perenni sono, continuacp assiduitate nullo vnquam tempore defutura collaudat. Medius autem ordo cùm sit cœlestibus officijs atcp muneribus delegatus, per firmamentũ, quod ab excellentia Cœlum appellãt, significatur. Postrema verò hierarchia, etsi natura supra omne corpus est, supracp cœlum, curat tamen ea quæ sub cœlo sunt. Et cùm diuidatur in principatus, archangelos et angelos, omnium horum munus circa ea tantùm versatur, quæ sub Luna sunt. Principatuum cura circa respublicas, principes, ac Reges, vt ex Dauide cognoscimus. Archangelorum circa mysteria, & sacras cæremonias. Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur. Euthymius porrò Iudæorũ fuisse custodem Michaëlem nominat, vbi verba citat ex oratione Azariæ, libro Danielis: Angelus autem Domini descendit simul cum Azaria & socijs in fornacem; cùm tamen archangelus sit. Sed enim

ſæpe admodum in quotidiano ſermone omnes ordines Angeli nuncupatio- nem vſurpant. Cùm igitur tertius ordo huiuſmodi res humanas tueatur, & ad incorruptibile ſuperioris dominij decretum dirigat, cuinam potius quàm huic ordinij Fati cognomentum dabimus? Qui demum cùm octauæ ſphæræ, hoc eſt, ſtellato inſideat orbi, à ſoli eius excellentia ſtellæ ſignificatum Fato con- gruere meritò videtur. Neque tamen abſurdum eſt Angelos per ſtellas intel- ligi, qui ſtellarum præſides habeantur: veluti cùm apud Salomonem pro cœ- lo Deum intelligimus. Scriptum eſt enim hiſtoria Regum, Exaudi ô cœlum: vbi non cœlum tamen, ſed cœli, & terræ rectorem ac Dominum, ex Theolo- gorum interpretatione, Deum appellat. In Moſeos etiam traditionibus, vt ſummi viri locum interpretantur, per ſtellas Angeli ſignificantur. Demùm Angelorum munera cùm ſint, purgare, illuminare, perfectum reddere: ſi Par- cis hæc, vt fortè non incongruum videatur, adſcribere voluerimus, ne penitio- ra hæc documenta ſublimius æquo perſcrutemur, Fatum id omnino eſſe con- ſtabit. Cui quidem opinioni ſubſcribit Chryſippus (hos enim autores citare compellor, propter noſtrorum quorundam literatorum peruicaciam, qui pro- fanis autoribus maiorem adhibent fidem, quàm Chriſto, & à Chriſto patreq́ eius omnipotente Deo illuminatis.) Igitur ſi Græcis philoſophis magis quàm Paulo vel Apoſtolis alijs credunt, Chryſippum præcipuum ex antiquioribus audiant ita dicentem, Fatum eſſe potentiam ſpiritalem, certa quadam ratione vniuerſi conſtitutricem. Atq; alibi: Fatum, inquit, eſt mundi ratio: vel, lex eo- rum quæ in mundo prouidentia conſtituuntur: aut ratio ad quam omnia quæ fuere, facta ſunt. Quin & Poſsidonius, dum Deum Iouem primum appellat, ſe- cundum Naturam, tertium Fatum, ſi quæ de Angelis retulimus, & alia Theolo gorum ſcripta conſiderare voluerimus, idem hoc, aut non multùm diſsimilia ſentire deprehendetur.

TEMPVS.

AD hæc ſtella temporis etiam eſt hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto ſtatam temporis legem magis obſeruat, quàm cœleſtia corpora, quæ ſua quadam lege iterũ ac ſæpius mota, eodem ſemper temporis interuallo, certiſq́ periodis eò redeunt, vnde ferri cœperant.

EXPLORATIO.

STella eadem apud Ægyptios circuitionis indicium habetur: quod ſiue ad or bicularem motum, ſiue ad cœli ipſius figuram, ſiue ad ea quę de temporũ re- petitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sed enim quam hi circuitionem ponunt, explorationem potius ego dixerim, propterea quòd ſtellæ peruigiles facta conſiliaq; noſtra omnia videntur explorare. Vnde apud Catullum legas:

Aut quàm ſidera multa cùm tacet nox,
Furtiuos hominum vident amores.

Apertiſsimè verò apud Plautum exploratores per ſtellas intelligunt, ſi cui non ſatis eſt Chriſti ipſius teſtimonium dicentis, vel puerulorum Angelos facta eo- rum omnia referre coram patre ſuo. Nam ſtellas paulò antè Angelorum hiero- glyphicum agnoſcebamus. Apud Plautum igitur Arcturo ſtella in ſcenam in- troducto, hæc, Rudente, recitantur:

Qui eſt imperator diuûm atq; hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia diſparat,

Qui

A *Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem*
Noscamus, vt quemq; adiuuet opulentia,
Qui falsas lites falsis testimonijs
Petunt, quiq; in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina excripta ad Iouem,
Cotidie ille scit quis hic quaerat malum.

Romani enim veteres haec de stellis opinabantur, quae nos officia Angelis attributa noscimus, cùm animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumq; Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propensi essent: quare hi de stellis, quae nos superius de Angelis ex sapientissimorum hominum sententia retulimus, intelligebant. Huiuscemodi autem explorationis ergò C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunae, siderumq; specie distinxit, easq; coronas nouo etiam nomine exploratorias appellauit, vtpote qui per Solem diurnos, per Lunam & stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur verò noctem sacerdotes ijdem ex stella picta significa-B rent, manifestius est, quàm reddi causam vllam oporteat.

CVSTODIA.

VIdere est in numo quodam cuius inscriptio est, VRBS ROMA, specum in arcum productum, cum lupa et geminis infantibus circum vbera in medio sitis. Ab vtroq; autem specus latere assurgũt pueri duo colludentes: supernè stellae totidem, siue pro genijs illae sint, quorum auspicijs infantes qui fuerãt in fluuium abiecti, sospitati sint, mox famelicam lupae rabiem nõ effugerint modò, sed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati: atque ita argumentum hoc omne CVSTODIAE sit hieroglyphicum, quae diuinitùs fuerit infantibus praeparata. Nam & apud nos certae sunt preces, quibus Angelum nobis custodem dari deposcimus. Siue celebritatis, necq; non apotheoseos, quae subsecutae sunt, stellae illae signa sint. Siquidem Romulus fratris nomẽ etiam post mortem eius publicis actis adscribebat. Vnde Virgilius dixit, Cum fratre Quirinus iura dabant, commentus quidem id Romulus, vt Remi fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus saepius infestabatur.

C

ANIMA.

EST etiam id apud Aegyptios stellae significatum, vt defuncti iam hominis animam ostendat, quod in manu scriptis codicibus habeẽ: quod dubio procul animae immortalitatẽ indicabat, quae scilicet deficiente corpore vim atq; vigorem suum efficacissimè conseruaret. Atqui vim luminis manifestam anima ipsa videtur obtinuisse, quam scintillam massae stellaris Heraclitus Physicus asseuerabat. Timaeus verò Locrus vnicuiq; animae collegam esse siue consertam stellarum aliquam tradidit, quod non dissimile est à genio sospitali atque custode, quo de superius disserebamus.

MORBVS GRAVIS.

HIppocrates medicus obseruauit, stellas per somnium in mare, vel in terram cadere, atq; euanescere visas, graues indicare morbos ei apparatos qui sibi videre id visus fuerit: cùm contrà, clarae, & exortum versus currentes, sanitatis affuturae indicia sint.

CREPVSCVLVM.

D

ADdunt Ægyptij sacerdotes (quod in impreſsis codicibus non habetur) crepuſculum ex micantiſsimæ ſtellæ ſimulacro ſignificari, propter Heſperi Phoſphoriq́ notabilem fulgorem, vt puto: quæ quidem eadem Veneris ſtella eſt, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquam ſubſequens: itaque per aliquot dies ante Solis exortum ſtellarum omnium maximè ſplendeſcit, aliàs occidente eo, luce ſua alijs pręmonſtrata, atq́ his quaſi valere iuſsis, ipſum mox Solem ſubſequitur. Vel quia tota ſtellarum ratio inter vtrunque crepuſculum, veſpertinum ſcilicet & matutinum, munus peragit ſuum. Veſpertino ſiquidem excitatæ crepuſculo, ſimulac matutinum aduenerit, ſuo quaſi perfunctæ excubiarum munere, Soli ſua data vice ſtellæ recedunt omnes. Et vt tandem ſtellarũ commentationem cum vtroque crepuſculo abſoluamus, earumq́ principium & finis terminetur, pauca quædam ſubiungam ex diuinis literis, in quibus Nox ſuum habet hieroglyphicum, cùm præſentis vitæ tenebras, & hallucinationem ſignificet: matutinum verò tempus pro futuro ſeculo ponatur: de quo Paulus, Nox præceſsit, dies autem appropinquabit. Eoq́ ſpectare dicit Heſychius Hierosolymitanus præceptũ illud Leuitici, Ne de carnibus ſacrificij ſalutaris quicquam in matutinũ relinquatur, quippe ne vitam noſtram deprehendi ſinamus imperfectam, quo ſcilicet tempore intercipiatur agendi facultas, quippe vbi miſericordiæ opus nullum cuiuſpiam alterius virtutis aggredi poteris, vel exercere. Quare quinq́ illæ virgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendæ ſunt, quæ dum lampadum ſuarum oleum comparaturę retrocedunt, aduentu interim ſponſi clauſa ianua excluduntur, non amplius admittendæ. Idem admonemur ex prouerbijs à Salomone: Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, nam craſtino tibi dabo, cùm ſtatim poſsis dare: neſcis enim quid pariat ſuperuentura dies. Ad hoc ita Heſychius: Feſtina, neque quicquam differas, ne fortè in eas coarcteris anguſtias, vnde expedire te nequeas, eoq́ difficultatis adigaris, vt eueſtigiò rerum omnium, quas tractaueris, rationes reddere cogaris. Epicurus qui pleriſq́ in alijs, res alias agere deprehenditur, in eo verſu prudentiſsimè ſe geſsit, cùm dixit: E

Ἕκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει·

Nemo hominum eſt, qui non inter agendum obeat.

F

Quòd ſi quis ætate noſtra, præter bonorum omniũ ſpem oppreſſus, inter agendum obijt, quis vnquam maiore totius Romæ luctu deſideratus quàm noſter Hippolytus? qui parata ære ſuo priuata triremi, fortiq́ militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Chriſtoq́ aſſerebat, priuſquàm inſtructam nauem, explicataq́ vexilla illa Iulij ſideris videre poſſet, medio itineris veneno letali, quo perditiſsimus miniſter ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæſari charus, tam eius gloriæ cupidus, miſerabiliter interceptus eſt. Pauciſq́ pòſt menſibus, nepos eius Alexander Florentię Dux, Imperatoris ipſius gener, à cõſanguineo ſibi coniunctiſsimo nõ minori ſcelere mucrone crudeliſsimè dum dormiret trucidatus. Sed nolo vulnera tam atrocia refricare, potiusq́ tibi næniam, qua infeliciſsimum vtriuſq́ caſum, iacturamq́ & luctum noſtrum deploraui, pro libelli huius Coronide ſubiungam.

HIPPO-

A HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIÆ DVCIS, MISERABILES EXITVS deplorantur.

VT cùm potenti deciderit Iouis
Dextra, superba insigne latus domus,
Et strage & ingenti fragore
Corda hominum attonita obstupescunt:
Mox, dum misertum est puluere grandia
Cæmenta solui, parte alia latens
Erumpat improuisa flammæ
Vis, reliquumq; operis ruina
Inuoluat oppressum, cinis omnia
Puluisq; fiant, prætereuntium
B *Honore & admiratione*
Tecta prius celebrata, puncto
Vno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda pauor meat,
Considerantum quàm caduca
Sint ea quæ asserimus beata:
Sic duplicato concidimus malo,
Quicunq; claras Mediceæ domus
Stellas colebamus, fideli
Obsequio, officijsq; chari.
Nam vix cicatrix illa coiuerat
In altum adacti vulneris, intima
Per ossa lapsi, cùm peremptum
Eximium Hippolytum abstulit mors.
C *Qui dum cohortes cogeret impigras,*
Arma & triremes ære parans suo,
Hanc vltrò opem allaturus oræ
Cæsari opes Libycæ prementi,
Roma profectus Parthenopeium
Nauale iturus, de media via
Improuide interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno.
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparsi locorum, siue domi in situ
Fletuq; lugebamus, ægra
Pectora per, lachrymis profusis.
Cum fœda clades huic superaddita
Oppressit incursu subito omnium
Mentes, & vnda vndæ niuosis
Alpibus incubuit refusa.
Maiora aperto vulnere vulnera
Nunc facta sunt, consanguinea vt manu
Confossum Alexandrum in cubili
Fama tulit, medioq; noctis.
Sic heu misella hæc vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quouis dieq; horaq; nostro
Assiduè capiti ingruentum.
Mens nulla prudens est adeò, vt queat
Obstare fatis, vel petulantias
Istasq; fortunæ cauere,
Aut varios subitosq; casus.
Sed magna Regum ô progenies, Ducem
Quæ Petrum Athenis magnanimũ inclytis
Olim dedisti, totq; honorum
Muneribus titulisq; fulges,
Quàm clari eratis, quàm prius improba
Turca tyrannis & Scythicum genus
In Græciam inuasisset, alta
Vi superûm imperio potita.
Fato Quiritum scilicet Ilium
Euersa, Romanum Imperium extulit.
Gens vestra Athenis pulsa, vt orbis
Consuleret statui vniuersi.
Atq; hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis: idq; ijsdem tiaris
Continuis prope colligatum.
At non potentes dicere Cosmidas,
Laurentiumq;, & nobilium virûm
Prouentum honoratum, Camœnis
Lugubribus licet, atq; mœstis,
Sed flere ademptorum miserabiles
Vices, in ipso limite gloriæ, &
Primo rudimento inuidendi
Nominis, egregiaq; laudis.
Heu quò iuuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atq; indoles illa educata
Auspicijs sapientum auorum.

Quo purpuratus Hippolyto decor
Splendorq́ rerum, seu patruo comes
Puer senem adiuuaret, ingens
Pondus & imperij subiret.
Quem Cæsar alio in puluere Pannonum
Vidit paratum cernere principem,
Contra superbarum cateruas
Gentium, & horribiles phalangas,
Cùm Turca nunquam pluribus antea
Instructus armis, crederet Italas
Vires Iberumq́ robur
Et Tamesin domitare, & Albin,
Quem tota circùm vis Asiatica
Niliq́ latè gens vaga turgidi,
Et Græciæ totius arma,
Atq́ Scythæ, atq́ Arabes obibant.
Verùm explicatos vidit vt ordines
Nostrorum ita acri prælia spiritu
Poscentium, aufugit, reductis
Retrò equitum peditumq́ turmis.
At qui virum se præstiterat foris,
Haudquaquam inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Consilio iuuenem probabat.
Qui sæpe Romam seditionibus
Tumultuantem, irasq́ Quiritium
Pacasset, irrumpens in arma
Fronte hilaro, eloquioq́ dulci.
Qui splendidas tot diuitias, opes
Tantas, amicis atq́ clientibus
Vellet paratas, se exhiberet
Ditem alijs, sibi pauper vni.
Siue apparatu Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Aequaliter, parcissimo ipse,
Et tenui & facili vteretur.

Sed quis modum vitæ omnis, & integram
Synceritatem narret? Hic omnibus
In posterum exemplo futurus,
Tam viridi excipitur iuuenta.
Immitis aufert Parca eadem Ducem
Illustrem Alexandrum iuuenem inclytum,
Florentiæ, Hetrusciq́ regni
Omne decus, columenq́ summum,
Quo iustum & æquum Principe floruit,
Seruata morum est integritas, fides
Intaminata. At vis scelesta
Pulsa procul, pudor ipse tutus.
Hic gloriosi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico sororem
Coniugio celebri elocarat.
Hæc obfuerunt, perniciem hæc bonis
Traxere, vestræ nomina gloriæ
Vos abstulerunt. Hæc amarum
Inuidiæ stimulum incitarunt.
Laboriosum scilicet est opus,
Tutum esse Regem, qui violentiæ
Obstet suorum, vllúmq́ fraudi
Esse locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis mens bona: Seruij
Sic victa virtus cæde nefaria:
Sic multa vbiq́ exempla, quorum
Iam numerum hoc etiam obtinebit.
At vos meum vnum præsidium ac decus,
Si quid clientis Musa erit, ibitis
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illachrymabilibus recensi.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi assit, perpetuum quibus
Debetur excelsa in columna
Nomen, honos, statuæ, æsq́ fusum.

NÆNIÆ FINIS.

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM, DE IIS QVAE PER NAVEM ET ALIQVOT eius partes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

NUnquam putassem, Colendissime Præsul, accidere posse vt mihi de Iure tecum disserendum esset, quod nūc casus tulit, & necessitas poscere visa est. Nam cùm mecum cogitarem aliquod tibi Commentarium de significatis Aegyptiorum, pro meo erga te cultu & obseruantia, dedicare (non enim vir tantus prætereundus eras, qui ætatem omnem & Iure publicè profitendo, sententiis Romæ dicendis, sacrosancto Concilio præsidendo, & in principum negotiis procurandis, insumpseris) argumentum quærebam quod ad huiusmodi Personæ nomen accommodari posset: opportunéque piscium meorum hieroglyphica commentaria præ manibus habebam, quæ præsulibus quibusdā, quos præcipuè colo, honoratissime Antistes, cœperam distribuere: atque cùm non tam ipsi pisces, B *quàm etiam instrumenta quædam nautica interferenda essent, Anchora tibi deberi visa est, quæ quòd firmatæ Christianæ Reip. præsidio aliquando fuerit, antiquæ clarissimæque nobilitatis Campegiæ domui pro insignibus argentea hinc & inde gestare concessum est iam ex illo, quo Ugolinus ipse Campegius Pisanæ classis Imp. maris imperium ab impiis infidelibus inquinatum, pacificum reddidit. Sed priusquam de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturum puto, si animaduertendum dixero locum libro Pandectarum xiiii, titulo, de exercitoria actione, capite statim primo, altero mox paragrapho, perperam interpositam esse Anchoræ locutionem. Accursium hallucinari puto, quia corruptum sit codicem nactus: ibi enim Ulpiani ex libro ad edictum verba ita notata sunt: Magistrum nauis accipere debemus eum cui totius nauis anchora mādata est, scilicet à domino. Nusquam verò legi ego Anchoram pro gubernatione poni, quod quidem munus pertinet ad clauum: vsitatissimáque omnium autorum metaphora, temonem aut clauum aut gubernaculū regiminis loco poni passim obseruaui. Sedenim in Ulpiani verbis nulla erit ambiguitas, si veluti in Pisano habetur codice antiquissimo illo qui Florentiæ asseruatur, ita legerimus, Cui totius nauis cura mandata est. Castigatissimámque lectionem hanc & in meo* C *peruetteri, & in aliquot codicibus manuscriptis, in quos nemo manus iniecerit, deprehendi. Elegi itaque te iudicem, vt quæ aliena essent, legitimos agnoscerent possessores, résque omnis nautica legitime tractaretur. Tu quod Iuris est videris: nos Anchora iam ablegata, quando hîc standum minimè necessum fuerit, ad iter institutum peragendum nauim iam ipsam ascendamus.*

DE NAVI.

NAuis, atque eius partes aliquot, armamentáque ipsa multis locis in veterum monumentis sculpta, & in numis cusa, non leue cogitationis argumentum spectantibus exhibuêre, dum quid hæc sibi velint pleríque omnes inuestigāt, quorum bonam explicaturi partem à numo omnium antiquissimo exordiendum duximus. Quid igitur sibi Iani numus velit examinemus.

ADVENTVS, VEL MIGRATIO.

ROstrum nauis, aliàs autem puppis, vel interdum integrum nauigium in æs signatum, Iani nauigationem in Italiam ostendit: ex altera enim numi parte Ianus geminus, ex altera rostrum nauis, inquit Plinius, & nos inspeximus. Ouidius etiam ita interpretatur:

At bona posteritas puppim signauit in ære,

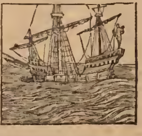
Hospitis aduentum testificata Dei. D

Quinetiam Onirocritæ obseruant, quoticunque quis vel nauem vel ratem imaginatus fuerit se videre per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confestim affuturũ. Antiquissima verò est illa numi species, quadrans scilicet Raticus nomine, in quo ratis. Mosque inde durauit, vt pueri in aleæ lusum denarios in sublime iactantes exclamarẽt, aut capita, aut nauim, quorũ altero post firmatum numum cõspicuo, eius esset victoria, qui diuinasset, lusu teste vetustatis. Quanquã & altero vsi sunt numo, ouem bouemque insculptos habente: quod numi genus documento erat veteres gregibus & armentis abundasse, quippe quorũ omnis res in ouibus & bubus collocata erat, vt autor est Plutarchus, Problematis.

FELICITAS.

AD hæc nauis in aliquot veterum monumentis felicitatis hieroglyphicum est, vt in Hadriani numo, quæ remigio vecta, pulcherrimeque elaborata visitur, cum inscriptione, FELICITATI AVG. Sub naui verò S. C. COS. III. PP. In numo etiam Augusti cernere est nauim longam cum remigio, cuius eadem inscriptio, FELICITATI AVG. E

SALVS.

QVæ verò nauis apud Athenienses erat SALVTIS indicium, in Thesei memoriam coli consueuerat, singulisque annis Delon mittebatur Apollini cultũ allatura, suscepto olim à Theseo voto huiusmodi, si ciuibus suis vnà secũ saluis reuersus esset. Eoque interim tempore, quo sacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat, & Delon ea profecta esset, pelagoque remenso in patriam rediisset, cautum erat Atheniensium lege, ne quenquam publicè interficerẽt. Eaque de causa scribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum esse inter iudicium Socratis, & mortem eius, quòd sententia pridie quàm spectaculi auspicium fieret, lata erat.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

HAbet & Christiana pietas felicissimi successus sui signũ, nauẽ cum piscatore Petro, tam in familiari summi Pontificis anulo, quàm in aureis Apostolici fisci numis expressam, manifestissima eius quæ subsecuta est felicitatis indicia, tot annis antea præmonstrata. Nam quod Ouidius dixit, Hospitis aduentũ testificata Dei, sumptum omnino est ex altiori disciplina, qua prisci Romani diuinitùs admoniti essent, hospitem aduenturũ, qui verum Dei cultum afferret, siue Noam nauigio ereptum vndis, siue Ianum salutaria tot præcepta Italiæ daturum, naui ad nos vectum, ac naui mox insignem in numis, siue ipsum nostræ pietatis autorẽ fluctuanti nauiculæ affuisse meminerimus. Hoc verum ac vnicum est aduersus sæuientis maris rabiem sospitamentum: hic vnicus salutis nostræ portus, quem eiusmodi nauis auxilio occupare festinauerimus. Sapientissimè Ioan. Scholasticus vigesimosexto scalarum suarum gradu pericula recenset, in quæ per mare hoc magnũ & spaciosum nauigãtes incidimus, scopulos, vertigines, inundationes, piratas, belluas, siphones, procellas ventis fluctibusque commistas, singulorumque adiicit interpretationes: vt per scopulos, feram præcipitemque iracundiam intelligamus. Per vertiginem, res eas, quæ præter spem oblatæ mentẽ circumsistunt, delirioque agitant, & in desperationis profundum rapidè

A dè deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quę boni specie decipit. Malus enim & egregiè superbus est, sibiq́ omnia arrogat, quicunq́ est imperitus. Per piratas, gloriarũ satellites, qui nostras opes omnibus vitæ incommodis partas, interuentu subito diripiunt. Per belluas, nostrũ hoc corpus graue, brutũ, & efferatũ, ac perdifficile cicuratu, vtpote quod ventri tantummodo deditũ, solã sibi finem constituit voluptatẽ. Per siphones, elationis nostrę impetus, per quos ad cœlũ vsq́ sustollimur, vnde mox deturbati, in profundissimã tartari voraginem pręcipitamur. Huius inquam pelagi causa nauis illa tot olim numis cusa, diuinitùs aduenturã miseris mortalibus salutem indicauit. Ac ne de præsagio dubitemus, in ipsius Iani numis, tam gemino capite barbato, q̃ etiam imberbi, vti habetur in argẽteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ supernè C. FONT. Necq́ non in alijs videre passim est inscriptionem, ROMA. Romæ enim pietatis nostrę principatum, & in togata præcipuè gente constituendum, vt Euangelicã interim veritatem prætereamus, vel Maro ipse supremæ intelligentiæ actus spiritu diuinauit, dum Iouem inducit asserentem,

B *Romanos rerum dominos gentemq́ togatam.*

Cui quidem imperium sine fine concessisset, quippe quòd eorum institutiones essent in omnem terrarũ orbem, vt Theophylacti verbis vtar, exituræ, necq́ vllo vnquã tempore defuturæ. Necq́ verò mirum in Marone homine diuini muneris experte, & qui verũ pietatis ritum adhuc abditũ ignoraret, diuinationis lumen illuxisse, quia verisimile est eum in huiusmodi vaticinio, ex veterũ arcanis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruscorũ, prædictionẽ illam excerpsisse. Vel, quoniam summus ille spiritus nullum hominum genus, nullam vnquam nationem aspernari cõpertus est: quare Balaana legimus, hominem & alienigenã, & piorum hostem, præclara tot super Israëlitarum successu diuinasse.

SOSPITAMENTVM.

IN Q. Nasidij numo nauis est cum velo, & stella in antẽna, & ab altero latere caput cũ tridente, & inscriptione, NEPTVNI, subaudiendũ, ope vel auxilio seruatos. Hoc enim stella significat in antẽna sita, de qua loco suo inter cœlestia.

MANIFESTA OPpugnatio.

C QVoniam verò obiter in velum incidimus, minimè prætereundum videtur quod dici solet, velificatione plena in quempiã ferri, quod est aperto Marte, inimicitijs minimè dissimulatis, rem aggredi, hostemq́ lacessere.

OCCVLTA OPPVGNATIO.

HVic contrarium est, conto, remulco'ue nauigare, cum tacitè quispiam insidiatur, atq́ vt vulgò etiam dici solet, subaquanea vti opera. Locũ hunc ad hanc propèmodum sententiã interpretatur Ammianus rerum gestarũ lib. XVIII, dicens: Nõ conto, necq́ remulco, vt aiunt: id est, non flexiloquis ambagibus, vel obscuris, sed velificatione plena in rempub. ferebatur. quamvis aliter expositũ sit in collectaneis Suidæ, prouerbio κοντῷ πλεῖν, quod quisquis ille fuerit exponit, ἤγουν πεσόντας ζῆν.

LVNÆ VECTATIO.

QVòd nauigiũ in Isidis honorẽ Ægyptij coluerint, sunt qui raptã eam ab Ioue naui, cuius insigne vacca esset, arbitrentur: sed cõmentitiũ hoc mihi vi-

detur. Magis autem ad Ægyptiorũ eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, D
Lunam apud eos nauigio vehi fictam. Hanc Isidis nauem Apuleius multis donarijs ornat. Diodorus fabricatam à Sesostri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauratam exterius, interius verò deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Ægyptijs colebatur. Is Isis erat.

NAVIGATIONIS AVTORES.

IN Tyriorum numo nauis est cusa, nimirum ea de causa, quòd ipsis Tyrijs cõmentum placet, nauigationis primæ se autores haberi. In huiusmodi eorum numo legitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. Est & alius cum eadem naui longa numus, in cuius altera facie caput est cum corona irradiata: inscriptio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ. Ita demum Phœnices inuentæ nauigationis laudem asciscunt sibi.

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ numis nauis illa tridentali rostro insignis, qualem scilicet Maro sæpe describit, dum non vno loco ait, rostrisq́ tridentibus, partã ab eo victoriam indicat maritimo prælio, quod aduersus Sex. Pompeium cõmisit: id quod E
Maro in Augusti gratiam ita immortalitati commendauit:

Parte alia ventis, & dis Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Aliquot in monumentis videas & Varronis insignia naualia, qui Proprætore sub Pompeio Piratico bello militauit, à quo ob res bene gestas nauali corona donatus est.

DE ANCHORA.

HIeroglyphicum anchoræ non Ægyptiorum tantùm est, sed à Græcis & à Romanis principibus vsurpatum: vt minimè importunum sit rem à plerisq́ tractatam repetere, vt quæ sectamur significata loco suo manifestentur.

MATVRANDVM.

CIrcumuolutus anchoræ delphinus, quod signum in aliquot Titi Vespasiani numis obseruauimus, maturandum, vt Latini vna locutione dixerunt, F
omnino significat. Sed quoniã rei causam in Delphino satis explicuimus, & res iam æuo nostro lippis & tonsorib. innotuit, plura super eo dicere supersedebimus. Id pro pictura animaduertendum est, anchoram quæ in numo Titi habetur extrema dentiũ in vomeris speciem dilatare, cuiusmodi figurã Aldus noster imitatus est in omnibus quos impressit libris. Alia verò forma esse, dẽtibus quippe in acutum recto ductu mucronatis, quam in numo veteri apud eruditissimũ virũ Romulum Amasæũ vidimus.

TVTELA REFVgiumq́.

HOminem qui rebus suis tutelã præsidiúmve parauerit opportunũ, per nauem & anchoram significabant. Quòd si sola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quasi vellet innuere pictura hæc, si aduersa ingruerit tempestas, resq́ nostræ fluctuare cœperint, paratum esse profugium vt possimus ita seruari.

Estq́

A Estq; dicteriũ apud Græcos in hanc sententiã celebre, quo Demosthenes vtitur oratione pro Ctesiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columen ad hoc innuens ait: Anchora iacta mihi. Idem sermo apud Paulũ, rei nullius ignarũ, epistola ad Hebræos, cap. 6. Qui confugimus vt spem propositã teneremus, quam veluti anchorã habemus animæ cùm tutam, tum firmã. Et Chrysostomus de supremo firmoq; profugio, cõcione in Lazarum IIII, hæc ait: Sunt diuinæ sapientiæ opera, hæc maxima illius prudentiæ sunt argumenta. Conscientiæ increpatio sacra est anchora, quæ nos nequaquã sinit in peccatorũ profundũ absorberi.

STABILIMENTVM.

QVòd si firmitatem, ac immobile stabilimentũ rei cuiuspiã significare vellent, anchoras duas adpingebãt, similitudine sumpta à nauibus, quæ tunc

Ventorum temnunt rabiem fluctusq; sonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua similitudine vtitur Aristides Panathenaicis. Sed enim Pindarus duabus innixum anchoris dicit, qui duas habet patrias: vnde prouerbium, οἴκοθεν οἴκαδε, Domo domum, de cõmodè peregrinanti-

B bus, quippe de ijs qui arrepto itinere quotidie apud amicos aut necessarios diuertunt. Nam pro firmitate Pindarus idem vna etiam vtitur anchora, Isthmijs, ἤδη πρὸς ὄλβου βέβλητ' ἄγκυραν· Iam anchorã ad felicitatem iecit: hoc est, firmitatẽ iam ad vitæ tranquillitatẽ assecutus est. Vitæ porrò nostræ tumultus, perturbationes, cladesq; omnes, marinis fluctibus, tempestatibus vorticosisq; æstibus solemus æquiparare, quemadmodum Archilochus facit, qui cùm in Thracenses calamitates incidisset, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Γλαῦχ' ὅρα, βαθὺς γὰρ ἤδη
Κύμασι ταράσσεται πόντος,
Ἀμφὶ δ' ἄκρα γύριον ὀρθῶς
Ἵσταται νέφος, σῆμα χειμῶνος
Κιχάνει δ' ἐξ ἀελπτίης φόβος.

Myrsilus quoq; Mitylenæorum infortunia tyrannicasq; procellas ita describit:

Τόδ' αὖ τι κῦμα τῶ προτέρω ἰμφ στίχει,
Παρέξει δ' ἄμμι πόνον πολὺν αὔτλειν.

Atq; ijs vrgentibus infortunijs ad sacram, vt aiunt, anchoram confugiendum.

C Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico vtuntur anchoræ, tam scribendo quàm loquendo: vt Pythagoras, quem Phocion ait super humana vita ita disserere solitum, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι ἄριστον. quæ si primùm amaritudine aliqua prædita videatur, suauem ipsam redditura sit consuetudo. Diuitiæ si optentur, sciendum eas infirmam admodum esse anchoram. Gloriã, etiamnum infirmiorem. Quæ corporis sunt, eiusdem esse tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecillia, & nullo robore suffulta. Quæ firmæ igitur anchoræ? prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella discutiat. Nam diuina lex est, virtutem solam atq; vnicã habere robur, reliqua omnia nugas esse.

INTERPRES.

APud nationes aliquot anchora fuit interpretationis signum, quo scilicet caduceatores & internuncij pro gestamine vterẽtur. Præcipuè verò Indi anchoram pro caduceo habuêre, propterea inquit Philostratus, quòd omnia tentet, ac peruestiget. Eaq; de causa cùm Apollonius ad locum, quem Indi sapientes incolebant, appulisset, seq; cum comitibus intra stadium cohibuisset, adolescens eum adijt à sapientibus missus qui auream anchoram pro caduceo manu gestabat, perq; eum in colloquium adductus est.

FRÆNVM. D

AD hæc anchora moderãdi cõpescendiq́ signũ est, frænumq́ indicat, quod quidẽ ex Pindaro desumit̃. Ille eñ πυθιῶν, ᾠδῇ quæ inscribit̃, Ἀγκυλάῳ κυρωναίῳ ἕρματι, frænum Argûs nauis dixit, vbi interpres ait, Anchorã ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἵππων διὰ τὸ ἐπέχειν τὰς ναῦς δίκην χαλινοῦ, sumpta ab equis trãslatione, ꝙ ea naues compescat fræni instar.

SELEVCI GENVS.

EXtant Seleuci numi anchora signati, propterea quòd is anchora signatũ femur habuit ab ipsa origine: filijq́ & nepotes eius eodem insigniti modo, anchoram in femore veluti notã generis naturalem habuêre. Et vt Græci sunt ad figmenta promptissimi, fabulã etiã adijciũt, Laodicen Antiochi nuptã Apollinis cõgressum per quietẽ pati visam, qui anulũ ei quendã veluti cõcubitus præmiũ donarit, iussteritq́ vt mox filio eundem redonaret, futurũ eum aliquãdo felicissimi euentus auspiciũ: repertumq́ prima luce anulũ in lecto, cuius signũ anchora erat, admirationi fuisse, Seleucumq́ mox natu grandẽ, tradito anulo à matre, de origine sua, deq́ futura felicitate edoctũ, cùm mortuo iam Alexandro, quem in Persicã militiã secutus fuerat, regnũ ipse Orientis occupasset, gemmæ istiusmodi memoriã consecrasse. Nam & cùm vrbem Antiochiam patris nomine condidisset, campos vicinos vrbi Apollini vti originis autori dicauit. Hæc Trogus. E
Appianus indignum ratus fabulas historijs admiscere, rem aliter tradit in Syro, Apollinẽ quippe Laodicæ per somniũ mandasse, vt quem anulũ aliquãdo reperisset, filio statim gestandũ daret: fore nanq́ vt quibus in orbis locis Seleucus anulũ eum amisisset, eam ipse postmodũ regionẽ imperio suo subijceret. Is igit̃ cùm Alexandrũ sequeret̃, anulũ iuxta Euphratẽ fluuiũ amisit, factusq́ eius prouinciæ præfectus in diuisione regni post Alexandri mortẽ, moxq́ inde deturbatus ab Antigono, Ptolemæi, cui Ægyptus obuenerat, auxilio in regnũ restituit̃.

POSSESSIO.

EST & obtinendæ possessionis signum anchora, cuiusmodi eiusdem Seleuci fuit interpretatio, reperto quẽ iam amiserat anulo, in quẽ anchora incisa fuerat. Cuius quidẽ rei huiusmodi fert̃ historia, quæ ad futurũ auguriũ ab Apolline promissum facit. Seleucus cùm eiectus Babylone, Ptolemæi mox copijs adiutus posset quidẽ vti vi, ex amisso tamẽ anulo in spem regni omnino erectus, omnia prius ꝙ̃ armis experiri constituit, ne populũ, quẽ per benignitatẽ sibi allexerat, belli metu exacerbaret. Internũcijs ad rem vsus, ciuiũ cõperit studia erga se propensissima, itaq́ festinatione opus esse admonitus, paucis admodũ, sed ijs impigris & fidelissimis electis, Babylona versus quanta potest celeritate proficiscit̃. F
Accidit verò vt inter gradiendũ pede lapidẽ offenderet, euelleretq́, ex cuius impulsu tanto dolore affectus sit, vt ibidẽ euestigiò subsistere, ac humi residere cogeret̃. Ecce verò tibi amicis pedẽ demulcẽtibus, & euulsum lapidẽ inspectantibus, anulus ille affulsit, qui sublatus attrectatusq́, magnæ inter socios mœstitiæ argumentũ fuit. Id quid rei esset cùm Seleucus sciscitaret̃, signatã illi anchorã in anulo reperto mœstitiæ causam dedisse responderũt, ex qua captiuitatẽ portẽdi interpretabãtur. Tũ Seleucus, Bono, inquit, animo estote omnes: nam quã terram calcamus, & retẽturi sumus, & firmiter possessuri: & cũ dicto doloris immemor prosilit, iterq́ arripit alacriter. Cui paululũ progresso adfuêre obuiam qui tuta & pacata omnia nunciarent, exceptusq́ ita omniũ studijs, dignitatẽ pristinam & regnũ illud obtinuit. Mox Indiã & Asiam omnẽ subiugauit. Anuli verò memor, vrbem in Oriente cõdidit, & gemmã originis memoriam consecrauit.

A

DE TEMONE.

IN naui autem primas omnino partes tenet temo, de quo multa sunt apud veteres significata, quæ tamen omnia in vnum coeunt intellectũ.

REGIMEN.

NAm regimen per figuram eius significari manifestum: & cuius arbitrio res agũtur, is gubernare, & gubernaculum temo ipse dicitur. Hinc Iuuenalis, Aut de temone Britanno decidet Aruiragus, dixit, cùm Domitianum Britãnia potiturũ præsagit adulator ille Veiento, expulso inde Aruirago, qui totius insulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum venerat in ditionem Romanorum, tentata bello sæpius, licet cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxisset, quæ nostri plus æquo forsitan extulerunt. Contrà verò Nero, paucos ante dies quàm moreretur, vidit per quietem cum sibi nauem regenti extortũ, trahiq; se ab Octauia in arctissimas tenebras, quod aruspices respondêre, eum administratione deiectum mortem infelicissimam moriturum.

FORTVNA.

B QVapropter veteres cùm Fortunę plurimũ tribuerent, eamq; negociorum penè omnium, quæcunq; mortales gererent, arbitrum opinarentur, simulacrum eius dextera clauũ, sinistra cornu copiæ tenere finxerunt, quod bona & cõmoda ab eadem omnia proficisci crediderunt: vnde diuitias & opulentiam, fortunas appellauere, vni illi regendi elargiendiq; facultatẽ concessam arbitrati.

INCONSTANTIA.

VT verò inconstantiã eius notarent, vtpote quæ, vt Horatius ait, possit imo tollere de gradu mortale genus, vel superbos vertere funeribus triũphos, & valet ima summis mutare, sedentem eam in pila sculpebant, quod tum in marmoreis monumẽtis, tum in numismatis antiquis obseruauimus. Talis eius species est in numo Neruæ Traiani, cum inscriptione, FORT. RED. S.C. vbi etiã legas, SENATVS POPVLVS'QVE ROMANVS, literis omnibus expressis, quod rarò inuenitur.

FORTVNA REDVX.

EIusdem Fortunæ Reducis simulacrum est in altero eiusdem Imperatoris C numo, vbi dea ipsa sede sedens temonem manu regit, qui à pedibus surrigitur: inscriptio est, FORTVNÆ REDVCI. Atq; hac eadẽ specie & inscriptione literisq; habetur in Hadriani numo, vbi temo insidet pilæ: in nonnullis abest pila. Eadem verò sedens cum temone & cornu copiæ est in numo Septimη Getæ, cum inscriptione, FORT. RED. Sed illud obseruatione dignum, quòd eadem species cum temone, & cornu copiæ in Domitiani numo, quẽ apud Bembum vidimus, FVRTVNA AVGVSTI scriptum est, prima syllaba per V vocalem vltimam, quæ passim in ea locutione per O vocalem quartam enunciari solet. Eadem penè inscriptio speciesq; cornu copiæ & temonis pilæ insistentis in manu Fortunæ stantis habetur in numo Antonini Pη. De pila verò atq; rotula alibi erit locus suus, vbi Fortunæ ipsius ornamẽta copiosius explicabimus.

DE RETIBVS.

VEtrum in naui superius inspeximus: sed habebat idem retia quę tractaret. Huius rei memoria nos quoq; traxit ad sagenam, ad hamos & tridentes: quare priusquàm exiliamus è naui, an possimus aliquid expiscari, videamus.

SILENTIVM. D

PEr retia silentium significari tradunt, ea quidem ratione, quòd præcipuū est præceptū piscatoribus, vt dum gregem circundant, silentio quam maximo nauigēt. Pisces prætereà altissimo silentio præditos esse compertissimū est, pau cissimis exceptis, ac præcipuè Cane marino: vnde etiam prouerbium emanarit, ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. Sic eruditus Horatius eos mutos vocat. Sic Lucretius mutas natantes appellauit.

PERSVASIO.

IN diuinis autem literis retia sunt persuasionis hieroglyphicū, qua scilicet homines in veritatis cognitionem inducuntur, atq; ita capi videntur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eucherius, Mittite retia in capturam.

INSIDIÆ.

ANtiquissimum esse reperio, insidias per rete significari, neque ea tantùm de causa quòd eius opus omne ad insidias comparatur, quantum etiam ex historia desumptum est. Nam Pittacum memorāt, vnum ex septem Sapientibus, aduersus Phrynonem Atheniensiū ducem validissimi corporis hominem, Pancratiasten scilicet & Olympionicam, de finium controuersia, quæ inter Atticos & Mytilenęos erat, singulari certamine dimicaturum, rete secum in occulto sub clypeo abditum tulisse, quo, cùm tempus visum est, iacto Phrynonem impedierit. Historia est apud Verrium, in ijs quæ Festus defloraui: neq; ea tamē in vulgatis codicibus, sed antiquo manu scripto, cuius partem vltimam Romæ comperi. Hinc sanè ludus à Pittaco institutus, quo Retiarius Mirmillonem in certamen prouocabat: cui adcantabatur, Piscem peto, nō te peto, quid me fugis Galle? Erat autem eodem autore Festo, Mirmillonicum genus armaturę Gallicum: ipsiq; Mirmillones antea Galli appellabātur, in quorū galeis piscis erat effigies. E

DESOLATIO.

EST & desolationis signum retis genus, quod verriculum appellatur: ad multa siquidem id spatia in mare demissum, restibusq; longissimis hinc atq; inde attractum, quantumcunq; spatij complexum fuerit, totum abuerrit, neq; vlli piscium exitum patère permittit. Transijtq; miserabile genus hoc venationis in vrbium & agrorū desolationes. Accidit enim plerunq;, vt edicto vniuersali oppressorum exitio agri sint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus sibi mutuò tenentes, quasi restim vnam texūt, occupatisq; terræ, quam desolatam volunt, extremis finibus, ita latè extensi progrediuntur, latentesq; passim incolas venando excipiunt, nihilq; reliqui faciunt, quoquouersum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Lesbo, Tenedoq; insulis vi captis, atq; euerriculatis. Eretrienses quoq; legas à militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos. F

DE HAMO.

HAbet Hamus cum Anchora similitudinem quandam, si figuram inspectes. Sed quantum est in Anchora officij, tantum in hamo malignitatis atq; perfidiæ: quæ cuiusmodi sit, hinc apparebit.

DECEPTIO.

SVnt qui non imperitè, neque impropriè, deceptionem per hamum pictum significari tradant: siquidem decipere, est vnum ostentare, & aliud præter opinionem inferre. Ita hamus escam esurienti offerre porrigereq; videtur, saturita-

A ritatemq́; polliceri, mox apprehendit, alligatq́;, & captiuũ facit eum, qui escam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœnipeta:

Hic ubi sæpe Occultum visus decurrere piscis ad hamum.

Et hunc secutus Lucianus eo opusculo quod in Romanorum inuidiam de Aulicorum vita conscripsit, in hac plurimum similitudine immoratur, dum spes illas clientium, qui admissi ad principũ amicitias, montes statim aureos sibi pollicentur, hami istiusmodi vorationi similes esse contendit. Et de lenone in fraudem prolabente, Meus est, hamum vorat, apud Plautum. Longè verò aliter in diuinis literis hamum accipi videas, per quem sanctissimum Christi corpus significatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terram, campos implebis, & à volucribus omnibus impetêris, perindeq́; omnes terræ bestias tuo pastu saturabo. Sicuti enim si hamum esca coopertum piscis rapiat, non solùm escam ab hamo nõ sustollit, sed ipse de profundo esca aliis futurus educitur: ita mũdi Princeps, penes quem erat mortis imperiũ, rapuit quidem in mortẽ corpus Adamiaci IESV, cum sub B eo hamum diuinitatis inclusum minimè sentiret, quo deuorato hæsit ipse continuò, deq́; profundo tractus, eductus est vt esca fieret iis, quibus calcandi super serpentes & scorpiones potestas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem XL reperias: Aut adduces draconem in hamo, aut capistrum circa nares eius appones.

DE TRIDENTE.

ET Tridens inter piscationis arma connumeratur, sed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

HAmus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, sed tridens aperto marte, medio veluti campo aduenientem hostem excipiens, cum aggreditur, solaq́; fretus agilitate, conficit. Sed quid is in Neptuni manu, quid in Trœzeniorum numis, & in Mantineensium scutis sibi vellet, alio Commentario docuimus. Hæc verò plus quàm satis esse, quæ ad occupatissimum virum & ocii nescium mitterentur existimaui. Vale.

C

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MAGNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM, DE VRNIS NILI, LVCERNA ET FACIBVS, TVRIBVLO, ET phiala, demum igne & aquis.

ANtonius Agnellus patruus, Vir magnifice, tuus, cùm esset olim Venetiis apud clarissimum eruditissimumq́; Io. Lascarin, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla coniunctior esse posset, quàm ea, quam communia studia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum tyrocinia, audiebamq́; in arte dicendi Prunulum, in eloquentia Sabellicum, in varia rerum eruditione Georgium Vallã: sed rarissimum Lascarin obseruabam in primis, in quo magna optimarum artium scientia, summa vetustatis inuestigatio, reconditarumq́; rerum studium atq́; cognitio nõ vulgaris, atq́; vt semel dicam, vir erat omni liberali doctrina politissimus. Hunc itaq́; frequens inuisebam, probatissima eius consuetudine melior in dies euasurus. Quòd si Lascarin occupationes distinebant,

aderat illic Patruus tuus, qui diem sine linea praterire minimè permittebat: semper enim noui D
aliquid de Musarum penu depromebat, nunc epigrammatum, quæ faciebat, argutias, nunc hendecasyllaborum amœnitates, nūc huius vel illius numeri poëmata, in quibus multum inerat lepôris & elegantiæ. In eo verò præcipuè conueniebamus, quòd ille numismatum antiquorum signis mirificè delectabatur, quorum festiuam copiam habebat à Lascari: ad quem quicquid in huiusmodi rebus venerandam saperet antiquitatem, id à nobilitate illa spontè conferebatur. Idem propémodum studium ab Urbano patruo meo erat mihi quodammodo hæreditariū, qui cùm magnam orbis partem pererrasset, multorumq; nosset hominum mores, de peregrinationibus suis, Aegyptijs, Arabicis, Palæstinis, semper habebat noui aliquid, quod scitu dignum & vtile communicaret mecum. Quotidie igitur cùm simul esse dabatur, Agnellus aliquid habebat, quod super numismatis alicuius gestaminibus aut titulis disputaret. Ego si quid diceret quod ad Aegyptiaca faceret hieroglyphica, in eo summo opere delectabar. Quodā verò die tuus hic Patruus imagunculam quandam ex orichalco protulit, cuius gestus erat, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera sustineret, cubito ad basim appresso: manu altera aquam ex tribus vrnis vna tantùm ansa coniunctis effunderet: ad hæc puerulis minutissimi operis numero sexdecim circumfusi, pueriliter hac & illac per vniuersum corpus lusitare videbātur. Super hoc E
Agnellus, qui argumentum huiusmodi haudquaquā temerè factū arbitrabatur, quid hoc sibi vellet curiosissimè percontabatur. Respondi ego, imagunculam esse Nilum amnem: tris vrnas, causas itidem tres incrementi: puerulos XVI, totidem cubitos, quibus cresceret ad fertilitatem. Vix hæc summatim dixeram, & horum omnium rationem reddere parabam, cùm affuit tabellarius à Gallijs, quo cum literis ad Lascarin ingresso, Agnellus quoq; accersitus est euestigió. Ego eo digresso domum redij, ac triduo pòst Patauium à Patruo missus, vbi Leonicū audirem: neq; ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit, qui Principū negocijs addictus, statim ipse quoq; aliò migrauit. Tantùm id, non multò pòst tempore, eum diem suum obijsse renunciatum est. Postea verò quàm calamitosissimis totius Venetiæ temporibus Romam me recepi, vbi locupletior mihi copia facta est huiusmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi verò tum publicè tum priuatim toto calatho suggerebantur, incubui alacrius in idem studium, quo me semper oblectaueram, & ἱερογλυφικῶς plura ad amicos Commentaria conscripsi: cumq; in Roma media vidissem effodi marmoreum Nili Colossum cum XVI illis puerulis circùm lasciuientibus, de quibus in imaguncula Patrui tui meminimus, subijt statim Agnelli memoria, præq; hominis mihi suauissimi desiderio lachrymas cohibere non potui, quòd ereptam mihi videbam occasionem, ne huiusmodi rerum Commentarium ei dedicare possem, qui si fuisset in humanis, nihil illi optatius accidere potuisset, neq; ego quicquam libentius fecissem. Venit autem in mentem F
mihi, posse me saltem renouare memoriam eius, quem vnicè adhuc colerem, si rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius esses, in quo præsertim non alienam ab ipsius Patrui genio vigere mentem animaduertissem, videremq; si memoriam eius apud te suscitarem, id iucundum mihi, tibi verò gratissimum fore, cùm hoc à me deposcere viderentur integritas humanitasq; tua dubio procul singularis, & reliquæ virtutes tuæ, quibus apud omnes clarus es & insignis, & quarum ergo coluerim ego te semper, & obseruarim. Habe igitur & antiquæ amicitiæ meæ cum Patruo tuo monumentum, & meæ erga te obseruantiæ signum, vt ipsemet spero confiteberis, manifestum.

A

DE TRIBVS VRNIS.

FLuuiorum sanè fontiumq́ simulacra cum vrnis dedicari solita, magis apertum & obuium vnicuiq́ est, quàm vlla indigeat interpretatione. Cur verò Nilus cum tribus vrnis figurari soleat, non ociose quærendũ est. Nam Ægyptij illi sacerdotes cùm incrementum Nili tribus præcipuè de causis fieri putarent, reliquis aliorum opinionibus abiectis, quæ propèmodum essent innumerabiles, quò sententiam ipsi suam perpetuis testarentur monumentis, tris vrnas Nilo attribuerunt, cùm reliquis fluminibus singulæ singulis adhiberentur: vt illud apud Maronem,

Cælatáq́ amnem fundens pater Inachus vrna.

Harum verò trium causarum primam illam asserebant, quòd tellus ipsa Ægyptia aquam ex se ipsa progigneret, vberrimeq́ proferret, sui ipsa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontem phialam appellarit, quasi ipsa intra se contineret eam aquæ vim, neq́ aliunde mutuaretur. Est tamen eodem vocaB bulo in Nilo locus à figura sic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam. Phidias inter sculptores celeberrimus, vel ipse rerum peritus, vel ab ijs qui ætate illa peritissimi erant admonitus, cùm Victoriæ signũ in Marathone sub Nemeseos velamento confingeret, in dextera eius statuæ phialam exculpsit, in qua Æthiopes cælati videbantur, propter Oceanum, qui Nemeseos pater habitus est: & Nilum Oceanum vocari multa veterum dictata monuerunt. Quòd verò gignat Ægyptus aquas, ex eo, aiebant ipsi, facilè conijci posse, quòd in quovis alio climate fluuiorum exundationes circa hyemem plurimum accidunt, nunc imbribus coactis, nunc niuibus liquefactis: sola verò terra Ægyptiaca in medio terræ habitabilis constituta, quemadmodum in oculo pupilla, peculiari quodã aquarum profluuio æstatem mediam irrigat. Alteram Oceano causam adscripsere, à quo aquam in Ægyptum exundare incrementi tempore fama est, quæ quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Ægyptiorumq́ in primis sacerdotum, vt Diodorus attestatur, qui rei fidem non aliam faciunt, nisi quòd satis sit eorum autoritas, vt sibi fides adhibeatur, qui rerum scientiam per manus à paC rentibus traditam, longa annorũ serie obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum est, Nilum ab Oceano ex Atlante monte primùm emanare, ibiq́ Dyrin appellari: Heptabolum inde lacum stagnare, inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloëm paludem efficere, inde Astasobam & Astaboram flumina, donec ad cataractam perueniẽs erumpat, ac per Ægypti campos diffluens, Nili demùm cognomentum accipiat. Tertiam causam imbrium esse dicunt, qui australibus in Ægypti regionibus, Etesijs nubila, vt ait etiam Democritus, illò ferentibus ex orbe reliquo, eo maximè effunduntur tempore, quo Fertilis æstiua Nilus abundat aqua. Atq́ vti tradit Eudoxus, Ægyptij sacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperistasin arbitrantur: cùm enim æstus nobis est qui viciniora Cancro loca incolimus, tunc hyems ijs qui Capricorno propinquiora habitãt. Addit ad hæc Thales, mare in ora agi vltro, Etesiarum ex aduerso fluminis flantium repercussu, de quibus ita Lucretius:

Aut quia sunt æstate Aquilones ostia contra
Anni tempore eo, quo Etesiæ esse feruntur,
Et contra fluuium flantes remorantur, & vndas
Cogentes rursus replent, coguntq́ manere.

Nam dubio procul hæc aduerso flabra feruntur
Flumine, quæ gelidis ab stellis axis aguntur.

Incipit verò crescere Luna noua, quæcunque post Solstitiū est, sensim modiceq;, Sole Cancrū transeunte: abundantissimè autē dum in Leone progreditur: mox residet in Virgine ijsdem quibus accreuit modis. Quāta verò feracitate vniuersam Ægyptum beet alluuione fœcunda, multi prodidêre: vnde cum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem, modò potu fœtiferū dicunt, & animalia, quę ex eo bibunt, & pinguiora, & obesiora fieri cōpertum est: quare suū illum Apim tanta cura cultuq; nutritū, ex Nilo bibere quàm religiosissimè vetuerūt: siquidem & macilentiā & gracilitatem omni pondere vacuā, diuinitati propiorē arbitrantur, vt Plutarchus asseuerat. Quinetiā sacerdotes eadem causa plurimo vti ieiunio & abstinentia consuesse, Porphyrius attestatur, vt eorum copia liberati, eorumq; pondere leuati, quæ intromittuntur in corpus, animi oculus à fumo fluctuq; corporeo foras emicaret, neq; cōmemoratione, neq; demonstratione iam indigeret, sui compos, viq; pollens sua, ob naturalem sui solertiam otij nesciam.

AGRICVLTVRA.

VEteres aūt legimus agriculturā hieroglyphicè per Nili simulacrū indicasse. Cuiusmodi verò eius esset effigies, lepida descriptione Philostratus indicauit. Lasciuire enim eum cubitulis ait circunludentibus: huic enim sese ab vndis attollenti, magnitudinis quippe istiusmodi pueri ridibundo adblandiuntur occursu, sexdecim numero, quot itidem cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantilisq; ætas ea crescendi est hieroglyphicū. Circumsistunt verò Nilum huiusmodi pueri propémodum garrientes, quorū alij humeris insident, alij de cruribus pendent implicati, in vlnis alij cubitant, lusitant circa pectus alij: ipse verò pater flores suaucolentesq; herbas de sinu depromit, & in eos spargit: ex ijs alij coronas contexunt, alij sese illis obuoluunt, stratiq; per flores somnum captant: sistra quatiunt alij, alij subijcientes alteri cuipiam humeros, scalarum vicem officiose subministrant, alteriq; alteris catena veluti iuncta sustolluntur: neq; absunt qui plausum sonitumq; ab aquis excitent, applosis manibus. Crocodili verò & fluuiales equi procul hinc summoti, imo se condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis sui lusum interturbēt. Hanc speciem Philostratus, & agriculturæ fœcunditatem, & rei nauticæ lucrum, & cōmunicatam longinquis regionibus & prouincijs opulentiam significare testatur. Sexdecim verò ponuntur cubiti, quia si infra XV subsederit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad serendum inutilis. Si supra sexdecim attollatur, quanto altius inturgescit, eo magis fames expectatur: quia diutius aquis immorātibus, serendi præterit tempus, neq; sata possunt ad frugem maturitatem ve peruenire. Auctu demùm intra XV & XVI consistente, omnia ex voto succedunt, seminibus latè iactis, & opportuno tempore maturatis.

NILVS.

ILlud etiam adnotatu dignum, quòd simulacra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri solita, vt vndarum nitorem exprimerent, Nilo verò ex nigro, vt Pausanias ait, propterea quòd ex Æthiopia delabitur,

Vsq; coloratis amnis deuectus ab Indis, ait Poëta.

Et ipse fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus cum ait æquora colorare, latè enim lōgeq; inficit mare, quia limosus est, & vnda turbidiore, quare in mare delapsus aquam nactus nitidiorem, per longa spatia

A colorem seruans expatiatur. Qui tamen Nili colossus antiquus Romæ a Leone X. in Citriorum specula dicatus, ex Pario marmore factus est.

DE LVCERNA.

SEd vt reliqua prætereamus, quæ plurima Nilo super dici possent, ad igniaria iam deueniamus, quæ quidem hieroglyphica multa secum trahunt, quæ tam à lumine, quàm ab ignis ipsius natura desumuntur: ea quæ & qualia sint, explicare iam cura fuerit: proindeq; lucernam, fidam studiorum vigiliarumq; nostrarum comitem, seligamus.

VITA ANIMVS'QVE.

PRimum quidem lucernæ significatũ est, vt pro vita figuretur, cui oleum ad luminis viuacitatẽ infusum, vitalem cum humorem ostendit, quo pascitur calor, vt corpus viuificet: quo deficiẽte, & calorẽ simul & corpus extingui necesse est. Inde apud Euripidem plerisq; fabulis vitam relicturi dicũt, χαῖρε φίλον φῶς. Quam opinionẽ Plutarchus sequitur, dum lucernã corpori, animę quippe receptaculo, similem dicit, lumẽ verò animo. Nam & sacerdotes in captandis B augurijs lumine minimè cooperto clauso've ideo vti soliti, summaq; aëris tranquillitate frui, quòd animũ, qui certi aliquid conijcere velit, tranquillũ ab omni ventorum turbine, hoc est, ab impuris affectib. liberũ esse deceat, ne veluti aues aëriæ transuersæ plerunq; vi ventorũ aguntur, ita internæ mundi nostri aues, quippe mentis agitatio solertiaq;, & huiusmodi pleraq;, errore perplexo disturbentur.

ANIMAM SPONTE NON EXTVRBANDAM.

HInc illa apud veteres super igne religio, vt cum porrò extinguere nefas esset, quem potius per sese languentẽ deficere sinebant. Tale quid in nobis, veluti per hieroglyphicum indicantes, ne vi animam exturbaremus, nobismet ipsis mortem consciscentes: animam enim, inquit Plato, nobis custodiæ creditam tandiu obseruare debemus, quoad à Principe repetatur, ne si fractis ergastulis, perfossisq; carceribus effugerimus, diuinas leges quotquot sunt in nos, nullo relicto defensioni loco, conuertamus.

LIBERORVM PROPAGATIO.

C LOngè verò apertius sexto de Legibus animã lumini cõparauit, vbi ciues ait oportere liberis generandis atq; educandis operã dare, vt vitã quam ipsi à maioribus accepissent, vicissim quasi tędas ardentes posteris tradãt. Hunc secutus Lucretius, vbi de animantib. agit quę successione propagantᷣ, vita per vices alijs in alia transfusa, huiusmodi hieroglyphico rem oculis subijcere visus est;

Et quasi cursores vitai lampada tradunt.

De ludo verò lampadũ, quem dicunt à Prometheo institutũ, legendum apud interpretes Aristophanis, Ranis: apud Platonẽ lib. primo de Repub. apud Pausaniam, Atticis: apud Herodotum, Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

HOMO.

EOdem argumento Hercules humanas victimas in lumina totidem Saturnalitijs sacris commutauit, impietate oraculi per hunc modum perhumaniter emendata: nam Pelasgos tradit Varro post longos errores peruenisse in Italiam, ibiq; ex oraculi Dodonæi monitis decumatos homines Diti atq; Saturno sacrificasse. Oraculum fuit, vt L. Manius se vidisse dicit super tripode quodam in templo Iouis priscis characteribus,

ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΣ ΑΙΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩ͂Ι ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩ͂ΤΑ. quod ita Latinum fiet:

Plutoni capita, ast hominem sacra mittite patri. D

Sed enim Hercules ex Hispania rediens, rei non sacræ, sed execrabilis immanitate offensus, cùm deos hos lumina, non homines sibi deposcere docuisset, quòd φῶς cōmune vtriq; nomē, & lumen & hominē significaret, oraculumq; ita interpretandum,

Plutoni capita, at genitori lumina dentur,

obtinuit vt Diti oscilla, & Saturno lampades dedicarentur: atq; ita Saturnalia instituta, in quibus præter sigillaria mos fuit cereos etiam missitare. Sanè humanas hostias Saturno immolare multarū gentium mos fuit, sed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenses, qui, vt Diodorus tradit, præstantiores ex filijs suis sacrificare consuerant. Cæterùm cùm aliquando exuta feritate humanitatem demū induissent, aliorum filios aut clàm surreptos, aut emptos, pro suis educare, sacrificioq; supponere cœperūt. Euenit verò vt ab Agathocle Siciliæ tyranno post Alexandri Magni interitū grauissima obsidione premerentur, atq; vti mos est in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatem, nonnunquā etiam ad superstitionē confugere, suspicari cœperūt Saturnum iratū, quòd honore sacrificij, quod fuisset à patribus institutum, fraudaretur, tot in eos clades immisisse: E cumq; res palàm facta esset, multiq; inuēti essent, qui pro nobilibus & ingenuis sacrificabant, antiquū ritum instaurandū censuerunt, quoq; deos placarent, ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarūt: quamvis, vt in Porco scripsimus, apud Diodorum & aliquot alios variat hic sacrificatorū numerus adusq; CCC. Sed hoc parui refert, historia reliqua cōcorde. Plutarchus lib. de Superstitione, vbi de huiusmodi religione meminit, eos ait qui sine liberis forent, pueros à pauperib. in hunc vsum emptitasse. Id genus sacrificij tangit Plautus, cùm dicit: Faxo vt bubulis corijs onustus sis Saturni hostia. Q. Curtius id à Tyrijs vsq; ad vrbis excidiū seruatū tradit. D. Augustinus iuuenes Saturno sacrificari etiam apud Gallos morē fuisse dicit. Carthaginenses tamen Gelon Siciliæ tyrannus legibus adscribere coëgit, vt ab infanticidio desisterēt, cùm eos apud Himerā debellasset. autor Plutarchus Apophthegmatis. quodq; alij tradiderc immanem hunc morem Cambyses rex Persarū abolere aggressus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquā profecerūt, sed Hadrianus demùm sustulit.

VITA DIVINA. F

AT Vestalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ virgines nutriebant, sublimiorē diuiniorem q; vitam præ se ferre videbatur: hunc itaq; & custodia, & nutrimento adiuuabant, quòd superioris illius vitæ symbolum æternum videretur. Atq; inter portenta, vt & Dionysius & alij referunt, vrbis periture præsagium habebatur, si casu aliquo accidisset eum extingui. Hinc Camillus ad Quirites ait: Quid de æternis Vestæ ignibus, signoq; quod Imperij pignus custodia eius templi tenetur, loquar? & Maro:

Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem.

Cernere est nonnunquam lucernam in basi alicuius simulacri: id æternitatem significare, nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

OBtinebat sanè primas ignis inter insignia augustalia, vt ex Herodiano cōijci potest, ita in Commodo scribente, quòd consiliū suū ad Marciā retulit, vnam è suis cōcubinis, cui scilicet plurimùm deferebat, ac propè vxoris eam loco habebat, sic vt præter ignem omnes honores illi velut Augustæ tribuerentur. Extant quædā Theodosianæ militiæ, & eorum qui Theodosiū aliquot antè annis

A annis præcesserunt, monumenta, prouinciarumq́, & præfectorum, & ordinum, & manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebāt, quodam veluti rationario nomina & insignia descripta. In his videas præfectorum abacos passim cum candelabris superpositis figuratos: in plerisq; etiam ara est in magni proceriq; tripodis speciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiusmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

IN diuinis literis sæpe inuenias disciplinarum professores, mysteriorumq́ interpretes, morumq́ moderatores, per lucernam intelligi, quàm Assertor noster hieroglyphicè monet super candelabrum statuendam, vt domesticis omnibus illucescat, discussisq́ tenebris ad obeunda munera cuiq; sua lumen subministret. Addit & alibi, nō occultandā esse lucem hanc, sed in frequenti quovis hominū cœtu proferendā. Quicunq; igitur lucem de se daturus est, debet prius omniū vitiorū sordes perpurgare: neq; enim vnquā clarū præstabit lumen fæculenta materia. Quòd si lux vertatur in tenebras, vt rectè Climace sua Scholasti- B cus, tenebræ ipsæ, hoc est, homines ij qui sacris initiati non sunt, in quantā tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient atq; hallucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

ANtiqui omnes lumen pro homine, qui vel ingenij vel corporis viribus fretus præclara facinora edidisset, hieroglyphicè ponere consueuerunt. Vnde Maro, lumina tot cecidisse virûm dolet. Et eadē synepeia, Geminos terrarū lumina Reges, vir, quem citare minimè pigeat, eloquētissimus Pontanus posuit. Sed nostra potius afferamus. Paraui lucernā Christo meo, legas Psal. CXXXII, ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc est, splendorem nominis, præclaramq́ famam, & victuram in illustri luce posteritatis suæ celebritatem. Alij tamen per lucernam Euangeliū intelligunt, alij Io. Baptistam, qui etiam lucerna ardens dictus est. Lucernæ quippe erant & alij Prophetæ, sed illunes propemodū, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifestissima declaratione Christum ipsum intento digito cōmonstrauit. Eucherius plerunq; bona opera per lucernam in diuinis literis accipi tradit: vnde dictum sit Euan- C gelio: Sic luceat lumen vestrum, vt videant bona opera vestra.

MORTES DVÆ.

CVm verò in hominibus duæ sint occumbendi rationes, vna quæ vi fit, altera quæ natura ipsa contingit: extinctum identidem ignem vi, violentā mortem significare dicebant, cùm scilicet quis, vti superius dicebamus, manus sibimet inferret. Quantum verò pertinet ad mortis rationem quę natura fieret, esse huius simulacrum volebant ignem, quem ita spontè deficere permisissent: cautum enim erat lege, ne cui prorsus ignem extinguere liceret: neq; quidem alimenta adijciebāt, ne frustra nutriretur: extinctum porrò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui veterum instituta eludunt, non alia de causa cultum apud Romanos ignem asserūt, quàm apud Ægyptios vel Canis, vel Crocodilus, vel Lupus enutriretur.

PIETAS.

PLerisq; verò monumentis ignis est pietatis hieroglyphicum: Quòd si inferiora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, cùm lumine polleat, & illustret omnia, ac perinde genios ac Deū ipsum nobis repræsentare videatur. Adde quòd nihil aliud viuen-

ti magis congruit animali, animal & ipse à nonnullis existimatus, nõ ea tantùm D causa quòd vt animalia cætera nutriatur, imò etiam omnivorus sit & insatiabilis, sed quòd etiam sensu pollere videatur, quod tunc præcipuè cùm extinguitur apparet, quippe qui veluti principij vitalis ex[illegible] minimè sit, inclamat, excandescit, vlcisci studet, reluctabundusq; resistit, veluti reliqua faciunt animantia, quæ violenta morte perimuntur.

PERDITIO.

IGnem alioqui belluam animatam esse Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia absumeret, omnia depasceretur. Hinc apud aliquos videas ignem symbolum esse perditionis, cùm ita omnia consumat. Animal verò esse indicio est, mori eũ deficiente pabulo: quare, vt alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas, vtpote quæ ita belluis deuoranda tradi viderentur: ideoq; in ignominiam combustum Amasios cadauer à Cambyse.

BELLVM.

VSitatissimum etiam est ignem pro bellorum significato ponere. Hinc Hieremias ollam succensam videt ad Aquilonẽ, vnde scilicet tot in vniuersum B terrarũ orbem bellorũ essent incendia motibus assiduis effundenda. Hinc tanti incendia belli, legas apud Maronem: &, Italiam ardere bello, apud Ciceronem. Hecuba verò face prægnans, ignes enixa iugales est, in futuri belli, quo patria caperetur concremareturq;, significatum. Aruspices enim ignem in huiusmodi sæpe portentum accepêre. Cuius non ignarus disciplinæ Virgilius, de Lauinia, cuius causa bellum adeò funestum excitandum erat, ita cecinit:

Præterea castis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adstat Lauinia virgo,
Visa (nefas) longis comprendere crinibus ignem,
Atq; omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalesq; accensa comas, accensa coronam
Insignem gemmis, tum fumida lumine fuluo
Inuolui, ac totis Vulcanum spargere tectis,
Id verò horrendum, ac visu mirabile ferri:
Nanq; fore illustrem fama, fatisq; canebant F
Ipsam, sed populo magnum portendere bellum.

SIGNA MILITARIA.

APud Romanos inter alia militaria signa nonnunquam & flammulas ruffas inuenio gestari solitas: fuisseq; flammam prosperi euentus signum vbiq; legas: veluti pugna quam Romani cum Sabinis ad Heretum commisere, vbi ferunt militares Romanorum hastas ad altam noctem pertinaciter ardere visas, nec, cùm omnia consumat flamma, ex ijs quicquam esse detritum: quo facti audentiores, veluti Deorum aliquis victoriam pollicitus esset, vbi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præstabant, insigni eos victoria profligarunt.

VMBRÆ.

HInc etiam superstitibus animis vmbrarum nomen, quia fumus adhuc vel torri, vel carbonibus pertinaciter inhærescens, diutiùs vaporat, nutrimento adhuc residuo. Vulgò enim creditur eorum diutiùs errare animas, qui ante diem violenter occubuerint. Quare ita Dido Maroniana minitatur:

Sequar atris ignibus absens,

A *Et cùm frigida mors animæ seduxerit artus,*
Omnibus vmbra locis adero.

MVLIERIS AMOR.

APud Onirocritas legere est lucernam ardentem esse mulieris signũ, quæ sit amore capta, propterea quòd leuis, inconstans, & infirmus admodũ sit earum amor, qui lucernæ instar, minimi flatus impulsu extingui potest.

LVCVBRATIO.

VVlgatissimum verò est lucernã pro lucubrationibus ponere: vnde Demosthenis illæ, ac Aristophanis Grammatici, & Cleanthis lucernæ celebratissimæ, atq; illa Epicteti tam frequenter à nostris & à Græcis autoribus decantata, vt nulla apud omnes celebrior, nulla preciosior habeatur. Sanè quidem à Pythea obiectum Demostheni, quòd eius enthymemata lucernam oleret, quippe quòd is nihil ex tempore diceret, sed meditatione & vigilijs singula elucubraret: neq; segnis in respondendo Demosthenes, qui non eodem precio sibi & illi constare lucernã subiecerit, nocturna scilicet illi conuiuia exprobrans, quibus ille plus indulgeret, quàm Demosthenes studio. B Æschines quoq; nimiã hanc hominis diligentiam incessens, λογογράφους eum appellat, siue quòd semper, vti dictum, ex scripto diceret: siue quòd, vt nonnulli aiunt, in vtriusq; partis fauorem aliquando scriptitarit. Vnde iocus ille apud Aristoph. Erine, de lucernarum fabro, & quòd omnia iam consilia sint ad lucernã cõsultaturi. Sed vt ad lucernam redeamus, Plato cùm summi boni quà poterat cognitionẽ peruestigaret, id minimè explicare posse contendit, sed ex diutino cõtubernio, tanquam ex igne statim prosiliente, succensum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonẽ magnus dixerat Propheta: Lucerna pedibus meis lex tua, & lumẽ semitis meis. Et: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Et: In lumine tuo videbimus lumen. Hinc illa Esaiæ celebris adhortatio: Illuminare, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & pleraq; huiusmodi de aduentu IESV, qui verum & vnicum est lumẽ. Passim verò apud hos ignis fidei symbolũ est, lucerna scientiæ, quas in manibus habendas diuina institutione commonemur. Et Psalmo XVIII, illuminandam à Deo lucernam prædicitur, vbi nonnulli interpretes C per lucernam intellectũ, per tenebras corpus exponunt. Cedunt verò tenebræ, vbi veræ scientiæ lumẽ effulserit. Quòd verò pro lucubratione lucerna accipiatur, in causa sunt nocturnæ vigiliæ, quæ meditationi maximè cõmodæ sunt, & ad excogitandum propter silentium aptissimæ. Vnde illud, plus olei, quàm vini quosdã absumpsisse. qua de causa poëtæ noctẽ εὐφρόνην, à meditationis promptitudine vocitant. Epicharmi dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: & vt semel dicam, nihil ad studia nocte cõmodius. Quare nõ incongruum lucubrationis symbolum est lucerna, cùm præcipuè frequens Ægyptiorum mos fuerit, per instrumenta sæpius eorum vsum significare.

DE FACIBVS.

ADdemus lucernæ faces, vtpote quæ in eundem cum lucerna veniant vsum: nam & Cicero aliquid se ad ligneum lychnum non sine delectatione scripsisse profitetur.

AMOR.

AEgyptij sacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, sub hoc tamen nomine mare ipsum accipientes, per ignem amorem exprimi voluerũt, ideoq;

faces passim Cupidini dedicarũt:notum enim illud de amore captis, vri eos intimis medullis. Et apud Maronem:Regina cæco carpitur igni. Alibi:Est mollis flamma medullas. Atq; eadem Vritur infelix Dido: ardet amans Dido. Cyrus apud Xenophontem,ignem ait vrere homines,qui eum tangant:amorem verò non præsentes tantùm,verùm etiam longè absentes inflammare. Meritoq; Portius Licinius dixit hominẽ ob amorem non esse ignitum,sed ipsum ignem, cùm ait:Quæritis ignem,ite huc:quęritis,ignis homo est. Vulgatum & Isidori dictũ autoris Græci de amore loquentis,ea de causa cum facibus & alis amorem pingi solitum, quòd nonnunquam cupiditate impatientius exurat, nonnunquam verò præ sat[illegible]tate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiusmodi vsum traditas arbitratu[illegible],vt eius o[illegible]endat instabilitatem,dicens: **D**

Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostráq; non vllis permanet aura locis.

Sed cùm amorem firmissimam in se vno tantùm posuisse sedem indicare velit, ita subiungit: **E**

Sed certè pennas perdidit ille suas,
Euolat a nostro quoniam de pectore nusquam,
Assiduusq; meo sanguine bella gerit.

Sed quod ad faces pertinet, Hesiodus cùm terram,aquam & aërem genitos posuisset,quarto loco amorem genitum subiecit,per quẽ interpretes hieroglyphicè igneum elementum intelligunt.

AMOR MVTVVS.

DVæ faces vinculo constrictæ diuaricatæq;, nimirum indicia sunt amoris mutui,quem Græci αὐτόρωτα dixerunt,vti αὐτίθιοις πολυφήμοις Homerus. Pinguntur verò hæ accensa parte sursum versus erecta.

AMATORES MORTVI.

QVæ si pingantur inuersæ,amatorum funera indicant, vt in elegia,qua Tibulli mortem deflet Naso,legere est:

Ecce puer Veneris fert euersámq; pharetram, **F**
Et fractos arcus,& sine luce faces.

Sed rem Ægyptiacã, qua ratione quis euasisse de amoris ergastulis indicare possit,in Erycinæ Veneris templo sculptã idem admonuit, II de Amoris remedio:

Est prope Collinam templum venerabile portam,
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illic lethæus amor qui pectora sanat,
Inq; suas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poscunt,
Et si qua est duro capta puella viro.

Erycinæ verò Veneris templum nõ tantum loco hoc ad Erycis filij memoriam respicere videtur, quam verum tacitè innuit Græci nominis significatũ, hoc est, assertricis, quippe ab ἐρύκω τὸ ἐρύομαι, assero, libero, defendo : vnde ἔρυμα, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celsus, quòd editioribus locis arces olim fieri solitæ.

NVPTIÆ.

ERat & nuptiarũ index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrimus

A trimus matrimusq; præferebat, duobus aliis eiusdem ordinis & cõditionis nuptam deducentibus. Noctu autem, prima aut secunda hora ducere mos erat, ominis causa, quòd ita optima ac secundissima euentura sibi proponebãt: quod nonnulli tradunt in honorem Cereris institutum. In hoc autem sacro ea superstitio accesserat, vt fax ea ab vtriusq; amicis raperetur, perfuncto munere, quòd ea incesserat religio, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte poneret, aut vir in sepulchro cumbvrendam curaret, siquidem vtroq; mors propinqua alterutrius captari, putabatur. Addemus, tametsi τῶν ἱερῶν, institutum apud Romanos fuisse vt virgo, cum ad virum tradebatur, de matris gremio, aut aliqua, quę proxima necessitudine esset, rapi simularetur, eo scilicet omine, quòd ea res feliciter Romulo cessisset. Hinc illa apud Catullum:

Hespere qui cœlo lucet crudelior ignis,
Qui natam possis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti castam donare puellam,
Quid faciunt hostes capta crudelius vrbe?

B Sed vt ad facẽ revertamur, apud Gręcos ad id ministerij ancillæ adhibebantur, vti cernere est in Herculis Scuto apud Hesiodũ: opus enim id antiqui illius esse Apollonius & Stesichorus agnoscunt. Ibi nouam nuptã plaustro vectã videas:

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε   χερσὶν ἐνὶ δμώων·
Ardentes latè spargebant lumina tedæ,   *Quas manibus famulæ gestabant.*

Quanquã moris etiam inuenio apud eosdem Græcos fuisse, vt mater nuptiales eas faces prætenderet: vnde apud Euripidem,

ἐγὼ δ' οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει ματέρι μακαρίᾳ·
Atqui nec ignis prætuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptiis leges monent   *. Decere matrem.*

Æneas apud Virgilium cùm se maritali coniugio devinctum abnegaret, ait:
Nec coniugis vnquam prætendi tedas.

CERES.

EST etiam Cereris gestamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quam aiunt ab ea incensam in Ætna, cùm filiam perquirere instituisset.

C ILITYIA.

QVin etiam Ilithyiæ hieroglyphicum est, cum face in vna manu, altera passa & exporrecta, à capite ad pedes tenuissimo panno cõtectum, prout apud Æginenses fuisse Pausanias meminit. Fax verò illa, vel partum, ob dolorem, ignis violentiæ assimilari ostendit, vel lucis illius quam nascentes indipiscimur, indicium est. Exporrecta discapedinataq; manus eo significato ponitur, quòd solui grauidam partu dicimus. Amictus per se patet.

DE TVRIBVLO ET PHIALA.

QVoniam verò multa super Vrna prius & Phiala dicta fuerunt, contrariaq; his addita Lucerna, & Faces, consentaneũ est visum, vt quid vtrunq; simul iunctum significet, videamus. Proposita autem sunt pro hieroglyphico Turibulum & Phiala.

DISCORDIA.

SVnt enim qui turibulum, aut aliquod aliud vas igniariũ cũ aquario pictũ,

vnde scilicet ignem & aquam inesse perspiceretur, quippe si ex vno ignis promi caret, in altero aqua desideret, discordiæ signum esse tradant, quòd ea naturæ sint maximè contrariæ. Vnde ignem aquæ permiscere dictum de iis, qui se ca præstituros pollicentur, quæ fieri nequaquam possint. D

PVRITAS.

SEdenim Ægyptij sacerdotes per ignem et aquam, quippe turibulum & phialam, labes maculásve detersas elutasq; optimè significari volebant: quinetiã ignorationẽ hallucinationẽq; doctrinæ ope summotã, vbi præsertim ita illæ ofícerẽt, ne quis discernere aut internoscere potis esset, vbi veritas latitaret, quòd per huiusmodi elementa rerum omnium defæcatio peragatur, ac puritati suæ restituatur, vt qualis sit appareat: aqua enim maculas eluit: quæ verò aqua efficere non potest, ignis exequitur. Hinc illa apud veteres aliarum quoq; gentium appellatã suffitio, quotiens qui funus prosecuti fuerant, quòd polluti haberentur, ignem aqua sparsi superingredi consuerunt, purgationem scilicet hinc fieri persuasum habentes, & quavis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quę super cœlos sunt, purificatorias virtutes, vt ait Ambrosius, interpretati sunt. Aquas verò super orbes æthereis esse, idem die secunda validißimè contendit. Doctè autem Catullus, cùm in aqua puritatem hanc intelligeret, dixit: Aut quilibet, qui puriter lauit dentes, hoc est, aqua sola lauit, vnam eam allutionibus aptam non ignarus, humores verò reliquos aut inficere, aut medicamentum esse. Ignis autem, vt nostri veteres tradidère, purgat, aqua expiat, lustratq;. Hinc ille Plautinus iocus Aulularia: E

Quid impurate, quanquam Volcano studes,
Cœna'ne causa, aut mercedu gratia
Nos nostras ædes postulas comburere?

Et apud Lycophronẽ legas Thetim indignatã, se deam mortali Peleo in matrimonium collocatã, filios quotquot oriebãtur in ignem exurendos coniicere solitam, quòd ita rebatur mortalitatẽ exuri, & quod immortale esset perpurgatũ conseruari, veluti aurũ ære cõfusum ignis ope purgatur, postea quàm quicquid admixtum erat æris, in fumum & scoriam verterit. Atq; ita sex iam filios absumpserat, donec ad Achillem ventũ, quem pater superveniens ab igne exemit, Chironiq; curandum cõmendauit. Sacræ verò literæ apud nos Deum esse ignem consumentẽ asserunt, igneosq; fluuios hunc pręcedere: quin & eundẽ ipsum instar ignis omnia cõflantis incedere: in quo nimirũ nequitia intelligitẽ, quę à Deo cõsumatur, cùm omnis ab eo sit purificatio, nempe vnumquodq; opus quale sit probat ignis. Referta autem est natura humana tum plumbo, quo animi nostri pergrauati ad terrã inclinant: tũ aliis impurioribus metallis, quę rubiginẽ inducunt, vel auri & argenti naturã adulterant, vt ait Adamantius: quare diuino illo igne opus est, vt quę vndecunq; immixta est animi nequitia deleatur. In quã sententiam peccanti populo dictum in sacris literis: Habes carbones ignis, quibus insideas, hi erunt tibi in auxiliũ. Sed nusquã apertius q̃ in Esaię visione purgatio hęc ostenditẽ, vbi vnus de Seraphin à Deo mittitẽ, qui pruna de altari incenso forcipe apprehensa, Esaię labra tetigit dicẽs: Ecce abstuli iniquitates tuas, & peccata tua circũpurgaui: labia enim immũda se habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transfertẽ nimirũ ignis ad turibulũ, per quod in diuinis literis linguam Dominicã intelligunt: lingua verò ignis, in quo spiritus. Vnde Dauid: Carbones succensi sunt à Deo, qui scilicet nos calefaciãt F

A ad pietatem,impellantq́ mentis nostrę impetum ad doctrinã Dei, vt oratio nostra in conspectu eius tanquã thymiamatis odor ascendat. Aromata enim super ignem imposita, hieroglyphicè orationem spiritalis doctrinæ significant, vt traditum à Theologis ostendit Hierosolymitanus Hesychius. Pręcipuè verò thus gratiarum actiones & oblationẽ significat, non solùm quia dicatũ est Deo, sed quia, vt Medici dicunt, multas oculorũ sanat ęgritudines. Quòd verò thus, idq́ lucidissimũ, super XII propositionis panibus XXIIII Leuitici poni iubetur, LXX Sal reddiderunt, quod Apostolorũ doctrinã significaret: illi enim sal terræ. Hebraica tamen lectio Lebone habet, hoc est, thus. In iisdem diuinis literis mẽtio fit de carbonibus desolatoriis: eos esse dicit Eucherius, qui peccata dissoluunt: huiusmodiq́ fuisse illũ, qui ad labia Esaiæ prophetæ appressus est, vt quæ is cõtraxerat vitia, perpurgaret. Ponũtur etiã pro igne charitatis, aut exemplorum, aut pœnitentiæ. quanquã de carbonibus his aliter in Iunipero traditũ. Facit ad hũc locũ id etiã quod apud Ezechielem legimus, Deũ vti corpus visum, à cuius lumbis vsq; ad pedes membra omnia igne conflagrabãt, à lumbis verò

B vsq; ad caput electri species erat, quo nihil magis est hieroglyphicũ. Nimirũ indicat hoc, renes lumbosq́, & quę partes ad terrã tendunt, exurendas esse illecebras quippe, nequitiam, et voluptarios affectus omnes perpurgandos: ita enim quæ à renibus supernè existũt, supraq́ mollitudinis & nequitiæ opera attolluntur, in purissimam electri materiam euadere: electrum enim auro preciosius esse contendunt. Si nostrum igitur corpus, Dei corpus esse volumus, vitia eius igne percrememus, eo quippe quẽ Deus immittit, vt ita sordibus exuti, loti, perpurgatiq́, electri speciem, per ea quæ ad sapientiam pertinent exhibeamus.

VESTA.

DVplex verò apud veteres erat ignis consideratio, quippe qui materialem hunc nostrũ longè diuersum à superiore illo dictitabãt. Eum sanè in sublimi positum, Volcanum appellantes, quasi Volicanum dicere voluissent. Vestam verò aiebant domesticum hunc nostrum esse, vt alibi dictum, autore Varrone: quamuis Ægyptij translucidum & purum illum ignem Palladem esse volebant, hunc verò qui materiæ applicitus est, Vulcanum intelligebãt. Sed huius argumenti consideratio examinatur in Vulture locupletius. Quantum autem

C pertinet ad Vestam, simulacrum eius strongilari figura, obrotunda quidem, & in acutum prominente, quæ circa medios humeros resideret, cuiusmodi est coagmentatæ figura terræ. Eadem & sedentis habitu statuebatur, & apud Græcos ἑστίαν παρὰ τὸ ἵστασθαι, τὸ ἱδρύσασθαι, quod sedes ponere significat, appellatam aiunt. Sessum verò ad diuinitatis perpetuitatem spectare, alibi commodius differendum est. Quod verò περὶ τοῦ ἱδρύσασθαι dicebamus, qui vulgi dicta consectantur, ab ea tradunt ædificationis principium esse. Scriptores enim rerum affirmant artes nullas à mortalibus inuentas, priusquam ignis repertus esset, quo deprehenso, eiusq́ vsu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecẽre, cùm vnusquisq́ ignis commoditate adiutus noui aliquid semper excogitarit, & modò hoc, modò illud opus mortalium vsui proposuerit.

NVPTIALIA, VEL PVRITAS MARITALIS.

QVod verò purificatione super dicebamus, nõnulli aiunt inde sacris nuptialibus ignem & aquã pręferri solitam: nam & huiusmodi donaria nouę nuptę apponebantur, quæ scilicet vxorẽ puram & castã permanere oportere docerẽt. Qui verò instituti huiusmodi rationẽ altius rimantur, naturæ vicem hinc intel-

ligi interpretatur. Ignem siquidem aiunt actionis vim obtinere, & agendi elementum esse, aquam verò patiendi. Hinc philosophi non defuêre, qui rerũ formas ex aqua, per admixtionem ignis, produci existimarint, atq; ita auspicatissimè ignis & aquæ sacramento nuptiarum fœdera sanciri. Apponebantur verò hæc in limine domus, quà sponsus & sponsa intraturi essent, vt ea oblata species, memores eos redderet quorsum essent huiusmodi sacris initiati.

ÆRVMNÆ.

SEd enim Græcus poëta quidam acerbè nimium rem huiusmodi interpretatus est, cùm dixit:

θάλασσα, καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ, κακὰ τρία·

tria quippe accidere mortalibus ærumnosa, mare, ignem, & fœminã. Et Theologi nostri ignẽ in diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus, quæ probẽt hominis fortitudinẽ, poni dicunt: in eamq; sententiam dictũ autumant Psal. LXV, Igne nos examinasti, sicut examinat argentũ. quodq; ibidem est, Transiuimus per ignẽ & aquã, calamitates quaquauersum ingruentes, omnẽq; genus ærumnarũ vno impetu effusum intelligi volunt, quasi nihil iam atrocius, neq; miserabilius esse posset, in vllo malorũ genere, quod exantlatũ non esset: alterum enim horũ atrocissimo cruciatu cõficit, alterũ inimicissimo animæ mortis genere suffocat, quippe quę cùm ignea sit, nihil indignius pati se posse putat, q̃ per aduersarij sui violentiã exturbari. Ita & illud Euãgelio: Frequẽter eum & in ignẽ & in aquã misit, vt eum perderet: quod pro periculosis euentis positũ ait Eucherius.

NECESSITAS.

SEd vt ad nuptias reuertamur, lõgè honestius Metellus, qui de vxore ducenda sententiam interrogatus, vxorem esse malum haudquaquã inficiatus est, malum tamen id esse necessarium: igitur per ignem & aquam necessitatem interpretabimur, quæ ducere vxores iubet, non tantùm ob sobolem, quæ præcipua causa est, verùm etiam vt sit, quæ domus & familiæ totius curam suscipiat, & quodam veluti gubernaculo administret ac regat.

VITA.

VTcunq; verò senserint alij, scimus ignẽ & aquã vitæ prius auspicia dedisse, vitamq; quandiu vitales auras carpimus, conseruare. Quis verò ignorat, sine maritali copula breui periturum esse humanum genus omne, cæterorumq; animalium species defuturas? Quare exules, qui vita censebantur indigni, aqua & igni priuabãtur. Sanè poëtæ cùm fingunt Saturnum amputasse genitalia patri Cœlo, eaq; in mare abiecisse, indeq; natam Venerem, id significare volunt, ignem cum semen admixtum cum humore, generationis fuisse principium.

CONIVGII COMMODA.

NOn absurdè etiam voluptatem, & vsum, quæ soleãt ex vxoria consuetudine, vnanimiq; concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat, per huiusmodi ignis & aquę fercula interpretabimur, cùm nihil ferè sit in rerum natura igne iucundius, nihil vtilius aqua, quæ sola ex rebus omnibus, necessitatibus innumeris opem affert. quare aquam Pindarus optimã, Aristotele etiam comprobante, nuncupauit, igneum etiã ardorem auri pari elogio prosecutus.

MAIORIS LVMINIS VIOLENTIA.

ET ne lõgius à Pindaro recedamus, argumentũ is pulcherrimo hieroglyphico subministrauit, ode Olympiorũ prima, vbi fulgorem ignis celebraturus inquit, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτί: non ignarus scilicet, ignem soli expositum amittere

A amittere omnem ſplendoris gratiam, quæ noctu ſuam habet cōmendationem. Elegantia igitur ingenia virtutem cuiuſpiam, præſtantioris alicuius interventu obnubilatam labefactatámve, ſignificare cùm vellent, ignem Soli expoſitū pingere cogitarunt: ſiquidem ignis ſplendor, vt palàm eſt, Soli expoſitus, vim amittit ſuam, noctu verò prævalet, & vt in ſuo regno pervigeſcit. Atq; hoc eſt quod Pindarus ait, διαπρέπει νυκτί.

NVMEN.

CVm tot igitur ſint ex igne vtilitates, totq; magnarū & admirabiliū rerum ſimilitudines habeat, non immeritò à Perſis in primis, & ſacer, & æternus vocabatur, quē quacunq; rex exercitū duceret, magni numinis inſtar argenteis altaribus impoſitū præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: Perſę diarnū ignē adorant, nimirū diuinitatis ſignū, inſatiabilem, voracem. Huic cùm ſacrificāt illi alimentū præbentes his verbis vtuntur: Ede ignis domine. Neq; Perſarū tātum eſt ignem colere, vt idem Tyrius, ſed Lyciorū etiam, apud quos Olympus ignē emittit, hunc ſacrū habēt. Ferūt aūt ignis, quo Zoroaſter cōflagrauit, reliquias, tanquā ignis diuini à cœlo delapſi, à quodā ſuſceptas, ad Perſas, vt perpetuis ex-

B cubiis ſeruaretur, eſſe delatas: atq; hinc apud eos ignis cultū habuiſſe principiū. Fuit verò Zoroaſter is, vt à veterib. accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus à patre accepta, ſigna quędam veluti ſtellarū ſcintillas de cœlo deducere, & alia huiuſmodi oſtentare ſolitus, diuinitatis ſibi nomen aſſerebat, donec fulmine tandem ictus interiit: mortaliū tamen imperitia, qui tunc erāt, ita raptum eum fulmine & cœlo illatū credidit, mutatoq; nomine Zoroaſtrum, quaſi viuū aſtrum appellauit, ſubſecutaq; deinde ætas omnia quæ fulmine tacta eſſent, ſacra exiſtimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem alibi diximus luminis parentem appellatam, æthera πυρίπνοον vocat, quippe igneum ſpiraculum. Euripides aūt: Vides excelſum, qui illum infinitū ætherem & terrā vndequaq; circumplectitur humentibus vlnis, hunc crede Iouem, hunc arbitrare Deum. Quem ſecutus Ennius: Aſpice, inquit, hoc ſublime candens, quem inuocant omnes Iouem. Veteres hunc Dieſpitrem, & Lucetiū dixêre, Grçci ζῆνα à ζῶ, quod viuere eſt. Vnde Ioannes: Vita erat. Plato Cratylo δία dum vocat, transfert ad præpoſitionis vim, vt Ioannes idem, Per quem omnia facta ſunt. De ſplendore verò: Et erat facies eius ſicut Sol. vt apud Malachiā: Orietᷣ vobis timentibus ſol

C iuſtitiæ. Sed quæ plurima pertinent ad Solis hieroglyphicū, cùm ea cōmodiore loco plenius dicta ſint in cœleſtium corporum cōmentario, breuiter hæc tacta ſufficiant. Quàm verò attonita propemodum veneratione apud Perſas coleretur ignis, ex eo manifeſtum eſt, quòd grauiſsimus apud eos mos ſupplicandi fuit, cùm quis igne in manus accepto ſupplex interminabatur, cum ſe in aquam iniecturum, ſi voto excidiſſet: non eſſe illi fas ducebant eum reiicere, qui ſic preces allegaſſet. Sed enim vt impudentiæ nonnullorum modus imponeretur, neq; vlli violandi ignis occaſio permitteretur, lege inde ſanxerunt, vt qui eo ſupplicandi genere vſus eſſet, ſupplicio multaretur. Autor Plutarchus.

TENTAMENTVM.

FVit & apud quoſdam è noſtris populos, iuramenti atq; iudicij ſpecies ſuper ferro candenti, ſuperſtitioſe potius quàm piè per æditumos templi in Liuonia pręſertim obſeruata. Nā ſceleris alicuius accuſati, ad ferri candētis iudicium vocabantur, & id ſubire nonnunquā vel inuiti cōpellebantur. Id erat eiuſmodi, vt criminis reus ferrum candens è mediis prunis exemptum, in manus caperet,

accuſatoribusq́ & iudicibus oſtentaret, ſicq́ advſtione nulla ſubſecuta illæſus eſſet, abſolueretur: ſi vim eam pati non poſſet, obiecti criminis ita convictus damnaret. Purgabãt verò ſe prius ieiuniis, cõfeſsione, & Euchariſtia, mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculoſum erat, & inſontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè verò contra Chriſtianæ pietatis mores erat, Deusq́ tentari videbatur, Honorius III. fieri per grauiſsimum edictum vetuit, vt Decretalium lib. V, tit. XXXVI de iniuriis, cap. III. habetur. D

DE FVMO.

AC, ne fumum etiam prętereamus, poſtquam ſuper igne multa diximus quod fumi ſignificatum eſſet, iam aperiemus.

IGNIS.

ORtus à terra fumus, & in cœlum ſeſe attollens, ignem, ait Horus, ſignificare perhibetur. Porrò ignis Ariſtoteli nihil aliud eſt, quàm fumus incenſus: & apud Homerũ totiens fumus expetitur, vnde ignem ac mox habitabilem eſſe regionem cõiicere detur. Eò verò hieroglyphicũ fumi tendere videtur, vt ſuſpicionem aliquã non temerè obortam eſſe intelligamus. Nam cùm rumor aliquis in vulgus emanat, dici ſolet, abſq́ igne fumum nullum oboriri. Et Petrus apud Clementem: Fieri minimè poteſt, inquit, vt conſurgat fumus, vbi non ſit ignis. Quinetiam vbi Pindarus, Nemeis, inquit, ὕδωρ καπνῷ φέρειν ἀντίος, certet aquam appoſuiſſe fumo: fumum, ait interpres, pro igne poſuit, ex ſequela ſcilicet ſignum quod præcedit indicans. Et Pſalmo XVII legas, fumum aſcendiſſe in ira Dei, & eveſtigiò ignem exarſiſſe: vbi quidam aiunt interpretes, invectũ quidem primò in dæmonis pervicacia comprimenda, mox ad vitia reliqua extirpanda aggreſſum. Alij fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi volunt, & ita ſentit Eucherius, quod ad Ægyptiacum accedit hieroglyphicũ: quanquam & Dei cõminationes ſignificare poſſe non inficiatur. Nam, vt etiam apud Plautum, flamma fumo eſt proxima. Quę omnia noſtri multò antè literarum monumentis mandauêre. Sic Eccleſiaſtici XXII legas, Vaporem fumũq́ emanare in altum ante ignem, ita & contumelias & minas ſanguinis eſſe prævias. B

PERDITIO.

PErditionem multi per fumũ intellexêre: & mos eſt, opes diuitiasq́ magnas, Regna, & vnamquãq́ rerum amplitudinẽ in fumũ abiiſſe dictitare, cùm ita conſumpta fuerint, aut ita collapſa defecerint, vt ne veſtigium quidem priſtinæ maieſtatis relinquatur. Iocatur in hanc ſententiã Horatius, vbi Menniũ paternorum maternorumq́ bonorũ abligurritorem omnia in fumũ ac cinerẽ vertiſſe dicit. Ad hoc ſuccurrit Demonactis philoſophorũ omnium feſtiuiſsimi dictũ, qui à quodam interrogatus eludẽdi cauſa, vt plerique literatos ita tentare ſolent, quot fumi minæ ex mille lignorum minis combuſtis educi poſſent: cineres expendendos eſſe, reſpondit, reliquũ in fumum abiiſſe. quod ea ratione ſupputatur, qua Archimedes detractũ fraude aurum à redemptore ex votiua Hieronis corona deprehendit, qua de latè apud Vitruuium. Quod verò ait Heſiodus: F

αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο·

Quamprimum fumo properes clauum impoſuiſſe:

præclari admodũ interpretes, poſteaquã combuſſeris, exponũt, vtpote qui nolit fratrem vlterius rei maritimæ dare operam, ſed ſolam exercere agricolationẽ,

SOLICITVDINES.

SVnt tamẽ qui loco hoc Heſiodiano philoſophari malint, & pro fumo vitæ

noſtræ

A nostræ ſolicitudines accipiant, quæ intellectũ ac rationem ipſam obtenebrant. Difficulter enim poſſe nos pura ſenſuum claritate, hoc eſt, trãquillitate frui, vbi illa ingruerint quæ mentis oculos lancinent, & cæcutire faciant.

BONA VOLVNTAS PER ERROREM OBFVSCATA.

SVnt qui per fumum bonam proficiendi voluntatem, quæ tamen ſit erroris tenebris obfuſcata, interpretentur: cui ſi fomes adhibeatur, hoc eſt, ſi recta accedat inſtitutio, flatuꝙ verborum adiuuetur, ignem promicaturum, hoc eſt, rectorum operum effigiem apparituram. Hinc Eſaias, lignum à quo vel tenuis admodũ fumus exhalet, minimè extingui debere præcipit: vbi fumus, tantillæ illius pietatis quæ ſit in delicioſo diuite, ſignum eſſe videtur. quam ſententiam acutiſsimus etiam Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

SAnè fumus eſt etiam imperitiæ ſymbolum, cùm lumen ſit doctrinæ ſignum: cuius contrarium eſt caligo ipſa: vnde caligare errãtes dicimus: fumus verò eſt, qui caliginem inducit. Transfertur & ad vitia, vt Alexandrinus Clemẽs, vi- B tia, ait, veluti fumum immenſum eſſe, qui vniuerſam mundi huius domum repleuerit, atꝙ hæc inſtitutionẽ malam, ſodalitates peſsimas, conſuetudinem improbam, colloquia praua, opinationes haudquaquã rectas inuexiſſe, vnde primùm error, inde contemptus, tum infidelitas, atꝙ malitia, parataꝙ ſemper ad nocendum verſutia, auaritia, vana iactantia, atꝙ alia huiuſmodi exoriantur.

PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MANTOVM IVRISCONS. PRÆSTANTISS.

de iis quæ per Lyram, & arma quædam alia muſica ſignificantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

SCribonius Libo magnæ olim apud Romanos celebritatis, inter opera multa quæ magnifica & præclara poſteris reliquit, numum eum argenteum ſignauit, in quo putealis, quod pro foro iudiciali fecerat, exemplum expreſsit, victurũ operis à ſe inſtituti monumentum. In eo verò multi non incurioſe quæritare ſolent, quid ſibi C *velint lyræ, ad ſingulos putealis angulos adſculptæ. Quorſum enim, aiunt, lyra ad litigioſa diſsidia, diſcordéſq; contentiones? aut quid putealis aquæ ſilentiũ & quies, ad vllam facit harmoniã, aut clamoſi ſtrepitum fori? Quibus ego reſpondere ſoleo, ſapienter à Libone ornamentũ illud eo loco excogitatum, vtpote qui ob oculos ea poſuerit, quæ his, qui locum eũ frequentarent, & vtilia & ſalutaria viderentur. Litigantibus quidem, vt concordiæ memores, ad pulcherrimum ſuauiſsimúmq; eius fructum oculos intenderet, quo quidem nihil humano generi accidere poſsit vtilius, neq; commodius. Cauſidicis, ſi clientibus conſultũ vellent, congruentia ſuſceptæ materiæ dicerent, ab iis quæ incõgrua & diſcrepantia eſſent, abſtinerent. Qui autẽ iudicaturi conſediſſent, rationum & argumentorum, quæ allata eſſent, conſenſum, veritatem, aut non leuem ſaltem veriſimilitudinem acriter inſpicerent. In cuiuſmodi ſermonem cùm proximis diebus apud communes amicos incidiſſem, euenit vt iucundiſsima tui recordatio è re nata ſurreperet, quòd antea diu multúmq; cogitaueram aliquod ex hieroglyphicis meis commentarium tibi Marce præſtantiſſime deberi, quando te potiſsimum impulſore labor hic omnis ſuſceptus eſt & exantlatus. Ipſa autem Lyra magis conueniens viſa eſt, quàm res alia quæpiam, quæ tibi donaretur, quam tu ſcilicet ſuauiter adeò, ſeu linguam cauſis acuas, ſeu ciuica iura reſpondere paras, concentu tam*

mirifico resonare facis, vt omnium mentes tanquam Amphion alter quoquò velis trahas, neq; saxa tantùm moueas, sed vel adamantina destinatorum hominum corda quotiens adlibuerit arbitrio verses tuo, siue disertißimè discutiendo de cathedra intones, siue in foro agendo fulmines, siue mare terrásq; publica vel priuata tempestate perturbatas, clarißima ingenij tui serenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego sim facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me prouincia cohibebo, & quod tibi destinaui commentarium procurabo. D

CONCORDIA.

EGITVR, vt palàm est, Romani veteres per Lyræ hieroglyphicũ concordiam figurarunt: cuius tamen alia quoque sunt significata, eáq; multis antiquorum tum poëtarũ, tum philosophorũ præconiis celebrata: sed nos ea tantùm seligemus, quę ad hieroglyphicum institutum facere videbuntur: tamen, vti meus est mos, si res exigere videatur, numum quo de meminimus, diligentius examinabimus. Eius inscriptio est, PAVLLVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PVTEAL SCRIꟽON LIBO. Ibi figurã Putealis videas, de quo scriptores plerique meminêre. Huic autem à singulis angulis lyræ appensæ sunt, corymbis & sertis medio interuallo dependentibus. Aiunt verò Libonem primùm tribunal & subsellia prope Arcum Fabianum collocasse. Hinc Horatius: Forum putealéq; Libonis mãdabo siccis, quia scilicet forensia negotia pręcipuè sibi deposcunt sobrietatem. Et Ouid. de Remedio: E

Qui puteal Ianúmq; timet celerésque calendas:

hoc est, qui se rapi timet in ius, & qui alienum pascit æs, quod scilicet calendis singulis efflagitatur. Neque illud dissimulandum fuerit, in numi ipsius inscriptione duo esse obseruatione non indigna: in Scribonij nomine ꟽ literam iacentem atque supinatam, & PAVLLVS gemino L L notatum ex Terentij Scaurij sententia atque præcepto, neque non ex antiquorum vsu, quod in plerísq; monumentis obseruaui: neque proprium tantùm nomen, verùm & aduerbium PAVLLVM eadem lege scribendum Grammatici veteres censuere, vt illud Romæ, HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA ET PELLIGE. & huiusmodi plæraque. F

IVDICIVM COMPOSITVM.

Atq; illud in Lyra pręcipuũ, quòd hominem compositi iudicij, quiq; aures eruditas haberet, significabat: ea siquidem diuersas componit voces, & concordi omnes tono temperat: quod munus in diuersæ rationis affectibus componendis videtur homo præstare, vt non immeritò Diogenes Cynicus carpere sit solitus Musicos, qui cùm Lyræ chordas congruenter temperarent, animi mores inconcinnos haberent. Eadem mordacitate Isidorus Cynicus Neronem transeuntem in publico clarà voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantitaret, sua bona malè disponeret, neque vllum in vitæ tenorem temperamentum adhiberet.

INÆQVALIVM concordia.

A Statuebat & in Mercurij manibus lyra, idq; hieroglyphicũ ostendebat, concentũ omnẽ ex vocũ inęqualitate cõstare: cõcentus verò hominũ est, cũ varię voluntates in consensum vnũ contrahuntur. In singulis verò mortalium concentus ille, quo quis beatitudinem assequit, vbi scilicet res & cõgruenter temperarit, et ad amussim explorarit. Plato animam in Timæo cõcentum, & concordiam vocat. Aristoxenus & Dicęarchus harmoniam dixerunt. Lyrę igitur meritò dominus Mercurius,

Qui animas nunc euocet orco Pallentes, alias sub tristia tartara mittat, vt Maro.

BONA DISCIPLINA.

Est & Musarũ insigne lyra. Musas Eusebius à μυεῖν dictas arbitrat, quod significat honesta bonaq; disciplina instituere: easq; Orpheus B et Proclus in hymnis religionẽ hominibus commonstrasse dicunt. quemadmodum & Orpheo id attribuunt, vt suauisonæ testudinis concẽtu, hoc est, placidis & aptè cõpositis verbis fera hominum corda mitigarit, agrestes mores expoliuerit, & dispersos vagosq; mortales in cœtum vnum cõgregarit. Apud Aristophanem legas, per citharæ callentem, hominem sapientem, & Gratiis omnibus ornatum, à veteribus indicatũ. Diuinæ quoq; literę citharam pro morali virtute acceperunt, vtpote quæ in actione consistat. Et in huiusmodi significatum theologi dictum volunt Psal. XLIII, In cithara tibi confitebor.

RATIO.

Athanasius in iis quæ contra gentiles scripsit, rationem lyræ comparauit, vbi de anima, mente et sensu disserit: quippe id lyrę haud dissimile videri ait, quæ rectè temperata sit, & Musico, qui eam resonare faciat, non imperito. Est enim in lyræ neruis suus cuiq; sonus, grauis, acutus, medius, argutus, atque alius C aliis. Concentus autẽ nullus discerni aut internosci potest, nisi fidicinis ars accedat. Tunc verò modulatio & varia soni suauitas ostenditur, cùm qui Lyram tenet, neruis increpuerit, singulosq; aptè percurrerit. Eodem modo, cùm sensus in corpore sint tanquã lyra cõpositi, si docta mens illis imperauit, discernet animus, quid absonum, quid concinnum sit, quale sit vnicuiq; rei temperamentum adhibendum, vt nihil deniq; facere, aut meditari aggrediatur, quod modulis & tonis non respondeat, vnde concors concentus exaudiatur. Et nonnulli concordiam inde dici putant, q; chordæ variæ in vnam conueniunt harmoniam: tametsi alij concordiam à corde deductã malunt, qui Tullio innituntur Tusculanarũ primo dicenti: Aliis cor ipsum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordesq; dicuntur, vt in Cordis commentario disputatum: eamq; afferunt rationem, quòd id locutionis in monumentis antiquis aspiratione careat. Qui chordis insistunt, concordem à Græcis σύμφωνον dici opponunt, consuesseq; aiunt veteres è locutionibus plerisque in Latinitatis vsum receptis, adiectam consonantibus aspirationem summouere, quatuor tantùm admissis, quę Scaurus enumerat.

MATRIMONIVM CONCORS. D

SEd nos vt ad concordiæ significata redeamus, illud ex Onirocritarũ disciplina deprompsimus, vt si quis nuptiarum tempore lyram per somnium videre imaginatus fuerit, concordiam id inter maritũ & vxorem futuram significare.

MVSICA.

QVæ verò lyra est in Neronis numo, studiũ eius in arte Musica, & victoriam ex certamine eo partã significare crediderim. Fidibus enim eum oblectatũ ad insaniam vsq;, & in theatris Musica decertasse non sine maiestatis Imperatoriç dedecore atq; ignominia, scriptores eorũ temporũ omnes prodiderũt. Nam is præter numos ea nota percussos, statuas etiã sibi citharœdico habitu posuit.

POMP. MVSA.

EST & Pomponij Musæ numus, à cuius altera parte muliebre signũ est cum lyra & plectro: id quid sibi aliud velit, quàm eius cognomentũ, non video, siue is Pomponius poëta fuerit, de quo apud Pliniũ: siue qui bello Mithridatico captus, cùm multis vulneribus saucius ad Mithridatẽ adductus interrogatus ab eo esset, an amicus futurus esset, si opera iussu Regio daret, vt curaretur: respõdens, Si tu, inquit, populo Romano amicus fueris, aliter me quoq; semper inimicum habebis. E

AMOR.

QVoniam verò voluntatũ, studiorum'q; consensus atq; similitudo amorẽ parit, celebrat à Platone lyra inter amatoria monumenta, libro de anima. Proclus'q; vbi Venerẽ Cythereã ab Homero & Hesiodo, appellatã exponit, aduersat Hesiodo, neq; dictã ὅτι πλεονάκις κυθήροις, οὐδὲ μὴν χαίρω τὰ κύθηρα, κυθέρεια δὲ ἡ κυθεροφιλίαν ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ ποιοῦσα τῆς ὀργανικῆς φιλίας. Non assentit, inquã, Proclus, vt Cytherea dicta sit à Cytheris, vbi illi templũ, araé'q; tot frequentissimo mortaliũ cõventu colebant: quia, inquit, κύθηρα vocantur insulæ illç, & alta Cythera etiam apud Maronẽ, cuius scilicet vocabuli syllaba media per η vocalem longã perscribat. Dictam verò Cythercam ait, q; vniuersæ consuetudinis amatoriæ vim intra se occulat. Nam & alij Cythereã ab occultãda turpitudine dictã voluere: & illi in abdito templũ fuisse alibi diximus. Lyra autẽ cùm omnẽ in se suauitatẽ complectatur, quandã cum Amore, cum Venere, cũ Gratiis similitudinẽ præ se ferre videt, pariq; cum iis illecebra homines illectare. Demum'q; hæc illa videtur Amphionis lyra, cui sponte saxa etiam paruisse perhibentur: cuius rei mentionẽ facit Apollonius Argonauticis, & Antimenidas primo, donatam'q; Amphioni lyrã eam dicit à Musis, quamvis Dioscorides ab Apolline, à Musis tamen etiã Pherecydes historiarum libro decimo. F

SEDATVS ANIMVS.

RIdiculum fortè nostris videatur, si quis non vnum hominem tantùm armis instructum, quippe Achillem cithara canentem pinxerit, verùm & vniuersum exercitum in aciem descendentem, ad citharæ modulos progredientẽ fecerit, quoniam neq; citharœdi quicquã cõmune cum armis habere iudicant, neq; milites, ferocesq; homines vllam hodie liberalium artium disciplinã assequi dignantur. Verùm si Lacedæmoniorũ disciplinam & instituta respiciamus, inueniemus eos ad lyram citharçq; sonum acies instruxisse, reiectis'q; tubis, & classicis aliis, ad eiusmodi modulationis sonum pugnam inire solitos, id quod indicat illos sedatiori quodam animo prælium aggredi cõsuesse. Nam & Homerus strepitum & tumultum in congressu primo barbaris dedit, cùm Græcos sensim & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio contationẽ reprehendit Cæsar, cùm in Pharsalia victor euasisset.

A HVMANA VITA.

QVi verò per lyram humanæ vitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum quæ superius de sensibus,atque anima, deque mortalium institutis attulimus, rationem habuisse mihi videntur, quàm etiã de naturæ nostræ conditione rem ipsam perpendisse. Nam cùm in lyra septem discrimina vocũ celebrari comperissent,humanæ vitæ tenorem eadem assiduè agitari varietate animaduerterũt: septima enim hebdomada mas in vtero fabricatus existit: septima post partum hora manifestum aut vitæ aut mortis argumentum affert:septimo pòst die vmbilicus astringitur,ac solidescit:post bis septem manifestũ est luminis indicium: post septies septem obtutus firmitas,atque cognitio. Videmus mox à mense septimo dentes pullulare, post bis septem sessionem esse tutam, post ter septem verborum articulationẽ, post quater septẽ incessum, post quinquies septem lactis horrorẽ suboriri, post annos demũ septem primoribus dentibus expulsis valídiores enasci, ac perinde vocis sonũ integrũ fieri: secundo verò septenario pubescentiã,ac emittendę genituræ facultatẽ,roburque iam ad virilitatem spectare: B tertio lanuginẽ, & crescendi finem: quarto robur, & membrorũ plenitudinem. Quinta verò hebdomade cùm viriũ augmentũ, quantũ vnicuique esse datur,absolutum sit,congruũ nuptiarum tempus à Platone conscribi, quod septimo Legum habetur. Sexta autẽ partas collectasque vires incolumes seruat,ac prudẽtiæ vigorẽ affatim subministrat. Septima diminutionem quippe viriũ,sed perfectũ intellectus & rationis incrementũ habet: quare soliti sunt milites ea ætate rude donari, & cõsiliis rebusque pub. adhiberi. Atque hac de ratione Horatius ad Mecœnatẽ scribit,se iam donatũ rude: nã qui vndenos Decembres quater iam, vt ipse de se dicit,expleuerat,per septimã hebdomadã deferri iam occeperat. Octauo mox septenario perfectionem & in intellectu, & in ratione videre est,qualis maior in vnoquoque iam sperari debeat. Nonus humanitatẽ ac mansuetudinem adducit. Decimus vitã finiendi plerunque desideriũ: quæ omnia versibus elegiacis Solon luculentissimè complexus est,lyramque suã ita temperauit, vt humanæ vitæ concentũ sonoramque vocalitatem anno septuagesimo terminaret, quẽ vbi mortales excesserint,desipere iã,& chorda modò hac, modò illa subinde videntur aberrare. Neque multum alienũ ab huiusmodi cõsideratione, quòd Magnus C Basilius per citharã corpus interpretatur: nam & alij Theologi Psalmo LVII, Exurge psalterium & cithara, per psalterium animã, per citharam corpus intelligi volunt, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit.

LYRÆ FORMA.

SI quis verò lyram, qua fuerit apud antiquos specie, intueri velit,nõ ignoret cõstare illã ex binis cornibus,iugo,testudineaque testa:talem enim,vt in Amphione Philostrati est, Mercurius excogitauit,cõpegitque:qua postea que,vt aiũt, Apollinẽ & Musas honestauit,Amphionẽ etiam,vti dictum superius,donauit. Cornua verò illa sublimipetæ capreæ fuisse volunt,quibus Musici,antequam ligni vsus ad hoc cõmodus haberetur, ad lyras conficiendas vterentur. Ex lignis verò quæ lyræ apta censeantur,buxum maximè laudant,vtpote quæ solida sit materia,& ad polituram aptissima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atque Norici acerem arborem egregiè crispatã exhibuère,vtpote quę mirificè colorum varietate delectet,quæque fissa non fallat, neque excauata dissiliat. Elephas, ait Philostratus,nihil ad lyrã:quocirca sciti viri neque animal ipsum magni quicquam faciunt, neque cornibus eius vtuntur: quanquã nostri,pectine pulsat eburno, li-

bentiſsimè dixerint. Videtur verò natura ipſa opera perquã diligentiſsimè dedita, teſtudinis teſtã, vt huic inſeruiret vſui, fabricaſſe, ita illam excauauit, & vas veluti quoddam vocum repercuſsioni collectioniq́ꝫ pręparauit: vacua quędam foramina hinc inde fecit, in quę vmbilici inſeri poſſent, atq; alter alteri apprimi: chordæ enim ex vna parte, quippe in imo, quadræ ſuæ applicant̃, ex altera vmbilicis obuoluunt̃. Atq; hæc in illis ratio potiſsima conſiderat̃, vt rectè in lyram ductæ ęquis inter ſe diſtent interuallis, & parallelos binæ quæq; efficiant: quæ quidem ſpecies in hodiernis adhuc quodammodo refertur, quãvis cornua non in vacuũ, vt olim, ſed in ipſum lyrę corpus inflectantur. Atq; hæc ea quidem ſpecies, de qua Græci ſcriptores, & Romani Gręcos ſecuti, inventionis laudẽ partim in Mercurium, partim in alios cõferunt. Sed Hebręorũ literæ Tubalem appellant, qui primus omniũ & huiuſmodi inſtrumenti, & muſicæ inuentor fuit. Sed enim quã lyram à Mercurio inuentã tradunt, trium tantùm chordarũ fuiſſe dicunt: voces enim ab eo tris, trium inſtar temporũ inuentas aiunt, acutã quippe, grauem, & mediã, prout tria tantùm apud Ægyptios fuere tempora, æſtas, hyems, & ver, ſingula quadrimeſtria. Sic æſtati acutus ſonus attributus, hyemi grauis, veri medius. Thebarũ tamen portas ea ratione ſeptem inſtitutas Græci dicunt, vt totidem in lyra tonos repræſentarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedæmonij factũ celebrat̃, qui cùm Ephorus eſſet, cuius ſcilicet magiſtratus cẽſuræ Græcia vniuerſa olim acquieſcebat, Phrynidi Muſico duas è nouẽ chordas bipẽni excidit, dicẽs, Muſicã ne depraues: de quo nono Sympoſiacõn apud Plutarchũ. Ad hęc ipſa hominis conſtitutio cùm ſit quatuor ex elemẽtis, & anima, & quaternarius numerus multis de cauſis corpori cõpetat, ternarius verò animæ, de quo alibi copioſius, iuncta hæc, & in concentũ excitata omnem reddunt harmoniã, quę tam ex operibus quàm ex cogitationibus noſtris percipit̃: vt nõ immeritò humanã vitã tot ſeptenarijs variari paulò antè diſputauerimus.

DE FISTVLA.

FAcit ad hoc & fiſtula, vt chordis lyra ſeptem, ipſa quoque ſeptem compacta cicutis: cuius forma conſpicua eſt paſsim in Panos & Satyrorum manibus.

RESIPISCENTIA.

HOminem Ægyptij diu quidem mente captum, poſtea verò quaſi ſomno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & vitæ ſuæ iam modum imponentem, ſignificare ſi vellent, fiſtulam, inquit Horus, pingere conſueuerunt: huius enim munus, animum ab odioſis & grauibus atq; etiam impuris cogitationibus auertere, & curarũ obliuionem, vt diceret Heſiodus, inducere, & vt exemplo Pythagoræ comprobatũ eſt, impotentiores etiam laſciuientis animi ſedare motus, dum compoſita ſoni ſuauitate animum arbitrio ſuo verſat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, ſive vt alij, Bionis, qui Bucolica ſcripſit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πηχᾶσθαι σύριγγα, τάλλ' δὲ τοι οὐ μέγα ἔργον, Tu tibi fiſtulam ames cera coniungere, quando non labor aut opus hoc magnum.

ADVLATIO.

EAdem verò, vti alibi dictũ, cum ceruo picta, pernicioſam indicat adulationem, ob hiſtoriã ſcilicet quę ſuper ea & ceruo fertur, animal id eius ſuauitate modulisq́ꝫ mulceri, & ad ſtuporẽ vſq; delectari: vnde accidat, vt dum ceruus intentior in eam incumbit, incauto illi abalienatoq́ꝫ mors inferatur.

A

DE TVBA.

SEd iam altius insonemus, neque semper in molli lyra aut fistulis immoremur, sed & tubam strepitu procul ære canoro exauditam, ad musica instrumenta reliqua adijciamus.

CELEBRITAS.

SIgnificat tuba famam & celebritatem: vnde Romani in Saturniæ ædis fastigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & absconditis, id scilicet eo hieroglyphico significãtes, quòd historia gestarũ rerum ab Saturni commemoratione ad nostram vsque ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quasi vocalis esset: quæ verò ante Saturnum gesta fuerint, obscura & incognita in tenebris delitescere: idque sibi velle Tritonũ caudas ad humum inclinatas, abscõditasque. Erãt verò tubæ Marti dicatæ, vti etiã nunc sunt: in acie enim mos est

Aere ciere viros, Martemque accendere cantu.

ERIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

B IN sacris verò literis tuba suum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebrãda mandat̃ à Deo prima septimi mensis die, nihil aliud sibi vult, vt interpretantur Theologi, nisi debere nos Prophetarũ oracula memoria repetere, Euangelicas voces omnino recogitare, Apostolorũ prædicationes cœlestium tubarum instar, quarum sonus in omnes terræ fines exire destinatum erat, reminisci: & ita initio mensis tuba canamus, & in Psalmis Deo iubilemus.

DE TIBIIS.

SEd tibiæ Veneri sacræ ferebantur, eaque de causa in ouatione tibijs & myrto Romanos vti solitos Plutarchus ait, Marcello.

SENSVS.

EÆdem Pani, perinde ac etiam fistula, attributæ, quippe quem sensilis mundi rectorẽ intelligebant: sonus enim nõ nisi sensu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctũ libenter tibijs cecinisse: & in altera simulacri eius, quod Deli erat, manu, tres in C sidebant Gratiæ, quarum vna lyram, alia tibias, fistulam, quæ inter has media erat, gestabat. & dona legas ab Hyperborijs Delum missa, Cithara, tibijs, & fistula comitantibus.

SACRORVM TEMPVS.

TIbia sanè rei sacræ signum erat, precationumque faciendarum tempus indicabat, quasi adesse iam Deum per eam admonerentur, qui sacris adsistebant. Nos quoque cùm in sanctis ædibus sacra facimus, æris tinnuli sono diuini libum mysterij adorandũ innuimus. Sed quod ad tibiam spectat, minimè recens, neque imperitæ plebeculæ dicteriũ est de cessantibus, tibicinẽ expectare, sed antiquũ & nobile, quippe quo Scipio minor vsus est in Pompeiũ, qui tibicinis filius crebatur. Pompeius enim C. Lælio Consulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat, negauerat Scipioni se petiturum, adfuturum verò Lælio, cumque deducturum: quem dum expectarent, auditum est cum iam candidatum prehensare obuios. Tum Scipio ridens: Næ, inquit, nos egregiè stulti sumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi simus, tempus terimus tibicines expectantes.

Mm

Hinc ansam arripuit Cornelius Tacitus, vbi lib. XIIII de Octauia Messalinę fi D
lia loquens: An quia, ait, veram progeniem penatibus Cæsarum datura sit, malle populum Romanum tibicinis Ægyptiis sobolem imperatorio fastigio induci? Nempe propter Pompeium, qui, vti dicebamus, tibicen à Scipione vocatus est, Octauia verò à Scribonia Augusti vxore descendebat.

DE TYMPANO.

TYmpano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanum Gregorius lib. Epist. sexto ad Anastasium, abstinentiæ tenuitatem ἰσχο-λυτικῶς interpretatur, à materia scilicet ipsa, qua constat tympanum: nam id dubio procul corium est ex pelle iam arefacta, quæ tamen prius diu fuerit macerata: ita vir ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter viuens, qui laudes Deo canat.

DE TINTINNABVLO.

CIerè ad se nos videtur etiam tintinnabulum, quod Mosaicus Sacerdos, de quo XXVIII Exodi, ornatu Pontificio gestare iubebatur: ad imas E
enim tunicæ fimbrias aurea tintinnabula, malaq; punica alterna appendebātur, vt eorum sonitus, quotiescunq; Pontifex ingrederetur egrederetur've Sanctuarium, exaudiri posset. Significabat id, oportere sacerdotem, vt etiam in Cane dictum, assiduè vocalem esse, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando, sæpissimè verò consolando, quod nostra sibi fragilitas deposcit, opportuna remedia cōquirendo. Itaq; tintinnabulū prædicationis est & institutionis hieroglyphicum, de quo plura Gregorius idem lib. primo, Epist. XXIIII. Tintinnabula huiusmodi antiqui operis domi habemus: sunt aūt ex orichalco, mespili caui forma, cū fibula supernè ad appēsum apta. Intra concauū ærea immissa pilula est, quæ motata sonum impulsu reddit argutum, atq; admodum suauem.

DE LITERIS SEPTEM.

ATq; vt ad Musicā redeamus, aliis quoq; signis ea pingi solita est, non iis tantū, quæ propria sunt illius instrumenta: quare superest vt quid Ægyptii per vocales numero VII significarēt, afferamus, & ita Musicos hos numeros absoluamus. F

MVSA.

ILli siquidem digitos duos literis septē insignitos præferentes, Musam, vt Horus ait, significabāt. In quo aduertendum, vulgatos Hori codices fœdè deprauatos circumferri, qui πράγματα septem, non γράμματα habent. Cur verò nos Vaticanæ bibliothecæ codicē, in quo γράμματα ἑπτὰ, non πράγματα; scriptū est, castiorem iudicauerimus, ea in causa sunt, quæ apud veteres tradita reperimus super septem vocalium significato, quibus Musica omnis exprimi solita. Nam Demetrius Phalereus in Cōmentariis περὶ ἑρμηνείας, Ægyptiorū fuisse morem ait, septē vocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porrò vocales Plutarchus Musicæ totidem vocibus accommodat. Et Phurnutus ex veterum dictatis obseruat, septē esse diuersos tonos, quibus olim tota modulatio cōstaret. Vox verò ipsa septem patitur qualitates, acutam, grauem, circumflexā, densam, tenuem, longā, breuem. Ac veluti est apud Philonē, septenarii numeri proportio est valde Musica, quippe qui sex ad vnū sexcuplarē habeat: sexcuplaris verò ratio maximū in re proposita interuallū facit, quo quidem acutissimū à grauissimo separatur. Cęterū & quinq; ad duo vim plurimā in harmonia demonstrāt, ipsi

A ipsi τοῦ διαπασῶν ferè æmulam. Et vt semel dicã, hebdomada cùm externario qua ternarioq; constet, harmoniã omnem amplexaĩ, quippe διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, & διὰ πασῶν. Omnes quoq; proportiones, arithmeticã, geometricã, & Musicã. Quod verò diximus ex Plutarcho, vocales eas fuisse literas quibus fortè vterentur Ægyptij, ne qui Græcè nesciunt dictum mirenĩ, sciendũ apud Latinos vocales duas, E scilicet & O, figura vnamquanq; eadem, vi tamẽ & tempore & enunciatione diuersas esse: quarum vnaquæq; apud Græcos suo insignis est charactêre, atq; ita septẽ omnino esse, ad humanæ ipsius vocis cõditionem excogitatas. Ex his notũ est A sedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciatã palma ad pectus admota ibidem trepidare sentimus. E in faucibus, quam manu itidẽ deprehendimus. atq; illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam sono E Latinæ literæ veteres enunciasse, paulò pòst in B litera ostendemus) vocalis hæc tunc exaudiĩ, cùm spiritus aliquãto inferius cõtrahi videĩ, & suppresso quodammodo sono enunciaĩ. Acuta verò sub signo ε apud Græcos, E vel e apud Latinos, cùm ad aperta vsq; labra porrigiĩ, & vocaliore sono se prodit. I tanq;
B columna quædam, ad cuius imaginem figuraĩ, palatum medium inhabitat, idq; sustentare quodammodo videtur. O item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cùm emissum ab imo pectore spiritũ circa dentes sistit, & expedito eum ore resonare facit. Grauis, cùm vsq; ad dentes emissum interius reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipsa etiam figura quodammodo replicata, ω vel Ω Græci constare voluerunt. V dubio procul in labijs tota cõquiescit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, sed eius soni vice diphthongum ponunt ου, quam Latini cùm vno charactere ȣ sæpe scribi obseruassent, contracta in acutum parte inferiori, V suam fecêre, per quam suum illum vsitatissimũ peculiaremq; sonum exprimerent. Verùm multa etiam quæ Græci per υ scriptitant, ipsi per vocalem hanc suam signare instituerũt, vt δύο, duo: πύῤῥος, Purrus (ita veteres scribebant, vt antiquæ indicant inscriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dictu leue adeò videaĩ, Verrius Flaccus ita cõmentatur: Quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum: quam illi κυπάρισσον, nos cupressum: illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. Neq; negarim cum Scauro, Græca nomina plurima in no-
C strum sermonẽ admissa, τὸ υ ψιλὸν sonum & figuram conseruasse, vt, hymnus, hyacinthus, Satyrus, de quo plura Victorinus. Sed vt argumentũ susceptum prosequamur, ex literis mutæ nouẽ (tot eñ Græci ponũt) eodem autore Plutarcho Musis totidem dicatę. Octo inde semiuocales, voces musicas reliquas absoluũt vnà cum vocalibus septẽ, quas natura ipsa cõmodè variare poteſt, ad quintũdecimũ vsq; gradum ascendendo. Neq; verò hîc Sophistas audio, neq; superstitiosa multorũ conamina in hoc albo reposuerim, qui ad vnũ & vigesimũ vsq; gradum ascensum dari disputant, qui quidẽ stridor potius est, q̃ humanę vocis sonus. Verùm ego satis habiturus sum, si cũ Iusquino Musico ætate nostra clarissimo senserim, qui materiã hanc in Theoreticis lucubrationibus ab Ægyptijs, à Plutarcho, & à Marone minimè diuersas, accuratissimè pertractauit.

MVSÆ CVM APOLLINE.

VErùm hæc alij viderint, nos ad Musarũ hieroglyphica reuertamur, quorũ illud pręcipuũ, vt si lingua dentes quatuor è regione oppositos incutiat, eo gestu Musæ cum Apolline significentur: dentes enim Musarum instar sunt: per linguã verò, quę illos pultet, Apollinem vti plectrũ aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam similem plectri, dentes chordarũ dicere solebant, vt lib. de

Natura Deorum Cicero. Et Ambrosius Hexamero, linguam veluti plectrum D esse dicit. Tranquillus de Claudio: Plectra linguæ titubantia. Sed enim cur quatuor tantùm Musæ positæ sint, altior inquisitio est, cùm semper multiplices habitæ sint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli nouem posuerint, non lingua tantùm, aut dentes quatuor, sed tota oris facies discutienda: quia sic eas per totidem oris instrumēta repræsentari tradidêre, quę sunt dentes, quos nominauimus, quatuor: labia mox duo, quæ cymbalorum vsum ad augendum sonitum præbent: inde palatus, in cuius concauitate sonus inturgescit: gutturis fistula, quæ spiritum immittit: pulmo deniq;, qui veluti æternus follis spiritum concipit, & pro vsu rei temperatissimè remittit: denique in medio residens Phœbus omnia complectatur. Singula hæc contarentur, nihilq; proficerent, ignauia veluti quadam torpescentia, nisi sedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad solicitam operis properationem accenderentur: quorum omnium rationem Anaximander Lampsacenus, Leophantes Heracliopolita, Pisander Physicus, & Euximenes latius explicuerunt. Neque tamen desunt qui nonarium numerm pro pluralitate positum cōtendant, vt apud Nicandrū, vbi de Scorpij cauda σφόνδυ- E λοι ἐννεάδεσμοι, quasi cauda eius nouē esset spondylis compacta, quę nodis septem tantùm insignis est. Quinetiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit de eo, qui duos tantùm aculeos haberet: obseruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, nouies Styx interfusa, & porrecta nouem per iugera corpus: & quod obseruat Theon in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη, nō quòd nouem, inquit, ætates viuat, sed perquàm diu. Et apud Alcæum hydra ἐννεακέφαλος, quę πεντηκοντακέφαλος est apud Simonidem, quem imitatur Maro:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Itaq; qui Musarum numerū supra nouem augent, eo nitunť argumento, quòd scientiæ plurimæ sunt, non autem nouem tantùm: vnicuiq; enim scientiæ suam esse Musam præsidem oportere. Ex eorum verò numero qui tres tantùm Musas ponunt, est Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Cephiona, Apollonida, & Erysthenida, quas Apollinis fuisse filias fabulať. Aratus quinto de astris quatuor enumerat, Argen, Meleteam, Thelyonem, Aœten. Qui has quinq; posuêre, nomina his à quinq; sensibus indidêre. Epicharmus in F Hebes nuptijs septem ait, & filias Pieri Pimpleidosq; Nymphę, quarū nomina, Nilûs, Tritone, Asopûs, Heptoporta, Achelois, Titoplûs, & Rhodia. Apud Hesiodum Theogonia nouem sunt, hæq; Latinis iam celebres, quarū inuenta sunt toni tres, ἁδρὸς, μέσος, ἰσχνὸς, plenus, medius, tenuis. Accentus totidem, acutus, grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præsens, præteritum, & futurū. quæ si ad Musicam referantur, præteritum longi temporis instar erit, quod ab eo cotidie longius abscedamus: futurum pro breui accipieť, quòd illi cotidie propinquiores efficimur: pręsens verò communis, quam Græci μέσην vocant, instar erit syllabæ: instantis enim temporis natura est, vno eodemq; momento prætereuntia venientibus coniungere. Alij hunc Musarum numerum alio atq; alio modo interpretantur: atq; ex his qui quatuor statuunt, nōnulli linguarū quatuor differentiam excogitarunt, vtpote quòd Musarum inuentum fuerit, Ionicam, Atticam, Doricam, & Aeolicā linguā à cōmuni distinguere: & pleraq; insuper quaterna ad ostentationem vsq; dinumerant. Qui quinariū earum numerum recensent, quinq;, vti dicebamus, sensus ab eis animaduersos, distinctæq; cognitioni traditos prædicant. Qui septē, septichordem lyram, septemq; compactā cicutis

fistulam

A fiſtulam, climata ſeptem & Planetas totidem, vocalesq́, vti initio cōmonſtraui- mus, memorant. Qui nouem eſſe cōtendunt, hiſtoriam Cliûs inuentum aiunt, plantandi rationē Thaliæ, coniugalia & ſaltationē Euterpes, agriculturam Po- lymniæ, Aſtrologiã Vraniæ, Calliopes Poeticã, atq; ita demùm vnicuiq; inuen to, quod ad mortalium vſus faceret, ſua eſt cuiq; Muſa excogitata, vnde neceſſe eſt infinitũ earum numerum cōſtituere. Sed hæc nullo apud Græcos fine diſpu tantur. Apud Ægyptios, vti palàm fecimus, compendioſius colliguntur, amba- gibusq́ euitatis, rectà per planiſsima toto conſtrato itinere traducuntur.

A.

CViuſmodi verò eſſent literarum charactêres apud Ægyptios, ſi quæſierit quiſpiã, putarim ego partim inſtrumentorũ aliquot, plurimũ verò anima- lium effigies fuiſſe. Illud enim ex Plutarcho conſtat, Mercuriũ, qui primus lite- ras Ægyptijs cōmunicauit, Ibin primã eſſe literã voluiſſe. Refert quidē ea in in- greſſu triangularē effigiem, cruribus ita diſpoſitis, vt loco ſuo dictũ. & quæ pri- ma apud nos, & Græcos litera eſt, ad iſoſcelis trianguli faciem accōmodat. Atq; B ita conijcere poſſumus, reliquas quoq; literas, vel X V, vel quotquot fuerint, ali cuius animalis effigie membro've figuratas, quæ tam longa inde annorum ſerie ſint abolitæ, atq; ab eo præſertim tempore quo Ptolemęi Græcas literas in Ægy ptũ deduxêre. Ægyptiacorũ porrò characterũ formæ, vna hac excepta, ferè om nes obſoleuêre.

B.

QVòd ſi eiuſmodi exemplis inſiſtendũ eſſet, fortè B per pictam pecudē fi- gurari poſsit, aut membrũ ſtatumq́ eius aliquem qui ouem ſaperet, quòd proprium eſt illi literam eiuſmodi articulato proferre ſono. Agnoſcunt hoc in- terpretes etymologici, Cratinumq́ citant Διονυσαλεξάνδρῳ, eo verſu:

ὁ δ' ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων βαδίζει·

Stolidus tanquam pecus, be be dicens ambulat.

Atque ita nonnulli, vti paulò antè monuimus, H tertiæ apud Græcos vòcalis ſo num per E grauem pronunciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchiſes, Ariſtoteles, naturæ quidem in oue ſonum imitati.

Γ.

C QVi etiam Γ aliquid habet quod hieroglyphicè notari poſsit: ſiquidem au tores Græci literæ huiuſmodi etymon παρὰ τὸ ἀμᾶν, quod metere eſt, deduci volunt, & ſimulacrum eius falcem ponunt.

Δ.

DElta dubio procul per ſtellas tris æquidiſtantes ferè, easq́ in trigonum ſi- tas notant: & ea de cauſa ſignũ cœleſte inter æſtiuũ & æquinoctialem cir- culum ſupra caput Arietis Δελτωτὸν vocant: & Ægyptum Græci à triangulari for ma nuncuparũt. Verùm hæc curioſioribus relinquemus: id vnũ dicam, ſignũ id æquis eſſe lateribus duobus, vno breuiore, ſed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.

QVoniam verò incidimus in literarũ notas, & cũcta rum rationes reddere difficillimũ, & inexhauſti la- boris opus eſt, & quod fortaſſe faſtidiũ potius quàm de- lectationem vllam ſit allaturũ, πεντάλφα inter has minimè præteribimus, ex qua præter delectationem, vſum etiam & vtilitatem aliquam percepturi ſumus. Signum id ex al pha quinq; numero complicitũ: lineis enim à pentagoni

recti punctis alternatim ductis ea prosilit figura, de qua multa scitu digna mini- D
mè sunt dissimulanda. Antiochum ferunt cognométo Soterem, antiquũ illum, à quo reliqui Syriæ Reges Antiochi mox dicti, cùm aduersus Galatas acie decertaturus esset, per nocturnam imaginem videre visum adstitisse sibi Alexandrum, qui mandaret vt militibus tesseram daret ὑγιαίνειν. cuius dicti hieroglyphicum olim iam adinuentũ erat triplex triangulus inter se complicitus, ex quinque paribus lineis sese inuicem in puncto cõtingentibus: quo non cunctanter à se facto, pentagrammoque huiusmodi tum in vexillis imposito, tum & singulis, & reliquis militaribus indumentis superaddito assutoque, admirabilem mox est à Galatis victoriam cõsecutus. Antiochi porrò numus argenteus passim habetur, istius rei memoria sempiterna, in quo nota ea impressa est, additis singulis per angulorũ interualla literis ΥΓΕΙΑ, in eum quem hîc vides modum. In militia verò Imperatorum, qui præcipuè Byzanti claruerunt, ordo qui sub illustri viro Magistro peditum merebat, propugnatores nomine, cæruleam præferebant parmam, cuius margo purpureus erat, viridis aũt vmbilicus intra πεντάλφα huiusmodi contentus. quicquid autem erat spatij reliquum inter vmbilicum & lineas quæ pentalpha illud describebant, purpureo erat colore illitum. Meritò autem propugnatorum ijs nomen datum, quorum opera salus exercitui comparabatur. Sed quoniam hæc parum fortè suauia videantur, multa huiusmodi præterire consilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat virum grauioribus deditum rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè dissimulare possum, posse nos in veræ salutis significatum accipere quinque CHRISTI vulnera, pectoris vnum, manuũ duo, totidem pedum, quæ in propatulo posita, pentalpha ipsum cõmodè cõstituunt: patefactis enim manibus, quæ deorsum à lateribus porrigantur, pedibusque ipsis modicum diuaricatis, puncta æquidistantia quatuor assignantur, quintũ verò in ipso pectore costas inter: à quibus punctis lineæ quinque numero æquales omnes, quæ altera in alterius punctis se contingant, πεντα-γράμμους faciunt, duę quippe à pectore ad vtrunque pedem, duæ alteræ in chiasmi ferè modum decussatæ à dextera manu ad pedem læuũ, atque læua ad dexterum, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neque πάρεργον id fuerit, si quę de salutatione Lucianus collegit, saluti subiecerimus. χαίρειν ait ille, hoc est, gaudere, antiquam fuisse salutationem, cuius exempla complura ponit. Platoni demum visum esse amicabilem hanc compellationem in εὖ πράττειν, quod bene agere est, conuertere: vnde noster Horatius vtrunque complexus morem, epistolam ad Celsum ita exorditur:

E.

F

Celso gaudere, & bene rem gerere Albinouano,

Musa rogata refer. Verùm Archytas Pythagoram secutus vnà cum plerisque alijs eiusdem sectæ, χαίρειν atque εὖ πράττειν repudiatis, ὑγιαίνειν induxêre, quod mox alter alteri scribentes vsurparunt. Latini horum sententiam approbantes, SALVTEM, vt apud Tullium & alios frequentissimũ, perscripsere. Existimarunt

A runt verò sapientissimi viri compellationem huiusmodi & animæ & corpori esse maximè cõgruentem, & simul omnia intra se mortaliũ bona complecti. Quin etiam Epicurum ferunt, qui voluptatem maximè omniũ adamauit, in quibusdam doctis admodum epistolis non χαίρειν, sed ὑγιαίνειν præscripsisse.

INFINITVM.

SEd vt iam ad priores illas vocales redeamus, earundem literarum numerus infinitum significat, si quem sequimur codicem fidelis est, quod alij vulgata exemplaria secuti, rudem, alij inexpertum traduxêre, quod ἄπειρον apud Horum habetur. Neq; sum nescius ἀπείρονας dici posse παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας: verùm ijsdem autoribus etymologicis dicitur etiam παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πόρας, quòd finem aut terminum non habeat. Hori verò autoritate dicunt ἄπειρον significare tunicam, quæ non habeat exitum, eoq; significato Sophoclem in Polyxena dixisse:

χιτῶνα σ' ἄπειρον ἐνδυτήριον κακῶν·
Malorum amictus tunica te exitu carens,

subintelligendum, perdet. Et apud Euripidem Oreste:

B *Ἡ πόσιν ἀπείρῳ περιβαλοῦσ' ὑφάσματι·*
Texto maritum impermeabili induens.

Est & alia ratio cur hîc infinitum significare locutionẽ eam cõtendamus, quam ex ipsius numeri ratione desumimus, quem Pythagoras immobilem dixit, suaq; firmitate solidum, adeoq; plenum, vt quod infinitũ in rebus est, ipse cõprehendat. Sed enim super hoc loco suo in numerorum hieroglyphicis locupletius.

PRINCIPIVM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hac discedamus, quæ germana est æternitati, minimè prętereundum videtur, quòd hieroglyphicum primę huius apud omnes literę significatũ, quod in diuinis habetur literis, principium exprimit, veluti Ω apud Græcos vltima, finis est indiciũ: vnde illud iam omnibus cognitum: Ego sum alpha & Ω. Apostolus autem epistola quam ad Ephesios scribit, Deum proposuisse dicit in semetipso, ad dispensationem adimpletionis temporũ, ad caput, id est, ad initium reciprocare vniuersa in Christo quæ sunt super cœlos et super terras in ipso. Et duas Græciæ literas, primam scilicet & vltimã, sibi induit Dominus, initij & finis concurrentiũ in se figuras, vti quemadmodũ A ad Ω replicatur, ita ostenderet in se esse, & initij decursum ad finem, & finis recursum ad initium, vt omnis dispositio in Ω desinens, per quem cœpta sunt, per verbum scilicet Dei, quia caro factum est, proinde desinat quemadmodum & cœpit, & à Deo in Christo omnia reuocarentur ad initium. Repetuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, vbi secundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorum tam multa cum Ægyptijs communia sunt, magna est significationũ sylua singulis in literarũ characteribus: sed enim hæc quia latissimè apud Cabalistas explicantur, ne actum agerem, præterire consiliũ fuit: ea siquidem nos tractanda desumpsimus, quæ per rerum figuras, non per literas scribi consuerunt.

C

FATVM.

ADdunt & Fatum, siue Parcas, per eandem vocalium designationem intelligi, non tam ob Planetas septẽ, qui Fatorum ministri sunt, vti latius in Stella disseruimus, quàm ob id quòd imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps vniuersorum, immobilis, indomitus, omnium victor, gubernator omnium, de quo plura eo loco habentur, vbi de numerorum significationibus ordine suo disputatum est.

DE LIBRO.

A Literis ad librum transire ipsa rei natura compellit: literæ siquidem locutiones adstruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQVITAS.

DEscripta folia, codicilli, vel liber quomodocunque compaginatus obsignatuſve, antiquitatis hieroglyphicum esse perhibetur. In manu enim scriptis Hori codicibus παλαιότητα δηλοῖ legitur, non παλαιότητας. Folia quidem codicilliq́ue, propterea quòd antiquorum mos fuit in folijs & quarundam arborum corticibus scribere, vnde & codicis & libri cognomenta permansere. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla folijs mandet nomina,

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideo verò obsignatus liber, vt superius, quòd in eo vel veteres sapientum disciplinæ, vel res gestæ, longæ posteritatis memoriæ commendentur, atque ita liber, vt diceret Horatius, Longum scriptori prorogat æuum. Stesichori poëtæ statuam senilem, incuruam, cum libro, temporibus suis fuisse in Sicilia tradit Tullius Verrinis. Et nos Romæ apud Raphaelem Vrbinatem marmoream Philemonis statuam validæ senectutis vidimus, qui vna manu volumen replicatum continebat, alteram ad mercedem operis passam porrigebat: de cuius auaritia in scriptis suis venundandis alibi meminimus. Sed quoniam de literis sermo fuit, quæ Musicam significant, Musica verò tam animi quàm morum concordiam & concinnitatem ostendit, vt in Lyra commonstrauimus, succurrit mihi quàm memorabile sit commentum illud Athenodori philosophi, qui Augustum Octauianum docuit philosophiam. Nam cùm videret hunc ad iracundiã facilè commoueri, ne asperum aliquid statueret ex quo postea pœnitentia subsecutura esset, eum monuit, vt vbi irasci cœpisset, quatuor & viginti illas Græcas literas memoria recenseret, vt illa concitatio, quæ momentanea est ac breuis (vt Horatius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu languesceret: quod & alij Augustum imitati non sine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ verè sacræ, verè cœleste donum beneficio summo mortalibus elargitum, siue vos Musicam, siue concordiam, siue animi concitatioris impetum componatis. At quanta mox in dictionibus, quanta in orationibus virtus, si pura ipsa, nuda, simplicia, & inania propémodum elementa tantum habent virium, vt soni, quem singulæ reddunt, commemoratione saltem, à perperàm factis inceptisq́ue abstinere compellunt?

E F

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QVÆ PER INCVDEM, MALLEVM, ARATRVM, FLAGELLVM, FRAENVM, LAqucum, Catenas, Iuga, & Vncum, significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

NOn sum nescius, Arnolde eruditissime, vbi commentarij huius tibi dedicati titulum inspexeris, animo te concitatiore ac subirato forsitan dicturũ esse, quorsum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, fræna, laqueos, catenas, iuga, & odiosum vbiq; nomẽ vncũ, id genus? an ego veluti Vulcanus alter fabrile facere iubeor? an alia quæris vincula mihi superinijcere, quàm quibus opprimor, tot Aegyptiorũ nugis, vt recta & castigata prodire possint, procurãdis? Tolle tolle ista, et exquire aliquid

A *aliquid & excude quod me deceat, vel vnde optatissimum mihi possim otium cõparare. Responsurus sum, Bona verba quæso Arnolde mi, nullum hinc tibi bellum intentatur, nullum paratur incommodum: mea hæc instrumenta sunt eius generis, vt vel sedens, vel stratus, nullo labore singula possis attrectare: quòd si quid in his laboris desumendum fuerat, id à me iam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantùm Pierium tui memorem esse, nihilq́ cogitasse quod tibi vel molestum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: voluisse verò in hac commentariorum suorum diuisione, te sibi vnanimi amicitia necessarium, in adoptionem ad rerum suarũ participationem admittere hercisciundæ familiæ iure. Quod verò instrumenti tibi euenisset, ne vlla hæredum cauillatione auferri posset, donationis etiam nomine censeri: sed quæ simplex donatio sit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta,*

δὴ τότι μοι χείρονι φίρειν πρὸς δῶματα.

Sed hæc plus nimio, cùm amicitiæ nostræ simplicitas omnia boni consulere debeat, nullaq́ indigeat ratiocinatione quicquid dictum factumq́ sit. Quid verò sibi velint instrumenta tot, facile disces ex eorum vnoquoq́, quod in manum sumpseris.

B

DE INCVDE.

INter instrumenta primum non iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea fiunt instrumenta quę faciundis reliquis ministerium præbent. Ab incude igitur prius exordiamur.

DVRANDVM.

IVniorum inuentum esse putaram olim, vt ad casuum damna ferendo vindicanda, Incudem quis proponeret, sed posteaquam in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autoris, figmentum hoc antiquum quid sapere perspexi. Est id huiusmodi:

ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τὸν ψόφον,
καὶ τοὺς ἰσχύοντας πάντας ἐλαύνει βίας·
Strepitus nec incus maxima horrescit, neq́
Mens firma quaqua traxeris, violentiam.

C Incus igitur hieroglyphicum fortissimi ponatur animi, siue pro præcepto, quo in aduersis durandum admoneamur, neq; vllis procellarum sæuientium tempestatibus moueamur, sed contra Fortunæ quantũlibet iniuriosæ ictus enitamur, ne vllus labefactãdi locus illi relinquatur. Neq; aspernatus est Cicero hieroglyphicam huiusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, vbi dicit, Assiduis vno opere eandem incudem diem noctemq; tundentibus, de ijs qui perstante, vt Lucretius ait, labore vincunt, quod designarunt facere.

TERRA ET AQVA.

SEd quæsierit hîc fortè aliquis, quid sibi voluerit Homerus per incudes duas, quas Iupiter se Iunonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo funiculo suspenderat. Atqui fabularum vbiq; aërem per Iunonẽ intelligimus. Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes verò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipsa suspensa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cypriaco carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ τῶν διὸς φιλολογίᾳ, Iunonem ait ab Ioue vinctam catenis au-

reis, & incudibus ferreis degrauatam. quamvis praue quidam, deprauatam legunt: sed longè fœdius interpretantur, dum exponunt devirginatam: & quod magis rideas (animaduerte hominis phrasin, & impudentiam) depudicatam, imminutam, incudibus veluti stragulis & lecto geniali præpositis, ob nimiũ tendoris & libidinis impatientiam (sic ille stolidus insanit, & enormia longè magis sibi confingit super angelis.) Nec tamen me præterit, alicubi legi angelos quosdam deprauari, & compedibus coërceri: sed ibi deprauari non significat depudicari, vt stupor iste putat, sed gratia lumineq́ Dei priuari. Homeri autem carmina, vnde hæc à Theopompo & Hellanico desumpta sunt, habentur Iliad. ο.

D

ἢ οὐ μέμνῃ ὅτε κρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύο, περὶ χερσὶ δὲ δεσμὸν ἴηλα
χρύσεον ἄρρηκτον, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσιν
ἐκρέμω· ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν Ὄλυμπον, λῦσαι δ' οὐκ ἐδύναντο.

Non memor es cùm te de summo pensilem Olympo
Demisi, vtq́ pedes geminas graue pondus ad imos
Appendi incudes, manibúsq́ tenacia vincla
Ex auro inieci: aëris tu in nubibus altè
Pendebas, fremuere Dei per ahenea cœli
Templa indignantes, neq́ te dissoluere quisquam Eualuit.

E

DE MALLEO.

Incudi Malleus, vti diximus, non indecenter adiungitur: de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud diuinarum literarum autores multa reperiuntur.

MALORVM IRRITAMENTUM.

Videtur verò Malleus pro malorũ irritamento accipi: arma siquidem, pugiones, cuspides, & cultros malleus excudit, vnde mala tot in mortales oboriuntur. Eo etiam fiunt tubę ductiles, per quarum clãgorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quæ solida sunt conteruntur. Quare nonnulli diuinarum literarum interpretes Zabulum per mallei figuram intelligunt, à quo malę omnes procedũt cogitationes, prauaq́ consilia, & bonorum operum perturbationes. Hunc malleum hieroglyphicôs vniuersæ terræ confractum contritumq́ intelligit Hieremias aduentu Christi, subindeq́ confringi quotiensčunq́ prauis posthabitis operibus, ad rectam viuendi rationem conuertimur. Vnde ait Apostolus: Deus autem conterat satanam sub pedibus vestris quamocyssimè. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiam apud Adamantium. Zabuli verò nomen, quo Theologi veteres plurimũ vtuntur, idem est quod diabolus, vti Zacynthus per resolutionẽ Diacynthus. Theocritus, καλὰ πόλις ἁ Ζάκυνθος, quod & alibi notauimus.

F

DE SISTRO.

Sistrum in Cleopatræ manu Virgilius statuit. Idem in Isidis sacerdotũq́ & Regũ aliorũ manibus spectatur, mysticũ quidẽ instrumentũ, sed quo crepitum admodũ sonorum prociebãt, de quo apud Maronem legas:

Regi-

A *Regina in medijs patrio vocat agmina sistro.*

Interpretes quidem situlam & sistrum Niliaci accessus & recessus hieroglyphica fuisse dicunt. Sedenim necesse est hoc altius atque diffusius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

Sistrum itaque, cuius vsus totus erat in motu, eam rerum vicissitudinem, quam iuniores alterationem vocant, cõtinuumque formandi deformandique motum indicabat: nam eius quassatio assiduum rerum motum ostendebat. Cæterùm quia quæri solitum à plerisque, sistri species quænam esset: pro re fecerim, si priusquàm partium eius significata tractare aggrediamur, formam instrumenti eius à Plutarcho traditam descripsero. Erat sistri species orbicularis, & æquè caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Portio siquidem ea, quæ generationi corruptionique obnoxia est, lunari subijcitur globo, infra quem omnia commutantur, alternantque vices variabilis æui, quippe quæ sint ex elemẽtis quatuor, igne, terra, aqua & aëre cõflata, & in hanc vel illam speciem conformata. In apside verò, summo verticis loco, felem effin-B gebant, quæ faciem humanam haberet: infrà verò sub motabilibus illis orbiculis, hinc Isidis, inde Nephthyos effigiem: quibus quidem figuris ortum & obitũ indicabant, cuiusmodi sunt elementorum quas vocant alterationes & motus. Quid verò sibi feles vellet, suo commentario dictum, vt scilicet Lunæ symbolũ esset, quòd animal id temperaturam cum Luna perquã similem habeat, siue coloris varietatem, siue astum, siue nocturnam potius quàm diurnam exercitationem, siue procacem admodum salacitatem cõsideremus. Quid verò illud quod aiunt, felem vnum primo partu edere, secundo duos, ac singulis ita vicibus vsque ad septenos vnum addere, vt tot denique tota vita pariat natos, quot in Luna dies connumerantur? Iam verò pupillarum incrementa decrementaque pari cum Luna consensu omnibus innotescunt. Humana verò facies nihil aliud sibi volebat, ait Plutarchus, nisi vt intelligeremus animal id peritiam & rationem mutationũ quæ lunari globo accidunt, habere, quando vni homini per rationem intelligere datum est.

X X V I I I.
. . . .
. . . . . .
. . . . .
. . . .
. . .
. .
.

C

DE TRIDENTE.

Ex sistri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terram & mare. Si verò quis mare tantùm hieroglyphicè signare voluerit, habebit ex numis vnde figuram sibi desumat.

MARE.

In promptu siquidem est tridens, qui in Neptuni manu positus, symbolum, vti Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de causa ita & Amphitritem & Tritonas appellant. In numis sanè passim pro symbolo Maris ponitur, vt multis est locis cernere.

TROEZENII.

Aliquot verò numi tridentis nota signati, Trœzeniorum indicant rempublic. Siquidem cùm illi Neptunum religiosissimè colerẽt, hieroglyphicum tridentis in numis cultus sui testimonium imprimebãt. autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνία aliquando Trœzen ipsa dicta, hoc est, Neptunia, vt apud Stephanum habetur: tametsi ea sit olim alijs atque alijs nominibus appellata, quippe

nunc Aphrodisias, nunc Saronia, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponnesiacam autem hic intelligo: nam alia est omnino Troezen iuxta Massiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua prouincia etiam ipsa Troezenis olim nuncupata. Sed vt ad priorem reuertamur, Pausanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniisse tradit: pugnam Iouis sententia diremptam, qui regionem cõmunem vtrique eorum esse sanxerit: eaque de causa Palladem apud ipsos πολιάδα καὶ σθενιάδα nuncupatam, Neptunum verò βασιλέα, esseque in eorum numis vna parte tridentem, in altera autem Palladis ipsius caput. D

MANTINEA.

IN Mantineensium etiam scutis tridẽs signatus erat, quare eius vrbis ciuis per gestamen id cognoscebatur, vt apud Pindarum.

LEGIO VIGESIMA.

SPectare est Brixiæ antiquo in monumento tridentem in insignium quorundam militarium medio positum, in candelabri quodammodo speciem figuratum, supra quem literæ sunt, LEG. XX. Inscriptio est, quæ Lucium Antonium Fab. Quadratum in torquibus & armillis ab Tito Cæsare bis donatum indicet. E

DE ARATRO.

SCEPTRVM REgium.

TAnta fuit olim agriculturæ reuerentia, tantusque honos illi semper habitus, vt veteres sceptra Regia in Aratri formã effigiarẽt, quo & ipsi quoque sacerdotes perinde ac Reges vtebantur.

DEMOLITIO.

CIrcunducendi verò aratri obseruatio non in cõdendis tantùm vrbibus reperitur, verùm etiam in euertẽdis delendisque. Quare illud apud Modestinum Digestis lib. VII. tit. Quibus modis, &c. obseruandum: Aratro in ciuitatem inducto, ciuitas esse desinit, vt passa est Carthago. Eoque spectat Horatianum illud primo Carminum: F

Imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.

Et secunda Philippica M. Tullius: Vt vexillum videres, & aratrum circumduceres, cuius quidem vomere portam Capuæ penè perstrinxisti.

AGRICVLTVRA.

NImirum etiã est aratrũ agriculturæ frumentariique prouentus signum, vt in numo argenteo cernere est, cuius inscriptio est ab occipitio, SCIPIO IMP. cuius caput elephantino est insigne capite, quod dubio procul Africanũ signat: infernè aratrũ pulcherrimè factũ. Ante faciem spica, inde literæ, Q. METELLVS. Ab altera facie sigillũ nudũ, cuius dextera innititũ femori: læua supra magnã spicam toto brachio exporrigitur: literę hinc, REG. F. C. inde, EPIVS. De frumentaria verò Africæ feracitate alibi sæpe dictum. Quod verò Prophetæ olim dixerunt, ex Sion procedet lex, & verbum Domini de Hierusalem, corrigetque

A rigetq; vim magnam populorum, vt concidāt gladios suos in aratra, & frameas suas in falces: Irenæus lib. in Valentinū quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad cōcordiam, ad vnanimitatem comparata est. At quò nos decidimus? quæ nobis tempora destinata sunt? quibus quæ plurima tam publicè quàm priuatim Christianis accidunt mala, non aliunde sint, quàm ab ipsis Christianis.

DE FLAGELLO.

AVGVSTVS MENSIS.

IVniorum inuentum est, per flagella duo frumentaria in transuersum alterius alterum posita, Augustum mensem indicare, quòd eo potissimum tempore tritura peragatur, inter messem scilicet & vindemiā, nisi hoc fiat, agricolis vix, quod agant, habentibus. Sed enim cùm nō eadem sit regionibus omnibus triturandi ratio, hieroglyphicum hoc iis tantùm inseruiet, quibus id instrumenti vsui est.

IMPERIVM.

B ID receptius apud veteres est, vt per flagellum imperium significetur, quod sæpe in Consularibus numis cusum obserues. Quinetiam in coniecturali disciplina nihil ab hoc diuersum notat, quod vel ipsius M. Tullij Ciceronis somnio satis innotuit, cùm is C. Cæsarem in Capitolium prosecutus, Augusto viso, affirmauit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quietem obversata, cœlitùs aurea catena demissa, cui Iupiter flagellum obtulisset.

TOLERANTIA.

EST & tolerantiæ symbolum per se manifestum satis flagellum ipsum, quo vno signo Laconum patientia verberibus tolerādis assueta, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: Certè Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantiæ domui conferunt, quantum sanguinis fuderint.

DE FRAENO.

REX.

AB officio verò gubernandi regendiq;, habenæ quoq; in Regis significatum veniūt. Hinc frænum nonnulli in Fortunæ manu statuunt. Hinc plerisq; locis eadem clauum tenet nauigij gubernaculū. Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores vsurpatū. Quia verò funē ex corio primū fuisse cōstat, vt naues apud Homerū στρέπτοισι βόεσι liganī, funes interdū habenas vocitari cōperias. Et nostri Bellunēses, toto agro, validissimos funes ex crudo corio in ligulas longas secto, in tricasq; mox arctè cōplicato conficiunt, quos etiā rusticorū vulgus funes appellitat. Quin & Virgil. vetustatis amator dixit, classiq; immittit habenas, cùm funes intelligeret velo regendo aptos, vt Cælius Vrbanus antiquus grāmaticus interpretatur. Quanq; eruditissimi nostro tempore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo positas arbitrentur.

TEMPERANTIA.

EAdem porrò ratione qua clauus in naui moderationem significat, frænum tum moderationem, tum quam Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt. Nam quod temo nauibus, id equis frænū est. Iocatur in hāc sententiā Plautus, Rudente, nauem pro equo intelligens, vbi sacerdos ad puellas eiectas ait: Nempe equo ligneo per vndas cæruleas estis vectæ. Camus &

frænum idem ſunt, quamvis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, frænum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum ſignificatum eſt, malarum incitationum coërcitio, vt exponunt Theologi eo loco, In camo & freno maxillas eorũ conſtringe, qui non approximant ad te. Dicitur autem κάμος ab inflexione παρὰ τὸ κάμπτω, quod domare eſt. Huiuſmodi enim fræni genere deſultores vtuntur ad pullorum ceruices intactas edomãdas. Nemeſeos porrò ſignum ab antiquis celebratum, inſigne cubiti menſura manu prætenta, neq; non fræno, in hunc ſcilicet modum:

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει, τῷ τε χαλινῷ,
μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν· de qua ita nos:
Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frænum:
Illa, modum ſerua, hæc admonet, os cohibe.

DE TVRBINE PVERILI.

HAbenarum mentio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis concitatio ab habena eſt. De hoc autem Græci Latiniq; potius, quàm Ægyptij, quantum inveſtigare potui, meminerunt. Quoniam verò clari admodum viri ſimilitudinem à rhombo, qui turben eſt, deſumpſere, quid in eo lateat hieroglyphicum, exponere viſum eſt operæprecium.

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

EST autem rhombus, vt hinc exordiamur, lignum buxeum, vel ex ſolidiore aliqua arbore tornatũ, plana lataq; primùm baſi, cono ſenſim in anguſtum abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vſus eius in puerilibus ludis cùm antiquiſsimus fuerit, Florentini, apud quos plurimùm exercetur, eum vulgò Palæon appellant, vocabulo ipſo vetuſtatem indicante. Implicatur is à cuſpide prælongo loro, atq; ita ludo puerili, quanta vi fieri poteſt excuſſus, baſi ſupernè, cuſpide infernè verſa ſolo alliditur: dum verò ab intorto ſe loro explicat, in rapidiſsimam concitatur vertiginem, atq; ita volubiliter rotatus, ſpatiis ampliter curuatis hac illac fertur: pueri ſuperinſtantes flagello illum exagitant, acriq; intorta plaga impetum vehementiorem adiiciunt: Turben hic à Tibullo, à Marone autẽ turbo, vt Soſipater Chariſius obſeruauit, dicitur. Ob eam igitur concitatiſsimam vertiginem agitationemq;, poëtæ mentis volubilitatem, quæ nullo poſsit loco conſiſtere, rationéve ſedari, quod plurimum in furore accidit, expreſſere. Atque ita Tibullus amatorio furore exagitatus, de ſe dicit:

Nanq; agor vt per plana citus ſola verbere turbo,
Quem celer aſſueta verſat ab arte puer.

Ludum hunc Maro dilucidius pinxit, vbi correptam furiis amatam reginam nuſquam conſiſtere poſſe, ita luculenter oſtendit, vt verſus hi, vel decies repetiti, nullius vnquam tædio recitentur:

Ceu quondam torto volitans ſub verbere turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille actus habena
Curuatis fertur ſpatiis, ſuper inſcia turba
Impubéſq; manus mirata volubile buxum
Dant animos plagæ. Non curſu ſegnior illo
Per medias vrbes agitur, populóſq; feroces.

Quoniam verò inter furoris ſpecies quinque à Platone memoratas amatorius locum

A locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum veneficiis adhibuêre: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLV ET FVSO.

NEc quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fusus, cùm ex iis antiquissima quædam referantur significata.

FATVM.

PEr colum autem & fusum significari fatũ, longè manifestius est, quàm vlla debeat cõmentatione vlterius explicari: plena siquidem sunt poëtarum volumina, fatum ipsum per stamina, per fusum, per colum, per fila vbiq; significantium. Tris verò Parcas illas huius negocij arbitras, qua de causa vetustas finxerit, Platonem latissimè interpretatum alibi diximus. Tris autem illas esse, quarum vna colum sustineat, altera neat, tertia adactis in fila forficibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, auctum, interitum esse proprium, ignorare neminem crediderim. Si verò tabulæ huius seriem quis deliniari sibi cupierit, ita picturam digeramus, vt Clotho vestem induta versicolorem, cum corona septem stellis insignita colum teneat ingentem

B admodum. Lachesis veste passim stellata insignis, manibus in pendentium magno numero fusorum fila immissis, modò hunc, modò illum torquere videatur, vtraque palma ad torturam composita. Atropos atrata insultet filis forfice detruncandis. Fusi solo passim iaceant, alij modico, alij plurimo obvoluti stamine. Fila variis sint picta coloribus. Minimè verò dissimulanda sunt, quæ filo super ex diuinis literis tradit Hesychius: subtegmen quidem mortalium intentionem indicare, stamen verò Dei nutum, vtpote firmius, eaq; gratia quæ stabilis atque incommutabilis in nobis permanet, quæ nostræ intentionis subtegmen admittit, vt boni operis indumentum contexatur.

NVPTIÆ.

QVòd verò colus & fusus nouam nuptã indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autem id inde sumptum boni ominis causa, quòd Ɔ. Cæciliæ, quæ alio nomine Tanaquil Tarquinij Prisci vxor fuit, lana cum colo & fuso in templo M. Anci diutissimè adseruata perdurarit, cuius rei mentionem facit Varro. Et quoniam res

C Tanaquili feliciter cessit, institutũ vt nubentes virgines comitaretẽ colus compta, & fusus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ, vbi toto territorio mos adhuc huiusmodi obseruatur, vt postero die quo noua nupta traducta fuerit, mane præstò sunt domestici cõiunctiores sponso, cũ colo & fuso, quos nouæ nuptæ offerãt, armaq; alia, quibus opus aliquod domesticum fieri soleat. quanquã vulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinnuere velint, hesternum quidẽ diem & genialem & festum fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundum. Nam & alibi de olla meminimus, quã noua nupta postero à nuptiis die iubebatur à socru petere, quam illa peracerbè conviciis etiam superadditis abnegaret. Sed enim tã pervulgatus de colo fusoq; mos, antiquitatẽ illã sapere mihi videt.

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

SEparatim autẽ per fusum glomo obvolutũ, sunt qui paulatim quid effectum intelligant, quod apud veteres nusquam inueni. Nam fila ipsa dum nentur,

paulatim coëunt, ſenſimq́ torquentur, & ex molli vellere lino've per patientiſ- ſimam contationem in eam ſoliditatem ac firmitudinem, quæ operibus facien- dis apta ſit & idonea, coaleſcunt. D

MORS.

AT colus atq; penſa tantùm, ſtaminibus ab- ruptis, mortis habere ſignificationem tra- dunt, vulgata quam citauimus Parcarum fabu- la, quarum munus eſſe diximus, ſuum vnicuiq; rei finem præſcribere, inde etiam ficto nomine, quòd, vbi fatalis advenerit dies, nemini parcãt. De vi autem earum, quam ἀμεταστρόφους eſſe dicit Plato, nos inconvertibilem dicere poſſumus, quoq́ pacto non circa ſtabilem corporis ſanita- tem tantùm, verùm etiam ad animos in legum cultum & obſeruantiã inducendos munus exer ceant ſuum, quin legibus & ſanctionibus firmam præſtent incolumitatem, duo- decimo Legum libro circa finem Plato diſſerit: ibidemq́ interpretes de fixarum ſtellarum orbe multa. Lacheſin quippe firmamentum eſſe (vt ſuperiorem fabu- lam apertius interpretemur) in cuius ſtellis vires ſortesq́ inferiorum omnium contineantur. Clotho verò Planetarum cœtum, in evoluendis rerum ſortibus firmamento ſubminiſtrantem. Atropon deniq; Saturnum, qui ſtabilitate ſua eductas in effectum ſortes immutabiliter cõfirmet: quæ quoniam latè apud eos diſputantur, à me nunc prætereuntur. E

DE LAQVEO.

HÆc verò Parcarum lina in opus deducta, laqueum neuêre, artificiq; aſtu compoſuerunt: de quo dicere non fuerit importunum.

AMOR.

LAqueus vel vinculum, nunc rete, nũc decipula quælibet, amorẽ hieroglyphicè ſignificat, quippe qui artibus his homines cõ venetur, taciteq; ag greſſus incautos in inſidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo lo- co ſuo dictum. Quod ad laqueum facit, aliqua ſpe propoſita voluptatis ita de- cipimur, veluti feras quoq; appoſita eſca, ſpe boni capere moris eſt. Neminem enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quàm amantem: vnde etiã vin- culum, & vinciendi, & captiuum reddendi, ſignificatum habet. F

VENVS.

IPſi verò Veneri amoris genitrici à vinculo nomen inditum: ſiquidem à vie- re, quod ligare eſt, dictam ait Varro. Quod verò apud Lacedæmonios Ve- nus cognomento Morphò, pedicis circa pedes obvolutis oſtendebatur: nam Tyndarum ferunt conieciſſe Venerem in vincula, quò filiarum opprobria, quę impulſu eius acciderant, vlciſceretur. Sedenim Pauſanias figmentum hoc à vul- gi fabula ſummouet, remq́ eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea ſpecie ſi- gnificari tradit, quòd debeant mulieres erga viros ſuos in fide firmiter & con- ſtanter permanere. Noſtri in vniuerſum caſtitatem & ſobrietatem ita cõparan- dam monuêre, ſi tali vtamur hieroglyphico, dum aiunt,

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum.

DIANA.

APud eoſdem Lacedæmonios Dianę ſimulacrum, quod Iphigenia & Ore- ſtes

A ſtes ex Taurica regione detulerũt, vitice colligatum colebaṫ, nempe quòd eam auferẽtes viticũ faſciculo obuolutã occultauerint. Huic quondã homines ſorte ductos immolabãt, quod ſacrificij genus Lycurgus in Epheborũ flagra cõmutauit, ſimul vt aram Dianæ, quod ipſa oraculo ſibi depoſcere viſa erat, humano ſanguine conſpergeret, ſimul vt plagarũ cõtemptu fortiorẽ redderet iuuentutẽ.

DIANA STRANgulata.

APud Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ ſtrangulatæ ſimulacrum, atq; eidem templum erat. Significabat id, non hieroglyphicè, ſed hiſtoricè, rem ſuper ea geſtam, propterea quòd pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum ſimulacri collo iniecerunt, ſe Dianã ſuſpendiſſe dicentes, quos Caphyatæ lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos ſepelire, & ſacra quotannis facere, cùm eorum vxores omnes abortiuos partus ederent. autor B Pauſanias.

FIRMITAS.

SVum verò ἐνυάλιον Lacedæmonij pedibus vinctum colebant, cuiuſmodi vetuſtiſsimã apud eos ſtatuam fuiſſe Pauſanias atteſtatur, ne ſcilicet aliorſum ab vrbe ſua ſecederet, ſed in ea firmus ſtabilisq; permaneret. Cuiuſmodi inſania Tyrios etiam vexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obſidebantur: nam & Apollinis ipſi ſui baſin aurea catena religarunt, cùm quidam in concionem progreſſus affirmaſſet, viſum ſibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, velle ſe trãſire ad Alexandrum: poſt quod vinculum iniectum, eum inſuper Tyrij Alexandrinum cognominarunt. Sed enim aliorum quoq; deorum ſtatuis Plutarchus ait Problematis Tyrios vincula ſolitos iniicere, id ſcilicet indicantes, quòd lento gradu in ſcelerum caſtigationem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ claudo incedit pede, in hanc eandem ſententiam Porphyrio interpretatur.

IVNONIVS.

ET ahenea Milonis ſtatua in Olympia fuit, quæ ſuper diſcum poſita vinctis C ſimul pedibus inniti videbatur. Malum aũt Punicũ ſiniſtra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus ſimiles apparebant: vittáq; caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus eſt Philoſophus Tyaneus, vt Milonem athletam dixerit Iunonis ſacerdotem à Crotoniatis inſtitutum, idq; mitram & redimiculum indicare. Arborẽ verò malum Punicã ſolam in Iunonis honorem plantari.

FORTITVDO ATQVE TEMPERANTIA.

QVanquã alij eruditionis hieroglyphicę non ignari, dicunt pedes colligatos id ſignificare, quòd fortiſsimus is athleta nullius viribus ex eo loco, vbi ſemel conſtitiſſet, dimoueri poſſet. Malum manu comprehenſum, digitorum eius fortitudinem indicare, quod identidem nullius conatu auelli poſſet. Porrectionem verò digitorum eodem roboris argumento ſignificaſſe, quantũ illi virium ineſſet, quòd à quoquam vel robuſtiſsimo, neq; inflecti, neq; dimoueri potuerint. Per vittã verò temperantiã hominis aiunt indicari: athletæ enim vires ſuas ea potiſsimùm ratione cuſtodiebant, quòd ab iis quæ corpus eneruant libidinibus ſtudioſe admodum abſtinebant.

MINERVA ARCADICA. D

NEque quidem Dianæ tantùm simulacrũ obligatũ erat apud Arcadas, verùm etiã Mineruę signum obligato crure ostendebat. Significabat id vulnus, quod ipsa à Teuthi Arcadum duce acceperat, dũ illi suadere, & obstare conatur, ne Gręcorũ societatem desereret, quam ipse ob simultatem in Agamemnonẽ repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id cum Minerua illi laudi adscribebatur. De stupore verò & imperitia Arcadum, qui nihil cum Minerua commune aut sociale habuerint, in Quercu, atque etiam in Asino, satis dictum.

SEMEN IN VTERO.

SAturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & solui ante diem sibi festum mense Decembri: atque inde prouerbiũ, Deos habere pedes laneos. Hinc verò significari semen in vtero animatum (nam à satu Saturno nomen) in vitã grandescere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri mense, & Virgilij & aliorũ testimonio, iis quę rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ vinculis detineri. Sunt verò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa sunt: vel quòd fruges omnes vinculis nodisque quibusdam alternentur: vel quòd in Tartara cõiectus, propter loci, in quo versatur, profunditatem, quasi quibusdam ibi vinculis detineatur, vt deportatus. Alij fictum volunt ob motus tarditatem, de quo alibi. E

ARTIFICIOSVM OPVS.

QVæ verò vincula statuis, quas Dædalus elaborasset, inijci solita sunt, id sibi volunt, artificiose adeò fuisse fabrefactas, vt abire viderentur, quocirca vinculis compescendæ essent. Meminit huius rei Plato in Menone, Dædali signa, inquiens, ni religata fuerint, abire & fugã arripere: vbi verò reuincta sunt, consistere. Proinde si quis aliquod eius habeat, et solutum esse sinat, incertã eam esse possessionem, perinde ac quis seruum habeat fugitiuum. Et primo Politicorum Aristoteles Dædali statuas memorat, quas vulgus spontè moueri, & opus facere dictitasset. Neque desunt qui ligneam Venerem à Dædalo fabricatam autument, quæ argento viuo infuso moueretur. Hinc quotiens opera huiusmodi & pulcherrima & absolutissima esse ostendere voluerimus, si Platonis sententiam approbemus, eorũ pedibus, aut quæ opportunior fuerit parti aliquid adalligabimus. F

NEQVITIA.

IVniorum inceptum esse volunt nonnulli quantiuis precij viri, amorem obligatis oculis pingi: neque id antiquam sapere eruditionem, cùm eum ipsi dicant oculatissimũ. Plerique tamen veterũ, vt Theocritus, Menander, Archilochus, & è nostris præcipuè Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, eum scilicet amorem intelligentes, cui assidua est comes nequitia. Affectũ enim in turpitudinem cæcum esse, nemo non dixerit. Appetentia enim quæ ab oculorũ sensu est, intellectum concitat ad voluptatem: ea verò tali orta principio, quæ putat in cõspectu esse bona, ea tãtùm concupiscit, addictaque sensui à cõtemplatione auertitur, neque sui compos est vt possit eligere. Impetu igitur raptatur, & in furorẽ fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quique ita affectus est, is cæco carpitur igni.

A igni. Qui verò electionis est compos, auream colit Venerẽ, nihilq́ prius curat, quàm cæci stimulos auertere amoris: cęci, quia dubio procul affectus ille à sensu rectus, aut exoculatus est, aut ita oculos habet obligatos, vt nec quę attingũt ad rẽ, nec sumptus videat. Quòd verò sint qui, Cęco carpitur igni, exponãt, cæco, validiore, quia dixerit Ouidius, Quoq́ magis tegiť, tanto magis æstuat ignis: cur nõ dixere potius, cęco, intellectus & rationis lumine priuato? Id tamen actiuè, quia non videbat omnino Dido quò rueret, quò raperetur, in quantũ ærumnarum tragœdiam se præcipitaret. Amat Scyllam Glaucus: Scylla lupis est canibusq́ succincta, quod meretriciam proteruitatem & impudentiam ostendit, Glaucus idem vel cæcus, vel vt significantius loquamur, luscitiosus, & glaucoma cæcitas Latinis est. Sed cur non ea etiam de causa laqueum amoris insigne dixerimus, quòd vbi quis perditè insanire cœperit, extremo sibi aufugio, & miseriarum liberationi laqueũ agnoscat? vt elegantissimus ille monet senariolus:

ἔρωτα παύει λιμὸς· εἰ δὲ μή, χρόνος.
ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἡ βρόχος.

B quod ita Latinè reddere possumus:

Fames amorem sedat: hæc si non potest,
Non grande saltem tempus efficit: nisi
Præstare tempus hoc queat, reliqua salus
Est laqueus, aptes quem tibi.

Passim verò poëtę amoris retia decantãt, quę statim declinare studeamus. Nam vt sapientissimè admonet Lucretius:

Vitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile est, quàm captum retibus ipsis
Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.

VENATOR.

SEdenim cũ venationis præses Diana fingatur, iure illi & laquei & retia sunt attributa, vtpote præcipua venatorum arma. Vnde Psalmo XC scriptum: Libera me de laqueo venantium. Et CXXV canitur: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiũ. vbi animaduertendũ est, apud Græcos quidem C θηρευόντων legi, quam literam nostri secuti sunt: sed apud Hebręos vocabulũ esse, quod aiũt significare Sidonios, populum Iudęis semper infestissimum: venatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neq́ ignorauit hoc Maro noster, apud quem Venus mater Æneæ filio *Media se fert obvia sylua,*

Virginis os habitúmq́ gerens & virginis arma Spartanæ.
Nanq́ humeris de more habilem suspenderat arcum
Venatrix, dederátq́ comam diffundere ventis,
Nuda genu, nodóq́ sinus collecta fluentis.

Curq́ hoc venatricis habitu incederet, causam mox infert:

Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram,
Purpureóq́ altè suras vincire cothurno.

ANNONA.

QVinetiã ipsa venationis locutio aliquid præ se fert hieroglyphicũ: siquidem venatio tum victum, tum annonã, & quicquid in humanæ vitę vsum cõparať, significare diciť. Venatu enim primę ciborũ delicię cõparatę. Quare videas locũ Psalmographi, Viduã eius pręcipuè benedicã, quod in antiquis Græcorũ

exemplaribus θήρα, non χήρα legitur, quod venationem significaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicam lectionem sequuntur, aliquid simile deprehendêre, cùm pro, viduam eius benedicens benedicam, annonam illius: alij, precipuè benedicam: alij, amplificabo, copiosissimam'q; faciam, reddiderût.

DOLI OCCVLTI.

SEd vt ad laqueum revertamur, id instrumenti occultos dolos & calliditatem insidiarum'q; indicat cogitationes. In occulto enim tendi solent insidiæ, quemadmodum & laquei: & in eiusmodi sententia à fatidico vate Dauide positum inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per insidias intentata. Nam quod laquei venatoribus aduersus feras, id insidiæ in hostes præstant. Dubio procul enim vbi Psalmo legitur, Laqueum parauerunt, dolos omnino significat. Eucherius. Atq; alibi in iisdem sacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus eius de vitiis: Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipsorum, vt contrito laqueo liberemur. Nam hæc quandiu rupit Sampson, inimicos vicit.

DE CATENA.

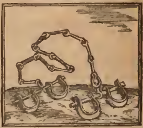
APERTA VIS.

CAtena verò vim apertã significat, quia victis palàm iniiciuntur, neq; vllam exigunt occultationem.

VITIA.

THeologi nostri veteres, catenas vitia significare contendunt, quòd vitia se invicem gignere atq; arctissimè complecti consueuêre. Nam qui de moribus disputant, necesse aiunt multa illi inesse vitia, in quo vel vnum tantùm fuerit in conspicuo: vsqueadeò peccatũ esse, transire lineam, finiuêre. Sic à manibus Petri Apostolorum principis catenæ ceciderunt: sic illi soluendi ius diuinitùs attributum. Hoc tamen significato iuniores laqueos libentius dixêre.

CONIVGIVM.

SVnt tamen & maritalis vitę indicia, proprię que similitudines catenę, quę pedibus, quęq; manibus iniiciuntur. Nam pedicæ vitæ liberioris progressum impediunt, hominem'q; intra certæ rationis ergastula cohibent, neq; licentius euagari permittunt. Manicæ verò sunt negotiorum impedimenta, quibus implicari necesse est familiæ patrem, si rem, liberos, domũ'q; suam rectè administratã, institutã, conseruatam'q; velit.

DE IVGO.

INter vinculorum genera & iugum est, cuius varia omnino sunt significata. Sed quoniam de maritali vinculo loqui cœpimus, eidem hoc adiiciemus.

PAR COPVLA.

PRo vita coniugali, vel ipso nomine rem indicante, honestiori argumento iugum accipi. Ea siquidem est coniugatio & copula maximè maritalis, vnde coniugium & vincula iugalia, & parem denique conatum, curam, amorem'q;, et studium in consortibus esse debere indicat, atq; hoc est quod apud eruditos dictum inuenias, Pari iugo.

SVB

A SVBIVGATIO.

APud Horatium iugum aheneum pro violenta ſubiugatione poſitum reperias, vt eo loco:

Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas atq; animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Nam & ſubiugare, militare verbum, & ſub iugum mittere, paſsim apud hiſtoriæ ſcriptores inuenias. Erat verò huiuſmodi iugi ſpecies, vt in Armorum commentario diximus, ad ſimilitudinẽ Π Græcæ literæ, duabus ſcilicet haſtis in terra defixis, tertiáq; ad ſummum earum deligata, ſub qua victi hoſtes omnibus armis exuti, ſubeuntes tranſire per ignominiam iubebantur.

SERVITVS.

INuenias & pro ſeruitute iugũ poni, ac perinde pro fatigatione: vnde ſubdere colla iugo, pro trahi in ſeruitutem & labores, paſsim apud poëtas, à bobus nimirũ ſumpta metaphora, qui B ad hoc iunguntur vt laboribus exerceant. Hoc ſignificato Aſſertor noſter, qui calicis amaritudinem ſuis alibi pollicetur, de promptæ voluntatis alacritate loquens, ſuaue eſſe iugum ſuum, & onus leue profitetur.

LEGES.

SVnt qui per eiuſmodi dictum leges intelligi putent, quòd appellatione iugi legum onus fuerit etiam à Dauide nũcupatum. Omnino verò leges pro ſubiugatione & imperio vicíſsim à Marone dictũ: Legesq; viris & mœnia ponet. Nam qui legibus parent, ſimilitudine quadam colla iugo ſubdere videntur: & qui potentiorum arbitrio ſubiiciuntur, ſubire iugum identidem.

PATIENTIA.

SVnt qui iugum ſignificato patientiæ præferant, quo plurimum inſigni gauiſus eſt LEO X. P. M. Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianum illud admirari cœpiſſet, quòd ſolitus ille, vt aiunt, dicere, nullam homini virtutem patientia commodiorem eſſe, eam ſententiam ita carmini mox inſeruit:

C *Superanda omnis fortuna ferendo eſt.*

Nullum vnquam is opus neque publicum, neque priuatum, etiam cùm ad pontificatum euectus eſſet, faciundum locauit, cui iugorum inſignia non appoſuerit, cum inſcriptione, SVAVE, vt ſcilicet ad virtutis eius fructũ percipiendum alacrem eſſe neceſſariam voluntatem innueret, iugumq; id ſuaue futurum, quod libenti animo toleraretur. At contrà nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Poſtea verò, cùm is rerum potitus eſſet, ad inſigne id ea accommodata eſt interpretatio, quæ orta eſt ex re ipſa, eo ſcilicet principe iuſtam & clementem atque adeò ſuauem humano generi ſeruitutem obtigiſſe.

IVPITER.

SEd quid illud, quod ipſius Iouis ſymbolum eſt, iugum? Iugare ſiquidẽ Iouis inventum eſſe veteres tradiderunt, & à Iouis nomine Græci ζεῦξαι deduxerũt. Ipſum autem aiunt primùm iumenta iunxiſſe, vt ea in frugum ſatu frugalem nobis operam præſtarent. Nam *Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni.*

Nec ignorauit hoc Naſo, cùm ſcripſit de Ioue ipſo:

Semina tum primùm longis cerealia ſulcis

Obruta sunt, pressiq; iugo gemuere iuuenci,
Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Ioue mundus erat.

D

DE CLAVO.

HAbet quid simile cum iugo, cumq; laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, vnionem: quare locus exigit, vt super eo quoque aliquid differamus.

SISTERE.

CLauus vtiq; sistendi firmandiq; signum habitus apud antiquos. Et dea ipsa Necessitas adamantino clauo insignis fingebatur, quæ vbi quid faciundũ decreuisset, non licere vel diis ipsis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatium Fortunam ipsam, quæ rerum humanarum domina fingitur, semper anteit sæua Necessitas, siue, quod in antiquissimis codicibus obseruaui, serua Necessitas,

Clauos trabales, & cuneos manu
Gestans ahena, nec seuerus
Vncus abest, liquidúmq; plumbum.

E

Eodem vtitur hieroglyphico Tullius Verrinis, vbi ait: Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum consilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilij sententia Mamertinis se frumentum non imperasse pronunciat.

SOSPITAMENTVM.

QVi verò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in postico pariete templi, quod Mineruæ dicatum erat, in Capitolio visebatur, præsentanei remedij ad mala quæ impendère viderentur, signum habebatur, atq; amuletũ erat præcipuè contra pestilentiam, eoq; vim morbi sisti persuasum fuit. Figebat eũ Consul solenni sacro. Et aliquando Dictator solius figendi claui causa creatus est: quo in albo Cincius Manlius, Gn. Quintilius, & alij nomẽ habent apud rerum scriptores. Cuiusmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc:

F

M. ORATIVS CONSVL EX LEGE TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDICAVIT ANNO POST REGES EXACTOS. A CONSVLIBVS POSTEA AD DICTATORES, QVIA MAIVS IMPERIVM ERAT, SOLENNE CLAVI FIGENDI TRANSLATVM EST.

ANNVS.

ERat & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacrarum ædium parietibus, ad annorum numerum colligendum, quia paruus tunc erat literarum vsus: isq; clauus annalis appellabatur.

DE

A

DE CVNEO.

COntrà verò Cuneus, quæ vel natura sunt solida, vel arte compacta, conglutinata & applicita sunt, discutit atq; dissoluit, discissaq; separat, & à clauo totus diuersus abit. Ideoq; inter instrumenta necessitatis, quæ fortunæ operam suam subministrat, adpingitur. Super eo est igitur disserendum.

DISSOLVTIO.

POsito siquidem firmandi signo, quod per clauũ indicatur, vbi scilicet fortuna quippiam stabiliuisse videat, cùm & eiusdem munus sit, ea quæ firmissima iudicentur, in humanarũ rerum ludibriũ dissoluere, loco dimouere, discutere, atq; disiicere, additus est ad necessitatis insignia cuneus, qui nimirum, vti dictum, dissoluendi, discindẽdi, atq; separandi symbolũ est. Et veluti per clauũ firmatũ aliquid ostẽdimus, ita per cuneũ, infirmatũ aut loco dimotum indicamus. Additũ & ahenea hęc gestari manu, vt vicissitudinis huius perpetuitas nunquã defutura cõmonstretur: siquidem, vt sæpe alibi docuimus, perpetuitatẽ indicat B æs, propterea quòd rubigine nõ absumitur: ideoq; Vegetius probat ęreos clauos configendis nauibus, quos ferreis anteponit, q; eos tẽpore & humore celeriter rubigo cõsumat: illos etiã in fluctibus permanere incolumes manifestũ sit.

DE VNCO.

QVæ verò de Vnco & Plumbo subsequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt sententiã: siquidem vnco trahi, qui loco deiecti fuerint, læsæ præsertim maiestatis rei, solitum, apud rerum scriptores sæpe legimus: quare congruit vncus cuneo.

DE PLVMBO.

PLumbum verò clauo perquam simile est, propterea quòd eo infuso, & statuæ, & aliæ operum ædificiorumq; moles cohęrescunt, & firmitate stabiliuntur: & suapte natura est adeò ponderosum, vt etiam si non ad operis adhibeatur firmitatem, quam difficulter loco dimoueas, per se valeat significare.

HEBETVDO.

C ALioqui plumbum hebetudinis indiciũ est. Nam cùm velocissima esse debeat mẽtis agitatio in eo qui acutioris ingenij laude cõmendandus sit, vbi quẽ tardiorẽ ad ea excogitanda, cõsulenda, cõstituẽda, adeunda, peragendáve, quæ vsu veniũt, inspexerimus, à contatione ipsa, vel ab immobilitate, plumbeũ ingeniũ per cauillũ exprobramus. Vnde Tusculanis Cicero: Nisi sanè in Physicis plumbei sumus. Et pro inefficaci, & inutili, atq; inani sermone, plumbeũ gladiũ aut pugionem plumbeũ apud eundum Tulliũ inuenias.

INIQVITAS.

ILlud etiã in diuinis literis obseruatur, quòd iniquitas per plumbum intelligitur. Iniquitas enim, secundum Zachariæ Prophetę visum, super plumbi talentũ sedet. Vetus enim ponderis modus est talentũ. Ideoq; Pharaonis exercitus, vtpote qui in iniquitate permansit, tãquã plumbum in imas aquas pessũ iit, ibiq; supinus in cauo profundi alueo recubuit, vt ait Adamãtius.

DE VECTE.

QVid pondus significaret indicauimus: sed reliquũ est instrumentum ponere, quo magna quantumlibet pondera facilè moueantur.

ARS NATVRÆ VICTRIX.

IS vectis est, per quem, artem humana industria comparatam, quę naturam longè vincat, indicamus, negotia've perdifficilia minimo conatu cõfecta. De vecte sanè, deq; aliis machinis Antipho poëta senariolo eo, quem citat Aristoteles Mechanicis, arte nos ea superare docet, quibus rei natura ipsa repugnare videbatur. Magnas enim rerum moles loco dimouemus adacto vecte, hypomochlio, quẽ nostri Suppressam vulgò vocant, centri loco summisso, pondera supra omnium, qui rem non inspexêre, fidem tollimus, & eorum qui inspexêre, sed causam non intellexêre, admiratione, huc illuc arbitrio nostro promouemus. Atq; hoc est quod in primis admirabile dicit Philosophus, quod quispiam pondus virium imbecillitate loco mouere non potest, id ipsum facilè commouere, & hac illacq; ducere, adiuncto vectis pondere tam exiguo, si reliquæ molis motæ magnitudinem contempleris.

DE CLAVI.

PRæstat vtrunq; clauis, quod & cuneus & clauus: eadem enim aperit & claudit, hoc est, ligat & soluit, & in manu Iani pręcipuè statuebatũ.

DE qua quidem multa poëtę nostri. Sed vt figmenta, vbi agitur serio, prætereamus, Fabij Pictoris, si modo legitimum est id opusculi, interpretationem afferemus, qui Ianũ dicit ad pudorẽ & sanctimoniam, domorũ primùm valuas, seras & claues excogitasse, ab eoq; ianuas appellatas: vnde claues in simulacris, in beneficij huius memoriam gestet.

PVDOR.

SECVRITAS.

ALij dicunt securitatis eius signum esse, quæ passim eo regnãte fuit: domos enim omniũ religione ac sanctitate munitas fuisse prædicant.

Alij à cludendi aperiendiq; anni officio, quod munus eius esse Dei putabant, claues additas arbitrantur: eaq; de causa Clusium & Patultium appellatum. Ad huius instar Apollo cognomento θυραῖος colebatur apud Græcos, quòd incuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum verò eundem esse ac Solem, à multis vbique disputatum.

PORTVNVS.

NEq; tamen Ianus tantùm cum clauibus, verùm & Portunus cum claui figurabatur in manu: nam & portarum Deus esse putabatur.

PARTVS.

ERat etiam olim ritus, vt nuptialibus inter alia clauis quoque mulieribus traderetur. Id aiunt boni ominis causa fieri solitum, ad partus scilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc significato in sacris literis sæpe inuenies, Vuluam aperire.

APIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICENTISS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE IIS QVÆ PER LAPIDEM, ET ALIQVOT AEDIFICIORVM PARTES significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

CVM mecum reputo, Vir magnificentiſsime, nulla verò nõ hora reputo, quantus ſit tuus erga me amor, quæ beneficentia ſemper extiteris, ſuffundi me verecundia neceſſe eſt, quòd tibi nunquã alia ratione reſpondere cogitarim, quàm redamando, beneficentiæ verò hactenus immemor mihi fuiſſe videar. Nã quod ad amorem attinet, cõmune id eſt cum plurimis, cùm tu innumeros alios, imò quotquot ſemel allocutus fueris, ad te amandum, colendumq́ trahas, & iucundiſsimo ſuauis naturæ tuæ blandimento nouos quotidie amicos pares: adeò ſingularis eſt integritas illa tua dubio procul incõparabilis. Sedenim quamvis hoc maximi faciendum ſit, longè maioris ponderis apud me eſt benignitas, qua me ſemper es tam liberaliter proſecutus: cui ſi parem referre gratiam nõ B *poteram, ſaltem eius prædicatione liberarẽ me à diſsimulationis ſuſpicione, quæ meritò ſuboriri poterat, niſi aliquando eam confeſſus eſſem. Nunc igitur cùm labores meos in Aegyptiorũ hieroglyphica, qualiacunq; ſint, publicare conſtituerim, pro amicorum moribus & ingenijs conuenientis materiæ commẽtaria in hunc & illum diſtribuere conſilium fuis, atq; ita hoc de Lapide & fabricis nonnullis, tibi deberi exiſtimaui, quando hodie nemo priuatorum hominum fabricæ rationem, pulchritudinem & elegantiam te vno melius intellexit, intellectamq́; in vſum & artem euexit. Quòd ſi digna magnanimitatis tuæ ſors fato aliquo tibi obtigiſſet, ætas noſtra nulli veterum in rei tam præclaræ amplificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur Lapides meos primam ædificiorum omnium materiam, eóſq; ita tractabiles, vt vel in aère manſurum opus ædificare poſsis, quod contra fulminum caſus incolume reſiſtat, nullam fluuiorum illuuiem pertimeſcat, terræ motus, hiatus, eructationéſq; omnes aſpernetur: quæ ſi tibi aliqua parte arriſerint, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te commodis acceptis, per nugarũ mearum diſtributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi depenſam exiſtimaueris.*

C

DE LAPIDE.

ANteaquam ad ædificia aggrediamur, de Lapide prius dicere conſentaneum eſt, non enim quiſpiam niſi materia prius comparata, fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis ſua apud antiquitatem omnem habuit ſignificata. Neq; fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurum erat vt veræ pietatis fundamentum ex petra ſolida iaceretur. Petra enim erat Chriſtus, de quo paulò inferius dicturi ſumus: nũc enim à Gentibus incipere viſum eſt. Multipliciter ſiquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: vt apud Thraces colebatur ſaxum, in quo veſtigiũ Herculis impreſſum eſſe perſuaſum habuêre. Et Arabes, vt legere eſt apud Maximum Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis altera extra portam Capenam erat, qui cùm ſiccitas temporis frugibus officeret, intra vrbem ſolenni pompa ferebatur, & ſtatim pluuia, vt memoriæ proditum eſt, cadebat: proptereaq; Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, vt aquæ è cœlo manarent.

PERPETVITAS. D

APud eosdē lapideus Terminus in Capitolio diuinis est honoribus celebratus: autoresq; sunt, saxum illud fuisse, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinē, cùm Iouem deglutire se crederet. Nam vetusta illa superstitio omnis, cōminiscendis fabulis implicabatur. Cassiodorus, vt quæ recepta sunt ponam, meminit aruspicem interrogatū, quando imperium Romanū casurum esset: respondisse, quando saxum Capitolij cadet: addidisseq; insuper, si eueniret vt vnquam caderet, futurū vt post XXX annorum millia iterum resurgeret: tanta eius artis fuit impudentia: nisi aruspex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit, quam apertius explicuit Maro:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono, Imperium sine fine dedi.

Atq; alibi: *Capitoli immobile saxum.* Nam & serpens apud Homerum post nouē passeres deuoratos in lapidem mutatus, significasse dicitur, captæ euersæq; Troiæ gloriam nullo vnquam tempore perituram, vt scilicet Calchas attestatus erat, οὗ κλέος οὔποτ' ὀλεῖται. quanquam super hoc aliter alibi.

FIRMITAS FOEDERUM. E

SEd vt significationes, quod nostrum est institutum, prosequamur, illud omnibus constat, lapidem fœderum firmitatis hieroglyphicū fuisse, quòd teste lapide apud veteres fœdera sint firmari solita, quæ vt homines rata scirent fore, Fecialis agnum læua manu, dextera silicem retinens, si falleret, Iouem cęterosq; precatus Deos, ita se mactaret, quemadmodum ipse agnum: & secundum imprecationem saxo caput pecudis elidebat: quæ latius explicata sunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthaginensibus primùm icto, quod æneis tabulis inscriptum in æde Capitolini Iouis diutissimè permansit. Et tale aliquid VII Epistolarum, quas vulgus Familiares vocat, apud Tullium, epistola eius libri prima, vbi de histrione Æsopo loquitur. Erat & iuramenti species per lapidem simpliciter, vt Athenienses iurare soliti, quod Aristoteles & Philochorus subinnuunt: & Demosthenes contra Cononem, τῶν τε παρόντων καθ' ὧν ἡμεῖς οὑτωσὶ τὸν λίθον ἄγοντες, καὶ ἐξορκοῦντες. Id quod sacratissimum intra se continet veræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, AB, pater: BEN, filius: ABEN, lapis. Hic verò lapis ille est, si mysticum sensum introspicias, quem non temerè propheta memorat, & Petrus principibus populi & senioribus obiectat, quòd eum reprobauerint ædificantes, atq; mox cōstitutus fuerit in anguli caput. F

FIRMA PROSPERITAS.

NOn prætereibo illud, lapidem è cœlo lapsum felicissimi constantisq; successus in gerendis rebus aliquando fuisse signū: vt qui ad Ægos flumen visendæ magnitudinis è cœlo delatus traditur pauló antequā Lysander angustissimo temporis spatio, tam magna, tam cōtinua felicitate, tam gloriose faceret aduersus Athenienses. quamvis perniciosum augurium Aristotimo Æliensium tyranno præstitit saxum è sublimi loco ab aquila demissum in eam tecti partē sub qua tyrannus cum vxore cœnam, quæ instruebatur, opperiebantur: nam paulò pòst ab Hellanico & alijs ciuibus fœdissimè trucidatus est.

PIETATIS NOSTRÆ STABILITAS.

SEd quod ad saxum ab ea volucre demissum facit, in Aquilæ Commentario

statu

A ſtatutam firmiter ſedem per Lapidem in nido ab ea alite poſitum ſignificari do cuimus: quicq́ & cuiuſmodi ille lapis eſſet, quæ'que ex eo vtilitates haberentur, antiquorum ſecuti opiniones, cõmemorauimus. Vt verò nunc Ægyptiorum cõmentum magis approbemus, quidnam aliud Petra quàm firmamentũ & ſtabilitatem affert? Vnde Pſalmo XXX qui apud Hebræos XXXI eſt, habetur: Quia petra mea & munitio mea, quippe veluti arx in rupe ſita, et turribus munita. In vulgatis, robur legitur: interpretes alij, fortitudo mea: Romanus firmamentum habet. Nam cùm nos paſsim Chriſtũ aſſertorẽ noſtrum petrę nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis noſtræ ſtabilimentum intelligimus, ſuper qua Eccleſiam ipſe ſuam ædificauerit, quòd verè ſit diuinitùs decantatum paſsim, Capitoli immobile ſaxum. Romano enim Pontifici hæc promiſſa ſunt, quippe Petro, qui Romę (nemo hoc inficiari, niſi imperitus, auſit) ſedẽ fixit: cui, vt Euangelia teſtantur, poteſtas data eſt in orbem vniuerſum: quem locum etiam Theophylactus diligẽter examinans, non vnius inquit Eccleſiæ, nõ vnius prouinciæ imperium eſt Petro & ſucceſſoribus eius demandatum, ἀλλὰ

B πάσης τῆς οἰκουμένης, ſed vniuerſi, ait, terrarum orbis. Ad hanc ſententiam facit Nabuchodonoſoris ſomniũ, quem νεκυομάντεις appellat Strabo, qui per quietem imaginatus eſt, ſe ſtatuam cernere viſendę magnitudinis, cuius caput aureum eſſet, humeri & brachia argentea, ex ære venter, & femora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac ſaxum mox ingens, impulſore nullo, repentè iugo montis auulſum in ſtatuam procubuiſſe, eamq́ incurſu eius proſtratã & attritam in puluerem abijſſe, qui ventorum mox flatu diſsipatus eſt: ſaxum mox adeò creuiſſe, vt totam ſua magnitudine terrã occuparet. Cuius quidem ita conſpectæ ſtatuæ ſignificatum Daniel, qui & Azarias, Propheta potius quàm coniector, ita explicauit, vt per caput aureum diceret Aſſyrium regnum demonſtrari. Brachia & humeros argenteos, duos eſſe Reges, qui imperium illud euerſuri eſſent, atque horum alterum æramento ſimilem, moturũ ab Occidente in huiuſmodi regni perniciem & euerſionem. Mox rerum ſummam ferreum excepturum, lateq́ omnia obtenturum. Alij poſt rem geſtam faciliore coniectura, imò animaduerſione potius oblata, ex ſubſecuto rerum euentu ita ſtatuæ rationem accepêre, vt

C dicerent aureum illud caput Aſſyriũm quidem regnum ſignificaſſe, quod primum omnium fuit in terris conſtitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum, illinc Cyrum intelligunt, quorum alter Aſſyrio ſublato imperio, regnum Medicum, alter Perſicum conſtituerit. Per ventrem & femora ahenea, Alexandrũ Macedonẽ, qui rubicũdo colore fuit, ſignificari, qui ab occaſu profectus Orientẽ ſubegit: cuius regnum poſt eius mortem à ſucceſſoribus, quos per femora poſsis intelligere, ſciſſum eſt. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc occidui quàm Macedones fuêre, Macedonumq́ opibus euerſis, latè ſunt terris omnibus dominati. Hæc quidem illi tam verè, quàm etiam ingenioſe, omnibus dubio procul approbanda protulêre.

CHRISTVS.

SEd quod ad ſaxum pertinet, necq́ hi exequuntur, neque Ioſephus explicare voluit, conſultò ſe interpretamentum illud præterire ſilentio profeſſus, quoniam ex hiſtorica lege, præterita ſcriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideo mihi videtur ſubticuiſſe, ne quæ de Chriſto ſubſecutura manifeſtè conſpicere poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium ſit, per ſaxum illud, quod vniuerſam ſtatuam, atqueadeò totum vniuſcuiuſq́ ſtatuæ cultum ſu

ſtulit atq; diſsipauit, Chriſtianã intelligi pietatẽ, cuius ſonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram eſſet exiturus, pontificemq; ſummum Petrum, et ſucceſſores, non vni tantùm prouinciæ imperaturum, ſed, vt Theophylacti verba repetamus, vniuerſo terrarum orbi leges & ſalutifera præcepta præſcripturum: quod etiam tradit Cyprianus lib. cõtra Iudæos altero, cap. 15. 16. 17. Quod verò dictum eſt à Daniele, lapidem ſine vllius manibus impulſum, id porrò eò ſpectare ait Heſychius Hieroſolymitanus, quòd ſine congreſſu viri & mulieris conceptus eius proceſsit, & partus. Ita alibi: Quòd ſi altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim cultrum admoueris ei, polluetur: neq; enim ſecta, neq; dolata eſt Chriſti caro ab vlla hominis manu. Apud Eſaiam quoq; celebre eſt, Chriſtum hieroglyphicè per lapidem intelligi, vt eo loco, Ecce ego mitto in fundamenta Sion lapidem precioſum, electũ, ſummũ, angularem, honorificum: quæ omnia agnoſcit & Petrus epiſtola prima, addito, futurum vt qui crediderit in eum, minimè ſit aberraturus. Ipſa ad Eſaiæ verba ait Irenæus, vti non ex voluntate viri, ſed ex voluntate Dei aduentum eius, qui ſecundum hominem eſt, intelligamus. Nam & quod Daniel lapidem ſine manibus exciſum ait, hoc idem ſignificat: id enim ſine manibus eſt, quod nõ operantibus humanis manibus, hoc eſt, virorum illorũ qui ſolent lapides cædere, nulla ſcilicet viri opera eius in hunc mundũ aduentus futurus erat: hic enim lapis à terra ex virtute & arte cõſtat Dei. Et apud Hebræos Pſal. XXVII, primo ſtatim verſu: Clamo ad te Domine, qui petra, arx, & præſidiũ meum es, quò ſcilicet hoſtes nunquam accedere potuerũt. De petra hac Tertullianus, vbi circũciſionem vtranque comparat: Circumciſis, ait, nobis petrina acie, id eſt, Chriſti præceptis: petra enim Chriſtus, multis modis & figuris prædicatus eſt.

PRAVARVM COGITAtionum excuſsio.

QVoniã verò, vt Theologi conſentiunt, petra Chriſtus eſt, animaduertendum in pſalmis, vbi de paruulorum alliſione ad petram ſermo eſt, id nobis omnibus ita faciendum, vt ſcilicet cogitationes, affectuum prauorũ plenas, pueriles & fatuas, priuſquàm adoleſcãt firmitatemq; conſequantur, deliberationiq; adhæreſcant, eſſe quamprimum ad Chriſti petram allidendas. ita ſentit Euthymius, idemq; prius dixerat Adamãtius. Hic ille omnino lapis eſt, vt ſæpe dictũ, qui ad anguli ſtatuitur caput, quem ij reprobauerũt qui vſum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos ſacerdotum principes, & vt Samaritanum explodebant, ſeductoremq;, & nouarum rerum autorem criminabantur: cùm ecce in ædificij angulum à Deo translatus eſt, ibiq; poſitus, & firmiter ſtabilitus, duos coniunxit parietes. Iudæorum vnum, eorum inquam qui pietatem hanc ſecuti ſunt, & Gentium alterum, qui baptiſmum ſuſcepere.

SENSVVM EXPERS.

PLerunq; autẽ per lapidem expertẽ ſenſus hominẽ intelligimus: vnde illud apud Comicũ, Quid ſtas lapis? Et Amaryllis à Theocritiano paſtore tota lapis dicit, ꝙ nullis amiculi, vt idẽ ait, precib. moueat. In hanc verò ſententiã vir ſanctitate ante alios mortales omẽs inſignis, vateſq; ſummus, clamat in deſerto, ſolitarioq; ſeceſſu: Poteſt Deus è lapidib. iſtis ſuſcitare filios Abrahamo: quippe de

A de stupidis, penéq; brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum sapiunt, proptereaq; tanquam lapides sine sensu sunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus similes, vt in Psalmo est, euadebant. In Exodi cantico scribitur, Vertantur in lapides, donec pertranseat populus tuus Domine: quem locum ita interpretatur Adamantius, vt intelligat de gentibus dictum, quas tantisper lapidescere supplicetur, donec pertrāseat populus Iudæorum, cùm illud subsecuturum esset, vt deletis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exuturæ essent, proq; duro & stupido corde, viuentem, sensusq; & intelligentiæ participem rationem, per Christum suscepturæ. Nam & Cyprianus, epistola libri secundi tertia, Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abrahæ, de gentibus colligi ex Ioannis ipsius verbis interpretatur. Græcis quidem, qui lapides totiens in populos mu-B tari fabulantur, ansam dedit vocabulorum vicinitas & similitudo, quibus λᾶας, λᾶος & λάος, lapis est, λαὸς verò populus, cùm forte existimarent tam facilem esse mutationem ex lapidibus in populos, quàm paruo momento λᾶος paroxytonus in λαὸς oxytonum transire potest. Sed ioci satis. Sanè apud Esaiam primo supra quinquagesimum capite in huiusmodi similitudinem legas, Attendite ad petram vnde excisi estis: quod paulo pòst explicat, Attendite ad Abraham patrem vestrum. Vt verò ad Euangeliū redeamus, Eucherius secutus Origenem, ipse quoq; de insipientibus dictum intelligit, cùm præsertim alibi dicant diuinæ literæ, Auferam cor lapideum de carne vestra. Irenæus ita suscitari filios Abrahæ ex lapidibus, cùm nos à lapidum religione remouit, à durisq; & infructuosis cogitationibus transtulit ad potiora, & fidem Abrahæ similem in nobis constituit atq; firmauit.

DE MOLA.

ET Mola lapis est, vnde molares lapides pro ingenti massa & pondere. Ipsa verò in diuinis literis hieroglyphicum habet suum minimè cōtem-C nendum.

HVMANÆ VITÆ COMMERCIA.

SVnt enim qui per molam humanæ vitæ cōmercia significari velint, propterea quòd molæ semper duæ, atque alterius altera ita ope indiget, vt singulæ opus nullum faciant: vnde amicitiæ nostræ necessitudines appellantur, quòd vnicuiq; necesse sit habere amicum, cum quo sua consilia conferat, qui se mutuò adiuuent, & alter alterius officijs subleuetur. Vnde rectè, Væ soli, dictum. Eucherius locū Euangelij, Duæ molentes in mola, eò trahit, vt per molas vtrunq; intelligatur testamentum (vtar enim eius verbis quæ per annorum millia in disciplinæ nostræ traditione receptissima sunt, & maximè propria) quarum scilicet molarum opera, labore quippe differentium, veteris Testamenti triticum in farinam, quippe pastum Euangelij, conuertatur.

DE ARIS, AEDIBVSQVE ET IANIS.

SEd enim ædificationem iam incœpturi, nihil prius quàm aras excitare videmur admoneri, vt quod auspicatum esse cupimus, à diuûm immortalium cultu principium assumat.

DEI SAPIENTIA.

D

SItamen prius id explicuerimus, cur in diuinis Hebræorum literis aquæ de petra prosiliũt: Petra, inquit Philo, firmam Dei sapientiam demõstrat, vnde firma identidem exhauritur doctrina. Nã aquæ passim in diuinis literis, vt suo docuimus Commentario, ita pro disciplina accipiuntur, vt apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de manna pluuio in solitudine affatim redundante possumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

PIETAS.

EA verò præcipua est aræ significatio, vt nostræ erga Deum pietatis indiciũ sit, precesq́ue nostras igne, vt veteres opinabãtur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, Tango aras, mediosq́ue ignes, dictum, quòd inter humanam naturam & cœlestem, ignis medium ita obtineat, vt merito dici possit internuncius. Materiæ autem adhærescit, & in sublime semper fertur, tanquã rerum omnium nostrarum conscius, inferiora hæc cœlicolis manifestare videatur. Hinc sacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantùm leges obseruabantur, non temerè instituti sunt, & posteaquàm clarior illuxit veritas, ignis ita sacris nostris adhibitus, vt si absque igne Deo preces allegemus, vix litare posse nos persuasum habeamus. Quòd si, vt alibi latius disseruimus, inferiora hęc vlla nos superioribus cõciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, vtpote qui & lumine pollet, & illustrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipsum nobis repræsentare videatur. Quamvis impia improbaq́ue perditorum Anabaptistarũ factio tẽpore hoc, non ignes modò, ritusq́ue sacros omnes in pietatis nostræ signum exhibitos, extinguere, perdereq́ue conentur, sed & etiã bonos mores, ipsumq́ue Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata verò nimirum ara sacrificijs faciendis, & precibus allegandis, quibus diuûm animi nobis concilientur. Qui tamen esset apud veteres probatus sacrificandi ritus, pauci admodum prodidêre. Deo siquidem Deorum omnium supremo, mente & intellectu solo, sine sermone, sine sono sacrificabant. Vnde Crocodilus, quòd elinguis est, diuini silentij ratione habita, cultus apud Ægyptios. Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cœlestibus materia constantia, quæ scilicet similitudine aliqua ad eos facere viderentur, vt ignem Soli, & huiusmodi pleraque toto hoc hieroglyphicôn opere perquisita: malis verò dæmonibus ne nocerent, vel vt eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carnium faciebãt. Cæterùm Ægyptij veteres pecudibus aut sanguine placare Deos semper abhorruerunt, precibus & thure solo contenti. Adegerunt verò eos Ptolemæi, sacra Saturni Serapidisq́ue suscipere, quod facere coacti, fana eorum extra pomœria posuerunt, quibus hostiæ de more mactari debebant. Quanquam illaudato Busiridis exemplo, homines postea immolari occeptum, cùm is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupasset. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in numis T. Ælij Cæsaris Antonini simulacrum est vtraque manu passa, ara apposita, cum inscriptione, PIETAS. Manus porrò passæ, vt in Cynocephali Commentario docuimus, adorationem significant. In Hadriani Aug. idem simulacrum eodem habitu, ab cuius vno latere ciconia adsit, de qua loco suo: ab altero ara est corymbis ornata: inscriptio, PIETAS AVG. In numo Diuæ Augustæ Faustinæ simulacrum est, quod læua pallam sustentat,

B

F

alte-

A altera in ignẽ, qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porricit, cum inscriptione, PIETAS. Est & ara posita antè signum, in cuius manu patera est libationi parata in numo Lucillæ: inscriptio, PIETAS. Eadem inscriptione pietas ipsa in Antonini numo dexterã exporrigit passam, læua in subiectam aram libat. Illa porrò passa dextera, adorationis, vt alibi loco suo declarauimus, indicium est. Supplicationes porrò fieri solitæ, aut cùm vota facimus, aut cùm damnati votis, gratias agimus. Hinc aliæ atq; aliæ inscriptiones in numis inueniuntur, omnes tamen ad pietatem ipsam referuntur, siue diuini numinis auxilium imploremus, siue vota persoluamus. In Iuliæ Piæ Felicis Aug. numo signum est læua pallam in vlnã sustollens, dextera in aram porriciens: inscriptio, VOTA PVBLICA. At in Hadriani numo cernere est duo simulacra, quorum stat vnum ipsius Imperatoris effigie, alterum læua palmę surculum tenet, dextera pateram offert Principi: inscriptio, ADVENTVI AVG. Est & Domitiani numus cum ara & igne superaccenso, cuius inscriptio est, PRINCEPS IVVENTVTIS. Pulcherrima verò omnium quas viderim ara est in ipsius Cæsa B ris Domitiani numis, in quo ansas illas, vnde arę nomen nonnulli volunt, apertissimè licet intueri.

PROFVGIVM.

FVisse verò aras apud veteres, vti etiam nunc sunt, sanctioris asyli loco, nulli nõ exploratum est. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia salutis spe abiecta, ad aram confugit, cui dixerat vxor, Hæc ara tuebitur omnis. Et M. Tullij dictum pro Roscio Comœdo: Sicut in aram confugit ad huius domum. Et apud Terentium: Nemo te accusat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem parasis. Et Ouidius de Tristibus:

Vnica fortunis ara reperta meis.

MISERATIO.

APud Athenienses ara peculiaris fuit miserationi sacra, de qua Papinius poëta, & Lactantius grammaticus, neq; non Apsinis in Rhetoricis meminêre: & Plutarchus lib. de Superstitione, φιλίμον βωμὸν eam appellat. In profugij saC nè significato Vestam pro ara poni apud Xenophontem inuenias rerum Græcarum libro secundo: ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑστίαν· Hæc cùm Theramenes audisset, ad Vestam sibi profugium parauit. Et sacrificalis ara Vesta est Polluci, præcipuè verò quę in Prytaneo fuit, vbi inextinctus ignis asseruabatur. Et triginta curiarum Vesta collocata apud Dionysium Halicarnasseum antiquitatum secundo. Tale quiddam & apud Tranquillum in Tiberio.

XII IANI COLONIÆ.

QVòd verò arę XII Iani simulacro adsculpi solitæ sint, sunt qui ob id factũ putent, quòd Ianus pomœria & aras duodecim Hetruriæ colonijs fecasset. Alij aras illas XII ad mensium numerũ dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore sit Romanorum religione pingi solitus. Nam de CCCLXV diebus, quos gestu manuum referret, alibi disserui- mus.

TERRA. D

ROtundam ædem Vestæ Numa Pompilius Romanorum Rex consecrasse fertur, quòd eandem esse terrã, qua vita hominũ sustentaret, crediderit. Eam pilæ formã esse, vt sui simili tem plo dea coleretur. Pro eorũ verò sententia, qui per Vestam nil aliud quàm puram flammam intelligebant, de strongilari lapide, qui deam figuræ similitudine referret, alibi diximus.

MVNDVS.

ET mundo ædem veteres ea qua conspicitur forma posuerunt, mundumq; eam appellauêre, ab eo mundo, inquit Cato in cõmentarijs Iuris ciuilis, quę Festus citat, qui supra & infra nos est. Eius inferiorem partem veluti Dis manibus cõsecratam, clausam omni tempore custodiebant, neq; nisi ter in anno, patefaciebant, vt ait Atteius Capito, quippe diebus his, postridie Volcanalia, & ante diem sextum Idus Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Festus, etiam religiosos iudicauerunt, propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorum Manium essent, veluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Repub. geri voluêre. Itaq; per eos dies non cum hoste manus conserebant, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, non aliud quicquã in Repub. nisi quod vltima necessitas admittebat, administrabat. Volcanalia autem antiqua monumẽta in Circo Flaminio X. Cal. Sept. celebrare solita comperimus. In alijs, Fer. Volca. N. X. Calend. Iunias. Ibiq; N litera diem nefastum notat, apud Ouidium. Tubilustria Volcano XIII. Calend. Iun. E

DII OMNES.

OMnibus verò Dijs, Agrippa templũ rotundo ambitu Romæ dedicauit, eaq; de causa Pantheon appellauit: in quod quidem minus quàm in alia veterum monumenta sæuijt ipsa vetustatis iniuria: idq; nunc Virgini Deiparæ dedicatum, magno mortaliũ concursu inuisitur, & ab ea qua factum est forma, nomen habet. Sanè Augustus Cæsar, qui templum id excitauit, licet Agrippæ inscribi dedicatione ipsa voluerit, nulla commodiori forma deos omnes complecti poterat quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi sumus, vlterius nunc de figura huiusmodi loqui supersedebimus: si tamen id dixero, Aristotelis dictum esse, veteres gauisos dijs templa rotunda specie dedicare, cuiusmodi sanè multa Romæ superesse adhuc, vel magna ex parte diruta, vel nostræ pietatis dijs instaurata conspeximus. F

IANVS.

IAno cõtrà, templa quadrata specie dedicari solita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus iungerẽtur, peruiosq; à frontibus quatuor aditus patefacerent, qui tamen in primario Iani templo solenni sacro pacis tempore claudebantur.

MENSARII.

ERant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum mensæ, vbi mercatorũ conuentus, & omnium quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

O ciues ciues, quærenda pecunia primùm,
Virtus post nummos: hoc Ianus summus ab imo

Perdo-

A *Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata, senesq;*
Læuo suspensi loculos, tabulamq; lacerto.

Huiusmodi generis ædificia plurima Romæ erant, nunc vnum minus dirutum in velabro perdurauit iuxta ædem quæ D. Georgio dedicata est.

PAX. BELLVM.

QVod verò Iani templum in numis habetur, quadrata & ipsum specie, sed clatris, repagulis, & foribus præmunitum, ipsi tantùm Deo dedicabatur. Clausum hoc, pacem indicare: adapertũ, belli tempus, non tam ex Vergilij carmine cantatissimo, quàm etiam ex numis passim in conspicuo est. Sed illud præcipuum numisma tum opere tum etiam inscriptione spectabile, in quo legitur, PA'CE P. R. TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT. Fuit verò is, vt ex altera numi parte habet, IMP. NERO CLAVD. CÆSAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

PROVIDENTIA.

ALia etiam atq; alia templorũ exempla multifariam in numis habentur, quæ prosequi B ad fastidium potius, quàm ad delectationem inclinaret. Illud dicã, in numo cuius inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum est in Imperatoris Constantij numo, cuius inscriptio est, PROVIDENTIA AVG.

SALVS. IVNO. DIVVS.

IN Domitiani numis templum est SALVTI AVGVSTI inscriptũ. In Volusiani, Dea in delubro sedens cum inscriptione, IVNONI MARTIALI. de quibus dicere hic nullum est operæpreciũ. Neq; verò veteribus tantùm Dis, sed & iis quos apotheosi cõsecrabant, templum etiam dicare mos erat, vt videre est in Antonini numo, in quo templum est cum inscriptione, DIVO PIO.

SVBDIALES QVIBVS.

C TOta verò ædium sacrarum forma antiquitùs pro conditione numinis ædificari solita, quare ex ipsa statim ædis facie numinis qualitas intelligebatur. Ioui siquidem, fulguri, cœlo, Soli, & Lunæ, subdiales, vt Vitruuius monet, ædes, quę Græcè ὕπαιθρα dicuntur, ædificabantur, quorum numina, potestates, vimq; ac effectus omnes sub dio spectamus.

DORICÆ QVIBVS.

MIneruæ autem, Marti & Herculi numinibus, vt idem ait, virtute ipsa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur: nullis quippe delicijs, neq; lasciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neq; denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, sed rudi ac hispido potius aspectu, qualis dignitas in viris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

CORINTHIACÆ QVIBVS.

AT Veneri, Floræ, Proserpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atq; nequitiam Corinthiacæ constituebantur, genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum lasciuia, volutarumq; multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum varietate visu admodum delectabile.

IONICÆ QVIBVS. D

IVnoni verò, Dianæ, ac Libero Patri, cæterisq́ue eiusdē ordinis numinibus Ionicū adhibebant opus, medio quodā inter Doricū et Corinthiū temperamēto, quippe quod neq; horrorē & austeritatē ipsa operis simplicitate pre se ferat, neq; quidē eneruatā illam mollitiē ex tot ornamentorū luxuria cōmonstraret.

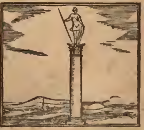
DE COLVMNIS.

NEque quidem templa tantùm, verùm etiā columnæ nō sine mystico aliquo intellectu fieri consuerunt, quarum & causas et rationes retulisse nō incōgruū videatur: siquidem hæc haudquaquā sunt ab Ægyptiacis inuentis dissimilia, dum aliæ firmitudinis, aliæ rei præclarè gestæ, famæq́ue supra mortalium conditionem adusq; cœlum attollendæ, aliæ captiuitatis, aliæ profligationis, aliæ opprobrij sint indicia.

TERMINVS.

CÆterùm antiquissimū fuit per columnā terminum significare, quòd columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionū multarum fines terminosq́ue columnas appellamus, vt in Hispania Herculis: eo enim vsq; & imperiū et labores ille suos extendisse fertur. Eodem modo in Africa sub Atlante mōte, & in Asia ad Euphratem fluuiū, & supra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerūt, & eo significato Atrides Protei Menelaus adusq; columnas exulat, apud Virgiliū legas, quod pro Ægypti finibus positum notat Seruius. E

GLORIÆ SVBLImitas.

IN sepulchris verò, neq; non monumentis reliquis columnarum ratio fuit, vt cuius nomini dicatæ essent, gloria supra cæteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione verba Quantā statuā faciet populus Romanus, quantam columnā, quæ res tuas gestas loquatur? Hinc in argenteo numo videas columnam, cui mediç ancile affixum est, vrna in summo superposita, duabus hinc et inde laureis appensis, quā Senatus Diuo Augusto Vespasiano decreuit. Sed vt reliquas prætereā, duæ adhuc Romæ vi- F suntur, quæ Romanæ potentiæ atq; splendoris testimonium faciunt, Traiano vna, altera Hadriano erecta, ad summam quarū altitudinē, quæ admodum excelsa est, per interiores gradus coclitis in modum circunductos cōmodissimus est ascensus: nō enim in re tam omnibus obuia nobis immorandum est. Decretæ autem in columnis statuæ à Senatu plerisque fuerunt, quos enumerare nostri non est instituti: rerū enim quæ tractandæ sunt multiplicitas, breues nos esse cogit. Illud admonuero, quod apud Plinium legitur, senatum Galbæ vt primùm licitum fuit statuam decreuisse rostratæ columnæ superstantem, placere nonnullis vt striatæ legatur. Antiquam autem esse celebritatem statuarum in columnis, ex eo manifestum, quòd C. Menenio supra columnā statua dicata est, qui Latinos priscos deiecerat vnà cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adeò celebris Traiani columna colossum habuit superimpositum, cuius rei fidem faciunt eius numi.

A

DE OBELISCIS.

HOrum loco Ægyptij suos erexerunt obeliscos, & Græci ἄξιον κολοσσοῦ dixerunt, cui maximi quique honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere Ægyptiorum statuas, quę antiquitatem sapiunt, graciliores esse, & truncis oblongis propemodum similes, quod quidem non est artificum vel stupori vel imperitiæ imputandum, sed eorum potius diligentia studiumque considerandum, quippe qui ita facerent, vt diuinitatem minimè corporatã esse ostenderẽt. Quare Euphranor pictor, idemque fictor nominatissimus, quem in omni specie admirandũ perhibent, non ita fortè reprehensioni obnoxius, propterea quòd in vniuersitate corporum exilior fuerit, capitibus articulisque grandior, cùm is præsertim primus dignitates, ac heroum insignia dicatur expressisse.

HEROES.

SEd quoniam in Heroas incidimus, id minimè dissimulabo, quòd Romani Græcos potius quàm Ægyptios imitati, heroũ statuas, & eorũ qui bene de B repub. meriti essent, eo maiores faciebãt, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur: de quo apud Macrobium. Hinc iocosum illud M. Tullij dictũ in fratris statuam: nam cùm in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatã eius imaginem conspexisset ingentibus lineamentis vsque ad pectus de more pictam, erat autem Quintus staturę paruæ, Frater, ait, meus dimidius maior est, quàm totus. Apud Virgiliũ verò Dido cùm voluntariã mortem excusat, quasi ea omnia absoluisset officia quæ à se exigi potuerint, nihilque à se vlterius expectari posse, quod ad apotheoseos gloriam pertineret, ita secum ratiocinatur:

Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Cur verò magnam speret, enumerat merita:

Vrbem praclaram statui, mea mœnia vidi,
Vlta virum pœnas inimico à fratre recepi.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recensetur, propter quæ Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux, Deorum in templa recipi meruerũt, C vt apud Horatium. Cùm itaque maiores iusto statuæ vita functis fieri solitæ essent, Onirocritæ, qui, vt sæpius ostendimus, hieroglyphicis adhæresceunt, vbi quis supra humani modi staturam fieri se magnum conspexerit per quietem, mortem illi præsagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad virilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuisse, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud super oblata visui defuncti corporis anima, Et nota maior imago: nempe quòd corporeis claustris veluti prælis exoluta anima post mortem latius dilatari videatur. Sed enim illa de honoribus opinio & verior est, & probabilior.

CHRISTI VICTORIA.

ILlud minimè prętereundum, sextidecimi psalmi inscriptionem apud Gręcos esse στηλογραφία: alibi aureum insigne Dauidis, vbi interpretes antiquorũ repetunt morem, qui columnas, imagines, aut statuas ijs qui strenuè feliciterque militiam exercuissent, erigere consuerant. Id verò laudis victori Christo attributum, eo Psalmo declarari.

PRO PATRIA OCCISI. D

APud autores Græcos locum Athenis fuisse legas, Ceramicum appellatũ, columnis vndecunq; frequentem, quæ in eorum memoriam erectæ erant qui pro patria pugnando cecidissent, inscriptione adiecta quo quis prælio oppetijsset.

CLARITAS EX POETARVM SCRIPTIS.

PIndarus Timarcho Æginetæ Nemeis:
στάλαν θέμεν Παρίου λίθου λευκοτέραν·
Ponatur altè structa saxo candidior pario columna: vbi interpretes per columnam poëma intelligunt. Nam statim subdit ipsemet poeta, quantum claritatis addant poëmata in præstantis alicuius viri laudem elucubrata.

TELESILLA.

TElesillæ Argiuæ poëtica facultate celebri, galeata statua erecta est in columna, libris circa pedes adiectis, vt alibi diximus, quod maribus Argiuorum, qui prodierant ad bellum, ad vnum cæsis, fœminas armarit, & cõtra hostes eduxerit, eosq; vrbis diripiendę spe profectos retrocedere coëgerit. Exemplum muliebris virtutis inter paucissima sæpe commemorandum. E

ISOCRATES.

ISocrati verò eloquentiæ magistro, statua in columna decreta est ab Atheniẽsibus, quòd octo iam & nonaginta natus annos, ab institutione nunquam cessauisset.

APOLLO AGYIEVS.

COnspicuæ fuerant apud Græcos columnæ quædã in coni formam desinẽtes, quas ante fores erigebant Apollini sacras, vt verò quidam dicunt, Baccho, vt pleriq; alij, vtrique: nam idem vtriusq; numen esse, ostensum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyieum nuncupauit. Eas nonnulli aras vocauerunt, sed columnarũ omnino habere speciem non inficiantur. De his apud Sophoclem: F

Ignibus odoris ara Agyiena nitent, *Suffitu halantes myrrhæ lachrymas barbaro.*

Sed cur non Græcos potius versus apponimus?

λάμπει δ᾽ ἀγυιεὺς βωμὸς ἀτμίζων πυρὶ σμύρνης σταλαγμοὺς βαρβάρους εὐοσμίας.

VICTORIA DE Persis.

Ea verò de causa Agyieus dicebatur, quòd huiusmodi columnæ in compitalibus s vicaneisq; vijs erigi consuerunt: ἀγυιαὶ enim viæ quæ ab vtraque parte exitus habent.

EXcogitatæ etiam sunt columnæ trophæorũ vice, quæ victoriam ostenderent, cuiusmodi porticus cognomento Persica Lacedæmone visebatur, victorię illius index, quam Pausanias Agesipolidos filius consecutus est Platæo prælio, vbi parua manu ingentes hostiũ copias profligauit, in cuius pręclari facinoris memoriam statuas habitu Persico pro columnis porticu subiecere.

A

CARYATARVM OPPROBRIVM.

SImile in Caryatas Peloponneſi populos exemplum editũ, quorum mulieres matronali habitu, ſtola quippe ad pedes vſqꝫ demiſſa, in captiuitatem abductæ ſunt, viris prius ad vnũ cæſis, totius Græciæ in eos cõſpiratione facta, quòd Perſicas partes aduerſus Græciam ſecuti eſſent. Hiſtoriã in exemplo poſuit Vitruuius.

BELLVM.

ALiqua etiam columna belli ſignificatum habuit, vt quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, ſuper quam, quotieſcunqꝫ bellum cuipiam indiceretur, haſtam iaciebant, eius ſcilicet ominis cauſa, quòd ſpes eſſet per huiuſmodi ſuſceptum bellum aut hoſtes à finibus ſummouendi, aut vltra pręſcriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur.

INuenire eſt in numis aliquot columnam ad ſecuritatẽ additã, vt in eo quem IMP. CÆS. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cuſit. Ibi enim muliebre ſignum molli & B eneruato habitu ſtans, lęua columellę innititur, dextera palmæ ſurculum tenet ſupra verticẽ exporrectum: inſcriptio, SECVRITAS AVG. Quæ quidem ſpecies cùm fortè antiquitùs fieri ſoleret, facilè credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos,

Metuere Fortunam Iniurioſo ne pede proruat,
Stantem columnam, Atqꝫ ita ſublimi deiiciantur loco.

SECVRITAS.

FIRMITAS.

NAm vetuſtiſsimũ omnino columnarum inuentum ad firmitatem fuit, quæ præſertim viriles appellatæ ſunt, quas alio mox vocabulo, vti ſuperius dictum, Doricas vocauerunt. Nam cùm Græci olim in colonias miſsi per Aſiæ loca Caribus finitima regionibus quibuſdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare ſtatuiſſent, nullaqꝫ adhuc eſſet ſymmetriæ proportio, nulla dimenſionis norma, cõmenti tamen ſunt à pedis mẽſura, quæ ſexta pars eſt virilis corporis, columnas dimetiri, rati ſic firmitatem ædificiis duraturã appoſuiſſe: easqꝫ C columnas nudas, ſine vllo prorſus ornatu, vt virilem omnino ſpeciem prę ſe ferrent, erexère. autor Vitruuius. Sed enim & in diuinis literis colũna pro firmitate accepta, vbi prophetico ore dicit Dominus, Ego cõfirmaui colũnas eius, de terra loquens, non vtiqꝫ quòd eam columnis ſubnixam eſſe diceret, ſed virtutẽ, quæ terram in medio rerum omnium ſitam ſuffulcit ſuſtinetqꝫ, per eam loquendi figuram ſymbolicam, ſeu dicere maius hieroglyphicã, nobis indicauit. Eam vtiqꝫ firmitatem columnas appellari Baſilius etiam interpretatur, & aliis ſæpe locis inſtrumenti veteris eodem ſignificato columnæ accipiuntur.

MVLIEBRES COLVMNÆ.

CVm verò Dianæ etiã ædem conſtruere vellent, gracilitatẽ in columnis ad muliebris corporis effigiem cõmenti ſunt, easqꝫ octaua parte craſsitudinis produxère, ſpira etiam pro calceo ſuppoſita, capitulo volutisqꝫ vti capillamẽto concriſpatis, atqꝫ aliis muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLVMNÆ.

ADditæ his virginales etiamnũ columnæ, quæ Corinthiæ nuncupatæ ſunt, & gracilitate & ornatu, propter ętatis teneritatẽ, & hilariores, & venuſtio-

res. Puellæ siquidem & sumptuosius, & magnificentius ornari solent, quàm ma- D tronæ, quas cum vittis stola satis deceat ad honestatem. Neq; negarim, succrescente in dies hominum diligentia, aliis atq; aliis dimensionibus columnas excidi cœptas.

CALATHVS CERERIS.

OBseruatio calathi, qui locorum vbiq; Cereris capiti superponitur, de quo multa in alio cōmentario, cur id facere consueßent Ægyptij, disseruimus. Effecit itidem vt capitula in calathiscorum effigiem columnis præsertim Corinthiacis superaddi placuerit, quamvis Græci omnia suis inuentis libenter adscribunt, & Callimachū quendā cognomento Catatechnon prędicāt, qui genus id capituli primus excogitauerit, verisimili etiā fabula, vt ad confingendū felicißimi sunt, adinuenta: Mulierem quippe Corinthiā quandā, amissa filia corpus sepulturæ mandasse, ac super tumulum calathum rebus iis oppletum, quibus maximè nata dum viueret, oblectabatur, statuisse, atq; demum testa superimposita coopertū reliquisse: accidisse verò vt calathus ille casu super acanthi radice ibi nata insideret. quare verno adveniente tempore gramen id pullularet, & calathum foliis primùm amiciuerit, mox & floribus ornarit, cumq; cauliculi procrēscerent, obstaculo superstratæ testæ concuruati, caprcolos in volutarū speciem complicarunt: quo quidem obseruato, ingeniosus faber venustam eam capitulorum speciem meditatus sit omnium applausu cōformare. Commentum quidem hoc co fauore legentium exceptum est, vt architecturæ magistri sine vlla prorsus contatione illi assensisse videantur. B

DE MVTILIS.

OBseruare etiam est in omnibus ferè veterum ædificiis imagunculas quasdam nunc virili, nunc bouilla, nunc alterius animalis facie, quæ vel mutilos, vel coronas sustentant. Id ab Ægyptiacis inuentis non omnino alienum suo legitur significato.

ATLAS.

NAm quantum ad humanā pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe ponderis patientem, id significare dicūt: & huiusmodi sustentacula nimirum à Græcis Atlantis nomine nuncupantur, quæ cur à Latinis telamonas vocari F nonnulli dicunt, & antiquis architectoribus, & nobis incompertum est: si quid tamen ariolari licet, τελαμῶνας scimus esse lora, quibus sustinētur clypeus, quibusque brachium insertatur, atq; etiam vinculum, quo ensis vel appenditur, vel manui nonnunquam, ne vehementiori aliquo excutiatur ictu, adalligatur: quare crediderim à sustentando desumptum nomen: πλάσαι enim, τολμῆσαι καὶ τλῆναι est, quod pati, & tolerari Latini dicunt. Illud super Atlante vulgatum, gestare eum humeris vniuersam mundi machinam, de quo Maro:

Vbi cœlifer Atlas Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Inde scilicet fabula confícta, quòd is omniū primus Solis & Lunę cursus, syderumq; omnium motus, ortus & occasus, certa quadam moueri lege deprehendisse creditus, eaq; diligenter obseruata mortalium vsui promulgasse. Quòd verò pro Atlantibus bouilla etiam capita fieri solita dicebamus, vidimus id apud Melinos Romæ: habet enim Petrus compater meus bouillum caput aheneum quatuor circiter vnciarum magnitudine, pulcherrimè fabrefactum, eo gestu vt aliquid omnino sustentasse videatur, de quo tamen alibi diximus.

DE

DE PERPENDICVLO.

QVando verò in hæc ædificiorum opera prouecti sumus, quid sibi velit etiam Perpendiculum, explicemus.

ÆDIFICATIO, VEL POSITVM.

AEdificationem, vel positũ aut constructum opus, per id appensum linea, libratumq́, denotabant. Nullo enim pacto erigi possent ædificia, nisi facierum angulorumq́ rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraretur: eaq́ præcipua est obseruatio in ædificiis moliendis, vt structuræ omnes perpendiculo respondeant, neque proclinationes, vt vocabulo vtar Vitruuiano, in partem vllam habeant.

RECTVS TENOR.

TRansit & ad res alias id significatum, & ad perpendiculum amussim adiiciunt, cùm quid vndecunq́ & quoquoversum delibratum directúmve significare voluerint: vtriusque enim munus est, vt iustus tenor, ipsaq́ rectitudo adinueniatur. Sed perpendiculum in iis deseruit, quæ surrigenda sunt: amussis, & planis & obliquis, & omnibus denique vniuscuiusque corporis lateribus, per quæ recta linea fuerit deducenda.

DE CARDINE.

AD fabricam omnino pertinet cardo: quare si quid super eo dicendum sit, hoc potissimùm loco differendum.

AVTORITAS VEL SVMMA.

HAbet verò significatum ab eo munere, quod in valuis, ostiisq́ sustinendis præstat, ita vt nunc dignationem, nunc autoritatem, nunc rei summam significet, ex arbitrio scilicet aut ministerio cuius res vnaquæq́ pendeat, cuiq́ rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & causis tale aliquid appellatur cardo, à quo scilicet tota persuadendi ratio pendére videatur, quóve omnia congeruntur argumenta, fitq́ status is, circa quem tam rei quàm accusatoris conatus omnis vndecunq́ exerceatur.

CARDINALES SACERDOTES.

HAbet & pietas nostra dignationis gradum à cardine nuncupatum. Nam veluti cardines in ostiis admittendi excludendiq́ arbitri vident, ita illi admittendorum exigendorumq́ operum, quæ ad Christianam faciant pietatem, concessamq́ summo Pontifici autoritatem potestatemq́ tuendam, autores honorificentissimi perhibentur. Fratres hos appellat Põtifex M. decretaq́ omnia, legesq́ in comitiis istius ordinis perlatę, de consultatione eorum, tametsi omnia per se posit, sancire se profitetur. Is enim honos eis habetur, vt huiusmodi sententiarum rogationes in acta summa cum fide referantur.

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM FRACASTORIVM, DE IIS QVÆ PER Palmam & Laurum significantur, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

QVamvis parua admodum inter nos consuetudo fuerit, eóq; secessu Oliuetano Veronensis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permisit quies, dum tu Veronæ tuis, ego ibi meis tum studiis tum negotiis incumbebamus, vix ter facultas data, vt esse vnà possemus: neq; antea te Patauij, quò me ad Philosophiæ studia contuleram, videre licuerat, quòd inde paulò antè discesseras, quàm ego aduenissem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, vt quem ob summum ingenium summámq; doctrinam plus te vno diligerem, certè neminem haberem, omnium enim voce cōmendationeq; politissimis literis, & liberalium omniū artium studiis florebas, clarúsque & celebris habebare, vnde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoscebam, cœpit cultus, qui mox cum ætate accreuit simul, maioribus scilicet in dies ad virtutem profectúmq; tuum additis incrementis. Ab eo verò tempore quo bella illa calamitosissima, tam aspera, tam continua, me non modò ex tranquillo eo secessu exturbauerunt, verùm tota etiam patria expulerunt, quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui semper memor, atque solicitus fui, quòd vicem etiam tuam, & bonorum omnium ingemiscebam, & vbicunque locorum ciues tuos dispersos etiam ipsos comperissem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Alithæum, Zauarisium, Turranios, nunc per alios amicos tuos, quos doctrinæ nomine veneror, curabam vt meus erga te amor tibi fieret perspectissimus: idq; officij ab aliquibus ex his mihi non indiligenter præstitum confido. Sed quoniam vel his testibus tam locupletibus mihi nondum satisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione possem, aliquod huiusmodi mei erga te animi signum manifestius exhibere. Igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicanda recenserem, pluráq; id genus cōmentaria in amicos distribuerem, túq; non in postremis esses, plantas duas insigniores elegi, Palmam & Laurum, eásq; à nostratibus longè diuersas, ex Aegyptiorum quippe lucis à me primùm in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob sublime illud ingenium tuum, quod ad excelsa quæq; prospero euentu sese attollere contendit, cuius euectus pennis toto primùm cœlo Epicyclos summouisti, tótq; priorum Astrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanasti. Laurum autem, quia tu re optimè in cœlo gesta, ad infima mox terræ loca descendisti, eanquam Hercules alter triumphabundus: sed qui in superiorem orbem non, vt ille, de visceribus terræ Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, sed ab Antipodibus Siphylum illam tuā admirandi vigoris plantā asportares, quæ morbis omnibus, tam cognitis, quàm incognitis, præsentanea remedia, & incolumitatem efficacissimè conferret. Quod verò ad plantas attinet, spero eas à te benignè suscipiendas, déq; earum surculis amicitiæ nostræ firmitatem colligari posse, quam diuturnam perpetuámq; fore mihi persuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obseruantia, talia mihi pollicentur: túq; vt ameris ab omnibus, ingenij, doctrinæq; tuæ monumenta, vno doctorum omnium ore celebrata deposcunt: quorum quidem operum, studiorúmq; tuorum omnium felicitatem agnoscimus, & omnium posteritati celebrem & illustrem fore plurimùm & ex animo gratulamur.

E

F

A

DE PALMA.

PALMÆ significata plurima traduntur, quorum præcipuè quatuor ex grauissimis autoribus seligere visum est: quippe annum, mensem, iustitiam siue æqualitatem, atque victoriam: quorum significatuum causæ diligentius examinandæ sunt. Reliqua, vtpote manifestiora, sponte, nulla solicitata cura, provenient.

ANNVS MENSISQVE.

CAusæ verò cur annū Palma significaret, tris esse perhibentur, eaq́ omnium prima, quòd sola omnium arborum per ortus Lunæ singulos, ramos singulos progenerat. Atq; ita etiam significatum mensis obseruauerunt, vt per singulos Palmæ surculos, menses totidem adnumerarēt. Par itaq; vt si annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis prædita figuretur. Sed enim, etiam si hæc nō adfuerit curiositas, annum omnino significabit, vel quantum ad mensem attinet, quòd in ossiculis eius ea maximè figura expeteretur quæ lunata esset, quam contra fascinationes pollere plurimùm arbitrabantur. Lunam aūt maximè cauam, qualis est cùm octo & viginti dierum numerū expleuit, cornibus scilicet infernè

B deiectis, mensis indiciū esse in ecclestibus loco suo dictū. Dianaq́ ipsa apud Homerū Apollinis hymno, mensis & anni arbitros paritura, Palmā amplexata describitur. Altera causa est, quòd Palma, vti Babylonij tradunt referente Plutarcho, trecētas & sexaginta vtilitates mortalibus elargitur, ideóq; anni simulacrū & insigne: tot enim diebus annus constat, intercalaribus quinque, de quibus in Vulture, subductis. Alia ratio est, quòd palmæ satus quatuor ex lignis, siue ossa ea maluerimus appellare, quæ, vti paulò antè dictū, in eius fructibus insunt, fieri solet, quæ bina iuxtà composita subter, binaq́ supernè colligantur, pronaq́ omnia seruntur, quorum inde radices amplexu mutuo connectuntur, atq; ita primi ortus promiscui coalescunt, & vnus ex cunctis caudex conficitur.

Annus quoq; solaris quatuor qualitatibus constat, quæ tamen ita mutuò cōnecti videntur, vt fallente de die in diem qualitatis ipsius mutatione, vnus quasi caudex fieri videatur.

TEMPORIS DIVTVRNITAS.

C NOn dissimulabo quasi ἐν παρέργοις, quod Quintius Græcus autor asperum quendam locum, & admodum editum, superatuq́ perdifficilem ponit, in cuius vertice Palma consurgat, cuius in cacumine insideat virtus: ex montis vtique asperitate labores varios, ex Palma temporis, vt Hesiodi interpres ait, diuturnitatem innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam virtutem pervenire posse, nisi per labores, quos diu tolerasset. Temporis autem diuturnitas quo convenientius signo figuretur, quàm per id, quod anni & mensis habetur hieroglyphicum adeò manifestum? Sententiam hanc ita sibi desumpsit Quintilianus: Desinit in aduersa niti qui pervenit ad summum, scandenti circa ima labor est. Quod nos in adolescentia ita retulimus:

Incipit oppositam pedibus qui repere molem,
Eximio superat grande labore iugum.
Vt tenet aërei placidissima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Pastus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutis dulcia mella faui.

Hoc sophiæ asperioris iter Superantule pergas,
Dummodo post fellis pocula nectar habes. D

ÆQVALITAS.

AEqualitatem verò ea de causa significabat, quòd cùm initio Soli dicata fuerit ante laurũ, grauissimi autores asserunt, & Phœbum & victores hac, non alia quapiam arbore coronari solitos. Quę cùm ęquale esset victorum omnium præmium, æqualitatis inde symbolum assecuta est. Sanè Plutarchus & Pausanias autores sunt, Palmæ precium, qua multis in certaminibus victores ęquè coronarentur, à Theseo primùm institutum, cùm à Creta reuersus in Delum appli cuisset, & Apollini ludos edidisset. Siue ea de causa sit excogitatum, quòd arbor ea foliis sit maximè æqualibus, ideóq; victoribus conveniret, quòd æqua eorum laus atq; præmium esset.

IVSTITIA.

FRuctum præterea reddit pari cum foliis æquilibrio, atq; hinc iustitiã significari vòluerũt. Præter hæc incorrupta est Palmæ materies, ac propemodum senij nescia, perinde ac decet incorruptos esse, neq; vnquã temerè flecti aliorum E quorunquã arbitrio, iustitię administratores. Folia demùm, nisi vi tollant, nunquam amittit, quare illam congruenti epitheto ἀείφυλλον, atque etiam ἐμπεδόφυλλος appellauerunt, cùm & laurus, & oliua, & myrtus, ac aliæ quædam, quibus est perennis foliorum viror, succrescentibus aliis priora decutiant. Eademq; immobilitas expetitur in iustitia. Quòd verò ponderibus resistat, & in aduersum incuruetur, facere idem Iudices debent, atq; reluctabundi, seductores pellacesq; omnes detrectare, neque muneribus, neq; violentiæ cedere. In hanc sententiam Leuitico celebrandis feriis XV mensis septimi, Palmarum surculos, quos Græci spathalas à gladij forma vocant, legislator sumendos præcipit. Theologi per eos iuuenescentia iustitiæ germina interpretantur. Iustus enim, ait Psalmographus, sicut Palma germinabit, propterea quòd nihil est in vniuersa Palma, quod respui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremum vsq; folium humanæ necessitatis vsibus est commoda, idq; multipliciter, perinde ac in iis qui iustè viuunt nihil reperias, quod non vndecunq; vtile sit ac commendabile.

SOL.

NEque quidem ea de causa tantùm Palma Solis hieroglyphicum est, quòd F anni vicissitudines referat, quantum quòd figuram solarium radiorum imitari quodammodo videatur. Vnde sacerdotij veteris autores, qui vt Proclus ait, à rebus apparentibus superiorum virium cultum adinuenerunt, ab hac similitudine solare quid in Palma esse arbitrati sunt. Et apud L. Apuleium legas, mystico eo sacro quo initiabantur Isidi, caput, ad solarium radiorum similitudinem ostendendam, Palmæ candidæ foliis in modum radiorum prosistentibus redimitum.

VICTORIA.

VIctoriæ demùm in Palma significatũ, ex numis, picturis, sculpturisq; omnibus vniuersæ iam plebeculæ manifestum est. Eaq; elocutio toties vsurpata Ciceroni: Docto oratori Palma danda est. In quadrigis qui Palmam primus acceperit. Quam Palmam vtinam dij immortales tibi Scipio reseruent. & similia. Et causam multi prodidêre, præcipuè verò Plutarchus Symposiacôn octauo, quam etiam posuerat Aristot. nempe si super arboris eius lignum, magnum quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorsum cedit, nec infrà flectitur,

A tur,sed aduersus pondus resurgit,& sursum nititur in contrariũ fornicata. Eaq; de causa in certaminibus Palmam signum esse placuit victoriæ, quoniam,vti di ctum est, ingenium eiusmodi ligno est, vt vrgentibus prementibusq; non ce dat. Videre verò est Palmam caudicibus sursum versus collectis in numo Ne roniano, vbi idem ipse aprum impetit veru, victoriæ nimirum,quam de confe cta fera consecutus esset,hieroglyphicum. Et felicis augurij causa Augustus Pal mam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam,in compluuium deo rum Penatium trãstulit, vtq; coalesceret magno opere curauit, Cæsaris factum secutus,qui castris locum capiens,inter syluas,quas cędebat,repertam Palmam conseruari vt omen victoriæ iussit. Ad hæc Cæsarianæ victoriæ aduersus Pom peium in Pharsalia prælio commisso Trallibus Palma ostentum dedit, exorta repentè eodem fermè tempore,quo hæc gesta sunt,penes Cæsarianæ statuę ba sin,quę in templo Victoriæ dicata erat:quamvis omnis circa statuam locus na tura solidus,& durissimo lapide instratus esset. atq; huius generis ostenta mul ta apud veteres memorãtur. Minimè verò prætereundus est numus æreus cum

B ingenti Palma, eaq; dactylis fœcunda, cuius inscriptio est, AL. Æ. quæ dubio procul victoriam Alexandriæ Ægyptiacæ significat:quod vt magis explicetur, ab altera facie spica est cum inscriptione ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

IVDÆA.

DEsumũtur hieroglyphica plerunq; à rebus quas egregiè aliqua regio ferat: vt Cyrenaica per silphium, quod in Batti numis cusum videas. A Palma rum verò feracitate Iudæa eius arboris pictura significatur. Sanè in Titi numis passim videre est eius provincię simulacrũ arbori Palmæ adalligatũ,cum inscri ptione, IVD. CAP. Vbi verò inscriptio est Cęsaris Vespasiani,atq; ibidem IV DÆA CAPTA, mœsta sedet ipsa manu quasi faciem complodens, adstat ipse iuxta Palmam. In alio cum eadem inscriptione signũ est,quod dextera altè inni titur pilo,læua sceptrum gestat,læuumq; pedem iacenti galeæ superponit.

IACTVRA.

COntrà verò, vel deiecta,vel casu aliquo vitiata,iacturæ imminentis prodi gium habebatur:veluti ęnea illa quam Athenienses in Delphici Apollinis templo dedicarant,rei aduersus Medos feliciter gestæ monumentũ. Paulò antè

C quàm aduersus Syracusanos mouerẽt,infaustæ signum expeditionis fuit,quòd eius fructus, qui ex auro constabant, corui alites inauspicatæ pluribus diebus impetierunt, eosq; partim deuorarunt, partim deiecerunt.

NVPTIÆ.

SEd cur nuptiarum etiam significatum in palma dissimulemus? qui picturam huiusce rei tam elegantem legerimus apud Philostratum, Imaginibus,qui pa ludibus & fluuiis hoc superaddit ornamentũ,Palmarum quippe veluti fornici bus ductum,pontem fluuio superiniectum. Nam cùm Palmarum alia mas, alia fœmina sit,inuicemq; maritali quadam copula coniugentur,maresq; attrahant ad sese fœminas, neque illæ congressum, quantumcunque adniti possent,aufu giant,sed vltrò ramis ab vtraque vicissim contrà ad osculum quodammodo ex porrectis,manifesta dent mutui desiderij signa, is duas,& huius scilicet & illius sexus Palmas in ripis fluuij oppositas è regione statuit. Hic verò mas amore correptus plurimùm incuruatur, alterq; sese supra fluuium protendit. Fœmina verò, quantumlibet procul sita sit, neq; apprehendi possit,inclinat se tamen,& obsequij quoddam & ipsa studium præ se fert. Aquã itaq; quodã veluti ponte

coniungunt, difficili tamen & inaccesso transitu, propter foliorum asperitatem. D Hanc vtique speciem ex Philostrato qui pinxerit, nuptiarum & cõiugalis amoris hieroglyphicum, ex ipsius naturę gremio desumptum, summa etiam cum venustate descripserit. Quò verò maior huic argumento sit fides, eam palmarij diligentiã adhibent, vt mares eo saltem interuallo à fœminis distent, vt puluis ventorum flatibus à foliis sublatus in fœminarũ folia incidat, quod satis ad fœcunditatem facere compertum est. Sed mirum dictu, quòd si qua procul à mare abstiterit, vt neque puluis, neque aura, odórve eius ad eam permeare posit, excogitauerunt coloni funem à mare religatum ad fœminam vsque producere, atque ita quasi maritali vinculo copulatam, masculo viru clanculum per funem irrepente fœcundã fieri, quæ prius in ea sterilescebat solitudine. Diophanes autor Græcus, Florentinum citat, qui suis in Georgicis multa de Palmę amore conscripsit, contabescere eam maris desiderio, quod nulla dissimulatione profiteatur, modò radices versus eum porrigens, modò verticis in eum proclinatione, fructum ferre pernegando, agricolamque demum cogi amantē huic inuestigare, qui multas Palmas mares manu amplexuque cõtingat, mox ad amore perditam rediens, E eam amplexetur, attrectetque manibus. Flores quoque mari prius impositos tollat, & supra fœminæ verticem imponat. Quæ ne quis fabulosa suspicetur, istiusmodi amoris exemplum atque coniugij nostro dedere tempore. Siquidem vir clariss. Iouianus Pontanus, homo minimè futilis, & quem fabulas pro historia, de re maximè suo tempore omnibus conspicua, scribere puduisset, duas celebrat Palmas, marem vnum Brundusij, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu steriles permanserint, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum alterã altera contueri poterat: vbi verò tantum adoleuêre, vt sese inuicem conspicere potuerint, longo quantumlibet multorum stadiorum tractu dissidentes, fœtificare cœperint. Sed cur non ipsum audiamus?

Brundusij latis longè viret ardua terris
Arbor, Idumæis vsque petita locis.
Altera Hidruntinis in saltibus æmula Palma,
Illa virum referens, hæc muliebre decus.
Non vno creuere solo, distantibus agris, F
Nulla loci facies, nec socialis amor.
Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor
Vtraque, frondosis & sine fruge comis.
Ast postquam patulos fuderunt brachia ramos,
Cœpere & cœlo liberiore frui,
Frondosique apices se conspexere, virique
Illa sui vultus, coniugis ille suæ,
Hausere & blandum venis sitientibus ignem,
Optatos fœtus sponte tulere sua.
Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,
Impleuere suos melle liquente fauos.

Est idem amor in Pistaciis, ex quibus femina cùm panguntur, mas & fœmina committi debent coniunctis naturis, ita tamen vt mas ad Fauonium dorsum vertat, vt monet Demageron.

A

INNOCENTIA.

NE verò nostratia prætereamus, in sacris nostrorum literis eo loco vbi, Statura tua similis facta est Palmæ, legitur, Ambrosius significari ait viriditatem pueritiæ, atque naturalem eius innocentiam, quam à vitæ primordio recepimus, seruandam esse, & vt fructum nullo foliorum defluuio suo tempore maturemus, admoneri. Idque de Assertore nostro piorum conventus canere, Iustus vt Palma florebit. Tardè verò proficit Palma, sed diu in viriditate persistit, ait Eucherius: ita Ecclesia sancta per multas difficultates ad firmum fidei statum venit, auctaque iam & propagata, statura nimirum diu.

PIORVM VITA.

SIgnificat & piorũ vitã Palmæ species, propterea quòd sicut interior eius caudex & tenuis est, & corticũ scabritie perplexitateque visu minimè iucundus: superior verò pars visenda, tum trunci tum ramorum amplitudine, amœnaque pulchritudine viriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis videtur, sed in mirificã demum exit morum virtutumque pulchritudinẽ. Sed B cur non ipsa Eucherij sanctissimi doctissimique viri verba subtexam, in hanc sententiam? Habet quiddã aliud Palma, quo à cunctis arborũ generibus differat. Omnis enim arbor quæ in suo robore iuxta terrã vasta subsistit, crescendo superius angustior euadit, & quantũ paulisper sublimior, tãto in altũ redditur subtilior. Palma verò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cõsurgescit. Quibus itaque alia arbusta nisi terrenis mẽtibus assimilari possunt, inferius vasta, superius angusta? quia nimirũ omnes mortaliũ in hoc seculo degentiũ delectationes in terrenis rebus sunt fortes, in cœlestib. debiles. Pro temporali enim gloria vsque ad mortẽ appetunt desudare: pro spe verò perpetua ne parum quidem in labore subsistũt. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cœlesti mercede vel tenuissimas vnius verbi contumelias ferre non possunt. Vt terreno iudici totos dies assistant, fortes sunt: in oratione verò corã Domino, vel vnius horę momento lassantur. Sæpe nuditatẽ, vigilias, famẽ pro acquirendis diuitiis & honoribus tolerãt, & multa se abstinẽtia cruciant: quod bis aut semel in hebdomada pati pro salute animi, grauissimũ ducũt. At contrà ex ęqualitate Palmarũ designantᷓ iusti, qui vita proficiũt, qui nequaquã in terre- C nis studiis sunt fortes, & in cœlestibus debiles, sed longius atque distãtius studiosos se Deo exhibent, quàm seculo fuisse meminerũt. Rectè itaque, vti suprà dictũ, Iustus vt Palma florebit. Illud addam ex sextis Hebręorum castris apud Hieronymũ: Veluti XII dulcis aquæ fontes ad Elim reperti, XII indicarũt Apostolos, de quorũ fontibus aquę deriuatæ, vniuersi terrarum orbis ariditatẽ affluenter irrigarunt, ita Palmę numero septuaginta cibum ostenderunt, quẽ mortales à totidẽ secundis Apostolis appositũ essent accepturi. Cibus enim doctrina, vti sæpius dictũ. Quoniã verò Crux Domini, quæ Palma ea est, in quã ascensurum esse Dominũ Prophetæ prædixerant, longo stipite & in altũ surrecto, in transuersumque latè porrecto fuisse ferẽ, significasse etiã videtᷓ illud antea dictũ, Cùm exaltatus fuero, omnia trahã ad me: ipsa eñ manuũ extensio duos populos Israëliticum & Gẽtilem ad Deũ trahere, & in vnũ cõgregare videbatᷓ, vt seniores dixisse scribit Irenęus: nõ ab re fuęrit, vt piis quacunque ratione possumus satisfacere studeamus, signũ id & victorię et salutis, quo pacto pij veteres figurarint, adscribere. Cõtus erat prælongus, cuius apex in ρ Grecæ literæ similitudinẽ incuruabatur: inde paulò infra X Græca identidẽ litera sua insignis decussatione addita

erat, id Christi nomen ostentat. Inde qui Crucis signũ faceret bacillus transversus, cui velũ aut mappula solebat appendi vexilli loco. Hæc duo significabant apud Græcos, quorum characteribus signata erant, CHRISTVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pedamentoq́ʒ aliquo, vasis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut aliis gestaminibus castrẽsi more altero super alterũ suffixis subiiciebantur, in hũc scilicet modulum. Quod vltimo loco subiecimus, forma loculi est, in quem vexilla figebantur, de quo alibi plenius. Agitè verò qui signum hoc sequimini, & in eius imperium iurastis, salutẽ vobis atqʒ victoriam inde certissimam pollicemini. Non enim tumultuarium hoc, aut temerè concitatæ cuiuspiam multitudinis fortuitum est signum, quod elemẽta porrò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quà licet, exprimere conãtur. Dissecatur terra punctis quatuor, à quibus ductæ lineę crucem figurant. Puncta, Oriens & Occidens, Septentrio, Meridies. Sãctius in ea animal Homo, brachia cùm precatur in crucem extendit, vel saltem pectus signat à fronte ad vmbilicum, vt descensum à cœlo in terras nostri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexterã papillam (in dextera enim bonorũ operũ motus) crucem delineat. Per mare verò quæ volitãt nauigia, si optatũ cursum arreptura sint, antennas malo in crucis effigiem applicãt: quęq́ʒ cœlum alites secãt, passis alis crucem ostentant. Nos igitur faciem & pectus cruce signati, turius & animosius vnũquodqʒ virtutis opus aggrediamur, fluxarum cogitationũ inundationes transeamus incolumes, pręptetiq́ʒ volatu supra cœlũ attollamur, adminiculo signoq́ʒ crucis omnia feliciter executuri, stratisqʒ & superatis dolosissimi hostis insidiis, eiusqʒ conatibus euersis, in Domini nostri cruce tantum gloriati, trophæa, more veterum, victoriarumq́ʒ triumphos ipsa cruce designata suspendamus.

DE LAVRO.

VLgatum illud est, Laurum Apollinis insigne perhiberi, eiusqʒ fronde, Palma iam posthabita, eius simulacra coronari. Neqʒ tantum ea de causa, ꝙ Laurus in ore palumbi vim medicã indicet, quæ plerisqʒ volucribus præsentaneo est remedio, quantum quia sit, vt Eusebius ait, ignea, ideoq́ʒ à dæmonibus maximè odio habetur. Vsta præterea resonat, quòd quandam prędicendi vim habet. Ignispicium enim nõ tantùm splendore, verùm etiã crepitu portendit, frequentissimo poëtarũ omniũ assensu. Ferunt verò Empedoclem, qui animã esse igneã statuebat, Lauri natura cõsiderata dicere solitũ, si homini sit in animaliũ quodpiã transmigrandũ, optandũ maximè vt in leonẽ transiret, cõmodissimum enim id animæ quę hominẽ incoluisset hospitiũ futurũ. Sin verò arbor esset subeunda, in nullã cõmodius ꝙ in Laurũ fieri transmigrationẽ. Pindarus atqʒ Callimachus Apollinẽ memorãt interfecto Delphico dracone Laureã induisse quasi supplicẽ: erant enim supplices coronati apud Veteres. Aristophanes dominũ et seruum oracula consulturos coronatos inducit, Pluto. Quin & Liber Lauro coronabat, in qua ex Indis triumphasse fertur: diesq́ʒ

A diesq́ in illum solennes, magna olim corona dicebantur, vt tradit Tertullianus. Laurea itaque Apollini & Baccho sacra, illi vt Deo telorum, huic vt Deo triumphorum. Quanquam & Myrto milites redimiri soliti: ita Claudius Saturnius, qui librum edidit de coronis. Est & alia ratio cur Laurus Apollini sacra dicatur: legimus enim apud Serapionem Ascalonitam, Lauro ad dormientium caput apposita, vera videri somnia. Id ipsum Antiphonem, Philocrum, & Artemonem, qui de somniorum interpretatione scripserunt, asseuerasse cōperimus. Neq; quidem Eustathij interpretamentum super hoc, parui fecerimus, qui Daphnen ideo dictam ait, quòd δα intensionis particula, & φωνεῖν, quod loqui & canere est, in compositionem accedant. Apud Hesiodum interpres Theogoniæ, Laurum ait ἀφ' ὧν πτὸς τῶ ἐνθουσιασμός. Hinc vaticinantes Lauro coronari solitos ait interpres Aristophanis. Et qui bella sequebantur vates, in summa galea Lauri conum gestabant.

VATICINIVM.

QVocirca non imperitè Aphthonius Laurū vaticinij symbolum esse dicit, quā μαντικὸν φυτὸν Dionysius in præceptis de Panegyricis scribēdis appellat. B Nam quòd vates δαφνηφάγοι vocitarentur, non ex eo tantùm, quòd ille dixerit, Laurumq́ momordit: & Sibylla apud Tibullum, Sic vsq; sacras innoxia Lauros vescar, desumptum est, verùm etiam ex Sophoclis Cassandra dicentis, δάφνην φαγὼν ὀδόντι πρόσω τὸ στόμα. Eodē modo Lycophron, δάφνην φαγὼν φοῖβαζεν ἐκ λαιμῶν ὄπα. Porrò Daphnem puellam, vt Plutarchus scribit in Agide, Pasiphaës nomine Spartani coluerunt, quæ oracula, vt aiunt, certissima sit dare solita.

CVSTODIA.

PRo custodia verò Laurū poni, & incolumitatis esse symbolum ex Proclo didicimus, qui veteres ait Laurum tutelæ consecrasse, & in sacrificiis, & in locis vbicunq; vel sata, vel affixa fuerit, incolumitatem præbere. cuius rei nō ignarus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: Mediamq́ tuebere quercum. quod ita mihi libet interpretari, vt ad ciuicæ coronæ sospitametum & tutelam statueretur: id quod ex numis quibusdam intellexi, in quibus ciuica posita est, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo adcuruati. Literæ, OB CIVIS SERVA- C TOS. Duo huiusmodi sunt apud me, in quorum vno literæ circumductæ, C. GALLIVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF. In altero, L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid verò sibi velint elemēta illa, quippe A triplex, & F geminū, si quis quæsierit, sciat id significare, Auro, Argento, Ære, Flando, Faciundo. Inueniuntur verò & in Augusti numis, & alibi. Eadem verò specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam Augusti foribus affixam Ouidius scribit, quamvis nonnulli arbores ipsas satas putant, quia ita scriptum à poëta sit:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediámq; tuebere quercum.

Idem sibi vult numus argenteus in quo duo Lauri surculi cum radicibus, in quorum medio erecta est columna Ionica, supra cuius capitulum carchesium est, in medio parma affixa, cum literis S. C. Nam ab vtraq; columnæ parte in albo singulatim literæ E. X. adscriptæ. Altera inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. quod apotheosin ipsam sapit. Sed ex his satis superq; est ostensum, Laurū pro custodia & tutela poni, & eorum quæ perpetuò

sospitari, conseruari, ac viuere volumus, signum. Accedit & illud ad sospitamen tum, quòd eius arboris folia fulmen non icit: eaq; de causa Tiberius cùm fulmina coruscationesq; supra modum expauesceret, cœlo turbido Laureã sibi solitus est imponere, non secus ac eadem de causa Augustus ex vituli marini pelle cingulum gestare. D

POETICA VIS.

QVæ quidem perennitatis aut diuturni tẽporis vita cũ à nullo magis, quàm à poëtis ipsis expetatur, meritò Laurus vnà cũ hedera, cuius circa vetustatem opus omne, poëtis dedicatæ sunt: aliorum enim scriptorum autoribus non tam fama quàm vtilitas etiam quæsita, sola poëtis gloria, & victuri nominis cupiditas insita est, nec, vt eleganter & verè dixit Ouidius, petitur sacris nisi tantũ fama poëtis. Quòd verò datum sibi laureum sceptrum à Musis canit Hesiodus, laborem & diligentiã scribentis indicat, propterea quòd veluti sunt amara lauri folia, ita virtutis sudor, vel ipso eodem teste laboriosus. Vnde chartas Cornelij laboriosas Catullus pro magna laude celebrat. Nam cùm Hesiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, verisimile est eum non sine magna difficultate proficere potuisse. Ita enim Zezes, quòd Musę nouem eum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonstrant. E

AVTORITAS IMPERATORIA ET TRIVMPHALIS HONOS.

ESse verò Laurum insigne triumphantium, non ex eo tantùm quod apud Ouidium legitur,

Tu ducibus lætis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet, & longas visent Capitolia pompas,

quantum ex multis veterum monumentis innotescit. Illud quoq; satis constat, Imperatores triumphi Lauream ad Iouem Capitolinum ferre solitos, atq; eam in eius gremio relinquere. Laureata verò Imperatorum capita in numis passim habentur. Atq; hîc non incongruum fuerit ea quę de Laureto, vnde triumphaturi laureas sibi decerpere consuerant, memoriæ prodita sunt, repetere. Liuiam quippe olim post Augusti statim nuptias Vejentanum suum reuisisse, ibiq; tum illi gallinam albam, quæ ramulum Lauri rostro tenebat, à prætervolanti aquila, quæ illam rapuerat, in gremium demissam, cúmque nutriri alitem pangiq; ramulum placuisset, tantam pullorum sobolem prouenisse, vt Tranquillus ad sua vsque tempora villam eam Ad Gallinas vocitatam attestetur. Tale verò Lauretum fuit, vt triumphaturi Cæsares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuitq; mos triumphantibus, alias confestim eodem loco pangere. Adeò verò Laurus triumphantium propria fuisse videtur, vt obseruatum sit in huiusmodi Laureto sub cuiusque obitum arborem ab ipso institutam elanguisse. Ex quo etiam prodigij causam intelligas, quod Iulij Cæsaris cædem præmonstrauit, cùm pridie Idus Martias auis Regaliolus cum laureo ramulo Pompeianæ Curię sese inferens, à varij generis volucribus ex proximo nemore persequẽtibus ibidem discerpta est. Nouissimo verò Neronis anno, in quo Cęsarum progenies defecit, sylua illa Veientana radicitùs omnis exaruit, & quicquid ibi gallinarum erat, interiit. Tali portento fuit Alexandro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quæ in palatio cuiusdã ciuitatis, à qua proficiscebatur ad bellũ quod contra Germanos parauerat, subitò collapsa, mortis itidẽ eius indiciũ habita. Contrà non temerè boni ominis Lauri folia, quæ circa Põpeij fasces F

illigata

A illigata fuerant, cùm longo itinere per arida & inculta loca iam exaruissent, eo tempore quo in vico quodam Galatię cum Lucullo in colloquiū descendit, detracta, & à Lucullianis lictoribus recētia & viridia, quę penes eos plurima erāt, liberaliter suffecta: quod summā gloriæ, rerum à Lucullo gestarū ad Pompeiū transituram interpretatum est, vt paulò pòst subsecutū. Et Romæ lamentabunda Luculli vox audita, Pompeius res meas in Asia gestas eleuauit.

PVRGAMENTVM.

SExtus ait laureatos milites currum triumphantis sequi solitos, vt quasi purgati à cæde humana intrarēt vrbem: proindeq; suffitionibus omnibus Laurum adhiberi solitam fuisse, vel quòd medicamento siccissima sit, vel quòd omni tempore viret, boni ominis causa perpetua reipublicę viriditas hinc optabat.

VICTORIA.

QVantum ad aruspicinā pertinet, Laurus victoriā aliquando præmonstrauit: vt ea quæ in domo Alexādri Seueri iam infantuli nata iuxta Persicum arborē, intra vnū annū Persicū ipsam incremento mirabili superauit: vnde aruB spices futurum prędixēre, vt puer is olim Persas euinceret, quod euentu postea comprobatū est: sub eo enim primò Persæ serui apud Romanos fuēre. Quare apud Virgiliū ex ea desumptū doctrina legas de victore: Viridiq; aduelat tempora lauro. Notum illud est, solitos esse imperatores Romanos, re bene gesta literas Lauro reuinctas mittere, victoriarū & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod Epistolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius:

Non ego victrices Lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.

Apud Marcellinū, vbi de vanitate Constantij loquitur, suorū ducum victorias sibi adsciscētis, laureatas literas missitatas inuenies. Quare Plinius XV, Laurus Romanis præcipuè lætitiæ victoriarumq; nuncia, additur literis, & militū lanceis, pilisq;. Vnde legere est in Pompeij gestis, cùm is in Arcadia equestre certamen ageret, ludi gratia aduenisse tabellarios ex Ponto, gestantes iaculorū cuspides Lauro coronatas, ex quo læta nunciare antequam literas redderent cogniti sunt. Mithridatem enim sibi mortem consciuisse nunciaturi venerant. ViC ctores Delphis Pithijs certaminibus ea peculiariter lauro coronabantur quæ Delphica nominabatur, cuiusmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè viridior est, maximis baccis, atq; ex viridi rubescentibus: vnde nonnulli commentati sunt, in quatuor certaminum præmijs quę recensentur ab Archia, per malum grandiores has Pythiæ Laurus baccas intelligi, de quo apud Lucianum videas de pomis in templo Apollinis decerptis.

IVRGIOSVS.

QVòd verò iurgiosum notari per Lauri ramum alicuius manu prætentum nonnulli dicunt, Græcorum cōmentum est, non Ægyptiorū: idq; desumptum ex historia. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramū quicunq; decerpsisset, tandiu fieri iurgia solebant, quoad abijceretur: quod traditū est ab Apollodoro libro primo de Ponticis heroibus. Sed enim particularia hæc inter hieroglyphica locum nō habent, quia necesse est, quod rectè sit exprimendum, id vniuerso generi competere, vnde ipsa desumitur significatio.

REMEDIVM.

QVę verò de scipione laureo memorantur, significare id remedium contra pericula & insidias, quæ à quopiam intentenī, vt apud Sudam legitur, nō

ea tantùm causa est, quòd contra venena pollere Laurus credit, sed huc faciunt ea omnia quæ superius recitauimus, vbi tutelam & custodiam per Laurum significari docuimus. Quin & Æsculapij caput Laurea redimitũ non alia de causa dicunt, nisi quia ea arbor plurimorum sit remediorum. De medicina verò diuinitùs reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in columbæ rostro ostenderetur, in aliis eius Commentario diximus. Præstant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, si sicca grumis immisceantur, aut supernè sternantur, diuq́ à vitio conseruant, vt Demagerontis præcepto admonemur, in ijs quæ à Constantino Cæsare selecta sunt. Quin Romani, vt apud eundem Cæsarem, Laurum boni genij plantam sunt appellare soliti: persuasumq́ habuêre, locum, vbi Laurus esset, neque à sacro vllo morbo, neque à dæmone infestari. Et salutaris ominis gratia folia ipsius à populo Calendis Ianuarij magistratibus offerebantur, vna cum caricis.

DE CEDRO.

AD Palmam & Laurum pro poetis & Cedrum & Myrtum adiungere gloriosum est, cùm de præstantibus insigne dictũ illud proferri soleat, Et Cedro digna locutus. Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum est, quia materia eius neq; putrescit, neq; cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabrefacta est. Et Cedro digna loqui dicuntur illi, qui ea scribunt quæ nulla temporis iniuria sit abolitura.

EXCELLENS.

ALibi diuinis in literis excelsioris potentiæ viros indicat, Psalmo: Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et alibi, Confringet Dominus Cedros Libani, hoc est potentiores. De medulla verò Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ Commentario. Sed iam ad Myrtum.

DE MYRTO.

GENIVS ET VOLVPTAS.

SAtis quidem exploratum est omnium ferè poetarum lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto significari. Arbusculam eam omnium delicatissimam aiunt, perpetuo tam virore spectandam, quàm foliorum specie, suauissimoq́ odore præstantem: vt non immeritò sit Veneri deæ omnium delicatissimæ dedicata, vnde meruerit Pelops Hippodamię nuptijs potiri certaminis victor auxilio Veneris, quòd ei simulacrum ex pullulante Myrto fecisset.

VENVS.

NAm qui Venerem pingunt, libenter illi myrteam coronam imponũt, quo coronatam eam in iudicio Paridis astitisse, Nicander ait Alexipharmacis, atq; ea de causa huiusmodi arbusculam & Iunoni et Palladi odio habitam in posterum. Apud quem animaduertas Dictynnam Palladem appellari, quamvis glossemata quædam aliter exponant. Neque verò dissimulandum, Myrrum pudendi muliebris habere significatum. vnde apud Aristophanem legas, οὐδὲ τῶ μύρτω θιγῆν ἐῶντι, πρὶν ἐξ ἑνὸς λόγω σπονδὰς ποιησώμεθα ποττὰν Ἑλλάδα· quod ita reddemus: Neque rem aggredi veneream, priusquam Græciam fœdere iunxerimus. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit lasciuo quodam motu interim subsultantem: quò forsitan spectat Aristophanicus ille iocus

A cus, vbi chorus senum Lysistrate ait: Ensem posthac gestabo in Myrti ramo. In Commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus pater solicitauerit ad stuprum, cùm eam paternæ petulantiæ reluctantem modò virga myrtea verberaret, modò vini tormentum adhiberet, mox in anguem conuersus spiris totam implicuerit, atque ita voti compos euaserit. Ibique virgam myrteam, nequitię imaginationem, vinum mentis hilaritatem, anguem multiplices voluptatis nodos hieroglyphicè significare ostẽdimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem,

Quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

O V A T I O.

MYrtea verò corona triumphantiũ militum capiti gestata, rem bellicam sine sanguine confectam significabat: vel cùm quid bello nõ indicto per occasionem captum fuerat: tunc enim ouatio decernebatur, nõ triumphus, atque ita myrtea vtebantur corona, facilitatis indicio, cùm in triumpho ob victoriã cum B labore partam laurea gestari solita esset, de qua superius.

H I L A R I T A S.

ERat & hilaritatis indicium ramus myrti, quem veteres inter vina alter alteri porrigebant. Mos enim fuit in conuiuijs eo circumlato ramo vnumquenque discumbentiũ ad cantandum excitare. Singuli enim cõuiuarum accepto in manus myrti ramo, partes canebant suas: quem morem Symposiacis Plutarchus latè disputauit. Et Horatius adueniente verno tempore, quo se vndecunque patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait viridi nitidũ caput impedire myrto. Atque vbicunque conuiuiorum lætitiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

A R M A B E L L I C A.

IN prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Æneæ sese obtulit, corneis virgultis, & Myrti densis hastilibus, ad euulsionem sanguinem stillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus virgulta hostilem illic esse locũ significari dicit, quippe quod duo ea genera lignorũ hastilibus bellicis apta sint, proindeque pa- C cis auspicium nullum illic esse potuisse. Ac per hoc sacrificanti in nouæ ciuitatis causa, portendi, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infestum sanguini. Sedenim crediderim ego potius Maronem nostrũ locum hunc de sepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophrastus ait ad Circeum in Italia locum esse eminenti quodam situ, densissimo variarum arborum nemore, sed arborosis præcipuè myrtis densum, vbi paruus visitur locus, quem incolæ Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui supini hominis mensuram non excederet, myrtos coronarias nasci, minutis quippe folijs, & odoratioribus quàm latifoliæ sint, neque alibi toto tractu eas, quàm angusto eo spatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoque funebris est, de qua Pindarus Isthmijs, vt in Cupresso diximus,

ἔνθα λευκωθεὶς κάρα μύρτοις ὅδ' ἀνήρ.

Thebis enim qui vicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de causa, inquit interpres, quia funebris est. Iolaum enim heroëm Thebani colunt, ad cuius tumulũ Iolea celebrabant.

A M O R I S V V L N E R A

ESt Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Trœzenijs latissimè proue-

nit:per hanc amoris vulnera, mœroremq́ ipsum, quo plurimùm amantes ex desiderio conficiuntur, significari tradiderunt celebres doctrina viri. Alij (dicēda enim omnia sunt) fabulantur ab acu, quæ Phædræ capillos coercebat, ea forami na processisse: de quo, vt nullam esse fabulam tam ineptam quæ apud Græcos autore careat, admoneamur, apud Pausaniam libro primo videndum. D

GANYMEDES.

SVnt qui per myrtū Ganymedem referri putent, quòd persuasum sit eam ibi lætissimè natam, vbi pueris pedum vestigia pressisset. Argumento esse locum in Chalcide Harpagium à re ipsa nuncupatū, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptū fabulantur, ibidemq́ Myrtos pulcherrimas, atq; admodum copiosas nasci. Quod ea de causa à Chalcidensibus cōfictum aiunt, quòd insulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quamdeditissimi, pudore omni posthabito. Id quoq; apud Pausaniam.

PAPYRII VICTORIA.

IN numis aliquot aspicere est Papyrij caput myrtea corona redimitum. Significat id Sardos ab eo in campis Myrteis superatos, ob cuius rei memoriā myrtea ipse corona vsus est. E

AD ILLVSTREM HIERONYMVM ROBOREVM VICINOVI DOMINVM, DE IIS QVÆ PER QVERCVM, HEDERAM, FERVLAM, MILACEM ET AMYGDALAM significantur, ex sacris Ægyptiorum literis, Pierius Valerianus.

ECce verò tibi Quercus tua, honoratissime Hieronyme, quā ex Aegypto adueBā ti bi dari tantopere cupiebas: neq; id immeritò, neq; temere: nam cùm ea arborū validissima vulgò à robore nomen consecuta sit, siue potius vires ipsæ ab arbore Quercu, quæ robur ipsa est, nomen acquisierint, cui potius dari deberat, quàm illi, qui de clarissima Roborea stirpe prognatus, duorū ætate nostra maximorū Pontificū, Sixti IIII. & Iulij II. illustriū gloria, clarissimum quenq; eorum decorare videatur? Nam Sixtus Saona ortus cùm veluti postliminiò Taurinum veterem patriam studiis florentem reuisisset, maiorum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam sibi ad Pontificatum viam inuenit: tantum enim virtute & disciplinis optimis profecit, vt vel ante ætatem primos in congregatione sua titulos sit honorificè cōsecutus: mox doctrinæ et præstantis ingenij nomine Sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita nullo negocio fuerit ad summū Pontificatum euectus: ac tum ipse, tum Iulius II. qui ei paulò pòst successit, progeniem vnde fuerant oriundi, honestissimis titulis & honoribus ornauerunt. Sed ne singula referam quæ et aliàs à me dicta sunt, & paucis explicari non possunt, quid magni illi Gallorum Reges, nonne Roboreos semper magni fecerunt, & eorum aliquem apud se fouerūt? teq; adeò ipsum sapientissimus Rex Franciscus, ac deinde Henricus eius filius, singulari humanitate sunt amplexi? quibus tu bonarum disciplinarum studio, politiorumq; eruditionis nomine gratus in primis extitisti, eiq; opinioni, quam omnes de te concepimus, in hac ipsa adolescentia non auare cœpisti respondere: vnde ipse etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atque industria vti in animum induxerit. Itaq; non plus tibi familia tua splendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eiq; in dies magis ac magis accessurū esse videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hedera quoque se illi applicuit ad ornamentum, proq; septo F

A *Myrtus, & Ferula, Milaxq́; cum Amygdalis accessere, quibus venuste adium tuarum hypæthron poteris conuestire, amœnioribusq́; vmbris festiuè admodum opacare. Vale.*

DE QVERCV.

CIVIVM SERVATOR.

INTER coronarũ genera querna in primis celebratur, quæ ciuis in bello seruati signum magno apud veteres in honore semper habita. Cur verò ciuicas ex Quercu fieri sit institutum, plures enumerant causæ. Alij enim dicunt honorẽ hunc Arcadibus attributum, quos oracula solita sint ob vetustatis honorẽ glandiphagos appellare. Alij ea de causa, quòd facilẽ et promptuarium cibum Quercus sit militibus afferre solita. Alij, quia Ioui sacra sit, in cuius tutela sunt ciuitates, cõgruens q; haberi, vt qui ciuem seruasset, ea coronaretur fronde, quæ ciuitatũ omnium tutelari Deo dicata esset. Apud Celtas autem, vt Max. Tyrius tradit, altissima Quercus deligebat̃, eaq; erat Iouis signũ.
B Sunt qui eam tradant primam plantarũ omnium genitam, atq; ita populorum altricem fuisse, & primariam oraculorũ autorem. In numo quodam, cuius Dorica inscriptio est ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, aquila habetur fulmine subter pedes deiecto, et rami duo querni in coronam flexi, quæ dubio procul Epirotarũ moneta glandes Chaonias, & oracula Dodonæa significat. Quantum verò pertinet ad seruatos ciues, quãvis in Lauro de C. Gallij & L. Næuij Surdini numis rem explicuisse satis esse posit, nõ importunè tamen loco hoc repetet̃ quod Ouidius de Quercu ad Laurum dixit, cùm in arborem eam Daphne transmutaretur: Mediamq; tuebere quercum. In numis quippe aliquot coronam ciuicam esse positam, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo incuruati: literæ, OB CIVIS SERVATOS, quorum duo huiusmodi apud me sunt. Qua specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam pro Augusti foribus affixam scripsit Ouidius:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediamq́; tuebere quercum.

C quamvis nõnulli arbores ipsas eo gestu satas fuisse putant. Libet aũt & aliorũ quorundã addere monumẽta. In numo C. Caligulæ ciuica tantùm cum glandibus spectat̃, in quo literæ sunt huiusmodi, S. P. Q. R. PP. OB CIVES SERVATOS. In Sergij verò Galbæ Aug. numo ciuica eadem est cum inscriptione, S. P. Q. R. OB C. S. Eadẽ in Vitellij Germanici, in cuius medio hę literę sunt, S. P. Q. R. OB CIV. SER. In numo etiam quodã aureo, et aliis plerisq; obseruaui, ciuicã hanc Neroni etiam ex S. C. dedicatã: quamvis alia nõ adsit descriptio, idem tamẽ est significatũ. Eodemq; S. C. Antonino numus datus est cum porca fœta & natis sub vbere, quibus imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimũ pascatur, vnde antiqui omnino cibi admoneamur: quã causam Plutarchus præcipuã putat in ciuicæ coronę dono: quãvis primas Ioui partes tribuat, cui sacra sit arbor, et in cuius tutela, vti dicebamus, sunt ciuitates. Videas & in numo quodã Augusti Cęsaris, quercus arbores duas cũ ingẽti patina in medio carũ sita, circa quã literæ sunt ad quadrati posituram $\frac{S\ P}{Q\ R}$. Neq; sum nescius ciuicã etiã ex ilice fieri solitã: nã & ipsa glandifera est: Cæciliuq; Comicũ poetã coronã ciuicã iligneã appellasse: omnino ẽm ilignea primò fuit. Rationẽ Festus tradit, q̃ frondẽ pręse perennẽ ferat, postea verò magis placuit ex esculo

Ioui sacra, vbiq; custodito honore glandis, vt Plinius autor est. Nota sunt quæ & quanta tribui solita sunt iis qui ciuicã meruissent. Ea quippe vti licebat perpetuò in ludis. Induenti assurgi etiã à Senatu moris erat, senatuiq; proximus erat locus assignatus. Vacatio munerũ ipsi, patriq; & auo paterno dabat, quòd filiũ adeò publicæ rei vtilem genuissent. Ne verò temerè daretur, arctiores additæ sunt leges, vt quippe ciuis q seruatus esset, seruatũ se esse fateret, aliter testes in eo negocio nihil proderãt, neq; si quempiã alium quàm Romanũ ciuem seruasset, quantumvis Regem. Ciceronẽ ciuica donandum L. Gellius censuit, quòd eius opera esset atrocissima Catilinæ coniuratio detecta, vindicataq;, atque ita non ciuis vnus, sed vniuersa Romana ciuitas seruata, meritoq;, vt ait ille, D

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

AMVLETVM.

HEcate quoq; quercu coronari solita est, in cuius manum hasta imponebatur, & humeros multis draconum spiris implicabatur. Huiusmodiq; deæ simulacrum ante ianuam dedicari solitum Æschilus tradit, idq; incantationum amuletum habebatur. E

VIRTVS.

HErculeam verò clauam illam valido plurimùm de robore fieri solitam, virtutis simulacrũ esse, optimi quiq; autores tradunt. Tum etiam numus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua spectatur, cum inscriptione, VIRTVS AVGVSTI. Neruæ autẽ Traiano ex S. C. quod in numis apparet, decretũ est Leonis caput claua supererecta, cum inscriptione vni illi maximè attributa, quæ est, OPTIMO PRINCIPI. Nec prætéribo Commodi vanitatẽ, in cuius numo vidimus ingentẽ clauam cum inscriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam ciuicã circumductam. In aliis ad adulationẽ huiusmodi cusis, Hercules est facie ad ipsius Commodi similitudinem informata, cum spolio & claua in læua, dextera coronã trophæo superimponẽs: literæ, HERCVLI ROMANO AVG. Accepit enim is statuas Herculis habitu, eiq; immolatum est vt Deo. Harum vnam adhuc integrã cum claua & Hyla, Iulius II restituit pro foribus aulæ superioris palatij Pontificij, vbi nunc porticus Leoniana. Sed enim Leo X statuam amoueri iussit, neglectamq; in angulũ reiici. Neq; verò clauã Herculi semper ex robore fuisse perhibent, verùm & ex oleastro, cuiusmodi ea fuit quam Mercurio πολυγίῳ dicauit, quam iterum pullulasse fama est. Nam Trœzenij oleastrum ex ea claua natum ostentare olim consueuerunt. Pisander & aheneam Herculi clauam fuisse dicit. F

FORTITVDO.

IAm verò fortitudinem, validasq; vires per Quercum significare mos est multorum, siue nomen ipsum sequantur, quæ roboris elogio censetur: viribus enim præstantes viri, vt Festus ait, robusti à robore nuncupantur: robur verò à robo colore rufo, quòd ea materia plurimas eius coloris venas habet, siue insitã illi vim admirentur, quòd incorrupta materies, et ad ædium perennitatem facere, magnis inde acceptis vtilitatibus, comperiatur.

DIVTVRNITAS.

EAdem autẽ de causa diuturnitatẽ etiam significat quercus, quòd eiusmodi sit eius vis, vt in seros vsq; annos prorogetur, præcipuè cùm vel defossa, vel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cùm exta de manibus Aquila rapuisset, & in frugiferam

A ram quercum contulisset, summum, sed serum imperium portendi familiæ, responderunt: quod eventus mox comprobauit.

IMPERIVM FIRMVM.

IMperij firmitatem per sceptrum ex querno trunco significatum inuenio. Sceptrum aũt cum foliis quernis in columna quadam ex alabastrite Viterbij spectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, superioribus autem ita mutuò complexis, vt oculi speciẽ reddant. Plutarchus Osirim huiusmodi signo redditum arbitratur, qui, vt nõnulli prodidére, non Ægypti solùm, verùm & Italię, & totius ferè terrarũ orbis imperiũ obtinuerit. Aiunt verò sceptra huiusmodi ita pluribus ramis ornari solita, vt plures erãt prouinciæ quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatũ esset id monumenti. Quercus enim Rheæ, quę terra est, sacra, vt Apollodorus III. de Diis ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob vtilitates quas arbor ea tam in ędificiis, quàm in primo victu prębuit.

OSIRIS.

MAcrobius in hac oculi specie, quæ ab incuruatis ad complexũ hinc inde ramis, vt in nobilitatis vestræ gestaminibus spectare est, cùm Osiridis nomen agnoscit, tum Solis id esse signum cõtendit. Oculi verò similitudinem ideo poni, quia Sol regiali potestate cuncta despiciat, vnde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sed enim de oculo eo cõmentario disputatum, quo per singulas humani capitis partes, quæ aliquid significant, decurritur.

PRINCIPATVS.

CÆterùm & in Aruspicũ disciplina quercus principatũ ostendit, quod multis olim auguriis obseruatũ est: ex quibus illud præcipuè referendũ videt, quòd in suburbano Flauiorũ quercus antiqua, quæ Marti sacrata erat, per tres Vespasię partus singulos repentè ramos à frutice dedit, haud dubia signa futuri cuiusq; fati. Primum quidẽ exilem, & haud ita multò pòst arefactũ: ideoq; puella nata non perennauit. Secundum prævalidum ac prolixũ, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium verò instar arboris: quare patrem Sabinũ ferunt aruspicio insuper confirmatum renunciasse matri, nepotem ei Cæsarem natum. Contrà verò sceptrũ nouissimo Neronis anno de Augusti manibus excussum C fulmine, imperium Cæsaribus diuinitùs abrogatum indicauit.

FERITAS.

QVorundam etiam inuentum fuit animi feritatem ex quercu significare, quòd etiam non ignobiles poëtæ agrestes homines, immites atque sæuos, nullisq; humanis moribus expolitos, duro ex robore natos dictitabant: de quo interpres Hesiodi, Veteres, ait, filios in quercubus aut petris exponere solitos, vrbium tectorúmve commoditate nondũ adinuenta, datamq; hinc ansam, vt ex petris aut roboribus geniti viderentur.

OBSCOENITAS.

HAbet & glans ipsa suũ significatũ, idq; obscœno satis intellectu, ob eã scilicet qua pręditа est figurã, pudendi virilis mucroni penè similem. atq; hinc Arcadũ obscœnitatẽ incessi reperias, q; βαλανοφάγοι essent. Vnde Diogenes eiusmodi notæ adolescentẽ Arcadẽ dixit, is cuiusmodi videret esse interrogatus: intelligebat enim Arcadiã infamẽ esse, vtpote quæ luxu deliciisq; barbaricis corrupta esset. Alij referunt ad stuporem: vnde dixerit etiã Iuuenalis, Læua in parte mamillæ nihil Arcadico iuueni subsultare. Sed cũ priore sententia facit alterum eiusdem Cynici dictũ, apud quẽ cùm mentio fieret de puero quodam qui malè

pudicitiam tutabat, Diogenes cuiusnam is esset interrogatus, Tegeates respondit, ludens scilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur. D

IRA DELINITA.

IPsa denique arbor quercus, ea insignis asperitate, quæ omnibus conspicua est, non immeritò fertur vsqueadeò inimica oleæ, vt eam iuxta se positam extinguat. Olea verò cùm sit pacis, mansuetudinis ac lenitatis indiciũ, excogitatum est quercum olea complicare, cùm iracundiam atque inexorabilem animi asperitatem sese ad lenitatem dedisse significandum fuerit. Contrà addam κατὰ πάρεργους et ea quæ beneficiũ à quercu consequũtur: scriptores enim naturaliũ rerum, hederam quercinã, viscum quercinũ, & polypodium quercinũ optimũ dicunt.

DE HEDERA.

HEdera autem non quercina tantùm, sed qualiscunque esset, haudquaquam obscuræ celebritatis erat apud Ægyptios, quippe quæ propter continuum virorem vitibus etiam præferebatur in sacris, quòd illæ à fructu folia identidem amittant. E

BACCHVS.

EA verò in primis quæ corymbos nigros fert: sed & sine delectu coronamentis accepta Dionysio sacra, quòd æquè est ac apud Ægyptios Osiridi: à quo etiam isti nomen: chenosiris enim eorũ lingua nominatur, quod Osiridis planta interpretatur. Præterea Dionysius, Nysa vrbe à se posita in extrema ferè India, hederam quam seuit, æternum nominis sui monumentum esse iussit.

NOCVMENTVM ABSCONDITVM.

THyrsis verò, quod telum est ligneũ, circumfusa hedera coopertũ vini nocumentũ hieroglyphicè indicat sub ipsius suauitate latitare. Hinc Macrobius Liberũ Patrem ait ferire per obliquũ, circunfusæ hederæ latitãte mucrone. Neque aliud sibi vult vitis supra caput Hecates prętendi solita, quę nimirũ ostẽdit Fauni patris insidias, quas in natã vini opera cõstruxit, de quo latius in Serpẽte.

TENACITAS.

VSqueadeò verò adhæsit hederæ tenacitatis nomẽ, vt illigandi complectendique significatum, vt olim apud nostros flamini Diali non modò eam tangere ominosum esset, verùm etiã nominare, ne inde illigatus aliquo modo vel re, vel cogitatione deprehenderetur. Eaque de causa neque anulũ quidem gestare ei licebat, libera siquidẽ omnia esse volebãt sacrificulis. Vnde sacrũ factura Dido apud Maronẽ, vnum exuta pedem vinclis in veste recincta, legitur. Manifestũ autem est hederam vincire quicquid fuerit, ad quod se applicuerit. Hinc Horatius lasciuis hederis ambitiosior dixit. Hinc Catullus mentẽ amore revinciens, vt tenax hedera hac & illac arborem implicat errans. Et Gallienus Imperator: F

Brachia non hederæ, non vincat oscula conchæ.

Ea denique siue ab hærẽdo, siue ab eo quòd edita petat, siue potius ab edendo ea, quibus adhæserit, nomen habeat, Libero Patri dedicata est, vt initio dictum, quòd ita semper vireat, vt & ille semper iuuenis: Nam solis æterna est Baccho Phœboque iuuenta. vel quia mentes hominum ita Liber liget, vti ea quęcunque tetigerit impedit: ebrius enim quamvis solutum eum vel in angusta paupertate dicat Horatius, & Lyæus à soluendo nomen acceperit, irretitam tamen habet mentem, neque sui compos est.

Asser-

A ASSERTOR.

IN numis plerisque caput hedera redimitum aspicias cum Assertoris inscriptione: vt illud cum cornibus, ab cuius altera parte sigillum est cum racemo in dextera, in læua spolium gerit: literæ quæ legi possunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot aliis caput identidem hedera redimitum, ab altera verò facie Hercules cum claua & spolio: literæ sunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ: infrà verò, ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populeam potius esse frondem, nisi flexuosus viticulæ ambitus hederam potius referret. Sunt verò Thasij ab insula, quæ Thraciæ adiacet, vnde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi sibi plurimùm plaudentes, imaginem eius numis exprimere instituerunt.

BACCHEIA SVPELLEX.

VInaria verò vascula, quæ Cissibia plurimùm appellãt, orificiũ ad hederacij folij speciem informatũ habent: κισσὸς enim hedera: cuiusmodi vasa quamplurima, quæ longã sapiunt vetustatem, vbique Romæ videas. Et quæ nũc etiam è luto formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à foliisque vulgò nomen B habent, nam Folietę nuncupantur. At bona pars Italiæ vasa vinaria quotidiani vsus Boccalia, quasi, vt puto, Bacchalia dicere velint, appellant. quamvis βαυκάλιον pro vase vinario sit apud Homerum. Qui κισσία dicta putarunt, quòd vasa olim ex hedera fieri solerent, hallucinari mihi videntur: nã neque quidem lignum satis idoneũ, neque materia commoda est, cùm satis constet, si poculo hederaceo mixtum infundatur, vina transfluere. Neque ego nunc poculorũ genera perquiram, quæ copiose satis ab aliis enumerata fuerunt: illud ostendisse satis fuerit, qua de causa bona eorũ pars hederam supremo margine assimularent. quinetiã in nonnullis iuxta ansam impressum hederę foliũ obserues: & apud Maronẽ pastoralibus quibusdã poculis superaddita vitis, Diffusos hedera vestit pallente corymbos. Qua verò specie esset cantharus qui Baccho dedicabať, vti scyphus Herculi, si quęsierit quis, picturatione cõmodius quàm verbis explicabitur. Pedem enim habet à latiori ambitu in angustũ flexuoso interius ductu se contrahentem, ita vt ea pars tota desidentibus incuruis co C stulis describatur: mox intumescit in calicem, quod nomẽ nostris in sacrificiis tot iam abhinc annis, specie nihil quicquã immutatã, receptum est. hinc iterũ angustari incipit, totoque ambitu introversus incuruari, quo ductu vbi aliquantulum processerit, rursum aperiť, & cratera in summo patefacit. Addũtur hinc atque inde ansæ, quas aures Græci libentius appellarũt: sed aures ego eas alia quàm ansę sint forma factas intelligo, vtpote quę quidem prostarent à summo vase, sed minimè ad inferiora flecterenť. In morem autem Delphinorũ aliàs ansæ, aliàs anguium figuras, plerunque volutarũ in modum fieri solitæ. Sed & vna tantũ ansa prædiios plerisque locis cantharos in antiquorum monumentis aspicias, cuiusmodi apud Virgilium est Silenianus ille,

Qui grauis attrita pendebat cantharus ansa.

POETA.

QVòd verò poëtis hedera decerneretur, vt vnã cum lauro coronã eorũ perficeret, non tam perpetuus vtriusque viror, qui diuturna eorũ opera significaret, in causa fuit, quàm vt ostenderet, eos, qui digni hederis euasissent, Laureasque

meruissent, & ingenio & arte præcelluisse: per Laurũ enim insitã in ingenio vim, D ac venæ fœcunditatẽ Apollinis irradiatione locupletẽ intelligebant: per hederã verò artem & industriã pervigili labore partam. Cuius rei id est indicium, quòd hedera suapte vi admodum imbecilla humi semper reperet, neque se vnquam attolleret: pertinaci tamen labore artificiosóque conatu pervincit, vt vel arboribus vel parietibus adhærescens, paulatim irrepens supra omniũ fastigia victrix euadat, & supremo in vertice dominetur: vtroque enim opus est, si quis velit excellere: nisi verò excelluerit, nihil quicquã profecit, quia Mediocribus esse poëtis, non homines, non Dij, non concessere colũnę. quare sapienter ait Horatius,

Ego quid studium sine diuite vena,
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

In eandem sententiam apud Pindarum legas, vt in Ape diximus, poëtas lacte simul & melle pasci: quorum lac naturam facundiæ vbertate affluentem, mel artem, laboriosumque proficiendi conatum ostendit. Non enim mel sine magno labore, industria & artificio comparatur. Apud Athenæum, quod minimè dissi- E mulandum est, legas, ex Seno Eliensi Grammatico desumptum, Autocabalos, qui postea Iamborum poëtę nuncupati sunt, hederacea corona vti solitos: Ithyphallos verò talari tunica manicatos, ebriosorũ personas ridiculum in morem gestasse. Hinc apud Virgilium:

Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Et quod ad manicatos facit elusum alibi:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Sed vt ad Athenæum revertamur, Phallophoros demum ait (ideæ sunt hæ impudentioris Musicæ, lasciuæque apud veteres cæremoniæ) serpyllo & pęderotæ herbis faciem occultasse, sertaque sibi ex viola & hedera nexuisse.

VETVSTAS.

PRæter hæc vetustatis symbolũ est hedera, cùm semper circa vel arbores, vel ędificia vetustate cõsumpta ruinosáque saxa maximè versetur: quin etiã ex eo Baccho sacra, veluti vina etiã de vetustate commendant. Pindaricum porrò est F vinũ à vetustate cõmendare, vt Epharmosto Olympiis, αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον. Ita Horatius passim: *O natam mecum consule Manlio testa.*

Sic Tibullus, vt corrupta obiter lectio corrigatˀ, li. Amorũ secũdo, elegia prima:

Nunc mihi fumosi veteres afferte Phalernos
Consulis, & Chio soluite vincla cado.

Fumosi enim Consulis, non fumosos Phalernos, vt imperiti nonnulli putant, eadem synepeia apud Iuuenalem habetur:

Fumosos equitum cum Dictatore Magistro.

Notum enim quemadmodũ Romani studiosissimè curarint, vt atria sua maiorum illustrium imaginibus complerentur, ad excitandam scilicet posteritatem, vt quod sibi ad imitandum proponerent, assiduè conspicerent. Fumosos igitur, præ vetustate quadam veluti fuligine coloratos. Hedera autem cogere in senium arbores creditur, ipsáque non nisi senescentibus libenter adhærescit. Extant super hoc luculentissima Laberij carmina, quorum ea duo tantùm afferam, quæ ad sententiam, qua de nunc agitur, congruere videntur:

Vt hedera serpens arborum vires necat, Ita vetustas ambitu annorum necat.

Neque

A Neq; quidem ea tantùm de causa, quia vetustas vinum commendet, & hedera sit vetustatis indicium, ea Baccho sacra perhibetur, sed quoniam, vt super eius vi Plutarchus differit, commanducata hederæ folia ebrietatis speciem quãdam repræsentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

FVROR POETICVS.

ATque hinc demum existimant eruditissimi viri coronas hederaceas poëtis attributas, siquidem motus ille diuinitus fit, vt autor est Plato, quo poëtarum mens concita, imagines rerum tot supra naturam concipit, & ea interdum mysteria scriptis mandet, quæ paulò pòst ipsi abeunte furore vix intelligunt. Vnde non immeritò excludit sanos Helicone poëtas Democritus, eosq; tãtùm admittit,

Quos cantor Apollo
Non patitur versare lutum, sed ad aurea cæli
Limina sublimes Iouis omnipotentis in aula
Sistit, & atherei monstrat commercia cætus,
B *Ambrosiámq; libens nectárq; propinat, & illi*
Magna canunt afflante Deo, mortalia ponunt
Nubila, quæq; Deûm in penetralibus abdita cernunt.
Adq; vbi iam sese rediere insomnia mente
Attonita repetunt, & quæ inspexere reposcunt,
Et plerunq; suas non percepere Camœnas,
Usqueadeò humanis præstant cælestia rebus.

DE SMILACE.

QVoniam verò Milax, vt vocabulo vtar Æginetę, quadam cũ hederę foliorũ viticisq; similitudine ita cõgruit, vt ea multi magno cæremoniarũ errore pro hedera vsi sint, ignorantes funestã esse, & omnibus sacris & coronis infaustam, ideo visum est in hoc hederæ commentario eam dissoluere ambiguitatẽ. Quatuor enim distinguitur speciebus: arborea vna, quæ nostris taxus est: virgulto assimilis altera, sed aspera & spinosa, C surculis, ramis, pediculis, & foliis paliuri instar hamatis, labruscę propémodum racemis prædita, quã Venetijs in semotioribus Lignipedum hortis in pergula surrectã aspexi. Hederæ aliæ duæ propriores, quarũ vna læuis, altera hortensis appellatur, sed vsqueadeò sibi inuicẽ assimilatæ, vt vtrãq; pleriq; vnã tantũ speciem existimarint. Siliquis hæ lupinorũ tunicas magnitudine adæquãtibus fœcundissimæ, in quibus grana ad faseolorum similitudinẽ renunculorũ figuram referentia delitescunt, presiora in aliis, in aliis torosiora. Colorum multa varietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurca, nigra alia, alia variegata ex nigro & albo, surculo in omnibus iunceo ad admirandã altitudinem excrescente: foliis propémodum hederaceis, nisi quòd hederis vnicuiq; singula, his passim trina: hederæ tenacia, & perpetua, & læuore quodam placida, his asperiora debiliáq;, & cum vento simul interdum abeuntia, autumno prorsus decidua.

FVNESTVM.

FLos harũ coronis intextus funestũ habet hieroglyphicũ. Florem verò ferũt violis admodũ similem, colore in aliis cãdido, in aliis puniceo, in aliis etiam subpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius attestatẽ, infaustosq; esse dicit omnibus sacris & coronis: causamq; affert, ob crocũ in eã herbã amore smi-

facis conversum: quã quidẽ fabulam Naso IIII Transmutationum libro vnico eo versu tangit: *Et crocon in paruos versum cum smilace flores.* D

De qua quidem fabula cùm nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ viticulive iustum opusculum hexametris cecinimus, fabulę́que totius argumentum explicuimus. Idem Plinius ait: Vulgus ignorando, hancque hederam existimando, festa sua polluère. Nam & Poëtis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hedera sacrabatur ab iis, qui omnino quibus coronandi essent ignorabant. Legumen hoc diu nostris regionibus ignotum, nunc nuper allatũ è Sicilia Romam, multorum hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fœcundare. Oblectat mirificè fructus tum lepida colorum varietate, nitoreque gemmarum instar arridentium, tum opere topiario surculus, qui foliorum sylua densissima in metas erigitur altissimas, & muris applicata paucorum dierũ spatio ad celsa quantumlibet ędium fastigia prorepit, turres exuperat, nullius arboris proceritate superatus. Ideoque in spaciosas scenas latissimasque tentoria, quo præcipuè anni tempore magis expetuntur, mirabili pampinorum feracitate cõtexitur. Tum cibus leguminis non, vt multi tradũt, abominabilis, sed gustu gratus atque suauis: nam & disclusus à tunicis, & cum teneris adhuc siliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam verò Medici damnãt, fortè trachea illa est, paliuri spinis prædita, quæ racemulos quosdam ad instar labruscæ producit. E

DE AMYGDALA.

Voniam verò, nobilissime Hieronyme, spem eam quã de præclara ista indole tua optimã omnes conceperãt, vel ante tempus explere, tam in bonarũ artium studiis, quàm in insignium morũ elegantia iam dudum occœpisti, Amygdalum tuã esse hieroglyphicũ animadverti: ea enim arbos ante alias omnes floribus induta, non suę tantũ spem ostentat opulentiæ, sed & aliarum frugũ annũ feracem pollicet. Vnde Maro cùm videret eã primã omnium florere, nihil vel Ianuarij rigore deterritã, ex florum eius multitudine lętæ identidem futuræ spem in frumentis concipere nos posse monet his versibus:

Contemplator item, cùm se nux plurima syluis
Induet in florem, & ramos curuabit olentes,
Si superant fœtus, pariter frumenta sequentur,
Magnáque cum magno veniet tritura calore. F

Quòd si spes, vt Speusippus Platonicus definit, est expectatio boni, velut è cõverso metus animi concitatio in expectatione mali, sicque floribus inspectis vsum inde fructuũ expectare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòst succrescentem polliceatur: nam & Themistius iucundissimam floris speciem fructuum prænunciam esse dicit.

IVVENTVS.

AD hęc flos omnis iuuentutis habet hieroglyphicũ: iuuentus autem omnis semper spei plena, cùm senectus contrà omnia desperet: siue hoc accidit iuuenibus ex exiguo rerũ vsu, senibus verò ex irrita multorũ votorũ experientia: siue quia iuuenes natura vegetiore, quæ cupiũt ardentius futura etiã sibi proponunt, spemque impendiò pascũt, senes debilitate cõfecti, præ timore etiã cùm assecuti sunt diffidere videntur, ideoque bonis minus gaudent. Alij dicũt ęquius ideo sperare iuuenes quàm timere, quia spes est de futuro tẽpore: in senibus aũt multa memoria residet, ac earũ præcipuè, quę spem plurimam elusere, tũ autem memoria

A moria ipsa spei quodammodo contraria constituitur.

SENECTVS.

POrrò senectus, quæ sese hîc obtulit, facit vt ad amygdalam rursum revertamur: eius siquidem hieroglyphicum in diuinis literis accipitur pro canitie, quę manifestum est senectutis indicium. Amygdala autē potius quàm alia quęppiam ex plantis, quia, vt etiā ex Maronis descriptione vidimus, arbor nulla den siorem florū vbertatem reddit quàm amygdala. Locus autem est in hanc senten tentiam apud Salomonem ad calcem Ecclesiastæ: Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, & dissipabitur capparis, atq; hæc incœptabunt, homine iam in domū æternitatis suæ profecturo: hoc est, vt apud Eucherium, canescet homo, tumebunt pedes, & concupiscentia frigescet: nam hæc plurimùm homini in postremo vitæ tempore accidere consueuerunt, vt inde in terram, quasi in æternitatis suæ domum redeat. Proculdubio autem indicium appropinquantis mortis est, cùm canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quosdam interpretari per amygdali florem sacram spinā, quòd decrescentibus B natium carnibus spina succrescat, & floreat: nam & hoc & illud senij est.

CONTINENTIÆ FRVCTVS.

APud Hieremiā primo capite, vbi se is virgā vigilantē videre asserit, Theodotio reddit amygdalinā. Vnde colligitur, amygdalum castioris hieroglyphicum esse temperantiæ: nucē enim eam videmus amarissimū habere putaminis corticem, testaq; lignea, eaq; durissima cingi, amaritie corticis difficultatem indicante, integumenti duritia virtutē ipsam: fieri autē vt cùm putamina illa & amara & dura summoueris, fructu fruare suaui admodum & delicato. Sic conti nentiæ castigata coërcitaq; custodia, amara primùm videtur, perdifficilis & ab omni delectatione remotissima, sed ex qua fructum colligas dulcissimū suauissimūq;: ait enim Hesiodus, virtutis radices amaras esse, fructus verò suauissimos.

DE NVCE IVGLANDE.

NVPTIÆ.

AB amygdalo ad nucem iuglandem transire non incongruum, cuius est hieroglyphicum, vt nuptias præ se ferat. Credidêre multi, ait Plinius, quia nuces cadendo tripudium sonumq; faciant: qua de causa C dictum illud, Sparge marite nuces. Sed verisimilior causa est, quam ipse comminiscitur, ob integumentum duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quali propémodum operimento fœtus muniantur.

CAPPARIS.

ET verò & Capparim absoluamus, super eo multa & varia tam Hebraici interpretes, quàm Latini & Gręci cōmenti sunt, dum Hebraicam vocem, quā nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amorem, modò desiderium, modò concupiscentiam, & his similia elocutionibus suis circunscribunt. Sed qui diebus nostris scripsere Capparim libidinem perfrigerare, hoc loco, teste eo, decepti videntur, quòd minus animadverterunt Salomonem id notare voluisse, cessare tūc libidinis ardorem, cum Capparis nulla esse cœperit: id enim apertè signat, Dissipata fuerit: perinde ac si Gręci per fabulas suas philosophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus superari, cùm primùm Herûs lucerna fuerit extincta.

PIERIUS VALERIANUS DE FUNESTIS ARBORIBUS, ET CORONIS ALIQUOT, EX sacris Ægyptiorum literis, ad Laurentium Granam,

LUctuosissimo illo die, quo Celsi Melini iusta, Academia uniuersa deposcente, peruetusto maiorum ritu celebrauimus, memini te, facundissime Grana, dum funeris apparatus instruebatur, multa de me quærere super funestarū arborum significationibus, quòd nonnullam huiusmodi rerum inquisitioni operam dare me non ignorabas. Túq; meminisse debes pauca admodum ea fuisse, quæ mihi tunc, tanti ac talis amici casu consternato, memoriæ succurrissent, tum quòd eò totus conuersus eram, vt quæ multa in prærepti iuuenis desiderium à doctissimo quoque conscribebantur, sedulò colligerem, collectáque publicarem: tum quòd nolebam eo tempore te nugis meis occupare, studiorum tuorū socium laudare meditantem. Quem quidem tu non laudasse tantùm, sed diuturniori, vel æterna potius vita visus es mihi restituisse. Dignus quidem Celsus, qui tam eruditum, támque elegantem funeris sui laudatorem sortiretur. Dignus tu quoque, qui de iuuene tam præstanti, tam docto, tam probo verba faceres, quamvis id lætiori argumento factum omnes maluissemus. De qua quidem oratione tua multa alij præclarè prædicant: nos exuperasse te & nostram, & omnium expectationem, qui de te optima quæq; conceperamus, verissimè profitemur. Tibi verò an ego responsurus sim in iis quæ percontatus eras, adhuc ambiguum est mihi: curaui tamen, vt si quid per diligentiam assequi possem, tuæ me flagitationis memorem fuisse comprobarem. Itaque Cupressum, & Pinum, & Populum, & pro corona Smilacem, & quædam alia quæ funesta sunt perquisiui, de quorum significatis commentariolum hoc ad te conscripsi. Illa verò meminisse debes, cùm de coronis quæreretur, quibus cenotaphium cingeremus, respondisse me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifico, & Loto demum serta contexenda. Ex Moro, quoniam senilem prudentiam tam iuuenili ætate præ se ferebat. Ex Caprifico, quia cupiditatibus omnibus, quas innumeras ea ætas afferre solet, ipse iugum imposuerat. Ex Salice propterea, quòd summa erat adolescens continentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingenium, & omnifariæ doctrinæ studium: quorum quoque omnium rationes poteris ex hoc libello nostro cognoscere. Sedenim in his nihil fortè nouum tibi, gratam tamen futuram spero industriam, quæcunque esse potuit, meam, quòd non cunctanter satis amico facere procurarim. Esto igitur apud te nostri hoc amoris qualecunq; monumentum: neque id horrori sit quòd feralia donamus, vtpote qui philosophus non minus rerum fines, quàm ortus progressusq; sis contemplari solitus. Sed iam quid hæc sibi lignorum strues velit, inspiciamus.

E

F

DE CUPRESSO.

CUPRESSI significata apud Horum nulla sunt, apud Latinos & Græcos pleraq; memorantur.

POLLUTUS MORTE LOCUS.

ATque illud in primis, quòd pollutionis, aut incestati de alicuius morte loci, aut funeris signum fuit, feralisq; illi apud omnes cognomentum: quia cùm minimè recidiua sit, humanæ conditionis sortem referre videatur. Quanquam Herodotus vnam solamq; pinum ex arboribus recisam minimè repullulare tradit, esseq;, vt ipse ait, πανώλεθρον. Nimirum animaduerterat homo multæ diligentiæ, recisam cupressum in Creta beatiore insula repullulare, quod de pinu nusquam obseruarat.

CRE-

A CRETA.

QVoniam verò Cretæ id præcipuè concessum, vt renascentes, quæ præfectæ fuerint, cupressos videat, nõnulli Cretam per eiusmodi arborem significari tradiderunt, non aliter quàm Palmam pro Iudæa poni in Vespasianorum nu mis obseruatũ: Palmæ siquidem & lætius & frequentius in Iudæa proueniunt, quàm vsquã alibi. Cupresseta porrò Gnosiorum celebrat Plato, in quibus æstiuo die de legibus commentatũ à Megillo & sociis tradit. Non immeritò autem magno habitum ostento, cùm arbor Cupressus altitudine conspicua in Vespasiani agro auito sine vlla vi tempestatis euulsa radicitùs repentè procidit, ac insequenti die viridior atque firmior eodem vestigio resurrexit, grande, vt inquit Tacitus, prosperumq́ꝫ, assensu aruspicum, & summa claritas iuueni admodum Vespasiano promissa. Apud Plinium legas, vbi de prodigiosis arboribus disse rit, arbores multas, sine tempestate, vllá ve causa alia, quàm prodigij cecidisse, ac sua mox sponte resurrexisse, quæ fuerũt fausti ominis & ostenti. Sed enim nc no stra negligamus, vetustis rebus nimium applaudentes, in Mediceis ędibus, quę B thermis Alexandrinis dirutis incũbunt, hoc Romę vidimus, quod huc inseruisse minimè fuerit importunum. Paucis admodum antè diebus quàm Leo Pont. Max. moreretur, Medicam arborem proceræ admodum magnitudinis, sed ma gna sui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, vt perpetuo virore aulæa quæ dicuntur facere viderentur, casu nescio quo, noctu solutis pergulę com pagibus ita concidisse, vt cacumine terram attingeret, & à porticu in xystũ prodeuntibus prææaltæ curuaturæ arcum exhiberet. Subsecuta mox clarissimi Prin cipis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia aliis negociis occupata. Creatur interim Hadrianus VI. PONT. MAX. ab extremis vsq; Morinis in Italiæ ludibriũ perquisitus. Insequitur statim ab electione, maxima hyemis inclementia: niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano solo insolita, inhærẽtan tes, qualem tempestatem & niuium altitudinẽ, asperitatemq́ꝫ aëris nemo quantumlibet natu maximus Romæ se vidisse profitebatur. Sæuiit ea hyems in citrios, lucos, & viridia omnia Medicis arboribus consita perstringit, & ad radicem vsq; adurit: omnesq́ꝫ illæ huiusmodi arborum deliciæ, quæ Romæ plurimę frequentissimęq́ꝫ erant, auferuntur: sola è nostris illa seruata incolumis, quę an C te Leonis obitum procideratac: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhę rescebat, minima iactura læsus, cæteris omnibus ad repullulationem succisis ad imum caudicem. Quòd si altero vix anno completo Clementem VII Leonis præmortui fratrem patruelem ad Pontificatus fastigium euectum vidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & felicissimi successus, ab hyemis tam horridæ sęuitia seruatam, fuisse pręnunciam affirmare vereamur?

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

SVnt qui cupressum funus quidem & sepulchra, sed non nisi nobilitatis significasse contendant: quod & Lucani testimonio confirmatur, ita dicentis,

Et non plebeios luctus testata cupressus.

Sanè Thucydides libro Historiarũ secundo, arcas fuisse dicit ex cupresso, in qui bus eorum efferrentur ossa, qui pro salute patriæ mortem oppetere non dubitassent. Huius autem instituti, vt cupressus defunctis accommodaretur, principium nonnulli ad historiam referunt: aiunt enim Asclepiadis autoris gra-

uissimi testimonio, Boream Celtarum Regem cùm filiam Cyparissam nomine amisisset, arborem hanc in eius tumulo seuisse, à qua inde nomen inditum Cyparisso: mox à fatu illo luctuosam feralem'cp haberi cœptam. D

MORS.

NAm & in ostentis mortis indicium fuit, quod tum aliis euentis, tum Imp. Seueri casu comprobatum est, cùm Æthiops quidam claræ inter scurras famæ, cum corona è cupresso facta illi obviam processisset: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis præcepisset, coloris tactus omine respondisse ille dicitur, Totum fuisti, totum vicisti, iam Deus esto victor. Paucis verò pòst diebus Seuerus est vita functus. Quod verò pertinet ad colorem, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occursu extrema sibi iam ingruere concepisse.

DIS.

CVpressus porrò in tutela Ditis Patris: & eius arboris rami sepulcris affixi, adsculptive, Dis Manibus commendari defunctos indicant. Atq; hoc est quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos sequi, præter inuisas cupressos. E

IVNO.

EX ea autem arbore simulacra Iunoni Reginæ fieri iussa, in plerisque prodigiorum expiationibus obseruatum: vt Gn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coss. Cupressea simulacra Iunonis Reginæ posita per virgines viginti septem, quæ Vrbem lustrauerunt.

ORPHEVS.

ET in Lebethris Orphei simulacrum ex cupresso cultum, quod cùm Alexandri temporibus sudorem multum emisisset, omnibus eo prodigio perterrefactis, responsum est ab Aristandro viro sapiente, bene sperandum, siquidem quod nunc opus Alexander aggrederetur, ob rerum gestarum magnitudinem maximum esset sudorem & laborem poëtis & Musarum cultoribus allaturum.

PVLCHRITVDO SINE FRVGE.

INdicat etiam Cupressus rei cuiuspiam sublimitatem atq; pulchritudinem, ex qua tamē nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cùm Leosthenes Atheniensès in bellum impulisset, magnaq; spe ad libertatis & principatus nomen erexisset, illius verba dicebat cupressis esse similia, quæ cùm procerę admodum sint & pulchræ, fructum tamen non habent. Cessit inde res in proverbium κυπαρίττου καρπός, de re speciosa quidem visu, sed prorsus invtili. Spectatu quidem iucunda est cupressi proceritas, effigies'cp illa metas imitata, fructu tamen supervacua est, baccis'cp torua, diceret Plinius. F

PERPETVITAS.

CVr verò Diis simulacra ex cupresso fieri soleret, in causa est materiæ perpetuitas, odoris'cp suauitas, quæ perpetui thymiamatis loco esse videretur. Cupressum enim neq; cariem, neq; vetustatem sentire tradunt, neque temerè rimam aperire, vllá've parte fatiscere. Simulacrū Iouis in Arce ex Cupresso à condita Vrbe sexcentesimo sexagesimo primo anno dicatum, tempore adhuc suo durare Plinius attestatur, qui quidem anni essent circitèr CC. Plato leges publicas, acta decretaq; sacris monuit inserendas tabulis cupressinis, quòd eam materiem ære perenniorem arbitraretur. Quantum verò pertinet ad odorem, Indi Cupressum inter aromata propémodum venerantur.

A

DE PINO.

ET Pinum, mi Grana, non paruam habere cum cupreſſo ſimilitudinem, exploratum eſt.

MORS.

NAm mortis ipſa quoq; indicium eſt, de qua idem obſeruatum vbiq;, arborem exciſam ſemel minimè ſuppullulaſcere. Vnde Staphylus poëta πίτυος τρόπον, hoc eſt, in morem piceæ dixit. Et apud Homerum βέλος ἐχεπευκὲς letale telum exponunt interpretes vetuſtiſsimi, quamvis alij ad ſolam referant amaritudinem & acerbitatem, qua ſit arbor ea præcipuè prædita: quandoquidem amaritudo ipſa ita eſt morti affinis, vt viceverſa mors interdum pro amaritudine vſitatiſsimo mortalium ſermone proferatur: neq; hodie tãtùm, verùm & apud vetuſtiſsimos hominum ita fieri ſolitum inueniamus. Nam IIII. Regum, cùm Prophetarum grex apud Eliſæum eſſet, & eorum vnus egreſſus in agrum colocynthidas agreſtes legiſſet, easq; conſciſſas in ollam pulmentariam paraſſet, neq; eorum quiſquam propter amaritudinem guſtare poſſet, clamaue-B runt ad Eliſæũ dicentes, Mors in olla eſt: hoc eſt, tãta eſt pulmentarij amarities, quanta mortis eſt. Eodem modo, paucis antè diebus, cùm poſt raptũ in cœlum Heliam, Hierichonita ſe recepiſſet, queſti ſunt eius loci ciues, aquas eſſe apud ſe peſsimas, quas diuinitùs cùm dulces reddidiſſet, numinis dictum citauerat: Sanaui aquas has, & non erit vltrà mors in eis. Sed vt ad piceam reuertamur, Herodotũ nonnulli carpunt, quòd ſolam piceam præſectam non repullulare dixerit, cùm & cupreſſum, & alias quaſdam plantas ipſi agnoſcant, quæ idem patiantur. Sed quantum ad cupreſſum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam reſpexiſſe, quas repullulare cõſtans fama eſt. De pinu verò, quod Staphylus Pini more dixit, pro abolitione, excidioq; ſupremo, in memoriam adducit terribilem eam Crœſi denunciationẽ, qua per caduceatorem Lampſacenis interminatus eſt, eos vt pinum exterere, niſi Miltiadem, quẽ per inſidias ceperant, miſſum facerent. Cumq; Lampſaceni inter ſe quęrerent, quid illud eſſet, quòd Rex ſe vt pinum diceret extriturũ, à grandiore natu ciue edocti ſunt, eam arborem ſemel exciſam nunquam amplius ſuppullulaſcere. Quod illi excidium veriti, Miltiadem confeſtim è vinculis exemptum liberum abire permiſerunt.

C

ISTHMIA.

ISthmiaci quoq; certaminis præmium pinus erat. Neq; verò pino tantùm, verùm etiam arido olim apio ſacri eius victores coronabantur. Funeſtum enim eſſe etiam apium, ſuo loco docebimus. Quæ verò apij corona Nemeorũ victoribus dabatur, ex eo viridi texebatur apio, vt interpretes Pindari monuerunt. Erant verò Iſthmia in Melicertæ memoriam inſtituta. Et Pauſaniæ adhuc temporibus pinus apud aram Melicertæ germinabat, quem puerum à Delphino delatum expoſitumq;, Siſyphus rei miraculo motus in Iſthmo ſepeliſſe fertur, & certamen illud inſtituiſſe.

NATVRA.

NAturæ imaginem eſſe pinũ dicit D. Ambroſius, quippe quæ ſemina à primo illo diuino cœleſtiq; priuilegio accepta cuſtodiat, partusq; ſuos quadam veluti annorum vice & ordine referat, neq; niſi vi caloris admota excludat. Atq; eadem ipſa nux flammæ ſpeciem imitatur, lacunatis in turbinem toris reticulato opere circunductis.

Rr iij

CYBELE. D

EOdem argumento & causa Cybeles deæ symbolum erat pinus: nam & ipsa dea rerum omnium mater habebatur. Videre verò est numum in quo caput Cybeleium est de more turritum, ab altera cuius parte corolla impressa est ex duobus ramis pineis, intra quos literæ sunt ΣΜΗΡΝΑΙΩΝ. Vbi illud quoque adnotatione dignum, quòd litera Σ in eo numo figurã habet Latinæ aspirationis in latus prostratæ, ac solo proiectæ, Ɪ. Hinc enim crediderim multa ea Græcorum vocabula, quę apud eos à vocali incipiunt aspirata, per S à Latinis enunciata, vtpote qui aspirationem S literam esse arbitrati sint. Sic ἑπτὰ, septem. ἕρπω, serpo. ὗς, sus. Siue ea literæ Z nota fuerit, quòd veteres inscriptiones plurimæ Z pro S litera ponũt: vt ZMYRNA Romæ in Diuæ Anastasiæ, & in Campo Florę: in Veientibus arce castri noui, OS SVIS ZMARAGDI: in foro Traiani, ÆMILIVS ZMARAGDVS, & innumera alia, de quibus Grammatici viderint. Per Hetruriam vetusta pleraque conditoria pinum insculptam habent, siue funerali argumento, siue quòd apud eos Cybele olim vnicè coleretur.

ÆSCVLAPIVS. E

APud Sicyonios pinea nux Æsculapij symbolum habebatur. Nam & Pausanias autor est, eum Deum cum sceptro, & nuce pinea in manu altera, sculptum esse.

DE POPVLO.

ACcedit his Populus, multæ & ipsa apud antiquos venerationis, quamuis inter infelices damnatasque religione recenseat: quo in numero sunt omnes, quæ neque feruntur, neque fructum ferunt.

FVNVS.

EA quoque apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

TEMPVS.

PEr eam tempus etiã indicabant, propterea quòd arbor ea bicoloribus sit foliis prędita, ex quo præcipuas ipsius temporis partes, quippe diẽ ac noctem referre videatur. Ideoque Probus Herculi dicatam ait, quòd physici tempus per Herculem interpretantur. Quinetiam hoc habet Populus commune cũ tempore, quòd eius folia post solstitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur sidus confectum, ait Plinius. Sunt verò & aliæ arbores, quæ foliis bicoloribus variæ conspiciuntur, vt salices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera densior atque coloratior habeat. In Populo verò, hac præsertim quæ alba nuncupatur, nam ea est Alcidæ gratissima, vt Maro, & in eiusmodi accipitur significatum, candor ex vna parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Narrant nonnulli fabulam, Herculem cùm ad inferos descendit, eius arboris coronam gestasse, atque eam foliorum partem quæ foris conspicua erat, fuligine tetri chaûs obscuratã, quæ interius condebatur sudore ablutam candidiorem euasisse, inde cùm surculos eos in Acherontis ripa sæuisset, seminium id latè propagatũ. Sed enim vt apud Pausaniã est, Hercules Populum albam ex Thesprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos transtulit, atque hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Thesprotidis fluuius leucen, quæ alba est Populus, passim fert, F

A fert, perinde ac Alpheus oleaſtrum, Aſopus Bœotiæ iuncos, Menander myricas, Perſeam Nilus.

DE APIO.

EX herbis verò ante alias omnes maximè ferale eſt apium. Neque tamen hic ego contenderim, vtrùm Selinon atque Petroſelinon idem ſint, an aliquid inter ſe diſsideant, quam prouinciam ſibi doctiſsimi hac ętate viri ſuſcepêre, ſatis habiturus ſi quę ad hieroglyphica quomodocunq; pertineant, ſignificata commemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

HOminem apio, verùm eo viridi, coronatum, Nemeeorum victorem ſignificare magis vulgatum eſt, quàm vlla indigeat repetitione. Quodq; ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao vocitati, celebritatem inſtituta eſſent, quāvis nonnulli dicant Herculem Nemeeo Leone domito certamen id ſacrauiſſe, cuius precium apium eſſe voluerit. Ideoq; leonis herbam apium appellatū, de qua Pindarus Nemeis Alcimedæ Æginetæ, βοτάνα τίνιν πόθ' ἁ λέοντος νικάσαντι.
B Hiſtoria tradit herbulam huiuſmodi ex Archemori ſanguine progenitam. Alij volunt inde leonis herbam dictam, quòd apium in Nemea lætiſsimè vulgoq; proveniret, qua leo ibi verſatus affluenter admodum paſceretur.

LVCTVS.

NImirum igitur apium luctus indicium eſt, quādoquidem herba ea, vt Pindari interpretes aiunt, eſt inferis ſacra, luctuiq; dedicata. Nam, vt Gręci autores prodidêre, terreſtre admodum eſt: effunditur enim libenter humi, plurimumq; occari gaudet, vt ſolo propinquius adhæreſcat. Satum eius ſemen, vt aniculæ noſtræ fabulantur, ad inferos proficiſcitur prius quàm enaſcatur. Orta inde fabula, quòd ob ſoliditatem atq; duritiem, qua præditum eſt, aliquāto diutius quàm alia intra terræ viſcera morari videatur. Itaq; mortalis Opheltes, qui mox Archemorus terreno fuit honore decorandus, ex quatuor enim illis inſignioribus certaminibus, Olympiis, Pythiis, Iſthmüs, Nemeis, vt Archias:

οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων·

Sunt duo mortali, ſunt duo ſacra Deo.

C Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmon: Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus, quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, vnde coronæ illæ decerpebantur, de quo vide apud Lucianum. Ioui oleaſter, Palæmoni pinus, aut aridum apium, viride verò Archemoro, olimq; olea. Minimè verò prętereundus hic locus eſt, ad vtrunq; ſignificatum funeris & victoriæ optimè accōmodatus: quippe cùm Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Aſdrubalis Carthaginenſium adventu, qui claſſe bene magna comparata miſsi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipſe cum quinq; tantùm peditum millibus, & equitibus mille, hoſtibus occurrere ſtatuiſſet, profectusq; Syracuſis cùm ad Criniſium amnem, quò ſciebat hoſtem venturum, proceſsiſſet, factus eſt obviam mulis apium ferentibus: perterrefactis omine militibus, qui apio ſepulchra coronari non ignorabant, quem morem Plutarchus Sympoſiacis enarrat: vulgatumq; erat inter Græcos adagium, incurabilem valetudinem apio indigere: Imò, inquit Timoleon, Coronæ vobis vel ante victoriam offeruntur,

ad id scilicet alludens, quòd Isthmiis victores apio coronabantur: dictúmque D
eventus comprobauit, Carthaginensibus postridie victis profligatisq; maiore suorum ciuium strage, quàm vnquam antea passi essent, insigniq; ac memorabili victoria Timoleonti acquisita. Sanè plerisq; in antiquorum monumentis, & in adsculptis cantharis atq; carchesijs apium obserues, quippe mortis atq; luctus indicium. Eo autem sepulcra, & alia mortuorum conditoria substerni solita, priusquàm cadauera inferrentur: eaq; de causa cùm veteres in conuiuiis omnibus ferè aliis coronamentorũ generibus vterentur, flores & herbas omnes huc admiscerent, vno in primis apio, vtpote quod nihil ad hilaritatem faceret, abstinebant.

DE MYRTO.

Est & Myrtus inter funestas arbores adnumerata, qua Thebis qui vincerent Iolea, coronabantur: de qua Pindarus Isthmiis, εἶδα λευκωθεὶς κάρα μύρτοις ὅδ' ἀνήρ. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus, ad cuius tumulum Iolea ludos celebrabant, & huiusmodi coronam ex Myrto præmium instituerant, propterea quòd, inquiunt interpretes, funebris esset arbor. Verùm cùm longè plura sint ab ea & genij & E
voluptatis significata, inter funestas has Myrtũ prorsus inserere noluimus, sed eam cum lætioribus, rosa, hedera, & quibusdam aliis conuenientiori loco pangendam existimauimus.

DE SALICE.

Postea verò quàm iusta iis qui præclaro fuerũt ingenio, ritè persoluimus, tempus est vt ad lætiora cõuertamur argumenta. Promiseram enim superioribus diebus Grana tibi, priusquã funus hoc incideret, de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quę deducta essent hieroglyphica perscribere. Ea igitur in hunc modum disponemus.

VINCVLVM.

Salicem in primis esse vinculorũ symbolum, tum ex quotidiano eius virgulti vsu manifestum, ad id enim plurimùm comparatur: tum diuinæ etiam literæ attestantur, cùm Iudæos dicunt patriis abductos sedibus, miserrimo Babylonis incolatu organa sua in salicibus suspendisse, de quo paulò pòst. F

CASTITAS.

Qvòd autem nonnulli aiunt salicem castitatis indicium esse, tametsi de ea nihil Ægyptij, nõ incongruè tamen confictũ est, siue sit propter vinculi significatũ, quòd eius materia sit plurimùm apta vinculis, atq; ideo coërcitionis indicium sit: & castitas ipsa modò zona, modò campestri, modò alio atq; alio vinculo coërcenda præcipitur. Siue sumptũ ab Amerina salice, quæ lectis accubitisq; imposita, castitatem inducit. Siue ab eo quod pleriq; autores tradunt, folia huius arboris cõtrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: sæpius verò sumpta, vsum in totũ auferre. Vnde Homerus sapienter salices ὠλεσικάρπους, nostri veteres frugiperdas appellarunt, vel infructuosas, cuius scilicet semen in potu acceptũ efficit ne conceptus subsequatur. Sanè Porphyrius in iis quæ circa Homerica philosophatur, salicem ab eo ὠλεσίκαρπον vocari tradit, quòd semen prius quàm maturescat abiicit. Sed idem ea potius de causa dictum putat ὠλεσικάρπους, quòd semen illud, siue fructum appellare quis malit, ex vino propinatum

A natum sterilitatem faciat, seminali omni vi protinus labefactata. In diuinis porrò literis, vbi iubetur populus Dei tabernaculorum festa celebrare, quippe in tentoriis omnes habitantes palmarum ramos ac frondes salicis manibus prætendere, nimirum per salicem continentiam intelligimus. Idq́ volumus admonitum, apud Origenē homilia nona super Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno esse impressos codices, vbi legitur: Arbor autē populi & salix, virgulta sunt castratis: vbi dubio procul legendum est, virgulta sunt castitatis. Fortè autem non temerè id scripsere aliqui, credentes saligna corona coronandos eos, qui iuxta Esaię dictum, quasi salix super fluentem aquam oriuntur. Neq́ alia de causa crediderim apud gentes lasciuissimo, quē fingunt, hortorum custodi salignam falcem adhibitam, nisi vt Veneris pruritum, & impudicas cogitationes castitatis falce resecandas admoneremur.

STERILITAS.

SAlicem porrò sterilitatis hieroglyphicum intelligi voluerunt, Maronem secuti, qui salicē inter infœcundas memorat plantas: vbi Seruius semen salicis esum infœcunditatem ait mulieribus gignere, quippe qui apud Pliniū legerat, B semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse. Sed enim qui Maronem aiunt eam infœcundam appellasse, quia semen non habeat, norint salices habere in foliis grana quædam, quibus vis seminis inest, vt eo commisso terris arbor surgat tanquam surculo defosso, vel æquè ac si de semine pullularet. Sciendum tamen eam ocyssimè semē perdere, quippe quod ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen insula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

OTIVM.

EVthymius vbi, quod superius attigimus, legitur, In salicibus suspendimus organa nostra, per salices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ sunt infœcundæ, quippe sine vllo vtili, vt dictum est, semine. Nam cùm Iudæi in eam tracti captiuitatem propter Babylonis flumina desedissent, captiuitatemq́ suam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia vitam trahere cogebantur.

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

SVnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturū incrementum, adolescentiamq́ ante annos mira auctam proceritate, significari velint. C Manifestū enim vnicuiq́ est, quàm citò, quantaq́ ramorum densitate constipata crescat salix. Hinc Verrius eam ita dictā interpretatur, quòd ea celeritate crescat vt salire videatur. Quamvis non ignoro sententiam hanc à Festo Pompeio irrisam, qui etiam id damnat, quòd non virgulti genus potius quàm arborem eam appellarit. Sed hæc austera nimis est Grammatici censura. Leuitico feriis, quæ XV septimi mensis colligendis fructibus celebrātur, salices de torrente sumi præcipiuntur. Theologi plerīq́ omnes hic quoq́ per salicem castitatē interpretantur, moderatiq́ coniugij continentiam, siue, vti superius dictum, propter vinculorum ex ea vsum, siue quia fructum non facit, veluti Eunuchi, quos viros vocat Euangeliū, de quibus apud Esaiam: Nō dicat Eunuchus aridū se lignum esse, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filiis filiabusq́. Mox attestationis loco subiungit: Dabo inquam eis sempiternum nomē. Quòd verò loco hoc positum est, salicem de torrente, sunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum esse velint, vt eo identidē loco Psalmographi: Super flumina Babylonis, illic sedimus & fleuimus, cùm recordaremur tui Siō. In salicibus, in me-

dio eius suspendimus organa nostra. Orationes enim & quę pœnitendo lachrymæ oboriuntur, indigent inuicem commisceri: de quibus Esaias: Sicut salices super præterfluentes aquas. Alij torrentem loco hoc pro præsentis vitæ decursu capiunt, in quo subita tot incommoda quotidie nobis ex improuiso ingruunt, qualibus Christus noster exerceri voluit, qui & ipse de torrente, qui secus hanc viam præterfluit, bibere non recusauit. D

DE MORO.

IN quibusdam arborum variarũ commentariis, in amicorũ quorundam gratiã conscriptis, fortitudinẽ ex quercu, iustitiã ex palma, tẽperantiã nuper ex salice significari ostendimus. Nunc autem, Grana, quartam etiam his addemus Heroinam, quæ quidem prudentia est.

PRVDENTIA.

EAm per morum ex arboribus significari ex eo compertum est, quòd vna omnium prędicatione prudentissima censetur, vtpote quæ non vt multæ, properat, quæ vbi primùm lenioris mitiorisq; aliquantulum auræ spirauerit, erumpunt in germina, & flores exsinuant magna interdum strage, ob temporis inconstantiam. At morus ne pruina lædi possit, quam hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitùs fugatum esse cognouerit, atq; ad amœnissima adulti veris tempora perventum omnino sit. Addit hoc, quod rem properè conficit, & quod sapientis illius præcepto mãdatur, τὸ ταχέως δεῖ ποιεῖν. Vna enim ferè nocte tota germinat, fœtum celerrimè grandit & maturat, ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi possit. E

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

SEd enim cùm salicem pro castitate posuerimus, quę bonæ mẽtis vinculo vti zona coërcita sese probet, eamq; temperantiam etiam esse interpretati simus, cùm virtus hæc ad alias quoq; cupiditates coërcendas, frænisq; atq; catenis compescendas progrediatꝛ, sitq; omnino temperantia ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optimè videntꝛ Ægyptij fecisse, qui virtutem hanc per Caprificum expressere: ea siquidem collo tauri quãtumlibet lasciuientis alligata, animal ferocire minimè permittit, sed lasciuia eius atq; petulantia omni cohibita, eum obtemperantem reddit, neq; quicquam finit immodestius facere. F

IVNO.

QVod verò alicubi videas caprifici ramũ simulacro Iunonis appositũ, ea de causa factũ, quòd Nonę apud Romanos erãt Caprotinæ nũcupatæ, quibus, vt autor Varro est, matronę sub ficu Iunoni sacra faciebant, & ex caprifico virgã adhibebãt, nẽpe ob memoriã pudicitiæ seruatę, cùm Philotis ancilla Senatui suasit, vt pro matronis et virginibus, quas hostes dari sibi obsides petebãt, ipsa cum ancillis aliis habitu matronali cultæ submitterentur: cuius laudata sentẽtia cùm omnes hæ secũ potiones meracas in lætitiæ

A titiæ ſignum attuliſſent, conuiuiumꝗ ſimulaſſent, hoſtes lætabūdi, comeſſatione & potu grauidi, poſt iocos quieti ſe dederūt. Hic Philotis ſignum dedit ex caprifico, per quā de mœnibus, vbi nata erat, propēdentē irrepſerat. Romani exciti impetū in dormiētes faciunt, eoſꝗ cædunt, & clade fœdiſsima fugant, potitiꝗ victoria, ſacrū id inſtituêre, vt ancillæ matronis ęquatæ, Iunoni, quā à caprifico Caprotinam appellauêre, ſacrificarēt. Ad hoc ſacrum reſpexit Ouidius, cùm in Arte dixit: *Porrige & ancillæ qua pœnas luce pependit,*
Luſa maritali gallica veſte manus.

DE LOTO.

INter arborū ſignificata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto, mirificæ omnino arbori, & quæ magnū cum cœleſtib. cōſenſum habeat, ſitꝗ veluti noſtrarū rerū ad ſuperos internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERat verò Lotos apud Ægyptios ſacerdotes exorientis primū Solis imago B quædā, vbi infantē in ea reſidentē appoſuiſſent: hinc vtiꝗ vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, ſtrictiori quadam aura refrigerātes potius quàm adurentes intelligi volebāt. Cæterū Solis ipſius ſignificatū, exortū quippe, Lotos indicat: idꝗ inde ſumptū crediderim, ꝙ ea ante Solis emerſum implicata folia habeat, quæ quidē ita ſenſim exſinuant aperiūturꝗ, vti magis & magis tollitur iubar Solis: maximè verò pandunt, vbi mediū Deus iter emenſus eſt. Eodē verò decedente, folia ipſa viciſsim contrahunt, complicariꝗ incipiūt, ac inſinuari, veluti nulli patêre velint quàm numini quod venerant: atꝗ ita quibus liceat modis, eo abeunte ſeſe intra clauſtra cohibeāt. Quod, vt Proclus ait, obſeruatū à Magis, vt nulla prorſus contatione ſacram eam eſſe Apollini crederēt, effecit.

VESTALIVM INITIA.

ERat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Veſtalium virginum capilli cæſi deferebantur, veluti puberum adoleſcentium Apollini, vel Æſculapio eius filio. Græci verò fluminibus patriis cæſariem offerebant, illis eam dicabant, offerebantꝗ, quod quandam omnino cum Loto rationem alimoniæ præ ſe ferebat, perinde ac arbor ipſa felix cognominata, tum ea quam ſu C perius attulimus ratione, quòd Deo tam familiaris habeatur, vt ſedes eius ſtatuatur, tū quòd irriguo ſemper ſolo pullulet. Neꝗ me ſugit quas arbores Veranius dixerit felices, ſed quæ ille ſcripſit, ad auguralem diſciplinam retulit. Nobis hæc Ægyptiaca de ipſius naturæ vi ſatis fuerit deſumpſiſſe.

DEI ADVENTVS.

VT verò ad Solis ortū reuertamur, minimè prætereunda eſt Memnonis ſtatua ſedens, nigro è lapide, quę magna religionis celebritate in Æthiopia viſebatur, in quam ducem ipſum poſteaquam ab Achille confoſſus fuit, transmutatum fabulantur. Erat ea diei aduenientis indiciū, vt Auroræ filius maternum officium imitaretur. Eo autem artificio fabricata erat, vt Sol primo ſtatim ortu radios ſuos in os eius eiacularetur, ac veluti plectrum aliquod ibi ſonum excitaret, vocaliꝗ ſignificatione iam adeſſe Deum annunciaret.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

ALij mundi molem ex ea ſpecie, Deumꝗ in eius medio compoſitū reſidentemꝗ intelligere maluerūt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyrium ſcribens, cōmentumꝗ hoc ideo ab Ægyptiis excogitatū ait, quòd Lotos limo-

sis præcipuè locis fruticet, sitq; in primis aquatica, quod veteres illi præcipuum generationis argumentũ contendebant, qui Oceanum rerũ parentem omnium dictitarent. Obseruauerant autem in ea demum omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atq; poma, ex qua quidem effigie perfectissimaq; forma mentis actionem perfectioni intentam ostendi profitebantur. Deum verò infantali ętate, vtpote vnicum atq; perpetuum rerum omnium principium, nullo conficiendum senio, neq; ipsum vlli ætatum variantiæ obnoxium, super actionem eiusmodi in seipso totum consistere, ac principatus reliquos exuperãtem, sanctum, incorruptũ, & vbiq; venerãdum conquiescere. Nam diuinitatem ex ipso etiam sedentis habitu internoscebant. Sessum enim Deo in primis accommodabant, quem nulla vnquã potest inquietatio solicitare, commouereve. Quin & sedentem Cynocephalum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; describerent, quæ quidem necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma, stabiliaq; in æquilibrio conquiescant. Quod verò initio diximus infantem insidentem in medio Loti poni solitum, obseruata sunt etiã ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur IX. Metamorph.

Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, nostráq; sub arbore sæpe
Lac facitote bibat, nostráq; sub arbore ludat.

Sic infantem hunc videmus apud poëtam in Loto sedentem figurari.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. REGINALDVM POLVM CARD. de iis quæ per oleam, vitem, & ficum significantur, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Familiaris mihi tota vita mos fuit, optime clarissiméq; Reginalde, vt clarorum hominũ quos præcipuè colerẽ, moribus contemplandis non parũ adhiberem studij atq; diligentiæ, vt scilicet qua quisq; parte excelleret, ea præcipuè cõmendaretur. Nam vt optimè nosti, Deos hominesq; à partibus laudare Homerus instituit. Cùm itaque quæ tu in primis laude præstares mecum examinarem, perspiciebã Vir rarissime, tria esse, quæ de laudum tuarũ principatu inter se contendere videbantur. Hinc enim bonarum literarũ, optimarúmq; artium doctrina primũ sibi locũ asserebat: inde admirabilis ea morũ suauitas, quam & summa benignitas, & singularis humanitas comitabantur, doctrinam sibi cedere imperitabat. Vrgebat tertio loco pietas integerrima, vitæ moderatione conspicua, diuinarũ rerum studio feruida, omnibúsq; probitatis numeris absoluta: quæ licet ab omni esset ambitione alienissima, nihilq; speciosum in propatulo iactaret, suáq; se virtute inuoluens, alienæ nihil opis indiga, si vni sibi pretium esset, satis habere videbatur: quo tamen magis ab ostentatione aliena erat, eo admirabilior illustriórq; apud omnes euadebat. Quocunq; me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipuè partem attribuerem, mecum aliquandiu dubitaui. Nam si tu cũ reliquis & probis & literatis viris, quos tu semper vnicè liberalitérque fouisti, ad mensam meam Aegyptiacã adhibendus eras, consentaneũ videbatur, vt quam tu symbolam in talium conuiuarũ sodalitium conferres agnosceretur, quiq; tuus esset nuptialis ornatus appareret. Sedenim animaduerti demum nullam earum, quæ in te conspicuæ sunt, virtutũ partem ab alterutrius societate posse disiungi. Quorsum enim doctrina, nisi qui per doctrinam mores comparantur, ita præsto sint, vt & doctrinæ laus moribus optimis adiuuetur, & mores ipsi doctrinæ firmamento

A *mento innixi stabilitiq; fulciantur. Diuina verò illa pars vix apud vllos vnquã illustris habita, nisi & mores & eruditio fidissimi comites accessissent: ad ruminationem enim bisulcæ etiam vngulæ quærebantur. Quæ cùm in te omnia ita nimirũ elucescerent, vt vel regiam ipsam sanguinis tui sublimitatẽ facilè superare putarentur, cognoui demùm te non à partibus, sed à toto celebrandum: quæ quidem omnia in vno apud te coniuncta eo nunc acciderunt illustrioria, quòd hac fama impulsus Paulus III. P. M. sponte, te nihil tale cogitantẽ, in sacrosancti Senatus Collegium adsciuit, non modò vt virtutem ornaret tuam, sed vt tu quoq; non paruo patribus esses ornamento: qui quidem nostræ pietatis partes, hoc præcipuè tempore labefactatas, tam acriter defendendas susceperis, vt multas seculi nostri infectas labes tum autoritate, tum eruditione tua deterseris eluerisq;, tum exemplo vitæ laudatissimo optimi atq; integerrimi Præsulis formam præbueris ad imitãdum. Quoniam verò clientium mos est vt patronis ad huiuscemodi honores euectis, eorum nomina gentilitiáq; insignia corymbis, sertis, floribus, foliisq; honoratioribus redimita postibus quisq; suis affigant, horum ego secutus ambitionem, sertum insignibus tuis ex olea, vite, atq; ficu circunducendum institui: ex olea, vt tuæ ea esset mansuetudinis & serenitatis indicium: ex vite, vt & meam & literatorum omnium lætitiam indicarem: ex ficu, vt tuorum inde suauitas*
B *morũ ostenderetur. Sedenim quid hoc rerũ sit, ex ipso iam Commentario apertius inspicias licet.*

PAX.

PACIFICVM inprimis Oleæ hieroglyphicum esse tam apud poëtas quàm oratores vulgatissimum est, cuiusmodi illud est Maronianũ:

Paciferæq; manu ramum prætendit oliuæ.

Et Aristophanes Auibus, vbi Hercules legationem exponit à deis se venisse conciliãdæ pacis gratia: atqui, respondet Pistotherus, ἔλαιον οὐκ ἔνεστ᾽ ἐν τῇ ληκύθῳ, oliui in lecytho prorsus nihil. ὁ ἔλεος, misericordia dicitur, quæ quia contingit iis quibus pax datur, olea apud Probũ pacis est hieroglyphicum. Sedenim non à Græcorum fabulis, neq; ab alienigenarũ gentium cõmentis, sed diuinitùs, vel ab ipso ferè noui mundi primordio inesse oleæ pacificationis vim nobis demonstratum est. Diluuio enim cessante ab Noë columba emissa, quæ præpeti volatu regionis aliquantulum circumlata, paulò pòst oliuæ surculum habens in arcam reversa est: eoq; argumẽto lætatus Noes, sensit tempestatem diluuij iam tranquillatam, terramq; ipsam pacatam, & remittente invndatione iamdudum
C in emersu esse. Sed quid illud? Cùm ferrũ, ferriq; vsus bello in primis inseruiat, et symbolicè pro bello ponat̃, tantã inesse oleo vim, vt id emolliat, & ad feriendi vsum ineptum & invtile reddat: siquidem fabri, qui ferrum lentescere & emolliri volunt, candefactum id oleo intinguere consueuerunt.

DVRITIES EMOLLITA.

QVare nonnulli mollitã esse duritiem hieroglyphicè significare si vellent, cultrum in aliquot oleæ baceas impactũ facere instituerunt. Quod illi nõ secio re significato prope modum simile est, quòd oleæ surculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij dissidium compositum esse significantes, propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio dissideant, vt altera in alterius scrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

SVnt qui oleæ ramusculũ in Mercurij manu propter agriculturæ studiũ poni dicant, cùm ipse mitium & fructiferarũ arborũ sospitator habeatur: cumq; honorem oliuæ potius quàm alteri cuipiã arbori habitum vt pro agricolatione poneretur, quia longè plures vtilitates ex olea desumũtur, quàm ex quavis alia

fructiferarum arborum. Neq; tamē desunt qui rem ad pacis significatū deferāt, quòd ille rerum internuncius pacem feratur cōciliare, de quo multa diximus in Caducei Cōmentario. Operępreciū verò est videre veterū monumenta, in quibus Olea insigne pacis vbiq; prætenditur. Nam in Hadriani numo quodam simulacrum habet flexo genu, quod dexteram ipsi Hadriano stanti porrigit, lęua oleæ ramū humero demissum tenet: inscriptio, RESTITVTORI HISPANIÆ. In alio Imperatoris eiusdem, prouincia eadē humi sedens læuo cubito lapidum tumulo innititur, dextera ramū oleæ habet: inscriptio, HISPANIA. quo ex argumēto pacata quietaq; prouincia subintelligitur. In eiusdem alio signum est cum olea in læua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, forte sibi oblatum, vnde aspirare cœpit ad imperiū, fortibus Virgilianis fretus, cùm ei versus illi obvenissent: *Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ*

Sacra ferens, nosco crines incanaq; menta Regis Romani, primam qui legibus vrbem

Fundabit, curibus paruis, et paupere terra Missus in imperium magnum.

Quibus quidē ramis oliuæ insignem Maro fingit Numā ab Anchise pręcognitum, cui ob iustitiā & integritatē nemo vnquā bellum intulit, ipse vltrò pacem semper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus æquè pacis studiosus fuit: expeditiones enim sub eo graues nullæ fuerūt, bella etiā silentio penè transacta. In numo verò Seueri Pij Aug. togatum est simulacrū cum oleæ ramo, cuius inscriptio FVNDATORI PACIS. Eisdē penè figuris in eiusdem Seueri Parth. max. numo inscriptio est, FVNDATOR PACIS. Quamvis verò vidisse iuuet in Maximiani numo simulacrum quod oleam prætendit, cum inscriptione, PAX AVGVSTI: illud tamē mihi magis arridet, quòd in numismate Philippi patris sigillum illud est oliuæ ramū tollens, cū inscriptione, PAX ÆTERNA.

FELICITAS.

QVòd verò olea adiecto caduceo felicitatis hieroglyphicū habeatur, multa veterū numismata indicio sunt, quę in ipsius Caducei Cōmentario continētur. Apud Pausaniam legas, Pacem gestare in vlnis Plutonē puerū pectori appressum, eo quidem significato quòd pax opulentiam alit, educatq;: vbi verò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eaq; nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

IN diuinis Hebraicæ vetustatis monumentis oleū cōdonationis, veniæ, ac misericordię signū habet. Et in Euangelica historia Assertor noster condonaturus adulterij pœnā mulieri, quę rea agebat à Phariseis, ex olìueto in templū perrexerat. Et apud Athenæū nō absimile, βωμὸς ἐλαίας. quę tamen omnia ex Hebręorum sacris deprompta sunt, quibus iubemur crustulū absq; fermēto, quod oleo sit irroratū, offerre Deo. Et alibi: Vbi anima donū affert, simila erit eius oblatio, fundetq; super eā oleū, & panes absq; fermento cōspersos oleo. Et alibi oleū esse pro peccato legas, et huiusmodi pleraq;, quæ omnia delictorū huiusmodi cōdonationē indicāt: siquidē, vt Adamātius ait, omnis anima eget oleo diuinę misericordię, vt sospitari possit. Hinc Hilarius ait Matthæo, oleū fructū misericordiæ cœlestis esse propheticus quoq; sermo profitet. Ergo cū ieiunamus, oleo caput nostrum invngemus, bonis quippe operibus caput nostrum, id est, vitæ nostrę sensus ornabimus, quia intelligentia omnis in capite est. Iam, vt Hierosol. Hesychius interpretatur, ferè passim Leuitico superfusum oleum pro eleemosynis accipitur, vti thus orationes & preces interpretantur. Quod verò scriptum est, animam quæ peccauerit, offerre donū similam cum oleo, virū nulla vel ingenij subli-

A sublimioris vel doctrinæ gratia præditũ, sed vita tãtùm hominẽ professum, alioqui vel mercaturę, vel agricolationi, vel piscatui, aut militię, aut sellulariis artib. deditũ Cyrillus intelligit, q simplicitatẽ suã cuius simila est indiciũ, quærat Deo per oleũ diuinę misericordię cõmendare. Neq; prætereundũ quod aliquorũ historię prodiderunt, Augusti tẽporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleũ erupisse terra, totaq; die nulla intermisione fluxisse: quod forsitan ad ortũ Christi, & eam quę subsecuta est mortaliũ, quæ summa eius fuit misericordia, redemptionem, & gratiã per omnẽ terrarũ orbem longè lateq; diffusam, referri potest. Sunt qui defosi in terrã cadi defluuiũ illud olei fuisse dicant, cũq; apotheca, vbi vas conditũ fuerat, in ripæ Tyberinæ summo margine sita esset, amphora casu aliquo vitiata liquore inde sibi viam aperuisse. Vtcuq;, maximi omnino ostenti loco habitũ, eiusq; rei monumenta longa annorũ serie posteritati cõmendata. Epopæus Thessalus qui Coraci Sicyoniorũ Regi succesit in imperio, à Nicteo Thebanorũ Rege bello impetitus, cõmissaq; pugna graui accepto vulnere cùm victor euasisset, Palladi templum erexit, qua rogata vt signum aliquod ostenderet, ex quo an id gratũ deæ donũ fore coniicere posset, aiunt oleum spontè ante

B templum fluxisse, simulq; Epopæum haud ita multò pòst vulnere negligentius curato periisse. Ex gentilium enim religione obseruatũ est, deos tunc suæ in nos misericordiæ signa exhibuisse, cùm ex carcere corporis migrare iusi essent, id quod aliquot exemplis declaratũ est. Simile fuit in Cleobe atq; Bythone fratribus iuuenibus, qui pientisimi erga matrẽ Iunonis deæ sacra periturã, iumentis aliis deficientibus vltrò ipsi iugum subière, pro quorũ pietate merita à Iunone filiis dona mater cùm poposcisset, manè ambo inuenti sunt animã efflasse. Quod verò ad misericordiã & veniam imploratã attinet, quæ multis veterũ exemplis per oleum significata fuerint, interpretari libet Ælij Lampridij locum Heliogabali vita: Sybaritas eo anno periisse, quo missum ex oleo & garo cõmenti sunt. q; si quis ad cibi genus id & ganeæ delicias referat, subfrigida admodum causa videat: sin ad oraculum, cuius mentionẽ ex Stephano Hermolaus Byzantius facit; Ægyptiacũ aliquid, hoc est, eruditius oleat. Tunc quidẽ Sybaritas perituros oraculum nũciauit, cùm maior olim honor mortali cuipiã quàm diis habitus esset: forteq; evenit vt seruus heri sęuitiã subfugitãs, ad aras deorũ cõfugiens nihil profecerit: vt verò ad patris herilis monumentũ se recepit, veniã implorarit, at-

C que ita oleũ garo, pisculẽto quippe ac perinde profano, vt in piscibus habet, pulmẽtario, cõmixtũ: condonatũ qppe crimẽ profanę rei gratia, posthabita diuina.

ELEEMOSYNA.

Pluribus verò locis olea in diuinis literis virum probum indicat, qui misericordiæ præcipuè fructibus abundet, de quo habetũ in Psal. Oliua fructifera est in domo Domini. Cõtrà oleaster minimæ frugis hominem, vel idololatram ostendit. Paulus: Si autem tu ex naturali excisus es oleastro. Tum lucernas in tabernaculo testimonij à vespere vsq; mane illucescere iubet Dñs, hoc est, iuge esse cõmiserationis opus. Nã Salomon, Oleum, ait, de capite tuo non deficiat. Corã Domino autẽ illa accendi debet, qa in abscõdito fieri debet eleemosyna, & vni Deo tãtùm innotescere, vt ignara sinistra sit quid fecerit dextera. Quòd mũdissimum esse vult cãdelabrum, ostendit opus hoc tã pium à colluuie ostẽtationis & hypocriseos abstersum esse debere. Aliter lucerna super cãdelabro mundisimo posita semper in conspectu Domini, cãdelabrum Euãgelica est doctrina, in qua Christus virtutes lucernæ instar splendere præcipit, absurdum esse dicens

ſub modio eam occultari: oleum verò quod his lucernis infunditur, ipſa eſt elee D moſyna, vnde ieiunium, virginitas, oratio, iuſtitia, & alia vitæ noſtræ lumina irrigantur, & vt perpetua inextinguibiliq́ flamma vigeant cuſtodiuntur.

SVPPLICATIO.

IAm verò notum eſt illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argonauticôn appellatam, de qua Statius non alia de cauſa dixit,

Ramúmq; precantis oliuæ. atq; alibi: *Vittata laurus & ſupplicis arbor oliuæ.* Ramus enim oleæ lauri vc lana circumvolutus, manibus legatorum ſupplicantium geſtari ſolitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pauſania. Id poſtquã Lacedæmonij reſciuerunt, legatos ad eos cum lana miſerunt. Maro quoq; morem hunc tangit:

Optime Graiugenûm cui me fortuna precari,
Et vitta comptos voluit prætendere ramos.

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam inſtitutum putat: nam qui precantur, & ſupplicant, ſuam arguunt imbecillitatem. Ex lana verò velamentũ id accipi ſolitum, quòd oues alieno ſemper auxilio egeãt. E Hinc ſacra illa ἱκετήρια, de quibus in Theſeo Plutarchus: nam Theſeus oleę ramũ ſertis coronatum vouit Apollini, ſi Minotauro interfecto incolumis rediiſſet. Hinc ὀσχοφορία, πυανεψία, κυανεψία.

MANSVETVDO.

QVantũ autẽ pertinet ad manſuetudinem, ſunt qui illius ergò Deorum ſimulacra fabricari ex olea contendant, quaſi benignitatẽ illam qua ſuperi ſunt præcipuè pręditi, ita ad vnguem referre videantur. Hinc apud Herodotũ Terpſichore, orta in Epidauriis ſterilitate, conſultũ ab iis oraculum reſpondit, Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra ex olea erigẽda. Non immeritò itaq; ſacra oleæ ſtirps apud Mileſios tunc ſponte ſua conflagraſſe dicitur, cùm illi inter ſe omne crudelitatis & immanſuetudinis genus truculenter exercuiſſent. Aiunt verò oleo cõtra furorem tantã ineſſe vim, vt effuſum in perturbatos veſanientis maris fluctus, tempeſtatem efficaciſsimè tranquillet. Hinc Ioannes Synæ monachus: Velut vter oleo repletus fluctuũ rabiem in ſerenitatis tranquillitatem cõmutabit.

ÆTERNITAS.

ALij, qui ligni naturã & ſoliditatem exploratam habebant, æternitatis ratio- F ne habita id fieri crediderunt: ea ſiquidem materies æterna eſt, quam neq; tempeſtas, neq; caries, neq; vetuſtas labefactat. Eadem nõ in muro tantùm abſtruſa, ſed & in ſubſtructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatáve, ſempiterno propèmodum officio perſeuerat incorrupta. Cumq; Maro dicat ſolum ignem inimiciſsimum oleæ, quo ſi comprehenſa ſemel fuerit, non à ſtirpe valere, non cæſam reverti poſſe, atq; ima ſimilem revireſcere terra, illud Athenis admiratione dignum olim evenit, quòd eo tempore quo vrbs Medorũ incendio conflagrauit, ea ſimul arſit olea, qua de lis illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: ſed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum menſuram excreuiſſe: autor Pauſanias, à quo nonnihil diuerſus abit Herodotus, Vrania. Atq; hoc illud eſt, quod libro de Legibus ait Tullius: Niſi fortè Athenæ tuæ ſempiternam in arce oleam tenere potuerunt.

GYMNASIVM.

COrporis autẽ exercitatiões & gymnaſij labores per oleũ ſignificari paſsim inuenies. quanq; nõ ſum neſcius Anacharſin Scythã oleũ cõcitãdę inſaniæ pharma-

A pharmacū appellaſſe, quòd Athletæ eo pervncti magis ac magis inſanirent: putabat enim, aut putare ſe fingebat, eam oleo ineſſe vim, vt eo qui delibutus eſſet, inde ad certandi furorem cōcitaretur. Sed hæc vt Philoſophus Anacharſis, qui tecto gauderet & vmbra, quique olei vſum apud Scythas ſuos nullum eſſe viderat. Contrà verò Epaminondas permoleſtè tuliſſe fertur multū olei ſe intra corpus recepiſſe, cùm eius coquus impenſarum redderet rationē: maluiſſem enim, inquit, id extrà conſumpſiſſe, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium ſignificatum, vbi libro Carminū primo Sybarim dicit amore perditum deliqueſcere: quærit enim cur is oliuum ſanguine viperino cautius vitet. Et Atis Catulli galliambico ait: *Ego gymnaſii fui flos, ego eram decus olei.*

Neque quidem ad corpus tantū, verùm ad mentis etiā labores & exercitationes, propter vigilias & lucubrationes refertur: vnde dictum de ſtudioſiſsimis nonnullis, plus olei quàm vini eos inſumpſiſſe. Et ad alicuius veteris & præclari viri lucernam aliquid elucubratum, cùm eius imitationem exprimere voluerint.

NITORES.

B QVos verò λαμύθυς vel Marci noſtri, vel alterius cuiuſpiā celebrari videmus, inde nitores quoſdam, & inſperſa lucubrationibus fulgura quædam intelligendum, quæ ſplendidiorē orationē reddant. Id à balinearum vſu ſunt qui deromptū putent, quòd lecythi vſus eo potiſsimùm loco inſeruiat, in quo oleum ad huiuſmodi nitores & elegantias comparatū, infuſum ſit. Qui verò ad lucubrationes & vigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè commodas, & ad excogitandum propter ſilentium aptiſsimas. Epicharmi enim dictum eſt, ſi quid ſcitu dignum quæras, nocte meditandum: ἐν νυκτὶ γὰρ βωλὰ τοῖς σοφοῖσι γίγνεται.

VICTORIA.

AN verò ea de cauſa victoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderint, quòd ex ea veteres trophæa cōſtituere conſuerint, an quia victoribus ex oleaſtro corona plurimùm pararetur, in ambiguo eſt: dubio procul enim Olympionicæ oleaſtro coronabant, vt Ariſtocles, oleæ ſpecie, quę quidē ea de cauſa φυλλοσίφαος appellatur: ſolia enim coronis huiuſmodi dedicata, contrario quodā modo habent cum reliquis foliis, alia ſiquidem quod albicat interius claudunt, virori forinſecus patefacto: hęc verò intra ſe quod viride eſt inſi-

C nuant, quod candidum habent foras ſpectandū exponunt. Aiunt verò Herculē Pæoneū, Epimedē, Iaſiumque & Idā fratres, ex Ida Cretenſi in Elidē delatos, ibique Herculē, qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus propoſuiſſe, victoremque oleaſtro coronaſſe, quā plantā ipſe ex Hyperboreis regionibus in Gręciā detuliſſet: cuius rei meminit Pauſanias, Olympia. Et apud Pindarū eū legas ex oleaſtro lucū ſeuiſſe, quę victoribus dedicarit. Nā et Ariſtander et Alexādri Magni vates oleum victoriæ, ſed laborioſæ, ſignū eſſe interpretatus eſt. Cùm enim Rex ad Oxū flumen applicuiſſet in Sogdianos mouēs, caſtris poſitis nō procul ab eius tabernaculo gemini fontes repentè exorti, alter aqua, alter oleo fluxēre. Conſultis vatibus Ariſtander reſpondit, olei fontē, laborē quidē, ſed et victoriā promittere: vngunt enim athletæ, & olea victores coronant. Vnde in antiquorū memoriis nōnunquam legas legatū oleū, vt Reate, T. Fundilius Gemilius VI. Auguſtalis HS XX dedit, vt ex redditu eius ſummæ, die natali ſuo IIII. K. Febr. prǽſentes veſcerent, & ob dedicationē ſtatuę decurionib. et ſeuiris, et iuuenibus ſportulas & populo epulū & oleū eadē die dedit, oleū nimirū ad gymnica certamina quę funeralib. celebrari cōſueuit. Neque verò prętereundū Panathenaicis,

quæ in Palladis gratiã celebrabanť, olei vas plenũ victoribus dari solitũ, quòd oliuum inuenerit Minerua. quamvis non desint, qui oleam inuentã à Mercurio tradant, nõ à Pallade. Sedenim cur oleę ramus in Mercurij manu poneretur, superius exposuimus. Sanè quidem nõ ignoramus ministros triumphantiũ oleagineis coronis vti solitos in honorẽ Mineruæ, quæ belli dea putabať, & hinc illi Bellonæ nomẽ. Vnde illud apud Maronẽ, Præses Tritonia belli. Xerxen tamẽ fefellit insomniũ, quo sibi visus est coronã oleagineã gestare, ex arbore, cuius ramis terra tota occuparet, id quod eũ maximè impulit vt tanto belli apparatu in Græciã traiiceret, vbi postmodũ magna victus clade, turpissimã fugã arripuit. D

PINGVEDO.

SAcræ nostrorũ literæ vbertatẽ interdũ per hieroglyphicũ oleæ acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiusdam vbertatis signũ esse ex eo perspicias, quòd libro Iudicũ cùm à sterilibus arboribus olea ad imperiũ accerseretur, respondit ea, nolle se pinguedinẽ suam derelinquere, quæ vsui & diis & hominibus haberet. Apud Horatiũ, lecta de pinguissimis oliua ramis arborũ, habetur.

HILARITAS. E

ET pro hilaritate oleũ poni in iisdẽ diuinis literis inuenias: vt Psal. XCII, Senectus mea in oleo pingui: vbi interpretes per oleum hilaritatẽ exponũt, citantq; ex paulò pòst sequenti Psalmo locũ, vt exhilaret faciẽ in oleo. In iisdem diuinis literis inuenit cibus panis non fermentati, collyridũq; oleo conspersarũ, & obvnctorũ oleo laganorũ: per quæ, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, Apostolorũ doctrina, legis eloquiũ, et mystica Prophetarũ verba intelligũtur. Obvncti Prophetæ, quia res non ita liquidò, neq; tam opulẽter explicuere. Cõspersę collyrides, quia passim doctrina Christi, legis vtiť testimoniis: de Christo eñ Moyses locutus est. Panes verò nulli nõ adiiciunť obsonio, plenissimeq; hominẽ pascunt, magisq; omnino nutriũt, veluti Apostolorũ traditiones, quæ eædem & Christi documenta sunt, in omni vitæ tenore colore q; vsui veniunt, & opulentissimè sufficiunt.

SPES.

ESt & spei simulacrũ olea, propter continuã viriditatem: nã nostro etiã tempore virorem multi pro spe ponũt. Hinc similes nos esse oleæ Basilius cuperet, quò grauidi refertiq; fructibus, nunquã spe denudaremur: et quia miserationis etiã indiciũ eam esse ostendimus, omni, vt idem inquit, tẽpore misericordiæ munus exercẽtes, fœcunditatis ac vbertatis eius, quæ semper vberrima est, æmuli euademus. Quod verò proditũ est Iouẽ olea coronari solitũ, id ea de causa factũ Phurnutus putat, quòd in ea viriditatis perennitatẽ & pinguedinẽ animaduerterãt: itaq; Deum omniũ bonorũ autorẽ, fœcũdissima vtilissimaq; omnium arbore insigniri placuit. Alij dicũt ꝓpter glaucedinẽ, quæ sit cœlo propemodũ similis: nam & id ad historiã addiť, vt à Pallade, quæ Glaucopis diciť, producta credatur, de qua quidẽ fabellã ex Marco Varrone recitare nõ pigeat. Enata forte in Athenarũ arce oliua arbore, sed et aquarũ scaturigine mox emanãte, Cecropem per id temporis Regẽ animo ad hęc prodigia obnoxio, saneq; territũ, et ne futurarũ fortè calamitatũ hæc portẽta forẽt pręnuncia, sciscitatũ Apollinis oraculũ missos certos homines, qui & ostenti causam perquirerẽt, & auerruncãdæ deorũ iræ, si quid illi minitarenť ostento, rationẽ discerẽt. Legatis verò pòst sciscitationẽ respõdisse Pythiã, iussisseq; interim illis bono essent animo, neq; enim ostentũ id hominũ malo aliquo factũ, sed deorum duorũ cõtentione certãtium inter se, vter eorũ Athenis impõnẽdi nominis autor esse debeat: per oleã eñ Mi F

neruam,

A neruam, per vndam Neptunum significari, & quæ sequuntur ad hoc pleraque alia, quæ de industria missa facio. Porrò de deorũ cõcilio, vt apud Ouidium est, pleriq; omnes tradidêre, decreuisse eos, vt is imponẽdi nominis autor esset, qui rem humano generi vtiliorem protulisset. Oliua quidem quantas habeat vtilitates nemo non nouit. Vnda verò quãto sit mortalibus vsui, loco suo declaratũ à nobis est. Sedenim oleam ideo prælatam aiunt, pronunciatumq; pro Pallade, quia arbor ea pacis indicium haberetur. Pacem verò bonorum omnium opulentiã & vbertatem secum afferre, parentes nostri forsitan experimento cognouêre. Nos, Italia vniuersa per tot annos assiduo continentiq; bello afflicta, vix eius felicitatis famam, vt diceret Homerus, audiuimus.

FRVGALITAS.

QVamvis aũt tãta sit lęta pinguedine, est tamẽ & frugalitatis indicium oliua, de qua sępe legas, eiusmodi baccas apud veteres parsimoniæ causa appositas, & à Platone lauto etiã cõviuio deliciis cõtemptis esitatas. Eundẽq; cõstat in B conuiuio quodã oleis vescentẽ, irrisum à Diogene, qui dixerit, Si sic prandisses, non ita cœnares: qui scilicet sentiret, non esse id frugalitatis, sed stomachi lauto prandio grauati. Quod verò pertinet ad Mineruã, quę innupta, quę virgo perhibetur, meritò ea sibi oleam ascifcit, cùm puritate pudicitiaq; non minus olea quàm Minerua delectẽ. Græci enim, vt Rutilius Taurus ait, iubent oliuã, cùm plantaẽ & legitur, à mundis pueris atq; virginibus operandũ, credo, inquit, recordati, arbori huic esse præsidem castitatem. Florentinus quoq; lib. De re rustica, adeò purã esse oleam tradit, vt collectores etiã non nisi puros amet, qui cùm ad oliuationem accedunt, iurãt se nõ aliunde quàm ab vxore sua venire: ita fieri vt anno insequenti vberiorẽ proventum exhibeant. Præcipuè verò aiunt Anazarbi, quæ Ciliciç est ciuitas, oleas esse fœcundissimas, quoniam à castis tãtummodo pueris colantur. Sed neq; illud dissimulandum, tametsi ridiculum, quod apud autores Græcos, qui nihil nõ ausi sunt mãdare literis, inuenias, amuletum præsentaneum ad capitis dolorem esse, si oleæ folio Mineruæ nomen, ΑΘΗΝΗ scilicet, inscribatur, ipsumq; folium filo religetur ad caput in coronæ modum.

C

DE VITE.

OFfert verò post oleã Vitis, neq; minoris ipsa vtilitatis, vt non immeritò multis & his insignib. atq; pręclaris sit hieroglyphicis decorata.

LÆTITIA.

QVorum illud præcipuũ, & omniũ præconio celebratum, vt per eam lætitia intelligatur: id non Ægyptij tantùm, verùm & philosophi & poëtæ Latini Gręciq; omnes eodem admisere cõsensu. Sed vt plurima super hoc à Platone & ab Homero dicta dissimulem, nónne diuinæ etiã literę sententiam hanc eandem plerisq; locis prosequuntur? cuiusmodi illud est, quod requisita vitis ad aliarum arborum imperium respondit, non posse se deserere vinum suum, quo Deus atq; homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontẽ, Symposio, vinum ait non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; nõ aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammã adauget. Et cõiectores, vel modici vini haustu in somniis attẽtari viso, læti alicuius eventi signũ arbitrantur. Apud Philostratũ vinitor sub vite considendum Phœnici suadet, quòd ex ea spirare soleat lętitia. Epigrãmatarius poëta quidã non inelegans nec infacetus, acerbè in eum invehitur qui racemũ immaturũ aspernatus humi abie-

cerat, & insuper pedibus conculcauerat: non immeritò quidē indignatus, propterea quòd primo eo gustu deceptus, vitem omnem malè acceperit, & in præciso racemo succrescentem lætitiam extinxerit. Ita enim dicit: D

Τίς ποτ' ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα Βάκχου
 Ἀνὴρ, ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν,
Χείλεά τε συμφθεὶς ἀπόμεμψε βάλεν, ὥς κεν ὁδίταις
 Εἴη πατουμένοις ἡμιδαὲς σκύβαλον,
Εἴη οἱ Διόνυσος ἀνάρσιος οἷα Λυκούργῳ,
 Ὅττι μὲν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύνην·
Τῷδε γὰρ ἂν τάχα τις διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἀοιδὰς
 Ἤλυθεν, ἢ γοερῶν κήδεος ἔσχε λύσιν·

cuius hæc propemodum est sententia:

Quæ feritas? quisquis dona immatura Lyæi
 Ante diem è vitis palmite sustulerat,
Labráq; perstrictus vecors abiecit, vt esset
 In pedibus trita vile putamen humo,
Huic pater instauret Lenæus digna Lycurgo,
 Quandò ita nascentem sustulit Euphrosynen.
Nanq; aliquis vino hoc hilaris cantasset, amasset,
 Aut poterat curas dememinisse graues.

E

Nos verò adolescentes iocati contrà ita respondimus:

Κεῖνος ἀεισθείσας κ' οἰνοτρόφους ὄμφακας μισῶν,
 Ὅς βάλε τὸ σκύβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις,
Κλήματά τ' ἐξέταμεν καὶ ὅλας βλαστὰς ἀπὸ ῥίζης,
 Ὅς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην·
Τῷδε τις οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
 Ἤλυθ' ἂν, ἢ γ' αὐτοῦ τάχα λέλησθε πέτρης·

quorum sensum ita Latinè reddemus:

Macte animis quisquis vinum hoc immite perosus,
 Allisit putri vile putamen humo,
Ramósq; & plantam totam ab radice recidit,
 Atq; ita gliscentem sustulit Aphrosynen.
Nanq; aliquis poto hoc vino grauis isset ad arma,
 Aut decoris poterat dememinisse sui.

F

Sed vt lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: Exultatio animę & cordis vinum moderatè sumptum: ad iucunditatem enim creatum est, nō ad ebrietatem, quæ te vita defraudet.

ACERBITAS.

At non in omni vua suauitas, neq; quidem in vlla, nisi maturuerit, nisi aëris clementia, lociq; & situs opportunitate adiuta fuerit. Nam vuæ pleræque neq; tempore, neq; loco suo decerptæ, amaritudinem potiùs quàm suauitatem vllam præ se ferūt: quare suum est omphacio significatum, vt scilicet insuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturā vuam indicetur. Hinc illud in sacris literis: Patres nostri comederunt vuam acerbam, & dentes nostri obstupuerunt. quam sententiam diuinitùs Cicero mihi videtur explicuisse, vbi ad Brutum scribit: Nec verò me fugit quàm sit acerbum parentum scelera filiorum pœnis lui. Sed hoc præclarè legibus comparatū est, vt charitas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos subsequuntur, quæ omnia in parentis scelus oggeruntur,

A

HILARITAS.

EAdem ratione qua lętitiã significat vitis, publicam etiã hilaritatẽ ostendere videt: quare apud Maronem Troiani longa nauigatione & sæuissima mox tempestate fatigati, Dei Bacchi lętitia exhilarant. atq; alio etiam loco, adesse eisdem lętitiæ datorem Bacchum votis precari videmus. Tum apud Horatium, si qua celebratur hilaritas, vel ipsa pauimenta vino natãt. Tristi verò & perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui simile id quod apud Ciceronem III. Tuscul. habet: Huic calix mulsi impingendus est, vt plorare desinat. Quin & ipsa Musica, quę tota ad hilaritatem cõparata est, non alio magis stimulo concitatur quàm suauis vini gustu. Hinc apud Ouidium legas:

Necnon & carmina vino Ingenium faciente canunt.

quod ex Tibulli synepeia dictum. Ille enim cùm Osirim visitatorem laudaret, ita de vino cecinit:

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Mouit & ad certos nescia membra modos.

B Hinc Æschylus quasi nimium oblasciuiens, dictus est tragœdias suas potando scriptitasse, de quo Plutarchus Symposiacis. Contrà reprehensus est Gorgias, qui tragœdiam suam Marti dedicauit, cùm Baccho potius tribuẽda fuerit: nam ea de causa dictum, οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ, nullam quippe adesse hilaritatem ei qui aquam bibat. Quam sententiam sibi desumpsit Horatius eo Epistolarũ loco, vbi festiuè admodum bibacitatem hanc eludit ad Mecœnatem:

Prisco si credas Mecœnas docte Cratino,
Nulla placere diu, neq; viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus. Mox & illa per iocum acriter demorsa:
Ennius ipse pater nunquam nisi potus, ad arma
Prosiliit dicenda, forum puteálq; Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris.

Agnouit & hoc Anacharsis Scytha, quãvis vino superseuerè nimis iudicaret, quippe qui cùm in conuiuio quodam vibrissatores quosdam cantilenam admodum variam crispata voce cum sibilo simul emodulantes auscultaret, interrogatus an in Scythia tales essent modulatores, respondit illicò, Neq; quidem vi-

C tis: vtpote qui innuere vellet, non aliam esse causam emodulationis eiusmodi, quàm epotum vinum. atq; hinc dicterium, Nemo cantat sobrius. De his queritur Dauides Psal. LXVIII. Vinipotores contra se canere. Anacharsis dictũ ab Aristotele commemorat eo loco διαλυτικῶν, vbi argumentorũ quædam genera à causa desumi solere ostendit. Idem Anacharsis tris in vnaquaq; vite racemos inveniri dictitabat, qui diuersa inter se vi pollerent: primũ enim voluptatem afferre, ebrietatem alterũ, tertium molestiam. Sed vtcunq; Scytharum suorũ sobrietatem prætendat Anacharsis, Cleomenem tamen Spartanorũ Regẽ apud Scythas, vt alibi diximus, vino versum in insaniã accepimus, q; scilicet cum eis meri potationibus contendere voluisset. Meritò autẽ Plato, vbi secundo de Legũ ferendarũ ratione disserit, optimum futurũ existimat, si Carthaginensium more miles in castris nunquam vinum gustet, sed toto expeditionis tempore aquam biberit. Seruis ne vinum vnquam concedatur. Magistratus, quandiu munere funguntur, abstemij sint. Pręsides & iudices, eo tempore quo negotia causarum tractantur, vinum penitùs non attingant. Et qui magnis de Reip. rebus consilio adhibentur, rémque publicam administrant, aquam omnino bibant.

quam ſententiam philoſophus ille ſummus ex XXXI Proverbiorum Salomonis capite ſibi deſumpſit. Sanè Romanorum in hoc quoque prudentiam, qui ſobrietatẽ in imbecillo fœminarũ genere accuratiſsimè cuſtodirent, multi cõmendauêre. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim vſqueadeò vino abſtinere ciuitatis eius inſtituto iuſſas, vt matronã ob reſignatos cellæ vinariæ loculos ſui inedia necarint. Sub Romulo verò quæ vinũ attigerat, impunè à Mecenio marito trucidata ſit: idcirco & oſcula propinquis offerre neceſsitas erat, vt ſpiritu indicaretur, exploratumque inde eſſet, an temetum olerent. D

LIBERTAS.

QVòd verò & libertatis indicium ſit vitis, ipſa Bacchi nuncupatio, quę apud Gręcos Lyæus eſt, apud Latinos Liber, argumento eſſe poteſt. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adoleſcentium ingeniis conuiuia nonnunquã indulta, quò illi ad pocula ſe benignius inuitarent, eoque tormento coacti, ab intimis ſe præcordiis expectorarent, vtpote qui nihil tunc ſimularent, ſed cupiditates omnes ſuas, ſtudiaque omnia propalarent. Vnde ſapienter Horatius:

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit, & quæ ſequuntur. Idem alibi: E
Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?

Meritò itaque apud Spartanos Dionyſius cognomento ψίλας dicitur idiomate Dorico, quod pennatũ ſignificat: vinum ſiquidẽ mentẽ, non ſecus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc volitare facit perquã agiliter: cuius rei meminit Pauſanias tertio. Facit ad hanc libertatis ſignificationem quod ab Heliogabalo profectum eſt, vt vindemiarũ feſtiuo liceret vnicuique multa in dominos iocoſa atque ſcurrilia, petulantiſsima quadam licentia ipſis etiã audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano vigere paſsim vidi, cùm eo fortè tempore ad viſendum eius honoratiſsimæ ciuitatis Academiam illò me cõtuliſſem. Et quoniã vinũ in lætitiæ libertatisque ſignificatum abiit, libet ex Moſeos hiſtoria quod ad rem facit exemplum recitare. Cùm Pharaonis pincerna, qui eodem cuſtodiebatur loco, quo & Ioſippus ob cuſtoditã innocentiã vt nocentiſsimus detinebatur, per quietem exiſtimaſſet ſe triplicem videre palmitem ternis præditum racemis, qui cùm tempeſtiuè maturuiſſent, eſſentque à ſe reſecti & expreſsi, ſubitò Regi muſtum propinaſſet: ex quo Ioſippus bono eum eſſe animo iuſsit, futurum ſanè vt triduo liberatus eo ſitu quo intabeſcebat, in priſtinam dignitatẽ reſtitueretur: atque ita vti à Ioſippo prędictum fuerat, tertio pòſt die liberatus, & honori ſuo redditus, coniectorem haudquaquã vana nunciaſſe cõperiit. F

FELICITAS.

EIus enim ſcientiæ periti ſcribunt, vbi ſignificata vitis examinant, vuam in ſomniis viſam, etiam extra tempus, felicis eſſe præſagij. Cuiuſmodi etiã vitis fuit, quæ viſa eſt Aſtyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatæ ſuæ genitalibus oboriri, vniuerſamque Aſiam palmitibus invmbrare: quod de Cyro nepote eius eventu adeò felici poſtmodum comprobatum eſt: terrarum enim latitudinem id ſignificabat quæ Cyri eſſet imperio ſubiuganda. Rheæ ſiquidem vitis ſacra eſt, & eiuſmodi deæ de vite fieri ſimulacrum tradit Euphorion. Fuit autem hoc atteſtatum oſtentum, ad alterum, quo prius imaginatus fuerat Aſtyages idem videre ſe micturientem filiam, quæ Regiam vrbem cum vniuerſa Aſia inundaret. Et quamvis Rex quid vtrunque ſibi ſomnium vellet à Magis edoctus contra filiam & infantem natum multa eſſet machinatus,

fatalem

A fatalem tamen necessitatem evincere non potuit. Euerso enim Medorũ regno, Persicoq; constituto, Cyrus mirum in modum creuit.

LABOR.

NEque tamen ita felix tranquillumq; est hieroglyphicum vitis, vt non & laboris plurimi sit etiam argumentum: siquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vsqueadeò imbecilla est, vt nisi humana diligentia excolatur, pergulis sustentetur, vel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis singulis præcidatur, multo deniq; labore custodiatur, breui admodũ tempore vel pereat, vel in labruscam degeneret. Quare non imperitè dixit Hesiodus, siue is Apollonius fuit qui scutum Herculis doctissimis carminibus celebrauit:

οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα, καὶ ἄχθος.

vt & lætitiam & laborẽ simul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neq; sum nescius, τὸ ἄχθος ad animi etiam anxietatem atq; mœstitiã referri posse: siquidem compertum est eos qui meraco plurimùm vtuntur, melancholicos fieri, atq; in de tristiori esse corde: tum obliuiosos, vt Florentinus in re rustica ait, in primis

B fieri, vt ea taceam quæ per ebrietatis furorem infanda pleraq; perpetrãtur: quorum omnium memor Maro noster, ne vinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furentes
Centauros leto domuit, Rhæchúmq;, Pholúmq;,
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Habet & illud incõmodi, quòd linguam vinum præpedire solet, eaq; de causa Mercurio, non vino, sed lacte supplicabatur, ad ipsam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam: idq; Romæ, vico etiam sobrio nuncupato fieri solitum.

TITILLATIO.

ET quod aiũt, sine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriã, Lampsacum ea de causa salaci Deo sacram olim dictitatã, quòd optima generosissimaq; vina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuisse antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demosthenem, qui rei istiusmodi causam memoriæ prodiderit. Cùm itaq; vinum præcipuum sit nequitiæ fomentum, meritò signum Virginis vitem auersatur: cauendũ enim, vt Orpheus monet, ne Luna signum Virginis præcurrente vitem seramus: eam enim Virgo

C odio prosequitur. Atq; ne vllus vnquam sit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebriis colonis fuerit interfectus.

SANGVIS.

FVit & sanguinis signum oblatum in sacris vinum, atq; eo nonnunquam cognomento nuncupatum: quare quod apud Maronem,

Vidit Thuricremis cùm dona imponeret aris,
Horrendum dictu, latices nigrescere sacros,
Fusáq; in obscœnum se vertere vina cruorem,

non tantùm ostenti loco positum, sed antiquum videtur significatum attigisse, quòd & pro vino sanguis, & pro sanguine vinum acciperetur. Nam Mose secundo Deuteronomij cantico: Et sanguinem vuæ biberet meracissimũ. & Psalmographo dictum, Sanguinem, inquit, vuæ biberunt. Sanè quidem Ægyptij sacerdotes vino pertinacissimè abstinebant, & antiquissimi eorum reges: nam & illi tunc non nisi sacerdotes erant, vt tradit Hecatæus. In deorum tamen cæremoniis vino vtebantur, eòque libabant, vt idem autor scribit, non gratam

quidem rem cœlestibus oblaturi, sed eorũ sanguinem qui contra deos pugnassent propinaturi, indeq; sibi numina conciliari arbitrabantur: persuasum enim habebant Ægyptij, vitem ex fuso in terram gigantum sanguine pullulasse, vnde & amentia, & furor inesse vino. Quanquam posteriores Reges, Psammeticho in primis autore, vinum, sed certa mensura, mensis adhibuêre. Ponit verò & Hesiodus mensuram qua sit ad salubritatem bibendum: D

τρεὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου·

Tris miscebis aquæ partis, sit quarta Lyæi.

Et venustũ admodũ est epigrãma Meleagri, quo à Meraco salubriter exterreremur:

αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
νίψαν ἰσὼς τέφρας ἄρτι κυλιόμενον,
τοὔνεκα σὺν νύμφαις Βρόμιος φίλος, ἢν δέ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον·

Ardentem ex vtero Semeles lauere Lyæum
Naides, extincto fulminis igne sacri.
Cum Nymphis itaq. est tractabilis, at sine Nymphis
Candenti rursum fulmine corripitur. E

Hęc autẽ miscendi meri admonitio, adducit in memoriã mihi locũ in diuinis literis, quẽ nefas est prętererire: Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. Calix Domini mixto plenus, idẽ est, vt sentit Eucherius, ac si diceret, misericordia & iudiciũ. Inclinatur verò ex hoc in hoc, cùm de misericordia in iudicium diuina seueritate transitur. Fęx autem nõ exinanit, quia adhuc vltimum iudicij reseruatur: ea siquidẽ erit vindemia, quæ ipsis in diuinis literis hieroglyphicè ponit, significatq; rerũ finem, quam theologi seculi cõsummationem vocant, aliquando depopulationẽ, vt Psalmo: Vindemiãt eam omnes qui transgrediunt viam. Pro fine verò rerũ, Ioël: Mittite falces, & vindemiate vineã terræ, quia maturæ sunt vuæ eius. Et ne hoc imprudentibus excidat, vindemiæ ipsius instrumẽtum torcular, nomẽ in sacris literis hieroglyphicũ, per quod scilicet tum alia quædã, tum præcipuè tempora ærumnosa, pressuræ, vexationesq; significant: quam in sentẽtiã totus ferè Psalmus euagat, cuius inscriptio est, In finẽ pro torcularibus.

FERACITAS.

NOn ineptè verò quispiam feracitatem hieroglyphicè significaturus, vitem cum racemis pinxerit, inter enim fœcũdiores plantas principatum obtinere vitem nemini dubium, si arbusculæ vniuscuiusq; ratione habita, vini copiam expenderimus. Addam etiam eam alicubi esse racemorũ magnitudinẽ, vt racemi singuli singulos expleant currus, cuiusmodi fertilitas est Eucarpiæ minoris Phrygiæ vrbe. Quinetiã currum medium ibi diffractum defecisse vnici racemi pondere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium esse dicit, quod teste careat. vtcunq; tamen, hæc & alia super huiusmodi vrbe à Stephano memorantur, in iis quæ deflorauit Hermolaus Byzantius. F

PIORVM CONVENTVS.

SEd vt de vite simpliciter sermo sit, debere nos, ait Basilius, rationẽ eius cõtẽplari, qua Dominus sese vitẽ, & Patrẽ agricolam esse, vinitorẽq; dixit, nosq; singulos in piorũ cõventu per fidẽ satos, palmites appellauit: hinc nos ad vberrimi fructus feracitatẽ inuitat, ne vt invtiles atq; superflui ludibrio simus, & à fœcundorũ palmitũ cõsortio recisi amputatiq;, igni destinemur. Assertor verò noster nusquã cessat animas nostras vitibus cõparare. Vinea nãq; facta est dilecto,

dicit,

A dicit, in cornu, in loco pingui, & vineam ſeui, ſeptumq; circũpoſui. Animas humanas planè vineas dicit, quas circũdedit ſepto, tũ ea ſecuritate atq; tutela, quæ reſultat ex præceptis, tum ipſa gemmarũ cuſtodia. Dictum eſt enim: Verſabitur angelus Domini in circuitu metuentium eum. Deinde quaſi valla nobis defixit poſitos in Eccleſia primũ Apoſtolos, mox prophetas, mox doctores alios: inde animũ noſtrũ, ne deiectus deſpectusq; humi reperet, & prætereuntiũ pedibus conculcaret, maiorũ noſtrorũ exemplis, qui per ſummã innocentiã & probitatem clari & illuſtres habent, in altũ erexit, eorumq; veſtigia ſequi iuſsit, qui per virtutẽ & integritatẽ ad ſummũ euaſere. Ad hæc vitẽ Ambroſius plebem Eccleſiæ ſignificare cõtendit, quę veluti quadã fidei radice plantat, propagineq; humilitatis reprimit: vbi verò circumfoſſa fuerit, religat, erigiturq;, ne reflectat in terram. E ſarmentis alia reciduntur, propagant alia. Reciduntur quidẽ ea quæ inani ſylua luxuriant, de quibus Pythagoras ſymbolicè dixit, μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, pura purgataq; omnia eſſe volens quæ Diis offerantur. Ea verò propagantur, quæ bonus agricola fructifera iudicarit. Adminiculorũ verò ordines iu-

B gationisq; cõcinnitas verè atq; maniſeſtè docent æqualitatẽ in Eccleſia ſeruari debere, vt ſeſe nemo, quantumlibet diues & honoratus, extollat, nemo pauper animũ deſpondeat, ſeq; deſpectũ atq; cõtemptũ eſſe vereat: ignobilis nemo deſperet, verùm æqua ſit omniũ conditio, pariterq; omniũ mens ad ſuperiora ſuſtollatur, ſuamq; in cœlis futurã conſuetudinẽ atq; cõmercia ſibi proponant. Ne verò vllis ingruentiũ tempeſtatum procellis vexari, loco've deturbari deiici've poſsit, clauiculis quaſi charitatis amplexibus proximos quoſq; complectit, & in eorum coniunctione requieſcit. Appellat nos IESVS vitis ſuæ palmites, propterea quòd, inquit Origenes, palmes arbore connectit, & clauiculis tanquam manibus freta confirmat à lapſu, quo fretus adminiculo ventos turbineſq; contemnat. Futurorum id bonorũ indicat ſpem, quia fideles quiq; non ſolùm in iis quæ gerunt, ſed etiam in iis quæ ſperant & credunt, perfectũ ſalutis ſtatum expectant: quapropter quaſi ad quendã patientię ardorẽ ſpe iuncti atq; cõfirmati, naturaliũ motuũ procellas, cupiditatumq; turbines inſultusq; perferũt atq; contemnũt. Hæc & huiuſmodi pleraq; cõmentationibus in hieroglyphica noſtris

C libenter inſeruimus, quò mihi ſint æquiores ij, qui ſtudiũ in hac re meũ acrius inceſſunt, quorſum id tendat ignari, cùm viderint ſimilitudinariã hanc loquendi figuram nõ tantùm ab Ægyptiis, quos immeritò cõtra Dei præceptũ abominantur, inuentã, verùm etiam ab antiqua & noua lege receptã, quinetiã ab ipſo noſtræ inſtitutionis cõditore CHRISTO IESV frequentiſsimè in vſum deductam: nihil enĩ aliud eſt hieroglyphicè loqui, q̃ diuinarũ humanarumq; rerũ naturã aperire. Addenda verò huc fuerãt ea quoq; de Iuda Iſraëlis dicta: Lauabit in vino ſtolam ſuã, & in ſanguine vuæ amictũ ſuũ: ſed quoniã hæc copioſè ſunt à ſacrorũ interpretibus diſcuſſa, pręſertimq; ab Adamantio, ad vltimam eius homiliã in Geneſim, vnũquenq; pietatis ſtudioſum accedere cohortamur.

DE FICV.

INchoauit, honoratiſsime Domine, oliua apparatũ noſtrũ: acceſsit vua, quę plurimũ ſortè attulit ſaturitatis: pro bellariis addere ficus libuit, vt ſi quid amaritudinis in oliua fuit, ſi acerbior vua, quòd noſtri quippe Bellunenſis cœli rigor, eam plerunq; matureſcere non ſinit, errorem omnem miſſus tertij ſuauitas emendet.

DVLCEDO.

DE Ficu ſanè quicquam, quod magnam mihi affert admirationē, apud Horum Ægyptiū, Caprifico excepto, nō inuenimus: paucißima enim admodum eius autoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud autores alios inter arbores primas celebratam paßim comperimus: atq; illud præcipuum eius eſt hieroglyphicum, vt per eam dulcedo intelligatur, eaq; tam in grata hominum conſuetudine, ac morum ſuauitate, quàm in cæteris rebus quæ iucundę amabilesq; ſint, ac voluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritum de ſuauiter canente, καὶ ἀπ' αἰγίλω ἰσχάδα τρώγοις, è mediisq; cibus tibi ficus Athenis. Ab Ægilo verò dictū, quòd ea ſit ex Athenienſiū tribubus. & ſuauißimas Athenis ficus eſſe, Dion etiam teſtatur. Ita verò ficus ad victus humani cōmoditatē nata, vt Hipponax Poëta vetus, eam auro prætulerit, dum ſcazonte illo ſuo licentioſo dicit:

Εἴ τις κατέρξε χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,
Καὶ σῦκα βαιὰ, καὶ δύο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους
Γνώσεται ὅσῳ τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρέσσω.

Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficusq; paucas, comparetq; ſeruulos
Duóſve triſve, iudicabit illicò
Auro domi præſtare ficum plurimo.

Sanè φιλοσύκους nonnulli appellant purioris manſuetiorisq; vitæ duces. Harum verò cōmendationē auget ſummo opere Artaxerxis cognomento Mnemonis teſtimoniū, qui iunioris Cyri frater fuiſſe fertur: is cùm aliquando arrepta fuga cōmeatuq; direpto coactus eſſet ficus & hordeaceum panem eſitare, indoluiſſe fertur, ob regalem affluentiā apparatioresq; lautitias tantæ ſe voluptatis expertem tandiu fuiſſe. Quid verò quòd ruta ſua ſatis inſignis amaritudine, ſi iuxta ficum feratur, mitior euadit? Meritò itaq; ficus apud Iſraëliticos iudices nequaquam velle ſe ait dulcedinē ſuam derelinquere, vt reliquis arboribus, à quibus in imperiū adſciſcebatur, dominaret. Vt verò alibi legimus in iiſdem diuinis libris, iuſtos & ſanctos homines ſub ficu requieſcere perhibent, hoc eſt, tranquillam atq; ſuauem vitam agere. In veterū etiam numis ſuauitatis iſtiuſmodi ſignificatum obſerues. Nam in quodam ficus eſt inter duos tumulos ſita: vnius tumuli inſcriptio eſt ΑΜΒΡΟΣΙΑ. Alterius ita detritæ literæ ſunt, vt legere non potuerim: puto tamē ex nota N literę, quæ vix dimidia diſcernit, ΝΕΚΤΑΡ eſſe debere, quaſi ficus vtriuſq; vicem gerat. Sanè cōiectores inſpectam in ſomniis ficum, albam præcipuè, atq; ſuo tempore, bonorū multorum præſagiū habent.

SVAVITAS SVBLATA.

NEq; caruit ominibus ficus, quę ſublatam ſuauitatē extirpata ſignificaret, eo præſertim tempore quo publica ciuiū Ro. ſuauitas & dulce commercium, extincto Alexandro Seuero, adempta eſt. Paulò enim antè quàm is fatis concederet, arbores fici tres, quibus tentoria imperatoria adnexa erant, quæq; ficus eas ferebant quibus Alexandrinarū nomen eſt, ſubitò ante illius tentoriū prociderunt. Idem in Caprifico portentū in Meſſenios accidiſſe memoriæ proditū eſt. Nam cùm illi ſylueſtrē ficum τράγους appellarent, quos nos imitati ſumus Caprificum appellantes, oraculum ſuper excidio ſuo huiuſmodi habuerunt:

Εὖτε τράγος πίνῃσι Νέδης ἑλικόρροον ὕδωρ,
Οὐκέτι Μεσσήνην ῥύομαι, σχεδόθεν γὰρ ὄλεθρος.

Nanq; Nedes ſimulac curuas caper hauſerit vndas,
Tunc Meſſena vale, tibi enim grauis exitus inſtat.

Accidit verò vt Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eouſq; declinarit,

A vt aquis profluentibus rami allueren̄t: quod cùm Theolcus vates animaduertisset, instare dixit Messeniorū exitium, vt oraculo Pythio prędictū fuerat. Rem tangit Pausanias quarto. Sed cur ficum Idumæā dicere cōtamur, ad quam Assertor noster à Bethania rediēs, fructū ex ea capturus accessit? famescebat enim: verùm cùm fructū in ea nullū inuenisset, arborē deuouit, ne vllo vnquā tēpore fructū ferret. Sanè mysticè factum hoc, vt tam multa alia: nimirumq́ ficus hæc populus Iudaicus erat, ad quē famelicus Dominus venit, in quo cùm nihil pręter quandam speciē vitalem sine vllo profectu cōperisset, eum in æternam perfidiam execratus est. Fructum enim ipse è synagoga quæsierat, quem nullū inuenit, quia ea, vt inquit Gregorius, folia legis habuit, sed fructum operis nō habebat, de qua dictum ait Euthymius ab Abacunte, ficum fructum non allaturam. Quòd verò per tres annos frustra quæsitus fuerit hic fructus, Eucherius tria vult tempora intelligi, ante legē, sub lege, et gratię tēpore, quibus Iudæi ipsi fuerint semper à Domini præceptionibus alieni, & nullū boni operis fructū protulerint. Eodē facit q̄d ait Dominus Nathanaeli: Cùm esses sub ficu, vidi te: quippe B cùm in originali labe Iudæorū ritu cōsisteres, adieci animum vt te redimerē.

FATVITAS.

ET sycomorus aliquid habet hieroglyphicū, quā Zachęus inscēdit: nā arbor ea cùm sit ficus fatua, indicat eos qui, vt Eucherius refert, mundi sapientiā humiliter sectati, eligūt mox Dei sapientiam subtiliter aspicere. Prudenter enim ait is, sycomorū ascendimus, si prouidè eam quę diuinitùs præcipit̄, laudabilē et sapientem fatuitatē tenuerimus. Quid enim inter mortales insipiētius, q̄ amissa nō quærere, possessa largiri, rapiētibus relaxare, nullā pro acceptis iniuriis iniuriam reddere, sed iuxta præceptū Dominicum, in omnibus præstare patientiā?

CONTEMPTIBILIS.

CÆterùm quod ad opera ex ficu facta pertinet, Gręci ficulnum pro imbecillo & cōtemnendo ponunt: quo significato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus inutile lignum,

hoc est, minimi precij, minimiq́ vsus, de quo scilicet faber meritò ambigeret, faceret ne scamnum, an simulacrum pudendum, deum omnino despicatissimum: C nam fici materia paucissimis est, & iis admodum exiguis fabricis idonea. Eoq́ spectat prouerbium de Mandronis naui, quæ ficulna fuerit, cùm is notatur qui tenuissima olim re, angustoq́ patrimonio despicabilis, ad amplissimos honores emerserit, nihilo tamen venerabilior habitus ob insolentiā importunamq́ superbiā, qua sese intemperantius efferat. Nam Mandro, vt pleriq́ alij, à remis ad imperium venit, neq́ ob id tamen vllam assecutus est autoritatem. Ita deniq́ veteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum significabant: nam et Græci olim hunc σύκινον dixère, vt apud Theocritum Ergatinis, & apud Aristophanē sæpius inuenias. Et nunc quoq́ vulgus stupidos & ineptos, ficones appellat.

BACCHVS SYCITES.

LAcedæmonij ficum à Baccho inuentā opinant̄, eaq́ de causa eum Sycitem nomine, vt Sosibius tradit, coluère. Apud Naxios simulacra eius nūc ex vite, nunc ex ficu fieri solita sunt. Milichius à nōnullis appellatus Bacchus, quòd Milica pro ficis nonnunquam accipiuntur. Et Dionysiis præter vini amphorā, & vitem, quæ præferebatur, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiam gestare mos erat, in quo caricæ forent. autor Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO. D

VT verò ad folium reuertamur, quod thrion appellatur, progressionis olim signū fuit. Veteres aliquò profecturi ficulna folia suspendebāt progressionis cæremonia, atque ita sibi auspicatū iter fore augurabantur. Ea autem de causa thrion dicitur huius arboris folium, vt interpretes Theocritiani volūt, quòd in tris partes diuisum est, visendo inter vtrasque partes interuallo: scribítque & trion, tenui, & thrion aspirata, atque etiam thriambon. quin et θριάζειν dicūt huiusmodi folia colligere, & in aliquem vsum parare.

SEPTENTRIO.

PArabatur aūt thrion religiosè admodū Serapidis Osiridisque sacris, gestamē scilicet foliaceū, quod capiti superponerent gestādis hydriis aut calathis cōmodū, eratque illi suū etiā significatū: siquidē & Regē, & septentrionalē regionē, polum quippe Arcticū, per intortile gestamē huiusmodi intelligebant. Regem, quia polus cœlorū omniū rotatū regere videtur: & circulus ille foliaceus in geruli capite orbiculum Arcticū excribit, ab axis illius qui præ oculis est similitudine. E

GENITALE.

QVin etiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium semina inde demitti plerique veterū magno ex argumēto arbitrati sunt: inde enim actionis esse principium, quæ Mathematici veteres latissimè disseruerunt. quocirca thrium, cùm & humoris redundantiam, ob viridis crassique folij vuiditatem, & motum omnium, ob cōuolubilem texturam significaret, pari quadam natura cum genitali æstimabatur, atque eius esse simulacrum videbatur, vbertate scilicet humoris & motu ad prociendæ genituræ principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

DELECTATIO.

HVius generis fuisse prædicāt Adami pomū, præter ipsius Dei præceptū nimis expetitū: id enim delectationē & voluptatē, quæ sensu percipitur, significasse plerique Theologorū docuerūt. Nihil enim mentē nostrā è tranquilla Paradisi statione facilius exturbat, quàm nimia voluptatū cōsectatio. Is tamē suæ prauaricationis amaritudine exacerbatus, fici foliis semet velare pudorēque obtegere properauit. Ficū enim fuisse, tradit Irenæus. Tertullianus aūt ea re super ait: quod in nouo corpore indebitū adhuc pudori erat, protegere festinās, ficulneis foliis interim circundat. Ad hoc addit Irenæus, non alterius arboris aut herbæ, quæ molliori tactu esset, ad indicandū pœnitentiæ duritiē atque cruciatū, propter scabritiem scilicet et asperitatē, qua foliū huiusmodi præditū est. Et quia cingulum id & sibi & vxori suæ circumligauit, nōnulli exponūt, vt petulantē carnis impetum retūdere se polliceretur, id veluti cōtinentiæ frænū adhibuisse, quoniā scilicet stolā eam, quā habuerat à spiritu sanctitatis, amiserat, eo tegumēto, quod nullā prorsus delectationē afferre posset, sed morderet potius ac pungeret, vteretur. F

FOLIA RELIQVA.

FOlia verò reliqua diuinis in literis pro ipsa, vt ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus foliis velatur ac tegitur, ita sub legis litera spiritus occultatur. Idcirco nos, ait Hesychius, literæ folium aperimus, vt qui latet interius fructum spiritus inueniamus, de quo Hieremias: Si vindemiatores ingressi fuissent in te, saltem reliquissent racemum tibi. Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cùm ambages & verborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta apertè sibi declarari

compre-

A cõprecetur, quòd folia omnia conturbarẽt, id vnũ orat: Foliis tantùm ne nomina manda. Sedenim quantũ pertinet ad voluptatẽ, de qua satis, cùm hoc ipsum argumentũ sequeremur, in Serpentis cõmentario disputatũ. Illud hìc potius me morabo, ficum nõ eo tantùm rerum primordio humano generi calamitatem, & assiduos labores attulisse, verùm annis voluentibus in causa fuisse, cur potentissima opulentissimaq; regna duo ad internecionem vsq; corruerint, Carthaginis imperiũ, & Romana potẽtia. Carthago quidẽ, quia ficũ ex hortis suis decerptum velocissima festinatione tertio pòst die Romę repræsentauit: doluitq; Cato, & in Senatu cõquestus est, hóstes nõ triduo magis procul Roma proprias habere sedes. Romana verò potentia, ac vniuersum Italiæ robur à transalpinis gentibus sese nobis totiẽs superfundentibus, ea de causa quassari cõfringiq; cœpta, quòd, vt Plinius inquit, Hellico quidã Heluetius, qui Romæ ob fabrilẽ artem aliquandiu cõmoratus fuerat, in Galliã remeans ficum siccã & vuam, oleiq; & vini præmissa secũ tulit, quorũ vsu delicato suauiq; concitati feroces populi, ad hanc vsq; diem assiduis nos calamitatibus affligere nunquã destitère, quamvis natura ipsa Alpibus, & tam inexuperabili munimento, Italia procul Gallias B atq; Germanias coërcuerit: quorũ feritas si quando grauis Italię fuit, nullo certè vnq; tempore calamitosior extitit, quàm quinto iam et vigesimo ab hinc anno, quibus vniuersa Italia cædibus, rapinis, incẽdiisq; desolata peruastaĩ, hinc Germanis, hinc Gallis, hinc Hispanis extremũ eius excidium assiduè meditantibus.

ALIMONIA.

SEd vt querelę facessant, adeò ficum alimentis idoneum esse compertũ est, vt eam Cereris donũ dictitarint, proq; alimonię symbolo susceperint. Quantũ enim ficus humanę prosit alimonię, vel ex eo manifestũ esse potest, quòd athletas siccis ficubus pascere moris fuerit, autor Plinius: experimẽto enim comprobatum est, eo cibo frequentius sumpto, corpora & vires mirum in modum adiuuari. Quòd verò Attica eo fructuũ genere magnam est nobilitatem assecuta, Pausanias ait Cererẽ primùm in ea regione ficum Phytalo cuidam hospitalitatis præmium donasse, eiusq; rei monumentum extare his versibus celebratum:

C
ἐνθάδ᾽ ἄναξ ἥρως φύταλος ποτὲ δέξατο σεμνὴν
Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει,
ἐξ οὗ δὴ τιμὰς φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως·

Hic quondam hospitij Phytalus suscepit honore
Legiferam Cererem, quæ molli cortice poma
Prima dedit, dixere sacram mortalia ficum
Ora, genusq́ Phytali decus hinc insigne secutum est.

ADVLATIONIBVS DEDITVS.

DIuitem hominẽ adulatoribus deditũ Thebanus Crates per ficũ arborem in prærupta asperaq; rupe satã describebat, quippe quò sit hominibus difficilis accessus. Eius verò fructus à coruis & miluiis tantùm decerpi: ità horum opes ab impuris tantùm & adulatoribus depasci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferæ essent, Diogenes dicere solebat.

DVLCEDO VERITATIS.

ET Mercurius sibi ficũ vendicauit, cui vndeuigesimo primi mensis die Ægyptij sacra faciebant melle & ficu, quæ sacra eo clamore prosequebanĩ, vt q̃d hieroglyphicè in eis latitaret exponentes, identidem clamitarent, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια.

quod dulcem esse veritatem significabat. D

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

Statuæ verò pleræque ficis coronatæ, Cyrenensiũ religionẽ indicabant, quia & Saturnus decus in agricultura suum meruit, quem agri colendi autorẽ, & insitionis putationisque & stercorationis repertorem memorant, neque minore quàm Cererem honore honestandum existimabãt. Huic Cyrenenses cùm rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari consueuerant, quòd & alimonia in iis, & gustus suauitas egregiè vigerẽt. Hæ sunt, honoratissime Princeps, arbores illæ ad ingenij tui naturam accommodatæ, quas desumpsi ex hortis meis du ctilibus, limoque Nilotico in arcas ingesto, mecum quaquà iter est circumuecto. Neque verò folia his arboribus vlla vnquam decidunt tempestate: licebitque perinde tibi, si plantis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britãnias vsque tuas asportare: quæ mundi pars cùm olea, vite & ficu careat, illas aspiciant non modò suo tempore frondescẽtes, sed toto etiam anno, folio nunquam deciduo, perpetuò virides admirẽtur. Sed enim vt seriò loquar, eas tu si pertractabis, earumque vim diligenter inspexeris, cordi ita insitas tuo comperies, vt nihil E tui similius esse, etsi modestissimus es, cõfiteri necesse habeas. Nam boni quicquid in diuinis illæ significant, ea omnia tuæ congruunt pietati.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ALOISIVM PRIVLLVM PATRICIVM VENETVM, DE IIS QVAE PER POMVM ITALVM, PERSICVM, ET PVNIcum significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

HERI Priulle doctissime, cùm veterum signa quædam singulari opere artificioque perfecta hic & illic inspecturi per Vrbem equitaremus, multisque præteritis Capitolium demum inscendissemus, Herculis ibi signum summæ nobilitatis ex ære conspectum est, quo non facilè quicquã tota vrbe dixerim me vidisse pulchrius, neque præclarius, siue hæc ea fuerit statua, quam Q. Max. capta Tarento, opus Lysippi, obtulit Capitolio, siue quam Fabius Verrucosus eò transtulit, siue aliorum fuerit dedicatio: vtcunque, antiquissimum omnino opus est, & Græcis scriptoribus honorificè celebratũ. Nam præter leoninũ spolium F *læuo iniectum brachio, clauã manu dextera retinet, læua tria poma cydonia præfert. Quæ cùm comites, qui te multi sequebantur, eruditi viri animaduertissent, de spolio & claua dixerunt, cognoscere se mentis præstantiã, et generosum animi robur, quibus virũ, qui veram virtutis gloriã affectet, præditũ esse debere cõmonemur. Herculẽ verò positũ à veteribus, quia quicquid præclare geri potest, id totũ Herculi attributũ. Nam et Arrianus vbi petrã ἄορνον memorat, difficillima quæque & maximè ardua, quæ humano quopiã conatu vinci minimè posse videantur, Herculi attribui solere dicit. De pomis, quid ea sibi vellent, dubitari cœptum, nisi ea Hesperidum esse quis arbitraretur. Tuque ad me conuersus, Ægyptiacum quidpiam poma hæc nimirum sapiunt, addidisti: tuum igitur Pierie fuerit id explicare, qui studiis istiusmodi delectaris. Respondi, vt res erat, esse ibi etiam alios eruditos, qui me forsitan eruditius rem, quam petebas, explicare possent: sed quoniam me appellaueras, ne rusticus viderer, quid ego sentirem, non dissimulaturum. Græcos quidem per tria illa mala manu contenta, virtutes tris, quibus vir quique probus et sapiens insignitus esse debeat, interpretari, quarũ vnam esse volunt, nõ excandescere: alterã, non esse deditum auaritiæ: tertiã, liberũ à voluptatibus animũ sibi cõparasse. Incidit hinc, vti fit, de Pomorũ significationibus alius atque alius sermo: quem cùm tu auidè admodum excipere visus esses, in eam*

spem

A *ſpem adductus ſum, vt ſi quid huiuſmodi tibi deſtinaſſem, quicquid id eſſet nugarum, gratũ tamen acceptũmq; eſſes habiturus. Domum itaq; reverſus, ſelegi ſtatim ex pomario meo Aegyptia co plantas tris, quas tibi dono mitterẽ: Italam vnam, alteram Perſicam, tertiam verò Punicam, ob tris ſcilicet virtutes, quas identidem in te ſitas optime noueram, inſignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, et ſingularem quandam animi moderationem, quibus ſemper fuiſti egregiè clarus, ſiue tu adoleſcentiam temperares tuam, ſiue amicis præſidio atq; ornamento eſſes, vltra etiam quàm ætas tua depoſcere videretur, ſiue bonarum omnium artium, & veræ pietatis doctrinam tanto ſis ſtudio complexus, vt nihil in humanis diuiniſque rebus eſſe velis, quod tibi non cognitum & perſpicuum fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te transferri contigerit, apud quem culturam mea longe fructuoſiorem ſint conſecuturæ. Tu modo pro tuo prompto alacriq; animo ad arborum, quæ tuæ iam ſunt, polituram aggredere.*

DE MALO.

INTER fructiferas arbores malo nulla voluptuoſior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniam pleraq; ſunt quæ ad alia quoq; fru- B ctuum genera accommodari poſſunt, multasq; intra ſe malus ſpecies complectitur, hîc malum eam intelligimus, quæ pleriſq; Italiæ locis nomen ſuum tutata eſt: niſi vulgus ſyllaba prima fructum ipſum Græcæ potius enunciationis vocem, quàm Latinæ ſequeretĩ. Melum enim dicunt, atq; ita omnes vltrà citraq; Apenninũ gentes. At circa Padũ, ad ipſum vſq; Timauum, pomi vocem ſibi vnicè vſurpauit. Horum verò pomorũ cùm iucundus ſit non guſtatus ſolùm, diceret Cicero, ſed odoratus etiam & aſpectus, amoris in primis hieroglyphicum ex eius ſimulacro excogitatum eſt.

AMOR.

QVi'q; amorũ agmina pingere delectantur, luſitare eos malis, & inter arbores eiuſmodi laſciuire, poma decerpere, abrodere, iactareq; cõfingunt. Hinc apud Theocritum βουκολιάσταις, βάλλοι τοι πολύφαμε τὸ ποίμνιον ἁ γαλάτεια μάλοισι.
Et, Malo me Galatea petit, Menalcas ait apud Vergiliũ. Malo Cydippen Acontius venatur. Mala nõ temerè Hippomani Venus elargitur, quę vſqueadeò grata fuerunt Atalantæ, vt zonam abſtulerint diu ligatam: de quo Theocriti car- C men non indiligenter animaduertendum:

μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι διονύσοιο φυλάσσωσ·

Mala ſinu condens Bacchi de tempore ſumpta, quod interpretes exponunt amabilia, amorẽ quippe facientia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: nõ enim quiſpiã in amorẽ ferretur, niſi prius lętitiæ titillatione concitaretur: lætitiæ verò daţorẽ Bacchũ poëtæ paſsim celebrãt, vt in Vitis cõmentario latiſsimè declaratũ. Apud Lucianũ dialogo qui Toxaris inſcribiť, legas, καὶ στεφάνους ἡμιμαρανθέντας, καὶ μῆλα τινὰ ἀποδεδηγμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, et ambeſa quædã mala, morſu've tacta, in amoris indiciũ à Chariclea matrona nobili Diniæ cuidã dono miſsitata. Et miſsũ ſponſi furtiuo munere malũ memorat Catullus, quod adventu matris excuſſum è caſtæ virginis gremio ꝓſilierit. Iã & apud Onirocritas mala venerearũ illecebrarũ plurimũ indicia ſunt, pręcipuè verò iis, quorũ cogitationes ad amicas ſuas tendunt. Et mala demũ, præſertim dulcia, Veneri eſſe dedicata autumãt. Philo inſuper in hãc ſententiã primã illam malũ, cuius fructib. noſtri generis autorib. interdictũ fuerat, ex myſtico ſenſu ab iis quę poſuimus nõ admodũ alieno deducit, quę Theologi tã Græci q̃ Latini multis & magnis voluminib. tractauère: nobis id afferre nũc

ſatis fuerit, parentes illos noſtros Dei Opt. Max. manibus informatos, vitã primò beatiſsimam egiſſe, calamitatum & ærumnarũ omnium expertem, terra ſua ſponte omnia ferente. Cæterũ lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, nõ abſtinuiſſent, amœniſsimo incolatu pulſos ſolum flebiliter vertiſſe: atq; hinc conſtare, mali eius guſtũ omnium ferè malorũ cauſam mortalibus exti tiſſe. Quæ quoniam ex veterum ſententiis in Serpente noſtro fuſè lateq; diſputata ſunt, minimè mihi videntur hîc ad repetendum neceſſaria. D

AMORIS PROGRESSVS.

EA verò de cauſa malus potius quàm arbor alia eſt amori dedicata, q; eius facies omnem rerum amatoriarum progreſſum oſtendere videatur: earum enim arborum trunci coërciti primùm recti ſurgunt: à medio verò, vbi dilatari cœperint, in ſpatia diffunduntur: cuiuſmodi etiam in amatore ratio eſt, qui munus ſuũ ſemper ab ingenuo pudore quodã cohibitus auſpicatur: inde vbi paululum proceſſerit, frontẽ perfricat, ac verecundię cõpedibus expeditus, quaquà voluerit liberè pervagatur. Fructus pręterea fert aureos & rubicũdos, palloris eadem & erubeſcentiæ, vt ita dicam, ſigna. Nam apud Horatium tinctus viola pallor amantiũ: & apud Catullum quidem inaurata eſt pallidior ſtatua. Poma verò ita magis rubeſcũt, vti magis expoſita Soli ab eo continguntur: perinde ac amator eo magis erubeſcit, quo nequitia palàm magis profert, aut in aperto deprehenditur. Sub ipſa malo Amores ludo editi confinguntur, ſub qua illi curſitantes, variis mollium herbarũ involucris impediuntur: quiq; ita ſunt implicati vt ſeſe nequeant exoluere, labore conatuq; quodammodo delaſſati, ſomno ſe dedunt, cuiuſmodi laſciuia greſſus amatorios occupat, & in ergaſtula cohibet: mox luxu inhæſitantes ſoporat, profundiſsimoq; opprimit veterno. Auro inſignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætiq; ac alacres obvolitant magno numero circum vnamquanq; malum. Amicula eorum variis texta coloribus, multipliciq; arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florũ involuta: quorũ vis magna circumquaq; toto eo agro pullulat, neq; tamen illi capita coronant, vtpote quibus comæ illæ flaueſcentes, nitidæ, criſpulæ, ſatis afferant ornamenti. Alarum pinnulas habent cæruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Pſittacorum, pauonumq; inſtar, quibus quodam veluti concentu, ſonoroq; ſtrepitu aëra diuerberant. Sed quid ego de calathiſcis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarũ Sardonicarum, quanta Smaragdorũ, quanta margaritarũ vis debacchatur? Vulcanũ id opus effinxiſſe putes. Iucundũ verò viſu eſt, vt ſponte ſua, ac ſuapte vi, ad quantumvis alta, ſummotaq; mala provolant, vt nulla is ſcalarum neceſsitas ſit ad ſcandendum. Sed ne interim alios ſaltitantes, alios curſitantes, alios quieſcentes memorẽ, vel qualem in abrodendis malis lætitiam pręſe ferunt, illud ſpectatu pręcipuè dignũ, quod ex his quatuor omniũ ſpecioſiſsimi certamen ineunt, quorũ duo malis invicem ſe petunt, alij duo ſeſe confodiunt telis, alternis ſeſe ictibus laceſſentes, neq; dum mutuis vulneribus confodiunt, vulnera depellere, prohibere, vel declinare quicquam curãt, verũ vltrò alter alteri pectus obiectat, ipſiſq; vulneribus exponit, eo quidem conſilio, vt in medio omnes pectore inſideant ſagittæ. E F

AMOR MVTVVS.

EX iis autem certatorũ paribus duos illos qui malo luſitant, voti compotes eſſe dicas. Nam qui iaculatur, exoſculatum prius malum emittit, quod alter

ſublatis

A sublatis supínisq; manibus excipit:neq; vlla contatio futura videtur, quin idem comprehenso malo sit oscula relibaturus, atque ita in socium pari certamine remissurus.

AMOR PERDITVS.

EX illo verò sagittariorum pari vnus alteri vincula iniicit penè moribundo, insultat'que ferocius, vt captiuum faciat. Ille contrà nihil molitur, nihil reluctatur, sed tanquam perdita re, manus vinculis obiectat: proinde qui lusitant, amorem auspicari: qui se feriunt sagittis, nullum amori finem appetere videntur.

INIQVVS AMOR.

SVnt & alij ad quos innumeri spectatores confluunt:hi manus in palæstram conserunt animosiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appresis, cõplexus hostem quodam veluti suffocandi studio collidit, subdit'q; crura astu artificioso cõplicata, vt pede post colluctatoris calcem obfirmato, vnà ipsum protrudat, & in lapsabundum super & ipse corruat: neque tamen B alter animum despondet, at erectus contrà instat & obluctatur, quaq; maximè angitur parte colluctatoris manum soluere conatur, vno digitorum obtorto, quo ita aliis facultatem eripiat firmiter apprehendendi. Qui verò digito obtorto læditur, dolore percitus hostis aurem admordet: quo animaduerso Amores cæteri grauiter indignati in perperàm & insolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atq; mores transgredientem feruntur, malisq; illum certatim impetentes, toto in vnum agmine concitato eum in fugam auertunt, totisq; hortis eiiciunt eliminant'q;. Atque ita demùm ludi Amorum omnes circa mala versantur.

PVELLARES INEPTIÆ.

ET mala puellarum ludicrum vocat Nicander Alexipharmacis:
Τοῖά περ ὥραι Εἰαριναὶ φαρίσσαι ἐν ἑψιάματα κόρες.
ἑψιάματα τὰ παίγνια, exponit interpres: ludunt enim puellæ, oblectantur'q; malis. Multa verò huiusmodi quæ ad insaniam propémodum tendunt, inter ineptientes amatores fieri videmus, vt meritò nõnulli dicant ἀφροσύνην dictam, παρὰ τὸ ἀφραίνειν, id est, à desipiẽdo, cùm præsertim Euripides dicat, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ' ἐστὶ ἀφροδίτη C βροτοῖς, Mortalium esse ineptias quæcunq; Veneris causa fierent. Atque ob hoc ipsum Catullus amicum Flauium veretur, ne quid ineptiarum faciat.

VENVS.

IPsa etiam Venus malo insignis est. Nam apud Sicyonios statua ei erecta erat cum malo in manu vna, cum papauere in altera: ex malo quidem amorem, ex papauere vim prolificam, ac feminij copiam significantes. Nam & lepus illi ob fœcunditatem dedicatus, id quod Amoribus Philostratus, vt eius animalis commentario alibi explicuimus, summa narrationis lasciuia percurrit. Idem autor Venerem in antro statuit molliter in stratis floribus recubantem, iuxta quam fons irriguus vitrea perspicuus claritate prosilit. Ibi amatoriam Veneris suppellectilem, pyxidas, pectines, specula, cymbala cum crotalis, omniaq; arma pruriginis, amœnitatumq; & illecebrarũ alia atq; alia illectamenta recensere posis, quibus collustrandis oculos quidem delassari sentias, satiari verò nunquam. Quòd verò in antro cubitet Venus, apud Græcos est μυχεία ἡ ἀφροδίτη, Mychea Venus, quòd secessu & abdito loco gaudeat. μυχοὶ γὰρ οἱ ἐσώτατοι καὶ ἀπόκρυφοι τόποι, interiores, maximeq; remoti, & occulti obscuri'que loci. Tum ipsius

Deæ munera Latini furta nuncupauêre, quia celari vult sua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam montem remittit ad Anchisem, vbi quercetum est, in quo scilicet occultari posſit, nulloq; rubore in molli cyperi prato laſciuire. D

NEMESIS.

ERat & mali arboris ramus in manu læua Nemeseos, quam Marathoniæ pugnæ monumentũ Phidias lapide Pario dicit̃ excidiſſe Athenis, corona cuius & ceruis, & paruis quibusdam victoriis insignita: dextera verò phialam tenebat cum Æthiopibus insculptis, propter Oceanum fluuium, quem Æthiopes accolunt. Ea verò de causa mali ramus Nemesi gestandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemesis dea sit primùm solita figurari, vt habetur in Sudæ collectaneis: nam alterum illud de statua Phidiaca, apud Pausaniam est.

SACRVM HERCVLIS.

NEque tamen ierim inficias, aliis quoque diis malum fuiſſe gratam, vt victimarum loco nonnunquam acciperetur, ac feliciſsimè litaret. Nam si quando bos, quam Herculi sacerdotes immolare voluerant, aufugiſſet, malum illi ramis quatuor compositis, quadrupedis illius instar sacrificabant. Huius rei mentio est apud Sudam, neque non apud Pollucem. Narratur'que re super historia de Bœotorum hostia, quæ fluuio Aſopo ita aucto, vt transiri non poſſet, eo loco vnde victima erat adducenda, ne qua sacrificio mora fieret, pueros aiunt malum quatuor stipulis vice pedum sustentaſſe, duas'que loco cornuum addidiſſe, atque ita Herculi obtuliſſe, cum'que ita litare visi eſſent, rem in consuetudinem proceſsiſſe, atque μήλιον inde Herculem appellatum, quasi Pomonum dicamus. Alij euentum huius pomi pro boue oblati ad Athenienses transferũt: nam Bœoticum sacrum loco arietis fuiſſe volunt, Apollodoro hæc apud Zenodotum tradente. E

APOLLO.

QVin & Apollo mali coronã, priuſquã laurum seligeret, adamauit, eaq; victores in certaminibus coronari voluit, vt in luculento Archiæ tetrasticho legitur: Τέσσαρες εἰσὶν ἀγῶνες. quod epigramma in omnium iam manibus versatur. Apud Pausaniam legas statuam Apollini μηλιάτῃ erectam, siue à malo quo gauderet, siue ob pastoralẽ, quam per aliquot annos vitam egit. Nam μῆλα propriè πάντα τὰ τετράποδα. Vnde vniuscuiusq; quadrupedis tergus melote dicit̃, vt obiter Pauli locus animaduertat̃ ex epistola ad Hebræos capite XI, Circumierunt in melotis. Sed & μῆλον πᾶς καρπός, quippe, vt etiam apud nos, vnumquenque denotat fructum. Ab ea verò æquiuocatione factum vt in Herculis sacro, quo de paulò antè dictũ, æquipollere malus pro boue iudicaret̃, cùm & minimè redargui poſſet, quin & quadrupes, & eodem nomine victima censeret̃. Fructiferarum autem arborũ plantatio hieroglyphicè in diuinis literis accipit̃ pro disciplina Doctorum, vt sentit Hesychius. Hinc Dauid: In lege eius meditabitur die ac nocte; & erit tanquã lignum quod plantatũ est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et, Ego plantaui, Apollo rigauit, ait ad Corinthios Paulus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, secundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiam reliquis vsus permitit̃. Ex quo tempora quatuor significantur, à tempore legis vſq; ad Dauidem, à Dauide vſq; ad transmigrationẽ Babylonis, à transmigratione vsque ad aduentum Christi, quibus annis fructus inutilis F

A tilis omnis fuit, sed spes tantùm promissa bonæ frugis. Christi autem tempus prouentum Deo dicauit, annusque sanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permissusque fructuum vsus, tam Iudæis, quàm gentibus, Apostolis eos liberalissimè effusissimeque distribuentibus. Sed quod ad Pythia spectat, quamvis victores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, vt Lucianus ait, coronis inserebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo volenti Phrygius iuuenis malū quod tenebat aureum velut victoriæ calculum puellæ tradit. Sunt qui, vti superius suo loco dictum, Delphicam laurum baccas tantæ magnitudinis habuisse dicant, vt poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuisse memorat, sed nihil ad pomū. Et Archiam in ea sermonis puritate quicquam impropriè posuisse, mihi persuadere nō possum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus cōmentum placet, contrà ego haud sanè multum contenderim: nam & hodie vniuscuiusque arboris fruticis've baccas pomella vocitamus.

TRES HERCVLIS VIRTVTES.

B QVod verò ad Herculem pertinet, initio diximus statuam eius esse in Capitolio egregiè factam ex ære, leonino insignem spolio, & claua, quæque tria læua manu poma contineat: ea significare tris in Heroë virtutes insigniores, quarum vna esset excandescentiæ moderatio, altera auaritiæ temperamentum, tertia generosus voluptatum cōtemptus. Verùm quòd fabulantur illum, quò mala hæc ab hortis Hesperidum auferret, draconem extinxisse, qui peruigili custodia hortos eos tuebatur, significat illum concupiscentiæ modum imposuisse, vt alibi per draconem voluptuosam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spoliū verò leonis dubio procul generosum animi robur, mentisque præstantiam ostendit. Quid verò claua sibi velit, alibi explicuimus, cùm illam & rationem & disciplinam significare contenderemus, quoque præstantius hæc in Hercule vigescūt, eo illi ex firmiori validioríque trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & vires indicari ex quercu superius ostensum. Nodosa verò fingitur claua, propter scrupulos & difficultates, quæ virtutem indagantibus, qua duce veram virtutem agnoscere possimus, sese contrà magno errorum agmine contracto frequenter obiiciunt, ac omnibus occursant locis.

C

ASTRA SOL'QVE.

QVæ quamvis ita habeant, nō desunt tamen qui aliter philosophentur, & provt quisque huic vel illi deditus est disciplinæ, fabularum sensum in eam trahit sententiam, quam professionis studiorum've suorum conditio suggerit. Nam qui moralem sequuntur philosophiam, ea de malis, quæ superius recitauimus, commenti sunt. Qui Astronomia delectantur, per aurea mala, astra significari contendunt, præsertim apud Hesiodum, vbi Hesperides Noctis filiæ commemorant. Herculem verò Solem esse dicunt, quo decedente preciosa illa messis passim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

VERI AMORIS FRVCTVS.

SEd vt ad amorem, vnde digressi sumus, reuertamur, ipsa etiam numismata omnium ætatum testimonio, pomum Veneri dedicatum ostendunt: sed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris vim vniuerso animantium generi elargita est, nempe vt satis ritè seminibus, rerum om-

nium species prorogentur, æternæq́ fiant, quatenus rerum opifex hanc mun- D
di molem durare permiserit. Ad hanc igitur fœcunditatẽ numismata nos inui
tant, in quibus ipsa prolis susceptio monumentis celebrata est. Nam in Iuliæ
Piæ Aug. numo Dea ipsa cum pomo sese ostentat, cuius inscriptio est, VENVS
FELIX. In alio ab vna facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG.
FIL. Ab altera signum molliter stat læua conto innixum, dextera pomum ex-
porrigens, cum inscriptione, VENVS S. C. Quoniam verò plurimæ sunt
huiusmodi species, quotidieq́ hominum manibus attrectantur, his modum im
ponemus.

DE PERSICO.

PERSICA MILITIA.

ILlud addam, molles Persarũ reges selectorũ suorum mille numero
thoraces malis insignire cõsuesse: qua de causa Mellophori appella-
bantur. Sed quoniam hoc fortè Persicum erat malum, patriæq́ no-
men secum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, vt de Persico E
pomo dictionem nostram prosequamur, rei quidem serie id ipsum deposcente.

ACVTVS.

SVnt qui pomi huius acore cõsiderato, qui gustus appetentiã mirificè, quan-
tumlibet etiam maturi, expergefaciat, acutum hominẽ ex Persici vocabulo
significari putent, cùm præsertim apud Plautum legerint, Qui Persicus sapis.
Cæterùm hoc non à pomo, sed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio
autores tradũt. Quibus enim purius est cœlum, eo acutiore sunt ingenio: &, vt
inquit Cicero, perspicaciores sunt qui ad Orientem, quàm qui ad Septentrionẽ
habitant: quod nulla alia de causa prouenit, nisi quòd actus mentis ex calore na
scitur, & vigorem inde suscipit. Quare multò maiora & veriora contemplamur
æstate, qàm hyeme, quoniam brumali tempore ex crassitudine aëris hebetio-
res sumus, & frigore pigriores: vis enim ipsa mentis ab igni, id est, à cœlo est:
tametsi quod verissimum est Iuuenalis ait:

Summos posse viros & magna exempla daturos,
Veruecum in patria, crassoq́ sub aëre nasci. F

IN ALIENO COELO MELIOR.

ALij hominem qui domi vel seditiosus, vel tetro aliquo flagitio insignis fue
rit, in alieno tamen cœlo, aut patria profecerit, in viamq́ redierit, omni ani-
mi deposita prauitate, per Persicum ostentant, propterea quòd aiunt pomũ id
in Perside, vnde translatum est, veneni vice fungi, eáque de causa transmissum,
vt nobis venenum esset, in Italia tamen mutato solo naturam etiam mutaue-
rit, & salubre repertum sit: quam quidem opinionem admittit Columella,
dum scribit:

Pomis quæ barbara Persis
Miserat, vt fama est, patriis armata venenis,
At nunc expositi paruo discrimine leti,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque alium eo po-
mo innocentiorem esse cibum. Dioscorides stomacho Persica tradit accom-
modata, quæ si matura comedantur, aluum leniant: si acerba, sistant: quo-
rum

A rum alterutro pro tempore & loco opus est. Et nos Romę aliquando letali correpti morbo, quo stomachus nihil cibi prorsus admittebat, et immissum evomebat evestigiò, post diuturnam inediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quàm singulis pomis huiusmodi in singulos dies ex vino acceptis, hac vna opella præter amicorum omnium, atqueadeò Medicorum etiam spem, reviuiscere potius, quàm convalescere visi sumus. Sedenim quod de fructus huius transmigratione à Persis fertur, vel, vt plures tradunt, ab Æthiopibus in Ægyptum malo animo transmissi, naturam soli benignitate commutasse, aliter sentire Callimachus videtur, qui Persicum in Ægypto primùm satam inquit à Perseo, verbis his: καὶ τελταί τῇ περσῆος ἐπώνυμος, ἧς ὀρόδαμνους αἰγύπτῳ κατέπηξεν. Nicander verò Mycenis primùm satam contendit his versibus:

περσῆος ἣν ποτε ποσσὶ λιπὼν κηφηίδα γαῖαν
αὐχέν' ἀποτμήξας ἅρπῃ γονόεντα μεδούσης
ῥεῖα μυκηναίοισιν ἐνικάτθετο ἀρούραις·
Quam quondam Perseus, postquam Cepheia liquit
Littora, præsecta clarus ceruice Medusa
B *Dona Micenææ telluri tradidit.*

Et eruditiores negare Plinius inquit, eã ex Perside propter supplicia translatã, sed à Perseo Memphi satam, & ob id Alexandrũ illa coronari victores ibi instituisse, in honorem ataui sui. Fabulantur autem eam semper folia & poma subnascentibus aliis habuisse, cuiusmodi est citriorum natura. Qui verò pomũ hoc venenatũ in Persis gigni putauerunt, decepti fortè sunt nominis vicinitate: nam id de Persea diligentiores tradunt, quę omnino alia est, myxis rubescentibus similis (pruna ea sunt sorbis insita) in Æthiopia letalis, in Ægypto salubris. quãvis Columella poëtica licentia vtrunque confundere videatur, quæ tamen ille ex Nicandro mutuaẽ, apud quem videnda Commentaria, vbi de phalangis agit.

SILENTIVM.

INter picturas omnino multas, quibus Ægyptij silentium significabant, Persicum etiam his admiscuêre, eaque de causa arborem eam Harpocrati dedicarũt: fructum enim habet cordi, folium linguæ simile, quasi sermonem, qui fructus C est intelligentiæ, sedem in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

SAnè cor per id pomum ostendi ita vulgo innotuit, vt id repetere superfluum videatur, cùm nostro præsertim æuo iuuenes puellæque passim Persica telo transfossa misitent, quæ cordis ita exulcerati indicia sint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturámque aiunt ei cordis figuram impressisse, vt cui esset genitum parti, vel ex ipsa specie patefaceret. Ea quoque manifesta sunt quæ Plutarchus libro de Iside & Osiride conscripsit, arborem hanc Isidi fuisse sacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium verò linguæ præ se ferat. Nam cùm Isis παρὰ τὸ εἰδῶ sit, sapientiam hoc indicat intellectu primùm concipi, sed parum hoc prodesse, nisi etiam in mortalium vsum enuncietur.

VERITAS.

QVòd si pomũ adhærescente folio vno tãtùm pinxissent, veritatis id signum erat, quippe quòd ea species linguam cordi coniunctam ostendit, ac perinde sermo cordis ipsius penetralia adaperiat, nõ aliud quippe sentiat, aliud pro-

loquatur: cuiusmodi orationem ingenuè & citra fucum loquentis esse debere D diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Episcopum Rauennatem scribens, Christiani viri officium esse monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

CÆDES MVLTIPLEX.

SVnt qui cædem multiplicem, omni truculentia perpetratam, stragemq́ multa editam occisione, significare si velint, nucem ipsam Persicam carne spoliatam præferant: nempe quòd in ea testa, vel osseo malumus dicere integumento, omnium telorum quæ punctim cæsimq́ feriant, & quibuscunq́ modis lædant, signa vulneraq́ impressa conspiciunt, vt in nulla propemodum re magis quàm in eo cortice multipliciter dilaniando natura lasciuire gestiuerit.

CVRÆ VARIÆ.

ALij significatum ad animam transferunt, qui variis curis solicitudinibusq́ sit vndecunq́ exulceratus, vt nullum sit ærumnarum anxietatumq́ genus, quo se non afflictatum sentiat, vicemq́ suam miserrimè deploret. E

BONA CITO LABENTIA.

FVerunt & qui vel ætatis florem, vel vnumquodq́ bonum quod celerrimè deficere videretur, atque adeò humanæ ipsius vitæ imbecillitatem per decerptum Persicum & in lance positum, non ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullum aliud fugacius, lõgissimaq́ decerpto bidui mora sit, cogatq́ se quamprimùm venundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium scriptores, cùm ad eius precia respiciũt: nullius vnquam maiora, cùm memoria proditum sit tricenis numis singula nonnunquam æstimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam sensu non temerè aures vellicet, à Philodemo, vel, vt alij tradũt, ab epigrãmatario Platone dictũ nobili disticho:

μῆλον ἐγὼ, βάλλει με φιλῶν σέ τις, ἀλλ' ἐπίνευσον
Ξανθίππη, κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα·

quam sententiam nos iure nostro ita reddidimus:

Pomum ego, quiq; tibi me dat, te deperit, audin'
Flauia, marcescam nempe ego, tuq; etiam.

F

DE MALO PVNICO.

MAli Punici apud Ægyptios nulla reperi significata: Græcorum nonnulla sunt, sed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat verò illud præcipuum eius mali symbolum, vt populos gentesq́ varias vno collegio congregatas significaret. Id ea de causa factum, quòd grana illa sua folliculis quibusdam aliquo numero ab aliis segregata, prouinciarum veluti limites quosdam præ se ferre videantur, & singula hominum vel collegia vel nationes potius ab aliis distinguere. Varij enim loculi, cicco quippe suo dirempti, cum granis suis, varias itidem gentes, suis quasq́ finibus terminatas indicant.

IVNO.

CVm verò Iuno regnorum præses haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis spectabatur, cùm sceptrũ altera teneret, eo opere quod Polycleti fuisse ferebatur, de quo apud Pausaniã. In Iunonis itaque

A que gratiam reginæ cùm ſacrificabant, incuruatam ex malo Punico virgulam in capite geſtabāt, quā à veteribus Inarculum appellari reperias. Sedenim cùm ſatis conſtet Carthaginem Punici regni ſedem in Iunonis tutela fuiſſe, facilè potuit inſigne illud ei accommodari, quò res ipſa ſignificaretur.

POENI.

NAm in aliis quoq; veterum monumentis animadverti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnis victoriam conſecuti eſſent. Et Africam ipſam muliebri ſpecie apud Pactios Florentię vidi, in cuius manu altera, lęua quippe, quæ decumbentis molliter capiti ſuſtinendo ſubiecta eſt, malum Punicum habetur. In altera flabellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo vndæ duæ, vtrunq; mare ſignificant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa ſe ambitum vt oſtenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTARVM GENTIVM SOCIETAS.

PVnicum malum tintinnabulo adiectum, cuius ſpecies apud Hebręos potiſ-B ſimùm reperias, vt olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, vnitatem Eccleſiæ ex multis gentibus in eundem ſonum, hoc eſt, in eadem præcepta convenientiū indicat. Sicut enim, vt ille inquit, in malo Punico vno exterius cortice multa interius grana vniuntur, ſic innumeros ſanctæ Eccleſiæ populos vnitas fidei contegit, quos intus diuerſitas meritorum tenet. Quod verò piorum conventus canit, Et cortex mali Punici genæ tuæ, & floruit vitis, floruerunt mala granata: Eccleſia, vt Ambroſius ait, bonum fidei fulgorem, confeſsionisq; prætendit, tot martyrum ſanguine precioſa, & quod eſt amplius, Chriſti cruore dotata, ſimul plurimos intra ſe fructus vſu iſtius pomi ſub vna munitione ſeruat, & virtutum negocia multa complectitur. Sentit idem Hieronymus, vbi ſextodecima Hebręorum caſtra Remon Phares dicta tradit, quod ῥοιᾶς διάκοπον Græci reddidêre: Latini, mali Punici diſſepimenta. Arboris enim huius fructum, granorum numeroſitate refertum, indicare aiunt pij omnem turbam credentium, in Eccleſiæ gremio vno quaſi cortice contentam. Addemus id, eo magis vnitatem hāc in Chriſtianis malo granato convenire, quòd pomum id hoc C habet præcipuum, vt quot in vno grana ſunt, tot in reliquis reperiantur. Nam vt Africanus ait, parua & magna granata nō eo inter ſe diſsident, quòd hęc plures, illa pauciores habeant acinos, ſed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Chriſtianæ pietatis opera non quàm multiplicia ſint conſiderantur, ſed quatenus vno eodemq; numero, cum fide, ſpe & charitate in vnoquoq; deprehendantur, & fine termino've vno concluſa, vno quippe cortice diuinę gratiæ comprehenſa, pro vniuſcuiuſq; virtutis magnitudine vel exiguitate pręmia conſequantur.

NÆVVS.

QVoniam verò nullum malum Punicum invenitur in quo non ſit aliquod granum ſubputre, indicium eſt nullum humanum corpus eſſe abſq; næuo aliquo vel cicatrice: nullum quippe hominem reperiri, qui vitio ſine naſcatur, cùm vel iuſtus homo ſepties in die prolabatur. Ita neq; collegium vllum eſt in quo non aliquis ſit prævaricator. Vſurpabat ſimilitudinem hanc Thebanus Crates ſecta Cynicus.

SIMVLATOR. D

Sed enim quia plurimùm ita homines sunt, vt apparere potius quàm esse studeant, malumq́ue Punicum emptorem egregiè ante omnia poma ludificetur, & se probantibus imponat, purpureo scilicet, rubicũdo lepidoq́ue cortice spectãtibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerunq́ue situm, putorem marcoremq́ue patefaciendo, hinc factum est, vt pleriq́ue veterũ simulationem probitatis per id genus pomum significari dixerint. Vnde Scholasticus ille seuerioris doctrinæ magister: Superbus, inquit, malum Punicum est, quod interius putridum sit, exterius verò mirabilem pręse decorem ferat. Hoc hominum genus ita notat Horatius: *Vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges, iuráque seruat,
Quo multa magnaq́ue secantur iudice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Lucianus hos tragœdiarum codicibus auro purpuraq́ue vestitis æquiparat, qui E miram ipso compaginationis ornatu pulchritudinem ostentent, adaperti verò non nisi parricidia, incestus, stupra, furores, ærumnas, luctus, familiarum vrbiumq́ue excidia, & atrocissima profligatissimaq́ue scelera quæq́ue contineant.

VITIVM EMENDATVM.

Evm deniq́ue hominem qui vel morum asperitatẽ, vel vitium aliquod in melius verterit, ac virtute cõmutarit, significare qui volunt, cuneũ ex pino per mediam arborem Punici mali adactum pingũt. Siquidem euenire ait Basilius, vt si cuneus eiusmodi in acidas Punicas impingatur, ita vt per mediam medullam adigatur, mala saporem ex acido & austero in dulcem atq́ue suauem commutent. Id autem fieri solet ima in parte radici propinqua stipite perforato. Ac perinde magnus ille vir docet, posse vnũquenq́ue sibi vitij medelam enancisci, quando agricultura stirpium qualitates commutare potest: curam autem & studium in animi virtutibus consequẽdis morbos omnes euincere. Nam si modò quis, vt inquit Horatius, culturæ patientem accommodet aurem,

Nemo adeò ferus est vt non mitescere possit. F

AMICITIA.

Amicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi sculpíve posse, toto opere diximus: vt in Palma mari & fœmina, quæ quamvis mira sit, in suo tamen genere est, maius nescio quid in hedera cum vite, maximum in Punica cum myrto: amant enim se invicẽ & myrtus & Punica, ideoq́ue, vt obseruauit Florentinus, & asserit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxtà serenda est. Quin, vt ait Democritus, ita se amant, vt etiam aliquanto procul positæ radices mutuò complicent: ideoq́ue mutua earum insitio mirificè fœtificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem scribere voluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornatam faciet. Coronæ enim ipsius forma, amicitiam qua quis mutuò devinctus est, poma illa fructum & vtilitatem inde susceptam indicabunt.

REVE-

A REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE CARDINALI, DOMINO MEO, IVLIO MEDICI, Florentinæ Reipub. Præsidio singulari, de iis quæ per Rosam & flores aliquot senticetaq́ significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

INterrogasti me superioribus diebus, Reuerendiss. & Illustriss. Domine, quo exprimi possit hieroglyphico sententia illa, quā toto vitæ tuæ cursu vnicè adamasti, qua nulla moribus integritatiq́ proprior conuenientiórq́ excogitari possit, ALIORVM *quippe* PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. *Cuius quidem argumenti apud Aegyptios figuræ, apud Græcos symbola, apud nostros documenta innumera comperiuntur, quæ nunc ineptæ admodum esset morositatis enumerare, cùm tu breue quid, Laconicum scilicet dictum aliquod, si fieri possit, monosyllabum, figuræ vnius cōpendio elaboratum deposcere visus fueris. Ego verò, si in huiusmodi* B *breuitatis angustias includor, à vobis potius, hoc est, à clarissimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu est, mutuabor. Animaduerti siquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentiæ magno in honore habetis, Rosam cādore niueo insignem adpictam, quam pollice foliis superimposito continere videatur. Hoc est mihi breue et expeditum illud hieroglyphicum, quod quæris,* MALA BONITATIS OPE SVPERARE. *Nam Rosa quid aliud præ se ferat, dum pulcherrimā floris speciem ex calicibus explicat, depulsa spinarum asperitate, quæ floris tam elegantis amœnitatem opprimebant, eámq́ quodámmodo strangulare videbantur, nisi illa virtute, conatúq́ suo semetipsam expediuisset, comodissiméq́ patefecisset, indicaréq́ ita voluerit, nullum esse tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas non possit euincere, dissipare, & imperio suo subiicere. Quoniam verò præstantissime Domine, in theatrū me iam induxisti, vbi Rosam agerem, quæ flores etiam secum aliquot alios trahit, reliquos eorum actus prosequar, ita tamē digestos, vt vbicunq́ volueris fabula desinat. Nam verè esset in publica peccare commoda, eum principem nugis longioribus implicare, qui tot tantáq́ magnarum rerum negocia sustineat. Sed enim qua mo*C *destia, quóq́ temperamento tua & publica omnia moderaris, parua etiam hæc & exilia quæ nos præstare possumus, per ocium inuisere non aspernaberis.*

IMBECILLITAS HVMANA.

AC de bono quidem quod suapte vi prauitatem euincat, satis superq́ suffecerit Patris tui gestamen pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subsequitur alterum non minoris efficaciæ, quòd flos is tam venustus, tam suaueolens, tam pulcher visu, tam suaui odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicum, ac boni momentanei signum, tam breuis illi vita, tam caducus decor, vt quo die florens vigénsq́ enituerit, eodem ipso defloreat & elanguescat. Hinc elegantissimus poeta, quicunq́ ille fuit, qui Rosam, quæ Maroni adscribit, celebrauit, vel deplorauit potius, repentinā hanc iucūditatis rapinā ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse rosas.

Quantum verò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimoniæ? D

Quàm longa vna dies, ætas tam longa Rosarum,

Quas pubescentes iuncta senecta premit.

In vniuersum autem flores penè omnes decerpti, sine foliis cõspecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia sunt. Vnde apud infelicem amatorẽ Theocritus rosam euestigiò tabescere, violam citò senescere, liliũ paruo pòst tempore marcescere, & veluti albam niuẽ illicò liquescentẽ effluere lamentatur. Quòd verò in antiquorũ memoriis aliquot obserues lilia & rosas & flores alios adhiberi in sepulcrorum ornatum, vetustum esse morem multa huius generis dona Manibus mitti solita indicãt. Imò quosdam Testamento etiam cauisse legas, vt iis vel illis floribus quotannis sibi parentaretur, cuiusmodi memoria Rauennæ lapis ita inscriptus:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R. HS. ∞. N. LIBERALITATE DONAVIT SVB HAC CONDITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET IBI EPVLENTVR DVMTAXIT IN V. ID. IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT, TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE SVPRA DICTA. E

Et Comi in æde D. Benedicti lapis est stratus memoriis cuiusdã Valerianæ, & Appi Valeriani filij eius, in quo mandatum est vt PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per D scriptum) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONÆ MYRT. TERNÆ, ET TEMPORE ROSÆ IVLIO TERNÆ EIS PONANTVR. Item Appius Eutychianus maritus eiusdem Valerianę, scholæ vexillariorum largitus est magnã pecuniæ vim, vt quæ ibi notata sunt, fiant: demum OLEVM ET PROPITIATIONRM PER ROSAM PRÆBEANT.

Como Mediolanum proficisci, inuitat breuitas itineris, rosas huiusmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambrosij porta Vercellensi legas, F

PETRONIO IVCVN. VI. VIR.
SENI
PETRONIA MIRA L. F.
PATRONO QVÆ HS
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI BERDOMAG. IN HERM.
TVEND. ET ROSA QVOTANNIS
ORNANDVM.

Vbi Adria Tuscorum, pars inscriptionis cuiusdam est, in qua sestertia numero quadringenta data ad rosas & escas ducendas cuidam Ottitio Scroniano omnibus annis. Est etiam monumentum, de quo alibi, P. Corneliæ Anniæ, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuã se vltrò in arcã cum viro defuncto damnauit, vbi scriptum est mandasse illam, sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto rosis eam exornari. Hinc mendum corrigere possumus in appendicibus

A cibus Virgilio adſcriptis, vbi eleganti admodum in Coppam elegia, poſtquam ſuaſum eſt aureo redimiculo caput nectere, & indulgere genio, quippe vbi omnia comparata eſſent ad voluptatem, tum croceo violæ de flore corollæ, ſertaq; purpurea lutea mixta roſa, ſubiungitur demùm:

Quid cineri ingrato ſeruas beneolentia ſerta?
An'ne coronato vis lapide iſta tegi?

Hic tegi mendoſe legitur, quia legendum, Coronato vis lapide iſta legi? Interrogat enim Poëta, an ſeuerus is, et priſcorum in morem ſuperciliosus, velit ideo roſas ſpargere, vt in eius defuncti memoriis legatur teſtamento cautū, vt quotannis roſæ ad monumentum ei deferantur? Hæc fateor κατὰ πάρεργον, non tamen bonis ingeniis invtilia. Nunc ad Hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. vel,
BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILlud etiam memoratu dignum, quòd roſæ ſimulacrum, bonum ſignificat, quod vndiq; circumſeptum ſit malis, ac perinde voluptates noſtras amaritu- B dinis & aſperitatis plenas. Nam, vt Ambroſius Hexamero philoſophatur, roſam ſpina ſepſit, tanquam humanæ vitæ ſpeculum oſtentaret, quæ quod eſſe potuit ſuauitatis, finitimis curarū ſtimulis ſæpe compunctū, amareſcere videatur: vallata enim eſt elegantia vitæ noſtræ, & quibuſdam ſolicitudinibus obſepta, vt triſtitia ſemper adiuncta ſit hilaritati. quare non illepidè Catullus Venerem, quæ iucunditatis hilaritatisq; autor præcipuus habetur, ſpinoſas ait in pectore curas ſerere. Quòd autem roſa & rubet & pungit, affectus amatorij ſignum eſſe Placiades affirmat, vtpote qui ſine verecundiæ rubore, & facinoroſi criminis exulceratione eſſe non poſsit. Roſam primitùs ſpinis caruiſſe Baſilius tradit, poſtea verò pulchritudini floris additos eſſe aculeos, vt quod ex voluptate oblectamentum perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, ſtatim amittamus. Cuius rei monumentum ſpinas tribuloſq; tellus ipſa nobis paſsim oſtentat.

DE VEPRIBVS.

SCELERA.

C ATque adeò vepres omne genus hieroglyphicè ad delicta noſtra referunt, eaq; de cauſa CHRISTI caput ſpinis coronatum, vt indicium hoc eſſet noſtrorum ſcelerum, quæ ſupra caput ſuum expianda ſuſcepit. Spinas terra germinat Adamo, quia propter eius præuaricationē peccata pullularunt. Apud Salomonem ſpinæ naſcuntur in manu temulenti, actiones eius ſceleribus, & perperàm quibuſq; factis plenas eſſe cōmonſtrantem. Eſaiæ cantico legitur, expectatum vti vinea vuas daret, eamq; ſpinas protuliſſe: ſpinæ, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicū ſunt iniquitatis, vt vua iuſtitię. Sanè ager, vt Heſychius, in diuinis literis pro diuina accipit̃ inſtitutione, quā Prophetę, IESVS, et Apoſtoli tradidêre, cuius vitis Chriſtus, agricola Pater, in quo abſcondit̃ theſaurus, id eſt, ſalutaris prędicatio. Semen, verba doctrinæ. Poma, bonorū operū proventus. Spinę, ſcelera, prauęq; cōſuetudines, atq; peſtilentes.

ODIVM.

NAm & SIN apud Hebræos, apud nos rubus eſt, cuius id eſt hieroglyphicum, vt odium ſignificet, vt octauis apud Hieronymum Hebræorum caſtris habetur.

ASPERITAS.

Vsqueadeò verò rubus in asperitatis significationem abiit, vt homines ingenio moroso & difficillimo præditos, qui præ suo viuendi instituto omnes aliorum mores impendiò fastidirent, per rubum siccam indicarēt: eam enim ita affectam frangas potius, quàm minimum flectas. Deniq; rhamnus, vrtica, carduus, sentes, paliurus, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in sacris literis significant homines immites, dolosos, insolentes, & omnino improbos, quos nemo ex probis & mansuetis attrectare potest, contingere vel castigare, sine doloris compunctione, diceret Eucherius.

PERTVRBATIONES ANXIETATES'QVE.

Svnt præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti nostræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, ut sentit Hesychius Hierosolymitanus presbyter, afflictatio ea est, quam nostri tentationem vocant, asperum quippe virgultum, & quod difficulter manibus attrectare posśis. Hinc verò curæ, oppreśsiones, aduersi casus omnes intelliguntur, quibus corda nostra vellicantur, lacerantur, & ærumnosa fiunt, de quibus Paulus ad Timoth. Omnes qui volunt piè viuere Christo IESV dediti, persecutionē patiuntur. Ita apud Græcos dicterium, βάτ' ἀκανθώδης, pro incommoda atque perdifficili.

DIVITIARVM CVRÆ.

Hieroglyphicè paśsim loquitur Euangelium: vt ad hanc sententiā semen ait inter spinas concidisse, vnde anxiæ diuitiarum curæ significantur. Sed durum fortasse videatur, diuitias per Spinarum vocabulum intelligi, nisi Dominus noster IESVS Christus, qui eo vsus est hieroglyphico, dictū ipse suū explicuisset. Quis enim mihi crederet, ait summus Pontifex Gregorius, si spinas diuitias interpretari voluissem, maxime cùm illæ pungāt, istæ delectent, & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctione mentes lacerant: & cùm vsq; ad peccatum pertrahunt, quasi inflicto vulnere cruentāt, & quæ plurima in hāc sententiā disputat. Expectet verò aliquis, vt huc citem locū ex XXXI Psalmo: Conuersus sum in ærumna mea, dum configitur spina. Sed loco hoc satis fuerit Lectorem admonuisse, in Hebręo codice nullam esse hîc de spina mentionem, sed de aristarū spiculis, quæ per æstatem torrefactæ facilè confringunt. Hebraicæ prorsus literæ sensus est, vt paulò altius repetam, conuersum esse humorem, quod alij pinguedinem reddidêre, in eam iam ariditatem, quæ spicis accidit eo præsertim tempore quo aristæ triturantur. Nam tritura cum magno plurimùm calore venit, vt Maro diceret. Dicendum igitur, humor omnis meus ita exaruit vt aristæ (nam hæ ab ariditate nomen habent) eo æstatis tempore quo tritura feruescit. Et hoc sibi vult illud, Dum confringitur spica. Nisi fortè spina in linguis aliquot aliis spicæ etiam significatum habet.

GRATIA.

Vt verò diu per senticeta tot peregrinati, postliminiò tandem ad rosam redeamus, ea sine spinis considerata, tum venustatis, tum amoris, in primis autem gratiæ eius signum est, qua quis præditus omnium in se amorem contrahat, omnium sibi animos conciliet. Inde factum est, vt purpureum rosę colorem Veneris sanguinem esse poëtæ dixerint, qui quidem ex icto eius pede defluxerit, & rosam, quæ prius vbiq; alba erat, aspergine sua continxerit:

Illa quidem studiosa suum defendere Adonin,
Gradiuus stricto quem petit ense ferox,

Affixit

A *Affixit duris vestigia cæca rosetis, Albaq; diuino picta cruore rosa est.*
Et Europa, Theocritus: Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipsa Regis filia purpuream manu rosam legerat, qualis Venus inter Gratias excellens. Inde Rosas loqui, prouerbium, de re gratissima iucundissimaq;. Et Persianum illud, dum nutricula gratiam omniũ alumnulo comprecatur, Deos votis onerando ait, Quicquid calcauerit hic rosa fiat. Sed quod alij fabulose dicunt, philosophi illi veteres, qui rerum omnium originẽ altius perscrutati sunt, odorem coloremq; illum à Veneris ipsius stella proficisci autumãt. Hinc Maro Venerem roseo semper ore loqui dicit. Quod deniq; ad afflatum pertinet, nemo luculentius expressit, quàm idem explicuerit: eius enim id de Rosa opusculũ, de cuius autore dubitatum diximus, Charisius agnoscit. Ait verò poëta:

Vidi Pestano gaudere rosaria cultu,
Exoriente nouo rosida Lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutetis,
Ad primos radios interitura die.
B *Ambigeres, raperétne rosis tunc aura ruborem,*
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris est domina vna Venus.
Forsan & vnus odor: sed celsior illi per auras
Difflatur, spirat proximus iste magis.
Communis Paphiæ Dea sideris & Dea floris,
Præcipit vnius muricis esse habitum.

Quò verò Gratiæ significatũ inesse rosis apertius intelligamus, Indorũ etiam monumenta cõquiremus: siquidẽ eorũ Magi rosam tanti fecerũt, vt ad cõcilian dos magnorũ principum animos nõ alia re quapiã libentius quàm rosis vterentur. Libet verò ex eorum dictatis vnum hoc, quod ad argumentũ facit, recitare. Aiunt illi, si Princeps quispiã sacer profanúsve sit adeundus, quem tibi cõciliatum velis, vt & te amet, & votis tuis faueat, atq; benignè respondeat, obseruan-
C dum esse cœli sitũ, cùm Sol vel in Ariete vel in Leone gradu eo ascendente ferẽ, quem Luna læto feliciq; aliquo aspectu intueaẽ. Hic tu phialam rosaceo nitidissimo plenã in manum dexterã sumẽs, facie aduersus Solem cõuersa, summis pedibus insistens & phialã prętendens, in hæc verba duodecies repetitione facta, voce clara orationẽ habeas: Saluere te iubeat Deus ô Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ felicitatis fœcũdissime, qui tam formosus, tamq; omnibus exoptatus, tam beneficus oriris radiorũ difflatione micãtissimus. Tu sol ille es, qui luce, spiritu et vigore tuo mundũ vniuersum regis: tu cœli lampas, tu rerum omniũ lumẽ, tu eorum quæ vbiq; gignunẽ autor: tu per vim quã tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines cõtinuo infatigabiliq; cursu perue stigias: tu lumẽ et pulchritudinẽ ex ipsa diuinitatis facie mutuaris: tu vitã luminosam, & perpetuæ vsum lucis nullo interposito velamento Lunę liberaliter elargiris: tu reliquos stellarum globos luminis tui lampadibus accendis. Quæ si ita habent, exoratũ te velim, vt amicitiã, beneuolentiã, amplexum, & affectum erga me omnium beneuolentiæ in hoc oleo mihi cõcedas, ita vt me omnes appetant, & amicitiam meam vltrò concupiscãt, ac perinde maximos minoresq; Pontifices, Reges, principes, reliquosq; potẽtiores, Senatum,

populum infimumque gregem mihi amore atque charitate concilië. Hic quo illi ap- D pellarent nomine profitebant, rogabantque insuper & adiurabant, obsecrationibusque adigebant per eius potestatë, vt amicitia hæc & amor et pietas ita in horum cordibus & linguis & operibus insideret, vt magno se affici gaudio experirentur, quotiescunque hominë eiusmodi intueri atque alloqui facultas esset. Proinde Sol virtute & potestate sua, vt mores etiam congruerent, hominisque præsentiam illi omnes admirarentur, honorarent, & esse quantumvis precij existimarent, efficeret. Ad hæc quædam geniorum nomina intermiscebāt, quorū interuentu eadem fieri supplicabant, præcipueque nomen illud quod amores et amicitias viuificat, & amantū corda in vnum conflat, insolubilique copula coniungit. Ea verò tum quia videbant absurda (sunt enim, vt Lucianus ait, βαρβαρικά τινα καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα) tū quia ex Christianæ pietatis instituto profana iam habentur, de industria prætermisi. Id ritè cùm exegissent, oleum summa veneratione susceptū obseruabant, quo faciem obvngerēt, quotiescunque principē aliquem adituri essent. Quò minimè ridiculum videatur, Vlyssi in Phœniciam appulso, fracta quippe naui, mari eiecto, & omnium egeno, Deam Pallada oleum E attulisse, quo ille perūctus, omni abiecto squallore, quem ex maris salsugine inediaque per quatriduū tolerata cōtraxerat, κάλλει καὶ χάρισι στίλβων, dignior & venerabilior effectus est. Rosaceū verò Homero fuisse cognitum ex eo cōiicimus argumento, quòd ῥοδόεντι ἐλαίῳ Venus Hectoris cadauer obvnxerat, quod à canum iniuria, quibus id Achilles obiecerat, inoffensum prǣstitit. Tantā inesse Rosę vim, Homerus persuasum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex rosa sua cōparatum existimemus? aut alia quapiam ope vsam eam crediderimus, quàm ea ipsa vi, quam rosis ipsamet infudit, cùm in Carthaginis templo

Restitit Aeneas, claraque in luce refulsit,
Os humerosque Deo similis? Nanque ipsa decoram
Cæsariem nato genitrix, lumenque iuuentæ
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

Sed quoniam rosa super satis superque iam prouecti sumus, prætereo Ælij Veri Imperatoris lectulum, minutulumque reticulum foliis rosæ repletum, quem sibi substerni iubebat, in quo Persicis odoribus perunctus recubare cōsueuerat, ma- F iorem inde sibi gratiam adepturus. Dissimulaboque fabulas Apuleianas, in quibus Lucius ipse prius in asinum ex homine conuersus, rosis toto terrarum orbe perquisitis tam multa pertulit incōmoda, donec demum oblata earum copia, quas decerperet, humanæ formæ restitutus, pristino decori est & venustati redditus. Quod autem pertinet ad odorem, rosa sordidissimū animal scarabeum, cui res plurimùm est eum stercore, vt alibi diximus, odore enecat suo. ῥόδον autem eam idcirco appellatam Plutarchus ait, ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι, quòd ingenti odoris redundātia diffluat. Diuinæ literæ, vt Cyprianus ait, gloriosam famam appellare solent odoramēta. vnde Paulus, Christi bonus odor sumus. Et quod vnguentū in Aaronis Pontificis barbā diffluebat, bonæ index est famæ, quam sibi sacerdos quilibet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni rosas, à rubore sanguinis, ait Eucherius.

DE LILIO.

AT verò coronā ipsi nostram elegantius cōtexamus, purpureis aderunt lilia mista rosis. Sciendum autē in primis, vnumquenque florem hieroglyphicum esse spei. Nam si spes, vt Speusippus Platonicus finit, est expe-

A ctatio boni:velut è couerso,metus,animi cocusio in expectatione mali:sicq; floribus inspectis,vsum inde fructuū sperare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugē paulò pòst succrescentē polliceat. Nam & Themistius ait per florē, vbi præuius apparuerit,in frugis inde nos spem surrigi. Sed quamvis sit hæc florū omniū prærogatiua,vt nos bene sperare iubeant, vnus tamē præcipuus,quippe liliū,vno omniū cōsensu hieroglyphici huius primas obtinet.Hic in antiquorū monumētis cum inscriptione SPEI, lilij potius figuram,quàm alterius cuiusquā floris speciē ostentat.Nam in numo Imp. Alexandri Pij Aug.ab altera facie dea lilium dextera prætendit,cuius inscriptio est, SPES PVBLICA. Eadem inscriptio cum lilio manu Deæ prætento in Imp. Æmiliani numis habetur. Nusquā verò frequentius neq; manifestius hæc lilij facies pro spe ponit,quàm in Imp. Claudij P. T. Aug.numis,quorū vis magna proximis annis in Bellunensi agro effossa est,in quibus Dea ipsa pallam læua sustinet, dextera lilium prætendit, cum inscriptione, SPES PVBLICA. Et in Ti.Claudij numis eodem gestu Dea,palla quippe sublata, lilioq; dextera porre B cto,cum literis,SPES AVGVSTA.Eodem statu habituq; in Hadriani numo dea lilium prætendit cum inscriptione,SPES P.R.Ac ne tædio sit horū multiplicitas & numerus,hieroglyphici huius non ignarus Maro noster, cùm spem de Marcello conceptam significare vellet,tacita quadam ad clarisimū illum allusione,eruditius sanè quàm fronte prima polliceatur,hæc scripsit:

Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos
In tantum spe tollet auos,nec Romula quondam
Vllo se tantum tellus iactabit alumno:

& quæ sequuntur,vsq; ad versum illum:

Si quà fata aspera rumpas, Tu Marcellus eris:manibus date lilia plenis.

Lilia poscit Anchises, quibus donis nepotis animam cumulet, vt inde præreptam iri spē publicā Populi Romani, provt ex superioribus numis ostensum, indicaret.Hinc Flaccus cùm spes nostras sæpe fallere animaduertisset,indolisq; bona de manibus sæpe rapi conspexisset, postquam viuax apium dixit, breue mox lilium subiecit.

C

CHRISTVS. ANGELI.

IN diuinis literis lilium,præcipuè album,nunc Christi, nunc angelorū hieroglyphicū est,à candore quippe iustitiæ.ad quod spectasse volunt Salomonē, cùm dixit:Flos campi,& lilium conuallium.Hilarius Matthæo,præcipuū angelorum hieroglyphicū ponit lilia,de quibus dictū Euangelio,Non laborāt,neq; nent,quibus scilicet extra humanæ scientiæ eruditionē,suiq; operis mercedē, à Deo gloriæ candor indultus atq; indutus est,ne quid ex principio,labore et arte existimarent habuisse. Ea autē est istius germinis natura, vt cœlestibus angelorum substantiis aptisimè comparetur: hoc enim efflorescēs, cùm à stirpe detentæ humi radicis auellitur,naturæ suæ virtutē,licet aruisse videatur, occultat, & redeunte tempore rursum lilij sui honore vestitur.Ex se igitur reflorescit, sibiq; reddit:quòd sit,quòd vigeat,nec radici nec terræ debet, cùm ille qui se suggerit succus ex se demanet & suffundatur,atq; ita annuæ huius viriditatis exemplo,virtutem cœlestis substantiæ æmulatur, cùm tamen ex eo tantùm quod intra se diuinitùs acceptum habet,alatur in florem. Ideo ergo lilia non laborant, neq; nent,quia virtutes angelorū ex ea quam adeptæ sunt originis suæ sorte, vt

sint semper, accipiunt. Generatim verò florem Eucherius hieroglyphicũ esse dicit eorum operum quæ bene ritéq; fuerint inchoata: & Canticorũ cantico ea de causa sponsum dicere, Fulcite me floribus. D

PVLCHRITVDO.

EST & pulchritudinis signum lilium, siue formam, siue colores eius cõtemplẽre, Susasq; mollem delicatamq; Persarũ vrbẽ, vbi Regum erant hyberna, ob mitissimã cœli plagam, & amœnitates alias, inde cognominatã tradunt, quòd Susa Persarum lingua lilium sit. Volentes itaq; loci pulchritudinem signare, nomen à lilio fecerunt. quamvis Stephanus à multitudine potius liliorũ, quæ passim illic & feracissimè proueniunt, cognomentũ vrbi inditum scripserit. Vtcunque verò, velut à liliis Susæ, non immeritò inter Italicas vrbes à flore Florentia nuncupata, vtpote quæ, Domine mi præstantissime, patria hæc tua, quã tam libenter incolimus, tam forma quàm situ, et incomparabili rerum omnium amœnitate, totius sit Italiæ flos: vt inuidè mihi facere videantur, qui Fluentiam antiquum vrbis nomen sibi somniant.

PVDICITIA.

E

PVdicitiæ virginitatisq; florem esse lilium, Hieronymus aduersus Iouinianũ interpretatur, dum Canticorũ cantico sponsa illa cœlestis fratruelem suum inter lilia pasci canit, hoc est, inter candidissimos virginum choros. Illa enim tota speciosa, nulla notabatur macula, neq; etiam ruga, vt Apostolus addidit. Et quod à Libano accersitur, λευκασμός, id est, candor interpretatur. Sanè Nymphis qui faciebant, etiam Gentium sacerdotes, lilia præsertim candida offerre soliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia:

Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem læderet hasta Taci.

Sciendum tamẽ in vniuersum flores λείρια dici ab Apollonio, vt Argonauticõn primo:

ὡς δ᾽ ὅτε λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι·
Pulchra fremunt vt apes pascentes lilia circum.

Quamvis propriè flos est qui liriũ appellat̃, quem Theophrastus libro de Plantis, narcissum esse dicit, alij autem lilium. Et licet & pulchra & delicata lilia sint, F ea tamẽ inuisa Veneri ait Nicander Alexipharmacis, quòd olim de candore cũ dea certare voluerint, eamq; indignatam lilia in asinini pudendi formam transmutasse: adeò nihil tam ridiculum, tam ineptũ, quod sibi Græci nõ permittant.

IVNO.

VErùm odium hoc in lilium, inde potius processisse videri potest, quòd flos Iunonius lilium esse dicitur, vt ex deæ lacte progenitũ, cùm subiecto clàm Herculi vbera admouisset, doloq; statim cognito se retraxisset: guttas verò lactis aiunt aliquot in terram decidisse, ex quibus mox lilia pullularint. Meritòq; flos Regius etiam appellatur, non à Iunone regina tantùm denominatione sumpta, sed à Regia qua præstat celsitudine, quòd tanta proceritate super flores alios attollitur, vt ad tria interdum cubita surrigatur.

DE

A

DE CARDVI SCOLYMO.

ET quoniã hodierna dictio per flores volutatur, bonaq́ eorum pars, boni parũ admodum pollicetur, vt conditionem quisq́ perpendat suam, de cardui scolymo, deq́ Fremio quędã minimè dissimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

IMbecillitatem humanæ vitæ sacerdotes Ægyptij nullo significantiore ostendebant hieroglyphico, quàm cardui flore figurato, quem Græci Scolymon vocant. Vnicaulis enim carduus simulac scolymon in calicem apparuerit, florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter canescentẽ, & abeuntem cum aura, perinde ac spes nostræ plurimùm euanescunt, & minima quaque de causa homines plerunq́ exanimantur.

MORBI.

SI verò morbos, quibus plurimùm tentatur affligiturq́ humanũ genus, significare voluissent, Fremij fecissent flores, vel quia rerũ natura flores odoresq́ de dic in diem gignit, magna hominũ admonitione, quæ spectatissimè florent, B evestigiò marcescere, & vt apud Esaiam est, Omnis caro fœnũ, & omnis gloria eius flos agri: siue, vt Cyprianus reddit, omnis eius claritas vt flos fœni: simulac enim fœnũ aruit, dècidit & flos: id quod fatidicus etiã Rex lamentatur, cùm ossa sicut fremiũ aruisse clamat. Vel quia tradunt Magi, colligi anemonas (sic enim Gręci vocant) tertianis & quartanis remedio, postea alligari florem panno roseo, & in vmbra asseruari, ita cùm opus sit adalligari. Florẽ hæc habet aut phœniceũ, aut purpureũ, aut lacteũ, qui se nunquã aperit, nisi vento spirãte, vnde & nomen accepit, ἀπὸ τοῦ ἀνέμου scilicet. Quamvis non sum nescius, eruditos esse autores, qui hoc nomine flores omnes intelligant in huiusmodi significatũ, quòd floribus omnibus contingat spirante vento aperiri. Ad eorum verò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatem indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, velut prati vltimi flos prætereunte postquã tactus aratro. Quam sententiam dixisse semel non sat habuit, quare alibi eandem repetit:

Vt flos in septis secretus nascitur hortis
Ignotus pecori, nulli contusus aratro,
C *Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber,*
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ.
Idem cùm tenui carptus defloruit vngui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ.

Quem Maro imitatus ait,

Purpureus veluti cùm flos succisus aratro
Languescit moriens.

Neq́ fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in diuinis literis, vt apud Eucherium, hieroglyphicũ esse iucunditatis: nonnunquã indicare quædam animę proficientis rudimenta, quæ mox florẽ, hoc est, spem, inde semen, hoc est, fructũ datura sit. Ad superiorem verò sententiam Hilarius, Mattheo, sub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo sępe nuncupatas ait: Germen, inquit hic, illud est quod virtutis suæ flore dilapso, ad calorem Solis arescit. Igitur requies nulla gentibus: neq́ mortis, vt volunt, compendio quies dabitur, sed ipsis corporis etiam æternitas destinabitur, vt ignis æterni in ipsis sit æterna materies, & in vniuersis sempiternis exerceatur vltio sempiterna. Et hoc illud est quod Paulus ait: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.

DE AMARANTHO.

DE humanæ vitæ imbecillitate, bonisque caducis & ante diem ereptis hæc per florum imagines Ægyptij afferre consueuerunt.

INOFFENSA VALETVDO.

COntrà verò si quē inoffensa valetudine vixisse corporis ad extremum vsque dignitate viribusque seruatis, hieroglyphicè ostendere voluissent, amaranthi corollam capiti eius imponere mos erat. Est autem amaranthus spica purpurea verius quàm flos aliquis, asseruaturque decerpta, ac postquam defecêre cuncti flores, madefactus aqua reuiuiscit, & hybernas coronas facit: summaque eius hęc natura nomen inuenit ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id est, propterea quòd minimè marcescat, Amaranthum sit appellatum. Hinc Thessali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotannis oraculi Dodonęi admonitione ferre iussi, cùm omnia quæ sacrificio ritè operando necessaria essent ex solo patrio asportare consuessent, duos quippe tauros, album vnū, nigrum alterum, vtrunque verò mansuetum: syluam ex monte Pelio cæsam, ignem ex Thessalia, molamque & aquam ex Sperchio haustam. Coronas insuper amaranthinas primi omnium excogitauerunt, easque ad sacrum eiusmodi ferri sanxerunt, vt si fortè venti nauem repulissent, aut alia quapiam de causa mora iniecta esset, coronæ tamen neque flaccidæ, neque deformes suspenderentur.

DE FERVLA.

CASTIGATIO INGENVA.

QVam Baccho sacram, & inde ναρθηκοφόρους ministros eius multi tradidêre. Sed quòd ea de causa Baccho dedicetur, quia asini ea vescantur auidius, cùm animalibus reliquis, vt tradit Plinius, præsentaneum sit remedium, leue commentum forsan videatur, quamvis nō ignoremus animal id gratissimam fuisse Libero patri victimam. Id verò magis arridet quod à Plutarcho accepimus libro de instituendis mulieribus: hic enim & ferulam & obliuionem Baccho dedicatas ait. Ferulam quidem propterea, quòd virga ea admonitionem significat, qua pueros castigare soliti sunt veteres, vt se quoque subduxisse manum ferulæ profitetur Iuuenalis, itaque innuere voluerint, quę per ebrietatē admissa sunt, puerili tantùm indigeant castigatione. Obliuionem addidêre, puto, per lyncis eiusdem Bacchi simulacrum, quæ, pascendo si casu aliquo auertat oculos, propositi cibi obliuiscatur, vt aiunt, & alium quęrat. Aiebant verò eorū recordari non oportere, quæ inter vina dicta factáve essent: notum enim illud est, μισῶ μνάμονα συμπόταν. Quòd si quid est cuius meminisse debeat ebrius, ea dubio procul omnia, vt Pythagoræ sententia est, non tantùm reminisci, sed identidem etiam animo repetere debet, quę in ebrietate ridicula aut perniciosa dixerit feceritve: id enim vnum esse euitandæ ebrietatis remedium. Nam & Anacharsis ita nos docuit ebrietatem cauere, si quæ ebrij faciant, inspexerimus. Quòd verò Plutarchus admonendis mulieribus ferulam adhibet, aurem nobis vellere videtur, ne distichi illius immemores simus, quod toto terrarum orbe cantatissimum est:

Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati:
Hæc tria nil rectè faciunt, si verbera cessent. Sed ioco iam satis.

APIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM ANTONIVM POLLIONEM, GELOVM PRIMATEM, de iis quæ per Spicam, & Cerealia quædam arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

CVI verò libentius Spicas & Cerealia quædam arma donarim, quàm tibi tam præstanti viro, tam frugi, tam probo, tam benigno, tam liberali? qui præsertim spicam habes in gemma domesticæ nobilitatis insigne: addam etiam, qui Siculus es, magnóque ingenij acumine præditus, verùm quo non nisi modestè vtaris, atque sapienter. Ero enim ego semper huius rei testis, qui prudentiam moderationémq; tuam tandiu expertus sum, cùm in eodem conviuebamus contubernio, ad idem munus tecum à Clemente P. M. delegati, qui nepotes suos adolescentulos nobis commendarat, quos tanta rerum perturbatione vexatos, infelicissimo illo tempore huc & illuc peregrè circumduximus, cùm hostica essent omnia, aduersa omnia, omnia
B *suspecta. Tot illæ erant insidiæ, quæ illi etiam ætatulæ parabantur. Nos tamen per tot rerum omnium difficultates evicimus, vt sospites eos Clementi tandem restituto redderemus, atque ita moribus excultos, quantum in vtroque nostrûm fuit, vt nihil iam ad nobilissimæ indolis institutionem desiderari posset. Neque verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi sæpe munera demandata, quibus gerendis talem te præstitisti, vt ob sapientiam & probitatem omnibus esses admirationi. Quòd si consiliis tuis faciliores accessissent aures, in tot, quæ mox perpessi sumus, calamitates minimè incidissemus: tot erant ea, quæ desperata ab aliis, tua tu dexteritate restitueras, nisi obstitissent fata, quæ prudentiæ tuæ sese opposuerunt aduersaria, vel, cùm te vera loqui, optima sentire, salutaria consulere homines cognoscerent, quod plerunque accidere solet, optima videntes, ad deteriora tamen spontè non declinassent. Sed hæc missa faciamus. Id vnum profiteri nunquam desistam, quàm iucundum, quàm suaue mihi tum fuerit totum id vitæ tempus, quod in ea non nostra tantùm, sed Italiæ totius communi calamitate vnà conviximus: quantúmq; me tibi debere intelligam, qui non minorem mei consolandi, cùm desperarem omnia, rationem habueris, quàm eorundem, qui nobis commendati erant, principum. Quæ verò vtrique nostrûm*
C *res præter omnium acciderint expectationem, quamq; varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus insidet memoriæ, neq; quidem si obliuisci velimus, vllo modo possumus. At dices: Quorsum hæc rerum publicarum commemoratio, si de Spica & Cerealibus futurus est sermo? nempe quòd eò me trahit earum rerum recordatio, quæ toties deambulando, sedendo, obequitando, super iis quæ ad nos & principes nostros attinebant, fuere sæpius à nobis non modò prævisæ, verùm etiam deploratæ. Idcirco nequeo ad Pollionem scribere, neque cum eo loqui, neque quicquam meditari, quod mihi non suggerat eorum sermonum memoriam, qui tam frequentes, tam necessarij quotidie intercidebant. At effluxere omnia hæc: effluxerint. Vt te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, posteaquam studium, fides, industria, conatúsque noster omnis iis nihil profuit, quibus omnia prospera, felicia faustáque cupiebamus, sed euersa omnia sunt, fatóne dicam, an eorum culpa, qui recta consulentes aspernabantur? Velimúsne nos aliorum caussa in perpetuo esse mœrore, an nostri studij, nostri officij memores ea meditari, quæ aliquam ærumnarum obliuionem afferre possint? Ego nempe post rem certa iam desperatione conclamatam, ad studia me mea retuli, commentationibúsque illis hieroglyphicis, de quibus sæpe tecum, nunc totus incubui: quas cùm per sua quæque segmenta disponerem, visæ mihi sunt polliceri,*

fore, vt huius industria mea aliquis fructus iis, qui politiores has literas affectantur, acquiri posſit: quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digeßiſſem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratus ſum, tibi dedicaui. Utinam eo tu atque alij animo hæc ſuſcipiatis, quo à me ſtudio atque beneuolentia conſcripta ſunt. D

DE SPICA.

ONYX ille tuus, Antoni Pollio, modiolo, qui ſpicas duas continet, inſignis, ab cuius vtraq; parte copiæ cornua arte admodum eleganti inciſa conſpiciuntur, vetuſtatis omnino venerandæ monumentum, ſignum olim aut Ædilium fuiſſe, aut eorum qui rei frumentariæ præerant, facilè credere poſſumus.

CERES.

VIdere enim eſt Iuliæ Piæ numũ, ab cuius altera facie ſigillum eſt læua conto innixum, dextera ſpicam gerens, calatho ante pedes propoſito, cuius inſcriptio eſt, quarto caſu, CEREREM. E

ANNONA.

EST & T. Cæſaris Veſpaſiani numus, in quo ſimulacrum eſt, quod dextera ſigillum exporrigit, in cuius vna manu libella eſt, in altera cornu copiæ, appoſita naui, & calatho cum ſpicis; inſcriptio, ANNONA. In eiuſdem aliquot aliis eadem omnia ſunt præter cornu copiæ: eius loco caduceum ſpectes: nam & is, vt alibi diximus, in felicitatis ſignificatum accedit, quòd pax ipſa, cuius ſymbolum eſt caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit.

AFRICA.

SPectare verò eſt Africæ picturam eo libro, quem de Imperio, magiſtratibus, & militiæ ordinibus Theodoſianis temporibus conſcriptum vidimus. Ibi enim, vbi de Proconſule Africæ legitur, vrbes'q; & officia & magiſtratus tota ea prouincia diſtributa continentur, mulier quædam inſpicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab vtroq; humero reiecta, eaq; ad humum vſque fuſa, interiore verò tunica rubra, imo limbo ad pedis vnius altitudinem albo, cuius ſuperiorem inferioremq; marginem aureæ fibræ duæ circumeunt. Brachia nuda vtrinque exporriguntur, binas vtraque manu ſpicas oſtentantia. Sub pedibus naues duæ frumento onuſtæ, adpictæ ſunt. Literæ ſupernè ſunt, PROCOS. AFRICÆ. Apud Horatium ſanè de terræ huius feracitate frumentaria legas: F

Quicquid de Libycis verritur areis,

deſumptum quidem ex Pindaro, qui πυροφόρους λιβύας Iſthmiis dixit.

BRACCATI MILITES.

IN iiſdem monumentis obſeruaui geſtamen cæruleo colore ſubobſcuro pictum, circulo nigro iuxta marginem circumductō, à ſumma cuius parte ſtella adpicta eſt radiis octo prædita: in medio orbiculus eſt cum vmbilico, vtroque coloris aurei: ab eo orbiculo vſque ad circulum qui iuxta marginem eſt, columella ſummiſſa coloris rubri: à lateribus columellæ ſpicæ duæ vtrinque ſurgunt ſingulæ, quas auiculæ totidem volatu ſuſpenſæ impetunt. Inſigne hoc erat eorum militũ, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabantq; ſub

militum

A militum Prgſentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ qui viri illuſtres vocabantur. Sed vt ad annonam revertamur, in Hadriani quoque numis corbis eſt cum ſpicis: & in Antonini, ſpicæ & Cornu copiæ cum eadem ANNONÆ inſcriptione.

PROVENTVS.

QVæ verò ſpicæ duæ, dolio vuis pleno in earum medio conſtituto, ſpectantur in numo L. Liuinei Reguli, proventum bonorum, fructuumq́ copiam, & feracitatē eius viri magiſtratu vberem oſtendit: nam vbi conſultum eſt iis quę cibo potuq́ inſeruiunt, annona omnis largè populo videtur erogata. Vſqueadeò verò ſpicæ proventus indicia ſunt, vt & apud Coniectores reperias eum, qui natas in aure ſpicas per nocturnam imaginem videre viſus fuerat, & delapſa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hæreditate locupletatum: ſpicis quippe proventum, aurem verò fraternitatem oſtendentibus: germanas enim inuicem eſſe aures manifeſtum. In diuinis quoq; literis ſpicæ, hoc eſt, meſsis eodem modo proventum hieroglyphicè ſignificant, dicente B Domino, Meſsis quidem plurima, operarij autem pauci admodū. Humanam enim meſſem vredini procellisq́ obiectam, cupiebat ille in horrea æternitatis ſuę transferre. Heſychius Hieroſolymitanus pro meſſe accipit virtutes, quæ ex diuini verbi ſemine oriūtur. At ſtipula pro nullius boni operis fructu ponitur. vnde Propheta lamentať: Hei mihi, vt factus ſum ſicut qui colligit ſtipulam in meſſe. Idem paleæ, vt illud: Paleas autem vret igni.

ÆSTAS, ET FRVGUM INUENTOR.

SAnè plerunque inuenias ęſtatem ipſam per ſpicarum faſciculum ſignificari. Vnde apud Maronem;

Stabat nuda æſtas, & ſpicea ſerta ferebat.

Nonnunquam verò meſſem ipſam, aliàs & frugum inuentorem.

MESSIS.

SEd enim Heſiodus Theogonia, falcem pro meſſe poſuit, vbi dicit, τεῦξαι μέγα δρέπανον. ſubiiciunt interpretes, Drepanon meſsis tempus. C Hinc iuniores ſpicas duas, manipulos ſpicarum interdum duos in tranſverſum adclinatos, pro menſe Iulio ponere excogitarunt, quòd nimirū eo menſe meſsis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

ET quod pertinet ad falcem, quoniam tempus omnia metit exſecátque & aufert, ideo falcem Saturno attributam nonnulli volunt: κρόνος enim Saturnus, cui tempora ſubiiciuntur, quæ voce eadem Græci ſola adiecta aſpiratione pronunciant, quippe κ in χ verſa. In hanc ſententiam Maro: Omnia fert ætas.

AGRICVLTVRA.

ALij falcem agricolationis totius ſignum arbitrantur, quod inſigne Ianus Saturno dederit à meſſe & fertilitate, cui poſteritas rationem etiam inſerendi, & artem faciendi ſurculos fert acceptas: vnde Saturnum à ſatu Latini vocitarint.

FRATRES ARVALES.

D

ALioqui ſpicea corona fratres aruales indicabat, quam primùm Acca Larentia Romulo ſacrificanti dedit.

SACERDOTBS ARVORVM.

SI verò ſpicea corona vitta alba illigata eſſet, ſacerdotes aruorū ſignificabat, quorum illud erat inſigne. At Cereris caput ſpicis redimitū ſpectauimus in numis quibuſdam, ab altera quorum parte ſpica magna eſt nonnunquam ſola, nonnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retulimus ſignificato.

PAX.

QVin & pacis ſimulacrum cum ſpicis figuratur: vnde Tibullus,

At nobis pax alma veni, ſpicámq; teneto,
Profluat & pomis candidus ante ſinus. *Pax enim candida primùm*
Duxit araturos ſub iuga panda boues.
Pax aluit vites, & ſuccos condidit vuæ,
Funderet vt nato testa paterna merum.
Pace bidens vomérq; vigent, ac triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.

E

DIANÆ TRICLARIÆ SACRVM.

ERat & ſpicea corona inſigne atq; geſtamen eorum adoleſcentum qui Dianæ Triclariæ ſunt immolari ſoliti apud Patrenſes, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atque Comætho templo deæ turpiter violato in ciues contraxère.

DE LOLIO.

TRiticeæ coronæ geſtamíníve contrarium eſt lolium, quòd quantum ſeges illa felicitatis affert, tãtum hoc infelicitatis, & incommodi: ſecum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

MOrum enim corruptorum id omnino indiciū eſt: quare Antiſthenes non temerè dicere ſolebat, abſurdum eſſe triticū à lolio non repurgare, qui ſcntiret ex hoc inuidos à republica ſummouendos, vt Plutarchus interpretaĩ: tam enim invtiles inuidi ſunt ciuitati, quàm lolium eſt tritico. qui verò inuidus eſt, ſuam ipſe ſibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis ſententia dicto ſumpto,

F

Inuidia Siculi non invenere tyranni *Maius tormentum*, ait.

Et quod ad corruptos degenereſq; mores facit, ita Virgilianus paſtor lamẽtaĩ:

Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis,
Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ.

DE MILIO.

VIrtus ideo humano generi vtilis atq; cõmoda, qua miliū egregiè pollet, efficit ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam ſi quis hominem qui declinare ſciat infortunia, hoc ſcripturæ genere oſtentare voluẽrit, aptè ſerpentẽ pinxerit milij ſurculo circumvolutū, anguis ipſius capite deorſum deiecto, cauda ſupernè ſita: quandoquidem ex milio panis præſumptus, incolumẽ ſoſpitemq; præſtat à veneno, naturæ beneficentia, quę mortale genus remedio tam parabili, atq; omnibus obvio, pręmunire voluerit contra

A tra pestẽ adeò perniciosam. Idq; tradit Didymus in iis, quę de re rustica scripsit.

INNVMERA.

SVnt etiam qui spicam milij hieroglyphicè pro millenario numero ponant, ac perinde pro innumeris, quia tale etiam est millenariis significatum. Neq; desunt qui numerum ipsum mille à milio dictum velint.

DE MODIO.

SEd vt ad onycem revertamur, modius in ea incisus est: is quid sibi velit explicemus. Sed quoniam in numis, in picturis, in sculpturis, atq; aliis antiquorum monumentis spectare est alibi modium, alibi latè patentem vrnulam, nonnunquã & cyathum, sæpius verò calathum, & quicquid vel humoris, vel solidorum est corporum capax, in Serapidis capite superpositum (illi enim plurimùm vasa hæc dedicabantur, quòd diuitiarum, & omnium proventuum numen haberetur) necesse erit hæc omnia colligere, ac veluti vetustas fecit, in vnum commiscere.

B FRVGVM OPVLENTIA.

SIue igitur modius, siue calathus, siue quid huiusmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipse siue Serapis, siue Osiris, siue quocunque nomine σωτὴρ ἰσίωνος nuncupari placeat humano generi, satu inuento, & aratione cõmonstrata, comparasse dicitur, de quo multa alibi, & quo pacto Osiris quoq; in huius inuenti participatum admitteretur, disseruimus. Illud verò constat, cibarias opes & donaria in canistris offerre, & antiquorum fuisse morem, & nũc palàm omnibus esse. quin etiam vbi liberalius, opipariusq; aliquid erogatũ significare volumus, αὔτῳ κανῷ dicere consueuimus. Hinc apud Maronẽ ferunt nymphæ calathis pallentes violas, & alia dona. Alibi Cererem canistris expediunt ministri. Osirin quoq;, neq; non Cererem eodem insignitos gestamine Diodorus attestatur, & antiqua pleraq; signa ostendère. Neq; verò hìc repetenda sunt ea, quæ plurima docuimus eo cõmentario quo de Capitis atque adeò Tricipitij significationibus agitur, vtrũ scilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, vt Nicocreonti Cyprio Regi ipso est oraculo proditum, accipiendus sit, quoniam eo loco hæc omnia sunt explicata.

C AQVA.

SEd enim vrnam potius Osiridi dedicatam videas, idq; ea de causa factum, quòd eum non vini tantùm, verùm totius humoris dominum intelligebãt, eumq; Oceanum, perinde ac Isidem Thetin. Præferri enim vrnam in sacrificiis, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem summo cultu, & attonita penè veneratione prosequebantur, quam obtectam, & casta religione susceptã, in sacram ædem solenni pompa gestabant, quò cùm pervenissent, terræ procumbentes manibus ad cœlum sublatis iis gratiam agebant, qui primi diuini benignitatis munera mortalium vsui communicassent, vtpote qui ex humore oriri omnia persuasum haberent.

CANOPVS.

ALij, qui philosophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus est, Canopum quendã apud Ægyptios in hydriæ speciem figurari solitũ aiebant, quod inuento callido, cùm in certamen cõtra Persas deventum esset, victorẽ ignem evicerit. Persæ enim, vt alibi sæpe ostendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaq; minutioribus quibusdam foraminibus hydriam, quam cõtra

ignem in periculum adducturus erat, à fundo perterebrauerat, ceraq; diligenter obturauerat, qua super ignem solenni certamine posita, vi caloris soluta, ignis extinctus expirauit. Quoniam verò de vrnis locupletius alibi dictum, reliqua nunc vasa persequemur. D

NON CESSANDVM IGNAVITER.

SEd id quoq; nescio quid Ægyptiacum sapit, quòd Pythagoras super modio sedere nos vetat: quippe rationis portionē eam, qua anima ipsa metitur, explorat, atq; examinat omnia, non esse otiosa desidia remittendam, habendámve negligenter, verùm omni exercitatione modoq; & regula dirigendā, assiduéq; per cogitationis spacia agitandā. Cęterùm diuus Hieronymus hoc subindicare dicit, nō debere nos de victu solicitos esse in diem crastinum, prout etiam Dominicis præceptis admonemur. quanquā Cyrillus priorem sequitur sentētiam. Plutarchus Symposiacis symbolum ita exponit, vt ex præsenti mēsa semper aliquid in futurū relinquamus, & crastini diei hodierno meminerimus. Re siquidem parata non erit vlterius consultandū, vt nudipes ille Phrator hospitem elusit, cùm satur recederet, & ex reliquiis capum integrū coctum in manicam coniecisset: interrogante hospite quid eo facturus esset, in crastinū se asportare dixit: cui cùm subiecisset hospes, Atqui lex nobis descripta est, ne de crastino cogitemus: suscepit ille Phrator, Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio destinato, nihil quicquam cro super crastino solicitus. Sed vt in re seria facessant ioci, Plutarchus ad eorum morem, quibus mēsas inanes tollere magna erat religio, symbolum videtur accōmodare. Nam chœnicem pro diurno victu capi, quam Latini sportulam appellarunt, tum ex eo manifestum est quod apud Herodotum legitur, Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus binas farinæ chœnices mitti solitas, tum quòd Alexarchus chœnica vocat ἡμεροτροφίδα. Significaret igitur symbolum, nō debere nos in sportulis vitæ nostræ totius ita spem collocare, vt sede in eis statuta totum vitæ tempus ignauiter desideamus, sed aliquā ineamus rationem, cōsiliumq; capiamus, vt nobis aliquando viuere possimus, opesq; nostræ tandē in nobis ipsis, nō in alieno arbitrio sitæ sint. In diuinis literis modius hieroglyphicum est dogmatis atq; doctrinæ, quam Iudæi profitebantur, veritatis lumen sub eo recondentes: quam sententiam explicat Hilarius Matthęo: ideoq; proferēdā esse lucernā IESVS admonet Apostolos, & quę apud eum copiose. E F

DIALECTICA.

ZEno multipliciter solitus Dialecticorū argutias eludere, sed eo præcipuè dicto, quòd eam iustis quidem mensuris æquiparauit, quibus tamen non frumentum, sed paleas, fimumq; quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno faciebat, Dialecticam ostensurus paleas modio demensas.

ANIMVS.

VAs obturatum plerunq; animi significatum habere perhibetur. Vnde Lacenæ mulieres ollas in Regum suorum iustis pulsitabant per vrbem discurrentes, vt ita ciuitatem orbam Rege, animo carere significarent, quemadmodum ollæ illæ inanes erant. In diuinis verò literis vbi Psalmo LXXII legitur, Penè effusi sunt gressus mei, de rupti aut inuersi vasis similitudine sumptū aiunt interpretes: vti enim liquor è vase in terram effusus perditur & euanescit, ita cogitationes suas & animi sentētias dicit penè effusas, in vanas scilicet & inanes rerum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has scribētibus dici possit. In quo tamen illud me consolatur, quòd multa omnino in his nugis disciplinæ veteris

A teris arcana, quæ hactenus sepulta iacuêre, nemine ante me lapidem hūc mouente, industria nunc primùm mea cœpêre in lucem proferri, & tibi similibus quod satis est mihi, & aliis oblectamentum aliquod afferre. In Chaldæorū quoq; scriptis, animus appellatione vasis accipitur: vt illud, Vas tuum inhabitant bestiæ terræ, ira videlicet & libido, cupiditatesq; aliæ, quos affectus communes cū bellui̇s habemus, & quod infelicius est, tantæ interdum apud nos autoritatis, vt ad brutalem sæpe nos vitam impellant. Hoc illud est quod Plato ait Repub. alere nos domi diuersa brutorum genera, quæ Deus ad hominem, vt in diuinis literis habetur, accersiuit adiumento futura, ea tamen omnia interturbant, omnia subruuunt, cùm fræni impatientia nullo possunt regimine, nulla castigatione coërceri: id quod tunc accidit, cùm nostri vigoris, nostræ immemores ingenuitatis, iis spontè nosmet dedimus in seruitutem. Concitatus enim animus, nisi parere cogatur, imperium sibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ vocat Paulus carnem nostram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquam tamen eandem exteriorem vocat hominem. Vas verò capacitatis no B mine dicta est, qua ipsam capit animam & continet. Homo verò de cōmunione naturę, vt Tertullianus diceret, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. Apud Hieronymum septimis supra tricesima Hebręorum castra, inuenias nos mortales hieroglyphicè pro fictilibus vasis intelligi, in quibus preciosissimum thesaurum conditum habeamus, quæ cùm ita fragilia sint, vt vel minutissimè confringi possint, omni studio, cura atq; diligentia cauendum, vt cor nostrum rectè muniamus, sepimentisq; validioribus circundemus, vt ad ictus quoslibet firmū integrumq; seruetur. Olla, ait Eucherius, cùm sit condimentorum, quæ ad humanum victum pertinent, receptaculum, in diuinis literis pro sobole vel progenie solet accipi: nam veluti ex olla desumitur quod ad victū facit, cuius beneficio humana vita sustinetur, ita de humano vasculo genitura depromit̄, quæ in multas hominum ætates propagat̄. Ideo Psalmo LX legas, Moab olla spei meę: hoc est, Ruth, quæ Moabitis fuit, progenies illa est, quam spe concepi: nam Christi generatio, quantū ad humanitatem, per Ruth ipsam in posteros propagata est. Eòdem spectat Apostoli dictum: In domo magna non sunt tantùm vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, alia C quidem in honorem, alia porrò in contumeliam. Et inhonoratus est Iechonias, quasi vas cuius nulla esset vtilitas: quoniam cùm in domo Dei ex numero esset familiarium, se turpitudinibus sceleribusq; summisit, ideóq; ea super homine scripta sunt: Nunquid vas fictile, curtumq; vel attritū vir iste Iechonias? At bone Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? Ita me turpibus bellum educastis vas repletum sordibus. Alibi adapertis thesauris vasa indignationis à Deo prolata comperias, hoc est, reiectos animos, in quibus & ira, & praui affectus reliqui concluderentur, de quibus plura apud theologos. Hesiodi quoque interpretes dolium vas allegoricè pro vitæ animiq; nostri sustentaculo accipiunt, eo Agriculturæ loco:

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι Μεσσόθι φείδεσθαι·

De summo satiere cado, & cùm cœpit ad imum
Deficere, at medio memor esto parcius vti:

vbi dictum aiunt de pueritia, virilitate, & senectute, quippe pueros & senes iucundiorem vitam agere debere, genióq; liberius indulgere: viros verò, ætatem quippe firmiorē, parcè omnia sibi permittere, modūq; voluptatibus omnibus

adhibere, vitamq́ue vndecunq́ue laboriosam adamare. Vtrum verò Hesiodũ hoc D sensisse dicamus, an quod Alexander Aphrodiseus interpretatur, de vini parte media meliori, viderint alij: nam ad Alexandri sententiam accedit etiam prouerbium vulgò dictatum, Seram esse in fundo parsimoniam.

PERSVASIBILITAS.

Apud Platonem, Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiusdam viri elegãtis commento, eam animæ partẽ in qua vigescunt cupiditates, propter persuasionem credulitatemq́ue lubricam dolium appellatum, quòd Græci nominis vox πίθος, non à πίω, sed à πείθομαι deduci videatur. At quæsierit fortasse aliquis, quid sibi voluerint dolia duo, quæ olim in sacello quodam Romæ ad doacam maximam, via quæ ad Carinas ducit, habebantur: quo quidẽ in loco spuere nephas erat: quod porro sacellum Doliola Plutarchus vocatũ ait. Nempe nihil aliud, vt nonnulli tradunt, nisi duo fuisse dolia, alterum in quo Numæ sacra quædam olim reposita fuerint, alterum inane, sed in quo Gallorum Senonum irruptione sacra quædam à Vestalibus virginibus abscondita seruataq́ue fuerint, cùm ipsæ metu perculsæ, deserta Vrbe fuga sibi consuluissent. Ibidem aiũt simulacra duo fuisse militari habitu, quæ sedebant, & peila manibus tenebant, quibus titulus E suberat, DI PENATES. Significabat verò sessus, firmatã Imperij sedem: peila, hostes summotos procul: arma reliqua, Romani populi virtutem, & munimentum, vt apertius alibi singula pertractauimus.

LIBIDINES.

Sed vt ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitaretur, Italus vir ille pro sapiente citatus à Socrate, perforatum dolium existimabat, cuiusmodi essent dementes, profani, & iudicio damnati viri inexplebili incontinentia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionemq́ue fluxam eorum quæ honesta iustaq́ue percepissent, nihil quicquam infusum continere possent. Ideoq́ue Lucretius hunc secutus ait:

Deniq; animi ingratam naturam pascere semper,
Atq; explere bonis rebus, satiaréq; nunquam,
Quod faciunt nobis annorum tempora, circùm
Cùm redeunt, fœtúsq; ferunt, variósque lepóres,
Nec tamen explentur vitai fructibus vnquam:
Hoc, vt opinor, id est, æuo florente puellas F
Quod memorant laticem pertusum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione potestur.

HVMANI AFFECTVS.

Philosophi, qui sacras literas ad morum tantùm rationem trahunt, cùm in arcam Noës omnes ferarum species introductas legerent, arbitrati sunt intelligi debere ex huiusmodi historia in humanum corpus ferinos omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt verò ex iis, quę difficulter exarmari, cicurarive, aut mãsuescere posśint. Quare clamat Horatius, regendum animũ, qui nisi paret, imperat: hunc frænis igitur, hunc catenis compescendum. Rerũ itaq́ue opifex terram affluentibus aquis expurgaturus, hoc est, vt Philo ait, animũ ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcã, animi quippe vas, septem ex puris iumentis deferre iubet, visum scilicet, auditum, olfactum, gustatum, tactum, sermonem ac concupiscentiam, quos defæcatos habere decet sapientem,

cùm

A cùm mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant, à quibus maximum aſsiduumq́ bellum inſurgit, eo præcipuè tempore, quo mortale genus otio deſidiaq́ torpeſcit. Quare Perſius, vdum & molle lutum ne obdureſcat, & ad opus fiat inhabile, properandum, & acri fingendum ſine fine rota monet.

INANIS ANIMVS.

IDem animum fideliæ comparat, percuſſamq́ ſonare vitium ait, maligneq́ reſpondere, quæ viridi informata limo non ſatis excocta ſit. Et futile illud & apertile vas animum prorſus inanem oſtendere profitetur, cùm dicit, Effluis amens, contemnere. Apud noſtros etiam vas corpus eſt: Paulus enim corpus tabernaculum vocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum eſt.

SERMO.

QVod verò monuit Pythagoras, *σιτίοις ἐς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν*, Plutarchus ſermonem vrbanum, qui cibus eſt animi, in improbi hominis animum non immittendum eſſe interpretatur. Epictetus quoq́ cùm ſermonem Ægyptiorũ more pro liquore, aut rore pluuio, vel vnda profluente accipiat, in minimè ſyncerũ B vas, ne aceſcat computreſcátve, infundendum vetat. Ad quod nimirum reſpexit Horatius cùm dixit: *Syncerum eſt niſi vas, quodcunq; infundis, aceſcit.*

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

ILlud etiam ad animi ſignificatum facit, quòd vbi ollam à cinere ſuſtuleris, veſtigium turbandum Pythagoras cenſet: hoc eſt, ſimulatq́ deferbuerit, atque reſederit animi tumor, mali præteriti memoriam obliterandam, & iracundiæ veſtigium omne penitùs tollendũ, vt Plutarchus Sympoſiacis interpretatur. Eoq́ diuinum præceptum facit, Sol non occidat ſuper iram tuam.

FERENDA MAIORVM DIFFICVLTAS.

QVam verò ollam nuptæ nouæ poſtridie nuptias à matre ſpõſi petere iubebantur, quam illa & iurgiis & conuitiis aſperius intortis abnegaret, inſtitutum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, vt ſponſa vel ab ipſo primordio ſocrus difficultatem patienter ferre conſueſceret.

SERVITIA.

AMiniſterio aũt vaſa ſeruitutis indicia ſunt: vnde apud Plautum legas de inC ſolentiſsimo adoleſcente, qui omnes pro ſolutis ſcopis habebat: Niſi mihi matulam dederitis, vos habebo pro matula. Inter enim vaſa viliſsimi vſus lotiaria ſunt. Et tale aliquid apud Lucianum olfacies, *περὶ τὴν ὑδὶ μεθ᾽ ᾧ συνόντων*, vbi potentiorum faſtum tangit *εἰς ἀμίδα* mingentium. Id vtcunq́, in diuinis quoq́ literis vaſa pro ſeruitiis ponuntur, propterea quòd ea non niſi in miniſterium aliquod comparantur. Hinc nonnulli quem pſalmi LX locum ex Eucherio citauimus, Moab lebes ſpei meę, ſimplicius intelligentes exponunt, Moabitę ad ſeruitium meum ſiſtendi ſunt. Iam illud de Paulo vulgatiſsimum eſt, quem pro vaſe, verùm eo precioſo, Dominus noſter IESVS Chriſtus ſe profeſſus eſt elegiſſe. Ita plurimũ calathus hieroglyphicũ eſt ſeruitutis, ſiue corbes, ſiue cophinus appellet. Vnde illud de Ioſippo ex Pſal. citat Eucherius: Manus eius ad cophinum ſeruierunt. Nam & geruli dicuntur viri geſtandis oneribus conductitij: & Venetiis paſsim foro plurimùm cetario, olitorio & boario, qui operã hanc præſtant, Ciſtæ nuncupatione accerſuntur. Et quoniã cibum alibi referri ad animi paſtum oſtendimus, panemq́ eſſe doctrinæ ſymbolũ, duodecim illæ fragmentorum corbes quæ de profuſa Chriſti liberalitate ſuperfuêre, duodecim Apo-

ſtolorum doctrinam, vt idem Eucherius ſentit, indicaſſe videntur, quæ ne perirent accuratiſsimè procuratum. D

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

POcula verò viciſsim porrecta, inuitationesque ad compotandũ, amicitiæ cõfirmationẽ eſſe, tam noſtri temporis mos eſt, quàm antiquorũ omniũ inſtitutum. Hinc apud Maronem Dido cùm Hoſpitali Ioui libaſſet, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculum inuitati. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergò Virgilianum ſuper hoc carmen repetiſſe:

Hic Regina grauem gemmis auróque popoſcit,
Impleuitque mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo ſoliti, tum facta ſilentia tectis.
Iuppiter (hoſpitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyriiſque diem Troiaque profectis
Eſſe velis, noſtróſque huius meminiſſe minores.
Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno,
Et vos ò cœtum Tyrij celebrate fauentes. B
Dixit, & in menſam laticum libauit honorem,
Primáque libato ſummo tenus attigit ore.
Tum Bitiæ dedit increpitans, ille impiger hauſit
Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro. *Poſt alij proceres.*

In huiuſmodi ſignificatum trahunt Tantali phialam, ex qua Brachmanæ philoſophi prius bibere ſoliti eſſent, quàm ſomno indulgerẽt, humore per ſe nunquã deficiente. Philoſtratus enim amicitiæ confirmandæ cauſa eiuſmodi compotationem apud eos inſtitutam autumat. Moris huius meminit diuus Hieronymus in veteris Inſtrumenti liminari pagina, ſed pro phiala fontẽ ponit, eodem omnino ſignificato, quo ſuper quidam Grammaticorum proceres diutiſsimè concertarunt. Mihi verò videtur fontẽ dixiſſe Hieronymus, ad vim illam vberem & inexhauſtam oſtendendam, cùm liquor ille, veluti ex perenni fonte manare quotidie videretur. De myſtico autem eius liquoris ſignificato in Roris pluuij commentario eſt abundè diſputatum.

CONCORDIA. F

AD amicitiæ confirmandæ ſignificatum ſigna etiam veterũ numorum accedunt, in quibus frequentiſsimè pateram exporrigi videas: vt in Orbianæ numis, quorũ inſcriptio eſt, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sed et ipſa Dea ſella, patera per dexterã porrecta, læua duo copiæ cornua tenet. Hæc eadẽ ſunt in numo Iuliæ Paulæ Aug. cum inſcriptione, CONCORDIA. Sed in Sabinæ Auguſtæ numis, ſigillum id quod ſella ſedet, læua innititur lanceæ, dextera pateram porrigit: inſcriptio, CONCORDIA AVG.

CLEMENTIA.

HÆc eadem habentur in numo Antonini Auguſti Pij, cuius inſcriptio eſt CLEMENTIA AVG.

LIBERALITAS.

SVnt qui patinam expanſam inter hæc Ægyptiorũ cõmenta liberalitatis indicium eſſe dicant, quod ego nuſquã apud veteres, quod meminerim, obſeruaui: feliciter tamen excogitatum non negarim, habereque cum calatho ſimilitudinem, de quo multa ſuperius, vbi de modio diſſeruimus.

A VBERTAS.

ALij peluim & guttum eodem penè significato, vel etiam vbertatis significatione describunt: quæque defunctorũ cippis signa huiusmodi hinc inde passim apposita conspiciuntur, nimirum indicant iusta ritè atque liberaliter persoluta, neque esse vt manes quidpiam aliud à pietate nostra desiderent. Speciem verò hanc antiquã esse ex plerisque veterũ monumentis asserimus, sed ex ea præcipuè sculptura, quæ mihi omniũ in hoc genere pulcherrima visa est Romæ in Æsculapij pronao, vbi sepulcrum est, à fronte cuius prima patinam & guttum, & corymbos omnibus fructuum generibus, cum pediculis & folijs suis artificiosissimè laboratis suspensos videas, à capite verò speciosissimũ candelabrũ duabus lauris hinc inde adsitis, cum baccis et folijs suis subtili adeò arte factis, vt ad obtutum tremere & crepitũ ciere videantur. In diuinis verò literis multa super calice proponunt, quæ si omnia complecti velim, nullus vnquam erit operi finis: quare paucissimis contentus, satis habebo locum alijs intento digito commonstrasse. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

B SVPPLICIVM CAPITALE.

FRequentissimum est in diuinis literis poculum aut calicem pro capitali supplicio ponere, quod inter sanctiones suas Athenienses præcipuè susceperũt. Iudicijs enim capitalibus vel cicutæ succum, vel venenum aliud sontibus propinabant, vt ex Socrate & alijs manifestũ est. Et Psal. XV, calix pro mortis cruciatu ponit. Et Euangelijs eodem significato: Calicem quem ego bibo, vos'ne potestis bibere? Et: Pater, si fieri potest, summoueatur à me calix iste. Apertissimè quoque eo versu Psal. LXIIII, Quoniam calix in manu Domini vini meri mixtione plenus: vbi de pœnarum dispensatione sermo est, vt Græci Theologi disputant: Dominus enim vno calice merum propinat, hoc est, amaritudinem suppliciorum. Amariora enim vino tum Catullo, tum alijs dicũtur, quæ meraciora sunt. Altero mistum, hoc est, aquam misericordiæ ad pœnarum temperamentum, quod subsequentia statim verba declarant: Et effudit ex hoc in hoc. quamvis qui literam Hebraicam sequi se profitentur, longè aliter rem exposuerint. Illud autem, Calicem salutaris accipiam, Euthymius ita interpretatur, vt dicat: Quoniam tot & tam magna sunt beneficia quæ Dominus in me contulit, C vt nullo possim modo parẽ illi gratiam referre, ita me comparabo, vt si vsu veniat, animam propter amorem eius sim audacter effusurus, quippe quovis martyrij cruciatu emoriturus. Hinc nulla tormentorũ atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quem tu libenter adeò legebas:

Ne me effuse cruor, neu me terrete minaces
Mucrones, radijq. Mox,
Dum carnis grando, dum sanguinis imber inundat, ita precabatur:
Cape prima cruoris
Libamenta pater, viuo hoc me flumine ab omni
Labe, & ab incestu mortali perlue, vt inde
Hostia pura tuas feriar mactandus ad aras.

Non igitur temerè prius in tyrannum dixerat:

Ut libet hos artus lacera, suspende, trucida,
Et meus est hæc passus amor. & huiusmodi alia.

Quanquam salutaris calicem & Chrysostomus & plerique alij aliter acceperunt, quod breuitatis causa prætereo.

SAPIENTIA. D

QVem verò tripodem aureum Græci Apollini dedicarũt, eiusq́ꝫ capiti gestandum superimposuêre, sapientię hieroglyphicum esse nemo dubitarit, qui norit historiam super eo traditam: extractum quippe tripodem aureũ è mari sapientissimo adiudicatũ Apollinis ipsius oraculo, cumq́ꝫ mortales ad Socratem munus id detulissent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretũ esset, remisit is tripodem, & Apollini deberi, non cuipiam alteri respondit.

DE CORNV COPIAE.

REliqua sunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum significationibus disputare superfluũ videatur, propterea quòd nihil his vel vniuerso vulgo notius, quia tamẽ antiquorũ numũm commemoratio, quæ plurimùm ad hoc negociũ facit, non iniucunda futura est, hanc quoq́ꝫ partem nihil grauati tractare aggrediemur.

LIBERALISSIMA BENIGNITAS. E

ILlud sanè & antiquum, & maximè celebratum est, in liberalissimæ benignitatis & largitionis effusissimæ signum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præsertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, vbi larga significanda sit opulentia, spectatur. Multa verò passim in numismatis eiusmodi cornua videas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiæ, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius vel illius indicia commoditatis & boni, vt quicquid denique lætum aut opportunum humano generi sit, inde nobis afferri videatur. In numo enim Antonini Aug. Germ. simulacrum est læua cornu copię tenens, dextera verò ventilabrum cereale, cuius inscriptio est, LIBERALITAS AVG. Eadem insignia cum eadem inscriptione habentur etiam in Hadriani numis aliquot. Quem verò L. Septimius Geta Cæsar cusit, sigillum habet cum caduceo in dextera, in læua verò Cornu copiæ, cum inscriptione, FELICITATIS TEMPORVM. Duo verò cornua semicirculum facientia vasculis sursum versus erectis, iuxta verò mucronem inuicem colligata, habentur in Antonini Pij numis: inscriptio, FELICITAS. In alio eiusdem Antonini simulacrum est læua Cornu copiæ gestans, dextera verò intenta face arma à pedibus strata incendit ac perdit, cum inscriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sed enim & clarissimæ fœminæ non dissimili ferè argumento numismata meruêre, veluti Iulia Paula, cuius numum in patera citauimus, cum inscriptione, Concordiæ. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in numo pateram, & copiæ cornua duo præfert, cum inscriptione, CONCORDIA AVGG. Eadem inscriptio in Orbianæ Aug. numo, de quo paulò antè. Sunt verò cornua hæc non aduersa, vt quæ in superiore Antonini numo pro felicitate posita sunt, sed inuicem cohærentia. F

HILARITAS.

COncordiam non immeritò sequiť hilaritas, quare venit in mentẽ mihi numus Faustinæ, in quo sigillum est quod læua Cornu copiæ, dextera thyrsum à solo ad caput vsq́ꝫ frondibus & corollis ornatum tenet, vnde sumpta inscriptionis occasio, quę huiusmodi est, HILARITAS. In alio quodã surculum palmæ videas à solo supra caput assurgentem, quem medium dextera Dea ipsa cõprehendit, læua Cornu copiæ gestat: inscriptio est, HILARITAS. Non temerè

A mere verò vbi pax æterna, ibi cõcordia: vbi concordia, ibidem hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Vespasiani numo caduceo insignem, & Cornu copiæ ornatam videas, cum inscriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceusq́ idem, atq; idem cornu copiæ in Traiani numo est, cum inscriptione, FELICITAS AVGVST. Horatius quoq; hilaritatem & felicitatem huiusmodi eo tempore vniuersæ Italiç scribit obtigisse, quo tempore rebus ab Agrippa cõtra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optimè gestis, eo loco erat res Romana, vt ex voto omnia succederent: ideoq́; vt ille ad Iccium ait,

Aurea fruges Italiæ pleno diffudit copia cornu.

FORTVNA AMATORIA.

ERat olim Ægiræ, ea Achaiæ ciuitas est, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus assidebat, indicio, vt Pausanias arbitrat̃, ea quoq; quæ ad amorẽ pertinent, fortuna magis quàm pulchritudine secundari. Quòd verò diuitias fortunas appellant, neque incongruè, neq; nouo inuento factum. Pausanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ simulacrũ Smyrneis B effinxisse, in cuius capite polum statuerit, in altera ex manibus τὸ τῆς ἀμαλθέιας κεκλημένον κέρας, quæ nunc vulgò diuitiarum cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τύχην φερέπολιν appellauit. Huc facere videntur καταχύσματα illa, de quibus meminit Aristophanes, Pluto, quę seruorum nouitiorum, cùm primùm domum ingrederentur, capitibus ante focum profundebantur, dactyli quippe palmarum, numuli, legumina, carycæ, nuces, & huiusmodi bellaria conseruis omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ vbertatis omen fieri consueuerunt, vel vt ipsi frugi esse meminissent. Institutũ mox idem ex Theopompo didicimus fuisse, boni auspicij causa, in sponsi caput.

POCVLA.

PRæbuerunt autem olim cornua poculorum vsum, cùm nondum vasa excogitata essent, vt apud Nicandri interpretes legimus: indéq; κεράσαι, quod miscere est, à cornu deductum. Siue quòd potatores taurinum quiddam assequantur, quippe animos, ferocitatẽ, & pugnacitatem, neq; dicto neq; facto parcant, C sed vt animalia quæ cornibus prædita sunt, ad feriendum sese paratiores ostendant. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad prælia vel inermem trudere: eaq́; de causa Bacchum taurinis cornibus insignitum aiunt. Atque hoc illud est quod conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxisse Cõmẽtario suo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, ostendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu plerisq; locis inuenias, eos non nisi corneis poculis acceptos, quòd apud Gentes innumeras cornua vasculorum vsum subministrarẽt: quare Nicandri dictum ad historiã potius, quàm ad philosophiam referendũ.

CLEMENS ANIMVS.

VIdere verò est Cornua illa copiæ nuncupata & vasa reliqua, variorum modò fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur significatum habet id quod ex vase pullulat, tale aliquid insidere animo intelligendum: quippe si fructiferæ oleæ ramusculos inspicias, clementem animum interpreteris: si Palmam, inuictum, & victoriæ compotem: si Laurum, ab humilibus negocijs, caducisq́; rebus alienum, cœlestiáq; & permansura semper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆQVE INANES. D

PAri modo vasa sterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes, vanasq́ disciplinas ostendũt. Per steriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illę intelligũtur, interprete Philone, quæ contra veritatẽ iustitiamq́ comparantur. In quibus Medicinam in primis enumerat, vbi non ad sanitatẽ, sed ad lucrum comparata sit. Cui mox oratoriã adiungit, aduocatoriã scilicet illam & mercenariam, non ad iustitiam, sed ad decipiendos fallacibus suasiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores, hoc est, ad veros animi fructus facit, vtpote quæ nugarũ tantùm argutijs & subtilitatibus gallinaceũ lac ex illo suo copiæ cornu propinare se polliceatur, cùm tamen sit rerum omniũ inanis, ollasq́ tantùm, vt Plutarchus de ijsdem ipsis ait, ostentet. Inuehitur & Origenes in hos ipsos, vbi eos piscibus squama pinnisq́ carentibus similes esse dicit, hæsitareq́ semper in luto, nec ad aquarum superficiem, aërisq́ participatum vnquam attolli: esseq́ hoc genus illud piscium profanum, quod à sacris omnino repellitur.

VERA FOECVNDITAS. B

COrnu verò copiæ verum illud est, quod ab animo qui veram profiteatur agriculturam impletur. Ea verò est quæ ab agro suo insipientiæ, intemperantiæ, iniquitatis ac formidinis arbores exciderit, ac ab radice penitùs extirparit: voluptatis insuper, cupiditatis, iræ, furoris, & venenorũ aliorum plantas ad cœlum vsq́ porrectas ita eradicarit, vt neq́ pars, neq́ vestigiũ earum vllum relinquatur, aut quicquam aliud quod occulta tacitaq́ propagine prorepens aliquando suppullulare contendat. Cuiusmodi verò sint arbores quæ prauos indicent affectus, ostendit Horatius, cùm de spinis pluribus exemptam vnam, nihil aut parum iuuare differit. Atq́ alibi,

Certemus (inquit) spinas animone ego fortius an tu
Euellas agro, & melior sit Horatius, an res.

His inquam euulsis, earum mox loco suppullulent pangantùrve plantæ, quarũ fructibus repletũ cornu offeramus Deo, vt illud, Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, quem Deus numinis sui rore fœcundarit, & ad optimam frugem iusserit peruenire, de nobis dici mereamur. F

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD MAXIME' REVERENDVM PATREM LVDOICVM BECCADELLVM ARCHIEPISCOPVM RAGVSINVM, DE IIS QVAE per Papyrum, Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

CUm ea plurimùm de causa, honoratißime pater, Venetijs omni Bellunensium hortorum meorum amœnitate posthabita, subßiterim, quòd & tua, et aliquot aliorum præstantiũ amicorum iucundißima consuetudine frui posse mihi pollicebar, accidit vt (quod ætas iam plusquam septuagenaria spontè afferre solet) modò pedum, modò stomachi imbecillitate laborare cœperim: vnde coactus sum me domi, tanquã intra caueam cõtinere, non ita tamen vt non omnis mea cogitatio ad vos tenderet, & qua ratione congressu vestro frui possem, aßiduè cogitarem. Habebam autem ante oculos labores meos in Aegyptiaca disciplina non iniucundam forsitan interpretationẽ, quam inter amicos impertiebar, mea erga illos obseruantia futurum internuncium. Cumq́ dies aliquot,

quodnam

A quodnam ex his Commentarijs (id enim operi nomen) Beccadello tam præstanti viro mitterem, examinassem, visum deniq; est, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quod ad eius frugalissimos mores ex amussi facere viderentur. Memineram enim sermonũ eorum, qui nobiscũ Patauij olim cum infelicissimo illo adolescente, tam multũ fleto, ad superos, Cosmo Cerio Phanensi, iam Præsule habiti fuerant, cùm iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarum eruditione dubio procul admirandus, quàm sanctissimorum morum & pietatis in primis nostræ propugnator acerrimus, tam doctè, tam copiosè differere consueerat. Nam cùm de frugalitate sermo è re nata inter nos incidisset, egoq; Papyrum in exemplum ab Aegyptijs desumpsissem, per quam illi victus parsimoniã frugalitatemq; significare soliti essent: Atqui, Cosmus inquit, quàm multa ea quoq; sunt in hanc sententiam tum nostrorum, tum exterorum ducum, Regum & Imperatorum responsa, factaq; scitè & sapienter, quæ victus queant petulantiã castigare: cuiusmodi est nostri illius, qui militibus frustra vinum peti respondit, quibus à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem secutus Pescenius Niger, Militibus vinum identidem efflagitantibus, respondit: Nilum habetis & vinum quæritis? Idemq; tumultuantibus his

B qui à Sarracenis victi fuerant, & dicentibus, Unum non accepimus, pugnare nõ possumus: Erubescite, inquit: illi qui nos vincunt, aquam tantum bibunt. Cumq; nos taciti eum libenter auscultaremus, ardore ille iuuenili, honestissimaq; ambitione concitatus, prosecutus est. Quid autẽ Alexãder Macedo? cùm illi Regina Carum Ada, obsonia quadam exquisitissima, magnaq; impensa, nec minori arte & diligentia condita missitaret, quàm sapienter eam illusit, quæ coquos etiam se missuram offerret, obsonia lautiora, & peritiores coquos habere se domi respondens, nocturnum quippe iter, quod prandium pararet: matutinam frugalitatem, quæ cœnã instrueret. Unde philosophi clarissimi dictum, nullum obsonium fame melius. Apud Max. Tyrium legas Mithecum quendam ganeæ magistrũ Sparta eiectum, quòd illi labore potius, quàm per cõdimentorum lenocinia edendi desiderium quæritaret. Illud præcipua memoria dignum, quod Guefacto Aegyptiorum regi Bacchoris filio accidisse memorant, qui licet & ipse inductis à Rege Meni delicijs & imbutus & educatus esset, & ferè eneruatus, generosi tamen animi specimen præbuit, cùm exercitũ per Arabiæ solitudines ductaret: deficiente commeatu, coactus cibum despicatissimum quenq; mendicare, humanæ necessitatis commoda locorum vbique satis opulenter suggeri perspexit, ac Regijs demum apparatibus, luxu & opulentia posthabitis, nul-

C lo vnquam exquisitiori condimento ex eo vsus est, victu eo cõtentus qui pro locorum natura suppeteret, parcissimè peruixit, remq; sacris annalibus describendam Thebis in templo nõ incuriosè demandauit, vt reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normam exemplo subinuitati quietius degerent. Huiusmodi frugalitatis Cyrus Rex etiam fuisse traditur, qui, vt apud Ammianũ legitur, rogatus ab hospite quidnam ad prandium sibi iuberet apparari? Nihil, inquit, quàm panem. Hic tamen tam parcus sibi, à Platone reprehenditur Legum III, quòd non & Cambysem filium in eadem parsimonia educandum curauerit: perinde ac Darium etiam appellat, qui se tantum defraudans, filium negligenter educari permiserit. De Artaxerxe, cognomento Mnemone, memorabile illud constat, cuius direpto in fuga quadam commeatu, cùm aridis ficubus & hordeaceo pane vesci coactus esset: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus expers fui? Hæc, inquam, vt tu quoq; meminisse potes, Cosmus noster ex antiquorũ historijs referebat, cùm ego circa Aegyptiaca tantùm insisterem, & quam ipsi sententiam ex rerum suarum vsu sequerentur, commemorarem. Declamaueram enim vt cibum illi per Papyri figuram significarent, cùm prisci illis herbæ quæque palustres, caules, & radices, quas gustu mites experti essent; victum largè subministrarent, sed omnium maximè Papyrus.

DE PAPYRO. VICTVS D

MErito quidem pro victu Papyrus poni solita est, tam ob cibi copiã, quàm etiam ob raram quandam eius herbæ naturam. Licet enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen eam fert, quæ, præter quòd ignis gratia vellitur, summam tamen frequentissimamq́ opem in re cibaria præstat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & assam manducãt, & elixa etiam vtuntur, succo tantùm deuorato, cùm alioqui manducamentũ expuant. Frugalissimis enim viris, & tenui cibo contentis, satis ad alimoniam succus ille facere videbatur.

PARVO CONTENTVS.

CVm itaq; tam larga Papyrus cibi cõmoda subministraret, inde factum vt quotiens hominem paruo contentum innuere vellent, simplici quippe naturaliq; cibo vtentem, quiq; in medio positorũ, vt diceret Horatius, abstemius herbis viueret, illud dictitarent:

βέλτερ᾽ ὁ καρπὸς οὐκ αἰτῇ μέγαν στάχυν E

hoc est, non esse vt grauiorẽ pleniorẽmq; aristam disquirat is, cui papyri fructus victui necessaria suppeditare potest. Neq; enim Helisæus in præbendis epulis vilis habitus, quanquam oleribus syluestribus amicos exciperet. Inuenio traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, vt factionis suę maximè contrariũ, eludit eo epigrammate:

Quod nimium laudas Chæremon Stoice mortem,
Vis animum mirer, suspiciamq; tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus ansa,
Et tristis nullo qui tepet igne focus. & quæ sequunt̃ calumniosa omnia.

Ægyptios olim omnibus negocijs curisq; reiectis, semper in templo perstitisse, rerumq; naturas, causasq; & rationes siderum contemplari assiduè solitos, mulieribus nunquã se miscuisse, nunquã cognatos & propinquos, ne liberos quidem vidisse, ex eo tempore quo cœpissent diuino cultui famulari: carnibus item & vino semper abstinuisse, imò etiam hanc raro vesci solitos, ne stomachũ onerarent, quæ si quando comederent, tunsum pariter hyssopum sumebant, vt escam grauiorem illius calore decoquerẽt: oleum tantùm in oleribus nouerant. F Ecquid loquar, inquit Chęremon idem, de volatilibus, cùm ouũ quoq; pro carnibus vitauerint, neq; nõ lac, quorum alterũ carnes liquidas, alterũ sanguinẽ esse dicebãt, colore tantùm mutato? Cubile eisdem ex folijs palmarũ, quas βαΐας vocant, fuisse, assuetosq; bidui atq; etiam tridui inediã sustinere. Quare minimè mirum est in tanta victus parsimonia, eorum corpora, quod pleriq; autores tradunt, vel nullis odoribus delibuta, spontè auram suaueolentẽ emisisse, odoratasq; transeuntium vmbras miram inspirasse fragrantiam. Quanquam & Alexandri Macedonis corpus suapte vi aromaticũ quid oboluisse Theophrastus asseuerat: sed forsitan in Rege cura, quod in illis negligẽtia, præstabat. Quid verò Chæremon scripturus, si nostri generis eremitas per deserta Thebaidos, & montẽ Sinã inspexisset? Quid, si vniuersa interdum collegia ad durissimã corporum macerationẽ spontanea etiam supplicia, flagra, labores addidisse cognouisset, nullumq; neq; nocte cruciatus alicuius vacuum tempus sibi permisisse? Sed enim multa Ægyptijs attribuunt̃, quæ nostræ pietatis proceres præstitêre, præclaraq; illa patientiæ documenta, dissimulatis nostrorum nominibus, in re-

gionis

A gionis tantùm, quam incolebant, laudem transtulerunt. Neque tamen Ægyptij solùm, de quibus Cheremon Stoicus tam multa disseruit, herbis & arborũ tantùm fructibus victitarunt, verùm & gentes reliquæ, vt Porphyrius attestatur, hoc cibi genere vsæ sunt aliquandiu: primique sacrificãtes, non animalia, sed herbas floresque, deinde arbores sacrificarunt, atque aromatum suffitu operati sunt, cuiusmodi sunt thymiamata apud Orpheũ. Qui verò primi animalibus vesci cœperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur. quare luculenter simul ac eruditè Ouidius:

At vetus illa ætas cui fecimus aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantũ verò illa delectant, quæ tam elegãter Pythagoras apud eundẽ disserit:
Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora, sunt fruges, sunt deducentia ramos
B *Pondere poma suo, tumidæque in vitibus vuæ:*
Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma
Mollirive queant: nec nobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

& quæ plurima in hanc sententiã modulaƭ. Quin & Græcos illos veteres, tanquam proximè Deo genitos, optimos fuisse natura, Dicæarchus Peripateticus asseuerat, nullumque animal occidisse. Vetus autem Atheniensiũ cibus, ficus: Arcadũ, glans: Indorũ, calami: Carmanorũ, palmæ: Mæotiorũ Sauromatumque, milium: Persarũ, cardamũ ac terminthus, vt obseruauit Ælianus. At Eusebius homines ferino ita victu prius ali solitos, rerũ imperitię videƭ adscribere, vbi dicit: τοὺς δ' ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας, τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἀτάκτῳ, καὶ θηριώδει βίῳ καθεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην, καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς· Homines quippe rerũ principio genitos, aiunt parabili ferinoque victu pasci solitos, sparsimque in pascua prodiisse, deque graminibus quę mitiora viderentur, cibum sibi cõparasse, atque etiã fructus qui sponte, nulla mortaliũ cura culti, nascerentur. Sed enim vtcunque senserit Eusebius, fuit tamẽ Theologorũ veterũ præ-
C ceptum, animantiũ nullum sacrificandum, sed vsque ad farinã & mel, terræque fructus atque flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) virum pietatis veræ cultorem, etiam si minimũ quodque foliũ altaribus intulisset, atque ipsum, quantũ quisque animo, nõ quantũ manibus afferat, intueri. Quod verò ad carnes attinet, earum vsum Porphyrius libro de Abstinentia, dicit ad salubritatẽ minimè cõferre, sed ei potius impedimento esse, eo argumento, quòd per quę recuperatur bona valetudo, per eadem conseruaƭ: eam si quando amiserimus, per victum tenuissimũ, & præsertim à carnibus alienũ, recipimus: per eundem igitur salubritas in incolumitate perseuerat sua. Sed ne tam multa quæ ille cõscripsit in hanc sententiam cõpilem, & Chrysippi Medeam repetã, ad nostra regrediendo, quæ apud pios domi nascuntur apponã, qui quidem ipsius Dei summi prouidentia simplicẽ victum, & natura ipsa prouenientẽ, reliquis cibis antelatũ autumãt, et perinde debere nos idẽ approbare. Terra enim antequã Sol creatus esset, germinare iussa, cibũ sobrietatis prius eduxit, quàm reliquos, deliciarũ atque luxuriæ, quibus quãvis humana improbitas sit nunc vsqueadeò dedita, vt iam vnusquisque supra etiã vires & censum, exquisitiores vberioresque epulas disquirat, ille tamẽ cibus diuino primũ effusus munere, sine satu, sine semine ꝑductus, tam dulcis & gratus per-

mansit, vt etiam repletis distentisq́, voluptati atq; vsui sit, & auidius appetat, D primis deniq; mensis appositus, secundis minimè fastidiatur, atq; ita simplex diuinitatis opus humanã omnem exuperat industriam. Nostri verò temporis helluones institutum ieiunij sacro sanctũ ad pietatem nihil facere arbitrantur, totq; iam voluminibus in sanctos mores inuecti, nostrã hanc viuendi temperantiam nihil antiquum sapere contendunt, mulierculãrumq; superstitiones esse, cùm tamen & illi ipsi veteres qui nondum veritatis lumine fuerãt irradiati, ieiunia tam multis cæremonijs indixerint. Præcipuè verò Romani ieiunia Cereri feruntur instituisse, M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione COSS. post victũ Antiochum Syriæ regem. Reliquum esset sanctissima tot nostræ pietatis collegia recensere, quæ vt sanctius atq; castius Deo famulentur, perpetuò sibi carnium vsu interdixère: sed quoniã hæc in omniũ oculis versant, satisq; omnibus innotuère, ijs nunc præteritis, ad reliqua Papyri significata stylũ direxisse prestiterit.

ANTIQVA PROGENIES.

CVm verò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factũ est vt si progeniem antiquam describere vellent, papyraceum fascem pingerent: E tametsi nobilitatis nullum inter ipsos discrimen habebatur, sed omnes pariter nobiles censebantur. Herbam verò illam magna veneratione susceptam in manus, quotiescunq; dijs supplicaturi essent prætendebant, quòd è limo se quoq; genitos profitebantur, atq; vnà cum ipso caule se identidem esse palustria propémodum animalia. Eòq; spectare videbatur præclarum Romanorum institutum, qui multis in rebus, tum in ea præcipuè prudentes, cùm hominem re bene gesta summis honoribus decorare instituissent, triũphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idq; sapientissimè cauerant, vt ne supra modum insolescerent, à tergo esset qui, Hominẽ memento te esse, identidem succlamaret. ita Tertullianus. Sanè Plinius maximum esse dicit victoriæ signum, cùm herba tradit, quia per eam se indicant esse de terra altrice, atq; humatione cedere. quamvis Seruius eo carmine Virgiliano,

Et vitta comptos voluit prætendere ramos,

aliter ex Varronis Ætijs dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipse progeniem hominum agnouit, Lactantio ita versum eius referente: F

Terrea progenies duris caput extulit aruis:

quod in vulgatis exemplaribus habetur Ferrea, id quod nihil ad ea primordia, quæ Maro tangit. Tollenda tamen ex Lactantij codice verba sunt illa, *procreata ex lapidibus*, quæ quidem ex Seruij commentario, importunè sunt eò translata. Sed vt ad Papyrũ reuertamur, vel ob eam, quam retulimus causam, vel ob humilem naturalemq; ortũ, vt Diodorus ait, vel quòd magis humidis quàm siccis cibis victus humani constet alimonia, parem sibi cum Papyro generationẽ existimabant.

SACERDOTIVM.

IPsos verò sacerdotes suos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis insigniebant, neq; eos ijs ex alia quapiam materia contextos ferre licebat, vsqueadeò illa omnia euitabant, quæ vel minimam impuritatis suspicionẽ afferre possent. Hinc etiã apud Romanos nostros, huius puritatis ergò, Flaminicis mortuæ per se pecudis corio calceos aut soleas fieri nefas habebatur, sed aut occisæ alioqui, vt illud Homericum, ἱερὰ ἐκτομβίοιο, aut immolatæ, quoniam hæc macta essent: sua verò morte extincta omnia, vetus illa superstitio funesta esse decreuerat. Atqui

A qui etiã Assertor noster præcepit Apostolis suis ne calceamenta pedibus induceret: quod ita interpretatur Adamantius, vt ipsorũ pedes, qui ad annunciandã felicissimæ vitæ perpetuitatẽ properabant, omni carerent mortalitatis indicio. Nam & Moses cùm exiret è terra Ægypto, calceamenta ex mortuis pellibus induxerat, quibus veluti quadam mortalitate constrictus erat: cùm verò cœpit per virtutem proficere, & ad montem Dei conscendere, ibiq; immortalibus ministrare mysterijs, tunc ei præcipitũ vt lora calceamenti soluat, quia locus in quo consisteret, sanctus esset: hoc est, vt indicia mortalitatis, quæ in pelliceis calceis designatur, abijceret. Quantũ verò ad papyracea Ægyptiorũ calceamẽta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæsitum autumant, quàm puritatis argumentũ. Nam eadem de causa pietas nostra indumenta ex lino sacerdotibus imperauit, in quibus omniũ ferè gentium & nationum consensus fuit: & eo vestis genere Apollonius Tyaneus semper vsus est, quoniam illa vestis purior & syncerior videretur, quàm vestes ex lanarum aut vellerũ pollutione contextæ. Papyrus autem non tantùm calceis cõficiundis commoda, verùm & ad multa vtensilia vasorum aptissima: quin & ad nauigia texenda, velaq; & tegetes, necnon vestem

B stragulam, ad funes è libro cõficiendos: & nulla deniq; herba sit, quę tot & tam varijs modis humano consulat vsui, & maiores pluresq; afferat vtilitates.

DE FABA.

FAba Ægyptijs instar venerandi numinis fuit, tantæq; religionis, vt eam neq; sererent, neq; comederent, quinetiam aspicere vererentur: quod Theon Grammaticus apud Plutarchum Symposiacis enarrat, & alij pleriq; tradidère.

IMPROFANABILE NVMEN.

PEr eam velo coopertam improfanabile numen intelligi volebant: quamvis Herodotus vulgi opinionem secutus, id ea de causa factitari solitum dicat, quòd impurum adeò legumen id existimarent, vt non tactu gustu've tantùm, verùm etiam visu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVS'VE.

C NAm & apud Romanos faba inter funesta recensebatur, neq; Diali fas erat eam tangere, neq; quidẽ nominare, putabantq; omnino ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parentalibus adhibebatur sacrificijs: in flore enim eius luctus quædam inesse literæ videntur, vt Festus Pompeius attestatur. & quod ad parentalia pertinet, fabaciũ epulum in funeralibus ad nostra vsq; tempora perseuerat. Sanè Varro ea de causa Flaminem ait ea non vesci, quòd in eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorum animas in fabis habitare: inde Pythagoras cùm percussores fugeret, & in aruum fabis consitum incidisset, quà tutus ei dabatur exitus, si se in eam segetem immisisset, ab inimicis potius trucidari, quàm fabas animarũ conceptacula conculcare maluit.

NEQVITIÆ FRÆNVM.

SVnt qui fabam eam velo coopertam nihil aliud sibi velle disputent, quàm amouendas à manibus oculisq; nostris omnes nequitiæ causas, vt castiorem agamus vitam: eoq; spectare Pythagoricum præceptum, vt à fabulo abstineamus. quam sententiam Empedocles ita pronunciauit:

Δειλοί πως δειλοὶ κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἐλέσθαι·

Ah miseri à fabulo miseri seducite dextras. D

Cyamon verò, vt inquit Gellius, multi fabam intelligi voluerunt, peritiores tamen pro testiculis accipiunt, quos ita opertè ac symbolicè Pythagoras appellarit, quia scilicet fabæ mollitudine sua, & ingenita quadam tumoris efficacia, humanæ geniture vim suggerãt, atq; insuper facillimæ sint corruptionis, & deniq; testiculis ipsis forma quàm simillima. Idcirco Empedoclem versu illo, nõ à fabulo edendo, sed à rei Venereæ proluuio voluisse homines auertere, quibus veluti animi ergastulis liberati, possimus ingenio expeditiorem nauare operam.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

SEd enim Plutarchus commentario de liberis instituendis, Aristotelem secutus, abstinendum ex hoc monet à tractandis rerumpub. muneribus, quòd in creandis magistratibus fabę calculorũ vice vsui essent: quem morem pleræq; ciuitates adhuc obtinẽt. Romani calculis vsi videnť, iisq; albis aut nigris, quorum niger in comitio funestum significabat, vt aliàs Romuli morti destinatus, sed nõ vsu obuenit. Aristoteles hinc opinatus est ciuiles administrationes à Pythagora improbatas, vt ex eius libro de Fabis Laërtius obseruauit, vsqueadeò E omnes aliorum dictata sententiasq; suis studijs accommodare contendunt. In Sudæ collectaneis, vbi prouerbium est, neq; fabas neq; allium comedendum, fuisse morem apud antiquos legitur, vt in iudicijs fabas esitarent, ne obdormiscerent: id hodie Romæ ludis testaceis ad moræ tædium leniendum, in lupinos aqua maceratos, viliq; per gradus omnes à solis Iudęis institoribus venditatos, conuersum est. Quòd verò allium admiscent adagio, notum est & allia & cæpe cibum esse militarem, dicterioq; nos admonitos, si tranquillam agere vitam velimus, neq; bellica neq; ciuilia negotia attingenda.

CASTIMONIA.

IDem tamen Plutarchus dictũ Problematibus aliter q̃ in educatione puerorum exponit: facere enim ad castimoniã leguminum abstinentiã docet, quòd eos qui sanctè & immaculatè viuere curãt, pura & tenuia corpora habere oporteat, legumina verò maximè vires corporis corroborãt. Vnde institutũ vt Carnæ deæ, quam vitalibus humanis præesse veteres cõfinxerũt, pulte fabacia & lardo sacrificarent, quòd eo ciborũ genere vires corporis egregiè roborenť. Constatq; calẽdas Iunias ea de causa Fabarias vulgò vocitatas, quod sacrũ institutũ F est à Iunio Bruto, à quo etiã mensi nomẽ. Eadem præterea tum ob ventositatẽ, tum ob plenioris cuiusdã nutrimẽti redũdantiã, plurima itidem purgatione indiget, atq; ita Venerẽ ciere perhibeť. Atqui iubet Plato sic ad somnũ ꝓficisci corporibus affectis, vt nihil sit quod errorẽ animis perturbationẽq; afferat. Didymus Amphiaraũ ait primũ omniũ fabis abstinuisse, quòd is vaticinio per somnium vteretur. impediũt eñ aut obturbãt fabæ somnia: ex quo etiã Pythagoricis interdictũ putať, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba vescerenť, quæ res habet inflationẽ magnã, ac perinde cibus is tranquillitati mentis vera quærẽtis omnino cõtrarius est. Idem Didymus ait, fabas corda eorum qui eis vescanť hebetare: sed ea primùm de causa prohibitas à Pythagora suspicatur, quòd lugubres illæ literæ in earũ floribus obseruentur, de quibus suprà dictũ. Quantũ verò ad Ægyptios pertinet, deuitabãt illi ea omnia quę animã corpori pertinacius affigere possent, néve sensu voluptateq; inualescentibus eã profundius in corpus immergerẽt, vt Porphyrius attestať: idq; operã dabant impensissimã, vt nõ vitiorũ tantũ effectus, verũ & affectus ipsos radicitùs extirparẽt. Hac eadem de cau-

A causa D. Ioannes Nazaræus locustis tantùm & agresti melle toto vitę tempore nutritus, eo simplici tenuiq; cibo cōtentus, ne corpus ipsius crassioribus pulmē tis pinguefieret, & exquisitarum dapum copia grauaretur. Huiusmodi quippe naturæ corpora nostra sunt, vt escis superfluis grauia reddantur, cumq; ita corpus aggrauatū fuerit, animā quoq; ipsam, quæ per totū diffusa corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari segnioremq; fieri necesse est. Nanq; vt Sammonicus poëta dictitare solitus, à comessationū cruditate vitiato stomacho rectos à cerebro sensus auerti manifestū est. Est & Plotini sententia, qui ventri penitùs obediunt, periculum esse ne senticescāt. Sed vndénam verius sententiā huiusmodi cōquiramus, quàm à diuinis literis, vbi de crassitudine animę tam multa traduntur? Illa nimirum à Deo verba emanarunt: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt. Porrò anima quæ peccat, crassior efficitur, cōtrà verò virtute attenuari, graciliorq; reddi fertur, virtus siquidem quicquid in ea corporeum est, abstergit & perimit, illaq; sublata ita fæce, velut igne examinata purior efficitur. Quare Protogenis pictoris continentiā nunquā satis laudaueris, qui in Ialyso pingendo parcè adeò & duriter vitam duxit, vt non nisi lupinis frigida maceratis victitarit, qui simul famem sustinerent & sitim, neque sensus nimia dulcedine obstruerent. Dignus ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialysum ciuitatem, cùm ab ea parte sola posset Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumq; picturæ parcit, victoriæ occasionem amiserit. Inuenies apud nostræ pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantùm aqua macerata, in continentioris vitæ vsum sumpta. Extat Eutychiani Pontificis ad Bæticos epistola, vbi legas, fabas tantùm, & vuas, & quædam huiuscemodi ab Apostolis instituta, super altare offerri solitas.

B

DE CICERE.

Neque illud est cōtra hieroglyphicam legem, si quis vel legumen, vel fructum aliquem nomini suo cōsonum, pro nomine ipso vsurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

CICERO.

C Fecit enim idem Cicero, qui cùm poculum argenteum Dis esset dicaturus, prænomen ac nomen literis signauit: sed pro Ciceronis, ciceris figuram insculpsit, nihil veritus quòd iam id cognomenti verterat in cauillum, ad grauem vsq; amicorum expostulationē monentium, vt ad ludibriū euitandum aliud sibi cognomen adsciceret, quod nunquam impetrare potuerunt. Cur enim ipse leguminis honorati, maximéq; vtilis nuncupationē abhorreret, quod honestissimis familijs olim esset summa cum laude datum, vt quisq; scilicet aliquod optimè genus sereret? ita Piso, Lentulus, Fabius vocabatur.

INCOLVMITAS.

Svnt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatē, siquidē ciceri tantùm nullæ bestiolę in horreis innascunt. quin etiam ad olerum incolumitatē excogitatū sit cicerem vnà seri, propterea quòd erucas eum arcere experimēto compertum est.

ARIES.

A Figuræ verò similitudine pro arietino capite ponitur, cui ferè nihil similius videas, siue eius pecoris rictum, siue tortuosam in eo cornuum reciprocationem cōtemplere: vnde optimo eius generi nomen etiam arietino, vt Plinius tradit, idq; religio peruigilio solita est adhibere.

MVNIFICENTIA. D

INuenies & inter Romanæ munificentiæ partis cicerum largitionem ab Ædilibus populo erogatam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, vbi Quæstores magnificentius facere potuisse dicit, si quantum in cicere expensum est, in aliȷs, quæ rempublicam adiuuarent, insumptum esset. Vnde Horatius de largitionibus ambitiosis:

In cicere atq; faba bona tu perdasq; lupinis,
Latus vt in circo spatiere, aut aneus vt stes
Nudus agris, nudus nummis insane paternis.

Quanquam rem omnem aliȷ referunt ad suffragia, quę per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, vtpote antiquissima Romanorũ colonia vtrunq; obseruaui, fabis quippe ferri suffragia, & festo D. Præcursoris die, qui apud eos maximè omnium sanctus atq; venerabilis est, ciceres à popularibus in siliquis suis publicè tota vrbe perfunduntur, vt omnibus esitare volentibus vsui sint.

DE ARVNDINE. E

AD papyrum addere libuit arundinem, propterea quòd maximam cum ea originis habet similitudinem: vtraque enim palustris est, terrenoq; gaudet plurimùm limoso, multasq; & varias afferunt mortalibus vtilitates.

LITERÆ.

SVnt verò plures arundinis species, ac perinde diuersa significata: sed quemadmodum iuncus literas significabat, propterea quòd apud Ægyptios eo vterentur in scribendo, ita calamorum fasciculus, quibus nos vtimur, eadem ratione literas indicat: vt apud Persium,

Inq; manus charta nodosaq; venit arundo.

SAGITTÆ.

ALiȷ calami sunt longioribus internodiȷs, læuore, proceritate, rectitudine, & soliditate præstantes: per hos sagittas innui, ob vsum, quem his cõficiendis præbent, poëtarum ferè omnium testimoniȷs comprobatur.

RESIPISCENS. F

QVoniam verò ex latioribus arundinibus fistulæ plurimùm fieri consueuerunt, cicutis aliquot cera compactis, Ægyptiȷ sacerdotes fistulę conditione considerata, per eam hominẽ mente olim captum, postmodũ tamen & mentem & rationem adeptũ, quiq; vitæ suæ modum imposuisset, significabant: inanis enim arundo mentis identidem vanitatẽ indicat, verùm vbi iuncta spirituq; animata cõcentum harmonicis numeris reddere cœperit, rationis se quodammodo participem effectam ostendit. Ad hæc, tanta illi vis, vt furibundum hominem composita modulatione possit in meliorem sedatioremq; mentem restituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in omniũ iam ore versatur: neq; alia de causa Mercurio adsculpebatur, quem etiam harmoniæ inuẽtorem fuisse tradunt, nisi quòd proprium est caduceatoris munus, in diuersum abeuntes animos atq; dissonas voluntates, ad concordiam & concentum reuocare.

FRAGILITAS.

ALioqui arũdo humanę fragilitatis indiciũ habebat. Hinc illud apud Esaiã, Arundinẽ quassatam nõ confringes. quã sententiã acutissimus Scotus ita dilu-

A dilucidat, vt ex eo debere nos miseratione prosequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmum. Esaias: Quid confidis in baculo isto arundineo Ægyptio? cui si quis incubuerit, conquassabitur, & perforabit manum eius.

CALAMITAS.

AB eiusdem calamitatis significato illud etiam deducitur, vt per diffractas prostratasq́ue arundines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miseris mortalibus accidunt mala significentur, vocabulo inde etiã apud Latinos facto, vt huiusmodi incommoda calamitates appellentur.

INANITAS.

VVlgatissimum verò illud est, per arundinem inane aliquid significare: cuius rei causa magis re ipsa patet, quàm verbis explicare necesse sit. Illud minimè prętereundum, quòd arundo in Assertoris nostri pro Rege salutati manũ tradita, mysteriũ fuit vani fragilisq́ue sceptri, super quod Gentes omnes prius innitebantur, de quo Esaias XXXVI. Ezech. XXIX. Regum IIII. 18. Cõsidebamus enim in arundinea virga, vel Ægypti, uel Babylonis, vel cuiuscũq; alterius B principatus, qui Deo contraria sentiret. Eum igitur calamum IESVS de manibus nostris accepit, vt de illo triumphãs, pro vano & inani, infirmo fragiliq́ue bacillo validissimũ firmissimũq́ue nobis sceptrum cõpararet. Idem Assertor noster ad inanitatem huiusmodi respexit, vbi dixit: Nunquid spectatũ exiuistis arundinem vento agitatam? Psalmo LXVIII legas: Extimula feras ex arundineto: feras aiunt interpretes, leones intelligendum, propterea quòd apud Iob legitur, sub omni arbore dormire leonem, iuxta quã densenť arundineta: esseq́ue leones illos rugientes, hoc est, dęmones, qui cubile sibi sternũt in arundineto: quippe inter eos homines dæmonem habitare, qui leues inanesq́ue sint, atq; etiam steriles, quos scilicet in petra firmare nequeas, vtpote qui vento vel leuissimo expositi, continuò huc & illuc agitentur dissipenturq́ue. Deq; eadem instabilitate dictum Psalmo altero supra LXXX. Vt arundinem vento expositam.

MENSVRA.

IN numo argenteo C. Mamilij, ab vna facie Mercurius cum pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipse cum arundine & cane, qui à pedibus illi allatrat. Su C pra canem literæ, LI. ΜΕΤΑΝ. quæ omnia magistratum eius indicant, qui limitibus metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedum, modò palmorum speciem præ se quandam refert, mensuræ signum habetur. Canis fidei, quam præstare debet is, qui eiusmodi negocio pręficiatur. Et à tergo Mercurius concordiam ostendit, quæ ex ipsa limitatione subsequi debeat. De arundine id insuper animadvertendum est, in hanc vsq; diem aliquot Italiæ locis vsitatissimam mensuram pedum circiter senum vulgò Cannam vocitari. Id etiam animaduertas in literis numo impressis, ΜΕΤΑΝ. vbi figura Τ Græcæ literæ, pro TA posita est.

SVRDITAS.

SVnt qui surditatem ostendi velint per arundinis panniculam illam densam, oblongam, teretem, grauem, villo vti serico præditam, ac arctissimè constipatam: eius enim flos, siue potius floccus, si aurem intrauerit, exurdat: ideóque plerisq; locis surdones vocitantur. Lanugines eas Latini pollulas appellarunt, ex quibus strata fieri consueuerunt, sed quæ nihilo secius auribus noceant.

DE SINAPI.

D

SEd iam quid sibi Sinapis velit, inspiciamus: quanquã, vt verũ fatear, eram partem hanc prętermissurus, quasi superfluam: quia postquam super Sinapi ea collegerã, quæ nostra præstare poterat imbecillitas, venit in mentem mihi videre, si quid Theologi nostri, præter, quos sequimur, Gręcos, ea super philosophati essent, cùm ecce primo atq; secũdo statim sermone, qui Ambrosio attribuunť, comperi, & copiose et eruditè, vtile salutiferumq; ex sinapi condimentũ esse confectũ: quod quidem siue Ambrosij sit, siue cuiusquã alterius, dubitare cœpi meum hoc, extãte illo, & fatuũ & insipidũ fortè omnibus appariturũ. Postea cùm me collegissem, & alia me condiendi ratione vsum animaduertissem, multasq; in domo Domini mansiones esse recordarer, & nullius generis vasa in ea esse, quæ non alicui apta vsui essent, resumpsi animũ, porrigente mihi manũ Origene, & pudenter, vt decebat, viridia hęc ingressus, alia quædam super Sinapi, quæ Papyro tuo, clarissime Beccadelle, subiungeres, tanquam spicilegus in vnum eundemq; manipulum congesta colligaui. Sed illud præmonebo, sinapin ab Ægyptiis positam me non inuenisse. Sacras verò nostrorum literas, Gręcorumq; veterum monumenta habere multa, quæ nostra ex eo locupletare possunt hieroglyphica. Quare non temerè fecisse visus fuero, si huius quoq; graminis significationes explicuero.

E

FOECVNDITAS.

PRæcipuum aũt eius est significatũ, vt ex tenui admodũ principio lætissimæ sit feracitatis indicium. Vnde illud Assertoris nostri dictum, Si quis habeat fidem quantum est sinapis granum vnum, iussu illius montes transferri, eáque omnia fieri, quę nullius conatu imaginationéve effici posse videanť. Exiguũ est enim sinapis semen, & pusillo illud corpore scribit Athenæus: id tamẽ fœcundę terræ demandatum, quam diligens & laboriosus agricola poliuerit, omnium olerum maximum euadit, demumq; abit in arborem vel volucribus sustinendis idoneam. Talis quippe fœcunditas rerum ex antiquæ Theologiæ nostrę lectione feracissimè prouenit, cuius quidem semina primo aspectu pusilla admodum videnť, verùm vbi à perito agricola sata fuerint, in immensum coalescunt, augenturq; in arborem, in ramos, et in virgulia vndequaq; prorũpentia, in quibus aues cœli congregentur, vt in sacris habetur institutionibus. Aues igitur, hoc est, disputatores, quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui velut aues cœli leuibus pennis, verborum duntaxat elegantium nitore freti, disciplinarum excelsa prius sectari, & ardua quæq; appetere videbantur. Pennata enim Homero verba. Et per bracteatas argento columbæ pennas, sermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiusmodi igitur Rhetorum alites, simulac nostram in sinapin inciderint, ipsis deniq; rationibus, & rei ipsius veritate allectæ, non ingratam sibi sedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis nõ admodum delicatè frondescentibus, vi tamen sua consistentibus, nullus fortè loquendi decor, sed optimæ vitæ tantùm ratio, quæ sola sit appetenda decerpiť. Quanquam Hesychius aues loco hoc Euangelico accipi contendit pro hominibus contemplationi deditis, qui si terrena aliqua tractare necesse habuerint, hoc est, si super sinapis ramo quiescere contigerit, paulò pòst tamen volatu repetito, non ignauiter in sublime tollantur.

F

A INTELLECTVS EFFICACIA.

INdicat verò semen ipsum (vt nos quoq; de puteo nostro aliquid hauriamus) magnam altißimi intellectus efficaciã, quæ sub exili ac propemodum cõtemptibili semine lectionis, vt multi putant, etiam fatuæ, delitescebat. Nam simulac semen id ori ingestum est, ac mandi cœptũ, acutißimi vi saporis os omne incendit, omnemq; reliquorũ ciborũ fatuitatem temperat, condimẽtumq; omne, cui admixtũ fuerit, mirificè cõmendat, commanducatũ pituitã capitis purgat, perq; os egerit. Sic sacra lectio grauedinẽ intellectus emendat, abstergitq;, vt purificatus per os, quippe per doctorũ verba, diuina poßit mysteria degustare. Nam, vt ait Horatius, *Nemo adeò ferus est, vt non mitescere poßit,*
Si modo culturæ patientem commodet aurem.

Sed quid indigemus Horatio? cùm Dominus noster dicat, Scrutamini Scripturas: quas ne fastidiamus, vtpote quæ nonnullis gustu asperiores videantur (fuerunt enim qui dicerent, Durus est hic sermo) sinapis huius condimentum efficiet. At lachrymas ciet, quod illi obiicit Poëta quidam, dicens:

Seq; lacessenti fletum factura sinapis.

B Sed ô dulces lachrymas, nulla salsuginis amaritudine vitiatas. O' amœnißimã lachrymarum vallem, ô iucundas, ô amabiles, ô semper appetendas lachrymas, si quis ita sit felix, vt lectulum vbiq; suum lachrymis irroret, eas instar panis ducat, & ad surrectæ Crucis conspectum, confixiq; in ea Seruatoris nostri lachrymulam saltem vnam aliquam expresserit, quam videat Dominus erumpentem. Quid verò si vberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inarescat humor, emanare non desinant? Quicunq; enim ita seminarit in lachrymis, lætißimam frugem postmodum est in exultatione demessurus. At inde nomen sinapis habet, quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi παρὰ τὸ σίνεσθαι τὰς ὦπας, vt medicorum tradit disciplina. Vnde acrem, & incommodam eius naturã incesit Græcus Athenæus. Fac olus id infestum oculis, & perniciosum: nostrum, quod ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrũ illustrat, oculos aperit, vt videant sicut Agar fontẽ aquæ viuæ: paulatim lenit, & ad ambrosij vereq; cœlestis cibi gustum reddit idoneum: faucium asperitatem emollit, vt nullius vnquam vuæ afficiatur incommodo. Prodest etiam sine ficu adhibitum

C auribus, vt illæ angelicæ etiam fiant harmoniæ capaces. Alopecias emendat, omnemq; pruritum extinguit, vt nullo prorsus vitio contaminatum corpus offerre Deo properemus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in sacris monumentis, quàm vitiorum sordes, malæq; consuetudinis contagiones?

FIRMITAS DOCTRINÆ.

QVid autem illud, quòd semel satum difficulter extirpari potest? Nam semina simulac decidêre, haud ita multò pòst & virent, & feracißimè pullulant: vnde doctrinæ stabilitatem, & propagationem ex eo possumus interpretari. Nam qui semel nostræ huius sinapis suauitatem gustare cœperit, ab ea nũquam amplius, tanquã Vlysis comites à loto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amœnißimus, totaq; spiritus conceptacula seminibus his cõfarcientur, neq; hunc proculcabit lupus, aut vrsus, aut rugiens leo: non effrenis equus, non taurus ferox, non dolosa vulpes in pabulum absumet: non frigus aduret, non æstus desiccabit, non aratrum denique contundet: virebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam insuperabile crocum lætius proueniet.

EXPERGEFACTIO. D

AD hæc ſinapis expergefactum ac minimè ſomno grauatum ſignificat intellectum: ſiquidem terreſtris illa contra lethargos, deraſo prius capite, illinitur. Noſter hic ſinapiſmus deraſo circumciſoq́ cordi contra huiuſmodi morbum admouetur. Quid enim aliud lethargus eſt, niſi ſomnus inexpugnabilis? Atqui quotidie vt vigilemus, vt Deo preces allegemus, ſuaui huius noſtri pungimur acrimonia. Guſtu eius ſcimus quando hora eſt de ſomno ſurgere, ne grauati eo, longæ ſcilicet deſidiæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non galli cantu, non æris tinnuli ſtrepitu, nō vllius ortu ſideris indigemus, vt mane, ſed planè mane excitati corpus ſtrato corripiamus, atq́ tunc, & in dies ſepties laudes Deo concinamus.

SVBLIMIVM APPETITOR.

QVid verò quòd per ſinapis ramuſculum, quem quis ore decerpat, mentem & cogitationem in ſublime ſeſe attollentem accipimus? propter præſentaneam excitandi virtutem, quam in eo ſemine Pythagoras maximè omnium admirabatur, qui vix illius terreſtris folia deguſtauerat, præcipuo tamen vnum illud amore proſequebatur, quòd vim eius in ſublime ferri conſpiciebat, perinde ac ſi in cœlum niteretur, cùm per nares in cerebrū penetraret, omniaq́ hinc purgatiora, & ad viſum mentis vegetiora fieri aſſeueraret. Maximè itaq́ ſtudendū, vt cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cùm præſertim modico eius in ollam iniecto, legumina omnia, vt Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æſtate quàm hyeme, tam manè quàm veſperi, vel grana, uel ſuccum eius admiſceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pontificiis cœnis adhibuit aſsiduè Clemens VII. Nulla enim vnquā vel publica vel priuata cœna eſt ab eo inſtituta, quin noſtræ huius ſinapis agricolæ politoresq́ plenis adſtarent calathiſcis: iucundumq́ inter eos certamen oriretur, quis eorum id melius vel ferere, vel condire didiciſſet. Idem nobis faciundum, vt noſter exemplum nobis Pontifex dedit, vt ita nos neq́ fames occupet, neq́ ſitis etiam moleſtet: ſupra enim nectar, ſupra omnem, quod aiunt, ambroſiam cibus hic, & melle & fauo ſuauior, mortalibus ad vitam eſt omnibus profuturus.

FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI, MEDICO SALODIANO, DE IIS QVÆ PER CÆPE & Hortenſia quædam alia ſignificantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

QVantum riſurus ſis, Fantone doctiſsime, ſuper apophoreto noſtro, non ſum neſcius, quippe qui odoratiſsima ſuauiſsimáq; citria, Salodiana ſcilicet, quibus nuſquam precioſiora naſcuntur, à te dono acceperim: ego contrà Cæpe, alliúmq;, tam olida, tam inſuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorúmq; olerum corbes, quorū tu iſtic vel hortos integros vno aſſe comparare poſsis. Sed quid facias? non eadem ſunt omnibus ingenia. Attamen ſi quanti hæc, qualiacunq; ſint, mihi ſteterint noueris, fortè non ita vilia eſſe dona æſtimabis. Non enim cœlo noſtro hæc naſcuntur, ſed ex Aegypto intima hucvſq; magno portorio transferuntur. Neq; ſperandū vt hîc ſata his ſimilia renaſcantur, quia talia ſunt, vt in alieno ſolo ſemina corrumpantur, vel omnino degenerent. Dices: At

malo

A *malo ego nostratia, sapores quorum & cognouimus, & quibus apta condimentis sint, toties experti sumus. Sed vide ne fallaris, priusquàm nostrorum experimentū facias. Memineris Aegyptios olim & doctrina, & ingenio plurimū claruisse, neq; temerè ex tota Græcia viros summos doctrinæ nomine ad eos transmeasse, cùm tamen ij cæpe tanti facerent, vt id numinis loco coluerint: quod à tam celebri natione factum nos minimè ridiculum existimare debeamus. Vtcunq; autem, ne hîc totam Commentarij rationem alieno loco explicandam suscipiam, ex ipso omnia loco suo videnda tibi proposui, quorū multa licet antiquitate iam obsoleuerint, solent tamen vel eruditis aliquam afferre delectationem, quæ veteres quomodocunq; tradiderint, propterea quòd exquisitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere consueuerimus.*

DE CAEPE.

OLera igitur & sagminea quædā collecturus, ordiar à Cępe, propterea quòd inter herbarum, bulborum, caudicum, surculorumq; genera memoriam sibi primam cæpe apud Ægyptios vendicauit: quin etiam inter hortensia eorū numina principatum prorsus obtinuit.

B

LVNA.

EA enim tota lunaris est: cumq; nullum apud nationem eā numen vesaniore cultu habitum fuerit quàm Luna ipsa, in vnius Lunæ honorem cæpe coluerunt. Nam vt taceam quòd ea dissecta multiplicem Lunæ ipsius effigiē, & quas Græci φάσεις nuncupant, omnes ostentat, siue ea curuata in cornua, siue æqua portione diuisa, siue protuberet, siue quotidiana facie varia sinuetū, nunc immensa sit orbe pleno, ac repentè nulla. Habet autē cępe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Hesiodum Cōmentario tradit, vt reuirescat & cōgerminet decedente paulatimq; deficiente Luna, contrà autem inarescat adolescente, quasi ipsa pro alimēto corpus exponat suum. Quamvis rem lōgè aliter acceperint Pelusiotæ, qui cæpe profanum adeò existimarint, vt cibum eius pollutū esse crediderint, ideoq; mensis inferri vetuerint, propterea quòd solum olerū omniū contra Lunæ aucta atq; damna vices minuendi & augendi habeat cōtrarias. Quòd verò cibus tam acris tamq; vehemens in mensarū etiam delicias venerit, Socrates apud Xenophontē Philosophorū symposio, bellatorū vires acriter eam excitare dicit, & eius esu vino commendationē augeri, ibidē legas. Laudat eas etiā quisquis ille est Apitius, quòd ad omnia cōdimenta optima sit & idonea. Quanquā Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, parasitorum omnium, quot sunt, quotq; fuerunt, festiuissimus, cùm cæpas Pontificiis Leonis X cœnis auidius appeti, trucidariq; indignissimè ferret, aspera declamatione contra oleris eiusmodi esitationē invehi solitus est, impios, impuros, intestabiles eos omnes dictitare atq; reprehēdere, qui humanū corpus tā puro elementorū cādore mūditiaq; compactū ab optimo maximo numine, dignitate, facieq; sibi perq; simili fabrefactū, quod idē ipse rerū opifex spiritu afflasset suo, flāmeisq; stellarū scintillis animasset, isti per spurcissimū cęparū alliíve cibū, maleolenti & vsqueadeò fœtido putore cōtaminare, fęce tam sordida, tam profana polluere, ipsius demū sanctioris animalis animā reddere diis hominibusq; abominabilē cōniterent.

C

PROFANVM.

SEd vt ad Ægyptiaca nostra revertamur, alia insuper afferē causa, cur profanū hoc apud aliquos olus haberet: sed ea fabulosa, atq; ex vulgo sumpta, forsitan à calūniatoribus in eius gentis irrisionē excogitata. Aiunt enim cępis ideo

non vesci Ægyptios, quia Dictys Isidis alūnus, dum has in Nili ripa enatas auellere conaretū, in amnē decidisset, extinctusq́ue hac inde sit memoria coli cœptus, vt olus id, quasi necis patratæ causa, profanum haberetur. Alij rem in religionē convertēre, quòd numen vltione ea sese improfanabile esse commonstrarit. D

LACHRYMÆ.

ID non omiserim, apud quosdam cæpe lachrymarum hieroglyphicum fuisse, eaq́ue de causa imperatum esse à Biante philosopho Alyatti Regi eum ad amicitiæ suæ fructū amicè benevoleq́ue accersenti, vt cæpe vesceretur. Ita enim tetricum eius philosophi dictum ferunt: ἐγὼ ἐλαυθῆν καλῶ κρόμμυα ἐσθίειν. Nam quòd cæpe oculos acriter mordeant, lachrymasq́ue vel sola contrectatione cieant, omnibus exploratum: apteq́ue Columella lachrymosam eam vocat. Iam & Dionysius apud Aristophanem interrogatus, cur ita fleret, cæpe olfacere se respondit, & ea de causa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύει τῶν ἐσθιόντων, quòd comedentes iubeat oculorum pupillas occludere. Dantur verò remedio contra caliginē oculorum, quòd eam vel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS ILLVSTRATVS.

SI quis verò velit quempiam indicare, qui ex inimicorum obtrectationibus & iniuriis creuerit, longeq́ue illustrior atq́ue potentior euaserit, quo aduersaria magis vis in eum incubuerit, pro hieroglyphico surculum rosæ flore prēditum, emergentem è cæpe figurabit. Experimento siquidem comprobatum est, rosas violasq́ue iuxta cēpe vel allium satas, fragrantiores fieri: ita vnius fœtorem ad alterius beneolentiam conferre. Tangit rem Plutarchus, vbi ea recenset commoda & vtilitates, quas consequi possumus ex susceptis inimicitiis: fieri quippe nos vigilantiores ad vitia declināda, & ad virtutem capessendam ardentiores, atque in his omnibus maiori conatu laborare, vt quæ veram gloriam paritura sint, omni studio solicitudineq́ue complectamur. E

ALLIVM.

MILITIA.

VNum tantùm ex allio hieroglyphicum inueni, vt per id militiam intelligamus, propterea quòd & allium & cæpe cibum esse militarem constat. Atq́ue hinc prouerbiū apud Sudam, neq́ue alliū, neq́ue fabas esitandas, iis qui tranquillum sibi vitæ statum proposuēre: per summotum allium, bellica negocia dimittenda: per fabas, ciuilia non attingenda, quæ latius in Fabę Cōmentario explicuimus. Sed quod ad militarem cibum attinet, Aristophanes, Equitibus, milites memorat, qui coēmptis alliis & cæpis naues inscendissent. Et chorus iam antea Alantopolam incitans dixerat, Vt inalliatus strenuè magis pugnes. Neque rem tantùm bellicam adiuuat allium, sed rusticæ etiam opem affert. Siquidem, vt Africanus ait, oleum in quo allium contritum fuerit, mirè prodest vitibus eo obvnctis, ne pediculos gignant: & absq́ue oleo tritum oblitumq́ue arborum truncis, ne ab erucis infestentur, opitulatur. F

RAPVM. SOL.

APud Ægyptios sacerdotes veluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicū, numinibusq́ue alterum, & alterum suis dedicabantur: corpus enim rapi solidū, immutabilē Solis effigiem refert: veluti cæpæ, vti dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarum, Lunæ varietates ostendit. Sanè autores sunt rapum è plumbo dicatum olim fuisse

in

A in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis soliditatem ostenderet.

FVNGVS.

ET fungus nescio quid sapit hieroglyphicum, qui tametsi apud Ægyptios, quos sequimur, nusquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepido celebratur significato.

REPENTE QVID ET INSPERATO FACTVM.

NAm id pręcipuum fuit, estq; adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, vt quotiens noui aliquid pręter expectationem repentè factū apparuerit, fungum id dictitemus. Poëtas quippe funginos, oratores, historicos, philosophos, Iurisconsultos vnius tridui studio autoritatē indeptos, et quę plurima sub Leone X. P. M. miracula vidimus, nocte vna præstantes aliquot, tanquā in Parnaso somniassent, haberi cœptos, eoq; processum temeritatis, vt ex iis nonnulli milites etiam sibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur:

At rerum natura parens nil edere magnum,
B *Spectandúmq; solet, longo nisi tempore adultum,*
Ipsa etiam maiora suos animalia partus
Iussa diu gestare, decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensq;
Dentu ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

Sed vt ad funginos revertamur, proverbiū est, quod de re subitaria & insperata fertur in primis, nocte vna fungum nasci. Quare apud Dionem legas, Traiani vita, fungum quendam magnum in Decebalis castris à barbaris circumlatū, Latinis etiam literis inscriptum. Literas non ponit autor, sed ex iis quæ subsecuta sunt, manifestè percipitur, admonitionis aliquid id fuisse, cauendum scilicet Traiano, ne se tantis támq; ferocibus copiis committeret: repentè enim oriri solere, quod nemo vnus vnquam expectasset. Quod vt existimem id admonet, quòd in eo exercitu vociferationes etiam exaudiebantur à Buris præcipuè, atq; aliis gentibus cum Romanis societate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & vt saluis rebus retrò domum abiret admonentibus.

C

FATVITAS.

APud Plautum, Bacchidibus, fungus fatuitatis, & stupidæ admodum credulitatis hieroglyphicum est:

Adeon' me fuisse fungum, vt illi crederem?

Quod quidem significatum Nicobolus eadē fabula manifestius declarat, dum se omnes quicunq; vbivbi sunt, qui fuêre, quiq; futuri sunt posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longè stultitia & indoctis moribus profitetur. Et prius de re nihili Chrysalus:

Tanti est, quanti est fungus putridus.

DE CVCVRBITA.

CVcurbitam apud Ægyptios non inueni in suas literas receptā, apud alios tamen in hoc genere minimè prætermissam.

SPES INANES.

NAm apud Onirocritas cucurbita spes inanes præsagit, vtpote quę cùm ventricosam admodum speciem pręse ferat, multumq; identidem nu-

trimenti polliceri videatur, illud tamen & tenue, & nisi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum est.

SALVBRITAS.

NEque tamen cucurbitæ fautores desunt, vt qui pro salubritate poni eam contendunt, ansa, vt puto, capta ex prouerbio, κολοκύνθης ὑγιέστερος, quod ex Epicharmo sumptum memorat Athenæus.

DE PAPAVERE.

PApauer nonnulli inter segetes enumerãt, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quasi non & olera, & edulia omnia terra nascentia, Cereris esse munera cognoscant. Ab hac igit᷑ parte significata eius exordiemur.

CERES.

PApauer quidem Cererem, atqueadeò terram omnẽ humano cõmercio habitatam, hieroglyphico suo referebat: neque quidem hoc vna tantùm de causa: orbicularis enim figura eius perinde ac terræ, protuberat vndecunque, conuallibus quibusdam veluti subsidentibus, montium quodammodo iugorumque specie, locorumque reductorum effigie: interiora denique folliculis quibusdam distincta gerit, veluti etiam nationes hominum & fluuiis, & montibus, et vrbibus dispertiuntur. Innumera præter hæc includit semina, est & hoc terræ benignæ proprium. Neque quidem hoc cibũ, nisi concutiatur, obtundatur, & ventiletur, emittit: neque terra, nisi exaretur, sarriat᷑, vertatur, obteratur, multisque modis excutiatur agiteturque, quicquam proficit.

IVSTITIA.

PRopter verò receptacula ęquis inter se interuallis disgregata, iustitiam, ac legumlationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè commonstrat: eaque de causa dea ipsa & legifera, & iustitiæ autor appellata est: siue, vt arbitrantur quidam, propterea quòd sementia penes se deposita magno cũ fœnore reddere consuerit. Sanè Virgilius & his & quæ superius dicta sunt consideraratis, non immeritò Cereale papauer appellauit. Sunt qui nihil, quod ad eruditionem faciat, inuestigantes, Cereale papauer à Poëta dictum autument, quòd Cererem in Proserpina filia conquirenda cibos sibi ex papauere confecisse tradant, quasi per somnium ea fuerit inuestiganda, quæ meræ sunt nugæ.

VENVS.

APud Sicyonios Venus, vt autor est Pausanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad feminij copiam referendum est. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de Cõmentario suo dictum. Erat verò eius deæ statua auro eboreque fabrefacta, in summo cuius vertice poculum insidebat: quod hieroglyphicum eò spectat, quòd maritum Græci, vel dicere velimus amatorem, potionis nomine nuncupabant: πόσις enim vtriusque nomen, & πόθος Platoni amor.

AMOR.

NImirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud sortilegos, cuius quidem folium qui amoris periculum facere volunt, pugno superponũt, alteraque passa manu illud allidentes, ex crepitu coniiciunt quod quærebant. Explorant enim, an amantes redamentur: nam quo clamosius insonuerit, eo se magis amari putant: quòd si sonus oblanguerit, contemptui se habitos arbitrantur: cuius rei tum alibi, tum eo loco meminit Theocritus:

A οὐδὲ τὸ τηλέφιλον ποτὶ μαξάμενον πλατάγησεν, ἀλλ' αὔτως ἁπαλῷ ποτὶ πάχεϊ ἐξεμαράνθη·
quod vno dici poteſt verſu: *Nec ſupercuſſo crepuere papauera pugno.*

GENTES.

HVmani verò generis hieroglyphicum præ ſe ferre videtur, non ex iis tantùm quæ ſuperius de granorum diſſepimentis dicta ſunt, ſed ex eo etiam conſtat, quòd compitalibus, quæ in compitis Laræ, ſiue Larundæ, vel Maniæ Larum matri fiebant, humana capita ſacrificabantur. Sed Iunius Brutus conſul ſacrificij genus abominabile & abhorrendum, ſuppoſitis puerorum loco, allij papauerisque capitibus, celebrandum inſtituit.

CAPITA.

EST enim illud haud obſcurum papaueris ſignificatũ, vt omnino capitis hieroglyphicum habeatur, adeò nullus olerum fœtus inſigniore capitis honore conſpicuus eſt: fortè vaſtior fructus cinaræ, ſed aut ſpinarum, aut integumentorum, quibus confertim circumuallatur, aſperitate horridior, cùm papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maieſtatem quandam præ ſe ferat. Iam & apud interpretes Theocriti μήκων λέγεται ἡ κεφαλή. Sed mihi videtur locus potius ex hiſtoria deſumptus, vbi Tarquinius cognomento Superbus, per B hortum inambulans, nullo reſponſo dato ei nuncio quẽ Sextus eius filius, quid ſibi agendum in Gabios eſſet ſciſcitatũ miſerat, tantùm baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres populi paulatim ſummouendos. Sed hoc vetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tarquinij. Siquidem ferunt Periandrum, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cùm per fidum nuncium Thraſybulum Mileſium conſuluiſſet, quanam arte, qua've vi ſibi principatũ ſtabilire poſſet, nullum ab eo reſponſum accepiſſe: vidiſſe enim ſe tantum nuncius memorabat, eum in campum triticeæ ſegetis ingreſſum, eminentiores ſpicas baculo decuſsiſſe, atque ita Periandrum inſtructum, capitibus ciuitatis cæde & exilio ſublatis, tyrannidem occupaſſe.

DE VERBENA.

CApitis, q̃d in papauere eſt, ſignificatũ, verbenę reminiſci facit, in qua de capite identidẽ nõ incurioſa & nunc eſt, & olim fuit inueſtigatio.

CAPITA DEORVM.

C VErbenarum faſciculi puluinaribus dicati, Deos apud veteres ſignificabãt. Struppos eos vocitabant. Erat verò mos olim dona eiuſmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tuſculanos faſciculus, vel corona herbacea impoſita puluinari Caſtoris, ſtruppum vocabatur. Alij ſtruppum idem quod ſtrophium intellexerunt. Vnde apud Faliſcos ſtruppearia nuncupabãtur feſta, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcum eſſe vocabulum ſtruppum putat, quippe στρόφιον, & inſigne fuiſſe, quod ſacerdotes in capite ornando geſtarent, ſiue ea corona eſſet, ſiue aliud geſtaminis pro corona: de quo videndus Feſtus, ſed in codicibus emendatis.

DIVI PRÆCVRSORIS CAPVT.

NOn temerè verò in noſtram vſque diem mos pleriſque Italiæ ciuitatibus perdurauit, vnã è verbenis ſpeciem, eãque & grandiorem & odoratiorem in D. Ioannis Pręcurſoris memoriã celebrare. Herba enim ea lato folio eſt, criſpatoque, aſpera admodum lanugine, coloris cineritij, multis ſciſſuris corrugato, acutiſſimi odoris ac periucundi, caule pręalto, ramoſo, quadrangulari, puniceis floribus ad bugloſſæ propemodum ſimilitudinẽ condenſatis, intra quorum calices

grana quatuor singulis, veluti panici papauerísve reperiunt, quibus excussis pe D diculo pars adiuncta remanet, quasi quædam macilenti capitis effigies, idq; D. Ioannis caput vulgus dictitat, herbamq; eius nomini dicatam, non sine pietatis ostentatione puluinaribus imponit, eademq; priuatarũ ędium ianuas parietésque ornat, tanquam amuletum sit minimè contemnendum. Nec me latet verbenas pro quibuscunq; sagminibus in sacris acceptas, & coronationũ ritibus herbas quascunq; è Capitolio decerptas, pro verbenis habitas: ipsam autem verbenam multis à Dioscoride nominibus appellatam, & quæ super ea plurimi ætate nostra conscripsere, quæ hîc repetere superfluum esset.

NOVA NVPTA.

QVi verò puellam pingũt verbenam sub amiculum occultantẽ, hieroglyphicum huiusmodi nouam nuptam significare tradunt. Siquidem mos erat nuptiarum sacro faciendo, vt noua nupta corollam de verbenæ floribus à se lectis sub amiculo gestaret. Sunt & alij verbenæ siue verbenacæ, vsus, aliis atq; aliis antiquorum cæremoniis, magicis etiam elusionibus accommodati: sed nos ea tantùm delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici significationem pertinent.

DE FILICE. E

VOLATVS.

FIlix quoniã Struthiocameli pennis assimilatur, sunt qui volatũ per herbam eam figurare cœperint, quod mihi non vsquequaq; approbatur. Nam licet vnaquæq; penna volatus hieroglyphicũ sit, instrumentumq; eius rei proprium, cùm tamen manifestum sit Struthiocamelũ ex omnibus alitib. vnũ, ob vasti corporis molẽ, vix posse sese humo attollere, alis verò vti ad cursum tantũ adiuuandũ, congruũ mihi non videtẽ ab eo significatũ id desumere, quod ipse sibi natura repugnante præstare minimè possit. Sed de Struthiocamelo satis inter alitũ significata. Id de filice proditum, non Struthiocameli tantũ causa herbam eam Pteryga vocari à Græcis, sed quòd in vniuersum foliũ eius sit pennis alitũ simile: de quo & Dioscorides & alij plura.

SECVRITAS.

MAgis aũt placet illud quòd securitatẽ per filicis hieroglyphicũ indicari quidam memoriæ prodiderũt, propterea quòd eius herbæ odor serpentes fugat, animantiũ quippe genus omnino perniciosum: eaq; præcipuè de causa ru F stici eiusmodi foliis grabatos suos farcire consuesse, vt interpretes Theocriti tradiderunt.

ODIA CAPITALIA.

ID etiã est filicis hieroglyphicũ, vt arundini adalligata capitales indicet inimicitias: adeò enĩ inter se dissidẽt, vt altera alterã enecet, coronę modo circundu cta, vulneribusq; alterius stirpe factis, cõtusa altera & imposita efficacissimè medeatur. De quibus ita Celsus: Pessima ex surculis arundo est, quia aspera: eadẽq; offensa etiã in filice est, sed vsu cognitũ est, vtrãq; aduersus alterã medicamẽtum esse, si cõtrita superimponatᵘ. De dissensione ita Plinius: Filices aiunt nõ renasci arundine sectas, aut exaratas arundine vomeri imposita: similiter & arundinem exarari vomeri imposita filice pręcipiunt. Quod verò ad supradictam pertinet medicinam, apud eundem lib. XXIIII. cap. XI. eadem quæ Celsus tradit, legas.

DE ABSINTHIO.

QVid sibi vellet Absinthium de fauo mellis enatum, in Apis Commentario Lucretianum secuti carmen indicauimus: nunc quid simplex sibi velit, exponamus.

SALV-

A

SALVTIFERA CASTIGATIO.

SIgnificat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationẽ, quæ cupiã ſalutẽ attulerit, qua ſcilicet increpitus qui tota aberrabat via, prolapſus in ſcelerũ voraginẽ, in meliorẽ mox regreſſus ſemitã, abiectis à ſe vitiis, vitã inde degat inculpabilem. Amariſſimum eſt enim abſinthiũ guſtu, perinde ac obiurgationes vnicuiq; videntur acerbę, ſed ſi hauſtũ non reuomatur, omnẽ perpurgat inteſtinorũ fęcem: contrà verò mel, quæ placidæ ſunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorũ dictatis, Dulcia ſe in bilem vertũt, ideóq; hominẽ in morbi alicuius incõmodum trahũt: qua de re ſatis in Ceruo, qui fiſtulæ ſonantis adulatione deceptus, venatoris iaculum in ſe directũ minus aduertit.

SACERDOTIVM.

ERat verò abſinthium marinum, quod quidam Seriphium vocant, ſacerdotum Iſiacorum geſtamen: huius enim ramum illi præferre ſolenne habebãt oleaginorum ramorum loco, vt apud Dioſcoridem lib. III. Quod verò Seriphium abſinthium, quod & marinũ dicitur, autor idem, neq; non Plinius aiunt

B Taphoſiri in Ægypto lætiſsimè provenire. Taphoſirin vrbem Stephanus ideo dictam ait, quòd ibi ſepultus ſit Oſiris.

SANITAS.

QVòd verò poculum abſinthij quadrigarum agitatoribus propinatũ legas, indicat id Latinarum victorem: his enim feriis qui quadrigis vicerat, abſinthium in Capitolio bibebat: idq; maiores noſtri ſanitatem interpretabantur, quod magni ſatis præmij loco dare ſe profitebantur.

HYSSOPVS. ELVTIO.

HYſſopus in diuinis literis hieroglyphicũ eſt gratiæ ſpiritalis, per quã inquinati labe aliqua eluimur. Eius aſpergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra paſsim humana delicta ſignificat, ſiue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Pſalmographum, Aſperges me Domine hyſſopo, & mũdabor, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientięq; hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodum herba eſt, & lapidi, cui naſcendo adhęreſcit, adſtricta: cuius radices ſaxum etiam dicuntur

C penetrare. Ipſa verò præcipuè pulmones curat. In pulmone ſedem habere dicitur ſuperbia, in quo ſcilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorum: In pulmonibus ineſt raritas ad hauriendum ſpiritum aptiſsima. Quòd verò ſpiritus pro ſuperbia vel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: Res geſtæ credo meæ me nimis extulerunt, & mihi neſcio quos ſpiritus attulerunt. Ibi autem apertius: Nunc Capuæ Campano præſidio ac regio ſpiritu cùm viderem, Bloſios illos mihi videbar videre, ac Iubellios.

DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

MIte aliquid & lene, quod ex aſpera duráq; re proveniret, ſignificare qui vellent, hieroglyphicum Aſparagi faciebant, ſurculum quippe iam maturum & ſeminibus inſtructum. Nam ſpina eſt, quæ ſemen illud fert, quo ſato molles inde aſparagi ſuccidantur. In Bœotia ſanè qui nouam nuptam comebant ornabantq;, eam ſpinoſo aſparagi frutice coronabãt, quoniam, vt apud Plutarchum eſt de Coniugali vita, ſuauiſsimũ ille fructum de aſperrima ſpina producit. Sic vxor viro primã illius aſperitatẽ ac duri-

tiam minus aſpernanti, dulcem poſtmodo & ſuauem conuictum præbet. Qui verò, vt idem Plutarchus, primas virginum rixas ferre nequeunt, ſimiles profectò ſunt iis, qui prima vuarum acerbitate offenſi, eas etiam cùm maturuerint, abhorrent. D

CITO' CONFECTVM.

ATq; hæc de ſpina. Teneriores verò coliculi ſignificatum habent rei quam ocyſsimè paratæ, vel ipſius Auguſti dicterio, cui frequentiſsimũ illud erat dicere, Citius quàm aſparagi coquantur, cùm quid momento minimo properatum innuere volebat. Ita illud apud Dioſcoridem animaduertendum, ἐπ' ὀλίγον ἑψηθὲν, quod in antiquiſsimæ traductionis codice, Latina quidem phraſi, ſed literis Longobardicis ſcripto, quem perlegi Florentiæ, quem'q; Marcellus tranſlationis ſuæ ducem habuit, breui coctura elixum, legitur. Philemon Comicus, victitantibus aſparago, perinde ac thymo etiam ac cappari, extenuationem corporum videtur exprobrare, vbi ruralis parſimoniæ pœnitentem virum in ſcenam producit, querentem ſcilicet quòd rus, vt medici, conuenientia ęgrotis tantùm eſculenta ſubminiſtret. Addit illud: καὶ νὴ τὸν Δία E

τὰ πετραγενῆ ταῦτ' ὀψάρια, κάππαρεις,
θύμους, ἀσπαράγους, αὐτὰ ταῦτα γε δέδοικα
μὴ λίαν ἰσχναίνοντά με ποιήσῃ νεκρόν·

quorum verſuum hic eſt ſenſus: *Atque per Iouem*
Innata petris obſoniola capparim,
Thymumq; & aſparagum, & alia huiuſmodi,
Quàm vereor, extenuatione præ nimia,
Ne me cadauer exanimum humi deſerant.

Quòd verò Philemon τὰ πετραγενῆ dicit, vide apud Dioſcoridem quoq; in petroſis naſci aſparagum, nulla facta de ſatiuo, quo nunc plurimũ vtimur, mentione.

DE CAPPARI.

SEd quod ad Capparim attinet, ad hanc Philemonis ſententiam facit Dioſcoridis locus, qui eam nulli rei dixit eſſe vtilem, nempe adeò tenue eſſe nutrimentum eius, vt nullam afferat vtilitatem.

DE MANDRAGORA.

MVlta ſuper Mandragora dicenda eſſent, ſed ea vel inſuauia, vel abhorrenda: quare in iis quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento vtendum eſt, quoniam etiam neſcire quædam inter virtutes reponi ſolet. F

SOMNICVLOSVS.

ID omnino non diſsimulabimus, ſomniculoſum hominem per id genus herbam ſignificari, propterea quòd vis eius media eſt inter venenũ & ſoporem. Nam ſi quis vinum ea medicauerit, bibentem in profundum adeò ſomnum iniiciet, vt expiraſſe credatur, memorabili Annibalis exemplo, qui miſſus à Carthaginenſibus in Afros qui rebellauerant, non ignarus ille gentem eſſe vini auidam, magnum eius modum mandragora permiſcuit, mox leui cum eis commiſſo prælio ex induſtria ceſsit, nocte inde intempeſta relictis intra caſtra quibuſdam ſarcinis, & eo vino quod infecerat, fugã ſimulauit: cùmque Barbari occupatis caſtris gaudio effuſi medicatum vinum hauſiſſent, iacerẽntque ſtrati defunctorum in modum, reuerſus Annibal nullo negocio eos trucidauit. Rem

Fron-

A Fronto exemplis suis adiecit. Quòd verò ponit historia vinosos Afros, Cyprianus quoque de Afrorum suorum bibacitate multa conqueritur, quæ propemodum iam, vt nunc apud Germanos, in ciuilium laudum locum irrepsisset. De soporifera verò Mandragoræ vi Medici multa tradidêre, idque præcipuè, quòd plurimus & efficacissimus est eius vsus in soporandis iis, qui vel inurendi vel secandi sunt: altissimum enim per quatuor fermè horas somnum, potione ita medicata exhausta, perseuerare, vt neque ignem neque ferrum sentiant.

AMATORIVM.

PRoposui de veneficiis à mandragora nihil me dicturum, præsertim ea quæ pertinēt ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in sacris literis: sed nunc maioris illud curæ precium esse duco, vt radicis eius figuram, non temerè tam insignem à Deo, siue à natura, ducente Deo, conformatā, enarrem: cuius altera est virili specie, capite capillamento veluti quodam vndecunque cooperto, pube etiam densissimis radicularum filis pudenda virilia cooperiente. Altera fœminina, iisdem velamentis, si quis curiosius rem ipsam inspectare voluerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis testimoniis veritatem ipsam comprobātibus. B Quod miror à quibusdam tam pertinaciter negari, cùm præsertim vulgatum sit, Pythagorā herbam hanc ἀνθρωπόμορφον appellasse, quo vocabulo nihil manifestius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, si Deo placet, Pythagoram isti dicunt mysticum aliquid per id nominis intellexisse, eam quippe Philosophi locutionem ad poma ea spectare, quæ putāt nonnulli Melenzanas esse, quòd oualis figuræ sint, ac perinde testibus assimilentur. Leuis hæc est coniectura, siquidem ἄνθρωπος vtriusque generis vocabulum est, testiculi verò forma ad marem tantùm pertinet. Sed quod arbitrari videatur Hermolaus Barbarus, vir vndecunque doctissimus, Melenzana apud Ligures quasi mala insana dici, quam quidem coniecturam, vt inferius apparebit, puto eum ex Columella desumpsisse, cur nō ab amarore potius, quo, nisi condiātur, egregiè prædita sunt, dici ea arbitremur? quod quidem propius ad Ligustici vocabuli simplicitatem accedit, qui Marezanas eas vocant. Cæterùm cùm Dioscorides & reliqui medici hanc & aliam Mandragoræ speciem frequenti vsu sumptam inter venena connumerent, Marezana verò, quæ totius littoralis Liguriæ C tractu modò recentia in iusculentis, modò condita aceto fœniculoque superinsperso, in acetariis & frequenter & copiose anno toto estur, nihil afferunt incommodi, sed & grata gustui, & corpori salubria sunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recensenda. Ad hæc cùm Dioscorides mandragoræ poma oui vitelli similia dicat, auellanæ nucis alij, Marezana nihil habent quo vel ouorum vitellis, vel id genus nucibus æquiparari possint, imò totius oui speciem & magnitudinem præ se ferunt, plerunque iis etiam grandiora, eò dissimilia, quòd punicei coloris fimbriis, ab ea parte quæ Soli exposita est, nō sine spectantium applausu & oblectatione dispescuntur, cumque valde maturuerint, totæ puniceæ fiunt, parte à Sole tacta semper densius colorata. Sed vt ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, reuertamur, id etiam miror, cur vnà cum Pythagora Columellam etiam nihili pendant, qui Pythagoricam secutus nuncupationem, ita super ea canit:

Quamuis semihominis vesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœstamque cicutam.

Quòd verò Columella vesano gramine posuit, ad herbæ vim respexit, quæ ali-

ter & morion dicitur: ea enim, vt Medici tradidêre, drachmæ vnius pondere, vel in polenta, vel esculentis aliis data, fatuitatem inducit. Eucherius super hac, Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse paruo peponi simillimum, quæ quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, nisi obstarent reliqua veneno super tradita. D

LÆTITIA.

SEd vt mandragoram ab omni absoluamus ignominia, Xenophon eam pro lætitiæ argumento citat, apud quem Symposio Socrates ait, vinũ non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq́ non aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammã. Porrò si mandragora venenum esset, aut mansa incõmodum aliquod afferret, cur XXX Geneseos Ruben triticeę messis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrẽ suam deferret, & Rachel explorata re petierit à sorore, vt in eiusmodi plãtæ participatum admitteretur: cui Lia responderit, Parúmne tibi videtur, quòd maritum mihi præripueris, nisi mandragoras etiã filij mei industria conquisitas tibi vendicare cogites? & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragoræ precio concessa. Vnde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora liquere, antiquissimumq́ eius vsum & vtilitatem esse temporibus nostris incognitã. Quod verò manifestissimũ est, prisco illi seculo, ex historia sacra, cibum omnium preciosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cùm tot condimentis inseruiat, & olerum omnium per vniuersum annum sit vsitatissima, facessere iusserim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura super ea quæsierit, ad Plinium se conferat, lib. XXV. cap. XI. B

DE BVLBIS.

NVPTIÆ.

SVnt qui nuptias, atq́ maritalem copulam (ita enim Græci γάμους intelligunt) per hieroglyphicũ Bulbi significari velint: eo enim plurimùm veteres vtebãtur ad languentem Venerem excitandam. Et viri in nouis nuptiis prima die, autore Varrone de vita Patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

Cùm sit anus coniux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm satur esse potes. F

Sed hoc Martialis ex Aristophane desumpsisse videtur, vbi iuuenis, Concionatricibus, à duabus vetulis distractus, quærit ab eis, quanam posit ratione duo eodem tempore nauigia agitare: respondet vna, Postquam bulborũ ollam deuoraueris. Docet verò M. Varro bulbos aqua decoquere ad vsum Veneris. Apitius addit nucleos pineos, & semen erucæ cum pipere.

DE CICVTA.

SEd quoniam nequitiæ satis vbiq́ est, longè vtilius fore existimo, si quę ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quàm quæ lasciuiam fouere doceant, commemoremus.

CASTIMONIA.

CIcutam nonnulli pro hieroglyphico castimoniæ posuêre. Causam ego eam esse crediderim, quod si eius herbæ succo testes illinantur, Venus cohibetur, præcipueq́ ἐξονειρωγμοί, quæ scilicet per somnium accidunt Veneris imaginationes compescuntur.

A SVPPLICIVM.

VBi vasa quædam, quid sibi quæque velint, recensuimus, incidimus in calicē, eumque non alia de causa supplicij de aliquo sumpti hieroglyphicum esse docuimus, nisi ob cicutæ succum, qui sontibus capite damnatis propinari solitus esset, idque præcipuè Atheniensium instituto: ibique de calice in sacris etiam literis disseruimus.

DE RVTA. CASTIMONIA.

EAdem ratione Ruta quoque hieroglyphicum est castimoniæ, qua cicuta, diuersa tamen naturæ vi: illa, quia plurimùm refrigerat: hæc, quia supra modum exiccat: atque, vt Dioscorides tradit, genituram in potu ciboque extinguit ruta. Theophrastus ob siccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vtcunque, ita Ouidius:

Vtilius summas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

B Est & magis arcana causa, quàm siccitas caliditasve nimia, quæ rutam continentioris vitæ hieroglyphicum esse iusserit. Nam cùm serpens, vt suo loco dictum, voluptariæ nequitię signum sit, ruta nimirum cùm tota sit serpentibus aduersaria, eosque vel odore suget suo, vt plerique veterum tradidēre, quanquam vim eam inesse vni syluestri tradunt, meritò pro castimonia ponitur. Ad id porrò quòd acuere lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodesse tradit, vel cùm matutinò maduerit succos in hūc vsum colligendos. Atque alibi, roscidę folia decocta in vasculo vitreo decoquēda, vino veteri admixto, atque ita inungendum. Cur verò serpentes rutam exhorrescant, causam eam philosophi comminiscuntur, quòd serpentes frigiditate siccitateque sint præcipua præditi, vnde non immeritò terrarum orbis per serpentis effigiem ostendatur. Siccum enim & frigidum est elementum terræ, & Saturno anguis, vt alibi dictū, in manu statuitur, cuius sidus & frigiditate & siccitate censeri autumant Astronomi. Ruta verò quamvis calida admodum, ipsa tamen siccitate longè præstat, adeò vt affluentiori quadam ariditatis vi apta sit ad simile corrumpendū, eodem modo quo Proclus non aliam ob causam galli cantum leonibus horrori esse putat,
C nisi quia solaris virtus vtrique insita sit animali, sed longè pręstantius gallo, quàm leoni. Neque dissimulanda est vis rutæ prorsus admiranda, quæ non serpentes tantùm fuget, verùm etiam feles (ita foinas nonnulli vocant, de qua loco suo in Æluro) prohibeat ne adrepant, si eius herbæ ramuli in columbarij fenestris & ingressibus alijs suspensi fuerint, traditum à Florentino in Constantini Cæsaris collectaneis. Quòd verò venenis ruta resistat, mustelæ sunt documento, quę cū serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, vnde eam à nonnullis viperalem appellari, tradidit Apuleius. Et Mithridaticum illud aduersus venena medicamentum nulli iam non innotuit: regem quippe Ponti Mithridatem cùm fratris sui timeret insidias, rutæ folia XX. cum duabus nucibus iuglandibus, & totidem carycis, admixto salis grano, ieiunum quotidie accepisse.

DE CONIZA.

ABLIGVRITOR.

AEgyptij sacerdotes hominē qui bona sua abligurisset, &, vt Horatius diceret, paternas maternasque res fortiter absumpsisset, significare si vel-

lent pecudes capráſve conizam depaſcentes, pro hieroglyphico facere conſue- D runt: ſiquidem conſtat animalia ea quæ coniza veſcuntur, inſatiabili inde ſiti confecta deficere. Quoniam verò peculium Ægyptiorum ferè omne in gregibus conſtabat, vnde vniuerſa ea gens paſtores à nonnullis in opprobrium vocitati (quanquam, vt alibi diximus, ſacerdotes eorum, quiq; ſacro cuipiam initiati eſſent, paſtores ita abominabantur, vt ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex hiſtoria ſacra, cùm Pharao coloniam Ioſippi parentibus & fratribus indulgere meditaretur, non admittendos in Ægyptiorũ cõmercia cenſuit, quia Ioſippus induſtriam eorum omnem in armentis eſſe cõfeſſus erat, eos tamen & commodè & liberaliter, opportuno feraciſsimoq; loco, ſeorſum à ſuorum conſortio habitare iuſsit. Vtcunque autem, cenſum Ægyptiorum per oues aut capras exprimere moris erat.

AMATÆ REI DESERTOR.

SEd enim quæ vis herbæ eius eſſet in polypos, curq; hominẽ amata relinquere pernicem, ſubito tamen eventu aliquo abalienatum, per conizam admo- E tam Polypo, ſacerdotes ipſi cõmonſtrare ſoliti eſſent, in Polypi cõmentario inter piſces enarratum eſt. Exigere verò res mihi videtur, vt quoniam de coniza ſæpe mentionem facere continget, ſuper ea loco hoc quędam aperire, quę apud autores tam Græcos quàm Latinos variè tradita ſunt, atq; ea quidem perplexè admodum. Origanum herba eſt vulgò nota Romæ, atq; aliis vniuerſæ Italiæ locis, κονίζα Græcè, Cunila plurimùm Latinè dicta, quam, vtpote pręcipuè ſuam, Ligures littorales Cornabuliam vocant, putri, vt prouerbio fertur, aptiſsimam ſalſamento: nomen ab ea ſpecie ſumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Cæterùm cùm permultæ eius ſpecies ab autoribus referant, eademq; variis cognomentis appęllet, diligẽtiori cura ad Medicos delegata, ſatis nos habituri ſumus, ſi Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani ſpecies eſt, quam à teſtudine cùm ea viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Pliniũ legas, contra ſerpentes priuatim in vino bibi, quæ Cunila bubula appellatur. Apud Ariſtotelem, ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum ſerpentibus aſsiduè dimicare cognitum) origanũ plagæ imponunt. Theodorus Gaza, vir accuratiſsimus, origanum libenter cunilam vocat: alicu- F bi pulicarem, quia pulices necat, ſtratis ſuppoſita, ſtrataq; ſub lectis. Cunilam hanc noſtratem Satureiam à ruſticis vocari, tradit libro X Columella. Horum teſtimonia fuerunt adducenda, quia ſunt nonnulli, qui Cunilam bubulam eandem & origanum eſſe pertinacius negant. Addam & illud, cùm inter tres pręcipuas origani ſpecies Onites connumeretur, doctiſsimos ætate noſtra viros de hac non parum dubitare, eamq; ſibi incognitam ingenuè profiteri. Noſtri Bellunenſes agreſtem quandam origani ſpeciem vulgò prouenientem, caule, foliis & floribus grandioribus, odore tantum nõ vſquequaq; ſuaui, ſed vaſtiore, pulelium aſininum vocant, quæ nimirũ Cunila bubula eſt, quę in Liguribus Cornabulia, & eodem apud nos vſu, quo apud Ligures, ſalſamentis inſperſa. Putarim verò Onitis vocabulum ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui aſinus eſt, cõmodiſsimè deductum. De formicis verò noſtræ huius odore fugatis, experimentum ipſe feci, quod ad biduum poſt inſperſionem efficaciter ſucceſsit, vt locum omnino defererẽt. Ne verò cuipiam mirum adeò videatur gramini huic eam ineſſe vim, Ambroſius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis ſuis ex- cluſo

A clauso fœtu superiaciat, eoq; pacto pullos à luporũ incursu deprædationeq; tutetur: lupus enim folium eiusmodi vsque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium ita sibi sentit abominabile atq; contrarium, vt si quis eo locũ, vbi ille morari sit solitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Ælianus primo de Animalium naturis scribit, noctuas à ciconiis, suo nido procul summoueri, platani eò foliis importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes, ciconiasq; ita pullorum suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitiis suo loco dictum. Neq; verò ciconiæ tantùm, turturésve, aut testudines medelam sibi nanciscuntur naturæ ductu, verùm etiam & canes, & sues, & ex brutis pleraq; alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramen illud suum depascuntur. Sues si cephalalgia crucientur, fluuiales cancros inuestigant. Mustelæ rutam, si venenatũ quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, nõ otiose quæritur à quibusdam, quippe cùm animalia hæc neq; talia didicerint ab aliis, neq; quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ suis sint ægritudinibus vtilia. Putant igitur ita acci-
B dere: quemadmodum faui odore solo apes ad sese alliciunt, & cadauera vultures, vel procul absentes, sic etiam cancri sues illectent, origanum testudines, vrsam formicæ, de qua loco suo diximus: id verò nulla ratione fieri, neq; quòd sensus, & facultatis eius qua vel intelligere vel cognoscere queãt, participes habeãtur, cõmentiq; sunt corporum conflaturas, diceret Plinius, in causam adducere, quæ huiusmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione varios, dum laborãt, appetant vel acores, vel dulcitudines, vel alias, vti vsui venerit, qualitates, fieriq; plerunque id importunè, ac præter morem, & indecenter, id quod in mulieribus præcipuè videre est, quæ dum prægnantes sunt, & lapidem, & terram, & sordes alias, & humanam interdum carnem appetũt ad vescendũ: quod superioribus annis in Insubria accidit, vbi matrona quædã nobilis, cùm oculos in coloni sui torosiores musculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniecisset, tanta arrepta est auiditate carnis eius frustulum gustandi, vt nisi compos fieret, defecturã se profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus maxima mercede cum colono convenit, vt abscindi
C sibi musculi partem pateretur, ne patrona sua exanimaretur: ille præcii lenocinio ductus, conditionem accepit, succisumq; est frustum, modicoq; insperso sale prunis tostum, quo illa devorato incolumis quãprimùm euasit. Quocirca Medici cùm in effrænatas huiusmodi appetentias incidunt, quæ salubria, quæ minus, nouisse debent: nam aliquid huiusmodi omnibus ferè grauiter decumbentibus accidere interdum solet. Scribit Mnesitheus medicus in pneumonicæ principio, quendam qui cæpe cõcupierat, eualuisse: quendam verò qui ficus appetierat, periisse, propterea quòd appetitio corporis qualitati, qualitas verò texturaq; ipsa, vt quæq; est, morbis obsequitur. Ex quo manifestum esse autumant, feras quoq; cùm in perniciosas & letales ægritudines inciderint, non alia de causa in huiusmodi appetentias ferri, quàm ob naturæ ipsius (vtar Lucretiano vocabulo) cõposituras, quę illas ad ea spõte incitãt, quæ saluti futura videantur. In hunc modum disputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus concessum volunt, quàm sentire & pasci. Antiquiores tamẽ philosophi pleriq; bruta etiã in mentis & intelligentiæ participatũ admittunt, quorũ nos argumenta validiora alibi, & in Elephanti, & in Formicæ cõmentariis recitauimus. Iis verò hic con-

tenti, quæ ad veterum hieroglyphica facere videantur, prosequamur. D

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM, CVM COELESTIBVS TEMPERATVRA.

QVòd si cognationem, consensúmve, aut temperaturam, quam inferioris naturæ istius res cum cœlestibus habent, infimis quippe suprema, & supremis infima, occultis quibusdam viribus colligata esse ostendere voluissent, nullo evidentiori signo, proprioréve hieroglyphico id exprimere consueuerunt, quàm cùm herbas duas, Solisequã & Lunisequã figurassent. Liceat verò mihi ἡλιοτρόπιον & σεληνοτρόπιον ita Latina facere: illa enim ad Solis motũ Solem versus mouetur, hęc verò ad Lunã vertitur. Sũt verò & alij flores tam arborum quàm herbarum, qui hoc imitari videntur, sed his duobus nulli manifestius. Proinde Ægyptij eandem rerum omnium rationem esse contendebant, vt intellectu alia, vi rationis alia, alia natura, alia sensu superioribus devincirentur, & suam quæque concordiam affectarentur. B

DE LVPINO.

TRahit similis quodammodo natura, vt Heliotropio Lupinũ subijciam: nam id quoque ad Solis cursum vertitur.

HORÆ.

PEr eius autem figuram temporis dimensio, vel horæ ipsæ hieroglyphicè significantur: quæ quidem ab eo surculo tam manifestè distinguũtur, vt agricolæ peritiores diurnas horas, aëre etiam nubiloso, ex eius motu conversioneque deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. De re rustica.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

ET quoniam id ingenium est lupino vt coli nolit, sitque negligentia ipsa fertilis, aptè quis fecerit, si hominem qui suopte ingenio vel industria sibi necessaria comparet, eiusmodi surculi gestamine insigniuerit.

DE NYCTERETO.

SI verò hominem occursum cuiuspiam rei natura expauentem ostendere curassent Ægyptij, Nyctereton herbam & anserem faciebant. F Ferunt enim anserem ad primum conspectum eius expauescere, vnde & χηνάμυνον vocatur. Herba est coloris ignei, foliis spinę, nec à terra se attollens, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus fulget, νυκτιπόλους appellatur.

DE BLITTO. FATVVS ET INSVLSVS.

FAtuum & insulsum, turpique deditũ inertię hominem, per Blittũ herbam significare mos erat. Stupidi em̃ saporis herba omnino est, neque vllam habet acrimoniã: vnde convitium in fœminas mariti faciunt apud Menandrũ, βλῆχα eas appellantes. Et Truculento Plautus non infacetè dixit blitteam meretricẽ, quæ non saperet in vino ad rem suam: qui locus imperitè satis à nõnullis invertitur, qui Bletetã & Bletem nescio quod incõmodi calceamenti genus exquisiuêre in eiusmodi cõtemptũ. Laberius dixit bipedem blitteã belluam. Et Empedocles, vt apud Varronẽ est, humilem humani generis conditionẽ ostensurus, natos homines ex terra ait vt Blittũ. Sanè illi nomen herbæ à stupore est: βλὰξ enim stupidus Græcis, stolidusque & ignauus.

A

DE BETA.

SVnt qui betam & blittum idem esse sentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui scripserit:

Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O' quàm sæpe petet vina piperq; coquus:

quas aliter paratas nihil sapere exquisitioris ganeę proceres profitentur. Sedenim Dioscorides blittū à beta secernit, & blittū quidē apud Ægyptios Æclotoripē, apud alios Eriplē, apud Romanos pariter & Græcos blittū appellari: edi oleris modo, ventrē tantùm deiicere, medicas vires habere nullas: cùm beta ea sit, quæ Atticis σεῦτλον, Thessalis, propter odiū in σ literam, τεῦτλον nuncupetur, olus, vbicq; locorū celeberrimū vsitatissimūcq;, alicuius omnino suauitatis, quodcq; à ciuilibus mensis minimè reiiciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi conferat vtilitates, quas qui nosse voluerit, Dioscoridem legat lib. altero, cap. CX. Theophrastum VIII. Æginetam VI. Plinium XIX. & item alios.

MOLLITIES.

B PEr eius verò hieroglyphicū cinędica petulantia, mollisq; & eneruis lasciuia notatur, peruulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cùm à petulcioribus quibusdam pueris conuitio incesseretur, quòd canis esset, ac subinde fugitaret, quærente eo cur fugerent, Ne mordeas, respondentibus: Bono estote, inquit, animo, canes non edunt betulas.

DE CAPILLO VENERIS.

EBRIOSITATIS REMEDIVM.

QVi significare hieroglyphicè volūt hominē ebriositate laborantē, ac sibi remediū comminiscentē, vt prǽmonstrarunt Ægyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciebant. Vpupa siquidem vuis vescitur immodicè, ita vt plerunq; inde ebria fiat: verùm simulac se tentari senserit, Capillo Veneris decerpto, efficacissimè sibi medicatur. Herbam hanc Adianton Græci vocāt, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, à nō marcescendo: neq; enim bruma, vt herbæ reliquę, marcescit, neq; aqua perfusum mersúmve. καλλίτριχον multi, hoc est, pulchricomum, alij πολύκομον, id est, multicomū, vtrunq; ab effectu vocant, licet πολύκομον, nonnulli canocomū interpretentur. quin etiam ab effectū saxifragū appellarūt. C Capillū verò Veneris ideo Latini dicunt, quia capillū præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in vino cū semine apij, adiecto oleo copioso, vt crispum densúmq; faciat. Defluere verò prorsus prohibet, vrsino adipe & ladano admixtis.

DE APIASTRO.

POPVLVS LEGE COERCITVS.

APem suo cōmentario populum inter alia significare diximus. Eum verò legibus coërcitum hieroglyphico aliquo figurare qui vellent, apem & apiastrum herbam proponebāt: qua si pervngantur aluearia, non fugere apes tradūt: nullo enim magis gaudent flore, eaq; de causa μελισσόφυλλον, & melitænā appellatam constat, quæ marrubium est nōnullis.

DE BRASSICA.

QVod autem ad modò memoratam vpupam & adiantum facit, auxilio etiam esse aiunt brassicā, vbi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum sumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, vt autores pleriq; tradunt, præsertim Græci.

INTERTVRBATA LÆTITIA.

D

VNde qui lætitiam interturbatā importunitate cuiuſpiam hieroglyphicè notatam volunt, Braſsicā inter duos vitium ſurculos adſitam conſtituūt. Vino enim, quod præcipuū eſt lætitię hieroglyphicū, ea, vt apud Plinium eſt, auerſatur, in primiſq; eſt vitibus inimica, viteſq; illi, vt pernicioſa alterutri foueant inter ſeſe odia. Nam vites, vt ſecundo de Diuinatione Tullius, à caulibus Braſſicis, ſi propter ſati ſint, vt à peſtiferis & nocētibus refugere dicuntur: & quāvis rei cuiuſcūq; adminicula clauiculis perueſtigēt, quę tanquā manibus apprehendant, atq; ita ſe erigāt, hos tamen, vtcunq; propè adſint, nulla ex parte cōtingūt. Ad hæc Beritius, vbi & ſua, & Tarentini ſentētia, nihil in vinetis ſeminandū cēſet, Braſsicā pręcipuè ſummouendā præcipit, vtpote quę vitibus egregiè cōtraria ſit: & cùm propter naturæ ſuæ ſiccitatē multo indigeat humore, euenit vt iuxtà adſita vitibus alimentū ſubtrahat. Tanta verò inter vitem & braſsicā diſſenſio eſt, vt ſi quis vinū dum ea coquitur inſtillauerit, ne poſtmodū coquatur effi ciat, & oleris colorem vitiet. Qui q; prius crudam braſsicā ederit, vino quātumuis largiter hauſto tentari nō poterit, quia vis eius occurſu braſsicę hebetaī, fractaq; labaſcit. Hinc pleriſq; Italię regionibus, & totius etiamnū Europę prouinciis mos inoleuit, vt cùm calendæ Auguſti vulgò Baccho dicatæ habeātur, permiſſa eo die vnicuiq; volenti largius epotandi licentia, ſympoſiiſq; ad hoc inſtitutis, & curioſiſsimè celebratis, in quibus Auguſtū ſe capeſſere glorienī, braſsicas identidem vt ebrietatis antidotū in ferculis præſumāt. Affirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, ſi iuxtà depoſita vitis ſit, vltrò eā effugere, & in contrariā partem ſarmēta conuertere: id quod nos in hortis noſtris Caſtalioneis fieri vidimus, extra quorū ſeptū excitata pergula, quam iuxtà poſitæ vites inſcenderēt ad meridiem, accidit vt hortulani incuria diſſertim braſsicę ſubſeminarenī: tum vites cumprimū pampinos emittere cœperunt, braſsicarū iuxtà ſurgentiū odore offenſæ ſurculos conuerterunt, omiſſaq; percōmodè parata pergula: vltra ſeptū ad ſeptentriones ſeſe porrexēre. Abſuerā ego tris mēſes, dum hæc nulla curantur diligentia. Reuerſus aūt auulſis inde caulibus coactus ſum bonam earum partem pedamentis ac ridicis aliis alieno loco ſuſtentare, quod præter ſpem feliciter ceſsit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat Varro Neſtoris Alexicepon, elegiaco numero conſcriptū, in quo harum inimicitiarum cauſa decantatur, Bacchum quippe furibundi Lycurgi timore perculſum in mare ſe proripuiſſe, in eoq; delituiſſe, mox ab emerſu clandeſtino Lycurgum ex inſidiis inuaſiſſe, quem vite deuinxerit: illum indignabundum cùm improuiſam capturam ferret impatienter, lachrymas emiſiſſe, ex quibus enata ſit braſsica: atq; hinc orta diſsidia, & implacabilis plantarum earum contrarietas. Tabeſcere enim eam neceſſe eſt, ſi fortiori viti proxima fuerit: vel vitem, ſi tenella ſit, ipſa tabefaciat. Vſqueadeò verò odia hæc in vuæ nomen exercentur, vt (quod idem Varro tradit) quod incommodum vua in humano gutture appellatur, odioſum admodū, ſi nimia deſtillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahiq; facillimè poſſe credatur, ſi crudæ braſsicæ ſuccus capiti ſuperfundatur. Sed mirum eſt admodum has foliis & pampinis inſitas eſſe aduerſus vinū inimicitias, radici verò conciliationem ineſſe. Nam qui vinum in acetum trium horarū ſpacio verti docent, inter quos Varro ipſe eſt, radicē betæ contuſam in doliū conii ciendam monent: ſin verò reſtituere vinum malueris, braſsicæ radicem eodem modo præcipiunt immittendam.

E

F

HIEROGLYPHICORVM PIER. VAL. FINIS.

CAELII AVG. CVRIONIS HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER PRIOR, EA CONTINENS quæ per varia deorum & hominum simulacra significantur:

AD BASILIVM AMERBACCHIVM I. C. politissimum.

CVM difficillimum sit ea in lucem edere, ob ingeniorum morosam sæpe varietatem, quæ omnibus placeant, opus est illa magni alicuius viri autoritate fulciri, qui & calumniatores ac detractores deterrere possit: & siquid in controuersia fuerit, diiudicare, rectáq; & vera comprobare, falsa autem refellere. Unde etiam fit, vt virtutes illorum quibus scripta dicantur, eiusdem sæculi hominum testimonio celebrentur, et sic illi quoq; patrocinij sui præmium amplum referant: memoriam videlicet earum virtutum, quarum quamvis docti ipsi sint, nulla fama ipsorum scriptis ad posteros perveniret. Nam principum quidem atque heroum res gestas memoriæ mandant Historici: eruditionis suæ monumenta alij docti viri relinquunt: horum autem omnium humanitatis, suauitatis, sapientiæ, virtutum testes & præcones non alij sunt, quàm omnis generis scriptores qui illis monumenta sua inscribunt. Quamobrem æquè prudenter mihi rebus suis consuluisse videntur, & qui scripta sua doctorum patrocinio commiserunt, & qui ita rationes suas instituerunt, vt & docti ipsi essent, & à bonarum literarum studiosis celebrarentur. Illi enim scriptis suis autoritatem conciliarunt, hi virtutes suas ab obliuionis tenebris vindicarunt. Hos igitur ego imitari cupiens, quem alium huic meo Hieroglyphicorum priori Commentariolo patronum conciliarem potius quàm te, qui & tanta eruditione atque autoritate es, vt tuo fretus patrocinio liberè in omnium manus venire possit: et familiæ nostræ ita coniunctus, vt primæ ætatis bonam partem simul transegerimus, cuiusq; humanitatem singularem ac benevolentiam quotidie experimur. Hunc igitur meum laborem eodem animo complectere, quo me nostrámq; domum iamdudum amplecteris. Uale. Basileæ,

XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ. IↃ. LXVII.

DE ENEPH, AEGYPTIORVM DEO.

D

CREATOR, ET CREATIO MVNDI.

PER Eneph, quem pro Deo colebant Ægyptij, ipſum totius mundi atq; vniuerſitatis creatorem opificemq; pulcherrimo hieroglyphico oſtendebant: cui hominis formam tribuebant, cumq; cœrulea veſte indutum, zonamq; tenentem & ſceptrum pingebant, ac eius in capite pennam ponebãt: vt teſtatur Euſebius in libris de præparatione Euangelica. Penna enim in capite, ſignificat difficilem inuentu eſſe creatorem, & nemini conſpicuũ, ſed ſublimem, non modò ſupra ſenſuum, verùm etiã ſupra humanæ intelligentiæ captũ: humana verò forma, eundem vitæ autorem, & motu qui intellectu cõprehendi poſsit, circumlatum indicabat. quoniã vt hominis corpus quidem cernitur, mens verò ipſa quæ hominẽ à cæteris animantibus diſiungit, eſtq; eius naturæ propria, cerni à nullo poteſt: ſic etiã Dei ac ſummi opificis actiones & motus, quæ ipſe in ſacris literis poſteriora vocat, non ſecus atq; Ariſtoteles effectus poſteriora, cauſſas verò priora nominat, ab humano intellectu cerni poſſunt: mens verò ipſa et Diuina natura, quæ illa moderat & gubernat, in huius corporis carcere abſolutè cognoſci non poteſt, & ideo cœrulea veſte indutũ eum pingebant, vt cœleſtem illũ eſſe ſignificarent, & in cœlo habitare, nullius coloris vel accidentis, mixtioniſve participem, etiam ſi nobis ea fortaſſe ſuſcipere videatur: & modò iraſci, modò placari: quemadmodum cœlum ipſum, cum nullius coloris ſit, propter interualli longitudinem cœruleum videtur. & ſic ſimul quoq; eius naturam tantum à noſtra diſtare indicabant, quãtum cœlum à terra diſtat. Sceptrum verò poteſtatem eius regiam in vniuerſam naturam ſignificat, & zona vinculum, quo creata omnia colligat, & in quo vitæ neciſq; fata continet: hoc eſt ortus atq; interitus, & rerum naturalium cauſſas. Eſt autem zona circulus ille, quẽ Aſtronomi Zodiacum vocant. Præterea hunc Deum ouum ex ore producentem faciebant, quod mundum ſignificabat Dei verbo creatum, vt etiam Sacræ literæ teſtantur.

E

F

DE PANE ARCADIAE DEO, VEL SATYRIS ET FAVNIS.

VNIVERSVM, VEL MVNDVS.

PAna, quem & Innuum & Faunum vocauêre, ſic pingebãt veteres: Caprina facie, rubro colore, hirtis cornibus varia pantheræ pelle indutum, infima ſui parte hiſpida, & Caprino pede, altera manu fiſtulam ſeptem calamorum tenentẽ, altera pedum ſiue baculum incuruũ. hacq; figura vniuerſi ſymbolum cõtineri volebant. Facies enim rubens ætherẽ ſignificat, bina cornua Solem et Lunã, pantherę pellis cœleſtium

A leſtium ſiderum varietatem. Pars eius inferior hiſpida fingebatur, propter arbores, virgulta & feras: caprini pedes terræ ſoliditatem oſtendũt: fiſtula ſeptem calamorum, harmoniam cœli, in qua ſeptem ſoni ſunt, & ſeptem diſcrimina vocum: virga recurua annum qui in ſe recurrit, & ideo πᾶν, id eſt totum, eſt appellatus. Sic autem ſymbolum hoc interpretãtur Euſebius, Phurnutus & Seruius.

INDIGENA VEL NOBILIS.

EIuſdem Panos ſimulacro indigenam ſignificari, teſtatur Virgilius his carminibus:

Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæq́ tenebant,
Génſq́ virûm truncis & duro robore nata.

Nam Deorum filios aiebant eſſe Faunos, è terra & diuino ſemine genitos, Faunorum verò liberos heroas, & demùm ab heroibus homines natos, vnde rectè per Fauni ſimulacrum etiam generis nobilitas ſignificabitur: eſt enim in magna parte nobilitatis, non advenam, ſed indigenã eſſe. Quamobrem legimus apud Platonem Athenienſium nobilitatem idcirco cæterarum ciuitatum nobilitati B præſtitiſſe, quòd illi ex ipſa terra geniti eſſent, nec alio commigraſſent.

SERMO.

PEr eundem Pana & Sermonem ſignificari, tradit Plato, Ægyptiorũ arcanorum interpres in Cratylo, quòd non ſecus ac Pan vagari & circumire fingitur: ſic ſermo omnia complectatur, & per omnia vagetur, verſetq́ cuncta: & geminus ſit, verus ac falſus. Quod autem verũ eſt ex ipſo, id quia leue ac diuinum eſt, & ſupernè apud Deum habitat, pectore & capite ſignificari: quod verò falſum, quia infernè inter vulgus hominum manet, inferiore parte quæ hiſpida eſt & hircina, ob aſperitatem turpitudinemq́ oſtendi: & ideo à Græcis πᾶν appellatum dicit, id eſt totum, quia ſermo totũ comprehendit & verſat.

MVNDI HIEROGLYPHICVM.

MVndum alio etiam modo Ægyptij hominis effigie pingebant, complicatis pedibus eũ facientes, veſtem variã ad talos vſq́ C indutum & aureũ globũ capite ſuſtinentẽ. Pedibus quidẽ complicatis, propter terræ firmitatẽ, varia & oblonga veſte indutum, propter elemẽtorum ac rerũ quæ ex illis gignuntur, & quibus terra veſtitur varietatẽ & copiã: aureũ verò globũ capiti eius impoſuerũt, qui cœlũ ſignificaret ſphæricum, & circularẽ eius motũ.

SOLIS SIMVLACRVM.

SOlẽ pingebãt iuuenili & rotũda facie, eũq́ in naui collocabãt, quã crocodilus ferebat: per nauigiũ motũ eius in humido ſignificãtes, hoc eſt, in æthere vel intelligẽtiis. nam & æther multi humidũ eſſe putarũt: et in ſicco tã diutur nũ motũ fieri nõ poſſe, & cœlos aqueos dixerũt: vnde in Sacris literis tã ſæpe cœleſtiũ aquarũ mẽtio fit, & angeli ipſi aquarũ nomine à Dauide cõprehendunt. Per crocodilũ verò aquã pluuiam, cuius cauſſa Soli tribuitur.

OSIRIS.

SOLIS ET LVNÆ CONIVNCTIO.

IN Elephantinopoli Ægyptia vrbe Osiridis simulacrum colebatur, viri corpus habens cœrulei coloris, caput verò arietis, quod Solis ac Lunæ coniunctionem significasse, tradit Eusebius. Cœruleus autem color ei propter humiditatem tribuebatur, quia Lunaris cõiunctio humidior est: nec non quia noctes cœruleas facit: tunc enim potissimũ noctibus serenis cœruleum videtur cœlum.

LVNÆ SIMVLACRVM.

IN Heliopoli verò eiusdem provinciæ vrbe, Lunæ simulacrum hoc symbolo consecratũ erat. Homo accipitris habens faciẽ, lancea Typhona interficiens. Pingitur autem Typho fluuiatilis equi forma: & totum hoc simulacrum candidi coloris erat, qui color ab alio lumen accipere Lunam significaret: accipitris verò facies à Sole eam lumen capere indicabat, vnde & spiritum attraheret: Soli enim accipiter dicatus erat, qui, vt etiam Pierius testatur, lucis ac spiritus symbolũ est, tum propter motus velocitatem, tũ quia alis altiora & lucidiora petit.

PLVTO.

OCCVLTA CONSILIA.

VEteres cum consilia & cogitationes occultas esse debere significare volebant, Plutonem pingebant galeatum, et Proserpinam rapientem, tum quòd subterranea, quorũ Deus dicitur Pluto, lateant absconditáq; sint: tum, quia raptus clàm fiunt: tum deniq;, quòd cùm in capite consilij sedes esse putetur, galea illud tegens aptè consiliorum occultationem significet.

INFERIOR VEL MINOR POTESTAS.

EIusdem quoq; Plutonis hieroglyphico, breue sceptrũ in manu eius ponentes, minorem inferioremve potestatem, vt eius qui alium maiorem principem agnoscit, innuebant: propterea quòd Pluto inferorũ rex dicatur, & tamen Iouis imperio subiectus.

SILENVS.

SPIRITALIS MOTVS.

SIlenum quem senem & dormientem pingebant, spirabilis motus symbolum fuisse, testantur veteres: cuius caput candore fulgens propter cœlestem motum faciebant, cæsaries verò longa crassitudinem terrestris aëris significat. Dormire autem illum ebrium finxerunt, quia crassiores spiritus & vapores caput quasi ebrietate quadam grauant, somnuḿq; inducunt.

VVLCANVS.

IGNIS.

IGnis virtutem sub Vulcani, hoc est hominis forma pingebãt, in cuius capite pileus erat cœruleus, æthereæ symbolum regionis, vbi integer puruśq; ignis inuenitur: nam qui è cœlo in terrã delapsus est, cum imbecillior

A becillior ſit, materiaꝗ indigeat & fomento, claudicans fingitur, vt qui ſeipſum, niſi baculo innixus, ſuſtinere non poſsit, cum æthereus ille abſꝗ vllo fomento ſe ipſum ſuſtineat, alat, tueatur.

HERCVLES.

ELOQVENTIA.

VIſum eſt nobis hîc recenſere hieroglyphicum, quo Galli antiquitùs eloquentiæ vim exprimebant. Id autem ex Luciani libello de Hercule Gallico conſcripto, ſumemus ad verbum, quemadmodum vertit Eraſmus. Sic igitur inquit: Herculem Galli lingua gentis vernacula Ogmium vocant. Porrò deum ipſum noua quadam atꝗ inuſitata figura depingunt. Decrepitus eſt apud illos, recaluaſter, reliquis capillis, ſi qui reliqui ſunt, planè canis, cute rugoſa, & in aterrimū exuſta colorē, cuiuſmodi ſunt nautæ iſti. Charontē potius aut Iapetum, quempiam'ue ex ijs qui apud inferos ver- B ſantur, diceres. In ſumma quidvis potius quàm Herculem conijceres ex imagine. Atꝗ tali ſpecie cùm ſit, tamē Herculis ornatum gerit, vt qui cum leonis exuuium indutus ſit, tum clauam dextra teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tenſum læua prætendat. Denique modis omnibus Hercules eſt. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam facere Gallos, quum eiuſmodi pingerent effigie: quo nimirum illum talibus picturis vlciſcerentur, quòd olim regionem ipſorum incurſaſſet, prædas agens, id temporis cùm Geryonis armēta veſtigans, occidentalium gentium pleraſꝗ regiones peruaſtauit. At nondum dixi id quod erat in imagine maximè nouum atque mirandum. Siquidem Hercules ille ſenex, ingentem admodum hominū multitudinem trahit, omnibus per aures reuinctis. Porrò vincula catenulæ tenues auro, electro've confectæ, pulcherrimis monilibus ſimiles. Atqui cum vinculis vſque adeò fragilibus ducanť, tamen neꝗ de fuga cogitare videntur, quū alioqui cōmodè poſsint, neꝗ prorſus obnituntur, aut pedibus aduerſus trahē tem obtendunt, ſeſe reſupinantes: verùm alacres ac læti ſequuntur, ducentē ad- C mirantes. Vltrò feſtinantes omnes et laxatis funiculis etiam anteuertere ſtudentes: perinde quaſi grauiter laturi, ſi ſoluerenť vinculis. Neꝗ illud quidem pigebit referre, quod mihi videbatur omnium abſurdiſsimum. Etenim cum non inueniret pictor vnde catenularum ſummas anſas necteret, videlicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, ſummam Dei linguam perterebrauit: atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit: ipſe nimirum ad eos qui ducebantur, vultum & oculos conuertebat arridens. Hæc ego cum diutius adſtans eſſem contemplatus, admirans, hęſitans, indignans, Gallus qui propius adſtabat, noſtratium literarum nō ignarus, id quod declarauit Græcè optimè loquens, philoſophus opinor, ex eo genere philoſophorum, quod apud eos eſſe fertur: Ego tibi hoſpes, inquit, picturę iſtius arcanum explicabo: nam videris vehementer ad eam attonitus ac mirabundus. Orationē nos Galli nequaquā arbitramur eſſe Mercurium, quemadmodum vos Græci, verùm Herculi illam tribuimus: propterea quòd hic Mercurio longè robuſtior extiterit. Nam quòd ſenex fingitur, nihil eſt quod mirēre: ſiquidem facundia ſolet in ſenecta demùm abſolutam vim oſtendere. Si modò verum veſtri dicūt poetæ, obduci iuuenum denſa caligine pectus, contra ſenectā poſſe quiddam dicere rudi iuuenta melius ac pręclarius.

Hinc videlicet apud vos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum oratores lirioëssam edunt, videlicet floridam quandam vocem: nam liria, si satis memini, flores appellantur: proinde quòd auribus ad linguam vinctos trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes mirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neq; verò ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea perforata sit: nam memini, inquit, & iambicos quosdam versiculos apud vos dicere, viris loquacibus extremam linguam perforatam esse omnibus. Quin de eodem hanc in summa habemus opinionē, vt quicquid egit, id illum oratione facundiaq; egisse putemus: vtpote virum sapientem, ac persuadendo plerosq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animum sauciantes, vnde pennigera dicta fuit oratio. Hæc Lucianus, quæ ad huius hieroglyphici explicationem sufficere opinor. D

RATIONIS CVM APPETITV PVGNA.

HErculis Antheū interimentis simulacrū in multis antiquis numismatibus cernitur: quod quid significet, nunc explicabimus. Hercules animæ rationis participis, spiritusq; symbolū est: Antheus verò corporis. Herculis pectus sapientiæ sedes est, atq; prudentiæ, quibus perpetua est cum appetitu ac voluptatibus pugna: semper enim appetitus rationi obsistit, nec potest ratio superare, nisi corpus ita in altum, & procul ab terrenarū rerum intuitu extulerit, vt pedes, hoc est affectus, nullum amplius fomentū à tellure accipiant: imò cupiditates & affectus qui terræ sunt filij, prorsus interficiat. Quo de genere mortis loquit D. Paulus, cum ait, Mortui estis, & vita vestra abscondita est cū Christo in Deo. Et Dauid: Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Et Seruator ipse: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Et hæc est omnium victoriarum præstantissima, vnde in Scipionis Africani tumulo legitur hic elegātissimus versiculus, MAXIMA CVNCTARVM VICTORIA, VICTA VOLVPTAS. & Boëthius hoc ipsum Herculis factum celebrans ait, SVPERATA TELLVS, SIDERA DONAT. E F

INGENIVM, VEL INTELLIGENTIÆ VIS.

SYmbolica nō solùm Ægyptiorum, verùm etiam Græcorum theologia, Herculem pro humano ingenio vel intelligentiæ vi ponit: pingitq; illum arcu trium cuspidum sagittam iaculantem: propterea quòd humani ingenij acumen, cœlestia, terrena & inferna scrutetur: vel propter tripartitam Philosophiæ distributionem, quia ingenio Mathematicas disciplinas, rerum naturaliū caussas, & diuina mysteria indagamus: aut alio modo, ex Socraticæ scholæ diuisione in differendi subtilitate, naturæ obscuritate, vita et moribus eo vtimur, ita vt sagitta trium cuspidum aut triplicem mundum, aut triplicem contemplationem, aut tripartitam philosophiam significet.

A

PROMETHEVS.

ARTES ET INGENIVM, VEL ARTIVM INVENTORES.

PLato in Protagora ſub perſona Socratis, huiuſmodi narrat de Artiũ origine fabulã: Erat, inquit, aliquãdo tẽpus, quo dij quidẽ erant, mortalium autem genera non erant. Poſtquam autem & his tempus fatis conſtitutum venit, vt crearentur, formabant ipſa dij intra terram ex terra & igne permixtis, & ex ijs quæ igne ac terra permiſcentur. Quum verò in lucem iam illa producturi eſſent, illorum ornandorum, B facultatumq́ꝫ ſingulis, provt deceret, diſtribuendarũ curam Prometheo & Epimetheo demandarunt. At Epimetheus ſibi diſtribuendi munus depoſcit, & Prometheo, dum ego diſtribuo, dicit, Aſpice & cõſidera. Sicq́ꝫ illo perſuaſo, diſtributionem facit. Hic verò alijs robur abſq́ꝫ celeritate apponebat, alia debiliora velocitate ornabat, alia armabat, alijs inermi data natura, aliam quandam facultatem ad ſalutem excogitabat. Quæ enim ex ipſis parua fecerat, ijs volatilem fugam aut ſubterraneam habitationem tribuebat. Quæ verò magnitudine auxerat, ea hac ipſa ſeruabat, & reliqua hoc modo exæquans diſtribuebat: ea induſtria, vt caueret, ne quod genus interiret. Poſtquam verò mutuæ corruptionis effugia ipſis ſuppeditaſſet, facilitatem anni tempora & varias cœli tempeſtates ſub dio ferendi excogitabat: induẽs illa denſis pilis, & ſolidis pellibus, quæ & hyemem & æſtum arcere poſſent: & quæ ſingulis cubilia petentibus proprium ac naturale ſtratum itidem eſſent: & ſub pedibus alia vngulis, alia pilis & corijs ſolidis ac exunguibus muniuit. Nec non alimenta alijs alia ſuppeditabat, his herbam C ex terra, illis arborum fructus: alijs radices, quibuſdam verò aliorum animaliũ laniatum in alimentũ dabat. Et his quidem paucam ſobolem tribuebat, his verò quæ ab illis dilaniarentur, multam, quo genus ipſum cõſeruaretur. Proinde Epimetheus, vt qui non vſque adeò ſapiens eſſet, non animaduertit, ſe facultates in bruta animantia expendiſſe. Reſtabat adhuc ipſi inornatum hominum genus, et quid cum ipſo ageret, ambigebat. Quo dubitante, venit Prometheus, inſpecturus diſtributionem, & videt reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem, iamq́ꝫ fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucem prodire oportebat. Conſilij itaq́ꝫ inopia præhenſus Prometheus, et quamnam homini ſalutem reperiret neſciẽs, Vulcani & Mineruæ artificioſam ſapientiã vnà cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, vt illa abſq́ꝫ igne ab vllo poſsideretur, aut vllo vtilis eſſet: & ſic illam homini largitur. Sapientiã itaq́ꝫ circa parandum victum hoc modo homo accepit: artem verò verſandi in rep. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis munitiones horrendæ erant. at in cõmunem Mineruæ & Vulcani domum, in qua artes exercebantur, furtim ingreſſus erat, & furto ſublata ignea Vulcani arte, &

alia Mineruæ, eas homini cōtribuit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. D
Prometheus verò post eam quæ fertur furti pœnam Epimethei caussa dedit. Postquã autem homo diuinæ sortis particeps factus est, primùm quidem propter Dei cognationem ex igne contractam, solus inter omnia animantia deos esse putauit, ijsq; aras & statuas dicauit. Deinde vocem & nomina breui per artem articulauit: habitationes, vestes, calceos, strata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo instructi initio homines sparsim habitabãt, nullas habentes ciuitates. Cumq; feris imbecilliores essent, passim ab illis interimebant. Ars nanq; opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: verùm ad bellum contra feras manca. Reip. enim artem nondum habebãt, cuius pars est ars militaris. Quærebant autem, quomodo cōgregarentur ac seruarentur condentes ciuitates. Quum verò cōgregati essent, iniurias mutuò inferebant, vt qui artem gubernandæ reip. non haberẽt. quare rursus dispergebantur ac peribant. Iupiter igitur timens generi nostro, ne in totum aboleretur, Mercurium mittit, vt pudore & iustitia homines imbuat, quæ ciuitatum essent ornamenta & vincula, & amicitias inter homines conciliarent. Interrogat itaq; Mercurius, quo- E modo iustitiam & pudorem hominibus distribuere debeat? Num vt artes distributæ sunt, ita & has distribuam? artes enim sic sunt distributæ, vt vnus qui artem medicã aliámve quampiam teneat, multis imperitis sufficiat. Itáne ergo & iustitiam & pudorem inter homines ponam? aut in omnes distribuam? In omnes, inquit Iupiter, & omnes eius participes fiant. Neq; enim constabunt ciuitates, si pauci illarum participes fuerint, velut ex alijs artibus. Legem item nomine meo promulges, vt qui pudoris & iustitiæ particeps esse non possit, tanquam pestis ciuitatis occidatur. Ex qua narratione colligimus, per Prometheũ facem accensam, quæ ignis furtum significet, tenentem, ingenij vim in inueniendis artibus, artium ve inuentionem & ipsum inuentorem denotari: fax enim animæ illa vis est, quam Aristoteles intellectum agentem vocat, quam Plato & Ægyptiorum theologia cœlestem igniculum luménve extrinsecus adueniens appellarunt: cuius proprium munus est artium inuentio.

GRATA ACCEPTI BENEFICII MEMORIA. F

HOminis prope rupem arduã stantis, anulumq; ferreum ex catena, quę mõti alligata est, exemptũ cum adnexo lapillo in digito habentis imago, gratam accepti beneficij memoriã significat: in eo præsertim cui delicti pœna condonata est. Aiunt enim Prometheum, ob ignem dijs surreptum, & cum mortalibus communicatum, ab Ioue Caucasi mõtis rupi ferrea catena alligatum fuisse: & paulo pòst ab eodem eius miserto solutum, in huius beneficij memoriam vnum ex illius catenæ anulis cum saxi portione ex rupe sumpta, digito alligasse, indeq; pòst anulorum & lapillorum iungendorum morem emanasse. quo fit vt etiam solus ferreus anulus quo diu Romani vsi sunt, id possit significare.

DELICTI POENA, VEL VLTIO DIVINA.

IDem Prometheus rupi alligatus, pœnam delicti diuinamq; vltionem imminere denotat, vel iustum iudicium esse, & calamitatem flagelli loco diuinitùs immissam, quemadmodum ipse Prometheus diuino iudicio ob ignem cœlitibus furto ablatum, rupi alligatus traditur.

MER-

A

MERCVRIVS.

ORATIO, VEL ELOQVENTIA.

MErcurius orationis vim interpretandiq́ꝫ virtutem & eloquentiam significat, vtpote Deorum nuncius atque interpres: vnde Virgilius dixit,

Interpres diuum cœlo demissus ab alto.

Fingitur autem protensus atq́ꝫ erectus, propter orationis vim, alas in capite & pedibus habens, vt significet volucrem per aëra ferri sermonem. nam & Homerus τὰ ἔπεα πτερόεντα, hoc est alata verba, appellauit.

VELOCIOR SENSVS, VEL INTELLECTVS AGENS.

AMmianus Marcellinus scribit, Iulianum Cæsarem media nocte, vt Mercurio supplicaret, exsurgere solitũ, quo menti suę lumina pręferret: quia Mercurium velociorem in mundo sensum esse motus mentium excitantem, quem vulgo Intellectum agentem vocant, ex philosophorum arcanis acceperat. Ex quo colligimus in sacris per Mercurium, intellectum agentem, & celerem animi sensuumq́ꝫ motum significatum fuisse.

B

FIRMITAS ET GRAVITAS ORATIONIS.

CVm autem orationem grauem & firmam solidamq́ꝫ esse debere, indicare volebant, Mercurium in quadrata basi sine pedibus pingebant, quod veri sermonis firmitatem ac robur indicabat: tum etiam, quia sermo sine manuum vel pedum adiumento suo fungitur officio.

MERCATOR, VEL MERCATVRA ET LVCRVM.

PEr eandem quoq́ꝫ Mercurij imaginem quæ marsupium manu teneret, gallum ad eius basim ponentes, lucrum, mercaturam, mercatorémve significarunt, quòd is mercium & lucri Deus haberetur: quia sermonis ope omnia mercimonia & cõtractus fiunt. gallum verò idcirco illi adponebant vigilantiæ symbolum, vt indicarẽt mercatores decere vigilantes esse, nec totas somno tribuere noctes.

C

FVR ET FALLAX.

FVr quoq́ꝫ, & furandi ars, atq́ꝫ fallacia, Mercurij Apollini boues furãtis imagine significatur, quòd illum eius artis & fallaciarũ ac doli fraudisq́ꝫ inuentorem poetæ tradiderint, vnde & illi cognomentum κλέπτης, Phurnuto & Suida autoribus, est inditum: ideoq́ꝫ sic de illo cecinit Horatius:

Callidum quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te boues olim, nisi reddidisses,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit Apollo.

& Prudentius:

Expertes furandi homines, hac imbuit arte,
Mercurius Maia genitus. ——

HYDRARGYRON.

PEr eundem Mercuriũ Chemicæ artis professores, argentũ liquidum, quod vulgo viuũ, Græcè hydrargyron appellatur, propter eius mobilitatẽ intel-

ligunt. nam illis singulis metallis planetarũ nomina tribuũt: vt plumbo Saturni, stanno Iouis, ferro et chalybi Martis, auro Solis, æri Veneris, argẽto Lunæ, vt & Plato in Timæo facere videtur. D

TALARIA.

VELOCITAS.

TAlaria Mercurij, velocitatem motumq́ significãt, quòd ijs sublimis per aera feratur, vt Virgilius ait:

—. Et primùm pedibus talaria nectit
Aurea: quæ sublimem alis, siue æquora supra,
Seu terram rapido pariter cum flamine portant:

adeò vt si cuipiam significare velimus fugiendum esse, aptè talaria depingere posſimus. vnde fit, vt etiam cõmuni sermone dici soleat, Addere pedibus alas, pro celeritate, *Pedibus timor addidit alas.*

CADVCEVS.

POTESTAS ET VIS FATI. E

EST & alia Caducei qui Mercurio attribuitur significatio, præter eas quæ à Pierio sunt enumeratæ. Caduceus enim fati potestatem significat, vel afflatum quendam diuinũ, ductumq́ quo non modò mentes nostræ, verùm etiam creata omnia mouentur & gubernant̃: atq́ vinculum quo cum Deo colligati sumus, ac inter nos: ipsiusq́ fati necesſitatem omnia stringentem. Quod præclarè indicasse videtur Virgilius his verbis:

Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco,
Pallentesq́ alias sub tristia Tartara mittit:
Dat somnos, adimitq́, & lumina morte resignat:
Illa fretus agit ventos, & turbida tranat
Nubila. —

Sic enim pingebaẽ ab Ægyptijs Caduceus ille, Macrobio autore, in specie draconum maris & fœminæ coniunctorũ, qui parte media voluminis sui, inuicem nodo, quem vocant Herculis, obligabantur: primaq́ partes eorum reflexæ in circulum presſis osculis ambitum circuli iungebant: & postmodum caudæ reuocabantur ad capulum Caducei, ornabanturq́ alijs ex eadem capuli parte nascentibus. F

CONCORDIA.

IDem Mercurij Caduceus angues illos circumuolutos habens, quos ipse, vt poetę narrant, pugnantes cum inuenisset, diremit, ita vt ambo Caduceo eius adhæserint, Concordię symbolum est, vt in antiquis numisſmatibus apparet, ac inter cætera in M. Antonij triumuiri numisſmate quodã, in cuius vna parte, mulieris laurea corona sub capitis velamine redimitę caput est, cum his literis: III. VIR. R. P. C. in altera duæ manus iunctæ Caduceum hunc tenentes, cum hac inscriptione: M. ANTON. C. CÆSAR. quod proculdubiò pro Concordiæ, quæ tunc inter Cæsarem, Antoniũ & Lepidum erat, symbolo positum fuit. idemq́ Caduceus res quæ eandem vim habent, similésve sunt, denotat, duobus serpentibus, eiusdem videlicet generis animalibus.

A

ARGVS.

MVNDI MACHINA.

Rgus circa totum caput oculos habens, de quo sic canit Ouidius:

Centum luminibus cinctũ caput Argus habebat,
Inq; suis vicibus capiebant bina quietem,
Cætera seruabant, atq; in statione manebant:

& Statius,

Spectat in occiduis stellatum visibus Argum:

hic, inquam, vniuersæ mundi machinę typus est: cuius caput cœli prę se fert imaginem, oculi stellarum, quæ inferiora omnia custodiunt & fouent. Voluerũt enim Theologi Symbolici mundum animal esse: idq; sub Argi imagine significarunt: & terram quoq; B moueri dixerunt. Ait enim Mercurius Trismegistus in Pimandro, terram non solùm moueri, verùm etiam vario motu agitari: sed tamen ita, vt cum reliquis elementis comparata propter motus tarditatem, immota videatur: idq; huiusmodi argumẽto probare nititur: Non est, inquit, credendum, illam quæ omnia nutrit, fouet, concipit & parit, motus expertem esse: fieri enim nequit, vt quod non mouetur, gignat & pariat. Vt igitur stellæ ac sidera huiusce mundi oculi sunt, sic herbæ, arbores & plantæ omnes capillorum locum obtinent: metalla verò & lapides, osium: nil mirum igitur, si sub Argi imagine mundum vniuersum comprehendit Ægyptiorum theologia.

ENDYMION.

PIORVM OBITVS.

Vm plura sint mortis genera, illud maximè & à sapientibus gentiũ, & Sacrarum literarũ testimonio comprobatᷣ, & cõmendatᷣ: cum qui piè C & sanctè vixerũt, iamq; altero illo genere mortis, de quo in Hercule Antheũ interimente diximus, mortui, hoc est prauis cupiditatibus deuictis, & ad Deum anhelãtes, ac cum eo cõiungi (quod in hoc corporis carcere fieri non potest) cupientes, ab eo in cœlũ trahunᷣ, corpore, nõ secus atq; altissimo somno morte cõsopito: quemadmodum mori cupiuit Paulus, cum diceret, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Hoc aũt genus mortis osculũ vocauêre symbolici Theologi: de quo videᷣ loquutus esse Salomon in Cantico, cum ait: Osculeᷣ me osculo oris sui. quod sub Endymionis, quem Diana in mõte altissimo consopitũ somno osculatur, imagine adumbrarũt. Aiunt enim Dianã, vt quæ siderum vim quam ipsa recipit, ad inferiora transmittat, reginã esse et dominam cœlestiũ proportionũ atq; intelligentiarũ: Endymionem verò animam hominis pij significare, cuius amore capti cœlites, vt illam sibi coniungere possint atq; osculari, in alto monte, hoc est, dum cogitationem & mentem in cœlum attollit somno altissimo cõsopitam, id est morte huius corporis.

Nam cum corpus impedimento sit, quo minus perfectè Deo coniungi possi- D mus, sequitur eo soluto nos liberè in cœlum euolaturos. Quod quanto citius sit, tanto maiores Deo gratias habere debemus: nec tamen recusare quamdiu ei visum fuerit, huius corporis carcerem æquo animo ferre: sed assiduè illum rogare, qui solus omnia bona largitur, vt interea saltem cupiditates nostras, quæ nos ab eius complexu abstrahere possunt, interimat. Quod vt faciat, clementiam eius supplex manus tendens rogo & obsecro.

PACIFICATOR HABITVS.

NOluimus hîc omittere, priusquam viriles imagines absoluerenus, quin ea adijceremus, quæ Quintilianus de Pacificatore habitu scribit. Sic enim ait: Fit & ille habitus, qui in statuis pacificator esse solet, qui inclinato in humerum dextrũ capite, brachioq́ ab aure protenso, manum infesto pollice protendit: qui quidem maximè placet ijs, qui se dicere sublata manu iactant: cuiusmodi habitus hodie cernitur Romæ in pulcherrima statua, quæ pro æde Lateranensi stat. E

QVOMODO PINGI SOLERENT A' VETERIBVS FAVOR, EIVS'QVE CONTRARIVM.

CVm ijs quæ de Pacificatore habitu diximus, faciunt, quæ de fauoris eiusq́ contrarij symbolo scribit Politianus in Miscellaneis: fauorem enim pollicibus pressis & eius contrarium versis significari solitum ait, idq́ Horatij, Iuuenalis, Plinij & Prudentij autoritate probat. Sic namque ait Horatius in primo Epistolarum:

Consentire suis studijs qui crediderit te,
Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludus. F

Iuuenalis verò hoc modo:

Et verso pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter.

Plinius autem libro naturalis Historiæ vigesimooctauo, pollices, cum faueamus, premere etiam prouerbio iubemur. Et Prudentius:

Et quoties victor ferrum iugulo inserit, illa
Delicias ait esse suas, pectusq; iacentis
Virgo modesta iubet conuerso pollice rumpi.

Ex quibus patet, eos qui fauerent, pollicem premere: qui verò fauorem denegarent, vertere solitos.

FIDIVS DEVS.

FIDES.

PRæstantissimum extat Romæ in antiquo marmore Fidij simulacrũ, sic expressum: Vir est imberbis quidem, sed tamen maturam præ se ferens ætatem,

A ætatem, cui adiectũ est nomen, HONOR, hic VERITATI, quæ virginis forma expressa est, manũ porrigit, prenditq́; in medio autem AMOR est puerili ætate: quòd hæc tria sint, quibus Fides nititur, quæq́; illam inuiolatam conseruant: nempe honoris studium, veritas promissorum, vt videlicet ab vtroq; seruētur, & amor, qui nisi adsit et faueat, facilè fides corrumpitur: nam fidem honos sustinet, veritas parit, amor nutrit.

SOMNVS.

VERA ET FALSA SOMNIA.

IMago virilis facie resoluta & languenti, candida subtus veste & suprà nigra induti, quasi diem & noctem indicaret, cornu manu tenens, Philostrato autore, somnum significat: quod cum vera somnia B immittit, nigrum cornu habere fingitur: cum verò falsa, eburneum. vnde & geminæ somni portæ à Virgilio finguntur, his verbis:

Sunt geminæ somni portæ: quarum altera fertur
Cornea: qua veris facilis datur exi us vmbris.
Altera candenti perfecta nitens Elephanto:
Sed falsa ad cœlum manes insomnia mittunt.

quoniam, vt inquit Macrobius ex Porphyrij autoritate, latet omne verum: hoc tamen anima cum ab officijs corporis somno paulum libera est, interdum aspicit: nonnunquam tendit aciem, nec tamen peruenit. Et cum eum aspicit, tamen non libero & perfecto lumine videt, sed interiecto velamine, quod nexus naturæ caligantis obducit. quod Virgilius his verbis indicauit:

Aspice, namq; omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat visus, tibi & humida circum
Caligat, nubem eripiam.—

Hoc igitur velamen quod nigro colore significatur, cum in quiete ad verum vsque C aciem introspicientis admittit, cornu esse creditur: cuius hæc est natura, vt tenuatum visui peruium sit: cùm autem à vero hebetat, ac repellit obtutum, ebur putatur: cuius corpus ita natura densatum est, vt ad quamvis extremitatem tenuitatis erasum, nullo visu ad vlteriora tendente penetretur. Hæc Macrobius. Seruius verò aliam adfert rationem: ait enim per portam corneam oculos significari, qui & cornei sunt coloris, & duriores cæteris membris, quia frigus non sentiunt, vt & Cicero in libris de natura Deorum testatur. Per eburneam verò portã, os, propter dentes, quòd ea quæ loquimur, falsa esse possint: ea verò quæ videmus, sine dubio vera sint. Aut verò ait, corneam portam idcirco veram dici, quòd, vt ij qui de somniorum interpretatione scripserunt, testantur, quæ somnia personæ statum & fortunam non excedunt, vera sint, & simplicia, vt cornu est: quæ verò supra fortunam sunt, & nimium habent ornatum, falsa: vnde eburnea quasi ornatior porta fingitur.

HONOS ET VIRTVS.

IN quibuſdam Vitellij Cæſaris numiſmatibus inueniunt̃ pulcherrimę Honoris ac Virtutis imagines, in quibus Virtus ſic eſt expreſſa: Iuuenis galeatus cum pennis ſupra galeã, haſtam ſiniſtra, ſceptrũ dextra tenens, ocreas habens, & ſub dextro pede teſtudinẽ, Honorem qui muliebri forma eſt expreſſus, intuẽs. Habet autẽ caput galeatum, vt fortitudine ad virtutem opus eſſe indicet, quo nos ab imminentibus inſidijs tueamur. eandemq́ ob cauſſam & haſtam habet: pennę verò vel criſta, ingenij acumen ſignificant, & ſublimia cogitanda. Sceptrum poteſtatem vitiorum domandorum, & cupiditatum fręnandarũ. Ocreæ duplicem habent ſignificationem, primùm quòd qui virtutem ſectâtur, ſemper ad locũ, ſi opus ſit, virtutis exercendæ cauſſa mutandum parati eſſe debent. Deinde quia pedes & crura imbecillitatem quam ex hoc terreo corpore ſuſcipimus, quæ nos cupiditatũ ictibus obnoxios reddit: prudentia, cuius ſymbolum eſt teſtudo, quam ſub pede habet, diligenter muniamus, ſicq́ greſſus noſtros dirigendos, prudentia duce, vt ne noſmet ipſos in peccandi neceſsitatem conijciamus: ſemperq́ in omnibus rebus honorẽ ſpectandum & intuendum, non autem opes. Honos muliebri potiſsimùm forma depingitur: quòd mulieres maximè honoris ſtudioſas eſſe deceat. Eſt autem ſeminuda mulieris imago, propter opum contemptionem, eademq́ cornucopiæ geſtat, & galeam pede premit: quia ex virtute omniũ rerũ copia prouenit, & virum in honore ob virtutem conſtitutum omnes venerantur.

HECATE.

LVNA.

LVnam ſub Hecates imagine pingebant, propter varias eius corporis figuras: Hecate enim cum tribus capitibus pingitur, quorum dextrum equi eſt, ſiniſtrum canis, medium hominis. Luna enim ex Solis diſtantia varias figuras ſumere videtur. & cum nouilunium pingere volebant, candidis vel aureis veſtibus indutam, atque ardentem facem tenentem eam faciebant: cum mediam oſtendere volebant, ciſtam ei in manu ponebant, quia creſcente lumine fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferrugineo calore denotarunt: túncque ramum Laureum & papauer manu tenere fingebatur: ramum quidem Laureum, quoniam à Sole ignea fit: Laurus enim Soli conſecrata eſt: papauer verò propter fertilitatem multitudinemq́ animarum, quę in ea tanquã in ciuitate habitare putabantur. Duplicem enim tellurem Ægyptiorum philoſophia

A sophia statuebat: superiorem vnam, & inferiorem alteram: superioremq́ tellurem Lunam esse putabant, inferiorem verò hanc frugum procreatricem, quam nos mortales habitamus: illam enim animas corpore solutas incolere putabãt: quia cum Ægyptij ex Hebræorum, à quibus multa didicerunt, theologia esse quendam locum, in quem animæ corpore solutæ transmigrent, ibiq́ beatorum sedes esse, & multa præterea de cœlesti illa patria, & sancta ciuitate eiúsque regionibus audiuissent, & in plenilunio maculas quasdam in Lunari orbe viderent, quæ in nullo alio sidere cernerentur, & terrarum quandam montiumq́ & lacuum imaginem præ se ferrent, diuina mysteria & arcana humana intelligentia metiri volentes, ea omnia in Luna esse putabant, eámque cœlestem illam tellurem esse aiebant. Nec defuerunt qui duplicem mundum statuentes, vnum in quo perfecta rerum omnium quæ in hoc nostro orbe sunt, exempla atq́ imagines cernũtur, ab ipso creatore minimè corruptioni obnoxiæ factæ, quas ideas vocauêre: ex quibus pòst & ad illarum imitationem, quæ in hoc mundo sunt omnia creata sint: mundum illum idearum Lunam esse dixe-B runt. Sic enim ratiocinabantur: vt architectus, pulcherrimam aliquam domum templúmve ædificaturus, imaginem eius perfectissimam mente concipit, quæ cum ex materia concreta non sit facta, corruptioni minimè est obnoxia, nisi cum architectus ipse corrumpitur, hoc est aut moritur, aut mente alienatur, neque pòst ædificium ipsum tam perfectum & absolutum reddere potest, vt ideam illam quam conceperat æquet: ita & summus ille opifex atque architectus, mundum hunc creaturus, eius & omnium quæ in eo esse volebat, imaginem perfectissimam concepit: quæ imago, vtpote in eius qui omni corpore solutus est, quiq́ omnia potest mente cõcepta, ita perfecta fuit, vt nihil perfectius excogitari posset: & re ipsa extitit, quia potentissimus est qui eam fecit. Et quẽadmodum imago humana mente concepta, sine sui artificis corruptione corrumpi non potest, sic illam quæ opificem habet nulli corruptioni obnoxium, sempiternam fore, necesse est fateri. Hanc autem imaginem Lunam esse volebant, cui etiam creator vim hæc inferiora ad sui exemplum, sed minus perfecta, gignendi dederit: quam vim Naturam appellarunt. Et sic Lunæ multitudinem C animarũ, vel quòd in ea corpore solutæ habitarent, vel quòd ab illa in mortalia corpora influerent immitterenturq́, vel quòd perfectissimas illarum contineret imagines. Sed est & alia ratio, cur illi fertilitas multitudoq́ animarum tribuatur: quia videlicet Luna crescente, plantæ, & fructus, nec non & animantia magis crescunt, & quia partui præesse putatur. Nec tamen absurdam prorsus illorum sententiam existimarem, qui huius mundi imaginem in Luna esse putarunt, modò ne de diuina illa idea, ad cuius exemplar omnia sunt creata, intellexissent, quæ non magis quàm Deus ipse mortalibus oculis cerni potest, cùm diuinam illam ideam sempiternam fore sit necesse, Lunam verò & Solem mutationi obnoxium esse, Sacræ literæ testentur. Sed si huius mundi imaginem tanquam in speculo cerni dixissent, facilè illis assentirer. Lunare enim corpus speculo simile esse, solarium radiorũ reflexio, quam in eo videmus, indicat, itemq́ aqueæ naturæ, quæ in speculis est, esse philosophorum omnium illi humiditatis ad rerum generationẽ caussam tribuentium cõsensus, & res ipsa docet. Cum igitur talis sit Luna, & in plenilunio terra inter solem & illam posita, huiusmodi maculæ in eius corpore cernantur, quæ mediam orbis terrarum

partem, vt illam à Geographis pingi videmus, imitentur, quis non credat macu- D las illas terræ imaginem eſſe? Nam quòd illas ob corporis inæqualitatem fie- ri dicunt, id abſurdiſsimū videtur in cœleſti corpore: & falſum eſſe, teſtatur ſo- larium radiorum tanta reflexio: quæ niſi ex politiſsimo nitidiſsimoq́ corpore fieri nullo modo poſſet. Quod verò alij vapores eſſe putant, quos illa aſsiduè ad ſe trahat: primùm dico fieri nō poſſe, ſi vapores eſſent, vt ſemper eandem fi- guram ſitumq́ ſeruarent: deinde Mathematicorum, hoc eſt Optices certiſsimas veriſsimasq́ rationes, id falſum oſtendere. Nam cum vapores non ſupra me- diam aëris regionem attollantur, neceſſe eſſet, Lunam à Britānis, aut Hiſpanis, aut Ægyptijs, quorū acies ſupra vapores illos, qui in noſtris ſolūmodò regio- nibus eſſent, tenderet, ſine maculis cerni: nam ſi quis fortè diceret, vapores illos totam mediam aëris regionē occupare, & ideo ab omnibus videri, is ſciat, ſi ita ſe res haberet, nos non maculas, ſed totum Lunarē orbem quaſi velamine quo- dam obductum viſuros. Ex quo patet, cum eædem maculæ æquè ab omnibus gentibus cernantur, vapores eos nō eſſe. Sed & ipſarum macularum figura o- ptimè orbis terrarum imaginē, vt ex tam longinquo tractu perſpici poteſt, præ- E ſe fert: quemadmodum quilibet videre poteſt.

PERSEPHONE, SIVE PROSERPINA.

SEMINVM VIRTVS ET GENERATIO.

Seminum virtutē & gignendi vim, quę potiſsimùm in terra eſt, vete- res muliebri forma, germina quædam protendentem pinxerunt: hancq́ imaginem Bonam deam vel Perſephonem appellarunt: ſe- men non antè germinare ſignificantes, quàm in terram proiectum aliquandiu ibi latuerit.

DIONYSIVS.

PROMISCVA GIGNENDI VIRTVS PLANTARVM.

Quoniam verò plantæ non ſolùm ex ſemine, verùm etiam quædam ex ſurculis plantatis naſcuntur, hanc promiſcuam gignendi vim, ſub Dionyſij imagine expreſſerunt, quem muliebri forma & cornua ha- F bentem pingebant.

IVNO.

QVATVOR ELEMENTA.

Iuno catena de cœlo ab Ioue ſuſpē- ſa, & lapides pedibus alligatos ha- bens, ab Homero fingitur: ita vt v- num pedem cōtractiorem habeat altero, quæ imago quatuor elementorū ſym bolum eſt. Iuno enim ipſa aërem ſignificat: ca tena ignem quo cætera colligantur atq́ miſcē tur, lapis altiori pedi appenſus, aquā, alter ve- rò terram: quæ omnia Iupiter, quem cœli re- ctorem ſignificare volunt, ita cœlo alligauit, vt ex illo pendeant, ipſiusq́ qui cœlum mo- uet, nutu gubernentur.

TEM-

A

TEMPESTATIS MVTATIONEM, ET ARCANA TEMPORE PATEFIERI.

EAdem Iuno nubibus vndiq; ſepta, ita vt vix cerni poſsit, tum mutationem tempeſtatis, cum Iuno aëris ſymbolum ſit, tum res alta vetuſtatis caligine merſas, aut alioqui obſcuras abſconditasq;, quas tamen tempus patefaciet, tum temporis breuitatem ſignificat.

SPES FALLAX.

EAdem quoq; Iuno ex nubibus ficta, res de quibus agitur fictas & falſas eſſe ſignificat, ſpemq; fallacem, admonetq; vt caueamus nobis ab illuſoribus, vel ne falſo, vt ſæpe fit, amore capiamur, nosq; fœminis illudendos præbeamus. Aiunt enim, Iunonem ab Ixione adulterij ſolicitatam, illi corpus ex nubibus ſui imaginem præ ſe ferens obtuliſſe, cum quo ille iacuerit.

EVROPA.

ANIMÆ HOMINIS IN CORPORE STATVS.

B

MVlier tauro inſidens, ac per mare delata, facie tamen in tergum conuerſa, & littus quod longè liquit reſpiciens, ſignificat animam hominis, quam corpus per huius mundi pelagus defert, cum ipſa tamẽ tellurem quam deſeruit, hoc eſt Deum creatorem atq; opificem, auidis oculis intueatur. Et hic eſt Platonicus ille animæ circulus, atq; rationis motus, cum videlicet mente à diuinis ad humanas res cogitandas ipſaq; creata, conuerſa, tandem ad Dei contemplationem redit. ideoq; poëtę finxerunt, Europam Agenoris Phœnicum regis filiam, ab Ioue ſub forma bouis aut vituli raptã, & per mare in Cretam delatam fuiſſe: cuius fabulæ myſtica explicatio eſt quam modò protulimus.

C

DIANA.

RERVM MVTATIO.

VIrgo cui Mercurius veſtem porrigit, Diana eſt, quæ rerum mutationem ex incremento & diminutione factam ſignificat. Finxerunt enim Græci poëtæ, Iouem cum videret Dianam nudam incedentem, quòd id virginem minimè decere videretur, Mercurio, vt ei veſtem faceret, mandaſſe: cumq; multas ei Mercurius veſtes feciſſet, nullam tamen illi aptam facere potuiſſe: propterea quòd illa dum is vnam pararet, aſsiduè mutaretur, ita vt pòſt illam non poſſet induere. Eſt ergo hæc figura

incrementi & diminutionis, rerúmve aut consilij & mentis mutationis hieroglyphicum. D

DANAE CVM AVREA PLVVIA.

ANIMI PVLCHRITVDO, ET COELESTIVM BONORVM AFFLVENTIA.

DAnae formosissimæ mulieri, aurum in gremio pluisse finxêre poetæ, per Danaem animi pulchritudinem significantes, quæ naturalibus virtutibus continetur, quas Deus amat, per aureum verò imbrem cœlestium bonorum affluentiam, quæ ex diuino amore eiusq; benignitate sunt petenda. Omnium enim bonorum perfecta copia à Deo solo datur.

PASIPHAE.

ANIMA CVM AEREO VEHICVLO.

PAsiphaë Solis filia, & Minois Cretæ regis vxor, quam in vaccam transmutatam, ex tauro Minotaurum peperisse ferunt, qui media ex parte homo erat, reliqua taurus, animam significat cum suo ęthereo vehiculo, quo illam corpori coniungi Platonici tradidêre. Aiunt enim animas nostras in beatis illis sedibus & cœlesti regione, æthereū igneúmve quendam vehiculum, quo deferantur & moueantur habere, eū nihil quod sit expers corporis moueri possit. quod & Dauid vates comprobare videtur, cum canit, Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos flammam vrentem. Addunt deinde Platonici illas, quamvis hunc igneum vehiculum habeant, tamen corpori, hoc est terreo vehiculo, ob ignis subtilitatem & terræ crassitudinem, nisi aliquo intercedente medio quod vtriusque naturæ sit particeps, iungi non posse, ideoq; illam dum per cœlestes orbes & elementa descendens transit, paulatim crassiore se quasi veste induere, aëreumq; sibi vehiculum comparare, quo facilè terreo huic corpori copuletur. Id autē facit corporis induendi cupiditate, vt iidem aiunt, accensa: taurus enim corpus significat, vacca ficta aereum vehiculum: Pasiphae ipsam animā, ex qua copula oritur Minotaurus, id est homo ex anima & corpore conflatus. E F

PANDORA.

PAndora mulier pyxidem in manu habens apertam, aduersam fortunam, generis obscuritatem, infelicitatem, paupertatem, infamiam, ægritudinem, spei frustrationem, humanę sortis miseriam nobis adumbrat. nam cum hæc virtutes omnes in pyxide inclusas teneret, eam, vt quid intus esset videret, aperiens, omnes elabi passa est, malis retentis, & spe sola, quæ vasculi labro adhæsit, vt narrat Hesiodus: eam enim à Vulcano factam, & ab omnibus diis muneribus, quæ pyxidi illi inclu- serant, ornatam, postq; Epimetheo coniugem datam tradit.

A

EVRYDICE.

APPETITVS.

EVrydice quam in pede momordit serpens, appetitum hominis significat, quem animi affectus exulcerant, pedes enim ac præsertim calcaneum, cupiditatum hieroglyphicum sunt. vnde Seruator discipulorum suorum pedes lauare voluit, vt eos ab affectibus terrenis mundos redderet. Et Petro nolenti vt se lauaret, dixit, Nisi lauero te, non habebis partem mecum. & in Genesi dixit Deus serpenti, Insidiaberis calcaneo eius. nec solum hoc in Sa- B cris literis, verùm etiam in Græcorum fabulis legimus, Achillem propterea quòd puer Stygiis aquis fuisset immersus, nulla in parte vulnerari potuisse, præterquam in pedibus, qui abluti non fuerant: vt indicarent eum fortem fuisse, nisi affectibus vinceretur propriis. Neque abhorret ab hoc sensu quod tradunt, Iasonem aureum vellus petentem, vnum calceum in flumine, quod solum in toto terrarum orbe nulli vento est obnoxium, amisisse: hoc est, dum virtutem sectatur, & immortalitatem, aliqua affectuum parte exutum fuisse, & Virgilius, Didonem morituram vnum calceum exuisse, scribit his verbis:

Ipsa mola, manibusq́ piis, altaria iuxta
Unum exuta pedem, vinclis in veste recincta
Testatur moritura deos, & conscia fati
Sidera.——

hoc est, vno affectu, nempe mortis formidine exutam, quæ Didonis figura repentinum firmumq́ consilium significat.

C

CYBELE.

AGRICVLTVRA, VEL VICTORIA POPVLORVM.

CYbeles turritam coronam habentis simulacrum, tellurem indicat, & vrbes quas illa sustinet domitas: vel victoriam de agricolis seditiosis partam: vel tellurem agricultura domandam, & eam quæ habitatur fertiliorem esse ea quæ minus incolitur. Vbi enim hominum frequentia, ibi artes & industria valent. Quod verò currui eius Leones adiunxêre, vt in antiquis marmoribus numismatibusq́ videre licet, id significat nullam esse terram adeò sterilem & asperam, quæ labore & industria fertilis reddi non possit, vel illam vim gignendi à sole capere, cum leo sit animal Phœbææ naturæ. Hanc ipsam si non in curru, sed humi sedentem vel stantem cum circino pinxeris, Geometriæ, si cum quadrante, Geographiæ, si cum ligone vel taurum prope se habentem, Agriculturæ simulacrum habebis.

TRES CHARITES.

TRes Charites ſorores fuiſſe traduntur. Pingebantur autem iuuenes virgines, ridentes, manibus implexis, ſoluta ac perlucida veſte: quarum natu maxima, Heſiodo autore, Aegle vocatur, media Euphroſyne, tertia Thalia. Quid autem hæc omnia ſignificarent, pulchrè docet Seneca de Beneficiis libro primo, in hunc modum: Quare, inquit, tres Gratiæ, & quare ſorores, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, ſoluta ac perlucida veſte? Alij quidem videri volunt vnam eſſe quæ det beneficium, alteram quæ accipiat, tertiam quæ reddat. Alij tria beneficiorum genera, promerentiū, reddentium, ſimul & accipientium reddentiumq;. Sed vtrumlibet ex iſtis iudica verū. Quid iſta nos iuuat ſcientia? Quid ille conſertis manibus in ſe redeuntium chorus? Ob hoc quia ordo beneficij per manum tranſeuntis, nihilominus ad dantem reuertitur, & totius ſpeciem perdit, ſi vſquam interruptus eſt: pulcherrimus, ſi cohæſit & vices ſeruauit. Ideo ridentes, quia promerentium vultus hilares ſunt, quales ſolent eſſe qui dant & qui accipiunt beneficia. Iuuenes, quia non debet beneficiorū memoria ſeneſcere. Virgines, quia incorrupta ſunt & ſyncera, & omnibus ſancta, in quibus nihil eſſe alligati decet, nec aſtricti. Solutis itaq; tunicis vtuntur, perlucidis autem, quia beneficia conſpici volunt. Hæc Seneca: nos autem etiam illud minimè ſilentio prætereundum cenſemus, quòd vna faciem auertere & occultare fingitur: vt indicet, eum qui munus dat, id clàm facere debere, iuxta Seruatoris dictum, Cùm facis eleemoſynā, noli tuba canere ante te. & alio in loco: Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera. Altera Charis faciem apertam oſtentat, quia eius qui beneficium accipit, eſt id oſtentare & prædicare: tertia partem faciei oſtendit, & partem occultat: ſignificans beneficij retributionem celandam eſſe, oſtentandumq; ipſum beneficium.

B F

GORGONES.

ANIMÆ TRES IN HOMINE.

GOrgones capita, draconum ſquamis obſita, dentes maximos aprorum inſtar, item manus & alas habere finguntur: eas tres Phorci filias fuiſſe tradunt, nomine Euryale, Stheno, & Meduſa, ex quibus Meduſa ſola mortalis fuiſſe perhibetur, reliquæ duæ immortales: ideoq; Meduſam Perſeus decollauit. Hæ Gorgones animarū hieroglyphicum ſunt. Tradit enim Ægyptiorum Theologia, & cum ea Platonica quoq; ſchola, tres in homine animas eſſe, quarum ſingulæ apud Hebræos proprium nomen habent: vna enim Nephes vocatur, quæ Latinè Viuens vel Sentiēs dici poteſt: quam cum beſtiis communem habemus, & hæc mortalis eſt, quam Meduſa innuit: eſt enim corpori proxima, eiq; adglutinata, & ſenſibus, corporiſq; affectionibus obnoxia: de qua volunt acutiores Theologi intellexiſſe Chriſtum, cū dixit, Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem: &, Qui non habuerit odio animam ſuam,

A perdet eam: ideoq; finxerunt Perseum, qui diuinum spiritum melioremq; genium significat, hanc obtruncasse: debent enim qui altiora contemplari volunt atque diuina, hanc prorsus interimere, ne quid sensus animæ quæ rationis particeps est, obesse posit. Altera anima Ruah, id est spiritus nuncupatur, quæ rationis particeps est. Tertia dicitur Nessamah, id est Lumen, vt à Pythagora & Dauide fuit appellata, quam D. Augustinus diuinitatis partem, & Plato mentem vocat. Ideo autem dixerunt has tres sorores homines suo aspectu in saxa convertere: quia quamvis illas in nobis habeamus, illarum tamen naturam nemo absolutè potest scrutari, nisi Medusa obtruncata, id est corporearum affectionum impedimento prius fuerit liberatus: imò qui eas intueri volunt, saxis eos similes esse ad alia oportet. Oculus autem quem sibi inuicem hæ tres sorores mutuò dant, significat lumen quod habemus extrinsecus, à Deo nobis dari, atq; ab vna in alteram animam deriuari.

VIRGO CAPILLOS HABENS ERECTOS.

B

HOMINIS NATVRA.

Plato dixit hominem arbori similem esse, verùm in hoc ab illa differre, quòd illa radices in terra fixas habet, homo autē in cœlo: quo capilli capitis radicum similitudinem quandam habentes indicant. Radix autem vera hominis est anima, quę cœlitùs est demissa, & per quam viuimus, spiramus, & vitales fructus ferimus, vt arbor ex radice vitam trahit: vnde in Cantico legimus, Comæ tuæ iunctæ canalibus: quod de cœlestibus riuis, ex quibus virtus in nos descendit, est intelligendum. nam quæ de capillis & barba in Sacris literis dicuntur, ea o-

C mnia ad animam referri, testantur Origenes & Hieronymus. Vnde si quis virginem capillos in cœlum erectos habentem pinxerit, aptè animam vel hominis naturam expresserit.

VIRGO ABSCISIS CAPILLIS.

IMBECILLITAS ET MORS.

Virgo cui abscisi sint capilli, imbecillitatem virium ingenij, animíve, aut etiā mortem significat: quia non modò in Sacris literis videmus Sampsonis robur in capillis fuisse, quibus abscisis facilè captus & victus fuit: verùm etiam Euripides finxit Alcestem mori non potuisse, donec illi à Mercurio cœlitùs demisso crinis abscinderet: & Nisus non prius à Minoë interfici potuit, quàm illi ab eius filia pilus fatalis abscinderetur. Nec Dido apud Virgilium antè mori potuit, quàm Iris ab Iunone missa ei flauum vertice crinem auferret.

ASTRAEA.

IVSTITIA.

Aſtræam, Aſtræ Gigantis & Auroræ, vel Iouis & Themidis filiam, pro iuſtitia ſumi notiſsimum eſt: fingunt enim illam vitiis creſcētibus indignatam in cœlum euolaſſe, locúmque inter Leonem & Libram medium tenuiſſe, imò etiā ipſam Libram ei tribuunt, qua quid cuique debeatur, expendat. Quamobrem ſic de illa cecinit Ouidius:

—Et virgo, cæde madentes
Vltima cœleſtium terras Aſtræa reliquit.

& Seneca in Octau.

Neglecta terras fugit & mores feros,
Hominum & cruenta cæde pollutas manus,
Aſtræa virgo, ſiderum magnum decus.

Eam quoq; vt Gellius & Chryſippus tradunt, forma atq; filo virginali, aſpectu vehemēti & formidabili, luminibus oculorū acribus, neq; humilem, neq; atrocē, ſed reverendæ cuiuſdam triſtitiæ dignitate pingi ſolitam, omnes ferè norunt: cui noſtri pictores modò lancem, modò ſecurim virgarumq; faſcem adiiciunt. Illud autem ferè inauditum eſt, & tamen pulcherrimum, quod Alexander Aphrodiſæus ſcribit, Iuſtitiam ab Ægyptiis ſine capite pingi ſolitam, per manum ſiniſtram porrecta palma diſcapedinatam: quoniam ſiniſtra genuina pigritia nulla calliditate prædita, æquitati aptior quàm dextra videtur. Collocatur autem inter Leonem & Libram, quia iuſtum iudicem intrepido & forti animo eſſe oportet, vt nullius minis aut precibus ab æquo & bono dimoueatur: eundemq; decet crimina omnium atque merita ad lancem diſcutere & ponderare, vt cuique quod meritus eſt tribuat. Caput verò ei nō tam ademiſſe mihi videntur, quàm inter ſidera occultaſſe, vt indicarent à iudice neminem videri debere: vnde Athenis in Areopago, rei velato capite cauſſam dicere iubebantur, ne iudicum affectus mouere poſſent. condit ergo caput inter ſidera, ſolum Deum intuens: & ideo à nobis cerni non poteſt: debet enim iudicis mens ad extremum vſq;, donec ſententia ſit lata, occulta eſſe, ne qua fraus ſtrui poſsit.

PRIORIS LIBRI FINIS.

A CAELII AVGVST. CVRIONIS HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS, EA CONTINENS QVAE PER SERPENTEM, CERBERVM, FELEM, Vitulum, Capricornum, Cancrum, Aquilam, Craterem, Lyram, Arcum, Nodum, Catenam, Quinarium numerum, Pentagonum, Pyramidem, Cubum, Octaëdrum, Icosaëdrum, Papauer, Iridem, Hyacinthum, Narcissum, Hyssopum, Myrtum, Salicem, Cedrum, Palmam & alia huiusmodi significantur,

AD THEODORVM ZVINGGERVM PHIlosophum & Medicum præstantissimum.

ALTERAM hanc mysticarum imaginum Partem, quam cum superiore Valerianis quasi racemationem quandam diuinis Commentariis adiecimus, tibi, doctissime Zuinggere, donare atq; in tuo nomine edere statui: non quidem quòd tuæ famæ aliquid scriptis meis ornamenti adiicere posse sperem, quam tu ingenij tui magnitudine, atq; illustribus monumentis, quibus rem literariam promoues, ab aliis illustrari non pateris: sed vt & hi mei labores nomini tuo inscripti, plus autoritatis inueniant, & tu aliquod meæ in te obseruantiæ indicium habeas, tenue quidem illud ac rude, longeq; impar iis quibus tu nos ornare soles, sed ex candido in te animo profectum, & tali qui libentius, si posset, maiora digniorá q; tibi commendaret. Sed tuæ humanitatis erit, mentem non munus spectare. Quod si feceris, & ingenij ac prudentiæ tuæ acumine, ad intimos animi mei sensus penetraueris, tanti te hoc facturum non dubito, quanti regium aliquod munus: & quemadmodum me amare iamdudum cœpisti, sic hunc meum immaturum fœtum fouendum suscipies. Quod quoniam mihi certò polliceor, plura non addam. Vale. Basil. XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ.IↃ.LXVII.

B

SERPENS.

ANIMA ET CORPVS.

C

BAcillum, cui serpens circumuolutus est, non modò apud Hebræos, & in Sacris literis, in quibus legimus serpentis in cruce positi aspectu populum Israelis à morte liberatum fuisse: verùm etiam apud Ægyptios & Romanos animæ atque corporis salutare symbolum fuit. Nam cum cætera omnia reptilia crassioris & magis terreæ sint substantiæ, serpentem spiritus & vitæ tenacissimum animal esse constat, quod & imbecillitatem corporis exuat, & ad medicinam vtilissimum sit, & ad acuendum visum herbam inuenisse, nec non ad sese in vitam reuocandum quandam herbam cognoscere traditur. Et cum Romani oraculo admoniti, Epidaurum misissent ad Æsculapium, quem Medicinæ & salutis Deum existimabant, accersendum, serpentem Romam aduexerunt.

CERBERVS.

D

TRES COELI REGIONES: VEL TRIPLEX DEI POTESTAS.

VEteres tres tantùm cœli regiones faciebant:nempe,Ortũ,Occasum, & Meridiem.nam in Septentrione inferos putabant esse,propterea quòd Sol nunquam eò perveniat: quemadmodum & Sacræ literæ Aquilonem interdum accipiunt:et impios ad sinistram à Deo in extremo illo iudicio detrudendos. Sinistram verò in eodem Septentrione esse theologis, quis dubitet, cum impij in eandem cum dæmone regionem sint detrudendi: ideoq; harum trium regionum symbolum finxerunt Cerberũ canem tricipitem, quo etiam trina Dei regna significarent, cœleste,terrenũ & infernũ.

TRES NATVRALES NECESSITATES.

EVndem Cerberum tricipitem finxêre poetæ infernę domus aditum custodire: eo hieroglyphico tres necessitates naturales,quæ hominẽ à sempiternarum rerum contemplatione abducunt, significantes: nempe famem,sitim,& somnum.& ideo Virgilius fingit Sibyllam,quæ Æneam mentem ad magnarũ rerum contemplationem convertere volentem, monet, vt huic Cerbero melle soporatam & odoratis frugibus offam obiiciat, statimq; illo relicto transeat:vt indicet, esse quidẽ his necessitatibus satisfaciendũ, sed nõ prorsus indulgendũ.

B

FELIS.

LIBERTATIS APPETENTIA.

FElis præterea quæ de illo scripsit Pierius, libertatis appetentiæ hieroglyphicum fuit, quo prisci Alani, Burgundiones & Sueui, teste Methodio, in militaribus signis vti solebant: perinde vt Feles carcerem ferre nõ possunt,sic se seruitutis impatientissimos esse testantes.

VITVLVS.

CONCVPISCENDI VIS.

MAnsuetus & domesticus vitulus, vel bos,concupiscendi appetẽdiq; vim quæ in nobis est,denotat: quia constat,nullum animal ęquè appetitui obedire & venereum esse, atq; Vitulus,siue Taurus.

F

CAPRICORNVS.

MORS, VEL DEFVNCTORVM ANIMÆ, ET SECVNDA FORTVNA.

CApricorni signum quod in multis Augusti Cæsaris numismatibus videmus, summam, vt Astronomi tradunt, sub se natis portendens felicitatem, à Platonicis deorum porta vocatur:quia per eum tradũt,animas corporis vinculo solutas,rursus in cœlũ ascendere, vbi diuinæ naturę participes fiunt.ideoq; hoc signũ sidereum animas defunctorum mortẽmve significat,& nonnũquam secundam fortunam summamq; felicitatem,vt diximus.

CAN-

A

CANCER.

ORTUS HOMINIS, VEL VITA.

CAncer ex eorundem Platonicorũ ſententia, ortum hominis vitamq; notat. volunt enim animas per Cãcri ianuã in humana corpora demitti, & vt Capricornum deorum, ſic Cancrũ hominum portam vocãt, quòd per eam egredientes animę humanã in naturam tranſeant.

AQVILA.

DIVINI NVMINIS PRÆSENTIA.

AQuila pręter ea quæ de illa ſcripſit Pierius, in Sacris diuini numinis præſentiam vel effluxum quendam ſignificat, quo ad maiorem ſuperioremq; rerum diuinarum cognitionẽ ducimur, vt Cabaliſtę tradunt. vnde Moſes dicit, Sicut aquila prouocans filios ſuos ad volandũ, et ſuper eos volitans expandit alas ſuas, aſſumpſit eum, atq; portauit humeris ſuis.

B

CRATER COELESTIS.

OBLIVIO.

CRater ille ſidereus, qui ab Aſtronomis inter Leonẽ & Cancrum collocatur, obliuionem ſignificat: quoniam ex Platonicorum ſententia, animę cum in humana corpora demittuntur, de cœlo per Cancri ianuam deſcendentes, & per Capricornum rurſus corpore ſolutæ in cœlum aſcendentes, cum deſcendunt ex cratere illo, quem Bacchi poculum vocant, obliuionem bibunt: & ſic cœleſtium rerum obliuiſcuntur, ſed non omnes æquè, verùm aliæ magis, aliæ minus, prout magis minuſve ex eo poculo hauſere. ex quo patet, poculum illud obliuionis poculum eſſe, eiuſq; imagine obliuionem ſignificari.

C

LYRA.

AVDITVS.

LYra duo habens foramina incurua, aures et auditum ſignificat. quoniam vt in Lyra fidibus illis & neruis tactis aër proximus cõmotus ad duo illa foramina inflectitur, & tandem in Lyræ conuexum, vbi quoq; aër incluſus eſt, reflectẽs ſonitum edit: ſic vox aërem extra aures noſtras cõmouens in aurium foramina impellit, qui in pelliculam quandam inſtar tympani tenſam, appulſus, aërem qui intus eſt naturalem mouet: is autem commotus neruos quoſdam excitat, in quibus eſt auditus. Propter hanc ergo ſimilitudinem Lyra auris & auditus hieroglyphicum eſt.

ARCVS.

ACVTI DOLORES.

PEr Arcum in Lunæ virginali forma expreſſæ manu poſitum tenſumq; acuti dolores indicantur: quia nullus intenſior dolor quàm partus, cui Lucina ſiue Luna præeſt, eſſe putatur.

NODVS.

NECESSITAS.

PEr nodum necessitas, Macrobio teste, significatur: quæ enim vincta sunt, se ipsa dissoluere nequeunt: quòd si nodo gladium adiicias qui eum rescindat, fortunam, fatum & necessitatem virtute superari indicabis: quoniam Alexander Magnus, Gordium illum fatalemque nodum gladio rescidit, & sic fatum ipsum vicit. & Vetus est dictum, Sapiens dominabitur astris.

CATENA AVREA HOMERICA.

CONNEXIO RERVM HVMANARVM CVM DIVINIS, VEL DIVINÆ PROVIDENTIÆ VIS.

DVbium nō est, quin Catena illa aurea Homerica, quam pendére de cœlo in terras Deum iussisse cōmemorat Iliados lib. VIII. his verbis: Agedum aureā restim è cœlo suspendite, eaque cuncti dij ac deæ apprehensa, me hinc detrahite in terram: nullo id quantolibet nixu poteritis efficere. At cum mihi facere idem irato libuerit, in terras vos vniuersos & in maria vsque detraham. Quinetiam circumligata reste ad summitatem Olympi, omnia supernè attollam, vt intelligatis quantum ego deos simul atque homines antecello. Dubium, inquam, non est, vel Macrobio & Luciano testibus, quin illa rerum humanarum cum diuinis connexionem, & commune quoddam vinculum, quo Deus & summus ille Pater quum vult nos ad se trahit, mentesque nostras in cœlum attollit, quo nos alioqui propriis viribus, quantolibet conatu ascendere non possemus, significet: adeò vt qui mentem suam diuinitùs gubernari significare velit, is aptè catenam hanc ex stella pendentem & contrahentem pingere poßit. Ea est enim diuini afflatus, & igniculi illius, cuius Plato omnes homines participes esse voluit, vis, vt mētes ad creatorem cōuertat, & in cœlum trahat. Dixit autem Plato, omnes homines eius igniculi cœlestis participes esse, quia qui eius non sunt participes, quamvis formam corporis humanam habeant, non tamen homines sunt, sed belluis inferiores deterioresque. Est prçterea connexio illa & alio modo intelligēda, vt eam interpretatur Macrobius: nam quæ modò diximus, ex Luciani Dialogis, cùm Mercurium fingit de Ioue propter hanc catenam conquerentem, dicta sunt, & ad fatorum vim afflatumque diuinum referuntur. Macrobius verò ait, catenam hanc sic conflatam esse, vt ex summo Deo mens manet, ex mente anima, quç et condit & vita complet omnia quæ sequuntur: cunctaque vnus fulgor illuminat, & in vniuersis apparet, iuxta Peripateticorum sententiam, vt in multis speculis per ordinē positis vultus vnus apparet. Cumque omnia continuis successionibus se sequantur degenerantia per ordinem, inquit, ad imum meandi, inuenietur preßius intuenti, à summo Deo ad vltimam vsque rerum fæcem, vna se mutuis vinculis religans, & nusquam interrupta connexio, quæ per catenam hanc significatur, quā Lucretius auream funem vocat, his verbis:

Haud (vt opinor) enim mortalia sæcla supernè
Aurea de cœlo demisit funis in arua.

SOLIS VIS.

PLato autem in Theæteto per hanc catenam solem significari vult, cum ait: Et ad hæc Colophonem insuper addam auream illam catenam, qua nihil

A aliud quàm Solem Homerus ostendere voluit. Quandiu enim circuitus ille & Sol mouetur, omnia sunt ac seruantur inter deos & homines. Si verò staret hoc totum velut ligatum, omnia corrumperentur, & fierent inuersa.

SACRARVM RERVM COGNITIO.

PEr eandem quoq; catenam sacrarum cœlestiumq; rerum cognitio mihi ex Homeri verbis significari videtur, cũ ait neminem quantolibet nixu illa apprehensa Deum de cœlo detrahere posse, ipsum verò eadem cuncta sursum attollere. nam & si literarum ac philosophiæ studia, sint quasi gradus quidam & catena, ad cœlestium rerum cognitionem: nihilominus si quis per eos gradus ipsius creatoris naturam indagare velit, nullo id ingenij acumine, diligentiáve aut labore assequetur: hoc enim esset Deum de cœlo detrahere, & humano ingenio subiicere. Si verò alicui Deus ipse sui cognitionem dederit, is totus illi coniunctus facillimè cœlestia assequetur. Quo hieroglyphico monemur, diuinarum rerum cognitionem non ex Philosophorum libris, sed precibus & pietate à Deo petendam esse.

MVSÆ, EARVM'QVE AFFLATVS.

B CAtena verò ferrea magnetem lapidem alligatum habens, vt Plato in Ione tradit, Musarum connexionem et commune vinculum, atq; afflatum illum ex quo præstantes poetæ vim quandam diuinam affectuum concitandorum capiunt, significat.

QVINARIVS NVMERVS, ET QVATERNARIVS.

MERCVRIVS, ET ARTIVM INVENTORES.

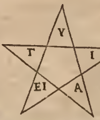
PEr Quinarium numerum Leo Baptista Albertus Mercurium figurari ait. Martianus verò & alij Quaternarium eius symbolum esse volunt, propter artium inuentionem, vt qui numeri sint perfectissimi. Ex quo patet, per huiusmodi numeros etiam artium inuentionem inuentoresq; significari.

C

PENTAGONVM.

SALVS.

PEntagonum salutis symbolum fuisse, testatur Lucianus eo in libello in quo agit de quodam qui lapsus erat inter salutandum: cuius rei origo talis commemoratur. Antiochus is qui ΣΩΤΗΡ cognomento dictus est, cum aduersus Galatas pugnaret, nec satis ex sententia res succederet, esset'q; in discrimine, per quietem vel vidit, vel se vidisse simulauit, vt militum animos in spem erigeret, Alexandrum Magnum se monentem, vt salutis symbolum assumeret, idq; pro tessera tribunis daret, eorumq; vestibus insueret: ea re fore vt victoria potiretur. Symbolum autem illi huiusmodi ostendisse, triangulum triplicem inuicem insertũ ex lineis quinque constantem, in quibus ΥΓΙΕΙΑ scriptum erat. sic enim salus sanitásve Græcè appellatur. vnde & hoc signum in

veteribus Antiochi numis adhuc cernitur: quod ſignum Mathematici à quinqꝫ D angulis Pentagonum vocant.

PYRAMIS.

RERVM NATVRA, VEL MATERIA PRIMA.

PEr Pyramidem veteres rerum naturam & ſubſtantiam illam informem formas recipientem ſignificare voluerunt: quòd vt Pyramis à puncto & ſummo faſtigio incipiēs, paulatim in omnes partes dilatatꝫ: ſic rerū omnium natura ab vnico principio & fonte, qui diuidi nō poteſt, nempe à Deo ſummo opifice profecta, varias deinceps formas ſuſcipit, & in varia genera atqꝫ ſpecies diffunditur, omniaqꝫ apici illi & puncto coniungit, à quo omnia manant & fluunt. Verùm & alia huius rei ratio, nempe Aſtronomica reddi poteſt: quoniam Ægyptij ſummi Aſtronomi fuēre, imò ipſius Aſtronomiæ inuentores. Tradunt autem Aſtronomi, eſſe circulum quendam in Sphæra, vel cœleſti illa machina, ſub quo ſol & reliqua errantia ſidera, curſus ſuos circuitusqꝫ conficiant, & in quo omnium animantium vita, rerumqꝫ naturalium ortus atqꝫ interitus ſit poſitus: adeò vt etiam Ariſtoteles in libris de Ortu atqꝫ interitu, dicat generationis atqꝫ corruptionis, omnisqꝫ mutationis vel incrementi cauſam eſſe acceſſum & receſſum ſolis in circulo obliquo: nam circulum illum, de quo agimus, obliquum vocat Ariſtoteles: Aſtronomi verò, propterea quòd ex eo pendeat animantium vita, Zodiacum vocauēre. Hunc igitur circulum, cui ſoli inter cœleſtes circulos latitudinem tribuunt, in duodecim partes, quas Signa nuncuparunt, partiuntur: aiuntqꝫ cum illo diuidi etiam inferiora omnia, adeò vt quicquid ſub vno ex illis ſignis contineatur ad centrum vſque terrę, id omne in ſigno eſſe dicatur. & ſic ſignum volūt eſſe velut Pyramidem quandam, cuius baſis in cœlo ſit: nam fundamentum Aſtronomicum cœlum eſt, & apex in centro terræ. Cum igitur in Pyramidibus illis omnia fiāt, ſitqꝫ acceſſus ſolis, qui eſt quaſi punctum quoddam ad ſigna illa ortus, & receſſus ab illis interitus rerum naturalium cauſſa, aptè videtur per Pyramidem natura rerum omnium parens ſignificari.

ANIMA HOMINIS.

SEd & animam hominis ſub Pyramidis forma adumbrare voluiſſe videntur iidem Ægyptij, qui magnifica regum atqꝫ heroum ſepulcra, ſub ingentibus Pyramidibus fecerint: vt teſtarentur corpore ſoluto & corrupto, animam ſupereſſe, quæ cùm ſummo opifici viſum eſſet, hoc eſt circulo illo triginta ſex millium annorum circumacto, aliud corpus genitura & ſibi factura eſſet: non ſecus ac Pyramis, vt Geometris notum eſt, vertice immoto manente circumacta baſi circulum deſcribit, & toto corpore conum: vt circulus annorū illud curriculum ſignificet, conus verò corpus quod curriculo illo conficitur. Nam Ægyptiorum fuit illa opinio de rebus in eundem ſtatum triginta ſex millium annorum

rum

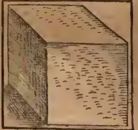
A rum ſpacio reſtituendis, & ab illis ſe id accepiſſe, teſtatur Plato: qui etiam hoc ipſum, id eſt animam noſtram Pyramidis formam habere mihi teſtari videtur, in Timæo, cùm ait ſic factam fuiſſe à Deo animam. vnam accepiſſe illum ex vniuerſo portionem, quæ proculdubiò vnitas puncto illo, qui in Pyramidis vertice eſt, ſignificatur: ſecundam aũt primæ partis duplam: tertiã ſecundæ ſeſquialteram, & primæ triplam: quartam ſecundæ duplam: quintam tertiæ triplam: ſextam primæ octuplam: poſtremò ſeptimam, quæ partibus ſex & viginti primam excederet: poſthæc dupla & tripla interualla repleuiſſe. Quibus numeris profectò nihil aliud ſignificat, niſi expanſionem illam linearum quæ à puncto ad baſim tractæ angulos efficiunt, & per interualla ipſas ſuperficies quæ lineis clauduntur. ex quo apparet illum hoc quoq;, vt alia, ab Ægyptijs accepiſſe.

IGNIS.

IGnem quoq; Pyramidis formã habere, teſtatur idem Plato: propterea quòd cùm in imo latus ſit, circa materiem & fomentum quo paſcitur, in acutã flammam quæ cœlum ſpectat, deſinit. nam per baſim materia concreta ſignificatur, B per reliquum corpus, materia iam ad formam recipiendam parata, & quaſi fermentata: per punctum ipſa informis & ſimpliciſsima ſubſtãtia. vnde minus mirum eſt, quod ſuprà diximus, per Pyramidem animam ſignificari, vt quæ igneæ naturæ ab eodem Platone eſſe tradatur, & corpori non ſecus ac Pyramis baſi, vel ignis fomento, adhæreat.

CVBVS.

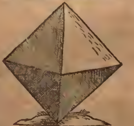
TERRA.

CVbum, hoc eſt teſſeram, octo angulorũ & ſex laterum terram ſignificare tradidit Plato ex Timæi Locrenſis Pythagorici philoſophi diſciplina, quam Pythagoras, vt teſtatur Iuſtinus hiſtoricus, ab Ægyptijs potiſsimùm didicerat. terrã verò per cubum depingebant, ob eius ſtabilitatem grauedinemq;, quia vt cubus quocunq; voluatur, ſemper iacet, nec facilè C mouetur, ſic terra per ſe immobilis, ſi aliqua fortuita vi commoueatur, ſtatim rurſus iacens quieſcit.

OCTAEDRVM.

AER.

AEri idem philoſophi Octaëdri formam tribuere, quę octo triangulis æqualibus & æqualium laterum, id eſt octo baſibus, & ſex angulis ſolidis: viginti quatuor verò planis continetur. quod vt melius intelligatur, explicandum eſt quid ſit angulus ſolidus, quid item planus. Angulus planus, inquit Euclides, eſt duarum linearum in plano ſe mutuò tangentium, & non in directum iacentium mutua inclinatio. ſolidus verò angulus eſt, qui pluribus quàm duobus angulis planis cõtinetur, qui non eodem ſunt plano, & ad vnum conſtituuntur punctum. Ideo autem hanc illi formam tribuerunt, quia in aſcenſu ignem conſequitur, & in terræ cauernas penetrat. Octaëdri enim forma aſcendit in duos vtrinq; vertices, & aptiſsimè Sphæræ includi poteſt, vt docet Euclides.

D

ICOSAEDRVM.

A Q V A.

Quam verò Icoſaëdri figuram tenere dixerunt. Eſt autem icoſaëdrum, Euclide autore, figura ſolida, quæ viginti triangulis æqualibus & æqualium laterũ continetur, propterea quòd aqua ſua natura mobilis ſit, & diuiſioni flexuiq; perfacilis. His quoq; figuris ipſam elementorum ad inuicem proportionem indicare voluerunt, quæ ex baſium ſiue laterum & angulorum numero colligitur. Octaëdri enim ad Pyramidem eſt proportio dupla in lateribus, in angulis ſolidis ſeſquialtera, in planis verò dupla: ex quibus proportionib. fit harmonia duplicis diapaſon & diapente: Pyramidis verò ad cubũ in laterib. ſeſquialtera proportio, in angulis verò dupla, ex quibus diapaſon iterum & diapente. Cubi E ad icoſaëdrũ in lateribus proportio eſt tripla ſeſquitertia, in angulis ſeſquialtera, vnde diapaſon, diapente & diateſſaron in baſibus, in angulis verò diapente. Icoſaëdri verò ad Octaëdrum in baſibus dũpla ſeſquialtera, in angulis autẽ dupla, vnde diapaſon & diapente in baſibus: in angulis verò iterum diapaſon conſurgit. quæ proportiones & harmoniæ pariter & in elementis per has figuras ſignificatis eſſe traduntur.

V E R.

AE S T A S.

F

A V T V M N V S.

H Y E M S.

A

VER.

Cista florum, autore Eusebio, Ver significat: quia vere cuncta florescunt.

ÆSTAS.

Cista spicis referta, eodem Eusebio teste, æstatem denotat: quod æstate segetes & spicæ demetantur.

AVTVMNVS.

Cornu copiæ vuis & pomis plenum, autumnum indicat: quoniam tunc vina fiunt, & omnes fructus pleno copiæ cornu fundi videntur.

HYEMS.

Mensa apud ignem parata hyemē significat: quia frigus & quies post æstatis labores parta, terræque opes congestæ ad lautius vitæ genus inuitare videntur. vnde poëta, inuitat genialis hyems. & Horatius:

Vides vt alta stet niue candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
Syluæ laborantes, geluque
B *Flumina constiterint acuto.*
Dissolue frigus, ligna super foco
Large reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Taliarche, merum dyota.

PAPAVER.

CIVITAS.

Papauer præter ea quæ de illo scripsit Pierius, Eusebio autore, ciuitatis symbolū est: quia, vt in ciuitate multi homines habitant, sic in papaueris capite quasi intra eadem mœnia multa sunt semina: & vt ciuitas in vicos & domos est distributa, sic & papaueris caput in multas intus partes est diuisum, multaque interstitia habet.

IRIS HERBA.

ELOQVENTIA.

C Iridem herbam eloquentię symbolum esse, nemini mirum videri debet: cum Homerus fingat Troianorum oratores vt qui disertissimi essent, Lirioessam, id est iridem herbam floridā comedisse, quod eloquentiæ præcepta illos hausisse significat: propterea quod eius herbæ flos colorum varietate atque ornatu, Iridi cœlesti, quæ & ipsa eloquentiæ dea habebatur, similis sit: & quia talem oportet esse orationem, nempe colorum ac figurarum varietate distinctam: multasque hæc herba eloquentiæ similes vires habet. nam vt de illa tradunt medici, iris halitus prauum odorem corrigit, gratumque & suauem reddit spiritū, & venena repellit: sic etiam ornata oratio quasi suauis quidam halitus gratiam conciliat, & animi venena, hoc est perturbationes depellit. Hanc herbam quidam volunt olim hyacinthum appellatam: quod indicare videtur Ouidius Metamorph. lib. X, his verbis:

Flos oritur, formamque capit quam lilia, si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phœbo est: is enim fuit autor honoris.
Ipse suos gemitus folijs inscribit, & hya
Flos habet inscriptum, funestaque littera ducta est.

Sed hanc quæstionem medicis permittimus: nos de illa quæ hodie hyacinthus D vocatur, mox dicemus separatim, hanc vulgo lilium cœruleum vel purpureum appellari scimus.

HYACINTHVS.

SAPIENTIA.

HYacinthus, quem ab Apolline in florem conuersum poëtæ fabulantur, prudentiæ ac sapientiæ symbolum est. Nam cum Apollo Musarum ingenij, ac literarum Deus sit, Hyacinthum puerum ab illo ob formam adamatum, poëtæ finxerunt: quia sensus naturalis minimè corruptus puer est, hoc est prudentia caret, sed tamen formosus est, quia mentē ad sui contemplationem excitat: qua contemplatione fit, vt tandem sensus, iuuenili ætate atq; feruore illo deposito, prudentiæ & sapientiæ florem ex se gignat, suauissimis virtutum odoribus fragrantem: quorum pòst memoria literarum monumentis ad posteros manat.

NARCISSVS FLOS.

CORPORIS FORMA. E

NArcissus flos corporis formam quæ citò corrumpitur, & iuuētæ florem qui citò transit, significat, vt & rosa, & viola, & omnes flores qui citò corrumpuntur. idcirco enim poëtæ finxêre, Narcissum formosissimum puerum, dum suam formā quam in fonte cernebat, cupidè nimis admiratur, in fontem prolapsum perijsse, & in florem huiusmodi conuersum: vt indicarent, non hanc fluxam corporis formam, sed animi præstantiam, & diuinam illam æternamq; pulchritudinem esse adamandam.

HYSSOPVS.

EXPIATIO PECCATORVM.

HYssopus herba pulmones purgans, & caput, qua vtebantur Hebræi cum sanguine animalium, ad populum aspersione lustrandum, gradum diuinum significat, & vinculum illud, quo cum Deo coniungimur: & coniuncti à peccatis expiamur. Hinc Dauid, Asperges me Deus hyssopo, & mundabor. F

MYRTVS.

GRATIA.

MYrtus Veneri dicata, & ob id coniugula dicta, multis morbis sanandis vtilissima, gratiæ & bonæ valetudinis symbolum est.

SALIX.

HÆREDITAS.

SAlix pulcherrimo hieroglyphico, prçter ea quæ à Pierio scripta sunt, hæreditatem significat vel diuinam, vel humanam. quoniam vt salix iucunda arbor est, quæ ad torrentes nascitur, sic ex hæreditatis abundantia, quæ etiam per torrentem adumbratur iucunditas lætitiaq; oritur. quod & vox ipsa Hebraica qua in Sacris literis salix nominatur, indicat. nam vehirbe nachal appellatur, quod & iucunditates hçreditatis, & salicem torrentis significat.

CORPORA NOSTRA.

COrpora quoq; nostra salicis hieroglyphico significātur. quoniam vt salix, nisi torrentis aquis irrigetur, non crescit: sic & corpora nostra, imò & nosmet

A met ipsi, nisi cœlestibus aquis irrigemur, & secundum decursum illarum plantati simus, fructum nullum ad vitam ferre possumus. Vnde Dauid de beato viro, Hic arbori similis est ad aquæ riuum setæ.

CEDRVS, SIVE CITHRVS.

MISERICORDIA VEL PIETAS.

Cedrus siue Citrus arbor, fructus gignens odore ac sapore præstantissimos, misericordiæ pietatisq; symbolum est, propter magnas vtilissimasq; mortalium generi vires. Primùm enim præbet resinam electissimam, quę citria dicitur, dentium doloribus vtilissimam. succus eius elephantiasin curat, & pulmonis vlcera: valet contra venena, ardetq; velut facula. Vnde Hebræi fructu eius solennem quendam diem celebrabant, quasi diuinæ misericordiæ opem implorantes. Quos æmulati Lacedæmonij, deos suos coronare solebant ijs fructibus quos oxymala persica nuncupăt, idem per illos significantes quod Hebręi per Citrum. Lignũ quoq; eius corruptioni mi- B nimè obnoxium, facit vt cedrus pro immortalitate æternitatéve accipiatur.

PALMA.

HOMO.

Palma in mysticis literis celebratissimá, duplici de causa hominis simulachrum esse putatur. primùm quia fructum non fert sine coitu, sed replentur eius rami gemmis masculeis, quasi semine quodam: deinde quia in superiore parte habet quasi cerebrum, quod Hebręi Halulab, Arabes verò Chedar, vel Gemar vocant, quo corrupto moritur arbor, sicut cerebro læso homo interit: quod quidem huic soli inter plantas contingit. tertio quod comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protensos, & fructus digitorum figuram præ se ferentes, vnde dactyli, id est digiti sunt appellati. pulpa quoq; ipsorum fructuum caro nuncupatur, multum sanitati cõferens, & vel ex vi quadam animali, vel ex Phœbæa natura summæ nutritionis, adeò vt multi sancti Patres in solitudine vitam agentes, eo solùm cibo contenti C fuerint: quemadmodum & hodie quoq; multi in Africa populi eo tantùm fructu victitant.

IVDÆA.

PEr Palmam præterea Iudæa notabatur, propterea quòd ea potissimùm regio palmis abundet, & quod Iudæi in sacris suis eius folijs vterentur, habentq; diem solennem de palmarum nomine appellatum: vnde in multis Romanorum numismatibus videmus palmam, & mulierem mœstam sub ea sedentem, cum huiusmodi inscriptione,

IVDÆA CAPTA.

CAELII AVGVST. HIEROGLYPHIcorum Finis.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABIlium locupletißimus.

A

A Litera 330.a 351.a 352.b
A. litera absolutionis nota 128.c.a
A. litera cur prima 27.b.c
A. triplex quid in veterũ monumentis significet 372.c
Aete 350.e
Aaron cur vitulum, & cur hircum immolarit 24.e
Aaronis dexteræ auriculæ extremũ cuius hostiæ sanguine tangebatur 238.a
¶ Abactoris nomẽ meruit Abrahã 169.a
Abantes quomodo comam gestandam primi excogitarint 230.d
Abderitæ à ranis è regione sua expulsi 222.b
abdicatio filiorum 152.d
aberranti in syluis viã monstrant elephantes 20.a
Abionitarum hæresim aboleuit D. Ioannes Euangelista 142.b
abligur itor omnium 296.f
Abliguritoris indicium 422.e
abolitus 216.e
Aborigenes quo casu Romæ manserint 238.b
abortus 82.a 207.b
Abradere in rotundum capillorum faciem prohibitum 230.b
Abrahan moralem innuit philosophiam 280.e
Abraxas Basilidis 132.b
absentia diuturna 144.c
absinthium marinum 420.a
Absinthij symbolum 420.a vis ibid.
absolutum nihil in humano opere 220.c
abstemius per noctuam indicatus cur 248.b
abstinentia cibi potusq; 94.d.e
abstinentiæ tenuitas 349.d
absurda res 28.b
abyssus 284.e.f
abyssum cur vocarint Dei iudicia Prophetæ 206.f
Academia noua à Carneade 153.a
¶ Acena 263.d.e
acanthias 192.f Achelois 350.f
Achilles ceruorũ medullis enutritus 52.e
Chironi curandus à Peleo datus 343.f
inuiolabilis præter pedes 257.e
vnde dictus 52.f
Achillis ad tumulum quæ libamina ferunt quotannis Thessali 401.d.e
Achilles Bochius Bononiensis 51.a
Achilles Maffeus 210.e
accipiter Soli dicatus 416 d.e
accipiter, eiusq; symbola 151.c.& seq.
accipiter animi symbolum 156.a idem & Osiris Plutarcho 151.d Insigne erat Sagittariorum Venatorũ militum 155.e quando fœminæ consortium appetit 151.e sacerdotij symbolum 156.a sanguinis symbolum 234.b sursum volans quid, & deorsum quid 151.f 152.a
accipitris artificiosa pugna 155.d ossa ex tibijs aurum attrahunt 151.d significatio in sacris 152.b
accipitres septem vulturẽ insectantes quid 155.e
accipitrina herba ad oculorũ morbos cur adhibetur 151.d
accusator inanis 175.b
acerbitas 388.f
aceti conficiendi ratio 424.f
acinacem attestari Scythis maximum iuramentum 315.f
acinaces ibid.
acoris auidus 188.f
Acridophagi in Aethiopia 202.f
Actæon à suis canibus deuoratus, quid 52.a 55.a.b
Actæus dæmon 292.f
Actiaca victoria 25.f
Actiæ matris Augusti somnium 222.f
Actij Synceri laus 143.f 264.e
actus in mensuris, quid 265.f
acuti hominis symbolum 396.e
¶ Ada regina Cariũ obsonia exquisita Alexandro mittit 431.b
Adad quid Assyriis 25.e
Adagartis quid ibid.
Adam quid Hebræis 253.b
Adami cingulum quid significet 392.f
Adami pomum 392.e adamas 306.a
adamanti collatus Christus & Iob. 304.c
adamantẽ emollit hircinus sanguis 306.d
Adelbertus Brauemburgi regulus iniquè ab Attone Moguntino deceptus 254.e
adiantou 424.b
ad Gallinas, villa 372.f
adlocutio, multorum numismatum inscriptio 238.e
Admetus iunxit Leonem & aprum 2.d
admirator sui 50.d
adolescentis generosi natura qualis esse debet 40.e 395.f
Adonis 322.f ab apro confectus quid 68.a.b huius simulachrum ibid.c
adoranti conuenit stare 46.a adoratio ibid. 275.e adoratio per circulum indicata 287.a per manus symbolum 253.f
adoraturos sedere iubet Pythagoras 46.c
aduena 184.e
aduentus vel migratio 334.c
aduersarius contradicens quo signo in latem æditus 287.c
adulatio 348.f
adulationibus deditus 393.c
adulator 188.c
adulator & scurra 41.a
adulatorum illecebræ 89.c
infidelitas 294.b
ab adulatoribus pessundatus 32.c
adulteræ coniugis maritus 72.e
adulteri qua pœna affici soliti 98.d
adulterium per murænam 209.c
¶ Aedes 163.e.d ædificatio 368.a
ædificationis principium vnde 344.c
ædilis curulis 320.f ædilium ordines duo ibid.
æditumus 320.a æditums ibid.
Aegydius Viterbiensis 223.a.d 322.c
Aegilus, Atheniensium tribus 391.d
Aeginetarum iuuentuti pollices præcisi ab Atheniensibus 260.f
Aegira Achaiæ ciuitas 410.a
Aegon Arginorum rex vt creatus 137.f
ægritudine conflictatus 153.a
Aegyptus 217.c 329.c
Aegyptus cœli imago 241.b cur per cor significabatur 242.e.f per crocodili symbolum 207.f humida & calida 242.f Romanos effœminauit 33.b quid in diuinis significet 153.f
Aegyptiacæ literæ quæ 351.a
Aegyptiaci soli fertilitas vnde 20.f
Aegypti captiuitas quid 133.f
Aegypti deliciæ 35.a
Aegypto quomodo promissa libertas 35.b
Aegyptius sophista 211.a
Aegyptij summi astronomi 438.e
Aegyptij ab Aethiopibus multos ritus dicuntur accepisse 147.f à Cambyse diuexati 12.f à quibus significationes suas comminiscebantur 44.b ciuitates multas in Hetruria fundauerũt 301.a cadauera vitro condita diu asseruabant 40.d diuino cultui seruientes carnibus abstinent & vino 421.e cur maritimos abstinuerint 221.e noctem cum die pari horarum numero assiduè partiuntur 208.e puritatem adamauerint 220.e quomodo mundum patiebantur 114.f
Aegyptij & Phœnices quomodo Solem Lunam & stellas deos intellexerint 326.e
Aegyptij reges ac sacerdotes vino abstinebant 390.c
Aegyptiorum opinio de mundi figura 24.d peculium in gregibus 421.d statuæ quales 346.a
Aegyptiorum Iupiter quis 29.b
Aegyrenses Amorem & Fortunam in eodem delubro colebant 288.d
ægythus auis quæ Aegyptijs 282.f
Aeliani locus 83.b

Aelij Veri Imp. lectulus qualis 401.f
Aelio Pertinaci signum datum de inuadendo regno, quale 35.f
aelurus & felis an idem animal 100.d
cur Lunae simulachrum 201.c
aeluri oculi ad Lunae vices vel maiores vel minores 100.c
Aemathcolicae sues solidis sunt vnguibus, & non diuisis 69.c
Aeolipilae 103.f 206.a
Aeneae Platonici locus 290.f
Aeolus cur Hippotae filius dictus 104.f
Aeoli filij & filiae 104.f
aequalitas 161.f 369.d
aequinoctia 46.d
Aequitas in Elephanto 18.b
Aequiuoca, cuius sint Xenophontis, ignoratur 230.c
aer 280.c 439.b
aeris elementum per accipitrem 155.f
aeris symbolum per columbam 158.c
aerei claui cur configendis nauibus aptissimi 360.b
aeris signandi mos à Iano inuentus 228.b
aeris soliditas ac diuturnitas 110.c
aerumnae 284.d 344.d
aerumnosus 297.b.c
aes perpetuitatem denotat 360.b
aes olim pecudum nota signatum 74.f
Aeschinem tragicam simiam vocauit Demosthenes 49.c
Aeschylus primum excogitauit colubras Eumenidum crinibus obuolutas 181.d
Aeschyli dictum de leonis catulo 6.c locus 149.a tragoediae 389.b
Aesculapius 217.a 381.c cur intonsa barba 232.b cur serpentis insignia gestet 218.a in solitudine Titthei montis expositus 40.c à capella alitus ibid. sub anguis specie multis apparuit 117.f
Aesculapij caput cur laurea redimitum 371.d
Aesculapij simulachrum 381.c imberbe apud solos Sicyonios 232.b
Aesculapij simulachro cur canis adsculptus 40.c
Aesculapio attributa ars 323.c cur gallum se debere dixerit Socrates 172.f
cur immoletur gallina 171.c
aestas 67.b 405.b 439.f
aestas & hyems 68.a
Aestyi Germani aprorum formas pro armis gestabant 67.f
Aesymnio Megarensi quid responderit Apollo 128.a
ab ineunte aetate libidinosus 202.c
aetatum distinctio varia 272.c
aeternitas 288.a 319.d 328.d cur per basiliscum indicata 205.c
aeternum, perpetuumque 286.f
aethera cur patrem putauerunt nonnulli 329.a
aethereus ardor 280.c
Aethiopia quid sonet Hebraeis 153.f
Aethiopes pij fuerunt olim 147.f publico damnati iudicio sponte sibi mortem consciscebant 147.f vbinam habitent 242.f
Aethiopum ad epulas cur Iupiter cum reliquis dijs inuitatus dicatur ibid.
Aethiopum pedes tumori obnoxij 28.c
aetatis species duae 141.d
Aetnae montis lucũ incolebant canes 40.d
Affectus motum vt ad assecutionem perueniatur, excitat 209.a
affectus humani 407.f voluptarij 257.c
Affectuum malorum dissipatio 126.f
africa 404.c huius fertilitas ibid. domita quomodo pingebatur 27.f muliebri specie effigiata 398.a
Africae symbolum per scorpium 219.c
Africani elegans sententia 33.a
¶ Agamemnonis clypei inscriptio 4.d
Agamemnonem cur Homerus aequiparauerit boui 3.a
Agathocles graui obsidione pressit Carthaginenses 340.d.c
Agathocles Siciliae tyrannus à Timaeo historico notatus 251.d
Agathyrsus 110.b
agelastos 182.a
Ager quid in diuinis literis significet 400.c.
Agesilai dicterium de sagittariis 310.b
aggerum construendorum norma ab hirundinibus accepta 162.c
aggressio 253.a
Aglaus alter, prouerbium 87.c
agmen 189.c
agna aurea Atrei, quid 76.b
agnus 75.c.d
agni insolito colore nati quid portendant, & quibus imperium 76.b
agricola 68.f
agricultura 25.f 316.d 339.c 354.f 385.c 405.c
agriculturã monstrauit Saturnus 228.b
Agrigentini taurum Phalaridis in mare proiecerunt 25.c
Agrippa omnibus Diis templum dedicauit 364.c Sex. Pompeium maritimo praelio vicit 321.c.d 315.c
¶ Aiax Locrensis draconem mansuetum in delicijs habuit 117.b
¶ Alae animarum Platoni quae 251.d
alas pedibus addere 429.d
Aleus Telephum exposuit in Panthium montem 52.f
Alastores daemones 292.f
alba cur ad Dei cultum adhibita 286.d
alba veste decorabantur liberti manumissione accepta 296.c
albatae 296.d
Albertus Magnus aliter 8.c 105.c
Albini natale solum quod 138.b
Albino Clodio quid portendebant cornua 56.f
albis vestibus delectatur Deus 296.c
albis vestibus vti in imperatorum Rom. funeribus mos olim 157.b
Alcathus Leonem occidit 239.f
alcea cur leonis cauda dicta 7.c
alcedo 180.d rarò apparet 180.f
alcedonis nidus qualis 180.c
alcedonum incubatus tempore, mare tranquillum 180.c
Alceste Admeti regis coniux 256.c
Alcibiadis coturnix 177.c
Alcithoe cur in vespertilionem mutata 279.f
Alcmaeonis de sapore sententia 140.c
Alcyonij dies 280.c
Aldi Manutij insigne 315.f
alectoria gemmae vis 173.c
Alexandrũ Aeropum Thessalis equitibus praefecit Alexander Magnus 262.f
Alexand. Macedo Iouis Ammonis filius fabulose creditus . 5.b
Alexander puellas Darij captiuas summa integritate seruauit 247.d
Alexandri Bucephalus 29 a
Alexandri capiti insidens hirundo quid 262.f cõmentum aduersus ingruentem somnum 228.c continentia 247.d effigiem qui gestabant, prosperè sibi omnia successura putabant 226.c mos in praebendis auribus tam reo quàm accusatori 217.b numisma cur leoninum spolium habeat 3.c responsum Adae reginae Carum 411.b
Alexandri studiosissimus Antoninus Seueri filius 226.f
Alexandro an meritò fulmen attributum 324.c.f 325 a
Alexandrum decimum tertium Deum ad duodecim suos colebãt Atheniẽses 324.c
Alexandri Aphrodisaei locus 435.d
Alexander Medicaeus trucidatus 312.f
Alexander Pheraeus hastã qua Polyphronem interemit consecrauit 311.c
Alexander Seuerus ex leporinae carnis esu formosus factus 96.b
Alexandri Seueri mortem indicans portentum 372.f 391.f
Alexandria cur vocata Leontopolis 5.c
Alexandriae vrbis prima descriptio farina signata 184.c
alienae opis indigus 201.f
alienigenarum procus 209.b
alienus ab amore 92.a
alimonia 391.b
Alilat & Oratal Arabum Dij 254.c
alis insignita erant capita sacerdotũ Aegyptiorum 256.a
Alithaeus Turrianus 368.c

allium militiæ symbolum 417.e
allio incitantur ad pugnam galli 173.d
neq; allium neq; fabas estandas, prouerb. 417.f
allium odit Leopardus 39[illegible].d
Alnæ significatum 132.d
Alpini milites 302.a
Aloisius Cornelius 361.a
alta, & altum 285.b
altum nil sapiens 180.c
alumine oblita materia non succenditur 120.e
¶ Amans ardet 110.a
amaranthus 403.d
amarities de vitæ dulcedine 187.d
Amasios cadauer combustum à Cambyse in ignominiam 342.d
Amatæ rei desertor 422.d
amator 120.a
amatores mortui 342.e.f
amatoriæ deliciæ 100.b illecebræ 137.d
amatorium 411.a
Amazones è serpentum coriis tegumenta bellica faciebant 303.e
Amethystus contra ebrietatem stat 307.c
ambiguæ oues quæ 76.e
Ambres liber Aegyptiacus 278.a
D. Ambrosio puero apes in labellis consedisse dicuntur 186.c
amicitia 40.f
amicitia firma 220.f
amicitiæ confirmatio 408.d
amicitiæ hieroglyphica plurima 398.f
amicus inutilis & ingratus 162.d
amicorum comparandorum ratio 254.a.b
Ammianus Marcellinus Græcanico fuit ingenio 260.f
Ammiani Marcellini locus 429.a
Ammonius Alexandrinus Origene & Porphyrio discipulis clarus 91.c
amolitio 241.a
amor 309.d 342.c 347.e 336.c 394.b
amor fidem nutrit 431.a
amor alatus 408.a
amor geminus quomodo exercêdus 161.a
amor in simpliciorem ætatem 15.f mutuus 342.e 394.f oculatus ne an cæcus 357.f perditus 393.a turpissimus 375.d
amoris firmitas 198.f
amoris impuri satietas 196.c
amoris indicium 418.f nutrimentum 120.b petulantia 16.a progressus 394.d laquei & retia 358.a.b radij in amantium oculis qui 309.c.d symbolum 400.f vulnera 309.c 374.c
amoris veri fructus 396.c
amori cur alæ attributæ 155.b
amori persuadendi magna vis inest 184.a
Amorũ agminis descriptio, ac lusus 394.b.c.d.& seq.
Amphilochus Olenius ab ansere adamatus 145.c
Amphion à quo lyram acceperit 347.f 348.c
amplitudo nominis 112.c
amuletum 375.d
amygdala pro canitie 279.a
amygdalæ floris multitudo, aliarum etiam frugum feracem annũ pollicetur 378.c
amygdalus temperantiæ hieroglyphicum 379.b
¶ Anacharsis quo gestu dormire deprehensus 247.c
Anacharsis Scythæ dictum 389.b.c
Anacharsis statuis quid inscriptum 247.c
Anacreontis versus de fastu muliebri 33.d
Anaxagoras cur iudicarit hominẽ sapientissimum omnium animantium 251.f
Anaxagoræ opinio de Sole 326.d
Anaxilas Rheginus 97.b
Anazarbeni cur oleas habeant fœcundissimas 388.b
anceps consilij 81.e
anchoræ hieroglyphica 335.e
anchoræ alligatus Delphinus quid 195.e
anchoram habuerunt Indi pro caduceo 336.c
anchoris duabus inniti 336.a
anchua piscis 215.f
ancile 312.c.f 313.a
Andreas Physicus ad Nicandrum glossemata adiecit 209.b
anemona 403.b
Angelus Cesius 297.d
Angelus Colotius 364.a.e 238.e
angeli 234.e 402.c
angelorum cura quæ 332.c.d hierarchiæ tres 332.c nomina & munera 322.e 223.a.b.c
angelos nos vocamus, quos Gentiles Genios 40.d
Angeronæ effigies qualis 261.b etymon ibid.c
Angleuarij 114.c
anguilla 210.d & seq. mutationem non facilè fert ibid f mortua ad fundum residet 219.f
anguillæ generatio 210.e
anguillarum captura copiosa quando 210.b
anguimanos cur vocarit elephantos Lucretius 17.a.b
anguineum ouum quod 115.c ad iudiciorũ victoriam confert ibid.
anguineos pedes habuerunt Gigantes 118.c
anguipedam Syrtium historia elegans 108.a.b
anguis significata 302.d.& seq.
anguis caudam admordens quid 111.f
anguis, nisi anguem comedat, non fiet draco, prouerb. 111.d
anguis quo tempore exuuium deponit 103.e
anguium magna vis conglobata in Aethiopia 113.f
anguibus vis magica inest 106.b
angulus solidus 439.c
anima 153.b 332.c
anima Deus ne 269.f
anima hominis 438.f
anima cum aereo vehiculo 433.d.e
anima & corpus 436.b
anima corporis affectibus tangitur 202.b generat cogitationes 229.f purpurea 204.f sanguine nutriri videtur 154.b
anima leonis cur vehementius moueatur 7.c
animæ hominis in corpore status 433.a.b
animæ & animi differentia 153.b
animæ cum corde commercium 153.c
animæ substantia non est sanguis 154.c
animæ per pisces indicatæ 222.b
animam sponte non exturbandam cur iudicarunt veteres 340.b
animæ humanæ vincis comparantur 391.a
animæ defunctorum 436.f
animas mortuorum in fabis habitare 413.c
animaduersio 316.b
animaduersio seuera 227.f
animal nullum homine diutius viuere existimat Aristoteles 149.e
animal nullũ sacrificandũ putabant Theologi veteres 412.c
animalia fœcundiora quæ 11.c frigida & tumida quæ 197 f naturæ ductu in morbis sibi medentur 413.a.b.c rationis expertia voluptate afficiuntur 93.a
animalia tertij generis non gignunt 92.b
animalium curandorum causa 304.b.c
animalibus omnibus quibus sanguis, ijsdẽ & cor est 154.c
animalibus qui primi vescebantur penuria frugum id coacti fecerunt 412.a
animus 131.a 406.f 407.a
animus ad humilia deiectus 127.a elatus Zoroastri 153.c à vitijs depurgatus 213.f diuinis intentus 126.d gratus 196.c regendus 407.f suauitate permulcendus 186.f
animus vitaq; 340.a.b
animi afflictio 189.c candor 145.a desponsio 37.c domitor 15.g elatio descripta 35.a puritas 172.f vis labefactata 64.a.b
animi pulchritudo 433.d
animi corporisq; vires 2.e
animi feritas per quercum significata. 376.c
animi magnitudo in canibus 42.c
animi patria non est corpus 144.f

Annæ Samuelis matris precatio qualis 206.a
Annibalis cõsilium Antiocho datum in nauali prælio quale 113.d
Annibalis strategema 420.f
annona 358.e 404.e
Annonæ felicitas & penuria 25.e
annus 104.e 287.c 327.e 359.f
annus mensesq; 15.a
annus cur per palmam indicetur 369.a
annus Aegyptius 285.f
annus iniens 228.a
anni Aegyptiaci rationes duæ 290.a.b
anni constitutio apud Persas 131.b qualitates quatuor 229.e tempora tria Aegyptus 292.b
anni symbolum cur vultur 150.e
annum quomodo metiebantur Aegyptij 150.f
annum vnum viuunt passeres mares 150.c
annorum centena 131.b
annorum certus numerus 67.c.d
anser 174.d cur detrimenti symbolum 175.a cur liquidis & frigidis delectetur cibis 174.f
anseris exẽpla amoris erga homines 175.a
anseris ingeniũ auersum à poeticis studiis 174.f
anseri honores à Romanis instituti 174.d
anseres Taurum montem penetrantes cur lapillis rostra sua occludant 174.c
anserum iecinoribus canes pascendos instituit Heliogabalus 174.d
anserum oleum omnia adurit 175.a
Anser poeta pessimus. ibid.
Antagoras poeta quid responderit Antigono 221.d
Anteuorta & Postuorta 228.a
Anteus 417.d.e
Anteus ab Hercule collisus quid 247.e
Anthanis 354.d
anthia piscis 213.b
anthracenæ vestes 297.b
Anthropius taurum dedit Agamemnoni & Menelao 29.d
Antigoni dictum argutum 1.c
Antiochi numisma 418.d
Antiochi laus ab æqualitate 195.d
Antiochus cognomento Accipiter 155.e
Antiochus Soter 351.d 438.e
antipathia inter camelum & equum 94.d
Antipatri epigramma de Platone 141.d
Antipatri parsimonia ficta 296.f
antiquitas 352.d
Antisthenis dicterium 54.f in adulatores 51.d in Athenienses 200.b
Antisthenis argutum responsum ad Diogenem 189.e
Antoninus Pius cur semper in vrbe sederit 111.a
Antonini Pij mansuetum ingenium 173.f
Antonino imperiũ portendit agnus vellere in fronte purpureo 76.e
L. Antonius Fab. Quadratus torquibus & armillis à Tito Cæsare donatus 354.c
Antonius Agnellus 318.e
Antonius Becchus Tiberiũ oppressit 172.d
Antonius Marosticanus 195.f
Antonius Musa viperas edendas dedit 117.b
M. Antonius Passer 285.d
Antonij ab Vrsicino deprecatio 255.c
Antonij triumuiri numisma 419.f
Anubis 41.e
Anubis Cynopolitarum deus 222.f
Anubis & Osiris expulerunt Gigantes ex Italia 41.e
anularis digitus cur odoribus illinebatur ab Aegyptijs sacerdotibus 302.c
anulus 302.a ornatus & signandi causa circumferebatur. ibid.
anulum arctum non gestandum cur dixerit Pythagoras 262.e
anulum gestare flamini Diali cur non licebat 376.f
anulum vnum duntaxat olim habere vnicuiq; licebat 302.a
anulorum ius quibus negabatur 302.b
anulorum vsus vnde propagatus 262.b
¶ Aornus fluuius pisces habet vocales 218.e
¶ Apaturiæ Palladi zonam virgines Trœzeniæ ante nuptias dedicabant 398.f
Apelles cur fulmen in Alexãdri manu pinxit 324.b.c
aperta vis 358.b
aperto pectore 241.f
Aphrodisias 354.d
apiastrum apibus gratum 424.c
apis 185.c regni symbolum. ibid.f vitæ sociæ amatrix. ibid.c
apes D. Ambrosio, Pindaro, Platoni pueris in labellis consederunt 186.c Dionysio & Hieroni regnũ quomodo præmonstrarint 185.c.f
apes ignorant venerem 188.b oderunt homines à coitu olidos. ibid. vnde generentur 31.f
apum artificium à Virgilio descriptum 183.b politia eleganter à Plinio descripta 183.d
apum examen in faucibus leonis à Samsone strangulati 187.e in iuba equi Dionysij 185.e
apum rex aculeo caret 185.c
Apim cur nõ passi sint Aegyptij bibere ex Nilo 539.d
apium luctus indicium 382.a.b
Apollo 595.e
Apollo Agyieus 366.e Delphicus 194.f
Apollo fidicen 165.d Meliates 395.e Thyreus 360.f
Apollo Musarum deus 440.d
Apollo cur per corui symbolum 169.c per gallum 173.a per lupum 79.d per gryphem 167.f
Apollo in Delphinum mutatus 194.f tibijs libenter cecinit 349.c
Apollinis affectus expressus ab Ouidio 45.d cum Hecate certamen 100.f Panionij ædem quomodo primùm ædificandam putarint Græci 367.b.c Musæ 550.e sagittæ in Græcos immissæ 310.b
Apollinis pedibus serpens triceps subijciebatur 118.b
Apollini acceptũ ferebãt Cretenses vniuscuiusq; mali liberationem 194.f
Apollini cur cygni sacri 164.d
Apollini Lyceo cur templum dicatũ apud Sicyonios 82.e
Apollini quæ'nam animalia dicata 175.a
Apollonius 554.d
Apollonij Rhodij locus 122.c 239.c
Apollonius Tyaneus 57.b
Apollonij Tyanei præsagium suæ commorationis apud Barsanum 15.a.b
Apostoli 28.e 141.c
apotheosis Imperatorum 27.f 139.b.c fœminarum 171.d multis regibus decreta 324.c
appetentia 321.e
appetentis vis in hepate 134.e
appetitio affectum excitat 109.a
appetitus rationi obsistit 427.e
Appion Grammaticus cymbalum mundi à Tiberio vocatus 59.f
Appioni cor asini obiectum 88.a
Aptera ciuitas vnde nomen sortita 155.a
apua piscis 215.f Veneri sacra. ibid.
apua ad ignem, prouerb. ibid.
apuarũ copia cur apud Megarenses. ibid.
Apuleianæ fabulæ argumentum 401.f
¶ Aqua 40.b 419.d
aqua mihi hæret 256.e
aqua cœlestis 416.c
aquæ vocabulo quæ signentur 281.d & 284.c
aquæductus & fontes leoninis figuris ornati 10.f
aquam generationis causam putarũt multi, & cur 60.b
aquam ranæ dare, prouerb. 211.e
aquæ & aere naturam rerum constare putabant Assyrij 221.e
aquarum segregationes apud Mosen quid 219.f
aquis comparata disciplina. 281.e
aquila 137.c. & seq.
aquila Aurelianum infantem de cunis sustulit 138.c carnem bubulam in Maximi cellam, & Iouis Præstitis sacellum abiecit 138.e Claudij dextero humero consedit 158.b dedicata iustis Imperatorum & regum 139.b in educanda prole iniqua 140.b Gordij currus

iugo insidens 137.f Ioui gestat tela 142.a lapidem in nido collocat 141.e mactandam Helenam liberauit 139.e Maximo Imperij auspiciũ dedit 138.b
aquila ossifraga quæ 139.d
aquila panem de manu Octauiani rapiens quid 138.b
aquila pollet visu 141.e 142.b quibus imperium & regnum præmonstrauerit 137.c.& seq. quot vno tempore pariat 138.a volucrum regina 139.a vnde dicta 25.b
aquila vulturina 139.d
aquilæ conspectus felicitatẽ indicat 137.f
Aquilæ cognomento gaudebat Pyrrhus 138.f
aquilæ etymon 142.b
aquilæ nidus cum pullis à C. Mario puero repertus, quid portendebat 138 a pennæ aliarum auium pennas cõtactu corrumpunt 140.c.d præconium ex Sosithei dicto 141.e
aquilæ senectus, prouerb. 141.a
aquilæ cur bellum cum serpente 117.f cur tantum tribuerit Pindarus 139.a
aquilam sacrarunt Persæ ante Romanos 137.c
aquilæ duæ in culmine domus, vbi Alexander natus 138.c
aquilæ gerendis rebus se duces præbentes 138.c
aquilarum duarũ ex auro apud Delphos significatio 141.a insignia quædam ibid. pulli à vulturib. discerpti 131.b
aquilis senescentibus rostrum magis incuruatur 141.a.b
Aquilæ Pontici opinio improbatur 132.d
Aquileiæ expugnatio quibus indicijs præcognita 123.e
aquilinus lapis ad multa remedia 142.d
Aquilo 436.d
Aquilo quatenus vocetur dexter, & quomodo pro dæmone accipiatur 24.c
Aquilone spirante gignitur masculus fœtus 24.b
aquilus color 141.b
¶ Ara 363.e.d
ara Dianæ deæ ex cornibus ceruinis 54.a
ara sacrificalis 364.e
Arabes fidem in manibus colebant 254.c
Arabia cur nullum suillum genus habeat 64.e
Arameorũ opinio de duabus legib. 322.c
aranearum telæ quid Aristoni Chio 193.d
araneus 193.a
araneorum telæ quid in Sacris 193.b
Arati locus 367.c
arationis partes procuratæ 26.d
aratrum 354.e
Araxa fœmina 110.b ex Hercule filios genuit tres. ibid.
arbiter genius 'vc 40.c
arbores sine tẽpestate cecidisse, suaq; sponte mox resurrexisse 380.a
arbusta terrenis mẽtibus assimilata 371.b
arca fœderis cur ex cedro sit fabrefacta 373.e
arcæ Noes ligna cur quadrata 290.b
Arcades cur rudes dicti 66.a Proseleneś cur 329.c.f
Arcadum gestamen quale 329.f mos in eligendo rege 2.f
arcam Domini vaccæ fœtæ traxerunt 28.d
arcana tempore patefieri 433.d
arcana reuelata 201.d
arcana sacrorum 243.e
arcana tegenda 48.e
archangelorum cura quæ 331.c
Archemorus celebritatis Nemeeorum causa 382.a
Archidami dictum in Chiorum legatum 219.e
architectura per hirundinem 162.b
arcus 308.f 309.a cur fuerit dedicatus Amori 309.c
ardea 183.a per coitum sanguinem ex oculis emittit 183.a tempestatis signum. ibid.
in Areopago rei velato capite causam dicebant 415.f
Argaman 323.a
Arge 350.e
argentum liquidum 419.c
Argiphon cur Mercurius dictus 118 e
Argiui, & Argiuorum numi 300.d
Argiui primum vsi scutis ligneis 312.c
Argus 430.a
Argus cur bouem custodierit 26.b
aries 77.d.& seq. & 414.c
aries in Isocratis sepulchro cur adscriptus 78.b
aries in Sacris literis quid 75.c
arietinum caput cur Hammonis signum 78.d
Arij Lacedæmoniorum regis epistola 143.b.c
Arion quo habitu delphino vectus 394.d
Aristander Thelmesius 162.f
Aristandri Thelmesij diuisio dentiũ 240.f
Aristandri sententia de oleo 387.c
Aristides Italicas res descripsit 139.f
Aristippus quid obiecerit Diogeni 37.d
Aristippi responsum de diuitibus & philosophis 276.f
Ariston quibus similes aiebat dialecticæ sectatores 201.b
Aristonymi dictum in adulatores 51.f
Aristophanis locus 210.b.373.f
Aristoteles & Plinius de fucis dissident 189.d
Aristot. locus 43.f 191.e 212.f 213.a
Aristotelis cõsilium Callistheni datũ quod 174.f scomma in Athenienses 277.b sententia de Taranda 198.b
Aristotelis non videtur legitimus liber, De mirabilibus auscultationibus 181.b
Aristoteli conciliatus Plinius 213.a
Aristotimus quomodo perierit 361.f
Arithmetica quomodo ab Aegyptiis ostendatur 280.f
arma, armorumq; genera varia 308.b & sequent.
arma bellica 374.b
arma per sapientiam administranda 310.e
armorum apparatus sine corde irritus 54.f
armatam Venerem cur coluerint Lacedæmonij 308.d
armatos Deos omnes cur finxerint Græci 308.e
Armenica prima pelta 312.e
Armenica secunda pelta. ibid.
Armenius mus 100.c
armi 305.f
armillæ 305.f vnde dictæ. ibid.
armillarum donis & coronis honestati qui 305.f
armillarum symbolum quod 303.e
aromata super ignem quamobrem imposita 344.a
aromatarius 183.b
aron agreste cur pascatur vrsa 59.e
Aronceæ stirpis mares tantum cur sacrificato vescebantur 246.c
Arriani locus 220.d
ars naturæ victrix 360.d
ars & ingenium 133.a.428.a
artes cur per manus significentur 250.d
artes inanes 410.d
artes nullæ ante ignis vsum sunt repertæ 344.c
artium inuentores 428.a 438.b
artibus proprijs elusus 184.b
Arsinoes miserabilis interitus 145.f
Artaxerxes cognomento Mnemon, ficubus & pane hordeaceo vesci coactus 411.e
Artaxerxis Mnemonis de fici & hordeacei panis præstantia testimonium 391.e
Artemisia quale sepulchrum struxerit 156.d
articulus 267.d
artificium 183.d
artificiosum opus 357.e
aruales fratres 405.d
Arueris 131.a
Aruiragus 337.a
aruncum quid vocet Plinius 71.c
arundo mensuræ signum 415.e
arundinis flocci efficacia. ibid.
arundinis & filicis inter se inimicitiæ 419.f
arundo in manus tradita Christo, quid indicarit 415.a

aru-

aruspex 99.e
¶ Ascia 516.e
Ascolia sacra cur Baccho instituta 72.e.f
Asconij Pediani locus 69.e 84.e
ascolopax 174.e
ascellicepi homo 87.e
asello fabulam narrare surdo 87.d
Asia per tres serpentes indicata 113.b
asilus 190.d quomodo nascatur. ibid.
asina animal est ad onera portanda genitum 88.b foetus excludit in tenebris 90.a
asina prioris populi symbolum 88.b
asinae pullus iuniorem populum indicat. ibid.
asinus Aegyptius 88.d
asinus ab omni rationis vsu est semotus 87.e animal daemoniacum 88.c humanae commoditatis assiduus minister 91.e
asinus in fabulis quis 87.e in ludis quis 87.d ad lyram 87.d inter simias 88.f salutis augurium dedit 90.d sapientiae symbolum 91.e
asinus putandarum vitium autor & praemonstrator 90.e
asini auriculae 87.f
asini cutis post obitum vtilis 91.a
asini portantis iuuentutem, & serpentis fabula 103.f 104.a
asini & sali aniculae odium vnde 182.f
asini vmbra, prouerbium 87.a
ab asino excuti prouerbium 88.f
asinum currentem pingere 88.e literas docere 87.d
asinum parere 87.d
asini Apollini mactati 88.d auditu praeter mures caeteris praestant animantibus 24.f 87.f ad bellum gerendum apud Saracoras adornantur 89.e difficulter occiduntur 88.d extra prouinciam non peregrinantur 87.d omnium quadrupedum inuerecundissimi 88.a
asini Palaestini equos pernicitate prouocare dicuntur 89.d
in Asinos post obitum deiici 88.a
asinaria mola, ex Euangelio desumpta 89.e
asininae vngulae abortiuis euocandis prosunt 90.a
asilo auis 183.e imitatrix. ibid.d
asilo Fauonijs flantibus apparet 181.d
Asopus 350.f
aspalatho tactus ceruus moritur 53.a
asparagus 420.e
citius quam asparagi coquantur, prouerb. 420.d
asperitatis symbolum 400.d
aspicere, quid in sacris significet 135.a
aspis alita ab Aegyptio 117.b
aspis cur dicta somniculosa a Sisenna 106.e
aspidum ictus letalis 106.b
assentatoribus nullum genus animantium perniciosius 51.f
assertor 377.a
assertor multorum 212.b
asses lignei & scortei a Numa populo dati in congiario 26.f
assidere cupiam 320.d
Assyrij cur abstinuerint piscibus 225.b cur columbam coluerint 158.e
Astabora 539.e
Astasoba 539.e
Astraea 431.d
Astraea dicta Ceres Poëtis 354.b
astrologia 280.f
astutia praua 276.d
Astyagis somnium 589.f
¶ Atalantae ceruus dicabatur 55.e
Atargate & Derceto 225.e
Atecotti iuniores 114.f
Athalaricus Romanum imperium attriuit 151.e
Athenarum arcana mysteria vniuersum orbem cluserunt 248.a
Athenienses Aegyptiorum coloni 228.b
Athenienses fame vltione mulctati quod vrsam Dianae interfecerunt in Munychio eius sacello natam 86.a hospites & aduenas omni officij genere prosequebantur 279.d.e Niciana clade venditi pro seruis apud Syracusas 54.e
Athenienses quod nam votum fecerint Dianae, & cur 73.e quos deos coluerint 314.e
Atheniensium nobilitas 426.b
Atheniensium in boue mactando mos 27.d
Atheniensium male consulta, noctua fortunare dicebatur 147.b
Athenoderus philosophus 352.e
Atlantes 50.b
Atlas 367.e cur coelum gestare fingatur ibid.f
athletae oleo delibuti certabant 257.d
athletae siccis ficubus pasti 591.b
atomis suis quid sibi voluerit Democritus 103.b
atrati & atratae vestes 297.b
atramentarius piscis lolligo 203.e
atramentum in aquas euomit sepia, atramentique vis 203.e
Atrei & Thyestis discordia vnde 76.b
atri festique dies 98.e.103.e
Atropos 356.b.e
atrum & nigrum 203.e
Attica ficubus nobilis 393.b
Attilae datum augurium per ciconiam 125.e
Attonis Moguntini Archiepiscopi improbum factum 254.e
¶ Auaritia 255.e
audiendi promptitudo 71.e
auditorum frequentia 58.a
auditus 54.b
quomodo fiat. ibid.
auditus ex leporino simulachro intelligitur 95.e
auditus e longinquo 99.b
auditus promptus 24.f
auditu quae nam ex quadrupedum genere praestent 24.f
Auerroes ab Aristotele dissentit in testibus 241.e
aues coeli 415.f
aues ex arborum folliculis natas in Britannia fabulantur nonnulli 191.f
augurium mortis 81.b.e
augurijs in captandis mos sacerdotum 540.b
D. Augustini laus 132.e
Augustale insigne 340.f
Augustus cingulo ex vituli marini pelle confecto cur vsus 572.d
Augustus infans ranas obstrepentes silere iussit 211.d
Augustus nepotes suos literas & natare docuit 49.b
Augusti Caesaris numisma 416.f
Augusti genesis 72.e
Augusti milites 101.f
Augusti praesagium ex dracone 112.f
Augusto decretus currus ex quatuor elephantis 17.f
Augusto in littore deambulanti e mari ad pedes prosilijt piscis 218.c.d
Augustus mensis
aulicorum vita 338.a
Aureliano imp. quo praesagio imperium ostensum 112.e
Aurelius Augurellus senex scripsit Chrysopoeiam carmine 164.e
Aureoli tyranni tumulus 208.d
auriga coelestis quis 322.b
auris consecrata Memoriae 238.e
auriculas asini quis non habet 89.b
auribus cur carebat Iouis simulachrum apud Cretenses 237.b
auritus 237.e
aurum solare metallum Chymicis 151.d
auri nomen quid 115.e
Ausonij locus 294.b
auspicium regium 159.b
auspicia Caesaris 44.e
auspicia, portentaque felicia per aquilam 137.e
auster quomodo accipiatur 24.d
austri flatus foemineum foetum producunt 24.b
Autocabali 577.e
autores veteres multi nostra aetate in lucem prolati 253.a
autoritas 37.e 568.b
autoritas per manus symbolum 211.e
autoritas imperatoria & triumphalis honos

nos 372.e
autumnus 440.a
Auxesie simulachrum cur ex olea 386.c
auxiliares 228.f
auxilij imploratio 162.d
auxilij imploratio apud Scythas qualis 26.c
¶ Azymorum calathus quid 277.b.c
azymorum festum amaritudine & humilitate celebrabatur 189.b
B
B Litera 351.b
Baccheia supellex 377.a
baculi & virgæ differentia 305.d
Bacchus 29.d 322.f 376.e
Bacchus cur tauro & pardali similis dicatur 29.e
Bacchus idem & Sol nonnullis 104.e
Bacchus Sycites 392.c
Bacchus taurinis cornib. insignitus 410.c
Bacchi simulachrum ex vite aut ficu apud Naxios fieri solitum 391.c
Baccho cur delphinus adpictus 194.f
Baccho cur dedicata ferula 403.e.f. cur oblinio. Ibid.
Baieth Aegyptij quid. & Bai 153.b
Balbino & Gordiano statuæ cum elephantis decretæ à senatu Rom. 20.b
balibeus 301.f
baptismus 297.a
baptismus vera purificatio 218.c
Baptista Casalius 194.f
barba in Sacris literis quid 415.c
barba intonsa cur Aesculapius 232.b
barba symbolum virtutum 232.a
barbam cur se gestare dixerit Diogenes 231.f
barbam cur soli Lacedæmonij rastitarint 230.c
barbā nutrire sacerdotibus mandatū 229.f
barbam perpetua declamatione laudauit Pierius 231.e
Barthol. Carolus Picolomineus 71.a
Bartholomæus Lampridius 303.e
Basilidis Abraxas 131.b
Basilius Magnus philosophiæ latebras omnes penetrauit 309.c
Basiliscus 105.a. in honore habitus ab Aegyptijs. Ibid.
basiliscus ex ibidis ouo 128.a
Basiliscus stella 106.a
Basilisci sanguis cur à plerisq; adseruabatur 106.a
basilici sibilus quibus sit formidabilis 105.e
Basiano Antonino quales statuæ decretæ à Macrino Imperatore 319.e
Bataui milites qui 114.e
Batti nauigatio 322.a
¶ Beatitudo futuri seculi 186.e
Bebryciæ Lauri effectus 373.e
Bech Phrygibus quid 74.a quid Scythis 172.e
Beelphegor 148.a
Beelzebub dæmō muscæ hieroglyphicum 191.b
belbi 83.c
bellator strenuus 61.a.b.
bellatori aliquando cedere necesse 31.a
bellatorem decet sæuitia 2.c
Bellerophon coercuit amoris petulantiam 16.a
Bellerophontis imago 322.b
Bellica columna quæ'nam dicta Romæ 367.a
bellicus apparatus, vel castra 250.a
Bellona Minerua 387.d
Bellonæ templum 367.a
bellum 31.d 77.e 295.e 310.f 341.e 367.a
bellum indictum 308.f
bellū marinis fluctibus comparatū 336.b
bellum, pax 365.a
belli incommoda & damna 115.c
belli nubes 284.e
bello inutilis 260.e
Bembi ænea Aegyptiaca tabula miræ antiquitatis 124.f . 144.a 167.f 233.c
Benedictus Agnellus 338.e
Benedictus Lampridius 217.c
beneficij accepti grata memoria 248.e
beneuolus 174.c
benignitas 139.e
D. Bernardus 40.a
de D. Bernardo quæ somniauerit mater prægnans. Ibid.
Bernardus Vibienius 120.d
Bernardinus Maffeus Card. 102.b
Bernardinus Pollanus 220.c
Bernardinus Tomitanus 259.b
Bersabea quid Hebræis 285.c
Betæ & bliti differentia 414.a
¶ Bianenses 113.f
Biantis philosophi dictum ad Alyattū regem 417.d
bibaces cur aquilæ senectuti comparentur 141.a
bibacissimus 216.d
Biblia quo tempore conuersa in linguam Græcam à LXX interpretibus 132.e
bicipitium 227.e
bifrons cur Ianus 228.a
bigati numi 233.b
bile caret columba 159.d
Bibon & Bitonis robur 29.c.f
Bubyni iudicia ex aduerso Solis cur exercere consueuerant 233.f
¶ Blittea meretrix 423.f
blitti symbolum 423.f
Blondi opinio ventilata 127.b
¶ Boca piscis vocalis 218.d
Bœotij anguillas dijs immolare consueuerunt 218.a
Boethij locus 427.f
Bœotij stupidi dicti 66.c
bonum de malo deligere 400.a
bonum omen 90.d
bona citò labentia 397.e
Bona dea, vel Persephone 432.e
Bonorum obsequium 23.f
bonorum cœlestium affluentia 433.d
Boreas 119.a
bos ab Argo custodita cur 26.b
bos ad sacrificium quomodo ducebatur à Persis 26.a
bos arator triclinium Vespasiani ascendit 26.b
bos integer à Germanis Bononiæ tostus 178.a
bos per linguam inambulat 26.e
bos sub iugo, prouerbium 28.f
bouis effigies in Atheniensium numismate 26.e
bouis precium 26.f significatio 26.d significatum in sacris literis 28.c
boui honor habitus à veteribus 26.f
boui vnde nomen 26.d
bouem Deliorum pecuniam cur putarint nonnulli 27.b
bouem occidere, antiquitùs capitale 27.d
bouem quando sacrificabant Lacedæmonij 173.f
Bouem quando sacrificabāt Romani 30.b
boues olim vocati Itali 27.c
boues arantes imaginari, quid 26.d
boum cornua cur fœno circumligabantur 30.f
boum natura 30.d
bouillo extenso corio quomodo opem implorabant Scythæ 26.c
¶ Braccati milites 404.f
brachiati milites qui 115.a
bracteatæ argento pennæ 415.f
braßica ebrietatem arcet 424.c
braßica vitibus inimica 424.d.e dißidij causæ. Ibid.f
Brescia 322.e
Bretti populi & Brettiæ 147.a
breuis vita 264.a
Briareus Centimanus 231.e
Britannia vrsorū sæuitia nobilitata 86.b
Britanni olim anserem religiosum opinabantur 146.d
Bromius Bacchus 180.f
brumalia quando celebrantur. ibid.
Brutia vocata olim Italia 147.b
Brutum hebetē putabat Tarquinius 74.e
brutorū cultus vnde apud Aegyptios 47.c
¶ Bubalus, primus omnium Fortunæ simulachrum Smyrneis effinxit 410.b
Bubulci nomen in familias Romanas admissum 27.c
L. Buca numum cudit Cæsari 288.b
Bucephali 29.a
bucephali equi apud Thessalos 29.b

bulla

Hieroglyphicorum.

bulla 301.a bullæ gestamen vnde acceptum ibid. vnde dicta ibid. b puerile gestamen fuit ibid. e
bulla cordis erat figura 242.a
bulla primus omnium donatus Tarquinij Prisci filius 301.b
bulbi hieroglyphicum 421.e
bulborum efficacia 421.e
Bupalus 34.f
Busiridis nomen vnde 29.e
butio, accipitris genus quod 131.d
¶ Bythonis & Cleobis fratrū pietas 386.b

C

C Litera, cōdemnationis nota 128.e
Cabalistica 329.b
Cacus Auentinus 86.c
cadauera vitro condita adseruabant Aegyptij 40.d
caduceatoris munus 414.f
caduceus 115.a & seq. 419.c
caduceis numismata insignita multa 115.f
cæcitas 99.a. 216.f
cædes multiplex 397.d
Cælij Calcagnini laus 43.c
cæpæ efficacia 417.b
cæpis cur non vescantur Aegyptij 417.c.d
Cæsa vocatur elephas Maurorum lingua 17.e
Cæsar 315.d
Cæsar apud Gades inspecta Alexādri imagine ingemuit 325.a
Cæsar consternatus, non inuento corde in bouis opimi extis 242.b
Cæsar regium nomen respuit 303.a
Cæsaris mors in Solis signis indicata 327.c
Cæsaris nummus cusus à L. Buca 228.b
C. Cæsaris numi symbolum 17.e
calamitas 104.c
calamitatis signum 415.a
calathiscorum effigies columnis Aegyptiis addi solita 367.d
calathus azymorum quid 277.b.c
calathus Cereris 367.d
Calauria Apollini sacra 194.f
calcaneum, ac huius hieroglyphica 258.e
calcaneum, & tenere calcaneum 257.f
calcaneum flectere 17.e
calceamenta Aegyptiorum papyracea 413.a
Calceus 300.c
Calchas augur 130.c
calendæ Augusti Baccho dicatæ 424.e
Calenus Megaram cepit 6.d
calidi facultas 323.d
caliga 298.c
caligare 346.a.b
Caligula Cæsar 298.c
C. Caligula vetera familiarum insignia nobilissimo cuiq; ademit 305.f
C. Caligulæ coronæ exploratoriæ dictæ 322.a
C. Caligulæ sceleratum facinus animo conceptum quod 315.f
calix multa in diuinis literis significat. 409.a
calix pro mortis cruciatu ponitur 409.b
Calix supplicij symbolum 422.a
calliditas 110.c dolosa 97.e
Callimachi locus 203.d
Calliope 331.a
caluaria asini ad loci fertilitatem facit 90.e
calumniator 238.b
calumniatores cur basilisco comparati 103.d
calumniis afflictus 103.e
calx 258.d
Calidonij apri mater quæ 63.e
Cambysæ anima in leonis reperta à Pythagoricis 12.f
Cambyses abolere conatus est immanē hominis sacrificandi morem 340.c
Cambyses diuexauit Aegyptios 12.f
Cambyses de Simandij sepulchro aureum circulum sustulit 287.c
camelus ad duodecimū diem sine potu perdurat 94.e
camelus animal prosinum 91.c
camelus animantium omnium tortuosissimum est 94.a
camelus matrem suam nunquam superuenit 94.c
camelus quasi camerus 93.e
camelus quatuor femora gerit 93.e
cameli esitientes à poetis sunt appellati 94.e
cameli mansueti bilisq; expertes 94.d
Campegianæ familiæ claritas 334.b
campestre, genus indumenti 300.a.b
campestres elephanti quales 19.d
camus 353.c.d
cana cur fides Virgilio 234.c.d
Canaria auspicia 44.e
cancellus pinnophylax & pinnotheres 201.f
cancer 200.c
cancer cur inter sidera collocatus 201.e
cancer in numis quid 200.e
candelabri significatio in sacris quæ 356.e
candida vel obscura quænam dicimus 285.a.b
Candulus 30.b
Canicipes 45.e
canicula 285.f
caniculæ sidus frugibus inimicum 44.e
canis cur vocatus Diogenes 41.a
canis describitur 39.b
canis & gallus cur ad parricidij supplicium adhibebantur 107.a
canis in diuinis literis quid 41.d
canis mira industria cōuicientis lapillos in amphoram olearum 170.a
canis qualis expetitur à venatoribus 44.b
canis quomodo militis officium videatur obire 40.b
canis serpens in Tænaro 41.d
canis simulachro Mercurij cur adiectus 239.d
canis viuus in diuinis literis quid 41.e.f
canis fidei symbolum 415.c
canis fidelitatis mira quædam exempla 41.a
canis impudentia 88.a
canis oculum habere quis dicatur 44.f
canis significatio in diuinis literis quæ sit 39.b
canis vsus quis 39.d
canem comedebant Oxyrynchitæ pop. 222.f
per Canem quando iuret Socrates 40.f
canes alebantur in Daulia in Mineruæ templo 40.b
canes Alexandro Macedoni missi ab Albaniæ rege 42.e
canes fellis vitio medentur decerpto gramine 39.d
canes in crucem quando rapti à Romanis 44.c
canes laribus diis præsides 40.b
canes quibus Dijs sacri 44.d
canes sepulchrales apud Hircanos 134.a
canes mutos quos vocet Dominus 39.e
canities 23.d
canities per amygdalam intelligitur 379.a
Canopi astutum inuentum 406.e
canterius in fossa 37.f
cantharis 61.d
cantharus 60.b
canthari typus 377.b
capaides anguillæ 218.a
caper ab Hercule domitus quid 73.d
caper cur Baccho mactabatur 71.e
caper pascens accliuiora petit 201.f
capro inspecto elephantus fugit 18.c
in Capris an riualitas 73.f
Caphziel 323.c
Caphiate 357.a
capillus Veneris 424.b Eius vires ibid.c
capitale apud quos, bouem interimere 27.d
capparis 420.e
capparim libidinem nō perfrigerare, contra recentiorum opinionem 379.e
capra 71.e & seq.

capra per aures an spiritũ emittat & recipiat 71.c
capram ahenean Phliasij colebant fol. 71.e
capram in Acropolim Athenis adire lege prohibitum 71.e
capra in sacris quid 72.c
caprarum cornua qua ratione vitibus fertilitatem adferunt 71.f
capriceps auis liene caret 182.a.b
Capricornus 436.f
caprificus 383.e.f
caprifici ramus, Iunonis simulachro cur appositus 383.f
caprifici vis 23.d
caprimulgus 184.a.b
Caprotina Iuno 384.a
Caprotinæ Nonæ 383.f
captator 213.b
captiuitas 253.d
captiuitatis impatiens 86.f
captiuitatis prudens declinator 214.b
captiui sub hasta vendebantur 312.a
caput, ac huius hieroglyphica 225.a
caput abradi malum portendit 231.a
caput adiurare & deuouere 326.e
caput Christi cur spinis fuerit coronatum 400.c
caput humanum ad mundani orbis similitudinem compactum 223.c
caput leonis quid notet 3.a
capitis hieroglyphicum 419.a
capitis rasitatio seruitutem indicabat 230.b
capiti manus imposita quid 226.c
capita, Cæsarum æde tacta de cœlo, omnibus statuis deciderunt ibid.
in capite consilij sedes 426.e
capitibus brutorum, humana corpora insigniuerint Aegyptij 231.c
Capys 111.b.c
Car Cyrum vulnerans quo præmio honestatus ab Artaxerxe 273.e
Carboni, de abrosis fasciis à muribus, quid responderit Cato 99.e
cardamus circumpullulantes herbas exarescere cogit 140.d
Cardinales sacerdotes 368.b
cardo ibid.
carduus in sacris quid 400.d
cardui scolymus 403.a
Carnæ deæ sacra 413.c
Carneades ad summam peruenit senectutem 153.a
caro sub frigida & humoris plena somnos ciet 96.e
carnes lupinis dentibus laceratæ cur dulciores 77.a
Carolus Magnus purpurã imperatoriam ab interitu primus vindicauit 131.c
carpere 240.f
Carpocrates hæreticus 238.b.c
Cartadulorum regio 47.d
Carthaginensium immanitas in sacrificandis nobilibus adolescentibus Saturno 340.d
Caryatarum opprobrium 367.a
Cassander Antipatri, Abderitis à ranis profligatis agrum in Macedonia concessit 211.e
casita Gellij considerata 127.a
cassus lumine 235.b
castigatio 12.e 316.d
castigatio ingenua 403.e
castigatio sulutifera 420.a
castimonia 300.a 413.e
castimonia è concupiscentia 249.a
castimoniæ symbolum 411.f & 412.a
castitas 138.e 382.f
castitas per apes 188.b
castores 98.d
Castorum capita pilea cur 293.d
castra bellicumq; apparatus 250.a
castra quomodo fabricata, & castrensia ornamenta, honoresq; 317.d 318.a
cataracta 284.a
catena 358.e
cathedra 320.c.d
Cato grammaticus dictus Latina Siren 150.f
Catonis in lurconem dictum 240.d
M. Catonis Proprætoris nimius gustus 253.d
Catonis sententia in Romanorum luxum 221.e
Catonis scomma in Lentulum 241.a
Catulli locus 7.e 97.b. 163.b.c 193.b 218.b 233.e 327.d 328.f 342.f 403.b.c
catulina carne epulæ celebriores olim 44.d
catulus leonis in Republica non alendus fol.6.e
cattus 100.d
Cauartianus vicus 13.f
Caucaso alligatus Prometheus 428.e
cauda 243.e
cauda, leonini index animi 7.e
caudam nigram quæ habebant, de iis cur gustandum vetuerit Pythagoras fol. 240.a
caudex Comicis quid 111.f
Cecinna Volaterranus cur hirundines secum in expeditionibus ferebat 163.f
Cecropis an euocata anima 10.d
Cecropis effigies biceps cur 228.b
Cedrus 441.a
cedrus æternitatis est hieroglyphicum 373.e
cedri consideratio 373.d
cedro digna loqui qui dicantur 373.e
Ceionij Posthumij augurium de oblata testudine 200.e
celebritas 325.b.c 330.d 349.a
celeritas 31.f 155.c 325.a
Cenchrenæ, leones vocatæ 13.e
Cenci basta, prouerb. 311.c
Censorinus quo tempore floruerit 231.b
Centauri forma duplex, quid 36.b
Centaurorum forma & significatio 32.d
Centenariæ cœnæ quæ 67.b
centipeda piscis 213.c
centum, & centenarius numerus 269.c
Centurio 270.f
Centurionis signum quomodo figurabatur apud veteres 318.a.d
cephalus piscis 214.a
cephali quomodo capiantur Venetiis 214.b
Cephas nomen Diuo Petro conueniens 227.d
Cephion musa 350.e
cepphus auis 167.b.d.e
Ceramicus 366.d
Cerberus 436.d
Cerberi hieroglyphica 41.c
cercopithecus cur cynocephalus 43.e
cercopitheci 47.e
cercopitheci sibimet aliquando caudas abrodunt 197.a
cerebrum & cor regitur à Sole 239.b
cerebro læso homo interit 441.b
Ceres 38.a 63.b 343.c 404.e 418.d
Ceres vnde dicta 54.b
Ceres eadem & Venus 38.a
Ceres legifera. 15.f. 26.d. 134.b 162.b
Ceres vecta draconibus 118.f
Ceres & Falacralis flamen 297.b
Cereri sacrificatur sus. 63.e
ceruarij lupi septentrionalibus regionibus frequentes 85.c
ceruus 51. & seq.
ceruus acerrimi auditus est 24.f
ceruus fistula pastorali demulcetur 51.c
ceruus Indicas & Græcas voces intelligẽs. 52.b
ceruus post coitum solitarius in scrobibus delitescit 54.c.d
ceruus torquem ahenеum collo gestans ab Agathocle interfectus 55.d.e
cerui ætas quatenus ex cornibus & dentibus noscatur 55.d pugna cum serpente 52.e ruminatio 33.e viuacitas 55.d 117.d
ceruum enecans Hercules quid 53.f 34.a
cerui in Dianæ tutela 54.a vnde dicti Ibid.b
cerui quomodo ex Sicilia in Calabriam transnatant 53.a
cerui vocati cerui fugitiui 54.a
ceruis Achaicis cornua decidua reciduaq; annis omnibus 36.d
ceruini cornu suffitus ad abigendos serpentes remedium 52.c

ceruix

ceruix superbiæ symbolum 232.e
ceruix audaciæ & ferocitatis symbolum 232.e
ceruix summißionis Ibid.
cerulus auis 181.a
cessatio 320.e
cespitatio 35.e
cessandum ignauiter non est 406.d
Chabriæ Atheniensis dictum 4.e 54.f
Chalos amnis mansuetos fert pisces 222.e
chamæleon 198.a
chaos 68.c
Chares 55.a
charitas 157.f
Chedar Arabibus quid 441.b
chelidonia herba 163.f
Chenosiris 376.e
cheppa Venetorum piscis quis 215.e
Cherubim species quæ apud Ezechielem 305.b
Cherubim super sedere quid 320.e
Chius à Darianis militibus euerriculata 337.f
Chij Homeri imaginem numis impresserunt 226.d
Chimæra 72.c
Chimæræ descriptio 16.a symbolum 109.f
Chiron 36.b
Chiron an Achillem instituerit 52.f
chamydes 298.a
chœnix 406.e
chœnices farinæ binæ Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus mittebantur 406.c
chœrogrillus erinaceus 62.f
CHRISTVS 283.c 316.f 362.c 402.c
Christus homo Deus 15.f
Christi anima nequaquã apud inferos passa 4.d
Christi humilitas 348.d
Christi quinq; vulnera per pentalpha 351.e.f
Christi sepulturæ symbolum ex sacra historia 4.d
Christi symbolũ per pelecanum 146.a.b
Christi victoria 366.c
Christum gestare humeris quid 116.c.d
Christianæ pietatis succeßus 334.f
Christophori veri quinam 116.d
¶Cibariæ donationes canistris offeruntur 406.b
Cibus antiquitus Atheniensibus ficus, Arcadibus glans, Carmais palmæ, Indis calami, Meotiis milium, Persis cardanum 412.b
cibus pro doctrina 371.c
cibus in sacris literis quid 277.c.d
ciborum varietate satur 67.a
cicada 191.f
cicada ore caret 192.a per quamnam corporis partem emoduletur Ibid.a.b
cicadæ cantus vnde 192.b
cicadæ maximè indigenæ 192.e
cicadæ fœminæ taciturnæ creduntur 191.d
cicer 414.b
cicer erucas ab oleribus arcet 414.c
Cicero ibid.b
Ciceronis locus 76.b 150.a 175.b 190.f 218.b 220.a 258.e 272.b 274.d 313.d.e 386.c
Ciceronis & Virgilij lectione Tacitus Imp. offendebatur 189.a
Ciceronis salsum dictum in Metellum 169.c
Ciceronis somnium de Augusti imperio 355.e
Ciceroni obiectum quòd homo nouus 192.f
ciconia 124.a & seq.
ciconia lingua caret 126.c mensis inferri vetita 126.b cur vigiliarum, custodumq; vrbium signum 125.e quo pacto se à noctuarum insidiis defendat 125.d
ciconiæ perpetuum bellum cum serpentibus 126.a
ciconiæ quomodo pullorum suorum incolumitati prospiciant 423.a
ciconiam occidere multis gentibus capitale fuit, & cur 126.a
cicuma 185.b
cicurare leonem quid portendat 5.c
Cidaris 302.f.303.c
cinædum cur vulpem vocarint Siculi 97.d
cinaræ fructus 419.a
Cincius Manlius 359.e
cinclus auis, cur alienis nidis oua sua ponat 184.d
cinctus Latinis quid 245.b. 299.a
Cingani vnde dicti 184.e
cingulum Hieremiæ 299.d
cinnamus auis 183.b
circulus 286.e
circulus obliquus 438.c
circulus cœli, vocatus Iupiter à Persis 286.f
circulus principium miraculorum 288.d
circumactu corporis adorandum iubet Pythagoras 287.a
circuncisio 47.f antiquißima apud Aegyptios Ibid. ab Abrahamo vt signum Hebræis data 48.a
cißibia 377.a.b
cithara 347.b
Citheronius Leo vocatus Hyllus 2.f
citò confectum 420.d
citus 441.a
ciuis oppressus à peregrino 27.c
ciuium seruator 375.a
ciuibus genuinum est inuicem sibi inuidere 202.f
ciuilis 295.b
ciuilibus seditionibus crescens 210.b
ciuica corona quamobrem sit ex quercu facta 375.c
ciuica corona donatis quæ & quanta tribui soluta 375.d
ciuitas 440.b
¶Cladis præsagium 43.c
claritas 327.b
claritas ex poëtarum scriptis 366.d
clari viri 290.e
Claudiani locus 101.e 123.d 168.a 218.e
Claud. Cæsar in spectaculis exhibuit pantheras Africanas 84.c
Claudij Imp. epigramma Aureoli tyranni tumulo inscriptum 208.d
Claudium asellum quomodo eluserit Inbellius Taurea 37.f
claudus cur fingatur Vulcanus 136.b
clauis 360.e
clauus 359.d
clauum in Mineruæ templi postica parte quis figebat 359.e
Cleanthis responsum 91.c
Clearchus 143.c
Clearchus Heracliensis fulmen gestauit 324.e
clementia 12.d 325.e 408.f
clementia Imperatorem præcipuè cõmendat 20.b
Clemens Agrippæ Posthumi seruus cur in Hetruria latuerit 230.b
clemens animus 410.c
Clementis recognitionum opus 60.f ex eodem locus recognitus Ibid.
Cleobes 29.f. matrem currui impositam ad Iunonis templum vexit Ibid.
Cleomedis opinio de mundi figura 24.d
Cleomenes cum Scythis meri potationibus contendit 389.c
Cleo cur sit vocatus larus Aristophani 167.b
Cleopatræ virilis animus 231.f
clepsydrarum vsus vbi primùm 46.e
clibanus 243.c.e
Clio 351.a
clipei & clupei differentia 313.e
Cliti insolentia quæ 324.e
Clitor fluuius pisces progenerat vocales 219.b
Clotho 356.b.e
clupea 216.b Lunæ naturam imitatur Ibid.
clypeum neutro genere 313.f
clypeus aureus in D. Claudij honorem Romæ in Curia affixus 314.a
clypei Agamemnonis inscriptio 4.d
clypei Græcorum Neptunum, Troianorum Mineruam pictos habebant 313.f

clypei militibus ab Imperatoribus honori dabantur 313.c Diis dedicabantur Ibid.& 314.a
clypeos qui merebantur 314.a
clypeis inscribebantur facta pulchra 313.e
clupeæ lapis quartanæ medetur 215.c
¶ Cnidũ missa nauis à Periandro cur in alto mari remorata 212.e.f
¶ Cocbles Romanas delicias auxit 203.a
Cocis vel Cotionis exemplum 42.c
coccygium 181.f coccyx Ibidem
Coci 200.f
cœleste rerum omnium promptuarium 247.f
cœlestes spiritus 331.c
cœlestium bonorum affluentia 431.d
cœlibaris hasta quæ 311.a
cœlum 288.b 243.b 309.e
cœlum cur cœruleum 425.e
cœlum decimum 306.f
cœlum nil nisi sanctum profert 23.a
cœlum quo motu rotetur 24.c
cœlum veteres pro capite 225.c
cœlum fœcundum cur dixerit Hesiodus 281.f
cœlum vnde dictum 330.c
cœli tres regiones 436.d
cœli alieni impatiens 209.f
cœli fœcunditas 246.e
Cœli virilia Saturni falce recisa quid 220.b
cœlo alieno melior effectus 396.f
cœli aquei 426.c
cogitatio 64.e
cogitatio alta 141.f
cogitatio vel sensus imaginationem creat 109.a
cogitationes generat animus 229.f
cogitationum procellis quomodo obuiam itur 280.d.c
cohortes, earumq; insignia 113.c
coitus incœpti indicium quod 272.d
collegium nullum sine præuaricatore 398.c
collyrides conspersæ 387.c
Coloes 339.c
color niger Soli dedicatus 169.d e
coloris nigri signum quod 157.b
coluber gaudet latebris 107.c
coluber terræ filius & indigena 115.d
colubrorum ingens vis in Sardium suburbanis locis quando visa 115.c
columba 157.a & seq.
columba aëris symbolum 158.c
columba argentea cui aurũ in dorso, quid 160.c.e
columba caret bile 159.d
columba cur ab Assyriis colebatur 158.c
columba fusca Prophetis quid 137.d
columba munda & simplex est 161.e
columba quieta 159.c
columbæ esus contra contagium 159.c
columbæ & vespertilionis discordia fol. 179.e
columbæ etymon 157.c
columbæ felix auspicium fuère Aeneæ & Iulio Cæsari 159.b
columbæ natura actionesq; mysticæ explicatæ, & quomodo ad vsus transferendæ 160.f
columbæ obsonium Regibus parabatur grassante peste 159.c
columbæ oculos habere quid 160.c
columbæ cur parcant Syri 158.c
columbarũ ac turturum par quis dicatur obtulisse 157.c
columbarum alæ gypso illitæ summisq; tectis affixæ quid 159.b
columnæ, ac earum symbola 365.d
columnæ muliebres, virginales 367.c
columnæ Traiano & Hadriano erectæ 365.f
columnarum significatio in sacris 367.c
in Columnis statuæ plerisq; à Senatu decretæ 365.f
colurna hastilia 70.a 71.f
colus 356.d
colus & capilli in sacris quid 229.f & 230.a
comessationes perniciosæ valetudini 107.e
Comethus Dianæ templum violauit 405.c
compotatio amicitiæ causa instituta 408.c
conditorium 244.c
condonatio 385.f
concentus cur odori comparatus 277.e
concha Veneri dicata 202.a
conchylium 205.b
concordia 346.d 408.f per caduceum indicata 115.d per cordis symbolum 244.c per cornices indicata 149.a per mel & lac 188.a per pauonem 170.c
concordia vnde dicta 347.c
concordia rei familiaris 176.b
concordia rerum 92.a
concordiæ symbolum 429.f
concordiæ discordiæq; effectus 19.b
concupiscentia 134.b
concupiscentiæ signum vmbilicus 249.a
concupiscendi vis 436.e
concupiscere quid 244.f
congiarium 320.a
congri & polypi certamen 197.a
congruere vocis etymon 128.f
coniugium 262.a 358.e.f
coniugij commoda 344.f
coniugij fidem nõ violant columbæ 157.a
coniugis mores ferendi 209.e.f
coniugula myrtus cur dicta 440.e
coniunctio maritalis 311.b
coniza animalibus perniciosa 422.d
conscientia igne examinata 243.c
consensus 253.f
consilium 301.c
consilium per cordis symbolum 242.a
consilia occulta 416.e
consuetudo perniciosa 184.a.b
consularis magistratus annuus 293.c
consulatus primi hieroglyphicum 269.b
consultatio 320.d
consultorum benestabilitas 228.b.c
consummatio 134.e
consummationis sacrificium 258.a
Constantia 34.e.120.a
Constantij Imp. pompa Romã ingrediens 113.c.d
consternatio multitudinis 71.d
contatio 325.b
contemplatio 237.f
contemptibilis 392.b
contemptor diuũm 234.f
contentio laudis 96.e
continentia 110.c 247.b
continentia in quibus rebus consistat 296.b
continentiæ exemplum in tauro 22.e
continentiæ fructus 379.b
contrarietas 287.e 310.a
contumacia 106.c
contumax 180.d 238.b
contumeliosus 176.d
conuersio hyemalis quæ 199.b
conuiciorum contemptor 140.a
conuiuia lautiora piscibus olim erant opiparè instructa Romanis 221.b
cor 127.d 241.f
cor, animæ receptaculum 242.c voluntatis fons 134.c
consilium & rerum agendarũ radicem continet 242.c
cor Dei, in sacris quid 242.b
cor habet & iecur omne animal quod sanguine præditum est 242.b
cor hominis anniculi duarum est drachmarum 152.e
cor in senium vergens imminuitur 152.e 153.a
cor, per anularem digitum 261.f per anuli hieroglyphicum 301.e
cor omnibus, qui sanguis 154.e
cor quibus dicatur excidi 153.a
cordis aperta simplicitas 48.b
cordis cum sanguine commercium 154.e
cordis figura cur bulla 242.a
cordis significata 244.c
cordis symbolum 297.c
corde præstandum 301.b
Cora Hetruriæ promontorium 230.c
Corax primus Rhetoricam docuit Syracusis post Hieronis obitum 169.c
corbes fragmentorum duodecim, doctrinam duodecim Apostolorum significãt 408.c.d
corculum 242.a

cordatus 237.c
corij vsus in militaribus tegumentis 295.d
Corinna melico carmine superauit Pindarum 303.b
Corinthiacæ ædes quibus Dijs sacræ fol. 365.c
Corinthiacæ columnæ ibid.& 367.c
cornabulia 422.c
cornabulia Liguribus quæ 59.b
cornea pocula 410.c
cornea porta 431.c
Cornelia Annia viuā se vltrò in arcā cum viro defuncto damnauit 399.f
Cornelius Muscus Bitontinus præsul fol. 130.b
Cornelius Tacitus mendacij arguitur 90.f
Cornelij Castalij Feltrensis epigramma festiuissimum 219.f
Cornelij Nepotis sententia improbata 126.c
cornicari 149.c
cornix 148.e duo tantùm oua excludit ibid.
cornix aliquot hominum ætates dicitur viuere 149.f
cornix concordiæ symbolum 149.a
cornicis & noctuæ confusus sanguis coire non potest 148.b
cornicis sepulchro & columnæ honos habitus à Marrhe rege 149.d
cornices ad Palladis arcem nō aduolabant Athenis 149.b.c
cornicum oculos effodientem puerū damnauerunt Areopagitæ 150.b
cornicum oculos configere, prouerbium 150.a
cornicum viuacitas 149.d.e
cornu copiæ 440.a
cornua 304.f
cornua antennarum 31.a
cornua cerui 56.d
cornua elephanti speciosa 18.f
cornua fluminibus attributa cur 25.d
cornua honoris & potentiæ signum fol. 56.d
cornua in libris quæ vocentur 248.f
cornua multa in numismatis multiplicis cōmoditatis indicia sunt 409.e
cornua poculorū vsum præbuerūt 410.b
cornuum differentia in boue mare & fœmina 27.e
cornuti milites 114.d 183.c
corona vnde dicta 304.f 410.c
corona aurea quæ 305.f
corona ciuica non temerè data 735.d
Corona vrbs 149.b
coronæ Musarum ex pennis 155.a
coronæ poëtarum ex quibus constabant 377.c.d
coronæ Regiæ quot radiis constabant 56.e.f
coronæ Regiæ forma 304.f
coronis se ornarunt veteres conuiuia celebrantes 304.f
corpus 292.c
corpus animæ receptaculum 408.a
corpus humanum quod perfectius à pictoribus & statuariis habeatur 290.c
corpus Lunare 215.c 432.c.d
corpus nullum sine næuo 398.c
corpus vel immunditia 269.d
corpus vas appellatum 408.a
corporis forma 440.c
corpora nullis odorib. delibuta aurā suaueolentem emiserunt 411.f
corpora per ætates & secula imminuuntur 263.c
corpora nostra salicis hieroglyphico significata 440.f
correctio 157.c 292.c
corrugare frontem 7.c
corruptor omnium 120.f
Corsicum mel parum suaue 187.a
Cortonacenses milites qui 113.c
coruus 168.c animal inauspicatissimū 169.d
coruus contumaciæ nota insulus 168.f 169.a
coruus cur Apollini sacer 169.c.e
coruus emissus à Noe quid 169.a
coruus lapideus Diodori rhetoris sepulchro impósitus à Metello 169.c
coruus lauro sibi medetur 159.e
coruus à Phœbo missus, vt aquam adferret 168.f
coruus quo tēpore pullos excludat 169.d
corui crocitatus frequentioris pluuiæ indicium 169.f
corui lapillos in vasa fictilia cōiicientis mira historia 169.f 170.a
corui ouo nihil efficacius ad intinguēdum capillum 169.c
corui quibus malū auguriū fuerint 168.f
corylus vitibus vicinitate sua nocet 71.f
corythaliæ Dianæ quodnam sacrum fecerint Lacedæmonij 43.a
Cosmas Gerius 217.b
Cosmi Medicis laus 16.e 22.c 224.c
cossi 189.c coturnix 176.f
coturnix Alcibiadis è sinu volans 177.c
coturnix cur Herculi sacrificabatur 177.c
coturnix, simulac biberit, reliquā aquam turbat 177.b.c cur impura habeatur 177.a cur maligna ibid.b cur veratrum appetat 177.d
coturnicis impietas aduersus Lunam 177.a.c
coturnice cur vescebantur Aegyptij 177.b
coturnices cur à mensis summoti à nonnullis medicis 177.d
¶ Crabrones ex asini cerebro 31.f
crapula 13.b
Crassus vxores tres absq; luctu sepeliuit 209.f
craticula 244.d
Cratis Pergameni historia de aquila 139.f
creatio 423.d
creator mundi ibid.
crepusculum 332.d
crescendi vis à Luna est 328.f
Cretam per cupressum significari 380.a
cribrum 277.f 278.b.c
cribrum cur subsepia ponant Aegyptij 276.f
crimen 246.c
Crispi Passieni dictum de adulatione 51.e
crocodilus 205.c 426
crocodilus elinguis est ibid.
crocodilus ibidis admota penna obtorpescit 123.b
crocodilus vbinam oua sua ponat 260.e
crocodili adeps ad quid vtilis 207.a
crocodili morsus incurabilis 207.a
crocodili oculi quales 206.c.e
crocodili ouum quale 207.d
crocodili robur in cauda 206.c
crocodili & scorpij genuinū odium 119.b
crocodili tergus corticosum, duriūq; 206.c
crocodili visus in aquis hebes, in terris acerrimus 206.d
crocodilo vbinam vescebantur 207.c
crocodili mansuefacti 207.d
crocodilorum hostes cur delphini 196.a
crocuta 83.d
Crœsus Lampsacenis excidium interminatur 381.b
Cromyonia 63.c 67.d.e
Crotoniatæ bonæ valetudinis laude insignes 110.a
Crucis Dominicæ signū minimè fortuitum 371.d
crudelitas 314.c animaduersionis seueritatisq; indicium 315.c
crura femoraq; concidua 53.e
¶ Cubica figura cur semper recta 290.c
cubitus geometricus 264.f
cubitus in mensura quis 264.e
cubitus regius quis 264.f
cubus 292.a 439.b
cuculus 181.b timidissimus ibid.
cuculus boni augurij est auis 181.f
cuculus in Iunonis sceptro 181.c.f
cuculum cur paruæ aues fugiant 181.d
cucumeres infanti febricitanti appositi vt cutem contingant, feruorem omnem in se recipiunt 91.c
cucupha 125.b & seq.
cucurbita quid præsagiat 418.c
Culex 188.f
Culices ex cossis generantur 289.c
culicum seuitia in Leones 8.f
cultus canis 44.c
Cumis in antris responsa dari solita 292.f
cuneus 360.a cuniculus 97.a
cunila bubula 39.b 422.e contra ser-

pentes valet ibid.c
cuniculam & pulicariam herbam reformidat polypus 198.e
cupiditas latè profusa 292.d.e
cupiditates & affectus terræ filij 427.e
cupressus arbor funesta 379.f 380.e
cupressus à carie & vetustate immunis 380.f
cupressus in tutela Ditis 380.d
cupressus mortis indicium ibid.
curæ variæ 397.d
Curatij iuniores 124.b
curis 310.f
curuca 181.a
currus 321.b
currus in sacris 322.e
curru nuptiali quot, & qui vehebantur 321.e
curulis sella 321.b
curuunguia animalia non alenda 6.e
custodia 78.b 128.d 174.d 217.e 391.f 332.b
custodiæ symbolum 371.b
custos 232.a 234.b
Cyamon 413.d
¶ Cybele 381.d
Cybele, quæ & tellus, cur mater hominum dicatur 321.f cur capite turrita ibid.
Cybeles currus 321.f
Cybeles currum cur trahant leones 15.f
Cybeles symbolum pinus 381.d
Cybira 138.d
Cychrei templum in Salamine 212.e
Cyclopes monoculi cur 235.f
cygnus 164.c & seq.
cygnus morti proximus dulcius canit fol. 164.c.e
cygni cur Phœbo sacri 264.d
cygni dedicantur nautis 165.f
cygni suauius canunt Fauonio flante 163.c
cygni symbolo poetæ nuncupantur fol. 164.d
Cylabræ heroi Phaselitæ offerebant salsamenta 218.a
Cyllenius cur vocatus Mercurius 256.a
Cylonem cur trucidarint Athenienses 8.d
Cynica familia vnde 39.b
Cynici 191.e molesti & impudentes f.
cynocephalus describitur 45.e & seq.
cynocephalus cur in fontiũ apicibus statuebatur 46.d
cynocephalus Mercurio sacer 47.a
cynocephalus pari consensu cum Luna afficitur 41.f
cynocephalus pisce non vescitur 47.e
cynocephalorum lacte viuebant Numidæ 45.e
Cynomya 191.d
Cynopolitarum deus quis 222.f
Cyoniæ Deæ cur sacra fiebant 44.e
Cyparissa Celtarum regis filia 380.d
cyparisso vnde nomen ibid.
D. Cypriani laus 257.f & locus 158.a
Cyprus Veneri sacra 117.e
Cyrenensium pietas in Saturnum 393.d
Cyrnij populi cur longæui 186 f
Cyrillus aduersum Iulianum Apostatam scripsit 234.c
Cyrilli locus emendatus 288.e
Cyrus à cane nutritus cur 44 e
Cyrus mu us est dictus 91.f
Cyrus & Ochus idem apud Tertullianum 90.f
Cyri somnium de solis contactu 327.e
Cythera 347.e
Cytherea vnde dicta 347.e
Cytheriacum pectinem cur dixit Naso 307.e

D

D Litera cur vsurpata pro quingentis 273.b
Dædali nepos cur Athenis ab arce præceps datus 170.e Idem in perdicem mutatus, quid ibid.
Dædali statuis cur vincula iniecta 357.e
dæmon malus 140.f
dæmon præses nascentibus 115.b
dæmones aquei lasciuiæ præfecti 223.a
dæmones improbi 222.c
dæmones leonina fronte visi 10.d
dæmones per ranas 211.e
dæmonum genera sex infra Lunarem globum 292.e.f
dæmonum varia nomina 292.f
dæmoniaca natura 292.e
dactyli 441.b
Dagon Palestinorum idolum collapsum 233.d
Damageti statua qualis 290.e
Daniæ simulachrum cur ex olea 386.e
damnatio 310.c
damnum & vtilitas 218.e
Dan serpens à Moyse factus 210.c
Danaus cur ædem Apollini Lycio vouerit 81.f 82.a
Daniel Rancrius 233.b 271.f
Daphne puella à Spartanis nomine Pasiphaes culta 372.b
Daphnis cur dicta 372.a
Dardanus in Samothraciam nauigauit 311.e
Dardano nupsit Pallantis filia 311.e
Dardanorum pecunia, & Dardaniæ nomen 173.d
Darij vagina ornatu Græcanico quid 316.a
Darij palla quæ, qualisue 155.e
dasypus an idem cum lepore 96.f 97.a
dasypus & lepus vterq; hirtipes dicitur 96.f
¶ Debiliora á validioribus absumuntur 140.e
decempeda 265.d.e decempedator ibid.
deceptio 337.f
decemuir quibus notis indicabatur 271.e
Decius cur aurea corona donatus 305.f
Declinator insaniæ 28.c
decussatio 78.e
deditio 313.e
dedititij qui 294.e
defensio 313.e
defensores milites qui 114.e
Dei triplex potestas 416.d
delectatio 109.e 392.e
deliciarum torrens Psalmographo quis 283.f
deliciosus 265.a
delicta humana 294.d
delicti pœna 428.f
deliberatiuum genus orationis 16.b
delyrij piaculum 69.a
Delio natatore indigere 49.b
delphinus 194.b
delphinus amoris simulachrum 38.a anchoræ circũuolutus quid 315.f 196.a cur Baccho adpingebatur 194.e á Cupidine alato frænatus 195.f futuræ tẽpestatis indiciũ 193.a omnium animaliũ velocissimus 195.d piscium rex 139.a veneratiõe prosecutus á veterib. 194.e
delphini beneficio seruati Arion, Palæmõ, Phalantus, Taras, Telemachus, alij fol. 194.d.e
delphini imagine colebatur Neptunus Sunij 195.a
delphinum pingit in syluis, prouerbium 196.e
delphinum nare doces, prouerb. 295.d
delphini cur crocodilorum hostes 196.a humani generis amatores 196.a quibus dijs dedicati 194.f
Delphis aquilæ duæ ex auro, quid 143.a
Delton vocata Aegyptus, & cur 127.d
Demadis dictum ad Philippum quod 55.a
Demetrij vana insolentia 324.e
Demetrij Triclinij opinio expensa 134.c
democratia 328.e
Democritus quid per atomos indicare voluerit 103.b
Democriti cõsilium fratri datũ quod 57.e
Democriti responsum ad lõgiorem vitam assequendam quale 186.f
demolitio 334.c
Demonactis festiuum responsum de fuminis 345.f
demonstratiuum genus orationis 26.b
Demosthenes notatus 26.f
Demosthenes quænam obiicit Philocrati 221.e.d
Demosthenis enthymemata lucernam olebant 342.a
Demosthenis in noctuæ cultum exclamatio 146.e.f
Demosthenis locus 147.b
dens 271.d
denario numero finiuit omnia Romulus

quæ

Hieroglyphicorum.

que instituit 291.a
dentes in infantibus quando primò pullulant 348.a
dentes suos aliquando excutiunt elephanti 19.b
dentium diuisio ex Aristandri sententia 240.f
deosculatio Hebræis quid 233.f
depontani senes qui appellati 124.e
depopulatio 59.b
Derceto & Atergate 222.f
desidere 320.d
designatio & scopus 135.e
desolatio 337.e
despicatus 43.b
detrimentum per anserem 175.a
detrimentum per dentium symbolũ 240.f
Deucalionis enatatio qualis 129.a
Deus Opt. Max 326.b.c
Deus à quibus circundetur 280.a
Deus in humano corpore 60.d
Deus per accipitrem indicatus 151.e per ciconiam indicatus 116.c per circulũ 286.f per crocodili symbolum 205.e per oculi symbolum 234.c per septenarium numerum 271.a per spithamæ appellationem 264.d
Deus non delectatur nisi in albis vestibus 296.d
Deus pater 231.e
Dei aduentus 384.c cognitio cur paucissimis innotuit 206.f dextera quid 252.d sapientia 363.d vis 255.a
de Deo cognitionem ex operibus perpendimus 206.e
à Deo & sacris alienus 88.e
de Deo disputare non est omnium 246.c disputandum sobriè 253.a
Deorum capita 419.b coronæ ex variis herbis ac plantis 304.c.d cultũ instituit Mercurius 239.c rotæ cur octo radiis compactæ 289 c simulachra cur ex cupresso fieri solita 380.f
dextera manus in sacris quid 254.b
dexteræ manus symbola 252.c.d
dexteræ & sinistræ mũdi partes quæ 24.c
Diabolus 73.e
diadema 302.e.f 303.a
Diadumeno ambulanti in agro pileũ abstulit aquila 137.f
Diagoræ Rhodij statua 290.e
dialectica 256.b 379.e 280.c 406.f
dialectica Lunæ æquiparata à Clitomacho 329.d
dialectica per araneam 393.d
dialectica per culices indicata 189.b
dialectica quæ nihil ad res facit inanis est 410.d
dialecticæ sectatores quibusnam similes dixit Ariston 201.b
dialecticam polypi similem cur dixerit Carneades 196.f
Diana 29.e 328.f 433.e
Diana Lucina per mullum 214.d
Diana regina cœlestium proportionũ & intelligentiarum 430.e
Diana strangulata 337.a
Diana ταυρωπὸς ἢ ταυρὼ 29.e
Diana vel Hecate triceps 41.f
Dianæ ædes sacra quæ 365.d
Dianæ ædem quo modo construendam putarint veteres 367.c
Dianæ ædem sacrauit in Auẽtino Seruius Tullus 54.a
Dianæ Corythaliæ quod sacrum fecerint Lacedæmonij 75.e
Dianæ simulacrum alatum 15.d
Dianæ simulacrum apud Lacedæmonios 356.f 357.a
Dianæ simulacrum mammosum 178.d
Dianæ Soluizoniæ templum 299.b
Dianæ Triclariæ sacrum 403.e
Dianæ vel Hecates simulacrum 229.b.c quis primus triceps excogitauerit Ibid.
Dianæ votum factum ab Atheniensibus, & quod 73.e
Dianam gaudere telis & capreis ac fugacibus ceruis, quid 55.b
diaulus 266.a
dicacitas 183.f
dicacitatis castigatio 192.b
dictatori cur nefas equitare 37.e
Dictynna, Pallas vocatur Nicandro 373.f
Dido 435.c
didrachma 136.d.e
dies atri festiq; 98.e
dies per pauonis symbolum 171.b
Diespiter 345.b
difficultas 37.f
difficilis atq; morosus 219.d
digitus 259.e 263.d 267.c.d
digitus anularis 261.f cur odoribus illinebatur ab Aegyptiis Ibid. & 262.a
digitus articularis 262.c.d
digitus Dei, quid 259.d
digitus medius 261.d
digitus mensurarum omniũ minima 263.a
digito vno caput scalpere 259.f
digiti & numeri 267.c. & seq.
digitorum diuisio 267.c
dignitas sacrosancta 56.c
Dij 311.b
dij laneos habent pedes, prouerb. 357.e
Dij Lares 40.b
Dij manes 227.e.f
Dij marini cur cæteris fœcundiores à poëtis ponantur 220.b
Dij omnes 364.e
Dij Penates 311.c.d 407.e
dij præsides homini nascẽti quatuor 155.b
dij secũdum Lacedæmonios quomodo inuocandi 250.e.f
Dij Tutelares 332.a
Dijs templa rotunda cur dedicarint veteres 364.f
diluuium 284.d
dimensio 263.a
dingus 238.f
Diocletiano datum oraculum quod 2.f
Diocletiani milites Iouiniani vocati 143.d
Diodorus rhetor quo honore iam defunctus à Metello discipulo affectus sit 369.c
Diodorus Siculus in hieroglyphicis indagandis non incuriosus fuit 227.c
Diogenes cur barbam se gestare dixerit 231.f
Diogenes cur appellatus Canis 43.a
Diogenes cur carpebat Musicos 346.f
Diogenes quid responderit Alexãdro mittenti ossium plenam sportulam 43.a
Diogenis anceps interrogatio 36.b
Diogenis Cynici dictum 424.b
Diogenis dictum de adulatore & obtrectatore 51.f
Diogenis dictum in adolescentem luxu deliciisq; corruptum 176.e Aliud eiusdem de puero impudico Ibid.
Diogenis dictum apud Xeniadem seruiẽs 3.b.c
Diogenis iocus in athletas 63.d
Diogenis opinio de sapore 240.c
Diogenis salsum dictum 15.b
Diogeni quid obiectum ab Aristippo 37.d
Diogeni quid responderit Antisthenes 189.e
Diomedes cur templum excitauit Hippolyto 298.f
Diomedis filiæ 36.a
Dionysius 432.e
Dionysius Aegyptiis Osiris dicitur 176.e
Dionysius cur ad mare fugisse fingitur 194.e
Dionysij Halicarnassei locus 113.f
Dionysium cur taurina specie figurabant antiqui 23.e
Diophanes 186.f
Diophanes Lacedæmonius 70.e.f
Dioscorides Astrologus 352.f
Dioscoridis versio castigatur 420.d
dipsas 123.a & seq.
dipsadem quid vocarit Apollonius poëta 121.d
discessio subita 398.d
discinctus 245.b 299.a
discincti milites 311.a
disciplina bona 347 b
disciplina tota aquis comparata 281.e
disciplina vera 116.c
disciplinæ diuinæ 178.c.f
disciplinæ exoticæ 187.b
disciplinæ humanæ 278.d.e
disciplinæ per Mercurium 239.d
disciplinarum ordinem primus excogitauit Salomon 280.b.e
discipulorum pedes loti in cœna Domini

quid 257.c 258.c
discordia 77.c 343.c
discordia militaris 168.c
discordiis ciuium locupletatus 210.a
diserta proles 29.f
dißimulator ingenij 83.f
dißimulator turpitudinis 101.d
dissolutio 360.a
distinctio 64.d
Dithyrambum vincens bouem assequebatur 29.d
Ditis pectora adamantina cur 306.b
Diti & Saturno sacrificarunt decumatos homines Pelasgi 340.c
diues auarus 257.b
diuitum variæ auocationes 94.a
diuina maiestas 312.c
diuina prouidentia 134.d
diuina in occulto 48.f
diuinorum ab humanis separatio 219.c
diuinitas per capitis symbolum 225.c
diuinitatis indicium cur triangulum æquilaterum 291.b
Diuitenses, Gallicana legio 155.c
diuitiæ an sapientia prius optanda 276.f
diuitiæ elatum faciunt 171.a
diuitiæ fortunæ appellatæ 410.a
diuitiæ vicißitudinariæ 171.a
diuitiarum flagellator 172.a
diuitiarum turpitudo 170.f
diuitias per spinas intelligi in Sacris literis 400.c
diuus 319.c
diuturnitas 375.f
¶D.M. literæ quid 227.c.f
¶Dochme 264.c
docilitas 238.c
docilitatis & obsequij memorabile exemplum in cane 42.f
doctor virtutis 75.b
doctoris munus 173.c
doctores & prophetæ Ibid. & 341.a
doctrina 380.c
doctrina cœlestis 281.c
doctrinæ firmitas 416.c
doctrina imperióue præstantes 226.d
Dodonæum oraculum 340.c quomodo interpretatus sit Hercules Ibid.d
doli, fallaciæq; 119.b
doli occulti 358.d
dolichus 266.c
Doliola sacellum Romæ 407.d. ibidem dolia duo, quid indicabant 207.d
dolium quid in Platonis Gorgia 407.d & dolium perforatum quid Ibid.c
domestica animalia duo nunquam mansuescentia sunt, hirundo & musca 191.b
dominator 4.f
dominium 112.c 283.d
dominium equum 237.a
Dominicus Michaël Venetus 27.a
Domitia Augusta quæ 171.c.d
Domitianus muscas perfodiebat 18.f
Domitianus cur Medusæ caput pro pectore gestare solitus 227.c
Domitiani instabilitas in Domitiam vxorem 171.d
Domitiani nocturna visio de aureo gibbo quid 160.c
Domitiani mors per Solis signa cognita 327.c
Domitiani sigillum 111.a
domus regia cur in medio imperij totius sita debeat esse 111.a
Dores vertunt γ in α 118.f
Doricæ ædes quibus Dijs sacræ 365.c
Doricæ columnæ 365.c 367.c
dorsum 231.f
¶Drachma 136.c
drachma argenti 24.f
drachmæ duæ suis cor 136.c
draco ab Aesculapio educatus 117.f
draco conspectus, felix prodigium 111.c.f
draco cur Palladi dedicatus 112.b
draco Hesperidum, hortorumq; custos 103.c.d
draco quinque iugerum magnitudine 118.c
Draco Tauri pater 29.c
draconis etymon 110.c 111.b
Draconis multa ἀναλογῶν 27.a
draconi visus acutißimus 146.c
dracones inter serpentes qui 111.d
draconum inuolucrum in caduceo 115.b
draconibus vecta Ceres, quid 118.f
Draconarij 113.c
Dromoclidis auara improbitas 255.a
Drusi à continentia commendatio 23.a
¶Dualis numerus cur immunditiã significet 269.d
ducenta Ibid.c
dulcedinis symbolum 391.d
dulcium appetitus 186.d
duo 169.d
duo millia 273.c
durandum 353.b
duritas & firmitas oßium leonis 8.d
durities emollita 385.c
Dyris 339.c

E

E Litera 350.a
ebrietatis remedium 182.b
ebrietatem quomodo vitabimus 403.f
ebrietates detestandæ 107.c
ebriositas in panthera 84.a.b
ebriositatis remedium 424.b
eburnea porta 431.c
¶Ecclesiæ vnitatis symbolum 398.b
echeneis vnde dicta 211.a
echidna Hesiodo quid 16.b
echidna cur dicta Nympha 103.c.d
echinus marinus 204.d
echinus terrestris 62.a.b.c
echinus terrestris cubilia sua Aquilonum & Austrorum commutatione mutat. 602.a.b
echini etymon 204.c
echini terrestris duo genera 62.f
echinus vnum nouit magnum 62.c
¶Edomitum à virtute vitium 122.c
educatio vniuscuiusq; vitã instituit 124.c
¶Effœminatio 93.c
effœtus 274.c
¶Electores Imperij quando constituti. 131.d.c
elementorum concordia 178.d
eleemosyna 386.c
elephantiasis curatio 441.a
elephantus fugit inspecto capro 18.c
elephas murem capiens quid 18.f
elephas solus diutius homine viuit, ac animal aliud nullum 149.c
elephantis dotes 16.f & seq.
elephantis studium Romæ ad vmbrã Lunæ 19.c
elephanti campestres aliis dociliores, montani praui & insidiosi, palustres dementiores & leues 19.d
elephanti cur turbidam aquã bibant 19.a
elephãti Luna noua, flumine se purificãt, sermonem patrium intelligunt 19.c
elephanti cur serpentibus certamen aßiduum 17.c
elephanti partus longißimus 19.a
elephanto cor duplex inest, secundũ Mauros 20.c
elephanto nulla belluarum prudentior. 19.c
elephanto super mirabilis historia 20.d
elephantorum genera tria 19.d
elephantum natu maximus gregem ducit 17.b
elephantum cur Lucam bouem vocarunt. 19.a
Eleus ager equorum generositati consecratus 92.c
Elicius Iupiter vnde 324.f
Elisæus pueros paruulos ei illudentes deuouit 86.c
Elisæi visio quæ 32.c
Eliensés mulieres, cùm Baccho preces funderent, quid petebant 23.c
eloquentia 427.a 440.b
eloquentiæ grata per apes 186.a
eloquentia per caduceum expressa 116.b
eloquentia per manum dilatatam 256.b
eloquentia per psittacum 166.d
eloquentiæ necessaria calliditas & prudentia 116.b
eloquentiæ symbolum per Sirenas 150.f
eloquentiæ vis 239.a 325.c
eloquentiæ vis per Herculẽ expressa 239.b
elops piscis 213.c
Elorus cicures pisces producebat 221.b
Elpenoris tumulus 374.c
elusus suis artibus 184.b

elutio 410.b
¶Emansor per coruum 168.f
Emerepes Phrynidi musico cur duas chordas e lyra bipenni exciderit 348.e
Empedoclis carmen de seipso 335.a
Empedoclis de anima sententia 371.f
Empedoclis opinio de corde expenditur. 352.f de mundi partibus dextris aut sinistris 24.e
emunctæ naris quis dicatur 237.e
¶Encæniare 217.e
encobomata 298.a
encyclopædia 178.f
Endymion 410.b
Eneph Aegyptiorum deus 425.d
Enhippi scutum 312.e
Ennensium nemus 248.c
¶Epaminondas 112.c
Epaminondam cur foculi muneris coopiauit Pelopides 228.f
epandyus 295.e
ephemerus 191.e
epigramma ab oraculo in Nicocreontis regis gratiam enunciatum 225.e.f
Epigrammatum locus 388.d
Ephud 306.e
Epidaurus 436.c
Epies Aegyptius 105.e
Epimetheus 428.a
Epopæus Palladi templum erexit 386.a.b
¶Equæ vento grauidæ 36.d
equarum syluestrium copia in Syria 36.d
E Q. victoria 34.b
equitare habetur magnificum 37.d
equus cur leone ad bellum aptior 31.d
equus cur profanus Aegyptus 37.e
equus fluuialis 208.a
equus Martis immolabatur 38.c
equus multifariam in numis diuersis conspicitur 34.a
equus Platonis 31.d
equus Soli & ventis mactatus à Lacedæmonus 38.d
equus viuus dicatus Ioui, à Salentinis in ignem conie̅ctus 38.c
equi apud Sardos colubros quo tempore deuorarunt 115.c
equi charactere inusti frons Atheniensium captiuorum apud Syracusas 34.c
equi & equitatus Domini, quid Abacho vati 33.c
equi subrefecti à Dionysio Argino quales 36.e
equi fluuiales impietate notati 107.a
equi sacri quibus Diis 38 c
equi significatio in diuinis literis 33.c 34.f
equi soluti & pascentes, quid 31.f
equi Thessalici 29.b
equorum affectus in dominos 31.e
equorum zelotypia 36.d
equis albis quo tempore vehuntur Romæ præsides 37.e
equis cur cōparantur Diomedis filiæ 36.a
equis & velis, prouerb. 32.a
equis quando cœperint Romani esse superiores 30.b
Equinus à pedibus secede procul, prouerb. 34.f
¶Erasmus Roterod. fallitur 273.a & 274.e
Erasmi Roterodami laus 22.f
Erasmi Rot. mordacitas de esu piscium. 221.f
Erycinæ simulachra 118.f
eremita 89 f
eremitæ per deserta Thebaidos & montem Sinam 411.f
Eretrienses à Xerxis militibus euerriculatione abducti 337.f
Erichtonius cur inuidiam indicat 122.e
erinacius 61.f
Erotes malo nauis affixus 176.f
erucæ ab oleribus quomodo arceantur. 414.c
eruditus impurus 140.e
eruduus quis verè censendus 323.e
Erycinæ Veneris templum 342.f
erūthacus auis solitudine gaudet 184.c
¶Esaiam sustulit Manasses 229.e
Esth Hebræis quid 135.f
¶Eth Aegyptius quid 153.b
Ethicæ philosophia 280.e
¶Euboici opisthocomæ 230.c
Euchemus Arcas 2.f
euentus inexpectati 91.d
euerriculatio quomodo fiebat 337.f
euiratio 246.d
Eumolpus Athenienses profligauit 115.c
Eunomi citharœdi statua 192.e
Euphranor 366.a
Europa 433.a à Ioue rapta Ibid.b
Euphrates symbolum & etymon 154.b
Eurysthenis musa 350.e
Euterpe 351.a
Euthymenis sententia de Nili exundatione 339.b.c
¶Exanimatus minima de causa 216.b
exanguis de nequitia redditus 183.a
excæcare oculos populi quid 184.b
excandescentiæ causa 7.a
excellens 373.e
excessus 272.f
excubiæ 173.b
excubias disponunt grues 118.d
exultatores 114.f
exhæredator filiorum coruus 168.c
exosculationes cur apud Romanos sancitæ 158.b
exossare catulos suos leo cur pingatur 7.c
expectationem frustratus 167.a
expergefactio 416.d
expiatio peccatorum 440.e
explicationis sacrificium 238.a
exploratio 307.f 931.f
externæ aues ex Hispania missæ in Italiam 176.d
extincta libido 247.e
exundare 145.a
Ezelino portentum oblatum à pica 166.f

F

FGemmum vt in antiquorum monumentis intelligatur 372.c
faba Aegyptiis instar numinis fuit 413.b
faba funesta habita 413.c
fabæ esus prodigiosa somnia parit 198.d
fabæ in iudicus cur olim ēstatæ 413.e
à Fabis abstinendum 413.c.e.f
fabis suffragia ferri 414.d
Fabariæ calendæ 413.f
Fabius Caluus Rauennat 246.f
Fabius Maximus cur Ouiculæ cognomentum adeptus 74.e
Fabij Contatoris virtutes 37.d
Fabio Max. primum concessus equus 37.d
Q. Fabius Eburnus Iouis pullus 375.d
Fabius Vigil Spoletinus 31.f. 63.a
Fabio Valenti augurium ab aquila oblatū 118 d Vitellio contra Othonem Ibid.
fabella de leone, vrso, & cane 12.e
faber lignarius 215.d
Fabricæ præfecti, quinam milites 113.f 114.b
fabrilia instrumenta in squatinæ capite. 215.d
fabula oraculi Iouis Ammonis 5.b
Facelitis dea 212.e
faces 341.c Cupidini dedicatæ Ibid.d
facetiores quidam morbos suos phratoribus commendāt, & ita liberantur 91.e
faciendæ nescire tutissimum in expeditionibus 30.b
Falconarij milites 114.d
falsum cur ex speculo significatum 307.f
falx 316.c Saturno attributa cur 405.c
fama 32.d.e 310.d
fama longè latèq; propagata 324.b
fames 41.b 202.f famis vocabulū 41.b
fama moriens significatus per aquilam 141.a
familia prodiga 90.c
familiæ amplitudo 237.f
familiaris rei accumulator 196.e
familiaris rei concordia 176.b
familiarum imagines & picturæ, nō sunt recentioris ætatis inuenta 110.e 141.b
farina Hebræis quid 277.b.d
farre victitauit populus Rom. diu 26.a
fascia ad diadema pertinet 303.a 320.f
fascia candida Regum insigne 303.b
fasciā molem Aeliam Romæ ambiens qualis 27.f
fatum 300.a 330.f 331.a.d 352.c 256.a vnde dictum 278.b
fati definitio ex Chrysippo 331.e
fati potestas 419.e

Index

fatuitas 392.a
fatuitatis symbolum 418.e
fatuus & insulsus 425.f
fatuus per cepphum 167.e
Faunus 425.f
faunus anguis 108.c
Faunus & Picus quo pacto in rete implicati à Numa Pompilio 324.f
fauor 260.c eius contrarium 430.e
fauoris signum oculus 234.f
Faustina visa sibi in somnis serpentes parere, quid indicarit 118.e
Faustinæ cur aquila virorum more in consecratione data 271.e
D. Faustinæ Piæ simulachrum 319.e
fauum & mel in sacris quid 287.f
¶ Febris letalis à Sole 61.e
febris medela 50.d
febris quid, & vnde dicta 8.d
febris sæpe capras molestat 72.e
febre torquentur leones 8.d
fel à Marte regitur 77.e
felis 436.e
felicitas 76.b 116.a 245.f 334.d 385.e 389.f
felicitas animorum futura 260.e
felicitas vnde oriatur 412.a
felices seniores milites 101.f
felis an idem animal cum æluro 200.d
feles cur Lunæ comparata 354.b
femoralia 300.a
fera peculiariter dictus Leo 7.c
feracitas 119.c.d 390.f hieroglyphicum eiusdem Ibid.
feracitatis præcognitio 182.b
Ferdinandi II. Neapolitani regis numus. 238,e
feritas 376.c
fermentum 278.d.e
ferocia belli fracta 310.a
ferocia emollita 84.f
ferocitas 77.d euitanda 30.e in timiditatem versa 56.b
ferocitas per ceruicem 232.d
ferocitate posita assumpta mãsuetudo 15.f
ferox à mansueto superatus 182.e
ferre in oculis 236.e
ferula 405.e cur Baccho dedicata Ibid.
Fescenina locutio 298.e
festinantia 215.f
Festi opinio de mundi partibus 24.e
Festi Pompeij locus emaculatus 222.b 259.a
¶ Fiber, & eius etymon 98.c
fibri cur in venatione sibi testes auellant. 98.d
fibri partes posteriores cur piscium loco à multis habitæ 98.f
fibulare 300.b.c
ficulnus pro imbecillo & contemnendo. 392.c
ficus alimoniæ symbolum 393.b
ficus Carthaginis & Romani I[illegible]erij ruinæ causa 393.a
Ficus dulcedinis hieroglyphicum 391.d
ficus & oliua quàm latè sint ab alieno solo plantandæ 265.e
ficus quandoq; ominosa 391.f
fici materia fabricis minimè idonea 392.c
sub ficu requiescere, quid 391.e
fides 40.f 302.a 430.f
fides cana cur Maroni 254.c.d
fides lubrica 298.a.b
fides per manum dexteram 254.c
fides vel hosti seruanda 254.d.e
fidei creditum 298.b
fidem bonos sustinet 451.a
fidem in manibus cur colebant Arabes. 254.c
fidelitatis rara quædam exempla in cane. 41.a
fidelium simplicitas per asellum exprimitur 88.e
Fidius deus 430.f
filius per vulpanserem indicatus 146.e
filij alieni pro suis educati 181.b
filij conspirantes in matrem 106.f
filij in patrem instæ vindictæ historia. 124.e
filix cur Pteris vocetur à Græcis 419.e
filix serpentes fugat 419.e
filix Struthiocameli pennis assimilata. 419.e
filicis & arundinis inter se inimicitiæ. 419.f
fimus in diuinis literis quid 249.d
finis 291.b
finis per pedem indicatus 257.f per vmbilicum 248.d
firmitas 357,b 367.b
firmitas amoris 198.f
Firmus Aegypti tyrannus adipe crocodili cur se perunxerit 207.a
fissa vngula 64.f
fistula 348.e.f
¶ Flagellum 253.b 355.a
Flamen assiduus Ioui institutus à Numa Pompilio 319.e
Flamines vnde dicti 294.e
Flaminio Consuli ostentum quodnam acciderit Aretij 37.f
Flaminicis sacerdotibus quales fiebant calcei 412.f
flamma prosperi euentus signum 341.f
flammeum 296.e
flammeo cooperta noua nupta ducebatur ad maritum 296.b
flammus vermis quis Apuleio 320.e
flectere genua quid 17.c
Flos futuri boni prænuncius 378.f
flos iuuentutis hieroglyphicum 378.f
flos regius 402.f
Florentia semper leones aluit. 16.e
Florentiæ situs amœnus 402.d
Florentini scriptoris de re rustica laus. 72.e
Florius Marcellus 38.f
florum significatio 30.a
florus auis 182.d
fluctuare 284.d
fluctus exundantes in sacris quid significent 284.b & d
flumen & flumina 283.c.d
flumina cum sole cur dicantur genus humanum enutrire 327.d
fluminibus cæsariem offerebant Græci. 384.b
fluuialis equus cur dissidij symbolum. 219.d
fluuij 25.e 385.c
fluuij cornigeri cur appellati 25.c
fluuiorum fontiumq; simulacbra cum vrnis figurantur 319.a
¶ Fœcunditas 76.e 96.e 172.b 415.e
fœcunditas vera 410.e
fœdus 254.a
fœdera quibus modis firmabantur apud veteres 361.e
fœderum firmitas Ibid.
fœmina boum grauiorem mare vocem habet 25.a
fœminæ & pauonis naturæ consensus. 171.c
fœminæ vocabulum in sacrificiis quid. 246.e
fœminam quid deceat 23.c
fœminæ loquaciores turtures vocatæ Theocrito 161.e
fœminæ marib. morigeræ quo elogio honestabantur 152.c
fœminarum consecratio 172.d
fœminarum interitus 230.f
fœminis Romanis capitale erat vinum gustare 258.a
fœni manipulos pro vexillis habuit Romulus 298.f
fœnum habet in cornu 30.f
folia quid in diuinis literis significent. 392.f
fontes 283.a
fontes & aquæductus cur leoninis figuris ornati 10.f
forma 286.b
formica 57.d & seq.
formica Soli cur immoletur in Isthmo. 57.d
formicæ & vespertilionis discordia 179.e
formicæ Neroni mortis appropinquantis præsagium attulere 58.d Tiberio feralles fuerunt Ibid.
formicæ quomodo fingentur 422.f
formicarum esu, morbi opem sibi comparat vrsa 59.e
formicas candicantes habet Peplinum insula 58.e
in formicas qui post obitum abeant 58.a.b

firmi-

formicaria bona 58 d
formidator inanium 80.c
formido 53.b
formido sublata 53.f
formidolosus & imbellis 246.a
formidolosiora sunt animalia, quæ frigidiora 53.d
fortis 93.f
fortis significatio 32.f
fortitudo 306.a 375.f
fortitudo per Tigrim amnem 154.a
fortitudinis simulachrum 2.f
fortuna 337.b 188.c huius simulachrũ. 288.e
fortuna secunda 436.f
Fortuna amatoria 410.a
Fortuna Redux 337.c
fortunæ aduersæ domitor 83.c
Fortunæ idolum Aegiræ 410.a
Fortunæ simulachrum 34.c
fortunæ speciosæ inconstantia 56.d
fortuna ab exili in altum euectus 179.b
fortunarum contemptus 200.a
fossa 284.f
¶ Frænata ferocitas 33.a
frænum 355.c
frænum Corinthi inuentum à Pallade 33.c
Lapitharum inuentum 32.c
frænum per anchoram indicatum 336.d
fragilitas humana 301.f
fragilitatis indicium arundo 414.f
framea 312.a
Franciscus Bandinus 71.c
Francisci Robortelli laus 259.b
Fridericus II. elephantos in Italiam ex Idumæa transuexit 20.d
frigidi facultas & vis 323.d
fringilla 183.c
frontem glabram imaginari per somnium quid 230.c
frontes cur abradendas iusserint Lacedæmonij 230.c
fructus ex laboribus 27.c
fructus per ouem exprimitur 76.d
frugalitas 388.a.b
frugalitatis varia exempla 411.a.b.c
frugem lætam prænunciantia quæ 26.d
frugum opulentia 26.c 406.b
¶ Fuca piscis 215.a
fucus à fure differt 189.d
fuga 43.c
fuga popularis 187.d
fuga per dorsi simbolum 232.f
fugacitas 52.e
fugientia sequi sine spe 210.a
Fulgentij locus 353.e.d
fulgura in sacris literis quid 325.d
fullonis officium quod 237.b
fulmen 323.f 324.a
fulmen Iouis supremi gestamen 324.a
fulmen lauri folia non icit 372.d
fulminis natura 324.a
fulmine nil celerius 325.a
fulminum eliciendorum rationem inuenit Numa Pompilius 324.f
fulminum significationes & naturam descripsit Pierius 325.e
fumus 343.d
fundamentum 256.f
T. Fundilius Gemilius cur inter cætera oleum legauerit 387.c
fungi hieroglyphicum 418.a
fungum vna nocte nasci, prouerb. 418.b
funes primum ex corio 355.c
funibus metiebantur terram Aegyptij. 266.d
funiculi mensura 266.e.f
furnus 333.f 381.c 413.b
furacitas 251.f
fur & fallax 429.e
fures & fuci qui 389.d
furiis agitandum quem dicant Astronomi 29.f
furor familiaris leoni 7.c
furor implacabilis 106.c indomitus 6.f
furor per crocodilum 207.b
furor poëticus 378.a
fusus 356.a
futuri seculi beatitudo 186.c
futurum opus, vel quid agendum 238.c
fyr 65.c

G

GAbriel 322.e.f 323.a.b
Gabrielis vox & vis in Deo quid 252.d
Gæon amnis 153.f & 245.d
Galba quid instituerit Nerone mortuo. 313.f
Galbæ quale occupandi imperij præsagiũ ostensum sit 231.d
galea 316.f
Galeni & Aristotelis diuersa sententia de testibus 245.e
Gallienus ambitiosus & impurus 55.c
Gallieni Imp. carmen 137.c
gallina 171.f & seq.
gallina auri venenum 172.a cur Aesculapio dicata 171.c quid Theologis. Ibid.
gallinæ per quietem visæ quid 172.a
gallinæ quomodo à fele tutæ 172.d
gallinago 174.c
Gallonij gula notata 126.b
gallus vigilantiæ signum 429.b
gallus gallinaceus 172.d Apollini dicatus 173.a Lunæ dicatus ibid. cur in parricidæ culeum insuebatur 107.a 174.b.c cur maxime animal solare. 9.c cur Mercurio dicatus 173.b
gallus insidens Tiberij humero quid 172.d
gallũ nutrire quid Pythagoræ 172.f immolabãt Lacedæmonij parta victoria. 173.f quando sacrificabant Spartiatæ 30.c cur perhorrescat leo 9.b pro vinearum incolumitate mactabãt Methonenses 174.a
gallũ se debere Aesculapio cur dixerit Socrates 172.f
gallo insignitus clypeus Idomenei 173.b
in Gallo mira vis 174.b
gallinaceus pullus exclusus in manu Liuiæ quid 172.e
gallinacei pugnacissimi in Rhodo insula. 173.e
galli allio incitantur ad pugnam 173.d
in Perside primum orti 173.e
gallorum exemplo pugnantes confirmauit Themistocles 173.d.e
gallorum spectaculum quotannis Pergami solitum edi 174.a Athenis etiam à Themistocle institutum Ibid.
Galli populi quas artes studiosius exercuerint olim 239.b
Galli te cantãdo excitarunt, dictum Neroni 172.c
Galli sacerdotes Deûm Matri ministrabãt 246.e
Gallarum tumultus contra Neronẽ 172.e
Gallicum genus leporum 97.a
Gallorũ mores in osculo adhibendo 358.a
games 66.f 221.d
Ganges fluuius 151.e
Ganymedes 374.d
Garamantes struthiorum oua cur perquirant 221.e
Garamantarum pilei vnde 294.c
garrulitas 149.b 262.f 266.e
garrulitas vana 192.d
¶ Gedeonis petitio à Deo quæ 381.f 382.a
Gelanor à Danao expulsus 81.f 82.a
Gelon Carthaginenses debellauit apud Himeram 340.e
Gelonem quomodo seruarit lupus 82.d.e
Gelonus 110.b
Gemar Arabibus quid 441.b
gemmæ 306. & 307. per totum
gemmæ alectoriæ vis 173.e
gemmæ in ornatu Veneri debentur 205.b
gemmarum cura morosa videtur 307.b
generatio 60.b
genesis 115.b
Genetiæ mactabantur canes 44.d
genetrix per E, media syllaba, & Venus Genetrix 232.b
genitale 392.e
genitura humana vnde 244.c
Genium ex myrto significari 373.c
Genij nobis appositi 40.e
Genios præ se ferunt Lares Ibid.
Gensericus quo tempore Romam ceperit 131.c
gentes per pisces indicatæ 222.c.d
gentium doctrina 281.b.c
gentium multarum societas 398.b

genua 238.d
genua flectere quid 27.c
genus humanum 202.b
Geometria 286.f
geometricus cubitus 264.f
Georgius Anselmus 24.a
Georgium Vallam docentem audiuit Pierius 338.c
Gephyreorũ simulacrum in exercitu 215.c
Geranius mons vnde dictus 129.b
gerendarum rerum summa quibus rebus consistat 227.a
Gerenius cur vocatus Nestor 33.a
Germani bouem integrum Bononiæ in Caroli V. coronatione torruerunt 178.b
Germanorum institutum olim in ducendis vxoribus 28.a
germinatio 266.b
Geruli qui dicantur 408.c
Geryon cur multis manibus & pedibus dicatur præditus 228.f
Geryonis boues abacti quid 25.d.228.c
Geryones Hercules oppreßit 228.d.e
¶ Gibberosus homo quis dicatur 232.f
gibberosi astuti 196.b
Gigantes quandiu persecutus est bello Osiris 230.e
gigantes quos vocauerit Commodus Imp. 118.c
gigantum anguinei pedes, quid 257.f
gilla herba 59.e
gillæ herbæ virtus 422.f
¶ Gladius 314.e.f
gladij ancipites in sanctorũ manib. 323.c
gladium cur portet iudex 315.b
glandis significatum 376.c
glanis piscis 217.c
Glaucem citharistriam adamauit & anser & aries 275.a
glaucoma 338.a
Glaucopis cur vocata Pallas 122.a
Glaucopis Minerua 146.e
gloriæ calcar 265.b
gloriæ sublimitas 365.e
gloriosus 271.b.c 301.e
¶ Gordiano tertio quadrigæ elephantorum decretæ 20.b
Gordij currus iugo aquila insidens quid. 237.f
Gorgiæ tragœdiæ cur reprehensæ 389.b
Gorgoneũ caput adsculptũ scuto Mineruæ 146.e
¶ Graculæ lauri folio annuum fastidium purgant 159.e
gradus in mensuris quid dicatur 265.b
Græci 327.e
Græculus Romæ ferocem taurum quomodo ducebat 23.f
gramphum quid vocet vulgus 61.c.d
gratia 307.b.440.e
gratia relata 139.f
gratiæ symbolum 400.f
gratiam quid vocent Theologi 295.a
gratiarum pullus quis 36.b
gratus animus 40.e 125.c
grauis anima, quo symbolo solet exprimi 13.b
Gregorij patriarchæ Cõstantinopolitani heresis 193.d
grillus conciliando somno eligitur 211.e
grus auis 228.d.& seq.
grus biceps feracitatis indicium 129.c.d
grues cur in sublime volantes lapidem assumunt 128.f.129.a
gryphs 167.f
Gryphus Syriæ rex 168.b
¶ Guesactus Aegyptiorum rex cibũ mendicare coactus 411.b
Guido Ascanius Sfortia Card. 16.e
de Gula multatus 204.d
gustatus 240.c
gustus perfectus in qua parte consistat. 240.c
¶ Gyges centimanus 252.e cur hyemem denotet ibid.
Gygis anulus qualẽ habuerit lapidẽ 113.e
Gylippus depeculator 147.e
gymnasium 386.f
gymnica certamina funeralibus celebrari solita 387.c

H

H Pro S apud antiquos nonnũquam ponebatur 260.e
habenas tenere 355.c
Hadrianus Imp. æqualitatis studiosißimus. 162.a
Hadrianus Imp. pacis studiosus 385.e
Hadrianus pauonem Mycenis in æde Iunonis dedicauit 270.f
Hadriani Sexti P. M. ingenium 240.f
hæreditas 440.f
hæredipeta 133.e.f
hæreditaria portio forsq; 266.d
hærere aquam 256.e
hæres inuisus 49.d
hæreticus 278.f.179.a
heretici ranæ hieroglyphico notantur. 211.a
Halieuticon opus à Nigidio elucubratum. 214.b
hallus cur dictus pollex 260.e
Hammon 78.c & d
hamus 337.f
Hanno Ammonita Dauidicis nuncijs barbam abstulit 232.a
Hanno Carthaginensis exul cur 5.c
Hannonis elephantis mirum ingenium. 20.d.e
hara, & ex hara productus quis 66.a
Harpagium, locus in Chalcide 374.d
Harpocrates 261.b.c
Harpocrates silentij signum 205.e
Harpocratis sigillum cur in anulis gestabatur 261.a.b
haßida auis 126.e 127.a
hasta 310.c
hastæ gestamen inter maximos honores habitum 310.f
hastam appellarunt sceptrum regium Agamemnonis Bœotij 311.c
hasta donantur viri fortes 311.a
hastæ puræ 310.f
hastas pro Diis coluerunt veteres 311.b
hazir Arabes suem appellant 127.b
¶ Hebdomada in albis quæ & cur 296.f
hebetudo 360.c
hebetior in Venerẽ ex esu palumbiũ 158.e
Hebræi quanam in re reprehensi ab Apione & Iuliano 70.c.d
Hebræorum gens salacißima 287.c
Hecate triceps 40.f 431.e
Hecates & Apollinis certamen 100.f
Hecates fibula 108.d 374.a
Hecates simulacrum 375.d
hecatombe 139.c
Hector comam per terga fusam gestabat. 230.c.d
Hectoris cadauer oleo rosaceo obunxit Venus 401.e
hedera cur Baccho sacra 378.a celebris apud Aegyptios 376.d Dionysio sacra 376.e Libero Patri cur dicata. 376.f
hedera nõ nisi senescẽtib. adhærescit 377.f
hedera suffumigata occiduntur vespertiliones 179.f
Helias quomodo Baalis sacerdotes riserit. 205.f
Heleis serpentis ope victoriã aduersus Arcadas consecuti 117.c
heledo polypi species vnde dicatur 196.f
Helenam mactandam liberauit aquila. 139.e
Heliogabalus perdicum plumulis in stratis vsus 175.e
Heliogabali luxus 67.b. bipedum & quadrupedum spurcißimus 73.b
Heliopoli primum phœnix ortus 144.b
heliotropium 423.d
Hellico Heluetius 393.a
helluo per crocodilum 207.c
helluones taxati 412.d
Heluidio Pertinaci quodnam spectrũ oblatum ante mortem 315.f
Henricus Imperator quando declaratus. 132.e
hepar à Ioue regitur 239.b
Heptoporta 350.f
Heptabolus lacus 339.c
Heraclides iocose à Ptolemæo illusus 91.a
Heraiscus 263.c
herbam dare 260.c 412.e.f
herbæ aculeis armatæ quid in sacris literis indicent 400.d
herbis plantisq; variis dij varij coronati. 304.c.d

Hercu-

Hercules 427.a
Hercules Aegyptius primus Leonis gestauit insignia 15.a
Hercules benignè interpretatus est oraculum Dodonaeum 340.d
Hercules cancrum deuincens quid 201.f
Hercules ceruum enecans quid 53.f 54.a
Hercules cur dictus aurea mala secum asportasse 76.a
Hercules Gongazę Cardinalis Mantuanus 276.b
Hercules Libycus Syrtes anguipedes effugiens quid 108.c
Hercules oleastro fratrem victorem propositis certaminibus coronauit 387.c ex oleastro lucum seuit Ibid.
Hercules omnium virtutum idea 109.f
Hercules Populum ad Graecos transtulit 381.f
Hercules puer in cunabulis angues profligauit ac elisit 109.f
Hercules Pylo bellum intulit 32.f
Hercules Thestij filiabus virginitatem imminuit 73.d primus Iunoni capras immolare instituit. Ibid.
Herculis ad inferos descensus 381.f
Herculis claua 373.c
Herculis columnarū symbolica interpretatio 281.c
Herculis furor in liberos 6.f
Herculis nodus 115.b
Herculis progenitores vnde oriundi 377.a
Herculis sacrum 395.d
Herculis signum summae nobilitatis ex aere Romae etiamnū extat 393.c & 396.b
Herculis simulachrum in Capitolio interpretatur 396.b.c
Herculis virtutes tres 396.b
Herculi quare sacrificabatur coturnix à Phoenicibus 177.c
Herculem qua forma Galli faciebant 239.a
Herculeus taurus 23.d
Herculiani iuniores, seniores 141.c
Herculanus Leo quid 14.f & 15.a
Herculanus morbus aquilino lapide exploratur 142.d
hermaphroditi an apud solos Lunenses 133.c
Hermaea forma cur quadrata 290.c
Hermaea signa qualia 256.a
Hermes vnde dictus 239.c
Hermolaus Byzantius Stephanum in cōpendium redegit 147.a 194.f
Herodes Atheniensis in Neptuni templo dicauit delphino insidentem Palemonem 194.c
Herodis scomma in Bradeam 329.f
Herodotus putat leaenam semel tantum párere 11.b
heroës & heroum statuae quales 366.a.b
heroibus cur draco sacer 112.b
Hersiliae filius cur bullae gestamine decoratus 301.b
Herus & Leandri fabula quid 247.c
Hesiodus contra Proclū defensus 163.c.d
Hesiodus quare difficulter profecit 372.d
Hesiodi an germanū poema de Scuto Herculis 122.b 343.b
Hesiodi locus 32.f 203.b 136.a 130.c 163.c 186.a 196.f 263.f 321.c 343.f 407.c
Hesiodi versus duodecim è Theogonia cur sustulerit Seleucus, & quos 307.c
Hesiodo laureum sceptrū à Musis datum, quid significet 372.d
Hesperus 332.d
Hesychij Hierosolymitani laus 250.f 231.a 303.b
Hetruscorum doctrina de prodigiis à quibus manarit 236.b
hexapus 263.c
¶Hiererchiae angelorum quot 331.c
Hieremiae locus 84.c
Hieroglyphicè loqui, quid 391.c
Hieroglyphici sensus celebritas & diuinitas 160.c.d
Hieron cur laudatus à Pindaro 34.c
Hieron puer à patre expositus 185.f
Hieronymus Fracastorius 368.d
Hieronymus Mandolus 70.f
Hieronymus Vuolfius 224.c
D. Hieronymi locus 268.c
D. Hieronymi opinio de Pelecano 346.b
hilaritas 236.d 304.c.f 374.b 387.c 393.a 409.f
hilaritatis symbolum 393.a
hippicum mensurae genus quod 266.b
hippobinos homo quis 36.a
hippoceruum nostra vidit aetas dono missum Francisco Galliarum Regi à Friderico Mantuae Duce 56.c
Hippocrates cur pileatus 294.d ab Aesculapio oriundus Ibid.
Hippolytus Medices Card. 325.f
Hippolyti Medicei liberalitas 99.f
Hippolyti Medicei mors 332.f
Hippolyto cur templum excitarit Diomedes 298.f
hippomanes 36.c.f
Hipponis sententia de caeli figura 241.f
Hipponis sententia de procreatione 216.c
Hippota Nestor 33.a
hippopornos 36.a
hippopotamus 208.b huius peruersitas Ibid.
Hippothoontis poëtae sententia 2.f
hircus animal libidinosum 73.a formosarum puellarum collegio nutriebatur Mendesio ciuitate Ibid.
hirci hoedíq; immolandi in sacris quid 73.b
hircini adipis vis in vite 71.f 72.a
Hirpi & Hirpini 120.d
hirquitillare, & hirquitalli 271.d
hirudo 216.d
hirundo 161.f. & seq.
hirundo in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit 163.e
hirundo literas ad pedes alligatas portans 163.f
hirundo volitans supra caput Alexandri quid 162.f
hirundinis ars & ingenium Ibid.b
hirundinis caput se habere qui imaginatur, quid denotet 163.e
hirundines, aedium construendarum normam commonstrarunt 162.c
hirundines cur à tecto ablegauit Pythagoras 162.e
hirundinum Musca Aristophani quae 163.a
Hispania 97.b
Hispania per Geryonis symbolum 228.e
Hispanicum leporum genus 97.a
¶Hoedi in diurnis literis quid 73.b
Homerus nullius disciplinae nescius 242.f
Homeri defuncti anima qua specie euocanda 165.c 166.a
Homeri locus 112.a 142.a 159.d 167.d 213.b.c 333.d.e 438.a
Homerum in pauonem abijsse, cur dixerint Platonici 171.a
homo 340.e 441.b
homo bulla 301.f
homo ingluuiosus, intemperans, in sues condendus 66.d
homo arbori similis 435.b
homo mentis impurae 180.a
homo nihili ac nequam 49.c
homo rarae consuetudinis 180.f
homo qui vel suam vel alienam ferocitatem edomuerit 5.e
homo quomodo vertitur in belluam 36.b
homo solus an comitiali morbo laboret 177.d
hominis natura 435.a
hominis aetas vt plurimùm annorum octoginta & vnius 152.f
hominem cur sapientissimum omnium animantium iudicauit Anaxagoras 251.f
homine diutius nullum viuit animal praeter elephantem 149.e
homines vtriusq; naturae 135.e
homines in lupos transmutari 81.f
Homolottorum sacrificium quale 26.c
honor summus 310.e
honos fidem sustinet 431.a
honos & virtus 431.d
honorem quibus tribuerit vetustas 26.a
honores 313.e
Honoriani iuniores 114.d
Honoriani milites 68.
Horae 423.e
horae nomen 208.e

horæ Græcis Latinisq́; quid 229.e.d
horæ per fluuialem equum 208.d
horæ quæ, & vnde nomen 241.b
horarum obseruandarum ratio prisca 46.e
Horatij locus 16.a 22.e 62.d 69.b 77.a 104.c 107.e 112.b 114.d 126.b 158.d 163.b 165.e 170.f 181.c.d 186.e 248.d 254.d 292.c 354.f 364.f 429.c 430.e 440.b
Horcij Iouis statua 69.e
hordei à vitio conseruandi ratio 373.d
Horomazes quot deos in ouum incluserit 241.b
horrificum 118.d
horoscopus 241.a.b
horti in tutela Veneris sunt 247.b
Horus Aegyptiis quis 241.b
Horus apparuit Osiridi 31.d
Horus Apollo à Philippo quodam Græcè redditus 235.c mutilus & imperfectus ibid.d
hospitalitatis iura 117.b
hostia humana 70.a quibus Diis immolabatur ibid.b
hostis infensissimus 310.d
hostis profligatus 126.a
hostis victus 82.e
hostium ædes mutua 119.b
hostium mutua detrimenta 148.a
hostibus quæ optanda dixit Antisthenes 54.f
¶Humana vita 317.e 347.f
humanæ vitæ lubricitas 32.d
humanæ vitæ cōmercia 361.c
humanæ rotæ 289.c cur sex tantùm radiis compactæ ibid.
humeri quid in sacris literis 233.a
humanitas 292.d
humilitas 151.f 258.f
humor parens omnium rerum secundum Aegyptios & Thaletem Milesiū 242.e
¶Hyacinthinus color 295.e
Hyacinthus in florem mutatus 440.c.d
hyena 82.e.f
hyena an alternis annis mas & fœmina 85.a
hyenæ & pantheræ odium ibid.e
Hyantes 66.e
hyca 217.a
hydra 122.e & seq.
hydrargyron 429.c
hydriam in sacram ædem gestabant venerabundi Aegyptij 406.e
hyemale solstitium 199.b
hyemalis conuersio quæ ibid.
hyems 440.a
hyemis inclementia Romæ maxima 380.b
hyemis symbolum per cornicem 150.e
Hyllus Herculis filius 2.f
hymnus 307.f
hypenemia oua quæ 131.b
hypocrita 179.a
hypocritæ simulachrum 148.c
hypodytis 295.e
hypomochlium 360.d
hyssopus 440.e
hyssopi symbolum 410.b
hysteria 69.f

I

I Litera 350.b
Iacob contemplationem indicat 280.c
Iacobus Sadoletus 151.a 165.b
Iacobus Sanazarius, qui & Actius Syncerus, senex scripsit poemata 164.e
Iacobi Ziegleri præstantia in mathematicis 49.c
iactura 370.b.e
iactura per caluitium 231.a
Ialysus ciuitas ob picturam Protogenis seruata 414.b
Ialysum quanta diligentia pinxerit Protogenes 414.b
Iamblichi laus 239.e
Ianidæ 39.d
Iana olim vocata Diana 104.e
Ianus & Iani templa quadrata 364.f
Ianus æris signandi morem inuenit 228.b
cur aliquando quadrifrons 229.c.d
cur biceps, absq; manibus, & pedibus 255.a cur bifrons 228.a
Ianus Clusius & Patulcius 360.f Geminus, barbatus 228.a primùm valuas, seras & claues excogitauit 360.e
Iani etymon 104.d.e filiæ quatuor 229.d duodecim coloniæ 364.e templa quadrata specie 229.c
Ianum Saturni filium cur rustici lapidibus obruerint 229.d
Iani 363.c.d
Ianiculi numi aliquot 228.b
Ianus Vitalis Panormitanus 293.a
Ianuarius Lenæus 180.f
Iasoni Venus cur iyngā dederit 184.a
Iaspis gratiam hominum conciliat 307.b
¶Iberis olus, eiusq; natura 140.d
Ibis auis 127.e & seq. cur Mercurio dedicata ibid.d cur salutis simulachrum 127.e.f duas ponderat drachmas 127.e
Ibis prima litera Aegyptiis 351.a
ibidis ouum basiliscum profert 128.a
ibes candidæ & nigræ vbi 127.e
ibes cur Aegyptum significent 127.e.d
ibidum præsidio Moses quomodo exercitum loca à serpentibus occupata duxerit 127.f
¶Icarius 295.f
Icarius pater ab ebriis colonis interfectus 390.e
Ichneumon quo pacto crocodilum interficiat 207.c
Ichthyophagorum genus vnde 210.d
Icosaedrum 439.d
ictu vno exanimatus 204.c
¶Ideas Platonis cur νγ... vocauit Aristoteles 192.c
Idomenei clypeus gallo insignitus 173.b
Idumæa ficus à Christo cur deuota 392.a
¶Iechonias inhonoratus 407.c
ieiunio curantur Venereæ voluptates 109.e
Ieiunia Romani Cereri seruntur instituisse 412.d
ieiunia à veteribus recepta 412.d
Ieiunus 214.a
Iephtæ detestabile facinus 70.c
Iesus quomodo asseruerit nos in libertatem 28.f
¶Ignarus hominumq; locorumq; 87.c
ignauia 89.d. 251.f 258.b
ignauia honorata 302.c
ignis 426.f 419.a
ignis ab Assertore nostro in terram missus 86.e
ignis à Prometheo furatus quid 135.a
ignis consideratio duplex 344.b
ignis cur internuncius dictus 363.d.e
ignis duplex 135.f
ignis ex collisis leonis ossibus 8.d
ignis hieroglyphica 341.a.c.d
ignis per fumi symbolum 345.d.e
ignis significatio in sacris quæ 344.d
ignis Vestalis 340.f
ignem adorabant Persæ, & Lycij 345.a
ignem aqua permiscere 343.d
ignem formidat leo, & cur 9.a
ignem gladio dissecare 315.c
ignem Persæ omnibus numinibus anteponebant 406.c
super igne solicitus 9.a
ignobili à genere ad claritatem euectus 208.a
ignobilitas 181.c
ignominia 173.f
ignorantia 222.d
¶Iliados Mineruæ templum 40.b
iligneï folij calcati à leone vis 9.b
illubyia 295.e 543.c
illecebræ amatoriæ 157.d
¶Imaginatio excitat appetitionem 109.a
imagines & familiarium insignia, non sunt recentioris ætatis inuenta 110.e 145.b
imagines in anulis gestare solebant veteres, & quorum 302.e
imaginibus maiorum illustrium cur Romani atria sua compleuerint 377.e
imbecillitas 100.a
imbecillitas & mos 435.c
imbecillitas humana 399.c 403.a
imbecillus fortiori assurgens 180.c
imbellis 246.a.b

im-

imbres aliis aquis magis nutriunt 281.f
imbres per corui symbolum 168.e
immortalitas 441.b
immoderatus impetus 34.e
impatiens alieni cœli 209.f
impatiens famis 81.c
impedimentum 212.d 252.a 258.d.e
Imperator 111.a
Impp. duo Ibid.e
Imperatoris optimi munus 116.a
Imperatoris qui paribus cum Augusto honoribus honestandi 18.a
Imperatorum & regum insignis dedicata aquila 139.b
Imperatoria maiestas 138.e
imperitia 346.a.b
imperitia & imperiti hominis simulachrũ 232.b.c
imperitus disceptator 93.c
imperitus literarum ne de diuinis differere audeat, lege cautum est 93.d
imperitorum præcipitium 289.f
imperium 33.d.313.f 321.d 335.b
imperium firmum 376.a
imperij Romani tres insignes mutationes 131.e
imperij amplıator 321.b.c
imperij maiestas summa 327.c
imperij summa 312.a
imperio doctrináue præstantes 226 d
imperfecti symbolum per ranam 210.f
impetus 67.e
impetus hostilis 284.c
impietas per hippopotamum 208.b
impietati prælata pietas 124.f
impius ingratusq; 258.d
imploratio 100.f
imploratio auxilij 162.d
importunitas ac impudentia 191.a
impostura 190.e
improbitas 83.e.f 203.e 293.f
improbitas edomita 208.c
improbitas meretricia 80.c
improbitas per anserem 274.f
improbi probiq; viri descriptio & parallelon 182.c.d
impudentia 44.f 30.a 88.a
impuritas 176.f
impurus 239.f 240.a
impurus amator 43.d
impuri amoris conditio 196.c.d
¶ inæqualitas 58.c
inæqualium concordia 34.a
inanis animus 408.a
inanis gloria 58.f
inanitatis significatum 415.a
inaquosum, quid in sacris literis 281.b
inarculum 398.a
incantatio 183.f
incœpta magna irrita 201.e
incolumitas 59.e 194.e 414.c
incolumitatis symbolum 372.b
inconstantia 201.b 228.c 337.b
incontinentia reprehensa 23.a
incrementum nostrum ex quibus constet 327.d
incrementum præmaturum 383.c
incubones 73.d
incus 353.b
incudes à Ioue ad Iunonis pedes appensæ quid 353.c
indemnis fuga 80.e
index digitus 260.f idem Medicus, Lichanus, Salutatorius dictus Ibid.
indicti belli signum apud Romanos quod 303.f
Indici elephanti ferocissimi 19.d
Indicum mare magnas habet testudines 199.f
indigena, vel nobilis 426.a
Indorum mos in traiiciendis fluuiis elephantis 19.a
Indorum oratio pro concilianda sibi principum beneuolentia 401.b.c
Indorum quædam gens longæua cur 117.d
indocilitas 65.f 88.f 191.b 238.e
indulgentia 274.c
indumenta 295.a
inexpugnabilis 306.b
infamia 261.f
infernum 284.f
inferorum rotæ cur quatuor radiis tantùm compactæ 289.c
infinitum 332.a.
infortunium 99.c
infortunij magni tutela 208.f
ab infortuniis potentior 81.a
infrænis oris finis infortunium 34.f
ingenium 427.f. 428.a
ingenium velox 342.e
ingenij acumen 48.e.f
ingenio acutiore cur sint quibus purius est cœlum 396.e
ingenia recta debilitãtur verecũdia 192.c peruersa confirmantur audacia Ibid.
ingluuiosus 214.c
ingrati erga parentes 246.e
per Inimicitias illustratus 417.e
iniquitas 360.c
iniquus amor 393.a
iniuriarum vltio 182.e
innocentia 73.c 246.c 371.a
innocentia per manuũ symbolum 231.a.b
innocentia per piscem 222.c
innuus 423.f
inquietudo 130.b
inquilinus 201.d
insatiabilitas 216.a 249.c
inscitia cur vespertiliones 179.e
insidiæ 337.d
insignium causæ 304.a.b
insipientia 143.c 179.a.b 329.d
insolentia 35.c
insomnia: vide Somnia
insomniam tribuunt leoni 3.b
instauratio 144.a
instauratio per echinum 205.a
institutio 277.a.b
institutio ex elementorum natura spectatur 280.d
institutio per cœli symbolum 281.a
institutio per hirundinem 162.a
insulares homines pessimi habiti 219.d
intaminata munditia 100.c
intellectus agens 419.a
intellectus æthereus 162.f
intellectus efficacia 416.a
intelligentiæ vis 427.f
interitus 58.e
interpres 336.e
interquiescens 52.f
inuerecundus 210.d
inuestigatio 57.d
inuictus 207.e
inuidia cur per Hydram indicata 112.d
inuidiæ amuletum 301.e
inuidi ciuitatibus inutiles 405.f
inundatio 10.e
inuolucrũ draconũ in caduceo quid 115.b
¶ Ioan. Antonius Pollio 33.b Geloum primas 404.a.b.c.d
Ioan. Baptista Montanus Veronensis 325.f doctissimus medicus 326.a
Ioannes Cornelius Fantini F. 300.d
D. Ioan. cur per aquilã indicetur 142.a cur locustis tantum & agresti melle nutritus 414.a
Ioannes Grymanus Patriarcha 193.f
Ioan. Iacobi Fuggeri lam à literis, literatosq; iuuandi studio 224.a
Ioannes Lascaris 338.c
Ioannes Petrus antea vocatus Pierius 130.c
Ioannes Sicus 259 b
Ioannis Manardi Ferrariensis laus 250.b
Iolaus apud Thebanos diuinis cultus honoribus 382.d
Iolea Thebis celebrata 374.c
Ionatha mel gustans quid 187.b
Ionicæ ædes quales, & quibus diis ædificatæ 365.d
Iordanis allegoricè quid 110.d
Iordani Bonzij domus euersa 125.e
Iordanis conuersus retrorsum quid 220.c
Iosippus à fratribus venundatus 25.e idem somniorum interpres Ibid.
Iosippi parentes ac fratres in Aegyptiorũ commercia non admissi 421.d
Iosippi somniũ de Sole, Luna, stellis 327.f
Iuliæ Piæ numus 232.b
Iouiani Pontani carmen de Palmarum amore 370.e.f
Iouiani & Iouiniani iuniores & seniores milites 143.c.d
Iouij ordines militum 68.e

Iouis Ammonis oraculi fabula 5.b
Iouis cerebrum vocatus scarus 214.c
Ioui Horcij statua qualis 324.b
Iouis Labradei simulachrum 316.b
Iouis prouidentia 235.f
Iouis pullus dictus Q. Fabius Eburnus 175.d
Iouis regnum quale Platoni 321.c
Iouis Serapidis simulachrũ apud Simopenses quale 226.b apud Megarenses 229.d
Iouis simulachrum absque auribus quid 237.b
Iouis simulachrum cupreßinum peruetustum 380.f
Iouis statua in subdiali area qualis 235.f
Ioui stantes sacrificabant 46.c
Iouem Aegyptij spiritum dicebant 105.e
Iouem fulmina ciere cur confinxerit vetustas 324.a
¶ Iphicrati duci quomodo animos adiecerit Socrates 173.f
Iphigenia & Orestes Dianæ simulachrum ex Taurica regione detulerunt Lacedæmona 356.f 357.a
Iphigenia in quenam animantia mutata dicatur 55.c
¶ Ira 86.c.d 244.a
ira delinita 376.d
ira Laceßita 20.c
iracundia 48.c
iracundia iusta & necessaria quæ 86.d
eiusdem effectus Ibid.
iracundia ex tarditate ferocior 21.b
iracundiæ non obnoxius 159.c
Irenæi laus 64.f 267.c
Iris cœlestis 440.c
iris herba Ibid.
Iris cur aëripes & procellipes 255.f
irrisio 89.b 116.c
irritatio 315.c
irritum 256.d
¶ Isaac cur quadragenarius Rebeccam duxerit 273.f
Isaac naturæ philosophiam indicat 280.c
Isachar asinus à patre appellatus, Genesis cap.49. 87.c
Isis 285.f 286.a
Isis cultum animalium instituit 47.c
Isis legum inuentrix 277.b
Isis prima repertas spicas capite circuntulit 304.d
Isis superius hemisphærium 40.f
Isidis nauis 335.c.d
Isidis numen maximum Aegyptiis 101.b
Isidi dicatæ teniæ quales 286.b.c
Isidorus Cynicus Neronem in quibus carpebat 346.f
Isigoni Cirni sententia de viperina carne 117.d
Isocrates quanam ætate scripserit Panathenaicam orationem 164.e
Isocratis sepulchro cur magnus aries adsculptus 78.b
Isocrati statua decreta Athenis 366.e
Israëliticus populus cur non ascendebat in montem Domini 251.a
Israëliticis quo loco lex data 153.f
Israëliticos appellauit pastores ouium Appion ignominiose 74.f
Isthmia cur instituta 381.c
Isthmiaci certaminis præmium 381.c
¶ Itali vocati Boues olim 27.c
Italia ibid. & 34.a
Italia olim Bruttia vocata 147.b
Italicum leporis genus quod 97.a
Italicum stadium quot pedum 265.f
iteratio frequens 262.d.e
Ithyphalli 377.e
¶ Iubari stellæ nomen vnde 15.a
Iubellius Taurea quomodo eluserit Claudium Asellium 37.f
Iudæa 441.c
Iudæa per palmæ symbolum 370.b
Iudæi 28.b
Iudæi asini caput adorare consuerũt 89.c
Iudæi etiamnum hodie humano sanguine sacra faciunt 70.e
Iudæi piscem, nisi pinnatum & squamosum non attingunt 217.e
Iudæorum scenopegia in Bacchi celebritatem fiebant 322.f
iudex 255.a
iudices integri esse debent 301.c
iudicum statuæ Thebis sine manibus cur 255.a
iudiciale genus orationis 16.b
iudiciorum seueritas 204.e
iudicium absolutum vnde 320.d
iudicium compositum 346.f
iudiciis capitalibus cicutæ succum propinabant Athenienses 409.b
iugare, Iouis inuentum est 359.c
iugerum 265.f
iugum 358.f 311.a
iugum aheneum Horatio quid 359.a
sub iugum mittere 311.a
iugi species quæ 359.a
Iulianus imp. vigilantia præditus maxima 128.e
Iulij Cæsaris cædem præmonstrans prodigium 372.f
Iulij Cæsaris equus humanis propemodum erat pedibus 33.d
Iulij Capitolini locus 312.b
Iulij Firmici incuria 23.c
Iulij Medicis laus, clementiaq́; 325.e
M. Iunius Nypsus 263.b
iuniores quos vocet Ser. Tul. & quos Varro 272.e
Iuno 69.f 170.e 236.e 328.f 380.e 383.f 402.f
Iuno quatuor elementorum symbolum 431.f
Iuno ab Ixione adulterij sollicitata 433.a
Iuno à Ioue vincta catenis aureis 353.c
Iuno cur dicta Lucina 236.e
Iuno conseruatrix 121.c damina Ibid.
Iuno pronuba 172.d
Iuno regnorum præses habita 397.f
Iunonis simulachrum apud Argiuos quale 25.c 181.f
Iunoni cur oues ambiguæ sacrificabantur 76.e
Iunoni quales olim hostias immolabãt Aegyptij 70.b
Iunonius 357.c
Iunonis flos 402.f
Iupiter 29.b 229.b. 290.c 324.a 359.c
Iupiter cum reliquis diis cur ad Aethiopũ epulas inuitatus 242.f
Iupiter Elicius vnde 324.f
Iupiter Latialis 70.b
Iupiter mundi anima 313.d
iuramentum super ferro candenti in Liuonia 345.c
iurare per altare quid 243.b
iurgiosus 371.c
iurisconsulti cœno implicati qui 217.f
ius in armis 308.c
Iustitia 26.d 231.b 369.d.e 435.d
iustitia per Euphratem fluuiũ 154.a per oculi symbolum 233.e per ternarij symbolum 292.b per struthiocamelum 278.b
iustitia speculatrix ac vindex 233.e
iustitiæ cultus 15.f
iustitiæ locus Platonicis quis 301.d
iustitiæ seueritas 315.a
iustitiæ symbolum 428.e
iustitiam quomodo depinxerint veteres 315.a
iustitium 180.e
iuuenalis locus 13.c 30.b. 149.b 255.f 221.f 269.b 301.e 329.f 430.f
iuuenius 378.f
iuuentus renouata 141.b
iuuentus semper spei plena 378.f
iuuentuti redditus 103.f
¶ Iynx 183.e.f linguam habet longam 183.f
iynx à Venere cœlitus allata 384.a

L

Labor indefessus 57.f seruilis 92.a
laboris alieni fructus 188.d.e 214.e
laboris tolerantia 129.c
à Laboribus quies 28.e 33.f
labrax piscis 167.c
lac gallinaceum 410.d
lac quid Pindaro 186.d
lac sanguis est colore tantũ mutato 411.f
lactis & mellis gustu imbuebantur infantes à lauacro 188.c
lacte & melle fluens terra quid 186.c.d

Hieroglyphicorum.

Lacedæmonij cur frontem abradendam iusserint 330.c
Lacedæmonij equum ventis immolabant 38.d
Lacedæmonij Iudæorum cõsanguinei per Abrahamum haberi volunt 143.b
Lacedæmonij Leuctrica pugna propèmodum oppreßi 174.a
Lacedæmonij per aquilã indicati 545.b
Lacedæmonij quid responderint Alexandro, cùm Deus haberi cupiuerit 324.d
Lacedæmoniorum inhospitalitas 279.e
Lacedæmoniorum mos iam parta victoria 173.f
lacerta exiccata in viperã mutatur 106.f
Lachesis 356.b.e
lachrymæ 205.b 307.c
lachrymarum hieroglyphicum 417.d
Lacones 314.b
Lacones pileati pugnabant 191.d
Lactantius de Phœnice poema, non historiam scribit 144.d
Lactantius Ptolemæus 70.f
Lactantij locus 412.f
Lactantij Tertullianiq; opinio improbatur 142.f
C.Lælius eodem semper vultu 44.c
Lælius Taurellus 22.a
lena vestis 197.e
lætitia 25.d 388.c
lætitia interturbata 424.d
lætitiæ dator Bacchus 394.c
lætitiæ indicium 421.d
læua manus quemnam indicet numerum 267.d
læua vis in Deo quæ 252.d
Laidis tumulo leænæ simulachrum oppositum 14.d
Lais quo pacto fuerit obruta à Thessalis matronis 200.b
Lamachum focium sibi cooptauit Nicias, & cur 228.f
lamma 284.f
lampadum ludus 340.c
Lampsacum cur salaci Deo sacra 390.b
Lampridij locus 386.b
lampyris 120.c
lanata in pelle cur noua nupta sedebat 76.d.e
lancea 310.d
lanceam dare & accipere 310.f
Lanuuij clypei abroßi à muribus 99.e
Laodice 336.d.e
lapis 361.c
lapis è cœlo lapsus, quale signum 361.f
lapis & caudex quid Comicis 111.f
lapidem tetragonũ colebant Arabes 361.c
laqueus 356.e
laqueum mellitum quid vocarit Diogenes 186.a
Lare, siue Larundæ humanis capitibus sacrificatum 419.a
largitio cicerum 454.d
larus 167.a & seq.
larus cur Herculi dicatus 167.b
larus cepphus, prouerb. 167.f
larum vocauit Cleonem Aristoph. 167.b
lares cur caninis tergorib. velabãtur 40.c
laruarum laceßitor 84.c
laruis non terretur leo 1.b
lasciua mollities 239.f
lasciuiæ pœnitentia 54.c
lason 238.f
latebræ 59.e
latebris gaudere colubrum quid 107.c
Latini manumißi qui 294.c
latro 67.d latrocinium 207.b
latum vnguem cedere 263.b
laudabilis facieuda 39.a
laudatio similis irrigationi 281.a.b
D.Laurentius qualis 244.b
laureatæ literæ 373.b
Laurentius Iustinianus patriarcha 137.b
lauretum Liuiæ Augustæ 371.c
laureus scipio quid indicet 373.c
Laurei sceptri Hesiodo dati significatio 372.a
Laurus Soli consecrata 411.f
Laurus 371.f Apollinis insigne Ibid. Eiusdem ignea vis. Ibid. vsta resonat Ibid.
Laurus Bebrycia 375.c Delphica cæteris præstantior Ibid.
laurus suffitionibus adhiberi solita 373.a
Laurus cur Apollini sacra 372.a custodiæ seu tutelæ consecrata 372.b
laurus triumphantium insigne 371.e
Laurus vaticinij symbolum 372.a
lauri Delphicæ baccarũ magnitudo 396.a
Lauri folia fulmen non icit 372.d
lauri folia viridia Pompeij fascibus à Lucullianis militibus illigata quid portenderint 372.f
lauri folio annuum fastidium purgant graculæ, merulæ, palumbes, perdices 159.e
Laurus lætitiæ victoriarumq; nuncia 571.a.b
Lauro ad dormientium caput apposita, vera videri somnia 371.a
laurum fugiunt anseres 574.f
Lauini milites, eorundemq; insigne 155.e
Lazarus Bonamicus 217.c
laureum scipionem gestare quid 359.e
Laurium 147.d
¶ Leænæ partus rarior cur quibusdam visus 11.c
leænæ scorti simulachrum 14.e
leænam semel tantùm parere putãt Aegyptij 11.b.c
legifera Ceres 162.b
legio vicesima 354.d.e
legumina vel fructus pro gentilitiis nominibus vsurpata 414.b
leguminibus cur abstinendum 413.e.f
Leliuron 292.
lenonum improbitas 49.
lenti qui 315.b
leo cur cœlo adscriptus 2.e cur solare animal 3.a cur superatus fingatur ab Hercule 15.a
leo dominator animalium 4.f domitus ab homine quid 6.d
leo & aper iuncti ab Admeto 2.d
leo gallum cur perhorrescat 9.c
leo parcißimi somni cur 3.a
leo percussorem mira obseruatione noscit 12.e
leonis anteriora membra robustiora 2.e
leonis à Samsone strangulati examen apum faucibus fauos ingeßit 187.e
Leonis X.Pont.insignia 339.c
leonis effigies 1.b
leonis etymon 3.a
leonis herba 382.b
leonis herbæ natura 10.e
leonis magnanimitas 2.a.b.e
leonis membra singula mystici significati argumentum præbent 1.a
leonis partes anteriores & posteriores quid 15.f
leonem ex vnguibus æstimare, rudenam ortum 263.b
leonem Megara deuastantem confecit Alcathus 239.f
leonem quid vocet Martialis 13.b
leones animosiores qui 2.b pauidi magis qui Ibid.
leones domiti, & Magnæ Deæ currui succedentes, quid 15.f
leones insomnes cur nonnulli putauerint 3.a
leones semper febri cruciantur 8.d
leones vbi locorũ à culicib. infestentur 8.f
leonina societas 5.a & b
leoninum caput per somnium quid 4.f
leonini capitis significatio 2.f
Leonardus Iustinianus 537.b
Leontopolis vocata Alexandria 3.c
Leopardus allio fugatur 423.a
lepos obortus in mœstitia 187.d
lepus ἀπὸ τοῦ λάειν dicitur, quod aspicere est 95.b
lepus cur Veneri dedicatus 395.c
lepus Græcum vocabulum 96.f
lepus impurum animal in diuinis habetur 93.d
lepus marinus 216.b
lepus mas & progenerat, & fœtum concipit 96.c
lepus oculos inter dormiendũ patefactos ostentat 95.b
lepus palpebris clausis vigilat, adapertis dormit Ibid.
lepus quasi leuipes 96.f
lepus tute es, & pulpamentũ quæris 95.d
lepus Veneri præcipuè debetur 96.a

leporis occursus ominosus & improsper 95.e
lepores auriti à poëtis vocati Ibid.c
lepores masculo fœminæ omnes ab Archelao vocati 96.e
lepores qui primus in Siciliam portauerit 97.b
leporum tria genera Ibid.a
leporina caro melancholiam alit 96.b.c
leporinæ carnis esus formosiores facit homines Ibid.b
leporinus somnus 95.b
lepra quid in sacris literis significet 420.b
Leptitanorum institutum 408.b
Lerij pessimi 219.d
Lesbia virgo à delphino seruata 194.e
Lesbus à Darianis militibus euerriculata 337.f
Lethargi remedium 416.d
Leucadica virgo mirificè à pauone adamata 171.c
Leucothoë cur in vespertilionem mutata 179.f 180.a
Leuctricarum puellarum necem indicauit canis 41.a
leucus piscis sacer Theocrito 213.a
Leutychides Lacedæmonius 318.e
Leuitæ cur iussi abradere pilos omnes corporis 229.f
leuitas 193.e
Leuitas in moribus 44.c
lex, legisq; appellatio Hebræis quid 277.b
lex quando data 29.a
legis iugum impositum Iudæis 28.f
leges 304.e 339.b
lex diuina de plantandis arboribus mysticè interpretata 395.f
leges, vetus & noua 296.f
legum inæqualitas 193.c
¶Libani medulla ablata à Rege barbaro, quomodo intelligendum 373.e
liber 103.d 352.d vnde dictus Ibid.
Libero Patri ædes sacræ quæ 365.d
Libero Patri gratissima victima asinus 403.e
liberalitas per manus symbolum 232.c
liberorum propagatio 340.c
liberorum procreatio, quorum inuentum 135.e
liberales artes quæ 277.a
liberalissima benignitas 409.d
liberalitas 408.f
liberatores patriæ 293.f
libertas 293.d.e 296.e 389.d
libertas & liberatio à molestiis 230.c
libertas Libyhanorum vera quæ 28.f
libertas per explicatas manus 152.b
libertas triplex 294.b
libido 72.c 119.c 407.e
libido extincta 247.e
libidinis antidotum 109.d
libidines 407.e
libidinosus ab ineunte ætate 202.a
libidinosus quomodo per oculi indicium 235.d
libitinariorum munus 40.e
libri 283.e
lichanus 260.f 261.d
lien quænam ad se trahat 44.b
lienis vitia 43.e
lienem tenuissimum habet canis 43.e
liene laborantib. risus difficillimus 44.b
lilium purpureum 440.c
lilium, lilijq; symbola 401.f 402.a
lilium cur flos Iunonius, cur item Regius 402.f
lilium spei symbolum est 402.a.b
lilia offerebant Nymphis gentium sacerdotes 402.e
limi oculi 217.a
limpidæ aquæ 285.a
lingua 238.f
lingua coërcenda 206.b dissecta in sacris præconi tradebatur 239.e Mercurio sacra 239.b optimum & pessimum in homine Ibid. plectri instar 350.c.d
lingua ferrea, veritatis indicium Pindaro 240.b
linguæ cum auribus cognatio 427.d
linguæ victimarum Mercurio adolebantur 239.e
linguaces 283.f
Lingua ciuitas quæ 147.a
linum, linique opificium 299.d.e
lintea vestis 298.a
linteæ vestis in ædes sacras inferendæ 299.f
liria 427.d
lirioëssa 440.b
litatio 306.d
literæ 47.a 203.c
literæ lauro reuinctæ 373.b
literæ septem 349.c.f
literarũ Aegyptiacarũ charactêres 351.a
literarum honos apud Aegyptios 277.a
literarum symbolum 414.c
Liuiæ Augustæ lauretum 372.f
Liuiæ currũ cum elephantis decreuit Claudius 17.f
Liuius Podocatharus Cypri Archiepiscopus 199.d
Liuor 134.c
¶Loca autorũ explicata vide in propriis eorum nominibus
Loculi in quem vexilla figebantur, forma 371.e
locuples 129.f
locupletatio 226.b
locupletatum discordiis ciuium 210.a
locusta marina 197.b 202.d terrestris 201.f
locustæ & polypi inimicitiæ 197.b
locustæ segetes depopulantur 202.f saltu pernices sunt Ibid.
locustarum certamen Ibid.d
locustis quibusnam vescebatur Ioannes Baptista Ibid.e
locustis aluntur multi in Aethiopia 203.b
logium, Pontificium ornamentum quale 306.e
lolium 403.e
lolligo fundit atramentum 203.c
longæui ex doctis qui 152.f 153.a
longo pòst tempore prodiens 210.f
longo tempore aliquid effectum 19.a
loquendum rarissimè & iucundè cum regibus 174.f
lotos arbor 327.a.b vbi fructificet Ibid. c.d cur Apollini sacra 384.a
lotos capillata Ibid.b
¶Luca bos 19.a
Lucani scarabei 62.c
Lucani locus 24.f
Lucas Euangelista 30.c
Lucas minoritanus 267.f
lucerna 340.a
lucerna ardens dictus Io. Baptista 341.b
lucernæ Aristophanis Grammatici, Cleanthis, Demosthenis, Epicteti 342.a
lucernæ significationes Ibid.b.c
Lucetius 345.b
Luciani libellũ de Mercede conductis conuertit Pierius in linguã Latinam 167.c
Luciani locus 427.a.b
Luciani locus emendatus 167.c
luci dare quid 179.d
lucifuga Ibid.e
Lucina 328.f
Lucina cur dicta Iuno 236.e
Lucina dicta Diana 214.d
Lucretij locus 8.d 13.f 52.c.e 52.e 102.f 103.a 104.e 109.e 136.b 149.c 177.d 193.a 244.c 246.e 321.f 339.c 340.c 407.f
lucrum 237.f 429.b
lucrum per capitis signum 226.c
luctus 236.d
luctus & querimonia 163.b
lucubratio 342.a
lucubrationes per lusciniæ symbolũ 166.c
Lucumon Hetruscus 301.a
ludi Circenses 322.a
ludi Taurij quib. Diis, & cur instituti 25.b
ludi testacei Romæ 413.e
Ludouicus Aliger 168.e
Ludouicus Beccadellus Archiepiscopus Ragusinus 410.d
Ludouicus Podocatharus Card. 199.d
lumbi per Veneris symbolum 244.f
lumen in diuinis literis quid 147.e
Luminis maioris violentia 344.f
lumina & luminaria cur vocentur viri clari 327.b.c

Luna 15.d 41.f 61.c 100.b 328.b & seq.
Luna cur Lunus virili genere aliquando 329.a
lunare corpus 432.d
Luna menstrue 228.f
Luna Persarum iudicium 327.c
Luna quae & Isis 286.a
Luna quid Pythagorae 328.b qua parte semper clara & conspicua ibid.c
Luna τίχη cur dicta 315.b
Lunae comparata dialectica 329.c
Lunae simulachrum 426.a
Lunae & Solis coniunctio ibid.
Lunae & Solis certamen 100.a
Lunae facies varia 328.b
Lunae ortus 46.a
Lunae symbolum 417.b
Lunae varietas admirabilis 286.c
Lunae vectatio 335.c
Lunae nouae adorandae mos 46.b
Lunata pellis Martiali quae 329.f
Lunulas gestandi mos Romanorum 219.f
lupa intra quot dies pariat 81.d.c
lupanaria vnde dicta 80.c
lupercalia 44.d à quo primum instituta ibid.
lupinis dentibus laceratae carnes cur dulciores 77.a
lupus 79.d.& seq.
lupus ab Atheniensibus cultus 79.f
lupus scillae contactu conuellitur 98.c
lupi & equi antipathia 84.b
lupi nomen in sacris quid 80.c
lupi saxum extimescunt 80.d.c
lupum tenere auribus, prouerb. 81.c
lurconē quomodo taxauerit Cato 240.d
luscinia 166.a & seq.
luscinia modulationis studiosissima 166.b pullos suos erudit ibid.
luscinia quo tempore assiduè cantet 166.b
lusciniae Druso & Britannico dociles fuere Graeco Latinoq; sermone 166.b
luxuriosae deliciae 66.d
¶Lyaeus à soluendo dictus 376.f
Lyaei nomen vnde 26nd
Lycisca cur Messalinae cognomentum 8.c
Lycabanta cur annum dicimus 79.c
Lycopolitani lupum colunt ibid.c
Lycurgus sacrificium humanum Dianae offerri solitum in Ephaeborū flagra conuertit 357.a
Lycurgi de liberorum institutione concio 124.c.d
Lycus daemon 291.f
Lydiae rex 316.b
Lydorum equi, Cyri camelorū odore consternati insidentes praecipitauerunt 94.d
Lynceus classem Carthagiuensium à Lilybeo Siciliae promōtorio prospectare & recensere solitus 85.c
lynx in genere luporum recensetur à plerisq; 85.c
lyncis acutissimus obtutus 85.c
lynci Ceruario cognomentū inditum 85.c
lynces conuexa montium visu penetrare feruntur 85.d
lyncei oculi à lynce 85.d
lyncei oculi à Lynceo Idae fratre Argonauta dicti 85.d
lyncurius lapis ex concreta lyncis vrina 85.c
lyra 346.d.c
lyra cur in manu Mercurij statuebatur 347.a & quot chordarum 348.d
lyrae forma 348.c
Lysander feliciter aduersus Athenienses pugnauit 361.f
Lysimachi insolentia arrogantiaq; 324.d huius vanitatem quomodo riserit Passides ibid.
Lysippus cur hastam in manu Alexandri posuerit 310.d & 324.c
lytrae 98.c

M

M Litera 314.b.c
Macarij haeresis 193.b
Macedo 81.b
macies ex media 85.f
macilentia echini symbolum 205.a
macilentia gracilitasq; diuinitati propior quàm obesitas 339.d
Macriana familia Alexādri effigiem quasi sibi familiarem habuit 126.c
Macrinus Imperator quas statuas decreuerit Bassiano Antonino 319.c
Macrobij locus 225.f 432.c
Magna mater 69.f
magnanimitas leonis 3.a.b.c
magnanimitas per pudenda 245.f
Magni Dij qui 311.d
Magnorum Deorum simulachro vnde aduecta & quò translata 311.c
magnus conatus cum dolo 98.a
Mago anulorum ingentē aceruum effudit in Curia apud Carthaginenses 302.d
Maia 69.f
maiorum ferenda difficultas 402.b
maioribus parendum vel apum exemplo 185.d.c
mala cogitatio 97.f
mala bonitatis ope superanda 399.b
mala Veneri dedicata 394.c
maledicentia 316.c
maledicus 204.a
maleficiorum amuletum per vespertilionem 179.f
malignitas perditissima 177.b
malleus 353.b.c
malum ex bonis initiis subsecutum 228.a
malorum irritamentum 351.c.f
maluae syluestris succus vespis aduersatur 189.f
malus Punica in Iunonis honorem plantatur 357.c
mali arboris & fructus hieroglyphica
malus daemon 209.b (394.b
Mamaeae somniū de Alexandro filio 312.f
Manalis lapis 361.c
Manardus medicus 45.c
Manasses quincuceps 229.c
mandragorae soporifera vis 421.a radix ibid.
mandragorae vsum temporibus nostris incognitum 421.c
Mandri in India 202.c
Mandro à remis ad imperium venit 392.c
Mandronis nauis 392.c
Manes cur dicti 227.f
Manethon Aegyptius fallitur 3.a.b
Mania Larum mater 419.a
manicae 353.f
Manilij locus 218.c.110.f
manipulus 298.f
manipularis 298.c
manobarbuli 143.d
manus & earundem vsus 250.d 251.c
Mantinea 354.d
Mantuani numis impresserunt Maronis imaginem 226.d
manus ad digitos vsq; inuoluta 254.c auersa ad osculum exposita quid 253.f coccino praeligata 298.c
manus Dei quid 250.f
manus dextera quem numerum indicet 267.d
manus in triclinio Vespasiani visa quid 251.d
manus leua quem numerū indicet 267.d
manus manum scabit, prouerb. 252.c
manus sinistra compressis digitis 255.c
manum admonere 252.f
manum deosculari solent adorantes 253.f
manus artium ministrae 250.d
manus complicatae nō sunt amicis tradendae 255.c
manus inter loquendum non mouendae 260.a
manus post tergum reiectae quid 253.c
manuum ablutio quid veteribus 251.b impositio 254.c
manus plures se habere qui somniauerit, quid 255.b
manus remittere 252.c tollere 253.f 254.a
manumittendi rationes quot, & quae 294.c mansuetudo 19.f 30.d 75.c 396.c
mansuetudinis mirae exemplū in elephanto Romae 20.b
mappa 297.c
marassus 111.c
marathro lippientes oculos depurgant angues 59.d
Marcelli laus 34.c

Index

Marcia & Martia 296.a
Marciæ concubinæ plurimum tribuebat Commodus Imp. 340.f
Marci Aurelij statuæ forma considerata 260.c
M.T.Ciceronis iocus 366.b
Marcomani 114.a
Marcomani iuniores 114.f Seniores ibid.
Marcus Crassus agelastos 44.c
Marcus Crassus cur dicteriis non carpebatur à Sicinio 30.f
Marcus Euangelista cum Leonis imagine figuratur 4.f
Marcus Mantoua Patauinus iureconsultus egregius 346.b.c
mare 284.a 354.c
mare ἄτρύγετον 220.e cur perniciem vocarint Aegyptij 219.b mundi venter 225.f nihil Ioue dignum producit 217.d nullius frugis esse dixit Homerus 219.b
mare perturbatum in insomniis quid fol. 225.f
mare per ventris symbolum 249.b
maris aqua ad purificationem adhibetur 218.b
maris imperium 195.a
mare cur Saturni lachrymas vocarit Pythagoras 218.f
mares inter animalia grauius sonant fœminis præterquàm in bubus 25.a
mares animi 246.b
mares animi Marti attributi 38.c
maris & fœminæ fœtus quibus indiciis cognoscatur 24.a
marium interitus 230.f
maritalis coniunctio 311.b
maritalis copula per cornices 148.f
maritima antiquitùs omnia sacra 213.b
maritus coniugis adulteræ 71.e
Marius Baudrius 71.a
Marius Maffeus 216.e
Mars & Mauors vnde dicti 80.a
Mars & Venus per duos accipitres 152.b
Mars Vltor 308.e
Marti cur sacer canis 44.e
Marti equus sacer 38.c
Marrhes rex quem honorē habuerit cornici 149.d
Marsyas cur suillam dicatur caudam habuisse 65.f 66.a
Martialis locus 22.b 38.e 100.c 131.f 256.b 204.d 213.d 148.c.d.f 197.d 299.f
Martialis & Quirinalis socij 319.e
Martes animal 200.e
masculus & fœmineus fœtus quomodo deprehendatur in tauro 24.a
masculi vocabulum in sacrificiis 146.c
Maßinissæ Regi munera missa cum sella curuli à Romanis 321.a
Masurij interpretatio de Angeronæ simulachro 261.b.c
mater siue naturæ genius 131.f
matris nomen in diuinis literis 135.d
materia prima 418.d
materia, formaq; 286.b
mathematicus 74.b.c
matrimonium concors 347.d
matronarum impudicitia 92.d
Matthæus Macingus Venetus 105.c
maturandum 335.e.f
maturitas 195.c
Mauretania 34.a.b
Maurialites milites 114.b
Mauri feroces 34.b
Mauri occursus Hadriano fatalis 380.d
Maximiani Imp. milites cur Herculiani vocati 143.d
Maximini imperiū serpentis indicio præmonstratum 112.e
Maximo Imp. aquila dedit auspicium imperij 138.b
¶ Mecœnas præcipuus Augusto amicus 111.d
medicæ arboris casus Romæ Leoni X. P. M. fatalis 380.b
medici prudentia qualis esse debeat 118.b
medici tam manus quàm cor eruditæ debent esse 230.b.c
medicos esse in Aegypto cur dictum 127.e
medicina multifariam ab oraculis peti solet 159.e
medicina lucrum non sanitatem quærens inanis ars est 410.d
medicina petita à Dis 159.e
medicinæ symbolum per ciconiam 125.e
medius digitus 160.f 261.d Idem, Medicus, infamis, impudicus. Ibid. & 269.e
medium 248.c
medium hominis vbi ibid.
meditatio 259.e
medulla carent ossa leonis 7.c
Medus asinus primum vim equæ intulit 92.a
Medusa 121.f & seq.
Medusæ caput quid 31.e
Medusæ caput Domitianus cur pro pectore gestare solitus 227.c
Medusæ figmentum vnde 303.e
Medusæ cur serpentinum caput 121.f
Megaclis Atheniensis censura de Hesiodo 122.b
Megalesius dæmon 292.f
Megarenses cur aquis abundent 225.f
Megarensium factom ad fugandos Antipatri elephantos quale 18.e
Megarensium mores, & Megaricæ sphinges 14.d
Megarensiū strategema aduersus Antipatrum 64.a
Megarensibus quid acciderit ferarū effractis carceribus 6.d
mel, ac ab eo metaphoræ diuersæ 186.e.f
mel adulationis symbolum 420.a cur in sacrificiis offerri prohibetur 187.b & c. quid Pindaro 186.b
mel Corsicum aliquid amari habet 187.a
mel & fauum in sacris quid 188.a
mellis vsus vitam diutius producit 186.f
melle & lacte fluens terra quid 186.c
melle & lacte imbuebantur infantes suscepti à lauacro 188.a
melle plurimùm vsi Pythagorici 186.f
Melampus 57.b
Melas & Melon cur vocatus Nilus 341.f
Meleta 350.e
Melicerta 294.c huius corpus in Isthmo à delphino expositum 394.d.e
Melicerta, qui & Palæmon 382.c
Melissæ historia 188.f
Melissi Euboici sententia de olore 165.a
melitæna 424.c
Mellophori 396.d
Melo vocatus aliquando Nilus 339.f
Melon & Melius Hercules 76.f
melote quid 395.f
Memnonis statua 384.c
memoria grata accepti beneficij 418.e
memoria 40.e
memoria diuturna 316.c
memoria mali obliteranda 408.b
memoria post obitum extincta 209.e
Memoriæ consecrata auris 238.c
Memphi templum Serapidis 216.a
Memphitica inscriptio de Aegypti libertate 35.b
Menalij equi quales Phormis 36.e
Menalippus Dianæ templum violauit 405.e
Menandri locus 324.e
Menander Samarita hæreticus 10°.f
Menapes seniores quinam milites 113.e
Menapij 42.d 312.f
mendacium 203.d
mendacium in extrema parte nigrescit 267.a
mendacia cur imbecilla 240.b
Menis rex cur ab Aegyptiis malè audiat 66.d
Menoni in vxorem data Semiramis 158.f
mens quid Tullio 105.f à sensu decepta 208.e verborum fons 39.d
mentis attonitæ consternatio 198.c
mentis erigendæ signum 349.b
mentis frater est os 39.d
mentis vehemens agitatio 355.e
mensarij 364.f
mensis 329.b
mensis cur bos appellatus 23.c cur per palmam 369.a
menses singuli dijs singulis, & quibus attributi 104.f
mensium Græcorum diuisio 228.f
mensura à quibusnam principium sumere de-

re debeat 263.a
mensura digitorum filia ibid.
mensura quæ sit ad salubritatem bibendum 290.d
mensurarum nomina 263.c
mensurarum & ponderum ratio cur incerta 263.b.c 266.d
Mephibosetha Ionathæ filius 43.b
mercator & mercatura 419.b
mercatorum stationes in Ianis habebantur 229.c
Mercurius 61.d 239.b 419.a.b 438.b
Mercurius, vel efficax sermo 246.f
Mercurius χρυσόῤῥαπις 116.b Deorũ præco 239.c concordiæ signum 415.c cordis & sermocinationis dominus 127.d cur vocatus Cyllenius 256.a cur Latonæ cõmittitur ad Xanthi fluuij ripam 219.b.c magno silentio colebatur ab Aegyptiis 205.f primus literas Aegyptius communicauit 351.a primus verba in ordinem redegit 239.c rationis & veritatis Deus 192.c sermonis præses 239.b
Mercurius Trismegistus 430.b
Mercurij simulachrũ apud Corinthios cũ ariete cur 78.b apud Tanagræos quale 78.a
Mercurij simulachro cur canis adiiciebatur 239.d
Mercurio cur arundo adsculpta 414.f cur dicatus gallus 173.b. lacte cur supplicatum 390.b
Mercurio linguæ victimarum à quib. adolebantur. 239.e
per Mercurium in Sacris quid denotetur 419.b
Mercurium Nilo prognatũ putabant Aegyptij 205.f
meretrix 23.b.c
meretrix per mel. 287.a
meretricia petulantia per equinam imaginem indicatur 36.c
meretricia procacitas 36.a
meretrices quænam amatoribus suis comprecantur 51.e
meretriculas quam nam poësim vocarit Plato 198.d
merops 114.f 325.a huius pietas in parentes Ibid.
merulæ lauri folio annuum fastidium purgant 259.e
Messalina 80.c
Messalinæ salacitas 300.c
Messenij 314.b
Messeniorum exitium vnde animaduerterit Theoclus vates 392.a
meßis in diuinis literis quid 405.b
meßis per falcis symbolum 405.c
messoris ab aquila liberati historia 219.f
meta 278.c
meta triangularis & quadrangularis quæ 291.b
metallis singulis Planetarum nomina tributa 429.d
Metellus coruũ lapideum imposuit sepulchro Diodori rhetoris 169.c
meteora 235.f
Methona 274.a
Meticulosus 18.f
Metrodori Scepsij ridicula obseruatio cõtra cantharides 61.d.e
metus quid 378.f
metus comes potentiæ 18.f
¶ Michael 322.e.f 323.a
Michael angelus occidentali vento præpositus 323.b
Michaelit vox quid 252.d
Michael Siluius 20.e
Michaelium familia Veneta 26.f
Midas cur asininis auribus fuisse prædicetur 87.f
Midas Satyrum capiens quid 73.d
Midæ puero formicæ in os tritici grana cõgerebant 58.d
Midæ quomodo Phrygiæ regnũ præmonstratum 337.f
migratio 334.c
Milanioni ceruus dicabatur 55.c
Milichius à nonnullis appellatus Bacchus 392.c
miles 42.b
miles Romane, Aegyptum caue, cur dictũ 35.a
milites cur vulpibus aßimilati ab Aristophane 97.e
milites fugientes galeati lepores vocati à Cornificio poëta 95.e
milites mulierosi 219.c
militaris disciplina 125.f
militaris ordo 68.e
militaria signa vocalia & muta 30.a
militia 417.e
militarium ordinum insigne 30.c
milium 405.f ex milio præsumptus panis, incolumitatem præstat contra venena 405.f
militiæ antiquæ vestigia Rom. apud Massæos 113.d
mille nonagintaquinq; cur taciturnitatis signum 276.a
millenarius numerus quibus signis notabatur 272.b
millenarij numeri nota & reliquorũ quæ 274.c.d
milliarium 266.b
Milo Crotoniates Iunonis sacerdos 357.c cur in certaminibus inuictus 173.e cur à Theocrito celebratus 29.e
Milonis ahenea statua in Olympia, eiusdemq; significatio explicata 357.c
miluius 129.e
miluij Britanis sacri 130.d
miluijs procumbere, prouerb. 129.c
in Miluios qui dicantur conuerti 130.a
Mimon dæmon 291.f
mimus 183.d
minæ & pax 315.e.f
Minerua 428.c
Minerua Arcadica 357.d
Minerua Pythagoricis cur per triangulũ æquilaterum 292.b cur Trigemina Ibid.c
Minerua ταυρωπὶς 29.d
Mineruæ clypeo adsculptum Gorgoneum caput 146.e
Mineruæ symbolum per noctuam 146.c
Mineruæ tertium vniuscuiusq; mẽsis diem dedicarunt Aegyptij 292.c
Mineruæ Operatrici sacer gallus 273.c
ministerium 255.c
minotauri effigies quando extollebatur 30.b
Minutio Auguri cur bos aurata posita 26.a
Mirmillones 337.c
miseratio 132.f 146.a 364.b
misericordia vel pietas 441.a
misericordia per genu 158.e
Mithridatis contra venena remediũ 422.c
mittere sub iugum 311.a
mitra 301.c
Mitylenæi Sapphus imaginem nummis impresserunt 226.d
mixta 15.f
¶ Moderatio 299.c
moderator 234.a
modestia 23.b 296.f
Modestini iureconsulti locus 314.f
modius 404.a
medio super sedere quid ibid.d
mola 365.a molaris lapis Ibid.
molles per comæ symbolum 230.d
mollities 216.e 424.b
mollities lasciua 259.f
monarchiam probauit Isocrates 140.b
Monodos cur vocatus Prusiæ regis filius 83.d
monstra domita ab Hercule quid 41.d
montani elephantes quales 19.d
monumenta aliquot vetusta diuersis locis extantia 399.d.c.f
monumenta vetusta in agro Bellunensi 160.a
mora 179.e
moralis philosophia discenda 279.c
morbus grauis 332.c
morbi ad Deorum iram referebant veteres 159.f
morborum singulorum singuli erant medici apud Aegyptios 127.f
morborũ transitus in rebus inanimis 91.e
mordacitas 200.d
mores ciuiles imperfecti 190.c
mores coniugis ferendi 209.a.f
mores occulti 81.f

mores

mores praui 405.e.f
morū dissolutio 292.d instabilitas 83.a varietas 84.c
moribus aliorum accommodatus 197.b
à Moribus bonis alienus 64.e
morositas 314.c
morosus atq; difficilis 204.d
Morphò Venus 356.f
mors 237.e 312.b 315.e.f 356.d 380.d 381.a 436.f
mors difficilis 200.d
mors & imbecillitas 455.b
mors in diuinis literis quid 147.c
mors per pellis hieroglyphicum 249.f
mors pro amaritudine 381.a
mortis hieroglyphicū per noctuā 147.d
mortis indicium Cupressus 380.d
mortes duæ 341.e
morsus canis rabidi 43.f
morsus ieiuni hominis pestilentior 109.f
mortalium duæ conditiones 217.c
mortui exenterati & aromatibus delibuti Alexandriæ diutißimè conseruabantur 152.f
mortuorum ventres cur eximebant Aegyptij 67.c 249.d
morus arbor 383.d
Morus parasitus in separum alliiq; comedones inuehitur 417.c
Moses cornibus insignis effingitur 56.d
Moses infans in profluentem expositus, à Thamura Pharaonis filia seruatus 281.d
Moses rogatus ab Israelitis, vt velata facie loqueretur, & cur 304.f
Mosi cur ab aqua nomen inditum 181.d
Mosis serpens æreus quid mysticè 110.c
motacilla 183.e
motus spiritalis 416.e
motus à dexteris partibus oritur 158.a
motus omnis à corde initium habet 242.d
¶ Mula equum peperit pilo flauo 91.f
mulorum partus ostenti loco habita 92.c
muli cur vehiculo lunæ adhibiti sint 91.f
mulorū vsus tempore belli plurimus 91.a
mulier ad delinquendum procliuis 146.c
mulier malè morigera 89.f
mulieris amor 342.a
mulieris grauidæ appetentia effrænata 423.b
mulieres castigandæ admouendæq; 403.f
mulieres à Luna debēt esse diuersæ 200.a
mulieres honoris studiosas esse debere 451.e
mulierosus 54.e
muliebris curæ vanitas quæ 307.e
muliebris salacitas 101.d
muliebris statura 290.f
muliebris virtus 308.d
muliebre officium 76.d.e
muliebres columnæ 367.e
mullus ter anno parit 214.d
munditia intaminata 100.c
mundus duplex 432.a
mundus 60.a 330.d. 364.d
mundus, vel vniuersum 425.f
mundi machina 72.a 102.d 430.a mens Sol 254.a moles 104.d 225.e moles plena Deo 384.e partitio apud Aegyptios 134.f. hieroglyphicum 426.b
mundi partes quænam dexteræ, & quæ sinistræ 24.e
municipibus iniurius suis 164.f
munificentia 18.a 414.d
munimentum 98.c 317.c
munimentum ab insidiis 125.d
multatus de gula 204.b
Multimammia Diana 179.d
multiscius quo signo in lucē editus 229.d
multitudo per nouenarium numerū 271.c
multitudo, & vnus è multis quid 145.a
multitudo infesta 38.d
multitudo per vicenalem numerum 273.e
multiuolus 178.f
murænæ 209.a.b an serpentibus copulentur Ibid.
murænæ & thrissæ euocantur cōcentu & tintinnabulis 52.a
murænis exponebant olim seruitia Romani proceres 209.c
muri pro corona accepti 305.a
mus 99.e
mus albus quis dicatur 100.c auditu præstat 24.f in conuiuio candelam tenuit 47.a
muris arroso perniciosa portendit 99.c
muris salacitas 100.c
muriū palatū in gustu sagacißimū 100.a
mures negligit elephantus 18.f
Musa 227.b 349.f
Musæ cum Apolline 350.e
Musæ tres Apollinis filiæ quæ 350.e
Musæ vnde dictæ 347.b
Musarum coronæ ex pennis 155.a
Musarum fons in Parnasso excitatus à Fama 31.e
Musarum afflatus 438.a
Musas meretriculas appellauit Plat. 187.e
à Musis & Gratiis alienus 221.a
Musæa hirundinum quæ 163.a
musca 190.c
musca in sacris literis quid 191.a
musca, insigne in Laconum clypeis 191.b
muscæ pertinacia ab Homero improbata 190.f
Musica 280.f 347.d
musica suauis vini gustu concitatur 389.a
musica per cicadam 192.e per cygnum 165.c per luscinam 166.a
musici cur reprehensi à Diogene 346.f
mustela cur inauspicatum animal 99.c
mustela cur à Thebanis colebatur 99.d
mustela marina 215.a
mustelæ genitale, straguriæ remediū 99.d
mustelæ rutam carpūt ab esu colubrorum 59.d
muta signa militaria 30.a
mutili 367.e
mutua officia 93.a
mutuò muli scabunt 93.b
¶ Mycenarum portis statuebantur leonis effigies 3.b
Mycenis pauo in æde Iunonis ab Hadriano dedicatus 170.f
Mycerinus Aegypti rex 25.b
Mycerini Aegyptij colossi quales 255.c
Mychea Veneri sacra 107.e
Myiodem muscarū deum imprecatus Hercules 191.c
Myonia 100.c
Myrias 291.b
Myrillo cur iratus Cæsar 303.a
Myrmidonum fabula 58.a
Myrtilus 322.b
myrtus 440.e
myrtus ab Hecates templo summota 108.d
myrtus corona funebris 374.c
myrtus pro pudendo muliebri 373.f
myrtus Veneri dedicata Ibid.
myrti consideratio Ibid.e
myrti ramus hilaritatis indicium 374.b
myrto coronari soliti milites 304.d
myrtea corona triumphantium militū capiti gestata quid indicarit 374.a
myrteæ virgæ hieroglyphica significatio 374.a

N

N Literæ nota 314.d
N.D. literæ, quid indicent 314.d
N.L. literarum notæ, quid 128.c 314.d
¶ Nabuchodonosor 63.d
Nabuchodonosoris somnium 362.b
Nabuchodonosor Hierosolymam cepit 142.f
Næuij locus 195.c
Næuius 398.c
Nanael 323.c
narcissus flos 440.d
Narcissus puer in florem conuersus Ibidem e
nares in sacris quid 237.d
Nasamones quo pacto sepeliri voluerint 319.c
Nasones vocati Gryphes 168.b
nasturtij oleris vis 140.d
nasus 237.c
nasus simus petulantiæ signum 196.a
nasi adunci signum quod 141.b
nationes totius terræ in quot partes diuisæ 49.c
natorum obsequium erga parentes 25.f
natura humana 318.b
natura rerum varietate delectatur 107.d
naturalis philosophia 279.e.f

naniga-

nauigatio 130.b
nauigatio cita 195.d
nauigatio secunda 165.e
nauigatio tuta 204.c
nauigationis autores 335.d
nauis 314.c & seq.
nauis apud Athenienses colebatur in Thesei memoriam 334.c
¶ Nebrias 215.a
Nebridius quid à Iuliano petierit 254.b
Nedes fluuius 391.f
necessitas 344.c 359.d
necessitas in caduceo significata 115.b
necessitates tres naturales 416.d
necessitudinis auersator 182.f
necessarium, primum esse debet 27.b
nefastus dies 314.d
negocia publica declinanda 413.d
Nemeea certamina quare instituta 381.a
Nemeeus victor 382.a
Nemeeorum victoribus ex apio viridi corona texebatur 381.c & 382.a
Nemesis 395.d
Nemesis simulachrum 595.d
Nemeseos simulachrũ & inscriptio 265.a
Nemeseos locus vbi 238.c
Nemeseos signum 355.d
Neomeniæ dies quis 318.c
Nephthe 132.a
Nephthys inferius hemisphærium 40.f
Neptunus 25.a
Neptunus delphinis imagine vbinam colebatur 195.a
Neptunus piscis cuiusuis signum 195.c
Neptuno sacrificabant thunnum piscatores 218.a
nequitia 196.a 220.a 357.f
nequitia immoderata 175.e
nequitia inueterata 247.a
nequitia in intemperantiam versa 35.a
nequitiæ facinorositas 75.a
nequitiæ frenum 413.c
neritos taurus 29.c
Nero Claudius quonam ætatis anno sublatus est 231.d
Nero serpentis ope seruatus 117.b
Neronis somnium de formicis 113.a somnium de asturcone suo 33.f
nescire facienda tutissimum in expeditionibus 30.b
Nessama 435.a
¶ Nicarchi epigrãmatis explicatio 268.f 269.a
Nicagoræ apparuit Aesculapius sub anguis specie 117.f
Nicãdri locus 35.f 105.b 106.e 119.b.c 121.a.f 168.e
Nicias imbecillo fuit corpore 228.f
Nicippus Cous 5.a
Nigidius opus Halieuticum elucubrauit 214.f
nigra præcordia Homero quæ 285.b
Nigræ Veneris sacellum vbi 247.d
Nigris fluuius 339.e
nigri coloris signum quod 157.b
nigrum & atrum, 203.c
Nico Attica meretrix cur αἲξ vocata 72.f
Nicon dæmon 292.f
Nicolaus Cordatus 270.d
Nicolaus Leonicenus 233.b
Nicolaus Leonicus Thomæus 233.b
Nicolaus Leonicus Patauij Aristotelẽ Græcè prælegit 198.b
Nicolai Leonici Thomæi laus 165.b
Nicolaum Leonicũ docentem audiuit Pierius 338.e
Nicolai Rodiuili præstantia ac laus 308.a
Nicolaus Scombergus Card. Campanus 318.c.f
Nicostrati Iambi in garrulitatem 163.a
Nilus 350.f
Nilus per aquilam indicatus 242.e fertilis, fœtifer, pinguis 339.d.f cur cum tribus vrnis figuretur 139.a cur Melas & Melon vocatus 241.f totius humoris fons 243.a
Nili diluuium 241.d
Nili diluuium quonam anni tempore 10.e
Nili fontem phialam appellauit Timæus 359.a
Nili simulachrum quale 359.e cur ex nigro lapide Ibid.f
Ninus Bactrianos Semiramidis industria expugnauit 159.a
Nisus à Minoë interfectus 435.c
nucedula vermis 320.c
nitores 387.b
Nixidia signa 259.a cur sic dicta, & à quo Romam portata Ibid.
¶ Nobilitas 293.c
nobilitas generis 192.d
nobilitas per anulum indicata 302.d per Lunam indicata 329.c
nobilitatis nullum discrimen apud Aegyptios 411.c
nobilis, vel indigena 426.a
nocte meditandum 387.b
noctua 146.d & seq.
noctua fortunare dicta Atheniensiũ etiam male consulta 147.b
noctua in Hieronis basta visa 146.f infidens hastæ Pyrrhi 147.f letale quid & inauspicatum affert 147.d
noctua noctis domina 147.e
noctua volat, prouerb. 147.c
noctuæ & cornicis immortales inimicitiæ 147.d.e 148.a
noctuæ Lauriotica quæ 147.e
noctuæ qua ratione pecuniã significabant 147.c
noctuarum artificiosa pugna 155.d
noctuis pugnantibus opem fert accipiter 155.d
noctuina oua vini odium inducunt 148.b
nocumentum absconditum 376.e
nodus Herculis 429.e
nonaginta 275.f
Nonæ Caprotinæ 383.f
Nomadum rusticitas asperrima 158.b
nomismatis Lysimachi origo 4.f
Noricæ alpes quales lepores progignant 97.a
Nosora vel Nosola 220.d
Nothus 91.f
nouacula in Fortunæ simulachro 288.d
nouenarius numerus multitudinem significat 122.d
nouem, nongenta 271.e
nox in sacris quid 332.e
nox per pauonem 171.b pro morte 147.e studiis commodissima 342.e
¶ Nubes 282.d.e
nubes belli Virgilio quid 284.e
nucis iuglandis hieroglyphicum 379.b
nullius frugis opus 315.e
Num, Aegyptiis quid 10.e
Numa Pompilius inuenit rationem eliciendorum fulminum 324.f
Numa Pompilius Ioui Flaminem assiduum sacerdotem instituit 319.e
Numa populo dedit in congiario ligneos & scorteos asses 26.f
Numa Pompil. quomodo deceperit Picum & Faunum dæmones 314.f
Numæ ancile 312.c.d numen 345.a
numen improfanabile 413.b
numerosa proles 236.e
Numidæ cyrocephalorum lacte viuebant 45.e

N V M I.

Numus L. Aelij Aurelij Commodi 207.f
T. Aelij Cæsaris Antonini 363.f
L. Aelij 253.b
M. Agrippæ 395.b.c 335.d.e
M. Agrippæ Cos. III. 321.c
Alexandri Pij Imp. 402.a
Antonini Pij 18.a 116.a 139.c 137.f 213.f 253.b 289.a.b 293.e 313.a 315.e 329.c 357.e 364.a 365.b 405.a
Antiochi 15.b 351.d 418.d
Arginorum 300.d
Asia recepta 313.b
Atheniensium 26.e
Augusti 71.e.f 207.f 330.e 334.e 436.f
Augusti patris 139.c
M. Aurelij Antonini Brit. 429.f 519.f
Aurelij Cæsaris 111.b
M. Aurelij Seueri Alex. 117.e
Cæsaris Dict. III. 113.c
Caligulæ 319.e
Caracallæ 293.e
Cephaleniorum 34.c
Cibyratici numi consideratio 158.d
Claudij P.T. Aug. 402.a

Clodij Pupieni 320.a
Constantij imperatoris 363.b
Corinthiorum 32.c
Domitiæ Augustæ Imp. 271.c
Domitiani 337.e 364.b 365.b
Domitiani Cos. XIII. 320.a
Drusi 116.a
Fabatij 205.b
Faustinæ 15.f 149.b 170.e.f 171.d.e
 288.a 289.a 328.e 363.f
Gallieni 32.b.c 55.c 78.e 84.b 168.a
 206.e 309.a
Germanici Imp. Cæsaris Aug. 289.a
Ser. Galbæ 293.f
Gordiani Pij 253.c 256.c.d 294.e
Gratiani 253.e
Hadriani 32.d 34.b 55.e 119.e 124.b
 139.d 254.f 334.d 363.f 364.a
 385.d 402.b 403.a
Hadriani tertiùm Consulis 228.e
Hadriani Traianiq; impp. 116.a
Hieremiæ 296.a
Iani 218.b 334.c 333.a
Iani bicipitio imberbi 228.a & alius bicipitio barbato Ibid.
Iuliæ Augustæ 319.e
Iuliæ Mamææ 313.d 116.a
Iuliæ Piæ 396.a 404.c
Iuliæ Piæ Felicis 370.c 364.a
M.Iul. Philippi Aug. 213.f 319.f
L. Liuinei Reguli 405.a
Lucillæ Augustæ 213.f 264.a
C. Mamilij 40.f. 413.b
C. Marij 26.c.d
Q. C. Mari 17.e 127.d
Diuæ Marinianæ 171.f
Maximiani Pœni 273.b.e
Maximiani 385.c
Diuæ Maximinæ 171.c
Metij Macri 330.f
Q. Nasidij 195.e 335.b
Neptuni imagine 193.b
Neroniani 34.a
Neronis Cæsaris August. 314.b 319.f
 347.d 370.a
Neronis Claudij 193.b
Neruæ 33.f 289.a 293.f. 325.e
Neruæ Traiani 289.c.d 337.b & c
noctuarum numismata varia 147.a
Octauiani Augusti 226.d.e
Otacillæ 296.a Papiriani 34.a
L. Pap. Cursoris 32.d
Diuæ Paulinæ 171.d
Peloponnensium 200.e
Pertinacis 330.b
Diui Pet. Pij patris 139.c
M. Pletorij Aed. Cur. 320.f
C. Publicij Q. P. 2.f
Pomponij Musæ 347.d
C. Posthumij 43.c
Pyrrhi 239.a
Romanorum 441.c
Diuæ Sabinæ Augustæ 239.d
Sabinæ Aug. Hadriani Aug. 296.a
Saloninæ 78.c. 328.f
Sagittarij nummi qui 310.b
Sapphûs imaginē nummis impressere Mitylenæi 226.d
Scribonij Libonis 346.b.c.e
Seleuci nummus 29.f
Septimij Getæ 317.e
L. Septimij Seueri 18.a
Seueri Alexandri Aug. 328.e
Seueri Macrini Aug. 116.a
Seueri Pij 385.e
Syracusanorum 25.b. 34.e
Tenedius nummus 127.f 316.b.c
Ti. Cæsaris 178.c
Tib. Claudij 115.f 293.e 402.b
Tigranis 302.f
Titi nummus 370.b
Q. Titi 32.e
Titi Vespasiani 195.e 319.e 331.f 404.e
Vespasiani 26.c 215.f 139.d
Vitellij Cæsaris 412.d
Nummi aliquot Herculis claua signati 371.c
nummi argentei à senatu Augusto decreti consideratio 365.f
numi argentei cuiusdam inscriptio 46.e
nummi bigati, & quadrigati 322.b
nummi cancri figuram habentes 200.f
nummi continentis muliebre caput galeatum consideratio 217.d
nummi cuiusdam argētei habentis angues tres consideratio 113.b
nummus Cybeleium habens caput 381.d
nummi duos serpentes continentis consideratio 111.e
nummus gallinaceorum conflictu signatus 171.d
nummi, in quo quadriga cum victoria, consideratio 119.d
nummi noctuarum varij 247.b
nummi ranam habentis cōsideratio 211.d
nummus serratus quis 316.f
nummi veteres 291.e
nummi victoriati 155.a
numisma Atheniensium 26.e
numisma tricipitis Serapidis 229.a
numismata aquilam præferentia 139.b
numismata plurima cum serpentibus quare cusa 117.e
nummorum aliquot consideratio 72.e
 139.a 295.b.e 207.e.f 213.e
 254.f 258.b 295.f 319.d.e 323.a
 & b 327.a 332.b 334.f 370.b
 372.e 375.b.e 377.a
nupta noua 419.d
nupta noua cur in pelle lanata iubebatur sedere 76.d.e curru vecta traducebatur 321.e quibus modis ducebatur in domum ad maritum 341.a
nuptæ nouæ offertur colus et fusus in agro Bellunensi 356.c
nuptiæ 282.f 321.d 342.f 356.b.c
 370.c 379.b
nuptiæ per tricenarium numerum 273.d
nuptiarum fœdera cur sacramento ignis et aquæ sanciebantur 344.d
nuptiarum hieroglyphicum per cornices duas 149.a
nuptialia 69.e 344.c
nupturæ olim camelis virginibus supplicabant 94.c
nuriel 322.f 323.a Nursiæ antrū 292.f
nutricationis facultas 279.c
¶ Nyctteretum herba 423.e
nycticorax 248.c
Nympha cur dicta echidna 103.c.d
Nymphis fontanalibus ædes sacræ 365.c

O

O Litera 350.b
obcæcatus in sacris quis dicatur 235.b
obdurari & excæcari quempiam à Deo quid 184.c
obedientia per aurium symbolum 238.a
obelisci Aegyptiorum 366.a
obliuio cur dedicata Baccho 403.f
obolus 136.e obscœnitas 376.c
obscura vel candida quæ dicantur 285.a.b
obsequium 42.e obsonatores 221.c
obtutus amatorius 23.c
¶ Occasus 206.d
Oceanus Nemeseos pater 339.b
Oceanus rerum parens Homero 60.b
occisi pro patria 366.d
occultum consilium 30.a 426.e
Ochus auaritia famosus 90.f
Ochus compulit Aegyptios imaginē asini auream adorare . 90.f
Ochus Persarum rex ab Aegyptiis per asini simulachrum notatus 90.e
Ochus Persarū rex Apim iugulauit 314.e
Ochi crudelitas Ibid.e
Octaëdrum 439.b
Octauiani epistolæ ad Tiberium locus explicatus 232.c
Octauiano panem de manu rapuit aquila 138.b
octo, octingenta 271.c octoginta 275.e
oculus cur Dei signum 234.d
oculus mentis quando rectè cernit 141.c
oculus, Solis cognomētum apud antiquos 376.b
oculus Venereus quis Hesiodo 235.e
oculi affectuum moderatores 234.c
oculi Dei in diuinis quid 234.c
oculi diuûm 105.d
oculi emißitij, hominis dolosi ineptiq; signa sunt 211.e fores animi Polemoni 233.e morientibus operiebantur, in rogo patefiebant 235.f
oculorum caliginis remediū 417.d 422.b
oculis explicantur motus animorū 233.b.c

oculo

oculos iustitiæ quales dicebat Chrysippus 211.f oculatus 237.c
¶ Odoacer Italiam afflixit 131.c
odium per piscem interpretatum 219.d
odia capitalia 419.f
odoramenta in diuinis literis quid 401.f
odorari in sacris quid 237.d
Oedipus Colonæus in senectute cōscriptus à Sophocle 164.e
¶ Oenomai equi qua ratione terrefacti 81.c.d.e
Oenotriæ 147.b
œstrum fluuialis materia producit 190.d
¶ Offensionis illatæ pœnitentia 310.c
officium muliebre 76.d.c
officia mutua 179.c
officia mutua, per manus 232.e
¶ Olea 385.b. & seq. quid in sacris 386.c
oleæ Athenis conflagrata litem excitauit inter Palladem & Neptunum 386.f de eadem ibi enata fabula 387.f 388.a
olea à quibus inuenta 387.d cur Anazarbi Ciliciæ ciuitate sit fœcundissima 388.b cur Iupiter coronari solitus 387.f cur Mineruæ sacra 388.b inimica quercui 376.d
oleæ æternitas 386.f
oleæ baccas veteres parsimoniæ causa apponebant 388.a.b
oleæ ramus lana circūuolutus à quibus gestari solitus 386.d ramusculus cur in Mercurij manu 385.d ramū sertis coronatum vouit Apollini Theseus 386.e sacra stirps quando sponte conflagrarit apud Milesios 386.e
oleis vescens Plato cur à Diogene irrisus 388.a oleaster in sacris quid 386.c
oleastro coronabātur Olympionicæ 387.a
olfactus 44.a
oleū in perturbatos maris fluctus infusum, tranquillos facit 386.c
oleum legatū à nonnullis ad gymnica certamina 387.c
oleum cur concitandæ insaniæ pharmacū vocarit Anacharsis 386.f 387.a cur extra corpus quàm intra absumi maluerit Epaminondas ibid.
oleum terra erupisse trans Tyberim Augusti temporibus 386.e
olei fons repentè exortus ad Oxum flumen in Alexandri exercitu 387.c
olei significatū 386.f significatio in sacris 385.f vas plenum in Panathenaicis victoribus dari solitum 387.c.d
oliua quàm longè ab alieno solo plantanda 265.e
oliuæ surculum columba in arcam Noe importauit 385.b.c
de Oliua plantāda legendáve, Rutilij Tauri præceptum 388.b
Oliuerius Caraffa rosarum odorem ferre non potuit 61 f
Olla in diuinis literis quid 407.b
olla succēsa & à Hieremia visa quid 341.e
ollas pulsitabant per vrbem Lacenæ mulieres in Regum suorum iustis 406.f
olor 164.c & seq.
olor cur inhospitalis Pindaro 164.f
olores sese mutuò depascentes ibid.
Olympiæ Alexandri matri fulmen per somnium oblatum quid 323.c
Olympiæ somnium de dracone quid portendebat 112.f
Olympiacum stadium 266.a
¶ Onesili Regis caput cur honorificè sepultum 283.f
onites cunilæ species 39.c
Onirocritarum cōmenta à quibus desumpta 236.b onocrotalus 245.b
operis laboriosi finis, ad fructum respicere debet 76.d
¶ Opera laudabilis 303.c
ophiomachus 202.d Opis 69.f
opis imploratio 26.b 320.f
Opis Deæ simulachrum quale 252.f
Opis Deæ simulachro serpentes appositi, quid 111.d
Opi sedendo rem sacram faciebant 46.c
opem ferre 132.f
Oppiani locus 196.f
oppida condere, inter ingentia facta recensebatur 366.b
oppidis condendis quis mos 23.c
Opisthocomæ vocati Euboici 230.c
opportunitatis captator 61.a
oppugnatio manifesta 355.c occulta ibid.
Optio 100.a opulentia 58.d 75.f
opulentia felicitatis pars 385.c
Opulentus 98.f opus 230.d
Opus & labor 27.d opus inane 191.a
¶ Oraculū consulta vt medicina multifariā peteretur 159.c Orata Sergius 302.a
Oratal & Alilat Arabum Dij 254.c
oratio, vel eloquentia 419.a
oratio ardens 243.a
oratio ornata 440.c
orationis profectus 309.b
orationis firmitas 429.b
M. Oratius consul 359.f
oratores vani notati 217.f
oratoria ars mercenaria inanis est 410.d
oratoriæ partes tres 16.b
orbis dominium 111.d
orbis terrarum 49.b 288.f
orbem in quot partes diuiserint Astrologi 49.c orbitas 236.c.f
ordinis obseruator 129.c
ordines equestres Tarentini 34.d
Orestæ furiæ 260.b orgyia 263.c
Oriens 17.f Origanum 422.e
origanum carpit testudo cum viperam ederit 39.c
origanū cur frumenti aceruis circumspargendum ibid.b
origanum imponunt plagæ Ciconiæ cum vulnus à serpentibus acceperint 59.c
origani species 422.f
Origenes immeritò poëtas taxat 211.b
Origenes Latinus valde corruptus 4.d
Origenis codex emaculatus 383.a
oris vis per colubrum indicata 106.b
Oritæ pane ex piscib. cōfecto vtūtur 47.e
Orizon 41.e Ormenus dæmon 292.f
Orontis de supputatorum digitis sententia 268.c.d Orpheus 347.b
Orpheus cur in cygnum emigrasse dicatur 163.d qua specie huius animá foret euocanda ibid.e
Orphei simulachrum in Lebethris sudorem emisit 380.c ibid.
orta senescere 232.b ortus 206.c
ortus & obitus rerum 201.c
Orus Apollo, vide Horus oryx 47.b
¶ Os & oris fabrica 240.f
os non habere quid 241.a
oscorzones viperas vocant Hetrusci 111.c
osculandi manus Imperatoris mos 234.b
osculum symbolicis Theologis quid 430
osculo licebat olim apud Romanos obuias quasq; mulieres excipere 158.a
oscula apud Lacedæmonios cōcessa 158.a apud Megarenses in honorem Dioclis ibid. Apud Nisæos ibid.
Oscus rex, & populus 111.b
Osiris 29.e 68.b 103.d 131.a 246.f 376.a
Osiris & Anubis expulerunt Gigantes ex Italia 41.e
Osiris eodem, quo Ceres, insignitus gestamine 406.b
Osiris Gigantes bello persecutus 230.e
Osiris idem qui Dionysius 234.b 376.e
Osiris Iupiter, pater, iustus, dux 162.b
Osiris vox quid Aegyptijs 210.f 234.a
Osiridis imago quæ 234.a 426.d
Osiridis peregrinatio 230.e
Osiridis tæniæ 286.d
ossa leonis dura 8.d
ossifraga aquila quæ dicatur 139.d
ostentū quod'nam acciderit Flaminio Consuli 37.f
ostenta varia 112.c & seq.
ostracinæ & scorteæ pecuniæ 26.f
ostrea 202.a cui deo dedicata ibid.
¶ Othocarus Bohemiæ rex oblatum imperium respuit 131.e
otij studiosus 183.c otis auis 180 b
otidum caro suauissima ibid.
Otus auis modulamine afficitur 52.b
¶ Oua zephyrea, hypenemia, vel subuentanea quæ 132.b
ouatio 374.a
Ouiculæ cognomentum cur tributum Fabio 74.e
Ouidij locus 25.c 44.e 121.c 122.b 177.d 187.a 220.d 228.b 235.d 238.d 272.d 286.a 322.c 314.c 342.f

384.a 430.a 431.d 440.c
Ouidij Halieuticon opus 214.b
ouiles mores 74.d.e
ouilis pecoris hostia cur vocata maxima 75.d
ouis 74.d & seq.
ouis leonem pariens, quid portendat 5.a
ouis vnus, multa dicta 76.f
ouis lupiq; antipathia 77.c
ouem offerre Deo, quid 74.e
ouem quando sacrificabant Romani 30.c
oues ambiguæ quæ 76.c
oues antiquitus in honore habitæ 76.a
ouium pastor quis in sacris 75.b
ouum pro carne vitatum 411.f
¶Oxymala Persica 441.a (222.f
Oxyrynchitæ piscem pro Deo coluerunt

P

Pacificator 253.d 430.a
Pacificatio 260.b
Pacuuij locus 202.f
pæciliæ pisces 218.d
peti oculi 235.c
pagurus piscis 201.d
Palæmon Grammaticus M. Varronem literarum porcum appellauit 63.a arrogantissimus fuit ibid.
Palæmon puer delphino vectus 194.c eidem nautæ vota faciunt ibid.
Palæmon, qui & Melicerta 381.c
Palæstini arcam Domini prædam abduxerunt 255.d
Palæstini dolosi 97.e
Palamedes cur pullum equinũ Soli sacrificandum putarit 38.c
Palamedis responsum ad Vlyssem 229.c
Palamnæi dæmones 291.f
palato angustus sedes insit 240.c.d
paleæ in sacris literis quid 405.b
Paleologi Atheniensium qui 17.b
Paliurus quid in sacris 400.d
Palladium 311.e
Pallantis filia nupsit Dardano 311.c
Pallas armata 310.e
Pallas 29.d
Pallas, Palladisq; statua 303.f
Pallas cur dicatur de cœlo descẽdisse 225.e cur Medusæ caput prætendat 222.b cur vocata Tritonia 292.c
Pallas & Iuno ex vulture 234.e
Pallas ex Iouis capite cur dicatur nata 135.d Pandoram comens & ornans inducta ab Hesiodo 307.c per septenariũ numerũ 171.b trib. infaustissimis bestiis delectata opinione Demosthenis 146.f Vulcano matrimonio collocata quid 134.f 135.a
Pallados Neptuniq; certamen 354.d
Palladi vnde nomen 31.e cur dedicatus draco 112.b dedicatus tertius cuiusq; mensis dies ab Aegyptiis 292.c templum erectum ab Epopœo 386.a.b
Palladem & Vulcanum masculofœminas iudicarunt Aegyptij 134.f 135.c
Palladẽ Nicander Dictynnam vocat 373.f
pallium & palliatæ comediæ 293.a
palma 369.a & seq. 441.b
palma ænea Athenis in Delphici Apollinis templo dedicata 370.c cur victoriæ signum 369.f 370.a cruci dominicæ assimilata 372.c in quo à cunctis arborũ generibus differat 371.b Trallibus Cæsarianæ victoriæ indicium fuit contra Pompeium 370.a
palmæ materies incorrupta 369.e ossicula contra fascinationes 369.b
palmæ species piorum vitam cur significet 371.a
palmã inter iuncturas lapidum enatã ante domum suam Augustus transtulit in compluuium deorũ Penatium 370.a
palmæ maritali copula cõiungũtur 370.c
palmarum alia mas, alia fœmina ibid. earundem mutuus amor ibid.d
Palmarum dies 441.c
Palmis Iudæa abundans ibid.c
palmata tunica 208.d
palmus 263.e 264.c
palmi dimensio cur varia 263.e
paludamentum 297.e
palumbes ægrotæ lauri folio sibi medentur 139.e
palumbis etymon 258.e
de palumbibus distichon 258.e
palumbus Diadumeno auspicium dedit ad imperiũ 259.b Alexãdro Seuero ibid.
palustres elephanti quales 19.d
palustris cur fingatur Hydra 122.e
Pan 310.c 425.f cur fistulam septem calamis compactã & pectus variis insigne stellis habeat ibid.
Pan cuius filius fuerit 72.b
Panici furores 32.b
Panathenaicã orationem in senectute scripsit Isocrates 164.e
Pandectarum locus restitutus 265.c.e 302.b 314.b
Pandionis filiæ quæ 163.b
Pandora 303.f 433.f
panis doctrinæ symbolum 408.c
Panis gestamen ex hinulea pelle 203.d
Panis simulacrum quale 329.b
Panos in Nymphas procacitas 72.a simulachrum in hortis ibid.
Panos Lycei veneratio 44.d
Panselini populi suilla vescũtur carne 65.c
Pantheon M. Agrippæ 364.e
Panthera 83.c & seq.
panthera fœmina mare ferocior 86.a
pantheræ etymon 83.f
pantheræ odore delectantur multa animalia 83.f 84.a
pantheræ pellis cuius rei signum 72.b
pantheræ metuunt hyænam 83.e
papauer 440.b
papauer cur cereale dictum 418.e
papaueris hieroglyphicum 418.d
papauerum capita à Tarquinio Superbo decussa 419.b
papilio imbecillitatis symbolum 391.e
Papinij locus 26.a 260.c
Papyrius cur bulla decorat.a 301.b
Papyrij victoria 374.d
Papyrius Cursor 32.e 323.b
Papyrus frequentissimã opem iure cibaris præstat 412.d
papyraceis calceis vtebãtur sacerdotes Aegyptij 412.f
par copula 358.f parasanga 266.c
parasitandi ars 183.d
parasitus piscis 221.f
Parcæ 330.f 33..a
Parcæ & Horæ cur Iouis simulachri capiti superpositæ 229.d
Parcæ tres quando depingendæ 356.b
Parcis & fato Iupiter ipse subiectus 119.d
pardo quid responderit vulpes 97.e
parentes venerari conuenit, & à quibus filiis 124.b.c
parientium leuati labores 259 a
pariendi facilitas 212.f
Parmacides 298.a
parricidæ supplicium 207.a 213.e
parto fruens 214.f
parturientium difficultas & facilitas per manus 252.a.b
partus 360.f
partum custodit aquilinus lapis 142.d
paruo contentus 411.d
pascha Domini cum amaritudine comeditur 187.c
pascha quo tempore celebrabatur 33.a
Pasiades Byzantinus quomodo irriserit vanitatẽ insolentiamq; Lysimachi 324.c
Pasiphae 433.d
passer 150.c & seq.
passeris significatio in diuinis 250.f
passerum esitatio rem veneream adiuuat 250.e
passeres cur Veneris currum trahũt 130.e
passus 265.c
pastinaca piscis 214.f
pastinacæ piscis ictus quo medendus ibid.
pastophori 320.a
pastores ouium apud Aegyptios penè profani, & cur 74.f 75.a
pater, mater, liberi 317.f
paterfamiliâs parcus 90.c
paterna difficultas 240.a
paterna diligentia in filiis educãdis 216.e
patientia 339.b
patria 248.b
patriæ liberatores 293.f
pro Patria occisi 366.d
D. Patricij puteus in Hybernia 292.f
patrimoniũ per hirundinis nidum 162.e

patro-

patrocinium frustra imploratum 148.c
Patultius Ianus 360.f
pauitatio 313.b
paulatim quid effectum 356.c
Paullus gemmo ll. 346.f
Paulus Iouius 211.e eiusdem eruditio & laus in historia conscribenda 212.a
Paulus Iustinianus 157.a
D. Paulus quosnam à fratrum commercio submouet 202.c
Paulus vas preciosum 408.c
D. Pauli Epistolarum locus 249.c
Pausaniæ virtus in Platæo prælio 366.f
pauo Iunoni dedicatus 170.e curs.
pauone laudata superbior, prouerb. 171.c
pauones in Samo prius repertæ 170.f
pax 293.b. 383.b 405.b
pax, bellum 365.a
pax per caduceum indicata 113.f
pacis commoda 588.a 404.e
pacis, minarumq; hieroglyphicum 133.c
¶ Peccatorum expiatio 440.e
pecten 307.d Veneri sacer Ibid.
pectus 242.a 317.c
pecunia 26.e ex corio bubulo olim 26.c vnde dicta 76.f
pecuniæ per noctuã significatæ 147.c.d
pecuniosos & cum crumenis cur finxerint Deos Phœnices 308.c.d
pedibus addere alas 419.d
pedicæ 358.f
pediculi scarabei 61.e
Pegasus, & vnde natus 32.e
pelium 311.a
Pelasgi nomen cur inuidiosum 195.e
Pelasgi decumatos homines Diti atq; Saturno sacrificarunt 340.c
Pelecanus 145.b & seq. Christi symbolum 146.a.b quomodo cum pullis capiatur 145.c
Pelethronius 117.f
pellis 149.f 230.a
pellem animantis gestare, mos fuit heroicus 15.b
Pelopides cur laudetur 218.f
Peloponnesij 200.e
Pelops vnde meruerit Hippodamiæ nuptiis potiri 373.f
Pelopis auriga 322.b
Pelusium nigras habet ibes 127.c
pelta 312.e peltæ forma Ibid.d
Pemonis Bellunensis laus 25.a
Penates Dij 311.c.d
penna volatus hieroglyphicum 419.e
pennæ aquilæ cur aliarum auium plumas corrumpant 140.d
pennæ argento bracteatæ 415.f
pennigera oratio 417.d
pentalpha 351.c.d
pentagonum 418.b
penula 198.f
Pephnos insula candicantes habet formicas 58.e
pera 299.c
perditio 341.d 345.f
perditio per maris symbolum 284.b
perditio rerum 172.a.b
perdix 175.e dolosus & astutus 176.c
perdicis impotens salacitas 175.e
perdicis significatio Theologis quæ 176.a
Perdicis venatoris improbitas 173.e
perdicem virili genere appellandum putauit Marcellus 175.d
perdices quæ nobiles, quæ rusticæ 176.d
perdicum plumulis in stratis vsus Heliogabalus 175.e
perdicũ dolus in fallendo venatore 176.c
peregrinantes in Aegypto barbam & comam nutriebant 230.e
peregrinatio 363.e
peregrinus 61.f 154.a
perennitas 319.b
perfectio 261.f 287.c
perfectum nihil in opere humano 210.c
Periander pueros nobiles castrãdos iussit, decretumq; mox reuocauit 212.e.f qua arte sibi principatum stabilierit 419.b
Pericles cur pileo vsus, & cur σχινοκέφαλος dictus 294.e 317.b cicre fulgura & tonitrua dictus 315.c quid faciebat magistratum initurus 42.a
Periclis statuæ cur cassidc tectæ 317.b
Periclymenus 32.f
periculi vitandi solertia 214.d
contra Pericula munitus 62.c
periculorum fuga 195.a
periculis in cuitandis astutia 176.b.e
periculosus 315.a
pernicies 63.d 118.b 207.d
pernicies summota 189.a
pernicitas equi mira 31.f
perpendiculum 368.a
perpetuitas 361.d 380.f
perpetuitatem cur Aegyptij per Solem & Lunam indicarunt 318.e
Persephone 432.e
Persæ 310.b equum Soli sacrificãt 38.d homines aquilino naso commendabant 138.f per Lunam significati 329.e
Persæ milites cur vocati galli 173.e quo pacto ducebant bouem ad sacrificium 26.a sacrarũt aquilam ante Romanos 137.c Solem Deũ vnicũ putarũt 326.e
Persarum munditics 101.f
de Persis victoria 366.f
perseuerantissimi mores 120.b
Perseus 32.f Pinnipes cur Ibid.
Persica militia 396.d
Persicum pomum cordi mirificè conferre 367.c Isidi cur sacra Ibid. vnde trãslatũ 597.a cordis symbolum 567.c
Persici pomi efficacia 396.e.f
Persica poma singula tricenis nummis quandoq; æstimata 397.e
Persij locus 126.e 219.f 20se 244.f 276.e 286.e 301.f
persuasibilitas 407.d persuasio 337.d
Pertha canis & ciuitas Alexandri 45.b
pertinacia 35.e 190.f
Pertinax sacrificãs, cor in extis bouis non inuenit eo die quo occisus 241.c
perturbator 190.d
pes in mensuris quis 264.e
pes supra pedem positus, quid 258.b
pes læuus antè porrectus quid 258.a
pedes ac horum hieroglyphica 256.d.e.f & significata 257.a
pedes in Deo quid 256.f
pedes anguinei Gigantum quid 257.f
pedes per locustas indicati 203.a
pedes recti & retorti 257.f
Pescenij Nigri continentia 25.a
Pesceny Nigri responsum militibus 431.b
pestilentia 82.c 310.b
pestilentia in mulieres grauidas sæuiens Romæ quando 25.b
petalum 303.d
petra quid in sacris 362.a
Petronij Arbitri locus 169.d
Petrus Alexander 195.f
Petrus Aliger 368.c
Petrus Melinus 27.f 61.f 184.e.f 130.e 297.d
Petrus Victorius 35.b
Petro piscatore quibus in rebus opus sol. 202.b
petulantia 87.f
petulantia domita 75.d
petulantia perniciosa 150.e
petulantiæ finis 109.f
petulantiæ frænum 23.d
petulantiæ supplicium 98.d
petulantes iuniores 45.a
¶ Phæaces à piscib. olim abstinebant 221.b
phalangiæ parricidio infames 107.a
Phalantus vbi naufragium fecerit 194.f à delphino seruatus Ibid.
Phalaris scomma in fratres de mutua peruersitate inter se contendentes 219.f
Phalaris strategema 57.e
Phalaridis Taurus in mare proiectus ab Agrigentinis 25.c
phaleræ 303.d
Phallophori 377.e
Phanes 203.d
Pharo vsus consilio Iosippi quomodo famem ab Aegypto depulit 25.f
Pharaonis cor indurare quid 184.b
pharetra 309.a.b
Pharselitæ offerebant salsamenta Cylabræ heroi 218.a
phiala 343.c.d
Phidias cur testitudinem Veneris simulachro subiecerit 200.a
Phidias Victoriæ signum in Marathone cum phiala sculpsit 339.b

Phidias viso leonis vngue totam feri magnitudinem repræsentauit 263.b
Phigalensium Ceres qualis 38.b
philautia 50.d.e
Philemon lucubrationes suas solitus erat care diuendere 255.f
Philemonis auaritia 352.e
Philippus quidam Hori & sacerdotũ Aegyptiorum lemmata in Græcã linguam vertit 161.e 115.b 128.e
Philippi Imp. numus 18.a
Philippi somnium post Olympiæ nuptias quale 3.c
Philocrati quænam obiecerit Demosthenes 221.e.d
Philomela in hirundinem mutata 163.b
Philonis laus 107.c
Philonis pharmacum, θεῶν χεῖρες 159.f
philosophia communicata 41.c
philosophia, politioresq; literæ à Christiano homine minimè contemnendæ 117.e
philosophiæ triplex partitio indicata in Abraham, Isaac, & Iacob 280.c
philosophi viri munus 41.c
philosophi cœno inuoluti qui 217.f
Philostrati locus emaculatus 19.c
Philotis ancillæ memorabile facinus fol. 383.f 384.a
Philoxenus gruis gulam optabat 240.d
Phison Hebræis quid 153.e
Phliasij cur ahenam capram inauratam colebant 71.e
phocæ corium fulmine non icitur 208.f
phoca 209.f somniculosa Ibid.
Phocion orationũ Demosth. securis 316.a
Phocylidæ carmen restitutum 219.e
Phœbe masculino genere 319.a
Phœbus Gryphenèus 167.f
Phœbi inuentum medicina 323.b.c
phœnix auis. 143.f & seq.
phœnix Orientales habitat solitudines 144.b vnicus est ibid.
Phœnicis auis descriptio 144.f
Phœnicis mors & origo 144.b
Phœnices ad cuculi cantum messem faciebant 182.a
phœnices inter homines qui dicuntur 145.a
Phœnices plantas diuinis honoribus coluerunt 304.c
Phœnices cur Deos cum loculis & crumenis finxerint 308.c.d
phœnices duos aliquando visos qua ratione dictum 144.c
à Phœnicibus honor habitus boui 27.b
pholis piscis 215.c
Phormis Menalij equi quales 36.e
Phosphorus 15.a 311.d
Phratoris lepidum responsum 406.e
Phryges imbelles notantur 173.d
Phthia in columbam mutata 158.d
phthiriasis 76.f
Physiognomica indicia in facie humana 47.b
Phytalus Cereris hospes 393.b
¶ Pica buccinatorũ cantum imitata 166.f
pica cur Baccho dedicetur 166.e f
pica & bubus docilitas 166.e
picturæ in Palladis templo consideratio 219.c.d
Pierius libellũ de Fulminibus scripsit 325.c pro sacerdotum barbis declamationem conscripsit 231.e
Pierius quonam astu circumuentus à Rolandino Virdunensi 170.b sacrarum literarum studiosissimus 130.c.d
Pierij nomen ex Petro Sabellicus autori primus imposuit 130.c
Pierij Græcum epigramma, alteri Græco respondens 368.e epigramma de Petri Melini nomine 185.a epigramma de virtute per labores acquirẽda 369.c epigramma in Framarianũ 121.c epigramma in Simiæ improbitatem 50.c Nænia in Alexandrum & Hippolytum Mediceos 333.a opusculum de satione croci 378.d præceptores qui 338.c.e protestatio de hoc colligẽdo hieroglyphico argumento 201.a studium in hisce Commentariis quod 23.b
Pierio Commẽtarius de Scarabeo quomodo surreptus 61.f
Pierius pater Musarum septem 350.f
pietas 29.f 58.b 114.b 341.c 363.d
pietas & amor in filios 145.e
pietas impietati præferenda 208.b
pietas in elephante 19.e
pietatis nostræ stabilitas 361.f 362.a
pileus 293.c
pileus libertatis signum 251.b
pilei forma 294.e
ad Pileum vocati serui, quid 295.f
pilea quibus ex rebus consui solita apud Romanos 294.f
pili veterum cogitationum indices 229.f
Pimpinelus 191.f
Pimpleis Nympha 350.f
Pindarus cur multum aquilæ tribuerit 139.a
Pindari dictum in stolidè iudicantes 52.d
Pindari laus 283.f
Pindari locus 54.e 184.a 197.d 282.c.f 284.c
pinguedo 387.d pinna 201.e
pinnæ in mœnibus 178.d
pinus excisa semel nũquã repullulat 381.a
pinus Isthmiaci certaminis premiũ 381.c mortis indicium 381.a naturæ imago 381.c
pinum pro abolitione, supremóq; excidio 381.b
piorum cœtus 328.d 390.f
piscatorij ludi, vbi & quo tempore celebrati 222.b
piscis ganeæ symbolũ 211.c natura vorax est 222.c nequam nisi recens 217.d
pisce non vescuntur Iudæi nisi pinnato & squamoso 217.e
pisce taciturnior, prouerb. 218.d
pisces ad ieiuniorum consolationem indulti 222.a
pisces vocales qui & vbi 218.d
pisces argenteos in templa Facelitidis detulerunt Syrij 221.e
pisces mansuetos fert Chalos amnis ibid.
piscibus cur abstinendum dixerit Pythagoras 222.c cur abstinuerunt Assyrij 222.e opiparè instructa lautiora Romanorum conuiuia 221.b vesci solis sacerdotib. licuit apud Aegyptios 221.e
Piscibus orientibus geniti dicacissimi sunt 218.e
pistaciorũ maris & fœminæ amor 370.f
Pittacus quomodo Phrynonem vicerit 337.e
Pithecusæ insulæ 50.b
¶ Plagæ flagris inflictæ Asiniatæ vocatæ 87.d
planciæ Fatorum ministri 352.c
plani pisces sacri Plinio 213.c.d.e
plantæ ratione loci magis minusue pollẽt 36.f
plantarũ gignendi promiscua virtus 412.e
plantatio fructiferarum arborum quid significet in diuinis literis 395.f
platani folium arcet noctuas 115.d
platani folio Ciconiæ arcent noctuas à nido suo 59.d
platani folia arcent vespertiliones 279.f
platea auis & platalea 145.b
Plato cur equo conscenso statim desilierit 37.d
Plato senex scribendo moritur 364.f
Platonis locus 428.a 417.f 439.a
Platonis Axiochi locus castigatus 252.f 107.c 109.d 113.c.d
Platonis epitaphium 141.e equus 35.d ideas cur ποσότητας vocarit Aristoteles 192.c institutum in eligendo Academiæ loco improbatur 177.f regna duo quæ 322.c & 313.d
Platoni puero apes in labellis consederunt 186.a
plausus 252.a 313.d
Plauti locus 69.b 80.a 84.c 98.c 107.e 162.d 180.c 345.e 423.f
plebecula 295.d
plenilunium 432.c
Phlegyæ filiam compressit Apollo 40.c
plenilunij vis in conchilus quæ 201.d
plethrum 266.a
Plinij locus 55.e 93.f 84.a 115.e 168.b 283 e 190.e 195.a 212.f 265.d 365.f 430.f
plotes 214.a
plumbũ 360.b plumbei homines, plumbeúmq;

bciimq; ingenium Ibid.
plurimi, per quinquagenarium numerum 274.f
Plutarchus antiquitatis indagator curiosissimus 95.e autor fide dignus 42.f Romanarum historiarum hostis 138.a
Plutarchi locus cõsiderandus 125.b 155.f 176.d 317.b
Pluti oculos cur angues duo dicantur lambere 112.b
Pluto 68.b 426.e
Pluto Adamas cur 306.b.e
Pluto Græcis qui Aegyptiis Serapis 226.b
Pluto puer pacem in vlnis gestat 385.e
Plutonis caput galea tectum 316.f
Plutonis cor ab Herculea sagitta vulneratum quid 390.e
Plutonem cur Solem interpretentur nonnulli 316.f
pluuia per araneum 191.e
pluuiæ indicium per corui frequentiores crocitatus 169.f
pluuiæ vocabulo quæ signentur 281.e.e
¶Pocula 410.b
podagrosus 28.d
poderes 295.f
poëmatis genus circulus 287.d
pœnitentia 244.b
pœnitere 509.d
poësis 198.d cur polypo similis 199.d
poëta 377.e
poëta cygni symbolo 164.e
poëtæ encomium 211.b nomine Deus colitur 211.c symbolum per ranam ibid.b
poëtæ gloriæ studio trahuntur 165.b mali qui 217.f qui laudandi, quive improbandi 211.e
poëtarũ coronæ quibus cõtextæ 577.c.d
poëtis cur hederaceæ coronæ attributæ 378.a
poëtis sola gloria & victuri nominis cupiditas insita 572.d
poëtas inmerito taxat Origenes 211.b
poëtas lacte simul & melle pasci, quomodo intelligendum 377.d
poëtica vis Ibid.
poëticæ amœnitas 186.b
Polemõ quo pacto solœcismũ inepti actoris manu factum reprehenderis 256.e
pollex sublatus quid 260.e versus quid ibid.d
pollicis etymon 260.e
pollices cur spontè sibi nonnulli amputarint 260.e
pollices inter se vinciendi mos in societate constituenda 260.a
pollulæ 415.c
pollutus morte locus 379.f
polluti in tabernaculum non admittebantur apud Mosen 279.e
Polygnoti opus 90.b
Polymnia 551.a
Polyphrantes ab Alexandro Phereo interemptus 311.c
polypus multa deuorat 196.e
polypus atramentum in aquas effundit 203.c auersatur dulcia 198.e colorẽ mutat 197.e cur parum viuat 199.b cur poëtices symbolum 198.d cur Veneri adsculpebatur 199.a famis impatiens 198.d
polypus ingenti magnitudine Puteolis repertus 199.b parricidio notatus 107.a salacissimus 199.a
polypi caput horrenda somnia parit 198.e caro qualis 197.f
polypi & congri certamen 197.a
polypi similem dialecticam dixit Carneades 196.f
polypo super in diuersa abeunt Plinius & Plutarchus 196.f 197.a
polypi cur formidolosi 197.c
Polis vocatus Sol 144.f
Gn. Pompeius mollitiei signo notatus 259.f
Pompeij Magni currum quando subierint elephanti 17.f
Pompeio cur obiectum, quòd regiæ maiestatis affectaret insignia 302.e
pompilus 213.c
Pomponiæ Scipionis Africani matri draco circumfusus 212.f
Pomponij Læti laus 165.b
pomum pro boue Herculi oblatum 395.e
pomum Veneri dedicatum 596.c
pomorum hieroglyphicum 400.c
poma in armum legere quid 308.e
ponderum & mensurarũ ratio cur incerta 263.b.c 266.d
ponere pedem 256.f
Pontanus omnium ingenia fouit 165.a
Pontanus senex scripsit Vraniam & Meteora 164.e
Pontani laus 341.b Pontifex 315.d
pontificis Hebræorum gestamen pectoris quod, qualeve 306.d.e
Pontus cur polypos non habeat 198.f
popa 27.d
populus arbor ab antiquis venerata 381.e
populus temporis symbolum 381.e Herculi dicata Ibid.
populus Iudaicus asino assimilatus 88.b
populus lege coërcitus 424.e
populus regi suo obsequens 185.c
populositatis symbolum 397.f
porca sulcus 68.f 69.a
porca triginta capitũ fœtum pariens Lauinij 67.d
porcare 68.f 69.a
porcus 65.a.b.c & seq. animal profanum 93.e Cereri mactabatur 69.e
porcus fœminino genere Ibid.e
porci cultus 68.d.e
porci grunnitu audito fugit elephas 18.d
porcum immolabant insania laborantes 69.a
porcum tangere non licebat Flamini Diali 65.c
porci à Megarẽsibus in Antipatri elephantos immissi 64.a
porci quonam astu Patauij abducti 100.b
porcos in pugnã instruebãt Spartani 65.f
porositates exhalabiles insunt rebus omnibus 197.e
porta cornea 431.c eburnea Ibid.
portæ inferorum adamantinæ 506.b
portenta & auspicia felicia per aquilam 137.e.f
portentosi partus qui habendi 138.a
porticus Persica Lacedæmone 366.f
Portunus 194.c 360.f
positum 568.a possessio 336.e.f
posteriora in diuinis quid significent 160.e
potentia perniciosa 140.e
potentia quo pacto euadit amabilis 162.a
potentiæ comes metus 18.a
potentiæ excelsioris hieroglyphicũ 373.e
in Potentioris ditionem redactus 199.f
potestas Dei triplex 436.d
potestas inferior 426.e
¶Præcipitantia 52.b
præco deorum Mercurius 239.e
præconi tradebatur lingua in sacris dissecta 259.e
præcox profectus 175.f
D. Præcursoris caput 419.c victus quis 202.e
præfectus militum 113.b
prægnantia 327.f
prægnantiæ dissimulatrix 90.a
præmaturum incrementum 383.c
præsagitura 153.d præsagium 99.b
Præsentialis magister militum quis 54.d
præstantia 235.e
præstare & excellere, exundationis vocabula 145.a
prætexta, Romanorum insigne 398.b.c.d
prætextatæ fabulæ 298.d
Prasiniani & Prasina factio 322.b
prauitas edomita 52.d innocua 119.e
prauarum cogitationum excussio 362.e.f
prauitatem aliorum, bonorũ operum ope peruincendam 399.a
preces 256.e
Priamus ad statuam Iouis in subdiali ara confugit 235.f
Priapus 248.a
Priapi simulachra in hortis quid 247.b
Primogenita sacrificari præceptum, homine & asino exceptis 91.d
princeps 41.a imbecillus 86.e sibi tantum studens 140.f
principis æqualitas ad populorũ animos conciliandos mirè efficax 162.a
principes ex quibus sacra faciebãt pro ex-

piandis delictis 18.d
principũ sceptri cuiusdã descriptio 208.b
principatus 376.b
ad Principatum ineptus quis 34.f
principatuum cura circa quæ 331.c
principium ad quem referendum 286.d
principium anni cur aries 78.e.f
principium & finis 352.b
principiũ egregium citò destitutum 88.e
principiũ per ventris symbolum 249.b
principij symbolum per caput 225.a
principia occulta 316.f
principiis obsistendum 97.f 98.a
probi viri quietus animus 182.d
probi viri à potentiorib. ignominiose accipiuntur 75.a
Probi liber De notis antiquis parum castigatus, & cur 271.f
procellæ 284.c
procidere 258.f
Procli sententia de gallis & angelis solaribus 9.c
procliuis ad vitia 258.f
Procne in lusciniam mutata 163.b
procrastinationis damna 62.e
procreationis partes quatenus à viro & fœmina 216.c
procuratoribus pro spongiis vtebatur Vespasianus 216.d 217.a
procus vetulipeta 78.a
prodigus 271.c
prodigij quod ad Polydori tumulum Aeneæ se obtulit, interpretatio 374.b
profanus 37.b 65.c
profanus per anguillam 209.f
profectionis olim ceremoniæ 392.d
profectus cum ætate 85.e
profugium 364.b
profugus 32.e
progenies antiqua 412.e
progrediens longo pòst tempore 210.f
progreßio 392.d
progressus vitæ 266.e
proles mascula, & proles fœminea 24.a
proles numerosa 236.e
Prometheus 428.a
Prometheus quibus legibus à vinculis liberatus 262.b
Promethei cor à vulture arrosum quid. 134.d cor arrosum ab aquila 141.f
promptuarium cœleste rerum omnium 247.f
promuscis elephantis 17.a
pronubus digitus & anulus 162.a
properantia 81.c
prophanum 217.d
propheta 39.c
propheta cani aßimilatus 39.c
propheta Hebræis cur dicatur Videns 277.f
Prophetæ 250.e 282.d.e apis nomine appellati 187.f Videntes appellantur 299.e quinam olim vocati 39.d
prophetæ & doctores 273.c
prophetarum oracula 287.f
propitiatorium qua longitudine fieri demandatum 269.f
Propertij locus 150.b 155.b 157.b 287.a 295.b 342.d.e
Proselenes cur vocati Arcades 329.c.f
Proserpina 69.f 318.f 412.e
Proserpina & Serapis magnorum dæmonum principes 226.b
Proserpinæ canes mactabantur 44.d
Prosper Publicola Sancrutius 46.c
Prosper Sanctacrutius 79.b
prosperitas 82.d 22.e 330.e
prosperitas firma 361.f rerum per aquilam 137.d vitæ 149.d
Proteus cur in varios se mutare vultus fingatur 303.f 304.a
Protogenis pictoris continentia 414.a
prouentus 247.b 255.b 405.a
prouidentia 57.e 86.c 161.d 365.a.b
prouidentia diuina 226.f
prouinciæ princeps 111.e
prouinciarum subiugatio 17.d
Prudentia 118.a 121.f 122.a 118.f cur per morum arborem 383.e per Gangem fluuium 153.c per Iani bicipitium 227.f
prudens captiuitatis declinator 214.b
Prudentij locus 430.f
pruina in sacris quid 282.f
Prunulus Pierij præceptor 338.c
Prusiæ stratagema in prælio nauali 123.d
¶Psalmi circulares qui 287.c
Psammetichus 74.a
Psaphon Libycus qua ratione diuinos honores assecutus sit 166.d
psittacus 166.c & seq.
psittacus cur humanã vocem propius referat 266.d
¶Pterophori qui Plutarcho 155.f
Ptoëmphanes canem viuum pro rege elegerunt 42.b
Ptolemæus Alexandro cur magnam pecuniam miserit 5.b
Ptolemæi Lagi beneficio Biblia conuersa in linguam Græcã à LXX. viris 132.e
Ptolemæi Lagi superstitio 226.a.b
Ptolemæus quidam cur κεραυνὸς vocatus 325.b
Ptolemæo Aegypti regi quæ dona missa à Romanis 321.a
¶Publia Corn. Annia se viuã vltrò in arcam cum viro damnauit 156.e
pudenda 245.e
pudicitia 295.f 402.e
pudicitia quare velata facie pingebatur 261.d columbis prima & peculiaris 157.a in quibus consistat 296.b turturis symbolum indicata 161.c
pudor 298.d 360.e
pudoris cura apud Aegyptios maxima 200.b
pudoris simulachrum cur & vbi ab Icario erectum 295.f 296.a
puellæ ab Atheniensibus vrsæ appellatæ 86.b
puellæ innuptæ domi clausæ custodiebantur 86.b
puellarum quàm matronarum ornatus olim sumptuosior 367.d
puellas Darij captiuas magna integritate seruauit Alexander 247.d
puellaris ætas 86.b
puellares ineptiæ 395.b
pueri recens nati cor, duas ponderat drachmas 127.e
puerorum senumq́; vita qualis 407.c.d
pueritia 272.a
puerperium 299.b
pugilum iuramentum quale 69.c
pugiones 317.e
pugna anceps 316.e
pugnæ initium 313.e
pugnacitas 31.e 175.c 189.e
pulchra incœpta turpiter cedentia 203.b
pulchritudo 402.d
pulchritudo sine fruge 380.e
pulicaris 412.f
pulicum defectus 182.e
pulicum significatio mystica 181.f
pullaria arca vel cauea in castris 317.e 318.a
pullus color lugubris 157.b
pullus gallinaceus exclusus in manu Liuiæ 172.e
pulli columbarũ quibus conueniant 159.e
puluis in ollam iniectus ab elephanto cur 18.c
pulpa 441.b
puniceis pennis terretur ceruus 53.b
punici mali symbolum 397.f
punica mala tam magna quàm parua, granorum numero non dißident 398.b
punicorum ferocitatem myrtus iuxtà sata plurimùm iuuat 398.f
purgamentum 373.a
purificatio 218.a
purificator 257.a
puritas 299.f 343.d
puritas animi per gallum 172.f
puritas maritalis 344.c
puritatem adamarunt Aegyptij 210.b
purpura 204.a vorax Ibid.
purpuræ lingua acuta & valida 204.a
purpuræ quomodo capiantur 204.e
purpurea anima quomodo intelligendum 154.c
purpureum & purpurascere 204.c
purpureus color pudoris indicium 298.d
puteal 346.e
putei, & puteorum fossuræ 285.b
¶Pygmæorum statura 264.c.d

pygon

pygon 264.f
Pylos quomodo capta 32.f 33.a
Pylo cur bellum intulerit Hercules 32.f
pyralis ac pyrausta 120.b
pyramis 438.d
pyramidis basis 291.b
pyramides in Aegypto à quo ædificatæ 291.e
Pyrrhus Aquilæ cognomento gaudebat 138.f
Pyrrin hastæ insidens noctua 147.f *interitus quis* ibid. *in tabernaculo hirundo nidum posuit* 163.e *modestia in vsurpanda gloria* 158.f
Pyrrhi cuiusdam hæresis 193.b
Pyrrhicæ boues in Epiro 22.f
Pythagoras cur mare vocauerit Saturni lachrymas 218.f
Pythagoras iubet adoraturos sedere 46.c *Tyrrhenus fuit* 301.a *Aegyptios adiit* ibid.
Pythagoræ præceptum de anulo arcto nō gestando 262.c *de animalibus curuos vngues habentibus* 6.e
Pythagorici plurimum melle vsi 186.f
Pythicum stadium 266.a
pythones 118.c
Pythones dæmones & serpentes 109.c *consulendos prohibuit Deus* ibid.

Q

Q Literam veteres olim excluserunt 321.c
quadragenarium numerum in flagris & plagis excedere, ignominiosum apud Hebræos 274.a
quadraginta 273.c.f
quadrans Raticus 334.d
quadrantalia deorū simulachra apud Arcadas 290.c
quadrantaria fœmina 291.a
quadratum 290.a
quadratus vir ibid.d
quadriennium 285.f
quadrifrons 229.c
quadrifrons cur aliquando Ianus ibid.c.d
quadrigarum agitatoribus absinthiū propinatum 420.b
quadrigas Soli consecratas Rhodij quotannis in mare abiiciunt 58.e
quadrigati numi 322.b
quadringenta 270.c
quadrupedis Mosaici vitis 35.c
qualitas vniuscuiusq; rei tribus plurimum propositionibus comprehēditur 256.b
quartanas sanat clupeæ lapis 215.e
Quartodecimani 143.e
quaterna millia 274.b
Quat Hebræis quid 145.b
quatuor 270.b
quatuor anni qualitates 219.c
quatuor Dij præsides homini nascēti, qui 115.b
quercus fortitudinis ac diuturnitatis symbolum 375.f
quercum iuxta nucem iuglandem sata emoritur 140.c
quercus oleæ inimica 376.d
quercus principatum ostendit 376.b
quercus vnde dicta 374.e
querna corona quare data 375.a
quercus & oleæ odium 385.c
quies 46.f
quies à laboribus 28.c
quietam columbam quid Græci 159.c
quinarius & quaternarius numerus 438.b
quingenta 270.e
quinquagenarius numerus multitudinem denotat 122.d
quinquaginta 274.c
quinque 270.c
Quintæ legionis signis adpingebantur elephanti, & cur 17.f
T. Quintij festiuum dictum 200.f 201.b
Quintiliani locus emaculatus 260.b
Quintiliani locus expenditur 268.d 430.a
Quintiliani sententia de orantis gestu 256.b
Gn. Quintilius 359.c
Quintilij de agricultura scripserunt 175.e
Quinti Cæcilij Metelli dictū celebre 52.b
Quintus Fabius Eburnus Iouis pullus 175.d
Quirinalis 319.c

R

R Abidi canis virus 41.f
rabiosi canis vrina calcata noces ibid.
rabies in cane à splene est 41.e
rabies in homine quando cognita 45.f
racemorum magnitudo incredibilis 390.f
radices hyssopi saxa penetrant 410.b
radius 304.f
radij solares 309.a
raia 215.b *eiusdē machinamentū* ibid.
rana 210.c *cum grillo* 211.b *Mecœnatis* 211.d *prædita est verecūdia* 210.f *sanguinem uō nisi in oculis habet* 210.e
ranæ dare aquam, prouerb. 211.c
ranæ vbinam obmutescant 211.d
ranas obstrepentes silere iussit Augustus infans ibid.
rapacitas 129.f
Raphael 522.c.f 323.a.b
rapina 152.c
raptor 80.b
Rapum, Solis hieroglyphicum 417.f
ratio 347.b.c
ratio & cupiditas 35.c
rationis modus breuis 292.d
rationis cum appetitu pugna 417.d
ratiocinatio 98.b
rationale ornamentum Pont. quale 306.c
Receptus tutus 80.f
recordationis hieroglyphicum 238.a
rectus tenor 368.a.b
redactus in potentioris ditionem 199.f
redemptio 274.b
reditus in viam 175.f
refibulare 300.b.c
reflandum non est in ventum 61.b
refugium 335.f
regimen 357.a
Reginaldi Poli Card. laus 384.e.f 385.a
regnum 305.c
regni solitudo 140.b. *symbolum per apes* 186.a
regressus 258.b
remedium 375.c
remedium in febrem nactus 8.e
remedia contra scorpiones 119.e
remeligo 212.e
remittere manus 252.c
remißio 274.e
remora 211.d
renes à Venere reguntur 239.b *in Veneris sunt potestate* 244.f *vnde dicti* ibidem
repandirostrum animal delphinus 194.d
reptatus serpentum quid mysticè 107.e
reptile 105.c
repugnantia rerum 92.a
repulsa ignominiosa 169.b
de Repulsa pudor 54.d
requies, ignauiaq; 258.b
res gesta commus 191.a
rei domesticæ studiosus 215.d
reipub. negotia alacri animo suscipienda 135.e
rerum diuinarum cognitio vnde petenda 458.a
rerum omnium gerendarum summa quibus reb. constet 227.a *progressus per calceum* 500.c *prosperitas per aquilā indicata* 157.d *vicißitudo* 554.a
rerum mutatio 453.c
rerum natura 438.d
resina Citria 441.a
resipiscens 327.b
resipiscentia 343.f 348.f
resipiscentia per hirundinem 165.e.f
resipiscentiæ symbolum 414.f
restitutor 253.c
retia & retium hieroglyphica 337.c
reuerentia in matres 94.b.c
rex 355.c *per apis symbolū* 185.d *per elephātē designatus* 17.b *optimus* 111.f *potēs imbecillioris artificio petitus* 21.c *tutelaris* 111.f *vilium affectator* 18.e
regis inter apes munus 185.d
regis pij & misericordis symbolum 159.c
regi suo obsequens populus 185.d
reges fulminare dicuntur 209.a *pro Dijs habiti à multis nationibus* 324.d
regum aures innumeræ 87.f
regibus etiam mortis imperandæ ius per

internuncium sacerdotibus Memphiticis erat 148.a
regia claritas 303.d
regia potestas 302.e
regium augurium 12.f 13.a
¶ Rhadamanthus truculentos vrsis ingerere solitus 86.e
rhamnus in sacris quid 400.d
Rhea dea cur ab Assyriis colebatur 222.e cum Saturno rem clàm habuit 130.f
Rheginorum moneta quæ 97.b
Rhemnij Palæmonis arrogantia 63.a
rhetor Corax 169.c
rhinoceros 21.a eiusdem cum elephanto pugna Ibid.b
rhinocerontis effigies missa Leoni X. ab Emanuele Lusitanorum rege 21.d
Rhodia 350.f
Rhodij quadrigas Soli cõsecratas quotannis in mare iaciunt 38.e
Rhodos insula pugnacissimos habuit gallos 173.e
rhombus 355.e
¶ Risus 44.b
risus leuitatis signum Ibid.c
riualitas 77.f
¶ Robur 2.e
robur per pollicis significatum 260.d
robur Romanorum in legionibus 30.e
ex Robore nati qui dicti 376.e
robustus 21.e
robustus & robur vnde dicta 375.f
rodere 240.f
Rodolphus Habsburgi comes 131.e
Rolandini Galli Virdunensis impostura 270.b
Roma capta à Genserico 131.c domita ab Odoacro 131.c.d quadrata 291.a vetus Ibid.
Roma per mulieris caput 227.d
Romæ antiquum nomen Cephalon fuit (227.d
Romæ caput galeatum 317.a
Romæ nomen publicari vetitur 227.d
Romanæ virgines nutriebant diligentissimè Vestalem ignem 140.f
Romanus per togam 293.a
Rom. CÕ S S. 316.b
Romani cur equum mactare soliti 38.e originem suam ad Martem referre student 227.d quando cœperint esse superiores etiam equis 30.b
Romanorum numisma 441.c
Romanorum mos in sacrificiis 30.b
Romanum imperium quot annos durauerit 131.b
Romani imperij mutationes tres 131.e
Romulus & Remus cur Martis filij dicti 82.d
Romulus vbi educatus 291.e
Romulus Amasæus 57.a.b 217.c 333.f
roris vocabulo quæ signentur 281.c.d
rosa humanæ imbecillitatis hieroglyphicum 399.c
rosa sine spinis considerata venustatis amoris & gratiæ signum est 400.f
rosa spinis septa, humanæ vitæ speculum 400.b
rosæ afflatum quomodo descripserit Virgilius 401.a.b
rosæ odor scarabeum enecat 401.f
rosam quãti fecerint Indorum Magi 401.b
rosæ in sepulchrorum ornatum adhibitæ 399.d
rosæ quomodo fragrantiores fiant 417.e
rosarum halitum multi oderunt 61.f
rosas loqui, prouerb. 401.a
rosaceum Homero cognitum 401.e
Roscij histrionis claritas 112.e
rota & rotæ deorum 289.b.c rotæ humanæ & inferorum Ibid.
rota currulis quot cõstet apsidibus 163.f
rotunda templa cur veteres Diis dedicarunt 364.f
Ruah 435.a
¶ Rubecula auis, vel syluia 184.c
rubeta rana quæ 211.c
rubi symbolum 400.c
rubicunda vestis 297.e
Rufus Prætorius cur scazonte proscissus 126.b
rugitus leonis animantibus formidabilis 4.f
ruminatio 64.e.f
ruminatio in sacris quid 55.f
ruminantia animalia, carent altera dentiũ parte 234.c
rusticitas per ranam 211.d
ruta continentioris vitæ hieroglyphicum 422.a.b
ruta si iuxta ficum seratur, mitior euadit 391.c
rutam cur exhorrescant serpentes 422.b

S

S Pro H nonnunquam apud antiquos ponebatur 260.e
S quid Romanis, & cur tricliniis & diætarum foribus superponebatur 261.c
¶ Sabaci Aegyptiorum regis successus 28.f
Sabech 77.f
Sabellicus 163.a
Sabellicus aliquando noctu vidit 234.d ab Vrbano didicit Græcas literas Ibid. Pierij præceptor 130.c 138.c
saccium 297.c
sacer piscis quis Homero 213.b.c
sacer scriba Aegyptiis cur 227.f
sacerdos 47.e 303.c
sacerdotis boni munus 39.b.c
sacerdotis negligentia, error maximus Ibid.f
sacerdoti Aegyptio non licebat equo vehi 31.c
sacerdotes Aegyptij 297.b
sacerdotes assentatores & aulici magna in orbem importantes mala 152.c.d Arnorum 405.d mali taxantur 217.f
sacerdotes tantùm circuncisi erant apud Aegyptios 48.b Memphitici supra Reges erant 148.a
sacerdotum Aegyptiorum eruditio 103.a
sacerdotum amictus qualis 299.e.f
sacerdotibus indumenta ex lino cur imperata 413 a
sacerdotibus licuit piscibus vesci apud Aegyptios 221.e
sacerdotes quales esse oporteat 230.a
sacerdotium 412.f 420.a
sacerdotium summum 306.f
sacerdotij sacrosancti symbolum 106.b
sacoma coronæ qua ratione deprenderit Archimedes 170.a
sacrarum rerum cognitio 438.a
sacramentum 69.c
sacrificium Ibid.b
sacrificia in lustratione quæ Ibid.c
sacrificiorum ritus quo tempore instituti 363.e
sacrificandi homines immanẽ morem quis sustulerit 340.e
sacrificantes primi, herbas & flores, non animalia adhibuerunt 412.a
sacrificato quibus licitum vesci 246.c
sacrarũm literarum professor 39.a
sacrorũ initia 16.b arcana 243.c tempus 349.c
sacris initiatus 191.f
sæuitia occulta 209.f
in Sai picturæ consideratio 218.f & 219.a
sagacitas 237.c
sagacitas & sagire 44.a
sagacitas iuuenilis senili experientiæ præposita 149.f
sagitta Herculea vulneratum cor Plutonis quid 309.c
sagittæ 307.f 309.& seq.
sagittarum symbolum 414.e
Sagittarij Nerui 114.e
Sagittarij seniores Orientales 34.d
Sagittarij Venatores 155.e
sagum 295.c
Saguntenses milites 113.f
sal & mare cur auersabantur Aegyptij 220.a
sal cur hospitibus ante alios cibos apponitur 220.f & 221.a in mensa euertere, cur ominosum Ibid.
sal, quo passim vtitur Germania, vnde colligatur 219.c
salis significatio in diuinis quæ 200.c
salacitas 67.b per crocodilum 207.a
salacitas prolifica 150.d
salacitatis nomen quid 220.b
Salamandra 119.f & seq. an ignem extinguat 120.c
salamandra impunè vescuntur sues 120.f

Salij

Salij 82.b 314.d
Saliorum ornatus quis 311.c
saligna falx cur Priapo attributa 383.a
salix 440.f
salix an fructum ferat 383.b
salix castitatis indicium 382.f
salix vinculorum symbolum 382.e
salicis etymon 383.c
salicis semẽ in vino potum sterilitatem inducit 383.a.f
salicem cur ὠλεσίκαρπον vocarit Homerus 382.f
saliua ieiuni hominis serpentibus letalis 109.e
Salmonei insana arrogantia 314.c
Salomon Trecensis 253.c
saltatio per turturis symbolum 161.e
salubritas 78.a 127.e 159.d
salubritas per gallinae symbolum 172.c
salubritatis indicium 418.d
salus 317.c 212.e 312.c 334.e 363.b 438.b
salus per capitis signum 216.c
salus auis asino inimica cur 182.f
salutatio 253.c
salutatorius digitus 260.f
Samnium armatura 178.e
Samphorae equi 314.c
Samson leonem strangulauit 187.e
Sampsonis robur in capillis 435.c
Sampsonis coma 231.b
Samsonis quaestio Palestinis proposita 187.f
Samuelis anima an per incantationes euocata 109.e
Sandrocottus Indus 13.a 17.e
sanguis animae vehiculum nonnullis 154.c
à Marte regitur 239.b antiquitus pro vino positus 390.e
sanguis cur libaminibus, quae pro anima fiebant, apponebatur 154.b
sanguine placare Deos improbarunt Aegyptij 363.f
sanguinarius 216.a
sanitas 410.b
sapientia 290.b 440.d cur in quadrato lapide constituta 290.b
sapientia 313.b 409.d per auriũ symbolum 237.b per noctuã symbolum 146.f homini largita 418.c
sapientiae arma firma & stabilis 317.c
vis 310.c
sapientiae perfectae vir 278.b
sapientiae vanae studium 246.f
sapor quomodo exploretur 240.c
saporem vbi collocet Aristoteles 240.d
Sapor rex quid Constantio Imp. suadere conatus sit 98.e
Saporis Regis gestamen quod 78.d
sapphirus 306.f
Sardanapali incuria 111.f
sargus 215.b
Sarmatae 38.e
sartago 243.f
Saturnus 40.f falce Coeli pudenda abscidit 246.e 344.f filios deuorans quid 103.b in equũ versus quid 31.b laneo vinculo ligatus 357.e
Saturni beneficia 228.b colossus aheneus vbi 70.b.c ad hunc sacrificabatur adolescentes ingenui ibid. etymon 405.c regnum quale Platoni 322.c
Saturno decumani homines sacrificati 340.c
Saturno quae gentes sacrificabant iuuenes & proprios filios 70.c
Saturnalia 340.d
Satyrum capiens Midas quid 73.d
Satyri quibus [illegible] 72.c.d 47.d
Sauromatae equ[illegible] [illegible] sacra & cibum 38.e
saxum in quo [illegible] [illegible]ces, colebant Thraces 361.c
¶ S B O quid Aegypt[illegible] 277.a.b
¶ Scabellum 320.c
scalenus figura quae 292.c
scaphos olus 140.d
scarabeus 59.f & seq.
scarabeus ex aquis primum in l[illegible]cem prodit 60.b.c [illegible] 401.f
signum Romano[illegible] 61.b
scarus 214.b.c [illegible] 214.c quomodo captiuitatem [illegible] nat 214.c solus pis[illegible] 214.c
Sceurobates in Semiramim inuectus 139.f
scelus 114.e
scenopegia Iudaeorum [illegible] Bacchi celebritatem fiebant 122.f
sceptrum 305.c de A[illegible] manibus fulmine excussum qu[illegible] 376.b ex querno trun[illegible] significet 376.a regium 354.e
sceptri cuiusdam descriptio 208.b
sceptra regia ciconiae capitibus insignita 124.f
schoenus 266.c.d
scillae contactu conuellitur lupus 98.c
scincus, vel scingus 207.b
scipio 305.d
scipio laureus quid significet 373.c
Scipio Africanus 417.c
Scipionis dicterium de scuto & gladio 313.c celebre dictum ad Antiochi legatos 33.b somma in Pompeium 149.c
Scipionis numi argentei inscriptio 17.f
scipionem laureum gestare quid 159.e
scolopendra piscis 215.b
Scorili exemplum de seditione 40.c
scorpius 119.a & seq.
scorpij cauda quot habeat compages 119.e 271.c
scorpij coelestis vis 119.d
scorpij & crocodili odium mutuum 119.b
scorpio quaenam corporis partes dedicatae 119.c
à Scorpio ictus si super asinum sederit, trãsibit in illum dolor 91.d
scorta vnde dicta 250.a
scortae & ostracinae pecuniae 26.f
Scribonius Libo 346.b
scriptorum sanctorũ lucubrationes quid praesidij attulerint nobis 323.e
sculptura antiqua in Aesculapij pronao Romae 409.a
Scutum Herculis, an Hesiodi Opus 122.b
scuta 312.b.c
scuta hastis illisa quid 313.c.d
scutis continebantur imagines 313.c
scutis ligneis primum vsi Argiui 312.c
Scytha Herculis filius 110.b
Scythae ab Aegyptijs instituti 315.c
Scytharum iuramentum maximum quod 315.f mos in opp[illegible] ploranda 26.c sagittae quo veneno infectae 307.c
¶ Sebastianus sagittis impetitus 310.b.c
Sebastianus Corradus, atq; huius Quaestura laudatur 241.d.e
secespita 315.d
sec[illegible] 204.c
Secundi Theodosiani 34.d
securis 316.a
securis & Lydorum & Romanorum gestamen 316.b
securum cur ream constituerint in iudicio Athenienses 27.d
securitas 236.f 319.f 360.f 367.a.b
securitas ociosa 215.e
securitas periculis libera ibid.d
securitas per gallinam & rutam 172.c
securitas per vespertilionem 179.f
securitatis symbolum in multis veteribus numis 213.c.f
securitatis symbolum 419.e
sedatus animus 347.f
sedda olim quae nunc sella 238.f
Sedechias in captiuitatem abductus 142.f
sedere 320.e
sedes 319.b & seq.
sedes firmiter statuta 141.c
seditiosus 202.d
segnities 200.d
segregationes aquarum apud Mosen quid 219.c
selenotropium 423.d
Seleuchus Antiochiam condidit 336.e cur versus XII. ex Hesiodo sustulit 307.e res compo[s]uit cum Scandrocotto 17.c
Seleuci genus & numi 336.d.f & annulus ibid.
sella, vel sedes 319.b & seq.
sella Curulis 321.b
sella eburnea sedebant Consules cũm magistratum inibant 321.a
semel tantum enixa 11.b

Semele 108.d
ſemen in vtero 357.c
ſemen quando prolificum 272.d
ſemen quid in ſacris literis 400.c
ſeminum virtus & generatio 432.e
ſemicrinitum caput 230.d.e
ſeminium triſte leonum cur dixerit Lucretius 8.d
Semiramis procacitas 158.c
Semiramis cui nupſerit 158.ſ effecit vt Perſæ matrũ filiarumq; ſuarũ coniugia non abhorreant 158 d immoderatæ libidinis fuit 158.ſ διμβρὼ vocata ibid. vbi nata & educata 158.c.ſ
Semiramin ſub ſpecie columbæ colebant Aſſyrij 158.c.e
ſemita quid Theologis, quid via 289.c
Senecæ locus 133.ſ 298.c 435.d
ſenectus 231.d
ſenectus cur omnia deſperet 378.ſ
ſenectus miſera 231.a
ſenes & ſeniores qui 272.c
ſenex muſicus 164.c
ſenibus cur ſupercilia grandiora 236.c.d
ſeniorum inter ſe certamen 124.c
ſenſus 270.d 349.b.c à voluptate deceptus 108.c maximè brutus 63.c
ſenſus velocior 429.a
ſenſus & intellectus ſignificatio 109.a
ſenſum quinam admirati ſint, quive aſpernati 63.ſ
ſenſus communes in corde 153.c
ſenſus quinq; per virgines prudentes & fatuas indicati 108.ſ
ſenſuum expers 362.ſ 363.a
ſententia præpoſtera 258.c
ſentiendi vim à Sole habent homines 328.ſ
ſcutes in ſacris quid 400.d
ſepes 304.c
ſepia 203.b 276.c.ſ atramentum in aquas euomit 203.c
ſepia melanuros 203.d
ſepiæ machinamentum 215.b
Sepias promontorium 203.d
ſeptem, & ſeptingenta 270.ſ
ſeptem & ſeptuplũ quid Hebræis 262.d.c
ſeptenarij numeri proportio valde muſica eſt 149.ſ
Septentrio 392.d Eius hieroglyphicum ibid.
Septentrioni ineſt vis maſcula 24.b
ſeptima decoctio, perfectionem indicat 262.ſ
P. Septimi Getæ numus 288.c
ſeptuaginta 275.c
Septuaginta interpretes quo tempore Biblia verterunt in linguã Græcam 132.c
ſepulchri ſignificatum per cor 244.c
ſepulchra nobilitatis 380.c
ſepulchrorum aliquot inſcriptiones 399.d.e.ſ
ſepulchra 284.ſ
Serapis cur à multis colebatur 226.b
Serapidis epigramma de totius mundi mole 225.e.ſ ſimulachrum 25.ſ ſimulachri caput quod 225.e eiuſdem ſignificatio 226.a
Serapidis tricipitis numiſma 229.a
Serapi cur magnifica templa dedicata, & vbi 226.a
Seres populi longæui 149.ſ
ſeriphium abſinthium 420.a
ſermo 255.ſ 426.b. cur cibo comparatus 227.e efficax vel Mercurius 246.ſ inanis 247.a.b pro liquore aut rore pluuio acceptus 408.b per oculi hieroglyphicum 234.ſ vrbanus, cibus eſt animi 408.a
ſermonis intellectus duplex 236.a
ſermonis præſes Mercurius 239.b.c
ſermone nimio extenuãtur corpora 129.ſ
ſerpens 436.b
ſerpẽs Apollinem prouocans in Delphis 118.b caudam depaſcens quid 102.ſ 103.a gignitur ex humano cadauere 31.ſ
ſerpentis effigies à Moſe ex ære in contum ſurrecta cur 117.a
ſerpentis effigie quid commonſtrabãt Valentiniani 113.b ſpolium Neroni pro amuleto commendatum à matre 113.a
ſerpentes alatæ volant ex Arabia in Aegyptum 127.ſ
ſerpentes puellarum amaſij reperti 110.b
ſerpentiũ ſymbolica tractatio 102.& ſeq.
ſerpentium coria Amazonibus tegumentorum bellicorũ vſum præſtabant 303.c
ſerra 316.d
ſerra pugnare ibid.c
ſerra ad ſquatinæ piſcis oſsis ſimilitudinẽ effecta 216.a
Seruij locus 431.c
ſerui fugitiui vocati olim cerui 54.a
ſeruilis improbitas 293.ſ
ſeruitia 408.b
ſeruitus 359.a.b longa 237.ſ per anuli ſymbolũ 262.c per aſininas aures 237.c per pedum ſymbolum 257.c per raſtrationes capitis 230.b
ſeruitutis indicia inter ſomniandum quæ 33.c
Seſonchoſis 245.ſ
Seſoſtres 245.ſ
Seſoſtris Aegypti rex 308.c
Seſoſtris nauis 333.d
ſeßio 312.a
ſeſſus 46 ſ
ſeſſus Deo accommodatus 384.d
Seueri Alexandri Imp. numus 253.e
Seueri imperium quo præſagio præmonſtratum 112.c
ſeueritas peculiaris ſenibus 236.c
ſexagenarius numerus 269.c viduitati dicatus 275.c.d
ſexaginta 275.c
Sexta partica legio quæ 114.a
ſexcenta 270.d
ſex & ſenarius numerus ibid.
ſextans 263.e
ſextodecimus numerus 272.c
¶ Sibi ſoli natus 209.d
ſiccus pro paupere 216.d
Siciliæ vmbilicus vbi 248.c
ſicilicus quo ſigno figurabatur 272.a
Sicinius cur dicteriis non laceßiuerit M. Craſſum 30.ſ
Sicinius Dentatus quodnam ſacrũ primus fecit Marti 70.b
Sicinius Dentatus donatus torquib. 301.d
ſiclus 336.c 274.b.c
Siculi à Romanis orti 96.ſ
Sicyonij, Suarij, Aſinij & Porcarij à Clisthene vocati 90.ſ
ſiderum, idearumq; cœleſtium virtutes Lunari corpore ſuſcipiuntur 329.b
ſigna militaria 341.ſ
Silenus 426.c
Sileni 48.ſ
Sileni Alcibiadis 49.a
ſilentium 239.ſ 317.d opportunum 174.e per indicem digitũ 260.ſ per piſcis ſymbolum 218.d per ranæ rubetæ ſymbolum 211.c
ſilentij ſymbolum 397.b
Sillij Italici locus 33.a 134.a
ſilurus 216.ſ
Simandij regis Aegyptij ſignum 2.e
Simandij Regis bibliothecæ inſcriptio 277.ſ
Simandij ſepulchrum aureo circulo ſpoliauit Cambyſes 287.c.d
Simeon Antiochenus 125.a
ſimi naſi indicium 196.a
ſimia 49.d
ſimia vrnam euertens, ac ſortes diſsipans 49.ſ
ſimiæ paſtione liberatur à febre leo 8.e
Simiam cur tantopere oderit leo ibid.
ſimiæ triſtes Luna caua 41.ſ
ſimulachri Cereris apud Phigalenſes explicatio 38.a
ſimulatio per picam 166.ſ
ſimulationum inuolucris obtectus 103.c
ſimulator 39.d
ſinapis vnde nomen habeat 416.b Oculis infeſtum ibid.
ſinapis allegorica conſideratio 415.d.e.ſ & ſeq.
ſinus 298.b
Siphonum & tuborum aquæ cur per leonina capita eructare ſoleant 10.ſ
Sirenes 150.c
Sirenũ aureæ illecebræ ſuſpenſæ in Apollinis templo 210.ſ
Sirius 283.ſ

Sirius

Sirius stella 331.b
sistere, sistendiq; signum 339.d
sistrum 353.f 334.a
siticulositas 121.b
sitis cur per corui symbolum 169.c
sitis ex morsu dipsadis, epota theriaca sedatur 121.d
sitis & sitibundi significatum 121.e
smaragdus 153.e 307.a Veneri dicatus Ibid.
Smerdes Magus 155.e
smilacis cum hedera similitudo 378.b
Speciebus quatuor distinguitur Ibid.
smilacis flos coronis intextus quid significet 378.c
smilacis fructus elegantia 378.d
¶Smyntheus cur etiam vocatus sorex 101.c
Smyrneorum Fortunæ simulachrũ 34.c
¶Sobrietas 74.c 307.c
sobrius nemo cantat 389.c
sobriusvicus Romæ 390.b
societas 260.a
societas leonina 3.a
Socrates eodem semper vultu 44.e 338.b
Socrates cur dixerit se gallum debere Aesculapio 172.f quando iurat per canem 40.f
Socratis opinio de Sole 316.d
Socratis somniũ de Platone per cygni imaginem 164.f
Sol 32.c 61.c 84.e aurea gleba Euripidi 326.d Græcorum indiciũ 327.e mundi mens 234.a vnde dictus 326.c.d.e cur Centimanus dictus 252.e cur per palmã 369.f per accipitrem, & cur 151.c per tricipitium Serapidis 229.a
Sol & Bacchus idem numen 84.c
Sol & flumina cur dicãtur mortale genus enutrire 327.d
Sol & terra 13.e
Sol, eiusq; hieroglyphica 326.b.c.d
Sol, solisq; vis 247.f
Solis simulachrum 416.c
Solis & Lunæ certamen in procreandis animalibus 161.a
Solis ortus cur per lotum arborem indicatus 384.b simulachrũ per Phœnicem 144.f symbolum 417.f viæ 230.f vis & beneficium 115.b 234.a
Solis vis 417.f
Solis & Lunæ coniunctio 416.d
Soli cur dedicati leones 3.b
Soli equus mactatus à Lacedæmoniis & Persis 38.d
Solem, Lunam stellasq;, quomodo deos intellexerint Aegyptij & Phœnices 326.c
Solem Osiris apud Aegyptios significat 310.f
Solem quomodo alloquebantur Indi pro conciliãda Principũ beneuolẽtia 401.c
Solem variæ gentes Deũ putauerũt 326.c
solaris annus 290.a
solares radij 309.a
Solini locus 119.a
Solitaurilia 69.c
solitudo 146.c
solitudo per aquilæ pullũ indicata 140.c
solicitudines 345.f
solitudinarius 96.d 184.c
soloiuncus 276.f
solstitium 288.c
solstitium hyemale 199.b 257.d
solstitium vel tempus annuum 90.a
solstitiales mundi partes appellauerũt dexteras Aegyptij 24.c
soluere zonam 299.b
Soluizoniæ Dianæ templum Ibid.
somniculosa cur aspis dicta 106.c
somniculosus 208.f 420.f
somnium pincernæ Pharaonis à Iosippo interpretatum 389.e
somnia Astyagis 389.f
somnia vera & falsa 431.a
somniis admoniti ad aliquid aggrediendũ qui 160.a.b
somnus 239.e 411.a
Somnus Nestoris persona compellãs Agamemnonem 112.a
Somnis, somniorũq; interpretationes variæ: vt si quis per quietem somniarit
aures plures se habere 237.f
boues arantes imaginari 26.d
caput caninũ vel equinũ se habere 33.b
caput ingens se habere 226.c
capitis partem dexterã denudatã 230.f
caput leoninum 4.f
ceruum instantem tergo 32.c
dentes amissos dextera parte 24.b
equum qui se portet 33.c
formicas 38.c
frontem capillis glabram 230.c
fulmen vibratum 323.b.c
gallinarũ gregem ad se venientẽ 172.a
lyram nuptiarũ tempore videre 347.d
manus plures se habere 253.b
manus pulchras 230.d
mare perturbatũ videre 25.f 249.b
mulier se in virum commutatam 237.a
nasum non habere 237.c
nauem vel ratem videre 334.d
occipitium caluum 231.a
oculos tres se habere 236.c
pectus sibi transfixum 309.d
puer in senem se mutari 231.d
senex se in puerum mutari 231.d
solem obscurari 317.d
spicas in aure natas 405.a
statura se vastæ magnitudinis esse 366.e
stellas in mare vel terram cadere 332.c
superciliũ coloratum & densum 236.d
vini haustu se attentari 388.c
vmbilicum, & quæ circa eum 248.c
vniones 307.c
vuam se videre 389.f
somni parcissimus est leo 3.a
somnum captantes Mercurio victimarum linguas adolebant 239.e
sophista per cancri symbolum 201.b per ranæ symbolum 211.a
sophistæ 64.c 122.b 329.c euitãdi 64.b
sophistarum nugæ 89.b oppressio 201.c
Sophocles in senectute scripsit Oedipum Coloneum 264.c
Sophoclis locus 366.f
sorex Hecatæ, prouerb. 100.f
soricis etymon Ibid.b
soricis & suis consensus naturæ 100.b
Sosthenis dictum in laudem aquilæ 141.e
Sosipolis Deus ab Heleis cur colebatur (217.c
sospitamentum 335.b 319.e
¶Spartiatarum mos in sacrificiis 30.b
Spartanorum origo 112.d
spathalæ 369.e
speculum 307.f
spes fallax 431.a
spes certa de re ambigua 210.a irrita 255.c per florũ symbolũ indicata 401.f
spei definitio 373.f frustrator 201.a
simulachrum per oleum 387.e.f
Speusippi vel Antipatri epigramma ad Platonis sepulchrum 141.d
sphæra ænea de Maximini statua delapsa Antiochiæ quid portenderit 288.d
sphærica figura 287.f
sphinges cur appellatæ meretrices 24.d
humanicipites 16.c vbi nascãtur 48.d
spica 404.d.c.f
spicas repertas Isis prima capite circumtulit 304.d
spina dorsi 244.d
spinæ pro diuitiis 400.c quid indicent in sacris literis 400.c
spiræ serpentum quid mysticè 107.e
spirillum quid vocet Opilius 71.e
spiritalis motus 426.e
spiritus 105.f
spiritus pro superbia & animi elatione (430.c
spiritus almus 259.d
spiritus sanctus, eiusq; dona septem 262.e
spiritus sanctus in columba 157.f
spiritus sibi redditus 313.d.e
spiritum quid vocauit Anaxagoras 105.f
splen à Saturno regitur 239.b
splene laborantib. risus difficillimus 44.b
splendor nominis 342.b
spolium leoninum, virtutis signum 15.a
spongia 216.d 217.a.b
sportula 406.e
sportulam ossium plenam dono misit Diogeni Alexander 43.a
¶Squamæ in sacris quid 222.e
squatina 213.d
squilla 201.f
¶Stabilimentum 336.a

stadiũ 265.f Italicum quale ibid. Pythicum 266.a Olympiacum ibid.
stare 230.e
stare conuenit adoranti 46.a
stare in diuinis literis quid ibid.d
starnæ aues quæ nũc Romanensib. 176.d
stathmus 266.f
Statij locus 122.e 325.b 430.a
statuæ Aegyptiorum quales 366.a
statuæ gigãteæ obtortis sunt crurib. 118.c
statuarum celebritas in columnis, antiqua est 365.f
statuarum triumphalium ornamenta quæ 321.b
stella 330.& seq.
stella crinita Iulio Cæsare sublato statim apparuit 350.e
stellæ aliquot Arctico polo affixæ repellunt aquam à terra 251.d.e
stellæ cur exortu Solis extingui videantur 328.a
stellæ mundi oculi 430.b
stellæ per somnium in mare vel terram cadere visæ, quid 352.c
stellarum significatum in sacris quod
stellio 201.d (331.d.e.f
Stephanum de Gentibus Hermolaus Byzantius in compendiũ contraxit 194.f
Stephani de Vrbib. locus 116.a 220.d
sterilitas 92.b 385.a.b
sterilitas mularum propria 91.c
stipula in sacris literis quid 405.b
stola 297.a
stoliditatis ludibrium 88.f
stomachus 261.e
stomachus à Luna regitur 259.b
strages Megarensiũ à leonibus edita 6.d.e
Stratoclis improba auaritia 255.a
strenuus 310.f 312.c
struppearia festa 419.c
struppi ibid.
struthiocamelus 178.b & seq. ambiguus inter terrestria & aëria ibid.e
struthiocamelus currit pernicissimè 178.f incubatu oua non fouet, nec pullos nutrit 179.a
struthiocamelus cur colla tantum frutice occultet 179.b
struthiocameli pennæ æquales 178.c earundem vsus ad conos bellicos & galeas adornandas ibid.d
struthiocameli stoliditas 178.d 179.a
struthiorum oua dissecta in æquas partes Garamãtes præbẽt vsum pileorũ 194.e
struthiorum oua cur perquirant Garamantes 121.e
studiorum profectui, corporis officiunt incommoda 178.a
stultitia 74.d
stulti ad cribrum, prouerb. 278.c
stupidus tardusq́ 66.c
stupor 19.c
stupor & admiratio 322.a
sturio an silurus 216.f 217.a
¶ Suauitas ex asperitate 420.c
suauitas sublata 391.f
subare 67.c
subdere colla iugo 359.a
Subdiales ædes quibus Diis ædificantur 365.c
subiugatio 259.a subiugare ibid.
sublimitas 151.f
sublimium appetitor 416.d
sublimium rerum indagator 119.a
subsidium 316.f
subucula 295.f
subulci templa non ingrediebantur apud Aegyptios 65.e
subuentanea oua quæ 132.b
Suburranẽsium & Sacraniensium cõtentio super equino capite 38.c
successus voti 106.a
Suesanorum pecunia 175.f
Suetonij locus 287.b 313.d.e
Suffeni Catulliani 50.d
suffibulum 296.e
suis viribus pollens 17.a
suos tantùm curans 175.b
Sulpitij Galbæ canterius prolapsus in ipsa longi itineris porta 37.e
summa 368.b
summa calliditas ingenij 5.a
summissio 231.e
sumptus publici priuatiq́ 287.f
superbia 55.c in pulmone 420.c per ceruicem 232.d
supercilium 236.c 238.a
supercilium in tutela Iunonis 256.e
supercilium in lutu veteres solebant vellicare 236.d
superciliorum contractio 7.c
superciliosi qui dicantur 238.a
superflua summota 251.a
super humerale sacerdotale Aegyptiorum 506.e
superstitione nationes omnes aliquando contaminatæ 79.d
supparum 298.a
supplex 253.c
supplices apud veteres coronatos fuisse
supplicatio 386.d (371.f
supplicationes quando fieri solitæ 364.a
supplicium capitale 409.
supplicij significatum 411.a
suppressa 360.d
surditas 54.b 184.e
surditatis symbolum 415.c
Susæ vnde dictæ apud Persas 402.d
sus Bœotia 66.c
sus cur in Creta sacra 68.d.e
sus Mineruam 66.b
suis grunnitum fugit elephas 64.a
suem tangere non licebat Aegyptiis 65.c
sue nullum animal pluribus variisq́ conditis aptius 63.b 66.f
sues Aematheolicæ solidis sunt vnguibus 69.e
sues agrestes semel pariũt in anno, idq́ æstate 67.b
sues cephalalgiã curant esu cancrorũ fluuiatilium 59.d
suibus dentes atterebantur apud Salaminios 63.e
suilla caro aciem ingenij obtundit 63.d
suillæ carnis laus 67.a
suillum genus cur nullum in Arabia 64.c
suillo generi cur pepercerint Aegyptij 68.c.f
¶ Sybaritarum interitus quando 386.b.c
Sybaritarum mollities cur gallinaceos in vrbe non patiebantur 173.c
sycomori hieroglyphicum 392.b
sydus 330.d
L. Syllæ legionum exemplum 42.c
syluia auis, vel rubecula 184.c
Symeon puerulus Tridenti à Iudæis in sacrificium trucidatus 89.b.c
Syncerus Actius Sanarius 143.f
Synodi sextæ locus emendatus 75 d.c
Syphaci cur dona missa sint à Romanis 311.a
Syracusana mensa quæ Platoni 67.c
Syracusani 34.c
Syracusanorum numus 25.b
Syri cur columbæ pepercerint 158.c
Syrij detulerunt pisces argenteos in templa Facelitidis deæ 213.e
Syrtes anguipedes 308.a

T

TAbanus 390.c
tabellarij fides 149.c
tabularum in Theodosij insigniis interpretatio 226.f 227.a
taciturnitas 275.f 276.a
taciturnitas leænæ 14.d
Tacitus Imp. amariores cibos appetiit 189.a Idem Virgiliani carminis dulcedine offendebatur, & Ciceronis lectione ibid.
tæniæ quæ 286.d
tæniæ Isidi dicatæ quales 286.b.c Osiridis quales ibid.d
talaria 419.d
talaria pennata Mercurij 155.f
talpa 98.f 99 a liquidius audit 98.b
talpæ cor ad præsagium confert 99.b
Thalthibius, cur porcum, quem Agamemnon pro iuramento statuerat, in mare præcipitem dedit 69.c
talus, princeps libidinis locus 257.e
Tanagræorũ pestilentiam quomodo Mercurius expiauerit 78.a
Tanaquil in templo M. Anci diu adseruata 356.c
Tantali symbolica interpretatio 257.b
taranda 198.b

Taras delphino vectus 194.c
Tardas aues quas vocent Hispani 150.b
tardigrada testudo 200.d
Tarentini 34.d
Tarquinij Prisci filius cur omniũ primus donatus bulla 301.b
Tarquinio Prisco ex itinere pileum abstulit aquila 137.f
Tarquinius Superbus papauerum capita decutit 419.b
Tarquinij Superbi currus fictilis 321.d
metus angue conspecto quid 111.e
Tarquiniorum origo 419.b
Taruisini leones quid 16.c
Tauri populi qui 29.c
Tauricæ Dianæ sacrificium quale 70.b
Taurij ludi quib: dijs, & cur instituti 25.b
taurina specie fluuij qui 25.c
taurus animal venereum 436.f
taurus describitur 21. & deinceps. à lupo superatus apud Argiuos quid 27.c dextro obligato genu mansuetè ducitur 23.f Soli à Persis dedicatus 26.a
Taurus cœlestis cur Veneri dicatus 21.f
taurus Herculeus 23.d
tauri auricula quid 25.a
tauri collo alligatæ caprifici vis quæ 383.a
tauri significata 22.e
tauri significatum in sacris 21.a
tauri temperantia 22.d robur Ibid.
taurum quando sacrificabant Spartiatæ 30.c
taurorum immolatio Hebræis quid 23.e
tauros cur immolabant Neptuno, & quales 25.a.b
Taygeto in monte ventis equum immolabant Lacedæmonij 38 d
¶ Tegea Arcadiæ ciuitas 376.d
Tegos pro lupanari Ibid.
telamones 367.f
Telemachus delphino seruatus 194.d
Telesillæ cur galeata statua erecta 366.e
Telephus 52.f
tellus duplex 431.f 432.a
Tellus cur hominum mater dicta 321.f
telum vnde dictum 309.b 310.d
temonis hieroglyphica 337.a
temonem manibus immittere à quibus didicerint homines 130.b
temperantia 245.d 299.c 355.c.d 383.e.f
temperantia, modestiáq; 202.d
temperantia elephanti 18.b
temperantia per cubiti symbolum 265.a per Nilum 353 f
temperantiæ vis 110.d
tempestas per ardeam 183.b per sepiam 203.f
tempestatis mutationem patefieri 433.a
tempestatis præsagium per echinũ 204.f
templa sacra, Floræ, Herculi, Marti, Lunæ, Proserpinæ, Soli, Veneri quæ 365.c
tempus 104.b 331.e 381.e 405.c
temporis diuturnitas 369.c
temporis significatio varia 104.c.d
tenacitas 376.f
tenebræ funestúmve 206.d
tenebræ in diuinis literis quid 147.e
Tenedia securis 217.f
Tenedus quomodo à Darianis militibus vastata 337.f
Tenediorum regis lex quæ 316.b.c
tentamentum 345.c
tentoria ex quib. rebus fieri solita 250.a
tercenta sexagintaquinq; 270.a.b
Tereus Thrax Procnen duxit in vxorem 163.d Philomelam deflorauit Ibid.
terga dare 231.f
Ter iungi milites 97.b
terminus 133.c 258.d 278.c 365.c
Terminus lapideus Capitolij 361.d
terna millia 273.e
ternarius numerus cur Palladi & iustitiæ dicatus 191.d
terra 315.c 321.f 364.d 439.b
terra & aqua 353.c
terra cur omnium mater credita 329.a
terra frugifera 26.a
Terra, quæ & Maia 69.f
terra per Scorpium indicata 119.d
terræ filius coluber 115.d
terræ fines omnes in Dei manu esse, cur dixerint veteres 251.d
terrarum dominatio 214.e
terrarum vmbilicus 143.a
terrenorum cum cœlestibus temperatura 413.d
terrenis addictus 203.b
terrificus leo 4.d
terror 121.f 227.c
torrens in sacris quid 381.c.d
Tertij Theodosiani 294.b
Tertiodecimani 41.d.e
Tertulliani laus 144.e
testacea plenilunio magis pinguescunt 201.d
testamentum nouum eget auxilio veteris, vetusq; noui 284 f
testamentorum tabulæ apud veteres quomodo signabantur 302.b
testes fibri Pontici præstantiores 98.d
testes quantum ad genituram conferant 245.d
testes virtutis indicia 246.d
testiculos sibi secuisse vel abstulisse quis dicatur 246.d
testimonia seruorum contra dominos nulla 147.c
testudo 199.f
testudo cur Veneris simulachro apposita à Phidia 200.a
testudo prudentiæ symbolum 433.e
testudo ore robustissima 200.e
testudinis munimentum Ibid.c
testudinis segnities disticho expressa Ibid.d
testudines vbi magnæ 199.f
tetragrammaton 303.d
Tetragrammaton nomen ineffabile 205.f
Teuthis 357.d
¶ Thapsali milites 113.e
Thalia 351.a
Thallus mercator 27.f
Thamura Mosen puerum ex profluente exemit 281.d
Thebani vnde oriundi 112.d
Thebarum insigne fuit draco 112.d
Thebis cur iudicum statuæ sine manibus 255.a
Thebiorum natio pestifera 105.d
Thelesilla, eiusq; statua 317.a
Thelyo 350.e
Themistocles gallorum exemplo confirmauit pugnantes 273.d.e
Themistoclis argutum responsum 34.f
Theocriti locus 36.e 73.f 183.f 216.a 281.e
Theocriti Pharmacentria ex Euphorionis Minis translata 216.a
Theodori Gazæ laus 59.c
Theodosianæ militiæ insignia 340.f 341.a
Theodosiani 294.a Secundi Ibid. Tertij Ibid.c
Theodosij insignia qualia 216.f 127.a
Theodotionis Ephesij opinio rejecta 132.d
Theognidis locus 197.d
Theologia 178.f 179.a.f 280.e 189.e.f
theologiæ munus 279.f
Theophrasti de viperis sententia 207.b
theriacum 117.e
Thersites cur dicatur in simiam mutatus 50.c πελαμήκεργος dictus Ibid.
Theseus barbam tondere noluit 231.f
Theseus primus anteriorẽ capitis comam Apollini Deliaco dedit 230.d & 231.f
Theseus primus palmæ pretium instituit 369.d
Thessali coronas amarãthinas primi excogitarunt, & libamina quotannis ad Achillis tumulum ferunt 403.d.e
Thessalis quinam erant bucephali 29.b
Thesij filiæ quinquaginta ab Hercule vitiatæ 73.d
Thetis in sepiam commutari solita 203.c
Theu Platoni quis 205.f
Thentates Propertio quis Ibid.
tholos 203.f
Thomas Campegius episcopus Feltrensis 334.a

Thomas Milarius 177.f
Thomas Petrosanctius 271.a
thorax 317.b & deinceps
Thoracum indago in paludibus explorandis qualis 98.b
Thrasybulus Milesius 419.b
Thrasybuli simulachro cur adsculpta mustela 99.c
Thrasybuli status in Olympia 39.d.e
thrion fici folium cur dictum 392.d
Thronax mons 181.f
thunnus 217.a huius captura vbi Ibid.
thunnum piscatores Neptuno sacrificabãt 218.a
thuribulum 241.a
thus in Sacris quid 344.a
Thyrsus circũfusa hedera coopertus quid significet 376.c
Tiara 303.c
tibiæ Veneri sacræ 349.b Pani attributæ Ibid.
tibicines expectare, prouerb. 349.c
Tiberius à quo oppressus 172.c
Tiberius fulminis coruscationesq; expauescens, lauream sibi imponere solitus 371.d
Tib. Gracchus quo gestu se populo cõmendarit 226.c
Tiberius Imp. noctu vidit 234.d
Tiberij Cæs. serpens à formicis corrosus quid portendebat 113.a
Tib. Cæsaris numus 178.c
Tib. Claudij Cæs. numus 251.b
Tib. Gracchi oppreßio per angues in galea significata 118.d
Tiberij humero insidẽs gallus quid 172.d
Tiberij imper. nequitis 172.c
Tibulli locus 104.a 158.c.d 355.f 377.e
Tigranes candidam fasciam ad Pompeij pedes abiecit 302.f
Tigris 84.d
Tigris audito tympani sono insanit, ita vt semetipsam dentibus impetat 85.b
Tigris cur vocata sagitta ab Armenis 309.c
Tigris equum citatißimum ter repetito cursu assequitur 85.b
Tigris fluuius vnde dictus 354.a
timidus minima quaq; de re 181.b
Timo Demeam assentatorem ligone percußit 51.f
Timoleon cum Bomilcare & Asdrubale feliciter pugnat 382.c
tinca 215.c
tintinnabulum 349.d
tippula 193.d.e
Tiresias 37.b
Titanum genitalia desecta quid 247.e
Titi Liuij imago Patauij qualis 260.f 261.a
T. Liuij locus 24.c 314.b
Titi Vespasiani numus 195.c
titillatio 144.d 390.b
Titoplûs 350.f
Titulus 303.c. à Numa rege factus Ibid.
Tityi iecur, à vulture cur fingatur abrodi 114.b.c
¶ Toga & togata comœdia 295.a.b
toga picta 298.d
toga vtebantur & viri & mulieres 295.b
tolerantia 355.b
tondẽre in sacris quid 229.f
tonitrus 25.d
Tonitrus vocatus filius Clearchi 324.e
torcularis hieroglyphicum in sacris literis 390.c
torpedo piscis 211.a
torpedini pisci ignauia præditus cur assimiletur 212.c
torques 305.d
torques aheneus in corui collo inuentus, qui ab Agathocle venando interfectus fuit 55.d.e
torquem qui meruit duplam consequebatur annonam 305.e
torquium species 305.c
torquibus donatus Sicinnius Dentatus 305.d
torquilla 181.f
torrens 283.c.f
toruitas vnde dicta 23.e
toruum tueri Ibid.
toto & aperto pectore 24.f
¶ Tractabilitas 94.d
Tragelaphi in Diuinis literis qui 56.b
Traiana aqua 189.d.e
Traiani columna, colossum habuit superimpositum 365.f
Traiani Hadriani numus 254.f
Tranquilli locus 190.c
tranquillitas 180.e
transmutatus 181.d
transuersum digitum non secedere 263.b
trapezitarum mensæ in Ianis habebantur 229.c
trecenta 269.f 270.a
trepidatio 95.c 159.d
tria 269.d
tria mala quæ 344.d
trias 280.b
triangulũ æquilaterum cur diuinitatis indiciũ 292.b cur Mineruæ, Verticigena Tritogenia Ibid.
tribas mulier per gallinam 171.f
tribunitia potestas ab Imperatoribus vsurpari solita 298.f
tributum remissum Italiæ à Nerua 33.f
Tricarenus Geryon 228.e
tricenarius numerus 269.c
tricipitium 228.d
tridens 338.b 354.c
triginta 273.d
trigla 215.a cur Dianæ dicata Ibid.
trinum & trinitas rerum 291.f
tripos aureus Socrati adiudicatus 409.d
triticum à lolio repurgandum 403.f
Trito Bœtis quid 292.c
Tritogenia 292.b & c
Triton cur biformis pingebatur 218.c
Tritone 350.f
Tritones tubicines in Saturniæ ædis fastigio 349.a
Tritonis cur vocata Pallas 292.c
tritura quo anni tempore potißimum fit 355.a
triumphator 257.e
triumphus 231.b
trochilus 312.b
trochili adhiantem crocodilum accedunt pabuli gratia 207.c
Trœzen 354.c.d
Trœzenij Neptunum colunt 354.c
Troiani belli tempus ex passeribus auguratus Calchas 150.d
Trophonius, eiusq; simulachra 118.f
Trophoniana oracula Ibid.
truculentia 260.d
¶ Tuba 349.a Marti dicata Ibid.
tuborum & siphonũ aquæ cur per leonina capita soleant eructare 10.f
tumultus 308.f
tunica & tunicatus 295.d
turbidã aquam cur bibant elephanti 19.a
turbines 284.e
turbo puerilis 355.e
Turcarũ matutinales acclamationes quales 287.a
turdus 184.c sibi mortem cacat Ibid.
turdus surditate laborat 184.c
turibulum 341.c.d
turtur 161.a & deinceps
turtur tibiarum cantu delectatur 161.c
turturis continentißima viduitas Ibid.b
oblatio, in sacris quid Ibid.d
pulli, quid Ibid.
turturum par quis dicatur obtulisse 157.c
quando Deo offerunus Ibid.c
tutela 335.f
¶ Tympanum 349.d
Tyndarus cur Venerem coniecit in vincula 356.f
Tyndarus raptæ filiæ iniurias quomodo putauit vlciscendas 58.c
Typho 426.d
Typho latrociniis infamis 207.b
ab Osiride domitus 208.c
Typhon 131.a
Typhonis suem insectantis fabula 65.c
tyrannus per polypi symbolum 197.b
tyranni symbolum per noctuam 148.c
Tyrij Apollinem suum cur Alexãdrinum cognominarunt 357.b cur Deorum status vincula iniiciebant Ibid.
Tyrij cur Carthaginem ædificare intermiserint 43.18.a
Tyriorum numus 315.d

Tyrrheni

Hieroglyphicorum.

Tyrrheni nauigandi facilitate claruerunt 195.d Delphini cognominati ibid.

V

VAcca Veneri dedicata 25.a
Vaccæ vox quid in sacris literis 28.e
Vacillatio 256.c.f
Valentiniani quid per serpentis effigiem commonstrabant 115 b
Valentianenses milites 97.b.c
Valeria Luperca ab aquila liberata fol. 139.e
Valerius Soranus cur neci traditus fol. 261.b
valetudo inoffensa 403.d
valetudinis diuturnæ prosperitas 186.c
validior à deteriore superatus 81.c
vanæ sapientiæ studium 146.f
vaniloquentia 63.f
vaniloquentia euitata 18.d
Variæ, genus Pantherarum 84.e
varietas rerum grata 107.d
M. Varro literarum porcus appellatus à Palemone 61.a 46.a
Varro nauali corona donatus à Pompeio 335.c
Varronis opinio de mundi partibus 24.c
vas animæ quid D. Paulo 407.a
vasa indignationis quæ ibid.c
vasa pro seruitus ponuntur 408.c
vastitas 318.c
vaticinium 372.a
vaticinij symbolum laurus 372.a
vaticinia ex cane quis primus desumpserit 39.e
¶ Vbertas 409.a
¶ Vectis 360.d
vehemens cupiditas 184.a
velamen simulachri fidei albũ fuit 254.c.d
velia 183.c
Vedius nebulo reprehensus à Cicerone 47.d
vehemens appetentia 53.f
Veientana sylua quando exaruit 372.f
velocitas 195.c 309.e 429.d
velocitas negociorum 29.f
venator 358.b.c
venationis antiquæ ratio in Sicilia dũ ceruos venantur 53.b.c
veneficiorum amuletum 81.c.f
venenatarum sagittarum ictus quomodo sanabantur 159.f
venia 262.c
Venus 68.b 356.f 395.c
vnde dicta 356.a
Venus ἀνδροφόνος 220.b cur aurea vocata 22.f cum pectine cur Romæ aliquando colebatur 307.d cur eadem barbata ibid.
Venus Genetrix 252.b eidem templum erectum, & à quo ibid.
Venus in antro statuta, & quare 395.e malo insignis 395.c
Venus Morphò 356.f
Venus ἐμβασία vocata 158.f verecunda 247.d vult crapulatum non famelicum 67.e
Veneris armatæ simulachrum cur apud Lacedæmonios 308.d currum cur trahant passeres 150.e digressio ab Erycis monte 157.f
Veneris Erycinæ templum 342.f
Veneris in tutela sunt horti 247.b
Veneris Mycheæ sacra quæ 107.e nigræ sacellum vbi 247.d prophanatæ templum 200.b sedes in lumbis 157.c simulachrum insidens arieti 77.f symbolum 418.f statua ibid.
Veneris simulachro cur testudinem adiecerit Phidias 200.a
Veneri cur adsculptus polypus 199.a cur dedicatæ columbæ 157.a dicata concha 202.c
Venerem cur cõpedibus constringendam finxerint veteres 247.e cur in vincula cõiecerit Tyndarus 356.f languentem excitantia 421.e
Venerem spinosas in pectore curas ferere 400.b
venter 249.b originis indicium ibid.
venter caret auribus, prouerb. 249.d
venter mare aliquando denotat 225.f
ventris varia significata 249.b.c
in Ventrem pugnos ingerere 249.c
ventriloqui qui dicantur in sacris 249.e
ventum attestari, Scythis maximum iuramentum 315.f
vento grauidæ factæ equæ 36.d
ventorum præsagium per echinum 204.f
ventis equum immolabant Lacedæm. 38.d
venustas 95.f 307.b
venustatis symbolum 400.f
vepres delictorum symbola ibid.c
ver 439.f
ver & hyems 129.d
ver, hyems, sol 252.d
veratrum cur appetant coturnices 177.d
verbenæ descriptio 419.e
Verbum quid Theologis 142.b.e
verba per gladij symbolum 314.f
verborum fons mens est 39.d
verecundia 240.f
L. Veri Aug. numus 289.b
veritas 301.c 304.a
veritas fidem parit 431.a
veritas, veritatisq; signum nudum 326.c
veritatis dulcedo 39.c
veritatis symbolum 397.e
vernum tempus 125.c 162.c 182.a
verni temporis amœnitas 78 f
verriculum 337.e
versicoloris vestis 297.f
versipellis 198.a
Verticigena 292.b
Vesontes 312.f
vespa vnde procreetur 189.e
vespæ 31.e
vesparum habitationes & cellæ quales 190.a.b
vespis aduersatur malua syluestris 189.f
Vespasiæ partus treis, per quernos ramos fatales totidem præmonstrati 376.b
Vespasianus aliquot ex plebe miraculosè sanauit 227.a.b
Vespasianus de lotio vectigal exigebat 18.f procuratoribus pro spongiis vtebatur 216.d
Vespasiani signum 122.a
Vespasiani triclinium ascendit bos arator 26.b
Vespasiano recẽns electo defuit autoritas 217.a
vespertilio 179.b.c & deinceps
vespertilio sola volatilium lac & mammas habet 170.d
vespertilionis & columbæ discordia fol. 179.c
vespertilionis & formicæ discordia 179.e
vespertiliones arcẽtur platani foliis ibid.f occiduntur hedera suffumigata 180.a
vespertiliones in sacris quid 179.f
vespillo 40.d
Vesta 115.f 136.a 311.f 344.b.c 364.c
Vesta sedens sculpi pingiq; solita 319.d
Vestæ rotundam ædem Numa Pompilius consecrauit 364.d
Vestæ simulachrum quanam figura erat (344.c
Vestales virgines 296.e
Vestalium initia 384.b
veteres minus vitiosi in philosophando 243.e
vetustas 377.e
vetustas quibus honorem tribuit 26.a
vetustatis symbolum hedera 377.e
vexatio 249.f
¶ Vgolinus Campegius 334.b
¶ Via in diuinis literis quid 257.a
viæ & semitæ differentia 239.e
viæ per pedes symbolum 257.c
victimæ quales & quæ numinibus immolabantur 70.a
victor hostis 82.f
victoria 30.b 303.b 369.f 373.a
victoria & gloria per accipitrem 154.f 155.d
victoria maritima 321.e naualis 335.d.e perpetua 155.b per galli symbolũ 173 f per noctuã apud Athenienses 147.b cur per oleum indicatur 387.b
victoriæ Dauale Piscariæ principis laus insignis. 156.c & deinceps
victoriæ præsagium 41.e
victoriæ signum cur alatum 154.f 155.a
victoria vtrinescius 197.a
Victoriati numi 155.a

Victorini rhetoris locus 46.c
victus frugalis commendatur 412.c
victus prouisio 29.b
Videntes appellantur Prophetæ 229.c
vidua perseuerantis continentiæ 157.a
viduitas continentissima 161.b
viere 356.f
vigilantia 95.b
vigilantia custodiáq; 3.a
vigilantiam præstant ranæ oculi, luſciniæ carne 210.c.f
vigiliæ perpetua nullum vtitur animal 3.b
vigiliæ ſpeculationesq́; 225.c
viginti 272.f
Vincentius Caprilis 250.c
vincla iugalia Maroni quæ 262.a
vinculum 281.c
vinculum per anuli ſymbolum 162.b
vincula 255.b
vincula iugalia 299.a
vindemiæ prouentus plenus vnde præſagitur 182.b
vindemiarum licentia in regno Neapolitano 389.c
vindices milites qui 214.c
vindicta 12.c
vinearum incolumitas 274.a
vineas infeſtant Aphrici venti 274.a
vinitor 90.c
vinum ad iucunditatem, non ebrietatem creatum 388.f
vinum in acetum conuerſum quomodo restituatur 424.f *in ſacris oblatum, ſanguinis ſignum* 390.c *marina cõmixtum aqua facilius conſeruatur* 194.c *mentem, non ſecus ac alæ corpus, attollit* 389.c
vini odium ex eſu ouorum noctuæ fol. 248.b
vino apud Carthaginenſes quibus interdictum 389.c *intemperantius vtentes, melancholicos fieri* 390.a *nullum tormentum efficacius ad veritatem eliciendam adhibetur* 166.f *olim abſtinebant Romanæ mulieres, quarum vna ob reſignatos cellæ vinariæ loculos ſui inedia necata* 389.d *ſe ingurgitare cur adoleſcentibus quandoque permiſſum* 389.d
vini vetuſtas commendat 377.c
violæ quomodo fragrantiores fiant fol. 417.c
vipera an mariti caput amputet, incertum 296.d
viperæ dente tactus nulla deinceps venena reformidat 217.d *iecur conditum aduerſus ſerpentum ictus remedium* 217.d
viperæ edebantur in deſperatiſsimis morbis 177.d *in Arabia cur innoxiæ* 117.c *quomodo abortum mulieribus adferant* 207.c
viperarum vterus an à catulis exedatur 207.b
viperis conditis veſcentes diutiſsimè viuũt 117.d
viperalis herba 422.c
viperino ictui vipera remedium eſt fol. 117.c
vir probus 290.c
vir frugi, vxor prodiga 90.a
vir patervе cur dictus ſcarabeus 61.a
vir vndecunq; perfectus 55.c
viri amor in mulierem infidam 203.f
viri probi animus quietus, improbi inquietus deſcribitur 182.c.d *ſermo* 241.f
viri ſymbolum per barbam 232.f
viris loquacibus extrema lingua perforata 427.d
virago 86.a 99.d
vires 305.c
vires cedere ſapientiæ & eloquentiæ fol. 25.b
viribus ſuis pollens 425.c
virga cur Palladi accommodatur 218.b
virgæ & baculi differentia 305.d
Virgilij locus 28.a 29.f 30.a 53.b 36.c.d 69.d.c 70.a 71.f 84.c 104.c 105.f 110.c 112.b.c 134.a.c.d 145.b 150.c 259.d 260.b 165.f 167.d.c 168.c 206.c 207.f 229.b 244.d.c 246.b 247.c 256.c 257.d 262.c 278.b 284.c 288.f 295.d.c 311.f 321.d 322.c.d 323.c 341.c 355.f 386.d 403.c 426.a
Virgilij locus in appendicibus 399.f
Virgilij opuſculum de Roſa 401.a
virginales columnæ 367.c
virginitas 307.a
virginitatis imago per apes 188.b
virgo abſciſis capillis 415.c
virgo capillos erectos habens ibid.b
virginis ſignum cur vitem auerſetur fol. 90.b
virginem párere non abſurdum 132.c.d
virgines Armatæ quæ 308.d.c
virginum cuſtodia 200.a
virgula diuina quæ Ciceroni 216.c
virtus 25.a 175.c *eneruata deliciis* 61.c.f *ſolida* 305.c
virtus indagatrix cur draconi aſsimilata 110.c
virtus, munimentũ quod auferri non poteſt 327.c
virtutis decor 251.b *doctor* 75.b
Virtutis ac Honoris imagines 452.d
virtuti cedit improbitas 209.a
virtutes labore comparantur 369.c
virtutis radices amaras eſſe, fructus verò ſuauiſsimos 379.b
virus hippomanis quale 36.a 63.c
vis aperta 358.c
vis leonis peculiaris 3.a
viſcum vnde proueniat 184.b
vita 344.f *diuina* 340.f
vitalis 252.c *per cordis hieroglyphicum* 242.b
vita morsq; per oculi ſymbolum 235.c
vitæ breuitas 4.a 262.a.c
vitæ humanæ cõditio 218.f *curſus* 262.f
vitæ progreſſus 266.c 289.c
vitam inſtituiſſe ſapienter qui dicantur 51.c.f
Vitellij Cæſaris numiſma 452.d
Vitelliana dominatio crudelis 26.b
Viterbienſis columna cum duabus accipitribus quid denotare videtur 255.d
vitij emendati ſignum 398.c
vitia 358.c
vitiis diuitiisq; nomen, idem 94.b
vitiis quis dicatur liberari 35.b
vitioſus 28.d
vitis libertatis indicium 389.d *labores* 390.a
vitis Rheæ ſacra 389.f
vitis ſupra caput Hecates prætendi ſolita, quid ſibi velit 376.c
vitis cui Chriſtus ſe comparat, palmitũq; eius conſideratio 381.f
pro Vitibus ſacrum 71.c
vitula indomita deſcripta ab Horatio 35.c
vitulari & vitulantes quid 25.d
vitulus 456.c
vitulus marinus 108.f *fulmine non tangitur* ibid.
vituli hieroglyphicum quod 25.d
vituli ſignificatio in ſacris quæ 30.f
vitulum offerre quid 23.b
viuacitas 55.d
viuificare in ſacris literis quid 147.c
¶*Vlna* 265.d
vltio 84.f 288.c
vltio diuina 428.f
vltio per digitos commorſos indicata 259.f
Vlyſſes ordinis deſertor 129.c
Vlyſſes [illegible] 297.d
Vlyſsis caput pileatum 293.c *genus nobile* ibid.
Vlyſsis ſocij non niſi neceſsitate coacti piſcantur 221.b
Vlyſsis ſocij quomodo virga vel in bruta vel in homines transformati 116.b
Vlyſsi naufrago Pallas oleum attulit quo perungeretur 401.c
Vlyſsi quid reſponderit Palamedes 129.c
Vlyxis etymon 87.c
¶*Vmbra* 341.f
vmbræ odoratæ miram inſpirarunt fragrantiam 411.f
vmbilicus, & eius ſignificata 248.b.d.c
vmbilicus terrarum vbi 243.a

¶ Vncia 263.d
vncus 360.b
vndecim & duodecim 271.c
vngendi cadauera mos Aegyptiis 49.c
vngi & vnctio, & non vngi, in sacris quid 257.d
vnguentum in Aaronis barba quid fol. 401.f
vngues demordere, & rodere 259.f
vngula bifida 64.d
vngula duplex 65.a
vngula bifida in sacris quid 55.f
vnicornis quomodo capiatur 21.e
vnigenitus 60.d
vniones gemmæ 307.a
vnitas 296.b 326.d
vnitas & vnio 291.f
vniuersalia rerum multis voluminibus explicauit Mercurius 239.d
vniuersum vel mundus 425.f
vniuersi Deus 330.a
vnius diei vita 291.e
¶ Vocalia signa militaria 30.a
vocalis prima 27.b 128.b
vocalibus septem musica expressa 349.f
vocis qualitates quot, quæue 349.f
vocum compositiones apud Aegyptios quam vim habeant 153.b
C. Voctienus cur à Senatu punitus fol. 260.e.f
volare verba, Horatio quid 155.a
Volcanalia quando celebrari solita fol. 364.e
Volcanus 344.b
Volcani templum apud Aetnam 40.d
volumen 118.f
volumen vnde dictum 248.c
volumina serpentum quid denotent fol. 207.c
voluminum cornua quæ 248.f
voluntas bona per errorem obfuscata 346.a
voluntatis fons, cor 334.c
voluptas 272.c ex patientia 261.b mature extincta 109.f vera quæ 110.d vires eneruat ibid.a
voluptatem ex myrto significari 373.c
voluptates quomodo coercendæ 250.c
voluptatum ac malorum affectuum dissipatio 126.f
Voluptaria Venus 93.a
voracitas insatiabilis 215.a
vorago 284.f Vortuna 288.c
Vot. XX. notæ in numis & æris quid sibi velint 273.a.b
voti inefficacia 128.b
vota concepta, & nuncupata 243.b
vox humana, quid 206.b
¶ Vpupa 282.b
vpupa quid Theologis 182.c
vpupa vuis vescens immodicè, quomodo ebrietati medetur 181.b
¶ Vr Hebraica lingua quid significet fol. 86.d
Vr Madianitarum rex ab Israelitis occisus, quid significet 86.d
Vrbanus Bolzanius Pierij patruus 233.a 338.d
Vrbanus Græcas literas docuit 233.b
vrbes cur olim editis in locis ponebantur 322.a
vrbium origines variè ab autoribus traduntur 111.c
Vriel 311.f 323.a
vrina rabiosi canis 43.f
vrinator 49.a 209.a
Vrna Osiridi dedicata 406.c
vrnæ tres 339.a
vrsa auersis vestigiis cauum irrepit 86.c fœmina mare ferocior 86.b fœtum edit sine oculis 85.f fœtum lambendo perficit 85.f
In vrsas abire quid 86.c
vrsus quomodo capturam euadit 86.f
vrsi caput imbecillum 86.c
vrsi primùm antra habitationibus commoda ostenderunt 86.a ex Britannia aducti ad pop. Rom. spectacula, maximè admirationi fuerunt 86.b quandiu pedum suctu viuunt ibid.a salutis ergò alucaria incessunt 86.e.f
vrsis nomen ab irritatione olim impositū 86.d
Vrsina ferocia Hierosolymitani excidij indicium 86.c
vrtica in sacris literis quid 400.d
vrus aut difficulter aut nunquam capi potest 86.f
vrus bos Germanica 86.f
¶ Vtilitas & damnum 218.c
¶ Vua in somnus visa, quid portendat 389.f
vuæ laxatio quomodo cohibeatur 424.f
Vulcanus 426.f
Vulcanus claudus cur fingatur 136.b
Vulcani parentes qui 136.a
Vulcano iuncta Pallas quid 134.f 135.a
Vulcano pisciculi pro animis humanis dabantur 222.b
Vulcanum & Pallada masculo fœminas indicarunt Aegyptij 134.f 335.c
vulpanser 146.c
vulpeculæ pellis assuenda Leonis spolia, prouerb. 98.a
vulpes 97.c & seq.
vulpis lepidum responsum ad pardum 97.e
vulpis lupiq; nomen à Prophetis nunquā ad bonum vsurpatum ibid.
vulpi quid responderit leæna de prolis fœcunditate 11.b
vulpem cur Siculi cinædū vocarint 97.d
vulpinari quid & vnde ibid.c
vulnus amatorium 107.c
vulnera amoris 309.e
vulnerat culex susurrando 94.b
vultur 130.e & seq. à vento concipit 130.f quot oua pariat 131.b vinū non attingit 133.b
vulturis cœlestis afflatus quamnam habeat vim 133.e
vulturis cor amuletum ad varia 133.c nidum nemo vidit 134.a.b præsagit vbi strages futura sit, ac acies cōcursuræ 233.d studium in educandis pullis 232.f 133.a visus & odoratus exquisitissimus ibid.c
vultures omnes fœminæ 131.f
vultures pro sepulchris apud Iberos 134.a
vulturum oua zephyrea & hypenemia 132.b
vulturina aquila 119.d
vulturina penna parturientes adiuuat 132.c
vxor cur ducenda 344.c inimica marito 106.d malum necessarium 344.e

X

Xenophontis nomine liber de Aequiuocis 162.d
Xenophontis locus 130.f
Xerxcu fefellit insomnium 387.d

Y

Y Græcorum sæpe apud Latinos v. 350.b

Z

Z Pro S veteres frequēter vsi 381.d
Zabulum 353.f
Zachariæ Chimios dictum quod 277.b
Zadchiel 313.c
Zamael ibid.
Zamolxis sententia de oculis 233.c
Zaræ manus de matris vtero porrecta quid 298.c
¶ Zelotypia 94.b
Zelotypia equorum 36.d
Zeno dialecticorum argutias eludebat 406.f
Zenonis Cittiei responsum de conuiuij hilaritate 84.f
Zenonis sententia de Dialectica 193.d
Zenobia commendantur 23.b
Zenodoti error 110.b
zephyrea sunt vulturum oua 132.b
zephyro flante canūt suauius cygni 165.c
in Zerintho Samothraciæ oppido immolabantur & epulabantur canes 44.f
¶ Zodiacus 425.f 438.c
Zona 298.f 299.a.c
Zonam virgineam, vel diu ligatam soluere 299.b
Zopyrus Pyrrhū iugulauit 147.f
Zoroaster 345.b
Zoroastr recentior 9.b
Zoroastris flumina quatuor 133.c
Zoroastris sententia de animo 253.c

GRAECARVM VOCVM QVAE TOTO OPERE OCCVRrunt, Index.

A

Ἀ[illegible] 310.f
ἀγαθὰ 366.f
ἀδιαφόρων [illegible] 181.b
ἀετίτης lapis 141.d
[illegible] palma 369.e
[illegible] 97.d
αἰλουρόμορφος scarabeus 61.e
[illegible] 260.e
ἀλεκτρυὼν [illegible] 173.d
[illegible] Venus 210.b
ἢ ἄλλα [illegible] 170.f
[illegible] 260.e
[illegible] 97.d
[illegible] 351.e
ἀμφιφῶντες Luna 286.e
[illegible] nascentium Deus 115.b
[illegible] auricula 182.e
[illegible] 314.e
[illegible] 341.e
[illegible] 114.b
[illegible] 260.e
ἄξιον [illegible] prouerb. 366.a
[illegible] 352.a
[illegible] 288.f
[illegible] 169.e
Ἀργειφόντης Mercurius 341.f
[illegible] 241.a
[illegible] 171.b
[illegible] dixit Antisthenes 317.e
[illegible] Polluci quid 86.e
[illegible] 288.b [illegible] 285.f
ἀροτῆρες boues quae 21.f
[illegible] ibid.
[illegible] 274.a
[illegible] 294.b
[illegible] mare 220.e
[illegible], prouerb. 255.f
[illegible] 220.f [illegible] 215.f
[illegible] 337.d

B

Βαλανηφάγοι 376.a
[illegible] 211.a
[illegible] 207.b
[illegible] 23.e
βῆμα 356.b
[illegible] 32.e
[illegible] uocatus Dionysius 23.e
[illegible] 133.e
[illegible] 45.b
βοῦς ἐπὶ γλώττης [illegible] 26.e
βοῦς ἐπὶ φάτνης 28.e
[illegible] 26.d
[illegible] 27.d
[illegible] 23.f
[illegible] 26.d
[illegible] 364.b

Γ

Γ Litera 351.b
[illegible] Dores 111.f
[illegible] 28.a
γαμψώνυχα sunt 6.e
γαστὴρ [illegible] 249.b
γαστὴρ [illegible] 249.d
[illegible] 249.e
γλαῦξ [illegible] 147.b
[illegible] genus duplex 131.f
[illegible] 139.d [illegible] pullos suos fastidit 140.b

Δ

Δ Litera 351.e
[illegible] 371.b
[illegible] mulla Draconis 27.a
δίκαιος 265.d.e
[illegible] 351.e
[illegible] Vlysses cur 194.d
[illegible] 306.b
[illegible] 118.f
[illegible] 30.f
Διάκτορος Mercurius 239.e
[illegible] 233.e
[illegible] 36.a
διχότομος Luna 286.e
[illegible] 316.e
[illegible] inscriptio 211.e
[illegible] commercium Augusti quale 164.f
[illegible] 251.e 265.f & 264.e

E

Ἔαρ 183.a
[illegible] παροιμία 8.d
[illegible] 186.a
Ἑκατηβελέτης Apollo 118.b
[illegible] 252.e
[illegible] 149.a
[illegible] 176.e.d
Ἐλαφηβόλος Diana 55.b.e
[illegible] quemnam uocent Graeci 55.e
[illegible] prouerb. 314.e
[illegible] 19.d
Ἑλικοβλέφαροι oculus quis 215.e
[illegible] 197.f
[illegible] 149.e 271.e
[illegible] 271.e
[illegible] 119.e 171.e
hydra [illegible] 271.e.d 274.f
[illegible] 272.d
[illegible] 266.e
[illegible] 6.f
[illegible] cur dixit Homerus 135.a
[illegible] 245.e
[illegible] 270.d [illegible] 7.e
Ἐριούνιος Mercurius 239.e
[illegible] 341.f
[illegible] unde dictus 18.a
[illegible] daemon nascentium 115.b
[illegible] 255.f
[illegible] 76.e
[illegible] 351.f
[illegible] leo 4.f [illegible] 342.e

Z

Z[illegible] 359.e
Ζῆνα cur Iouem Graeci 345.b

H

H[illegible] 406.e
[illegible] 79.e [illegible] leo 2.b

Θ

Θ[illegible] unde dictus 234.e
[illegible] Philonis pharmacum 159.f
[illegible] 352.d
[illegible] Mars 2.e
[illegible] 305.f
[illegible] 2.d
[illegible] Apollo 360.f
[illegible] 69.b

I

I[illegible] 225.f
[illegible] 153.b [illegible] 213.b
[illegible] 386.e [illegible] 229.e
[illegible] nympha 32.a
[illegible] 32.f
ἰχθύων μὴ γεύεσθαι 212.d

K

K[illegible] 197.e
[illegible] obolus 300.e
[illegible] 60.e
[illegible] 314.e
καρδίαν μὴ ἐσθίειν, quid Pythagorae 153.a
[illegible] Graeci cur 230.d
[illegible] 44.e [illegible] 255.b.e
[illegible] 55.f
καταχθόνιος Iupiter 236.a
[illegible] 58.f
[illegible] cur uocatus Ptolemaeus 325.b
[illegible] 214.d [illegible] 184.d
[illegible] 184.e
[illegible] uocatus Agathocles 131.d
[illegible] 355.e
Κοππατίας equi 314.e
[illegible] 286.e
[illegible], prouerb. 278.a
[illegible] 330.d
[illegible] 77.d.e
[illegible] 417.d
[illegible] 110.a
[illegible] 149.e [illegible] 316.e
[illegible] cur dixerit Theocritus 165.b
[illegible] 356.a
[illegible] 44.f
[illegible] 380.f
[illegible] 45.d [illegible] 163.a

Λ

Λa Lacedaemoniorum scutis 314.b
Λάας, λᾶος, λᾶες, λᾶε 365.b
[illegible] unde fermentum 95.e
[illegible] 218.f
[illegible] 402.e
[illegible] 402.e [illegible] 8.d
[illegible] 387.b
[illegible] 404.f
[illegible] salamandra 120.e
Λογογράφος uocatus Demosthenes ab Aeschine 342.b
Λόγος quid D. Ioanni 142.b
[illegible] 79.e
[illegible] 80.f
[illegible] 81.a.b [illegible] 80.a

M

M[illegible] 303.e
[illegible] 315.a
μελανούρων μὴ γεύεσθαι 203.d
μέροπες homines 225.a
[illegible] 76.f
μηνοειδὴς Luna quae 286.e
[illegible] γράμματα 49.b
[illegible] 261.d 403.f
[illegible] gemmis insculptum 238.d
[illegible] 21.d

[illegible]

μονόκερως μόσχος quid Orpheo 23.e
μορφὴ 308 d
μύδρον Solem esse putauit Anaxagoras 326 d
μυὸς ἴχνος 100 a μύρμηξ 190.d
μυσταγωγὸν cur uocabant Neptunum 25 b
μύρμηξ ὁ λέων 58.e μοχλὸς 207.e

N

Ναρθηκοφόροι 403.e
νὺξ 208 f
νοῦς quid Anaxagoræ 105.f
νυμφόληπτον 423.f

O

Ὀβελίσκου ἄστρον 366 a
οἶνος 190.e οἰωνὸς 132.e
ὀλολυγὸν ποιεῖν 210 d
ὁλόσχοινος 276 f
ὁμοφύλους χελιδόνας μὴ ἔχειν, quid 162.f
ὄνος quid significet 89.e
ὄνου ὦτα, pagus Phrygiæ 87 f
ὀργάζειν 256 e
ὀρθρογόην καὶ ὀρθροβόην χελιδόνα 163.e
ὀσχοφορία 386.e
ὅρμος ὅρμου 112 b
ὄφιν θάλασσε, καὶ ὁ ὄφις 209 d
ὀφθαλμοῖς ὑγρὸς Luciano quis 235.d
ὀψελάγροι Spartani 212.d
ὀρσοπόντος Argiphon 118 e
ὀψίγαμοι 231.e
Hori Apollinis loci aliquot uel emaculati; uel accuratius expensi. 6.f 19 b 27.e 55.d 121.f 125.b.c 132.a 145.c & d. 146.d 147.e 150.d 155.f 176.f 177.b 179.d.e 199.b

Π

Παλαιστὴ mensura quæ 326.f 264.a
πάνδημος 78.a
πανσέληνος Luna 286.e
παρθενεία quando sublata 139.e
πάρεδροι qui 321.f
παρηγορητικὸς [illegible] 287.a
πηχὺς 264.f
πεντάμετρος cur dictus Thersites 50.e
πέλος 407.d
πίθηκος νῦν καὶ σκίλλα 176.e
πισιλλοβρώς αι 197.f
πιστρὰ 257 f
πλαγγὼν 197 f
ποιμένες 52 c
πολιὸς 354.d
πολύτροπος Vlysses 197.d
πορφύρειος 204.d

π σφάλματα 354.e
πίστεσι καὶ πίθος 418.f
πραΰτατος κεραυνὸς 259.e
πρόβατον 76.a
προβάτου βίον ζῆν, καὶ προβάτων βίος 74.d
πρόβατα ἰκμα 255.a
πυραυστής 386.e
πυρσὸς 8.d
πύραμος æther cur Orpheo 345.b
πυρρὸς λύκος 404.f

P

Ῥᾶ 306.a
ῥάβδος 330.e
ῥαδάμανος 21.d
ῥοῦς 120.e
ῥόδοδενδρον 401.f

Σ

Σεβαστὸς quid 314.e
σαῦρος 256.f
σελήνης 183.e 184.d
σεμνὰ deæ quæ 76.e
σίδηρον 424.a
σηπίας μέλαν atramentum 204.b
σκιατροφεῖν 276.f
σκαρὶς 354.d
σκορπίζειν 273.d
σκύμνος 7.e
σμίλαξ 148.e
σπαθὰς βραδίως 195 e
σπονδαστὸ 263.d 264.d.e
σοφὸν 100.b
στέφανον μὴ δρέπεσθαι 304.e 305.a
στεφανωμένη 366 e
συγκεχυμένα corpora 102 f
σχοινοκέφαλος cur dictus Pericles 294.c 317.b
σῶος Mercurius 239

T

Ταραντινίζειν 34 d
ταῦρος Neptunus cur 25 b
ταυρόδον βλέπειν 23.e
ταυρώδης scarabeus 61.e
ταυρόμορφοι flumina cur 25.e
ταυροπόλος Diana, & cur dicti 20 e
ταυροφάγος Bacchus 29.d
τελώνης 367.f
τελώνιον 287 c
τέλειον 291 e
τετρισμὸς 202.e d
τίθαιβος 217.c
τιμωρητὸς Athenienses 292 c
τρυγᾷν 272 d

τυφλώττω 259.d
τυφλὸν ibid.
τρίορχης accipiter 151.d
τυφλὸν 215.e
τυφλώττειν ἐν τῇ ἀγκάλῃ 99 a
τύχη Luna cur dicta 15.b
τύχη φερέπολις 288.e
τὸ ζῆν τῷ ὀργίλῳ 310.a
τὸ μαλακώτερον μὴ γεύεσθαι 267.a
τὸ σχοῖνον χαμαὶ 266.a

Y

Ὕλιτρα 65.e
ὑγρὰ 418 c
ὑγεία καὶ ὑγιαίνειν 251.d.e 252 a
ὕαινα 217.a
ὑὸς ὀρύγειν 67.f
ὑπόδηφροι ἵπποι Pindaro qui 255.f
ὕραξ 200.b
ὗς 65.e
ὗς διὰ ῥόδων 64 e
ὗς λακώνιος 66 b
ὑγρὸς ὀφθαλμὸς Luciano quis 235.d

Φ

Φάρος 26 d
φάσγανον 286.e
φάσσα columbæ quæ 257.e
φερέοικος cochlea 303.b
φιλοπάτωρ τύχη 288.e
φοῖνιξ βωμὸς 364.b
φιλοσόφων oleæ quæ 387.b
φρένες μέλαιναι Homero quæ 235 b
φυτεύειν 328.f
φυτὸν 36 f
φυλλάδος στέφος 86 a
φυλάττειν 215 e
φῶς φίλων χάριν 340 b

X

Χαίρειν 351 f
χαίρειν χαίρειν χάριν εἰπεῖν, prouerb. 252.e
τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν 252.f
χελιδονίζειν 162.f
χλοάζουσαν 423.f
χιλὸς 52.f
χλαῖνα 197.f
χειροπλήξ 67.e
χρυσόμαλλον quemnam uocarit Diogenes 74.e
χρυσόρραπις Mercurius 216.b

Ω

Ὠκεανὸς 212 f
ὥρα, ἡ 197.f

ΤΕΛΟΣ.

BASILEÆ EX OFFICINA THOMÆ GVARINI,
Anno M. D. LXXV. mense Martio.

PALMA GVAR.